

HELSINGIN KAUPUNGINVALTUUSTON
PAINETUT ASIAKIRJAT

VUODELTA

1910.

HELSINKI 1911.

HELSINGISSÄ
SANOMALEHTI- JA KIRJAPAINO-OSAKEYHTIÖN KIRJAPAINO
1911.

SISÄLLYS:

- N:o 1. Luettelo Kaupunginvaltuuston diarioon merkityistä, joulukuun 31 päivänä 1910 ratkaisemattomista asioista.
- „ 2. Esityksiä kansakouluopettajiston palkankorotuksesta.
- „ 3. Esitys työvoimien lisäämisestä rakennustarkastusta toimitettaessa.
- „ 4. S:n joka koskee määräyksiä kaupungin rakennuksista yksityisille henkilöille luovutettujen huoneistojen hoitoon ja kunnossapitovelvollisuuteen nähden.
- „ 5. S:n Helsingin pitäjän Nybondaksen talon hallintaoikeuden lunastamisesta.
- „ 6. S:n aliaseman ynnä johtoverkon teettämisestä sähkölaitosta varten sähkövirran jakamiseksi Kallioon.
- „ 7. Valiokunnanmietintö viinien ja muiden miedompain väkijuomain vähittäismyyntioikeuksien myöntämistä koskevasta asiasta.
- „ 8. Lausunto kysymyksestä, joka koskee uusien paloasemain rakentamista Kallioon ja Hermanniin sekä Korkeavuorenkadun tontin N:o 39 ostoa palolaitoksen tarpeiksi.
- „ 9. S:n Kasvatustalokunnan ehdotuksesta työosaston järjestämiseksi Bengtsårin kasvatustalokseen sekä tähän tarpeellisten varain osottamiseksi.
- „ 10. Valiokunnan mietintö mallasjuomain anniskelu-oikeuksien myöntämistä koskevasta asiasta.
- „ 11. Selvitys kustannuksista kansakouluopettajakunnan ehdotetuksi palkankorotukseksi.
- „ 12. Esitys kaupunkiin kuuluvain Sörnäisten rautatielinjan ja Vantaanjoen välisten alueitten vastaisesta jaoituksesta ja käyttämisestä.
- „ 13. Ehdotus kuudennessa kaupunginosassa olevalle Helsinginniemen huvila-alueelle voimassa olevan, heinäkuun 5 päivänä 1908 annetun rakennusjärjestyksen määräysten muuttamiseksi.
- „ 14. Esitys, joka koskee omistusoikeutta ent. Suomen kaartinpataljoonan kasarmialueeseen sekä kaartinmaneesin ja garnisoonisairaalan tontteihin.
- „ 15. Valiokunnanmietintö väkijuomain vähittäiskauppo-oikeuksien myöntämisestä.

- N:o 16. Esitys kaupungin omistaman Kaivokadun varrella korttelissa N:o 96 toisessa kaupunginosassa olevan talon ja tontin N:o 10 myymisestä.
- „ 17. Ehdotus sekä Böhlen talon jaoitukseksi että Böhlen esikaupungissa noudatettaviksi uusiksi vuokravälikirjoiksi ja uudeksi rakennusjärjestykseksi.
- „ 18. Asiakirjoja, jotka koskevat Helsingin kaupungin tilejä ja tilinpäätöstä vuodelta 1909.
- „ 19. Esitys Wallilan työväenasuntojen tarkastuksesta y. m.
- „ 20. S:n, joka koskee kaupungin kansankirjaston uusia sääntöjä.
- „ 21. S:n kaupungin sähkölaitoksen kustannusten lopullisesta järjestämisestä.
- „ 22. Lausunto taksoituksenalvalmistelun järjestämisestä Helsingissä.
- „ 23. Esitys maksamatta olevain kunnallisverojen perimisen järjestämisestä.
- „ 24. Ehdotus istutuksilla varustetun kadun tekemisestä Töölön- ja Taivallahden välille.
- „ 25. Valiokunnanmietintö väkijuomain anniskeluosakeyhtiön myöntämisestä.
- „ 26. Ehdotus Eläintarhanalueen järjestämisestä.
- „ 27. Esitys sähkövirran toimittamisesta Brändön saareen.
- „ 28. Asiakirjoja ehdotetusta Sörnäsän satamaolojen järjestämisestä.
- „ 29. Valiokunnanmietintö torikaupan järjestämisestä.
- „ 30. S:n ehdotuksineen Helsingin Anniskeluosakeyhtiön vuoden 1909 voittovarain jakamiseksi.
- „ 31. Esitys Hallituksen asettamisesta kaupungin yleisiä töitä varten.
- „ 32. Asiakirjoja, jotka koskevat Helsingin kaupungin 1909 vuoden tilien tarkastusta.
- „ 33. Esitys kunnallistilastollisen konttorin perustamisesta Helsinkiin.
- „ 34. Selvitys tehdyn ehdotuksen perusteluista, jotka koskevat kaupungin kansankirjaston muuttamista kunnan kirjastoksi (ks. pain. asiak. N:o 20 v. 1910).
- „ 35. Asiakirjoja, jotka koskevat tavarain pakkahuonekäyttelyn toimittamista.
- „ 36. Valiokunnanmietintö eläke-edun varaamisesta kaupungin virka- ja palvelusmiehille.
- „ 37. Lausunto kunnallistilastollisen konttorin perustamista koskevan ehdotuksen johdosta.
- „ 38. S:n Helsingfors Varfs- och Fabriks-Aktiebolag yhtiön tekemästä tarjouksesta että kaupunki ostaisi yhtiön omistamat kiinteistöt: asuntotontit N:rot 1 ja 5 sekä tehdastontin N:o 7 korttelissa N:o 199 Helsingin kaupungin yhdeksännessä kaupunginosassa.

- N:o 39. Esitys valokaasun hinnan alentamisesta.
- „ 40. S:n Hallituksen asettamisesta Helsingin kaupungin teknillisiä laitoksia varten.
- „ 41. Selvitys Ulriikkaporinvuorten ja Kaivopuiston alueen omistusoikeudesta.
- „ 42. Valiokunnan mietintö Helsingin kaupungin kansakoulujen viransijaisuusjärjestelmää koskevasta kysymyksestä.
- „ 43. Lausunto kysymyksestä, joka koskee eläke-edun varaamista kaupungin virka- ja palvelusmiehille.
- „ 44. S:n Helsingin puhtaanapitotoimen järjestämisestä.
- „ 45. Esitys maksuttoman tontin osottamisesta Helsinkiin rakennettavalle taidemuseolle.
- „ 46. Lausunto nostetussa kysymyksessä Marian sairaalan hallinnosta.
- „ 47. Valiokunnan mietintö anomuksesta että erinäiset n. s. Kammion alueella L. Viertotien varrella sijaitsevat tontit saisi lunastaa huutokaupatta.
- „ 48. Ehdotus Helsingin kaupungin meno- ja tulosäännöksi vuodelta 1911, Rahatoimikamarin valmistama.
- „ 49. Esitys kauppahallin rakennuttamisesta Hakaniementorille.
- „ 50. Lausunto kaupungin kansakoulunopettajiston eläke-etuojen parantamista tarkoittavasta anomuksesta.
- „ 51. Komiteanlausunto kunnan teurastushuoneen rakentamisesta.
- „ 52. Esitys sairashoidon uudestaanjärjestämisestä Helsingin kaupungin kansakouluissa.
- „ 53. Lausuntoja kysymyksestä, joka koskee Helsingfors Varfs- och Fabriks-Aktiebolag osakeyhtiön omistamien, yhdeksännen kaupunginosan korttelissa N:o 199 olevien tonttien 1, 5 ja 7 lunastamista kaupungille.
- „ 54. Asiakirjoja Makasiini- ja Katajanokanrantakatujen purkamispaikkain aitauksella varustamisesta.
- „ 55. Esitys „Helsingfors Aktiebostäder“ nimisen yhtiön käytettävänä Suruttoman huvila-alueen N:o 25 olevan maapalstan hallintaoikeuden lunastamisesta.
- „ 56. Valiokunnan mietintö N:o 2 eläke-edun varaamisesta kaupungin virka- ja palvelusmiehille.
- „ 57. S:n, sisältävä ehdotuksen köyhäinasianajolaitoksen uudestijärjestämiseksi.
- „ 58. Ehdotus Helsingin kaupungin meno- ja tulosäännöksi vuodelta 1911, Maistraatin valmistama.
- „ 59. Lausunto talvilaivaliikenteen aikaisen liikenne- ja satamamaksujen alennuksen poistamista koskevasta kysymyksestä.

- N:o 60. Valiokunnan mietintö mallasjuomain vähittäiskaupan järjestämistä koskevasta asiasta.
- „ 61. S:n tonttiarvon kohoamisesta koituvan hyödyn varaamiseksi kunnalle sekä kaupungintontin vuokralle antamisesta.
- „ 62. Esitys uuden vuosirahansäännön vahvistamisesta kaupungin teknillisten laitosten Hallitukselle.
- „ 63. Ehdotus kaupunginsähkölaitoksen toiminnan laajentamisesta Kallion ja Töölön kaupunginosiin ja ala-asemain sekä johtoverkkojen rakentamisesta tätä tarkoitusta varten.
- „ 64. Esitys määrärahan myöntämisestä erityisiä töitä ja laajennuksia varten Kaupungin Sähkölaitoksen tarpeeksi.
- „ 65. S:n määrärahan myöntämisestä Oulunkylän huvilakaupungin yhdistämistä varten kaupungin sähkölaitoksen johtoverkkoon.
- „ 66. Esitys erinäisten kaupungille kuuluvain, Helsingin pitäjässä sijaitsevain maapalstain vaihtamisesta eräisiin Aktiebolaget M. G. Stenius osakeyhtiön omistamiin, Helsingin pitäjän Pikku-Huopalahden kylässä sijaitseviin alueisiin.
- „ 67. Valiokunnan mietintö kaupungin meno- ja tulosäänöstä vuodeksi 1911.
- „ 68. Ehdotus Helsingin kaupungin ja Aktiebolaget Brändö Villastad nimisen osakeyhtiön väliseksi toimilupakirjaksi.
- „ 69. Helsingin kaupungin meno- ja tulosääntö vuodelta 1911, Kaupunginvaltuuston vahvistama 30 p. joulukuuta 1910.
-

Luettelo Kaupunginvaltuuston diarioon merkityistä, joulukuun 31 päivänä 1909 ratkaisemattomista asioista.

Milloin asia saapui.	Asian laatu.	Minkä varassa asia on.
Edellisiltä vuosilta päättämättä olevia.		
1893. Toukok. 8.	Kysymys Helsingin kaupungin virka- ja palvelusmiesten eläkeperusteista.	Helmik. 3 p:nä 1903 jätettiin asia valiokunnalle, johon nyttemmin kuuluvat herrat A. Ramsay, E. Loo, R. Erenius, A. V. Lindberg ja I. Timgren. Huhtik. 14 p:nä 1908 kehoitettiin valiokuntaa antamaan ehdotus, mitä Kaupunginvaltuuston taholta olisi asiassa tehtävä.
1898. Jouluk. 6.	Valmistusvaliokunnan ehdotus Suomen kaupunkien kehitystä vuosina 1875—1899 käsittelevän historiallis-tilastollisen teoksen julkaisemisesta.	Jätettiin komitealle, johon nyttemmin kuuluvat vapaaherra R. F. v. Willebrand sekä aktuaarit T. Hartman ja H. Dalström.
1901. Maalisk. 25.	Puutarhalautakunnan esitys suunnitelmiseen puistikon laittamiseksi Eläintarhaan (<i>Pain. asiakirj. N:o 16 vuodelta 1901</i>).	Toukok. 26 p:nä 1904 asia lähetettiin Rahatoimikamariin.
1902. Kesäk. 17.	Kysymys pienten asuinhuoneistojen hankkimiseen varattujen lainavarain käyttämisestä.	Marrask. 21 p:nä 1905 kehoitettiin Rahatoimikamaria antamaan ehdotus määräykseksi sen tapauksen varalta että rakennusta, jonka rakennuttamista kaupunki on avustanut, käytetään muuhun kuin varsinaiseen tarkoitukseensa.
1903. Huhäk. 3.	Maistraatin kirjelmä koskeva kaupungin vaivaistalon läheisyydessä olevaa ruutisäiliötä.	Huhtik. 20 p:nä 1903 lähetti Valmistusvaliokunta asian Rahatoimikamariin, joka syysk. 9 p:nä 1909 antoi siitä tarkemman selvityksen (<i>Pain. asiakirj. N:o 31 v:lta 1909</i>) ynnä ilmoituksen että Kamari on mainitun selvityksen

1903.		pohjalla ryhtyvä keskusteluihin asianomaisten venäläisten viranomaisten kanssa.
Heinäk. 1.	Maistraatin kirjelmä koskeva venäläisen Piiri-insinöörihallituksen hallittavina oleviin kiinteistöihin kuuluvain katuosain korjausta.	Syysk. 8 p:nä 1903 lähetettiin asia Raha-toimikamariin, joka jouluk. 28 p:nä 1908 esitti, että asia sattuneesta syystä poistettaisiin diarioista. On esittelyn varassa.
Jouluk. 15.	Kaupunginvaltuusto antoi toimeksi komitealle, johon kuuluivat ent. senaattori F. Stjernvall, portimestari E. Öhman, tohtori, nytemmin päätirehtööri R. Sievers, professori C. von Bonsdorff ja arkkitehti M. Schjerfbeck, valmistaa yksityiskohtaisen ehdotuksen uudeksi kulkutautisairaalaksi.	Tammik. 7 p:nä 1907 antoivat herrat Sievers ja Schjerfbeck kertomuksen tekemästään opintomatkaista sekä kulkutautisairaalan ehdotuksen ja luonnospöirustukset. Sittenkun mainitut henkilöt olivat yksissä neuvoin Terveystoimikunnan kanssa uudesti laati- neet sanotut pöirustukset sekä asiakirjat oli painatettu (<i>Pain. asiakirj. N:o 26 vuodelta 1908</i>), päätti lisätty Kaupunginvaltuusto maalisk. 2 p:nä 1909 lähettää asian edelleen valmisteltavaksi valiokuntaan, johon sittemmin valittiin lääketieteen tohtori M. Björkstén, kaupunginarkkitehti K. Hård af Segerstad, arkkitehdit L. Sonck ja M. Schjerfbeck, senaattori Th. Wegelius sekä professori Hj. von Bonsdorff. Lokak. 19 p:nä 1909 valiokunta antoi mietintönsä (<i>Pain. asiakirj. N:o 38 vuodelta 1908</i>), minkä jälkeen Valmistusvaliokunta samana päivänä lähetti asian Terveystoimikuntaan lausunnon antamista varten, ja marrask. 18 p:nä s. v. Lautakunta antoi lausuntonsa (<i>Pain. asiakirj. N:o 52 vuodelta 1909</i>). On lisätyn Kaupunginvaltuuston toimenpiteen varassa.
1904.		
Helmik. 23.	Kaupunkien Yleisen Paloapuyhtiön johtokunnan esitys koskeva huoneisiin sijoitettujen sähkövalojohtojen tarkastusta.	Maalisk. 8 p:nä 1904 lähetettiin asia sähkövalo- ja voimajohtoja varten asetettuun valiokuntaan.
Toukok. 13.	Maistraatin kirjelmä ynnä kaupungin tililaskujen tarkastajain kertomus.	Kesäk. 14 p:nä 1904 lähetettiin asia, mikäli kaupungin irtaimiston poiskirjoituksia koskee, Rahatoimikamariin, joka jouluk. 28 p:nä 1909 esitti, että se

<p>1904. Toukok. 25.</p>	<p>Maistraatin kirjelmä ynnä Satamakonttorin esitys kanavan rakentamisesta Töölön- ja Taivallahden välille.</p>	<p>poistettaisiin diarioista. On esittelyn varassa.</p> <p>Sittenkun valiokunnan mietintö asiasta oli annettu, lähetettiin asia jouluk. 11 p:nä 1906 lisävalmistelua varten Rakennuskonttoriin. Sittenmin ovat Arkkitehtiklubi ja Rakennusmestari-ammattiosasto tehneet asiassa esityksiä, jotka on painatettu (<i>Pain. asiakirj. N:o 27 vuodelta 1908</i>). Lokak. 6 p:nä 1908 asia pantiin pöydälle odotettaessa Rakennuskonttorissa tekeillä olevaa ehdotusta Töölönlahden veden likaantumisen ehkäisemiseksi, mutta Rahatoimikamaria kehoitettiin kuitenkin toistaiseksi olemaan myymättä tontteja niiltä paikoilta, mihin puheena olevat kanavat oli ehdotettu rakennettavaksi. Marrask. 22 p:nä 1909 Rahatoimikamari teki esityksen asiassa. On esittelyn varassa.</p>
<p>Lokak. 20.</p>	<p>Terveydenhoitolautakunnan esitys erityisen terveydenhoitojärjestämissuunnitelman aikaansaamisesta.</p>	<p>Lokak. 25 p:nä 1904 sai Terveydenhoitolautakunta toimeksi tehdä ehdotuksen asiassa, ja kesäk. 2 p:nä 1909 Lautakunta antoi ehdotuksensa (<i>Pain. asiakirj. N:o 29 vuodelta 1909</i>). Sittenkun asia tämän jälkeen oli lähetetty Maistrattiin lausunnon antamista varten, päätti Kaupunginvaltuusto, mainitun viranomaisen esityksestä, syysk. 21 p:nä 1909 valita kolme henkilöä Valtuusmiehistä Maistraatin kera sitä valmistelemaan, ja valittiin mainittuun toimeen samalla herrat Aschan, Renvall ja Salingre.</p>
<p>1905. Kesäk. 2.</p>	<p>Terveydenhoitolautakunnan kirjelmä esityksineen Helsingin toisen kaupunginlääkäriinviran uudelleenjärjestämisestä.</p>	<p>Syysk. 19 p:nä 1905 lähetettiin asia valiokuntaan, johon nyttemmin kuuluvat herrat Heikel, af Forselles ja Heimbürger. Sittenkun valiokunta oli lokakuussa 1906 antanut mietinnön asiasta (<i>Pain. asiakirj. N:o 34 vuodelta 1906</i>), päätti Kaupunginvaltuusto mainitun lokakuun 30 päivänä tehdä Keisarilliselle Senaatille esityksen asiasta, joka kuitenkin jäisi lepäämään, kunnes mainittu esitys oli ratkaistu. Kun vastamainittu esitys</p>

		<p>sittemmin oli sattuneesta syystä rauennut, otti valiokunta asian uudelleen harkittavaksi ja antoi maalisk. 26 p:nä 1909 uuden mietinnön (<i>Pain. asiakirj. N:o 11 vuodelta 1909</i>). Mietintöä esiteltäessä huhtik. 6 p:nä sanottuna vuonna palautettiin asia valiokuntaan, jonka tuli ottaa harkittavaksi kysymys, miten ja missä järjestyksessä kaupunginlääkärit oli valittava, ja tästä asiasta valiokunta antoi mietinnön saman huhtikuun 29 päivänä (<i>Pain. asiakirj. N:o 18 vuodelta 1909</i>). Kokouksessaan seuraavan toukok. 11 päivänä päätti Kaupunginvaltuusto hyväksyä sekä valiokunnan mietinnössä N:o 11 tehdyt ehdotukset että myös valiokunnan mietinnössä N:o 18 olevan esityksen asianmukaisen määräyksen hankkimisesta siitä, että Kaupunginvaltuusto vastedes saisi toimittaa kaupunginlääkärien vaalin.</p>
<p>1905. Jouluk. 29.</p>	<p>Kulunkiarviovaliokunnan ehdotuksesta</p>	<p>päätti Kaupunginvaltuusto kehottaa Maistraattia Valtuustolle antamaan tarpeellisen ehdotuksen rakennustarkastajan viran uudestijärjestämiseksi ynnä rakennustarkastajan johtosäännöksi. Jouluk. 16 p:nä 1907 Maistraatti antoi ehdotuksen asiasta (<i>Pain. asiakirj. N:o 50 vuodelta 1907</i>). Tammik. 14 p:nä 1908 ehdotus hyväksyttiin, mutta Maistraattia kehoitettiin saattamaan, ennenkuin asia otetaan lopullisesti käsiteltäväksi, Valtuuston tiedoksi, miten työ tulee jaettavaksi rakennustarkastajan ja rakennustarkastajan apulaisen kesken. Jouluk. 4 p:nä 1909 Maistraatti antoi esityksen asiasta. On esittelyn varassa.</p>
<p>1906. Helmik. 6.</p>	<p>Rahatoimikamarin kirjelmä ynnä sairaskodin Johtokunnan hakeamus vuokravapauden myöntämisestä Eläintarhan huvilalle N:o 6.</p>	<p>Helmik. 13 p:nä 1906 palautettiin asia Rahatoimikamariin, joka jouluk. 28 p:nä 1909 esitti, että asia poistettaisiin diarioista. On esittelyn varassa.</p>
<p>Maalisk. 6.</p>	<p>Terveystoimikunnan esitys valmistaviin toimenpiteisiin ryhtymisestä kunnallisen teurasta-</p>	<p>Sittenkun asiakirjat oli painatettu, lähetettiin asia huhtik. 10 p:nä 1906 Rahatoimikamariin. Helmik. 26 p:nä 1907</p>

	mon rakentamiseksi sekä karjatorin laittamiseksi.	myönnettiin 1,200 mk. matkastipendeiksi, minkä jälkeen Terveystoimituslautakunta antoi tohtori, vapaaherra O. von Hellenille ja arkkitehti K. Lindahlille toimeksi tutkia asiaa ulkomaalla. Jouluk. 17 p:nä s. v. Kaupunginvaltuusto päätti painattaa stipendiaattien antaman matkakertomuksen heidän tekemine piirustuksineen. Maalisk. 14 p:nä asia lähetettiin komiteaan, johon valittiin vapaaherra von Hellens, arkkitehti Lindahl, johtaja Hj. Göös, eläinlääkäri O. Lindström ja konsuli Frans Stockmann. Komitean annettua mietinnön (<i>Pain. asiakirj. N:o 28 vuodelta 1908</i>) palautti lisätty Kaupunginvaltuusto asian seuraavan lokak. 20 p:nä komiteaan enemmän selvityksen saamiseksi.
1906. Maalisk. 20.	Herra Oker-Blomin esitysehdotus Eläintarhan huvila-alueen muodostamisesta kansanpuistoksi.	Huhtik. 10 p:nä 1906 asia lähetettiin Rahatoimikamariin.
Lokak. 1.	Herra Frenckellin esitysehdotus puistojen ja kävelyteitten laittamisesta Helsinkiin.	Samalla kun Kaupunginvaltuusto marrask. 1 p:nä 1906 teki lopullisen päätöksen asiassa, kehoitettiin Rahatoimikamaria sekä uudelleen ottamaan käsiteltäväksi suunnitelma Eläintarhan ja sen likeisten puistojen järjestämiseksi ynnä tähän kuuluvain kulkuväyläin järjestelemiseksi, että myös valmistamaan suunnitelma liikenneväylän laittamiseksi Siltavuoren ja Pohjois-Rannan välille Uudenmaan pataljoonan kasarmien alueen ympäritse. Vastaus saapui jouluk. 29 p:nä 1908 (<i>Pain. asiakirj. N:o 48 vuodelta 1908</i>). Tätä esiteltäessä tammik. 19 p:nä 1909 päätti Kaupunginvaltuusto, hyläten Kamarin ehdotuksen mikäli koski kaupungin asemakaavan muutosta viimeksi mainittua liikenneväylää varten, antaa Kamarin toimeksi koettaa aikaansaada se nykyään voimassa olevan kaupungin asemakaavan perustuksella, minkä jälkeen ja Kamarin sittemmin ilmoitettua, ettei se käynyt päinsä, sekä samalla esitettyä, eikö aijottu liikenneväylä

		<p>toistaiseksi voisi käsittää ainoastaan Pitkänsillan ja Uudenmaan pataljoonan kasarmin välisen alan, Kaupunginvaltuusto tähän myöntyen jouluk. 14 p:nä 1909 kehotti Rahatoimikamaria antamaan ehdotuksen Siltavuorenrannan kaupunginasemakaavan muutokseksi.</p>
<p>1906. Lokak. 30.</p>	<p>Herra Hj. Schildtin esitysehdotus kauppa- ja merenkulkulautakunnan asettamisesta.</p>	<p>Lokak. 30 p:nä 1906 asia lähetettiin valiokuntaan, johon nyttemmin kuuluvat herrat Norrmén, Lundqvist ja Häggman sekä kauppaneuvokset L. Krogius ja V. Ek, satamakapteeni O. Andstén ja kauppias J. Tallberg.</p>
<p>Marr. 26.</p>	<p>Suomen Voimistelu- ja Urheiluliiton Helsingin piirin anomus että ryhdyttäisiin erinäisiin toimiin urheilun edistämiseksi paikkakunnalla.</p>	<p>Marrask. 26 p:nä 1906 lähetti Valmistusvaliokunta asian Rahatoimikamariin ja Puutarhalautakuntaan. Marrask. 5 p:nä 1907 asia palautettiin Rahatoimikamariin kehottamalla Kamaria antamaan ehdotus urheilupaikkain laittamiseksi kaupunkiin. Jouluk. 28 p:nä 1909 Rahatoimikamari esitti asian poistettavaksi diariosta. On esittelyn varassa.</p>
<p>Jouluk. 12.</p>	<p>Palotoimikunnan kirjelmä ehdotuksineen uuden paloaseman perustamisesta kortteliin N:o 327 11:nnessä kaupunginosassa.</p>	<p>Jouluk. 18 p:nä 1906 päätettiin asiakirjat painattaa. Toukok. 12 p:nä 1907 myönnettiin 1,200 mk. stipendeiksi tähän kuuluvain kysymysten tutkimista varten ulkomaalla. Lokak. 27 p:nä 1909 Palotoimikunta teki asiasta uuden esityksen, joka paitsi ehdotusta paloaseman rakentamisesta Kallioon myös sisälsi esityksen sellaisen aseman laittamisesta Hermaniin sekä Korkeavuorenkadun talon N:o 39 ostamisesta palolaitoksen tarpeiksi. Sitä seuraavan marraskuun 23 päivänä asia lähetettiin Rahatoimikamariin lausunnon antamista varten.</p>
<p>1907. Tammik. 8.</p>	<p>Maistraatin kirjelmä ynnä Lääninhallituksen lähete koskeva kaupunginasemakaavan vahvistamista Töölön alueen osalta.</p>	<p>Tammik. 15 p:nä 1907 asia lähetettiin Rahatoimikamariin, joka sai toimeksi, mikäli silloin tuli kysymykseen, neuvotella asianomaisten venäläisten sotilaskivirantomaisten kanssa n. s. tykistöalueen luovuttamisesta kaupungille ja ottaa selville, onko Venäjän sotilaslaitoksella oike-</p>

		<p>utta sanottuun alueeseen. Syysk. 9 p:nä 1909 Rahatoimikamari antoi tarkemman selvityksen (<i>Pain. asiakirj. N:o 31 v:ltta 1909</i>), jossa nyt puheena oleva asia oli yhdistetty aikaisemmin mainittuun kaupungin vaivaistalon vierellä olevaa ruutisäiliötä koskevaan asiaan, jonka johdosta tässä viitataan mainittua asiaa koskevaan merkintään.</p>
<p>1907. Helmik. 18.</p>	<p>Nuorten Naisten ruotsin- ja suomenkielisen Kristillisen Yhdistyksen anomus maksuttoman tontin saamisesta.</p>	<p>Helmik. 26 p:nä 1907 asia lähetettiin Rahatoimikamariin, joka jouluk. 28 p:nä 1909 esitti asian poistettavaksi diarioista. On esittelyn varassa.</p>
<p>Toukok. 4.</p>	<p>Erinäisten naimisissa olevain kaupungin kansakoulunopettajain palkankorotusanomus sekä sen yhteydessä kaupungin naimattomain kansakoulunopettajain samallainen anomus.</p>	<p>Sittenkun asia oli kahdesti lähetetty Kansakoulunjohtokuntaan ja Johtokunta oli antanut pyydytetyt lausunnot, jätettiin asia jouluk. 17 p:nä 1907 komitealle, johon kuuluivat herra Ramsay sekä kansakouluntarkastaja A. von Bonsdorff, professorit Th. Homén ja W. Pipping, ylitarkastaja G. Lönnbeck, kansakoulunopettaja K. Ahtiala ja kansakoulunopettajatar A. Hallberg, mutta ylitarkastaja G. Lönnbeckin sijaan valitiin toukok. 26 p:nä 1908 tohtori H. Relander. Komitean annettua jouluk. 1 p:nä 1908 mietinnön asiasta (<i>Pain. asiakirj. N:o 39 v:ltta 1908</i>) lähetettiin asia sanottuna päivänä Rahatoimikamarin ja Kansakoulunjohtokuntaan, joilta on saapunut lausunnot (<i>Pain. asiakirj. N:ot 51 ja 52 v:ltta 1908</i>); minkä jälkeen ja sittenkun Kaupunginvaltuusto oli jouluk. 17 p:nä 1908 evännyt puheena olevat palkankorotusanomukset, Valtuusto antoi toimeksi ammattimiestoimikunnalle, johon paitsi kaupungin kansakoulujen johtokuntaa valittiin herrat Gustafsson ja Lindelöf sekä professori Th. Homén, antaa lausunnon ehdotetusta luokkain tunti- ja vähentämisestä, laajemman yhteisopetuksen käytäntöön ottamisesta sekä kansakoulujen mies- ja naisopettajain opetusvelvollisuuden lisäämisestä. Jouluk. 8 p:nä 1909 antoi vastamainittu toimikunta</p>

<p>1907. Toukok. 16.</p>	<p>Rahatoimikamarin esitys teknillisen toimikunnan asettamisesta antamaan ehdotusta Pitkänsillan uudestirakentamiseksi.</p>	<p>mietinnön asiasta (<i>Pain. asiakirj. N:o 57 v:lla 1909</i>). On esittelyn varassa.</p> <p>Kesäk. 4 p:nä 1907 päätti Kaupunginvaltuusto ennen muuhun toimenpiteeseen ryhtymistä palauttaa asian Rahatoimikamariin, jonka tuli antaa lausunto siitä, eikö entistä siltaa kävisi korjaaminen. Sittenkun Rahatoimikamari kuitenkin kirjelmässä marrask. 21 p:nä 1907 esittämiensä syiden nojalla oli uudistanut aikaisemman ehdotuksensa, antoi Kaupunginvaltuusto seuraavan joulukuun 17 p:nä tehtäväksi toimikunnalle, johon valittiin professorit C. E. Holmberg ja Axel Juselius, insinöörit Karl Lindberg ja G. Idström, arkkitehti Lars Sonck ja vapaaherra R. F. von Willebrand, valmista mietinnön asiasta, joka mietintö annettiin marraskuussa 1909 (<i>Pain. asiakirj. N:o 53 v:lla 1909</i>), minkä jälkeen Kaupunginvaltuusto joulukuun 14 päivänä sanottuna vuonna päätti Maistraatilta anoa lisättyjen Valtuusmiesten valitsemista asiaa käsittelemään.</p>
<p>Syysk. 30.</p>	<p>Herra Nyströmin esitysehdotus toimenpiteistä, joihin kunnan tulisi ryhtyä asuintonttien luvun lisäämiseksi, ja sen yhteydessä</p>	<p>Vieressä mainitut kolme asiaa on lähetetty valiokuntaan, johon kuuluvat herrat Nyström ja von Wright sekä tohtorit L. Ehrnrooth ja W. Zilliacus ynnä kauppias J. Tallberg. Valiokunnan annettua lausunnon asiasta (<i>Pain. asiakirj. N:o 14 v:lla 1908</i>) käsiteltiin asia jouluk. 1 p:nä 1908 lopullisesti muutoin, mutta kysymys tontinarvon kohoamisen hyödyn varaamisesta kunnalle sekä kysymys voimassa olevain oikeussääntöjen täydentämisestä, mikäli koskee kaupungin maanvuokrausta luotonantajan oikeuden turvaamiseksi, lähetettiin valiokuntaan, johon valittiin herrat Söderholm ja Heimbürger sekä tohtori Ehrnrooth ja jonka tuli antaa lausunto asiasta, jota paitsi Rahatoimikamarin oli anettava ehdotus kunnallisten työväenasuntojen tarkastamisen järjestämiseksi.</p>
<p>Lokak. 19.</p>	<p>Työväenasiainlautakunnan esitys toimenpiteistä tontinhintain kohoamisen ehkäisemiseksi, sekä</p>	
<p>Lokak. 24.</p>	<p>Terveydenhoitolautakunnan kirjelmä kaupungissa valitsevan työväen asuntojen puutteen poistamisesta.</p>	

1907. Marrask. 8.	Maistraatin esitys kunnallisen asetuskokoelman ja kunnalliskalenterin julkaisemisesta sekä määrärahan myöntämisestä näihin tarkoituksiin.	Jouluk. 30 p:nä 1907 päätti Kaupunginvaltuusto suostua esitykseen määrärahan myöntämisestä kunnallisen asetuskokoelman julkaisemiseen, jota vastoin kunnalliskalenterin julkaisemista koskeva asia lähetettiin Rahatoimikamariin, joka jouluk. 23 p:nä 1909 antoi ehdotuksen asiasta. On esittelyn varassa.
Marr. 19.	Sedmigradskyn pientenlastenkoulun ja Marian hoitolan johtokunnan esitys tontin luovuttamisesta uudelle pientenlastenkoululle sekä Sturenkadun tonttien 14—16 varaamisesta mainittuun tarkoitukseen.	Jouluk. 3 p:nä 1907 asia lähetettiin Rahatoimikamariin, joka tammik. 18 p:nä 1908 antoi lausunnon, jonka jälkeen Kaupunginvaltuusto saman kuukauden 28 p:nä suostui esitykseen tonttien varaamisesta tarkoitukseen. Muutoin lähetettiin asia Kaupunginasemakaavatoimikuntaan ehdotuksen antamista varten.
1908. Maalisk. 19.	Rahatoimikamarin kirjelmä sen johdosta että oli anottu lupaa huutokaupatta lunastaa erinäisiä Läntisen Viertotien viereisiä tontteja Kammion sairaalaa varten.	Toukok. 12 p:nä asia lähetettiin valiokuntaan, johon valittiin herrat Heimbürger, Lassenius ja Hällfors.
Huhtik. 2.	Terveystenhoitolautakunnan esitys erinäisiin toimiin ryhtymisestä kaupungin mielenvikaisten hoidon järjestämiseksi.	Sittenkun asiakirjat oli painatettu (<i>Pain. asiakirj. N:o 15 v:lta 1908</i>) lähetettiin asia toukok. 12 p:nä 1908 valiokuntaan, johon valittiin herrat Heikel ja Lundqvist sekä professorit Chr. Sibelius ja E. Ehrnrooth ynnä arkkitehti E. A. Kranck, joka valiokunta toukok. 19 p:nä 1909 antoi mietintönsä (<i>Pain. asiakirj. N:o 24 v:lta 1909</i>), minkä jälkeen asia kesäkuun 8 päivänä samana vuonna lähetettiin lausunnon antamista varten Rahatoimikamariin, joka seuraavan syyskuun 9 päivänä antoi lausuntonsa (<i>Pain. asiakirj. N:o 33 v:lta 1909</i>). Lokak. 5 päivänä vastamainittuna vuonna asia palautettiin enempää selvittelyä varten valiokuntaan, joka tämän johdosta antoi uuden mietinnön marraskuun 29 päi-

<p>1908. Toukok. 8.</p>	<p>Terveystenhoitolautakunnan kirjelmä koskeva Työ- ja vaivaistalossa joutilaiksi tulevia rakennuksia.</p>	<p>vänä (<i>Pain. asiakirj. N:o 46 v:ltta 1909</i>), minkä jälkeen Kaupunginvaltuusto joulukuun 14 päivänä päätti Maistraatilta anoa lisättyjen Valtuusmiesten valitsemista asiaa käsittelemään.</p> <p>Toukok. 12 p:nä 1908 lähetettiin asia lausunnon antamista varten edellä mainittuun valiokuntaan, joka mietinnössään N:o 24 vuodelta 1909 teki ehdotuksen asiassa. On esittelyn varassa.</p>
<p>Marr. 17.</p>	<p>Vapaaherra K. v. Alfthanin y. m. esitys pysyväisen rahavarain- eli kulunkiarviovaliokunnan asettamisesta Kaupunginvaltuustoon.</p>	<p>Jouluk. 1 p:nä 1908 asia lähetettiin valmisteltavaksi Valmistusvaliokuntaan, joka antoi mietinnön toukok. 10 p:nä 1909 (<i>Pain. asiakirj. N:o 20 v:ltta 1909</i>), minkä jälkeen asia viimeksi mainitun kuukauden 25 p:nä lähetettiin Rahatoimikamariin.</p>
<p>1909. <i>Maistraatti.</i></p>		
<p>Huhtik. 17.</p>	<p>Maistraatin kirjelmä ynnä Helsingin Tullikamarin esitys koskeva raskaan tavaran vaa'an tarvetta rantatullauksissa.</p>	<p>Huhtik. 19 p:nä 1909 lähetti Valmistusvaliokunta asian Rahatoimikamariin.</p>
<p>Toukok. 21.</p>	<p>Maistraatin kirjelmä ynnä pyyntö saada lausunto kaupungin toreilla ja rantasilloilla käytävään kauppaan nähden kyseeseen pannuista muutoksista.</p>	<p>Toukok. 5 p:nä 1909 asiakirjat toimitettiin painoon (<i>Pain. asiakirj. N:o 23 v:ltta 1909</i>). Kesäk. 15 p:nä asia lähetettiin tarkemmin valmisteltavaksi valiokuntaan, johon valittiin herra Heikel, Ramsay, Hertzberg, Alfthan ja Salingre.</p>
<p>Lokak. 28.</p>	<p>Maistraatin kirjelmä ynnä pyyntö saada lausunto vaivaishoitolainsäädännön uudistamista koskevasta komitean mietinnöstä.</p>	<p>Marrask. 9 p:nä 1909 asia lähetettiin Vaivaishoitohallitukseen.</p>

Marrask. 1.	Maistraatin kirjelmä ynnä pyyntö saada lausunto sulfaattiselluloosakomitean antamasta mietinnöstä.	Marrask. 9 p:nä 1909 asia lähetettiin Terveystoimikuntaan, joka seuraavan joulukuun 2 päivänä antoi vastauksen, minkä jälkeen Kaupunginvaltuusto viimeksi mainitun kuukauden 7 päivänä asetti asiaa edelleen valmistelemaan valiokunnan, johon valittiin herrat Cajander, Engström ja Donner.
Marr. 17.	Maistraatin kirjelmä ynnä Lääninhallituksen lähete koskeva asiointija F. E. Holmströmin anomusta saada asettaa kaksi biljaardia.	Marrask. 23 p:nä 1909 asia palautettiin Maistraattiin kehotuksella hankkimaan tarpeellinen selvitys kaupungin poliisilaitokselta, minkä jälkeen Maistraatti seuraavan jouluk. 22 p:nä antoi vastauksen. On esittelyn varassa.
Marr. 16.	Maistraatin kirjelmä ynnä Lääninhallituksen lähete koskeva tälläisen poliisilaitoksen vuosirahansääntöä.	Marrask. 23 p:nä 1909 asiakirjat toimitettiin painoon (<i>Pain. asiakirj. N:o 51 v:ltä 1909</i>), minkä jälkeen asia jouluk. 7 p:nä s. v. palautettiin Maistraattiin kehotuksella hankkimaan siitä lausunto komitealta, joka aikaisemmin oli asetettu valmistamaan ehdotusta poliisilaitoksen uudeksi vuosirahansäännöksi.
Jouluk. 8.	Maistraatin kirjelmä ynnä Helsingin Anniskeluosakeyhtiön johtokunnan esitys määrärahan myöntämisestä Korkeasaaren ja Seurasaaren laitosten voimassa pitoon vuonna 1910.	Jouluk. 14 p:nä 1909 myönnettiin kaupunginrahastosta etuantina 35,000 markkaa, jonka ohella asia muutoin lähetettiin vastedes asetettavaan valiokuntaan, jonka on annettava ehdotus Helsingin Anniskeluosakeyhtiön voittovaroista vuodelta 1909 kaupungille tulevan osuuden jakamiseksi.
Jouluk. 8.	Maistraatin kirjelmä ynnä ilmoitus vuosiksi 1910—1912 toimitetusta Kaupunginvaltuusmiesvaalista.	Ovat esittelyn varassa.
Jouluk. 16.	Maistraatin kirjelmä ynnä Lääninhallituksen lähete Norjan alamaisen O. Stévensonin elinkeinohakemuksen johdosta.	
Jouluk. 24.	Maistraatin kirjelmä ynnä Lääninhallituksen lähete Venäjän alamaisen E. F. v. Tauben elinkeinohakemuksen johdosta.	

Jouluk. 24.	Maistraatin kirjelmä kauppias E. Juseliuksen anomuksen johdosta saada oikeutus lipeäkiven y. m. myymiseen.	} Ovat esittelyn varassa.
Jouluk. 24.	Maistraatin kirjelmä ynnä Läänin-hallituksen lähete Eduskunnan anomuksen johdosta, joka koskee erinäisiä työttömyydestä aiheutuvia toimenpiteitä.	
<i>Rahatoimikamari.</i>		
Syysk. 24.	Rahatoimikamarin esitys määräysten antamisesta yksityisille henkilöille kaupungin rakennuksista luovutettujen huoneistojen hoitoon ja kunnossapitovelvollisuuteen nähden.	Lokak. 5 p:nä 1909 asia lähetettiin Palotoimikuntaan, Kasvatuslautakuntaan, Puutarhalautakuntaan sekä Marian sairaalan Hallitukselle, jotka hallitukset ja lautakunnat nyttemmin ovat Kaupunginvaltuustolle antaneet lausuntonsa asiasta. On esittelyn varassa.
Jouluk. 2.	Rahatoimikamarin esitys Kamarin avonaisen notarinviran jälleen täyttämisestä.	Jouluk. 7 p:nä 1909 asia palautettiin Rahatoimikamariin.
Jouluk. 22.	Rahatoimikamarin esitys koskeva kysymystä koulutontin erilleen murtamisesta Oulunkylän kartanosta.	} Ovat esittelyn varassa.
Jouluk. 28.	Rahatoimikamarin esitys lisämäärärahan myöntämisestä kaupungin katujen, yleisten paikkain ja viertoteitten puhtaanapitoa varten.	
Jouluk. 28.	Rahatoimikamarin kirjelmä korttelin N:o 193 Katajan kaupungin asemakaavan muuttamisesta.	
<i>Terveydenhoitolautakunta.</i>		
Marr. 17.	Terveydenhoitolautakunnan esitys koskeva varattomille kotonaan annettavasta kätölnavusta voimassa olevain määräysten muuttamista.	Marrask. 23 p:nä 1909 asia lähetettiin Vaivashoitohallitukseen, joka antoi vastauksen jouluk. 14 p:nä. On esittelyn varassa.

Kasvatustalautakunta.

Syysk. 22.	Kasvatustalautakunnan esitys eri- näisten kaupungin kasvatustal- tosten johtajain palkankorotus- anomuksen johdosta.	Lokak. 5 p:nä 1909 asia palautettiin Kasvatustalautakuntaan, joka sitä seura- van jouluk. 6 p:nä antoi vastauksen, minkä jälkeen asia saman kuukauden 14 p:nä lähetettiin Kulunkiarviovalio- kuntaan ja saman kuukauden 30 p:nä Rahatoimikamariin.
Lokak. 29.	Kasvatustalautakunnan esitys Bengt- särin kasvatustalaitoksen laajen- tamisesta y. m.	Marrask. 8 p:nä 1909 lähetti Valmistus- valiokunta asian Rahatoimikamariin.
Jouluk. 3.	Kasvatustalautakunnan kirjelmä eh- dotuksineen Bengtsärin vuosira- hansäännöksi vuodeksi 1910.	Jouluk. 30 p:nä 1909 asia lähetettiin Rahatoimikamariin.

Muut toimikunnat ja lautakunnat.

Helmik. 10.	Kaupungin sähkötehtaan rakennus- hallituksen esitys Sörnäisten satamaolojen järjestämisestä.	} Helmik. 16 p:nä 1909 asia lähetettiin Raha- toimikamariin ja Satamarakennusval- tuuskuntaan.
Helmik. 18.	Rautatiehallituksen kirjelmä sa- masta asiasta.	
Marr. 19.	Sedmigradskyn Pientenlastenkou- lun ja Marian Turvakodin joh- tokunnan kirjelmä suostumuk- sen antamisesta lainan ottami- seen y. m.	Marrask. 23 p:nä 1909 asia palautettiin mainittuun johtokuntaan.
Jouluk. 3.	Kaupungin sähkötehtaan rakennus- hallituksen kirjelmä ehdotuk- sineen mainitun tehtaan tarif- fiksi.	Jouluk. 7 p:nä 1909 asiakirjat toimitettiin painoon (<i>Pain. asiakirj. N:o 58 v:ltä 1909</i>). On esittelyn varassa.

Yksityisten henkilöjen ja yhdistysten anomuksia ja ehdotuksia.

Helmik. 25.	Täkäläisen Familjebyggnadsaktiebolaget yhtiön esitys 7:nne kaupunginosan erinäisille kortteleille voimassa olevan rakennusjärjestyksen muuttamisesta eräiltä kohdin.	Sittenkun Kaupunginvaltuusto maalisk. 16 p:nä 1909 oli päättänyt hankkia lausunnon asiasta Maistraatilta ja kaupungin rakennustarkastajalta sekä nämä lausunnot olivat sitä seuraavan toukok. 24 p:nä Valtuustolle saapuneet (<i>Pain. asiakirj. N:o 26 v:lta 1909</i>), annettiin asia tarkemmin valmisteltavaksi valiokunnalle, johon lokak. 5 p:nä s. v. jäseniksi valittiin herrat Hertzberg, Renvall ja Neovius. Jouluk. 1 p:nä valiokunta antoi mietintönsä (<i>Pain. asiakirj. N:o 56 v:lta 1909</i>), minkä jälkeen Valtuusto saman kuukauden 14 p:nä palautti asian valiokuntaan enempää toimenpidettä varten.
Elok. 24.	Perustuslaillisen Työväenyhdistyksen esitys asuntojen laittamisesta varattomille leskille ja lapsille.	Huhtik. 6 p:nä 1909 asia lähetettiin kaupungin kunnallisten työväenasuntojen Hallintolautakuntaan.
Elok. 24.	Kaupunkilähetyksen anomus erinäisten sen voimassa pitämään työlaitosten avustamisesta.	Vaivahoitohallituksen annettua lausunnon asiasta päätti Kaupunginvaltuusto lokak. 19 p:nä 1909 myöntää hakijalle 2,000 markan ennakkomäärärahan, samalla kun anomus muutoin lähetettiin Rahatoimikamariin otettavaksi huomioon kulunkiarvion käsittelyssä. Jouluk. 30 p:nä s. v. merkittiin hakijalle menoarvioon yhteensä 13,000 markan määräraha ja samalla jätettiin vastaisen Voittovarainvaliokunnan harkittavaksi, voitaisiinko hakijalle myöntää enemmän määrärahaa.
Lokak. 5.	Erinäisten miespuolisten kansakoulunopettajain anomus väliaikaisen palkankorotuksen myöntämisestä.	Lokak. 19 p:nä 1909 anomukset lähetettiin Kansakoulujen johtokunnalle, joka jouluk. 6 p:nä s. v. antoi lausuntonsa, minkä jälkeen Valmistusvaliokunta samana päivänä lähetti asian Rahatoimikamariin, joka viimeksi mainitun kuukauden 13 p:nä antoi siitä lausunnon. On esittelyn varassa.
Lokak. 19.	Erinäisten kansakoulunopettajattarien samallinen anomus.	

Jouluk. 6.	Raitiotie- ja Omnibusyhtiön anomus saada muuttaa erinäisten raitiotielinjain suuntaa.	Jouluk. 6 p:nä 1909 lähetti Valmistusvaliokunta asian Rahatoimikamariin.
Jouluk. 7.	Palovakuutusosakeyhtiö Pohjolan anomus saada pysyttää erinäiset lokaveden seisotuskaivot nykyisellään.	Jouluk. 6 p:nä Valmistusvaliokunta lähetti asian Rahatoimikamariin, joka saman kuukauden 23 p:nä antoi lausunnon. On esittelyn varassa.
Jouluk. 13.	Arkkitehtiklubin esitys yleisten rakennustaiteellisten kilpailujen julistamisesta tarpeellisten piirustusten saamiseksi.	Jouluk. 29 p:nä 1909 lähetti Valmistusvaliokunta asian Rahatoimikamariin.
Jouluk. 14.	Valko Nauha yhdistyksen apurahan anomus.	Jouluk. 29 p:nä 1909 Valmistusvaliokunta lähetti asian Kasvatuslautakuntaan.
Jouluk. 19.	Raittiusyhdistys Koiton esitys Kaupunginvaltuuston päätöksen muuttamisesta, mikäli koskee kahta oluen anniskeluoikeutta Kalliossa.	Jouluk. 29 p:nä 1909 Valmistusvaliokunta lähetti asian Väki- ja mallasjuoma-asioita valmistelevaan valiokuntaan.
Jouluk. 21.	Aktiebolaget Gottfr. Strömberg Osakeyhtiön anomus 10, 11 ja 12 kaupunginosassa olevain sähköjohtojen lupakauden pidentämisestä.	Jouluk. 21 p:nä 1909 Valmistusvaliokunta lähetti asian kaupungin sähkötehtaan Rakennushallitukselle.
Jouluk. 21.	Erinäisten henkilöjen anomus kaupungin sähköjohtoverkon ulottamisesta Sörnäisiin.	Jouluk. 21 p:nä 1909 lähetti Valmistusvaliokunta asian kaupungin sähkötehtaan Rakennushallitukselle.
Jouluk. 21.	Arkkitehti Lars Sonckin esitys Kallion kirkonpaikan viereisten tonttien rakennuttamisesta.	Jouluk. 21 p:nä 1909 lähetti Valmistusvaliokunta asian Kaupunginasemakaavatoimikuntaan.

Jouluk. 28.	Erinäisten Sinivuorenmaan huvilanomistajain kirjelmä koskeva heidän käyttämiensä, mainitulla saarella olevain maa-alueitten vuokrausehtoja.	Jouluk. 29 p:nä 1909 lähetti Valmistusvaliokunta asian Rahatoimikamariin.
-------------	---	---

Helsingin Kaupunginvaltuusto on vuonna 1909 kokoontunut 22 kertaa, niistä neljästi lisätyin luvuin. Lähetettyjen kirjeitten luku on 572.

Helsingissä, joulukuun 31 päivänä 1909.

Hjalmar Ekholm.

Selonteko Helsingin Kaupunginvaltuuston asettamain eri valiokuntain toiminnasta vuonna 1909.

Vuoden 1909 alussa oli 13 Kaupunginvaltuuston asettamaa valiokuntaa, jotka eivät olleet päättäneet toimintaansa. Vuoden kuluessa tuli lisää, paitsi yleistä valmistusvaliokuntaa, 11 uutta valiokuntaa, joten valiokuntia kaikkiaan on ollut 24 (33 vuonna 1908 ja 25 vuonna 1907).

Näistä valiokunnista on Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan yksi poistettu diariosta, mutta 20 on vuoden kuluessa ollut toiminnassa ja niistä 14 lopettanut tehtävänsä. Vuoden päättyessä on jälellä 9 valiokuntaa (13 vuoden 1908 ja yhtä monta vuoden 1906 päättyessä).

Valiokunnat ovat antaneet 19 painettua ja 2 kirjallista lausuntoa (vastaavat luvut olivat 20 ja 4 vuonna 1908 sekä 12 ja 5 vuonna 1907).

Vuoteen 1910 jälellä olevat valiokunnat ovat:

1) Helsingin kaupungin virkamiesten eläkeasiaa käsittelevä, joka asetettiin helmikuun 3 päivänä 1903 ja johon nyttemmin kuuluvat herrat Aug. Ramsay, E. Loo, R. Erenius, A. V. Lindberg ja I. Timgren.

2) Töölön kaupunginosien rakennusjärjestyksen laatimista y. m. tehtäviä varten asetettu maalisk. 31 p:nä 1903, johon nyttemmin kuuluvat herrat K. G. Nyström, A. V. Lindberg ja L. Sonck jäsenenä sekä W. F. Heimbürger, M. Björnberg ja M. Gripenberg varajäsenenä.

3) Kauppa- ja merenkulkulautakunnan asettamista koskevaa esitystä valmisteleva, joka asetettiin lokakuun 30 päivänä 1906 ja johon nyttemmin kuuluvat herrat A. Norrmén, Hj. Schildt, J. Tallberg, Aug. Lundqvist, L. Krogius, Victor Ek, O. Häggman ja O. Andstén.

4) Kunnallisen teurastamon laittamista varten asetettu maaliskuun 24 päivänä 1908, johon kuuluvat vapaaherra O. von Hellens sekä herrat K. Lindahl, Hj. Göös, O. Lindström ja F. Stockmann.

5) Läntisen Viertotien viereisten tonttien lunastamista varten asetettu toukok. 12 päivänä 1908, johon kuuluvat herrat W. F. Heimbürger, A. M. Lassenius ja S. Hällfors.

6) Tontinarvon kohoamisen hyödyn varaamiseksi kunnalle y. m. asioita varten asetettu joulukuun 1 päivänä 1908, johon kuuluvat herrat K. Söderholm, W. F. Heimbürger ja L. Ehrnrooth.

7) Torikaupan järjestämistä varten asetettu kesäkuun 15 päivänä 1909, johon kuuluvat herrat O. Heikel, Aug. Ramsay, H. Hertzberg, A. E. Alfthan ja G. Salingre.

8) Seitsemännen kaupunginosan rakennusjärjestyksen muutosasiaa varten asetettu lokakuun 5 päivänä 1909, johon kuuluvat herrat H. Hertzberg, H. Renvall ja H. Neovius.

9) Sulfaattiselluloosakomitean mietinnöstä lausuntoa antamaan asetettu joulukuun 7 päivänä 1909, johon kuuluvat herrat L. Cajander, A. Engström ja O. Donner. Valiokuntain kokouksia on ollut 105 (135 vuonna 1908 ja 90 vuonna 1907).

Helsingissä, joulukuun 31 päivänä 1909.

Hjalmar Ekholm.

Esityksiä kansakouluopettajiston palkankorotuksesta.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Vähän yli kaksi vuotta sitten tekivät kaupungin kansakoulujen naineet ja myöhemmin myös naimattomat miesopettajat Kaupunginvaltuustolle anomuksen palkkaetujensa parantamisesta. Kansakoulujen johtokunta, jolta Valtuusto vaati lausuntoa naineitten opettajain anomuksesta, puolsi lämpimästi pyydettyä palkkojen korottamista. Asian uudistetussa käsittelyssä joulukuun 10 p:nä 1907 jätti Valtuusto asettamansa komitean tehtäväksi laatia ehdotuksen kaupungin kansakoulujen opettajain ja opettajatarten palkkojen yleisestä järjestämisestä. Hyvin todistavien perustelujen nojalla tämä komitea tuli siihen päätökseen, että opettajiston palkkaedut vaativat kiireellistä parantamista; ja teki komitea siinä tarkoituksessa erinäisiä ehdotuksia, joita kansakoulujen johtokunta siltä vaaditussa lausunnossa puolsi. Joulukuun 17 p:nä 1908 asiata taas Valtuustossa käsiteltäessä jäi kuitenkin ehdotettu palkkainparannus toistaiseksi täytäntöön panematta, mutta Valtuusto päätti yhden komitean jäsenen, professori Th. Homénin, ehdotuksen mukaan asettaa ammattimieskomitean miettimään, eikö kansakoulujen luokilta voitaisi tunteja vähentää, yhteisopetusta laajemmin toimeenpanna ja opettajain opetusvelvollisuutta lisätä.

Sekä herra Homénin ehdotuksesta että Valtuuston viimeksi mainitusta päätöksestä näkyy kyllä selvästi, että on aikomus vastaisuudessa parantaa opettajiston taloudellista asemaa lisäämällä heidän opetusvelvollisuuttaan. Mutta sen kautta on palkka-asiaa kytketty vaikeaan ja erinomaisen tärkeään kasvatukseen ja opetusopilliseen kysymykseen koko koululaitoksen perinpohjaisesta muovailemisesta, jonka toteuttaminen tulisi vaatimaan vuosikymmenien ajan, jos sitä koskaan voidaankaan toteuttaa. Yhtä epävarmaa on, saavatko nyt toimeensa olevat opettajat senkautta eläessään nähdä taloudellisen asemansa parantumista. Kuitenkin ovat ne olot, joissa opettajisto, erittäinkin perheenelättäjät meistä, elää, sellaiset että pikainen parannus on tarpeen. Emme tahdo uudistaa niitä elinkustannuslaskelmia, jotka olemme tehneet anomuksessamme toukokuun 28 päivältä 1907, emmekä toistaa niitä perusteluja jotka ovat Valtuuston asettaman komitean mietinnössä (Helsingin Valtuuston asiakirja N:o 39 v. 1908), vaan pyydämme ainoastaan saada huomauttaa, että vuokra- ja elinkustannukset Helsingissä ovat siitäkin saakka yhä kohonneet, ja että vastuullinen työmme sekä velvollisuus itseämme ja perheitämme kohtaan pakottavat meitä uudelleen kääntymään Herrojen Valtuusmiesten puoleen pyytäen palkkaetujemme parantamista.

Kun kysymys kansakoulumme uudestaanjärjestämisestä edelleen on pohdinnan alaisena sitä varten asetetussa komiteassa, lienee Herroille Valtuusmiehille mahdollonta läheisessä tulevaisuudessa lopullisesti järjestää opettajiston palkkausolot. Mutta kun korjauksen tarve tässä on niin kipeä, uskallamme kunnioittaen ehdottaa, että Valtuusmiehet sen sijaan järjestäisivät asian väliaikaisesti, ja saamme me allekirjoittaneet, jotka puhumme vain miesopettajain puolesta, täten kääntyä Herrojen Valtuusmiesten puoleen nöyrällä esityksellä, että meille myönnettäisiin vuoden 1910 alusta lähtien väliaikaista palkanlisää, siten että sen määrä on 300 markkaa vuodessa opettajille ensimmäisessä palkkaluokassa, 500 markkaa opettajille toisessa, 700 markkaa opettajille kolmannessa ja 900 markkaa vuodessa opettajille neljännessä palkkaluokassa.

Helsingissä lokakuun 5 p:nä 1909.

R. Liukkonen.
 Pekka Kalervo.
 W:m Sippola.
 F. Sirelius.
 E. F. Pihlström.
 Viktor Helenius.
 M. Thors.
 Botolf Björkman.
 Oskar Dannholm.
 A. U. Huotinen.
 Edv. Hedman.
 A. G. Sigfrids.
 B. V. Stenvall.
 Bruno Holmström.
 Ivar Ekberg.
 Mika Heikel.
 K. H. Paasikallio.
 E. Paalanen.
 Artur Hedlund.
 Johannes Repo.
 Otto Kotilainen.
 A. Noponen.
 K. F. Palomäki.
 Heikki Karvonen.
 F. E. Forsman.
 Ernst Stenfeldt.
 Ludvig Merus.
 Algot Jansson.
 John Lindfors.

F. Vikstedt.
 V. Weissmann.
 Rich. Malmberg.
 Selim Bäcklund.
 Mikael Strömstén.
 Johannes Wendell.
 Alfred Bjon.
 Nestori Wirtanen.
 Otto Lappalainen.
 J. U. Autonen.
 Oscar Rosenqvist.
 Eemeli Kunnas.
 A. Kohonen.
 S. Peltola.
 Fridolf A. Salola.
 K. A. Frejborg.
 Ivar Wihlman.
 Adolf Kronström.
 Ad. Nordman.
 Karl Lindh.
 Alex. Slotte.
 Gustaf Andersson.
 Viktor Allardt.
 A. Lindholm.
 Joonas Vuolle-Apiala.
 K. A. Bäckman.
 Kaarlo Ahtiala.
 A. Wäre.

Herroille Valtuusmiehille.

Saatuamme sanomalehdistön kautta tietä, että meidän miestoverimme ovat kääntyneet Herrojen Valtuusmiesten puoleen pyytäen väliaikaista 300: —, 500: —, 700: — ja 900: — palkanlisäystä, olemme me naisopettajat pakotetut, vaikka pidämmekin nykyistä aikaa jotenkin sopimattomana tällaisten kysymysten käsittelyyn, esittämään seuraavaa:

Herrojen Valtuusmiesten jouluk. 10 p. 1907 asettamassa komiteassa, joka sai tehtäväkseen selvittää Helsingin kansakoulujen mies- ja naisopettajien palkkojen järjestämistä, ja jonka työ valmistui marrask. 11 p. 1908, lausui sen naisedustaja vastalauseessa N:o 2 (liitetty N:o 39 Valtuuston 1908 vuoden asiapapereihin) naisopettajien kesken vallitsevan mielipiteen, että yleinen palkkojen parantaminen olisi hyvin suotava sekä että naisopettajien palkat olisivat korotettavat yhtä suuriksi kuin miesopettajienkin, koska heillä on sama työ, sama edesvastuu, sama pätevyys ja he valmistusaikanaan ovat samassa määrin yhtä velkaantuneet. Samalla kannalla olemme me yhä vieläkin ja pyydämme siksi huomauttaa, että jos Herrat Valtuuston jäsenet katsovat voivansa parantaa palkkoja, niin meidän naisopettajien, jotka alamme työmme 400: — pienemmällä palkalla ja 15 vuoden kuluttua saamme 600: — vähemmin kuin miestoverimme, meidän naisopettajien etupäässä pitäisi tulla palkan lisäyksestä osallisiksi. Myöskin me saamme tuntea korotettujen vuokrien ja kallistuneiden elintarpeiden seurauksia, myöskin meillä on raskaat perhe-elatus velvollisuudet; toiset ovat leskiä, joilla on alaikäisiä lapsia, toiset ovat ikäisten vanhempiensa ja nuorempien sisaruksien ainoa tuki ja ylläpitävät heille kotia, toiset, eikä suinkaan aivan pieni luku, ovat takäläisten kansakoulunopettajien vaimoja ja jakavat heidän kanssaan perheen elättämishuolet ja kustannukset.

Yllä esitettyjen syiden nojalla pyydämme me allekirjoittaneet siis että ylemmän kansakoulun naisopettajien palkat tehtäisiin yhdenvertaisiksi miesopettajien palkkojen kanssa.

Ja että alemman kansakoulun opettajien palkat korotettaisiin samassa suhteessa. Helsingissä 19 p. lokakuuta 1909.

Alma Andberg.
Signe Björkell.
Helmi Kapari.
Aura Keinänen.
Berta Mahlberg.
Greeta Kataja.
Hilma Jaakkola.
Fanny Rosberg.
Elin Granholm.

Julia Studd.
Iida Blomkvist.
Agda Allardt.
Fanny Johansson.
Anni Koljonen.
Sofie Lithenius.
Maria Stenberg.
H. Aminoff.
M. Lönnbäck.

R. Sagulin.
Jenny Puuska.
Toni Forss.
Emmi Voionmaa.
Anna Grönroos.
Sylvi Weikkola.
Rosa Tallqvist.
Elsa Sanmark.
Lydi Lindgren.
Anna Björkell.
Olga Wegelius.
Fanny Lagerström.
Irene Frelander.
Gärda Stenfeldt.
Anni Niklander.
Anna Colérus.
E. Theslöf.
Elin Vikman.
Ingrid Grönberg.
Erika Ahlgren.
Sanni Leimu.
Anna M. Stenberg.
Anni Wikstén.
Anna Sarlin.
Lina Enroth.
Aino Hassinen.
Hildur Lindeqvist.
E. v. Wright.
Anni Vuolle-Apiala.
M. A. Södergren.
O. Winter.
Olga Ikonen.
Hanna Hellén.
Anna Peltola.
Hilja Koskinen.
Jenny Hedengren.
Alma Genetz.
Phebe Candolin.
Jenny Fredenberg.
Dagmar von Nandelstadt.
Ingrid Renfors.

A. Långström.
Ina Brotherus.
H. Åkerman.
R. Wallén.
Eva Lindström.
Hanna Bergh.
Olga Moberg.
Hilma Thorman.
Kainu Pantsar.
Laura Hagan.
H. Genetz.
E. Dahlberg.
A. Lampén.
Agnes von Konow.
Aino Haapio.
Maikki Molander.
Tyyne Jyrhämä.
Elsi Ekholm.
Hilma Ekholm.
Elin Häggman.
A. Sederholm.
K. Stenius.
Elina Sirelius.
A. Hultin.
Toini Paananen.
Oma Oksanen.
Katri Erander.
Hanna Holm.
Berith Porthan.
Alli Reima.
Martta Valio.
Hilja Widenius.
Linda Pylkkänen.
Aku Ahnger.
Sigrid Nygrén.
H. Paqvalén.
Maija Konttinen.
Anna E. Stenberg.
Hanna Lucander.
Anna Reuter.
F. Tavaststjerna.

Wilma Stadius.
Hilja Pesonen.
Anni Hirn.
Anna Hyvärinen.
Aggi Lappalainen.
Mandi Ekholm.
Alma Järnefelt.
A. Lagus.
Hanna Hellsten.
A. Richter.
Paula af Heurlin.
Anna Tavaststjerna.
Anna Anthoni.
Sanni Karppila.
S. Paasikallio.
I. Malm.
Olga Oinola.
Maiju Kantele.
Aina Johansson.
Iréne Cajander.
Josefina Carlborg.
Selma Fredenberg.
Hilja Salola.
Lovisa Oinola.
Selma Kohonen.
Iida Molander.
Olivia Sigfrids.
Iida Hannikainen.
Minna Forss.

Ida Manninen.
Lyydi Sundberg.
Sirkka Karvonen.
Dagmar Müller.
Anna Friberg.
Maikki Friberg.
Lina Franck.
Fanny Hohenthal.
Antoinette Ingman.
I. Wegelius.
Valborg Sarlin.
Oiva Paasikallio.
Aina Malmberg.
Ellen Nervander.
Ingrid Granholm.
Emilie Öhberg.
Olga Roschier.
Anni Manninen.
Anni Frelander.
Gerda Winstén.
Signe Ekman.
Selma Hirn.
Bertha Paqvalén.
Anna Frick.
Anna Englund.
Ingeb. Hellén.
Sofia Streng.
Linda Kunnas.

HELSINGIN KAUPUNGIN KANSAKOULUJEN**JOHTOKUNTA**

*Helsingissä,
Joulukuun 1 p:nä 1909.*

Kaupunginvaltuustolle.

N:o 42.

Lähetteellään viime lokak. 19 p:ltä ovat Herrat Valtuusmiehet kehoittaneet Johtokuntaa antamaan lausunnon kahdesta palkanparannusta koskevasta eri hakemuksesta, joista toisen on allekirjoittanut 56 kaupungin kansakoulujen opettajaa ja toisen 157 opettajatarta. Tämän johdosta saa Johtokunta kunnian esittää seuraavaa.

Opettajain hakemus, jonka jättäminen on antanut opettajattarille aihetta anoa puolestaan palkanlisäystä, perustuu otaksumiseen, että opettajakunnan palkkojen lopullinen järjestäminen ei tätä nykyä ole mahdollinen, koska se komitea, jolle Herrat Valtuusmiehet viime tammik. 19 p:n kokouksessa olivat antaneet toimeksi selvittää erinäisiä opettajiston palkkauskysymyksen yhteyteen kuuluvia kysymyksiä, ei vielä ole antanut mietintöään, ja tarkoittaa tämä hakemus sentähden ainoastaan väliaikaisiin toimenpiteisiin ryhtymistä. Kuitenkin tietää Johtokunta, joka kokonaisuudessaan on kuulunut mainittuun komiteaan, että komitean mietintö tulee jätettäväksi Herroille Valtuusmiehille parin viikon kuluttua, ja että komitea ei ehdota ryhdyttäväksi minikäänlaisiin toimenpiteisiin, jotka vaatisivat lopullisen palkausjärjestelyn lykkäystä. Tämän vuoksi katsoo Johtokunta asiakseen lausua mielipiteenään, ettei kansakouluopettajiston palkauskysymystä olisi ratkaistava väliaikaisesti vaan lopullisesti. Viitaten sekä sen mietinnön perusteluun, jonka lokak. 31 p:nä 1908 oli antanut se komitea, jonka Valtuusto oli jouluk. 30 p:nä 1907 asettanut käsittelemään kaupungin kansakouluopettajiston palkanparannuskysymystä, kuin myöskin Johtokunnan asiasta antamaan, kahden vastalauseen seuraamaan lausuntoon jouluk. 9 p:ltä 1908, saa Johtokunta kunnian ehdottaa, että Valtuusto hyväksyisi viimemainitun komitean ehdotuksen Johtokunnan ehdottamalla muodostelulla. Johtokunta pyytää sentähden, että Herrat Valtuusmiehet päättäisivät:

1:o että kaikki kunnan kansakoulujen opettajat ja opettajattaret tammikuun 1 p:stä 1910 lähtien tulevat nauttimaan palkanparannusta siten, että peruspalkka ylemmän kansakoulun opettajalle ja opettajattarelle määrätään 2,500 markaksi ja alemman kansakoulun opettajattarelle 2,000 markaksi, sekä että heille tähän asti sovelletun periaatteen mukaisesti 5, 10 ja 15 vuoden palvelusajan jälkeen annetaan korotusta 20 %, 20 % ja 10 % peruspalkasta;

2:o että niille opettajille ja opettajattarille, jotka ovat tai ovat olleet naimisissa ja joilla on yksi tai useampia alaikäisiä lapsia sekä ovat perheensä pääasiallisia elättäjiä, ja joiden vaimo tai mies ei ole kunnan palveluksessa, myönnetään ja pysytetään palkanlisää vuokraavun muodossa 300 mk, mikä apu sittemmin jokaisessa palkankorotuksessa lisätään 150 markalla, niin että se 15 vuoden palvelusajan jälkeen tekee 750 mk; sekä

3:o että kunta suorittaa niitten opettajain puolesta, jotka eivät nauti vuokra-apua, vuotuiset maksut kansakoulunopettajain leski- ja orpokassaan, tehden 80 mk kutakin kohti.

Lähetekirjat palautetaan samalla.

Kansakoulujenjohtokunnan puolesta:

A. Wallensköld.

T. Järnefeldt.

HELSINGIN KAUPUNGIN

RAHATOIMIKAMARI.

Joulukuun 11 p:nä 1909.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 548.

Lähetteellä tämän jouluk. 6 p:ltä on Rahatoimikamaria kehoitettu antamaan lausuntonsa Helsingin kaupungin kansakoulujen Johtokunnan lausunnon johdosta, joka koskee kaupungin kansakoulujen sekä opettajain että opettajatarten tekemää kahta eri palkanparannusanomusta. Kuten Johtokunnan lausunnosta käy ilmi, valmistaa Kaupunginvaltuuston asettama komitea nykyään mietintöä erinäisten opettajiston palkkauskysymyksen yhteydessä olevain kysymysten selvittämiseksi. Tätä mietintöä ei komitea liene vielä lopullisesti käsitellyt, mutta voidaan edellyttää, että se parin viikon kuluessa voidaan painattaa ja Valtuusmiehille jakaa. Asiain näin ollen ja kun opettajakunta edellämainituissa hakemuksissa ei ole esittänyt minkäänlaisia uusia perusteita niiden lisäksi, jotka asiata viime vuonna käsiteltäessä esitettiin sekä lokak. 31 p:nä 1908 asiasta annetussa komitean mietinnössä (K.V:ston pain. asiak. N:o 39

että Kansakoulujenjohtokunnan kirjeessä saman vuoden jouluk. 9 p:ltä (K.V:ston pain. asiak. N:o 51) ei Rahatoimikamari, jolla edelleen on kysymykseen nähden sama kanta, jota lähemmin selvitetään Kamarin kirjeessä jouluk. 10 p:ltä 1908, ole katsonut olevan painavaa syytä puoltaa enemmän toista kuin toistakaan anomusta. Kamari on katsonut tämän hylkäävän kannan tällä kertaa sitäkin enemmän perustelluksi, kun Valtuuston vaatimaa selvitystä erinäisistä opettajakunnan palkkauskysymyksen yhteydessä olevista kysymyksistä ei vielä ole saatu, jonka tähden on turhaa tällä kertaa ratkaista voidaanko ja missä määrin pyydettyjen korotusten katsoa olevan käsillä oleviin seikkoihin perustuvia tai ei. Tosin esittää Kansakoulujenjohtokunta, että useinmainittu komitea ei tule ehdottamaan minkäänlaisiin toimenpiteisiin ryhtymistä, jotka vaatisivat lopullisen palkkausjärjestelyn lykkäystä, mutta tällä lausunnolla ei ole mitään merkitystä, kun toistaiseksi puuttuu selvitystä sanotun palkkausjärjestelyn perusteesta. Kysymys on tällä haavaa itse asiassa täydelleen samalla kannalla kuin vuosi sitten, jolloin Valtuusto hylkäsi samanlaisen hakemuksen, mutta samalla antoi useinmainitun komitean toimeksi ottaa harkittavakseen, eikö kansakoululuokkien tuntimäärää voitaisi vähentää, yhteisopetusta ottaa laajemmin käytäntöön ja opettajakunnan opetusvelvollisuutta lisätä. Rahatoimikamari ei voi käsittää etteikö se selvitys, joka juuri mainitussa tarkoituksessa tulee kohdokoin annettavaksi, vaikuttaisi melkoisessa määrin palkkausjärjestelykysymykseen kokonaisuudessaan, siitä huolimatta, mitä ehdotuksia toimenpiteiksi komitea lieneekin katsonut asiakseen ehdotta.

Siihen katsoen, että tämä kysymys on täydelleen samassa tilassa kuin vuosi sitten, kuin myöskin että Kaupunginvaltuusto silloin katsoi lisäselvityksen tarpeelliseksi, ennenkuin asia voitaisiin ottaa lopullisesti harkittavaksi ja kun Rahatoimikamari on käsittänyt että lähetteellä oli tarkoitettu saada Kamarin lausunto ennen kulunkiarvioehdotuksen loppukäsittelyä, saa Rahatoimikamari kunnioittaen esittää että Kaupunginvaltuusto päättäisi

hyljätä tällä kertaa kaupungin kansakoulujen erinäisten opettajain ja opettajatarten palkanparannusta koskevat hakemukset.

Lähetekirjat palautetaan samalla.

Rahatoimikamarin puolesta:

Carl Nummelin.

Georg Estlander.

Esitys työvoimien lisäämisestä rakennustarkastusta toimitettaessa.

HELSINGIN KAUPUNGIN

MAISTRAATTI.

Helsingissä,

Jouluk. 4 p:nä 1909.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 358.

Maistraattiin lähetetyssä kirjeessä viime lokakuun 25 p:ltä on tämän kaupungin rakennustarkastaja, arkkitehti Mauritz Gripenberg esittämillään syillä anonut rakennustarkastajan apulaisen ottamista 4,800 markan vuosipalkalla sekä rakennuskontrollöörintoimen perustamista, jonka hoitaja nauttisi 3,600 markan palkkaa vuodessa.

Asiata tänään käsiteltäessä ja sittenkun ne maistraatinjäsenet, jotka ottavat rakennustarkastuksiin osaa, olivat antaneet lausuntonsa asiassa, on Maistraatti, koska kokemus, joka on saatu käsiteltäessä lukuisia poikkeamistapauksia asianomaisesti vahvistetuista piirustuksista, joita viime aikoina on Maistraattiin ilmoitettu, on osoittanut että tehokkaampi, rakennusmailla tapahtuva rakennustoiminnan valvominen on välttämätöntä sekä käytäntöön otetut uudet rakennusaineet ja konstruksionit, varsinkin rautabetongin laaja käyttäminen, ovat melkoisesti lisänneet työtä rakennuspiirustuksia tarkastettaessa, katsonut asiakseen hyväksyä pääasiallisesti rakennustarkastajan esityksen; ja saa Maistraatti, tähän katsoen pyytää, että ensitulevan vuoden 1910 kulunkiarvioon otsikoon alle „rakennustarkastus“ otettaisiin rakennustarkastuksessa tarvittavan apulaisen määrärahan siaan seuraavat menoerät:

1 rakennustarkastajan apulainen.	4,800 markkaa
1 rakennuskontrollööri	3,600 „

Samalla saa Maistraatti kunnian lähettää rakennustarkastajan kyseenalaisen esityksen sekä Maistraatin laatiman ehdotuksen edellämäinittujen virkailijain ohjesäännöiksi.

Maistraatin puolesta:

Adolf Aminoff.

Alfr. Tuominen.

**HELSINGIN KAUPUNGIN
RAKENNUSTARKASTAJA.***Helsingin kaupungin Maistraatille.*

Elokuun 4 p:nä 1909 päivätyllä kirjeellä anoi allekirjoittanut, esittämillään syillä, että Maistraatti määräisi väliaikaisesti apulaisrakennustarkastajan, jotta tämän kaupungin rakennustoiminnan valvontaa voitaisiin hoitaa tehokkaammalla tavalla.

Viitaten yllämainittuun kirjeeseen saan minä täydennykseksi tehdä selkoa tämän vuoden rakennustarkastuksista lokakuun 14 p:ään saakka ja alempana lähemmin perustella lisätyn henkilökunnan välttämättömyyttä rakennustarkastusta varten.

Vuonna 1909 lokakuun 14 p:ään on toimitettu 12 koekuormitusta, 441 kirjoihin merkittä katselmusta, kirjoitettu 87 katselmuskirjaa, 57 hakemuskirjaa ja lausuntoa, yksi vuosikertomus, ehdotus kaupungin voimassa olevain rakennusjärjestysten muutokseksi ja täydennykseksi, laadittu ehdotus ohjeiksi kuormituksia ja luvallisia ainekoetteluja varten rakennuskonstruksioneja laskiessa, jätettäväksi Maistraattiin Arkkitehtiklubin ehdotuksen yhteydessä sekä tarkastettu 80 rakennelaskelmaa lukuunottamatta sellaisten konstruksionien tarkastusta, joihin laskelmia ei ole koskaan sisäänjätetty. Samalla on tehty koko joukko käyntejä rakennuspaikoilla viemättä niitä kirjoihin.

Valvonnan alla olevia rakennuksia on kaupungissa ollut samana aikana 223 kappaletta.

Voidakseen rakennusjärjestyksessä vahvistettuja, pakollisia katselmuksia lukuunottamatta harjoittaa edes osapuulleen tehokasta tarkastusta yllämainittuihin rakennuksiin nähden, on ajateltava vähintään kolme käyntiä kuukaudessa uutisrakennuksen ja suuremman korjaustyön työpaikalle, mikä kyseenalaista aikaa kohti tekee 2,335 käyntiä, lukuunottamatta jo ennen mainittuja 441 katselmusta eli yhteensä 2,796 toimitusta, joihin koekuormitukset eivät ole luetut. Tämä tekisi kuluneille 247 arkipäivälle noin 11 katselmusta päivää kohti, paitsi neljän tunnin vastaanottoaikaa, katselmuskirjain ja hakemuskirjain laatimista, laskelmien ja kaikkien saapuvain piirustusten tarkastamista, mikä parhaimmallakin tahdolla ja kestävyydellä on yhdelle henkilölle mahdotonta.

Toivottavaa olisi kuitenkin, että jokaista rakennuksen alla olevaa rakennusta käytäisiin katsomassa kerran viikossa. Mainittua ajanjaksoa kohti ja huolimatta nykyisestä hiljaisesta rakennustoiminnasta vaatisi sellainen tarkastus 3,581 katselmusta. Rakennukset, joissa rautabetonkitöitä ja vaikeampia perustamistöitä suoritetaan, vaativat kuitenkin, jotta tarkastus olisi tehokas, ainakin yhden käynnin joka toinen päivä. Työ rakennuspaikoillamme on käynnissä, lauantaipäiviä lukuunotta-

matta, k:lo 7:stä a. p. k:lo 5:een i. p. (eräänä vuoden aikana k:lo 6:sta a. p. k:lo 6:een i. p.). Lauantaisin ja juhlapäivien edellisinä päivinä loppuu kaikki työ jo k:lo 2 i. p. Jos aamiais- ja päivällisaika luetaan pois, on työ siis arkipäivinä käynnissä 8 tuntia ja keskimäärin 7 tuntia päivässä. Edellyttämällä että kontrollööri ehtisi tehdä keskimäärin 5 katselmusta päivässä, tulisi toimitusten lukumäärä usein mainittua ajanjaksoa kohti tekemään 1,235 eli tarkastamaan 223 työpaikkaa kerran viikossa ja laskettuna 5 katselmuksen mukaan päivältä tarvitaan vähintään kolme kontrollööriä.

Kun päivittäin esiintyy tapauksia, jotka selvästi osoittavat, että tehokkaampi tarkastus niinhyvin rakennustöihin kuin jätettyihin piirustuksiin ja konstruksioneihin nähden niihin kuuluvine laskelmineen on välttämätön, saan minä Maistraatilta kunnioittaen anoa, että Maistraatti anois Helsingin Kaupunginvaltuustolta kahden rakennuskontrollöörintoimen perustamista, jolloin ensimmäisen rakennuskontrollöörin, n. k. rakennustarkastajan apulaisen, jonka ehdottomasti tulee olla arkkitehdin, vuosipalkaksi määrättäisiin 4,800 markkaa ja toisen rakennuskontrollöörin vuosipalkaksi 3,600 markkaa.

Sekä ensimmäisen että toisen rakennuskontrollöörin ohjesääntöehdotus liitetään tähän oheen. Helsingissä lokakuun 25 p:nä 1909.

Mauritz Gripenberg.

Ehdotus Helsingin kaupungin rakennustarkastajan apulaisen ohjesäännöksi.

1 §.

Rakennustarkastajan apulainen on velvollinen rakennustarkastajan valvonnan alla ja hänen kanssaan valvomaan kaupungin rakennustoimintaa sekä sitä varten erittäin:

- a) rakennusjärjestystä tai vahvistettuja piirustuksia ja konstruksioneja rikottaessa viipymättä niistä rakennustarkastajalle ilmoittamaan;
- b) ottamaan osaa ja toimittamaan ne katselmuksat, tarkastukset ja katsastukset, jotka rakennustarkastaja katsoo tarpeellisiksi; sekä
- c) kaikista toimittamistaan tehtävistä pitämään päiväkirjaa, joka sisältää hänen esittämänsä muistutukset ja antamansa määräykset, ja on sanottu päiväkirja joka päivä näytettävä rakennustarkastajalle.

2 §.

Rakennustarkastajan virkavapauden aikana tai esteen sattuessa astuu rakennustarkastajan apulainen hänen siaansa.

3 §.

Rakennustarkastajan apulaisen asettaa Kaupunginvaltuusto Maistraatin ehdotuksesta, pidätetyllä keskinäisellä kuuden kuukauden ylössanomisajalla. Hän ei ole oikeutettu laatimaan piirustuksia tai hoitamaan rakennusyritysten johtoa paikkakunnalla, mutta hän ei ole estetty hoitamasta toista tointa, joka ei ehkäise hänen toimintaansa kaupungin palveluksessa.

4 §.

Maistraatti voi myöntää rakennustarkastajan apulaiselle virkavapautta korkeintaan kuukaudeksi. Pitempää virkavapautta koskeva hakemus on Maistraatin kautta jätettävä Kaupunginvaltuustolle.

5 §.

Rakennustarkastajan apulaisen tulee joka päivä olla tavattavissa virkahuoneessaan aikana, jonka Maistraatti määrää.

Ehdotus Helsingin kaupungin rakennuskontrollöörin ohjesäännöksi.

1 §.

Rakennuskontrollööri on velvollinen rakennustarkastajan ja rakennustarkastajan apulaisen valvonnan alla tarkastamaan kaupungin rakennustoimintaa sekä sitä varten erittäin:

a) valvomaan ettei rakennusyrityksiin ryhdytä ennenkuin piirustukset niitä varten ovat asianomaisessa järjestyksessä vahvistetut;

b) rakennustarkastajan määräyksen mukaan ottamaan osaa tai toimittamaan katselmuksia ja toimituksia; sekä

c) kiinnittämään tarkkaa huolta siihen, että sekä parhaillaan käynnissä olevat konstruktiosi- ja tulensijamuutokset että rakennustyöt, joiden valvominen on hänelle uskottu, suoritetaan vahvistettujen piirustusten, konstruktсионien ja annettujen määräysten mukaan sekä joka päivä antamaan rakennustarkastajalle ilmoituksen rakennuspaikoilla tekemistään huomiosta.

2 §.

Rakennuskontrollöörin asettaa Maistraatti rakennustarkastajan ehdotuksesta pidätetyllä kuuden kuukauden ylössanomisajalla. Hän ei ole oikeutettu hoitamaan rakennusyritysten johtoa paikkakunnalla.

3 §.

Maistraatti voi, kuultuaan rakennustarkastajan mieltä, myöntää rakennuskontrollöörille virkavapautta.

4 §.

Rakennuskontrollöörin tulee joka päivä aikoina, jotka rakennustarkastaja määrää, saapua tämän virkahuoneustoon.

Esitys, joka koskee määräyksiä kaupungin rakennuksista yksityisille henkilöille luovutettujen huoneistojen hoitoon ja kunnossapitovelvollisuuteen nähden.

Helsingin

RAHATOIMIKAMARI.

Heinäkuun 25 p:nä 1909.

N:o 319.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto on erinäisillä päätöksillä antanut useille kaupungin virka- ja palvelusmiehille palkkaeduiksi, paitsi vakinaista palkkaa, myös asuinhuoneiston taikka vuokrasta vapaat huoneet sekä on noussut kysymys siitä, onko ja missä määrin kustannukset sellaisten huoneistojen sisäpuolisen korjauksen toimittamisesta toiselta puolen huoneiston haltijan ja toiselta puolen kaupunginviranomaisten suoritettava, on Rahatoimikamari katsonut pitävänsä ottaa puheena olevan asian tarkemmin käsiteltäväksi.

Nykyään on kaupunginpuutarhurilla ja puutarhanhallinnossa palvelevilla henkilöillä, Vesijohtokonttorin kemistillä, kunnallisten työväenasuntojen taloudenhoitajalla, erällä Marian sairaalan lääkäreillä sekä mainitun sairaalan talousosastossa palvelevilla henkilöillä, palomestarilla ja palolaitoksen henkilökunnalla, Työ- ja vaivaistalon johtajalla ja henkilökunnalla, kansakoulujen ja kansankirjastojen vahtimestareilla ja talonmiehillä, kahdella haarakirjaston hoitajalla, Bengtsärin kasvatustaloksen opettajilla, vesilaitoksen koneenkäyttäjillä ja vartijoilla, kaupungin metsänvartijoilla ja raatihuoneenvahtimestarilla vuokrasta vapaat huoneistot tahi asuinhuoneet. Tähän asti on kaupunki kustannut puheena olevain asuntojen ulko- ja sisäpuolisen korjauksen, ja on menot tästä merkitty vahvistetun vuosirahansäännön erinäisiin määrärahaeriin. Sisäpuolinen korjaus on tähän asti kustannettu niissä tapauksissa, jolloin Rakennuskonttori on, katselmuksen toimitettuaan, kulunkiarvioehdotuksessaan katsonut asianomaisten huoneistojen olevan semmoisessa kunnossa, että niiden korjaus on tarpeen vaatima. Teoreettisesti harkitsevat lisäksi Rahatoimikamari ja Kaupunginvaltuusto näitä tarpeita meno- ja tuloarviota käsitellessään, mutta todellisuudessa ei tällä harkinnalla ole mitään merkitystä. Tähän asti ei ole kuulunut valituksia että kaupungille kuuluvain asuinhuoneistojen haltijat olisivat tavalla tahi toisella väärinkäyttäneet sitä etua, minkä vapaa asunto heille tuottaa.

Kun kuitenkin viime vuosina niiden virka- ja palvelusmiesten luku, jotka ovat saaneet edellä mainitun edun, on tuntuvasti lisääntynyt, on Rahatoimikamarista näyttänyt tarpeelliselta ja sekä kaupunginviranomaisille että asianomaisille asunnonhaltijoillekin edullisimmalta, että annetaan määräyksiä kaupungin rakennuksista yksityisille henkilöille luovutettujen huoneistojen hoidosta ja kunnossapitovelvollisuudesta, ja lienee siihen nähden otettava varteen ne periaatteet, jotka valtion virka-asuntoihin nähden ovat julkilausuttuina tammikuun 23 päivänä 1872 annetussa armollisessa asetuksessa. Tähän nähden on Rahatoimikamari laatinut seuraavan ehdotuksen säännöksiksi.

1 §.

Virka- ja palvelusmiehet, joille on annettu asuinhuoneet kaupungin rakennuksista, hoitakoot huolellisesti näitä huoneita ynnä ulkokuoneita ja mitä muuta niihin kuuluu sekä vastatkoot kaikesta kustannuksesta ja vahingosta, mikä sinä aikana, jona he asuvat taikka hallitsevat huoneusta, kaupungille koituu asunnonhaltijain taikka heidän talonväkensä toimesta taikka laiminlyönnistä, ja olkoot sitä paitsi velvolliset korvaamaan särkyneet ikkunanruudut.

Mainittujen virka- ja palvelusmiesten pitää niinkään kustantaa tulisijain ja ikkunain pienemmät korjaukset, saranain, lukkojen ja avainten kunnossapito sekä asuinhuoneitten ja keittiön lattiain, ikkunain, ovien ja kattojen maalaus ynnä sisäseinäin maalaus ja verhoilu.

Muut puutteellisuudet ovat, kun ne syntyvät kulumisesta taikka ajan vaikutuksesta, korjattavat kaupungin kustannuksella.

2 §.

Edellä mainituissa huoneuksissa on vuosittain toimeenpantava tarkka katselmus, jonka toimittaa kaupungin Rakennuskonttorin huoneenrakennusosasto taikka se viranomainen, jolle huoneuksen silmälläpito kuuluu; ja tulee viimeksi mainitun viranomaisen, jos tarpeelliseksi havaitsee, Rahatoimikamarilta anoa arkkitehdin määräämistä katselmusta toimittamaan.

Asunnonhaltijalle on ehdottomasti joka kerta hyvissä ajoin ennakolta ilmoitettava toimituksen ajasta, estämättä kuitenkaan hänen poissaolonsa katselmuksen toimittamista ja päättämistä.

Katselmuskirja, jossa pitää olla kaksi saretta niihin merkittyine arvoineen, toinen niitä puutteellisuksia varten, jotka harkitaan olevan kaupungin kustannuksella korjattava, sekä toinen niitä varten, jotka katsotaan olevan huoneistonhaltijan kuntoonpantava, on lähetettävä Rahatoimikamarille.

3 §.

Kun viimeksi sanotussa pykälässä mainittu katselmus toimitetaan ensimmäisen kerran sen jälkeen kun nämä säännökset ovat astuneet voimaan, on katselmus-

kirjaan tarkasti merkittävä sekä huoneitten ja huoneuksen silloinen tila joka kohdassa että myös ikkunain, ovien, tulisijain, palokalujen ja muun kaluston y. m. luku sekä myötäliitettävä kaikkien huoneitten yksinkertainen asemapiirros, johon joka huone on merkitty eri numerolla, jota erehdyksen välttämiseksi älköön sittemmin enää muutettako.

4 §.

Jos katselmusten väliaikoina ilmaantuu vuotoa kattoon, vikaa tulisijoihin taikka muuta tuntuva puutteellisuutta, pitää huoneistonhaltijan, vaikkei olekaan syntyneeseen vahinkoon syypää, siitä korvausvelvollisuuden uhalla viipymättä ilmoittaa Rakennuskonttorille jotta Konttori voi antaa määräyksen vian korjaamiseen.

5 §.

Huoneistonhaltija olkoon kielletty, asianmukaista lupaa siihen hankkimatta, tekemästä muutoksia muureihin, väliseiniin, portaisiin, tulisijoihin ja savutorviin sekä puhkaisemasta uusia ikkuna-aukkoja ja ovia taikka tukkeamasta ennestään olevia.

6 §.

Kun kaupungin talossa oleva asuinhuoneisto siirtyy toiselta haltijalta toiselle, on sitä ennen toimitettava erityinen lähtö- ja tulokatselmus säädetyssä järjestyksessä.

Siinä tapauksessa että Kaupunginvaltuusto vahvistaa edellä mainitut säännökset noudatettaviksi, vähentäisi tämä tosin jonkun verran huoneistonhaltijoina olevain palkkaa ja olisi näitä palkkaehtoja sentähden meno- ja tuloarvion käsittelyssä jonkun verran parannettava, mutta toiselta puolen olisi kaupungille epäilemättä suotava, että vahvistettaisiin, mitkä sisäiset korjauskustannukset on kaupungin suoritettava ja mitkä kunnossapitokustannukset kuuluvat huoneistonhaltijalle. Sellainen säännös niinkään turvaisi kaupungin väärinkäytökseltä, jota helposti voisi ilmetä kaupungille kuuluvain asuinhuoneistojen kunnossapidossa. Samat syyt, mitkä saattoivat valtiovaraston antamaan 1872 vuoden asetuksen, pitävät pääasiallisesti paikkansa myös Helsingin kaupunkiin nähden.

Rahatoimikamari saa sentähden kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto päättäisi hyväksyä edellä olevat säännökset sekä julkaista ne kunnallisasetuskokoelmassa.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

HELSINGIN KAUPUNGIN
PALOTOIMIKUNTA

Helsingissä,

Jouluk. 23 p:nä 1909.

N:o 23.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Lähetepäätöksessä viimeksi kolmeen lokakuun 5 päivältä on Kaupunginvaltuusto vaatinut palotoimikunnan lausuntoa Rahatoimikamarin Kaupunginvaltuustolle tekemästä esityksestä että annettaisiin erityisiä määräyksiä kaupungin rakennuksista yksityisille henkilöille luovutettujen huoneistojen hoidosta ja kunnossapidosta; ja saa palotoimikunta mainitun määräyksen täyttääkseen täten kunnioittaen lausua seuraavaa:

Kun ne palolaitokseen kuuluvat virka- ja palvelusmiehet, joille on annettu asuinhuoneet kaupungin rakennuksista, ovat tähän asti muistutusta aiheuttamatta hoitaneet huoneensa ja myös vastanneet kaikesta siitä kustannuksesta ja vahingosta, mikä kaupungille on koitunut asunnonhaltijan tahi hänen talonväkensä tuottamuksesta, eikä ole syytä olettaa, että mainitut asunnonhaltijat vastaisuudessa laiminlöisivät luonnolliset velvollisuutensa tässä kohdin, ei palotoimikunta voi pitää erityisten säännösten antamista tästä nyt tarpeellisena. Jos taas sisäpuolinen korjaus pantaisiin kokonaan asunnonhaltijan velvollisuudeksi, voisi siitä kenties olla seurausena, että korjaukset toimitettaisiin liian niukasti itse huoneiston vahingoksi. Jotta sellainen epäkohta saataisiin mikäli mahdollista ehkäistyksi, voisi tosin ajatella otettavaksi käytäntöön vuotuisia katselmuksia, mutta näistä olisi aivan todennäköisesti oleva erinäisiä sekä kaupunginviranomaisille että asunnonhaltijoille ikäviä selkkauksia. Mitä Rahatoimikamarin ehdottamaan vastikkeeseen tulee, on palotoimikunta sitä mieltä, että syntyisi vaikeuksia sen määrän vahvistamisessa itsellekin henkilölle sekä että asunnonhaltija, jos hän saisi vastikkeen palkankorotuksen muodossa, voisi katsoa itselleen taloudellisesti edullisemmaksi koettaa mikäli mahdollista vetäytyä velvollisuudestaan toimittaa korjaukset, mikä aivan todennäköisesti olisi oleva laita eritoten niissä tapauksissa, jolloin palkankorotus näyttäisi riittämättömältä puheena olevaan tarkoitukseen. Kun kuitenkin, niinkuin tähän asti on menetelty, kaupungin Rakennuskonttori aina tutkii korjauksen tarpeellisuuden toimittamalla tarkan katselmuksen itse paikalla, ei väärinkäytön vaaraa pitäisi olla olemassa, ja tätä käsitystä edelleen vahvistaa Rahatoimikamarin oma tiedonanto ettei ole kuulunut valituksia että asunnonhaltijat olisivat väärinkäyttäneet sitä etua, minkä vapaa asunto tuottaa. Tämän johdosta ja kun Rahatoimikamari ei ole esittänyt painavia syitä ehdotuksensa tueksi, ei palotoimikunnan

mielestä nykyään ole aihetta ryhtyä muuttamaan kaupungin rakennusten hoito- ja kunnossapitotapaa, ja saa palotoimikunta sentähden ehdottaa Rahatoimikamarin edellä mainitun esityksen hyljättäväksi.

Lähteasiakirjat palautuvat tämän mukana.

Palotoimikunnan puolesta:

M. Waenerberg.

Werner Holmberg.

Helsingin

KASVATUSLAUTAKUNTA

Helsingissä,

Marrask. 18 p:nä 1909.

N:o 66.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Päätöksellä viimeksi kuluneen lokakuun 5 päivältä on Kaupunginvaltuusto käskenyt Kasvatuslautakuntaa antamaan lausunnon Rahatoimikamarin tekemästä ehdotuksesta säännöksiksi, joiden mukaan ne virka- ja palvelusmiehet, joille on annettu asuinhuoneet kaupungin rakennuksista, olisi velvoitettava ottamaan osaa niiden ulko- ja sisäpuolisten korjausten kustannuksiin.

Tämän johdosta saa Kasvatuslautakunta kunnioittavimmin lausua, että Lautakunnan silmälläpidon alaisten laitosten virkailijoista ei ainoastaan Bengtsårin kasvatustiloksen opettajilla, niinkuin Rahatoimikamarin kirjelmässä mainitaan, vaan myös kaupungin muiden kasvatustilosten johtajilla ja johtajattarilla, paitsi Vehkakosken pikkukoulun johtajalla, on vapaa asunto, tosin vuokratuissa, mutta kaupungin pääasiallisesti kunnossapitämissä huoneistoissa. Vuokratessaan huoneistoja kasvatustiloksia varten on Kasvatuslautakunnan nimittäin täytynyt sitoutua vastaamaan sellaisen sisäisen korjauksen pääasiallisimmista kustannuksista, joka Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan vastedes olisi oleva asunnonhaltijan asiana.

Mitä tulee siihen, olisiko tarkoituksen mukaista velvoittaa kaupungin asuinhuoneistojen haltijat pitämään ne kunnossa sillä tavoin kuin Rahatoimikamarin kirjelmässä mainitaan, niin ei Kasvatuslautakunta voi huomata muuta kuin että se olisi kaupungille eduksi, vaikkakin asianomaisten asunnonhaltijain palkkaa sen johdosta olisi jonkun verran korotettava. Kasvatuslautakuntaan nähden olisi sellaisesta järjestyksestä sitä paitsi se etu, että Lautakunta pääsisi siitä vähemmän miellyttävästä suhteesta, mikä sillä vuokrattujen huoneistojen kunnossapitoon nähden tähän asti on ollut toiselta puolen vuokraisäntiin, jotka ovat tahtoneet päästä

niin pienillä kustannuksilla kuin mahdollista, ja toiselta puolen johtajiin ja johtajattariin, joiden oikeutettuja vaatimuksia tarpeellisiin korjauksiin nähden ei ole käynyt jättäminen varteenottamatta. Kasvatuslautakunnan mielestä on sentähden suotava, että Rahatoimikamarin ehdottamat säännökset vahvistettaisiin kasvatuslaitosten asuinhuoneistoihin nähden, vaikkakaan Kaupunginvaltuusto ei katsoisi soveliaaksi nyt tehdä sellaista päätöstä muihin Kamarin kirjelmässä mainittuihin asuntoihin nähden.

Paitsi vapaata asuntoa on Bengtsårin kasvatuslaitoksen johtajalle ja opettajalle myös vakuutettu tarpeellinen peruna- ja puutarhamaa omiksi tarpeikseen. Kun ei ole osottautunut aivan tarkoituksenmukaiseksi, että osa näitä palkkaetuja siten suoritetaan luonnossa, muun muassa kun ei laitoksessa ole juurikaskellaria heille luovutettavaksi, olisi suotava, että nämä luontoisedut lakkautettaisiin ja asianomaiset sen sijaan saisivat vastaavassa määrässä korotetun rahapalkan, johon he myös ovat ilmoittaneet suostuvansa.

Niinkuin Rahatoimikamarin kirjelmässä huomautetaan, olisi, jos Kamarin laatimat säännökset vahvistetaan noudatettaviksi, niille asunnonhaltijoille, joita nämä säännökset koskevat, myös annettava vastaava palkanparannus. Kun Lautakunnalle myös on lähetetty erinäisten laitosten johtajain palkankorotusanomukset seikka-peräisen ehdotuksen antamista varten, olisi nyt erittäin sovelias tilaisuus tehdä tässä puheena oleva, kaupungin etua tarkoittava muutos kunnalle kuuluvain asuinhuoneistojen voimassapitotapaan, koska sen yhteydessä voitaisiin kaupungin kasvatuslaitosten opettajille ja opettajattarille verraten vähäisillä menoilla myöntää heidän haluamansa palkankorotus.

Puoltaen Rahatoimikamarin ehdotusta mitä tulee kaupungille kuuluvain asuinhuoneistojen kunnossapitoon, ja viitaten tänä päivänä päivätyyn kirjelmäänsä N:o 67, saa Kasvatuslautakunta nöyrimmästi ehdottaa:

että Kaupunginvaltuusto, siinäkin tapauksessa ettei Kamarin valmistamia sääntöjä mahdollisesti vahvisteta olemaan voimassa kaikkiin edellä mainittuihin asuinhuoneistoihin nähden, päättäisi ne vahvistaa olemaan voimassa kaupungin kasvatuslaitoksille, sillä edellytyksellä kuitenkin että näiden laitosten opettajistolle siten syntyneen palkanvähennyksen korvaukseksi myönnetään palkanparannusta sillä tavoin kuin Kasvatuslautakunnan kirjelmässä N:o 67 tältä päivältä ehdotetaan.

Kasvatuslautakunnan puolesta:

Emil Panelius.

Henrik Ståhl.

**HELSINGIN KAUPUNGIN
PUUTARHALAUTAKUNTA**

Lokakuun 20 p:nä 1909.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 34.

Lähetteessä kuluvan lokakuun 5 päivältä ovat Herrat Kaupunginvaltuusmiehet käskeneet Puutarhalautakunnan antaa lausunnon Rahatoimikamarin valmistamasta ja kirjelmässä kuluvan kesäkuun 25 päivältä Valtuusmiehille lähetetystä ehdotuksesta eräitten kaupungin virka- ja palvelusmiesten käytettäväksi luovutettujen huoneistojen hoitoa ja kunnossapitoa koskeviksi säännöksiksi; ja saa Puutarhalautakunta siitä lausua seuraavaa:

Puutarhalautakunnan mielestä on periaatteellisesti aivan oikein, että säädetään määrätyt johteet, joiden mukaan kaupungin ja asunnonhaltijain välinen suhde puheena olevassa kohden järjestetään. Tosin ei kaupungilla ole tähän asti ollut ylen suuria menoja tuollaisten asuinhuoneistojen korjauksesta, mutta olot voivat muuttua toisenlaisiksi mikäli näiden vuokrasta vapaitten huoneistojen ja asuinhuoneitten luku lisääntyy. Samalla kun Puutarhalautakunta sentähden saa pääasiallisesti kannattaa Rahatoimikamarin valmistamaa ehdotusta, joka likeisesti liittyy valtiovaraston virka-asunnonhaltijoihin nähden asiasta voimassa oleviin määräyksiin, on Lautakunta katsonut pitävänsä ehdotusta vastaan tehdä seuraavat yksityiskohdaisen tarkastuksen aiheuttamat muistutukset.

Nimitys „palvelusmiehet“, jota on käytetty 1 §:n 1 momentissa, näyttää jonkun verran häilyvältä ja voisi aiheuttaa väärinkäsitystä, kun on kysymyksessä kunnan palveluksessa olevat henkilöt. Puutarhahallinnon palveluksessa olevista henkilöistä esimerkiksi lienevät ainoastaan kaupunginpuutarhuri ja esimiehet alistettavat puheena olevain määräysten alaisiksi, jota vastoin puutarhurinoppilaita sekä renkejä ja muita työntekijöitä, joilla niinkään voi olla vapaa asunto, ei olisi luettava tähän ryhmään. Tähän nähden kaipaa pykälä selvennystä.

Samana pykälän 2 momentissa on jätetty huomioon ottamatta, että asuinhuoneitten lattiat nyttemmin varsin yleisesti päällystetään linoleumimatoilla sekä että sellaisten lattian korjauskustannuksia koskevat määräykset ovat tarpeettomat. Niinkään puuttuu määräyksiä sähköjohtojen kustannuksiin nähden.

Niinkuin Rahatoimikamari on esityksessään huomauttanut, velvoittaisivat puheena olevat määräykset asianomaiset asunnonhaltijat rasitukseen, joka tähän saakka ei ole kuulunut heille, mikä seikka taas aiheuttaisi eräät virkailijat vaatimaan palkanparannusta. Kun tämä kysymys vaikuttaa nyt käsiteltävänä olevan

asian arvostelemiseen, olisi Puutarhalautakunnan mielestä Kaupunginvaltuuston vaadittava täysi selvitys siten kysymyksessä olevan palkanjärjestelyn tuottamista lisämenoista, ennenkuin asia otetaan lopullisesti ratkaistavaksi.

Lähetesiakirjat palautuvat tämän mukana.

Puutarhalautakunnan puolesta:

Harald Neovius.

John Ugglä.

MARIAN SAIRAALAN

HALLITUS

Helsingissä,

Marrask. 18 p:nä 1909.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kaupunginvaltuuston kirjelmän johdosta lokakuun 5 päivältä kuluvaan vuotta, jossa kirjelmässä Marian sairaalan Hallitukselta on vaadittu lausuntoa Rahatoimikamarin ehdottamista säännöksistä, jotka koskevat eräitten kaupungin palveluksessa olevain virka- ja palvelusmiesten velvollisuutta vastata käytettävänä olevain asuinhuoneistojen sisäisistä korjauksista, saa Hallitus täten kunnioittaen lausua seuraavaa:

Marian sairaalassa palvelevista henkilöistä on sairaalan vuosirahansäännön mukaan seuraavilla vapaat asuinhuoneistot: kulkutautiosaston yli- ja alilääkärillä, sisätautien osaston alilääkärillä, kahdella asistentilla ja kolmella amanuenssilla, kirurgisen osaston kahdella asistentilla ja yhdellä amanuenssilla, kaikilla sairaanhoitajattarilla, nimittäin yhdellä ylihoitajattarella, 16 osaston- ja 30 alihoitajattarella, 23 siivoojattarella sairaalan eri osastoilla; lisäksi miltei koko talousosaston henkilökunnalla, nimittäin toimitsijalla, pesunjohtajattarella, ruuanpitäjällä apulaisineen, siivoojattarilla, rengeillä, lämmittäjillä, koneenkäyttäjillä, keittäjättäriillä, pesijättäriillä, ompelijattarilla ja portinvartijalla eli kaikkiaan 141 henkilöllä yhteensä 119 huonetta. Lukuisimmin on huoneita kulkutautiosaston yli- ja alilääkärillä, joiden kumpaisenkin käytettävänä on 4 huonetta ja keittiö, edelleen sisätautien osaston alilääkärillä ja kirurgisen osaston vanhemmalla asistentilla kumpaisellakin 3 huonetta ja keittiö, toimitsijalla 4 huonetta ja keittiö, ylihoitajattarella 3 huonetta; kolmella asistentilla, liinavaatevaraston hoitajattarella ja ruuanpitäjällä on itsekullakin 2 huonetta; muutoin ei yhdenkään henkilökunnan jäsenen asuttavana ole yhtä huonetta enempää, ja alemmasta palvelusväestä asuu useampia samassa huoneessa.

Lienee itsestään selvä, ettei puhena olevia säännöksiä käy yleisesti soveltaminen Marian sairaalan henkilökuntaan. Niinpä lienee ensinnäkin luvusta erotettava kaikki ne henkilöt, jotka asuvat toisten kanssa samassa huoneessa ja joista sitä paitsi useat ovat kuukausipalveluksessa; edelleen kaikki sairaanhoitajattaret, nekin joiden käytettävänä on yksityinen huone, koska, mikäli Hallituksen tiedossa on, sellaista menettelyä ei noudateta valtion sairaaloissa. Lääkärikunnasta käy ainoastaan vähäistä osaa katsominen kutakuinkin pysyvääiseksi. Asistentit otetaan sairaalaan sääntöjen mukaan vuodeksi ja amanuenssit kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan. Halullisten hakijain puute sekä muut enemmän taikka vähemmän satunnaiset seikat ovat kuitenkin saaneet aikaan, että näissä viroissa usein jo paljon lyhemmän ajan kuluttua täytyy tapahtua henkilömuutoksia, joten kävisi välttämättömäksi alinomaa toimittaa tulo- ja lähtökatselmuksia. Sitä paitsi on se vaara tarjona, että puheena oleva säännös yhäkin vaikeuttaisi näiden virkain täyttämistä. — Kutakuinkaan pysyvääisten asunnonhaltijain joukosta on kulkutautiosaston lääkärit oikeutta myöten erotettava, sen johdosta että heidän asumansa vanha puurakennus on kovin puutteellisessa kunnossa, siellä kun esimerkiksi tapetit alinomaa halkeilevat, tietämätöntä mistä syystä.

Koko Marian sairaalan henkilökunnasta, kaikkiaan 141 henkilöstä, olisi siten ainoastaan korkeintaan kymmenkunta oleva uusien säännösten määräysten alaisia.

Kun edelleen otetaan huomioon, että kaikki huoneistot lämmitetään keskuslämmitysjohtolla eivätkä lattiat ole maalattuja, vaan linoleumilla päällystettyjä — joten velvollisuus vastata tulisijoista ja lattian maalauksesta jää pois — ja että sairaalassa palveleva käsiammatillaiset tahi koneenkäyttäjät tavallisesti paikalla toimittavat satunnaiset pienemmät korjaukset, näyttää siltä kuin ei ehdotetusta uudesta järjestyksestä ainakaan Marian sairaalaan nähden voisi olla mitään todellista hyötyä, mutta sovellettaessa kyllä kaikenlaisia vaikeuksia ja selkkauksia.

Hallituksen puolesta:

Hugo Holsti.

*Esitys Helsingin pitäjän Nybondaksen talon
hallintaoikeuden lunastamisesta.*

HELSINGIN KAUPUNGIN

RAHATOIMIKAMARI.

Tammikuun 7 p:nä 1910.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 5.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin oli päättänyt ostaa Helsingin pitäjän Oulunkylän kartanon sekä kauppakirja oli tehty ja lainhuudatus tilalle saatu, on Rahatoimikamari ryhtynyt keskusteluihin asianomaisten maanomistajain kanssa rautatie-
linjan itäpuolella olevain kaupungin omistamain maiden ja Oulunkylän kartanon tilusten välillä sijaitsevain maatilain ostamisesta. Rahatoimikamarista on nimittäin näyttänyt suotavalta, että kaupunki voisi kohtuullisilla ehdoilla oston kautta hankkia itselleen puheena olevat maa-alueet, jotka asemansa johdosta erottavat kaupungin ja Oulunkylän kartanon tilukset toisistaan. Niinkuin myötäliitetystä kartasta näkyy, ei kaupungilla nykyään ole vähintäkään mahdollisuutta johtaa omistamiltaan mailta välitöntä kulkuväylää Oulunkylän kartanon tiluksille tarvitsematta siihen käyttää yksityisen hallussa olevaa maata ja siten olla tuntuvasti riippuvainen niistä määräyksistä, joita asianomaiset maanomistajat näkevät hyväksi asettaa. Siinä esityksessä, minkä Rahatoimikamari teki Kaupunginvaltuustolle Oulunkylän kartanon ostoa koskevassa asiassa, huomautettiin myös niitä vaikeuksia, joita näiden asianhaarain johdosta oli vastedes syntyvä, sekä viitattiin siihen, että vastedes kävisi välttämättömäksi ostaa muita viereisiä maatiloja kaupungille. Tähän tulee vielä lisäksi että, Rahatoimikamarin mielestä, olisi suotava, että kaupunki jokaisessa tapauksessa, kun soveliaista tilaisuutta siihen ilmaantuu, koettaisi hankkia omakseen sen välittömässä läheisyydessä olevia uusia alueita, joiden voi edellyttää vastedes käyvän hyödyllisiksi ja tarpeellisiksi kaupungin laajentumistarpeitten tyydyttämiseksi.

Edellä mainitut keskustelut ovat kuitenkin osottaneet osin ettei yksityinen maanomistaja ainakaan nykyään ole halukas myymään puheena olevia tilusalojaan, osin taas että, missä asianlaita on toinen, on vaadittu niin suurta hintaa, ettei Rahatoimikamari ole katsonut olevan aihetta tehdä Valtuustolle esitystä asiassa.

Ainoastaan yhdessä tapauksessa ovat keskustelut vieneet suotuisaan tulokseen, joten Rahatoimikamari on sitä voinut puoltaa, nimittäin mikäli koskee Helsingin pitäjässä sijaitsevan Nybondaksen maistraatintalon hallintaoikeuden takaisin hankkimista. Samoin kuin Böhlen talo, jonka hallintaoikeuden kaupunki hiljattain itselleen lunasti,

on Nybondaksen talokin kuninkaallisella julistuksella marraskuun 8 päivänä vuonna 1650 lahjoitettu Helsingin kaupungin ikuseksi omaisuudeksi, joten sitä on pidettävä niin sanottuna maistraatintalona, johon kaikki se oikeus, mikä kruunulla lahjoituksen tapahtuessa oli niihin taloihin, joihin yksityisillä oli elinkautinen taikka perinnöllinen hallintaoikeus, on siirtynyt kaupungille*). Ja kun ei kaupunki ole Nybondaksen taloon nähden tähän asti tahtonut saattaa omistusoikeuttaan voimaan vastoin sen asujaa, vaan ainoastaan on imisioninantajana pidättänyt itselleen ratkaisuvallan mitä tulee tilusten enempään vuokralle antamiseen talosta, on Rahatoimikamarin mielestä tässä tapauksessa ollut noudatettava samallaista menettelyä kuin Böhlen taloon nähden, nimittäin että nykyisen asukkaan kanssa on tehtävä sopimus useinmainitun talon hallintaoikeuden lunastamisesta. Siinä tarkoituksessa on viimeksi kuluneena vuonna ollut pitkällisiä ja useasti keskeytyneitä keskusteluja Rahatoimikamarin ja talon nykyisen haltijan, lautamies O. W. Nyströmin välillä, sekä vihdoin saatu sopimus aikaan molemminpuolisten myönnytysten pohjalla. Sittenkun paikalla oli toimitettu erinäisiä alustavia katselmuksia, toimittivat Rahatoimikamarin varapuheenjohtaja ja jäsen herrat Carl Nummelin ja Knut Wasastjerna sekä kaupungingeodeetti Lille katselmuksen paikalla viimeksi kuluneen joulukuun 18 päivänä. Tämän johdosta tehdystä katselmuskirjasta käy selville, että tilan koko tilusala on kaikkiaan 113,37 hehtaaria, sekä että siinä on seuraavat huoneukset ja rakennukset, nimittäin:

Talontontilla tiluspalstalla N:o 5¹:

- a) hirsistä tehty pärekattoinen asuinrakennus, jossa on 5 huonetta ja keittiö, tulisijaton ullakkohuone sekä rakennuksen alla kivikellari;
- b) kavinavetta, jossa on rehu-ullakko puusta ja rehulato laudoista, kaikki varustettuina pärekatolla; navetassa on tilaa 20 elukalle;
- c) keittohuone ynnä maitokammio hirsistä asfalttikattoineen;
- d) pärekattoinen kivikellari;
- e) hirsistä tehty pärekattoinen aitta;
- f) hirsistä tehty asfalttikattoinen pienempi asuinrakennus ynnä laudoista tehty vajarakennus;
- g) hirsistä tehty pärekattoinen talli, sekä
- h) laudoista tehty pärekattoinen pienenlainen halkovaja.

Talontonttiin rajoittuvilla tiluksilla:

- i) hirsistä tehty pienenlainen pärekattoinen asuinrakennus, jossa on 2 asuinhuonetta, eteinen y. m.;
- j) pienenlainen navetta hirsistä ja vajarakennus laudoista asfalttikattoineen;
- k) riidirakennus hirsistä ynnä lisärakennus laudoista hevoskiertoa varten, pärekattoineen;
- l) olkilato ristikkopuista ja laudoista;

*) Katso Kaupunginvaltuuston painettuja asiakirjoja N:o 4 vuodelta 1888, joka koskee erinäisten kaupungille aikaisemmin lahjoitettujen, mutta sen hallussa olemattomien maatiluksien takaisinvoittamista.

m) pienenlainen lato ristikkopuista, sekä niittypalstoilla 2 isonlaista heinälatoa ristikkopuista ja laudoista.

Tilusalstalla N:o 5²:

A) asfalttikattoinen asuinrakennus hirsistä; rakennuksessa on 5 asuinhuonetta ja ullakkohuone;

B) pärekattoinen lato luhtineen;

C) samoin talli hirsistä;

D) samoin kaluvaja hirsistä;

E) halkovaja;

F) pärekattoinen hirsistä tehty navetta rehu-ullakkoineen;

G) rehulato laudoista;

H) makki hirsistä;

I) pesutupa samoin;

J) sauna samoin;

K) sikoläätti samoin;

L) riihirakennus samoin, sekä sen vierellä

M) laudoista tehty akanavaja, ynnä

N) kivikellari sekä 8 latoa, joista 5 on hirsistä, muut laudoista.

Katselmusmiehet havaitsivat näiden rakennusten olevan osin tyydyttävässä ja osin välttävässä kunnossa.

Tilan viljelykset käsittävät 50,22 hehtaaria, ja kesäkuun 18 päivänä 1908 toimittussa imisionikatselmuksessa ne on havaittu hyvin hoidetuiksi ja hyvässä kasvovoimassa oleviksi. — Tilan metsässä, jonka pinta-ala on 60 hehtaarin vaiheilla, on metsänhoitaja J. E. Ekströmin toimittaman silmämääräisen katselmuksen mukaan muun muassa noin 3,000 tukkipuuta, joiden arvo on 10,000 markan vaiheilla. Ainoastaan 3,5 hehtaaria talon koko tilusalasta on hylkymaata, etusijassa kivikkoista mata, mutta myös vesiperäisiä alueita.

Kaupunginviranomaisten asianmukaisella myönnytyksellä on vähäisiä osia talon alueista luovutettu huvilapalstoiksi. Näiden vuotuinen vuokra on kaikkiaan 2,125 markkaa, niinkuin näkyy seuraavasta luettelosta:

	Välikirja	Ala m ²	Vuosivuokra Smk	Vuokrankausi päättyy
Hopstykobackenilla Oulunkylän aseman lähellä	N:o 1	4,554	182	1/11 1956
	N:o 2	3,850	134	1/11 1956
	N:o 3	3,904	156	1/11 1956
	N:o 4	4,042	141	1/11 1956
	N:o 5	3,050	92	1/11 1956
	N:o 6	4,042	176	1/11 1956
Kohta Oulunkylän aseman pohjoispuolella	N:o 7	4,856	225	1/11 1938

	Välikirja	Ala m ²	Vuosivuokra Smk	Vuokrakausi päättyy
Oulunkylän kartanon tilusten rajalla	N:o 8	2,000	80	1/11 1935
	N:o 9	1,500	35	1/11 1935
	N:o 10	1,500	25	1/11 1935
	N:o 11	500	25	1/11 1935
	N:o 12	200	15	} Voidaan paikalla irtisanoa, kun ei ole ehtoja pantu.
	N:o 13	200	15	
Kohta Oulunkylän ase- man pohjoispuolella	N:o 14	3,000	125	1/9 1928

Nybondaksen talon hallintaoikeuden luovuttamisesta kaupungille on lautamies Nyström vaatinut hintaa 120,000 markkaa, mikä määrä kaupungin olisi suoritettava kymmenen vuoden kuluessa $\frac{1}{10}$:lla vuosittain ynnä 5 %:n korko maksamatta olevalle kauppahinnalle, ollen ensimmäinen maksuerä suoritettava tilaa haltuun otettaessa ja sitä seuraavat tammikuun 1 päivänä vuosina 1911—1919.

Hallintaoikeuden luovuttamiseen on lautamies Nyström liittännyt seuraavat määräykset ja ehdot:

1) luovutuksesta erotetaan päärakennus ja muut talontontilla tiluspalstalla N:o 5¹ olevat rakennukset;

2) hänelle myönnetään oikeus pitää edellä mainittu talontontti vuokran nojalla hallussaan 30 vuotta;

3) puheena olevista rakennuksista maksaa lautamies Nyström 2,000 markan kauppahinnan, mikä määrä vähennetään kaupungin hänelle suoritettavasta ensimmäisestä maksuerästä; puheena olevan maa-alueen vuotuiseksi vuokraksi määrätään 175 markkaa, luettuna tämän vuoden huhtikuun 1 päivästä;

4) lautamies Nyström luopuu hänelle välipuheen mukaan tulevasta, mutta suoritettavasta Oulunkylän aseman viereltä kaupungille luovutetun alueen vuokramaksusta 700 markasta;

5) kaupunki ottaa hallintaoikeuden haltuunsa ensintulevan huhtikuun 1 päivänä, johon päivään asti lautamies Nyström saa kantaa maanvuokrat. Ulosteot ja muut rasitukset kuluvalta vuodelta ottaa kaupunki maksaakseen;

6) kaupunki sitoutuu, siinä tapauksessa ettei eri sopimusta asianomaisten vuokramiesten kanssa saada aikaan, hyväksymään nykyään voimassa olevat vuokrasopimukset, ei kuitenkaan mitä tulee edellä olevassa erikoisluettelossa Numerojen 12 ja 13 kohdalla mainittuihin, joihin nähden ei ole mitään ehtoa pantu.

Siihen nähden ettei pyydettyä 120,000 markan vastiketta käy pitäminen suurena, kun kaupunki Böhlen talon hallintaoikeudesta, jonka talon tilusala on 67 hehtaaria, maksoi 110,000 markkaa, mikä määrä on suoritettava kolmen vuoden kuluessa, on Rahatoimikamari katselmusmiesten ehdotuksesta yksimielisesti puoltanut tarjousta hyväksyttäväksi. Rahatoimikamarilta ei ole siinä jäänyt huomaamatta, että Böhlen

talosta kertyvät vuokrat nousevat 6,000 markkaan eli likipitään kolme kertaa suurempaan määrän kuin Nybondaksen tilalta. Mutta toiselta puolen on huomattava sekin, että mitä vähemmän vuokralle annettuja palstoja tilalla on, sitä edullisempaa on kaupungille, jolla siten on suurempia mahdollisuuksia ja vapaammat kädet päättää alueen vastaisesta käyttämisestä tarvitsematta ottaa huomioon ennestään olevia huvilayhdyskuntia. Ja kun maan arvo Oulunkylässä ja sen lähiseudulla jo osottaa suurta pyrkimystä kohoamaan sekä nyttemmin lasketaan neliömetriltä, ynnä myöskin siihen nähden että imisionin saaja on aikaisemmissa keskusteluissa vaatinut tuntuvasti suurempaa hintaa kovemmin maksuehdoin, on Rahatoimikamarin mielestä erittäin toivottava, että välipuhe edellä mainittuun suuntaan ja tässä esitetyin ehdoin nyt saadaan aikaan. Rahatoimikamarissa on tosin huomautettu että, kun kaupunki imisioniantajana voi estää huvilayhdyskuntia syntymästä talon maalle eivätkä imisioninsaajan tulot niinmuodoin voi lisääntyä, on kaupunki varmaan vastedeskin voiva helposti tehdä edullisen sopimuksen hallintaoikeuden lunastamisesta, sekä että nyt puheena olevaan lunastuskysymykseen olisi kytkettävä ehdotus Petaksen talon ostamisesta, jonka talon lautamies Nyström niinikään omistaa ja joka asemansa vuoksi soveltuisi kaupungin lunastettavaksi. Mutta kun Petaksen talon omistaja on jyrkästi kieltäytynyt tätä taloa myymästä ja on edellytettävissä, että Nybondaksen talon hallintaoikeus on kohoava arvossa, mikäli maanarvon kohoamista paikkakunnalla jatkuu, sekä voi olla epätietoista, voiko kaupunki edelleen kieltää antamasta maata vuokralle esim. manviljelyspalstoiksi, joten vastedes voitaisiin tehdä kaupungille erittäin epäedullisia kontrahteja, on Rahatoimikami ollut sitä mieltä, että nyt tarjoutuvaa tilaisuutta ei olisi oltava käyttämättä.

Hankkimalla täyden omistus- ja hallintaoikeuden taloon voisi kaupunki, niinkuin myötiliitetystä kartasta selvästi näkyy, Oulunkylän kartanon maihin yhdistää viereiset alueet ja osat, jotka nyt erottavat Oulunkylän kartanon tilukset toisistaan. Ja tässä on otettava sekin seikka huomioon, että kaupunki sifen saisi haltuunsa Vantaanjoen eteläpuolisen ranta-alueen Oulunkylän kartanon tiluksilta lähtien vesilaitokseen asti, lukuunottamatta Kottbyn yksinäiseen verotaloon A $\frac{1}{2}$ kuuluvaa vähäistä rantakais-taletta, jonka talon omistaa yksityinen henkilö, joka niinikään on jyrkästi evännyt kaikki tämän talon myyntiä tarkoittavat keskustelut. Tähän tulee vielä lisäksi, että kaupunki voisi omille tiluksilleen järjestää kulkuväyliä rautatielinjan itäpuolella sijaitsevalta, kaupungin omistamalta alueelta Oulunkylän kartanon tiluksille, millä seikalla voi vastaisuudessa olla melkoinen merkitys. Lopuksi lienee kajottava siihenkin seikkaan, että kaupunki lunastamalla Nybondaksen talon hallintaoikeuden olisi saava haltuunsa Oulunkylän aseman vierellä olevan sanottuun taloon kuuluvan alueen, joka nykyään on 700 markan vuosivuokraa vastaan kaupungin käytettävänä asemalta Forsbyn tilalla rakenteilla olevalle työ- ja vaivaistalolle vievää kapearaiteista rautatietä varten, joka rautatie on rakennustyön valmistuttuakin oleva kaupungille välttämätön. Ja jos Kaupunginasemakaavatoimikunnan Sörnäisten haararadan pohjoispuolisten alueitten jaoituksen yhteydessä suunnittelema rautatieyhitys Sörnäisten

sataman ja emäradan välillä Oulunkylän aseman kohdalla tulee toimeen, täytyy tämän radan kulkea Nybondaksen talon mailta, joten kaupungin täytyisi tyytyä maksamaan se enemmän taikka vähemmän mielivaltainen vuokra, minkä hallintaoikeuden silloinen omistaja katsoisi etunsa mukaiseksi vaatia.

Paitsi näitä menojen vähenemisen muodossa esiintyviä välillisiä etuja voinee kaupunki aivan varmasti odottaa saavansa melkoisia vuokratuloja eritoten Oulunkylän rautatienaseman läheisyydessä sijaitsevista alueista, annettiinpa ne huvilatonteiksi taikka varastopaikoiksi. Ja kun otetaan huomioon, että, niinkuin edellä huomautettiin, lunastushinta ei suinkaan ole kohtuuttoman suuri ja maksuehdot ovat kaupungille edulliset eivätkä rasita kaupungin menosääntöä lähivuosina, saa Rahatoimikamari ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto hyväksyisi puheena olevan esityksen sekä tekisi sen suuntaisen päätöksen, että Nybondaksen talon hallintaoikeus on kaupungille takaisin hankittava edellä mainituilla ehdoilla.

Siihen nähden mitä edellä on lausuttu ja kun puheena olevaa esitystä ei käy lukeminen niihin kaupunkikunnan hallinnosta annetun Asetuksen 25 §:ssä mainittuihin kysymyksiin, mitkä Kaupunginvaltuuston lisätyin luvuin on ratkaistava, saa Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa Kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

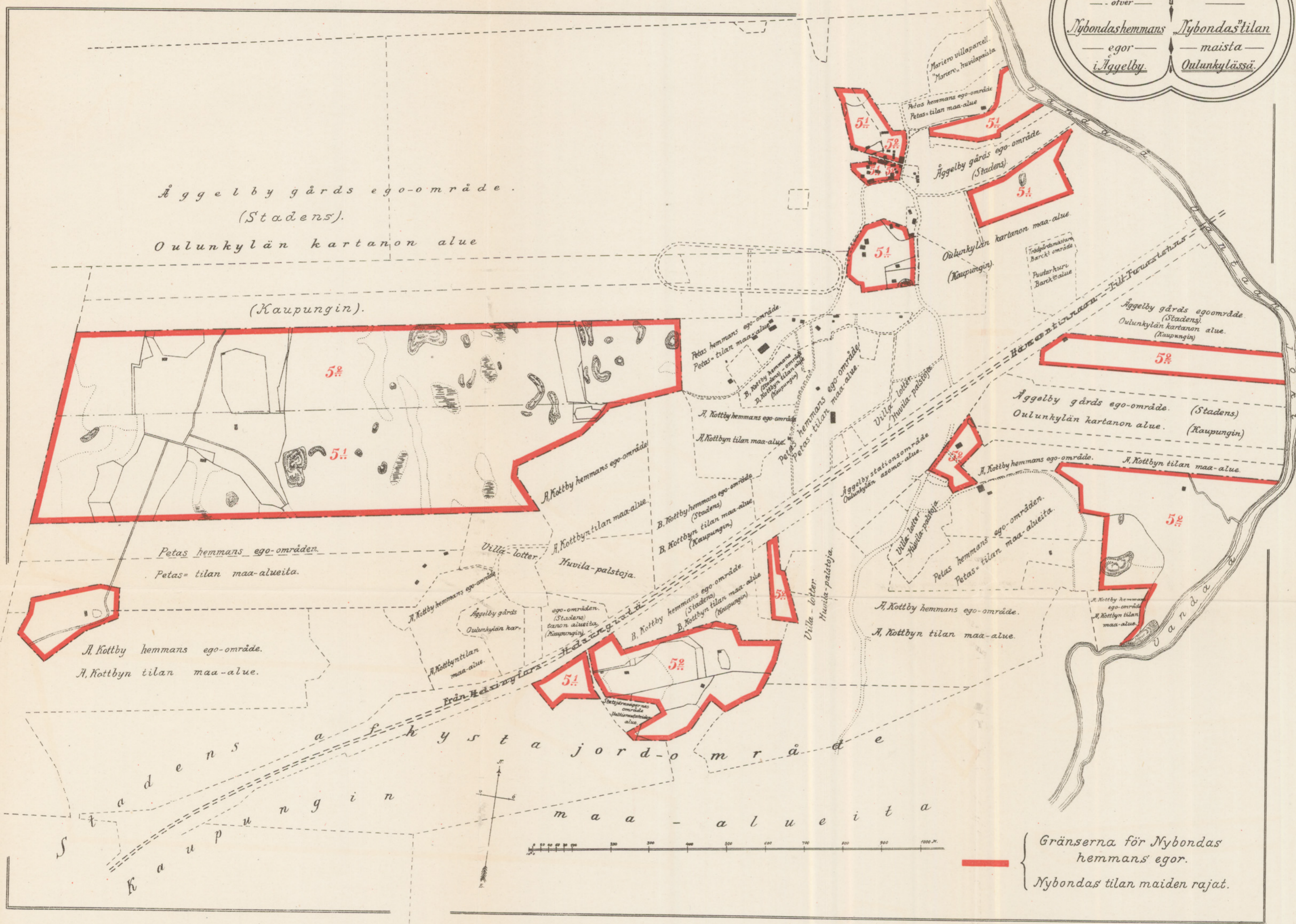
että Rahatoimikamari valtuutetaan tekemään sopimus Nybondaksen talon asukkaan, lautamies O. W. Nyströmin kanssa mainitun talon hallintaoikeuden lunastamisesta ensintulevan huhtikuun 1 päivästä lukien 120,000 markan hinnalla ja muutoin edellä mainituilla ehdoilla.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Karta **Kartta**
 — öfver —
 Nybondas hemmans egor i Aggelby. Nybondas tilan maista Oulunkylässä.

Gränserna för Nybondas hemmans egor.
 Nybondas tilan maiden rajat.

*Esitys aliaseman ynnä johtoverkon teettämisestä
sähkölaitosta varten sähkövirran jakamiseksi Kallioon.*

HELSINGIN KAUPUNGIN

**KAASU- JA SÄHKÖLAITOKSEN
HALLITUS.**

Helsingissä,

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Helmikuun 3 p:nä 1910.

Lähetteessä joulukuun 21 päivästä 1909 on Kaupunginvaltuuston Valmistusvaliokunta kehottanut kaupungin sähkölaitoksen Rakennushallitusta Valtuustolle antamaan lausunnon eräitten Kalliossa asuvain henkilöjen tekemän anomuksen johdosta, jonka nämä ovat esittäneet Kallion sähkökysymystä käsittelemään kokoontuneiden lukuisain mainitun kaupunginosan asukasten toimenannosta ja jonka tarkoituksena on, että tämä kaupunginosa mahdollisimman pian voisi saada sähkövirtaa kaupungin sähkölaitoksesta ja samoilla ehdoilla kuin kaupungin muut asukkaat.

Tämän johdosta ja kun insinööri Gottfrid Strömbergille myönnetty lupa sähkövirran hankkimiseen valaistusta ja voimaa varten 10, 11 ja 12 kaupunginosaan on syyskuun 1 päivänä 1909 päättynyt, on Helsingin kaupungin kaasu- ja sähkölaitoksen Hallitus, joka on kuluvan vuoden alusta ottanut sähkölaitoksen hallinnon huostaansa, harkinnut, eikö olisi syytä kaupungin itsensä ryhtyä toimittamaan omasta laitoksestaan sähkövirtaa mainittuihin kaupunginosiin; ja saa Hallitus asiassa lausua seuraavaa:

Asiakirjoista käy selville se ennestään tunnettu tosiasia, että sähkövirran nykyiseen jakeluun nähden Kalliossa on varsin paljon toivomisen varaa. Osin ei virtaa saada kaikkialla riittävästi, osin on, pääasiallisesti johtoverkon riittämättömyyden johdosta, valaistus epätydyttävää, jopa siinä määrin, että esim. Vallilan kansakoulun, joka niinkään saa valaistuksensa puheena olevasta verkosta, on täytynyt iltapäivin lyhentää opetusaikaansa valaistuksen riittämättömyyden tähden. Samansuuntaisia valituksia on kuulunut kaikkialta Kalliosta.

Tämän asiaintilan korjaamiseksi täytyy, nünkuin lupaa anova toiminimi hakemuksessaan huomauttaakin, verkko kokonaan rakennuttaa uudestaan. Toiminimi A. B. G. Strömberg O. Y. ilmoittaa nyt olevansa halukas ensintulevana kesänä rakennuttamaan johtoverkkonsa täysin ajanmukaiseksi, edellyttäen että insinööri G. Strömbergille myönnetty ja syyskuun 1 päivänä 1909 päättynyt lupa pitennetään toiminimen hyväksi ja että kaupunki lupakauden päätyttyä on ilmoitetusta hinnasta lunastava toiminimen

rakennuttaman jakoverkon. Tässä on mainittava, ettei kaupunki missään tapauksessa voi ottaa haltuunsa syöttöjohtoverkkoa, jonka vahvuus ja sijoitus riippuvat sähkötehtaan asemasta, jonka tähden ei sitä ole toiminimen kirjelmässäkään otettu lukuun.

Ratkaisu koskee siis sitä kysymystä, onko kaupunki halukas myöntämään A. B. G. Strömberg O. Y:lle haetun luvan, vai pitääkö se edullisempana sen sijaan myöntää tarpeelliset varat aliaseman ynnä johtoverkon rakentamiseksi sähkövirran jakelua varten Kallioon kaupungin omasta sähkölaitoksesta.

Asian selvittämiseksi on sähkölaitos valmistanut myötäliitetyt vertailevat kustannusarviot ynnä selitelmän ja kannattavuuslaskelmat. Eri vaihtoehtoista on Hallitus kannattanut ensimmäistä ja täydellisintä, koska siten verraten vähäisillä lisäkustannuksilla saavutetaan samat edut sekä kuluttajille että liikkeen käytölle kuin jo valmiissa sähkötehtaan laitosten osissa. Ja saa Hallitus tässä kohden viitata niihin näkökohtiin järjestelmäkysymyksessä, jotka mainitaan «selitelmässä» siv. 8—10 ja joita kaikki hallituksen jäsenet, paitsi vastalauseentekijä, ovat hyväksyneet. Ja vaikkakin kiertovirtasuunnitelma tulisi rakennuskustannuksiltaan hiukan (noin 10 %) halvemmaksi ja niinkään halvemmaksi (noin 8,000 mk. vuodessa) pitää kunnossa, niin täytyy, jos tämä suunnitelma toteutetaan, käyttää vähintään 10 % alemmaa tariffia jottei kuluttajain keskuudessa syntyisi tyytymättömyyttä. Täten olisi taloudellinen tulos vaihtovirtaa käyttäen pikemmin oleva hiukan huonompi kuin tasavirtaa käyttäen, eikä missään tapauksessa parempi.

Niinkuin kustannusarvioista näkyy, nousisivat aliaseman ja johtoverkon kustannukset ensimmäisen vaihtoehdon mukaan 325,000 markkaan. Kannattavuus eli oikeammin käytön taloudellinen puoli osottautuu tämän ehdotuksen mukaan sangen edulliseksi. Arvioon merkittävät menot ei tässä saa verrata tavalliseen omien kustannusten laskelmaan, koska päätehtaan antamasta voimasta on laskettava ainoastaan ne lisäkustannukset, joita sen synnyttäminen välittömästi aiheuttaa. On toisin sanoin ratkaistava, mitä etua kaupungille olisi siitä, että se itse ottaisi huolekseen virran hankinnan Kallioon. Kun tarpeellisen kiertovirtavoiman synnyttämiseen, edellyttäen että jakelu Kalliossa toimitetaan akkumulaattoripattereilla varustetulta aliasemalta, ei tarvita mitään muita kustannuksia kuin menot lisääntyneestä hiilien, öljyn ynnä muiden käyttöainesten kulutuksesta, jotka kustannukset kilowattitunnilta kiertovirtavoimaa eivät tehne täyttä 5 penniä, pitää ainoastaan tämän kustannuksen tulla vertailussa kysymykseen. Kallion kaupunginosain aikaansaama voimankulutuksen lisääntyminen niinmuodoin tuntuvasti edistäisi pääasemalla ensintulevana syksynä toimeenpantavan konelaitosten lisäänyksen edullista hyödyksikäyttämistä.

Kannattavuuskysymyksen yhteydessä on vielä huomautettava kahta tärkeätä seikkaa, nimittäin että kaupungin omistamat koulu- ja muut yleiset rakennukset saivat valaistuksensa kaupungin omasta tehtaasta, sekä että toimitetun selvityksen mukaan eräät Kallion kadut voisivat nykyisen epätydyttävän ja taloudellisestikin epäedullisen petrolivalaistuksen sijasta saada sähkövalaistuksen, joten paitsi parempaa valaistusta voitaisiin aikaansaada huomattava suoranainen vuotuinen säästö.

Tässä puheena olevien töiden suorittamiseen tarpeelliset varat olisi Hallituksen mielestä soveliaimmin hankittava osottamalla tarpeellinen määrä etuantina, osaksi koska asian lykkääminen lisätyn Kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi aiheuttaisi niin suurta viivytystä, että yrityksen toteuttaminen ensi syksynä kävisi mahdottomaksi, osaksi sen tähden että käytetyt etuannit todennäköisesti voitaisiin verraten lyhyessä ajassa maksaa takaisin laitoksen voittovaroista. Tähän nähden olisi Hallituksen mielestä noudatettava seuraavaa menettelyä. Sähkötehtaan käytön syksyllä 1909 tuottamasta ylijäämästä, noin 150,000 markasta, voitaisiin tähän tarkoitukseen käyttää 125,000 markkaa. Lisätyn Kaupunginvaltuuston sähkötehtaan laajentamiseen myöntämistä 950,000 markasta voitaisiin, koska osa ehdotukseen merkittyjä töitä ei tule tänä vuonna teetetäväksi, 100,000 markkaa käyttää Kallion sähköasemaa varten ja maksaa vuonna 1911 takaisin joko voittovaroista taikka muulla tavalla. Puuttuvan määrän, 100,000 markkaa, Kaupunginvaltuusto osottaisi maksettavaksi etuantina sähkötehtaalte, ja olisi tämä etuanti maksettava takaisin voittovaroista taikka muulla tavalla, sen mukaan kuin Valtuusto myöhemmin päättää.

Edellä olevain perustelmain nojalla saa Hallitus täten kunnioittaen ehdottaa Kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

1) että aliasema ynnä johtoverkko 10, 11 ja 12 kaupunginosaa varten on tehdyn suunnitelman mukaan ja 325,000 markaksi arvioidulla kustannuksilla kaupungin kaasu- ja sähkölaitoksen Hallituksen toimesta rakennettava;

2) että aliasema rakennetaan palolaitokselle varatun tontin yhteen nurkkaan Kaarloukadun varrelle osotenumeroon 6 korttelissa N:o 327 ja ettei sanotusta alueesta panna mitään tonttikustannuksia sähkötehtaan maksettavaksi; sekä

3) että tarkoitusta varten osotetaan:

a) Smk. 125,000: — sähkötehtaan liikkeen syksyllä 1909 tuottamasta ylijäämästä;

b) Smk. 100,000: — etuantina sähkötehtaan laajentamista varten viimeksi myönnettyistä lainavaroista;

c) Smk. 100,000: — etuantina kaupunginrahastosta.

Hallituksen jäsenen, professori J. Sohlmanin asiassa tekemä vastalause myötilitetään.

Helsingin kaupungin Kaasu- ja Sähkölaitoksen Hallitus:

Hj. Schildt.

Edvin Willgren.

J. Sohlman.

Gustaf Mattsson.

Karl Appelberg.

HELSINGIN KAUPUNGIN

Liite I.

SAHRÖLAITOS.*Helsingissä,**helmikuun 1 p:nä 1910.***Kustannusarvio**

aliaseman ynnä johtoverkon rakentamiseksi 10, 11 ja 12
kaupunginosaan (Kallion alueelle).

I Vaihtoehto.*A. Rakennus.*

Aliaseman rakennus betonista ja sementtitiilistä, neliöalaltaan noin 200 m ² , osin yksi- ja osin kaksikerroksinen	44,000: —	
Juoksukrana 10—12 metrin jännemitalalla ja 10 tonnin hyödyllistä kuormitusta varten	6,000: —	50,000: —

B. Muuntajat.

Kaksi 250 kilowattin moottorigeneraattoria 240—300 voltin jännitystä varten, valmiina paikallaan	45,000: —	
1 Tasaus- ja lisäyskoneisto	5,000: —	50,000: —

C. Akkumulaattoripatteri.

Yksi 150 elementin akkumulaattoripatteri, kehittävä 360 × 3 = 1,080 ampéretuntia, valmiina paikallaan		40,000: —
--	--	-----------

D. Mittakoneisto ja yhdistysjohdot.

Schaltwagen-järjestelmän mukainen korkeaajännityskonetaulu 2 kaapelia ja 1 muuntajaa varten ynnä päällyssuojus	8,000: —	
Alhaisjännityskonetaulu 6 vara-alueita varten	4,500: —	
2 Koppiliitosta ja koppiliitosjohtoa	3,500: —	
Muuntajain ja taulun väliset yhdistysjohdot sekä virtakiskot johtotorniin	2,000: —	18,000: —
	<u>Siirros</u>	<u>158,000: —</u>

Siirros — — 158,000: --

*E. Johtoverkko.**I. Korkeajännityskaapeli.*

1,500 m. rautasuojuksista 3×25 mm²:n korkeajännityskaapelia
6,000 voltia varten.

Kaksi erotuslaatikkoa tarpeineen.

Kaksi päätesulkuja.

750 m. kaapelihautaa, osittain kallioon, ynnä kadun täyttäminen
ja kuntoonpano.

Kaapelin laskeminen ja montteeraus kustannukset 21,000: —

II. Syöttöjohdot.

11,600 m. 95 mm²:n paljasta kuparikaapelia.

5,600 » 70 » » »

4,300 » 50 » » »

7 täydellistä painepistepilaria rautaputkesta rautakaappineen
ja tarpeellisine aparaatteineen.

100 puupatsasta poikittaisrautoineen valmiina paikalleen pan-
tuina ja maalattuina.

Eristäjät tappineen.

17,200 m. jännitysjohtoa 2,5 mm²:n siliciumipronssilangasta.

Laskemiskustannukset, patsaitten tukeminen ja sekalaiset kus-
tannukset 60,000: —

III. Jakoverkko.

11,000 m. 95 mm²:n paljasta kuparikaapelia.

2,000 » 70 » » »

13,500 » 50 » » »

1,000 » 35 » » »

4,000 » 25 » » kuparilankaa.

250 puupatsasta poikittaisrautoineen, valmiina paikalleen
pantuina ja maalattuina.

700 eristäjää tappineen.

Laskemiskustannukset, patsaat ja sekalaiset menot 59,000: — 140,000: —

F. Talojohdot ja sähkömittarit.

150 talojohdot 6,000: —

420 sähkömittaria 21,000: — 27,000: —

Yhteensä Smk. — — 325,000: —

II Vaihtoehto.

Jos akkumulaattoripatteri apukoneineen jätetään pois ja verkko sen sijaan yhdistetään kaapelilla viimeisestä eli Elisabetin- ja Unioninkadun kulmauksessa olevasta syöttöpisteestä Hakaniementorilla olevan syöttöpisteeseen yövalaistusta varten, vähenevät edellä arvioidut kustannukset 40,000 markalla, jos yhdistäminen toimitetaan kaapelilla, sekä 50,000 markalla, jos yhdistäminen on tehtävissä ilmajohtolla.

III Vaihtoehto.

Kiertovirran jakelu.

5,000 m ² korkeajännityskaapelia ynnä laskeminen ja kaapeli-	
haudat	100,000: —
Suojukset	14,500: —
7 transformaattoripilaria ynnä 50 kilowattin transformatorit, valmiina paikallaan	45,500: —
3 varatransformaattoria	6,000: —
Jakoverkko	61,000: —
Talojohdot ja mittarit	33,000: —
Lisää noin 300 hvsv moottorien vaihdosta	30,000: —
	Yhteensä Smk. 290,000: —

Helsingissä, helmikuun 1 päivänä 1910.

Helsingin kaupungin Sähkölaitos:

Bernh. Wuolle.

Liite II.

Kannattavaisuuslaskelma.**A. Tasavirtajärjestelmä.**

Menoja:

Pääaseman lisäkustannukset hiilistä, öljystä y. m. käyttötarpeista arvi- olta noin 300,000 kilowattitunnista kiertovirtavoimaa à 5 penniä	Smk.	15,000: —
3 koneenhojtajaa, samalla konetaulunvartijaa aliasemalla, palkkoja »		6,000: —
Sekalaiset aliaseman tarveaineet, n. k. happo, vesi, öljy y. m. »		2,000: —
Patterin ja muuntajain ynnä konetaulujen kunnossapito »		4,000: —
Mittarien kunnossapito ynnä kustannukset lukemisesta, kirjanpidosta ja maksujen perimisestä »		10,000: —
Sekalaisia ja arvaamattomia »		3,000: —
	<u>Yhteensä menoja Smk.</u>	<u>40,000: —</u>

Tuloja:

125,000 kilowattituntia à 60 penniä == »		75,000: —
25,000 » à 50 » == »		12,500: —
100,000 » à 25 » == »		25,000: —
	<u>Yhteensä tuloja Smk.</u>	<u>112,500: —</u>

B. Kiertovirtajärjestelmä.

Menoja:

Pääaseman lisäkustannukset hiilistä, öljystä y. m. käyttötarpeista arvi- olta noin 285,000 kilowattitunnista kiertovirtavoimaa à 5 penniä	Smk.	14,250: —
Mahdolliset lisäkustannukset yökäytöstä, milloin sitä muutoin ei olisi tarpeen, palkat ja käyttötarpeet »		8,000: —
Transformaattoriasemain voimassapito ynnä varatarpeet »		2,000: —
Mittarien kunnossapito, lukeminen, kirjanpito ja maksujen periminen »		10,000: —
Sekalaisia ja arvaamattomia »		2,750: —
	<u>Yhteensä menoja Smk.</u>	<u>37,000: —</u>

Tuloja:

Noin 10 % vähemmän kuin tasavirtajärjestelmän mukaan Smk.	<u>100,000: —</u>
Helsingissä, helmikuun 1 päivänä 1910.	

Helsingin kaupungin Sähkölaitos.

Bernh. Wuolle.

HELSINGIN KAUPUNGIN
SÄHKÖLAITOS.

Läite III.

*Helsingissä,
Helmikuun 1 p:nä 1910.*

Selitelmä kustannusarvioon

**aliaseman ynnä johtoverkon rakentamiseksi 10, 11 ja 12
kaupunginosaan (Kallioon).**

Järjestelmä.

Kun Kaupunginvaltuusto kesäkuun 4 päivänä 1907 teki päätöksensä kunnan sähkölaitoksen nyttemmin rakennetun osan järjestelmään nähden, arveltiin todennäköisimmäksi, että kaupungin varsinaisen alueen ulkopuolelle ulottuvat laajennukset toimitetaisiin välittömän kiertovirtajärjestelmän mukaan, niinmuodoin alhaisjännityksisen kiertovirran antamiseksi kuluttajille, koska sekä rakennus- että käyttökustannukset tässä tapauksessa olisivat halvimmat. Sellaiseen yleiseen lausuntoon olikin aihetta siihen veraten ylimalkaiseen käsittelyyn nähden, minkä kysymys silloin sai osakseen, mikäli syrjäisempiä kaupunginosia koski.

Kun kysymys kunnan sähkötehtaan toiminnan mahdollisesta ulottamisesta 10, 11 ja 12 kaupunginosaan (Kallion alueelle) nyt on ratkaistavana, esiintyy kysymys oleellisesti toisenlaatuisena ja näin useista syistä. Ensinnäkin jakaa koko puheena olevalla alueella jo nykyään sähkövirtaa eräs yksityinen hankkija tasavirtajärjestelmän mukaan ja käyttäen 2×120 voltin jakojännitystä, siis saman järjestelmän mukaan, minkä kaupungin sähkötehdas on ottanut käytäntöön varsinaisessa kaupungissa. Virtajärjestelmän muuttamisesta olisi siis sekä ennestään oleviin valaistusjohtoihin että varsinkin moottoreihin nähden, jotka mainitussa kaupunginosassa nykyään edustavat yhteensä noin 300 hevosvoiman tehoa, aiheutuva tuntuvia kustannuksia. On luonnollista, että nämä kustannukset tässä tapauksessa olisi kaupungin suoritettava.

Mitä moottoreihin tulee, ei tästä kuitenkaan olisi apua, vaan olisi näiden likimpänä sijaitsevain kaupunginosain ja varsinaisen kaupungin välisestä järjestelmäin erilaisuudesta oleva seurauksena, että jokaisen moottoritalaajan täytyisi muuttaessaan olinpaikkaa myös vaihtaa moottoria. Sellaista pyrkimystä käsityöläisten ja pienempain teollisuudenharjoittajain siirtymiseen likimpänä sijaitseviin, mutta halvempiin kaupunginosiin on jo olemassa, niinkuin näkyä niistä lukuisista tiedusteluista ja ehdoista, joita tuollaiset

moottoritalaajat ovat tehneet hankkiessaan nykyiset sähkötehtaaseen yhdistetyt moottorinsa. On tuskin luultavaa, että moottorinomistajat vastustelematta ottaisivat suorittaakseen kaikki pakollisesta moottorien vaihdosta johtuvat kustannukset. Seuraus olisi todennäköisesti oleva, että kaupungin sähkötehtaan tulisi pakko maksutta välittää tuollaiset vaihdot — ja siten kärsiä siitä syntyvät tappiot.

Kaiken tämän ynnä siitä seuraavan työnlisäyksen ja muut ikävyydet voisi sähkölaitos hyvinkin ottaa osalleen, jos näiden molempain järjestelmän mukaisten rakennus- ja käyttökustannusten välinen erotus olisi niin tuntuva, että siitä varmasti olisi odotettavissa tuntuva taloudellista etua. Niin ei kuitenkaan ole laita seuraavista syistä. Kallion *johtoverkko* on ehdottomasti sekä siihen nähden että suuret osat tätä aluetta vielä ovat harvaan rakennettuja, että myös miltei kaikkien katujen vuoriperäisyyden tähden tehtävä maanpäällinen, toisin sanoen ilmajohdoksi. Jos laitos rakennetaan kiertovirtajärjestelmän mukaan, käy joka tapauksessa välttämättömäksi tehdä transformaattori- asemain korkeajännitysjohtot maanalaisesta kaapelista, koska 5,000 voltin jännitystä välittävää ilmajohdot ei saa asettaa kaupungin kaduille. Tästä jo koituisi niin suuria kustannuksia, että ne, niinkuin kustannusarvioista näkyy, tuntuvasti vähentäisivät kumpaisenkin järjestelmän mukaisten rakennuskustannusten välistä erotusta. Kiertovirtajärjestelmän rakennuskustannukset eivät niinmuodoin tässä erikoistapauksessa olisi sanottavasti halvemmat.

Mitä käyttökustannuksiin tulee, ei kiertovirtajärjestelmä myöskään tule tasavirtajärjestelmää edullisemmaksi. Tasavirtajärjestelmän muuntamis- ja patterihäviöitä vastaa kiertovirtajärjestelmän transformaattorien hukkaliikunnan tuottama häviö. Tasavirtajärjestelmän näennäiset lisäkustannukset johtuisivat niinmuodoin hoito- ja kunnossapitokustannuksista, jotka alussa olisivat 8,000 markan vaiheilla eivätkä nousisi suhteellisesti tuotannon lisääntykseen, sekä rakennuspääoman erotuksen korosta ja kuoletuksesta, mikä tavanmukaisen 5 %:n mukaan olisi noin 1,750 markkaa. Jos tämän vastakohdaksi asetetaan kiertovirtajärjestelmän aiheuttamasta moottorien vaihdosta johtuvat välttämättömät vuotuiset kustannukset, jotka tietystikin vuosi vuodelta lisääntyvät, käsittää helposti, ettei tässä voi olla puhetta kiertovirtajärjestelmän huomattavasta edullisuudesta. Sitä paitsi täytyy, jos kiertovirtajärjestelmä otetaan käytäntöön, ottaa lukuun kiertovirtavoiman tuntuva lisäkustannus siihen asti, kun vuoden umpeen toimitettava päivä- ja yökäyttö käy kannattavammaksi. Tasavirtaa ja patteria käyttämällä säästyy sekä palkkoja että hiilien kustannuksia.

Edellä esitettyjen näkökohtien lisäksi tulevat vielä n. s. psykologiset edut siitä että näissä kaupunginosissa on käytännössä sama järjestelmä kuin varsinaisessa kaupungissa. Ei nimittäin käy kieltäminen, että Kalliossa olevilla kuluttajilla on, edellyttäen että kiertovirtajärjestelmä samaa ykköshintaa noudattaen siellä otetaan käytäntöön, jonkunlaista oikeutusta valituksiin. Kaarilamput ovat, niinkuin tunnettua, epäedullisemmat vaihtovirrassa kuin tasavirrassa ja myöhemmät tutkimukset osoittavat nyttemmin yleisesti käytännössä olevain metallilankalamppujenkin kestävän lyhemmän aikaa vaihtovirrassa kuin tasavirrassa. Mitä voimankuluttajiin tulee, niin on, kiertovirtamoottorien

yleiseen edullisuuteen katsomatta, kuitenkin pienille käsityöläisille vielä uusien tuntuvasti edullisempaa käyttää tasavirtamoottoria, jota käy helposti säätäminen. On niinmuodoin todennäköistä, että järjestelmän erilaisuus herättäisi kuluttajissa tyytymättömyyttä, joka tuskin olisi hinnanalennuksellakaan täydellisesti vältettävissä.

Tasavirran alue olisi pohjoisessa soveliaasti rajoitettavissa Sörnäisten satamarataan. Sen pohjoispuolella toimittaa nimittäin sähkölaitos nykyään jo rajotetulle alueelle kiertovirtaa vesilaitokseen vievästä korkeajännityskaapelista, ja laitoksen aikomuksena on ensi kesänä yhäkin laajentaa tätä jakelua laittamalla kaksi transformaattoriasemaa niihin kuuluvine alhaisjännitysverkkoineen. Edellä luetellut kiertovirtajärjestelmän epäkohdat eivät mainittavasti esiinny tällä alueella. Sen johdosta että Vanhankaupungin vesilaitokseen johdettu kaapeli kulkee tämän alueen halki, on päin vastoin luonnollista, että täällä annetaan kiertovirtaa, koska tasavirran antaminen tälle harvaan asutulle laajalle alueelle kävisi taloudellisesti mahdottomaksi.

Edellä esitettyjen näkökohtain nojalla ei kiertovirtajärjestelmän pitäisi tulla kysymykseen sähkövoiman antamisessa Kallioon, vaan olisi tasavirtajärjestelmä, käyttämällä samaa jännitystä kuin varsinaisessa kaupungissa, edullisempi.

Aliaseman paikka.

Jotta johtoverkon rakennuskustannukset tulisivat mahdollisimman halvat, pitää aliaseman sijaita niin keskellä kulutusaluetta kuin suinkin. On heti alussa huomautettava, että tämä aliasema, joka tarvitsee pienen kaksikerroksisen rakennuksen, jonka pohja-ala on noin 200 neliometriä ja korkeus noin 8 metriä, kellaria lukuunottamatta, on soveliaain rakentaa jonkin kaupungin omiin tarpeisiin varatun tontin takapihalle. Tähän tarkoitukseen on etusijassa pidettävä soveliaina kahta aivan Kallion uuden kirkon läheisyydessä olevaa paikkaa, nimittäin uuden kansakoulutalon tontin sisänurkkaa taikka Kaarlonkadun varrelta paloaseman tarpeiksi varatun tontin nurkkaa. Monestakin syystä on jälkimäinen näistä ehdottomasti edullisempi ja, mikäli arkkitehti Selim A. Lindqvist, joka on tehnyt uuden paloaseman luonnospirustukset, on ilmoittanut, on tuo pieni nurkka tähän tarkoitukseen käytettävissä. Jos aliasema sijoitetaan tänne, on sillä oleva kaikin puolin ihanteellinen asema vastaisella alueellaan.

Aliaseman koneitten kehityskyky.

Käsillä olevain, jotenkin täydellisten tietojen nojalla mitä nykyisen kulutuksen määrään tulee ja myös huomioon otetaan sen todennäköisen välittömän lisäännnyksen, mikä välttämättä olisi seurauksena riittävästä ja täysin ajanmukaisten laitteitten hankkimisesta nykyisten puutteellisten laitteitten sijaan, on koneitten kehityskyky aluksi suunniteltu noin 400 kilowattiksi transformaattoreissa ja noin 90 kilowattiksi patterissa. Kun varataan paikka vieläkin yhdelle 4—500 kilowattin transformaattorille, on aliasema riittävä useaksi vuodeksi.

Johtoverkko on, niin kuin edellä mainittiin, tehty ilmajohtoista ja sen koko sovitettu tarpeellista huomiota kiinnittäen lähiaikoina odotettavissa olevaan kulutuksen lisääntymiseen. Todennäköisesti on ilmajohtot säilytettävä ainakin 8—10 vuotta, ehkä kaueminkin. Maakaapeliverkkoon siirtyminen käy silloin soveliaimmin päinsä asteettain, joten kustannukset voidaan jakaa useammalle vuodelle. Silloisia ilmajohtoja voi pääasiallisesti käyttää kaapeliverkon nollajohtoina.

Helsingissä, helmikuun 1 päivänä 1910.

Helsingin kaupungin Sähkölaitos:

Bernh. Wuolle.

Vastalause.

Kun en voi kannattaa ehdotusta että virranjako Kallioon olisi toimitettava tasavirtajärjestelmää noudattaen, vaan sen sijaan mielestäni kiertovirtajärjestelmä sekä kuluttajan etuun että tuntuvasti vähempiin rakennuskustannuksiin nähden on parempi, saan mieliteeni tueksi esittää seuraavaa:

Ehdotukseen on liitetty tasavirran ja kiertovirran vertailevat kustannus- ja kannattavuuslaskelmat. Kustannusarvioihin nähden on aluksi huomautettava, että aliaseman kehityskyky on tasavirtasuunnitelmassa arvioitu liian alhaiseksi, ainoastaan 350 kw:ksi, mikä vastaa noin 310 kw:a painepisteissä. Tämä tyydyttäisi tarvetta ainoastaan sangen lyhyen ajan ja aiheuttaisi sitä paitsi mainittavia kustannuksia vastaisia laajennuksia toimitettaessa. (Jo nykyään jakavat yksityiset voima-asetat Kalliossa 250—300 kw:a.) Aliaseman kehityskyky on sentähden mielestäni laskettava niin, että se vastaa ainakin 400—450 kw:a painepisteissä. Aliaseman koneista ja pattereista olisi siinä tapauksessa kustannuksia:

Yksi 350 kw:n muuntaja	Smk.	31,000: —
Yksi samoin (varalta)	»	31,000: —
Akkumulaattoripatteri 1,500 ampéretuntia varten, vastaten noin 140 kw:a	»	55,000: —
Tasaus- ja lisäyskone	»	6,000: —
	Yhteensä Smk.	123,000: —

Mainitussa kustannusarviossa ovat vastaavat erät:

Kaksi 250 kw:n muuntajaa	Smk.	45,000:—
Yksi 1,080 ampéretunnin akkumulaattoripatteri	»	40,000:—
Tasaus- ja lisäyskone	»	5,000:—
	<u>Yhteensä Smk.</u>	<u>90,000:—</u>

Tasavirtasuunnitelman kustannukset lisääntyvät siten $123,000 - 90,000 = 33,000$ markkaa.

Aliaseman kehityskyky on siinä tapauksessa 490 kw:a, mikä vastaa noin 430 kw:a painepisteissä. Kiertovirtasuunnitelmassa täytyy niin ollen laskea transformaattoreille vastaava kehityskyky. Kun kuitenkin osa kuluttajista on moottoreja, täytyy ottaa lukuun jonkunlainen faasinsiirtyminen. On sentähden soveliasta valita transformaattoreille jonkun verran suurempi kehityskyky, ja oletetaan se tässä 500 kw:ksi. Siinä tapauksessa ovat kustannukset 7 transformaattoripilarista ja 12 transformaattorista (niistä 2 varalla):

7 transformaattorikaappia á 3,300:—	Smk.	23,100:—
12 transformaattoria á 50 kw:a ja vähäinen hukkaliikuntohäviö (348 volttia) á 1,800:—	»	21,600:—
	<u>Yhteensä Smk.</u>	<u>44,700:—</u>

Hallituksen ehdotukseen liitetyssä kustannusarviossa ovat vastaavat erät:

7 transformaattoripilaria ynnä 50 kw:n transformaattoria	Smk.	45,500:—
3 varatransformaattoria	»	6,000:—
	<u>Yhteensä Smk.</u>	<u>51,500:—</u>

Tämän summan täytyy kuitenkin riippua siitä, että varsinkin transformaattoripilarien hinta on laskettu liian korkeaksi.

Kiertovirtasuunnitelman kustannukset vähenevät niinmuodoin $51,500 - 45,700 = 6,800$ markkaa. Lisäksi on huomattava, että aliasemalle vievät korkeaajännitysjohtot ovat ainoastaan lyhyt haarake pääjohdosta Kasarminkadun varrella olevalle asemalle, jota vastoin kiertovirtalaitokselle on edellytetty aivan itsenäinen korkeaajännitysjohto, jonka koko sitä paitsi on valittu niin, että se kustannusten mainittavasti lisääntymättä on riittävä laitoksen melkoiseen laajentamiseen. Niin pian kun kuormitus kaupungin keskustassa lisääntyy, käy joka tapauksessa välttämättömäksi tehdä erityinen johto Kallion aliasemalle. Puhtaasti teknilliseltäkin näkökannalta olisi yhtä ja toista huomauttamista siihen, ettei aliasemaa varten käytetä erityistä johtoa. Sitä paitsi on Kalliassa lukuisia tehtaita, joten on todennäköistä, että suurempiakin moottoreja tulee siellä käytäntöön. Näitä ei kuitenkaan käy liittämisen alhaisjännityksiseen 2×120 voltin tasavirtaverkkoon, koska se vaikuttaisi häiritsevästi valaistukseen.

Käy sentähden välttämättömäksi joka tapauksessa toimittaa kiertovirtaa tuollaisiin moottoreihin, ja joudutaan silloin, siinä tapauksessa että nyt valitaan tasavirta, käyttämään kaksinaista johtojärjestelmää, josta paitsi suurempia rakennuskustannuksia johtuu tarpeettomia selkkauksia.

Jos aliasemalle rakennetaan erityinen korkeajännitysjohto, lisääntyvät tasavirtasuunnitelman kustannukset 12,000 markalla.

Tasavirtasuunnitelman kustannukset on laskettu 325,000 markaksi ja kiertovirtasuunnitelman 290,000 markaksi. Edellä olevan mukaan oikaistut määrät olisivat niinmuodoin:

Tasavirtasuunnitelmassa, 430 kw:a painepisteissä, 325,000 + 33,000 +	
12,000 =	Smk. 370,000:—
Kiertovirtajärjestelmässä, 500 kw:a painepisteissä, 290,000 — 6,800 =	» 283,200:—

Tasavirtasuunnitelma käy siten 86,800 markkaa eli hiukan yli 30 prosentin kalliimmaksi kuin kiertovirtasuunnitelma. Tähän tulee vielä lisäksi aliaseman tontin arvo. (Jotta molempia suunnitelmia kävisi täysin vertaileminen toisiinsa, olisi sitä paitsi tasavirtasuunnitelman syöttöjohdot laskettava maan alle, mikä vielä tuntuvasti korottaisi sen kustannuksia.) Siihen nähden että puheena oleva alue on verraten harvaan asuttua ja että lampunjännitys on ainoastaan 120 voltia, olisi luultavasti transformaattoripisteitten lisääminen ja niiden suurimman tehon (100 kw:n) vastaava vähentäminen omansa yhäkin huojistamaan kiertovirtalaitoksen kustannuksia. Vastaisia laajennuksia toimitettaessa on rakennuspääoman ero oleva suhteellisesti vieläkin suurempi, sillä kiertovirtasuunnitelman suurin erä, maan alle sijoitetut korkeajännitysjohtot tarpeineen, 114,500 markkaa, lisääntyy silloin verraten vähän.

Mitä kannattavaisuuslaskelmaan tulee, ei minulla ole ollut tilaisuutta sen tarkastamiseen, mutta pidätän itselleni oikeuden antaa siitä lausunnon, ennenkuin Kallion järjestelmää koskeva kysymys lopullisesti ratkaistaan.

Muista laitoksista saadun kokemuksen nojalla on kuitenkin yleisesti tunnustettu tosiasia, että kokonaiskäyttökustannukset (lukuunotettuina korot, korjaukset ja kuoletukset) ovat kiertovirtalaitoksista 10—20 % pienemmät kuin tasavirtalaitoksista, jolleivät asiahaarat, niinkuin tässä on laita, pakota joka tapauksessa aluksi synnyttämään kiertovirtaa.

Tämän johdosta voikin antaa kiertovirtaa noin 15 % halvemmasta hinnasta kuin tasavirtaa, tietysti edellyttäen ettei lasketa kohtuuttoman suurta voittoa.

Luotettavan kannattavaisuuslaskelman saamiseksi on muutoin välttämätöntä myös ottaa huomioon tuonnempina sijaitsevat kaupunginosat (Hermannin, Toukolan, Vanhakaupunki), joitten joka tapauksessa pitää saada kiertovirtaa. Kysymys, onko tässä tapauksessa kiertovirtaa vaiko tasavirtaa käytettävä, riippuisi niinmuodoin ainoastaan siitä, voiko kuluttajain kannalta katsoa tasavirralla olevan sellaisia etuja kiertovirran rinnalla, että ne vastaavat noin 15 prosenttiin nousevaa hinnanerotusta ja tasavirtalaitoksen tuntuvasti suurempia rakennuskustannuksia; ja saan tämän johdosta lausua seuraavaa:

Koska tasavirtamoottoreja ei voi käyttää kiertovirrassa eikä päinvastoin, käy välttämättömäksi vaihtaa Kalliossa olevain kuluttajain tasavirtamoottorit kiertovirtamoottoreihin siinä tapauksessa että viimeksi mainitun laatuista virtaa annetaan. Kiertovirtasuunnitelman kustannuksiin onkin tätä varten merkitty erä (30,000 markkaa). On kuitenkin sangen todennäköistä, että ainakin joitakuita näistä moottoreista voidaan käyttää niissä osissa kaupunkia, joissa tasavirtaa jaetaan. Vastaisuudessa olisi tietysti vaihdettava niidenkin kuluttajain moottorit, jotka muuttavat kaupungin keskustasta Kallioon tai päinvastoin. Kun kuitenkin joka tapauksessa täytyy jakaa kiertovirtaa niissä kaupunginosissa, jotka ovat Sörnäisten niemekkeelle vievän rautatien tuolla puolen, ei sellainen vaihto ole missään tapauksessa vältettävissä, ja voipi panna kyseeseen, eivätkö kuluttajat vastedes useammin muuta toisesta toiseen niillä alueilla, jotka mainittu rautatie erottaa toisistaan, kuin kaupungin keskeisten osien ja Kallion välisillä alueilla. Mitä sitten kumpaisenkinlaatuisen virran keskinäiseen vertailuun tulee, niin ovat viime vuosina tehdyt keksinnöt kokonaan poistaneet ne epäkohdat, joitten jotkut ammattimiehet ovat katsoneet haittaavan kiertovirtajärjestelmää.

Niinpä ovat esimerkiksi uudet tehokaarilamput valonantoon nähden yhtä hyvät, jopa joissakuissa tapauksissa paremmatkin kuin tasavirtakaarilamput, jota paitsi niillä on se etu, että ne voivat palaa toisistaan riippumatta. Tavalliset kaarilamput ovat tosin edullisempia tasavirrassa, mutta näillä lampuilla on nyttemmin verraten vähän merkitystä, koska niiden sijasta useimmissa tapauksissa voi edullisesti käyttää metallilankalamppuja, jotka soveltuvat yhtä hyvin kummankinlaatuiseen virtaan. Mainittavaa eroa hyvin tehtyjen lamppujen kestävyudessa ei ole varmasti todettu. Joka tapauksessa on kestävyys vaihtovirrassa aivan tyydyttävä ja usein tuntuvasti 1,000 tuntia suurempi. Vaihtovirtalaitoksesta on sitä paitsi se etu, että käyttämällä apuna pieniä transformaattoreja varsin vähäisellä valovoimalla (10—5 kynttilän) varustetut virtaasäästävä lamputkin voivat palaa toisistaan riippumatta.

Mitä vihdoin moottoreihin tulee, niin on pysyväselle kiertoluvulle sovitettu kiertovirtamoottori tasavirtamoottoria ehdottomasti parempi. Jos sitä vastoin kiertolukua on säädettävä voimanhäviön syntymättä, niin ovat tähän tarpeelliset erikoiset kiertovirtamoottorit ainakin nykyään hiukan kalliimpia kuin vastaavat tasavirtamoottorit.

Niissä harvalukuisissa tapauksissa, joissa tasavirtaa on ehdottomasti tarpeen, on sitä helposti aikaan saatavissa erityisillä muuntajilla. On kuitenkin huomattava, että useissa näistä tapauksista, esimerkiksi pienempien akkumulaattoripatterien lataamisessa, sähkökemiallisessa tarkoituksissa, isommissa projektsiooniaparaateissa y. m. s. muuntaminen kuitenkin käy, siinäkin tapauksessa että tasavirtaa jaetaan, alhaisen jännityksen johdosta välttämättömäksi taikka taloudellisesti edullisemmaksi kuin jännityksen tasoittaminen liitosvastuksella.

Suurin piirtein nähtyinä vastaavat niinmuodoin toisen virtalajin mahdolliset edut toisen pääasiassa samanarvoisia etuja.

Kiertovirtaa täytyy sentähden, siinäkin tapauksessa että virranhinta on sama, pitää kuluttajain kannalta ainakin yhtä edullisena kuin tasavirtaa, ja kun kiertovirtalaitoksen rakennus-

pääoma jo alussa on tuntuvasti pienempi (86,800 markkaa) ja kiertovirtaa voi antaa noin 15 % halvemmasta kuin tasavirtaa, on mielestäni kiertovirtajärjestelmälle annettava etusija.

Ehdotan sentähden, että Kallion laitos rakennetaan kiertovirtajärjestelmän mukaan sekä että virrasta lasketaan hintaa 15 % vähemmän kuin tasavirrasta.

Lopuksi saan huomauttaa, että vaihtoehtoista tasavirtasuunnitelmaa, II Ehdotusta, joka eroaa I Ehdotuksesta siinä, että akkumulaattoripatteri on jätetty pois, voi ainoastaan pitää väliaikaisesti, sangen lyhyen aikaa riittävänä ja että se muutoin voi aiheuttaa niin suurta käyttökustannusten lisääntymistä, että tämä hyvinkin vastaa sitä että alussa pääsee vähemmillä rakennuskustannuksilla. Tätä vaihtoehdotusta ei sentähden ole missään tapauksessa toteutettava. Sitä paitsi ei tätä suunnitelmaa tietysti käy vertaileminen muihin, koska patterin pois jättäminen vähentää tehoa.

J. Sohlman.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1910.

Valiokunnan mietintö viinien ja muiden miedompain väkijuomain vähittäismyyntioikeuksien myöntämistä koskevasta asiasta.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto oli Maistraatilta vastaanottanut alempana mainitut 55 hakemusta, jotka koskevat oikeuden myöntämistä viinien ja muiden miedompain väkijuomain myymiseen täällä kesäkuun 1 päivästä 1910 samaan päivään vuonna 1912, sekä v. t. poliisimestarin niistä antamat lausunnot, saavat allekirjoittaneet täten antaa seuraavan mietinnön asiasta.

Kaupunginvaltuuston päätöksellä, johon Maistraatti on yhtynyt, on viinien ja muiden miedompain väkijuomain kaupasta edellä mainittuna aikana säädetty seuraavaa:

Paitsi sitä oikeutta viinien ja muiden miedompain väkijuomain vähittäismyyntiin, mikä lain mukaan kuuluu paloviinan ja muiden väkevämpäin väkijuomain vähittäismyyntioikeuden haltijoille, pitää sellaisten vähittäismyyntioikeuksien luku olla korkeintaan 60.

Sellaisten juomain vähittäismyyntipaikkoja ei saa olla: a) kuudennessa, seitsemännessä, kahdeksannessa, yhdeksännessä, kymmenennessä, yhdennessätoista, kahdennessätoista, kolmannessatoista, neljännessätoista ja viidennessätoista kaupunginosassa eikä kaupunkiin kuuluvalla, sen asemakaavaan merkitsemättömällä alueella, b) ensimmäisessä kaupunginosassa Rauhankadun pohjoispuolella, mutta kyllä sanotun kadun varrella, c) toisessa kaupunginosassa Wilhelminkadun pohjoispuolella ja sanotun kadun varrella, d) kolmannessa kaupunginosassa Unioninkadun varrella Kauppatorin eteläpuolella sekä Unioninkadun ja Länsirannan välisissä kortteleissa, e) neljännessä kaupunginosassa Kansakoulu- ja Simonkadun pohjoispuolella ja sanottujen katujen varsilla sekä f) Fredrikinkadun länsipuolella olevassa osassa neljättä ja viidettä kaupunginosaa, mutta kyllä sanotun kadun varrella.

Kaupungin muissakaan osissa ei viinien ja muiden miedompain väkijuomain vähittäismyyntiä saa harjoittaa kirkon, koulun, kasarmin, sairaalan eikä semmoisen paikan välittömässä läheisyydessä, mihin väkeä lukuisammin kerääntyy, eikä myöskään Kauppa- ja Rautatientorin varrella eikä Simon- ja Kaivokadun pohjoispuolella olevilla Itä ja Länsi Henrikinkadun varsilla.

Asiasta toukokuun 2 päivänä 1895 annetun asetuksen 2 §:n säännöksen johdosta että myönnetyn myyntioikeuden uudistamista koskeva hakemus voidaan evätä, jos hakija on väärinkäyttänyt oikeutta, rikkonut väki- tai mallasjuomain myyntiä koskevia asetuksia taikka muutoin pitänyt huonoa järjestystä myymisessä, on v. t. poliisimestari katsonut pitävänsä ehdottaa evättäviksi alempana N:o:jen 13 ja 25 kohdalla mainitut hakemukset, syystä että asianomaiset hakijat on mainitussa kohdin asetettu syytteen alaiseksi, mutta päätöstä asiassa ei vielä ole ehditty antaa. Kun ei yksinomaan sellaiseen syyhyyn perustuva epäys kuitenkaan ole valiokunnasta

näyttänyt mainitun lainsäännöksen eikä oikeuden ja kohtuuden mukaiselta, on valiokunta osaltaan puoltanut N:ön 13 kohdalla mainittua hakemusta, samalla kun se on katsonut Maistraatin olevan esteetön puheena olevien oikeuksien jaossa, siinä tapauksessa että syypääksi sanova päätös puheena olevaan hakijaan nähden silloin on annettu, epäämään häneltä hakemansa vähittäismyyntioikeuden. Kun sitä vastoin v. t. poliisimestarin N:ön 25 kohdalla esittämät muut syyt puheena olevan hakemuksen epäämiseen ovat näyttäneet valiokunnasta täysin painavilta, on valiokuntaakin ehdottanut tätä hakemusta evättäväksi.

Uusia oikeuksia tarkoittavista hakemuksista on v. t. poliisimestari antanut epäävät lausunnot sillä perustuksella, että olisi aikaisemmin päätetty olla uusia tuollaisia oikeuksia antamatta. Valiokunta, jolla ei ole tietoa sellaisesta yleisestä päätöksestä, ei sentähden ole katsonut voivansa ainoastaan mainitulla perustuksella ehdottaa näitä hakemuksia evättäviksi; mutta kun valiokunta kuitenkin on ollut sitä mieltä, että uusia oikeuksia olisi annettava ainoastaan erittäin hyviä edellytyksiä omaaville henkilöille, vaan ei ole havainnut tässä tarkoitetuilla henkilöillä olevan sellaisia ominaisuuksia, on valiokunta sentähden katsonut pitävänsä ehdottaa nämä hakemukset hylättäviksi.

Eräisiin hakemuksiin nähden on valiokunta samoinkuin v. t. poliisimestarinkin havainnut myyntipaikan epäsoveliaaksi ja on valiokunta puoltanut myöntymystä näihin hakemuksiin sillä ehdolla, että hankitaan toinen, sopiva myyntipaikka. Niissä tapauksissa taas, jolloin määrättyä myyntipaikkaa ei ole ilmoitettu eikä hakemusta kokonaisuudessaan niinmuodoin ole käynyt harkitseminen, on valiokunta ehdottanut tuollaisen hakemuksen evättäväksi samalla myös hillitäkseen sitä huonoa tapaa että oikeuksia, vaikkei niitä käytetä, pidetään „varalla“ jotta ne voitaisiin soveliaassa tilaisuudessa maksusta luovuttaa toiselle niinkuin muukin kauppatavara.

Muutoin käy valiokunnan ehdotus itsekuhunkin hakemukseen nähden selville seuraavasta katsauksesta:

N:o	Hakija	Myyntipaikka	V. t. poliisimestarin lausunto	Valiokunnan lausunto
1	Ringbom , August, kauppias.	Korkeav.k. 41.	Raastuvanoikeus on 22/4 1909 tuominut hakijan 25 markan sakkoon myynnistä päihtyneille henkilöille. Kun hakija niinmuodoin ei ole asianmukaisesti valvonut liikkeen hoitoa, ehdotetaan hakemus evättäväksi.	Evätään.
2	Sandström , Edgar Alex., kauppias, hoitajana hänen vaimonsa Bertha Vilhelmina Sandström.	Fabianink. 8.	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
3	Winberg , Karl Viktor, kauppias.	Mikaelink. 23.	Ehdotetaan evättäväksi, koska tällaista liikettä Kaupunginvaltuuston aikaiseman päätöksen mukaan ei saa harjoittaa torin ³ varrella.	Kun ajottu huoneisto on Rautatientorin varrella, puolletaan hakemusta ainoastaan sillä edellytyksellä että huoneisto hankitaan luvalliselta paikalta.

4	Lönnfors , Knut Albert, kauppias.	Korkeav.k. 25.	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
5	Helsingin Yleinen Ravintoyhdistys , hoitajana Elin Wilhelmina Wilkman.	Konstantinink. 6.	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
6	Hindsberg , Adolf Albert, kauppias.	Vuorik. 10.	Vuorikatu, joka aikaisemmin on ollut rauhallinen liikenneväylä, on tämän kadun varrelle sijoitettujen anniskelu- ja vähittäismyyntipaikkain johdosta tullut kuljeksivain, joutilaiden ja päihtyneiden henkilöiden tyyssijaksi, jotka oleskelevat porttikäytävissä ja pihoilla, häiriten rauhaa ja järjestystä. Lukuisia sen suuntaisia valituksia on tullut poliisille. Tähän nähden ehdotetaan hakemus evättäväksi, jos liike sijoitetaan tänne.	S:n, koska huoneisto sijaitsee luvallisella paikalla.
7	Järjeff , Elisabeth, kauppias.	Vuorik. 10.	Ehdotetaan evättäväksi samoista syistä kuin edellinen.	S:n s:n.
8	Oljelund , Augusta Charlotta, neiti, hoitajana Alma Maria Nyberg.	Vuorik. 11.	Samoin.	S:n s:n.
9	Palin , Wilhelm, kauppias.	Vuorik. 12.	Samoin.	S:n s:n.
10	Koivu , Viktor Wilhelm, kauppias.	Vuorik. 9.	Kun Kaupunginvaltuuston asettaman valiokunnan antaman mietinnön N:o 4 vuodelta 1908 19 kohdan mukaan ja siinä mainituista syistä hakijan anomus saada vähintään myydä viinejä ja muita miedompia väkijuomia on evätty eikä uusia oikeuksia, Kaupunginvaltuuston aikaisemmin asiasta tekemän päätöksen mukaan, myönnetä, ehdotetaan hakemus evättäväksi.	Evätään.
11	Sundqvist , Sigfrid Selim, kauppias.	Uudenmaank. 15.	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
12	Wassholm , Johan Emil, kauppias.	I. Robertink. 25.	Samoin.	S:n.
13	Jerofejeff , Ivan, kauppias.	Uudenmaank. 8.	Hakija, jolla niinkään on oikeus mallasjuomain vähittäismyyntiin, on nykyään syytteen alaisena vähittäismyyntistä alaikäisille henkilöille. Tähän nähden ehdotetaan hakemus evättäväksi.	S:n.
14	Scholnoff , Petter, kauppias.	I. Robertink. 28-30.	Ei ole mitään muistuttamista.	S:n.
15	Carling , Edla Sofia, kauppias.	Yrjönk. 4.	Samoin.	S:n.
16	Frantz , Karl Alex. August, kauppias.	I. Robertink. 3.	Samoin.	S:n.

17	Rödlin , Johan Ferdinand, kauppias.	Annank. 10.	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
18	Göhle , Karl, kauppias.	Fredrikink. 23.	Kun hakija ei ole asianmukaisesti pitänyt silmällä liikkeen hoitoa, koska apulainen Johan Axel Lindström on ^{18/8} 1909 tavattu myymästä päihtyneille henkilöille, mistä Raastuvanoikeus on hänet tuominnut 25 markan sakkoon, saan asianomaisen viranomaisen harkittavaksi jättää, voidaanko hakemukseen suostua.	S:n, varsinkin kun ei Johan Axel Lindström hakijan ilmoituksen mukaan ole milloinkaan ollut hänen apulaisenaan.
19	Fagerström , Alma Wilhelmina, kauppias.	Uudenmaank. 26.	Kun hakijalla ei ole aikaisemmin ollut tällaista oikeutta eikä uusia oikeuksia, viranomaisten aikaisemman päätöksen mukaan, enää myönnetä, ehdotetaan hakemus evättäväksi.	Evätään.
20	Simolin , Anna, kauppias.	Ratak. 23.	Siihen nähden että liike on sijoitettu aivan Suomalaisen Normaalitysen ja ensi syksynä toimintansa alkavan kansakoulun läheisyyteen, puolletaan hakemusta sillä ehdolla, että hakija hankkii toisen, soveliaamassa paikassa sijaitsevan huoneiston.	Puolletaan v. t. poliisimestarin panemalla ehdolla.
21	Wirtanen , Amanda Gustava, ompelijatar.	Wladimirink. 23.	Hakija on kauppias Johan Alfred Nyströmiltä, jolla oikeus nykyään on, ostanut sen 1,200 markan hinnasta, josta 600 markkaa jo on suoritettu. Jäljellä oleva osa maksetaan nimittömäri Gösta Palmrosin välityksellä, sittenkun siirto on saanut asianomaisen viranomaisen vahvistuksen. Tuollainen viranomaisten myöntämien oikeuksien kaupittelu on mielestäni ehkäistävä. Näin ollen ja siihen nähden että aviopuolisot Nyström ovat olleet syytteessä siitä, että ovat esiintyneet päihtyneinä myymälähuoneistossaan sekä myyneet päihtyneille henkilöille ja sallineet näiden nauttia ostamiensa tavaroita myymälän viereisessä huoneessa, josta rikkomuksesta Raastuvanoikeus on ^{14/10} 1909 tuominnut vaimo Nyströmin 25 markan sakkoon, katson pitäväni ehdottaa hakemusta hylättäväksi.	Evätään.
22	Grotell , Ellen, leskirouva, hoitajana Ina Söderberg.	Wladimirink. 2.	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
23	Husman , Reinhold, kauppias.	Annank. 22.	Kun hakijalla ei ole aikaisemmin ollut tällaista oikeutta eikä Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan uusia oikeuksia ole annettava, ehdotetaan hakemus hylättäväksi.	Evätään.

24	Grönberg , Ida, kauppiaanvaimo.	Fredrikink. 43.	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
25	Eklund , Josefina Augusta, kauppiaanvaimo.	Wladimirink. 21.	Hakija, joka on myymälähuoneistossaan esiintynyt päihtyneenä ja ilmiannettu laittomasta vähittäismyynnistä, on nykyään laillisen syytteen alaisena ja on, samoin kuin miehensäkin, joka on hoitanut liikettä, toimittanut sitä kaikin puolin epätyydyttävällä tavalla. Miehen on Raastuvanoikeus aikaisemmin tuominnut 25 markan sakkoon. Avio- puoliset Eklund ovat sitäpaitsi ilmiannetut juopumuksesta ja meluamisesta. Tähän nähden saan mitä pontevimmin ehdottaa hakemusta evättäväksi.	Evätään.
26	Weckström , Matilda Emilia, ravintoloitsijanvaimo.	Wladimirink. 2.	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
27	Nikiforoff , Lovisa, leskirouva.	Fredrikink. 43.	Samoin.	S:n.
28	Bäckman , Maria Alexandra, vaimo.	Annank. 26.	Samoin.	S:n.
29	J. C. Maexmontan , hoitajana kauppias Ernst Nyberg.	Kaivok. 11.	Samoin.	S:n.
30	Lindqvist , Hulda Aurora, leskirouva.	L. Henrikink. 24.	Samoin.	S:n.
31	Törnroos , Matilda Lovisa, kauppias.	Fredrikink. 38.	Samoin.	S:n.
32	Jansson , Johan Fredrik Albin, kauppias.	Eerikink. 13.	Kun hakijalla ei ole edellisenä myyntikautena ollut tällaista oikeutta, ehdotetaan hakemus evättäväksi sen nojalla että viranomaiset ovat päättäneet ettei uusia oikeuksia anneta.	Evätään.
33	Selin , Dagmar, kauppias.	Eerikink. 13.	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
34	Ilijinoff , Ida Amalia, kauppias.	Eerikink. 11.	Samoin.	S:n.
35	Fred , Susanna Katharina, kauppiaanvaimo.	Fredrikink. 28.	Samoin.	S:n.
36	Nyström , Ida Charlotta, neiti.	Eerikink. 12.	Kun Raastuvanoikeus on 14/1909 tuominnut hakijan 25 markan sakkoon myynnistä päihtyneille henkilöille, ehdotetaan hakemus evättäväksi.	Evätään.
37	Wessel , Irene Ingeborg, kauppias.	Yrjönk. 29.	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
38	Wilkman , Karolina, leskirouva, hoitajana Olga Emilia Hagert.	L. Henrikink. 18.	Samoin.	S:n.

39	Poschner , Ida Johanna, leskirouva.	Kaivok. 11.	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
40	Tilly , Wilhelm, kauppias.	Eerikink. 12.	Samoin.	S:n.
41	Grönroos , Selma, kauppias.	Wladimirink. 17.	Kun Raastuvanoikeus on ¹⁵ / ₁₀ 1909 tuominnut hakijan 50 markan sakkoon myynnistä päähtyneille henkilöille, ehdotetaan hakemus evättäväksi.	Evätään.
42	Asp , Miina, kauppiainleski.	Itä Henrikink. 11.	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
43	Nummelin , Karl Teodor, kauppias.	Vladimirink. 16.	Samoin.	S:n.
44	Walhberg , Olga, rahastonhoitajatar.	I. Robertink. 7.	Samoin.	S:n.
45	Bergman , August, viinuri.	Rauhank. 7.	Samoin.	S:n.
46	Eklöf , Erika Viktoria, kauppias.	Rauhank. 9.	Samoin.	S:n.
47	Brenner , Bror Benedictus Bernhard, kauppias.	Fredrikink. 18.	Samoin.	S:n.
48	Nyman , Karl Fredrik, kauppias.	Fredrikink. 47.	Samoin.	S:n.
49	Sundell , Frans Edvard, kauppias.	Uudenmaank. 7.	Samoin.	S:n.
50	Strömdahl , Karl Alexander, kauppias.	Annank. 23.	Samoin.	S:n.
51	Tötterman , Knut Ferdinand, kauppias.	Uudenmaank. 30.	Samoin.	S:n.
52	Salminen , Kaarlo, kauppias, hoitajana neiti Sigrid Augusta Lilja.	Konstantinink. 5.	Hakija on vuonna 1908 myynyt tämän oikeuden rouva Vera Björkmanille ja tämä taas tammikuun 1 päivänä 1909 myynyt neiti Sigrid Liljälle varaston 1,000 markasta ja oikeuden viinien ja mallasjuomain vähittäismyyntiin 1,000 markasta. Tätä vähittäismyyntiä on neiti Lilja asianmukaista lupaa hankkimatta harjoittanut t. k. 6 päivään, jolloin kaupunginviskaali O. R. F. Albrecht poliisin aloitteesta hänet velvoitti paikalla lopettamaan liikkeensä, jonka ohella liikkeen mallasjuomavarasto otettiin takavarikkoon. Syyte neiti Liljaa vastaan tulee ajettavaksi laittomasta viinien ja muiden miedompain väkijuomain sekä mallasjuomain laittomasta vähittäismyynnistä. Kun hakija niinmuodin on menettänyt oikeutensa, ehdotetaan puheena oleva hakemus evättäväksi.	Evätään.

53	Paananen , Josefina, neiti.	Uudenmaank. 28.	Kun neiti Paanasella, joka on kuluvalta vähittäismyyntikaudella esiintynyt päihytyneenä myymälähuoneistossaan ja pitänyt sen suljettuna viime elokuusta lähtien, ei ole sellaisia ominaisuuksia kuin voimassa oleva asetus edellyttää, saan ehdottaa hakemuksen evättäväksi.	Evätään.
54	Pirhonen , Maria Aleksandra, kirjaltajanvaimo.	Fredrikink. 20.	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
55	Ihalainen , Charlotta, leski.	Korkeav.k. 27.	Kun hakijalla ei ole ennen ollut tällaista oikeutta eikä, viranomaisten päätöksen mukaan, uusia oikeuksia myönnetä, saan ehdottaa hakemuksen evättäväksi.	Evätään.

Siinä tapauksessa että valiokunnan edellä oleva ehdotus saavuttaa Kaupunginvaltuuston ja Maistraatin hyväksymisen, on kaikkiaan 60:stä tämänlaatuisesta käytettävänä olevasta oikeudesta 43 myönnetty.

Helsingissä helmikuun 21 päivänä 1910.

August Lundqvist.

A. M. Lassenius.

Eduard Polón.

Gösta Salingre.

Hjalmar Ekholm.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1910.

Lausunto kysymyksestä, joka koskee uusien paloasemain rakentamista Kallioon ja Hermanniin sekä Korkeavuorenkadun tontin N:o 39 ostoja palolaitoksen tarpeiksi.

Helsingin

RAHATOIMIKAMARI,

Joulukuun 23 p. 1909.

N:o 569 a.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Vuonna 1902 teki Palotoimikunta Kaupunginvaltuustolle esityksen paloaseman rakentamisesta Kallioon sekä ehdotti siihen tarkoitukseen varattaviksi 11 kaupungin-
osan korttelin 336 tontit 1—4. Sittenkun Rahatoimikamari oli antamassaan lausun-
nossa huomauttanut, että mainittuja tontteja täytyy pitää monessa suhteessa tähän
tarkoitukseen epäsoveliaaina ja osaltaan sekä puoltanut puheena olevan paloaseman
rakentamista että myös soveliaaksi paikaksi osottanut korttelin 327 tontit 2, 7 ja 4
mainitussa kaupunginosassa sekä Palotoimikuntakin oli tähän ehdotukseen yhtynyt,
päätti Kaupunginvaltuusto toukokuun 26 päivänä 1903 myöntyä mainittuun esityk-
seen ja osottaa tarpeelliset varat sekä paloasemarakennuksen luonnospiirustusten
laatimista että muita rakennusyrityksen valmisteleviä toimenpiteitä varten.

Sittemmin Palotoimikunta kirjelmässä marraskuun 30 päivältä 1906 (Kaup.
valt. pain. asiakirj. N:o 3 vuodelta 1907), muun muassa, esitti, annettavaksi matka-
apurahan palomestari G. Waseniukselle ja sille arkkitehdille, joka saisi toimekseen
valmistaa paloaseman lopulliset piirustukset, ollen heidän velvollisuutenaan perehtyä
niihin parannuksiin, mitä palosammutustekniikan alalla ulkomaalla ja eritoten Sak-
sassa oli viime aikoina saavutettu. Tämänkin esityksen Kaupunginvaltuusto hyväksyi.
Sittenkun palomestari Wasenius ja arkkitehti Selim Lindqvist olivat Palotoimikun-
nan toimenannosta tehneet mainitun opintomatkan ja siitä antaneet seikkaperäisen
matkakertomuksen, on Toimikunta kehottanut arkkitehti Lindqvistiä yksissä neuvoin
palomestari Waseniuksen kanssa ja varteenottaen heidän edellä mainitulla matkal-
laan saavuttamansa kokemuksen ryhtymään valmistamaan puheena olevan paloase-
man lopullisia piirustuksia. Kun kuitenkin valmiiden piirustusten pohjalla tehty
kustannusarvio on osottanut rakennuskustannusten nousevan arviolta likimain 600,000
markkaan, on Palotoimikunta tuntevan säästön aikaansaamiseksi pyytänyt uusia
piirustuksia ja uutta kustannusarviota.

Tämän johdosta on palomestari Wasenius Toimikunnalle antamassaan kirjallisessa esityksessä (Liite I) ehdottanut, että ainoastaan osa, nimittäin keskiosa, suunniteltua paloasemaa nykyään rakennettaisiin 225,000 markaksi arvioituilla kustannuksilla. Sitä vastoin voisi molempain kylkiosain rakennuttaminen jäädä toistaiseksi sillensä. Tämä ehdotus aiheutuu likinnä siitä, että palolaitoksella nykyään on muitakin tarpeita, joiden tyydyttäminen vaatii melkoisia kustannuksia. Eri esityksissä (Liitteet II ja III) palomestari nimittäin huomauttaa suotavaksi, että Korkeavuorenkadun talo N:o 39 ostettaisiin palolaitoksen tarpeisiin 125,000 markan hinnasta jotta siihen voitaisiin sisustaa asuntoja naineille palokonstaapeleille, sekä niinkään lausuu olevan välttämätöntä rakennuttaa pienenlainen paloasema Hermanniin, josta työstä olisi kustannuksia 25,000 markkaa. Kaikista niistä yrityksistä, mitkä palomestarin mielestä olisi hetimiten toteutettava palolaitoksen laajentamiseksi, olisi niinmuodoin kustannuksia yhteensä 375,000 markkaa, johon vielä tulisi 5,000 markkaa ostettavaksi ehdotetun talon korjauskustannuksia. Ja on Palotoimikunta kuluvan vuoden lokakuun 27 päivänä antamassaan lausunnossa yhtynyt näihin ehdotuksiin sekä anonut että Kaupunginvaltuusto osottaisi mainitut rahamäärät tässä puheena oleviin tarkoituksiin. Lähetepäätöksellä viimeksi kuluneen marraskuun 23 päivältä on Rahatomikamari saanut toimekseen antaa lausunnon asiasta.

Kallion paloasema.

Niinkuin edellä olevasta näkyy, on kohdakkoin vuosikymmen kulunut siitä, kun kysymys paloaseman rakentamisesta Kallioon tuli päiväjärjestykseen. Siitä lähtien ovat 10, 11 ja 12 kaupunginosan olot tuntuvasti muuttuneet ja kehitys käynyt arvaamattoman nopeasti. Väkiluku, joka vuonna 1900 oli näissä kaupunginosissa 15,000 henkeä, nousee nykyään papiston luettelujen mukaan kaksinkertaiseen määrään eli 30,000 hengen vaiheille. Niinkään on mainittujen kaupunginosain rakennettu ala tuntuvasti laajentunut, ja tässä on huomattava, ettei asutus ole tapahtunut keskustaan kohdistuen, vaan hyppäyksittäin, ja ulottuu jo Fredriksbergin aseman viereisille alueille sekä Sörnäisten rautatielinjan pohjoispuolelle. Tosin on sinne tänne rakennettu isompia kivitaloja, mutta Siltasaarta lukuunottamatta on suurimmalla osalla näitä laajoja alueita edelleen puutaloja, joissa tosin on vesijohto, mutta toistaiseksi niin vähäisellä paineella toimiva, että suuremman vedenkulutuksen sattuessa lienee pelättävissä vedenpuutetta. Ensimmäisen kiireellisen avun antamiseksi tulipaloissa on Kallioon rakennettu pienenlainen paloaseman osasto, johon on sijoitettu ruiskunhoitaja sekä 6 konstaapelia. Muutoin on näiden kaupunginosain turvana ainoastaan vakinaisen palokunnan nopea saapuminen palopaikalle. Jos kuitenkin arveluttava tulipalon vaara syntyisi epäedullisissa oloissa, ei ole mitään takeita siitä, ettei voisi syntyä tulipalo, jonka laajuutta on mahdoton arvata. Kaupunginvaltuustossa lieneekin asiaa vuonna 1902 käsiteltäessä se mielipide ollut yleinen, että isompi paloasema olisi

mahdollisimman pian rakennettava. Kymmenennessä kaupunginosassa sijaitsevat suuret teollisuuslaitokset, joista erittäin mainittakoon kaupungin kaasu- ja sähkötehdas, tänne rakennetut taikka rakenteilla olevat yleiset rakennukset, poliisitalo, kansakoulutalot, kirkko, samoin kuin kohdakkoin rakennettaviksi tulevat kansankirjastotalo, Hakaniementorin kauppahalli y. m., ovat ehdottomasti saatettavat tilaisuuteen saamaan nopeata ja tehokasta apua tulenvaaran uhatessa.

Edellä lyhyesti mainitut seikat riittänevät kyllin selvästi osottamaan, että on tarpeellista mahdollisimman pian rakennuttaa uusi paloasema tähän tarkoitukseen aikaisemmin varatuille korttelin 327 tonteille. Epäilystä näyttää voivan olla ainoastaan siihen kysymykseen nähden, pitääkö kaupunginviranomaisten jo nyt astua täysi askel ja päättää paloasema rakennettavaksi arkkitehti Lindqvistin täydellisen ohjelman mukaisesti, vai eikö palomestari Waseniuksen ehdottama toimenpide että osa rakennuksen teettämistä lykättäisiin toistaiseksi, ole parempi. Katsoen niin siihen että kaupungin nykyään on täytynyt ja aivan kohdakkoin jälleen täytyy ottaa suorittaakseen tuntuvia menoja uusien sairaalain rakennuttamisesta ja teknillisten laitosten laajentamisesta, kuin siihenkin että kaupungin palolaitoksen johtaja on katsonut palolaitoksen tulevan melkoisen ajan toimeen siinäkin tapauksessa, että ainoastaan osa suunnitelmaa toteutetaan, toisin sanoin ehdotetun päärakennuksen keskiosa sekä osa talousrakennusta valmistetaan, on Rahatoimikamari ollut sitä mieltä, että Paloaseman rakentamiseen supistetun suunnitelman mukaan tarvittava 225,000 markan määrä olisi osotettava kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista samoin kuin oli laita pääpalosaseaman kustannusten suorittamisen. Tässä lienee huomautettava, että palolaitos voi useita vuosia, kenties vuosikymmenen, tulla toimeen, vaikka alkuperäistä rakennusohjelmaa palomestarin ehdotuksen mukaisesti supistetaan, ja niinikään että vastaista paloasemaa varten tehty suunnitelma voidaan panna työn suorituksen perustukseksi, siinäkin tapaksessa että päätetään nykyään teettää ainoastaan rakennuksen pääosa. Tähän tulee vielä lisäksi se seikka, että, jos työhön kohta ryhdytään ja sitä joudutetaan, niin että paloasema on valmis kesäkuussa 1911, voisi melkoinen joukko työttömiä henkilöitä saada pysyväistä työtä pitemmäksi ajaksi.

Jos Valtuusto hyväksyy edellä mainitun ehdotuksen, olisi myös asetettava rakennushallitus, jonka tulisi toimittaa se kustannusarvion tarkastus, jota Kaupunginvaltuuston joulukuun 7 päivänä 1909 tekemä päätös edellyttää, valmistaa työsuunnitelma ja valvoa työn suoritusta sekä sopia arkkitehti Lindqvistin kanssa piirustusten valmistamisesta ja muista sen yhteydessä olevista asioista. Tähän rakennushallitukseen olisi soveliainta valita Rahatoimikamarin, palolaitoksen ja kaupungin Rakennuskonttorin edustajia.

Korkeavuorenkadun talon N:o 39 osto.

Samalla kun Rahatoimikamari on vastamainitussa kohdin yksimielisesti yhtynyt Palotoimikunnan ehdotukseen, on Kamari ollut epäröivällä kannalla mitä tulee varain osottamiseen Korkeavuorenkadun tontin ja talon N:o 39 ostoon asuntojen hankkimiseksi naineille palokorpraaleille ja konstaapeleille. Rahatoimikamari ei tosin tahdo kieltää niiden näkökohtain oikeutusta, joita palomestari on Palotoimikunnalle tekemässään esityksessä huomauttanut. Mutta Rahatoimikamari ei ole voinut olla kiinnittämättä huomiota tämän yrityksen toteuttamisesta oleviin suuriin kustannuksiin. Tarpeellisten asuntojen hankkimiseksi ja kuntoonpanemiseksi 10—12 naineelle konstaapelille sekä palolaitoksen korjaustyöpajan laajentamiseksi täytyisi kaupungin suorittaa 125,000 markkaa taikka ainakin sitoa vastaava määrä pääomaa. On nimittäin huomattava, että kaupunki ostamalla puheena olevan talon saa vastaavan pääoman, jonka arvonnousu vastaisuudessa epäilemättä on takeena siitä, että kaupunki, jos tarpeelliseksi katsoo, voi tappiota kärsimättä muuttaa kiinteistön rahaksi ja siten vapauttaa siihen sidotun määrän. Keinottelukannalta ei ehdotettua ostoa tarjouksen kohtuullisuuteen nähden käyne katsominen kaupungille epäedulliseksi, jota osottaa sekin, että erinäiset yksityishenkilöt ovat talon nykyisiltä omistajilta tarjoutuneet ostamaan talon sille pannusta hinnasta. Siinä tapauksessa ettei kaupunki nyt ota tarjousta huomioon, saa pitää varmana, että puheena oleva talo paikalla myydään ja rakennetaan yksityistarkoituksia varten. Onkin luonnollista, että tontista, jonka pinta-ala on 1,203,76 m² ja joka sijaitsee tällaisella paikalla, myydessä saadaan hintaa 100 markkaa neliömetriltä, varsinkin kun maksuehdot ovat niin edulliset, että ainoastaan 50,000 markkaa tarvitsee maksaa käteisellä sekä loput eli 75,000 markkaa saa jäädä velaksi korkeinta pankkien maksamaa talletuskorkoa vastaan.

Taloon vastedes käytettävään korjauskustannusten, palomestarin arvion mukaan 5,000 markkaa, ynnä taloon sidotun pääoman koron täytyy katsoa tulevan varsin hyvin korvatuiksi niillä eduilla, mitä palolaitokselle koituu hallintaoikeudesta tonttiin ja rakennuksiin. Kysymys on siis lähinnä siitä, onko kaupungin nykyään, edellä mainittuihin rahallisiin vaikeuksiin nähden, vieläkin sidottava niin tuntuva määrä kuin 125,000 markkaa. Siihen katsoen, että nyt kaupaksi tarjottu talo enää on ainoa kaikista pääaseman läheisyydestä olevista taloista, jossa on pelkkiä puurakennuksia, joten sitä mukavasti voi tähän tarkoitukseen käyttää, ja kun ei muita keinoja kysymyksen ratkaisemiseen näy olevan, osaksi viereisten tonttien asemaan ja suuruuteen, osaksi taas niistä vaadittuun hintaan nähden, on Rahatoimikamari katsonut pitävänsä Kaupunginvaltuustolle puoltaa puheena olevan talon ostamista.

Jos Kaupunginvaltuusto hyväksyy Rahatoimikamarin esityksen, lienee sen ohella annettava Kamarin toimeksi kohta ryhtyä laatimaan kauppakirjaa, vaarintottaen kauppahinnan vaadittu määrä ja maksuehdot sekä muutoin ne ehdot, joista Rahatoimikamari ja myyjä voivat sopia.

Rahatoimikamari on sitä paremmin katsonut voivansa tehdä edellä olevan esityksen näiden palolaitokselle tarpeellisten rakennusten teettämisestä ja tontin ostamisesta, kun palolaitoksella on varoina Viron- ja Konstantininkadun kulmauksessa sijaitseva n. s. pohjoinen paloasema, joka vastedes, ainakin sittenkun Kallion ja Hermannin paloasemat ovat valmiiksi rakennetut, käynee palolaitokselle tarpeettomaksi, joten kaupunki voi sen myydä hyvällä voitolla. Tämän tontin ala on 954,175 m², siinä on ainoastaan yksikerroksinen kivitalo, ja tuottanee se vähintään 80 markan mukaan neliömetriltä 75,000 markkaa.

Hermannin paloasema.

Hermannin paloaseman rakentamiseen nähden on Rahatoimikamari myöntänyt kaikin puolin oikeiksi ne perustelmat, jotka palomestari on esittänyt ehdottamansa toimenpiteen tueksi. Mutta niin siihen katsoen että Kamari on tässä edellä puoltanut myönnettäväksi nelkoisia rahamääriä palolaitoksen laajentamiseen, kuin siihenkin että tähän tarkoitukseen käytettävät varat on suoritettava vakinaisesta menosäännöstä eikä niitä missään tapauksessa liene pantava maksettaviksi Kaupunginvaltuuston käyttövaroista, on Rahatoimikamari katsonut pitävänsä ehdottaa, että asia nykyään jätettäisiin sillensä sekä että Palotoimikunta saisi toimeksi valmistaessaan ehdotuksen erikoiseksi kulunkiarviokseen ensintulevaa vuotta varten merkitä tarpeellisen määrärahan puheena olevan paloaseman rakentamiseksi. Ja lienee sen ohella kaupunginarkkitehdille annettava toimeksi valmistaa sitä varten piirustukset ja lopulliset kustannusarviot Valtuuston hyväksyttäväksi kulunkiarvion käsittelyn yhteydessä. Näin tämä asia tosin vieläkin lykkääntyisi vuoden päähän, mutta kun ei Hermannissa tähän asti ole katsottu erityistä palokomennuskuntaa tarpeelliseksi eikä nykyisestä asiintilasta onneksi ole ollut mainittavia haittoja, saanee toivoa, ettei asian lopullisen ratkaisun lykkääminen vuoden päähän ole aikaansaava tässä kohdin mitään vaaraa. Näin sitä suuremmalla syyllä, kun Vapaaehtoisen Palokunnan toimesta on Hermanniin rakennettu pienenlainen palovarikko, missä on palokaluja y. m.

Sen nojalla mitä edellä on lausuttu, saa Rahatoimikari kunnioittaen ehdottaa: että **Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin** päättäisi:

paloaseman rakennettavaksi yhdenentoista kaupunginosan kortteliin 327 ja tähän tarkoitukseen osottaisi 225,000 markkaa suoritettavaksi kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista; sekä

että palolaitoksen tarpeiksi on ostettava Korkeavuorenkadun talo ja tontti N:o 39 125,000 markan hinnasta, joka suoritetaan kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista;

että **varsinainen Valtuusto** päättäisi:

Keisarilliselta Senaatilta hankkia vahvistuksen edellä mainituille päätöksille;

asettaa paloaseman teettämistä varten rakennushallituksen, jolla olisi erityisesti toimenä edelleen tarkastaa kustannusarvio ja sopia arkkitehdin kanssa piirustusten ja työnjohdon korvauksesta sekä antaa tüstä esitys Valtuustolle;

antaa Rahatoimikamarille toimeksi päättää Korkeavuorenkadun talon N:o 39 kauppa edellä mainituilla ehdoilla;

Valtuuston käyttövaroista osottaa 5,000 markkaa mainitussa talossa tarpeellisten korjaustöiden toimittamiseksi;

evätä Hermannin paloaseman rakentamista koskevan ehdotuksen;

antaa Palotoimikunnalle toimeksi merkitä ensintulevan vuoden menoarvioehdotukseen määräraha Hermannin paloasemaa varten; sekä

antaa kaupunginarkkitehdille toimeksi hyvissä ajoin Palotoimikunnalle lähettää edellä mainitun paloaseman luonnospiirustukset ja kustannusarvio.

Läheteasiakirjat ynnä piirustukset palautuvat tämän mukana.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

*Liite I.**Helsingin Palotoimikunnalle.*

Kun kysymys paloaseman rakentamisesta Kallioon viimeksi oli Palotoimikunnan käsiteltävänä ja paloaseman kustannukset arkkitehti Selim A. Lindqvistin tekemän arvion mukaan nousevat 520,000 markkaan, johon lisäksi tulee useita kymmeniä tuhansia markkoja täyte- ja tasoitustöiden kustannuksia, sai allekirjoittanut toimekseen kaupungin Rakennuskonttorista tiedustella, eikö luonnostaan soveliaampia tontteja olisi mainittuun tarkoitukseen käytettävissä. Rakennuskonttorissa tämän johdosta toimitettu tutkimus kuitenkin osotti, että paloaseman rakennuspaikaksi ehdotetut tontit olivat korkeusoloihin y. m. nähden niin soveliaat kuin Kalliosta ylipäätään oli saatavissa, varsinkin kun oli kysymys useamman tontin yhteenrakentamisesta, joten asia tässä kohdin täytyi jättää sillensä.

Kun niinmuodoin Kallioon suunnitellun paloaseman kustannukset nousisivat niin huomattavaan määrään kuin 600,000 markan vaiheille, josta määrästä tarpeellisten tasoitus- ja pengerrystöiden kustannukset ovat tuntuva osa, eritoten jos nämä työt suoritettaisiin yhden ainoan vuoden kuluessa, ja kun kaupungin palolaitoksella sitä paitsi on nykyään muitakin tyydytystä kaipaavia tarpeita, puoltaa allekirjoittaneen mielestä monta seikkaa sitä mielipidettä, että ainoastaan osa asemaa olisi nyt rakennettava, varsinkin kun palokunta vielä voi vuosikausia tulla toimeen tässä tarkoitettua alkuperäisestään supistettua rakennusohjelmaa noudattaen. Niinkuin myötiliitetystä luonnospiirustuksista näkyy, olisi nyt niinmuodoin teetettävä ainoastaan päärakennuksen keskiosa ynnä osa talusrakennusta sekä aseman sisustus osittain tehtävä väliaikaista luontoa¹⁾.

Näin rakentaen nousevat aseman arvioidut kustannukset Smarkkaan 201,100: 50 ja, jos tähän lisätään tarpeellisten kanavoimis- ja putkijohtotöiden sekä täyte- ja pengerrystöiden arvioidut kustannukset Smk 23,899: 50, olisi asemaa varten niinmuodoin tarpeen 225,000 markkaa. Pengerrystöistä puhuttaessa lienee syytä huomauttaa, että arkkitehti Lindqvist on ehdottanut, että Kaarlonkatua päin olevaan pengermuuriin ja niinmuodoin paloaseman pihan alle laitettaisiin kauppahalleja, tavarasuojia y. m., joista laitoksista herra Lindqvistin mielestä tulisi kannattavia yrittäjiä kaupungille.

Allekirjoittanut on edellä maininnut, että palolaitoksella nykyään on muitakin tyydytystä kaipaavia tarpeita. Tällä olen tarkoittanut pienenlaisen paloaseman

¹⁾ Väliseinät tehtävä skagliolista, riks-levyistä tai semmoisista.

rakennuttamista Hermanniin sekä Korkeavuorenkadun talon N:o 39 ostamista, ja saan tähän nähden viitata kahteen Palotoimikunnalle annettuun kirjelmään.

Edellä olevain sekä näissä kirjelmissä esitettyjen perustelmain nojalla saan Palotoimikunnalle möyrimmästi ehdottan, että Toimikunta tekisi Herroille Kaupunginvaltuusmiehille esityksen että palolaitoksen tarpeisiin vuonna 1910 merkittäisiin ja osotettaisiin seuraavat määrärahat, nimittäin:

Paloaseman rakentamiseksi Kallioon	Smk	225,000:—
S:n Hermanniin	„	75,000:—
Korkeavuorenkadun talon N:o 39 ostoon	125,000:— + 5,000:—	„ 130,000:—
	<u>Yhteensä</u>	<u>Smk 380,000:—</u>

Lopuksi lienee syytä tämän yhteydessä myös huomauttaa ruiskuveneestä, jonka Kaupunginvaltuusto, ellei allekirjoittanut ole asiaa väärin käsittänyt, jo on päättänyt hankittavaksi.

Helsingissä lokakuussa 1909.

Gösta Wasenius.

Liite II.

Helsingin Palotoimikunnalle.

Palotoimikuntaa saa allekirjoittanut täten nöyrimmästi pyytää tekemään Herroille Kaupunginvaltuusmiehille esityksen, että Korkeavuorenkadun talo N:o 39, s. o. vanha Janssonin talo lunastettaisiin palolaitoksen tarpeisiin. Puheena oleva talo olisi palokunnalle tarpeellinen pääasiallisimmin sentähden, että siihen voitaisiin laittaa asuntoja naineille palokorpraaleille ja konstaapeleille. Palolaitoksen kulunkiarviota silmäillessä haavaitsee, että ainoastaan vähäinen osa palomiesthistöstä eli kymmenen miestä, toisin sanoin seitsemäsosa koko luvusta voi olla naineita, sillä heille myönnetään vuokratrahoja, jota vastoin muut naimattomina ovat sijoitetut kasarmiin. Palokonstaapeleilla samoin kuin jokaisella muullakin kansalaisella on kuitenkin luonnollinen halu saada oma koti ja perustaa perhe, ja kun ej palolaitos tässä kohdin paremmin huolehdi palvelijoistaan, on seurauksena tiheä miehistön vaihtuminen. Kun nimittäin naineet miehet tavallisesti pysyvät palveluksessa vuosikausia, eroaa naimattomien joukosta vuosittain useita kunnollisia konstaapeleja ja korpraaleja edellä mainituista syistä. Ettei tämä asia ole kohdallaan, ei ole kiellettävissä, sillä mitä enemmän kaupunki kehittyy suurkaupungiksi siihen kuuluvine monimutkaisine

rakennuksineen ja teollisuuslaitoksineen, sitä välttämättömämpää myös on että sen vakinainen palokunta on ammattiinsa tottunut ja harjaantunut.

Asia näyttäisi myös olevan autettavissa siten, että myönnettäisiin useammille vuokratuloja, mutta ensinnäkin käy tämä ajan oloon kaupungille kalliimmaksi ja toisekseen on nyttemmin sangen vaikea saada tähän tarkoitukseen soveliaita asuntoja aivan paloaseman läheisyydestä. Vanhat puutalot, joissa oli yhden ja kahden huoneen huoneistoja, ovat nimittäin saaneet väistyä uhkeampain kivitalojen tieltä, joissa ei ole sellaisia huoneistoja.

Jos taas naineiden sallitaan asettua asumaan kauemmaksi paloasemalta, on tästä se haitta, ettei puheena oleva miehistö voi olla käytettävissä tulipaloon lähdeettäessä, vaikka se silloin sattuisikin olemaan kotosalla. Saksan kaupungeissa, missä tulensammutuslaitos yleensä on varsin korkealla kannalla, ovat vakinaiset palokunnat järjestetyt siten, että niihin miltei yksinomaan kuuluu naineita miehiä, jotka kaksi vuorokautta perätysten ovat vartijoina paloasemilla sekä kolmanneksi vuorokaudeksi päästetään kotiinsa, jonka he itse saavat hankkia kaupungista.

Puheena oleva järjestelmä on kieltämättä erinomainen, mutta siinä on kuitenkin se epäkohta, ettei lomalle päästetty miehistö ole käytettävissä suurempain tulipalojen puhjetessa yhtä mukavasti kuin jos se asuisi yhdessä paikassa aivan paloaseman läheisyydessä.

Niinkuin myötäliitetty, asianajotoiminimi Jansson & Sundmanin antama tarjous näyttää, on puheena oleva talo saatavissa 125,000 markan hinnasta. Talo on tosin nykyään varsin rappiutilassa, mutta 4—5,000 markan kustannuksilla voi taloon kuitenkin, semmoisena kuin se nykyään on, laittaa välttävät asunnot 10—12 naineelle konstaapelille, joten voi tulla toimeen useita vuosia, kunnes kaupunki katsoo varojensa sallivan rakennuttaa koko talon uudestaan. Niinkuin jo huomautettiin, olisi talon oston pääasiallisena tarkoituksena asuntojen hankkiminen naineille palomiehistölle, mutta sen ohella olisi myös aikomus laittaa pihan takaosaan varakaluston vaja sekä työpajahuoneita. Pääpaloasemalla on nimittäin, niinkuin Palotoimikunta hyvin tietää, tila näissä samoinkuin monessa muussakin suhteessa sangen niukka ja avaramman tilan tarve käy vuosi vuodelta yhä tuntuvammaksi. Kun Korkeavuorenkadun varrella olevan talon suunniteltua ostoa vastaan mahdollisesti väitetään, että naineen miehistön asuntoja, varavajan y. m. varsin hyvin käy laittaminen pääaseman alueelle, pyytää allekirjoittanut sellaista suunnitelmaa vastaan huomauttaa, että pääaseman avonainen, harjoituksiin käytettävä pihamaa jo nykyisissäkin oloissa on liian pieni tyydyttääkseen tuollaiselle kentälle asetettavia vaatimuksia, sillä siinä ei voi toimittaa harjoituksia suurilla höyryruiskuilla eikä tulensammutusharjoituksia useammalla osastolla yhtäaikaan, joten ei siihen näistäkään syistä käy puoltaminen teetettäväksi sanottavia lisärakennuksia, jotka yhäkin anastaisivat tilaa. Lisätä voi vielä, että olisi sangen epäsoveliaista, jos paloasemalla majailisi joukko naimisissa olevaa väkeä lapsilauimoineen, sillä jo tulipaloon lähtiessäkin voisi sattua tapaturmia, puhumattakaan muista semmoisen järjestelmän tuottamista hankaluuksista. — Lopuksi

pyydän vielä mainita että nyt ehdotettu talo on viereisistä taloista ainoa palolaitokselle tarjona oleva sopiva talo ja että kauppa olisi kohdakkoin päätettävä, koska muutkin haluavat ostaa sen. Kun kaupunki näihin aikoihin on rakennuttanut ja edelleen rakennuttaa asuntoja kunnan työntekijöille, ei kaikei palokonstaapeleja olisi tässä suhteessa kohdeltava lapsipuolina, jonka tähden allekirjoittanut toivoo että, jos Palotoimikunta osaltaan kauppaa puoltaa, kaupunginviranomaiset eivät ehdotusta epä.

Helsingissä lokakuun 7 päivänä 1909.

Gösta Wasenius.

Liite III.

Helsingin Palotoimikunnalle.

Palotoimikunnalle saa allekirjoittanut täten nöyrimmästi ehdottaa, että Toimikunta tekisi asianomaiseen paikkaan esityksen paloaseman laittamisesta aivan ensi tilassa Hermanniin. Niinkuin tunnettua, on Hermannin pääkaupungin vierellä sijaitseva, yksinomaan puutaloja käsittävä esikaupunki. Epäsuotuisten olojen vallitessa puhjennut tulipalo voi sentähden siellä aikaansaada suuria vaurioita, eritoten kun ensimmäinen tehokas apu on niin kaukana kuin Kallion paloasemalla. Kun Hermannin nyttemmin on yhdistettynä kaupunkiin ja siis sikäläisetkin asukkaat maksavat veroa kaupungille, lienee tässä tehdyn ehdotuksen oikeutus selvä jokaiselle. Kun vesijohtoverkko nyttemmin on ulotettu Hermannin alueelle, voi pienempikin sammutuskunta tarkoituksenmukaisilla kaluilla varustettuna antaa mitä tehokkainta apua ja siten, vaikkakaan ei aina kokonaan sammuttaa, niin kuitenkin estää tulta leviämistä, kunnes suurempi miesvoima ehtii palopaikalle.

Suunnitellun paloaseman soveliaaksi paikaksi pyytää allekirjoittanut ehdottaa Vallilan alueella sijaitsevaa tonttia, joka myötäliitettynä kaupunginasemakaavan otteeseen on merkitty punaisella. Puheena oleva tontti, jonka käyttäminen mainittuun tarkoitukseen ei kaupungin Rakennuskonttorin mielestä kohdanne estettä, on erittäin sovelias, se kun sijaitsee Viertotien vierellä vastapäätä Hermannin taajimmin asuttua osaa.

Paloasema, jonka koko ja sisustus käy selville kustannusarvion ohella tähän myötäliitetyistä asemapiirroksista, olisi mielestäni aluksi varustettava asemakersantilla sekä neljällä miehellä. Asemalle sijoitettaisiin yksi hevonen ja sammutustyöhön lähdetäisiin yksinomaan sammutustyötä varten ajotuilla letkurattailla, käyttämällä

apuna vesijohtoverkon paloputkia. Asema on kuitenkin suunniteltu niin tilavaksi, että siihen käy lisäksi sijoittaminen kolme tai neljä miestä sekä hevonen tahi pari tarvitsematta asemaa uudestaan rakentaa.

Kustannusarviossa on päärakennuksen teettämiseen arvioitu		
tarvittavan	Smk	18,240:—
ulkohuonetta varten	”	2,700:—
täyte- ja tasoitustöitä y. m. varten (lukuunotettuina tarpeelliset palo- ja huonekalut)	”	4,060:—
		<hr/>
joten kustannuksia olisi kaikkiaan		Smk 25,000:—

Jos tässä suunniteltu paloasema rakennetaan, käy tarpeelliseksi ottaa palomiehistöön lisäksi 1 kersantti, 2 korpraalia sekä 4 miestä¹⁾.

Helsingissä lokakuussa 1909.

Gösta Wasenius.

¹⁾ Miehistön lisääminen 7 miehellä johtuu siitä, että asemalle sijoitetun miehistön (5 miehen) täytyy ajoittain saada lomaa, joten vuorottelumiehistöä on tarpeen.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1910.

*Lausunto Kasvatuslautakunnan ehdotuksesta työ-
osaston järjestämiseksi Bengtsärin kasvatuslaitokseen
sekä tähän tarpeellisten varain osottamiseksi.*

Helsingin

RAHATOIMIKAMARI.

Helmikuun 14 p:nä 1910.

N:o 4.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kirjelmässä viime lokakuun 22 päivältä (Liite I) on Kasvatuslautakunta Kaupunginvaltuustolle lähettänyt vastaista toimintaansa varten laatimansa ohjelman sekä sen ohella osottanut, kuinka suuria kustannuksia mainitun ohjelman toteuttamisesta on kaupungille laskettu lähimmässä tulevaisuudessa koituvan. Lähetepäätöksellä marraskuun 8 päivältä viime vuonna on Rahatoimikamari saanut toimeksi antaa asiasta lausunnon ja toimittaa kaikki siihen kuuluvat asiakirjat painoon sekä lähettää ne Valtuustolle.

Siihen nähden ettei kulunkiarvion käsittelyssä eräitten asianhaarain johdosta, joihin Rahatoimikamari on toisessa yhteydessä likemmältä kajonnut, voitu vahvistaa täydellistä vuosirahansääntöä Bengtsärin kasvatuslaitokselle eikä myöskään myöntää pyydettyä määrärahaa erinäisten uutisrakennusten toimittamiseen eikä jo aloitettujen lopettamiseen, katsoi Rahatoimikamari pitävän saada tarkkaa selvitys mainitun kasvatuslaitoksen oloista, ennenkuin Kamari voisi ryhtyä käsittelemään puheena olevaa asiaa. Siinä tarkoituksessa Rahatoimikamari ei ainoastaan ole havainnut läheisempää yhteistyötä asianomaisen viranomaisen kanssa suotavaksi, vaan tarpeelliseksi, johon nähden Kasvatuslautakunnan puheenjohtaja, tohtori Albert de la Chapelle, ja jäsen, pankinjohtaja Karl W. Saurén myötämielisesti ovat olleet saapuvilla niissä Kamarin kahdessa kokouksessa, joissa Kasvatuslautakunnan kirjelmiä on käsitelty, sekä silloin antaneet kaikki Kamarin haluamat tiedot. Sen lisäksi on Rahatoimikamari kehottanut kaupunginarkkitehtiä ja allekirjoittanutta sihteerä itse paikalla hankkimaan tietoja kasvatuslaitoksen oloista sekä yksissä neuvoin Kasvatuslautakunnan puheenjohtajan kanssa esittämään ehdotuksen niiden töiden suorittamiseksi laitoksessa, mitkä olisi välttämättä hetimiten teetettävä. Siinä tarkoituksessa ovat suunnitelmia valmistaneet toiselta puolen Kasvatuslautakunnan puheenjohtaja ja toiselta Rahatoimikamarin edustajat, mitkä ehdotukset sittemmin yhteisessä neuvottelussa ovat osottautuneet useimmissa kohdin yhdenmukaisiksi, minkä seikan Kamari

on katsonut pitävänsä merkitä. Sittenkun nämä alustavat esityöt oli suoritettu, on Rahatoimikamari tänä päivänä pitämässään kokouksessa ottanut asian lopullisesti käsiteltäväksi ja saa seuraavassa esittää käsittelyn tulokset.

Kamari on ensinnäkin todennut, että kaupungin kasvatustilain johto nyttemmin näyttää olevan hyvissä käsissä ja että vastaisuudessa se suunnitelmanmukaisuuden puute, mikä tähän asti on ollut ominaista Bengtsärin kasvatustilain hallinnolle ja tuottanut kaupungille menoja, jotka eivät ole vastanneet tarvetta, voidaan kokonaan välttää, minkä tähden Rahatoimikamari on empimättä kannattanut Kasvatustilainkuntaa sen hyödyllisessä työssä kaupungin kasvatustilain tarkoituksenmukaisen toiminnan kohottamiseksi.

Samoin kuin Lautakunta on Rahatoimikamarikin katsonut erityistä painoa olevan pantava työosastolla annettavaan käytännölliseen jälkikasvatukseen. Niinkuin Lautakunta esityksessään seikkaperäisesti mainitsee, täytyy tunnustaa, että kasvatustilainkunnissa tehdyn työn tulos jäisi vain puolinaiseksi ja epätäydelliseksi, jos hoidettaviksi otetut lapset koulukurssin päätettyään saisivat palata kaupunkiin omistamatta sanottavasti suurempia mahdollisuuksia tulla toimeen yhteiskunnassa. Ammatti-kehitystä saamattomina ja siten ollen vailla lujaa pohjaa elämässä olisi heillä sangen vähän mahdollisuuksia tulla kunnollisen työn avulla yhteiskunnalle hyödyllisiksi jäseniksi. Aivan toiseksi muuttuisi asianlaita sitä vastoin, jos lapset jo kasvatustilainkunnissa koulukurssin käytyään taikka sen rinnalla saisivat opetusta käytännöllisissä aineissa. Tässä on kuitenkin huomattava, että tämän yhteydessä ei ole kysymys pitkälle kehitetyistä, kaikkein vähimmin tietopuolisesta ammattivalmistuksesta, vaan ainoastaan jälkikasvatuksesta, jonka tuloksena etusijassa olisi että tilainkunnan oppilaat oppisivat tekemään työtä ja käsittämään työn hyödyn ja merkityksen, sekä toisessa sijassa että he oppisivat tuntemaan eri ammatteja ja varsinkin jonkun erikoisammatin, joten oppilaiden mahdollisuudet kyetä tilainkunnista päästyään tulemaan toimeen omin avuin ja kehittymään hyödyllisiksi kansalaisiksi olisivat paljon suuremmat kuin jos heillä ei olisi sellaisia tietoja ja taitoja eri aloilla.

Mitä eritoten työosaston perustamiseen kaupungin kasvatustilainkuntaan tulee, on huomattava, että sellaisen osaston kustannukset olisivat tuntuvasti vähemmät, jos se järjestettäisiin Bengtsäriin, missä rakennuksia erinäisiä tarkoituksia varten jo on olemassa, joten kustannukset oppilasta ja vuotta kohti tuntuvasti vähenisivät ja huomattava työvoima saataisiin maatilain järkipäiväisen maanviljelyksen harjoittamiseen. Niinkuin Rahatoimikamarilla esityksessään korotetun määrärahan osottamisesta tilainkunnan menosääntöä varten on ollut tilaisuutta huomauttaa, tulevat kustannukset oppilasta ja vuotta kohti tuntuvasti edullisemmiksi sitä mukaa kuin oppilasluku lisääntyy. Kolmekymmentä oppilasta käsittävän tilainkunnan vuosimenot nousevat 30,700 markkaan eli 1,000 markkaan oppilasta ja vuotta kohti, jota vastoin 60 oppilaan kustannukset nousevat 42,000 markan vaiheille eli 700 markkaan oppilasta ja vuotta kohti. Jos mieli harjoittaa maatilalla voimaperäistä maanviljelystä, johon maaperä, kasvullisuus ja tilain laatu kehottavat, täytyy sen työvoimaakin

tuntuvasti lisätä, ja sitä olisi mainitulla tavalla saatavissa suoranaisia menoja syntymättä. Taloudelliselta kannalta olisi epäilemättä edullisinta, siinä tapauksessa että jälkikasvatusta annetaan, sijoittaa työosasto Bengtsärin kasvatustalokseen. Mitään siveellistä vaaraa ei voi syntyä siitä, että vanhempia ja nuorempia poikia on yhdessä, koska työosaston tarkoituksena ei suinkaan ole vastaanottaa sen pahatapaisempia oppilaita kuin mitä käy kouluosastolla. Päin vastoin siirrettäisiin oppilaat kouluosaston käytyään työosastolle. Vaikkakin elantokustannukset paikkakunnalla ovat kalliit eikä hoitajain palkkoja käy arvioiminen ylen alhaisiksi, ei kuitenkaan ole säällisiä syitä olla käyttämättä hyväksi kaupungin ostamaa maatilaa ja perustamaa laitosta, johon niinkään on pantu tuntuvia kustannuksia. Näyttää varsin vähän perustellulta käyttää 90,000 markkaa maatilasta ostoon sekä saman verran, ellei enemmänkin korjaus- ja uutisrakennuskustannuksiin yksinomaan kouluosastolla varustetun kasvatustaloksen perustamiseksi 20—30 oppilasta varten.

Periaatteessa on Rahatoimikamari niinmuodoin voinut yhtyä Kasvatustalokunnan esittämään ohjelmaan Lautakunnan vastaisen toiminnan järjestämiseksi. Ainoastaan Rahatoimikamarin varapuheenjohtaja on asettunut tästä eriävälle kannalle ja lausunut että, niinkuin Kasvatustalokunnan kirjelmässä on huomautettu, useimmat Lautakunnan hoidettaviksi ottamat pojat on voitu menestyksellä kasvatata kaupungin järjestämissä koulusiirtoloissa. Ei sentähden näytä olevan hyvin harkittua koota yhteen turmeltumattomia taikka ainakin vähemmän turmeltuneita poikia, jotka on otettu Bengtsärin kasvatustalokseen, ja koulusiirtoloista päästettyjä, suuremmassa määrässä pahatapaisia vanhempia poikia. Sillä tuskinpa voitaisiin näitä pitää kokonaan erillään toistensa seurasta. Niin laajan työosaston perustamisesta Bengtsäriin kuin on ehdotettu, olisi niinkään, niinkuin Kasvatustalokunnan valmistamasta ehdotuksesta kylläkin näkyy, tuntuvia kustannuksia. Tilan tilukset eivät suinkaan ole niin laajat eivätkä sen laatuset, että olisi tarpeen taikka kävisi taloudelliselta kannalta puolustaminen erinäisiä niin laajaperäisiä laitoksia sikäläistä maanviljelys- ja puutarhatyötä sekä kalaveden ja metsän hyväksi käyttämistä varten kuin Kasvatustalokunta näyttää tarkoittavan. Niin laajan ja niin moninaisella, erityisiä ammattimiehiä ja muita virkailijoita käsittävällä ja verraten tuntuvia palkkaetuja nauttivalla henkilökunnalla varustetun kasvatustaloksen perustaminen paikkakuntaan, missä elantokustannukset ovat sängen kalliit, kävisi epäilemättä kaupungille taloudellisessa suhteessa erittäin epäedulliseksi. Tähän nähden ja kun useimmat niistä pojista, jotka Kasvatustalokunta on ottanut hoitoonsa, on menestyksellä kasvatettu kaupungin perustamisessa turvakodeissa, on vastalauseujan mielestä sekä kaupungin että lasten edun mukaisinta, että edelleen tarpeen mukaan perustetaan muita samanlaatuisia turvakoteja ja pysytetään Bengtsärin kasvatustaloksesta niiden rajojen piirissä, mitä sikäläiset olot nykyään sallivat.

Sen ohella on pöytäkirjaan merkitty, ettei Rahatoimikamarin jäsen, nimittömä Axel Ärt ole lausunut mieltään asiassa, kun hän ei ole ottanut osaa asian aikaisempaan käsittelyyn Kamarissa.

Vaikka Rahatoimikamari niinmuodoin on periaatteellisesti hyväksynyt Kasvatustalouden esittämän vastaisen toimintaohjelman, on Rahatoimikamari nyt kohta toteutettaviin toimenpiteihin nähden ollut sitä mieltä, että ne olisi rajoitettava eräisiin Bengtsårin kasvatustalouksessa toimitettaviin sisustus- ja korjaustöihin, jota vastoin muut toimenpiteet, niinkuin pienenlaisen työlaitoksen rakennuttaminen varsinaisen kouluijän sivuuttaneille tytöille, olisi lykättävä epämääräiseen tulevaisuuteen. Sellaisen laitoksen perustamisen on Kasvatustaloudenkin, vaikka on pitänyt sitä pakottavan tarpeen vaatimana, kuitenkin myöntänyt voivan jäädä tuonemmaksi ja soveliaampaan ajankohtaan.

Semmoisina kuin Bengtsårin kasvatustalouden suojukset nykyään ovat, voi laitos sanottavitta vaikeuksista tarjota asunnon 60 oppilaalle. Mutta mitä tulee taloudessa ja opetustarkoituksiin tarvittaviin rakennuksiin, eivät laitokset ole riittävät 30:llekään hoidokille, ja tietysti käyvät olot tässä kohdin vieläkin mahdotto-
mammiksi, jos mieli sijoittaa 60 hoidokkia laitokseen. Tähän tosiasiaan nähden olisi seuraavat korjaustyöt ehdottomasti aivan hetimiten toimitettava:

1:ksi Uppgårdin erään asuinrakennuksen erinäiset korjaukset	Smk	680:—
2:ksi Uusi pesutupa sementtitiilistä saunarakennuksen vierelle	„	5,100:—
3:ksi Erinäiset työt nykyisen leipomon laajentamiseksi	„	2,300:—
4:ksi Erinäiset työt varastokellarin y. m. sisustamiseksi vanhan harmaakivisen navetan pohjakerrokseen	„	14,000:—
5:ksi Norrgårdin päärakennuksen korjaus	„	500:—
6:ksi Erään tavarasuojan sisustaminen väliakaiseksi navetaksi	„	570:—
7:ksi Erään keskentekoisien rakennuksen valmistaminen, johon tulisi asuntoja hoidokeille sekä työpajoja ja palvelusväen huoneita	„	17,500:—
8:ksi Pienenlainen makki	„	350:—
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>41,000:—</u>

Edellä 1, 5 ja 8 kohdassa luetellut korjaustyöt eivät kaivanne tarkempia selityksiä.

Nykyään ovat vasta teetettyyn puurakennukseen sijoitettuina pesutupa, sauna ja leipomo. On kuitenkin huomattu sen osan rakennusta, johon pesutupa on sijoitettu, arveluttavasti lahoutuneen sen lämpimän kosteuden johdosta, mikä tuvassa vallitsee, kun vaatteitten pesua täytyy miltei yhtämittaa toimittaa. Tähän nähden, mutta varsinkin huomioon ottaen, että niin pesutupa kuin leipomokin ovat aivan liian pienet tarkoitukseensa, täytyy teettää uusi pesutupa halvimmasta kiviaineesta, joten leipomoa käy tarpeellisessa, vaan ei suinkaan liiallisessa määrässä laajentaminen. Saattaisi pikaisesti katsoen näyttää siltä, kuin voisivat asianomaiset hyvin tulla toimeen nykyiselläkin tilalla. Mutta jokaisen, joka on itse paikalla nähnyt suojat, täytyy tunnustaa, että tässä kohdin todellista tarvetta on olemassa.

Tämän ohella lienee sekin seikka otettava huomioon, että on laitokselle taloudellisesti epäedullista, kun sen täytyy tilan puutteen tähden ylen usein toimittaa leivontaa ja vaatteitten pesua, joten polttopuita ja työvoimaa tarpeettomasti kulutetaan epätarkoituksenmukaisesti.

Sitä tilaa, missä maatilan karja nykyään on, ei saa millään ehdolla edelleen jatkaa. Sen johdosta että vanhan, tosin rappeutuneen, mutta kuitenkin käyttökelpoisen navetan sisustus poistettiin, koska lattiaa pidettiin epäluotettavana ja sen kuntoonpanoa liian kalliina, on hevoset ja lehmät väliaikaisesti sijoitettu vanhaan, osin hirsistä ja osin laudoista tehtyyn vajarakennukseen. Kun kuluva talvi on ollut tavattoman lämmin, on kaikki toistaiseksi käynyt onnellisesti, ainakaan eivät elukat ole saaneet vahinkoa. Navettaosastolla on tila niin ahdas, ettei rehupöytiä ole käynyt laittaminen, vaan täytyy heinät panna suorastaan lattialle eläinten eteen, jommoista menettelyä ei kaiketi hyväksyttäisi järkiperaisessä karjanhoidosta. Kun kuitenkin uuden navetan ja tallirakennuksen teettäminen tuottaisi tuntuvia kustannuksia, jotka tosin eivät ole vältettävissä, mutta kyllä muutaman vuoden päähän lykättävissä, ja jotta voitaisiin kohta teettää toisia, kaikesta huolimatta tarpeellisempia töitä, voitanev asia järjestää väliaikaisesti siten, että sementöidyllä lattialla varustettu tavarasuoja, jota nykyään ei voida kokonaan käyttää, sisustetaan väliaikaiseksi karjatoksi. Tästä olisi kustannuksia ainoastaan 570 markkaa ja mainittua väliaikaista karjattoa voisi vastaisuudessa käyttää nuoren karjan tarpeisiin taikka mahdollisesti sikoläätiksi.

Suurimpia kustannuksia aiheuttavat 4 ja 7 kohdassa mainitut työt. Maatilalla ei nykyään ole minkäänlaista varastokellaria. On itsestään selvä, että tällainen asianlaita on sangen haitallinen taloudenhoidolle. Sillä tietystikin täytyy niin laajassa laitoksessa, kuin tässä on puheena, itse paikalla olla melkoisia varastoja, varsinkin kun laitos on etäällä kaupungista ja kulkuyhteys toisinaan hankala. Maatilan vuodentulo, eritoten juurikasvit ja perunat, täytyy säilyttää asianmukaisissa varastohuoneissa, koska muutoin kaikki vahingoittuu taikka pilaantuu suuremmissa taikka vähemmässä määrässä. Jos tämä myönnetään, herää kysymys, onko rakennettava erityinen varastokellari, vai eikö nykyisistä rakennuksista jotakin kävisi sovittaminen mainittuun tarkoitukseen. Siihen tarkoitukseen voinee soveliaimmin käyttää edellä mainittua vanhaa kivinavettaa. Varastokellarin sisustamisesta vanhan harmaakivisen navetan pohjakerrokseen olisi tosin kustannuksia tuntuva määrä, eli 14,000 markkaa, mutta sillä saavutettaisiin se suuri etu, että saataisiin tilava ja kaikin puolin hyvä varastohuone, avara juurikasvikellari, jääkellari, maitokammio y. m., joita nykyään puuttuu, sekä kivinavetan pohjakerros tulisi pannuksi kuntoon. Vastedes, kun soveliaaksi havaitaan, lienee rakennuksen muu osa pantava kuntoon ja voidaan silloin käyttää eri tarkoituksiin laitoksen vastaisen kehityksen mukaan.

Vielä on kajottava kysymykseen erään keskentekoisen rakennuksen valmistamisesta, joka rakennus teetettiin viime kesänä ja syksynä, vaikkei sitä varten oltu myönnetty määrärahaa, ja johon on ajottu väliaikaisesti sijoittaa navetta ja

talli jotta se vastedes, kun uudet navetta- ja tallirakennukset on teetetty, voitaisiin käyttää varsinaiseen tarkoitukseensa maatilán riihenä, olkilatona y. m. Siihen nähden että Kaupunginvaltuuston helmikuun 25 päivänä 1908 tekemán päätöksen mukaisesti Bengtsärin kasvatuslaitoksen taloudellinen hallinto on kokonaan jätetty Kasvatuslautakunnan toimeksi sekä kysymys vastamainitun rakennusyrityksen toteuttamisesta oli viime vuonna Valtuuston käsiteltävänä ja silloin myös osotettiin tarpeelliset varat tästä aiheutuviin kustannuksiin, ei Rahatoimikamari ole havainnut olevan syytä tämän yhteydessä uudelleen kajota puheena olevaan asiaan. Sitä vastoin on Kamari ottanut käsiteltäväksi ehdotuksen että sanottu rakennus, jota nyttemmin ei pidetä täysin soveliaana edellä mainittuihin tarkoituksiin, olisi sisustettava hoidokkien asunnoksi, työpajahuoneeksi sekä opettajan, vaihtoehtoisesti yhden hoitajan asunnoksi. Niinkuin edellä mainittiin, on laitoksessa tätä laajennusta toimittamattakin tilaa 60 hoidokille, jota vastoin työpajahuoneita ja työsaleja puuttuu. Jos laitosta laajennetaan edellä ehdotettuun suuntaan, on tietenkin työpajahuoneistoja laitettava, sillä pimeänä vuodenaikana, jolloin ei käy tekeminen maanviljelystyötä, täytyy työskentelyn ja käytännöllisen taidon hankkimiseksi hoidokeille antaa veisto- ja työpajatyötä. Kustannukset mainitun rakennuksen sisustamisesta nyt tehdyn ohjelman mukaisesti nousevat, niinkuin valmistettu kustannusarvio osottaa, 17,000 markkaan. Täten saataisiin lisää tarpeellista tilaa hoidokeille, avarampaa ja niinkään tarpeellista tilaa opettajistolle ja hoitohenkilökunnalle, mutta ennen kaikkea työpajahuoneet ja työsalit.

Puheena oleviin tarkoituksiin tarvittaisiin ja olisi niinmuodoin Valtuuston osotettava melkoinen määräraha eli kaikkiaan 41,000 markkaa. Rahatoimikamari ei ole tahtonut olla tämän yhteydessä huomauttamatta, että Bengtsärin ostohinta nousi 90,000 markkaan, josta määrästä kuitenkin 80,000 markkaa suoritettiin lahjoitetuista varoista, ja että tilalla toimitetut uutisrakennus- ja korjaustyöt ovat, Rahatoimikonttorin tiedonannon mukaan, nousseet 70,000 markkaan, johon nyt tulisi lisäksi 41,000 markkaa. Siihen päämäärästään tietoiseen hallintoon nähden, mikä nyttemmin vallitsee kasvatuslaitoksen taloudellisissa asioissa, voinee Kaupunginvaltuusto kuitenkin täydellä luottamuksella osottaa pyydetyn määrän, koska tarvittavat määrät ainoastaan tarkoittavat laitoksen kehitystä ja maatilán järkipäristä hoitoa sekä ovat tarkasti arvioidut ja tarkastetut, ennenkuin niitä on pyydetty.

Tähän nähden ja Bengtsärin olojen saattamiseksi tarpeelliseen kuntoon on Rahatoimikamari katsonut pitävänsä Kaupunginvaltuustolle esittää niin tuntuvan lisämäärärahan kuin 41,000 markan osottamista Valtuuston tämänvuotisista käyttövaroista. Olisi Rahatoimikamarin mielestä sangen valitettava, jos Bengtsärin kasvatuslaitoksen perustamisen pohjana olleesta ajatuksesta luovuttaisiin eikä yritystä enää kehitettäisi edellä viitattuun suuntaan vaan sen vuoksi, että laitoksen kehityksen johdossa on vallinnut epäkohtia, joitten, sen parempi, voi toivoa ainiaaksi lakanneen. Jotta suunnitellut korjaus- ja muutosrakennustyöt vastedes saisivat ammattimaisen johdon, on Rahatoimikamari samalla tahtonut ehdottaa, että niiden teettäminen annettaisiin kaupungin Rakennuskonttorin toimeksi.

Edellä esitetyistä syistä ja kun puheena olevain muutosrakennus- ja korjaustöitten ei saata katsoa kuuluvan niiden töitten ryhmään, jotka Kaupunginvaltuuston joulukuun 7 päivänä 1909 tekemän päätöksen mukaisesti on kahdesti tarkastettava, ennenkuin Valtuusto ne hyväksyy, saa Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa Kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että Bengtsårin kasvatustalosta tarpeen mukaan laajennetaan, niin että siihen voidaan vastaanottaa kuusikymmentä hoidokkia;

että mainittuun kasvatustalokseen järjestetään työsasto niitä poikia varten, jotka käytyään kasvatustaloksen, koulusiirtolain taikka jonkun kaupungin muun kansakoulun ovat näyttäneet välttämättä tarvitsevan käytännöllistä jälkikasvatusta;

että edellä esitetyn ohjelman mukaisia korjaus- ja lisärakennuskustannuksia varten Valtuust'on tämänvuotuisista käyttövaroista osotetaan 41,000 markkaa; sekä

että Bengtsårin kasvatustaloksen korjaus- ja uutisrakennustyöt vastedes on kaupungin Rakennuskonttorin toimitettava, ellei toisin erittäin määrätä.

Lopuksi saa Rahatoimikamari ilmoittaa, että Kasvatustalokunta on yhtynyt edellä oleviin ehdotuksiin ja että Kamari kirjelmässä tältä päivältä myös on tehnyt eri esityksen Bengtsårin kasvatustaloksen vuosirahansäännön lisäämisestä.

Kartat ja muut asiakirjat myötäliitetään.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Helsingin KASVATUSLAUTAKUNTA

Helsingissä,

Lokak. 22 p:nä 1909.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 57.

Kun sen kasvatustyön kustannukset, joka Kasvatuslautakunnalle annetun johtosäännön mukaan on tämän lautakunnan toimena, ovat vuosi vuodelta lisääntyneet ja ehken jo nyt nousseet korkeammiksi kuin Kaupunginvaltuusto Kasvatuslautakuntaa asettaessaan oli ajatellut, ja kun se olettamus on likeltä tarjona, että tämä olisi joutunut siitä, että Lautakunnan kasvatustyö olisi joutunut väärälle tolalle taikka että sitä toimitettaisiin laajemman suunnitelman mukaan kuin todelliset olot ovat vaatineet, on Lautakunta antaessaan kulunkiarvioehdotuksensa vuodeksi 1910 katsonut pitävänsä *tarkemmin selostaa niitä periaatteita, joita se on tässä työssä noudattanut.* Erittäinkin on Lautakunnasta näyttänyt tärkeältä seikkaperäisemmin kuin mitä tähän asti on ollut laita esittää *Bengtsårin uuden kasvatuslaitoksen suunnitelmaa*, jota laitosta varten kulunkiarvioehdotuksessa on pyydetty varsin tuntuvia määrärahoja.

Kasvatus-
lautakunnan
johtosääntö
ja laiminlyö-
tyjen lasten
ilmoittami-
nen.

Johtosääntönsä mukaan pitää Kasvatuslautakunnan valvoa, ettei ainoastaan kaupungin pahatapainen nuoriso, vaan myöskin ne kunnasta kotoisin olevat lapset, joita kohtaan edusmiesten hoito taikka koulukuri on osottautunut tehottomaksi taikka joiden siveellinen kehitys muutoin sitä vaatii, viipymättä saavat tarpeellista hoitoa kunnan toimesta. Sellaisia lapsia ovat Lautakunnalle ilmoittaneet etusijassa kaupungin kansakouluntarkastajat, vaivaihoidon johtaja ja poliisi sekä kaupungissa toimivat hyväntekeväisyisyhdistykset ja, se sanottakoon heti, sellainen ilmoitus on tavallisesti tehty vasta sitten, kun Lautakunnan ryhtyminen asiaan on todella ollut välttämätön. Siten hoitoon otetut lapset on lähetetty kaupungin perustamiin maalla oleviin koulusiirtoloihin ja kasvatuslaitoksiin sekä poikkeustapauksissa annettu yksityisten henkilöitten hoidettaviksi.

Kasvatus-
lautakunnan
työssä nouda-
tetut yleiset
periaatteet.

Samoin kuin toimintansa alussa pitää Kasvatuslautakunta edelleenkin tässä puheena olevan kasvatustyön menestyksen epäamättömänä ehtona, että hoitoon otetut lapset saatetaan syrjään kaupunkielämän houkutuksilta ja muutetaan maalle voidakseen siellä vähitellen tottua uusiin oloihin, ja on Lautakunta voinut todeta, ei ainoastaan että näiden lasten koulukasvatus voi siellä käydä päinsä häiriintymättömämmin kuin kaupungissa, vaan myös että heidät siellä on helpommin saatu tottumaan käytännölliseen ja hyödylliseen työhön.

Hoidettaviksi otettuja tyttöjä varten, joiden pahatapaisuus usein on ollut sitä laatua, ettei heitä ole sopinut antaa yksityisten henkilöiden hoidettaviksi, on perustettu kaksi asumalaitoksella varustettua kasvatuslaitosta, toinen ruotsia- ja toinen suomea-puhuvia varten. Kun eivät näiden laitosten oppilaat tavallisesti kohta koulukurssin päätettyään ole kyenneet tulemaan toimeen omin avuin eikä heitä myöskään ole käynyt palauttaminen kotiinsa, on Lautakunnan täytynyt vastamainituissa, ainoastaan koulu-ijässä oleville tytöille aijotuissa laitoksissa säilyttää vanhempiakin, jopa 17 ja 18 vuo-tiaita tyttöjä, mistä on ollut suurta haittaa näiden laitosten kasvatustyölle, niinkuin useat masentavat esimerkit osottavat.

Kouluikäis-
ten tyttöjen
kasvatuslai-
tokset.

Pienenlainen työlaitos sellaisia tyttöjä varten, jotka ovat sivuut-taneet varsinaisen kouluijän, on niinmuodoin pakottavan tarpeen vaa-tima. Sellainen laitos ei tulisikaan erittäin kalliiksi, kun se olisi laitet-tava ainoastaan kymmenkuntaa oppilasta varten ja ainoastaan johtajatar olisi palkkattava. Lautakunta ei kuitenkaan ole katsonut nyt, kun sen muutoinkin täytyy pyytää uusia määrärahoja, pitävänsä tehdä sen suuntaista esitystä.

Erityinen
työlaitos
isompia tyt-
ttöjä varten
tarpeen vaa-
tima.

Hoidettaviksi otetuista pojista on useimmat voitu menestyksellä kasvattaa kau-pungin perustamissa koulusiirtoloissa, ja sellaisia mainittavammin pahatapaisia poikia varten, joita ei ole voitu pitää koulusiirtoloissa, vaan joitten on havaittu kaipaavan ankarampaa silmälläpitoa ja tehokkaampia kasvatustoimenpiteitä kuin mitä koulusiir-toloissa on voinut tulla heidän osakseen, on nyttemmin Bengtsårin uusi kasvatuslaitos olemassa. Tämän laitoksen suunnittelussa on Lautakunta tosin etusijassa pitänyt sil-mällä viimeksi mainittua poikain ryhmää, mutta niiden 3 vuoden aikana, mitkä ovat kuluneet siitä, kun Kasvatuslautakunta teki Kaupunginvaltuustolle esityksen asumalai-toksella varustetun laitoksen perustamisesta sanottavammassa määrässä pahatapaisia poikia varten, on, sikäli kuin koulusiirtoloista päästettyjen poikain luku on lisääntynyt, myöskin näistä päästettyjen poikain työlaitoksen tarve käynyt yhä tuntuvammaksi. Jo ensimmäisessä Kaupunginvaltuustolle antamassaan toimintakertomuksessa Kasvatus-lautakunta huomautti, ettei ollut toivottavissa, että poikain luonne tuona lyhyenä koulu-aikana ehtisi vakautua niin, että he kohta koulukurssin päätettyään voisivat suurta vahinkoa saamatta palata pääkaupunkiin ja siellä jälleen joutua alttiiksi sen houkutuk-sille, minkä tähden Kasvatuslautakunta oli sitä mieltä, että koulukurssin jälkeen pitäisi seurata oppiaika jonkun mestarin luona niille pojille, jotka ovat osottaneet taipumusta johonkin ammattiin, taikka maanviljelijäin luona niille, jotka ovat osottaneet taipumusta ja halua maataloustehtäviin. Sen vuosikymmenen aikana, mikä on kulunut mainitun kertomuksen antamisesta, on Lautakunta yhä enemmän vakautunut käsityksessään tuol-laisen käytännöllisen jälkikasvatuksen tarpeellisuudesta.

Poikain kou-
lusiirtolat ja
Bengtsårin
kouluosasto.

Erityinen
isompain poi-
kain työlaitos
tarpeen
Bengtsårin
kasvatuslai-
toksessakin.

Sellaisten poikain sijoittaminen, niinkuin Lautakunta tähän asti on yrittänyt, ai-noastaan käsityöläisten luo taikka rengeiksi maalle, ei ole vienyt toivottuun tulokseen,

sillä tavallisesti ovat pojat sängen pian poistuneet heille hankituista paikoista ja, Lautakunnan voimatta sitä estää, lähteneet Helsinkiin, missä moni tosin on saanut paikan ja voinut elättää itsensä kunnollisella työllä, mutta moni myös on joutunut turmioon.

Työosaston perustaminen tuollaisia poikia varten Bengtsårin kasvatuslaitokseen on sentähden yhtä suuren tarpeen vaatima kuin kouluosaston laittaminen on ollut tarpeellinen edellä mainituille poikain ryhmälle.

Sellainen työosasto on siellä tarpeellinen myöskin tuon laajan maatilan hoitoa varten, kun maanviljelys ja puutarhatyö, metsänhoito sekä tuottoisain kalavesien hyväksi käyttäminen vaativat melkoisia työvoimia. Ja kun tämänlaatuisessa laitoksessa täytyy opettaa useita käsiammattajeja, voi tätä opetusta toimittaa ammattimaisemmin ja taloudellisesti edullisemmin, jos isompiakin poikia on siihen osallisina. Niinpä pitää siellä voida valmistaa esim. jalkineet kaupungin kaikkien kasvatuslaitosten sekä vaatteet sen kaikkien poikalaitosten tarpeiksi, minkä jälkeen koulusiirtoloissa toimitettavan räätälin- ja suutarinammattin opetuksen voisi rajoittaa muutama viikkotuntiin paikkauksen ja parsimisen opettamiseksi, koska tästä opetuksesta, sitä kun annetaan ainoastaan 4 tuntia viikossa ja verraten nuorille pojille, ei tähän asti ole ollut mainittavia tuloksia huomattavana.

Työlaitosten käytännöllisen jälkikasvatuksen päämäärä.

Kun niinmuodoin hoidettaviksi otettujen sekä tyttöjen että poikain joukossa on monta, joitten koulukurssin päätettyään ei pidä saada palata kaupunkiin, ja kun, mikäli on osottautunut, nämä eivät voi muualla kuin vartavasten perustetuissa työlaitoksissa saada tarpeellista ammattikehitystä; voipi olla paikallaan määrätä, mikä tehtävä tällä jälkikasvatuksella on oleva ja kuinka kauvan sen katsotaan pitävän kestä. Tässä on huomattava, että valtion kasvatuslaitoksista oppilaat päästetään vasta 18 ja eräissä tapauksissa vasta 20 vuoden ikäisinä. Miltei sama lienee laita ulkonaisissakin kasvatuslaitoksissa, eikä siellä saavutettu kasvatustyön tulos sittenkään liene ylen loistava. Ylipäätään täytyy kuitenkin olla sitä mieltä, että pääkaupungin kasvatuslaitosten oppilasaineisto on valtion laitosten oppilasaineistoa jonkun verran parempi, joten myös, jos kasvatustyö ulotetaan 18 vuoden ikään, on odotettavissa jonkun verran parempia tuloksia kuin viimeksi mainituissa laitoksissa. Kun kuitenkin siirtyminen kasvatuslaitoksen säännöllisestä elämästä todelliseen elämään on laitoksesta päässeille osottautunut ylen vaikeaksi, he kun usein eivät ole kyenneet oikein käyttämään saavuttamaansa rajatonta vapautta, olisi ajateltavissa,

että työlaitoksista päässeille koetettaisiin hankkia pääsy sellaisiin valtion perustamiin taikka kannattamiin ammattikouluihin, joissa ei vaa-dita koulumaksua, vaan joissa vaatetusapuakin annetaan.

Jo nykyään ovat erinäiset Lautakunnan hoidokit käyneet maanviljelys- ja karjanhoitajakoulun, yksi on käynyt puutarhakoulun ja yksi pikkukoulunopettajatarseminaarin, yksi Elias Lönnrotin Emännöyryskoulun Sammatissa, yksi talouskoulun Helsingissä ja kolme tyttöjen ammattikoulun niinikään Helsingissä. Paitsi tässä lueteltuja laitoksia voi tytöille soveliaina vielä pitää: karjakkojen ja meijerskain valmistuskursseja ja kouluja sekä pojille: hevosenhoitaja-, metsänvartija-, puutarhuri- ja teollisuuskouluja, Helsingissä olevaa puusepän ja puuteollisuuden ammattikoulua sekä Turussa olevaa kokki- ja stuuarttikoulua. Ne Lautakunnan hoidokit, jotka ovat käyneet jonkun näistä kouluista, varmaankin katsoisivat itsellään olevan jotakin arvoa huollettavana eivätkä niin helposti sortuisi houkutuksiin, kun varmasti olisi toivossa verraten hyväpalkkainen toimi. Kun edelleen Bengtsårin kasvatuslaitoksen paikkaa valittaessa on erityisesti kiinnitetty huomiota siihen, että oppilailta siellä olisi tilaisuutta oppia merimiesammattin ensimmäiset alkeet, olisi niinikään aihetta tehdä jotakin niiden hoidokkien kehittämiseksi merimiehiksi, joilla on halua tähän ammattiin. On nimittäin tähän asti osottautunut mahdottomaksi saada Lautakunnan hoidokeille paikkaa suomalaisissa aluksissa, koska heitä, kun ovat olleet aivan perehtymättömiä merimiesammattiin, ei ole voitu ottaa jungmanneiksi.

Erilaatuisia, työlaitoksista päästetyille oppilaille soveliaita ammattikouluja.

Valmistautuminen merimiesammattiin.

Bengtsårissa on oppilaitten helppo laitoksen keittiössä ja leipomossa asiantuntevassa johdossa oppia mitä vaaditaan Turun kokki- ja stuuarttikouluun pääsemiseksi, missä myös on joitakuita vapaasijoja. Tämän kuukauden kuluessa onkin muuan laitoksen hoidokeista päässyt sinne, joten hänen on oleva helppo päästä mukaan pitkälle purjehdusmatkalle verraten hyväpalkkaisena kokkina.

Kun Kasvatuslautakunnan on, niinkuin edellä mainittiin, katsottava että pahatapaiset ja laiminlyödyt lapset viipymättä saavat hoitoa kunnan toimesta, ja kun tällaisten lasten luku, sen johdosta että Helsinkiin tulvaa luonnottoman paljon joutilasta väkeä, on aina ollut sängen suuri, ei Lautakunta ole voinut estää sitä, että sen toimintakustannukset ovat, samoin kuin kaupungin kansakoulujen ja vaivahoidon kustannukset, vuosi vuodelta kohonneet. Mutta kun Kasvatuslautakunta ei voi vastoin johtosääntöään ilman muuta kieltäytyä ottamasta ilmoitettuja lapsia huostaansa, kun näiden on osotettu välttämättä tarvitsevan hoitoa, ei näiden menojen vähenemistä voi toivoakaan lähiaikoina, kun Pasila yhdistetään kaupunkiin ja kun myöskin kansakouluijässä olevain lasten oppivelvollisuus on odotettavissa. Toimenpiteitä, jotka olisivat omansa aikaansaamaan Kasvatuslautakunnan toimenä olevan työn kustannusten toivottavaa vähennystä, ei tietenkään saa kohdistaa jo laiminlyötyihin ja pahatapaisiin lapsiin, vaan on ne suunniteltava niin, että ne kohtaavat sen valitettavan epäkohdan perussyistä, että pääkaupungissa on niin paljon laiminlyötyjä onnettomia lapsia. Siihen suuntaan käyväin toimenpiteiden täytyy, ollakseen tehokkaita, Lautakunnan mielestä etusijassa kohdistua työväenasuntojen, erittäinkin esikaupungeissa olevain sekä vaatimusten että tarkastuksen koventamiseen, mistä taas olisi oleva seurauksena että, samalla kun nämä asunnot saataisiin inhimillisemmiksi, niiden vuokratkin kohoaisivat niin paljon, että kävisi mahdottomaksi tänne muuttaneen perheen, jonka elättäjä ei ole ammattityöntekijä, täällä saada

Kasvatuslautakunnan toiminnan kustannusten kohtominen.

Tehokkaimmat toimenpiteet, jotka voisivat estää näiden kustannusten kohtamista, eivät kuulu Lautakunnan toimivaltaan.

kotipaikkaoikeutta, kun perhe ei saisi pitää luonaan asumassa poikamiehiä eikä naimattomia naisia, jotka tvallisesti maksavat suurimman osan vuokrasta. Kun tämänlaatuiset toimenpiteet kuitenkin ovat Kasvatuslautakunnan toimialan ulkopuolella ja kun muut samanlaatuiset toimenpiteet, joita tämän päämäärän saavuttamiseksi voisi tulla kysymykseen, koskevat laissa järjestettyä köyhäinhoitoa ja täällä toimivia hyväntekeväisyysyhdistyksiä, ei Lautakunnalla ole aihetta kajota niihin sen enempää.

Kasvatuslautakunnalle kuuluvista toimenpiteistä mainittakoon etusijassa laiminlyötyjen lasten kotikasvatuksen edistäminen ja tukeminen, niin ettei näitä joka kerta, kun asiaan ryhtyminen Lautakunnan puolelta on tarpeellinen, kohta tarvitsisi ottaa kokonaan ja kauaksi aikaa hoidettaviksi nykyään olemassa oleviin kasvatuslaitoksiin.

Kasvatus-
lautakunnan
asiana olevat
toimenpiteet.

Kasvatuslautakunnan kokemuksen mukaan käyttäytyvät useimmat koulusiirtoloihin lähetetyt lapset jo lyhyen aikaa siellä oleskeltuaan tavallisesti niin, että voisivat käydä tavallisia kansakouluja, jos vain heitä pidettäisiin tarpeenmukaisesti silmällä. Varsinaisen kasvatustyön tuollaisten lasten saattamiseksi oikealle tolalle voisi sentähden suorittaa paljon lyhemmässä ajassa kuin mitä nyt on laita, ja lapset saisivat palata kotiinsa, jos siellä voitaisiin järjestää tehokas silmälläpito. Ulkomaalla, esimerkiksi Tanskassa, toimivat suuret siveellisesti harhaan joutuneiden lasten pelastusyhdistykset ovatkin, jottei niiden tarvitsisi kauemmin kuin on välttämätöntä elättää yhdistysten avun tarpeessa olleita lapsia, perustaneet erityisiä n. s. vastaanottokoteja, joissa lapset pidetään ainoastaan noin 3 kuukautta eli kunnes on voitu saada selville, käykö heitä palauttaminen kotiinsa ja heidän kasvatustaan siellä lopettaminen yhdistyksen tarkastuksen alaisena, vai onko heidät toimitettava varsinaisiin kasvatuslaitoksiin.

Tuollainen Kasvatuslautakunnan suorittama työ kotikasvatuksen parantamiseksi edellyttäisi kuitenkin, paitsi vastaanottokotien perustamista Helsinkiin taikka sen läheisyyteen, työvoiman lisäämistä ja vaatisi niinmuodoin uusia määrärahoja, minkätähden Kasvatuslautakunta, vaikka onkin vakautunut siitä että, sittenkun sellaisia koteja on perustettu, koulusiirtolain menot saataisiin aikaa voittaen tuntuvasti vähenemään, ei nyt ole katsonut pitävänsä tehdä positiivista ehdotusta.

Valko Nauhan vastaanottokodit.

Jos kuitenkin niinkuin jotkut yksityiset Valko Nauha nimisen yhdistyksen johtavat henkilöt ovat ajatelleet, yhdistyksen lastenkotien suunnitelma muodosteltaisiin siihen suuntaan, että hoidokit saisivat jäädä niihin ainoastaan vähäksi ajaksi ja sitten, ellei heitä kävisi palauttaminen kotiinsa, ilmoitettaisiin otettaviksi Kasvatuslautakunnan alaisiin laitoksiin, voisi Helsingin kaupunki näistä lastenkodeista saada soveliaita vastaanottolaitoksia.

On eräs helsinkiläisille lapsille turmiollinen epäkohta, jonka Kasvatuslautakunta Usein todettu hyvin tuntee, vaikka se tähän asti on siinä kohdin ollut miltei voimaton, se epäkohta epäkohta, nimittäin, että mitä enemmän huolimaton perheenelättäjä laiminlyö lastensa kasvatuk- joka luonnotomasti lisää sen, sitä helpompi hänen on saada ne kasvatetuiksi kunnan kustannuksella. Kaikki Lautakunnan kulunkiarvi- neuvot, joita annetaan lasten saattamiseksi kotikasvatuksen avulla oikealle tolalle, jäävät sentähden tuloksettomiksi ja Lautakunnan on täytynyt ottaa huostaansa tuollaiset lap- ota. Monessa set jo ennenkuin ne ovat osottaneet sanottavaa pahatapaisuutta, koska on ollut var- tapauksessa, masti edellyttävissä, että he olisivat joutuneet turmioon, jos olisivat saaneet jäädä joissa Kasva- vanhempainsa luo. Etteivät tuollaiset huolimattomat vanhemmat niissäkään tapauksissa, tuslauta- jolloin he ovat sitoutuneet kuukausittain suorittamaan vähäisen apumaksun lasten elat- kunta on tukseksi, ole näitä sitoumuksiaan kunnollisesti täyttäneet, ei ole ihmeteltävä, mutta voimaton, sama on myös ollut laita monien muiden perheenelättäjien, jotka, vaikka heillä on voisi Vaivais- ollut niin runsas työansio, että heidän olisi pitänyt voida suorittaa kuukausittainen hoitohallitus apumaksu, kuitenkin uudistetuista huomautuksista huolimatta ovat sen laiminlyöneet. lain nojalla Kun näiden maksujen periminen ulosottotoimin olisi hyödytöntä, koska työväenperheellä ryhtyä asi- tavallisesti ei ole ulosmitattavaa omaisuutta, on Kasvatuslautakunta tässäkin tapauksessa aan. ollut voimaton.

Voimassa olevan vaivaihoitoasetuksen mukaan on kuitenkin jokainen työkykyinen mies tai nainen velvollinen elättämään itsensä ja alaikäiset lapsensa ja vaivaihoito- hallituksella on isännänoikeus jokaisen yli, jonka alaikäinen lapsi saa täyden ja alitui- sen huolenpidon, samoin kuin myös sen yli, joka juopumuksella, laiskuudella taikka huolimattomuudella saattaa alaikäisen lapsensa semmoiseen hätään, että sille täytyy antaa vaivaisapua. Samallinen seuraamus kohtaa sitä, jonka alaikäinen lapsi tavataan kerjäämässä ja lähetetään kotiinsa vaivaihoitoyhdyskunnan kustannuksella.

Tähän asti eivät kaupungin vaivaihoitoviranomaiset ole katsonut vaivaisavuksi niitä menoja, joita Kasvatuslautakunnalla on ollut hoidettaviksi otettujen lasten elatuk- sesta ja vaatteista, eikä ainoastaan ole oltu ryhtymättä toimiin huolimattomia perheen- elättäjiä vastaan, vaan onpa sellaistenkin vanhempain lapsia, jotka eivät vielä ole saa- neet kotipaikkaoikeutta kaupungissa, säälittävässä tapauksissa otettu täydelliseen ja alituiseseen hoitoon kaupungin kasvatuslaitoksissa ilman että lasten edusmiehet taikka ne kunnat, missä näillä lain mukaan on kotipaikkaoikeus, olisivat avustaneet lasten elatusta.

Koska edellä mainittujen yleisen vaivaihoitoasetuksen säädösten epäilemättä täy- tyy katsoa olevan soveltuvia myöskin tässä puheena olevaan avustukseen, kunhan se annetaan vaivaihoitovaroista, ja kun ei ainoastaan huolimattomiin perheenelättäjiin, vaan myös muihin vaivaihoitoyhdyskuntiin nähden olisi tärkeätä, että korvaus suorita- matta jääneistä elatuskustannuksista voitaisiin periä niinkuin annetusta vaivaihoitosta on säädetty,

olisi toivottava, että Kasvatuslautakunnan johtosäännössä edelly- tetyn Lautakunnan ja kaupungin Vaivaihoitohallituksen välisen yhteis-

työn kävisi ulottaminen siihen, että Vaivashoitohallitus edeltämaksuna antaisi niiden hoidettaviksi otettujen lasten elantokustannukset, joiden vanhemmat ovat laiminlyöneet suorittaa sovitut apumaksut, sekä sitten kantaisi ne asianomaisilta.

Helsingin
kaupunki-
kunnan kun-
nalliselle kas-
vatustyölle
pitäisi saada
enemmän
valtioapua.

Yleisesti tunnustettaneen, että se kunnallinen kasvatustyö, jota jo alun toistakymmentä vuotta on Helsingissä tehty laiminlyötyjen ja pahatapaisten lasten pelastamiseksi, on niin yhteiskuntaa hyödyttävää laatua, ettei sen lakkauttamisesta voi olla puhetta. Edellä esitetystä niinkään käynee selville, ettei tätä työtä, jos mieli sen läheskään vastata tarkoitustaan, käy nykyisissä monessa kohdin epäsäännöllisissä oloissa suorittaminen vähemmässä määrässä kuin Kasvatuslautakunta on sitä suorittanut. Mutta kun on kohtuutonta, että yksityisen kunnan täytyy suorittaa niin runsaita menoja kuin pääkaupungin jo on täytynyt vuosikautia suorittaa kasvatustyöstä, jonka kustantaminen etusijassa täytyy katsoa olevan valtion velvollisuus, pitänee Helsingin kaupungin voida saada kasvatuslaitoksillensa ei ainoastaan suurempaa vuotuista valtioapua kuin tähän asti, vaan myös jokin apumaksu rakennuskustannuksiin, eritoten Bengtsårin, jonka tarpeiksi on ostettu suurenlainen kiinteistö. Kaupungilla lienee sitä suurempia toiveita saada myönnytys lisättyä valtionapumaksua tarkoittavaan anomukseensa, kun on voitu todeta, että valtiovaraston kustannukset Helsingistä kotoisin olevain pahatapaisten lasten kasvatuksesta ovat olleet vähemmät kuin muutoin, sittenkun pääkaupunki on ryhtynyt kunnalliseen kasvatustyöhönsä, ja K. Senaatti on myöntämällä tosin verraten vähäisen määrän tuollaiseen tarkoitukseen osaltaan näyttänyt myöntävän valtion velvollisuuden kannattaa sellaista kunnallista kasvatustoimintaa.

Kun pääkaupungin perustamat kasvatuslaitokset ovat niissä annettavaan opetukseen nähden verrattavissa tavallisiin kansakouluihin, on Helsingin kunta näitä laitoksia varten saanut valtioapuakin samoilla perusteilla, mitkä ovat vahvistetut kaupunkikansakouluihin nähden. Tämä apumaksu on kuluvan vuoden alusta korotettu 11,900 markkaan, ollen siis hiukan enemmän kuin 10 % Kasvatuslautakunnan tarkoituksiin osotetusta rahamäärästä. Jos kuitenkin Bengtsårin kasvatuslaitos laajennetaan Lautakunnan suunnitelman mukaisesti, on epäilyksen alaista, annettaisiinko työosastoille apurahaa edellä mainittujen perusteitten mukaan, ja joka tapauksessa olisi tämä apuraha oleva osastojen kokonaiskustannuksiin verraten vähäpätöinen. Nämä työosastot lienee sentähden järjestettävä: puu- ja metallityöosastot ylemmän käsiammattilaiskoulun taikka valmistavan ammattikoulun tapaan, jommoiselle syyskuun 12 päivänä 1900 annettun K. Julistuksen mukaan voitaisiin saada valtioapua puolta opettajain palkkaa vastaava määrä, sekä maanviljelys-, karjanhoitaja- ja puutarhatyöosastot yhdistetyn alemman maanviljelys- ja puutarhakoulun tavoin, jommoiselle maaliskuun 1 päivänä 1898 ja heinäkuun 24 päivänä 1902 annettujen K. Julistusten mukaisesti voitaisiin saada valtioapua sekä opettajain palkkaamiseen että oppilaitten elatukseen. Sellaiseen valmistavaan ammattikouluun ei tarvitsisi asettaa ainoatakaan opettajaa niiden lisäksi, joita

muutoin täytyy olla kasvatuslaitoksessa, jota vastoin yhdistettyyn alempaan maanviljelys- ja puutarhakoulun kävisi tarpeelliseksi asettaa erityinen ammattiopettaja.

Yhdistäen mitä tässä edellä on lausuttu täytyy Kasvatuslautakunnan kokemukseen perustuvana vakaumuksenaan lausua,

että hoidettaviksi otettujen poikain kasvatuksen menestymisen ja turvaamisen epäamättömänä ehtona on, että Bengtsårin uutta kasvatuslaitosta tarpeen mukaan laajennetaan ja järjestetään, niin että se kykenee antamaan ei ainoastaan tavallista kansakouluopetusta joillekuille (noin 30:lle) kouluijässä oleville, sanottavammin pahatapaisille pojille, vaan myös valmistavaa, etusijassa käytännöllistä kehitystä maanviljelyksessä, karjan- ja puutarhanhoidossa, puu- ja metallitöissä sekä räätälin- ja suutarinammattissa (noin 60) sellaisille pojille, jotka kansakoulu-kurssin päätettyään ovat näyttäneet välttämättä tarvitsevan käytännöllistä jälkikasvatusta, sekä että laitos jo vuonna 1910 varustetaan niin, että siihen voidaan vastaanottaa 60 hoidokkia.

Jos oletetaan kasvatuslaitosten kansakouluista, jotka ovat suunnitellut kaikkiaan 170 oppilasta varten, vuosittain päästettävän ainoastaan 40 poikaa ja puolen tästä määrästä tarvitsevan jälkikasvatusta Bengtsårissa, tulisi sikäläiselle työosastolle ainakin 60 poikaa, edellyttäen että tämä keskiluku pysyisi laitoksessa ainakin 3 vuotta.

Bengtsårin työosasto on suunniteltava ainakin 60 poikaa varten.

Saman luvun 60 saa niinkään, jos arvioi sen poikaryhmän luvun, mikä siellä voidaan yhtäaikaa kehittää maanviljelijöiksi, karjanhoitajiksi ja puutarhatyöntekijöiksi, nousevan kahteenkymmeneen ja jos, niinkuin samantapaisissa kasvatuslaitoksissa on tavallista, lasketaan yhden työnjohtajan voivan menestyksellä opettaa uoin 10 oppilasta, sekä vielä otetaan huomioon, että senlaatusessa laitoksessa kuin tässä on puheena opetusta on annettava kaikissa edellä luetteluisissa ammattiteissa jotta ammatin valinnassa voitaisiin kiinnittää tarpeellista huomiota oppilaitten yksilöllisiin taipumuksiin.

Tietystikään ei ole tarpeellista kohta ottaa opetusta käytäntöön kaikissa näissä ammattiteissa, vaan ainoastaan mikäli oppilasluku lisääntyy ja uusia ammattiopettajia on hankittava. Lautakunta on kuitenkin jo nyt arvellut pitävänsä antaa ehdotuksen kasvatuslaitoksen täydelliseksi vuosirahansäännöksi, semmoisena kuin se on laajenuksen tapahduttua osottautuva. Tässä seuraava menoarvioehdotus on sentähden tehty sillä edellytyksellä, että laitokseen otetaan 90 oppilasta, minkä luvun yli ei kuitenkaan kasvatusnäkökannaltakaan katsoen saisi mennä.

Ehdotus Bengtsårin kasvatuslaitoksen täydelliseksi vuosi- rahansäännöksi laitoksen laajennuksen tapahduttua.

Kaikkien koulu-, asuin- ja muiden huoneistojen vuokrat	10,000:—
Polttopuut ja valaistus	3,000:—
Johtaja, paitsi asuntoa, polttopuita ja valaistusta, palkkaa	3,500:—
Kansakouluosaston opettaja asunnon, polttopuitten ja valaistuksen ohella palkkaa	2,400:—
Apumaksu hänen eläkettään varten	50:—
Työosaston veistonopettaja, paitsi asuntoa, polttopuita ja valaistusta, palkkaa	2,400:—
Apumaksu hänen eläkettään varten	50:—
Kirvesmies, samalla veistonopettajan apulainen ja joidenkuiden oppilaitten tarkastusmies, paitsi huonetta, polttopuita ja valais- tusta, palkkaa	800:—
Sama ruokarahoja	400:—
Seppä, samoinkuin edellinen	1,200:—
Räätäli, samoinkuin edellinen	1,200:—
Suutari, samoinkuin edellinen	1,200:—
Määräraha niiden ammattien opetusta varten, joissa ei ole vakinaista opettajaa	1,000:—
Pehtori, samalla joidenkuiden oppilaitten tarkastusmies, paitsi huo- netta, polttopuita ja valaistusta	800:—
Ruokarahaa	400:—
Puutarhuri, samoinkuin edellinen	1,200:—
Karjakko, samoinkuin edellinen, palkkaa	600:—
Ruokarahaa	400:—
Kalastaja, samoinkuin edellinen	1,000:—
Kokki, samoinkuin edellinen	1,000:—
Leipuri, samoinkuin edellinen	1,000:—
Emäntä, samalla paikkauksen ja parsinnan neuvoja, paitsi huo- netta, valaistusta ja lämpöä, palkkaa	600:—
Ruokarahaa	400:—
Emännän apulainen, pesun ja puhdistuksen neuvoja, palkka ja ruoka . . .	900:—
Vahtimestari, palkka ja ruoka	900:—
90 pojan elantokustannukset, kunkin 180 markkaa	16,200:—
S:n vaatetuskustannukset, kunkin 75 markkaa	6,750:—
Määräraha huonekalujen ja koulun kaluston täydentämisestä ja korjausta varten	1,000:—
Siirros	60,350:—

	Siirros 60,350: —
Samoin kirjain ja kouluvälineitten oston	1,000: —
Matkakustannukset ja rahti	500: —
Lääkäri ja lääkkeet	500: —
Rippikouluopetus	200: —
Posti- ja puhelinmaksut	500: —
Sekalaista	1,000: —
	Yhteensä Smk 64,050: —

Asunnon hankkimiseksi kaikille edellä olevaan vuosirahansääntöön merkityille oppilaille ja toimihenkilöille olisi muutoinkin tarpeellinen Bredvikin torpantuvan muutostarjennus suoritettava, joten ei ainoastaan kouluosasto saisi tarpeellisia makuu- ja päivähuoneita, mahdollisesti myös kouluhuoneen, vaan myöskin sen opettaja ja tarkastusmies asunnon tarpeellisine huoneineen, mutta sen lisäksi olisi myöskin Norrgårdin päärakennusta jatkettava niin, että siihen saataisiin tilaa 15—20 pojalle niiden kymmenen lisäksi, jotka nyt asuvat siellä johtajan silmälläpidon alaisina. Mainitut rakennustyöt, joita varten piirustukset ja kustannusarviot annetaan Kaupunginvaltuustolle niin pian kuin Kaupunginarkkitehti on ne saanut valmiiksi, olisi aloitettava niin pian kuin suinkin, jotta laitoksessa jo nyt vallitseva asuntojen ahtausta saataisiin poistetuksi. Tilan hankkimiseksi kaikille 90 oppilalle olisi vastedes Södergårdin entinen työväenasunto varustettava ullakkohuoneella, minkä jälkeen siinä voisivat asua veistonopettaja, 2 naimatonta työnjohtajaa sekä näiden läheisimmän silmälläpidon alaiset oppilaat. Sittenkun sekin osa Södergårdin päärakennusta, jossa ei vielä ole ullakkohuonetta, kohdakkoin saadaan vesikattoa korjattaessa varustetuksi sellaisella huoneella, olisi tilaa: Norrgårdin päärakennuksessa johtajalle, naineelle puutarhurille ja yhdelle naimattomalle työnjohtajalle sekä 25—30 pojalle; Bredvikin rakennuksessa koulunopettajalle, yhdelle tarkastusmiehelle sekä 25—30 pojalle; uudesti rakennetussa Södergårdin entisessä työväenasunnossa veistonopettajalle, kahdelle naimattomalle käsiammattien opettajalle sekä 20—25 oppilalle; Södergårdin pehtorinrakennuksessa: naineelle pehtorille ja 8 pojalle taikka naimattomalle pehtorille, karjakolle ja 10—12 pojalle, sekä Södergårdin päärakennuksessa: emännälle, hänen apulaiselleen, kokille, leipurille ja 10—12 oppilalle.

Erittäin kiireellisiksi töiksi, joiden teettämiseen Kasvatustalouden jo on täytynyt ryhtyä jotta laitosta voitaisiin pitää avoinna, on merkittävä tallin ja navetan, maitokammion ja työpajahuoneen kuntoonpano.

Kun Södergårdin vanha kavinavetta, johon sopii ainoastaan 14 lehmää, on osotautunut aivan liian pieneksi sille lehmäkarjalle, joka jo nykyään täytyy pitää kasvatustalosta varten, sekä sitä paitsi kylmäksi ja vetoiseksi ja kalliinkin korjauksen jälkeen sopimattomaksi alkuperäiseen tarkoitukseensa, ja koska tilan ainoa riihikin on niin rappeutunut, että uusi riihi joka tapauksessa olisi ollut piammiten teetettävä, on Lautakunta, kun nopeat toimenpiteet ovat olleet välttämättömät, katsonut pitävänsä ryhtyä rakennuttamaan uutta riihirakennusta, joka on teetetty niin, että sitä voi muutaman

Asunto voidaan hankkia kaikille oppilaille ja toimihenkilöille teettämällä lisärakennuksia ennestään oleviin rakennuksiin.

Kiireellisiä töitä, joita jo on ryhdytty teettämään.

vuoden käyttää tallina ja navettana ja johon paitsi ostettuja rakennusaineita on käytetty kaikki mikä on kelvannut Norrgårdin ja Södergårdin vanhoista navettarakennuksista. Koska tämä tallina ja navettana käytetty rakennus kuitenkin viimeistään sittenkun vanha riihi on joutunut niin rappiolle, ettei siellä enään voi pitää puimakonetta, täytyy käyttää varsinaiseen tarkoitukseensa,

ei uuden navetan ja tallin rakennuttamista käy lykkääminen varsin kauvaksi.

Koska ainoa kasvatuslaitoksen keittiöön kuuluva ruokakammio, jota tähän asti on käytetty maitokammiona, on täytynyt käyttää varsinaiseen tarkoitukseensa, on maitokammioiksi ollut sisustettava Norrgårdin vajarakennuksen eteläpäässä oleva aitta. Muu osa mainittua rakennusta on aijottu vielä tänä syksynä sisustaa työpajahuoneeksi jotta voitaisiin isommille pojille antaa sopivaa työtä kylmänä vuodenaikana sekä myös opettaa koulussa oleville pojille käsitöitä, niinkuin kansakouluasetus määrää.

Niinkään on Kasvatuslautakunta, jottei saattaisi itseään syypääksi mihinkään laiminlyöntiin, ulkoa maalauttanut Södergårdin päärakennuksen, tervauttanut sen ja muiden rakennusten katot sekä teettänyt muita tarpeen vaatimia korjaustöitä, joista useat oli aijottu teettää jo viime vuonna, mutta joita ei silloin ehditty, jonka tähden niiden määräraha on nostamattomana tullut kaupunginrahastoon vuoden tilinpäätöksessä.

Kaikkien tässä edellä lueteltujen kiireellisten töiden kustannusten suorittamiseksi täytyy Kasvatuslautakunnan myöhemmin, sittenkun nämä kustannukset on saatu tietoon, pyytää tarpeellista lisämäärärahaa.

Tähän asti on kasvatuslaitoksella ollut ruokatavarain säilytyspaikkana käytettävään ainoastaan Norrgårdin tavarasuoja, joka oikeastaan on aijottu johtajalle, joka ei ole saanut käyttää mainitun tavarasuojan alaista kellariakaan, kun siinä on täytynyt säilyttää laitoksen perunavarastot.

On ilmeistä, ettei niin laaja laitos kuin Bengtsårin kasvatuslaitos voi kauan tulla toimeen tarpeellisista tavarasuojista ja kellareista enempää kuin ylen kauan voidaan olla vailla tarkoituksenmukaisia työpajahuoneita ja maitokammiotakaan.

Södergårdin Toimitetussa katselmuksessa on Södergårdin kivi-
vanhan kivi-
navetan muu-
tosraken-
nusta ehdote-
taan. nittiin, ei enään voi käyttää alkuperäiseen tarkoitukseensa, katsottu voitavan laittaa
uudestaan niin, että siihen saadaan sijoitetuksi ei ainoastaan kellari, tavarasuoja ja
työpajahuone, vaan myöskin isonlainen voimistelusalja ja mahdollisesti koulusalikin.
Kun tämä työ luultavasti vaatisi verraten kauan aikaa, lienee sekin alotettava jo ensi
vuonna, ja Kasvatuslautakunta onkin jo ryhtynyt toimiin tarpeellisten piirustusten ja
kustannusarvioiden saamiseksi sekä pyytää saada myöhemmin antaa seikkaperäisen

ehdotuksen ei ainoastaan edellä luetelluista kiireellisimmistä töistä, s. o. Bredvikin torpantuvan ja Norrgårdin päärakennuksen laajentamisesta, vaan myös aijotusta kivinavetan muutosrakennuksesta. Kun Bredvikin ja Norrgårdin rakennustöiden on laskettu maksavan toisen 15,000 ja toisen 9,000 markkaa sekä kivinavetan muutosrakennuksen vieläkin enemmän,

täytyy Kasvatuslautakunnan anoa, että Kaupunginvaltuusto näitä kolmea rakennustyötä varten, siinä tapauksessa etteivät piirustukset ja kustannusarviot valmistuisi ennen ensintulevan vuoden kulunkiarvion vahvistamista, varaisi arviolta 60,000 markkaa.

Siihen viitaten, mitä edellä on lausuttu, saa Kasvatuslautakunta, edellyttäen että Lautakunnan toimenä olevaa työtä on edelleen tehtävä niiden ohjeitten mukaisesti, joita Kaupunginvaltuusto on sitä varten antanut, nöyrimmästi ehdottaa, että Valtuusto, hyväksyen tämän työn yleissuunnitelman, semmoisena kuin se on tässä edellä selostettu, päättäisi

A. 1. että Bengtsårin kasvatuslaitosta on tarpeen mukaan laajennettava, niin että siihen voidaan vastaanottaa korkeintaan 90 poikaa, ja laitokseen asetettava tarpeellinen määrä opettajia ja työnjohtajia, niin että se kykenee antamaan ei ainoastaan tavallista kansakouluopetusta noin 30:lle kouluijässä olevalle pojalle, vaan myös valmistavaa, etupäässä käytännöllistä kehitystä maanviljelyksessä, karjan- ja puutarhahoidossa, puu- ja metallitöissä sekä räätälin- ja suutarinammattissa korkeintaan 60:lle ammattiryhmiin jaetulle pojalle, jotka käytyään kasvatuslaitoksen, koulusiirtolain taikka jonkun kaupungin muun kansakoulun ovat näyttäneet välttämättä tarvitsevan käytännöllistä jälkikasvatusta, sekä että laitoksen vuosirahansääntö jo vuodeksi 1910 saadaan tehdä 60 hoidokkia varten;

2. että Bredvikin ja Norrgårdin huoneuksien lisärakennuksia sekä Södergårdin kivinavetan muutostöiden alottamista varten varataan arviolta 60,000 markkaa;

B. sekä että Kaupunginvaltuusto asianomaisesta paikasta anois lisättyä valtioapua pääkaupungin toimittamalle kunnalliselle kasvatus-työlle.

Kasvatuslautakunnan puolesta:

Emil Panelius.

Henrik Ståhl.

Kustannusarvio

erinäisiä Bengtsårin kasvatuslaitoksessa teetettäviä töitä varten.

1). Erinäisiä korjaustöitä „Uppgårdissa“.

35 m ² lattiaa purettava, tarkastettava ja korjattava multaiset, niskukset ja korokkeet, lisättävä täytettä, pantava lattia jälleen paikalleen ja höylättävä sekä siveltävä terva- ja vernissaseoksella à 5: —	175: —
69 m ² seinää sisäpuolelta tiivistettävä, varustettava pinkopaperilla ja maalattava öljymaalilla à 1: —	69: —
Iso palanut leivinuuni purettava ja sijaan tehtävä iso uuni punaisista saumalaastatuista tiilistä ohjeen mukaan	300: —
Erinäisiä pienempiä korjaustöitä	75: —
Arvaamattomat työt, työnjohto y. m. noin 10 % edellä olevasta	61: —
	Yhteensä Smk. 680: —

2). Uusi pesutupa kivistä (sementtitiilistä) rakennettava saunarakennuksen vierelle.

30 m ² mäkeä tasoitettava louhimalla à 10: —	300: —
12 p. m. vesijohtokanavaa louhittava kallioon ja sitten täytettävä à 20: —	240: —
18 m ² kivijalkaa kiviliuskoista muurattava sementtilaastiin à 12: —	216: —
40 m ³ seinää kaksinkertaisista sementtitiilistä à 35: —	1,400: —
30 m ² lattiaa täytettävä soralla ja päällystettävä betonilla asfaltilla eristetylle alustalle à 6: —	180: —
30 m ² betoniholvia rautatiekiskoille ynnä eristys ja täyttäminen à 16: —	480: —
Yhdistetty savu- ja ilmanvaihtotorvi (iso)	200: —
3 pienenlaista ikkunaa à 50: —	150: —
2 yksinkertaista ovea à 40: —	80: —
90 m ² vesikattoa tuoleineen ja ruoteineen yksinkertaisinta laatua à 6: —	540: —
125 » sisäseinää ja kattoa rapattava sementtilaastilla à 2: —	250: —
Kivitaso ulko-oven eteen	20: —
Maalaustyöt, noin	50: —
Viemäri- ja vesijohto, arviolta	504: —
Arvaamattomat työt, työnjohto y. m. noin 10 % edellä olevasta	490: —
	Yhteensä Smk. 5,100: —

3). Erinäisiä töitä nykyisen leipomon laajentamiseksi.

30 m ² hirsiseinää poistettava ja niskuksia lujitettava à 5: —	150: —
Tulisija savutorvineen purettava	35: —
2 isonlaista leivinuunia teetettävä à 500: —	1,000: —
Uusi savutorvi ja palomuuuri kahteen leivinuuniin	250: —
5 ovea muutettava toisaanne à 20: —	100: —
Erinäisten putkien ja putkenosain y. m. irroitus	120: —
20 m ² asfalttilattiaa osittain purettava ja uudestaan laitettava à 7: —	140: —
Yhdet ullakon portaat muutettava	80: —
Maalaustyöt, noin	100: —
Arvaamattomat työt, työnjohto y. m. noin 10 % edellä olevasta	325: —
	Yhteensä Smk. 2,300: —

4). Erinäisiä töitä varastokellarin y. m. laittamiseksi vanhan harmaakivisen navetan pohjakerrokseen.

80 m ³ kalliota mitä varovaisimmin louhittava jottei vahingoitettaisi olevia muureja à 20: —	1,600: —
20,000 tiiltä muurattava asfalttiin, valmiina, laudoituksineen % ₀₀ à 130: —	2,600: —
80,000 tiiltä valmiiksi muurattuna kalkin, hiekan, telineitten ja työn kera % ₀₀ à 120: —	9,600: —
220 m ² lattiaa luonnollisesta asfaltista betonialustalle à 6: —	1,320: —
110 m ³ soratäytettä edellä olevan alle à 5: —	550: —
Tarpeellisten ojituskanavain teettäminen, arviolta	450: —
220 m ² tiiliholvia telineineen à 10: —	2,200: —
570 » muuria, holvia y. m. eristettävä asfalttipiellä à 1: —	570: —
Erinäisiä ankkuroimisia vanhoihin harmaakivimuureihin	250: —
220 m ² tiiliholvin päällystä täytettävä tiilenpalasilla ja hienolla hiekalla à 2: —	440: —
220 m ² lattiaa luonnollisesta asfaltista betonialustalle holvien päälle à 6: —	1,320: —
14 ikkuna- ja oviaukkoa teetettävä ja varustettava harmaakivimuureihin (osin vanhoihin reikiin) à 100: —	1,400: —
Erinäisiä järeitä rakennustakeita	300: —
4 pientä ikkunaa kaksoiskehyksin ja puittein à 20: —	80: —
12 ovea kehyksineen ja puitteineen sekä levypäällystyksineen à 80: —	960: —
28 p. m. väliaikaisia puisia tuuletusrumpuja à 15: —	420: —
11 valurautaista venttiiliä à 10: —	110: —
Erinäisiä varastokellarien sisustustöitä, arviolta	350: —
820 m ² tiilimuuria ja holvia rapattava tavallisella kalkkilaastilla à 1:50	1,230: —
4 p. m. kynnyskiviä karkeaksi hakatusta graniitista, kiinnikkeineen à 15: —	60: —
	Siirros 25,810: —

	Siirros 25,810: —
4 m ² karkeaksi hakattuja graniittitasokiviä varastokellarien ulko-ovien eteen	
à 25: —	100: —
Erinäiset maalaustyöt, noin	200: —
Arvaamattomat työt, työnjohto y. m. noin 10 % edellä olevasta	1,890: —
	Yhteensä Smk. 28,000: —

joista töistä aluksi, jos niin halutaan, ainoastaan puolet voi teettää noin 14 à 15,000 markan kustannuksilla.

5). Sen keskekköisen rakennuksen valmistaminen, johon on ehdotettu laitettavaksi hoidokkien asuntoja ynnä työpajoja ja henkilökunnan huoneita.

50 m ² graniittimuuria eristettävä asfalttipiellä (kaksi sivellystä) à 1: —	50: —
20 m ³ tiilimuuria höyrykattilahuoneeseen à 20: —	400: —
25 m ² höyrykattilahuoneen holvia täytteineen ja latioineen à 20: —	500: —
30 » betonilattiaa asfaltilla eristetyille alustalle edellä mainittuihin suojiin	
à 6: —	180: —
2 savutorvea ynnä perustukset ja palomuurit à 250: —	500: —
Keittiön liesi, täydellisenä	300: —
18 m ² kivijalkaa sementtitiilistä harmaakivipilarien väliin à 10: —	180: —
180 » kattoa kaksinkertaisista laudoista sahajauho- ja kalkkitäytteineen yläkerrokseen (osin rakennusaineita lukuunottamatta) à 5: —	900: —
180 » sisäseinää täytteineen samoin kuin edellä (ilman rakennusaineita) à 2: —	360: —
160 » lattiaa s:n (osaksi ilman rakennusaineita) à 3: —	480: —
10 ikkunaa varustettava sisäkehyksillä à 20: —	200: —
100 m ² seinää sisäpuolelta täytettynä alakerrokseen (ilman rakennusaineita)	
à 2: —	200: —
130 » paneelilautakattoa alakerrokseen (osittain ilman rakennusaineita) à 2: —	260: —
130 » niskuksia alakerrokseen (ilman niskuksia ja rakennusaineita) à 10: —	1,300: —
10 ikkunaa varustettava sisäkehyksillä y. m. à 20: —	200: —
125 m ² lattianniskuksia, lukuunottamatta hirsistä tehdyn osan niskuksia à 10: —	1,250: —
125 » katonkannattimia s:n, osittain ilman rakennusaineita à 8: —	1,000: —
8 ikkunaa valmiina puitteineen, kaksine kehyksineen, lasineen ja raudoituksi-	
neen à 60: —	480: —
8 yksinkertaista ovea s:n à 40: —	320: —
2 ulko-ovea työpajahuoneeseen à 40: —	80: —
2 s:n asuinsuojaan à 40: —	80: —
Lämpöjohto (alhaispainehöyryjärjestelmä), likimääräisen tarjouksen mukaan	7,000: —
Erinäiset tarpeelliset maalaustyöt	300: —
Arvaamattomat työt, työnjohto y. m.	980: —
	Yhteensä Smk. 17,500: —

6). Norrgårdin päärakennus.

250 m ² vesikattoa päällystettävä uudella kattoasfaltilla ynnä tervaus ja katto- tuolien lujitus, ohjeen mukaan à 2: —	500: —
Yhteensä Smk.	500: —

7). Pieni makki

ehdotetun työpajarakennuksen läheisyyteen, kaikkiaan	350: —
Yhteensä Smk.	350: —

8). Tavarasuojan laittaminen väliaikaiseksi navetaksi	570: —
Yhteensä Smk.	570: —

Yhdistelmä: 1).	680: —
2).	5,100: —
3).	2,300: —
4). noin puolet arvi summasta	14,000: —
5).	17,500: —
6).	500: —
7).	350: —
8).	570: —
Yhteensä Smk.	41,000: —

Helsingin kaupungin Rakennuskonttorissa, helmikuussa 1910.

Karl Hård af Segerstad.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1910.

*Valiokunnan mietintö mallasjuomain anniskelu-
oikeuksien myöntämistä koskevasta asiasta.*

Sittenkun Maistraatti, myötäliittäen v. t. poliisimestarin asiasta antamat lausunnot, oli Kaupunginvaltuustolta pyytänyt lausuntoa ei ainoastaan tuonnempana mainituista 39 hakemuksesta, jotka koskevat oikeutta mallasjuomain anniskelemiseen täällä kesäkuun 1 päivästä 1910 samaan päivään vuonna 1912, vaan myös Helsingin Anniskeluosakeyhtiön Johtokunnan Maistraatille tekemästä hakemuksesta saada vastamainituksi kaksivuotiskaudeksi yksinoikeus tuollaiseen anniskeluun, saavat allekirjoittaneet tässä antaa seuravan mietinnön asiasta.

Kaupunginvaltuuston aikaisemmin tekemällä päätöksellä, johon Maistraatti on yhtynyt, on tässä puheena olevan laatuiseen anniskeluun nähden edellä mainitun ajan kuluessa määrätty, että tuollaisia anniskeluoikeuksia pitää kaupungissa olla korkeintaan 35, jotka oikeudet saadaan antaa ainoastaan isonlaisten ruokalain haltijoille, sekä 11:nnessä kaupunginosassa korkeintaan kaksi, jotka annetaan ainoastaan Helsingin Anniskeluosakeyhtiölle.

Mallasjuomain anniskelupaikkoja ei saa olla: a) kuudennessa, seitsemännessä, kahdeksannessa, yhdeksännessä, kymmenennessä, yhdennessätoista, kahdennessatoista, kolmannessatoista, neljännessatoista ja viidennessatoista kaupunginosassa eikä kaupunkiin kuuluvalla, sen asemakaavaan merkitsemättömällä alueella, b) ensimmäisessä kaupunginosassa Rauhankadun pohjoispuolella, mutta kyllä sanotun kadun varrella, c) toisessa kaupunginosassa Wilhelminkadun pohjoispuolella ja sanotun kadun varrella, d) kolmannessa kaupunginosassa Unioninkadun varrella Kauppatorin eteläpuolella sekä Unioninkadun ja Länsirannan välisissä kortteleissa, e) neljännessä kaupunginosassa Kansakoulu- ja Simonkadun pohjoispuolella ja sanottujen katujen varsilla sekä f) Fredrikinkadun länsipuolella olevassa osassa neljättä ja viidettä kaupunginosaa, mutta kyllä sanotun kadun varrella.

Kaupungin muissakaan osissa ei mallasjuomain anniskelua saa harjoittaa kirkon, koulun, kasarmin, sairaalan eikä semmoisen paikan välittömässä läheisyydessä, mihin väkeä lukuisammin kerääntyy, eikä myöskään Kauppa- ja Rautatienvarren varrella eikä Simon- ja Kaivokadun pohjoispuolella olevilla Itä ja Länsi Henrikinkadun varsilla.

Poikkeuksen näistä kielloista saa tehdä Kauppa- ja Rautatienvarren varrella sijaitseviin hotelleihin, Alppilaan, Kaisaniemeen, Blekholman saariin, Korkeasaareen, Liuskaasaareen ja Kaivohuoneeseen sekä teattereihin ja klubeihin ynnä korkeintaan kahteen Helsingin Anniskeluosakeyhtiölle 11 kaupunginosassa luovutettuun oikeuteen nähden.

Valiokunta on tässä lähinnä antava lausuntonsa Helsingin Anniskeluosakeyhtiön hakemasta yksinoikeudesta mallasjuomain anniskelemiseen täällä nyt puheena olevan ajanjakson kuluessa. Yhtiö lausuu hakemuskirjelmässään tuollaisen yksinoikeuden perustelemiseksi että, sittenkun eduskunta hiljattain oli päättänyt mallasveron korotettavaksi niin paljon, että ulkomaisten mallasjuomain maahantuontia on aivan todennäköisesti odotettavissa, oli yhtiön johtokunta katsonut pitävänsä ehdottaa, että yhtiölle, samoin kuin on laita Tukholmassa y. m. Ruotsin kaupungeissa sekä meidänkin maassa Tampereella, myönnettäisiin yksinoikeus mallasjuomain anniskelemiseen täällä, joten osin ulkomaisen oluen tuontia, jonka tavaran laatu ei ole minkäänlaisen tarkastuksen alainen, voitaisiin tuntuvasti ehkäistä, osin oluen anniskelupaikat, joista useita täytyy katsoa huonosti hoidetuiksi ja suuresti ehkäiseviksi yhtiön raittutta edistävää toimintaa, tulisivat ankaran tarkastuksen alaisiksi. Jos yhtiö saisi puheena olevan anniskelu-oikeuden, ei se ottaisi ravintolaliikkeen harjoittajilta näiden oikeutta anniskella kotimaisia mallasjuomia eikä myöskään panisi heidän maksettavakseen muuta maksua tämän oikeuden säilyttämisestä kuin sangen pienen maksun niiden lisäkustannusten korvaamiseksi, joita ravintolain silmälläpito tässä kohdin yhtiölle tuottaisi, vaan järjestettäisiin ravintolaliikkeen harjoittajain ja yhtiön välinen suhde samalla tavalla kuin yhtiön ja väkevämpäin väkijuomain anniskelijain suhde nykyään on järjestettynä. Oluttupiin nähden yhtiö taas noudattaisi sellaista menettelyä, joka takaisi niiden järjestyksen, vaikkei yhtiö kuitenkaan asian nykyisessä vaiheessa ole havainnut olevan aihetta esittää täydellistä ohjelmaa tätä varten. Vihdoin on yhtiö huomauttanut, että nyt puheena olevasta liikkeestä koituva voitto tulisi kokonaan Helsingin kunnan hyväksi, tarvitsematta sitä jakaa kulkulaitosrahaston kanssa.

Vaadituksi lausunnoksi puheena olevasta hakemuksesta esittää v. t. poliisimestari että, ellei yhtiön anomukseen saada yksinoikeus mallasjuomain anniskelemiseen kokonaisuudessaan myönnyttäisi, mikä olisi valitettava, olisi järjestelmällisen ja tehokkaan tarkastuksen aikaansaamiseksi vastaisuudessa suotava, että otettaisiin käytäntöön sellainen menettely, että niiden olutanniskelujen haltijoilta, jotka ovat saattaneet itsensä syyppääksi voimassa olevain järjestyssääntöjen rikkomiseen, kiellettäisiin oikeus anniskelun jatkamiseen, sekä että nämä ynnä muista syistä edelleen käyttämättömät oikeudet luovutettaisiin yhtiölle, jommoinen menettely v. t. poliisimestarin mielestä tehokkaasti vaikuttaisi asianomaisiin oikeuksien haltijoihin siihen suuntaan, että nämä huoneistoissaan tarkoin noudattaisivat hyvää järjestystä ja siisteyttä.

Ennenkuin valiokunta on voinut ryhtyä tarkastamaan, mitä etuja taikka haittoja mallasjuomain anniskelun yksinoikeuden myöntäminen täällä mahdollisesti tuottaisi kaupungille asukkaille ja muille semmoisen toimenpiteen koskettamille asianomaisille, on valiokunnan ollut tarkastettava, olisiko sellainen toimenpide oikeudellisesti mahdollinen asiasta nykyään voimassa olevan lainsäädännön mukaan. Tähän nähden on valiokunnan ollut kiinnitettävä huomiotaan siihen, että huhtikuun 2 päivänä 1883 annettu armollinen asetus mallasjuomain myymisestä ja anniskelemisestä ei sisällä mitään määräystä, joka vastaisi voimassa olevassa kesäkuun 9 päivänä 1892 paloviinan

ja muiden poltettujen taikka tislattujen väkiviinajuomain myymisestä, kuljetuksesta sekä varastoonpanosta annetussa asetuksessa olevaa säännöstä siitä, että yksinomaisen oikeuden kaupungissa ottaa harjoittaakseen koti- ja ulkomaisten väkiviinajuomain vähittäismyyntiä ja anniskelua joko kokonaisuudessaan taikka ilman sitä anniskelua, joka hotelleissa, ravintoloissa ja konditorioissa tapahtuu, taikka myöskin ainoastaan kotimaisten väkiviinajuomien vähittäismyyntiä ja anniskelua äskennaitulla poikkeuksella, voivat kaupunginvaltuusmiehet tahi, missä niitä ei ole, raastuvankokous myöntää asetuksessa määrätyn kahden vuoden ajaksi yhtiöille, joiden tarkoituksena on sellaisen liikkeen harjoittaminen juoppouden ehkäisemiseksi eikä oman edun tähden. Viimeksi mainitun säännöksen nojalla on Kaupunginvaltuusto anniskeluyhtiölle luovuttanut sen yksinoikeuden väkijuomain vähittäismyyntiin ja anniskeluun, mikä mainitulla yhtiöllä nykyään on. Sellaisen Valtuuston päätöksen tueksi, jolla mallasjuomainkin anniskelu annettaisiin yhtiön yksinoikeudeksi, ei sitä vastoin, niinkuin edellä olevasta näkyy, käy esittäminen mitään myönteistä lainsäädännöstä, vaan olisi sellainen toimenpide, jos siihen ryhdytään, niin ollen perustettava johonkin muuhun seikkaan, voimatta kuitenkaan valiokunta puolestaan esiintuoda mitään sellaista. Väkijuoma-asetuksen yksinoikeusmääräyksen analoogista soveltamista on tässä kohdin katsottu voivan tulla sitä vähemmän kysymykseen, kun mainittu määräys sisältää poikkeussäännöksen. Jos lainsäätäjällä olisi ollut tarkoituksena, että mallasjuomainkin myymisen kävisi yksinomaan antaminen sellaisille yhtiöille, kuin edellä mainitussa väkijuoma-asetuksessa on sanottu, olisi määräys tästä nähtävästikin pantu mainittuun asiasta annettuun asetukseen, sitä suuremmalla syyllä, kun eräihin kaupunkeihin järjestetyt erikoiset anniskeluyhtiöt, mikäli valiokunta on saanut tietää, olivat lainsäätäjän huomion esineenä jo 1882 vuoden valtiopäivillä, jolloin edellä mainittu mallasjuoma-asetus hyväksyttiin. Yhtä vähän kuin tuollaista monopoolisäännöstä on otettu viimeksi sanottuun asetukseen, on sellaista määräystä tavattavissa myöhemmin annetuissa asetuksissa kesäkuun 9 päivältä 1892 — samalta päivältä, jona nykyään voimassa oleva väkijuoma-asetus annettiin —, huhtikuun 10 päivältä 1895 sekä tammikuun 24 päivältä 1902, joilla asetuksilla on sanottua mallasjuoma-asetusta muutettu erinäisiltä kohdin. Mahdollisimman täydellisen selvityksen saamiseksi asiasta on valiokunta edelleen tutustunut asianomaisen valiokunnan 1882 vuoden valtiopäivillä antamaan mietintöön näiden valtiopäiväin hyväksymästä mallasjuoma-asetuksesta sekä havainnut, ettei sanotussa mietinnössä ole kajottu monopoolikysymykseen.

Mitä vihdoin tulee ilmoitukseen, että mallasjuomamonopoli jo olisi Tampereella otettu käytäntöön, niin ei tämä ilmoitus, ainakaan mikäli valiokunnan on onnistunut saada tietoonsa, ole oikea, sillä tiedusteluun on vastattu, että mallasjuomain anniskelua toimitetaan mainitussa kaupungissa ainoastaan väkijuomain anniskelun yhteydessä, mikä asianlaita, eli ettei oikeuksia yksinomaan mallasjuomain anniskelemiseen ole annettu, on ollut voimassa ainakin viimeiset kahdeksan vuotta.

Kun, sen nojalla mitä edellä on esitetty, valiokunta ei ole voinut puoltaa suostumusta Helsingin Anniskeluosakeyhtiön Johtokunnan anomukseen saada yksinoikeus mallasjuomain anniskelemiseen täällä, on valiokunnan sitä likinnä annettava lausuntonsa niistä tuollaisten oikeuksien saamista tarkoittavista hakemuksista, joita erinäiset yksityishenkilöt ja yhtiöt ovat Maistraatille tehneet. Valiokunta on katsonut pitävänsä tässä huomauttaa että, sittenkun Maistraatti, joka ei ole ollut laillisesti velvollinen nyt puheena olevista hakemuksista hankkimaan Kaupunginvaltuuston lausuntoa, kuitenkin on tahtonut antaa Valtuustolle tilaisuutta lausunnon antamiseen näistä hakemuksista, on näyttänyt olevan syytä, että Valtuusto jyrkästi vaatii edellä mainitun Valtuuston tekemän päätöksen noudattamista, johon Maistraattikin on yhtynyt, eli että oikeus mallasjuomain anniskelemiseen on annettava ainoastaan isompain ruokalain haltijoille. Jos sellainen järjestys toteutetaan, lakkaa erinäisten pienempain oluenniskelupaikkain liike, joka on turmiollinen sen johdosta, että niissä tavallisesti on tarjottu miltei rajattomia määriä olutta, jota vastoin sen ohella tarjona ollut ravinto ilmeisestikin on ollut ainoastaan näön vuoksi kaupan pidettyä, huonosti laitettua kuivaa ruokaa. Jos tuollaisilta anniskelupaikoilta evättäisiin oikeuksiensa pitentäminen, olisi tästä oleva seurauksena, ettei anniskelu-oikeuksien koko luku nyt tulisi käytetyksi, joten taas tarjoutuisi tilaisuutta mahdollisesti oleville halullisille henkilölle, jotka aikovat avata siistejä ja tilavia ruokaloita, saada näille tässä puheena olevan laatuinen anniskelu-oikeuskin, mikä ei ole tähän asti ollut anniskelukauden kuluessa mahdollista, kun aina on kaikki oikeudet aikaisemmin jaettu. Tässä kohdin on valiokunta erittäin ajatellut, että Helsingin Anniskeluosakeyhtiö kenties olisi halulas hakemaan joitakuita tuollaisia oikeuksia, joten voitaisiin saada täydet takeet liikkeen asianmukaisesta hoitamisesta. Viimeksi mainittu järjestys on valiokunnasta näyttänyt erittäin suotavalta, siinä tapauksessa että mainittavampi luku oikeuksia muutoin jäisi käyttämättä, koska tässä voisi ilmaantua se epäkohta, että noiden pienempain olutanniskelujen yleisö, kun nämä paikat suljetaan, hankkisi tyydytystään lisäämällä kaikenlaatuisten kotimaassa sekotettujen, terveydelle vahingollisten viinien kulutusta.

Tässä edellä esitettyjen näkökohtain nojalla sekä yksityisesti neuvoteltuaan v. t. poliisimestarin kanssa, joka niinikään osaltaan on kaikin puolin yhtynyt mainittuihin näkökohtiin, on valiokunta antanut lausuntonsa eri hakemuksista; ja ovat nämä hakemukset lueteltuina seuraavassa katsauksessa:

N:o	Hakija	Myyntipaikka	V. t. poliisimestarin lausunto	Valiokunnan lausunto
1	Nummelin, Elis Henrik, ravintoloitsija, hoitajana Carl Johan Lindholm.	L. Henrikinkatu. 4.	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
2	Bastman, Hugo, panimonomistaja, hoitajattarena Erika Lovisa Malmberg.	Fredrikinkatu 33.	S:n.	Evätään.
3	I. K. Kröckels bryggeri, omistaja rouva Anna Blöcker, hoitajattarena Maria Elvina Blomqvist.	I. Robertinkatu 1.	S:n.	S:n.
4	Lindholm, Sofia Konkordia, ravintoloitsijatar.	Fredrikinkatu 33.	S:n.	Puolletaan.
5	Lönberg, Maria Wilhelmina, kauppiaanvaimo.	Fredrikinkatu 23.	S:n.	Evätään.
6	Nya Aktie Bryggeriet, joht. Frans Lindberg, hoitajana Karl Evert Österberg.	I. Robertinkatu 15.	S:n.	S:n.
7	Friskberg, Augusta Dorothea, kirjaltajanvaimo.	Uudenmaankatu 13.	S:n.	Puolletaan.
8	Seppänen, Erika, ravintoloitsijanleski.	P. Esplanadikatu 7.	S:n.	S:n.
9	Automat Restaurant Aktiebolaget.	Fabianinkatu 31.	S:n.	Puolletaan edellyttäen että ilmoitetaan sovelias hoitaja.
10	Söderström, Ida Augusta Wilhelmina, ravintoloitsijanvaimo.	Kluuvikatu 5.	S:n.	Puolletaan.
11	Sörnäs Aktie Bryggeri hakija Gösta Borg, hoitajattarena Anna Sofia Ahlbom.	Konstantininkatu 3.	S:n.	Evätään.
12	Lagerwall, Viktoria Fredrika, neiti.	P. Esplanadikatu 5.	S:n.	Puolletaan.
13	Rosten, Jenny, ravintoloitsijatar.	Konstantininkatu 7.	Huomautetaan että hakijan mies nykyään palvelee täkäläisessä poliisilaitoksessa, mutta kun aviopuoliset Rosten ovat saaneet pesäeron, jätetään Maistraatin ratkaistavaksi, käykö hakemukseen myöntyminen.	Evätään.

14	Aktiebolaget Gourmand, hakija kauppias K. F. Winter, hoitajattarena Selma Josefina Dahlin.	Kluuvikatu 5.	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
15	Aktiebolaget P. Sine- brychoff, hakija Frans Ekman, hoitajattarena Maria Dorothea Hellsten.	Wladimirinkatu 1.	S.n.	Evätään.
16	Andersson, Emma Sofia, neiti.	P. Esplanadik. 39.	S.n.	Puolletaan.
17	Robsahm, Carl Abraham, panimonomistaja, hoita- jattarena Sigrid Wilhel- mina Blomqvist.	Fredrikinkatu 38.	S.n.	Evätään.
18	Gradinin Voileipäliike, joht. Knut Tilgmann.	P. Esplanadink. 41.	S.n.	Puolletaan.
19	Sörnäs Aktie Bryggeri, hakija Gösta Borg, hoita- jattarena Alexander Kristopovitsch.	Hakasalmenkatu 2.	S.n.	Evätään.
20	S.n. hoitajattarena Erika Sofia Råberg.	Eerikinkatu 14.	S.n.	S.n.
21	Hammarström, Amalia Augusta, neiti.	Aleksanterinkatu 21.	S.n.	Puolletaan.
22	Dahl, Hilma, ravintoloit- sijar.	Mikonkatu 2.	S.n.	S.n.
23	I. K. Kröckels bryggeri, omistaja rouva Anna Blöcker, hoitajattarena Maria Wilhelmina Sim- stedt.	Fredrikskatan 27.	Koska aivan likellä hakijan mainitsemaa huoneistoa jo ennestään on 4 olutanniskelua ja yksi Helsingin Anniskeluosakeyhtiön anniskelupaikka, lienevät tämän tienoon tarpeet tässä kohdin hyvin tyydytetyt. Hakijan anomusta puolletaan ainoastaan sillä ehdolla, että toinen soveliaampi huoneisto hankitaan.	Evätään.

24	Häkansson, Anna Josefina , hoitajattarena Johanna Mathilda Polykarhoff.	Korkeavuorenk 36.	Maaliskuun 31 päivänä viime vuonna velvoitin minä hakijan asettamaan toisen soveliaamman henkilön hoitajaksi Emma Tannisen-Saarion sijaan, jonka hoitajana ollessa ravintolahuoneistossa oli tapahtunut epäjärjestyksiä ja tappeluja. Sittemmin hyväksyi Maistraatti hovimestari Sigurd Herman Böen puheena olevan liikkeen hoitajaksi, mutta järjestys ei tullut tyydyttäväksi, sillä siellä tarjottiin edelleenkin päihtyneille, huonomaineisille henkilöille, jonka tähden olenkin antanut hoitajalle varoituksen. Kun ei oikeutta niinmuodoin ole tyydyttävästi hoidettu, ehdotetaan hakemus evättäväksi.	Evätään edellä esitetyillä sekä v. t. poliisimestarin mainitsemilla syillä.
25	Robsahm, Carl Abraham , panimonomistaja, hoitajattarena Eva Mathilda Lönnqvist.	Konstantininkatu 5.	Kun on epäjärjestyksiä sattunut sen johdosta että on tarjottu päihtyneille henkilöille, mistä rikkomuksesta minä viime syyskuun 1 päivänä annoin hoitajattarelle, rouva Eva Mathilda Lönnqvistille varoituksen, jätetään viranomaisten harkittavaksi, käykö hakemukseen myöntyminen.	Evätään.
26	Forss, Sofia Antoinette , ravintoloitsijatar.	Fabianinkatu 14.	Syyskuun 23 p:nä 1908 annoin hakijalle varoituksen, sen johdosta että hän oli tarjoillut päihtyneille henkilöille. Tämän johdosta jätetään viranomaisten ratkaistavaksi, käykö hakemukseen myöntyminen.	Puolletaan.
27	Aktiebolaget P. Sinebrychoff , hakija Frans Ekman, hoitajattarena Emilia Sofia Lind.	E. Makasiininkatu 3.	Kun liike tulisi sijoitettavaksi aivan liikkele ent. Kaartinkasarmia ja Eteläsätamaa, tulisi paikasta epäilemättä joutilaitten satamatyöläisten tyyssija, mikä voisi aiheuttaa selkkauksia kasarmiin sijoitetun venäläisen sotaväen kanssa, puolletaan hakemusta, Kaupunginvaltuuston asiasta, tekemän päätöksen nojalla, ainoastaan sillä ehdolla, että toinen, soveliaamassa paikassa sijaitseva huoneisto hankitaan.	Evätään.
28	Eastman, Hugo , panimonomistaja, hoitajattarena Elin Sofia Eklund.	Vuorikatu 10.	Tämän tarjoillon johdosta on tällä tienoolla ajoittain ollut tarpeen lisätä poliisivartijastoa. Kuluneena vuonna on poliisi kadulta tämän anniskelun edustalta korjannut 372 päihtynyttä mellastajaa, joista kolmisenkymmentä on tehnyt kovaa vastarintaa, vieläpä iskenyt erästä konstaapelia hengenvaarallisesti punkolla. Tästä kadusta, jotka ennen oli rauhallinen liikenneväylä, on tullut olinpaikka päihtyneille henkilöille, jotka siellä samoinkuin viereisessä puistossa ovat toimeenpanneet epäjärjestyksiä, minkä johdosta läheisyydessä asuvilta henkilöiltä onkin saapunut valituksia poliisille. Tässä mainituista syistä voin puoltaa hakemusta ainoastaan sillä ehdolla, että hakija hankkii soveliaamman, toisen kadun varrella sijaitsevan huoneiston.	S.n.

29	Aktiebolaget P. Sinebrychoff , hakija Frans Ekman, hoitajattarena Alina Johanna Engblom.	Vuorikatu 9.	Puolletaan samalla ehdolla kuin edellistä.	Evätään.
30	S.n.	Ludviginkatu 3-5.	Evätään, koska viranomaisten päätöksen mukaan uusia oikeuksia ei ole tarpeen ja koska hakijalla jo on kolmet anniskelu-oikeudet.	S.n.
31	S.n.	Korkeavuorenk. 36.	Evätään, koska samassa talossa jo käytetään yhtä anniskelu-oikeutta (Häkanssonin).	S.n.
32	Plötz, Elin Karolina, merikapteeninleski.	Kasarminkatu 36.	Koska oikeus mallasjuomain anniskelemiseen mielestäni etusijassa olisi annettava ruokaloille, ehdotetaan että, jollei niille henkilöille myönnettyjen oikeuksien luku, joilla aikaisemmin on sellainen oikeus ollut, täytyä oikeuksien koko lukua, puheena olevaan hakemukseen myönnettäisiin.	Puolletaan.
33	Holmstom, Berta , kauppiaanvaimo.	Fabianinkatu 32.	Ehdotetaan evättäväksi sillä perusteella, ettei hakijalla ole ennen ollut oikeutta mallasjuomain anniskelemiseen eikä uusia sellaisia oikeuksia liene tarpeen. Kuitenkin viitataan N:on 32 kohdalla antamaani lausuntoon.	S.n.
34	Björkqvist, Karl Johan , kondiittori.	—	Evätään, koska viranomaisten päätöksen mukaan ei ole tarpeen uusia oikeuksia.	Evätään.
35	Huldt, Anders Johan , ravintoloitsija.	—	S.n.	S.n.
36	Lindberg, Ingeborg , leskirouva.	Aleksanterinkatu 21.	Koska hakijalla nykyään on I luokan ravintolaoikeus, ei liene syytä uuden oikeuden myöntämiseen, minkä tähden hakemus ehdotetaan evättäväksi.	Puolletaan.
37	Fredriksson, Karl Ludvig , ravintoloitsija.	I. Henrikinkatu 1.	Koska valiokunta, jonka Kaupunginvaltuusto asetti ratkaisemaan ravintoloitsijan ja monopoliyhtiön välisiä riitoja, on yhtiön vaatimuksesta viime syksynä ottanut hakijalta hänen silloisen anniskelu-oikeutensa uusiintuneitten epäjärjestysten johdosta, evätään hakemus.]	Puolletaan, koska hakijalta ei ole otettu oikeutta epäjärjestysten johdosta, vaan sentähden että hän oli ostanut väkijuomia muilta toimimiltä kuin anniskeluyhtiöltä.

38	Hanneliu s, Hilda, ravintoloitsijatar.	—	Koska hakija on viimeksi kuluneen tammikuun 3 päivänä, Maistraatin pöytäkirjan mukaan samalta päivältä, luovuttanut oikeutensa neiti Hilma Dahlille jätettäne hakemus huomioon ottamatta.	Evätään, koska hakemus on tehty ainoastaan sillä edellytyksellä, ettei neiti Dahlin samallaiseen anomukseen suostuttaisi, mutta viimeksi mainittua hakemusta jo on edellä N:ön 22 kohdalla puollettu.
39	Richter , Johannes Rudolf Lorentz, ravintoloitsija	P. Esplanadik. 37.	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.

Siinä tapauksessa että valiokunnan ehdotus otetaan huomioon, olisi kaikkiaan 35:stä puheenalaista laatua olevasta oikeudesta 17 täten käytetty. Helsingissä, helmikuun 24 päivänä 1910.

August Lundqvist.

A. M. Lassenius.

U. Lindelöf.

Eduard Polón *).

Hjalmar Ekholm.

*) Ei ollut tarkistuksessa saapuvilla.

Selvitys kustannuksista kansakouluopettajakunnan ehdotetuksi palkankorotukseksi.

HELSINGIN KAUPUNGIN KANSAKOULUJEN

JOHTOKUNTA

*Helsingissä,
Helmikuun 16 p:nä 1910.*

Kaupunginvaltuustolle.

N:o 50.

Lähetteellään viime tammikuun 25 p:ltä päättivät Herrat Valtuusmiehet kehoittaa Johtokuntaa antamaan niin täydelliset laskelmat kuin mahdollista niistä kustannuksista, joita erilaiset Kaupunginvaltuuston harkittavaksi esitetyt, kaupungin kansakouluopettajakunnan palkankorotusta koskevat ehdotukset sovellettaessa tuottaisivat. Annetun tehtävän täyttämiseksi saa Johtokunta täten kunnian esittää ne erilaiset ehdotukset ja kustannukset, joita kukin ehdotus tulisi kaupungille tuottamaan.

Kaupunginvaltuuston kokouksessa joulukuussa 1907 kansakouluopettajain ja opettajatarten palkkojen parantamiskysymystä valmistamaan asetettu komitea on mietinnössään lokakuun 31 p:ltä 1908 ehdottanut:

1:o että kaikki kunnan kansakoulujen opettajat ja opettajattaret tammikuun 1 p:stä 1909 lähtien tulevat nauttimaan palkanparannusta siten, että peruspalkka ylemmän kansakoulun opettajalle ja opettajattarelle määrätään 2,500 markaksi ja alemman kansakoulun opettajattarelle 2,000 markaksi, sekä että heille tähän asti sovelletun periaatteen mukaisesti 5, 10 ja 15 vuoden palvelusajan jälkeen annetaan korotusta 20 %, 20 % ja 10 % peruspalkasta;

2:o että niille opettajille ja opettajattarille, jotka ovat tai ovat olleet naimisissa ja ovat perheensä pääasillisia elättäjiä, myönnetään ja pysytetään palkanlisää vuokra-avun muodossa 300 markkaa, mikä apu sittemmin jokaisessa palkankorotuksessa lisätään 150 markalla, niin että se 15 vuoden palvelusajan jälkeen tekee 750 markka; sekä

3:o että kunta suorittaa niitten opettajain puolesta, jotka eivät nauti vuokra-apua, vuotuiset maksut kansakoulunopettajain leski- ja orpokassaan, tehden 80 markkaa kutakin kohti.

Tämän ehdotuksen mukaan tulisivat lisäkustannukset nuosemaan 156,220 markkaan.

Professori Th. Homénin mietintöön liittämän vastalauseen mukaan, joka sisälsi, että palkkoja parannettaisiin ainoastan sikäli, että „niille opettajille ja opettajattarille, jotka ovat tai ovat olleet naimisissa ja joilla on yksi tai useampia alaikäisiä lapsia sekä ovat perheensä pääasiallisia elättäjiä“ myönnettäisiin vuokra-apua Komitean ehdomina erinä, tulisi kustannus nousemaan 34,310 markkaan.

Tohtori M. Fribergin mietintöä vastaan esittämä vastalause ei sisällä niin täsmällistä vaatimusta, että sille olisi voitu perustaa mitään kustannuslaskelmaa.

Vaaditussa lausunnossa joulukuun 9 p:ltä 1908 ehdottaa *Kansakoulujenjohtokunta*, että Komitean ehdottomat ponnet hyväksyttäisiin sillä rajoituksella, että vuokra-apua myönnettäisiin ainoastaan sellaiselle perheenhuoltajalle, jonka vaimo tai mies ei ole kunnan palveluksessa. Johtokunnan ehdotus tuottaisi 137,660 markan kustannuksen.

Johtokunnan esitykseen liittivät tohtori J. M. Granit ja neiti S. Streng vastalauseensa.

Tohtori Granitin ehdotuksen mukaan olisi opettajain pohjapalkkaa korotettava 100 markalla ja palkankorotukset sekä opettajille että opettajattarille maksettavat 5, 10 ja 15 vuoden palveluksesta vastaavasti 20 %, 20 % ja 30 %:na pohjapalkasta; tämä ehdotus tulisi aiheuttamaan 53,430 markan vuotuisen menon.

Neiti Streng vaati:

1:o että kyseessä olevaa palkanparannusta järjestettäessä ylemmän kansakoulun opettajat sukupuoleen ja siviiliasemaan (avioon, lapsiin ja leskisiäytyyn) katsomatta, tehdään täysin tasa-arvoisiksi palkan ja palkankorotuksen suhteen.

2:o että alempain kansakoulujen opettajatarten palkkaa parannetaan samassa suhteessa; sekä

3:o että ylemmän kansakoulun opettajan ja opettajattaren pohjapalkka määrätään 2,700 markaksi ja alemmassa kansakoulussa 2,300 markaksi.

Neiti Strengin ehdotus tuottaisi 215,900 markan kustannuksen.

Kansakoulujentarkastaja M. Pesosen Johtokunnan lausuntoon liittävä ehdotus päätyi seuravaaviin ponsiin:

että 1:stä p:stä tammikuuta 1909 on kaupungin kansakouluissa peruspalkka ylemmän koulun opettajalla ja opettajattarella 2,600 markkaa ja alemman koulun opettajattarella 2,200 markkaa sekä kaikilla opettajilla ja opettajattarilla 5, 10 ja 15 vuoden palveluksen jälkeen korotusta 20, 20 ja 10 prosenttia peruspalkasta; ja

että kunta suorittaa kansakoulunopettajain leski- ja orpokassaan miesopettajain vuotuiset maksut, 80 markkaa opettajaa kohti.

Tarkastaja Pesosen ehdotuksen mukaan nousevat vuotuiset kustannukset 182,560 markalla.

Lokakuun 5 p:nä 1909 päivätyssä esityksessä anoi joukko miesopettajia, että opettajille „myönnettäisiin vuoden 1910 alusta lähtien väliaikaista palkanlisää, siten että sen määrä on 300 markkaa vuodessa opettajille ensimmäisessä palkkaluokassa, 500 markkaa opettajille toisessa, 700 markkaa opettajille kolmannessa ja 900 markkaa

vuodessa opettajille neljännessä palkkaluokassa“. Lokakuun 19 p:nä päivätyssä kirjoituksessa anoi taas joukko opettajattaria, että opettajatarten palkat korotettaisiin samassa suhteessa kuin opettajainkin. Jos nyt mainittu palkanlisäys myönnettäisiin sekä opettajille että opettajattarille, tulisi menosääntö nousemaan vuodessa 184,440 markalla.

Kaupunginvaltuuston kokouksessa viime tammikuun 25 p:nä teki *senaattori Lundenius* ehdotuksen, että kullekin opettajalle ja opettajattarelle, joka vakinaisesti oli ollut virassa vähintään viisi vuotta, myönnettäisiin toistaiseksi vuosiksi 1911 ja 1912 kalliinajanlisää 300 markkaa opettajaa ja 200 markkaa opettajatarta kohti vuodessa.

Siltä varalta, että Herrat Valtuusmiehet pääasiassa hyväksyisivät senaattori Lundeniuksen ehdotuksen, saa Johtokunta kunnioittaen esittää, että ehdotetut kalliinajanlisät olisivat myönnettävät kaikille opettajille ja opettajattarille, joille on myönnetty palkankorotus, koska ehdotuksen sanamuodon mukaan tulisi syntymään liian monta palkkaluokkaa; kaupungin kansakouluopettajat ja opettajattarethan saavat nykyään palkankorotusta varten lukea hyväkseen nekin vuodet, kuitenkin korkeintaan viisi, mitkä he viransijaisina ovat toimineet kaupungin palveluksessa.

Mainitulla edellytyksellä tulisivat kustannukset senaattori Lundeniuksen ehdotuksesta vuosittain nousemaan 48,540 markkaan.

Samalla saa Johtokunta Kaupunginvaltuuston harkittavaksi jättää kansakouluopettajain taholla laaditun ehdotuksen senaattori Lundeniuksen ehdotuksen muuttamisesta sellaiseksi, että kaikille kaupungin kansakoulujen opettajille ja opettajattarille, jotka nauttivat palkankorotusta 5, 10 tai 15 vuoden palveluksesta myönnettäisiin kalliinajanlisää vastaavasti 200, 400 och 600 markkaa. Tämä ehdotus välttää eroituksen lisäyksen opettajain ja opettajatarten palkkaetujen välillä ja tarkoittaa lisäksi varsinkin vanhemmille opettajille ja opettajattarille, jotka säännöllisesti enimmänsä ovat palkanparannuksen tarpeessa, varata tuntuvaa helpotusta heidän taloudellisessa puutteessaan. Ehdotus tyydyttäneee opettajakunnan suurta osaa.

Se tuottaisi 93,783 markan 30 pennin kustannuksen.

Kansakoulujenjohtokunnan puolesta:

A. Wallensköld.

T. Järnefelt.

Kaupungin kansakoulujen opettajakunnan palkat laskettuina

Komitean ehdotuksen mukaan.

<i>Ylempi koulu.</i>				
4:s palkkaluokka:				
	palkka.	. 2,500		
	korotus	. 1,250		
73 henkilöä	à 3,750	273,750, nyt 237,600, lisäys Smkaa	36,150
3:s palkkaluokka:				
	palkka.	. 2,500		
	korotus	. 1,000		
21 henkilöä	à 3,500	73,500 » 64,400 » »	9,100
2. palkkaluokka:				
	palkka.	. 2,500		
	korotus	. 500		
43 henkilöä	à 3,000	129,000 » 113,360 » »	15,640
1. palkkaluokka:				
50 henkilöä	à 2,500	125,000 » 108,800 » »	16,200
<i>Alempi koulu.</i>				
4:s palkkaluokka:				
	palkka.	. 2,000		
	korotus	. 1,000		
30 henkilöä	à 3,000	90,000 » 76,500 » »	13,500
3:s palkkaluokka:				
	palkka.	. 2,000		
	korotus	. 800		
19 henkilöä	à 2,800	53,200 » 45,220 » »	7,980
2. palkkaluokka:				
	palkka.	. 2,000		
	korotus	. 400		
25 henkilöä	à 2,400	60,000 » 51,360 » »	8,640
1. palkkaluokka:				
49 henkilöä	à 2,000	98,000 » 83,300 » »	14,700
<i>Vuokra-apua</i>				
22 henkilöille	4:nnessä luokassa à 750.	16,500	—
5 »	3:nnessa » » 600.	3,000	—
13 »	2:ssessa » » 450.	9,850	—

Siirto Smkaa 931,800, nyt 780,540, lisäys Smkaa 121,910

	Siirto Smkaa	931,800,	nyt 780,540,	lisäys Smkaa	121,910
<i>Vuokra-apua</i>					
4 henkilöä à 300.		1,200	—		—
<i>Eläkeapua</i>					
47 opettajalle à 80		3,760	—		—
	Summa Smkaa	936,760,	nyt 780,540,	lisäys Smkaa	156,220

Professori Homénin ehdotuksen mukaan lisääntyvät nykyiset palkat Smkasta 780,540 Smkalla 34,310. Summa Smkaa 814,850.

Kansakoulujenjohtokunnan ehdotus.

Palkkoja Komitean ehdotuksen mukaan	902,450	—	—
Vuokra-apua perhehuoltajalle, jonka vaimo ei ole kunnan palveluksessa:			
4:s palkkaluokka:			
11 henkilöä à 750	8,250	—	—
3:s palkkaluokka:			
5 henkilöä à 600	3,000	—	—
2. palkkaluokka:			
8 henkilöä à 450	3,600	—	—
1. palkkaluokka:			
3 henkilöä à 300	900	15,750	—
	Summa Smkaa	918,200,	nyt 780,540, lisäys Smkaa 137,660

Neiti Strengin ehdotus.

<i>Ylempi koulu.</i>			
4:s palkkaluokka:			
	palkka.	2,700	
	korotus	1,350	
73 henkilöä à 4,050		295,650	—
3:s palkkaluokka:			
	palkka.	2,700	
	korotus	1,080	
21 henkilöä à 3,780		79,380	—
	Siirto Smkaa	375,030	—

	Siirto Smkaa	375,030	—	—
2. palkkaluokka:				
palkka. . .		2,700		
korotus . .		<u>540</u>		
43 henkilöä à		3,240	139,320	—
1. palkkaluokka:				
50 henkilöä à		2,700	135,000	—
<i>Alempi koulu.</i>				
4:s palkkaluokka:				
palkka. . .		2,300		
korotus . .		<u>1,150</u>		
30 henkilöä à		3,450	103,500	—
3:s palkkaluokka:				
palkka. . .		2,300		
korotus . .		<u>920</u>		
19 henkilöä à		3,220	61,180	—
2. palkkaluokka:				
palkka. . .		2,300		
korotus . .		<u>460</u>		
25 henkilöä à		2,760	69,000	—
1. palkkaluokka:				
49 henkilöä à		2,300	112,700	—
	Summa Smkaa	995,730, nyt	780,540, lisäys	Smkaa 215,190

Tohtori J. M. Granitin ehdotus.

<i>Ylempi koulu.</i>				
4:s palkkaluokka:				
palkka. . .		2,500		
korotus . .		<u>1,750</u>		
31 opettajaa à		4,250	131,750	—
palkka. . .		2,000		
korotus . .		<u>1,400</u>		
42 opettajatarta à		3,400	142,800	—
3:s palkkaluokka:				
palkka. . .		2,500		
korotus . .		<u>1,000</u>		
10 opettajaa à		3,500	35,000	—
	Siirto Smkaa	309,550	—	—

	Siirto Smkaa	309,550	—	—
palkka.	2,000			
korotus	<u>800</u>			
11 opettajatarta à 2,800		30,800	—	—
2. palkkaluokka:				
palkka.	2,500			
korotus	<u>500</u>			
22 opettajaa à 3,000		66,000	—	—
palkkaa.	2,000			
korotus	<u>400</u>			
21 opettajatarta à 2,400		50,400	—	—
1. palkkaluokka:				
22 opettajaa à 2,500		55,000	—	—
28 opettajatarta à 2,000		56,000	—	—
<i>Alempi koulu.</i>				
4:s palkkaluokka:				
palkka.	1,700			
korotus	<u>1,190</u>			
30 opettajatarta à 2,890		86,700	—	—
3:s palkkaluokka:				
palkka.	1,700			
korotus	<u>680</u>			
19 opettajatarta à 2,380		45,220	—	—
2. palkkaluokka:				
palkka.	1,700			
korotus	<u>340</u>			
25 opettajatarta à 2,040		51,000	—	—
1. palkkaluokka:				
49 opettajatarta à 1,700		83,300	—	—
		Siirto Smkaa	833,970, nyt 780,540,	lisäys Smkaa 53,430

Kansakoulujentarkastaja M. Pesosen ehdotus.

<i>Ylempi koulu.</i>				
4:s palkkaluokka:				
palkka.	2,600			
korotus	<u>1,300</u>			
73 henkilöä à 3,900		284,700	—	—
		Siirto Smkaa	284,700	—

	Siirto Smkaa	284,700	—	—
3:s palkkaluokka:				
palkka	. 2,600			
korotus	. <u>1,040</u>			
21 henkilöä	à 3,640	76,440	—	—
2. palkkaluokka:				
palkka	. 2,600			
korotus	. <u>520</u>			
43 henkilöä	à 3,120	134,160	—	—
1. palkkaluokka:				
50 henkilöä	à 2,600	130,000	—	—
<i>Alempi koulu.</i>				
4:s palkkaluokka:				
palkka	. 2,200			
korotus	. <u>1,100</u>			
30 henkilöä	à 3,300	99,000	—	—
3:s palkkaluokka:				
palkka	. 2,200			
korotus	. <u>880</u>			
19 henkilöä	à 3,080	58,520	—	—
2. palkkaluokka:				
palkka	. 2,200			
korotus	. <u>440</u>			
25 henkilöä	à 2,640	66,000	—	—
1. palkkaluokka:				
49 henkilöä	à 2,200	107,800	—	—
<i>Eläkeapua ät</i>				
81 opettajalle	à 80	6,480	—	—
		<hr/>		
		Summa Smkaa	963,100, nyt 780,540, lisäys Smkaa	182,560

Senaattori F. Lundeniuksen ehdotus.

<i>Ylempi koulu.</i>				
4:s palkkaluokka:				
palkka	. 3,600			
lisä	. . <u>300</u>			
31 opettajaa	à 3,900	120,900	—	—
		<hr/>		
		Siirto Smkaa	120,900	—

	Siirto Smkaa	120,900	—	—
	palkka. . .	3,000		
	lisä . . .	<u>200</u>		
42 opettajatarta à	3,200	134,400	—	—
	3:s palkkaluokka:			
	palkka. . .	3,360		
	lisä . . .	<u>300</u>		
10 opettajaa à	3,660	36,600	—	—
	palkka. . .	2,800		
	lisä . . .	<u>200</u>		
11 opettajatarta à	3,000	33,000	—	—
	2. palkkaluokka:			
	palkka. . .	2,880		
	lisä . . .	<u>300</u>		
22 opettajaa à	3,180	69,960	—	—
	palkka. . .	2,400		
	lisä . . .	<u>200</u>		
21 opettajatarta à	2,600	54,600	—	—
	1. palkkaluokka:			
22 opettajaa à	2,400	52,800	—	—
28 opettajatarta »	2,000	56,000	—	—
	<i>Alempi koulu.</i>			
	4:s palkkaluokka:			
	palkka. . .	2,550		
	lisä . . .	<u>200</u>		
30 opettajatarta à	2,750	82,500	—	—
	3:s palkkaluokka:			
	palkka. . .	2,380		
	lisä . . .	<u>200</u>		
19 opettajatarta à	2,580	49,020	—	—
	2. palkkaluokka:			
	palkka. . .	2,040		
	lisä . . .	<u>200</u>		
25 opettajatarta à	2,240	56,000	—	—
	1. palkkaluokka:			
49 opettajatarta à	1,700	83,300	—	—
	Summa Smkaa	829,080, nyt 780,540, lisäys Smkaa	48,540	

**Laskelma 300 markan lisäyksellä opettajille ja opettajattarille,
joilla on palkankorotus.**

Ylempi koulu.

4:s palkkaluokka:			
	palkka . . .	3,600	
	lisä . . .	<u>300</u>	
31 opettajaa à	3,900	120,900	—
	palkka . . .	3,000	
	lisä . . .	<u>300</u>	
42 opettajattaria à	3,300	138,600	—
3:s palkkaluokka:			
	palkka . . .	3,360	
	lisä . . .	<u>300</u>	
10 opettajaa à	3,660	36,600	—
	palkka . . .	2,800	
	lisä . . .	<u>300</u>	
11 opettajattaria à	3,100	34,100	—
2. palkkaluokka:			
	palkka . . .	2,880	
	lisä . . .	<u>300</u>	
22 opettajaa à	3,180	69,960	—
	palkka . . .	2,400	
	lisä . . .	<u>300</u>	
21 opettajattaria à	2,700	56,700	—
1. palkkaluokka:			
22 opettajaa à	2,400	52,800	—
28 opettajattaria à	2,000	56,000	—

Alempi koulu.

4:s palkkaluokka:			
	palkka . . .	2,550	
	lisä . . .	<u>300</u>	
30 opettajattaria à	2,850	86,100	—
3:s palkkaluokka:			
	palkka . . .	2,380	
	lisä . . .	<u>300</u>	
19 opettajattaria à	2,680	50,920	—
Siirto Smkaa		702,680	—

	Siirto Smkaa	702,680	—	—
2. palkkaluokka:				
palkka.		2,040		
lisä.		<u>300</u>		
25 opettajatarta à 2,340		58,500	—	—
1. palkkaluokka:				
49 opettajatarta à 1,700		<u>83,300</u>	—	—
	Summa Smkaa	844,480, nyt 780,540, lisäys Smkaa		63,940

Opettajain palkankorotusta koskeva anomus Kaupunginvaltuustolle osoitetun kirjelmän mukaan lokakuun 5 p:ltä 1909.

4:s palkkaluokka:				
palkka.		3,600		
lisä.		<u>900</u>		
31 opettajaa à 4,500	139,500	—	—	—
3:s palkkaluokka:				
palkka.		3,360		
lisä.		<u>700</u>		
10 opettajaa à 4,060	40,600	—	—	—
2. palkkaluokka:				
palkka.		2,880		
lisä.		<u>500</u>		
22 opettajaa à 3,380	74,360	—	—	—
1. palkkaluokka:				
palkka.		2,400		
lisä.		<u>300</u>		
22 opettajaa à 2,700	<u>59,400</u>	313,860, nyt 261,360, lisäys Smkaa		52,500

Opettajatarten palkankorotusta koskeva anomus Kaupunginvaltuustolle osoitetun kirjelmän mukaan lokakuun 19 p:ltä 1909.

4:s palkkaluokka:				
palkka.		3,000		
lisä.		<u>900</u>		
42 opettajatarta à 3,900	163,800	—	—	—
	Siirto Smkaa	163,800	313,860, nyt 261,360, lisäys Smkaa	52,500

	Siirto Smkaa	163,800	313,860, nyt	261,360, lisäys	Smkaa	52,500
	3:s palkkaluokka:					
	palkka. . .	2,800				
	lisä. . .	<u>700</u>				
11	opettajatarta à 3,500 . . .	38,500	—	—		—
	2. palkkaluokka:					
	palkka. . .	2,400				
	lisä. . .	<u>500</u>				
21	opettajatarta à 2,900 . . .	60,900	—	—		—
	1. palkkaluokka:					
	palkka. . .	2,000				
	lisä. . .	<u>300</u>				
28	opettajatarta à 2,300 . . .	<u>64,400</u>	327,600, »	262,800, »	»	64,800
	<i>Alempi koulu.</i>					
	4:s palkkaluokka:					
	palkka. . .	2,550				
	lisä. . .	<u>900</u>				
30	opettajatarta à 3,450 . . .	103,500	—	—		—
	3:s palkkaluokka:					
	palkka. . .	2,380				
	lisä. . .	<u>700</u>				
19	opettajatarta à 3,080 . . .	58,520	—	—		—
	2. palkkaluokka:					
	palkka. . .	2,040				
	lisä. . .	<u>500</u>				
25	opettajatarta à 2,540 . . .	63,500	—	—		—
	1. palkkaluokka:					
	palkka. . .	1,700				
	lisä. . .	<u>300</u>				
49	opettajatarta à 2,000 . . .	<u>98,000</u>	323,520, »	256,380, »	»	67,140
	Summa Smkaa		964,980, nyt	780,540, lisäys	Smkaa	184,440

Ehdotus Helsingin kaupungin kansakoulujen opettajain ja opettajatarten palkanparannukseksi.

Opettajat.

					Smkaa piä	Smkaa piä
31	opettajaa,	15 v. palvelus,	kalliinajanlisä . . .	à Smkaa 600: —	18,600: —	
1	»	15 »	»	$\frac{1}{8}$ 1910 »	83: 33	83: 33
10	»	10 »	»	. . . »	400: —	4,000: —
22	»	5 »	»	. . . »	200: —	4,400: —
2	»	5 »	»	$\frac{1}{8}$ 1910 »	83: 33	166: 67
						27,250: —

Ylemmän koulun opettajattaret.

42	opettajatarta,	15 v. palvelus,	kalliinajanlisä . . .	à Smk. 600: —	25,200: —	
4	»	15 »	»	$\frac{1}{8}$ 1910 »	83: 33	333: 33
11	»	10 »	»	. . . »	400: —	4,400: —
2	»	10 »	»	$\frac{1}{8}$ 1910 »	83: 33	166: 66
21	»	5 »	»	. . . »	200: —	4,200: —
2	»	5 »	»	$\frac{1}{8}$ 1910 »	83: 33	166: 66
						34,466: 65

Alemman koulun opettajattaret.

30	opettajatarta,	15 v. palvelus,	kalliinajanlisä . . .	à Smk. 600: —	18,000: —	
4	»	15 »	»	$\frac{1}{8}$ 1910 »	83: 33	333: 33
19	»	10 »	»	. . . »	400: —	7,600: —
8	»	10 »	»	$\frac{1}{8}$ 1910 »	83: 33	666: 66
24	»	5 »	»	. . . »	200: —	4,800: —
8	»	5 »	»	$\frac{1}{8}$ 1910 »	83: 33	666: 66
						32,066: 65
Summa Smkaa						93,783: 30

*Esitys kaupunkiin kuuluvain Sörnäisten rautatie-
linjan ja Vantaanjoen välisten alueitten vastaisesta
jaoituksesta ja käyttämisestä.*

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI.

*Helsingissä,
Tammikuun 31 p:nä 1910.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 77.

Sen johdosta että Sörnäisten rautatielinjan pohjoispuolella sijaitsevain maa-alueitten vuokrakausi vuonna 1907 päättyi, määräsi Rahatoimikamari toimitettavaksi lähtökatselmuksen sekä kehotti sen ohella katselmusmiehiä antamaan ehdotuksen mainittujen tiluspalstain vastaisesta käyttämisestä. Antamassaan lausunnossa katselmusmiehet huomauttivat miten heidän mielestään olisi kaupungille edullisinta, jos nämä kaikkiaan noin 73 hehtaaria käsittävät maa-alueet vastaisuudessa jaotettaisiin niin, että kaupungin asukkaat voisivat sieltä yhteiseltä maalta omien kotien rakentamista, teollisuusyritysten perustamista ja pienemmän maanviljelyksen harjoittamista y. m. varten hankkia itselleen halpoja vuokratontteja tarvitsematta muuttua yksityisten maille syntyviin huvilaesikaupunkeihin, varsinkin kun kaupungin tilukset, mitä kulkulaitos- ja terveydellisiin oloihin tulee, ovat täysin verrattavissa mihin tahansa mainittuihin esikaupunkialueisiin. Tätä asianlaitaa valaisee kieltämättömästi se seikka että Oulunkylän asema ja Fredriksbergin ylempi laiturijoukko sijaitsevat likellä näitä kaupunkiin yhdistettyjä alueita eikä kolmannen seisahdussillan laittaminen huvila-asukkaita varten mainittujen pysähdyspaikkain välille esim. toisen ratavartijatuvan vierelle Fredriksbergistä lukien kohdanne vaikeuksia. Huomattava on niinkään, että likempänä emärataa sijaitsevat tilukset pääasiallisesti ovat ylävämpää metsäistä ja hiekkaista maata, minkä johdosta niitä epäilemättä täytyy pitää erittäin soveliaina huvilapaikoiksi. Sen ohella havaitsivat katselmusmiehet, että Vanhankaupunginlahden mataloita rantoja paraiten sopisi käyttää tehdaslaitosten paikaksi, eritoten kun niihin helposti käy johtaminen tarpeellinen rautatieraide Oulunkylän taikka Sörnäisten asemalta. Likempänä kaupunkia viertotien vierellä sijaitsevia epätasaisia Vallilan aloja arvelivat katselmusmiehet erittäin soveliaaksi paikaksi yksinkertaisempaa kaupunginjaoitusta varten, mistä vähävaraiset voisivat saada halpoja vuokratontteja rakennusyrityksilleen. Tämän suunnitelman tekemisessä oli katsel-

musmiesten huomio niinkään kohdistunut siihen seikkaan ettei Vantaan jokivesi likaantuisi puheena olevain rakennusyritysten johdosta. Tämä tarkoitus saavutettanee kuitenkin parhaiten siten, ettei lokavesiviemärien sallita päätyä jokeen padon yläpuolella sekä ettei puheena olevan vesistön viereisiä maita saisi rakennuttaa, vaan ainoastaan käyttää viljelys- ja laiduinmaiksi, joita ei kuitenkaan saisi höystää minikäänmoisella lannalla.

Suoranaisten liikenneväyläin laittamisessa Oulunkylän asemalta Forsbyn tiluksille tosin syntyisi vaikeuksia, koska väylän täytyy kulkea kaupungille kuulumattomankin maanhalki. Mutta jos saadaan aikaan sopimus Nybondaksen maistraatintalon hallintaoikeuden lunastamisesta, poistuvat kaikki oleelliset vaikeudet ja liikinnä Helsingin - Hämeenlinnan rataa sijaitsevat maat voi jaoittaa erisuuruisiksi huvilapalstoiksi, näiden ja Itäisen Viertotien väliset viljelykset taas maanviljelystiluksiksi ja likempänä vastamainittua viertotietä olevan alueen huvila- ja asuintonteiksi sekä Vanhaakaupunkia likeisimmän rannan tehdastonteiksi. Likimpänä Oulunkylän asemaa olevat pellot olisi katselmusmiesten ehdotuksen mukaan luovutettava makasiini- ja varastopaikoiksi pienemmän teollisuuden ja rakennustoiminnan tarpeiksi. Sen lisäksi varasivat katselmusmiehet tarpeellisen alueen vesilaitosta, Vaivaistaloa ja Kumtähden sairaalaa varten.

Edellä mainittuja ehdotuksia ei Rahatoimikamari katsonut voivansa ottaa paikalla käsiteltäviksi ja esitti tämän johdosta Kaupunginvaltuustolle, että puheena olevat tilusalueet annettaisiin vuokralle 1909 vuoden loppuun, minkä ohella Kamari lähetti asian Kaupunginasemakaavatoimikuntaan kehottaen Toimikuntaa katselmusmiesten lausuntoon nähden tekemään ehdotuksen mainittujen alueitten jaoitukseksi sekä antamaan asiasta lausunnon. Lukuun ottamatta joitakuuta puutarhapalstoja sekä huvila-alueita ynnä Arabiaa, Toukolaa, Hermannia ja Wallilaa ovat kaikki nämä maat nykyään käyttämättöminä.

Viime vuoden toukokuussa lähetti Kaupunginasemakaavatoimikunta valmistamansa ehdotuksen sekä antoi samalla asiasta lausunnon, joka seuraa tässä liitteenä I. Asiaa käsitellessään Rahatoimikamari kuitenkin katsoi tarpeelliseksi, ennenkuin asiaa kävi seikkaperäisesti keskusteleminen, kehottaa Rakennuskonttoria valmistamaan likimääräiset kustannusarviot niitä töitä varten, mitkä Kaupunginasemakaavatoimikunta oli edellyttänyt olevan etusijassa suoritettava. Kirjelmässä lokakuun 12 päiväältä vastamainittua vuotta onkin Rakennuskonttori täyttänyt siten saamansa tehtävän ja sen lausunto seuraa tässä liitteenä II.

Kun kaupunginviranomaisten on periaatteessa ratkaistava, missä määrin ja miten puheena olevat laajat alueet on vastaisuudessa käytettävä hyödyksi, joka ratkaisu voi olla sangen tärkeä kaupungin vastaiselle kehitykselle, on luonnollista, että *huomiota voidaan ja pitää kiinnittää ainoastaan tärkeimpiin seikkoihin, jota vastoin vähemmän tärkeät seikat on toistaiseksi jätetty sillensä.*

Niinkuin tunnettua, puuttuu kaupungilta nykyään mahdollisuutta antaa tehdastonteiksi ja varastopaikoiksi soveliaita alueita. Myytäväksi käytettävänä on kaupun-

gilla nykyään yksi ainoa tehdastontti, sittenkun kymmenennessä kaupunginosassa olevat tehdaskorttelit 272—279 on varattu suunnitellun kunnallisen teurastamon paikaksi. Niinikään kuuluu yleisesti valituksia sen johdosta, ettei ole tarjona riittäviä ja eri osissa kaupunkia sijaitsevia maa-alueita, jotka soveltuisivat erilaatuisten tarveaineitten varastopaikoiksi ja pienemmän teollisuuden tarpeisiin. Huvilapalstain ynnä viljelyskelpoisen maan vilkas kysyntä niinikään osottaa, että tässä kohdin olisi ryhdyttävä toimiin mainitun epäkohdan poistamiseksi. Sitä vastoin näyttää siltä kuin myytäväksi käytettävänä olevia asuintontteja eri tarkoituksia varten olisi kaupungin eri osissa nykyään kysyntää vastaavassa määrässä. Sama on niinikään laita niitten alueitten, jotka on ajottu annettaviksi vuokralle yksinomaan viljelystarkoituksiin. Jos niinmuodoin katsellaan oloja nykyajan vaatimusten kannalta, on ilmeistä, että kaupunginviranomaisten olisi meneteltävä niin, että etusijassa tulisi melkoisen laajoja tehdaskortteleita käytettäväksi teollisuustarpeisiin. Ei kuitenkaan ole yksinomaan kiinnitettävä huomiota nykyajan vaatimuksiin, myöskin vastaiset tarpeet on jo nyt otettava varteen. Käsiteltävänä on siis erittäin vaikea ja tärkeä asia.

Edellä esitettyjen näkökohtain pohjalla on Kaupunginasemakaavatoimikunta ryhtynyt valmistamaan ehdotustaan. Erityistä huomiota on toimikunta tässä kiinnittänyt Sörnäisten ja Vanhankaupunginlahden satamaoloihin sekä sikäläisten ranta-alueitten täydelliseen ja tarkoituksenmukaisimpaan hyväksi käyttämiseen. Niinkuin Kaupungin-asemakaavatoimikunnan valmistama kartta tarkemmin osottaa, tulisi Vanhankaupunginlahdessa toimitettavaksi melkoisia täytetöitä, jonka ohella sikäläisten vesialueitten ruoppaaminen kyllin syviksi olisi luonnollinen seuraus. Rahatoimikamari ei ole puolestaan voinut olla saamatta sitä käsitystä, että ehdotetut täytetyöt ovat suunnitellut liian suuren mittakaavan mukaan. Jos Sörnäisten satama-alue ruopataan niinkuin on suunniteltu ja rantasillat tehdään Hakaniementorilta Sörnäisten niemekkeelle pitkin kaupungin teknillisten laitosten ranta-alueita, käynee Vanhankaupunginlahti tuskin vuosikymmeniin tarpeelliseksi satama-alueena. Katsomatta mainitun vesialueen vaikeakulkuiseen väylään on sekin seikka otettava huomioon, että nämä kaupungin satamain osat epäilemättä varhaimmin jäätyvät syksyin ja myöhimmin avautuvat liikenteelle kevään. Mutta kun Rahatoimikamari on toiselta puolen ollut aivan yhtä mieltä Kaupunginasemakaavatoimikunnan kanssa siitä, että on välttämätöntä mahdollisimman pian aikaansaada Rautatieyhteys Oulunkylän aseman ja Sörnäisten rantaradan välille jotta siten kävisi mahdolliseksi osottaa alueita, joista tulisi erittäin soveliaita tontteja ja varastopaikkoja sekä suurelle että pienelle teollisuudelle, eikä tämä ole toteutettavissa, ellei toiselta puolen ole raideyhteyttä ja toiselta puolen mahdollisuutta ranta- ja meriliikenteeseen, on Rahatoimikamari puolestaan yhtynyt kannattamaan suunnitelmaa, joka tietystikin *olisi toteutettava ainoastaan vähitellen ja mikäli olot sitä voivat vaatia. Kaupunginviranomaisille ja eritoten Rakennuskonttorille olisi arvaamattomaksi eduksi, jos nyt jo olisi olemassa periaatteessa hyväksytty ehdotus, jota noudattaen valmistavat työt voitaisiin vuosien kuluessa toimittaa.* Sörnäisten ja Oulunkylän välinen rautatie-linja olisi Rakennuskonttorin tekemän arvion mukaan aiheuttava kustannuksia 900,000

markan vaiheilla, joten tämä meno on jaettava muutamille vuosille. Linja onkin siten suunniteltu, että uusia sivu- ja haararaiteita käy laskeminen mikäli täyttämistä jatkuu. Olisi kuitenkin tärkeätä, että mainittu rautatieyhteys rakennettaisiin niin pian kuin suinkin ja mikäli kaupungin varat sallivat, koska päinvastaisessa tapauksessa nykyiset vaikeudet mitä tulee soveliaitten tehdaskorttelin osottamiseen jäisivät edelleen olemaan. Jo silloin kun Sörnäisten itäisen niemekkeen täytetyöt on suoritettu Isoon Verkkoosaareen asti, on soveliaita tehdasalueita oleva tarjona niin paljon, että silloiset tarpeet voidaan tyydyttää. Mitä taas varastopaikkoihin tulee, on Rahatoimikamari ajatellut että vastaisen teurastamon tarpeisiin varattu alue luovutettaisiin varastopaikoiksi, jotka kuitenkin olisi luovutettava ainoastaan lyhyeksi ajaksi kuuden kuukauden irtisanomisella. Täytyy nimittäin pitää todennäköisenä, että on kuluva useita vuosia, ennenkuin mainttuja alueita voidaan käyttää ajoittuun tarkoitukseensa. Sen ohella ja kun puheena olevain ranta-alueitten suunnitellut muodostelut antavat tilaisuutta soveliaamman paikan valitsemiseen kunnalliselle teurastamolle, on Rahatoimikamari kehottanut Kaupunginaseமாகাavatoimikuntaa ottamaan asian harkittavaksi ja antamaan Kamarille ehdotuksen siitä. Täten tulisivat nykyään tuntuvimmat epäkohdat poistetuiksi mitä varastopaikoiksi käytettävän alueen osottamiseen tulee. — Muutoin ei Rahatoimikamari ole havainnut olevan syytä asian nykyisessä vaiheessa kajota esitetyn suunnitelman kaikkiin yksityiskohtiin mitä satama-alueen muodostamiseen ja hyväksikäyttämiseen tulee.

Mitä taas tulee Sörnäisten rautatielinjan pohjoispuolella olevain melkoisten maa-alueitten käyttämiseen, on ne Rahatoimikamarin mielestä mahdollisimman pian luovutettava rakennettaviksi. Sillä tavoin kuin näitä alueita on tähän asti käytetty, ei niitä ole vastedes käytettävä. Kaupunki ostaa maita, mutta vaikeuttaa ja kieltää kaiken kehityksen näillä tiluksilla. Kaupungin viereisissä maalaiskunnissa syntyy huvilayhdyskunta toisensa jälkeen, tosin alkeellisissa muodoissa ja terveydelliseltä kannalta varsin vähän houkuttelevina asumapaikkoina, mutta kuitenkin tarjoten etuja, joita ei ole kaupungin alueella saatavissa. Kaiken tämän tapahtuessa ovat kaupungin maat autioina ja tyhjinä taikka vuokrattuina suurin ryhmin maanviljelystarkoituksiin. Rahatoimikamarin mielestä olisi jo aika muuttaa menettelyä ja luovuttaa kaupungin käyttämättömät tilukset eri tarkoituksiin. On tosin huomiota ansaitseva tosiasia että, niin pian kun kaupungin maata luovutetaan rakennettavaksi, terveydenhoitoviranomaiset ja järjestysvalta tekevät suuria vaatimuksia, joten mahdollisuus huokeilla ehdoilla asuttamiseen jonkun verran vaikeutuu. Mutta voittamattomia esteitä ei näissäkään kohdin liene olemassa.

Mitä tulee puheena olevain alueitten luovuttamiseen asuntotarkoituksiin on Rahatoimikamarin mielestä ollut luonnollisinta, että hyväksyttäisiin se näkökohta että jo oleville asuntoyhdyskunnille annettaisiin mahdollisuutta edelleen kehittymiseen. Siinä kohden olisi etusijassa kiinnitettävä huomiota Vallilan alueen sekä Hermannin ja Toukolan esikaupunkien välittömään laajentamiseen. Kaupunginaseமாகাavatoimikunnan ehdottamat suuret liikenneväylät olisivat omansa soveliaasti rajoittamaan vasta-

mainitut alueet. Näiden liikenneväyläin piirissä sijaitsevat maapalstat olisi mahdollisimman pian jaoitettava tarkemman suunnitelman mukaan ja annettava rakennettaviksi. Niinikään olisi Forsbyssä, missä asutus jo on alkamassa, rajoittavain liikenneväyläin piirissä olevat alueet jaettava isommiksi ja pienemmiksi asuntotonteiksi. Itäisen Viertotien osittain muutettuun suuntaan on Rahatoimikamarin mielestä tarpeen sellainen muodostelu, että sekä kaupungille että yksityisille henkilöille kuuluvia asuntoja otetaan enemmän huomioon. Ei lienekään voittamattoman vaikeata jonkun verran muuttaa mainitun liikennevälän suuntaa siten, että nämä epäkohdat vältetään.

Johonkin määrin ehkäistäkseen muuttoa rannikkoradan varrella ja Brändön huvilakaupungissa oleviin huvilayhdyskuntiin on *Kaupungin asemakaavatoimikunta ehdottanut, että likinnä emärataa sijaitsevat alueet luovutettaisiin huvilapaikoiksi*. Kun tilukset sijaitsevat likellä rautatienlinjaa ja tienoo on mäkistä, joten sieltä on avonainen näköala merelle asti, voitaisiin alue epäilemättä lyhyen ajan kuluessa käyttää mainittuun tarkoitukseen. Tähän nähden olisi Kaupungin asemakaavatoimikunnalle annettava tehtäväksi mahdollisimman pian valmistaa yksityiskohtainen suunnitelma mainittujen tilusten jaoittamiseksi.

Puheena olevan alueen laajuus tarjoo myös mahdollisuutta maanviljelyspalstain luovuttamiseen ja olisi nämä annettava vuokralle pitemmäksi ajaksi, kuitenkin sillä ehdolla että kaupunki saa, jos tarpeelliseksi havaitaan, johtaa kulkuväyliä vuokralle annettujen palstain halki. Näiden alueitten yksityiskohtainen jaoitus voinee toistaiseksi jäädä sillensä. Mainittuja maanviljelyspalstoja vuokralle annettaessa olisi tietenkin otettava huomioon, ettei vuokralle anneta niitä alueita, mitkä asemakaavassa on varattu liikenneväyliksi. Vuokrakausi lienee soveliaain määrätä 20 vuodeksi.

Rahatoimikamari ei ole ryhtynyt harkitsemaan kysymystä liikenneväyläin leveydestä eikä rautatiepenkereen varustamisesta tukimuurilla. Nämä ja muut yksityiskohdat on tietenkin tuonnempana valmistettava sekä jätettävä Kaupunginvaltuuston harkittaviksi. Niinpä on Puutarhalautakunnan saatava lausua mielipiteensä vastaisten istutusten sijoittamisesta ja Rakennuskonttorin taas urheilukenttään y. m. paikasta. Mutta nykyhetkellä on etusijassa tarpeen saada *yleishyväksyminen suuripiirteisille ääriivivoille ja näiden pohjana oleville periaatteille*. Suunnitelman lopulliselle toteuttamiselle ja puheena olevain maa-alueitten lopulliselle käytölle on tässä asiassa tehtävällä päätöksellä oleva ratkaiseva merkitys.

Edellä lausutun nojalla saa Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto päättäisi:

1. *pääasiassa hyväksyä Kaupungin asemakaavatoimikunnan ehdottaman suunnitelman Vanhankaupunginlahden viereiseksi satamaja tehdas-alueeksi sekä muiden kaupungille kuuluvain, Sörnäisten haarakoradan ja Oulunkylän aseman välillä sijaitsevain maiden yleisjaoitukseksi;*

2. antaa Kaupungin asemakaavatoimikunnalle tehtäväksi yksissä neuvoin Puutarhalautakunnan ja Rakennuskonttorin kanssa kohta ryhtyä valmistamaan sekä ehdotusta yksityiskohtaiseksi, huvilakaupungille soveltuvaksi suunnitelmaksi ynnä rakennusjärjestykseksi Träskin ja Forsbyn tilain välille suunnitellun tien pohjois- ja länsipuolella sekä rautatielinjan etelä- ja itäpuolella olevaa aluetta varten, että myös lähinnä Vallilan, Hermannin I—II sekä Toukolan ympärillä sijaitsevien maiden jaoittamiseksi laajemman asutuksen aikaansaamiseksi näillä seuduilla;

3. antaa Rakennuskonttorille toimeksi valmistaa ehdotuksen ynnä kustannusarvion niitä töitä varten, jotka liikinnä ovat tarpeen kartalla osotettujen satama- ja raidelaitosten aikaansaamiseksi; sekä

4. antaa Rahatoimikamarille tehtäväksi:

a) toistaiseksi lyhyelle irtisanomisajalle julkisella huutokaupalla antaa vuokralle pohjoisessa Kumtähden laakson, lännessä ja etelässä rautatielinjan sekä idässä Viertotien rajoittamalla alueella olevat viljelyskelpoiset maat; ja

b) 20 vuodeksi antaa maanviljelyspalstoiksi vuokralle edellä mainitun alueen pohjoispuolella ja Träskin ja Forsbyn välille suunnitellun tien itä- ja eteläpuolella sijaitsevat viljelyskelpoiset maat, ollen vuokravälikirjoihin pantava määräys että, jos kaupunki ennen vuokrakauden päättymistä haluaa johtaa liikenneväylän vuokra-alueen halki, on vuokramies velvollinen vuokramaksun alennusta vastaan luovuttamaan tähän tarpeellisen maan.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

HELSINGIN KAUPUNGIN

Liite I.

ASEMARAAVATOIMIKUNTA*Helsingissä,**Toukokuun 11 p:nä 1909.**Helsingin Rahatoimikamarille.*

N:o 21.

Kaupunginasemakaavatoimikunta, joka on Rahatoimikamarin kehotuksesta ensimmäisenä työvuotenaan käsitellyt kysymyksen kaupungille kuuluvain, Sörnäisten haararadan ja Oulunkylän aseman välisten alueitten vastaisesta jaoituksesta, saa täten kunnioittaen esittää myötäliitetyn kartan työnsä tuloksena.

Pääasiallisesti yhtyen niihin periaatteisiin, joita katselmusmiehet toimitettuaan lähtökatselmuksen Forsbyn, Annebergin, Kuntähden y. m. tiloilla ovat Kamarille antamassaan mietinnössä esittäneet ja jotka niinkään ovat tulleet näkyviin mietintöön liitetystä, insinööri W. O. Lillen valmistamasta asemakartasta, on Toimikunta etusijassa koettanut selvittää, mitkä Helsingin kaupungin vastaisen kehityksen yhteydessä olevat tarpeet olisi kaupunginasemakaavan ulottamisella nyt puheena oleville alueille tyydytettävä sekä sitten, vaarinottaen olevia luonnon- ja korkeusoloja sekä muita asiaan vaikuttavia seikkoja, koettanut saada selville, mitkä pääliikenneväyvät: kadut, tiet, rautatieraitteet y. m. olisivat näille kaupungin aluelle tarpeelliset ja omansa pantaviksi vastaisen katuverkon pohjaksi. Toimikunnan mielestä on tässä ollut erittäin tärkeätä saada mikäli mahdollista tärkeimpään liikenneväylään suunta määräytyksi jotta kaupunki voisi tarpeen mukaan järjestellä erinäisiä näiden väyläin rajoittamia alueita jotakuinkin riippumatta niiden viereisistä osista. Tätä työsuunnitelmaa noudattaen on Toimikunta etusijassa suunnitellut ainoastaan tarpeellisimmat tiet, mitkä vastaisessa täysin valmiissa asemakaavassa tulevat liikenteen pääväylyiksi.

Ainoastaan Viertotien itäpuolella sijaitsevaan satama- ja tehdasalueeksi ehdotettuun osaan nähden ei tätä sääntöä ole noudatettu. Täällä on yksityiskohtaisempi jaointu näyttänyt Toimikunnasta perustellulta ja tarpeelliselta, kun tehdas- ja varastoalueitten puute rautatien läheisyydessä on kaupungissa erittäin tuntuva ja olisi mahdollisimman pian poistettava.

Tehdasaluettein jaointu on mitä likeisimmässä yhteydessä rautatieverkon sijoituksen kanssa. Tähän nähden on Toimikunta samoinkuin katselmusmiehetkin ehdottanut, että raide ohjattaisiin valtionrautateiltä Oulunkylän aseman tienoolta Vanhankaupungin lahden rantaan sekä sen ohella suunnitellut, että sama raide, haarautuneena niinkuin kartalla näkyy, Sörnäisissä yhdistettäisiin Sörnäisten haararadan pääraiteeseen. Tämän suunnitelman on Toimikunta ajatellut toteutettavaksi sillä tavoin

että: 1) mahdollisimman tarkoituksenmukaisia tonttipaikkoja saataisiin ja 2) että suunnitelma voitaisiin vähitellen toteuttaa mikäli Vanhankaupunginlahti ruopataan kyllin syväksi ja laajempaa alaa voidaan saada ruopatun maan avulla. Siten menettellen voidaan raideverkkoa kehittää joko Oulunkylän taikka Sörnäisten puolelta sekä lisätä aikanaan valmistuvan raidejärjestelmän käyttökelpoisuutta.

Tehdasalueeseen nähden voitaisiin kenties huomauttaa, että sitä varten olisi alun pitäen ollut ehdotettava suurempi ala, eritoten siihen katsoen että suunnitelluista tehdaskortteleista ainoastaan pienenlainen osa eli kaikkiaan noin 200,000 neliometriä kohta on käytettävissä mantereella, jota vastoin osa eli noin 120,000 neliometriä jo on annettu vuokralle ja suurin osa eli noin 300,000 neliometriä on saattavissa vasta sittenkun suuremmissa ruoppaus- ja täydetöitä on tehty Vanhankaupunginlahdella. — On kuitenkin ollut vaikea osottaa soveliasta maata nyt ehdotetun tehdasalueen laajentamiseksi. Ainoa paikka, mikä olisi ollut tähän tarpeeseen käytettävissä, kohta Arabian ja Toukolan ylänneitten luoteispuolella oleva notkelma, mihin voisi johtaa raiteen pääraiteelta Vaivaistalonalueen itäkulman läheisyydestä, on mainittujen ylänneitten kokonaan eristämä lahden viereisestä tehdasalueesta, jota paitsi maan epätasaisuus paljon vaikeuttaisi sen käyttämistä mainittavammassa määrässä sellaisten tehtainten tarpeisiin, jotka vaativat tasaista maata raiteitten laskemista varten. Siihen nähden että uutisrakennuksia varten kohta käytettävissä olevain tehdaskorttelien pinta-ala on likimain yhtä suuri kuin Sinebryhoffin olutpanimon, Laivaveistämön, korttelien 171, 172, 173, 174, 175, 292 ja 294 ala sekä että täyteeseen nojautuvia kortteleja on, mikäli uusien tehdastonttien kysyntä lisääntyy, vähitellen saatavissa lahdesta, samalla kun lahtea ruoppaamalla syvennetään ulompaa ja vilkkaampaa rakennustoimintaa ynnä sen johdosta täyteainetta on oleva tarjona läheisyydessä, on Toimikunta ollut sitä mieltä, että tehdastonttien tarve voidaan varsin kauan tyydyttää sillä alueella, mikä nyt on ehdotettu.

Näiden kaupungin maiden muiden osien käytön on Toimikunta ajatellut järjestettäväksi seuraavalla tavalla:

1. Se osa, mikä suurin piirtein nähtynä käsittää pohjoisessa koko Kumtähden laakson lännessä ja etelässä rautatielinjan sekä idässä Viertotien välisen alueen ynnä kohta Viertotien länsipuolella sijaitsevat Toukolan, Arabian ja Annebergin ylävät maat, mitkä osat Toimikunta samoin kuin katselmusmiehetkin on katsonut soveltuvan eri tavoin rakennettaviksi asuntotonteiksi, olisi mahdollisimman pian järjesteltävä yksityiskohdittain ja sen viljellyt maat annettava vuokralle kuuden kuukauden irtisanomisajalla.

2. Se osa, jonka pääasiallisesti käsittävät Kumtähden ja Forsbyn viljellyt maat ja joka on rautatien ylimenokohdasta Träskin viereltä Vaivaistalonalueen sivuitse Forsbyn vevän tien etelä- ja itäpuolella sekä ensinmainitun alueen pohjoispuolella, annettaisiin vuokralle pitemmäksi ajaksi, esimerkiksi 30 vuodeksi, siihen nähden että nämä maat sijaitsevat etäällä sekä rautatiestä että muista liikenneväylistä ja nykyisistä kaupunginosista, toistaiseksi käytettäväksi maanviljelystarkoituksiin.

3. Jällellä oleva osa, joka niinmuodoin sijaitsee vastamainitun tien pohjois- ja länsipuolella sekä rautatielinjan etelä- ja itäpuolella ja täällä on luonnollisena yhdistyksenä kaupunkiin, on Toimikunnan mielestä sovelias varata huvilarakennuksia varten, joten se olisi kohta järjesteltävä huvilakaupungiksi, jonka tontit voitaisiin, sitä mukaa kuin teitä sinne teetetään, myydä taikka antaa mahdollisimman pitkäksi ajaksi vuokralle. Sitä vastoin on Toimikunta samoin kuin katsemusmiehetkin sitä mieltä, ettei toistaiseksi olisi minkäänlaista asutusta sallittava Vantaanjoen ja sen länsirannalla olevan vuoren korkeimman kohdan välisillä mailla jotta estettäisiin joki-vettä likaantumasta.

1) ja 2) kohdassa mainitut alueet kävisi vuokrausta varten jaoittaminen pienempiin palstoihin ehdotettujen teiden avulla taikka sillä tavoin kuin Rahatoimikamari muutoin katsoo soveliaaksi. Siltä varalta että katujen profiileja tarkemmin tutkittaessa havaittaisiin välttämättömäksi korjata niiden suuntaa ja osottautuisi tarpeelliseksi ennen vuokrakauden loppua johtaa tie vuokralle annetun alueen halki, tulisi kaupungin pidättää itselleen oikeus saada korvausta vastaan vapaasti käyttää tien tekemiseen tarpeellinen ala ja olisi tätä koskevat ehdot pantava jo vuokra-välikirjaan.

Mitä tämän asutussuunnitelman toimeenpanoon, teiden leveyteen, lokaviemärijohtoihin y. m. tulee, voi Toimikunta yhtyä katselmusmiesten esittämiin mielipiteisiin ja ehdotuksiin.

Uuden alueen yhdistämisessä vanhempiin kaupunginosiin on Eläintarhankatuun nähden ehdotettu vähäinen poikkeus vahvistetusta kaupunginasemakaavasta, kun mainittu katu on tehty hiukan leveämpi sekä sen länsipuoliset, alavat, rautatienalueen viereiset tontit on poistettu ja niiden sijaan suunniteltu istutus. Niinikään on Viertotieltä Vallilan halki suunniteltua tietä muutettu siten, että sen hytymäkohta Viertotiehen on soveliaampien korkeusolojen johdosta siirretty hiukan pohjoisemmaksi kuin asuntokomitean valmistamassa asemakaavassa on ehdotettu.

Siihen nähden mitä edellä on lausuttu, saa Kaupunginasemakaavatoimikunta kunnioittaen pyytää Rahatoimikamaria esittämään kaupunginvaltuuston päätettäväksi että Valtuusto:

1. pääasiassa hyväksyy tähän liitetyn suunnitelman Vanhankaupungin lahden viereiseksi satama- ja tehdasalueeksi ja muiden kaupunkiin kuuluvain Sörnäisten haararadan ja Oulunkylän aseman välisten maiden yleiseksi jaoitukseksi ;

2. antaa Rahatoimikamarille tehtäväksi:

a) toistaiseksi, lyhyeksi irtisanomisajaksi taikka kunnes yksityiskohtainen asemakaava on ehditty valmistaa, antaa vuokralle Kumtähden laakson pohjoisessa, rautatielinjan lännessä ja etelässä sekä Viertotien idässä rajoittaman viljelyskelpoisen alueen; ja

b) 30 vuodeksi maanviljelyspalstoiksi vuokrata edellä olevan alueen pohjoispuolella ja Träskin ja Forsbyn välillä suunnitellun tien etelä- ja itäpuolella sijaitsevan alueen viljelyskelpoiset maat, ollen vuokravälikirjoihin pantava määräykset että, jos kaupunki haluaa ennen vuokrakauden päättymistä tehdä vuokrapalstan alueelle kadun, tien tai rautatien, on vuokramies velvollinen korvausta vastaan luovuttamaan tähän tarvittavan maan ;

3. antaa Kaupunginasemakaavatoimikunnan tehtäväksi :

a) kohta ryhtyä valmistamaan ehdotusta yksityiskohtaiseksi, huvilakaupungille soveliaaksi asemakaavaksi ynnä rakennusjärjestykseksi sitä aluetta varten, joka sijaitsee vastamainitun tien pohjois- ja länsipuolella ja rautatielinjan etelä- ja itäpuolella; sekä

b) mikäli osottautuu tarpeelliseksi, myös valmistaa yksityiskohtaisen kaupunginasemakaavan 2) momentissa mainittua aluetta varten; ja

4. antaa Rakennuskonttorille toimeksi valmistaa ehdotuksen ynnä kustannusarvion niitä töitä varten, jotka likinnä ovat tarpeelliset kartalla osotettujen satama- ja raidelaitteitten toimeenpanemiseksi.

Kaupunginasemakaavatoimikunnan puolesta:

Gustaf Nyström.

Bertel Jung.

Liite II.

HELSINGIN KAUPUNGIN

RAKENNUSKONTTORI.*Helsingissä,**Lokakuun 12 p:nä 1909.**Helsingin Rahatoimikamarille.*

N:o 168.

Rakennuskonttori, joka on saanut tehtäväkseen antaa lausunnon ja kustannusarvion Kaupunginasemakaavatoimikunnan valmistamasta yleisasemakaavasta kaupungille kuuluvain, Sörnäisten haararadan pohjoispuolella ja emäradan itäpuolella sijaitsevain alueitten jaoitukseksi, saa asiassa kunnioittaen esiintuoda seuraavaa:

Puheena oleva kaupunginasemakaava jakautuu kahteen osaan, nimittäin siihen, jota varten ainoastaan pääliikenneväylät on suunniteltu, sekä siihen missä yksityiskohtainen jaoitus kortteleihin ja tontteihin on toimitettu kaupunginasemakaavan viereisillä alueilla. Näiden molempain osain välisenä pääasiallisena rajana on Itäinen Viertotie, jota Toimikunta ehdottaa sekä järjesteltäväksi että laajennettavaksi.

Itäisen Viertotien länsipuoliset alueet, jotka kuuluvat ensiksi mainittuun osaan, ovat Kaupunginasemakaavatoimikunnan ehdotuksen mukaan aijotut enimmäkseen käytettäväksi maanviljelys- ja huvilapalstoiksi, eikä niitä voikaan muulla tavoin käyttää, ennenkuin erinäiset pääliikenneväyläin rajoittamat alat on yksityiskohdittain jaotettu. Konttori on kuitenkin katsonut pitävänsä ilmoittaa, että kustannukset Itäisen Viertotien länsipuolelle ehdotetun yleisen katuverkon valmistamisesta nousisivat 3,780,000 markan vaiheille likimääräisesti laskien 6 markan ykköshinnan mukaan neliömetriltä, sekä että tämän katuverkon kautta käytettäväksi tulevat alueet käsittäisivät noin 5,967,000 neliometriä, josta alasta kuitenkin 40 % eli noin 2,380,000 neliometriä on vähennettävä alueitten vastaisessa käytössä tarpeellisia sivukatuja varten, joiden teettäminen olisi lisäävä edellä mainittuja kaduntasoituskustannuksia noin 14,280,000 markalla.

Valmiiksi järjesteltynä saataisiin tästä kaupunginosasta niinmuodoin kaikkiaan noin 18 miljoonan markan kustannuksilla, lukuun ottamatta lokaviemäri- ja vesi-johtojen sekä istutusten kustannuksia, tonttialaa Itäisen Viertotien länsipuolelta noin 3,587,000 neliometriä.

Itäisen Viertotien järjestämisestä ja laajentamisesta koituvat kustannukset eivät ole likimäärin arvioitavissa, koska ne melkoiselta osalta riippuvat varsinaisesta tasoitus-työstä erillään olevista seikoista, jotka ovat tarkemmin selvitettävissä vasta sittenkun

paikalla on toimitettu lopullinen tutkimus, jommoisen Konttori ei ole katsonut kuuluvan sille nyt annettuun tehtävään.

Konttori ei myöskään ole arvioinut Itäisen Viertotien itäpuolella toimitettavasta Vanhankaupunginlahden täyttämisestä ja täytetylle alalle tehtävien katujen sekä sen yhteydessä olevain laiturilaitteiden valmistamisesta olevia kustannuksia, koska nämä eivät ole laskettavissa laajaperäisiä valmistavia töitä suorittamatta, eikä näillä kustannuksilla myöskään liene ratkaisevaa merkitystä tänne ehdotettujen laitosten arvostelemisessa, koska näitä on pidettävä välittömänä seurauksena koko nyt puheena olevan alueen käyttämisestä ja tarpeellisena edellytyksenä sille.

Viimeksi esitetyn lausunnon perustelemiseksi pyytää Konttori m. m. huomauttaa että, niin pian kun rakennusyhtiöihin tällä seudulla ryhdytään ja Vanhankaupunginlahden ruoppaustyöt alotetaan, on siten saaduille hylkyaineille ehdottomasti osotettava kaatopaikka, ja siihen tarkoitukseen soveliain alue on epäilemättä Kumtähden rannalla. Lahden täyttäminen niinmuodoin välittömästi aiheutuu ja riippuu viereisen alueen käyttämisestä, kun taas toiselta puolen täyttämisen pitää tapahtua aikaisemmin valmistetun suunnitelman mukaisesti. Täyttämistyön aiheuttamat kustannukset taas riippuvat siitä, kuinka nopeasti täyttäminen pitää olla toimitettu ja mitä vaatimuksia sille asetetaan täytetyn alan käyttämiseen nähden, jotka seikat nykyään tuskin ovat arvosteltavissa, jota vastoin valmiin ehdotuksen tarpeellisuus tässä kohdin on aivan selvä.

Vanhankaupunginlahden rannan ja Itäisen Viertotien välisiin alueihin nähden sitä vastoin ovat esitettävissä seuraavat laskelmat:

Niiden katujen pinta-ala, mitkä tänne on tehtävä jotta aluetta kävisi täysin käyttäminen ehdotetuiksi tehdastonteiksi, käsittää kaikkiaan noin 125,000 neliömetriä ja työ kustannukset nousevat 625,000 markkaan laskettuina 5 markan ykköshinnan mukaan neliömetriltä. Jotta kuitenkin tämä tonttiala olisi kohta käytettävissä niin edullisesti kuin suinkin, on etusijassa kaupunginasemakaavaan Vanhankaupunginlahden rannalle merkitty rautatielinja tarpeellisine sivuraiteineen rakennettava. Ja on Konttori tähän nähden mainitulla paikalla viitottanut ja koneellisesti tutkitut-tanut mainitun rautatiesuunnan sekä siten saadun selvityksen pohjalla valmistanut koko rakennustyön yksityiskohtaiset kustannusarviot.

Puheena olevan, Sörnäisten ja Oulunkylän asemia toisiinsa yhdistävän rautatielinjan on Kaupunginasemakaavatoimikunta suunnitellut niin, että sen voi rakentaa osittain, joko Oulunkylästä taikka Sörnäisistä lähtien. Tämä menettely oli Konttoristakin alussa näyttänyt oikeimmalta, varsinkin kun Sörnäisten niemekkeellä olevain raiteitten jatkaminen pohjoiseen näytti olevan helposti aikaansaataavissa ylen suuritta kustannuksitta ja rautatieraitteitten tarve vastasuunnitelluilla tehdas- ja varastotonteilla siten tyydytettävissä. Mutta edellä mainittu tutkimus antoi toisen tuloksen. Kahden metrin korkeudelle vedenpinnan yläpuolelle suunniteltu rataosa, joka sijaitsee etelässä Sörnäisten niemekkeen ja pohjoisessa Vantaanjokisuun välillä sekä pääasiallisesti kulkee pitkin Vanhankaupunginlahden rantaa, vaatii nimittäin maan ala-

vuuden ja pohjan erittäin huonon laadun johdosta niin tuntuvia täyteainemääriä, että näitä, kaikkiaan 192,000 kuutiometriä, ei voi ajatellakaan hankittavaksi varaottopaikoista, koska siitä olisi liian suuria menoja.

Mainittua osaa ei niinmuodoin käy edullisesti rakentaminen, ellei samalla aivan vierellä toimiteta suurenlaisia leikkaustöitä. Puheena olevan rautatielinjan pohjoispuolinen eli Vanhankaupungin ja Oulunkylän välinen osa olisi kuitenkin etusijassa oleva syvässä leikkauksessa, vaikka valtionrautateilla sallittuja suurimpia nousuja on käytetty linjan tasapunnituksessa. Näin ollen ja kun paikka täältä otettavia, noin 90,000 kuutiometriksi arvioituja ainemääriä varten on osotettava, on luonnollisinta, että nämä käytetään rautatien eteläosaa varten tarvittavan penkereen muodostamiseen ja niinmuodoin koko linja pannaan yhtäaikaa rakenteille.

Koko ratarakennuksesta on näillä edellytyksillä laskettu olevan kustannuksia 90,000 markkaa, lukuunottamatta tarpellisia kiskoja ja vaihteita, mitkä saataneen maksettua valtionrautateiltä. Ja käsittäisi rakennustyö, paitsi edellä kerrottuja leikkaus- ja täytetöitä, tukimuurien sijoittamisen leikkaukseen rautatielinjaa kumpaiseltakin puolelta rajoittavain katujen tukemiseksi, erinäisten rumpujen teettämisen sekä ylimenosillan radan poikki siitä kohdasta, missä se leikkaisi Itäistä Viertotietä. Sitä vastoin ei kustannusarvioon ole merkitty muita kaupunginasemakaavaan otettuja katusiltoja.

Puheena olevista tukimuureista, jotka aiheuttavat kustannuksia 225,000 markkaa, on mainittava, että ne voitaisiin kokonaan välttää ja niiden sijasta käyttää tavallisia kaltaita, jos rataa varten olisi käytettävänä enemmän tilaa kuin kaupunginasemakaavassa nyt on sille varattu ja siten vastaista tonttialaa saatu lisätyksi noin 15,400 neliometriä.

Lopuksi on huomattava, että mainittu rautatielinja olisi koskettava erinäisiä kaupungille kuuluvia, pitemmäksi ajaksi vuokralle annettuja maa-alueita ja kalavesiä sekä myös kohta Sörnäisten niemekkeen pohjoispuolella valtiolle kuuluvan kuritus-huonealueen rantakaistaletta. Ennenkuin siis radan rakennustyöhön ryhdytään, olisi asianomaisten vuokramiesten ja maanomistajain kanssa tehtävä sellainen, edeltäpäin toimitettuun katselmukseen ja arvioon perustuva sopimus, mikä tekisi mahdolliseksi radan rakentamisen ehdotetun suunnan mukaisesti. Sen ohella ja kun valtionrautateiden suoritettavat kustannukset raidetarpeista ja vaihteista nousisivat niin huomattavan määrään kuin 102,350 markkaan, lienee Rautatiehallituksen hyväksyminen ehdotukselle hankittava, ennenkuin radan rakennustyön suorittamisesta päätös tehdään.

Mitä lopuksi tulee siihen lokaviemäriverkkoon, mikä tarvitaan koko nyt puheena olevan alueen kuivattamiseksi, saa Konttori ilmoittaa, ettei sitä varten käy tekeminen mitään yleisehdotusta eikä likimääräisiä kustannusarvioitakaan, ennenkuin rakennettaviksi ajottujen alojen yksityiskohtainen jaotus on toimitettu.

Sen nojalla mitä edellä on lausuttu, on Konttorilla niinmuodoin ainoastaan ehdotettavana:

että, jos ehdotus rautatien rakentamisesta Sörnäisten ja Oulunkylän välille hyväksytään, tarpeellinen määräraha ratarakennusta varten myönnetään ja osotetaan maksettavaksi kahden, korkeintaan kolmen vuoden kuluessa;

että olisi ratkaistava, onko sanottu rata siltä osalta, mikä on oleva leikkauksessa, rajoitettava tukimuureilla vai voidaanko myöntää tilaa tavallisten kaltaiden laittamiseen;

että ennen radan rakennustyön alkamista sopimus maan y. m. luovuttamisesta rautatien tarpeisiin tehdään niiden vuokramiesten ja maanomistajain kanssa, joiden tiluksia rakennustyö on koskettava; sekä

että Rautatiehallitukselle esitetään anomus että raidetarpeita ja vaihteita, arviolta 102,350 markan arvosta, saataisiin valtionrautateiden varastoista antaa puheena olevaa ratarakennusta varten.

Läheteasiakirjat ja kustannusarvio myötäliitetään.

G. Idström.

Liite III.

Kustannusarvio 1,524 metrin raidelevyydellä varustettua, Sörnäisistä pitkin Vanhankaupunginlahden rantaa Oulunkylän asemalle kulkevaa rautatietä varten.

Radan pituus 5,6 km.

Pengerrys.

Louhintatyöt.

12,000 m ³ kalliota radanleikkauksista à 7: — . . .	84,000: —	84,000: —
	<u>Siirros</u>	<u>84,000: —</u>

Siirros 84,000:—

Maankaivaustyöt.

78,000 m ³ maanleikkausta à 1:50	117,000:—	
192,000 „ pengermän täytettä, siitä		
100,000 „ leikkausta à 0:20	20,000:—	
92,000 „ varatäytepaikasta à 2:—	184,000:—	321,000:—

Maan ja ratapengermän lujittaminen.

15,000 m ³ tukimuuria leikkauksiin à 15:—	225,000:—	
10,800 „ pengermän ulkoreunan kiveystä Van- hankaupunginlahden puoleisella sivulla à 2:—	21,600:—	<u>246,600:—</u> 651,600:—

Rummut ja sillat.

6 katettua rumpua.

900 m ³ perustan kaivausta à 1:20	1,080:—	
600 „ sora-alustaa à 2:—	1,200:—	
600 „ kylmää muuria kiilatusta kivistä à 15:—	9,000:—	<u>11,280:—</u>

Päälysrakennus.

Raiteen pituus 5,6 km.

16,800 m ³ pengersoraa vedätettävä à 2:50	42,000:—	
8,400 kpl. 2,5 m. pitkää ratapölkkyä à 3:—	25,200:—	
5,600 p. m. valmista raidetta laskettava à 3:—	16,800:—	
1 vaihde asetettava à 350:—	350:—	<u>84,350:—</u>

Aitaukset ja tiet.

Viertotien ylimeno.

1,100 m ³ tukimuuria à 15:—	16,500:—	
6,500 „ täytettä à 2:—	13,000:—	
360 „ kylmää muuria hakatuin liitoksiin à 35:—	12,600:—	
80 „ betoniholvien à 50:—	4,000:—	
3,000 „ tasoitettava ja sorastettava à 1:50	4,500:—	<u>50,600:—</u>

Siirros — — 797,830:—

**Kustannukset Kuntähden lahden täytteelle rakennettavasta 1,3 km pitkstä
sivuutusraiteesta.**

	Siirros	
3,900 m ³ pengersoraa vedätettävä à 2: 50	9,750:—	
1,950 kpl. 2,5 m. pitkää ratapölkkyä à 3:—	5,850:—	
1,300 p. m. raidetta laskettava à 3:—	3,900:—	
4 vaihdetta asetettava à 350:—	1,400:—	20,900:—

Talorakennukset.

1 yksinkertainen vahtitupa	7,000:—	
	825,730:—	
Noin 10 % lisää työnjohdosta y. m.	82,270:—	
	Yhteensä Smk 908,000:—	

Valtionrautateiden kustannukset.

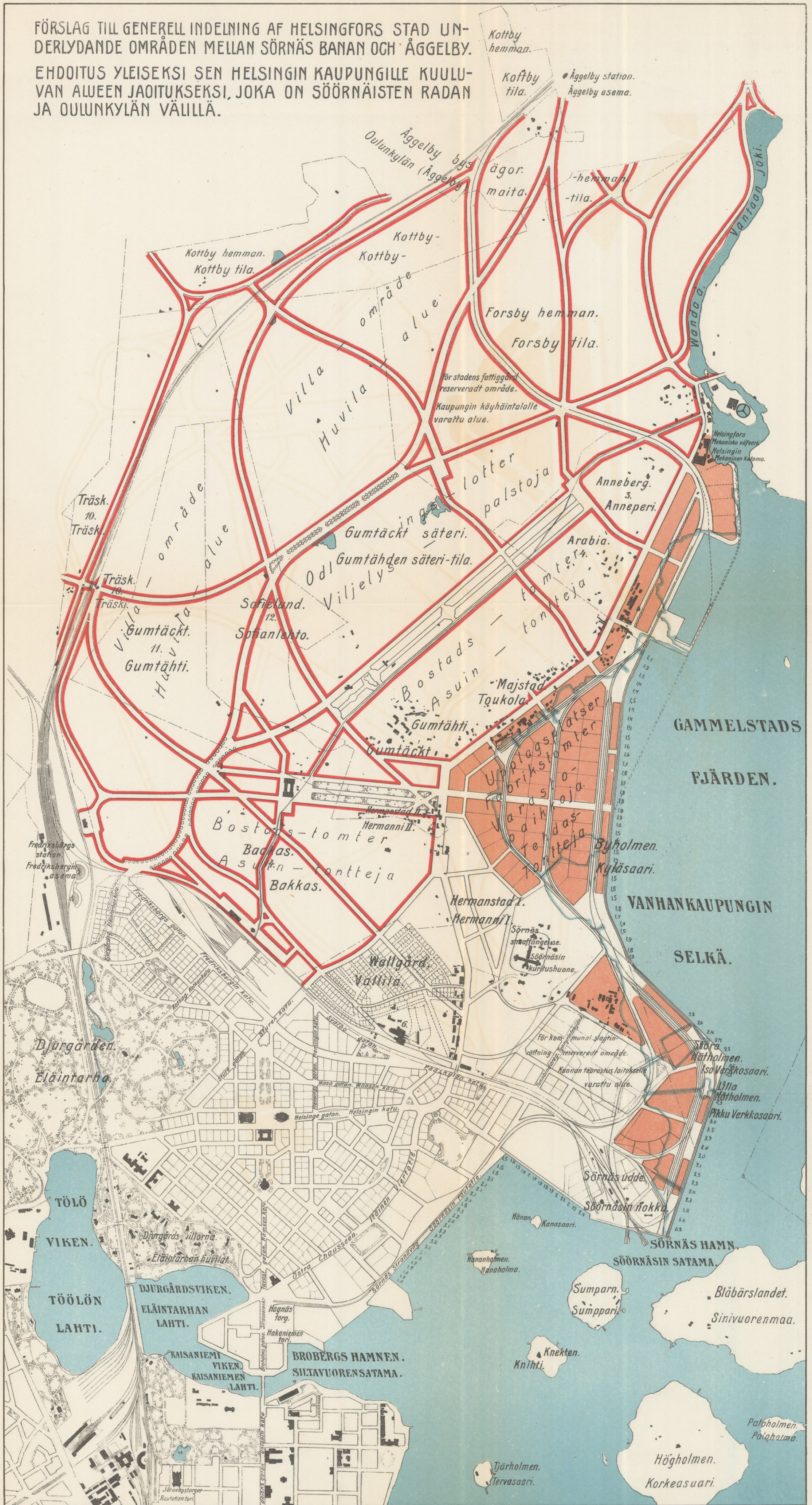
6,900 p. m. raidetta tarpeineen à 14:—	96,600:—	
5 vaihdetta à 1,150:—	5,750:—	
	Yhteensä Smk 102,350:—	

Helsingin kaupungin Rakennuskonttorissa, lokakuun 15 päivänä 1909.

Tycho Öller.

FÖRSLAG TILL GENERELL INDELNING AF HELSINGFORS STAD UNDERLYDANDE OMRÅDEN MELLAN SÖRNÄS BANAN OCH ÅGGELBY.

EHDOTUS YLEISEKSI SEN HELSINGIN KAUPUNGILLE KUULUVAN ALUEEN JAOTUKSEKSI, JOKA ON SÖÖRNÄISTEN RADAN JA OULUNKYLÄN VÄUILLÄ.

Ehdotus kuudennessa kaupunginosassa olevalle Helsinginniemen huvila-alueelle voimassa olevan, heinäkuun 5 päivänä 1908 annetun rakennusjärjestyksen määräysten muuttamiseksi.

Helsingin

RAHATOIMIKAMARI

Toukokuun 6 p:nä 1910.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 247.

Rahatoimikamarille osotetussa kirjelmässä marraskuun 15 päivältä 1910 huomautti kaupungin rakennustarkastaja, arkkitehti Mauritz Gripenberg, että heinäkuun 15 päivänä 1908 annettu rakennusjärjestys sille 6:n kaupunginosan alueelle, jota rajoittavat Laivurin-, Tehtaan-, Perämiehen- ja Hernesaarenkatu sekä Speranskintie, oli syntynyt siinä tarkoituksessa että tähän kaupunginosaan saataisiin hauskannäköisiä huvilatyyllisiä rakennuksia, toisin sanoin jotta meren rannalle saataisiin huvilakaupunki, johon yksityiset voisivat verraten halvalla rakennuttaa itselleen hupaisia, enintään kahden perheen asuttavia yksityistaloja tarvitsematta pyrkiä asumaan kaupungin alueen ulkopuolelle välttääkseen kaupungin muissa osissa olevia suuria vuokratasarmeja. Tätä silmällä pitäen on tämä kaupunginosa erittäin huolellisesti suunniteltu, niin että siitä, oikein rakennettuna, vastaisuudessa voisi tulla kaupungin kaunistus. Mutta heinäkuun 15 päivänä 1908 annettu rakennusjärjestys osin epäselvine ja osin ristiriitaisine määräyksineen tekee tyhjäksi kaiken sen huolellisen työn, mikä on kaupungin asemakaavaan pantu. Toinen nelikerroksinen vuokratasarmi toisensa jälkeen kohooa tällä huvila-alueella, huomauttaa rakennustarkastaja, rakennusten katselmusmiesten, Maistraatin tai Kuvernöörin voimatta estää tätä turmelustyötä, joka on pilaava tämän kaupunginosaan niinkuin jo on laita Huvila- ja Kapteeninkadun varrella olevien korttelien. Talot, vuokratasarmit, rakennetaan „huvila-alueella“ voimassa olevan rakennusjärjestyksen määräysten mukaisesti, vaikka tämä kaupunginosa epäilemättä on ajottu yksinomaan huviloita varten.

Kun kaupungilla täytyy katsoa olevan täysi oikeus myydä omistamaansa maata ja tontteja yksityishenkilöille niillä ehdoilla, mitkä kaupunki itse asettaa, kysyy rakennustarkastaja, eikö tarkoitustaan vastaamattoman rakennusjärjestyksen johdosta syntyneitä epäkohtia kävisi poistaminen tai tuntuvalta osalta vähentäminen paneamalla erityisiä määräyksiä kaupakirjoihin. Sellaista menetelyä olisi pidettävä väli-

aikaisena toimeenpiteenä sinä aikana, kun kaupungin yleinen rakennusjärjestys on uudestalaadittavana ja tarkastettavana. Huomauttaen niitä miltei voittamattomia esteitä, joita piirustusten tarkastuksessa syntyy, esittää rakennustarkastaja, että Rahatoimikamari vastedes myydessään mainitun kuudennen kaupunginosan tontteja panisi kauppakirjaan ehdoksi että:

1:ksi asuintalo saa sisältää enintään kaksi keittiöllä tai helli-uunilla varustettua huoneistoa, s. o. olla enintään kahden perheen asuttava. — Kuitenkin saatakoon niiden lisäksi laittaa huone ja keittiö talonmiehelle;

2:ksi asuintalo saatakoon muulla kuin kovasti viettävällä maalla rakentaa korkeintaan kolmikerroksinen, kellarikerros ja ullakkokerros lukuun otettuina, ja pitää sellaisen talon ehdottomasti olla huvilan luontoinen. — Kovasti viettävällä maalla tarkoitetaan kaltevuutta 1 : 8 ;

3:ksi kaikki fasaadit pitää, ennenkuin piirustukset jätetään hyväksyttäväiksi, olla tarkastetut valiokunnassa, johon kuuluvat kaupunginarkkitehti, kaupunginasemakaava-arkkitehti, rakennustarkastaja sekä yksi Rahatoimikamarin jäsen, sekä olla tämän valiokunnan puoltamat.

Kun Rahatoimikamari havaitsi rakennustarkastajan nostaman kysymyksen olevan sitä laatua ja merkitystä, että tähän kuuluvista seikoista olisi saatava täydellinen selvitys, asetti Kamari komitean, johon valittiin kaupungininsinööri, kaupungingeodeetti, kaupunginasemakaava-arkkitehti sekä rakennustarkastaja, käsittelemään kysymystä edellä mainitun rakennusjärjestyksen erinäisten pykäläin tarkastamisesta, joka komitea onkin kirjelmässä helmikuun 18 päiväältä tänä vuonna (Liite I) antanut lausunnon ja ehdotuksen asiasta. Kun mainitussa komiteassa kuitenkin ilmeni eri mieliä, kaupungingeodeetti Lille kun puolestaan oli vastustanut rakennusjärjestyksen määräysten muuttamista rakennustarkastajan ehdottamaan suuntaan, on Rahatoimikamari, ennen päätöksen tekemistä, pyytänyt kaupunginasemakaavatoimikunnalta ja Terveystaloutakunnalta lausuntoa asiasta. Kirjelmässä viimeksi kulu- neen huhtikuun 26 päiväältä huomauttaa Kaupunginasemakaavatoimikunta, että komitean enemmistön tekemillä muutosehdotuksilla osin on tarkoituksena selvittää niitä rakennusjärjestyksen määräyksiä, jotka jo saadun kokemuksen nojalla ovat osottaneet aiheuttavan erilaista tulkintaa, osin tarkistaa rakennusten korkeusmittoja koskevia määräyksiä jotta puheena olevan kaupunginosan luonne pysyisi tälle alueelle voimassa olevan rakennusjärjestyksen hengen mukaisena ja poistaa mahdollisuudet sellaiseen tämän rakennusjärjestyksen kiertämiseen, jommoista jo on tapahtunut ja

joista on ollut seurauksena verraten suurten vuokrakasarmien syntyminen tälle alueelle. Tämän johdosta ja kun Toimikunta katsoo niiden syiden, joita insinööri Lille esittää komitean mietintöön liitettyssä vastalauseessaan, enemmän tarkoittavan vastaisten tontinomistajain taloudellisten etujen varteen ottamista kuin kaupunginosan huvilaluonteen säilyttämistä, puoltaa Toimikunta niitä muutoksia, joita komitean enemmistö on ehdottanut useinmainittuun rakennusjärjestykseen.

Samoinkuin Kaupunginasemakaavatoimikunta puoltaa Terveystenhoitolautakuntakin vastikään kuluneen huhtikuun 28 päivänä antamassaan lausunnossa komitean enemmistön tekemiä muutosehdotuksia sekä huomauttaa sen lisäksi, että komitean ehdotukset terveysthoidolliselta kannalta tarjoovat huomattavia etuja sekä nykyään voimassa olevan rakennusjärjestyksen että myös kaupungingeodeetin ehdottamain määräysten edellä.

Kun siis kaikki viranomaiset, jotka ovat asiasta antaneet lausunnon, ovat voineet puoltaa komitean tekemää ehdotusta, johon Rahatoimikamarikin on yksimielisesti yhtynyt, saa Kamari kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto päättäisi

asianomaiselta viranomaiselta hankkia sellaisen muutoksen kuudennessa kaupunginosassa sijaitsevalle Helsinginniemen huvila-alueelle voimassa olevan rakennusjärjestyksen 3 ja 5 pykälän muutokselle, kuin komitea on ehdottanut.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Rahatoimikamarin kirjelmän johdosta marraskuun 16 päivältä 1909 ovat allekirjoittaneet tarkastaneet heinäkuun 5 päivänä 1908 erälle kuudennen kaupunginosan tonteille vahvistetun rakennusjärjestyksen ja vertailleet sitä sanotulle kaupunginosalle vahvistettuun kaupunginasemakaavaan.

Olemme havainneet mahdottomaksi yleisillä korkeusmitoilla järjestellä niitä epäkohtia, joita voi syntyä rakennusten korkeuteen nähden. Jotta olisi todellisia takeita siitä, että mainittu kaupunginosa rakennetaan sille voimassa olevan rakennusjärjestyksen tarkoituksen mukaisesti, ei ole muuta keinoa kuin panna määrätty korkeusmitta luettuna kivijalan alareunasta ulkomuurin yläreunaan, ja saamme siihen nähden ehdottaa usein mainitun rakennusjärjestyksen 5 §:n muutettavaksi näin kuuluvaksi.

5 §.

Asuinrakennuksen suurin luvallinen korkeus on 9,5 metriä luettuna siitä maasta, jolla rakennus on, ulkomuurin yläreunaan. Katonharjan saa sijoittaa enintään 6 metriä ylemmäksi sanottua korkeutta.

Kaltevalla maalla otetaan keskikorkeus.

Asuinrakennuksessa ei saa olla enempää kuin 3 kerrosta. Kellari ja ullakko, johon tulisijalla varustettuja tai varustamattomia asuinhuoneita on laitettu, luetaan kerrokseksi.

Tämän lisäksi ja kun 3 §:n sanamuoto, niinkuin kokemus on osottanut, suo tilaisuutta väärintulkintaan, rohkenemme, sen johdosta että rakennusten asema kadun tai tien suhteen 1 §:n mukaan osotetaan erinäisillä mittauskirjoihin otetuilla määräyksillä, ehdottaa mainitun §:n muutettavaksi näin kuuluvaksi:

3 §.

Asuinrakennuksen saa tontille sijoittaa joko erilliseksi vähintään 4 metrin päähän viereisten tonttien rajoista taikka myös jonkun viereisen tontin rajalle, kuitenkin

niin, että vähintään 4 metrin levyinen tyhjä tila on jätettävä rakennuksen ja muiden viereisten tonttien välille.

Helsingissä, helmikuun 18 päivänä 1910.

Mauritz Gripenberg.

G. Idström.

Bertel Jung.

Valiokunnan jäsen, insinööri W. O. Lille, joka ei voi yhtyä edellä esitettyihin ehdotuksiin, antaa asiasta eri lausunnon.

Liite II.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Rahatoimikamarille ovat herrat Idström, Jung ja Gripenberg valittuina komitean jäseninä ehdottaneet erinäisiä muutoksia eräälle 6:nnen kaupunginosan alueelle heinäkuun 5 päivänä 1908 vahvistettuun rakennusjärjestykseen. Kun allekirjoittaneella, vaikka olinkin siihen määrätty, muiden tehtävien tähden ei ollut tilaisuutta ottaa osaa mainittuihin herrojen neuvotteluihin ja kun en puolestani myöskään voi hyväksyä heidän ehdottamiaan muutoksia, pyydän kunnioittaen vastalauseen muodossa esittää asiassa seuraavaa:

Vaikka komitean, mikäli minä muistan, oli ehdotettava kaikille mainitussa kaupunginosassa sijaitseville, vielä myymättömille tonteille teetettävien rakennusten korkeus, ehdottavat mainitut herrat siinä tarkoituksessa yleistä määräystä, että alueen kaikkien uutisrakennusten korkeudeksi määrättäisiin 9,5 + 6 metriä, luettuna „kivijalan tasosta“, siihen katsomatta miten tämä taso suhtautuu viereisiin katuihin taikka rajakkaisiin tonttitasoihin. Kun tästä ehdotuksesta mielestäni on se haitta, että naapurien „korotetut“ rakennusyritykset voivat tuntuvasti huonontaa eri tonttien rakennusten ilma- ja valoisuusoloja, saa allekirjoittanut osaltaan suosittaa sitä Rahatoimikamarin evättäväksi ja samalla ehdottaa, että rakennusjärjestys tässä kohdin pysytettäisiin ennallaan ja rakennusten korkeudet määrättäisiin kaupungin arvio-

miesten tähän asti noudattamien periaatteiden mukaan siten, että jokaisen uutisrakennuksen korkeus määrätään ympäröivien katujen mukaan, ja on tämä korkeus tähän asti määrätty 15,5 metriksi, luettuna tonttiin sattuvain katujen keskikorkeudesta, paitsi niillä tonteilla, missä kadunkorkeuksien erotus on 4 metriä tai enemmän eikä tontinomistajalla siis ole tilaisuutta uutisrakennukseensa sijoittaa kahta asuinkerrosta ylempänä sijaitsevan kadun yläpuolelle ja joilla tonteilla rakennusten korkeus on määrätty 13,5 metriksi tämän kadun yläpuolella.

Mitä tulee herrain komitean jäsenten 5 §:än ehdottamaan lisäykseen, jonka mukaan kerroksia tämän kaupunginosan rakennuksissa olisi oleva kolme, pidän minä sellaista määräystä turhana ja tämän alueen rakennusyrityksiä tarpeettomasti rajoittavana ja kalliimmaksi tekevänä. Kun kerran rakennusten ulkopuolinen koko ja korkeus on määrätty, olkoon rakennuttajan asia montako kerrosta hän saa uutisrakennukseensa mahtumaan, kunhan vaan rakennusjärjestyksen vaatimukset huoneitten korkeuteen ja valaistukseen nähden täytetään ja rakennus muutoin saa sellaisen muodon, jonka ammattiviranomaiset voivat hyväksyä.

Herrain komitean jäsenten 3 §:än ehdottama muutos helpottaisi Laivurinkadun tonttien 4 ja 6 sekä Speranskyntien tonttien 17 ja 19 rakentamista. Kun nämä tontit jo on myyty yksityisille, ei sellaisen muutoksen enää tarvitse tulla kysymykseen.

Helsingissä, maaliskuun 21 päivänä 1910.

W. O. Lille.

Esitys, joka koskee omistusoikeutta ent. Suomen kaartinpataljoonan kasarmialueeseen sekä kaartinmaneesin ja garnisoonisairaalan tontteihin.

Helsingin

RAHATOIMIKAMARI.

Maaliskuun 24 p:nä 1910.

N:o 192.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Niinkuin myötäliitetystä entisen Suomen kaartinpataljoonan kasarmialueen sekä kaartinmaneesin ja garnisoonisairaalan tonttien omistusoikeutta koskevasta promemoriasta tarkemmin käy selville, on mainittu asia nyttemmin tullut päiväjärjestykseen ja otetaan aivan kohdakkoin käsiteltäväksi Keisarillisessa Senaatissa. Tähän nähden on Rahatoimikamari katsonut pitävänsä Kaupunginvaltuustolle ehdottaa ryhdyttäväksi niihin toimenpiteisiin, joita asian tärkeys näyttää aiheuttuvan ja joiden kautta kaupungin oikeudet vaatimukset tulisivat saatetuiksi viranomaisten tietoon sekä kaupungille pidätetyksi oikeus saattaa, jos se syystä taikka toisesta havaitaan tarpeelliseksi, oikeudellista tietä vaatimuksensa voimaan.

Omasta puolestaan saa Rahatoimikamari, jonka mielestä esitetty selvitys on oikeudellisesti sitova, Kaupunginvaltuustolle kunnioittaen ehdottaa, että Valtuusto kirjelmässä Keisarilliselle Senaatille kaupunginviranomaisten mielipiteenä tässä asiassa lausuisi:

että ne Helsingin lahjoitettuun kaupunginmaahan kuuluvat alueet, joille entisen kaartinpataljoonan kasarmiryhmä, kaartinmaneesi ja garnisoonisairaalan rakennukset ovat rakennetut, ovat aikanaan määrättyssä tarkoituksessa luovutetut Suomen valtiovaraston käytettäväksi, mutta

että Helsingin kaupunki ei ole luopunut omistusoikeudestaan mainittuihin tontteihin, joiden sentähden edelleen täytyy katsoa kuuluvan kaupungille.

Jos Kaupunginvaltuusto hyväksyy tämän lausunnon, ilmoittanee Valtuusto, pidät-
täen Helsingin kaupungille omistusoikeuden useimmainittuihin alueihin, kaupungin olevan
halukas

*ryhtymään neuvotteluihin valtiovaraston kanssa sopimuksen ai-
kaansaamiseksi edellä mainitun oikeussuhteen synnyttämässä asiassa.*

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Promemoria, joka koskee omistusoikeutta ent. Suomen kaartinpataljoonan kasarmialueeseen sekä kaartinmaneesin ja garnisoonisairaalan tontteihin.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Valtiovarainvaliokunnan 1907 vuoden valtiopäivillä antamassa mietinnössä valtio-Asian esihistorian tilaa koskevasta kertomuksesta huomautti valiokunta, että Venäjän sotalaitoksen ^{torian ja teh-}väliaikaisesti käytettäviksi annetuista suomalaisista kasarmeista olisi maksettava Suomen ^{tävän laatu.} valtiovarastolle kohtuullinen vuokrat korvaus, pääasiallisesti siitä syystä ettei valtiovaraston omistusoikeus näihin kasarmeihin väliaikana joutuisi unohduksiin, mitä osaltaan se seikka saattoi edistää, että näiden kasarmien voimassapidon säännöllistä valvontaa ei ollut pantu Suomen viranomaisten velvollisuudeksi. Tämän mukaisesti puolsi K. Senaatti alamaisessa alistuksessa toukokuun 12 päivältä 1908 määrätyn vuokrat korvauksen vahvistamista mainituista kasarmeista maksettavaksi, ja katsottiin tätä korvausta olevan maksettava eri kasarmien ja niihin kuuluvien alueitten arvoa vastaava määrä. Mutta maaliskuun 27 päivänä 1909 asiaa alamaisesti esiteltäessä suvaitsi Keisarillinen Majesteetti Armossa määrätä, että Senaatin esitys, mikäli koski korvauksen maksamista Suomen sotaväen kiinteistöstä ja omaisuudesta, oli jätettävä huomioon ottamatta, paitsi mitä kaartinpataljoonan omaisuuteen tuli. Viitaten joulukuun 4 päivänä 1905 annettuun Armolliseen määräykseen, jonka mukaan hajoitettujen kaartinpataljoonan kaikki huoneistot, omaisuus ja kuormasto oli Suomen valtiovaroista vastedes maksettavaa asianmukaista korvausta vastaan luovutettava 22:n armeijakunnan sotajoukoille, käskettiin K. Senaatin samalla yksissä neuvoin paikkakunnan sotilasviranomaisten kanssa ryhtyä toimiin pataljoonan omaisuuden arvioimiseksi, vaarinottaen että omaisuudelle pannusta arvosta oli määräprosentti luettava vuotuiseksi korvaukseksi.

Sittemmin on suomalaisista ja venäläisistä jäsenistä kokoonpantu toimikunta arvioinut kaartinpataljoonan kiinteän omaisuuden, ja ovat tällöin toimikunnan suomalaiset jäsenet panneet omaisuudelle seuraavat arvot:

Kaartinpataljoonan kasarmiryhmä

(kortteli N:o 57, 3:s kaupunginosa, pinta-ala: 15,435,120 m²)

Tontin arvo 100 markan mukaan neliömetriltä .	Smk 1,543,512
Rakennusten arvo	» 1,761,275
<hr/>	
Kiinteistön pääoma-arvo yhteensä	Smk 3,304,787

Kaartinmaneesi

(pinta-ala: 2,405,755 m²)

Tontin arvo 80 markan mukaan neliömetriltä .	Smk 192,460: 40
Rakennusten arvo	» 295,243: —
<hr/>	
Yhteensä	Smk 487,703: 40

Garnisoonisairaala

(kortteli N:o 78, 4:s kaupunginosa, pinta-ala: 9,511,957 m²)

Tontin arvo 70 markan mukaan neliömetriltä	Smk 665,837: 13
Rakennusten arvo	» 443,051: —
<hr/>	
Kiinteistön pääoma-arvo yhteensä	Smk 1,108,888: 13

Tonttien arvioiminen, johon nähden toimikunnan kaikki jäsenet olivat yksimielisiä, lienee toimitettu kaupungin Rakennuskonttorin kanssa neuvoteltua, ja tehdyn arvion täytyy katsoa vastaavan käypiä ykköshintoja niissä osissa kaupunkia, missä asianomaiset tontit sijaitsevat.

Sittenkun toimikunnan pöytäkirjat ja asiakirjat, joista näkyy että suomalaiset ja venäläiset jäsenet olivat rakennusten arvioon nähden olleet eri mieltä, oli annettu Yleisten rakennusten ylihallitukselle, on Ylihallitus puolestaan hyväksynyt suomalaisten jäsenten arvion ja kirjelmässä viimeksi kuluneen marraskuun 23 päivästä lähettänyt asiakirjat K. Senaatin Valtiovaraintoimituskuntaan, jonka valmistelun varassa asia nykyään on.

Asiaa Ylihallituksessa käsiteltäessä on kuitenkin epäilyksiä ilmaantunut niiden maa-alueitten omistusoikeuteen nähden, joille kaartinpataljoonan kasarmiryhmä, manee-

sirakennus ja garnisoonisairaalan rakennukset ovat rakennetut. Tämän johdosta on Ylihallitus kirjelmässä elokuun 24 päivältä 1909 Rahatoimikamarille huomauttanut, että Ylihallituksella ei ollut käytettävänä mitään asiakirjoja, jotka osottaisivat Suomen valtiovaraston lunastaneen puheena olevat tontit, sekä että ainakin maneesin tontti aivan todennäköisesti kuului Helsingin kaupungille. Tähän nähden ja kun valtiovaraston ja mahdollisesti myös kaupungin useinmainittuihin tontteihin kohdistuvan oikeuden valvomiseksi oli mitä tärkeintä saada niiden omistusoikeutta koskeva kysymys selvitetynsi, on Ylihallitus pyytänyt Rahatoimikamaria antamaan kaiken sen selvityksen, mitä tämä tärkeä asia vaatii.

Vastaukseksi tähän on Rahatoimikamari kirjelmässä Ylihallitukselle syyskuun 2 päivältä 1909 ilmoittanut ei voivansa asian silloisessa vaiheessa esittää asiakirjoihin perustavia todisteita mainittujen maa-alueitten omistusoikeuteen nähden, koska kysymyksen oikeudellinen selvitys vaati laajaperäisiä arkistotutkimuksia. Mutta kun Suomen valtiovaraston hallussa ei näyttänyt olevan asiakirjoja, joihin valtio voisi perustaa oikeusvaatimuksensa mainitussa kohden, ja siihenkin katsoen että erinäisissä samanlaatuisissa tapauksissa oli selvitetty, että Helsingin kaupungilta oli ennen kunnallishallinnon voimaansaapoa korvauksetta ja kaupunginviranomaisten suostumusta hankkimatta riistetty käyttöoikeus melkoiisiin maa-alueisiin, joiden omistusoikeus oli viime aikoihin asti jäänyt selvittämättä, mutta jotka nyttemmin on toteensaatavasti osotettu kuuluvan Helsingin kaupungille, on Rahatoimikamari kaupungin puolesta huomauttanut, että niin kauan kun omistusoikeutta kaikkiin puheena oleviin maa-alueisiin ja tontteihin täytyy pitää riitaisena ja kunnes sitova selvitys mainitussa kohden on saatu, kaupunki ei saattanut myöntää Suomen valtiovarastolle oikeutta toiselle viranomaiselle taikka yksityishenkilölle luovuttaa taikka myydä useinmainittuja tontteja, ellei kaupunki niistä saa asianmukaista korvausta. Samalla sitoutui Rahatoimikamari niin pian kuin mahdollista Ylihallitukselle antamaan kaiken selvityksen, mikä asiasta nyttemmin oli saatavissa. Tämän Rahatoimikamarin kirjelmän on Ylihallitus liittänyt edellämämainitussa arviotoimisasiassa syntyneisiin asiakirjoihin ja niiden kera lähettänyt K. Senaatin Valtiovaraintoimituskuntaan.

Sittenkun vastamainittu kirjelmä oli lähetetty, antoi Rahatoimikamari allekirjoittaneelle toimeksi hankkia kaiken saatavissa olevan selvityksen puheena olevasta asiasta sekä Kamarille antaa sen lausunnon, minkä asian valmistelu lainopilliselta kannalta vaati.

Tämän tehtävän täyttämiseksi on laajaperäisiä tutkimuksia toimitettu Valtioarkis-^{Arkistotutkimuksia.} Arkistotutkimuksia, jossa sekä tšekäläisissä Lääninhallituksen, Yleisten rakennusten ylihallituksen, Maistraatin, Rahatoimikonttorin ja Rakennuskonttorin arkistoissa, ja on minulla tässä työssä ollut onni saada käyttää Valtioarkiston amanuenssin Alb. Hästeskon asiantuntevaa apua. Näitä arkistotutkimuksia toimitettaessa on tarkastettu n. s. Uutisrakennuskomitean kertomukset, kirjeet ja asiakirjat; Lainavarain hallintotoimikunnan pöytäkirjat, kirjeet ja asiakirjat; K. Senaatin yleiset diariot ja pöytäkirjat sekä Sota-asiaintoimituskunnan diariot, kirjekonseptit ja pöytäkirjat vuosilta 1809—1882; Valtiosihteeristön diariot,

vuosilta 1810—1830; Valtioarkiston karttakokoelmat; Kenraalikuvernöörikanslian asiakirjat vuosilta 1810—1814 sekä Maistraatin diariot, pöytäkirjat ja kirjeet vuosilta 1809—1882 *).

Tehtävän nyttemmin suoritettuani saan kunnioittaen Rahatoimikamarille jättää tähän myötäliitettyssä luettelossa tarkemmin mainitut asiakirjain jäljennökset ja kartat sekä sen nojalla, mitä olen asiassa saanut selville, antaa seuraavan lausunnon:

A. Kaartinpataljoonan kasarmialue.

Vanha Helsinki käsitti 1800-luvun alussa, niinkuin tunnettua, ainoastaan nykyisen kaupungin koillisosat, nimittäin ne seudut, joita tavallisesti sanottiin Suoksi ja Kruunuhaaksi, sekä silloisen Kluuvin ja Eteläsataman välisen alueen ynnä Katajanokan. Ulkopuolelle varsinaista kaupunkia, josta tulipalo vuonna 1808 tuhosi suuren osan, syntyi vähitellen nykyisen Kasarmintorin tienoolle uusi hajanainen kaupunginosa, n. s. Uudemaan esikaupunki.

Vuonna 1812, jolloin Helsinki korotettiin maamme pääkaupungin arvoon, vahvistettiin korkeimmassa paikassa uusi asemakaava kaupungin (ynnä esikaupungin) rakentamista ja vastaista laajentamista varten. Muun muassa saatiin vuonna 1815 n. s. esikaupungin (Kasarmin)-tori valmiiksi tasoitetuksi ja puuistutuksilla varustetuksi. Vuoden 1816 vaiheilla tasoitettiin Etelämäkasiini- ja Bernhardinkadun välinen Fabianinkadun osa, ja vähää myöhemmin eli vuonna 1824 järjesteltiin ja kivettiin torin toista viertä kulkeva Kasarminkatu.

Esikaupungintorin eteläpuolella käsitti 1812 vuoden kaupunginasemakaava noin 13,115 neliömetrin laajuinen korttelin, jota idässä ja lännessä rajoittivat vastamainitut kaksi katulinjaa. Tämä kaupungille kuuluva maa oli siihen aikaan karua ja mäkiästä. Osa tätä paikkaa ja sen viereistä toria kuului 1700-luvun keskivaiheilla linnoitustarpeisiin varattuun maahan, mutta palautettiin 1757 vuoden lopulla asianomaisille vuokranhaltijoille. Vuonna 1810 näyttää korttelin eteläpuolinen osa ynnä sitä ympäröivä maa-kappale olleen Eteläsatamassa sijaitsevan viljamakasiinin alueena. Ylempänä Ullanlinnanvuoren puoleisella rinteellä oli joitakuita rappeutuneita hökkelejä, jotka aikaisemmin olivat kuuluneet kaupungin rankkurille ja jotka tasoitustöihin ryhdyttäessä poistettiin paikalta.

*) Uutisrakennuskomitean asiakirjoista, jotka ovat erittäin tärkeä lähde Helsingin kaupungin uudestaanrakentamista ja sen yhteydessä olevia oikeusoloja koskeville tutkimuksille, on tähän asti osa säilytetty Valtioarkistossa ja osa ollut hajallaan Lääninhallituksen ja Yleisten rakennusten yllähallituksen arkistossa. Suotava olisi, että koko tämä arvokas asiakirjakokoelma säilytettäisiin Valtioarkistossa sekä asianmukaisesti luelteltaisiin ja järjestettäisiin. Uutisrakennuskomitean pöytäkirjakonsepteja, jotka komitean hajottua lähetettiin viitenä nidoksena silloiseen Intendenttikonttoriin, ei tarkoista tutkimuksista huolimatta valitettavasti ole löydetty.

Vuonna 1817 valmisti n. s. Uutisrakennuskomitea eräiltä osilta muutetun luonnoksen kaupunginasemakaavaksi, jossa niinkään oli tietoja vuosina 1812—1817 toimitetuista järjestely- ja rakennustöistä sekä ehdotus erinäisten lähimmässä tulevaisuudessa teetettäväksi suunniteltujen yleisten rakennusten sijoittamiseksi. Muun muassa ehdotti Uutisrakennuskomitea edellä mainittuun Esikaupungintorin viereiseen kortteliin teetettäväksi isonlaisen rakennuksen, jossa olisi teatteri- ja juhla- sekä ravintolahuoneistoja y. m. Suunnitelma esitettiin Aleksanteri I:lle marraskuun 16 päivänä 1817 ja Hänen Majesteettinsa hyväksyikin sen. Ehdotusta teatteritalon rakennuttamisesta vastamainitulle paikalle ei kuitenkaan, niinkuin tunnettua, milloinkaan toteutettu, sillä pian sen jälkeen heräsi kysymys korttelin luovuttamisesta Suomen sotaväen kasarmirakennusten tonttipaikaksi.

Suomen pestatusta jääkärirykmentistä oli vuonna 1817 erotettu 260-miehinen komennuskunta upseerineen koulujoukoksi, joka Helsingin pataljoonan nimisenä aluksi majoitettiin Luolaisiin (Parolaan), mutta armollisen käskyn mukaan oli sijoitettava Suomen pääkaupunkiin niin pian kun sinne oli ehditty teettää tarpeelliset kasarmirakennukset. Memoriaalissa marraskuun 27 päivältä mainittua vuotta pyysi Suomen sotaväen silloinen ylitarkastaja kenraalimajuri Reuterskjöld Uutisrakennuskomiteaa ryhtymään sen suuntaiseen toimenpiteeseen, että Töölön taikka Hietalahden esikaupungissa käytettävänä olevista kortteleista luovutettaisiin riittävät tontit puheena olevia kasarmirakennuksia varten sekä samalla tietoa siitä, vaadittaisiinko näistä tonteista mitään lunastusta taikka maksua. Uutisrakennuskomitea ehdotti ensin kasarmirakennusten paikaksi korttelin Kurjen Bulevardin ja Hietalahdentorin viereltä, joka alue siihen aikaan oli luovutettu istutusmaaksi yksityisille henkilöille. Sen vahingonkorvauksen arvioimisen, mikä kohtuudella oli tuleva näiden istutusten omistajille tai vuokramiehille siitä mitä heidän siten täytyisi luovuttaa Korkean kruunun käytettäväksi, antoi komitea toimeksi n. s. Lainavarain hallintotoimikunnalle, joka kirjelmässä lokakuun 2 päivältä 1818 ilmoitti arvioimisen toimitetuksi sekä samalla ehdotti että Korkean kruunun olisi kasarmirakennuksia varten käytettävästä kaupungin maasta suoritettava lunastus.

Piirustukset viimeksi mainitulle paikalle teetettäviä kasarmirakennuksia varten oli Uutisrakennuskomitean arkkitehti, intendentti Engel jo valmistanut ja oli ne lähetetty armollisesti vahvistettaviksi, kun asia aivan arvaamatta sai toisen ratkaisun.

Hietalahden istutusten haltijat, jotka eivät tyytyneet Lainavarain hallintotoimikunnan arvioon, olivat Uutisrakennuskomitealle valittaneet toimikunnan päätöksestä. Ennenkuin komitea oli ehtinyt käsitellä tämän asian ja lähettää rakennusten sijoitusta koskevan lopullisen ehdotuksen, tuli asia neuvottelujen alaiseksi silloisen ministerivaltiosihteerin, vapaaherra Rehbinderin, joka vuoden 1818 lopulla matkallaan Turusta kävi Helsingissä, sekä kenraalimajuri Reuterskjöldin ja Uutisrakennuskomitean puheenjohtajan Ehrenströmin kesken. Tässä neuvottelussa teki vapaaherra Rehbinder erinäisiä muistutuksia sitä vastaan, että kasarmit sijoitettaisiin Hietalahden esikaupunkiin. Hänen Ylhäisyytensä mielestä paikka oli liian etäällä varsinaisesta kaupungista, minkätähden

suunnitellut kasarmit, sen sijaan että olisivat kaunistuksena kaupungille, menisivät vuosikausiksi ja kunnes välillä sijaitsevat seudut tulisivat rakennetuiksi Helsingiltä miltä ei hukkaan.

Ranskankielisessä memoriaalissa joulukuun 4 päivältä 1818 silloiselle kenraalikuvernöörille kreivi Steinheilille huomautti Ehrenström, että hänkin puolestaan oli täysin vakuutettu vapaaherra Rehbinderin esittämään näkökohtain pätevydestä, ja oli kenraalimajuri Reuterskjöldkin niihin yhtynyt. Ehrenström sentähden ehdotti, että kasarmirakennukset teetettäisiin Esikaupungintorin eteläpuolella sijaitsevaan kortteliin, mihin teatteritalo oli aikaisemmin suunniteltu rakennettavaksi. Etuna tästä sijoituksesta mainitaan memoriaalissa m. m., että jalotyyllisen, suurisuuntaisen rakennuksen teettäminen tähän osaan kaupunkia olisi omansa tätä kaupunginosaa kaunistamaan, että kasarmit tänne sijoitettuna paremmin kuin syrjäisellä paikalla voisivat tyydyttää sotilaallisia vaatimuksia sekä että kustannukset tässä tapauksessa vähenisivät säästämällä ne 7—8,000 ruplaa, mitkä tarvittaisiin Hietalahden alueen lunastamiseen, sillä — sanotaan memoriaalissa „*ce terrain ci, appartenant déjà à la Couronne, ne coûte rien*“. Kun kuitenkin puheena oleva alue armollisimmasti vahvistetun rakennussuunnitelman mukaan oli määrätty teatterin paikaksi, pyysi Ehrenström memoriaalissaan lopuksi, että kenraalikuvernööri hankkisi Keisarillisen Majesteetin määräyksen asiasta, sekä lausuu käsityksensä, että kasarmirakennukset, jotka olisi joutuisasti rakennettava hyödyksi koko maallemme, olisi asetettava etusijaan ennen teatteria, joka todennäköisesti ei tulisi lähimmässä tulevaisuudessa rakennettavaksi ja jolle voitaisiin kaupungin keskustasta osottaa toinen yhtä sovelias paikka.

Suomen sotilaskasarmien sijoitusta koskeva kysymys ratkaistiin pian sen jälkeen korkeimmassa paikassa Ehrenströmin ehdotuksen mukaisesti. Uutisrakennuskomitealle osotetussa kirjelmässä helmikuun 27 päivältä 1819 ilmoitti kenraalikuvernööri komitealle noudatettavaksi että, niinkuin ministerivaltiosihteeri Rehbinderin kenraalikuvernöörille lähettämästä kirjelmästä tammikuun 30 päivältä samaa vuotta kävi selville, *Keisarillinen Majesteetti oli suvainnut Armossa sallia, että Helsinkiin määrättyt kasarmirakennukset yhtä Suomen armeijan pataljoona varten saadaan rakentaa sille paikalle, joka käsittää Esikaupungintorin eteläpuolen sekä että kaupungin teatterille, joka, mikäli ennen oli vahvistettu, olisi ollut rakennettava mainittuun kortteliin, on valittava toinen sovelias paikka.*

Engelin valmistamat kasarmiryhmän uudet piirustukset saivat osakseen Aleksanteri I:n erityisen suosion ja huomion. Eritoten kuuluu Hänen Majesteettinsa täällä käydessään vuonna 1819 lausuneen armollisen mielihyvänsä torinpuoleisen upseerirakennuksen fasaadipiirustuksen johdosta. Armollisessa käskykirjeessä kenraalikuvernöörille helmikuun 27 päivältä samaa vuotta hyväksyi Hänen Majesteettinsa kasarmirakennusten kustannusarvion sekä määräsi menot tähän tarkoitukseen suoritettavaksi Suomen Sotilasrahaston säästövaroista. Aluksi oli upseerirakennus ja Fabianinkadun puoleinen itäinen sotilaskasarmi rakennettava, ja tähän tarpeelliset määrärahat annettiin Uutisrakennuskomitean käytettäväksi.

Rakennustyöt alkoivat vuonna 1819 ja niitä jatkettiin komitean silmälläpidon alaisina keskeytymättä seuraavat kuusi vuotta. Vuonna 1825 valmistuivat upseerirakennus ja Fabianinkadun puoleinen sotilaskasarmi sekä isonlainen ulkokuonerakennus, mitkä luovutettiin, sittenkun asianmukainen katselmus oli toimitettu kaupungin ja sotilasviraston asiamiesten läsnäollessa. Jo tammikuun 5 päivänä mainittuna vuonna oli Helsingin pataljoona kuitenkin ottanut kasarmit haltuunsa. Tämä sotaväenosasto, joka vuonna 1827 sai nimekseen Suomen opetustarkk'ampujapataljoona, on niinkuin tunnettua, Henkivartiövän Suomen tarkk'ampujapataljoonan alkuna, jolla kasarmiryhmä oli hallussaan siihen asti, kun pataljoona kaikkein korkeimmasta käskystä vuonna 1905 lakkautettiin *).

Nykyinen kasarmikortteli käsittää tuntuvasti laajemman alan kuin Uutisrakennuskomitean valmistamassa Helsingin asemakartassa vuodelta 1820 on kasarmintontiksi luovutettu. Jo 1820-luvun loppupuolella oli nimittäin sotalaitos ottanut haltuunsa kasarmintontin takana sijaitsevan ja tähän aikaan kaupunginjaoituksen ulkopuolella olevan, kasarmintontin etelärajan ja nykyisen maneesintontin välisen alueen, jota tämän aikaisissa asiakirjoissa sanotaan Suomen opetuspataljoonan kasarmin takapihaksi. Miten ja millä oikeudella Kaartinpataljoona on saanut tämän takapihan, johon jo ennen vuotta 1836 oli rakennettu erinäisiä ulkokuoneita eli talousrakennuksia, ei ole voitu saada luotettavasti selville. Kun tutkittaessa ei K. Senaatin diarioista eikä Maistraatin arkistosta ole käynyt selville, että kaupungin kanssa olisi tehty sopimusta tämän alueen luovuttamisesta, saanee pitää todennäköisenä, että sotilaslaitos oli kaupunginviranomaisia kuulematta ottanut haltuunsa tämän alueen, joka asemansa ja luontonsa vuoksi nyt puheena olevaan aikaan oli verraten vähäarvoinen kaupungille. Vuoden 1836 kaupungin asemakaavaan on tämä takapiha merkitty kuuluvaksi kasarmialueeseen, mutta takapihan rajat asemakaavassa eivät vielä selvästi osota, onko tämä takapiha jo silloin otettu kaupungin jaoitettuun alueeseen vai eikö. Myöhemmissä kaupungin asemakaavoissa on tämä alue kokonaan yhdistettynä kasarmikortteliin **).

* * *

Nyt käsiteltävään oikeuskysymysten arvostelemiseksi on mielenkiintoista ottaa tarkemmin selville, miten kaupunginmaan luovuttamisessa yleiseen tarpeeseen on menetelty

*) Kasarminkadun puoleinen sotilaskasarmi rakennettiin 1840-luvun alkupuolella, muut nykyiset talousrakennukset ja viimeksi mainitun kadun vierellä oleva alipäällystön kasarmi ovat myöhemmältä ajalta.

**) Arkistotutkimuksia toimitettaessa on tavattu vuodelta 1828 silloisen kenraalikuvernöörin Zakrevskyn, maaherranviraston ja kaupunginviranomaisten välinen kirjeenvaihto, joka koskee kysymystä kasarmialueen takana olevan harjoituskentän luovuttamisesta opetuspataljoonalle. Oli likellä tarjona olettamus, että tällä tarkoitettiin juuri vastamainittua takapihaa, mutta tarkemmat tutkimukset ovat osottaneet, että kysymys ei koskenut takapihaa, vaan Fabianinkadun toisella puolella olevaa aluetta, joka nykyään on Normaalilyseon tonttina. Kysymys tämän viimeksi mainitun tontin hallintaoikeudesta ei kuitenkaan kuulune tämän selvityksen yhteyteen, vaan on otettava erikseen käsiteltäväksi.

vanhempina aikoina, jolloin pakkoluovutussäännöstö vielä oli meidän lainsäädännössämme tuntematon, sekä eritoten siihen aikaan, jolloin Helsingin kaupunki uudestaan rakennettiin.

Ruotsin vallan aikana katsoi valtio olevansa oikeutettu varsin laajaperäisesti käyttämään kaupungin maata ja aluetta, kun jokin valtakuntaa hyödyttävä tarkoitus sitä vaati. Jos maa sijaitisi syrjässä ja oli vähäarvoinen kaupungille, anastettiin se muita mutkitta, mutta muussa tapauksessa neuvoteltiin Maistraatin kanssa, joka silloin niin hyvin kuin voi koetti valvoa kaupungin etuja ja säilyttää sen oikeutta. Viime kädessä kuitenkin hallitus oli se, joka milloin minkin verran kiinnittäen huomiota Maistraatin toivomuksiin ja ehdotuksiin määräsi, mitkä alueet oli luovutettava ja millä ehdoilla. Tavallisesti ei kruunu täten hankkinut täyttä omistusoikeutta ottamaansa kaupunginmaahan, vaan ainoastaan hallintaoikeuden käyttääkseen sitä johonkin ilmoitettuun tarkoitukseen. Näin oli esimerkiksi laita niiden laajojen Ullanlinnassa, Siltavuorella ja muissa osissa kaupunkia sijaitsevain alueitten, jotka 1700-luvulla luovutettiin silloin Helsingin kaupungin ympärille ajottua linnoituslaitosta varten. Nämä alueet palautuivat sittemmin, kun kruunu lakkasi niitä mainittuun tarkoitukseen tarvitsemasta, kaupungin käytettäväksi ja saivat jälleen lahjoitetun maan luonnon, mikä niillä alkuaan oli ollut *).

Kun Helsingin kaupunki sodan ja tulipalon aikaansaamain vaurioitten jälkeen vuonna 1808 ei kyennyt omin voiminsa kohottautumaan, anoi Maistraatti Hallitsijalta apua, ja samaa tarkoittavan anomuksen teki kaupungin edustaja Porvoon valtiopäivillä. Tämä anomus ei jäänytkaan huomioon ottamatta. Päätettiin rakennuttaa kaupunki uuden ja laajemman asemakaavan mukaan, apurahoja myönnettiin tulipalon johdosta vahinkoa kärsineille ja melkoisia rahamääriä annettiin edullisilla ehdoilla lainaksi tontinjärjestelytöitten helpottamiseksi, muuttokustannusten suorittamiseksi sekä yleisten rakennusten teettämiseksi maan vastaiseen pääkaupunkiin. Lähin huolenpito kaupungin rakennuttamisesta vahvistetun suunnitelman mukaan annettiin kenraalikuvernöörin ja maaherran ylivalvonnan alaisena toimivalle *Keisarillinen Uutisrakennuskomitea* nimiselle viranomaiselle. Tämän komitean puheenjohtajaksi määrättiin todellinen valtioneuvos, sittemmin senaattori J. A. Ehrenström, joka monet vuodet johti komitean töitä ja erittäin etevällä tavalla täytti vaikean ja paljotoisen tehtävänsä. Komitean jäseninä olivat kaupungin oikeuspormestari sekä kolme porvariston valitsemaa jäsentä.

Uutisrakennuskomitean tehtäviin kuului m. m. paikkain ehdottaminen tarpeellisille «yleisille rakennuksille ja laitoksille» sekä piirustusten ja kustannusarvioitten teettäminen niitä varten armollisesti vahvistettaviksi. Aikaisemmin mainitussa 1817 vuoden kaupungin asemakaavassa ja Uutisrakennuskomitean vuonna 1820 valmistamassa «Helsingin kaupungin asemakartassa» onkin, selvästi käsittäen vastaisen kehityksen tarpeet, lukuisia tontteja varattu yleisille rakennuksille, vaikka ainoastaan osa näistä suunnitelmista sittemmin tuli toteutetuksi.

Uutisrakennuskomitean vallasta määrätä kaupungin maa-alueitten käyttämisestä on

*) Tätä koskeva kysymys tulee toisessa yhteydessä tarkemmin selvitettäväksi.

komitealle marraskuun 2 päivänä 1812 armollisimmasti vahvistetussa johtosäännössä seikkaperäisiä määräyksiä. Siihen nähden säädetään m. m. mainitun johtosäännön 16 §:ssä, että *kaikki Kruunun käytettävänä olevat talot ja tontit on komitealle luovutettava kaupungin järjestelyn toimeen panemiseksi*, mutta että toiselta puolen näiden uhrausten korvaukseksi *komitean pitäisi käyttää kaupungin omistamaa maata saamatta siitä suorittaa mitään korvausta kaupunginrahastoon*. Sitä vastoin määrättiin johtosäännössä, että yksityisille henkilöille kuuluvat tontit, jotka Keisarillinen Majesteetti aikoi käyttää valtion rakennuksia varten *ja jotka niinmuodoin joutuvat pois kaupungin hallusta*, oli lunastettava valtion varoilla näiden tonttien todellisen arvon mukaan.

Näiden määräysten nojalla ja perustuen siihen Ruotsin vallan ajoista vallinneeseen käsitykseen että kruunu oli oikeutettu mielinmäärin käyttämään kaupungin maata yleisiin tarpeisiin, on Uutisrakennuskomitea käyttänyt erinäisiä kaupungin arvokkaimpia tontteja eri valtiotarkoitusten tyydyttämiseksi. Komitean asiakirjoja tarkastellessa todella huomaakin, että on tuskin mitään erotusta tehty valtion ja kaupungin maanomistusoikeuden välillä ja että on pidetty luonnollisena, että kaupungin maa, jota katsottiin kruununmaan luontoiseksi, oli kruunun vapaasti käytettävänä. Kaupungin maita ja tontteja käytettiin Maistraattia kuulematta taikka suomatta kaupungin vanhimmille tilaisuutta valvomaan sen oikeutta ja parasta. Nähtävästikin oltiin sitä mieltä, että kaupunginviranomaiset olivat Uutisrakennuskomitealle, jossa kaupungin oikeuspormestarella ja porvariston jäsenillä oli istunto- ja puhevalta, luovuttaneet päätäntövaltansa tähän kuuluvissa asioissa, ja todellisuudessa komitea suorittikin laajassa määrässä toimia, jotka kuuluivat kunnallishallinnon alaan.

Kaupungin oikeuden ja edun kannalta tosin tuskin lieneekään muistuttamisen aihetta mikäli koskee kaupungin maan käyttämistä suuremmoihin yleisiin rakennusyrityksiin, jotka eivät ainoastaan tyydyttäneet valtion tarkoituksia, vaan myös kunnan omaa hyvin ymmärrettävää etua. Mutta sitä vastoin täytyy jyrkästi pysyä siinä, että komitealla ei ollut laillista valtaa kaupunginviranomaisia kuulematta riistää kaupungilta omistusoikeutta mihinkään sen tonttialan osaan; sillä silloisen lainsäädännön kannan mukaan vaadittiin tähän nimenomainen sopimus kaupungin kanssa omistusoikeuden luovuttamisesta. Tonttien luovuttamisen kautta valtion ja kunnan välille syntynyt oikeussuhde lienee sentähden käsitettävä niin, että Uutisrakennuskomitea oli kaupungin puolesta ja kaupungin viranomaisten hiljaisella myönnytyksellä luovuttanut puheena olevat tontit valtiovaraston maksuttomasti käytettäväksi jokaisessa eri tapauksessa ilmoitettuun tarkoitukseen, mutta että tästä ei ole seurannut omistusoikeutta pohjaan, mikäli nimittäin nimenomaista välipuhetta taikka sopimusta kaupungin kanssa siinä kohdin ei ole näytettävissä.

* * *

Edellä olevasta käy selville, että kasarmialueen pääosa on aikanaan määrättyä tarkoitusta varten luovutettu Suomen valtiovaraston käytettäväksi, olematta Helsingin kaupunki silloin luopunut omistusoikeudestaan tonttiin. Tarkoilla arkistotutkimuksilla ja

tarkastamalla sekä Keisarillisen Senaatin että Maistraatin diariot ja pöytäkirjat luovutuksen tapahtumisesta lähtien nykyaikaan asti on sen ohella osotettu, ettei mitään väli-puhetta taikka sopimusta myöhemminkään ole kaupungin ja valtiovaraston välillä tiettävästi tehty alkuperäisen kasarmintontin omistus- taikka hallintaoikeuteen nähden. Mitä kaartinkasarmien takapihaan tulee, näyttää tämä, niinkuin edellä on huomautettu, vuoden 1825 jälkeen, jona vuonna Uutisrakennuskomitea hajoitettiin, joutuneen kaartinpataljoonan haltuun ilman että kaupunginviranomaisille edes lienee annettu tilaisuutta lausua mieltänsä tämän alueen käyttämisestä.

Mitä tulee niihin ehtoihin, joilla nyt puheena oleva alue on valtiovarastolle luovutettu, on edellä selvitetty, että kasarmintontti on Keisarillisen Majesteetin armollisen ohjeen mukaisesti luovutettu *Suomen sotaväen tarpeisiin*. Tonttia ei kuitenkaan enää käytetä siihen tarkoitukseen, jota varten se on maksutta kruunulle luovutettu, vaan pitävät sitä nyttemmin hallussaan venäläiset sotajoukot, jotka on muodostettu vastoin voimassa olevia perustuslakeja hajoitettun Suomen sotaväen sijaan. Niiden ehtojen, joilla tontti viime vuosisadan alussa luovutettiin käytettäväksi, ei sentähden voitane enää katsoa laillisesti sitovan kaupunkia. Niiden mahdollisten oikeusvaatimusten tarkempi selvittely, joita kaupunki tässä asiassa voisi taikka joita sen pitäisi saattaa voimaan, ei kuitenkaan kuulune tässä suoritettavana olevan tehtävän puitteisiin*).

B. Maneesintontti.

Arkistoissa säilytetyistä vanhemmista kartoista näkyy, että yksityisiä kruunulle kuuluvia rakennuksia oli 1800-luvun alussa Ullanlinnan vuoren pohjoisrinteellä. Eteläsatamassa, nykyisen katetun tavaravajan läheisyydessä olivat n. s. Ullanlinnan kasarmit, jotka vielä muutaman vuoden rauhanteon jälkeen olivat tänne sijoitetun venäläisen varusväen käytettävänä, mutta sittemmin poistettiin Katajanokan uusien kasarmien val-

*) Tämän yhteydessä huomautettakoon sitä korvausvaatimusta, minkä erinäiset kaupunkikunnat, jotka Suomen asevelvollisia pataljoonia asetettaessa olivat kruunulle maksutta luovuttaneet maata kasarmi- ja sairaalarakennuksia y. m. varten, muutama vuosi takaperin nostivat valtiovarastoa vastaan. Eräissä mainittuja alueita koskeissa välikirjoissa ei ollut muuta ehtoa kuin että maa luovutettiin kruunulle Suomen asevelvollisen sotaväen tarpeisiin maksutta käytettäväksi. Sittenkun Suomen armeijataark'ampujapataljoonat oli kesäkuun 29 (heinäkuun 12) päivänä 1901 annetun armollisen julistuskirjan nojalla lakkautettu, anoivat asianomaiset kaupunginviranomaiset puheena olevain maa-alueitten luovuttamista takaisin kaupungeille, mutta ilmoittivat samalla suostuvansa eräillä ehdoilla kruunulle luovuttamaan omistusoikeuden noihin alueisiin. Senaatin mielestä oli oikeuden ja kohtuuden mukaista sekä, mahdollisten riitain ja vaatimusten ehkäisemiseksi, tarkoituksen mukaista että Suomen valtiovarasto lunastaisi omistusoikeuden mainittuihin alueisiin, minkä tähden Senaatti alistui, että maa pakkolunastettaisiin Suomen valtiovaraston omaksi. Tämä alistus saikin armollisen myönnytyksen.

mistuttua. Ylempänä vuorella, Normaalilyseon talon läheisyydessä oli kolme kruununmakasiinia, jotka vuonna 1813 olivat miltei rappiutilassa ja pian sen jälkeen poistettiin Uutisrakennuskomitean toimesta. Tuonnempana idässä, nykyisen sairaalatontin pohjoisrajalla oli jo ennen vuotta 1817 pitkäkö kruununmakasiini, joka pysytettiin siinä 1870-luvun keskivaiheille, jolloin makasiini, jota Venäjän intendenttilaitos tähän aikaan käytti muonamakasiinina, purettiin ja sijaan rakennettiin nykyinen maneesi.

Uuden maneesirakennuksen synnystä on K. Senaatin ja Maistraatin asiakirjoista saatavissa seuraavia tietoja:

Niinkuin edellä mainittiin, käytti kaartinpataljoona jo ennen vuotta 1830 Unionin-, Bernhardin- ja Fabianinkadun välistä aluetta, missä ruotsalainen normaalilyseo nykyään sijaitsee. Keskivaiheilla 1830-lukua rakennettiin tämän tontin luoteiskulmaan n. s. harjoitushuone eli maneesi henkivartiöväen Suomen tarkkampungapataljoonan tarpeiksi. Muutoin käytettiin paikkaa kaartinpataljoonan halkovaraston säilytyspaikkana. Alkupuolella 1870-lukua heräsi kysymys silloin erittäin rappiutilassa olevan maneesin kuntoonpanemisesta taikka mahdollisesti kivirakennuksen teettämisestä sen sijaan, ja Senaatti sekä kenraalikuvernööri olivat vuonna 1873 periaatteellisesti yhtä mieltä jälkimäisestä vaihtoehdosta. Myöhemmin kuitenkin syntyi epäilyksiä tontin soveliaisuudesta mainittuun tarkoitukseen, minkä tähden Maistraattia kehoitettiin antamaan lausunto, eikö soveliaampaa paikkaa maneesia varten olisi osotettavissa Kampin nummelta venäläisen sotilaskasarmin läheisyydestä. Sittenkun katselmus oli paikalla toimitettu, ilmoitti yhdistetty Maistraatti kirjelmässä toukokuun 20 päivältä 1874 että kaupunginviranomaiset suostuivat tarkoitukseen luovuttamaan käyttämättä olevan alueen Kampilta, mutta kun entinen maneesin tontti tulisi kruunulle tarpeettomaksi, sittenkun uusi maneesi oli rakennettu ja sisustettu, pyysi Maistraatti, että viimeksi mainittu tontti, ellei kruunu sitä kohdakkoin tarvitsisi, palautettaisiin kaupungille niin pian kun suunniteltu maneesirakennus oli luovutettu käytettäväksi. Ehdotus maneesin sijoittamisesta Kampin nummelle sai kuitenkin erityisestä syystä jäädä sillensä.

Miltei samaan aikaan tehtiin suunnitelma että jo 1860-luvulta lähtien päättämättä ollut kysymys oman talon rakennuttamisesta normaalilyseolle ratkaistaisiin siten, että vastapäätä saksalaista kirkkoa oleva maneesintontin osa käytettäisiin koulutontiksi. Tämä ehdotus kohtasi kuitenkin jyrkkää vastustusta opettajiston taholta. Kirjelmässä lokakuun 6 päivältä 1874 huomautti koulun silloinen rehtori Alfred Kilhman tuollaisen järjestyksen haittoja ja ehdotti, että tontti jakamatta käytettäisiin normaalilyseolle aijotun talon tarpeisiin sekä että vastainen maneesirakennus sijoitettaisiin toiseen paikkaan; ja huomautettiin kirjelmässä lisäksi, että Suomen kaartin kasarmin takapihan ja suunnitellun kirurgisen klinikan välinen alue oli tarkoitukseen sopiva sekä asianomaisten saatavissa. Tämän ratkaisutavan viranomaisetkin hyväksyivät, ja K. Senaatti esitti alamaissessa kirjelmässä toukokuun 19 päivältä 1875, että Suomen sotalaitoksen kustannuksella rakennettaisiin Helsinkiin maneesi kivistä sekä ratsu- että jalkaväen harjoituksia varten. Asiaa alamaaisesti esiteltäessä suvaitsi Keisarillinen Majesteetti Armassa myöntyä tähän sekä määräsi käskykirjeessä tammikuun 31 (helmikuun 12) päivältä samana vuonna,

että tarkoitukseen tarpeellinen määräraha oli maksettava Suomen sotilasvaroista. Samalla suvaitsi Keisarillinen Majesteetti jättää kenraalikuvernöörin määrättäväksi sekä puheena olevain maneesirakennusten paikan että niiden muut yksityiskohdat. Kirjelmässä huh-tikuun 5/17 päivältä 1875 kenraalikuvernööri sitten ilmoitti Senaatille, että Hänen Ylhäisyytensä oli, hankittuaan asiasta tarpeelliset tiedot, uuden maneesin rakennutta-mista varten määrännyt henkivartioväen tarkk'ampujapataljoonan kasarmin takana sijait-sevan paikan, missä intendenttilaitoksen muonamakasini sijaitsi, sekä että näin jouti-laaksi tullut entinen maneesintontti käytettäisiin normaalilyseon talon paikaksi. Samassa kirjelmässä käskettiin Senaattia ryhtymään toimeen väliaikaisen muonamakasiniin raken-nuttamiseksi sotaväen tarpeiksi sitä varten valitulle paikalle Katajanokan pohjoisrannalle ja oli, niin pian kun uusi makasiini oli valmistunut ja sotalaitos sen haltuunsa ottanut, Ullanlinnan vuorella oleva vanha muonamakasini purettava ja maneesi rakennettava sen paikalle.

Sitä ennen oli kenraalikuvernööri kirjelmässä helmikuun 13 päivältä 1875 kehot-tanut läänin kuvernööriä tiedustelemaan kaupunginviranomaisten mieltä siitä, olisiko paikkaa väliaikaiselle makasiinille saatavissa Ullanlinnan vuorelta kohta vanhan muona-makasiinin takaa, mutta kokouksessaan maaliskuun 2 päivänä 1875 Kaupunginvaltuusto oli sitä mieltä, ettei ehdotettua paikkaa sopinut luovuttaa makasiinirakennusta varten. Kun kuitenkin normaalilyseon talon paikkaa koskeva kysymys oli sen varassa, että paikka muonamakasiinin teettämiseksi osotettaisiin kasarmin takana sijaitsevan makasiinin sijaan, päätti Kaupunginvaltuusto siihen tarkoitukseen tarjota vaihtoehtoisesti kahta paikkaa vanhan makasiinin vastikkeeksi, sijaiten toinen näistä paikoista Katajanokan pohjoisosassa ja toinen länsipuolella Fredrikinkadun pohjoispään jatkosta. Paikan luovuttamisen ehdoksi kuitenkin pantiin että, jos kaupunki rakennuttaa Siltasaarenrantaan aijotun uuden muonamakasiinin taikka muun sitä vastaavan makasiinin, se paikka, jonka luovuttaminen nyt oli kysymyksessä, palautuisi kaupungin käytettäväksi niin pian kun asianomainen sotilasviranomainen oli vastaanottanut viimeksi mainitun makasiinin ja muona oli väliaikaisesta makasiinista muutettu sinne.

Asiaa esiteltäessä toukokuun 12 päivänä 1875 päätti Senaatti käskeä Yleisten rakennus-ten Ylihallituksen valmistaa kustannusarvion Katajanokan väliaikaista makasiinia varten sekä ryhtyä toimeen maneesin teettämiseksi sillä tavoin, kuin Armollisimmin oli määrätty, kahden vuoden kuluessa, Ylihallituksen tekemäin piirustusten ja kustannusarvion mukaisesti. Syksyllä 1875 luovutettiin Katajanokalle rakennettu väliaikainen makasiini käytettäväksi, minkä jälkeen vanhemman muonamakasiinin purkaminen alkoi *). Kirjelmässä lokakuun 12 päivältä 1875 Ylihallitus sittemmin ilmoitti Maistraatille, että maneesin rakennustyö oli alkava ja paikka siinä tarkoituksessa varustettava aitauksella. Uuden maneesin ra-kennustyöt alkoivatkin pian sen jälkeen ja valmistuivat syyskuussa vuonna 1877, minkä jälkeen maneesi annettiin kaartinpataljoonan käytettäväksi. Myöhemmin lienee tänne

*) Tästä saadut rakennusaineet lienee osittain käytetty Aleksanterinteatterin rakennustyöhön.

sijoitettu venäläinenkin sotaväki pyynnöstä saanut luvan määrättyinä viikkotunteina käyttää maneesia ratsu- ja jalkaväen harjoituksiin.

Niinkuin edellä sanotusta käy selville, on valtiovarasto kaupunkia kuulematta, vaikka johonkin määrin kaupunginviranomaisten välillisellä myötävaikutuksella käyttänyt maneesin tontin puheena olevaan tarkoitukseen. Kun ei kaupunki puolestaan ole milloinkaan luopunut omistusoikeudestaan tähän kaupungille lahjoitettuun maa-alaan kuuluvaan ja varsinaisen kaupunginjaoituksen ulkopuolella olevaan paikkaan, on kaupunkia niinmuodin edelleen pidettävä tontin oikeana omistajana.

C. Garnisoonisairaalan tontti.

Niinkuin edellä on sanottu, oli Utisirakennuskomitea alkuaan suunnitellut Suomen sotaväen kasarmit rakennettaviksi Hietalahden rannalle siihen kortteliin, missä Teknillinen Korkeakoulu nykyään sijaitsee; mutta tästä suunnitelmasta luovuttiin vuonna 1819, jolloin kasarmiryhmä päätettiin sijoittaa Esikaupungintorin eteläpuolella sijaitsevaan kortteliin. Jo edellisenä vuonna oli kuitenkin, niinkuin Utisirakennuskomitean puheenjohtajan ja Suomen sotaväen ylitarkastajan välinen kirjelmäinvaihto osottaa, erinäisiä pienempiä lisärakennuksia, jotka olivat sijainneet kruunun omistamalla tontilla kaupungissa, muutettu Hietalahteen käytettäväksi väliaikaisina suojina ja säilytyshuoneina vastaisen kasarmirakennuksen tarpeiksi. Nämä rakennukset ovat luultavasti samat, mitkä 1820 vuoden asemakartassa mainitaan rakennetuiksi numerolla 73 merkittyyn, Hietalahdentorin luoteispuolella sijaitsevaan käyttämättömään kortteliin, ja näyttää tätä aluetta niinmuodin jo ennen vuotta 1820 käytetyn kruunun tarpeisiin.

Milloin ja miten tämä melkoinen tonttiala kaupungin käyttämätöntä maata on valtiovarastolle luovutettu, ei ole voitu luotettavasti saada selville. Utisirakennuskomitean kirjeet ja asiakirjat (komitean pöytäkirjoja ei valitettavasti ole löydetty) sisältävät yhtä vähän kuin K. Senaatin ja Maistraatin asiakirjat varmoja tietoja tästä. Mutta muuan merkintä, joka tavataan komitean alamaisessa kertomuksessa vuodelta 1822 ja ilmoittaa komitean osottaneen maksettavaksi pienenlaisen rahaerän «Suomen sotaväen Hietalahdessa olevaa sairaalarakennusta varten», osottaa Utisirakennuskomitean jo tähän aikaan varanneen puheena olevan alueen mainittuun tarkoitukseen.

Vuonna 1826 tänne teetetty sairaalarakennus paloi ja päätettiin sen sijaan teettää sairaalarakennus kivistä Suomen opetuspataljoonan tarpeiksi. Tarkoitukseen tarpeellinen määräraha myönnettiin Keisarillisen Majesteetin Armollisella käskykirjeellä toukokuun 11/23 päivältä mainittua vuotta. Tämä sairaala (nykyinen torinpuoleinen päärakennus) valmistui vuonna 1829. Molemmat torin viereiset kylkirakennukset (ruokalarakennus ja sairaalalpalvelijaston asunto) sekä Abrahaminkadun varrella oleva sauna ja pesutupa rakennettiin 1830-luvun keskivaiheilla. Asevelvollisuuden voimaanpantua rakennettiin tontin

takaosaan Vladimirinkadun puolelle n. s. Garnisoonisairaala, jota pääasiallisimmin käytettiin tänne sijoitettujen Suomen sotajoukkojen tarpeisiin, vaikka sairaalaan myös otettiin potilaita muista asevelvollisista sotajoukoista. Kun asevelvolliset pataljoonat hajotettiin, käytti kaartinpataljoona sairaalarakennuksia jonkun aikaa yksinään, mutta sittenkun tämäkin pataljoona oli vuonna 1905 lakkautettu, siirtyi sairaala samoinkuin pataljoonan muukin omaisuus Venäjän sotalaitokselle.

Vuonna 1882 lasaretin tontti mitattiin, jolloin se huomattiin suuremmaksi kuin kaupungin tonttikirja osotti, mikä aiheutti Maistraattia ryhtymään toimeen tonttikirjan oikaisemiseksi. Tämän mukaisesti on korttelin ala voimassa olevan tonttikirjan mukaan 9,511,957 m².

Kun tässä edellä on osotettu, että Uutisrakennuskomitea on lasaretintontinkin luovuttanut kruunulle käytettäväksi Suomen sotaväen tarpeisiin, nähtävästikin vaarinottaen komitean johtosäännössä määrättyjä muotoja, seuraa siitä että, mitä edellä on lausuttu kaupunginmaan luovuttamisesta varhaisempina aikoina yleiseen tarpeeseen sekä eritoten kaartin kasarmintontin käyttämisestä, soveltuu myös tähän tapaukseen. Kaupungin ja valtiovaraston välille tässä kohdin syntyneen oikeussuhteen lienee sentähden katsottava sisältävän, että Uutisrakennuskomitea on kaupungin puolesta luovuttanut puheena olevan kaupungille kuuluvan tonttialueen valtiovaraston maksutta käytettäväksi Suomen sotaväen tarpeisiin sekä että, kun kaupunki ainoastaan on luovuttanut käyttöoikeuden, vaan ei omistusoikeutta alueeseen, kuuluu alue edelleen kaupungille. Tämän johdosta ei valtiovarastolla myöskään voi olla laillista oikeutta kaupunkia kuulematta käyttää tonttia muuhun tarkoitukseen, kuin mihin se alkuaan on luovutettu.

Yhdistäen mitä minulla on ollut kunnia lausua saan lopullisena lausuntonani esittää:

että ne tontit, joille kaartinpataljoonan kasarmiryhmä, kaartinmaneesi ja garnisoonisairaalan rakennukset ovat teetetyt, ovat määrättyssä tarkoituksessa luovutetut valtiovaraston maksutta käytettäväksi, mutta että näiden alueitten omistusoikeus edelleen kuuluu Helsingin kaupungille.

Helsingissä, tammikuun 7 päivänä 1910.

John Ugglä.

Luettelo

niistä kartoista ja asiakirjoista, mitkä kaartinpataljoonan tonttien omistusoikeutta koskevan mietinnön kera ovat annetut Rahatoimikamarille.

A. Karttoja.

Kasarmintontti ja maneesi.

1. «Plan Charta öfver Helsingfors stad» vuodelta 1820, ote.
2. «Plan Charta öfver Helsingfors Stads Tomter» v:lta 1832, ote.
3. «Karta öfver Helsingfors stad» v:lta 1836, ote.
4. «Niveau karta öfver Helsingfors stad» v:lta 1864, ote.
5. «Plan öfver Helsingfors» v:lta 1874, ote.
6. Kasarmintontilla ja maneesintontilla olevain rakennusten asemapiirros.

Garnisoonisairaala.

7. «Plan Charta öfver Helsingfors stad» v:lta 1820, ote.
8. «Plan Charta öfver Helsingfors Stads Tomter» v:lta 1832, ote.
9. «Karta öfver Helsingfors stad» v:lta 1836, ote.
10. «Niveau karta öfver Helsingfors stad» v:lta 1864, ote.
11. «Plan öfver Helsingfors» v:lta 1874, ote.
12. Garnisoonisairaalan tontilla olevien rakennusten asemapiirros.

B. Asiakirjoja.

a) Kasarmintonttia koskevia.

1. Yleisten rakennusten ylläpidossa syntyneet, kaartinpataljoonan kiinteää omaisuutta koskevat arviokirjat.
2. Otteita Uutisrakennuskomitean kertomuksista vuosilta 1811—1825.
3. Suomen sotaväen ylitarkastajan memoriaali marraskuun 27 päivältä 1817, joka koskee vastaisten kasarmien tonttia.
4. Uutisrakennuskomitean kirje Lainavarainhallintotoimikunnalle joulukuun 3 päivältä 1817, joka koskee erinäisten Hietalahden rannalla olevain alueitten arvioimista.
5. Opetuspataljoonan perustamista koskeva kirjelmäinvaihto.
6. Lainavarainhallintotoimikunnan memoriaali lokakuun 2 päivältä 1818, joka koskee erinäisten Hietalahden rannalla olevain alueitten arvioimista.
7. A. Ehrenströmin alamainen memoriaali (ranskankielinen), joka koskee kasarmirakennusten teettämistä Esikaupungintorille.
8. Kenraalikuvernöörin kirjelmä helmikuun 27 päivältä 1819, jossa ilmoitetaan H. M. Keisarin määräys kasarmirakennusten teettämisestä.

9. Ruhtinas Volkowskyn kirje maaliskuun 3 (helmikuun 19) päivältä 1819 ministerivaltiosihteerille samasta asiasta.

10. Suomen sotaväen ylitarkastajan memoriaali helmikuun 19 päivältä 1819 rakennustyön alottamisesta.

11. Armollinen käskykirje helmikuun 27 päivältä 1819 varain osottamisesta kasarmien rakennuttamiseen.

12. Kenraalikuvernöörin kirjelmä maaliskuun 18 päivältä 1819 samasta asiasta,

13. Ote K. Senaatin Talousosaston pöytäkirjasta maaliskuun 22 päivältä 1819 samasta asiasta.

14. Lainavarainhallintotoimikunnassa syntyneet asiakirjat, jotka koskevat erinäisten kasarmintontilla sijaitsevain rakennusten poistamista.

15. Kasarmirakennusten katselmusta koskeva kirjelmäinvaihto vuodelta 1825.

16. Hajoitetun Uutisirakennuskomitean kertomus rakennustyön toimittamisesta.

b) Maneesintonttia koskevia.

17. Armollinen käskykirje helmikuun 12 (tammikuun 31) päivältä 1875, joka koskee maneesirakennuksen teettämistä, sekä kirjelmäinvaihto samasta asiasta.

18. Kenraalikuvernöörin kirje huhtikuun 5/17 päivältä 1875, jossa on maneesirakennuksen sijoittamista koskeva määräys.

19. Kirjelmäinvaihto ja Kaupunginvaltuuston lausunto makasiinin teettämisestä Ullanlinnan vuorella olevan poistettavaksi määrätyn muonamakasiinin sijaan.

20. Ote K. Senaatin Talousosaston pöytäkirjasta toukokuun 5 ja 12 päivältä 1875 maneesirakennusta y. m. koskevista asioista.

21. Ote K. Senaatin Talousosaston pöytäkirjasta elokuun 25 päivältä 1875, joka koskee Katajanokan väli aikaista muonamakasiinia.

22. Ote Maistraatin pöytäkirjasta lokakuun 23 päivältä 1875, joka koskee vastaisen maneesirakennuksen paikan aitaamista.

c) Garnisoonisairaalan tonttia koskevia.

23. A. Ehrenströmin menomoriaali heinäkuun 20 päivältä 1818, joka koskee erinäisten puurakennusten muuttamista Hietalahden seutuun.

24. Kenraalikuvernöörin kirje toukokuun 13/25 päivältä 1826 y. m. kirjelmiä, jotka koskevat kivisen sairaalarakennuksen teettämistä opetuspataljoonaa varten.

25. Erinäisiä otteita Maistraatin pöytäkirjoista vuosilta 1829—1830, jotka koskevat Hietalahden sairaalarakennuksen katselmusta.

26. Joulukuun 29 päivänä 1836 annettu julistus erinäisten asuin- ja ulko huoneitten rakennuttamisesta samaan paikkaan.

27. Ote Maistraatin pöytäkirjasta vuodelta 1882, joka koskee sairaalantontilla toimitettua uutta mittausta.

Valiokunnanmietintö väkijuomain vähittäiskauppaoikeuksien myöntämisestä.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto oli Helsingin Anniskeluosakeyhtiölle myöntänyt yksinoikeuden harjoittaa tässä kaupungissa edelleen kesäk. 1 p:stä 1910 samaan päivään 1912 kaikkien niinhyvin koti- kuin ulkomaisten väkijuomain vähittäiskauppaa yhtiön oikeudella kesäk. 9 p:nä 1892 annetun asetuksen 9 §:n 2 momentin nojalla, joka koskee muun muassa paloviinan myyntiä, saada määrättyä, yhtiölle suoritettavaa maksua vastaan luovuttaa yksityisille kauppiaille tai yhtiöille ulkomaisten väkijuomain vähittäiskauppaoikeuksia, on yhtiö kirjeensä ohella viime helmik. 23 p:ltä jättänyt Maistraattiin tällaisia oikeuksia koskevia erinäisiä hakemuksia mainituksi ajaksi. Samalla on yhtiö sanotun kirjeen oheen liittänyt yhtiön viiteen omaan vähittäiskauppapaikkaan ottamainsa johtajartarten mainetodistukset sekä pyytänyt että ne hyväksyttäisiin toimiinsa.

Hankittuaan v. t. poliisimestarin lausunnon hakemuksista on Maistraatti kirjeellään viime malisk. 23 p:ltä pyytänyt asiassa myöskin Kaupunginvaltuuston lausuntoa.

Väkijuomain vähittäiskauppaan nähden kyseenalaisena kautena on Kaupunginvaltuusto ja Maistraatti määrännyt seuraavaa:

Väkijuomain vähittäiskauppaoikeuksien lukumäärä ei saa nousta kahtakymmentäyhdeksää suuremmaksi, joista korkeintaan kaksikymmentäneljä saa olla yksinomaan ulkomaisten väkijuomain vähittäiskauppaoikeuksia.

Vähittäismyyntipaikkoja ei saa olla:

a) kuudennessa, seitsemännessä, kahdeksannessa, yhdeksännessä, kymmenennessä, yhdennessätoista, kahdennessatoista, kolmannessatoista, neljännessatoista ja viidennessätoista kaupunginosassa eikä kaupunkiin kuuluvalla kaupungin asemakaavaan ottamattomalla alueella;

b) ensimmäisessä kaupunginosassa Rauhankadun pohjoispuolella, mutta kyllä sanotun kadun varrella;

c) toisessa kaupunginosassa Vilhelminkadun pohjoispuolella eikä sanotun kadun varrella;

d) kolmannessa kaupunginosassa Unioninkadun varrella Kauppatorin eteläpuolella eikä tämän kadun ja Länsirannan välisissä korteleissa;

e) neljännessä kaupunginosassa Kansakoulukadun ja Simonkadun pohjoispuolella eikä sanottujen katujen varsilla; sekä

f) Fredrikinkadun länsipuolella sijaitsevassa osassa neljättä ja viidettä kaupunginosaa, mutta kyllä sanotun kadun varrella;

ettei kaupungin muissakaan osissa saa väkijuomain vähittäinmyyntiä harjoittaa kirkon, koulun, kasarmin, sairaalan eikä semmoisen paikan läheisyydessä, missä väkeä runsaammin liikkuu, eikä myöskään Kauppa- ja Rautatientorin varrella eikä Simon- ja Kaivokadun pohjoispuolella olevilla Itä- ja Länsi-Henrikinkadun varsilla.

Valtuuston tällaisten asiain käsittelyä varten asettaman erityisen valiokunnan allekirjoittaneet jäsenet saavat täten antaa asiasta seuraavan lausunnon.

Tarkastaessaan hakemusasiakirjoja on valiokunta katsonut niiden muuten olevan asianomaisessa kunnossa, paitsi että N:o:jen 2:n ja 8:n kohdalla mainittuja hakemuksia ei ole varustettu selvityksellä, että asianomaisten yhtiöiden osakkaat kesäk. 9 p:nä 1892 annetun paloviinan valmistamista ja tislausta koskevan Keisarillisen asetuksen sekä yllämainitun, sanotun tavarain myymistä koskevan Keisarillisen asetuksen mukaan samalta päivältä, ovat oikeutettuja harjoittamaan sellaista tointa. Tosin on mainituilla yhtiöillä nykyään hakemansa kaltainen oikeus, mutta kun näiden yhtiöiden osakkeet nyt nauttiansa lupain myöntämisen jälkeen ovat voineet siirtyä toisille henkilöille, lienee ajottu selvitys kuitenkin hankittava ennenkuin Maistraatti ottaa puheenalaiset hakemukset lopullisesti harkittavakseen; ja on valiokunta sentähden katsonut voitansa puoltaa kyseenalaisia hakemuksia ainoastaan sillä ehdolla, ettei yllämainitussa suhteessa ole mitään muistuttamista.

Muuten käy valiokunnan ehdotus selväksi asianomaisiin hakemuksiin nähden allaolevasta yleiskatsauksesta.

N:o	Hakija	Myyntipaikka	V. t. poliisimestarin lausunto	Valiokunnan lausunto
1	Ahlfors, Walfrid Alfons, kauppias.	Mariankatu 13 b.	Ei muistuttamista.	Ei muistuttamista.
2	Aktiebolaget H. Fryckman Osakeyhtiö, Hilda Natalia Fryckmanin johdolla.	Iso Robertink. 27.	S:n.	S:n, yllä tehdyllä ehdolla.
3	Axel Palmroos Aktiebolag, Karl Axel Palmroosin johdolla.	Pohjois Esplanaatinkatu 27.	S:n.	Ei muistuttamista.
4	Aktiebolaget Axel Pihlgren, Johan Emil Pihlgrenin johdolla.	Fabianinkatu 12.	S:n.	S:n.
5	Aktiebolaget J. H. Wickel, Emil Konrad Floorin johdolla.	Aleksanterink. 32.	S:n.	S:n.
6	Aktiebolaget N. Pletschikoffin jälkeläiset, Nikolai Gurjanoffin johdolla.	Etelä Esplanaatinkatu 4.	S:n.	S:n.
7	Aktiebolaget Gösta Sundmanin Viinikellari ja väkijuomaliiike Karl Oskar Strömbergin johdolla.	L. Henrikink. 6.	Huomautetaan, että Raastuvanoikeuden 3:s osasto tamik. 27 p:nä 1909 sakotti 75 markalla kyseenalaisen liikkeen johtajaa kauppias Valter Fredrik Sjöbergiä väkijuomain hyvittämisestä.	S:n, kun uusi johtaja on hyväksytty.

8	A. B. Richard Rudolph O. Y. , Hedvig Elisabet Mæxmontanin johdolla.	Iso Robertink. 4.	Ei muistuttamista.	Ei muistuttamista, yllä tehdyllä ehdolla.
9	A. W. Eklund & Co Aktiebolag , Knut Joh. Aug. Granbergin johdolla.	Eroittajank. 19.	S.n.	Ei muistuttamista.
10	Aktiebolaget W. Belander Osakeyhtiö , Jenny Josefina Lindroosin johdolla.	Kluuvikatu 7.	S.n.	S.n.
11	Engström , Gustaf, kauppias.	Fredrikinkatu 22.	S.n.	S.n.
12	Hagelberg , August Ferdinand, kauppias.	Pikku Robertink. 8.	S.n.	S.n.
13	Hildén , Otto Berndt, kauppias.	Etelä Esplanaatikatu 8.	S.n.	S.n.
14	Hirvonen , Mathilda, kauppias.	L. Henrikink. 18.	S.n.	S.n.
15	Hjelt & Lindgrenin jälkeläiset , kauppatoiminimi, Emil Danskan johdolla.	Etelä Esplanaatikatu 12.	S.n.	S.n.
16	Holmqvist , Mathilda Sofia, kauppias.	Pohjois Makasiinikatu 6.	S.n.	S.n.
17	V. R. Kählman , kauppatoiminimi, Henrik Rudolf Kählmanin johdolla.	Rauhankatu 15.	S.n.	S.n.
18	J. C. Mæxmontan , kauppatoiminimi, Ernst Albert Nybergin johdolla.	Unioninkatu 28.	S.n.	S.n.
19	Nikander , Augusta, kauppias.	Mikaelinkatu 11.	S.n.	S.n.
20	Rohde , Otto, kauppias.	Aleksanterink. 50.	S.n.	S.n.
21	Rosenqvist , Klas Reinhold, kauppias.	Aleksanterink. 11.	S.n.	S.n.
22	J. F. Sjöberg , kauppatoiminimi, Gustava Josefina Damstenin johdolla.	Eroittajankatu 3.	S.n.	S.n.
23	N. A. Turdén Aktiebolag , Maria Mathilda Turdénin johdolla.	Mikaelinkatu 5.	S.n.	S.n.
24	Westerberg , Adrian Albin, kauppias.	Aleksanterink. 46.	S.n.	S.n.
25	Helsingin Anniskeluosakeyhtiö , Ida Katarina Löfströmin johdolla.	Kluuvikatu 5.	S.n.	S.n.
26	Helsingin Anniskeluosakeyhtiö , Mathilda Josefina Dahlgrenin johdolla.	Antreankatu 15.	S.n.	S.n.

27	Helsingin Anniskeluosakeyhtiö , Hilma Maria Lindströmin johdolla.	Fabianinkatu 4.	Ei muistuttamista.	Ei muistuttamista.
28	Helsingin Anniskeluosakeyhtiö , Amalia Eklundin johdolla.	L. Henrikink. 18.	S:n.	S:n.
29	Helsingin Anniskeluosakeyhtiö , Olga Agatha Öhmanin johdolla.	Uudenmaank. 2.	S:n.	S:n.

Helsingissä huhtik. 1 p:nä 1910.

August Lundqvist.

A. M. Lassenius.

U. Lindelöf.

Eduard Polön.

Gösta Salingre.

Hjalmar Ekholm.

Esitys kaupungin omistaman Kaivokadun varrella korttelissa N:o 96 toisessa kaupunginosassa olevan talon ja tontin N:o 10 myymisestä.

HELSINGIN
RAHATOIMIKAMARI.

Maaliskuun 24 p:nä 1910.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 194.

Kokouksessaan viime vuoden huhtikuun 20 päivänä päätti Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin, Rahatoimikamarin asiasta tekemän esityksen johdosta, kaupungin tarpeiksi ostaa talon ja tontin N:o 10 Kaivokadun varrella korttelissa N:o 96 toisessa kaupunginosassa 650,000 markan hinnasta, joka olisi maksettava kahta vuotta lyhemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista, sekä valtuutti Rahatoimikamarin, sittenkun Kaivokadun järjestely oli toimitettu, tarjoamaan mainitun talon ja tontin myytäväksi lisätyn Valtuuston hyväksyttävästä hinnasta. Edellä mainitun päätöksen johdosta teki Rahatoimikamari kauppakirjan useinmainitun talon omistajain kanssa sekä antoi Kaupunginasemakaavatoimikunnalle toimeksi Kamarille esittää ehdotuksen kaupunginasemakaavan muuttamiseksi puheena olevan tontin osalta, jonka ehdotuksen sittemmin Kaupunginvaltuustokin hyväksyi ja Keisarillinen Senaatti vahvisti noudatettavaksi. Tähän nähden on Rahatoimikamari kuluvana keväänä ryhtynyt keskusteluihin talon myymisestä sekä lopuksi katsonut, siihen nähden että Kamarille on tehty erinäisiä edullisia tarjouksia, pitävänsä tarjota sen myytäväksi julkisella, Rahatoimikamarissa toimitettavalla huutokaupalla.

Tänä päivänä toimitetussa huutokaupassa on Vakuutusosakeyhtiö Kaleva ilmoittautunut halukkaaksi lunastamaan tontin 650,000 markan hinnasta ja muutoin seuraavilla ehdoilla:

1) Tontti, jonka pinta-ala on 2,633,651 neliometriä, on rakennettava vahvistetun kaupunginasemakaavan mukaisesti, joten nykyisestä tontista niinmuodoin tulee erotettavaksi 240 neliometrin ala;

2) Kauppahinta maksetaan siten, että ostaja ottaa ensintulevan kesäkuun 1 päivästä lukien vastatakseen Yhdyspankin myöntämästä, tonttiin kiinnitetystä noin 100,000 markan suuruisesta lainasta, 100,000 markkaa on kauppakirjaa allekirjoitettaessa maksettava käteisellä kaupunginrahastoon sekä 125,000 markkaa tonttia vas-

taanottaessa kesäkuun 1 päivänä tänä vuonna. Kauppahinnan jälellä oleva osa, noin 325,000 markkaa, maksetaan ennen kiinnekirjan antamista tontille, ellei Rahatomikamarin ja ostajan kesken sitä ennen tehdä muuta sopimusta, kuitenkin niin että ostajan on maksettava 6 prosenttia korkoa viimeksi mainitulle rahamäärälle vastaanottopäivästä lukien siihen asti kun täysi maksu on suoritettu;

3) Ostajan pitää vastata kaikista kaupan aiheuttamista kustannuksista;

4) Kaupunki pidättää itselleen oikeuden kantaa kaikki kertyvät vuokramaksut kesäkuun 1 päivään 1910 sekä vastaa talon puolesta mahdollisesti maksamatta olevista ulosteista ja laskuista sanottuun aikaan asti;

5) Rahatoimikamari pidättää itselleen oikeuden antaa tehdyt tarjoukset Kaupunginvaltuuston tutkittaviksi ja hyväksyttäviksi;

6) Kaupungin ja Helsingin Anniskelu-Osakeyhtiön välinen vuokrasopimus kesäkuun 1 päivästä 1910 kesäkuun 1 päivään 1911 pysyy voimassa, ellei ostajan ja yhtiön kesken toisin sovita.

Rahatoimikamari puolestaan on pitänyt tehtyä tarjousta erittäin edullisena kaupungille. Rahatoimikonttorin tekemän laskelman mukaan nousisivat kaupungin menot tontin ostosta ja siten Kaivokadun laajennuksen mahdolliseksi tekemisestä 20 metrin levyiseksi arviolta 10,000 markan vaiheille, eli toisin sanoin, kaupunki on tällä hinnalla voinut laajentaa mainittua katua 240 neliometriä. Toivottava tosin olisi ollut, ettei mainitusta kadunjärjestelystä olisi ollut kaupungille minkäänlaisia kustannuksia, jota Rahatoimikamari toivoikin tehdessään ehdotuksen talon ostamisesta. Arviolaskelmaa tehdessään olivat Kamarilta kuitenkin jääneet huomaamatta kauppakirjan kartoituskustannukset, koska kaupunki tavallisesti ei ole hankkinut lainhuudatusta niille taloille, joita käytetään sen omiin tarpeisiin. Talosta kaupungille koituneiden kustannusten ja tarjotun kauppahinnan välinen erotus vastaa likimain sitä määrää, mikä kaupungin on täytyntä suorittaa kauppakirjan kartoituksesta y. m.

Edellä esitetyn nojalla saa Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin päättäisi:

hyväksyä Vakuutusosakeyhtiö Kalevan tarjouksen Kaivokadun varrella korttelissa N:o 96 toisessa kaupunginosassa olevan talon ja tontin N:o 10 ostamisesta 650,000 markan hinnasta ja muutoin Rahatoimikamarin huutokauppatilaisuudessa panemin ehdoin.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Ehdotus sekä Böhlen talon jaoitukseksi että Böhlen esikaupungissa noudatettaviksi uusiksi vuokravälikirjoiksi ja uudeksi rakennusjärjestykseksi.

Helsingin

RAHATOIMIKAMARI.

Maaliskuun 21 p:nä 1910.

N:o 182.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Sittenkun Helsingin kaupunki oli tehdyn välipuheen nojalla lunastanut itselleen Böhlen n. s. maistraatintalon hallintaoikeuden, on Rahatoimikamari ottanut käsiteltäväksi kysymyksen mainitun tilan ynnä siihen likinnä rajoittuvan alueen jo rakennetun osan uudesta jaoittamisesta sekä siinä tarkoituksessa antanut Kaupunginasema-kaavatoimikunnan tehtäväksi valmistaa ja Rahatoimikamarille antaa ehdotuksen asiassa. Tämä toimenpide on etsusijassa johtunut siitä, että Böhlen nykyiset vuokramiehet ovat pyytäneet Rahatoimikamarin myönnytystä vuokravälikirjainsa kiinnityttämiseen voidakseen siten parantaa luotto-olojansa. Näihin anomuksiin ei Rahatoimikamari kuitenkaan ole katsonut voivansa myöntyä, koska siten alueen järjestäminen kävisi aivan mahdottomaksi taikka ainakin paljon vaikeutuisi, ja kaupunki saisi siinä kohdin toimintavapauden vasta asianomaisten vuokravälikirjain umpeen mentyä. Ja kun vuokravälikirjat menevät umpeen:

1	vuonna 1914	1	vuonna 1932
1	„ 1920	1	„ 1938
5	„ 1928	1	„ 1945
26	„ 1929	2	„ 1948
35	„ 1930	7	„ 1947
3	„ 1931		

olisi kaupungille epäilemättä syntyvä melkoisia vaikeuksia olojen vastedes kehittyessä, jos kaupunginviranomaiset mitään suunnitelmaa noudattamatta ja toimenpiteisiin ryhtymättä myöntäisivät nykyisille vuokramiehille heidän haluamansa edut. Mutta toiseltakin kannalta katsottuna olisi kaupungille erittäin tärkeitä, että tämän alueen asemanjaoitus ja rakennusjärjestys olisi vahvistettu sekä ne ehdot selvitetty, joilla

nykyään käyttämättömänä olevaa maata voidaan antaa vuokralle. Niinkuin Kaupunginvaltuustolle lienee tunnettua, on kaupunki Keisarilliselta Senaatilta anonut sen suuntaisiin toimenpiteisiin ryhtymistä, että Böhlen talon kantatila liitettäisiin kaupunkiin yhdistettyyn alueeseen, ja lienee tämä asia nyttemmin edistynyt niin pitkälle, että lopullinen ratkaisu kohdakkoin voitane tehdä kaupungille edulliseen suuntaan. Sittenkun näin on käynyt, olisi Rahatoimikamarin mielestä kaupunginviranomaisten paikalla meneteltävä niin, että rakennustoiminta voisi tässä osassa kaupunkia alkaa, mikä epäilemättä olisi tapahtuva sikäli kuin kaupunki kaduntasoitus- ja kanavoimistöistä järjestämällä muodostelee tilan oloja. Toisessa yhteydessä on Rahatoimikamarilla ollut tilaisuutta tarkemmin perustella kantaansa mitä tulee vahvistetun kaupunginasemakaavan ulkopuolella olevain kaupungille kuuluvain alueitten käyttämiseen asunto- y. m. tarkoituksiin (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 12 vuodelta 1910 Sörnäisten rautatielinjan ja Vantaanjoen välisten, kaupungille kuuluvain alueitten vastaisesta jaoituksesta ja käytöstä) ja saa sentähden viitata siinä esitettyihin perustelmiin, jotka soveltuvat tähänkin tapaukseen.

Puheena olevan järjestelysuunnitelman toteuttaminen läheisessä tulevaisuudessa on tietystikin tuntuvassa määrässä riippuva toiselta puolen niistä kustannuksista, joihin tarvittavat järjestelytyöt nousevat, ja toiselta puolen taas siitä auliudesta, jota nykyiset vuokramiehet osottavat kaupungin vaatimuksiin nähden tässä kohdin. Kaupunki on kauppasopimusta tehdessään taannut että mainittujen vuokramiesten ja Böhlen talon entisen asukkaan välillä tehdyt vuokravälikirjat pysyvät voimassaan, ellei uusia välipuheita voida tehdä mainitussa suhteessa. Ja kun useimpain tiluksien vuokrakausi päättyy vuosina 1929—1930, on olemassa mahdollisuuksia, että vuokramiehet eivät luovu voimassa olevista vuokravälipuheistaan. Mutta niihin suuriin etuihin nähden, joita kaupunki voi tarjota asianomaisille vuokramiehille uusia välikirjoja tehdessä, jota seikkaa tuonnempana selvitetään tarkemmin, saanee pitää varmana, että vaikkakaan eivät kaikki, niin kuitenkin useimmat vuokramiehet ovat taipuvaisia tekemään kaupungin kanssa uusia sopimuksia vuokraehdoista.

Nykyisten vuokramiesten oikeutettuihin vaatimuksiin katsoen Kaupunginasemakaavatoimikunta on puheena olevan alueen jaoituksessa koettanut menetellä niin, että katuverkko ei koskettaisi sikäläisiä rakennuksia, varsinkaan asuinrakennuksia, ja että, mikäli useampia rakennuksia nykyään kuuluu samalle henkilölle, ne myös tulisivat ainoastaan yhdelle tontille. Niissä verraten harvalukuisissa tapauksissa, jolloin suunnitellun kadun koskettaminen isompiin rakennuksiin ei ole ollut vältettävissä, on tarpeellinen tila liikennettä varten jätetty rakennusten sivuille jotta nämä rakennukset voisivat toistaiseksi jäädä paikalleen. Vuokrapalstain nykyiset rajat on pysytetty, mikäli se on käynyt pänsä eikä niiden pysyttäminen ole tehnyt tontin muotoa epätarkoituksenmukaiseksi. Mutta sen suuren suunnitelmanpuutteen johdosta, mikä on vallinnut vuokrapalstain erottamisessa, on ehdotettu jaoitus kuitenkin perinpohjin muuttanut joitakuuta palstoja sekä parissa tapauksessa saanut aikaan, että vuokrapalstan sijaan ei ole voitu antaa vastaavaa uutta tonttia, nimittäin N:rojen 42 ja 58

sijaan, joiden päärakennukset kuitenkin voivat toistaiseksi jäädä paikalleen. Niinkään ei ole joka tapauksessa, kun yksityinen palsta on ositettu, ollut mahdollista saada vastaavaa tonttia jokaisella osalla, nimittäin osille 1 e, 9 a ja 9 b sekä 14 a ja 14 b.

Niinkuin myötäliitetystä kaupunginasemakaavan ehdotuksesta käy selville, on erinäiset alueet jaoitettu tontteihin, jotka eivät ole vuokralle annettuina ja joita sentähden voidaan kohtuullinen luku varata kaupungin tarpeisiin. Mitä taas avonaisiin paikkoihin ja urheilukenttiin tulee, riittänee kaupunginasemakaavaan merkitty tori, koska eläintarhassa oleva kaupungin suuri urheilukenttä, se kun sijaitsee likellä Böhlen taloa, voinee toistaiseksi ja verraten pitkiksi ajoiksi tyydyttää tässä osassa kaupunkia asuvan yleisön urheiluharrastuksia. Istutuksia taas näyttää olevan riittävästi merkitty kaupunginasemakaavan ehdotukseen.

Kaupunginasemakaavatoimikunnan valmistama kaupunginasemakaavaehdotus käsittää, niinkuin karttapiirroksesta näkyy, ainoastaan vähäisen osan Böhlen kanta-tilaa. Jällellä oleva osa jäisi toistaiseksi vuokralle antamatta ja, samoin kuin kaupungin muut metsämaat, metsänvartijan silmälläpidon alaiseksi. Läheisimmässä tulevaisuudessa ja joka tapauksessa ennenkuin asutustarve sitä voi vaatia, valmistuu Kaupunginasemakaavatoimikunnan tekemä ehdotus koko Böhlen esikaupungin kaupunginasemakaavaksi, joka ehdotus kuitenkin lienee soveliaain ottaa käsiteltäväksi Meilahden ja Grejuksen alueitten kaupunginasemakaavaehdotuksen yhteydessä.

Tälle alueelle suunniteltuihin teihin nähden on Rahatoimikamari samoin kuin Kaupunginasemakaavatoimikuntakin ollut sitä mieltä, että teiden tasoitus toistaiseksi olisi toimitettava mahdollisimman yksinkertaisella ja halvalla tavalla sepelikivillä ja soralla sekä siten, että teiden pinta pääasiallisesti noudattaisi maan korkeussuhteita. Sen ohella on Rahatoimikamarin mielestä ollut toivottavaa, että kanavajärjestelmä vähitellen sijoitettaisiin katuihin.

Niinkuin edellä huomautettiin, käy tarpelliseksi tätä aluetta varten vahvistaa erityinen rakennusjärjestys, jonka niihin erikoisiin oloihin nähden, joissa tämä kaupunginosa on syntynyt, ennen kaikkea tulisi tarkoittaa sen suojelemista jatkuvalta liikarakennukselta sekä estää kookkaiden ja kalliitten rakennusten syntymistä tänne vuokrakauden kestäessä. Sitä silmällä pitäen on myötäliitetty rakennusjärjestyksen ehdotus tätä aluetta varten tehty. Mainittu ehdotus on pääasiallisesti Vallilan alueella voimassa olevan rakennusjärjestyksen mukainen, ollen siihen kuitenkin tehty pienempiä olojen vaatimia muutoksia. Niinpä on Rahatoimikamari, huomioon ottaen että kadut on suunniteltu kapeiksi, ainoastaan 12 metriä leveiksi, ja jotta niitä kävisi vastaisuudessa levittäminen, pannut 1 §:än määräyksen että asuinrakennus on tontille tehtävä erilliseksi vähintään 4 metrin päähän viereisistä tontinrajoista. Täten syntyviä etupihvoja, joita on tyydyttävällä tavalla hoidettava ja kunnossapidettava, voidaan vastedes käyttää tarpeellisen kadunlaajennukseen, niinkuin oli laita Itäisen Viertotien varrella olevain etupihain. — 5 ja 6 §:ssä olevat kerroslukua, rakennusaineita sekä rakennusten korkeutta koskevat määräykset tarkoittavat estää

rakentamasta korkeita taloja, eritoten puutaloja, joita saisi rakentaa ainoastaan yksikerroksisia. Sitä vastoin ei lausetapaan „tulenkestävä aine“ nähden ole pantu mitään rajoittavia määräyksiä. — Vallilan alueella voimassa olevaa määräystä että teollisuuslaitosta taikka pajaa ei saa alueelle laittaa, ei Rahatoimikamari ole katsonut pitävän panna Böhlen esikaupungin rakennusjärjestykseen, koska sellaisen oikeuden myöntämistä vastaan ei liene painavia syitä. Pienemmän teollisuuden tarpeisiin voitanev alueelta, se kun sijaitsee Fredriksbergin aseman vierellä ja sen väestö on suurimmaksi osaksi työväkeä, luovuttaa useita soveliaita tonttialueita sen mitenkään estämättä tämän kaupunginosan rakennuttamista. — Lopuksi lienee mainittava, että Rahatoimikamari on karttanut rakennusjärjestysehdotukseen ottamasta mitään ankaranlaisia määräyksiä, sivuuttamatta kuitenkin oikeutettuja terveydellisiä vaatimuksia sekä tulenvaaran torjumista. Kamarista on nimittäin näyttänyt tarpeelliselta tälläkin tavoin helpottaa kaupungin ulkopuolisilla mailla olevain alueitten rakennustoimintaa ja siten jossain määrin ryhtyä kilpailemaan kaupunginalueen ulkopuolelle kasvavain asuntoyhdyskuntain kanssa.

Mitä taas tulee kaupungin kanssa vastedes tehtävain vuokravälikirjain ehtoihin, pyytää Rahatoimikamari viitata tuonnempana olevaan liitteeseen. Niinkuin siitä näkyy, on tässäkin kohdin Vallilan tonttien vuokrasopimusten ehtoja otettu huomioon. Ainoastaan mitä vuokrakauden pituuteen ja sen pidentämistä tarkoittavaan oikeuteen tulee, lienee huomautettava, että Rahatoimikamarista on 30 vuoden vuokrausnäyttänev sovelialta. Kaikki vuokrasopimukset päättyisivät niin ollen vuonna 1940, minkä ohella vuokramiehelle vakuutettaisiin oikeus saada, siinä tapauksessa ettei kaupunki vuokrakauden päättyessä tarvitse tonttia kaduntasoituksen taikka alueen uuden jaoituksen toimittamista varten, vuokra samoilla ehdoilla pitennetyksi vieläkin kymmeneksi vuodeksi eli 1950 vuoden loppuun. Nämä verraten edulliset ehdot on Rahatoimikamari katsonut pitävän myöntää nykyisille vuokramiehille jotta heidät siten saataisiin kohta ja sovinnossa tekemään uudet välikirjat kaupungin kanssa. Ja siihen nähden että nykyiset vuokramaksut ovat niin alhaiset, että niiden alentaminen tuskin tulee kysymykseen, vaikkakin asianomaisten alueitten pinta-ala järjestelyä toimeenpantaessa tuntuvasti pienenisi, on Rahatoimikamarin mielestä tämän vastikkeeksi ollut vuokravälikirjaan pantava määräys että, jos tontti ennen vuokrakauden päättymistä otetaan kaupunginasemakaavaan ja Böhlen alueen tontteja ylipäättään luovutetaan myytäväksi, vuokramies on oikeutettu vastedes toimitettavan arvion nojalla lunastamaan tontin omakseen, ollen kuitenkin velvollinen voimassa olevain vuokraehtojen estämättä alistumaan mahdollisesti tarpeelliseksi havaittuun tontinjärjestelyyn. Juuri siihen nähden että kysymys tonttioikeudesta ja kaupungin maan käyttöoikeuden edullisimmasta muodosta nykyään on ratkaisematta, on Rahatoimikamari katsonut pitävänsä panna ehdon „jos Böhlen alueen tontteja luovutetaan myytäväksi“. Rahatoimikamarista on näyttänyt siltä, kuin vaatisi varovaisuus olemaan nykyään varmasti lupaamatta vastaista oikeutta Böhlen tonttien omaksi lunastamiseen. Sillä todennäköistä on, että maan arvo on näissäkin osissa.

kaupunkia kolmisenkymmenen vuoden kuluttua nouseva niin korkealle, että omiksi lunastettujen tonttien rakennuttaminen käy mahdottomaksi vähävaraiselle väestölle, joka sitä vastoin voi tulla toimeen alhaisiin vuokramaksuihin perustuvalla vuokraamalla. Tämän käsityksen mukaisesti on Kamari myös ollut sitä mieltä, että vuokramaksujen määräämisessä olisi noudatettava samaa laskuperustusta kuin Vallilassa, kuitenkin siten että olisi määrättävä rakentamattomista vuokrapalstoista 20 %:n korotus 10 vuoden ja edelleen 20 %:n korotus 20 vuoden vuokratkauden kuluttua, mikä korotus vastaisi arvioitua maan arvonnousua. Tähän vuokrankorotusta koskevaan määräykseen nähden ovat mielipiteet Rahatoimikamarissa olleet eriäviä, kun vähemmistö, johon ovat kuuluneet jäsenet Cajander ja Nyberg, ei ole katsonut sellaisen korotuksen pitävän tulla kysymykseen.

Siihen nähden mitä edellä on lausuttu, saa Rahatoimikamari kunnioittaen esittää, että Kaupunginvaltuusto, sittenkun Terveystoimituslautakunta on asiasta antanut lausunnon, päättäisi:

vahvistaa myötäliitetyn ehdotuksen Böhlen esikaupungin korttelien 560—575 jaotukseksi;

vahvistaa tässä seuraavan ehdotuksen vastamainittujen korttelien rakennusjärjestykseksi; sekä

hyväksyä edellä mainitun ehdotuksen Böhlen esikaupungin tiluksien vuokravälikirjaksi.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Vuokravälikirja.

Helsingin kaupunkiin kuuluva asuntotontti N:o — — — korttelissa N:o — — — — — kadun varrella Böhlen esikaupungissa, joka tontti asianomaisen kaupungingeodeetin vuonna — — — siitä tekemän kartan mukaan käsittää — — — neliömetrin maa-alan, luovutetaan täten — — —:lle vuokralle 30 vuoden ajaksi, luettuna — — —:stä vuoden — — — loppuun vuotuista — — — markan vuokramaksua vastaan, joka maksu on Rahatoimikonttoriin vuosittain lokakuun 1 päivänä edeltäpäin maksettava.

Vuokrasopimukseen nähden ovat muutoin voimassa seuraavat ehdot:

1) Tontille pitää, ellei se ole aikaisemmin rakennettu, teetettämän asuinrakennus vuoden kuluessa tämän jälkeen. Jos joku osa rakennusta palaa, on se viipymättä jälleen rakennettava.

2) Tontille saa uutisrakennuksen taikka muutosrakennuksen tehdä ainoastaan Kaupunginvaltuuston — kuun — päivänä — korttelille vahvistaman rakennusjärjestyksen mukaisesti. Ja on piirustukselle sekä rakennuksen ulkoasuun että tontille sijoittamiseen nähden hankittava kaupungin hyväksyminen, sen uhalla että rakennus puretaan taikka muutetaan vuokranottajan kustannuksella.

3) Vuokranottajan pitää varustaa tontti korkeintaan 1,2 metriä korkealla aitauksella, ollen kuitenkin oikeutettu, jos haluaa, naapuritontin rajalle teettämään tiheän lankkuaitaukseen.

4) Vuokranottajan tulee pitää puhtaana sekä talvisaikaan lumesta puhtaana puolet tonttiin rajoittuvan katuosuuden leveyttä.

5) Vuokranottaja on velvollinen hankkimaan pääsyn tilan huoneistoihin asunontarkastuksen toimittamista varten.

6) Tontilla kasvavia puita saa poistaa ainoastaan uutisrakennuksen vaatiessa. Harvennuksen saa toimittaa kaupungin metsänvartijan antaman ohjeen mukaan.

Multaa, savea, hiekkaa tai muita maalajeja ei tilalta saa viedä pois eikä siellä teollisuustarkoituksiin käyttää, mutta sitä vastoin saa vuokranottaja, siitä Rakennuskonttorille ilmoitettuaan ja Konttorin antaman ohjeen mukaisesti, louhia kiviä ja kalliota poisvietäväksi taikka luovuttaa niitä louhittavaksi.

7) Joka kolmantena vuokrakauden vuotena taikka useammin, jos tarpeelliseksi havaitaan, toimittaa kaupunki kesä—syyskuussa vuokranottajan kustannuksella tilan katselmuksen jotta saadaan selville sen kunto sekä onko vuokraehdot täytetty; ollen vuokramies velvollinen, kutsumuksen saatuaan, itse tahi asiamiehen kautta olemaan katselmuksessa saapuvilla.

8) Vuokranottaja olkoon oikeutettu kaupunkia kuulematta luovuttamaan vuokraoikeuden toiselle; kuitenkin on se, jolle luovutus on tehty, velvollinen siitä kuu-

4 §.

Sola ei saa olla 4 metriä kapeampi eikä leveyttään syvempi.

5 §.

Tulenkestämättömästä aineesta saa tontille rakentaa asuinrakennuksen ainoastaan yhtä kerrosta korkean ja asuinrakennuksen, jonka alakerros on tulenkestävästä aineesta, korkeintaan kaksikerroksisen.

6 §.

Tulenkestämättömästä aineesta tehty asuinrakennus ei saa olla korkeampi kuin viisi metriä luettuna maasta katonrajaan ja yhdeksän metriä katonharjaan. Kaksikerroksinen asuinrakennus ei saa olla korkeampi kuin kahdeksan metriä ulkomuurin tai seinän ylärajaan ja kaksitoista metriä katonharjaan. Ulkokuonetta ei saa tontinrajalle tehdä neljää metriä korkeampaa eikä, jos se sijoitetaan vähintään 3 metrin päähän tontinrajalta, kuutta metriä korkeampaa, mitat katonharjaan lukien. Kaltevalla maalla on määräävänä rakennuksen pääfasaadin keskikorkeus.

7 §.

Kerrokseksi luetaan ullakkokin, jos siellä on tulisijalla varustettuja tai varustamattomia asuinhuoneita.

8 §.

Asuinhuoneen pitää olla vähintään 2,8 metriä korkea. Keittiö luetaan asuinhuoneeksi.

9 §.

Rakennuksen laitosten pitää olla kyllin luotettavia ja tukevia.

10 §.

Tulisijoihin ja savutorviin nähden olkoon noudatettavana mitä kaupungin yleisessä rakennusjärjestyksessä niistä säädetään. Puiseen ulkokuoneeseen ei saa laittaa tulisijaa.

11 §.

Kivijalan pitää olla vähintään 0,5 metriä maata korkeammalla.

12 §.

Katonkalteus naapuritonttia päin ei ole sallittu tontinrajalla olevassa rakennuksessa.

kauden kuluessa kirjallisesti ilmoittamaan Rahatoimikamarille luovutuskirjan näytämällä.

9) Jos kaupunki vuokrakauden päättyessä ei tarvitse tonttia kaduntasoituksen taikka alueen uuden jaoituksen toimittamista varten, on vuokranottajalla oikeus saada vuokra samoilla ehdoilla pitenneyksi kymmeneksi vuodeksi.

Siinä tapauksessa että tontti ennen vuokrakauden päättymistä otetaan kaupungin asemakaavaan ja alueen tontteja luovutetaan myytäväksi, on vuokranottaja oikeutettu silloin toimitettavan arvion mukaan omakseen lunastamaan tontin, mutta velvollinen vuokraehtojen estämättä alistumaan tarpeelliseksi havaittuun tontinjärjestykseen.

Vuokranottaja on kielletty toiselle henkilölle Rahatoimikamarin luvatta luovuttamasta mitään osaa tontista rakennettavaksi taikka muulla tavoin käytettäväksi.

10) Jos tontti on vuokraa vastaanotettaessa rakentamatta, on voimassa mitä edellä on sanottu, kuitenkin sillä lisäyksellä, että vuokramaksu kohoaa 10 vuoden kuluttua 20 %:lla ja 20 vuoden kuluttua vieläkin 20 %:lla.

11) Jos vuokranottaja jossakin kohdin rikkoo vuokraehtoja, voi kaupunki velvoittaa hänet vuokrasta luopumisen uhalla määräajan kuluessa täyttämään velvollisuutensa ja korvaamaan vahingon.

Liite II.

Ehdotus Böhlen esikaupungin korttelien 560—575 rakennusjärjestykseksi.

1 §.

Asuinrakennus pitää tontille sijoitettaman erilliseksi vähintään 4 metrin päähän viereisistä tontinrajoista sekä vähintään 8 metrin päähän toisesta samalla tontilla olevasta asuinrakennuksesta.

Pihamaan ja rakennusten keskinäisen välimatkan sekä naapuritontin välimatkan mittauksessa noudatettakoon, mitä toukokuun 3 päivänä 1895 annetun yleisen rakennusjärjestyksen 47 §:ssä säädetään.

Kadunviereisellä tontinosalla olevat etupihat ovat tyydyttävällä tavalla hoidettavat ja kunnossa pidettävät.

2 §.

Tontin pinta-alasta saatakoon rakentaa enintään puolet. Rakennettavaksi luvallisesta pinta-alasta eivät ulkokuoneet saa täyttää neljättäosaa enempää.

3 §.

Rakentamatonta tonttialaa ei saa käyttää varastopaikaksi.

13 §.

Portaat saatakoon tehdä muusta kuin tulenkestävästä aineesta. Portaiden vähin luvallinen leveys on 1,1 metriä.

14 §.

Kellariin saa laittaa pesutuvan, jonka seinät ja katto ovat tulenkestävästä aineesta ja jonka korkeus on ainakin 2,4 metriä. Kuitenkaan ei se saa olla enempää kuin puolet korkeuttaan, syvimmästä kohdasta mitattuna, maanpintaa alempana ikkunaseinän puolelta. Pesutupaa ei saa luovuttaa asunnoksi.

15 §.

Tallia, navettaa ja lantatunkiota ei saa sijoittaa likemmäksi asuinrakennusta kuin kuuden metrin päähän; asuinrakennuksen ja muun ulkokuoneen vähin välimatka on oleva neljä metriä.

Ulkokuone on sijoitettava tontin sisäosaan.

16 §.

Kahden tai useamman tontin yhteenrakentaminen sekä tontin osittaminen on, Rahatoimikamarilta siihen luvan saatua ja siinä kohden annettujen määräyksiä noudattamalla, sallittu.

17 §.

Makkiin nähden olkoon noudatettavana, mitä kaupungin yleisessä rakennusjärjestyksessä siitä säädetään.

18 §.

Uutisrakennuksen sekä muutosrakennuksen piirustukset ovat laadittavat kaupungin yleisessä rakennusjärjestyksessä säädetyllä tavalla, ja pitää piirustusten hyväksymistä haettaman Rahatoimikamarilta ja Maistraatilta.

19 §.

Rakennus, minkälatuinen tahansa, katettakoon ainoastaan kupari- tai rautalevyllä, liuskakivellä tai muulla tulenkestävällä aineella, eikä sinkkiä eikä lyijyä saa kattaukseen käyttää. Yksikerroksisen rakennuksen katon saa kuitenkin tehdä asfalttihuovastakin, vaarinottaen mitä tammikuun 16 päivänä 1877 annetussa armollisessa julistuksessa sanotaan.

20 §.

Tämä rakennusjärjestys on voimassa uutisrakennuksille ja sellaisille muutosrakennuksille, jotka tehdään nykyään olevain rakennusten ulkopuolisten rajapintain ulkopuolella.

*Förslag till stadsplan för den bebyggda delen af
Helsingfors stad tillhöriga Böhle hemman.*

*Ehdotus Helsingin kaupungille kuuluvan Böhlen
tilan rakennetun osan kaupunginasemakaavaksi.*

01/51

Asiakirjoja, jotka koskevat Helsingin kaupungin tilejä ja tilinpäätöstä vuodelta 1909.

Helsingin kaupungin Rahatoimikonttorin ohjesäännön mukaisesti annetaan täten seuraava kertomus kaupungin tilinpäätöksestä vuodelta 1909.

Sen lisäksi, mitä tilinpäätöksen tauluista suorastaan käy ilmi, antaa konttori eri meno- ja tuloeristä alempana esitetyt lähemmät tiedot.

Menot.

1. Kaupungin velat.

5 % Obligationslaina vuodelta 1876.

Alkuperäinen määrä Smk 1,500,000:—.

	Maksettaviksi langenneet obligatsioonit				Maksettaviksi langenneet kuponnit			
	A 1,000 mk	B 500 mk	C 200 mk	Smk	A 25:—	B 12:50	C 5:—	Smk
Lunastamatta $\frac{1}{1}$	3	6	9	7,335	26	96	110	2,400—
Langennut $\frac{1}{6}$	12	37	29	36,300	341	1,025	842	25,547 50
" $\frac{1}{11}$	—	—	—	—	329	988	813	24,640—
Yhteensä	15	43	38	43,635	696	2,109	1,765	52,587 50
Vuoden kuluessa lunastettu . . .	13	36	28	36,420	687	2,022	1,697	50,935—
Jälellä	2	7	10	7,215	9	87	68	1,652 50
Langenneitten oblig. kuponkeja	—	—	—	340	6	10	13	340—
Vanhentuneita kuponkeja	—	—	—	6,875	15	97	81	1,992 50
Bilanssi vuoteen 1910	2	7	10	6,875	13	97	80	1,937 50

Vuoden vaihteessa olivat seuraavat maksettaviksi langenneet obligatsioonit lunastamatta:

A 1,000 mk	B 500 mk	C 200 mk	
51	16	206	1,122
299	17	336	1,129
	423	625	1,156
	709	628	
	786	780	
	971	810	
	1,095	1,098	

4 1/2 % Obligatsioonilaina vuodelta 1882.

Alkuperäinen määrä Smk 1,550,000:—.

	Maksettaviksi langenneet obligatsioonit				Maksettaviksi langenneet kupongit			
	A 3,000 mk	B 1,000 mk	C 500 mk	Smk	A 67:50	B 22:50	C 11:25	Smk
Lunastamatta 1/1.	—	10	15	16,667 50	4	15	40	1,057 50
Langennut 1/5	7	31	36	70,000 —	56	253	280	12,622 50
" 1/11	—	—	—	— —	49	222	244	11,047 50
Yhteensä	7	41	51	86,667 50	109	490	564	24,727 50
Langenneitten oblig. kuponkeja	—	—	—	832 50	—	17	40	832 50
	7	41	51	85,835 —	109	507	604	25,560 —
Vuoden kuluessa lunastettu . . .	7	30	31	66,477 50	103	471	545	23,681 25
Bilanssi vuoteen 1910	—	11	20	19,357 50	6	36	59	1,878 75

Vuoden päättyessä olivat seuraavat maksettaviksi langenneet obligatsioonit lunastamatta:

B 1,000 mk	C 500 mk	
80	6	426
96	32	442
99	58	450
143	77	566
148	146	662
153	156	
182	158	
183	202	
311	211	
409	212	
502	216	
	225	
	276	
	290	
	398	

4 1/2 % Obligationsilaina vuodelta 1892.

Suomen Yhdyspankin, Pohjoismaiden Osakepankin Kauppaa ja Teollisuutta varten sekä Senaattori L. Mechelinin hankkima. Alkuperäinen määrä Smk 4,500,000:—.

	Maksettaviksi langenneet obligationsionit				Maksettaviksi langenneet kupongit			
	A 5,000 mk	B 1,000 mk	C 500 mk	Smk	A 112: 50	B 22: 50	C 11: 25	Smk
Lunastamatta 1/1	—	1	3	1,757 50	231	1,027	1,393	64,766 25
Langennut 1/5	3	10	13	31,500 —	368	1,387	1,840	93,307 50
” 1/11	—	—	—	— —	365	1,377	1,827	92,598 75
Yhteensä	3	11	16	33,257 50	964	3,791	5,060	250,672 50
Vuoden kuluessa tilitetty	3	10	13	31,500 —	752	2,701	3,646	186,390 —
Jälellä	—	1	3	1,757 50	212	1,090	1,414	64,282 50
Langenneitten oblig. kuponkeja	—	—	—	123 75	—	2	7	123 75
Bilanssi vuoteen 1910	—	1	3	1,633 75	212	1,092	1,421	64,406 25

Vuoden vaihteessa olivat tilittämättä seuraavat obligationsionit:

B 1,000 mk	C 500 mk
781	186 703 1,045

3 1/2 % Obligationsilaina vuodelta 1898.

Suomen Pankin, Suomen Yhdyspankin, Pankkihuone Robert Warschauer & Co:n, Berliinissä, ja Aktiebolaget Stockholms Handelsbanken, Tukholmassa, hankkima. Alkuperäinen määrä Smk 3,994,000:—.

	Maksettaviksi langenneet obligationsionit					Maksettaviksi langenneet kupongit				
	A 5,000 mk	B 2,000 mk	C 1,000 mk	D 500 mk	Smk	A 87: 50	B 35: —	C 17: 50	D 8: 75	Smk
Lunastamatta 1/1	—	—	—	1	500 —	—	5	12	15	516 25
Langennut 1/2	—	—	—	—	— —	180	420	558	969	48,693 75
” 1/8	3	3	6	—	27,000 —	180	420	558	969	48,693 75
Yhteensä	3	3	6	1	27,500 —	360	845	1,128	1,953	97,903 75
Vuoden kuluessa tilitetty	2	3	6	1	22,500 —	360	843	1,124	1,927	97,536 25
Bilanssi vuoteen 1910	1	—	—	—	5,000 —	—	2	4	26	367 50

Vuoden vaihteessa oli tilittämättä obligationsioni: Litt. A. N:o 10.

4 % Obligatsionilaina vuodelta 1900.

Suomen Pankin, Suomen Yhdyspankin, Pankkihuone Robert Warschauer & C:on, Berlinissä, Vereinsbank in Hamburgin, Pankkihuone M. M. Warburg & C:on, Hampurissa, ja Aktiebolaget Stockholms Handelsbankin, Tukholmassa, hankkima. Alkuperäinen määrä Smk 3,000,000:—.

	Maksettaviksi langenneet obligatsionit					Maksettaviksi langenneet kupongit				
	A 5,000 mk	B 2,000 mk	C 1,000 mk	D 500 mk	Smk	A 100:—	B 40:—	C 20:—	D 10:—	Smk
Lunastamatta $\frac{1}{1}$	—	—	2	1	2,380	20	22	20	72	4,000
Langennut $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	—	180	426	552	1,116	57,240
” $\frac{1}{8}$	—	3	9	12	21,600	180	426	552	1,116	57,240
Yhteensä	—	3	11	13	23,380	380	874	1,124	2,304	118,480
Vuoden kuluessa tilitetty	—	3	8	12	20,000	378	859	1,101	2,198	116,160
Jälellä	—	—	3	1	3,380	2	15	23	106	2,320
Lang. oblig. kuponkeja	—	—	—	—	80	—	—	4	—	80
Bilanssi vuoteen 1910	—	—	3	1	3,300	2	15	27	106	2,400

Vuoden vaihteessa olivat tilittämättä obligatsionit Litt. C. N:rot 821, 823, 964, Litt. D. N:o 1,708.

4 % Obligatsionilaina vuodelta 1902.

Suomen Pankin, Pankkihuone Robert Warschauer & C:on, Berlinissä, Vereinsbank in Hamburgin, Pankkihuone M. M. Warburg & C:on, Hampurissa, Aktiebolaget Stockholms Handelsbankin, Tukholmassa, Pankkihuone Hope & C:on, Amsterdamissa, ja Basler Handelsbankin, Baselissa, hankkima. Alkuperäinen määrä Smk 8,000,000:—.

	Maksettaviksi langenneet obligatsionit		Maksettaviksi langenneet kupongit	
	500 Smk	Smk	10 Smk	Smk
Lunastamatta $\frac{1}{1}$	36	18,050	8,195	81,950
Langennut $\frac{1}{8}$	—	—	15,469	154,690
” $\frac{1}{12}$	101	50,500	15,469	154,690
Yhteensä	137	68,550	39,133	391,330
Vuoden kuluessa tilitetty	81	40,500	30,816	308,160
Jälellä	56	28,050	8,317	83,170
Langenneitten obligatsionien kuponkeja	—	60	6	60
Bilanssi vuoteen 1910	56	27,990	8,323	83,230

Viimeisenä päivänä joulukuuta 1909 olivat tilittämättä obligatsionit N:rot 1432, 1440, 1716, 1741, 1846, 2576, 3012, 3731, 3802, 3866, 3967, 3998, 4136, 4186, 4241, 4412, 5776, 6125, 6145, 6416, 6528, 6800, 6839, 6956, 7082, 7980, 8094, 8341, 8356, 8436, 8531, 8599, 8667, 9206, 9227, 9698, 10079, 10768, 10974, 11882, 12099, 12511, 13200, 13298, 13596, 13909, 14052, 14123, 14174, 14608, 14681, 14728, 14729, 14777, 14989, 14990.

4 1/2 % Obligationslaina vuodelta 1909.

Privatbanken i Helsingfors, aktiebolagin, Pohjoismaiden Osakepankin Kauppaa ja Teollisuutta varten, Helsingissä, Bankaktiebolaget Stockholm-Öfre Norrlandin, Tukholmassa, Vereinsbank in Hamburgin, Pankkihuone Joh. Berenberg, Gossler & Con, Hampurissa, sekä Pankkihuone J. Henry Schröder & Con, Lontoossa, hankkima. Alkuperäinen määrä Smk 16,096,000:—.

	Maksettaviksi langenneet kupongit		
	Smk 56: 59	Smk	
Langennut 1/12	6,400	362,176	—
Vuoden kuluessa tilitetty	3,367	190,538	53
Bilanssi vuoteen 1910	3,033	171,637	47

II. Kaupungin virastot.

Maistraatin palkkoihin myönnetyssä määrärahassa näkyy Smkan 3,000: 15 säästö, koska menosääntöön merkitty, oikeusneuvosmiehelle taattu virkasivutulo on kokonaan säästynyt. Myöskin Raastuvanoikeuden palkat osottavat noin Smkan 1,000:— säästöä, kun vanhemman oikeusneuvosmiehen G. J. Souranderin palkankorotukset ovat jääneet käyttämättä tämän tultua nimitetyksi Janakkalan tuomiokunnan tuomariksi. Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteisiä apulaisia varten myönnetyssä määrärahassa huomattava pieni säästö johtuu siitä, että reistraattorin palkankorotusta ei enää ole maksettu, sen jälkeen kuin tämä nimitettiin aktuariksi.

Tarverahoista, joita Smkan 1,500:— suuruisesta lisämäärärahasta huolimatta on käytetty Smk 10,677: 72 yli myönnetyn määrän, on suoritettu seuraavat menot:

Ilmotuksia	Smk	1,722: 51
Puhtaaksikirjotuksia	”	9,263: 07
Puhtaanapito	”	2,435: 33
Vaalintoimituskuluja	”	1,180: —
Matka-apua toiselle kaupunginvoudille	”	500: —
Kirjotus- ja kansliatarpeita	”	5,056: 20
Painokustannuksia	”	5,077: 52
Sitomiskustannuksia	”	1,099: 05
Postimaksuja	”	390: 98
Ylimääräisiä palkkioita	”	5,006: 46
Sekalaisia menoja	”	497: 60
	Smk	32,177: 72

Pääluokan kokonaismenot ovat vuosina 1900—1909 olleet:

Vuonna 1900	Smk	221,240: 54	Vuonna 1905	Smk	224,256: 07
” 1901	”	221,389: 39	” 1906	”	240,846: 61
” 1902	”	225,433: 06	” 1907	”	278,720: 85
” 1903	”	223,672: 71	” 1908	”	329,117: 49
” 1904	”	231,055: 17	” 1909	”	321,836: 89

III. Kunnallishallinto.

Kaupunginvaltuuston tarverahoja on käytetty Smk 5,402: 66 yli myönnetyn määrän. Vuoden menot ovat olleet:

Komiteakustannuksia	Smk	1,490: —
Painokustannuksia	"	20,776: 50
Sitomiskustannuksia	"	280: —
Ilmotuksia	"	1,219: 19
Käännöksiä	"	1,144: 75
Sekalaisia menoja	"	492: 22
	<u>Smk</u>	<u>25,402: 66</u>

Rahatoimikamarin palkkatili on Smk 1,080: — myönnettyä määrää suurempi, mikä johtuu siitä, että Kamarin jäsenille osanotosta kokouksiin maksetut palkkiot nousevat Smkaan 7,080: — menosääntöön merkityn määrän Smk 6,000: — sijasta. Kalliiden painatuskustannusten vuoksi on tarverahoja käytetty melkoisesti yli myönnetyn määrän. Tarverahoista suoritettut menot jakaantuvat seuraavasti:

Rahatoimikamarin apulaisten palkkiot	Smk	2,085: —
Kansliatarpeita	"	324: 15
Paino- ja sitomiskustannuksia	"	14,790: 65
Ilmotuksia	"	5,451: 62
Käännöksiä	"	4,758: —
Siiivoaminen ja puhtaanapito	"	563: 20
Leimamerkkejä, oikeudenkäyntikustannuksia y. m.	"	2,029: 52
	<u>Smk</u>	<u>30,002: 14</u>

Arvaamattomiin menoihin on Rahatoimikamari käyttänyt Smk 10,797: 32 menosääntöön merkityn määrän Smk 5,000: — sijasta, josta kuitenkin mainittakoon, että Kamarille on myönnetty oikeus käyttää Smk 2,500: — yli mainitun määrärahan, josta on suoritettu seuraavat menot:

Vahingonkorvausta työmiehille	Smk	1,088: 10
Erinäisten poliisin käytettävänä olevien huoneustojen sisustaminen	"	2,055: 12
Matkaraaha Rahatoimikamarin sihteerille ja kaupungininsinöörille	"	1,187: 30
Lausunto erinäisten tonttien omistusoikeudesta	"	2,588: 20
Pakkahuoneen puhtaanapito	"	2,049: —
Palkkio Oulunkylän kartanon silmälläpidosta	"	300: —
Sekalaisia menoja	"	1,529: 60
	<u>Smk</u>	<u>10,797: 32</u>

Liikennekonttorin palkkatilissä löytyy noin Smkan 1,200: — säästö, joka on syntynyt siten, että Länsi Rannalle tänä vuonna perustettu toimisto on avattu yleisön käytettäväksi vähän myöhemmin kuin alkuaan oli aijottu.

Satamakonttorin palkkatilin osottamat yli myönnetyn määrän nousevat menot johtuvat satamamaksujen lisääntymisestä, jonka kautta konttorin virkailijoiden ylöskantoprosentti on noussut 884 markkaa 24 penniä menosääntöön merkittyä määrää suuremmaksi.

Kasvatustalouden menot ovat nousseet Smkaan 5,162:38 menosääntöön otettuja Smk 3,500:— ja Kaupunginvaltuusmiesten sen lisäksi myöntämiä Smk 1,500:— vastaan ja on varoja siis käytetty Smk 162:38 yli myönnetyn määrän. Lautakunnan menot ovat olleet:

Sihteerin palkka	Smk	2,400:—
„ matkakustannukset	„	745:70
„ palkkiot sijaiselle matkapäivinä	„	734:—
Vahtimestarin palkka	„	300:—
Postivakuutusmaksuja	„	203:35
Ilmotuksia, ajurimaksuja, lautakunnan jäsenten matkakustannuksia y. m.	„	779:33
	Smk	5,162:38

Pääloukan kokonaismenot vuosina 1900—1909 ovat olleet:

Vuonna 1900	Smk	216,755:37	Vuonna 1905	Smk	283,516:26
„ 1901	„	226,849:89	„ 1906	„	301,632:95
„ 1902	„	240,091:11	„ 1907	„	345,044:29
„ 1903	„	262,676:04	„ 1908	„	402,583:13
„ 1904	„	279,030:01	„ 1909	„	461,855:28

IV. Katuvalaistus.

Kaikilla tämän pääloukan tileillä esiintyy säästöjä, jotka yhteensä nousevat Smkaan 47,385:06.

Katuvalaistuksen kustannukset ovat vuosina 1900—1909 olleet:

Vuonna	Kaasuvalaistus	Petroli- valaistus	Ylimäär. valaistus	Kokonais- kustannukset
1900	100,394 68	75,666 80	7,689 48	191,750 96
1901	97,010 05	79,431 70	6,313 75	182,755 50
1902	104,940 40	82,504 94	7,246 63	194,711 97
1903	112,636 50	82,458 50	15,247 53	210,342 53
1904	118,383 —	95,137 90	12,654 39	226,175 29
1905	120,900 60	114,586 16	7,559 02	243,045 78
1906	150,177 44	95,485 91	9,699 56	255,362 91
1907	145,085 85	86,710 75	11,323 42	243,120 02
1908	121,649 50	84,041 73	10,759 15	216,450 38
1909	122,273 02	87,470 71	13,196 21	222,939 94

V. Palosammutustoimi.

Palosammutustoimen menoerät poikkeavat varsin vähän vuotta varten vahvistetusta menosäännöstä. Kaikilla tileillä esiintyy pieniä säästöjä, jotka yhteensä tekevät Smk 866: 41.

Pääluokan kokonaismenot ovat vuosina 1900—1909 olleet:

Vuonna 1900	<i>Smk</i>	123,150: 52	Vuonna 1905	<i>Smk</i>	118,055: 99
” 1901	”	112,480: 84	” 1906	”	134,282: 90
” 1902	”	120,121: 36	” 1907	”	145,404: 95
” 1903	”	115,048: 98	” 1908	”	165,351: 08
” 1904	”	113,749: 55	” 1909	”	155,543: 59

Muist. Näihin menoihin ei sisälly vuokra kaupungin omistamista taloista, joihin palomiehistö ja sen kalusto ovat sijoitetut.

VI. Poliisilaitos.

Kaupungin menot poliisilaitoksesta, jotka nykyään suoritetaan osaksi suoranaisten, läänin rahastoon maksettavan apurahan muodossa, osaksi virkahuoneustoina lämpöineen ja valoineen, sekä hankkimalla hevosia, ratsastusneuvoja ja aseita, ovat tänä vuonna nousseet seuraavaan määrään:

		Määräraha	Menot
Apuraha	<i>Smk</i>	198,034: 28	198,034: 28
Virkahuoneustot	”	52,560: —	51,894: 80
Lämmitys ja valo	”	33,200: —	33,634: 17
Sekalaisia menoja.	”	6,733: 33	6,890: 51
	<i>Smk</i>	290,527: 61	290,453: 76

Lämmityksen ja valon aiheuttamat kustannukset jakaantuvat seuraavasti:

Lämmitys	<i>Smk</i>	16,159: 31
Petroli ja kynttilät	<i>Smk</i>	320: 45
Sähkövalaistus	”	17,154: 41
	<i>Smk</i>	33,634: 17

Kaupungin kustannukset poliisilaitoksesta nousevat, valtion apurahan vähennettyä, vuosilta 1900—1909 alla mainittuihin määriin:

Vuonna 1900	<i>Smk</i>	137,745: 52 *)	Vuonna 1905	<i>Smk</i>	246,821: 27
” 1901	”	163,048: 78	” 1906	”	249,467: 15
” 1902	”	164,509: 11	” 1907	”	274,723: 28
” 1903	”	236,470: 65 *)	” 1908	”	290,940: 53
” 1904	”	249,996: 22	” 1909	”	290,453: 76

Muist. Vuosien 1900—1902 kokonaissummiin ei ole laskettu vuokria poliisilaitoksen virkahuoneustoista eikä talleista, jotka ovat kaupungin omistamissa taloissa.

*) Vuoden kuluessa noudatettu uutta menosääntöä.

VII. Terveys- ja sairaanhoito.

Muutamien tähän pääluokkaan kuuluvien tilien määrärahat ovat osottautuneet liian niukoiksi, jonka tähden Kaupunginvaltuusmiesten on täytynyt myöntää erinäisiä lisämäärärahoja, jotka on otettu huomioon Kaupunginvaltuuston käyttövarojen tilissä. Näistä mainittakoon erityisesti Marian sairaalan keuhkotautipoliklinikka, koska sen taloudenhoidossa on noudatettu sellaista esimerkiksi kelpaavaa menettelyä, että menot, jotka ovat nousseet yli myönnetyn Smkan 2,000:— suuruisen lisämäärärahan, on suoritettu vapaaehtoisella keräyksellä.

Marian sairaalan eri osastojen kokonaiskustannukset ovat vuonna 1909 tehneet:

		Määräraha	Kustannukset
Sisätautien osasto	<i>Smk</i>	51,547: 32	56,153: 01
Kulkutautien osasto	”	22,876: —	27,619: 35
Sisätautiskirurginen osasto	”	34,101: 31	34,432: 82
Talousoasto	”	243,659: 45	241,045: 06
Desinfisioimislaitos	”	3,760: —	3,448: 35
Sairaanhoitajattarien ja siivoojien virkaloma	”	2,500: —	1,594: —
	<i>Smk</i>	358,444: 08	364,292: 59
Menot määrärahaa suuremmat	”	5,848: 51	— —
	<i>Smk</i>	364,292: 59	364,292: 59

Kaupungin terveyden- ja sairaanhoidon kokonaiskustannukset ovat vuosina 1900—1909 olleet:

Vuonna 1900	<i>Smk</i>	241,426: 39	Vuonna 1905	<i>Smk</i>	383,523: 86
” 1901	”	244,304: 14	” 1906	”	433,389: 38
” 1902	”	333,278: 36	” 1907	”	510,368: 58
” 1903	”	322,994: 99	” 1908	”	593,599: 29
” 1904	”	358,315: 78	” 1909	”	674,006: 07

Näihin määriin ei sisälly vuokria kaupungin omista sairashuoneista eikä myöskään kaupungin omistamissa taloissa olevista virkahuoneustoista.

VIII. Vaivaishoito.

Vaivaishoidon vuosimenosäännössä arvioidut menot ovat osottautuneet riittämättömiksi, jonka vuoksi Kaupunginvaltuusmiehet ovat katsoneet olevan syytä myöntää lisämäärärahoja kaikille osastoille yhteensä Smk 71,835:—. Kustannukset jakaantuvat seuraavasti:

Helsingin kaupungin vaivaishoidon menot vuonna 1909.

	Määrärahat	Menoja vuonna 1909	Menoja yli määrärahan	Säästöä määrärahasta
<i>Vaivaishoitohallitus.</i>				
Palkat	11,800 —	11,800 —	— —	
Tarkastusmiesten palkkiot	7,000 —	5,149 98	— —	1,850 02
Tarkastusmatkakustannukset	800 —	440 25	— —	359 75
<i>Vaivaistalo.</i>				
Palkat	21,760 —	21,700 —	— —	60 —
Vaatetus	6,000 —	6,663 38	663 38	
Ruoka	40,000 —	51,179 65	11,179 65	
Lääkkeet	4,000 —	3,370 15	— —	629 85
Kalusto	2,500 —	1,564 62	— —	935 38
Tarveaineet	1,000 —	737 47	— —	262 53
Polttopuut ja valo	12,500 —	15,743 35	3,243 35	
Hevosenuoka	1,500 —	1,330 10	— —	169 90
Korjaustyöt	6,000 —	11,002 80	5,002 80	
Sekalaisia menoja	6,000 —	8,506 95	2,506 95	
<i>Työlaitos.</i>				
Palkat	3,720 —	3,720 —	— —	
Polttopuut ja valo	1,500 —	1,031 47	— —	468 53
Ruoka	13,000 —	12,006 70	— —	993 30
Vaatetuskustannukset	2,500 —	2,232 79	— —	267 21
Tarveaineet	6,500 —	10,228 49	3,728 49	
Kalusto ja työkalut	500 —	352 34	— —	147 66
Utterusrahast	1,500 —	2,276 50	776 50	
Korjaustyöt	500 —	97 35	— —	402 65
Sekalaisia menoja	600 —	538 08	— —	61 92
<i>Houruinhoitolaitos.</i>				
Palkat	21,890 —	23,087 50	1,197 50	
Vaatetus	6,700 —	11,370 67	4,670 67	
Ruoka	25,000 —	37,381 26	12,381 26	
Lääkkeet	3,000 —	3,098 21	98 21	
Kalusto	1,500 —	2,589 80	1,089 80	
Polttopuut ja valo	11,000 —	12,674 82	1,674 82	
Korjaustyöt	5,500 —	4,132 44	— —	1,367 56
Utterusrahast	300 —	425 —	125 —	
Sekalaisia menoja	2,400 —	2,778 09	378 09	
<i>Apurahat ja kustannukset laitoksen ulko- puolella olevia köyhiä varten.</i>				
Kaupunkiin ja maaseudulle hoidettaviksi annetut Erinäisiin laitoksiin otetut	60,000 —	66,473 88	6,473 88	
Sairaanhoidokustannukset	7,500 —	5,319 43	— —	2,180 57
Mielenvikaisten hoitokustannukset	14,000 —	12,891 75	— —	1,108 25
Lääkkeet	40,000 —	42,253 25	2,253 25	
	23,000 —	14,451 30	— —	8,548 70
Siirto	372,970 —	410,599 82	57,443 60	19,813 78

	Siirto	372,970	410,599 82	57,443 60	19,813 78
<i>Suoranaiset apurahat.</i>					
a) vaivashoittoon ehdottomasti oikeutetuille henkilöille		75,000	89,036	14,036	
b) puutteenalaisille, joilla ei ole ehdotonta oikeutta vaivashoittoon		30,000	34,140	4,140	
<i>Sekalaisia.</i>					
Hautauskustannuksia		2,000	782 80	—	1,217 20
Tarverahoja		2,000	2,548 49	548 49	
Arvaamattomia menoja		3,000	7,956 97	4,956 97	
	Yhteensä <i>Smc</i>	484,970	545,064 08	81,125 06	21,030 98
<i>Lisämäärärahat.</i>					
Oulunkylän lastenkodin ylläpitoon	11,500:—				
Vaivaistalon houreinhoitolaitoksen lisärakennuksen ylläpitoon	6,200:—	17,700			17,700
Vaivaistalolle	6,000:—				
Työlaitokselle	3,000:—				
Hourinhoitolaitokselle	6,000:—				
Ulkohoitokustannuksiin	5,000:—				
Suoranaisiin apurahiin a) 15,000, b) 10,000)	25,000:—	45,000			45,000
Grejuksen varasairaalan luovuttamista varten mielenvikaisten naisten hoitolaksi		3,485			3,485
	Yhteensä <i>Smc</i>	551,155	545,064 08	81,125 06	87,215 98
Kun Kaupunginvaltuusmiehet ²⁰ / ₄ 09 hyväksyivät Vaivashoitohallituksen ehdotuksen Vaivashoitohallituksen osaston sijoittamisesta Sörnäisiin sekä erinäisten virkailijain ottamisesta Vaivashoitohallitukseen y. m., otetaan tähän vuotta 1909 varten myönnettävinä lisämäärärahoina:					
Kirjanpitäjän ja rahastonhoitajan palkka 6 kuukaudelta	1,500:—				
Kahden tarkastusmiehen palkka 6 kuukaudelta	2,400:—				
Sörnäisissä olevan kansliahuoneuston siivoaminen ja lämmitys, puhelin, vuokra y. m. 6 kuukaudelta	300:—				
Kaupungissa olevaan kansliaan otetun kirjotusapulaisen palkka 6 kuukaudelta	450:—				
Kaluston hankkiminen Sörnäisissä olevaan kansliahuoneustoon	1,000:—	5,650			5,650
	Yhteensä <i>Smc</i>	556,805	545,064 08	81,125 06	92,865 98

Menojen yhdistelmä.							
Vaivahoitohallitus	19,600	—	17,390	23	—	—	2,209 77
Vaivaistalo	118,760	—	121,798	47	3,038	47	—
Työlaite	33,320	—	32,483	72	—	—	836 28
Hourinhoitolaitos	92,975	—	97,537	79	4,562	79	—
Kustannukset hoidettaviksi annetuista	72,500	—	71,793	31	—	—	706 69
Sairaanhoitokustannukset	14,000	—	12,891	75	—	—	1,108 25
Mielenvikaisten hoitokustannukset	40,000	—	42,253	25	2,253	25	—
Lääkkeet	23,000	—	14,451	30	—	—	8,548 70
Suoranaiset apurahat	130,000	—	123,176	—	—	—	6,824 —
Sekalaisia menoja	12,650	—	11,288	26	—	—	1,361 74
Yhteensä <i>Smc</i>	556,805	—	545,064	08	9,854	51	21,595 43

Kaupungin vaivahoidon kustannukset ovat vuosina 1900—1909 tehneet:

Vuonna 1900	<i>Smc</i>	288,742: 13	Vuonna 1905	<i>Smc</i>	369,074: 86
” 1901	”	303,687: 22	” 1906	”	426,123: 18 *)
” 1902	”	310,629: 94	” 1907	”	439,432: 89 *)
” 1903	”	368,987: 63	” 1908	”	529,252: 85
” 1904	”	360,778: 49	” 1909	”	545,064: 08

Näihin määriin ei ole laskettu vuokria kaupungin työ- ja vaivaistalosta eikä myöskään kaupungin omistamissa taloissa olevista virkahuoneustoista.

IX. Opetus- ja sivistyslaitokset.

Huomattavampia eroavaisuuksia menosäännön määrärahoista esiintyy tässä pääluokassa vain muutamissa kansakoulujen tileissä. Niinpä on kansakoulujen palkkatilissä käytetty Smk 13,351: 05 yli määrärahan, mikä etupäässä johtuu siitä, että vakinaisten kansakoulunopettajain ja ehkä vielä lukuisammin opettajattarien keskuudessa on sattunut sairaudentapauksia, jonka takia sijaisten palkkioiden menoerä on tuntuvasti kohonnut. Myöskin käsitöiden ja koulukyökkien tarveaineisiin, huonekaluihin sekä koulutalojen ja huoneustojen kunnossapitoon on käytetty varoja yli määrärahan, jonka tähden Kaupunginvaltuusmiesten on täytynyt myöntää lisämäärärahoja yhteensä Smk 16,000: —, jotka on otettu huomioon Kaupunginvaltuuston käyttövarojen tilissä. Smkaan 10,654: 56 nouseva säästö sitävastoin esiintyy polttopuihin ja niiden hakuuseen myönnetyssä määrarahassa, mihin on ollut syynä tavattoman lauhkea talvi. Kansakoulujen kokonaiskustannukset nousevat vuodelta 1909 Smkaan 1,170,752: 66 menosääntöön merkittyjä Smk 1,172,520: — vastaan, johon ei kuitenkaan ole laskettu Smkan 16,000 suuruista lisämäärärahaa.

*) Tähän ei ole laskettu lisämäärärahoja, jotka esiintyvät Kaupunginvaltuuston käyttövarojen tilissä.

Menot pahantapaisten lasten hoidosta jakaantuvat allaluetelluille turvakodeille seuraavasti:

Bromarfin Bengtsårin turvakodin kustannukset	<i>Smc.</i>	29,162: 12
Sipoon Paipisten " "	"	8,756: 40
Nummen Tavolan " "	"	7,975: 59
Lohjan Karstun " "	"	8,096: 08
Vanajan Paikkalan " "	"	9,212: 23
Porvoon p:n Laversin " "	"	7,339: 08
Kemiön Vanhankylän " "	"	10,335: 56
Vihdin " "	"	5,474: 28
Sammatin Myllykylän pikkulastenkoulun kustannukset	"	1,747: 45
Porvoon p:n Vehkakosken " "	"	3,176: 04
Lääkäripalkkio	"	74: —
Kustannukset yksityisten hoidettaviksi annetuista	"	7,060: 90
	<i>Smc.</i>	<u>98,409: 73</u>

Meno- ja tuloarvion pääluokasta „Opetus- ja sivistyslaitokset“ ovat kaupungin menot tehneet vuosina 1900—1909:

Vuonna 1900	<i>Smc.</i>	798,047: 46	Vuonna 1905	<i>Smc.</i>	1,116,592: 64
" 1901	"	783,043: 77	" 1906	"	1,242,980: 37
" 1902	"	863,433: 66	" 1907	"	1,385,781: 02
" 1903	"	893,433: 46	" 1908	"	1,456,047: 74
" 1904	"	1,014,267: 16	" 1909	"	1,576,811: 08

Näihin määriin ei ole laskettu vuokria kaupungin omistamista kansakoulurakennuksista, eikä niistä myöskään ole vähennetty kunnalle kansakoulujen ylläpitoa varten myönnettyä valtioapua.

X. Yleiset rasitukset.

Majotuskustannukset vuodelta 1909 tekevät	<i>Smc.</i>	344,110: 01
Siitä on voimassa olevan tariffin mukaan korvattu "	"	<u>340,247: 84</u>
Joten kaupungin vahingoksi jää	<i>Smc.</i>	3,862: 17

Majotuskustannukset, jotka suorastaan ovat kohdanneet kunnan veroa maksavia asukkaita, tekevät vuosilta 1900—1909:

Vuonna 1900	<i>Smc.</i>	8,540: 41	Vuonna 1905	<i>Smc.</i>	114: 13
" 1901	"	19,665: 96	" 1906	"	3,693: 83
" 1902	"	20,568: 72	" 1907	"	1,267: 82
" 1903	"	14,592: 55	" 1908	"	2,237: 57
" 1904	"	10,746: 76	" 1909	"	3,862: 17

Näihin kustannuksiin ei ole laskettu majotuslautakunnan palkkoja, huoneustoa, tämän lämmitystä ja valaistusta, eikä tarverahoja.

XI. Vesijohto.

Hallinnon ja käytön tilit eivät sanottavasti poikkea vuosimäärärahoista, lukuunottamatta seisotusaltaiden käyttökustannuksia. Kun näiden tänä vuonna ensi kertaa toimessa olleiden altaiden käytöstä ei ennestään ole ollut mitään kokemusta, ovat niiden kustannukset niin suuresti nousseet yli menoarviossa lasketun määrän, että Kaupunginvaltuusmiesten on täytynyt myöntää Smkan 30,000: — suuruinen lisämääräraha, joka on otettu huomioon Kaupunginvaltuuston käyttövarojen tilissä. Tosin on myöskin yksityisten johtotöiden tililtä käytetty noin 77,000: — markkaa yli määrärahojen, mutta tätä vastaavat suoritettujen johtotöiden tilin kasvaneet tulot. Mitä tulee tämän pääluokan muiden alaosastojen tileihin, osottavat ne enimmäkseen säästöjä, paitsi Vanhankaupungin pikasuodatinlaitos, johon on käytetty Smk 16,594: 39 yli määrärahan. Muuten viitataan Vesijohtokonttorin kesäkuussa ilmestyvään vuosikertomukseen.

Kaupungin vesijohdon menot ovat vuosina 1900—1909 tehneet:

Vuonna 1900	<i>Smk.</i>	303,357: 13	Vuonna 1905	<i>Smk.</i>	358,684: 30
” 1901	”	333,392: 87	” 1906	”	336,987: 03
” 1902	”	460,746: —	” 1907	”	645,987: 43
” 1903	”	391,991: 39	” 1908	”	820,779: 63
” 1904	”	336,721: 38	” 1909	”	1,542,187: 08

XII. Kauppahallit.

Kaupungin kaikkien neljän kauppahallin kustannukset tältä vuodelta ovat myönnettyjä määrärahoja pienemmät, joten säästöt yhteensä tekevät Smk 2,626: 50. Menot ovat:

Rantatorin Kauppahalli.

Palkat	<i>Smk.</i>	2,700: —	
Valaistus	”	3,142: 77	
Sekalaisia kuluja	”	<u>259: 96</u>	<i>Smk.</i> 6,102: 73

Hietalahden Kauppahalli.

Palkat	<i>Smk.</i>	1,500: —	
Puhtaanapito	”	1,029: 50	
Valaistus	”	2,165: 94	
Sekalaisia kuluja	”	<u>147: 73</u>	<i>Smk.</i> 4,843: 17
			Siirto <i>Smk.</i> 10,945: 90

Siirto *Smc* 10,945: 90*Länsi Rantakadun N:rossa 10 oleva Kauppahalli.*

Palkat	<i>Smc</i> 1,500: —	
Puhtaanapito	” 247: —	
Valaistus	” 785: 24	
Sekalaisia kuluja	” 171: 25	<i>Smc</i> 2,703: 49

Kasarmintorin Kauppahalli.

Palkat	<i>Smc</i> 1,500: —	
Puhtaanapito	” 1,003: 12	
Valaistus	” 2,389: 64	
Sekalaisia kuluja	” 751: 35	<i>Smc</i> 5,644: 11
		<i>Smc</i> 19,293: 50

Kauppahallien kannattavuus näkyy seuraavasta vuosia 1900—1909 koskevasta esityksestä, joka osoittaa, kuinka monta prosenttia vuosivuokrat, vuotuiset ylläpitokustannukset vähennettyä, tekevät rakennuskustannuksista, jotka ovat:

Länsi Rantakadun Kauppahallin, joka rakennettiin 1887—89 . . .	<i>Smc</i> 214,888: 83
Vanhaan pakkahuoneeseen sijoitetun hallin, joka sisustettiin 1904 . . .	” 26,481: 55
Hietalahdentorin Kauppahallin, joka rakennettiin 1903	” 151,306: 56
Kasarmintorin ” ” ” 1907	” 220,234: 29
	<i>Smc</i> 612,911: 23

Vuosi	Ylläpito-kustannukset		Vuosivuokrat		%
1900	7,271	07	40,708	50	15,5
1901	6,574	75	40,443	50	15,7
1902	6,137	05	40,479	25	15,9
1903	8,131	06	48,031	45	10,9 ¹⁾
1904	14,459	11	73,200	34	16,2
1905	12,850	05	75,290	89	15,9
1906	12,323	64	68,700	27	14,3
1907	15,843	13	79,099	67	10,3 ²⁾
1908	20,864	34	89,052	88	11,1
1909	19,293	50	87,808	95	11,1

¹⁾ Hietalahdenhalli oli vuokrattu ainoastaan yhdeksi vuosineljänneksi.

²⁾ Kasarmintorinhalli oli vuokrattu ainoastaan kahdeksi vuosineljänneksi.

XIII. Yleiset työt.

Mitä tulee tähän pääluokkaan kuuluviin tileihin, viittaamme Rakennuskonttorin kesäkuussa ilmestyvään vuosikertomukseen.

XIV. Eläkkeet ja apurahat.

Säästö tällä tilillä johtuu siitä, että huutokauppakasöörin leski Fredrika Wilhelmina Lindman, ent. ulosottoapulainen Gustaf Nordman ja työmies Ananias Adamsson vuoden kuluessa ovat kuolleet.

Kaupungin vuosina 1900—1909 maksamien eläkkeiden määrät ovat seuraavat:

Vuonna 1900	<i>Smk</i>	10,486: 63	Vuonna 1905	<i>Smk</i>	12,914: 61
” 1901	”	9,724: 43	” 1906	”	17,357: 35
” 1902	”	14,906: 08	” 1907	”	33,645: 68
” 1903	”	14,217: 34	” 1908	”	31,254: 68
” 1904	”	13,670: —	” 1909	”	36,293: 01

XV. Sekalaiset menot.

Tämän pääluokan tileistä näkyy mainittavampia poikkeamia vuosirahoista ainoastaan polttoaineiden ja erinäisiin kaupungin taloihin hankittujen kalustojen tileissä, joissa on käytetty Smk 3,229: 89 ja 3,138: 34 yli myönnettyjen määrien, sekä taksotettujen varain ja muiden tulojen lyhennystä ja palauttamista varten merkityissä erissä, jonka tilin menot ovat olleet Smk 144,083: 20 menoarvion määrää Smk 75,000: — vastaan. Viimeisinä 10 vuonna ovat lyhennysmäärät olleet niin suuret kuin alla olevasta taulusta näkyy:

Taksotettujen varojen ja muiden tulojen lyhennys- ja palautusmäärät, jotka suurimmalta osalta ovat olleet tileistä poistettuja kunnallisveroja, ovat vuosina 1900—1909 olleet seuraavat:

		% taksotus- summasta
Vuonna 1900	<i>Smk</i>	31,542: 27 = 1,8
” 1901	”	40,905: 54 = 2,3
” 1902	”	37,974: 05 = 2,0
” 1903	”	65,010: 53 = 3,5
” 1904	”	44,466: 81 = 2,4
” 1905	”	47,283: 37 = 2,4
” 1906	”	95,261: 22 = 4,2
” 1907	”	73,195: 32 = 2,9
” 1908	”	128,770: 42 = 4,4
” 1909	”	144,083: 20 = 4,1

Menot Kaupunginvaltuuston käyttövaroista ovat nousseet Smk 117,328: 71 yli vuosirahasääntöön merkityn määrärahan. Niinkuin yksityiskohtaisesta tilinpäätöstaulusta lähemmin näkyy, on käyttövaroista määrärahoja myönnetty ja käytetty seuraaviin tarkoituksiin:

II. Kaupungin virastot	<i>Smk</i>	23,495: —
III. Kunnallishallinto	”	17,259: 20
V. Palotoimi	”	716: 36
VII. Terveysten- ja sairaanhoito	”	66,185: 47
VIII. Vaivahoito	”	73,835: —
IX. Opetus- ja sivistyslaitokset	”	69,835: 29
XI. Vesijohto	”	30,000: —
XIII. Yleiset työt	”	29,156: 06
XIV. Eläkkeet ja apurahat	”	4,896: 33
XV. Sekalaiset menot	”	1,950: —
	<i>Smk</i>	<u>317,328: 71</u>

Menosääntöön merkitsemättömiä menoja.

Kaupunginvaltuusmiesten 16 päivänä maaliskuuta 1909 tekemän päätöksen mukaan poistetaan tileistä Smkaan 130,786: 19 nousevat kustannukset, jotka ovat kaupungille syntyneet poliisireservin ylläpitämisestä vuosina 1905 ja 1906 sekä kaksi edellisistä vuosista siirrettyä tiliä, joissa on jossain määrin käytetty varoja yli myönnettyjen määrien. Menoerä Smk 8,445: 06 on se määrä, jonka vesijohtoverkon tämänvuotisten laajennusten todelliset kustannukset ovat vuosimenosäännön määrärahaa pienemmät ja jolla määrällä lainavaraja on hyvitetty.

Tulot.

I. Korot.

Tämä pääluokka, joka edellisinä vuosina on antanut ylimääriä, toisinaan hyvin suuriakin, osottaa tänä vuonna vajausta, ei kuitenkaan enempää kuin Smk 541: 80.

Vuosina 1900—1909 ovat tämän pääluokan tulojen määrät olleet:

Vuonna 1900	<i>Smk</i>	119,815: 70	Vuonna 1905	<i>Smk</i>	456,463: 44
” 1901	”	196,235: 76	” 1906	”	482,369: 77
” 1902	”	160,370: 55	” 1907	”	484,420: 91
” 1903	”	435,407: 69	” 1908	”	461,644: 52
” 1904	”	470,918: 27	” 1909	”	511,158: 20

II. Tontinlunastukset.

Vuoden kuluessa on myytyjen tonttien kauppahinnasta suoritettu	<i>Smk</i>	846,069: 34
Tulosääntöön oli merkitty	”	650,000: —
	Ylijäämää siis <i>Smk</i>	196,069: 34

Tontinlunastuksista on vuosina 1900—1909 velotettu ja saatu seuraavat määrät:

Vuonna	Myytyjen tonttien luku	Myytyjen tonttien arvo		Vuoden kuluessa maksettu	
1900	23	643,573	52	145,215	01
1901	35	714,528	43	158,105	13
1902	35	987,200	80	481,739	59
1903	52	1,224,745	85	713,706	83
1904	32	840,955	21	605,954	02
1905	53	1,618,820	93	454,460	02
1906	50	1,073,910	92	736,577	60
1907	113	2,888,656	79	766,832	96
1908	68	2,686,963	72	331,320	27
1909	55	2,360,945	52	846,069	34

III. Kaupungin kiinteä omaisuus.

Melkein kaikki kaupungin kiinteän omaisuuden tulotilit osot-		
tavat ylimääriä, jotka yhteenlaskettuna tekevät	<i>Smk</i>	60,123: 72
Jos tästä vähennetään kahdessa tilissä syntyneet vajaukset	„	4,053: 64
saadaan koko pääluokasta ylimäärää	<i>Smk</i>	56,070: 08

Vuosien 1900—1909 kuluessa ovat tulot kaupungin kiinteästä omaisuudesta tehneet:

Vuonna 1900	<i>Smk</i>	306,355: 33	Vuonna 1905	<i>Smk</i>	439,611: 74
„ 1901	„	316,650: 64	„ 1906	„	440,966: 66
„ 1902	„	348,938: 69	„ 1907	„	478,932: 91
„ 1903	„	398,972: —	„ 1908	„	506,770: 95
„ 1904	„	438,320: 07	„ 1909	„	538,195: 08

IV. Tonttiverot.

Kaupungin taloista velotetut tonttiverot, joita otetaan 16 ²/₃ penniä kultakin tontin pintaalan 1,000 n. jalalta ja jotka kannetaan yhdessä taksotettujen kunnallisverojen kanssa, tekevät vuodelta 1909 Smk 3,818: 53.

Kymmeneltä viime vuodelta on tämä maavero tehnyt:

Vuonna 1900	<i>Smk</i>	2,702: 72	Vuonna 1905	<i>Smk</i>	3,061: 51
„ 1901	„	2,709: 30	„ 1906	„	3,158: 37
„ 1902	„	2,737: 20	„ 1907	„	3,476: 40
„ 1903	„	2,816: 65	„ 1908	„	3,601: 47
„ 1904	„	2,955: 62	„ 1909	„	3,818: 53

V. Tuloatuottavat oikeudet.

Liikenne- ja Satamakonttorin tilit osottavat verrattain suotuiset tulokset kulu-
neelta vuodelta. Niin on saatu:

Tuulaaki, liikenne- y. m. maksuista ylimäärää	<i>Smk</i>	97,266: 35
Satama y. m. maksuista	„	49,942: 94
Ylimäärä	<i>Smk</i>	147,209: 29

Sitävastoin osottaa Perunkirjotusprosenttien tili noin Smkan 19,991: 23 vajausta.

Kaupungin liikennekonttorin velottamat ja kantamat maksut näkyvät seuraavalla sivulla olevasta taulusta:

Summittainen yhteenvedo Helsingin kaupungin Liikennekonttorin maksujen kannosta v. 1909.

	V e l o t e t t u										K a n n e t t u						Suorittamattomia maksuja	
	Tuulaaki		Liikenne- maksuja		Mittaus- maksuja		Makasiin- nin vuokraa		Yhteensä		Vuodelta 1909 kerty- neitä maksuja		Edellis. vuodelta kertyneitä maksuja		Yhteensä			
	<i>Smyc.</i>	<i>7¹⁴</i>	<i>Smyc.</i>	<i>7¹⁴</i>	<i>Smyc.</i>	<i>7¹⁴</i>	<i>Smyc.</i>	<i>7¹⁴</i>	<i>Smyc.</i>	<i>7¹⁴</i>	<i>Smyc.</i>	<i>7¹⁴</i>	<i>Smyc.</i>	<i>7¹⁴</i>	<i>Smyc.</i>	<i>7¹⁴</i>		
Tammikuu	23,721	07	16,375	54	—	—	988	20	41,084	81	37,268	76	15,881	17	53,149	93	83	87
Helmikuu	20,560	98	12,466	51	—	—	691	60	33,719	09	31,813	73	5,674	48	37,488	21	156	77
Maaliskuu	22,691	31	18,505	13	—	—	625	80	41,822	24	41,076	99	3,242	58	44,319	57	55	24
Huhtikuu	25,077	53	22,621	78	—	—	—	—	47,699	31	43,662	81	20	27	43,683	08	196	87
Toukokuu	33,182	69	101,900	70	504	11	1,138	40	136,725	90	118,409	85	976	80	119,386	65	388	11
Kesäkuu	28,272	23	81,440	11	—	—	1,630	80	111,343	14	110,476	71	72	88	110,550	24	913	62
Heinäkuu	19,263	65	70,200	87	420	97	492	60	90,378	09	88,183	90	—	—	88,183	90	367	26
Elokuu	29,534	58	60,734	13	—	—	824	80	91,093	51	91,489	40	64	98	91,554	38	694	46
Syyskuu	33,594	56	80,823	24	115	97	2,067	20	116,600	97	102,459	85	15	76	102,475	83	3,140	49
Lokakuu	35,743	35	92,020	10	108	20	961	—	128,832	65	126,134	98	5	23	126,140	21	2,710	90
Marraskuu	33,735	84	80,801	72	145	90	881	80	115,565	26	119,731	72	2	40	119,734	12	5,280	71
Joulukuu	27,170	38	63,408	74	335	69	1,612	86	92,527	67	105,830	37	1	38	105,830	88	16,009	19
Yhteensä	332,548	17	701,298	57	1,630	84	11,915	06	1,047,392	64	1,016,539	07	25,957	93	1,042,497	—	29,997	49
Lyhennys	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	856	08	957	36	1,813	44	—	—
Tuulaak. ylämaan kaup.	4,873	71	—	—	—	—	—	—	4,873	71	4,183	38	495	12	4,678	50	690	33
Yhteensä <i>Smyc.</i>	337,421	88	701,298	57	1,630	84	11,915	06	1,052,266	35	1,021,578	53	27,410	41	1,048,988	94	30,687	82
Suorittamattomia maksuja vuosilta 1907—1908																	1,770	97
Yhteensä jäännöksiä 1/1 1910 <i>Smyc.</i>																	32,458	79

Satamakonttorin tulot, mikäli ne koskevat tätä pääluokkaa, jakaantuvat eri maksulajeihin nähden ja vuoden eri kuukausille seuraavalla tavalla:

Helsingin Satamakonttorin vuonna 1909 kantamat maksut.

Kuukausi	Velotettu satamamaksuja	Silta-maksuja	Elinkeino-maksuja	Painolasti-maksuja	Punnitsemis-maksuja	Nostoranan-maksuja	Myönnetty vähennyksiä	Yhteensä
Tammikuu . .	4,239 60	— —	— —	— —	267 63	84 20	2,601 23	2,002 20
Helmikuu . .	724 40	— —	— —	— —	312 03	2 60	428 82	610 26
Maaliskuu . .	79 —	18 95	— —	— —	384 14	2 60	— —	484 69
Huhtikuu . .	401 80	— —	— —	— —	332 21	— —	176 40	685 61
Toukokuu . .	36,224 —	592 43	1,152 90	— —	240 33	132 —	7,012 88	33,002 83
Kesäkuu . . .	53,292 20	1,586 05	1,575 75	10 —	252 27	143 80	11,185 48	45,739 59
Heinäkuu . .	50,436 —	1,787 82	1,029 25	12 —	250 07	152 —	10,482 23	43,206 86
Elokuu	49,842 —	1,941 33	580 35	10 —	226 07	140 60	10,850 32	41,906 03
Syyskuu . . .	47,424 80	1,605 89	276 85	31 60	269 66	176 —	9,136 53	40,655 22
Lokakuu . . .	47,180 —	1,512 23	1,424 25	6 —	277 21	47 80	8,258 52	42,197 97
Marraskuu . .	37,522 20	996 74	1,292 80	— —	334 12	174 80	7,647 04	32,673 62
Joulukuu . .	22,499 25	1,894 42	181 —	5 —	288 37	187 20	7,844 18	17,211 06
Yhteensä	349,865 25	11,935 86	7,513 15	74 60	3,434 26	1,243 60	75,623 78	300,375 94

Sitäpaitsi kantaa Satamakonttori pääluokassa III 2 mainitut kalavesimaksut *Smc* 1,933: —
 Kaikkiaan kannettu *Smc* 302,308: 94

Liikenteestä kannetut maksut ovat vuosina 1900—1909 nousseet seuraaviin määriin:

V u o s i	Tuulaaki, liikennemaksut y. m.	Satamamaksut y. m.
1900	766,165 11	218,367 19
1901	654,995 33	204,044 27
1902	651,656 71	197,884 69
1903	697,353 25	230,655 98
1904	731,652 23	243,202 04
1905	776,111 12	226,982 02
1906	931,508 40	240,493 99
1907	1,075,390 81	279,585 39
1908	1,031,147 64	273,597 55
1909	1,052,266 35	300,375 94

VI. Sekalaiset tulot.

Suurempia poikkeamia vuosirahasäännöstä osottavat vain henkilökohtaisen vaivaismaksun ja vaivaisten ylläpidosta saatujen korvausten tilit, jotka tuottavat melkoisia ylimääriä, edellinen Smk 11,331:— ja jälkimäinen Smk 15,419: 07.

Pääluokan vuoden summaan Smk 568,899: 49 sisältyy Suomen ja Venäjän valtiovarastojen korvaamia majotuskustannuksia Smk 340,247: 84.

VII. Valtioavut.

K. Senaatin päätöksen mukaan 5 päivältä toukokuuta 1909 maksettiin vuonna 1909 valtioapua kansakouluille Smk 311,300:— ja kasvatuslaitoksille Smk 11,900:—.

Valtioapua katuvalaistukseen, joka K. Senaatin päätöksen mukaan 10 päivältä helmikuuta 1908 on kymmenvuotiskaudeksi 1901—1910 vahvistettu Smkaksi 15,200:— vuodessa, on vuonna 1909 maksettu tämä määrä.

Apuraha kaupungin palosammutustoimen ylipitämiseen Smk 21,000:— perustuu K. Senaatin kirjeeseen 10 päivältä toukokuuta 1898.

Ammattikoulujen valtioapu osottaa Smkan 4,800:— vajaan, joka on syntynyt sen johdosta, että tyttöjen ammattikoulun kutomaosasto on oppilaiden puutteen takia viime kesänä lakkautettu.

Kaupungin osuus paloviinaverosta on noussut Smkaan 15,539: 50 tulosääntöön merkittyjä Smk 17,000:— vastaan, joten on syntynyt Smkan 1,460: 50 vajuus.

VIII. Vesijohto.

Vuosien 1908 ja 1909 maksujen kantoluettelot osottavat:

	Vuonna 1908		Vuonna 1909		Lisäys	
1 neljännes	169,202	13	174,592	23	5,390	10
2 "	170,691	46	185,762	55	15,071	09
3 "	170,811	90	184,405	20	13,593	30
4 "	195,182	17	207,973	30	12,791	13
Yhteensä <i>Smk.</i>	705,887	66	752,733	23	46,845	62

Näihin maksumääriin sisältyy mittarinvuokria Smk 30,997:— ja Smk 32,173:—.

Vuosina 1900—1909 ovat vedenkäyttömaksut nousseet seuraaviin määriin:

Vuonna 1900	<i>Smc</i>	399,019: 12	Vuonna 1905	<i>Smc</i>	521,239: 85
" 1901	"	418,116: 47	" 1906	"	589,480: 51
" 1902	"	397,335: 08	" 1907	"	640,763: 99
" 1903	"	442,274: 48	" 1908	"	705,887: 66
" 1904	"	478,450: 41	" 1909	"	752,733: 28

IX. Valaistuslaitos.

Kaasulaitos.

Helsingin kaupungin kaasulaitoksen menot ja tulot sekä tila viimeisenä päivänä joulukuuta 1909 näkyvät seuraavista mainitun laitoksen laatimista tauluista:

	Määrärahat vuosimenosäännössä	Menot kirjojen mukaan	Menoja yli määrärahojen	Säästöjä määrärahoista
Menot.				
<i>Hallinto.</i>				
Palkat ja palkkiot	66,650 —	64,666 73	— —	1,983 27
Konttoritarverahoja	8,000 —	5,797 40	— —	2,202 60
<i>Vuokrat y. m.</i>				
Konttorihuoneuston sekä aerosaston huoneuston, myymälän y. m. vuokrat	11,500 —	8,166 66	— —	3,333 34
Näyttely- ja myymälähuoneuston kustannukset	7,000 —	7,391 54	391 54	
<i>Kaasun valmistuskustannukset.</i>				
Tavalliset kaasuhiilet	364,800 —	352,702 41	— —	12,097 59
Cannelhiilet	32,000 —	3,192 82	— —	28,807 18
Kivihiilien kuletus ja pienentäminen	13,000 —	9,912 46	— —	3,087 54
Erinäisiä aineksia	9,000 —	9,114 08	114 08	
Työkustannukset retorttihuoneessa	50,000 —	50,502 35	502 35	
Höyrypannu- ja kaasunpump. kustannukset	20,000 —	21,907 67	1,907 67	
Kaasunpuhdistus	8,000 —	9,385 53	1,385 53	
Polttopuut y. m. konttoria varten	400 —	558 18	158 18	
Sähkövalaistus aparaattihuoneessa	2,000 —	1,084 15	— —	915 85
Vesimaksut	6,000 —	6,601 15	601 15	
Puhtaanapito, vartioiminen y. m.	9,000 —	5,598 11	— —	3,401 89
Öljykaasun raakaaineet, työkustannukset ja ylläpito	40,000 —	1,470 23	— —	38,529 77
Ainespihalla olevan kaasukellon lämmitys- ja työkustannukset	4,000 —	4,330 27	330 27	
Laboratorioskustannukset	500 —	754 91	254 91	
Siirto	651,850 —	563,136 65	5,645 68	94,359 03

	Määrärahat vuosimeno-säännössä		Menot kirjojen mukaan		Menoja yli määrärahojen		Säästöjä määrärahoista	
Siirto	651,850	—	563,136	65	5,645	68	94,359	03
<i>Lisätuotteiden kustannukset.</i>								
Koksin työkustannukset	14,000	—	21,040	60	7,040	60		
Kivihilitervan työkustannukset	5,000	—	5,281	19	281	19		
Grafitin ja kuonan työkustannukset	550	—	199	66	—	—	350	34
<i>Katuvalaistuksen kustannukset.</i>								
Lyhtyjen sytyttäjät ja lampujen hoitajat	46,000	—	45,438	30	—	—	561	70
Hehkusukat ja silinterit	2,800	—	1,979	20	—	—	820	80
Lyhtyjen, patsaiden ja lyhtyjohtojen kunnossapito	6,000	—	5,082	58	—	—	917	42
Sekalaisia kustannuksia	3,400	—	3,577	03	177	03		
<i>Yksit. kaasunkäytön kustannukset.</i>								
Mittarien tarkastus ja rahojen kanto	17,000	—	21,829	67	4,829	67		
Sekalaisia kustannuksia	12,000	—	17,110	40	5,110	40		
<i>Korjaukset ja ylläpito.</i>								
Rakennukset	2,000	—	609	17	—	—	1,390	83
Uunit tarpeeseen	15,000	—	14,427	42	—	—	572	58
Aparaatit ja putkijohdot	4,000	—	2,865	74	—	—	1,134	26
Kaasukellot	2,000	—	431	25	—	—	1,568	75
Pääjohtoverkko	5,000	—	2,497	71	—	—	2,502	29
Yksityiset johtolaitokset	500	—	166	44	—	—	333	56
Kaasumittarit	5,000	—	5,951	15	951	15		
Kalustot	4,000	—	2,125	12	—	—	1,874	88
<i>Korot ja vakuutusmaksut.</i>								
Kaup. rahaston konttokurantti tilin korko	15,000	—	11,789	10	—	—	3,210	90
Palovakuutusmaksut	8,000	—	9,826	68	1,826	68		
Tapaturmavakuutusmaksut	2,000	—	2,113	02	113	02		
<i>Pääjohtoverkon laajentaminen.</i>								
Hietalahdenkatuun, Ruoholahden- ja Antinkatu- jen väliin	2,914	—	2,914	—	—	—		
Antinkatuun pitkin Hietalahdentoria	1,592	—	—	—	—	—	1,592	—
Fabianinkatuun, Kirkko- ja Vilhonkatujen väliin	1,609	—	—	—	—	—	1,609	—
Elisabetinkatuun, Unionin- ja Nikolainkatujen väliin	4,480	—	2,638	78	—	—	1,841	22
Vilhonkatuun pitkin rautatientoria	2,530	—	1,722	17	—	—	807	83
Koko Ehrensärdintiehen	9,243	90	634	46	—	—	8,609	44
Koko Weksellintiehen	1,164	80	530	10	—	—	634	70
Koko Armfeltintiehen	4,801	50	1,726	35	—	—	3,075	15
Siirto	849,435	20	747,643	94	25,975	42	127,766	68

	Määrärahat vuosimeno-säännössä		Menot kirjojen mukaan		Menoja yli määrärahojen		Säästöjä määrärahoista		
Siirto	849,435	20	747,643	94	25,975	42	127,766	68	
Koko Galitzinintiehen	1,860	10	701	57	—	—	1,158	53	
Koko Reh binderintiehen	8,334	50	501	03	—	—	7,833	47	
Neitsytpolkuun, Tehtaan- ja Merikatujen väliin Laivurinkatuun, Pursimiehen- ja Tehtaankatujen väliin	5,386	50	5,614	57	228	07			
Erinäisiin katuihin Hallituksen määräyksen mukaan	8,524	80	8,524	80					
	10,000	—	10,000	—					
<i>Uusien lyhtyjien asettaminen.</i>									
Erinäisille kaduille asetettu 37 patsasta ja 42 lyhtyä (menoarvioon merkitty 60 kpl.)	9,600	—	4,898	11	—	—	4,701	89	
<i>Johtolaitokset, kalustot y. m.</i>									
Yksityiset johtolaitokset	7,000	—	4,864	16	—	—	2,135	84	
Kaasumittarit	40,000	—	17,531	68	—	—	22,468	32	
Kalustot	18,000	—	14,846	53	—	—	3,153	47	
<i>Uutisrakennukset.</i>									
Suvilahden kaasulaitos	2,900,000	—	2,900,000	—					
Kehäjohto	494,000	—	494,000	—					
	<i>Smc.</i>	4,352,141	10	4,209,126	39	26,203	49	169,218	20
Säästö	200,000	—	284,496	56					
Yhteensä	4,552,141	10	4,493,622	95	26,203	49	169,218	20	

Tulot.	Tulosään- nössä lasketut tulot		Tuloja kirjo- jen mukaan		Vajaus		Ylimäärä		
Katuvalaistus	146,680	—	122,273	02	24,406	98			
Yksityinen kaasunkäyttö 712,000:—									
Kaupunginvaltuusmiesten laskema lisävoitto 43,141: 10	755,141	10	639,305	10	115,836	—			
Lisätuotteet, koksi	201,600	—	272,426	85	—	—	70,826	85	
” kivihiiliterva	14,400	—	25,640	45	—	—	11,240	45	
” grafiitti ja kuona	—	—	857	—	—	—	857	—	
Yksityiset työt ja aineksien myynti	40,320	—	35,929	63	4,390	37			
Kaasumittarien vuokrat	—	—	2,053	—	—	—	2,053	—	
Sekalaisia kaduista otettuja käyttökelpoisia ai- neksia	—	—	690	—	—	—	690	—	
Erinäisiä korkoja	—	—	59	90	—	—	59	90	
Kelloissa olevien kaasumäärien ero	—	—	388	—	—	—	388	—	
<i>Lainavaraja:</i>									
Suvilahden kaasulaitosta varten	2,900,000	—	2,900,000	—					
Kehäjohtoa varten	494,000	—	494,000	—					
Yhteensä	4,552,141	10	4,493,622	95	144,633	35	86,115	20	

Yhteenvedo tilinpäätöksestä.

Menot.

Määrärahat menosäännössä	<i>Smc.</i>	4,352,141: 10
Menoja yli määrärahojen	”	26,203: 49
Arvioiduissa tuloissa syntynyt vajaus	”	144,633: 35
Vuoden voitto	”	284,496: 56
Yhteensä	<i>Smc.</i>	4,807,474: 50

Tulot.

Tuloja tulosäännön mukaan	<i>Smc.</i>	4,552,141: 10
” yli ”	”	86,115: 20
Säästöä määrärahoista	”	169,218: 20
Yhteensä	<i>Smc.</i>	4,807,474: 50

Tila 31 päivänä joulukuuta 1909.

Varat.

Kiinteistöjen tili:

Pääjohtoverkko	<i>Smc</i>	362,533: 90	
Lyhdyt, patsaat y. m.	"	140,129: 52	
Yksityiset johtolaitokset	"	43,250: 88	
Rakennukset Kaasulaitoksella	"	92,631: 08	
Unit tarpeineen	"	63,551: 32	
Aparaatit ja putkijohdot	"	33,423: 06	
Kaasukellot	"	7,834: 64	
Kaasulaitoksen tontti	"	300,000: —	
Öljykaasulaitos	"	125,000: —	
Uusi kaasukello	"	275,000: —	<i>Smc</i> 1,443,354: 40

Kalustojen tili:

Kaasunvalmistuksen kalusto	"	2,525: 27	
Katuväläistuksen	"	424: 82	
Putkenlaskijain	"	9,079: 49	
Konttorin	"	7,989: 35	
Kasarminkadulla olevan uuden konttorin kalusto	"	9,940: 88	
Sekalainen kalusto	"	4,891: 39	
Kasarminkadulla olevan myymälän kalusto	"	3,837: 82	" 38,689: 02

Kaasumittarien tili " 192,688: 07

Tavaratili:

Erinäisiä aineksia " 36,632: 02

Raaka-ainoiden tili:

Tavallisia hiiliä	<i>Smc</i>	148,664: 91	
Cannelhiiliä	"	18,161: 28	
Muita aineksia	"	88,626: 23	" 255,452: 42

Valmistustili:

Kaasua kelloissa " 1,080: —

Lisätuotteiden tili:

Koksivarasto	<i>Smc</i>	33,600: —	
Kivihiilitervavarasto	"	6,113: 75	" 39,713: 75

Yksityisten töiden tili:

Päättämättömiä töitä " 15,279: 97

Kehäjohton tili " 622,779: 94

Siirrettyjä lainavaroja:

Uusi kaasulaitos	<i>Smc</i>	1,295,165: 89	
Kehäjohto	"	229,286: 74	" 1,524,452: 63

Suvilahden kaasulaitoksen tili " 1,604,834: 11

Sekalaisten tili " 64,335: 13

Siirto *Smc* 5,839,291: 46

	Siirto <i>Smc</i> 5,839,291: 46
Kaasunkäyttäjien tili:	
Maksamattomia laskuja	„ 85,592: 05
Vekselien tili:	
Tunnusteita salkussa	„ 1,728: —
Kassatili:	
Kassasaldo	„ 1,771: 99
Pääjohtoverkon laajennuksen tili, ylimääräinen määräraha 1910 vuoden voitosta „	5,958: 98
	Yhteensä <i>Smc</i> 5,934,342: 48

Velat.

Kaasulaitoksen ostosumma	<i>Smc</i> 1,400,000: —
Kaupungin rahaston konttokurantti tili	„ 178,839: 71
Sekalaisten tili	„ 11,326: 18
Kaup. rahasto, lainavaroja kehäjohtoa ja kaasukelloa varten	„ 897,779: 94
„ „ Suvilahden kaasulaitosta varten	„ 1,604,834: 11
Suvilahden kaasulaitos:	
Suvilahden uutisrakennustöitä varten vuoden menoarvioon otetun määrärahan ja vuoden kuluessa niihin käytettyjen varojen välinen ero	<i>Smc</i> 1,295,165: 89
Kehäjohtoon tili:	
S:n s:n kehäjohtoon töitä varten	„ 229,286: 74 „ 1,524,452: 63
Tallettajain tili	„ 1,645: 45
Pääjohtoverkon laajentamista varten myönet. määrärahan tili	„ 30,967: 90
Voitto- ja tappiotili:	
5 % annuiteetti <i>Smc</i> 1,675,000: —	<i>Smc</i> 83,750: —
Säästö	„ 200,746: 56 „ 284,496: 56
	Yhteensä <i>Smc</i> 5,934,342: 48

Sähkölaitos.

Helsingin kaupungin Sähkölaitoksen menot ja tulot 1909 vuoden syyskuun 1 päivän ja joulukuun 31 päivän väliseltä ajalta sekä tila joulukuun viimeisenä päivänä näkyvät seuraavista sanottua laitosta koskevista tauluista:

Menot.	Menot kirjojen mukaan		Määrärahat		Menoja yli määrärahojen		Säästöä määrärahoista		
<i>Hallinto.</i>									
Palkat ja palkkiot	11,413: —								
Konttoriapulaiset	4,965: —								
Konttorin tarverahat	6,162: 24	22,540	24	30,000	—	—	—	7,459 76	
		Siirto	22,540	24	30,000	—	—	—	7,459 76

	Menot kirjojen mukaan	Määrärahat	Menoja yli määrärahojen	Säästöä määrärahoista
Siirto	22,540 24	30,000 —	— —	7,459 76
<i>Käyttökustannukset.</i>				
Palkat menosäännön mukaan	13,255: —			
Lämmittäjien palkat	2,490: 60			
Ylimääräiset apulaiset	2,287: 69			
Vuokrat, lämmitys, valaistus	163: 25			
Polttopuut	27,164: 61			
Muut käyttöaineokset pääasemalla	4,400: 36			
S:n aliasemalla	2,094: 95			
Korjaukset ja ylläpito	360: 26			
	52,216 72	20,000 —	32,216 72	
<i>Jakokustannukset.</i>				
Palkat ja palkkiot	2,075: —			
Mittarien lukeminen ja rahojen kanto	1,195: 45			
Mittarien hoito ja palkoilleen pano	941: 50			
Varastokustannukset	1,077: 20			
Tarkastuskustannukset	400: —			
Näyttelykustannukset	2,975: 40			
Erinäisiä hankinta y. m. kustannuksia	3,974: —			
Kurssierot	117: 17			
	12,755 72	15,000 —	— —	2,244 28
<i>Sekalaisia menoja.</i>				
Palovakuutusmaksut	1,089: 08			
Tapaturmavakuutusmaksut	140: —			
Patterivakuutusmaksut	6,100: —			
Erinäisiä muita vakuutusmaksuja	32: —			
Pääaseman rakennusten kunnossapito	128: 48			
Rautateiden ja katujen kunnossapito	380: —			
Aliaseman rakennusten kunnossapito	128: 50			
Pihan ja katujen kunnossapito	14: 70			
Työkalujen ja kalustojen kunnossapito	42: 86			
Lämmitys, valaistus, puhtaanapito ja siivoaminen pääasemalla	360: 80			
S:n aliasemalla	7,138: 65			
	8,193 99	7,000 —	1,193 99	
<i>Myk</i>	103,067 75	82,000 —	33,410 71	12,342 96
<i>Säästö</i> „	156,961 63	— —	— —	— —
<i>Yhteensä Myk</i>	260,029 38	— —	— —	— —
Tulot.				
Valaistus- ja voimavirta	222,830 26	70,000 —	— —	152,830 26
Hallintorakennuksen vuokrat	10,825 01	9,500 —	— —	1,325 01
Töistä ja aineksien myynistä saatu voitto	26,374 11	2,500 —	— —	23,874 11
<i>Yhteensä Myk</i>	260,029 38	82,000 —	— —	178,029 38

Helsingin kaupungin Sähkölaitoksen tila 31 päivänä joulukuuta 1909.

	<i>Varat.</i>		
<i>Pääasema:</i>			
Maankaivaminen	<i>Smc</i>	14,284: 46	
Perustus	"	21,071: 21	
Rakennukset	"	290,162: 02	
Kivihillisäiliö	"	10,807: 85	
Kuljetuslaitteet	"	19,925: 95	
Vesi- ja kanavajohdot	"	169,589: 47	
Sekalaista	"	38,432: 26	
Savupiippu perustuksineen	"	38,537: 60	
Tontin tasotus y. m.	"	<u>11,240: 91</u>	614,051: 73
<i>Höyrypannulaitteet:</i>			
Höyrypannut	"	139,546: 85	
Putkijohdot ja syöttöpumppu	"	43,855: 96	
Perustus	"	1,206: 19	
Höyrypannujen muuraus	"	<u>16,124: 59</u>	200,733: 59
<i>Koneisto ja instrumenteeraus:</i>			
Turbiinidynamot	"	297,191: 75	
Muuttajat	"	13,449: 26	
Ranat ja apukoneet	"	19,017: 45	
Instrumenteeraus	"	<u>37,208: —</u>	366,866: 46
<i>Akkumulaattoripatteri</i>	"	— —	12,018: 41
<i>Paikoilleenasetustyöt</i>	"	— —	5,388: 88
<i>Yleisiä kustannuksia</i>	"	— —	<u>38,844: 72</u> <i>Smc</i> 1,237,903: 79
<i>Aliasema:</i>			
Tontti	"	350,000: —	
Maankaivaminen	"	53,630: 61	
Perustus	"	26,402: 27	
Kivijalka	"	16,587: 54	
Konehuone	"	104,394: 98	
Hallintorakennus	"	167,462: 50	
Sekalaista	"	26,314: 94	
Makasiinirakennus	"	6,284: 88	
Erinäisiä yhteisiä aineksia	"	<u>264,420: 28</u>	1,015,498: —
<i>Koneisto ja instrumenteeraus:</i>			
Moottorigeneraattori	"	101,734: 15	
Tasotuskoneet	"	6,167: 17	
Instrumenteeraus	"	95,090: 51	
Juoksurana	"	<u>9,200: —</u>	212,191: 83
Siirto <i>Smc</i>	— —	1,227,689: 83	<i>Smc</i> 1,237,903: 79

	Siirto	<i>Smc</i>	—	—	1,227,689: 83	<i>Smc</i>	1,237,903: 79
<i>Akkumulaattoripatteri</i>	”	—	—	150,285: 67			
<i>Paikoilleenasetustyöt</i>	”	—	—	18,278: 05			
<i>Yleisiä kustannuksia</i>	”	—	—	<u>45,233: 03</u>	”	1,441,486: 58	
<i>Johtoverkko:</i>							
Korkeapainejohto	”	98,597: 98					
Syöttöjohto	”	403,468: 21					
Jakojohto	”	330,897: 81					
Nollajohdot	”	86,955: 36					
Varusosat	”	123,234: 58					
Maatyöt	”	293,514: 33					
Sisäjohtot	”	50,000: —					
Telefonijohdot	”	10,026: 34					
Sekalaista	”	18,238: 73					
Kaapelinpano	”	21,401: 01					
Korkeapainekaapeli Vanhaankaupunkiin	”	47,011: 17					
Varusosat Vanhaankaupunkiin	”	3,436: 34					
Maatyöt Vanhassakaupungissa	”	6,622: 86					
Yleisiä kustannuksia	”	<u>48,380: 80</u>	—	—	”	1,541,735: 52	
<i>Sähkölaitteet</i>	”	—	—	191,264: 95			
<i>Kalustot:</i>							
Pääaseman kalusto	”	13,610: 08					
Aliajan ”	”	2,971: 46					
Konttorin ”	”	26,055: 65					
Työpajan ”	”	2,857: 56					
Johtoverkon ”	”	1,978: 20					
Laboratorion ”	”	2,005: 50					
Varaston ”	”	5,353: 88					
Näyttelyn ”	”	6,372: 13					
Mittariosaston ”	”	<u>5,960: 95</u>	<u>67,165: 41</u>	”	258,430: 36		
<i>Talojen yhdistämiset johtoverkkoon</i>	”	78,948: 77					
<i>Kustannuksia talojen yhdistämisestä johtoverkkoon</i>	”	<u>136,243: 07</u>	215,191: 84				
<i>Varaston tili</i>	”	140,572: 04					
<i>Näyttelyn tili</i>	”	13,639: 82	154,211: 86				
	Siirto	<i>Smc</i>	—	—	369,403: 70	<i>Smc</i>	4,479,606: 25

	Siirto	Smc	—	—	369,403: 70	Smc 4,479,606: 25
<i>Käyttökustannusten tili:</i>						
Kivihiliä varastossa	”	65,114: 68				
Muita käyttöaineita						
pääasemalla		1,463: 98				
S:n aliasemalla	”	1,216: 40	”	2,680: 38	67,795: 06	
<i>Aineksia:</i>						
Aineksia varastossa pääasemalla	”	10,227: 81				
” ” aliasemalla	”	2,853: 22				
” ” työpajassa	”	4,491: 86				
” ” kaapeliverk-						
koa varten	”	57,536: 67	”	75,109: 56		
<i>Lainavaroilla suoritettuja uutisrakennuksia:</i>						
Turbiinigeneraattoreja	”	3,050: —				
Perustus	”	423: —				
Yleisiä kustannuksia, matkoja y. m.	”	2,458: —	”	5,931: —		
<i>Suorittamattomia virtamaksuja.</i>	”	90,149: 90				
<i>Kassa tili</i>	”	687: 64				
<i>Kasvaneiden korkojen tili.</i>	”	397: 72	”	91,235: 26		
<i>Erinäisiä velallisia</i>			”	52,647: 73	”	662,122: 31
						<u>Yhteensä Smc 5,141,728: 56</u>

Velat.

Helsingin kaupungin rahasto	Smc 4,351,238: 04	
Varattuja virtamaksuja	11,200: —	
Akkumulaattorin kunnossapito, patterimaksut	” 6,100: —	
Juoksevan tilin korko	” 681: 04	
Erinäisiä velkoja	” 615,547: 85	4,984,766: 93
<i>Voitto ja tappio tili, puhdas voitto</i>		156,961: 63
		<u>Yhteensä Smc 5,141,728: 56</u>

X. Puhtaanapitotoimi.

Sen johdosta, että noin 100 taloa on vuoden kuluessa liittynyt kaupungin puhtaanapitotoimeen, osottaa puhtaanapitomaksujen tili Smkan 14,143: 44 ylimäärää, jota kuitenkin vastaa toiselta puolen yleisestä makkien puhtaanapidosta johtuvien maksujen lisääntyminen.

XI. Lainat.

Meno- ja tuloarvioon merkityillä lainavaroista suoritettavilla määrärahoilla on velotettu osaksi „Kahta vuotta lyhyemmällä maksuajalla otettujen lainojen“ tiliä osaksi „Käyttämättömien lainavarojen“ tiliä, jolloin viimeksimainittuun tiliin pannut määrärahat on suoritettu sekä 1902 vuoden obligatsioonilainan varatuista varoista että vuoden kuluessa otetusta 1909 vuoden obligatsioonilainasta.

XII. Taksotus.

Vuoden taksotettu määrä jakaantuu:

1,445 etuoikeutettuun äyriin à Smk 15:80	<i>Smk</i>	22,831:—
219 majotuksesta vapaaseen äyriin à Smk 15:95	„	3,482:10
215,860 etuoikeudettomaan äyriin à Smk 16:—	„	3,453,760:—
<u>Yht. 217,524 äyriä</u>	<u>Yhteensä <i>Smk</i></u>	<u>3,480,073:10</u>

niinkuin seuraavasta taulusta lähemmin näkyy:

Helsingin kaupungin kunnallisten verojen

Kaupunginosa	Taksotuslautakunnan määräämiä veroäyryjä				Tarkastuslautakunnan vähentämiä veroäyryjä				Jäljellä			
	Kiinteistöistä	Elinkainosta	Palkasta y. m.	Yhteensä maksavia	Kiinteistöistä	Elinkainosta	Palkasta y. m.	Yhteensä maksavia	Kiinteistöistä	Elinkainosta	Palkasta y. m.	Yhteensä maksavia
I	4,478	7,029	17,647	28,148	37	232	484	741	4,441	6,797	17,163	27,407
II	6,870	26,971	9,875	43,087	193	1,275	372	1,833	6,677	25,696	9,503	41,254
III	4,314	17,759	9,914	31,576	161	769	314	1,244	4,153	16,990	9,600	30,332
IV	6,882	9,144	16,062	30,101	231	933	782	1,940	6,651	8,211	15,280	28,161
V	4,115	7,874	11,266	22,476	102	1,743	180	2,028	4,013	6,131	11,086	20,448
VI	2,187	1,435	3,571	6,075	88	146	104	314	2,099	1,289	3,467	5,761
VII	4,694	3,234	15,524	22,012	63	64	470	607	4,631	3,170	15,054	21,405
VIII	2,201	2,022	8,176	12,115	27	263	259	548	2,174	1,759	7,917	11,567
IX	483	1,624	2,744	4,787	5	49	81	136	478	1,575	2,663	4,651
X	1,786	2,561	2,796	6,692	20	79	53	143	1,766	2,482	2,743	6,549
XI	2,218	1,117	4,740	6,297	31	102	205	292	2,187	1,015	4,535	6,005
XII	676	524	1,006	1,790	16	21	44	81	660	503	962	1,709
XIII	2,217	8,136	4,355	13,443	59	949	180	1,168	2,158	7,187	4,175	12,275
Yht.	43,121	89,430	107,676	228,599	1,033	6,625	3,528	11,075	42,088	82,805	104,148	217,524

taksotus vuodelta 1908 (vuoden 1909 tarpeisiin).

veroäyrijä			Taksotettu määrä								Tonttiäyrijä		Yhteensä	
Etuoi- keutetu- ja	Majo- tuksesta vapaita	Etuoi- keudet- tomia	Etuoi- keutet- tuja äyrijä Smk 15:80		Majo- tuksesta vapaita äyrijä Smk 15:90		Etuoi- keudet- tomia äyrijä Smk 16:—		Yhteensä		Smk.		Smk.	
			299	14	27,094	4,724	20	222	60	433,504	—	438,450	80	333
179	170	40,905	2,828	20	2,703	—	654,480	—	660,011	20	281	46	660,292	66
317	—	30,015	5,008	60	—	—	480,240	—	485,248	60	200	67	485,449	27
238	27	27,896	3,760	40	429	30	446,336	—	450,525	70	663	52	451,189	22
131	8	20,309	2,069	80	127	20	324,944	—	327,141	—	301	06	327,442	06
83	—	5,678	1,311	40	—	—	90,848	—	92,159	40	274	—	92,433	40
87	—	21,318	1,374	60	—	—	341,088	—	342,462	60	465	84	342,928	44
35	—	11,532	553	—	—	—	184,512	—	185,065	—	123	56	185,188	56
12	—	4,639	189	60	—	—	74,224	—	74,413	60	242	99	74,656	59
13	—	6,536	205	40	—	—	104,576	—	104,781	40	451	70	105,233	10
—	—	6,005	—	—	—	—	96,080	—	96,080	—	315	89	96,395	89
—	—	1,709	—	—	—	—	27,344	—	27,344	—	163	92	27,507	92
51	—	12,224	805	80	—	—	195,584	—	196,389	80	—	—	196,389	80
1,445	219	215,860	22,831	—	3,482	10	3,453,760	—	3,480,073	10	3,818	53	3,483,891	63

Seuraava yhdistelmä kymmenen viime vuoden taksotus- ja verojenkantoluettelosta valaisee lähemmin kaupungin verotusoloja:

Veroäyrien lukumäärä ja taksotuksen suuruus Helsingin kaupungissa vuosina 1900—1909.

V u o s i	Veroäyrien lukumäärä (äyri vastaa 400 markan vuosituloa)	Lisäys	Vähennys	Veroäyriä (etuoikoudettomalta) taksotettu määrä	Muistuksia
1900 . . .	136,575	3,119 ¹⁾	—	12 66	¹⁾ Siitä noin 3,000 äyriä satunnaisista perintöveroa.
1901 . . .	137,244	669	—	12 91	
1902 . . .	139,631	2,387	—	13 31	
1903 . . .	146,288	6,657	—	12 56	
1904 . . .	151,113	4,825	—	12 33	
1905 . . .	159,427	8,314	—	12 01	
1906 . . .	171,388	11,961	—	13 06	
1907 . . .	184,388	13,000	—	13 25	
1908 . . .	203,643	24,255	—	13 85	
1909 . . .	217,524	8,881	—	16 —	

Edellisiltä vuosilta siirtyviä tilejä.

Tähän otsakkeeseen kuuluu erinäisiä pienempiä säästöjä edellisinä vuosina myönnettyistä määrärahoista, joita ei ole käytetty ja jotka siis ovat säästyneet, nousten yhteensä Smk 2,622: 86.

Tuloja, joita ei ole tulosääntöön merkitty.

Tässä otsakkeessa esiintyvät määrät muodostaa huonosta hoidosta Grejukassa ja Mustikkamaalla suoritettu korvaus Smk 4,082: 40, tulot kaupungin metsistä Smk 6,183: 81 sekä viisi pientä erää, jotka yhteensä tekevät Smk 1,958: 01.

Tila 31 päivänä joulukuuta 1909.

Obligatsionien tilin bilanssin vuodesta 1908 muodostivat:

Helsingin kaupungin 5 % lainan obligatsionit vuodelta 1876	<i>Smk.</i>	302,613: 75
Vuoden kuluessa on tullut lisäksi 53 kpl. Helsingin kaupungin 4 1/2 % lainan obligatsionia vuodelta 1909 à 92: 75	„	123,631: 12
	<i>Smk.</i>	<u>426,244: 87</u>

Vuoden kuluessa vähentynyt:

1876 vuoden vesijohtolainaobligatsionien arpomi- sen kautta	<i>Smk.</i>	12,900: —
Kurssitappiota 1876 vuoden obligatsioneista	„	<u>1,167: 45</u>
	<i>Smk.</i>	14,067: 45
	<i>Smk.</i>	<u>412,177: 42</u>

Saldon vuoteen 1910 *Smk.* 412,177: 42

muodostavat:

Helsingin kaupungin 5 % obligatsionit vuodelta 1876:

93 kpl. à 1,000 markkaa	<i>Smk.</i>	93,000: —
270 kpl. à 500 „	„	135,000: —
183 kpl. à 200 „	„	<u>36,600: —</u>
	<i>Smk.</i>	264,600: — à 109: 05 <i>Smk.</i> 288,546: 30

Helsingin kaupungin 4 1/2 % obligatsionit vuodelta 1909:

53 kpl. à 2,515 markkaa	„	133,295: — à 92: 75 „ 123,631: 12
	<i>Smk.</i>	<u>412,177: 42</u>

Kaasulaitoksen ennakkomaksuihin sisältyy myöskin kaasulaitoksen vuosivoitto *Smk* 284,496: 56.

Rästien joukossa ovat otsakkeissa sekalaisia maksuja, vedenkäyttömaksuja ja vesijohtotöitä esiintyvissä summissa mainittavimpina erinä velotetut maksut, jotka lankeavat suoritettaviksi vasta tänä vuonna.

Otsakkeeseen „Erinäisiä velallisia“ sisältyvistä eristä mainittakoon tili „Kunnallinen sähkölaitos“, jota varten kaupungin rahasto Kaupunginvaltuusmiesten 4 päivänä kesäkuuta 1907 tekemän päätöksen perusteella on etukäteen maksanut *Smk* 1,891,100: 75; Kaupunginvaltuusmiehet tulevat vastedes määräämään varoja etumaksun suorittamiseksi.

Siirrettyjä työtileriä samoin kuin muutamia suurempia ostetuista kiinteistöistä suoritettuja ja siirrettyjä määriä vastaavat määrärahat 1910 vuoden meno- ja tulosaännössä.

Mitä tulee erään „käyttämättömiä lainavaroja“, viitataan otsakkeeseen Helsingin kaupungin vakautettu velka, 1902 ja 1909 vuoden obligatsionilainat.

Säästön.

vuoteen 1910 muodostavat:

Ylijäämä vuodelta 1909	<i>Smc.</i>	317,505: 94
Aikaisemman säästön käyttämätön osa	„	127,572: 71
	<i>Smc.</i>	<u>445,078: 65</u>

Edellä mainittu ylijäämä ilmenee seuraavasta meno- ja tuloarvion päätilien yhdistelmästä.

Säästöä määrärahoista ja ylimäärää on syntynyt seuraavilla tileillä:

Katu- ja laiturivalaistus	<i>Smc.</i>	47,385: 06
Palotoimi	„	866: 41
Poliisilaitos	„	73: 85
Vaivaishoito	„	11,740: 92
Opetus- ja sivistyslaitokset	„	10,130: 58
Kauppahallit	„	2,626: 50
Yleiset rasitukset	„	20,876: 95
Eläkkeet	„	1,246: 66
Tontinlunastukset	„	196,069: 34
Kaupungin kiinteä omaisuus	„	56,070: 08
Tonttiverot	„	118: 53
Tuloantuottavat oikeudet	„	127,742: 02
Sekalaiset tulot	„	25,793: 49
Vesijohto, tulot	„	123,006: 36
Valaistuslaitos	„	241,458: 19
Puhtaanapitotoimi	„	14,143: 44
Kunnallisverot	„	6,156: 61
Sekalaiset tulot yli tulosäännön	„	14,847: 08
	<i>Smc.</i>	<u>900,352: 07</u>

Varoja on seuraavilla tileillä käytetty oli myönnettyjen määrärahojen:

Kaupungin velat	<i>Smc.</i>	54,042: 65
Kaupungin virastot	„	6,914: 23
Kunnallishallinto	„	30,351: 95
Terveysten- ja sairaanhoito	„	4,525: —
Vesijohto, menot	„	92,003: 75
Yleiset työt	„	49,367: 53
Sekalaiset menot	„	77,141: 70
Arvaamattomiin menoihin Kaupunginvaltuus- miesten määräämisen mukaan	„	117,328: 71
Sekalaiset menot yli menosäännön	„	144,868: 31
	<i>Smc.</i>	<u>576,543: 83</u>
Siirto	<i>Smc.</i>	<i>Smc.</i> 900,352: 07

	Siirto	<i>Smc.</i> 576,543: 83	<i>Smc.</i> 900,352: 07
Vajausta lasketuista tuloista osottavat tilit:			
Korot	”	541: 80	
Valtioavut	”	5,760: 50	” 582,846: 13
		<hr/>	<hr/>
	Vuoden tulos, ylijäämä	<i>Smc.</i> 317,505: 94	

Viimeisten 10 vuoden aikana ovat vuositulokset olleet:

Vuonna 1900	<i>Smc.</i> 296,655: 91	ylijäämää.	Vuonna 1905	<i>Smc.</i> 263,269: 55	ylijäämää.
” 1901	” 246,885: 80	”	” 1906	” 737,870: 65	”
” 1902	” 562,779: 35	”	” 1907	” 454,167: 11	”
” 1903	” 581,434: 83	”	” 1908	” 370,575: 59	vajausta.
” 1904	” 824,770: 22	”	” 1909	” 317,505: 94	ylijäämää.

Tilinpäätöksen yhteenveto.

Tulot.

Tuloja tulosäännön mukaan	<i>Smc.</i> 14,174,636: 38
” yli ”	” 860,022: 44
Säästöä määrärahoista	” 276,115: 56
	<hr/>
Summa	<i>Smc.</i> 15,310,774: 38

Menot.

Määrärahoja menosäännön mukaan	<i>Smc.</i> 14,174,636: 38
Menoja yli myönnettyjen määrärahojen	” 757,712: 46
Lasketuissa tuloissa syntynyt vaje	” 60,919: 60
	<hr/>
	<i>Smc.</i> 14,993,268: 44
Vuoden tulos, ylijäämä	” 317,505: 94
	<hr/>
Yhteensä	<i>Smc.</i> 15,310,774: 38

Kun yllämainittuun ylijäämään	<i>Smc.</i> 317,505: 94
Lisätään käyttämätön säästö vuodesta 1908	” 127,572: 71
saadaan saldoksi vuoteen 1910	<i>Smc.</i> 445,078: 65

Helsingissä kaupungin Rahatoimikonttorissa maaliskuulla 1910.

Iwar Timgren.

Helsingin kaupungin menot ja tulot vuonna 1909.

Menotilit.	Määrärahat menosäännössä	Menot kirjojen mukaan	Menoja yli määrärahojen	Säästöjä määrärahoista
I. Kaupungin velat.				
Vuoden 1876 vesijohtolaina, kuo- letus	36,300 —	36,300 —		
korko	50,187 50	50,187 50		
kurssitappio	900 —	1,167 45	267 45	
Vuoden 1882 uutisrakennus- ja jär- jestelylaina, kuoletus	70,000 —	70,000 —		
korko	23,670 —	23,670 —		
Vuoden 1892 obligatsioonilaina, kuo- letus	31,500 —	31,500 —		
korko	185,906 25	185,906 25		
provisionit y. m.	900 —	773 49	— —	126 51
Vuoden 1898 obligatsioonilaina, kuo- letus	27,000 —	27,000 —		
korko	97,387 50	97,387 50		
provisionit y. m.	1,000 —	815 19	— —	184 81
Vuoden 1900 obligatsioonilaina, kuo- letus	21,000 —	21,000 —		
korko	114,480 —	114,480 —		
provisionit y. m.	1,000 —	972 12	— —	27 88
Vuoden 1902 obligatsioonilaina, kuo- letus	50,500 —	50,500 —		
korko	309,380 —	309,380 —		
provisionit y. m.	18,000 —	11,073 75	— —	6,926 25
Suomen Puutarhayhdistyksen ra- kennusten lunastamista varten otettu laina, kuoletus	11,600 —	11,600 —		
Siirto	1,050,711 25	1,043,713 25	267 45	7,265 45

Siirto	1,050,711 25	1,043,713 25	267 45	7,265 45
Böhlen tilan hallintaoikeuden lunastamista varten otettu laina, kuoletus	30,000 —	30,000 —		
korko	4,400 —	4,400 —		
Oulunkylän kartanon ostamista varten otettu laina, kuoletus	143,000 —	143,000 —		
korko	21,975 —	10,501 54	— —	11,473 46
Kassakreditiivi- ja laina-korkoja y. m.	200,000 —	272,514 11	72,514 11	
II. Kaupungin virastot.				
Maistraatti	37,200 —	34,199 85	— —	3,000 15
Raastuvanoikeus	160,550 —	159,430 09	— —	1,119 91
Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteiset apulaiset ja palvelusmiehet	35,753 33	35,352 93	— —	400 40
Ulosottotoimi	57,719 33	57,882 50	163 17	
Pöytäkirjojen puhtaaksikirjotus	1,700 —	2,143 80	443 80	
Määräraha käännöksiin Venäjän kielestä	2,000 —	2,150 —	150 —	
Tarverahat	20,000 —	30,677 72	10,677 72	
III. Kunnallishallinto.				
Kaupunginvaltuuston kanslia, palkat	15,100 —	15,097 97	— —	2 03
tarverahat	20,000 —	25,402 66	5,402 66	
Rahatoimikamari, palkat	39,880 —	40,959 96	1,079 96	
tarverahat	15,000 —	30,002 14	15,002 14	
ennakolta arvaamattomiin tarpeisiin	5,000 —	10,797 32	5,797 32	
Rahatoimikonttori, palkat	57,600 —	57,596 97	— —	3 03
tarverahat	8,000 —	7,846 19	— —	153 81
Liikennekonttori, palkat	56,855 —	55,608 43	— —	1,246 57
mittarinpalkkiot	1,200 —	1,398 11	198 11	
tarverahat	4,000 —	3,679 49	— —	320 51
Satamakonttori, palkat	40,215 —	41,099 24	884 24	
moottoriveneen käyttökustannukset sekä höyrypurren vuokrat	1,325 —	1,392 98	67 98	
tarverahat	1,250 —	823 41	— —	426 59
Rakennuskonttori, palkat	53,433 33	53,433 07	— —	— 26
ylimääräiset insinööri- ja piirustaja-apulaiset	11,000 —	10,893 75	— —	106 25
Siirto	2,094,867 24	2,181,997 48	112,648 66	25,518 42

	Siirto	2,094,867 24	2,181,997 48	112,648 66	25,518 42
Rakennuskonttori, metsänvartija-					
apulaiset ja metsänkasvatus . . .		2,000 —	2,000 —		
tarveaineet ja apuripäivätyöt . .		10,000 —	12,567 86	2,567 86	
Oulunkylän kartanon ja Böhlen					
tilan maiden kartotus ja vaaki-					
tus		7,000 —	7,025 14	25 14	
tarverahat		2,500 —	2,570 —	70 —	
Puutarhalautakunta		6,900 —	7,022 —	122 —	
Taksotus- ja Tarkastuslautakunnat,					
palkat		5,000 —	4,999 92	— —	— 08
tarverahat		5,000 —	6,439 76	1,439 76	
Holhouslautakunta		1,800 —	1,764 23	— —	35 77
Työväenasiain lautakunta.		5,075 —	5,073 05	— —	1 95
Kunnan työvälistystoimisto		12,800 —	13,231 66	431 66	
Kasvatuslautakunta		3,500 —	3,662 38	162 38	
Muinaismuistolautakunta		1,000 —	1,012 27	12 27	
Kaupungin asemakaavatoimikunta		19,400 —	18,068 98	— —	1,331 02
Kunnallisten työväenasuntojen hal-					
lintolautakunta, palkat		2,820 —	2,920 —	100 —	
tarverahat		7,850 —	8,124 55	274 55	
Rakennustarkastus		9,000 —	9,341 79	341 79	
IV. Katu- ja laiturivalaistus.					
Kaasuvalaistus		146,680 —	122,273 02	— —	24,406 98
Petrolivalaistus		110,000 —	87,470 71	— —	22,529 29
Laiturien ja tavaravajain ylimää-					
räinen valaistus		13,645 —	13,196 21	— —	448 79
V. Palosammutustoimi.					
Palkat ja muut edut		114,070 —	113,583 33	— —	486 67
Palotalli		11,560 —	11,546 83	— —	13 17
Lämmitys ja valaistus		11,900 —	11,847 02	— —	52 98
Työkalut ja kalusto		10,000 —	9,861 92	— —	138 08
Sekalaista		3,880 —	3,704 49	— —	175 51
Määräraha vapaelt. palokunnalle		5,000 —	5,000 —		
Siirto		2,623,247 24	2,666,304 60	118,196 07	75,138 71

Siirto	2,623,247 24	2,666,304 60	118,196 07	75,138 71
VI. Poliisilaitos.				
Käteinen apumaksu	198,034 28	198,034 28		
Virkahuoneustot	52,560 —	51,894 80	— —	665 20
Lämmitys ja valaistus	33,200 —	33,634 17	434 17	
Sekalaista	6,733 33	6,890 51	157 18	
VII. Terveysten- ja sairaanhoito.				
Terveystoimikunta	20,700 —	19,829 24	— —	870 76
Lääkärit ja sairaanhoitajat	52,400 —	52,154 30	— —	245 70
Marian sairaala, sisätautien osasto	51,547 32	56,153 01	4,605 69	
kulkutautien osasto	22,876 —	27,619 35	4,743 35	
sisätautis-kirurginen osasto	34,101 31	34,432 82	331 51	
talousosasto	243,659 45	241,045 06	— —	2,614 39
desinfisioimislaitos	3,760 —	3,448 35	— —	311 65
virkaomaa sairaanhoitajattarille ja siivoojattarille	2,500 —	1,594 —	— —	906 —
Humlebergin varasairaala	30,155 33	30,583 20	427 87	
Grejksen keuhkotautissairaala	29,000 —	33,167 32	4,167 32	
Sörnäisten sairastupa	5,400 —	5,400 —		
Määrärahat erinäisille poliklini- koille	30,500 —	28,592 —	— —	1,908 —
Määrärahat lapsenpäästölaitoksille	25,040 —	25,039 96	— —	— 04
Kätilöavun kustantamiseen varat- tomille kodeissa	3,600 —	2,620 —	— —	980 —
Marian sairaalan keuhkotautispoli- klinikka	14,000 —	14,000 —		
Terveyspoliisi	40,091 66	39,613 37	— —	478 29
Terveystoimisto	27,300 —	27,443 69	143 69	
Laboratorio terveydellisiä tutki- muksia varten	23,200 —	23,172 06	— —	27 94
Lihantarkastus teurastuslaitoksella	5,800 —	6,028 51	228 51	
Ruumiinavaushuone	200 —	170 —	— —	30 —
Rokotusainevarasto	1,000 —	667 96	— —	332 04
Rottien tappaminen	2,000 —	1,141 87	— —	858 13
Leppäsuon koleraparakkien ja Hesperian sairaalan lämmitys	650 —	90 —	— —	560 —
Siirto	3,583,255 92	3,630,764 43	133,435 36	85,926 85

	Siirto	3,583,255 92	3,630,764 43	133,435 36	85,926 85
VIII. Vaivaihoito.					
Vaivaihoitohallitus		19,600 —	17,390 23	— —	2,209 77
Vaivaistalo		101,260 —	104,298 47	3,038 47	— —
Työlaitos		30,320 —	29,483 72	— —	836 28
Houuinhoitolaitos		77,290 —	81,852 79	4,562 79	— —
Kustannukset hoidettav. annetuista		67,500 —	66,793 31	— —	706 69
Sairaanhoitokustannukset		14,000 —	12,891 75	— —	1,108 25
Houuinhoitokustannukset		40,000 —	42,253 25	2,253 25	— —
Lääkkeet		23,000 —	14,451 30	— —	8,548 70
Suoranaiset apurahat		105,000 —	98,176 —	— —	6,824 —
Sekalaista		7,000 —	5,638 26	— —	1,361 74
IX. Opetus- ja sivistyslaitokset.					
Merikoulu		3,600 —	3,599 40	— —	— 60
Käsityökoulu, ylempi ja alempi		64,995 —	62,361 39	— —	2,633 61
Valmistava poikain ammattikoulu		40,500 —	38,593 39	— —	1,906 61
Tyttöjen ammattikoulu		42,006 66	40,328 78	— —	1,677 88
Kauppakoulu		27,860 —	27,860 —	— —	— —
Kansakoulu, palkat		865,132 50	878,483 55	13,351 05	— —
vuokrat		69,200 —	61,655 —	— —	7,545 —
opetusvälineet		25,000 —	24,999 54	— —	— 46
käsitöiden ja kouluyökkien tarveaineet		9,000 —	6,845 56	— —	2,154 44
huonekalut		7,000 —	6,992 65	— —	7 35
polttopuut ja niiden hakkuu		44,000 —	33,345 44	— —	10,654 56
valaistus		22,000 —	24,531 67	2,531 67	— —
vaatetusapu		32,000 —	31,998 22	— —	1 78
puhtaanapito		42,000 —	44,192 41	2,192 41	— —
koulutalojen ja huoneustojen kunnossapito		25,000 —	26,247 28	1,247 28	— —
paikanvälitys k. koulusta päässeille oppilaille		1,700 —	1,699 48	— —	— 52
määräraha Viaporissa ja sen läheisillä saarilla asuvien lasten käyttämiseksi k. kouluissa		1,500 —	1,562 50	62 50	— —
huonekalut Toukolan k. kouluun		7,000 —	6,999 97	— —	— 03
Siirto		5,397,720 08	5,426,289 74	162,674 78	134,105 12

	Siirto	5,397,720 08	5,426,289 74	162,674 78	134,105 12
Kansakoulut, eläkeavut		11,987 50	11,200 —	— —	787 50
tarverahat		8,000 —	7,999 39	— —	— 61
matkastipendit		2,000 —	2,000 —	— —	— —
Työväenopetus		25,000 —	25,000 —	— —	— —
Tylsämielisten lasten kasvatus-					
laitos		4,500 —	3,250 —	— —	1,250 —
Pahantapaisten lasten turvakodit		100,350 —	98,409 73	— —	1,940 27
Kansankirjastot ja lukusalit . . .		70,610 —	71,655 73	1,045 73	— —
Muut kansanvalistustarkotukset .		35,000 —	35,000 —	— —	— —
X. Yleiset rasitukset.					
Kyydinpito		2,600 —	2,420 —	— —	180 —
Kruununverot		54 96	54 96	— —	— —
Majotuskustannukset		364,655 —	344,110 01	— —	20,544 99
Majotuslautakunta		8,600 —	8,448 04	— —	151 96
XI. Vesijohto.					
1. Hallinto ja käyttö.					
Palkat		64,983 33	62,076 69	— —	2,906 64
Pumppulaitoksen käyttökustann.		50,000 —	50,303 03	303 03	— —
Suodattimien käyttökustannukset		10,000 —	12,910 81	2,910 81	— —
Seisotusaltaiden käyttökustannuk-					
set		20,000 —	18,753 87	— —	1,246 13
Vesimittarien lukeminen ja val-					
vonta		9,500 —	9,019 48	— —	480 52
Mittaukset ja tutkimukset laajen-					
nuksia varteu		1,500 —	1,464 49	— —	35 51
Palovakuutusmaksut		2,000 —	2,659 50	659 50	— —
Vuokrat		1,000 —	950 —	— —	50 —
Konttorihuoneuston vuokra, siivoo-					
minen ja valaistus		5,000 —	4,569 99	— —	430 01
Tarverahat		4,000 —	3,633 30	— —	366 70
Verot Helsingin pitäjän kunnalle		800 —	1,235 10	435 10	— —
Laboratorion kustannukset		2,500 —	3,592 81	1,092 81	— —
Maksulippujen ja laskujen jaka-					
minen y. m.		900 —	900 —	— —	— —
Kustannukset hevosaltaista		3,000 —	2,989 30	— —	10 70
Yksityiset johtoyhtymiset		95,000 —	172,748 10	77,748 10	— —
<i>Smc 270,183: 33 — 347,806: 47</i>					
Siirto		6,301,260 87	6,383,641 07	246,869 86	164,486 66

Siirto	6,301,260 87	6,383,641 07	246,869 86	164,486 66
2. Kunnossapito ja korjaus.				
Vesijohdon rakennuksien, aitauksien, sulkujen, koneiden ja johtoverkon korjaus ja kunnossapito	30,000 —	32,787 08	2,787 08	
Vesimittarien korjaus ja tarkistus <i>Smf. 36,000: — 38,787: 08</i>	6,000 —	6,000 —		
3. Uutisrakennuksia.				
Vanhankaupungin pikasuodatuslaitos	610,000 —	626,594 39	16,594 39	
Vieläkin kahden pikasuodattimen asettaminen	55,000 —	55,000 —		
Yhden sähkömoottoripumpun asettaminen <i>Smf. 671,500: — 688,825: 70</i>	6,500 —	7,231 31	731 31	
4. Vesijohtoverkon laajennus ja vesimittarien osto.				
Vesimittarien osto	20,000 —	20,233 60	233 60	
Vesijohto Fredriksberginkadun alle Inkoonkadulta osotenumeroon 70 ensinmainit. kadulla	2,800 —	2,796 62	— —	3 38
S:n Koulukujan alle	2,250 —	2,237 82	— —	12 18
S:n Erottajatorin, Erottajakadun, Uudenmaan- ja Annankatujen alle E. Esplanaatikadulta Ratakadulle (putkien vaihdos)	46,300 —	45,553 17	— —	746 83
S:n Uudenmaankadun alle Annan- ja Albertinkatujen välille (putkien vaihdos)	7,600 —	7,298 31	— —	301 69
S:n Ison Robertinkadun alle Annan- ja Albertinkatujen välille (putkien vaihdos)	8,800 —	8,252 22	— —	547 78
S:n Ludviginkadun alle (putkien vaihdos)	2,000 —	2,429 95	429 95	
S:n Eerikinkadun alle Fredrikin- ja Yrjönkatujen välille sekä Annankadun alle Eerikin- ja Kansakoulukatujen välille (putkien vaihdos)	8,400 —	8,533 16	133 16	
Siirto	7,106,910 87	7,208,591 70	267,779 35	166,098 52

Siirto	7,106,910 87	7,208,591 70	267,779 35	166,098 52
Vesijohto Vilhonkadun alle Rautatien torin varrella sekä Mikonkadun alle osotteesta 22 Vilhonkatuun asti (putkien vaihdos)	3,900 —	3,359 71	— —	540 29
S:n Liisankadun alle Unionin- ja Nikolainkatujen välille (putkien vaihdos)	6,700 —	5,951 11	— —	748 89
S:n Kirkkokadun alle Nikolain- ja Ritarikatujen sekä Konstantininkadun ja Pohjois-Rannan välille (putkien vaihdos)	4,700 —	4,266 89	— —	433 11
S:n Pengerkadun alle Vaasan- ja Fredriksberginkatujen välille sekä viimeksi main. kadun alle osotumeron 4 ja Pengerkadun välille	12,400 —	12,461 05	61 05	
S:n Karjalankadun alle tontista N:o 15 Porvoonkadulle asti	3,550 —	3,573 25	23 25	
S:n Ehrensivärdintien alle tontista N:o 17 Laivurinkadulle asti	9,600 —	9,549 71	— —	50 29
S:n Wecksellintien alle	4,700 —	4,472 66	— —	227 34
S:n Armfeltintien alle	21,900 —	20,802 19	— —	1,097 81
S:n Rehbinderintien alle Armfeltintien itäpuolella Laivurinkadulle asti	7,250 —	7,243 24	— —	6 76
S:n Galitzinintien alle	12,300 —	12,245 05	— —	54 95
S:n tien alle korttelin 228 länsilaitaa pitkin Ehrensivärdin ja Speranskynteiden välille	7,500 —	6,221 06	— —	1,278 94
S:n Runeberginkadun alle Länsi Viertotien ja Isontorin sekä Arkadian- ja Fjälldalinkatujen välille	127,700 —	127,542 67	— —	157 33
S:n Dagmarinkadun alle Museo- ja Nervanderinkatujen välille	5,500 —	5,530 99	30 99	
S:n Länsi Viertotien alle tontista N:o 49 korttelissa N:o 520 tontille N:o 42 korttelissa N:o 505	20,400 —	20,291 46	— —	108 54
S:n Töölönkadun alle tontilta N:o 7 korttelissa N:o 446 Hesperian kadulle	8,850 —	8,660 39	— —	189 61
S:n Hesperiankadun alle Töölönkadun ja Länsi Viertotien välille	,220 0 —	2,337 45	137 45	
Siirto	7,366,060 87	7,463,100 58	268,032 09	170,992 38

Siirto	7,366,060 87	7,463,100 58	268,032 09	170,992 38
Vesijohto Pääskylänkadun alle ton- tilta N:o 10 korttelissa N:o 253 tontille N:o 9 korttelissa N:o 252	4,600 —	2,986 35	— —	1,613 65
S:n Vallilan alueella Vallilantien alle	67,000 —	67,000 —		
<i>Smc 428,900: — 421,830: 08</i>				
5. Sekalaista.				
Työkalujen ja kalustojen ostoon	9,000 —	9,418 97	418 97	
Jatkuviin pohjavesitutkimuksiin .	30,000 —	30,000 —		
7 aparaattia käsittävän puhelin- keskuaseman laittaminen Van- hankaupungin laitosta varten .	1,400 —	1,266 —	— —	134 —
Putkiverkon sulkuventtiilien ja palopostien täydennys	2,000 —	3,052 78	1,052 78	
Hevosten juottoaltaan asettami- sen Hietalahden satamaan . . .	1,200 —	1,200 —		
<i>Smc 43,600: — 44,937: 75</i>				
XII. Kauppahallit.				
Rantatorin kauppahalli	6,420 —	6,102 73	— —	317 27
Hietalahdentorin kauppahalli . . .	5,850 —	4,843 17	— —	1,006 83
L. Rantakadun N:o 10:n kauppahalli	3,500 —	2,703 49	— —	796 51
Kasarmintorin kauppahalli	6,150 —	5,644 11	— —	505 89
XIII. Yleiset työt.				
1. Rakennukset ja talot.				
Erinäisiä korjauksia	44,825 —	46,217 42	1,392 42	
Lumenkuljetus kaup. taloista . . .	6,000 —	6,174 77	174 77	
Korjaustyöt Tulli- ja Pakkahuo- neessa Katajanokalla	5,700 —	4,295 41	— —	1,404 59
Pohja-arkkujen vahvistaminen y. m. korttelissa N:o 181	7,200 —	7,046 38	— —	153 62
Seurahuoneen ulkokaton korjaus ja ulkopuolinen maalaus	9,100 —	10,296 13	1,196 13	
Siirto	7,576,005 87	7,671,348 29	272,267 16	176,924 74

Siirto	7,576,005 87	7,463,100 29	272,267 16	176,924 74
Raatihuoneen uusi vesikatto, sähköjohdot y. m. korjaukset . . .	6,500 —	6,808 27	308 27	
Erinäisiä ulko- ja sisäpuolisia korjauksia Poliisilaitoksen hallussa olev. huoneustoissa Aleksanterinkadun 22:ssa ja 24:ssä . . .	7,950 —	8,667 25	717 25	
Erinäisiä korjaustöitä Kansankirjaston talossa	5,900 —	5,746 68	— —	153 32
Erinäisiä korjauksia Pohjoisessa ja Eteläisessä Palotornissa sekä paloasemilla	6,370 —	5,348 87	— —	1,021 13
Erinäisiä korjauksia Marian sairaalassa	15,700 —	15,700 —		
Länsi Rannalla olevan ent. Tullin ja Pakkahuoneen korjaus	6,875 —	5,949 39	— —	925 61
Kasarmintorin kauppahallin ulkopuolinen korjaus (vesikatto) . . .	8,000 —	8,000 —		
Erinäisiä sisustustöitä L. Rannan tullikamarin haaraosastolla . . .	11,320 —	9,733 74	— —	1,586 26
Katajanokan tavaravajain korjaus	2,085 —	604 82	— —	1,480 18
Tarkastuspaviljongin ulko- ja sisäpuolinen korjaus sekä kaapit . .	3,000 —	2,580 73	— —	419 27
Makasiinirannan tavaravajain korjaukset	955 —	997 40	42 40	
Makasiinikadun tavaravajain korottaminen	200,000 —	196,894 66	— —	3,105 34
Lisämääräraha poliisiasemaa varten Pengerkadun tontille N:o 5 kortt. N:o 331	80,000 —	82,785 96	2,785 96	
Saman maalaus ja linoleumityöt . .	9,000 —	8,990 75	— —	9 25
Toukolan uusi kansakoulutalo . . .	35,000 —	35,000 —		
Uusi asunto Helsingin puutarhurimestarille	40,000 —	35,282 46	— —	4,717 54
Uusi poliisivahtitupa Vanhaankaupunkiin	6,500 —	6,500 —		
Lämpöjohtokeskus Marian sairaalaa	29,200 —	29,200 —		
Lisämääräraha Vaivaistalon sairaalaa varten	2,000 —	3,918 —	1,918	
Uusi Työ- ja Vaivaistalo	500,000 —	500,000 —		
Kunnallisten työväenasuntojen rakentaminen Leppäsuolle ja Kalloon	175,750 —	175,750 —		
Uusi kansakoulutalo Ratak. varr.	150,000 —	150,000 —		
Siirto	8,878,110 87	8,965,807 27	278,039 04	190,342 64

	Siirto	8,878,110 87	8,965,807 27	278,039 04	190,342 64
Lisämääräraha Tehtaankadun kansakoulua varten		38,000 —	38,000 —		
Uusi kaasulaitos		2,500,000 —	2,500,000 —		
Kaasulaitoksen kehäjohto		494,000 —	494,000 —		
Kunnallinen sähkölaitos		300,725 24	300,725 24		
Kivinen käymälä Nikolainkadun kansakoulun pihalle		10,000 —	10,023 87	23 87	
Kolmen luokkahuoneen sisust. suom. kansakoulua varten Mariankadun 22:een		9,000 —	— —	— —	9,000 —
<i>Smp. 4,726,655: 24 — 4,711,238: 20</i>					
2. Kadut ja yleiset paikat.					
Erinäisiä korjauksia		25,000 —	26,598 87	1,598 87	
Ketokivillä kivetetyt Kauppatorin länsiosan eteläisen kolmion kiveäminen I a telikkakivillä		9,000 —	8,816 51	— —	183 49
Ajo- ja käyntiteiden korjaus Kansakoulukadun tontin N:o 3 vierellä sekä kansakoulutontin vierellä sanotun kadun varrella		1,600 —	1,639 21	39 21	
Erinäisten kaiteitten uudestirakennus ja korjaus kaupungille kuuluvan katuosain vierellä		14,000 —	11,326 65	— —	2,673 35
Pitkäsillan kannen korjaus		3,900 —	3,404 51	— —	495 49
Eläintarhan suksimäen korjaus		1,400 —	1,355 31	— —	44 69
Kaupungille kuuluvan osan Kruunuvoorenkatua korttelin N:o 191 viereltä kiveäminen ketokivillä		1,900 —	1,790 35	— —	109 65
Telikkakivillä kivetyn jalkakäytävän laittaminen Päävahdintorin kaakkoisosan Katajanokan sillan ja P. Esplanaadin välille		1,000 —	1,026 06	26 06	
Sörnäisten Rantatien kiveäminen ketokivillä Haapaniemen- ja Lintulahdenkatujen välille		21,600 —	19,983 67	— —	1,616 33
Porthaninkadun makadamoiminen kansakoulutontin N:o 9 vierellä 4:nnellä linjalla		1,800 —	1,735 61	— —	64 39
Kaupungille kuuluvan osan Säästöpankinrantaa tasotus ja makadamoiminen		7,000 —	7,000 —		
Siirto		12,318,036 11	12,393,233 13	279,727 05	204,530 03

Siirto	12,318,036 11	12,393,233 13	279,727 05	204,530 03
Helsinginkadun korotus tonttien N:o 3, 5 ja 7 viereltä	4,100 —	5,178 90	1,078 90	
Vesilinnankadun tasotus korttelin N:o 372 viereltä	15,600 —	15,600 —		
Vaasankadun s:n puolelta leveydeltään Vesilinnan- ja Sturenkatujen välillä	4,700 —	5,077 59	377 59	
Pengerkadun s:n Vaasan- ja Fredriksberginkatujen välillä	54,300 —	54,300 —		
Ehrensärdintien s:n	14,000 —	13,470 57	— —	529 43
Wecksellintien s:n	8,000 —	7,311 94	— —	688 06
Armfeltintien s:n	14,000 —	13,754 07	— —	245 93
Rehbinderintien s:n Armfeltintien itäpuolelta	12,400 —	11,593 78	— —	806 22
Galitzinintien s:n	5,100 —	4,896 01	— —	203 99
Chydeniuksentien s:n	4,200 —	3,530 09	— —	669 91
Runeberginkadun s:n Länsi Viertotien ja Isontorin sekä Arkadian- ja Fjälldalinkatujen välillä	82,700 —	73,605 44	— —	9,094 56
Töölönkadun s:n Cygnæuksenk. ja Teurastushuoneentien välillä	58,000 —	51,859 83	— —	6,140 17
Dagmarinkadun s:n Museo- ja Nervanderinkatujen välillä	56,300 —	46,860 08	— —	9,439 92
Vallilan alueen s:n <i>Smf. 499,200: — 469,315: 05</i>	77,600 —	77,600 —		
3. Kanavat ja viemärit.				
Erinäisiä korjauksia	15,000 —	24,571 53	9,571 53	
Täydennystöitä	5,000 —	5,008 39	8 39	
Ulko- Meilahden suon ojitus	400 —	221 15	— —	178 85
Fredriksberginkadun alaisen kanavan jatkaminen sanotun kadun tontille N:o 70.	1,900 —	1,652 79	— —	247 21
Viemärikanava Pengerkadun alle tontilta N:o 5 korttelissa N:o 359 Sörnäisten haararadan viereiseen kanavaan	5,100 —	5,675 24	575 24	
Samoin Ehrensärdintien alle tontilta N:o 21 Armfeltintien varrella sekä tontilta N:o 17 Laivurinkadun alaiseen kanavaan	9,800 —	9,013 75	— —	786 25
S:n Wecksellintien alle tontilta N:o 3 Speranskyntien vierelle	1,900 —	1,781 55	— —	118 45
Siirto	12,768,136 11	12,825,795 83	291,338 70	233,678 98

	Siirto	12,768,136	11	12,825,795	83	291,338	70	233,678	98
Viemärikanava Armfeltintien alle tontilta N:o 7 Tehtaankadulle sekä tontilta N:o 5 Speranskyn- tielle		18,300	—	18,156	01	—	—	143	99
S:n Rehbinderintien alle tontilta N:o 5 Laivurinkadun varrella .		6,700	—	6,431	72	—	—	268	28
S:n Galitzinintien alle tontilta N:o 5 Rehbinderintielle		2,750	—	2,654	37	—	—	95	63
S:n Runeberginkadun alle Isolta torilta Länsi Viertotien alai- seen kanavaan sekä tontilta N:o 33 Fjälldalinkadulle, ynnä tontilta N:o 31 Lutherinka- dulle		27,600	—	27,655	39	55	39		
S:n Töölönkadun alle tontilta N:o 7 korttelissa N:o 446 Hesperian- kadulle		9,000	—	8,502	41	—	—	497	59
S:n Hesperiankadun alle Töölön- kadun ja Länsi Viertotien vä- lillle		1,500	—	1,500	—	—	—		
S:n Dagmarinkadun alle Ner- vanderin- ja Museokatujen vä- lillle		7,200	—	6,766	33	—	—	433	67
S:n L. Viertotien alle Karhunka- dulta tontille N:o 42 korttelissa N:o 505 sekä tonttien N:o 49 korttelissa N:o 520 ja N:o 43 korttelissa N:o 521 välille . . .		19,500	—	18,558	74	—	—	941	26
S:n L. Viertotien alle tontilta N:o 8 korttelissa N:o 446 tont- tiin N:o 22 korttelissa N:o 462 sekä Hesperian puiston halki Viertotieltä Töölönlahteen . . .		24,000	—	15,671	54	—	—	8,328	46
S:n Karjalankadun alle tontilta N:o 15 Porvoonkadun alaiseen kanavaan		3,500	—	3,326	41	—	—	173	59
Viemärikanavat Vallilan alueelle . <i>Smf. 212,750: — 210,747: 32</i>		53,600	—	53,600	—	—	—		
4. Tiet.									
Erinäisiä korjauksia.		10,000	—	12,796	05	2,796	05		
	Siirto	12,951,786	11	13,001,414	80	294,190	14	244,561	45

	Siirto	12,951,786 11	13,001,414 80	294,190 14	244,561 45
5. Viertotiet.					
Erinäisiä korjauksia	15,000 —	17,341 42	2,341 42		
6. Satamat.					
Erinäisiä korjauksia	20,000 —	19,194 97	— —	805 03	
Alasmenosillat jälle ynnä aidat pitkin laitureja ja jäärailoja	5,000 —	6,845 10	1,845 10		
Satamain ruoppaus	20,000 —	20,158 57	158 57		
Hietalahden sisäsatamassa olevan puisen rantasillan korjaus	2,000 —	1,730 55	— —	269 45	
Hietalahden laiturin ulkopuolisten nojain uudistaminen	3,000 —	2,786 54	— —	213 46	
P. Satam. olev. T-muotoisen laituri- rin kannen uudesti rakentaminen	5,800 —	4,883 61	— —	916 39	
Makasiinirannan lankkukannen uudist. 25 tonnin nostorannan viereltä	4,300 —	3,239 62	— —	1,060 38	
Lisämääräraha Katajanokanlaituri- rin uudestirakentamiseen	120,000 —	120,000 —			
Laiturirakentamisen teettäminen Ha- kaniemen rannan pohjoisosaan	80,000 —	80,000 —			
Väliaikainen purkauslaituri Ruoho- lahteen	4,000 —	3,988 45	— —	11 55	
Veneenkytkysiltain teettäminen erinäisiin Satamakonttorin osot- tamiin paikkoihin <i>Smf. 267,100: — 264,533: 57</i>	3,000 —	1,706 16	— —	1,293 84	
7. Istutukset.					
Istutusten ja puutaimistojen kun- nossapito	80,000 —	91,683 99	11,683 99		
Aitauksien s:n	3,000 —	2,991 86	— —	— 8 14	
Mullanvalmistus kaup. istutuksia varten	3,500 —	3,499 78	— —	— 22	
Talvipuutarhan ylläpito	6,000 —	6,172 70	172 70		
Kapteenin- ja Tehtaankatujen välisen avonaisen paikan taso- tus	3,580 —	3,579 04	— —	— 96	
Tasotustöiden jatkaminen Tokan- torilla	4,000 —	3,997 47	— —	2 53	
Tasotustöiden jatkaminen Haapa- niemen puistikossa	4,000 —	3,600 46	— —	399 54	
Siirto	13,337,966 11	13,398,815 09	310,391 92	249,542 94	

	Siirto	13,337,966 11	13,398,815 09	310,391 92	249,542 94
Tasotustöiden jatkaminen Eläin-					
tarhan urheilukentällä	15,000	—	15,000 —		
Kelkkaratojen järjestäminen	1,600	—	1,447 13		152 87
Leikkikenttä Punanotkoon	10,000	—	10,158 62	158 62	
Koulutorin varust. istutuksilla . . .	2,785	—	2,785 48	— 48	
Taimitarhan järjestelytöiden jatka-					
minen Savilan huvilapalstalla					
Eläintarhassa	2,700	—	2,698 11	— —	1 89
Ulkohuoneen rakentaminen Eläin-					
tarhan varapuutarhaan	4,500	—	5,697 74	1,197 74	
Varapuutarhan lämmittäjän asun-					
non sisustaminen	850	—	893 63	43 63	
<i>Smc. 141,515: — 154,206: 01</i>					
8. Puhtaanapitoimi.					
Kaatopaikkain ja laiturien kun-					
nossapito	5,000	—	5,063 41	63 41	
Vahtien palkat	5,200	—	8,668 99	3,468 99	
Makkien ja käymäläin kunnossapito	12,000	—	18,792 53	6,792 53	
Makkien ja käymäläin korjaus . . .	2,000	—	2,552 45	552 45	
Kaupungin yleisten paikkain ja					
katuosuuksien puhtaanapito	95,000	—	112,988 39	17,988 39	
S:n keskikatuojen kasteleminen . . .	10,000	—	22,189 13	12,189 13	
Viertoteiden puhtaanapito	30,000	—	41,173 07	11,173 07	
Kaivopuiston s:n	1,000	—	945 50	— —	54 50
Teiden s:n	16,000	—	19,129 68	3,129 68	
Venhevalkamain s:n	700	—	3,531 24	2,831 24	
Jäiden s:n	1,500	—	877 93	— —	622 07
<i>Smc. 178,400: — 235,912: 32</i>					
9. Yleinen makkien puhtaanapito.					
Palkat, miehistö ja ajomiehet . . .	102,500	—	121,727 71	19,227 71	
10 hevosen ruoka	7,600	—	8,050 71	450 71	
Sekal. menoja desinfiioimistarpei-					
siin ja työkaluihin y. m.	6,300	—	9,466 07	3,166 07	
Ajokalujuen, rikkalaatikkojen, läk-					
kisäilöiden ja kansien korjaus . . .	12,080	—	11,457 19	— —	622 81
Rautatierahteja	20,000	—	18,736 —	— —	1,264 —
200 makkiasian kansineen sekä					
200 galvanoidusta pellistä teh-					
dyn rikkalaatikon osto	15,450	—	15,445 —	— —	5 —
10 käväistysten kuljetusrattaat . .	3,000	—	2,950 —	— —	50 —
<i>Smc. 166,930: — 187,832: 68</i>					
Siirto	13,720,731 11	13,861,240 80	392,825 77	252,316 08	

	Siirto	13,720,731 11	13,861,240 80	392,825 77	252,316 08
10. Työkalut.					
Erinäisiä ostoja ja korjauksia . . .		7,000 —	6,771 74	— —	228 26
Höyryruoppajaan kuuluvan proomun korjaus		6,000 —	6,000 —		
Uuden kauhan osto höyryruoppajaan		2,500 —	2,500 —		
3 kuljetusproomun korjaus		7,500 —	7,841 92	341 92	
Uusi höyrykattila ruoppauselevaattoriin sekä 4 paria uusia taittopyöriä siihen		5,000 —	5,292 87	292 87	
2 uutta etupyörää höyryjyrään y. m.		1,500 —	2,400 15	900 15	
Uuden teodolitin osto		600 —	642 33	42 33	
<i>Smp. 30,100: — 31,499: 01</i>					
11. Sekalaista.					
Pesulaiturien, halkomittojen y. m. kunnossapito		9,000 —	9,313 90	313 90	
Erinäistä pesuhuoneiden korjaukseen ja hoitoon kuuluvaa		5,000 —	6,332 24	1,332 24	
<i>Smp. 14,000: — 15,646: 14</i>					
XIV. Eläkkeet ja apurahat.		37,539 67	36,293 01	— —	1,246 66
XV. Sekalaiset menot.					
Kaupungin tilien tarkastus		6,100 —	6,100 —		
Kaupungin irtaimen omaisuuden katselmus		800 —	800 —		
Polttopuut		15,000 —	18,229 89	3,229 89	
Valaistus (siihen luettuina juhla-valaistukset)		9,000 —	10,776 25	1,776 25	
Myrskyvarotussähkösanomat		250 —	105 —	— —	145 —
Palovakuutusmaksut		12,000 —	12,230 40	230 40	
Kustannukset kunnallisen asetuskokoelman julkaisemisesta		2,200 —	1,032 55	— —	1,167 45
Määräraha henkikirjurille ja henkikirjurin virkahuoneuston siistimiseen		4,180 —	4,934 75	754 75	
Palkkiota sähköteknillisistä katsastuksista		500 —	160 —	— —	340 —
	Siirto	13,852,400 78	13,998,997 80	402,040 47	255,443 45

	Siirto	13,852,400 78	13,998,997 80	402,040 47	255,443 45
Palkkio 2:lle kalastuksen kaitsijalle sekä puutavarain lauttauksen valvomisesta kaupungin satama-alueella		1,050 —	1,050 —		
Kustannuksia Guntähdestä, Meilansista, Grejuksesta, Oulunkylästä ja Böhlestä		7,000 —	7,452 31	452 31	
Kustannuksia Henrik Borgströmin kansanpuistosta Turholmassa		1,400 —	1,556 85	156 85	
Palkkio talonisännöitsijälle		1,200 —	1,200 —		
Määräraha lainoppineelle varattomien avustajalle		4,000 —	3,999 96	— —	— 04
Määräraha Vankilayhdistyksen turvakodille ja vapaaksi päästetyille naisvangeille		1,200 —	1,200 —		
Määräraha Kaupunginlähetykselle miesten työlaitosten ylläpitoon		8,000 —	8,000 —		
Rankkurien palkkiot		1,440 —	1,440 —		
Vahingonkorvaus työntekijöille ruumiinvammasta		1,515 60	1,515 60		
Määräraha huoneuston vuokraamiseen Aleksanterinkadun talossa N:o 16.		4,000 —	3,250 —	— —	750 —
Normaalikellojen kunnossapito		1,630 —	1,630 —		
Kalustoa kaupungin taloihin sekä sen korjaus ja täydennys		8,000 —	11,138 34	3,138 34	
Puhelinmaksut		5,500 —	6,222 20	722 20	
Määräraha koiraveroa koskevan asetuksen noudattamisen valvontaa varten		1,000 —	1,000 —		
Puolipäivätunnin merkinanto		300 —	300 —		
Taksotettujen varain ja muiden tulojen vähennys ja palauttaminen		75,000 —	144,083 20	69,083 20	
Arvaamattomiin menoihin Kaupunginvaltuusmiesten määräyksen mukaan:					
II. <i>Kaupungin virastot.</i>					
Palkankorotusta kunnallisneuvosmies J. von Haartmanille	250: —	— —	250 —		
Siirto	250: —	13,974,636 38	14,194,286 26	475,593 37	256,193 49

Siirto	250: —	13,974,636 38	14,194,286 26	475,593 37	256,193 49
Palkkiot yhdelle v. t. nuoremmalle oikeusneuvosmiehelle . . .	2,000: —	—	2,000 —		
Apulaisen palkkaaminen Maistraatin arkistoon	1,350: —	—	1,350 —		
Lisämääräraha Maistraatin ja Raastuvanoikeuden tarverahoihin .	1,500: —	—	1,500 —		
Valtiopäivämiesvaalin kustannukset . . .	20,000: —	—	18,395 —	—	1,605 —
<i>III. Kunnallishallinto.</i>					
Kaupunginvaltuuston notarion palkkion korotus	2,400: —	—	2,400 —		
Vaa'at ja painot tavara- rain punnitsemista varten pakkahuoneen ulkopuolella .	1,500: —	—	1,484 10	—	15 90
Matkaapuraha vaakamestari merikapteeni L. Laurentille . . .	400: —	—	400 —		
Ylimääräisten arkkitehti- ja piirustajaapulaisten palkkaaminen Rakennuskonttoriin .	2,500: —	—	2,425 10	—	74 90
Lisämääräraha Takotuslautakunnan tarverahoihin	4,500: —	—	4,500 —		
S:n kasvatustalokunnan tarverahoihin .	1,500: —	—	1,500 —		
Rakennustarkastajan apulaisen palkkaaminen	2,000: —	—	2,000 —		
Huonekalujen y. m. osto rakennustarkastajan virkahuoneustoon .	2,550: —	—	2,550 —		
<i>V. Palotoimi.</i>					
Kustannuksia kysymykseen tulleesta tulensammutusveneestä . .	716: 36	—	716 36		
Siirto	43,166: 36	13,974,636 38	14,235,506 82	475,593 37	257,889 29

	Siirto 43,166: 36	13,974,636 38	14,235,506 82	475,593 37	257,889 29
<i>VII. Terveysten- ja sairaanhoito.</i>					
Kolerasairaalan kunnossapito ja kolera-vaaran torjuminen .	27,720: —	—	24,474 23	—	3,245 77
Hesperian sairaalan kunnossapito tulirokpotilaita varten .	10,000 —	—	7,357 28	—	2,642 72
Lääkärinhoitoon Böhlen tilan asukkaille .	2,450: —	—	2,087 32	—	362 68
Yhden Marian sairaalan amanuenssin palkankorotus	500: —	—	500 —		
Kustannuksia sairaalan kunnossapidosta keuhkotautisille Humaliston N:ossa 4 .	23,100: —	—	23,100 —		
Lisämääräraha Marian sairaalan keuhkotautispoliklinikalle . .	2,000: —	—	2,000 —		
Katsastusmies Edv. Jermanin palkankorotus	166: 64	—	166 64		
Lisämääräraha kotidesinfioimisiin . .	2,500: —	—	2,500 —		
S:n Terveystoimiston kaluston y. m. kunnossapitoon.	700: —	—	700 —		
Aparaattien, kirjallisuuden y. m. osto kaupungin laboratorioon terveydellisiä tutkimuksia varten .	3,300: —	—	3,300 —		
<i>VIII. Vaivaishoito.</i>					
Erityisen uuden palvelushenkilökunnan palkkaaminen Vaivaishoitohallitukseen	5,650: —	—	5,650 —		
	Siirto 121,253: —	13,974,636 38	14,307,342 29	475,593 37	264,140 46

Siirto	121,253: —	13,974,636 38	14,307,342 29	477,593 37	264,140 46
Vaivahoidon vuosimäärärahojen lisääminen	45,000: —	—	45,000 —		
Grejuksen varasairaalalan luovuttaminen mielenvikaisten naisten turvakodiksi . .	3,485: —	—	3,485 —		
Oulunkylän kartanon rakennusten korjaus kaupungin vaivaistaloon kuuluvaksi lastenkodiksi	17,700: —	—	17,700 —		
Kaupunginlähetyksen naisten työlaitoksen ylläpito	2,000: —	—	2,000 —		
<i>IX. Opetus- ja sivistyslaitokset.</i>					
Matkarahaa tyttöjen ammattikoulun opettajattarelle Ilma Hirnille	800: —	—	800 —		
Palkankorotuksia erinäisille kansakouluopettajille ja opettajattarille	4,183: 05	—	4,183 05		
Kaunoluvun kurssien järjestäminen ruotsinkielisten kansakoulujen opettajille ja opettajattarille .	750: —	—	750 —		
Lisämääräraha kaupungin kansakoulujen käsitöiden ja koulu-kyökkien tarveaineisiin	6,000: —	—	6,000 —		
Lisämääräraha uusien koulukalustojen ostamiseen kansakouluihin	2,000: —	—	2,000 —		
S:n kansakoulujen huoneustojen kunnossapitoo	8,000: —	—	8,000 —		
Siirto	211,171: 05	13,974,636 38	14,397,260 34	475,593 37	264,140 46

	Siirto 211,171:05	13,974,636 38	14,397,260 34	475,593 37	264,140 46
Sähkövalojohto Touko-					
lan kansakouluraken-					
nukseen	2,930:—	—	2,930—		
Viiden vesipostin lait-					
taminen erinäisiin					
kansakoulutaloihin .	745:—	—	685 45	—	59 55
Kustannuksia kansa-					
koulutarkastajan ko-					
kouksesta	300:—	—	300—		
Erinäisiä korjaus- ja					
uutisrakennustöitä					
Bengtsärin tilalla ja					
kasvatuslaitoksessa .	19,500:—	—	22,386 79	2,886 79	
Lisämääräraha kirjojen					
y. m. ostoon Kansan-					
kirjastoon	3,800:—	—	3,800—		
S:n Helsingin torvi-					
orkesterille	5,000:—	—	5,000—		
S:n Filharmoniselle seu-					
ralle	13,000:—	—	13,000—		
XI. Vesijohto.					
Lisämääräraha seiso-					
tusaltaiden käyttö-					
kustannuksiin	30,000:—	—	30,000—		
XIII. Yleiset työt.					
1. Rakennukset ja talot.					
Enemmän tilaa kau-					
punginarkkitehdin					
virkaHuoneustoon .	3,000:—	—	3,545 83	545 83	
Rakennustarkastajan					
huoneuston korjaus	1,800:—	—	1,800—		
Annankadun kansa-					
koulutalon korjaus .	750:—	—	750—		
Siirto 291,996:05	13,974,636 38	14,481,458 41	479,025 99	264,200 01	

	Siirto 291,996: 05	13,974,636 38	14,481,458 41	479,025 99	264,200 01
Nikolainkadun 18:ssa olevan kansakoulutalon ruokasalin ja odotushuoneen uudestirakennus ja sisustus	2,950: —	—	2,937 37	—	12 63
Lisämääräraha kaupunginpuutarhurin asunon valmistamiseen.	11,500: —	—	—	—	11,500 —
Mukavuuslaitoksen laittaminen Ursinin kalliolle	500: —	—	500 —	—	—
Väliaikainen ulkokuone Eläintarhan huvilaan N:o 7	2,800: —	—	2,513 50	—	286 50
Mielisairaalan luonnospiirustukset	6,900: —	—	6,900 —	—	—
2. Kadut ja yleiset paikat.					
Aita Turholman kansanpuistoon.	1,300: —	—	1,183 58	—	116 42
3. Kanavat ja viemärit.					
Kanavoimistyt Fredriksbergin huvilayhteiskunnassa . . .	7,000: —	—	7,489 38	489 38	—
7. Istutukset.					
Uusien konttorihuonekalujen osto kaupunginpuutarhurille . .	600: —	—	600 —	—	—
8. Puhtaanapitoimi.					
Kaatopaikka Böhlen tilalla	725: —	—	936 40	211 40	—
XIV. Eläkkeet ja apurahat.					
Apurahoja Hakaniemen mellakoissa haavottuneille	2,213: —	—	2,213 —	—	—
	Siirto 328,484: 05	13,974,636 38	14,506,731 64	479,726 77	276,115 56

	Siirto 328,484: 05	13,974,636 38	14,506,731 64	479,726 77	276,115 56
Apurahaa rankkurin- leski J. M. Hellgre- nille	200: —	—	200 —		
S:n rakennusmestarin- leski O. G. Pelatille	45: —	—	45 —		
S:n työmies Jaakko Salmiolle.	100: —	—	100 —		
S:n työmies K. G. Kaa- lisaarelle.	20: —	—	20 —		
S:n työmies Karl Jo- hanssonille	333: 33	—	333 33		
S:n vahtimestari A. J. Björkholmille	325: —	—	325 —		
S:n ent. yövärtijälle H. Palloselle	80: —	—	80 —		
Eläke tohtorinleski Olga Juslinille	880: —	—	880 —		
<i>XV. Sekalaisia menoja.</i>					
Korvaus ruumiinvam- masta ajuri K. V. Laaksolle	700: —	—	700 —		
Vesikauhuisiksi epäil- tyjen koirien säilyt- tämiseen	100: —	—	100 —		
Palkka tammikuulta ent. savuntarkastus- koneenkäyttäjälle W. Knuutilalle	150: —	—	150 —		
Kaupunginasemakartan laatiminen ja kätei- nen apumaksu paina- tuskustannuksiin yh- distykselle Suomen maantiedettä varten	1,200: —	—	1,200 —		
Lahjapalkkio Marian sairaalan liinavaras- tonhoitajattarelleles- kirouva E. Åbergille	500: —	—	500 —		
	333,117: 38	200,000	—	133,117 38	
<i>Smf. 200,000: — —</i>	<i>317,328: 71</i>				
Siirto	14,174,636 38	14,511,364 97	612,844 15	276,115 56	

Siirto	14,174,636	38	14,511,364	97	612,844	15	276,115	56	
Edellisiltä vuosilta siirtyvät tilit.									
Vesijohto Sakarinkadun alle . . .	—	—	329	35	329	35			
Uusi poliisilaitos toiseen poliisi- piiriin	—	—	5,307	71	5,307	71			
Menoja, joita ei ole menosääntöön merkitty.									
Etukäteen maksetut kustannukset 1906 vuoden poliisireservistä .	—	—	130,786	19	130,786	19			
Säästöä vesijohdon laajentamista varten 1908 ja 1909 myönnetyis- tä määrärahoista	—	—	8,445	06	8,445	06			
	<i>Smc</i>	14,174,636	38	14,656,233	28	757,712	46	276,115	56
Saldo vuoteen 1910		—	—	445,078	65	—	—	—	—
Yhteensä <i>Smc</i>		14,174,636	38	15,101,311	93	757,712	46	276,115	56

	Tulosäännessä lasketut tulot	Tuloja kirjojen mukaan	Vajaus	Ylimäärä
Tulo-tilit.				
I. Korot.				
Vesijohtolainaobligatsioneista . . .	13,700 —			
Tontinlunastuksista	450,000 —	13,552 50	147 50	
Lahjotusrahastoista, joiden korot lankeavat kaupungille	18,000 —	446,565 69	3,434 31	
Erinäisiä korkoja ja osinkoja . . .	15,000 —	19,926 85	— —	1,926 85
Valaistuslaitoksen ennakkomak- suista	15,000 —	19,324 06	— —	4,324 06
		11,789 10	3,210 90	
II. Tontinlunastukset . . .	650,000 —	846,069 34	— —	196,069 34
III. Kaupungin kiinteä omaisuus.				
1. Veroa lahjotetuista tiloista . .	1,800 —	1,915 69	— —	115 69
2. Kaupunkiin yhdistetty alue.				
Vuokria rakennuksista ja tiloista .	165,000 —	169,795 26	— —	4,795 26
S:n Kaivopuistonalueesta	15,000 —	15,816 91	— —	816 91
Kauppaneuvos H. Borgströmin lah- jottaman Alppipaviljongin vuokr.	6,000 —	6,600 —	— —	600 —
Seurahuoneen vuokra	44,800 —	44,799 96	— 04	
Toreilla olevien myyntipaikkojen vuokra	31,000 —	36,215 —	— —	5,215 —
Poliisilaitoksen kaupungin omista- missa taloissa olevien virkahuo- neustojen ja tallin vuokra . . .	42,975 —	45,398 70	— —	2,423 70
Vuorimiehenkadun 9:ssä olevien huoneustojen vuokra	6,400 —	7,312 38	— —	912 38
Erinäisiä vuokria	11,000 —	31,589 04	— —	20,589 04
Puotien ja tiskien vuokrat	5,000 —	5,022 —	— —	22 —
Kauppahallien myyntipaikk. vuokr.	85,000 —	87,808 95	— —	2,808 95
Uimahuonemaksut	500 —	1,060 —	— —	560 —
Kalavesimaksut	1,500 —	1,933 —	— —	433 —
Heinäkorjuu- ja laidunmaksut . .	150 —	195 —	— —	45 —
Satunnaiset sekä kenttien vuokrat	50,000 —	70,786 79	— —	20,786 79
Siirto	1,627,825 —	1,883,476 22	6,792 75	262,443 97

Siirto	1,627,825	1,883,476	6,792	262,443
3. Kaupungin mautilojen vuokrat .	16,000	11,946	4,053	
IV. Tonttiverot . . .	3,700	3,818	—	118
V. Tuloatuottavat oikeudet.				
Tuulaaki Helsinkiin tuleviksi määrätyistä tavaroista	290,000	332,548	—	42,548
Tuulaaki Helsinkiin meritse tulleista, ylämaan kaupunkeihin määrätyistä tavaroista	6,000	4,873	1,126	
Liikennemaksut	650,000	701,298	—	51,298
Mittausmaksut	1,500	1,630	—	130
Makasiinivuokra	7,500	11,915	—	4,415
Satamamaksut	235,000	274,241	—	39,241
Siltamaksut	8,000	11,935	—	3,935
Nostorananmaksut	1,000	1,243	—	243
Painolastimaksut	100	74	25	
Punnitsemismaksut	2,000	3,434	—	1,434
Ulkomaalaisten maksut ruokatarvaimyynnistä aluksesta	2,400	7,513	—	5,113
Biljardimaksut	600	832	—	232
Perunkirjotusmaksut	120,000	100,008	19,991	
Kolehtirahat	200	161	38	
Erinäiset sakot	200	530	—	330
Vanhankaupungin myllyn vuokra	2,700	2,700	—	
VI. Sekalaiset tulot.				
Henkilökohtainen vaivaismaksu	40,000	51,331	—	11,331
Sairaanhoidosta Marian, Humlebergin ja Grejuksen sairaalassa	25,300	29,632	—	4,332
Tuloja desinfisioimislaitoksesta	300	392	—	92
Desinfisioimisesta kodeissa	3,000	2,751	249	
Vaivaishoitolaisten työt	200	970	190	
Tuloja työlaitoksesta	10,000	13,579	—	3,579
Maantuotteita vaivaistalosta	2,000	1,596	403	
Korvausta vaivaisten ylläpidosta	12,000	27,419	—	15,419
Siirto	3,067,525	3,480,895	32,869	446,240

Siirto	3,067,525	—	3,480,895	64	32,869	91	446,240	55
Kansakouluoppilasten maksut sekä kansakoulujen ja ammattikoulujen oppilasten myydyt käsityöt	4,000	—	3,922	97	77	03		
Korvausta turvakodeissa hoide- tuista lapsista	1,500	—	2,314	17	—	—	814	17
Kirjalainoista	10,000	—	10,918	80	—	—	918	80
Koiraverot	18,000	—	23,330	75	—	—	5,330	75
Työnvälitystoimiston tulot	400	—	411	09	—	—	11	09
Kunnallisten työväenasuntojen vuokrat	34,600	—	39,163	95	—	—	4,563	95
Kaupungin laboratorion terveydel- lisiä ja bakteriologisia tutkimuk- sia varten tulot	2,500	—	2,999	50	—	—	499	50
Klosett maksut	6,500	—	7,888	95	—	—	1,388	95
Apumaksut istutusten ylläpi- toon	2,800	—	2,800	—	—	—		
Suomen Pankin ja Säätytalon apu- maksut katuvalaistukseen	800	—	800	—	—	—		
Vastike kaupungin menettämistä sakko-osuuksista	7,246	—	7,389	—	—	—	143	—
Majotuskustannusten korvaukset .	361,960	—	340,247	84	21,712	16		
VII. Valtioavut.								
Kansakouluille ja kasvatuslaitok- sille	322,700	—	323,200	—	—	—	500	—
Katuvalaistukseen	15,200	—	15,200	—	—	—		
Palosammutustoimeen	21,000	—	21,000	—	—	—		
Tulli- ja ravintolavapauden korvaus	368	—	368	—	—	—		
Ammattikouluille	34,850	—	30,050	—	4,800	—		
Kaupungin osuus paloviinaverosta	17,000	—	15,539	50	1,460	50		
VIII. Vesijohto.								
Vedenmyynnistä	732,000	—	752,733	28	—	—	20,733	28
Vesimaksut hevosaltaista	2,100	—	2,257	14	—	—	157	14
Korotusta vedenkäyttömaksujen myöhästyneestä suorittamisesta	500	—	2,681	16	—	—	2,181	16
Korvausta toimitetuista johtojen yhdistämisistä y. m.	115,000	—	214,934	78	—	—	99,934	78
Vuokria vesijohdon maa-alueesta .	175	—	175	—	—	—		
Siirto	4,778,724	—	5,301,221	52	60,919	60	583,417	12

	Siirto	4,778,724	—	5,301,221	52	60,919	60	583,417	12
IX. Valaistuslaitos.									
Kaasulaitoksen käytettävänä oleva									
voitto		200,000	—	284,496	56	—	—	84,496	56
Sähkölaitoksen s:n		—	—	156,961	63	—	—	156,961	63
X. Puhtaanapitotoimi.									
Puhtaanapitomaksut		98,240	—	112,383	44	—	—	14,143	44
Tulo myydystä lannasta		10,000	—	10,000	—	—	—	—	—
XI. Lainat									
		5,613,875	24	5,613,875	24	—	—	—	—
XII. Kunnallisverot									
		3,473,797	14	3,479,953	75	—	—	6,156	61
Edelliseltä vuodelta siirtyviä määrärahoja, joita ei ole käytetty ja ovat säästyneet:									
Vesijohto Hörneberginkadun alle.		—	—	73	39	—	—	73	39
S:n Museon- ja Aurorankatujen alle		—	—	1,631	10	—	—	1,631	10
3:nen linjan makadamoiminen . . .		—	—	247	32	—	—	247	32
Matkastipendi arkkitehti Arthur Gauffinille		—	—	500	—	—	—	500	—
Korvauksia poliisiviranomaisten kutsumille lääkäreille		—	—	171	05	—	—	171	05
Tuloja joita ei ole tulosääntöön merkitty:									
Vanhentuneita kuponkeja		—	—	67	60	—	—	67	60
Korvaus huonosta hoidosta Grejuksessa ja Mustikkamaalla . . .		—	—	4,082	40	—	—	4,082	40
Luotsilaitos palauttanut jäähavaintoihin myönnetyn määrärahan, jota ei ole käytetty		—	—	175	90	—	—	175	90
Rakennusten myynnistä y. m.		—	—	500	41	—	—	500	41
Palovahingonkorvaus palaneesta riihestä Gumtähdessä		—	—	400	—	—	—	400	—
Tulot kaupungin metsistä		—	—	6,183	81	—	—	6,183	81
Maksettu edellisena vuonna lyhennettyjä kunnallisveroja.		—	—	814	10	—	—	814	10
Yhteensä <i>Smx</i>		14,174,636	38	14,973,739	22	60,919	60	860,022	44

Yhteenveto

Helsingin kaupungin menoista ja tuloista vuonna 1909.

P ä ä l u o k k a	Meno- ja tulo- säännön mukaan	Kirjojen mukaan
M e n o t.		
I. Kaupungin velat	1,450,086 25	1,504,128 90
II. Kaupungin virastot	314,922 66	321,836 89
III. Kunnallishallinto	431,503 33	461,855 28
IV. Katu- ja laituri- valaistus	270,325 —	222,939 94
V. Palosammutustoimi	156,410 —	155,543 59
VI. Poliisilaitos	290,527 61	290,453 76
VII. Terveysten- ja sairaanhoito	669,481 07	674,006 07
VIII. Vainashoito	484,970 —	473,229 08
IX. Opetus- ja sivistyslaitokset	1,586,941 66	1,576,811 08
X. Yleiset rasitukset	375,909 96	355,033 01
XI. Vesijohto	1,450,183 33	1,542,187 08
XII. Kauppahallit	21,920 —	19,293 50
XIII. Yleiset työt	6,261,650 24	6,311,017 77
XIV. Eläkkeet ja apurahat	37,539 67	36,293 01
XV. Sekalaiset menot	372,265 60	566,736 01
Menoja, joita ei ole menosääntöön merkitty	— —	144,868 31
	14,174,636 38	14,656,233 28
Säästö vuoteen 1910	— —	445,078 65
Yhteensä <i>Smc</i>	14,174,636 38	15,101,311 93
T u l o t.		
Säästö vuodesta 1908	— —	127,572 71
I. Korot	511,700 —	511,158 20
II. Tontinlunastukset	650,000 —	846,069 34
III. Kaupungin kiinteä omaisuus	482,125 —	538,195 08
IV. Tonttiverot	3,700 —	3,818 53
V. Tuloatuottavat oikeudet	1,327,200 —	1,454,942 02
VI. Sekalaiset tulot	543,106 —	568,899 49
VII. Valtioavut	411,118 —	405,357 50
VIII. Vesijohto	849,775 —	972,781 36
IX. Valaistuslaitos	200,000 —	441,458 19
X. Puhtaanapitoimi	108,240 —	122,383 44
XI. Lainat	5,613,875 24	5,613,875 24
XII. Taksotus	3,473,797 14	3,479,953 75
Tuloja, joita ei ole tulosääntöön merkitty	— —	14,847 08
Yhteensä <i>Smc</i>	14,174,636 38	15,101,311 93

Tila 31 päivänä Joulukuuta 1909.

	<i>Smc</i>	<i>7^ä</i>	<i>Smc</i>	<i>7^ä</i>
Varat.				
Kassa	164,079	30		
Obligatsioneja	412,177	42		
Rakennustarpeita	475,060	60		
Vesijohtotarpeita	386,311	23		
Pankkitilit	3,228,522	66	4,666,151	21
Nostamattomat apurahat.				
Majotuskustannuksia	41,946	99		
Valtioapu kansakouluille	15,539	50	57,486	49
Ennakkomaksut.				
Maistraatti	170	—		
Rahatoimikamari	1,150	06		
Rahatoimikonttori	3,518	39		
Liikennekonttori	3,065	26		
Työväenasiain lautakunta		1 95		
Kasvatuslautakunta	2,675	07		
Muinaismuistolautakunta		1 87		
Kaasulaitos	463,336	27		
Sähkölaitos	117,098	92		
Palosammutustoimi	9,458	77		
Poliisilaitos	2,181	05		
Marian sairaala		103 90		
Humlebergin sairaala		257 —		
Laboratorio terveydellisiä tutkimuksia varten		43 50		
Vaivaishoito	6,255	88		
Kansakoulut	4,948	83		
Tyttöjen ammattikoulu	1,403	14		
Kunnallisten työväenasuntojen komitea		12 66		
Vesijohto	937	32	616,619	84
Siirto	—	—	5,340,257	54

	Siirto	—	—	5,340,257 54
Rästit.				
Vuokrat		20,692	23	
Sekalaista		306,470	85	
Koiravero		1,353	60	
Satunnaiset vuokrat		12,318	45	
Kunnallisverot		288,187	77	
Henkilökohtaiset vaivaismaksut		863	58	
Tuulaaki- ja liikennemaksut		32,458	79	
Vedenkäyttömaksut		216,935	87	
Vesijohtotyöt		131,373	28	
Puhtaanapitomaksut		11,144	43	1,021,798 85
Erinäisiä velallisia.				
Korkoja tontinlunastuksista		46,536	51	
Tontinlunastuksia		17,942	94	
Vesijohdon alueen vuokra Vanhassakaupungissa		175	—	
Tuloja myydystä lannasta		9,746	35	
Maistraatti		616	30	
Raastuvanoikeus, palkat		1,046	66	
” tarverahat		62	20	
Työväenasiain lautakunta		300	—	
Poliisilaitos		35	83	
Poliklinikka		158	—	
Alemmat käsityökoulut		2,633	61	
Kansankirjasto ja lukusalit		1,011	52	
Toukolan uusi kansakoulutalo		21,398	34	
Kunnallisten työväenasuntojen rakentaminen		16,882	86	
Kunnallinen sähkölaitos		1,891,100	75	
Kolmen luokkahuoneen sisustaminen suomalaiselle kansakoululle taloon N:o 22 Mariankadun varrella		9,079	45	
Katajanokanrannan uudestirakentaminen		33,822	82	
Tasotustyöt Eläintarhan urheilukentällä		6,610	09	
Määräraha Kaupunginlähetykselle		2,000	—	
Marian sairaalan laajennus		145,660	08	
Kaupunginvaltuuston käyttövarojen tililtä myönnettyt määrärahat		759	50	
Työmiesten palkat		6,705	46	
Helsingin Anniskelu- ja Vähittäismyynti-Osakeyhtiön voittovarot		3,570	—	
Vesijohdon tullimaksut		9,674	62	
Komitea historiallis-tilastollisen teoksen laatimista varten Suomen kaupunkien kunnallishallinnosta		4,370	—	
	Siirto	2,231,898	89	6,362,056 39

Siirto	2,231,898 89	6,362,056 39
Suomen Puutarhayhdistyksen omaisuuden osto . . .	34,800 —	
Lainat 2 vuotta lyhyemmällä maksuajalla	200,000 —	
G. Dreijer	362 06	
Talon N:o 38 Fabianinkadun varrella osto	360,000 —	
Talon N:o 10 Kaivokadun varrella osto	650,000 —	
Oulunkylän kartanon osto	357,000 —	
Erinäisten Wilhonkadun varrella olevien tonttien lunastus	718,000 —	
Kansakoululasten puutarha	4,747 06	
Vuonna 1909 suoritettut työt, joihin myönnettyt määrärahat löytyvät 1910 vuoden tulo- ja menosäännössä	333,083 48	4,889,891 49
Yhteensä <i>Smf.</i>	— —	11,251,947 88

	<i>Smf.</i>	<i>mk.</i>	<i>Smf.</i>	<i>mk.</i>
Velat.				
Maksettaviksi langenneet obligatsioonit ja kupongit.				
Vuoden 1876 lainan obligatsioneja	6,875	—		
" 1882 "	19,357	50		
" 1876 " kuponkeja	1,937	50		
" 1882 " "	1,878	75	30,048	75
Nostamattomat määrärahat.				
Rahatoimikonttorin palkat	140	—		
Palolaitoksen kalustot	2,000	—		
Poliisilaitos, sekalaista	2,010	—		
Vesijohto, maksulippujen ja laskujen jakaminen . . .	1,230	81		
S:n, vesimittarien korjaus ja tarkistus	1,492	72		
S:n, pohjavesitutkimusten jatkaminen	5,866	30		
Vesijohto Rahakadun alle	1,985	41		
Vapaakaivon laittaminen Töölöön	600	—		
Erinäiset korjaukset Marian sairaalassa	1,211	92		
Kasarmintorin kauppahallin ulkopuolinen korjaus . . .	1,863	55		
Uusi työ- ja vaivaistalo	66,031	32		
Uusi Kaasulaitos	969,353	42		
Kaasulaitoksen kehäjohto	247,032	53		
Siirto	1,300,817	98	30,048	75

	Siirto	1,300,817 98	30,048 75
Rantakadun rajottaminen pitkin Hakaniemenrantaa .		19,072 59	
Lisämääräraha Tehtaankadun kansakoululle		2,048 26	
Hakaniemen torin kiveäminen		31,503 30	
Uuden kaupungin asemakaavan valmistaminen		1,033 —	
Vesijohto- ja Rakennuskonttorin siirretyt määrärahat		54,743 01	
Kaupunginvaltuuston käyttövarojen tililtä myönnettyt määrärahat		6,310 —	1,415,528 14
Erinäisiä velkojia.			
Tontinlunastusten korot		47,336 19	
Tontinlunastukset		14,739 81	
Puutarhalautakunnan ennakkomaksut		122 —	
Kaivopuiston lunastus		11,070 87	
Käyttämättömät lainavarat		8,728,424 25	
Ennakkomaksut		2,329 40	
Anniskelu- ja Vähittäismyynti-Osakeyhtiön voitto-varat		14,770 97	
Lunastamattomat viertotielainaobligatsioonit		350 —	
” viertotielainakupongit		72 —	
Kuoleuslaina Yhdyspankista taloon N:o 38 Fabianinkadun varrella		27,118 18	
S:n s:n taloon N:o 10 Kaivokadun varrella		99,433 31	
Koiravero vuodelta 1909		4,901 50	
Oulunkylän vuokrat		2,385 72	
Maksamattomat laskut		408,238 14	9,361,292 34
		— —	10,806,869 23
Säästö vuoteen 1910		— —	445,078 65
	Yhteensä Smc.	— —	11,251,947 88

Helsingin kaupungin pääomavarat:

	Saldo 1 p. tammik. 1909	Vähentynyt v. 1909	Tullut lisää v. 1909	Saldo 31 p. jouluk. 1909
I. Rakennukset ja rakennetut kiinteistöt . . .	20,821,760 03	28,528 65	6,061,541 22	26,854,772 60
II. Maatilat kaupungin ulkopuolella	640,000 —	— —	185,000 —	825,000 —
III. Kaupungin vuokralle antaman maan arvo	4,608,036 80	489,845 80	— —	4,118,191 —
IV. Myytävät ja kaupungin omiin tarkotuksiin varatut tontit . . .	9,510,037 —	1,500,316 —	2,046,162 —	10,055,883 —
V. Myytyjen tonttien lunastushinta, joka ei vielä ole langennut maksettavaksi	9,262,415 46	853,956 01	2,360,945 52	10,769,404 97
VI. Vesijohdon pääoma-arvo	4,911,962 86	— —	584,393 08	5,496,355 94
VII. Kaasulaitoksen pääoma-arvo	642,973 47	25,391 45	33,141 30	650,723 32
VIII. Sähkölaitoksen pääoma-arvo	1,090,131 38	— —	1,393,750 10	2,483,881 48
IX. Kalustot	2,465,235 14	182,628 66	514,380 75	2,796,987 23
X. Arvopaperit	126,250 —	— —	1,800 —	128,050 —
Yhteensä <i>Smc</i>	54,078,802 14	3,080,666 57	13,181,113 97	64,179,249 54

I. Rakennukset ja rakennetut kiinteistöt.

Saldo vuodelta 1908. *Smc* 20,821,760: 03

Vähennetään:

Poisto Kaasulaitoksen rakennuksista „ 28,450: 03

Smc 20,893,310: —

Lisätään uutis- ja lisärakennuksista „ 6,061,541: 22

Saldon 31 p:nä joulukuuta 1909 *Smc* 26,854,772: 60 muodostavat

	Tontti		Rakennukset		Yhteensä	
Malmin kaatoasema	—	—	6,000	—	6,000	—
Kaivopuiston makki	—	—	5,000	—	5,000	—
Kaisaniemen s:n	—	—	2,800	—	2,800	—
Pohjois Makasiinikadun s:n	—	—	6,500	—	6,500	—
Hietalahdentorin s:n	—	—	2,588	05	2,588	05
Teatteriesplanadin s:n	—	—	10,000	—	10,000	—
Turun kasarmin vier. läh. kuormaajuriasem. oleva s:n	—	—	600	—	600	—
Alppila	—	—	65,000	—	65,000	—
Työ- ja vaivaistalo Töölössä	—	—	820,000	—	820,000	—
S:n Forsbyssa	335,600	—	400,000	—	735,600	—
Huutokauppakamari ja pakkah., Aleksanterink. I	530,715	20	88,662	—	619,377	20
Kaivopuiston kylpylaitos	—	—	25,000	—	25,000	—
Mustikkamaan pienkeittuhuone	—	—	2,000	—	2,000	—
Talo N:o 6 Vuorimiehenkadun varrella	80,000	—	4,000	—	84,000	—
Vironkadun N:o 2:ssa oleva paloasema	66,792	25	71,500	—	138,292	25
Kampintorin s:n	—	—	28,000	—	28,000	—
L. Papinkadulla oleva s:n	—	—	3,000	—	3,000	—
Töölön s:n	—	—	800	—	800	—
Palolaitoksen talo, Korkeavuorenkatu 26	315,617	84	370,000	—	685,617	84
Kaivuhuone Kaivopuistossa	—	—	135,000	—	135,000	—
Sähkölaitos, P. Roopertinkatu 10 ja Kasarminkatu 11	350,000	—	729,009	08	1,079,009	08
Sähkölaitos Sörnäisissä	145,838	40	658,285	33	804,123	73
Talo N:o 38 Fabianinkadun varrella	230,000	—	130,000	—	360,000	—
Kansankirjasto, Korkeavuorenkatu 43	117,499	—	219,000	—	336,499	—
Kansakoulutalo, Annankatu 30	104,200	—	320,000	—	424,200	—
S:n Ratakadulla	277,000	—	225,000	—	502,000	—
S:n 4:s linja 9	285,268	84	90,000	—	775,268	84
S:n sn 13 ja 15	—	—	400,000	—	—	—
S:n Tehtaankatu 15-17	172,120	—	360,000	—	532,120	—
S:n Fjälldalin huvilassa	—	—	13,280	—	13,280	—
S:n Kasarminkatu 21	225,739	80	117,400	—	343,139	80
S:n Lapinlahdenkatu 19	325,434	65	108,620	—	434,054	65
S:n Toukolassa	—	—	45,000	—	45,000	—
S:n Nikolainkatu 18	204,588	18	345,000	—	549,588	18
S:n Punavuorenkatu 10	116,260	20	20,700	—	136,960	20
S:n Töölössä	113,740	—	280,468	65	394,208	65
S:n Vallilassa	90,000	—	234,907	97	324,907	97
Kaasukello ainespihalla	—	—	275,000	—	275,000	—
Kaasulaitos Heikinkadulla	811,440	—	92,631	08	904,071	08
Kaasulaitos, öljykaasulaitosrakennus	—	—	125,000	—	125,000	—
Kaasulaitos Sörnäisissä	588,800	—	1,604,834	11	2,193,634	11
Hakasalmen huvilarakennus	—	—	60,000	—	60,000	—
Satamakonttori Sörnäisissä	—	—	8,000	—	8,000	—
Kaisaniemen ravintolarakennus	—	—	11,000	—	11,000	—
„Kappelin“ ravintolarakennus Esplanadissa	—	—	160,000	—	160,000	—
Koleraparakit	—	—	65,000	—	65,000	—
Kunnan työväenasunnott Leppäsuon huvilassa	72,830	—	503,500	—	576,330	—
S:n Kalliossa	81,390	—	175,000	—	256,390	—
Vanhankaupungin myllyrakennukset	—	—	38,300	—	38,300	—
Kaivopuiston keilarata	—	—	1,500	—	1,500	—
Marian sairaala	960,000	—	1,609,000	—	2,569,000	—
Ainespiha, rakennukset	495,000	—	30,200	—	525,200	—
Siirto	7,095,874	36	11,102,086	27	18,197,960	63

	Tontti		Rakennukset		Yhteensä	
Siirto	7,095,874	36	11,102,086	27	18,197,960	63
Narinkan rihkamapuodit	—	—	40,000	—	40,000	—
Leikkuuhuone Leppäsuon huvilassa	—	—	17,505	93	17,505	93
Eläintarhan puistonvartijan asunto	—	—	2,500	—	2,500	—
Poliisilaitoksen talo, Aleksanterinkatu 22	362,004	07	140,000	—	502,004	07
S:n Ratakatu 10	67,000	—	165,000	—	232,000	—
S:n Sofiankatu 3	227,722	31	90,480	—	318,202	31
S:n Pengerkatu 5	66,000	—	260,000	—	326,000	—
Poliisimaneesi korttelissa N:o 428	—	—	17,136	07	17,136	07
Rakkarin asunto	—	—	4,000	—	4,000	—
Raatihuone, Aleksanterinkatu 20	497,428	—	256,991	71	754,419	71
Kasarmintorin kauppahalli	—	—	220,234	29	220,234	29
Hietalahdentorin s:n	—	—	151,306	56	151,306	56
Länsirannan s:n	—	—	210,000	—	210,000	—
Haapaniemen uimahuone	—	—	3,000	—	3,000	—
Kaivopuiston uimahuoneet	—	—	20,000	—	20,000	—
Kyläsaaren uimahuone	—	—	2,000	—	2,000	—
Ruoholahden s:n	—	—	4,000	—	4,000	—
Humallahden s:n	—	—	4,000	—	4,000	—
Lähellä Ursinin kalliota oleva s:n	—	—	38,706	35	38,706	35
Hesperian sairaala	—	—	31,000	—	31,000	—
Eläintarhan metsänvartijan asunto	—	—	2,500	—	2,500	—
Grejuksen s:n	—	—	3,400	—	3,400	—
Seurahuone	893,043	80	240,000	—	1,133,043	80
Puutarhurin asunto Töölön puistossa	—	—	57,000	—	57,000	—
Grejuksen keuhkotautisairaala	—	—	30,000	—	30,000	—
Katajanokan tulli- ja pakkahuone	103,500	—	750,000	—	853,500	—
L. Rantak. korttelissa 54 oleva s:n s:n	1,086,003	05	140,000	—	1,226,003	05
Töölön puisto, erinäisiä rakennuksia	—	—	40,000	—	40,000	—
Hietalahden aallonmurtajalla oleva vahtitupa	—	—	1,314	33	1,314	33
Eläintarhan vesilinnan luona s:n s:n	—	—	2,913	45	2,913	45
Makasiinilaiturin tavarakatos	—	—	445,000	—	445,000	—
Pohj. ja etel. rantalaiturin tavarakatos	—	—	18,300	—	18,300	—
Katajanokan laiturin tavarakatos	—	—	98,950	81	98,950	81
S:n s:n s:n	—	—	99,979	82	99,979	82
S:n s:n s:n	—	—	96,854	92	96,854	92
Vesijohdon rakennukset Vanhassakaupungissa	—	—	407,736	50	407,736	50
Vesijohtopaja kaupungin ainespihalla	—	—	36,700	—	36,700	—
Talo N:rot 1, 2 ja 3 Wilhonkadun varrella	1,077,000	—	—	—	1,077,000	—
Talvipuutarha Töölön puistossa	—	—	100,000	—	100,000	—
Eteläisen rantalaiturin tarkastuspaviljonki	—	—	18,400	—	18,400	—
Linnanrannan odotuspaviljonki	—	—	3,200	—	3,200	—
Tehtaanpuiston kasvihuoneet	—	—	7,000	—	7,000	—
Yhteensä ^{31/12} 1909 <i>Smc</i>	11,475,575	59	15,379,197	01	26,854,772	60

II. Kaupungin ulkopuolella olevat maatilat.

Saldo vuodelta 1908	<i>Myc.</i>	640,000:—
Lisäksi tulevat: Böhlen tila kauppakirjan mukaan 28/11 1908	<i>Myc.</i>	150,000:—
Uutistakennukset Norrgårdin ja Södergårdin tiloilla Bro-		
marfin pitäjää	"	35,000:—
	"	185,000:—
Saldo 31 joulukuuta 1909	<i>Myc.</i>	825,000:—

Saldo 31 p:nä joulukuuta käsittää seuraavat tilat:

Reimarin tila	<i>Myc.</i>	50,000:—
Oulunkylän kartano	"	500,000:—
Norrgårdin ja Södergårdin tilat	"	125,000:—
Böhlen tila	"	150,000:—
	<i>Myc.</i>	825,000:—

III. Kaupungin vuokralle antama maa.

Saldo vuodesta 1908	<i>Myc.</i>	4,608,036: 80
Vuoden 1909 vuokrien velotus tekee:		
Erinäiset vuokrat	<i>Myc.</i>	154,545: 26
Kaivopuisto, vuokrat	"	2,416: 91
Satunnaiset vuokrat	"	48,947: 38
	<i>Myc.</i>	205,909: 55
Vuonna 1908	"	230,401: 84
Vuosi vuokrien vähennys	<i>Myc.</i>	24,429: 92
mikä vähennys 5 % mukaan pääomaksi tehtynä vastaa arvoltaan	<i>Myc.</i>	489,845: 80
Saldo 31 joulukuuta 1909	<i>Myc.</i>	4,118,191:—

IV. Myytävät tontit 31 joulukuuta 1909.

Korttelin N:o	Tontin N:o	K a d u n n i m i	Pinta-ala m ²		Yksikkö hinta		Myyntiarvo	
			Asuin- rakennuk- sien	Tehdas ja mak. ra- kennuks.	<i>Myc.</i>	<i>ruä.</i>	<i>Myc.</i>	<i>ruä.</i>
138	10—12	Katajanokan pohj. rantakatu	—	936	15	—	14,445	—
139	4	Länsi Satamakatu	1,836	—	50	—	91,800	—
147	11	" "	1,249	—	55	—	68,695	—
190	9	Linnankatu	—	410	15	—	6,150	—
"	13	"	—	369	15	—	5,535	—
"	15	"	—	369	15	—	5,535	—
"	17	"	—	369	15	—	5,535	—
"	19	"	—	369	15	—	5,535	—
"	21	"	—	1,228	15	—	18,420	—
191	6	"	—	373	15	—	5,595	—
"	8	"	—	373	15	—	5,595	—
"	15	Kruunuvuorenkatu	—	373	15	—	5,595	—
"	17	"	—	373	15	—	5,595	—
218	32b	Tehtaankatu	749	—	15	—	11,235	—
"	32c	"	777	—	15	—	11,655	—
"	32d	"	723	—	15	—	10,845	—
"	32e	"	761	—	16	—	12,176	—
219	34a	"	685	—	16	—	10,960	—
222	14	Armfeltintie	734	—	18	—	13,212	—
224	1	Chydeniuksentie	641	—	18	—	11,536	—
		Siirto	—	—	—	—	325,649	—

Korttelin N:o	Tontin N:o	Kadun nimi	Pinta-ala m ²		Yksikkö hinta		Myyntiarvo	
			Asuin- rakennuk- sien	Tehdas ja mak. ra- kennuks.	Smq.	/til.	Smq.	/til.
			—	—	—	—	325,649	—
224	3	Chydeniuksentie	1,047	—	16	—	16,752	—
"	5	"	689	—	18	—	12,402	—
225	5	Armfeltintie	718	—	16	—	11,488	—
"	7	"	779	—	16	—	12,464	—
"	9	"	779	—	16	—	12,464	—
"	11	"	770	—	17	—	13,090	—
226	6	"	793	—	17	—	13,481	—
"	8	"	919	—	17	—	15,623	—
"	10	"	1,007	—	17	—	17,119	—
"	12	"	990	—	18	—	17,820	—
227	7	Ehrensvärdintie	584	—	16	—	9,344	—
"	9	"	591	—	16	—	9,456	—
"	11	"	627	—	16	—	10,032	—
"	13	"	662	—	16	—	10,592	—
228	2	"	850	—	17	—	14,450	—
"	4	"	773	—	15	—	11,595	—
"	6	"	915	—	15	—	13,725	—
"	1	Wecksellintie	739	—	16	—	11,824	—
231	28	Ehrensvärdintie	786	—	18	—	14,148	—
"	21	Speranskyntie	669	—	17	—	11,373	—
"	23	"	767	—	17	—	13,039	—
"	25	"	774	—	17	—	13,158	—
251	3	Wilhonvuorenkatu	1,254	—	12	—	15,048	—
"	5	"	1,254	—	15	—	18,810	—
297	3	Pitkänsillan rantakatu	1,488	—	40	—	59,520	—
"	5	"	823	—	30	—	24,690	—
"	7	"	884	—	30	—	26,520	—
"	9	"	850	—	30	—	25,500	—
321	15	Alppikatu	2,132	—	16	—	34,112	—
326	25	"	1,787	—	30	—	53,610	—
331	9	Pengerkatu	1,645	—	30	—	49,350	—
"	11	"	1,488	—	30	—	44,640	—
"	13	"	1,337	—	28	—	37,436	—
"	15	"	1,073	—	30	—	32,190	—
335	10	Fleminginkatu	1,463	—	25	—	36,675	—
336	3	Kaarlonkatu	1,209	—	25	—	30,225	—
"	5	"	837	—	25	—	20,925	—
"	7	"	775	—	26	—	20,150	—
338	13	Fleminginkatu	1,280	—	18	—	23,040	—
"	16	Helsinginkatu	1,540	—	20	—	30,800	—
339	20	"	885	—	16	—	14,160	—
"	18	"	1,600	—	18	—	28,800	—
"	14	Fleminginkatu	1,380	—	16	—	22,080	—
"	12	"	1,360	—	25	—	34,000	—
"	9	Kaarlonkatu	1,344	—	18	—	24,192	—
"	11	"	1,449	—	15	—	21,735	—
"	13	"	1,449	—	15	—	21,735	—
350	20	Vaasankatu	1,400	—	16	—	22,400	—
"	25	Fleminginkatu	1,480	—	16	—	23,680	—
"	20	"	1,280	—	16	—	20,480	—
351	1	Josafatinkatu	1,003	—	15	—	15,045	—
Siirto			—	—	—	—	1,442,636	—

Korttelin N:o	Tontin N:o	K a d u n n i m i	Pinta-ala m ²		Yksikkö hinta		Myyntiarvo	
			Asuin- rakennuk- sien	Tehdas ja mak. ra- kennuks.	Smc	7pää	Smc	7pää
		Siirto	—	—	—	—	1,442,636	—
351	3	Josafatinkatu	980	—	25	—	24,500	—
"	3	It. Brahenkatu	1,695	—	20	—	33,900	—
"	28	Vaasankatu	1,015	—	18	—	18,270	—
356	10	Kristiinankatu	1,712	—	15	—	25,680	—
358	33	Pengerkatu	1,378	—	18	—	24,804	—
359	2	Fredrikinvuorenkatu	1,252	—	15	—	18,780	—
"	4	"	1,072	—	15	—	16,080	—
"	6	"	1,427	—	15	—	21,405	—
"	8	"	1,470	—	15	—	22,050	—
"	10	"	1,062	—	16	—	16,992	—
361	20	"	1,042	—	17	—	17,714	—
"	22	"	1,259	—	15	—	18,885	—
"	24	"	1,313	—	15	—	19,695	—
"	26	"	1,425	—	15	—	21,375	—
362	11	Porvoonkatu	1,397	—	15	—	20,955	—
"	38	Fredrikinvuorenkatu	1,378	—	18	—	24,804	—
"	13	It. Brahenkatu	1,156	—	18	—	20,808	—
363	35	Vaasankatu	1,295	—	20	—	25,900	—
"	2	Porvoonkatu	1,671	—	18	—	30,078	—
"	4	"	1,805	—	18	—	32,490	—
364	15	Kristiinankatu	1,349	—	16	—	21,584	—
"	10	Länsi Brahenkatu	1,216	—	17	—	20,672	—
370	4	Viiipurinkatu	1,100	—	12	—	13,200	—
371	21	Kristiinankatu	1,075	—	15	—	16,125	—
"	10	Porvoonkatu	960	—	16	—	15,360	—
373	12	"	1,520	—	16	—	24,320	—
375	18	"	911	—	6	—	5,466	—
"	20	"	630	—	12	—	7,560	—
"	22	"	714	—	15	—	10,710	—
376	52	Fredrikinvuorenkatu	1,188	—	13	—	15,444	—
"	54	"	1,386	—	10	—	13,860	—
"	56	"	1,386	—	10	—	13,860	—
"	58	"	1,188	—	13	—	15,444	—
"	4	Kajaaninkatu	1,188	—	11	—	13,068	—
"	9	Kotkankatu	1,188	—	12	—	14,256	—
"	25	Porvoonkatu	1,386	—	11	—	15,246	—
"	27	"	1,386	—	10	—	13,860	—
377	62	Fredrikinvuorenkatu	519	—	12	—	6,228	—
"	7	Siuntionkatu	519	—	10	—	5,190	—
"	5	"	519	—	10	—	5,190	—
378	3	Inkoonkatu	768	—	10	—	7,680	—
"	5	"	768	—	10	—	7,680	—
"	4	Siuntionkatu	768	—	10	—	7,680	—
"	6	"	768	—	10	—	7,680	—
"	8	"	768	—	10	—	7,680	—
379	11	Karjalankatu	497	—	10	—	4,970	—
386	30	Porvoonkatu	625	—	10	—	6,250	—
"	32	"	667	—	10	—	6,670	—
"	34	"	703	—	10	—	7,030	—
"	36	"	739	—	10	—	7,390	—
"	38	"	775	—	10	—	7,750	—
		Siirto	—	—	—	—	2,242,904	—

Korttelin N:o	Tontin N:o	K a d u n n i m i	Pinta-ala m ²		Yksikkö hinta		Myyntiarvo	
			Asuinrakennuksien	Tehdas ja mak. rakennuks.	Smc.	7id.	Smc.	7id.
		Siirto	—	—	—	—	2,242,904	—
386	40	Porvoonkatu	816	—	10	—	8,160	—
387	45	"	697	—	10	—	6,970	—
"	47	"	616	—	10	—	6,160	—
"	49	"	539	—	10	—	5,390	—
"	51	"	548	—	10	—	5,480	—
388	53	"	484	—	10	—	4,840	—
"	55	"	786	—	10	—	7,860	—
401	1	Pohj. Rautatienkatu	1,882	—	150	—	282,300	—
"	3	"	1,484	—	120	—	178,080	—
402	5	"	1,146	—	70	—	80,220	—
"	7	"	1,201	—	70	—	84,070	—
"	9	"	1,256	—	70	—	87,920	—
403	7	Ainonkatu	2,875	—	30	—	86,250	—
"	5	"	1,198	—	50	—	59,900	—
"	1	"	957	—	120	—	114,840	—
"	3	Nervanderinkatu	1,451	—	50	—	72,550	—
405	12	Arkadiankatu	1,531	—	60	—	91,860	—
"	67	Fredrikinkatu	1,510	—	65	—	98,150	—
"	69	"	1,072	—	55	—	58,960	—
407	4	Töölönkatu	1,560	—	45	—	70,200	—
"	6	Dagmarinkatu	1,284	—	40	—	51,360	—
"	9	Nervanderinkatu	1,370	—	45	—	61,650	—
409	73	Fredrikinkatu	1,309	—	60	—	78,540	—
410	56	"	1,766	—	65	—	114,790	—
"	58	"	1,836	—	48	—	88,128	—
"	60	"	1,836	—	48	—	88,128	—
"	62	"	1,639	—	55	—	90,145	—
"	13	Runeberginkatu	1,706	—	60	—	102,360	—
"	15	"	1,700	—	50	—	85,000	—
"	17	"	1,844	—	50	—	94,200	—
"	19	"	1,680	—	50	—	80,000	—
"	21	"	1,382	—	55	—	76,010	—
"	18	Arkadiankatu	1,022	—	45	—	45,990	—
411	25	Pohj. Rautatienkatu	1,142	—	60	—	68,520	—
"	4	Hietaniemenkatu	1,104	—	45	—	49,680	—
"	12	"	832	—	40	—	33,280	—
"	14	"	1,170	—	40	—	46,800	—
"	16	"	930	—	40	—	37,200	—
"	18	"	750	—	40	—	30,000	—
"	3	Nordenskiöldinkatu	737	—	45	—	33,165	—
"	1	"	552	—	50	—	27,600	—
412a	5	"	851	—	50	—	42,550	—
212b	6	Runeberginkatu	1,027	—	50	—	51,350	—
416	11	Nervanderinkatu	1,996	—	57	—	113,772	—
418	25	Runeberginkatu	1,490	—	50	—	74,500	—
427	27	"	966	—	50	—	48,300	—
"	29	"	1,026	—	45	—	46,170	—
"	31	"	1,008	—	50	—	50,400	—
428	33	Arkadiankatu	830	—	40	—	33,200	—
"	35	"	735	—	40	—	29,400	—
"	13	Nordenskiöldinkatu	1,352	—	45	—	60,840	—
		Siirto	—	—	—	—	5,586,092	—

Korttelin N:o	Pöntti N:o	K a d u n n i m i	Pinta-ala m ²		Yksikkö hinta		Myyntiarvo	
			Asuin- rakennuk- sien	Tehdas ja mak. ra- kennuks.	<i>Myk.</i>	<i>7/100</i>	<i>Myk.</i>	<i>7/100</i>
		Siirto	—	—	—	—	5,586,092	—
429	18	Runeberginkatu	1,078	—	50	—	53,900	—
"	20	"	1,053	—	50	—	52,650	—
431	33	"	1,480	—	55	—	81,400	—
432	22	"	1,393	—	50	—	69,650	—
"	24	"	1,287	—	45	—	57,915	—
"	26	"	1,385	—	50	—	69,250	—
435	10	Töölönkatu	1,249	—	55	—	68,950	—
446	11	"	1,417	—	65	—	92,105	—
447	14	"	938	—	30	—	28,140	—
"	16	"	738	—	40	—	29,520	—
473	1	Kivelänkatu	1,291	—	45	—	58,095	—
"	63	Runeberginkatu	1,096	—	35	—	38,360	—
"	65	"	1,462	—	35	—	51,170	—
"	67	"	1,626	—	35	—	56,910	—
477	58	"	1,341	—	40	—	53,640	—
"	32	L. Viertotie	1,105	—	40	—	44,200	—
"	34	"	1,353	—	40	—	54,120	—
"	36	"	1,340	—	40	—	53,360	—
"	38	"	1,287	—	40	—	51,480	—
478	56	Runeberginkatu	820	—	40	—	32,800	—
"	54	"	1,400	—	40	—	56,000	—
485	44	L. Viertotie	858	—	40	—	34,320	—
"	19	Rosanhuvilankatu	756	—	20	—	15,120	—
"	21	"	958	—	30	—	28,740	—
486	16	"	992	—	20	—	19,840	—
"	18	"	998	—	20	—	19,960	—
"	20	"	1,204	—	30	—	36,120	—
"	49	Töölönkatu	1,410	—	30	—	42,300	—
487	50	"	1,600	—	35	—	56,000	—
522	31	L. Viertotie	870	—	25	—	21,750	—
"	33	"	870	—	25	—	21,750	—
"	35	"	1,028	—	26	—	26,728	—
523	23	"	1,170	—	27	—	31,590	—
"	25	"	1,140	—	26	—	29,640	—
"	27	"	1,200	—	29	—	34,800	—
524	19	"	1,158	—	28	—	32,424	—
"	21	"	1,302	—	27	—	35,154	—
525	11	"	840	—	26	—	21,840	—
"	13	"	990	—	26	—	25,740	—
"	15	"	900	—	26	—	23,400	—
"	17	"	1,005	—	30	—	30,150	—
Yhteensä <i>Myk.</i>			—	—	—	—	7,327,073	—

Kaupungin omiin tarkoituksiin varatut tontit 31 p:nä joulukuuta 1909.

Korttelin N:o	Tontin N:o	K a d u n n i m i	Pinta-ala m ²	Yksikkö- hinta		Arvo	
				<i>Smc</i>	<i>7/100</i>	<i>Smc</i>	<i>7/100</i>
110	9	Merimiehenkatu	754	140	—	105,560	—
"	11	"	677	110	—	74,470	—
"	6	Ratakatu	901	150	—	135,150	—
"	8	"	675	100	—	67,500	—
150	2	Kruununvuorenkatu	5,775	20	—	115,500	—
162	3	Kansakoulunkatu	2,371	60	—	142,260	—
166	13	Ruoholahdenkatu	2,969	60	—	178,200	—
187	8	Kanavakatu	541	20	—	10,820	—
"	10	"	541	20	—	10,820	—
"	12	"	541	20	—	10,820	—
"	14	"	541	20	—	10,820	—
"	16	"	541	20	—	10,820	—
"	18	"	541	20	—	10,820	—
"	20	"	541	20	—	10,820	—
"	22	"	541	20	—	10,820	—
301b	2	Toinen linja	1,809	30	—	54,270	—
"	3	"	2,536	30	—	76,030	—
"	1	Porthaninrinne	2,325	30	—	69,750	—
325	20	Helsinginkatu	4,180	25	—	104,500	—
327	2	Kaarlonkatu	2,400	35	—	84,000	—
"	4	"	1,155	30	—	34,650	—
"	6	"	1,085	30	—	32,550	—
"	7	It. Papinkatu	1,221	30	—	36,630	—
"	9	"	1,425	35	—	49,875	—
333	12	Porthaninkatu	1,025	35	—	35,875	—
352	—	Helsinginkatu	3,800	25	—	95,000	—
357	2	Sturenkatu	10,850	25	—	271,250	—
369	—	"	3,722	25	—	93,050	—
412b	10	Runenberginkatu	1,353	50	—	67,650	—
"	12	"	1,448	50	—	72,400	—
418	23	"	4,370	40	—	174,800	—
419a	24	Arkadiankatu	6,345	40	—	253,800	—
419b	1	Lapuankatu	5,437	40	—	217,480	—
Yhteensä <i>Smc</i>			—	—	—	2,728,810	—

Yhteenvedo.

Myytävät tontit	<i>Smc</i>	7,327,073:—
Kaupungin omiin tarkoituksiin varatut tontit	"	2,728,810:—
Yhteensä <i>Smc</i>		10,055,883:—

V. Myytyjen tonttien lunastushinta, joka ei vielä ole langennut maksettavaksi.

Tontinlunastukset.		Fmf.	Fmf.
Saldo 1 p:nä tammikuuta 1909.		—	—
			9,115,759 96
Vuonna 1909 myydyt tontit:			
N:o 61	Runeberginkadun varrella rouva Ida Peltoselle	53,729	82
" 17	Ehrensärdintien " kaartinkapteeni Georg Fraserille	16,500	—
" 3	S:n " arkkitehti Jarl Eklundille	14,000	—
" 6	Viipurinkadun " Helsingin Työväen Rakennusyhdistykselle	18,248	25
" 3	Suvilahdenkadun " kaup. Karl Anders Lindströmille	13,104	—
" 5	S:n " s:n s:n	13,104	—
Korttelit N:rot 526 ja 527 Suomen valtiolle		720,000	—
N:o 16	Armfeltintien varrella rak. mest. Eliel Haavistolle	10,667	02
" 13	S:n " pankinjohtaja Georg Sidorowille	13,557	18
" 28	Porvoonkadun " talonomistaja Herman Santalalle	7,272	45
" 4	Fleminginkadun " kaup. Frans Ferd. Strömbergille	30,010	50
" 4	Armfeltintien " prokuristi Albert Teodor Boxströmille	18,700	—
" 23	Helsinginkadun " kaup. Elias Bernhard Ekille	12,937	14
" 1	Nervanderinkadun " kansak.-op. William Sippolalle	103,107	97
" 1	Kaarlonkadun " murari Josef Edv. Alholle	35,000	—
" 2	Arkadiankadun " Aktiebol. Landtmannahemmet Agraria O. y:lle	195,000	—
" 29	L. Viertotien " pörssivälittäjä Artur Grönbergille	22,589	84
" 13	Karjalankadun " työmies Tomas Emil Törnille	4,972	—
" 3	Hietaniemenkadun " isännöitsijä Mathias Auerille	31,905	—
" 3	Kulmalankadun " puutav. kaup. J. A. Janssonille	20,582	96
" 5	S:n " s:n s:n	21,747	26
" 2	Armfeltintien " insinööri Hugo Mäklinille	12,160	—
" 10	L. Brahenkadun " talonomistaja A. Viljatielle	22,933	—
" 8	Museokadun " toiminimi R. C. Tångille	46,378	55
" 7	S:n " lääket. tohtori R. Faltnille	10,419	30
" 31	Pengerkadun " isännöitsijä J. E. Johanssonille ja kaup. V. V. Ekroosille	39,000	—
" 14	Vaasankadun " rouva Maria Lundenille	16,200	—
" 42	Töölönkadun " kaup. Niilo Ahlgrenille	46,947	46
" 64	Fredrikinvuorenkadun varrella rak. mest. Isak Räsäselle	68,787	12
" 8	Arkadiankadun " s:n s:n	94,080	—
" 10	S:n varrella rak. mest. Otto Edv. Lundille	40,995	—
" 15	S:n " s:n O. E. Lundille ja G. A. Waltoselle	52,896	—
" 3	Armfeltintien " s:n Oskari Ahteelle	11,934	—
" 2	Florantien " neiti Maria Nikolajevna Popoffille	15,952	80
" 5	Rehbinderintien " matkatarkastaja Hugo Hallamaalle	15,070	—
" 3	S:n " s:n s:n	14,728	80
" 6	Fleminginkadun " ajuri Edv. Vanteelle ja rak. mest. Heikki Kaartiselle	20,685	16
" 1	Rehbinderintien " kaup. Julius Tallbergille	15,829	79
" 5	Kammionkadun " valtioneuvos E. Qvistille	42,642	60
" 17	Speranskyntien " kaup. kirjanp. O. Paldanille	12,300	—
" 10	Ehrensärdintien " kaup. Heinrich Reinckelle	14,100	—
" 7	Topeliuksenkadun " senaattori Otto Stenrothille	39,500	—
Siirto		—	—
			9,115,759 96

		<i>Smc.</i>		<i>Smc.</i>	
	Siirto	—	—	9,115,759	96
N:o 15 Ehreusvärdintien varrella	kontt. pääll. T. A. Hertellille ja meri-				
	kapteeni Georg Steniukselle	15,650	—		
” 19 Speranskyntien	” pankkiiri E. Tollanderille	13,150	—		
” 5 Ehreusvärdintien	” insinööri W. O. Lillalle	8,686	18		
” 8 Viidennen linjan	” teurastaja C. F. Zwegbergille	27,763	04		
” 19 Kristinankadun	” vahtimestari John Lindlöfille	15,434	11		
” 27 Speranskyntien	” s:n s:n	10,836	98		
” 3 Wecksellintien	” liikemies Alfons Spärelle	14,425	—		
” 8 Fleminginkadun	” rak. mest. Heikki Kaartiselle ja ajuri E. Wanteelle	17,676	49		
” 11 Fleminginkadun	” insinööri Erik Estlanderille	39,455	95		
” 8 Franzéninkadun	” s:n s:n	39,000	—		
” 15 Speranskyntien	” rak. mest. Frans Hj. Wäänäselle	13,725	—		
” 21 Helsinginkadun	” peltiseppä Edv. Tirkkoselle	28,367	80		
” 8 Töölönkadun	” hovineuvos Carl Lindbohmille	86,500	—	2,360,945	52
	<i>Smc.</i>	—	—	11,476,705	48
Vähenee 1909 vuoden vuotuismaksu		833,149	01		
” Rahatoimikamarin 15/7 1909 tekemän päätöksen mukaan lunas-					
tusmaksu tontista N:o 64 Fredrikinkadun varrella		7,886	67	841,035	68
	<i>Smc.</i>	—	—	10,635,669	80
Tontinlunastukset Kaivopiiston alueelta.					
Saldo 1 p:nä tammikuuta 1909		146,655	50		
Vähenee 1909 vuoden vuotuismaksu		12,920	33	133,735	17
	<i>Smc.</i>	—	—	10,769,404	97

VI. Vesijohdon pääomaarvo

oli Vesijohtokonttorin ilmoituksen mukaan 31 p. joulukuuta 1909 *Smc.* 6,165,592: 15
josta vähennetään laitokseen kuuluvat:

rakennukset, jotka esiintyvät otsakkeessa I *Smc.* 444,436: 21
vesimittarit, ” ” ” IX ” 224,800: — ” 669,236: 21

Pääomaarvo 31/12 1909 *Smc.* 5,496,355: 94

VII. Kaasulaitoksen pääomaarvo.

Valaistuslaitoksen kirjanpidon mukaan oli kaasulaitoksen pääomaarvo, lukuunottamatta otsakkeissa I ja IX esiintyviä rakennuksia ja kalustoja, vuoden 1908 lopussa	<i>Myc</i>	642,973: 47
Lisäys vuonna 1909	"	33,141: 30
	<i>Myc</i>	676,114: 77
poistot vuonna 1909	"	25,391: 45
Pääomaarvo 31 p. joulukuuta 1909	<i>Myc</i>	650,723: 32

joka jakaantuu seuraavasti:

Pääjohtoverkko	<i>Myc</i>	362,533: 90
Lyhdyt, patsainen ja tarpeinen	"	140,129: 52
Yksityiset johtolaitokset	"	43,250: 88
Uunit tarpeinen	"	63,551: 32
Aparaatit ja putkijohdot	"	33,423: 06
Kaasukellot	"	7,834: 64
	<i>Myc</i>	650,723: 32

VIII. Sähkölaitoksen pääomaarvo.

Valaistuslaitoksen kirjanpidon mukaan oli sähkölaitoksen pääomaarvo, lukuunottamatta otsakkeissa I ja IX esiintyviä rakennuksia ja kalustoja, vuoden 1908 lopussa	<i>Myc</i>	1,090,131: 38
Lisäys vuonna 1909	"	1,393,750: 10
Pääomaarvo ³¹ / ₁₂ 1909	<i>Myc</i>	2,483,881: 48

IX. Kalustot:

	Saldo vuodesta 1908		Vuoden 1909 kuluessa				Saldo ³¹ / ₁₂ 1909	
			Vähentynyt		Tullut lisää			
Ent. Huutokauppakamari	284	15	4	80	—	—	279	35
Valaistuslaitos	210,866	80	11,867	92	32,378	21	231,377	09
Palotoimi	123,035	—	3,444	—	5,557	—	125,148	—
Siirto	334,185	95	15,316	72	37,935	21	356,804	44

	Saldo vuodesta 1908		Vuoden 1909 kuluessa				Saldo 31/12 1909	
			Vähentynyt		Tullut lisää			
Siirto	334,185	95	15,316	72	37,935	21	356,804	44
Rakennustarkastajan virkahuoneusto*) .	—	—	—	—	—	—	—	—
Rakennuskonttori	7,401	—	631	—	1,016	50	7,786	50
” ” varasto ainespihalla	385,687	56	38 321	03	30,526	48	377,893	01
Rahatoimikamari	8,349	10	845	—	1,053	—	8,557	10
Rahatoimikonttori	17,373	50	770	25	1,871	50	18,474	75
Sähkölaitos:								
Pääasema	—	—	—	—	13,610	08	13,610	08
Aliasema Kasarminkadulla	—	—	—	—	53,555	33	53,555	33
Mittarit	—	—	—	—	191,264	95	191,264	95
Vaivaistalo	55,364	71	16,012	54	17,467	73	56,819	90
” Työlaitos	24,980	49	5,877	58	5,369	25	24,472	16
” Unsi houruinhuone	48,249	63	17,042	28	21,899	81	53,107	16
” Grejuksen haaraosasto	12,424	17	4,337	72	1,072	70	9,159	15
Vaivashoitohallituksen huoneusto	2,166	30	421	75	1,801	85	3,546	40
Kansankirjasto	22,099	40	1,050	75	437	05	21,485	70
” kirjavarasto	88,000	—	—	—	5,500	—	93,500	—
” Tehtaank. haaraosasto	1,278	10	40	50	—	—	1,237	60
” ” kirjavarasto ”	400	—	50	—	—	—	350	—
” Hermanink. haaraosasto	1,690	85	2	—	63	25	1,752	10
” ” kirjavarasto ”	3,000	—	—	—	1,000	—	4,000	—
” Sörnäisten haaraosasto	1,546	—	63	25	72	—	1,554	75
” ” ” kirjav.	27,000	—	—	—	2,000	—	29,000	—
” ” ” haaraosasto	1,450	85	30	—	232	—	1,652	85
” ” ” kirjavar.	8,000	—	—	—	1,000	—	9,000	—
Kansakoulu, Backas**)	1,367	28	—	—	—	—	1,367	28
” Kallion toinen linja	4,105	56	—	—	—	—	4,105	56
” Kallion neljäs linja	15,460	83	—	—	—	—	15,460	83
” Kallion viides linja	5,558	62	—	—	—	—	5,558	62
” Tehtaankatu 15 ja 17	47,176	50	—	—	—	—	47,176	50
” Fjälldal	2,147	62	—	—	—	—	2,147	62
” Kansakoulunkatu 2 ja 4	29,457	02	—	—	—	—	29,457	02
” Fredriksberg (Rukoushuone)	1,312	42	—	—	—	—	1,312	42
” Fredriksberg (Karjanen ja K:nin huvila)	1,157	85	—	—	—	—	1,157	85
” Fredriksberg III	1,370	56	—	—	—	—	1,370	56
” Oikokatu 7	9,980	70	—	—	—	—	9,980	70
” Huopalahti	1,143	99	—	—	—	—	1,143	99
” Kasarminkatu 2	913	50	—	—	—	—	913	50
” Kasarminkatu 21	21,970	53	—	—	—	—	21,970	53
” Lapinlahdenkatu 6	17,340	79	—	—	—	—	17,340	79
” Toukola	8,884	49	—	—	—	—	8,884	49
” Mariankatu 24	4,543	45	—	—	—	—	4,543	45
Siirto	1,224,539	32	100,812	37	388,748	69	1,512,475	64

*) Rakennustarkastaja ei ole tänäkään vuonna, muistutuksista huolimatta, antanut kalustoluettelo.

**) Kansakoulujen kalustoista on merkitty entiset arvot, kun kalustoluettelot eivät ole ajoissa saapuneet konttoriin.

	Saldo vuodesta 1908		Vuoden 1909 kuluessa			Saldo 31/12 1909		
			Vähentynyt	Tullut lisää				
Siirto	1,224,539	32	100,812	37	388,748	69	1,512,475	64
Kansakoulu, Nikolainkatu 18	54,372	28	—	—	—	—	54,372	28
” Porthaninkatu	2,783	13	—	—	—	—	2,783	13
” Punavuorenkatu 10	3,317	94	—	—	—	—	3,317	94
” I. Robertinkatu 11	8,463	01	—	—	—	—	8,463	01
” Tuulo	35,512	96	—	—	—	—	35,512	96
” Vallila	34,353	94	—	—	—	—	34,353	94
” Harjukatu	3,002	54	—	—	—	—	3,002	54
Kansakoulukanslia (Annankatu N:o 9)	3,452	98	—	—	—	—	3,452	98
” ” ruotsalainen	1,881	22	—	—	—	—	1,881	22
Kansakoulujen varastohuone	346	79	—	—	—	—	346	79
Furuhjelmin taulukokoelma	75,000	—	—	—	—	—	75,000	—
Kaasuntarkastushuone	1,299	70	1,299	70	—	—	—	—
Satamakonttori	6,649	75	574	50	394	95	6,470	20
Hesperian sairaala	7,172	27	184	80	—	—	6,987	47
Humlebergin sm	16,438	05	639	30	1,455	70	17,254	45
Terveystenboitolautakunta	22,975	39	16	—	739	70	23,699	09
Majotuslautakunta	685	36	90	71	92	31	686	96
Kunn. Työv. as. Kristiinank. 16	—	—	—	—	72	40	72	40
” ” ” Hietaniemenk. 5—23	5,415	60	544	55	5	—	4,876	05
Kunnan työnvälitystoimisto	1,082	25	5	45	6	70	1,083	50
Vanhankaupungin mylly	326	—	26	—	—	—	300	—
Lihantarkastusasema	3,170	90	—	—	111	95	3,282	85
Laboratorio terv. tutkimuksia varten	9,411	90	631	60	2,959	50	11,739	80
Maistraatti	10,534	10	122	—	979	50	11,391	60
Marian sairaala	151,220	40	14,011	45	8,260	45	145,469	40
Ruumiinleikkaushuone	1,064	10	—	—	—	—	1,064	10
Petrolivalaistus	9,900	95	398	10	2,035	85	11,538	70
Keuhkotautisten poliklinikka	1,720	70	315	51	887	51	2,292	70
Poliisikamari	137,516	42	20,748	49	34,114	50	150,882	43
Passitoimisto	1,975	75	13	—	21	—	1,983	75
Keskupoliisi	19,667	20	1,057	75	712	50	19,321	95
Ètsivä osasto	13,121	32	3,823	92	4,895	80	14,193	20
1:nen poliisivahtikonttori	2,819	85	15	—	29	—	2,833	85
2:nen ”	1,515	50	1,118	25	2,688	85	3,086	10
3:mas ”	2,496	65	78	25	237	90	2,656	30
4:jäs ”	4,757	45	15	25	193	30	4,935	50
Hermanninkaupungin poliisivahtik.)	—	—	—	—	—	—	—	—
Siveellisyysosasto	2,820	30	43	80	266	95	3,043	45
Tiedonantotoimisto	3,593	43	—	—	480	—	4,073	43
Poliisilaitoksen lisälaitteet	465	—	465	—	—	—	—	—
Raatihuoneen arkisto	7,813	32	—	—	—	—	7,813	32
Erinäisiä varastoja raatihuoneella	5,006	55	70	—	—	—	4,936	55
Raastuvanoikeus	10,022	92	7	25	326	50	10,342	17
Seurahuone	3,110	—	—	—	—	—	3,110	—
Kaupunginvoudinkonttori	3,066	50	—	—	290	—	3,356	50
Kaupunginvaltuusto	23,979	85	—	—	141	—	24,120	85
Kaupungin asemakaavatoimikunta	1,370	—	85	—	694	—	1,979	—
Rantamakasiini	4,036	55	524	50	323	35	3,835	40
Taksotuslautakunta	2,168	55	—	—	278	—	2,446	55
Liikennekonttori	7,316	60	265	—	197	50	7,249	10
Siirto	1,954,733	24	148,002	50	452,640	36	2,259,371	20

	Saldo vuodesta 1908		Vuoden 1909 kuluessa				Saldo 31/12 1909	
			Vähentynyt		Tullut lisää			
Siirto	1,954,733	24	148,002	50	452,640	36	2,259,371	20
Liikennekonttorin haaraosasto warrantti- makasiinissa	216	—	—	—	—	—	216	—
” haaraosasto Länsi ran- nalla	—	—	—	—	4,765	20	4,765	20
Pakkahuone	8,965	70	415	70	1,921	80	10,471	80
Tarkastuspaviljonki (Liikennekonttori) .	1,345	—	479	—	83	25	949	25
Lavantautisten lisärakennus Fjälldalissa	18,379	35	191	90	—	—	18,187	45
Kasvatuslaitos, Porvoon pitäjä (Lavers)	3,230	88	—	—	24	—	3,254	88
” Bromarf. Bengtsår	21,005	85	911	40	9,127	12	29,221	57
” Vanhakylä	6,841	28	85	15	307	50	7,063	63
” Lohja	3,093	89	9	40	99	60	3,184	09
” Nummi	3,137	13	85	85	108	20	3,159	—
” Sipoo	3,473	91	—	—	—	—	—	48
” Vehkakosken pikkulas- tenkoulu	—	—	22	50	45	50	3,496	91
” Vihti	1,179	45	155	60	58	30	1,082	15
” Vanaja	963	60	100	—	630	75	1,494	35
” Vanaja	5,994	31	602	13	1,145	75	6,537	93
Kasvatuslautakunta	560	84	5	—	17	—	572	84
Vesijohto, Vanhassakaupungissa olevat rakennukset	7,503	20	1,999	97	11,439	84	16,943	07
” konttori	9,361	45	1,449	99	3,060	99	10,972	45
” puhelimet	366	—	—	—	300	—	666	—
” vesimittarit	216,400	—	11,833	60	20,233	60	224,800	—
” työpaja ja varasto ainespi- hassa	44,315	85	5,695	47	6,725	37	45,345	75
Kasvivarasto Tehtaanpuiston ja Teollon- puiston kasvihuoneissa ja taimikou- luissa	121,164	56	6,675	71	—	—	114,488	85
Tyttäjien ammattikoulu	18,018	65	1,897	42	930	14	17,051	37
Poikien ”	14,985	—	2,010	37	716	48	13,691	11
Yhteensä <i>Smc.</i>	2,465,235	14	182,628	66	514,380	75	2,796,987	23

X. Arvopaperit.

Saldo vuodesta 1908 *Smc.* 126,250: —
 Lisäksi tulee 12 kpl. osuustodistuksia Helsingin Telefoniyhdistyksessä à *Smc.* 150: — ” 1,800: —

Saldon 31 p:nä joulukuuta 1909 muodostavat:

227 kpl. osakkeita Helsingin Makasiiniosakeyhtiössä à *Smc.* 500: — *Smc.* 113,500: —
 97 ” osuustodistuksia Helsingin Telefoniyhdistyks. à ” 150: — ” 14,550: — *Smc.* 128,050: —

Helsingin kaupungin vakautettu velka.

Obligationsilaina	Alkuperäinen määrä	Saldo 1 p. jouluk. 1909	Kuoletus v. 1909	Saldo 31 p. jouluk. 1909	%	Erähtyy
V. 1876 vesijohtolaina .	1,500,000	1,021,900	36,300	985,600	5	1926
V. 1882 uutisrakennus- ja järjestelylaina . .	1,550,000	561,000	70,000	491,000	4,5	1915
V. 1892 obligationsilaina	4,500,000	4,147,000	31,500	4,115,500	4,5	1952
V. 1898 obligationsilaina	3,994,000	2,782,500	27,000	2,755,500	3,5	1953
V. 1900 obligationsilaina	3,000,000	2,862,000	21,000	2,841,000	4	1956
V. 1902 obligationsilaina	8,000,000	7,734,500	50,500	7,684,000	4	1958
Vuoden kuluessa otettu laina:						
V. 1909 obligationsilaina	—	—	—	16,096,000	4,5	1961
<i>Smk</i>	22,544,000	19,108,900	236,300	34,968,600		

Vesijohtobligationsilaina

otettiin Helsingin vesijohdon lunastamista varten ja jaettiin 1 p. toukokuuta 1876 K. Senaatin suostumuksen mukaan 17 p:ltä toukokuuta 1876 3 sarjaan:

A. à <i>Smk</i> 1,000	N:rot 1— 500	= <i>Smk</i> 500,000:—
B. à " 500	" 1—1,500	= " 750,000:—
C. à " 200	" 1—1,250	= " 250,000:—
		<u>3,250 kpl. <i>Smk</i> 1,500,000:—</u>

Kuponit lankeavat maksettaviksi $\frac{1}{5}$ ja $\frac{1}{11}$. Arpominen toimitetaan vuosittain 1 p. marraskuuta seuraavan vuoden toukokuun 1 päivänä tapahtuvaa lunastamista varten. Kuponit ja obligationsit lunastaa Helsingin kaupungin Rahatoimikonttori. Korkomäärä 5 %, puolen vuoden kuponit Smk 25:—, 12: 50 ja 5:—.

Kuuletetaan 50 vuodessa, laskettuna 1 p:stä toukokuuta 1876. Kuponkien vanhentumisaika 10 vuotta, obligationsien 15 vuotta.

Lainan otti hankkiakseen Suomen Yhdyspankki al pari kurssiin ja se maksettiin:

Kuittaamalla kaupungin laina sanotusta pankista 11 päivältä toukokuuta 1876 . . .	<i>Smk</i> 1,100,000:—
Käteismaksulla 19 p. huhtikuuta 1877	" 150,000:—
" 27 p. kesäkuuta "	" 150,000:—
" 12 p. joulukuuta "	" 100,000:—
	<u><i>Smk</i> 1,500,000:—</u>

Laina käytettiin berliniläisen Vesijohtoyhtiön Neptunin tänne perustaman vesijohdon ostamiseen ja täydentämiseen.

Vesilaitoksen alkuperäistä ostosummaa, joka oli	<i>Smk</i>	1,200,000:—
alennettiin osaksi sovinto-oikeuden päätöksen mukaan, osaksi vapaaehtoisella sopimuksella	”	84,804: 55
joten siis maksettiin		<i>Smk</i> 1,115,195: 45

Tähän tulevat täydentämisen, laajentamisen, käytön y. m. tuottamat menot:

Vuosina 1876—77	<i>Smk</i>	81,924: 76	
Vuonna 1878	”	72,819: 33	
” 1879	”	46,617: 66	
” 1880	”	44,802: 75	
” 1881	”	46,137: 79	<i>Smk</i> 292,302: 29
Korkoja, niistä vähennettyinä vesijohdon tulot vuosina 1876—81	”	92,502: 26	
			<i>Smk</i> 1,500,000:—

Uutisrakennus- ja järjestelylaina

otettiin erinäisiä uutisrakennuksia ja kaupungin asemakaavan järjestelyjä varten Keis. Senaatin 4 päivänä elokuuta 1882 antamalla suostumuksella. Laina jaettiin 1 päivänä toukokuuta 1882 kolmeen sarjaan:

A. à <i>Smk</i> 3,000:—	N:rot 1—150	<i>Smk</i> 450,000:—
B. à ” 1,000:—	” 1—700	” 700,000:—
C. à ” 500:—	” 1—800	” 400,000:—
		<u>1,650 kpl. <i>Smk</i> 1,550,000:—</u>

Kupongit lankeavat maksettaviksi $\frac{1}{5}$ ja $\frac{1}{11}$. Arpominen toimitetaan vuosittain 1 p. marraskuuta seuraavan vuoden toukokuun 1 päivänä tapahtuvaa lunastamista varten. Kupongit ja obligatsioonit lunastaa Helsingin kaupungin Rahatoimikonttori. Korkomäärä $4\frac{1}{2}$ ‰, puolen vuoden kupongit Smk 67: 50, 22: 50 ja 11: 25. Kuoletetaan 33 vuodessa, laskien 1 päivästä toukokuuta 1882. Kuponkien vanhentumisaika 10 vuotta, obligatsioonien 15 vuotta.

Lainan myi vähitellen Rahatoimikonttori keskimäärin 97,94 ‰
kurssista ja tuotti se *Smk* 1,518,073: 75

Lainavarat käytettiin:

Vuoden 1878 uutisrakennuslainan maksamiseen	”	200,000:—
Uuteen muonamakasiiniin venäläistä sotaväkeä varten	”	400,000:—
Vanhankaupungin myllyn uudestaanrakentamiseen	”	45,000:—
Kunnallisen sairashuoneen rakentamiseen	”	257,700:—
Vanhan venäl. muonamakasiinin muuttamiseen tulli- ja pakkahuon.	”	33,000:—
Malminkadun kansakoulutalon rakentamiseen	”	196,323: 22
Siirto		<i>Smk</i> 1,132,023: 22

	Siirto	<i>Smk</i>	1,132,023: 22
Kanavaverkon laajentamiseen	"		100,000: —
Vesijohdon s:n	"		50,000: —
Erinäisten lahjotettujen rahastojen takaisin maksamiseen, jotka kaupunki oli lainannut	"		180,812: —
Rautatien kiveämiseen	"		50,000: —
Realikoulurakennuksen piirustuksiin	"		2,300: —
Lainakustannuksia:			
Obligatsioonien valmistaminen	<i>Smk</i>	1,837: 68	
Ilmoituksia ja sekalaisia kustannuksia	"	1,100: 85	" 2,938: 53
			<i>Smk</i> 1,518,073: 75
Pääoman-alennus	"		31,926: 25
	Yhteensä	<i>Smk</i>	1,550,000: —

Vuoden 1892 obligatsioonilaina

otettiin Kaivopuiston lunastamista, erinäisiä talo-, laituri- ja kanavarakennuksia sekä vesilaitoksen laajentamista varten Keis. Senaatin 26 p. maaliskuuta 1892 antamalla suostumuksella. Jaettiin 1 p. toukokuuta 1892 kolmeen sarjaan:

A. à <i>Smk</i> 5,000 = Kr. 3,600	N:rot 1— 400	<i>Smk</i> 2,000,000: —
B. à " 1,000 = " 720	" 1—1,500	" 1,500,000: —
C. à " 500 = " 360	" 1—2,000	" 1,000,000: —
	3,900 kpl.	<i>Smk</i> 4,500,000: —

Kupongit lankeavat maksettaviksi 1 p. toukokuuta ja 1 p. marraskuuta. Arpominen vuosittain 1 p. marraskuuta seuraavan vuoden toukokuun 1 päivänä tapahtuvaa lunastamista varten. Kuponkeja ja obligatsioneja lunastavat S:markoissa Suomen Yhdyspankin sekä Pohjoismaiden Osakepankin Kauppaa ja Teollisuutta varten kaikki konttorit sekä Kruunuissa, 72 Kr. laskettuna = 100 Smk, Skandinaviska Kredit Aktiebolagetin Tukholman ja Göteporin konttorit. Korkomäärä $4\frac{1}{2}$ % puolen vuoden kupongit Smk 112: 25 (Kr. 81), Smk 22: 50 (Kr. 16: 20) ja Smk 11: 25 (Kr. 8: 10).

Laina kuoletetaan 60 vuoden kuluessa, laskien 1 p:stä toukokuuta 1892; 1 p:stä toukokuuta 1902 alkaen saa kuoletusmäärää lisätä. Obligatsioonien vanhentumisaika on 15 vuotta, kuponkien 10 vuotta.

Lainan otti hankkiakseen konsortio, johon kuuluivat Suomen Yhdyspankki Helsingissä, Pohjoismaiden Osakepankki Kauppaa ja Teollisuutta varten Viipurissa sekä Senaattori L. Mechelin ollen kurssi 93 % nimellisarvosta eli Smk 4,185,000: —.

Lainavarat on käytetty seuraaviin tarkoituksiin:

Kaivopiiston lunastus	<i>Smc</i> 287,000: —	
Sen rakennusten korjaus	" 13,000: —	
Viemärikanava It. Kaivopiistoon	" 9,469: 76	<i>Smc</i> 309,469: 76
Länsirannan kauppahallien rakentaminen	" 210,000: —	
Vanhan muonamakasiinin sisustaminen tulli- ja pakkahuoneeksi	" 47,000: —	
Talon rakentaminen palolaitokselle	" 294,000: —	
Lisärakennuksia Vaivaistaloon ja työlaitoksen rakentaminen	" 185,493: 10	
Lisärakennuksia kunnan sairashuoneeseen ja Vaivaistalon houruinhoitorakennus	" 7,066: 90	" 693,560: —
Vesijohto It. Kaivopiistoon	" 46,809: 66	
" Munkkisaareen	" 21,663: 36	
" Lapinlahden sairashuoneeseen	" 11,510: 57	
" Sörnäisiin	" 10,315: 98	
" lääninvankilaan	" 15,880: 23	
" Harjun huvilaan	" 6,034: 72	
Vesijohdon laajentaminen vuonna 1887	" 19,225: 78	
" " " 1888	" 104,356: 05	
" " " 1889	" 181,165: 59	
" " " 1890	" 425,127: 55	
" " " 1891	" 74,638: 80	
" " " 1895	" 22,064: 24	
" " " 1896	" 7,601: 69	
" " " 1897	" 99,274: 60	
Höyrypumpun hankkiminen Vanhankaupungin vedennostolaitokseen	" 178,107: 50	
Vesijohdon uudet suodattimet	" 239,519: 17	
Vesijohdon työpajan ja makasiinin rakentaminen	" 36,704: 51	" 1,500,000: —
Makasiinilaiturin lisärakennus	" 288,355: 52	
Sataman syventäminen sanotun laiturin kohdalla	" 14,326: 19	
Satamien laiturityöt vuonna 1894	" 761,960: —	
" " " 1895	" 417,590: 03	
" " " 1896	" 70,195: 93	
Katajanokan " " 1897	" 84,600: —	
" " " 1898	" 40,460: 65	" 1,677,488: 32

Lainakustannukset:

Obligatsionien valmistaminen	" 3,794: 37	
Sekalaisia kustannuksia	" 687: 55	" 4,481: 92
		<i>Smc</i> 4,185,000: —
Pääoman alennus		" 315,000: —
		<i>Smc</i> 4,500,000: —

Vuoden 1898 obligatsioonilaina

otettiin Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan 5 piltä huhtik. 1897, jonka K. Senaatti vahvisti 4 p. elok. s. v., erinäisten kaupungin velkojen maksamista ja sen lainoihin vuosilta 1876 ja 1882 kuuluvien obligatsioonien ostoa sekä Katajanokan laituritöitä ja kaupungin vesijohtolaitoksen laajentamista sekä mahdollisesti uuden kaupungintalon ja uuden kansakoulutalon rakentamista varten. Laina päätettiin 1 p. helmikuuta 1898 yhteensä 7 miljonaan Suomen markkaan, joista kuitenkin vain 3,994,000 on laskettu liikkeeseen.

Näistä peruutettiin kuitenkin jo vuonna 1900 Smk 994,000:—, joten nykyään on liikkeessä 3 miljonaa markkaa neljässä sarjassa:

A. à Smk 5,000 = Rmk 4,050 = Kr. 3,600	N:rot 1— 180	Smk. 900,000:—
B. à „ 2,000 = „ 1,620 = „ 1,440	„ 1— 450	„ 900,000:—
C. à „ 1,000 = „ 810 = „ 720	„ 1— 600	„ 600,000:—
D. à „ 500 = „ 405 = „ 360	„ 1— 1,200	„ 600,000:—
	2,430 kpl. Smk.	3,000,000:—
Peruutettuja obligatsioneja	„	994,000:—
	Smk.	3,994,000:—

Kupongit lankeavat maksettaviksi $\frac{1}{2}$ ja $\frac{1}{8}$. Arpominen vuosittain helmikuussa elokuun 1 päivänä tapahtuvaa lunastamista varten. Kuponkeja ja obligatsioneja lunastavat S.markoissa Helsingin kaupungin Rahatoimikonttori, Suomen Pankin ja Suomen Yhdyspankin kaikki konttorit, Reichsmarkoissa, 100 Smk laskettuna = 81 Rmk, Bank für Handel und Industrie Berlinissä ja Vereinsbank in Hamburg sekä Kruunuissa, 100 Smk laskettuna = 72 Kr., Aktiebolaget Stockholms Handelsbank Tukholmassa. Korkomäärä $3\frac{1}{2}\%$, puolen vuoden kupongit Smk 87: 50 (Rmk 70: 88, Kr. 63), Smk 35:— (Rmk 28: 35, Kr. 25: 20), Smk 17: 50 (Rmk 14: 18, Kr. 12: 60), Smk 8: 75 (Rmk 7: 09, Kr. 6: 30).

Laina kuoletetaan ennen vuotta 1953; 1 p:stä helmik. 1908 alkaen saa kuoleusmäärää lisätä. Obligatsioonien vanhentumisaika on 15 vuotta, kuponkien 10 vuotta.

Lainamäärästä otti vuonna 1898 hankkiakseen nimellisesti 3 miljonaa markkaa konsortsio, johon kuuluivat Suomen Pankki, Helsinki, Suomen Yhdyspankki, Helsinki, Pankkihuone Robert Warschauer & Co, Berlini, ja Aktiebolaget Stockholms Handelsbank, Tukholma, $94\frac{1}{2}\%$, hinnasta mikä vastaa Smk 2,835,000:—

jota paitsi konsortsio vuonna 1899, sopimuksen mukaan 25 piltä heinäk. s. v. vielä

otti hankkiakseen 994,000 Suomen markkaa 87: 40 kurssista „ 868,756:—

joten laina tähän saakka on tuottanut Smk. 3,703,756:—

Alkuaan 7,000,000 markaksi määrätystä lainasta on kaupungin rahastossa myymättä Smk 3,000,000:—

josta kuitenkin on vähennettävä kuoleukset vuosina 1899—1909 „ 244,500:—

Myymättömiä obligatsioneja Smk. 2,755,500:—

Lainavarat on käytetty seuraavasti:

Gumtähden säterin ostoa varten otetun lainan suoritus	<i>Smc</i>	500,000: —
Talon N:o 22 Aleksanterink. varr. ostoa varten otetun lainan suoritus ja kunnallisten sairashuonerakennusten rakentaminen	”	500,000: —
Hakasalmen huvilan rakennusten kauppasumman suoritus	”	60,000: —
N. s. Lastenkodon osto ja sen sisustaminen kansakouluksi	”	100,000: —
Lisärakennuksia Marian sairaalaan	”	100,000: —
Talon N:o 3 Sofiankadun varrella osto	”	250,000: —

Vesijohtotöitä: *)

Vesijohdon laajennus vuosina 1897—1901	<i>Smc</i>	418,169: 78
Vesilinnan lisärakennus	”	80,000: —
	”	498,169: 78

Laiturirakennuksia y. m. Katajanokalla:

Laituritöitä	<i>Smc</i>	587,235: 06
Tulli- ja pakkahuone	”	670,000: —
Uusi paviljonki Marian sairaalaan	”	175,000: —
Nikolainkadun kansakoulutalo	”	234,500: —
	<i>Smc</i>	3,674,904: 84

Lainakustannuksia:

Obligatsioonien valmistaminen ja lähetys	<i>Smc</i>	7,652: 50
Saksan valtakunnanleima	”	19,577: 77
Sekalaisia kuluja	”	1,620: 89
	”	28,851: 16
	<i>Smc</i>	3,703,756: —

Pääoman vähennys vuonna 1898	<i>Smc</i>	165,000: —
” ” ” vuonna 1899	”	125,244: —
	”	290,244: —
	<i>Smc</i>	3,994,000: —

Vuoden 1900 obligatsioonilaina

otettiin Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan 16 p:ltä tammik. 1900, jonka Keis. Senaatti vahvisti 25 p. samaa kuuta, kaasulaitoksen lunastamista, erinäisiä uutisrakennuksia sekä 1898 vuoden $3\frac{1}{2}$ % lainan yhden sarjan peruuttamista varten. Laina jaettiin 1 p. helmikuuta 1900 neljän sarjaan:

A. à <i>Smc</i>	5,000 = Rmk	4,050 = Kr.	3,600	N:rot	1—180	<i>Smc</i>	900,000
B. à ”	2,000 = ”	1,620 = ”	1,440	”	181—630	”	900,000
C. à ”	1,000 = ”	810 = ”	720	”	631—1,230	”	600,000
D. à ”	500 = ”	405 = ”	360	”	1,231—2,430	”	600,000
					Kpl. 2,430	<i>Smc</i>	3,000,000

*) Lokak. 5 p. 1897 myönnetty määrärahaa Smk 700,000: —.

Kupongit lankeavat maksettaviksi $\frac{1}{2}$ ja $\frac{1}{8}$. Arpominen toimitetaan helmi-kuussa 1 p. elok. tapahtuvaa lunastamista varten. Kuponkeja ja obligatsioneja lunastavat S.markoissa Helsingin kaupungin Rahatoimikonttori, Suomen Pankin ja Suomen Yhdyspankin kaikki konttorit, Reichsmarkoissa, 100 Smk laskettuna = 81 Rmk Bank für Handel und Industrie Berlinissä, Vereinsbank in Hamburg sekä pankki-liike M. M. Warburg & C:o Hampurissa sekä Kruunuissa, 100 Smk laskettuna = 72 Kr., Aktiebolaget Stockholms Handelsbank Tukholmassa. Korkomäärä 4 $\frac{1}{2}$ %, puolen vuoden kupongit Smk 100 (Rmk 81: —, Kr. 72: —), Smk 40 (Rmk 32: 40, Kr. 28: 80), Smk 20 (Rmk 16: 20, Kr. 14: 40), Smk 10 (Rmk 8: 10, Kr. 7: 20).

Laina kuoletetaan ennen vuotta 1956; kuoletusmäärää saa lisätä 1 p:stä helmik. 1910 alkaen. Obligatsionien vanhentumisaika 15 vuotta ja kuponkien 10 vuotta.

Lainan otti 17 p. tammik. 1900 hankkiakseen konsortio, johon kuuluivat Suomen Pankki, Helsinki, Suomen Yhdyspankki, Helsinki, Pankkihuone Robert Warschauer & C:o, Berlini, Vereinsbank in Hamburg, Herrat M. M. Warburg & C:o, Hampuri, ja Aktiebolaget Stockholms Handelsbank, Tukholma, seuraaviin kursseihin:

92 $\frac{1}{2}$ % kahdesta miljonasta Suomen markasta	Smk	1,850,000: —
94 % yhdestä miljonasta Suomen markasta	„	940,000: —
		<u>Smk 2,790,000: —</u>

Laina on käytetty:

Kaasulaitoksen oston	Smk	1,400,000: —
1898 vuoden 3 $\frac{1}{2}$ % obllainan yhden sarjan peruuttamiseen = 994,000 Smk kurssi 87: 40	„	868,756: —
Uuden paviljongin rakentamiseen Marian sairaalaan	„	125,000: —
Tonttien N:rot 1—12 lunastamiseen Makasiinirannalla	„	200,000: —
Katajanokan laituritöihin	„	170,761: 48

Lainakustannuksia:

Obligatsionien valmistaminen ja lähetys,	Smk	4,912: 60
Saksan valtakunnanleima	„	19,679: 77
Sekalaisia kustannuksia	„	890: 15
		<u>Smk 2,790,000: —</u>
Pääoman alennus	„	210,000: —
		<u>Smk 3,000,000: —</u>

Vuoden 1902 obligatsionilaina

otettiin Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan 17 p:ltä kesäk. 1902, jonka Keis. Senaatti vahvisti 10 p. syysk. s. v., erinäisten lainavaroista otettavien kustannusten suorittamiseksi Katajanokan laituritöitä ja tavarakatoksia, Seurahuoneen ja talon N:o 6 Vuorimiehenkadun varrella ostoa ja sairashuoneen rakentamista varten vaivais-taloon ja kansakoulun Vallilaan sekä vesijohdon laajentamista ja uusien kauppahallien rakentamista y. m. varten. Laina jaettiin 1 p. jouluk. 1902 appointsiin N:rot 1—16,000, kukin arvoltaan Smk 500 = Frcs 500 = Rmk 405 = Kr. 360, eli yhteensä Smk 8,000,000. Kupongit lankeavat lunastettaviksi $\frac{1}{6}$ ja $\frac{1}{12}$. Arpominen

vuosittain kesäkuussa joulukuussa tapahtuvaa lunastamista varten. Kuponkeja ja obligatsionia lunastavat Suomen markoissa Helsingin kaupungin Rahatoimikonttori ja Suomen Pankin kaikki konttorit, Reichsmarkoissa, 100 Smk laskettuna = 81 Rmk, Bank für Handel und Industrie Berlinissä, Vereinsbank in Hamburg ja pankkiliike M. M. Warburg & C:o Hampurissa, Frangeissa, 100 Smk = 100 Frcs, Basler Handelsbank Baselissa sekä erinäiset pankit Ranskassa, joista erityisesti ilmoitetaan, Kruunuissa, 100 Smk laskettuna = 72 Kr., Aktiebolaget Stockholms Handelsbank Tukholmassa. Korkomäärä 4 0/0, puolen vuoden kupongit Smk 10 (Fracs 10, Rmk 8: 10, Kr. 7: 20).

Laina kuoletetaan ennen vuotta 1958, kuoletusmäärää saa lisätä 1 p:stä jouluk. 1912 alkaen. Obligatsionien vanhentumisaika on 15 vuotta, kuponkien 10 vuotta.

Lainan otti hankkiakseen 5 p. marrask. 1902 päätetyllä sopimuksella konsortio, johon kuuluivat Suomen Pankki Helsingissä, Pankkihuone Robert Warschauer & C:o Berlinissä, Vereinsbank in Hamburg, Herrat M. M. Warburg & C:o Hampurissa, Aktiebolaget Stockholms Handelsbank Tukholmassa, Herrat Hope & C:o Amsterdamissa, Basler Handelsbank Baselissa sekä Herrat von Speyr & C:o Baselissa 95,10 0/0 kursista, joten siitä saatiin Smc 7,608,000: —

Pois jäänyt voitto-osuus	n	15,264: 15	
			<u>Smc 7,623,264: 15</u>

Lainasta on viimeiseen päivään joulukuuta 1909 käytetty seuraavat määrät:

Seurahuoneen osto	Smc	800,000: —
Hietalahdentorin kauppahallit	"	125,000: —
Kasarmintorin s:n	"	175,000: —
Talon N:o 6 Vuorimiehenkadun varrella osto	"	207,000: —
Vallilan kansakoulu	"	239,500: —
Työ- ja vaivaistalon sairashuone	"	75,000: —

Laiturirakennuksia y. m. Katajanokalla: ¹⁾

Laiturityöt	Smc	611,303: 46	
Tavarakatos	"	200,000: —	Smc 811,303: 46
Vesijohdon laajennus ²⁾ 1902/03	"	316,224: 23	
S:n s:n 1904	"	114,827: 44	
S:n s:n 1905	"	142,159: 57	
S:n s:n 1906	"	139,568: 51	
S:n s:n 1907	"	380,050: —	
S:n s:n 1908	"	460,772: 33	" 1,553,602: 08
Kunnallisia työväenasuntoja ³⁾	"	675,750: —	
Sähkölaitos ⁴⁾	"	2,500,000: —	
			<u>Siirto Smc 7,162,155: 54</u>

¹⁾ Määrärahaa myönnetty 5 p. huhtik. 1897 Smc 1,000,000: —

 " " 17 p. toukok. 1898 " 1,325,000: —

²⁾ " " 17 p. kesäk. 1902 " 1,500,000: —

³⁾ " " 21 p. toukok. 1906 " 500,000: —

⁴⁾ " " 12 p. kesäk. 1906 " 2,500,000: —

			Siirto <i>Smk</i> 7,162,155: 54
Lainakustannuksia:			
Obligatsioonien valmistaminen ja lähetys	<i>Smk</i>	7,470: 47	
Väliaikaiset kuitit	"	1,040: 11	
Sekalaisia kustannuksia	"	1,132: 99	9,643: 57
			<i>Smk</i> 7,171,799: 11
„Käyttämättömät lainavarat“ ovat varatut seuraaviin tarkoituksiin:			
Vesijohdon laajentaminen	<i>Smk</i>	41,515: 04	
Työväenasuntojen rakentaminen	"	324,250: —	
Katajanokan laiturityöt y. m.	"	85,700: —	451,465: 04
			<i>Smk</i> 7,623,264: 15
Pääoman alennus	<i>Smk</i>	392,000: —	
Vähennetään poisjäänyt voitto-osuus	"	15,264: 15	376,735: 85
			<i>Smk</i> 8,000,000: —

Vuoden 1909 obligatsioonilaina

otettiin Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan 15 p:ltä joulukuuta 1908, jonka Keis. Senaatti vahvisti 9 p:nä helmikuuta 1909 erinäisten kunnallisen sairaa- ja vai-vaishoidon uutisrakennusten lainavaroista maksettavien kustannusten suorittamista, teknillisten laitosten perustamista ja laajentamista kaupungin tarpeiksi, kaupungin alueen laajentamista sekä aikaisempien lyhyellä maksuajalla otettujen lainojen takaisinmaksamista varten. Laina jaettiin 1 p. toukok. 1909 appointsiin N:rot 1—6,400, kukin arvoltaan Smk 2,515 = Rmk 2,040 = £ 100: — = Kr. 1,810, eli yhteensä Smk 16,096,000. Kupongit lankeavat lunastettaviksi $\frac{1}{5}$ ja $\frac{1}{11}$. Kuoletus tapahtuu takaisinoston kautta tai arpomisen kautta, joka toimitetaan 1 p. marrask. seuraavan vuoden toukokuun 1 p. tapahtuvaa lunastamista varten. Kuponkeja ja obligatsioneja lunastavat Helsingissä Smk:ssa Pohjoismaiden Osakepankki Kauppaa ja Teollisuutta varten ja Privatbanken i Helsingfors Aktiebolag, Hampurissa Rmk:ssa Vereinsbank in Hamburg ja pankkihuone Joh. Berenberg, Gossler & C:o, Lontoossa £:ssa pankkihuone J. Henry Schröder & C:o sekä Tukholmassa Kr:ssa Bankaktiebolaget Stockholm-Öfre Norrland. Korkomäärä $4\frac{1}{2}$ %, puolen vuoden kupongit Smk 56: 59 (Rmk 45: 90, £ 2: 5: —, Kr. 40: 73).

Laina kuoletetaan ennen vuotta 1961, kuoletusmäärää saa lisätä 1 p:stä toukok. 1919. Obligatsioonien vanhentumisaika 15, kuponkien 10 vuotta.

Lainan otti hankkiakseen 17 huhtik. 1909 päätetyllä sopimuksella konsortio, johon kuuluivat Bankaktiebolaget Stockholm-Öfre Norrland, Tukholmassa, Vereinsbank in Hamburg, Privatbanken i Helsingfors ja Pohjoismaiden Osakepankki Kauppaa ja Teollisuutta varten, Helsingissä, 89 % kurssista, joten siitä saatiin Smk 14,325,440: —.

Lainasta on viimeiseen päivään joulukuuta 1909 käytetty seuraavat määrät:

Marian sairaalan laajennus	<i>Smc</i>	600,000: —
Kaasukello Ainespihalla	"	260,000: —
Kaasulaitoksen kehäjohto	"	944,000: —
Uusi kaasulaitos	"	2,500,000: —
Uusi työ- ja vaivaistalo	"	500,000: —
Oulunkylän kartanon osto	"	143,000: —
Vesijohdon laajentaminen	"	1,093,330: 08

Lainakustannuksia:

Obligationsien valmistaminen	<i>Smc</i>	4,183: 82
Lähetyskustannuksia y. m.	"	3,966: 89
		<u>8,150: 71</u>
	<i>Smc</i>	6,048,480: 79

„Käyttämättömät lainavarat“ ovat varatut seuraaviin tarkoituksiin:

Uusi työ- ja vaivaistalo	<i>Smc</i>	700,000: —
Oulunkylän kartanon osto	"	357,000: —
Uusi kaasulaitos	"	800,000: —
Kaasulaitoksen kehäjohto	"	100,000: —
Kunnallinen sähkölaitos	"	950,000: —
Kolmen tontin lunastus Vilhonkadulta	"	1,077,000: —
Tontin N:o 1 lunastus Fabianinkadulta	"	360,000: —
Uutisrakennuksia vesijohdon alueella Vanhassakau- pungissa	"	255,500: —
Vesijohdon laajennus	"	296,810: 10
	<i>Smc</i>	<u>4,896,310: 10</u>
Vastedes määrättäviin tarkoituksiin	"	3,380,649: 11
		<u>8,276,959: 21</u>
	<i>Smc</i>	14,325,440: —
Pääoman alennus	"	1,770,560: —
	<i>Smc</i>	<u>16,096,000: —</u>

Helsingin kaupungin vakautettu velka nousi vuosina 1900—1909 seuraaviin määriin:

Vuonna 1900	<i>Smc</i>	12,655,200: —	Vuonna 1905	<i>Smc</i>	19,757,800: —
" 1901	"	12,525,100: —	" 1906	"	19,550,400: —
" 1902	"	12,388,800: —	" 1907	"	19,334,000: —
" 1903	"	20,206,700: —	" 1908	"	19,108,900: —
" 1904	"	20,016,700: —	" 1909	"	34,968,600: —

*Asiakirjoja, jotka koskevat Helsingin kaupungin
lahjotusrahastojen tilejä ja tilinpäätöstä vuodelta 1909.*

Kaupungin lahjotusrahastojen pääomamäärään, joka vuoden 1909 alussa oli		<i>Smf.</i> 3,226,241: 32
on vuoden kuluessa tullut lisäksi Selma Schulmanin rahasto	<i>Smf.</i> 56,504: 20	
jakoosuuksia kahdesta konkurssista Viola Lewinin rahastoon	" 6,243: 91	
Helsingin säästöpankin takaisinmaksamia stipendirahoja	" 190: 62	
korkosäästöjä	" 55,940: 97	" 118,879: 70
joten pääomasaldo 31 p:nä joulukuuta on	<i>Smf.</i> 3,345,121: 02	
Kasvaneita korkoja	" 155,371: 14	
	<u>Yhteensä <i>Smf.</i> 3,500,492: 16</u>	

Viimeisinä kymmenenä vuotena ovat rahastojen pääomamäärät olleet:

Vuonna 1899 <i>Smf.</i> 1,788,379: 65	Vuonna 1904 <i>Smf.</i> 2,551,797: 95
" 1900 " 1,908,717: 79	" 1905 " 2,584,142: 46
" 1901 " 2,083,915: 20	" 1906 " 2,781,842: 57
" 1902 " 2,112,433: 23	" 1907 " 2,901,613: 89
" 1903 " 2,315,456: 83	" 1908 " 3,226,241: 32

Rahastojen varojen sijotus sekä siinä tapahtuneet muutokset näkyvät seuraavasta taulusta.

Rahasto		Saldo 1 p. tammikuuta	Saldo 31 p. joulukuuta
XX	Kiinteistötili.		
	Talo N:o 22 Mariankadun varrella korttelissa Metsäkarju	40,000	40,000

		Velkakirjojen tili.	
	Kiinnitystä vastaan, korko 6 $\frac{0}{10}$	2,020,600	2,290,600
	” ” ” 5 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{10}$	499,300	477,300
	” ” ” 5 $\frac{0}{10}$	314,500	313,000
	Takausta ” ” 6 $\frac{0}{10}$	6,000	—
		2,840,400	
	Maksettu lainat N:rot 16, 90, 98 ja 99 Smk 246,000: —		
	Maksettu lainoista N:rot 15, 68 ja 82—88 ” 23,500: —	269,500	
		2,570,900	
	Annettu lainat N:rot 104, 105, 106, 107 ja lisää N:oon 103	510,000	3,080,900
			3,080,900
			Obligatsionitili.
XVI	Preuss. 3 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{10}$ kons. obl. nim. Rmk 2,300: —	3,088 86	3,088 86
XXIII	Venäl.-Holl. 5 $\frac{0}{10}$ kons. obl. nim. Rpl 720: —	2,995 20	2,995 20
XXX LIX	Helsingin kaup. 5 $\frac{0}{10}$ laina v. 1876 nim. Smk 4,400: — (21,000: —)	4,400	21,000
XXX LIX	Helsingin kaup. 4 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{10}$ laina v. 1882 nim. Smk 500: — (1,400: —)	500	1,400
XLI	Osakeyhtiö Tornatorin 5 $\frac{0}{10}$ obl. nim. Smk 21,000: — (17,000: —)	20,480	16,480
		31,464 06	
	Lisäksi tulee: Helsingin kaup. 5 $\frac{0}{10}$ laina v. 1876 nim. Smk 17,100: —	17,100	
	” ” Helsingin kaup. 4 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{10}$ laina v. 1882 nim. Smk 1,000: — .	900	
		49,464 06	
	Arvottu: Helsingin kaup. 5 $\frac{0}{10}$ obligatsioni. Smk 500: —		
	” Osakeyhtiö Tornato- rin 5 $\frac{0}{10}$ obligatsio- neja ” 4,000: —	4,500	44,964 06
			44,964 06
			Osaketili.
XIV	Suomen Yhdyspankin 28 kpl.	4,675	4,675
XXI	Pohjoismaiden Osakepankin Kauppaa ja Teol- lisuutta varten 444 kpl.	133,200	133,200
	5 kap. s:n	2,125	2,125
XLI	Helsingin Makasiiniosakeyhtiön 113 kpl.	56,500	56,500
		196,500	196,500

Pankkitili.			
Privatbanken i Helsingfors, säästökassatilillä	s:n talletustilillä	7,170 85	48,235 49
Suomen Yhdyspankissa s:n		100,000 —	— —
		177,170 85	48,235 49

Yhteenveto:			
Kiinteistöt		40,000 —	40,000 —
Velkakirjat		2,840,400 —	3,080,900 —
Obligatsioonit		31,464 06	44,964 06
Osakkeet		196,500 —	196,500 —
Pankkitili		177,170 85	48,235 49
	<i>Smk.</i>	3,285,534 91	3,410,599 55
Korkoja, maksamattomia		43,852 57	53,516 69
Kassa		32,489 67	36,375 92
	<i>Yhteensä Smk.</i>	3,361,877 15	3,500,492 16

Vuoden korkotulot tekevät kaikkiaan Smk 200,677:96 jakaantuen seuraavasti:

Talo N:o 22 Mariankadun varrella	— —	3,100 86
Preuss. 3½ % kons. obl.	99 34	
Venäl.-Holl. 5 % s:n	139 81	
Helsingin kaup. 5 % obl.	1,062 50	
” ” 4½ % obl.	67 50	
Osakeyhtiö Tornatorin 5 % obl.	691 39	2,060 54
Yhdyspankin osakkeet	280 —	
Pohjoismaiden osakepankin osakkeet	10,776 —	
Helsingin Makasiiniosakeyhtiön osakkeet.	4,520 —	15,576 —
Velkakirjat	173,919 93	
Talletuskorko	2,680 56	
Säästökassakorko	3,235 49	
Juoksevan tilin korko	104 58	179,940 56
	<i>Smk.</i>	200,677 96

mikä vastaa kiinteistöistä 7,75 %, obligatsioneista 4,58 %, osakkeista 7,93 % ja velkakirjoista ja pankkitilistä 5,84 %. Kaikkien rahastojen korkokanta, mikäli ne eivät ole erikseen sijotetut, tekee 6,053 %.

Vuoden kuluessa on rahastojen korkovaroista maksettu:

kaupungille vaivashoitoa varten	<i>Smk</i>	9,023: 20	
„ kunnallista sairashuonetta varten	„	763: 15	
„ kansakouluja varten	„	10,140: 50	<i>Smk</i> 19,926: 85
apurahoina varattomille	„	13,225: 79	
varattomien synnyttäjien ylläpitoon	„	6,105: 02	
eläkkeinä kuolleiden poliisikonstaapelien les- kille ja lapsille	„	2,847: 50	
Rouvasväenyhdistyksen lastenkodin ylläpitoon	„	857: 66	
apurahoina varattomille kansakoululapsille	„	13,967: 99	
lasten työlaitosten ylläpitoon	„	13,874: 66	
Lastenhoitoyhdistyksen lastenmajan yllä- pitoon	„	3,810: 50	
Mariayhdistyksen ijäkkäitten palvelijattarien kodin ylläpitoon	„	2,539: 70	
Raajarikkoisten avustamisyhdistykselle	„	6,190: 33	
Yhdistykselle „Maitopisara“	„	305: 25	
Yhdistykselle „Toipumiskoti“	„	915: 75	
myötäjäisinä ja myötäjäiskirjojen korkoina kansakouluista päässeille oppilaille	„	3,620: 69	
lahjapalkkioina kunnollisille palvelijoille	„	550: —	
stipendeinä koulunoppilaille	„	9,290: 40	
matkarahoina	„	3,000: —	
kansakouluoppilasten kesäsiirtoloita y. m. varten	„	610: 50	„ 81,711: 74
legaatteina ja eläkkeinä	„		23,059: 05
kunnallis- ja kirkollismaksuina	„		304: 04
		<u>Yhteensä</u>	<u><i>Smk</i> 125,001: 68</u>

Paitsi niitä rahastoja, joiden korkotulot lahjotuskirjojen ehtojen perusteella tai muiden sopimusten nojalla toistaiseksi menevät eri henkilöille, ei seuraavia rahastoja vielä ole käytetty lahjottajien määräämiin tarkoituksiin:

	Pääoma 31 p. jouluk. 1909	
<i>Helena Kristina Åkermanin rahasto</i> turvattomien naisten kodin perustamista varten	20,730: 17	Vaivaishoitohallitus määrää rahaston käyttämisen ajan.
<i>Emilia Olivia Gustavsonin ja Athalida Vilhelmina Ingmanin rahasto</i> poikalasten- kodin perustamista varten Helsinkiin .	11,755: 55	Pääoma pidetään korkoa kasvamassa, kunnes korko- tulot vastaavat kodin yllä- pidon kustannuksia.
<i>Sanomalehtimyyjien joululahjarahasto .</i>	1,720: 51	} Kasvavat toistaiseksi korkoa.
<i>Ukkokotia varten lahjotettuja rahastoja</i>	258,504: 60	
<i>Ven. hyväntekeväisyysseuran rahasto</i> <i>Viaporin suomalaista kansakoulua varten</i>	316: 80	
<i>Paulig-puolisojen lahjotus Bertha Maria</i> <i>kotia varten</i>	31,692: 39	
<i>Aug. Grönvikin rahasto ruumiinpoltto- laitoksen rakentamista varten Suomeen .</i>	31,440: 75	

Rahastojen tulot ja menot vuoden kuluessa sekä niiden asema vuoden vaihteessa näkyvät lähemmin seuraavilla sivuilla olevista tauluista.
Helsingissä tammikuulla 1910.

Iwar Timgren.

	Siirtosumma vuodesta 1908		Vuoden 1909				Siirtosumma vuoteen 1910	
			Tulot		Menot			
	<i>Smc</i>	<i>ml</i>	<i>Smc</i>	<i>ml</i>	<i>Smc</i>	<i>ml</i>	<i>Smc</i>	<i>ml</i>
I. Vaivaihoidon hyväksi lahjo- tettuja rahastoja.								
<i>Joh. Sederholmin perillisten rahasto</i>	2,057	14	—	—	—	—	2,057	14
<i>Nath. Heidenstrauchin rahasto</i>	1,028	57	—	—	—	—	1,028	57
<i>C. J. Nordenstamin rahasto</i>	1,142	86	—	—	—	—	1,142	86
<i>Jakob Daniel Weckströmin rahasto</i>	4,800	—	—	—	—	—	4,800	—
<i>Suomen Vapaamuurariosastojen rah.</i>	8,160	—	—	—	—	—	8,160	—
<i>Kansalaiskassan rahasto</i>	4,828	57	—	—	—	—	4,828	57
<i>Helsingin kirkon köyhäinkass. rah.</i>	2,148	57	—	—	—	—	2,148	57
<i>Viaporin koulu-, köyhäinhoito- ja työ- huonelaitoksen rahasto</i>	8,022	86	—	—	—	—	8,022	86
<i>Lars Sederholmin rahasto</i>	571	43	—	—	—	—	571	43
<i>Carl Otto af Forsellesin rahasto</i>	1,142	86	—	—	—	—	1,142	86
<i>Joh. Mobergin rahasto</i>	1,708	57	—	—	—	—	1,708	57
<i>I. A. Ehrenströmin rahasto</i>	1,142	86	—	—	—	—	1,142	86
<i>H. K. M. Nikolai I:n rahasto</i>	92,200	—	—	—	—	—	92,200	—
<i>H. K. M. Nikolai I:n ja hänen puo- lionsa rahasto</i>	9,142	86	—	—	—	—	9,142	86
<i>Carolina Charlotta Schulinin rahasto</i>	2,000	—	—	—	—	—	2,000	—
<i>Adolf Ekholmin rahasto</i>	3,702	85	—	—	—	—	3,702	85
<i>Karolina Nyströmin rahasto</i>	4,000	—	—	—	—	—	4,000	—
korko	9,023	20	8,946	30	—	—	8,946	30
maksettu kaupungin rahastoon	—	—	—	—	9,023	20	—	—
II. Kuumesairaalan hyväksi lahjo- tettuja rahastoja.								
<i>H. K. K. Nikolai Aleksandrovitschin rahasto</i>	10,000	—	—	—	—	—	10,000	—
<i>Eugenie Soltikoffin rahasto</i>	2,500	—	—	—	—	—	2,500	—
korko	763	15	756	60	—	—	756	60
maksettu kaupungin rahastoon	—	—	—	—	763	15	—	—
III. Kansakoulujen hyväksi lahjo- tettuja rahastoja.								
<i>Wilhelm Elgin rah. köyhäinkoul. vart.</i>	34,200	—	—	—	—	—	34,200	—
<i>Helsingin Tanssiseuran rahasto</i>	36,900	—	—	—	—	—	36,900	—
<i>Töölön sokeritehdasyhtiön rahasto</i>	5,000	—	—	—	—	—	5,000	—
korko	4,645	95	4,606	30	—	—	4,606	30
maksettu kaupungin rahastoon	—	—	—	—	4,645	95	—	—
Siirto	250,832	30	14,309	20	14,432	30	250,709	20

Siirto	250,832 30	14,309 20	14,432 30	250,709 20
IV. Köyhäinhoidon rahastot, joiden tarkotusta ei ole määrätty.				
<i>Carl Gustaf Hanellin rahasto</i>	5,200 —	— —	— —	5,200 —
korko	317 46	314 75	— —	314 75
<i>Gustava Katarina Brobergin rahasto</i>	571 44	— —	— —	571 44
<i>Paul Demidoffin rahasto</i>	2,765 71	— —	— —	2,765 71
<i>Ottiliana Palmbladın rahasto</i>	1,451 43	— —	— —	1,451 43
<i>Lovisa Oikelinin rahasto</i>	452 —	— —	— —	452 —
<i>Maria Kristina Matheizenin rahasto</i>	9,100 —	— —	— —	9,100 —
<i>Kristina Othmanin rahasto</i>	159 42	— —	— —	159 42
korko	885 24	877 65	— —	877 65
Maksettu yhdeksälle varattomalle naiselle (Hanellin rahasto)	— —	— —	317 46	— —
Maksettu varattomille naisille apurahoina	— —	— —	885 24	— —
V. Köyhäinhoidon rahastot määrättyjä tarkoituksia varten.				
<i>Wilhelm Elgin rahasto pour les pauvres honteux.</i>	10,300 —	— —	— —	10,300 —
korko	628 81	623 45	— —	623 45
Maksettu apurahoina yhdeksälle eri henkilölle	— —	— —	628 81	— —
<i>Carl Sierckenin rahasto</i>	2,800 —	— —	— —	2,800 —
korko	170 95	169 45	— —	169 45
Apurahoja kolmelle varattomalle kauppiaanleskelle	— —	— —	170 95	— —
<i>Elsa Maria Lampan rahasto</i>	12,650 —	— —	— —	12,800 —
korko	613 12	765 70	— —	615 70
Maksettu kymmenelle varattomalle naiselle	— —	— —	613 12	— —
<i>Hedvig Charlotta Gripenbergin rahast.</i>	11,200 —	— —	— —	11,200 —
korko	683 76	677 90	— —	677 90
Maksettu kymmenelle varattomalle naiselle	— —	— —	683 76	— —
<i>Alexandran avustusrahasto</i>	5,194 56	— —	— —	5,308 96
korko	200 —	314 40	— —	200 —
Maksettu kahdelle henkilölle apurahoina	— —	— —	200 —	— —
<i>Lisette Gardbergin rahasto</i>	1,000 —	— —	— —	1,000 —
korko	61 05	60 55	— —	60 55
Siirto	317,237 25	18,113 05	17,931 64	317,357 61

Siirto	317,237 25	18,113 05	17,931 64	317,351 61
Maksettu varattomalle kauppiaan- leskelle	— —	— —	61 05	— —
<i>Adolf Fredrik Sierckin</i> rahasto	7,000 —	— —	— —	7,000 —
korko	427 65	423 70	— —	423 70
Maksettu seitsemänä eri apurahana varattomille naisille	— —	— —	427 65	— —
VI. I. P. Crogeliuksen lastentalo- laitoksen rahasto	2,300 —	— —	— —	2,300 —
korko	140 41	139 20	— —	139 20
Maksettu Rouvasväenyhdistykselle	— —	— —	140 41	— —
VII. Kansakoulujen vaatetusrahastot.				
<i>J. H. Lindroosin</i> rahasto	20,000 —	— —	— —	20,000 —
<i>J. E. Ollonqvistin</i> rahasto	12,000 —	— —	— —	12,000 —
<i>Pienempien kauppaporvarien yhdis- tyksen</i> rahasto	4,500 —	— —	— —	4,500 —
<i>Cronstedtin, Gutofskyyn ja Nybergin</i> rahasto	2,900 —	— —	— —	2,900 —
korko	2,405 40	2,384 80	— —	2,384 80
Maksettu kansakoulujen talouden- hoitajalle varattomien oppilasten vaatetukseen käytettäväksi	— —	— —	2,405 40	— —
VIII. Hedvig Arnellin rahasto	18,300 —	— —	— —	18,300 —
korko	1,117 25	1,107 70	— —	1,107 70
Maksettu Rouvasväenyhdistykselle	— —	— —	717 25	— —
Maksettu uskolliselle palvelijatta- relle <i>Wilhelmina Backströmille</i> .	— —	— —	400 —	— —
X. Kansakoulujen stipendirahastot.				
<i>Helsingin säästöpankin</i> rahasto	8,500 —	— —	— —	8,800 —
<i>Helsingin Anniskelu osakeyhtiön</i> ra- hasto	17,000 —	— —	— —	17,000 —
<i>H. K. M. Aleksanteri II:n stipendi- rahasto</i>	30,000 —	— —	— —	30,000 —
Siirto	443,827 96	22,168 45	22,083 40	444,213 01

Siirto	443,827 96	22,168 45	22,083 40	444,213 01
Takaisinannettuja säästöönpanoja . korkoja	— — 3,264 23	190 62 3,359 40	— — — —	— — 3,314 25
Talletettu säästöpankkiin stipen- deiksi kansakoulunoppilaille . . .	— —	— —	3,200 —	— —
XI. Klara Wilhelmina Törmälän rahast.	41,600 —	— —	— —	41,600 —
korko	2,539 70	2,518 05	— —	2,518 05
Maksettu Mariayhdistykselle . . .	— —	— —	2,539 70	— —
XII. Kunnollisen palvelusväen pal- kitsemisrahasto	10,200 —	— —	— —	10,200 —
korko	632 07	617 40	— —	699 47
Talletettu säästöpankkikirjalla yh- delletoista palvelijalle	— —	— —	550 —	— —
XIII. Helsingin Anniskeluosakeyh- tiön stipendirahasto alempia käsitö- kouluja varten	3,000 —	— —	— —	3,000 —
korko	183 15	181 60	— —	193 35
Maksettu stipendeinä	— —	— —	171 40	— —
XIV. Anna Sara Arosinin testa- menttirahasto	77,300 —	— —	— —	78,300 —
korko	3,890 64	4,676 —	— —	4,016 64
Maksettu elinkautisia 100 markan apurahoja varattomille naimatto- mille naisille	— —	— —	3,550 —	— —
XV. I. A. I. Pippingskiöldin rahasto	100,000 —	— —	— —	100,000 —
korko	6,105 02	6,053 —	— —	6,053 —
Maksettu Lastenhoitoyhdistyk- selle	— —	— —	6,105 02	— —
Siirto	692,542 77	39,764 52	38,199 52	694,107 77

	Siirto	692,542 77	39,764 52	38,199 52	694,107 77
XVI. Axel Fredrik Laurellin stipendirahasto		3,088 86	— —	— —	3,088 86
korko		99 94	99 34	— —	100 28
Maksettu yksit. ruotsalaiselle tyttökoululle		— —	— —	49 50	— —
Maksettu suomalais. realilyseolle		— —	— —	49 50	— —
XVII. Carl Rosengrenin rahasto		18,000 —	— —	— —	18,000 —
korko		1,201 93	1,089 55	— —	1,091 48
Maksettu alempien kansakoulujen stipendeinä		— —	— —	1,200 —	— —
XVIII. Helsingin iltakoulun rahasto		19,900 —	— —	— —	20,200 —
korko		1,099 80	1,204 55	— —	1,004 35
Maksettu Yhdistykselle taideteollisuutta varten		— —	— —	1,000 —	— —
XIX. Alexandra Kiseleffin rahasto		10,000 —	— —	— —	10,000 —
korko		610 50	605 30	— —	605 30
Maksettu kaupunginkirjanpitäjä Oscar Paldanille		— —	— —	610 50	— —
XX. Maria Charlotta Olanderin rahasto		111,000 —	— —	— —	111,000 —
korko		6,190 33	4,297 60	— —	7,398 46
Kiinteimistön tulot		— —	3,100 86	— —	— —
Maksettu Raajarikkoisten avustamisyhdistykselle		— —	— —	6,190 33	— —
XXI. Senaattorin rouva Julie Thilénin rahasto		255,700 —	— —	— —	255,700 —
korko		17,246 66	18,070 90	— —	18,070 90
Maksettu Työmajayhdistykselle		— —	— —	13,874 66	— —
Maksettu Mikkelin läänin kuvernöörille siellä jaettavaksi apurahoina varattomille naisille		— —	— —	3,372 —	— —
	Siirto	1,136,680 79	68,232 62	64,546 01	1,140,367 40

Siirto	1,136,680 79	68,232 62	64,546 01	1,140,367 40
XXII. Silfvius-puolisojen lahjotusrahasto	90,000 —	— —	— —	90,000 —
korko	5,494 55	5,447 70	— —	5,447 70
Maksettu kaupungin rahastoon	— —	— —	5,494 55	— —
XXIII. Fr. J. von Beckerin rahasto	412,000 —	— —	— —	430,500 —
korko	11,392 19	24,896 81	— —	7,882 33
Maksettu eläkkeinä Professori A. von Beckerille, Kirjailija H. von Beckerille ja neiti Augusta von Beckerille sekä vuokraapuna	— —	— —	9,906 67	— —
XXIV. Adolf Holmgrenin lahjotusrahasto turvattomia äitejä ja lapsiavarten	26,000 —	— —	— —	27,000 —
korko	598 39	1,573 75	— —	672 14
Maksettu rouva M. Thölgrenille	— —	— —	500 —	— —
XXV. Kuolleitten poliisikonstaapelien leskien ja lasten avustusrahasto	149,400 —	— —	— —	155,600 —
korko	3,350 86	9,043 15	— —	3,346 51
Maksettu kuolleitten poliisikonstaapelien leskille ja lapsille eläkkeinä yhteensä.	— —	— —	2,847 50	— —
XXVI. Emilia Olivia Gustavsonin ja Athalida Wilhelmina Ingmanin lahjotusrahasto	11,084 65	— —	— —	11,755 55
korko	— —	670 90	— —	— —
XXVII. Lina Borgströmin lahjotusrahastot.				
<i>Kansakoululasten ravitsemisrahasto</i>	15,000 —	— —	— —	15,000 —
korko	915 75	907 95	— —	907 95
<i>Pauvres honteuxin rahasto</i>	5,000 —	— —	— —	5,000 —
korko	305 25	302 65	— —	302 65
Maksettu apurahoina kahdelle varattomalle naiselle	— —	— —	305 25	— —
Maksettu Lasten työmajahdistykselle	— —	— —	915 75	— —
Siirto	1,867,222 43	111,075 53	84,515 73	1,893,782 23

	Siirto	1,867,222 43	111,075 53	84,515 73	1,893,782 23
XXVIII. Emilia Olivia Gustavsonin rahasto		26,900 —	— —	— —	27,200 —
korko		182 91	1,628 25	— —	111 16
Maksettu 100 markan suuruisina apurahoina varattomille naisille		— —	— —	1,400 —	— —
XXIX. H. K. M. Keisarinna Aleksandran rahasto lastenmajan ylläpitämistä varten		12,170 —	— —	— —	12,190 —
korko		711 15	736 65	— —	716 65
Maksettu Lastenhoitoyhdistykselle		— —	— —	711 15	— —
XXX. Aurora Demidoffin myötäjäsrahasto.					
Pääoma		196,754 53	— —	— —	203,147 43
Maksamattomia myötäjäisiä		37,500 —	— —	— —	41,500 —
S:n myötäjäiskirjojen korkoja		1,408 69	— —	— —	1,514 41
korot		— —	14,119 31	— —	— —
Maksettu myötäjäismäärä.		— —	— —	2,000 —	— —
S:n myötäjäiskirjojen korkoja		— —	— —	1,620 69	— —
XXXI. Sanomalehtimyyjien joululahjarahasto		1,622 36	— —	— —	1,720 51
korot		— —	98 15	— —	— —
XXXII. Helsingin tulevalle ukkodikodille lahjotettuja rahastoja.					
<i>Oskar Finnen rahasto</i>		18,038 85	— —	— —	19,130 70
<i>Carl Lindhin y. m. rahasto</i>		8,511 80	— —	— —	9,026 95
<i>Keskusteluklubin rahasto</i>		1,306 60	— —	— —	1,385 65
<i>G. Sundeborgin rahasto</i>		56,718 10	— —	— —	59,501 25
<i>Theodor Holmströmin rahasto</i>		20,640 24	— —	— —	21,889 54
<i>Joh. Gust. Wilckmanin rahasto</i>		16,710 40	— —	— —	17,721 85
<i>Johanna Cecilia Sundströmin rahasto</i>		13,644 55	— —	— —	14,470 40
<i>Hilma Söderströmin rahasto</i>		8,793 01	— —	— —	9,325 26
<i>E. J. Willstedtin rahasto</i>		100,000 —	— —	— —	106,053 —
korot		1,278 40	14,791 05	— —	650 —
Maksettu taloudenhoit. E. Wolfille		— —	— —	650 —	— —
” insinööri E. Strählmanille		— —	— —	628 40	— —
	Siirto	2,390,114 02	142,448 94	91,525 97	2,441,036 99

	Siirto	2,390,114 02	142,448 94	91,525 97	2,441,036 99
XXXIII. Maria Bergmanin testamenttirahasto		10,000 —	— —	— —	10,000 —
korko		610 50	605 30	— —	605 30
Maksettu apurahoina 6 eri henkilölle		— —	— —	610 50	— —
XXXIV. Helena Kristina Åkermanin rahasto		19,547 02	— —	— —	20,730 17
korko		— —	1,183 15	— —	— —
XXXV. Karl Magnus Kullmanin rahasto		5,000 —	— —	— —	5,000 —
korko		305 25	302 65	— —	302 65
Maksettu kansakoulunoppilaitten kesäsiirtolain kustantamiseksi		— —	— —	305 25	— —
XXXVI. Augusta Hammarlundin rahasto		1,000 —	— —	— —	1,000 —
korko		61 05	60 55	— —	60 55
Maksettu Lastenhoitoyhdistykselle		— —	— —	61 05	— —
XXXVII. Mortimer Steniuksen avustusraho		43,320 —	— —	— —	43,320 —
korko		2,602 17	2,622 15	— —	2,622 15
Maksettu lahjottajan sukulaisille		— —	— —	2,602 17	— —
XXXVIII. Karl Knut Galetskin rahasto köyhien, ruotsalaisten kansakoululasten ylläpitämistä varten		42,100 —	— —	— —	42,400 —
korko		2,145 80	2,548 30	— —	2,248 30
Maksettu varattomien kansakoulunoppilaitten ravitsemiseksi		— —	— —	2,145 80	— —
XXXIX. K. H. Renlundin stipendirahasto		42,500 —	— —	— —	42,800 —
korko		2,444 89	2,572 50	— —	2,317 39
Maksettu stipendeinä		— —	— —	2,400 —	— —
	Siirto	2,561,750 70	152,343 54	99,650 74	2,614,443 50

	Siirto	2,561,750 70	152,343 54	99,650 74	2,614,443 50
XL. Carl Fridolf Ekholmin stipendira-hasto		75,000 —	— —	— —	75,000 —
korko		18 80	4,539 75	— —	398 55
Maksettu legaatteina		— —	— —	4,160 —	— —
XLI. Mathilda Ekholmin lahjotus-rahasto		55,200 —	— —	— —	55,200 —
korko		3,038 30	2,965 94	— —	2,965 94
Maksettu Lastenhoitoyhdistyk- selle		— —	— —	3,038 30	— —
XLII. Venäläisen hyväntekeväisyyss- seuran rahasto Viaporin suomalaista kansakoulua varten		298 70	— —	— —	316 80
korko		— —	18 10	— —	— —
XLIII. Paulig-puolisojen lahjotus- Bertha-Maria kodille		29,883 59	— —	— —	31,692 39
korko		— —	1,808 80	— —	— —
XLIV. Hedvig Falckenin lahjotus- rahasto		5,000 —	— —	— —	5,000 —
korko		320 54	302 65	— —	303 19
Maksettu stipendeinä		— —	— —	320 —	— —
XLV. Elise Heintzien lahjotusrahasto		1,000 —	— —	— —	1,000 —
korko		61 05	60 55	— —	60 55
Maksettu palvelijatar W. Will- bergille		— —	— —	61 05	— —
XLVI. Anna Sinebrychoffin lahjotus- rahasto		156,700 —	— —	— —	158,500 —
korko		7,609 34	9,485 05	— —	7,767 86
Maksettu kansakouluille		— —	— —	7,526 53	— —
	Siirto	2,895,881 02	171,524 38	114,756 62	2,952,648 78

Siirto	2,895,881 02	171,524 38	114,756 62	2,952,648 78
XLVII. Johan Gustaf Wilckmanin rahasto Sörnäisten kansakoulua varten	15,000 —	— —	— —	15,000 —
korko	915 75	907 95	— —	907 95
Maksettu Sörnäisten kansakoulun johtokunnalle	— —	— —	915 75	— —
XLVIII. Aug. Grönvikin rahasto ruumiinpolttolaitoksen rakentamista varten Suomeen	29,646 30	— —	— —	31,440 75
korko	— —	1,794 45	— —	— —
XLIX. Aug. Grönvikin rahasto Helsingin kaupungin köyhien hyväksi .	25,000 —	— —	— —	25,000 —
korko	1,526 25	1,513 25	— —	3,039 50
L. Muurarimestari Alex. Ärtin rahasto.				
Koulupuutarharahasto	101,300 —	— —	— —	101,800 —
korko	13,857 12	6,131 65	— —	19,488 77
„Yhdistyksen taidetta kouluihin“ rahasto	10,000 —	— —	— —	10,000 —
korko	1,446 06	605 30	— —	2,051 36
„Maitopisara“ yhdistyksen rahasto	5,000 —	— —	— —	5,000 —
korko	305 25	302 65	— —	302 65
Maksettu yhdistykselle „Maitopisara“	— —	— —	305 25	— —
LI. Dannström-puolisojen lahjotus toipumiskotia varten	15,000 —	— —	— —	15,000 —
korko	915 75	907 95	— —	907 95
Maksettu yhdistykselle „Toipumiskoti“	— —	— —	915 75	— —
LII. Loma-aikarahasto	5,000 —	— —	— —	5,000 —
korko	305 25	302 65	— —	302 65
Maksettu Helsingin Kansakoulujen opettaja- ja opettajataryhdistyks.	— —	— —	305 25	— —
Siirto	3,121,098 75	183,990 23	117,198 62	3,187,890 36

	Siirto	3,121,098 75	183,990 23	117,198 62	3,187,890 36
LIII. Gustav Pauligin lahjotusrahasto		50,000 —	— —	— —	50,000 —
korko		3,517 79	3,026 50	— —	3,544 29
Maksettu filosofianmaisteri Pehr Gustaf Ekbonille		— —	— —	3,000 —	— —
LIV. Viola Lewinin testamenttirahasto		114,575 —	— —	— —	122,000 —
Jako-osuutta kahdesta konkursista		— —	6,243 91	— —	— —
korko		1,744 39	6,935 20	— —	3,694 46
Maksettu legaatteina		— —	— —	3,500 —	— —
Kunnallis- ja kirkollismaksuja Porvoon kaupungille		— —	— —	304 04	— —
LV. Richard Heimbergerin palkintorahasto		40,100 —	— —	— —	40,500 —
korko		900 —	2,427 25	— —	2,027 25
Maksettu alempien käsityökoulujen johtajalle		— —	— —	900 —	— —
LVI. W. J. S. Westzyntiuksen testamenttirahasto		20,877 29	— —	— —	20,900 —
korko		— —	1,263 65	— —	1,240 94
LVII. Oskar Öhrnbergin lastentalorahasto		7,914 51	— —	— —	7,950 —
korko		40 26	479 —	— —	443 51
Maksettu rouva Natalia Häggille		— —	— —	40 26	— —
LVIII. Henrik Otto Kreugerin testamenttirahasto		1,050 40	— —	— —	1,055 —
korko		58 76	63 55	— —	58 95
Maksettu Sedmigradskyn pikkulasten koululle		— —	— —	58 76	— —
LIX. Selma Schulmanin rahasto		— —	56,504 20	— —	50,000 —
korko		— —	2,683 20	— —	9,187 40
Yhteensä <i>Smc</i>		3,361,877 15	263,616 69	125,001 68	3,500,492 16

Asiakirjoja, jotka koskevat Helsingin kaupungin lahjotusrahastoja.

96. Dannström-puolisojen lahjotus toipumiskotia varten.

HELSINGIN
KAUPUNGINVALTUUSTO.

Helsingissä, 28 p. tammik.
1908.

N:o 65

Rahatoimikamarille.

Kaupunginvaltuustolle osotetussa kirjelmässä on yhdistys »Toipumiskoti» anonut 7,300 markan suuruista vuotuista apurahaa toipumiskodin pitoa varten varattomille pääkaupungin sairashuoneista pois lasketuille henkilöille, ja on yhdistys esittänyt eikö I. Dannströmin testamenttirahaston korkovaroja voitaisi käyttää kyseessä olevaan tarkotukseen.

Tätä asiaa tänä päivänä esiteltäessä ovat Kaupunginvaltuusmiehet päättäneet: että Dannströmin lahjotusrahaston pääoma on 1907 vuoden korkovaroilla lisättävä 15,000 markaksi; että jällelle jäävä osa 1907 vuoden korkovaroista on annettava yhdistykselle »Toipumiskoti» apurahaksi 1907 vuoden marras- ja joulukuuta varten; sekä että sanottu yhdistys tästä vuodesta alkaen saa hyväkseen nauttia Dannströmin lahjotusrahaston korkotulot.

Mikä Rahatoimikamarille tiedoksi ja asianomaiseen toimenpiteeseen ryhtymistä varten täten ilmoitetaan.

Kaupunginvaltuuston puolesta:

Alfred Norrmén.

Alarik Hernberg.

106. Selma Schulmanin rahasto.

*Lyhennysote.***Testamentti.**

Sittekun minä Selma Schulman, synt. Borgström, vanhempieni 24 päivänä Tammikuuta 1882 päivätyssä testamentissa lausuman tahdon mukaan, 16 päivänä Syyskuuta 1897 laaditulla avioehdolla olen yksityiseksi omaisuudekseni varannut sen omaisuuden, jonka minä 4 päivänä Syyskuuta 1877 tehdyn testamentin perusteella olen perinnöksi saanut Isovanhemmiltani, selitän minä täten, asiaa tarkasti ja perinpohjin mietittyäni, viimeisen tahtoni olevan, että minun kuoltuani tähän minun yksityiseen omaisuuteeni nähden menetellään seuraavasti: — — — — —

3:ksi. Sittekun minä ja mieheni Rudolf Schulman erityisellä tänä päivänä allekirjotetulla lahjakirjalla olemme Helsingin kaupungille lahjottaneet Turholman verotilasta N:o 1 Turholman kylässä Helsingin pitäjää erotetut palstatilat «Turvik» ja «Tursten», jotka kaupunki saa haltuunsa minun Selma Schulmanin kuoltua, määrään minä täten Helsingin kaupungille, joko rahassa tai arvopapereissa selvitysmiesten harkinnan mukaan suoritettavaksi Viidenkymmentuhannen (50,000) Suomen markan suuruisen summan, jonka vuotuinen korko tai niin suuri osa siitä kuin tarvitaan on käytettävä palstatiloilla löytyvien rakennusten, puiston, teiden y. m. kunnossapitoon. Korkovarot, jotka mahdollisesti eivät ole kuluneet edellä mainittuun kunnossapitoon, ovat lisättävät pääomaan, mutta jos kunnossapitoon jonakin vuonna tarvitaan suurempia kustannuksia, saa säästyneet korot siihen käyttää, mutta pääoma on yllä mainittua tarkotusta varten aina pidettävä vähintään sen alkuperäisessä määrässä. — — — — —

Tämän testamentin vahvistamiseksi olen minä niinhyvin omakätisesti sen alle kirjottanut nimeni ja pannut vaakunakuvani kuin myöskin pitänyt huolta sen asianmukaisesta todistamisesta. Helsingissä 17 päivänä Huhtikuuta 1906.

Selma Schulman
synt. Borgström.
(Vaakunakuva).

Allekirjottaneet, samalla kertaa läsnäolevat todistajat todistavat täten, että everstiluutnantinrouva Selma Schulman, synt. Borgström, jonka me personallisesti tunnemme, tänä päivänä on pyytänyt meitä todistamaan tämän asiakirjan, jonka hän terve- ja täysijärkisenä ja vapaasta tahdosta on selittänyt sisältävän hänen viimeisen tahtonsa ja testamenttinsa, sekä sittenkun se meidän läsnäollessamme on hänelle luettu, omakätisesti allekirjottanut ja vaakunakuvallaan varustanut; minkä kaiken me nimimme allekirjotuksella vahvistamme. Helsingissä 17 päivänä Huhtikuuta 1906.

Alexis Gripenberg.
Ylitirehtööri.

John Dittmar.
Varatuomari.

Vuonna 1906, Lokakuun 8 päivänä on Helsingin kaupungin Rahatoimikamari sikäläisen Raastuvan oikeuden ensimmäiselle osastolle näyttänyt tämän testamentin sen valvomiseksi edellä kuluneen toukokuun 21 päivänä kuolleen everstiluutnantinrouvan Selma Schulmanin jälkeen. Samassa tilaisuudessa on ylitirehtööri Alexis Gripenbergiä ja varatuomari John Dittmaria kuolemantapauksen varalta valallisesti kuulusteltu testamentin alkuperäisyydestä; todistaa. Helsingin raatihuoneella kuin yllä.

Viran puolesta:
Eugen Idestam.

Lyhennysotteen oikeaksi todistavat:

A. Thurman.

I. Mustonen.

*Esitys Wallilan työväenasuntojen tarkastuksesta
y. m.*

HELSINGIN KAUPUNGIN

RAHATOIMIKAMARI.

Helmik. 24 p:nä 1910.

N:o 117.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kaupunginvaltuuston diariin merkittyjen, joulukuun 31 p:nä 1909 ratkaisemattomien asiain luetteloon sisältyy, muun muassa, kaksi Rahatoimikamariin lykättyä kysymystä, joihin Kamari erinäisistä syistä ei vielä ole antanut lausuntoa, nimittäin kysymys Wallilan asuntojen tarkastuksen järjestämisestä sekä kysymys niiden seurausten määrittelemisestä, jotka tulevat koitumaan niille talonomistajille, jotka ovat selittäneet aikovansa ryhtyä rakennusyrityksiin, jotka tarkoittavat terveellisiä ja tarkoituksenmukaisia pieniä, yhden huoneen, yhden huoneen ja keittiön tai kahden huoneen asuntoja sisältävien talojen rakentamista, mutta sittemmin rakentaneet tontille suurenpuoleisia asunto- tai puotihuoneustoja käsittäviä taloja. Täyttääkseen annetut tehtävät saa Kamari esittää seuraavaa:

Professori Gustaf Nyströmin Kaupunginvaltuustolle vuonna 1907 jättämän esitysehdotuksen johdosta toimenpiteiksi, joihin kunnan olisi ryhdyttävä asuntotonttien luvun lisäämiseksi asetti Kaupunginvaltuusto kysymyksen kaikenpuolista valmistamista varten erityisen valiokunnan, joka syksyllä 1908 antoi lausunnon asiasta sekä ehdotti erinäisiin toimenpiteisiin ryhdyttäväksi, mitkä ehdotukset Kaupunginvaltuusto myöskin pääasiassa hyväksyi. Valtuusto päätti silloin muun muassa:

jaoituttaa, tasoituttaa ja kanavoituttaa Wallilan erään alueen sekä antaa sanotulla alueella jaetut tontit vuokralle pääasiallisesti laaditun välikirjaehdotuksen mukaan;

teettää korttelien 534 ja 535 tonteille Wallilan alueella erinäisiä eri tyyppisiä rakennuksia pääasiallisesti kaupunginarkkitehdin laatimain luonnospiirustusten mukaan; sekä

antaa Rahatoimikamarin tehtäväksi valmistaa ja Kaupunginvaltuustolle jättää ehdotuksen puheena olevalla alueella sijaitsevien asuntojen tarkastuksen järjestämiseksi.

Kun vuosien 1908 ja 1909 kulunkiarviokäsittelyssä ei kuitenkaan oltu osoitettu määrärahoja kyseenalaisia rakennusyrityksiä varten, ei mainittujen rakennusten rakentamistoimenpiteeseen ole ryhdytty ja tämän vuoksi ei myöskään Rahatoimikamari ole katsonut olevan syytä laatia tarkastusehdotusta mainittua tarkoitusta varten. Ja kun voitane edellyttää, että kysymys mainittua laatua olevain asuntojen rakentamisesta kunnan varoilla ei lähimmässä tulevaisuudessa tule saamaan lopullista ratkaisuaan, saattanee Rahatoimikamarille annettu tehtävä tässä kohden aiheettomana raueta.

Mitä taas tulee kysymykseen yksityisten henkilöiden rakentamista asunnoista Wälilään, on Rahatoimikamari välikirjaa tehdessään seurannut niitä ohjeita, jotka edellämainittu valiokunta on mietintönsä ottanut, mikä tarkemmin käy selväksi oheenliitetystä vuokravälikirjan kaavakkeesta. Kolmessa tapauksessa pitäisi Rahatoimikamarin mielestä tarkastustoimenpiteiden tulla kyseeseen, nimittäin tarkastuskatselmuksia olisi toimitettava sen seikan selvittämiseksi, että vuokratilalle on todellakin rakennettu ainoastaan asuinhuoneuksia ulkokuoneineen, että 16:nnen momentin määräystä asukkien ottamisesta noudatetaan sekä että vuokratontit ovat tulleet yhden vuoden kuluessa rakennetuiksi. Viimeksi mainitussa suhteessa on kaupungin Rakennuskonttori ja sen maanmittariosasto saanut toimekseen antaa vuosittain Rahatoimikamarille tietoja vuokratuista mutta siitä huolimatta rakentamattomista tonteista. Ja on Rahatoimikamari kussakin eri tapauksessa harkitseva niitä syitä, joita voidaan esittää syyksi, ettei tontti ole tullut määräaikanaan rakennetuksi. Kahden ensimmäitun seikan suhteen on Rahatoimikamari taas katsonut että tehokas tarkastus tarkoituksenmukaisemmin ja vähimmillä kustannuksilla voitaisiin saavuttaa, jos Terveysneuvoston lautakunnassa palveleva työväenasuntojen tarkastaja saisi toimekseen vuosittain tarkastaa että kieltoa asukkien ottamista vastaan noudatettaisiin ja että tilus on rakennettu rakennuksilla, joita käytetään yksinomaan asuntotarkoituksiin. Näiden vuotuisten tarkastuskatselmusten tulos olisi ilmoitettava Rahatoimikamarille, joka välikirjaan otettujen määräysten nojalla saisi ryhtyä olosuhteiden vaatimiin toimenpiteisiin.

Kuten yllä on esitetty koskee toinen Rahatoimikamarin tehtävä ehdotuksen antamista niiden seurausten määrittelemisestä, jotka koituvat niille talonomistajille, jotka ovat selittäneet aikovansa ryhtyä rakennusyrityksiin, jotka tarkoittavat terveellisiä ja tarkoituksenmukaisia yhden huoneen, yhden huoneen ja keittiön tai kahden huoneen pikku-asuntoja sisältävien talojen rakentamista, mutta sittemmin rakentaneet tontille suurenpuoleisia asunto- tai puotihuoneustoja. Kaupunginvaltuuston tekemän päätöksen mukaan marraskuun 21 p:ltä 1905 myönnetään, kaupunginosaa erityisesti määräämättä, tällaisista yrityksistä se etu, että tontin hinta saa olla velkana kiinnityslainana kuoletusta vastaan, joka teke 6 %, josta 5 % tai mahdollisesti 4 1/2 % on korkoa velkana olevalle pääomalle ja 1 % tai mahdollisesti 1 1/2 % kuoletusta. Tämän aikaisemmin tekemänsä päätöksen vahvisti Valtuusto lisäksi käsitellessään kysymystä tontinlunastusta koskevista

muutetuista määräyksistä eroittamalla viimeksi hyväksytyistä määräyksistä nimenomaan sellaiset tontit, jotka sisältyvät päätökseen marraskuun 21 p:ltä 1905. Keinoihin nähden nyt kyseenalaisten tonttien omistajain pakottamiseksi käyttämään niitä aijottuun tarkoitukseen on Rahatoimikamari saanut toimekseen tehdä Valtuustolle siitä edesvastuuta koskevan ehdotuksen, joka olisi määrättävä ilmaantuvain tapausten varalta. Määräyksiä laatimaan mainittua tarkoitusta varten on Rahatoimikamari asettanut erityisen valiokunnan, joka on tehnyt ehdotuksen, minkä myöskin Kamari on voinut hyväksyä. Ne toimenpiteet, joiden ensinnä pitäisi tulla kyseeseen, olisivat seuraavat:

I. Kauppakirjaan, joka tehdään nyt kyseenalaista laatua olevia tontteja varten, olisi otettava seuraavat määräykset, jotka sisältyisivät kaupungille vakuudeksi jätettyyn ja kiinnitettyyn velkakirjaan.

1. Jos rakennusta, jonka rakentamista mainittuun tarkoitukseen kunta on helpottanut, käytetään muuhun kuin aijottuun ja kauppakirjassa lähemmin sanottuun tarkoitukseen, katsotaan kaupungin myöntämän kuoletuslainan langenneen kohta maksettavaksi.
2. Sellaisten rakennusten piirustukset ovat jätettävät Rahatoimikamarin hyväksyttäväksi ja Terveystoimikunnan tulee ne tarkastaa ennenkuin ne jätetään Maistraatin hyväksyttäväksi.

II. Työväenasuntojen tarkastajan tulee vähintään kerran vuodessa tarkastaa, että rakennusta käytetään vahvistettujen piirustusten ja muiden ehtojen mukaan ja on hänen toimitetusta tarkastuskatselmuksen tuloksesta joka voinut ilmoitettava Rahatoimikamarille ja Terveystoimikunnalle. Sitä varten pitää Rahatoimikamari hänen saatavanaan kuukausittain luetteloa niistä tonteista, jotka Rahatoimikamari on mainituilla ehdoilla myynyt.

Kun yllämainittu ehdotus tulisi kuitenkin melkoisessa määrässä kajoamaan työväenasuntojen tarkastajan velvollisuuksiin ja Rahatoimikamarilla oli tiedossaan, että kysymys työväenasuntojen tarkastusta koskevista muutetuista määräyksistä on nykyään Terveystoimikunnan käsiteltävänä, pyysi Rahatoimikamari, ennenkuin asiassa enempään toimenpiteisiin ryhdyttäisiin, Terveystoimikunnan lausuntoa yllämainitun tarkastusvelvollisuuden määräämismahdollisuudesta mainitulle arkkitehdille.

Kirjessään tämän helmikuun 17 p:ltä on Terveystoimikunta ilmoittanut, että Lautakunta on päättänyt että työväenasuntojen tarkastusta on vielä tänä vuonna hoidettava samalla tavalla kuten tähänkin asti, mutta antanut sen jälkeen työväenasuntojen tarkastajan toimeksi, hänen nauttimaansa palkkiota korottamatta, entisten velvollisuuksien lisäksi suorittaa sen tarkastuksen, johon yllä on lähemmin kajottu. Ja on Lautakunta samalla ilmoittanut, että Lautakunta on katsonut Rahatoimikamarin laatiman, määräyksiä koskevan ehdotuksen yllämainittujen tarkastusten harjoittamista varten kaikinpuolin kelpolliseksi.

Yllä esitetyn nojalla saa Rahatoimikamari kunnioittaen esittää että Kaupunginvaltuusto päättäisi:

I. Wallilan asuntojen tarkastukseen nähden :

1) että kaupungin Rakennuskonttorin tulee vuosittain antaa Rahatoimikamarille tietoja Wallilan vuokralle annetuista tonteista, jotka määrätyn ajan kuluessa eivät ole tulleet rakennetuiksi; sekä

2) että työväenasuntojentarkastajan tulee vuosittain tarkastaa, että kieltoa asukkien vastaanottamisesta noudatetaan ja että tilus on rakennettu rakennuksilla, joita yksinomaan käytetään asuntotarkoituksiin, ja on näiden tarkastuskatselmusten tuloksesta joka vuosi ilmoitettava Rahatoimikamarille, jonka tulee ryhtyä asianhaaran vaatimiin toimenpiteisiin.

II. Tonttien tarkastukseen nähden, jotka mainitaan Kaupunginvaltuuston päätöksessä marraskuun 21 p:ltä 1905:

1) että kauppakirjaan, joka tehdään nyt kyseenalaista laatua olevia tontteja varten, otetaan seuraavat määräykset, joiden tulee myöskin sisältyä kaupungille vakuudeksi jätettyyn ja kiinnitettyyn velkakirjaan:

a) jos rakennusta, jonka rakentamista mainittuun tarkoitukseen kunta helpottaa, käytetään muuhun kuin aijottuun ja kauppakirjassa lähemmin sanottuun tarkoitukseen, katsotaan kaupungin myöntämän kuoleuslainan langenneen kohta maksettavaksi;

b) sellaisten rakennusten piirustukset ovat jätettävät Rahatoimikamarin hyväksyttäväksi ja Terveystalautakunnankin on ne tarkastettava, ennenkuin ne jätetään Maistraatin hyväksyttäväksi;

2) että työväenasuntojentarkastajan tulee vähintään kerran vuodessa tarkastaa että asianomaiset rakennukset ovat sisustetut ja käytetyt vahvistettujen piirustusten ja muiden ehtojen mukaan sekä toimittujen tarkastuskatselmusten tuloksesta ilmoitettava Rahatoimikamarille ja Terveystalautakunnalle, sitävarten tulee Rahatoimikamarin pitää hänen saatavanaan luotteloa niistä tonteista, jotka Rahatoimikamari on mainituilla ehdoilla myynyt.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

HELSINGIN KAUPUNGIN

RAHATOIMIKAMARI.*Maaliskuun 17 p:nä 1910.**Helsingin Kaupunginvaltuustolle.*

N:o 178.

Kirjeessään tämän maalisk. 1 p:ltä on Kaupunginvaltuusto katsonut tarpeelliseksi tiedustaa Rahatoimikamarilta syytä siihen, ettei Rahatoimikamari ole pannut täytäntöön Valtuuston lokak. 6 p:nä 1908 tekemää päätöstä erinäisten työväenasuntojen rakentamisesta Wallilan alueen 534:nteen ja 535:nteen kortteliin lähemmin mainittujen tyyppien mukaan 250,000 markan kokonaiskustannuksella, jota työtä varten Kamarin tuli asettaa tarpeellinen rakennustoimikunta, jonka kaupungin Rakennuskonttorin kanssa oli yhdessä pidettävä huolta rakentamisesta.

Tämän tiedustelun johdosta, jonka Rahatoimikamari on katsonut vaativan kohta vastausta, pyytää Kamari saada esittää seuraavaa. Kokouksessaan lokak. 29 p:nä äsken mainittuna vuonna asetti Kamari sanottua tarkoitusta varten rakennushallituksen, jonka muodostivat herrat Carl Nummelin, W. Zilliacus, V. von Wright ja G. Idström, minkä ohessa Rakennuskonttorille ilmoitettiin Kamarin pöytäkirjan otteella Valtuuston yllämainitusta päätöksestä. Mainittu rakennushallitus ei ole kuitenkaan toistaiseksi kokoontunut, jonka Rahatoimikamari on kyllä tietänyt, ja joka on riippunut asianhaaroista, joiden ei olisi pitänyt olla Kaupunginvaltuustolle tuntemattomia. Rahatoimikamari, joka ei ole ollut tilaisuudessa antamaan kysymyksestä lausuntoa, vaikka asia koski kaupungin maiden melkoisten alueiden vuokralle antamista ja yli neljäsosa miljoonan markan suuruisen määrärahan osoittamista, katsoi itsensä täysin oikeutetuksi ottamaan keskusteltavaksi sanottuun aikaan tapahtuvan kulunkiarviokäsittelyn yhteydessä kysymyksen tarpeellisen määrärahan osoittamisesta sekä lausui kaupunginkassan silloista tilaa silmällä pitäen muun muassa seuraavaa (Kaupunginvaltuuston painetut asiakirjat N:o 37 vuodelta 1908 sivut 100, 101, 105 ja 106):

«Sitä vastoin ei Rahatoimikamari ole arvellut olevan menosääntöön otettava Valtuuston kuluvan vuoden lokakuun 6 päivänä osottamaa 250,000 markan määrärahaa 13 työväenasunnon rakentamiseksi Vallilan alueelle, jotka menot on suoritettava kunnallisten työväenasuntojen rakentamiseen varatuista 1902 vuoden obligatsioonilainan varoista. Tätäkin päätöstä perustelevat nykyään vallitsevat taloudelliset olot, ja lienee se sitä oikeutetumpi, kun puheena olevien asuntojen rakentaminen Rahatoimikamarin mielestä voinee odottaa jonkun taikka joitakuita vuosia tuottamatta keskeytystä taikka ehkäisyä kaupungin kehitykseen.» Tähän Rahatoimikamarin ehdotukseen nähden ei kulunkiarvio-

valiokunta katsonut olevan syytä antaa lausuntoaan, eikä myöskään kulunkiarviokäsittelyn yhteydessä Kaupunginvaltuustossa esitetty minkäänlaista vaatimusta, että määräraha olisi otettava yllämainittua tarkoitusta varten vuoden 1909 kulunkiarvioon. Viime syksynä kosketteli Rahatoimikamari tämän vuoden kulunkiarvioehdotuksessa niitä eriä, joihin kunnan työväenasuntojen kustannukset olivat kohonneet sekä ilmoitti että 1902 vuoden obligatsioonilainasta oli vielä käyttämättä vähän yli 300,000 markan, kajoamatta kuitenkaan kysymykseen työväenasuntojen rakentamisesta Wallilaan, koska Kamari oli edelleen sitä mieltä, että kyseenalaisen hankkeen suorittaminen olisi jätettävä siksi kunnes täysin luotettavia tietoja voitaisiin saada niistä kustannuksista, joiksi kunnan työväenasuntojen rakennuttaminen Töölöön ja Kallioon oli kohonnut. Tämä tiedonanto ei myöskään aiheuttanut useinmainitun määrärahan merkitsemistä tämän vuoden vahvistettuun kulunkiarvioon. Kun niinmuodoin vahvistettuun vuosirahansääntöön ei oltu otettu mitään määrärahaa hankkeen toteuttamista varten, ei asetetulla rakennushallituksella ole myöskään ollut kokoontumisen syytä. Ennenkin on tapahtunut ettei Valtuuston tekemiä päätöksiä jotka ovat tuottaneet kustannuksia, ole voitu toteuttaa, koska niitä varten tarvittavia määrärahoja ei ole otettu vahvistettuun kulunkiarvioon. Esimerkkeinä mainittakoon tulensammutusvenheen hankkiminen palolaitoksen tarpeeksi ja Kaisaniemen piennemmän urheilukentän laajentaminen.

Yllä esitetystä käynee selville, ettei Rahatoimikamari ole jättänyt täyttämättä niitä velvollisuuksia, jotka sille tässä kohden ovat kuuluneet ja että asetetulla rakennushallituksella on ollut täysi syy olla ryhtymättä minkäänlaisiin toimenpiteisiin kysymyksessä, koska päinvaistainen menettely olisi pikemmin voinut antaa aiheutta oikeutettuun muistutukseen.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Esitys, joka koskee kaupungin kansankirjaston uusia sääntöjä.

HELSINGIN
KANSANKIRJASTON JA LUKUSALIN
HALLITUS.

*Helsingissä
maaliskuun 8 p:nä 1910.*

Kaupunginvaltuustolle.

N:o 4.

Kaupunginvaltuuston maaliskuun 2 päivänä 1886 hyväksymät ja Uudenmaan läänin Kuvernöörinviraston huhtikuun 30 päivänä samana vuonna noudatettavaksi vahvistamat Helsingin kaupunginkirjaston säännöt ovat nyttemmin osittain vanhettuneet. On nimittäin annettu kaupunginviranomaisia ja laitoksia koskevia asetuksia, jotka eivät ole näiden sääntöjen mukaisia. Korjausta niihin vaativat myös ne muutokset, joiden alaisina kirjasto ja sen järjestys on vuosien kuluessa ollut. Tämän johdosta on Hallitus vahvistanut ehdotuksen uusiksi säännöiksi, joissa paitsi muuttuneita olosuhteita myös on otettu huomioon semmoista, mikä on näyttänyt kirjaston vastaiselle kehitykselle hyödylliseltä. Tämän ehdotuksen jättää Hallitus nyt Kaupunginvaltuuston tarkastettavaksi ja pyytää seuraavassa huomauttaa ja tarkemmin perustella niitä muutoksia, joita ehdotuksessa on tehty nykyään voimassa oleviin sääntöihin.

Ehdotuksen ja sääntöjen 1 §. Muutokset johtuvat pääasiallisesti haarakirjastojen ja useampien lukusalien lisäksi tulemisesta. Huomautusta että kirjaston tehtävänä on erityisesti palvella työkansaa ei Hallitus katso tarpeelliseksi, minkätähden se on poistettu ehdotuksesta. Sama on laita mainitsemisen mitä lukusaleissa pidetään yleisön käytettävänä.

Ehdotuksen ja sääntöjen 2 §. Ehdotukseen on tehty huomattavia lisäyksiä. Hallituksen mielestä on nimittäin suotava, että Hallituksen ensimmäisessä kokouksessa vuosittain valitaan paitsi puheenjohtajaa myös varapuheenjohtaja, joka puheenjohtajan estyessä voi ottaa hoitaakseen hänen tehtävänsä. Edelleen on Hallituksen mielestä kirjastolle hyödyksi että kirjastonhoitajalla on äänivalta kaikissa asioissa, jotka eivät koske häntä itseään, sillä hänellä tavallisesti on

paljon perinpohjaisempi tuntemus laitoksen tarpeista kuin mitä Hallituksen jäsenet voivat itselleen hankkia. Ehdotukseen otettu määräys että puheenjohtajalla on ratkaiseva ääni johtuu siitä, että kirjastonhoitajalle on myönnetty oikeus ottaa osaa äänestyksiin. Edelleen on selvyuden vuoksi ehdotukseen otettu säännöksiä varajäsenten toimivallasta ja heidän kutsumisestaan Hallituksen kokouksiin sekä pöytäkirjanpidosta näissä kokouksissa.

Ehdotuksen ja sääntöjen 3 §. Koska kirjastolle epäilemättä on hyödyksi, että sen likintä johtoa toimitetaan yhtäjaksoisesti, ja koska kirjastonhoitajalle on eduksi, jos hänen asemansa vakautetaan, on Hallitus ehdotukseen tehnyt sen muutoksen että kirjastonhoitajaa asetettaessa ja hänen erotessaan noudatetaan samaa menettelyä kuin kaupungin virkamiehiin nähden yleensä.

Ehdotuksen ja sääntöjen 4 §:

Ehdotuksen ja sääntöjen a) mom. Määräys että Hallituksen asiana on antaa vahtimestarille tarkempia määräyksiä on ehdotuksesta poistettu, koska Hallitus on sitä mieltä, että määräysten antaminen vahtimestarille soveliaimmin käy päinsä kirjastonhoitajan välityksellä.

Sääntöjen b) mom. (vert. ehdotuksen 6 §:n e) mom.). Velvollisuus tilata kirjat, sanomalehdet ja aikakauskirjat kuuluu Hallituksen mielestä paremmin kirjastonhoitajalle kuin Hallitukselle, minkätähden on tehty tämän mukainen muutos. Hallitus on kuitenkin pidättänyt itselleen oikeuden valvoa tilausten toimitamista.

Ehdotuksen b) mom., sääntöjen c) mom. Muutokset johtuvat nyttemmin määrätystä menettelytavasta.

Ehdotuksen e) mom., sääntöjen f) mom. Määräyksen että Hallituksen on toimitettava kirjaston inventeeraus on Hallitus kirjavaraston suuren lisääntymisen johdosta katsonut soveliaaksi muuttaa siten, että Hallituksen pitää katsoa että inventeeraus toimitetaan.

Ehdotuksen f) mom., sääntöjen g) mom. Ehdotukseen otetut haaraosastojen hoitajia sekä kirjastohenkilökunnan virantoimitusaikaa, virkalomaa ja erottamista koskevat lisäykset on tehty haarakirjastojen syntymisen johdosta ja suuremman selvyuden saavuttamiseksi.

Ehdotuksen g) mom. Tämä ehdotuksen momentti samoinkuin 5 §:kin on pääasiallisesti tarkoitettu sääntöjen 7—11 §:n sijaan. Tämän määräyksen nojalla kävisi Hallituksen mahdolliseksi tehdä ne muutokset lainausliikkeeseen, laitoksen järjestykseen ja kirjastoliikkeeseen yleensä, joita jatkuva kehitys ja muuttuneet olot vaativat, tarvitsematta joka kerta hankkia muutosta sääntöihin. Ei esim. enää näytä hyödylliseltä tarkasti pitää kiinni kirjaston jakamisesta ruotsinkieliseen ja suomenkieliseen osastoon. Melkoinen osa kirjastoa käyttävästä yleisöstä vaatii saadakseen lainata vieraskielistäkin kirjallisuutta osin kartuttaakseen kielitaitoaan ja osin saadakseen lukea huomattavampia ulkomaisia teoksia alkukielellä. Mitä sääntöjen 7 §:ssä mainittuihin, kirjalainoista

suoritettaviin maksuihin tulee, olisi Hallitus mielellään suonut, että määräysvalta tässä kohdin olisi jätetty sille. Mutta kun ei näyttänyt luultavalta, että Kaupunginvaltuusto suostuisi tätä oikeutta Hallitukselle luovuttamaan, se kun koskee huomattavaa tuloerää kaupungille, on ehdotukseen otettu eri pykälä (5 §), jonka mukaan määrättyjä maksuja ei säädetä, vaan Kaupunginvaltuustolle pidätetään oikeus Hallituksen ehdotuksesta määrätä lainausmaksut mielensä mukaan. Sitä vastoin on Hallitus rojhennut ehdottaa, että ratkaisuvältä sakkoihin nähden joista on verraten vähän tuloja, luovutettaan Hallitukselle, joka on aikonut vähentää niiden lainanottajain sakkoa, jotka piakkoin erääntymisajan päätyttyä antavat lainaamansa kirjat takaisin, ja johonkin suurempaan määrään asteettaisesti korottaa niiden lainanottajain sakkoa, jotka pitävät kirjalainansa pitemmän aikaa erääntymispäivän jälkeen. Muihin ehdotuksesta poistetuissa pykälissä oleviin määräyksiin nähden Hallitus mainitsee aikovansa, jos ehdotus tässä kohdin hyväksytään, noudatettavaksi antaa uudet säännökset, ottaen niissä myös huomioon muuttuneet olot.

Ehdotuksen ja sääntöjen h) mom. Ehdotus on tehty siinä tarkoituksessa että kirjastonhoitaja myöskin virkalomaan nähden paremmin tulisi useimpain kaupungin virkamiesten veroiseksi.

Ehdotuksen 5 §. Katso ehdotuksen 4 §:n g) mom:n perustelmia.

Ehdotuksen 6 §, sääntöjen 5 §.

Ehdotuksen ja sääntöjen a) ja c) mom. Muutokset ja lisäykset ovat johtuneet vuosien kuluessa tapahtuneesta kirjaston kehityksestä.

Ehdotuksen ja sääntöjen d) mom. Sana »lähinnä» on poistettu ja sana »kansankirjastonrakennusta» on muutettu sanoiksi »kirjaston rakennuksia».

Ehdotuksen ja sääntöjen e) mom. Kun sääntöjen määräystä että kirjastonhoitaja on velvollinen kuukausittain tekemään Hallitukselle tilin lainausliikkeen kautta kertyneistä varoista sekä antamaan luettelon suorittamattomista sakoista ja vahingonkorvauksista ei moniin aikoihin ole käytännössä sovellettu, on se poistettu ehdotuksesta. Sen sijaan on pantu kirjojen, sanomalehtien ja aikauslehtien tilaamista koskeva säännös (vert. mitä on lausuttu sääntöjen 4 §:n d) momentista).

Ehdotuksen g) mom. Määräys on uusi; kuitenkin on kirjastonhoitajalle aina katsottu kuuluvan velvollisuus antaa inventeeraajille tarpeellisia tietoja.

Ehdotuksen 7 §, sääntöjen 6 §. Muutokset on tehty laitoksen eri osastojen avoinnapitämisestä nykyään voimassa olevia lyhimpiä ajanmääräyksiä silmällä pitäen. Lisäksi pantua määräystä että kirjasto inventeerauksen aikana pidetään suljettuna on jo kauan sovellettu käytännössä.

Sääntöjen 7—11 §. Katso ehdotuksen 4 §:n g) momentin perustelmia.

Ehdotuksen 9 §, sääntöjen 13 §. Kirjaston inventeerausaikaa koskeva määräys on muutettu. Valiokunnan mielestä ei nimittäin ole kirjaston vuoksi tarpeellista toimittaa inventeerausta joka toinen vuosi, minkätähden Hallitus

silmälläpitäen yleisöä, jolta laitos täytyy pitää inventeerausaikana suljettuna, on puolestaan määrännyt että inventeeraus on toimitettava joka viides vuosi. Lisäksi on pantu säännökset haarakirjastojen inventeeraamisesta johtajan vaihtuessa sekä inventeeraajain velvollisuudesta antaa Kaupunginvaltuustolle kertomus inventeerauksesta ja heidän oikeudestaan tehdä kirjaston hoitoa ja toimintaa koskevia muistutuksia ja ehdotuksia. Nämä lisäykset eivät kaivanne perustelua. Määräys että Hallituksen jäsenet ovat velvolliset olemaan osallisina inventeeraukseen on jätetty pois (vert. ehdotuksen 4 §:n e) momentin perustelmia). Niinikään on ehdotuksesta poistettu säännös että inventeeraajilla on valta harkita kirjaston korvausvaatimuksia, koska sellainen säännös nykyään on vailla merkitystä ja miltei mahdoton noudattaa.

Kirjaston uusia sääntöjä koskevan kysymyksen yhteydessä pyytää Hallitus ehdottaa, että kirjaston tähänastinen vakautunut nimi »Helsingin Kansankirjasto ja Lukusali» muutettaisiin nimeksi »Helsingin kaupungin Kirjasto». Tämän muutosehdotuksen tarkoituksena on että jo nimestä kävisi selville, että kirjasto on, niinkuin kunnallisen kirjaston pitääkin olla, olemassa kaupungin kaikkia asukkaita varten ilman erotusta, mikä seikka ei käy selville nimestä »Helsingin Kansankirjasto ja Lukusali». Ehdotettua nimeä on jo käytetty Hallituksen ehdotuksessa uusiksi säännöiksi.

Kappale kirjaston nykyisiä sääntöjä myötäliitetään tähän kirjelmään.

Hallituksen puolesta:

Richard Sievers.

Uno Therman.

Ehdotus

Helsingin kaupungin Kirjaston säännöiksi.

1 §.

Valmistaakseen kaupungin asukkaille tilaisuutta hyödylliseen ja sivistävään lukemiseen pitää Helsingin kaupunki voimassa yleistä kirjastoa (pääkirjastoa ynnä haarakirjastoja ja lukusaleja).

2 §.

Kirjastolle valitsee Kaupunginvaltuusto hallituksen, johon kuuluu kolme varsinaista ja kolme varajäsentä, valittuina kolmeksi vuodeksi siten, että vuosittain yksi varsinainen ja yksi varajäsen vuoroonsa eroaa. Valitut ryhtyvät toimeensa seuraavan vuoden alusta. Hallituksen ensimmäisessä kokouksessa vuosittain valitsevat jäsenet keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Kirjastonhoitajalla on hallituksen kokouksissa äänivalta kaikissa asioissa, jotka eivät koske häntä itseään. Puheenjohtajalla on ratkaiseva ääni. Varajäsenet kutsutaan kokouksiin, joissa tärkeämpiä asioita käsitellään, ja ovat silloin oikeutetut ottamaan osaa keskusteluun, mutta äänioikeutettuja ainoastaan edustaessaan varsinaisia jäseniä, jossa tapauksessa heidät kutsutaan siinä järjestyksessä, missä he ovat hallitukseen tulleet. Hallituksen kokouksissa pidetään pöytäkirjaa.

3 §.

Kirjastonhoitajan asettaa Kaupunginvaltuusto. Viran avoimeksi tullessa pitää hallituksen julistaa kirjastonhoitajan virka avoimena kolmenkymmenen päivän kuluessa kirjallisesti haettavaksi hallituksen puheenjohtajalta, minkä jälkeen hallituksen tulee oman lausuntonsa ohella lähettää asiakirjat Kaupunginvaltuustolle. Virkaan ottaessa pidetään molemmin puolin kuuden kuukauden irtisanomisaika. Jos kirjastonhoitaja äkkiarvaamatta eroaa, määrätköön hallitus viran hoitamisesta, kunnes se ehditään vakinaisesti täyttää.

4 §.

Hallituksen asiana on sitä paitsi:

a) pitää laitosta silmällä sekä siihen nähden antaa kirjastonhoitajalle tarkempia määräyksiä;

b) Rahatoimikamarin annettavaa maksumääräystä varten hyväksyä kirjastolle asetetut laskut sekä vuosittain tammikuun kuluessa Rahatoimikamarille lähettää tili laitokseen viimeksi kuluneena vuonna kertyneistä rahavaroista;

c) vuosittain ennen lokakuun 1 päivää Rahatoimikamarille lähettää kirjaston tulo- ja menoarvion ehdotus seuraavaksi vuodeksi;

d) huhtikuun kuluessa Kaupunginvaltuustolle antaa tilastollisesti laadittu kertomus kirjaston tilasta ja käyttämisestä lähinnä edellisenä vuonna;

e) katsoa että kirjaston inventeeraus toimitetaan 9 §:ssä sanotulla tavalla;

f) ottaa ja erottaa haarakirjastojen hoitajat, tarpeelliset apulaiset ja laitoksen palvelijasto sekä määrätä näiden virantoimitusajasta ja virkalomasta;

g) antaa laitoksessa noudatettavat määräykset ja järjestyssäännöt yleisölle sekä säännöt kirjain lainausta varten ynnä määrätä sakoista, hukkuneiden kirjain korvaamisesta, kirjaluettelojen myynnistä ja muista kirjastoliikkeen yhteydessä olevista asioista;

h) kuukauden kesäloman lisäksi myöntää kirjastonhoitajalle tarpeen tullen virkalomaa enintään neljäksitoista päiväksi sekä, jos hän haluaa pitempää virkalomaa, lähettää hänen sitä koskeva hakemuksensa ynnä oma ehdotuksensa kirjastonhoitajan viran hoitamiseksi puheena olevan virkaloman aikana Kaupunginvaltuuston ratkaistavaksi.

5 §.

Kirjalainoista suoritettavista maksuista määrää Kaupunginvaltuusto hallituksen ehdotuksen nojalla.

6 §.

Kirjastonhoitajalla, joka vastaa kirjaston kirjavaraston ja muun omaisuuden hoidosta, on velvollisuutena:

a) hallituksen ohjeitten mukaan hoitaa laitoksen johtoa sekä valvoa työtä ja järjestystä siinä;

b) huolehtia kirjain asianmukaisesta sitomisesta;

c) huolehtia tarpeellisten kirjavaraston luettelojen laatimisesta;

d) hallituksen valvonnan alaisena hoitaa kirjaston taloutta sekä pitää silmällä kirjaston rakennuksia;

e) hallituksen ylivalvonnan alaisena tilata kirjat, sanoma- ja aikakauslehdet;

f) toimia hallituksen sihteerinä;

g) antaa inventeeraajille tarpeellisia tietoja;

h) muutoin noudattaa hallituksen antamia määräyksiä.

7 §.

Pääkirjaston lainausosastot pidetään yleisön käytettävänä vähintään viisi, sen lukusalit vähintään neljä sekä haarakirjastot ja niiden lukusalit vähintään kaksi tuntia kunkin päivänä, lukuunottamatta inventeerausaikaa sekä suurempia juhlapäiviä, jolloin laitos pidetään suljettuna, ynnä sunnuntaipäiviä ja kesäkuun 1 ja syyskuun 1 päivän välistä aikaa, jolloin sitä aikaa, jona laitos pidetään avoinna, voidaan hallituksen harkinnan mukaan johonkin määrin supistaa.

8 §.

Sanoma- ja aikakauslehdet, jotka ovat tarpeellisen ajan olleet lukusaleissa käytettävänä, kootaan vähitellen, ja tulee hallituksen määrätä, mitkä niistä on sidottava ja liitettävä kirjastoon sekä mitkä myytävä makulatuurina.

9 §.

Joka viides vuosi kesäkuussa sekä kirjastonhoitajan vaihtuessa toimitetaan kirjaston kirjavaraston inventeeraus. Sitäpaitsi voidaan haaraosaston johtajan vaihtuessa toimittaa asianomaisen haarakirjaston inventeeraus, jos hallitus sen katsoo tarpeelliseksi. Inventeeraajain, jotka Kaupunginvaltuusto valitsee, tulee kirjaluetteloista poistaa hukkuneet kirjat sekä työnsä päätettyään Kaupunginvaltuustolle antaa kertomus inventeerauksesta ja tehdä ne kirjaston hoitoa ja toimintaa koskevat muistutukset ja ehdotukset, joita inventeeraus mahdollisesti on aiheuttanut.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1910.

*Esitys kaupungin sähkölaitoksen kustannusten
lopullisesta järjestämisestä.*

„HELSINGIN KAUPUNGIN

**KAASU- JA SÄHKÖLAITOKSEN
HALLITUS.**

Helsingissä,

maalisk. 23 p:nä 1910.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Tammikuun 1 päivänä tänä vuonna luovutti sähkölaitoksen Rakennushallitus mainitun valmiin ja syyskuukausina kasvavalla menestyksellä käytetyn laitoksen Valtuuston joulukuussa 1909 valitsemalle Helsingin kaupungin kaasu- ja sähkölaitoksen Hallitukselle. Kesäkuun 4 päivänä 1907 päätti Kaupunginvaltuusto sähkölaitoksen rakennuttamista varten osottaa 1902 vuoden obligatsioonilainasta tähän tarkoitukseen varatut 2,500,000 markkaa, jota vastoin sen lisäksi tarpeellinen määrä toistaiseksi maksettaisiin etuantina kaupunginrahastosta, minkä jälkeen ja sittenkun kustannusten lopullinen määrä oli vahvistettu, Valtuusto vastedes päättäisi miten etuanti on takaisin maksettava.

Sittenkun tilinpäätös rakennusajalta nyttemmin on valmiina, saa Kaasu- ja sähkölaitoksen Hallitus Kaupunginvaltuuston kirjelmässä viimeksi kuluneen joulukuun 30 päivältä annetun tehtävän mukaisesti Valtuustolle lähettää tuonnempana olevan vertailevan yhdistelmän sähkölaitoksen rakennuskustannuksista sekä ilmoituksen tarvittavain ennakkomäärärahan summasta. Erityisessä liitteessä on seikka-peräinen selostus eri eräin käyttämisestä.

Mikäli alkusuunnitelmaan merkittyjen eräin tilinpäätös joulukuun 31 päivältä 1909 osottaa, nousivat sähkölaitoksen ensimmäisen rakennustyön kustannukset

Smarkkaan 4,412,440: 84

ja on yli yhteenlasketun määrärahasumman niinmuodoin käytetty Smarkkaa 109,164: 38 eli noin 2½ prosenttia kustannuksista, mikä määrä ei kuitenkaan läheskään vastaa tavallisesti merkittyjä arvaamattomien menojen määrärahoja, jotka kokonaan puuttuivat alkusuunnitelmasta. Sitä vastoin osottaa sähkölaitoksen käyttö syys—joulukuulta 1909 kulunkiarviossa edellyttämättömän ylijäämän Smk 156,961: 63.

Edellä mainittujen kustannusten lisäksi on rakennussummaan merkittävä Smk 67,165:41 menoja laitoksen kaikkien osastojen, konttori- ja näyttelyhuoneistojen kalustosta y. m., joita menoja ei ole alkusuunnitelmassa. Sitä paitsi tulee lisää rakennuspääoman korkoja rakennusajalta 170,000 mk, joka määrä Valtuuston joulukuun 30 päivänä 1909 tekemän päätöksen mukaan on merkittävä menoksi sähkölaitoksen rakennuskustannuksiin.

Tarkoitukseen aikaisemmin varatun määrän 2,500,000 markan lisäksi tarvitaan siis käytettyjen etuantivarojen suorittamiseen 2,029,606 mk. Uusien mittarien ostoon sekä transformaattoriasemain ja matalajännitys verkon rakennuttamiseksi Vallilaan ja Arabiaan tarvitsisi Hallitus kuitenkin noin 70,000 markan määrärahan, minkä johdosta lainavaroista suoritettava etuantimäärä sopisi tasoittaa 2,100,000 markaksi.

Helsingin kaupungin Sähkölaitoksen määrärahan ja todellisten kustannusten yhdistelmä.

	<i>Määrä- rahat</i>	<i>Kustan- nukset</i>
I Pääaseman rakennus	240,000: —	424,536: 31
II Höyrykattilalaitos	510,000: —	} 604,933: 29
III Dynamokoneet, konetaulut	135,000: —	
IIIa Jäähdytysvesijohto	25,000: —	169,589: 47
IV Pääkaapelit	142,000: —	108,624: 32
V Alaasema:		
a) alkusuunnitelman mukaan	600,000: —	
b) tontin arvo Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan ²² / ₁₀ 1907	350,000: —	
c) määräraha Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan ²⁴ / ₃ 1908 aliase- maa ja hallintorakennusta var- ten	600,000: —	
siitä vähennettyä al- kusuunnitelmaan mer- kityt	<u>150,000: —</u>	
	<u>450,000: —</u>	1,410,000: —
VI Johtoverkko	1,131,000: —	} 1,277,710: 03
VII Kaapelihaudat	300,000: —	
VIII Sähkömittarit ja talojohdot:		
a) alkusuunnitelman mukaan	110,000: —	
b) laajennusmäärärahoja v. 1909	<u>120,000: —</u>	230,000: —
		241,264: 95

IX Sekalaista	72,000: —		
Aikaisempain komiteain käyttämät	38,276: 46	110,276: 46	132,458: 55
Vanhankaupungin johto		70,000: —	57,070: 37
Yli määrärahaain käytetty		109,164: 38	
Edellä oleviin kustannuksiin tulee lisäksi:			
kalustoon		67,165: 41	
korkoihin		170,000: —	
Arviolta uusien mittarien ostoon sekä transformaattori-			
asemain ja alhaisjännityksisen verkon teettämiseksi			
Vallilaan ja Arabiaan		70,393: 75	
		4,720,000: —	
Näiden suorittamiseksi käytetään aikaisemmin varatut		2,500,000: —	
Lainasta, 950,000: —, käytetään sähkömittarien kustannuksiin		120,000: —	
Lainaa otettava		2,100,000: —	
		<u>Smk 4,720,000: —</u>	

Edellä olevaan esitykseen viitaten Hallitus saa kunnioittaen ehdottaa, että herrat Kaupunginvaltuusmiehet lisätyin luvuin päättäisivät:

paitsi lisätyn Valtuuston kesäkuun 4 päivänä 1907 sähkölaitosta varten osottamia Smk 3,275,000: —

hyväksyä seuraavat vakinaisen Kaupunginvaltuus-
ton ennakolta myöntämät määrät:

<i>Aliaseman ja hallintorakennuksen tontin arvo</i>	<i>Smk</i>	<i>350,000: —</i>
<i>Lisämääräraha aliasemaa ja hallintorakennusta varten</i>	<i>»</i>	<i>450,000: —</i>
<i>Aikaisempain komiteain käyttämä määrä</i>	<i>»</i>	<i>38,276: 46</i>
<i>Vanhankaupungin johto</i>	<i>»</i>	<i>70,000: —</i>
<i>Kaluston kustannusten suorittamiseen</i>	<i>»</i>	<i>67,165: 41</i>
<i>Korkoja</i>	<i>»</i>	<i>170,000: —</i>
<i>Uusien mittarien ostoon sekä transformaattoriasemain ja</i> <i> alhaisjännityksisen verkon teettämiseksi Vallilaan ja</i> <i> Arabiaan, arviolta</i>	<i>»</i>	<i>70,393: 75</i>
<i>sekä ylitetyn määrän</i>	<i>»</i>	<i>109,164: 38</i>
		<u><i>Smk 4,600,000: —</i></u>
<i>että paitsi aikaisemmin tähän tarkoitukseen varattuja</i>	<i>»</i>	<i>2,500,000: —</i>
<i>on lainaksi kahta vuotta pitemmälle takaisinmaksuajalle</i> <i> otettava</i>	<i>»</i>	<i>2,100,000: —</i>
		<u><i>Smk 4,600,000: —</i></u>

sekä

antaa vakinaisen Valtuuston toimeksi sekä Keisarilliselta Senaatilta anoa valtuutusta lainan ottamiseen että myös ryhtyä muihin tätä varten tarpeellisiin toimiin.

Helsingin kaupungin Kaasu- ja Sähkölaitoksen Hallitus:

Hj. Schildt.

J. Sohlman.

Edvin Willgren.

Karl Appelberg.

Gustaf Mattsson.

Bernh. Wuolle.

Liite I.

Selitelmä kaasu- ja sähkölaitoksen Hallituksen tilitykseen sähkölaitoksen rakennuskustannuksista.

HELSINGIN KAUPUNGIN
KAASU- JA SÄHKÖLAITOKSEN
HALLITUS.

*Helsingissä,
maalisk. 23 p:nä 1910.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Eri määrärahaeräin käytön selittämiseksi saa Hallitus täten kunnioittaen esiintuoda seuraavaa:

I. Pääaseman rakennukset.

Lähemmin tarkastettaessa niitä pääaseman luonnospöytäkirjoja, mitkä insinööri E. Wikander oli pannut alkusuunnitelmansa perustukseksi, selvisi eritoten niiden kokemusten perustuksella, joita sähkölaitoksen rakennuspäällikkö oli syksyllä 1907 tekemällään opintomatalla saanut nykyaikaisista höyryturbiiniasemista, ettei näiden suunnitelman voitu katsoa tyydyttävän vaatimuksia, kun on kysymyksessä

suurien turbiiniyhdistelmien asettaminen ajanmukaiselle turbiiniasemalle sekä sen kokoisen ja sellaisia kehitysmahdollisuuksia omaavan kaupungin tarpeiksi kuin Helsinki on. Sitä paitsi olivat insinööri Wikanderin suunnitelmat tehdyt, ennenkuin pääaseman paikka oli lopullisesti valittu, ja nykyisen tontin omituinen kolmiomainen muoto, se kun tarjosi hyvää rakennuspohjaa ainoastaan tontin kapeammassa osassa, asetti aivan erikoisia vaatimuksia koko aseman järjestämiselle. Rakennuspäällikö valmisti sentähden pääasemaa varten uudet suunnitelmat, jotka myös Rakennushallituksen asiantuntija, johtaja Decker sittemmin tarkasti ja hyväksyi. Vaikka pääaseman kustannukset uusien suunnitelman mukaan näyttivät nousevan jonkun verran suuremmiksi kuin alkusuunnitelmassa oli laskettu, ei Rakennushallituksen mielestä ollut tarpeellista Kaupunginvaltuustolta hankkia lisättyä määrärahaa tähän tarkoitukseen, koska metallimarkkinoilla siihen aikaan vallitsevain erittäin suotuisain hintasuhteiden katsottiin hyvin tuottavan vastaavan säästön sekä konelaitoksen että johtoverkon kustannuksiin nähden. Sen sijaan että pääaseman kustannukset määräraha-arviossa oli laskettu 220,000 markaksi, savutorvi lukuunotettuna, nousivat ne 363,950 markkaan. Paitsi aseman suurempaa kokoa korotti näitä kustannuksia myös perustuksen osittain vaikea laatu. Savutorvi, joka niinkään tehtiin suurempi kuin aikaisemmin oli suunniteltu, täytyi sitä paitsi rakentaa paikkaan, missä vuori oli syvässä (noin 7 m), minkätähden perustustyö kävi verraten kalliiksi. Savutorven ynnä perustuksen sekä ulkopuolisen savukanavan kustannukset nousevat 38,537 markkaan. Kustannukset tontin tasoituksesta, aitauksesta y. m. sekä hiilikentän osittaisesta betonoimisesta nousevat 22,050 markkaan arvioitujen 20,000 markan sijasta.

II. Höyrykattilalaitos ja turbiinit.

III. Dynamokoneet, konetaulut, yhdistyskaapelit ja magnetoimisparit.

Edellä olevain nimikkeiden alla lueteltujen laitosten kustannuksiin nähden voi oikeastaan vain huomauttaa mitä jo käy selville myötäliitetystä vertailevasta taulukosta, nimittäin että todelliset kustannukset ovat noin 40,000 markkaa vähemmät alkusuunnitelman vastaavia arviomääriä. Tästä huolimatta on koneiston tehokkuus jonkun verran suurempi kuin alkusuunnitelmassa, nimittäin kattilain tulipinta noin 15 % suurempi, höyryturbiinit 5 % suuremmat, on kaksi 40 kilowattin transformaattoria yhden 20 kw. transformattorin asemasta, sekä sitä paitsi parit magnetoimis- ja valaistusvarana (kustannukset 12,000 mk), jota ei ensinkään ollut merkitty alkusuunnitelmaan.

III a. Jäähdytysvesijohto.

Suurimman ja arvaamattomimman kustannuksen Sörnäisten asemalla aiheuttavat asemalta mereen tehdyt *lauhdutusvesikanavat*. Koska Rakennushallitus on

teettänyt tämänkin työn Kaupunginvaltuustolle edeltäpäin ilmoittamatta ja lisämäärärahaa pyytämättä, pääasiallisesti samoista syistä, jotka jo on esitetty pääaseman rakennuksiin nähden, mutta osittain myös sen johdosta että työn laatu teki kaikki ennakkolaskelmat mahdottomiksi, ansaitsee tämä erikoiskohta tämän yhteydessä seikkaperäisempää selostamista.

Alkusuunnitelmaan merkittiin lauhdutusvesijohtoa varten, joka arvatenkin oli aijottu tehtäväksi rautaputkesta, ainoastaan 25,000 markkaa, tosin „sillä edellytyksellä, että asema sijoitetaan aivan rantasillan ääreen“. Nyt on kuitenkin nykyinen asema noin 160 metrin päässä rantasillasta ja sen asema tontilla on määrätty osin perustussuhteiden nojalla, osin huomioon ottaen alueen edullista käyttämistä aseman rakennuksia ja hiilipihaa varten, ollen viimeksi mainittu sijoitettu rakennustarkoituksiin soveltumattomalle täytetylle alalle. Lauhdutusvesikanavat täytyy niihin vesimääriin katsoen, joita uudenaikaiset turbiinilauhdutuslaitokset korkealle kehitettyine vakuu-oloiineen vaativat, rakentaa niin, että tarpeellinen jäähdytysvesi sekä tulee asemarakennuksen alaisiin jäähdytysvesialtaisiin että poistuu sieltä pumppuamatta, ja tehdä varsin tukevat jotteivät ylen pian kaipaisi lujitusta. Likimääräisen käsityksen vastaisesta lauhdutusvesitarpeesta saa jo siitä, että ne kolme turbiinia, mitkä syksyllä sijoitettiin asemalle ja kehittävät 5,200 hevosvoimaa, kuluttavat yhteensä 1,500 kuutiometriä vettä tunnissa lauhdutukseen. Nykyiset kanavat on tehty niin avarat, että ne säännöllisen vedennopeuden vallitessa voivat tuoda tarpeellisen jäähdytysveden 15—20,000 hevosvoiman yhtäaikaiselle kuormitukselle. Sitä paitsi on kaikkiin kuuteen tarkastuskaivoon, joilla kanavat mukavamman tarkastuksen ja kanavanpuhdistuksen aikaansaamiseksi ovat varustetut, laitettu valmiit liitokset yhtä rinnakkaisputkea varten. Vastaisten laajentamismahdollisuuksien tarpeellinen huomioon ottaminen on niinkään aiheuttanut tuntuvaan lisäkustannuksen sen johdosta, että on ollut pakko teettää aseman kellarinlattian alaiset lämpimän- ja kylmänveden säiliöt ei ainoastaan nykyisen asemarakennuksen koko leveyden, vaan myös yhtä leveäksi suunnitellun vastaisen laajennetun aseman alle. Näiden altaiden pituus tuli siten olemaan kaikkiaan 64 metriä. Kun sitä paitsi rakennuspohja nykyisen rakennuksen ulkopuolella olevassa osassa on huonompi ja kylmän- ja lämpimänveden kanavain väliin samalla täytyi tehdä alusta seitsemälle vastaiselle pääpilarille, nousivat tämän laajennetun osan kustannukset noin 44,500 markkaan sen sijaan että nykyisen rakennuksen alaiset kanavat maksoivat 27,500 markkaa.

Kaasutehtaan puolella, kohta kaasu- ja sähkölaitosten alueitten välisen rajan takana olevista päätekaivoista menevät vesikanavat mereen betoniputkina, jotka on kokoonpantu paikalla valmistetuista metrin pituisista, ellipsinmuotoisista osista, joiden sisäpuolinen poikkipinta-ala on 1 neliometri ja sisäpuolinen korkeus 1,4 metriä. Kanavain kaivuutyöt täytyi eritoten ulkopuolisessa noin 70—80 metrin pituisessa päässä tehdä sangen hankaloissa oloissa, kun oli tunkeuduttava noin 4 metriä syvälle juoksevaan saveen, missä matka kiinteään pohjaan paikotellen oli yli 15

metrin. Tämä alueen osa on vanhaa merenlahtea, joka on täytetty ruoppaus-
savella. Putkien alusta on tässä osassa paalujen varassa, mutta kun tämäkin
perustus tuntui liian epäluotettavalta ja sitä paitsi oli syytä varoa liikkuvan
massan siirtymistä sivulle, ympäröitiin koko tämä molempain kanavanhaarojen
osa yhtenäisellä rautabetonivyöllä. Koko tämä betoniputkista tehty osa kaivoineen
ja rautabetonitöineen aiheutti kustannuksia 88,000 markkaa.

Kanavain viimeinen osa päätekaivosta rantasillan pengermän lävitse on tehty
rautaputkista, joiden poikkipinta-ala on 1 neliometri, minkä ohella kylmänveden
nostojohto on ulotettu noin 35 metrin päähän rantasillasta. Tämän rautaputkiosan
kustannukset nousivat 9,600 markkaan.

Niinkuin edellä olevasta näkyy, aiheutuivat nämä kaikkiaan 169,600 markkaan
nousevat kustannukset laajaperäisistä töistä, jotka teetettiin suuria vastaisia vaati-
muksia silmälläpitäen ja erittäin vaikeissa oloissa.

IV. Pääkaapelit.

Aliaseman korkeajännityskaapelit ovat kahta vertaa järeämmät kuin alku-
suunnitelmassa, nimittäin kukin $3 \times 95 \text{ mm}^2$ $3 \times 50 \text{ mm}^2$:n sijasta. Tästä huoli-
matta oli lasketuista korkeajännityskaapeleista ynnä kahdesta telefoonikaapelista,
joissa kussakin on 2×5 lankaa 2×3 langan sijasta, kustannuksia ainoastaan
108,625 markkaa alkusuunnitelmassa arvioitujen 142,000 markan sijasta.

V. Aliasema.

Alkusuunnitelmassa oli aliaseman rakennusta varten arvioitu ainoastaan
150,000 markkaa ja tarkoitettiin siinä ainoastaan asema- ja akkumulaattorihuoneen
rakennuttamista lähimpiä tarpeita varten. Hallinnon, työpajan, varaston ja mittari-
pajan huoneistoja puuttui suunnitelmasta kokonaan. Sittenkun Valtuusto loka-
kuun 22 päivänä 1907 oli Rakennushallituksen ehdotuksesta päättänyt, että P. Ro-
bertinkadun tontti 1 ja Kasarminkadun tontti 32, tonttiarvoltaan 350,000 markkaa,
jota varten ei myöskään ollut määrärahaa alkusuunnitelmassa, oli käytettävä sähkö-
laitoksen aliaseman ja hallintorakennuksen paikaksi, myönsi Valtuusto Rakennus-
hallituksen ehdotuksesta tähän tarkoitukseen 450,000 markan suuruisen lisämäärä-
rahan.

Hallintorakennus on nyt tehty niin suuri, että siinä toistaiseksi on tilaa
paitsi sähkölaitoksen hallinnolle myös kaupungin kaasu- ja vesilaitosten hallinnoille
sekä kaasu- ja sähkölaitosten näyttelyhuoneistoille. Aliaseman rakennus on nyt jo
niin laitettu, että on ainoastaan tarpeen itse asemalle vähäpätöistä lisärakennusta,
jonka kellariosa sitä paitsi jo on valmis, ja sitten siihen mahtuu täyteen määräänsä laa-

jennettu koneisto, joka kehittää noin 10,000 hvsv. Tarpeelliset salit tarpeen tullen neljääkin akkumulaattoripatteria varten ovat jo olemassa, vaikka kolmea niistä toistaiseksi käytetään korjauspajana, varastohuoneena ja mittaripajana. Aikaisemman suunnitelman lisäksi on sitä paitsi rakennettu tavarasuoja pihalle.

Hallinto- ja aliaseman rakennusten ynnä konelaitteiden, akkumulaattoripatterin ja tontin kustannukset nousevat 1,396,254 markkaan kaikkiaan arvioitujen 1,410,000 markan sijasta.

VI. Johtoverkko.

Suurimmat todelliset säästöt on alhaisten kuparinhintain johdosta voitu tehdä johtoverkkoa rakennettaessa, ja käsittävät nämä alkusuunnitelmaan verraten tehdyt säästöt osin vähempiä kustannuksia ja osin tuntuvasti järeämmän johtoverkon. Missä määrin viimeksi mainittu on laita, käy selvimmin näkyviin vertaillaessa toisiinsa lasketujen kuparijohtojen painoa. Tasavirtaverkon kuparipaino oli herra Wikanderin alkusuunnitelman mukaan noin 180 tonnia, jota vastoin nyt lasketun tasavirtaverkon kuparipaino on 282 tonnia. Jos korkeajännitys- ja telefoonikaapelit otetaan lukuun, ovat vastaavat numeroluvut alkusuunnitelmassa noin 190 tonnia ja lasketussa verkossa noin 300 tonnia. Näitä järeämpiä johtoja käyttämällä on nykyisen tasavirtaverkon tehoisuus saatu lisääntymään miltei kaksinkertaiseen määräänsä eli noin 2,200 kilowattin yhtäikäiseen kuormitukseen alkusuunnitelman 1,200 kilowattin sijasta. Jakoverkon läpileikkaukset, jotka alkusuunnitelman mukaan olivat 50×95 mm², vaihtelevat nyt 95 ja 185 mm²:n välillä, ollen pääasiallinen läpileikkaus 120 mm². — Paitsi näitä järeiden lisäämisiä on runsaasti saapuneiden liittymisilmoitusten johdosta jakokaapeleita laskettu useihin sellaisiin katuihin, jotka alkusuunnitelmassa oli sivuutettu. Sekä lasketun johtoverkon järeiden että pituuden lisäämisellä aikaansaatu välitön arvonlisäännys alkusuunnitelmaan verraten on lähes 300,000 markkaa. Kaikesta tästä huolimatta nousevat tasavirtaverkon kustannukset, katutyöt lukuunotettuina, ainoastaan 1,277,710 markkaan alkusuunnitelman 1,431,000 markan sijasta. Tässä on mainittava, että tämä erittäin hyvä tulos osittain myös johtuu aliaseman erinomaisen edullisesta paikasta kulutusalueella.

VII. Sähkömittarit ja talojohdot.

Sähkömittarien ja talojohdojen kustannuksethan tavallaan samalla osottavat liittymismäärän suuruuden, eikä sentähden voi olla muuta kuin ilahuttavaa, etteivät näihin tarkoituksiin osotetut määrärahat ole riittäneet. Olot ovatkin tässä kohdin luontuneet aivan toisiksi kuin alkusuunnitelmassa oli edellytetty.

Alkusuunnitelmaan oli merkitty 500 mittaria 55,000 markan hinnasta sekä

talojohtoja varten 50,000 markkaa, mikä mittarien lukuun nähden ei voinut tarkoittaa enempää kuin korkeintaan 200 talojohtoa. Kustannukset mittaria ja talojohtoa kohti eivät todellisuudessa ole nousseet läheskään sellaisiin keskihintoihin kuin alkusuunnitelmassa oli edellytetty, mutta sitä vastoin on sekä mittarien että talojohtojen luku tuntuvasti mennyt yli edellytetyn määrän. Niinpä oli jo viime vuoden lopulla pantu paikalleen noin 3,000 mittaria, jota paitsi muutamia satoja täytyi pitää varalla. Valmiitten talojohtojen luku on 528.

Koko se talojohtojen kustannus, millä määräraha on ylitetty, on merkitty menoksi siitä erityisestä 250,000 määrarahasta, jonka Kaupunginvaltuusto asetti Rakennushallituksen käytettäväksi jotta voitaisiin myöntää erinäisiä helpotuksia talojohtojen yhdistämiseen nähden ja josta tähän asti on tarkoitukseen käytetty noin 150,000 markkaa. Mittareita varten oli viime laajennusmäärarahasta (950,000 markasta) varattu 120,000 markkaa. Kaikesta tästä huolimatta nousevat kustannukset kaikkiaan 11,265 markkaa yli myönnetyn 230,000 markan määrärahan, ja kun kaikki mittarien määrarahat jo on käytetty, täytyy sähkölaitoksen turvautua lainaan hankkiakseen tarpeelliset uudet mittarit ensi syksyksi.

VIII. Sekalaista.

Sekalaisia menoja, niinkuin rakennustyön valvontaa, matkoja ja arvaamattomia menoja varten, oli alkusuunnitelmaan merkitty 72,000 markkaa ja tästä määrarahasta täytyi sähkölaitoksen rakennuskonttorin koettaa suorittaa kaikki yleiset kustannuksensa, palkat ja palkkiot, konttorikustannukset, vara- ja tarkastajapalkkiot, ilmoitukset ja tilaajain hankinta, varastonhallinto y. m. niinä kahtena vuonna, mitkä työ on kestänyt, sekä sitä paitsi 38,276 markkaa, jonka määrän aikaisemmat komiteat olivat kuluttaneet erinäisiin sähkölaitoskysymyksen selvittämistä tarkoitaviin toimenpiteisiin. Alkusuunnitelmasta näyttää niinikään käyvän ilmi, että insinööri Wikander olisi edellyttänyt että joko Rahatoimikonttori taikka joku muu kaupungin virasto hoitaisi esim. kirjanpidon, kassan y. m. Kun nyt kuitenkin sähkölaitoksen rakennuskonttori hoiti kaikki nämä työt, osottautui määräraha riittämättömäksi, sillä yleiset kustannukset nousivat kaikkiaan 94,182 markkaan, aikaisempain komiteain käyttämää määrää lukuunottamatta. Kun määräraha siten oli osottautunut riittämättömäksi yksistään yleisiin kustannuksiin, ei ole mitään varattuna „arvaamattomiin menoihin“, joita varten näin suurisuuntaisissa arvioissa tavallisesti varataan 5—10 % kaikista kustannuksista.

IX. Vanhankaupungin korkeajännitysjohto.

Kustannukset tästä aluksi kaupungin vesilaitosta varten aijotusta korkeajännityskaapelista, johon kuitenkin nyt jo myös on liittynyt tilaajia Hermannista ja

Toukolasta ja jonka sekundääriverkko ensi kesänä ulotetaan koko Hermanniin ja Vallilaan sekä Arabian ympäristöön, oli arvioitu 70,000 markaksi, mutta nousivat, Toukolan transformaattoriasema lukuunotettuna, 57,070 markkaa.

Helsingin kaupungin Kaasu- ja Sähkölaitoksen Hallitus:

Hj. Schildt.

J. Sohlman.
Karl Appelberg.

Edvin Willgren.
Gustaf Mattsson.

Bernh. Wuolle."

*Lausunto taksoituksenvalmistelun järjestämisestä
Helsingissä.*

HELSINGIN
RAHATOIMIKAMARI.

Huhtikuun 11 p:nä 1910.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 214.

Helsingin kunnallishallintoon tehtäviä muutoksia käsittelemään asetetun komitean antamaan ja tähän liitettyyn mietintöön N:o 1 taksoituksenvalmistelun järjestämisestä on Rahatoimikamari voinut pääasiallisesti yhtyä. Kamari olisi niinmuodoin voinut olla antamatta erityistä lausuntoa asiasta ja tyytyä ainoastaan puoltamaan komitean tekemiä ehdotuksia. Mutta kun komitean ehdotus tietää osin sellaisten periaatteiden käytäntöön ottamista kunnallishallinnossa, joita ei ole tätä ennen sovellettu, ja nämä periaatteet ovat olleet keskusteltavina saavuttamatta kuitenkaan hyväksymistä sekä, kun komitean mietinnössä ei ole tätä asian puolta kosketeltu, on Rahatoimikamari katsonut pitävänsä ottaa asian periaatteellisen puolen käsiteltäväksi.

Ensimmäinen kysymys koskee sitä, onko Kaupunginvaltuuston valitsemille kunnallisten Lautakuntain ja Hallitusten jäsenille tuleva palkkaa. Toinen kysymys taas koskee sitä periaatetta, voivatko kaupungin palkkaamat virkamiehet olla vastamainittujen Lautakuntain ja Hallitusten puheenjohtajina tahi jäseninä ja ottaa niiden töihin osaa sekä sanan että äänivaltaisina.

Mitä ensinmainittuun näistä kysymyksistä tulee, on Kaupunginvaltuusto tosin vuosi takaperin pidäntynyt antamasta yleistä lausuntoa asiasta, hyläten sitä tarkoittavan ehdotuksen. Mutta sitä vastoin on Valtuusto yksityisissä tapauksissa hyväksynyt sen periaatteen, että kaupungin Hallitusten, Lautakuntain ja Toimikuntain jäsenille maksetaan korvaus kokoukselta taikka vakinainen palkkio. Niinpä saavat, paitsi Rahatoimikamarin puheenjohtajaa ja jäseniä, Terveystaloutautakunnan, Satamarakennusvaltuuskunnan ja Kaupunginasemakaavatoimikunnan puheenjohtaja ja jäsenet korvausta osin vakinaisena palkkiona ja osin jokaiselta kokoukselta. Myöskin kaupungin kaasu- ja sähkötehtaan Hallituksen puheenjohtajalle ja jäsenille on myönnetty korvaus toimestaan, samaten kaupungin tilintarkastajille. Tietäisi ainoastaan edelleen kulkemista jo alotettuun suuntaan, jos myöskin ehdotetun Taksoituksenvalmistelukunnan valitulle puheenjohtajalle ja jäsenille määrättäisiin annettavaksi korvaus edellä esitetyn ehdotuksen mukaisesti. Täten

ei suinkaan enempää kuin ennenkään loukattaisi sitä periaatetta että toiminnan kunnan palveluksessa pitää olla palkatonta, sillä vaikkakin kaupungin asettamiin Lautakuntiin, Hallituksiin ja Toimikuntiin valitut luottamusmiehet saisivat korvausta 20 markkaa kokoukselta taikka asianomaiset puheenjohtajat vakinaisen palkkion, ei näitä kuitenkaan kävisi katsominen työhönsä palkatuiksi, kaikkein vähimmin palkatuiksi virkamiehiksi. On myöskin olemassa määrätty raja, joka korvaukseen nähden on pysyttävä, nimittäin, jos tehtävä on niin yleistä luontoa kuin esim. *kaupunginvaltuusmiehen toimi taikka Taksoitus- ja Tarkastuslautakunnan jäsenyys, toisin sanoin, valitsijakunnan välittömästi antama tehtävä, tai jos tehtävä on kaupungin viranomaisten antama ja kaupungin hallinnon monipuolisen työtaakan huojentamista tarkoittava.* Ensimmäisessä tapauksessa korvausta ei pidä tulla kysymykseen, jälkimmäisessä tapauksessa on soveliainta pitää se harkinnanvaraisena kysymyksenä, joka on ratkaistava jokaisessa eri tapauksessa tehtävän tärkeyden ja siihen liittyvän toiminnan mukaan.

Jälkimmäistä kysymystä, onko oikeutettua valita kunnan palkattuja virkamiehiä sanan ja äänivaltaisiksi puheenjohtajiksi tai jäseniksi kunnallisiin Lautakuntiin, Hallituksiin ja Toimikuntiin, täytyy pitää sangen laajakantoisena periaatteellisena kysymyksenä. Helsingin kunnallishallinnossa ei tavallisesti ole ollut näin laita, jos, paitsi erinäisiä rakennushallituksia, erottaa luvusta Terveystaloutakunnan, jossa ensimmäinen kaupunginlääkäri, poliisimestari ja kaupungininsinööri ovat itseoikeutettuja jäseniä. Sen lisäksi on kaupungininsinööri saanut tehtäväkseen toimia Puutarhalautakunnan, Kaupunginasemakaava-toimikunnan ja Satamarakennusvaltuuskunnan jäsenenä, kuitenkin saamatta korvausta kahden ensimmäisen hallituksen, mutta kyllä viimeksi mainitun valtuuskunnan kokouksista. Muutoin on kaupunginhallinnossa se periaate käytännössä, että Hallitukset, Lautakunnat ja Toimikunnat ovat kokoonpannut lyhemmäksi tai pitemmäksi ajaksi, tavallisesti yhdeksi jopa kolmeksi vuodeksi, valituista luottamusmiehistä. Toinen ja osittain päinvastainen periaate olisi, että kaiken varsinaisen työn kunnallishallinnossa vastedes suorittaisivat palkatut virkamiehet ja Kaupunginvaltuusto pidättäisi itselleen lopullisen harkintaoikeuden kaikissa tärkeänlaisissa kysymyksissä kunnallisasetuksen hengen ja tarkoituksen mukaisesti. Sellainen ehdotus onkin tehty Tukholman kaupunginvaltuustossa, missä kysymys kunnallishallinnon uudestaan järjestämisestä on pian vuosikymmenen ollut päiväjärjestyksessä. Tästä asiasta siellä annetut mietinnöt osoittavat, että on esiintynyt kaksi jyrkästi vastakkaista mielipidettä, mutta toistaiseksi näyttää, mainituista mietinnöistä päättäen, asian ratkaisu kallistuvan siihen suuntaan, että nykyinen järjestelmä palkkaamattomine lautakuntain ja hallitusten luottamusmiehineen jää voimaansa. Sen periaatteen käytäntöön ottaminen, että työ kunnallishallinnossa suoritetaan palkatuilla virkamiehillä, ei soveltune meillä eikä myöskään liene sopuisuudessa kunnallisasetuksemme sisällyksen kanssa. Tämän ei kuitenkaan tarvitsisi estää sitä, *että jotkut kunnan virkamiehet, kun niin soveliaaksi harkitaan, sekä oikeutettaisiin että velvoitettaisiin toimimaan Lautakuntain ja Hallitusten puheenjohtajina tahi jäseninä.* Tätä lausuntoa ei kuitenkaan ole selitettävä niin, että Rahatoimikamari olisi suunnitellut ja tahtois ehdottaa että Lautakunnat ja Hallitukset olisivat yksinomaan taikka edes pääasialliselta osaltaan

kaan virkamiehistä kokoonpantavat. Mutta sen seikan että, kun niin asian eduksi voi käydä päinsä, virkamies asetetaan myöskin Hallituksen taikka Lautakunnan puheenjohtajaksi taikka jäseneksi, ei Rahatoimikamari voi katsoa olevan periaatteelliselta kannalta arveluttavaa eikä myöskään sitovan kunnallishallintoa laajemmassa määrässä, kuin mitä kohtuulliseksi harkitaan, käyttämään tätä jo käytännössä olevaa keinoa.

Samalla kun Rahatoimikamari on katsonut pitävänsä huomauttaa näitä näkökohtia, on Kamari ottanut ehdotetun menosäännön ja siitä maksettavat palkkaedut harkittavakseen sekä näihin nähden tahtonut mielipiteenään lausua, että kunnan virkamiehille tavallisesti myönnetty 10 %:n palkankorotus 5 ja 10 vuoden palveluksesta myös olisi vastedes suotava Taksoituksenvalmistelukunnan puheenjohtajalle ja sihteerille. Muutoin yhtyen komitean esitykseen saa Kamari kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto päättäisi

hyväksyä Helsingin kunnallishallinnon muutuskysymystä käsittelemään asetetun komitean tekemät taksoituksenvalmistelun järjestämistä koskevat ehdotukset.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Mietintö N:o 1 taksoituksenvalmistelun järjestämisestä, Helsingin kunnallishallinnon muutoksikysymyksiä käsittelemään asetetun Komitean antama.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Vapaaaherra K. v. Alfthanin y. m. Kaupunginvaltuustolle tekemän esityksen johdosta että asetettaisiin pysyväinen rahavarainvaliokunta päätti Valtuusto kokouksessaan toukokuun 25 päivänä viime vuonna lähettää mainitun asian Rahatoimikamariin kehotuksella ottamaan asian käsittelyssä tarpeenmukaisesti huomioon ne lausunnot, joita lähete-keskustelussa oli Kaupunginvaltuustossa mainitussa kohden annettu. Erinäisistä sanotussa tilaisuudessa annetuista lausunnoista kävi nimittäin selvästi näkyviin, että Valtuustossa vallitsi se mielipide, että kysymys laajaperäisestä kaupungin kunnallishallinnon uudesti-järjestämisestä, kuitenkin vaarinottaen voimassa olevan kunnallisasetuksen määräyksiä, olisi läheisimmässä tulevaisuudessa otettava päiväjärjestykseen ja ratkaistava positiiviseen suuntaan. Siten laajentuneen kysymyksen suureen merkitykseen ja kantavuuteen nähden katsoi Rahatoimikamari tarpeelliseksi, ennenkuin ryhtyi antamaan lausuntoa taikka kävi toimiin suhteessa taikka toisessa, asettaa kysymystä kaikin puolin valaisemaan erityisen komitean, ja valittiin mainittuun komiteaan jäseniksi herrat T. J. Boisman, F. W. Heimbürger ja Kr. v. Alfthan Kaupunginvaltuuston edustajina, herrat Alexis Gripenberg, komitean puheenjohtajana, Carl Nummelin ja Lennart Cajander Rahatoimikamarin edustajina. Sen ohella on kaupungin kunnallisormestari suosiollisesti vastaanottanut kutsumuksen olla saapuvilla komitean kokouksissa ja osallisena sen neuvotteluihin.

Sittenkun komitean ottama sihteeri viime kesänä oli laatinut lyhyen promemorian asiasta, on komitea kuluneena syksynä kokoontunut useita kertoja sekä ottanut tähän kuuluvat asiat alustavasti käsiteltäväksi. Komitean kokouksia ei kuitenkaan ole voitu pitää niin säännöllisesti kuin suotava olisi ollut, ja sen työssä on tapahtunut pitempiä keskeytyksiä, erittäin sen johdosta että sihteerillä on kulunkiarvion käsittelyn aikana

ja myöhemminkin ollut sängen paljon työtä Rahatoimikamarissa. Sittenkun Kamarin kanslian työ nyttemmin on järjestetty niin, että mainittu virkailija on voitu vapauttaa erinäisistä juoksevista tehtävistä ja vähemmän tärkeiden asiain hoidosta, voitane komitean töihin jälleen ryhtyä yhtä tehokkaasti kuin kuluneena syksynä.

Kun komitea tähän kuuluvia kysymyksiä käsitellessään on havainnut, ettei sen töiden lopullista tulosta voitane esittää ennen ensintulevaa kesää, on komitea katsonut tarpeelliseksi erinäisistä kysymyksistä, joiden pikainen ratkaisu on havaittu erittäin tarpeen vaatimaksi, antaa eri mietinnöt, ja on niinmuodoin useammassa lausunnossa tekevä ehdotuksia sellaisten Hallitusten ja Lautakuntain kokoonpanon uudestijärjestämiseksi, joihin nähden se katsotaan erittäin tarpeen vaatimaksi ja joita, erillisinä ollen, ei välittömästi koske pääkysymyksen ratkaisu suuntaan taikka toiseen.

Ensi sijassa on komitean mielestä ollut ryhdyttävä erinäisiin toimiin varmemman ja täydellisemmän taksoituksen aikaansaamiseksi kuin mitä pääkaupungissa viime vuosina on ollut laita ja jonka puutteellisuus useissa kohdin ei ole kiellettävissä. Taksoitusmenettelyä kaupungeissa säännöttelevät joulukuun 8 päivänä 1873 kaupunkien kunnallishallinnosta annettun asetuksen määräykset, semmoisina kuin nämä lainpaikat ovat elokuun 15 päivänä 1883 annettun Keis. Asetuksen 53—57 §:ssä. Taksoitus- ja Tarkastuslautakuntain asettaminen ja työtapat ovat niinmuodoin laissa määrättyt, eikä komitea ole katsonut näissä kohdin voivansa ehdottaa minkäänlaisia muutoksia, niin suotavalta kuin määräysten muuttaminen erinäisiltä tähän kuuluvilta osilta onkin komiteasta näyttänyt. Vastamainittuihin seikkoihin nähden on niinkään siivutettu taksoitusmenettelyn periaatteet, kysymys ilmoitusvelvollisuuden käytäntöönottamisesta y. m. s., koska ne koskisivat voimassa olevia kunnallisasetuksen säännöksiä. Sitä vastoin on keskusteltavaksi otettu erinäisiä ehdotuksia niihin toimenpiteisiin nähden, joihin soveliaimmin voitaisiin ryhtyä jotta Taksoituslautakunnan kävisi voimassa olevan asetuksen pohjalla helpommaksi ja mahdolliseksi saavuttaa vuosi vuodelta vaikeutuneissa oloissa kuitenkin mahdollisimman suotuisia tuloksia.

Taksoituslautakunnan on tietenkin mahdoton niin lyhyenä aikana kuin sille on annettu työnsä suorittamista varten asiallisesti tutkia jokaisen verovelvollisen taksoitettavia tuloja sekä taksoituksen perusteita jokaisessa eri tapauksessa, vielä vähemmän tarkastaa että jokaisen verovelvollisen maksettavaksi todella pannaan vero kunnalle. Lautakunnan työn kiireellisyyden osottamiseksi mainittakoon esimerkiksi, että Taksoituslautakunnan kokouksissa keskimäärin ainoastaan puoli minuuttia voidaan käyttää itse kunkin verovelvollisen veromäärän arvioimiseen. Siinäkin tapauksessa että Taksoituslautakunnan vaali toimitettaisiin joulukuun alkupäivinä ja Lautakunta kohta sen jälkeen voisi perustautua sekä ryhtyä alustaviin töihin, mikä olisi erittäin suotava ja *johon seikkaan olisi erityisessä esityksessä kiinnitettävä Maistraatin huomiota*, eivät Taksoituslautakunnan vaikeudet kuitenkaan liene täten poistettut. Tämän tarkoituksen saavuttamiseksi on välttämätöntä, että Taksoituslautakunnan käytettävänä sen toiminnan alkaessa on valmiiksi järjestelty aineisto, josta käy selville kaikkien verovelvollisten täydellinen nimi, ammatti y. m. sekä ehdotus heidän maksettavakseen pantavasta veromäärästä ynnä, mikäli mah-

dollista, lyhyt ehdotettua veroäyrilukua koskeva perustelu. Jos sellainen tarkka ja täydellinen luettelo olisi valmiina joka vuoden alussa, olisi Taksoituslautakunnan työ varmaan tuntuvasti helpottuva eikä Lautakunnan pitäisi olla sanottavan vaikea, kaupungin nopeasta kehityksestä ja väenlisäyksestä huolimatta, kahteen osastoon jaettuna onnellisesti suorittaa tärkeä tehtävänsä.

Huomio on sentähden etusijassa kiinnitettävä mahdollisimman täydellisen *taksoituksen valmistelun* aikaansaamiseen. Edellisinä vuosina, vuoteen 1907 asti, hoitivat kaupunginkamreeri ja Rahatoimikonttorin vanhempi kirjanpitäjä Taksoituslautakunnan ensimmäisen ja toisen osaston sihteerinä tähän kuuluvain asiain valmistelun. Mutta työtehtävät sekä Rahatoimikonttorissa että Taksoituslautakunnassa lisääntyivät, mihin nähden Rahatoimikamari katsoi tarpeelliseksi Kaupunginvaltuustolle ehdottaa erityisen pysyvän sihteeritoimen perustamista Lautakuntaan. Rahatoimikamarin asiasta tekemä esitys sekä johtosääntöehdotus, jotka Kaupunginvaltuusto hyväksyi kokouksessaan joulukuun 11 päivänä 1906, julkaistaan tässä silloisen käsityksen ja niiden perustelmain osottamiseksi, jotka olivat muutoksen toimeenpanon pohjana.

«Pienissä kunnissa, joissa kunnallistaksoitukseen vaikuttavat olot ovat asianomaisille tunnetut, ei niiden viranomaisten, joiden toimenä verotus on, tavallisesti ole sanottavan vaikea arvioida kunnan jäsenten tuloja ja siten asianmukaisesti täyttää tehtävänsä. Mutta mikäli kunnat kasvavat, esiintyy tässä kohden vaikeuksia, joista, ellei kunta niitä poista, on seurauksena että verotus tulee puutteellinen, epätasainen ja epäoikeudenmukainen.

Että taksoitus on Helsingin kokoisessa kaupungissa, sillä tavoin kuin se on tähän asti ollut järjestettynä, yhä enemmän vaikeutunut ja huolimatta Taksoituslautakunnan hyvästä tahdosta ja kaikesta mahdollisesta tunnollisuudesta kuitenkin suonut sijaa oikeutetuille muistutuksille, sitä ei käyne kieltäminen. Tähän nähden on Rahatoimikamari, joka on ottanut asian käsiteltäväksi, asettanut valiokunnan johon kuuluvat oikeusneuvosmies A. Lindberg, protokollasihteerii A. Aminoff ja kaupunginkamreeri I. Timgren, harkitsemaan miten Taksoitus- ja Tarkastuslautakuntain töitä kävisi helpottaminen sekä mihin toimiin olisi ryhdyttävä kunnallistaksoitusta haittaavien puutteiden poistamiseksi.

Sittenkun vastamainittu valiokunta nyttemmin on Kamarille antanut lausunnon ja ehdotuksen asiassa, saa Rahatoimikamari esiintuoda seuraavat näkökohdat.

Syynä siihen epätasaisuuteen ja epätarkkuuteen, jota johonkin määrin on ollut huomattavana taksoitusviranomaisten työssä, lienee etusijassa se asianlaita, ettei valmistelutöitä, pääasiallisesti luotettavain tietojen hankkimista, jotka ovat välttämätön edellytys taksoituksen toimittamiselle ja joiden puutteessa Taksoituslautakunta ei voi tehtävänsä täyttää, ole kyllin tarkasti toimitettu, eli toisin sanoin, taksoitus ei ole ollut asianmukaisesti valmisteltu. Kun Taksoituslautakunta kuitenkin on onnistunut kutakuinkin tyydyttävästi täyttämään tehtävänsä, voi sen katsoa johtuneen ainoastaan siitä, että Lautakunta ennen hajaantumistaan on tavallisesti pyytänyt nyttemmin kuolleen kaupunginkamreerin Teodor Holmbergin, joka useat vuodet toimi Taksoitus- ja Tarkastuslautakuntain sihteerinä, erityistä korvausta vastaan suorittamaan erinäiset valmistavat työt seuraavan vuo-

den taksoitusta varten, ja johonkin määrin tätä tulosta myös edisti kaupunginkamreeri Holmbergin suuri henkilötuntemus ja asianharrastus. Kaupunginkamreeri Holmbergin kuoleman johdosta, ja koska tuskin näytti mahdolliselta jättää puheena olevain valmistelutöiden suorittamista yhä edelleen sen yksityissopimuksen varaan, minkä Taksoituslautakunta, joka on tehtävänsä täyttänyt ja jonka toimivalta samalla on lakannut, tekee jonkun yksityishenkilön kanssa, näyttävät olot vaativan asettamaan kunnan palvelukseen erityisen virkailijan, jonka toimenä on taksoituksen valmistelu, mikä työ olisi soveliain järjestää seuraavasti:

Koska taksoituksessa on henkilöluettelo (edellisen vuoden) pantava perustukseksi ja noudatettava, ei taksoituksen järjestetty ja asianmukainen valmistelu käy päinsä, ellei tämän työn suorittajalla ole henkilöluetteloa täydellisesti täytettävänä. Mutta kun Rahatoimikonttori, joka kruununverojen maksunpanoa varten Kaupunginvaltuuston huhtikuun 31 päivänä 1903 tekemän päätöksen mukaisesti saa syyskuun 1 päivänä henkilökirjoittajalta 1, 2 ja 3 kaupunginosan, lokakuun 1 päivänä 4, 5, 6, 7, 8 ja 9 kaupunginosan sekä marraskuun 1 päivänä jälellä olevan henkilöluettelon eikä sentähden ehdi suorittaa mainittua maksunpanoa ja sitä seuraavaa verolippujen kirjoitusta ennenkuin vuoden päättyessä, joutuu henkilöluettelo niin myöhään taksoitustarkoituksiin käytettäväksi, ettei taksoitusta ehditä valmistella. Tämän epäkohdan poistamiseksi pitäisi uuden virkailijan, jonka työ Taksoitus- ja Tarkastuslautakuntain sihteerinä päättyy samaan aikaan kuin henkikirjoitus alkaa, mikäli hengillepanotietoja saapuu henkikirjoittajalle, tältä ottaa nämä tiedokseen sekä poimia taksoitusta varten tarpeelliset tiedot ja järjestää ne erityiseen luetteloon, jonka hän epäilemättä voi saada valmiiksi syyskuun alkuun. Kun kruununverojen maksuluettelo, toisin sanoin henkilöluettelo käsittää 38,700 maksuerää ja vastaavia eriä taksoitusluettelossa on ainoastaan 15,600, lienee mainittu aika puheena olevan luettelon valmiiksi kirjoittamiseen pikemmin liian pitkä kuin liian lyhyt. Luetteloon merkitsee ehdotettu sihteerä tai hänen apulaisensa paikalla edellisen vuoden taksoitusluettelon nimiluettelon, minkä ohella hänellä, kun hänen vapaasti käytettävänä on ote henkilöluettelosta, on tilaisuutta asianomaiseen paikkaan luettelossa kohta merkitä kaikki tiedot, mitkä hänen on onnistunut toisaalta hankkia täydennykseksi. Sen seikan tarkastamiseksi ettei ketään ole jäänyt pois edellä mainitusta erikoisluettelosta, voi käyttää toiselta puolen sitä luetteloa, joka tehdään kaikista niistä nimiluettelossa olevista henkilöistä, joita ei ole tavattu otteessa, sekä toiselta puolen sitä keinoa että Taksoituslautakunnan tammikuussa pidettäviin kokouksiin ottaa tähän vuoden aikaan kokonaan käytettävissä olevan alkuperäisen henkilöluettelon. Siten valmistettua erikoisluetteloa — eikä niinkuin ennen henkilöluetteloa — käytettäisiin sitten Taksoituslautakunnan työssä, joten saavutettaisiin sekä selvyttä että tarkkuutta ja tuon palkattoman viranomaisen työ, joka on vuosi vuodelta lisääntynyt, tuntuvasti helpottuisi ja joutuisi.

Tässä ei myöskään ole jätettävä huomioon ottamatta että perustamalla edellä mainittu virka kävisi mahdolliseksi, kun kunnan selvitystä taksoitusasioista tehtyjen valitusten johdosta vaaditaan, täydellisemmin kuin tähän asti on monessa tapauksessa ollut laita esiintuoda niitä syitä ja seikkoja, jotka ovat saattaneet mainitut Lautakunnat ryhty-

mään valituksenalaiseen toimenpiteeseen. Meno mikä tämän viran perustamisen johdosta olisi, niinkuin seuraavasta näkyy, rasittava kaupungin menosääntöä, on liian vähäpätöinen voidakseen Rahatoimikamarin mielestä mitenkään vaikuttaa Kaupunginvaltuuston päätökseen asiassa.

Ne tehtävät, mitkä Rahatoimikamarin mielestä kuuluisivat puheena olevalle virkailijalle, olisivat tarkemmin määriteltyinä seuraavat:

Mainitun virkailijan tulisi henkilöuttelon ja edellisen vuoden taksoitusluettelon johdolla hankkia Taksoituslautakunnalle tarpeelliset tiedot kunnan verovelvollisista jäsenistä sekä laatia erikoisluettelo näistä;

sopivalla tavalla esimerkiksi Maistraatin notarinluettelosta, perunkirjoitus- ja perinnönjakokirjoista, lainhuudatus- ja kiinnityspöytäkirjoista, kaupparekisteristä, sanomalehdistä, suoranaisilla kyselyillä y. m. taksoituksen edellisenä vuonna hankkia mahdollisimman tarkat tiedot kunnan jäsenten tuloista sekä taksoitukseen vaikuttavista seikoista;

Taksoituslautakunnan määräyksen mukaan muutoinkin olla Lautakunnalle avullisena sen töissä;

toimia Tarkastuslautakunnan sihteerinä ja silloin suorittaa sellaiset valmistavat työt, mitkä voivat olla omansa helpottamaan Lautakunnan toimintaa; sekä

ilmaantuissa tapauksissa antaa lausuntoja taksoitusvalituksista.

Rahatoimikamarissa on ollut eriäviä mielipiteitä siitä, voitaisiinko, kun taksoituksessa tarvittavien tietojen kerääminen asian luonnon mukaan olisi etusijassa tapahtuva vasta vuoden jälkipuoliskolla sekä Tarkastuslautakunta tavallisesti on lopettanut työnsä maaliskuussa, edellä mainittua virkailijaa sinä aikana, jolloin hän niinmuodoin ei ole pääasiallisessa työssään, käyttää muihin samantapaisiin tehtäviin, joiden suorittaminen niinikään jossain määrin olisi omansa lisäämään hänen henkilötuntemustaan, niinkuin esimerkiksi avustamaan henkikirjoituksessa, valvomaan kunnallisten ääniluetteloiden laatimista sekä hankkimaan sellaisia tietoja, jotka ovat tarpeellisia valtiopäivämiesvaaleissa käytettävien luetteloiden tarkastamisessa ja vahvistamisessa. Vastoin tätä saa Kamari käsityksenään lausua, ettei puheena olevaa virkailijaa, jonka valmistavain töitten pitäisi alkaa jo keväällä, olisi rasitettava avustamisella henkikirjoituksessa. Tätä koskeva määräys tulisi joka tapauksessa laadituksi niin häilyvään muotoon, että epätietoisuutta helposti syntyisi siitä, kuinka laajassa määrässä tämä velvollisuus olisi hänelle kuuluva. Sen lisäksi on huomattava, että henkikirjoittaja on valtion virkamies, vaikkakin hänet

asetetaan Maistraatin ehdotuksesta ja hän erityistä korvausta vastaan suorittaa töitä myöskin kaupungin tarpeiksi.

Mitä uuden viran perustamisesta aiheutuviin kustannuksiin tulee, katsoo Rahatoimikamari viranhaltijalle kuuluvain tehtävain laadun epäamättömästi edellyttävän, että virkaa ei saa pitää sivutoimena, vaan että viranhaltijan pitää siihen käyttää pääasiallinen työnsä. Rahatoimikamari on sentähden myös sitä mieltä, että vuosipalkkaa ei ole määrättävä 5,000 markkaa vähemmäksi, jota paitsi, siihen nähden että henkilön vaihtuminen on toimelle haitaksi, viranhaltijalle on vakuutettava 500 markan palkankorotus 5 ja 10 vuoden palveluksesta. Apulaisten palkaamiseen ja tarverahoiksi lienee myönnettävä arviolta 4,000 markan määräraha.

Näihin menoeriin nähden mainittakoon, että kaupungilla on viime vuosina ollut taksoitustöistä kustannuksia 7,200 markkaa, joten meno lisääntyisi ainoastaan 1,800 markalla vuodessa. Kun nyt on olemassa ehdotus, jonka tarkoituksena on saattaa kunnallistaksoitus, joka tuottaa Helsingin kunnalle tuloja 2 1/2 miljoonaa markkaa vuodessa, järkipäisemmälle ja ajanmukaisemmalle kannalle, mikäli tämä käy päinsä, kun kysymyksessä on neljäntäkymmentä vuotta vanhan asetuksen soveltaminen, ei Rahatoimikamari voi epäillä ehdottaessaan sitä vähäistä lisäkustannusta, minkä puheena oleva muutos vaatii. Mitä tulee edellä ehdotettuun 4,000 markan suuruiseen tarverahain määrärahaan, mikä johtuu apulaisten ja puhtaaksikirjoittajain tarpeellisuudesta, on Rahatoimikamari, siihen nähden että on vaikea ennakolta pienimpiä yksityiskohtia myöten määrätä, mitkä tehtävät pitää kuulua viranhaltijalle ja mitä taas saa teettää apulaisilla, ollut sitä mieltä, ettei määrärahaa pitäisi saada käyttää ainoastaan niinkuin tavallista ennakkomäärärahaa tilitysvelvollisuudella, vaan että Kamari myös harkitsisi ja hyväksyisi siitä suoritettavien maksunosotusten tarpeellisuuden.

Kamarissa on valinnut jonkun verran epätietoisuutta siihen nähden, minkä viranomaisten alainen tuo uusi virkamies olisi oleva. Kamari on kuitenkin katsonut pitävänsä ehdottaa, että hänet asetettaisiin Rahatoimikamariin, joka myös valitsisi hänet. Kun kuitenkin vastaukset erinäisiin tiedusteluihin samoinkuin myös taksoitusvalituksia y. m. koskevia selvityksiä useinkin samoinkuin tähän asti on annettava ja etsittävä henkikirjoitustiedoista alkaen, kävisi tämän virkamiehen ja henkikirjoittajan välinen neuvottelu mainitussa suhteessa välttämättömän tarpeelliseksi. Tämän johdosta on Rahatoimikamarista näytännyt siltä, että henkikirjoittaja ja tuo uusi virkailija olisivat sijoitettavat samaan virkahuoneistoon, mikä olisi puheena olevalle työlle eduksi, varsinkin kun yleisökin siten voisi saada tiedusteluihinsa, tarpeellisiin valitusosotuksiinsa y. m. samasta paikasta ja tarpeettomatta ajanhukatta vastauksen ja oikean selvityksen.

Edellä lausutun nojalla saa Rahatoimikamari Kaupunginvaltuustolle kunnioittaen ehdottaa:

että kunnallisen taksoituksen valmistelua ja muiden edellä mainittujen tehtävain toimittamista varten 1907 vuoden alusta Rahatoimikamariin asetettaisiin erityinen henkilö 5,000 markan vuosipalkkiolla

sekä oikeudella 500 markan palkankorotukseen 5 ja 10 vuoden palveluksesta;

että korkeintaan 4,000 markan suuruinen määrä vuosittain osoitettaisiin Rahatoimikamarin harkinnan jälkeen jokaisessa eri tapauksessa viranhaltijan käytettäväksi tarverahoihin ja tarpeellisten apulaisten palkkaamiseen; sekä

että puheena olevan virkamiehen valitsee Rahatoimikamari molemminpuolisella 6 kuukauden irtisanomisajalla».

Toimeenpannun muutoksen tarkoituksena oli niinmuodoin tehokkaan taksoituksen valmistelun saavuttaminen, jommoinen siis on jo viime vuosina ollut olemassa. On kuitenkin käynyt yhä selvemmäksi, että kaupungin olot ovat siinä määrin laajentuneet, että taksoituksenvalmistelua nykyisessäkin muodossaan täytyy katsoa puutteelliseksi. Tarkastuslautakunnalle tehdyt valitukset veroäyrien panosta ovat vuosi vuodelta tuntuvasti lisääntyneet ja menevät jo yli 2,000:n. Toiselta puolen tämä seikka osottaa epävarmuutta vallitsevan taksoitusmäärän panemisessa ja taksoitettavien tulojen arvioimisessa, ja toiselta puolen on Taksoituslautakunta, kun sen käytettävänä ei ole ollut niitä etuja, joita ilmoitusvelvollisuutta koskevat määräykset tässä tapauksessa tuottaisivat, katsonut täytyvänsä erityisissä tapauksessa vuosi vuodelta korottaa taksoitusta niin korkealle, että valituksia on tehty ja siten kutakuinkin varma selvitys tulomääristä saatu. — Kuvernöörille tehtyjen taksoitusvalitusten luku niinkään on huomattavasti lisääntynyt, ja tavallisesti on Kuvernööri ne hyväksynyt. Useimmassa tapauksissa on osottautunut tuloksettomaksi valittaa Kuvernöörin päätöksestä Senaattiin, ollen sellaisista toimenpiteistä ainoastaan ollut kuluja kaupungille. Epävarmuutta taksoituksen perusteihin nähden on viime aikoina niinkään syntynyt uusien periaatteiden johdosta, joita Senaatti on taksoitukseen soveltanut ja joiden nojalla henkilöt, jotka oleskelevat kaupungissa ja joilla täällä on toimensa ja tulolähteensä ja joiden lapset käyvät kaupungin kouluissa ja jotka käyttävät hyväkseen kaikkia kaupungin tarjoomia etuja, kuitenkin ovat vapautetut velvollisuudesta suorittaa kaupungille veroa, koska ovat vuokranneet asuinhuoneistonsa kaupungin maalueen ulkopuolelta. Tämän erikoiskysymyksen ja sen yhteydessä olevain seikkain selvittämisen on Kaupunginvaltuusto antanut toimeksi erityiselle valiokunnalle, minkätähden Komitea ei ole katsonut tarpeelliseksi tämän yhteydessä likemmältä kajota siihen.

Vuotuinen taksoitettujen varojen ja muiden tulojen vähennys ja palauttaminen, joka pääasiallisimmalta osalta käsittää kunnan varain poiskirjoituksia, on vuosina 1900—1909 noussut umpiluvuin seuraaviin määriin:

vuonna 1900	Smk	31,500	%	taksoitussummasta	1,8
» 1901	»	41,000	»	»	2,3
» 1902	»	38,000	»	»	2,0

vuonna 1903	Smk 65,000	%	taksoitussummasta	3,5
» 1904	» 44,500	»	»	2,4
» 1905	» 47,500	»	»	2,4
» 1906	» 95,500	»	»	4,2
» 1907	» 73,000	»	»	2,9
» 1908	» 128,500	»	„	4,4
» 1909	» 144,000	»	»	4,2

Tässä on kuitenkin huomattava, että vähennyksen määrä ja prosenttiluku eri vuosina vaihtelevat sen mukaan kuinka suuria edellisten vuosien rästimääriä poistetaan luetteloista. Niinpä on vuosina 1908 ja 1909 edellisten vuosien vähennyslyetteloista poistettu melkoisia määriä, vuonna 1909 kokonaista 41,000 markkaa, joten sanotun vuoden tulokset esiintyvät verraten epäedullisessa valossa. Mutta jos lasketaan useamman vuoden keskimäärä, niin saadaan 3,1 % taksoitussummasta, joka vähennysprosentti ei niinmuodoin ole suurempi kuin vastaava luku esim. Tukholmassa, mikä seikka on katsottu olevan tähän merkittävä. Tämän yhteydessä on kenties huomautettava, ettei vähennyksen ja palautuksen määrä suinkaan yksinomaan riipu taksoitusmenettelystä, vaan myös siitä huolekkuudesta ja tarmosta, millä ulosottotointa käytetään.

Veronvalmistelun suurempi taikka vähempi täydellisyys riippuu melkoisessa määrässä siitä, kuinka huolellisesti henkikirjoitus toimitetaan. On nimittäin huomioon otettava, että henkilöluetteloiden pitää olla sekä taksoituksen että taksoituksenvalmistelun pohjana. Tähän nähden on kiistämätöntä että, jollei henkikirjoitusta toimiteta kyllin huolellisesti, niin että esim. henkilöitä, jotka olisi hengille kirjoitettava, ei jätetä luetteloista pois, taikka että luetteloihin pannaan henkilöitä, joita ei oikeastaan olisi ollut niihin otettava, käy taksoitustoimituksessa miltei mahdottomaksi oikoa tuollaisia erehdyksiä, joita sentähden myös esiintyy taksoitusluetteloissa. Mitä Helsingin kaupunkiin tulee, on tunnustettu tosiasia, ettei henkikirjoitus anna toivottavaa tulosta. Kirkonkirjoihin ja henkikirjoihin merkityn väkiluvun erotus on jo noin 35,000 henkeä, ja vaikkakin kirkonkirjoihin merkitty väkiluku todistettavasti on liian suuri, on kuitenkin kiistämätöntä, että kirkonkirjojen osottama tulos on todellista asianlaitaa paljon likempänä kuin henkikirjoituksen osottama. Henkikirjoittajan ja kirkollisten viranomaisten yhteistoimintaa, jommoista henkikirjoituksesta annettu asetus edellyttää, näyttää kuitenkin Helsingin oloja silmällä pitäen olevan mahdoton aikaansaada. Siviilirekisterin käytäntöön ottaminen olisi epäilemättä paljonkin vähentävä henkikirjoitukseen nähden nykyään vallitsevia epäkohtia, mutta tämän asian toteuttaminen näyttää valitettavasti joutuneen taka-alalle eikä sitä nykyään voitane ottaa lukuun puheena olevain olojen uudestaan järjestämistä suunniteltaessa. Mitä taas tulee siihen tiedonantotoimistoon, joka on perustettu tšekäläiseen poliisilaitokseen ja josta henkikirjoitusta toimitettaessa epäilemättä pitäisi voida olla arvaamatonta hyötyä, niin ovat sekä henkikirjoittajalta että toiselta kaupunginvoudilta ja Taksoituslautakunnan sihteeriltä saadut tiedot yksimielisesti vahvistaneet sitä käsitystä, johon komitea toisaaltakin saamiensa tietojen nojalla on tullut, nimittäin ettei tämä toimisto ainakaan toistaiseksi ole niin järjestetty, että tarpeellisia

tietoja asianomaisten henkilöjen ammatista, asunnosta y. m. semmoisesta voitaisiin paikalla saada. Yksimielisesti vakuutetaan, että halutut tiedot saadaan myöhään taikka ovat niin vanhettuneita, että henkikirjoittajalla, ulosottolaitoksella ja Taksoituslautakunnalla tavallisesti ei ole niistä hyötyä. Kiistämätöntä on tosin että, jos mainittu toimisto toimisi moitteettomasti, siitä olisi melkoista hyötyä kaupungille, eritoten vastamainituissa suhteissa, mutta katsoen sekä siihen että kaupungin täytyisi tämän tarkoituksen saavuttamiseksi vuosittain osottaa melkoisia määrärahoja, kuin siihenkin että Helsingin poliisilaitos ei ole Kaupunginvaltuuston silmälläpidon alainen kunnallinen laitos, ei kaupunginviranomaisilla liene syytä pitäytyä tämän toimiston suurempaan taikka vähempään kykyyn taikka auliuteen olla kaupunginviranomaisille apuna mainituissa suhteissa. Eriyisen kunnallisen tiedonantotoimiston perustaminen Taksoituslautakunnan kansliaan taikka ulosottolaitokseen taas vaatisi niin suuria vuotuisia kustannuksia ja tuottaisi muutoinkin niin suuria vaikeuksia, että sellaisesta ajatuksesta on täytynyt kohta luopua.

On siis selvä, että niillä vähäisillä varoilla ja sillä heikolla avulla, mikä henkikirjoittajalla on odotettavana järjestysvallan taholta, henkikirjoitus ei voi antaa tyydyttäviä, vielä vähemmin täysin hyviä tuloksia. Henkikirjoittaja lieneekin erinäisiä kertoja viranomaisille huomauttanut tähän kuuluvia hankaluuksia ja tästä johtuvien toimenpiteiden tarpeellisuutta. Tähän katsoen onkin Senaatti vuosi takaperin asettanut komitean harkitsemaan mitä asiassa voitaisiin tehdä. Tämä komitea lienee viime syksynä kerran kokoontunut, mutta ei ole sittemmin jatkanut työtään. Kun henkikirjoituksen nudestaan järjestämistä koskeva kysymys on sangen tärkeä kunnallistaksoituksen menestykselliselle toimittamiselle ja niin muodoin erittäin tärkeä kaupunginhallinnolle eikä asian viivyttäminen voi olla kaupungin edun mukaista, on komitea katsonut niin painavia syitä olevan olemassa, että Kaupunginvaltuustolle olisi tehtävä sitä tarkoittava ehdotus että *Valtuusto läänin Kuvernööriltä anoisi mahdollisimman pian ryhdyttäväksi tarpeellisiin sen suuntaisiin toimenpiteisiin, että kaupungin henkikirjoitus tulisi järjestetyksi sillä tavoin, että se paremmin kuin nykyään vastaisi ajan oikeutettuja vaatimuksia.* Mihin suuntaan ja miten vastamainittu uudestaan järjestäminen olisi toimeenpantava, siitä ei liene kaupunginviranomaisten asia antaa lausuntoa ainakaan asian nykyisessä vaiheessa. Kuitenkin voitaisiin jo nyt toivomuksena mainita, että henkikirjoitus olisi määrättävä toimitettavaksi aikaisemmin vuoden alkupuolella kuin voimassa oleva asetus nykyään sallii, esimerkiksi tammikuun 15 päivästä alkaen, joten kaikkien kaupunginosain henkilöluettelot voitaisiin saada valmiiksi ainakin kuukautta aikaisemmin kuin tähän asti on ollut laita eli niinmuodoin hyvissä ajoin syksyllä. Tämä olisi tuntuvasti helpottava työtä taksoituksenvalmistelussa, joka pääasiallisesti on toimitettava vuoden jälkipuoliskolla ja sitä voimaperäisemmin mitä enemmän vuosi lähenee loppuaan.

Voimassa olevan johtosääntönsä mukaisesti on Taksoituslautakunnan sihteeri tähän asti vuoden varrella valmistellut taksoitusta ja siten tuntuvasti helpottanut mainitun Lautakunnan työtä. Niinpä valmistetaan erityiset luettelot, joihin merkitään verovelvollisille viimeksi pantu veroäyri-luku sekä tiedot sivuperinnöstä. Arvioitujen tulomäärien muutoksiin nähden saatavissa olevia tietolähteitä on käytetty. Paitsi tätä taksoituksen-

valmistelua on mainitun virkailijan velvollisuutena toimia Taksoitus- ja Tarkastuslautakuntain sihteerinä sekä Rahatoimikamarille antaa lausuntoja valituksista, joita Kuvernöörille mahdollisesti on tehty kunnallistaksoituksesta. Tämä työmäärä menee nyttemmin yli yhden henkilön voimain, vaikkakin hänen käytettäväkseen asetetaan tarpeellinen määrä apulaisia. Helsingin kokoisessa kaupungissa, missä väkiluku vuosittain lisääntyy 5—6,000 henkilöllä, missä taksoitusmenettely on vanhettuneen asetuksen ahtaitten säännösten varassa, missä henkikirjoitus antaa puutteellisia tuloksia ja missä poliisilaitoksen tiedonantotoimistosta harvoin saadaan haluttuja tietoja, täytyy suunnatonta työtä panna taksoituksenvalmisteluun, jos mieli saada suotuisia tuloksia. Tätä valaisevaksi esmerkiksi on laadittu alempana oleva taulukko, joka osottaa kaupungin verovelvollisilta jäseniltä taksoitetun määrän lisääntyneen paljon, jopa moninkertaiseksi viime vuosikymmeninä sekä tähän verraten myös pantujen veroäyrien samoin kuin verotettujenkin luvun kasvaneen:

Vuonna.	Taksoitettu määrä.	Pantu veroäyrieluku.	Verotettuja.
1885	689,651: 10	62,745	7,887
1890	791,475: 38	79,306	8,037
1895	1,172,367: 18	83,787	7,696
1900	1,771,284: 15	137,244	11,445
1905	2,238,834: 90	171,461	14,789
1906	2,442,819: 55	184,388	15,928
1907	2,889,202: 40	208,642	20,339
1908	3,480,073: 10	217,524	20,360
1909	3,916,149: 80	238,808	24,160

Taksoitus on nyttemmin kaupungin tärkein tulolähde. Sen vilkkaan toiminnan johdosta, jota kaupunginviranomaiset viime vuosina ovat osottaneet ja jonka tuloksena on ollut suurien kunnallisten yritysten toteuttaminen, on veroäyri nopeasti kohonnut. Lisääntynyt taksoitus kohtaa epäoikeudenmukaisesti ja kovasti etusijassa ja miltei yksinomaan sitä väestön osaa, jolla on vakinaiset vuositulot, jota vastoin väestön muu osa ja varsinkin viime vuosina tänne muuttanut väestö pääsee vapaaksi välittömästä kunnallisverotuksesta. Tältäkin kannalta katsoen on kaupunginviranomaisten epäämätön velvollisuus niin menetellä, että saadaan aikaan tehokas kaikkia yhteiskuntakerroksia koskeva taksoituksenvalmistelu. Vaikkakin Taksoituslautakunnan vuosirahansääntö tämän johdosta tuntuvasti kohoaisi, ehkenpä kaksinkertaiseksi, täytyy tätä seikkaa kuitenkin pitää vähäpätöisenä niihin tuntuvasti lisääntyneisiin tuloihin verraten, joita helposti saataisiin toimeenpanemalla tehokos taksoituksenvalmistelu.

Tämän tarkoituksen saavuttamiseksi olisi komitean mielestä erityinen hallitus, lautakunta, valmistelukunta tahi toimikunta asetettava. Tähän toimikuntaan kuuluisi puheenjohtaja sekä kaksi Kaupunginvaltuuston valitsemaa jäsentä. Näistä olisi puheenjohtaja palkattu virkamies ja asetettu määräämättömäksi ajaksi, mutta, samoin kuin muut

kaupungin virkamiehet, kuuden kuukauden irtisanomisajalla, jota vastoin taas jäsenet olisi, samoin kuin erinäisten muiden lautakuntain jäsenet, soveliaain valita kolmeksi vuodeksi luettuna huhtikuun 1 päivästä, jota ajankohtaa täytyy pitää soveliaana siihen nähden, että edellisen vuoden taksoitustehtävät silloin lopetetaan sekä kuluvan vuoden taksoituksen valmistelu alkaa. Siihen nähden että Taksoitus- ja Tarkastuslautakunnat ovat Maistraatin alaiset, on komitean mielestä soveliainta, että Maistraatti valitsee puheenjohtajan. Puheena olevien tointen hakukelpoisuusehtoihin nähden on komitea ollut sitä mieltä, ettei olisi kelpoisuusehtoja sulhteessa taikka toisessa panemalla vähennettävä mahdollisuutta soveliaitten henkilöjen saamiseen näihin virkoihin. — Mainittu valmistelukunta kokoontuisi puheenjohtajan kutsumuksesta niin usein kuin syytä siihen on sekä valmistelisi taksoituksen yksityiskohdittain ja asianhaarain vaatimusten mukaan. Kaikkia saatavissa olevia lähteitä olisi siinä tarkoituksessa käytettävä, kaupungin viranomaiset velvoitettava antamaan valmistelukunnan käytettäväksi hallussaan mahdollisesti olevia aineksia sekä valmistettava erityiset luettelot, yksi kaupungin kiinteistöistä, yksi toiminnimistä, osakeyhtiöistä, kauppayhtiöistä y. m. s., yksi virkamiehistä ja muista palkansaajista sekä yksi työväestä. Puheenjohtajan ja sihteerin yhtärinnan henkikirjoitustoitituksen kanssa kokooma aineisto olisi valmistelukunnan tarkastettava ja vertailtava entisiin tietoihin sekä epäilyttävissä tapauksissa tarkemmat tiedot hankittava. Erittäinkin olisi suotava, että henkilöluetteloissa olevat ammattitiedot tavalla taikka toisella perin pohjin tarkastettaisiin, koska on huomattu, että erinäisille henkilöille on pantu liian suuri tai liian pieni veroäyri luku sen johdosta että henkilöluettelossa on erehdyttävä tieto asianomaisen ammatista. Jos tarve näyttäisi sitä vaativan, tulisi Taksoituksenvalmistelukunnan jakaa kaupunki eri alueihin ja aluetarkastajain välityksellä hankkia tarpeelliset tiedot. Komitea mielellään myöntää, että sellainen alueittain toimitettava tarkastus kävisi vaikeaksi ja ehken kalliiksi. Toivottava niinkään olisi, että saavutettaisiin tarpeellinen yhteistoiminta henkikirjoittajan ja ulosottoitoimen kanssa. — Komitean tarkoituksena ei ole ollut edellä esitetyllä yksityiskohdilla viitoittaa Taksoituksenvalmistelukunnan toiminnan rajoja. Päin vastoin on komitea tahtonut jättää valmistelukunnalle täyden vallan järjestää työnsä saavutetun kokemuksen ja asianhaarain vaatimusten mukaisesti. Tähän nähden komitean lausunnot ovatkin ylimalkaiset, ja niinkään tämän johdosta ei johtosäännön ehdotustakaan ole tehty. Komitean mielestä on likinnä Taksoituksenvalmistelukunnan oma asia määrätä työtapansa ja työn laajuus Valtuuston hyväksyttäväksi vastedes jätettävässä johtosääntöehdotuksessa.

Kohta sen jälkeen kun Taksoituslautakunta on valittu joulukuun alussa, pitäisi sen kokoontua ja Taksoituksenvalmistelukunnan kera muutamissa kokouksissa tarkastaa vuoden varrella valmistetut luettelot. Niinkään pitäisi valmistelukunnan jäsenten olla saapuvilla Taksoituslautakunnan kokouksissa, vaikkakaan heitä ei, niinkuin suotava olisi, ole valittu Lautakunnan jäseniksi, voidakseen siten likemmältä perustella taksoituksenvalmistelua. Taksoituslautakuntaan nähden lienee tämän yhteydessä lausuttava toivomus että, koska on osottautunut, että taksoitusluetteloja valmiiksi kirjoitettaessa ja Lautakunnan lopetettua työnsä, on ilmaantunut erinäisiä virheitä ja puutteita, joita ei sihteeri kuitenkaan

ole voinut omalla vastuullaan korjata, pitäisi Lautakunnan, sittenkun luettelot on valmiiksi kirjoitettu, kokoontua yhteen taikka useampaan kokoukseen, joissa huomatu virheet korjattaisiin sekä Lautakunnan puheenjohtaja ja sihteeri lopullisesti allekirjoittaisivat luettelon.

Melkoisen tärkeätä olisi niinkään, että Taksoituksenvalmistelukunnalla olisi tilaisuutta antaa perusteelliset lausunnot Kuvernöörille taikka Senaattiin annetuista kunnallistaksoitusta koskevista valituskirjelmistä sekä siten epäilemättä hyvinkin monessa tapauksessa perusteellisella selvityksellä saada aikaan että päätös annetaan kaupungin eduksi. On tietenkin mahdotonta Rahatoimikamarin, jonka on voimassa olevain määräysten mukaan Kuvernöörille annettava kirjallinen lausunto tehtyjen taksoitusvalitusten johdosta, sen lisäksi mitä Taksoituslautakunnan sihteeri on asiassa esittänyt esiintuoda perustelmia ja näkökohtia, kun Rahatoimikamari ei ota osaa taksoitusmenettelyyn. Sen lisäksi lienee huomautettava, että Taksoituksenvalmistelukunnan puheenjohtaja olisi velvollinen kutsuttaessa saapumaan Rahatoimikamariin antamaan tarpeellisia tietoja taksoitusta koskevia asioita käsiteltäessä. — Niinkään lienee useinmainittu valmistelukuntasoveliain antamaan lausuntoa Rahatoimikonttorin valmistamasta maksamatta olevain kunnallisverojen vähennyslueettelosta. Mitä taas tulee kysymykseen toimenpiteihin ryhtymisestä maksamattomain kunnallisverojen tehokkaan perimisen aikaansaamiseksi, aikoo komitea kohdakkoin tästä antaa eri mietinnön.

Komitean ehdotuksen mukaan olisi niinmuodoin pääasiallinen työtaakka ja vastuu taksoituksenvalmistelun onnellisesta suorittamisesta oleva Taksoituksenvalmistelukunnan puheenjohtajan hartioilla. Hänen velvollisuutenaan olisi toimia sekä Taksoituslautakunnan ensimmäisen osaston että Tarkastuslautakunnan sihteerinä. Mutta hänen pääasiallisin tehtävänsä olisi kuitenkin järjestellen valvoa ja johtaa töitä tehokkaan taksoituksenvalmistelun saavuttamiseksi sekä sitä varten valmistaa tarpeellinen yksityiskohtainen suunnitelma, jonka valmistelukunta hyväksyisi. Hänen avukseen tässä tärkeässä työssä olisi asetettava sihteeri, jonka Taksoituksenvalmistelukunta saisi valita määräämättömäksi ajaksi ja kuuden kuukauden molemminpuolisella irtisanomisajalla. Tämä virkailija olisi velvollinen Taksoituksenvalmistelukunnassa olemaan puheenjohtajan apuna, toimimaan sekä valmistelukunnan että Taksoituslautakunnan toisen osaston sihteerinä ja tarvittaessa olemaan saapuvilla Tarkastuslautakunnan kokouksissa. Puheenjohtajan ja sihteerin välinen tehtävien jako sekä johtosäännön laatiminen näille virkamiehille on komitean mielestä Taksoituksenvalmistelukunnan tehtävä vastedes saavutetun kokemuksen pohjalla.

Katsoen sekä Taksoituksenvalmistelukunnan puheenjohtajalle tulevaan työtaakkaan ja suureen edesvastuuseen että myös niihin ominaisuuksiin, joita niinmuodoin hänellä täytyy olla, on komitea arvellut pitävänsä ehdottaa hänen palkkansa määrättäväksi 9,000 markaksi. Sihteerin palkka taas on katsottu voitavan pysyttää nykyisellään eli 5,000 markan määräisenä. Palkankorotusta 5 ja 10 vuoden palveluksesta ei toistaiseksi säädettäisi, koska tässäkin kohdin ensin olisi saavutettava kokemusta, ennenkuin Valtuuston tulisi hyväksyä tällainen määräys. Valmistelukunnan jäsenille olisi maksettava kahdenkymmenen markan palkkio kokoukselta.

Puheena olevan toimikunnan vuosirahansääntö olisi niinmuodoin oleva seuraava:

Puheenjohtaja, palkkaa	9,000	markkaa
2 jäsentä, arviolta, yhteensä	1,200	»
1 sihteeri, palkkaa	5,000	»
Tarverahat, apulaiset, siivoaminen, vahtimestari arviolta	15,800	»
	<hr/>	
	Yhteensä	31,000 markkaa

Tähän määrään siis nousisivat ne kustannukset, joita kaupungille koituisi mahdollisimman tehokkaan taksoituksenvalmistelun ja oikeudenmukaisen taksoituksen aikaansaamisesta, ja olisivat lisäkustannukset verrattuina voimassa olevan vuosirahansääntöön merkittyihin Taksoituslautakunnan kustannuksiin ainoastaan 16,000 markkaa. Siltä varalta että Taksoituksenvalmistelukunta voitaisiin paikalla asettaa, olisi kuluvaksi vuodeksi tarpeen 10,000 markan lisämääräraha.

Niinkuin edellä huomautetaan, ei tässä mainittuja kustannuksia käy niihin huomattaviin määriin katsoen, joihin kaupungin taksoitus nyttemmin on noussut, pitäminen suurina eivätkä ne sentähden myöskään saa sanottavasti vaikuttaa asian ratkaisuun.

Siihen katsoen mitä edellä on lausuttu, saa komitea esittää, että Rahatoimikamari tekisi Kaupunginvaltuustolle sitä tarkoittavan esityksen, että päätettäisiin:

että Taksoituksenvalmistelukunta, johon kuuluisi Maistraatin asettama puheenjohtaja sekä kaksi Kaupunginvaltuuston valitsemaa jäsentä, kohta asetetaan, viimeksi mainitut kolmeksi vuodeksi;

että Taksoituksenvalmistelukuntaa kehoitetaan valmistamaan ja Valtuustolle antamaan johtosääntönsä ehdotus;

että hyväksytään edellä oleva Taksoituksenvalmistelukunnan vuosirahansääntö olemaan voimassa toistaiseksi ja kunnes siitä toisin päätetään;

että kuluvaksi vuodeksi Valtuuston käyttövaroista osotetaan 10,000 markkaa Taksoituksenvalmistelukunnan menoihin; sekä

että läänin Kuvernööriä pyydetään joutuisimmin ryhtymään sen suuntaisiin toimiin, että henkilökirjoitus tulisi järjestetyksi oikeutettuja vaatimuksia vastaavalla tavalla.

Taudintapauksen johdosta ei päätullitirehtööri T. J. Boisman ole ottanut osaa asian käsittelyyn.

Helsingissä, maaliskuun 21 päivänä 1910.

Alexis Gripenberg.

Kr. von Alfthan.

F. W. Heimbürger.

Lennart Cajander.

Carl Nummelin.

Georg Estlander.

Esitys maksamatta olevain kunnallisverojen perimisen järjestämisestä.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI.*Helsingissä,**Huhtikuun 18 p:nä 1910.*

N:o 230.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Myötäliitetyn mietinnön N:o 2, jonka Helsingin kunnallishallinnon muutuskysymyksiä käsittelemään asetettu komitea on antanut maksamatta olevain kunnallisverojen perimisen järjestämisestä, saa Rahatoimikamari täten jättää Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi ja ratkaistavaksi. Omasta puolestaan on Rahatoimikamari voinut yhtyä komitean ehdotukseen ja saa sentähden kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto päättäisi

hyväksyä komitean tähän liitetyn ehdotuksen maksamatta olevain kunnallisverojen perimisen järjestämiseksi.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.*Georg Estlander.*

Mietintö N:o 2 maksamatta olevain kunnallisverojen perimisen järjestämisestä, Helsingin kunnallishallinnon muutuskysymyksiä käsittelemään asetetun Komitean antama.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Edellisessä mietinnössään N:o 1 Helsingin taksoituksenvalmistelun järjestämisestä on komitea huomauttanut, että taksoitettujen varojen ja muiden tulojen vuotuinen vähennys ja palautus, joka pääasiallisimmin käsittää kunnan varain poiskirjoitusta, on viime vuosikymmenen kuluessa tuntuvasti noussut, niin että tämä määrä, joka vuonna 1900 oli 31,500 markkaa eli 1,8 % taksoitussummasta, oli vuonna 1909 noussut 144,000 markkaan eli 4,2 %:in taksoitussummasta.

Nämä taksoitettujen varain tuntuvat vähennysmäärät eivät komitean mielestä johdu yksinomaan siitä, että taksoituksessa olisi esiintynyt ilmeisiä virheitä taksoituksen perustukseen nähden taikka että erinäisille henkilöille olisi pantu liian suuri veroäyri-luku, joten eivät he tämän johdosta ole voineet, vaikka olisivat tahtoneetkin, maksaa näitä veromääriä, vaan että tähän verraten epäedulliseen tulokseen on myös tuntuvasti vaikuttanut verolippujen perimisessä noudatettu menettely. On tosin etusijassa Maistraatin asia ottaa käsiteltäväksi kysymys ulosottolaitoksen mahdollisesta uudestaanjärjestämisestä. Mutta kun tämä kysymys on taksoituskysymyksen likeisessä yhteydessä ja kun Maistraatilla puheenjohtajansa kautta on ollut tilaisuutta ottaa osaa asian käsittelyyn, on komitea katsonut voivansa ehdottaa ryhdyttäväksi erinäisiin toimiin tässä kohdin. Edellä mainitussa mietinnössä on huomautettu, ettei vähennysmäärä taksoitussummaan verraten ole Helsingissä epäedullisempi kuin Skandinavian pääkaupungeissa. Tällä ei kuitenkaan ole suinkaan sanottu, ettei tuntuvasti parempia tuloksia pitäisi ja voitaisi saavuttaa tehokkaammin perimällä maksamatta olevia veroja. Komitea mielellään myöntää, että maksamattomain kunnallisverojen periminen kohtaa moninaisia ja huomattavia vaikeuksia. Sillä tavoin kuin tämä verojen periminen Helsingissä nykyään on järjestettynä, annetaan se toimeksi yhdeksälle ulosottoapulaiselle, jotka kukin piirissään käyvät tapaamassa maksuvelvollista

sekä, elleivät häntä tapaa, hankkivat tiedon hänen asuinpaikastaan ja etsivät häntä sieltä taikka, jolleivät häntä sielläkään tapaa, merkitsevät tämän seikan verolippuun. Suurimpana syynä tähän asianlaitaan on pääkaupungin asukasten taaja muuttelu paikasta toiseen, joten ulosottoapulaisten käy vaikeaksi tavata maksuvelvollista. Ja kun, niinkuin edellä mainitussa mietinnössäkkin on huomautettu, poliisilaitoksen tiedonanto-toimistosta on saatavissa ainoastaan puutteellisia tietoja tähän kuuluvista seikoista, täytyy ulosottoapulaisten panna paljon vaivaa ja aikaa tarpeellisten tietojen hankkimiseen. Mainitunlaatuinen merkintä tehdään myös, jos maksuvelvollinen on köyhä eikä omista ulosmitattavia varoja. Ulosottoapulaisten utтеруuden lisäämiseksi verojen perimisessä on otettu käytäntöön palkkiojärjestelmä sikäli, että asianomainen ulosottoapulainen saa jokaisesta perimästään verolipusta palkkioksi markan. Mutta mitään tarkastusta asianomaisten ulosottoapulaisten noudattamaan utтеруuteen enempää kuin verolippuun tehdyn merkinnän asianmukaisuuteenkaan nähden ei ole olemassa. Tietenkin on tarkastus kuitenkin olemassa sikäli, että toisen kaupungivuodin, jonka valvonnan alaisena kunnallisten verolippujen periminen toimitetaan, tuon tuostakin pitää hankkia varmuutta alaiustensa antamain tietojen todenperäisyydestä ja tehdä Rahatoimikonttorille tili perittäviksi annetuista verolipuista ja perityistä rahamääristä. Mutta toisella kaupungivuodilla on sen ohella muita tehtäviä, jotka pitävät häntä ainakin muutaman tunnin päivässä virastossaan. Sitä vastoin voitaisiin perustamalla erityinen virka, esimerkiksi toisen kaupungivuodin apulaisten virka, sovelias tarkastus saada aikaan ulosottoapulaisten veronperimiseen nähden. Niin pian kun veroliput, joita he eivät ole saaneet perityiksi, on palautettu toiselle kaupungivuodille, pitäisi tämän jättää liput toisen kaupungivuodin apulaistelle, jonka tulisi tarkemmin selvittää jokaista yksityistä tapausta, harkita eikö kuitenkin — varattomuuden merkinnästä huolimatta — veroja olisi koetettava periä ulosmittaamalla, ryhdyttävä konkurssimenettelyyn, hankittava takavarikkopäätös taikka matkustuskielto y. m., sekä valmistaa asianmukainen luettelo henkilöistä, jotka eivät ole maksaneet kunnallisverojaan, josta luettelosta jokaisessa ilmaantuvassa tapauksessa olisi helposti saatavissa tietoja. Sen ohella olisi hänen toimekseen annettava toistaiseksi ja kunnes kaupungin rahainperimiskonttori on perustettu, huolehtia kaupungin maksamattomien saamisten, tonttien vuotuismaksujen, vuokramaksujen, puhtaanapitomaksujen, y. m. perimisestä.

Ylipäätään olisi toiselta puolen ankarampiin toimenpiteisiin ryhdyttävä kunnallisverojen perimiseksi ja kulloinkin vähemmän otettava varteen itsekunkin yksityisen oloja, samalla kun toiselta puolen kaupunginviranomaisten pitäisi ryhtyä sen suuntaisiin toimenpiteisiin, että yksityiset itsekullekin mukavimmalla tavalla voisivat maksaa veronsa. Ainoastaan soveltamalla kaikkia laillisesti käytettävissä olevia keinoja ja ryhtymällä pakkotoimiin voidaan verovelvollinen yleisö totuttaa täsmällisesti täyttämään veronmaksuvelvollisuutensa. Mutta yleisöllä on silloin myös oikeus vaatia, että sillä on tilaisuutta eri osissa kaupunkia suorittaa nämä maksunsa, niin ettei maksunkanto aiheuta suurta viivytystä ja pitkiä odottajajonoja. Tämä tarkoitus olisi parhaiten saavutettavissa siten, että kunnallisveroja kannettaisiin paitsi Raha-

toimikonttorin huoneistossa myöskin Kallion poliisiasemalla 10, 11 ja 12 kaupungin-
osan maksuvelvollisilta sekä tarkoitukseen sopivassa huoneistossa 4, 5 ja 6 kaupungin-
osan maksuvelvollisilta. Sen lisäksi voitaisiin ehken tuonnempana, sittenkun on saatu
kokemusta siitä, mitä veronkantopaikkain luvun lisääminen on vaikuttanut maksajain
lukuun, kaupungin ja kaikkien yksityispankkien kesken tehdä sellainen sopimus, että
jokainen, joka sitä haluaa, saa suorittaa kunnallisveronsa omaan pankkiinsa. Jos
Rahatoimikamari ryhtyisi tällaisiin toimiin, olisi kaupunkikin oikeutettu vaatimaan
että jokainen suorittaa veronsa määräpäivänä. Tukholmassa, missä luetaan sakkokor-
korkoa sekä kruunun- että kunnanveroilta, on osottautunut että yleisö maksaa veronsa
paljon täsmällisemmin kuin Helsingissä. Tämän seikan valaisemiseksi esitettäköön
seuraavat numeroluvut: Helsingissä lähetettiin vuonna 1908 kaupunginvuodinkonttoriin
perittäväksi 10,042 verolippua eli likimain 50 % verolippujen koko luvusta, ja edustivat
nämä veroliput yhteensä 1,183,972 markan määrää eli kolmatta osaa taksoitussummasta.
Samana vuonna jätettiin Tukholmassa perittäväksi kunnallisveroja 2,500,000 markkaa
eli 15 % taksoitussummasta sekä kruununveroja 750,000 markkaa eli 11,5 %. Sakkokor-
korkoa veloitetaan Tukholmassa kunnallisveroista 3 % ja kruununveroista 3—6 %.
Ulosottolaitoksella, jonka täytyy tilityksen vuoksi toimittaa periminen nopeasti, olisi
tietenkin äärettömän tärkeätä, jos perittäviksi lähetettyjen verolippujen lukua voitaisiin
vähentää 50 %. Sakkokoron käytäntöön ottamista myös puoltaa se huomiota ansait-
seva asianhaara, etteivät suinkaan ainoastaan vähävaraiset laiminlyö verolippujensa
täsmällistä maksamista. Päin vastoin näyttää siltä kuin melkoinen joukko isompia
liikkeitä ja varakkaampia henkilöitä olisi katsonut edullisemmaksi odottaa ulosotto-
miestä, joka usein saapuu kesän loppupuolella taikka alkusyksystä, toisin sanoin siihen
aikaan, jolloin toinen maksuerä on suoritettava, joten nämä veronmaksajat saavat —
ainakin jonkun verran — korkovoittoa. Kun kuitenkin voipi olla epä tietoista, onko
Kaupunginvaltuusto oikeutettu määräämään tuollaisen sakkokoron otettavaksi käy-
täntöön, se kun tietäisi ylimääräistä verotusta, on komitea ainoastaan tahtonut kos-
kettaa tähän kysymykseen ehdottamatta ryhdyttäväksi tämän laatuisiin toimenpiteisiin.

Toisen kaupunginvuodin apulaisen tehtäviin kuuluisi myös tarpeellisten tietojen
antaminen Taksoituksenvalmistelukunnalle. Tässä kohdin voisi hän saamansa koke-
muksen nojalla sekä antaa tärkeitä tietoja sellaisten verovelvollisten varallisuusoloista,
jotka ovat laiminlyöneet edellisten vuosien kunnallisverojen maksamisen, ja itsekin
saavuttaa laajempaa henkilötuntemusta työn jatkuessa. Koska Ulosottolain 1 luvun
5 §:n mukaan Maistraatti ulosotonhaltijana on oikeutettu, kun ulosmittausten luvun
tilapäinen lisääntyminen taikka joku muu asianhaara sitä välttämättä vaatii, määrä-
ajaksi asettamaan erityisen ulosottomiehen, pitäänee Kaupunginvaltuuston toimenpiteen
tässä kohdin rajoittua varojen osottamiseen mainittua virkaa varten sekä pyynnön
tekemiseen että Maistraatti määräisi sellaisen kaupunginvuodinapulaisen, kun taas
Maistraatti antaa mainitun virkailijan toimintaa koskevia määräyksiä, samalla kun hänet
asettaa ainoastaan määrääjäksi. Kuitenkin lienee tässä yhteydessä paikallaan huoma-
uttaa, että hänen toimekseen olisi annettava ainoastaan kunnallisten verolippujen

periminen, jota vastoin hänen ei tarvitsisi vastata kruunun- eikä kirkollisista verolipuista, joiden periminen ei ole kaupungin asia ja jotka toinen kaupunginvouti samoin kuin tähän asti yksinään hoitaisi.

Mitä palkkaehtoihin tulee, on komitea katsonut voivansa toisen kaupunginvoudin apulaiselle ehdottaa 2,400 markan vakinaista palkkaa sekä esimerkiksi 5 % hänen toimestaan kertyvistä varoista, sitoutumatta kaupunki kuitenkaan takaamaan mitään vähintä määrää.

Niinikään olisi komitean mielestä toisen kaupunginvoudin apulainen toistaiseksi valittava ainoastaan 3 vuodeksi, jona aikana voitaisiin saada kokemusta tämän työalan laajuudesta.

Edellä esitetyn nojalla komitea ehdottaa että Rahatoimikamari Kaupunginvaltuustolle tekisi tässä tarkoitettun esityksen sekä siis ehdottaisi että Kaupunginvaltuusto:

pyytäisi Maistraattia määräämään toisen kaupunginvoudin apulaisen maksamatta olevain kunnallisverojen perimistä ja muutoin komitean edellä huomauttamain tehtävään toimittamista varten, sekä

osottaisi 2,400 markkaa vuosittain kolmen vuoden ajaksi mainitun virkailijan palkkaamiseksi, joka sen lisäksi saisi toimituspalkkioksi 5 % hänen ulosmittaustoimenpiteittänsä kautta kertyneestä määrästä.

Taudintapauksen johdosta on päätullitirehtööri T. J. Boisman estynyt ottamasta osaa asian käsittelyyn.

Helsingissä, huhtikuun 13 päivänä 1910.

Alexis Gripenberg.

**Kr. von Alfthan.
Lennart Cajander.**

**F. W. Heimbürger.
Carl Nummelin.**

Georg Estlander.

*Ehdotus istutuksilla varustetun kadun tekemisestä
Töölön- ja Taivallahden välille.*

HELSINGIN KAUPUNGIN

ASEMAMAAVATOIMIKUNTA

Helsingissä,

helmikuun 28 p:nä 1910.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 7.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto lähetteessä tammikuun 25 päivältä 1910 Raha-toimikamarin esityksen johdosta, joka koski erinäisten lokavedenpuhdistusasemain laittamista ja sen yhteydessä olevia kysymyksiä, oli vaatinut Kaupunginasemakaava-toimikunnalta lausuntoa tämän yhteydessä kosketellusta Töölön- ja Taivallahden välisen kanavan rakentamista tarkoittavasta asiasta, saa Kaupunginasemakaavatoimi-kunta kunnioittaen lausua seuraavaa.

Kun Rakennuskonttorin ja Terveystenhoitolautakunnan antama selvitys näyt-tävät osottavan, että Töölönlahden veden tehokas puhdistaminen on aikaansaata-vissa toimeenpanemalla joka tapauksessa tarpeellisia muntoksia lahtea ympäröiväin alueitten lokaviemärijärjestelmässä, näyttää Toimikunnasta siltä, kuin olisi se hyöty, minkä puheena oleva kanava terveydelliseltä kannalta saattaisi tuottaa, halvemmalla ja ehken varmemmin saavutettavissa toimeenpanemalla mainittu viemäriulaitosten parannus, minkätähden sen toimeenpanon joka tapauksessa pitäisi jäädä siihen asti, kun on saatu kokemusta näiden parannusten tehokkuudesta. Toimikunta on kui-tenkin sitä mieltä, että tuollaisella kanavalla — terveydellisiin näkökohtiin katso-matta — olisi suurin merkityksensä Töölön kaupunginosaa sangen paljon kaunista-vana laitoksena, edellyttäen nimittäin että kanava laitettaisiin likimain kaksi vertaa leveämpi kuin ehdotuksessa on mainittu (siis noin 24 metriä 12 metrin sijasta). Kun sen teettäminen kuitenkin vaatisi runsaita kustannuksia eikä tarpeellista selvi-tystä komitean mielestä ole esitetty m. m. niistä haitoista, joita on ajateltavissa syntyväksi, jos kanavan vesi mahdollisesti seisahtuisi, ei komitea katso yksinomaan esteettisten perustelmien nojalla voivansa asian nykyisessä vaiheessa puoltaa usein-mainitun kanavan teettämistä.

Toimikunta ei kuitenkaan voi olla tämän yhteydessä huomauttamatta, että sen mielestä Töölön kaupunginasemakaavassa ei ole riittävästi otettu huomioon puistik-kojen ja istutettujen katujen tarvetta, joiden merkityshän sekä terveydelliseltä että rakennustaiteelliselta kannalta on kiistämätön. Komitea sentähden rohkenee eh-dottaa, että Töölön kaupunginasemakaavaa muutettaisiin siinä kohdin, että Töölön-

ja Taivallahden välille suunniteltaisiin leveää puistokatu likimain niin, kuin myötäliitettyssä karttaluonnoksessa on osotettu ja maalle, missä se ylen suuritta kustannuksitta käy päinsä. Täten tulisi toiselta puolen edellä mainittu puute tuntuvassa määrin poistetuksi ja Taival- ja Töölönlahden välille saataisiin luonnollinen ja kaunis kävelytie, joka välittömästi voisi yhtyä viimeksi mainitun lahden ympärille suunniteltuihin rantateihin ja toiselta puolen olisi mahdollisuus kanavaan teettämiseen vastaisuudessa varattu.

Edellä esitetyn nojalla Toimikunta saa kunnioittaen ehdottaa Kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

1) että ehdotus kanavan rakentamisesta Taival- ja Töölönlahden välille jätettäisiin huomioon ottamatta, ja

2) että Kaupunginaseமாகාavatoimikunta saisi tehtäväkseen valmistaa ehdotuksen kaupunginaseமாகාavan muuokseksi, joka tarkoittaa 60 metriä leveän, istutuksilla varustetun kadun teettämistä Taival- ja Töölönlahden välille.

Kaupunginaseமாகාavatoimikunnan puolesta:

Lennart Cajander.

Bertel Jung.

HELSINGIN KAUPUNGIN
TERVEYDENHOITOLAUTAKUNTA.

Helsingissä,

maasilukuun 31 p:nä 1910.

N:o 56.

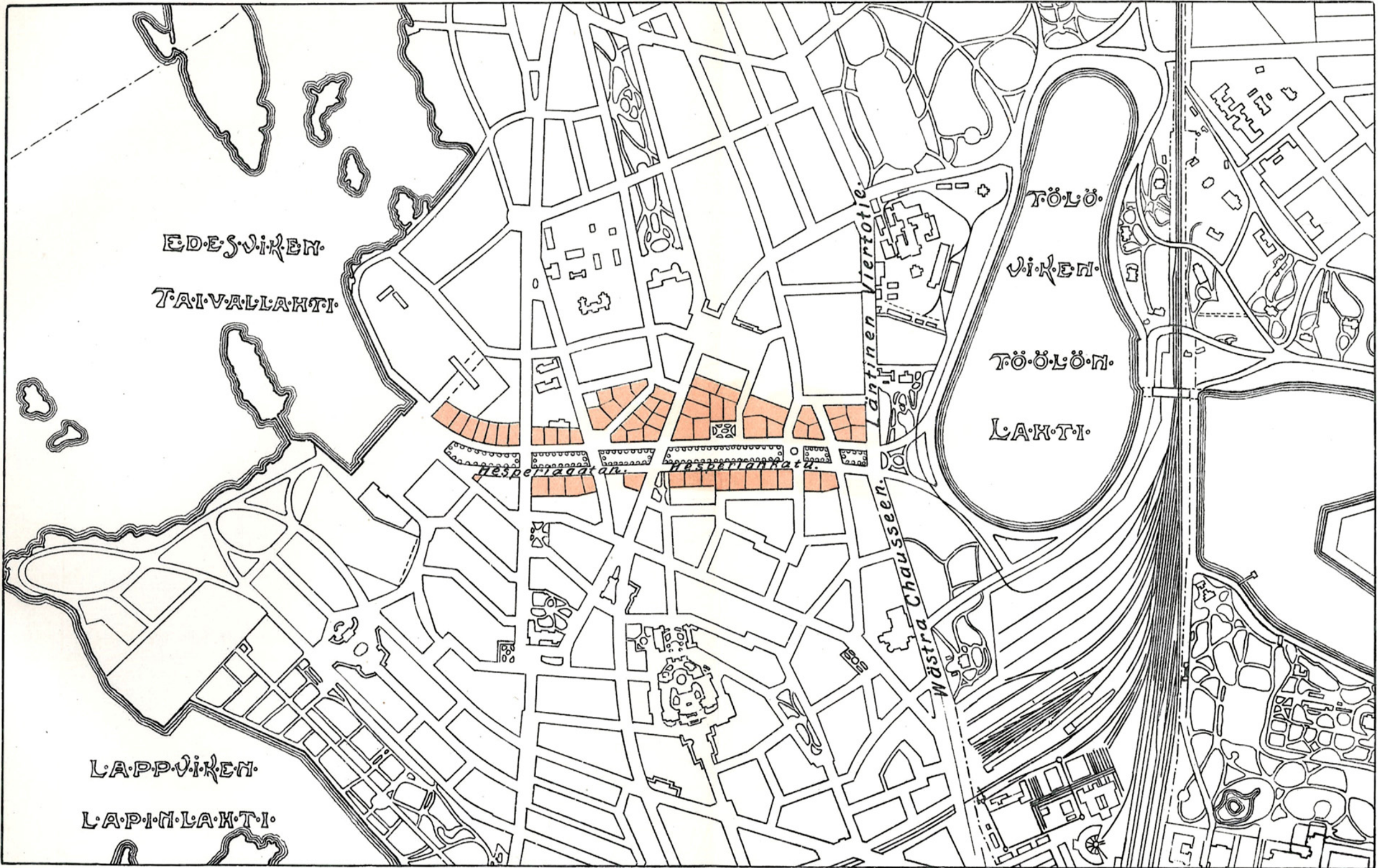
Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto lähetteessä kuluvaan kuukauden 15 päiväältä oli vaatinut Terveystenhoitolautakunnan lausuntoa Kaupunginaseமாகාavatoimikunnan ehdotuksesta, joka tarkoittaa 60 metriä leveän, istutuksilla varustetun kadun teettämistä Taival- ja Töölönlahden välille, saa Terveystenhoitolautakunta, myötäliittäen läheteasiakirjat, kunnioittaen ilmoittaa, ettei Lautakunnalla terveydelliseltä kannalta katsoen ole mitään muistuttamista tehtyä ehdotusta vastaan.

Terveystenhoitolautakunnan puolesta:

Oskar Heikel.

R. Vuorio.

EDES·VIKEN·
TAI·VALLAHTI·

TÖ·LÖ·
VI·KEN·
TÖ·Ö·LÖ·N·
LA·HTI·

LAP·P·VI·KEN·
LAP·IN·LA·HTI·

Hesperiankatu. Hesperiankatu.

Lantinen Viertitie.
Wästra Chausseer.

*Valiokunnanmietintö väkijuomain anniskeluoi-
keuksien myöntämisestä.*

Sittenkun Kaupunginvaltuusto oli Helsingin Anniskeluosakeyhtiölle antanut yksinoikeuden anniskella täällä edelleen kuluvan vuoden kesäkuun 1 päivästä samaan päivään vuonna 1912 väkijuomia, ollen osakeyhtiö oikeutettu 9 §:n 2 mom:n mukaan kesäkuun 9 päivänä 1892 annetussa asetuksessa, joka m. m. koskee paloviinan myyntiä, määrättyä, yhtiölle suoritettua maksua vastaan, hotellin, ravintolan tahi konditorian pitäjille luovuttamaan osan saamiaan anniskeluoikeuksia, on yhtiö kirjelmässään viime helmikuun 23 päivältä jättänyt Maistraattiin erinäisiä hakemuksia sanotun oikeuden luovuttamisesta puheena olevaksi ajaksi, samalla kun yhtiö on myöskin ilmoittanut, ettei sillä mainittuja hakemuksia vastaan ole ollut mitään muistuttamista. Lisäksi on yhtiö sanottuun kirjeeseen liittänyt yhtiön seitsemää omaa anniskelupaikkaa varten ottamain johtajatarten mainetodistukset sekä anonut, että ne hyväksyttäisiin toimiinsa. Sittenkun v. t. poliisimestarin lausunto hakemuksista oli saatu, on Maistraatti kirjelmässään kuluvan huhtikuun 2 päivältä pyytänyt Kaupunginvaltuuston lausuntoa asiasta:

Väkijuomain anniskeluun nähden puheena olevan ajanjakson aikana ovat Maistraatti ja Kaupunginvaltuusto määränneet:

että anniskeluoikeuksien lukumäärä ei saa nousta yli kuudenkymmenenkolmen josta määrästä kuitenkin enintään viisiviidettä saadaan luovuttaa ravintolaliikkeen yhteydessä käytettäväksi;

että vähittäismyyntipaikkoja ei saa olla:

a) kuudennessa, seitsemännessä, kahdeksannessa, yhdeksännessä, kymmenennessä, yhdennessätoista, kahdennessatoista, kolmannessatoista, neljännessatoista ja viidennessatoista kaupunginosassa eikä kaupunkiin kuuluvalla kaupungin asema-kaavan ottamattomalla alueella;

b) ensimmäisessä kaupunginosassa Rauhankadun pohjoispuolella, mutta kyllä sanotun kadun varrella;

c) toisessa kaupunginosassa Vilhelminkadun pohjoispuolella eikä sanotun kadun varrella;

d) kolmannessa kaupunginosassa Unioninkadun varrella Kauppatorin eteläpuolella eikä tämän kadun ja Länsirannan välisissä kortteleissa;

e) neljännessä kaupunginosassa Kansakoulu- ja Simonkadun pohjoispuolella eikä sanottujen katujen varsilla; sekä

f) Fredrikinkadun länsipuolella sijaitsevassa osassa neljättä ja viidettä kaupunginosaa, mutta kyllä sanotun kadun varrella;

ettei kaupungin muissakaan osissa saa väkijuomain vähittäinmyyntiä harjoittaa kirkon, koulun, kasarmin, sairaalan eikä semmoisen paikan läheisyydessä, missä väkeä runsaammin liikkuu, eikä myöskään Kauppa- ja Rautatientorin varrella eikä Simon- ja Kaivokadun pohjoispuolella olevilla Itä- ja Länsi-Henrikinkadun varsilla.

että poikkeuksen näistä kielloista saa tehdä Kauppa- ja Rautatientorin varrella oleviin hotelleihin, Alppilaan, Kaisaniemeen, Blekholman saariin, Korkeasaaren, Liuskasaaren ja Kaivohuoneeseen sekä teattereihin ja klubeihin nähden.

Valtuuston tällaisten asiain käsittelyä varten asettaman erityisen valiokunnan allekirjoittaneet jäsenet saavat täten antaa asiasta seuraavan lausunnon.

Tarkastaessaan hakemusasiakirjoja on valiokunta katsonut niiden muuten olevan asianomaisessa kunnossa, paitsi että N:ojen 3:n, 6:n ja 26:n kohdalla mainittuja hakemuksia ei ole varustettu selvityksellä, että asianomaisten yhtiöiden osakkaat kesäk. 9 p:nä 1892 annetun paloviinan valmistamista ja tislausta koskevan Keisarillisen asetuksen sekä yllämainitun, sanotun tavaran myymistä koskevan Keisarillisen asetuksen mukaan samalta päivältä, ovat oikeutettuja harjoittamaan sellaista tointa. Tosin on mainituilla yhtiöillä nykyään hakemansa kaltainen oikeus, mutta kun näiden yhtiöiden osakkeet nyt nauttimainsa lupain myöntämisen jälkeen ovat voineet siirtyä toisille henkilöille, lienee ajottu selvitys kuitenkin hankittava ennenkuin Maistraatti ottaa puheenalaiset hakemukset lopullisesti harkittavakseen; ja on valiokunta sen tähden katsonut voivansa puoltaa kyseenalaisia hakemuksia ainoastaan sillä ehdolla, ettei yllämainitussa suhteessa ole mitään muistuttamista.

Muuten käy valiokunnan ehdotus selväksi asianomaisiin hakemuksiin nähden allaolevasta yleiskatsauksesta:

N:o	Hakija	Myyntipaikka	V. t. poliisimestarin lausunto	Valiokunnan lausunto
1	Ahlfors , Katarina Charlotta, kuolinpesä, johtajattaren rouva Mathilda Sofia Rosenbergin kautta.	Kluuvik. 7.	Ei muistuttamista.	Ei muistuttamista.
2	Ahlqvist , August Axel, ravintoloitsija.	L. Henrikink. 16.	S:n.	S:n.
3	Aktiebolaget Hotel Restaurant , Axel Gottfrid Lundbladn kautta.	Kämpin hotelli.	Huomautetaan, että ravintolassa on useita kertoja uudistunut myöhäistä vierailua, minkä vuoksi poliisimestari 21/1 1909 kielsi joksikin aikaa myöhemmällä tapahtuvan tarjoilun.	Ei muistuttamista, yllä mietinnössä mainittulla ehdolla.

4	Aktiebolaget Societets- huset , Wilhelm Noschik- sen kautta.	P. Esplanaadik. 11 & 13.	Ei muistuttamista.	Ei muistuttamista.
5	Aktiebolaget Mikael- gatan 21 , Karl Emil Jonssonin kautta.	Fennian hotelli.	S:n.	S:n.
6	Aktiebolaget Restau- rant Princess , Sander Jungbergin kautta.	P. Esplanaadik. 35.	S:n.	Ei muistuttamista, yllä- mainitulla ehdolla.
7	Ax , Verner, ravintoloitsija.	P. Esplanaadik. 39.	S:n.	Ei muistuttamista.
8	Bengtsson , Oskar Fredr., ravintoloitsija.	L. Henrikink. 14.	S:n.	S:n.
9	Brunnshusets Restaura- tions Aktiebolag , Nils Bengtssonin kautta.	Kaivuhuone.	Tammik. 22 p:nä 1909 on Bengtsson saanut poliisimestarilta varoituksen myö- häisestä vierailusta samoin 19/2 1909 siitä, että hän on esiintynyt sopimattomasti päivystävää poliisiupseeria vastaan.	S:n.
10	Carlsson , Oskar Wilhelm, ravintoloitsija.	Espl. Kappeli.	Ei muistuttamista.	S:n.
11	Carlstedt , Johan Wilhelm, ravintoloitsija.	Aleksanterink. 12.	S:n.	S:n.
12	Catani , John, ravintoloit- sija.	P. Esplanaadik. 31.	S:n.	S:n.
13	Ek , Anna Karolina, ravin- toloitsijatar Frantz Wis- sotskijn kautta.	L. Henrikink. 12.	S:n.	S:n.
14	Fagerström , Frans Ferdi- nand, ravintoloitsija.	Antreeank. 15.	Huomautetaan että Fagerström useita kertoja on esiintynyt juopuneena ravin- tolassaan ja tuli muun muassa 25/1 1909 viedyksi 2:lle poliisiasemalle siitä, että hän juopuneessa tilassa oli häirinnyt vie- raita ravintolassaan, sekä kun hakija, jota poliisimestari oli tästä kuitenkin varoittanut, on tehnyt itsensä syypääksi samaan hairahdakseen, on häntä pidet- tävä täysin sopimattomana hoitamaan sellaista liikettä.	Ehdotetaan hyljättä- väksi, koska hakija ei näytä sopivalta tällaista liikettä hoitamaan.
15	Gorbatoff , Gustafva Wil- helmina, leskirouva.	Eroittajank. 7.	Ei muistuttamista.	Ei muistuttamista.

16	Gustafsson, Johan Fredrik, ravintoloitsija.	Ludvigink. 7.	Ei muistuttamista.	Ei muistuttamista.
17	Hagen, Hans Gottfrid, ravintoloitsija.	Mikaelink. 4.	S:n.	S:n.
18	Haglund, Johan Gustaf, ravintoloitsija.	Kluuvik. 8.	S:n.	S:n.
19	Harjanne, Anna Juliana, ravintoloitsijatar.	Annank. 21.	S:n.	S:n.
20	Henriksson, Edvin Teodor, ravintoloitsija.	L. Henrikink. 24.	Kun viereisessä talossa sijaitsee suurenpuoleinen kauppaliike, jossa joka päivä käy keskimäärin 200 kaupunkiin saapunutta maalaista ja kun paikka missä liikettä on aijottu harjoittaa on n. s. Turun kasarmiin läheisyydessä sekä kun huoneusto muuten tulisi sijaitsemaan vilkkaaliikkeisen paikan varrella, ei tämän kaltaisen liikkeen avaaminen hakijan mainitsemassa talossa ole järjestyksen kannalta toivottavaa.	Ei muistuttamista, kun liikettä tullaan harjoittamaan luovallisuudella paikalla.
21	Lindberg, Ingeborg Josefina, ravintoloitsijatar.	Luoto.	Ei muistuttamista.	Ei muistuttamista.
22	Lindgren, Ida Sofia, ravintoloitsijatar.	Bulevardink. 4.	Ehdotetaan hyljättäväksi koska hakija useita kertoja on tehnyt itsensä syy-pääksi väkijuomain myyntiä ja anniskelua koskevan Armollisen asetuksen rikkomiseen sikäli, että hän on ravintolassaan tarjoillut juopuneille henkilöille, jonka tähden hakijalle on 22/10 1909 poliisimestari antanut ankaran varoituksen, mutta myöhemmin taas pari kertaa tehnyt itsensä syy-pääksi samaan hairahdukseen.	Ehdotetaan hyljättäväksi.
23	Nikolajeff, Edla Wilhelmina, ravintoloitsijatar.	Fabianink. 29.	Ei muistuttamista.	Ei muistuttamista.
24	Nikolajeff, Sergei, ravintoloitsija.	Aleksanterinteatteri.	Ehdotetaan hyväksyttäväksi vain sillä ehdolla, että ainoastaan niinä aikoina anniskellaan, jolloin teatterissa esitetään näytäntöjä ja silloinkin ainoastaan teatterissa käyvälle yleisölle.	Ehdotetaan hyväksyttäväksi v. t. poliisimestarin esittämällä ehdoilla.
25	Noschis, Nikolaj, ravintoloitsija.	Alppila.	Ei muistuttamista.	Ei muistuttamista.
26	Nya teaterhusaktiebolaget, Adam Waldemar Svedinin kautta.	Ooperakellari.	27/10 1908 antoi kapteeni Jalander johtaja Svedinille varoituksen siitä, että tämä oli sallinut tarjota juopuneille henkilöille.	Ei muistuttamista yllämainitulla ehdolla.
27	Nyberg, Sigrid Irene, ravintoloitsijatar.	Hakasalmenk. 4.	Ei muistuttamista.	Ei muistuttamista.
28	Osolin, John, ravintoloitsija.	Kleinen hotelli.	S:n.	S:n.
29	Piehl, Rudolf, ravintoloitsija.	Kasarmink. 28.	S:n.	S:n.

30	Rolig , Amalia Alexandra, ravintoloitsijatar.	Kirkkok. 14.	Ei muistuttamista.	Ei muistuttamista.
31	Wickström , Gustaf Axel, ravintoloitsija.	Kaisaniemen ravintola ja keilarata.	Ei muuta muistuttamista kuin että tarjottuun keilaradalla tulee lakata k:lo 11 i. p.	S:n.
32	S:n.	I. Henrikink. 3.	Ei muistuttamista.	S:n.
33	Winqvist , Karl August, ravintoloitsija.	Aleksanterink. 54.	S:n.	S:n.
34	Wänttinen , Sofia Charlotta, ravintoloitsijatar.	Sofank. 2.	S:n.	S:n.
35	Aktiebolaget Gourmand , Selma Dahlinin kautta.	Kluuvik. 5.	Koska hakijalla ei ennen ole ollut tällaista oikeutta ja kun viranomaisten päätöksen mukaan ei uusia olisi enää annettava, ehdotetaan hakemusta hyljättäväksi.	S:n.
36	Helsingin Anniskelu-Osakeyhtiö , Mathilda Josefina Nordbergin kautta.	Fredrikink. 22.	Ei muistuttamista.	S:n.
37	S:n. , Edla Karolina Lundbergin kautta.	Yrjönk. 34.	S:n.	S:n.
38	S:n. , Anna Cecilia Pelkonen kautta.	Fredrikink. 34.	S:n.	S:n.
39	S:n. , Erika Emilia Muryin kautta.	Yrjönk. 3.	S:n.	S:n.
40	S:n. , Anna Kristina Holopaisen kautta.	I. Henrikin. 11.	S:n.	S:n.
41	S:n. , Anna Lovisa Söderlundin kautta.	P. Robertink. 16.	S:n.	S:n.
42	S:n. , Johan Verner Axin kautta.	Korkeasaari.	S:n.	S:n.

Klubioikeuksia.

43	Farmaseuttinen Yhdistys , Edvard Verner Lindströmin kautta.	P. Esplanaadik. 39.	Ei muistuttamista.	Ei muistuttamista.
44	Kauppaseura , Karl Anton Emil Hultin kautta.	Aleksanterink. 7.	S:n.	S:n.
45	Helsingin Kauppa-apulaisyhdistys , Emilia Sofia Eklund kautta.	P. Makasiinink. 1.	S:n.	S:n.

46	Helsingin Vapaaehtoi- nen Palokunta , An- ders Julius Lönnbergin kautta.	Annank. 31.	Ei muistuttamista.	Ei muistuttamista.
47	Helsingin Purjehdus- seura , Ernst Albert Ny- bergin kautta sekä myö- hemmän ilmoituksen mu- kaan, Bertha Irene Ny- lundin kautta.	Liuskasaari.	Huomautetaan, että myöhemmin jätetyn hakemuksen mukaan, Purjehdusseura ehdottaa ravintolan johtajattareksi, konttoristinvaimon Bertha Irene Nylundin kauppias Ernst Nybergin sijaan, johon poliisin puolelta ei ole mitään estettä.	S:n.
48	Helsingin Kunnallis- klubi .	Kasarmink. 23.	Ei muuta muistuttamista, kuin että hakemuksessa ei mainita mikä henkilö tulee johtamaan liikettä.	Ei muistuttamista, edellyttämällä että sopiva johtaja esitetään.
49	M. M. Seura , Johan Wil- helm Carlstedtin kautta.	Alekanterink. 12.	Ei muistuttamista.	Ei muistuttamista.
50	Uusmaalainen Ylioppi- lasosakunta , Ernst Emil Axin kautta.	Kasarmink. 40.	S:n.	S:n.
51	Nyländska Jaktklubben .	P. Blekholma.	Ei muuta muistuttamista, kuin että hakemuksessa ei mainita kuka tulee liikkää johtamaan.	Ei muistuttamista, ehdolla että otetaan sopiva johtaja.
52	Polyteknillinen yhdis- tys , Olga Johanna Frant- zellin kautta.	Antreeank. 29.	Ei muistuttamista.	Ei muistuttamista.
53	Suomalainen Sivistys- seura , Kaarlo Salmisen kautta.	Mikaelink. 20.	S:n.	S:n.
54	Svenska klubben , Ellen Hanna Erika Stejskalin kautta.	Fabianink. 15.	S:n.	S:n.
55	Turkulainen Ylioppilas- osakunta , saman kautta.	„	S:n.	S:n.
56	Rautatiemies yhdistys , Ida Erika Söderholmin kautta.	Kaivok. 9.	S:n.	S:n.

Jos valiokunnan ehdotus saavuttaa Kaupunginvaltuuston ja Maistraatin huomiota, tulisi, koska valiokunta on ehdottanut hyljättäväksi kaksi haettua väkijuomain anniskeluoikeutta ravintolaliikkeen yhteydessä, neljäkymmentä tällaista oikeutta sekä neljätoista klubioikeutta olemaan annettavissa.

Helsingissä huhtik. 14 p:nä 1910.

August Lundqvist.

A. M. Lassenius.
Eduard Polön.

U. Lindelöf.
Gösta Salingre.

Hjalmar Ekholm.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1910.

*Ehdotus Eläintarhanalueen järjestämisestä.*HELSINGIN KAUPUNGIN
PUUTARHALAUTAKUNTA*Huhtikuun 15 p:nä 1910.*

N:o 26.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kirjeensä ohella maalisk. 5 p:ltä 1901 (Kaupunginvaltuuston pain. asiak. N:o 16 samalta vuodelta) jätti Puutarhalautakunta Herroille Valtuusmiehille kaupunginpuutarhuri Olssonin laatiman suunnitelman Eläintarhan laajan puistoalueenjärjestämiseksi, mikä ehdotus oli pääasiallisesti tarkoitettu ohjeeksi kyseenalaista hanketta tarkoituksenmukaisesti kehitettäessä. Valiokunnan ensin käsiteltyä ehdotusta palautti Kaupunginvaltuusto sen helmik. 17 p:nä 1903 Puutarhalautakuntaan korjattavaksi niiltä osiltaan, joihin sellaista samaan aikaan hyväksytty Töölönalueen asemakaavaehdotus vaati.

Sittemmin on, Puutarhalautakunnan kehoituksesta, kaupunginpuutarhuri Olsson laatinut uuden suunnitelman Eläintarhanalueen järjestämiseksi, mikä suunnitelma käsitti myöskin ehdotuksen Töölön-, Eläintarhan- ja Kaisaniemenlahden rantojen sekä, Kaupunginvaltuuston kirjeessään huhtik. 21 p:ltä 1903 antaman tehtävän johdosta, ehdotuksen Hakasalmenpuiston järjestämiseksi. Sittenkun sanotut alueet olivat tulleet punnituiksi hyväksyi Puutarhalautakunta herra Olssonin luonnospirroksen erinäisillä muutoksilla ja lähetti näin laaditun luonnoksen kirjeensä ohella toukok. 15 p:ltä 1904 (katso Kaupunginvaltuuston pain. asiak. N:o 18 sanotulta vuodelta) Kaupunginvaltuuston vahvistettavaksi.

Puutarhalautakunnan Kaupunginvaltuustolle esittämä luonnos, jota laadittaessa oli aikaisempaa ehdotusta melkoisilta osiltaan käytetty ohjeena tarkoitti Eläintarhassa monin paikoin tavattavan alkuperäisen luonnon säilyttämisen kautta muodostaa alueesta pääkaupungille hyvin tarvittavan suurenpuoleisen kansanpuiston ja halutun virkistyspaikan niille lukuisille kaupunginasukkaille, jotka lämpimänä vuodenaikana eivät ole tilaisuudessa oleskelemaan maalla. Luonnosta laadittaessa oli niinkään kiinnitetty huomiota tilavain ja hyvin laitettujen kulkuväylän tarpeellisuuteen läpikäyvää liikettä varten 11 ja 12 kaupunginosan väliä idässä sekä Töölön kaupunginosan välillä lännessä. Puiston ympäri laitettaisiin leveitä, istutuksilla osittain varustettuja lehtokatuja, joilla olisi tilaisuudessa tekemään ajo- ja ratsastusretkiä ja näiden ympäri ryhmittyisivät ajotiet ja kävelykäytävät eri suuntiin.

Urheilunkin edut olivat luonnoksessa valvotut. Lukuunottamatta nyttemmin pääasiallisesti jo järjestettyä suurta urheilukenttää puiston koillisosassa, sisälsi luonnos suurenpuoleisen, pinta-alaltaan noin 17,000 m²:n laajuisen urheilukentän puiston lounaisosassa nykyisellä Toivon huvila-alueella sekä osapuilleen 5,000 m²:n laajuisen ratsastuskentän puiston pohjoisosassa. Tulevan varapuutarhan paikaksi ehdotettiin Savilan huvila-aluetta, jota sekä asemaan että pinta-alan laatuun nähden pidettiin varsin sopivana. — Tätä koskeva kysymys sai kuitenkin sittemmin toisen ratkaisun Puutarhayhdistyksen tilan ostamisen kautta, kun tehtiin päätös varapuutarhan sijoittamisesta yhdistyksen hallitsemaalle alueelle.

Luonnos käsitti edelleen ehdotuksen Hesperian- ja Hakasalmenalueiden järjestämisestä yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Nämä alueet tulisivat suoranaiseen yhteyteen Eläintarhan ja muiden rautatielinjan itäpuolella olevain alueiden kanssa. Sitä varten ympäröitäisiin Töölönlahti luonnoksen mukaan mukavilla ja kauneilla ajoteillä lehtokujaistutuksineen. Kaisaniemen kautta johdettaisiin ajo- ja kävelytie rautatiepenkereen itäpuolelta Eläintarhan huvila-alueen teille. Lopuksi ehdotettiin pitkin Kaisaniemenrantaa ja Kasvitieteellisen puutarha-alueen lahden kuvetta kulkeva tie.

Kirjeessään toukok. 15 p:ltä 1904 lausui Puutarhalautakunta edelleen toivottavaksi että Töölön-, Kaisaniemen- ja Eläintarhanlahdet säilytettäisiin ja laajuudeltaan määrättäisiin sekä esitti seikkaperäisesti tätä koskevat syyt ja lautakunta esitti että Kaupunginvaltuusto periaatteessa hyväksyisi suunnitelman pohjaksi kyseensalaisten alueiden asteettaista kehittämistä varten sekä varaisi koko istutettavaksi merkityn alueen sitä tarkoitusta varten. Samalla pidatti lautakunta itselleen tilaisuuden saadakseen tarpeen tullen tehdä yksityiskohtaisia ehdotuksia ja kustannusarvioita suunnitelman toteuttamiseksi.

Kysymyksen Eläintarhan ja läheisten alueiden järjestämisestä lähetti Kaupunginvaltuusto Rahatoimikamariin lausunnon antamista varten, mutta näyttää jääneen lepäämään vuoteen 1906, jolloin kaupunginvaltuusto kehoitti Rahatoimikamaria ottamaan sanotun luonnoksen uudestaan käsiteltäväksi. Kokouksessaan syysk. 20 p:nä 1907 päätti Rahatoimikamari palauttaa asian Puutarhalautakuntaan sen ehdotuksen johdosta, että kaupunginpuutarha sijoitettaisiin Puutarhayhdistyksen alueelle sekä sen johdosta, että oli nostettu kysymys Töölönlahden joko täyttämistä tai puhdistamisesta. Lautakunnan näitä seikkoja koskevan lausunnon saavuttua on Rahatoimikamari vuonna 1908 pyytänyt Kaupunginasemakaavatoimikunnan lausuntoa asiassa, mutta Kaupunginasemakaavatoimikunta ei ole voinut ottaa kysymystä käsiteltäväksi ennenkuin kysymys Töölönlahden puhdistamisesta on tullut lopullisesti ratkaistuksi.

Sillä välin kun kaupunginviranomaiset ovat näin käsitelleet Eläintärhansuunnitelmaa on Puutarhalautakunta myös puolestaan tarkastanut sitä uudestaan Kau-

punginpuutarhurin kanssa, ja on tällöin nostettu kysymys suunnitelman määrätyiltä osiltaan muuttamisesta ja täydentämisestä. Sitten on kaupunginpuutarhuri, Puutarhalautakunnan toimesta, laatinut tarkastetun suunnitelman kyseenalaisesta alueesta ja siihen liittyvistä liikeväylistä, ja on Lautakunta kiinnitettyään asianomaisiin paikkoihin huomiota, ottanut eri kokouksissa kysymyksen seikkaperäisesti harkittavakseen. Kyseenalaisen suunnitelman saa Puutarhalautakunta jättää nyt Kaupunginvaltuuston tarkastettavaksi, ja pyytää Lautakunta saada tässä alempana tehdä selkoa niistä muutoksista ja lisäyksistä edelliseen suunnitelmaan, joita nyt käsillä olevassa luonnoksessa on tehty.

Eläintarhanpuiston rajoittaminen pohjoisessa. Stadion.

Kirjeessään toukokuun 15 p:ltä 1904 esitti Puutarhalautakunta, miten Eläintarha Lautakunnan ehdottamassa laajuudessa oli ehdottoman tarpeellinen maan nopeasti kasvavalle pääkaupungille, varsinkin kun alueet sen molemmin puolin olivat tulleet otetuiksi kaupunginasemakaavaan. Lautakunta esitti sentähden, että kaupunginvaltuusto varaisi koko sen luonnoksen puutarhalaitoksena merkityn alueen tähän tarkoitukseen. Vuosien kuluessa on kuitenkin Eläintarhan puistoalueelta luovutettu paikkoja useita laitoksia varten, jotka tulevat suuressa määrin rajoittamaan varsinaista puistoaluetta, esim. ajo- ja ratsastuskoulu, lawntennishalli kisakenttineen sekä tulevien kulkutautisairaaloiden tonttipaikka Malmin huvilapalstalla.

Puutarhalautakunnan täytyy puolestaan olla sitä mieltä, ettei puistoalueen lisärajoituksia saisi enään tapahtua ja että puistoa menetetyn pinta-alan sijaan olisi laajennettava siitä pohjoiseen olevalla maa-alueella.

Näin edellyttäen on kaupunginpuutarhuri ehdottanut, että Dal-nimisen huvilapalstan alue sekä viereinen maakappale Grejuksen tilan maasta varattaisiin n. k. *stadion* eli urheilulaitoksen rakentamiseksi kansainvälisiä urheilukilpailuja ja muita suurempia urheilujuhlia varten, joita ei sopivasti voida panna toimeen varsinaisilla urheilukentillä. Paikka sellaista laitosta varten on, Puutarhalautakunnan paikalla käydessään saaman kokemuksen mukaan, erinomaisen sopiva tarkoitukseen, koska se kolmella puolella on kumpujen ympäröimä, joille amfiteaterintapaisesti kohoavat katsojalavat voitaisiin järjestää. Todennäköistä on myöskin, että rakennustyöhön tarvittavia aineita voidaan saada paikalta, joten laitoksen rakentamista voitaisiin melkoisessa määrin helpottaa.

Tähän liitetyn luonnoksen mukaan tulisi tämä laitos vaatimaan noin 10 hehtaarin pinta-alan. Itse arenalla on 341 metrin pituus ja 141 metrin leveys ja on se kolmeksi pengerrykseksi jakautuneen pengermän ympäröimä. Pengerryksillä, jotka kohoavat 1,5 metriä toistensa yli, on kullakin 6 metrin leveys. Kahdelle alemmalle voitaisiin sopivasti järjestää istumapaikkoja ja ylemmälle varata tilaa seisovalle yle-

sölle. Ensimmäisille pengermille mahtuisi 11,332 ja ylimmälle 8,000 henkilöä. Pengermäosastojen välille laitettaisiin ruohonkasviamia vietteitä. Lukuunottamatta pääsisäänkäytävää paikan kaakkoisosassa laitettaisiin 11 sisäänkäytävää ja 4 suurenpuoleista, kaikenlaisia urheilutarkoituksia varten ajottua paviljongia ja ravintola-huoneustoja rakennettaisiin myöskin alueelle. Laitoksen kumpaankin päähän ovat esipihat suunnitellut vastaavasti 40 ja 25 metrin säteellä. Kaakkois- ja luodesuuntaan sijoitettavan stadion alue tulisi ehdotuksen mukaan ulettumaan noin 170 metriä kaupunginrajan yli Grejuksen alueelle.

Ehdotusta stadion perustamisesta Eläintarhaan tulisi urheiluarakastava yleisö koko maassa tervehtimään myötätunnolla ja mielihyvällä ja Puutarhalautakunta on puolestaan yksimielisesti kannattanut sitä. Vaikka on vähän toiveita ehdotuksen lähimmässä tulevaisuudessa toteuttamisesta kun monet muut tärkeämmät ja kiireellisemmät työt odottavat Eläintarhassa, näyttää kuitenkin olevan syytä, että jo nyt varataan paikka kyseenalaista tarkoitusta varten. Puutarhalautakunta on tähän katsoen antanut kaupunginpuutarhurin laatia erityisen ehdotuksen Eläintarhan pohjoiseksi rajaksi, mikä ehdotus täten oheen liitetään täydennykseksi tarkastettuun Eläintarhanluonnokseen. Se alue, joka sanotun, kaupunginasemakaavaarkkitehdin kanssa neuvoteltua syntyneen ja myöskin Kaupunginasemakaavatoimikuunan hyväksymän ehdotuksen mukaan tulisi Eläintarhaan yhdistettäväksi, käsittää noin 40 hehtaarin suuruisen pinta-alan ja rajoittaa sitä luonnoksen mukaan lännessä ja pohjoisessa rakennuskortteli, koillisessa Fredriksbergin huvilakaupunki sekä idässä Valtionrautateille ja kaupungin kulkutautisairaalalle kuuluvat alueet.

Tämän yhteydessä on Puutarhalautakunta tahtonut esittää, että Eläintarhan pohjoinen osa sopisi varsin hyvin tulevan teollisuusnäyttelyn alueeksi edellyttäen, että paikalle johtava raitiotieliike voitaisiin saada aikaan. Luonnollisesti olisi siinä tapauksessa näyttely järjestettävä Eläintarhan vastaisen järjestämissuunnitelman mukaan, joten järjestämistyön suuri osa tulisi puistolaitoksen hyväksi.

Tiet ja kulkuväylät.

Nyt puheenalaista luonnosta laadittaessa Eläintarhan järjestämiseksi on kaupunginpuutarhuri, yhdysliikenteen ajanmukaisten liikeväylien tarpeesen katsoen, jossain määrin muuttanut edellisessä luonnoksessa ehdotettuja tielaitoksia. Itse Eläintarhan tieverkon järjestämisessä ja teiden yhdistämisessä toisiinsa ei sitävastoin ole tapahtunut mitään sanottavampaa muutosta.

Toivonkadulta puistoa kohti johtavalle tielle, jonka 1904 vuoden luonnoksen mukaan piti saada 6 metrin leveyden sekä sen kanssa yhtäsuuntaa kulkevan kävelytien 3 metrin leveyden, on kaupunginpuutarhuri antanut 18 metrin kokonaisleveyden jaettuna 8 metrin ajotiehen, 4 metrin kävelytiehen ja 6 metrin ratsastustiehen. Tietä

tulisi koko pituudeltaan ympäröimään lehtokuja-istutusten kaksoisrivit. Tien leveyden lisäystä ei ole perustellut ainoastaan suunnitellun urheilurakennuksen rakentaminen puiston luoteisosaan vaan myöskin se seikka, että tie vastedes liittyen suunniteltuun pohjoiseen päin Fredriksbergiin johtavaan liikeväylään tulisi välittämään suuren osan Helsingin kaupungin ja sanotun esikaupunkiyhteiskunnan välisestä liikkeestä. Ratsastustie taas käynee välttämättömäksi ratsastus- ja ajokoulun laittamisen vuoksi Toivonkadun päähän ja tulisi se muodostamaan yhdysiteen sanotun laitoksen ja tien itäpäähän suunnitellun ratsastuskentän välille.

Rautatielinjan länsipuolella urheilukentän ohi Fredriksbergiin johtavalla tiellä on vuoden 1904 luonnoksessa 13 metrin kokonaisleveys, josta 7 metriä on ajotietä varten sekä sen molemmin puolin 3 metriä leveät kulkukäytävät. Tämän tienleveyden ei kaupunginpuutarhuri katso riittävän suurta ajo- ja automobiililiikettä varten, joka tiellä tulee käymään. Kun kulkukäytävät tulisivat varustettaviksi lehtokujapuilla, jäisi ehdotetusta 3 metrin leveydestä ainoastaan 2 metriä käytettäväksi, jonka kaupunginpuutarhuri katsoo olevan liian niukasti otetun niitä lukuisia jalkamiehiä varten, jotka pitkin näitä teitä kulkevat urheilupaikalle ja sieltä takaisin sekä kaupungin ja Fredriksbergin välillä. Tämän vuoksi on kaupunginpuutarhuri ehdottanut, että tie varustettaisiin kolmella lehtokujapuuvillillä ja sen kokonaisleveys lisätäisiin 19 metriksi, josta 10 metriä ajotieksi, ajotien länsipuolella olevaa kävelytietä varten 6 metriä sekä rautatielinjan puoleista kävelytietä varten 3 metriä.

Tie Suomen Kansallisteaterin luota Kaisaniemen kautta ja pitkin rautatiepenkeen kuvetta. Vuoden 1904 suunnitelmaan oli muun muassa merkitty yhdistetty ajo- ja kävelytie joka oli varustettu kuten Töölönlahden ympäri käyvät tiet kahdella lehtokujapuuvillillä. Yhtyen Eläintarhan huvila-alueen kautta kulkeviin teihin ulettui tämä tie eteläänpäin Kaisaniemenravintolan sivuitse, leikkasi nykyisen keilaradan alueen sekä jatkui sitten kaakkoissuunnassa lammikon ja sen vieressä olevan kummun välitse ja päättyi teaterin länsipuolella rautatientorille johtavaan n. k. läntiseen teaterikujaan. Luonnosta laadittaessa ei Puutarhalautakunta jättänyt huomaamatta että uudestasuunnitellulla tiellä oli osapuilleen sama suunta kuin nykyisellä puiston kautta Eläintarhaa kohti johtavalla tiellä, mutta katsoi Lautakunta, että läpikäyvän ajoliikkeen johtaminen viimeainittuun suuntaan tulisi suuressa määrässä häiritsemään urheiluelämää sekä puiston rauhaa ja hauskuutta, kun sitävastoin ajotien johtaminen rajaviivaa pitkin tulisi poistamaan nämä epäkohdat ja tekemään mahdolliseksi urheilukentän sekä puiston läheisten osain sulkemisen suurenpuoleisissa juhlissa. Tämä toivomus ansaitsee Lautakunnan mielestä sitä enemmän huomioonottamista kun tämä urheilukenttä on ja jää ainoaksi pääkaupungin keskellä olevaksi juhlakentäksi.

Tämän tien suuntaa koskevan ehdotuksen johdosta anoi „Kaisaniemi kägelbansaktiebolag“ nimisen yhtiön Johtokunta kohta luonnoksen lähettämisen jälkeen Rahatoimikamarilta että se uudestaan laadittaisiin sellaiseksi, että yhtiön keilarata saisi koskematta pysyä paikoillaan. Tästä Rahatoimikamarille antamassaan lausunnossa

esitti Puutarhalautakunta, että oli mahdollista muuttaa jonkun verran kyseenalaisen tien suuntaa, mutta että kysymystä lopullisesti ratkaistaessa ei olisi kiinnitettävä huomiota ainoastaan esteetisiin ja kustannusnäkökohtiin vaan myöskin muihin sopivaisuussyihin, niinkuin ajoliikenteen vilkkauteen, ulkoilmaurheilun etuun y. m. Yhtiön edustaman edun täytyi sitävastoin — kuten Lautakunta esitti — kokonaan yksityisluontoisena tulla vasta toisessa siassa huomioon otetuksi kysymystä ratkaistaessa. Puutarhalautakunnan esittämistä syistä ei yhtiön edellämainittu esitys aiheuttanut mitään toimenpidettä Rahatoimikamarin puolelta.

Herra Olssonin tarkistetussa suunnitelmassa on kyseenalaisen tien leveyttä lisätty 12:sta 16:een metriin ja tie on jaettu 8 m:n levyiseen ajotiehen sekä kahteen 4 m:n levyiseen kävelytiehen. Sitäpaitsi on herra Olsson ehdottanut rautatien alitse johtavaa kanavan seutua melkoisesti täytettäväksi, jotta se voitaisiin mukavammin liittää Eläintarhantiehen. Tämä viimeksi mainittu järjestely tuntuu tosin varsin miellyttävältä, mutta sen toteuttaminen tulee hyvin kalliiksi. Jos tie sitävastoin kulkisi lähempänä rautatienpengertä ja johdettaisiin Eläintarhantietä kohti jonkun verran jyrkempänä kaarena niin voitaisiin herra Olssonin ehdottamat laajat täyttämistyöt ynnä niitä aiheutuva kallis kanavan pidentäminen melkoisessa määrässä rajoittaa.

Kasvitieteellisen puutarhan pohjoispuolelle suunniteltu kulkutie on luonnoksessa korvattu 4 m:n levyisellä kävelytiellä ja 8 m:n levyisellä ajotiellä.

Uusi kävelytie on luonnokseen merkitty kulkevaksi Sokeiden kodin alueen ja Eläintarhanhuvilan N:o 8:n kautta jatkoksi nykyiselle Linnunlaulun alueen kautta käyvälle tielle. Tämä tie olisi tosin suureksi hyödyksi, mutta sen rakentaminen on riippuva siitä, tuleeko Rakennuskonttorin suunnittelema puhdistusasema rakennettavaksi Diakonissalaitoksen läheisyyteen, mikä laitos estäisi tien johtamista tähän suuntaan.

Eläintarhan huvila-alue. Kaupunginpuutarha.

Eläintarhan huvila-alue on suunnitelmassa Kaupunginvaltuuston siitä tekemän päätöksen mukaan varattu istutettavaksi. Suunnitelmassa on myöskin ehdotettu sen kulkuväylän suunta, joka tulisi yhdistämään rautatiepenkereen itäpuolta kulkevan tien Castréninkadun pään ja Kallionalueen ensimmäisen linjan kanssa. Sitäpaitsi on herra Olsson laatinut luonnoksen alueen vastaista tasoittelua ja istuttamista varten, mikä työ ei kuitenkaan pitkiin aikoihin voi tulla toteutettavaksi, nimittäin vasta asianomaisten huvila-alueiden vuokra-aikain päätyttyä. Toisen linjan ja Castréninkadun risteuksen eteläpuolella olevalle paikalle on kaupunginpuutarhuri ajatellut puistikon ynnä paikan julkista rakennusta varten.

Kaupunginpuutarha, joka 1904 vuoden ehdotuksen mukaan tulisi sijoitettavaksi Savilan huvilapalstalle, on nyttemmin kaupunginvaltuuston päätöksen johdosta sijoi-

tettu Puutarhayhdistyksen hallitsemalle alueelle, joka myöskin suunnitelmassa on otettu huomioon. Tämän ohella on kaupunginpuutarhuri laatinut suunnitelmaan myöskin otetun luonnoksen kaupunginpuutarhan etelä- ja itärinteellä oleviksi puutarhalaitoksiksi. Kolmessa paikassa on vihdoin varattu sijat muistopatsaita tai monumentaalaisia taideteoksia varten: Unionin- ja Puutarhakatujen kulmassa, Eläintarhanhuvilassa N:o 5 sekä Töölönlahden pohjoispuolella.

Herra Olssonin laatiman nyt käsillä olevan suunnitelman on Puutarhalautakunta pääosiltaan hyväksynyt erinäisillä pienemmillä, ylempänä merkityillä poikkeuksilla. Kuitenkin on lautakunnassa eri mielipiteitä ilmaantunut siitä, eikä voitaisi puiston erinäisten ajo- ja kävelyteiden leveyttä vähentää jonkun verran, jota ei perustelisi ainoastaan kustannusnäkökohta vaan myös se seikka, että puiston liian leveät tiet tekevät aution vaikutuksen ja väsyttävät silmää. Sitäpaitsi on lausuttu, että kaupunginpuutarhurin ehdottamat tienleveydet verrattaessa ulkomaiden suuriin puistoihin monta vertaa suurempine liikkeineen tuntuvat liian runsaasti otetuilta. Puutarhalautakunta ei ole kuitenkaan tahtonut profiilipiirrosten ja kustannusarvioiden puutteessa ryhtyä vähentämään kaupunginpuutarhurin suunnittelemissä tienleveyksiä; mutta Lautakunta pidättää itselleen oikeuden saada asianomaisia tielaitoksia koskevia ehdotuksia lähettäessä tarkkaan harkittuaan ratkaista kussakin erikoistapauksessa onko vähentäminen mahdollista ja eikä työtä erinäisissä tapauksissa ole tehtävä siten että asteettainen laajentaminen käy vastaisuudessa päinsä.

Nyt tarkastettu suunnitelma on tarkoitettu ohjeeksi tähän kuuluvia alueita säännöllisesti kehitettäessä. Jos suunnitelman Kaupunginvaltuusto hyväksyy on Puutarhalautakunta koettava työskennellä sen asteettain toteuttamiseksi. Niistä laitoksista, joita ensi sijassa pitäisi tällöin ottaa suoritettavaksi, saa Lautakunta esittää Kaisaniemen kautta kulkevan tien pitkin rautatiepenkereen kuvetta. Kun tämä kulkuväylä Pitkäsillan uudestarakentamisaikana olisi suureksi hyödyksi liikkeen jonkin osan välittäjänä kaupungista Kallioon ja päinvastoin on Lautakunnalla aikomus tehdä vielä tänä vuonna ehdotus tien rakentamisesta. Muuten on Lautakunta lähimmän tulevaisuuden työohjelmaansa ottanut kysymyksen Hakasalmenalueen järjestämisestä, jota ei enää voitane kauan lykätä, sekä suunnitellun lehtokujatien aikaansaamisen pitkin Töölönlahden länsirantaa, joka on yhdistävä sanotun puistoalueen Eläintarhan kanssa. Kiireenlaisista työtehtävistä mainittakoon vihdoin urheilukentälle johtava bulevardi, jonka aloittamista varten Kaupunginvaltuusto jo viime vuonna myönsi määrärahan, vaikka kysymys on sitten saanut erityisistä syistä raueta.

Yllä esitetyn johdosta saa Puutarhalautakunta, viitaten kirjeeseensä toukokuun 15 p:ltä 1904, kunnioittaen esittää:

että Kaupunginvaltuusto, hyväksyen Puutarhalautakunnan nyt esittämän, erinäisiltä osiltaan muutetun ehdotuksen Eläintarhan puisto-

alueen järjestämiseksi sekä Hesperian- ja Hakasalmenpuiston ynnä Töölön-, Eläintarhan- ja Kaisaniemenlahden rantojen järjestämiseksi, päättäisi että sanottu ehdotus on pantava perusteeksi mainittua aluetta suunnitelmanmukaisesti kehitettäessä; sekä

että koko se suunnitelmaan istutuksena merkitty Eläintarhan alue on sikäli kuin puiston jatkuva järjestäminen sitä vaatii, käytettävä suunnitelman toteuttamiseksi.

Jos Kaupunginvaltuusto hyväksyy ehdotuksen on Puutarhalautakunta antava kaupunginpuutarhurin laatia uuden Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan oikaistun suunnitelman. Tässä on myöskin oikaistava muutamia pienenpuoleisia nyt kässillä olevaan luonnospiirustukseen pujahtaneita virheellisyyksiä. Muun muassa eivät Eläintarhanalueen koillis- eikä kaakkoisrajat Kallion puolella ole merkityt voimassaolevan kaupunginasemakaavan mukaan; ja niinkään ei suunnitelmassa ole osotettu niitä alueita, jotka Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan ovat luovutetut ajo- ja ratsastuskoulua sekä lawntennispaviljongia varten.

Puutarhalautakunnan puolesta:

A. R. Frenckell.

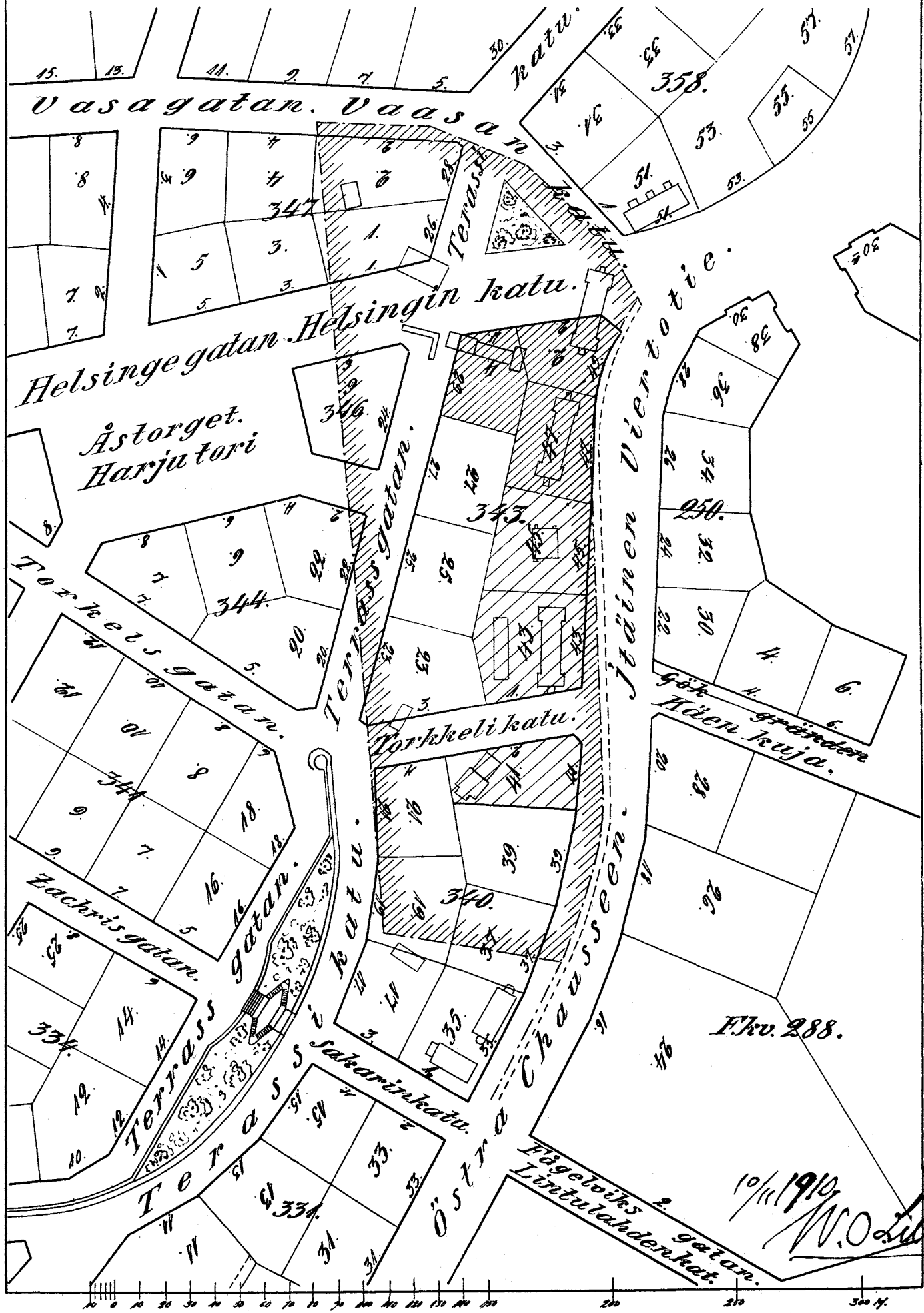
John Ugglä.

Karta

öfver det af bolaget „Helsingfors Aktiebostäder” på arrende disponerade jordområdet å förra lägenheten Surutoin.

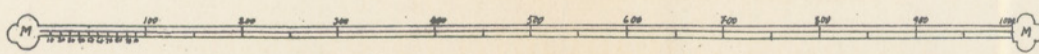
Kartta

„Helsingfors Aktiebostäder” nimisen yhtiön vuokralla hallitsemasta maapalstasta entisellä „Suruttoman” huvilaalueella.

Förslag till ordnande af Djurgården samt reglering af
Tölö-Djurgårds och Kaisaniemivikarnas stränder.

Ehdotus Eläintarhan sekä Töölön-Eläintarhan ja
Kaisaniemen lahtien rantojen järjestämiseksi.

Esitys sähkövirran toimittamisesta Brändön saareen.

„Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Koska olemme aikoneet perustamaamme huvilakaupunkiin hankkia sähkövirtaa sekä katuvalaistusta että yksityistarvetta varten, rohkenemme kysyä, olisiko ja millä ehdoin kaupunki halukas Sörnäsissä olevasta sähkölaitoksestaan hankkimaan tarkoitukseen tarvittavan sähkövirran. Selitykseksi tahdomme mainita, että niiden teiden pituus, joita aluksi tullaan valaisemaan, nousee noin 5 kilometriin ja että jo ensitulevaksi kesäksi noin 40 talvihuvilaa tulee rakennetuksi. Sitäpaitsi on noin 40 tonttia myyty lyhyen, rajoitetun ajan rakentamisvelvollisuudella.

Se sähkövirran kulutus, joka niinmuodoin alustapitäen on odotettavissa ja joka seuraavan vuoden kuluessa tulee toivottavasti melkoisesti kohoamaan, on oleva siksi suuri, että kaupungin sähkölaitos on havaitseva Brändön huvilakaupungin edulliseksi ostajaksi.

Helsingissä maalisk. 22 p. 1910.

Aktiebolaget Brändö Villastad:

Oscar Bomanson.

Allan Granfelt.“

HELSINGIN KAUPUNGIN
KAASU- JA SÄHKÖLAITOKSEN
HALLITUS.

Helsingissä,
huhtik. 13 p:nä 1910.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Lähetteellään tämän kuun 4 p:ltä on Valmistusvaliokunta pyytänyt Helsingin kaupungin kaasu- ja sähkölaitoksen Hallituksen lausuntoa Aktiebolaget Brändö Villastad-nimisen yhtiön Valtuustolle tekemän tiedustelun johdosta, olisiko ja millä ehdoin kaupunki halukas Sörnäsissä olevasta sähkölaitoksestaan toimittamaan Brändön huvilakaupungille sähkövirtaa sekä katuvalaistusta että yksityistä tarvetta varten.

Hallitus, joka on harkinnut kysymystä niiden tietojen nojalla, joita osittain on Aktiebolaget Brändö Villastad-nimisen yhtiön kirjeessä osittain on suullisesti annettu sähkölaitokselle, saa puolestaan puoltaa sanotun hakemuksen hyväksymistä sähkövirran antamisesta kaupungin sähkölaitoksesta, koska se kaikin puolin on sähkölaitoksen edun mukaista ja mitä suurimmalla helppoudella ja pienillä kustannuksilla voidaan toteuttaa.

Ehtoihin nähden saa Hallitus ehdottaa seuraavaa:

Kaupungin sähkölaitos toimittaa A.-B. Brändö Villastad-nimiselle yhtiölle korkeajännityksen kolmivaihevirtaa sekä toimittaa ja laskee tarkoitukseen tarvittavan korkeajännityskaapelin sähkölaitoksesta Brändön saaren rantaan. Tämän kaapelin kustannus, varusteet ja laskeminen siihen luettuina nousee noin 20,000 markkaan.

Tarvittavan johdon virran edelleen siirtämiseksi sopivalla paikalla olevalle muuttaja-asemalle sekä matalajännitysverkon huolehtii ja kustantaa A.-B. Brändö Villastad-niminen yhtiö sähkölaitoksen tarkastuksen alla.

Kun kulutuksen suuruutta ei etukäteen voida varmuudella arvioida, on A.-B. Brändö Villastad-nimisen yhtiön virran hinnan lisäksi suoritettava määrätty pohjamaksu, joka vastaa kohtuullista korkoa ja kuoletusta ennen mainituille 20,000 markan kaapelikustannuksille. Tämä vuotuinen pohjamaksu määrätään soveliaasti 10 %:ksi eli 2,000 markaksi.

Virrasta suoritetaan 25 penniä kwt:lta 50,000 kwt:n vuosikulutukseen saakka, jonka jälkeen se alennetaan 22 penniksi kwt:lta. Jo vuosikulutuksen kohotessa 25,000 kwt:iin jää pohjamaksusta puolet 1,000 markkaa pois ja kulutuksen noustessa yli 35,000 kwt:n ei mitään pohjamaksua tarvitse enää suorittaa.

Kun kaupungin sähkölaitoksella ei vielä toistaiseksi ole sitä etua että se voisi käyttää pääasemaansa ympäri vuorokauden, on sanotun kiertovirran toimittamista varten asetettava se ehto, että se toistaiseksi voi varmasti käydä päinsä klo 6:sta

a. p. klo 1:een yöllä elokuun 15 p:stä toukokuun 1 päivään. Sopimuksen mukaan voidaan kuitenkin saada virtaa yksinäisiksi öiksi läpi yön. Kesäkuukausina voidaan virtaa toimittaa ainoastaan niinä aikoina kuin Sörnäsän keskusasema on käynnissä eli todennäköisesti klo 6:sta a. p:llä klo 7—8 i. p:llä.

Edellyttäen että Valtuusto hyväksyy kyseenalaisen ehdotuksen ja A.-B. Brändö Villastad-niminen yhtiö sen myöskin hyväksyy, pyytää Hallitus valtuutusta saada tarkoitusta varten sähkölaitoksen tämän vuoden voittovaroista käyttää korkeintaan kaksikymmentätuhatta (20,000) markkaa.

Helsingin kaupungin Kaasu- ja Sähkölaitoksen Hallituksen puolesta:

Hj. Schildt.

Gustaf Mattsson.

Karl Appelberg.

Edvin Willgren.

J. Sohlman.

Bernh. Wuolle.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjan.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1910.

Asiakirjoja ehdotetusta Sörnäsän satamaolojen järjestämisestä.

HELSINGIN KAUPUNGIN

SÄHKÖLAITOS.

Rakennuskonttori.

Helsingissä.

helmik. 2 p:nä 1909.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Sen jälkeen kun Rakennuskonttorissa oli syksyllä 1907 laadittu sähkölaitosta varten yksityiskohtainen suunnitelma ja ohjelma, piti Rakennushallitus suotavana hankkia tästä ehdotuksesta jonkun tällä alalla etevän ulkomaisen ammattmiehen lausunnon. Tässä tarkoituksessa kääntyi Hallitus Tukholman kaupungin sähkölaitoksen johtajan insinööri Aug. Deckerin puoleen, joka hyväntaiteisesti suostui tähän pyyntöön ja kävi Helsingissä tarkastamassa paikkaa sekä suullisesti neuvottelemassa Hallituksen kanssa. Johtaja Decker, joka kaikin puolin hyväksyi ehdotuksen, on nyttemmin antanut Hallitukselle kirjallisen kertomuksen neuvottelusta ja saa Hallitus jättää sen Herrain Valtuusmiesten tiedoksi.

Lausunnossa esittää herra Decker Sörnäsän voima-aseman alueeseen nähden seuraavaa:

„Voimalaitosta varten tarkoitetun paikan Sörnäsän niemellä on katsottava täytävän hyvinkin korkeita vaatimuksia asemaan nähden, kun näet etäisyys kaupungin keskuksesta nousee ainoastaan noin 3 km:iin ja paikka muuten täyttää kaikki ne toivomukset, jotka yllä ovat mainitut. Ainoastaan ensiksi aijotun alueen suuruuteen nähden on tehtävä nimenomainen huomautus, etteivät varatut 16,000 m²:iä riitä paikaksi 12,000—14,000 kw:n suuruista laitosta varten. Jos merenkulun laskeaan olevan seisauksissa 4 talvikuukautta sekä hiilet läjätään Tukholmassa luvalliseen 3,5 m:n korkeuteen, tarvitaan hiilivarastoa varten 8,000—10,000 m²:n ala. Tontin koillisesta kiilanmuotoisesti suippenevasta osasta ei kävisi päinsä sopivan alan erottaminen voimalaitosta varten ja samalla kertaa hiilitarhan sopivasti järjestäminen voimalaitoksen suhteen, jota paitsi ei mitään varatilaa olisi saatavissa. Neuvoteltaessa kaupungininsinööri Idströmin kanssa lisätilan saamismahdollisuudesta on kuitenkin se tieto saatu, että tämä kävisi päinsä lahden täyttämällä viivaan saakka, joka ajetellaan vedetyksi Rantatien ja Käenkujan kulmasta Sörnäsän niemen käressä olevaan laituriin. Näin saatavissa olevan melkoisen lisätilan kautta tulisi myöskin kyseenalainen tonttipaikka saamaan riittävän suuruuden

päälaitoksen kelvollista käyttämistä varten kokonaisuudessaan. Allekirjoittanut saa sentähden mitä hartaimmin puoltaa lahden täyttämistä yllä esitetystä laajuudessa.“

Kuten tästä käy ilmi, vaatii jo sähkölaitoksen vastaisen hiilivarastopaikan tarpeellinen hankkiminen, että nykyinen sähkölaitoksen tontin edustalla oleva rantaviiva läheisessä tulevaisuudessa siirretään rantaa täyttämällä jonkun verran ulospäin.

Sekä sähkölaitoksen että kaasulaitoksen Sörnäsiniemeen sijoittamisen tärkeimpänä perussyynä on ollut se, että täten tehdään mahdolliseksi näitä laitoksia varten tarvittavan hiilimäärän huokea ja mukava purkaminen. Sörnäsiniemessä satamaolot ovat kuitenkin tässä suhteessa kaikkea munta kuin tyydyttävät ja tarvitaan varsin suuria järjestely- ja satamatöitä ennenkuin ylläsanottu toivomus on täytetty.

Kun vuosittain Helsingin sataman kautta maahantuotu hiilimäärä on nyt jo kohonnut varsin korkeaksi (vuodessa noin 80,000 tonnia) ja verrattomasti suurin osa siitä osittain täytyy ja osittain voidaan tyhjentää Sörnäsiin, katsoo Rakennushallitus ajankohdan sopivaksi ryhtyä kohta tarpeellisiin toimenpiteisiin perusteellista valmistavaa tutkimusta varten Sörnäsiniemessä satamalojen järjestämiskysymyksessä siten, että niinhyvin kaupungin oma kuin muiden tšekäläisten tuottajain hiilentarve tulisi mahdollisimman mukavalla ja huokealla tavalla hiilenpurkamiseen ja kasaamiseen nähden ajoissa tyydytetyksi. Sillä ainoastaan kasaantuneen hiilimäärän varalta kannattaa suorittaa satamalaitoksia ja rakentaa mekaanisia hiilenpurkamislaitoksia, joista kaupungille omia teknillisiä laitoksiaan varten voisi sittemmin olla suurta hyötyä.

Esitetystä selvinee että kyseenalainen toivomus olisi toteutettava ja hallitus rohkenee kunnioittaen esittää, että Herrat Valtuusmiehet antaisivat valmistaa asian kaikinpuolisesti jotta kohta tarvittavain väliaikaisten purkamislaitosten työ voitaisiin suorittaa tarkoituksenmukaisimmalla ja vähimmin kustannuksia vaativalla tavalla ja että ne mahdollisuutta myöten voisivat olla tulevain laiturirakennusten osina.

Helsingin kaupungin Sähkölaitoksen Rakennushallitus:

Hj. Schildt. *

Bernh. Wuolle.

SUOMEN VALTIONRAUTATIED
RAUTATIEHALLITUS.

—••—
Helsingissä,

helmik. 12 p:nä 1909.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 1,807.

Sittenkun valtionrautateiden hiilen tuonti on vuosi vuodelta hämmästyttävässä määrässä kasvanut ovat satamaolot Sörnäsissä, missä valtiorautateiden hiilivarasto on suurimmalta osaltaan purettu, osoittautuneet kaikkea muuta kuin tyydyttäväksi. Rautatiehallituksen hiilentuonti nousee Sörnäsin kautta tänä vuonna 40,000 tonniin, mikä, laskemalla 2,000 tonnia laivaa kohti, tekee 20 laivaa 6 päivän purkamisajalla kappaleelta. Tästä ilmenee, että yksin Rautatiehallituksen tuonti neljän kuukauden aikana ottaa yhden suurenpuoleisten laivain harvoista paikoista Sörnäsin purkamislaiturissa.

Tämän johdosta saa Rautatiehallitus kunnian pyytää että Kaupunginvaltuusto ryhtyisi ensi tilassa tarpeellisiin toimenpiteisiin Sörnäsin satamaolojen järjestämiseksi siten, että valtionrautateidenkin edut hiilen purkamiseen nähden tulisivat mahdollisimman mukavalla ja huokealla tavalla tyydytetyiksi.

A. Ahonen.

Th. Frosterus.

A. G. Heinricius.

HELSINGIN KAUPUNGIN
KAASU- JA SÄHKÖLAITOKSEN
HALLITUS.

Helsingissä,
helmik. 8 p:nä 1910.

Helsingin kaupungin Rahatoimikamarille.

Kun Hallitus tänä vuonna vaati hiilen hankkimistarjouksia kaupungin kaasuja ja sähkölaitoksen tarpeeksi jätettiin samalla tarjouksia hiilen kulettamiseksi laivasta asianomaisten laitosten varastopaikoille. Tämä kulettamiskustannus laskettiin alimmassa tarjouksessa 1 markaksi 65 p:ksi tonnilta kaasulaitosta varten sekä 1 markaksi 70 p:ksi tonnilta sähkölaitosta varten edellyttämällä purkamisen Sörnäsissä tapahtuvaksi. Nykyoloissa voi kuitenkin ainoastaan yksi suurempuoleinen höyrylaiva purkaa kerrallaan Sörnäsän satamassa ja sitäpaitsi on valtion rautateillä etuoikeus ainoaan hiilenpurkamiseen käytettävään siltaan. Jos hankkijan olisi sentähden tilan puutteen vuoksi Sörnäsän satamassa pakko purkaa kaupungin laiturissa, tulisi kustannuslisäyntyään 40 pillä tonnilta ja nousisi siis Smksi 2:05—2:10 tonnilta.

Niin omituiselta kuin tuntuukin, tulisivat purkamiskustannukset Sörnäsän uusissa laitoksissa suuremmiksi kuin mitä ne ovat olleet hevosella kuljettaen kaupungin vanhaan kaasulaitokseen. Koko purkamis- ja kulettamiskustannus tältä vuodelta kaasuja ja sähkölaitosten tarpeeksi tarvittavista hiilistä nousee nykyisten purkamishintojen vallitessa noin 33,000:— Smkaan mutta voi kuten sanottu nousta kaupungissa purkaessa melkoista korkeammaksi.

Mahdollisten keinojen tutkiminen purkamiskustannusten alentamiseksi Sörnäsissä sinä aikana kuin kaupungin laitokset ovat pakoitettut purkamaan olevissa silloissa on johtanut sen ehdotuksen uudestaan tekemiseen, jonka Sörnäsän satamakaapteeni oli aikaisemmin tehnyt Sörnäsän satamalojen parantamiseksi, nimittäin että keskimäistä siltaa laajennettaisiin lisärakennuksella, joka tekisi mahdolliseksi suurempuoleisen aluksen kiinnittämisen ja purkamisen sillan läntisellä pituussivulla.

Ehdotus on esitetty kaupungin satamakaapteenille, joka on puoltanut sitä varsin sopivana Sörnäsän satamaliikenteen auttamiseksi.

Rakennuskonttorista saadun kustannusarvion mukaan, joka myötäseuraa, nousevat sanotun lisärakennuksen kustannukset 4,800:— Smkaan. Sittenkun silta on tullut kyseenalaisella tavalla laajennetuksi ja muodostetuksi kävisi mahdolliseksi joko hevosella tai kenttäradalla kuljettaa hiilet varastopaikkoihin. Täten voitaisiin

laskea vähintään 1:— Smkan säästö tonnilta eli nyt tarvittavalta hiilimäärältä noin 20,000:— Smkaa vaihtoehtoisesti 28,000:— Smkaa.

Kiinnittäen huomiota siihen, että ne edut, jotka sillan laajentaminen tulisi tuottamaan, eivät koituisi ainoastaan kaupungin kaasu- ja sähkölaitoksen vaan myös kaikkien muidenkin liikkeenharjoittajien hyväksi, saa Hallitus esittää että Rahatoimikamari hankkisi Helsingin kaupunginvaltuustolta määrärahan myöntämisen tätä varten ja ryhtyisi toimenpiteeseen työn kohta suorittamiseksi Rakennuskonttorin suunnitelman mukaan.

Helsingin kaupungin Kaasu- ja Sähkölaitoksen Hallitus:

Hj. Schildt.

Ed. Cedercreutz.

HELSINGIN KAUPUNGIN

RAHATOIMIKAMARI.

Huhtikuun 11 p:nä 1910.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 213.

Lähetteellään helmik. 16 p:ltä 1909 antoi Kaupunginvaltuusto Rahatoimikamarin toimeksi neuvoteltuaan Satamarakennusdelegatsion kanssa antaa lausunnon Helsingin kaupungin sähkölaitoksen Rakennuskonttorin jättämän ehdotuksen johdosta, joka koskee Sörnäsän satamaolojen järjestämistä siinä tarkoituksessa, että niinhyvin kaupungin oma kuin muiden täkäläisten hiilentuottajain tarve tulisi mukavimmalla ja huokeimmalla tavalla hiilenpurtamiseen ja kasaamiseen nähden tyydytetyksi. Tämän esityksen yhteydessä oli Rahatoimikamarin käsiteltäväksi lähetetty myöskin Rautatiehallituksen jättämä anomus, että Kaupunginvaltuusto mahdollisimman pian ryhtyisi tarpeellisiin toimenpiteisiin Sörnäsän satamaolojen järjestämiseksi siten, että valtiorautateidenkin oikeutettuihin etuihin hiilten purkamiseen nähden tarkoituksenmukaisimmalla tavalla kiinnitettäisiin huomiota. Sittemmin on kaupungin kaasu- ja sähkölaitoksen Hallitus kirjeessään tämän vuoden helmik. 8 p:ltä esittänyt, että Sörnäsän sataman keskimäisen sillan länsisivun laajentamiseksi osoitettaisiin kohta

4,800 markan määräraha, joten ei ainoastaan kaupungin kaasu- ja sähkölaitokselle vaan muillekin liikkeenharjoittajille koituisi varsin suuria etuja. Ja esitti Hallitus suotavaksi, että kaupungin Rakennuskonttori valtuutettaisiin ryhtymään kyseenalaisen työn suorittamiseen jo tänä keväänä.

Tämän johdosta ja kun Rahatoimikamari katsoi kysymyksen kantavuuden vaativan tähän kuuluvain olosuhteiden kaikinpuolista tutkimusta, asetti Kamari mainitussa tarkoituksessa erityisen valiokunnan, jonka muodostivat allekirjoittanut Gripenberg sekä herrat Cajander, Andsten, Idström ja Jung, mikä valiokunta on kokoontunut eri kerroin Satamarakennusdelegatsionin sekä insinörien Cedercreutzin ja Wuolteen kuin myöskin Sörnäsän satamamestarin, kapteeni Svenssonin täydentämänä. Ja on näin lisätty valiokunta jättänyt nyttemmin Rahatoimikamariin esityksen asiassa.

Valiokunnan kehoituksesta on kaupungin Rakennuskonttori laatinut ehdotuksen Sörnäsän satama-alueen järjestämiseksi ja siinä ehdottanut, että rakennettaisiin lisäksi purkamis- ja lastaussilta nykyisten siltojen länsipuolelle ja sijoitettaisiin siten, että kaupungin teknilliset laitokset saattaisivat vaikeudetta purkaa hiiliä sen viereen kiinnitetyistä laivoista sekä erinäisten purkamislaitosten avulla kulettaa hiilet asianomaisten laitosten varastopaikkoihin Södervikiin koitumatta siitä haittaa enemmän Sörnäsän rautatie- kuin ajoliikkeellekään. Jotta syvässäkin kulkevain laivain olisi mahdollista tulla suunniteltuun siltaan on melkoisia ruoppaustöitä suoritettava siinä vesialueessa, jota rajoittavat läntinen n. k. painolastisilta sekä Sumpparinsaari. Mutta kun on tunnettua että kaupungin sähkölaitos on lisäranta-alueen tarpeessa hiili- ja muita varastoja varten, on katsottava kaupungille olevan edullisinta jos toimittaisiin melkoinen täyttäminen siinä kulmassa, joka nykyään muodostuu Sörnäsän Rantatien ja sähkölaitoksen alueelle siten että nykyinen lahti täytettäisiin osapuulle 125 metriä ja rantaviiva vedettäisiin kaaressa Sörnäsän lastaussiltoihin saakka. Täten saisi kaupunki, äsken mainittua etua lukuunottamatta, melkoisia laiturialueita ja siten myös suurempia mahdollisuuksia purkamispaikkain saantiin sekä suurennettä pienenpuoleisia aluksia varten. Tämän yhteydessä olisivat myöskin Sörnäsän Rantatien täyttämistyöt noin 30 metrin leveydeltä aloitettavat ja sanottu rantatie varustettava vähitellen satamasillalla. Jos sitä melkoista satama-alueita, joka siten saataisiin, on menestyksellä käytettävä, täyty samalla Sumpparin, Hanaholman ja Kanan välistä vesialuetta rantoineen ruopata, jota työtä voitaisiin vähitellen suorittaa tarpeen ja varain mukaan, ja joka ei tuottaisi mainittavampia vaikeuksia pohjan löyhään ja mutaiseen laatuun katsoen.

Sekä valiokunta että Rahatoimikamari on voinut pääasiassa yhtyä Rakennuskonttorin edellä mainittuun suunnitelmaan. Kuitenkin on katsottu erinäisiä muodosteluja pitävän siihen tehdä. Lienee näet otettava huomioon että vaikkapa meriliike ja Sörnäsän kautta ulosvienti tänä kesänä tulisikin melkoiseksi — tiedonannon mukaan arvelee satamapäällystö noin kuudenkymmenen laivan tänä purjehduskautena saapuvan Sörnäsän satamaan yksistään puutavarain ulosvientiä varten ja melkoi-

sen määrän, varsinkin kalkkikiven sisääntuontia varten — ja varmat merkit viittaavat siihen, että liike on vastaisuudessa lisääntyvä, niin ei sillä ole vielä sanottu, että jo nyt purkamissillan rakentaminen, joka tulisi aiheuttamaan kaupungille kalliita kustannuksia, olisi välttämättömästi tarpeen vaatima. Joka tapauksessa lienee edullisinta odottaa eivätkö Rahatoimikamarin ehdottamat toimenpiteet riittäisi, ennenkuin tehtäisiin päätös laajanlaisiin ja kalliisiin töihin ryhtymisestä. Jos sitävastoin sekä keskinäistä että läntistä siltaa rakennettaisiin lisää niin että lastin purkaminen suurenpuoleisistakin laivoista saattaisi esteettömästi käydä päinsä, olisivat epäilemättä suurimmat epäkohdat autetut. Sitä suuremmalla syyllä voitaisiin näin menetellä kun Rahatoimikamari ei ole pitänyt toivottavana eikä tarpeen vaatimana kaikkien hiilivarastopaikkain sijoittamista Sörnäsiin ja sillä tavalla pakoittaa liikkeenharjoittajat purkamaan tämänlaatuiset tavarat Sörnäsin satamaan. Toiseltakaan näkökannalta katsoen ei Rahatomikamari ole katsonut voivansa puoltaa ehdotetun uuden sillan rakentamista, koska se on katsottava sikäli epäonnistuneesti sijoitukseksi että suurenpuoleisten laivain liikkuminen muutenkin ahtailla kulkuvesillä yhäti vaikeutuisi ja silta, jonka pituus on laskettu 75 metriksi tulisi rakennettavaksi ainoastaan 200 metrin leveään salmeen.

Rakennuskonttorin laatimain tähän liitettyjen laskelmain mukaan tulisivat läntisen ja keskimäisen sillan uudesta- ja lisärakentamiskustannukset nousemaan vastaavasti 22,000 ja 26,300 markkaan. Ja olisi näiden töiden suorittaminen jo periaatteessa päätettävä ja määrärahat osoitettavat ensitulevan vuoden menosääntöön kummankin työn suorittamiseksi, vaikka tänä vuonna ainoastaan keskimäisen sillan laajentaminen saattaisi tulla kyseeseen, katsoen sen sekä asemaan syvällä rannalla että melkoiseen suuruuteen.

Näiden töiden lisäksi olisi yllämainitun vesialueen ruoppaus 6 metrin syvyiseksi aloitettava niin pian kuin olosuhteet sen sallivat niin ettei syntyisi meriliikkeen seisausta vähäisen vedensyvyyden vuoksi. Samoin on Rahatoimikamari katsonut että täyttämistyöt pitkin Sörnäsin Rantatietä sekä kaasu- ja sähkölaitosten alueita Södervikissä olisivat aloitettavat sekä jatkettavat sikäli kuin louhimokiviä ja muuta täyteainetta olisi saatavissa. Varsinkin on katsottava toivottavaksi että täyttämistyöt sähkölaitoksen alueen ulkopuolella aloitettaisiin kohta sekä suoritettaisiin kaikella sillä nopeudella, minkä käytettävissä oleva täyteaine myöntäisi. Kun tulevaisuudessa nyt suunniteltu laiturialue kuin myöskin Sörnäsin niemen itärannalle ehdotettu laituri satamasilta on tullut rakennetuksi, tulevat tuntuvimmat epäkohdat autetuiksi ja oikeutetut valitukset satamatilan vähyydestä ja vaikeuksista purkaa ja lastata Sörnäsissä eivät enää toistune.

Mitä taas tulee sähkölaitoksen Rakennuskonttorin esityksessään koskettamaan kysymykseen hiilenpurkamiskoneiden hankkimisesta on Rahatoimikamari, siihen katsoen ettei kaupungin koko hiilentuontia siirrettäisi Sörnäsiin, ollut sitä mieltä, ettei kaupungille kuulu sellaiseen toimenpiteeseen ryhtyminen, joka tarkoittaisi yksi-

tyisen hiilentuonnin helpoittamista. Kaupungin teknilliset laitokset taas itse järjestänevät soveliaimmin tähän kuuluvat seikat.

Vihdoin saa Rahatoimikamari ilmoittaa, että Kamari asiata käsitellessään on nähnyt itsensä pakoitetuksi valtuuttamaan Rakennuskonttorin 4,500 markan kustannuksella suorittamaan erinäisiä laajennustöitä Sörnäsän keskimäisellä sillalla. Tämän toimenpiteen teki välttämättömäksi se, että sanotun työn täytyi ehdottomasti olla suoritettuna ennen purjehduskauden alkamista, koska vastaisessa tapauksessa satamapäälystö ei sanonut voivansa lähimainkaan tyydyttävällä tavalla järjestää Sörnäsän meriliikettä. Tämä 4,500 markan erä sisältyy myös yllämainittuun keskimäisen sillan laajentamista ja pitentämistä varten otettuun summaan.

Yllä esitetyn nojalla saa Rahatoimikamari nöyrimmästi esittää että Kaupunginvaltuusto päättäisi

että Sörnäsän satamaolojen järjestämiseksi on sikäläinen läntinen ja keskimäinen silta laajennettava Rakennuskonttorin ehdotuksen mukaan vastaavasti arvioidulla 22,000 ja 26,300 markan kustannuksella;

että tähän tarvittava määräraha on otettava ensitulevan vuoden menosääntöön, mutta keskimäisen sillan laajentamistyö on jo tänä vuonna aloitettava, jota varten kaupunginkassan tulee etukäteen suorittaa tarvittavat rahavarat; sekä

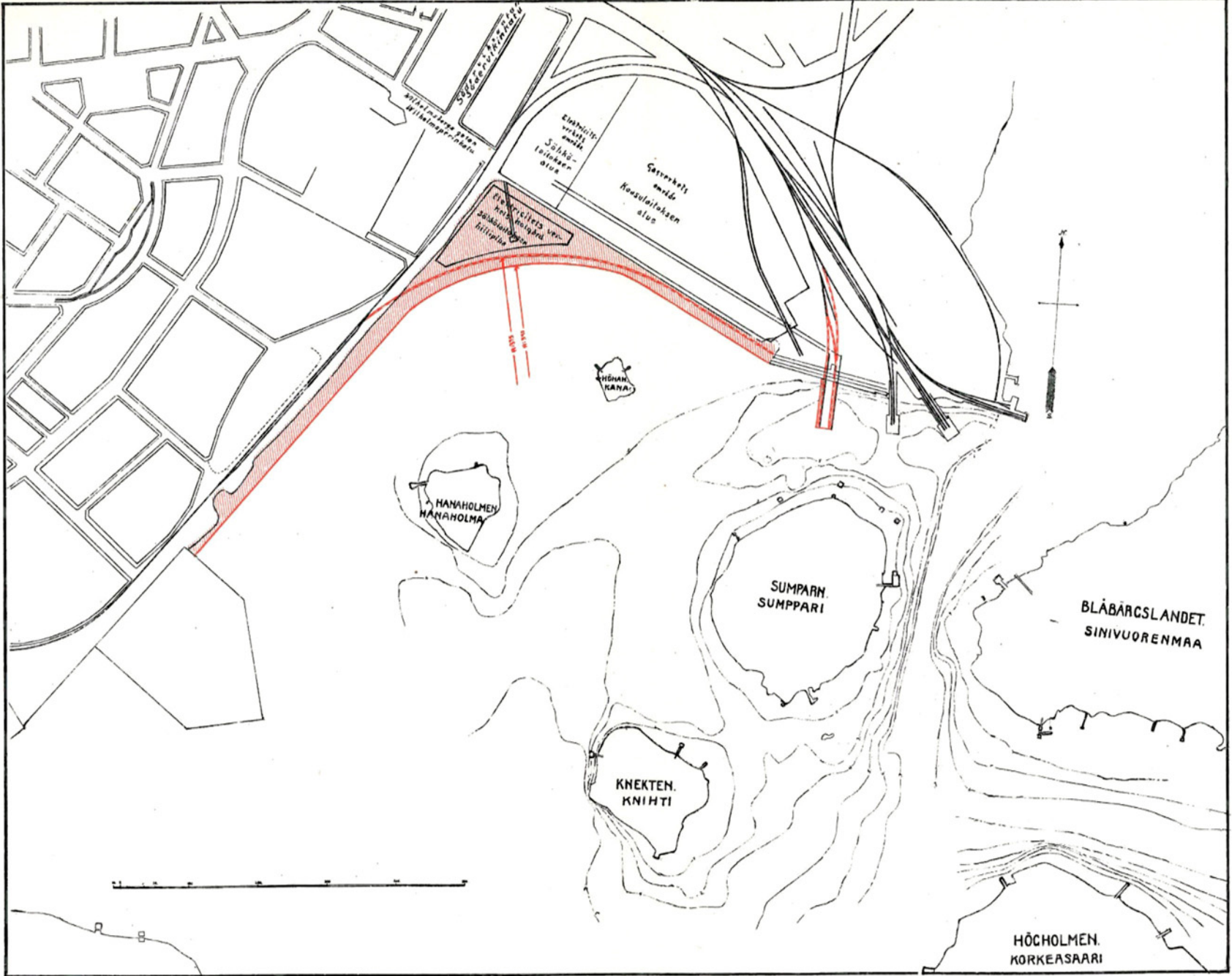
että Sörnäsän Rantatie sekä sähkö- ja kaasutehtaanalueet ovat vastaisuudessa täytettävät Rakennuskonttorin ehdotuksen mukaan.

Lähetekirjat palautetaan samalla.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Valiokunnan mietintö torikaupan järjestämisestä

Sittenkun Maistraatti kirjelmässä toukokuun 18 päivältä 1909 (Pain. asiakirj. N:o 23 sanotulta vuodelta), myötäliittäen Rahatoimikamarin kirjelmän asiasta sekä erinäiset muut asiakirjat, oli pyytänyt Kaupunginvaltuuston lausuntoa kaupungin toreilla ja rantalaitureilla harjoitettuun kauppaan tehtävistä muutoksista, päätti Valtuusto kokouksessaan sen jälkeisen kesäkuun 15 päivänä lykätä puheena olevan asian tarkemmin valmisteltavaksi valiokuntaan, jonka jäseniksi allekirjoittaneet valittiin. Siten saamaansa tehtävää täyttääkseen saa valiokunta täten antaa seuraavan mietinnön.

Asiassa syntyneistä asiakirjoista näkyy, että Maistraatti oli kirjelmässä tammikuun 12 päivältä 1909 pyytänyt Rahatoimikamarilta lausuntoa, eikö kaupungin toreilla ja rantalaitureilla käytävän kaupan järjestykseen olisi tehtävä joitakin muutoksia, minkä ohella Maistraatti toivoi Rahatoimikamarin, siinä tapauksessa että niitä havaitaan tarpeellisiksi, antavan täydellisen seikkaperäisen ehdotuksen jokaisen eri torin kauppaan ja myyntipaikkoihin nähden. Pääasiallisesti yhtyen asiaa käsittelemään asetetun valiokunnan esittämiin näkökohtiin on Rahatoimikamari tämän johdosta Maistraatille antanut esityksen, joka niinkään on otettu edellä mainittuihin painettuihin asiakirjoihin ja josta valiokunta tässä mainitsee seuraavaa:

»Voimassa olevan poliisijärjestyksen mukaan tulee rahvaan kaupan olla sallittua sitä varten luovutetuilla paikoilla ja tietyinä määrättyinä aikana sekä muuten niillä rajoituksilla, joita kaupungin viranomaiset saattavat tehdä, Kauppatorilla, Rautatientorilla, Hakaniementorilla Hietalahdentorilla ja Vaasantorilla (Harjuntorilla). Rahatoimikamarin mielestä olisi tosin ollut toivottavaa, että sanotun asetuksen 108 §:n 2 momenttiin nähden voitaisiin tehdä rajoittavia määräyksiä siihen suuntaan, että nykyään talonpoikain tuotteilla harjoitettu välikauppa tulisi kielletyksi. Kun Rahatoimikamari on kuitenkin ennen esittänyt samanlaisen vaatimuksen eikä siihen ole kiinnitetty huomiota, ei Kamari tässä yhteydessä ole tahtonut tehdä mitään erityistä ehdotusta.

Rahatoimikamarin kantasiassa.

Kaupungin asukkaiden toreilla harjoittamaan elintarpeiden kauppaan nähden on Kamari hyväksynyt Terveystaloutakunnan lausuman periaatteen, että olisi niin paljon kuin mahdollista tehtävä määrätty eroitus sellaisten toreilla kaupaksi pidettävään tavaroiden välillä, jotka aikaisemmin tapahtuneen valmistuksen kautta ovat tarkoitettu kohta nautittaviksi ja sellaisten, joita säännöllisesti on keitettävä tai muuten sopivasti käsiteltävä, ennenkuin ne ovat ravintoaineiksi kelpaavia. Esimerkkinä ensinmainittuun luokkaan kuuluvista tavaroista mainittakoon: voi, leipä, makkaratavarat, savustettu ja suolattu läski, palvattu liha, sekä erinäiset siirtomaatavarat, kun taas jälkimäiseen luok-

kaan ovat luettavat tuore läski ja tuore kala, maito, ryynit, herneet, vihannekset sekä puutarhatuotteet. Vaikka kumpikin laatu yllämainittuja ruokatavaroita joutuu yhtä suuressa määrässä pilautumisen ja likautumisen alaiseksi toreilla, osittain auringon vaikutuksesta, osittain pölystä ja muusta lentävästä saastasta, on kuitenkin terveydelliseltä näkökannalta tärkeämpää, että ensisijassa ryhdytään toimenpiteisiin ensinmainittujen, kohta syötäväksi tarkoitettujen ruokatavarain poistamiseksi kaupungin kauppatoroilta, koska näitä tavaroita ei välttämättömästi, kuten on jälkimäiseen luokkaan kuuluvain tavarain laita, tarvitse ennen nauttimista saattaa epäsiisteyttä poistavan tai vahingottomaksi tekevän käyttelyn alaiseksi. Tosin on Rahatoimikamarilla tiedossaan, että se toivomus on monelta taholta lausuttu ja että sitä kannattaa myöskin ensimmäinen kaupunginlääkäri, että tuoreen lihan kauppa poistettaisiin kaupungin kauppatorilta, jolloin on esitetty tällaiseen toimenpiteeseen ryhtymisen perusteeksi osittain ne terveydelliset vaarat, joita tähän saakka vallinnut mainitun kanpan harjoittamistapa tuottaa, osittain taas, että ne määrät tuoretta lihaa, joita nyt pidetään kaupaksi toreilla kyseenalaisilla paikoilla, eivät olisi niin sanottavia, että tuoreen lihan kaupan sijoittamisesta kaupungin kauppahalleihin saattaisi syntyä vaikeuksia. Mutta vaikkakin ankaran terveydelliseltä näkökannalta on sitä mielipidettä puollettava, että kaikkalainen ruokatavarain kauppa paljaan taivaan alla olisi kiellettävä, on Rahatoimikamari kuitenkin katsonut, että tuoreen lihan kaupan poistamista toreilta on pidettävä epäoikeutettuna niin kauan kuin samaan luokkaan kuuluvain tavarain myyntiä siellä sallitaan. Mutta muitakin näkökohtia on tässä otettava huomioon. Kauppatorin puoleentoista sataan nousevaa lihanmyyjäin määrää olisi mahdoton saada sopimaan kaupungin tai jo oleviin yksityisiin kauppahalleihin, vaan vaatisi toimenpide epäilemättä että kaupunki rakentaisi yksinomaan tätä tarkoitusta varten erityisen lihahallin. Olisi kyllä tehtävissä että kyseenalaiset lihanmyyjät vuokraisivat lihanmyyntipuoteja, mutta olisiko etu terveydelliseltä näkökannalta sanottava, rohkenee Rahatoimikamari epäillä. Se tuoreen lihan määrä, joka päivittäin myydään yksistään Kauppatorilla puheenalaisilla paikoilla, ei ole lainkaan niin vähäinen kuin on tahdottu tehdä uskottavaksi. Rahatoimikamarin hankkimain tietojen mukaan, joiden arvoa ei ole syytä epäillä, vaikkapa niitä onkin pidettävä ylimalkaisina, myydään päivittäin Kauppatorilla noin 13,000 kilogrammaa eli 50 % kaupungin lasketusta koko lihanmyynnistä. Samalla on otettava huomioon, että elintarpeiden hinnat tulisivat itsestään nousemaan, jos ruokatavarain kauppa kaupungin toreilla rajoitettaisiin yksinomaan rahvaan kauppaan, koska on itsestään selvää, että kuluttajan on pakko maksaa vuokrat ja lisääntyneet käyttökustannukset kaupan harjoittamisesta. Ja tästä elintarpeiden hinnan kohoamisesta saa epäilemättä ensi sijassa tuntea väestön taloudellisesti heikoin osa, jonka lakkaamaton pyrintö on, ettei tavaranhinta kohoaisi yli minimirajan. Jos mainitun toimenpiteen kautta lihanmyyjäin lukumäärä tulisi melkoisesti supistumaan, on taas vaara yhteenliittymisestä ja renkaan muodostamisesta, missä tapauksessa elintarpeiden hinnat tulisivat samoin todennäköisesti kohoamaan. Jos tämän kautta saavutettaisiin melkoisia terveydellisiä parannuksia, voisi toimenpide yllämainitussa tarkoituksessa olla täysin perusteltu. Mutta kun ei ole voitu

osoittaa, että terveydelliseltä näkökannalta olisi ehdottomasti vaadittava, että tuoreen lihan myynti kauppatorilla tulisi kielletyksi ja kiinnittämällä huomiota siihen että ulkomaan kaupungeissa melkein jokaisella kauppatorilla sallitaan sellaista kauppaa katsomatta silti terveyden vaatimuksia loukatuiksi, on Rahatoimikamari katsonut että ainakin tois-
 taiseksi ja siksi kunnes toiset olot vaativat toisia toimenpiteitä, tuoreen lihan myymistä saisi harjoittaa Kauppatorilla. Kamari on kyllä ottanut huomioon, että osa puutarha-
 tuotteita ja vihanneksia, joita voidaan nauttia ilman edelläkäypää valmistamista, olisi, sen mukaan mitä yllä on esitetty, poistettava toreilta. Mutta niin kauan kuin talonpoikain
 tuotteet ja puutarhurit kaupungin lähimmästä ympäristöstä ovat oikeutettuja kulettamaan
 toreille yhtäläisiä tuotteita melkoisissa määrin, on Kamari ehdotuksessaan tässä tapauk-
 sessa luopunut yllämainitusta periaatteesta. Sama on myöskin suolatun kalan laita, koska sanotun tavaralaadun myymistä kauppahallimyymälästä tai puodista ei olisi
 puollettava.

Vähentääkseen kaupungin puolelta vaikeudet kyseenalaisia uusia määräyksiä täy-
 täntöön pannaessa torikaupan järjestämiseksi, on Rahatoimikamari hankkinut Terveyden-
 hoitolautakunnalta selvityksen siitä, ettei terveyshoidolliselta näkökannalta ole mitään
 estettä mainitun tavaralaadun myynnin sijoittamisesta Länsi Rannan kaupphalliin (voi-
 halliin), jossa nykyään on vuokraamaton noin parikymmentä puotia. Samoin on
 Rahatoimikamari tahtonut huomauttaa, että kaupungin viranomaiset ovat jo ryhtyneet
 valmistaviin toimenpiteisiin Hakaniementorin kaupphallin rakentamiseksi ja että kysymys
 jo ensi syksynä tulee jätettäväksi Kaupunginvaltuuston harkittavaksi».

Esitettyään edellä mainitut yleiset näkökohdat siirtyy Rahatoimikamari seikkape-
 räisesti tekemään selkoa kaupungin eri toreilla käydyn kaupan uudestijärjestämistä
 tarkoittavista lähemmistä toimenpiteistä.

Samalla kun valiokunta jo nyt pyytää ohimennen mainita, ettei valiokunta alempana
 tarkemmin esitetyistä syistä ole kaikin puolin voinut yhtyä Rahatoimikamarin vastikään
 mainittuihin näkökohtiin, on valiokunta kuitenkin ensiksi lyhyesti selostava niitä oikeus-
 sääntöjä, joiden mukaan tälläkalainen torikauppa nykyään on järjestetty.

Näiden määräysten selvittämiseksi, joiden voidaan katsoa lain taikka laillisen sään-
 nön voimalla olevan noudatettavina kaupungin toreilla ja rantasilloilla käytävässä kau-
 passa, saa valiokunta etusijassa mainita maaliskuun 31 päivänä 1879 elinkeinoista ane-
 tun armollisen asetuksen 8 §:n 1 momentin säännöksen, joka sisältää että yhteisellä
 kansalla ja tilanhaltijoilla maalla on valta, ilman erinäistä ilmoitusta, itse tahi muiden
 kautta, niin hyvin kaupungissa kuin maalla, kaupaksi pitää kaikkea mitä heidän tilois-
 tansa saadaan tahi he ja heidän perheväkensä kotiteollisuudella toimeensaavat, ja jota
 määräystä täydentää saman pykälän näin kuuluva 3 mom.: älköön niille, jotka kaupun-
 gissa torilla, satamassa tahi muussa yhteisessä myyntipaikassa myyvät maalaistuotteita,
 määrättäkö erityistä maksua semmoisesta kaupasta, mutta jos he semmoisessa kaupassa
 käyttävät lautakojuja tahi tiskejä, ovat määrättyt maksot niistä kaupungille suoritettavat.
 Saman asetuksen 12 §:n viimeisessä momentissa sitäpaitsi julistetaan ulkomaalainen
 oikeutetuksi, noudattamalla tullilakien ja satamajärjestysten ohjeita, kaupunkien satamissa

Torikauppaa
 koskevat oi-
 keudelliset
 säännökset.

maston vieressä myyskelemään maahan tuomiansa ruokatavaroita, jonka liikkeen harjoittamisesta hänen suoritettavakseen määrättäköön sovelias elinkeinomaksu kaupunkikunnalle, joka tässä suhteessa saa ryhtyä tarpeellisiin toimiin. Sen lisäksi mitä vastainmainitut säännökset sisältävät ei ole olemassa määräyksiä, jotka rajoittaisivat kaupunginviranomaisten oikeutta soveliaimmalla tavalla järjestää torikauppa. Mikäli taas tuollaisia rajoittavia määräyksiä sanotun kaupan harjoittamisesta ei ole annettu, on se katsottava vapaaksi.

Tämän kaupungin torikauppaa koskevia paikallisia säännöksiä on voimassa olevassa lokakuun 30 päivänä 1908 vahvistetussa kaupungin poliisijärjestyksessä, jonka 107 § määrää, että kaupungin toreilla ja kaduilla niin myös satamissa ei saa harjoittaa kauppaa muualla kuin sitä tarkoitusta varten olevilla paikoilla, paitsi eräin poikkeuksin, eikä muulla tavalla kuin mitä mainitussa poliisijärjestyksessä tarkemmin sanotaan. Mainittu poikkeus tarkoittaa tuoreen voion, munien, metsänriistan, vihanneksien, hedelmäin, marjain sekä kasvien ja kukkien kauppaa, joista tavaroista 113 §:ssä määrätään, että niitä saa vapaasti kaupustella kaupungissa, ja yhteinen kansa sekä tilanhaltijat maalla saavat myydä maitoa kaikkialla kuormastakin, mutta että sitä vastoin muuten eivät muut kuin ne, jotka ovat hankkineet siihen Maistraatin luvan, ja luvassa asetetuilla ehdoilla, saa ammattimaisesti kuljetella tavaroita kaupungilla kaupaksi.

Poliisijärjestyksen 108 §:ssä on ensinnäkin määräys että se, joka tahtoo harjoittaa kauppaa kioskista tai muusta kiintonaisestä myyntipaikasta niin myös vaunusta, tiskiltä tai pöydältä, hankkikoon siihen luvan niinkuin siitä on erittäin säädetty. Saman pykälän seuraavassa momentissa kuitenkin poikkeuksena tästä säännöstä toistetaan elinkeinolain edellämainittu säännös maalaiskansan ja tilanhaltijain oikeudesta ilman muuta pitää elinkeinotuotteitansa kaupan, kuitenkin lisäten että tätä kauppaa on toimitettava »kuormasta tahi aluksesta». Viimeksi mainitun määräyksen johdosta on sen soveltamisessa ilmaantunut jonkunlaista epä tietoisuutta siihen nähden, pitäisikö sellaisten tavarain torikaupan, jotka elinkeinolain 8 §:ssä mainitaan, myös olla maksuista vapaa, jos sitä toimitetaan myymäpöydältä taikka kojusta, vai kohdistuuko edellä mainittu elinkeinolain myöntämä helpotus ainoastaan kuormasta taikka aluksesta toimitettavaan kauppaan, mutta lienee kuitenkin katsottava osotetuksi, että sitä tulkintaa, jonka mukaan tuollaisen maksuttoman kaupan myös pitäisi saada tapahtua myymäpöydältä taikka kojusta, on pidettävä oikeana *). Elinkeinolaissa säädetyllä vapaudella on ilmeisesti tarkoitettu tarpeellisen tavarantuonnin varaamista kaupunkeihin sekä maanviljelystuotteiden menekin helpottamista, joten sen muodollisen tavan, miten tavara tarjotaan kaupan, ei pidä olla ratkaisevana, edellyttäen että mukana tuotu koju taikka pöytä ei ota enempää tilaa kuin tavalliset ajoneuvot.

Poliisijärjestyksen 110 §:ssä ilmoitetaan olevan Maistraatin asia antaa ohjeita siitä

*) Vrt. erittäin Hufvudstadsbladetissa tammikuun 20 päivänä 1909 julkaistua tätä asiaa käsittelevää kirjoitusta.

mitä tavaroita saa pitää kaupan toreilla, samoinkuin myös tarkemmin määrätä, miten kauppaa on harjoitettava, kuitenkin vaarinottamalla mitä siitä yhteisen kansan kaupankäyntiin nähden on erittäin säädetty. Niinikään on Maistraatin asia määrätä aika, milloin kauppaa saa harjoittaa toreilla. Toriajan päätyttyä on kaikki tavarat sekä vaunut, tiskit, pöydät ja muut, mitä kaupanteossa on käytetty, toimitettava pois paikalta. III §:ssä on määräys että tavarain, jota myydään aluksesta, on annettava olla aluksessa, kunnes se on myyty, ja sittenkun kauppa on päätetty ja myyjä pannut tavarain laituruille, on se heti toimitettava pois.

Semmoisia nimenomaisia säännöksiä Maistraatin toimivallasta torikaupan järjestämiseen nähden, mitkä, niinkuin edellä on mainittu, on otettu kaupungin nykyään voimassa olevaa poliisijärjestykseen, ei ollut kaupungin aikaisemmassa poliisijärjestyksessä. Todellisuudessa näyttävätkin enimmäkseen Rahatoimikamari ja Rakatoimikonttori sekä Kaupunginvaltuusto järjestelleen tähän kuuluvia kysymyksiä. Niinpä teki Rahatoimikamari elokuun 22 päivänä 1901 Kaupunginvaltuustolle esityksen erinäisten tarkempain määräysten antamisesta puheena olevasta kaupasta sen lisäksi mitä silloin oli voimassa läänin kuvernöörin tammikuun 23 päivänä 1895 vahvistamissa säännöissä ruokatavarain kaupalle kaupungin toreilla sekä satamissa olevissa aluksissa ja muut asiaa koskevat erikoissäännökset sisälsivät, minkä ohella ehdotettiin erinäisiä toimenpiteitä torikaupan edistämiseksi, muiden muassa kauppahallin rakentamista Kasarmitorille ja Hietalahdentorille. Mainitun esityksen käsitteleminen jätettiin eräälle Kaupunginvaltuuston valiokunnalle, joka marraskuussa edellä mainittuna vuonna antoi mietinnön asiasta (Pain. asiakirj. N:o 33 vuodelta 1901), minkä jälkeen ja sittenkun Valtuusto tammikuun 14 päivänä 1902 valiokunnan mietintöön liittyen oli tehnyt päätöksen kaupungin torikaupan järjestämisessä noudatettaviin yleisiin periaatteisiin nähden, Rahatoimikamari huhtikuun 24 päivänä viimeksi mainittuna vuonna hyväksyi Rahatoimikonttorin Kamarin toimenannosta yksissä neuvoin Rakennuskonttorin kanssa valmistaman ehdotuksen torien kiintonaisten myyntipaikkain jaoitukseksi sekä vahvisti erityiset edelleen voimassa olevat säännöt torikaupassa noudatettaviksi.

Torikaupan harjoittamisen ajasta ei ole määräyksiä kaupungin aikaisemmassa poliisijärjestyksessä eikä myöskään edellä mainituissa erikoissäännöksissä, vaan on siitä määräys Kuvernöörin kesäkuun 11 päivänä 1898 Maistraatin lausunnon nojalla vahvistamassa lisäyksessä mainitun vanhemman poliisijärjestyksen 35 §:ään, ja on siinä kaupungin torikaupasta määrätty, että se ei saa alkaa ennen klo 5 a. p. huhtikuun 1 ja lokakuun 1 päivän välisenä aikana eikä ennen klo 6 a. p. muina aikoina vuodesta sekä pitää aina olla lopetettu, kauppa Kauppa- ja Rantatorilla klo 12 päivällä ja kaikki muu kauppa viimeistään klo 9 i. p., minkä ohella Rahatoimikamarin antamain järjestyssääntöjen mukaan kaupanteon kauppahalleissa pitää lakata klo 8 i. p. Toukokuun 30 päivänä 1905 on Kaupunginvaltuusto sittemmin kehottanut Rahatoimikamaria antaessaan vuokralle kiintonaisia paikkoja niiltä kaupungin toreilta, missä kauppaa harjoitetaan iltapäivinkin, määräämään että sanotun torikaupan pitää vuoden umpeen lakata klo 8 i. p. Viimeksi mainittuja paikkoja, jotka maksua vastaan on niin sanotun kaupustelun harjoit-

tamista varten määrätyksi ajaksi luovutettu yksityisille henkilöille, ei käy lukeminen kaupungin yleisiin myyntipaikkoihin tämän sanan varsinaisessa ja täydellisessä merkityksessä, vaan on ne verrattava basaareihin taikka halleihin. Näihin kiintonaisiin kojuihin nähden ovat voimassa erityiset Rahatoimikamarin toukokuun 29 päivänä 1908 antamat järjestyssäännöt ja on sanottuna päivänä samassa järjestyksessä myös annettu tuollaiset säännöt kauppahallimyymläin myyjille, Kasarmintorin kauppahallille sekä hallipalvelijastolle.

Markkinain aikaisesta torikaupasta on säännöksiä yleisessä laissa Kauppakaaren 7 luvussa. Samalla kun tällaiset vuotuiset syysmarkkinat nyttemmin voimassa olevain määräysten mukaan ovat aijotut yksinomaan suolatun kalan kauppaa varten, on Rahatoimikamari kuitenkin syyskuun 11 päivänä 1902 päättänyt, että ne maaseudulta olevat kaupanharjoittajat, jotka saapuvat tänne markkinapäiviksi, voivat määrättyä maksua vastaan saada tilapäisiä myyntipaikkoja Rautatientorilta, ja kun muutoinkin joskus voi sattua, että henkilöt tilapäistä myyntiä varten haluavat saada toripaikkoja, on samalla päätetty että mainittua menettelyä voidaan sellaisissakin tapauksissa noudattaa, ollen myyntiaika määrätty korkeintaan kuudeksi päiväksi.

Lihan-
kauppa.

Valiokunta siirtyy tämän jälkeen käsittelemään kysymyksiä, miten erinäisten elintarpeitten torikauppa on järjestettävä, ja on valiokunnan, siihen nähden että tuoreen lihan kauppa on valiokunnasta näyttänyt käsittävän niin oleellisen osan kaupungin elintarpeitten kaupasta, että sen järjesteleminen olisi lähinnä ansaitseva valiokunnan huomiota, etusijassa selvitettävä, miten mainittu kaupanteko on järjestetty, sekä tässä kohdin aluksi mainittava ne toimenpiteet järjestetyn lihantarkastuksen aikaansaamiseksi, joihin täällä on aikaisemmin ryhdytty.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto vuonna 1890 oli myöntynyt Terveystoimikunnan esitykseen tarkastusmiehen asettamisesta toimittamaan lihantarkastusta teurastuslaitoksessa, oli täten ensimmäinen, vaikkakin pieni askel astuttu julkisen tuollaisen tarkastuksen käytäntöön saattamiseksi. Kun kuitenkin kaikki liha, mikä rautateitse sekä maalaisajoneuvoissa ja aluksissa tuotiin kaupunkiin, edelleen oli vaille muuta tarkastusta kuin mitä se varsin pintapuolinen tutkimus tiesi, jonka Terveystoimikunnan tarkastusmiehet olivat voineet toimittaa torikaupan aikana sekä käydessään lihamyymälöissä, teki mainittu Lautakunta toukokuun 4 päivänä 1896 päivätyssä kirjelmässä Kaupunginvaltuustolle esityksen erinäisiin tämän johdosta tarpeellisiksi havaittuihin toimenpiteisiin ryhtymisestä; ja päätti Valtuusto kokouksessaan syyskuun 29 päivänä samana vuonna, muun muassa, kaupungin palvelukseen asettaa lihantarkastukseen perehtyneen eläinlääkärin sekä laitattaa väliaikaisen lihantarkastusaseman ja jättää erityisen valiokunnan selvitettäväksi kysymyksen, olisiko ja millä tavoin pakollinen lihantarkastus otettava kaupungissa käytäntöön.

Joulukuussa 1901 antamassaan mietinnössä (pain. asiakirj. N:o 34 mainitulta vuodelta) on viimeksi mainittu valiokunta erittäin perinpohjaisesti valaissut käsiteltäväkseen

saamaansa asiaa. Mainitussa mietinnössä on muun muassa selonteko lihantarkastuksen järjestyksestä ulkomaalla sekä kotimaan muilla paikkakunnilla ja tässä kaupungissa, minkä ohella annetaan selostus tämän asian käsittelystä Suomen Lääkäriseurassa kahdena eri kertana. Omana mielipiteenään on valiokunta antanut lausunnon, josta tähän otetaan seuraavat kohdat:

«Kun valiokunnan nyt on lausuttava mielensä siitä, onko ja millä ehdolla pakollinen lihantarkastus kaupungissa aikaansaatuva, katsoo valiokunta aluksi pitävänsä huomauttaa, ettei valiokunnankaan mielestä lihankauppa Helsingissä nykyään suinkaan ole niin ajanmukaisesti järjestetty kuin olisi suotava. Sittenkun nyttemmin, vuodesta 1881 lähtien, kaikenlainen teurastus kaupungin rajain sisällä on kielletty muualla kuin teurastuslaitoksessa ja, vuodesta 1897 lähtien, sikäläistä teurastusta pitää silmällä lihantarkastukseen perehtynyt eläinlääkäri tarpeellisten tarkastajain avustamana, täytyy tosin katsoa kaiken itse kaupungissa teurastetun lihan tulevan tyydyttävästi tutkituksi, mutta toiselta puolen on kaupungin koko muu lihatavarain tuonti edelleen vapaa kaikesta muusta silmälläpidosta kuin siitä varsin vähän tehokkaasta tarkastuksesta, minkä kaupungin terveystoimikunta voi toivella ja lihamyymälöissä käydessään toimittaa.

Alussa mainitussa Terveystoimikunnan kirjelmässä on Lautakunta lausunut, että se päämäärä, johon tälläkäläisen lihankaupan järjestämisessä olisi pyrittävä, on teurastuspakon käytäntöön ottaminen, mikä tietäisi määräystä että kaikki täällä kaupaksi tarjottu liha pitäisi olla teurastettu asiantuntevan tarkastuksen alaisena julkisessa teurastuslaitoksessa. Mutta Lautakunnan mielestä on sen ohella ollut toivottava, että toistaiseksi ja siksi kun sellainen järjestys voidaan saada aikaan, annettaisiin määräys että kaupunkiin tuotu liha olisi, mikäli se ei tule teurastuslaitoksen välityksellä, saatettava asiantuntevan tarkastuksen alaiseksi, ennenkuin sitä saa tarjota kaupaksi. Tähän määräykseen olisi Lautakunnan mielestä lisättävä että, kun tuoretta lihaa tuodaan tarkastettavaksi, pitäisi olla mukana teurastetun eläimen sisälmykset. Sillä viimeksi mainitun säännöksen puutteessa olisi tarkastus, mikäli Lautakunta on huomauttanut, oleva, ellei aivan merkityksetön, niin kuitenkin vähemmän arvoinen.

Lautakunnan lausunto samoin kuin niissä kotimaan paikkakunnissa saavutettu kokemus, missä pakollinen lihantarkastus on toimeenpantu, mutta jonkun ajan kuluttua jälleen lakautettu, näyttää valiokunnan mielestä vahvistavan Lautakunnan ilmoitusta että tuollainen tarkastus olisi, mainitun lisämääräyksen puutteessa, oleva tuskin tyydyttävä. Valiokunta onkin sentähden päättänyt olla ensinkään ehdottamatta tuollaisen epätäydellisesti järjestetyn lihantarkastuksen toimeenpanemista.

Mitä tulee mahdollisuuteen määrätä siten järjestetty paikallinen lihantarkastus, että kaupunkiin tuodun lihan mukana, lukuunottamatta teurastuslaitoksesta saatua lihaa, pitäisi, kun se tuoreena tuodaan kaupunkiin, olla teuraseläimen sisälmykset, on valiokunnassa herännyt epäilyksiä siitä, kävisikö tuollaista määräystä antaminen voimassa olevaa elinkeinolakiä muuttamatta. Elinkeinoista maaliskuun 31 päivänä 1879 annetun asetuksen 8 §:ssä säädetään nimittäin, että »yhteisellä kansalla ja tilanhaltijoilla maalla olkoon valta, ilman erinäistä ilmoitusta, itse tahi muiden kautta niin hyvin kaupungissa kuin

maalla, kaupaksi pitää kaikkea, mitä heidän tiloistansa saadaan tahi he ja heidän perheväkensä kotiteollisuudella toimeensaavat». Toiselta puolen on huomautettu, että terveydenhoidosta Suomessa joulukuun 22 päivänä 1879 annetun asetuksen 32 §:ssä säädetään, että jokainen, joka myytäväksi tarjoo tai valmistaa ruoka- tai juomatavaroita, on velvollinen antamaan niitä semmoisen tutkinnon alaiseksi, jonka asianomainen viranomainen saattaa tarpeelliseksi katsoa, jotta saataisiin selville, ovatko ne terveydelle vahingollisia tahi muutoin ravintoaineiksi sopimattomia. Ja on huomautettu että, kun tuollainen myytäväksi pidettävien tuotteitten tarkastus on myönnetty, täytyy katsoa viranomaisten sen kautta implicite myös saaneen vallan ryhtyä toimiin, jotka ovat tarpeelliset tämän tutkimuksen tehokkaaksi tekemiseksi. Tähän on kuitenkin taas väitetty, että mainittua hallinnollista tietä annettua terveydenhoitoasetuksen säännöstä ei saa ottaa tekoosyyksi, minkä nojalla saatettaisiin käytäntöön uusia, vieläkin pitemmälle meneviä rajoituksia yleisen lain kautta perustettuun elinkeinovapauteen. Joka tapauksessa on kuitenkin päästy yksimielisyyten siitä että, jos tarkastuksesta on kannettava maksuja, ei niitä voida määrätä muuttamatta elinkeinolakia siltä kohdin.

On kuitenkin ilmeistä, että kaupungin, siinä tapauksessa että pakollinen lihantarkastus otetaan käytäntöön, pitää, ennenkuin sellaiseen toimenpiteeseen ryhdytään, järjestää asia niin, että mainittu tarkastuspakko käy niin vähän rasittavaksi kuin suinkin. Edellyttää täytyy ei ainoastaan että, niinkuin esimerkiksi Ruotsissakin on laita, tuollaiset toimenpiteet pitää panna ehdoksi luvan saamiseen tarkastuspakon käytäntöön ottamiseksi, vaan myös että jokainen laiminlyönti tässä kohdin kävisi tuntuvaksi siten, että lihantuonti vähenisi ja hinnat kohoaisivat. Puheena olevaa tarkoitusta varten olisi etusijassa laitettava riittävä määrä asiantuntevalla ja kyllin lukuisalla henkilökunnalla varustettuja tarkastustoimistoja, jottei ylenmäärin kulutettaisi asianomaisten liikennöitsijän aikaa, ja edelleen täytyisi terveystoimistoja lisätä, jotta estettäisiin tarkastuksesta annettujen määräysten rikkomista. Tärkein ja ratkaisevin merkitys olisi kuitenkin sillä, että määräyksen että teuraseläimen sisälmykset on tuotava mukaan lihantarkastukseen johdonmukaisesti täytyisi viedä siihen, että lihanmyyjäin, sekä yhteisen kansan että muiden, olisi useimmissa tapauksissa oleva pakko kuljettaa eläimet elävinä kaupunkiin täällä teurastettaviksi. Mutta siten syntyy myös kaupungille velvollisuus katsoa että sellainen teurastus voi tapahtua niin ajanmukaisesti ja vähillä kustannuksilla kuin suinkin, eli toisin sanoen että, kun nykyisiä teurastushuoneita tuskin kävisi siihen tarkoitukseen hyväksyminen, odotettavissa olevaa tarvetta on tyydytettävä rakentamalla tilavia ja tarkoituksenmukaisia teurastuslaitoksia.

Kun valiokunta niinmuodoin on havainnut, että uusien ajanmukaisten teurastamojen teettäminen kaupunkiin ei ainoastaan ole toivottava, vaan yhtenä, vieläpä tärkeimpänä edellytyksenä pakollisen lihantarkastuksen toimeensaamiselle täällä, on siten teurastushuonepakon määrääminen — pakollisen tarkastuksen yhteydessä — semmoisena kun Lautakunta sen on pitänyt tarpeellisenä tehokkaan lihantarkastuksen aikaansaamiseksi, ei ainoastaan, niinkuin Lautakunta on katsonut, se päämäärä, johon lihankaupan järjestämisessä täällä olisi pyrittävä, vaan päinvastoin puheena olevan asian ainoa täydellinen

ratkaisu. Ja valiokunta rohkenee tässä huomauttaa, että Kaupunginvaltuusto jo aikaisemminkin on edellyttänyt tuollaisen toimenpiteen tarpeellisuutta. Siinä lausunnossa, minkä Valtuusto maaliskuun 4 päivänä 1897 antoi voimassa olevan terveydenhoitosäännön muuttamista tarkoittavasta ehdotuksesta, sanotaan: «Lopuksi on Valtuusto arvellut pitävänsä huomauttaa, että siihen terveydenhoitoasetuksen osaan, joka vaatisi Valtiosäätyjen myötävaikutusta, olisi otettava säännös että elinkeinolain määräys maaseudun yhteisen kansan ja tilanhaltijain oikeudesta kaupungissa myydä mitä heidän tiloiltaan saadaan, ei ole oleva esteenä teurastuspakolle, kun se havaitaan asianhaaran vaati-maksi.»

On varottu teurastamopakon käytäntöön ottamisen vaikeuttavan lihansaantia ja siten nostavan puheena olevan tarvetavaran hintaa. Tämän pelon aiheettomuuden osottamiseksi voitane mainita se selostus, minkä Tukholman kaupungineläinlääkäri, herra Kjerrulf on antanut vuonna 1893 siellä julkaisemassaan lentokirjasessa: «Fördyras köttet genom slag- och köttbesigtningstväng samt kunna offentliga slagthus bära sig.» Niistä virallisista vastauksista, mitkä herra Kjerrulf oli saanut 326 Saksan kaupungista, joissa teurastus- ja lihantarkastuspakko on otettu käytäntöön, käy selville:

että liha ei käy kalliimmaksi tämän toimenpiteen tai kannettujen maksujen johdosta, vaan että se on yhtä halpaa niissä kaupungeissa, joissa teurastamopakko ja pakollinen lihantarkastus on voimassa, kuin naapurikaupungeissa, joissa mainittuja pakokeinoja ei ole otettu käytäntöön;

että lihan laatu yleensä paljon paranee, sittenkun teurastushuoneet on avattu, minkä tähden pikemmin on odotettavissa suhteellista hinnanalennusta; sekä vihdoin

että julkiset teurastamot ovat kannattavia laitoksia.

Viimeksi mainittu tieto pitää tietenkin paikkansa ainoastaan siinä tapauksessa, että, niinkuin kaikkialla on laita, saadaan kantaa maksu teurastushuoneen käyttämisestä. Jos teurastamopakon ynnä pakollisen lihantarkastuksen käytäntöön ottaminen katsotaan tarpeen vaatimaksi, lienee sentähden aluksi ryhdyttävä sellaisen toimenpiteeseen, että uuteen elinkeinolakiin, josta esitys Valtiosäädyille on odotettavissa, pannaan sen suuntainen määräys, että tuollaisten pakkotoimien käytäntöön ottaminen sekä maksujen kantaminen niistä käy kunnille mahdolliseksi.

Kaikkialla, missä teurastamo- ja tarkastuspakko on otettu käytäntöön, ovat, mikäli valiokunta tietää, julkiset teurastamot kuntain rakentamia. Lieneekin tunnustettava, että nämä laitokset, jotka ovat pääasiallisesti tulleet toimeen yleisen terveydenhoidon etua silmällä pitäen ja joiden hoidossa terveydellisten näkökohtain pitää olla yksinään määrävinä, eivät sovellu muodossa taikka toisessa käytettäväksi yksityisen voiton hankkimiseen. Tämän mukaisesti myös, jos tänne tulee rakennettavaksi uusia teurastamoja, kunta aikonee ne rakennuttaa ja ottaa niiden hoidon huostaansa.

Ajanmukaiseen teurastamoon kuuluu tilavat teurastushallit, niiden välittömässä yhteydessä olevat lihan jäähdityshuoneet ja erityiset jäähdityssuojat lihan säilyttämistä varten. Välttämätöntä on niinkään, että teurastamoissa on käytettävänä keinoja, joilla välittömästi voidaan tehdä vaarattomiksi elimet ja liha, jotka tarttuvain tautien leviämi-

sen ehkäisemiseksi on erotettava kaupan pidettävistä osista. Pienemmissä teurastamoissa, joissa takavarikkoon otetun tavaran määrä ei ole tuntuva, on sen polttamista pidetty riittävänä, mutta suuremmissa teurastamoissa on tuollaisia tappioita mikäli mahdollista vältettävä. Tarkoituksenmukaisilla desinfioimisaparaateilla voidaan jopa 20 % alkuperäisestä arvosta saada raadoista rasvan, liiman ja lannoitusaineitten muodossa. Siten vähenee tappio, mikä maanviljelijöille koituu siitä, että yksityisiä teuraseläinten osia taikka kokonaisia eläimiä täytyy tuomita kelvottomiksi.

Paitsi tervettä lihaa sekä lihaa, joka ehdottomasti terveydelle vaarallisena on hävitettävä, saadaan teurastamoista myös «ala-arvoista» lihaa, joka määrättyllä tavalla käyrteltyä, esimerkiksi keitettynä, on vaaratonta syötäväksi. Tuollaisen lihan kokonaan kieltäminen ruuaksi käyttämästä tietäisi tuntuva kansallisomaisuuden vähentämistä ja kansan ravinnon huonontamista. Muutamissa kaupungeissa myydään tuollaista lihaa pienemmissä erissä ja keittämättömässä tilassa n. s. «vapaakojuista», kuitenkin poliisin silmälläpidon alaisena ja ilmoittamalla että liha on laadultaan viallista sekä neuvomalla miten sitä on käytettävä. Nyttemmin on tästä alkuperäisestä käytännöstä kuitenkin miltei kaikkialla luovuttu ja sen sijaan ryhdytty sellaisiin toimiin, että liha ennen myymistä keitetään silmälläpidon alaisena. Keittäminen toimitetaan teurastamoissa taikka niiden yhteydessä olevissa laitoksissa.

Teurastamojen viereen sijoitetaan tavallisesti teuras- ja lypsykarjan myyntipaikka. Teurastamon läheisyys tarjoo ostajille ja myyjille tilaisuutta saada eläimet enemmittä mutkitta ja kustannuksitta asiantuntevasti tutkituiksi ja niiden arvon tarkoin lasketuksi. Eläinmarkkinat, joita tarpeen mukaan pidetään kahdesti tai neljästi kuukaudessa, ovat muutoin osottautuneet välttämättömiksi sekä teurastajille että maanviljelijöille ja varsinkin itse lihankaupalle. Näitä markkinoita varten tarpeellisia vajoja ja halleja on rakennettava teurastamon yhteyteen.

Paitsi teurastamopakkoa, jonka mukaan olisi kielletty teurastusta toimittamasta muualla kuin julkisissa teurastamoissa, ja teuraskarjan tarkastusta, olisi myös säädettävä kaiken muun kaupunkiin tuodun lihan pakollinen tarkastus ja leimaaminen, jossa tapauksessa tuoreen lihan mukana pitäisi seurata teuraseläimen sisälmykset.»

Esittämistään syistä valiokunta muun muassa ehdotti, että Kaupunginvaltuusto Keisarilliselta Senaatilta anois, että uutta elinkeinolakia koskevaan esitykseen otettaisiin määräys, joka tekisi kaupunkikunnille mahdolliseksi ottaa käytäntöön teurastamopakon tarkastuksesta kannettavine maksuineen, sekä että Valtuusto jättäisi kysymyksen pakollisen lihantarkastuksen toimeenpanemisesta sillensä siihen asti, kun tänne on rakennettu ajanmukainen kunnallinen teurastuslaitos. Edelleen ehdotettiin, että Kaupunginvaltuusto, niin pian kun kaupungin varain harkittaisiin sallivan tuollaisen laitoksen rakentamisen, lähettäisi soveliaan henkilön kaupungin kustannuksella ulkomaalle perehtymään tuollaisiin laitoksiin, ollen hänen sitten annettava Valtuustolle kertoms ja ehdotus asiasta; ja Valtuusto hyväksyikin nämä ehdotukset.

Terveydenhoitolaatukunnan toimenannosta kävi kaksi tarkoitusta varten valittua henkilöä sittemmin Kaupunginvaltuuston myöntämällä matka-apurahalla vuonna 1907

erinäisissä ulkomaisissa teurastamoissa, minkä jälkeen nämä marraskuun 22 päivänä samana vuonna Lautakunnalle antoivat täkäläistä kunnallista teurastamoa varten valmistamansa ehdotuksen ja luonnospiirustukset, mitkä Lautakunta lähetti Valtuustolle, samalla ehdottaen asetettavaksi komitean valmistamaan lopullista ehdotusta tuollaista laitosta varten sekä muutoin kaikkiin puolin käsittelemään asiaa. Kaupunginvaltuusto asettikin siten ehdotetun komitean maaliskuun 24 päivänä 1908 antaen sille toimeksi lausua mielensä kunnallisen teurastamon tarpeellisuudesta, laitoksen ohjelmasta ja paikasta sekä likimääräisistä kustannuksista. Kesäkuun 4 päivänä viimeksi mainittuna vuonna antamassaan mietinnössä (pain. asiakirj. N:o 28 vuodelta 1908) esitti mainittu komitea, että kunnallinen teurastamo ynnä eläinmarkkinapaikka piammiten laitettaisiin tätä tarkoitusta varten varatulle paikalle 2,800,000 markaksi arvioituilla kustannuksilla. Lisätyn Kaupunginvaltuuston lokakuun 20 päivänä 1908 käsitellessä mietintöä päätettiin asia palauttaa valiokuntaan, jonka tuli ottaa harkittavaksi erinäiset keskustelussa esiintuodut näkökohdat sekä niistä antaa lausunto. Sellaista lausuntoa ei kuitenkaan vielä ole annettu, syystä että komitea on tahtonut odottaa sen kysymyksen päättymistä, miten täkäläisen teurastamo-osakeyhtiön kanssa tehdyn, kuluvana vuonna lakkaavan vuokra-sopimuksen uudistamiseen nähden menetellään.

Valiokunta katsoo edelleen tämän yhteydessä pitävänsä selostaa täkäläisen nykyisen teurastamon syntymistä sekä pyytää tähän nähden mainita, miten kaupungilla vuoteen 1881 oli kunnallisia teurastamoja, jotka sijaitsivat Ruoholahden rannalla. Kun yksi näistä oli rakennettu vuonna 1842, toinen oli vieläkin vanhempi ja kolmas hiukan myöhemmältä ajalta ja ne sentähden olisi ollut uudestaan rakennettava sekä lisäksi vuoden 1876 vaiheilla osottautui välttämättömäksi muuttaa ne pois silloiselta paikaltaan, mutta kaupunginhallinnossa silloin oli vallalla se käsitys, että uudet teurastamot, jotka olisi tehtävä tilavammat ja ajanmukaisemmat, olisi etusijassa kaupungin teurastajain rakennettava ja nämä olivatkin tarjoutuneet siihen, tehtiin joulukuun 17 päivänä 1880 kaupungin ja vastikään perustetun Helsingin Teurastamo-Osakeyhtiön välillä välikirja, jonka mukaan yhtiö oikeutettiin Taivallahden rannalle Bergan huvilaan N:o 26 rakennuttamaan nykyinen teurastamo. Tämä laitos kuuluu niinmuodin yksityiselle yhtiölle, mutta pantiin kuitenkin alusta alkaen Kaupunginvaltuuston hyväksymän ja läänin Kuvernöörin huhtikuun 30 päivänä 1880 vahvistamain järjestyssääntöjen alaiseksi, joiden mukaan teurastamoa saa käyttää jokainen, joka suorittaa Maistraatin siitä määrämät maksut. Näitä järjestyssääntöjä vahvistaessaan Kuvernööri samalla joulukuun 22 päivänä 1879 annetun terveydenhoitoasetuksen 23 §:n nojalla määräsi, että kaikenlaatuista hevosten, nautakarjan ja sikain teurastusta kaupungin rajain sisällä saa toimittaa ainoastaan mainituissa taikka muissa yleisissä teurastamoissa. Jo 1878 vuoden poliisijärjestyksessä oli muutoin säädettyä, että kaupungin teurastajat, makkarantekijät ja muut, jotka möivät lihaa ja lihatavaroita, eivät saaneet toimittaa teurastusta taloissa, vaan että se oli siisteyttä noudattamalla toimitettava tuollaista tarvetta varten rakennetuissa teurastamoissa.

Lopuksi saa valiokunta mainita, että Eduskunnalle annetussa uutta elinkeinolakia koskevassa armollisessa esityksessä oli näin kuuluva säännös: «Jokainen lihanmyyjä on, siihen katsomatta mitä edellä säädetään, velvollinen alistumaan niihin määräyksiin, joita järjestetyn tarkastuksen aikaansaamiseksi yleisessä asetuksessa taikka kunnallisissa järjestyssäännöissä annetaan. Muunlaatuiset myytäväksi tarjotut elintarpeet voidaan niinkään panna sellaisen tarkastuksen alaisiksi.» Uutta elinkeinolakia ei kuitenkaan, tunnetuista syistä, vielä ole saatu aikaan.

Ennenkuin valiokunta ryhtyy esittämään käsitystään lihankaupan tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä, on valiokunta selostava mainittua kauppaa semmoisena kuin sitä täällä nykyään harjoitetaan. Suurin osa täällä kaupaksi tarjotusta lihasta tuodaan tänne rautateitse ja lienevät siitä ainakin kaksi kolmasosaa ostaneet välikauppiaat maamme eri paikkakunnilta, jopa etäisiltäkin. Että tämä liha, lukuunottamatta matkalla tapahtunutta likaantumista, laadultaan usein on erittäin ala-arvoista, käy selvälle siitä, että täällä on erinäisiä kertoja tarjottu kaupan ja myyty sellaisten eläinten lihaa, jotka on teurastettu sen johdosta että ovat sairastaneet pernaruttoa, punatautia taikka muuta tautia. Eri osista maamme on viime vuosina tänne lähetetty myytäväksi suuret määrät tuberkelitautisten teuraseläinten lihaa, kun sitä ei enää ole voitu lähettää tavallisiin menekkipaikkoihin, niissä kun on toimeenpantu tarkastus tuollaisen ala-arvoisen tavarain tuonnin estämiseksi. Edelleen tuodaan lihaa ajoneuvoilla sekä vähäinen määrä höyrylaivoilla. Sen ohella teurastetaan teurastamossa vuosittain, tosin sinänsä melkoinen, mutta lihan koko kulutusmäärään verraten kuitenkin vähäinen joukko eläviä eläimiä.

Tuoreen lihan kauppaa harjoitetaan täällä osin toreilla aamuisin, osin erinäisissä lihamyymälöissä ja kauppahalleissa. Niin kauan kun kauppaa myymälöissä ainoastaan harjoittivat teurastajat ja se yksinomaan tarkoitti lihanmyyntiä, ei siihen nähden ollut sanottavasti muistuttamista, mutta sittenkun tähän liikkeeseen nyttemmin tavallisesti on yhdistetty juurikasvien, kaalin y. m. kauppaa, ei tarpeellisen siisteyden vaatimusta suinkaan aina noudateta. Voimassa oleva poliisijärjestys tosin kieltää harjoittamasta tuollaista juurikasvien kauppaa itse lihamyymälässä, mutta mainittua määrääystä kiertetään siten, että noita tavaroita säilytetään viereisessä huoneessa, jolloin kuitenkin sama myyjä vuoroon toimittaa kaikkien kaupaksi olevain tavarain myyntiä, puhdistamatta sillä välin käsiään. Ainoastaan parissa, kolmessa myymälässä harjoitetaan nyttemmin yksinomaan lihan myyntiä.

Kauppahalleissa on lihankauppa yleensä tuntuvasti paremmin järjestetty kuin edellä mainituissa myymälöissä, sillä siellä ei sitä ylipäätään harjoiteta muun kaupan yhteydessä. Eräissä hallikojuissa myytäväksi aijottu tavara kuitenkin siinä määrin täyttää tilan, että käy vaikeaksi pitää voimassa tarpeellista järjestystä ja siisteyttä. Länsirannan kauppahallissa lisäksi valitetaan, että katosta ja ulkoseinistä talvisaikaan erittyy vettä synnyttäen huurretta, joka sitten leudommalla säällä sulaa ja valuu alas.

Mitä vihdoin tulee toreilla harjoitettuun lihankauppaan, voi siitä sanoa että se, samoin kuin myymäläkauppakin ylipäättään, ei suinkaan ole terveydellisessä suhteessa tyydyttävä. Likaisen ja kostean sään vallitessa on myyjäin erittäin vaikea noudattaa tarpeellista siisteyttä sekä pukuunsa että myytävänä olevaan tavaraan nähden ja kuivalla ja tuulisella säällä taas lentelee ilmassa tomua ja muuta likaa, jota laskeutuu myytävälle tavaralle. Näihin seikkoihin tulee lisäksi, että torikauppiat tavallisesti panevat ne lihamäärät, joita päivittäisen myyntiajan kuluessa ei ole saatu kaupaksi taikka joita muutoin pidetään varastossa, ahtaisiin kellareihin ja muutoin sopimattomiin säilytyshuoneihin, missä tavara sangen helposti likaantuu ja pilaantuu.

Edellä sanotusta käynee selville, ettei tällainen tuoreen lihan kauppa ole myytäväksi tarjotun tavarana laadun tarpeelliseen tarkastamiseen eikä myöskään itse myymisessä noudatettavaan menettelyyn nähden tyydyttävästi järjestetty. Mitä mainittuun tarkastukseen tulee, ei tehokasta tarkastusta ylipäättään ole käytännössä muulla kuin teurastamossa. Terveystieteiden tutkimuslaitoksen tarkastajain muutoin toimittama tarkastus ei tosin ole vailta merkitystä, mutta tietenkään se ei ole riittävä, kun se ainoastaan voi kohdistua vähäiseen osaan päivittäistä kulutusmäärää.

Valiokunta on edellä mainitun valiokunnan kanssa yhtä mieltä siitä, että lihankauppa on täysin tarkoituksenmukaisesti järjestettävissä ainoastaan siten, että kaupunki rakennuttaa ajanmukaisen teurastamon sekä toimeenpanee pakollisen lihantarkastuksen. Täten saavutettaisiin varmuutta siitä, ettei liha alkuperäiseen laatuunsa nähden soisi sijaa muistutuksille. Nämä toimenpiteet eivät kuitenkaan ole riittävät, vaan on myös sittemmin toimitettava vähittäiskauppa järjesteltävä määräyksillä, jotka antavat tarpeellisia takeita siitä, ettei tavara ole myöhemmin likaantunut taikka muulla tavoin käynyt ala-arvoiseksi. Viimeksi mainitussa kohdissa on valiokunnasta näyttänyt siltä kuin olisi etusijassa kaikki muu toreilla harjoitettu lihankauppa kuin se, mikä lain mukaan täytyy saada toreilla tapahtua, sieltä kokonaan poistettava sekä sijoitettava umpinaisiin myyntipaikkoihin, mieluummin varsinaisiin lihamyymälöihin. Kun kuitenkin tuollaisten myymäläin vuokrakustannukset nousisivat liian suuriksi sekä sentähden kohtuuttomasti nostaisivat itse tavarana hintaa, näyttää lihankauppa olevan sijoitettava kaupungin teettämiin, tarkoituksenmukaista mallia oleviin hallirakennuksiin, joissa tavarana määrä ei saisi olla liian suuri suojan tilaan verraten ja joissa sitä paitsi pitäisi olla tarpeelliset suolausammeilla varustetut varastokellarit.

Valiokunnalla on edellä olevan yhteydessä myös ollut harkittavana kysymys, olisiko kaupungille oikeudellisesti mahdollista saada aikaan sellaisia määräyksiä kuin edellä on puolettu. Mitä ensinnä tulee pakollisen lihantarkastuksen säätämiseen, pyytää valiokunta tässä kohdissa viitata siihen, mitä edellä mainittu valiokunta on ylempänä esitettyssä lausunnossaan esiintuonut, mutta samalla ilmoittaa, ettei valiokunta ole voinut yhtyä tähän lausuntoon. Vaikkakin voimassa olevan elinkeinolakiimme 8 §:n säännöksen katsottaisiin sisältävän, että lihantarkastusta ei käy säätäminen, tarkoittaa mainittu säännös ainoastaan niin sanottua yhteisen kansan kauppaa, jolla, mikäli tuoreen lihan myyntiä koskee, ei ole sanottavaa merkitystä, koska viimeksi mainittua myyntiä, niinkuin

edellä huomautettiin, pääasiallisimmin harjoittavat välikauppiaat, joilla ei ole eikä ole ollut erityisiä etuoikeuksia. Päinvastoin sisältää 1734 vuoden Kauppakaaren 6 luku nyttemmin kumotun kiellon niin sanottua maakauppaa vastaan, jolla muun muassa tarkoitettiin sitä, että maaseudulta ostettiin tuotteita myytäväksi kauppakaupungeissa, jolloin mainitun kiellon rikkomisesta seurasi tavarankäynnin menettäminen sekä rikkomuksen uusiintuessa rikosoikeudellinen edesvastuu. Kauppakaaren 1 luvun 10 § taas säättää, että tavaroita, jotka ovat kaupungin runsimpien katsottavat ja tutkittavat, älköön ostaja luoksentensa ottako, ennenkuin se on tehty, taikka vetäkööt ostaja ja myyjä sakkoo kumpikin kymmenen taalaria. Runsimiehillä tarkoitettiin Maistraatin asettamia asiantuntevia henkilöitä, joiden tehtävänä oli tarkastaa yleisten, kaupunkien toreilla kaupaksi tarjottujen ravintoaineitten laatu sekä siitä antaa asianomaisille todistus taikka varustaa tavarat soveliailla tarkastusmerkeillä. Tässä sopii myös mainita joulukuun 22 päivänä 1879 annetun terveydenhoitosäännön 32 §:ssä oleva, edellä mainitun valiokunnan niinkään huomauttama säännös, jota sitä paremmin käynee puheena olevassa kohden soveltaminen, kun se, niinkuin on osotettu, julkilausuu jo aikaisemmin yleisessä laissa vahvistetun periaatteen. Edellä mainittu valiokunta on huomauttanut, että terveydenhoitoasetus on syntynyt hallinnollista tietä sekä ettei sen säännöksiä sentähden olisi otettava tekosyyksi, jonka nojalla rajoitettaisiin yleisen lain säätämää elinkeinovapautta. On kuitenkin mainittava, että elinkeinolainsäädäntökäin on vanhastaan katsottu olevan hallinnollista luontoa, vaikka elinkeinoista maaliskuun 31 päivänä 1879 annettu, nykyään voimassa oleva asetus on, vaikkei se ollut tarpeellista, annettu valtiopäiväin myötävaikutuksella. Nyt puolustetun käsityksen tueksi voidaan edelleen esittää, että mainitut elinkeinoja ja terveydenhoitoa koskevat asetukset ovat syntyneet samaan aikaan sekä että tuskin käynee edellyttäminen, että maamme hallitus olisi viimeksi mainitun asetuksen ehdotukseen ottanut määräystä, joka olisi ristiriidassa hallituksen samaan aikaan valmistaman elinkeinolain koskevan esitysehdotuksen määräysten kanssa. Lopuksi näyttää valiokunnasta itsestään selvältä, että niihin helpotuksiin, joita yleisen elinkeinovapauden voidaan katsoa sisältävän, ei tietenkään ole luettava oikeutta pilaantuneen taikka laadultaan ala-arvoisen tavarankäynnin kaupaksi pitämiseen.

Edellä esitettyyn katsoen näyttää valiokunnasta sentähden mahdottomalta, että voimassa olevassa lainsäädännössä vahvistettu yleinen elinkeinovapauden periaate estäisi terveydenhoidon eduksi toimittamasta lihan tarkastusta. Mitä taas tulee maksujen kantamiseen tuollaisesta tarkastuksesta, niin voisi kenties näyttää siltä kuin ei niitä, siihen nähden että tarkastus todellisuudessa toimitetaan yleistä terveydenhoitoa silmälläpitäen, tulisi saada määrätä maksettavaksi. Valiokunta ei omasta puolestaan kuitenkaan voi yhtyä sellaiseen tulkintaan, vaan on sitä mieltä että, kun asianomaisia elinkeinonharjoittajia edellä olevan lausunnon mukaan täytyy pitää velvollisina alistamaan kaupaksi tuomansa tavarankäynnin tuollaiseen tarkastukseen, heidän suoritettavakseen myös voidaan panna kohtuullinen maksu tämän tarkastuksen toimittamisesta kaupungille koituvain menojen korvaamiseksi. Maksuvelvollinen lihantarkastus on muutoin jo toimeenpantu erinäisillä paikkakunnilla tässä maassa.

Mitä sitten tulee kysymykseen, käykö kaupungin tarpeiksi rakennettua teurastamoa määrääminen käytettäväksi, niin ei, niin kauan kun n. s. teurastamopakkoa ei ole lain-säädäntötietä saatettu käytäntöön, voitane antaa sellaisia määräyksiä että ainoastaan kaupungin teurastuslaitoksessa teurastettua lihaa saataisiin pitää täällä kaupan. Kuitenkin näyttää kunnallisen teurastuslaitoksen rakentaminen tänne olevan toimenpide, jota ei olisi lykättävä ylen kaukaiseen tulevaisuuteen. Jos otetaan käytäntöön järjestetty lihantarkastus, joka muun muassa edellyttäisi että teuraseläinten sisäelinten tarpeellisten osain pitäisi seurata tänne tuodun lihan mukana, niin asianomaiset varmaan piankin huomaisivat itselleen edullisimmaksi ryhtyä tänne tuomaan eläviä eläimiä. Tämän helpottamiseksi olisi kuitenkin ryhdyttävä sen suuntaisiin toimenpiteisiin, että valtionrauta-teillä nykyään voimassa olevat rahtimaksut muutettaisiin sellaisiksi, että elävien teuras-eläinten kuljetuskustannukset kohtuuden mukaisesti vähenisivät, minkä ohella erityiset karjajunat olisi sovittava tarkoitusta varten järjestettyjen toripäiväin yhteyteen.

Yhdistellääkseen mitä valiokunta edellä on lihankaupasta lausunut, pyytää valiokunta tässä mielipiteenään esittää, *että sanottu kauppa on ainoastaan järjestelyllä lihantarkastuksella, teurastamalla siihen kuuluvine karjatorineen sekä tarkoituksenmukaisine halleineen vähittäiskauppaa varten järjestettävissä täysin tyydyttävällä tavalla, mutta että jo viimeksi mainitun myynnin sijoittaminen halleihin olisi toimenpide, joka tuntuu vasti edistäisi hyvää järjestystä ja siisteyttä.*

Siihen tärkeään asemaan nähden, mikä maidollakin on elintarpeitten joukossa, on valiokunta liikinnä tuoreen lihan kauppaa katsonut olevan ottaminen tarkastettavaksi ensinmainitun kaupan harjoittaminen. Tähän nähden on kuitenkin huomautettava, että maidonkauppaa, lukuunottamatta kesäisin harjoitettua viilipiimän ja piimän kauppaa, ei harjoiteta toreilla, vaan myydään tätä tavaraa useinkin kuljettamalla kaduilla ja piholla, jommoista myyntiä eritoten harjoittavat kaupungin läheisyydessä asuvat tilanhaltijat.

Pääasiallisinta maidonkauppa täällä harjoittavat kuitenkin välikauppiat, jotka myyvät noin 90 % kaikesta täällä kulutetusta maidosta, ja näiden joukossa on etusijassa Maanviljelijäin Maitokeskus Osakeyhtiö. Mainitun yhtiön kaupanharjoituksesta on valiokunta saanut tietää, että yhtiö kaikilta maalla olevilta tavaranhankkijoiltaan vaatii että asianomaiset karjastot ovat vapaat tuberkuloosista, johon nähden erityistä huomiota on kiinnitetty niihin maatiloihin, joista niin sanottu lapsenmaito tuodaan, siten että yhtiön eläinlääkäri näillä tiloilla tuon tuostakin tutkii karjan terveydentilan. Sittenkun maito on tuotantopaikalla tarkoin suodatettu ja jäähdytetty, kaadetaan se lyijytettyihin astioihin sekä kuljetetaan sitten rautateitse, talvisaikaan erityisesti lämmitetyissä vaunuissa sekä kesäiseen aikaan jäähdytysvaunuissa. Tänne saavuttuaan maito edelleen suodatetaan ja tehokkasti jäähdytetään. Niinkuin tästä näkyy, koettaa Maitokeskus Osakeyhtiö tarjota erityisiä takeita yhtiön kaupaksi pitämän tavaran hyvästä laadusta; ovatko muutkin täällä maitoa myyvät välikauppiat mainitussa tarkoituksessa ryhtyneet mihinkään toimenpiteisiin, ei valiokunnalla ole varmasti tiedossa, mutta valiokunnalla on aihetta arvella ettei niin ole laita.

Maidon-
kauppa.

Maidonkaupan nähden ei nykyään ole olemassa mitään muuta tarkastusta kuin minkä kaupungin terveydellisten tutkimusten laboratorio toimittaa maidon rasvapitoisuuteen nähden, jonka pitää olla vähintään 2,9 prosenttia. Näyttää kuitenkin voivan syntyä kysymys siitä, eikö tarkastusta olisi toimeenpantava myöskin likaisuuden selville saamiseksi, jommoista tarkastusta valiokunta on pitänyt tärkeämpänäkin kuin rasvapitoisuuden kemiallista tutkimista. Valiokunnalta ei ole tässä jäänyt huomaamatta, että täällä on aikaisemmin tutkittu maidon likaisuutta, mutta että tämä tutkimus on lakkautettu, koska yleensä ainoastaan vähäpätöisiä muistutuksia tässä kohdin voitiin tehdä. Mutta valiokunta katsoo olevan huomauttaminen, että tuollaisen tutkimuksen menettelytapa on siitä lähtien tuntuvasti parantunut, joten nyttemmin kenties saataisiin aivan toisia tuloksia. Valiokunnassa on edelleen ollut harkittavana kysymys, voitaisiinko asianomaiset välikauppiat mahdollisesti velvoittaa näyttämään todistuksen siitä, että karjastot, joista maito saadaan, eivät sairasta tuberkuloosia eivätkä muuta tautia, johon nähden maitokeskusosakeyhtiö jo, niinkuin edellä huomautettiin, on ryhtynyt toimenpiteeseen. Lopuksi näyttää olevan määräyksiä tarpeen niiden henkilöiden pukuun nähden, jotka jakelevat maitoa ostajille, minkä ohella valiokunnassa on otettu puheeksi että maito, niinkuin esimerkiksi Kööpenhaminassa ja Berlinissä yleisesti on laita, olisi myytävä suljetuissa astioissa, joiden uurteessa on hana, joten muun muassa vältettäisiin se epäkohta, että tyhjiissä astioissa niitä kaupungista palautettaessa kuljetetaan sianruokaa, mikä ei nykyään liene niinkään harvinaista.

Ne järjestyksen ja terveydenhoidon kannalta annettavat määräykset, joita valiokunta on mainitussa kohdin pitänyt tarpeellisina, olisi valiokunnan mielestä soveliaain ottaa valmistettavana olevaan kaupungin uuteen terveydenhoitojärjestykseen, ja voitane *Terveydenhoitolautakuntaa kehottaa ottamaan nämä ehdotukset tarkemmin harkittavakseen.*

Kalan-
kauppa.

Täällä harjoitettu tuoreen kalan kauppa toimitetaan etusijassa Rantatorilla ja sitä pitävät miltei yksinomaan välikauppiat voimassa. Tätäkin kauppa haittaavat erinäiset epäkohdat. Kun myyjät tavallisesti eivät osta ainoastaan sitä määrää eläviä kaloja, minkä he päivittäin saavat kaupaksi, seuraa tästä että tavaraa täytyy jonkun aikaa säilyttää, jolloin sitä pidetään niin sanotuissa verkkosumpuissa. Terveydenhoitolautakunnan ja kaupungin poliisiviranomaisten kesken tehdyn sopimuksen nojalla veloitettiin kalanmyyjät viime syksynä sijoittamaan nämä säilytyskojeensa Blekholman rantaan, missä vesi on jonkun verran puhtaampaa kuin itse satama-altaassa, vaikkei suinkaan sielläkään täysin hyvää, mutta yhtäkaikki ovat mainitut myyjät jälleen alkaneet säilyttää näitä laitoksiaan satama-altaassa. Muutoin on kalakauppiaille myös tapana huuhdella vasunsa rantasillan vierellä olevassa likaisessa vedessä sekä sitä paitsi toisinaan, antaakseen huonontuneelle tavaralle tuoreen ja kiiltävän näön, valella sitä samalla vedellä. Ei myöskään voi katsoa olevan asialle eduksi, että kaloja myydään taivasalla, joten niihin voi tarttua lentelevää likaa ja ne auringonhelteessä helposti alkavat mädätä, jota paitsi tuollaisen myyntitavan, mikäli eläviä kaloja koskee, täytyy katsoa tietävän eläinrääkäystä. Ruuaksi kelpaamattoman kalan syömisestä johtuneita myrkytystapauksia onkin sattunut, vaikkei niiden syytä aina ole selvitetty.

Tarkoituksenmukaisimpana menettelynä kalanmyynnin järjestämiseksi täytyy pitää sitä, että tämä myynti sijoitetaan tarkoitusta varten sisustettuihin halleihin, joissa on riittävän suuret, juoksevalla vedellä varustetut altaat elävään kalain säilyttämistä varten sekä tarpeelliset laitteet teurastetun kalan säilyttämiseksi jäässä. Joitakuuta tuollaisia altaita onkin jo laitettu Rantatorin kauppahalliin, joista osa on niin sanotun Saaristolaiskalastajain Osuuskunnan käytettävänä. Tähänkin nähden on kuitenkin huomautettava, etteivät kaikki kalalajit voi elää suolattomassa vedessä.

Valiokunta haluaa tarkistaa kantansa kalankauppaan nähden siten, *että ainakin toreilla harjoitettava välikauppa olisi mahdollisimman pian kiellettävä, jota vastoin niiden kalastajain, jotka omalla veneellään saapuvat tänne tavaraansa myymään, voitaisiin sallia harjoittaa tuollaista myyntiä, samalla kun talvisaikaista kuoreiden ja mateiden y. m. kauppaa saisi harjoittaa vapaasti. Toimenpiteisiin enempien kalanmyyntipaikkain järjestämiseksi umpinaisiin, altailla varustettuihin suojiin lienee niin ikään vastaisuudessa ryhdyttävä.*

Leivänkauppaa toimittavat etusijassa kaupungin leipurit, jotka ylipäätään myyvät tavaraansa sitä varten vuokratuissa myymälöissä, mutta myös, vaikkakin vähemmässä määrässä, harjoittavat kauppaa toreilla, jota paitsi semmoista kauppaa kuormasta harjoittavat kaupungin lähitienoon tilanomistajat ja eräät muut kaupungin ympäristössä asuvat henkilöt. Toreilla kaupaksi olevaan leipään nähden on huomattava, että laatikot tai säkit, joissa tavara kuljetetaan, usein ovat sangen epäsiistejä ja alkeellisia. Sekä tähän nähden että siihenkin katsoen että puheena olevia välittömästi nautittavaksi aijotuja elintarpeita ei ole pantava alttiiksi sille likaantumiselle, mikä taivasalla toimitettavasta myynnistä tietenkin johtuu, on valiokunta sitä mieltä, että leivänkauppa, mikäli se ei ole todellista rahvaankauppaa, olisi toreilla kiellettävä. Mitä taas viimeksi mainittuun kauppaan tulee, niin näyttää siihen nähden terveydenhoidon kannalta olevan asetettava se vaatimus, että kaupaksi tuotu tavara on varustettava siisteillä ja tiiviillä kääreillä, mieluummin tiiviillä, puhtailla laatikoilla, jotka on sisältä verhottu paperilla, ei kuitenkaan sanomalehtipaperilla eikä painetulla makulatuurilla. *Tässä kyseeseen tulevien tarkempain toimenpiteiden harkinta voitaisiin valiokunnan mielestä soveliaasti autaa Terveystoimintalautakunnan toimeksi.*

Leivän-
kauppa.

Suurimojen ja jauhojen myyntiä ei toreilla tosin toimiteta mainittavassa määrässä, mutta kun puheena oleva kauppa kuitenkin näillä paikoilla on aivan perustelematon ja muutoin yksinomaan välikauppiaitten hoidossa, *voitane se haitatta poistaa toreilta.*

Suurimojen
ja jauhojen
myynti.

Meijerijuuston myynti, joka muutama aika takaperin jo kokonaan lakkasi toreilla, on nyttemmin kuitenkin jälleen alkanut siellä, vaikkakin vähäisessä määrässä. *Tästä kaupasta lausuu valiokunta samaa kuin vastamainitusta suurimojen ja jauhojen kaupasta.*

Juuston-
kauppa.

Myöskin *makkarateosten kaupan tarpeettomuus toreilla* lienee enemmittä peruste-
luitta selvä.

Makkarateos-
ten myynti.

Kaupungin köyhimmän väestön tarpeita silmälläpitäen on Rahatoimikamari katsonut olevan ehdottaminen, että verileivän ja sisälmysten kaupan vatedeskin pitäisi tapahtua Rautatientorilla, kuitenkin ainoastaan määrälukuisilla paikoilla ja Kamarin harkinnan mu-
Verileivän ja
sisälmysten
kauppa.

kaan. Valiokunta, joka tosin, samoin kuin edellä mainittu valiokunta on huomauttanut, pitää myöskin nyt puheena olevan kaupan poistamista toreilta periaatteellisesti oikeimpana, on kuitenkin sitä vähemmän voinut olla ottamatta jonkun verran huomioon mitä Rahatoimikamari on tästä kaupasta lausunut, kun kysymyksessä on erittäin halpahuintainen tavara, minkä tähden valiokunta on sitä käsitystä, että mainittuja seikkoja olisi torikaupan järjestämisessä otettava varteen. Valiokunta on kuitenkin sitä mieltä, ettei *mainittua kauppaa missään tapauksessa olisi määrättävä toimitettavaksi Rautatien-torilla*, jonka valiokunta, niinkuin tuonnempana edelleen huomautetaan, tahtoo saada vapautetuksi kaikesta todellisesta torikaupasta.

Kuivattujen ja sekahedelmien myynti. Kauppatorilla harjoitettu, tosin verraten vähäpätöinen, mutta kuitenkin *tarpeeton kauppa, on kuivattujen ja sekahedelmien myynti*. Tämä tavara, joka enimmäkseen nautitaan keittämättömänä, on täällä tavallisesti huonomman laatuista, jota paitsi se helposti voi likaantua vierellä kaupan olevista juurikasveista.

Eläimenluiden ostelu. Valiokunnan mielestä on tässä myös aihetta huomauttaa toreilla toimitettavaa eläimenluiden ostelua. Mainittua kauppaa, joka usein tarkoittaa mätänevässä tilassa olevia tavaroita, joista leviää ilettävää löyhkää, ei, se kun häiritsee ruokatavarain kauppaa, *millään ehdolla olisi siellä sallittava*, ja pitäisi kaupungin järjestyspoliisin sitä tarkoin valvoa.

Erinäisiä Asiasta antamassaan lausunnossa huomauttaa Rahatoimikamari edelleen olevan *erällä toreilla jyrkästi vaadittava, että kahvin tarjoilu sekä valmiin ruuan ja rihkamain kauppa olisi harjoitettava kiellettävä Kauppatorilla*. Tästä on valiokunta yhtä mieltä, vaan ei siitä Rahatoimikamarin käsityksestä, että siten mainitulta torilta poistettu sekatavara- ja rihkamakauppa olisi sen sijaan sijoitettava Rautatientorille, missä Kamarin mielestä on hyvää tilaa eikä mainittu kauppa estäisi eikä häiritseisi liikennettä. Viimeksi mainitut näkökohdat ovat tosin kumoamattomia, mutta ne merkitsevät valiokunnan mielestä vähemmän kuin se seikka että tälle keskeiselle torille ei enää olisi säilytettävä sellaisia ylen rumentavia kojuja ja myymäpöytiä, jommoisia siellä on tähän asti ollut, vaan olisi ne päinvastoin poistettava. *Ainoastaan luutain sekä puuastiain ja muiden puusta valmistettujen kotiteollisuustuotteiden myyntiä voitaisiin valiokunnan mielestä edelleen sallia tällä torilla, samoin kuin muutoin Hakaniementorillakin, koska tätä liikettä myytävän tavarain varsin halpaan hintaan nähden ei voitane rasittaa hallipaikan häyttämisestä jonkun verran lisääntyvillä kustannuksilla*.

Hakaniementorin kauppaan nähden on Rahatoimikamari huomauttanut olevan erittäin tärkeätä, että sanotulla torilla nykyään vallitsevat olot saataisiin tuntuvasti muutumaan. Etusijassa on Rahatoimikamari siinä kohdin tarkoittanut, että kiellettäisiin toimittamasta kahvin ja ruokatavarain myyntiä kiintonaisista kojuista. Ennenkuin näin on tehty kävisi järjestysvallan sangen vaikeaksi ryhtyä tehokkaiisiin toimiin järjestyksen ylläpitämiseksi. Myöskin terveyshoidon ja puhtaanapidon kannalta näytti samallaisia vaatimuksia voivan tehdä. Oli nimittäin osottautunut, että annettiinpa mainitussa kohdin kuinka tarkkoja määräyksiä tahansa, jää sääntöjen noudattamisen valvonta varsin vähän

tehokkaaksi, minkä johdosta erinäisiä väärinkäytöksiä ja epäkohtia sekä niistä johtuvia valituksia on aina ilmaantunut. Ruokatavara- ja kahvikojuja käyttävälle yleisölle ei ole katsottu koituvan mitään haittoja siitä, että puheena oleva kauppa kielletään torilla, koska jo on laitettu useita yksityisiä kansankeittiöitä torin viereisiin taloihin ja luultava on, että vieläkin useampia näihin seutuihin syntyisi tässä edellytettyjen olojen vallitessa. Muutoin on Rahatoimikamari havainnut, ettei mitään muutoksia nykyään voimassa oleviin määräyksiin myyntipaikkain lukuun ja myytäväksi sallittuihin tavaroihin nähden pitäisi tulla kysymykseen, ennenkuin kaupungin uusi kauppahalli on muutaman vuoden kuluttua rakennettu mainitulle torille ja annettu käytettäväksi, jolloin torin liikenne- ja kauppaolojen täydellinen uudestajärjestäminen joka tapauksessa olisi tarpeen vaatima.

Valiokunta on samoin kuin Rahatoimikamarikin ollut sitä mieltä, että Hakaniementorin kaupan uudestajärjestämistä, niin erittäin suotava kuin se olisikin sekä terveydenhoidon että järjestyksen kannalta, tuskin käynee toimeenpaneminen, ennenkuin mainittu kauppahalli on sinne rakennettu. Tätä työtä ei kuitenkaan näytä olevan lykättävä kauemmaksi kuin ensintulevaan vuoteen, *jolloin puheena oleva hallisuunnitelma olisi toteutettava*. Hallissa olisi valiokunnan mielestä etusijassa varattava paikkoja *tuoreen lihan kaupalle*, jota vastoin tehdastuotteiden kauppaa ei saataisi siellä eikä muuallakaan torilla harjoittaa.

Toreilla harjoitettava ruokatavara- ja kauppa saisi Rahatoimikamarin mielestä alkaa k:lo 6 aamulla huhtikuun 1 ja lokakuun 1 päivänä välisenä aikana sekä k:lo 7 aamulla lokakuun, ja huhtikuun 1 päivän välisenä aikana, ja pitäisi sen päättyä k:lo 11 päivällä. Ehdotettua toriajan rajoitusta on Rahatoimikamari yhtynyt kannattamaan siihen nähden että kaupungininsinööri kaupungin puhtaanapitolaitoksen päällikkönä on lausunut suotavaksi, että torikauppa lopetettaisiin nyt ehdotettuun aikaan päivästä, joten torien tarpeellinen huuhtelu ja puhdistus voitaisiin toimittaa aikaisemmin ja se tymeä ja vastenmielinen haju, jota erittäinkin lämpimänä vuodenaikana torilta leviää kaupan päätyttyä, olisi tuntuvasti vältettävissä. Yleiseltä liikennenäkökannaltakin ovat samansuuntaisia toivomuksia lausuneet sekä kaupungininsinööri että v. t. poliisimestari. Rajoitusta torikaupan ajan alkamiseen nähden on myös perusteltu siihen, että kokemus on osottanut, ettei mainittavaa kauppaa ennen klo 6—7 aamulla tavallisesti ole. Mitä lyhemmän aikaa torikauppa kestää, sitä vähemmän ehtivät kaupaksi tarjotut tavarat pilaantua, mikä erittäinkin olisi otettava huomioon toreilla harjoitettuun tuoreen lihan myyntiin nähden. Huomattava olisi niinkään että, kun Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan eräitä tavara-lajeja vastedes ei saisi pitää kaupan toreilla, vaan ne tarjottaisiin kaupan myymälöissä taikka kauppahalleissa, pitäisi torikaupan aikaa yleisölle haittaa tuottamatta voida jonkun verran lyhentää, joten kauppahallin ja myymäläin myyjät tulisivat hiukan edullisempaan asemaan kuin tähän asti torikauppiaisiin verraten.

Tehdastavara- ja kauppa on Rahatoimikamari katsonut voitavan rajoittaa siten, että se huhtikuun 1 ja lokakuun 1 päivänä välisenä aikana olisi sallittu k:lo 8:an i. p. sekä muina aikoina vuodesta k:lo 6:en i. p. Viimeksi mainittu rajoitus on johtunut siitä,

Torikaupan
harjoittami-
sen aika.

että pimeimpänä vuodenaikana on iltasin harjoitettu monenmoista ilkivaltaa toreilla kaupan jatkuessa.

Valiokunta on, *mikäli ruokatavarain kauppaa koskee, voinut kaikin puolin yhtyä Rahatoimikamarin edellä mainittuun ehdotukseen.* Onpa valiokunnassa lisäksi pantu kyseeseen, eikö nyt puheena olevaa kauppaa voitaisi lopettaa jo k:lo 10 a. p., mutta on valiokunta, joka tosin on pitänyt niinkin pitkälle menevää ajanrajoitusta erinäisiltä näkökannoilta katsoen suotavana, kuitenkin ollut sitä mieltä, että tuollainen rajoitus ehken nykyhetkellä olisi liian jyrkkä sekä että ajanrajoitusta k:lo 11:en a. p. käytännöllisistä syistä olisi toistaiseksi puollettava. Yksi valiokunnan jäsen on puolestaan ehdottanut, että kauppa pimeänä vuodenaikana olisi, samoin kuin nykyään on laita, määrättävä lakkaavaksi k:lo 12.

Mitä muuhun *torikauppaan tulee, niin olisi sitä Valiokunnan mielestä vastaisuudessa sallittava harjoittaa ainoastaan aamupäivin*, joten torit olisivat muun osan päivästä vapaina sekä yleisö tottuisi tämän kaupan asteettaiseen poistamiseen, mutta voinee Rahatoimikamarin ehdotusta kuitenkin, mikäli se koskee tätäkin kauppaa, toistaiseksi hyväksyä.

Valiokunnan yleinen kanta asiassa. Edellä lausutusta on käynyt selville, että valiokunta on katsonut pitävänsä koko laajuudessaan ottaa harkittavaksi kysymyksen täkäläisen torikaupan järjestämisestä. Valiokunnalla tästä asiasta oleva käsitys on lausuttavissa siten, *että kaikki välikauppa ja liikinnä eräitten lueteltujen ravintoaineitten välikauppa vähitellen olisi toreilta poistettava sekä ettei siellä siis saisi harjoittaa mitään muuta kauppaa kuin varsinaista maalaiskauppaa*, eli sitä, mitä voimassa olevan elinkeinolain mukaan täytyy saada siellä harjoittaa. Terveydellisten vaatimusten tyydyttämiseksi tähän kauppaan nähden on valiokunnan mielestä tarpeellista, että ne torit, missä sitä edelleen harjoitettaisiin, olisi vähitellen päällystettävä telikkakivillä taikka asfaltilla sekä että Rahatoimikamarin tulisi vähitellen pyytää tähän tarpeellisia määrärahoja. *Se kauppa, mikä siten poistettaisiin toreilta, määrättäisiin sen sijaan toimitettavaksi katon alla*, s. o. joko kaupungin liikinnä elintarpeitten kauppaa varten rakennuttamissa erityisissä halleissa taikka myös, mikäli aihetta tilan valmistamiseen niissä ei näyttäisi olevan, tavallisissa myymälöissä, joita asianomaiset myyjät saisivat vuokrata yksityisiltä.

Vastamainittua käsitystä esittäessään valiokunta kyllä on ottanut huomioon ne näkökohdat, mitkä Rahatoimikamari on edellä sanotussa kohdin esittänyt sellaisina syinä, jotka kehottaisivat olemaan ryhtymättä ylen laajoihin torikaupan uudistuksiin, sekä eräitä muita perustelmia, joita mahdollisesti edelleen olisi esitettävissä näitä toimenpiteitä vastaan, esimerkiksi että ruokatavarat voivat katetuissa halleissakin tomuutua taikka muutoin likaantua, että perheenemännälle voi olla mukavaa ostaa perheen päivittäiset elintarpeet samasta paikasta, että mahdollisuus saman tavaran eri laatujen keskinäiseen vertailuun on suurempi toreilla y. m. s.

Edelleen on valiokunnan ollut otettava huomioon että, sittenkun Rahatoimikamarissa hiljattain käsiteltäessä nyt puheena olevaa kysymystä oli ehdotettu erinäiset elintarvekaupanhaarat poistettaviksi toreilta, eräät torikaupan harjoittajat, jotka olivat tästä saaneet tiedon, olivat Maistraatille antamissaan kirjelmässä esittäneet, että sellaiseen toimenpiteeseen ei ryhdyttäisi, koska se olisi tuottava pahaa vauriota heidän liikkeelleen, he kun eivät kykenisi liikkeensä tuloista suorittamaan minkäänlaisia vuokramaksuja.

Tähän on valiokunta kuitenkin katsonut olevan huomauttaminen, että useilla noista huomautuksista ei näytä olevan mainittavampaa merkitystä verraten niihin kiistämättömiin etuihin, likinnä terveydenhoidon ja järjestyksen kannalta, joita valiokunnan ehdotuksen varteenottaminen tuottaisi. Mitä erittäin tulee siihen pelkoon, että elintarpeitten hinta kohoasi myynnin tapahtuessa suojuksessa, niin ei sellainen mahdollisuus tosin näy olevan kokonaan kiellettävissä, mutta sen määrää on ylen vaikea ennakolta arvioida siihen nähden että tavaran myyntihintaan vaikuttavat muutkin seikat. Myydäänhän useita elintarpeita jo nyt halleissa ja myymälöissä ilman että voitane näytää tämän seikan sinänsä aiheuttaneen sanottavaa hinnankorotusta. Jos välikauppiaitten täytyisi maksaa myymälänvuokraa, olisi heillä toiselta puolen ainakin ne edut, että kauppa saisi harjoittaa kaiken päivää, että erityisiä säilytysuojia ei tarvitsisi vuokrata, ettei pöytäin tahi tiskien kuljettamisesta olisi mitään kustannuksia, että pito-vaatteet kuluisivat vähemmän sekä ettei heidän terveytensä olisi vaarassa.

Mitä taas ulkomaisiin oloihin tulee, niin ovat ne vaihtelevia, joten niistä voi saada tukea sekä toiselle että toiselle käsitykselle. Ansaitsee kuitenkin huomauttamista, että erinäisissä Saksan kaupungeissa, etusijassa Berlinissä, missä mallikelpoista järjestystä yleensä on tavoiteltu ja saavutettukin, on tuskin minkäänlaista varsinaista torikauppaa. Muutoin on valiokunta sitä mieltä, ettei tarkoituksenmukaisten määräysten puutetta muissa maissa käy esittäminen todisteeksi siitä, ettei niitä täälläkään olisi tarpeen.

Sovelias paikka valiokunnan ehdotuksen mukaisten vähitellen tarpeellisten uusien kauppahallien rakentamiseksi on valiokunnan mielestä varsinkin Länsirannan ja Unioninkadun välinen entisen tullin ja pakkahuoneen tontti. Asian ollessa nykyisessä vaiheessaan ei valiokunta kuitenkaan ole katsonut pitävänsä mennä pitemmälle kuin antaa periaatteellinen lausunto asiasta, minkä jälkeen ja mikäli Kaupunginvaltuusto voi tähän lausuntoon yhtyä Rahatoimikamari saanee toimeksi valmistaa tarkemman suunnitelman asian käsittelyä ja ratkaisua varten, vaarinottaen että tämän ratkaisun tietenkin täytyy tapahtua vähitellen ja mikäli kaupungin taloudelliset varat ja muut asiaan vaikuttavat seikat sen sallivat. Asian selvittämiseksi on valiokunta tähän mietintöön liittännyt kaupunginarkkitehti Karl Hård af Segerstadin tekemän taulukon, josta näkyy kaupungin nykyisissä halleissa ja toreilla sekä jo suunnitellussa Hakaniementorin uudessa kauppahallissa olevain myyntipaikkain luku. Kun kuitenkin valiokunnan laatiman ohjelman toteuttaminen voisi, niinkuin on huomautettu, käydä päinsä ainoastaan vähitellen ja siten tietenkin vaatisi aikaa, ei valiokunnan mielestä mikään estä ensimmäisenä toimenpiteenä toteuttamasta Rahatoimikamarin viimeksi tekemää ehdotusta torikaupan järjestämiseksi.

Mainiten että valiokunnan jäsenet ovat käymällä Kauppatorilla sekä kaikissa kauppa-

hallsissa koettaneet perehtyä kaupanharjoittamista varten siellä oleviin laitoksiin, saa valiokunta vielä ilmoittaa, että se on asiantuntijoina puheena olevassa asiassa käyttänyt, ensimmäistä kaupunginlääkäriä, professori V. Sucksdorffia, kaupungininsinööri G. Idströmiä, kaupunginarkkitehti Hård af Segerstadia, Lääkintöhallituksen asessoria, vapaaherra O. von Hellensia sekä Maanviljelijäin Maitokeskus Osakeyhtiön johtajaa N. Kavaleffia.

Edellä esitetyn nojalla valiokunta ehdottaa:

että Kaupunginvaltuusto ensimmäisenä torikaupan järjestämistöimenpiteenä puoltaisi Rahatoimikamarin siinä tarkoituksessa tekemää ehdotusta niin mikäli koskee paikkain järjestämistä toreilla, kuin myös tori aikain rujoitusta, minkä ohella Valtuusto myös lausuisi, että Kamari voitaisiin valtuuttaa Terveystenhoitolautakuntaa ja poliisiviranomaisia kuultua, mutta tarvitsematta joka kerta pyytää Valtuuston lausuntoa, päättämään kaupaksi tuotujen tavarain myyntipaikoista sekä niistä muutoksista, joita niihin nähden vähitellen havaittaisiin tarpeelliseksi; sekä

että Kaupunginvaltuusto sen ohella periaatteellisesti yhtyen valiokunnan edellä esittämiin näkökohtiin ja lausuntoihin pyytäisi että Maistraatti torikaupan järjestämistä koskevan kysymykseen jatkuvaa kaikinpuolista käsittelyä varten tämän mietinnön pohjalla jälleen lähettäisi mainitun asian Rahatoimikamariin, kehottaen Kamaria, mikäli asian ei ole tässä edellä katsottu likinnä koskevan Terveystenhoitolautakunnan toimialaa, antamaan asiasta kokonaisuudessaan selvän, seikkaperäisen ehdotuksen, josta Kaupunginvaltuuston lausuntoa sitten pyydetäisiin, sekä että asia, mikäli sen on havaittu kuuluvan mainitulle lautakunnalle, Maistraatin toimesta jätettäisiin sille edellämaintussa tarkoituksessa.

Helsingissä, toukokuun 18 päivänä 1910.

Oskar Heikel.

A. E. Alfthan. *)
August Ramsay.

H. Hertzberg.
Gösta Salingre.

Hjalmar Ekholm.

*) Ei ollut saapuvilla tarkistuksessa.

Liite.

Taulukko, joka osottaa *Helsingin kaupungin nykyisissä kauppahalleissa* sekä Hakaniementorille rakennettavass akauppahallissa N:o I olevain myyntipaikkain *luvun*.

Kaupaksi pidetyt tavarat	Kauppahalli				Yhteensä	Hakaniementorin Kauppahalli N:o I	Ehdoll. summa
	Rantatorin	L.Rannan N:o 10	Kasarmin-torin	Hietalah-dentorin			
Lihaa	40	—	—	25	65	18	83
Makkarateoksia . . .	11	—	—	5	16	—	16
Säilykkeitä	6	—	—	1	7	—	7
Lintuja ja munia . .	6	—	—	—	6	—	6
Hedelm.j.vihanneks.	19	—	—	11	30	19	49
Juustoa, voita ja mu- nia	—	22	—	16	38	12	50
Jauhoja j. suurimoja	—	—	—	1	1	—	1
Tehdas- ja rihkama- tavaroita	—	—	63	16	79	65	144
Jalkine- j. nahkatav.	—	—	9	—	9	—	9
Lasia ja posliineja .	—	—	28	—	28	—	28
Savenvalajan teoksia	—	—	2	—	2	—	2
Kala	16	—	—	—	16	8	24
Leipää	12	—	—	14	26	12	38
Muistutus:							
Käytettävissä	Saaristo- laiskalasta- jain osuus- kunta (16)	20	Kahvin- tarjoilu- kojuja 2	15	37	—	37
Yhteensä	110	42	104	104	360	134	494

Jos leivän ja säilykkeitten myynti ei olisi sallittu kauppahalleissa, olisi muiden ruokatavarain kauppaa varten käytettävissä:

Kauppahalli				Yhteensä	Hakaniementorin kauppahalli N:o I*)	Yhteensä
Rantatorin	L. Rannan N:o 10	Kasarmin-torin	Hietalah-dentorin			
18	20	—	15	53	12	65

*) Jos tässä kauppahallissa ei saataisi myydä muuta kuin ruokatavaroita, ehdollisesti olisi lisäksi 65 paikkaa käytettävissä ruokatavarain kauppaa varten 130

Taulukko, joka osottaa *Helsingin kaupungin nykyisten kauppahallien* sekä Hakaniementorille rakennettavaksi ehdotetun uuden kauppahallin N:o I *kustannukset*:

	K a u p p a h a l l i			
	Rantatorin	Kasarmintorin	Hietalahden- torin	Hakaniemen to- rille ehdotetun N:o I
Rakennettu vuosina	1887—1889	1905	1903	—
Kokonaiskustannuks. noin	260,000: —	221,000: —	152,000: —	325,000: —
Todellisia myyntipaikkoja	110	104	104	134
	sekä Saaristo- laiskalastajain osuuskunta 16			
Likimääräinen kustannus käytettäv. paikkaa kohti	2,063: —	2,125: —	1,461: —	2,425: —
Keskikustannus myynti- paikkaa kohti nykyisissä kauppahalleissa, noin . .		1,895: —		
Keskikust. myyntipaikkaa kohti, Hakaniementorin kauppahalli lukuunotett.				2,047: —

Taulukko, joka osottaa *kaupungin toreilla olevain myyntipaikkain luvun* poliisikomisarius Nikiforoffin tiedonantojen mukaan.

Kaupaksi pidettyjä tavaroita	Kauppatori	Rautatientori	Hakaniemen- tori	Yhteensä
Lihaa (tuoretta lihaa ja silavaa) . . .	167 (133)	—	—	—
Lintuja, munia, krapuja	38 (40)	—	—	—
Venäläisiä puutarhatuotteita (jauhoja, suurimoja, herneitä)	23 (23)	—	—	—
Suomal. puutarhatuott., kukkia y. m.	57 (58)	—	—	—
Leipää	30	—	—	—
Makkarateoksia, suurimoja y. m. . .	17	—	210	542 (254)
Kalaa	26 (19)	—	30	56 (19)
Tehdas- ja rihkamatavaroita	—	266	300	566
Puuteoksia	—	46	—	46
Ruuan ja kahvin y. m. tarjoilupaik- koja	—	—	184	184
Yhteensä	358 (273)	312	724	1,394 (273)

Muist. Sulkujen sisässä olevat numerotiedot osottavat Rahatoimikamarin vii-
meksi ehdottaman paikkain luvun.

Jos ruokatavarain välikauppaa ei enää sallittaisi kaupungin toreilla ja myyntipaikkain luku pysytettäisiin nykyisellään, kävisi niinmuodoin tarpeelliseksi jo nyt kaupunkiin Pitkäsillan eteläpuolelle hankkia 273 — 53 käytettävää = 220 kauppahallipaikkaa.

Jos taas ruuan ja kahvin y. m. tarjoilua sekä mahdollisesti leivän myyntiä ei sallittaisi Hakaniementorilla, ja muiden ruokatavarain kauppaa saisi siellä harjoittaa ainoastaan kauppahallissa, riittänee ehdotettu uusi kauppahallirakennus N:o I likimmittään tarkoitukseen, edellyttäen että hallissa ei saisi harjoittaa leivän, säilykkeitten, suolatun kalan ja ennen kaikkea tehdastavarain kauppaa.

Kun kuitenkin Poliisiviranomaisten taholta on kuulunut lukuisia valituksia sen johdosta että on mahdoton ylläpitää järjestystä torilla, niin kauan kun se on ehdattu täyteen kaikellaisia kojuja tehdastavarain y. m. myyntiä varten, käynee tarpeelliseksi kohdakkoin rakennuttaa sinne myöskin myötäliitetystä asemakaavassa ehdotettu kauppahalli N:o II yksinomaan viimeksi mainitun laatuisten tavarain (tehdastavarain y. m.) myyntiä varten.

Kustannukset myyntipaikkaa kohti nousevat myötäliitetyn taulukon mukaan ja huomioon ottaen nykyiset korkeat rakennushinnat sekä erittäin Hakaniemen torin huonot perustusolot noin 2,425 markkaan.

Jos taas joku kauppahalli taikka sellaisen osa rakennettaisiin siinä mielessä, että siihen sisustettaisiin yksinomaan tuoreen lihan kauppakojuja ja nämä laitettaisiin tarkasti vaarinottamalla terveyshoidollisia periaatteita, lienee kustannukset myyntipaikkaa kohti tuollaisessa hallissa taikka hallin osassa laskettava noin 3,800 markaksi.

Jos Rantatorin kauppahalli luovutettaisiin etusijassa puutarhatuotteitten, hedelmäin y. m. myyntiä varten ja uusi kauppahalli pääasiallisesti tuoreen lihan y. m. s. myyntiä varten rakennettaisiin, nousisivat kustannukset pääasiallisesti seuraaviin määriin:

Kaupungissa Pitkäsillan eteläpuolella:

133 + 40 = 173 paikkaa à Smk 3,800	Smk 657,400:—
220 — 173 = 47 » » » 2,200	» 103,400:—
	<u>Yhteensä Smk 760,800:—</u>

Kaupungissa Pitkäsillan pohjoispuolella (Hakaniementorilla):

Hallissa N:o I 134 paikkaa à Smk 2,425 noin	Smk 325,000:—
» » II 200 » » » 2,200 »	» 440,000:—
	<u>Yhteensä Smk 765,000:—</u>

Helsingissä, helmikuun 1 päivänä 1910.

Karl Hård af Segerstad.

*Valiokunnanmietintö ehdotuksineen Helsingin
Anniskeluosakeyhtiön vuoden 1909 voittovarain jaka-
miseksi.*

Sittenkun Kaupunginvaltuusto viimekuluneen maalisk. 15 p:nä oli antanut allekirjoittaneiden toimeksi tehdä Valtuustolle ehdotuksen Helsingin Anniskeluosakeyhtiön viime vuoden voittovaroista kaupungille tulevan osuuden jakamiseksi, saamme täten antaa seuraavan mietinnön asiassa.

Saadun tiedon mukaan tekee yllämainittu voitto-osuus 415,227 markkaa 61 penniä, mikä erä on myöskin Rahatoimikonttoriin suoritettu. Selitykseksi mainittakoon samalla, että vuoden 1908 samanlainen osuus nousi 409,378 markkaan 23 penniin.

Käytettävissä olevista voittovaroista on Kaupunginvaltuusto aikaisemmin myöntänyt seuraavat kaupunginkassasta etukäteen maksetut määrärahat, nimittäin:

kesäk. 15 p:nä 1909 Arbetets Vänners västra filial-nimiselle yhdistykselle kesätoimien järjestämiseksi työväenlapsille	1,670: —
marrask. 23 p:nä 1909 kaupungin kansakoulujen Johtokunnalle oppilasten ravitsemiseksi tylsämielisten lasten apukoulussa	4,000: —
jouluk. 14 p:nä 1909 Helsingin Anniskeluosakeyhtiölle yhtiön laitosten ylläpitämiseksi Korkeasaarella ja Seurasaarella	35,000: —
jouluk. 30 p:nä 1909:	
täkäläisten ruotsinkielisten työväenopetuskurssien ylläpitämiseksi vuonna 1910	10,000: —
samanlaisten suomenkielisten kurssien järjestämiseksi samana aikana	15,000: —
Ruotsalaiselle Teaterille avustuksena	5,000: —
Suomen Kansallisteaterille avustuksena	5,000: —
Aktiebolaget Folkteatern-nimiselle teaterille avustuksena	5,000: —
Aktiebolaget Helsingfors Filharmoniska Sällskap-nimiselle osakeyhtiölle avustuksena	12,000: —
Helsingfors Hornorkester-nimiselle soittokunnalle avustuksena	12,000: —
helmik. 8 p:nä 1910 Valkonauha-Yhdistykselle sen kahden lastenturvakodin ylläpitämiseksi	5,000: —
	Smkaa 115,670: —

Vuoden 1909 voittovarot tekevät	415,227: 61
Kun Kaupunginvaltuusto on tästä jo käyttänyt yllämainitut . .	115,670: —
jää niinmuodoin Valtuuston nyt jaettavaksi	299,557: 61

Kun valiokunta on ryhtynyt työhönsä, ei valiokunta ole voinut olla, ottamalla huomioon niitä muistutuksia tavaksi tullutta voittovarain määrärahan käyttämistä vastaan, joita joskus ja varsinkin viime vuonna Kaupunginvaltuustossa oli esitetty kuin myöskin valiokunnan yksi jäsen oli valiokunnassa esittänyt, ottamatta lähemmin tarkastettavaksi niitä periaatteita, joiden mukaan yllämainittu määräraha olisi oikeastaan jaettava. Voimassa oleva asetus väkijuomain myymisestä y. m. kesäkuun 9 p:ltä 1892, jonka 11 § sisältää, että kaupunkikunnalle mainitulla tavalla tulevat varat ovat käytettävät yleishyödyllisiin tarkoituksiin, ei kuitenkaan sellaisiin, joita kunnat itse ovat velvolliset täyttämään veroittamalla jäseniään, ei anna, kuten on käynyt ilmi, mitään lähempää ohjetta puheenalaisessa suhteessa. Jakamista vastaan tehdyt muistutukset ovat keskittyneet siihen, että, kuta useammat ja kuta suuremmat voittovarain määrärahat olisivat, sitä lukuisimmiksi kävisivät myöskin sanottuja varoja vaativat tarpeet, ja on tässä kohden huomautettu, että voittovarot, jotka muutamia vuosia sitten nousivat ainoastaan noin sataantuhanteen markkaan vuodessa, riittivät silloin hyvin niihin yrityksiin, jotka olivat tulleet niistä osallisiksi, kun taas nelinkertainen erä näytti nyttemmin liian niukalta, vaikka erinäisiä määrärahoja oli lisäksi otettu kaupungin varsinaiseen kulunkiarvioon. On myöskin esitetty, että saattaisi kuitenkin tapahtua että, sikäli kuin yhteiskunta paranisi ja juoppouspahe vähenisi, anniskeluvarain melkoinen vähentyminen tulisi tapahtumaan, jolloin saattaisi käydä vaikeaksi tyydyttää edelleen erinäisten yritysten apuraha-vaatimuksia. Esitettyyn katsoen on keskittäminen voittovaroja jaettaessa katsottu tarpeelliseksi siten, että ne tulisivat käytettäväksi määrättyihin suurempiin yleisiin tarkoituksiin, esimerkiksi kansankirjastotalon rakentamiseen.

Tätä vastaan on valiokunnan enemmistö huomauttanut, että ne tarpeet joita voittovaroilla on autettu, eivät suinkaan useimmissa tapauksissa ole olleet keino-tekoisia tarpeita sekä että kaupungin, vaikkapa mitään muodollista velvoitusta siihen ei ole ollutkaan, jos voittovaroja ei ole löytynyt, on varmaan useinkin ollut pakko ottaa näitä tarpeita huomioon varsinaiseen menosääntöön merkityillä määrärahoilla. Tämä koskee varsinkin suurimpia määrärahaeria eli avustuksia täällä vaikuttaville kansanlastentarhoille, jotka avustukset nousevat yhteensä noin sataankolmeenkymmenentuhanteen markkaan. Näiden kansanlastentarhain toiminta on valiokunnan mielestä, välttämättömänä osana kaupungin kasvatustyössä, arvioitava varsin korkeaksi ja valiokunta tahtoo myös esittää, että ne henkilöt, jotka ovat antautuneet sanottuun toimeen, katsoen sen laatuun ja siitä tulevaan taloudelliseen

etuun, ovat epäilemättä osoittaneet suurta itseuhrausta. Kaupungin kansanlastentarhoissa on nykyään noin 1,500 lasta, joista useimmat vanhempainsa ollessa asianomaisilla työmaillaan jäisivät kodeissaan hoidotta. Tästä lukumäärästä tulee jokaista lastentarhaa kohti noin 100 lasta, toisissa on jonkun verran vähemmän toisissa taas melkoista enemmän. Tämän vuoksi on valiokunta myöskin ottanut puheeksi, eikä näiden kansanlastentarhain kustannus olisi nyttemmin otettava varsinaiseen kulunkirvioon sekä järjestettävä ne Kasvatuslautakunnan tai tarkoitusta varten mahdollisesti asetetun erityisen valiokunnan laatiman lähemmän ohjelman mukaan, mutta kun nämä toimenpiteet tulisivat epäilemättä aiheuttamaan lisämenoja, ei valiokunta siihen katsoen, että kaupungilla on nykyään muissa suhteissa melkoisia taloudellisia uhrauksia, ole tahtonut nyt tehdä tästä ehdotusta.

Toinen samoin varsin huomioonotettava tarkoitus, jota varten voittovaroja on ollut tapana käyttää, on ollut tilaisuuden varaaminen maalla oleskeluun kaupungin kansakoulujen varattomille ja sairaille oppilaille ja muille kaupungin lapsille. Tätä tarkoitusta sekä yllämainittuja kansanlastentarhoja eli toisin sanoen niitä yrityksiä varten, jotka ovat järjestetyt varattoman nuorison terveyden ja henkisen kehityksen tyydyttämiseksi, on valiokunta itse asiassa katsonut ensinnä ja välttämättömästi pitävän varata avustusta. Lähinnä näitä tarkoituksia katsoo valiokunta niiden ihmisystävällisten laitosten ansaitsevan avustusta, jotka ovat syntyneet tarkoituksessa varata köyhille sairaille jonkun ajan hoitoa ja ylläpitoa.

Mitä sitten tulee kysymykseen erinäisten työväen- ja raittiusyhdistysten kannattamisesta, on valiokunnan yksi jäsen esittänyt, ettei yhdistyslaitos ole meillä missään sanottavammassa määrässä kehittynyt ja että näytti sentähden olevan syytä, ettei kyseenalaisilta yhdistyksiltä evättäisi kaikkea avustusta ja sitä vähemmin, kun nämä yhdistykset, vaikka nautitut avustukset ovat olleet verrattain vähäisiä, ovat kuitenkin vaikuttaneet hyvin hyödyllisesti sekä asettaneet itselleen päämaalin, jolla on melkoinen yhteiskunnallinen merkitys. On tunnustettu että voittovarat saattavat määräänsä nähden käydä pienemmiksi ja että nämä yhdistykset mahdollisesti tämän vuoksi voisivat menettää nauttimansa avustukset, mutta tätä vastaan on taas huomautettu, että yhdistykset ovat todennäköisesti silloin kasvaneet jäsenluvultaan ja kiinteämmin järjestäytyneet sekä saattaisivat tulla toimeen lisäavustuksetta.

Valiokunnan enemmistö on kuitenkin arvellut, ettei viimeainittuja yhdistyksiä, joista raittiusyhdistykset Kaupunginvaltuuston viime vuonna tekemän päätöksen mukaan eivät enää saaneet mitään avustusta, tarvinnut voittovarain riittämättömyyteen ja niitä odottavain tärkeämpain tarpeiden lukumäärään katsoen välttämättömästi auttaa näistä varoista myönnetyllä apurahalla.

Valiokunta ryhtyy tämän jälkeen tekemään selkoa jätetyistä hakemuksista, joista kukin erikseen on mainittuna järempänä mietintöön otetussa yleiskatsauksessa. Tässä tahtoo valiokunta johtaa ensinnä mieleen, että Kaupunginvaltuusto viime vuonna, silloin asetetun voittovarainvaliokunnan ehdotuksesta, päätti, että sellaista menettelyä olisi vastedes kyseenalaisten hakemusten suhteen noudatettava, että asianomaisten entisten avustusten hakijain tuli niin hyvissä ajoin jättää asianomaiselle lautakunnalle Kaupunginvaltuustolle osoittamansa hakemukset, että lautakunnat ennen huhtikuun 15 päivää voisivat joka vuosi lähettää Valtuustolle nämä hakemukset, joista myöskin lautakuntien tuli antaa lausuntonsa, sekä että uudet hakemukset ennen voittovarainvaliokunnan käsittelyä, mikäli se katsottiin mahdolliseksi ja tarpeelliseksi, olivat lähetettävät asianomaiseen lautakuntaan sellaisen lausunnon antamista varten. Mainittua menettelytapaa onkin tänä vuonna noudatettu.

Alempana N:ojen 1—25 kohdalla luetellut hakemukset tarkoittavat yrityksiä, jotka ovat alistetut Kasvatuslautakunnan tarkastuksen alaiseksi. Näistä hakemuksista on valiokunnan ollut erittäin otettava huomioon kaikkien tšekäläisten kansanlastentarhain johtajatarten puolesta Kaupunginvaltuustolle jätetty hakemus, joka koskee lastentarhain opettajahenkilökunnan palkkaetujen sellaista yleistä parantamista, että sanotulle henkilökunnalle myönnettäisiin vuotuinen 1,400 markan peruspalkka 200 markan korotuksella 5, 10 ja 15 vuoden palveluksesta, jotapaitsi johtajattarille tulisi vuotuinen 300 markan suuruinen palkkionlisä. Tämän anomuksen perusteeksi on esitetty, että nykyiset palkkaedut lakkaamatta jatkuvan elantokustannusten kohoamisen vuoksi ja sen vuoksi, koska on mahdotonta ehtiä toimittaa mitään sivutoimia, ovat aivan liian niukat, minkä ohessa on lisäksi huomautettu, että vaatimukset pyrkijäin ottamisesta kyseenalaisiin toimiin oppilaisiksi lastentarhaopettajatarseminariin ovat tyttökoulussa päätetty kurssi tai sitä vastaava sivistysmäärä, jonka osaltaan on myöskin katsottu vaativan pyydettyjä palkankorotuksia. Nyt puheenalaisista sekä erinäisistä muista Kasvatuslautakunnalle jätetyistä hakemuksista on Lautakunta antanut seuraavan yleisen lausunnon:

„Toimintansa aikana on Kasvatuslautakunta, samalla kun se on esittänyt ja perustanut tarpeellisen määrän kasvatuslaitoksia jo laiminlyödyille ja pahantapaisille lapsille, ohjesääntönsä mukaan koettanut myös täyttää tehtävänsä edistämällä laitoksia, jotka tukemalla kotien kasvatuskoettavat estää pahantapaisuutta epäsuotuisissa oloissa kasvaneissa lapsissa. Näistä laitoksista on ensi sijassa mainittava kaupungin kansanlastentarhat, joiden merkityksestä Lautakunnalla on aikaisemmin useita kertoja ollut aihetta antaa lausuntonsa ja joiden ylläpitämiseen Kaupunginvaltuusto on vuosittain osoittanut melkoisen suuria eriä.

Voidakseen ulottaa kansanlastentarhain kasvattavan vaikutuksen niin moniin lapsiin kuin mahdollista, ovat näiden laitosten johtajattaret tähän saakka, kun myönnetty määrärahat eivät ole riittäneet, tyytyneet itse palkkoihin, jotka tuskin ovat riittäneet täyttämään vaatimattomimpiakaan elämäntarpeita. Yksityiskohtaisten meno-arvioiden seuraamissa avustushakemuksissa tulevaksi työvuodeksi ovat nämä

sentähden anoneet, että asianomaiset avustukset myönnettäisiin jonkunverran runsaampina kuin ennen, niin että heidän kävisi mahdolliseksi korottaa palkat, kuten heidän yhteisessä, tähän liitettyssä kirjeessä lähemmin mainitaan. Kun sen työn, jota jo vuosien kuluessa on kansanlastentarhoissa suoritettu, täytyy katsoa olevan sellaista yhteiskunnallishyödyllistä laatua, että se ansaitsee sitä varten tarpeellisen avustuksen kunnalta, ja kun se 1,400 markan peruspalkka, joka korotuksenkin jälkeen tulisi näille virkailijoille, on katsottava hyvin kohtuulliseksi ja vastaa ainoastaan vähintä toimeentuloa Helsingissä heidän yhteiskunnallisessa asemassaan oleville henkilöille, ei Kasvatuslautakunta ole voinut muuta kuin mitä lämpimimminkin puoltaa heidän anomustaan. Koska ei myöskään muihin eriin nähden jätetyissä menoarvioissa ole näyttänyt voitavan tehdä minkäänlaista vähentämistä, toivoo Lautakunta, että Kaupunginvaltuusto on näkevä mahdolliseksi myöntää niin hyvin kaupungin kansanlastentarhoille kuin n. s. iltapäivälasterarhoille avustusta pyydettyinä erinä ja että ne monet, ehkäpä oikeutetutkin tarpeet, jotka tällä kertaa odottavat kaupungin osuutta Anniskeluosakeyhtiön voittovaroista, eivät tule aiheuttamaan vähentämisiä näihin kasvavan sukupolven kasvatukseen niin välttämättömiin määrärahoihin.

Siihen omituiseen asemaan katsoen, mikä Fredriksbergin väestöllä on ollut pääkaupunkiin nähden, on Kaupunginvaltuusto jo vuosikausia myöntänyt tässä esikaupungissa toimivalle kansanlastentarlalle pienenpuoleisen avustuksen, mitä kuitenkin Rautatiehallituksen myöntämän samanlaisen avustuksen kera, on osoittautunut riittämättömäksi, minkätähden laitos on tähän saakka työskennellyt hyvin vaikeissa taloudellisissa oloissa. Koska jo aikaisemminkin on katsottu kuuluvan kaupungille koulunkäyntitilaisuuden varaaminen tämän esikaupungin lapsille, on Kasvatuslautakunta arvellut voivansa puoltaa myöskin Fredriksbergin kansanlastentarhan johtokuntaa saamaan pyydetyn avustuksen, vaikkakaan kysymys esikaupungin yhdistämisestä Helsingin kaupunkikuntaan ei vielä ole lopullisesti ratkaistu.

Niinkuin edellä mainittiin, on apurahaa uuden ruotsinkielisen kansanlastentarhan perustamista varten anonut neiti Ingrid Poppius, joka on suorittanut täydellisen oppijakson tšekäläisessä kansanlastentarhanopettajatarseminaarissa ja myös moniaita vuosia toiminut kansanlastentarhan opettajattarena. Neiti Poppius oli viime vuonnakin tehnyt samallaisen anomuksen, ja puolsi Lautakunta hänelle silloin annettavaksi apurahaa ruotsinkielisen kansalastentarhan perustamiseksi Tehtaankadun seutuun. Kaupungin eteläosassa asuvan ruotsia puhuvan työväestön lapsia varten on nimittäin olemassa ainoastaan yksi kansanlastentarha, jota vastoin saman seudun suomea puhuvia lapsia varten, vaikka näiden lukumäärä tuskin on suurempi, kannatetaan kahta suomenkielistä kansanlastentarhaa. Viimeksi toimitetussa Anniskeluosakeyhtiön voittovarain jaossa ei Kaupunginvaltuusto tosin katsonut voivansa myöntää apurahaa yhdellekään uudelle kansanlastentarlalle, enempiä kuin Valtuusto havaitsi soveliaaksi edeltäpäin myöntää Sepänkadun kansanlastentarhan johtajattarelle sitä lisämäärärahaa, jota hän oli viime syksynä anonut voidakseen pitää mainitun kan-

sanlastentarhan avoinna iltapäivin sellaisille lapsille, joita tilan puutteessa ei oltu voitu vastaanottaa varsinaiseen kansanlastentarhaan. Kun kuitenkin toisen ruotsinkielisen kansanlastentarhan tarve tällä seudulla on vuosi vuodelta käynyt tuntuvammaksi ja kun olisi erittäin toivottava, että jotakin tehtäisiin jotta myöskin kaikki nyt puheena olevan kaupunginosan ruotsia puhuvat lapset, jotka on ilmoitettu ja joiden on havaittu olevan suuressa kansalastentarhaopetuksen tarpeessa, voisivat samoinkuin suomea puhuvat lapsetkin päästä sellaisesta edusta osallisiksi, on Kasvatuslautakunta katsonut pitävänsä puoltaa neiti Poppiuksellekin annettavaksi hänen pyytämänsä määräraha.

Samoinkuin kansanlastentarhoilla pienempiin lapsiin, on lasten työtuvilla ja kesätoiminnalla tarkoituksena kasvattavasti vaikuttaa isompiin kouluijässä oleviin lapsiin, jotka niinä aikana päivästä ja vuodesta, jolloin he eivät ole koulutyössä, helposti tottuvat joutilaina kuljeksimaan kaduilla. Paitsi niitä henkilöitä ja yhdistyksiä, jotka ennen ovat saaneet apuraha tuollaista toimintaa varten ja joiden hakemuksia nyt mitä hartaimmin puolletaan, ovat neidit Miu Åberg, Hilda Anthoni ja Mildrid Brotherus tehneet uuden samaa tarkoittavan anomuksen, ilmoittaen siinä tapauksessa että apuraha heille myönnetään aikovansa avata lasten työtuvan Hermannissa. Kun tässä esikaupungissa, johon köyhin työväestö pyrkii asettumaan halvempien vuokrain vuoksi, on lukuisia lapsia, jotka ovat kokonaan vailla silmälläpitoa kotonaan, toivoo Kasvatuslautakunta Kaupunginvaltuuston löytävän keinoja myöskin Hermanniiin aijotun uuden työtuvan kannattamiseksi.“

Kun valiokunnan on ollut määrättävä kantansa edellä mainittuihin hakemuksiin nähden, on valiokunta, mitä ensinnäkin tulee *kansanlastentarhain opettajatarthen palkankorotusanomukseen*, kylläkin kiinnittänyt huomiota niihin näkökohtiin, joita anomuksessa ja Kasvatuslautakunnan siitä antamassa lausunnossa on esitetty. Periaatteellisista syistä ei valiokunta kuitenkaan ole voinut tätä anomusta puoltaa. Niin kauan kun kansanlastentarhain olemassaolo kokonaan on Anniskeluyhtiön voittovarojen varassa ja niitä sentähden täytyy pitää johonkin määrin väliaikaisina, ei valiokunnan mielestä olisi asianmukaista vakuuttaa niiden opettajattarille semmoisia pohjapalkkoja näitä seuraavine korotuksineen määrävuosien palveluksesta, mitkä muutoin tavallisesti myönnetään ainoastaan kaupungin vakinaisesti asetetulle, vakinaisista varoista palkatulle virkamiehistöille. Puheena oleva anomus lienee tämän johdosta nykyään evättävä, mutta voitaisiin ottaa uudelleen harkittavaksi, sittenkun kaupunki siinä järjestyksessä, johon valiokunta on tässä edellä viitannut, on havainnut olevan aihetta ryhtyä uudestajärjestämään kansanlastentarhain toimintaa, muun muassa ottamalla näiden lastentarhain kustannukset kaupungin vakinaiseen menosääntöön. Valiokunta on kuitenkin, voidakseen ainakin jossain määrin tyydyttää suuremman kannatuksen tarvetta, huomioon ottaen kohonneet huoneenvuokrat ja elintarpeitten hinnat, katsonut pitävänsä erälle lastentarhoille, joiden oppilasluku on sitä näyttänyt perustelevan, ehdottaa jonkun verran korotettuja määrärahoja.

Nyt käsiteltävänä olevista hakemuksista on valiokunnan myös kosketettava neiti *Ingrid Poppiuksen* tekemää anomusta määrärahan saamiseksi Tehtaankadun

seutuun aijotulle uudelle kansanlastentarhalle. Myöhemmin jättämässään kirjelmässä on neiti Poppius, ilmoittaen nyttemmin ryhtyneensä toiseen virkaan, joten ei hänellä enää ole tilaisuutta perustaa aikomaansa lastentarhaa, ehdottanut että se määräraha, mikä mahdollisesti voitaisiin antaa mainitulle kansanlastentarhalle, sen sijaan annettaisiin neiti Tyra von Christiersonille, joka olisi halukas ryhtymään mainittua lastentarhaa perustamaan.

Niinkuin Kasvatuslautakunta huomauttaa, teki neiti Poppius viime vuonnakin samallaisen anomuksen kuin nyt on puheena. Tämän anomuksen, jota Lautakunta niinkään hartaasti puolsi, ehdotti mainitun vuoden voittovarainvaliokunta, tosin kovasti epäröiden, voittovarojen niukkuuden tähden evättäväksi, ja tämän mukaisesti Kaupunginvaltuusto sen epäsikin. Tälläkin kertaa täytyy valiokunnan samasta syystä ehdottaa anomus evättäväksi, vaikka valiokunta, siinä tapauksessa että aijotua lastentarhaa varten olisi varoja käytettävissä, mielellään sitä puoltaisi. Samoista syistä ehdotetaan myös evättäväksi neiti *Miu Åbergin* y. m. anomus saada apurahaa Hermannin kansanlastentarhan yhteyteen aijotulle pienemmälle työtuvalle.

Sittenkun „*Valko Nauha*“ yhdistys oli Kaupunginvaltuustolle jättämässään anomuksessa pyytänyt 16,000 markan apurahaa kahta yhdistyksen täällä voimassa pitämää sellaisten lasten turvalaitosta varten, jotka kotonaan ovat vaarassa joutua siveelliseen turmioon, myönsi Valtuusto yhdistykselle mainittuun tarkoitukseen 5,000 markan ennakkomäärärahan, joka korvattaisiin voittovaroista, samalla lähettäen anomuksen muutoin valiokuntaan Tästä anomuksesta mainitsee Kasvatuslautakunta antamassaan lausunnossa seuraavaa:

„Niiden tietojen mukaan, joita Lautakunnan on onnistunut saada, on Valko Nauhan poikakodin suurin hoidokasluku vuonna 1909 ollut 24 ja vähin 16. Pojat, jotka kaikki ovat kuuluneet Helsingin kaupunkikuntaan, ovat käyneet kansakoulua taikka valmistavaa ammattikoulua, ja heidän ikänsä on vaihdellut 10 ja 16 vuoden välillä. Kodin kustannukset nousivat mainittuna vuonna 10,446 markkaan 16 penniin ja elatuspäiviä oli 8,324, joten keskikustannukset oppilasta ja päivää kohti olivat Smk 1:25 ja vuotta kohti Smk 456:25. Jos tähän määrään lisätään Smk 105:83, joksi Helsingin kunnan menot jokaisesta sen kansakouluissa opetetusta lapsesta arviointiin lukuvuonna 1908—1909, sekä Smk 29:52, johon määrään valtion apumaksu samaten jaettuna oppilasta kohti nousee, on jokaisen turvakotiin otetun pojan elatuksesta ja opetuksesta ollut vuosittain kustannuksia kaikkiaan Smk 591:60.

Yhdistyksen voimassa pitämässä tyttöjen turvakodissa on suurin oppilasluku kuluneena vuonna ollut 24 ja vähin 21. Hoidokeista ei yhdellä, kenties kolmella, liene kotipaikkaoikeutta Helsingin kaupungissa, mikä sitä vastoin on kaikilla muilla. Ikä on vaihdellut 6:sta 15 vuoteen ja kaikki, lukuunottamatta kuusivuotiasta, ovat käyneet kansakoulua. Turvakodin kustannukset ovat nousseet 8,495 markkaan ja keskikustannukset oppilasta ja päivää kohti 1 markkaan 11 penniin. Edellä mainitulla tavalla toimitettu laskelma jokaisen kotiin otetun tytön elatuksen ja opetuksen kustannuksista osottaisi näiden nousevan kaikkiaan 540 markkaan 50 penniin vuodessa.

Nämä kustannukset ovat jonkun verran suuremmat Lautakunnan omien hoidokkaiden kustannuksia, mutta johtuvat kaupungin ja maaseudun vuokra- ja elantokustannusten erotuksesta. Siihen seikkaan, että mahdollisesti kolmella tyttökodin hoidokilla ei ole ollut kotipaikkaoikeutta Helsingin kaupungissa, ei voitane panna mitään merkitystä siihen nähden että yhdistyksellä on ollut käytettävänä yleisön antamia apuvaroja neljättä tuhatta markkaa.

Kasvatuslautakunta on voinut todeta, että se kasvattava vaikutus, mikä „Valko Nauhan“ turvakodeissa on tullut hoidokkien osaksi, on arvosteltava sangen suureksi sekä että näihin turvakoteihin on otettu oppilaita sellaisista kodeista, jotka eivät ole voineet kasvattaa lapsiaan asianmukaisesti. Tämän selvityksen nojalla saa Lautakunta puolestaan mitä hartaimmin puoltaa yhdistyksen pyytämän apurahan myöntämistä.“

Varsinkin sen johdosta että lasten elantokustannukset puheena olevissa lastenkodeissa, niinkuin Kasvatuslautakunnan edellä olevasta laskelmasta näkyy, nousevat suurempiin määriin kuin Lautakunnan omien hoidokkaitten kustannukset, olisi valiokunnan mielestä jätettävä Lautakunnan harkittavaksi, eikö Lautakunta voisi kokonaan ottaa näitä turvakoteja huostaansa. Mutta kun sellaista järjestystä ei kuitenkaan käy kohta toteuttaminen, saa valiokunta ehdottaa, että yhdistykselle, joka nyt puheena olevaan tarkoitukseen viime vuonna sai kaikkiaan 14,000 markkaa, siihen nähden että mainittu määrä on ilmoitettu riittämättömäksi, nyt myönnettäisiin ennen saamainsa 5,000 markan lisäksi edelleen 10,000 markkaa mainittuun tarkoitukseen.

Langenneitten naisten pelastustyön voimassapitämiseksi on „Valko Nauha“ anonut 5,000 markan apurahaa. Yhdistyksen viime vuonna tekemää samallaista hakemusta käsitellessään silloinen voittovarainvaliokunta mietinnössään mainitsi valiokunnan ottaneen harkittavaksi, eikö olisi oikeinta että tänne perustetun Terveystoimiston, kaupungin laitoksena, pitäisi saada koko se avustusmäärä, mikä nyt puheena olevaan tarkoitukseen voitaisiin antaa, sekä yksityiset yritykset sentähden jätettävä sen avustuksen varaan, minkä mainittu toimisto voisi varojen ja tarpeen mukaan niille antaa. Ilmeiseltä näytti, että siten olisi aikaansaattavissa näiden yhteiskunnan onnettomain jäsenten järjesteellisempi hoito. Tähän nähden oli valiokunta sitä mieltä, ettei „Valko Nauhan“ pelastustyölle enää olisi annettava suoranaista apurahaa. Kun Kaupunginvaltuusto yhtyi tähän ehdotukseen eikä nyt näytä olevan aihetta poiketa tästä menettelystä, on valiokunta ehdottanut „Valko Nauhan“ tässä kohdin tekemän hakemuksen evättäväksi.

Rouva *G. Zilliacus* y. m. ovat aikaisemmin saaneet 1,000 markan apurahan n. s. poikaklubia varten, jota apurahamäärää tänäkin vuonna on pyydetty ja Kasvatuslautakunta puoltanut. Mainittu yritys näyttää valiokunnasta tosin kannatusta ansaitsevalta, mutta voittovarain niukkuuteen nähden on valiokunta kuitenkin katsonut tällä kertaa täytyvänsä ehdottaa tämän hakemuksen evättäväksi.

N:o:jen 26—41 kohdalla luetellut hakemukset tarkoittavat Kansakoulunjohtokunnan alaisia yrityksiä. Valiokunta on tässä lyhyesti selostava huomattavampia näistä hakemuksista.

Pääkaupungin kansankoulujen köyhäin ja kivuloisten oppilaitten kesäsiirtolain voimassapitoo on *Helsingin kansakoulujen opettaja- ja opettajataryhdistyksen Toimikunta* pyytänyt 16,000 markan apurahaa. Näihin kesäsiirtoloihin aikoo Toimikunta, samoin kuin edellisinäkin vuosina, lähettää ainoastaan sellaisia oppilaita, joitten on asianomaisten opettajain ja opettajattarien suosituksesta koululääkäriin tutkimuksen nojalla havaittu todella tarvitsevan oleskella kesällä maalla, mutta joilla vanhempain taikka edusmiesten köyhyyden tähden ei ole siihen tilaisuutta. Edelleen on Toimikunta anonut 6,000 markan apurahaa tuberkuloosisiirtolan voimassapitoo ensintulevana kesänä sekä risatautisten oppilaitten kustantamiseksi Högsandin parantolaan.

Viime kesänä järjestettiin samana vuonna saaduilla varoilla, yhteensä 16,000 markalla, neljä ruotsin- ja kuusi suomenkielistä tavallista kesäsiirtolaa, joihin otettiin 270 lasta kuuden viikon ajaksi, kaksi siirtolaa yhteensä 48 tuberkelitautille lapselle, jotka saivat oleskella maalla koko kesän, jota paitsi 10 risatautiselle lapselle valmistettiin tilaisuus oleskella Högsandissa puolen neljättä kuukauden ajan.

Kansakoulunjohtokunta puoltaa annettavaksi koko pyydetyn apurahamäärän, 22,000 markkaa, koska näiden kesäsiirtolain tarve on osottautunut paljon suuremmaksi kuin mitä aikaisemmalla apurahamäärällä on voitu tyydyttää, mutta valiokunta ei kuitenkaan ole katsonut voivansa puoltaa suurempaa määrärahaa kuin viime vuonna.

Yhdistys „*Ruokaa Helsingin köyhille kansakoululapsille*“, joka viime vuonna sai 15,000 markan apurahan, on kuluneena vuonna ruokkinut kaikkiaan 995 oppilasta, niistä 26 maksavaa, 64,340 ruoka-annoksella. Kun kolmen uuden kansakoulun odotetaan ensi syksynä anovan yhdistyksen toiminnan ulottamista niihin, on yhdistys tämän johdosta anonut aikaisemmin saamansa määrärahan korottamista 18,000 markkaan, ja on Kansakoulunjohtokunta sekä mainittuun asianlaitaan että kohonneisiin elintarpeitten hintoihin nähden puoltanut yhdistykselle annettavaksi 16,000 markkaa, mutta voittovarain niukkuus ei kuitenkaan ole sallinut yhdistykselle ehdottaa myönnettäväksi viimevuotisesta korotettua määrärahaa, jota ehdotusta muutoin on näyttänyt perustelevan sekin, että Kansakoulunjohtokunta on, niinkuin edellä huomautettiin, saanut 4,000 markan apurahan tylsämielisten lasten apukoulun oppilaitten ruokkimiseksi.

Kotiteollisuuden edistämiseksi ovat apurahoja pyytäneet veistonopettaja *O. W. Corander* kasvatusopilliselle veisto-opistolle 5,300 markkaa, neiti *Agda Blom* veistokoululle 500 markkaa sekä *Helsingin käsityökoulun* Johtokunta 4,000 markkaa. Käsityökoululle ja neiti Blomille saa valiokunta Kansakoulunjohtokunnan ehdotuksen mukaisesti puoltaa annettavaksi saman määrän kuin viime vuonna, eli mainitulle koululle 2,000 ja neiti Blomille 500 markkaa, viimeksi mainitun määrän sillä ehdolla, että maksutonta opetusta annetaan viidelle tämän kaupungin oppilaitoksista olevalle oppilaalle. Veistonopettaja Coranderille, joka viime vuonna sai 3,000 markan määrärahan ja jolle Kansakoulunjohtokunta tälläkin kertaa on puoltanut annettavaksi samaa määrää, ei valiokunta kuitenkaan ole voinut ehdottaa enempää kuin 2,000

markkaa, jonka määrän hän saisi sillä ehdolla että maksutonta opetusta annetaan vähintään 8 koululaiselle.

Suomen Liikemies Yhdistys, joka on useana vuonna pitänyt voimassa tilapäisiä iltakursseja pääkaupungin suomea puhuville liikeapulaisille sekä viime vuonna sai mainittuun tarkoitukseen 1,200 markan apurahan, on tänä vuonna pyytänyt 2,000 markkaan korotettua määrärahaa, jota Kansakoulunjohtokunta on puoltanut siihen nähden että nämä kurssit nyttemmin ovat kolmivuotiset, mutta valiokunnalla ei ole tilaisuutta puoltaa yhdistykselle mitään apurahaa tänä vuonna.

N:o:jen 36—41 kohdalla mainitut hakemukset, jotka tarkoittavat sellaisia yrityksiä, joita ei ole aikaisemmin voittovaroilla kannatettu, saa valiokunta tämän johdosta sekä voittovarain riittämättömyyteen nähden ehdottaa evättäviksi.

N:oilla 42—52 merkityt hakemukset ovat olleet Terveystoimikunnan valmistelevasti käsiteltävinä. Niistä kosketeltakoon tässä seuraavia:

Lastenhoidon edistämisyhdistys, joka viime vuonna sai 12,000 markan apurahan, on anonut 14,000 markkaan korotettua rahamäärää. Sen lisäksi on yhdistys lausunut toivomuksen, että se 2,000 markan määräraha, mikä voittovaroista on myönnetty n. s. Pippingskjöldin turvakodille turvattomia äitejä varten annettaisiin samoin kuin ennenkin.

Kalliossa olevassa yhdistyksen lastenmajalassa on viime vuonna hoidettu 66 lasta 15,772 oleskelupäivänä, Kallion ja Eerikinkadun lastenseimiin on saman ajan kuluessa vastaanotettu 882 lasta 16,921 oleskelupäiväksi ja Pippingskjöldin turvakodissa on 86 turvatonta äitiä pienine lapsineen saanut suojaa kukin kolmen kuukauden aikana. Sen ohella on yhdistys harjoittanut erinäistä muuta toimintaa kasvavan polven hyväksi.

Yhdistyksen laajaan ja erittäin hyödylliseen toimintaan nähden on Terveystoimikunta puoltanut mainittuja yhdistyksen anomuksia, mutta valiokunta ei kuitenkaan ole voinut yhdistykselle ehdottaa enempää kuin 11,000 markkaa sen yleistä toimintaa sekä 2,000 markkaa Pippingskjöldin turvakotia varten.

Kaupunginvaltuustolta on *Toipuvainkoti* yhdistys, joka Masabyn aseman läheisyydessä pitää voimassa kotia Helsingin kaupungin sairaaloista päässeille toipuville potilaille, pyytänyt kuluva vuodeksi 6,500 markan apurahaa, suostuen toipuvainkodissa vuoden umpeen maksutta varaamaan 10 paikkaa kaupungin sairaaloista päästetyille varattomille naispuolisille potilaille. Kodille, joka viime vuonna sai voittovaroista apuraha 5,500 markkaa, katsoo valiokunta tänäkin vuonna voivansa puoltaa apuraha, mutta — käytettävissä olevain voittovarain määrään nähden — ainoastaan 4,500 markkaa sillä ehdolla että yhdistys edellä mainitulla tavalla vaara 7—8 vapaasijaa.

Helsingin Uimaseura, joka maksutta saa käyttää Merisatamassa olevaa kaupungin uimalaitosta sillä ehdolla että opettaa Helsingin poliisi- ja vakinaiselle palomiehistöille sekä kansakoulunoppilalle uintia, hengenpelastusta ja hukkuvain virvoittamista, on

viime vuonna saanut voittovaroista 1,500 markan apurahan. Tänä vuonna pyytää seura 3,000 markkaan korotettua määrärahaa. Viime kesänä sai 1,375 koululaista sekä suurin osa poliisimiehistöä tuollaista opetusta sekä kylpyjä. Antamassaan lausunnossa Terveystenhoitolautakunta huomauttaa, että seuran toimintaa täytyy pitää sangen tärkeänä, sekä puoltaa sentähden anotun korotetun apurahan myöntämistä seuralle, jolle viime vuonna tuli taloudellista tappiota 1,255 markkaa 86 penniä. Voittovarain niukkuuten nähden ei valiokunta kuitenkaan voi seuralle ehdottaa annettavaksi enempää kuin 1,000 markkaa.

„*Risatautisten lasten parantola*“ niminen yhdistys, joka edellisinä vuosina on saanut 1,500 markan määrärahan Lapinlahden aseman läheisyydessä ylläpitämänsä Högsandin parantolan kannatusavuksi, on pyytänyt edelleen samaa apuraha, sitoutuen ensintulevana kesänä vähintään puolen neljättä kuukauden aikana maksutta luovuttamaan 6 sijaa parantolassa potilaille, jotka Vaivaishoitohallitus sinne ehdottaa. Tähän ehdotukseen, jota Terveystenhoitolautakunta on kannattanut, puoltaa valiokunta myönnyttäväksi yhdistyksen itsensä esittämillä vastamainituilla ehdoilla.

Kaupunginvaltuustolle antamassaan hakemuksessa on lääketieteen ja kirurgian tohtori *A. F. Hornborg* pyytänyt 3,000 markan määrärahaa maksuttoman hoidon antamiseksi varattomille selkäranganmutkia y. m. poteville koululaisille. Hakija on aikaisemmin vakinaisesta menosäännöstä saanut saman verran apuraha sillä ehdolla että hänen tuli sairaalassaan yhtäaikaa korvauksetta hoitaa enintään 25 selkäranganmutkia ja raajain viallisuutta potevaa köyhää koululaista, mutta säästäväisyyssyistä poistettiin mainittu määräraha viime kulunkiarvion käsittelyssä. Terveystenhoitolautakunta on antamassaan lausunnossa puoltanut hakemusta, jonka valiokuntakin on havainut ansaitsevan kaikkea huomiota, mutta siitä huolimatta on valiokunta voittovarain riittämättöyden johdosta katsonut täytyvänsä ehdottaa sen evättäväksi.

Rouva *Elin Kallio* y. m. ovat anoneet 1,500 markan määrärahaa ulkoilmaleikkien järjestämiseksi työläisnaisille ensintulevana kesänä. Tästä anomuksesta on Terveystenhoitolautakunta lausunut, että se pitää mainittua tarkoitusta huomioon otettavana ja avustusta ansaitsevana, mutta kun hakijat eivät vielä näy hankkineen soveliasta paikkaa, mihin puheena olevat leikit kävisi järjestäminen, eikä myöskään ole tarkemmin selvittänyt niiden ohjelmaa, ei Lautakunta ole voinut harkita, mihin määrään niiden kustannukset nousisivat, eikä sentähden myöskään antaa lausuntoa pyydetyn määrärahan suuruudesta.

Valiokuntakin yhtyy edellä mainittuihin Terveystenhoitolautakunnan esittämiin näkökohtiin sekä esittää sen johdosta anomuksen evättäväksi.

N:ojen 53—59 kohdalla mainitut anomukset ovat Vaivaishoitohallituksen valvonnan alaisten yritysten tekemät.

„*Köyhään lasten työkotien*“ toimikunta, jolle viime vuonna annettiin 11,000 markan apuraha, on tänäkin vuonna anonut saman suuruista määrärahaa. Työkodit

sijaitsevat toinen Kalliossa ja toinen Tarkkampujankadun 16:ssa. Ensinmainitussa kodissa on kuluneena vuonna käynyt keskimäärin noin 150 lasta päivässä ja Tarkk'ampujankadun varrella olevassa kodissa noin 120 lasta päivittäin. Kotien toiminta ei ole yksinoman kaupungin antamaan avustuksen varassa, vaan on niillä erinäisiä muitakin tulolähteitä. Kun kodit hiljattain ovat saaneet lahjoituksen, josta niillä on vuotuisia korkoja noin 500 markkaa, on valiokunta katsonut kaupungin apurahasta, jota Vaivahoitohallitus on ehdottanut annettavaksi saman määrän kuin ennenkin, voitavan vähentää mainittu määrä.

Pelastusarmeija, joka kahtena viime vuonna on saanut apurahoja voittovaroista, vuonna 1909 kaikkiaan 12,000 markkaa — paitsi 5,000 markkaa armeijan voimassa pitämälle langenneitten naisten pelastuskodille — on pyytänyt seuraavia määrärahoja: Sörnäisten lastenseimelle 2,000 markkaa, Albergan lastenkodille 4,000 markkaa, kaupungin köyhäin ja hädänalaisten keskuudessa tehtävälle laupendentyölle 3,000 markkaa, Sörnäisissä olevalle miesten yömajalle, halkotarhoille sekä työväenkodille 5,000 markkaa ynnä köyhäin lasten kesäsiirtolalle 3,000 markkaa, eli yhteensä 32,000 markkaa. Lastenseimi on aijottu 25 lasta varten, joiden äidit päivittäisen työnsä taikka sairauden johdosta eivät voi antaa lapsille tarpeellista hoitoa; Albergan lastenkodissa on sijaa 22:lle 1—14 vuotiaalle lapselle; Sörnäisten yömajalassa on makuusijoja 110 miehelle, jotka sijat miltei aina ovat olleet täynnä, ja samaan aikaan on siellä tarjoiltu 84,187 ruoka-annosta. Edelleen on armeija laittanut Hernesaarenkadun varrelle työväenkodin, jossa on sijaa 30 miehelle. Kumpaisenkin kodin yhteydessä on halkotarha, missä työttömille miehille on voitu antaa tilapäistä työansiota. Vaivahoitohallitus ehdottaa armeijalle annettavaksi saman apurahan kuin viime vuonna, mutta valiokunta on, paitsi ettei mitään rahamäärää ole katsottu pitävän antaa armeijan pelastuskodille, koska kaupungin Terveystoimisto olisi edellä mainitulla tavalla saava koko sen määrän, mikä olisi tähän pelastustyöhön käytettävissä, tunnustaen armeijan hyväksi arvostellun toiminnan katsonut voittovarain riittämättömyyteen nähden tänä vuonna voivansa armeijalle ehdottaa ainoastaan 10,000 markkaa, jonka määrän armeija saisi oman harkintansa mukaan käyttää muihin edellä mainittuihin tarkoituksiin.

Hyväntekeväisyyden järjestämissyhdistys, joka viime vuonna on saanut apurahaa työn jakamiseksi etusijassa perheenäidelle ja ijäkkäille naisille sekä keskustoimistonsa voimassapitoon, on pyytänyt tänäkin vuonna samaa avustusta, niin että viimeksi mainittuun tarkoitukseen myönnettäisiin 6,000 markkaa ja keskustoimiston voimassapitoon 2,000 markkaa. Yhdistys sai viime vuonna puheena oleviin tarkoituksiin, toiseen 3,000 markkaa ja toiseen 2,000 markkaa, ja on Vaivahoitohallitus ehdottanut tänäkin vuonna annettavaksi samat määrät.

Edellyttäen että Kaupunginvaltuusto vastedes samoin kuin tähänkin saakka on todellisen tarpeen ilmaantuesta varmasti antava yhdistyksen käytettäväksi työttömyyden lieventämiseksi lisää tarvittavia varoja, ehdottaa valiokunta, että yhdistys nyt saisi mainittuun tarkoitukseen ainoastaan 2,000 markkaa sekä keskustoimiston

voimassapitoon 1,500 markkaa, minkä rahamäärän yhdistys sai toimistoaan varten myöskin vuonna 1908.

Helsingin Palvelijatar Yhdistys, joka täällä pitää voimassa palvelijatarkotia sekä paikanvälitystoimistoa paikkaa etsiviä palvelijattaria varten, on pyytänyt 3,000 markan apurahaa ja Vaivashoitohallitus on sille puoltanut annettavaksi saman määrän kuin viime vuonna eli 2,500 markkaa.

Mitä ensinnäkin tulee ensinmainittuun paikanvälitystoimistoon, niin ei sen olemassaolo valiokunnan mielestä perustele mitään kannatusapua, koska kaupunki ylläpitää kunnallista työnvälitystoimistoa. Mitä taas tulee puheena olevaan palvelijatar-kotiin, niin on siihen nähden huomattava, että se oleellisesti on ajottu sellaisten henkilöiden käytettäväksi, joilla ei ole täällä kotipaikkaoikeutta, joten kodin avustaminen voittovaroilla ei valiokunnan mielestä näytä oikeastaan pitävän tulla kysymykseen. Tähän nähden valiokunta ehdottaa, ettei palvelijataryhdistykselle annetaisi ensinkään apurahaa.

Viime kulunkiarviota käsitellessään otti Kaupunginvaltuusto *Kaupunkilähetysten* anomuksesta menosääntöön kolme erää, yhteensä 13,000 markkaa, erinäisten työlaitosten voimassapitoa varten, minkä ohella jätettiin valiokunnan harkittavaksi, missä määrin Kaupunkilähetysten sen lisäksi anomaa avustusta mahdollisesti voitaisiin antaa. Nytemmin on Kaupunkilähetys anonut erinäisiin alempana tarkemmin mainittuihin tarkoituksiin yhteensä 12,000 markkaa. Viime vuonna sai Kaupunkilähetys näihin samoihin tarkoituksiin 4,000 markkaa, jota määrää Vaivashoitohallitus tälläkin hertaa sille puoltaa, mutta valiokunnan on täytyntä tinkiä avustusmäärä 3,000 markkaan, jonka määrän Kaupunkilähetys saisi oman mielensä mukaan käyttää johonkin taikka joihinkin mainitsemiinsa tarkoituksiin.

Viimeksi mainituista hakemuksista antamassaan lausunnossa tekee Vaivashoitohallitus edelleen seuraavan esityksen, jota valiokunta on katsonut olevan puoltaminen:

„Tämän yhteydessä pyytää Vaivashoitohallitus huomauttaa, että nämä yhdistykset ovat omansa helpottamaan lainmukaista vaivashoitoa ainoastaan mikäli niiden harjoittama hyväntekeväisyys tulee yksinomaan sellaisten henkilöiden hyväksi, jotka jo ovat täällä saaneet kotipaikkaoikeuden, mutta kaikissa muissa tapauksissa vaikuttavat suuntaan, joka ei ole kaupungin etuihin soveltuva. Kun Vaivashoitohallituksella tarkastaessaan näiden yhdistysten antamia tilejä ei ole ollut mitään erikoista niiden johdosta muistuttamista, on Vaivashoitohallitus katsonut pitävänsä puoltaa näihin anomuksiin myönnettäväksi samoihin määriin mitä asianomaiset yhdistykset ovat kuluneena vuonna saaneet, mutta ehdottaa edellä esittämistään syistä, että määrärahojen saamiseen liitettäisiin se ehto, että asianomainen yhdistys tarkoin tutkii onko henkilö, jolle avustusta on annettu, täällä ollut vähintään kaksi peräkkäistä vuotta ei ainoastaan kirkonkirjoissa vaan myös hengille pantuna sekä, jollei niin ole laita, paikalla ilmoittaa siitä Vaivashoitohallitukselle jotta tämä voisi ryhtyä asian vaatimiin toimiin, ennenkuin sellainen henkilö on täällä ehtinyt saada koti-

paikkaoikeuden. Mitä yhdistys on antanut henkilölle, joka ei ole täällä hengille kirjoitettuna, sen Vaivahoitohallitus korvaa yhdistykselle.“

Valiokunta siirtyy nyt avun-anojain viimeiseen pääryhmään, nimittäin N:ojen 59—84 kohdalla lueteltuihin työväen-, raittius- y. m. yhdistyksiin. Näiden yhdistysten anomuksista on Työväenasiain Lautakunta antanut lausunnon, josta tähän otetaan seuraava tarpeellinen osa:

„Niiden Anniskeluyhtiön voittovaroista myönnettyjen määrärahan kokonaisuus, joiden käyttäminen on ollut tämän Lautakunnan silmälläpidon alaisena ja jotka ovat tarkoittaneet kaupungin yhä lukuisammaksi käyneen työväestön kohottamista sivistyksellisessä, siveellisessä ja aineellisessa suhteessa, on viime vuosina vaihdellut sängen paljon. Vuonna 1907 se oli 27,200 markkaa, nousi vuonna 1908 37,707 markkaan 93 penniin ja väheni vuonna 1909 vain 13,600 markkaan. Se anottujen määrärahan karsiminen, joka viime vuonna toimitettiin eritoten nyt puheena oleviin, työväenluokan parasta tarkoittaviin määrärahoihin nähden, on tuntunut varsin ankaralta, ja Lautakunnan mielestä olisi yhteiskunnallisen työn tasaista kulkua silmälläpitäen toivottava, että tuollaisia äkillisiä vaihteluja voitaisiin välttää. Ennen muuta on kaikkien raittiustyön edistämistä tarkoittavain määrärahan poistaminen herättänyt huomiota. Lienee kuitenkin tunnustettava, että juuri käytännöllis-siveellisellä raittiustyöllä on tärkeä tehtävä täytettävänä pääkaupungin väestön keskuudessa ja että kunnalla ja sen asukkailla on suoranaista etua siitä, että kansanjoukot oman vakaumuksensa nojalla vapautuvat juoppouspaheesta. Lautakunnasta näyttää, että jaettaessa voittovaroja, jotka on koottu mainitun paheen tyydyttämisellä, niitä tarkoituksia, jotka pyrkivät tuota pahetta ehkäisemään, ei suinkaan olisi syrjäytettävä, vaan päin vastoin pantava etusijaan. Lautakunta on kuitenkin tässä kohdin samoinkuin niihin muihin tarkoituksiin nähden, joita varten määrärahoja on anottu, tahtonut erityisesti pitää mielessä ne eräitä yhteiskuntaetuja edustavat järjestöt, jotka Lautakunnan mielestä antavat parhaat takeet varain tarkoituksenmukaisesta ja tehokkaasta käyttämisestä. Huomioon ottaen nämä näkökohdat sekä asianomaisten yhdistysten jäsenluvun ja niiden eri tarkoitusten keskinäisen etusijan, joita varten toisinaan samakin yhdistys on anonut apurahaa, on Lautakunta katsonut pitävänsä puoltaa allamainittuja määrärahoja, jotka nousevat yhteensä 22,000, ehdollisesti 32,000 markkaan kaikkiaan anotusta 65,950 markan määrästä. — — — — —

Helsingin raittiusyhdistysten keskustoimikunta järjestettyä raittiustyötä varten eritoten esikaupungeissa ja lasten ja nuorison keskuudessa joko keskuskomitean omasta toimesta taikka kaupungin sekä ruotsin- että suomenkielisten raittiusseurojen välityksellä: 5,000 markkaa; Lautakunnan mielestä on järkipäistä, ettei puoleta määrärahaa millekään erityiselle raittiusseuralle, vaan että näiden keskuskomitealle annetaan suurempikin määrä kuin se on pyytännyt siten kaikkien yhdistysten

yhteistoimin käytettäväksi puheena olevaan tärkeään tarkoitukseen; määrä on kuitenkin tuntuvasti vähempi sitä 20,500 markan määrää, johon raittiustarkoituksiin, pyydetty määrät kongressia lukuunottamatta, yhteensä nousevat.“

Valiokunta pyytää tähän nähden ensinnäkin huomauttaa, että Kaupunginvaltuusto, niinkuin jo onkin mainittu, viime vuonna päätti poistaa kaikki raittiusseurain apurahat. Tämän toimenpiteen soveliaisuudesta voi tietenkin olla eri mieltä; omasta puolestaan on valiokunta jo tämän mietinnön alussa valiokunnan jäsenten enemmistön käsityksenä lausunut, että mainituille yhdistyksille enempiä kuin työväenyhdistyksillekään ei välttämättä tarvitse antaa määrärahoja voittovaroista. Kun valiokunnan mielipide asiassa niinmuodoin käy yhteen Kaupunginvaltuuston vastainmainitun päätöksen kanssa, on valiokunta sitä vähemmän katsonut voivansa Valtuustolle nyt puoltaa toista päätöstä eli että raittiusseuroille jälleen annettaisiin apuraha, eikä valiokunnan mielestä myöskään ole tarpeellista eikä voittovarain niukkuuteen nähden soveliastakaan puoltaa määrärahoja niille työväenyhdistyksille, jotka niitä ovat anoneet kaikenlaatuisiin tarkoituksiin, vaan on valiokunta jättänyt kaikki nämä hakemukset huomioon ottamatta. Kun valiokunta ei silti suinkaan ole tahtonut täten osottaa nurjamielisyyttä raittiusliikettä kohtaan, on valiokunta katsonut pitävänsä puoltaa aijotun 28:nneen yleisen raittiuskokouksen toimikunnan anomusta että myönnettäisiin 3,000 markan apuraha mainitun täällä ensintulevassa elokuussa pidettävän kokouksen järjestämiskustannuksiin.

Kauan epäriityään ja yksinomaan silmälläpitäen voittovarain niukkuutta on valiokunnan täytynyt ehdottaa evättäviksi N:ojen 80, 81 ja 82 kohdalla mainitut hakemukset. Kaikkia niitä tarkoituksia, joita varten näissä anomuksissa on pyydetty määrärahoja, on aikaisemmin tyydytetty voittovaroista annetuilla määrärahoilla ja näyttävät ne valiokunnasta edelleenkin ansaitsevan kannatusta, mikäli sitä voidaan antaa.

Kaupunginvaltuustolle jättämässään anomuksessa on „*Sailors Home*“ yhdistyksen toimikunta, jonka yhdistyksen päätehtävänä on halvasta maksusta pitää kaikkiin kansakuntiin kuuluville merimiehille tarjona terveellinen asunto ja ravinto heidän täällä oleskellessaan ja joka on syntynyt kansainvälisen vastavuoroisuuden perustuksella, anonut kuluvana vuonna anniskeluvaroista apuraha ainakin 10,000 markkaa. Viime vuonna annettiin yhdistykselle 5,100 markan määräraha. Työväenasiain Lautakunta on puheena olevasta anomuksesta antamassaan lausunnossa huomauttanut, että yhdistykselle voitaisiin antaa joku rahamäärä Kaupunginvaltuuston harkinnan mukaan, koska Lautakunta ei voi arvostella, vastaisiko pyydetty 10,000 markan määrä pakottavaa tarvetta, vai voisiko yhdistyksen koti, paremmin käyttämällä hyväksi sen huoneistoja, antaa edullisemman taloudellisen tuloksen. Toivottava kuitenkin olisi, lausuu Lautakunta, että yhdistys saisi apuraha, kunnes sen puheena oleva koti on yleisemmin tullut merenkulkijoille tunnetuksi ja saavuttanut suurempaa liikettä.

Valiokunta puolestaan on ollut sitä mieltä että, kun ne henkilöt, joiden hy-

väksi mainittu merimieskoti on laitettu, eivät ole kotoisin tästä kaupungista, on puheena oleva tarkoitus sellainen, joka verrattuna erinäisiin muihin, ei nyt voi ansaita huomiota, eikä valiokunta sentähden ole merkinnyt mitään apurahaa yhdistykselle.

Mietinnössä tähän asti mainittujen hakemusten lisäksi on vielä kolme, joita valiokunta niiden laatuun nähden ei ole katsonut pitävänsä lausunnon saamista varten lähettää mihinkään kaupungin lautakuntaan, vaan on sentähden käsitellyt ne ilman muuta.

Filharmonisen Seuran johtokunta on Kaupunginvaltuustolle jättämässään anomuksessa huomauttanut että, kun Valtuustolla ei ollut tilaisuutta kulunkiarvioon otetun vuosimäärärahan muodossa myöntää Filharmoniselle Seuralle sen soittokunnan voimassapitoon koko sitä 25,000 markan määrää, jota Seuran johtokunta silloin anoi, vaan ainoastaan aikaisemminkin annettun määrän eli 12,000 markkaa, mutta Filharmoninen Seura ei voi tällä määrällä edelleen suorittaa sitä soittokunnan olemassaololle välttämätöntä soittokunnan jäsenten palkankorotusta, mikä viime keväänä kävi mahdolliseksi sen johdosta että Kaupunginvaltuusto soitantovuodeksi 1909—1910 myönsi lisäksi 13,000 markkaa, täytyy Seuran anoa että Valtuusto kuluvan vuoden voittovaroista myöntäisi Seuralle sen soittokunnan voimassapitoon soitantovuonna 1910—1911 saman lisämäärärahan eli 13,000 markkaa, mikä viime keväänä Valtuuston käyttövaroista myönnettiin samaan tarkoitukseen.

Valiokunnan on tämän anomuksen johdosta ainoastaan lausuttava, ettei valiokunta ole ottanut tarkemmin harkittavaksi niitä perusteita, jotka saattaisivat aiheuttaa kannattamaan filharmonista soittokuntaa voittovaroilla, koska mainittujen varain niukkuus sekä se seikka, että erinäisiä muita tarpeita ehdottomasti täytyy ennen tässä puheena olevaa tyydyttää näillä varoilla, valiokunnan mielestä ainakin tällä kertaa tekee anomukseen suostumisen aivan mahdottomaksi.

Kaupunginvaltuusto on valiokuntaan lähettänyt *Arkeologisen Toimiston* anomuksen 3,000 markan määrärahan myöntämisestä Seurasaarelle perustettua ulkoilmamuseota varten. Tämä anomus täytyy valiokunnan ehdottaa evättäväksi samasta syystä kuin edellinenkin eli silmällä pitäen voittovarain riittämättömyyttä sekä sen ohella sitä, että mainittu museo on uusi yritys, joka niinmuodoin ei ole aikaisemmin saanut apurahaa.

Korkeasaarella ja Seurasaarella olevien laitostensa voimassapitoon on *Helsingin Anniskeluosakeyhtiö* anonut kuluvaaksi vuodeksi 71,000 markan määrärahaa, ja on Kaupunginvaltuusto joulukuun 14 päivänä 1909 ennakoita voittovaroista myöntänyt yhtiölle 35,000 markkaa, minkä ohella asia on lähetetty valiokuntaan lausunnon saamiseksi siitä, minkä verran yhtiölle lopullisesti voitaisiin myöntää apurahaa näistä varoista.

Mainiten että *Anniskeluosakeyhtiö* viime vuonna sai puheena oleviin tarkoituksiin 69,000 markan apurahan, saa valiokunta ehdottaa, että yhtiölle tänä vuonna

ennen saamansa määrän lisäksi myönnettäisiin 32,557 markkaa 61 penniä, eli se määrä, mikä on ollut käytettävissä, sittenkun valiokunta on jakanut voittovarot kaikkien muiden avunanojain kesken.

Jätetyt hakemukset sekä niissä anotut apurahaerät, viime vuonna saadut avustuserät kuin myöskin asianomaisen lautakunnan puoltamat erät ovat alempana olevassa yleiskatsauksessa, joka sisältää myöskin valiokunnan jokaiseen eri hakemukseen nähden esittämän ehdotuksen. Numeroiden 38, 39 ja 40 kohdalla tehdyn merkinnän siitä, ettei asianomainen lautakunta ole tahtonut antaa lausuntoa näistä hakemuksista, tahtoo lautakunta täten selventää tiedonannolla, ettei kyseenalainen lautakunta ole katsonut itsellään olevaan tähän tarpeellista pätevyyttä.

N:o	H a k i j a	Haettu erä	Viime vuonna myönnetty erä	Asianomaisen lautakunnan puoltama erä	Valiokunnan ehdottama erä
1	Neitien Elisabeth Alanderin ja Hanna Rothmanin Sörnäsän Kansanlastentarhaa varten	26,060: —	23,000: —	26,060: —	24,000: —
2	Neitien Bertha Bäckmanin ja Lilli Winterin Kallion Kansanlastentarhaa varten	10,800: —	8,500: —	10,800: —	9,000: —
3	Neiti Ester Flomanin Uutta suomalaista kansanlastentarhaa varten . . .	10,200: —	8,500: —	10,200: —	9,000: —
4	Neiti Annie Rundströmin Perämiehenkadun Kansanlastentarhaa varten	11,325: —	9,000: —	10,725: —	9,000: —
5	Neiti Lydia Wendellin Töölön ruotsalaista kansanlastentarhaa varten . . .	12,382: 50	8,000: —	12,382: 50	9,000: —
6	Neiti Therese Wuorenheimon Hermannin Suomalaista kansanlastentarhaa varten	16,280: —	14,000: —	16,280: —	14,500: —
7	Neitien Mildrid Brotheruksen ja Hilda Anthonin Hermannin ruotsalaista kansanlastentarhaa varten . . .	10,000: —	} 10,000: —	10,000: —	} 10,000: —
8	Samoin iltapäivälastentarhaa varten . .	2,210: —		2,210: —	
9	Rouva Mary Metherin Kallion Uutta suomalaista kansanlastentarhaa varten	8,200: —	7,500: —	8,200: —	7,500: —
	Siirto	107,457: 50	—	—	92,000: —

N:o	H a k i j a	Haettu erä	Viime vuonna myönnetty erä	Asianomai- sen lautau- kunnan puoltama erä	Valiokunnan ehdottama erä
	Siirto	107,457: 50	—	—	92,000: —
10	Neiti Agnes Nordmanin Sepänkadun varrella olevaa ruotsalaista kansanlastentarhaa varten	9,600: —	9,000: —	9,600: —	9,000: —
11	Fredriksbergin kansanlastentarihalle avustuksena	5,200: —	2,000: —	5,200: —	2,000: —
12	Neiti Anna Geitlinin Töölön suomalaista kansanlastentarhaa varten . . .	11,100: —	7,500: —	11,100: —	8,000: —
13	Neiti Karin Eklundin kaksikielistä kansanlastentarhaa varten Toukolassa	8,000: —	7,500: —	8,000: —	7,500: —
14	Rouva Marja Grönforsin , syntyisin Liljeström, ja neiti Ingeborg Liljeströmin Uutta ruotsalaista kansanlastentarhaa varten Eerikinkadun 31:ssä	11,175: —	8,500: —	11,175: —	9,000: —
15	Neiti Lina Helligrenin kansanlastentarhaa varten Kivenhakkaajankadun 3:ssa	10,400: —	7,500: —	10,400: —	8,000: —
16	Neiti Bertha Hannénin lasten työkouluun varten	1,000: —	1,000: —	1,000: —	1,000: —
17	Neiti Elsa Olinin, Louise Stolzenbergin ja Lydia Wendellin työtupaa varten Töölössä	500: —	500: —	500: —	500: —
18	Rouva G. Zilliacuksen y. m. poikaklubia varten	1,000: —	1,000: —	1,000: —	—
19	Neiti Ingrid Poppiuksen uuden ruotsalaisen kansanlastentarhan perustamista ja ylläpitämistä varten Tehtaan- kadun seudussa	7,800: —	uusi	7,800: —	—
20	Neiti Miu Åbergin y. m. pienpuoleisen työtuvan perustamiseksi Hermannin kansanlastentarhan yhteyteen	1,000: —	uusi	1,000: —	—
21	Arbetets Vänner -niminen yhdistys kesätoimien järjestämiseksi lapsille sen yleistä toimintaa varten	2,000: — 2,000: —	} 2,000: —	2,000: — 2,000: —	2,000: — —
22	Samman yhdistyksen Sörnäs in haa- ra-osasto sen kesäpuutarhaa varten lapsille sen ompeluseuraa varten sen yleistä toimintaa varten	1,000: — 1,000: — 500: —		} 2,000: —	1,000: — 500: — —
	Siirto	180,732: 50	—		—

N:o	H a k i j a	Haettu erä	Viime vuonna myönnetty erä	Asianomai- sen lauta- kunnan puoltama erä	Valiokunnan ehdottama erä
	Siirto	180,732: 50	—	—	140,000: —
23	Saman yhdistyksen läntinen haara- osasto sen kesätoimintoja varten . . . sen muuta toimintaa varten	2,000: — 1,200: —	1,670: — —	2,000: — 500: —	2,000: — —
24	Valkonauha-yhdistys langenneiden naisten pelastustyötä varten Yhdistyksen kahden lastenkodon ylläpitämiseksi (jota tarkoitusta var- ten yhdistys on jo etukäteen saanut 5,000: — Smkaa)	5,000: — 16,000: —	— 14,000: —	5,000: — 16,000: —	— 10,000: —
25	Nuorten Miesten Kristillinen Yh- distys sen kesäsiirtolaa varten Gran- kullan lähellä	1,500: —	1,000: —	1,500: —	1,000: —
26	Helsingin kansakonlujen opettaja- ja opettajataryhdistyksen toimi- kunnan hakemus kesäsiirtoloita varten sekä toipumakodin ylläpitämiseksi keuhkotautisille ja hoidon antamiseksi risatautisille oppilaille Högsandin sa- natoriossa	16,000: — 6,000: —	14,000: — 2,000: —	16,000: — 6,000: —	14,000: — 2,000: —
27	Yhdistys „ Ruokaa Helsingin köyhille kansakouluoppilaille “	18,000: —	15,000: —	16,000: —	15,000: —
28	Helsingin Kuuromykkäyhdistys: kuuromykkien opettamista oarten . . yhdistyksen lastentarhakoulua varten	500: — 500: —	1,000: —	1,000: —	1,000: —
29	Helsingfors Svenska Folkhögskola- niminen seura	2,000: —	2,000: —	2,000: —	1,500: —
30	Helsingin Kansanopistoseura	3,000: —	3,000: —	3,000: —	2,500: —
31	Veistonopett. O. W. Coranderin kasva- tusopillista veisto-oppilaitosta varten	5,300: —	3,000: —	3,000: —	2,000: —
32	Neiti Agda Blomin ylläpitämää veisto- koulua varten	500: —	500: —	500: —	500: —
33	Helsingin Käsityökoulu Johtokun- nalle	4,000: —	2,000: —	2,000: —	2,000: —
34	Suomen Liikemiesyhdistys iltakurs- sien järjestämiseksi kauppa-apulaisille	2,000: —	1,200: —	2,000: —	—
35	Hammaslääkäreille Th. Weberille ja Axel Aspelundille näiden yksityisen kansakouluhammasklinikan ylläpitä- miseksi	9,951: 27	8,178: 23	9,000: —	8,000: —
	Siirto	274,183: 77	—	—	201,500: —

N:o	H a k i j a	Haettu erä	Viime vuonna myönnetty erä	Asianomai- sen lauta- kunnan puoltama erä	Valiokunnan ehdottama erä
	Siirto	274,183: 77	—	—	201,500: —
36	„Helsingin Liikeapulaisyhdistys“ ja „Suomen Konttoristiyhdistys“ lu- entokurssien järjestämiseksi	1,000: —	uusi	—	—
37	Suomen Naisyhdistys Z. Topeliuksen Nuorisokirjaston ylläpitämiseksi . . .	2,000: —	uusi	ei tahdo an- taa lausuntoa	—
38	Suomen Liikemiesten Kauppaopisto varsinaiseen kulunkiarviioon otetun 12,000 markan määrärahan lisäksi . .	6,000: —	uusi	d:o	—
39	Helsingin kauppiaitten kauppakoulu kulunkiarviossa olevan 7,500 markan määrärahan lisäksi	4,000: —	uusi	d:o	—
40	A. B. Helsingfors handelsskola, Hel- singin kauppakoulu O. Y., kulunki- arviossa olevan 9,000 markan määrä- rahan lisäksi	2,000: —	uusi	d:o	—
41	Helsingfors svenska folkskolors ung- doms- och nykterhetsförening-ni- minen yhdistys	1,000: —	uusi	1,000: —	—
42	Lastenhoidon edistämis yhdistyk- selle sen yleistä tarkoitusta varten .	14,000: —	12,000: —	14,000: —	11,000: —
43	Samalle yhdistykselle Pippingskjöldin turvakotia varten	2,000: —	2,000: —	2,000: —	2,000: —
44	Maitopisara-yhdistykselle sen toimin- taa varten	10,000: —	4,000: —	10,000: —	3,000: —
45	Palvelijatarten ja työläisnaisten Toipumakodille eli n. k. Vilhelmina- kodille	2,000: —	1,000: —	2,000: —	—
46	„Konvalescenthem — Toipumakoti“ yhdistykselle	6,500: —	5,500: —	6,500: —	4,500: —
47	Suomen eläinsuojeluyhdistykselle sen toimintaa varten	500: —	500: —	500: —	—
48	Terveystoimistolle veneeristen tautien vastustamiseksi	10,000: —	10,000: —	10,000: —	8,000: —
49	Helsingin Uimaseuralle	3,000: —	1,500: —	3,000: —	1,000: —
50	Risatautisten lasten parantolayh- distykselle	1,500: —	1,500: —	1,500: —	1,500: —
	Siirto	339,683: 77	—	—	232,500: —

N:o	H a k i j a	Haettu erä	Viime vuonna myönnetty erä	Asianomai- sen lauta- kunnan puoltama erä	Valiokunnan ehdottama erä
	Siirto	339,683: 77	—	—	232,500: —
51	Lääketiet. ja kirurg. tri A. F. Hornborg selkärangan-kyöristymisiä sairastaville varattomille koulunoppilaille maksuttoman käsittelyn antamista varten	3,000: —	uusi	3,000: —	—
52	Rouva Elin O. Kallio y. m. ulkoilma-leikkien järjestämiseksi työläisnaisille	1,500: —	uusi	—	—
53	Köyhäin lasten työkotien johtokunnalle	11,000: —	11,000: —	11,000: —	10,500 —
54	Pelastusarmeija naisten pelastuskodin ylläpitämiseksi Väinölän huvilassa Töölössä 5,000 markkaa, Albärgan lastenkotia varten 4,000 mkaa, slummi-asemia varten Antinkadun 29:ssä ja Sörnäsissä 3,000 mkaa, Sörnäsin lastenseimeä varten 2,000 mkaa, köyhäin lasten kesäsiirtola varten 3,000 mkaa sekä miesten yökotia ja halkotarhoja ynnä työläiskotia varten 15,000 mkaa eli yhteensä	32,000: —	12,000: —	12,000: —	10,000: —
55	„ De blindas väänner “—niminen yhdistyksen työkoulua varten	2,500: —	2,000: —	2,000: —	1,000: —
56	Yhdistys Hyväntekeväisyyden järjestämiseksi: yhdistyksen toiminnan avustamiseksi työn jakamista varten naisille sen keskustoimiston ylläpitämiseksi .	6,000: — 2,000: —	3,000: — 2,000: —	3,000: — 2,000: —	2,000: — 1,500: —
57	Rouvasväenyhdistys sen lastenkotia varten	3,000: —	2,500: —	2,500: —	2,000: —
58	„ Helsingin Palvelijat “ Yhdistys “ .	3,000: —	2,500: —	2,500: —	—
59	Kaupunkilähetys veisto- ja ompelukurssseja, urheilumatkoja ja puutarhahoitoa varten 3,000 mkaa, lastenkotoa varten 1,000 mkaa, kesäsiirtoloita varten 800 mkaa, nuorisokirjastoa varten 200 mkaa, turvattomain naisten ja palvelustahakevain palvelijatarten kotia varten 2,000 mkaa, halkotarhaa varten 2,000 mkaa sekä työlaitoksia varten 3,000 mkaa, eli yhteensä siis	12,000: —	4,000: —	4,000: —	3,000: —
	Siirto	415,683: 77	—	—	262,500: —

N:o	H a k i j a	Haettu erä	Viime vuonna myönnetty erä	Asianomai- sen lauta- kunnan puoltama erä	Valiokunnan ehdottama erä
	Siirto	415,683: 77	—	—	262,500: —
60	Helsingin Työväenyhdistys sen kirjastoa ja lukusalia varten	2,000: —	500: —	1,000: —	—
61	Perustuslaillinen Työväenyhdistys luentoja ja kirjastoa varten	1,500: —	500: —	500: —	—
62	Konstitutionella Ungdomsklubben sen toimintaa varten	3,000: —	—	500: —	—
63	Helsingin Suomalainen Työväenliitto kirjastoa ja esitelmää varten .	5,000: —	—	500: —	—
64	Helsingin Kristillinen Työväenyhdistys sen kirjastoa varten 500 mkaa, esitelmien järjestämiseksi 1,000 mkaa, palvelijatarkodin ylläpitämiseksi 1,000 mkaa sekä vaatteiden valmistamiseksi varattomille lapsille 500 mkaa, eli yhteensä	3,000: —	—	500: —	—
65	Suomen Satama- ja Vesiliikenne työntekijäin liiton osasto N:o 18 sen lukusalia varten	750: —	500: —	500: —	—
66	Hermannin Työväenyhdistys sen kirjastoa varten sekä näytelmätaiteen edistämiseksi	2,000: —	—	—	—
67	Svenska Arbetareföreningen kirjantaito- ja oikeinkirjoituskurssien kustantamiseksi	500: —	—	—	—
68	Helsingin Työväenyhdistysten laulu- ja soitannollinen osasto	1,000: —	—	—	—
69	Helsingin Työväenyhdistyksen naisosasto köyhäin lasten vaatetus- ja matka-avustukseksi	2,000: —	—	500: —	—
70	Raittiusyhdistys Soihtu	1,500: —	—	—	—
71	Raittiusyhdistys Verdandi	3,000: —	—	—	—
72	Styrelsen för mellersta Nylands nykterhetskrets	1,500: —	—	—	—
73	Raittiusyhdistys Valo	500: —	—	—	—
74	Raittiusyhdistys Koitto	5,000: —	—	—	—
75	Raittiusyhdistys Väinölä	1,000: —	—	—	—
	Siirto	448,933: 77	—	—	262,500: —

N:o	H a k i j a	Haettu erä	Viime vuonna myönnetty erä	Asianomai- sen lauta- kunnan puoltama erä	Valiokunnan ehdottama erä
	Siirto	448,933: 77	—	—	262,500: —
76	Raittiusyhdistys Kilpi	1,500: —	—	—	—
77	Helsingin Raittiuspiiritoimikunta .	5,000: —	—	—	—
78	Helsingin Raittiusyhdistysten kes- kustoimikunta	1,500: —	—	5,000: —	—
79	Suomen 28:n yleisen raittiuskoko- uksen valmistava toimikunta ylei- sen raittiuskongressin järjestämiseksi	3,000: —	—	3,000: —	3,000: —
80	Martha-yhdistyksen Helsingin haa- ra-osasto ruuanlaitokurssien järjes- tämiseksi työväenluokan naisille . . .	3,000: —	1,000: —	3,000: —	—
81	Naisasialiitto Unioni työnjakamiseksi naisille	1,000: —	1,000: —	1,000: —	—
82	Koti tehdastyöläisnaisia varten . . .	1,000: —	1,000: —	1,000: —	—
83	Suomen Naisyhdistys työläisnaisten kesäsiirtolaa varten	2,000: —	2,000: —	2,000: —	1,500: —
84	Yhdistys „ Sailors Home “	10,000: —	5,100: —	harkinnan mukaan	—
85	Filharmoninen Seura sen orkesterin voimassapitämiseksi ennen saatujen 12,000 markan lisäksi	13,000: —	25,000: —	—	—
86	Arkeologinen Toimikunta ulkoilma- museon kunnossapitämiseksi Korkea- saarella	3,000: —	—	—	—
87	Helsingin Anniskelu-osakeyhtiö yh- tiön laitosten ylläpitämiseksi Korkea- saarella ja Seurasaarella	71,000: —	69,000: —	—	32,557: 61
	Summa	563,933: 77	—	—	299,557: 61

Ylläesitetyn nojalla ja mitä aikaisemmin on puheenalaisessa suhteessa huomautettu saa Lautakunta Kaupunginvaltuustolle kunnian esittää:

että Kaupunginvaltuusto tekisi päätöksensä Helsingin Anniskelu-osakeyhtiön vuoden 1909 voittovaroista kaupungille tulevan osuuden jakamiseksi Valiokunnan ylläolevassa yleiskatsauksessa esittämän ehdotuksen mukaan; sekä tällä kertaa hylkäisi yllämainitun kansanlastentarhain opettajahenkilökunnan yleistä palkanjärjestämisestä koskevan anomuksen;

että niiden yhdistysten, seurojen ja yksityisten henkilöiden, joille myönnetään avustuksia voittovaroista, tulee ehdottomasti antaa lyhyet kertomukset toiminnastaan, silmällä pitäen varsinkin myönnettyjen määrärahojen käyttöä, niille kaupungin lautakunnille, joiden alaisiksi nämä avustuksensaajat ovat yllämainitussa katsauksessa alistetut, eli nimmuodin

kansanlastentarhain johtajattaret ja asianomaiset johtokunnat, lasten- ja kesätarhain työkurssit, « Valkonauha » ja Helsingin Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistys, Kasvatustalautakunnalle;

Helsingin kansakoulujen opettaja- ja opettajataryhdistys, Yhdistys ruokaa köyhille kansakoulunoppilaille, Helsingin kuuromyökkäyhdistys, Helsingin käsityökoulu, veistonopettaja Corander, neiti Blom, Helsingin ruotsalainen kansanopisto, Helsingin Kansanopistoseura sekä hammaslääkärit Th. Weber ja Axel Aspelund Kansakoulujenjohtokunnalle;

Toipumakotiyhdistys, Lastenhoidon edistämisyhdistys, Maitopisaryhdistys, Helsingin Uimaseura, Risatautisten lasten parantolayhdistys sekä Terveystoimisto Terveystalautakunnalle;

Sokeiden ystävien yhdistys, Rowasväenyhdistys, Köyhäin lasten työkotien Johtokunta, Yhdistys hyväntekeväisyyden järjestämiseksi sekä Pelastusarmeija ja Kaupunkilähetys Vainvaishoitohallitukselle; sekä

Suomen Naisyhdistys ja aiotun ruittiuskokouksen Toimikunta Työväenasiainlautakunnalle;

joiden lautakuntain tulee seurata asianomaisten yhdistysten ja laitosten toimintaa sekä oman lausuntonsa ohella lähettää Valtuustolle edellämainitut kertomukset;

että lisäehdoiksi seuraavain avustusten nauttimista varten määrättäisiin asianomaisille avustuksensaajille, nimittäin

veistonopettaja Coranderille: että hänen veistokoulussaan annetaan maksutonta opetusta vähintään kahdeksalle oppilaalle tämän kaupungin oppilaitoksista;

neiti Blomille: että samoin maksutonta opetusta annetaan viidelle koulunoppilaalle;

Toipumakotiyhdistykselle: että yhdistys kodissaan varaa ilmaiseksi sijaa ympäri vuoden seitsemälle à kahdeksalle varattomalle potilaalle; sekä

Risatautisten lasten parantolayhdistykselle: että yhdistys ensitulevana kesänä noin kolmen ja puolen kuukauden ajaksi luovuttaa ilmaiseksi kuusi paikkaa Högsandin sanatoriossa potilaille, jotka Vaivahoitohallitus siihen ehdottaa;

Vaivahoitohallituksen alaisille hyväntekeväisyysyhdistyksille: että niiden, sanotun hallituksen yllämainitun ehdotuksen mukaan, tulee tehdä eroitus niiden välillä, jotka täältä ovat kotoisin, ja muiden täällä oleskelevain henkilöiden välillä; sekä

että Valtuusto jättäisi Kasvatustalokunnan harkittavaksi kysymyksen, eikö Valkonauhayhdistyksen tänne perustamaa kahta lastenkotia voitaisi suoraan alistaa Talokunnan alaiseksi.

Helsingissä, toukok. 19 p:nä 1910.

Oskar Heikel.

M. Pesonen.

August Ramsay. *)

V. T. Rosenqvist.

V. v. Wright. *)

Hjalmar Ekholm.

*) Pois ollut tarkastuksesta.

Esitys Hallituksen asettamisesta kaupungin yleisiä töitä varten.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI,*toukokuun 19 p:nä 1910.*

N:o 256.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Myötäliitetyn, Helsingin kunnallishallinnon muutoskysymyksiä käsittelemään asetetun komitean antaman mietinnön N:o 3, joka koskee hallituksen asettamista kaupungin yleisiä töitä varten ja kaupungin Rakennuskonttorin uudestajärjestämistä, saa Rahatoimikamari täten jättää Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi ja ratkaistavaksi. Omasta puolestaan on Rahatoimikamari yksimielisesti voinut yhtyä komitean perusteluihin ja ehdotuksiin sekä saa sentähden mainittuun mietintöön viitaten kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto päättäisi

hyväksyä komitean ehdotuksen Hallituksen asettamisesta kaupungin yleisiä töitä varten ja kaupungin Rakennuskonttorin uudestajärjestämisestä sekä näiden vuosirahansäännön.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.*Georg Estlander.*

Mietintö N:o 3 Hallituksen asettamisesta kaupungin yleisiä töitä varten, Helsingin kunnallishallinnon muutoskysymyksiä käsittelemään asetetun komitean antama.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Johdatus.

Kahdessa mietinnössä, jotka on merkitty N:oilla 1 ja 2, on komitea käsitellyt kysymystä taksoituksen valmistelun järjestämisestä sekä kunnallisverojen ja kunnan maksamattomien saamisten perimisestä ja näistä asioista tehnyt seikkaperäiset ehdotukset, joihin Rahatoimikamarikin on yhtynyt ja jotka Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt.

Sittenkun komitea nyttemmin on ensimmäisessä lukemisessa käsitellyt komiteassa tehdyt pääasialliset ehdotukset Helsingin kunnallishallinnon muuttamiseksi, on lopullisesti käsiteltäväksi otettu kysymys kaupungin Rakennuskonttorin uudestajärjestämisestä sekä sen yhteydessä olevat Kaupunginasemakaavatoimikuntaa, Puutarhalautakuntaa ja Satamarakennusvaltuuskuntaa koskevat kysymykset. Komiteasta on nimittäin näyttänyt tarpeelliselta että, ennenkuin komitean tehtävän pääosa, eli kysymys Rahatoimikamarin työtoiminnan uudestajärjestämisestä, lopullisesti ratkaistaan, muiden huomattavain Hallitusten ja Lautakuntain vastaiset työtehtävät ja kokoonpano ovat selvitetty ja määrätty. Siten pidätetään Kaupunginvaltuustolle avoin harkintavalta jokaisessa eri tapauksessa, kun taas Rahatoimikamarin työtehtävien ja kokoonpanon määrääminen olisi niin tuntuvasti vaikuttava muiden Hallitusten ja Lautakuntain uudestajärjestämiseen, että mainittavia poikkeuksia siten vahvistetusta ohjelmasta tuskin kävisi tekeminen sitä melkoisesta järkäyttämättä. Jos sitä vastoin Valtuusto perinpohjaisen harkinnan jälkeen vahvistaa eri Hallitusten ja Lautakuntain uudestajärjestämisuunnitelman, niin on siten Rahatoimikamarin uudestajärjestämisen suuntaviivat määrätty ja työn jatkuessa ne tulevat yhä selvemmin näkyviin.

Periaatteellisia lausuntoja.

Käsitellessään kysymystä kaupungin kunnallishallintoon tehtävistä muutoksista on komitea toiselta puolen pyrkinyt aikaansaamaan suurempaa yhdenmukaisuutta ja keskitystä kunnalliseen hallintokoneistoon ja toiselta puolen koettanut noudattaa

sitä periaatetta, että sekä hallituksille että yksityisille virkamiehille olisi varattava työn suorituksessa mahdollisimman suurta vapautta siitä seuraavan suuremman edesvastuun yhteydessä. Nämä kaksi periaatetta ilmenevätkin selvästi komitean tässä antamasta mietinnöstä. Alistamalla yhteisen hallituksen alaisiksi kaikki ne viranomaiset ja lautakunnat, jotka teknilliseltä, rakennustaiteelliselta ja esteettiseltä kannalta tähän asti ovat käsitelleet kaupungin yleisiä töitä ja sen vastaista kehitystä koskevia kysymyksiä, saavutettaisiin toivottava ja kokemuksen tarpeelliseksi osottama keskitys näillä aloilla. Sellainen keskitys on tässä tapauksessa sitä luonnollisempi ja tarpeellisempi, kun asianomaisten hallitusten ja lautakuntain toiminta kaupungin yleisiin töihin nähden liittyy yhteen ja sentähden perinpohjaista yhteistyötä täytyy saada toimeen, jos mieli saavuttaa yhdenmukaisuutta kunnallisessa toiminnassa tällä laajalla ja tärkeällä alalla. Kaupunginhallinnolle ei lienekään tuntematonta, että erinäisten kysymysten ratkaisu, jotka luonnostaan kuuluvat useiden viranomaisten toimivaltaan, on viivästynyt sen johdosta että on ollut toimitettava lukemattomia läheteitä erinäisille viranomaisille, ja vihdoin epäonnistunut sen johdosta että asian valmistelussa ei ole vallinnut tarpeellista yhtenäisyyttä. Esimerkkinä tällaisesta tapauksesta voidaan mainita kysymys Töölön- ja Taivallahtea yhdistävän kanavan rakentamisesta, joka asia, oltuaan vuosikymmenen päiväjärjestyksessä ja sinä aikana Rakennuskonttorin, Puutarhalautakunnan, Kaupungin asemakaavatoimikunnan, Terveystieteiden lautakunnan, Satamakonttorin, Rahatoimikamarin, erinäisten valiokuntain ja Kaupunginvaltuuston useissa kokouksissa käsiteltävänä, vihdoin välitysehdotuksen hyväksymisellä on joksikin ajaksi siirtynyt taustalle. Jos tämä asia olisi alkuvaiheessaan voinut saada osakseen yhdenmukaisen ja päämäärästään tietoisesti käsitellyn, olisi ratkaisu epäilemättä tapahtunut joutuisammin ja ehkä myöskin ollut aivan toinen. Valitettavasti ei tämä esimerkki suinkaan ole ainoa. Helsingin kunnallishallinnon historiassa, vaan lienee se pikemmin merkittävä tyypilliseksi. Kuinka usein sattuuukaan, että Rahatoimikamarin, Rakennuskonttorin, Kaupungin asemakaavatoimikunnan ja Puutarhalautakunnan lausunnot samasta asiasta käyvät tärkeissäkin yksityiskohdissa eri suuntiin, ja kuinka vaikea onkaan Kaupunginvaltuuston niin ollen tehdä lopullista päätöstä asiassa.

Edellä viitattuja seikkoja silmällä pitäen on komitea katsonut pitävänsä ehdottaa asetettavaksi uuden viranomaisen, kaupungin yleisten töiden Hallituksen. Tämän Hallituksen toimiala käsittäisi yleisesti katsoen Rakennuskonttorin, Puutarhalautakunnan, Kaupungin asemakaavatoimikunnan, Satamarakennusvaltuuskunnan ja osittain myös Rahatoimikamarin työalat. Ehdotetun Hallituksen kokoonpanon pitäisi komitean mielestä olla seuraava: Hallitukseen kuuluisi 5 jäsentä, joista kaupungin-insinööri olisi itseoikeutettu puheenjohtaja. Muista jäsenistä olisi Kaupunginvaltuuston valittava 3 kolmen vuoden ajaksi, ja näistä jokainen eroaisi joka kolmas vuosi, aluksi arvan nojalla, samojen periaatteiden mukaan, jotka ovat noudatettavina Rahatoimikamarin jäseniin nähden. Viidennen jäsenen Rahatoimikamari valitsisi jäsenistään taikka kansliavirkamiehistään vuodeksi kerrallaan. Sen lisäksi olisi tarpeellinen luku

Kaupungin
yleisten töi-
den Hallitus.
A. Toimiala.
B. Kokoon-
pano.

varajäseniä, esimerkiksi 2, Kaupunginvaltuuston ja yksi Rahatoimikamarin valittava. Suotava olisi, että Hallitukseen valittaisiin esimerkiksi yksi arkkitehti, yksi insinööri ja kaksi liikemiestä, minkä toivomuksen komitea on tahtonut ainoastaan ohimennen lausua. Hallitus olisi oikeutettava keskuudestaan valitsemaan varapuheenjohtajan, joka puheenjohtajan estyessä astuisi hänen sijaansa. Komiteassa on tosin lausuttu se käsitys, että Rahatoimikamarin valitseman jäsenen, joka edustaa Rahatoimikamarin ja kaupungin yleisten töiden Hallituksen välistä yhteistyötä, pitäisi olla itseoikeutettu varapuheenjohtaja, mutta komitean mielestä on kuitenkin oikeinta, että Hallitus itse saa valita varapuheenjohtajansa. Kaupungininsinöörin ollessa pitemmän aika estettynä pitäisi työpäällikön astua jäseneksi hänen sijaansa jotta Hallituksella jäsentensä joukossa aina olisi yksi teknilliseen alaan perehtynyt henkilö. Hallitukseen asetettaisiin sihteeri, joka olisi velvollinen kokouksissa pitämään pöytäkirjaa sekä myös laatimaan Hallituksen kirjelmät ja merkitsemään tulevat ja menevät asiat diaroihin. Hallituksen kirjelmät allekirjoittaisi puheenjohtaja ja esittelevä osastopäällikkö sekä varmentaisi sihteeri. Niinkuin tästä näkyy, ei sihteerin toimenä olisi oleva asiain esittely Hallituksen kokouksissa, vaan kuuluisi tämä tehtävä eri osastopäälliköille. Näiden tulisi puheenjohtajalle antaa Hallituksen kokouksissa käsiteltävien asiain luettelo ja siihen liittää lyhyt promemoria jokaisesta asiasta, ollen sitten kaupungininsinöörin tehtävä esittelyluettelo. Tietenkin tulisi hänen myös yksissä neuvoin jokaisen osastopäällikön kanssa tarkastaa ja valmistella esiteltäväksi otettavat asiat. Tarkemmat yksityisyydet tässä kohdin samoin, kuin myös johtosääntöehdotuksen valmistaminen hallitukselle olisi komitean mielestä jätettävä vastaiseen Hallituksen asiaksi.

C. Tehtävä
ja toimivalta.

Ehdotetun Hallituksen tehtävistä ja toimivallasta on Komitea tahtonut lausua että sen toimenä etusijassa pitäisi olla asiain käsittely ja selvityksen hankkiminen sekä lausunnon antaminen kaikista niistä asioista, mitkä Kaupunginvaltuusto, Maistraatti, Rahatoimikamari taikka joku muu viranomaisille lähettää, sekä ehdotusten tekeminen sellaisissa asioissa, jotka Hallituksen taikka Rakennuskonttorin aloitteesta on otettu päiväjärjestykseen. Sen ohella pitää Hallituksella olla oikeus itsenäisesti käsitellä ja ratkaista erinäisiä asioita, jotka Kaupunginvaltuusto tai Rahatoimikamari sen käsiteltäviksi jättää. Komitea ei ole katsonut pitävän tulla kysymykseen, että jo nyt valmistettaisiin tuollaisten asiain luettelo, vaan saisi se jäädä vastaisen harkinnan varaan jokaisessa yksityisessä tapauksessa. Erittäin tärkeä tehtävä olisi Hallituksella kaupungin laajain uutisrakennustöiden — huonera kennusten, silta- ja laiturirakennusten y. m. — pysyväisenä rakennushallituksena, jotka työt vuosittain teetetään Rakennuskonttorin toimesta ja sen johdosta. Kaupungin hallinnossa on muistutuksia tehty ei ainoastaan siihen seikkaan nähden, että uutisrakennustöitä varten myönnetty määrärahat on tuntuvasti ylitetty (prof. O. Aschanin esitys), vaan myös sen johdosta että eri rakennushallitukset hoitavat rakennusyrittäjiä eri periaatteiden mukaan ja tuntuvasti vaihtelevin taloudellisin tuloksin. Saadakseen jonkun verran korjausta aikaan näissä oloissa on Kaupungin-

valtuusto päättänyt että rakennuspiirustukset on, ennenkuin yritystä ryhdytään toteuttamaan, kahdesti tarkastettava, sekä pidättänyt tämän tarkastusoikeuden itselleen. — Lienee kuitenkin myönnettävä, että sellainen tehtävä tuskin soveltuu niin mieslukuiselle laitokselle kuin Kaupunginvaltuusto on ja että epäilemättä varmemmat tulokset ja tehokkaampi tarkastus saataisiin aikaan, jos sen luontoiset asiat voitaisiin jättä erityiselle hallitukselle. Kaikki eri rakennusyrityksiä varten asetetut rakennushallitukset — nykyään niitä on yhdeksän — lakkaisivat vähitellen ja kaupungin yleisten töiden Hallitus ottaisi niiden tehtävät huolekseen. Täten saavutettaisiin sekä teknilliseltä että taloudelliselta kannalta tarpeellinen suurempi keskitys ja yhtenäisyys kaupungin laajain ja erittäin kalliiden uutisrakennustöiden johdossa. Toiselta puolen olisi tietenkin teknilliseltä kannalta huomattavia etuja saavutettavissa sen kautta, että sama täysin pätevä hallitus hoitaisi näiden rakennusyritysten johtoa. Toiselta puolen täytyy taloudelliselta kannalta edellyttää olevan vieläkin suurempia etuja, kun tietenkin sama hallitus aivan toisella tavalla kuin nykyään asetetut erinäiset rakennushallitukset voi pitää silmällä kaupungin koko rakennustoimintaa sekä ryhtyä senmukaisiin toimenpiteisiin. Huomautettakoon vain, että siten olisi oleva suurempaa mahdollisuutta yhdenmukaisemmin kuin tähän asti hankkia urakkatarjouksia, ryhtyä toimiin tarveaineiden ostamiseksi suuremmissa erissä j. n. e. Niinikään tulisi poistetuksi se säännöttömyys mikä on siinä, että Rakennuskonttori toimittaa erinäiset rakennustyöt, mutta erityisesti asetetun rakennushallituksen ylivalvonnan alaisena. Jos vastaisuudessa jokin suurempi rakennusyritys katsottaisiin olevan suoritettava yksityisen arkkitehdin johdossa, pitäisi kuitenkin Hallituksen valvoa työn toimittamista, eikä erityistä rakennushallitusta tarvitsisi tätä varten asettaa, vaan voisi johtava arkkitehti sellaisessa tapauksessa suhtautua Hallitukseen samalla tavalla kuin kaupunginarkkitehti. Kun on teetettävä rakennuksia erinäisiä tarkoituksia varten, niinkuin sairaaloita, kouluja y. m., olisi yksi tahi useampia erikoistuntijoita Kaupunginvaltuuston määräyksen mukaan asetettava äänivaltaisiksi lisäjäseniksi Rakennushallitukseen mainitun laatuista rakennusyrityksiä koskevia kysymyksiä käsittelemään.

Työväenkysymyksissä, esimerkiksi niissä, jotka koskevat työajan pituutta kunnan töissä, työpalkkoja, tariffi- ja muita työsopimuksia, saisi kaupungin yleisten töiden Hallitus itsenäisesti päättää yhdessä Kaupungin teknillisten laitosten kanssa. Ainoastaan siinä tapauksessa että hallitusten jäsenten kesken syntyisi erimielisyyttä laajakantoisissa kysymyksissä, olisi lopullinen ratkaisu jätettävä Kaupunginvaltuustolle. — Hallituksen asiana pitäisi niinikään olla ohjelman ja ajan vahvistaminen kaupungin kaduilla, niiden alla ja yleisillä paikoilla toimitettavia töitä varten sekä ilmoituksen tekeminen siitä Maistraatille. Tässäkin kohdin tulisi Hallituksen toimia yksissä neuvoin kaupungin teknillisten laitosten kanssa siten, että ainoastaan kaupungin kaduilla ja niiden alla sekä yleisillä paikoilla teetettävät työt suorittaisi kaupungin Rakennuskonttori, jota vastoin kaapelien ja johtojen laskeminen tehtyihin hautoihin olisi asianomaisten teknillisten laitosten asia.

Erityisesti tärkeä olisi Hallituksen tehtävä kaupungin yleisten töiden kulunkiarvioiden käsittelyssä. Tietystikin olisi Hallituksen menoarvioehdotus, joka niin muodoin käsittäisi kaikista yleisistä töistä arvioidut menot, lähetettävä määräajan kuluessa Rahatoimikamariin jotta Kamari voisi sen tarkastaa tulo- ja menoarvioehdotusta käsitellessään. Mutta epäilemättä olisi erittäin tärkeätä, että jokainen näistä huomattavista menoeristä olisi ennen Rahatoimikamariin lähettämistä tarkastettu ja arvioitu ei ainoastaan niiden suurempaa taikka pienempää tarpeellisuutta silmälläpitäen, vaan myös huomioon ottaen niiden suhteellisen arvon verrattuna muihin menoeriin. Tämä lausunto ei suinkaan tarkoita sen asianlaidan kieltämistä, ettei Rakennuskonttori erityisissä kulunkiarvioehdotuksissaan tähän asti olisi huolellisesti arvostellut eri menoeräin keskinäistä suhdetta, mutta kun komitean ehdotuksen mukaan kaupungin yleisten töiden Hallituksen alaisiin luettaisiin myöskin kaikki kaupungin istutuksia, kaupungin asemakaavan laajennusta ja satamarakennuksia koskevat kysymykset, on luonnollista, että eri töiden arvioiminen tällä tuntuvasti laajemmalla alalla voi tulla toinen ja paljon tehokkaampi kuin mitä Rahatoimikamari ja Rakennuskonttori ovat tähän asti voineet saada aikaan.

Hallituksella olisi valta valita Rakennuskonttorin ja kaupungin ainespihan virkamiehet ja palveluskunta, kuitenkin siten että Kaupunginvaltuusto valitsisi kaupungininsinöörin ja Rakennuskonttorin osastopäälliköt Hallituksen ehdotuksesta. Niinikään oikeutettaisiin Hallitus vuosittain myöntämään virkavapautta Konttorin virkamiehille ja palveluskunnalle, mikäli se harkitaan mahdolliseksi töiden tasaista kulkua haittaamatta.

Siihen huomattavaan asiain lukuun nähden, mikä Hallituksella olisi käsiteltävänä, pitäisi sen kokoontua määrättynä viikonpäivänä, ja Hallituksen valituille jäsenille olisi, samoin kuin on laita Rahatoimikamarin jäsenien, annettava 20 markan korvaus jokaiselta kokoukselta.

Rakennuskonttorin ja kaminen eri osastoihin. Samoin kuin Rahatoimikamarin kanslia ja Rahatoimikonttori panevat täytäntöön Rahatoimikamarin tekemät päätökset, samoin olisi Rakennuskonttori toimiva niiden tehtävään täytäntöönpanevana viranomaisena, mitkä kaupungin yleisten töiden Hallitus voi sille antaa. Siihen nähden olisi Konttori jaettava seuraaviin kuuteen eri osastoon: 1) katu-, lokaviemäri- ja laiturirakennusten osastoon, 2) huonerakennusosastoon, 3) geodeettiosastoon, 4) kaupunginasemakaavaosastoon, 5) kaupungin istutusten osastoon sekä 6) puhtaanapitolaitokseen. Näiden lisäksi pitäisi tulla kaikille osastoille yhteinen 7) tililasku- eli kirjanpito-osasto. Kaikki nämä osastot, joita itsekin johtaisi osastopäällikkö, olisivat, niinkuin edellä sanotusta käy selville, tosin kaupungin yleisten töiden Hallituksen alaiset, mutta saisivat samalla jonkun verran itsenäisen aseman, niin että asianomaiset osastopäälliköt oikeutettaisiin itsenäisesti järjestämään osastoillensa kuuluvat työt, mutta velvoitettaisiin myös vastaamaan toimenpiteistään. Tietenkin olisi osastopäälliköillä myös oikeus tehdä ehdotuksia, jotka sitten valmisteltuina esitettäisiin Hallitukselle.

Niinkuin edellä on huomautettu, olisi komitean ehdotuksen mukaan kaupungin-insinööri toimiva kaupungin yleisten töiden Hallituksen itseoikeutettuna puheenjohtajana ja sen ohella Rakennuskonttorin päällikkönä valvova Konttorin töitä. Voisi näyttää siltä kuin tuollainen tehtävä menisi yli yhden henkilön voimain. Komitea myöntääkin mielellään, että työtehtävä on varsin suuri. Mutta siihen nähden että kaupungininsinööri vapautettaisiin siitä erittäin aikaa vievästä työstä, jota lausuntojen ja vastauskirjelmäin laatiminen tietää, sekä erinäisten lautakuntain ja hallitusten jäsenyydestä, joiden toiminnan kaupungin yleisten töiden Hallitus ottaisi huolekseen, ja kaupungininsinöörin toiminta siten olisi oleva vähemmän hajanainen kuin tähän asti, ei komitea ole epäillyt tehdä tällaista ehdotusta. Hallituksen puheenjohtajana tulisi hänen valmistella kokouksissa esiteltävät asiat ja Rakennuskonttorin päällikkönä valvoa työn tasaista kulkua sekä asianomaisten osastopäälliköiden kera ottaa osaa valmistelemaan ehdotusten laatimiseen. Kaupungininsinöörinä tulisi hänen sen ohella ottaa osaa Terveystaloutautakunnan töihin. Sen lisäksi hänellä pitäisi olla oikeus ottaa äänivaltaisena osaa Rahatoimikamarin kokouksiin sekä olla velvollinen pyydyttäessä olemaan niissä saapuvilla eräitä asioita käsiteltäessä.

Kaupungin-insinöörin asema.

Kaikki osastopäälliköt olisivat pääasiallisesti samassa asemassa ja saisivat yhtäläiset velvollisuudet ja oikeudet. Heidän samoin kuin Rakennuskonttorinkin johtosääntö olisi Hallituksen valmistettava. Kuitenkin on komitea, niinkuin edellä viitattiin, yleisin piirtein tahtonut osottaa heidän toimintansa. Katu-, laituri- ja satarakennusten osastoa johtaisi työpäällikkö. Kun työpäällikön tärkeimpänä tehtävänä edelleen olisi oleva töiden valvominen työpaikoilla, ja kun kaupungininsinööri vastedes ei voisi käyttää suurinta osaa aikaansa töihin tällä alalla, sekä vihdoin siihen nähden että tämän osaston työt vastaisuudessa varmaankin lisääntyvät, olisi tähän osastoon asetettava vakinaisesti palkattu osastopäällikön apulainen. Huonerakennusosaston päälliköksi tulisi kaupunginarkkitehti, ja tällekin osastolle olisi asetettava osastopäällikön apulainen sekä ylimääräisiä apulaisarkkitehteja. Tämän toimenpiteen tarpeellisuutta eivät perustele ainoastaan kaupungin melkoiset uutisrakennusyritykset, sekä jo päätetyt että epäilemättä odotettavissa olevat, vaan myös se että kaupunginarkkitehdille on, samoin kuin työpäälliköllekin, valmistettava tilaisuutta asianomaisilla rakennuspaikoilla yksityiskohtaisesti tarkastamaan työn suoritusta. Mutta niin ollen käy hänen mahdottomaksi samalla käyttää riittävästi aikaa huonerakennusosaston töihin sekä sen ohella olla yleisön käytettävänä antamassa tietoja ja vastaamassa erinäisiin tiedusteluihin, joita alinoma saapuu tälle osastolle. Jos mieli hänen voida kaupungin eduksi hoitaa tärkeää tointansa, täytyy hänelle valmistaa mahdollisuutta suurempaan vapauteen töiden valvomiseen ja suorittamiseen nähden. Geodeettiosastoa johtaisi, samoin kuin tähänkin asti, kaupungingeodeetti sekä puhtaanapitolaitosta puhtaanapitoinsinööri. Uusia osastoja Rakennuskonttorissa olisivat kaupunginasemakaavaosasto ja kaupungin istutusosasto. Ensimmäistä näistä johtaisi kaupunginasemakaava-arkkitehti ja jälkimäistä taas kaupunginpuutarhuri. Uusien virkain perustaminen ei kävisi tämän muutoksen johdosta tarpeelliseksi.

Osastopäälliköiden asema.

Kaupungin-
 asemakaava-
 toimikunta,
 Puutarhalau-
 takunta ja
 Satamara-
 kennusval-
 tuuskunta.

Yhtenä seurauksena näistä muodosteluista olisi, että Kaupunginasemakaava-toimikunta, Puutarhalautakunta ja Satamarakennusvaltuuskunta lakkautettaisiin ja näiden lautakuntain toimet luovutettaisiin kaupungin yleisten töiden Hallitukselle. Semmoiseksi kuin tämän Hallituksen kokoonpano edellytetään, täytyy sen katsoa yhtä hyvin kuin Kaupunginasemakaavatoimikunnan edustavan tarpeellisia tietoja kaupunginasemakaavaa koskevista asioista. Kaupunginasemakaava-arkkitehdin siirtäminen Rakennuskonttoriin, jonka toiminta niin monessa kohdin koskee kaupunginasemakaavan laajentamista, olisi epäilemättä aikaansaava toivotun keskityksen tällä alalla. Kaupunginasemakaavatoimikunnan tehtäväksi annetun Töölön kaupunginosain uutisrakennusten fasaadien tarkastuksen voinee Hallitus vaikeudetta toimittaa, kun sen ohella otetaan huomioon, että Rakennuskonttorissa palvelee, paitsi kaupunginasemakaava-arkkitehtia, muitakin näihin kysymyksiin perehtyneitä virkamiehiä. Mikäli komitealle on tunnettua, ovatkin kaupunginasemakaava-arkkitehti ja Kaupunginasemakaavatoimikunnan jäsenet puoltaneet sellaista muutosta. — Satamarakennusvaltuuskunta, jonka toiminta on ollut verraten tilapäistä laatua ja koskenut ainoastaan rajoitettua työalaa ja jonka kokoukset ovat olleet sangen harvalukuisia, voitaneen niinkään haittoja syntymättä lakkauttaa ja sen sijaan panna nyt ehdotettu Hallitus. — Puutarhalautakuntakin lakkautettaisiin ja sen toimet ottaisi huolekseen kaupungin yleisten töiden Hallitus. Ammattitietoja tällä alalla edustaa samoin kuin tähänkin asti kaupunginpuutarhuri, ja edellyttää täytyy, että kaupungin yleisten töiden Hallitus olisi voiva tähän kuuluvia kysymyksiäkin arvostella samalla asiantuntemuksella kuin Puutarhalautakunta. Kaupungin istutuksia koskevat kysymykset ovat likeisimmässä yhteydessä Rakennuskonttorin toiminnan kanssa ja Kaupunginvaltuustokin on tämän vahvistanut antamalla Rakennuskonttorin toimeksi Puutarhalautakunnan suunnitteleman urheilu- ja leikkikenttän järjestämisen. Mutta etusijassa on komitea kiinnittänyt huomiota siihen, että ehdotettujen toimenpiteitten toteuttamisella kävisi mahdolliseksi saada suurempaa yhtenäisyyttä kulunkiarvion käsittelyyn. Niinkuin tunnettua, on Puutarhalautakunta useana vuonna antanut kulunkiarvioehdotuksia, joista Rahatoimikamarin ja Kaupunginvaltuuston on täytynyt poistaa huomattavia osia. Mutta yhtäkaikki ovat kaupungin istutusten menosäännöt vuosi vuodelta tuntuvasti lisääntyneet. Varsinkin lähivuosina, kun kalliita suunnitelmia kaupunginpuutarhan ja Eläintarhan järjestämiseksi on tekeillä ja täytyy toteuttaa, olisi komitean mielestä varsin tärkeätä, että mainitussa kohdin saataisiin aikaan muutos ja siten suurempaa säästöä kaupungin istutusten aiheuttamiin menoihin.

Tililasku-
 osasto.

Niinkuin edellä huomautettiin, olisi tililaskuosasto toimittava Rakennuskonttorin kaikkien osastojen kirjanpidon. Siihen nähden on huomattava, että Rahatoimikonttorissa edelleenkin Rakennuskonttorin laskut ja menot kirjattaisiin kaupungin yleisessä kirjanpidossa noudatettavien periaatteiden mukaisesti. Mutta Rakennuskonttorille olisi edelleen samoin kuin tähänkin asti erikoinen kirjanpito epäilemättä välttämättömän tarpeellinen. Mitään kassaosastoa ei sitä vastoin vastedes enempää kuin tähänkään saakka tulisi kysymykseen. Ylimääräistä palveluskuntaa erinäisten

rakennusyritysten tilinpitoa varten, jommoisen työn eri rakennushallitukset ovat tähän asti toimittaneet, lienee kaiketi tarpeen mukaan tähänkin osastoon asetettava.

Kaupungin yleisten töiden Hallituksella olisi myös hoidossaan kaupungin ainespihan hallinto. Missä määrin ainespihaa kävisi uudestamuodostaminen ja laajentaminen kaupungin hiilipihalla, ei komitea ole katsonut olevansa pätevä arvostelevaan, vaan on ainoastaan tahtonut ehdottaa, että Hallitus saisi toimekseen niin pian kuin suinkin ottaa tämän asian käsiteltäväksi ja Valtuustolle antaa lausunnon ja ehdotuksen asiasta.

Ainespiha.

Olisi saattanut odottaa niin laajaperäisestä uudistuksesta kuin minkä komitea on ehdottanut myös koituvan tuntuvia lisämenoja kaupungille. Niin ei kuitenkaan ole laita. Niinkuin myötäliitetystä kaupungin yleisten töiden Hallituksen ja Rakennuskonttorin menosääntöarviosta näkyy, nousevat hallintokustannukset 134,000 markkaan, johon määrään myös on luettu kahden nykyään vuosirahansääntöön ottamattoman, mutta ylimääräisillä varoilla palkatun virkamiehen, nimittäin työpäällikön apulaisen ja kaupunginarkkitehdin apulaisen palkat, yhteensä 12,000 markkaa. Rakennuskonttorin, Kaupunginasemakaavatoimikunnan ja Puutarhalautakunnan menosäännöt nousevat kuluvana vuonna yhteensä 115,900 markkaan. Ehdotetut muutokset eivät niinmuodoin aiheuttaisi mainittavaa lisäännystä, varsinkin kun otetaan huomioon nykyään toimivain erinäisten rakennuskomiteain ja Satamarakennusvaltuuskunnan kustannukset, joitten vuosimäärärahat ovat arvioitavissa 10,000 markan vaiheille. Tämä noin 10,000 markan vuotuinen lisäkustannus ei voine mitenkään riittää vastapainoksi niille eduille, joita ehdotetun uudestajärjestämisen johdosta on odotettavissa.

Kaupungin yleisten töiden Hallituksen ja Rakennuskonttorin vuosirahansääntö.

Eräistä palkkaussääntöön tehdyistä muutoksista tarvitsee komitean mainita ainoastaan muutama sana. Vastaperustetusta sihteerintoimesta, jonka haltija ei olisi velvollinen olemaan Rakennuskonttorissa päivittäin tavattavana määrätunteina, koska hänen ei tarvitse palvella yleisöä eikä myöskään pitää tätä tointa pääasiallisena virkana, voitane palkkaeduksi määrätä 3,000 markkaa. Kaupungininsinöörin palkka on siihen muuttuneeseen asemaan nähden, mikä hänellä vastedes olisi oleva, korotettu 12,000 markkaan ja hänelle tuleva palkankorotus 10 vuoden palveluksesta on merkitty 2,400 markaksi. Sitä vastoin on hänelle myönnetty mieskomainen 2,000 markan palkanlisäys poistettu, joten hänen koko palkkaetunsa nyt nousisivat 15,000 markkaan nykyisten 14,600 markan sijasta. Työpäällikön pohjapalkka on ehdotettu samaksi kuin kaupunginarkkitehdin ja kaupunginasemakaavarkkitehdin, joten työpäällikön palkkaedut nousisivat kaikkiaan 12,500 markkaan nykyisten 10,100 markan sijasta. Kirjanpitäjän palkkaetuja on korotettu kaikkiaan 1,200 markkaa tililaskuosastolla tuntuvasti lisääntyvään työhön nähden. Työpäällikönapulaiselle ja kaupunginarkkitehdinapulaiselle on valiokunta ehdottanut kumpaisellekin palkkaa 6,000 markkaa sekä saman määrän puhtaanapitolaitoksen insinöörille, joka palkka niinkään on sama, minkä kaupungin puhtaanapitolaitoksen järjestämistä varten asetettu valiokunta on ottanut kaupungin puhtaanapitolaitoksen menosääntöehdotukseen.

Edellä esitetyn nojalla saa Komitea kunnioittaen Rahatoimikamarille ehdottaa, että Kamari Kaupunginvaltuustolle esittäisi

että ensintulevan vuoden alusta asetettaisiin kaupungin yleisten töiden Hallitus;

että mainitun Hallituksen jäsenet, lukuunottamatta Rahatoimikamarin valtuuttamia, asetettaisiin 3 vuodeksi ja Hallitus muutoin kokoonpantaisiin ja toimisi Komitean ehdotuksen mukaisesti;

että Rakennuskonttori uudestijärjestettäisiin Komitean ehdotuksen mukaisesti;

että mainitun Hallituksen pitää valmistaa ja Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi ja hyväksyttäväksi antaa ehdotus omaksi ohjesäännökseen ja virkamiestensä johtosäännöksi; sekä

että Kaupunginvaltuusto vahvistaisi myötäliitetyn ehdotuksen kaupungin yleisten töiden Hallituksen ja Rakennuskonttorin vuosirahansäännöksi.

Jos Kaupunginvaltuusto hyväksyy nämä ehdotukset, seurannee tästä:

että Kaupungin asemakaavatoimikunnan, Puutarhalautakunnan ja Satamarakennusvaltuuskunnan toiminta on mainitusta ajankohdasta alkaen lakkaava.

Lopuksi saa komitea ilmoittaa, että asian käsittelyyn ovat ottaneet osaa kaupungin kunnallispormestari A. Aminoff ja kaupungininsinööri G. Idström, jota vastoin päätullitirehtööri T. J. Boisman ulkomaalla oleskelunsa johdosta on estynyt ottamasta osaa Komitean töihin.

Helsingissä, toukokuun 17 päivänä 1910.

Alexis Gripenberg.

Kr. von Alfthan.
Lennart Cajander.

F. W. Heimbürger.
Carl Nummelin.

Georg Estlander.

Ehdotus kaupungin yleisten töiden Hallituksen ja Rakennus- konttorin vuosirahansäännöksi.

Hallituksen jäsenten palkkiot, arviolta	Smk	4,200: —	
Hallituksen sihteeri, palkkiota	"	3,000: —	
Kaupungininsinööri, palkkaa	Smk	12,000: —	
palkankorotusta 10 vuoden palveluksesta	"	2,400: —	
matkarafoja	"	600: —	15,000: —
Työpäällikkö, palkkaa	"	10,000: —	
palkankorotusta 10 vuoden palveluksesta	"	2,000: —	
matkarafoja	"	500: —	12,500: —
Katu-, laituri- ja satamarakennusosaston apulais- päällikkö, palkkaa	"	6,000: —	
matkarafoja	"	500: —	6,500: —
Kaupunginarkkitehti, palkkaa	"	10,000: —	
matkarafoja	"	500: —	10,500: —
Kaupunginarkkitehdin apulainen, palkkaa	"	6,000: —	
matkarafoja	"	500: —	6,500: —
Kaupunginasemakaava-arkkitehti, palkkaa	"	— —	10,000: —
Geodeetti, palkkaa, paitsi sivutuloja	"	3,000: —	
palkankorotusta 10 vuoden palveluksesta	"	600: —	
matkarafoja	"	500: —	4,100: —
Kaupunginpuutarhuri, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita, palkkaa	"	3,000: —	
palkankorotusta 10 vuoden palveluksesta	"	600: —	
mieskohtaista palkanlisäystä	"	2,400: —	6,000: —
Puhtaanapitolaitoksen insinööri	"	— —	6,000: —
Kamreeri, palkkaa	"	5,000: —	
palkankorotusta 10 vuoden palveluksesta	"	1,000: —	6,000: —
Rakennusmestari, palkkaa	"	4,000: —	
korotusta 10 vuoden palveluksesta	"	800: —	4,800: —
Varastonhoitaja, palkkaa	"	— —	3,000: —
Vanhempi metsänvartija, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita, palkkaa	"	1,200: —	
korotusta 10 vuoden palveluksesta	"	240: —	
mieskohtaista palkanlisäystä	"	260: —	1,700: —
Nuorempi metsänvartija, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita, palkkaa	"	1,000: —	
korotusta 10 vuoden palveluksesta	"	200: —	1,200: —
Ylimääräiset insinööri- ja piirtäjäapulaiset, arviolta	"	15,000: —	
Metsänvartijanapulainen ja metsänviljelys, arviolta	"	2,000: —	
Tarveaineet ja apupäivätyöt mittauksissa, arviolta	"	10,000: —	
Tarverahoja, arviolta	"	6,000: —	
Yhteensä	Smk	134,000: —	

Helsingissä, Sanomal. ja Kirjapaino-osakeyhtiön kirjapaino, 1910.

*Asiakirjoja, jotka koskevat Helsingin kaupungin
1909 vuoden tilien tarkastusta.*

HELSINGIN KAUPUNGIN

MAISTRAATTI.

Helsingissä,

Toukok. 14 p:nä 1910.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 657.

Kaupungin tilintarkastajain antaman tilintarkastuskertomuksen vuodelta 1909 liitteineen saa Maistraatti täten kunnioittaen lähettää, ollen Maistraatti samalla katsonut pitävänsä mainita, että Maistraatti ei ole vaatinut Kasvatuslautakunnalta selitystä niiden muistutusten johdosta, joita tilintarkastajat tekevät Bengtsårin kasvatustalokseen nähden, koska tämä asia jo on toisessa yhteydessä ollut Herrain Valtuusmiesten harkittavana.

Maistraatin puolesta:

Adolf Aminoff.

Edv. Öhrnberg.

Tilintarkastuskertomus vuodelta 1909.

Helsingin kaupungin tilit ja hallinnon vuodelta 1909 tarkastettuaan saavat allekirjoittaneet, raastuvankokouksessa viimeksi kuluneen joulukuun 20 päivänä valitut tilintarkastajat antaa seuraavan kertomuksen.

Maaliskuun 2 päivänä kokoontuivat tilintarkastajat, jotka keskuudestaan olivat puheenjohtajaksi valinneet allekirjoittaneen Smedslundin, Maistraatin edessä ja saivat silloin vastaanottaa kaupungin eri hallinnonhaaroihin kuuluvat tilikirjat todisteineen ja muine tilintarkastuksessa tarpeellisine asiakirjoinen. Pian sen jälkeen alkoi tilintarkastustyö, joka sopimuksen mukaan jaettiin tilintarkastajain kesken siten, että alla mainittujen hallinnonhaarain tarkastuksen etusijassa saivat toimekseen:

I. Liikennekonttorin, Satamakonttorin ja Palolaitoksen allekirjottaneet v. Troil ja Lucander;

II. Terveys- ja sairashoidon sekä Vaivashoidon allekirjoittaneet Sundholm ja Öller;

III. Opetustoimen ja erinäiset Kaupunginvaltuuston alaiset hallitukset allekirjoittaneet Malmberg ja v. Troil;

IV. Kaasutehtaan ja Sähkötehtaan allekirjoittaneet Lönnrot ja Rikberg;

V. Rakennus- ja Vesijohtokonttorin allekirjoittaneet Lindén ja Söderström;

VI. Kaupungin virastot, kunnallishallinnon tulot taksoituksesta ja kaupungin omaisuudesta, kaupungin velat sekä kaupungille lahjoitetut rahastot allekirjoittaneet Lucander ja Smedslund.

Tilintarkastajain ensimmäisessä kokouksessa luettiin tilivuoden kulessa lunastetut kaupungin obligatsioonilainain obligatsioonit ja korkoliiput sekä jätettiin säilytettäväksi Rahatoimikonttorin holviin kääreessä, joka varustettiin meidän sinetillämme ynnä sisällyksen merkinnällä.

Meille näytetyllä otteella Maistraatin kokouksessa tammikuun 3 päivänä 1910 tehdystä pöytäkirjasta on todettu, että kassasäästö joulukuun 31 päivänä 1909 toimitetussa tarkastuksessa kirjain mukaisesti oli Smk 164,079: 30. Niinikään olemme vakuuttuneet siitä, että vuoden vaihteessa oli pankkitilillä nostamatta Smk 3,228,522: 66, minkä ohella olemme lukeneet kaupungin hallussa olevat obligatsioonit, joiden arvoksi tilinasemaan on merkitty Smk 412,177: 42.

Tilintarkastuksen jatkuessa on meillä sittemmin ollut tilaisuutta todeta, että Rahatoimikonttorin kertomuksessa olevat numerotiedot kaupungin menoista ja tuloista ovat kirjain mukaiset ja että kirjat myös on varustettu asianmukaisilla todisteilla. Mitään muistuttamista kirjanpitoa vastaan ei meillä myöskään ole ollut, joten katsoimme voivamme vahvistaa tilinpäätöksen oikeaksi.

Kaupungin menot, jotka 1909 vuoden ennakoarviossa oli laskettu S:markaksi 14,174,636: 38, ovat todellisuudessa olleet Smk 14,656,233: 28, joten ennakoarvion loppusumma siis on ylitetty S:markalla 481,596: 90 eli 3,4 % prosentilla 1908 ja 1907 vuosien 4,9 ja 9,6 prosentin sijasta. Suurempi yhdenmukaisuus ennakoarvion ja tilien mukaisten kokonaismenojen välillä kuin lähinnä edellisinä vuosina on siis saavutettu, mutta erinäisissä hallinnonhaaroissa on kuitenkin edelleen tässä kohdin osoitettavissa huomattavia eroavaisuuksia, vaikkei meillä kuitenkaan ole aihetta yksityiskohtaisesti kajota niihin saatuaamme sen selvityksen, mikä Rahatoimikonttorin laajassa vuosikertomuksessa on tästä asiasta.

Silmäys kaupungin tuloihin osottaa niiden kaikkiaan olleen Smk 799,102: 84 suuremmat laskettua kokonaissummaa, ja tähän on merkittävä, että Tontinlunastukset, jotka vuonna 1908 olivat Smk 331,820: 27, ovat vuonna 1909 tuottaneet kokonaista Smk 846,069: 34. Sähkötehdas, joka on ollut toiminnassa viime kesän lopusta lähtien ja nyt ensi kerran ollut tilintarkastajain tarkastettavana, osottaa säästöä Smk 156,961: 63, ollen tässä kuitenkin huomattava, ettei rakennuspääomalle ole laskettu ensinkään korkoa.

Lopputuloksena osottaa kaupungin tilinpäätös vuodelta 1909 ylijäämää Smk 317,505: 94.

Nyt päättyneen tilintarkastuksen aikana olemme jälleen arvelleet olevan aihetta toistaa jo viime tilintarkastuskertomuksessa lausutun toivomuksen, joka koskee sen suuntaista eri virastojen ja laitosten yhteistoimintaa, että yhteisillä tukuttaisostoilla ja urakoilla koetettaisiin huojustaa sellaisten tarveaineitten hintoja, joita eri laitoksissa on tarpeen suurempia määriä.

Tälläkin kertaa ovat huomiotamme kiinnittäneet ne lukuisat siirrot tililtä toiselle, joita vuoden kuluessa on toimitettu eritoten Vesijohdon pääluokkaan kuuluvissa tileissä ja uojautumatta minkäänlaisiin perustelmiin, joiden pohjalla voisimme arvostella näiden siirtojen oikeutusta, jotka nyt monessa tapauksessa näyttävät meistä syntyneen siinä tarkoituksessa että eräissä tileissä olevilla säästöillä parannettaisiin toisia, jotka osottavat tappiota, jommoinen menettely on suuressa määrässä omansa vaikeuttamaan puheena olevain tilien todellisten menojen toteamista.

Kasvatuslautakunnan tililaskuja ja pöytäkirjoja tarkastaessamme emme ole voineet olla kiinnittämättä huomiotamme niihin suuriin kustannuksiin, joita on aiheutunut kasvatuslaitoksen perustamisesta Bengtsärin tilalle, minkä tähden tähän asiaan kajottakoon tässä hiukan likemmältä. Niinkuin tunnettua, osti Helsingin kaupunki mainitun tilan vuonna 1908 laittaakseen sinne kasvatuslaitoksen paha-tapaisia poikia varten. Kauppahinta, Smk 90,000, maksettiin lahjoitetuista varoista ja paikalla olevissa rakennuksissa toimitettiin tarpeelliset muutos- ja korjaustyöt, joista vuonna 1908 oli kustannuksia Smk 44,170: 15. Vuoden 1909 kulunkiarviossa ei kuitenkaan näy katsotun tarpeelliseksi ottaa tilaa huomioon maanviljelystilana, vaan mainitaan Kasvatuslautakunnan budjettiehdotuksen lopulla ainoastaan, että vuositulot Bengtsärin tilalta on laskettu 1,700 markaksi, jota määrää ei kuitenkaan ole merkitty Herrain Kaupunginvaltuusmiesten vuodeksi 1909 vahvistamaan lopulliseen tulo- ja menoarvioon. Yhtä vähän on tilalla toimitettu erityistä maanviljelys-kirjanpitoa, minkä tähden tilintarkastajat eivät ensinkään voi arvostella tilan hoitoa maanviljelystilana. Kun kuitenkin Bengtsärin maatilan järkipäiväinen hoito meistä näyttää välttämättömältä eikä vähimmin niihin suuriin pääomiin katsoen, joita Helsingin kaupungin on täytynyt käyttää tähän maatalaan, saamme vaatia, että itse tilalla otettaisiin käytäntöön täydellinen kirjanpito, jommoisen puutteessa sen hoitoa meidän mielestämme ei käy tyydyttävällä tavalla toimittaminen.

Vuodelta 1909 annetut tilitykset itse tilalta rajoittuvat kuukausittaisiin kassa-raportteihin, joiden nojalla olemme laatineet seuraavan taulukon:

<i>Tuloja.</i>		<i>Menoja.</i>	
Maanviljelystili	1,644: 96	Maanviljelystili	1,353: 95
Karjastotili	3,017: 22	Karjastotili	1,456: 60
Varasto	66: 28	Kalustotili	2,801: 85
Maanvuokria	443: —	Rakennusten tili	21,348: 59
	5,171: 46		26,960: 99

Menot ovat Smk 21,789:53 suuremmat tuloja, mutta kun suurin osa ensinmainituista tulee rakennusten tilin osalle, jota varten Kaupunginvaltuusto on myöntänyt 19,500 markan lisämäärärahan, jää itse tilan tappioksi Smk 2,289:43. Tämän yhteydessä ansainnee myös huomauttamista että, sittenkun Kaupunginvaltuusto on kuluvana vuonna edelleen myöntänyt 41,000 markkaa korjaus- ja lisärakennustöitä varten, nousevat tilalle myönnettyt määrärahat kokonaiseen Smarkkaan 107,556:94 seuraavan eritellyn luettelon mukaan:

Vuonna 1908	Smk	44,170:15
” 1909	”	22,386:79
” 1910	”	41,000:—

Mitä sitten tulee itse Bengtsärin kasvatustalon menoihin, olemme tämän asian valaisemiseksi laatineet alla olevan taulukon Kasvatustalon yksityiskohtaisesta kulunkiarvioehdotuksesta ja laitoksen todellisista menoista puheena olevana vuonna sekä erikoismäärärahain ylityksistä ja säästöistä:

Erikoismäärärahat	Ennakoarvion mukaan		Todellisia menoja		Määrärahoja ylitetty		Säästöä	
Palkkauksia	8,280	—	8,532	13	252	13	—	—
Taloustalouksia	4,695	—	6,585	22	1,890	22	—	—
Vaatekustantili	1,200	—	2,859	40	1,659	40	—	—
Politiopuut ja valaistus	1,000	—	891	95	—	—	108	05
Kirjat ja koulutarpeet	600	—	2,236	86	1,636	86	—	—
Koulukalusto	—	—	—	—	1,114	—	—	—
Käsiammattien opetus	1,500	—	1,493	35	—	—	6	65
Huonekalut ja taloustarpeet	—	—	2,584	72	2,584	72	—	—
Kanslian tili	—	—	239	62	239	62	—	—
Matkakustannuksia	500	—	370	20	—	—	129	80
Sairashoito	200	—	254	15	54	15	—	—
Posti- ja puhelinmaksuja	300	—	285	46	—	—	14	54
Rakennusten tili	1,400	—	1,038	20	—	—	361	80
Sekalaista	550	—	1,187	13	637	13	—	—
Hevosien ostoon	675	—	—	—	—	—	675	—
Yhteensä	20,900	—	28,558	39	10,068	23	1,295	84

Niinkuin edellä olevasta käy selville, on määrärahojen ylitetty summa Smk 10,068:23 eli lähes puolet koko vuosimäärärahasta, johon tulee lisäksi Lautakunnan välittömästi suorittamia menoja Smk 603:67, jota vastoin säästö on ai-noastaan Smk 1,295:84.

Tarkastettuumme nämä yksityiskohdat emme voi torjua sitä käsitystä että vaarinottamalla tarpeellista säästäväisyyttä jonkun verran suurempi yhdenmukaisuus määrärahoihin ja todellisten kustannusten kesken olisi pitänyt olla aikaansaata-
vissa.

Kaupungin hoidettavina olevain lahjoitusrahastojen tilit olemme tarkastaneet, ja olemme lukeneet ja läpikäyneet näihin kuuluvat velkakirjat, obligatioonit, talletustodistukset ja säästökassavastakirjat, jotka kaikki on havaittu tilikirjain kanssa yhtäpitäviksi eivätkä aiheuta mitään muistutuksia.

Niinikään olemme läpikäyneet ja tarkastaneet Rahatoimikamarissa säilytetyt velkakirjat ja vuokravälikirjat sekä lukeneet kaupungille kuuluvat Helsingin Makasiini-osakeyhtiön osakkeet ja Helsingin Telefooniyhdistyksen osuustodistukset.

Sen nojalla mitä meillä tässä edellä on ollut kunnia lausua, sekä kun emme muutoinkaan tarkastuksessa ole havainneet syytä tässä mainittaviin muistutuksiin, katsomme voivamme antaa sen loppuarvostelun, että kaupungin rahatointa on vuonna 1909:kin hoidettu huolellisesti ja tyydyttävästi.

Kaupungin vuonna 1876 ottaman vesijohtolainan sekä vuonna 1882 ottaman uutisrakennus- ja järjestelylainan hoidosta liitetään säädetyt kertomukset tähän.

Helsingissä, maaliskuun 14 päivänä 1910.

Henry Smedslund.

Hugo Lindén.

Otto Lucander.

Oscar Lönnrot.

Emil Malmberg.

Axel Rikberg.

Gösta Sundholm.

L. Söderström.

W. von Troil.

Uno Öller.

Kertomus Helsingin kaupungin 1876 vuoden vesijohtolainan hoidosta vuonna 1909.

Keisarillisen Senaatin toukokuun 17 päivänä 1876 antaman päätöksen mukaisesti, joka koskee Helsingin kaupungin ottamaa 5 %:n lainaa vesijohdon lunastamiseksi, saavat allekirjoittaneet Helsingin kaupungin 1909 vuoden tilien tarkastajat antaa seuraavan selostuksen lainan hoidosta mainittuna vuonna.

Marraskuun 1 päivänä arvottiin obligatiooneja yhteensä 38,200 markan määrä, nimittäin:

1876 vuoden 5 %:n Obligationslaina.

Litt. A. 1,000 Smk N:rot 15, 104, 160, 164, 212, 241, 303, 314, 400, 416, 456, 473, 492 = 13 kpl.

Litt. B. 500 Smk N:rot 63, 108, 120, 149, 236, 266, 378, 430, 446, 506, 510, 532, 559, 606, 611, 627, 679, 699, 773, 829, 872, 920, 946, 1,005, 1,008, 1,058, 1,069, 1,116, 1,135, 1,220, 1,239, 1,308, 1,326, 1,331, 1,366, 1,438, 1,461, 1,481 = 38 kpl.

Litt. C. 200 Smk N:rot 47, 124, 193, 228, 229, 330, 347, 384, 408, 421, 423, 530, 569, 582, 609, 629, 682, 696, 699, 772, 802, 805, 904, 965, 983, 1,039, 1,088, 1,199, 1,216, 1,233, 1,250 = 31 kpl.

Kaupungin vastattavana lunastamatta olevista obligatsioneista
oli joulukuun viimeisenä 1908 Smk 1,029,235:—

Vuonna 1909 lunastettiin:

Arvottuja obligatsiooneja määrältään	Smk 36,420:—	
sekä erääntyneiden obligatsioonien korkolippuja	„ 340:—	„ 36,760:—
		<u>Smk 992,475:—</u>
Vastuusumma joulukuun viimeisenä 1909	Smk	992,475:—

Vuoden päättyessä oli erääntyneitä, lunastamattomia obligatsiooneja	Smk 7,215:—	
Siitä vähennettyä lunastettuja korkolippuja	„ 340:—	„ 6,875:—
		<u>Smk 985,600:—</u>
On jälellä kuolettamatta	Smk	985,600:—

Erääntyneitä korkolippuja oli joulukuun viimeisenä 1908 yhteensä	Smk 2,400:—	
Vuonna 1909 lunastettavaksi erääntyneitä korkolippuja	„ 50,187: 50	„ 52,587: 50
Vuoden kuluessa lunastettiin korkolippuja	Smk 50,935:—	
Vuoden kuluessa vanhentuneita korkolippuja	„ 55:—	
	<u>Smk 50,990:—</u>	
Siitä vähennettyä erääntyneiden obligatsioonien korkolippuja	„ 340:—	„ 50,650:—
		<u>Smk 1,937: 50</u>
On jälellä lunastamattomia erääntyneitä korkolippuja	Smk	1,937: 50

Kaikki lainaan kuuluvat vuoden kuluessa lunastetut obligatsioonit ja korkoliput me luimme ja jätimme sinetillämme suljetussa sekä sisällyksen merkinnällä varustetussa kääreessä säilytettäväksi Rahatoimikonttorin holvissa.

Helsingissä, toukokuun 14 päivänä 1910.

Henry Smedslund.

Hugo Lindén.
Emil Malmberg.
L. Söderström.

Otto Lucander.
Axel Rikberg.
W. von Troil.

Oscar Lönnrot.
Gösta Sundholm.
Uno Öller.

Kertomus Helsingin kaupungin 1882 vuoden uutisrakennus- ja järjestelylainan hoidosta vuonna 1909.

Keisarillisen Senaatin elokuun 4 päivänä 1882 Helsingin kaupungin uutisrakennus- ja järjestelyitä varten ottama $4\frac{1}{2}$ %:n lainaa koskevan päätöksen mukaisesti saavat allekirjoittaneet Helsingin kaupungin 1909 vuoden tilien tarkastajat antaa seuraavan selostuksen lainan hoidosta mainittuna vuonna.

Marraskuun 1 päivänä arvottiin obligatiooneja yhteensä 73,000 markan määrä, nimittäin:

1882 vuoden $4\frac{1}{2}$ %:n obligatsioonilaina.

Litt. A. 3,000 Smk N:rot 37, 53, 55, 56, 121, 142, 149 = 7 kpl.

Litt. B. 1,000 Smk N:rot 13, 37, 62, 84, 93, 103, 129, 133, 157, 179, 189, 202, 262, 266, 281, 287, 323, 333, 350, 359, 410, 420, 421, 458, 484, 501, 525, 548, 563, 620, 622, 649, 668 = 33 kpl.

Litt. C. 500 Smk N:rot 18, 25, 98, 103, 124, 127, 170, 189, 207, 213, 219, 281, 299, 312, 406, 409, 410, 427, 430, 524, 525, 551, 569, 585, 596, 624, 645, 658, 683, 699, 709, 723, 731, 751, 755, 778, 791, 799 = 38 kpl.

Kaupungin vastattavana lunastamattomista obligatiooneista oli
joulukuun viimeisenä 1908 Smk 577,667: 50

Vuonna 1909 lunastettiin:

Arvottuja obligatiooneja määrältään	Smk 66,477: 50		
sekä erääntyneiden obligatsioonien korkolippuja	„ 832: 50	„	67,310: —
<hr/>		Vastuusumma joulukuun viimeisenä 1909	Smk 510,357: 50

Vuoden päättyessä oli erääntyneitä, lunastamattomia obligatiooneja	Smk 20,190: —		
Siitä vähennettyä lunastetut korkoliput	„ 832: 50	„	19,357: 50
<hr/>		On jäljellä kuolettamatta	Smk 491,000: —

Erääntyneitä korkolippuja oli joulukuun viimeisenä 1908 lunastamatta kaikkiaan . . .	Smk	1,057: 50	
Vuonna 1909 lunastettavaksi erääntyneitä korkolippuja	„	23,670: —	Smk 24,727: 50
Vuoden kuluessa lunastettiin korkolippuja . .	Smk	23,681: 25	
eli kun vähennetään erääntyneiden obligatsioonien korkoliput	„	832: 50	„ 22,848: 75
On jällellä lunastamattomia erääntyneitä korkolippuja	Smk		1,878: 75

Kaikki lainaan kuuluvat vuoden kuluessa lunastetut obligatsioonit ja korkoliput me luimme sekä jätimme sinetillämme suljettuun ja sisällyksen merkinnällä varustettuun kuoreen pantuina Rahatoimikonttorin holvissa säilytettäväksi.

Helsingissä, toukokuun 14 päivänä 1910.

Henry Smedslund.

Hugo Lindén.

Otto Lucander.

Oscar Lönnrot.

Emil Malmberg.

Axel Rikberg.

Gösta Sundholm.

L. Söderström.

W. von Troil.

Uno Öller.

Esitys kunnallistilastollisen konttorin perustamisesta Helsinkiin.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI.

Helsingissä,

Toukokuun 26 p:nä 1910.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 266.

Niinkuin myötäliitetystä Helsingin kunnallishallinnon muutuskysymyksiä käsittelemään asetetun Komitean antamasta mietinnöstä N:o 4 näkyy, on Komitea mietinnössä tarkemmin esitetyillä perusteilla ehdottanut kaupunkiin perustettavaksi kunnallistilastollisen konttorin ensintulevan lokakuun 1 päivästä. Kun Rahatoimikamari puolestaan on voinut yksimielisesti kannattaa mietinnössä esitettyjä näkökohtia ja niihin perustuvia ehdotuksia, saa Kamari kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto päättäisi

hyväksyä Komitean ehdotuksen Helsingin kaupungin tilastollisen konttorin perustamisesta sekä konttorin vuosirahansäännön.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Mietintö N:o 4 kunnallistilastollisen konttorin perustamisesta Helsinkiin, kunnallishallinnon muutoskysymyksiä käsittelemään asetetun Komitean antama.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Helsingin kunnallistilasto aloitettiin vuonna 1888. Helsingin kunnallishallinnosta annetussa kertomuksessa mainitulta vuodelta on ensi kerran noin 70 taulukossa seikka-peräisiä tilastotietoja, jotka valaisevat kunnallishallinnon ja kaupungin taloudellisen yhteiskuntaelämän eri aloja. 1890-luvulla valmisti Rahatoimikamarin sihteeri kunnalliskertomuksen yhteydessä julkaistavan vuotuisen kunnallistilaston pääasiallisesti vahvistetun ohjelman mukaan. Aineiston järjestelyä tämän sanan varsinaisessa merkityksessä ei sihteeri kuitenkaan toiminut, vaan pikemmin ainoastaan yhdisteli erikoisviranomaisten täyttämät taulukkokaavakkeet. Näin ollen ei tietysti myöskään voinut tulla kysymykseen kootun aineiston tarkastaminen eikä arvosteleminen. Vasta vuonna 1900 ja silloin etusijassa silmällä pitäen kohdakkoin toimitettavaa väenlaskua ja sen yhteydessä olevaa työllisäystä perustettiin Rahatoimikamariin erityinen tilastollinen toimi, aktuaaritoimi, ja Kamarin sihteeri vapautettiin kunnallistilaston toimittamisesta. Kaupungin tilastokysymyksen järjestämistä varten asetetun valiokunnan antaman mietinnön perusteluista kävi ilmeisesti näkyviin, että kunnallistilaston järjestäminen ajanmukaiselle kannalle oli tarpeen vaatima. Kunnallistilaston vastaiseksi uudistusohjelmaksi esitti valiokunta muun muassa seuraavaa:

„Rakennus- ja Vesijohtokonttorista olisi pyydettävä tietoja näissä laitoksissa olevien työntekijäin keskipäiväpalkasta, erittäin eri kuukauksilta ja eri ammasteista. Siten saataisiin likimäärin selville kaupungissa ylipäätään maksettavain työpalkkain suuruus. Näitä tietoja olisi täydennettävä tiedoilla samanaikaisista tärkeimpään elintarpeitten hinnoista. Nämä tiedot voitaisiin saada sanomalehtien torikertomuksista. — Edelleen olisi tärkeätä saada tietoja varsinkin työväestön asunto-oloista. Nämä voitaisiin saada rakennustarkastajan välityksellä siten, että hän, sittenkun kuluvan vuoden väenlaskussa on saatu selville sekä väkiluvun suuruus että asuinhuoneitten luku, toimittamissaan rakennuskatselmuksissa merkitsisi muistoon vuosittain lisäksi tulevien ja poistuvien huoneitten luvun, joka sitten olisi yhdisteltävissä tietoihin kaupunkiin vuosittain lisäksi

tulevasta asukasluvusta. — Väkilukua koskeviin tärkeihin tietoihin nähden olisi erittäin mielenkiintoista saada selville, miten kaupunkiin ja kaupungista pois muuttaneiden luku jakautuu eri väestöryhmäin ja eri ammattien kesken. Tämä tieto on saatavissa yksityiskohtaisesti käsittelemällä henkilöuetteloa ja poliisille annettuja tietoja.

Kunnan vaivahoidosta on saatavissa kutakuinkin täydellisiä numerotietoja, jota vastoin niitä puuttuu kaupungin lukuisista yksityisistä armeliaisuuslaitoksista, joista kuitenkin useita kannatetaan kunnan varoilla ja jotka sentähden helposti pitäisi saada liittämään kertomuksiinsa tarpeelliset numerotiedot.

Niistä aloista, joita koskevat ainekset kunnalliskertomus ottaa virallisesta tilastosta, mainittakoon että oikeudenhoitoa koskevia tietoja täytyy pitää epätäydellisinä niin kauan kun niitä ei täydennetä täytäntöönpanoa koskevilla numerotiedoilla. Kunnalliskertomuksesta puuttuu kuitenkin koko rangaistustuomioiden täytäntöönpanon tärkeä ala. Olisi kuitenkin luonnollisesti tärkeätä tietää, kuinka monta Raastuvan-oikeuden rangaistustuomioista pannaan täytäntöön ja kuinka monta jää täytäntöön panematta joko sen johdosta että syypääksi tuomittuja ei ole tavattu taikka muusta syystä, kuinka moni sakotettu maksaa sakkonsa rahassa ja kuinka moni sovittaa ne vankeudella, sekä lopuksi myös kuinka pitkälle, eritoten työväestön keskuudessa ja sen eri ammateissa, sakotetun tahto ja kyky sakkojen maksamiseen ulottuu, eli toisin sanoin, minkälainen maksettujen ja vankeudella sovitettujen sakkojen suhde on erisuuruisia sakkomääriä silmällä pitäen. Virallisesta oikeustilastosta kuitenkin koko tämä tärkeä ala kokonaan puuttuu.

Paitsi yleisiä, ajoittain uusiintuvia tiedusteluja olisi tuon tuostakin toimeenpantava pienempiä tiedusteluja sekä eri aloja koskevien tietojen tarkastamiseksi että myös uusien tilastollisten tutkimusten alan valmistelemiseksi.

Kaikki mitä kunnalliskertomusta varten tehdään, kohdistuu muutoin ainoastaan tilastollisten julkaisujen tavallisen tarkoituksen tyydyttämiseen. Vuosijulkaisuna, joka sitä paitsi voi ilmestyä vasta pitemmän ajan kuluttua sen ajanjakson päättymisestä, jolta kertomus on laadittu, se ei välittömästi valaise päivänkysymyksiä. Tuollaisten julkaisujen aktuaalinen tarve, tässä tapauksessa kunnallishallinnon ja yleisön tarve saada niin pian ja niin ajoissa tieto paikkakunnan olojen muutoksista, että voidaan paikalla ryhtyä asiaan, kun epäkohtia ilmenee, ei tule eikä voikaan tulla sanotun kertomuksen kautta tyydytetyksi.

Tosin on Helsingin kaupungilla vastamainitun kertomuksen ohella toinenkin kunnallistilastollinen julkaisu, joka juuri tarkoittaa täyttää mainitun aktuaalisen selostuksen tarvetta. Valiokunta tarkoittaa tässä niitä viikottain ja kuukausittain annettavia raportteja taudin- ja kuolemantapauksista, joita Terveystilastokunnan toimesta julkaistaan päivälehdissä. Mutta tämä julkaisu koskee, niinkuin näkyy, ainoastaan yhtä, vaikkakin tärkeätä kunnallisen elämän yksityiskohtaa. Toisin on laita ulkomaalla, missä monin paikoin, vieläpä verraten pienissäkin kaupungeissa, ei ole kartettu tuollaisista julkaisuista koituvia kustannuksia ja missä kunnallistilastollisia tarkoituksia varten myös on perustettu erityisiä kunnallisia virastoja taikka asetettu virka-

miehiä. Niinpä ilmestyy Pietarissa tuollaisen viraston toimesta kerran viikossa neljä kvarttosivua käsittävä julkaisu, jossa on selostuksia väkiluvunmuutoksista, meteorologisia tiedonantoja, tietoja viennistä ja tuonnista, tärkeimpäin elintarpeitten hinnoista ja vihdoin eri kaupunginosain mukaan järjestettyjä tietoja sairauden- ja kuolemantapauksista. Suurin osa niistä tiedoista, joita muualla pannaan tuollaisiin julkaisuihin, voitaneen Helsingissäkin viikottain saada.“

Edellä olevasta näkyy, että valiokunta pohjaltaan on tarkoittanut tilastollisen konttorin perustamista, vaikkei se vielä silloin rohjennut astua täyttä askelta, vaan sen sijaan ainoastaan ehdotti perustettavaksi aktuaaritoimen Rahatoimikamariin. Kaupunginvaltuuston vuonna 1900 vahvistama johtosääntö, joka edelleenkin on voimassa, velvoittaa aktuaarin:

1) keräämään alullisaineistoa ja laatimaan kunnalliskertomukseen otettavat taikka siihen liitettävät tilastolliset selostukset;

2) antamaan asianomaisille viranomaisille käytettävissä olevain tilastotietojen pohjalla ne tiedot, joita nämä mahdollisesti tarvitsevat;

3) järjestämään ja johtamaan niitä tilastollisia tiedusteluja, joita Kaupunginvaltuusto tai Rahatoimikamari määräävät toimitettaviksi, sekä

4) muutoin noudattamaan niitä määräyksiä, joita Kamarin puheenjohtaja tai sihteeri hänelle virassaan vaarinotettavaksi antavat.

Sen lisäksi tulee aktuaarin Kaupunginvaltuuston tekemän päätöksen mukaisesti järjestellä ja yhdistellä kunnalliskalenteriin tarpeelliset tiedot.

Kunnalliskertomuksen tilastollinen osasto, joka Rahatoimikamarin lokakuun 17 päivänä 1907 tekemän päätöksen mukaisesti on erotettu erityiseksi kaksikieliseksi julkaisuksi, jolla on nimenä „Helsingin kaupungin Tilastollinen Vuosikirja“, käsittää nyttemmin 325 painosivua ja 243 taulukkoa (1908 vuoden julkaisu). Yksistään tämän julkaisun valmistaminen, yhdisteleminen ja korjausluku kuluttaa suuren osan aktuaarin työaikaa. Tämän lisäksi tulee erinäisiä, usein melkoisen laajoja tutkimuksia, joita Rahatoimikamari on havainnut tarpeelliseksi antaa aktuaarin toimitettaviksi. Varsinkin on erinäisiä, Helsingin oloja koskevia tiedusteluja saapunut useista ulkomaan kaupungeista, ja monet Helsinkiä koskevat selostukset on aktuaari laatinut ulkomaisiin julkaisuihin. Jos sen lisäksi on suoritettava tilastollista työtä, täytyy saada lisää työvoimia ja käy välttämättömäksi astua täysi askel sekä perustaa tilastollinen konttori. Helsingin olot ovat nyttemmin siinä määrin laajentuneet ja kaupunki jo kehittynyt sille asteelle, että kunnallistilastollisen konttorin perustaminen on välttämätön. Tämä asianlaita on kiistämätön niidenkin mielestä, jotka eivät pane suurta arvoa tilastolliseen toimintaan varsinkaan kunnallisella alalla. Komitean tuskin tarvinee huomauttaa, että kehitys ulkomaalla on käynyt tähän suuntaan. Sivistysmaissa, missä tilastolle annetaan aivan toinen arvo kuin täällä meillä, on useaan kaupunkiin, joiden väkiluku ei nouse 100,000 henkilöön, perustettu kunnallistilastollisia konttoreja. Skandinavian kolmessa pääkaupungissa on jo moniaita vuosia takaperin pidetty tuollaiset laitokset tarpeen vaatimina. Myöskin Gööteporissa ja Malmössä

julkaistaan laajoja tilastollisia selostuksia, vaikka näissä kaupungeissa, mikäli Komitea tietää, ei ole tilastollisia konttoreja.

Siihen nähden mitä edellä on lausuttu, on Komitea sitä mieltä, että kunnallistilastollinen konttori olisi perustettava. Tilastollisella alallakin olisi epäilemättä pyrittävä keskitykseen. Täytyy leimata aivan tarkoituksettomaksi että esim. ensimmäisen kaupunginlääkäriin täytyy kuluttaa kallista aikaansa seikkaperäisen terveyden- ja sairaanhoitotilaston laatimiseen taikka että erityisten virkamiesten, jotka eivät ensinkään ole perehtyneet tilastollisiin järjestelymetodeihin, täytyy panna aikaa ja vaivaa työhön, joka on heille vieras ja vähän mielenkiintoa herättävä. Käy tuskin kummasteleminen, että saavutetut tulokset ovat tilastolliselta näkökannalta olleet vähän tyydyttäviä. Ja samalla kun eräiltä aloilta julkaistaan kylläkin seikkaperäisiä, vaikkakaan ei aina varsin hyvin järjesteltyjä tietoja, ovat toiset alat saaneet tyytyä tilastollisessa vuosikirjassa niiden osaksi tulevaan niukkaan valaistukseen. Kaikki kunnan tilaston laatiminen olisi annettava tilastollisen konttorin toimeksi, kuitenkin siten että tämän ja asianomaisten erikoisviranomaisten kesken on olemassa tarpeellista yhteistoimintaa, joten näiden jälkimäisten asianmukainen vaikutusvalta alullistietojen järjestelyyn turvataan ja takeita saadaan siitä, ettei ammattitietoja eri aloilta puutu.

Alustavasti käsitellessään kysymystä Rahatoimikamarin ja sen kanslian uudesti-järjestämisestä on Komitea edellyttänyt kunnalliskertomuksen laatimisen siirrettäväksi Kamarin kansliasta tilastolliseen konttoriin. Tämä työläs tehtävä on myöskin niissä Skandinavian kaupungeissa, Tukholmassa, Kristianiassa ja Kööpenhaminassa, joissa tilastollisia konttoreja jo on ollut usean vuoden toimesta, siirretty mainittuun konttoriin. Tämän konttorin tehtävänä siis olisi koota ja mikäli mahdollista käytännölliseltä kannalta järjestellä sekä julkaista tietoja Helsingin kaupungin taloudellisen ja yhteiskunnallisen elämän valaisemiseksi kaikilta hallintoaloilta sekä siinä tarkoituksessa, muun muassa, vuosittain julkaista tilastollinen vuosikirja, kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta, kaupungin kunnalliskalenteri, sekä huolehtia vuotuisen terveyden- ja sairaanhoitotilaston, kansakoulutilaston, kauppa- ja merenkulutilaston järjestämisestä ja julkaisemisesta, mainitaksemme ainoastaan joitakuuta kunnallisen toiminnan tärkeimpiä aloja koskevia julkaisuja.

Saattaa ehkä näyttää perustelemattomalta, että komitea jo nyt on ottanut päiväjärjestykseen tämän kysymyksen, jolla kunnallishallinnon kannalta ei voi katsoa olevan mainittavaa merkitystä. Tämä on kuitenkin katsottu olevan tehtävä pääasiallisesti silmälläpitäen kohdakkoin toimitettavaa yleistä väenlaskua. Joulukuun 5 päivänä 1900 viimeksi toimitetussa väenlaskussa hoiti Rahatoimikamarin aktuaari valmistelevat työt ja johti väenlaskua pääsihteerinä tarkoitusta varten asetetussa keskuskomiteassa, jossa kuvernööri ja pormestari olivat puheenjohtajina. Siitä lähtien on kaupungin väkiluku lisääntynyt 50,000 hengellä, mikä vastaa 50 %:n lisäännystä. Väenlaskualuekin on laajentuva ainakin Böhlen talolla, mutta mahdollisesti myös Oulunkylän kartanon ja Nybondaksen talojen tiluksilla, mitkä kaikki seikat osaltaan tekevät vaikeaksi jopa miltei mahdottomaksikin yhden henkilön johtaa koko sitä laajaa ja

raskasta koneistoa, mikä tähän asti noudatettujen menettelytapain mukaan täytyy panna liikkeelle väenlaskun saattamiseksi myötäiseen tulokseen. Monelta kannalta katsoen olisi kaupunginhallinnolle epäilemättä eduksi, jos se voisi jättää koko tämän toimen tilastolliselle konttorille. Tässä on edelleen huomattava että, jos mieli saavuttaa kutakuinkin nopeita tuloksia kootusta väenlaskuaineistosta, täytyy kaupungin olla valmis vastedes itse ainakin osittain huolehtimaan aineiston järjestelystä. Sillä kaupungille ei voi olla edullista uhrata tuntuvia rahamääriä väenlaskun toimittamiseen saamatta sitten käytettäväkseen järjestelyn tuloksia ennenkuin vuosien kuluttua siitä kun aineisto on kerätty. Esimerkkinä tästä mainittakoon se julkaisu, joka koski Helsingissä vuonna 1900 toimitetun rakennustenlaskun ja vuokraolojen tutkimuksen tuloksia, jotka Tilastollinen päätoimisto julkaisi painosta vuonna 1908.

Tilastollisen konttorin vakinaisen vuosirahansäännön on Komitea arvioinut seuraavaksi:

1 konttorinjohtaja, palkkaa	7,000	markkaa.
1 aktuaari, palkkaa	4,500	”
2 laskuapulaista à 1,500 markkaa	3,000	”
Painatuskustannuksia, arviolta	20,000	”
Tarverahoja, arviolta	3,500	”
Konttorihuoneiston vuokra, siivoaminen, lämmitys ja valaistus	3,000	”
	<hr/>	
	Yhteensä	41,000 markkaa.

Tähän tulee vastedes lisäksi 10 %:n palkankorotus johtajalle ja aktuaarille 5 ja 10 vuoden palveluksesta.

Ensi silmäyksellä saattaa tässä esitetty konttorin menomäärä näyttää pelottavan suurelta. Tarkemmin katsellessa on kuitenkin osottautuva, että kaupungille ei ole tästä koitua huomattavia lisäkustannuksia, jos niitä koituu ensinkään. Aktuaaritoimi on jo olemassa ja aktuaarin palkka on laskettu samaksi määräksi, mikä tähän asti on maksettu Rahatoimikamarin aktuaarille. Apuna kunnallisviraston valmistamisessa on ollut kaksi apulaista, toinen ensimmäisellä kaupunginlääkäriellä ja toinen Rahatoimikamarin aktuaarilla, joten tässä ei tule kysymykseen ylimääräisiä menoja. Painatuskustannukset on laskettu niiden kustannusten mukaisesti, mitä kaupungilla on ollut näitä aloja käsittelevistä julkaisuistaan. Siinä kohdin on Komitean mainittava, että kunnalliskertomuksen painattamisesta molemmilla kotimaisilla kielillä on vuosittain ollut kustannuksia keskimäärin 5,500, tilastollisen vuosikirjan painattamisesta 4,000 ja Terveystieteiden lautakunnan ruotsin- ja suomenkielisen vuosikertomuksen painattamisesta 7,000 markkaa, eli niinmuodoin yhteensä 16,500 markkaa. Tähän tulevat lisäksi Marian sairaalan vuosikertomuksen sekä erinäisten hallitusten ja lautakuntain tilastollisten selostusten painatuskustannukset, jotka eivät ole tarkasti mainittavissa, mutta alhaisen arvion mukaan nousevat 5,000 markkaan. Tosin ei saa unohtaa, että julkaisujen luku ja kenties laajuuskin on lisääntyvä, mutta toiselta

puolen on huomattava, että painatuskustannukset varmaan voidaan tuntuvasti huo- jistaa, kun sama viranomainen hoitaa suurimman osan kaupungin painatustöistä ja ladelmat voidaan pysyttää seisomassa vuodesta toiseen. Mitä konttorinjohtajan palkkaukseen tulee, niin on huomattava, että kaupunki saavuttaa sitä vastaavan edun sen kautta että Rahatoimikamarin apulaissihteerin tähänastinen päätehtävä siirtyy tilastolliseen konttoriin ja mainittu virkamies niinmuodoin voi käyttää koko aikansa Kamarin kanslian töihin. Niinikään olisi ensimmäisen kaupunginlääkärin työ- taakka vähenevä ja tämä virkailija saava tilaisuutta häiritsemättä käsitellä niitä asioita, jotka etusijassa kuuluvat hänelle. Tähän nähden voi syystä väittää, ettei konttorinjohtajan palkkauskään ole lisäävä kaupungin menoja. Konttorin tarverahat sekä kustannukset sen vuokrasta, valaistuksesta, lämmityksestä ja siivoimisesta, yhteensä 6,500 markkaa, olisivat ne vuotuiset lisäkustannukset, joita kaupungille koituisi kunnallisen tilaston järjestämisestä ajanmukaiselle kannalle. Tietenkin olisi väenlaskun toimittamista varten konttoriin asetettava erinäisiä ylimääräisiä apulaisia, mutta tätä varten on jo kuluvan vuoden vuosirahansääntöön otettu ylimääräinen määräraha, jota niinmuodoin ei tarvitse ottaa huomioon konttorin vakinaisessa meno- säännössä.

Tilastollinen konttori olisi Rahatomikamarin alainen ja konttorinjohtaja velvol- linen olemaan saapuvilla hallitusten ja lautakuntain kokouksissa, mikäli niissä käsi- tellään tilastollista luontoa olevia kysymyksiä, jota paitsi hänen tulisi kaupungin viranomaisille ja lautakunnille antaa tarpeellisia tietoja sekä toimittaa tilastollisia erikoistutkimuksia Kaupunginvaltuuston, Maistraatin tahi Rahatoimikamarin antamain määräysten mukaisesti. Konttorinjohtajan, joka ei olisi oikeutettu pitämään muuta tointa, ottaisi Kaupunginvaltuusto Rahatoimikamarin ehdotuksesta ja taas konttorin vakinaisen henkilökunnan Rahatoimikamari konttorinjohtajan ehdotuksesta. Johto- sääntöehdotuksen valmistaisi konttorinjohtaja edellä esitettyjen lausuntojen pohjalla sekä lähettäisi sen Rahatoimikamariin Valtuuston hyväksymisen saamiseksi ehdo- tukselle.

Joulukuun 5 päivänä tänä vuonna toimitettavan väenlaskun yhteydessä olevia laajaperäisiä valmistelutöitä silmällä pitäen on Komitea ollut sitä mieltä, että tilas- tollinen konttori olisi perustettava ja saatettava toimimaan ensintulevan loka- kuun 1 päivästä.

Edellä esitetyn nojalla saa Komitea kunnioittaen pyytää Rahatoimikamaria tekemään Kaupunginvaltuustolle sen suuntaisen esityksen että:

Helsingin kaupungin tilastollinen konttori on perustettava ensin- tulevan lokakuun 1 päivästä;

että konttoriin nähden on mainitusta ajankohdasta lähtien nouda- tettava edellä mainittua menosääntöä;

että konttorin johtaja on Kaupunginvaltuuston asetettava;

että Rahatoimikamari valitsee aktuaarin sekä asettaa konttorin vakinaisen henkilökunnan;

että Rahatoimikamarin aktuaaritoimi lakkautetaan;

että konttorin tulee tämän vuoden kuluessa Rahatoimikamarille antaa Komitean esittämien perusteiden mukaisen johtosäännön ehdotus, sekä

että konttorin kustannukset kuluvana vuonna maksetaan vahvistettuun vuosirahansääntöön väenlaskua varten otetusta määrärahasta.

Lopuksi saa Komitea ilmoittaa, että kaupungin kunnallispormestari A. Aminoff on ollut Komitean kokouksissa saapuvilla asiaa käsiteltäessä, jota vastoin jäsenet päätullitirehtööri T. J. Boisman ja neuvosmies F. W. Heimbürger ovat estyneet ottamasta siihen osaa.

Helsingissä, toukokuun 24 päivänä 1910.

Alexis Gripenberg.

Kr. von Alfthan.

Lennart Cajander.

Carl Nummelin.

Georg Estlander.

Selvitys tehdyn ehdotuksen perusteluista, jotka koskevat kaupungin kansankirjaston muuttamista kunnan kirjastoksi (ks. pain. asiak. N:o 20 v. 1910).

HELSINGIN

KANSANKIRJASTON JA LUKUSALIN

HALLITUS

Helsingissä

toukok. 13 p:nä 1910.

Kaupunginvaltuustolle.

N:o 7.

Kaupunginvaltuuston kirjeen johdosta huhtikuun 26 p:ltä 1910 N:o 230 saa Hallitus kunnian esittää seuraavaa:

Helsingin Kansankirjastoa on varmaankin sellaisena kuin se nyt on katsottava kunnan kirjastoksi. Se on kunnan omaisuutta, sitä ylläpidetään kokonaan kunnan varoilla, sitä hallitaan kuten kunnan laitosta ja se on avoinna kaikille kaupungin asukkaille, mikä käy ilmi nyt voimassa olevista laitoksen säännöistä, erittäin 1 §:stä, jossa sanotaan: „Hankkiakseen kaupungin asukkaille ja erittäinkin työkansalle tilaisuutta hyödylliseen ja sivistävään lukemiseen ylläpitää Helsingin kaupunki sitä tarkoitusta varten rakennetussa talossa kansankirjastoa“. Pääkaupungin asukkaat tarvitsevat myös yleisen kirjaston; tämä on viime aikoina usein esitetty eri tahoilta ja tämä tarve käy ilmi myös siitä, että kunnan kirjastoa ovat jo kauan käyttäneet kaikkiin yhteiskuntaluokkiin kuuluvat henkilöt. Kun Hallitus uudessa sääntöehdotuksessaan ja sen yhteydessä ehdottaa, että nimitys „Helsingin Kansankirjasto ja Lukusali“ nyttemmin sopimattomana vaihdetaan „Helsingin kaupungin kirjastoksi“, että nyt voimassa olevain sääntöjen 1 §:stä jätetään pois sanat „ja erittäinkin työkansalle“ ja että ulkomaista kirjallisuutta, jota usein kysytään, saisi — aluksi ainoastaan kaikkein arvokkainta — hankkia kirjastoon, on tämä tapahtunut silmällä pitäen sitä kehitystasetta, jonka kirjasto viisikymmenvuotisen olemassaolonsa aikana on vähitellen saavuttanut. Hallitus ei suinkaan pyri tekemään kirjastoa vähemmin hyödylliseksi kuin se aikaisemmin on ollut kaupungin väestön varattomalle osalle, päinvastoin katsoo Hallitus, että näiden asukkaiden tarve on kunnan kirjastossa otettava erittäin varteen,

mutta sellaiset näkökohdat eivät estä kirjastoa olemasta hyödyksi muillekin yhteiskunnan jäsenille, minkä kirjaston toiminta ja sen käyttäjäpiiri on jo osoittanut. Väestön köyhemässä osassa onkin monta työläistä ja muuta kansalaista, jotka itseopiskelujen kautta, johon kirjasto on antanut tilaisuutta, ovat saavuttaneet sivistysmäärän, joka ei ainoastaan tee heitä kykeneviksi lukemaan menestyksellä myöskin vähemmän kansantajuisia ja vieläpä ulkomaisiakin teoksia, vaan tekee myös sellaisen lukemisen heille tarpeeksi.

Jos kirjaston kehitystä yleiseksi kunnan kirjastoksi ehkäistään ja taantumista tässä kohden ilmaantuu, kävisi epäilemättä oman kirjaston tarve sille yleisölle, joka silloin vieraantuisi kansankirjastosta, varsin välttämättömäksi. Hallitus puolestaan ei voi pitää hyödyllisenä yhteiskunnalle, että syntyy eri kirjastoja eri yhteiskuntaluokkia varten. Sellainen ainoastaan kärjistää luokkaeroitusta, kun taas yleiset kirjastot päinvastoin vaikuttavat tasoittavasti tässä suhteessa, varsinkin tarjoamalla kaikille tilaisuutta ja mahdollisuutta kohoamaan samalle sivistystasolle. Kansankirjastojen vanha tyyppi kirjallisina hyväntekeväisyyslaitoksina on edistänyt luokkavastakohtien kärjistymistä. Se on myöskin saanut aikaan herpautumista kansansivistystyössä kiinnittämällä yksinomaan huomiota alkeellisiin sivistystarpeisiin.

Nykyään käy useimmissa kulttuurimaissa voimakas pyrintö koettaa pohjoisamerikkalaisen mallin mukaan uudesta muodostaa kansankirjastoja vapaiksi julkisiksi kirjastoiksi kaikkia yhteiskuntaluokkia varten, kirjastoja, jotka tyydyttävät niinhyvin teellisen- kuin huvikirjallisuuden vaatimuksia, joissa on sekä lukusaleja että nuorisokirjastoja, jotka pidetään avoinna koko päivän, joissa on tilavia ja miellyttäviä huoneustoja sekä ovat maksuttomia. Missä tällainen uudestamuodostaminen on toteutettu, on kirjaston merkitys lisääntynyt varsin suurella määrällä. Sivistyslaitoksina asetetaan ne usein koulujenkin yläpuolelle. Ne vaikuttavat rinnan koulujen kanssa ja jatkavat missä nämä ovat lopettaneet, ne tarjoavat poikkeuksetta tilaisuutta kaikille kansalaisille itsenäiseen työhön henkiseksi ja aineelliseksi kehitykseksi, ne auttavat elinvoimaisten, itsenäisten, kilpailukykyisten ja työhaluisten yhteiskuntajäsenten kehittymistä. Hallitus ei tahdo salata, että se toivoo sellaista kehitystä Helsingin Kansankirjastollekin. Mutta se on tietoinen tielle tulevista vaikeuksista. Varsin laaja sisäinen työ on suoritettava kirjastossa. Kysymyksessä ei ole ainoastaan kaikenlaisen hyvän kirjallisuuden tarjoaminen yleisölle vaan myös että jokainen voi niin mukavasti ja helposti kuin mahdollista saada niitä kirjoja ja niistä tietoja, joita hän haluaa ja tarvitsee. Kyseessä on tarkoituksenmukaisen itsesivistämistyön mahdolliseksi ja helpoksi tekeminen. Hallituksen tarkoitus on, jos Kaupunginvaltuusto sen myöntää, antaa kirjaston kehityksen hitaasti ja asteittain jatkaa ja tällöin kiinnittää huomiota yleisön oikeutetuimpiin vaatimuksiin ja täällä vallitseviin oloihin. Ne muutokset, jotka uudessa sääntöehdotuksessa ovat ehdotetut, ovat sellaisten näkökohtain vaatimia ja ovat sitäpaitsi kuten aikaisemmin on esitetty luonnollisia kirjaston nykyistä kehityksastetta varten. Ne ovat tämän kehityksasteen ilmaisumuotona eivätkä tarkoita sanottavasti minkäänlaisten uusien muotojen toteuttamista.

Kaupunginvaltuusto lausuu myös kirjeessään pelkonsa siitä, että kirjaston menot tulevat lisääntymään. Hallitus ei voi kieltää, että hidaskin kehitys vaatii asteettain kasvaneita kustannuksia, mutta on sitä mieltä, että sellaisia ei voida välttää kirjaston merkitystä vähentämättä. Riittävään varain puutteessa olisi kirjaston mahdotonta vaatimattomimmassakaan muodossa täyttää niitä vaatimuksia, joita yhteiskunnan yleinen kehitys aivan varmaan tulee sille asettamaan.

Hallituksen puolesta:

Richard Sievers.

Uno Therman.

Helsingissä, Sanomal. ja Kirjapaino-Osakeyhtiön kirjapaino 1910.

*Asiakirjoja, jotka koskevat tavarain pakkahuone-
käyttelyn toimittamista.*

HELSINGIN
MAISTRAATTI.

—◆—
*Helsingissä,
toukok. 11 p:nä 1910.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 155.

Maistraatille annetussa kirjelmässä ovat erinäiset liikennöitsijät anoneet, että kaupunki liikennekonttorinsa välityksellä järjestäisi työkunnan, joka soveliaasta liikennemaksun korotusta vastaan suorittaisi tavarain pakkahuonekäyttelyssä tarpeellisen työn.

Tämän johdosta ovat vaadittuja lausuntoja antaneet Liikennekonttori, Pakkahuone-inspehtori, Tullikamari, Rahatoimikamari ja Helsingin Kauppavaltuutetut, jotka kaikki ovat olleet yksimieliset siitä, että on tarpeellista muuttaa voimassa olevan tullisäännön määräystä, jonka mukaan tavaranomistajan tulee asettaa tavarain pakkahuonekäyttelyä varten tarpeellinen työmiehistö, jota vastoin taas eri mieliä on ollut siitä, kenen toimesta nämä apulaiset olisi pidettävä tavaranomistajain saatavissa.

Maistraatti, joka myös on havainnut sellaisen muutoksen toivottavaksi, ettei tavaranomistaja olisi oikeutettukaan tavarain pakkahuonekäyttelyssä pitämään omaa miehistöään, vaan että tämä työ olisi asianmukaisesti vahvistettuja maksuja vastaan asianomaisten viranomaisten tähän toimeen ottamain taikka hyväksymäin henkilöiden suoritettava, yhtyy pääasiassa Liikennekonttorin ja Rahatoimikamarin esittämiin arveluihin, mikäli koskee tarpeellisen työmiehistön hankinnan jättämistä Liikennekonttorin huoleksi, sekä on sitä mieltä, että tullilaitos, jolle pakkahuoneeseen pantujen tavarain hoito ja vastuu kuuluu, olisi soveliaampi huolehtimaan tästä; ja saa Maistraatti tämän ohessa Herroille Kaupunginvaltuusmiehille lähettää kaikki asiassa syntyneet asiakirjat niihin toimenpiteisiin ryhtymistä varten, joita ensinmainittu esitys saattaa aiheuttaa.

Maistraatin puolesta:

Adolf Aminoff.

Alfr. Tuominen.

Helsingin Maistraatille.

Sittenkun noin neljänkymmenen liikennöitsijän kokouksessa oli keskusteltu kysymystä työkunnan tarpeellisuudesta Helsingin pakkahuoneessa, annettiin komitealle toimeksi valmistaa asiasta mietintö, joka esitettiin tänä päivänä pidetylle uudelle kokoukselle. Tällöin päätettiin, että allekirjoittaneet kokouksen puolesta tekisivät Helsingin kaupungin Maistraatille seuraavan esityksen.

Kustannukset tavarantoimituksesta tullikäyttelyyn sekä sen erottamiseksi pakkahuoneesta ja jälleen pakkaamisesta ynnä punnituksessa tarpeellisesta avustuksesta on voimassa olevain säännösten mukaan tavarantostajan suoritettava. Omistaja saa itse toimittaa tämän taikka antaa sen hankkimansa, soveliaan työapulaisten toimitettavaksi.

Sillä tavoin kuin tämä nykyään on järjestettynä Helsingin pakkahuoneessa, ei voi edelleen jatkua. Sen johdosta että jokainen liikennöitsijä on oikeutettu käyttämään ketä työapulaista tahansa, tulvii pakkahuoneisiin suuret joukot ihmisiä, joita täytyy mitä tarkimmin pitää silmällä. Kerta toisensa jälkeen ovat liikennöitsijäin työntekijät tehneet varkauksiakin. Näin ollen on välttämätöntä tullilaitoksen lisätä vartijakuntaa siinä määrin, että täytyy syntyä vakavia arveluja tästä koituviin menoihin nähden.

Mutta liikennöitsijöille itselleenkin on sängen tärkeätä, että pakkahuoneessa ylläpidetään hyvää järjestystä. Liikennöitsijäin työntekijät kuitenkin pitävät itseään täysin itsenäisinä ja huolehtivat ainoastaan omasta edustaan. Niinpä esim. jotta päästäisiin käsiksi alla olevaan laatikkoon, puretaan koko laatikkotapuli ja sitten jätetään laatikot ilman muuta hajalleen. Vaikkakin kaikkien laatikkojen merkit aamulla olivat käännettyinä ulospäin ja siis helposti niiden nähtävissä, jotka etsivät tavaroitaan, niin on muutama tunnin kuluttua kiireisinä päivinä merkit käännetty niin, että oikeitten laatikkojen etsimisestä koituu myöhemmin tulleille liikennöitsijöille paljon vaivaa ja ajanhukkaa. Muutoin näyttää sen kautta, että kuka tahansa saa esteettömästi kuljeskella pakkahuoneessa, eräille liikennöitsijöille tarjoutuvan otollista tilaisuutta siellä tutkia kilpailijainsa tuontimääriä ja tavaranhankkijoita, mikäli nämä seikat käyvät näkyviin kääreistä ja merkeistä.

Vaikeinta on vartioivain vahtimestarien saada liikennöitsijäin konttoristeja ja työntekijöitä tottelemaan. Onpa esimerkiksi sattunut, että huomattavimpain toiminimiemme apulaiset ovat vastoin pakkahuoneinspektorin mieskohtaista määräystä heitelleet tavarakääröjä alas pakkahuoneen portaista, jotka ovat aijotut henkilöliikennettä varten. Poliisin paikalle kutsuminen ja väkivallan käyttäminen tuollaisia liikennöitsijöitä vastaan on tietenkin toivotonta. Ettei asianlaidan ilmoittaminen toiminimelle aina ole aiheuttanut vakavaa rangaistusta, näkyy siitä että syylliset edelleen ovat toiminimen hyvin uskotuja tullausapulaisia.

Hissien, rattaiden ja muiden tuollaisten kaupungin puolesta liikenteen tarpeiksi hankittujen laitteiden käyttämiseen nähden vallitsee usein suorastaan nyrkkivalta kaikista kaupungin vaakamestarin antamista määräyksistä huolimatta.

Yleisön palvelukseen tarjoutuu pakkahuoneessa edelleen joukko aivan järjestymättö-

miä työntekijöitä, joista osa on vuosikausia työskennellyt siellä. Heitä eivät sido min-käänlaiset taksat mitä suoritetusta työstä maksettavaan korvaukseen tulee. Heidän edukseen on kuitenkin mainittava, että niitä varkauksia, joita viime vuosina on pakkahuoneessa saatu ilmi, ei yksikään heistä ole tehnyt, ja että he ylipäätään verraten auliisti alistuvat järjestystä koskeviin määräyksiin. Heidän hyväntahtoisella ja maksamattomalla avullaan niinkään pakkahuoneet lakaistaan ja puhdistetaan.

Mutta tuosta kaiken järjestyksen puutteesta on seurauksena että liikennöitsijöiltä usein kiskotaan liiallinen maksu. Liikennöitsijä, jolla ei ole omaa apulaista, on kokonaan heidän käsissään ja hänen on pakko suorittaa vaadittu korvaus, joka toisinaan ei ole ensinkään suhteellinen työntekijäin vaivannäköön.

Tuollainen anarkia ei saa enää jatkua olojemme kehittyttyä nykyiselle kannalleen. Herää sentähden kysymys, miten tämä epäkohta on poistettava?

On toisinaan kuultu lausuttavan se toivomus, että tullipalvelijasto suorittaisi tämän työn saamatta siitä eri maksua tavaravan vastaanottajilta.

Niitä vaatimuksia, joita niinmuodoin kauppamaailman taholta asetetaan siihen nähden että tullilaitos ottaisi kustantaakseen mainitun työ, joka on aivan toista laatua kuin tullihenkilökunnalle kuuluvat tehtävät, tuskin kuitenkaan käynee pitäminen oikeutettuina. Tuollaisia vaatimuksia ei myöskään ole maamme rajain ulkopuolella saatu toteutetuiksi, milloin niitä ylipäätään on esitetty.

Niinpä esim. on Saksassa tähän nähden noudatettava määräys (Vereinszollgesetz heinäk. 1 p:ltä 1869, 31 §) suomennettuna näin kuuluva: Omistajan (der Zollpflichtige) on esiintuotava tavaransa sellaisessa kunnossa, että tullivirkamiehet voivat toimittaa sen tullikäyttelyn asianmukaisessa järjestyksessä. Hän on niinkään velvollinen virkamiesten antaman ohjeen mukaisesti sekä omalla vastuullaan ja kustannuksellaan toimittamaan taikka toimituttamaan tarpeellisen avustuksen.

Norjassa tässä kohdin voimassa olevan, syyskuun 20 päivänä 1845 annetun Lov om Toldvaesendet nimisen lain 123 §:ssä sanotaan: «Tullihuoneessa toimitettavaa punnitsemista varten pitää tullilaitos saatavissa tarpeelliset vaa'at ja punnukset, mutta tavaranomistaja on velvollinen omalla kustannuksellaan toimittamaan tavarat vaakaan ja siitä pois».

Mitä Tanskaan tulee, on heinäkuun 4 päivänä 1863 annettuun lain 59 §:n mukaan voimassa että «tavarain punnitsemisen, mittauksen ja muun niiden määrää tarkoittavan tutkimuksen toimittaa tullihallinto, ollen siihen tarpeellinen työvoima kuitenkin omistajan kustannettava».

Ruotsin tullisäännön 24 §:n 4 momentissa säädetään: «Kustannukset tavarain toimitamisesta tullikäyttelyyn sekä niiden kääreestä erottamisesta ja jälleen käärröön panemisesta on omistajan suoritettava. Jollei jotakin paikkakuntaa varten ole toisin määrätty, saakoon tavaranomistaja itse toimittaa taikka soveliaalla hankkimallaan työapulaisella toimituttaa mainitun tehtävän; ja pitää tuollaisen apulaisen, jotta häntä saisi julki- sessa tullikäyttelyhuoneistossa yleisesti käyttää, olla tullihallinnon hyväksymä».

Tukholmassa, Gööteporissa, Malmössä ja Norrköpingissä ei liikennöitsijällä ole

oikeutta käyttää omaa väkeään, vaan täytyy hänen käyttää «dragaregilletin» apua, joka korvataan tulliviranomaisten vahvistamain taksain mukaan.

Mitä tässä on lausuttu, näyttää sisältävän täysin päteviä syitä siihen, ettei tavarain tullikäytellyssä tarpeellista työapua ole pantava valtiovaraston kustannettavaksi.

Meidän täytyy sentähden mielestämme poistaa se ajatus, että asia olisi ratkaistavissa niin yksinkertaisesti, että tullilaitos ottaisi kokonaan huolekseen ja kustantaakseen tavarain toimittamisen tullikäyttelyyn, niiden erottamisen kääreestä ja kääreeseen panemisen.

Joka puolelta katsellessa asiaa täytyy tulla siihen käsitykseen, että asia olisi paraiten järjestettävissä siten, että kaupungin liikennekonttori asettuisi koko tämän laitoksen etunenään. Meillä on olemassa se omituinen asianlaita, että kaupungit kantavat liikenteestä suoranaisia maksuja, tuulaakia ja liikennemaksuja. Mitä viimeksi mainittuihin tulee, on niitä alkuaan kannettu monen muun nimisinä, ja ne ovat olleet korvausta erinäisistä toimenpiteistä, joihin kaupungit ovat ryhtyneet liikenteen edistämiseksi. Niinpä eivät yksityiset liikennöitsijät esim. ole voinet hankkia vaakoja ja punnitusapulaisia pakkahuoneisiin, vaan ovat kaupungit hankkineet ne erityisiä vaakamaksuja vastaan. Tuollaiset maksut yhdistettiin sitten ja saivat liikennemaksujen nimen, ja tulliasetuksissa säädettiin nämä velvollisuudet kaupungeille kuuluviksi.

Kun siis liikennekonttori käsittää tehtäväkseen ainoastaan maksunkannon toimittamisen, on se harhateillä. Jos liikennekonttori käsittää tehtävänsä oikein, pitää sen ottaa varteen liikenteen tarpeet kaikissa tähän kuuluvissa kohdissa, tehdä alote liikennöitsijäin työolojen parantamiseksi pakkahuoneissa ja suorittaa muitakin liikenteen parasta tarkoittavia tehtäviä. Liikennekonttorin täytyy katsoa olevan olemassa myöskin liikenteen edistämistä eikä ainoastaan sen verottamista varten.

Ei sentähden olisi järjestelmästä poikkeamista, vaikka kaupunki liikennekonttorinsa välityksellä järjestäisi ja hoitaisi tämän työkunnan ja sitten panemalla lisämaksun liikennelaskuun ottaisi korvauksen menoista. Kaupungin vaakamestari, joka oleskelee pakkahuoneessa, merkitsisi liikennekonttorin kirjaan maksunkantoa varten tarpeelliset tiedot.

Työkunnan järjestäminen yksityisestä alotteesta taikka työntekijäin yhteenliittymisen kautta osuuskunnaksi ei olisi suotava eikä varmaan toteutettavissakaan. Se kokemus, mikä on saatu Viipurissa, missä puheena olevan työn suorittaa osuuskunta, ei houkuttele seuraamaan esimerkkiä, koska liikennöitsijät jäävät kokonaan työntekijäin mielivaltaan.

Ehdotuksen toteuttamiseksi on tarpeellista kieltää liikennöitsijöitä ja heidän työntekijöitään astumasta pakkahuonemakasiineihin. Poikkeus tästä tehtäisiin kuitenkin suurempain toiminimien hyvin tunnettuihin työntekijöihin nähden, jotka työkunnan esimies hyväksyisi, koska tuollaisilla yksityisillä erikoistavarain pakkamiehillä usein on harvinainen taito työnsä suorittamiseen. Mutta tähän pantaisiin kuitenkin ehdoksi, että korvaus joka tapauksessa kannetaan taksan mukaan täyteen määrään. Tietenkin saisi jokainen liikennöitsijä tullaushuoneessa suorittaa työn omalla väellään.

On asetettava niin, että liikennöitsijä jättää konossementtinsä työkunnan esimiehelle. Sitten etsitään laatikko ja työkunnan miehistö tuo sen tullaushalliin. Siellä sen

avaavat he tahi liikennöitsijän oma väki; tavarat tutkitaan ja punnitaan liikennöitsijän läsnäollessa. Sittenkun laatikko jälleen on suljettu, viedään se ulosanto-osastoon, jonka ovella liikennöitsijä näyttämällä kuitatun laskun saa tavaransa. Tuollaisen määräyksen antaminen näyttää olevan Maistraatin asia. Viipurissa on Maistraatti antanut pakka-huonetyöntekijäin noudatettavan taksan.

Taksan maksumääriin nähden liitetään tähän ehdotus. Jos se havaitaan epäsoveliaaksi, voidaan se jonkun kokemuksen saatua muuttaa.

Tämän johdosta saamme kokouksen puolesta kunnioittaen anoa

että kaupunki liikennekonttorinsa toimesta järjestäisi ja hoitaisi työkunnan sekä sitten soveliaasti korottamalla liikennemaksua ottaisi korvauksen menoistaan.

Helsingissä, huhtikuun 29 päivänä 1908.

Victor Rydman.

Axel Holmström.

Axel Manelius.

Liite I.

Vuosirahansääntöehdotus.

Postiosasto	4 miestä	Smk 100:—	kuuk.	— —
Pakkahuoneen länsipää	6 »	» 100:—	»	— —
» itäpää I kerr.	5 »	» 100:—	»	— —
» » II »	5 »	» 100:—	»	— —
» » III »	3 »	» 100:—	»	— —
» » IV »	3 »	» 100:—	»	31,200:—
1 työnjohtaja à Smk 250:—	kuukaudessa			3,000:—
10 ylimääräistä työntek.	5 kuuk. à Smk 100:—	kuuk.		5,000:—
Työkunnan työpuvut.				500:—
Kaikkien työntekijäin tapaturmavakuutus				2,000:—
				<u>Smk 41,700:—</u>

Liite II.

Ehdotus Helsingin pakkahuoneen työkunnan taksaksi.

- I. Maksu tavarain tuomisesta tullaushuoneeseen, avustuksesta tullauksessa, viemisestä takaisin pakkahuoneeseen sekä antamisesta sieltä:
	100 kilolta	
a) kun tullaus tapahtuu tavaralaskun tai konossementin mukaan	15	penniä
b) kun tullaus ei vaadi täydellistä purkamista ja pakkaamista	20	»
c) kun tullaus vaatii täydellisen purkamisen ja pakkaamisen	35	»
- Vähin maksu mikä kannetaan on 35 penniä.
- II. Lastin ottaminen pakkahuoneeseen *).
a) Yksityisten tavarakääröjen ottaminen ja varastoonpano	15	»
b) (Höyrylaivayhtiöitten kanssa tehdyn sopimuksen mukaan kokonaisista lasteista taikka rautatievaunullisista.)		
- III. Tavarakääröjen tuomisesta tullaushuoneeseen ja poistamisesta sieltä, kun purkamisen ja pakkauksen toimittaa tavaranomistaja itse tai hänen väkensä
	15	»

Liite III.

Helsingin Makasiiniosakeyhtiön yleisen varastomakasiinin taksa verrattuna Viipurin kaupungin satamatyöntekijäin taksaan.

Helsinki Viipuri
100 kilolta

- I. Kuljetus- ja työkustannukset:
a) Kuljetus rantasillalta makasiiniin ja varastoonpanokustannukset:			
6,000 kg pienemmistä tavaramääristä	25		Eri-
tyinen
taksa
6,000 kg ja suuremmista tavaramääristä	20	»	
b) Tavarain otto makasiinista ja kuljetus rantasillalle: sama maksu kuin a) kohdassa.			
c) Varastoonpano tahi tavarain otto makasiinista	8	»	
d) Ajopalkka rautatienasemalle ja kaupungissa olevaan yksityisvarastoon ja sieltä pois sekä varastoonpano tahi varastosta otto	35	»	
- Huom.! Vähin maksu mikä velotaan on Smk 1: —.

*) Kun höyrylaivayhtiö tavaranomistajan puolesta toimittaa tavarain pakkahuoneeseen, suorittaa höyrylaivayhtiö nämä maksut.

II. Maksu tullikäyttelystä makasiinissa:

a) kun tullikäyttely toimitetaan tavaralaskun taikka konosse- menttipainon mukaan	5 p.	
b) kun tullikäyttely ei vaadi täydellistä purkausta ja pakkausta	10 »	15 p.
c) kun tullikäyttely vaatii täydellisen purkauksen ja pakkauksen	25 »	30 »
d) tullivapaan tavaran ilmoittamisesta	1 »	
Vaakamaksu	5 »	10 »
Astian runtin avaaminen, astialta	—	10 »

HELSINGIN KAUPUNGIN

LIIKENNEKONTTORI.

*Helsingissä,
tammikuun 5 p:nä 1909.*

Helsingin Maistraatille.

N:o 8.

Vaadituksi lausunnoksi kauppias Axel Holmströmin y. m. anomuksesta että kaupunki liikennekonttorinsa välityksellä järjestäisi ja hoitaisi työkunnan sekä sitten soveliaasti lisäämällä liikennemaksua korvaisi menonsa, saa Konttori, palauttaen läheteasiakirjat, esiintuoda seuraavaa:

Likemmältä tarkastellessa anomuksessa mainittuja pakkahuoneessa vallitsevia epäkohtia ei voi olla panematta huomiota siihen seikkaan, että pakkahuonemakasiineihin varastoonpantujen tavarain ulosantamisen silmälläpito näyttää olevan aivan riittämätön, sillä jos tavaran ottaminen tapahtuu tullipalvelijan silmälläpidon alaisena, niin pitänee ainakin senlaatuiset vallattomuudet, jotka luetaan liikennöitsijäin työntekijäin syyksi, voitaman hillitä. Sekin seikka että kuka tahansa saa vaellella pakkahuonemakasiinissa, missä tavaroita säilytetään, vahvistaa sellaisen olettamuksen.

Mitä perusteluun muutoin tulee, näyttävät anojat innostuneina neuvomaan liikennekonttorille sen todellista tehtävää unohtavan että heidän ehdotuksensa on omansa edelleen sotkemaan kaupungin ja tullilaitoksen ennestäänkin arkoja välejä sekä arveluttavalla tavalla laajentamaan kaupungin velvollisuuksia tullilaitosta kohtaan. Tähän asti on Konttori aina pyrkinyt täyttämään liikennöitsijäin oikeutettuja vaatimuksia, kun ei ole ollut kysymyksessä semmoisen kustannuksen ja vastuunalaisuuden säilyttäminen kaupungin hartioille, mikä Konttorin mielestä oikeutta myöten kuuluu tullilaitokselle. Niin miellyttävältä kuin puheena oleva ehdotus puhtaasti teoreettiselta kannalta näyttääkin, on sen toteuttaminen vähemmän hyvin harkittua, koska kaupungille sen kautta tulisi sangan suuri edesvastuu ei ainoastaan siitä että tullikäyttelyssä tarpeellinen työvoima

aina on saapuvilla, vaan myös jokaisesta työkuuntaan kuuluvasta työntekijästä, puhumattakaan siitä selkkauksesta, johon Konttori joutuisi jokaisessa tullipalvelijaston ja työntekijäin välisessä riitaisuudessa.

Auliisti tunnustetaan, että järjestynyt apumiehistö on pakkahuonekäyttelyssä sangan tärkeä, kuitenkin etusijassa pakkahuoneen tarkastukselle, mutta myös sille osalle liikennöisijöitä, jolla ei ole omia työntekijöitä käytettävänä; mutta sellaisen toivomuksen toteuttaminen on kuitenkin yksinomaan tullilaitoksen ja niiden liikennöisijäin välinen asia, joilla siitä on etua. Niitä syitä, joita anojat ovat esittäneet tukeakseen vaatimustaan että kaupungin olisi otettava vastatakseen pakkahuonekäyttelyssä tarpeellisesta työavusta, ei Konttori voi pitää vakuuttavina.

Edellä lausutun nojalla Konttori saa ehdottaa, että anomus jätettäisiin huomioon ottamatta.

B. Winter.

HELSINGIN PAKKAHUONE

maalisk. 30 p:nä 1909.

N:o 22.

Tullikamarille.

Myötäliitetyn lähetekirjelmän johdosta saan kunnioittaen lausua seuraavaa:

Niinkuin anojat, konsuli Axel Holmström y. m. kirjelmässään huomauttavat, ovat liikennemaksut korvausta niistä työsuorituksista, joita kaupungit tekevät liikenteen tarpeiksi. Kaikissa niissä tapauksissa, jolloin liikennöisijät itse olojen luonnollisen pakon johdosta eivät voi suorittaa heille kuuluvaa työtä, esim. hankkia vaakoja ja punnuksia, astuvat kaupungit väliin ja ovat oikeutetut siitä kantamaan liikennemaksuja. «Jos kaupungin liikennekonttori käsittää tehtävänsä oikein, on sen otettava huomioon liikenteen tarpeita joka kohdassa, tehtävä aloitteita liikennöisijäin työolojen parantamiseksi pakkahuoneissa ja suoritettava muitakin tehtäviä liikenteen hyödyksi.»

Kaupungin liikennekonttorin huolehtiminen niistä tehtävistä, joita konsuli Holmström y. m. huomauttavat, ei siis ole mitään muuta kuin sen joulukuun 30 päivänä 1887 annetun, voimassa olevan tullisääntömme 71 §:n 3 momentissa mainitun periaatteen johdonmukaista soveltamista ja kehittämistä että pakkahuoneessa on punnitukset kaupungin vaakamestarin toimitettava. Perusajatuksena tullilainsäädännössämme on, että tullilaitoksen asiana ainoastaan on *tarkastaa* että tullimaksut kannetaan kaikesta maahamme tulleesta tavarasta, mutta muutoin tullilaitos *ei ryhdy mihinkään* tekemisiin tavarankanssa. Liikennöisijät itse suorittavat kaiken siihen kohdistuvan työn ja kaupunki antaa liiken-

nöitsijäin käytettäväksi makasiineja, työkaluja sekä työväenkin punnitusta varten. Samaten menettelevät «varranttiyhtiöt» tulliosastojen yleisissä varastoissa, missä yhtiöt niinkään järjestyksen vuoksi pidättävät itselleen korvausta vastaan ne velvollisuudet, jotka anojat nyt haluavat kaupungin ottavan huolekseen. Kun yhtiöt varranttimakasiinien verraten vähäisen liikkeen vuoksi ehdottomasti vaativat tuollaista järjestystä, on käsittämätöntä, miten tuollaisia vaatimuksia ei ole aikaisemmin tehty pakkahuoneisiin nähden. *Mitä itse järjestämiseen tulee, tarvitsee vain jäljentää, mitä jo on vuosikausia ollut olemassa varranttimakasiineissa*, missä järjestelmä on toiminut vähintäkään huomautusta aiheuttamatta. Ei tosiaankaan ole sotkettava niin selvää asiaa kuin tämä.

Mitä edelleen asian ratkaisutupaan tulee, on mielestäni, elleivät kaupunginviranomaiset hyväksy anojain tekemiä ehdotuksia, kunnan edustajain eikä tullilaitoksen tehtävä ehdotukset, ollen tullilaitoksen asiana ainoastaan tarkastaa kaupunginviranomaisten esittämiä näkökohtia.

Kun tämän johdosta en katso tullilaitoksella olevan syytä nyt sitoutua yksityisseikkoihin, vaan edelleen säilyttää tarkastusoikeutensa, pyydän pääasiassa yhtyä anojain esittämiin yleisiin periaatteisiin.

Yhdessä kohdin kuitenkin tahtoisin vastustaa anojia; *en tahtoisi sallia mitään poikkeusta siitä säännöstä, että liikennöitsijöitä ja heidän työntekijöitään on kiellettävä tulemasta pakkahuone-makasiineihin.*

Sellaista kieltoa ei meidän tullilainsäädäntömme näy edellyttäneen. Kehottaisin sentähden kaupunginviranomaisia Keisarilliselta Senaatilta anomaan yleisen turvallisuuden vuoksi sensuuntaista lisäystä tullisäännön 13 §:n 2 momenttiin ja 71 §:n 1 momenttiin, että kustannukset tavarannottamisesta pakkahuoneeseen, varastoonpanosta sinne, noudosta tullikäyttelyyn, palauttamisesta makasiiniin tullauksen ja mahdollisesti tullileimauksen tapahduttua sekä vihdoin sen viemisestä ulosannettavaksi, minkä kaiken kaupungin liikennekonttori toimittaisi, on omistajan maksettava vahvistetun taksan mukaan.

Lopuksi pyydän huomauttaa, että mielestäni ainoastaan sellainen järjestys, joka sulkee liikennöitsijät pois pakkahuoneitten makasiineista, tarjoo turvaavia takeita tullikäyttelyn nopealle ja luotettavalle toimittamiselle, samoin kuin minä ainoastaan siinä tapauksessa voim vastata tavarannottamisesta pakkahuoneissa, sekä että olen valmis, siinä tapauksessa että kaupunki epäilee edellä mainitun anomuksen, paikalla pyytämään Tullihallitusta ryhtymään sen suuntaiseen toimenpiteeseen, että kaupunki velvoitettaisiin huolehtimaan useinmainitusta työstä taikka myös, jos tämä evätään, että tullilaitos omalla työväellään teettäisi työn ja kantaisi siitä eri korvauksen. Kauppiaitten ja teollisuudenharjoittajain luuloteltu oikeus suorittaa tämä työ omalla väellään aikaansaa niin paljon haittoja, että niitä ei millään ehdolla enää saa hyvin järjestetyssä suurenlaisessa pakkahuoneessa jatkua. Jos laiminlöisin tästä ilmoittaa minua ylemmille viranomaisille, tietäisi se epäilemättä velvollisuksieni sivuuttamista siinä määrin, että minut voitaisiin tuottamuksen perustuksella velvoittaa vastaamaan pakkahuoneesta varastetusta tavarasta.

Ossian Häggman.

Helsingin

TULLIKAMARI*Helsingissä,
huhtik. 2 p:nä 1909.**Tullihallitukselle.*

N:o 48 A.

Tullihallituksen pöytäkirjanotteessa viimeksi kuluneen helmikuun 26 päivältä olevan, muuatta pakkahuonetyökuntaa koskevan määräyksen noudattamiseksi saa tullikamari, palauttamalla läheteasiakirjat, täten nöyrimmästi lähettää pakkahuoneinspehtori Ossian Häggmanin antaman kirjallisen selvityksen asiasta sekä omasta puolestaan lausua seuraavaa:

A. Holmströmin y. m. tekemä anomus ei tarkoita tavarain tullikäyttelyssä tarpeellisen avustustyön jättämistä pakkahuonetyökunnan huoleksi, vaan olisi edelleen samoin kuin tähänkin asti tavaranoimaistajalla oikeus joko itse taikka hankkimansa työapulaisen kautta huolehtia sanotusta työtoimituksesta. Pääsy pakkahuoneen toimitushuoneistoon, missä tullikäyttely tapahtuu, olisi jokaiselle vapaa. Ehdotuksen tarkoituksena on ainoastaan että sen työtoimituksen, mikä on tarpeen tavarain ottamiseksi pakkahuonemakasiineihin, varastoonpanossa sinne, tavarain toimittamiseksi tullikäyttelyyn, sen palauttamiseksi makasiineihin tullikäyttelyn ja mahdollisesti tullileimauksen tapahtuttua sekä vihdoin sen kuljetukseen ulosantoa varten, suorittaisivat taksanmukaista korvausta vastaan henkilöt, joilla yksin, vaan ei omistajalla eikä hänen työapulaisillaan olisi siihen oikeus. Ehdotuksen mukaan olisi siis omistajalla ja hänen apulaisillaan oikeus toimistohuoneistossa antaa tarpeellista apua tullikäyttelyssä, mutta he eivät saisi tulla pakkahuonemakasiineihin. Niinkuin näkyy, ei aikomuksena ole täydellisesti toimeenpanna sellaista muissa maissa jo käytännössä olevaa järjestystä, että ainoastaan n. s. pakkahuonemiehet voivat päästä pakkahuoneisiin, missä he myös ovat apuna tullikäyttelyssä. Sen kokemuksen nojalla, mikä tavarain tullikäyttelystä on saatu, olisi tosin tullinäkökannalta toivottava, että omistajilla ei olisi oikeutta olla apuna tullikäyttelyssä, sillä siinä on vähemmän rehellisillä tavaranoimistajilla tilaisuutta koettaa monin tavoin johtaa harhaan tullikäyttelyä toimittavia virkamiehiä, esimerkiksi sekoittamalla tullaamattomia tavaroita punnittuihin, jättämällä tavaroita laatikkoihin j. n. e. Mutta tullikamarin mielestä on nyt tehty ehdotuskin nykyoloissa pitkä askel parempaan päin, ja tullikamari yhtyy sentähden siihen mielipiteeseen, mikä pakkahuoneinspehtori Häggmanilla on asiassa. Kun ei tullisääntö kuitenkaan ole edellyttänyt tuollaista rajoitusta omistajan oikeuteen käytellä tavaraansa pakkahuonemakasiineissa, lienee, ennenkuin mainttu ehdotus voidaan toteuttaa, asianmukaisessa järjestyksessä hankittava määräys, että työapulaisena julkisessa tullaushuoneistossa saa käyttää ainoastaan tullihallinnon hyväksymää henkilöä.

Voimassa olevan tullisäännön 71 §:n 3 momentin mukaan pitää tavarain pakkahuonekäyttelyssä omistajan itse tahi asiamiehen kautta avata joka kääri. Niinikään on pakkahuoneessa tutkittava tavara omistajan toimesta sinne tuotava, 13 §:n 2 momentin mukaan. Näiden ja useiden muiden säännösten nojalla lienee selvä, että työtoimituksen suorittaminen kuuluu tavaranomistajalle eikä tullilaitokselle.

Eug. Maconi.

Karl Nyman.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI,

syyskuun 2 p:nä 1909.

Helsingin Maistraatille.

N:o 391.

Maistraatille jätetyssä kirjelmässä ovat erinäiset tämän kaupungin liikennöitsijät kirjelmässä tarkemmin mainituilla perusteilla anoneet että kaupunki Liikennekonttorinsa toimesta järjestäisi ja hoitaisi työkunnan sekä sitten soveliaasti korottomalla liikennemaksua ottaisi korvauksen menoistaan. Sittenkun Liikennekonttori siltä vaaditussa lausunnossa on perustellut kantaansa asiassa sekä huomauttanut, että ehdotettu apumiehistön järjestäminen pakkahuonekäyttelyä varten olisi varsin tärkeä, erittäinkin pakkahuone-tarkastukselle, mutta katsonut lausutun toivomuksen toteuttamisen olevan yksinomaan tullilaitoksen ja tästä toimenpiteestä etua saavain liikennöitsijain välinen asia, minkä tähden kaupunginviranomaisten tulisi jättää anonus huomioonottamatta, on Maistraatti pyytänyt Rahatoimikamarilta lausuntoa mainitusta seikasta.

Tätä asiaa käsitellessään on Rahatoimikamari katsonut tulliviranomaisilta olevan saatava lausunto, ennenkuin asiassa enempiin toimiin ryhdytään, ja on siihen nähden Tullihallitukselta anonut että, kun ehdotuksentekijät ja liikennekamreeri ovat lausuneet oleellisesti eriäviä mielipiteitä, mutta toivottava olisi, että kysymys järjestetyn työkunnan aikaansaamisesta tulisi tyydyttävästi ratkaistuksi, lausunto annettaisiin ei ainoastaan kaupungin velvollisuuksista edellä mainitussa kohden, vaan myös asian parhaasta ratkaisutavasta. Tähän nähden vaati Tullihallitus Tullikamarin ja pakkahuoneinspehtori Ossian Häggmanin lausuntoa asiasta. Vastoin kaupungin Liikennekonttoria katsoo Helsingin tullikamari voimassa olevan tullisäännön epäamättömästi osottavan että herätetyn kysymyksen ratkaiseminen ei ole tullilaitoksen asia sekä että työtoiminnan avustaminen kuuluu tavaranomistajalle. Pakkahuoneinspehtori Häggman, joka hartaasti kannattaa hakijain esitystä, lausuu mielipiteenään, että usein mainittu toiminta on pantava kaupungin Liikennekonttorin velvollisuudeksi taikka myös, jos tämä evätään, Tullihallituksen tulisi omalla henkilökunnallaan teettää työ ja siitä kantaa kohtuullinen korvaus.

Kun Rahatoimikamari, samoinkuin liikennekamreeri ja pakkahuoneinspehtorinkin, pitää anojain herättämää kysymystä erittäin huomiota ansaitsevana, mutta tämän kaikin puolin toivottavan uudistuksen toteuttaminen näyttää kohtavan vaikeuksia sikäli, että kaupungin järjestämä ja hoitama työkunta olisi toiselta puolen riippuvainen tullilaitoksen virkailijoista, johon nähden selkkauksia kenties ei olisi vältettävissä, saa Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa, että Maistraatti Kaupunginvaltuustolle esittäisi

että kaupunginviranomaiset, silmälläpitäen asian liikennettä edistävää tarkoitusta Keisarilliselta Senaatilta anoisivat, että tullilaitos järjestäisi kirjelmässä mainitun työkunnan siten, että työ voitaisiin teettää mainittavia kustannuksia valtiovarastolle koitumatta kantamalla siitä korvaus vahvistetun taksan mukaan.

Asiassa syntyneet asiakirjat palautetaan tämän mukana.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

HELSINGIN
KAUPPAVALTUUTETUT.

*Helsingissä,
huhtik. 28 p:nä 1910*

Helsingin Maistraatille.

Kirjelmässä syyskuun 13 päivältä 1909 on Maistraatti lähettänyt Kauppavaltuutetuille asiakirjat, joita on syntynyt erinäisten liikennöitsijäin Maistraatille tekemän anomuksen johdosta että kaupungin pakkahuoneeseen järjestettäisiin työkunta, sekä pyytänyt Valtuutettujen lausuntoa asiasta.

Tätä asiaa käsitellessään ovat Valtuutetutkin puolestaan havainneet, että anojain esittämät valitukset mitä tulee kaupungin pakkahuoneessa vallitsevaan järjestykseen ja sellaisen työntekijäjärjestön puutteeseen, joka siellä tarjoutuisi yleisöä palvelemaan, ovat täysin perusteltuja ja että näiden epäkohtain poistamiseen liikenteen eduksi olisi kiinnitettävä vakavaa huomiota. Tavasta, miten tämä olisi aikaan saatava, näyttävät kuitenkin tulliviranomaiset ja kaupungin liikennekonttori olevan eri mieltä, kun ensinmainitut katsovat tulliasetusten olevan selvän siinä, että on kaupungin ja liikennöitsijäin velvollisuus huolehtia pakkahuonekäyttelystä ja että tullilaitoksen asiana ainoastaan on tarkastaa että tullimaksut asianmukaisesti kertyvät, kun taas liikennekonttorin mielestä puheena olevat epäkohdat johtuvat tulliviranomaisten toimittamasta puutteellisesta silmälläpidosta ja niinmuodoin ovat näiden poistettavat.

Kauppavaltuutetut puolestaan ovat aivan yhtä mieltä anojain kanssa siitä, että liikennekonttorin tehtävänä ei ainoastaan ole kantaa maksuja voidakseen siten, niinkuin anojat lausuvat, «verottaa liikennettä», vaan myös, oikein käsitettynä, pitää silmällä liikenteen tarpeita sekä tässä kohdin tehdä aloitteita ja toimeenpanna parannuksia. Tähän katsoen ja kun muualla yksityisestä aloitteesta aikaansaadut työkunnat eivät kehota seuraamaan esimerkkiä eikä niiden perustamista tännekään puolleta, ehdottavat Valtuutetut:

että kaupungin liikennekonttoriin järjestetään työkunta, jonka tarkoituksena on avustaa yleisöä tavarain pakkahuonekäyttelyssä;

että tätä työvoimaa silmälläpitämään konttoriin asetetaan esimies, jonka palkka maksetaan liikennöitsijäin suoritettavista maksuista;

että mainitun esimiehen asiana on ratkaista, kenellä, paitsi työkuntaan kuuluvia työntekijöitä, on pääsy pakkahuoneeseen;

että liikennekonttori tulouttaa ja kantaa taksanmukaiset maksut, siihen katsomatta onko liikennöitsijä käyttänyt omaa apulaista vaiko työkuntaan kuuluvia työntekijöitä; sekä

että Maistraatti kehottaa liikennekonttoria valmistamaan täydelliset ehdotukset asiassa edellä mainituilla perusteilla ja varrantimakasiinissa toimeenpantua järjestystä noudattaen, ja

että, sittenkun ehdotus on tehty, Kauppavaltuutetuille varattaisiin tilaisuutta lausumaan sitä mielensä.

Kun 1887 vuoden tullisääntö ei ole edellyttänyt sellaista omistajan oikeuden rajoitusta tavaransa hoitamiseen nähden, jota käsiteltävänä oleva ehdotus tarkoittaa, lienee, niinkuin tulliviranomaisetkin ovat huomauttaneet, toimiin ryhdyttävä mainitun asetuksen muuttamiseksi siihen suuntaan, että työapulaisena julkisessa tullaushuoneistossa saa käyttää ainoastaan asianomaisen viranomaisen hyväksymää henkilöä sekä suorittamalla vahvistetun taksan mukaisen maksun.

Kauppavaltuutettujen puolesta:

Hj. Schildt.

A. V. Lindberg.

*Valiokunnan mietintö eläke-edun varaamisesta
kaupungin virka- ja palvelusmiehille.*

Ennenkuin Valiokunta ryhtyy esittämään töittensä tuloksia, on Valiokunta katsonut ensin olevan luotava pikainen katsaus nyt käsiteltävänä olevan, lähes kaksi vuosikymmentä päiväjärjestyksessä olleen kysymyksen kulkuun.

Kaupunginvaltuustolle lähettämässään kirjelmässä toukokuun 8 päivältä 1893 (pain. asiakirj. N:o 24 vuodelta 1893) sen johdosta että eräs kaupungin palveluksesta eronnut virkamies oli pyytänyt kaupungin varoista apurahaa järeillä olevaksi elin-ijäkseen, ehdotti Maistraatti m. m., että Kaupunginvaltuusto ottaisi kaupunginvirkamiesten eläkekysymyksen periaatteellisesti harkittavaksi, etusijassa siinä tarkoituksessa että kerta kaikkiaan vahvistettaisiin määrätyt eläkkeitten myöntämisessä noudatettavat ohjeet ja eronneille virkamiehille tähän asti myönnettyiltä apurahoilta poistettaisiin se luontoisuus, että ne ovat jokaisessa yksityisessä tapauksessa harkinnan ja päätöksen varassa oleva lahja. Tämän esityksen johdosta Kaupunginvaltuusto Valmistusvaliokunnan ehdotuksesta jätti tarkoitusta varten asetetun valiokunnan toimeksi lausunnon antamisen asiasta. Lausunto annettiin syyskuun 25 päivänä 1896 (pain. asiakirj. N:o 32 vuodelta 1896) ja esiteltiin lokakuun 29 päivänä samana vuonna, jolloin Kaupunginvaltuusto päätti kehottaa Maistraattia siitä hankkimaan asianomaisten kaupunginviranomaisten lausunnot sekä lähettämään ne oman lausuntonsa kera Kaupunginvaltuustolle.

Eläkekysymyksen aikaisempi käsitelly Kaupunginvaltuustossa ja Maistraatissa.

Tämän tehtävän täytti Maistraatti kirjelmässä marraskuun 17 päivältä 1902 (pain. asiakirj. N:o 42 vuodelta 1902), joka esiteltiin joulukuun 9 päivänä samana vuonna, mutta pantiin pöydälle otettavaksi jälleen käsiteltäväksi helmikuun 3 päivänä 1903 pidettävässä kokouksessa. Pääasiassa ei Valtuusto silloinkaan tehnyt päätöstä, vaan lähetettiin asia viimeksi mainittuna päivänä jälleen valiokuntaan edelleen valmisteltavaksi.

Sittemmin on eläkekysymys vuoden toisensa jälkeen siirtynyt Kaupunginvaltuuston keskeneräisten asiain luetteloissa ilman että siinä on mitään mainittavaa tehty, mikä vuonna 1908 aiheutti huomautuksen Valtuuston puolelta. Sittemmin on valiokunta, jonka kokoonpanossa kuitenkin kuolemantapauksien johdosta ja muista syistä on tapahtunut melkoisia muutoksia, ryhtynyt täyttämään tehtävänsä, ja saa Valiokunta kunnioittaen tässä Kaupunginvaltuustolle antaa alla olevan mietinnön ynnä ehdotuksen asiassa.

Periaatteellisia näkökohtia eläkeky-symyksen ratkaisemisessa.

Valtion ylemmille ja alemmille virkamiehille on meillä vanhastaan tunnustettu oikeus saada elatuksensa sen jälkeenkin, kun he ovat toimistaan eronneet, jota vastoin, niinkuin tunnettua, vastaavaa etua ei, joitakuita harvalukuisia poikkeuksia mainitsematta, ole myönnetty kaupunkikuntain palveluksessa oleville henkilöille. Helsingissä ei kaupungin virka- ja palvelusmiehille tähän asti ole vakuutettu eläkeoikeutta, ellei ota lukuun poliisimiehistöä ja kansakoulunopettajistoa, mutta Kaupunginvaltuusto on useissa tapauksissa myöntänyt eroaville kunnallisille virkailijoille vuotuisen elinkautisen apurahan joka kerralla harkinnan jälkeen, ja nousevat nämä apurahat 1910 vuoden kulunkiarvion mukaan yhteensä 17,270 markan määrään. Tähän nähden on Valtuusto yleensä noudattanut sitä periaatetta, että eläke on myönnetty mikäli mahdollista valtion virkamiesten eläkkeisiin nähden säädettyjen perusteiden mukaisesti, mutta onpa usein myös näistä perusteista poikettu. Mitään yhdenmukaisuutta ja johdonmukaisuutta apurahain jakamisessa ei tietenkään ole voitu saavuttaa, kun on puuttunut eläkkeen määräämisessä noudatettavia vahvistettuja ohjeita, ja apurahat ovat enimmäkseen olleet lahjain luontoisia, joiden määrä on milloin minkin verran ollut päätöksentekijäin henkilökohtaisen käsityksen ja satunnaisten näkökohtain varassa.

Ne syyt, jotka ovat saattaneet valtiovaraston vakuuttamaan vakinaisille virkamiehilleen eläkkeen heidän virasta erotessaan, pitävät suurin piirtein nähtyinä paikkansa myös kunnan virkamiehistöön nähden, eikä näin ole laita ainoastaan niiden kunnallisten virkamiesten, jotka käyttävät julkista virkatointia, vaan niidenkin, joiden tehtävänä on kunnan omien yksityisten asian hoitaminen ja huolehtiminen. Kohtuuden kannalta ei sentähden käy hyväksyminen, että kaupungin virkamiehet mainitussa kohden ovat huonommassa asemassa kuin vastaavaan luokkaan kuuluvat valtion virkamiehet, varsinkin kun nyttemmin yksityiset laitoksetkin yleisesti ovat katsoneet velvollisuudekseen turvata eroaville virkamiehilleen eläkkeen heidän vanhuutensa varalle. Sen johdosta että kaupungin virkamiesten eläke-eduista ei ole olemassa yleisiä määräyksiä, on näiden useinkin pakko taloudellisista syistä pysyä virassa, vaikkei heillä enää ole toimen asianmukaiseen hoitamiseen tarpeellisia ruumiin ja sielun voimia, ja kun tuollaisissa tapauksissa ei ole katsottu voitavan asianomaisten virkain haltijoilta evätä heidän pyytämänsä virkavapautta, ovat tärkeät virat vuosikausia olleet viransijaisten hoidettavina sekä nuoremmilta, työkykyisemmiltä hakijoilta riistetty ylenemisen toiveet. Jos nyt kaupungin virkamiehille, muiden määrättyjen etujen ohella, vakuutettaisiin vahvistetun ohjeen mukainen eläkeoikeus, ei tämä ainoastaan olisi oikeudenmukainen tunnustus uskollisesta palveluksesta, vaan edistäisi myös huomattavassa määrässä ylenemismahdollisuutta kaupungin virastoissa ja kunnallishallinnossa sekä kohottaisi siten virkamiehistön kelvollisuutta ja saattaisi toiminnan kaupungin palveluksessa halutummaksi ja turvallisemmaksi.

Nyt käsiteltävänä olevaa asiaa aikaisemmin valmisteltaessa Maistraatissa ja

Kaupunginvaltuustossa on se käsitys ollut yksimielinen, että kaupungin tulisi turvata virkamiehilleen eläke-etu määrättyjen, kerta kaikkiaan vahvistettujen perusteiden mukaan sekä että eläkkeiden myöntäminen siten olisi vapautettava satunnaisista asianhaaroista ja Kaupunginvaltuuston kerrakseen tekemistä päätöksistä. Yksimielisesti huomautetaan edelleen, että oikeus eläkkeen saamiseen pitäisi tulla ainoastaan niiden virkain haltijoille, joita voi katsoa pysyväisiksi.

Sitä vastoin on oleellisesti eriäviä mielipiteitä lausuttu siitä järjestelmästä, joka eläkkeenjärjestelyä toimeenpantaessa olisi otettava käytäntöön. Edellä mainitussa 1896 vuoden valiokunnan mietinnössä ehdotetaan eläke-etu turvattavaksi määrättyillä, säännöllisillä maksuilla, joista osan suorittaisivat virkamiehet itse ja jotka laskettaisiin samoin kuin vakuutusyhtiöitten elinkorkovakuutusmaksut, ja tehtäisiin jonkun yhtiön kanssa asianmukainen välipuhe. Maistraatti kuitenkin valiokunnan mietinnöstä antamassaan lausunnossa huomautti, että valiokunnan ehdotus, ainakin mitä kaupungin silloisiin vanhempiin virkamiehiin tuli, oli mahdoton toteuttaa. Mikäli Maistraatti osotti, edellytti nimittäin valiokunnan ehdotus, että asianomaiset virkamiehet sitoutuisivat sitä varten määrätylle vakuutuslaitokselle maksamaan vuotuisia lisävakuutusmaksuja niin suuria määriä, etteivät ne kohtuullisesti suhtautuisi heidän palkkaansa, ja tästä huolimatta olisi heille näiden vakuutusmaksujen perustuksella tuleva elinkorko keskimäärin oleva ainoastaan kolmas osa heidän palkkaeduistaan. Maistraatti oli sentähden sitä mieltä, että eläke-etujen määrät ja muut ehdot olisi kerta kaikkiaan määrättävä sekä että sitten, mikäli eläkeoikeus siten valmistetun ohjesäännön mukaisesti alkoi, eräntynyt eläke olisi suorastaan merkittävä kaupungin menosääntöön. Toivomuksena lausui Maistraatti edelleen, että kaupungin virkamiehille turvattaisiin eläke velvoittamatta asianomaisia suorittamaan eläkemaksua sekä että tämä maksu, siinä tapauksessa että se olisi tarpeellinen, vahvistettaisiin, kohdatakseen virkamiehiä oikeudenmukaisesti, määräprosentiksi mahdollisen täyden eläkkeen määrästä. Lopuksi huomautti Maistraatti niitä näkökohtia, joita ohjesäännön valmistamisessa olisi otettava varteen eläkeikään, virkavuosien lukemiseen y. m. nähden sekä ehdotti, että eläkekysymykseen olisi kytkettävä velvollisuus kaupungin virkamiehille erota virasta määrättyyn ikään tultuaan.

Niissä lausunnoissa, joita asianomaiset kaupunginviranomaiset antoivat 1896 vuoden valiokunnan mietinnöstä (julkaistuina pain. asiakirj. N:o 42 vuodelta 1902) osin kannatettiin valiokunnan esittämiä periaatteita, mutta huomautettiin samalla erinäisiä ehdotuksen yksityiskohdissa ilmeneviä epätasaisuuksia ja sitä oleellista haittaa, että eläke-edun saaminen valiokunnan järjestelmän mukaan tuottaisi liian suuria kustannuksia sille, joka tuon edun voimaan tullessa jo oli joutunut korkeanlaiseen ikään. Raastuvanoikeus, joka antoi ehdotuksesta ankaran arvostelun, katsoi sen mahdottomaksi ainakin mikäli kaupungin julkisten laitosten ja viranomaisten virkamiehiin tuli, sekä vaati kysymystä näihin palkansaajiin nähden erittäin järjestettäväksi.

Eläkejärjestelmä.

Harkitessaan käytäntöön otettavaa *eläkejärjestelmää* koskevaa kysymystä ja eläkekysymykseen periaattelliseen ratkaisuun nähden vastakkaisiin suuntiin käyviä mielipiteitä on Valiokunta puolestaan, asian ollessa nykyisessä vaiheessaan, yhtynyt niihin näkökohtiin, joita Maistraatti on mietinnössään esittänyt. Niinkuin Maistraatti ja erinäiset kaupungin hallituslaitokset ovat huomauttaneet, olisi 1896 vuoden valiokunnan ehdottama menettelytapa epäedullinen niille virkamiehille, jotka jo ovat ehtineet korkeanlaiseen ikään, ja niinmuodoin kaupungillekin, jonka tietenkin olisi otettava osaa ehdotuksen mukaan eläke-edun perustuksena olevain vuosimaksujen suorittamiseen. Erittäin täytyy tätä 1896 vuoden valiokunnan ehdottamaa eläke-muotoa pitää epäsoveliaana Raastuvanoikeuden jäsenille ja syyttäjistöön kuuluville virkamiehille sitä perinpohjaista muutosta silmällä pitäen, minkä vastainen oikeudenkäyntilaitoksen uudistus on aikaansaava kaupungin tuomioistuini- ja syyttäjistölaitoksessa. Tämän johdosta ja niistä syistä, joita Maistraatti ja Raastuvanoikeus ovat tässä asiassa esittäneet, Valiokunta ei ole tahtonut puoltaa vuonna 1896 ehdotettua laajempaa ja jäykkään muotoon sidottua eläkejärjestystä, vaan yhtyy Valiokunta siihen käsitykseen että, jos eläke-etu nyt vakuutetaan kaupungin virkamiehille, olisi asianmukaisinta että eläkemäärät ja muut ehdot tarkemmin vahvistettaisiin eläkesäännössä ja siihen kuuluvassa ohjesäännössä sekä että eläkkeitten maksamiseen tarpeelliset määrärahaerät vuosittain otettaisiin kaupungin menosääntöön.

Kun eläkkeidenjärjestelyn toimeenpano tuntuvassa määrässä riippuu siitä todennäköisestä rasituksesta, mikä tästä koituisi kaupungin kulunkiarviolle, on Valiokunta toimittanut täydellisen tilastollisen tutkimuksen ehdotetun eläkkeidenjärjestelyn taloudellisten vaikutusten selvittämiseksi. Seuraavassa on Valiokunta lyhyesti esittävä niitä näkökohtia, jotka Valiokunnassa ovat olleet ratkaisevia ehdotuksen valmistamiseen nähden sekä sen yhteydessä mainitun tilastollisen tutkimuksen tuloksia.

Yksityiskoh-
tainen perus-
telu. Eläke-
oikeuden
ulottaminen
eri virkaluok-
kiin.

Valiokunnan ehdotuksen mukaan olisi jokainen kaupungin palveluksessa oleva, Kaupunginvaltuuston erittäin vahvistamaan eläkesääntöön otettu virkailija määrättyjen ikä- ja virkavuosien kuluttua saava eläkettä eläkesäännössä vahvistetun määrän. Tietystikään eivät kaikki kunnan virat ole sitä laatua, että niiden pitäisi tuottaa eläkeoikeus. Sellainen oikeus ei näytä pitävän tulla satunnaisten toimien ja tehtävien sekä sivutoimien hoitajille, vaan ainoastaan sellaisten virkain haltijoille, jotka pitemmän aikaa ovat kunnalle tarpeellisia ja joita sentähden täytyy pitää vakinaisina ja jotka sen ohella ovat laadultaan niin laajat, että asianomaiset virkamiehet niistä saavat pääasiallisen toimensa ja toimeentulonsa. *Pysyvällisen* käsitteeseen nähden on kuitenkin huomattava, että niidenkin henkilöjen, joilla on ajan puolesta rajoitettu ja uuden vaalin varassa oleva toimi, samoin kuin niidenkin, jotka on asetettu määrättyllä irtisanomisajalla, on katsottava olevan kunnan vakinaisessa palveluksessa sekä tämän johdosta eläkeoikeutettuja, jos heillä on säädetty luku virka- ja ikävuosia.

Valiokunnan esittämää ehdotusta ei sovellettaisi ainoastaan kaupungin virkamiehiin, vaan myös kunnan *palvelusmiehiin*, joille Valiokunnan mielestä on samoista syistä kuin virkamiehillekin myönnettävä tuollainen etu. Eläkkeenjärjestelyn ulkopuolelle sitä vastoin jäisivät sekä tilapäisten ja sivutoimien hoitajat että myös kunnan palveluksessa oleva ruumiillisen työn tekijäin luokkaan kuuluva lukuisa henkilökunta. Valiokunta on nimittäin ollut sitä mieltä, että kysymys kunnan työntekijäin eläkkeestä on Valiokunnan ohjelman ulkopuolella ja kuuluu päiväjärjestyksessä olevaan työntekijäin vanhuuseläkkeitä koskevaan kysymykseen. Ehdotus ei myöskään käsitä kaupungin poliisilaitoksen henkilökuntaa eikä kaupungin kansakoulujen opettajistoa. Kysymys poliisihenkilökunnan eläkkeistä on jo aikaisemmin erityisillä, hallinnollista lainsäädäntötietä annetuilla määräyksillä järjestetty siten, että poliisipäällystölle ja miehistölle vakuutetut eläkkeet maksetaan valtiovaroista, ja kaupunkien kansakoulunopettajain eläkkeet on niinkään, eduskunnan myötävaikutuksella, lainsäädäntötietä järjestetty siten, että valtio on ottanut koko eläkelaitoksen huostaansa ja taataksensa sekä kaupungit suorittavat määrätyn apumaksun eläkkeisiin. Tämän johdosta Valiokunta ei ole katsonut soveliaaksi tämän yhteydessä ryhtyä tarkemmin harkitsemaan Maistraatille annettua, Valiokunnalle jätettyä kirjelmää, jossa Helsingin kaupungin kansakoulunopettajattaret pyytävät eläke-etujensa parantamista.

Eläkkeeseen oikeutettujen virkamiesten joukkoon on Valiokunta niinkään lukeutut tšekäläisen ylemmän käsiammattilaiskoulun johtajan ja vakinaiset opettajat, joka koulu, vaikkei se ole välittömästi kunnan hallinnon alainen, kuitenkin, silmälläpitäen maamme käsiammattilaiskouluista voimassa olevia yleisiä määräyksiä, täytyy katsoa kunnalliseksi laitokseksi. Kun kuitenkin valtiovarasto taideteollisuuskeskuskouluun yhdistetyn ylemmän käsiammattilaiskoulun kannattamiseksi maksaa m. m. puolet koulun mahdollisesti eläkkeeseen oikeutettujen johtajan ja vakinaisten opettajain palkkauksesta, tulisi Valiokunnan mielestä valtiovaraston myös samassa suhteessa ottaa osaa näiden virkailijain eläkkeen kustantamiseen. Siinä tapauksessa että Valiokunnan ehdotus hyväksytään, *lienee kaupunginviranomaisten siis K. Senaatille tehtävä mainittuun suuntaan käyvä esitys.*

Sitä vastoin on Valiokunta katsonut alempain käsiammattilaiskoulujen opettajat toistaiseksi olevan jätettävä eläkkeenjärjestelyn ulkopuolelle, koska näitä virkoja, semmoisina kuin nämä koulut nykyään ovat järjestetyt, täytyy pitää sivutoimina.

Edellä esitettyjen periaatteitten mukaisesti on Valiokunta laatinut myötäliitetyn ehdotuksen kaupungin virka- ja palvelusmiesten eläkerahasäännöksi. Mainitun ehdotuksen pohjana on 1910 vuoden kulunkiarvioon otettu palkkaussääntö, ja on huomioon myös otettu tämän vuoden kuluessa tuohon palkkaussääntöön tehdyt muutokset.

Paitsi kulunkiarviossa lueteltuja ja erittäin määriteltyjä virkoja, on kuitenkin useita vaatimattomampia toimia, joiden hoitajat kaiketi voitaneen asettaa samanarvoiseksi kuin muut ehdotuksen mukaan eläkeoikeutetut alemmat virka- ja palvelusmiehet, mutta jotka palkataan päällystön määräyksen mukaan jostakin asianomaisen

Eläkerahasääntö.

laitoksen käytettäväksi asetetusta määrärahasista. Semmoisia virkailijoita ovat esimerkiksi Rakennuskonttorin ylimääräiset rakennusmestarit ja piirustajat, eri laitosten ja virastojen konttoriapulaiset ja puhtaaksikirjoittajat. Niin kauan kun puheena olevia toimia ei ole otettu palkkaussääntöön, ei Valiokunnasta yleensä ole näytännyt mahdolliselta ottaa niitä lukuun eläkkeenjärjestelyssä. Täydellisen yhdenmukaisuuden saavuttamiseksi tässä kohdin olisi Valiokunnan mielestä suotava, että asianomaiset virastot ja laitokset puheena olevain virkaluokkain joukosta erottelisivat ne toimet, joita voidaan katsoa pysyväisiksi ja jotka antavat pitäjälleen hänen pääasiallisen toimeentulonsa. Sittenkun tuollaiset toimet on kulunkiarviossa asianmukaisesti eritelty, voitaisiin ne vähitellen asianomaisten viranomaisten esityksestä ottaa eläkerahasääntöön, jos Kaupunginvaltuusto katsoo syytä tähän olevan.

Ehdotetun eläkerahasäännön mukaan, jota Kaupunginvaltuusto voi muuttaa ja täydentää, mikäli uusia kunnallisia virkoja menosääntöön otetaan taikka ennestään olevia lakkautetaan taikka muutetaan, on kaupungin virka- ja palvelusmiehet yhteiskunnallisen ja virka-asemansa, palkkaetujensa ja muiden asiaan vaikuttavain seikkain nojalla luettu yhdeksään eri eläkeluokkaan. Eläkemäärät, joiden arvioimisessa on asianmukaisesti pidetty silmällä toiselta puolen vallitsevia taloudellisia oloja sekä sitä ettei kaupunginrahastoa ja verovelvollisia eläkkeensuorituksen johdosta yleensä rasitettaisi, samoinkuin myös toiselta puolen paikkakunnan kalliita eläntökustannuksia ja vastaavissa virkaluokissa maksettavain valtioneläkkeitten suuruutta, olisivat ehdotuksen mukaan 7,000, 6,000, 5,000, 4,000, 3,000, 2,000, 1,200, 900 ja 600 markkaa vuodessa asianomaisissa luokissa.

Tämän mukaisesti saisivat Maistraatin ja Raastuvanoikeuden jäsenet keskimäärin 69,5 %, muut virkamiehet 48,3 % ja kaupungin palvelusmiehet 50,9 % pohjapalkastaan eläkkeeksi. Vertailun vuoksi mainittakoon, että eläkemäärät Tukholmassa ja Gööteporissa, missä eläkkeet on järjestelty pääasiallisesti sammallaisten periaatteiden mukaan kuin Valiokunta nyt on ehdottanut, ovat 70 % virkamiesten koko palkasta, ikälisäykset siihen luettuina, joten Valiokunnan ehdottamat määrät yleensä ovat vastaavia Ruotsissa maksettavia eläkkeitä pienemmät. Valiokunta on niinkään sitä mieltä, että eläkemääriä ei käy sanottavasti pienentäminen siitä mitä edellä on ehdotettu, koska muutoin on tarjona se mahdollisuus, että nykyiset virkamiehet katsoisivat itselleen edullisemmaksi pysyä virassa sen jälkeen kun he iän ja voimattomuuden tähden eivät enää ole siihen soveliaita, joten taas koko eläkkeen tarkoitus jäisi pääasiassa saavuttamatta.

Virkamiehen
velvollisuus
erota virasta
määrättyyn
ikään tul-
tuaan.

Valiokunta ei ole tahtonut ehdotukseensa ottaa sitä Maistraatin mietinnössään puoltamaa, mutta meidän hallinto-oikeudessamme tähänasti vierasta periaatetta että virkamies olisi ehdottomasti velvollinen määrättyyn ikään tultuaan eroamaan virasta. Valiokunta on nimittäin sitä mieltä, että virasta eroaminen on eläkejärjestelmän käytäntöön tultua järjestävä luonnollisella tavalla, vaikkei tuollaista pakollista määräystä olekaan.

Mitä eläkeijän alkamisajkaan tulee, on Valiokunnan mielestä, samoin kuin asian aikaisemmassa valmistelussa on ehdotettu, valtion virkamiehiin nähden voimassa olevat määräykset pysytettävä, ja lienee tämä aika sen mukaisesti määrättävä 63 ikävuodeksi.

Eläkkeeseen oikeuttavat ikä- ja virkavuodet.

Myöskin sen kysymyksen ratkaisemisessa, montako virkavuotta kaupungin palveluksessa on vaadittava eläkerahasäännön mukaisen eläkemäärän saamiseksi, on Valiokunta vertailevasti tarkastettuaan erinäisiä tässä kohdin tehtyjä ehdotuksia niiden tulosten nojalla, mitkä Valiokunnan toimittamasta tilastollisesta tutkimuksesta on saatu, yhtynyt siihen mielipiteeseen, että palvelusajan pituus olisi määrättävä 35 vuodeksi ja niinmuodoin sovittava sen mukaan mitä tähän nähden on voimassa siviilivirkamiehistä.

Tässä on kuitenkin huomattavaa, että erinäisiin kaupungin virkoihin tavallisesti ei voi päästä, elleivät hakijat käytä useita vuosia säädettyjen oppinäytteen suorittamiseen sekä kokemuksen saavuttamiseen tuomarin toimessa ja muun valmistuksen hankkimiseen, jota vastoin useimpiin virkoihin ei vaadita sellaista valmistavaa virantoimitusta. Tämän johdosta on Valiokunta ehdottanut, että ensinmainittuun luokkaan kuuluvat virkamiehet, nimittäin Maistraatin ja Raastuvanoikeuden jäsenet, ensimmäinen kaupunginlääkäri ja kaupungin sairaalain ylilääkärit saisivat eläkettä vahvistetun määrän oltuaan 30 vuotta kaupungin palveluksessa.

Eräille virkaluokille kuuluvat erinäiset edut.

Valiokunnassa on huomautettu, että muutkin kunnan virkamiehet syystä voivat vaatia eläkettä vastamainitun lyhemmän palvelusajan kuluttua ja että olisi kohtuutonta asettaa heitä huonompaan asemaan kuin ensinmainittuja virkaluokkia. Tämän johdosta onkin vaadittu, että puheena olevassa kohden määrättäisiin kaikille virkamiehille yhteinen palvelusaika, 30 vuotta. Valiokunta ei voi kieltää näiltä näkökohdilta jonkunlaista oikeutusta eikä olisi periaatteessa haluton puoltamaan sanottua muutosehdotusta. Mutta kun eläkkeenjärjestelyn toimeenpanon edellytyksenä on, että siitä koituvien kustannusten pitää suhtautua kunnan varoihin ja Valiokunta on arviolaskelmia tekemällä havainnut kaupungin menojen muutosehdotuksen mukaan vastaisuudessa lisääntyvän 20—30 %, on Valiokunta katsonut pitävänsä pysyvä päätöksessään, jonka mukaan eläkkeeseen oikeuttava yleinen palvelusaika olisi edellä kerrotuin ja tässä alempana mainituin poikkeuksin oleva 35 vuotta.

Kaupungin palveluksessa olevista henkilöistä kykenevät sairaanhoitajat sekä palolaitoksen ylemmät ja alemmat virkailijat rasittavan ja kuluttavan virantoimituksensa johdosta harvoin pysymään virassa niin kauan kuin yleisten perusteiden mukaan olisi välttämätöntä eläkkeen saamiseksi. Oikeutta myöten näyttää sentähden nämäkin luokat olevan asetettava erikoisasemaan eläkeoikeuteen nähden. Valiokunta on tämän johdosta ehdottanut, että palomiehistö saisi eläkettä asianomaissa luokissa säädetyn määrän 50 ikävuotta täytettyään sekä oltuaan kunnan palveluksessa 25 vuotta, ja että kaupungin palveluksessa olevat, eri luokkiin kuuluvat sairaanhoitajattaret ja houreinhoitajat saisivat eläkettä 50 vuoden ikään tultuaan ja 20 vuotta palveltuaan.

Kun voi sattua, että virkamies, joka myöhemmällä ijällä on tullut kaupungin

Vähennetty eläke.

palvelukseen, katsoo olevan syytä 63 vuotta täytettyään vähenevien ruumiin ja sielun voimain johdosta pyytää eroa virastaan, ennenkuin on saavuttanut edellä täyden eläkkeen saamiseksi ehdotetun määrän virkavuosia, näyttää kaupungin sekä oman etunsa vuoksi, jottei pakottaisi häntä sellaisissa oloissa pysymään virassa, että myös virkamiehen itsensä vuoksi olevan myönnettävä hänelle oikeus johonkin hänen virkavuosiaan vastaavaan osaan virasta tulevaa täyttä eläkettä, jolloin kuitenkin eläkkeen saamisen edellytykseksi olisi pantava joku määrä virkavuosia kaupungin palveluksessa. Kun Valiokunnan mielestä Ruotsissa tällaisessa tapauksessa voimassa olevat määräykset n. s. vähennetystä eläkkeestä soveltuvat täälläkin, saa Valiokunta siihen nähden ehdottaa: että virkamies, joka on saavuttanut täyttä eläkettä varten säädetty ikävuodet, mutta erotessaan ei ole ollut kaupungin palveluksessa niin monta vuotta kuin täyden eläkkeen saamiseksi vaaditaan, oikeutettaisiin, siinä tapauksessa ettei hänen palvelusaikansa ole enempää kuin kymmenen vuotta lyhempi täyden eläkkeen saamiseen vaadittua aikaa, saamaan vähennetyn eläkkeen, joka olisi niin suuri osa täydestä eläkkeestä, mikä vastaa hänen virkavuosiensa yhteenlasketun luvun ja täyden eläkkeen saamiseen vaaditun vuosien luvun välistä suhdetta.

Eroaminen virantoimituksessa saadun työkyvyttömyyden taikka taudin johdosta. Valiokunta ei ole tahtonut ulottaa kaupungin virka- ja palvelusmiesten yleisiä eläkeoikeuksia niin pitkälle että he, niinkuin siviili- ja sotilasviraston virkamiehistä on säädetty, saisivat eräitten perusteitten mukaan vähennetyn eläkkeen, jos ennen eläkeikään tuloaan kivuloisuuden tähden eroavat virasta. Ainoastaan siinä tapauksessa että eläkkeensaajan täytyy ennen kuin täyttää 63 vuotta virantoimituksessa kohdanneen tapaturman aikaansaaman työkyvyttömyyden taikka toteensaatavasti virantoimituksessa saadun taudin johdosta erota virasta, olisi hän ehdotuksen mukaan saava vähennetyn eläkkeen, kuitenkin sillä ehdolla että on ollut vähintään 10 vuotta kaupungin palveluksessa. Jos virkavuosien luku vasta mainitussa tapauksessa on kymmentä vähempi, katsoo Valiokunta Kaupunginvaltuustolle olevan pidettävä oikeus määrätä onko eläkettä maksettava ja minkä verran.

Virkavuosien laskeminen. Virkavuosien laskemistapaan nähden on Valiokunnan mielestä kaupungin eläkkeensaajille kohtuudenmukaisesti myönnettävä oikeus siinä kohdin lukea hyväkseen koko sen ajan, minkä hakija on vakinaisessa taikka ylimääräisessä toimesta taikka erityisen määräyksen nojalla ollut kaupungin palveluksessa, kuitenkin sillä edellytyksellä että virantoimitus on kestänyt vähintään kuukauden, ja on tämä noudatettavana siihen katsomatta tuottaisiko virka tahti toimi ehdotuksen mukaan eläkeoikeuden vai eikö. Tämän mukaisesti saisi esimerkiksi Raastuvanoikeudessa, Maistraatissa tahti Rahatoimikamarissa palveleva notaari, vaikkakin hänellä samaan aikaan on vakinainen valtionvirka, lukea virkavuosia ensinmainitusta toimesta, jos hän sittemmin pääsee vakinaisesti kaupungin palvelukseen.

Erinäisiä määräyksiä. Paitsi edellä kosketeltuja määräyksiä on Valiokunta ohjesäntöön ottanut määräyksiä siitä, miten on meneteltävä, kun eläkkeensaajalla on useampia kunnan virkoja sekä kun hän valtiovaroista saa palkkaa, lakkautuspalkkaa tahti eläkettä, sekä miten palvelusajan vähennys on luettava.

Virka- tai palvelusmiehen eläkeoikeuden muodollinen tutkiminen on Valiokunnan mielestä jätettävä Kaupunginvaltuustolle, joka saa asiasta vaatia lausuntoa siltä laitokselta, johon hakija on kuulunut. Kaupunginvaltuuston päätöksen täytäntöönpano annettaisiin toimeksi Maistraatille, jonka asiana olisi antaa eläkekirja asianomaiselle eläkkeensaajalle.

Lopuksi on Valiokunta katsonut tarpeelliseksi panna ohjesääntöön määräyksen, että eläke on maksettava lähinnä sitä seuraavan kuukauden alusta, jolloin eläkensaaja eroaa virasta, sekä että eläke on vuosittain maksettava asianomaisille. Viimeksi mainittu järjestys olisi tosin tuottava rahatoimilaitokselle jonkun verran enemmän työtä kuin neljänneksittäin suoritettava maksu, mutta on eläkkeensaajan yksityiselle taloudelle edullisempi, minkätähden Valiokunta on empimättä sitä puoltanut.

Sen todennäköisen kustannuksen laskemista varten, jonka Valiokunnan puoltama eläkejärjestely tulisi aiheuttamaan, on Valiokunta koonnut täydellisen tilastollisen aineiston kunnan virassa olevain henkilöiden iästä, virkavuosimäärästä kaupungin palveluksessa ja nykyisestä toimesta. Tämä aineisto, jonka kykenevä matemaatikko on Valiokunnalle laatinut ja vihdoin yhteenasettanut, käsittää 450 yksilöä, s. o. kaikki kaupungin nykyiset ehdotuksen mukaan eläkettä saamaan oikeutetut virkailijat. Kun näiden ryhmittämiseen iän perusteella on vaikuttanut se kunnallishallinnollisen henkilökunnan melkoinen lisääntyminen, mikä viime vuosina on tapahtunut syntyneiden uusien virastojen ja laitosten kautta ja joten vasinkin nuorimmat ikäluokat ovat saaneet vahvasti lisäyksiä, ei yhtenäistä ja luotettavaa tilastollista menettelytapaa kaupungin menon laskemiseksi eläkettä annettaessa voida tämän perusteen nojalla toteuttaa. Olojen erittely osoittaaakin, että eläkkeensaajain lukumäärä on aluksi suhteellisesti paljon pienempi kuin kahden vuosikymmenen kuluttua, jolloin nuorempi virkailijajoukko joutuu eläkeikään.

Tähän katsoen on valiokunta jakanut laskelmansa siten, että aluksi lähintä kymmenvuotiskautta varten 1911—1920, vuosi vuodelta, on tutkittu, miksi menoneräksi eläkkeet tulisivat kulunkiarvioissa nousemaan, jos saavutettujen ikä- ja virkavuosien jälkeen eroaminen täydellä eläkkeellä olisi sääntönä ja otaksumalla ettei tänä kautena tapahtuisi eläkkeensaajain kesken mitään kuolemantapausta. Tämän laskelman tulos ilmenee seuraavista numeroista:

1911 . . .	Smkaa	9,100: —	1916 . . .	Smkaa	40,100: —
1912 . . .	„	11,500: —	1917 . . .	„	42,800: —
1913 . . .	„	17,000: —	1918 . . .	„	42,800: —
1914 . . .	„	29,000: —	1919 . . .	„	51,800: —
1915 . . .	„	39,200: —	1920 . . .	„	53,600: —

Tutkimus ehdotetun eläkejärjestelyn taloudellisista vaikutuksista.

Nämä luvut saattavat kasvaa suuremmiksi, jos palveluksessa olevat virkailijat eroaisivat ennenkuin oikeus täyden eläkkeen saantiin olisi saavutettu ja vähennetyt eläkkeet ehdotuksen mukaan tulisivat kysymykseen. Täten tulisivat loppusummat jonkun verran kohoamaan, ensi vuosina sitä suuremmassa määrässä kuta enemmän tätä mahdollisuutta käytettäisiin hyväksi. Äärimmäisessä tapauksessa, että kaikki siihen oikeutetut hakisivat n. k. vähennettyä eläkettä mahdollisimman aikaiseen, saataisiin maksimikustannus ja tulisi se vuotta 1920 kohti noin 70,000 markaksi. Todennäköistä on kuitenkin, että enemmistö pysyy virassa siksi kunnes täysi eläke lankeaa ja että vähennetyn eläkkeen saamismahdollisuuteen ryhdytään ainoastaan poikkeustapauksessa. Myöskin voidaan pitää selvänä, että osa virkamiehiä, jotka saavutetun 63 ikävuoden jälkeen voivat täysin tyydyttävällä tavalla suorittaa velvollisuutensa, tulee jäämään paikoilleen senkin jälkeen kuin oikeus eläkkeen saantiin on alkanut, joten vastaava vähennys kustannuksessa saataisiin aikaan. Kiinnittämällä huomiota näihin tekiöihin sekä ottamalla myöskin varteen, vaikka varovaisesti, kuolemismahdollisuuden eläkkeensaajain kesken, voidaan pitää todennäköisenä että eläkemeno vuodelta 1920 ei ole nouseva 50—55,000 markkaa korkeammaksi.

Tämän jälkeen tulisi meno vuosittain lisääntymään siksi kunnes nyt lukuisat nuoremmat kategoriat ovat ehtineet vaikuttaa eläkkeenjärjestelyyn. Kustannuksen laskemiskoe todennäköisen kuolevaisuuden nojalla koko virkakuntaa kohti sen nykyisessä kokoonpanossa on tehty silmällä pitäen vuosia 1930 ja 1940, jonka viimemainitun vuoden jälkeen jotenkin vakiintuneen tilan voidaan katsoa alkaneen, jollei uusia ryhmiä tule lisää uusia virkoja perustettaessa. Näiden laskelmain tulos osoittaa:

vuodelta 1930	Smkaa	112,000
„ 1940	„	132,000

Kuitenkin on huomattava, että todelliset kustannukset tulevat olemaan yllälaskettuja loppusummia melkoista pienemmät, koska laskelmissa ei ole voitu kiinnittää huomiota siihen vaikutukseen, jonka kaupungin virasta mahdollinen eroaminen ennen eläkeoikeuksien saavuttamista tulee aiheuttamaan. Todennäköisyyksiä tässä kohden ei ole mahdollista selvittää, mutta voidaan edellyttää, että vaihtuminen, varsinkin erinäisissä kategorioissa (palokonstaapeliin, sairaanhoitajataarten ja teknillisten laitosten henkilökunnan kesken sekä naisvirkakategorioissa naimisiinmenon kautta) on oleva varsin melkoinen. Tähän katsoen ja muuten laskelmaa tehdessä noudatetun varovaisuuden nojalla antanevat yllämainitut numerot käsityksen niistä menojen varmoista ylärajoista, jotka tulevat rasittamaan kaupungin kulunkiarviota ehdotettua eläkettä annettaessa. — Jos kauvan odotettu oikeudenkäynti reformi toteutetaan, tulisi täten melkoinen osa kaupungin eläkkeenantamistaakasta jäämään pois.

Tässä yllä esitetyt numerot osoittavat, että suoranaisten eläkkeenantamisen

kustannukset Valiokunnan esittämien perusteiden mukaan kävisivät verrattain lieviksi ja reformin toteuttaminen ei tulisi nousemaan yli kaupungin voimain eikä liiaksi rasittamaan sen kulunkiarviota. Valiokunta ei sentähden ole epäillyt ehdottaessaan systeemin toteuttamista, jonka mukaan eläke-etua saisi nauttia asianomaisen velvollisuudetta luovuttaa palkastaan vuotuista eläkemaksua, ja siitä suu-remmalla syyllä kun sellaista maksua ei vaadita valtion virkamiehiltä sekä velvoittaminen eläkemaksun suorittamiseen saattaisi mahdollisesti aiheuttaa palkkauksen koroittamisen erinäisille tointenpitäjille, joilla on pienet palkkaedut. Lisättävä on vielä, että eläkettä annettaessa kaupungin palkannauttijoille Ruotsissa eläkemaksun käytäntöön saattamista ei myöskään ole katsottu soveliaaksi.

Vanhemmista ajoista alkaen on valtio meillä katsonut olevansa velvollinen pitämään huolta, että kaupunkienkin virkamiehet saisivat tavalla, joka tekisi heidät mielivallasta riippumattomiksi, taatuksi itselleen toimeentuloaan varten riittävän palkan. Sitä varten on erinäisten säännösten ja käskyjen kautta määrätty, että kaupunkien palkkaussäännöt ovat jätettävät hallituksen vahvistettaviksi. Mutta tämä koskee ainoastaan sellaisia kyseenalaisia kunnan virkamiehiä, joiden on katsottu hoitavan toimia valtiota varten, jota vastoin niiden virkamiesten palkkausta, jotka pitävät huolta kunnan omista yksityisistä asioista, ei tarvitse hallitsijan tai hallituksen vahvistaa. Niinpä on esimerkiksi Helsingin kaupungin nykyinen palkkaussääntö Keisarillisen Senaatin vahvistama ainoastaan mikäli se koskee Maistraatin ja Raastuvanoikeuden puheenjohtajaa, jäseniä ja notarioita, Maistraatinsihteriä, kaupunginviskaaleja, kaupunginvoutoja, kaupunginkamreeria, kaupunginrahastonhoitajaa ja ensimmäistä kaupunginlääkärinä, kun taas muiden kunnan palveluksessa olevain henkilöiden palkka maksetaan Kaupunginvaltuuston määräyksen mukaan.

Nyt nousee kysymys, onko eläkejärjestely, virkamiehiä koskevalta osaltaan, jotka kuuluvat ensimmäintuun kategoriaan, kuten heidän palkkaussääntönsäkin alistettava hallituksen vahvistettavaksi. Ruotsissa, jossa sama kysymys on ollut harkinnan alaisena, on se mielipide päässyt valtaan, että sellaisen alistuksen tulee tapahtua, ja tähän käsitykseen on myöskin Helsingin Kaupungin Maistraatti ennen mainitussa mietinnössään vuodelta 1902 yhtynyt. Valiokunnalla on kuitenkin tässä kysymyksessä aivan päinvastainen käsitys. Koska tässä ei ole kysymys voimassa olevan palkkaussäännön muuttamisesta tai palkkaetujen järjestämisestä, vaan pikemmin taata palkan ohella ilman vastiketta kaupungin virkamiehille erityinen etu, jota he aikaisemmin eivät ole nauttineet, katsoo Valiokunta, että yllämainituille vanhanpuoleisille säännöksille, joiden mukaan kaupunkien toimenpiteiden pätevyys erinäisten virkamiesten palkoista on tehty riippuvaksi hallituksen vahvistuksesta, ei ole annettava laajempaa sisältöä kuin niiden sanamuoto ja tarkoitus

Kysymys, onko hallituksen vahvistus hankittava erinäisille eläkevuosirahansäännön osille.

osoittaa, ja että mainittuja säännöksiä siis ei olisi nyt kyseenalaisessa tapauksessa sovellutettava.

Näin ollen ei Valiokunta ole katsonut olevan syytä kannattaa Maistraatin mietinnössään vuodelta 1902 tekemää ehdotusta, että Kaupunginvaltuuston päätös eläkekysymyksessä olisi mikäli se koski virkamiehiä, joiden palkkauksen Keisarillinen Senaatti on vahvistanut, alistettava Senaatin harkittavaksi ja vahvistettavaksi.

Yllä esitetyn mukaan saa Valiokunta esittää:

että Kaupunginvaltuusto hyväksyisi tässä alempana olevan ehdotuksen Helsingin kaupungin palveluksessa olevain virka- ja palvelusmiesten eläkkeenannon perusteeksi; sekä

että Kaupunginvaltuusto vahvistaisi eläkejärjestelyn toteuttamista varten mietintöön liitetyn ehdotuksen kaupungin virka- ja palvelusmiesten eläkesäännöksi.

Helsingissä toukok. 31 p:nä 1910.

August Ramsay.

Edvard Loo.

Rudolf Erenius.

A. V. Lindberg.

Ivar Timgren.

John Ugglä.

Ehdotus Helsingin kaupungin palveluksessa olevain virka- ja palvelusmiesten eläkkeenannon perusteiksi.

1. Jokainen kaupungin palveluksessa ollut virka- ja palvelusmies, joka on merkitty erityisesti vahvistettuun eläkesääntöön, on virkaeroa ottaessa, jos hän on 63 vuotta vanha ja on kaupungin palveluksessa nuhteettomasti ollut 35 vuotta, tai, milloin alempi ikä- ja virkavuosimäärä on määrätty, oikeutettu jäljellä olevan elämänsä ajaksi saamaan kaupungilta eläkettä eläkesäännössä määrättyinä eränä.

Maistraatin ja Raastuvanoikeuden jäsenet, ensimmäinen kaupunginlääkäri ja kaupungin sairaalain ylilääkärit saavat eläkettä vahvistettuna eränä oltuaan 30 vuotta kaupungin palveluksessa.

Samanlaista etua nauttii palolaitoksen päällystö, alipäällystö ja miehistö täytettyään 50 vuotta ja oltuaan 25 vuotta kaupungin palveluksessa sekä sairashoidossa palvelevat sairaanhoitajattaret kuin myöskin houruinhoitajat täytettyään 50 vuotta ja 20 virkavuotta.

2. Virka- tai palvelusmies, joka on ehtinyt eläkkeen saantia varten määrättyyn ikään mutta virkaeroa ottaessaan ei ole ollut kaupungin palveluksessa niin monta vuotta, jotka vaaditaan eläkkeen saamiseksi, on, jollei hänen virka-aikansa enemmällä kuin kymmenellä vuodella jää eläkkeen nauttimista varten tarvittavaa aikaa vähemmäksi, oikeutettu saamaan vähennettyä eläkettä, joka maksetaan niin suurena osana eläkesäännössä vahvistetusta eläkeestä, mikä vastaa suhdetta hänen virkavuosiensa koko määrän ja sen virkavuosimäärän välillä, joka vaaditaan täyden eläkkeen nauttimiseksi.

Vähennettyä eläkettä tulee myöskin sille virka- tai palvelusmiehelle, joka ennen saavutettua eläkeikää mutta oltuaan kaupungin palveluksessa vähintään kymmenen vuotta eroaa toimestaan onnettomuustapauksen tai sairauden vuoksi, joka on todistettavasti on sattunut virantoimituksessa. Jos nyt mainitussa tapauksessa virkavuosien määrä on pienempi kuin kymmenen vuotta, tulee Kaupunginvaltuuston harkita, onko ja minkälaisena eränä eläkettä suoritettava.

3. Virka- tai palvelusmies, jolla on useampia kuin yksi toimi, nauttii eläkeoikeutta ainoastaan yhdestä toimesta ja, jos tointen pitäjä on oikeutettu eri eläkeisiin, siitä niistä, jota seuraa korkein eläke.

4. Virka- ja palvelusmiehelle, joka nauttii palkkaa valtionvaroista joko vakinaisella tai lakkautuspalkalla tai eläkettä tai apurahaa, suoritetaan eläkettä kaupunginkassasta ainoastaan sinä eränä, jolla viimeainittu eläke on valtionvaroista suoritettavaa palkkaa, eläkettä tai apurahaa suurempi.

5. Virkavuosia laskettaessa katsotaan virka-ajaksi se aika, jonka hakija on ollut vakinaisessa tai ylimääräisessä toimessa, tuottakoon se sitten eläkettä tai ei, tai erityisen määräyksen nojalla ollut kaupungin palveluksessa, ei kuitenkaan lyhyempää aikaa kuin yhden kuukauden; ja virka-ajasta älköön vähennettävä keskeytystä, jonka on aiheuttanut virkaloma, tai tauti, jollei virkavapaus ole keskeytymättä kestänyt vuotta kauvempaa, erityinen julkinen toimi tai matka omaa opiskelua varten, jollei toimi tai matka ole keskeytymättä kestänyt kuutta kuukautta kauvempaa, tai muuten myönnetty virkavapaus, mikäli se ei yhden kalenterivuoden aikana ole noussut yli kolmen kuukauden.

6. Eläkettä maksetaan sen kuukauden alusta lukien, joka seuraa sitä kuukautta, jolloin eläkkeensaaja on eronnut virastaan, sekä suoritetaan kuukausittain sekin kuukausi mukaan luettuna, jonka kuluessa hän kuolee.

7. Hakijan oikeuden eläkkeen saantiin harkitsee ja ratkaisee yllä säädettyjen perusteiden mukaan Kaupunginvaltuusto kuultuaan asiassa laitosta, jonka alainen hakija on ollut, ja eläkekirjan antaa Maistraatti.

Ehdotus Helsingin kaupungin palveluksessa olevain virka- ja palvelusmiesten eläkerahasäännöksi.

I luokka.

Eläkettä maksetaan 7,000 markkaa vuodessa.

Kunnallisormestarille.

Oikeusormestarille.

II luokka.

Eläkettä maksetaan 6,000 markkaa vuodessa.

Maistraatin oikeusneuvosmiehelle.

Ensimmäiselle kaupunginlääkärille.

Vanhemmalle oikeusneuvosmiehelle.

III luokka.

Eläkettä maksetaan 5,000 markkaa vuodessa.

Kaupunginvaltuuston sihteerille.

Vesijohtoinsinöörille.

Rahatoimikamarin sihteerille.

Valaistulaitoksen toimitusjohtajalle.

Kaupunginkamreerille.

Sähkölaitoksen toimitusjohtajalle.

Kaupungininsinöörille.

IV luokka.

Eläkettä maksetaan 4,000 markkaa vuodessa.

Kunnallisneuvosmiehelle.

Rakennuskonttorin työpäällikölle.

Nuoremmalle oikeusneuvosmiehelle.

Kaupunginarkkitehdille.

Maistraatinsihteerille.

Rakennustentarkastajalle.

Liikennekamreerille.

Kaupunginasemakaava-arkkitehdille.

Satamakapteenille.

Valaistulaitoksen asistentille.

Palomestarille.

Valaistulaitoksen kamreerille.

Kaupunginkassanhoitajalle.

Sähkölaitoksen asistentille.

Kansakoulujentarkastajalle.

Sähkölaitoksen kamreerille.

Marian sairaalan ylläkäärille.

V luokka.**Eläkettä maksetaan 3,000 markkaa vuodessa.**

Kaupunginviskaalille.	Bakteriologisten tutkimusten lää-
Kaupunginvoudille.	kärille.
Rahatoimikamarin apulaissihteerille.	Vaivaishoitohallituksen toimitusjoh-
Vanhemmalle kaupunginkirjanpitä-	tajalle.
jälle.	Vaivaishoidon sairaalalaitosten lää-
Rakennuskonttorin maamittarille.	kärille.
Alipalomestarille.	Vesijohtolaitoksen asistentille.
Toiselle kaupunginlääkärille.	Ylemmän käsityökoulun johtajalle.
Piirilääkärille.	Ylemmän käsityökoulun yliopetta-
Kaupungin kansakoulujen lääkä-	jalle.
rille.	Sähkölaitoksen käyttämisessä toimi-
Marian sairaalan alilääkärille.	välle insinöörille.
Terveystoimiston ylilääkärille.	Taksoitusvalmistelun puheenjohta-
Laboratorion terveydellisiä tutki-	jalle.
muksia varten johtajalle.	

VI luokka.**Eläkettä maksetaan 2,000 markkaa vuodessa.**

Kansakoulujentaloudenhoitajalle.	Terveyshoidontarkastajalle.
Raastuvanarkiston aktuarille.	Vaivaistalon tarkastajalle.
Maistraatinrekistraatorille.	Marian sairaalan toimitsijalle.
Rahatoimikamarin aktuarille.	Vesijohtolaitoksen kemistille.
Nuoremmalle kirjanpitäjälle.	Vesijohtokonttorin kirjanpitäjälle.
Liikennekonttorin kirjanpitäjälle.	Kansankirjaston kirjastonhoitajalle.
Liikennekonttorin rahastonhoita-	Ylemmän käsityökoulun varsinais-
jalle.	selle opettajalle.
Satamakonttorinkirjanpitäjälle.	Poikain valmistavan ammattikoulun
Rakennuskonttorin kirjanpitäjälle.	varsinaiselle opettajalle.
Rakennuskonttorin puhtaanapito-	Kansakoulujentarkastajan apulai-
osaston johtajalle.	selle.
Kaupunginpuutarhurille.	Valaistuslaitoksen kirjanpitäjälle.
Kunnan työnvälitystoimiston johta-	Kunnallistaksoituksen sihteerille.
jalle.	

VII luokka.

Eläkettä maksetaan 1,200 markkaa vuodessa.

Maistraatin kanslistille.	Kunnan työnvälitystoimiston apulaiselle.
Raastuvanarkiston apulaiselle.	Kaupungineläinlääkärille.
Kaupunginvaltuuston kanslian kanslistille.	Marian sairalaan ylihoitajattarelle.
Rahatoimikamarin kanslistille.	Vaivaistalon houreinhoitolaitoksen ylihoitajattarelle.
Rahatoimikonttorin konttorikirjurille.	Poikain valmistavan ammattikoulun vakinaiselle työnjohtajalle.
Liikennekonttorin kirjanpitäjälle.	Tyttöjen ammattikoulun vakinaiselle opettajattarelle.
Liikennekonttorin konttorikirjurille.	Bengtsårin kasvatuslaitoksen johtajalle.
Vaakamestarille.	Valaistuslaitoksen kassanhoitajattarelle.
Rakennuskonttorin rakennusmestarille.	Valaistuslaitoksen konemestarille.
Palolaitoksen ruiskumestarille.	Valaistuslaitoksen kaasumestarille.
Palolaitoksen koneenkäyttäjälle.	Sähkölaitoksen kirjanpitäjälle, joka samalla on rahastonhoitoja.
Käsityölaitosten tarkastajalle.	Sähkölaitoksen konemestarille.
Terveystoimiston johtajalle.	
Vaivaistalon konttoriapulaiselle.	
Vaivaishoitohallituksen kirjanpitäjälle ja kassanhoitajalle.	
Vesijohtokonttorin ylikoneenkäyttäjälle.	

VIII luokka.

Eläkettä maksetaan 900 markkaa vuodessa.

Kaupunginpalvelijalle.	Vaivaishoitohallituksen tarkastusmiehelle, joka samalla on kanslianjohdaja.
Raastuvanvahtimestarille.	Vaivaistalon tarkastusmiehelle.
Ulusottomiehenapulaiselle.	Vaivaishoitohallituksen vahtimestarille.
Kaupunginvaltuuston kanslian vahtimestarille.	Vaivaistalon työlaitoksen vahtimestarille.
Rahatoimikamarin vahtimestarille.	Vaivaistalon sairaanhoitajattarelle.
Rahatoimikonttorin vahtimestarille.	Palolaitoksen kersantille.
Liikennekonttorin vahtimestarille.	
Liikennekonttorin vaakamestarin apulaiselle.	

- Satamakonttorin vanhemmalle vahtimestarille.
 Rakennuskonttorin varastonhoitajalle.
 Kaupunginistutusten esimiehelle.
 Vanhemmalle metsänvahdille.
 Rakennustentarkastajankonttorin vahtimestarille.
 Kunnan työnvälitystoimiston vahtimestarille.
 Terveystenhoitolautakunnan vahtimestarille.
 Terveyspoliisin tarkastusmiehelle.
 Terveystoimiston tarkastusmiehelle.
 Terveystoimiston vahtimestarille.
 Laboratorion terveydellisiä tutkimuksia varten vahtimestarille.
 Laboratorion terveydellisiä tutkimuksia varten näytteenottajalle.
 Marian sairaalan vahtimestarille.
 Marian sairaalan desinfisoimislaitoksen esimiehelle.
 Marian sairaalan osastonhoitajattarelle.
 Marian sairaalan operatsionihoitajattarelle.
 Marian sairaalan kirurgisen osaston polikliinilliselle hoitajattarelle.
- Marian sairaalan ensimmäiselle koneenkäyttäjälle.
 Palolaitoksen korpraalille.
 Kaupungineläinlääkärin apulaiselle.
 Kansakoulujen vahtimestarille.
 Kansankirjaston vahtimestarille.
 Ammatti- ja käsityökoulun vahtimestarille.
 Poikain valmistavan ammattikoulun alityönjohtajalle.
 Kansankirjaston amanuensille.
 Kansankirjaston Töölön- ja Sörnäsini haaraosastojen johtajalle.
 Kauppahallien päällysmiehelle.
 Vesijohdon työmestarille.
 Vesijohdon putkimestarille.
 Vesijohdon varastonhoitajalle.
 Vesijohdon ensimmäiselle ja toiselle koneenkäyttäjälle.
 Kaasu- ja sähkölaitoksen saatavien kerääjälle.
 Valaistuslaitoksen kalustunkirjantäijälle.
 Valaistuslaitoksen putkimestarille.
 Sähkölaitoksen kalustunkirjantäijälle.
 Sähkölaitoksen koneenkäyttäjälle.
 Sähkölaitoksen työnjohtajalle.
 Sähkölaitoksen mittarientarkastajalle.

IX luokka.

Eläkettä maksetaan 600 markkaa vuodessa.

- Nouremmalle metsänvahdille.
 Nouremmalle Satamakonttorin vahtimestarille.
 Marian sairaalan aliohoitajattarelle.
- Marian sairaalan yöhoitajattarelle.
 Marian sairaalan hierojalle.
 Satamakonstaapelille.
 Parmaajavanhimmalle.

Liikennekonttorin koneenkäyttäjälle.	Marian sairaalan eristämisosaston hoitajattarelle.
Palokonstaapelille.	Marian sairaalan toiselle koneenkäyttäjälle.
Kaupunginkätilölle.	Vaivaistalon emännälle.
Marian sairaalan emännöitsijälle.	Vaivaistalon emännöitsijälle.
Marian sairaalan liinavaraston johtajattarelle.	Hourujenhoitajalle.
Marian sairaalan ovenvartijalle.	Vaivaistalon apulaishoitajattarelle.
	Järjestysmiehelle.

Lausunto kunnallistilastollinen konttorin perustamista koskevan ehdotuksen johdosta.

HELSINGIN KAUPUNGIN
RAHATOIMIKAMARI,

syysk. 22 p:nä 1910.

N:o 410.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Lähetteessä viimeksi kuluneen kesäkuun 7 päivältä on Kaupunginvaltuusto antanut Rahatoimikamarin tehtäväksi sekä hankkia asianomaisten hallitusten ja viranomaisten lausunnot Helsingin kunnallishallinnon muutoskysymyksiä käsittelemään asetetun komitean tekemästä ja Rahatoimikamarinkin kannattamasta ehdotuksesta, joka koskee kunnallistilastollisen konttorin perustamista Helsinkiin, että myös asiassa siten saatua selvitystä silmällä pitäen ottaa asian uudelleen tutkittavaksi ja antaa tästä aiheuttavan lausunnon. Tätä tehtävää täyttääkseen on Rahatoimikamari pyytänyt Terveystieteiden lautakuntaa, Rahatoimikonttoria, Rakennuskonttoria, Vesijohtokonttoria, kaupungin kaasu- ja sähkötehtaan Hallitusta, Liikennekonttoria, Vaiivahoitohallitusta sekä Kansakoulunjohtokuntaa Rahatoimikamariin lähettämään mainituissa tarkoituksessa antamat lausuntonsa. Kaikkien edellä mainittujen viranomaisten nyttemmin annettua pyydetty lausunnot, jotka liitteinä I—VIII pannaan tähän, saa Rahatoimikamari lausua seuraavaa.

Ehdotusta kunnallistilastollisen konttorin perustamisesta ovat kaikki viranomaiset kannattaneet. Tosin huomauttavat esimerkiksi kaupungin kaasu- ja sähkötehtaan Hallitus sekä Kansakoulunjohtokunta, että kysymyksessä olevan konttorin toiminta olisi vähän taikka ei ensinkään koskeva taikka helpottava sitä tilastotyötä, mikä on mainittujen hallitusten suoritettavana, kun taas Rakennuskonttorin lausuntoa täytyy pitää jonkun verran varovaisena. Sen sijaan ovat ne viranomaiset, Terveystieteiden lautakunta ja Rahatoimikonttori, joiden toimintaa tilastollisen konttorin työt epäilemättä tulisivat monessakin kohdin koskemaan, hartaasti puoltaneet konttorin perustamista sekä myös huomauttaneet, että konttorin järjestyssuunnitelma on sen työtehtäviin nähden aivan todennäköisesti kohdakkoin osottautuva liian ahtaaksi. Omasta puolestaan on Rahatoimikamari edellä mainituista lausunnoista, jotka täysin selvästi osottavat komitean ehdotuksessaan osanneen oikeaan, yhäkin vahvistunut käsityksessään tuollaisen konttorin perustamisen tarpeellisuudesta. Siihen nähden kuitenkin, ettei asiaa viime keväänä otettu tutkittavaksi ja lopullisesti harkittavaksi,

on Kamari sitä mieltä, että komitean ehdotusta, mitä tulee konttorin perustamisaikaan, olisi muutettava siten, että mainittu ajankohta pantaisiin ensintulevan vuoden alkuun. Tämä ei estä konttoria kohta vuoden vaihteessa ryhtymästä siihen huomattavaan työhön, minkä Kaupunginvaltuusto jo on päättänyt suoritettavaksi, nimittäin kootun väenlaskuaineiston järjestämiseen.

Edellä lausutun perusteella ja viitaten alussa mainittuun ehdotukseensa kunnallistilastollisen konttorin perustamisesta (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 33 vuodelta 1910), saa Rahatoimikamari kunnioittaen esittää Kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että Helsingin kaupungin tilastollinen konttori perustetaan tammi-kuun 1 päivästä 1911;

että konttorille aikaisemmin esitettyä menosääntöä on mainitusta ajankohdasta lähtien sovellettava;

että konttorin johtajan asettaa Kaupunginvaltuusto Rahatoimikamarin ehdotuksesta;

että Rahatoimikamarin asiana on valita aktuaari sekä myös ottaa konttorin vakinainen henkilökunta;

että Rahatoimikamarin aktuaarintoimi lakkautetaan ensintulevan vuoden alusta; sekä

että Tilastollisen konttorin tulee mahdollisimman pian Rahatoimikamarille lähettää komitean mainitsemain perusteiden mukainen johtosääntöehdotus.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

HELSINGIN

TERVEYDENHOITOLAUTAKUNTA

—
Helsingissä,

elokuun 10 p:nä 1910.

Helsingin Rahatoimikamarille.

N:o 150.

Lähetteessä viimeksi kuluneen kesäkuun 16 päivältä on Rahatoimikamari pyytänyt Terveydenhoitolautakunnan lausuntoa kunnallistilastollisen konttorin perustamista Helsinkiin koskevasta asiasta.

Tämän johdosta saa Lautakunta kunnioittaen lausua, että terveydenhoidon kannaltakin olisi tilastollisen konttorin perustaminen erittäin toivottava, osin sentähden että osa kaupungin terveyshoitotilastoa voitaisiin siellä käsitellä, ja osin sentähden että sen välityksellä voitaisiin saada kaupungin terveydenhoidolle tärkeitä tietoja useilta terveydenhoitoa likellä olevilta yhteiskunnallisilta aloilta

Mitä erittäin Terveydenhoitolautakuntaan tulee, saavutettaisiin, paitsi sitä etua että ensimmäinen kaupunginlääkäri vapautuisi valmistamasta pitempiä ajanjaksoja käsittävää terveydenhoitotilastoa, joten hän voisi käyttää aikaansa ja työvoimaansa erinäisiin tärkeämpiin tehtäviin, vielä sekin etu että osa terveyshoidolliselle toiminnalle tarpeellisia tietoja (väkilukutilasto y. m.) saataisiin välittömästi, sekä että useat terveydellistä alaa koskevat tilastolliset tutkimukset, joita, vaikka ovatkin tärkeitä, ei toistaiseksi ole ajan ja työvoiman puutteessa voitu tehdä, tulisivat toimitetuiksi, esimerkiksi yksityisten talojen terveydellisiä y. m. oloja, samaten tärkeimpään elintarpeitten y. m. kauppaa koskevat tilastolliset muistoonpanot ja yhdistelmät.

Lisäksi edellyttää Lautakunta, että kunnallistilastollisen konttorin avulla täällä, samoinkuin useissa sivistysmaiden kaupungeissa on laita, on käyvä mahdolliseksi antaa viikkojulkaisua, josta voitaisiin saada tietoja niistä kaupungin terveydellisistä ja muistakin yhteiskunnallisista oloista, joiden tunteminen monasti on tärkeä edellytys menestykselliselle toiminnalle kunnan palveluksessa.

Siihen nähden että komitean mietinnössä edellytetään, että Terveydenhoitolautakunnan tilastollisen apulaisen virka voitaisiin lakkauttaa, siinä tapauksessa että tilastollinen konttori perustetaan, katsoo Lautakunta pitävänsä huomauttaa, että niin ei olisi oleva laita, sillä osin kuluu suuri osa tämän apulaisen aikaa kaikenlaisten lähtevien toimituskirjain ja kirjallisten mietintöjen y. m. puhtaaksikirjoittamiseen, osin myös sen miltei päivittäisen sairaan- ja terveydenhoitotilaston laatimiseen, joka on yhä edelleenkin valmistettava Lautakunnan toimistossa ensimmäisen kaupunginlääkäriin toisinaan miltei päivittäisen silmälläpidon alaisena ollakseen tarvittaessa paikalla käsillä,

jotta ensimmäinen kaupunginlääkäri ja Terveystoimikunnan toimisto alinomaa olisivat selvillä kaupungin terveyden- ja sairaanhoidon oloista.

Edellä lausutun nojalla saa Lautakunta sentähden puoltaa tilastollisen konttorin perustamista tarkoittavaa ehdotusta. — Pitääkö konttorin olla, niinkuin komitean ehdotuksessa mainitaan, Rahatoimikamarin alainen vaiko erillinen laitos, siitä ei Lautakunta katso olevan aihetta lausua mieltänsä, kun komitea ei ole esittänyt mitään perusteita mielipiteensä tueksi.

Läheteksiakirjat palautuvat.

Terveystoimikunnan puolesta:

Oskar Heikel.

R. Vuorio.

Helsingin

Liite II.

RAHATOIMIKONTTORI

Elokun 22 p:nä 1910.

Helsingin Rahatoimikamarille.

N:o 148.

Rahatoimikamari on kesäkuun 16 päivänä tänä vuonna tehdyn pöytäkirjan 10 §:n mukaisesti vaatinut Rahatoimikonttorin kirjallista lausuntoa Rahatoimikamarin „Esiteksestä kunnallistilastollisen konttorin perustamisesta Helsinkiin“ (pain. asiakirj. N:o 33 vuodelta 1910), ja saa Konttori asiassa lausua:

Lienee tuskin tarpeellista, sen lisäksi mitä komitea on maininnut, luetella semmoisia kunnallishallinnon aloja, missä tietojen tilastollinen järjestäminen olisi tarpeellinen taikka mistä uusia sellaisia tietoja olisi koottava, järjestettävä ja julkaistava erinäisten Helsingin kunnan taloudellisten ja yhteiskunnallisten olojen valaisemiseksi. Pikainen silmäyskin kaupungin vuosimenoarvioon osottaa, kuinka monilaisilla eri aloilla tilastollinen käsittely on tarpeellinen sen suunnan osottamiseksi, mihin kehitystä on ohjattava. Kiellettävissä ei ole myöskään, että kunnallishallinnon yhä edelleen kehittyessä yhtenäisesti järjestetyn ja kaikkia kunnalliselämän aloja käsittävän tilaston puute käy yhä tuntuimmaksi ja että tarve saada nykyinen, liian monen eri lautakunnan ja hallituksen kesken jaettu tilastollinen toiminta yhdistetyksi tätä varten perustettuun erityiseen laitokseen, esiintyy yhä huomattavampana. Niimikään on lausuttu vaatimuksia, että tilastollisten julkaisujen pitäisi ilmestyä käytettäviksi mah-

dollisimman lyhyen ajan kuluttua voidakseen siten parhaiten hyödyttää ja etusijassa voidakseen antaa kunnallishallinnossa tarpeellista tilastollista selvitystä milloin mistäkin polttavasta kysymyksestä. Jotta tämä kävisi mahdolliseksi, olisi ehkä soveliainta julkaista tilastotiedot eri osina ei ainoastaan erikoisten kunnallishallinnon alain mukaan, vaan myös vuotenaan lyhyenlaisten ajanjaksojen kuluessa, joten myös saataisiin aikaa vuosijulkaisujen laatimiseen. Samoin kuin Rahatoimikamari ja Helsingin kunnallishallinnon muutoskysymyksiä käsittelemään asetettu komitea, on Rahatoimikonttorikin sentähden täysin vakuutunut siitä, että on tarpeen itsenäinen laitos tilastollisen aineiston keräämistä, järjestämistä ja käyttelyä varten Helsingin kunnallishallinnossa.

Mitä ajotun tilastollisen konttorin henkilökuntaan tulee, tuntuu Rahatoimikonttorista siltä, kuin olisi vastaisen johtajan toiminta, yksin työaineiston runsaudenkin tähden, epäilemättä oleva sangen laaja ja vaativa, minkä ohella hänen ei ainoastaan tulisi olla saapuvilla erinäisten hallitusten ja lautakuntain kokouksissa, kun tilastollista luontoa olevia asioita niissä käsitellään, vaan myös antaa kaupungin viranomaisille tilastotietoja y. m. Jotta johtaja ehtisi kutakuinkin täyttämään tehtävänsä tai katsomaan että kaikki tulee tehdyksi, mitä konttorille kuuluu, täytyy hänellä olla erittäin hyvää apua aktuaaristaan. Rahatoimikonttori on sentähden sitä mieltä, että aktuaarinviran ei pitäisi olla mikään sivutoimi, niinkuin komitea ehdottaa, vaan kytkettynä määrättyyn päivittäiseen virantoimitukseen jotta aktuaari siten, aina kun johtaja on muulta työltä estettynä, voi astua hänen sijaansa. Samaten pitää olla laita virkalamon aikana taikka taudin kohdatessa. Aktuaarille ehdotettua palkkaa olisi tämän johdosta, niinikään Rahatoimikonttorin mielestä, jonkun verran korotettava.

Komitea ehdottaa edelleen, että Rahatoimikamari ottaisi tilastollisen konttorin henkilökunnan. Vaikka alempiakin virkoja kuin nyt puheena olevan ja varsinkin aktuaarinviran nykyisen järjestelmän mukaan täyttää Kaupunginvaltuusto asianomaisten laitosten annettua lausuntonsa, lienee kuitenkin se mielipide, jolla onkin paljon tukea, alkanut päästä valtaan, että asianomaisten hallitusten ja laitosten pitää itse saada ottaa alaisensa henkilökunta. Rahatoimikonttori sentähden kannattaa sitä ehdotusta, että aktuaarin nimittää johtajan ehdotuksesta Rahatoimikamari, jonka alaisena tilastollisen konttorin pitää Rahatoimikonttorinkin mielestä olla. Laskuapulaisia, joiden lukua ei ainakaan toistaiseksi, ennenkuin kokemusta on saatu, olisi määrättävä, vaan tätä varten ainoastaan myönnettävä määräraha, olisi Rahatoimikonttorin mielestä johtajan asetettava tarpeen mukaan.

Mitä sitten tulee kysymykseen, milloin tilastollinen konttori olisi perustettava, niin ehdittänee sitä nyttemmin tuskin enää saada toimeen lokakuun 1 päiväksi, niinkuin on ehdotettu, mikä myös, kun kuluvan vuoden tilastotyöt jo ainakin osittain on suoritettu asianomaisissa laitoksissa, tai ainakin valmisteltu niissä noudatettavan työtavan mukaan, ei olisi aivan soveliaista, jota paitsi tämä myös koskee niitä henkilöitä, joilla kuluvana vuonna on kunnan tilastolliset työt suoritettavina. Johtajan virka kuitenkin lienee julistettava mahdollisimman pian avonaisena haettavaksi jotta johtaja saisi tilaisuutta perehtyä vastaisen konttorin järjestysmuotoon ja myös ottaa osaa komitean mainitsemaan väenlaskuun.

Jos Rahatoimikonttorin tässä esittämä, eräissä kohdin eriävä mielipide saa osakseen huomiota, lienee komitean ehdottamat ponnet muutettava tämän mukaisesti. Läheteasiakirjat palautuvat tämän mukana.

Helsingin Rahatoimikonttori.

S. Ehrstedt.

HELSINGIN KAUPUNGIN
RAKENNUSKONTTORI

Liite III.

Helsingissä,

kesäkuun 23 p:nä 1910.

Helsingin Rahatoimikamarille.

N:o 131.

Palauttaen Rakennuskonttoriin lähetetyt Helsingin kunnallistilastollisen konttorin perustamista koskevat asiakirjat, saa Konttori kunnioittaen ilmoittaa, ettei Konttorilla puolestaan ole asiassa mitään muistuttamista.

G. Idström.

HELSINGIN KAUPUNGIN
VESIJOHTOKONTTORI

Liite IV.

Helsingissä,

elokuun 23 p. 1910.

Helsingin Rahatoimikamarille.

N:o 3,273.

Vaadituksi lausunnoksi Helsingin kunnallishallinnon muutoskysymyksiä käsittelemään asetetun komitean antamasta ja Kamarin kannattamasta mietinnöstä kunnallistilastollisen konttorin perustamista koskevassa asiassa saa Konttori täten kunnioittaen esittää seuraavaa:

Vaikka useimmat niistä tehtävistä, jotka on aijottu antaa suunnitellun tilastollisen konttorin käsiteltäviksi, ovat vesijohtolaitoksen ulkopuolella eivätkä sentähden koske Konttoria, eikä Konttori niin ollen myöskään voi asiallisesti harkita ehdotusta koko-

naisuudessaan, on Konttori kuitenkin havainnut komitean esittämät syyt niin painaviksi, että tilastollisen konttorin perustamista käy puoltaminen.

Mikäli sitten koskee Vesijohtokonttorin suhdetta suunniteltuun tilastolliseen konttoriin, niin täytynee kaiketi, samoin kuin tähänkin asti, vuoden varrella kootun aineiston ensimmäinen järjestely toimittaa Vesijohtokonttorissa ja julkaista Konttorin vuosikertomuksessa. Enempi käsittely sekä eri vuosina saavutettujen tulosten yhdistely sitä vastoin olisi soveliainta toimittaa tilastollisessa konttorissa, joten saavutettaisiin tarkoituksenmukaisempi ja yhtenäisempi yhdistelmä, niin että yhteiskunnallisten ilmiöitten syyt ja seuraukset selvemmin tulisivat näkyviin ja aiheuttaisivat tarpeellisia toimenpiteitä. Tilastollisesta konttorista voitaisiin toiselta puolen saada erinäisiä tietoja vuosikertomukseen, ja erinäisten yksityiskohtain järjestelyyn nähden lausutut toivomukset voidaan edeltäpäin ottaa huomioon.

Näyttäisi sentähden siltä kuin jo Vesijohtokonttorin toimialalla voitaisiin saada melkoista hyötyä hyvin järjestetystä tilastosta, eikä Konttori sentähden voi muuta kuin, niinkuin jo edellä mainittiin, puoltaa kunnallistilastollisen konttorin perustamista.

Albin Skog.

HELSINGIN KAUPUNGIN

**KAASU- JA SÄHKÖTEHTAAN
HALLITUS.**

Läite V.

Helsingissä,

elok. 25 p:nä 1910.

Rahatoimikamarille.

Viimeksi kuluneen heinäkuun 16:ntenä päivätyssä läheteessä hallitukselta vaadituksi lausunnoksi Helsingin kunnallishallinnon muutoskysymyksiä käsittelemään asetetun komitean mietinnöstä N:o 4, joka koskee kunnallistilastollisen konttorin perustamista, saa Hallitus kunnioittaen ilmoittaa, ettei Hallituksella ole mitään muistuttamista mainittuun mietintöön, mutta katsoo sen ohella pitävänsä huomauttaa että, vaikkakin ehdotettu tilastollinen konttori tulee toimeen, ei kaasu- ja sähkötehtailla ole siitä odotettavana sanottavaa etua, koska joka tapauksessa on välttämätöntä näissä laitoksissa hoitaa niiden käyttöä varten tarpeellinen tilasto.

Helsingin kaupungin Kaasu- ja Sähkötehtaan Hallitus:

Hj. Schildt.

Ed. Cedercreutz.

HELSINGIN KAUPUNGIN

Liite VI.

LIIRENNEKONTTORI.

Helsingissä,
kesäk. 29 p:nä 1910.

Helsingin Rahatoimikamarille.

N:o 86.

Vaadituksi lausunnoksi toukokuun 24 päivänä 1910 annetusta, kunnallistilastollista konttoria koskevasta mietinnöstä, saa Konttori, palauttaen läheteasiakirjat, esittää seuraavaa.

Tunnustaen kunnallishallinnon koko toimialaa valaisevan tilaston tarpeen erittäin huomiota ansaitsevaksi, ei Konttori kuitenkaan katso kykenevänsä arvostelevaan, missä määrin mietinnössä esitetty ohjelma tyydyttäisi tätä tarvetta sekä riittäisivätkö komitean ehdotuksen mukaiset uuden konttorin työvoimat ja arvioidut menot niin laajan ohjelman toteuttamiseen. Kun uuden konttorin ehdotettu vuosirahansääntö ei kuitenkaan mainittavasti nouse suuremmaksi niiden kustannusten määrää, joihin menot tilaston järjestämisestä nykyään nousevat, ja koska tuntuu epäilemättömältä, että ehdotettu järjestys joka tapauksessa tekee mahdolliseksi kunnallistilaston monipuolisemman käsittelyn, katsoo Konttori puheena olevan ehdotuksen tyydyttävän todellista tarvetta.

B. Winter.

Liite VII.

HELSINGIN
VAIVAISHOITOHALLITUS

Helsingissä,
syysk. 2 p:nä 1910.

Helsingin Rahatoimikamarille.

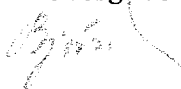
N:o 354.

Palauttaen Helsingin kunnallishallinnon muutoskysymyksiä käsittelemään asetetun komitean antamaa mietintöä N:o 4 koskevat läheteasiakirjat saa Vaivaihoitohallitus vaadituksi lausunnoksi asiasta huomauttaa, että Vaivaihoitohallituksella, edellyttäen että asianomaiset ammattiviranomaiset yhä edelleenkin panevat alällis-

tietoihin tarpeellista huolta, ei ole ehdotusta vastaan mitään muistuttamista, varsinkin kun siitä koituisi Helsingin väkiluvun lisääntykseen verraten vähäpätöinen työvoimain ja menojen lisäännys puheena olevalla alalla.

Vaivaishoitohallituksen puolesta:

Georg Schauman.

Ludvig Collan.

HELSINGIN KAUPUNGIN
KANSAKOULUJEN
JOHTOKUNTA.

Liite VIII.

Helsingissä

elok. 31 p:nä 1910.

Rahatoimikamarille.

N:o 63.

Lähetteessä viimeksi kuluneen kesäkuun 16 päivältä on Rahatoimikamari kehoittanut Johtokuntaa lausumaan mielensä tarkoitusta varten asetetun komitean antamasta ehdotuksesta, joka koskee kunnallistilastollisen konttorin perustamista Helsinkiin. Mainittua tehtävää täyttääkseen saa Johtokunta, kaupungin kansakoulutilastoa silmällä pitäen, lausua seuraavaa.

Kansakoulutilaston laatiminen on tähän asti kuulunut osin kansakouluntarkastajille, joilla tässä on ollut apunaan kanslia-apulaisia, osin kansakoululääkärille. Sekä tarkastajille että lääkärille olisi vapautus velvollisuudesta käsitellä tilastotietoja epäilemättä eduksi siihen nähden, että heidän virkatoimintansa kävisi yhtenäisemmäksi. Ja epäilemättä olisi kansakoulutilastollekin jonkun verran hyödyksi, jos sen valmistaminen annettaisiin henkilöille, jotka erityisesti ovat valmistautuneet tilastotyöhön. Kansakouluntarkastajain kuitenkin käy mahdottomaksi luovuttaa koko kansakoulutilaston järjestäminen heistä riippumattomalle tilastolliselle konttorille. Kansakouluntarkastajat ovat nimittäin velvolliset koulutoimen ylläpitämiselle vuosittain viimeistään kesäkuun 15 päivänä lähettämään sangen laajat kaupungin kansakouluja koskevat tilastolliset selvitykset. Eräät tähän tarvittavat alustiedot ovat saatavissa vasta toukokuun lopulla. Jotta tilasto voitaisiin valmistaa käytettävissä olevan lyhyen ajan kuluessa, täytyy siihen käyttää runsaammin työtä kuin kenties olisi mahdollista tilastollisessa konttorissa, jolle kansakoulutilasto on samanarvoinen työala kuin monet muut. Mutta vaikka suunniteltu tilastollinen konttori voisikin tarpeen vaatiessa kyllin nopeasti valmistaa kansakouluntarkastajain tarvitsemat tilastolliset taulukot,

olisi kuitenkin edelleen olemassa se luonnon asianlaita, että tarkastajat olisivat vastuunalaisia tilastosta, jota eivät he itse ole valmistaneet, eivätkä edes heidän alaisensa henkilöt, joiden työtä he voisivat joka hetki valvoa. Konttorin valmistamain taulukkojen yksityiskohtain vertaileminen alullistietoihin taas kävisi tarkastajille kenties rasittavammaksi kuin koko työn suoritus. Mutta vaikkakin siis se kansakoulutilasto, mikä kansakouluntarkastajain on voimassa olevan asetuksen mukaan annettava koulutoimen ylihallitukselle, edelleen olisi kokonaan valmistettava kansakoulujen kanslioissa, olisi kuitenkin ajateltavissa, että muita kaupungin kansakouluja koskevia tilastollisia taulukkoja voitaisiin valmistaa tilastollisessa konttorissa. Tähän nähden on kuitenkin huomattava, että kansakouluntarkastajilla ja koululääkärillä, huolimatta verraten vähäisestä pystyväisyydestään tilastotyöhön ylipäättään, kuitenkin täytyy olettaa olevan eräitä edellytyksiä kaupungin kansakoulutilaston laatimiseen, joita tilastollisella konttorilla ei olisi. On esimerkiksi varsin todennäköistä, että tarkastajat ja lääkäri, jotka perinpohjaisemmin tuntevat kansakouluoloja, voivat verraten helposti huomata väärät tiedot niiden epätodennäköisyyden perusteella. Tarkastajain niinkään olisi paljon helpompi saada opettajain avulla väärät alullistiedot oikaistuiksi. Ja jotta konttori voisi valmistaa eräät taulukot, esim. opettajain virkavapautta koskevat, täytyisi tarkastajain joko lainata kirjansa, joita he päivittäin tarvitsevat, taikka myös jäljennyttää laajoja tiedonantoja. Kun vihdoin kaupungin kansakoulutilasto, jos se valmistettaisiin tilastollisessa konttorissa, ei tulisi julkaistuksi ja jaetuksi samaan aikaan kuin kansakouluntarkastajain vuosikertomukset, vähenisi sekä tilastollisten taulukkojen että kertomusten käyttökelpoisuus. Ne valaisevat toisiaan eikä niitä voi toistensa avutta täysin käsittää. Mukavinta niille, jotka haluavat tarkemmin tutustua kaupungin kansakouluoloihin, olisi että tilastolliset taulukot soveliaasti yhdistettäisiin vuosikertomusten tekstiin, niinkuin tähänkin asti on ollut laita. Painavia arveluja siis on olemassa siihenkin nähden, että tilastollinen konttori ottaisi hoitaakseen sellaisen kansakoulutilaston, jota ei tarvitse saattaa koulutoimen ylihallituksen tietoon.

Vaikka siis Johtokunnan mielestä kunnallistilastollinen konttori ei olisi mainittavammissa määrässä omansa vapauttamaan kaupungin kansakouluviranomaisia valmistamasta kansakoulutilastoa, ei Johtokunta kuitenkaan katso pitävänsä evätä tuollaisen konttorin perustamista, koska Johtokunnan mielestä on todennäköistä, että konttorista voi olla huomattavaa hyötyä erinäisiä muita kunnallisen toiminnan oloja käsittelevälle tilastolle.

Kansakoulunjohtokunnan puolesta :

A. Wallensköld.

T. Järnefelt.

Lausunto Helsingfors Varfs- och Fabriks-Aktiebolag yhtiön tekemästä tarjouksesta että kaupunki ostaisi yhtiön omistamat kiinteistöt: asuntotontit N:rot 1 ja 5 sekä tehdastontin N:o 7 korttelissa N:o 199 Helsingin kaupungin yhdeksännessä kaupunginosassa.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI,

syyskuun 8 p:nä 1910.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 400.

Herroille Kaupunginvaltuusmiehille osotetussa kirjelmässä kuluvan syyskuun 3 päivästä, joka kirjelmä on jätetty Rahatoimikamarille asian valmistelua ja edelleen toimittamista varten, on Helsingfors Varfs- och Fabriks-Aktiebolag yhtiön toimitusjohtaja, kauppaneuvos Paul Sinebrychoff ilmoittanut, että yhtiön osakasten viimeksi pitämässä varsinaisessa yhtiökokouksessa yhtiö, joka aikoo lakkauttaa toimintansa, oli antanut toimitusjohtajan tehtäväksi tarjota myytäväksi yhtiön omistamat kiinteistöt: asuntotontit N:ot 1 ja 5 sekä tehdastontin N:o 7 korttelissa N:o 199 tässä kaupungissa, joitten tonttien pinta-ala on kaikkiaan 35,640,258 neliometriä. Kun kuitenkin voitane pitää suotavana, että kaupunki, voidakseen laajentaa Eteläsataman laiturialaa sekä tarkoituksenmukaisemmin ja miellyttävämmiin järjestää tätä kaupunginasemakaavan osaa ylipäätään, saisi puheena olevat kiinteistöt haltuunsa, päätti yhtiö samalla, että sanotut tontit olisi etusijassa tarjottava kaupungin lunastettaviksi. Tämän johdosta tarjoo yhtiö, ennenkuin ryhtyy asiassa enempään toimenpiteisiin, Helsingin kaupungin lunastettaviksi mainitut kiinteistöt huoneuksineen ja rakennuksineen hinnasta, jonka yhtiö on tässä tapauksessa määrännyt miljoonaksi (1,000,000) markaksi. Siltä varalta että Kaupunginvaltuusto havaitsisi kaupungin edun mukaiseksi ottaa tämän tarjouksen huomioon, ilmoittavat myyjät että kauppahinta, josta satatuhatta (100,000) markkaa olisi maksettava käteisellä kauppaa päätettäessä, muutoin saataisiin suorittaa sopimuksen mukaan määräerin muutaman vuoden kuluessa, kuitenkin sillä ehdolla että myyjille tulee maksamattomasta kauppahinnan osasta viiden prosentin vuotuinen korko. Kauppakirjan kartoittaminen olisi kaupungin asia. Lopuksi ilmoittavat myyjät että, kun mainittujen kiinteistöjen ostotarjouksia jo on saapunut muilta tahoilta, edellä mainittu tarjous pysyy voimassa ainoastaan ensintulevan marraskuun 10 päivään.

Edellä kerrotun ostotarjouksen johdosta on Rahatoimikamari yksissä neuvoin Kaupunginasemakaavatoimikunnan kanssa kohta ottanut asian käsiteltäväksi, ja on neuvotteluissa yksimielisesti pidetty toivottavana ja tarpeellisenä, että kaupunki hankkii omakseen nyt puheena olevan, kaupungin parhaan sataman varrella sijaitsevan ja alaltaan huomattavan laajan alueen. Kuitenkin on kauppahinnan määrään nähden ollut kaksi eri mielipidettä. Rahatoimikamarin useimmat jäsenet, herrat Carl Numelin, A. A. Nyman, Albert Nyberg ja Axel Ärt ovat olleet sitä mieltä, ettei kaupungin tulisi mainituista kiinteistöistä tarjota enempää kuin 800,000 markkaa, jota vastoin allekirjoittanut Gripenberg ja jäsen, herra Lennart Cajander ovat tahtoneet puoltaa tarjousta Kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi, johon mielipiteeseen myös Kaupunginasemakaavatoimikunnan jäsenet ovat yhtyneet.

Helmikuun 14 päivänä 1893 pitämässään kokouksessa päätti Kaupunginvaltuusto Helsingfors Varfsbolag yhtiölle täydellä omistusoikeudella luovuttaa asunto-tontit N:rot 1 ja 5 sekä tehdastontin N:o 7 korttelista N:o 199, minkä ohella yhtiölle myönnettiin oikeus, niin kauan kun veistämöliikettä mainitulla tehdastontilla harjoitetaan, käyttää tontin viereistä vesialuetta yhtä laajasti kuin tähän asti, nimenomaan pidättäen kaupungille oikeus, kun se voi veistämöliikettä estämättä käydä päinsä, teettää täytetöitä ja rakennuttaa laitureja mainitun tontin rannassa. Tämä Kaupunginvaltuuston päätös perustui Rahatoimikamarin hankkimaan selvitykseen ja Kamarin asiassa tekemiin ehdotuksiin, niinkuin tarkemmin käy selville Kaupunginvaltuuston painetuista asiakirjoista N:o 6 vuodelta 1893, joka koskee erinäisten Helsingfors Varfsbolag yhtiön ja leskirouva E. K. Lenngrenin hallussa olevain tonttien luovuttamista Helsingin kaupungille. Viitaten edellä mainittuun mietintöön ja todeten että Helsingfors Varfs- och Fabriks-Aktiebolag täydellä omistusoikeudella hallitsee nyt lunastettavaksi tarjottua aluetta, kuitenkin siten että vahvistetun kaupunginasemakaavan mukaan suurin osa n. s. veistämöaluetta on yhtä ainoata tehdastonttia, jota ei saa käyttää muuhun tarkoitukseen kuin tehdastoimintaan, sekä että kaupungille on nimenomaan pidätetty oikeus teettää täytetöitä ja rakennuttaa laitureja mainitun tontin rannassa, sikäli kuin se voi käydä päinsä veistämöliikettä estämättä, on Rahatoimikamari asian laajakantoisuutta silmällä pitäen arvellut olevan seikka-peräisesti esittäminen ne perusteet, joita keskustelussa on tuotu eri ehdotusten kannattamiseksi, ja saa siihen nähden esittää seuraavaa.

Niinkuin edellä huomautettiin, on asian käsittelyssä ilmaantunut ainoastaan yksi mieli siitä, että puheena olevan alueen omistusoikeuden lunastaminen on kaupungille toivottava. Tontinasema kaupungin parhaan sataman partaalla, satamaradan ja Kaivopuiston vierellä ei ole liian vähäiseksi arvettava. Sekä taloudelliselta että esteettiseltä kannalta täytyy katsoa olevan kaupungille, vaikkakaan ei elinehto, niin kuitenkin sangen tärkeätä, että se saa tilaisuuden järjestää näiden alueiden olot sekä niinmuodoin käyttää hyväkseen ne mahdollisuudet, joita omistusoikeuden hankkiminen tässä kohdin epäilemättä tuottaa. Mutta vaikkakin näihin näkökoh-tiin täytyy panna asianmukaista painoa, herää kuitenkin kysymys, eikö myyjän

vaatimaa hinta ole pidettävä liian korkeana niistä eduista, joita kaupunki voi saavuttaa alueen lunastamalla. Niinkuin edellä jo on huomautettu, käsittää veistämö-alue kaikkiaan 35,640,258 neliömetrin alan, josta tehdastontin N:o 7 osalle yksin tulee 29,112,300 neliometriä, kun taas asuntotontit N:ot 1 ja 5 yhteensä ovat ainoastaan 6,527,958 neliometriä. Kaupungin eri osissa sijaitsevista tehdastonteista ei ylipäätään ole saatu hintaa enempää kuin 12—15 markkaa neliometriltä. Nyt puheena olevan tontin erittäin edullisen asemaan nähden lienee 20 markan hinta neliometriltä kohtuullinen. Tämän laskelman mukaan olisi puheena olevan tehdastontin arvo 582,246 markkaa. Asuntotonteille N:oilte 1 ja 5, joiden pinta-ala on yhteensä 6,527,958 neliometriä, voitaneen panna ykköshinnaksi 70 markkaa neliometriltä, joten näiden tonttien arvo olisi 456,960 markkaa ja koko alueen arvo siis 1,039,206 markkaa. Näin lienevät myyjätkin arvioineet laskiessaan alueen myyntiarvon miljoonaksi markaksi. Mutta tämä laskelma ei tietenkään ole oikea. Sillä jotta puheena olevaa aluetta voitaisiin käyttää ja tonteista saada vastamainittu hinta, täytyy alue jakaa eri tontteihin sekä luovuttaa tarpeellista maata kaduiksi ja teiksi, joten toiselta puolen myytävä tonttiala tuntuvasti vähenisi (noin 8,000 neliometriä, jonka alan arvo olisi 320,000 markkaa), ja toiselta puolen käyttää runsaita kustannuksia alueen tasoitukseen ja kanavoimiseen. Onkin käynyt selville, että alue tähänastisella tavallaan käytettynä on tuottanut omistajalleen ainoastaan 22,800 markkaa vuodessa. Edelleen on otettava huomioon se seikka, että kaupunginasemakaavan muutos on aikaansaataavissa ainoastaan kaupunginviranomaisten myönnytyksellä ja ettei siis tässä tapauksessa yksityisellä henkilöllä ole samaa mahdollisuutta esiintyä ostajana kuin kaupungilla. Edellä esitettyihin asianhaaroihin nähden ei alueesta ostajan kannalta olisi maksettava enempää kuin 720,000 markkaa. Alueelle rakennettuihin rakennuksiin ja makasiineihin nähden lienee huomautettava, ettei niiden arvoa, se kun on sangen vähäpätöinen, ole ensinkään otettu lukuun.

Asian taloudellisen kantavuuden arvostelemiseksi ostajan, tässä tapauksessa Helsingin kaupungin, puolelta on Rahatoimikamari kehottanut kaupunginasemakaava-arkkitehtia yksissä neuvoin kaupungininsinöörin kanssa valmistamaan ehdotuksen sekä veistämöalueen jaotukseksi että myös arvion alueen tasoitus- ja kanavoimiskustannuksista ynnä likimääräisen laskelman siten saatujen tonttien myyntihinnasta. Kaupunginasemakaava-arkkitehdin ehdotuksen mukaan, joka myötäliitetään, jaettaisiin alue yhdeksään vuokrakasarmitonttiin, jotka yhteensä käsittäisivät 11,530 neliometriä sekä kymmeneen huvilatonttiin, joitten ala olisi yhteensä 11,171 metriä. Ensinmainittujen tonttien ykköshinnan ovat kaupunginasemakaava-arkkitehti ja kaupungininsinööri arvioineet 70 markaksi neliometriltä ja jälkimäisten 20 markaksi neliometriltä, joten saataisiin kaikkiaan 1,030,520 markkaa. Kaupungilla taas olisi kustannuksia katujen ja teitten teettämisestä 62,800 markkaa, lakkaviemärien rakennuttamisesta 30,000 markkaa, tarpeelliseksi käyvästä satamaradan kattamisesta 42,000 markkaa, eli yhteensä 134,800 markkaa, johon vielä tulee lisäksi 420,000 markkaa laiturin rakentamisesta 280 metrin pituudelta sekä 160,000 markkaa 2 tavarasuojan rakennutta-

misesta, siis kaikkiaan kustannuksia 714,800 markkaa eli 315,000 markkaa vähemmän kuin mitä tontteja myydessä arviolta saataisiin. Jos viimeksi mainittu määrä vähennetään vaaditusta kauppahinnasta, koituisi kaupungille niinmuodoin alueen järjestämisestä, laiturialan tuntuvasta laajentamisesta, laiturin teettämisestä 280 metrin pituudelta sekä kahden tavarasuojan rakennuttamisesta menoja kaikkiaan 685,000 markkaa. Kustannuksia laiturialan laajentamisesta sekä kahden tavarasuojan teettämisestä ei kuitenkaan liene tässä yhteydessä otettava lukuun, koska samat menot koituisivat kaupungille, jos vastedes havaitaan tarpeelliseksi laajentaa laitureja ja lisätä tavarasuojain lukua jossakin muussa sataman osassa. Mahdotonta tosin ei ole, että alue voitaisiin käyttää edullisemmin kuin mitä puheena oleva suunnitelma näyttää, mutta toiselta puolen täytynee suunniteltujen tonttien ykköshintoja pitää pikemmin liian korkeiksi kuin liian alhaisiksi arvioituina. Mutta siinäkin tapauksessa että edellytetään suunnitelma voitavan toteuttaa edellä mainittujen laskelmain mukaisesti ja että kaupungilla olisi siitä oleva menoja 265,000 (ehdollisesti 685,000) marka, on Rahatoimikamarin jäsenten enemmistö pitänyt tätä uhrausta kaupungille liian rasittavana sekä tämän johdosta ja erittäin siihen nähden ettei alueella myyjän kädessä voida katsoa olevan 700,000 tai 800,000 markkaa suurempaa myyntiarvoa, arvellut että kaupungin pitäisi evätä nyt tehty tarjous, mutta samalla ilmoittaa olevansa halukas ostamaan alueen 800,000 markan hinnasta.

Rahatoimikamarin vähemmistö sekä Kaupungin asemakaavatoimikunnan jäsenet taas ovat olleet sitä mieltä, että nyt myytäväksi tarjotun alueen hankkimista edellä mainituista syistä täytyy pitää kaupungille erittäin suotavana ja ettei suinkaan ole epätodennäköistä että, jollei kaupunki nyt ota tehtyä tarjousta huomioon, kaupungilla vastaisuudessa on oleva sangen vähän mahdollisuutta hankkia puheena oleva alue omakseen. Marraskuun 18 päivänä 1901 annettu tehdas-, makasiini- ja varastotonttien rakennusjärjestys ei nimittäin estä rakennuttamasta tehdastontteja yksinomaan makasiinirakennuksilla taikka käyttämästä niitä varastopaikoiksi, ja kun kaupungissa on suuri puute makasiineista ja varsinkin varastopaikoista, on todennäköistä, että makasiinirakennusten teettäminen ja alueen osittainen luovuttaminen varastopaikoiksi saattaisi olla verraten tuottava yritys, mutta minkä verran se rumentaisi kaupunkia, sitä ei tarvinne tässä erittäin huomauttaa. Lopuksi lienee huomautettava, että myöskin siihen nähden että alueen käyttökuntoon saattamisesta koituvia kustannuksia ei suinkaan voida pitää suurina niihin huomattaviin etuihin verraten, joita kaupunki sen kautta nykyään ja vastedes vieläkin enemmän voi saada, ei kaupungin nyt tulisi ehdotuksen epäämällä antautua siitä aiheutuvien mahdollisuuksien alaiseksi, vaan hyväksyä myyjän esittämä tarjous.

Mitä maksuehtoihin tulee, on Rahatoimikamari puolestaan tahtonut ehdottaa, että 100,000 markkaa maksettaisiin kauppaan päätettäessä käteisellä sekä jälellä olevasta määrästä vuosittain 100,000 markkaa ynnä 5 %:n korko maksamatta olevalle kauppahinnan osalle. Siihen nähden että nykyinen omistaja on tehnyt alueen vuokrakontrahdin, joka kuitenkin päättyy kesäkuun 1 päivänä ensintulevana vuonna,

ja kun myyjä on eri kirjelmässä ehdottanut, että tulopäivä tämän johdosta määrätäisiin heinäkuun 1 päiväksi 1911, mikä, kun otetaan huomioon, että kaupungille merkitsee varsin vähän, minä päivänä vastaanotto tapahtuu, ei kohdanne estettä, on Rahatoimikamari ollut sitä mieltä että, jos kauppa syntyy, olisi tulopäivä pantava ensintulevan vuoden heinäkuun 1 päiväksi. Sen ohella olisi, samalla edellytyksellä, Kaupunginasemakaavatoimikunnalle annettava tehtäväksi paikalla ryhtyä valmistamaan ehdotusta alueen jaoitukseksi jotta mainitulle alueelle mahdollisimman pian saataisiin vahvistettu kaupunginasemakaava.

Kun nyt puheena oleva asia, voimassa olevan kunnallisetuksen määräysten mukaisesti, on Kaupunginvaltuuston käsiteltävä lisätyin luvuin, saa Rahatoimikamari esittämistään syistä kunnioittaen ehdottaa, että lisätty Kaupunginvaltuusto päättäisi:

evätä Helsingfors Varfs- och Fabriks-Aktiebolag yhtiön tekemän yhdeksännessä kaupunginosassa korttelissa N:o 199 olevain asuntotonttien N:ojen 1 ja 5 sekä tehdastontin N:o 7 myyntiä tarkoittavan tarjouksen; mutta sitä vastoin

ilmoittuisi kaupungin olevan halukas 800,000 markan hinnasta ostamaan puheena olevat tontit, ollen hinta maksettava kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista sekä muutoin seuraavilla ehdoilla:

kaupunki ottaa tontit haltuunsa heinäkuun 1 päivänä 1911 ja suorittaa silloin 100,000 markkaa, jota vastoin kauppahinnan jälellä oleva osa maksetaan siten, että kaupunki heinäkuun 1 päivänä vuosittain suorittaa vuotuismaksuna 100,000 markkaa ynnä 5 %:n koron maksamatta olevalle kauppahinnalle.

Jos Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin hyväksyy edellä olevan ehdotuksen, lienee sen ohella päätettävä:

että Rahatoimikamari saa toimekseen jatkaa Helsingfors Varfs- och Fabriks-Aktiebolag yhtiön kanssa keskusteluja alueen ostamisesta sekä, jos ne vievät myönteiseen tulokseen, päättää kaupan edellä mainituilla ehdoilla.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Esitys valokaasun hinnan alentamisesta.

HELSINGIN KAUPUNGIN
KAASU- JA SÄHKÖLAITOKSEN
HALLITUS.

Helsingissä,
syysk. 14 p:nä 1910.

Herroille Kaupunginvaltuusmiehille.

Kirjeessään viime vuoden lokak. 12 p:ltä jätti Helsingin kaupungin Valaistuslaitoksen Hallitus herroille Valtuusmiehille perustellun ehdotuksen, valaistukseen käytettävän kaasun voimassa olevan hinnan alentamisesta.*) Ehdotus, joka sisälsi hinnan alentamisen 30 pennistä 25 penniin m³:ltä, ei kuitenkaan johtanut suoraan toimenpiteeseen vaan Helsingin kaupungin Kaasu- ja Sähkölaitoksen asetettu Hallitus sai toimekseen, Södervik'issä rakennuksen alla olevan kaasulaitoksen valmistuttua, tehdä ehdotuksen kaasunhintojen järjestämiseksi. Kaasulaitos on tämän vuoksi käyttänyt edelleen vanhoja hintoja. Kuten Hallitus on arvellut, on seurauksena tästä ollut valaistuskasun kulutuksen melkoinen aleneminen, 1909 ensimmäisen puolivuoden 493,086 m³:n kulutusta vastaan on kulutus samana aikana tänä vuonna noussut ainoastaan 273,272 m³:iin.

Tämä seikka on antanut Hallitukselle aihetta saattaa kaasulaitoksen valaistus-tariffin kaikinpuolisen tarkastuksen alaiseksi. Entisen kaasulaitoksen hallituksen esittämä ehdotus yhtäläisen hinnan käytäntöönottamisesta koko kulutetulle kaasulle voisi Hallituksen mielestä tehdä kaasunmyynnin melkoista yksinkertaisemmaksi, kun näet tämän kautta tarvittavain kaasumittarien lukumäärää voitaisiin vähentää, osa kaasuylöskantoon ja laskujen kirjoittamiseen menevää työtä jäisi pois ja yksinkertaisempi ja huokeampi kaasujärjestely ja asettaminen kävisi mahdolliseksi. Kaasulaitoksen käyttämisestä johtuvain tulojen vähentymättä voitaisiin nyt kun valaistuskasun kulutus on alentunut, ehdottaa yhtenäistä 18 pennin kaasunhintaa m³:ltä. Tämä hinta olisi myöskin suhteellinen ulko-maisissa kaupungeissa vallitseviin hintoihin, joissa on käytännössä yhteinen hinta sekä valaistus- että lämpökaasulta ja olisi sentähden meilläkin toteutettava.

Tarkemmin harkitessaan ehdotusta yhtenäisen hinnan ottamisesta kaikelta kulutetulta kaasulta, katsoo Hallitus kuitenkin että täten syntyisi kohtuuttomuutta, koska valaistus- ja lämpökaasun käyttäjät ovat erilaiset ja keittokaasun tilaajat voivat sentähden

*) Kats. Kaupunginvaltuuston pain. asiak. N:o 49 vuod. 1909.

kohtuudella vaatia alempaa hintaa kuin se, joka on laskettava kuluttajalle joka käyttää kaasua ainoastaan vuorokauden pimeänä aikana, jotapaitsi voidaan panna kyseenalaiseksi, olisiko ajankohta sopiva lämpökaasun hinnan korottamiseksi 15 pennistä 18 penniin.

Oikeudenmukaisemman hinnanalentamisen saavuttamiseksi ja samalla yhtäläisyyden saamiseksi sähkövirran hinnanalaskemiseen nähden on Hallitus katsonut oikeammaksi pitää kahta eri kaasihintaa sekä valokaasua myydessä sovelluttaa senkaltaista tariffia, joka on hyväksytty sähkövirran myymistä varten, s. o. alennusmääriä, jotka ovat lasketut sekä käyttämisajalta että kulutetulta kaasumäärältä. 15 pennin lämpökaasihinta m³:ltä vastaa ulkomailta yleisimmin käypää hintaa, ja katsoo Hallitus että tämä hinta voitaisiin pitää muuttamattomana. Valokaasunhinta on sitävastoin suhteettoman korkea ja olisi se, jos tahdotaan noudattaa yleisiä perusteita, alennettava noin 22 penniksi ollakseen oikeassa suhteessa keittokaasun hintaan. Kun Hallitus katso kuitenkin olevan tarkoituksenmukaisempaa määrätä jonkunverran korkeampi hinta ja tälle sitten ehdottaa alennuksia, rohkenee Hallitus puoltaa valokaasun hinnaksi 25 penniä kuutiometriltä laskemalla tälle samoja alennusmääriä, jotka ovat voimassa sähkövalo myydessä, s. o. 2 0/0:n alennusta vähintään 2,000: — Smkan kulutuksesta yhden vuoden aikana sekä lisäksi 1 0/0:n alennusta kutakin tuhatta markkaa kohti 10 0/0:iin asti, minkä ohessa Hallitus oikeutettaisiin harkintansa mukaan erinäisissä tapauksissa myöntämään alennuksia 10 0/0:iin asti sellaisille tilaajille, jotka käyttävät kaasua laitokselle suotuisempina kulutusaikoina.

Kaupungin uuden kaasulaitoksen käyttöä varten valmistetun kulunkiarvioehdotuksen mukaan saataisiin vuonna 1911 käyttämällä 18 pennin yhtenäistä kaasihintaa tuloja 720,000: — Smkaa edellyttämällä, että keittokaasun hinnankorottamiseen nähden ainoastaan mitätön kulutuksen kasvaminen olisi odotettavissa. Sovelluttamalla Hallituksen puoltamaa laskutapaa olisi tulo tosin ainoastaan 637,000: — Smkaa samalta määrältä, mutta on otaksuttavissa että kulutus hinnan alempana ollen on käyvä melkoista suuremmaksi ja viimeainitullakin tulosummalla voi otaksua laitoksen, siihen pannulle noin 4,600,000: — Smkan pääomalle, antavan 9 0/0 bruttovoittoa, mikä voitto ensimmäiseltä käyttövuodelta on kai katsottava tyydyttäväksi.

Muutoksen toimeenpanemisaikaan nähden on Hallitus katsonut, että sen tulisi tapahtua tammikuun 1 p:nä 1911.

Esitetyn nojalla saa Hallitus kunnioittaen ehdottaa että Herrat Valtuusmiehet päättäisivät:

että valokaasunhinta vahvistetaan 25 penniksi m³:ltä, mutta että kaasunottaja samassa talossa kulutetusta valokaasusta saa alennusta 2 0/0 kulutettaessa vähintään 2,000: — Smkn edestä yhtenä vuotena sekä sen yli kulutettaessa kutakin kokonaista tuhatta markkaa kohti lisäksi 1 0/0:n 10 0/0:iin asti. Hallitus saa sitäpaitsi harkintansa mukaan kussakin eri tapauksessa myöntää alennusta valokaasunhintaan korkeintaan 10 0/0:iin varsinkin sellaisille suuremmille kuluttajille, joiden

*kaasunkulutus osoittaa erityisen suotuisata suhdetta maksimalikulu-
tuksen ja kulutettujen kaasukuutiometrien kokonaismäärän välillä;
että lämpökaasun hinta jää muuttumattomaksi eli 15 penniksi kuutio-
metriltä.*

Helsingin kaupungin Kaasu- ja Sähkölaitoksen Hallitus:

Hj. Schildt.

Edvin Willgren.

poissa tarkistuksesta.

Karl Appelberg.

Julius Tallberg.

J. Sohlman.

Helsingissä, Sanomalehti- ja Kirjap.-Osakeyhtiö, 1910.

Esitys Hallituksen asettamisesta Helsingin kaupungin teknillisiä laitoksia varten.

HELSINGIN KAUPUNGIN

RAHATOIMIKAMARI,

lokak. 4 p:nä 1910.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 437.

Syyskuun 21 päivänä kuluvana vuonna päätetyssä mietinnössä on Helsingin kunnallishallinnon muutoskysymyksiä käsittelemään asetettu komitea Rahatoimikamariin lähettänyt mietintönsä N:o 5 Hallituksen asettamisesta Helsingin kaupungin teknillisiä laitoksia varten. Asiaa käsitellessään on Rahatoimikamari ollut sitä mieltä että, vaikka tosin komitea tehdessään ehdotusta asiassa on neuvotellut sekä kaupungin kaasu- ja sähkölaitosten Hallituksen että kaupungin Vesijohtokonttorin edustajain kanssa, olisi viimeksi mainitulle viranomaiselle kuitenkin ollut varattava tilaisuutta antamaan kirjalliset lausuntonsa asiasta, sitä suuremmalla syyllä kun puheena olevasta mietinnöstä käy ilmi, että komitean ja teknillisten laitosten edustajain kesken ei ole saavutettu yksimielisyyttä komitean ehdotuksen pääkohtiin nähden.

Rahatoimikamari on tämän johdosta lähettänyt asian sekä Vesijohtokonttoriin että kaupungin kaasu- ja sähkölaitosten Hallitukselle. Mainittujen viranomaisten nyttemmin annettua pyydetyt lausunnot, jotka samoin kuin kaasu- ja sähkölaitosten johtajain yhteisesti laatima promemoria asiasta myötäliitetään, saa Rahatoimikamari mielipiteenään asiassa lausua seuraavaa.

Kaikki tarkoitusta varten asetetun komitean tähän asti antamat mietinnöt kaupungin kunnallishallinnon muutoksia koskevista kysymyksistä osottavat määrätyn periaatteen olleen uusien ehdotusten laatimisessa ohjeena. Tämä periaate sisältää pyrkimyksen toiselta puolen suuremman yhdenmukaisuuden ja paremman yhteistyön aikaansaamiseen kunnallishallinnossa ja toiselta puolen mahdollisimman suuren toimintavapauden ja toimivallan sekä siitä johtuvan vastuunalaisuuden antamiseen tärkeitten kunnallisten tointen hoitajille. Nyt käsiteltävänä olevassa mietinnössäkin on tämä periaate selvästi ilmituotu. Samalla kun nimittäin komitean ehdotuksen mukaan aikaansaataisiin kaupungin kolmen teknillisen laitoksen, vesi-, kaasu- ja sähkölaitoksen yhdenmukainen hoito, annettaisiin mainittujen laitosten päälliköille suurempi vaikutusvalta ja suurempi vastuu näiden laitosten hoitoon nähden kuin mitä tähän asti on ollut laita. Omasta puolestaan on Rahatoimikamari nyt, samoin kuin aikaisimminkin, voinut yhtyä komitean esittämiin periaatteellisiin lausuntoihin, joita vastaan ei Vesijohtokonttorikaan ole esittänyt mainittavia muistutuksia. Sitä

vastoin on kaupungin kaasu- ja sähkölaitosten Hallitus havainnut komitean ehdotuksen käytännölliseltä hallintonäkökannalta mahdottomaksi ja siihen nähden huomauttanut, että vesilaitoksen työala ja työtapa sekä sisään- että ulospäin perioleellisesti poikkeavat kaasu- ja sähkölaitoksessa noudatettavista sekä että asianomaisten johtajain työ, heidän toimiessaan hallituksen jäsenenä, tuntuvasti lisääntyisi, riistäen melkoisen osan heidän harrastustaan ja aikaansa heidän omilta laitoksiltaan.

Mitä tulee kysymykseen yhteisen hallituksen asettamisesta kaupungin teknillisille laitoksille on Rahatoimikamari, niinkuin edellä viitattiin, yhtynyt komitean ehdotukseen. Rahatoimikamari ei ole voinut käsittää, miksi kaupungin kaasu- ja sähkölaitosten Hallitus on tässä asiassa asettunut epäväälle kannalle. Sillä mikäli Rahatoimikamarilla on ollut tilaisuutta tiedon saamiseen mainitun Hallituksen Kaupunginvaltuustolle tekemistä esityksistä ja Kamari muutoin on voinut seurata sen toimintaa, ei sen periaatteen kannattaminen että kaasu- ja sähkölaitokset on asetettava yksityisten liikeyritysten veroisiksi ole ollut Hallitukselle vieras. Tältä näkökannalta nähtien olisi Hallituksen pitänyt havaita että, jos teollisuuden alalla toimivalla yksityisellä liikeyrityksellä olisi samalla paikkakunnalla esimerkiksi saha, konepaja, lasi- ja paperitehdas, ei itsekutakin näistä yrityksiä varten suinkaan asetettaisi erityistä liikkeenjohtoa, vaan kyllä tämä johto järjestettäisiin yhdenmukaiseksi ja yhteisesti toimivaksi kaikkiin laitoksiin nähden. Yksityisliikkeiden alalta ei tarvitse mainita esimerkkejä tästä. Mutta kun on kysymys kunnallisista yrityksistä, silloin nähdään aavistamattomia vaikeuksia. Ja kuitenkin ovat kaikki nyt puheena olevat teknilliset laitokset pääasiallisesti samanlaatuista luontoa ja kaikkia niitä täytyy, Hallituksen lausumista arveluista huolimatta, pitää liikeyrityksinä. Sillä vaikkakaan vesilaitosta ei hoideta samassa määrin liikeyrityksen tapaan kuin kaasu- ja sähkölaitoksia eikä sillä ole mainittavaa kilpailua yksityisten liikeyritysten taholta, ei tänä vielä tiedä sitä, ettei vesilaitos olisi liikeyritys, jota toistaiseksi täytyy pitää taloudellisessa suhteessa kaupungille edullisimpana. Nykyään on veden ja kaasun hankinta kaupungin yksinoikeutena, ja siihen kaupunki myös pyrkii sähköhankintaan nähden. Näyttää sentähden siltä, kuin eivät noiden kolmen laitoksen väliset kosketuskohdat olisi niin vähäpätöiset kuin on tahdottu väittää. Ja kieltämätöntä on, että vedenkulutustakin on voitu lisätä myöntämällä kulutusmaksujen alennusta ja huojennusta sekä tarmokkaasti laajentamalla vesijohtoverkkoa. Se seikka että vesijohtolaitos menneinä vuosina on ollut huomaamattomassa asemassa kuin kaasu- ja sähkölaitokset, on epäilemättä johtunut sen suhteesta Rahatoimikamariin. — Kulunkiarvion käsittelyssäkin olisi epäilemättä eduksi kaupungin menosäännölle, jos asetettaisiin teknillisille laitoksille yhteinen hallitus. Täten voitaisiin teknillisten laitosten tarvitsemia määrärahoja harkita suuremmalla asiantuntemuksella ja silmällä pitäen kaikkia asiaan vaikuttavia seikkoja sekä asianmukaisesti huomioonottaen kunkin laitoksen oikeutetut tarpeet.

Mitä tulee teknillisiä laitoksia varten tarpeellisten erinäisten tarveaineitten ostoa koskeviin välipuheisiin, rohkenee Rahatoimikamari vastaväitteistä huolimatta edelleen

olla sitä mieltä, että kaikille kolmelle laitokselle ja varsinkin kaasu- ja sähkölaitokselle olisi tarpeet tilattava yhteisesti, joten varmaan saataisiin huomattavia hinnanalennuksia. Myöskin mitä tulee kaupungin kaduilla ja yleisillä paikoilla sekä niiden alla teetettäviin töihin, voitaisiin yhteisen hallituksen asettamisella saavuttaa huomattavia etuja ja saada poistetuiksi tässä kohden tähän asti vallinneet epäkohdat, jotka ovat herättäneet oikeutettua moitetta. Valaisevana esimerkkinä mainittakoon, että viimeksi tänä kesänä kaupungin Vesijohtokonttorin oli pakko ryhtyä laajentamaan Kaivopuiston vesijohtoverkkoa ainoastaan sen johdosta että kaupungin kaasutehdas oli siellä ryhtynyt kaivaustöihin neuvottelematta asiasta Vesijohtokonttorin kanssa. On kyllä totta, että komitea käsitellessään kysymystä hallituksen asettamisesta kaupungin yleisiä töitä varten otti tämänkin asian puheeksi, vieläpä teki positiivisen ehdotuksenkin jotta olot mainitussa kohdin saataisiin vastedes järjestetyiksi. Mutta selvä on, että mitä harvalukuisemmat viranomaiset tuollaisista töistä huolehtivat, sitä helpommin on tarpeellinen yhteistyö aikaansaavissa.

Mitä sitten koskee asianomaisten johtajain suhdetta ehdotettuun hallitukseen, on Kamari niinkään yhtynyt komitean ehdotukseen. Ollessaan hallituksen itseoikeutettuja jäseniä saisivat johtajat suuremman toimivallan, mutta myös suuremman vastuun. Ei voida pitää kaupungin edun mukaisena että henkilöt, jotka hoitavat niin suuria liikkeitä kuin tässä on puheena, eivät ole vastuunalaisia niistä, vaan että tämä vastuu on hallituksella, jonka kokoonpano vuosittain vaihtelee ja jonka kuitenkin viimeiseltä täytyy olla suuressa määrin riippuvainen edesvastuuttomista virkamiehistä, jotka pääasiallisesti hoitavat laitosten hallintoa ja taloutta. Rahatoimikamari on edelleen katsonut olevan huomauttaminen kuinka tärkeätä on, että teknillisten laitosten päälliköiltä voidaan vaatia sitä yleiskäsitystä olevista oloista että he soveltuvat hallituksen jäseniksi. Rahatoimikamarin mielestä ei nimittäin voi pitää onnellisena, että johtajat yksinomaan käyttävät kaiken työkykynsä ja harrastuksensa vain oman laitoksensa hyväksi. Tämä tehtävä kuuluu asianomaisille apulaisjohtajille. Mutta johtavain henkilöjen ei tule yksipuolisesti työskennellä alaiensa laitosten hyväksi, ei yksinomaan syventyä teknilliseen työhön, vaan myös arvostella asioita omistajan, tässä tapauksessa kaupungin, edun ja parhaan kannalta. Rahatoimikamari onkin kiinnittänyt ratkaisevan huomion hallituksen kokoonpanoa tarkoittavaan komitean ehdotukseen. Ellei tätä ehdotuksen osaa hyvyksyt, on yksi ehdotuksen painavimpia perustelmia rauennut.

Myöskään mitä tulee teknillisille laitoksille yhteisen kassaosaston asettamiseen ei Hallitus ole voinut yhtyä komitean ehdotukseen. On huomautettu että yksi henkilö tuskin voisi suorittaa niin suurta rahainkantoa kuin teknillisissä laitoksissa tulisi kysymykseen, jota paitsi tarkoitusta varten olisi vuokrattava eri huoneisto. Tähän nähden saa Rahatoimikamari huomauttaa, että kaupungin rahastonhoitajan ilmoituksen mukaan hänen asianaan olevain maksunsuoritusten luku nousee kahta vertaa suurempaan määrään kuin mitä noiden kolmen teknillisen laitoksen yhteisessä kassaosastossa on arvioitu tulevan kysymykseen. Teknillisissä laitoksissa toimitetta-

vaan huomattavan suureen rahankantoon katsoen näyttää Rahatoimikamarista pakottava välttämättömyys vaativan perustamaan rahastonhoitajan silmälläpidon ja vastuun alaisen yhteisen kassaosaston. Tässä tapauksessa ei tästä johtuvien menojen pidä herättää arveluja, vaikka Hallitus on lausunut eriävän mielipiteensä tässäkin kohdin. Väitetä että teknillisten laitosten hallintorakennuksessa ei olisi tilaa yhteiselle kassaosastolle ei Rahatoimikamari ole voinut ottaa vakavalta kannalta. Hyvällä tahdolla täytyy noiden laitosten käytettävissä oleviin suuriin huoneistoihin voida sijoittaa tuollainen kassaosasto. Mutta tämä asia on etusijassa ehdotetun hallituksen järjestettävä, johon nähden Rahatoimikamari ainoastaan on tahtonut kajota asiaan tekemättä siinä mitään ehdotusta.

Rahatoimikamari saa sentähden kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto päättäisi

hyväksyä komitean mietinnössä tehdyt ehdotukset yhteisen Hallituksen asettamisesta kaupungin teknillisiä laitoksia varten.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

***Mietintö N:o 5 Hallituksen asettamisesta
Helsingin kaupungin teknillisiä laitoksia varten,
Helsingin kunnallishallinnon muutoskysymyksiä käsittelemään asetetun komitean antama.***

Helsingin Rahatoimikamarille.

Valmistettuaan ja Rahatoimikamariin lähetettyään ehdotuksen kaupungin yleisten töiden Hallituksen perustamisesta, joka ehdotus Kamarin puoltavan lausunnon kera on jätetty Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi ja ratkaistavaksi, on Komitea havainnut soveliaimmaksi ottaa lopullisesti käsiteltäväksi kysymyksen kaasu- ja sähkölaitoksen Hallituksen uudestimuodostamisesta kaupungin teknillisten laitosten Hallitukseksi, siirtyäkseen sitten sille taloudelliselle alalle, jota Rahatoimikamarin ja Rahatoimikonttorin toiminta koskee. Nyt puheena olevaa tehtävää suorittaessaan on Komitea pääasiallisesti pitänyt silmällä samoja näkökohtia, mitkä olivat ratkaisevina kaupungin yleisten töiden Hallituksen asettamista koskevaa ehdotusta laadittaessa. Kun siis toiselta puolen jonkunlaisen keskittämisen on katsottu pitävän tulla kysymykseen, on toiselta puolen asianmukaista huomiota kiinnitetty tarpeellisen vapauden varaamiseen itseskullekin teknilliselle laitokselle niiden hallintoon ja sisäiseen järjestykseen nähden.

Johdatus.

Etusijassa on komitea kosketellut kysymystä mainitun Hallituksen tehtävistä ja toimivallasta sekä siinä kohden ehdottomasti yhtynyt siihen käsitykseen, että kaupungin kaasu- ja sähkötehtaitten Hallituksen toimiala olisi ulotettava myöskin kaupungin vesilaitokseen, joten se vastedes käsittäisi kaupungin kolme yksinomaan teknillistä laitosta, nimittäin vesi-, kaasu- ja sähkölaitokset. Komitealla on tähän nähden ollut hyvin tunnettua, että ulkomaan kaupungeissa on tässä kohdin menetelty eri tavoin. Niinpä on vesilaitos eräissä kaupungeissa saman viranomaisen alainen kuin rakennuskonttori, osin on vesilaitoksella — ja silloin usein lokaviemärilaitoksen yhteydessä — itsenäinen asema, osin taas on se kaasu- ja sähkötehtaitten kera asetettu yhteisen hallituksen alaiseksi. Mutta siihen katsomatta, miten ulkomaiden olot tässä kohdin ovat luontuneet, ei Komitea, joka antaessaan ehdotuksiaan kaupungin kunnallishallinnon muutoksiksi ei ole pyrkinyt muodostelemaan Helsingin oloja ulkomaiden malliin, omasta puolestaan ole voinut havaita aiheellisia perustelmia, jotka vastustaisivat puheena olevain kolmen laitoksen yhdistämistä saman hallituksen alaisiksi. Yhtä vähän kuin Rahatoimikamaria voidaan pitää pätevänä olemaan kaupungin kaasu- ja sähkölaitosten yli-

Kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen tehtävä.

valvojana, yhtä vähän voi Rahatoimikamaria, sen varsinaisiin työntehtäviin ja siitä aiheutuvaan kokoonpanoon katsoen nyttemmin pitää soveliaana toimimaan Vesijohtokonttorin hallituksena. Paljon luonnollisemmaksi täytyy katsoa, että vastainainittu konttori asetetaan sellaisen hallituksen alaiseksi, jonka kokoonpano tekee sen kaikin puolin sopivaksi käsittelemään vesilaitoksen järkipärisen käytön ja hoidon yhteydessä olevia kysymyksiä. Ja näin sitä enemmän, kun varsin kohdakkoin kysymys kaupungin varustamisesta pohjavedellä aivan todennäköisesti tulee päiväjärjestykseen kysymys, joka teknilliseltä ja taloudelliselta kannalta vaatii pitkällisiä valmistavia töitä ja jonka kyseessä oleva Hallitus epäilemättä voisi valmistella suuremmalla asiantuntemuksella.

Tosin ovat kaasu- ja sähkölaitosten edustajat huomauttaneet, että vesilaitos, jota ei käy pitäminen liikeyrityksenä samassa määrin kuin kaasu- ja sähkölaitoksia ja jonka hoito, erittäinkin maksunkantoa ja tuloutusta silmällä pitäen, on helpompi kuin noiden kahden muun laitoksen, ei ole soveliaasti asetettavissa yhteisen hallituksen alaiseksi, vaan tulisi sen joko jäädä Rahatoimikamarin ylivalvonnan alaiseksi taikka myös sitä varten perustaa erityinen hallitus. Niinikään on lausuttu arveluja että noiden kolmen laitoksen yhteisen hallituksen työtaakka kävisi liian rasittavaksi, koska jo nykyään kaasu- ja sähkötehtaitten hoito vaatii pitämään taajaan kokouksia ja käsittelemään lukuisia kysymyksiä. — Sitä vastoin on vesijohtoinsinööri puolestaan kannattanut Komitean ehdotusta.

Komitea ei ole havainnut lausuttuja epäilyksiä niin painaviksi, että ne vaativat ehdotuksesta luopumaan. Rahatoimikamarin moninaisia työtehtäviä täytyy vähentää ja keskittää, se on asianlaita, jota ei voitane miltään taholta jäädä. Näin ollen täytyisi siis joko perustaa noille kolmelle teknilliselle laitokselle yhteinen hallitus taikka vesilaitokselle eri hallitus. Seurauksena liian pitkälle kehitetystä johdon hajoituksesta tarpeellisine eri hallituksineen olisi epäilemättä että yhteistoiminta eri aloilla olisi vieläkin vähempi kuin tähän asti. Ja kuitenkin on jo nyt syystä huomautettu yhteistoiminnan puutetta kaupungin viranomaisten kesken, erittäinkin mitä tulee kaupungin kaduilla ja yleisillä paikoilla sekä niiden alla teetetäviin töihin. Lähempää yhteistyötä Rahatoimikamarin sekä kaupungin yleisten töiden ja teknillisten laitosten Hallitusten kesken on Komitea pitänyt pääehtona kunnallishallinnon onnelliselle hoitamislle. Asiain käsittelyssäkin voitaisiin tarpeettomia ja aikaa vieviä läheteitä ja kirjelmäinvaihtoja välttää, jos vallitsisi nykyistä suurempi hallinnon keskitys. Huomioon otettava on niinikään että, sittenkun vastaperustetut kaasu- ja sähkölaitokset ovat saavuttaneet vakautuneen järjestyksen ja kehitys käy luonnollista kulkuaan, on Hallituksen työtaakka vähenevä, joten vesilaitoksen valvomisesta aiheutuva lisätyö ei tuntune ylen rasittavalta. Sitäpaitsi tulisi Komitean ehdotuksen mukaan varsin lukuisten vähäpätöisempäin asiain ratkaisu siirrettäväksi johtajille, jotka siten saisivat laajemman toimivallan, mutta myös suuremman vastuun kuin tähän asti.

Komitean ehdotuksen mukaan olisi siis kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen asiana hoitaa mainittuja laitoksia koko laajuudessaan ja siinä kohden myös

ottaa huolekseen Rahatoimikamarille nykyään kuuluva velvollisuus pitää ylinnä silmällä vesijohtoa sekä sen yhteydessä olevaa oikeutta myöntää yksityisille liikkeille oikeus suorittaa vesijohtotöitä taloissa ja huoneuksissa ynnä hankkia tullivapaus eräille maahan tuotetuille tarveaineille sekä suoritettujen merenkulkumaksujen palautus. Tämän tehtävän siirtäminen Rahatoimikamarilta aijotulle Hallitukselle ei vaadi mitenkään muuttamaan Rahatoimikamarille vahvistettua ohjesääntöä, koska helmikuun 28 päivänä 1877 annetussa Valtiovarainoituslainsäädännön kirjjeessä Uudenmaan läänin Kuvvernöörille, joka kirje koskee Helsingin vesijohdon omistajalle myönnettyä tulli- ja merenkulkumaksujen vapautusta, nimenomaan mainitaan „Rahatoimikamari taikka vesijohtoa valvomaan asetettu erityinen lautakunta“. Tässä yhteydessä lienee soveliainta kajota erääseen seikkaan, joka niinkään olisi mainittava kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen ohjesäännössä. Komiteasta on nimittäin näytännyt suotavalta sen suuntaisen määräyksen ottaminen ohjesääntöön, ettei yksityisten toiminimien taikka henkilöiden laittamia vesijohtoja saa kaupungin vesijohtoverkkoon yhdistää, ellei tarpeellisia piirustuksia ole vesijohtoinsinöörille näytetty sekä hän vahvistanut työohjelmaa ja Konttori tarkastanut ja hyväksynyt suoritettua työtä, ollen asianomaisilla oikeus, siinä tapauksessa että tuollaisesta asiasta tulee riita, kaupungin teknillisten laitosten Hallitukselta hakea muutosta vesijohtoinsinöörin antamiin määräyksiin.

Komitean ehdotuksen mukaan olisivat kaupungin vesi-, kaasu- ja sähkölaitosten johtajat kyseessä olevan Hallituksen itseoikeutettuja jäseniä. Sen lisäksi valitsisi Kaupunginvaltuusto Hallitukseen kaksi jäsentä ynnä näiden varamiehet kolmeksi vuodeksi ja Rahatoimikamari jäsenistään taikka virkamiehistään niinkään yhden jäsenen ja varamiehen vuodeksi kerrallaan. Kaupunginvaltuuston asiana olisi määrätä valituista jäsenistä puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja. Johtajain itseoikeutettuina varamiehinä olisivat asianomaisten laitosten apulaisjohtajat.

Teknillisten
laitosten
Hallituksen
kokoonpano.

Hallituksen kokouksissa tulisi johtajain esitellä alaansa kuuluvat asiat valmistamiensa esittelylistain mukaisesti. Hallitukseen asetettaisiin sihteeri, joka olisi velvollinen kokouksissa pitämään pöytäkirjaa sekä myös laatimaan kirjelmät ynnä diariioon merkitsemään tulevat ja menevät asiat. Hallituksen kirjelmät allekirjoittaisivat puheenjohtaja ja se johtaja, joka on asian esitellyt, minkä ohella sihteeri varmentaisi asiakirjat. Tilaukset y. m. s. allekirjoittaisi puheenjohtaja ja varmentaisi asianomainen johtaja. Tarkemmat yksityisseikat tässä kohdin samoinkuin myös Hallituksen johtosääntöehdotuksen laatimisen nykyään voimassa olevan ohjesäännön pohjalla on Komitea katsonut olevan jätettävä Hallituksen vastaiseksi tehtäväksi.

Hallituksen tulisi, samoinkuin kaupungin yleisten töiden Hallituksen on laita, olla erillisessä asemassa ja välittömästi Kaupunginvaltuuston ja Maistraatin alainen, kuitenkin siten että kaikki asiat, joiden tutkiminen ja ratkaiseminen jätetään Kaupunginvaltuustolle ja jotka koskevat menoja taikka tuloja, olivatpa ne mitä laatua tahansa, on lähetettävä Rahatoimikamariin, jonka tulee ne oman lausuntonsa kera

Kaupungin
teknillisten
laitosten
Hallituksen
toimivalta.

lähettää Kaupunginvaltuustolle. Ja jotta saataisiin aikaan likeisempi yhteistyö kuin tähän asti Rahatoimikamarin ja mainitun Hallituksen kesken, olisi määrättävä, että asianomaisilla johtajilla on oikeus, jos haluavat, olla saapuvilla Rahatoimikamarin kokouksissa, kun vastamainitun laatuksia kysymyksiä siellä käsitellään, mutta myös velvollisuus kutsuttaessa saapua näihin kokouksiin. Kaupungin yleisten töiden Hallituksen kanssa olisi yhteistoiminta niinkään aikaansaattava, erittäinkin kun on kysymyksessä kaupungin kaduilla ja yleisillä paikoilla taikka niiden alla suoritettavien yleisten töiden ohjelman ja ajankohdan määrääminen. Tähän nähden saa Komitea viitata painetun mietintönsä N:ossa 3 sivulla 5 olevaan lausuntoon ja ehdotukseen. Tämän lisäksi on Komitea katsonut suotavaksi sellaisen määräyksen ottamista johtosääntöön, että kaupungininsinööri on oikeutettu, kun niin haluaa, ottamaan osaa Hallituksen kokouksiin sekä myös velvollinen Hallituksen kutsumuksesta saapumaan sen kokouksiin.

Teknillisten laitosten johtajat nimittäisi Kaupunginvaltuusto Hallituksen ehdotuksesta, jota vastoin muiden virkamiesten ottaminen jäisi osin Hallituksen ja osin asianomaisten johtajain toimeksi. Niinkään oikeutettaisiin Hallitus myöntämään teknillisten laitosten virkamiehille ja palveluskunnalle vuotuista virkalomaa, kuitenkin vaarinottaen Kaupunginvaltuuston tähän nähden tekemiä yleisiä päätöksiä.

Kirjanpito,
kassaosasto
ja laskujen
periminen.

Kutakin teknillistä laitosta johtaisi, niinkuin edellä viitattiin, teknillinen johtaja, ja teknillisessä suhteessa laitoksia tietenkin hoidettaisiin itsenäisesti. Sitä vastoin lienee eri mieltä siitä, eikö niin sanottu kaupallinen työ olisi keskitettävä ja kaikille kolmelle laitokselle yhteinen konttori perustettava. Näyttää nimittäin siltä, kuin voitaisiin tällaista keskitystä noudattamalla monessa kohden tehdä säästöjä. Tosin edellyttää Kaupunginvaltuuston päätös kaupungin teknillisten laitosten kirjanpitoon nähden, että jokaisella laitoksella on kamreerin hoitama eri kirjanpito-osastonsa, mutta sitä vastoin pitäisi voitaman perustaa kaikille laitoksille yhteinen kassaosasto, joka riittäisi siinäkin tapauksessa että vedenkulutusmaksujen periminen annettaisiin sen tehtäväksi. Kaupungin kolmen teknillisen laitoksen huomattavaa rahankantomäärää silmällä pitäen on komiteasta näyttänyt siltä kuin, siihen katsomatta että siitä voisi syntyä eräitä haittoja, olisi yhteinen kassakonttori perustettava. Tämähän ei estä itsekutakin laitosta hoitamasta pientä eri kassaansa, jos sellainen havaitaan tarpeelliseksi. Komiteassa on herätetty kysymys, eikö maksunkantoa ja laskujen perimistä voitaisi järjestää kaikille kolmelle laitokselle yhteiseksi. Mutta kun Komitean tietoon on tullut, että tämä kysymys on ollut kaupungin kaasu- ja sähkölaitosten Hallituksessa perinpohjaisen tutkimuksen esineenä sekä että tähän kuuluvista seikoista annettanee Kaupunginvaltuustolle erityinen lausunto, ei Komitea ole pitänyt itseään pätevänä tähän nähden tekemään ehdotusta tästä johtuviksi toimenpiteiksi, koska tämä asia likinnä kuuluu ehdotetun Hallituksen tehtäviin. Komitea on ainoastaan tahtonut viitata, mihin suuntaan kehityksen tällä alalla pitäisi Komitean mielestä käydä.

Kaupungin teknillisten laitosten ehdotetun Hallituksen vuosirahansääntö olisi pääasiassa pysyvä ennallaan. Hallituksen palkkiota, joka nykyään on kaikkiaan 12,000 markkaa, olisi tuntuvasti vähennettävä, koska tietenkin ainoastaan noiden kolmen valitun jäsenen tulisi saada palkkio. Sen sijaan tulisi lisäksi palkkio Hallituksen sihteerille sekä erinäisiä palkanparannuksia vesilaitoksen johtajalle ja kirjanpitäjälle jotta nämä taloudellisessa suhteessa tulisivat kaasu- ja sähkölaitosten johtajain ja kamreerien veroisiksi. Muut menoerät jäisivät sen keskityksen ja asianomaisten teknillisten laitosten sisäisen yhteistyön varaan, jonka Hallitus toivottavasti on aikaansaava. Kaupungin menojen lisääntymistä tuskin on odotettavissa siinä tapauksessa että Komitean tässä edellä ehdottamat muutokset hyväksytään ja toteutetaan.

Kaupungin
teknillisten
laitosten
Hallituksen
vuosirahan-
sääntö.

Ehdotettu uusi järjestys pantaisiin voimaan ensintulevan vuoden alusta ja voitanee Komitean mielestä tämän johdosta tarpeelliseksi havaitut menoarvion muutokset helposti toimeenpanna.

Sen nojalla mitä Komitea edellä on lausunut, saa Komitea kunnioittaen Raha-toimikamarille ehdottaa, että Kamari Kaupunginvaltuustolle esittäisi:

että ensintulevan vuoden alusta asetetaan kaupungin teknillisten laitosten Hallitus;

että Hallitukseen pitää kuulua kaksi Kaupunginvaltuuston kolmeksi vuodeksi valitsemaa jäsentä ja varajäsentä ynnä yksi Raha-toimikamarin vuodeksi valitsema jäsen ja varajäsen sekä itsenäisesti valittuina jäseninä teknillisten laitosten johtajat, asianomaiset apulaisensa varamiehinä, ollen Hallitus muutoin kokoonpantava ja järjestettävä pääasiallisesti Komitean ehdotuksen mukaisesti, sekä

että mainitun Hallituksen tulee tehdä ja Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi ja hyväksyttäväksi antaa ehdotukset Hallituksen ohjesäännöksi ja vuosirahansäännöksi sekä Hallituksen virkamiesten johtosäännöksi.

Lopuksi saa Komitea ilmoittaa, että asian käsittelyyn ovat ottaneet osaa kaupungin kunnallispormestari A. Aminoff sekä kaasu- ja sähkölaitosten Hallituksen puheenjohtaja, kauppaneuvos Hj. Schildt ynnä insinöörit Albin Skog ja Bernh. Wuolle. Kauppaneuvos Schildtin ja insinööri Wuolteen Komitean ehdotuksesta eriävät mielteet käyvät selville edellä olevasta.

Helsingissä, syyskuun 21 päivänä 1910.

Alexis Gripenberg.

Kr. von Alfthan.

T. J. Boisman.

Lennart Cajander

(ei ollut saapuvilla tarkistuksessa).

F. W. Heimbürger.

Carl Nummelin.

Georg Estlander.

HELSINGIN KAUPUNGIN
VESIJOHTOKONTTORI.

Helsingissä,

syyskuun 28 p:nä 1910.

Helsingin Rahatoimikamarille.

N:o 3,308.

Kamarin kehotettua Konttoria antamaan lausunnon Helsingin kunnallishallinnon muutoskysymyksiä käsittelemään asetetun komitean mietinnöstä N:o 5, joka koskee Hallituksen asettamista Helsingin kaupungin teknillisiä laitoksia varten, saa Konttori kunnioittaen lausua seuraavaa:

Komitean ehdotus perustuu siihen asianlaitaan, että Rahatoimikamarin moninaisia tehtäviä täytyy vähentää ja että tämän johdosta Kamarille tähän asti kuulunut Vesijohtokonttorin ylivalvonta olisi siirrettävä joko erityiselle hallitukselle taikka vesi-, kaasu- ja sähkölaitosten yhteiselle hallitukselle, ja pitää Komitea esittämistään syistä yhteisen hallituksen asettamista oikeimpana. Konttorikin on sitä mieltä että, kun on valittava joko vesilaitoksen erityisen hallituksen taikka kaupungin kaikille teknillisille laitoksille yhteisen hallituksen välillä, on Komitean ehdottama yhteinen hallitus ehdottomasti parempi. Sillä vaikkakaan vesilaitos ei ole samassa määrässä likeyritys kuin kaasu- ja sähkölaitokset ja vaikka tuloutus ja maksunkanto siinä on yksinkertaisemmin järjestetty, täytyy kuitenkin käytön ja hoidon yleisesti katsoen olla silmäänpestävästi yhtäläiset. Samaten on vesilaitostakin hoidettava niin, että taloudellinen tulos on mahdollisemman paras, jommoisen tuloksen saavuttamiseen yhteisellä hallituksella varmaan on suurempia edellytyksiä kuin erityisellä hallituksella.

Noiden kolmen laitoksen sisäisessä hallinnossa niinkään on moniaita kysymyksiä, joiden periaatteellisen ratkaisun pitäisi käydä samaan suuntaan, mutta niin voi käydä ainoastaan, jos kaikilla laitoksilla on yhteinen hallitus.

Komitean ehdottamaan, puheena olevan Hallituksen kokoonpanoon ja toimivaltaan nähden ei Konttorilla ole mitään muistuttamista. Voisi tosin huomauttaa, että eri laitosten suoritettavat teknilliset tehtävät ovat niin eriluontoisia, että päätösten tekemisessä voisi syntyä vaikeuksia, mutta siihen on sanottu, että Hallitus tuollaisissa tapauksissa, tärkeämpiä teknillisiä kysymyksiä ratkaistessaan, voi käyttää asiantuntijoita.

Kirjanpitoon ja laitoksille ehdotettuun yhteiseen kassaosastoon nähden pyytää Konttori puolestaan huomauttaa että, kun eri laitoksilla olisi oleva eri kirjanpito-osastonsa, joita itsekutakin hoitaisi kamreeri, käy myös välttämättömäksi järjestää

jokaiselle laitokselle oma kassaosastonsa, koska kassan voi tarkastaa ainoastaan kirjanpidon nojalla. Tähän tulee lisäksi useita käytännöllisiä etuja, jotka hyvin vastaisivat noita kenties hiukan suurempia kustannuksia. Missään tapauksessa eivät nuo lisäkustannukset voi olla suuret, jos niitä on ensinkään, varsinkin kun joka laitoksessa kaikissa tapauksissa pitäisi olla erityinen pienempi kassansa. Soveliainmin voisi tämän asian ratkaisu samoin kuin muut ehdotuksesta aiheutuvat toimenpiteet jäädä vastaisen hallituksen tarkemman esityksen varaan.

Albin Skog.

HELSINGIN KAUPUNGIN
KAASU- JA SÄHKÖLAITOSTEN
HALLITUS.

Helsingissä,
syysk. 30 p:nä 1910.

Rahatoimikamarille.

N:o 118.

Lähteessä kuluvan kuukauden 22 päivästä on Kamari pyytänyt Hallituksen lausuntoa Helsingin kunnallishallinnon muutoskysymyksiä käsittelemään asetetun Komitean mietinnöstä N:o 5, joka koskee hallituksen perustamista Helsingin kaupungin teknillisiä laitoksia varten.

Hallitus on sähkölaitoksen toimitusjohtajalta, insinööri B. Wuolteelta saanut vastaanottaa myötäliitetyn, asiaa koskevan promemorian, johon kaikin puolin on yhtynyt kaasutehtaan toimitusjohtaja, vapaaherra Ed. Cedercreutz.

Asiaa käsitellessään on Hallitus yksimielisesti yhtynyt promemoriassa esitettyihin näkökohtiin, ja saa Hallitus sen lisäksi ehdotuksesta noiden kolmen laitoksen yhdistämiseksi yhteisen hallituksen alaisiksi lausua seuraavaa:

Silmällä pitäen promemoriassa esitettyjä perustelmia sekä sitä että vesilaitoksessa kohdakkoin on todennäköisesti toimitettava melkoisia uutisrakennustöitä, jotka osittain vaativat aivan toisenlaatuista asiantuntemusta kuin mitä pitää olla edustettuna

kaasu- ja sähkölaitosten Hallituksessa, on Hallituksen mielestä sekä vesilaitokselle että kaasu- ja sähkölaitoksille kaikin puolin edullisempaa, jos perustetaan vesilaitosta varten erityinen hallitus taikka mainittu laitos asetetaan aijotun kaupungin yleisten töiden Hallituksen alaiseksi.

Mitä tulee kysymykseen yhteisen kassakonttorin perustamisesta kahta taikka kaikkia kolmea laitosta varten, täytyy Hallituksen suuresti epäillä tuollaisen järjestyksen edullisuutta. Vertailun vuoksi on Hallitus lasketuttanut yhteen kaikkien kassain vuoden kuluessa välittämät kassaerät ja havainnut kaasutehtaan kassan vuonna 1908 välittäneen noin 16,400 eri erää sekä taas sähkölaitoksen kassan $\frac{1}{9}$ 1909— $\frac{1}{9}$ 1910 kaikkiaan noin 9,500 erää. Kumpaiseenkin laitokseen nähden on laskelma ehdoin tahdoin toimitettu sellaiselta ajalta, jolloin ei ole mainittavia uutisrakennustöitä teetetty. Jos vesilaitoksen kassaeriä arvioidaan olevan noin 8,000—9,000 vuosittain, olisi kaikilla kolmella laitoksella vuosittain yhteensä noin 35,000 kassaerää. Olisi kaiketi todennäköistä, että yksi kassanhoitaja ehtisi suorittamaan tämän työn, mutta sängen epätietoiselta näyttää, voitaisiinko täten saavuttaa mitään säästöä taikka muuta etua. Jos vesilaitoksen kassanhoitajattarelle arvioidaan sama palkka kuin sähkölaitoksen kassanhoitajattarelle, nousee koko menomäärä 7,200 markkaan vuosittain. Nykyiset kassat ovat sijoitettuina kukin konttorihuoneistonsa osaan, joten niistä ei lueta mitään vuokraa. Kun edelleen ottaa huomioon että, niinkuin Komiteakin edellyttää, joka tapauksessa on välttämätöntä että jokaisella laitoksella on erikoinen pieni kassansa, niin huomaa helposti, että nykyinen järjestelmä käy Komitean ehdottamaa tuntuvasti halvemmaksi, jota paitsi kassanhoitajattaret nykyisin myös hoitavat jonkun osan kirjanpitoa. Nykyistä järjestelmää puoltaa lisäksi se seikka, että senlaatuisten kuin tässä puheena olevain laitosten hoidossa on kieltämättä edullista ja tärkeätä että kassa on samassa huoneistossa, missä tuloutus ja kirjanpito toimitetaan. — Edellä lausutun nojalla on Hallitus yksimielisesti yhtynyt siihen käsitykseen, että nykyinen järjestelmä on pysytettävä.

Mitä tulee Komitean arveluun teknillisille laitoksille yhteisen mittarien lukemisen ja rahainperimisen edullisuudesta, pyytää Hallitus viitata seuraavaan asiasta annettuun selvitykseen, joka esitetään kaasu- ja sähkölaitosten Hallituksen laatiman 1911 vuoden tulo- ja menoarvioehdotuksen perusteluissa:

Kuluvan vuoden tulo- ja menoarviota käsitellessään on Kaupunginvaltuusto havainnut olevan aihetta kehottaa Hallitusta m. m. ottamaan harkittavaksi, „eikö määrärahaa mittarienlukemista ja rahainperimistä varten kävisi jonkun verran vähentäminen siten, että mainittu työ yhtäikaa suoritettaisiin kaasu- ja sähkölaitoksen laskuun, joten eri henkilöjen ei tarvitsisi tätä varten molempain laitosten puolesta käydä samoissa paikoissa“.

Hallitus, joka jo aikaisemminkin on ottanut asian puheeksi, on kuluneena vuonna koettanut hankkia mahdollisimman kaikinpuolisen selvityksen asiasta ja m. m. antanut kaasutehtaan kamreerin toimeksi opintomatikallaan Ruotsissa, Tanskassa ja Saksassa ottaa tarkemman selon niistä kokemuksista, joita näissä maissa on tästä asiasta saatu.

Tavallisesti eivät kunnallisten kaasu- ja sähkötehtaitten rahainperiminen ja mittarienlukeminen ole järjestetty yhteiseksi kaikissa niissäkään kaupungeissa, missä nämä laitokset ovat yhteisen hallituksen alaisina. Yksityisissä tapauksissa kuitenkin on yhteinen mittarienlukeminen ja rahainperiminen järjestetty, esimerkiksi Gööteporissa, missä tämä järjestelmä otettiin käytäntöön alun toista vuotta takaperin. Miten yritys siellä on onnistunut, näkyy seuraavasta Gööteporin kaasutehtaan johtajan Samzeliuksen lausunnosta:

„Kaasu- ja sähkötehtaalle yhteinen mittarienlukeminen ja rahainperiminen on meillä ollut käytännössä vuoden. Laitoksilla itsellään ei kuitenkaan saata sanoa olleen varsinaista hyötyä tästä menettelystä, vaan on järjestelmä otettu käytäntöön pääasiallisesti jotta lakattaisiin väittämästä kunnan varoja tuhlattavan. Sivullisesta saattaakin näyttää tarpeettomalta että käytetään kahta lukijaa ja rahainperijää työhön, jonka yksi lukija ja rahainperijä hyvin ehtisi suorittaa. Tämä tuntuu sangen loogilliselta erittäinkin sen mielestä, joka ei ole oloihin perehtynyt, mutta todellisuudessa on asianlaita kuitenkin toinen. Yhteinen mittarien lukeminen ja rahainperiminen lisää tietenkin konttorityötä ja mitä toisella taholla säästetään, se toisella menetetään.“

Eräissä Saksan ja Itävallan paikkakunnissa (Köningsbergissä ja Pressburgissa), joista on saatu tietoja, on sama järjestelmä koetteeksi ollut käytännössä, mutta on siitä jo luovuttu, kun on katsottu edullisimmaksi palata erilliseen lukemis- ja rahainperimistapaan. — Huomattava on, että esim. Tukholmassa, missä hallinnon keskitetyn laadun johdosta (yhteinen ylijohtaja) kirjanpito ja kassakonttori ovat molemmille laituksille yhteiset, kuitenkin on katsottu edullisemmaksi pitää molempain laitosten mittarienlukeminen ja rahainperiminen aivan erillään toisistaan.

Yhteisen mittarienlukemisen ja rahainperimisen tekevät laituksille epäedulliseksi pääasiallisesti seuraavat seikat:

1) Mittarinlukukirjain ja lähetettävien laskujen järjestämisestä aiheutuva konttorityö vaikeutuu tuntuvasti ja vaatii suurempaa henkilökuntaa. Syynä tähän on se, että kumpaisenkin laitoksen tilaajain korttiluetteloja tai kaasupäiväkirjaa ei käy yhdistäminen ja samassa paikassa säilyttäminen, vaan täytyy ne välttämättä pitää erillään sekä hoitaa kumpaisessakin laitoksessa. Siitä seuraa, että tuo aikaa vievä lajittelutyö-, lukulippujen ja lähetettävien laskujen järjestämiseksi täytyy suorittaa kahdesti, jos mittarien lukemisen ja rahainperimisen toimittaa sama henkilökunta. Vaikeutavana seikkana on tähän nähden lisäksi mainittava, että tilaajia alinomaa tulee lisää ja eroaa ja että sekä mittarien lukeminen että rahainperiminen, joka työ molempain laitosten osalta yhteensä nyt jo käsittää lähes 15,000 mittaria, on suoritettava kuukausittain.

2) Molempain laitosten mittarienlukemisen ja rahainperimisen yhdistäminen vaikeuttaisi sitä paitsi sekä lukemisen että maksunpanon tarkastusta, ja tavallista erehlymismahdollisuutta lisäisi vielä molempain laitosten tilaajain sekottaminen toisiinsa.

3) Erittäinkin mittarien lukemisen, mutta myöskin rahainperimisen aika pitenee, tuottaen laitoksille korkotappioita sekä suurempia vaikeuksia rahain perimisessä.

4) Laitosten täytyy asettaa erityinen henkilökunta johtotöistä, tarveaineitten ja sivutuotteitten myynnistä annettavain laskujen perimistä varten.

Eräillä tahoilla tosin mainitaan tilaajain kannalta suotavaksi, ettei niiden, jotka käyttävät sekä kaasua että sähkövirtaa, tarvitsisi eri kerroilla vastaanottaa mittarinlukijoita ja laskunperijöitä. On kuitenkin huomattava, että tuollaiset tilaajat ovat mitättömän pienenä vähemmistönä. Sitä vastoin täytyy rahainperijän käydä monilukuisten tilaajain luona montakin kertaa.

Niinkuin edellä olevasta käy selville, ei mittarien lukemisen ja rahainperimisen yhdistämisestä olisi asianomaisille laitoksille taloudellista eikä muutakaan etua, vaan pikemmin päinvastoin.“

Helsingin Kaupungin Kaasu- ja Sähkölaitosten Hallitus.

Hj. Schildt.

Julius Tallberg.

Karl Appelberg.

Fredr. Rosberg.

J. Sohlman.

HELSINGIN KAUPUNGIN SÄHKÖLAITOS.

Helsingissä.
syysk. 29 p:nä 1910.

*Helsingin Kaupungin Kaasu- ja Sähkölaitosten
Hallitukselle.*

N:o 119.

Sen johdosta että kysymys hallituksen perustamisesta Helsingin kaupungin teknillisiä laitoksia varten on Hallituksen käsiteltävänä, rohkenee allekirjoittanut kunnioittaen huomauttaa eräitä näkökohtia, joita ei ole asianmukaisesti otettu varteen siinä verraten yksipuolisessa käsittelyssä, mikä Helsingin kunnallishallinnon muutoskysymyksiä käsittelemään asetetun komitean puolelta on tullut asian osaksi.

Ne syyt, jotka ovat vaatineet asettamaan kaasu- ja sähkölaitoksille yhteisen hallituksen, ovat niin painavat, ettei tämän toimenpiteen oikeutuksesta voine olla

eri mieliä. Näiden molempain laitosten työala on niin yhdenlaatuinen ja niiden edut osittain siksi paljon yhteisiä, että niiden yhtenäistä hallintoa voi kaupungin yleistä etua silmällä pitäen toimittaa ainoastaan molemmille laitoksille yhteinen hallitus.

Kun nyt Rahatoimikamaria uudestijärjestettäessä on osottautunut toivottavaksi, että kaupungin vesilaitos asetettaisiin erilleen Rahatoimikamarista sekä erityisen hallituksen alaiseksi, ja kun paikalla ehdotetaan että kaasu- ja sähkölaitosten Hallituksen toimiala olisi ulotettava kaupungin vesilaitokseenkin, täytyy huomauttaa, että sentapaisia syitä, jotka aiheuttivat yhdistämään kaupungin kaasu- ja sähkölaitosten hallitukset, ei ole tässä kohdin olemassa. Vesilaitoksen työala ja työtapa sekä sisään- että ulospäin ovat perioleellisesti erilaiset kuin noiden muiden laitosten. Ensinnäkin toimittaa vesilaitos kaupungin asukkaille todellista „yleistä hyödykettä“, jota vailla kukaan ei voi tulla toimeen, kun sitä vastoin sekä kaasu- että sähkölaitos toimittaa yleisölle „tavaraa“, jota vailla voi olla taikka jonka sijasta voi käyttää toista. Lienee sentähden sinänsä selvä, ettei vesilaitosta käy katsominen likeyritykseksi samassa mitassa kuin kaasu- ja sähkölaitoksia, koska vesilaitoksen liikkeen laajuuteen eivät mitenkään voi vaikuttaa hallinnon toimeenpiteet, vaan sen kokonaan määrää yleinen tarve. — Eri laitosten sisäiseen järjestykseen ja työhön nähden on erilaisuus yhtä ilmeinen, sillä vesilaitoksella on nykyään noin 1,600 tilaajaa, joita velotaan vuosineljänneksettäin ja jotka itse suorittavat vesimaksunsa, jota vastoin kaasu- ja sähkölaitoksilla jo nyt on lähes 15,000 tilaajaa, joiden laskut kirjoitetaan ja erityisten rahanperijäin välityksellä kannetaan kuukausittain. Sitä paitsi on kaasu- ja sähkölaitosten tilaajaluku tietenkin aina lisääntyvä vähintään kymmenkertaisesti vesilaitoksen tilaajalukuun verraten. Kaasu- ja sähkölaitoksilla täytyy sentähden olla aivan toinen sisäinen järjestys ja verrattomasti laajemmat konttorityöt kuin vesilaitoksella. Edellä olevasta käynee selville, ettei vesilaitos ole sillä tavoin kaasu- ja sähkölaitosten kaltainen, että siitä kävisi johtaminen mitään perustelmia näiden laitosten saattamiseksi yhteisen hallituksen alaiseksi. Yhtä vähän voi tässä olla puhetta mahdollisesti riitaisten etujen yhdistämisestä kaupungin yleiseksi parhaaksi, kuten haitallisen kilpailun välttämisestä eri laitosten kesken ynnä muusta semmoisesta.

Painavimpina perusteina yhteisen hallituksen asettamiseen esittää Komitea mietinnössään seuraavat:

1) suuremman keskityksen ja siitä johtuvan paremman yhteistyön kaupungin muiden viranomaisten kanssa, tarpeettomain lähettelyjen ja kirjelmäinvaihdon välttämisen;

2) paremman yhteistyön teknillisten laitosten kesken, mitä tulee kaupungin kaduilla ja yleisillä paikoilla sekä niiden alla suoritettaviin töihin.

Mitä ensimmäiseen kohtaan tulee, täytynee mainittuja etuja pitää todennäköisinä, vaikkei allekirjoittanut tässä erityisessä tapauksessa huomaa siinä mitään mainittavaa huojennusta taikka menettelyn yksinkertaistumista.

Jälkimmäisen toivomuksen, joka koskee yhteistoimintaa kaupungin kaduilla suoritettavissa töissä, voi sitä vastoin yhteisen hallituksen avuttakin toteuttaa aivan tyydyttävästi. Allekirjoittanut on jo pari vuotta takaperin kiinnittänyt asianomaisten huomiota siihen, että kaupungin Rakennuskonttoriin olisi järjestettävä katu- ja tiehallinnon osasto, joka saisi huolekseen kaikki katutyöt, ei siis ainoastaan kaasusähkö- ja vesilaitoksen toimitettavia, vaan myöskin Rakennuskonttorin (lokaviemärijohdot) ja mahdollisesti lisäksi kaikki yksityisten työt. Edelleenkin on ehdoton vakaumukseni, että tämä on ainoa keino yhdenmukaisuuden ja järjestelmän aikaansaamiseksi kaupungin katutöihin, ja tuollainen katutöiden keskitys on sitä paitsi epäilemättä kohdakkoin osottautuva aivan välttämättömäksi. Kaupungin kadut sisältyvät kohta niin paljon putkia ja kaapeleita mitä erilaisimpia tarkoituksia varten, että töitä niissä edelleen voidaan täysin järjestelmällisesti, asiantuntemuksella ja moninaisia vahinkoja aikaansaamatta teettää ainoastaan, jos niitä hoitaa yksi ainoa viranomainen. Tietääkseni onkin tämä seikka otettu huomioon siinä ehdotuksessa kaupungin Rakennuskonttorin uudestijärjestämiseksi, joka on paraikaa Kaupunginvaltuuston käsiteltävänä, joten kaupungin kaduilla toimitettaviin töihin nähden tuskin on odotettavissa mitään etua siitä, että kaasusähkö- ja vesilaitokselle asetetaan yhteinen hallitus.

Likemältä tarkastaessa näyttää siis komitean perusteluista ainoastaan se pitävän paikkansa, että useissa ulkomaisissa kaupungeissa, missä kunta omistaa kaikki puheenalaiset kolme laitosta, ne ovat saman hallituksen alaisina. Tähän perustelmaan ei komitea kuitenkaan ole itsekään pannut sanottavaa painoa. Allekirjoittanut sitä vastoin on aivan varma siitä, että mitä enemmän eri teknillisten laitosten hallintoa yhdistetään ja keskitetään silloin, kun luonnolliset edellytykset taikka pakottavat asianhaarat eivät semmoisia toimenpiteitä vaadi, sitä hankalammaksi ja virastomaisemmaksi käy hoito, ja jos on aikomus että kaasusähkölaitoksia on hoidettava mikäli mahdollista samaan tapaan kuin samanlaatuisia yksityisiä liikeyrityksiä, ei mikään ole vaarallisempaa kuin jäykkyys ja virastomaisuus niiden hoidossa.

Ehdotetun hallituksen kokoonpanokin näyttää minusta vastustavan ehdotusta taikka ainakin sietävän tarkempaa harkintaa. Allekirjoittanut ei nimittäin puolestaan voi ilman muuta pitää onnistuneena sitä ehdotettua järjestystä, että eri laitosten johtajat samalla olisivat yhteisen hallituksen itseoikeutettuja jäseniä, vaikkakin yleensä katsottaisiin sopivaksi että henkilöt, joitten on pantava hallituksen päätökset täytäntöön, äänellään ottavat osaa näiden päätösten tekemiseen. Näyttää siltä kuin komitean ehdotuksen yhdinkohtana olisi juuri keskinäisen tarkastuksen järjestäminen jotta asianomaiset johtajat tottuisivat huolehtimaan kukin laitoksestaan kaikin puolin silmällä pitäen kaupungin muita laitoksia ja siis yleistä etua. Allekirjoittaneesta kuitenkin näyttää siltä, kuin tuon kauniin ajatuksen toteutumisesta ei olisi täysiä takeita komitean ehdottamassa muodossa, vaan kenties pikemmin päin vastoin. Sen sijaan on varma, että asianomaisten johtajain työ tämän johdosta tuntuvasti lisääntyisi ja heidän harrastuksensa ja aikansa jäisi arveluttavassa määrässä tulematta

heidän omaan laitostensa hyväksi. Silmälläpitäen niitä suuria tehtäviä, joita lähi-vuosina aivan todennäköisesti on oleva ainakin sähkölaitoksen suoritettavana, täy-tyisi minun mitä syvimmin valittaa, jos ne henkilöt, joiden on tätä laitosta johdet-tava, eivät voisi siihen käyttää koko työkykyään ja jakamatonta harrastustaan. Tästä olisi varmaan oleva suurempaa tappiota kuin mitä lisätystä keskinäisestä tar-kastuksesta olisi oleva hyötyä, ja minä puolestani uskon, että nykyinen järjestys, jonka mukaan johtajat ovat esittelijöinä kukin laitoksensa puolesta ja siten kaikkien tärkeimpään asiaan käsittelyssä aina yhtäkaaa saapuvilla, kysymys tarpeellisen keski-näisen tarkastuksen aikaansaamisesta on ratkaistu onnistuneemmin ja ennen kaikkea vähemmän rasittavalla tavalla.

Mitä sitten tulee komitean mielipiteisiin kirjanpidon, kassaosaston, mittarien-lukemisen ja rahainperimisen yhdistämisestä, on tämä asia jo riittävästi valaistu Hal-lituksen aikaisemmin antamassa selvityksessä.

Lopuksi en voi olla lausumatta kummasteluani sen johdosta että komitea, joka itse harrastaa „tarpeettomain ja aikaavieväin lähetteiden ja kirjelmävaihtojen vält-tämistä“, ei katsonut tarpeelliseksi niiden läsnäoloa asian käsittelyssä, joita kysymys likimmin koskee, ennenkuin tarkistustilaisuudessa, jolloin komitean sekä mielipiteet että painettu ehdotus jo olivat valmiina.

Helsingissä, syyskuun 28 päivänä 1910.

Bernh. Wuolle.

Edellä olevaan lausuntoon yhdyin kaikin puolin.

Helsingissä, syyskuun 28 päivänä 1910.

Ed. Cedercreutz.

Selvitys Ulriikkaporinvuorten ja Kaivopuiston alueen omistusoikeudesta.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI.

Helsingissä,
Lokakuun 3 p:nä 1910.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 434.

Kuluvan vuoden menoarviota käsitellessään hyväksyi Kaupunginvaltuusto Rahatoimikamarin esityksen, että hankittaisiin kaupungin, valtion ja erinäisten virastojen arkistoissa säilytettyihin asiakirjoihin perustuva lainopillinen selvitys erinäisten Valtiovaraston, Yliopiston sekä myös yksityisten henkilöiden taikka yhdistysten hallussa nykyään olevain tonttien taikka maa-alueitten omistusoikeudellisista oloista. Tähän nähden on Rahatoimikamari helmikuun 24 päivänä 1910 antanut siten päätetyn tutkimuksen erityisen komitean tehtäväksi ja tähän komiteaan kutsunut entisen prokuraattorin Julius Grotenfeltin, puheenjohtajaksi, sekä nimituomari John Ugglan ja filosofianmaisteri Alb. Hästeskon jäseniksi.

Tämän tehtävän vastaanotettuaan on komitea paikalla ryhtynyt keräämään sitä laajaa aineistoa, mikä on ollut tehtävän suorittamiseksi tarpeellinen, sekä seuraavassa tarkemmin mainituista syistä etusijassa valaissut Ulriikkaporinvuorten ja Kaivopuiston alueen omistusoikeutta koskevaa kysymystä. Tämä selvitys, joka komitean mietintönä N:o 1 myötäliitetään, valaisee muun muassa kaupungin omistusoikeutta Ulriikkaporin seutuun ynnä Kaivopuiston alueeseen. Rahatoimikamari, jolla ei ole ollut mitään lisättävänä komitean valmistamaan täydelliseen yhdistelmään ja selvitykseen, saa kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto käsityksensä lausuisi

että Valtuusto yhtyy komitean esittämiin Ulriikkaporinvuorten ja Kaivopuiston alueen omistusoikeutta koskeviin lausuntoihin.

Sittenkun Viaporin linnoituksen komentaja kirjelmässä lokakuun 24 päivältä 1909 oli Uudenmaan läänin Kuvernööriltä anonut sen suuntaista toimenpidettä,

että kaupungin Puutarhalautakunnan toimesta Ulriikkaporin niemekkeelle Kaivopuistoon asetetut penkit poistettaisiin ja ettei niitä vastedes sijoitettaisi sikäläisille valleille, jotka komentajan ilmoituksen mukaan kuuluvat sotalaitokselle, sekä Kuvernööri oli kaupungin Maistraatille lähettänyt mainitun kirjelmän tiedoksi ja sitä toimenpidettä varten, minkä asianhaarat saattaisivat aiheuttaa, ilmoitti Maistraatti, hankittuaan Rahatoimikamarin lausunnon asiasta että, koska penkit oli sijoitettu Helsingin kaupungin omistamalle maalle eikä Venäjän sotalaitoksella myöskään voitu näyttää olevan oikeutta tuon maan käyttämiseen, Maistraatti ei ole katsonut voivansa täyttää linnoituksen komentajan edellä esitettyä toivomusta. Sittenmin on Viaporin linnoituksen komentaja huomauttanut, että puheena oleva patteri on vuonna 1855 rakennettu samaan paikkaan, missä vanha patteri oli jo vuonna 1808, sekä lausunut käsityksensä että tämä samoinkuin kaikki varustukset kuuluu sotalaitokselle. Tätä todistaakseen komentaja mainitsee linnoitusvajain, joka oli rakennettu tähän patteriin ja jota sotalaitos riidattomasti oli pitänyt hallussaan toistakymmentä vuotta.

Kaupunginviranomaisten ja Viaporin sotilasviranomaisten välillä näin syntyneen erimielisyyden johdosta on Suomen Kenraalikuvernööri Keisarilliselta Senaatilta pyytänyt lausuntoa asiasta ja sen ohella vaatinut arkistossa säilytettyihin asiakirjoihin perustuvaa tarkkaa selvitystä seuraavista seikoista, nimittäin:

- 1) Kelle Kaivopuistossa sijaitseva maapalsta, johon patteri on rakennettu, kuului siihen aikaan kun Suomi yhdistettiin Venäjän Keisarikunnan kanssa; sekä
- 2) Kuka ja missä vuorossa ja järjestyksessä tähän aikaan asti on hallinnut tätä maapalsta.

Tämän Kenraalikuvernöörin tiedustelun on Uudenmaan läänin Kuvernööri välipäätöksellä maaliskuun 22 päivästä kuluvaan vuoteen lähettänyt Maistraattiin pyytäneen lausuntoa ja selvitystä tähän kuuluvista seikoista. Maistraatti on kirjelmässä mainitun kuukauden 26 päivästä lähettänyt asiassa syntyneet kirjat Kaupunginvaltuustolle, joka asiaa käsitellessään huhtikuun 5 päivänä tänä vuonna on kehottanut Rahatoimikamaria antamaan lausunnon asiasta. Viimeksi kuluneen huhtikuun 15 päivänä pitämässään kokouksessa Rahatoimikamari antoi edellä mainitulle erinäisten Helsingin kaupungin tonttien ja alueitten omistusoikeudellisia oloja tutkimaan asetetulle komitealle toimeksi kohta ja ennen muita kysymyksiä ryhtyä hankkimaan selvitystä kaupungin omistusoikeudesta Ulriikkaporinvuoriin ja Kaivopuiston alueeseen.

Niinkuin edellä mainittiin, on sanottu komitea nyttemmin suorittanut tämän tehtävän sekä antanut täydellisen, historiallisiin asiakirjoihin perustuvan selvityksen tähän kuuluvista seikoista, joka selvitys kaikin puolin vahvistaa Rahatoimikamarin ja Maistraatin aikaisemmin puoltamaa kantaa, mikäli koskee kaupungin omistus-

oikeutta useinmainittuihin maa-alueisiin sekä sen ohella sisältää vastauksen Kaupunginvaltuuston edellä mainittuun läheteeseen viimeksi kuluneen huhtikuun 15 päiväältä.

Mainittuun komitean mietintöön ja siinä oleviin lausuntoihin viitaten saa Raha-toimikamari kunnioittaen ehdottaa

että Kaupunginvaltuusto pyydetyksi lausunnoksi asiasta Maistraatille lähettäisi edellä mainitun komitean esittämän selvityksen sekä ilmoittaisi kaikin puolin yhtyvänsä komitean mietinnössä annettuihin lausuntoihin.

Läheteasiakirjat palautuvat tämän mukana.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

*Mietintö N:o 1, sisältävä selvityksen Ulriikkaporin-
vuorten ja Kaivopuiston alueen omistusoikeudesta.*

Helsingin Rahatoimikamarille

komitealta, joka on asetettu tutkimaan erinäisten
Helsingin kaupungissa olevien tonttien ja alueitten
omistusoikeutta.

Sen johdosta että viime vuosina kerta toisensa jälkeen on tullut kysymys erinäisten Helsingin kaupungissa olevain tonttien ja alueitten omistusoikeudesta, ja kun on pidetty erittäin tarpeellisena saada perinpohjainen selvitys tähän kuuluvista seikoista, on Rahatoimikamari Kaupunginvaltuustolle esittänyt toimitettavaksi kaupungin, valtion ja erinäisten virastojen arkistoissa säilytettyihin asiakirjoihin perustuvan kaikinpuolisen tutkimuksen asiasta lainopilliselta kannalta sekä samalla ehdottanut, että siinä tarkoituksessa annettaisiin komitealle toimeksi yhdistellä ja mahdollisesti painattaa kaikki selvitys, mikä nyttemmin on saatavissa erinäisten valtiovarastolle, Yliopistolle ja myöskin yksityisille henkilöille taikka yhdistyksille nykyään kuuluvien tonttien taikka maa-alueitten omistusoikeudellisista oloista. Tämän esityksen johdosta on Kaupunginvaltuusto päättänyt kehottaa Rahatoimikamaria järjestelmällisesti toimituttamaan tuollaisia niitä tontteja ja maa-alueita koskevia tutkimuksia, joiden omistus- ja hallinto-oikeus jostakin syystä osottautuu epä-tietoiseksi.

Tehtävän
laatu.

Kaupunginvaltuuston siten päättämän tutkimuksen toimittamisen on Rahatoimikamari helmikuun 24 päivänä 1910 pitämässään kokouksessa antanut erityisen komitean tehtäväksi ja komiteaan kutsunut allekirjoittaneen Grotenfeltin puheenjohtajaksi sekä allekirjoittaneet Ugglan ja Hästeskon jäseniksi.

Tämän tehtävän vastaanotettuaan on komitea kohta ryhtynyt keräämään sitä laajaa aineistoa, mikä tehtävän täyttämiseksi on tarpeen. Siinä tarkoituksessa on komitea kokeneitten henkilöiden avustamana toimittanut tarkkoja tutkimuksia tällaisissä arkistoissa, jolloin muiden muassa on tarkastettu:

Arkistotutki-
mukset ja
alustavat
työt.

Valtioarkistossa: Keisarillisen Senaatin yleiset diariot, kirjekonsehdit ja pöytä-

kirjat vuosilta 1809—1890 (osittain vuoteen 1899 saakka), Helsingin kaupungin Uutisrakennuskomitean nyttemmin Valtioarkistoon siirretyt tulevat ja menevät asiakirjat (osittain epätäydelliset), Valtiosihteeristön diariot vuosilta 1811—1825, Kerraalikuvernöörikanclian asiakirjat vuosilta 1810—1819 sekä karttakokoelmia, koelma «topografica» y. m.;

Maistraatin arkistossa: kirjediariot vuosilta 1809—1874, supliikkidiariot vuosilta 1824, 1826, 1828—1833, 1835—1874; tuomiokirjat vuosilta 1808—1823, 1825, 1827 ja 1834 (niiltä vuosilta, joilta täydellisiä diarioita puuttuu), Kaupungin Vanhimpain pöytä- ja asiakirjat, Maistraatin pöytäkirjat rakennusasioista sekä erinäiset muut asiakirjat ja kartat; ynnä

Kaupunginvaltuuston ja Rahatoimikamarin arkistoissa: pöytäkirjat, kirjeet ja asiakirjat sekä kunnalliskertomukset kunnallishallinnon uudestijärjestämisestä nykyiseen aikaan asti.

Täydentävä selvitys on sen ohella hankittu Valtiosihteeristön, Uudenmaan läänin Lääninhallituksen, erinäisten Ylihallitusten, Yliopiston ja Rakennuskonttorin arkistoista. Vihdoin on Tukholman Valtakunnanarkistossa toimitettu laajoja tutkimuksia erinäisten komitean tehtävän yhteydessä olevain kysymysten selvittämiseksi, jotka tutkimukset on erinomaisella tarkkuudella ja asiantuntemuksella komitean toimenannon mukaan suorittanut ruotsalainen ammattimies tällä alalla, arkistotutkija M. Sahlström.

Sittenkun nämä valmistelutyöt nyttemmin on likimmittain suoritettu ja se aineisto koottu, jonka on katsottu asiaa valaisevan, on komitea ryhtynyt tarkastamaan koottua aineistoa sekä antamaan lausuntoja komitealle jätetyistä kysymyksistä; ja on komitealla siihen nähden ollut käytettävänä Rahatoimikamarin kansliassa valmistettu niiden tonttien ja paikkain luettelo, joiden omistusoikeuden selvitystä nyt halutaan. Komitea, jonka mietinnöt jätetään Rahatoimikamarille jatkuvassa numerojärjestyksessä sitä mukaa kuin työ edistyy, on ohjelmaansa kuuluvista kysymyksistä etusijassa ottanut käsiteltäviksi ne, joitten on syystä taikka toisesta katsottu olevan kiireellistä luontoa. Siten on komitea ensiksi käsitellyt Ulriikkaporia ja Kaivo- puistoa koskevan kysymyksen, joka on erittäin tähdellinen sen johdosta että Venäjän sotalaitos on vastustanut kaupungin vapaata käyttöoikeutta viimeksi mainittuun paikkaan. Tämän jälkeen on tutkimus käsittävä eräät kaupungin ympäristön saaret, sitten Katajanokan, Klinikain alueen, venäläisen sairaalan tontin, venäläisen makasiinirakennuksen tontilla N:o 56 korttelissa N:o 410, Lapinlahden sairaala-alueen, Sinebrychoffin panimoalueen ja sitten vuoroonsa muut Rahatoimikamarin mainitsemat paikat.

Komitean hankkimat arkistojäljennökset ja muut asiakirjat jätetään, sittenkun tehtävä on suoritettu, asianmukaisesti järjestettyinä ja lueteltuina Rahatoimikamarin kansliaan.

I.

Ulriikkaporinvuoret ja Kaivopuiston alue.

Kun Helsingin kaupunki Kristiina kuningattaren holhoojahallituksen aikana muutettiin Vantaanjoen suulta nykyiselle paikalleen, siirrettiin lokakuun 2 päivänä 1639 vahvistettujen erioikeuksien nojalla vanhemman kaupungin edut ja lahjoitukset uudelle, minkä ohella vastaperustettu kaupunki kohdakkoin sen jälkeen sai lahjoituksena vastaanottaa Töölön maatilan, joka käsitti 3 veroa ja 5 taloa. Marraskuun 20 päivänä 1643 annetulla *Kunink. päätöksellä uuden Helsingin porvariston kirjeisiin ja anomuksiin*, joka asiakirja tavataan kaupungin n. s. erioikeuskirjaan koottujen asiakirjain joukossa, lahjoitettiin nimittäin mainittu maatila kaupungille jotta, niinkuin sanat kuuluivat, «sen tiluksille laitettaisiin tiililato kirkonrakennuksen jatkamiseksi sekä kaupungin hyödyksi ja parhaaksi».

Helsingin-
niemi lahjoitetun kaupunginmaan luontoinen.

Maakirjoihin tehdyt merkinnät 1600- ja 1700-luvulta sekä viime vuosisadan alkupuolelta niinikään todistavat puheena olevan alueen olevan lahjoitetun kaupunginmaan luontoista. Niinpä mainitaan 1645 vuoden maakirjassa «Helsingin pitäjän, Huopalahden neljänneksen» kohdalla Töölön kylässä veroja 3, manttaaleja $3 \frac{2}{3}$ ja taloja 5 «erioikeudella kuuluviksi uudelle Helsingin kaupungille» («Privilegierat Under Nyehelsingfors Stadh»), sekä 1655 vuoden maakirjassa «rälssinä Klemetskogin neljänneksessä Töölössä, erioikeudella kuuluva Helsingin kaupungille» («Frälse uti Clemetskogh Fiärdungh Tölå, Helsingfors Stadh Privilegierat»), minkä ohella viimeksi mainitussa maakirjassa on merkintä «autio» («Öhde»), osottaen ettei tilalla silloin ollut asukasta. Kunink. Reduksioonitoimikunnan laatimassa maakirjassa vuodelta 1700 mainitaan Töölössä olevan $3 \frac{2}{3}$ manttaalia, 5 taloa ja «vero 1630 vuoden maakirjan mukaan», joka vero pannaan poisteeseen nimikkeellä «lahjoitettuja tiloja yleishyödyllisiin tarkoituksiin» («donerade gods till pios usus»), sekä seuraava merkintä: «Privilegierade under Hellssingfors Stadh efter förbemälte Kongl. Maj:tz Nådiga Resolution d. 12 Maj 1635». («Erioikeudella annetut Helsingin kaupungille Kunink. Maj:n Armollisen Päätöksen mukaan toukok. 12 p:ltä 1635»). Tämän armollisen päätöksen alkukirjoitusta ei ole tavattu Ruotsin Valtakunnanarkistossa.) Vuoden 1731 maakirjassa mainitaan niinikään «Töhlö» Helsingin kaupungille annettuna laidunmaana («underlagt till muhlbete»), ja 1735 vuoden maakirjassa kaupungille lahjoitetuksi vastamainitun Kunink. Päätöksen mukaan, ja samantapaisia merkintöjä tavataan viime vuosisadalta olevissa maakirjoissa *).

Rakennuskonttorissa säilytetyistä 1781 ja 1816 vuoden rajankäyntikartoista niihin kuuluvine pöytäkirjoinen taas käy selville, että «Töölön kylä», joka muodostaa Helsingin kaupunkiin yhdistetyn maa-alan pääosan, rajoittui pohjoisessa Gumtähden taloon, idässä Brändöhön, Degeröhön ja Santahaminaan sekä lännessä Pikku Huopalahden ja Drumsön tiluksiin.

*) Vrt. Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 42 v:ltä 1897 liitteineen.

Siihen tilaryhmään, joka Helsingin perustamistilaisuudessa oli yhdistetty kaupunkiin, kuului siis myös eteläosa n. s. Helsinginnientä, joka vastaa Kaivopuistoa, Ulriikkaporin sekä nykyistä 6 ja 7 kaupunginosaa. Tämän seudun koillisosassa sijaitsevilla ylänneillä oli muinoin nimenä Kasaberget, mutta 1700-luvun keskivaiheilla niille annettiin nimeksi Ulriikkaporinvuoret (Ulrikasborgsbergen), sinne sijoitetun linnoituksen mukaan, ja koko lähiseutua sanottiin Ulriikkaporin seuduksi. Nykyisellä Kaivopuistolla taas oli muinoin nimenä Ulriikkaporinniemi taikka Uuninsuunmaa (Ulrikasborgsudde tai Ungsmunslandet) ja ylännettä, missä Kaivopuiston patteri nykyään on, sanottiin Uuninsuunvuoreksi (Ungsmunsberget).

Koko se kaupungille kuuluva alue, joka vastaa muinaista Helsinginnientä, on nyttemmin otettu Keisarillisen Majesteetin vuonna 1875 armollisimmasti hyväksymään ja noudatettavaksi vahvistamaan kaupunginasemakaavaan (sittemmin asianmukaisessa järjestyksessä muutettu ja eräiltä kohdin täydennetty vuosina 1887, 1888, 1902 ja 1908) ja käsittää suurimmaksi osaksi tonteiksi järjesteltyä alaa. Näistä tonteista on useimmat jo myyty ja ainoastaan vähäinen osa on enää kaupungin hallussa. Tonteiksi jakamatta on eräitä istutus- taikka avonaisiksi paikoiksi varattuja alueita, niiden joukossa Ulriikkaporin ja Kaivopuiston suuret puistoalat.

Se seikka että mainitut varsinaisen kaupunginjalituksen ulkopuolella olevat ja edelleen kaupungin käyttämät puistoalueet kuuluvat lahjoitettuun kaupunginmaahan voisi sen asianlaidan yhteydessä, että Töölön talon tilukset on lahjoituksesta lähtien virallisiin maakirjoihin merkitty kaupungille annetuiksi, riittää kruunua vastaan todistukseksi kaupungin omistusoikeudesta. Mutta, kuten tunnettu, on kruunu jo Ruotsin vallan aikana ja, maamme valloituksen jälkeen, Venäjän sotailaitos ajoittain pitänyt hallussaan eräitä Kaivopuiston ja Ulriikkaporinvuorten osia, minkätähden on tarpeellista likemmältä tutkia tämän hallinnan ja siitä mahdollisesti johtuvain vaatimusten laatua. Siinä tarkoituksessa annetaan tässä alempana autenttisiin ja virallisiin asiakirjoihin perustuva selvitys tähän kuuluvista seikoista.

Ulriikkaporin Ajatus varustaa Helsinki maamme puolustuksen pääpaikaksi heräsi kohdakkoin tienoon Uudenkaupungin rauhanteon jälkeen vuonna 1721. Kahden lähinnä seuraavan käyttöö Ruot- vuosikymmenen aikana tehdyt ja valtiopäiville esitetyt suunnitelmat otettiin yleensä sin vallan ai- suosiollisesti vastaan, mutta valtakunnan huonot raha-asiat estivät niitä toteuttamista. Turun rauhanteon jälkeen otettiin linnoituskysymys jälleen 1743 vuoden nitelmia Hel- valtiopäivillä käsiteltäväksi m. m. Helsingin pormestarin H. J. Forsténin aloitteesta, singin lin- ja Salainen valiokunta puolsi ehdotusta kaupungin linnoittamisesta maan ja meren noittamiseksi puolelta. Samana vuonna esitti linnoitusväen kapteeni Virgin ehdotuksen päälinnoituksen sijoittamisesta Helsinginniemen uloimmalle niemekkeelle sekä linnoitusten rakentamisesta sotasataman suojaksi Långörniin ynnä Stora ja Lilla Rantan nimisille saarille (Harakkaan ja Uunisaarelle). Näiden lisäksi olisi Vargskär linnoitettava sekä sisävarastus rakennettava Helsinginnummen poikki Göl- (Töölön-) lahdesta Jätkäsaarta (Busholmen) kohti.

Mutta vasta sittenkun *Augustin Ehrensvärd*, ollen «Hattujen» luottamusmiehiä, oli vuosien 1746—47 valtiopäivillä saanut toimekseen järjestää Suomen puolustus-toimen, otettiin kysymys Helsingin linnoittamisesta vakavasti harkittavaksi. Viimeksi mainittuna vuonna vahvistettiin Ehrensvärdin valmistama «alamainen suunnitelma linnoituksen rakentamiseksi Helsingin vierelle». Tämä suunnitelma sisälsi, että linnoittamalla Kruunuvuorenselän tärkeimmät saaret saataisiin laivastoille turvallinen satama ja tämän yhteydessä tehtäisiin Helsingistä sotaväen varastoasema. Kun Suomi ei kyennyt omin voiminsa puolustamaan aluettaan, täytyi sen sotajoukolla ja saaristolaivastolla olla tukenaan kaksoislinnoitus, jonka turvin se voisi odottaa apua meritse emämaasta. Tämän suunnitelman mukaan puolustaisi Helsingin kaksi linnoitusta, toinen sijoitettuna Siltavuorelle ja toinen Kasavuorelle. Kasavuoren linnoituksen läheisyyteen, miltei nykyisen Laivaveistämön paikalle, rakennettaisiin rintavarustus. Siltavuoren ja Kasavuoren välille sekä sieltä lounaiseen suuntaan mereen asti rakennettaisiin rintama lujia, vallinsarvilla ja esiinpistävillä ulkovarustuksilla vahvistettuja linjoja. «Giöl-lahden ja meren välinen kaula» varustettaisiin lujilla linnoituksilla, jota vastoin kaupunki muilta tahoilta ympäröitäisiin ainoastaan «tavallisella muurilla yllätyksen torjumiseksi». Edelleen rakennettaisiin linnoituksia Korkeasaarelle ja Katajanokalle (Tullskatauden). Uuninsuun ja Långörnin väyläin puolustukseksi rakennettaisiin isonlainen varustus Uuninsuunvuorelle sekä pienempiä rintavarustuksia Harakkaan ja Långörniin *). Varsinainen merilinnoitus olisi Ehrensvärdin suunnitelman mukaan rakennettava sille saariryhmälle, jonka muodostavat Vargö, Stora ja Lilla Öster Svartö, Väster Svartö sekä Vargskär ja Skanslandet. Sisäsatamaa puolustaisi Vasikkasaarelle rakennettu linnoitus ja eräälle Degerön saaren korkealle vuorelle rakennettu rintavarustus.

Ehrensvärdin suunnitelman vahvasti Freedrikki Inen neuvoskamari marraskuun 9 päivänä 1747 ja linnoitustöihin ryhdyttiin seuraavana vuonna yhtäaikaan Siltavuorella ja Ulriikkaporissa sekä viereisillä, merilinnoitukseksi aijotuilla saarilla.

Pian sen jälkeen kuitenkin Helsingin maanpuolisten linnoitusten työt keskeytyivät **). Kun oli välttämätöntä saada Viapori mahdollisimman pian puolustus-kuntoon, ehdotti Ehrensvärd linnoitustöiden rajoittamista «Vargskärin saariin». Marraskuun 19 päivänä 1750 kuningas vahvisti uuden suunnitelman, jossa paitsi pienenlaisia muutoksia määrättiin, että työt Siltasaarella ja Ulriikkaporissa oli lakkautettava. Helsingin varustustöitä ei sittemmin enää jatkettu, ja ne kaupungin linnoittamista tarkoittavat eri ehdotukset, joita 1700-luvun jälkipuoliskolla tehtiin, jäivät paperille. Vuoden 1808 sodan puhjetessa oli aijotuista Ulriikkaporin ja Siltavuoren varustuksista ainoastaan vähäpätöisiä jäännöksiä olemassa. Viaporissa töitä kuitenkin jatkettiin, niin että linnoitus vuonna 1772 Ehrensvärdin kuollessa oli pää-

*) Ehrensvärd huomauttaa suunnitelmassaan että Helsinginniemen ja Uuninsuunvuoren linnoitusten välinen paikka sopisi varata kaupungin vastaista laajennusta varten, ja lisää että tällä paikalla „harvalukuiset varustukset voivat ympäröidä suuren kaupungin“.

***) Katso Ruotsin Yleisesikunnan teoksia 1808—1809 vuoden sodasta, II osa, siv. 225—229.

asiallisesti valmis laaditun suunnitelman mukaan. Sitä seuraavina kahtenakymmenenä vuotena Viaporin linnoituksia täydennettiin, mutta maanpuoleisia varustuksia ei milloinkaan tehty.

Maan anastaminen linnorakennusten tarpeisiin.

N. s. Ulriikkaporin seutu eli Helsinginniemen kaakkoisosa oli 1740-luvun keskivaiheilla kallioista ja osittain metsäistä takamaata kivikkoisine rantoineen. Kasavuoren rinteillä oli tuolla täällä viljeltyjä maakappaleita sekä Kaupunginlahden (nykyisen Eteläsataman) varrella joitakuuta rakennettuja tontteja. Uuninsuunmaan itärannalle Ulriikkaporin varustusten alapuolelle perustettiin 1700-luvun keskivaiheilla kaupungin laivaveistämö samaan paikkaan, missä nykyinen veistämö sijaitsee. Kohta veistämötontin länsipuolella oli kaupunginpelto, mutta muutoin oli koko Uuninsuunmaa näihin aikoihin raivaamatonta ja rämeistä laidunmaata.

Kun 1740-luvun loppupuolella Ehrensvärdin laaja suunnitelma Helsingin Viaporin kaksoislinnoituksen aikaansaamiseksi oli toteutettava, otti kruunu linnoitusrakennusten varalle haltuunsa melkoisia aloja kaupungille kuuluvia maita ja saaria. Siihen tarkoitukseen otti Kunink. Linnoitushallitus Helsingin kaupungin lahjoitettuun maa-alaan kuuluvat Vargskärin, Vargön, Stora ja Lilla Öster Svartön, Skanslandet ja Långörnin sekä Blekholmat, Vasikkasaaren ja Korkeasaaren. Mannermaalta ostettiin lukuisia tontteja kaupungin eri osista ja, paitsi Siltavuorenselällä kaupungin pohjoisosassa olevia laajoja aloja, joista ei nyt ole kysymys, otettiin edelleen samaan tarkoitukseen Kasavuorelle suunnitellun linnoituksen alue (paikka sai tällöin nimekseen Ulrikasborg) ynnä sitä ympäröivät tontit ja pellot. Edelleen varattiin linnoitusrakennuksen tarpeisiin *Ulriikkaporin viereinen takamaa* eli, niinkuin sitä myös sanottiin, *Ulriikkaporin ympäröivä laidunmaa*, jonka alueen rajoja ei ole voitu kartalla osoittaa, mutta joka todennäköisesti käsitti Ulriikkaporin etelä- ja lounaispuolella olevan käyttämättömän maan ynnä Uuninsuunmaan. Samaan aikaan rakennettiin Ulriikkaporinvuoren pohjois- ja koillisrinteelle erinäisiä kruununrakennuksia, m. m. tavarapiha, paja ja kasarmirakennuksia, jota vastoin takamaa käytettiin kruunun hevoslaitumeksi.

Maan luovuttaminen vanhempiin aikoina yleiseen tarpeeseen ja sellaisen luovutuksen oikeudellisen vaikutus.

Vanhempina aikoina, jolloin nykyaikainen pakkoluovutuslaitos vielä oli tuntematon maamme lainsäädännössä, ei menettely kaupunginmaan luovuttamisessa yleiseen tarpeeseen ollut määrättyjen sääntöjen alainen. Kuitenkin katsoi kruunu oikeudekseen sangen laajassa mitassa käyttää kaupungin maata ja alueita, kun joku valtakunnalle hyödyllinen tarkoitus sitä vaati. Jos maa sijaitti syrjässä ja oli kaupungille arvotonta, anastettiin se muitta mutkitta ja kaupungille myöntämättä taikka kaupungin tavallisesti pyytämättäkään mitään vastiketta, mutta muussa tapauksessa ryhdyttiin keskusteluihin Maistraatin kanssa, joka silloin koetti parhaansa mukaan valvoa kaupungin etuja. Viime kädessä kuitenkin hallitus se oli, joka milloin minkin verran ottaen huomioon Maistraatin toivomuksia määräsi maan luovutusehdot.

Tällä tavoin näyttää menettely todellisuudessa yleensä käyneen. Mitä tuollaisen menettelyn oikeudelliseen merkitykseen tulee, ansainnevat seuraavat näkö-

kohdat huomioon ottamista. Kruunun oikeutta ottaa yliherruutensa nojalla eräissä tapauksissa yleiseen tarpeeseen, niinkuin esim. vuorilaitosten, tierakennusten, linnoitusten y. m. s. tarpeisiin kaupunginmaata taikka muuta yksityistä maata, ei näy käyvän epäileminen. Sellainen oikeus on katsottu kuuluvan esivallalle muissakin maissa, ennenkuin pakkoluovutuslaitos oli lain kautta järjestetty ja nimenomaan määrännyt siinä noudatettavat periaatteet. Koska kuitenkin samalla yksityinen omistusoikeus perustuslain mukaan (1772 vuoden Hallitusmuoto, 2 §; 1789 vuoden Yhdistys- ja Vakuuskirja, 2 kohta) on turvattu jokaiselta vastoin maanomistajan tahtoa tapahtuvalta anastukselta, joka ei perustu lailliseen tuomioon, ei tuollainen maan käyttäminen kruunun tarpeisiin voi olla omansa luomaan kruunulle omistusoikeutta käytettäväksi ottamaansa maahan muulla edellytyksellä, kuin että nimenomainen välipuhe siitä on laillisessa järjestyksessä tehty, jossa tapauksessa myös kaupungeille lahjoitettu maa lienee voinut menettää lahjoitetun kaupunginmaan luontoisuuden ja palautua kruunulle. Vastakkaisessa tapauksessa ei oikeussuhdetta, vaikkakin asianomaisia kaupunginviranomaisia olisi asiassa kuultu taikka he muutoin olisivat toimenpiteeseen myötävaikuttaneet, näy voivan katsoa muuksi kuin että kruunu on saanut maan käytettäväkseen tiettyyn tarkoitukseen määrättyksi taikka epämääräiseksi ajaksi. Yksipuolisella anastuksella, kaupunginviranomaisia kuulematta taikka heidän myötävaikutuksettaan, ei kruunu sitä vastoin ole voinut hankkia laillista saantoa maahan, vaan ainoastaan hallinnan ylimuistaisen nautinnan mahdollisena lähtökohtana.

Maan luovutuksessa Helsingin vierelle aijotun linnoitusrakennuksen tarpeisiin noudattivat viranomaiset siihen aikaan tavallisia muodollisuuksia. Kruunu määräsi, mitkä alueet olivat linnoitusrakennuksia varten tarpeellisia, sotalaitos otti nämä alueet haltuunsa ja kaupungin viranomaisten kanssa keskusteltiin korvauksesta, mikä kaupungille olisi tuleva mainituista tiluksista. Kysymys kaupungin vastikevaatimuksesta tuli sittemmin pitkällisen kirjeenvaihdon ja käsittelyn esineeksi ylemmissä ja alemmissä oikeusasteissa ja ratkaistiin vasta Kustaa III:n hallitusajan lopulla. Ruotsin Valtakunnanarkistosta hankittujen asiakirjain johdolla annetaan tässä alempana selostus tämän sitkeän korvausasian käsittelystä, jonka eri vaiheet ovat omansa selvittämään, mitä laatua Ruotsin kruunun käyttöoikeus oli nyt puheena oleviin maa-alueisiin.

* * *

Alotteen keskusteluihin kaupungin ja asianomaisten maanomistajain kanssa linnoitusrakennuksen tarpeiksi otetun maan korvaamisesta teki vuonna 1748 Suomen silloinen kenraalikuvernööri vapaaherra Gustaf Fredrik von Rosen. Kirjelmässä lokakuun 24 päivältä mainittua vuotta ilmoitti von Rosen *Valtakunnan Säätyjen Helsingissä olevalle Linnanrakennustoimikunnalle* — tämä viranomaisen huolehti Valtiopäiväin puolesta linnoitusrakennuksiin tarpeellisten tonttien ja maa-alueitten, tarpeitten ja rakennusaineitten hankkimisesta, toimitti maksunsuoritukset sekä sel-

Kysymys
Viaporin lin-
noitusraken-
nusta varten
otetuista ti-
luksista Hel-
singin kau-
pungille tule-
vasta korva-
uksesta eri
vaiheissaan.

Kaupungin-
viranomais-
ten kanssa
ryhdytään
Linnanraken-
nustoimikun-
nan välityk-
sellä keskus-
teluihin.

vitti ja ratkaisi kaupungin, yksitysten ja kruunun välillä linnoitusrakennuksen johdosta mahdollisesti syntyneet riidat ja erimielisyydet — että Kuninkaallinen Majesteetti oli armollisessa kirjeessä marraskuun 26 päivältä 1747 määrännyt, että ne kaupungit, joiden tiluksille joku linnoitus rakennetaan, eivät saa vaatia muuta korvausta linnanrakennukseen tarpeellisista paikoista, turpeista taikka semmoisesta kuin *muuttokustannukset ja sen vahingonkorvauksen, mikä tämän johdosta harkitaan kohtuulliseksi*. Sen ohella ilmoitti Hänen Ylihäisyytensä Linnanrakennustoimikunnalle, mitkä alueet kaupungin maasta oli otettu taikka lähimmässä tulevaisuudessa otettaisiin linnanrakennuksen tarpeisiin, sekä pyysi Toimikuntaa tutkituttamaan kutka näitä paikkoja ja tiluksia omistivat ja millä oikeudella «jotta kaupunki voisi saada kohtuullisen korvauksen siitä, minkä Esivalta on Armossa suvainnut suoda sen käytettäväksi», ja omistajat sen hyvityksen, mikä edellä mainituilla armollisimmin vahvistetuilla perusteilla harkittiin kohtuulliseksi.

Hankittuaan tarkemman tiedon kaikista linnoituksen tarpeisiin pyydyistä tonteista, pelloista, saarista ja muusta kaupungille kuuluvasta maasta katsoi Toimikunta tarpeelliseksi asiassa kuulla sekä kaupungin Maistraattia että asianomaisia tontinomistajia ja maanhaltijoita; ja kehoitettiin Maistraattia tutkimaan, millä tavoin nämä omistivat maapalstansa, sekä hankkimaan heiltä lausunnon mitä he vaativat niiden luovuttamisesta kruunulle. Samalla käskettiin Maistraatin hankkia selvitys siitä, millä oikeudella kaupunki omisti ne muut tilukset ja tilat, jotka olivat Maistraatin käytettävänä ja jotka nyt tulisi luovuttaa kruunun tarpeisiin, sekä minkä korvauksen Maistraatti pyysi näistä alueista, joko rahaa taikka muita yhtähyviä tiluksia ja sivuetuja.

Tätä Helsingin kaupungille ylen tärkeätä kysymystä käsitteli Maistraatti erinäisissä istunnoissaan joulukuun 3—17 päivänä 1748. Aluksi arvioi Maistraatti kaupungin linnoitusrakennusta varten tilatut ja linnoitushallituksen osittain jo haltuunsa ottamat Vanhimmat Käsittelevät Ulriikkaporin ja Siltavuoren seudun tontit (29 tonttia) ja pellot (yhteensä 36 tynnyrin ja 30 kapanalaa), joiden haltijat vaativat lunastusta rahassa silloisen käypähinnan mukaan *). Sitten neuvotteli Maistraatti Porvariston Vanhimpain kanssa siitä vastikkeesta, joka olisi kruunulta vaadittava niistä «yleisistä kaupungin tiluksista», joita edellä mainittujen peltojen ja tonttien lisäksi pyydettiin linnoitusrakennusta varten käytettäväksi. Kaupungin omistusoikeudesta näihin tiluksiin lausui Maistraatti: «että kun tämä kaupunki Korkean Esivallan Armollisen harkinnan jälkeen ja muistossa korkeasti autuaan Kristiina Kuningattaren lokakuun 2 päivänä 1639 vahvistamalla erioikeuksilla varustettuna muutettiin entisestä paikastaan eli niin sanotusta vanhasta-kaupungista ja, mukavamman merenkulun vuoksi, rakennettiin tänne Töölön kylän tiluksille, tehtiin mainittu kylä Kaupungin alusmaaksi ja sen tilukset, pellot, niityt, metsä, saaret ja kalavesi yhdistettiin Kaupungin tilaksi ja Asukasten kaikenlaisiin

*) Peltojakin pidettiin tähän aikaan, vaikka olivat lain mukaan maatilasta luovuttamattomia, usein haltijan laillisena ja hankittuna omaisuutena.

tarpeisiin Kunink. Majesteetin Armollisen Päätöksen ja Vahvistuksen mukaisesti toukokuun 12 päivänä 1684 (oikeastaan 1685): Siis on Kaupunki vuodesta 1639 lähtien omistanut, käyttänyt ja nauttinut kaikkia niitä tiluksia, jotka sen perustamisessa sille annettiin ja joihin myös ovat kuuluneet Vargskärin, Vargön, Svartön, Svartökalfvin (Lilla Öster Svartön), Långörnin saaret, Blekholmat, Vasikkasaari ja Korkeasaari ynnä näihin saariin kuuluva kalavesi silakka- ja suomuskalan pyyntineen; ollen Vargskär ynnä tulot sen vanhasta kapakasta 1696 vuoden menosäännössä määrätty Maistraatin palkaksi sekä Ulriikkapori ynnä Siltavuori, Kaupunginhaka ja sen viereinen takamaa niinkään suurimmaksi osaksi sijaitseva kaupungin aitauksen sisällä, josta kaikesta selvästi huomaa, että edellä mainitut tilukset ja tilat ovat kaupungin todellista omaisuutta, jota se on pitkät ajat moittimatta omistanut ja käyttänyt.»

Mitä taas tulee siihen korvaukseen, jota kaupunki saattoi kruunulta vaatia mainittujen tilain luovuttamisesta, niin huomautti Maistraatti, että puheena olevien saarten ja tiluksien luovutuksesta oli koitua tuntuva vauriota ei ainoastaan asukkaille, vaan myös kaupunginrahastolle, jolla vuosittain oli ollut tuloja näistä tiluksista Maistraatin palkkaamiseksi ja kaupungin yleisten rakennusten voimassapitoon; mutta koska «Maistraatti ja Porvaristo, uskollisina alamaisina, ovat sekä halukkaat että velvolliset käyttämään kaiken mitä heillä on Armollisimman esivallan sekä Korkean Kruunun palvelukseksi ja hyödyksi; niin he eivät myöskään voi kieltäytyä kaupungilta luovuttamasta sen tiluksia niin paljon kuin tänne perustettua linnoitusta varten tarvitaan». Kun kuitenkin linnoitus rakennettiin koko valtakunnan eduksi ja hyödyksi, toivoi Maistraatti kaupungille myönnettävän sen korvauksen, mikä vastasi kaupungin menettämiä vuosituloja, jotka arvioitiin 426 riksiksi 20 äyriksi hopearahaa. Tähän määrään oli luettu kaupunginrahaston tulot erinäisistä Vargskärin, Ulriikkaporin ja Siltavuoren kapakoista sekä saarilla ja Ulriikkaporin viereillä olevista laidunmaista, tulo Vargskärien, Långörnin *), Korkeasaaren, Vasikkasaaren ja Blekholmmain viereisestä kalastuksesta sekä pelto- ja tonttivero asianomaisista pelloista ja tonteista. Nimenomaan ilmoitti Maistraatti että kaupunki ei ole halukas ottamaan rahaa lunastukseksi puheena olevan maa-alan luovuttamisesta, vaan pyysi kaupunki sen sijaan saada yhtä suuren alan muuta yhtä hyvää maata taikka talonveroja. Siihen nähden Maistraatti ja Porvariston Vanhimmat ehdottivat, että Kunink. Majesteetti ja Kruunu suvaisivat lunastaa *Gumtähden säterin*, jota raatimies Jakob Johan Tesche silloin omisti «aatelittomana miehenä» ja että säterin tilukset osotettaisiin kaupungin käytettäviksi sekä käytettäisiin yleishyödyllisten laitosten perustamiseen ynnä «karjanlaitumeksi, kalastukseen ja muihin tarpeisiin». Tulot Gumtähden säteristä arvioitiin vastaavan 120 hopeataaleria vuodessa, joka rahamäärä luettaisiin pois edellä mainitusta korvaussummasta.

Maistraatin edellä mainitusta asiasta laatima pöytäkirja lähetettiin paikalla

*) Långörnin ja Lilla Värtanin viereinen silakkakalastus oli siihen aikaan sangen tuottoisa.

Linnanrakennustoimikunnalle, mutta lienee siellä hukkunut, ja asian käsittely keskeytyi moneksi vuodeksi.

Armollisella päätöksellä 20/11 1756 määrättiin uudet korvauksen laskuperusteet.

Valtiopäivillä 1755 anoi Helsingin Porvaristo, että kysymys sen 426 taalariin 20 äyriin nousevan vuotuisen tulon ja koron korvaamisesta, minkä kaupunki oli menettänyt linnoituslaitoksia varten käytetyn maan anastuksen johdosta, uudelleen otettaisiin harkittavaksi ja lopullisesti ratkaistaisiin. Vastaukseksi tähän määräsi Kunink. Majesteetti marraskuun 20 päivänä 1756 antamallaan päätöksellä että, «koska on tärkeätä ja kohtuullista, että kruunu Kaupungille korvaa kaiken sen tappion, minkä viimeksi mainittu on kärsinyt menettämänsä maan taikka sen maan johdosta, minkä kruunu saattaa vastedes Kaupungilta tarvita; niin antoi Kunink. Majesteetti Helsingissä olevalle Valtakunnan Säätöjen Linnanrakennustoimikunnalle Armollisen käskyn siitä Kaupungin kanssa sopia ja sen kohtuulliset vaatimukset tyydyttää, sittenkun kuitenkin mainittu Toimikunta sitä ennen on tästä asiasta antanut alamaisen lausuntonsa Kunink. Majesteetille.» Tällä päätöksellä siis, aikaisemmin vahvistetuista korvauserusteista poiketen, määrättiin että kaupungin ja sen asukkaiden tuli saada täysi korvaus siitä todellisesta vahingosta ja tappiosta, mikä linnoitusrakennuksen johdosta oli sille tuotettu.

Linnanrakennustoimikunnan toimenpiteet 1757—1766.

Kun asia vuonna 1757 uudelleen otettiin Toimikunnassa käsiteltäväksi, halusi se saada tiedokseen Maistraatin ja Porvariston vuonna 1748 antamat ilmoitukset niistä tonteista ja tiluksista, joista maksua vaadittiin, mutta näitä tietoja ei Maistraatti voinut antaa, kun tähän kuuluva konseptipöytäkirja oli «maistraatinsihteerin Helsingiuksen mielenvikaisuuden aikana muiden tärkeitten asiakirjain kera hukkunut» *). Toimikunnan kokouksissa lokakuun 23 ja 30 päivänä 1759 ilmoitti sen jäsen, neuvosmies Burtz, että aikaisempia pöytäkirjoja ei oltu saatu käsiin, mutta antoi neuvosmies, joka maistraatinjäsenenä Toimikunnassa katsoi asiakseen valvoa kaupungin oikeutta ja etua, käytettävissä olevain asiakirjain johdolla ja oman kokemuksensa perustuksella ylimalkaisen esityksen kaupungin vaatimuksista. Neuvosmies huomautti nimenomaan, että linnanrakennukseen otetut, välittömästi kaupungin alaiset saaret ja tilukset olivat lahjoitettua kaupunginmaata, jota ei saanut luovuttaa eikä kaupungin oikeudenkäyttöalueesta erottaa, minkätähden vastikkeeksi siitä olisi annettava joko Gumtähden säteri y. m. taloja taikka myös vuotuista vuokraa toimitetun arvion mukaan vuodesta 1747 lähtien. Mitä tuli kaupungin peltoihin, joista osa linnanrakennustöiden 1750 vuoden vaiheilla mannermaalla lakattua oli sotilaspäälystön luvalla palautettu haltijoilleen, huomautti neuvosmies Burtz, että kaupungin asukkaitten tuli saada riittävä korvaus siitä vahingosta ja tappiosta, minkä he tilustensa ja tulojensa menetyksen johdosta olivat kärsineet; ja kun nämä tilukset olivat kaupungille lahjoitettuja, eikä Maistraatin ja Porvariston vallassa ollut myymällä taikka muulla tavoin mitään niistä luovuttaa, mikä ei ainoastaan olisi vastoin Kunink. päätöksiä lokakuun 3 päivältä 1675, 22 §, ja heinäkuun 13

*) Nämä pöytäkirjat on nyttemmin löydetty ja säilytetään Maistraatin arkistossa.

päivältä 1719, 21 §, ynnä Kunink. kirjeitä syyskuun 25 päivältä 1745 ja huhtikuun 27 päivältä 1750, vaan myös vastoin Kaupungin ja Porvariston omaa etua sekä maanluovutuksesta Kunink. julistuksissa toukokuun 2 päivältä 1673 ja heinäkuun 21 päivältä 1677 ynnä Maakaaren 4 luvun 9 §:ssä yleensä annettuja kieltoja, niin vaati neuvosmies Burtz kaupungin puolesta kruunun anastamista pelloista annettavaksi *vuotuista vuokraa*, luettuna vuodesta 1748 alkaen ja niin kauan kun kruunu haluaa pitää ja käyttää niitä; kuitenkin niin että kruunun palauttamista pelloista olisi maksettava vuokra ainoastaan siltä ajalta, minkä kaupunki oli ollut estetty niitä käyttämästä. Niistä Ulriikkaporin viereisistä pelloista, jotka linnanrakennustyön johdosta olivat niin turmeltuneet, ettei niitä enää voinut käyttää viljelykseen, vaati neuvosmies Burtz kaupungin puolesta laillista kauppahintaa käyvän tonttihinnan mukaan, 2 kuparitaalaria neliökynärältä, jota hintaa neuvosmies piti kohtuullisena, varsinkin kun kruunu itse yksityishenkilöiltä ostamistaan tonteista oli maksanut enemmän. Vihdoin vaati neuvosmies että kruunun tuli hankkimistaan tonteista maksaa tonttiveroa ja palovartijanrahoja sekä apumaksua kirkon ja pappilan ynnä teiden ja siltain tekoon samoinkuin yksityiset talonmestajat.

Marraskuun 13 päivänä 1759 pitämässään kokouksessa Toimikunta päätti linnanrakennuksen päällikön, kenraali Ehrensvärdin välityksellä pyytää jollekin linnoitusupseerille määräystä mittaamaan ja kartalle panemaan kaikki pellot ja tilat, mitkä kruunu oli ottanut linnanrakennusta varten ja sen tarpeisiin. Tämän tehtävän sai suorittaakseen tykistökapteeni A. E. Gete*).

Vuosina 1759—1765 näyttää kysymys jälleen jääneen lepäämään. Loppupuolella viimeksi mainittua vuotta sai Toimikunta Geten laatiman kartan, minkä jälkeen Toimikunta kaupungin puolesta saapuvilla olevan neuvosmiehen ja varapormestarin Bockin läsnäollessa, toimitti katselmuksen asianomaisilla paikoilla ja otti asian uudelleen käsiteltäväksi. Erinäisissä kokouksissa vuosina 1765—1766 sovittuaan niistä näkökohdista, jotka asian ratkaisussa otettaisiin huomioon, ryhtyi Toimikunta vihdoin lopullisesti harkitsemaan puheena olevia kaupungin korvausvaatimuksia sekä *antoi päätöksen asiassa joulukuun 6 päivänä 1766*. Tämä päätös, jossa kaupungin vaatimukset, semmoisina kuin ne oli ennen muodosteltu, pääasiassa hyväksyttiin, sisälsi lyhyesti esitettynä seuraavaa:

Linnanrakennustoimikunnan päätös
1766.

I. Näihin välittömästi kaupungille kuuluviin tiluksiin nähden, joita edelleen käytettäisiin sotilastarkoituksiin.

Päätöksessä luetellaan seuraavat saaret ja paikat, jotka kruunu vuodesta 1748 lähtien oli ottanut linnanrakennuksen tarpeisiin: *Viaporin saaret ynnä Skanslandet*,

*) „Geografisk Charta öfver Helsingfors stad med dess närmaste belägenhet efter Högvälborne Herr Generalen och Commend: Ehrensvärds Befallning afmätt år 1763 af A. E. Gete, Lieutenant af Artilleriet“; säilytetään alkuperäisenä kaupungin Rakennuskonttorissa. Kartta ynnä siihen kuuluva selitelmä ja Geten toimittama alanasku näyttää erinäisten numerojen ja litterain kohdalla Ulriikkaporin seudulta linnanrakennusta varten tilattujen tonttien ja peltojen aseman ja alan. Niiden asema nykyiseen kaupunginasemakaavaan verraten näkyy tähän liitetystä Rakennuskonttorin valmistamasta yleiskartasta N:o 1.

Korkeasaari, Vasikkasaari, Blekholmat, Ulriikkapori ynnä sen viereinen laidunmaa sekä Siltavuori. Näistä menettämistään tiluksista oli kaupungilla ollut vuokra-, kalastus- y. m. tuloja Toimikunnan arvion mukaan 405 hopeataalaria vuodessa. Ja koska tämä maa ja alue oli kaupungille lahjoitettua ja, päätöksessä mainittujen erioikeuksien, päätösten ja muiden esivallan määräysten mukaan, *sitä ei saanut kaupungista erottaa eikä luovuttaa, minkätähden kaupungilta ei myöskään voitu ottaa omistusoikeutta,* myönnettiin kaupungille vuotuista korvausta mainittu määrä, *mutta kaupungille pysytettiin ainiaaksi tavallinen tuomiovaltansa mainituilla tiluksilla,* koska ne ovat kaupungin alueella ja piirissä. Mainitun korvauksen suorittamiseksi oli Kunink. Majesteetin aikaisemmin antamain ohjeitten mukaan osotettava varoja vuosirahansäännöstä. Kysymystä Guntähden yhdistämisestä kaupunkiin ei otettu harkittavaksi tässä yhteydessä, vaan neuvoi Toimikunta kaupunkia itseään ryhtymään toimiin säterin lunastamiseksi.

II. Linnanrakennusta varten otetut tontit, pellot, niityt ja hakamaat.

Niinkuin edellä on mainittu, oli eräitä tontteja ja peltoja y. m. paikkoja, joita ei enää tarvittu, linnanrakennuksessa, palautettu asianomaisille haltijoilleen, ja Toimikunta oli joulukuun 2 päivänä 1766 antanut sen päätöksen, että kaupungin tuli saada nämä tilukset vapaasti käytettäväkseen ja hallittavakseen, siksi kunnes ne mahdollisesti vastedes suuremmalta taikka pienemmältä osalta käyvät linnoitukselle välttämättömiksi, jossa tapauksessa kaupunki olisi velvollinen sovittavasta korvauksesta luovuttamaan ne kruunun tarpeisiin ja käytettäväksi. Nyt puheena olevassa, joulukuun 6 päivänä antamassaan päätöksessä Toimikunta julisti anastetun viljellyn maan olevan kaupungille lahjoitettua ja luovuttamatonta, minkätähden Toimikunta oli sitä mieltä, että kruunun tuli kaupungille ja asianomaisille vuokramiehille suorittaa *vuotuista korvausta* 20 hopeataalaria tynnyrialalta siltä ajalta, minkä puheena olevat tilukset todella olivat olleet taikka edelleen ovat kruunun hallussa. Mitä taas tuli kruunun anastamiin tontteihin, olisi kaupungille korvattava tonttivero siltä ajalta, minkä kruunu on käyttänyt näitä tontteja.

Siitä Ulriikkaporinvuoren koillisrinteellä olevasta käyttämättömästä paikasta, johon kruunun kasarmirakennukset*) oli teetetty, ei kaupungille myönnetty erityistä vastiketta. Tämän paikan vierellä oli aikaisemmin pelloksi muokattu noin 3 tynnyrialan laajuinen alue, jota linnanrakennuksen alkuaikoina oli käytetty kruunun tavarapihana. Kun tämä paikka, mistä ruokamulta oli poistettu, oli useasta kohdasta rakennettu ja siis muutettu tontiksi, piti Toimikunta kruunua velvollisena tästä paikasta maksamaan kauppahinnan, joka tontin etäiseen asemaan nähden määrättiin 16 äyriksi hopearahaa neliökyyneäältä. Saman arvion mukaan kruunu niinikään lunastaisi Ulriikkaporinvuoren pohjoisrinteellä sijaitsevan, porvari Matts

*) Ks. Yloiskarttaa n:o 1. Litt. I.

Angolinin hallussa olleen pellon*), jonka kruunu oli käyttänyt rakennustonteiksi. Laivaveistämöön**) nähden Toimikunta huomautti, että sen haltijat olivat mitään haittaa kärsimättä saaneet käyttää aluettaan, minkätähden kaupungille ei tulle kysymykseen korvausta veistämönpaikasta. Toimikunnan päätöksen mukaan oli suoritettava korvaussumma maksettava Maistraatille, joka kaupungin lahjoitetun maan isännöitsijänä suorittaisi asianomaisille tontinomistajille ja vuokramiehille tulevan korvauksen.

Kunink. Majesteetin antaman ohjeen mukaan olisi Linnanrakennustoimikunnan päätös ynnä Ehrensvärdin siitä antama lausunto ollut alistettava armollisesti tarkastettavaksi ja vahvistettavaksi. Vuosien 1765—1766 valtiopäivillä kuitenkin «Myssyt» onnistuivat pääsemään valtaan ja poistivat valtiolliset vastustajansa linnoitustöiden johdosta. Lopulla vuotta 1765 erotettiin Ehrensvärd toimestaan linnanrakennustyössä ja seuraavana vuonna Linnanrakennustoimikunnankin toimi peruutettiin. Toimikunnan päätös, joka oli syntynyt sen jälkeen kun Toimikunta oli saanut muodollisen käskyn lakata, julistettiin mitättömäksi ja Toimikunnan hyväksymä korvaussopimus kumottiin. Kaupungin korvausvaatimuksia koskeva kysymys jäi tämän johdosta jälleen joksikin aikaa sillensä, kunnes kaupungin edustajat vuonna 1769 tekivät alamaisen anomuksen asian käsittelyn jouduttamisesta.

Linnanrakennustoimikunnan päätös julistetaan mitättömäksi. Asian uudistettu käsittely.

Vuonna 1772 lähetti maaherra parooni Hans Henrik Boije perille häneltä vaaditun alamaisen lausunnon asiasta sekä Linnanrakennustoimikunnan edellä mainitun päätöksen. Maaherra Boije puolestaan kannatti sitä että Gumtähden säteri lunastettaisiin ja annettaisiin kaupungille vastikkeeksi sen menettämistä tiluksista, jommoisen ratkaisun maaherra ei katsonut olevan vastoin lahjoitetun kaupunginmaan luovuttamisesta voimassa olevia määräyksiä ja josta sitä paitsi olisi se etu, ettei anastettujen alueitten enää tarvitsisi olla kaupungin tuomiovallan alaisina. Edelleen huomautti Boije alamaisessa kirjelmässään suotavaksi että «tämä köyhä yhteiskunta» vihdoin saisi oikeutensa ja esitti lopuksi ehdollisesti että hän saisi toimekseen yhteisesti Maistraatin kanssa tehdä kaikesta, niin kaupungin kuin sen yksityisten asukastenkin kanssa, n. s. aversionikaupan, joten, jos käteismaksua käytettäisiin, maaherran mielestä saataisiin melkoinen alennus kruunun hyväksi.

Vuonna 1773 lähetettiin asia Kamari- ja Sotakollegioihin sekä Valtiokonttoriin yhteisen lausunnon saamista varten, ja näiden viranomaisten mielestä kaipasivat kaupungin korvausvaatimukset tarkastusta. Kunink. Majesteetti katsoi marraskuun 1 päivänä samana vuonna antamassaan päätöksessä kaupungin vaatimusperusteiden olevan osin vääriä, osin epävarmoja ja selvittämättömiä, varsinkin kun ne johtuivat Valtakunnan Säätäjien Linnanrakennustoimikunnan tekemästä pöytäkirjasta, joka oli syntynyt sen jälkeen kun Toimikunnan olisi tullut lakata. Tämän johdosta jätettiin asiakirjat maaherra parooni Carl Ribbingille, jonka käskettiin vaatia Helsingin

Kollegiojen lausunto hankitaan 1773.

*) Ks. Yleiskarttaa n:o 1. Litt. C.

**) S:n " " " " L.

Kaupungin-
viranomais-
ten ja linnan-
rakennustöi-
den päällikön
lausuntoa
vaaditaan sa-
mana vuonna.

Maistraatilta ja Porvaristolta uusi ilmoitus kaupungin vaatimuksista sekä niiden syistä. Tämän ohella vaadittiin asiasta lausuntoa kenraaliluutnantti parooni Jakob Magnus Sprengtportenilta, joka Ehrensvärdin kuoltua oli tullut linnanrakennustöiden johtajaksi.

Kokouksessaan lokakuun 26 päivänä 1774 käsitteli Maistraatti asiaa kaupungin Vanhimpain ja Porvariston läsnäollessa. Tällöin uudistettiin kaupungin aikaisemmin esittämät korvausvaatimukset, semmoisina kuin Linnanrakennustoimikunta ne oli hyväksynyt, sekä esitettiin pääasiassa samat syyt ja perusteet, mitkä Toimikunnan päätös sisältää. Nimenomaan huomauttivat Maistraatti ja Porvaristo, että anastetut saaret sekä Ulriikkaporin ja Siltavuoren viereiset tilukset ovat lahjoitettua kaupunginmaata, joka luonnostaan on luovuttamatonta, minkätähden kruunun tulisi osottaa vuotuinen vastike taikka yhtä hyviä talonveroja niiden tulojen sijaan, mitkä kaupunki oli näistä maista menettänyt. Maistraatti ja Porvaristo lausuiivat edelleen toivovansa, että Kunink. Majesteetti säälisi kaupungin ja sen asukasten pitkällistä kärsimystä ja armossa soisi kaupungille tuon pyydetyn korvauksen jotta kaupungin rahasto, «joka jo on joutunut kylläkin rappiolle, jälleen kykenisi täyttämään velvollisuutensa vuosirahansäännön ja kaupungin rappeutuneitten yleisten rakennusten voimassapitämiseksi», sekä «köyhä Porvaristo, joka jo kylläkin kauan on ollut vailla asianmukaista oikeuttansa, saisi kannatusta, apua ja huojennusta». Sen lisäksi huomautti Maistraatti, että kaupungin asukasten verojen ja maksujen suoritus tuntui sitä raskaammalta, kun Kunink. Majesteetti syyskuun 8 päivänä 1773 antamallaan päätöksellä oli hylännyt kaupungin pyynnön että tonttiveroja, palovartijanmaksuja y. m. maksuja suoritettaisiin niiden tonttien, talojen ja huoneuksien puolesta, mitkä kruunu oli kaupungista ostanut.

Asiasta antamassaan, marraskuun 16:ntena 1775 päivätyssä lausunnossa Viaporin linnoitustöiden päällikkö majuri Mannerskantz teki erinäisiä huomautuksia kaupungin korvausvaatimuksia vastaan sekä tinki näistä vaatimuksista eräitä eriä, m. m. anastetun peltomaan vuokran ja peltoveron 20:stä 18 hopeataalariin tynnyrialalta. Niinikään ei hänen mielestään ollut korvausta myönnettävä Korkeasaaresta, Vasikkasaaresta ja Blekholmista, jotka miltei koko linnanrakennusajan olivat olleet kaupungin käytettävänä. Sitä vastoin Mannerskantz puolsi Skanslandetista ja Ulriikkaporin laidunmaasta vaadittua korvausta sekä oli sitä mieltä, että tonteiksi käytetyistä Ulriikkaporin pelloista (porvari Angolinin pellosta ja kruunun tavarapihan paikasta) vaadittu vastike oli suoritettava vuotuisena vuokramaksuna eikä kauppahintana. Muutoin arveli Mannerskantz kruunulle edullisemmaksi tyydyttää kaupunki kerta kaikkiaan maksettavalla korvaussummalla, sen sijaan että linnanrakennusta rasitettaisiin vuotuisella maksulla. Niiden arvelujen, joita Linnanrakennustoimikunta ja kaupunki itse olivat esittäneet mitä tuli linnanrakennukseen anastettujen tilusten luovuttamiseen kaupungista, koska ne olivat lahjoitettua maata, katsoi Mannerskantz sitä vähemmän pitävän estää luovuttamista, kun heinäkuun 3 päivänä 1695 annetun Kunink. Linnoitusasetuksen VII artiklan 12 §:ssä

säädetään että, kun «puutarhoja, tontteja ja semmoisia on varustusten ja linnanrakennusten tieltä poistettava, on se tehtävä komentajan ja linnanrakennustöiden päällikön tietien, joitten tulee ne kohta asianmukaisesti arvioituttaa jotta omistaja saa kohtuullisen korvauksen.

Maistraatti, joka sai tiedokseen linnanpäällikön huomautukset, myöntyi eräissä kohdin lieventämään kaupungin korvausvaatimuksia, mutta vaati edelleen korvausta Korkeasaaresta, Vasikkasaaresta ja Blekholmista, koska nämä saaret, joita ei kruunu enää silloin vaatinut, kuitenkin olivat jonkun aikaa olleet kruunun käyttäminä ja epätietoista oli, milloin niitä jälleen tarvittaisiin linnanrakennusta varten. Näistä korvauseristä Maistraatti kuitenkin myönsi vähennettäväksi ne määrät, mitkä kaupunki aikaisemmin oli kantanut sanottujen saarten vuokramaksuina. Mitä tuli Mannerskantzin esitykseen että ne tilukset, mitkä kruunu oli anastanut ja edelleen tarvitsi, lunastettaisiin vuotuisen vuokramaksun välttämiseksi, huomautti Maistraatti että «kaupungilla ei ole tähän mitään erityistä muistuttamista», mutta toivoi kuitenkin mieluummin rahojen sijasta saavansa niin monta taloa ja talonveroa kuin vastasi kaupungin menettämää määrää.

Maistraatti vastaa linnanpäällikön huomautuksiin.

Varamaaherra Carl Gustaf Armfelt lähetti kirjelmässä lokakuun 11 päivältä 1776 laskelman kaupungin vaatimuksista sekä ehdotti lunastettaviksi ne tilukset, mitkä kruunu oli linnanrakennusta varten anastanut ja edelleen tarvitsi. Kauppahinta laskettaisiin vuotuisen vuokramaksun mukaan, muunnettuna pääomaksi 3 %:n mukaan, jota määrää varamaaherra puolsi maksettavaksi obligatiooneilla, elleivät valtiovaraston varat sallisi käteistä maksua. Varamaaherra huomautti myös kaupungin erittäin painostunutta tilaa ja sen asukasten suurta köyhyyttä (hän sanoo että kaupungissa tähän aikaan oli yksi ainoa porvari, jota saattoi pitää rikkaana ja vauraana, sekä että useat varakkaat kauppahuoneet olivat lakanneet) sekä pitää kohtuullisena ja välttämättömänä että Kunink. Majesteetti myöntää pyydetyn korvauksen.

Maaherranvirasto lähettää asiakirjat perille 1776.

Kun asia nyt uudelleen lähetettiin Sota- ja Kamarikollegiojen sekä Valtio- Uusi kollegiokonttorin yhteisesti käsiteltäväksi, kohtasivat kaupungin korvausvaatimukset, mikäli ojen lausunto Viaporin kuuluvia saaria koski, kiivasta vastarintaa viranomaisten puolelta. vuodelta 1784.

Siihen nähden että tuo ainakin nykyään eläville sukupolville jotenkin hämärä ja selvittämätön kysymys kaupungin maanomistusoikeudesta Viaporin linnansaariin ja kruunun niihin kohdistuvan saannon laadusta saa valaistusta siitä kirjelmänvaihdosta, joka on syntynyt riita-asian ollessa collegiojen ja niiden alaisten viranomaisten käsiteltävänä, annetaan tässä alempana yhtäjaksoinen selvitys mainitusta kysymyksestä, joka — vaikkakin sillä nyttemmin voi katsoa olevan yksinomaan historiallista mielenkiintoa — ei liene komitealle annetun tehtävän rajain ulkopuolella.

Viaporin saarten omistusoikeuden selvitys.

Asian aikaisemmassa käsittelyssä oli kaupungin taholta huomautettu, että Viaporin saaret ynnä Lilla Rântan, Korkeasaari, Blekholmat ja Skanslandet elokuun

3 päivänä 1569 ja kesäkuun 30 päivänä 1594 sekä lokakuun 2 päivänä 1639 ja marraskuun 8 päivänä 1650 Helsingin kaupungille annettujen erioikeuksien ja lahjoituskirjain perustuksella olivat kaupungille kuuluvaa lahjoitettua maata, ja tämän käsityksen Linnanrakennustoimikunta hyväksyi edellä kerrotussa joulukuun 6 päivänä 1766 antamassaan päätöksessä.

Näyttääkseen toteen kaupungin omistusoikeuden näihin saariin olivat Maistraatti ja Porvaristo, paitsi lahjoituskirjoja, joissa kaupungille annetaan muiden muassa Mustikkasaari, Korkeasaari, Sumppusaari ja Helsinginselkä, maininneet maanmittari Forsellin vuonna 1696 kaupungin tiluksista laatiman kartan*), johon puheena olevat saaret oli merkitty kaupungille kuuluviksi, sekä sen asianlaidan että kaupunki lahjoittamisesta lähtien eli vuodesta 1569 moittimatta oli nauttinut hyväkseen mainittuja saaria, joten sillä oli niihin ylimuistoinen nautinta.

Tätä käsitystä vastaan huomauttivat Sotakollegio ja Valtiokonttori asiasta antamassaan yhteisessä, 15:ntenä syyskuuta 1784 päivätyssä lausunnossaan, että lahjoituskirjoissa mainittu Helsinginselkä oikeastaan käsitti sen vesialueen, joka ulottui Vanhastakaupungista Sumppusaareen, Mustikkasaareen ja Korkeasaareen eli nykyisen Vanhankaupunginselän, vaan ei sitä vastoin Kruunuvuorenselkää eikä sen ulkopuolella sijaitsevia saaria. Edelleen huomauttivat Sotakollegio ja Valtiokonttori, että niin edellä mainittu vesialue kuin sanotuissa lahjoituskirjoissa erittäin luetellut saaretkin sijaitsevat lahjoitettujen talojen rajapyykkien ulkopuolella sekä että 1696 vuoden kartta oli eräissä kohdin puutteellinen eikä kelvannut todistukseksi. Ylimuistoinen nautinta taas ei mainittujen viranomaisten mielestä voinut antaa kaupungille mitään etua tässä tapauksessa, koska kaupungin saanto oli ollut epäoikeutettu. Kun niinmuodoin Vargskäriä ja sen viereisiä saaria ei ollut kaupungille lahjoituskirjoissa annettu eivätkä ne ole minkään talon laillisten rajain sisällä, katsoivat Sotakollegio ja Valtiokonttori saarten kuuluvan kruunulle ja ehdottivat ettei kaupungille maksettaisi mitään korvausta näistä saarista, niitä ympäröivästä kalavedestä eikä muista eduista. Sitä vastoin tunnustettiin kaupungin maanomistusoikeus Korkeasaareen, ja koska sotalaitos ei enää sitä tarvinnut, ehdotettiin sen palauttamista kaupungin vapaasti käytettäväksi sekä kaupungille maksettavaksi korvaus siltä ajalta, minkä saarta oli käytetty linnanrakennuksen tarpeisiin. Todellisuudessa oli sotalaitos käyttänyt Korkeasaarta ainoastaan vuosina 1748—1774, kun saari viimeksi mainittuna vuonna palautettiin kaupungille.

Asian ollessa tässä vaiheessa puolusti kaupungin etuja sen pormestari ja valtiopäiväedustaja Johan Kuhlberg, jonka Maistraatti ja Porvaristo olivat heinäkuun 3 päivänä 1773 valtuuttaneet kollegioissa ja muissa virastoissa valvomaan, ajamaan ja suotuisaan loppuun saattamaan tämän asian. Asian vielä ollessa Valtiokonttorin valmisteltavana onnistui Kuhlbergin saada asiakirjat käytettäväkseen vastineen antamista varten, ja elokuun 18 päivänä 1783 esiteltiin Valtiokonttorissa Kuhlbergin

*) Säilytetään kaupungin Rakennuskonttorissa.

antama promemoria, jossa hän seikkaperäisesti kumoo ne näkökohdat, joita asian valmistelussa oli esitetty. Kaupungin omistusoikeudesta Viaporin saariin mainitsee Kuhlberg että sotamarsalkka Ehrensward-vainaja ja Linnanrakennustoimikunta sekä Uudenmaan ja Hämeen läänin silloinen maaherra olivat todenneet, että kaupunki omisti, viljeli ja nautti hyväkseen Viaporin saaria ynnä metsää, karjanlaidunta ja kalavettä, ennenkuin ne oli anastettu linnanrakennusta varten, sekä samaan aikaan pitänyt kolmea kapakkaa Vargskärissä; että mainitut viranomaiset olivat tunnustaneet kaupungin maanomistusoikeuden noihin saariin; että Forssellin vuonna 1696 kaupungin tiluksista laatiman kartan, johon rajalinjan sisällä oli koottu yhteen ja merkitty kaikki mitä kaupungille rajankäynnin jälkeen oikeutta myöten kuului, valantehneen maanmittarin valmistamana pitäisi kelvata todistukseksi; että vuosien 1569, 1594 ja 1639 lahjoituskirjoissa mainittu Helsinginselkä ei voi tarkoittaa Vanhankaupunginselkää, josta kaupunki oli omistanut ja edelleen omisti ainoastaan sen vähäisen osan, joka on Gumtähden ja Forsbyn kyläin rajain sisällä ja oli siten ilman muuta kuulunut lahjoitukseen, kun taas rajanaapurit omistivat suurimman osan mainittua selkää, vaan sitä vesialuetta, joka Mustikkamaan, Korkeasaaren ja Sumparin ulkopuolitse ulottuu Vargskäriin ja ulommas merelle; sekä että, kun Vargskärin saaret sijaitsevat viimeksi mainitulla selällä ja kaupunki oli niitä yhtä mittaa ja moittimatta hallinnut ja niihin hankkinut ylimuistoksen nautinnan, tämän pitäisi riittää todistamaan kaupungin maanomistusoikeutta. Kun kuitenkin kaupungin oikeutta Viaporin saariin oli kielletty, katsoi pormestari Kuhlberg tarpeelliseksi edellä esitetyn lisäksi tuoda vieläkin syitä ja näytteitä kaupungin vaatimusten toteen näyttämiseksi tässä kohden. Siinä tarkoituksessa Kuhlberg jättämiensä asiakirjain ja karttain*) nojalla huomautti, että Vargskärin saaret ovat Töölön kylän rajalinjain sisällä, joka kylä vuonna 1643 lahjoitettiin kaupungille, kun tämä muutettiin nykyiselle paikalleen. Myötäliitetyistä kartoista kävi selville, ettei Vargskärin saarien ja Töölön kylän tilusten välillä ollut välirajaa, mutta sitä vastoin kiistämätön väliraja Santahaminan ja kaupungin tilusten välillä, käyden Skanslandetin ja Kungsholman saarten välitse ulapalle. Kuhlberg huomautti, että puheena olevat saaret sijaitsevat Helsinginselän lahdelmassa ja muodostavat kaupungin sataman, joten niitä ei käy lukeminen kruunun- eli ulkosaariksi eli sellaisiksi saariksi kuin Mjölö y. m., jotka ovat noin penikulman päässä Vargskärin saarista itse aavan meren partaalla. Kun Maakaaren 12 luvun 4 § ja 15 luvun 3 § säättää, että sen, jolla rajainsa sisällä on saaria, tulee saada ne pitää, sekä että ne on pysytettävä senkin omaisuutena, jolla on ainoastaan ylimuistoinen nautinta, lausui Kuhlberg toivomuksen että kaupunki, jonka omistusoikeus saariin pitäneen katsoa toteen näytetyksi, saisi sen korvauksen, mikä Maistraatin pöytäkirjassa lokakuun 26 päivältä 1774 mainitaan.

Blekhholman saariin nähden huomauttaa Kuhlberg, että nekin sijaitsevat Töölön kylän rajain sisällä, minkätähden niitä on pidettävä kaupungin omaisuutena. Mitä

Blekhholmat.
Vasikkasaari.

*) Kuhlbergin kirjelmässä mainitaan, paitsi Forssellin karttaa vuodelta 1696, myös kaksi överstiluutnantti von Spongonin ja maanmittari Hagströmin valmistamaa karttaa.

Vasikkasaareen tulee, mainitsi Kuhlberg kaupungin vaatimusten siihen johtuvan siitä, että kaupunki oli ylimuistoista ajoista nauttinut saarta hyväkseen, mutta kun kaupungin oikeutta mainittuun saareen voidaan pitää riittäisenä ja saaresta tuleva korvaussumma oli vähäpätöinen, luopui Kuhlberg kaikista korvausvaatimuksista tässä kohden.

Sotakollegio sai tiedokseen pormestari Kuhlbergin vastaväitteet ja huomaukukset, mutta ei katsonut olevan syytä luopua kannastaan asiassa. Kollegio ei katsonut olevan luotettavaa selvitystä olemassa siitä, että Vargskärin saaret sijaitsivat Töölön kylän rajain sisällä, eikä siitäkään että omistusoikeus saariin olisi vuonna 1643 tai myöhemmillä lahjoituksilla kaupungille annettu. Sitä seikkaa että kaupunki oli aikaisemmin käyttänyt näitä saaria ja Vasikkasaarta ei kollegion mielestä voitu katsoa muuksi kuin anastukseksi.

Kollegiojen ja Valtiokonttorin edellä esitetty käsitys kruunun omistusoikeudesta Viaporin saariin saavutti hyväksymisen korkeimmassakin paikassa. Viranomaisten lausunnon mukaisesti Kustaa III toukokuun 20 päivänä 1785 antoi sen päätöksen, *että kaupungilla ei ole ollut mitään oikeutta näihin saariin*, ja kruunun ja kaupungin välisessä lopullisessa välinsuorituksessa kaupunki ei saanut mitään vastiketta mainituista saarista eikä niihin kuuluvista kalastus-, laidun-, kapakka- y. m. etuuksista.

Edellä kerrottua Viaporin saaria koskevaa armollista määräystä ei voi puolueettomasti tarkastellen pitää perustavana lainopillisesti paikkansapitäviin syihin. On nimittäin käytettävissä olevain karttain ja rajankäyntipöytäkirjain nojalla osoitettavissa*), että Vargskärin saaret ja Skanslandet, jotka sijaitsevat aivan mannermaan ääressä eivätkä ole verrattavia sellaisiin ulkosaariin, joihin kruunulla oli omistusoikeus, sijaitsevat länsipuolella ja siis Töölön kylän rajain sisällä. Siihen katsomatta kuuluivatko nämä tienoot aikaisempiin lahjoituksiin vai ei, on siis nyttemmin ilmeistä, että Helsingin kaupunki ainakin vuonna 1643, jolloin kaupunki sai lahjoituksena vastaanottaa Töölön kylän ja siihen kuuluvan maan, hankki omistusoikeuden myöskin useinmainittuihin saariin.

Edellä sanotusta siis käy selville, että *Skanslandetin, Vargskärin, Vargön, Stora ja Lilla Öster-Svartön, Väster-Svartön ja Långörnin* saaret vuonna 1748, jolloin Viaporin linnanrakennustyö alkoi, olivat kaupungin hallussa täydellä omistusoikeudella kuninkaallisen lahjoituksen perustuksella sekä että Ruotsin kruunu on yksipuolisesti anastanut puheena olevat saaret, ottamatta huomioon kaupungin maanomistusoikeutta ja siihen perustuvia oikeudenmukaisia vastikevaatimuksia.

*) Kysymystä Töölön kylän itäpuolisesta rajasta käsitellään tuonnempana toisessa yhteydessä.

Mitä *mannermaalta* anastetuista pelloista ja paikoista kaupungille myönnettävään vastikkeeseen tulee, olivat Sotakollegio ja Valtiokonttori aikaisemmin mainitussa syyskuun 15 päivänä 1784 antamassaan lausunnossa ehdottaneet, että kruunu lunastaisi ainoastaan ne alueet, mitkä linnoituslaitoksen välttämättä tarvitsisi pitää. Tuollaisiksi mainitaan kolme Ulriikkaporissa olevaa paikkaa (aikaisemmin kapakanpaikkaa), joihin varustuksia oli alettu rakentaa, sekä kolme peltoa Ulriikkaporin seudussa. Muista alueista, niiden joukossa Ulriikkaporin laidunmaasta, suoritettaisiin korvaus vuotuisena maksuna. Kunink. Majesteetti kuitenkin katsoi edellä mainitussa toukokuun 20 päivänä 1785 antamassaan armollisessa päätöksessä olevan kruunulle edullisempaa suorittaa vuosittain pienempiä määriä kuin kerrallaan maksaa suurempia summia ja epäsi sentähden sen ehdotuksen että osa kaupungin tiloja lunastettaisiin kokonaan. Samalla kehoitettiin Sota- ja Kamarikollegiota ynnä Valtiokonttoria antamaan uusi laskelma kaupungille tulevasta korvauksesta soveltamalla Kunink. Majesteetin vahvistamia perusteita.

Kun asia nyt vihdoinkin näytti kypsältä lopullisesti ratkaistavaksi ja Kollegiojen sekä Valtiokonttorin tuli valmistaa loppulasku, sattui jälleen lykkäystä aiheuttavia asianhaaroja. Memoriaalissa tammikuun 17 päivältä 1786 linnoituspäällikkö, kenraalimajuri von Hermanson huomautti, että maksunsuoritusta olisi kruunun eduksi soviteltava m. m. siten, että maksujat jaettaisiin määrävuosille, vuoteen 1792 saakka. Linnanrakennustöiden tarpeisiin edelleen käytettyyn maahan nähden oli von Hermanson sitä mieltä että, kun oli epätietoista, milloin se voitaisiin palauttaa kaupungille, mikä ei ainakaan voisi käydä päinsä lähimpäin kymmenen vuoden kuluessa, olisi vuotuisen vuokran asemesta maksettava kymmenvuotuisen tulon perustuksella laskettu lunastussumma.

Kirjelmässä heinäkuun 12 päivältä 1786 lähettivät Kollegiot ja Valtiokonttori perille Kunink. Majesteetin antamain ohjetten mukaisesti laaditun loppulaskun (Litt. A.), jonka mukaan kaupungin tuli korvaukseksi menettämistään tiluksista saada pääomaa ja korkoja yhteensä 7,695 riksiä 30 killinkiä 11 runstykkiä hopearahaa, johon tulisi lisäksi 63 riksiä 42 killinkiä $2\frac{2}{5}$ runst. vuotuista vuokraa erityisistä, alempana luetelluista paikoista ja tonteista, joita edelleen käytettiin linnanrakennuksen tarpeisiin. Mutta kun kaupungin silloinen asiamies, neuvosmies Byström oli Kamarikollegion pöytäkirjaan kaupungin ja asiaanosallisten puolesta ilmoittanut tyytyvänsä kenraalimajuri von Hermansonin ehdottamaan suoritus-tapaan sekä Kollegioitten mielestä tuollainen asian ratkaisu oli Kunink. Majesteetille ja kruunulle edullisempi, tahtoivat Kollegiot tästä alamaisesti ilmoittaa ja odottaa Kunink. Majesteetin päätöstä asiassa. Siltä varalta että Kunink. Majesteetti suostuisi siihen, että kruunun edelleen käyttämät alueet lunastettaisiin kymmenvuotuisen tulon perustuksella eli 638 riksillä 38 killingillä hopearahaa, olivat kollegiot valmistaneet vaihtopuolisen loppulaskun (Litt. B.), joka muutoin paitsi vastamainittuun lisäerään nähden oli samallinen kuin edellä mainittu laskuehdotus (Litt. A.).

Sittenkun neuvoskunta yksimielisesti oli ehdottanut suorituksen toimitettavaksi

Kollegiojen lausunto vuodelta 1784 kaupungin muusta vastikkeatimuksesta.

Kollegiot valmistavat loppulaskun. Uusi lykkäys.

Linnoituspäällikkö von Hermansonin memoriaali 17/1 p:ltä 1786.

Kaupungin asiamies hyväksyy von Hermansonin ehdottaman suoritus-tavan.

Kunink.
Maj:n lopulli-
nen ratkaisu
19/3 1787.

Litt. B. kohdalla mainitun ehdotuksen mukaan, koska se oli kruunulle edullisempi, antoi Kunink. Maj. armollisessa päätöksessä maaliskuun 19 päivältä 1787 suostumuksensa tähän, joten riitakysymys tuli lopullisesti ratkaistuksi. Samana päivänä annettussa kirjelmässä Sota- ja Kamarikollegiolle sekä Valtiokonttorille lausui Kunink. Maj.: «Sittenkun Te, Meidän Armollisen käskymme johdosta toukokuun 20 päivältä 1785 olitte teettäneet ja Meille antaneet ehdotuksen niiden saamista suorittamiseksi, mitkä Helsingin kaupungille on tuleva siltä linnanrakennusta varten otetuista tiluksista, päättyen lasku 7,695 riksiin 30 killinkiin 11 runstykkiin, paitsi vuotuista 63 riksin 42 kill. $2\frac{2}{5}$ runst. vuokraa laidunmaasta ja pelloista, joita linnanrakennuksen tarpeisiin edelleen käytetään, olemme Me tämän asian Armossa ottaneet tutkittavaksi, ja kun Meidänkin mielestämme noihin viimeksi mainittuihin tiluksiin nähden, joista nykyään maksetaan vuotuista vuokraa, on edullisempaa että maksetaan määrätty 10 vuotisen vuokran perustuksella laskettu lunastushinta, joka siis olisi 638 riksiä 38 kill., johon kaupungin valtuutettukin on ilmoittanut tyytyvänsä, niin suostumme Me Armossa siihen että nämä kaupungin saamiset korvataan loppulaskun Litt. B. mukaan yhteensä 8,334 riksellä 20 killingillä 11 runstykillä hopearahaa — — — —.» Maksuajat jaettiin vuosille 1787—1792.

Tarkempia
tietoja kruu-
nun «lunasta-
masta» maa-
alasta.

Mitkä olivat ne maa-alat, jotka kruunu, tehtyään kaupungin kanssa lopullisen selvityksen, edelleen halusi pitää hallussaan? Virallisesta kirjelmäinvaihdosta ja käytettävissä olevista tämänaikuisista kartoista on saatavissa tarkempia tietoja kruunun «lunastamista» maa-alueista sekä näiden asemasta nykyiseen kaupungin-
asemakaavaan verraten. Nämä maa-alueet olivat seuraavat:

A. Ulriikkaporia ympäröivä n. s. laidunmaa. Tämän alueen rajat eivät olleet tarkoin määrätty, mutta siihen kuuluivat m. m. Ulriikkaporin vuoren etelä- ja länsipuolella sijaitsevat niityt ynnä Uuninsuunmaa. Koko tästä laajasta alasta, jota kruunu käytti «kruunun hevosten syöttämiseen», oli vuotuinen vero loppulaskussa Litt. A. arvioitu 1 riksiiksi 32 killingiksi ja alueen koko lunastussumma oli tämän kymmenkertainen määrä eli yhteensä hiukan yli 10 riksin hopearahaa!

B. Neljä Ulriikkaporin tienoon peltoa, nimittäin:

- 1) Porvari Angolinin pelto (yleiskartalla N:o 1 merkitty Litt. C).
- 2) Ajuri Krämerin pelto (samalla kartalla merkitty Litt. D).
- 3) Vanhempi, Ulriikkaporin kasarmin vierellä sijaitseva pelto, jota aikaisemmin oli käytetty kruunun tavarapihana (tämän 3 tynnyrin- ja 26 kapanalaa käsittävän pellon rajoja ei ole voitu tarkemmin selvittää).
- 4) Pellavakankurin lesken Öhmanin pelto (sijaitti Ulriikkaporinvuoren pohjoisrinteellä Litt. B merkityn paikan yläpuolella).

C. Kahdeksan Siltavuoren tienoon peltoa (kartalla merkityt kirjaimilla b, c, d, e, f, g, h, i).

Nämä pellot olivat yhteensä 20 tynnyrin- ja $23\frac{3}{5}$ kapanalaa ja loppulaskussa Litt. A arvioitu vuotuinen vuokramaksu, 3 riksin mukaan tynnyrialalta, nousi siis kaikkiaan 62 riksiin 10 killinkiin $2\frac{2}{5}$ runstykkiin hopearahaa. Mainitun peltomaan lunastushinta nousi tämän summan kymmenkertaiseen määrään.

Maksun suoritusasiakirjoista käy selville, ettei kruunu maksanut mitään lunastusta taikka muuta vastiketta siitä Ulrikkaporin paikasta (Litt. I), johon kruunun kasarmit oli rakennettu ja jolla ei ollut yksityistä omistajaa. Kolmeen Ulrikkaporissa sijaitsevaan ja kruunun linnanrakennusta varten käyttämään aikaisempaan *kapakanpaikkaan* nähden, joista kaupunki oli vaatinut korvausta, määrättiin korvausta maksettavaksi 1785 vuoden loppuun, «mutta koska kaupungilla on valta hakemuksen tehtyään ja asianmukaisesti osotetuille paikoille sinne laittaa yhtä monta taikka useampia tuollaisia paikkoja edukseen», ei noista paikoista ollut vastedes maksettava korvausta. N. s. laivaveistämö, jota veistämönomistajat olivat kaiken aikaa saaneet häiritsemättä hallita, ei myöskään kuulunut kruunun vastamainitulla tavalla lunastamiin alueisiin.

Puheena olevan asian käsittelystä syntyneestä neuvoskamarin pöytäkirjasta sekä kollegiojen lausunnoista näyttää käyvän selville, että viranomaiset olivat katsoneet edellä mainitun, kaupungin kanssa tehdyn n. s. aversioonikaupan sisältävän sopimuksessa mainittujen maa-alueitten omistusoikeuden luovutuksen. Voipi kuitenkin panna kyseeseen, saako sopimukselle lainopilliselta kannalta antaa tuollaista sisällystä. Niinkuin edellä on huomautettu, on kaupunki riitakysymyksen käsittelystä tuon tuostakin nimenomaan huomauttanut, että anastetut maa-alueet ovat luonnostaan luovuttamatonta kaupunginmaata eikä ole olemassa mitään selvitystä siitä, että kaupungin asiamies olisi valtuutettu luovuttamaan maan kruunulle ikuisesti omaksi. Sitä vastoin osottautui kaupunki aina halukkaaksi linnanrakennukselle luovuttamaan käyttöoikeuden tarpeelliseen kaupunginmaahan niin kauaksi kuin tarvetta kesti ja sillä ehdolla että maa aikanaan palautuisi kaupungille. On tähän nähden syytä olettaa, että kaupunki nyt puheena olevassa tapauksessa tarcoitti hallintaoikeuden luovuttamista epämääräiseksi ajaksi sitä vastaan että suoritettiin kerta kaikkiaan kymmenen vuoden vuokramaksu. Vastaus tähän tulkintakysymykseen merkitsee nyttemmin kuitenkin sangen vähän, koska, niinkuin tässä alempana osotetaan, nyt puheena olevat maa-alueet joka tapauksessa kohdakkoin 1809 vuoden rauhanteon jälkeen palautuivat kaupungin omiksi ja käytettäviksi.

Usein mainitun sopimuksen nojalla käytti Ruotsin kruunu 1700-luvun lopulla ja 1800-luvun alussa vapaasti hyväkseen miltei koko Helsinginniemen eteläosaa (eteläpuolella viivaa a—b myötäliitetyllä yleiskartalla N:o 2). Ulrikkaporin rakennettiin tähän aikaan, paitsi edellä mainittuja kasarmeja, useita kruununrakennuksia, niinkuin tavarasuojia, laboratorio y. m. Vuonna 1807 pyysi laivaveistämön silloinen omistaja, kauppias Johan Sederholm linnoituspäällikkö Mannerskantzilta saada ostaa taikka vuokrata Ulrikkaporin vierellä laivaveistämön ja Uuninsuun välillä sijaitsevan kallioniemekkeen (yleiskartalla N:o 2 linjan c—d ja rannan välinen alue). Mannerskantzin ehdotuksesta annettiin mainittu alue syyskuun 8 päivänä 1807 Sederholmille vuokralle 30 vuoden ajaksi m. m. sillä ehdolla, että kruunulle pidettäisiin oikeus tältä paikalta louhia kiviä linnan tarpeisiin sekä ottaa savea ja kiviä, että Helsingin ja Viaporin välinen tie pidettäisiin avoinna syksyin ja keväin

Kaupungin ja kruunun välisen sopimuksen oikeudellinen sisällylys.

Ruotsin kruunun käyttöoikeus Helsinginniemen eteläosaan.

sekä että alue luovutettaisiin kruunulle takaisin, jos sitä ennen vuokrakauden loppua tarvittaisiin linnanrakennusta varten. Rauhanteon jälkeen Sederholm ei vaatinut vuokraoikeuttaan edelleen voimaan ja sopimus sai raueta.

Lähiaikoina 1808—1809 vuosien sodan jälkeen Ulriikkaporista ja sitä ympäröivistä seuduista tehdyt kartat sekä muut luotettavat lähteet osottavat, ettei Ruotsin sotalaitos ollut ennen sodan alkua näille seuduille teettänyt maavarustuksia (lukuun ottamatta Ulriikkaporin jäännöksiä). Nykyiselle Kaivopuiston alueelle, Harakkaan (Stora Rantan) ja lännemmäksi Helsinginniemen rannalle venäläinen sotaväki sitä vastoin sodan aikana rakensi neljä eri patteria, joilla linnan piirityksessä ja valloituksessa oli huomattava osansa.

Helsingin kaupungin uudestirakentaminen 1808 vuoden palon jälkeen. Uutisrakennuskomitean järjestys ja toiminta.

Kun Helsingin kaupunki vuonna 1808 kärsimiensä sodan vaurioiden ja tulipalon tuhojen jälkeen ei kyennyt omin voiminsa vaurastumaan, anoi Maistraatti Hallitsijalta apua, ja samansuuntaisen anomuksen teki kaupungin edustaja Porvoon valtiopäivillä. Tämä anomus otettiin huomioon. Päätettiin kaupunki rakennuttaa uuden ja laajemman suunnitelman mukaan, apurahoja myönnettiin tulipalon johdosta vahinkoa kärsineille ja melkoisia rahamääriä edullisilla ehdoilla myönnettyinä lainoina annettiin tontinjärjestelytöitten toimittamiseksi, muuttokustannusten suorittamiseksi sekä julkisten rakennusten teettämiseksi maamme vastaiseen pääkaupunkiin. Lähin huolehtiminen palon aikaansaamain vaurioiden korjaamisesta sekä kaupungin rakennuttamisesta vahvistetun suunnitelman mukaisesti annettiin, kenraalikuvernöörin ja maaherran ylivalvonnan alaisena, Keisarilliselle Uutisrakennuskomitealle. Tämän komitean puheenjohtajaksi määrättiin todellinen valtioneuvos, sittemmin senaattori J. A. Ehrenström, joka monet vuodet johti komitean töitä. Jäseninä komiteassa olivat kaupungin oikeuspormestari sekä kolme porvariston valitsemaa jäsentä.

Uutisrakennuskomitealla on hallinto-oikeudellisessa suhteessa omituinen asema. Ollen oikeastaan valtion orgaani hoiti komitea sen ohella kunnallishallinnon alaan kuuluvia tehtäviä ja anasti niinmuodoin, tarkoin katsoen, perustuslaissa ja erioikeuksissa Maistraatille ja porvaristolle vakuutetun oikeuden. Nähtävästi katsottiin että kaupunginviranomaiset olivat uutisrakennuskomitealle, johon kaupungin oikeuspormestari ja porvariston valitsemia jäseniä kuului, siirtäneet päätäntöoikeutensa tähän kuuluvissa kysymyksissä.

Aleksanteri I:n uutisrakennuskomitealle marraskuun 2 päivänä 1812 vahvistamassa johtosäännössä annetaan komitealle laaja toimivalta kaupungin maa-alueen käyttämiseen nähden. Niinpä sanotaan mainitun johtosäännön 16 §:ssä, että komitean tulee niiden suurten uhrausten vastikkeeksi, mitkä Keisarillinen Majesteetti on tehnyt kaupungin hyväksi, käyttää kaupungin maata ja tontteja ilman että niistä saa mitään lunastusta maksaa kaupunginrahastoon.

Uutisrakennuskomitean asiakirjain tarkastelu osottaa, että komitea todella on toiminnassaan tehnyt sangen vähän eroa valtion ja kaupungin maanomistusoikeuden välillä ja että on pidetty luonnollisena, että kaupunginmaa, jota katsottin kruununluontoiseksi, oli kruunun vapaasti käytettävissä. Useat kaupungin arvokaimmat tontit uutisrakennuskomitea sentähden käytti erinäisiin valtion tarpeisiin ja varsinaisen tonttijaoituksen ulkopuoleltakin osotti komitea kruunulle maata kaikenlaatuisiin valtiotarpeisiin, m. m. sotilastarkoituksiin. Tällä tavoin käytettiin kaupungin tontteja ja maita Maistraattia kuulematta taikka suomatta porvaristolle tilaisuutta valvoa kaupungin etuja.

Kaupungin oikeuden ja edun kannalta ei tosin käy todenperäistä muistutusta tekeminen tuota kaupungin maan käyttämistä vastaan. Paitsi niitä huomattavia rahasummia, mitkä hallitus oli osottanut kaupungin uudestirakentamiseen, oli kruunu, niinkuin tuonnempana tarkemmin esitetään, luovuttanut melkoiset alat hallussaan olevaa maata kaupungin järjestelyn toimeenpanemiseksi ja tämä maa käytettiin tavallisesti sillä tavoin, ettei siten edistetty ainoastaan valtion tarkoituksia, vaan myös kunnan omaa silminnähtävää etua. Mutta täytyy kuitenkin pitää kiinni siitä, että komitealla ei ollut laillista oikeutta kaupunginviranomaisia kuulematta luovuttaa kaupungin omistusoikeutta mihinkään osaan sen aluetta, sillä tuollaiseen luovutukseen olisi, niinkuin jo edellä huomautettiin, vaadittu nimenomainen kaupungin kanssa tehty sopimus omistusoikeuden luovuttamisesta. Jollei tuollaista sopimusta kaupungin kanssa ole näytettävissä eikä mitään ajanrajoitusta alueen käyttämiseen nähden ole pantu, voi kaupungin ja kruunun välisen oikeussuhteen tuollaisissa tapauksissa tuskin katsoa sisältävän muuta kuin että uutisrakennuskomitea on kaupungin puolesta ja kaupunginviranomaisten hiljaisella myönnytyksellä luovuttanut maan valtiovaraston vapaasti käytettäväksi epämääräiseksi ajaksi kulloinkin jokaisessa eri tapauksessa mainittuun tarkoitukseen, mutta että kruunun tarpeen lakattua alue on palautuva kaupungin käytettäväksi.

Niinkuin edellä mainittiin, oli kruunun hallussa Ruotsin vallan aikana m. m. erinäisiä Ulriikkaporin peltoja ja paikkoja sekä sen viereinen laidunmaa, jonka rajoja ei ole voitu osottaa. Linnanrakennusta varten oli kruunu niinkään 1700-luvulla ostanut kaupungista useita tontteja ja muutamille näistä oli rakennettu kruunun rakennuksia, jotka olivat osin Suomen Pääsotakomisaariaatin, osin Kunink. Tykistön käytettävänä, jota vastoin suurin osa tontteja, jotka linnanrakennustyön rajoituttua Viaporiin eivät olleet kruunulle tarpeellisia, olivat yksityisten hallussa Viaporin linnoitustyön päällikön kanssa tehtyjen välikirjain nojalla.

Rauhanteon jälkeen otti Venäjän kruunu haltuunsa Helsingissä olevan Ruotsin sotalaitoksen omaisuuden ja astui sen oikeuksiin. Täällä sijaitsevat sotaväkeä varten aijotut kruunun rakennukset, kasarmit, tavarasuojat, ruutihuoneet y. m. asetettiin aluksi paikkakunnan insinööripäällystön sekä asianomaisten sotilasviranomaisten hallinnon alaisiksi. Mutta armollisessa käskykirjeessä maaliskuun 27 päivältä 1812, joka sisälsi tarkempia määräyksiä uutisrakennuskomitean järjestyksestä ja toiminnasta, Erinäiset kruunun hallussa olleet tontit ja paikat palautuivat 1812 kaupungille.

nasta, määräsi Keisarillinen Majesteetti, että kaikki kaupungissa olevat, kruunulle kuuluvat talot ja rakennukset, jotka olivat olleet insinööripäälystön käytettävänä, olivat vastedes olevat uutisrakennuskomitean silmälläpidon alaisina ja hoidettavina. Uutisrakennuskomitealle armollisimmin vahvistetun johtosäännön 16 §:ssä lisäksi määrättiin, että «kaikki Helsingin kaupungin alueella olevat, kruunulle kuuluvat talot ja tontit, olivatpa insinööripäälystön taikka muutoin sotalaitoksen taikka kenen tahansa käytettävissä», oli luovutettava uutisrakennuskomitealle; ja saisi nämä tontit luovuttaa halukkaille henkilöille rakennettaviksi taikka myös komitea käyttää niitä uudestijärjestelyn toimeenpanemiseksi. Kruununrakennusten purkamisesta taikka muuanne muuttamisesta tuli komitean tarpeen vaatiessa tehdä ilmoitus kenraalikuvernöörille, jonka oli huolehdittava näiden rakennusten johdosta komitealle koituvien esteitten joutuisasta poistamisesta.

Tämän keisarillisen määräyksen johdosta — yksi niitä monia hyväntekejoja, joita Aleksanteri I:n hallituskauden alussa tuli maamme uuden pääkaupungin osaksi — palautettiin m. m. koko Siltavuori ja Ulriikkaporin tienoo kaupungille Helsingin kaupungin uudestijärjestelyn edistämiseksi, ja siitä lähtien on tämä maa kiistämättä ollut lahjoitetun kaupunginmaan luontoista.

Siten luovutettujen alojen sijaan osotti uutisrakennuskomitea kruunulle kaikenlaisiin valtiotarkoituksiin ja sotilastarpeisiin muita paikkoja kaupungin alueelta, kuitenkin ilman että kaupunki siten menetti omistusoikeuttaan itse maahan. Ulriikkaporin seudultakin, joka uutisrakennuskomitean toimiaikana oli jaoitettuna kaupunginasemakaavan ulkopuolella, käytettiin kaupungin maata kruunun tarpeisiin, niinkuin tässä alempana tarkemmin esitetään.

A. Ulriikkaporinvuori.

Ulriikka-
porin vuoren
käyttö 1809
vuoden jäl-
keen.

Arkistossa säilytetystä vanhemmista kartoista ja asiakirjoista käy selville, että yksityisiä kruunulle kuuluvia rakennuksia oli 1800-luvun alussa Ulriikkaporinvuoren pohjoisrinteellä. Eteläsataman partaalla, nykyisen katetun tavaravajan läheisyydessä oli kolme Suomen tykistön*) käyttämää kasarmirakennusta, jotka vielä muutama vuosi rauhanteon jälkeen olivat venäläisen sotaväen käytettävänä. Nämä vanhat ja ränsistyneet kasarmit oli jo vuonna 1815 määrätty purettaviksi. Mainittuna vuonna tiedusteli insinööripäälystö uutisrakennuskomitealta, saisiko kasarmit rakentaa uudestaan samaan paikkaan, mutta sai vastaukseksi että kaupungin uudestijärjestelyä varten vahvistettu suunnitelma ei sitä sallinut. Silloin heräsi kysymys kasarmien sijoittamisesta nykyisen maneesitontin läheisyyteen, mutta myöhemmin määrättiin korkeimmassa paikassa, että varusväkeä varten oli rakennettava uudet kivikasarmit Katajanokalle. Vuonna 1817 miehistö muutti pois mainituista kasarmirakennuksista, minkä jälkeen rakennukset poistettiin uutisrakennuskomitean toimesta.

*) Yleiskarttaan N:o 2 merkitty kirjaimella e.

Ylempanä vuorella, normaalilyseon talon läheisyydessä oli kolme Suomen Sotakomisariaatin aikaisemmin käyttämää tavarasuojaa,*) joissa rauhanteon jälkeen säilytettiin venäläisen varusväen kuormastotarpeita. Nämä kruununmakasiinit mainitsi uutisrakennuskomitea vuonna 1813 rappeutuneiksi, ja pian sen jälkeen ne komitean toimesta purettiin.

Vuoren pohjoispuolella, likellä Kasarmintoria oli tähän aikaan puusta rakennettu venäläinen muonamakasiini, jonka huomattiin haittaavan likeisen n. s. Uudenmaan esikaupungin katujen ja tonttien järjestelyä. Uutisrakennuskomitean toimesta tämä makasiini 1817 vuoden vaiheilla purettiin sekä siirrettiin Ulriikkaporiin nykyisen sairaalatontin pohjoisrajalle. Tätä makasiinia, johon ei kuulunut erityistä tontti-
aluetta, käytti venäläisen sotaväen muonitusosasto, ja se oli paikallaan 1870-luvun keskivaiheille asti, jolloin se purettiin ja sijaan rakennettiin nykyinen kaartinmaneesi.

Kohdakkoin sodan päätyttyä suunniteltiin linnoituksia Ulriikkaporiin, ja Aleksanteri I vahvisti tämän linnoitusrakennuksen luonnoksen (Vrt. yleiskarttaa N:o 2). Tätä suunnitelmaa, jonka toteuttamiseksi todennäköisesti olisi tarvittu suuri osa vuotta ja sen viereistä aluetta, ei kuitenkaan koskaan saatettu sen pitemmälle, mutta linnoitushankkeet tuottivat uutisrakennuskomitean ensimmäisinä toimivuosina paljon vaikeuksia sotilasviranomaisten taholta kaupunginjärjestelyn toimenpanossa.

Niinpä oli Keisarillinen Majesteetti käskykirjeessä helmikuun 11 päivästä 1811 uutisrakennustyön edistämiseksi myöntänyt kaupungin asukkaille oikeuden ottaa Ulriikkaporin vanhoista puretuista varustuksista kiviä rakennustarpeiksi. Tästä huolimatta vastusti Viaporin komentaja Gavro kaikkea kivenkuljetusta Ulriikkaporista, arvelleen niitä tarvittavan sikäläisiin vastaisiin varustuksiin. Tästä valitettiin, mutta tulos oli että asukkaita neuvottiin ottamaan kivitarpeensa Siltavuoren seudulta.

Paljon vakavammanlaatuista estettä kohtasi uutisrakennuskomitea venäläisten sotilasviranomaisten taholta Uudenmaan esikaupungin järjestelytöitten loppuun saattamisessa. Kirjelmässä huhtikuun 26 (toukokuun 8) päivästä 1812 velvoitti paikkakunnan insinööripäällikkö, översti Wasiljeff, erinäisille valtakunnan rajalinnoituksille voimassa olevain määräysten mukaisesti vaarinottamaan ettei puutalojen kivijalkoja eikä ristikkopuista rakennettuja huoneuksia saanut teettää likemmäksi kuin 450 sylen päähän Ulriikkaporiin suunniteltujen uusien varustusten pääryhmästä. Uutisrakennuskomitea huomautti tämän johdosta, että nämä määräykset olivat ilmeisesti ristiriidassa Keisarillisen Majesteetin Helsingin uutisrakennusta varten maaliskuun 27 päivänä 1812 vahvistaman suunnitelman kanssa. Todellisuudessa noiden määräysten noudattaminen tässä tapauksessa ei ainoastaan olisi tehnyt mahdottomaksi koko esikaupungin rakentamista, vaan myös aiheuttanut purkamaan varsinaisessa kaupungissa olevat kivitalot torille asti, ja suurilla rahallisilla uhrauksilla edistetty hanke Helsingin saattamiseksi arvokkaaksi päkaupungiksi olisi oleellisessa määrässä jäänyt toteuttamatta.

*) Yleiskarttaan N:o 2 merkitty kirjaimolla f.

Suunnitelmia
Ulriikkaporin
undelleen lin-
noittamiseksi
1810.

Kun uutisrakennuskomitea Keisarille esitti huolensa insinööripäällikön vastainmittujen vaatimusten johdosta, käski Aleksanteri I että Helsingin uudestirakentamista varten vahvistettu suunnitelma oli oleva noudatettavana Ulriikkaporin vastaisten varustusten ja insinööripäällikön mainitseman määräysten sitä estämättä. Tästä määräyksestä, joka myös saatettiin keisarikunnan sotaministerin tiedoksi, ilmoitettiin komitealle v. t. kenraalikuvernöörin Armfeltin kirjelmässä marraskuun 27 päivältä 1812, ja vähää myöhemmin ilmoitti kenraalikuvernööri Steinheil uutisrakennuskomitealle että asianomainen Pietarissa oleva departementti oli käskenyt insinööripäällikön olla puuttumatta komitean toimiin mitä kaupungin uudestirakentamiseen tulee. Komitean tarmokkaalla toiminnalla oli vaara siis onnellisesti torjuttu.

Itse linnoitussuunnitelmaa ei, niinkuin edellä mainittiin, toteutettu, ja muutaman vuoden kuluttua se näyttää liitetyn asiakirjoihin. Ainakin vuonna 1828, jolloin Keisari Nikolai I käski rakennuttaa Tähtitieteellinen observatorion aijotun linnoituksen paikalle, saanee katsoa linnoitushankkeesta lopullisesti luovutun.

Vuonna 1813 seljille ehdotuksen että Ulriikkaporiin teetettäisiin uhkea rakennus, jossa, samalla kun se olisi merimerkkinä, olisi sijaa luotsikonttorille, merikoululle ja observatoriolle. Samalla paikalla oli Ruotsin vallan aikana ollut laboratorio, joka monet ajat oli ollut maantuntomerkinä merenkulkijoille, mutta sittemmin vahingossa turmel-
 tunut. Uutisrakennuskomitea mitä hartaimmin puolsi tuollaisen rakennuksen teettä-
 mistä, jonka komitea katsoi olevan hyödyksi ja kaunistukseksi kaupungille, sekä
 merkitsi rakennuksen paikan vuonna 1814 tekemäänsä Uudenmaan esikaupungin
 järjestelysuunnitelmaan, jota vastoin kenraalikuvernööri lausui epäilyksiä sen joh-
 dosta että rakennus sijoitettaisiin Ulriikkaporiin aijotun linnoituksen piiriin, eikä
 hallituskonselji puolestaan pitänyt ehdotettua rakennusta aivan välttämättömänä.
 Kenraalikuvernöörille lähetetyssä kirjelmässä maaliskuun 13 päivältä 1819 valtio-
 sihteeri ilmoitti ehdotuksen saaneen tässä muodossa raueta. Paikalle rakennettiin
 sittemmin Yliopiston Tähtitieteellinen observatorio.

Tähtitieteelli-
 nen observa-
 torio. Viimeksi mainittu rakennus teetettiin 1830-luvun alussa uutisrakennuskomitean toiminnan jo lakattua. Tonttipaikan luovuttamisesta observatoriorakennuksen tarpeiksi on seuraavia tietoja ollut saatavissa.

Sittenkun sen komitean, jonka Keisarillinen Majesteetti oli määrännyt toimeenpanemaan Yliopiston muuton Turusta Helsinkiin, oli käsketty valita sovelias paikka tähtitieteelliselle observatoriolle ja tarkoitukseen mahdollisesti sopivat paikat oli tutkittu, katsoi komitea Ulriikkaporin vuoren tarjoovan soveliaimman paikan mainitulle rakennukselle. Alamaisessa esityksessä komitea sentähden puolsi mainittua paikkaa sekä huomautti, että observatorio sinne rakennettuna olisi erinomaisena kaunistuksena kaupungille. Tammikuun 14 päivänä 1828 annetussa armollisessa määräyksessä, joka saatettiin Yliopiston Konsistorin tiedoksi kanslerinviraston kirjelmässä saman kuukauden 16 päivältä, käski Keisarillinen Majesteetti, komitean ehdotuksen hyväksyen, että «Ulriikkaporinvuorelle, Unioninkadun päähän, on vastai-

suudessa, kun Yliopiston varat sen sallivat, rakennettava Tähtitieteellinen Observatorio». Sittemmin hyväksyttiin korkeimmassa paikassa intendentti Engelin puheena olevaa rakennusta varten tekemät piirustukset, josta asiasta kanslerinvirastolle ilmoitettiin kirjelmässä joulukuun 18 päivästä 1830, minkä jälkeen rakennustyöt kohta alkoivat ja saatettiin loppuun 1834.

Tähän aikaan tehtyjä Maistraatin ja kaupungin Vanhimpain pöytä- ja asiakirjoja tarkastellessa ei ole voitu saada selvitystä siitä, että kaupunginviranomaisia olisi kuultu observatorion tonttipaikan luovuttamista koskevassa asiassa, vielä vähemmän että he olisivat siihen antaneet suostumuksensa. Sitävastoin on myöhemmin, nimittäin elokuun 10 päivänä 1842 tehdyssä Maistraatin pöytäkirjassa, joka koskee kaupungin ja sijaiskonsuli Carl Wilhelm Lindebergin välistä juttua Ulriikkaporin viereisen veistämöalueen hallintaoikeudesta, viittaus siihen että kaupungin ja valtiovaraston välillä olisi tehty jonkunlainen sopimus observatoriotontin myymisestä. Kun sijaiskonsuli Lindeberg — muutoin aivan paikkansa pitämättömillä perusteilla — pani kyseeseen kaupungin omistusoikeuden Ulriikkaporin seutuun, vastasivat tähän kaupungin Vanhimmat, jotka m. m. pöytäkirjan mukaan mielipiteenä tueksi esittivät että kaupungin oli *armossa sallittu ottaa lunastus* observatorion tontista. Tämä oletus johtunee kuitenkin jostakin väärinkäsityksestä, sillä mitään tuollaista kaupunginviranomaisten päätöstä ei, niinkuin sanottu, ole voitu saada selville eivätkä mainitulta ajalta olevat kaupungin tilastotkaan, jotka Rahatoimikonttorissa on tätä tarkoitusta varten tyystin tarkastettu, mainitse mitään tuloerää tämän nimikkeen kohdalla.

Sen alan laajuutta, mikä armollisen määräyksen mukaan vuonna 1828 osotettiin observatoriotontiksi, ei ollut tarkemmin mainittu, mutta todellisuudessa otettiin tähän tarkoitukseen 49,000 neliöjalkaa ja tämä ala on merkitty 1836 vuoden kaupunginasemakaavaan. Vuonna 1839 tontti järjesteltiin, jolloin siihen lisättiin 592 neliöjalkaa, lukematta tästä kaupungin hyväksi mitään korvausta. Tontin nykyinen ala on sentähden tonttikirjan mukaan 4,352,827 m².

Kun siis ei ole luotettavasti osotettavissa, että tässä mainittu, varsinaisen kaupunginjakouksen rajain ulkopuolella oleva ja kaupunkiin yhdistettyyn alaan kuuluva tontti olisi kaupunginviranomaisten myötävaikutuksella valtiovaraston toimesta käytetty Yliopiston tarpeisiin taikka että kaupunki olisi laillisessa järjestyksessä luopunut omistusoikeudestaan tähän paikkaan, täytyy sen edelleen katsoa kuuluvan kaupungille. Kun kuitenkin täytyy edellyttää, että kruunu oli kaupunginviranomaisten hiljaisella myönnytyksellä ottanut haltuunsa tämän paikan, joka jo uutisrakennuskomitean aikana oli varattu observatoriota y. m. yleishyödyllisiä laitoksia varten, täytyy valtiovarastolle myöntää maksuton käyttöoikeus alueeseen niin kauan kun sitä käytetään mainittuun tarkoitukseen. Jos vastedes vastoin luuloa voitaisiin näyttää — eikä todistamisvelvollisuutta tässä kohden voitane panna kaupungille — että usein mainitusta tonttipaikasta on maksettu kaupungille lunastus,

vaikuttaa tämä tietenkin oleellisesti nyt käsiteltävänä olevan oikeuskysymyksen arvostelemiseen *).

Ns. Dahlströmin sauna.

Ulriikkaporin vuoren rinteelle, kohta saksalaisen kirkon nykyisen tontin eteläpuolelle, rakennutti kauppakirjanpitäjän leski Dahlström vuonna 1830 Maistraatin luvalla «saunan yleisesti käytettäväksi». Tämä n. s. Dahlströmin sauna oli vuorella vuoteen 1890, jolloin tämä vanhan Helsingin jäännös Kaupunginvaltuuston määräyksestä poistettiin.

Ulriikkaporissa oleva kruununjyvästö.

Alussa 1830-lukua heräsi kysymys uuden kruununjyvästön rakennuttamisesta Ulriikkaporiin vanhan, Unionin- ja Etelä Makasiinikadun kulmauksessa sijaitsevan kruununjyvästön sijaan, joka oli puutteellinen ja tarkoitukseensa kelpaamaton. Uuden jyvästön paikaksi ehdottivat kuvernööri ja intendenttikonttori Observatorioon vievän tien viereistä paikkaa, mutta tätä ehdotusta Maistraatti ja kaupungin Vanhimmat vastustivat, ollen sitä mieltä että jyvästö olisi sijoitettava nykyisen saksalaisen kirkon tontin itäpuolelle, Länsirannasta tulevan tien varteen. Tämän vaihtoehdon hyväksyen Keisarillinen Majesteetti sittemmin Senaatin esityksestä armollisessa käskykirjeessä huhtikuun 22 (toukokuun 4) päivältä 1836 määräsi kruununjyvästön rakennettavaksi viikoksi mainittuun paikkaan. Jyvästörakennus valmistui vuonna 1839 ja oli sitten paikkaa tuntuvasti rumentamassa 1890-luvun keskivaiheille asti. Tähän aikaan oli nostettu kysymys yleisen museorakennuksen teettämisestä Ulriikkaporin vuoren pohjoisrinteelle kruununjyvästön yläpuolelle ja tämä paikka oli maksutta luovutettu valtiovarastolle m. m. sillä ehdolla, että jyvästö valtiovaraston kustannuksella muutettaisiin toiseen paikkaan, jonka kaupunki antaisi korvauksetta. Museo-
rakennuksen teettäminen Ulriikkaporiin sai, niinkuin tunnettu raueta, mutta kysymys tuon varsin vähän ajanmukaisen ja liian pienen kruununjyvästön poismuuttamisesta ratkaistiin tästä huolimatta toivottuun suuntaan. Vuonna 1892 Senaatti teki esityksen jyvästörakennuksen poistamisesta sekä uuden kruununjyvästön rakennuttamisesta tarkoitukseen käytettävälle tontille Sörnäisiin. Sittenkun tämä ehdotus oli korkeimmassa paikassa hyväksytty, päätti Senaatti joulukuun 3 päivänä 1895 että vanha jyvästörakennus oli huutokaupalla myytävä ja purettava, niinkuin tehtiinkin. Jyvästön tontti palautui täten kaupungin käytettäväksi.

Kauppatavarasuojat.

Viime vuosisadan alusta lähtien oli vuoren koillisrinteellä nykyisen Saunakadun paikkalla joukko kauppatavarasuojia, mutta 1890-luvulla nämä poistettiin, kun Saunakatu lopullisesti järjesteltiin.

Ulriikkaporinvuoren eteläpuolisen alueen järjesty.

Vuonna 1841 otettiin Ulriikkaporinvuoren sekä kylpy- ja vesiparannuslaitosta varten luovutetun paikan välinen ala kaupunginasemakaavaan ja täten syntyneet korttelit (n:ot 100, 101, 102 y. m.) jaettiin tontteihin, jotka sittemmin luovutettiin rakennettaviksi. Valtiosihteeristön kirjelmässä huhtikuun 29 (toukokuun 11) päi-

*) Kysymystä observatoriotontin omistusoikeudesta on selviteltyt Kaupunginvaltuuston asettama valiokunta, joka kesäkuun 5 päivänä 1908 antamassaan mietinnössä (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 25 samalta vuodelta) on lausunut käsityksensä, että kaupunki ei ole luopunut omistusoikeudestaan mainittuun tonttiin.

vältä sanottua vuotta ilmoitettiin kenraalikuvernöörille, että puheena oleva kaupungin-
asemakaavan muutos oli armollisesti vahvistettu, ja mainitussa kirjelmässä sanotaan
m. m., että järjestelyn johdosta syntyneet tontit olisi *niinkuin muutkin kaupungin
tilukset* myytävä halullisille ostajille. Täten siis tämä Ulriikkaporiin kuuluva maa
nimenomaan tunnustettiin kaupungin omaisuudeksi.

Ulriikkaporinvuoren pohjois- ja länsipuolisilta rinteiltäkin otettiin vähitellen
osia kaupunginasemakaavaan. Korttelin N:o 55 eteläpuolelta luovutti kaupunki
vuonna 1860 saksalaiselle seurakunnalle sen tontin, mihin saksalainen kirkko sen
jälkeisinä lähivuosina rakennettiin. Viereinen Unionin-, Bernhardin- ja Fabianin-
kadun välinen alue, johon 1830-luvun keskivaiheilla rakennettiin puinen maneesi-
rakennus Suomen Tarkk'ampujapataljoonan tarpeiksi, luovutettiin vuonna 1875
normaalilyseon tontiksi. Samaan aikaan määrättiin kivistä tehtäväksi maneesi-
rakennus pataljoonan tarpeiksi kaartinkasarmen takana sijaitsevalle paikalle, missä
silloin oli intendenttihakituksen muonamakasiineja. Observatorion länsipuolella,
maneesin ja Observatoriokadun välillä sijaitsevan käyttämättömän alueen antoivat
kaupunginviranomaiset jo 1870-luvulla maksutta Yliopiston Kirurgisen klinikan ton-
tiksi. Vuonna 1883 kaupunki niinkään korvauksetta luovutti vastaiselle sairaalalle
15,000 neliöjalan laajuisen lisäalan päätontin itäpuolelta Fabianinkadun suunnassa,
ja vuonna 1885 tätä lisäalaa laajennettiin 10 jalan levyisellä maakaistaleella itäpuolelta
sekä ulotettiin 33 jalkaa kauemmas etelään. Korvaukseksi tästä palautettiin osa
lisäalueen pohjoispäätä *kaupungin vapaasti omistettavaksi* Keisarillisen Senaatin
määräyksen mukaan maaliskuun 17 päivältä 1885.

Ulriikkaporin vuoren avonaisen rakentamattoman osan käyttämiseen nähden
viimeksi kuluneen vuosisadan jälkipuoliskolla on vielä huomattava seuraavaa:

Kriminsodan aikana pani tänne sijoitettu sotaväki vuoren poikki Kaivopuistoon
vievän tien kuntoon ja väliaikaisia tallirakennuksia teetettiin sinne varusväen tar-
peiksi. Viimeksi mainitut rakennukset poistettiin kuitenkin kohta sodan päätyttyä.
Sotavuosina (1853—1856) oli vuorella niinkään optillinen sananlennätinasema.

Keskivaiheilla 1870-lukua laitettiin Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti
vuorelle Observatoriorakennuksen itäpuolelle paviljonki koneineen myrskymerkkien
antamista varten. Vuonna 1877 anoivat asianomaiset sotilasviranomaiset Maistraatilta
lupaa saada Ulriikkaporinvuorelle (sitä sanotaan Kaupunginvaltuuston asiakirjoissa
myös Observatoriovuoreksi) sotatarpeita varten laittaa optillinen sananlennätin ynnä
vartijan asunto. Maistraatti katsoi tähän anomukseen voitavan myöntyä sillä ehdolla
että lennätinlaitos ynnä vartijan asunto heti sodanvaaran vältyttyä poistetaan ja
paikka annetaan jälleen kaupungin käytettäväksi; mutta Kaupunginvaltuusto, joka
niinkään sai tilaisuuden lausua mielensä asiasta, esitti kirjelmässä kuvernöörille touko-
kuun 14 päivältä mainittua vuotta erinäisiä arveluja ehdotuksen toteuttamiseen
nähden. Valtuusto varoi nimittäin, että optillinen lennätinasema puheena olevaan
paikkaan sijoitettuna kiinnittäisi vihollisen huomiota sekä saattaisi ei ainoastaan
Observatorion rakennukset vaan suuren osan kaupunkiakin vihollisen tulelle alt-

Ulriikka-
porinvuoren
pohjois- ja län-
sipuolisen
alueen järjes-
tely.

Väliaikaiset
tallirakennuk-
set, optillinen
sananlennätin
y. m. raken-
netaan Ulriik-
kaporiiin.

tiiksi. Huomauttaen että kysymys paikan väliaikaisesta käyttämisestä kuului Kaupunginvaltuuston tutkittaviin ja ratkaistaviin Valtuusto sentähden pyysi kuvernööriä esittämään toisen paikan valitsemista, joka ei tuottaisi tuonlaatuisia haittoja. Tähän katsomatta lennätinasema kuitenkin laitettiin Ulriikkaporinvuorelle, joka sotilasviranomaisten mielestä oli tarkoitukseen soveliaain paikka, ja kuvernööri kehotti uudelleen kirjelmässä kesäkuun 13 päivältä Maistraattia hankkimaan Kaupunginvaltuuston myönnytyksen tähän. Kirjelmässä kesäkuun 28 päivältä Valtuusto vastasi että asian ollessa silloisessa vaiheessaan ei enää ollut kysymys luvan myöntämisestä lennätinaseman laittamiseen Observatorion viereiselle paikalle, vaan siitä saako rakennus, joka on syntynyt odottamatta Valtuuston puolelta tarpeellista suostumusta paikan käyttämiseen, toistaiseksi olla paikallaan vai onko se kohta poistettava. Asiassa pysyi Valtuusto aikaisemmin lausumassaan käsityksessä, mutta kun silloin ei enää ollut todenperäistä aihetta olettaa että lennätinasemaa tarvitsisi käyttää sotatarkoituksiin, vaati Valtuusto ainoastaan että asema ynnä vartijan asunto, jotka sitäpaitsi rumensivat paikkaa, poistettaisiin heti kun rauha katsotaan olevan taattu; mikä tapahtuikin.

Kysymys säätytalon sijoittamisesta Ulriikkaporin.

Vuonna 1883 teki säätytalon rakennuskysymystä valmistelemaan asetettu valtuuskunta Kaupunginvaltuustolle anomuksen että vastaisen säätytalon paikaksi luovutettaisiin Ulriikkaporin itäpuolinen laki. Kaupunginvaltuusto myöntyi tähän m. m. sillä ehdolla, että säätytalo istuttaisi, tasottaisi ja teillä varustaisi sekä kunnossa pitäisi koko sitä varten luovutetun alueen. Asia sai sittemmin raueta, kun vuonna 1887 korttelista Majava ostettiin paikka vastaiselle säätytalolle, ja säätytalovaltuuskunta palautti Kaupunginvaltuuston osottaman alueen Valtuuston käytettäväksi.

Kysymys huvilakaupungin rakentamisesta Ulriikkaporinvuorelle. Ulriikkaporinvuoren kaunistaminen istutuksilla.

Sittenkun kysymys säätytalon sijoittamisesta Ulriikkaporin niinmuodoin oli saanut raueta, herätti arkkitehti, vapaaherra K. A. Wrede vuonna 1890 ehdotuksen, että vuori, lukuunottamatta Observatoriota ympäröivää paikkaa, luovutettaisiin yhtiölle, joka sinne rakennuttaisi huvilakaupungin osan Saksan kaupungeissa noudatettuun malliin. Kaupunginvaltuusto kuitenkin epäsi ehdotuksen ja päätti sen sijaan laittaa Ulriikkaporinvuorelle puiston, hyväksyen kokouksessaan kesäkuun 10 päivänä 1890, eräin muutoksin, kaupunginpuutarhuri S. Olssonin laatiman suunnitelman Ulriikkaporinvuoren kaunistamiseksi. Tämä luonnontyyliin suunniteltu istutus valmistui neljäntoista vuoden kuluttua vuonna 1903 tultuaan maksamaan kaikkiaan 235,347 markkaa ja on nyttemmin pääkaupungin parhaita kaunistuksia.

Kysymys eduskuntatalon rakentamisesta observatorion tontille.

Tässä yhteydessä on vielä mainittava, että valtuuskunta, joka oli asetettu valmistelemaan kysymystä uuden eduskuntatalon rakentamisesta yksikamarista eduskuntaa varten, maaliskuussa 1908 teki Kaupunginvaltuustolle anomuksen että, siinä tapauksessa että aijottu eduskuntatalo rakennettaisiin Tähtitieteellisen observatorion alueelle niinkuin oli ollut puhetta, Kaupunginvaltuusto tähän tarkoitukseen luovuttaisi tarkemmin mainitun lisäalueen sekä hankkisi tämän johdosta tarpeellisen muutoksen vahvistettuun kaupunginasemakaavaan. Erityisellä valiokunnalla tarkemmin tutkituttuaan observatorion tontin omistusoikeutta koskevaa kysymystä päätti

Valtuusto kokouksessaan syyskuun 22 päivänä 1908 luovuttaa Ulriikkaporin vuorelta tontin mainittuun tarkoitukseen.

Eduskunnan esitys eduskuntatalon rakennuttamisesta mainitulle paikalle jätettiin kuitenkin sittemmin korkeimmassa paikassa huomioon ottamatta.

B. Kaivopuiston alue.

Niinkuin edellä on mainittu, luovutettiin kaikki sotalaitokselle kuuluvat talot ja rakennukset Helsingin kaupungin uudestijärjestelyn toimeenpanemiseksi uutisrakennuskomitealle, ja tuli komitean muista osista kaupungin aluetta osottaa sotalaitokselle tarpeelliset tontit ja paikat. Sotilasviranomaisten vaatimuksia ei aina ollut helppo täyttää, ja uutisrakennuskomitealla oli siihen nähden moninaisia vaikeuksia voitettavana.

Vuonna 1812 ilmoitti paikkakunnan insinööripäällystö uutisrakennuskomitealle, että kaksi sopivaa paikkaa, jotka eivät saisi olla kauempana kuin 130 sylen päässä Ulriikkaporiin aijotuista varustuksista, olisi korkean kruunun tarpeiksi luovutettava tarveaineitten ja halkojen varastopaikaksi sekä tavarasuojain, asuinrakennusten y. m. teettämistä varten. Toisen näistä paikoista tulisi olla meren rannalla jotta tarveaineita ja varastotarpeita kävisi purkaminen laivoista. Komitea ilmoitti mielellänsä haluavansa täyttää insinööripäällystön toivomukset, mutta kehotti päällystöä valitsemaan jonkun insinööriupseerin, joka määrättyinä päivinä komitean kera tarkastaisi ne paikat, mitkä komitealla oli ehdotettavana, sekä tutkisi niiden soveliaisuutta. Yksissä neuvoin insinöörikomennuskunnan edustajan, överstilutnantti Brandtin kanssa määräsi uutisrakennuskomitea sittemmin että Ulriikkaporin niemekkeen eteläosa (myötäliitettyssä yleiskartassa N:o 2 viivan h—i rajoittama) tarjottaisiin insinööripäällystön «käytettäväksi». Tästä laati överstilutnantti Brandt kesäkuun 1 päivänä 1812 päivätyn kartan, jossa on uutisrakennuskomitean puheenjohtajan saman kuukauden 15 päivänä tekemä merkintä että edellä mainittu paikka on insinöörikomennuskunnan pyynnöstä luovutettu sen täydellisesti käytettäväksi korkean kruunun tarpeisiin.

Kysymys
tykistöpihan
sijoittamisesta
Ulriikkaporiin
niemekkeelle 1812
—1824.

Kun venäläiset sotilasviranomaiset ovat maininneet tämän kartan, josta oikeaksi todistettu jäljennös on tavattu valtioarkistossa säilytetyssä supliikkikirjassa, ynnä siihen tehdyt merkinnät tueksi Venäjän kruunun luulotellulle käyttöoikeudelle Kaivopuiston alueeseen, näyttää tarpeelliselta tarkemmin tutkia sen sopimuksen laatua, joka edellä mainitulla tavalla tehtiin uutisrakennuskomitean ja sotilasviranomaisten kesken. Tähän nähden on uutisrakennuskomitean kirjeenvaihdon, konseltiasiakirjain ja karttain tarkastelu osottanut, että uutisrakennuskomitea tosin on tuon kaupungin silloisesta alueesta etäällä sijaitsevan ja kaupungille siihen aikaan aivan hyödyttömän, suota ja jyrkkiä kallioita käsittävän alueen tarjonnut insinööri-

päällystölle tykistön ampumavara- ja tavarasuojain rakennuspaikaksi, mutta ettei insinööri-päällystö silloin eikä myöhemminkään ole vaatinut saadakseen tätä aluetta eikä ottanut sitä haltuunsa. Kun nimittäin vuonna 1813 ja seuraavina vuosina kaupungissa sijaitsevat, tykistölle kuuluvat tavarasuojat ja varastot muutettiin pois suodakseen sijaa kaupunginjärjestelylle, sijoitettiin ne väliaikaisesti Katajanokalle ja sen yhteydessä olevaan Sipulisaareen, missä kruunulla jo Ruotsin vallan aikana oli ollut useita tavarasuojia ja laboratorio; mutta koska tämä saari, vahvistetun kaupunginasemakaavan mukaan, oli käytettävä kaupungin varastosuojain paikaksi, ajottiin kohdakkoin muuttaa tykistö uutisrakennuskomitean osottamalle ja kruunun tarpeisiin varatulle Ulriikkaporin niemekkeelle. Tämä ehdotus kuitenkin kohtasi vastustusta linnoituksen komentajan taholta. Hänen mielestään paikka epätasaisuutensa ja strategiselta kannalta epäedullisen asemansa vuoksi ei ollut tarkoitukseen sovelias, minkätähden hän ehdotti tykistöpihan sijoittamista toisaanne. Kirjelmässä maaliskuun 26 päivältä 1818 kenraalikuvernööri tämän johdosta esitti uutisrakennuskomitealle, että Sipulisaarella olevat tykistön rakennukset, jotka vielä olivat hyvässä kunnossa, saisivat toistaiseksi jäädä sinne, joten muuttokustannukset vältettäisiin. Komitea vastasi, ettei tämä kohdannut estettä, mutta että olisi erittäin toivottava, että ainakin nuo kaupungille vaaralliset ruutivarastot muutettasiin Sipulisaaresta toiseen, varmempaan paikkaan. Vielä monta vuotta myöhemminkin oli viranomaisten kesken kirjelmänvaihtoa tuosta puheenalaisesta muutosta, mutta kirjelmässä heinäkuun 1/13 päivältä 1824 kenraalikuvernööri ilmoitti uutisrakennuskomitealle, että Hänen Keisarillinen Korkeutensa tykistön ylipäällikkö oli hylännyt ehdotuksen tykistörakennusten sijoittamisesta Ulriikkaporin niemekkeelle, ja tähän sai koko asia raueta. Lopullista taikka täysin pätevää luovutusta Venäjän kruunulle ei siis tullut toimeen, ja kruunun tarpeisiin varattu alue oli jälleen vuodesta 1824 lähtien kaupungin vapaasti käytettävänä.

Ulriikkaporin ruutihuonealue.

Jo ennen vuotta 1818 oli uutisrakennuskomitea venäläisille sotilasviranomaisille luovuttanut toisen, kohta vastamainitun alan länsipuolella olevan alueen, johon rakennettaisiin ruutihuone, laboratorio y. m. rakennuksia tykistön tarpeiksi. Venäläinen sotaväki otti viimeksi mainitun alueen (yleiskartalla N:o 2 merkitty kirjaimilla k-l-m-n) vuonna 1821 haltuunsa mainittuja tarkoituksia varten, ja vähitellen sinne rakennettiin erinäisiä ruutisuoja, puuvajoja, vartijan asunto y. m. Vuonna 1837 koettivat Maistraatti ja kaupungin Vanhimmat saada nuo ruutisuoja, jotka asemansa johdosta olivat alituksena vaarana laajenevalle kaupungille, muutetuiksi toiseen paikkaan, ja lausui Maistraatti silloin myös epäilevänsä oliko uutisrakennuskomitea ensinkään ollut oikeutettu tuolla tavoin luovuttamaan kaupungin maata hankkimatta siihen lupaa kaupungin viranomaisilta, joiden asiana kaupungin tilusten käyttäminen oikeutta myöten oli. Kaupungin Vanhimmat antoivat samansuuntaisen lausunnon sekä ilmoittivat ei hyväksyvänsä uutisrakennuskomitean antamaa määräystä kaupungin omistaman maan käyttämisestä tuolla tavoin. 1840-luvulla järjesteltiin ruutikellarin alue, joka luettiin kuuluvaksi huvilaan N:o 78 Neitsytvuori.

Vuonna 1852 Maistraatti teki uuden esityksen ruutisuojoin poistamisesta. Vasta kahta vuotta myöhemmin, aivan ennen Kriminsodan puhkeamista, Keisarillinen Majeestetti armollisessa käskykirjeessä maaliskuun 2/14 päivältä 1854 määräsi ruutisuoijat muutettavaksi sille Taivallahden viereiselle aluelle*), minkä Maistraatti ja kaupungin Vanhimmat olivat tarjonneet Ulriikkaporissa olevan ruutihuonealueen sijaan. Viimeksi mainittu alue palautui silloin kaupungin haltuun ja Maistraatti ja kaupungin Vanhimmat käyttivät sitä sitten muihin tarkoituksiin.

Vuonna 1834 perustivat jotkut asiaa harrastavat henkilöt Helsinkiin yhtiön rakentaakseen tänne yleisen kylpy- ja vesiparannuslaitoksen. Tälle yhtiölle luovuttivat Maistraatti ja kaupungin Vanhimmat Maistraatin pöytäkirjaan syyskuun 28 päivänä 1836 otetun sopimuksen mukaan vuokralle 50 vuoden ajaksi Ulriikkaporin niemekkeen itäisen ja eteläisen rannan. Tätä aluetta laajennettiin ja järjesteltiin sittemmin Maistraatin lokakuun 31 päivänä 1842 ja syyskuun 13 päivänä 1845 tekemäin päätösten mukaan, niin että se viimeksi mainittuna vuonna käsitti sen osan nykyistä g:ttä kaupunginosaa, joka on n. s. myllytontin, Ullankadun ja Vuorimiehenkadun eteläpuolella ja jota lännessä rajoittaa viimeksi mainitusta kadusta nykyisen Raatimiehenkadun suunnassa mereen kulkeva linja.

N. s. Ulriikkaporin kylpy- ja vesiparannuslaitos-osakeyhtiö ryhtyi paikalla kaunistamaan käytettäväkseen saamaansa aluetta ja onnistui vähitellen melkoisilla rahallisilla uhrauksilla tekemään tuosta luoksepääsemättömästä rämeestä silloiseen suuremman puiston. Kesäkuun 20 päivänä 1844 pidetyssä yhtiökokouksessa ilmoitettiin kylpy- ja vesiparannuslaitoksen nyttemmin valmistuneen, minkä jälkeen yhtiökokous näiden laitosten olemassaolon turvaamiseksi hyväksyi ehdotetut säännöt yhtiön vastaisessa toiminnassa noudatettaviksi. Sitä ennen oli yhtiö tehdäkseen paikan puoleensa vetävämmäksi ja valmistakseen kaupunkilaisille «miellyttävän ja maaseutumaisen olinpaikan» päättänyt viljelykseen kelpaamattomalta kylpylaitoksen maalta luovuttaa huvilapalstoja yksityisten henkilöiden rakennettaviksi niin kauan kuin maa oli yhtiön hallussa.

Alussa 1850-lukua anoi kaivuhuoneyhtiö Maistraatilta oikeutta saada vuoden 1885 jälkeenkin käyttää aluetta niin kauan kuin laitos silloista tarkoitustaan varten oli yleisön käytettävänä. Huhtikuun 13 päivänä 1853 antamassaan päätöksessä Maistraatti lausui että, vaikka tosin yhtiö oli hyödyllisellä toiminnallaan tehnyt kaupungille suuria palveluksia ja yhtiön olemassaolo oli uhanalainen, ellei pyydettyä vuokranpitennystä myönnettäisi, sekä Maistraatti, osottaakseen yhtiölle oikeuttua tunnustusta, halusi myöntyä yhtiön anomukseen koko laajuudessaan, voi

Ulriikkaporin niemekkeen vuokraaminen Kaivuhuoneyhtiölle.

Kaivuhuoneyhtiön vuokrakauden pidentäminen.

*) Tarkempi selvitys venäläisen sotalaitoksen oikeudesta Taivallahden ruutikellarialueeseen on Kaupunginvaltuuston painetussa asiakirjassa N:o 31 vuodelta 1909.

Maistraatti kuitenkin kesäkuun 13 päivänä 1800 annetun armollisen asetuksen johdosta myöntänyt anomukseen vain sikäli, että yhtiö saa nauttia hyväkseen vuokraa 1903 vuoden loppuun. Tämän päätöksen kuvernööri vahvisti, jota vastoin K. Senaatti, hankittuaan tarkemman selvityksen kaupungin oikeudesta yhtiön hallussa olevaan maahan, yhtiön alamaisen valituksen johdosta päätöksellä marraskuun 15 päivältä 1855 julisti, ettei mainittu asetus estänyt antamasta *kaupunginmaata* vuokralle viittäkymmentä vuotta pitemmäksi ajaksi, minkätähden ja kun yhtiö ja sen kustantajat olivat melkoisilla uhrauksilla aikaansaaneet puheena olevan paikkakuntaa hyödyttävän ja kaunistavan laitoksen ja sitä pitäneet voimassa sekä yhtiön olemassaolo voisi joutua vaaraan ja sen kustantajille koitua melkoisia tappioita, jollei pyydettyä vuokranpitennystä myönnettäisi, K. Senaatti harkitsi oikeaksi myöntää yhtiölle 1885 vuoden jälkeen edelleen hallintaoikeuden mainittuun vuokramaahan niin kauan kuin siinä olevia laitoksia pidetään paikkakunnan tarpeita ja ajan vaatimuksia vastaavassa kunnossa. Jos laitos lakkautetaan — sanotaan mainitussa senaatinpäätöksessä edelleen — katsotaan yhtiön menettäneen vuokraoikeutensa ja maa istu- tuksineen on korvauksetta luovutettava kaupungin käytettäväksi.

Kaupungin ja yhtiön välinen tilusvaihto.

Vuonna 1863 sopi yhtiö kaupungin kanssa sellaisesta maan vaihdosta, että yhtiön käytettävänä oleva, pohjoisessa Vuorimiehenkadun, idässä Ullankadun, etelässä vanhan ruutihuoneentien (sitemmin Puistokadun) ja lännessä laitoksen rajaidan rajoittama alue palautuisi kaupungille n. s. Saunaesikaupungin laajentamista varten, saaden yhtiö tämän korvaukseksi likimain yhtä suuren alan meren rannalta (nykyisen läntisen Kaivopuistonalueen).

* * *

Sillä perustuksella että kaupungilla oli kiistämätön omistus- ja käyttöoikeus Ulriikkaporin niemekkeeseen olivat siis kaupunginviranomaiset määränneet paikan käyttämisestä sotilasviranomaisten yrittämättäkään tätä estää taikka esittämättä mitään vaatimuksia maahan. Tästä ei tullut kysymystä silloinkaan kun vuonna 1854 Ulriikkaporin ruutihuoneitten ja Sipulisaarella sijaitsevain varastosuojain armollisimmin määrätyn muuton johdosta toiset paikat kaupungin läheisyydestä valittiin ja otettiin käytettäväksi.

Venäläiset sotilasviranomaiset sanoivat epäilevänsä kaupungin käyttöoikeutta Kaivopuistonalueeseen.

Mutta kun vastamainitun vuoden kuluessa myöhemmin tuli kysymys varustusten laittamisesta Kaivopuiston alueelle, yrittivät sotilasviranomaiset väittää, että tämä alue oikeastaan oli sotalaitoksen käytettävänä sekä vetosivat siihen nähden överstilutnantti Brandtin edellä mainittuun karttaan vuodelta 1812 ja siihen tehtyihin merkintöihin. Silloinen v. t. kenraalikuvernööri ja Suomeen sijoitettujen sotajoukkojen päällikkö, kenraali Rokasoffsky käski sentähden kuvernöörin välityksellä Maistraatin hankkia tarkemman selvityksen kaupungin omistusoikeudesta Ulriikkaporin niemekkeeseen ja erinäisiin sen läheisyydessä oleviin saariin.

Kirjelmässä helmikuun 21 päivältä 1855 antoi Maistraatti pyydetyn selvityksen. Tarkemmin tehtyään selkoa 1812 vuoden kartan synnystä ja sen yhteydessä olevista seikoista Maistraatti huomautti, että uutisrakennuskomitean puheenjohtajan ja venäläisten viranomaisten kesken tehtyä alustavaa sopimusta, jolle ei ollut hankittu ylempään viranomaisten vahvistusta, ei voi pitää kaupunkia sitovana, varsinkaan kun uutisrakennuskomitean ja sen puheenjohtajan oikeuden käyttää varsinaisen kaupunginasemakaavan ulkopuolella sijaitsevia kaupungin tiluksia, Maistraatin mielestä, voi syystä panna kyseeseen. Näistä ja muista kirjelmässä esitetyistä syistä Maistraatti edellytti kaupungin saavan pitää oikeutensa puheena olevaan alueeseen.

Maistraatti antaa lausunnon asiasta.

Ennen asian ratkaisua pyysi kenraalikuvernööri Rokasoffsky tarkempia tietoja asiasta Pietarin insinöridepartementilta, joka pyynnöstä kenraalikuvernöörille antoi tiedon kaikista Viaporin insinörikommennuskunnan «taloudellisista asioista». Tämä selvitys ei osottanut, että insinöörihallitus olisi katsonut Ulriikkaporin niemekettä omaisuudekseen.

Otettuaan esitetyn selvityksen tutkittavakseen antoi vastanimitetty kenraalikuvernööri ja maahamme sijoitettujen sotajoukkojen ylipäällikkö kreivi Berg kesäkuun 19 (heinäkuun 1) päivänä 1855 puheena olevasta asiasta n. s. päätöksen, jossa kaupungin omistusoikeus Kaivopuiston alueeseen mitä nimenomaisesti tunnustettiin. Tässä päätöksessä, joka kirjelmässä vastamainitulta päivältä saatettiin ei ainoastaan kuvernöörin ja kaupunginviranomaisten, vaan myös Viaporin komentajan tiedoksi ja noudatettavaksi, lausui kenraalikuvernööri nyt puheena olevasta asiasta seuraavaa: «Havaitsen että Helsingin ent. Rakennuskomitealla ei ole ollut oikeutta kaupungista erottaa mitään Ulriikkaporin niemekkeen osaa, koska voimassa olevain asetusten mukaan tuollaiset luovutukset voivat tapahtua ainoastaan Keisarillisen Majesteetin siitä antaman armollisen asetuksen nojalla; niinmuodoin ei sanotun komitean toimenpiteellä ole mitään lain voimaa».

Hänen ylh. kenraalikuvernööri hylkää sotalaitoksen vaatimukset.

Tällä Raatihuoneen arkistossa tavatulla asiakirjalla siis maamme korkein sotilasviranomainen julisti perusteettomiksi ja hylkäsi venäläisen sotalaitoksen taholta tehdyt Kaivopuistonalueen käyttöoikeutta koskevat vaatimukset, mikäli nämä nojasivat 1812 vuoden «sopimukseen».

Vuonna 1855 käytäessä sotaa länsivaltoja vastaan rakennettiin kenraali Rokasoffskyn ehdotuksesta joukko rantapattereja Helsingin eteläosaan kaupungin turvaamiseksi lännestä päin tulevilta hyökkäyksiltä. Näistä pattereista rakennettiin kaksi isompaa, toinen kuudella ja toinen kahdeksalla tykillä varustettu, Kaivopuiston alueelle, toinen huvila-alueelle N:o 8, joka vuonna 1841 tehdyn välikirjan mukaan oli ruhtinatar Zeneide Jussupovan hallussa, sekä toinen Kaivopuiston alueen lounaisosassa olevan vuoren (Uuninsuunvuoren) laelle*). Venäläiseltä taholta on väitetty,

Patterien rakentaminen Kaivopuistonalueelle 1855.

*) Pattereja tehtiin yksin ajoin Punavuorille, Hietalahteen, Lapinniemekkeelle sekä kruunun alueelle Katajanokalle.

että viimeksi mainittu patteri oli rakennettu samaan paikkaan, missä vanha patteri oli ollut 1808; mutta tämä tieto ei voi olla todellisen asianlaidan mukainen, sillä, niinkuin jo edellä on todettu, ei Ruotsin vallan aikana milloinkaan ole ollut tällä paikalla varustuksia, vaan ainoastaan ne väliaikaiset patterit, mitkä venäläinen sotaväki rakensi Viaporin piirityksen aikana. Paitsi edellä mainittuja kahta isompaa patteria, joilla oli nimenä Ulriikkaporin ja Jussupovin patteri, rakennettiin likemäksi merenrantaa kaksi pienempää vallitusta, joita sanottiin Uimahuoneen ja Uuninsuun pattereiksi. Sodan päätyttyä sotilasviranomaiset hajottivat nämä viimeksi mainitut patterit ja osa niihin kasattua maata käytettiin maahamme sijoitettujen sotajoukkojen ylipäällikön asianomaisella luvalla Kaivopuiston tasoitustöihin.

Päätös patterien rakentamisesta tehtiin ilmoittamatta asiaa edeltäpäin kaupungin viranomaisille, ja käskettiin Maistraatin ainoastaan katsoa että tarpeellisia louhoskiviä saataisiin tarkoitukseen ottaa kaupungin maalta sekä että tarveaineita varten saatiin rakennusajaksi sopiva varastopaikka. Katselmuksesta, minkä Maistraatti paikalla toimitti kohta rakennustyön alettua, kävi selville ettei näiden paikain kaunistamiseksi tähän aikaan vielä ollut käytetty mainittavia kustannuksia sekä ettei patterien rakentamisesta koituisi sanottavaa vahinkoa paikkain haltijoille. Katselmustilaisuudessa kehoitettiin sitä urakoitsijaa, joka oli ottanut patterien rakentamisen toimekseen, mikäli mahdollista säästämään patterien läheisyydessä olevia kallisarvoisia istutuksia ja laitoksia, jota paitsi urakoitsijaa kiellettiin puistosta ottamasta mitään rakennustarpeita, paitsi kiviä siihen tarkoitukseen osotetuista paikoista. — Kaivohuoneyhtiön kanssa sotilasviranomaiset tekivät sellaisen sopimuksen patterien rakentamiseen nähden, että paikkaa saisi tähän tarkoitukseen käyttää sillä ehdolla että korvataan kaikki vahinko, mikä rakennustyön ja anastuksen johdosta muutoin voi koitua yhtiölle.

Sodan päätyttyä edellä mainitut rantapatterit riisuttiin, mutta sotapäällystö näyttää aluksi aikoneen säilyttää patterit kruunun tarpeiksi sekä pitää ne siinä kunnossa, että niitä sotatilaisuudessa voisi käyttää puolustuslaitoksina. Siinä tarkoituksessa asetettiin patterit joksikin ajaksi sotilasvalvonnan alaisiksi ja vartijamiehistöä varten teetettiin rakennus.

Kysymys
patterien säilyttämisestä
kruunun tarpeiksi ja kiel-
lon antamisesta niihin
astumasta.

Tämän ohella otti kenraalikuvernööri puheeksi kiellon antamisen yleisölle käymästä siinä paikassa, mihin patterit oli sijoitettu. Tämä ehdotus, jonka johdosta suuri osa puistoaluetta olisi joutunut sotalaitoksen haltuun ja kaivohuone-
laitoksen vastainen olemassolo olisi vaikeutunut, ehkenpä käynyt kokonaan mahdottomaksi, herätti jyrkkiä vastalauseita yhtiön puolelta. Asiaa kesäkuun 3 päivänä 1856 Maistraatille esitettäessä lausui yhtiön johtokunnan silloinen puheenjohtaja, kauppaneuvos Henrik Borgström pöytäkirjaan, että yhtiön johtokunnalla oli ollut se varma käsitys, että se alue, jolle nuo neljä patteria oli rakennettu, sodan päätyttyä palautettaisiin yhtiön vapaasti ja rajoituksetta käytettäväksi, siihen katsomatta purettaisiinko itse patterit silloin vai jätettäisiinkö ne olemaan; mutta kun nyt oli aikomus kieltää kaivohuonelaitoksen puistossa käyvältä yleisöltä pääsy

pattereihin, huomautti kauppaneuvos mitä turmiollisia seurauksia tuollaisesta kiellostä olisi oleva laitoksen vastaiselle olemassa ololle. Puiston pääkäytävän länsipuolella oleva suuri patteri sijaitsi tosin paikalla, joka on pelkkää kalliota, mutta kun tuo kallio tuntuvasti kohoaa ympäristöönsä ylemmäksi, joten sieltä avautuu sekä laaja että kaunis näköala, oli paikka aina houkutelut puoleensa lukuisia katselijoita, sekä kaupungin omia asukkaita että matkustajia, johon nähden ja kun muutkin laitoksen puistoon rakennetut patterit sijaitsivat paikoilla, joissa yleisöä ennen oli paljon käynyt, katsoi kauppaneuvos kiellon tuntuvasti vähentävän puistossa kävijäin lukua sekä yhtiön tuloja ja siten pakottavan yhtiön, jolla oli suuria taloudellisia vaikeuksia voitettavana, lakkaamaan. Jos kiello pantaisiin voimaan, ei yhtiö voisi tyytyä pelkästään korvaukseen siitä kallioisesta ja kivikkoisesta alasta, minkä patterit täyttivät, vaan katsoi tarpeelliseksi kenraalikuvernöörille esittää, että kruunu lunastaisi koko Ulriikkaporin kylpy- ja vesiparannuslaitoksen kaikkine siihen kuuluvine rakennuksineen, puistoineen ja muine laitoksineen. Maistraatin istunnossa kesäkuun 7 päivänä samaa vuotta antoi kauppaneuvos Borgström asiasta vielä kirjelmän, jossa edellä esitetyt näkökohdat toistetaan. Kirjelmä sisältää seuraavaa:

«Nöyrä kirjelmä!

Kun Ulriikkaporin Kylpy- ja Vesiparannuslaitosyhtiö viime sodan aikana vuosina 1854 ja 1855 vapaaehtoisesti luovutti Kaivopuistoon rakennettavia pattereja varten ne paikat, joihin niin sanotut Ulriikkaporin, Jussupovin, Uimahuoneen ja Uuninsuun patterit tehtiin, ei yhtiö pannut muuta ehtoa kuin että sille korvattaisiin se vahinko, mikä sille rakennustyön ja sotilasanastuksen johdosta muutoin voi koitua ja johon nähden läänin Kuvernööriltä jo on anottu katselmuksen ja arvion toimittamista, sekä siinä varmassa luulossa että sodan päätyttyä nämä paikat, vaikkakin vallien pysyttämisen ehdolla, annettaisiin takaisin yhtiölle. Sittenkun kuitenkin nyttemmin on herätetty kysymys näiden paikkain pidättämisestä korkean Kruunun tarpeiksi ja niiden erottamisesta erityisellä aitauksella, vaikka ne kuuluvat siihen maahan, joka ei ainoastaan ole Helsingin Hyvinarvoisan Maistraatin päätöksillä syyskuun 28 päivästä 1836, lokakuun 3 päivästä 1842 ja syyskuun 13 päivästä 1845 yhtiölle määräajaksi annettu, vaan myös sittemmin Keisarillisen Majesteetin Armollisella Päätöksellä marraskuun 15 päivästä 1855 yhtiölle vakuutettu kaupungille maksettavaa vuotuista vuokraa vastaan niin kauan kun siinä olevia kylpy- ja vesiparannuslaitoksia pidetään voimassa, saa yhtiön puolesta mainittujen laitosten johtokunta täten ilmoittaa että, jos puheena olevat patterinpaikat erotetaan laitosten muutoinkin varsin niukasta alueesta, kylpy- ja vesiparannuslaitoksia ei enää voida pitää ajan ja yleisön kohtuullisia vaatimuksia vastaavassa kunnossa, vaan täytyy ne hetimiten lakkauttaa. Jos taas itse vallinpaikkain ohella patterit, joiden puuaine on vähäarvoinen ja ennemmin taikka myöhemmin lahoaa, annetaan yhtiön käy-

tettäviksi siksi kunnes niitä vastedes mahdollisesti tarvitaan alkuperäiseen tarkoitukseensa eli paikkakunnan ja maamme puolustamiseksi viholliselta, sitoutuu johtokunta antamaan vallit sinänsä, vaikkakin ehkä istutuksilla ja käytävillä varustettuina, jälleen sotalaitoksen käytettäviksi sodan ajaksi. Jos sitä vastoin erikoiset johtokunnalle tuntemattomat syyt välttämättä vaatisivat patterinpaikkoja erottamaan Kaivopuiston varsin niukasta alasta, täytyy johtokunnan vaatia että, kun kylpy- ja vesiparannuslaitokset samassa täytyy lakkauttaa, yhtiölle ei ainoastaan korvata sitä kustannusta, minkä se jo on puheena oleviin laitoksiin käyttänyt ja joka viimeksi vuodelta 1855 annetun tilin mukaan nousee yhdeksäänkymmeneenviiteentuhanteen kolmeensataan yhdeksäänkolmatta ruplaan neljäntoista ja yhteen neljäsosaan koppekaan hopearahaa, vaan myös mitä siihen edelleen päivittäin käytetään, kuin myös että niille yhtiön osakkaille ja muille henkilöille, jotka yhtiön tarkoituksen edistämiseksi sijoittamalla kylpyvieraita kylpylaitoksen läheisyyteen ovat itse puistoon rakennuttaneet niin sanottuja huviloita, joita nykyään on kaikkiaan kahdeksan, erittäin korvataan heille laitosten lakkauttamisesta koituva tappio. Eikä johtokunta voi luulla muuta kuin että, jos puisto taloineen ja rakennuksineen havaitaan tarkoituksenmukaiseksi sotilastarpeisiin, sekä yhtiön osakkaat että huvilanomistajat ovat halukkaat siihen tarkoitukseen luovuttamaan talonsa, rakennuksensa ja istutuksensa, jos heille täysiksi korvataan niihin käyttämänsä kustannukset».

Asiaa lopullisesti käsiteltäessä kesäkuun 11 päivänä 1856 antoivat Maistraatti ja kaupungin Vanhimmat asiasta yhteisen mietinnön, joka asiassa syntyneiden pöytäkirjain ohella lähetettiin kuvernöörille. Tässä mietinnössä kaupungin viranomaiset viittasivat kauppaneuvos Borgströmin asiasta antamiin suullisiin ja kirjallisiin lausuntoihin. Asia saikin yhtiölle ja kaupungille suotuisan käänteen. Kirjelmässä syyskuun 15 päivältä 1856 käski kuvernööri Maistraatin ilmoittaa kaivohuoneyhtiön johtokunnalle, että översti Grundt *on palauttava* puistossa sijaitsevat patterit, jotka kuvernöörin kirjelmässä nimenomaan sanotaan olevan rakennetut yhtiölle kuuluvalla maalla, *yhtiön käytettäväksi*, sillä ehdolla kuitenkin että yhtiö sitoumuksensa mukaisesti suojelee niitä tahalliselta vahingonteolta sekä paikkain kaunistamiseksi laittaa käyttäviä ynnä puuistutuksia. Asia esiteltiin yhtiökokoukselle joulukuun 3 päivänä 1856, ja kuvernöörille annettavassa vastauskirjelmässä päätettiin ilmoittaa että, kun översti Grundt nyttemmin oli pattereista poistanut kaiken puuaineen sekä pattereihin kuuluvat hiiliuunit, yhtiö suostui mikäli mahdollista koettamaan suojella patterinvalleja tahalliselta vahingonteolta, pidättäen itselleen kuitenkin oikeuden teettää niihin kävelyteitä ja puuistutuksia puiston kaunistamiseksi sekä niiden sisällä toimituttua tarpeellisia tasoitustöitä ja rakennuttaa niihin huvimajoja, ollen, siinä tapauksessa että pattereja vastaisuudessa tarvitaan sotilastarkoituksiin, nuo kustannukset laillisen arvion nojalla yhtiölle korvattava.

N. s. Jussupovin patteriin nähden antoivat viranomaiset erityisiä ohjeita. Sittenkun oli ilmoitettu että mainittu patteri sijaitisi ruhtinatar Jussupovan vuokraa-

malla maalla, annettiin patteri vuonna 1857 kenraalikuvernöörin käskystä mainitulle ruhtinattarelle, joka oikeutettiin tasoittamaan patterinpaikan ja sinne istuttamaan puita, rakennuttamaan huvimajoja ja laittamaan käytäviä. Välipäätöksessä toukokuun 13 päivältä sanottua vuotta käski kuvernööri Maistraatin ryhtyä sitä tarkoittavaan toimeen että ruhtinatar Jussupovan tšekäläinen edustaja vastaanottaisi patterin, jonka hänelle luovuttaisi sotapäällystön määräämä asiamies, minkä tehtävän Maistraatti täyttikin. Kun kaupunki 1830-luvulla jälleen sai Kaivopuiston alueen haltuunsa, järjesteltiin huvilapalsta N:o 8 siten, että sen eteläosa ynnä patterinpaikka murrettiin erilleen huvilapalstasta ja yhdistettiin puistoalueeseen.

Vuonna 1874 ehdotti kaivohuoneyhtiö, että ne kaksi patteria, joiden jäännöksiä vielä on puistoalueella, poistettaisiin. Yhtiön johtokunta antoi mainittuna vuonna kenraalikuvernöörille kirjelmän, jossa huomautettiin että patterit estivät puistoa kaunistamasta yhtiön laatiman suunnitelman mukaan. Kun sitä paitsi pattereilla, jotka vuodesta 1856 lähtien oli jätetty hoitamatta ja olivat rappeutuneessa tilassa, johtokunnan mielestä ei enää voinut olla mitään merkitystä varustuksina, anoi johtokunta oikeutta vapaasti käyttää valleissa olevaa maata, kiviä y. m. Insinöörlaitoksen päällikön annettua asiasta lausunnon piti kenraalikuvernööri kohtuullisena siihen hyötyyn nähden, mikä mainituista pattereista vastaisessa sodassa olisi ja niihin suuriin kustannuksiin katsoen, joita uusien patterien teettäminen, vaatisi, evätä johtokunnan anomuksen. *Kuitenkin oikeutettiin johtokunta pattereihin, jotka saisi varustaa lankkuaitauksella, istuttamaan puita ja laittamaan huvimajoja, sillä ehdolla että nämä laitteet vaadittaessa poistetaan, jos patterit uudelleen varustetaan.*

Lopulla 1870-lukua teetti sotalaitos n. s. näköpatteriin puuvajan ilman että kaivohuoneyhtiön lupaa tiettävästi siihen hankittiin. Myöskään sen jälkeen kun kaupunki jälleen sai käyttöoikeuden puistoon, ei tähän nähden ole mitään sopimusta tehty Viaporin insinöörihallituksen kanssa, jota lienee pidettävä vajan omistajana. Näin ollen ja kun vaja, jota sotalaitos ei liene viime aikoina käyttänyt, rappeutuneessa tilassaan oli rumentava ja käynyt kaikemmoisen joutilaan väen oleskelupaikaksi, katsoi Rahatoimikamari kirjelmässä elokuun 29 päivältä 1907 asiakseen esittää läänin kuvernöörille vaatimuksen vajan poistamisesta. Tätä kaupungin käyttöoikeuden kannalta täysin oikeutettua pyyntöä ei insinöörihallitus toistaiseksi ole noudattanut ja vaja on patterissa edelleen, vaikka tosin tarpeenmukaisesti korjattuna.

On vielä tutkittava käykö Venäjän sotalaitoksella ja missä määrin katsominen Venäjän sotalaitoksen ky-

edelleen olevan mitään määräys- ja käyttöoikeutta Kaivopuiston vanhoihin pattereihin. Siihen nähden on huomattava, että patterit on, niinkuin edellä on näytetty, rakennettu kaupungin omistamalle maalle, jonka kruunu oli sodan aikana väliaikaisesti käyttänyt linnoitustarkoituksiin, ilman että tähän nähden oli noudat-

seenalainen määräys-oikeus Kaivopuiston patterialueisiin.

tettu laissa edellytetyjä muodollisuuksia mitä maan luovuttamista yleiseen tarpeeseen koskee. On aivan ilmeistä, ettei tuollainen anastus satunnaiseen sotatarpeeseen voi tuottaa omistusoikeutta anastettuun alueeseen eikä pysyväistä hallintaoikeutta kruunulle, ja tämän ovat venäläiset sotilasviranomaisetkin tunnustaneet, koska patterit kohta sodan päätyttyä luovutettiin asianomaisille maanhaltijoille. Maanomistajana ja kaivohuoneyhtiön hajaannuttua myöskin patterialueen haltijana ei kaupunki siis ole laillisesti velvollinen linnoitusviranomaisten taholta kärsimään mitään muita rajoituksia vapaassa käyttöoikeudessaan tähän linnoitus-esplanaadin rajain ulkopuolella olevaan alueeseen kuin mitä johtuu velvollisuudesta pitää patterit muuttamattomassa kunnossa ja suojella niitä vahingonteolta, josta, niinkuin edellä huomautettiin, asianomaisten kesken on tehty sopimus. Edellä mainituilla vuosina 1856, 1857 ja 1874 annetuilla määräyksillä on nimenomaan vahvistettu maanhaltijan oikeus yhdistää sotalaitoksen taholta estettä kohtaamatta patterialueet puistoalueeseen, laittaa niihin istutuksia sekä kävely- ja näköpaikkoja, ja Uuninsuun vuorella sijaitsevasta patterista onkin vuosien kuluessa tullut pääkaupungin väestön suosima virkistys- ja näköpaikka. Kun, mikäli komitean tietoon on tullut, Viaporin linnoituksen komentaja hiljattain on lausunut epäilevänsä kaupungin oikeutta sijoittaa näköpatteriin leposohvia kävelijäin tarpeeksi, voipi olla syytä huomauttaa, että kaupungin puutarhahallinto, vaikkakaan kaupungilla ei voitaisi näyttää olevan muuta oikeusperustusta, yksistään vastamainitun luvan nojalla on ollut oikeutettu käyttämään paikkaa sillä tavoin kuin sitä on käytetty.

Kaivopuiston alueen ottaminen kaupungin hallintaan.

Alussa 1880-lukua herätettiin Kaupunginvaltuustossa ehdotus että kaupunki koettaisi saada Ulriikkaporin kaivopuiston uudelleen oman hallintonsa alaiseksi jotta olisi takeita siitä, että tämä kaunis ja asemansa puolesta erinomainen laitos tulisi vastedeskin hyvin kunnossapidetyksi. Siinä tarkoituksessa ryhtyi Rahatoimikamari keskusteluihin yhtiön kanssa, joka ilmoitti olevansa halukas umpiluvuun 287,000 markan hinnasta ja muutoin mainitsemillaan ehdoilla luovuttamaan kaupungille Kaivopuiston siihen kuuluvine rakennuksineen ja laitoksineen. Sittenkun Itäisen Kaivopuiston huvilanomistajat olivat ilmoittaneet haluavansa, siinä tapauksessa että kaupunki ottaa haltuunsa Kaivopuiston ja toimittaa itäisen huvila-alueen otetuksi kaupunginasemakaavaan, omakseen lunastamaan huvilapalstansa*), päätti Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin kokoontuneena marraskuun 25 päivänä 1884 että kaupunki, sittenkun puheena oleva huvila-alue oli kaupunginasemakaavaan otettu ja armollinen vahvistus tähän saatu, ottaisi koko Kaivopuiston alueen hallintoonsa.

*) Tarkempia tietoja Ulriikkaporin kaivopuiston palautumisesta kaupungin haltuun on Kaupunginvaltuuston pain. asiakirjoissa vuodelta 1884 N:oissa 6 ja 16.

Rahatoimikamarin esityksestä määräsi Keisarillinen Senaatti tammikuun 19 päivänä 1886, että Kaivopuiston itäinen huvila-alue oli, sittenkun Helsingin kaupunki oli Ulriikkaporin Kylpy- ja Vesiparannuslaitos-osakeyhtiöltä *saanut takaisin rajoittamattoman käyttöoikeuden sanottuun puistoon, kaupunkiin yhdistettävä ja sen vahvistettuun asemakaavaan merkittävä rakennettuun kaupunkiin kuuluvaksi osaksi*, johon nähden asianomaisen kaupunginviranomaisen tuli Keisarilliselle Senaatille esittää tarpeellinen selvitys mainitun hallintaoikeuden palautumisesta kaupungille. Huhtikuun 9 päivänä samana vuonna toimitettiin lopullinen selvitys yhtiön ja Rahatoimikamarin välillä. Sanottuna päivänä tehdyllä kauppakirjalla luovutti yhtiö kaupungille hallintaoikeutensa kaikkeen siihen maahan, minkä kaupunki oli aikaisemmin luovuttanut yhtiölle, sekä kaikkiin siinä oleviin, yhtiölle kuuluviin rakennuksiin ja laitoksiin. Kaupunki sitoutui m. m. yhä edelleen ja vastaisuudessa puheena olevalla paikalla ylläpitämään yleistä puistoa, ja puiston kaunistustöitä onkin siitä lähtien yhtämittäa jatkettu.

Myötäliittäen mainitun välikirjan ilmoitti Rahatoimikamari sitten Keisarilliselle Senaatille, että kaupunki oli jälleen saanut hallintaoikeutensa Kaivopuistoon, minkä jälkeen Senaatti asiaa esiteltäessä toukokuun 19 päivänä 1886 hyväksyi aluetta varten laaditun asemakaavan sekä määräsi että kaupunkiin siten yhdistetty alue oli merkittävä yleiseen kaupunginasemakaavaan. Näillä Keisarillisen Senaatin määräyksillä on kaupungin kiistämätön omistusoikeus Kaivopuiston alueeseen tullut hallituksenkin puolelta Keisarillisen Majesteetin Korkeassa nimessä tunnustetuksi ja lopullisesti vahvistetuksi.

Ruotsin vallan aikana kruunun käytettävänä olleeseen «Ulriikkaporin laidunmaahan» ei luettu ainoastaan vuoren lähimpiä seutuja, vaan myös sieltä lounaaseen oleva takamaa ynnä n. s. Punavuoret. Tämäkin tienoo palautui Helsingin uudestijärjestelyn aikana kaupungin käytettäväksi ja täältä Maistraatti jo 1820-luvulla luovutti useita asuinpaikkoja kalastajille ja muille vähävaraisille kaupungin asukkaille epämääräiseksi ajaksi sekä noudattamatta yhdenmukaista suunnitelmaa. Vuonna 1843 paalutettiin Punavuoren tienoon vuokra-alueet ja tarkemmin määrättiin niiden vuokrausehdot. Vasta vuonna 1875 armollisesti vahvistetussa kaupunginasemakaavassa tuli eteläinen kaupunginalue kaupungin rakennuskaavaan. Punavuoren tienoolla, joka likimmittään vastaa kuudetta ja seitsemättä kaupunginosaa, on siitä lähtien toimeenpantu osittaisia uudestijärjestelyjä ja siihen kuuluvat tontit on nyttemmin enimmältä osalta myyty ja luovutettu rakennettaviksi.

Kaupungin omistus- ja käyttöoikeus Punavuoren alueeseen on niinmuodoin ilmeinen ja kiistämätön, ja uutisrakennuskomitea on sen muodollisestikin tunnustanut kirjelmässä tammikuun 23 päivältä 1819. Paremmaksi vakuudeksi voidaan mainita toukokuun 5 päivänä 1846 annettu Senaatin päätös, jossa Keisarillinen

Punavuoren
tienoo.

Majesteetti Punavuoren tienoon käyttämistä ja sinne rakennettujen rakennusten poistamista koskevan kysymyksen johdosta muun muassa lausuu, että Maistraatti ja kaupungin Vanhimmat ovat oikeutetut määräämään kaupunkiin yhdistetyn ja sen linjain ulkopuolella sijaitsevan maan käyttämisestä sillä tavoin kuin soveliaaksi katsovat ja likinnä on kaupungin edun mukaista, sillä ehdolla ettei sitä ikuisiksi ajoiksi kaupungilta luovuteta.

Tarkempi selvitys omistusoikeudesta erinäisiin Ulriikkaporinseudussa sijaitseviin kruunun taikka yleisten laitosten käyttämiin tontteihin annetaan vastedes.

* * *

Tutkimusten
tulosten yh-
distelmä.

Komitean toimittama tutkimus siis osoittaa:

*että koko Ulriikkoporiin tienoo ynnä Kaivopuiston alue, Töölön kylän rajain sisällä olevana, on Helsingin kaupungin perustamisesta lähtien kuulunut kaupunkiin yhdistettyyn ja sille lahjoitettuun maa-alueeseen sekä on nykyään otettuna armollisimmin vahvistettuun kaupungin-
asemakaavaan;*

että Ruotsin kruunulla on 1700-luvun keskivaiheilta asti ollut käyttöoikeus tämän maa-alueen osiin, mutta että maa, joka maaliskuun 27 päivänä 1812 annetun armollisen käskykirjeen ja Helsingin kaupungin uutisrakennuskomitealle marraskuun 2 päivänä samana vuonna korkeimmassa paikassa vahvistetun johtosäännön mukaan Helsingin uudestijärjestelyä toimitettaessa palautui kaupungille, nyttemmin, mikäli sitä ei ole otettu tontinjärjestelyyn taikka annettu vuokralle, on kaupungin omana ja hallittavana;

että se tontti, johon Yliopiston Tähtitieteellinen Observatorio on rakennettu, on armollisella määräyksellä tammikuun 14 päivältä 1828 osotettu mainittuun tarkoitukseen, ilman että kaupunginviranomaiset tiettävästi milloinkaan ovat luopuneet omistusoikeudestaan tonttiin, jonka sentähden täytyy katsoa edelleen kuuluvan kaupungille; kuitenkin niin että valtiovarastolle, joka kaupunginviranomaisten hiljaisella myönnytyksellä on ottanut tontin haltuunsa puheena olevaa yleishyödyllistä laitosta varten, on myönnettävä maksuton käyttöoikeus paikkaan niin kauan kun sitä käytetään mainittuun tarkoitukseen;

*että uutisrakennuskomitea oli vuonna 1812 tarjonnut Ulriikka-
porin niemekkeen (nykyisen Kaivopuistonalueen) venäläiselle insinööri-
laitokselle ampumavaraston ja tavarasuojain paikaksi, mutta että*

insinööripäällystö ei ottanut aluetta haltuunsa ja että kysymys sen käyttämisestä mainittuun tarkoitukseen sai vuonna 1824 raueta;

että kaupunginviranomaiset viimeksi mainitusta vuodesta lähtien ovat esteettömästi käyttäneet tätä aluetta, kunnes se erinäisten maistraatinpäätösten mukaan vuosilta 1836, 1842 ja 1845 annettiin vuokralle Ulriikkaporin Kylpy- ja vesiparannuslaitoksen osakeyhtiölle;

että silloinen Kenralikuvernööri ja maahamme sijotettujen sotajoukkojen Ylipäällikkö vuonna 1855, sittenkun oli herätetty kysymys linnoitusten teettämisestä Kaivopuistoon, on nimenomaisessa päätöksessä tunnustanut kaupungin omistusoikeuden tähän alueeseen sekä tästä antanut tiedon asianomaiselle linnoituksen päällystölle;

että viimeksi mainittuna vuonna neljä patteria, kaksi isompaa ja kaksi pienempää, rakennettiin kaivohuoneyhtiön käytettävänä olevalle maalle, sitenkun yhtiön kanssa oli tehty välipuhe, mutta antamatta kaupunginviranomaisille tilaisuutta lausua mieltänsä maan luovuttamisesta;

että mainitulla alueella ei ole ollut mitään puolustuslaitoksia Ruotsin vallan aikana, vaan ainoastaan ne väliaikaiset patterit, mitkä venäläinen sotaväki rakensi Viaporin piirityksen aikana vuonna 1808;

että sotilasviranomaiset ovat vuonna 1855 rakennetut kaksi pienempää patteria Kriminsodan päätyttyä purkaneet sekä että osa niiden maa-aineksia on asianomaisella luvalla käytetty Kaivopuiston tasoitustöihin;

että samana vuonna rakennetut kaksi isompaa patteria kohdakkoin mainitun sodan päätyttyä jätettiin asianomaisten maanhaltijain käytettäväksi, sitenkun kysymys patterinpaikkain aitaamisesta ja erottamisesta kruunun tarpeiksi oli saanut raueta;

että kaivohuoneyhtiö oli viimeksi mainittujen patterien luovutuksessa sitoutunut mahdollisuuden mukaan suojelemaan patterinvalleja tahalliselta vahingonteolta, pidättäen kuitenkin itselleen oikeuden saada puiston kaunistamiseksi valleille laittaa teitä ja puistutuksia sekä niiden sisäpuolella toimittaa tarpeellisia tasoituksia ja että, siinä tapauksessa että pattereja vastedes tarvitaan sotalaitoksen käytettäväksi, niihin käytetyt kustannukset on laillisen arvion mukaan korvattava;

että maan Kenraalikuvernööri oli vuonna 1874 evännyt yhtiön myöhemmin tekemän esityksen patterien poistamisesta puiston kaunistamiselle haitallisina sekä yhtiön oikeuttamisesta saada käyttää hyväksseen patterinvaltien kivi- ja maa-aineksia, jolloin yhtiö kuitenkin oikeutettiin pattereille istuttamaan puita ja laittamaan huvimajoja, sillä ehdolla että nämä laitokset poistetaan, jos patterit vastaisuudessa asetetaan; sekä

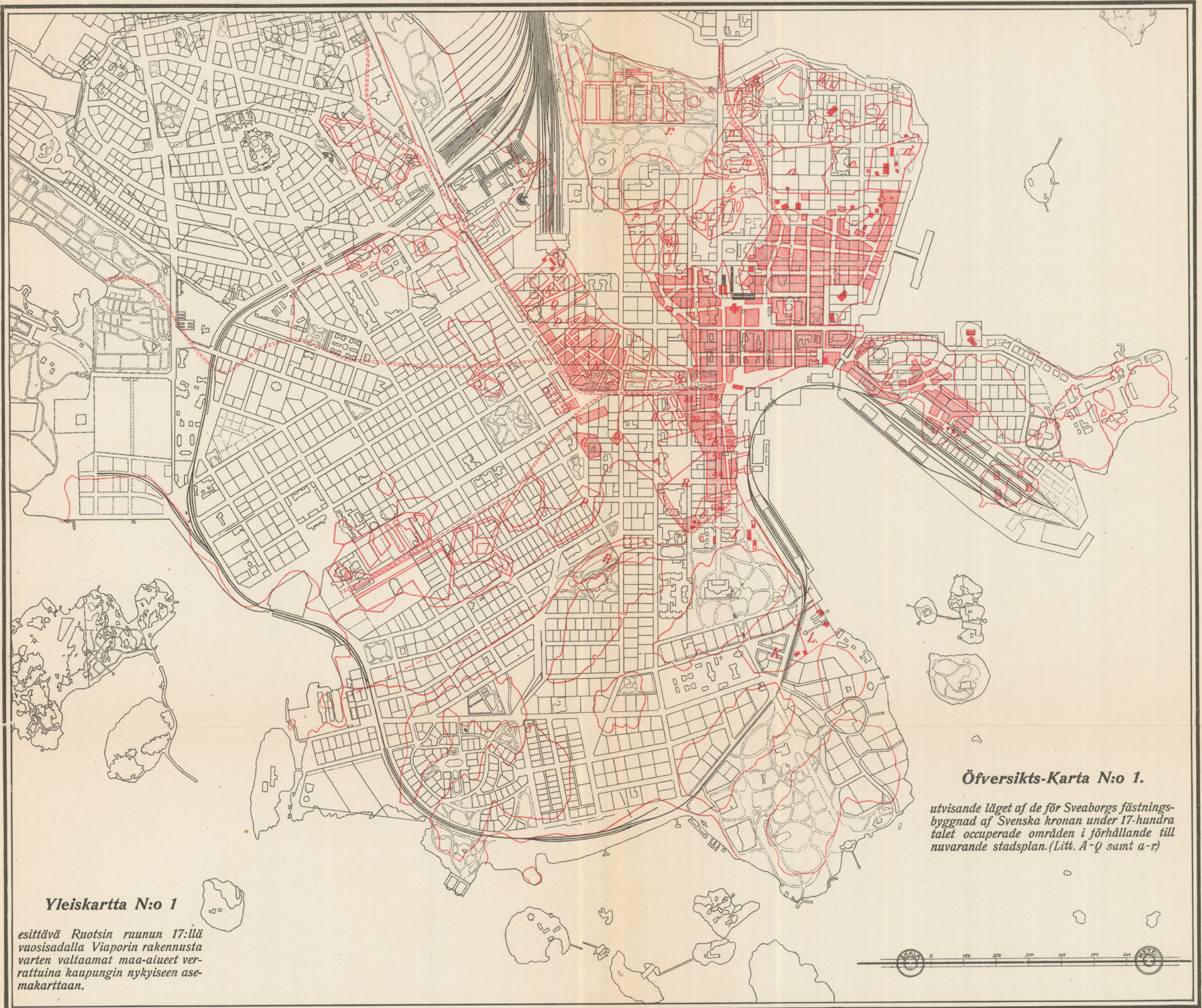
että edellä mainittu kaupungin omistaman maan tilapäinen anastus paraikaa käydyn sodan aikana ei sinänsä ole voinut tuottaa kruunulle omistusoikeutta taikka pysyväistä hallintaoikeutta ja että kaupunkia, joka nyttemmin on astunut kaivohuoneyhtiön oikeuteen, ei siis voida pitää laillisesti velvollisena alistumaan muihin sotilasviranomaisten taholta esitettyihin rajoituksiin mikäli koskee kaupungin vapaata käyttöoikeutta puheena olevaan, linnoitusessplanadiin rajain ulkopuolella olevaan maahan, kuin niihin, jotka johtuvat sitoumuksesta pitää patterit järkäyttämättöminä ja mikäli mahdollista suojella niitä tahalliselta vahingonteolta.

Helsingissä, syyskuun 26 päivänä 1910.

Julius Grotenfelt.

John Uggla.

Albert Hästesko.

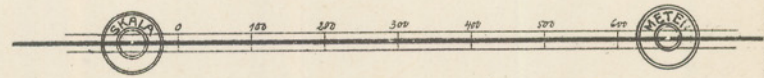

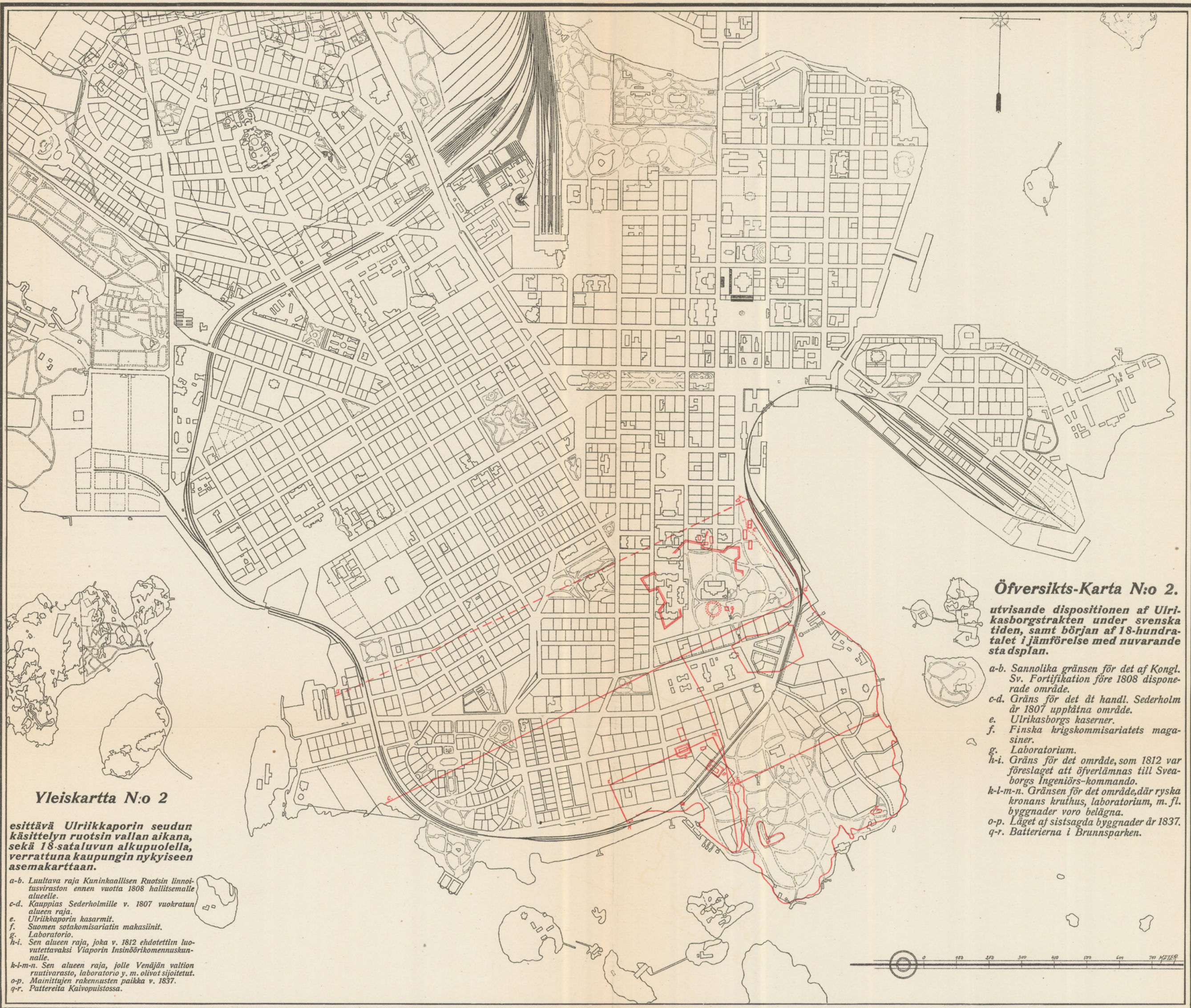
Yleiskartta N:o 1

esittävä Ruotsin ruunun 17:llä vuosisadalla Viaporin rakennusta varten valtaamat maa-alueet verrattuina kaupungin nykyiseen asemakarttaan.

Öfversikts-Karta N:o 1.

utvisande läget af de för Sveaborgs fästningsbyggnad af Svenska kronan under 17-hundra talet occiperade områden i förhållande till nuvarande stadsplan. (Litt. A-Q samt a-r)

Yleiskartta N:o 2

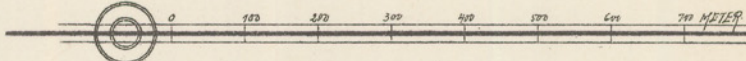
esittävä Ulrikkaporin seudun käsittelyn ruotsin vallan aikana, sekä 18-sataluvun alkupuolella, verrattuna kaupungin nykyiseen asemakarttaan.

- a-b. Luultava raja Kuninkaallisen Ruotsin linnoitusviraston ennen vuotta 1808 hallitsemalle alueelle.
- c-d. Kauppiaas Sederholmille v. 1807 vuokratun alueen raja.
- e. Ulrikkaporin kasarnit.
- f. Suomen sotakomisariatien makasiinit.
- g. Laboratorio.
- h-i. Sen alueen raja, joka v. 1812 ehdotettiin luovutettavaksi Viaporin Insinöörikomennuskunnalle.
- k-l-m-n. Sen alueen raja, jolle Venäjän valtion ruutivarasto, laboratorio y. m. olivat sijoitetut.
- o-p. Mainittujen rakennusten paikka v. 1837.
- q-r. Pattereita Kaivopiistossa.

Öfversikts-Karta N:o 2.

utvisande dispositionen af Ulrikasborgstrakten under svenska tiden, samt början af 18-hundralet i jämförelse med nuvarande stadsplan.

- a-b. Sannolika gränsen för det af Kongl. Sv. Fortifikation före 1808 disponerade område.
- c-d. Gräns för det åt handl. Sederholm år 1807 upplåttna område.
- e. Ulrikasborgs kaserner.
- f. Finska krigskommisariatets magasin.
- g. Laboratorio.
- h-i. Gräns för det område, som 1812 var föreslaget att öfverlämnas till Sveaborgs Ingeniörs-kommando.
- k-l-m-n. Gränsen för det område, där ryska kronans kruthus, laboratorium, m. fl. byggnader voro belägna.
- o-p. Läget af sistsagda byggnader år 1837.
- q-r. Batterierna i Brunnsparken.

Valiokunnan mietintö Helsingin kaupungin kansakoulujen viransijaisuusjärjestelmää koskevasta kysymyksestä.

Sittenkun kaupungin kansakoulujen Johtokunta kirjelmässä viimeksi kuluneen huhtikuun 20 päivältä oli Kaupunginvaltuustolta anonut lisäystä kansakoulujen menosääntöön merkittyyn viransijaisuusmäärärahaan sekä Valtuusto tämän jälkeen oli jättänyt kulunkivaliokuntansa toimeksi lausunnon antamisen asiasta, esitti mainittu valiokunta, joka Rahatoimikamarin kera oli asian käsitellyt, sitä seuraavan kesäkuun 3 päivänä antamassaan mietinnössä, paitsi muuta, josta nyttemmin ei ole puhe, seuraavaa:

„Kuluvaksi vuodeksi tekemäänsä kulunkiarvioehdotukseen oli Kansakoulunjohtokunta merkinnyt 35,000 markan erän „viransijaiset ja todennäköisesti tarvittavat lisäopettajat syyslukukaudella suomen- ja ruotsinkielisissä kouluissa“, jonka menoerän sijaan Johtokunta kuitenkin sittemmin ja Rahatoimikamarin lausuttua pitävänsä määrärahan jakamista tarpeellisena ehdotti myönnettäväksi 25,000 markkaa viransijaisia ja 10,000 todennäköisesti tarvittavia lisäopettajia varten. Rahatoimikamari ei kuitenkaan enempää kuin viime vuoden kulunkiarviovaliokuntakaan katsonut voivansa puoltaa viransijaisia varten enempää kuin 10,000 markan määrärahan, ja kulunkiarviomietinnössään Rahatoimikamari esitti erinäisiä näkökohtia, jotka puolsivat tuota vähennystä ja joihin näkökohtiin kulunkiarviovaliokuntakin kaikin puolin yhtyi. Tämän mukaisesti Kaupunginvaltuustokin vahvisti mainitun määrärahan arviolta 10,000 markaksi. Kansakoulunjohtokunta on kuitenkin nyttemmin, ilmoittaen että myönnetty määräraha oli huhtikuun umpeen mennessä kokonaan kulutettu, pyytänyt siihen 12,000 markan lisäystä. Mainitun anomuksensa perustelemiseksi on Johtokunta esittänyt, että voimassa olevan kansakouluohjesäännön 34 §:ssä on määräys että, jos opettaja taikka opettajatar sairauden tähden on kykenemätön virkaansa hoitamaan, on johtokunnan asia määrätä onko viransijaisen palkkio kokonaan taikka osaksi suoritettava kouluvaroista, sekä että tämän johdosta jo kauan on ollut tapana että kaupunki suorittaa $\frac{2}{3}$ viransijaisen palkkauksesta. Tämä periaate oli viimeksi vahvistettu erinäisissä Johtokunnan lokakuun 13 päivänä 1909 hyväksymissä tarkemmissa määräyksissä kaupungin kansakouluissa vakinaisina ja viransijaisina palvelevien opettajain ja opettajattarien palkkauksesta, joiden määräysten 2 §. mikäli nyt on puheena, on näin kuuluva:

„Vakinainen opettaja tahi opettajatar, joka on virasta vapaa sairauden tähden,

nauttii virkavapauden aikana $\frac{2}{3}$ pohjapalkasta sekä kesä- ja joululoman ajalta täyden palkan; erittäin sääliittävien asianhaarain johdosta voi johtokunta kuitenkin myöntää sairaalle opettajalle tahi opettajattarelle täyden palkan koko virkavapausajalta.“

Johtokunta huomauttaa, ettei se ole katsonut voivansa ryhtyä siihen Johtokunnan mielestä kovaan ja kohtuuttomaan toimenpiteeseen, että riistäisi opettajilta ja opettajattarilta edun, jota nämä ovat mainitussa kohdin vuosikautia nauttineet.

Puheena olevaa asiaa käsitellessään valiokunta ei ole voinut olla huomaamatta, että Kansakoulunjohtokunta, niinkuin on käynyt selville, ei ole katsonut tarpeelliseksi taikka mahdolliseksi noudattaa Valtuuston vastamainitun määrärahan 10,000 markaksi vahvistamisella Johtokunnalle välillisesti antamaa ohjetta käyttämään puheena olevia varoja tarpeellisella säästäväisyydellä. Voimassa olevassa kansakouluasetuksessa Johtokunnalle mainitussa kohdin myönnetty harkintavalta ei valiokunnan mielestä tietenkään voi ulottua pitemmälle kuin että Johtokunnalla *Valtuuston myöntämän määrärahan rajoissa* on oikeus ratkaista, mikä osa viransijaisuuspalkkiosta voidaan, niinkuin sanotaan, suorittaa kouluvaroista. Määräämällä, niinkuin on tapahtunut, tämän osuuden kaikissa tapauksissa $\frac{2}{3}$:ksi vakinaisesta palkasta on Johtokunta riistänyt itseltään mahdollisuuden kulloinkin asianhaarain nojalla harkita asiaa. Koska edellä mainittujen Kansakoulunjohtokunnan hyväksymäin määräysten soveliaisuutta sen lisäksi näyttää käyvän erinäisissä muissakin kohdin epäileminen, on valiokunta ollut sitä mieltä, että ne olisi kumottava, mikä näyttää sitä mieluummin olevan tehtävä paikalla, koska lukuvuosi on hiljattain päättynyt, sekä että Kaupunginvaltuuston asettamalle erityiselle valiokunnalle annettaisiin toimeksi näiden määräysten sijaan voimassa olevan kansakouluohjesäännön piirissä valmistaa ehdotus uusiksi tarkoituksenmukaisemmiksi säännöksiksi, jolloin erityistä huomiota olisi kiinnitettävä kaupungin kansakoulujen viransijaisuusjärjestelmään. Tähän valiokuntaan olisi soveliasta valita kolme taikka viisi henkilöä, joista esimerkiksi yksi olisi Kansakoulunjohtokunnan jäsen.“

Kulunkiarviovaliokunnan edellä olevaan esitykseen myöntyen Kaupunginvaltuusto viimeksi kuluneen kesäkuun 14 päivänä päätti, samalla kun mainittuun tarkoitukseen osotti edelleen 8,000 markkaa, sekä kehottaa Kansakoulunjohtokuntaa kumoamaan edellä mainitut määräykset lokakuun 13 päivästä 1909, että myös asettaa ehdotetun erityisen valiokunnan, jonka jäseniksi allekirjoittaneet valittiin.

Sen jälkeen kun valiokunta oli ryhtynyt työhönsä, on ensinnäkin saatu tietää, että edellä mainitut kansakoulujen viransijaisuusoloja koskevat määräykset oli annettu jo pitemmän aikaa noudatetun käytännön nojalla sekä että ne siis olivat likinnä Kansakoulunjohtokunnan omaksi ohjeeksi laadittu, aikaisemmin eri aikoina tehtyjen päätösten kokoelma. Siitä Johtokunnan menettelyn johdonmukaisuudesta kussakin eri tapauksessa, jota se oli tarkoittanut mainituilla määräyksillä aikaansaada, on arveltu olevan asialle ainoastaan etua, minkä ohella on huomautettu, että Johtokunnan useinkin oli vaikea, asianomaisten viranhaltijain varallisuus- y. m. henkilö-

kohtaisia oloja silmälläpitäen, objektiivisesti harkita maksettavan viransijaispalkkion suuruutta, sekä että toiselta puolen opettajistolle oli tarjonnut jonkunlaista turvallisuutta, kun taudin kohdatessa oli tiettyä mikä apumaksu viransijaisen palkkaamiseen oli kaupungin puolelta odotettavissa.

Kun on näyttänyt olevan mielenkiintoista saada selville, missä määrin nyt puheena olevat määräraha-vaatimukset ovat viime aikoina kasvaneet, on valiokunta sitä tarkoitusta varten valmistuttanut taulukon, josta näkyy että määrärahasta on viimeksi kuluneina viitenä vuonna suoritettu seuraavat huomattavammat menot nimittäin:

Vuonna.	2/3 palkasta sairasavuksi.	Lisäopettajat (tämä määräraha on nyttemmin erotettu viransijaisuusmäärärahasta.		Stipendiaatien viransijaiset.		Yli-tunteja heikko-mielisten apukou-lussa.		Talouden-hoitajan apulainen.		Vaattei-den val-mistuksen valvonta.		Huopa-lahden ja Fredriks-bergin opettaja-tarten rau-tatiepil.		Johtajan viransijai-set syksyi-sin.		
1905 . .	6,638 30	5,363	75	727	85	80	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1906 . .	8,171 20	3,821	50	1,563	40	619	70	—	—	500	—	—	—	—	—	—
1907 . .	6,654 20	1,000	—	3,387	60	631	—	350	—	600	—	69	—	—	—	—
1908 . .	14,329 20	3,869	60	2,998	10	806	—	644	—	600	—	560	—	728	—	—
1909 . .	16,421 20	1,843	20	5,619	50	1,366	—	—	—	450	—	630	—	307	80	—

Edellä olevasta yleiskatsauksesta käy selville, että määrärahaa on paitsi varsinaiseen tarkoitukseensa myös säännöllisesti käytetty erinäisiin muihin menoihin, joilla ei ole ollut sen kanssa yhteyttä, jota paitsi valiokunta on saanut tietää, että sillä on tyydytetty moninaisia erilaatuisia tilapäisiä tarpeita. Seurauksena määrärahasumman vähentämisestä on sentähden ollut, että Kansakoulunjohtokunnan jo nyt on täytynyt Valtuustolta anoa erinäisiä määrärahoja eräisiin näihin tarkoituksiin, joihin anomuksiin Valtuusto onkin myöntynyt.

Niinkuin taulukosta näkyy, on pääasiallinen osa määrärahasta säännöllisesti mennyt viransijaisuuskustannusten suorittamiseen. Tässä kohdin pistää etusijassa silmään, että nämä kustannukset ovat vuonna 1908 tuntuvasti lisääntyneet. Valiokunta on koettanut saada selville tämän asianlaidan syytä sekä saanut tietää, että syytä tuohon seikkaan on vaikea tarkoin ilmoittaa, mutta että tähän todennäköisesti on osaltaan vaikuttanut mainittuun aikaan tapahtunut melkoinen opettajiston lisääminen sekä se seikka, että kysymys opettajiston eläke-etujen parantamisesta sittemmin on ollut käsiteltävänä ja että eräät vanhemmat, eläkkeeseen oikeutetut opettajat sentähden toistaiseksi pysyvät viroissaan, joita he kuitenkin kykenevät hoitamaan ainoastaan lukuisin taudintapausten aiheuttamin keskeytyksin. Yhtenä syynä tuohon lisäykseen on arvatenkin myös ollut se, että naimisissa olevat opettajattaret vuodesta 1908 lähtien ovat saaneet sairasa-pua synnytystapauksissa.

Mitä kahteen viimeiseen menoryhmään eli Huopalahden ja Fredriksbergin

opettajatarten rautatiepiletteihin sekä johtajain viransijaisten korvaukseen tulee, on selitykseksi mainittava, että ensinmainitut menot ovat aiheutuneet siitä, että erinäiset opettajattaret, joiden on ollut opetettava mainituissa esikaupungeissa, mutta jotka sen johdosta että siellä on ollut vaikea opetuspaikkain läheisyydestä saada sopivia asuntoja, ovat asuneet itse kaupungissa, ovat saaneet korvauksen matkakuluistaan, joka korvaus kuitenkin nyttemmin, kun rakennustoiminta mainituilla paikoilla on vilkastunut ja mahdollisuus sopivain huoneistojen saamiseen sen johdosta lisääntynyt, on lakkautettu, samalla kun asianomaisia on neuvottu joko asettumaan virkapaikkansa läheisyyteen asumaan taikka myös itse kustantamaan matkansa kaupungin ja opetuspaikan välillä. Koulunjohtajain viransijaisten palkkiot taas ovat olleet tarpeellisia sen johdosta, että johtajilla tavallisesti syksyisin on ollut niin ylenmäärin järjestämistöitä, etteivät he ole ehtineet hoitaa heille kuuluvaa opetusvelvollisuutta. Kun kansakoulunjohtokunta, sen johdosta että anottua määrärahaa vähennettiin, ei ole kuluvana syksynä katsonut voivansa myöntää tuollaisia palkkioita, on tästä ollut seurauksena että isompain koulujen johtajat ovat voineet ryhtyä opetustyöhönsä vasta noin viikon kuluttua lukukauden alkamisesta.

Saadakseen selville, miten kansakoulunopettajain viransijaisuuskustannusten suoritus muualla maassamme on järjestetty, on valiokunta tiedustellut asiaa Turusta, Vaasasta ja Tampereelta. Ensinmainitusta kaupungista on ilmoitettu että, jos opettaja taikka opettajatar on virasta vapaa kivuloisuuden tähden, ottaa kaupunki viransijaisten palkkaamiseen osaa $\frac{2}{3}$:lla tälle tulevasta määrästä, mutta jos virkavapaus on myönnetty yksityisten asiain tähden, ei kunta anna ensinkään apumaksua. Opettajatar, joka lapsensynnytyksen tähden, on virasta vapaa, on niinkään velvollinen yksinään kustantamaan viransijaisten.

Vaasassa myönnetään korvausta taudin tähden virasta vapaan kansakoulunopettajan taikka opettajattaren viransijaiselle ainoastaan jos tauti kestää neljätoista päivää taikka kauemmin. Korvausta annetaan $\frac{2}{3}$:siitä palkkiosta, josta viran vakinaisen pitäjä ja asianomainen viransijainen ovat keskenänsä sopineet. Virkavapautta myönnetään enintään vuodeksi. Jos virkavapautta sen lisäksi tarvitaan, on kansakoulunjohtokunnan ja kansakoulujen tarkastajan asiana tutkia, voidaanko virkavapautta edelleen myöntää korkeintaan vuodeksi. Kahta vuotta pitempi yhtämittainen virkavapaus ei voi tulla kysymykseen. Korvausta lapsensynnytyksen johdosta asetetulle viransijaiselle ei ole milloinkaan pyydetty, mutta säännöstä, joka kieltäisi tuollaisen korvauksen, ei ole.

Tampereella saa opettaja tai opettajatar, joka sairauden johdosta on saanut virkavapautta neljätoista päivää pitemmäksi ajaksi, sinä aikana puolet palkkaeduistaan. Toinen puoli menee viransijaiselle, joka, siinä tapauksessa ettei tuo määrä vastaisi virkaa seuraavaa pohjapalkkaa, sen lisäksi saa kaupungilta niin suuren lisäpalkkion, että viimeksi mainittu palkkamäärä saavutetaan. Pätevien syiden nojalla on kansakoulunjohtokunnalla kuitenkin oikeus erityisestä pyynnöstä myöntää sairaalle opettajalle taikka opettajattarelle suurempi sairasapu, ei kuitenkaan enempää kuin palkan

täysi määrä, jommainen, mikäli on ilmoitettu, onkin usein tullut kysymykseen. Henkilöt, jotka ovat käyttäneet virkavapautta yksityisiä asioita varten taikka lapsensynnytyksen johdosta, eivät ole milloinkaan saaneet kaupungilta apumaksua viransijaistensa palkkaamiseen.

Ennenkuin valiokunta ryhtyy selostamaan valmistamaansa ehdotusta uusiksi määräyksiksi nyt puheena olevista seikoista, jommoisen ehdotuksen tekeminen niinkään annettiin valiokunnan toimeksi, katsoo valiokunta pitävänsä mainita, että Kansakoulunjohtokunta nyttemmin on täyttänyt Kaupunginvaltuuston päätöksen mainittujen lokakuun 13 päivänä 1909 vahvistettujen määräysten kumoamisesta. Koska Johtokunta ei kuitenkaan ole katsonut voivansa sitäkään aikaa, mikä kuluisi kunnes uudet määräykset on Valtuuston määräämässä järjestyksessä annettu, olla vailla tuollaisia määräyksiä, on Johtokunta toistaiseksi noudatettavakseen asettanut eräät säännöt, joita valmistaessaan Johtokunta on mikäli mahdollista koettanut noudattaa Valtuuston antamaa ohjetta että Valtuuston myöntämää viransijaisuusmäärärahaa on käytettävä mahdollisimman säästäväisesti. Tämän ilmoituksen annettuaan valiokunta käy yksityiskohtaisesti perustelemaan asiassa tekemäänsä ehdotusta, joka seuraa tätä mietintöä.

Nyttemmin kumottujen määräysten 1 § sisälsi, että vakinaisen opettajan taikka opettajattaren, joka oli yksityisten asiain tähden saanut virkavapautta, tuli sinä aikana luovuttaa viransijaiselle koko pohjapalkka; jos virkavapautta kesti saman lukuvuoden molemmat lukuvuodet, oli pohjapalkka kahdeltatoista kuukaudelta luovutettava, ellei Kansakoulunjohtokunta jossakin yksityisessä tapauksessa määrännyt toisin. Tämän säännöksen on valiokunta katsonut voitavan haitatta poistaa, koska nämä säännöt ovat 6 §:ssäkin.

Valiokunnan ehdotuksen 1 §, jota vastaa kumottujen määräysten 2 §, on sekä periaatteellisesti että käytännöllisesti katsottuna ehdotuksen tärkein. Tähän kohdistuvat aikaisemmat määräykset on edellä mainittu sekä sisälsivät että vakinainen opettaja tahi opettajatar, joka oli taudin tähden virasta vapaa, sai virkavapautensa aikana $\frac{2}{3}$ pohjapalkasta sekä kesä- ja joululoman ajalta täyden palkan; erittäin säälitäväin seikkain johdosta voi Johtokunta kuitenkin myöntää sairaalle opettajalle taikka opettajattarelle täyden palkan koko virkavapausajalta. Kansakoulunjohtokunnan väliaikaisesti hyväksymäin, nykyään noudatettavain määräysten mukaan saa sairas opettaja taikka opettajatar, ellei Johtokunta katso olevan syytä toisin määrätä, virkavapauden aikana, joka kestää enintään neljätoista päivää, puolet pohjapalkasta ja pitemmän virkavapauden aikana $\frac{2}{3}$ siitä; kesä- ja joululoman ajalta maksetaan viimeksi mainittujen määräystenkin mukaan täysi palkka. Johtokunta on, niinkuin näkyy, katsonut olevan tehtävän ero lyhempi- ja pitempiaikaisen taudin välillä sekä määrännyt ensinmainitun neljäksitoista päiväksi eli siksi ajaksi, joksi asianomainen kansakoulujen tarkastaja voi, alistamatta asiaa Johtokunnan harkittavaksi, myöntää virkavapauden.

Valiokunta puolestaan on Kansakoulunjohtokunnan kanssa yhtä mieltä siitä,

että lyhytaikaisesta taudista johtuvan esteen oikeutta myöten ei pidä tuottaa samoja etuja viransijaisen palkkaamiseen nähden kuin pitempiaikaisen esteen. Valiokunta ei kuitenkaan voi puoltaa tässä kohdin sitä menettelyä, jota Johtokunta on edellä mainitulla tavalla ottanut noudattaakseen. Paitsi että neljäntoista päivän raja tuntuu jotenkin mielivaltaiselta, olisi se epäilemättä eräissä tapauksissa epäoikeudenmukainen. Sille, joka on ollut sairaana vain kolmesta päivästä, korvattaisiin ainoastaan puolet viransijaisen palkkauskustannuksista, jota vastoin, jos tauti olisi kestänyt neljätoista päivää, korvausta annettaisiin kaksi kolmasosaa. Valiokunta puolestaan on koettanut osata oikeaan panemalla määräyksen, että on ehdottomasti näytettävä lääkärintodistus, jos mieli ylipäätään saada apumaksua viransijaisen kustantamiseen. Tätä määräystä noudattamalla joutuisi kaupunki suorittamaan tuollaisia menoja ainoastaan niissä tapauksissa, jolloin tautia toteensaatavasti on ollut. Tähänkin asti on lääkärintodistus vaadittu kaikissa niissä tapauksissa, jolloin tauti on kestänyt neljätoista päivää kauemmin, jopa toisinaan vaikka tauti on kestänyt lyhemmänkin aikaa, joten tuon ehdotetun määräyksen soveltaminen ei tuntune rasittavalta. Tuollaisessa tapauksessa suoritettavan apumaksun määrä on näyttänyt tavallisesti olevan pantava kahdeksi kolmasosaksi asianomaisen opettajan taikka opettajattaren pohjapalkasta, ollen kuitenkin Kansakoulunjohtokunta velvollinen, sen mukaisesti mitä kansakouluohjesäännön 34 §:ssä edellytetään, jokaisessa eri tapauksessa harkitsemaan kaikkia asiaan vaikuttavia seikkoja. Lisäksi on aikaisemman käytännön mukaisesti säädetty, ettei sairaspua missään tapauksessa makseta lyitunneilta eikä päivän osalta.

Se järjestys että naimisissa oleva vakinainen opettajatar, joka on virasta vapaa lapsensynnytyksen tähden, voi lääkärintodistusta näyttämättä Kansakoulunjohtokunnan harkinnan mukaan saada apumaksua viransijaisen palkkaamiseen korkeintaan $\frac{2}{3}$ pohjapalkasta enintään kuuden viikon aikana, on valiokunnasta näyttänyt oikeuden ja kohtuuden mukaiselta, minkätähden tästä on pantu säännös 2 §:än. Tuollainen, mutta ehdoton oikeus on aikaisemminkin ollut naimisissa olevalle opettajattarelle vakuutettu.

3 §:ssä asetetaan opettaja, joka kotiinsa ilmestyneen tarttuvan taudin johdosta on estetty virkaansa hoitamasta, sairaspuun nähden sairaan opettajan veroiseksi, mikä niinikään lienee katsottava oikeudenmukaiseksi.

4 § sisältää vanhemmista määräyksistä otetun säännöksen että korotus, minkä opettaja taikka opettajatar virkaikäoikeuden perustuksella on saanut, maksetaan vähentämättä taudin aikana. Tämä tuntuu sitäkin luonnollisemmalta, kun siitä ei koidu lisämenoa kaupungille. Virkavapautta käytettäessä yksityisten asiain tähden on sama sääntö näyttänyt voitavan vahvistaa, sillä edellytyksellä ettei viimeksi mainittu virkavapaus kestä vuotta kauemmin, jossa tapauksessa harkintavalta on pidätetty Kansakoulunjohtokunnalle. Ei nimittäin näytä olevan oikein, että opettajan taikka opettajattaren tuollaisessa tapauksessa ehdottomasti pitäisi saada palkan korotuksensa hyväkseen, koska tästä kenties voisi johtua väärinkäytöksiä. Valiokunnalle onkin ilmoitettu, että johtokunta nyttemmin on tehnyt periaatteellisen

päätöksen, jonka mukaan palkankorotusta ei makseta, jos virkavapaus yksityisten asiain tähden kestää vuotta kauemmin.

Erotukseksi siitä vakinaisen opettajan taikka opettajattaren viransijaisuudesta, josta tähän asti on ollut puhe, tarkoitetaan 5 §:ssä viransijaisuutta niin sanotun suoran viranavonaisuuden sattuessa, jolloin siis ei ole viran vakinaista pitäjää. Vastaukseksi kysymykseen miksi tuollaista tointa ei paikalla täytetä tavanmukaisessa järjestyksessä, pyytää valiokunta mainita, ettei sellainen menettely aina olisi käytännöllistä, koska erinäisten seikkain johdosta — esimerkiksi kun sattumalta jonkun luokan oppilasluku odottamatta vähenee siinä määrin, että tämän luokan oppilaat voivat siirtyä toisille luokille, joten luokkain luku siis vähenee, taikka kun luokkain luku vähenee sen johdosta, että on saatu tilavammat luokkahuoneet y. m. — toisinaan voi käydä välttämättömäksi vähentää opettajain lukua. Jos kuitenkin kaikki opettajain virat olisivat vakinaisesti täytettyjä, ei tällainen järjestely kävisi päinsä. Että tuollaisten viransijaisten, joita pykälässä tarkoitetaan, pitää saada samat palkkaedut kuin vakinaisten opettajain, näyttää luonnolliselta niin siihen nähden että heillä on sama opetusvelvollisuus kuin viran vakinaisella pitäjällä kuin siihenkin nähden ettei siitä koidu kaupungille minkäänlaisia lisäkustannuksia.

6 §:n sisällys lienee enemmittä perusteluitta selvä.

Vanhemmissa määräyksissä oli sen suuntainen säännös, että edellä 5 ja 6 §:ssä mainitut viransijaiset ollessaan taudin johdosta virasta vapaina saivat samat palkkaedut kuin asianomaisen viran vakinaisen pitäjä. Tämän säännöksen, jonka periaatteellinen epäoikeudenmukaisuus näyttää ilmeiseltä, on Kansakoulunjohtokunta jo lopullisesti kumonnut ja valiokuntakin on sen poistanut. Tuntuu luonnolliselta, että viransijaisuuden pitää viransijaisen sairastuessa paikalla lakata.

7 §:n mukaan nauttii alemman kansakoulun opettajatar sairautensa aikana ne edut, mitkä hänelle virkansa nojalla kuuluvat, siihen katsomatta että hän taudin kohdatessa toimii viransijaisena ylempässä koulussa, jommoista järjestystä vastaan ei tietenkään liene mitään muistuttamista.

8, 9 ja 10 § on ehdotukseen pantu kelvollisten viransijaisten saannin helpottamiseksi. Nämä pykälät eivät kaivanne muuta perustelua kuin että 8 §:n 2 momentissa ja 9 §:ssä määrätty 2 markan korvaus tunnilta on hiukan suurempi opettajan pohjapalkkaa, kun loma-ajoilta tulevaa palkkaa ei oteta tässä lukuun, sekä että tämä korvaus on havaittu perustelluksi, koska on osottautunut vaikeaksi saada mainituissa pykälissä tarkoitettuihin lyhytaikaisiin viransijaisuuksiin soveliaita viransijaisia, ja edelleen että viransijainen, joka 9 §:n mukaisesti määrätään toimeen viikkoa pitemmäksi ajaksi, on 8 §:n 1 momentin määräysten alainen.

10 §:n otettu määräys 70 markan korvauksesta viikkotunnilta perustuu siihen, että lukuvuoden on katsottu käsittävän 35 viikkoa, joten viimeksi mainittua korvaustakin maksettaisiin sama määrä kuin 8 ja 9 §:ssä on mainittu, eli 2 markkaa tunnilta.

11 §:ssä järjestellään tuntiopettajain palkkaetuja, mikä mainitun opetuksen

väliaikaiseen luonteeseen katsoen on näyttänyt soveliaasti voivan käydä päinsä viransijaisuuskorvausten määräämisen yhteydessä. Ylemmässä ja alemmassa kansakoulussa sekä apukoulussa toimivat tuntiopettajat ja opettajattaret saavat samoin kuin tähän asti, vaikka lähinnä edellisessä pykälässä esitetyn laskelman mukaisesti, 70 markkaa viikkotunnilta sekä jatkoluokan taikka iltakoulun tuntiopettajat ja -opettajattaret 105 markkaa viikkotunnilta.

Siten tarkemmin perusteltuaan valmistamaansa ehdotusta on valiokunnan vielä annettava lausunto siitä, missä järjestyksessä ehdotus olisi vahvistettava noudatettavaksi. Tähän nähden on valiokunnassa otettu huomioon, että Kansakoulunjohtokunnalla edellä mainitun, Koulutoimen ylihallituksen 4 päivänä lokakuuta 1892 kaupungin kansakouluille vahvistaman ohjesäännön 34 §:n mukaan on valta määrätä „onko viransijaisen palkkio kokonaan taikka joksikin osaksi suoritettava kouluvaroista“. Valiokunta on kulunkiarviovaliokunnan kanssa yhtä mieltä siitä, että Johtokunnan tulee mainittua seikkaa harkitessaan ottaa huomioon Kaupunginvaltuuston tähän tarkoitukseen myöntämän määrärahan suuruus, mutta katsoo samalla myös, ettei Valtuustoa voitane pitää oikeutettuna antamaan Johtokunnalle sitovia määräyksiä siihen nähden, miten sen tulee soveltaa kansakouluohjesääntöä, eli mainitusta ohjesäännöstä sivuitse ja alistamatta asiaa Koulutoimen ylihallituksen harkittavaksi säätämään Johtokunnan noudatettavaksi erityisiä erikoismääräyksiä mikäli ohjesäännössä mainittuja seikkoja koskee. Kaupunginvaltuuston toimenpiteen tullee valiokunnan nyt ehdottamiin määräyksiin nähden valiokunnan mielestä siis rajoittua siihen, että Valtuusto hyväksyttyään mainitut määräykset ilmoittaa siitä Kansakoulunjohtokunnalle, samalla kehottaen Johtokuntaa vahvistamaan nämä määräykset noudatettavakseen. Tämä menettely tuntuu tosin omituiselta sikäli, että Kansakoulunjohtokunta on kaupungin asettama lautakunta, joten sen pitäisi olla velvolinen noudattamaan Valtuuston päätöstä, mutta valiokunnasta on kuitenkin näyttänyt siltä, että Johtokunta nyt puheena olevassa suhteessa on Valtuustoon nähden itsenäisessä asemassa.

Edellä esitetyn nojalla saa Valiokunta siis kunnioittaen ehdottaa:

että Kaupunginvaltuusto puolestaan hyväksyisi valiokunnan lausunnon, tähän liitetyn ehdotuksen; sekä

että Valtuusto, samalla kun ilmoittaa tästä kirjelmässä Kansakoulunjohtokunnalle, kehottaa Johtokuntaa vahvistamaan mainitun ehdotuksen noudatettavakseen.

Helsingissä lokakuun 13 päivänä 1910.

V. T. Rosenqvist.

Carl Almqvist.

A. Wallensköld.

Hjalmar Ekholm.

Ehdotus palkkamääräyksiksi

Helsingin kaupungin vakinaisille opettajille ja opettajattarille niinä aikoina, jolloin he ovat estetyt virkojansa hoitamasta, sekä viransijaisille ja tuntiopettajille.

1 §.

Vakinainen opettaja taikka opettajatar, joka on taudin tähden virasta vapaa, voi näytetyn lääkärintodistuksen nojalla lukukausien aikana saada $\frac{2}{3}$ pohjapalkastaan sekä kesä- ja joululoman ajalta täyden palkan, kun Johtokunta, asianhaaroja harkittuaan jokaisessa eri tapauksessa, ei katso kohtuulliseksi toisin määrätä.

Tuollaista sairasapua ei makseta ylitunneilta eikä päivän osalta.

2 §.

Naimisissa oleva vakinainen opettajatar, joka on lapsensynnytyksen johdosta virasta vapaa, voi lääkärintodistusta näyttämättä Johtokunnan harkinnan mukaan korkeintaan kuuden viikon aikana saada enintään $\frac{2}{3}$ pohjapalkastaan.

3 §.

Vakinainen opettaja taikka opettajatar, joka koululääkärin antaman todistuksen mukaan on estynyt opetustaan hoitamasta sen johdosta että joku henkilö hänen kotonaan on sairastunut tarttuvaan tautiin, voidaan sairasapuun nähden asettaa sairaan opettajan veroiseksi.

4 §.

Jos opettaja taikka opettajatar, jolle on annettu palkankorotus määrätyn palvelusajan perustuksella, sairastuu, on tuollaista palkankorotusta sairauden aikana maksettava täysi määränsä.

Jos opettaja taikka opettajatar nauttii virkavapautta yksityisten asiain tähden, maksetaan tuollaista palkankorotusta enintään vuoden aika, ellei Johtokunta erinäisten asianhaarain nojalla harkitse korotusta olevan maksettava kauemmin.

5 §.

Virkaa toimittavalle opettajalle taikka opettajattarelle, joka on määrätty lukuvuoden molempain lukukausien aikana hoitamaan avonaista opettajantointia, tulee tointa seuraava palkkaus kahdeltatoista kuukaudelta.

6 §.

Yksityisten asiain tähden lukuvuoden molempain kuukausien aikana virasta vapaan opettajan taikka opettajattaren viransijaiselle tulee virkaa seuraava pohja-

palkka kahdeltatoista kuukaudelta, ellei Johtokunta ole myöntänyt viran vakinaiselle pitäjälle palkkaa joulu- ja kesäloman ajaltakin.

Taudin tähden lukuvuoden molempain lukukausien ajan virkavapaana olevan opettajan taikka opettajattaren viransijainen ei sitä vastoin saa palkkaa joulu- ja kesäloman ajalta.

7 §.

Jos alemman kansakoulun vakinainen opettajatar, ollessaan ylemmässä koulussa viransijaisena, sairastuu, on hänelle tuleva sairausapua alemman koulun vakinaisena opettajattarena.

8 §.

Viransijainen, joka on määrätty toimeen kahta lukukautta lyhemmäksi ajaksi, saa viransijaisuusaikana virkaa seuraavan pohjapalkan.

Jos viransijaisuus käsittää viikon taikka lyhemmän ajan, maksetaan palkkiota, kun asianomainen tarkastaja kohtuulliseksi harkitsee, siihen katsomatta mitä 1 momentissa säädetään, 2 markkaa tunnilta.

9 §.

Jos opettaja taikka opettajatar täysinä palkkaetuja nauttien on, suorittaakseen jotakin muuta tointa Helsingin kansakoulujen palveluksessa, saanut vapautuksen opetusvelvollisuudestaan, tulee viransijaiselle, ellei viransijaisuus kestä viikkoa kauempaa, palkkiota 2 markkaa tunnilta.

10 §.

Jos opettajalla taikka opettajattarella on osittaista virkavapautta, saa viransijainen kansakoulujen kanslian välityksellä korvauksen, joka luetaan 70 markan mukaan viikkotunnilta.

11 §.

Ylemmän ja alemman kansakoulun sekä apukoulun tuntiopettaja tahi -opettajatar saa palkkiota 70 markkaa viikkotunnilta sekä tuollainen jatkoloukan taikka iltakoulun opettaja taikka opettajatar 105 markkaa viikkotunnilta.

*Lausunto kysymyksestä, joka koskee eläke-edun
varaamista kaupungin virka- ja palvelusmiehille.*

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI.

Lokak. 18 p:nä 1910.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 454.

Niinkuin tähän liitetystä, Rahatoimikamarin toimenannosta valmistetusta kaupungin virka- ja palvelusmiesten eläkekysymystä koskevasta lausunnosta näkyy, on mainittuun kysymykseen nähden olemassa kaksi useissa tärkeissä kohdissa toisistaan eroavaa ehdotusta, nimittäin toiselta puolen tässä seuraava esitys ja toiselta puolen Kaupunginvaltuuston tätä asiaa käsittelemään asettaman komitean ehdotus (Kaup. valt. pain. asiakirj. n:o 36 vuodelta 1910).

Rahatoimikamari on käsitellessään tätä asiaa etusijassa kiinnittänyt huomiota siihen, että täysi yksimielisyys näyttää vallitsevan siihen nähden että eläke-etujen myöntämistä pidetään kaupungin virka- ja palvelusmiehille suotavana ja tarpeellisenä. Rahatoimikamarikin puolestaan on yhtynyt tähän ja pyytää sen ohella lausua toivomuksen, että tämä pitkävetäinen asia jo kuluvana vuonna saataisiin lopullisesti ratkaistuksi.

Molempia esitettyjä ehdotuksia vertaillaessa on Rahatoimikamari pääasiassa yhtynyt Kamarin valiokunnan valmistamaan ehdotukseen, joka on Kamarista näytännyt Komitean ehdotusta yksinkertaisemmalta ja selvemältä. Yhdessä kohdin on Kamari kuitenkin ollut valiokunnasta eriävää mieltä. Kamarista on nimittäin tuntunut siltä, kuin rajoittamalla eläkeoikeus ainoastaan kaupungin *vakinaisessa* palveluksessa oleviin virka- ja palvelusmiehiin ei saavutettaisi täyttä oikeudenmukaisuutta ja kohtuutta. Oikeampaa olisi poistaa tuo rajoitus ja myöntää kaikille kaupungin virka- ja palvelusmiehille eläkeoikeus, kuitenkin siten rajoitettuna kuin sekä Komitean että valiokunnan ehdotuksessa esitetään poliisilaitoksen jäseniin nähden. Mainittavaa eläkeoikeutettujen henkilöiden luvun lisääntymistä ei tämän johdosta tarvitse varoa, koska molemmissa ehdotuksissa on se rajoittava määräys että, jos kaupungin virka- taikka palvelusmiehellä on kunnan palveluksessa useampia toimia, eläke myönnetään ainoastaan yhdestä toimesta, ja jos tointen pitäjä on oikeutettu erisuuruiseen eläkkeeseen, myönnetään eläke ainoastaan siitä toimesta, jota seuraa suurin eläke. Sillä edellyttää täytyy, että sellaisten tointen pitäjillä, joita ei voida katsoa vakinaisiksi, tavallisesti myös on muita toimia

valtion taikka kaupungin palveluksessa eivätkä he siis missään tapauksessa saa eläkettä vastamainituista toimista. Yksityiseksi poikkeustapaukseksi niinkään täytyy merkitä, että henkilö pysyisi niin kauan tuollaisessa vähäpätöisessä toimessa, että hän tulisi eläkeoikeutetuksi. Täten saavutettaisiin sekin etu, ettei olisi tarpeen kaupungin *vakinaisessa* palveluksessa olevain henkilöjen luetteloa, joka, niinkuin valio-kuntakin on huomauttanut, aina kieltämättä jää jonkun verran mielivaltaiseksi ja epä-täydelliseksi sekä vaatisi luokittamaan jokaisen uuden toimen joko vakinaiseksi taikka tilapäiseksi. Kaupungin eläkemenoihin ei tuollainen järjestys mainittavasti vaikuttaisi.

Saattaisi ehkä pitää heikkona puolena Rahatoimikamarin ehdotuksessa sitä, ettei ole esitetty mitään laskelmia Kamarin ehdottaman eläkejärjestelmän kustan-nuksista. Tämän on Rahatoimikamarikin varsin hyvin oivaltanut. Mutta Raha-toimikamari on kuitenkin katsonut tuollaisten laskelmain puutteessakin pitävänsä tehdä ehdotuksen asiasta Kaupunginvaltuustolle, koska Kamarin mielestä kaikki todennäköisyyslaskelmat tässä kohdin ovat milloin minkin verran erehdyttäviä. Sillä jos mieli todennäköisyyslaskelmain pohjalta saada kutakuinkin luotettavia tuloksia, täytyy laskelmain perustua suuriin lukuihin; mitä pienempiä luvut ovat, sitä suurempaa mahdollisuutta on tuntuvien virheitten ja erehdysten syntymiseen. Nyt käsiteltävässä tapauksessa on aineisto ainoastaan kolmisensataa henkilöä, ja selvä on, että aineiston ollessa näin vähäinen kaikkia arviolaskelmia täytyy pitää sangen epäilyttävinä, varsinkin kun monta tärkeätä seikkaa ei voida ottaa laskel-missa ensinkään lukuun. Huomattakoon vain että kaupungin menot eläketarkoi-tuksiin vasta 10—15 vuoda kuluttua nousevat mainittavampiin määriin. Minkä-laiset kunnan virkamiesten eläkeolot tuohon aikaan ovat, varsinkin silmällä pitäen eläkemääräin kokonaissumman suhteutumista kaupungin koko menosääntöön, on miltei mahdoton nykyhetkellä sanoa. Ja ennemmin kuin esittäisi numerolukuja, jotka ehkä antaisivat väärän kuvan tähän kuuluvista seikoista, on Rahatoimikamari tahtonut mielipiteenään lausua, että niin suurta tarkkuutta ja eri seikkain huomioon ottamista noudattamalla kuin tuollaiset laskelmat tehdäänkin, käy niihin paneminen vähän taikka ei mitään huomiota. Näin ollen voi syystä panna kyseeseen, onko Rahatoimikamarin mietinnössä pidettävä heikkona puolena sitä, että puuttuu las-kelmia niistä kustannuksista, joita Kamarin ehdottama eläkejärjestelmä olisi ai-heuttava.

Edellä esitetyillä perusteilla saa Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa että Kaupunginvaltuusto päättäisi

hyväksyä tuonnempänä seuraavan ehdotuksen Helsingin kau-pungin palveluksessa olevain virka- ja palvelusmiesten eläkkeiden perusteiksi, kuitenkin sillä muutoksella että 1 momentista sana «vaki-naisessa» poistetaan; ja

että vastamainittu päätös pannaan täytäntöön tammikuun 1 päivästä 1911.

Jos taas Kaupunginvaltuusto katsoisi Komitean esittämän ehdotuksen Rahatoimikamarin ehdotusta edellisemmäksi, erittäinkin taloudelliselta kannalta, olisi kuitenkin Kamarin mielestä eräitä muutoksia Komitean ehdottamaan luokitukseen tehtävä. Siihen nähden on Kamari katsonut olevan esittäminen että luokat I—III yhdistettäisiin yhdeksi luokaksi, jossa eläke olisi 6,000 markkaa; että IV luokasta siirrettäisiin V luokkaan teknillisten laitosten apulaisjohtajat ja kamreerit ja taas V luokasta IV luokkaan Vaivashoitohallituksen toimitusjohtaja sekä Taksoituksenvalmistelukunnan puheenjohtaja. V luokkaan taas olisi luettava kaupungin tilastollisen konttorin johtaja ja VI luokasta V luokkaan siirrettävä puhtaanapito-osaston johtaja, kaupunginpuutarhuri, Vesijohtolaitoksen kemisti sekä Kansankirjaston hoitaja. Läheteasiakirjat palautuvat tämän mukana.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Rahatoimikamarille.

Lähteessä viimeksi kuluneen kesäkuun 14 päivältä on Kaupunginvaltuusto kehottanut Rahatoimikamaria antamaan lausunnon sen mietinnön johdosta, jonka kaupungin virka- ja palvelusmiesten eläkekysymystä käsittelemään asetettu Valiokunta on Kaupunginvaltuustolle antanut; ja on Rahatoimikamari jättänyt allekirjoittaneitten toimeksi puheena olevan asian valmistelemisen sekä lausunnon ja ehdotuksen antamisen asiasta Rahatoimikamarille.

Tätä tehtävää täyttääkseen saavat allekirjoittaneet esittää seuraavaa:

Samaten kuin Valiokuntakin, ja sen esittämistä syistä, olemme me sitä mieltä, että kaupungin toimihenkilöille — sekä virka- että palvelusmiehelle — olisi turvattava vahvistettujen sääntöjen mukainen eläkeoikeus. On tosin myönnettävä, että kunnan virka- ja palvelusmiesten palkkaehdot tavallisesti eivät ole valtion virkailijain palkkaetuja vähemmät, mutta kuitenkin usein huomattavasti vähemmät niitä palkkaetuja, jotka myönnetään yksityisellä liikealalla, kun kysymyksessä on laajempia tietoja vaativia ja todellista vastuunalaisuutta tuottavia toimia. Ja kun tähän tulee lisäksi, että valtion virka- ja palvelusmiehillä on eläke-etu, jommoinen nyttemmin yhä yleisemmin on tarjona yksityisissä liikeyrityksissäkin, sekä kun edelleen otetaan

huomioon, että kaupungin toimihenkilöt useimmiten on otettu kuuden kuukauden irtisanomisajalla, ei se väite liene perusteeton, että kaupungin virka- ja palvelusmiehet yleensä ovat huomomassa asemassa kuin sekä valtion että yksityisten yritysten palveluksessa olevat henkilöt. Tämä asianlaita ei voi olla kaupungille eduksi. Sillä luonnollista on, että näin ollen kunnalliset virka- ja palvelusmiehet, niinkuin kokemus onkin osottanut, sopivassa tilaisuudessa pyrkivät muille toimialoille. Kaupungin toimihenkilöiden taaja vaihtuminen ei varmaankaan ole kaupungille eduksi.

Yhtyen siis Valiokunnan ehdotukseen että eläke-etu olisi mainitussa kohdin suotava sekä että virkamiehiä ei olisi velvoitettava maksamaan eläkemaksua, eivät allekirjoittaneet kuitenkaan ole voineet yhtyä Valiokunnan lausuntoihin, vaan olemme erinäisissä pääkohdissa olleet niistä eriävää mieltä. Niinpä poikkeaa meidän esittämämme ehdotus puheena olevasta Valiokunnan mietinnöstä tuntuvasti mitä tulee eläkemääriin, palvelusajan pituuteen sekä henkilökunnan luokitukseen. Kaikissa näissä tärkeissä seikoissa on meistä näyttänyt siltä, kuin ei Valiokunta olisi asianmukaisesti ottanut huomioon henkilökunnan oikeutettuja vaatimuksia.

Eläkejärjestelmään nähden ovat allekirjoittaneet sitä mieltä, että se olisi säädettävä saman mukaiseksi mikä nykyään on noudatettavana Tukholmassa, eli siten että eläke lasketaan määräprosentiksi palkasta, ollen täysi eläke tavallisesti 60 % palkasta, kuitenkin siten että pannaan eläkkeen ylärajaksi 6,000 ja alarajaksi 600 markkaa. Yläraja on katsottu tarpeelliseksi jotteivät kaupungin menot eläketarkoitukseen ylenmäärin kohoaisi ja koska 6,000 markan eläkettä joka tapauksessa täytyy pitää riittävänä. Alaraja taas on ehdottettu sitä silmällä pitäen, että 600 markan määrä näyttää vastaavan vähintä toimentulosummaa, jota alemmaksi tuskin käy meneminen. Niille harvalukuisille virkamiehille, joilla on sivutuloja, näyttää eläke olevan määrättävä arvion mukaan laskettujen tulojen perusteella. Siten saataisiin aikaan yhdenmukainen, oikeudenmukainen ja kaikille yhdenlaatuinen eläkejärjestelmä. Sillä niin puolueettomasti ja kaikkia erilaisia asiaan vaikuttavia seikkoja silmällä pitäen kuin virka- ja palvelusmiesten luokitus toimitetaan, on se kuitenkin aina oleellisessa määrässä mielivaltainen, ja huomattavaa vääryyttä on ehdottomasti syntyvä asianomaisten virkamiesten vaihtelevan ja usein tuskin keskenään vertailtavan toiminnan johdosta. Tätä Valiokunnan luokitusehdotuskin todistaa, siinä kun on valaisevia esimerkkejä tähän nähden osotettavissa miltei jokaisessa eläkeluokassa. On muuten huomautettava, että Kaupunginvaltuusto vahvistaessaan asianomaisista toimista maksettavat palkat jo on luokitellut henkilökunnan. Sen lisäksi niin virastomaisen mittakaavan käytäntöön ottamista kuin Valiokunta on ehdottanut asianomaisten tointen kelpoisuusehtoihin sekä suoritettuihin ylempiin ja alempiin tutkintoihin nähden eivät allekirjoittaneet ole voineet hyväksyä. Toisella kertaa asetetaan toimeen lainopillisesti sivistynyt henkilö, toisella kertaa taas teknikko, kolmannella kenties liikemies j. n. e. Tällä seikallahan ei voi eikä saa olla ratkaisevaa, eikä mitään merkitystä eläkemäärän suuruuteen nähden, sillä ovathan työtaakka ja työtehtävät joka tapauksessa samat toimenhaltijain erilaisiin opinnäytteisiin ja muuhun

sivistykseen katsomatta. Milloin toimen hoitaminen nimenomaan edellyttää määrättyjä kelpoisuusvaatimuksia, on se jo otettu huomioon palkkaetuja määrättäessä. Kunnallishallinnon alalla onkin yhä enemmän pyritty siihen, ettei asianomaisiin toimiin nähden, mikäli suinkin käy päinsä, aseteta erityisiä kelpoisuusvaatimuksia, vaan päinvastoin että näihin katsomatta saadaan toimiin sopivia henkilöitä. Yhtäläinen oikeus kaikille kaupungin virka- ja palvelusmiehille eläkkeeseen nähden on meistä näyttänyt paljon oikeammalta kuin Valiokunnan puoltama periaate.

Ehdotuksemme tarkoittaa siis, että Rahatoimikamari eläkemääriin nähden yhtyisi seuraavaan lausuntoon:

että täysi eläke on oleva 60 % palkkaedusta, kuitenkin siten että ylärajaksi määrätään 6,000 ja alarajaksi 600 markkaa, johon nähden seuraaville virkkamiehille, jotka saavat mainittavia sivutuloloja, eläke lasketaan allamainittujen palkkamääräin perustuksella:

	Laskettu palkka	Eläke
Rakennustarkastaja	Smk 10,000:—	Smk 6,000:—
Maistraatinsihteeri	» 8,000:—	» 4,800:—
Satamakapteeni	» 8,000:—	» 4,800:—
Nuorempi oikeusneuvosmies	» 8,000:—	» 4,800:—
Ensimmäinen kaupunginvouti	» 8,000:—	» 4,800:—
Geodeetti	» 8,000:—	» 4,800:—
Satamakonttorin kirjanpitäjä	» 4,000:—	» 2,400:—

Mitä tulee täyden eläkkeen edellytyksenä olevan palvelusajan pituuteen ja virkavuosien lukuun, on meidän mielestämme rajat määrättävä 30 virkavuodeksi ja 60 ikävuodeksi. Emme nimittäin voi pitää kaupungille edullisena 63 vuoden ikärajaa emmekä sitä, että säättämällä 35 vuoden palvelusaika joko estetään suuri osa kaupungin virkamiehistä saamasta täyttä eläkettä taikka myös pakotetaan heidät tuollaisen eläkkeen saadakseen pysymään toimissaan vastamainitun ikärajan yli. Täten myös tulisi poistetuksi se ilmeinen vääryys, että jotkut kaupungin virkamiehet — etusijassa Maistraatissa ja Raastuvanoikeudessa palvelevat — tulisivat eläkkeeseen nähden muita kaupungin toimihenkilöitä edullisempaan asemaan. Sitä vastoin ovat allekirjoittaneet Valiokunnan kanssa yhtä mieltä mikäli ehdotus koskee Palolaitoksessa palvelevien henkilöiden samoinkuin möys sairaanhoitajatarten ja houreinhoitajain palvelusaikaa ja ikärajaa.

Niinkuin edellä huomautettiin, ovat useimmat kaupungin virkamiehet asetetut epämääräiseksi ajaksi kuuden kuukauden irtisanomisella. Tämä on näkökohta, johon Valiokunta ei näy panneen asianmukaista huomiota, ja kuitenkin on tämä seikka mitä tärkein eläkekysymystä ratkaistaessa. Sillä niin epävarmassa asemassa kuin suurin osa kunnallista virkamiehistöä siten on, voi ehdotettu eläke

jäädä vain näennäiseksi, elleivät asianomaiset virka- ja palvelusmiehet pääse osallisiksi eräistä eläke-eduista jo ennen mainittujen ajanmääräysten täyttymistäkin. Tällä huomautuksella eivät allekirjoittaneet ole tahtoneet edellyttää, että virkamiehiä irtisanottaisiin, elleivät he ole osottautuneet toimiinsa kykenemättömiksi taikka tehneet törkeitä virkavirhettä. Mutta se asianlaita kuitenkin pysyy kieltämättömänä, että useimpain kunnan virkamiesten asema on johonkin määrin epävarma ja viime kädessä riippuva Kaupunginvaltuustosta kulloinkin vallitsevista virtauksista. Tähän nähden ovat allekirjoittaneet katsoneet pitävänsä ehdottaa eläkeohjesääntöön sellaista määräystä, että kaupungin virka- ja palvelusmiehet ovat oikeutetut, kun heidän täytyy näytetyn kivuloisuuden johdosta erota virasta taikka heidät omatta syyttänsä irtisanoita, saamaan eläkettä 15 vuoden palvelusajalta 20 %, 20 vuoden palvelusajalta 30 % ja 25 palvelusajalta 40 % silloisista palkoistaan, ikäänsä katsomatta. Jos tämä ehdotus hyväksytään, käy n. s. alennettua eläkettä koskeva Valiokunnan lausunto ja ehdotus tarpeettomaksi.

Mainittu eläkejärjestelmä on kaupungin virkamiehillekin tuntuvasti edullisempi sitä mitä Valiokunta on katsonut voivansa ehdottaa. Kaupungin menot eläketarkoituksiin tosin tuntuvasti lisääntyisivät, jos nyt tehty ehdotus otetaan huomioon. Missä määrin näin olisi oleva laita, ei ole ollut mahdollista todeta, kun puuttuu luotettavaa tilastollista aineistoa ja tämäntapaiset laskelmat tavallisesti antavat sangen likimääräisiä tuloksia — mikä arvostelu soveltuu Valiokunnankin toimittamiin laskelmiin. Saanee kuitenkin olettaa kaupungin menojen tähän tarkoitukseen nousevan jonkun verran suuremmiksi Valiokunnan laskemia määriä. Mutta tähän katsomatta ja kun maksettavat eläkemäärät eivät missään tapauksessa ole huomattavia kaupungin menosääntöön verraten, ovat allekirjoittaneet empimättä puoltaneet ehdottamaansa eläkejärjestelmää. Niinkuin Valiokunnan laskelmista näkyy, joutuu sanottavampia eläkemääriä todennäköisesti maksettaviksi vasta 15—20 vuoden kuluttua. On kuitenkin todennäköistä, että koko eläkemäärä kaupungin silloiseen menosääntöön verraten ei ole käyvä rasittavammaksi kuin mitä lähivuosilta on laskettavissa. — Kunnan virkamiehet, joiden hartioilla työtaakka ja edesvastuu kunnan asiain onnellisesta ratkaisusta viime kädessä lepää, voivat syystä vaatia että yhteiskunta asettaa niin, etteivät ainoastaan heidän palkkaetunsa toimiaikana ole olojen vaatimusten mukaiset, vaan myös että he ovat turvatut hädältä ja puutteelta saavutettuaan sen ikärajan, jolloin työvoimat ovat tyhjentyneet.

Edellä lausutun nojalla saavat allekirjoittaneet ehdottaa, että Rahatoimikamari tekisi Kaupunginvaltuustolle sen suuntaisen esityksen

että Kaupunginvaltuusto hyväksyisi tässä alempana seuraavan ehdotuksen Helsingin kaupungin vakinaisessa palveluksessa olevien virka- ja palvelusmiesten eläkkeiden perusteiksi.

Eläkeoikeutettujen virkamiesten joukkoon on Valiokunta myös lukenut täläisen ylemmän käsiammattilaiskoulun johtajan ja vakinaisen opettajan, joka koulu, vaikkei ole välittömästi kunnan hallinnon alainen, kuitenkin maamme käsiammattilaiskouluista voimassa olevia yleisiä määräksiä silmällä pitäen on katsottava kunnalliseksi laitokseksi. Kun kuitenkin valtiovarasto Taideteollisuuskeskuskoulun yhteydessä olevan ylemmän käsiammattilaiskoulun voimassapitoon suorittaa m. m. puolet koulun mahdollisesti eläkkeeseen oikeutetun johtajan ja vakinaisten opettajain palkkauksesta, tulisi Valiokunnan mielestä valtiovaraston myös samassa suhteessa ottaa osaa näiden virkailijain eläkemenoihin. Jos Valiokunnan ehdotus hyväksytään, näyttää siis esitys mainitussa tarkoituksessa olevan tehtävä K. Senaatille. Allekirjoittaneet puolestaan eivät ole katsoneet niin painavien syiden puoltavan vastamainittujen henkilöiden ottamista eläkeoikeutettujen joukkoon, että asian ratkaisu olisi pantava vaaranalaiseksi tekemällä K. Senaatille esitys eläkeapumaksun myöntämisestä.

Ehdotus Helsingin kaupungin palveluksessa olevain virka- ja palvelusmiesten eläkesäännöksi olisi niinmuodoin kuuluva seuraavasti:

Ehdotus Helsingin kaupungin palveluksessa olevien virka- ja palvelusmiesten eläkeperusteiksi.

1. Jokainen kaupungin vakinaisessa palveluksessa oleva virka- ja palvelusmies on virasta erotessaan, jos on tullut 60 vuoden ikään ja nuhteettomasti ollut kaupungin palveluksessa 30 vuotta, oikeutettu järellä olevaksi elinjakseen kaupungilta saamaan eläkkeen, joka vastaa 60 % hänen palkkaeduistaan tahi, jos hänen näytetyn kivuloisuuden tähden taikka omatta syyttänsä täytyy toimesta luopua, 15 vuoden palvelusajalta 20 %, 20 vuoden palvelusajalta 30 %, 25 vuoden palvelusajalta 40 % hänellä erotessaan olevista palkkaeduista, saavutettuun ikärajaan katsomatta.

Palolaitoksen päällystö, alipäällystö ja miehistö saavat täyden eläkkeen 50 vuotta täytettyään sekä oltuaan 25 vuotta virassa. Sama etu tulee sairaanhoidossa palveleville hoitajattarille ja houruinhoitajille 50 ikä- ja 20 palvelusvuoden perusteella.

Palkkaetuja laskettaessa älköön korotuksia määrävuosien palveluksesta, henkilökohtaisia palkanlisäyksiä, vuokra- ja matkaravoja sekä muita tuollaisia korvauksia otettako huomioon.

2. Virka- tai palvelusmies, jolla on useampia toimia, on eläkkeeseen oikeutettu ainoastaan yhden toimen puolesta ja, jos tointen pitäjä on oikeutettu erisuuriseen eläkkeeseen, sen toimen puolesta, jota seuraa suurin eläke.

3. Virka- ja palvelusmies, jolla on palkkaa valtiovaroista joko vakinaisella taikka lakkautuspalkkasäännöllä taikka eläkettä tai apurahaa, saa eläkettä kaupunginrahastosta ainoastaan sen määrän, minkä viimeksi mainittu eläke on valtiovaroista tuleva palkkaa, eläkettä taikka apurahaa suurempi.

Virkavuosia laskettaessa on palvelusajaksi katsottava se aika, minkä hakija vakinaisessa taikka ylimääräisessä toimessa, tuottipa se eläkeoikeuden taikka ei, taikka erityisen määräyksen nojalla on ollut kaupungin palveluksessa, ei kuitenkaan kuukautta lyhempää aikaa; eikä vähennyistä saa tehdä virantoimituksen keskeyttämisen tähden, kun sen on aiheuttanut virkaloma, ei myöskään taudin tähden, jos virkavapaus ei ole yhteen jaksoon kestänyt vuotta kauemmin, eikä erityisen julkisen tehtävän taikka omaa kehitystä tarkoittavan matkan tähden, ellei tehtävä taikka matka ole yhteen jaksoon kestänyt kuutta kuukautta kauemmin, eikä muutoin myönnetyn virkavapauden tähden, ellei se kalenterivuoden kuluessa ole ollut kolmea kuukautta pitempi.

5. Eläke luetaan sen kuukauden alusta, joka lähinnä seuraa sitä, jolloin eläkkeensaaja on eronnut virasta, sen kuukauden loppuun, jona hän kuolee, sekä maksetaan kuukausittain.

6. Hakijan eläkeoikeuden tutkii ja ratkaisee edellä säädettyjen perusteiden mukaisesti Kaupunginvaltuusto kuultuaan asiassa sitä virastoa, jonka alainen hakija on ollut. Eläkekirjan antaa Maistraatti.

Luettelo

virka- ja palvelusmiehistä, joitten katsotaan olevan Helsingin kaupungin vakinaisessa palveluksessa.

Kunnallisormestari.	Oikeusormestari.
Maaistraatin oikeusneuvosmies.	Vanhempi oikeusneuvosmies.
Ensimmäinen kaupunginlääkäri.	Kaupunginvaltuuston sihteeri.
Rahatoimikamarin sihteeri.	Kaupunginkamreeri.
Kaupungininsinööri.	Vesijohtoinsinööri.
Kaasulaitoksen toimitusjohtaja.	Sähkölaitoksen toimitusjohtaja.
Kunnallisneuvosmies.	Nuorempi oikeusneuvosmies.
Maistraatinsihteeri.	Liikennekamreeri.
Satamakapteeni.	Palomestari.
Kaupunginkasööri.	Kansakouluntarkastaja.
Marian sairaalan ylilääkäri.	Rakennuskonttorin työpäällikkö.
Kaupunginarkkitehti.	Rakennustarkastaja.
Kaupunginasemakaava-arkkitehti.	Kaasutehtaan apulaisjohtaja.
Kaasulaitoksen kamreeri.	Sähkötehtaan apulaisjohtaja.
Sähkölaitoksen kamreeri.	Kaupungin tilastollisen konttorin johtaja.
Kaupunginviskaali.	Kaupunginvouti.
Rahatoimikamarin apulaissihteeri.	Vanhempi kaupunginkirjanpitäjä.
Rakennuskonttorin geodeetti.	Alipalomestari.
Toinen kaupunginlääkäri.	Aluelääkäri.
Kaupungin kansakoulujen lääkäri.	Marian sairaalan alilääkäri.
Terveystoimiston ylilääkäri.	Terveydellisten tutkimusten laboratorion johtaja.
Lääkäri bakteriologisia tutkimuksia varten.	Vaivaishoitohallituksen toimitusjohtaja.
Vaivaishoidon sairaalain lääkäri.	Vesijohtolaitoksen apulaisjohtaja.
Sähkölaitoksen insinööri.	Taksoituksenvalmistelukunnan puheenjohtaja.
Kansakoulujen taloudenhoitaja.	Raatihuoneenarkiston aktuaari.
Maistraatinreistraattori.	Tilastollisen konttorin aktuaari.
Nuorempi kaupunginkirjanpitäjä.	Liikennekonttorin kirjanpitäjä.
Liikennekonttorin kasööri.	Satamakonttorin kirjanpitäjä.
Rakennuskonttorin kirjanpitäjä.	Rakennuskonttorin puhtaanapito-osaston johtaja.
Kaupunginpuutarhuri.	Kunnallisen työvälitystoimiston johtaja.
Terveystoimintotarkastaja.	Vaivaistalon tarkastaja.
Marian sairaalan toimitsija.	Kaasulaitoksen kirjanpitäjä.
Vesijohtokonttorin kirjanpitäjä.	Taksoituksenvalmistelukunnan sihteeri.
Poikain valmistavan ammattikoulun vakinaisen opettaja.	

- Raatihuoneenarkiston apulainen.
 Rahatoimikamarin kanslisti.
 Liikennekonttorin kirjanpitäjä.
 Vaakamestari.
 Palolaitoksen ruiskumestari.
 Käsiammattiliikkeiden tarkastaja.
 Vaivashoitohallituksen kirjanpitäjä ja rahastonhoitaja.
 Kunnallisen työnvälitystoimiston apulainen.
 Marian sairaalan ylihoitajatar.
 Poikain valmistavan ammattikoulun vakinainen työmestari.
 Bengtsårin kasvatuslaitoksen johtaja.
 Kaasulaitoksen konemestari.
 Sähkölaitoksen kirjanpitäjä, samalla rahainhoitaja.
 Kaupunginpalvelija.
 Ulosottoapulainen.
 Rahatoimikamarin vahtimestari.
 Liikennekonttorin vahtimestari.
 Vaivashoitohallituksen kaitsija, samalla kanslian hoitaja.
 Vaivashoitohallituksen vahtimestari.
 Vaivaistalon sairaanhoitajatar.
 Satamakonttorin vanhempi vahtimestari.
 Kaupunginistutusten esimies.
 Rakennustarkastajan konttorin vahtimestari.
 Terveystoimiston vahtimestari.
 Terveystoimiston kaitsija.
 Terveystoimiston tutkimusten laboratorion vahtimestari.
 Marian sairaalan vahtimestari.
 Marian sairaalan osastosairanhoitajatar.
 Marian sairaalan kirurgisen osaston poliklinikan hoitajatar.
 Kaupungineläinlääkärin apulainen.
 Kansankirjaston vahtimestari.
 Poikain valm. ammattikoulun alityö-
 mestari.
- Vesijohtolaitoksen kemisti.
 Kansankirjaston hoitaja.
 Apulaiskansakouluntarkastaja.
 Sähkölaitoksen kirjanpitäjä.
 Maistraatin kanslisti.
 Kaupunginvaltuuston kanslian kanslisti.
 Rahatoimikonttorin konttorikirjuri.
 Liikennekonttorin konttorikirjuri.
 Rakennuskonttorin rakennusmestari.
 Palolaitoksen koneenkäyttäjä.
 Vaivaistalon hoitaja.
 Vesijohtokonttorin ylikoneenkäyttäjä.
 Kaupungineläinlääkäri.
 Vaivaistalon houreinhoitolaitoksen ylihoitajatar.
 Tyttöjen ammattikoulun vakinainen opettajatar.
 Kaasulaitoksen rahastonhoitajatar.
 Kaasulaitoksen kaasumestari.
 Sähkölaitoksen konemestari.
 Raatihuoneen vahtimestari.
 Kaupunginvaltuuston kanslian vahtimestari.
 Rahatoimikonttorin vahtimestari.
 Liikennekonttorin apulaisvaakamestari.
 Vaivaistalon kaitsija.
 Vaivaistalon työlaitoksen vahtimestari.
 Palolaitoksen kersantti ja korpraali.
 Rakennuskonttorin varastonhoitaja.
 Vanhempi metsänvartija.
 Kunnallisen työnvälitystoimiston vahtimestari.
 Terveyspoliisin kaitsija.
 Terveystoimiston vahtimestari.
 Terveystoimiston tutkimusten laboratorion näytteidenottaja.
 Marian sairaalan desinfisoimislaitoksen esimies.
 Marian sairaalan leikkauksien hoitajatar.
 Marian sairaalan ensimmäinen koneenkäyttäjä.
 Kansakoulujen vahtimestari.

Kansankirjaston Töölön ja Sörnäisten haaraosastojen johtajat.	Kauppahallien katsija.
Vesilaitoksen työmestari.	Vesijohdon putkimestari.
Vesijohdon varastonhoitaja.	Vesijohdon ensim. ja toinen koneenkäyttäjä.
Kaasu- ja sähkölaitoksen rahainperijä.	Kaasulaitoksen varastokirjanpitäjä.
Kaasulaitoksen putkimestari.	Sähkölaitoksen varastonhoitaja.
Sähkölaitoksen koneenkäyttäjä.	Sähkölaitoksen työmestari.
Sähkölaitoksen mittarientarkastaja.	Kaupungin tilastollisen konttorin apulainen.
Nuorempi metsänvartija.	Satamakonttorin nuorempi kirjanpitäjä.
Marian sairaalan alihoitajatar.	Marian sairaalan yöhoitajatar.
Marian sairaalan hieroja.	Satamakonstaapeli.
Parmaanmittarivanhin.	Liikennekonttorin koneenkäyttäjä.
Palokonstaapeli.	Kaupunginkätilö.
Marian sairaalan taloudenhoitajatar.	Marian sairaalan liinavaatevaraston hoitajatar.
Marian sairaalan ovenvartija.	Marian sairaalan eristysosaston hoitajatar.
Marian sairaalan toinen koneenkäyttäjä.	Vaivaistalon emäntä.
Vaivaishoidon taloudenhoitajatar.	Rankkuri.
Houruinhoitaja.	
Vaivaistalon apulaishoitajatar.	
Ammattikoulun vahtimestari.	
Kansankirjaston amanuessi.	

Helsingissä, lokakuun 10 p:nä 1910.

Alexis Gripenberg.

Lennart Cajander.

Axel Ärt.

Georg Estlander.

Lausunto Helsingin puhtaanapitotoimen järjestämisestä.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI,

lokakuun 3 p:nä 1910.

N:o 433.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Sittenkun Valiokunta, jonka Rahatoimikamari oli asettanut käsittelemään kysymystä Helsingin puhtaanapitotoimen järjestämisestä, nyttemmin on antanut lausuntonsa asiasta (Liite I) ja myös valmistanut ehdotuksen sekä yleisen makkienpuhtaanapidon meno- ja tuloarvioksi että määräyksiksi karikkeitten erottelusta ja talteen ottamisesta niissä taloissa, joista makkilanta ja karikkeet välikirjan mukaisesti poistetaan kaupungin puhtaanapitolaitoksen toimesta, on Rahatoimikamari ennen asian lopullista käsittelyä katsonut tarpelliseksi pyytää Terveystaloutakunnan ja Helsingin Talonomistajayhdistyksen lausuntoa puheena olevasta mietinnöstä. Mainitut lausunnot ovatkin nyttemmin saapuneet ja seuraavat mietinnön liitteinä II, III.

Rahatoimikamari puolestaan on pääasiassa yhtynyt valiokunnan esittämiin näkökohtiin ja ehdotuksiin. Tosin on Kamarissa huomautettu, että ainoa oikeudenmukainen talonomistajain maksujen laskuperuste olisi maksun määrääminen taloista noudeettavain täysinäisten astiain luvun mukaan, sekä vaadittu tuollaisen laskuperusteen ynnä sen yhteydessä ilmoitusjärjestelmän käytäntöön ottamista. Valiokunnan esittämistä syistä (mietinnön siv. 19) on Rahatoimikamari kuitenkin tahtonut puoltaa tähän asti käytännössä ollutta laskuperustetta edelleen pysytettäväksi, vaikkakin eräin muodosteluin.

Mitä sitten tulee Talonomistajayhdistyksen huomautukseen että taloista, joissa vesiklosetteja on yleisemmin, vuotuinen maksu henkilöltä olisi määrättävä tuntuvasti vähemmäksi kuin niistä taloista, joissa tuollaisia klosetteja ei ole, on Rahatoimikamari katsonut olevan mainitseminen että makkilanta on mitättömän vähäinen osa taloista poistettavista karikemääristä. Lisäksi on huomattava, että seisotuskaivojen puhtaanapito, joka kuuluu puhtaanapitolaitoksen tehtäviin ja täytyy toimittaa öiseen

aikaan, käy kaupungille kalliiksi. Näin ollen Rahatoimikamari ei ole voinut puoltaa ykköshinnan alentamista.

Valiokunnan ehdotuksen sijasta, että Kaupunginvaltuusto osottaisi 43,000 markkaa nykyisen makkiastia-, rikkasäiliö- ja ajoneuvovaraston täydentämiseen, ohjeitten painattamiseen y. m., lienee, kun asian ratkaisu on erinäisistä syistä viivästynyt, tehtävä siihen suuntaan käyvä päätös

että 43,000 markan määrä mainittua tarkoitusta varten on merkittävä ensintulevan vuoden menosääntöön.

Mitä tulee Terveydenhoitolautakunnan ehdotukseen, että kolmijakojärjestelmä otettaisiin koetteeksi käytäntöön ja sen yhteydessä perustettaisiin väliaikainen kunnallinen sikotarha uuteen Työ- ja Vaivaistaloon, saa Rahatoimikamari huomauttaa, ettei liene edullista ottaa kolmijakojärjestelmää paikatellen käytäntöön siihen nähden että karikkeitten edulliseen käyttämiseen mainitussa tapauksessa tarpeelliset laitokset eivät noin pienessä mittakaavassa voisi antaa luotettavaa tulosta, minkä ohella olisi otettava huomioon, että tuollaisen koelaitoksen kustannukset nousisivat suhteettoman suuriksi. Sen sijaan olisi kenties suotava, että uuden Työ- ja Vaivaistalon Rakenushallitus ottaisi aijotun sikotarhan suunnitelmaa tehdessään Terveydenhoitolautakunnan ehdotuksen huomioon sikäli, että sitä voitaisiin vastaisuudessa laajentaa sekä puhdistus- ja keittimölaitos y. m. s. tarpeen mukaan siihen rakentaa.

Sen nojalla mitä edellä on lausuttu, saa Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa että Kaupunginvaltuuston päättäisi:

1) että Helsingin kaupunki edelleen pitää voimassa puhtaanapitolaitosta, joka ottaa huolekseen talonmistajain velvollisuudet lian poistamiseen nähden;

2) että kaupungin puhtaanapito järjestetään n. s. kaksijakojärjestelmän mukaan;

3) että siis kaupungin puhtaanapitolaitokseen liittyneissä taloissa makkilanta kootaan ja käytellään samoin kuin tähäkin asti on ollut laita, mutta että sitä vastoin lantakarikkeet erotetaan rikkakäväistyksistä sekä kootaan vartavasten hankittuihin astioihin ja poistetaan kaupungin puhtaanapitolaitoksen toimesta;

4) että sen lisäksi jokaiseen taloon on laitettava rikkalaatikko „roskain“ kokoomista varten, sekä, kun tarpeelliseksi havaitaan, laatikko hevoslannan talteenottamista varten;

5) hyväksyä myötäliitetyt valiokunnan ehdottamat määräykset karikkeitten erottelusta ja talteenottamisesta niissä taloissa, joista kaupungin puhtaanapitolaitos välikirjan mukaisesti poistaa makkilannan ja käväistyksen;

6) että Rahatoimikamari saa toimekseen määrätä, mistä ajankohdasta lähtien mainittuja määräyksiä on sovellettava, sekä vahvistaa talonomistajain kanssa tehtävän välikirjan kaavakkeen;

7) että talonomistajan on edellä mainitusta tehtävästä kaupungin puhtaanapitolaitokselle vuosittain suoritettava maksu, joka lasketaan 2 markaksi 40 penniksi jokaiselta talossa asuvalta henkilöltä;

8) että niihin taloihin nähden, missä useita liikkeitä, hotelleja, tehtaita, kouluja, virastoja y. m. sijaitsee, ei kuitenkaan panna edellä mainittuja ykköshintoja puhtaanapitomaksun laskemisen perustukseksi, vaan on tämä maksu tuollaisissa tapauksissa suoritettava erityisen arvon pohjalla tehdyn sopimuksen mukaan;

9) että tehtäessä sopimusta lian poistamisesta puhtaanapitolaitoksen toimesta niistä taloista, jotka tähän asti ovat liittyneet puhtaanapitolaitokseen, m. m. pannaan ehdoksi, että talonomistaja sitoutuu sekä ryhtymään niihin toimiin karikkeitten erottelemiseksi ja talteen ottamiseksi, mitkä tässä edellä on ehdotettu, että myös lupautuu kustantamaan ja puhtaanapitolaitokseen välityksellä hankkimaan tarpeellisen määrän lantakäväistysten säilytysastioita, mutta että, jollei puhtaanapito aikaisemmin ole ollut puhtaanapitolaitoksen toimena, talonomistajan tämän lisäksi myös pitää kustantaa tarpeellinen määrä vahvistetun mallin mukaisia makkiaastioita;

10) että makkilannan ja muitten karikkeitten kuljetus saa sitä tarkoitusta varten hankituilla ajoneuvoilla tapahtua pitkin päivää;

11) että vuosirahansääntöön otetaan tarpeellinen rahamäärä kaupungin omissa taloissa ja laitoksissa koottujen karikkeitten poistamisen kustantamiseksi;

12) että Rahatoimikamari saa tehtäväkseen vastedes ryhtyä toimiin kaupungille tarpeellisen alueen hankkimiseksi uusien kaatopaikkain laittamista varten; sekä lopuksi

13) että varastopaikoille koottuja karikkeita toistaiseksi ei käytellä tehdasmaisesti ennen niiden myyntiä.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

*Liite I.****Valiokunnan mietintö Helsingin puhtaanapito-
toimen järjestämisestä.***

Kaupunginvaltuustolta joulukuun 28 päivänä 1906 saamaansa tehtävää täyttääkseen antoi Rakennuskonttori Rahatoimikamarille syyskuun 24:ntenä 1907 päivätyn kirjelmän, jossa Konttori teki selkoa puhtaanapito-osastonsa toiminnasta sinä aikana, minkä tämä osasto oli ollut voimassa. Sittenkun Rahatoimikamari oli asiaa harkinnut ja silloin havainnut olevan syytä erityisen valiokunnan asettamiseen yksityiskohtaisesti selvittelemään kaikkia Konttorin koskettamia kysymyksiä, päätti Rahatoimikamari kirjeessä marraskuun 21 päivästä 1907 (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 43 vuodelta 1907) ehdottaa Kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että puhtaanapidon hoitamisesta kesäkuun 1 päivästä 1904 joulukuun 31 päivään 1907 syntynyt 47,600 markan tappio poiskirjotettaisiin; sekä

että sitä vastoin muut tämän yhteydessä olevat kysymykset jätettäisiin sillensä, kunnes Rahatoimikamari on antanut tarkemman selvityksen asiasta.

Tämän esityksen Kaupunginvaltuusto hyväksyi.

Valiokunta, jonka jäseniksi Rahatoimikamari oli valinnut allekirjoittaneet, on katsonut tarpeelliseksi, ennenkuin ryhtyy yksityiskohdittain käsittelemään sen selvittäviksi annettuja kysymyksiä, antaa lyhyen selonteon siitä, mitä asiassa ennen on tehty, samoin kuin niistä perustelmista, joiden nojalla Helsingissä nykyään käytännössä oleva puhtaanapitojärjestelmä aikanaan hyväksyttiin.

Maaliskuun 10 päivänä 1891 antoi Kaupunginvaltuusto Terveystoimikunta-
Historiikki.
kunnalle toimeksi aikanaan tehdä Valtuustolle täydellisen ehdotuksen kaupungin puhtaanapitotoimen järjestämiseksi.

Tämän johdosta tammikuun 30 päivänä 1901 antamassaan lausunnossa (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 8 vuodelta 1901) Lautakunta aluksi mainitsee ne eri järjestelmät, jotka ulkomaalla ovat etusijassa tulleet käytäntöön ja joista, nimittäin vesiklosetti-, turvepehku- ja tynnyrijärjestelmästä Lautakunta seikkaperäisen vertailun

pohjalla puoltaa viimeksi mainittua otettavaksi käytäntöön Helsingissä, joten puhtaanapito toimitettaisiin pääasiallisesti samaa menettelyä noudattaen kuin Tukholmassa. Terveystoimituslautakunta, joka puolestaan piti tavallista vesiklosettijärjestelmää parhaana kaikista puhtaanapitojärjestelmistä, ei kuitenkaan tahtonut puoltaa tynnyrijärjestelmää lopullisena, vaan ainoastaan väliaikaisena järjestelmänä, josta olisi mahdollisimman helppo siirtyä vesiklosettijärjestelmään.

Tämän Terveystoimituslautakunnan ehdotuksen, johon liittyi m. m. siihen edellytykseen perustuva kannattavuuslaskelma, että maksut puhtaanapitolaitokseen yhtyvistä taloista laskettaisiin 1 markan 65 pennin ykköshinnan mukaan henkilöltä vuodessa, Kaupunginvaltuusto, saatuaan Rahatoimikamarin lausunnon asiasta, hyväksyi maaliskuun 25 päivänä 1902 pitämässään kokouksessa, jolloin niinkään Rahatoimikamarin ehdotuksesta määrättiin: että aluksi ei olisi perustettava erityistä kaupungin puhtaanapitolaitosta, vaan olisi puhtaanapito uuden järjestelmän mukaan toistaiseksi Rakennuskonttorin huolehdittava; että, kunnes tarve vaati muuta, ainoastaan yksi kaatopaikka ja se Malmin aseman läheisyydestä vuokrattaisiin valtionrautateiltä kaupungin tarpeiksi ja varustettaisiin tarpeellisilla sivuraiteilla, sekä että ensimmäinen vaunusto käsittäisi enintään 20 rautatievaunua.

Sittenkun kuitenkin Rakennuskonttori oli Rahatoimikamarilta saanut toimekseen hankkia mainittujen rautatievaunujen piirustukset ja kustannusarvion, katsoi Konttori pitävänsä siltä pyydetyn selityksen yhteydessä huomauttaa erinäisiä näkökohtia, jotka Konttorin mielestä olisi otettava huomioon, ennenkuin lopullisiin toimiin Helsingin kaupungin puhtaanapidon järjestämiseksi ryhdytään. Konttori oli nimittäin havainnut että, vaikka tiiviskantisiin levyastioihin pannun makkilannan tyhjentämisen ajoneuvoista rautatievaunuun ei voi katsoa tuottavan mainittavia haittoja kaupungin eri osiin sijoitetuilla kaatopaikoilla ja niiden läheisyydessä, olisi irrallisten käväistysten siirtely ei ainoastaan samoin kuin Tukholmassa aiheuttava rakennuttamaan erityisiä kaatosiltoja, mistä käväistykset kaadettaisiin erityisesti tätä tarkoitusta varten rakennettuihin rautatievaunuihin, vaan myös siinä syntyvä tomua aikaansaava semmoisia haittoja, että lastauspaikkain sijoittaminen kaupungin rakennettuihin osiin kävisi mahdottomaksi. Mutta kun ei ainoastaan tarkoitukseen soveliaita, rautatieraitteen vierellä kaupungin ulkopuolella sijaitsevia paikkoja olisi vaikea saada, vaan myös se aate, että laittamalla useampia lastauspaikkoja kaupunkiin kustannukset jätteilten hevoskuljetuksesta saataisiin supistumaan mahdollisimman vähiin, jäisi toteuttamatta, ehdotti Rakennuskonttori käväistysten kuljetusjärjestelmää muodosteltavaksi sikäli, että käväistykset taloissa pantaisiin erityisiin kaupungin hankkimiin levylaatikkoihin, jotka sisällyksineen sittemmin nostettaisiin rautatievaunuihin edelleen kuljetettaviksi kaatopaikalle. Tästä järjestelmästä ei olisi ainoastaan sitä etua että estettäisiin syntymästä tomua käväistyksiä uudestaan lastatessa, vaan myös että rautatiekuljetusta varten ei tarvitsisi hankkia erikoisvaunuja, koska siinä tapauksessa voitaisiin käyttää valtionrautateiden tavallisia tavaravaunuja. Tämän lisäksi ja kun Rakennuskonttorille oli tunnettua, että Tuk-

holmassa valmisteltiin n. s. käväistysten erottelujärjestelmän käytäntöön ottamista, joten maanviljelykseen kelpaavat käväistykset erotetaan „roskista“, ehdotti Konttori täälläkin annettavaksi samaan suuntaan käyviä määräyksiä.

Vastamainitusta ehdotuksesta hyväksyi Kaupunginvaltuusto maaliskuun 10 päivänä 1903 alkupuolen eli käväistysten kuljetuksessa noudatettavan menettelyn, jota vastoin kysymys käväistysten erottelua koskevain määräysten antamisesta sai raueta.

Mainitun päätöksen perustuksella ja sittenkun Rahatoimikamari kirjeissä N:o 105 ja 264 huhtikuun 30 ja marraskuun 12 päivältä 1903 oli Rautatiehallituksen kanssa tehnyt sopimuksen, jonka mukaan valtionrautateiden vaunustosta asetettiin 20 tavaravaunua puhtaanapito-osaston käytettäviksi sekä tarpeellinen alue valtionrautateiden hiekanotto paikalta Malmilla osotettiin kaatopaikan kuntoonpanemiseksi, ryhdyttiin sittemmin puhtaanapidon hoitamiseksi tarpeellisiin toimiin, minkä jälkeen puhtaanapito-osaston toiminta voi alkaa kesäkuun 1 päivänä 1904.

Kaupungin puhtaanapitotoimi oli niinmuodoin järjestetty seuraavasti:

Taloissa kootaan makkilanta tiiviisiin, ilmanpitävästi sulkeutuvilla kansilla varustettuihin levysankoihin, joita jokaista makkia varten olisi oleva kaksinkertainen panos, mutta kansia sitä vastoin yksi panos.

Käväistykset, keittiön karikkeet ja hevoslanta kootaan erityiseen puusta, sementistä tai raudasta valmistettuun laatikkoon, joka sijoitetaan tiiville alustalle joko talon pihalle taikka erityiseen makkirakennuksessa olevaan huoneeseen.

Karikkeitten kuljetus taloista kaupungin laitaosissa sijaitseville eri lastauspaikoille toimitetaan päivän mittaan ja tarkoitusta varten rakennetuilla kaksipyöräisillä ajoneuvoilla, ollen makkilanta pantuna kiinniruvatuilla kansilla varustettuihin sankoihin, joihin se on taloissa koottu, jota vastoin muut karikkeet ovat säilytettynä kaupungin antamissa kannellisissa, levystä tehdyissä astioissa, joihin talojen käväistyslaatikkojen sisällys on tyhjennetty. Ajoneuvot tehtiin alussa avonaiset, mutta tehdään nyttemmin aivan umpinaiset.

Lastauspaikoilla, joita kesäiseen aikaan on kolme, nimittäin Kruunuvuorenkadun itäpäässä, Sörnäisten Rantatien varrella ja Ruoholahden rannalla sekä talvisaikaan sitä paitsi Meritorin varrella, lastataan sekä makkilanta että käväistykset säiliöineen tavallisiin umpinaisiin tavaravaunuihin, minkä jälkeen asianomaisiin ajoneuvoihin pannaan uusi panos tyhjiä, puhtaita astioita. Lastauspaikoilta kuljetetaan karikkeet sitten rautateitse Malmin aseman läheisyyteen järjestetylle kaatopaikalle, missä säiliöt tyhjennetään sekä kohta sen jälkeen puhdistetaan ja palautetaan kaupunkiin. Rautatiekuljetuksesta on kustannuksia Smk 6:60 vaununlastilta, lukuunotettuna tyhjiin vaunujen ja astiain palautus Helsinkiin.

Asianomaisten talonomistajain kaupunginrahastoon suorittama korvaus taloista siten poistetusta lanta- ja karikemäärästä on tavallisesti laskettu 1:65 markan mukaan henkilöltä vuodessa, ollen tähän korvaukseen kuitenkin myös luettu makkia-astiain sekä kansien korjaus- ja kuoletuskustannukset. Kaatopaikalla olevasta palaneesta ja sekotetusta lannasta on saatu hintaa 2: — ja 1:50 markkaa talvikuormalta,

Nykyään käytännössä oleva puhtaanapitojärjestelmä.

kun taas yksinomaan makkilannasta on saatu hintaa 0: 25 markkaa astialta eli noin 40 markkaa vaunulliselta, jossa tapauksessa ostaja on maksanut rautatierahdit.

Tätä puhtaanapitojärjestelmää vastaan, joka nyttemmin on täällä ollut käytännössä viisi kokonaista vuotta, on ylipäätään tuskin mitään huomattavia muistutuksia tehty, paitsi mitä tulee puhtaanapidon hoitamisesta kaupungille koituviin menoihin.

Tämän johdosta on Rakennuskonttori edellä mainitussa kirjelmässä syyskuun 24 päivältä 1907 katsonut pitävänsä ottaa puheeksi ne mahdollisuudet, mitä kaupungilla on voidakseen talonomistajain maksujen kannon järjestämisellä estää puhtaanapidon toimittamisesta syntymästä suoranaisia tappioita sekä myös kosketellut niitä toimenpiteitä, joihin, mitä käväistysten käyttelyyn tulee, olisi ryhdyttävä suu-remman siisteyden saavuttamiseksi ja sen ohella maanviljelyksessä käyttökelpoisten jätteiden menekin lisäämiseksi.

Rakennus-
konttorin
ehdotus.

Konttori ehdottaa pääasiassa:

että, jolleivät kaupunginviranomaiset katsoisi pitävänsä pysyttää nykyään voimassa olevia tuloutusperusteita, joko 0: 75 markan ykköshinnan korotus henkilöä ja vuotta kohti olisi määrättävä taikka myös tuloutustapa kokonaan muutettava ja „ilmoittaminen“ otettava käytäntöön tukholmalaisen järjestelmän mukaisesti;

että päätettäisiin, että kaikkien niiden talonomistajain, jotka tästä lähtien jättävät makkien puhtaanapidon kaupungin toimitettavaksi, pitää varustaa makkinsa puhtaanapito-osaston hyväksymän mallin mukaisilla sangoilla ja kansilla; sekä

että puhtaanapitosääntöön otettaisiin n. s. käväistysten erottelua koskevia määräyksiä, niin että nopeasti mätänevät karikkeet, niinkuin keittiöjätteet, ruuantähteet y. m. olisi taloissa koottava erityisiin tätä tarkoitusta varten oleviin säiliöihin, jota vastoin muut karikkeet, katukäväistykset ja muut sellaiset saisi kaataa tavallisiin taloissa oleviin käväistyslaatikkoihin.

Näiden Rakennuskonttorin ehdotusten katsoi valiokunta olevan niin laajakantoisia ja niin tuntuvasti sekä yksityisten talonomistajan talouteen että yleisiin tapoihin vaikuttavia, että valiokunta ei arvellut voivansa ottaa eri kysymyksiä lopullisesti harkittavaksi, ennenkuin oli hankittu selvitystä siitä, miten nämä seikat oli järjestetty ulkomaan ja etusijassa Skandinavian suuremmissa kaupungeissa. Valiokunta päätti sentähden Rahatoimikamarille ehdottaa, että allekirjoittaneille Estlanderille ja Idströmille valmistettaisiin tilaisuutta ulkomaisella opintomatalla pereh-

tyä tähän kuuluviin asioihin, mihin ehdotukseen Rahatoimikamari kokouksessaan huhtikuun 8 päivänä 1909 suostuikin.

Siitä kertomuksesta, minkä mainitut henkilöt tehtävänsä päätyttyä antoivat, mainittakoon tässä seuraavaa:

Nykyaikaiset puhtaanapitojärjestelmät eivät eroa toisistaan ainoastaan mitä tulee makkilannan kokoomis- ja poistamistapaan, vaan myös mitä tulee käväistysten käyttelyyn. Luonnollista onkin että, vaikka on erityisellä huolella koetettu järjestää makkilannan poistamista kaupungeista, käväistysten käyttelyllä kuitenkin viimeiseltä on ratkaiseva merkitys siihen nähden, onko valittu puhtaanapitojärjestelmä todella yleisin piirtein nähtynä soveliain, varsinkin jos taloudellisia näkökohtia on otettava huomioon. Sillä on tuntuvasti helpompi voittaa vaikeudet, kun kysymyksessä on makkilannan tyydyttävän poistamistavan löytäminen, kuin jos kysymyksessä on käväistykset, ja tämä johtuu osin siitä, että kaupungissa koottu käväistysmäärä on umpiluvuin 10 kertaa suurempi makkilannan kokonaismäärää, sekä osin siitä että käväistykset käsittävät lukuisia erilaatuisia aineita. Jos nämä aineet sekoitetaan toisiinsa niiden laatuun katsomatta, ei käväistysten käyttely voi tyydyttää tarpeellisia terveydellisiä vaatimuksia eikä antaa hyvää taloudellista tulosta. Jos ne sitä vastoin erotellaan asiantuntevalla tavalla, on tuloskin aivan toinen. Ja tämä erottelutapa on varsinkin Ruotsissa synnyttänyt kaksi eri käväistysten käyttelyjärjestelmää, nimittäin n. s. kaksijako- ja kolmijakojärjestelmän.

Nämä järjestelmät, jotka alkuaan otettiin käytäntöön Amerikassa, ovat saaneet nimensä siitä ryhmäluvusta, joihin karikkejoukot, makkilantaa lukuunottamatta, jaetaan. Ja kun ne koskevat ainoastaan käväistyksiä, käy niitä sentähden soveltaminen makkilannan poistamisessa noudatettavaan järjestelmään katsomatta. Etusijassa nämä järjestelmät kuitenkin liittyvät tynnyrijärjestelmään, jonka luonnollinen kehitysmuoto ne ovat.

Kaksijakojärjestelmän mukaan erotellaan käväistykset kahteen ryhmään: lantakäväistyksiin ja roskakäväistyksiin. Lantakäväistyksiin luetaan: keittiöjätteet, muut pian mätänevät karikkeet, tuhka, lattia- ja katukäväistykset sekä muut samantapaiset aineet ynnä eläimen lanta. Roskakäväistykset käsittävät: paperia, kuluneita talouskaluja ja vaatteita, lasia, läkkiastioita, tehtaitten, myymäläin ja käsiammattiliikkeitten karikkeita sekä muutoin paljon tilaa ottavia esineitä.

Siten erottelemalla karikkeet ja kokoomalla ne taloissa erityisiin säiliöihin, joista lantakäväistyksiä varten aiotun säiliön pitää olla varustettu tiiviisti sulkeutuvalla kannella, saavutetaan kaksi huomiota ansaitsevaa etua, nimittäin suurempi siisteys ja suurempia mahdollisuuksia luonnollisen menekin saavuttamiseen kootuille karikkeille. Siisteys ja asianomaisten talojen terveydelliset olot voittavat nimittäin paljon siitä, että lantakäväistykset erotettuina määrältään suuremmista roskakäväistyksistä helposti ja mukavasti voidaan poistaa ennen haitallisen kaasunkehityksen syntymistä, jota paitsi tuo muutoin sinänsä vaaraton roska esiintyy aivan toisen näköisenä, kun siihen ei ole sekoitettuna milloin minkin verran märkiä, nopeasti

Erinäisten Skandinavian kaupunkien puhtaanapitojärjestelmät.

mätäneviä karikkeita. Taloudellisessa suhteessa taas käyvät käväistysten erottelun tuottamat edut vieläkin huomattavammiksi. Maanviljelykselle erittäin arvokkaat lantakäväistyksen saavat ollessaan erotettuina paljon tilaa ottavista ja hyödyttömistä roskista helposti ostajia, voipa niistä saada paremman hinnankin kuin mitä aikaisemmin on maksettu lajittelemattomista karikkeista, kun taas roskakäväistyksen voidaan osin erittäin laajaperäisittä valmisteluitta polttaa ja osin suorastaan käyttää täyteaineeksi, ellei sitä ennen haluta ottaa talteen semmoisia aineita, paperia, lasia y. m., joita teollisuus voi käyttää hyväkseen. Se pakottava ja pelottava välttämättömyys että kaupunkien sangen usein täytyy hankkia kalliita laitoksia, polttouuneja y. m., päästökseen kertyneistä kärkejoukoista, vältetään puheena olevaa järjestelmää käytettäessä kokonaan taikka lykkääntyä ainakin kaukaiseen aikaan.

Kolmijakojärjestelmä on kaksijakojärjestelmän edelleen kehitetty muoto.

Toiseen kaksijakojärjestelmän pääryhmään, „lantakäväistykseen“, kuuluvista aineista ovat nimittäin ruuantähteet ja keittiöjätteet helposti erotettavissa ja voidaan semmoisenaan käyttää edullisemmin sianruuaksi kuin peltojen lannoittamiseen. Ja tähän perustuu kolmijakojärjestelmä, jonka mukaan siis karikkeet jaetaan kolmeen ryhmään: sianruokaan, lantakäväistykseen ja roskeeseen. Semmoisen järjestelmän voimaannapano kuitenkin edellyttää, että kunta samalla laittaa sikotarhan, johon, koska on todettu että mainitunlaatuista ruokaa ei voi vaaratta käyttää keittämättömänä sianruuaksi, pitää olla yhdistettynä käytännöllisesti järjestetty keittimö.

Ne edut, joita kolmijakojärjestelmällä katsotaan olevan kaksijakojärjestelmän rinnalla, ovat erityisesti taloudellista laatua. On nimittäin selvitetty, että yhden sian voi ruokkia noin 40 henkilön ruuantähteillä ja että puhtaanapitokustannukset ovat tuntuvasti vähentyneet silavan ja porsaitten myynnistä saaduilla tuloilla. Eri näisissä pienemmissä Ruotsin kaupungeissa on järjestelmästä ollut niinkin loistava tulos, että toivotaan lähivuosina voitavan kustantaa kaupungin koko puhtaanapito yksinomaan sikotarhojen tuloilla ja myydyin lannan hinnalla. Suuremmissa kaupungeissa eivät olot kuitenkaan ole yhtä edulliset, koska sikotarhat tulisivat liian suuriksi ja vaikeahoitoisiksi, jos kaikki tarkoitukseen kelpaavat karikkeet otettaisiin talteen. Tukholman kaupungin puhtaanapitolaitoksen johtaja, insinööri Tingsten on sitä mieltä, että mainitunlaatuiset laitokset voivat olla edullisia vielä 50,000 asukasta käsittävälle kaupungille, jolloin ruokaa saadaan noin 1,000 sialle, mutta ettei tätä järjestelmää käy suositteluksi ja että sitä joka tapauksessa täytyy pitää koettelemattomana kaupungeissa, joiden asukasluku on vastamainittua suurempi.

Kumpainenkin järjestelmä on kuitenkin levinnyt ja leviää päivä päivältä yhä lukuisampiin sekä Ruotsin että muidenkin ulkomaisten kaupunkien, minkätähden yksityiskohtainen selonteko näistä järjestelmistä ei liene mielenkiintoisuutta vaille. Tässä mainitaan sentähden seuraavia seikkoja Tukholman ja Örebron puhtaanapidosta, jotka kumpikin edustavat eri järjestelmää:

Tukholman
puhtaanapito.

Tukholmassa on makkien puhtaanapito järjestetty tynnyrijärjestelmän mukaan sekä muu puhtaanapito heinäkuun 1 päivästä 1907 lähtien kaksijakojärjestelmän periaatteitten mukaisesti, johon nähden sovelletaan seuraavia määräyksiä:

Makkien puhtaanapitoa ei saa toimittaa kukaan muu kuin rahatoimilautakunnan valvonnan alainen kaupungin puhtaanapitolaitos.

Puhtaanapitolaitos antaa käytettäväksi astiat lannan keräämiseen makeista.

Kun makki ensi kerran varustetaan makkiastiolla, pitää puhtaanapitolaitoksen talonomistajalta saada jokaisesta astiasta maksu rahatoimilautakunnan vahvistaman ykköshinnan mukaan. Astian korjauksen ja uudistuksen sitä vastoin puhtaanapitolaitos kustantaa.

Makkilanta noudetaan makeista ilmoituksen saatua, jolloin korvaus, 50 äyriä astialta, on paikalla suoritettava.

Makkilika saadaan noutaa: kesäisin k:lo 11 i. p. ja 6 a. p. välisenä sekä talvisin k:lo 11 i. p. ja 7 a. p. välisenä aikana.

Yöllä noudettu makkilanta puretaan eri lastausasemilla, joita kaikkiaan on kolme ja joissa makkilanta säiliöineen lastataan tavallisiin umpinaisiin rautatievaunuihin kuljetettavaksi edelleen Löfstassa olevaan varastopaikkaan.

Katujen puhtaanapito tapahtuu tammikuun 22 päivänä 1898 annetussa Kunink. kirjeessä olevain määräysten johdosta niinkään yksinomaan puhtaanapitolaitoksen toimesta niin, että yön aikana kootut ja poistetut käväistyksset kuljetetaan suorastaan lastausasemille ja siellä lastataan erityisiin tätä tarkoitusta varten rakennettuihin rautatievaunuihin. Kaikki tilapäinen puhdistus, siihen luettuna hevoslannan, paperien ja muiden semmoisten karikkeiden kokoominen, saa tapahtua päivän mittaan. Vilkasliikkeisimmissä osissa kaupunkia on katu ennen lakaisemista kasteltava. Tällä tavoin toimitetusta puhtaanapidosta maksaa kuitenkin jokainen kiinteistönomistaja kunnalle vuosittain kerta kaikkiaan vahvistetun maksun, josta 85 % käytetään katujen puhtaanapitokustannusten suorittamiseen sekä 15 % talonomistajain kadunpuhtaanapitovelvollisuuden kuolettamiseen, minkä pitää tapahtua viimeistään 50 vuoden kuluttua siitä, kun kaupunki on ottanut puhtaanapidon huolekseen.

Porttikäytävään, pihojen y. m. s. puhtaanapito on jokaisen talonomistajan velvollisuutena, mutta voidaan myös erityisen sopimuksen nojalla antaa puhtaanapitolaitoksen toimitettavaksi.

Taloissa on eri karikelajit koottava erikseen seuraavasti:

keittiöjätteet ja muut pian mätänevät karikkeet, tuhka, lattiakäväistyksset y. m. s. kootaan yhteen säiliöön;

muut karikkeet, niinkuin paperi, kuluneet talouskalut ja vaatteet, tehtaitten, käsiammattiliikkeitten ja myymäläin karikkeet kootaan toiseen säiliöön; sekä

jos tallihuoneita on talossa, kootaan eläimen lanta vieläkin kolmanteen säiliöön.

Kaikkien näiden säiliöitten pitää olla kannelliset sekä muutoin täyttää puhtaanapitolaitoksen niihin nähden asettamat vaatimukset.

Löfstan kaatopaikalla, missä kaikki kootut karikkeet aluksi pannaan varastoon, käytetään se osa makkilantaa, jota ei ole voitu sinänsä myydä, osin turvepehkullan valmistamiseen, osin lisäykseksi lantakäväistyksiin.

Yksinomaisen makkilannan hinta on 18—20 äyriä noin 60 litran vetoiselta

astialta, turvepehkulannan 38 äyriä hehtolilta à 72 kg sekä käväistysten 1: 40—1: 80 kr. tonnilta.

Roskakäväistyksistä poltetaan osa vartavasten rakennetuissa polttouuneissa. Näiden yhteydessä on 4 höyrykattilaa, joiden jokaisen tulipinta on 75 neliometriä ja jotka synnyttävät höyryvoimaa laitoksen kaikkien koneitten käyttämiseen. Uuneissa poltetaan noin 60 tonnia käväistyksiä vuorokaudessa. Toinen osa karikkeista, eritoten paperi, otetaan talteen ja myydään, jota vastoin karikkeitten jälellä olevaa osaa ei vielä ole voitu käyttää mihinkään tarkoitukseen, vaan kaadetaan se täyteaineeksi.

Viime vuonna on eräs yksityinen yhtiö perustanut Löfstaan tehtaan, jonka tarkoituksena on n. s. „nitramonkalkin“ ja ammoniumsulfaatin valmistaminen turvepehkulannan asemesta.

Tässä tehdastelussa sekoitetaan lantamyllyssä puhtaaseen lantaan 50 % sammuttamatonta kalkkia, joka seos sitten sammutetaan pyörivillä levyillä varustetussa kattilassa, missä sammutusmenettelyn aikana kehittyy ammoniakkia, joka johdetaan erityiseen säiliöön sidottavaksi rikkihapon kanssa ammoniumsulfaatiksi. Sammuttamiseen ei käytetä ensinkään vettä, vaan tapahtuu sammutus siten, että kalkki imee kosteuden lannasta. Valmis tuote eli nitramonkalkki on kuivaa, väriltään vaaleankeltaista, miltei hajutonta jauhetta, joka, mikäli ilmoitetaan, on maanviljelijäin mielestä erittäin arvokasta lannoitusainetta. Nitramonkalkin myyntihinta on ollut 2 kruunua 100 kilolta ja ammoniumsulfaatin 24 kruunua 100 kilolta. Makkilannasta maksaa yhtiö Tukholman puhtaanapitolaitokselle 30 äyriä hehtolilta. Lannan menekki on toistaiseksi noin 10 kuutiometriä päivässä.

Örebron puh-
taanapito.

Kaupungeissa, missä olot luontuvat sellaisiksi, että suurimman osan makkilantaa pitää joutua erityisen käyttelyn alaiseksi jotta se voitaisiin panna pitemmäksi ajaksi varastoon taikka ensinkään voisi saada menekkiä, on viimeksi mainittu käyttelytapa sekä valmistuksen siisteyteen että myös valmiin tuotteen ulkonäköön ja kokoomukseen nähden paljon edullisempi turvepehkulannan valmistelua, jos nimittäin varmaa kokemusta on saatavissa siitä, että mainitun tuotteen lanta-arvo todella on semmoinen, että voidaan saada valmistuskustannuksia vastaava myyntihinta.

Örebron puhtaanapito on järjestetty pääasiallisesti samojen periaatteitten mukaisesti kuin Tukholman, paitsi että karikkeet 1906 vuoden lopulta lähtien käytetään kolmijakojärjestelmän mukaan ja että osa karikkeista käytetään kunnan vuonna 1908 rakentamassa sikotarhassa.

Makkilannan kokoo puhtaanapitolaitos päivän mittaan. Noutaminen tapahtuu vähintään kerran kuukaudessa taikka myös „ilmoituksen“ johdosta. Maksut ovat 8 kr. vuodessa asuntoklosetin sekä 2: 50 kr pihamakin astialta.

Eri säiliöihin kootut eri karikelajit: sianruoka, lantakäväistykset ja roskat puhtaanapitolaitos sitä vastoin noutaa maksutta.

Kappaleen matkaa kaupungin ulkopuolella sijaitsevalla kaatopaikalla viedään makkilanta turvepehkulantatehtaaseen, sianruoka puhdistuslaitokseen ja sitten keitettäväksi sekä lantakäväistykset erityiseen varastoon, jota vastoin roskakäväistykset

kaadetaan erityisesti järjestettyyn kaatopaikkaan. Siten järjestettynä saadaan kaikki karikkeet, paitsi roskakäväistyksiä, tyystin käytetyiksi ja näin saadut tulot käytetään taksoituksen vähentämiseen, vaikka taksoitusvaroja kuitenkin on ollut toistaiseksi tarpeen puhtaanapidon toimittamiseksi edellämainitun järjestelmän mukaan.

Puhtaanapitolaitoksen perustamis- ja käyttökustannusten arviolaskelmasta käy nimittäin näkyviin, että menot nousisivat 10,000 kr tuloja suuremmiksi, ollen kuitenkin tulot laskettu sillä edellytyksellä, että niitä kertyisi seuraavat määrät, nimittäin:

makkilannan noudosta	noin 21,000 kr.
450 teurassian myynnistä à 80 kg	„ 27,000 „
käväistyksistä ja lannasta	„ 2,000 „
noin 50,000 hehtolista turvepehkulantaa	„ 17,500 „

eli yhteensä 67,500 kr. ja tämä yhteiskunnassa, jonka väkiluku on ainoastaan 27,000 henkilöä.

Niinkuin tästä näkyy, katsotaan, käyttämällä muutoin varsin arvoton osa karikkeista sikojen ruokkimiseen, voitavan vähentää yleisen puhtaanapidon kustannuksia umpiluvuin 1 kruunulla vuodessa jokaista henkilöä kohti, mikä onkin osottautunut todeksi Eskilstunassa, missä tämä järjestelmä ensiksi otettiin käytäntöön. Kuitenkin on tässä heti huomautettava, että tulos todennäköisesti olisi oleva toinen suuremmissa kaupungeissa ja ettei vielä ole olemassa kokemusta, joka osottaisi päivastaisen asianlaidan.

Örebrossa oleva erittäin siisti ja hyvin järjestetty laitos, joka käsittää sekä pudrettitehtaan että sikoläätin, puhdistus- ja keittimölaitoksen y. m., oli, vaikkei vielä ollutkaan aivan valmiiksi rakennettu, tullut maksamaan umpiluvuin 130,000 kr., lukuunottamatta laitoksen maa-alueen lunastuskustannuksia.

Hankittu selvitys osottaa kaikkialla pyrittävän täydentämään tähän asti käy- Valiokunnan
tännössä olleita puhtaanapitojärjestelmiä. Tähän ovat syynä osin ne pitkälle menevät ehdotus Hel-
vaatimukset, joita suuremmissa kaupunkiyhteiskunnassa olojen johdosta täytyy singin puh-
asettaa puhtauteen ja siisteyteen nähden, osin se että muutoin on vaikea saada kau- taanapitojär-
punkikarikkeitten poistamisesta koituvat kustannukset pysytetyiksi kohtuuden ra- jestelmän ke-
joissa. Ja samat syyt ryhtyä tätä tarkoitaviin toimiin ovat olemassa meilläkin. hittämiseksi.

Sillä siihen katsomatta että, niinkuin edellä on huomautettu, Helsingin nykyinen puhtaanapitojärjestelmä on suurin piirtein nähtynä toiminut verraten hyvin, ei valio-
kunta kuitenkaan ole voinut olla kiinnittämättä huomiota eräisiin asian käsittelyn aikana ilmenneisiin seikkoihin, jotka erinäisissä kohdissa vaativat muuttamaan taikka täydentämään mainittua järjestelmää.

Makkilinnan keräämiseen käytetyt astiat ovat monta eri mallia, ja tämä on käytännössä osottautunut erittäin epätarkoituksenmukaiseksi. Sillä, kun erilaisia astioita ja kansia ei käy Malmin tyhjennyspaikalla erottaminen, vaan ne varsinkin puhdistettaessa sekoittuvat toisiinsa, on usein tapahtunut että astiat on peitetty kansilla, jotka ainoastaan likimain ovat sopineet niihin ja että vaatimuksia astioiden sulkeamisesta ilmanpitävästi ei sentähden ole voitu täyttää.

Tästä johtuneet epäkohdat ovat tosin tuntuvasti vähentyneet sittenkun vanhimmat, talonomistajain hankkimat astiat ovat kuluneet ja niiden sijaan on hankittu uudet astiat kaupungin vahvistamaa mallia, mutta epäkohta on kuitenkin edelleen olemassa eikä ole lopullisesti poistettavissa, ellei aseteta sitä vaatimusta, että jokainen talonomistaja, joka haluaa jättää karikkeitten poistamisen talostaan puhtaanapitolaitoksen toimeksi, sitoutuu varustamaan makit sen mallisilla astioilla ja kansilla kuin kaupunginviranomaiset ovat määränneet.

Käväistystenkään kuljetusta ei voida nykyään toimittaa muistutuksia aiheuttamatta. Sillä kun, niinkuin nykyään on laita, kaikki karikkeet, käväistykset, hevosenlanta, keittiöjätteet y. m. kootaan yhteiseen rikkalaatikkoon ja kun kaikki tämä muodostaa happanevan, pian mätänevän seoksen, ei ole vältettävissä, että, vaikka jätteet pannaan kannellisiin astioihin, niistä kuitenkin kuljetettaessa lähtee pahahajuisia ja haitallisia kaasuja. Tämä epäkohta olisi tosin jonkun verran vältettävissä sen kautta, että nämä kuljetukset toimitettaisiin öiseen aikaan, mutta kun tuonnempana mainitut asianhaaratkin puoltavat karikkeitten erottelemista, olisi valiokunnan mielestä ennemmin ryhdyttävä semmoisiin toimenpiteisiin, että erilaatuisten jätteitten eli niin sanottujen rikkojen kuljetus voisi edelleen tapahtua päivän mittaan aiheuttamatta sanottavia hankaluuksia.

Muista asiaan vaikuttavista seikoista on etusijassa huomattava seuraavat:

Sen johdosta että lakkiastioita, paperia, vanhoja vaatteita y. m. s. sekoitetaan keittiöjätteisiin, hevosenlantaan y. m. s., tulee kaikista Malmilla varastoon pannuista jätteistä valmistettu lantaseos kuluttajille vähemmän kelvollista kuin jos siinä ei olisi ensinmainittuja karikelajeja. Ja kun mahdollisuudet edullisen menekin saamiseen kootuille karikkeille tuntuvasti vaikuttavat kaupunkiyhteiskunnan puhtaanapidon lopullisiin kustannuksiin, on tältäkin kannalta katsoen tärkeätä, että käväistysten erottelu pannaan toimeen. Onko tämä erottelu sitten tapahtuva kaksi- vai kolmijakojärjestelmää noudattaen on kysymys, joka on kokonaan taloudellista luontoa ja jonka ratkaiseminen saanee jäädä niiden kokemusten varaan, joita tästä on saatu muilla paikkakunnilla. Edellä olevassa selonteossa ulkomaalla noudatetuista erilaisista menettelytavoista on kuitenkin huomautettu, ettei kolmijakojärjestelmä vielä ole päässyt laajaan käytäntöön suuremmissa kaupungeissa eikä myöskään kokeillessa ole antanut edullisia tuloksia muualla kuin pienemmissä yhteiskunnissa, minkätähden valiokunta, siihen nähden että kaksijakojärjestelmästä on helppo vähitellen siirtyä kolmijakojärjestelmään, ei puolestaan ole katsonut olevan syytä ehdottaa kolmijakojärjestelmää kohta käytäntöön otettavaksi, vaan on pitänyt kaksijakojärjestelmää Hel-

singissä nykyään edullisimpana. — Täten on valiokunta myös selvittänyt Kaupunginvaltuustossa kulunkiarvion käsittelyn yhteydessä puheena olleen ja Rahatoimikamarilta valmisteltavaksi saamansa kysymyksen kolmijakojärjestelmän käytäntöön ottamisesta ja kunnallisen sikotarhan perustamisesta.

Tämän yhteydessä lienee mainittava, että kysymys kolmijakojärjestelmän käytäntöön ottamisesta Tukholmassa on viime vuonna ollut sikäläisen kaupunginvaltuuston harkittavana, mutta että asia vielä on lisävalmistelun varassa. On niinmuodoin syytä odottaa sekä Tukholman kaupungin päätöstä mainitussa kohdin että sitä tulosta, mikä siellä mahdollisesti saavutetaan kolmijakojärjestelmästä, ennenkuin Helsinki ryhtyy sitä ottamaan käytäntöön.

Jos kaupunginviranomaiset ottavat huomioon ja hyväksyvät nämä näkökohdat, Karikkeitten olisi karikkeet taloissa niinmuodoin eroteltava seuraaviin ryhmiin: ryhmittäminen.

a) *Makkilantaan*;

b) *Lantakäväistyksiin*, jotka käsittävät: keittiöjätteitä, ruuantähteitä ja tuhkaa sekä lattia- ja katukäväistyksiä; ynnä

c) *Roskakäväistyksiin*: paperia, vanhoja talouskaluja ja vaatteita, säilykeastioita ja lasia sekä tehtaitten, käsiammattiliikkeitten ja myymäläin karikkeita.

Jos talossa on talli, lienee sitä paitsi neljänneksi ryhmäksi erotettava kaikki *eläimen lanta*, sillä tällaiset karikkeet, vaikka kuuluvatkin lantakäväistysten ryhmään, muuttuisivat laadultaan, jos ne sekoitettaisiin pian mätäneviin keittiöjätteisiin, joten tarpeettomasti täytyisi käyttää kalliimpaa sekä säilytys- että kuljetustapaa tätä määrältään melkoista karikeryhmää varten.

Vastikään ehdotettuun ryhmytykseen nähden on edelleen huomattava, että sitä ei ole tehty ainoastaan ulkomailla saavutettujen kokemusten perustuksella, vaan myös huomioon ottaen ne vaatimukset, joita rautatiehallitus aikoo asettaa jätteitten kuljetusoikeuteen nähden rautatiellä ja joista vaatimuksista kaupungin puhtaanapitolaitos on kokonaan riippuvainen.

Jotta käytäntöön otettava järjestelmä kuitenkin toimisi hyvin, ei riitä vain se, Karikkeitten että karikkeet oikein erotellaan, vaan pitää sen lisäksi säilytys- ja kuljetustapa olla sovitettu karikkeitten laadun mukaan. Valiokunta on sentähden myös harkinnut, mitä erimallisia astioita ja säiliöitä puheena olevaan tarkoitukseen olisi käytettävä sekä kenenkä, kaupungin vaiko yksityisten talonmistajain, nämä astiat olisi hankittava ja kustannettava. Näihin seikkoihin nähden on valiokunta puolestaan ollut sitä mieltä että:

1) *Makkilanta* on samoin kuin tähänkin asti koottava tiiviisiin, hyvästä levystä valmistettuihin astioihin, jotka sisällyksineen ja sittenkun ne on kannella ilmatiiviisti suljettu, kuljetetaan osotetulle kaatopaikalle tyhjennettäviksi ja puhdistettaviksi. Ensimmäisen astiapanoksen kansineen hankkisivat asianomaiset talonmistajat omalla kustannuksellaan, jota vastoin niiden korjaus ja täydentäminen olisi oleva kaupungin velvollisuutena.

2) *Lantakäväistyksset* kootaan tarkoitusta varten valmistettuihin, vastedes mää-

rättävän mallin mukaisiin astioihin, jotka kaupunki hankkisi talonomistajain kustannuksella ja jotka sisällyksineen kuljetettaisiin osotetulle kaatopaikalle.

3) *Roskakäväistyks*et kootaan tiiviisiin, puusta, raudasta, sementistä tai muusta sopivasta aineesta valmistettuihin käväistyslaatikkoihin, jotka on talonomistajain hankittava ja kustannettava sekä jotka, sittenkun ne on muutettu kaupungin hankimiin isompiin, kannellisiin levyastioihin, viedään laatikkoineen kaupungissa oleville lastauspaikoille, missä laatikkojen sisällys tyhjennetään tarkoitusta varten oleviin rautatievaunuihin.

4) *Eläimenlanta* kootaan erityisesti tätä varten olevaan tiiviiseen, tilavaan säiliöön ja käytellään kuljetettaessa samalla tavalla kuin roskakäväistyks, sillä erotuksella kuitenkin ettei astioita leutona vuodenaikana, eli huhtikuun 1 päivästä joulukuun 1 päivään, saa tyhjentää kaupungissa olevilla lastauspaikoilla, vaan vasta Malmin kaatopaikalla.

Astiajn ja
muiden työ-
kalujen
hankkimis-
nen.

Jos nämä karikkeitten kokoomista ja kuljetusta tarkoittavat toimenpiteet pantaisiin käytäntöön, tulisi tarpeelliseksi hankkia kokonaan uusi panos astioita lantakäväistysten säilyttämiseksi taloissa ja kuljettamiseksi pois niistä. Valiokunnassa edellytettiin aluksi, että kaupungin olisi kustannettava ja hankittava astiat talonomistajille, koska näillä ei ole mitään välitöntä taloudellista etua käväistysten erotelusta, mikä sitä vastoin on laita kaupungin ja sen puhtaanapitolaitoksen, koska siten saataisiin mahdollisesti helpommin menekkiä maanviljelyksessä käytettäviksi kelpaaville karikkeille, jota paitsi olisi mukavampi ryhtyä toimiin muiden karikkeitten, s. o. roskain hävittämiseksi tai käyttämiseksi, kuin jos ne olisivat sekoitettuina lantakäväistyksiin. Mutta kun toiselta puolen ei ole epäilyksen alaista, että mitä vaikeampaa kaupungin on hankkia itselleen tuloja jätteiden myynnistä, sitä suurempi korvaus täytyy talonomistajain maksaa niiden poistamisesta, ja kun kaupungille puhtaanapidon järjestämisestä alussa koituisi tuntuvia ylimääräisiä menoja, jotka suhteettomasti lisääntyisivät, jos kaupunki ottaisi kustantaakseen puheena olevat astiatkin, on valiokunnan mielestä ollut oikeudenmukaista, että talonomistajat veloitetaan suorittamaan nämä kustannukset, jota vastoin astiain korjaus ja täydentäminen olisi oleva kaupungin velvollisuutena.

Siten tarvittavain astiain luvun on valiokunta arvioinut 5,000:ksi, edellyttäen jokaisen astian vetävän noin 50 litraa ja tyhjennyksen toimitettavaksi kahdesti viikossa. Mitä taas malliin tulee, saanee tämä jäädä vastedes toimitettavien kokeiden varaan, mutta valiokunta on kuitenkin tähän nähden katsonut pitävänsä panna sen vaatimuksen, että astiat pitää voida ilmatiiviisti sulkea samantapaisilla kansilla, joita käytetään makkiaastioissa, ja että siis lantakäväistyks koottaisiin ja kuljetettaisiin astioissa, jotka olisivat pääasiallisesti samallaiset mutta hiukan tilavimmat kuin makkiaastiat.

Tuollaisen kannellisen astian hankintakustannuksen on valiokunta arvioinut 20 markaksi, joten astiain hankkimisesta olisi oleva menoja kaikkiaan 100,000 mk.

Tämän lisäksi ja kun valiokunta on havainnut, että puhtaanapitolaitos ei voi

kaikissa tapauksissa pitää voimassa tarpeellista siisteyttä ja järjestystä, ellei suurempaa lukua astioita kuin tähän asti ole varalla sekä makkilannan että roskakäväistysten säilyttämistä ja kuljetusta varten, on valiokunta, joka sitä paitsi on pannut erityistä painoa siihen, että puhtaanapitolaitos edelleen noudattaa sitä viime vuosina käytäntöön otettua menettelyä, että Helsingistä suorastaan lähetetään ympäristön maanviljelijöille sekä makkilantaa että käväistyksiä, lähettämättä niitä ensin Malmin kaatopaikalle, jommoimen menettely kuitenkin edellyttää olevan astioita runsaasti käytettävänä, puoltanut kohta ostettavaksi 400 panosta kannellisia makkiastioita ja 400 rikkalaatikkoa, joista on menoja, toisesta panoksesta 12,000 ja toisesta 20,800 markkaa, jota paitsi olisi hankittava lisää 20 ajoneuvot 8,500 markan kustannuksilla. — Sen ohella ja kun valiokunnan mielestä on ollut tarpeellista tehokkaalla tavalla yleisön tietoon levittää tietoja niistä määräyksistä, joita talojen puhtaanapidosta annetaan, on valiokunta lisäksi merkinnyt 1,700 markan rahamäärän julkipanojen, kierto-
kirjeiden y. m. painatusta varten, joita painotuotteita levitettäisiin niihin taloihin, mistä karikkeet poistetaan kaupungin puhtaanapitolaitoksen toimesta.

Edellä mainittuja toimenpiteitä, s. o. rikkain erottelun käytäntöön ottamista sekä karikkeitten kuljetukseen tarpeellisten astiain hankkimista ja täydentämistä on valiokunta ehdottanut silmällä pitäen sekä terveydenhoidon vaatimuksia että myös mahdollisuuksia karikkeitten käyttämiseen yksinkertaisimmalla ja kaupungille edullisimmalla tavalla.

Viimeksi mainittuun seikkaan nähden on ulkomaan suuremmissa kaupungeissa Makkilannan käynyt välttämättömäksi, eritoten mitä makkilantaan tulee, panna karikkeet erityisen käyttelyn alaiseksi, ennenkuin ne myydään maanviljelijöille. Mutta kun tämä välttämättömyys on johtunut siitä, ettei karikkeita ole muutoin saatu kaupaksi eikä tätä syytä täällä vielä ole olemassa, kun sekä makkilannan että karikkeitten menekki on ollut hyvä ja niiden kysyntä arvatenkin on lisääntyvä, sittenkun valiokunnan ehdottamat toimenpiteet on toteutettu, ei valiokunta ole havainnut olevan aihetta ehdottaa Malmin varastopaikalle koottuja karikkeita käyteltäväksi perinpohjaisemmin kuin niitä siellä tähän asti on käytetty. Ja saa valiokunta tämän käsityksen tueksi edelleen huomattaa, ettei turvepehkulannan valmistelu ole missään antanut suurempaa suoranaista tuloa kuin mitä on saatu yksinomaisen makkilannan myynnistä, sekä että niillä paikkakunnilla, missä tämä menettelytapa on otettu käytäntöön, lantakäväistyksiä ei ole voitu myydä yhtä hyvällä menestyksellä kuin siinä tapauksessa että ne on sekotettu makkilantaan.

Ennenkuin valiokunta on yhtynyt viimeksi esitettyyn käsitykseen, on valiokunnan harkittavana kuitenkin ollut kysymys, olisiko makkilannan valmistaminen nitramonkalkiksi Aktiebolaget Internationella Nitramon osakeyhtiön patentteeratun menettelytavan mukaisesti ollut kaupungille edullisempaa.

Mutta katsoen siihen korkeaan hintaan, mikä tuotteesta on saatava jotta yritys kävisi kannattavaksi, sekä huomioon ottaen valiokunnan jäsenen, professori Rindellin antaman ja tässä liitteenä seuraavan lausunnon valiokunta ei ole voinut puoltaa, että

Kaupunginvaltuusto edellä mainitun osakeyhtiön tarjouksesta lunastaisi kokonaisen 80,000 markan hinnasta patenttioikeuden puheena olevan laatuksen perustamiseen.

Kaatopaikat.

Mitä tulee useampain kaatopaikkain järjestämiseen Malmilla olevan lisäksi, ei valiokunnan mielestä ole olemassa painavia syitä, jotka vaatisivat kaupunkia lähimmässä tulevaisuudessa ryhtymään tätä tarkoittaviin toimiin. Sillä sen kautta että valtionrautatiet osin jo ovat sallineet lantaa lähetettävän rautateitse pitempiä matkoja, osin taas ovat aikeissa järjestää tähän kuuluvia oloja, ei koottujen karikkeitten menekki nyttemmin enää ole yksinomaan kaupungin likeisimmän maaseudun tarpeitten varassa, vaan voi puhtaanapitolaitos suorittaa etäisemmiltäkin seuduilta tulleita tilauksia, joten ja kun tavaran lähetys rautateitse voi käydä päinsä miltei vuoden umpeen, saavutetaan se etu, että melkoinen osa kaupungissa kootuista karikkeista voidaan myydä suorastaan Helsingistä, tarvitsematta sitä ennen lähettää kaatopaikalle, jonka tila ei niinmuodoin tule niin tarkoin käytetyksi kuin aikaisemmin oli laita. Kun kuitenkin täytyy edellyttää liittymisen kaupungin puhtaanapitolaitokseen edelleen lisääntyvän ja siis myös koottujen karikkeitten määrän edelleen kasvavan, lienee kaupungilla syytä pysyttää kysymys lisäkaatopaikkojen järjestämisestä avoimena ja ajoissa hankkia itselleen tarkoitukseen tarpeellinen alue seudulta, missä runsasta karikkeitten menekkiä on odotettavana. Ja on valiokunta siihen nähden katsonut pitävänsä, sen johdosta että valiokunnan selvitettäväksi on jätetty kysymys erinäisten paikkain soveliaisuudesta tähän tarkoitukseen, mielipiteenään lausua, että kysymyksessä olleista paikoista Siuntion pitäjässä tarjona oleva näyttää soveliaimmalta. Valiokunta saa sentähden ehdottaa, että Rahatoimikamari, toimitettuaan paikalla katselmuksen, tekisi asianomaisten siuntiolaisten kanssa semmoisen sopimuksen, että kaupungille tulisi vakuutetuksi oikeus soveliaan ajan tultua sinne laittaa kaatopaikka ynnä tarpeelliset rakennukset, mahdollisesti tehaat, karikkeitten käyttelyä varten.

Talonomis-
tajain mak-
sut.

Mitä vihdoin kysymyksen taloudelliseen puoleen tulee, on valiokunta harkinnut, olisiko oikeudenmukaista että kaupunki yrityksen yleishyödylliseen laatuun katsoen ottaisi suuremmalla taikka pienemmällä rahamäärällä osaa puhtaanapidosta koituviin kustannuksiin vai olisiko talonmistajain maksut määrättävä niin suuriksi, että ne ynnä myydystä lannasta saadut tulot riittäisivät kaikkien tästä toiminnasta kaupungille koituvien kustannusten suorittamiseen. Tästä on etusijassa otettu huomioon että kaikki talonmistajat eivät ole liittyneet kaupungin puhtaanapitolaitokseen ja että, kun ei siis myöskään kaupungin kaikilla asukkailla ole etua siitä, että kaupunki ottaa osaa puhtaanapidon hoitokustannuksiin, ei olisi asianmukaista vain yhden kansanluokan hyväksi verottaa kaupungin kaikkia verovelvollisia asukkaita. Ja kun osin vanhastaan on ollut talonmistajan velvollisuutena kustantaa taloihin ja rajakkaisiin katuosiin kertyneet karikkeet, osin erinäisten, kustannuslaskelmiin epäedullisesti vaikuttavain asianhaaran johdosta voipi käydä niin, ettei kaupunki, vaikka kannattavaisuuslaskelmain laatimisessa noudatetaankin suurinta varovaisuutta, kuiten-

kaan pääse urakoitsijana kärsimästä tappioita, on valiokunnasta näyttänyt oikeimmalta että kaupunki koettaa niin arvioida talonomistajilta kannettavat maksut, ettei kunnan tavallisesti tarvitsisi ottaa osaa puhtaanapidon kustannuksiin muutoin kuin sen omien kiinteistöjen ja katuosien puolesta.

Se keskimäärin 1 markan 65 pennin maksu henkilöltä vuodessa, minkä asianomaiset talonomistajat ovat tähän asti maksaneet, ei kuitenkaan ole riittänyt korvaamaan kaupungin menojen ja myydystä lannasta olleitten tulojen erotusta, minkätähden valiokunnan mielestä olisi laskelmaa tässä kohdin tarkistettava, mutta valiokunta on kuitenkin hiukan epäroinyt mitä tulee tämän menettelyn toimittamistapaan. Sillä mikäli valiokunta on saanut tietää, ei karikkeitten tuotanto eri taloissa suhtaudu suoranaisesti henkilölukuun, kun taloissa, joihin on sijoitettuina suurempia liikkeitä taikka useitten hevosten tallisuoja, syntyy tuntuvasti suuremmat määrät karikkeita kuin yksinomaan asunnoiksi sisustetuissa ataloissa, niinkuin tarkemmin näkyikin alempana olevasta taulukosta, jossa mainitaan erilaatuisista taloista kootut karikemäärät:

Talo	Vuosi- maksu	Vuotuinen rikkamäärä kg.	Vuotuinen makkilanta- määrä kg.	Hen- kilöluku	Kg. rik- koja hen- kilöä kohti	Kg. mak- kilantaa henkilöä kohti
Wreden kujanne	400:—	218,400	W. C.	270	800	—
Sentraalikuja	500:—	156,000	93,600	150	1,000	624
„Aho“ Fredriksbergink. varr.	750:—	62,400	34,200	500	160	68
Kauppiaankatu 13	252:—	31,200	12,480	150	208	83
Korkeavuorenkatu 6 (talli) .	60:—	93,600	7,800	30	3,120	260
Mariankatu 21	48:—	7,500	4,320	29	250	140
Konstantininkatu 21	21:—	3,600	720	13	278	55

Maksut olisi niinmuodoin oikeutta myöten laskettava taloista noudettavain täysien astiain luvun mukaan ja siinä tapauksessa mieluummin Tukholmassa käytäntöön otettua ilmoitusjärjestelmää noudattaen, mutta kun tämän järjestelmän käyttäntöön ottaminen monessa suhteessa sekä tuottaisi talonomistajille erinäisiä huolia ja vaikeuksia ja tekisi tarpeelliseksi useiden ilmoituskonttorien järjestämisen kaupunkiin, että myös johonkin määrin ehkäisisi talojen puhtaana ja siistinä pitoa sikäli, että ilmoitusta todennäköisesti ei tehtäisi, ennenkuin karikesäiliöt ovat aivan, jopa liiankin täynnä, on valiokunta lopuksi yhtynyt siihen käsitykseen, että tähänastinen tuloutustapa olisi edelleen periaatteessa pysyttävä, siten muodosteltuna kuitenkin että liiketalojen, hotellien, tehtaitten y. m. s. suoritettava maksu olisi määrättävä harkinnan nojalla sekä että, jos talossa on tallisuoja, maksu olisi luettava hevoseltakin.

Ykkösmaksut, mitkä näillä perusteilla olisi pantava maksettavaksi kultakin henkilöltä vuodessa, on valiokunta koettanut määrätä siten, että on saavutettujen kokemusten perustuksella valmistanut puhtaana pitolaitoksen vuosirahansäännön, edellyttäen laitokseen liittyvissä taloissa olevan asukasluvun nousevan 100,000 henkeen.

Mutta sitä ennen on valiokunnan ollut tarpeellista saada ratkaistuksi kysymys, saako karikkeita kaupungissa kuljettaa päivän mittaan, vai olisiko kuljetus ehdottomasti toimitettava öiseen aikaan. Ja on valiokunta, edellyttäen että sen ehdottamat toimenpiteet karikkeitten säilytykseen nähden kuljetusta toimitettaessa pannaan voimaan sekä siihen katsoen että ajoneuvot, joilla koottuja karikkeita kuljetetaan, nyt jo ovat enimmäkseen ja kohdakkoin kaikkikin aivan umpinaisia, puolestaan ollut sitä mieltä, että mainittua kuljetusta voi haitatta edelleen toimittaa päivän mittaan ja näin sitä suuremmalla syyllä, kun siten vältettäisiin tuntuva lisämeno paitsi sitä, että yötyötä, toimitettiinpa se kuinka huolellisesti tahansa, ei kuitenkaan käy puhtauteen ja siisteyteen nähden vertaaminen päivällä suoritettuun, varsinkaan tässä puheenalaista laatua olevaan työhön.

Kannattavai-
suuslaskelma.

Edellä mainittujen edellytysten pohjalla on valiokunta vastamainittua vuosirahansääntöä tehdessään saanut tulokseksi että kaupungin vuotuiset menot puhtaanapidon hoitamisesta, paitsi astiain ja ajoneuvojen hankintakustannuksia, mutta lukuun otettuna 10 %:ksi laskettu vuotuinen kuoletus sekä kaupungin omista, puhtaanapidon hoitoa varten hankituista tarvekaluista että myös niistä talonomistajain astioista, joiden korjauksen ja täydennyksen kaupunki on ottanut huolekseen, nousisivat 286,620 markkaan, sekä että tulot myydystä lannasta ynnä maksut kaupungin omien talojen puhtaanapidosta nousisivat yhteensä 49,200 markkaan, josta määrästä 20,000 markkaa olisi tuloja myydystä lannasta. Erotus, eli 237,420 markkaa, olisi niinmuodoin taksoitettava talonomistajilta ja nousisi, siinä tapauksessa ettei arviolta merkittävä 10,000 markan määrää tallilannan poistamisesta oteta huomioon, 100,000 henkilöltä noin Smkaan 2:35 henkilöä kohti vuodessa. Kuitenkin on valiokunta, siihen nähden että talonomistajain kanssa nyt tehtävain välipuheitten pitää, mitä kaupunkiin tulee, olla voimassa pitemmän ajanjakson, jonka kuluessa palkat, kuljetusmaksut y. m. voivat tuntuvastikin kohota, katsonut edellä mainitulla tavalla saatua ykköshintaa olevan pidettävä verraten alhaisena ja että sentähden vähimmäksi maksuksi olisi määrättävä Smk 2:40 henkilöltä vuodessa.

Lopuksi on valiokunnan mielestä ollut syytä puheena olevaa tarkoitusta varten valmistaa puhtaanapitosäännön ehdotus, joka myötäliitetään.

Ehdotus.

Edellä lausutun nojalla rohkenee valiokunta ehdottaa:

että Helsingin puhtaanapito järjestettäisiin n. s. kaksijakojärjestelmän mukaan;

että siis makkilanta koottaisiin ja käytettäisiin samoin kuin tähänkin asti on ollut laita, mutta että sitä vastoin lantakarikkeet erotettaisiin rikkakäväistyksistä sekä koottaisiin vartavasten hankittuihin astioihin ja poistettaisiin puhtaanapitolaitoksen toimesta samoin kuin tähänkin asti;

että jokaiseen taloon olisi laitettava rikkalaatikko „roskain“ kokoomista varten, sekä, kun tarpeelliseksi havaitaan, laatikko hevoslannan talteenottamista varten;

että kaikki rikkasäiliöt on sijoitettava vedenpitävälle alustalle, joka sijaitsee ympäröivän pihan pinnan tasalla taikka hiukan sitä ylempänä;

että hyväksyttäisiin myötäliitetty ehdotus määräyksiksi karikkeitten erottelusta ja talteenottamisesta niissä taloissa, mistä kaupungin puhtaanapitolaitos välikirjan mukaisesti poistaa makkilannan ja käväistykset;

että Rahatoimikamari saisi toimekseen määrätä, mistä ajankohdasta lähtien mainittuja määräyksiä on sovellettava, sekä vahvistaa talonmistajain kanssa tehtävän välikirjan kaavakkeen;

että kaupunki edelleen samoin kuin tähänkin asti pitäisi voimassa puhtaanapitolaitosta, joka Smarkan 2:40 maksusta henkilöltä vuodessa on velvollinen ottamaan huolekseen talonmistajan velvollisuudet liian poistamiseen nähden;

että niihin taloihin nähden, missä useita liikkeitä, hotelleja, tehtaita, kouluja, virastoja y. m. sijaitsee, ei kuitenkaan panna edellä mainittuja ykköshintoja puhtaanapitomaksun laskemisen perustukseksi, vaan olisi tämä maksu tuollaisissa tapauksissa suoritettava erityisen arvion pohjalla tehdyn sopimuksen mukaan;

että tehtäessä sopimusta liian poistamisesta puhtaanapitolaitoksen toimesta m. m. semmoiset ehdot olisi pantava, että talonmistaja sitoutuu sekä ryhtymään niihin toimiin karikkeitten erottelemiseksi ja talteenottamiseksi, mitkä tässä edellä on ehdotettu, että myös, jollei puhtaanapito aikaisemmin ole ollut puhtaanapitolaitoksen toimenä, ottaa kustantaakseen makki- ja käväistysastiat, joita puhtaanapitolaitos hankkii tarpeellisen määrän;

että makkilannan ja muitten karikkeitten kuljetus saa sitä tarkoitusta varten hankituilla ajoneuvoilla tapahtua pitkin päivää;

että Kaupunginvaltuusto osottaisi 43,000 markan rahamäärän nykyisen makki- ja käväistysastia- sekä ajoneuvovaraston täydentämistä, lomakkeitten hankkimista y. m. varten;

että vuosirahansääntöön olisi otettava tarpeellinen rahamäärä kaupungin omissa taloissa ja laitoksissa koottujen karikkeitten poistamisen kustantamiseksi;

että aikanaan ryhdyttäisiin toimiin kaupungille tarpeellisen alueen hankkimiseksi edelleen yhden kaatopaikan laittamista varten; sekä lopuksi

että varastopaikoille koottuja karikkeita toistaiseksi ei käytettäisi tehdasmaisesti ennen niiden myyntiä.

Helsingissä, huhtikuun 9 päivänä 1910.

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

G. Idström.

A. A. Nyman.

Arthur Rindell

(ei saapuvilla tarkistustilaisuudessa).

V. Sucksdorff.

Litte II.

**Yleisen makkién puhtaanapidon meno- ja tulosääntö arvioituna
1,000 taloa eli 100,000 henkilöä ja 1,000 hevosta varten.**

Menoja:

Johtaja	6,000: —
Päällysmies	3,600: —
S:n kaksii à 2,400: —	4,800: —
Tavaránvälittäjä	1,200: —
Ajomiehiä: 50 à 2,450: —, arviolta	122,500: —
Apureja: 25 Malmilla ja 15 lastauspaikalla à 1,200: —, arviolta	48,000: —
Rahti 42,000 tonnista karikkeita (420 kg hengeltä) à 1:10	46,200: —
Ajoneuvojen, käväistyslaatikkojen, astiain ja kansien korjaus, arviolta	10,000: —
Ylimääräiset apulaiset, arviolta	1,500: —
Tarverahoja	500: —

Sekalaisia menoja, arviolta:

Desinfisioimisainet	3,000: —	
Turvepehku	2,500: —	
Esiliinat, käsineet ja puserot	1,750: —	
Makulatuuri	1,750: —	
Harjat ja luudat	1,100: —	
Tadikot, lapiot ja työntörrattaat	1,100: —	
Astuinlaudat ja puutavarat	800: —	
Maalaus ja sekalaista	1,000: —	12,000: —

10 % kuoletus:

Puhtaanapito-osaston nykyisestä kalustosta, jonka arvo on	73,700: —	
Talojen makkeihin kuuluvain astiain ja kansien arvosta .	88,200: —	
Ostettaviksi ehdotetun kaluston ja uusien käväistyslaatik- kojen arvosta	141,300: —	
	<u>303,200: —</u>	30,320: —
	Yhteensä Smk	286,620: —

Tuloja:

Talonomistajain maksut 100,000 henkilöltä à 2: 40	240,000: —
Maksut noin 1,000 hevoselta à 10: —	10,000: —
Myydystä lannasta	20,000: —
Kansakoulujen maksut	8,000: —
Poliisitalojen maksut	5,000: —
Palolaitos	3,000: —
Kaupungin sairaalat	1,200: —
Yleiset makit	8,500: —
Kaupungin muut talot	3,500: —
	<u>Yhteensä Smk 299,200: —</u>

Ylimääräisiä menoja vuosirahansäännön ulkopuolella:

Ostettava 400 panosta makkiastioita kansineen à 30: — .	12,000: —
S:n 400 käväistysastiaa à 52: —	20,800: —
S:n 20 rattaat à 425: —	8,500: —
Ohjeitten painatus, nimikilpien hankkiminen y. m.	1,700: —
	<u>Yhteensä Smk 43,000: —</u>

Määräyksiä, joita karikkeitten erotteluun ja talteenottoon nähden on noudatettava taloissa, joista makkilanta ja käväistykset välikirjan mukaisesti poistetaan kaupungin puhtaanapitolaitoksen toimesta.

1 §.

Makkilanta on siellä, missä vesiklosetteja ei ole, koottava tiiviisiin, helposti siirrettäviin, ilmanpitävästi sulkeutuvilla kansilla varustettuihin levysastioihin.

2 §.

Käväistyksiä, taloustähteitä ja muita talossa syntyviä jätteitä ei saa koota samaan säiliöön, vaan on ne eroteltava niin:

että *lantakäväistykset*, s. o. keittiötähteet, muut pian mätänevät jätteet, tuhka, lattia- ja katukäväistykset sekä muut hienoksi ositetut aineet kootaan erityisiin tiiviisiin, helposti siirrettäviin levysastioihin, jotka asetetaan vedenläpäisemättömästä aineesta tehdyille, ympäröivää pihaa ylempänä olevalle alustalle;

että *rikkakäväistykset* eli muut karikkeet, niinkuin paperi, säilykeastiat, lasi, posliini, kuluneet talouskalut, vaatteet, tehtaitten, kauppaliikkeitten, käsiammattiliikkeitten karikkeet ja muut paljon tilaa ottavat esineet kootaan erilliseen, maanpinnan yläpuolelle sijoitettuun kannelliseen rikkalaatikkoon; sekä

että *kiinteä eläimenlanta*, koottuna tallisuojaissa tai semmoisisissa, pannaan erityiseen tarkoitusta varten hankittuun, maanpinnan yläpuolella sijaitsevaan, tiiviiseen lanta-arkkuun tai laatikkoon.

3 §.

Makkiämpärit samoin kuin myös ne levyastiat, joissa 2 §:ssä mainitut rikkakäväistykset säilytetään, pitää olla puhtaanapitolaitoksen vahvistaman mallin mukaiset.

Liite IV.

Promemoria Aktiebolaget Internationella Nitramon osakeyhtiön Helsingin Kaupunginvaltuustolle tekemästä tarjouksesta.

Kaupungin terveydenhoidolle on ilmeisestikin suureksi eduksi, että makkijätteet voidaan poistaa terveydellisesti tyydyttävällä tavalla. Sen menettelyn, johon edellä mainitulla yhtiöllä on patenttioikeus, täytyy katsoa tyydyttävän kaikki kohtuulliset vaatimukset vastamainitussa suhteessa. Kun tähän tulee lisäksi, että jätteet käy- tellessä valmistetaan myytäviksi tuotteiksi, ammoniumsulfaatiksi ja nitramonkalkiksi, siinä syntymättä häiritseviä jäte- tahi lisätuotteita, näyttää patentin lunastaminen ansaitsevan vakavaa harkintaa. Tähän nähden on tietenkin etusijassa asian talou- dellinen puoli selvitettävä. Tuollaisen selvityksen ohjeeksi on olemassa yhtiön antama tarjous ja sen nojalla tehty arviolaskelma kaupungin kustannuksista makki- jätteiden käyttelystä puheena olevan menettelyn mukaan.

Minä puolestani en ole pätevä antamaan lausuntoa rakennuskustannuksista, jonka tähden aluksi jätän ne sillensä. Sitä vastoin näyttää vuosikustannuksiin nähden olevan tehtävä seuraavat muistutukset. Makkijätteitten talteenottaminen ja kuljetus aiheuttaa niinkuin tietty varsin runsaita kustannuksia eikä sentähden ole oikein, niinkuin tässä on tehty, jättää tämän raaka-aineen arvoa laskusta pois. Edelleen on työtarve arvioitu 11,1 % vähemmäksi kuin mitä käy selville näyteval- mistusta koskevasta todistuksesta (95 tuntia 106 tunnin ajasta).

Edelleen on huomautettava, että tulot on merkitty liian suuriksi. Nitramon- kalkin hinnan voi arvioida korkeintaan 2 markaksi 14 penniksi 100 kilolta, eikä myyntihintaa liene syytä arvioida 20 markkaa suuremmaksi tonnilta.

Varteen ottaen edellä sanotun tulisi yhtiön edustajan tekemä arviolaskelma muuttumaan seuraavaksi:

Tuloja (arvioituna 20 tonnin makkilannan käyttelyn pohjalla):

Nitramonkalkkia . . .	20,88 tonnia à Smk 20:—	Smk 417:60
Ammoniumsulfaattia . .	0,25 ” ” ” 300:—	75:—
	Yhteensä Smk	492:60
Vähennetään työ kustannukset		388:29
Siis säästö 20 tonnilta		104:31
” ” 1 ”		5:—
4,000 tonnin valmistelu tuottaisi		20,000:—

josta määrästä vähennetään korkoja, kuoletusta, korjauskustannuksia ja työnjohto, annetun arviolaskelman mukaan 14,000 markkaa. Tehdastelu vähentäisi niinmuodoin kaupungin vuotuisia puhtaanapitokustannuksia 6,000 markkaa, mutta ei suinkaan antaisi vuosittain 41,480 markan ylijäämää niinkuin arviolaskelmassa on uskoteltu.

Mutta ei ole ensinkään varmaa, että nitramonkalkki saavuttaa kaupungin vuotuista tuotantoa vastaavan käytännön. Tarjouskirjelmään liitetyt, tämän aineen erinomaista lannoitustehoa valaisevat todistukset perustuvat kaikki subjektiivisiin käsityksiin ja arveluihin ilman että ainoatakaan numerotietoa on saatu punnitsemisen taikka mittauksen perustuksella. Ei myöskään ole mitään tietoja, jotka selvittäisivät tuon luulotellun tehokkuuden syytä, sitä nimittäin, johtuuko tämä yksinään kalkista vaiko kenties myös muista vähäisin määrin esiintyvistä kasveja ravitsevista aineksista. Viimeksi mainituilla ei voi vähäisen määränsä vuoksi — 0,4 % kalia, 0,6 % vetyä ja 0,6 % fosforihappoa — olla sanottavaa merkitystä, kun nitramonkalkkia, mikäli ilmoitetaan, ei tarvitsisi käyttää enempää kuin 500—600 kg hehtaarille. Täytyy sentähden tulla siihen käsitykseen, ettei tuon uuden tuotteen arvo ole mainittavasti suurempi tavallisen sammutetun kalkin arvoa. Mutta kun eivät meidän maanviljelijämme, kaikista oppikirjoista huolimatta, ole tähän asti ruvenneet laajaperäisemmin kalkitsemaan peltojaan, tuntuu varsin epätodennäköiseltä, että nyt yhtäkkiä olisi odotettavissa 8,000 hehtaarin alaa vastaava vuotuinen kulutusmäärä.

Edelleen täytyy minun huomauttaa, että nähtävänä ollut yhtiön ammoniumsulfaatinäyte on niin vähäarvoista laadultaan, että sen menekki aivan varmaan olisi rajoittuva ainoastaan lannoitusainemarkkinoihin eikä meillä arvatenkaan jaksettaisi kuluttaa vuosittain 50 tonnia tavaraa, jota tähän asti on kulutettu sangen pieniä määriä.

Kaupunkien jäteaineiden talteenottamista ja hyväksikäyttämistä koskevaa kysymystä yritetään nykyään ratkaista monella taholla ja useihin eri suuntiin. Ei enää näy olevan kaukana se aika, jolloin on keksitty menettelytapaa, joka täydellisemmin ja vähemmillä kustannuksilla kuin nyt tarjona oleva kykenee ratkaisemaan puheena olevan tehtävän. Nitramonpatentti kykenee käyttämään hyväksi ainoastaan $\frac{1}{3}$ makkijätteiden tyyppistä ammoniumsulfaattina, joka kelpaa ainoastaan lannoitustarkoituksiin, ja sitäpaitsi koko muiden kasviraivintoaineitten määrän vahvasti kalkilla sekoitetussa muodossa. Mutta ei pitäisi olla mahdotonta saattaa suurinta osaa vetyä ammoniumsulfaatin muotoon ja sen ohella käyttää hyödyksi poltettavien aineksien polttolämpöä esim. voimakaasun muodossa, jossa tapauksessa myöskin voitaisiin käyttää hyväksi käväistykset, jotka nitramon-menettelyä noudattaen täytyy erottaa ja käytellä muulla tavoin. Käväistysten polttoarvo voitaisiin mahdollisesti käyttää hyväksi erityisten laitosten avulla, mutta semmoiset laitokset vaatisivat kenties suurempia rikkamääriä kuin mitä kaupunkimme toistaiseksi kykenee tuottamaan.

Sen nojalla mitä minulla tässä on ollut kunnia, lausua ei mielestäni voi tulla kysymykseen että Helsingin kaupunki hyväksyisi tehdyn tarjouksen ja siten lunastaisi nitramonpatentin. Voiko lunastaminen tulla kysymykseen muilla ehdoilla, on asia, jota minä en ole katsonut pitäväni ottaa harkittavaksi.

Helsingissä, toukokuussa 1909.

Arthur Rindell.

J. K. Viime kesänä oli minulla tilaisuutta tehdä pari lannoituskoetta nitramonkalkilla. Tulokset ovat kumpaisessakin tapauksessa vahvistaneet yllä lausumani edellytykset. Vertaillessa vastaaviin sammutetun kalkin määriin ei ollut huomattavana jälkeäkään niistä loistavista ominaisuuksista, joita Ruotsista tänne lähetetyissä todistuksissa väitettiin tavaralla olevan. Niinpä korjattiin savimaalta 1,720 kg hehtaarilta kuivattua vikkerikauraa, kun lannoitukseen oli käytetty 300 kg tuomaskuonaa ja 2,000 kg sammutettua kalkkia, mutta 1,445 kg, kun lannoitukseen oli käytetty 300 kg tuomaskuonaa ja 2,000 kg nitramonkalkkia. Eräässä toisessa tapauksessa oli viimeksi mainitun aineen ala-arvoisuus vieläkin huomattavampi. Saa sentähden olla iloinen, jos nitramonkalkista saa saman hinnan kuin tavallisesta kalkista. Ei ole vaikea yhtiön laskelmiin tehdä tämän mukaista korjausta, ja tuloksena olisi siinä tapauksessa että kaupungin puhtaanapitokustannukset eivät suinkaan vähenisi, vaan päinvastoin lisääntyisivät.

A. R.

Liite V.

HELSINGIN

TERVEYDENHOITOLAUTAKUNTA

Helsingissä,

toukok. 27 p:nä 1910.

Helsingin Rahatoimikamarille.

N:o 94.

Kirjelmässä viimeksi kuluneen huhtikuun 11 päivältä on Rahatoimikamari pyytänyt Lautakunnan lausuntoa erään valiokunnan laatimasta, kirjelmään myötäliitetystä ehdotuksesta kaupungin puhtaanapitotoimen ja sen yhteydessä olevain kysymysten järjestämiseksi. Tämän johdosta saa Lautakunta lausua seuraavaa:

Edellä mainittua ehdotusta tarkastaessaan on Terveystoimikunnan huomio kiintynyt niihin terveydellisiin etuihin, joita n. s. kolmijakojärjestelmä näyttää tarjoavan kaksijakojärjestelmän edellä. Kun nimittäin nopeimmin mätänevät talouskarikkeet kolmijakojärjestelmän mukaan erotetaan tuhkasta, lattia- ja katukäväistyksistä y. m. käytettäväksi sianruuaksi, ehditään viimeksi mainitun laatuiset jätteet hyvin poistaa taloista ennen mätänemisen alkamista ja haitallisen kaasunkehityksen syntymistä. Tähän nähden olisi Lautakunta pitänyt suotavana, että kolmijakojärjestelmä voitaisiin ottaa kaupungissa käytäntöön. Mutta kun tätä järjestelmää vastaan on tehty muistutuksia ja muun muassa huomautettu, että tätä järjestelmää erinäisissä kohdin ei käy suositteluinen Helsingin kokoisille kaupungeille, on Lautakunnasta näyttänyt siltä kuin olisi kokeitten avulla saatava selville, miten järjestelmä täällä sovellettuna toimii. Tähän nähden pyytää Lautakunta kunnioittaen ehdottaa, että Vainhoitohallitus saisi toimeksi puhtaanapitolaitoksen kanssa sovittuaan koettaa

selvittää, eikö terveydellisessä ja mahdollisesti taloudellisessakin suhteessa olisi edullista, että kaupungin vaivaistalosta, sairaaloista ja kenties myöskin kaupungin vuokralle antamista ravintoloista saadut karikkeet käytettäisiin kolmijakojärjestelmän mukaisesti ja että soveliaan kokoinen sikotarha laitettaisiin kaupungin uuden vaivaistalon alueelle.

Siinä tapauksessa että edellä oleva Lautakunnan ehdotus saa osakseen huomiota, olisi valiokunnan ehdotuksen ponnet 1, 2 ja 3 muutettava siten, että ne sallisivat tuollaisen järjestyksen toimeenpanemisen eräissä kaupungin taloissa.

Valiokunnan neljänteen ponteen ei Lautakunnalla ole mitään muistuttamista, vaan tahtoo ainoastaan huomauttaa, että Lautakunnan Kaupunginvaltuustolle lähettämässä ehdotuksessa Helsingin kaupungin terveydenhoitojärjestykseksi on seikka-peräisiä määräyksiä kokoamisastioista ja säiliöistä.

Ehdotuksen viidenteen ponteen nähden, jossa ehdotetaan hyväksyttäväksi valiokunnan laatimat määräykset karikkeitten erottelusta ja talteenottamisesta taloissa, pyytää Lautakunta huomauttaa, että valiokunnan ehdotus tosin eräissä kohdin poikkeaa edellä mainitussa Lautakunnan laatimassa terveydenhoitojärjestyksen ehdotuksessa olevista samaa asiaa koskevista määräyksistä, mutta eroavaisuudet ovat ainoastaan näennäisiä, minkätähden Lautakunta ei katso olevan syytä tehdä muistutuksia mainittuja valiokunnan ehdottamia määräyksiä vastaan. Mutta Lautakunnan mielestä olisi sopivinta panna nämä määräykset niihin puhtaanapidon hoitamista koskeviin välikirjoihin, jotka puhtaanapitolaitos tekee asianomaisten talonomistajain kanssa.

Tämän yhteydessä pyytää Lautakunta niinikään huomauttaa suotavaksi, että puhtaanapidon järjestämisessä myös otettaisiin varteen, että vesiklosetit, jotka tarjoovat monta terveydellistä etua, jo ovat käytännössä useissa taloissa, ja että puhtaanapitomaksun määräämisessä otetaan varteen se seikka että, jos vain vesiklosetit on tarkoituksenmukaisesti järjestetty, ei ulostusten poiskuljetusta tarvitse tulla kysymykseen, joten siis puhtaanapitolaitoksen kuljetuskustannukset näistä niinikään jäävät pois.

Kymmenenteen ponteen nähden Lautakunta pyytää huomauttaa, että siinä olevat määräykset makkilannan ja muitten karikkeitten kuljetusajasta ovat samanlaatuiset kuin Lautakunnan valmistaman Helsingin kaupungin terveydenhoitojärjestyksen 21 §:ssä samasta asiasta olevat määräykset. Huomattava on kuitenkin, että mainitussa 21 §:ssä on eräitä muitakin tarpeellisia määräyksiä lannan ja karikkeitten kuljettamisesta taloista vuorokauden eri aikoina.

Muihin valiokunnan ehdotuksessa oleviin määräyksiin nähden ei Lautakunnalla ole mitään huomauttamista.

Terveydenhoitolautakunnan puolesta:

Oskar Heikel.

R. Vuorio.

*Läite VI.**Helsingin Rahatoimikamarille.*

Rahatoimikamarin arvoisan kirjelmän N:o 220 johdosta viimeksi kuluneen huh-
tikuun 11 päivältä, jossa kirjelmässä pyydetään Helsingin Talonomistajayhdistyksen
lausuntoa kirjelmään liitetystä ehdotuksesta kaupungin puhtaanapitotoimen ja sen
yhteydessä olevien seikkain järjestämiseksi, saa yhdistys täten mielihyvällä antaa
asiasta seuraavan lausunnon:

Periaatteessa yhtyen asian kaikinpuolista käsittelyä varten erityisesti asetetun
valiokunnan mietintöön on yhdistyksen mielestä kuitenkin ehdotettu ykkösmaksu
henkilöltä vuodessa liian suuri. Olisihan suotava, että liittyminen kaupungin puh-
taanapitolaitokseen olisi niin suuri kuin suinkin, mutta tätä ei suinkaan aikaansaada
korottamalla maksua, joka yhdistyksen mielestä on laskettava saman pohjahinnan
mukaan kuin tähän asti eli Smk 1:65 henkilöltä vuodessa.

Jonkun verran alempi maksu on yhdistyksen mielestä oikeutta myöten lasket-
tava niiltä taloilta, missä yleisemmin on vesiklosetteja. — Koska katukäväistysten
määrä oleellisesti riippuu talojen asemasta ja katuvierustan pituudesta, olisi nämäkin
seikat otettava ykköshinnan määräämisessä huomioon ja näihin sekä valiokunnan
huomauttamiin erityisiin näkökohtiin perustuva talojen luokitus ehken toimitettava.

Mitä makkilannan kuljetusaikaan tulee, on yhdistys sitä mieltä että kuljetuksen
pitäisi saada tapahtua ainoastaan öiseen aikaan, koska sen toimittaminen päiväsaikaan,
niinkuin nykyään on laita, on aiheuttanut ikävyyksiä, joista on johtunut muistu-
tuksia ja valituksia.

Viittaamme muutoin myötäliitettyyn valiokunnan mietintöön tehtyihin vähäisiin
lisäyksiin ja muutoksiin.

Helsingissä syyskuun 15 päivänä 1910.

Helsingin Talonomistajayhdistyksen puolesta:

August Lundqvist.

Uno Westerholm.

Esitys maksuttoman tontin osottamisesta Helsinkiin rakennettavalle taidemuseolle.

Helsingin

RAHATOIMIKAMARI

lokak. 4 p:nä 1910.

N:o 488.

Helsingin kaupunginvaltuustolle.

Sittenkun Keisarillisen Senaatin Kauppa- ja Teollisuustoimituskunta oli käsenyt Yleisten rakennusten ylihallituksen antaa selvityksen kysymyksestä, joka koskee erityisen talon rakennuttamista Suomen Taideyhdistyksen tarpeiksi sekä tontin hankkimista sille, on Ylihallitus herroille Kaupunginvaltuusmiehille osotetussa, Rahatoimikamariin jätetyssä kirjelmässä tiedustellut, olisiko Helsingin kaupunki halukas puheena olevaan tarkoitukseen luovuttamaan soveliaan tontin Hakasalmen huvila-alueelta Töölöstä.

Ennen asian käsittelyyn ryhtymistä on Rahatoimikamari katsonut tarpeelliseksi hankkia tarkempaa selvitystä aiasta ja siihen nähden pyytänyt Kaupunginasemakaavatoimikunnalta, Rakennuskonttorilta ja Puutarhalautakunnalta lausuntoa. Sittenkun kaikki mainitut viranomaiset ovat kirjelmässään tarkemmin esitetystä syistä puolta- neet ehdotuksen epäämistä, mikäli koskee paikan luovuttamista suunniteltua taidemuseota varten, mutta yhtyneet Kaupunginasemakaavatoimikunnan esittämään ajatukseen, että mainitun museon tonttipaikaksi luovutettaisiin tarpeellinen ala sen mäen pääosasta, joka käsittää korttelit 401, 402 ja 403 kolmannessatoista kaupunginosassa, on Rahatoimikamari saanut Yleisten rakennusten ylihallitukselta kirjelmän, jossa ilmoitetaan että Ylihallituskin on voinut yhtyä kannattamaan ehdotettuja tontteja vastaisen taidemuseon paikaksi.

Siihen katsoen että museorakennukselle soveliaaseen paikkaan nähden on valinnut yksimielisyyttä, ja kun Rahatoimikamariin on yksimielisesti voinut kannattaa tehtyä ehdotusta, määräsi Rakatoimikamari allekirjoittaneen Gripenbergin sekä Kamarin jäsenen Lennart Cajanderin ja kaupungingeodeetti W. O. Lillen toimittamaan katselmuksen ja arvion paikalla. Tämän johdosta syntyneestä katselmuskirjasta käy selville, että katselmusmiehet ovat tonttien asemaan ja maaperän laatuun nähden panneet maa-alueelle, jonka asema ja suuruus tarkemmin käy selville myötäliitetystä pohjapiirroksesta, keskiarvoksi 80 markkaa neliömetriltä, jonka arvion mukaan alue, kun sen ala on 6,000 neliömetriä, olisi 480,000 markan arvoinen.

Tämän alueen lisäksi, johon etusijassa sijoitettaisiin ehdotettu taidemuseo, mutta jonka melkoinen ala myös tarjoisi tilaisuutta museon laajentamiseen taikka toisen rakennuksen teettämiseen jotakin samanlaatuista tarkoitusta varten, olisi Kaupungin-
asemakaavatoimikunnan ehdotuksen mukaisesti ja jotta puheena olevat korttelit voitaisiin järjestää kauneusaistin ja rakennustaiteen vaatimusten mukaisesti, noin 11,400 neliömetrin laajuinen ala varattava istutuksille taikka julkisille rakennuksille. Voisi tosin näyttää siltä, kuin kaupunginviranomaiset, jotka jo ovat taidetarkoituksiin varanneet viereisen ja kalliin maa-alan, nimittäin korttelin N:o 198 neljännessä kaupunginosassa, olisivat tehneet kaikki mitä niiltä tässä kohdin voidaan vaatia. Mutta tässä on huomattava, että nyt puheena oleva tarkoitus ei ole samanlaatuinen kuin ne, joita varten kortteli N:o 198 on varattu. Toisessa tapauksessa on kysymys valtion taidemuseon rakentamisesta näyttelysalineen, taidekokoelmineen ja tarpeellisine hnoneistoineen taideyhdistyksen tarpeiksi, toisessa tapauksessa taas erinäisten yhdistysten suunnittelema yhteinen konsertti- ja taidepalatsi.

Tässä on siis kysymyksessä melkoinen summa, millä kaupunki edistäisi uuden taidemuseon aikaansaamista pääkaupunkiin. Mutta tässä lienee huomioonotettava, että tämä avustus tapahtuisi tarpeellisen maa-alueen luovutuksena eikä siis vaatisi välittömiä menoja kaupungin puolelta. Niinikään on se seikka otettava huomioon, että puheena olevaa aluetta tuskin voitaisiin luovuttaa yksityisen rakennustoiminnan käytettäväksi ja että siis kaupungin täytyisi joko itse sinne rakennuttaa julkisia rakennuksia taikka myös maksutta luovuttaa alue taikka osia siitä yleisiin tarkoituksiin. Jos kysymys koskisi niin laajan maa-alueen kuin tässä puheena olevan luovuttamista jostakin osasta kaupunkia, missä kaupunki omistaisi ja voisi omiin tarkoituksiinsa käyttää vain harvalukuisia tontteja, olisi asia toinen ja kaupungin oman edun ja parhaan tarpeellinen huomioonottaminen ehkä vaatisi kaupunginviranomaisia asettumaan epäväälle kannalle ehdotukseen nähden. Mutta Töölön kaupunginosassa, missä toistaiseksi ainoastaan harvalukuisia kortteleja on tasoitettu ja tontteja yksityisiin tarpeisiin myyty, on kaupungilla laaja mahdollisuus tulevaisuutta silmällä pitäen omiin tarpeisiinsa varata lukuisampia taikka harvalukuisempia tontteja aivan eri osissa noita laajoja 13 ja 14 kaupunginosaa. Rahatoimikamarista näyttää siltä, kuin tulisi kaupunginviranomaisten empimättä hyväksyä tehty ehdotus sekä suostumalla Yleisten rakennusten ylihallituksen esitykseen ja Kaupungin-asemakaavatoimikunnan ehdotukseen edistää asian onnellista ratkaisua. Maamme pääkaupunkia, johon uusi taidemuseo rakennettaisiin ja joka täten epäilemättä jälleen saisi suuri-suuntaisen julkisen rakennuksen kaunistukseksi, täytyy pitää itselleen ja maallemme velvollisena tekemään tuntuviakin uhrauksia koko maallemme näin tärkeän yrityksen toteuttamiseksi.

Mutta jos Helsingin kaupunki siten lähes puolella miljoonalla markalla kannattaisi yritystä, olisi varsin oikein ja kohtuullista, että kaupunki maanluovutukseen liittäisi eräitä ehtoja. Etusijassa olisi siihen nähden pantava ehdoksi että, kun kaupunki maksutta luovuttaa koko tuon alueen Suomen valtiovarastolle, tämä alue myös

on käytettävä taidemuseon ja sen yhteydessä olevain rakennusyritysten tarpeisiin, vaan ei millään ehdolla muihin tarkoituksiin, sekä että ellei tätä ehtoa vastaisuudessa täytetä, nautintaoikeus koko maa-alueeseen palautuu kaupungille. Niinikään olisi tämän luovutuksen ehdoksi kaupungin puolelta pantava, että paikalla on ennen 1913 vuoden päättymistä ryhdyttävä työhön, muussa tapauksessa kaupunki on oikeutettu saamaan maa-alueen takaisin. Sen ohella ja ennenkuin kaupunginasemakaavan muutokselle on saatu vahvistus sekä voidaan saada selville, kuinka suuria tasoitus- ja istutustöitä täällä olisi toimitettava, ei kaupungin tulisi maksutta ottaa teettääkseen mitään istutus-, tasoitus- taikka kanavoimistöitä, vaan luovuttaa maa-alue siinä kunnossa, missä se nykyään on, mutta sitä vastoin panna ehdoksi että museotontin kumpaisellakin puolella olevat katualueet, jotka yhteensä käsittävät 3,800 neliömetrin alan, tasoitetaan valtiovaraston kustannuksella. Sen johdosta että Ainonkatu ja osa Poikkikatua jo on tasoitettu ja kanavoitu, voi valtiovarasto ryhtyä museorakennusta teettämään olematta siinä kohden tarpeen erityisiä toimeenpiteitä kaupunginviranomaisten puolelta.

Jos Kaupunginvaltuusto hyväksyy nämä ehdotukset, annettanee sen ohella Kaupunginasemakaavatoimikunnan tehtäväksi, sittenkun yleisten rakennusten Ylihallitus on Toimikunnan käytettäväksi antanut alueen rakennuttamista tarkoittavat tarpeelliset pohjapiirroukset, valmistaa ja Rahatoimikamarille antaa ehdotus sen suuntaiseksi kaupunginasemakaavan muutokseksi, kuin edellä mainittu päätös sisältää.

Edellä lausuttuun katsoen saa Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto päättäisi vastauskirjelmässä Yleisten rakennusten ylihallitukselle ilmoittaa

että Helsingin kaupunki suostuu Suomen valtiovarastolle maksutta luovuttamaan käyttöoikeuden noin 6,000 neliömetrin laajuiseen alueeseen kolmannentoista kaupunginosan korttelien 401, 402 ja 403 käsittämältä mäeltä seuraavilla ehdoilla:

1) alueelle saa rakentaa taidemuseon ja sen yhteydessä mahdollisesti olevia muita rakennuksia, jota vastoin aluetta ei saa millään ehdolla käyttää muihin tarkoituksiin;

2) museon rakennustyöt on aloitettava ennen 1913 vuoden päättymistä, sen uhalla että tontin käyttöoikeus muussa tapauksessa palautuu kaupungille;

3) valtiovarasto sitoutuu kustantamaan museorakennusta varten tarpeelliset tasoitus-, istutus- ja kanavoimistyt.

Tämän lisäksi lienee Kaupunginvaltuuston päätettävä

jättää Kaupunginasemakaavatoimikunnan tehtäväksi vastedes laatia ja antaa ehdotus tästä johtuvaksi kaupunginasemakaavan muutokseksi.

Läheteksi kirjat palautuvat tämän mukaan.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Liite I.

SUOMEN

YLEISTEN RAKENNUSTEN
YLIHALLITUS.*Helsingissä,**huhtik. 2 p:nä 1910.**Helsingin Kaupunginvaltuustolle.*

Sittenkun Keisarillisen Suomen Senaatin Kauppa- ja Teollisuustoimituskunta oli käskenyt tämän Ylihallituksen antaa selvityksen kysymyksestä, joka koskee erityisen talon rakentamista Suomen Taideyhdistyksen tarpeiksi ja tontin hankkimista sitä varten, on yliarkkitehti Jac. Ahrenberg, jonka valmisteltavaksi puheena oleva asia jätettiin, Ylihallitukselle osotetussa virkakirjelmässä ehdottanut, että vastaisen taidemuseon paikaksi olisi siitä osasta Töölön puistoa, jossa nyt on Hakasalmen huvila, hankittava niin suuri osa, että siihen voitaisiin teettää lattia-alaltaan 1,860 m² suuruinen rakennus.

Tämän johdosta saa Ylihallitus, joka on yhtynyt yliarkkitehti Ahrenbergin ehdotukseen mitä aiotun uutisrakennuksen paikkaan tulee, myötäliittäen lyhennysotteen yliarkkitehti Ahrenbergin edellä mainitusta kirjelmästä, Suomen Taideyhdistyksen ja Suomen Taideteollisuusyhdistyksen lausunnot jäljennöksinä ja lyhennysotteina, lyhennysotteen lääketieteellisensiaatti H. F. Antellin testamentista Suomen kansalle sekä ehdotuksen ohjelmaksi vastaisen taidemuseon rakennuspiirustuskilpailua varten, kunnioittaen pyytää herroja Kaupunginvaltuusmiehiä käsiteltäväksi ottamaan kysymyksen, olisiko Helsingin kaupunki halukas puheena olevaan tarkoitukseen luovuttamaan tarpeellisen tonttipaikan Hakasalmen huvilan alueelta Töölössä.

T. H. Granstedt.*H. Lühr.*

HELSINGIN KAUPUNGIN
ASEMAKAAVATOIMIKUNTA.

Liite II.

Helsingissä,

toukokuun 6 p:nä 1910.

Helsingin Rahatoimikamarille.

N:o 17.

Sittenkun Rahatoimikamari oli lähetteessä huhtikuun 28 päivältä pyytänyt Kaupungin asemakaavatoimikunnan lausuntoa Yleisten rakennusten ylihallituksen esityksestä että Helsingin kaupunki luovuttaisi vastaiselle taidemuseolle tarpeellisen tonttipaikan Hakasalmen huvilan alueelta Töölöstä, saa Toimikunta kunnioittaen antaa seuraavan lausunnon:

Samoista syistä, joita ammattiviranomaiset ovat esittäneet, pitää Asemakaavatoimikuntakin ehdotettua paikkaa, sen johdosta että se sijaitsee likellä kansallismuseota ja kaupungin keskustaa ja sen valaistusolotkin ovat edulliset, erittäin soveliaana mainittuun tarkoitukseen, jota paitsi Toimikunta on sitä mieltä, että tämänlaatuinen rakennus epäilemättä olisi oleva kaunistuksena sekä puistolle että viereiselle kaupunginosalle. Mutta koska täytyy edellyttää, että rakennus taidekokoelmain lisääntyessä on vaativa tuntuvasti avaramman alan kuin mitä nyt alussa on ajateltu, ja siis täytyisi valmistautua edelleen luovuttamaan osia puistosta, joka jo nyt on kenties enemmän kuin mikään muu kaupungin tämänlaatuinen laitos yleisön käyttämä ja joka vastaisuudessa lienee tänne kasvavan suuren kaupunginosan pienimpiä, ja koska edelleen käynee tarpeelliseksi Hakasalmen halki tehdä tie, joka, yhdistäen viertotien Töölönlahden rantaan ja johtaen edelleen itäisiin kaupunginosaan, korkeusolojen ja yleisen tasoittelemasuunnitelman johdosta muuten olisi tehtävä juuri siihen kohtaan, mikä vastedes tarvittaisiin museon rakennuksia varten, niin ei Toimikunta voi kaupungin asemakaavaa silmällä pitäen ehdottomasti puoltaa puheena olevan rakennuksen sijoittamista tänne. Museon sijoittamisesta Hakasalmeeen olisi kaiketi myös oleva seurauksena, että kaupungin omistama n. s. Karamsinin huvila täytyisi poistaa, vaikka tämä huvila, paitsi että sillä on jonkunlaista historiallista arvoa ja se rakennustaiteelliselta kannalta katsottuna hyvin täyttää paikkansa, voitaisiin käyttää kunnalle hyödylliseen tarkoitukseen.

Kun Toimikunta kuitenkin on sitä mieltä, että kaupunkia joka tapauksessa täytyy pitää velvollisena, mikäli sen voimissa on, kannattamaan niitä pyrintöjä, joiden tarkoituksena on saada maamme pääkaupunkiin perustetuksi niin tärkeä laitos kuin nyt

on puheena, on Toimikunta koettanut löytää toisen museolle sopivan paikan. Komitea on tähän nähden lähinnä tullut ajatelleeksi kohta kansallismuseon tontin eteläpuolella L. Viertotien vierellä sijaitsevaa mäkeä, joka kaupunginasemakaavassa käsittää korttelit 401, 402 ja 403 ja josta toistaiseksi ainoastaan yksi tontti (Nervanderin- ja P. Rautatienkadun kulmuksesta) on myyty. Toimikunta on tosin aikaisemmin antanut ehdotuksen näiden korttelien uudestijärjestämiseksi ja silloin arvellut, että tänne julkisten rakennusten ohella myös varattaisiin tilaa joillekuille yksityisille tonteille. Kun kuitenkin koko mainittujen korttelien täyttämä ala sijaitsee korkealla paikalla ja esiintyy erittäin vallitsevana rakennustaiteellisena keskustana itse Töölön kaupunginosan suulla, on Toimikunnan mielestä kieltämättä täysin perusteltua, että koko tämä alue käytetään siten, että se pysytetään pääasiallisesti yleisölle avoimena paikana, minkätähden Toimikunta ehdottaa tämän mäen luovutettavaksi taidemuseorakennusta varten. Toimikunta ei nimittäin voi pitää niitä kustannuksia, jotka jo on käytetty mainittujen korttelien järjestämiseen johtamalla katu alueen poikki, niin huomattavina, että alueen käyttäminen suurimmaksi osaksi asuntotarkoituksiin sen kautta olisi lopullisesti ratkaistu. Kun Toimikunnan tiedossa on, että paitsi nyt puheena olevaa rakennusta vastaisuudessa lienee tarpeen paikka taideteollisuus- ja teollisuusmuseolle, on Toimikunta arvellut että se osa mäkeä, jota ei käytetä taidemuseon ja sen vastaisten lisärakennusten tarpeisiin, olisi varattava esim. tämänlaatuista julkista rakennusta varten.

Sellaista useinmainitun alueen käyttämistä vastaan, jota nyt on ehdotettu, huomautettanee että kaupungille siten koituisi suuria kustannuksia teiden ja istutusten laittamisesta tänne, mutta Toimikunta pyytää tähän nähden mainita että kaupungilla olisi tuollaiset tasoitusvelvollisuudet siinäkin tapauksessa, että alue käytettäisiin aikaisemmin aijotulla tavalla. Koko kaupunginosalle tulisi suurta etua siitä, että museo sijoitettaisiin tänne, kun tämä paikka, joka muutoin ainoastaan vähitellen voitaisiin järjestää eheäksi kokonaisuudeksi, suurten museoryhmäin valmistuttua yhtäkkiä esiintyisi pääasialliseen tarkoitukseensa kokonaan käytettynä alueena.

Kun nyt suunnitellun paikan yksityiskohtaista jaoitusta ei käyne esittäminen, ennenkuin ehdotettu kilpailu on ratkaissut museon ulkoasun ja pohjapiirroukset, ei Toimikunta ole katsonut voivansa asian nykyisessä vaiheessa ollen valmistaa kortteleita 401—403 varten uutta lopullista järjestelyehdotusta, mutta myötäliitetään tähän luonnos, joka periaatteellisesti näyttää, miten Toimikunta on ajatellut museon sijoitettavaksi.

Sen nojalla mitä tässä edellä on lausuttu, saa Toimikunta kunnioittaen ehdottaa, että Rahatoimikamari Kaupunginvaltuustolle esittäisi, että vastaisen taidemuseon tonttipaikaksi luovutettaisiin pääosa korttelien 401, 402 ja 403 käsittämää mäkeä. Jos Kaupunginvaltuusto niiden kustannusten tähden, joita rakennuksen sijoittaminen tänne tuottaisi, ei myöntäisi tähän ehdotukseen, niin on Toimikunta puolestaan sitä

mieltä, että niistä haitoista huolimatta, joita Toimikunta edellä on huomauttanut kaupunginasemakaavaa silmälläpitäen, paikka Hakaniemen puistosta olisi siinä tapauksessa varattava museolle.

Lähteasiakirjat palautuvat tämän mukana.

Kaupunginasemakaavatoimikunnan puolesta:

Armas Lindgren.

Bertel Jung.

HELSINGIN KAUPUNGIN
RAKENNUSKONTTORI

—◆—
Helsingissä,

toukokuun 11 p:nä 1910.

N:o 90.

Liite III.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Rakennuskonttori, jonka lausuntoa on vaadittu Suomen Yleisten rakennusten ylihallituksen Kaupunginvaltuustolle tekemästä esityksestä että kaupunki Hakasalmen huvila-alueelta luovuttaisi tarpeellisen paikan taidemuseon rakentamiseksi sinne, saa kunnioittaen ilmoittaa kaikin puolin yhtyvänsä Kaupunginasemakaavatoimikunnan kaupunginasemakaava kannalta lausumiin arveluihin mitä tulee puheena olevan museon sijoittamiseen Hakasalmen puistoon, minkätähden ja kun ei Konttorikaan puolestaan voi ehdottaa muuta tarkoitukseen soveliasta paikkaa, kuin minkä Kaupunginasemakaavatoimikunta on kortteleissa 401 ja 403 maininnut, Rakennuskonttori yhtyy mainitun Toimikunnan tekemään ehdotukseen.

Mitä taas tulee vastamainitun ehdotuksen toteuttamisesta kaupungille koituviin kustannuksiin, on huomattava, että ne varmastikaan eivät ole suuremmat kuin siinä tapauksessa että korttelien 401 ja 403 alue järjestettäisiin sillä tavoin kuin Kaupunginasemakaavatoimikunta on aikaisemmin laatimassaan suunnitelmassa puoltanut, koska nyt tehdyn ehdotuksen mukaan alueen vapaat osat on aijottu järjestää puistoksi, jota vastoin paikka entisen ehdotuksen mukaan jaettaisiin leveisiin katuihin ja avariin yleisiin paikkoihin, joiden järjestämiskustannukset nousisivat ainakin samaan,

noin 70,000 markan määrään, joksi Konttori on likimäärin arvioinut kustannukset paikan varustamisesta istutuksilla, portailla y. m. Kaupunginasemakaavatoimikunnan nyt tekemän ehdotuksen mukaisesti.

Viimeksi mainittu summa tuntuu tosin suurelta, mutta tähän on huomautettava, ettei taidemuseon sijoittaminen Hakaniemen puistoon kävisi kaupungille sen halvemmaksi. Sillä paitsi että siinä tapauksessa Karamsinin huvila, jonka arvo lienee noin 70,000 markkaa, täytyisi poistaa, on muistettava, että se osa Hakasalmen puistoa, joka olisi oleva taidemuseon lähimpänä ympäristönä, epäilemättä täytyisi varustaa leveillä ajoteillä ja ensiluokkaisilla istutuksilla, jommoisia ei puheena olevassa puistossa muutoin liene tarpeen ja jotka siis huomattavasti lisäisivät koko puiston järjestämiskustannuksia.

Läheteksiakirjat palautuvat tämän mukana.

G. Idström.

Läite IV.

HELSINGIN KAUPUNGIN
PUUTARHALAUTAKUNTA

Toukokuun 26 p:nä 1910.

Rahatoimikamarille.

N:o 34.

Vaadituksi lausunnoksi kysymyksestä, joka koskee aiotun taidemuseon sijoittamista Hakasalmen puiston alueelle, saa Puutarhalautakunta kunnioittaen esittää seuraavaa:

Puutarhalautakunta puolestaan yhtyy siihen lausuntoon, jonka Kaupunginasemakaavatoimikunta on puheena olevasta asiasta antanut ja siis hyväksyy ehdotuksen vastaisen museon sijoittamisesta kortteleihin 401 ja 403. Museon sijoittamista Hakasalmen puistoon vastustaa etusijassa paikan erittäin niukka ala sekä vaikeus tilan saamiseen vastaisille laajennuksille. Kuten myötäliitetystä, kaupunginpuutarhurin valmistamasta karttaluonnoksessa käy selville, olisi se liikenneväyläin järjestelmä, joka Eläintarhan ja sitä ympäröivän alueitten suunnitelmanmukaista järjestämistä tarkoittavan ehdotuksen mukaan tulisi laitettavaksi lehtokujain yhteyteen Töölönlahden rannoille, jo sinänsä tuntuvasti vähentävä puiston alaa ja kaikilta

tahoilta paljon supistavaa paikkaa. Museon laajentaminen etelään ja itään valtionrautateiden aluetta kohti ei voi tulla kysymykseen, ja pohjoispuolella maa niinkään suuren viettävyytensä johdosta on sangen epäsoveliaista lisärakennukselle.

Edelleen sopii huomauttaa, että valtionrautateitten tavarapiha „vaunustoineen“ ja varastosuojineen ei suinkaan ole miellyttävä taidemuseon edusta. Mahdotonta ei myöskään ole, että rautatiehallinto vastaisuudessa sijoittaa puiston puoleiselle rajalle rumentavia rakennuksia, jotka eivät ainoastaan peittäisi näköalaa museorakennusta päin, vaan mahdollisesti myös vaikuttaisivat epäedullisesti paikan valaistusoloihin.

Lopuksi ei Puutarhalautakunta pieteettisyydestä voi yhtyä ehdotukseen että kaupungin kauniimpia ja puhdastyyllisimpiä rakennuksia, ent. Karamsinin huvila, revittäisiin. Itse rakennuksen ohella täytyisi myös suuri joukko sitä ympäröiviä puita ja pensaita — koko puiston kauniimmat — uhrata, siinä tapauksessa että museorakennus teetetään tälle paikalle.

Epäilemättä olisi suureksi voitoksi Helsingin kaupungille, jos Hakasalmen puisto voitaisiin käyttää nykyisessä laajuudessaan ja museo sen sijaan sijoittaa ehdotettuihin Töölön kaupunginosan kortteleihin. Kun täytyy edellyttää, että tämä alue kokonaisuudessaan pannaan kuntoon valtiovaraston kustannuksella, saisi kaupunki siten uuden ja verraten laajan istutuksen tarvitsematta kustantaa sen laittamista ja kunnossapitoa. Muiden likeisten julkisten rakennusten yhteydessä muodostaisi museo siihen kuuluvine laitoksineen tällä paikalla sopuisuhtaisen kokonaisuuden ja suuripiirteisen tulokohdan Töölön kaupunginosaan.

Lähteasiakirjat palautuvat tämän mukana.

Puutarhalautakunnan puolesta:

R. E. Westerlund.

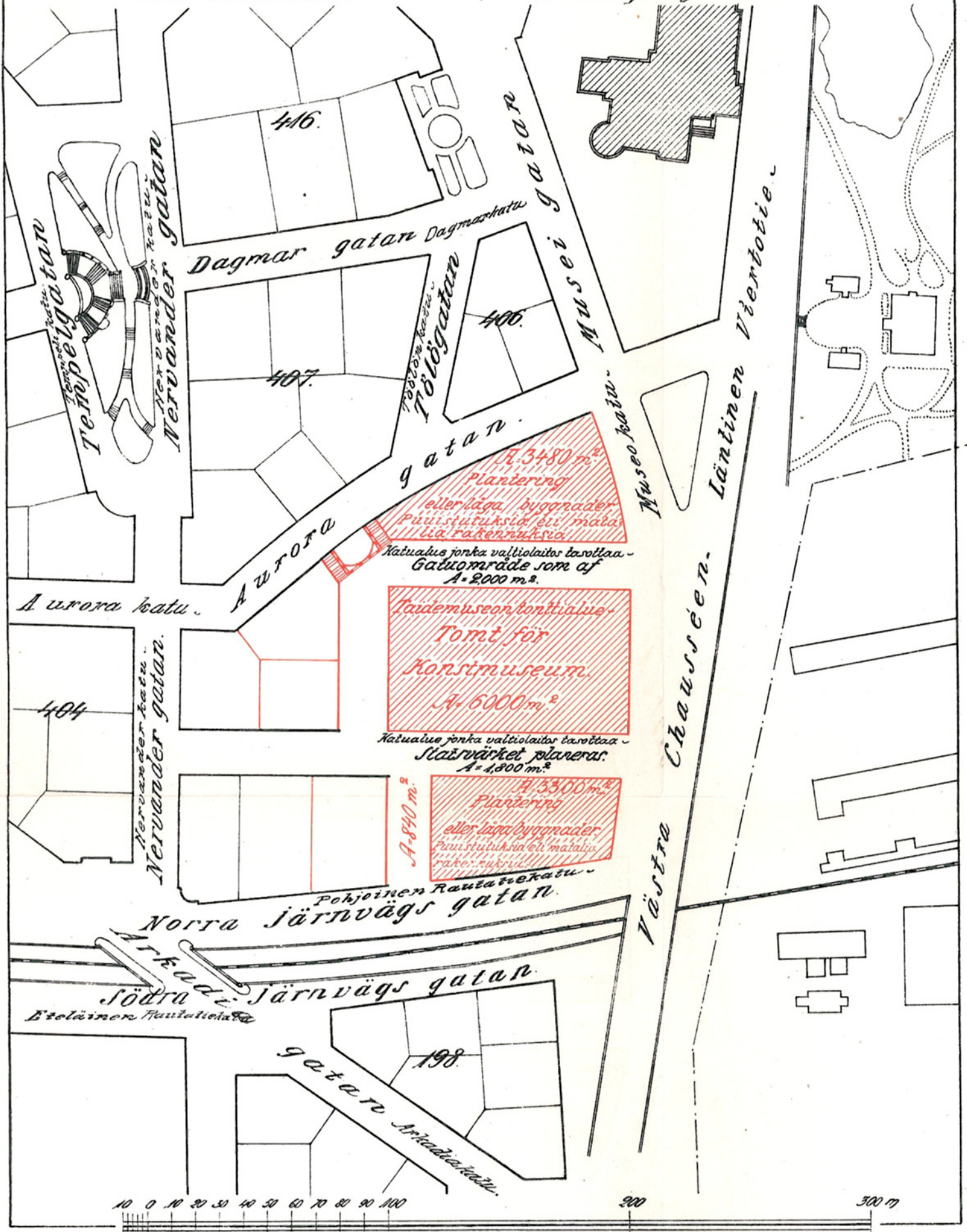
John Ugglä.

~Karta~

öfver plats för föreslaget konst-
museum i kv. N°s 406, 407 & 403
i 13de stadsdelen.

~Kartta~

ehdotetun taidemuseon pai-
kasta kortteleilla N°s 406, 407 ja 403
13de kaupunginosassa.

Lausunto nostetussa kysymyksessä Marian sairaalan hallinnosta.

HELSINGIN KAUPUNGIN
TERVEYDENHOITOLAUTAKUNTA

Helsingissä,

Syyskuun 29 p:nä 1910.

Helsingin kaupungin Valtuusmiehille.

N:o 167.

Sittenkun Terveystoimikunta, Kaupunginvaltuuston sille viime vuoden jouluk. 30 p:nä antaman toimen nojalla, oli kehoittanut Marian sairaalan Hallitusta ottamaan harkittavakseen kysymyksen siitä, missä määrin sanotun sairaalan hallintomenoja voitaisiin vähentää ja tuloja mikäli mahdollista kartuttaa, on mainittu Hallitus Lautakunnalle lähettämässään kirjeessä, joka täten oheenliitetään, esittänyt seuraavaa:

Hallintomenot lukeutuivat pääasiallisesti seuraaviin eriin: lääkäreiden palkkoja, sairaanhoito- ja taloushenkilökunta, menot lääkkeistä ja sideaineista, lämmityksestä ja valaistuksesta sekä ruuanpidosta.

Verrattessa kokonaiskustannuksia sairaanhoitopäivältä valtion Helsingissä olevain sairaalain ja Marian sairaalan kesken vuodelta 1909 havaittiin niiden kaikkia ensimmäin mainittuja sairaaloita kohden tehneen keskimäärin 4: 69 Smkaa (Vanha ja Uusi Klinikka 4: 13 Smkaa ja Kirurginen sairaala 4: 59,1 Smkaa) kun taas Marian sairaalan kustannukset nousivat 4: 19,8 Smkaan. Tässä oli huomattava, että valtion sairaalain kaikkien ylilääkäreiden palkan maksoi pääasiallisesti Yliopisto, kun taas sairaalain kulunkiarviota rasitti ainoastaan alhaiset prefektipalkkiot. Vanhasta ja Uudesta Klinikasta kaikkiaan 320 sijalle (sama määrä kuin Marian sairaalassa) nousivat prefektipalkkiot yhteensä 5,600 markkaan, kun taas ylilääkäreiden palkat Marian sairaalassa tekivät 19,600 markkaa. Lisäksi rasitti Marian sairaalan kulunkiarviota hallintorakennuksen lämmittäminen ja valaiseminen, joka sisälsi huoneustoja lääkäreitä, kansliata, laboratoriota ja poliklinikoita y. m. varten, joita ei ole olemassa Vanhassa ja Uudessa Klinikassa.

Marian sairaalan palkkoihin nähden ei voitane kohtuudella sanoa, että sairaalan lääkärit olisivat liian korkeasti palkattuja; nytkin oli osoittautunut vaikeaksi saada asistentin- ja amanuenssintoimet täytetyiksi, ja palkkojen tai itse lääkärihenkilökunnan vähentäminen tulisi epäilemättä arveluttavassa määrässä lisäämään näitä vaikeuksia. Alempaan sairaanhoitohenkilökuntaan samoin kuin taloushenkilökuntaankaan

nähden ei niinkään voitu ajatella vähentämistä enemmän henkilökunnan lukumäärään kuin sen palkkaukseenkaan nähden, koska päinvastoin sairaalan työ on näytännyt vaativan työvoimien lisäämistä, kun taas toiselta puolen pääkaupungin kallistuneet elantokustannukset ovat aiheuttaneet työpalkkojen yleistä kohoamista, mikä Marian sairaalassakin on ilmennyt sairaanhoitajatarten ja alemman henkilökunnan puolelta esitetyissä parannettuja palkkoja koskevilla lisääntyneillä vaatimuksilla.

Lääkkeiden ja sideaineiden tilin supistamista ei myöskään ollut näyttänyt voitavan saada aikaan. Oli vaikeata velvoittaa sairaalan lääkäreitä sairaalaan otettuja potilaita hoitaessaan luopumaan tai rajoittamaan niiden aineiden käyttöä, jotka asianomaisten lääkärin käsityksen mukaan näyttivät parhaiten takaavan käsittelyn menestymisen. Olikin sentähden osoittautunut, että siitä määrärahan supistamisesta lääkkeitä varten, joka tämän vuoden kulunkiarvioon oli tehty Rahatoimikamarin ehdotuksesta, oli ollut seurauksena ainoastaan määrärahaa suuremman erän käyttäminen, jonka estäminen Sairaalanhallitukselle on luonnollisesti ollut mahdotonta.

Yllämainitun menoerän vertaaminen valtion sairaaloiden ja Marian sairaalan kesken antoi muuten seuraavan merkillisen tuloksen. Se nousi kaikkia valtiosairaaloita kohti keskimäärin 0:86,7 Smkaan päivältä (Vanha ja Uusi klinikka 0:71 Smkaa ja Kirurginen sairaala 1:24,3 Smkaa) sekä Marian sairaalaa kohti 0:32,2 Smkaa.

Viimemainittuun summaan eivät kuitenkaan sisältyneet spriin ja desinfisoimisaineiden kustannukset, jotka sitävastoin valtion sairaaloissa olivat viedyt yhteiseen lääke- ja sideaineiden tiliin.

Vuoden 1909 kulunkiarviossa oli puheenalainen erä Vanhaa ja Uutta klinikkaa varten merkitty 59,000 markaksi, mutta oli itse asiassa noussut 63,983 markkaan 61 penniin ja Marian sairaalaa varten oli 1911 kulunkiarvioehdotukseen, sairaalan laajentamisen jälkeen tässä suhteessa saavutetun kokemuksen mukaan, sprii ja desinfisoimisaineet siihen luettuna merkitty kaikkia osastoja varten 47,000 markkaa, tähän laskettuna ei vähempää kuin 12,000 markkaa kirurgisen osaston sideaineita ja koneita varten.

Lämmityksen ja valaistuksen kustannuksiin nähden oli myöskin ilmeistä, että Hallituksen toimenpiteen kautta oli vaikeata minkäänlaisten erityisten toimenpiteiden toteuttaminen niiden alentamiseksi.

Ruuanpitoon nähden taas, joka on huomattavin kaikista menoeristä, on Hallitus katsonut olevan kiinnitettävä huomiota siihen ilmeiseen seikkaan, että ruuanpito Marian sairaalassa on tähän asti joka vuosi tullut melkoista huokeammaksi kuin Valtion Helsingissä olevissa sairaaloissa, joihin vertauksen ensi sijassa pitäisi kohdistua. Nyt voimassa olevan Marian sairaalan vuosirahansäännön mukaan on ruoka yleisistä sijoista merkitty 1 markaksi 10 penniksi vuorokaudelta ja korkeammassa luokassa (siihen luettuna lääkärin ja sairaanhoitajatarten ruoka) 1 markaksi 50 penniksi. Nämä erät ovat myöskin lähipitäen vastanneet todellisia kustannuksia; kuiten-

kin olivat kustannukset yleisestä sijasta nousseet vuonna 1909 1:10,4 Smkaan. Ruuan keskiarvo yleisessä ja korkeammassa luokassa teki 1:17,8 Smkaa.

Vanhassa ja Uudessa klinikassa, missä korkeampaan luokkaan kuuluvain potilasten lukumäärä oli mitätön ja missä lääkärit ja sairaanhoito-oppilaat eivät saaneet vapaata ruokaa, oli ruoka noussut vuodelta 1909 1 markkaan 16 penniin. Kirurkisessa sairaalassa nousi sitävastoin ruoka vuonna 1909 ainoastaan 1 markkaan 10 penniin päivältä.

Vanhassa ja Uudessa klinikassa otti valtio kuitenkin ainoastaan 25 hoitajatarta sairaalan ruokaan, koska sairaanhoidosta suuressa määrässä pitävät oppilaat huolta, ja erinäiset osastot, esimerkiksi dermatologinen, eivät tarvitse samaa määrää hoitajattaria verrattuna potilaslukumäärään kuin sisätautien, kirurkinen ja kulkutautiosasto. Marian sairaalaan oli otettu 53 hoitajatarta sekä 6 oppilasta ja 11 lääkäriä eli kaikkiaan 70 henkilöä, jotka nauttivat vapaata ruokaa. Olisi edelleen huomautettava, etteivät Marian sairaalan olot ylipäänsä olleet täysin verrattavat yllämainittujen valtion sairaalain oloihin. Niin esim. aiheutti kulkutautiosasto, jossa kalliimpaa ravintojärjestystä on suuremmissa määrässä käytettävä, kun luonnollisesti jäljelle jäänyttä ruokaa ei voida palauttaa ruokalaan takaisin, ja jossa potilasmäärä viime vuonna on vakinaisesti ollut hyvin suuri (50—100 %:n liikamäärä), melkoisen päiväkustannusten keskimäärän kohoamisen.

Siinä valtiosairaalassa, jota lähinnä voitaisiin verrata Marian sairaalan viime mainittuun osastoon, nimittäin Lastensairaalassa, oli myöskin ruokaraha vuodelta 1909 noussut 1:21 Smkaan.

Toive ruuanpidosta johtuvain menojen alentamiseksi näytti sairaalan Hallituksesta ylläesitetyn nojalla jotenkin epäilyttävältä varsinkin siihen katsoen, että elintarpeiden hinta kuten tunnettua on viime vuosina ollut lakkaamatta nousemassa. Sittenkun sairaalan toimitsijamies on yhdessä sen johtajan kanssa tänä vuonna laatinut erityisen ravintojärjestyksen painoilleen määrätyiksi annoksiksi, joka aikaisemmin ei ole ollut käytännössä, olisi ehkä suurempi mahdollisuus tarkastaa ravintoainneiden kulutusta ja samalla myös jossain määrin supistaa menoja. Kuitenkaan ei tästä voida mitään varmaa sanoa ennenkuin järjestelmä on ollut jonkun pitemmän ajan käytännössä.

Mitä vihdoin tuli sairaalan tulojen kartuttamismahdollisuuteen riippui se toiselta puolen sairasmaksujen mahdollisesta korottamisesta ja toiselta puolen vapaapaikkojen lukumäärän mahdollisesta rajoittamisesta.

Kun yleisen salin päivämaksujen korotus 1 markasta 1 markaan 30 penniin eli samaan määrään kuin valtion sairaaloissakin aloitettiin vasta kesäk. 1 p:stä 1909 eikä mitään suurempaa kokemusta tämän korotuksen vaikutuksesta ole vielä voitu saavuttaa, näytti sairaalan Hallituksesta liian aikaiselta jo nyt ajatella sanotun maksun edelleen korottamista, niistä vaikeuksista huolimatta, joita epäilemättä tulisi ilmenemään veloittaessa ja perittäessä korkeampaa maksua kunnan kuin valtion sairaaloissa.

Mitä tuli korkeamman luokan potilaisiin, oli heidän lukumääränsä yleisten potilaiden lukumäärään verrattuna niin vähäinen, ettei heidän maksunsa tulisi missään tapauksessa sanottavasti merkitsemään sairaalan talouteen. Sitävastoin tulisi näiden maksujen korottaminen, jotka nyt ovat vahvistetut 2—5 markkaan lääkärin harkinnan mukaan, vaikeuttamaan jollei tekemään mahdottomaksi tarkoitukse mukaisen sairashoidon saamisen sellaisille, arkaluontoisissa oloissa eläville, Helsingin kaupungista kotosin oleville säätyhenkilö- tai keskiluokkaan kuuluville potilaille, jotka eivät ole tilaisuudessa kustantamaan itselleen hoitoa kalliissa yksityissairaaloissa.

Pääasiallisesti, jollei yksinomaan, otettiin nimittäin tämän luokan sairashoitoa tarvitsevia henkilöitä Marian sairaalan yksityishuoneisiin, milloin niitä ei käytetty sellaisten yleisten potilasten eristämiseen, joita jostakin syystä ei voitu hoitaa saleissa.

Verrattomasti paljon suuremmasta merkityksestä sairaalan tuloille kuin päivämaksujen korottaminen olisi epäilemättä se, että ilmaisten potilasten lukumäärää voitaisiin jossain sanottavammassa määrässä supistaa. Tässä kohden olivat kuitenkin sairaalan viranomaiset jotenkin voimattomia. Vaivaishoitohallituksella oli luonnollisesti oikeus ja edellytykset arvostellakseen, missä määrin sisäänpääsyn hakija varattomuuden perusteella voitiin vapauttaa sairasmaksun suorittamisesta, ja kun hakija oli varustettu Vaivaishoitohallituksen puoltolauseella sairashoidon saamiseksi kunnan kustannuksella, otettiin hänet ilman muuta vapaalle paikalle. Sairaalan tavan mukaan vaadittiin sitävastoin sisäänpääsyn hakijalta, jolla ei ollut sellaista puoltolousetta tai vastuukykyisen henkilön antamaa maksusitoumusta, yhden kuukauden maksu etukäteen, mutta kun sairaalassa olo kesti useinkin melkoista kauvemman aikaa ja inhimillisyyšnäkökannalta ei ollut mahdollista lähettää sairaalasta pois sellaisia potilaita, jotka edelleen tarvitsivat sairashoitoa, mutta eivät voineet maksaa pitemmästä ajasta kuin kuukaudesta, tuli ilmaisten potilaiden luokka siten melkoisesti lisääntymään.

Tasaisin luvuin suhteutui Vaivaishoitohallituksen puoltolauseella varustettujen potilasten lukumäärä niiden lukumäärään, jotka itse sitoutuivat maksamaan sairasmaksunsa, kuten 60:40. Mutta kun tästä jälkimäisestä luokasta ainoastaan noin puolet itse asiassa täyttivät sitoumuksensa, ainakin pitemmältä kuin kuukauden ajalta, ja perittävien maksujen hakeminen ainoastaan poikkeustapauksissa johti tulokseen, voitiin niinmuodoin sanoa, että noin 80 % kaikista potilaista itse asiassa nautti maksutonta sairashoitoa.

Erään toisen potilasluokan, jonka sairashoitokustannukset liian usein joutuivat sairaalan taakaksi, muodostivat ne toisessa kunnassa kirkonkirjoissa olevat henkilöt, jotka asuivat Helsingissä ja joilta ei voitu kieltää sijaa kaupungin sairaalassa. Kun sellaisten potilasten maksamattomia sairasmaksuja vaadittiin heidän kotikunniltaan, tapahtui useinkin, että asianomaiset kunnat yhdestä tai toisesta syystä kieltäytyivät maksuvelvollisuudesta, ja kun sairaalan viranomaisella ei kuntiin nähden ollut ulosotto-oikeutta, ei ollut mitään muuta keinoa kuin poistaa sellaiset menot.

Sairaalan hallitus on sentähden tehnyt Terveystenhoitolautakunnalle esityksen

sellaisesta suosiollisesta toimenpiteestä että Kuvernöörinviraston vahvistus saataisiin sisällöltään samanlaiselle lisäykselle Marian sairaalan sääntöihin, kuin on Tampereen kaupungin kunnan sairaalan 9 §, nimittäin:

„Maksamattomat sairasmaksut maksuvelvollisilta potilailta ja vieraasen seurakuntaan kuuluvilta henkilöiltä, jotka ovat oikeutetut saamaan sairashoitoa, kruunun, kunnan, yleisen laitoksen tai yksityisen henkilön kustannuksella sekä sellaisten henkilöiden hautausmaksut hakee sairaalan toimitsijamies samassa järjestyksessä kuin Valtion sairaaloita varten on säädetty.“

Tähän Sairaalanhallituksen antamaan tyhjentävään selitykseen on Terveydenhoitolautakunnalla puolestaan vähän tai ei mitään lisättävää. Panematta sairaanhoitoa alttiiksi ei Marian sairaalan menoja, jotka ovat melkoista pienemmät kuin Valtion vastaavissa sairaaloissa, voitane supistaa. Ja mitä tuloihin tulee ei niitäkään voitane sanottavassa määrässä lisätä. Tosin on Sairaalanhallitus viime-mainitussa suhteessa ehdottanut keinon, joka luultavasti tulisi aiheuttamaan mahdollisesti melkoisen tulojen lisäyksen, jonka tähden myöskin tämän keinon toteuttaminen olisi kaikinpuolin toivottava. Mutta koska tämän keinon toteuttaminen on riippuva säännöksen antamisesta, joka ei näytä olevan sopusoinnussa 1 §:n c-momentin kanssa helmik. 27 p:nä 1897 annetussa Keisarillisessa asetuksessa, joka sisältää erinäisiä määräyksiä verojen, yleisten menojen, toimituskirjain lunastusten tai muun sellaisen ulosotosta, täytyy Lautakunnan epäillä, päästäänkö toivottuun tulokseen sairaalan Hallituksen ehdottamaa tietä.

Asiaan kuuluva kirje oheenliitetään.

Terveydenhoitolautakunnan puolesta:

Oskar Heikel.

R. Vuorio.

Valiokunnan mietintö anomuksesta että erinäiset n. s. Kammion alueella L. Viertotien varrella sijaitsevat tontit saisi lunastaa huutokaupatta.

Sittenkun kaupungille kuuluvan tilan N:o 57 B Kammio silloinen vuokramies, lääketiteenlisensiaatti, vapaaherra Knut Stjernvall Rahatoimikamariin annetussa kirjelmässä oli anonut oikeutta saada, kohtuullisen arvion jälkeen ja niillä ehdoilla, mitkä Kamari muutoin katsoisi tarpeellisiksi, lunastaa Läntisen Viertotien viereltä 200 jalan levyinen alue, jonka hän voimassa olevan vuokravälikirjan mukaan oli velvollinen milloin tahansa sitä vaadittijn korvauksetta luovuttamaan kaupungille ja jota aluetta Töölön uudessa kaupunginasemakaavassa vastasivat sanotun Viertotien varrella olevat tontit N:ot 32—38, sekä hakija myöhemmin lisäksi oli pyytänyt saada tarkemmin ilmoitetuilla ehdoilla samaten huutokaupatta ostaa omistusoikeuden hänen niinkään käytettävänä olevaan alueeseen N:o 57 C Tallbacka, ilmoittaen hakija, sillä edellytyksellä että näihin anomuksiin suostutaan, olevansa halukas kohtuullista vuokranalennusta vastaan Kammion alueen osalta vaadittaessa kaupungille luovuttamaan sen maan, mikä tarvittaisiin Töölönkadun johtamiseen viimeksi mainitun alueen halki, on Rahatoimikamari kirjelmässä maaliskuun 19 päivältä 1908 jättänyt puheena olevan asian Kaupunginvaltuuston harkittavaksi ja ratkaistavaksi, minkä jälkeen Valtuusto toukokuun 12 päivänä mainittua vuotta on antanut allekirjoittaneiden muodostamalle valiokunnalle toimeksi antaa Valtuustolle lausunnon asiasta.

Ilmoittaen nyttemmin käsitelleensä asian saa valiokunta samalla saattaa tiedoksi, että tätä käsittelyä ei ole katsottu olevan aikaisemmin toimitettava, syystä että vapaaherra Stjernvall kohdakkoin sen jälkeen, kun oli tehnyt edellä mainitun hakemuksensa, oli kuollut sekä sittemmin oli toistaiseksi ollut epätietoista, miten puheena olevia alueita käytettäisiin ja mille kannalle vuokraoikeuksien uudet haltijat asettuisivat hakemukseen nähden. Sittenkun Kammion alueen nykyinen vuokramies, lääketieteen- ja kirurgiantohtori V. O. Sivén kuitenkin viime keväänä on uudistanut vapaaherra Stjernvallin edellämainitun hakemuksen, mikäli tontteja 34—38 koskee, on valiokunnan annettava mietintö asiasta.

Valiokunta on katsonut olevan aihetta käsitellä vapaaherra Stjernvallin edellä kosketeltua hakemusta ainoastaan mikäli tohtori Sivén sen on uudistanut, jota vastoin vapaaherra Stjernvallin niinkään tekemä anomus saada lunastaa Tallbackan

alue, jota anomusta viimeksi mainitun alueen nykyinen vuokramies, lääketieteenlisensiaatti S. af Björkesten ei ole uudistanut, on katsottu olevan jätettävä sillensä; ja saa valiokunta Kaupunginvaltuustolle ilmoittaa, että valiokunta, Rahatoimikamarin tässä asiassa esittämien syiden nojalla, yhtyy Kamarin ehdotukseen ensinmainitun hakemuksen epäämisestä.

Valiokunta saa edelleen ilmoittaa, että valiokunta on asian käsittelyn aikana suullisesti neuvotellut tohtori Sivénin kanssa, joka silloin on ilmoittanut itselleen mieluisimmaksi, että hänelle myönnettäisiin maksuton vuokraoikeus puheena oleviin tontteihin 34—38 niin kauaksi kuin muu osa Kammion aluetta on hänellä vuokralla, eli vuoteen 1940, sitä vastaan että hän korvauksetta kaupungille luovuttaa tarpeellisen maan Töölönkadun johtamiseksi alueen halki, jota maata tohtori Sivén, vastoin Rahatoimikamarin mielipidettä, ei ole arvellut olevansa velvollinen kaupungille luovuttamaan sen johdosta että vuokramies on vuokravälikirjassa velvoitettu alistumaan tarpeelliseen rajanjärjestelyyn. Valiokunta puolestaan on kuitenkin katsonut pitävänsä esittää viimeksi mainitun ehdotuksenkin evättäväksi.

Valiokunta sentähden ehdottaa:

että Kaupunginvaltuusto, hyväksyen Rahatoimikamarin ehdotuksen, epäisi vapaaherra Stjernvallin tekemän edellä mainitun hakemuksen mikäli tohtori Sivén sen on uudistanut; sekä

ettei hakemus muutoin aiheuttaisi enempää toimenpidettä Valtuuston puolelta.

Helsingissä, lokakuun 11 päivänä 1910.

W. F. Heimbürger.

Selim Hällfors.

A. M. Lassenius.

Hjalmar Ekholm.

HELSINGIN

Liitteitä.

RAHATOIMIKAMARI,

maalisk. 19 p:nä 1908.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 150.

Rahatoimikamarille osotetussa kirjelmässä mainitsee kaupungille kuuluvan tilan N:o 57 B Kammio vuokramies, lääketieteenlisensiaatti, vapaaherra Knut Stjernvall että hän, joka lokakuun 23 päivänä 1903 tehdyllä kauppakirjalla oli lääketieteenlisensiaatti E. V. Lybeckiltä hankkinut vuokraoikeuden mainittuun tilaan siinä olevine sairaalalaitoksineen, voimassa olevan vuokravälikirjan mukaan on velvollinen, jos sitä vaaditaan, korvauksetta kaupungille luovuttamaan likinnä viertotietä sijaitsevasta osasta tiluksen aluetta 200 jalan leveydeltä vastamainitun viertotien viereltä. Kun on todennäköistä, että kaupunki kohdakkoin aikoo käyttää mainittua oikeuttaan ja puheena oleva maa-alue silloin tulisi myytäväksi julkisella huutokaupalla enintä tarjoovalle, voisi alue lopullisesti tulla luovutetuksi tilasta ja sen lisäksi ehkä käytetyksi puheena olevalle sairaalalaitokselle haitallisella tavalla. Tähän nähden ja kun tilan nykyinen pinta-ala, sairaalanpuistona, sairaalan viime vuosina alinomaa lisääntyneeseen potilaslukuun nähden jo on osottautunut niukaksi ja kyseessä oleva tilan alueen supistaminen sentähden ehdottomasti saattaisi sairaalalaitoksen vastaisen olemassaolon arveluttavaan vaaraan, pyytää vapaaherra Stjernvall oikeutta saada, kohtuullisen arvion jälkeen ja muutoin niillä ehdoilla mitkä Rahatoimikamari katsoo tarpeelliseksi, lunastaa edellä mainitun maa-alueen, joka vahvistetun kaupunginasemakaavan mukaan vastaa tontteja 32, 34, 36 ja 38 Läntisen Viertotien varrella korttelissa 477 neljäntoista kaupunginosaa.

Edellä mainitun kirjelmän johdosta määräsi Rahatoimikamari marraskuun 7 päivänä viime vuonna allekirjoittaneen Rahatoimikamarin puheenjohtajan sekä Kamarin jäsenet herrat Wasastjernan ja Åströmin ynnä kaupungininsinööri Idströmin ja kaupungingeodeetti Lillen toimittamaan katselmuksen puheena olevalla alueella.

Tämän johdosta syntyneestä katselmuskirjasta käy selville, että hakijan asiamies, lääketieteen- ja kirurgiantohtori V. O. Sivén katselmustilaisuudessa ilmoitti, että vastamainitut tontipaikat on ajottu sairaalan potilaitten kävely paikaksi sekä että Kammion tilan vuokramies mahdollisesti voisi, näiden tonttien vastikkeeksi, tilan läntisestä eli kaupunginpuoleisesta osasta luovuttaa sen maan, mikä olisi tarpeellinen Töölönkadun johtamiseen Kammion alueen halki. Kun tällä asianhaaralla katsottiin olevan merkitystä asian jatkuvassa käsittelyssä, pyysivät katseluumiehet tätä ehdotusta esitettäväksi kirjallisesti. Vapaaherra Stjernvall onkin sittemmin kirjelmässä tammikuun 14 päivältä kuluvaan vuotta uudistanut aikaisemmin tekemänsä

hakemuksen sekä samalla anonut että tila N:o 57 C Tallbacka, johon hänellä niinkään on vuokraoikeus 1923 vuoden loppuun, myytäisiin hänelle arvion nojalla määrätystä hinnasta, kuitenkin siten että kauppahinta saisi kiinnitystä vastaan korotta olla maksamatta niin kauan kun alueella pidetään voimassa sairaalaa, jommoiset kauppaehdot kaupunki on hyväksynyt siihen tonttipaikkaan nähden, johon Eiran sairaala on rakennettu, ja ilmoitti hakija, siinä tapauksessa että nämä molemmat toivomukset täytetään, olevansa halukas Kammion alueen kohtuullista vuokranalennusta vastaan vaadittaessa luovuttamaan sen maan, minkä kaupunki saattaa tarvita Töölönkadun tasoitukseen.

Asiaa edelleen käsitellessään ovat katselmusmiehet havainneet, että hakijan pyytämät Läntisen Viertotien viereiset tontit 32—38 sijaitsevat hyvällä paikalla ja ovat erittäin arvokkaat rakennustarkoituksiin, minkä tähden niiden antaminen vuokralle 1940 vuoden loppuun ei voi katselmusmiesten mielestä tulla kysymykseen, ellei niiden vuokramaksua määrätä ainakin niin suureksi, että se vastaa 5% tonttien arvosta, eli siis ainakin 12,000 markaksi, jommoista summaa tuskin kukaan vuokramies maksaisi. Mitä taas tulee Tallbackan sairaalatontin myymiseen vapaaherra Stjernvallin esittämällä ehdoilla, eivät katselmusmiehet, erittäinkin huomioon ottaen että ainoastaan noin 40% kuluvana vuonna mainitussa sairaalassa hoidetuista potilaista oli kotoisin tästä kaupungista, joten siis sairaalan täytyy katsoa etusijassa hyödyttävän maamme kokonaisuudessaan ja vasta toisessa sijassa Helsingin kuntaa, katsoneet voivansa puoltaa ehdotettua myyntiä, varsinkaan kun puheena oleva alue on alaltaan kokonaista 24,582 m², jota vastoin Eiran sairaalalle luovutetut tontit yhteensä käsittävät ainoastaan 1,694 m², joten ei olisi oikeuden ja kohtuuden mukaista näissä molemmissa tapauksissa soveltaa samaa laskuperustetta.

Mitä taas tulee oikeuteen johtaa Töölönkatu Kammion alueen halki, näyttää tämän kysymyksen ratkaisu olevan turvattu, koska vuokramies myötäliitetyn vuokravälikirjan 12 §:n mukaan on „velvollinen — — — alistumaan vuokra-ajan kuluessa kenties toimitettavaan tilaan rajain järjestelyyn“.

Jotta kuitenkin vuokramiehen kävisi mahdolliseksi ryhtyä niihin toimiin, jotka järjestetyn sairaanhoidon aikaansaamiseksi Kammiossa voivat olla tarpeellisia, ovat katselmusmiehet puoltaneet myöntymystä hakijan anomukseen sikäli, että kaupunki 5 vuoden ajaksi eli 1912 vuoden loppuun vakuuttaisi hakijalle hallintaoikeuden Läntisen Viertotien viereisiin tontteihin 32—38 400 markan vuosivuokraa vastaan. Kuitenkin olisi tähän pantava se ehto, että vuokramies tarpeen vaatiessa kolmen kuukauden kuluttua irtisanomisesta, Kammion ja Tallbackan tiloista kaupungin käytettäväksi luovuttaa Töölönkadun tasoitukseen tarpeellisen maan ja omalla kustannuksellaan poistaa siellä nykyään olevat rakennukset ja aitaukset.

Vaikka Rahatoimikamari on voinut yhtyä katselmusmiesten esittämään ehdotusten perustelmiin, on Kamari, viitaten jäljennöksenä tähän myötäliitettyyn alueen N:o 57 C Tallbacka vuokramiehen ja kaupungin kesken tehtyyn välikirjaan, tosin ollut sitä mieltä, ettei hakijalta käy kieltäminen oikeutta saada huutokaupatta, toimitettavan arvion mukaan, lunastaa nyttemmin vahvistetussa kaupunginasemakaavassa tontiksi

N:o 5 Topeliuksenkadun varrella korttelissa N:o 479 neljäntoista kaupunginosaa merkitty alue, joka myös likimittäin vastaa nykyistä tilaa N:o 57 C Tallbacka. Mutta kun hakija nimenomaan sanoo katsoneensa ainoastaan siinä tapauksessa, että Valtuusto täyttää hänen molemmat toivomuksensa, voivansa ajaa asian perille eikä kysymystä alueen N:o 57 B Kammio käyttämisestä Rahatoimikamarin mielestä ole ratkaistava hakijan haluamaan suuntaan, saa Rahatoimikamari, joka asian tärkeyteen nähden on arvellut pitävänsä jättää sen Kaupunginvaltuuston harkittavaksi ja ratkaistavaksi, kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto päättäisi

evätä tilojen N:o 57 B Kammio ja N:o 57 C Tallbacka vuokramiehen, vapaaherra Knut Stjernvallin anomuksen saada huutokaupatta, toimitetun arvion mukaisesti, lunastaa Läntisen Viertotien varrella korttelissa 477 neljännessätoista kaupunginosassa olevat tontit N:ot 32—38.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI,

maaliskuun 24 p:nä 1910.

N:o 195.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Rahatoimikamariin annetussa kirjelmässä on kaupungille kuuluvan tilan N:o 57 B Kammio haltija, lääketieteen- ja kirurgiantohtori V. O. Sivén, mainiten että hän on Rahatoimikamarilta aikaisemmin anonut saada edelleen jonkun pitemmän aikaa pitää käyttöoikeutensa likinnä Läntistä Viertotietä sijaitsevaan tilan alueeseen, joka osa nykyään voimassa olevan vuokravälikirjan mukaan on, milloin tahansa sitä kaupungin puolelta vaaditaan, luovutettava kaupungin käytettäväksi, anonut oikeutta saada huutokaupatta kohtuullisesta hinnasta lunastaa vahvistettuun kaupunginasemakaavaan N:roiksi 34, 36 ja 38 merkityt tontit mainitun viertotien viereltä. Anomuksensa tueksi hakija mainitsee että, jos tilasta erotetaan niin huomattava alue kuin kaupunginasemakaavaan on merkitty, käy se miltei kelvottomaksi nykyiseen tarkoitukseensa. Senlaatuinen sairaala, jota Kammiossa pidetään voimassa, vaatii ehdottomasti verraten

laajaa alaa, missä potilaat voivat liikkua ulkosalla oleskellessaan, jota paitsi vieraitten rakennusten välitön läheisyys, mistä voisi nähdä laitoksen kävelypaikalle, olisi vaikuttava epäedullisesti sairaanhoitoon.

Sen ohella esittää hakija, siltä varalta että hänen edellä mainittuun anomukseensa myönnytään, että hänelle myönnettäisiin odotusaikaa tonttien rakentamiseen nähden siihen asti kun Kammion tilan vuokrakausi on päättynyt.

Siihen nähden että kaupunginvaltuusto on toukokuun 12 päivänä 1908 pitämässään kokouksessa erityiseen valiokuntaan, johon kuuluvat herrat V. F. Heimburger, A. M. Lassenius ja S. Hällfors, lykännyt Läntisen Viertotien viereisten tonttien lunastamista koskevan kysymyksen, saa Rahatoimikamari Kaupunginvaltuuston tietoon saattaa lääketieteentohtori Sivénin edellä mainitun anomuksen, kunnioittaen pyytäen sen jättämistä mainitun valiokunnan edelleen käsiteltäväksi.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

K. Rein.

Vuokravälikirja.

Helsingin kaupungille kuuluva tila N:o 57 B Kammio, joka asianomaisen kaupungininsinöörin vuonna — siitä laatiman kartan ja selitelmän mukaan käsittää 5,60 tynnyrinalaa maata, josta pohjaveroa on 2,065 tynnyriä rukiita, luovutetaan tohtorinleski Sofi Louise Lybeckille vuokralle 1940 vuoden loppuun seuraavilla ehdoilla:

4:o) Tilalle pantu vuotuinen pohjavero 2,065 tynnyriä rukiita, pitää ynnä sen lisäksi määrätty tuhannen (1,000) markan vuokramaksu jokaiselta päättyneeltä vuokra-vuodelta kuulutetussa maksunkannossa kaupunginrahastoon suoritettaman, jolloin pohjavero lasketaan käteiseksi vuoden keskiverohinnan mukaan, ja on vuokramies muutoin velvollinen vastamaan kaikista tilalta vanhastaan menevistä yleisistä veroista ja rasituksista.

11:o) Vuokramies on velvollinen tilalle sijoittamaan ja siellä asianmukaisesti voimassa pitämään tähän kaupunkiin perustamansa yksityisen sairaanhoitolaitoksen.

12:o) Vuokramies on velvollinen sekä alistumaan vuokra-aikana kenties toimitettavaan tilan rajain järjestelyyn ja tilalla vastedes suoritettaviin rakennusyrityksiin nähden noudattamaan niitä määräyksiä, mitkä Rahatoimikamari tuollaista mahdollista järjestelyä silmällä pitäen rakennusten sijoitukseen nähden saattaa antaa, että myös,

milloin tahansa sitä kaupungin puolelta vaaditaan, kaupungin käytettäväksi luovuttamaan likinnä viertotietä sijaitsevan osan tilan aluetta 200 jalan leveydeltä viertotien viereltä, ollen siinä tapauksessa että mainittu maa luovutetaan ennen 1902 vuoden loppua, oikeutettu samaan vastaavaa vuokramaksun alennusta vastamainittuun aikaan asti, mutta muutoin korvauksetta.

Helsingin kaupungin Rahatoimikamarissa kesäkuun 20 päivänä 1891.

Rahatoimikamarin puolesta:

Leon. von Pfaler.

Edvard Loo.

Sofi Louise Lybeck.

Helsingissä. Sanomal.- ja Kirjan.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1910.

Ehdotus

Helsingin kaupungin meno- ja tulosäännöksi vuod. 1911.

Rahatoimikamarin valmistama.

Muist. Satunnaiset menot ja tulot ovat merkityt tähdellä (*).

		Menot.		Smk.	rt.	Smk.	rt.
		I. Kaupungin velat.					
K. S:in päät. 17/6 1876	a	1:ksi. Vuoden 1876 vesijohtolainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1910 on Smk 947,400:—, suoritetaan $\frac{1}{5}$ 1911 kuoletusta	40,000	—			
		sekä $\frac{1}{5}$ ja $\frac{1}{11}$ samana vuonna korkoa à 5 $\frac{0}{0}$, yhteensä . . .	46,370	—			
		Mahdollinen kurssitappio arvoista, kaupunginrahastossa olevista obligatsioneista, arviolta .	900	—		87,270	—
K. S:in päät. 4/8 1882	a	2:ksi. Vuoden 1882 uutisrakennus- ja järjestelylainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1910 on Smk 418,000:—, suoritetaan $\frac{1}{5}$ 1911 kuoletusta	76,500	—			
		sekä $\frac{1}{5}$ ja $\frac{1}{11}$ korkoa 4 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{0}$ mukaan	17,088	75		93,588	75
K. S:in päät. 29/3 1892	a	3:ksi. Vuoden 1892 obligatsiolainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1910 on Smk 4,082,500:—, suoritetaan $\frac{1}{5}$ 1911 kuoletusta	34,500	—			
		sekä $\frac{1}{5}$ ja $\frac{1}{11}$ korkoa 4 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{0}$ mukaan	182,936	25			
Lainakontrahdin muk.	a	Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta	900	—		218,336	25
		Siirros	—	—		399,195	—

Menon laatu 58 §:n
 mukaan Keis. asen-
 tusta 8 p:itä joului-
 kulta 1873.

			Siirros	—	—	399,195	—
K. Sin päät. $\frac{4}{8}$ 1897 S:n $\frac{26}{1}$ 1898	a	4:ksi. Vuoden 1898 obligatsiionilainasta Smk 7,000,000:—, josta $\frac{31}{12}$ 1910 asti on laskettu liikk. Smk 4,000,000:— ja josta on lunastamatta Smk 2,728,500:—, suoritetaan $\frac{1}{8}$ 1911 kuoletusta sekä $\frac{1}{2}$ ja $\frac{1}{8}$ korkoa $3 \frac{1}{2}$ % . Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta		28,500	—	95,497	50
Lainakontrahdin muk.	a			1,000	—	124,997	50
K. Sin päät. $\frac{25}{1}$ 1900 S:n $\frac{30}{1}$ 1900	a	5:ksi. Vuoden 1900 obligatsiionilainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1910 on Smk 2,820,000:—, suoritetaan $\frac{1}{8}$ 1911 kuoletusta sekä $\frac{1}{2}$ ja $\frac{1}{8}$ korkoa \dot{a} 4 % . Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta		22,500	—	112,800	—
Lainakontrahdin muk.	a			1,000	—	136,300	—
K. Sin päät. $\frac{10}{9}$ 1902	a	6:ksi. Vuoden 1902 obligatsiionilainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1910 on Smk 7,631,500:—, suoritetaan $\frac{1}{12}$ 1911 kuoletusta sekä $\frac{1}{6}$ ja $\frac{1}{12}$ korkoa \dot{a} 4 % . Lainasta Ranskan valtiolle menevä vero y. m. Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta		54,500	—	305,260	—
Valt:n päät. $\frac{22}{9}$ 1908	b			12,000	—	374,760	—
Lainakontrahdin muk.	a			3,000	—	374,760	—
K. Sin päät. $\frac{9}{2}$ 1909 S:n $\frac{7}{5}$ 1909	a	7:ksi. Vuoden 1909 obligatsiionilainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1910 on Smk 16,015,520:—, suoritetaan $\frac{1}{5}$ 1911 kuoletusta sekä $\frac{1}{5}$ ja $\frac{1}{11}$ korkoa $4 \frac{1}{2}$ % mukaan Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta		85,510	—	718,774	42
Lainakontrahdin muk.	a			6,000	—	810,284	42
K. Sin päät. $\frac{3}{4}$ 1907	a*	8:ksi. Suomen Puutarhayhdistyksen rakennusten lunastamiseksi otetusta lainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1910 on Smk 23,200:—, suoritetaan		—	—	11,600	—
Valt:n päät. $\frac{16}{6}$ 1908 Kauppakirjan muk.	a*	9:ksi. Böhlen talon hallintaosikoiden lunastamista varten otetusta lainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1910 on Smk 40,000:—, suoritetaan $\frac{1}{1}$ 1911 pääomaa		—	—	40,000	—
			Siirros	—	—	1,897,136	92

Kauppakirjan mukaan	a	Siirros 10:ksi. Fabianinkadun tontin ja talon N:o 1 osto varten otetusta, alkuaan Smkan 30,000: — lainasta, suoritetaan $\frac{1}{4}$ ja $\frac{1}{10}$ 1911 korkoa $4\frac{1}{2}$ %:n muk.	—	—	1,897,136	92
Valt:n päät. $\frac{28}{4}$ 1908	a*	11:ksi. Makasiininrannan tavara- vajan korotusta varten otetusta lainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1910 on Smk 100,000: —, maksetaan kuolet.	—	—	1,204	30
K. S:n päät. $\frac{10}{6}$ 1910 Valt:n päät. $\frac{14}{4}$ 1910 Kauppakirj. muk.	a*	12:ksi. Nybondaksen talon hallin- taoikeuden lunast. varten ote- tusta Smkan 120,000: — lai- nasta maksetaan 1911 kuoletusta sekä $\frac{1}{11}$ 1911 korkoa 5 %:n muk.	24,000	—	100,000	—
Valt:n päät. $\frac{27}{1}$ 1906 S:n $\frac{30}{12}$ 1909	a*	13:ksi. Kallion uutta kansakoulu- taloa vart. otet. lain. maks. kuol.	—	—	29,400	—
	c*	Kassakreditivien ja lainain kor- koja y. m., arviolta — Smk 2,312,741: 22 —	—	—	160,000	—
			—	—	125,000	—
II. Kaupungin virastot.						
1. Maistraatti.						
1907 v:n menosääntö	b	1 Kunnal. pormest., palkk. 7,000: — palkkiota 5,000: —	12,000	—		
		1 Oikeusneuv. mies, palkk. 6,000: — korotusta 10 v:n pal- veluksesta 1,000: —				
K. S:n päät. $\frac{20}{5}$ 1896	b	vakuutetusta Smkan 5,000: — brutto si- vutulosta merkitään arviolta 1,500: —	8,500	—		
1907 v:n menosääntö Valt:n päät. $\frac{15}{6}$ 1909	b	1 Kunnall. neuv. m., palkk. 4,000: — palkkiota 2,000: — korotusta 5 v:n pal- veluksesta 500: —	6,500	—		
1907 v:n menosääntö	b	1 Kunnall. neuv. m., palkk. 4,000: — palkkiota 2,000: —	6,000	—		
	c	2 Notaria, palkkaa à . 1,600: — Tarverahoja, arviolta	3,200	—		
			8,000	—	44,200	—
2. Raastuvanoikeus.						
1907 v:n menosääntö	b	1 Oikeuspormestari, palkkaa 7,000: — palkkiota 5,000: —	12,000	—		
			Siirros	12,000	2,356,941	22

			Siirros	12,000	2,356,941	22
		2 Vanhempaa Oikeus- neuvosmiestä, palkk. à palkkiota à korotusta 10 v:n pal- veluksesta à	6,000: — 2,000: — 1,500: —	19,000		
		3 Vanhempaa Oikeus- neuvosmiestä, palkkaa palkkiota korotusta 5 v:n palve- lukselta	6,000: — 2,000: — 750: —	26,250		
1907 v:n menosääntö	b	2 Vanhempaa Oikeus- neuvosmiestä, palkk. à palkkiota	6,000: — 2,000: —	16,000		
		4 Nuorempaa Oikeus- neuvosmiestä, palkkaa à Palkkio 3:lle osaston- puheenjohtajalle à	4,000: — 1,000: —	16,000 3,000		
		1 Siviilipöytäkirjan notari	1,600	1,600		
		6 Kriminaalipöytäkirjan notaria à	4,000: —	24,000		
		Lisämääräraha väliaikaista viidettä Raastuvanoikeuden osastoavart.: Puheenjoht., palkkiota 1,000: — Puheenjohtajan sijai- sen palkkiota	3,000: —			
Valt:n päät. 28/10 1910	b*	Varapuheenjoht. sijai- sen palkkio	3,000: —			
		1 Ylim. oikeusneuvosmies	3,000: —			
		2 Rikosasiainnotaria	8,000: —			
		2 Ylim. kaupunginpalv.	3,200: —	21,200		
	c	Tarverahoja, arviolta		11,000	150,050	
		<i>Syöttäjät.</i>				
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 28/12 1906	b	2 Kaup. viskaalia, palkk. à palkkiota à korotusta 10 v:n pal- veluksesta à vakuutetusta koko- naistulosta, 800 mar- kasta, paloviinan, mal- las- ja muiden väki- juomain kauppaa kos- kevien asetusten rik- komisesta tuomituita	4,000: — 2,000: — 800: —			
Valt:n päät. 28/12 1896	b					
		Siirros	6,800: —	—	2,506,991	22

			Siirros 6,800: —	—	2,506,991	22	
			sakkoja, merkitään arviolta 600: —	14,800			
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 28/12 1906	b	1	Kaup.viskaali, palkkaa 4,000: —				
				palkkiota 2,000: —			
			vakuutetusta kokonaistulosta, 800 markasta, paloviinan, mallas- ja muiden väkijuomain kauppaa koskevien asetusten rikkomisesta tuomituita sakkoja, merkitään arviolta 600: —	6,600			
Valt:n päät. 28/12 1896	b			4,000	25,400		
Valt:n päät. 27/10 1910	b*	1	Ylimääräinen kaupunginviskaali				
3. Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteiset apulaiset ja palvelijat.							
1886 v:n menosääntö	b	1	Maistraatinsihteeri ja Julkinen notari, palkkaa	2,500			
Valt:n päät. 24/11 1896	b	1	Aktuari	2,500			
1886 v:n menosääntö			1 Reistraattori	2,400			
Valt:n päät. 19/11 1907	b	1	Kanslisti	1,500			
Valt:n päät. 16/3 1909	b	1	Arkistoapulainen	1,800			
1886 v:n menosääntö	b & c	1	Venäjän kielen kääntäjä	4,800			
Valt:n päät. 29/12 1892				Saksan kielen kääntäjä	300		
1886 v:n menosääntö	b	1	Kaupunginpalv. Maistraatissa, palkkaa 1,500: —				
Valt:n päät. 29/12 1891				korotusta 10 vuoden palveluksesta 400: —	1,900		
S:n 11/6 1895							
S:n 19/12 1901							
S:n 26/12 1906							
1886 v:n menosääntö	b	1	Kaupunginpalv. Maistraatissa, palkkaa 1,500: —				
Valt:n päät. 2/5 1888				korotusta 5 v:n palveluksesta 200: —	1,700		
S:n 11/6 1895							
S:n 19/12 1901							
S:n 26/12 1906							
1886 v:n menosääntö	b	1	Kaupunginpalv. Maistraatin kansliassa, palkkaa 1,600: —				
Valt:n päät. 30/12 1908				korotusta 10 v:n palveluksesta 400: —	2,000		
			2 Kaupunginpalvelijaa Maistraatin kansliassa, palkkaa à 1,600: —	3,200			
			Kesäloman hankkimiseksi 5 kaup. palvelijalle Maistr. à 50: —	250			
1886 v:n menosääntö	b	2	Kaupunginpalv. Raast. oikeudessa, palkkaa 1,400: —				
			Siirros 1,400: —	24,850	2,532,391	22	

			Siirros	1,400: —	24,850 —	2,532,391 22
			korotusta 10 vuoden palveluksesta . . .	400: —	3,600 —	
		1	Kaupunginpalv. Raastuvanoikeud., palkkaa	1,600: —		
			korotusta 5 vuod. palveluksesta 1/5:stä 1911 . . .	333: 33	1,933 33	
		2	Kaupunginpalv. Raastuvanoikeud., palkk. &	1,600: —		
			korotusta 5 vuoden palveluksesta . . .	200: —	3,600 —	
1886 v:n menosääntö	} b	1	Kaupunginpalv. Raastuvanoik., palkkaa	1,600: —		
Valt:n päät. 2/5 1888			korotus 5 vuod. palv. 1/3:sta 1911 . . .	166: 66	1,766 66	
S:n 11/6 1895						
S:n 28/12 1906						
		1	Kaupunginpalv. Raastuvanoik., palkkaa	1,600: —		
			korotus 5 vuod. palv. 1/7:stä 1911 . . .	100: —	1,700 —	
		1	Kaupunginpalv. Raastuvanoik., palkkaa	1,600: —		
			korotus 5 vuod. palv. 1/12:stä 1911 . . .	16: 66	1,616 66	
Valt:n päät. 17/11 1908	b		Kesäloman hankkimiseksi 8 kaup. palvelijalle Raast. &	50: —	400 —	
1886 v:n menosääntö	} b	1	Raatihuoneenvahtimestari, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita		850 —	
Valt:n päät. 20/12 1888						
S:n 30/12 1909						
1886 v:n menosääntö	} b & c	1	Raatihuoneenrenki, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita .		900 —	41,216 65
Valt:n päät. 21/12 1889						
S:n 9/10 1903						
4. Ulosottoimi.						
		1	Ens. Kaup.vouti, palkk. 3,000: —			
			palkkiota	1,000: —		
			korotusta 10 v:n palveluksesta	1,000: —	5,000 —	
Valt:n päät. 17/10 1899	b					
	} b	1	Toin. Kaup.vouti, palkk. 3,000: —			
Valt:n päät. 20/12 1896					palkkiota	2,000: —
		b	Avustava Toin. Kaupunginvouti .		2,400 —	
Valt:n päät. 26/4 1910	} b	1	Kriminaalieksek. palkk. 3,000: —			
Valt:n päät. 17/10 1899					määräraha kanslia-apul. ja puht. kirj. varten	1,000: —
S:n 30/12 1908						
	} b	1	Ulosottoapulain., palkk. 2,400: —			
Valt:n päät. 24/11 1896					korotusta 10 vuoden palveluksesta . . .	400: —
S:n 29/12 1896						
S:n 21/12 1897						
				Siirros	19,200 —	2,573,607 87

			Siirros	19,200	—	2,573,607	87
			3 Ulosottoapulaista, palkkaa à 2,700: — korotusta 10 vuoden palveluksesta à 400: —	9,300	—		
Valt:n päät. 24/11 1896 S:n 29/12 1896 S:n 21/12 1899 S:n 21/12 1900 S:n 6/3 1906 S:n 28/12 1906 S:n 30/12 1907 S:n 30/12 1908	b		1 Ulosottoapulainen, palkkaa 2,700: — korotus 5 vuod. palv. 1/2:sta 1911 183: 33	2,883	33		
			3 Ulosottoapulaista, palkkaa à 2,700: —	8,100	—		
			2 Ulosottoapulaista, palkkaa à 2,400: —	4,800	—		
			4 Ulosottoapulaista, palkkaa à 1,600: — korotusta 10 vuoden palveluksesta à 400: —	8,000	—		
Valt:n päät. 24/11 1896 S:n 29/12 1896 S:n 21/12 1897 S:n 28/12 1905 S:n 28/12 1906	b		1 Ulosottoapul. palkk. 1,600: — korot. 5 v:n palveluksesta 1/6:sta 1911 316: 66	1,916	66		
			1 Ulosottoapul. palkkaa 1,600: — korot. 5 v:n palveluksesta 1/4:stä 1911 150: —	1,750	—		
		4 Ulosottoapulaista, palkkaa à 1,600: —	6,400	—			
Vuokravälikirj. muk. Valt:n päät. 30/12 1909	b*	Huoneiston vuokra	3,660	—			
		Apumaksu lainopillisen apulaisen palkkaamiseksi kaupunginvou- dinkonttoriin Maistraatin määr. muk., arviolta	2,400	—		68,409	99
5. Sekalaista.							
Valt:n päät. 19/11 1886 S:n 3/9 1882	b & c	Alistettujen asiain pöytäkirjojen puhtaaksikirjoitus sekä syyt- täjille, arviolta	2,200	—			
	c	Arkiston tarverahoja, arviolta	4,000	—			
Valt:n päät. 23/10 1910	b*	Eduskuntavaalin kustannuks. arv.	25,000	—			
	c	Raatihuoneen kaikkien huoneisto- jen valaistus, polttopuut, siivo- minen y. m., arviolta	11,000	—			
	c	20 vapaata raitiotiepilettiä ulos- ottoapulaisille	2,000	—		44,200	—
		— Smk 373,476: 64 —					
			Siirros	—	—	2,686,217	86

		Siirros	—	—	2,686,217 86						
III. Kunnallishallinto.											
1. Kaupunginvaltuuston kanslia.											
1886 v:n menosääntö	}	b	1 Sihteeri	10,000	—						
Valt:n päät. ²⁵ / ₁₁ 1902			}	b	1 Notari	4,800	—				
S:n ¹² / ₁₂ 1905					}	b	1 Kanslisti	1,500	—		
S:n ⁶ / ₂ 1907							}	b	1 Vahtimestari	1,200	—
S:n ²⁵ / ₁₁ 1891									}	b	Tarverahoja, arviolta
S:n ¹ / ₁₁ 1909											
S:n ²⁶ / ₃ 1907											
S:n ³⁰ / ₁₂ 1907											
1886 v:n menosääntö	}	b	1 Vahtimestari	1,200	—						
Valt:n päät. ²⁵ / ₁₂ 1906											
2. Rahatoimikamari.											
1886 v:n menosääntö	}	b & c	1 Puheenjohtaja	4,000	—						
Valt:n päät. ⁴ / ₂ 1890			}	b	5 Jäsentä à 20 markkaa istun-						
S:n ¹⁶ / ₁₂ 1902					}	b	nolta kullekin jäsenelle, arvi-	7,000	—		
S:n ²⁶ / ₂ 1907							}	b	1 Sihteeri	10,000	—
S:n ²⁶ / ₂ 1907									}	b	1 Apulaissihteeri
S:n ²² / ₁₂ 1903			1 Notari	5,000	—						
1886 v:n menosääntö	}	b	1 Kanslisti	2,400	—						
Valt:n päät. ⁴ / ₂ 1890			}	b	1 Vahtimestari	1,200	—				
S:n ⁹ / ₁₂ 1902											
S:n ²⁹ / ₁₂ 1905											
S:n ³⁰ / ₁₂ 1908											
Valt:n päät. ²³ / ₁₂ 1898	}	b & c	1 Vahtimestarinapulainen . . .	1,000	—						
S:n ⁹ / ₁₂ 1902			}	c	Tarverahoja, arviolta	15,000	—				
S:n ²⁶ / ₁₂ 1906						d	Arvaamattomia menoja, arviolta .	10,000	—		
3. Rahatoimikonttori.											
1903 v:n menosääntö	}	b	1 Kaup.kamreeri, palkk. 5,000: —								
					palkkiota 5,000: —						
	}	b	korotus 5 v:n palveluksesta ¹ / ₁₁ :stä 1911	83: 33							
					10,083 33						
	}	b	1 Kaup.rahast.hoit., palkk. 4,000: —								
					palkkiota 3,500: —						
	}	b	korotus 10 vuoden palveluksesta 800: —								
					Korvausta menetetyistä osuudesta poissaolosakkoihin 800: —	9,100	—				
K. Asetus ⁸ / ₈ 1899	}	b									
K. S:n kirje ⁹ / ₈ 1900											
			Siirros	19,183 33	2,790,317 86						

		Siirros	19,183 33	2,790,317 86
1908 v:n menosääntö	b	1 Vanhempi Kaupungin- kirjanpitäjä, palkkaa 4,000:— palkkiota 2,000:—	6,000	
		1 Nuorempi Kaupungin- kirjanpitäjä, palkkaa 3,000:— palkkiota 2,000:— korotus 5 v:n palve- luksesta 300:—	5,300	
		1 Nuorempi Kaupungin- kirjanpitäjä, palkkaa 3,000:— palkkiota 1,200:—	4,200	
		1 Vanhempi konttori- kirjuri, palkkaa . . . 2,000:— palkkiota 600:— korotus 10 v:n pal- veluksesta 400:—	3,000	
		3 Nuorempaa konttori- kirjuria, palkkaa à . . 2,000:— palkkiota à 400:— korotus 10 v:n pal- veluksesta à 400:—	8,400	
		2 Vahtimestaria à . . . 1,800:—	3,600	
		Ylimääräisiä apulaisia, arviolta 12,000		
		Palkkiota verolippujen kotiinvie- misestä, arviolta 2,200		
		Tarverahoja, arviolta 6,000		69,883 33
		4. Liikennekonttori.		
Valtn päät. 11/12 1906 b & c	b & c	1 Kamreeri, palkkaa . . 5,000:— palkkiota 1,000:— korotus 5 v:n palve- luksesta 500:—	6,500	
		1 Vanh. kirjanpit., palkk. 3,000:— palkkiota 600:— korotus 10 v:n pal- veluksesta 600:—	4,200	
		1 Vanh. kirjanpit., palkk. 3,000:— palkkiota 600:—	3,600	
		2 Nuor. kirjanpitäjää, palkkaa à 2,400:— palkkiota à 300:—	5,400	
		Siirros	19,700	2,860,201 19

				Siirros	19,700	—	2,860,201	19
				1 Vanh. rahast. hoit., p:aa	2,400:—			
				palkkiota	600:—			
				korotus 10 v:n pal-				
				veluksesta	480:—	3,480	—	
				1 Nuor. rahast. hoit., p:aa	2,100:—			
				palkkiota	300:—	2,400	—	
Valt:n päät. 11/12 1906	b & c			1 Kirjanpitäjä, palkkaa	2,400:—			
				palkkiota	300:—	2,700	—	
				2 Vanh. konttorikirju-				
				ria, palkkaa à	1,800:—			
				palkkiota à	300:—	4,200	—	
				2 Nuor. konttorikirju-				
				ria, palkkaa à	1,800:—	3,600	—	
				1 Vaakamestari, palkk.	2,200:—			
				palkkiota	300:—	2,500	—	
Valt:n päät. 22/1 1907	b & c			2 Vaakamestarin apul.,				
				palkkaa à	1,800:—			
				palkkiota à	300:—	4,200	—	
				9 Vahtimestaria, palkk. à	1,200:—	10,800	—	
				Ylimäär. apulaisia, arviolta . . .		21,680	—	
Valt:n päät. 31/3 1875	c			Palkkiota päivittäisten tietojen				
S:n 29/12 1899	b			antamisesta tullikamarista . . .		800	—	
				Mittarinpalkkioita, arviolta . . .		1,440	—	
Valt:n päät. 30/12 1909	b & c			1 Koneenkäyttäjää lämmit. johtoa				
				varten 9 kuuk. aikana à 225:—		2,025	—	
Valt:n päät. 17/5 1904	b			1 Koneenkäyttäjää hissilait. vart.		1,200	—	
S:n 28/12 1906								
S:n 30/12 1909	b & c			1 Koneenkäytt. 10 kuuk. aikana à				
				100:—		1,000	—	
				2 Koneenkäytt. apul. à 900:—		1,800	—	
				1 Koneenkäytt. apul. 9 kuuk. ai-				
				kana à 75:—		675	—	
Valt:n päät. 28/10 1895	b			1 Tarkastusmies		1,200	—	
				4 Sähkö-tavarahissin käyttökust.,				
				arviolta		600	—	
				Tarverahoja, arviolta		8,200	—	
				Tullihuoneen, tullikamarin haara-				
				osaston, tavaravajain ja muiden				
				Liikennekonttorin alaisten huo-				
				neistojen polttopuut, valaistus,				
				vesi ja kalusto		22,650	—	
				Siirros	—	—	2,977,051	19

		Siirros	—	—	2,977,051 19
5. Satamakonttori.					
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 21/11 1893	} b	1 Satamakapteeni	3,000:—		
		4 tahi 2 % ylöskannosta, arviolta	9,840:—	12,840 —	
Valt:n päät. 1/10 1895	} b	1 Sörnäisten satamamestari		2,400 —	
		1 Satamakonttorin kirjuri	3,500:—		
		korotus 5 v:n palveluksesta 1/5:stä 1911	233: 33		
		1/2 % ylöskannosta, arviolta	1,375:—	5,108 33	
Valt:n päät. 30/4 1901	} b	1 Rahastonhoitaja 10 kuukautena		1,250 —	
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 28/12 1906			1 Vanhempi vahtimestari		1,600 —
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 27/12 1895 S:n 13/11 1898	} b	1 Nuorempi vahtimestari		1,200 —	
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 28/12 1906 S:n 30/12 1908		} b & c	11 Satamakonstaapelia à 1,500:—		16,500 —
	1 Sörnäisten satamakonstaap. paitasi vapaata asuntoa			1,400 —	
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 28/12 1906	} b & c	2 Pakkaajaa runsimiestä à 900:—		1,800 —	
S:n 20/12 1899		} b	1 Parmaanmittaajain vanhin		1,000 —
S:n 30/12 1903	} b		Satamaviskaalin palkkio		400 —
S:n 30/12 1908		} c	Vuokraa höyrypurusta ja moottoriveneen käyttökustann., arviolta		800 —
S:n 11/4 1893	} c*		1 Moottoriveneenhoitaja, arviolta 7 kuukautta à 90:—		630 —
		} c	Moottorikoneen talvikorjaus		300 —
	} c		Määräraha tavarain poiskuljettamiseen rantasilloilta		500 —
			Tarverahoja, arviolta		750 —
6. Kaupungin yleisten töiden Hallitus ja Rakennuskonttori.					
Valt:n päät. 11/10 1910	} b	Hallituksen jäsenten palkkio, arviolta		4,200 —	
S:n 8/11 1910			Hallituksen sihteeri, palkkiota		3,000 —
		Siirros	7,200 —		3,025,529 52

		Siirros	7,200	—	3,025,529	52
		Kaup. insinööri, palkk. 12,000: — korotusta 10 vuoden palveluksesta 2,400: — matkaraHOja 600: —	15,000	—		
		Työpäällikkö, palkkaa . 10,000: — korotusta 10 v:n pal- veluksesta 2,000: — matkaraHOja 500: —	12,500	—		
		Katu-, laituri- ja satama- rakennusosaston apu- laispäällikkö, palk- kaa 6,000: — matkaraHOja 500: —	6,500	—		
		Kaup. arkkitehti, palkk. 10,000: — matkaraHOja 500: —	10,500	—		
		Apulais-kaupunginark- kitehti, palkkaa 6,000: — matkaraHOja 500: —	6,500	—		
		KaupunginaseMakaava-arkkitehti, palkkaa 10,000	10,000	—		
Valt:n päät. $\frac{11}{10}$ 1910 } S:n $\frac{8}{11}$ 1910 }	b	Geodeetti, palkkaa, pait- si sivutuloja 3,000: — korot. 10 v:n palve- lukselta 600: — matkaraHOja 500: —	4,100	—		
		Kaupunginpuutarhuri, paitsi vap. asuntoa ja polttopuita 3,000: — korotusta 10 vuoden palveluksesta 600: — mieskoht. palk. lis. . . 2,400: —	6,000	—		
		Puhtaanapitolait., joht., palkkaa . 6,000	6,000	—		
		Kamreeri, palkkaa . . . 5,000: — korotusta 10 vuoden palveluksesta 1,000: —	6,000	—		
		Rakennusmestari 4,000: — korotusta 10 vuoden palveluksesta 800: —	4,800	—		
		Varastonhoitaja, palkkaa 3,000	3,000	—		
		1 Vanh. metsänvart., paitsi vap. asunt. ja polttop. 1,200: — korotusta 10 vuoden palveluksesta 240: — mieskoht. lis. 260: —	1,700	—		
		Siirros	99,800	—	3,025,529	52

			Siirros	99,800	—	3,025,529	52
Valt:n päät. 11/10 1910 S:n 8/11 1910	b	1 Nuor. metsänvartija, paitsi vap. asunt. ja polttopuita 1,000:— korotusta 10 v:n pal- veluksesta 200:—		1,200	—		
	c	Ylimäär. insinööri- ja piirustaja- apulaiset, arviolta		15,000	—		
		Metsänvartija-apulaiset ja metsän- kasvatus, arviolta		2,000	—		
		Tarveaineet ja apuripäivätyöt mit- tauksissa, arviolta		10,000	—		
		Tarverahoja, arviolta		6,000	—	134,000	
		7. Tilastollinen konttori.					
Valt:n päät. 27/9 1910	b	1 Konttorinjohtaja, palkkaa		7,000	—		
		1 Aktuaari, palkkaa		4,500	—		
S:n 11/1 1910	b*	2 Laskuapul., palkkaa à 1,500:— Kustannukset kunnalliskalenterin julkaisemisesta		3,000	—		
	c	Painatuskustannuksia, arviolta		1,200	—		
		Tarverahoja, arviolta		20,000	—		
		Konttorihuoneiston vuokra, sii- vous, lämpö ja valo.		3,500	—		
				3,000	—	42,200	
		8. Erityiset lautakunnat ja virkailijat.					
		<i>a) Taksoituksenvalmistelukunta ja Taksoituslautakunta.</i>					
Valt:n päät. 26/4 1910	b & c	Puheenjohtaja, palkkaa		9,000	—		
		2 jäsentä à 20 mk kokoukselta, arviolta		2,400	—		
		1 Sihteeri, palkkaa		5,000	—		
		Tarverahat, apulaiset, siivous, vah- timestari, arviolta		15,000	—	31,400	
		<i>b) Holhouslautakunta.</i>					
	c	Sihteerin palkkio		1,200	—		
		Vahtimestarin palkkio, tarverahoja y. m., arviolta		600	—	1,800	
			Siirros	—	—	3,234,929	52

			Siirros	—	—	3,234,929	52
		<i>e) Työväenasiain lautakunta.</i>					
Valt:n päät. 20/5 1903	b	1 Sihteeri, palkkaa	3,000	—			
	c	Korvausta vahtimestarinapul.	100	—			
	c	Tarverahoja sekä kirjallisuuden oston, arviolta	1,375	—			
Välikirjan muk.	c	Huoneiston vuokra	700	—		5,175	—
		<i>d) Kunnan työnvälitystoimisto.</i>					
Valt:n päät. 1/12 1903	b	1 Johtaja, palkkaa	4,800	—			
S:n 29/12 1905		1 miesapulainen	2,400	—			
S:n 28/12 1906		1 naisapulainen	2,400	—			
S:n 17/9 1907		1 naisapulainen	1,800	—			
S:n 30/12 1909		Vahtimestari	1,200	—			
	c	Tarverahoja, valaistukseen y. m., arviolta	2,000	—		14,600	—
		<i>e) Kasvatustalautakunta.</i>					
Valt:n päät. 10/5 ¹ 19/12	b	1 Sihteeri, palkkiota	2,400	—			
1897, 21/12 1900		Vahtimestarinpalkkio	450	—			
18/5, 19/12 1899 ja 28/12 1906	c	Tarverahoja y. m., arviolta	1,500	—		4,350	—
		<i>f) Muinaismuistolautakunta.</i>					
Valt:n päät. 21/10 1908	b	Määräraha	—	—		1,000	—
		<i>g) Kunnallisten työväenasuntojen hallintolautakunta.</i>					
	a)	Asunnot Hietaniemenkadun N:oissa 5-23:					
	b & c	Hallintolautakunta, palkkiota, arviolta	700	—			
		Isännöitsijä, pait. vap. asunt. palkk.	600	—			
Valt:n päät. 28/4 1908		Talonmies, samalla lämmittäjä, s:n s:n, palkkiota	1,320	—			
S:n 30/12 1908		Tarverahat, valo, polttopuut, vedenkulutus- ja palovakuutusmaksut y. m.	13,480	—			
		b)	Asunnot Kristiinankadun N:oissa 16:				
	b & c	Isännöitsijän palkkio	600	—			
Valt:n päät. 28/4 1908		Talonmies, paitsi vapaata asunt., palkkiota	900	—			
S:n 30/12 1908							
			Siirros	17,600	—	3,260,054	52

			Siirros	17,600	—	3,260,054	52
	c	Tarverahat, valo, polttopuut, vedenkulutus- ja palovak. maksut, korjaukset y. m., arviolta . . .		2,500	—	20,100	—
		<i>h) Rakennustarkastus.</i>					
Valt:n päät. ^{30/12} 1907 S:n ^{30/12} 1908 S:n ^{30/12} 1909	b	1 Rakennustarkastaja, palkkaa . . .		8,000	—		
		Rakennustarkast. apulainen . . .		4,800	—		
		Vahtimestarin palkkio . . .		1,200	—		
		Huoneiston siivous ja lämmitys, arviolta		440	—		
		Tarverahoja, arviolta		1,800	—	16,240	—
		— Smk 610,176:66 —					
IV. Katu- ja laituri- valaistus.							
1. Kaasuvalaistus.							
Valt:n päät. ^{23/4} 1907	o	740,000 m ³ kulutettua kaasua à 12 penniä m ³ :ltä		88,800	—		
		Lyhdynsytyttäjäin palkat, lyhtyjen hoito ja muut katuvalaistuksen kustannukset.		69,500	—	158,300	—
2. Sähkövalaistus.							
c	c	110,000 kilowattitunnilta		27,600	—		
		Hehkuttimien uudistus ja hoito		3,400	—	31,000	—
3. Petrolivalaistus.							
c	c	Kulutetaan petroolia arviolta 153,000 kg, mikä 15 p:n mukaan kg:lta on		22,950	—		
		Kunnossapito ja hoito		35,909	—		
		Korjaukset, ainekset, vuokrat		23,050	—		
		Uusien lyhtyjen ostoon		300	—		
c*	c	Vakuutusmaksut ja sekalaista		3,091	—	85,300	—
4. Laiturien ja tavaravajain ylimääräinen valaistus.							
<i>a) Hietalahden laituri.</i>							
<i>Sähkövalaistus.</i>							
Valt:n päät. ^{1/10} 1895	b	3 kpl. 600 kynttilän kaarilamppua)		800	—		
		6 kpl. 50 kyntt. hehkulamppua)					
			Siirros	800	—	3,570,994	52

			Siirros	800	3,570,994 52
		<i>b) Makasiininranta.</i>			
		<i>Kaaswalaistus.</i>			
		c { 11 kpl. 3 liekin inverttilamppua 30 kpl. 1 liekin auerlamppua . ynnä hoito, arviolta }		3,100	
		<i>c) Katajanokan ranta.</i>			
		<i>Kaaswalaistus.</i>			
		c { 9 kpl. 5 liekin kaarilamppua . 18 kpl. 1 liekin kaarilamppua . ynnä hoito, arviolta }		2,500	6,400
		— Smk 281,000: — —			
		V. Palolaitos.			
		1. Palkat ja muut edut.			
1886 v:n menosääntö					
Valt:n päät. 7/2 1899	} b	1 Palomestari, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa, palkk. 5,000:— mieskohtaista lisäystä 2,000:—		7,000	
S:n 13/6 1899					
S:n 30/12 1907					
Valt:n päät. 29/12 1899	} b	1 Alipalomestari, palkkaa 3,000:— vuokrarahoja 2,800:— mieskoht. lis. 500:—		6,300	
S:n 30/12 1907					
Valt:n päät. 24/2 1891	b	1 Palotoimitoimikunnan sihteeri .		600	
Valt:n päät. 24/2 1891	} b	1 Pääaseman ruiskumestari, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa 2,400 1 Pohjoisaseman ruiskumestari, paitsi s:n s:n 2,100 1 Koneenkäyttjä, paitsi s:n s:n 2,100		2,400	
S:n 21/2 1897					
S:n 20/12 1902					
S:n 30/12 1907					
Valt:n päät. 13/6 1899	} b	6 Kersanttia, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa, à 1,800:—		10,800	
S:n 30/12 1907					22,500
Valt:n päät. 25/2 1891	} b & c	25 Korpraalia, à 900:— Vuokrarahat, polttop. ja valaist. 2 naineelle korpr. à 600:— Lisämäärärahaa tarvittaessa annettav. distinktionkonstaap. 22 ensiluokan konstaapelia, kasarmissa, à 600:—		1,200	
S:n 13/6 1899					
S:n 27/6 1904					
S:n 17/9 1905					
S:n 30/12 1907					
S:n 30/12 1908					
			Siirros	69,200	3,577,394 52

			Siirros	69,200 —	3,577,394 52	
Valt:n päät. 25/2 1891	b & c	10 tois. luok. konstaapelia, kasarm. maj. à 420: —		4,200 —		
S:n 13/6 1899						
S:n 27/9 1904			10 kolm. luok. konstaapelia, kasarm. maj. à 300: —		3,000 —	
S:n 17/1 1905						
S:n 30/12 1907			Ruoka 67 mieh. à 401:50		26,900 50	
S:n 30/12 1908			Vaatetus 67 mieh. à 150: —		10,050 —	
	c	Hermannin paloaseman miehistön palkkaus 6 kuukauden aikana		4,054 50	117,405 —	
		2. Palotalli, 20 hevosta.				
	c	38,000 kg heiniä à 10 penniä		3,800 —		
		33,000 s:n kauroja à 15 penniä		4,950 —		
		Olkia, arviolta		750 —		
		Kengitys ja lääkkeet, arviolta		950 —		
		Silojen y. m. kunnossapito, arv.		500 —		
		Yhden hevosen elatus y. m. Hermannin paloas. 6 kuuk. aikana		350 —	11,300 —	
		3. Lämmitys, valaistus, puhtaanaapito ja vedenkulutus.				
	c	200 m ³ koivuhalkoja à 7:50		1,500 —		
		900 m ³ havuhalkoja à 6:50		5,850 —		
		Valaistus, arviolta		4,000 —		
		Tallin ja makkien puhtaanap., arv.		3,000 —		
		Vedenkulutus, s:n		1,000 —	15,350 —	
		4. Työkalut ja kalusto.				
	c	Työkalujen kunnossapito, arviolta		3,000 —		
		Palolennättimen kunnossapito, arviolta		1,200 —		
	c*	Kahden hevosen oston, arviolta		1,600 —		
		Palolennättimen täydentäminen 8 uudella palokaapilla à 250: —		2,000 —		
		Johtolangat niihin		1,000 —	8,800 —	
		5. Sekalaista.				
	c	Palkkioita palokatselmuksista, arv.		1,000 —		
		Tarverahoja, lahjapalkkioita y. m., arviolta		2,500 —		
	b	Sairasvaunun ja sidetarpeiden kunnossapito, arviolta		280 —		
	c*	Kirjojen ja sanomalehtien oston		100 —	3,880 —	
		6. Satunnainen meno.				
	c*	Apurah. Vapaaehtoiselle Palokunn. — Smk 161,735: — —		— —	5,000 —	
			Siirros	— —	3,739,129 52	

			Siirros	—	3,739,129 52
		VI. Poliisilaitos.			
		1. Käteinen apumaksu.			
K. Asetus 20/4 1903	b	Koko vuosimäärärahasta poliisilaitoksen ylläpitämiseen, Smkasta 693,120: —, suoritetaan kaupungin varoista	—	—	198,034 28
		2. Virkahuoneistot.			
	} b & c	Poliisikamarin, keskuspoliisin, etsivän osaston ja ensimmäisen poliisiaseman huoneistot	56,000	—	
		Talli	2,400	—	
		2:nen poliisiasema	16,000	—	
		3:s s:n	4,975	—	
		4:s s:n	22,000	—	
		Töölön s:n	1,260	—	
		Forsbyn s:n	600	—	
		Hermannin poliisiasema	1,560	—	
		Pasilan poliisiasema, arviolta	1,200	—	
		Voimistelusalja ja maneesi	1,000	—	
		Kirjapaino ja varuskamari	1,800	—	108,795 —
		3. Lämmitys, valaistus, puhtaanapito ja vedenkulutus.			
	} b	Polttopuita, arviolta	16,500	—	
		Valaistus, s:n	17,500	—	
		Tallin ja makkien puhtaanap., arv.	5,000	—	
		Vedenkulutus, s:n	1,100	—	40,100 —
		4. Sekalaista.			
K. Asetus 20/4 1903	b	Kaupungin osalle tulevia korjauskustannuksia aseista, hevosista huonekaluista y. m., arviolta	3,000	—	
Valt:n päät. 20/3 1907	b	Telefooniverkon kunnossapito	733	33	
	c*	Poliisikamarin arkiston sisustam.	4,000	—	7,733 33
		— Smk 354,662: 61 —			
			Siirros	—	4,093,792 13

				Siirros	— —	4,093,792 13		
VII. Terveiden- ja sairaan-								
hoito.								
1. Terveidenhoitolautakunta.								
Valt:n päät. ^{29/11} 1904 S:n ^{30/12} 1908 S:n ^{22/9} 1908 S:n ^{3/12} 1889 S:n ^{18/12} 1892 S:n ^{21/12} 1897 S:n ^{30/12} 1908	} b	{	Puheenjohtaja, palkkiota	3,000	—	16,100		
			4 Jäsentä à 20 mk joka kokouk- selta, arviolta	3,500	—			
		} b & c	{	1 Sihteeri	2,400		—	
				1 Vahtimestari	1,200		—	
		} c		Tarverahoja, arviolta	6,000		—	
2. Lääkit ja sairaanhoitajat.								
Valt:n päät. ^{24/10} 1893	b		Ensim. kaup. lääk. palkk. 6,000: — palkkiota 4,000: — korotusta 10 vuoden palveluksesta 2,000: —	12,000	—			
K. Sin päät. ^{5/2} 1910 Valt:n päät. ^{11/5} 1910	} b		Toinen kaupunginlääkäri	4,500	—			
			c	Sijaisen palkkaamis. toisen kaup- lääkärin virkaloman aikana	375	—		
1886 v:n menosääntö	b		2 Aluelääkäriä kaupun- gissa à 3,000: —	6,000	—			
Valt:n päät. ^{19/4} 1898 S:n ^{30/9} 1890	b		1 Aluelääkäri Töölön alueella	3,600	—			
	b		1 S:n Sörnäisten alueella 3,000: — lisäpalkkio 1,000: —	4,000	—			
S:n ^{20/10} 1903	b		1 Aluelääkäri Hermannin ja Tou- kolan alueella	4,000	—			
S:n ^{29/12} 1891	b		1 Aluelääkäri Kallion alueella 3,000: — lisäpalkkio 1,000: —	4,000	—			
S:n ^{9/4} 1889	b		1 Naispuolinen lääkäri	3,000	—			
S:n ^{19/12} 1895	b		1 Lääkäri vaivaistalon sairaaloissa ja houruinhoitolaitoksessa (kts. VIII. Vaivaishoito).					
S:n ^{15/11} 1904	b		1 Lääkäri kaupungin kansakou- luissa (kts. IX. Opetus- ja sivistys- laitokset).					
1886 v:n menosääntö	} b		1 Kätilö	800	—			
Valt:n päät. ^{19/12} 1901			} b	{	7 Kunnan sairaanhoi- tajatarta à 1,200: —	8,400	—	
S:n ^{30/12} 1908								
S:n ^{27/12} 1895								
S:n ^{12/4} 1904								
S:n ^{30/12} 1907								
S:n ^{30/12} 1908								
				Siirros	50,675	4,109,892 13		

			Siirros	50,675 —	4,109,892 13
Valt:n päät. 17/5 1898	b	Matkakuluja ja sairaanhoitoparseleita		600 —	
S:n 19/4 1898	b	Palkkioita viransijaisille aluelääkärien virkalamon aikana		2,100 —	
S:n 17/6 1898	b & c	Lääkäripäivystys sunnuntaisin ja pyhäpäivin		1,200 —	
S:n 29/12 1905					
S:n 30/12 1907					
S:n 5/10 1909	b	Palkkiota lääkäreille yökäyneistä, arviolta		2,000 —	56,575 —
3. Marian sairaala.					
<i>a) Sisätautien osasto.</i>					
1908 v:n menosääntö	b	1 Ylilääkäri, laitoksen johtaja, palkkaa		8,000 —	
	b	1 Alilääkäri, paitsi asunt., lämp., val., siivousta ja ruokaa, palkkaa		3,600: —	
		korotus 10 vuoden palveluksesta		720: —	4,320 —
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 17/10 1905	b	Sijaisen palkkaamiseen alilääkärim loma-aikana		300 —	
1908 v:n menosääntö	b	2 Asistenttia, paitsi asunt., lämp., valaist., siiv. ja ruokaa, palkkaa à 2,400: —		4,800 —	
Valt:n päät. 30/12 1909	b	1 Asistentti, paitsi ruokaa, (ei asunt.), palkkaa		2,400 —	
1908 v:n menosääntö	b & c	3 Amanuenssia, paitsi asunt., lämp., valaist. ja ruok., palkkaa à 1,200 vuod.		3,600 —	
	c	1 Ylihoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa		1,200 —	
		Palkkiota oppilaiden opetuksesta		300 —	
1908 v:n menosääntö	b & c	7 Osastonhoitajatar, paitsi asunt., lämp., valaist. ja ruokaa, palkkaa à 70 mk kuuk.		5,880 —	
1908 v:n menosääntö	b	Palkankorot. yhdelle hoitajattarelle 10 v:n palveluksesta		120 —	
		Palkankorot. 3 hoitajattarelle 5 v:n palveluksesta à 60 mk		180 —	
Valt:n päät. 30/12 1909	b & c	1 Yöhoitajatar, paitsi asunt., valoa, lämpöä ja ruokaa, palkkaa		840 —	
			Siirros	31,940 —	4,166,467 13

			Siirros	31,940 —	4,166,467	13
1908 v:n menosääntö	b & c	12 Alihoitajatarta, paitsi asunt., lämp., valaist. ja ruok., palkkaa à 45 mk kuuk.		6,480 —		
		8 Yöhoitajatarta, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 45 mk kuuk.		4,320 —		
	c	Ylimäär. sairaanhoito, arviolta		1,200 —		
Valt:n päät. 30/12 1909	b	Hierojan palkkio		1,200 —		
S:n 30/12 1909	b	1 Kylvettäjäätä, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, palkkaa		300 —		
1908 v:n menosääntö	b	11 Siivoojatarta, paitsi asunt., lämp. valaist. ja ruok., palkkaa à 20 mk		2,640 —		
1908 v:n menosääntö	b	1 Siivoojatar tuberkuloosipaviljonkia varten		336 —		
		Lääkkeet, arviolta		15,000 —		
	c	Kaluston kunnossapito, arviolta		6,000 —		
		Konekalujen, sideaineiden, väkiwiinan ja desinfisioimisaineiden osto ja ylläpito		4,000 —	73,416	
		<i>b) Kulikutautien osasto.</i>				
1908 v:n menosääntö	b	1 Ylilääkäri, paitsi vap. asunt. sekä lämpöä ja valaist., palkkaa		5,000 —		
1908 v:n menosääntö	b	Sijaisen palkkaamiseen ylilääkärin loma-aikana		400 —		
Valt:n päät. 19/12 1901						
1908 v:n menosääntö	b	1 Asistentti, paitsi asunt., lämpöä, valaist. ja ruok., palkkaa		2,400 —		
		5 Osastonhoitajatarta, paitsi asunt., valaist., lämp. ja ruok., palkkaa à 75 mk kuuk.		4,500 —		
1908 v:n menosääntö	b	1 Varahoitajatar, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 50 mk kuukaudessa		600 —		
Valt:n päät. 23/11 1909						
		2 Alihoitajatarta, samoinkuin edell., sekä palkkaa à 50 mk kuukaudessa		1,200 —		
1908 v:n menosääntö	b & c	4 Yöhoitajatarta, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 50 mk kuuk.		2,400 —		
Valt:n päät. 23/11 1909						
	c	Ylimäär. sairaanhoito, arviolta		800 —		
			Siirros	17,300 —	4,239,883	13

			Siirros	17,300	4,239,883	13
1908 v:n menosääntö Valtn päät. 23/11 1909.	} b	6 Siivoojatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 25 mk kuukaudessa . . .		1,800		
		} c	Lääkkeet, arviolta		4,000	
	Kaluston kunnossapito, arviolta			3,500		
	Sairashuoneiden desinfioiminen, konekalut ja sidetarpeet, arviolta			2,000		28,600
		<i>c) Kirurginen osasto.</i>				
	} b & c	1 Ylilääkäri, kirurgi, palkkaa 6,000:— korotusta 5 v:n palveluksesta 600:—		6,600		
		Sijaisen palkkaamiseen ylilääkärin loma-ajaksi		350		
		1 Vanhempi asistenttilääkäri, paitsi asunt., lämpöä, valaist., ruokaa, palkkaa		3,000		
		1 Asistentti, paitsi asunt., lämpöä, valaist., siiv. ja ruokaa, palkkaa		2,400		
		1 Amanuenssi, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa		1,200		
1908 v:n menosääntö		1 Operatsiohoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruok., palkkaa à 70 mk kuukaudessa		840		
		2 Osastonhoitajatar, paitsi asuntoa, valaist., lämpöä ja ruokaa, palkkaa à 70 mk kuukaudessa		1,680		
		1 Hoitajatar poliklinikassa, samalla velvollinen hoitamaan Röntgenaparaattia, paitsi asunt. lämp., valaist. ja ruokaa, palkkaa 70 mk kuukaudessa		840		
		Palkankorotusta 5 vuoden palv.		60		
		5 Alihoitajatar, paitsi asuntoa, valoa, lämpöä ja ruokaa, palkkaa à 45 mk kuukaudessa . . .		2,700		
			Siirros	19,670	4,268,483	13

			Siirros	19,670 —	4,268,483	13
1908 v:n menosääntö	b & c	1	Hoitajatareristysosastolla, paitsi asunt., valoa, lämpöä ja ruokaa, palkkaa à 30 mk kuukaudessa	360 —		
		2	Yöhoitajatarta, paitsi asunt., valoa, lämpöä ja ruokaa, palkkaa à 45 mk kuukaudessa	1,080 —		
		3	Siivoojatarta, paitsi asunt., lämpöä, valaist. ja ruokaa, palkkaa à 20 mk kuukaudessa	720 —		
1908 v:n menosääntö	c		Ylimäär. sairaanhoito, arviolta	800 —		
	b		Hierojan palkkio	800 —		
			Lääkkeet, arviolta	4,500 —		
	c		Sidetarpeet ja konekalut, arviolta	9,000 —		
			Kaluston kunnossapito ja ostot, arviolta	4,000 —	40,930 —	
<i>d) Talousosasto.</i>						
1908 v:n menosääntö	b	1	Toimitsija, paitsi asuntoa, valoa ja lämpöä, palkkaa	4,000: —		
Valt:n päät. 29/12 1893	b		palkankorotus 5 v:n palveluksesta	500: —	4,500 —	
1908 v:n menosääntö	b	1	Apulainen palkkaa	1,800 —		
		1	Taloudenhoitajatar, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa	1,000 —		
1908 v:n menosääntö	b	1	Apulainen taloudenhoitajattarelle, paitsi asuntoa, lämpöä, valaist. ja ruokaa, palkkaa	600 —		
		2	Keittäjätarta, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 30 mk kuukaudessa	720 —		
		1	Keittäjätar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 25 mk kuuk.	300 —		
	c		Ylimäär. keittiöapu, arviolta	240 —		
1908 v:n menosääntö	b & c	10	Palvelijatarta, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 20 mk kuukaudessa	2,400 —		
			Siirros	11,560 —	4,309,413	13

			Siirros	11,560	—	4,309,413	13
1908 v:n menosääntö	b	2 Leipojatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 30 mk kuuk.		720	—		
		1 Johtajatar liinavaatevarast. vrt., paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa . . . 480:— henkilökoht. lisäystä 600:—		1,080	—		
		1 Ompelijatar, samalla liinavaatevaraston hoitajattaren apuna, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 35 mk kuuk.		420	—		
		2 Ompelijatarta, paitsi lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 30 mk kuukaudessa		720	—		
1908 v:n menosääntö	b & c	14 Pesijätärtä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 25 mk kuukaudessa		4,200	—		
		1 Koneenkäyttäjä, paitsi asunt., lämpöä ja valaist., palkkaa . .		2,400	—		
		1 Koneenkäyttäjä, paitsi asunt., lämpöä ja valoa, palkkaa . . .		1,800	—		
		3 Lämmittäjää, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, palkkaa 45 mk kuukaudessa		1,620	—		
		1 Vahtimestari, paitsi asunt., lämp. ja valoa, palkkaa 730:— ruokarahoja 360:— mieskoht. palk. lis. . . 180:—		1,270	—		
1908 v:n menosääntö	b	1 Ovenvartija, samalla portinvartija, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, palkkaa		600	—		
		1 Ruumiinavausapul. paitsi asunt., lämp., valaistusta ja ruokaa, palkkaa		600	—		
		9 Renkiä, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 40 mk kuukaudessa		4,320	—		
		1 Portinvartija, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 35 mk kuukaudessa		420	—		
		1 Klosetintyhjentäjätär à 33 mk kuukaudessa		396	—		
		Siirros		32,126	—	4,309,413	13

		Siirros	32,126 —	4,309,413 13
1908 v:n menosääntö	b	1 Yövirtija, paitsi ruokaa (ei asuntoa), palkkaa à 50 mk kuuk.	600 —	
		Ruoka 290 potilaalle, à 1 mk 10 p. päivässä	116,435 —	
		Ruoka 34 potilaalle, à 1 mk 50 p. päivässä	18,615 —	
		Ruoka 64 hengelle, lääkäreille ja sairaanhoitajattarille, à 1 mk 50 p. päivässä	35,040 —	
		Ruoka 6 oppilaalle à 1 mk 50 p. päivässä	3,285 —	
	c	Ruoka 74 palvelushenkilölle à 1 mk 10 p. päivässä	29,711 —	
		Polttopuut, arviolta	35,000 —	
		Kaasu laboratorioon sekä höyryteltan lämmittämiseen	600 —	
		Kaluston kunnossapito, arviolta	3,000 —	
		Hevosien ylläpito, arviolta	600 —	
		Valaistus ja lamput, arviolta	15,000 —	
		Arvaamattomia menoja, arviolta	12,000 —	
		Vedenkulutus, arviolta	6,000 —	
		Seisotuskaivojen ja makkieun puhtaanapito, arviolta	1,200 —	309,212 —
		<i>e) Desinfisioimislaitos.</i>		
1908 v:n menosääntö	b	1 Esimies (koneenkäyttäjä), paitsi asunt., lämpöä ja valaist., palkkaa	1,200: —	
		mieskoht. lisäystä	180: —	
			1,380 —	
1908 v:n menosääntö	b	1 Apulainen, paitsi asuntoa ja ruokaa, palkkaa	480 —	
	c	Polttoaineet, arviolta	800 —	
		Hevosien ylläpito, arviolta	600 —	
		Desinfisioimistarpeet, arviolta	500 —	3,760 —
1908 v:n menosääntö	b	Lyhyen virkaloman hankkimiseksi sairaanhoitajattarille ja siivoojattarille, arviolta	—	3,000 —
		Siirros	—	4,625,385 13

			Siirros	—	—	4,625,385	13	
		4. Humaliston varasairaala.						
Valt:n päät. ⁶ / ₄ 1909	b*	1 Lääkäri	3,000	—				
		1 Amanuenssi	1,200	—				
		1 Ylihoitajatar, taloud. hoitaja	900	—				
		6 Hoitajatarta à 600 mk	3,600	—				
		1 Ruuanpitäjä	480	—				
		3 Palvelijatarta à 240 mk	720	—				
		3 Siivoojatarta à 240 mk	720	—				
		2 Renkiä à 480 mk	960	—				
		3 Pesijätärtä à 240 mk	720	—				
		Ruoka 70 hengelle à 1:10 päivässä	28,105	—				
		Lääkkeet, arviolta	4,000	—				
		Polttopuut ja valaistus, s:n	4,800	—				
		Sekalaisia arvaam. menoja, kuten ajoja, olkia, saippuaa, vettä y. m.	7,200	—				
		Vuokria	12,000	—				
Vedenkulutus	550	—						
Makkien puhtaanapito	400	—			69,355			
		5. Sairaanhoito Böhlen tilalla.						
Valt:n päät. ³⁰ / ₁₂ 1909	b*	1 Lääkäri, palkkiota	1,500	—				
		1 Diakonissa	1,200	—				
		Vuokra, siivoaminen, lämmitys, puhelin, y. m.	900	—			3,600	
		6. Poliklinikat.						
Valt:n päät. ¹¹ / ₄ 1900 S:n ²⁸ / ₁₂ 1905	b & c	Määräraha Kallion lastenpoliklinikkaa varten	4,000	—				
		Määräraha polikliinista silmäosastoa varten	2,500	—				
S:n ²⁸ / ₁₂ 1896 S:n ²⁸ / ₁₂ 1905	b	Päivärahat varatt. sair. puolesta tilintek. vastaan	200	—	2,700			
		Kättilönavun kustantamiseksi varattomille kotonaan, arviolta	6,000	—				
Valt:n päät. ¹⁵ / ₁₂ 1903 S:n ²⁸ / ₁₂ 1906 S:n ³⁰ / ₁₂ 1907 S:n ³⁰ / ₁₂ 1908	b	Määräraha 10 sairauspaikasta tohtorien O. A. Boijen ja W. Parviaisen lapsenpäästölaitoksessa	18,540	—				
		Siirros	31,240	—		4,698,340	13	

Valt:n päät. $\frac{29}{12}$ 1905	} b & c	Siirros	31,240	4,698,340	13
S:n $\frac{27}{9}$ 1910		Määräraha Marian sairaalan tuberkuloosipoliklinikkaa varten . . .	22,000		
S:n $\frac{30}{12}$ 1907		Määräraha korva-, nenä- ja kurkkutautien poliklinikkaa varten	4,500		
S:n $\frac{28}{6}$ 1907	b			57,740	
7. Terveyspoliisi.					
Valt:n päät. $\frac{24}{10}$ 1893	} b	1 Terveystarkast. tarkast. 3,000: —			
S:n $\frac{30}{4}$ 1904		Palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta . . . 500: — mieskohtaista lisäystä . . . 500: —	4,000		
S:n $\frac{13}{12}$ 1904	b	1 Käsiamm. työpajain ja työpaikain tarkastaja, palkk. 3,000: — Korotus 5 v:n palveluksesta $\frac{1}{10}$:stä 1911 . . . 75: —	3,075		
1886 v:n menosääntö	} b	4 Tarkastusmiestä à 2,500 mk . . .	10,000		
Valt:n päät. $\frac{30}{12}$ 1907		1 Tarkastusmies, palkkaa korotusta 10 v:n palveluksesta 500: —	3,000		
S:n $\frac{30}{12}$ 1908	b	1 Tarkastusmies, palkkaa korotusta 5 v:n palveluksesta 250: —	2,750		
S:n $\frac{16}{3}$ 1909	b	1 Tarkastusmies, palkk. korotus 5 v:n palveluksesta $\frac{1}{4}$:stä 1911 . . . 208: 35	2,708 35		
1886 v:n menosääntö	b	1 Tarkastusmies, palkk. korotus 5 v:n palveluksesta $\frac{1}{7}$:stä 1911 . . . 166: 65	2,666 65		
Valt:n päät. $\frac{29}{12}$ 1905	} b	Tarkastusmiesten matkakustannukset 800 —	800		
S:n $\frac{30}{12}$ 1907		Ylimäär. tarkastusmiehet, arviolta	4,000		
S:n $\frac{28}{11}$ 1905	c	Kodeissa toimitett. desinfisioimisesta, arviolta 7,000 —	7,000		
	b	Määräraha työväenasuntojen tarkastamista varten 3,000 —	3,000	43,000	
8. Terveystoimisto.					
Valt:n päät. $\frac{8}{10}$ 1907	} b	1 Ylilääkäri 6,000 —	6,000		
S:n $\frac{30}{12}$ 1908		1 Johtaja 4,500 —	4,500		
S:n $\frac{30}{12}$ 1909		1 Asistentti 3,000 —	3,000		
		6 Tarkastusmiestä à 2,000 mk . . .	12,000		
		1 Vahtimestari, palkkiota 1,500 —	1,500		
		Siivoaminen ja peso, arviolta . . . 600 —	600		
		Kaluston kunnossapito, lääkkeet y. m., arviolta 1,900 —	1,900	29,500	
Siirros			—	4,828,580	13

			Siirros	—	—	4,828,580 13	
9. Laboratorio terveydellisiä tutkimuksia varten.							
Valt:n päät. 28/5 1903	S:n 28/12 1905 S:n 30/12 1907 S:n 30/12 1909	} b & c	1 Johtaja	8,000	—		
			1 Apulainen	3,000	—		
			1 Laborantti	2,100	—		
			1 Näytteidenottaja	1,500	—		
			1 Vahtimestari, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa	1,700	—		
			Koneiden ja kirjakokoelman kunnossapitoon ynnä näytteiden, koe-eläinten y. m. oston	3,000	—		
S:n 11/12 1906	} b	} b	1 Lääkäri bakteriologisia tutkimuksia varten	5,000	—		
S:n 30/12 1907							
S:n 17/11 1908							
S:n 17/11 1908		b	Sijaisen palkkio kesäloman aikana	400	—		
S:n 30/12 1907		b	Koneiden y. m. osto bakteriologisia tutkimuksia varten	600	—		
S:n 30/12 1907		b	1 Laboratorionrenki	600	—		
		c	Vedenkulutus	150	—	26,050	
10. Lihantarkast. teurastuslaitoksella.							
Valt:n päät. 17/12 1908		} b	1 Eläinlääkäri	4,000	—		
			} c	Apulainen	1,500	—	
				Kustannuksia, arviolta	300	—	5,800
11. Rokotusainevarasto.							
		} c	Määräraha rokotusvelvollisuuden täyttämisen valvomiseen	400	—		
			Määräraha huoneistojen hankkimiseksi rokotusta varten ja niiden siivoamiseen	600	—	1,000	
12. Satunnaisia määrärahoja.							
		} c*	Rottien tappamiseen	5,000	—		
			Määräraha Leppäsuon koleraparakin ja ruumiinavaushuoneen lämmitykseen	600	—	5,600	
			Määräraha Koleraparakin väliaik. sairaalaa varten	15,050	—		
Valt:n päät. 25/10 1910		b*	S:n ent. Kaasutehtaan s:a varten	10,200	—		
S:n 27/9 1910		b*	S:n sairaanhoitoon satunnaisen kulkutautien aikana Kaupunginvalv. vastaisen määräyks. muk.	30,000	—	55,250	
— Smk 828,488: — —							
			Siirros	—	—	4,922,280 13	

		Siirros		—		4,922,280 13	
VIII. Vaivaishoito.							
1. Vaivaishoitovaltiokunta.							
Valt:n päät. 5/12 1895 } S:n 20/12 1902 }	b	1 Puheenjohtaja	1,200	—			
		1 Toimitusjohtaja	7,000	—			
		1 Sihteeri	2,400	—			
		1 Kirjanpitäjä ja rahast. hoitaja	3,000	—			
Valt:n päät. 20/4 1909 } S:n 21/9 1909 }	b	2 Tarkastusmiestä, samassa köyhäinkatsojia, à 2,400: —	4,800	—			
		korotusta 5 v:n palveluksesta	500	—			
		Kirjurinapulainen	900	—			
S:n 22/12 1898 } S:n 30/12 1908 }	b	1 Vahtimestari	1,200	—			
	c	Palkkiota kaupungissa oleville tarkastusmiehille ja vakinaisille maaseutuasiamiehille, arviolta	7,000	—			
	c	Korvausta tarkastusmatkoista, arviolta	800	—			28,800
2. Vaivaistalo ja sen yhteydessä olevat laitokset.							
1886 v:n menosääntö	b	1 Tarkastaja, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita	4,500: —				
Valt:n päät. 30/12 1909	b*	Palkkionlisäystä Oulunkylän lastenkodin ja Rekolan mielisairaalan valvonnasta	1,200: —		5,700	—	
Valt:n päät. 19/12 1901 } S:n 30/12 1904 } S:n 28/12 1906 }	b	1 Konttoriapulainen	2,000	—			
1886 v:n menosääntö	b	1 Saarnaaja	1,400	—			
Valt:n päät. 21/12 1889 } S:n 17/11 1894 } S:n 2/10 1906 }	b & c	1 Lääkäri vaivaishoidon sairaaloissa ja houruinhoitolaitoksessa sekä Rekolan lisähoitolassa	5,500	—			14,600
<i>a) Vaivaistalo.</i>							
Valt:n päät. 5/12 1895 } S:n 30/12 1908 }	b	1 Emännöitsijä, paitsi vap. asuntoa, polttopuita ja valoa	1,200	—			
S:n 30/12 1907	b	2 Sair. hoitria, paitsi vap. asunt., polttop. ja val. à 840: — 1,680: — korotusta 10 v:n palveluksesta	240: —				
		korotusta 5 vuoden palveluksesta	120: —		2,040	—	
		Siirros	3,240	—			4,965,680 13

Valt:n päät.	28/12	1906	b	Sijaisten palkkaamiseen edellisten virkaloman ajaksi 1 kuukauden aikana à 70:—	3,240	4,965,680	13	
				1 Sairaanhoidattajatar, paitsi vap. asunt., polttop. ja valoa 600:— korotusta 10 vuoden palveluksesta	140			
S:n	21/12	1889	b	1 Sair. hoit:r, paitsi vap. asunt., polttop. ja valoa	720			
S:n	22/12	1898			2 Sair. hoit:rta, s:n s:n à 600:—	1,200		
S:n	30/12	1908						
S:n	28/12	1906	b	Sijaisten palkkaamiseen näiden virkaloman ajaksi puolen kuukauden aikana à 25:—	100			
S:n	30/12	1907	b	11 Apulaishoit:rta, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa, à 35 mk kuukaudessa	4,620			
S:n	30/12	1908						
S:n	30/12	1909						
S:n	30/12	1907	b	1 Renki, paitsi vap. asuntoa, ruokaa, polttop. ja valaistusta	360			
			c	Vaatetus, arviolta	6,500			
				Ruoka, arviolta	52,000			
				Lääkkeet, arviolta	4,000			
				Kalusto, arviolta	2,800			
				Tarveaineet, arviolta	1,200			
			d	Polttopuut ja valo, arviolta	14,000			
				Kaurat ja heinät 4 hevoselle, arviolta	1,800			
				Korjaustyöt, arviolta	5,000			
				Sekalaisia menoja, arviolta	7,000	105,400		
<i>b) Työlaitos.</i>								
Valt:n päät.	21/12	1889	b	1 Tarkastusmies, paitsi vapaata asunt., polttop. ja valoa 1,500:— mieskohtaista lisäystä 300:—	1,800			
S:n	28/12	1906						
S:n	29/12	1896	b	1 Konttoriapulainen tarkastusmiehelle, paitsi ruokaa, asunt., lämpöä ja valoa	360			
S:n	30/12	1909	b	2 Vahtim., paitsi vap. asuntoa, polttop. ja valoa à 960:— korotusta 5 v:n palveluksesta	1,920			
					60			
Valt:n päät.	21/12	1889	b	Sijaisen palkkaamiseen tarkastusmiehen ja vahtimestarien virkaloman aikana	150			
S:n	22/12	1903						
S:n	19/10	1909	b	Polttopuut ja valo, arviolta	1,500			
			c	Ruoka, arviolta	15,000			
Siirros					20,790	5,071,080	13	

			Siirros	20,790 —	5,071,080 13	
	c	d	Vaatetuskustannukset, arviolta	2,800 —		
			Tarveaineet, arviolta	8,500 —		
			Kalusto ja työkalut, arviolta	500 —		
			Uutteruusrahast, arviolta	2,500 —		
			Korjaustyöt, arviolta	300 —		
			Sekalaisia menoja, arviolta	600 —	35,990 —	
			c) <i>Houruinhoitolaitos ynnä Reko-</i> <i>lan lisähoitola.</i>			
			1 Ylihoitajatar, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa	1,500 —		
			Sijaisen palkkaamiseen ylihoitajat- taren virkaloman aikana 1 kuu- kaudeksi	100 —		
			1 Ylihoitajatar Reholassa, paitsi vap. as., polttop. ja valoa	900 —		
			Sijaisen palkkaamiseen hänen virkalomansa ajaksi	75 —		
			1 Naispuol. hoitaja, paitsi vap. asunt., polttop. ja valaist. 600: — korot. 10 vuoden pal- veluksesta 120: —	720 —		
			1 Naispuol. hoitaja, paitsi vap. asunt., polttop. ja valaist. 600: — korotusta 5 v:n pal- veluksesta 60: —	660 —		
	b & c		1 Naispuol. hoitaja, paitsi vap. as., polttop. ja valoa 600: — korotus 5 v:n palve- lukselta 1/3:sta 1911 50: —	650 —		
			1 Naispuol. hoitaja, paitsi vap. as., polttop. ja valoa 600: — korotus 5 v:n palve- lukselta 1/6:sta 1911 35: —	635 —		
			1 Naisapul. hoitaja, paitsi vap. as., polttop. ja valoa 600: — korotus 5 v:n palve- lukselta 1/11:stä 1911 10: —	610 —		
			1 Naispuol. hoitaja, paitsi vap. as., polttop. ja valoa 600: — korotus 5 v:n palve- lukselta 1/12:sta 1911 5: —	605 —		
			21 Naispuol. hoitajaa, paitsi s:n s:n, à 600: —	12,600 —		
				Siirros	19,055 —	5,107,070 13
1886 v:n menosääntö						
Valt:n päät.		28/12	1891			
S:n		28/12	1893			
S:n		29/12	1896			
S:n	21/12	1897				
S:n	20/11	1902				
S:n	8/6	1905				
S:n	28/6	1906				
S:n	30/12	1907				
S:n	30/12	1909				

Valt:n päät. 30/12 1907	b	Sijaisten palkkaamiseen edellisten virkaloman aikana puolen kuukauden ajaksi à 25: —	19,055 —	5,107,070 13
		7 Mieshoitajaa, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa, à 840: —	675 —	
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 20/12 1891 S:n 20/12 1902 S:n 9/9 1905 S:n 30/12 1907 S:n 30/12 1908	b	Sijaisten palkkaamiseen heidän virkalomansa aikana puolen kuukauden ajaksi à 35: —	5,880 —	114,940 —
		2 Yövärtijää Vanhaan houruinhoitolaitokseen 365 yönä, yht. 5 mk yöltä	245 —	
		1 Keittäjätär, paitsi vap. asuntoa, ruok., polttop. ja valoa	1,825 —	
		1 Astianpesijätär, s:n s:n	300 —	
		Vaatesetus, arviolta	240 —	
		Ruoka, arviolta	8,000 —	
		Lääkkeet, arviolta	44,500 —	
		Kalusto, arviolta	3,300 —	
		Polttopuut ja valo, arviolta	1,700 —	
		Korjaustyöt, arviolta	15,000 —	
c	Utteruusrahoja houruinhoitolaitoksen hoidokkaille, arviolta	10,000 —	420 —	
	Sekalaisia menoja, arviolta	3,800 —		
3. Apurahoja ja kustannuksia laitoksen ulkopuolella olevia köyhiä varten.				
c	Kaupunkiin ja maaseudulle hoidettaviksi annetut, arviolta	Sairaanhoito, arviolta	75,000 —	284,000 —
		Kustannukset mielenvikaisten henkilöiden hoidosta, arviolta	14,000 —	
		Lääkkeet, arviolta	40,000 —	
		Suoranaisia apurahoja:	15,000 —	
		a) vaivashoittoon ehdottomasti oikeutetuille henkilöille, arviolta 100,000: —		
		b) puutteenalaisille, joilla ei ole ehdotonta oikeutta vaivashoittoon, arviolta 40,000: —	140,000 —	
4. Sekalaista.				
c	Hautauskustannuksia, arviolta	Tarverahoja, arviolta	2,000 —	5,506,010 13
		Arvaamattomia menoja, arviolta	2,000 —	
d			5,000 —	
			Siiros 9,000 —	

			Siirros	9,000 —	5,506,010	13
	c*	Kustannuksia uuden työ- ja vai- vaistalon muuttamis. Koskelaan		10,000 —		
Valt:n päät. 30/12 1909	b	Määräraha Kaup.lähe- tykselle miesten työlai- toksen voimassapitoo 3,000: —				
		S:n naisten työlaitoksen 6,000: —				
		S:n Sörnäisten s:n . . . 4,000: —		13,000 —	32,000	—
		— Smk 615,730: — —				
IX. Opetus- ja sivistys- laitokset.						
1. Merikoulu.						
Valt:n päät. 9/5 1900 Välikirjan muk.	b	Vuokra		3,000 —		
	c	Polttopuut, arviolta		600 —	3,600	—
2. Käsityöläiskoulut.						
K. Julist. 25/11 1885	b	Määräraha ylemmille käsityöläis- kouluille		37,828 —		
Valt:n päät. 17/10 1899 S:n 27/11 1906	b	Määräraha alemmille käsityöläis- kouluille		30,568 —		
<i>Valmistava poikain ammatti- koulu:</i>						
S:n 20/9 ja 20/11 1900	b	1 Vakinainen opettaja ruotsal. osastolla		4,200: —		
		1 Vakinainen opettaja suomal. osastolla		4,200: —		
S:n 20/9 ja 20/11 1900 sekä 19/12 1901	b	1 Vakin. opettaja käsi- varaispiirustuksessa		3,000: —		
		korot. 10 vuoden pal- veluksesta		800: —		
		1 Vakin. työmestari puutoissa		3,300: —		
		korot. 10 v:n palve- lukselta		600: —		
S:n 27/9 ja 20/11 1900	b	1 Vakin. työmestari me- tallitöissä		2,700: —		
		korotusta 10 vuoden palveluksesta		600: —		
		Johtaja, palkkiota		1,500: —		
Valt:n päät. 31/12 1907	b	Palkkioita tuntiopettajil- le, 44 viikkot. à 150 mk		6,600: —		
			Siirros 27,500: —	68,396 —	5,541,610	13

Valt:n päät. 30/12 1907	b	1 Alityömestari puu- töissä 1,800:— korotusta 5 v:n palve- luksesta 200:—	Siirros 27,500:—	68,396	5,541,610	13
S:n 30/12 1907	b	1 Alityömestari metalli- töissä 1,800:—				
S:n 3/11 1908	c	henkilökoht. lis. 600:—				
S:n 30/10 1906	b	Palkkiota työpajan sil- mälläpidosta ruotsa- laisella ja suomalai- sella osastolla 1,200:—				
		Vahtimestarin palkkio 1,200:—				
		Työaineet työpaja- jaan. 1,500:—				
	c	Työpajan korjaus ja täydennys 500:—				
		Kirjasto, aikakauskirjat ja tarverahat 750:—				
S:n 15/3 1910	b*	Höyläkoneen ja 2 moot- torin osto ja paikalle- pano 2,880:—				
S:n 28/11 1905 Välikirjan muk.	b	Työpajahuoneiston vuokra 4,000:—				
	c	Lämpö ja valo 900:—		44,830		
<i>Tyttöjen ammattikoulu.</i>						
		3 Opettajatarta, palkkaa à 2,500 mk 7,500:—				
		2 Opettajatarta palkkaa à 2,200 mk 4,400:—				
		1 s:n 2,400:—				
		1 s:n 1,500:—				
		Palkankorot. 5 v:n palve- luks. 6 opettajattarel. 1,200:—				
Valt:n päät. 1/12 1903		Johtajattaren palkkio 800:—				
S:n 30/12 1906	b	Palkkionlisäystä äidin- kielen opettajattarille 240:—				
S:n 20/10 1908		Tuntiopett. palkkiot 4,900:—				
S:n 1/4 1909		Palvelijattaret 650:—				
		Ruuanpito 4,000:—				
		Työaineet 2,000:—				
		Vuokra 6,000:—				
		Polttopuut ja valo 2,400:—				
		Kalusto ja korjaus 1,500:—				
		Sekalaisia 2,300:—		41,790	155,016	
			Siirros	—	5,696,626	13

			Siirros	—	5,696,626	13	
			3. Kauppaoppilaitokset.				
			Määräraha A. b. Helsingfors Handelskola yhtiölle 15 vapaaoppilaspaikasta	8,000	—		
			Määräraha Suomen Liikemiesten Kauppaopistolle 25 vapaaoppilassijasta	16,000	—		
	c*		Määräraha Helsingin Kauppiaitten Kauppakoululle 18 vapaaoppilassijasta	10,000	—		
			Määräraha Högre svenska handelsläroverket opist. 8 vap:oppil:sij. Liikemiesyhdistyksen liikeapulaisiltakursseille 5 vapaaoppilasijasta	6,000	—		
				2,000	—	42,000	
			4. Kansakoulut.				
			<i>a) Palkat.</i>				
1886 v:n menosääntö	}		1 Tarkastaja, ruotsinkiel. kouluja varten, palkkaa	8,000	—		
Valt:n päät. 29/12 1888		b	1 Tarkastaja suomenkiel. kouluja varten, palkkaa	8,000	—		
S:n 28/4 1908		b	Apulaistarkastaja viim. main. vart.	6,000	—		
S:n 28/4 1908		b	Apulaiset tarkastajankansliassa .	1,800	—		
S:n 1/12 1908		b	Taloudenhoitaja, palkk. 5,000:—	6,000	—		
S:n 29/12 1899		}	b	mieskoht. palkanlis. . 1,000:—	6,000	—	
S:n 28/4 1908							
S:n 2/10 1903		}	b	Taloudenhoitajan apulainen . .	1,500	—	
S:n 30/12 1908							
S:n 27/12 1908		b		Johtokunnan sihteeri	800	—	
S:n 1/6 1904	b		1 Lääkäri kaup. kansakouluissa .	6,000	—		
S:n 15/11 1904	b		<i>Suomenkielisten koulujen opettajat ja opettajattaret.</i>				
	}	b	12 Opettajaa, palkkaa à 2,400:—	50,400	—		
			korotusta 15 vuoden palveluksesta à . . . 1,200:—				
			kalliinajanlisäystä à . . . 600:—				
			2 Opettajaa, palkkaa 2,400:—				
			korotusta 10 vuoden palveluksesta 960:—				
			kalliinajanlisäystä à . . . 400:—	7,520	—		
1886 v:n menosääntö			Siirros	96,020	—	5,738,626	
Valt:n päät. 12/12 1899						13	
S:n 17/9 1907							
S:n 28/4 1908							
S:n 21/9 1909							
S:n 16/2 1910							

				Siirros	96,020 —	5,738,626 13
			1 Opettaja, palkkaa à .	2,400: —		
			korotus 5 vuoden palveluksesta	480: —		
			s:n 10 v:n palveluksesta 1/8:sta 1911 . . .	200: —		
			kalliinajanlisäystä 5 v:n palveluksesta . .	200: —		
			s:n 10 v:n palveluksesta 1/8:sta 1911 . .	83: 33	3,363 33	
			16 Opettajaa, palkkaa à	2,400: —		
			korotusta 5 vuoden palveluksesta	480: —		
			kalliinajanlisäystä à .	200: —	49,280 —	
			2 Opettajaa, palkkaa à	2,400: —		
			korotusta 5 v:n palveluksesta 1/8:sta 1911 . . .	200: —		
			kalliinajanlis. 5 v:n palveluksesta à . . .	83: 33	5,366 66	
			8 Opettajaa, palkkaa à	2,400: —	19,200 —	
			15 Opettajaa, vielä virkaan nimitämätöntä, palkkiota à	2,400: —	36,000 —	
			3 Veiston apulaisopettajaa, palkk.		4,800 —	
			1 Kreikkalais-venäläisen uskonopin opettaja, palkkiota		800 —	
			24 Opettajatarta, palkk. à	2,000: —		
			korotusta 15 vuoden palveluksesta	1,000: —		
			kalliinajanlisäystä à .	600: —	86,400 —	
			1 Opettar, palkkaa à .	2,000: —		
			korotusta 10 vuoden palveluksesta à . . .	800: —		
			s:n 15 v:n palveluksesta 1/8:sta 1911	83: 33		
			kalliinajanlis. 10 v:n palveluksesta	400: —		
			s:n 15 v:n palveluksesta 1/8:sta 1911 . .	83: 33	3,366 66	
			7 Opettajatarta, palkkaa	2,000: —		
			korotusta 10 v:n palveluksesta à	800: —		
			kalliinajanlis. à	400: —	22,400 —	
			1 Opettajatar, palkkaa	2,000: —		
			korotusta 5 v:n palveluksesta	400: —		
				Siirros	2,400: —	326,996 65
						5,738,626 13

Valt:n päät. 21/9 1909 }
S:n 18/2 1910 } b

Valt:n päät. 29/12 1905 } b

1886 v:n menosääntö }
Valt:n päät. 27/11 1906 }
S:n 17/9 1907 } b
S:n 28/4 1908 }
S:n 21/9 1909 }

			Siirros	2,400: —	326,996 65	5,738,626 13
			korot. 10 v:n palveluk-			
			sesta 1/8:sta 1911 . .	166: 66		
			kalliinajanlis. 5 v:n			
			palveluksesta . . .	200: —		
			s:n 10 v:n palveluk-			
			sesta 1/8:sta 1911 . .	83: 33	2,849 99	
			16 Opet:tarta, palkkaa à	2,000: —		
			korotusta 5 vuoden			
			palveluksesta à . .	400: —		
			kalliinajanlis. à . .	200: —	41,600 —	
			9 Opet:tarta palkkaa à	2,000: —	18,000 —	
			4 Opet:tarta, vielä virkaan nimit-			
			tämät., palkkiota à 2,000: —		8,000 —	
			18 Opet:tarta, palkkaa à	1,700: —		
			korotusta 15 vuoden			
			palveluksesta à . .	850: —		
			kalliinajanlis. à . .	600: —	56,700 —	
			4 Opet:tarta, palkkaa à	1,700: —		
			korotusta 10 vuoden			
			palveluksesta à . .	680: —		
			s:n 15 v:n palveluk-			
			1/8:sta 1911 à . . .	70: 83		
			kalliinajanlis. 10 v:n			
			palveluksesta à . .	400: —		
			s:n 15 v:n palveluk-			
			sesta 1/8:sta 1911 à .	83: 33	11,736 64	
			9 Opet:tarta, palkkaa à	1,700: —		
			korotusta 10 vuoden			
			palveluksesta à . .	680: —		
			kalliinajanlis. à . .	400: —	25,020 —	
			3 Opet:tarta, palkkaa à	1,700: —		
			korotusta 5 v:n pal-			
			veluksesta à . . .	340: —		
			s:n 10 v:n palveluks.			
			1/8:sta 1911 à . . .	141: 66		
			kalliinajanlis. 5 v:n			
			palveluksesta à . .	200: —		
			s:n 10 v:n palveluk-			
			sesta 1/8:sta 1911 à .	83: 33	7,394 97	
			14 Opet:tarta, palkkaa à	1,700: —		
			korotusta 5 v:n pal-			
			veluksesta à . . .	340: —		
			kalliinajanlis. 5 v:n			
			palveluksesta à . .	200: —	31,360 —	
			Siirros	529,658 25	5,738,626 13	

Valt:n päät. 27/11 1906 }
 S:n 17/3 1907 }
 S:n 28/4 1908 } b
 S:n 21/3 1909 }
 S:n 18/2 1910 }

			Siirros	529,658 25	5,738,626 13
Valt:n päät. 27/11 1906 S:n 17/9 1907 S:n 28/4 1908 S:n 21/9 1909 S:n 16/2 1910	b	6 Opet:tarta, palkkaa à 1,700: — korotusta 5 v:n palveluks. 1/8:sta 1911 à 141: 66 kalliinajanlisäystä s:n 1/8:sta 1911 à . . . 83: 33		11,549 94	
		14 Opet:tarta, palkkaa à 1,700: —		23,800 —	
		6 Opet:tarta, vielä virk. nimitt. palkkiota à 1,700: —		10,200 —	
		c Palkanlisäys laiminlyötyjen lasten opettajattarelle		360 —	
		<i>Ruotsinkielisten koulujen opettajat ja opettajattaret.</i>			
Valt:n päät. 17/9 1907 S:n 28/4 1908 S:n 21/9 1909 S:n 16/2 1910	b	17 Opettajaa, palkkaa á 2,400: — korotusta 15 v:n palveluksesta á . . . 1,200: — kalliinajanlis. á . . . 600: —		71,400 —	
		1 Opettaja, palkkaa à 2,400: — korotusta 10 vuoden palveluksesta à . . . 960: — kalliinajanlisäystä s:n korotusta 15 v:n palveluks. 1/8:sta 1911 . 100: — kalliinajanlisäystä samalta ajalta 83: 33		3,943 33	
		6 Opettajaa, palkkaa à 2,400: — korotusta 10 v:n palveluksesta à . . . 960: — kalliinajanlis. s:n à . 400: —		22,560 —	
		4 Opettajaa, palkkaa à 2,400: — korotusta 5 v:n palveluksesta à 480: — kalliinajanlisäystä s:n korotusta 10 v:n palveluks. 1/8:sta 1911 . 200: — kalliinajanlisäystä samalta ajalta 83: 33		13,453 32	
		2 Opettajaa, palkkaa á 2,400: — korotusta 5 v:n palveluksesta à 480: — kalliinajanlisäystä s:n 200: —		6,160 —	
				Siirros	693,084 84

			Siirros	693,084 84	5,738,626 13
			1 Opettaja, palkkaa 2,400: —		
			korotusta 5 v:n palveluks. 1/8:sta 1911 200: —		
			kalliinajanlisäystä samalta ajalta 83: 33	2,683 33	
			1 Opettaja, vielä nimittämätön, palkkiota 2,400 —		
			2 Veiston apul. opettajaa, palkk. 3,100 —		
			1 Kreikk.-venäl. uskonnon opettaja, palkkiota 800 —		
			Opettaja F. O. Holmberg-vainajan kuolinpesälle 1,050 —		
			22 Opet:tarta, palkkaa à 2,000: —		
			korotusta 15 v:n palveluksesta à 1,000: —		
			kalliinajanlisäystä à 600: —	79,200 —	
			2 Opet:tarta, palkkaa à 2,000: —		
			korotusta 10 v:n palveluksesta 800: —		
			kalliinajanlisäystä à 400: —	6,400 —	
			1 Opettajatar, palkkaa 2,000: —		
			korotusta 5 v:n palveluksesta 400: —		
			kalliinajanlisäystä 200: —		
			korotusta 10 v:n palveluks. 1/8:sta 1911 166: 66		
			kalliinajanlisäystä samalta ajalta 83: 33	2,849 99	
			7 Opettajatarta palkk. à 2,000: —		
			korotusta 5 v:n palveluksesta à 400: —		
			kalliinajanlisäystä à 200: —	18,200 —	
			6 Opet:tarta, palkkaa à 2,000: —		
			4 Opet:tarta, vielä virkaan nimit., palkkiota à 2,000: — 8,000 —		
			15 Opet:tarta, palkkaa à 1,700: —		
			korotusta 15 v:n palveluksesta 850: —		
			kalliinajanlisäystä à 600: —	47,250 —	
			8 Opet:tarta, palkkaa à 1,700: —		
			korotusta 10 v:n palveluksesta à 680: —		
			kalliinajanlisäystä à 400: —	22,240 —	
			Siirros	899,258 16	5,738,626 13
Valt:n päät. 17/9 1907	} b				
S:n 28/4 1908					
S:n 21/9 1909					
S:n 16/2 1910					
Valt:n päät. 27/12 1905	} b				
Arm. Jul. 21/7 1898,					
6 mon.					
Valt:n päät. 17/9 1907	} b				
S:n 28/4 1908					
S:n 21/9 1909					
S:n 16/2 1910					

			Siirros	899,258 16	5,738,626 13
			5 Opet:tarta palkkaa à 1,700:— korotusta 5 v:n pal- veluks. à 340:— kalliinajanlisäystä à 200:—	11,200 —	
			3 Opet:tarta, palkkaa à 1,700:— korotusta 5 v:n palv. 1/8:sta 1911 à 141: 66 kalliinajanlisäystä sa- malta ajalta à 83: 33	3,849 98	
			4 Opet:tarta, palkkaa à 1,700:—	6,800 —	
			5 Opet:tarta, vielä virkaan nimitt., palkkiota à 1,700:—	8,500 —	
			1 Valmistavan koulun opettaja- tar, palkkiota	2,400 —	
			<i>Tuntiopettajat.</i>		
			Veiston tuntiopettajat suomen- ja ruotsinkielisissä kouluissa	6,000 —	
			Laulun tuntiopettajat ja opet:taret suomen- ja ruotsinkielisissä koul. Voimistelun tuntiopett:tret suomen- ja ruotsinkielisissä kouluissa	4,500 — 6,000 —	
			Suomenkielisen iltakoulun tunti- opettajat ja opettajattaret	1,300 —	
			Todennäköisesti tarvittavat lisäo- pett. syyslukukaudella suomen ja ruotsinkielisissä kouluissa, arv.	10,000 —	
			Sijaiset, arviolta	15,000 —	
			Apukoulun ylitunnit	900 —	
			<i>Palvelijat.</i>		
			1 Vahtimestari, paitsi vap. asuntoa, lämpöä ja valoa . . . 1,000:— mieskohtaista lisäystä 400:—	1,400 —	
			2 Vahtimestaria, s:n s:n à 1,200:—	2,400 —	
			2 S:n s:n s:n à 1,150:—	2,300 —	
			6 S:n s:n s:n à 1,000:—	6,000 —	
			1 S:n s:n s:n à	900 —	
			2 S:n ilman asuntoa, lämpöä ja valoa à 1,400:—	2,800 —	
			1 S:n s:n s:n	800 —	
			Siirros	992,308 14	5,738,626 13

1908 v:n menosääntö }
Valt:n päät. 27/11 1906 }
S:n 17/9 1907 }
S:n 28/4 1908 }
S:n 21/9 1909 }
S:n 18/2 1910 }

b

c

Valt:n päät. 29/12 1905 }
S:n 30/12 1907 }
S:a 30/12 1908 }

b & c

			Siirros	992,308	14	5,738,626	13	
Valt:n päät. 29/12 1905	} b	1	Lämmitt., paitsi as., lämp. ja val.	1,100	—			
S:n 30/12 1907		2	S:n s:n s:n	2,000	—			
S:n 30/12 1908		1	Lämmittäjä, ilman asunt., lämpöä ja valoa, 9 kuuk, à 75:—	675	—			
Valt:n päät. 20/12 1902	} b & c	4	Talonrenkiä, paitsi vap. asunt., polttop. ja valoa à 900:—	3,600	—			
S:n 22/12 1903		2	S:n paitsi s:n s:n à 840:—	1,680	—			
S:n 30/12 1907		1	Talonrenki, paitsi s:n s:n . . .	780	—			
S:n 30/12 1908		3	S:n ilman asunt., polttop. ja valoa, 6 kuuk. à 75 mk . . .	1,350	—			
<i>Erityisiä palkkioita.</i>								
	} c		Palkkiot 24:lle suomen- ja ruotsinkielisten koulujen johtajille ja johtajattarille	10,320	—			
			Palkkiot opetuksesta suomen- ja ruotsinkielisten kansakoulujen jatkoluokilla	12,000	—			
			Palkkiot erityisestä raittiusopetuksesta suomen- ja ruotsinkielisissä kouluissa	1,920	—			
Valt:n päät. 17/10 1905	} b		Palkkiot erityisestä sukupuoliterveysopin opetuksesta suomen- ja ruotsinkielisissä kouluissa	300	—			
S:n 30/12 1907			Palkkiot suomen- ja ruotsinkielisten koulujen kirjastojen ja kokoelmien hoidosta	1,500	—			
S:n 28/12 1906	} b		Palkkio suomalaisten ja ruotsalaisten kansakoulupoikien yhteisen torvisoittokunnan johtamisesta	900	—			
				Palkkio 2 veistonopetuksen johtajalle à 400:—	800	—		
Valt:n päät. 30/12 1909	} b							
<i>b) Muut kustannukset.</i>								
	} c		Kanslian ja kouluhuoneist. vuokrat	41,690	—			
				Opetustarpeet	20,000	—		
	} c*		Biologisten kokoelmain kuntoonpano	800	—			
				Tarveaineet käsitöihin ja koulukeittiöihin	20,000	—		
	} c		Uudet kouluhuonekalut ja vanhojen korjaus	5,000	—			
				Polttopuut ja niiden hakkaus . .	50,000	—		
				Siirros	1,168,723	14	5,738,626	13

			Siirros	1,168,723 14	5,738,626 13
			Valo	40,000 —	
			Vaatetusapua kaupungista ole- ville köyhille oppilaille	34,000 —	
			Puhtaanapito	56,500 —	
		c	Vedenkulutusmaksut	3,000 —	
			Kaupungin koulutalojen ja huo- neistoj. kunnossapito 38,595:—		
			Vuokrattujen koulutalojen ja huo- neistoj. kunnossapito 3,998:—	42,593 —	
Valt:n päät. 17/10 1905 S:n 30/12 1907	b		Kansakoulusta päässeiden oppilai- den paikanvälitys	1,700 —	
S:n 15/3 1905 S:n 30/12 1909	b & c		Määräraha Viaporissa ja sen lähei- sillä saarilla asuv. lasten käyttä- miseksi kaupung. kansakouluissa	1,730 —	
K. Asetus 5/8 1886	b		Apumaksut eläkkeen suorittam. Suomen kansak.opettajakunn.: 89 opettajalta à 50 mk 4,450:— 218 opettajattarelta à 37: 50 8,175:—	12,625 —	
	c & d		Ilmoitukset, lomakkeet, muu paina- tustyö ja sekal. menot	8,000 —	
	c		Määräraha matkastipendeiksi . .	2,000 —	1,370,871 14
			5. Tylsämielisten lasten kasva- tuslaitos.		
Valt:n päät. 11/10 1898	b		Määräraha suoritettavaksi 300 mk kultakin Perttulan tylsämielisen lasten laitokseen Helsingistä otetulta vapaaoppilaalta, yhteen- sä kuitenkin korkeintaan	— —	4,500 —
			6. Pahatapaisten lasten turvakodit.		
Valt:n päät. 30/12 1907 S:n 1/3 1910	b		Bromarvin Bengtsårin kasvatuslai- tos, arviolta	44,400 —	
			Sipoon kasvatuslaitos, arviolta	11,300 —	
Valt:n päät. 15/10 1901 S:n 30/12 1907 S:n 30/12 1908 S:n 30/12 1909	b & c		Nummen kasvatuslaitos, arviolta	10,100 —	
			Lohjan kasvatuslaitos, arviolta	10,000 —	
			Wanajan kasvatuslaitos, arviolta	17,000 —	
			Siirros	92,800 —	7,113,997 27

Valt:n päät. 22/12 1903	} b & c	Siirros	92,800	7,113,997	27
S:n 30/12 1907		Porvoon pitäjän kasvatustuloslaitos,			
S:n 30/12 1908	} b & c	arviolta	10,500		
S:n 30/12 1909		Kemiön kasvatustuloslaitos tyttöjä			
S:n 29/12 1905	} b & c	varten, arviolta	14,800		
S:n 30/12 1907		Vihdin pikkukoulu	10,900		
S:n 30/12 1908	} b & c	Sipoon s:n	4,300		
S:n 30/12 1909		Yksityisten hoidettaviksi annetuista,			
S:n 22/12 1903	} b & c	arviolta	8,000	141,450	
S:n 30/12 1907		Lääkäripalkkio tarkastuks., s:n	150		
S:n 30/12 1908	} b & c				
S:n 30/12 1909					
S:n 29/12 1899	} b & c				
S:n 15/10 1901					
S:n 30/12 1908	} b & c				
S:n 30/12 1909					
7. Helsingin kaupungin kirjasto.					
1886 v:n menosääntö	} b	1 Kirjastonhoitaja	4,000		
Valt:n päät. 3/4 1889		} b & c	2 Amanuenssia Kansankirjastossa,		
S:n 26/12 1906	palkkiota à 1,900:— 3,800:—				
		korotusta 10 vuoden			
		palveluksesta à 380 760:—	4,560		
		4 Amanuenssia (Kansankirjast.),			
		palkkio à 1,900:—	7,600		
		1 Amanuenssi (Lukusal.), palkkio	1,200:—		
		korotusta 10 vuoden			
		palveluksesta 240:—			
		mieskoht. palkanlisäys	400:—	1,840	
		2 Amanuenssia (Lukusal.), palkkio	1,200:—		
		korotusta 5 v:n palveluksesta	120:—	2,640	
		1 Amanuenssi (Lukusal.), palkkio	1,200		
		3 Ylimäär. s:n à 765:—	2,295		
1886 v:n menosääntö	} b	1 Vahtimestari, paitsi vapaata			
Valt:n päät. 20/12 1888		asuntoa ja polttopuita	900		
S:n 30/12 1907	} b & c	1 Toinen vahtimestari	1,200		
S:n 27/12 1895		} b & c	1 Talonmies, paitsi vapaata asun-		
S:n 28/12 1906	toa ja polttopuita		420		
S:n 20/12 1902	} b	1 Siivoojatar, paitsi vap. asuntoa			
S:n 30/12 1907		ja polttopuita	900		
Siirros			27,555	7,255,447	27

			Siiros	27,555 —	7,255,447 27	
Valt:n päät. 28/12 1896	} b	1 Töölön haaraosaston johtaja, palkkiota 1,200: — korotusta 5 v:n palveluksesta 120: —		1,320 —		
S:n 30/12 1907						
S:n 30/12 1909						
S:n 22/12 1898	} b	1 Tehtaankadun N:o 36 haaraosaston johtaja, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa		200 —		
S:n 26/9 1899						
S:n 8/10 1907	} b	1 Hermannin haaraosaston johtaja, paitsi vap. asuntoa, polttopuita ja valoa		900 —		
S:n 30/12 1909						
	} b	1 Sörnäisten haaraosaston johtaja, palkkiota 2,100: — korotusta 10 v:n palveluksesta 420: —		2,520 —		
Valt:n päät. 26/9 1899						
S:n 14/8 1906						
S:n 30/12 1907						
S:n 30/12 1908						
S:n 30/12 1909						
	c	Kirjat, aikakauskirjat ja sanomalehdet ynnä sitominen, arviolta		22,000 —		
	c*	Satunnainen määräraha luettelojen painatusta ja sitomista varten		2,500 —		
	} c	Polttopuut ja valo, arviolta 9,000 — Palovakuutusmaksut, arviolta 300 — Lumenajo, arviolta 500 — Vedenkulutusmaksut 50 — Puhtaanapito 600 —				
	c & d	Sekalaisia sekä arvaamattomia menoja, arviolta		5,700 —	83,410 —	
		— Smk 1,800,847: 14 —				
		X. Kaupungille kuuluvat yleiset rasitukset.				
		1. Kyydinpito.				
Kuv. päät. 14/4 1908	} b	Urakka, 4 hevosta			1,840 —	
Välikirja 18/3 1909						
			Siiros	— —	7,340,697 27	

			Siirros	—	—	7,340,697 27
			2. Kruununverot.			
Päät. Kaup. valit. ^{19/12} 1757, 58 § K. Sin päät. ^{12/5} 1899	} b	Karjavero ja kylvömaksu . . .		—	—	54 96
			3. Majoitus.			
Majoit. ohjes. ^{19/1} 1876 Valt:n päät. ^{11/3} 1879	} b	Majoituskustannukset, arviolta .		—	—	513,606 —
			4. Majoituslautakunta.			
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. ^{30/12} 1907 S:n ^{30/12} 1909	} b & c	1 Puheenjohtaja		3,000	—	
		1 Sihteeri		2,000	—	
		1 Majoitusmestari		2,000	—	
		1 Kielenkääntäjä		1,200	—	
		1 Vahtimestari		800	—	
	c & d	Tarverahat ja arvaamattomat me- not, arviolta		600	—	9,600 —
		— Smk 525,100: 96 —				
			XI. Kauppahallit.			
			1. Rantatorinⁱⁿ kauppahalli.			
Valt:n päät. ^{29/10} 1899 S:n ^{30/12} 1907	} b	1 Tarkastusmies, palkk. 1,350: — vaatetusapua . . . 150: —		1,500	—	
		1 Renki, palkkaa		1,200	—	
		Valaistus, arviolta		3,300	—	
	c	Vedenkulutusmaksuja, s:n		8,800	—	
		Karikkeiden poisto, s:n		1,600	—	
		Sekalaisia kuluja, s:n		700	—	17,100 —
			2. Hietalahdentorin kauppahalli.			
Valt:n päät. ^{22/12} 1908 S:n ^{30/12} 1907	} b	1 Tarkastusmies, palkk. 1,350: — vaatetusapua . . . 150: —		1,500	—	
		1 Renki		1,200	—	
		Valaistus, arviolta		3,100	—	
	c	Vedenkulutusmaksuja, s:n		200	—	
		Karikkeiden poisto, s:n		1,000	—	
		Sekalaisia kuluja, s:n		500	—	7,500 —
			Siirros	—	—	7,888,558 23

			Siirros	—	7,888,558	23
		3. Länsi Rannan N:o 10 kauppahalli.				
Valt:n päät. ^{30/12} 1904 S:n ^{30/12} 1907	b	1 Tarkastusmies, palkk. 1,350: —				
		vaatetusapua 150: —	1,500	—		
	c	Valaistus, arviolta	1,500	—		
		Vedenkulutusmaksuja, s:n	150	—		
		Karikkeiden poisto, s:n	800	—		
	Sekalaisia kuluja, s:n	600	—	4,550	—	
		4. Kasarmintorin kauppahalli.				
Valt:n päät. ^{28/12} 1906 S:n ^{30/12} 1907	b	1 Tarkastusmies, palkk. 1,350: —				
		vaatetusapua 150: —	1,500	—		
	c	1 Renki	1,200	—		
		Valaistus, arviolta	3,500	—		
		Vedenkulutusmaksuja, s:n	200	—		
		Karikkeiden poisto, s:n	500	—		
	Sekalaisia kuluja, s:n	600	—	7,500	—	
		— Smk 36,650: — —				
		XII. Kaupungin teknilliset laitokset.				
		Vesijohtolaitos.				
c*		Uutistytöt 341,900: —				
		Uudistukset 51,150: —				
		Vesimittarien ja ka- luston ostoon 29,000: —				
		Pohjavesitutkimukset 20,000: —	442,050	—		
		Kaasutehdas.				
c*		Uutistytöt 94,290: —				
		Uusien lyhtyjien sijoi- tus 52,100: —				
		Talojohdot ja kalusto 59,000: —	205,390	—		
		Sähkötehdas.				
c* b* c*		Katuvalaistus 50,000: —				
		Velanvähenn. Otto A. Blomqvistille 110,000: —				
		Mittarien ostoon 75,000: —	235,000	—	882,440	—
		— Smk 882,440: — —				
		Siirros	—	—	8,783,048	23

		Siirros	—	8,783,048	23
		XIII. Yleiset työt.			
		I. Rakennukset ja talot.			
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>			
	c	Lumenkuljetus kaup. taloista . . .	6,000	—	
		Katajanokan Tulli- ja Pakkahuoneen varahöyrykattilat ja muu korjaus	12,600	—	
		Raatihuoneen erinäiset sisäiset korjaustyöt	3,300	—	
		Kansankirjaston erinäiset korjaustyöt	2,750	—	
		Kansankirjaston ilmanvaihdon parannus	4,800	—	
		Polisilaitoksen käytettävänä olevain huoneistojen erinäiset sisäiset korjaustyöt:			
		Aleks.kadun 22:ssa ja 24:ssä	3,750	—	
		Pengerkadun 5:ssä	7,000	—	
	c*	Ratakadun 10:ssä	4,400	—	
		Eteläisen ja pohjoisen palotornin sekä paloasemain erinäiset korjaustyöt	4,930	—	
		Marian sairaalan erinäiset korjaustyöt	17,200	—	
		Sen viereiset istutukset	7,524	11	
		Makasiininrannan Tavaravajain korjaus	6,500	—	
		Katajanokan Tavaravajain korjaus	3,080	—	
		Bromarvin Bengtsårin kasvatustaloksen erin. korjaustyöt	8,000	—	
		Seurahuoneen s:n	7,000	—	
		Kaupungin talojen uudet sähköjohdot	25,000	—	
	c	Sekalaiset korjaustyöt	46,925	—	170,759 11
		<i>Uutisrakennukset.</i>			
Valt:n päät. 11/2 1908	b*	Uusi työ- ja vaivaistalo	500,000	—	
	c*	Lisämääräraha työ- ja vaivaistaloa varten	138,500	—	
S:n 8/2 1910	b*	Uusi kulkutautisairaala	700,000	—	
		Siirros	1,338,500	—	8,953,807 34

Valt:n päät. % ₁₀ 1908	b*	Vallilan kunnalliset työväenasunnot	125,000			
	c*	Lisämääräraha Hietaniemen- ja Kristiinankadun työväenasuntoja varten	42,000			
S:n 1 ¹ / ₄ 1910	b*	Kallion uusi paloasema	150,000			
		Hermannin s:n s:n	25,000			
S:n 1 ¹ / ₂ 1910	b*	Korkeavuorenkadun talon N:o 39 kauppahinta	125,000			
		Sipoossa oleva kunnan houreinhoitolaitos	67,702	30		
		Hakaniementorin kauppahalli	150,000			
		Kallion uusi kaupunginkirjastotalo	200,000			
	c*	Lisämääräraha Kallion kansakoulutaltoa varten	25,000			
		Erinäiset maalaustyöt Tehtaan- kadun kansakoulussa	7,000			
S:n 2 ¹ / ₆ 1910	b*	Erinäiset talli-, vaja- ja jääkellarityöt Marian sairaalassa	15,750			
		Vanhankaupungin uusi poliisivartiotupa	6,300			
		Eläintarhan urheilukentän viereinen pukeutumispaviljonki	10,000			
	c*	Ratakadun kansakoulun viereisten katujen ja jalkakäytävään kiveäminen sekä erinäiset maalaustyöt	4,650			
		Siltasaarenrannan ja Katajanokan pohjoisrannan uudet makit	3,000			
		Bengtsärin kasvatuslaitokseen kuuluvassa Stengårdin talossa olevan kivrakennuksen viime vuonna alotetun muutostyön jatkaminen	15,000			
		2. Kadut ja yleiset paikat.				
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>				
	c*	Saunakadun pohjoisen kolmasosan kiveäminen paraslaat, tellikkakivillä asfalttiin	45,000			
		Kanavatorin ja Pohjoisrannan s:n saaristoveneiden kytkypaikan viereltä	15,000			
		Kasarminkadun kiveäminen Ima tellikkakivillä asfalttiin kansa-				
		Siirros	60,000			
					11,263,902	34
						30
						30

		Siirros	60,000	11,263,709	64
		koulutontin, osotenumero 21, kohdalta	6,000		
		Erottajakadun s:n s:n kaupungin osalta	26,800		
		Ison Roobertin- ja Uudenmaankadun välisen Yrjönkadun s:n kaupungin osalta	18,400		
	c*	Erottaja- ja Yrjönkadun välisen Uudenmaankadun s:n kaupungin osalta	5,000		
		Tarkastuspaviljongin ja Makasiininrannan välisen Etelärannan osan s:n	15,000		
		Kaupungin osan Hernesaarenkatua kiveäminen Tokankadun ja Kalastajatorin väliltä	5,900		
		L. Viertotien tasoitus korttelin N:o 422 kohdalta (Museotontti)	19,000		
Valt:n päät. 27/9 1910	b*	Siltasarenkadun länsiosan tasoitus Pitkäsillan ja Sirkuskad. väl.	70,300		
		Ylioppilastalon torin jalkakäytävään korjaus	2,950		
	c*	I. Viertotien laajentaminen niiltä kohdin, mihin jo on teetetty taikka tänä vuonna teetetään uutisrakennuksia . .	15,000		
		Erinäisten kaupungille kuuluvain katuosain kaiteitten uudistus ja korjaus	11,700		
	c	Sekalaisia korjauksia	15,000	271,050	
		<i>Uutistytöt.</i>			
K. S. päät. 21/4 1910	b*	Pitkäsillan uudestirakentaminen	787,500		
Valt:n päät. 16/2 1910		Jalkakäytävän laittaminen Teh- taankadulle Kapteeninkadun puistikon vierelle	1,000		
	c*	Sörnäisten Rantatien päällystäminen ketokivillä Vilhonvuori- ja Pääskylänkadun välillä . .	10,700		
		Rahapajanrannan ketokiveyksen uudistus 30 metrin leveydeltä nyk. itäisimmän tavaravajan			
		Siirros	799,200	11,534,759	64

		Siirros	799,200	11,534,759	64
		itäpuolelta sekä kahden 10 m. leveän, I. Satamakadun suuntaisen ajotien s:n korttelin N:o 189 itäpuolella	27,500		
		Lisämääräraha Rahapajanrannan itäosaan laskettuihin uusiin rautatieraiteisiin tarpeellisten vaihteiden ja ristoksien kustantamiseksi	5,700		
		Leikkikentän laittaminen kortteliin N:o 127 Vuorimiehenkadun varrelle	9,200		
	c*	Vilhonkadun tasoitus Vuori- ja Unioninkadun väliltä korttelin N:o 41 ja Kaisaniemen puiston halki	53,800		
		Ehrensverdintien s:n Rehbinderin ja Armfeltintien väliltä	16,400		
		Engeltorin s:n, lukuunottamatta istutuksia, mutta lukuunotettuna kortt. N:o 230 oleva kuja	17,300		
Valt:n päät. 26/4 1910	b*	Ehrensverdintien tontin N:o 17 länsipuolelle kortteliin N:o 227 laitettavan istutuksen louhimistyöt	700		
		Näkinkujan tasoitus tehdastontin N:o 7 viereltä korttelissa N:o 296	13,000		
	c*	I. Viertotien ja Porthaninkadun välisen 5 linjan jälellä olevan osan s:n	50,000		
		Työpajakadun s:n Panimokadun ja Kuritushuoneen alueen väliltä	22,000		
Valt:n päät. 7/6 1910	b*	Panimokadun s:n Lautatarha- ja Työpajakadun väliltä	3,800		
		Rautatieraide Sörnäisten satama-alueelta pitkin Työpajakatua Kuritushuoneen alueelle	69,900		
	c*	Karjalankadun tasoitus Porvoonkadun ja Eläintarhantien väliltä	36,000		
		Viipurinkadun s:n Porvoon- ja Kotkankadun väliltä	36,700		
		Siirros	1,161,200	11,534,759	64

		Siirros	1,161,200	—	11,534,759	64	
	c*	Porvoonkadun länsiosan s:n Kristiinan- ja Kajaaninkadun väliltä	28,000	—			
		Runeberginkadun s:n Freedrikin- ja Rautatienkadun väliltä	40,100	—			
		E. Rautatienkadun s:n Freedrikin- ja Runeberginkadun väliltä	14,000	—			
		Nervanderinkadun s:n Aionkadulta Fjälldalinkadulle	56,000	—			
		Cygnaeuksenkadun s:n Töölön- ja Nervanderinkadun väliltä	21,700	—			
		Museokadun s:n Töölön- ja Runeberginkadun väliltä	61,000	—			
		Korttelin N:o 149 Kataja pohjois- ja länsipuolella Katajanokalla olevan kadun s:n	17,400	—			
		Osan Böhlen tilaa s:n	50,000	—	1,449,400		
		3. Kanavat ja viemärit.					
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>					
	c	Erinäinen kunnossapito	29,000	—			
	c*	Täydennystyöt	5,000	—	34,000		
	<i>Utistytöt.</i>						
	c*	Viemärikanava Ehrensvärdintien alatse korttelin N:o 232 tontilta N:o 25 Armfeltintien alaiseen kanavaan sekä saman korttelin tontilta N:o 27 Rehbindertien alaiseen kanavaan.	10,600	—			
		S:n Engeltorin alatse korttelin N:o 226 tontilta N:o 5 Rehbindertien alaiseen kanavaan	2,050	—			
		S:n Engeltorilta Armfeltintielle mainittua paikkaa eteläpuolelta rajoittavan istutuksen halki	3,800	—			
		S:n Engeltorin alatse Ehrensvärdintielle mainittua paikkaa lännessä rajoittavan istutuksen halki	3,000	—			
		S:n Karjalankadun alle Loviisankadun ja Alppilantien välille	9,300	—			
		Siirros	28,750	—	13,018,159	64	

		Siirros	28,750	13,018,159	64
	c*	Viemärikanava Viipurinkadun alle korttelin N:o 373 tontilta N:o 14 Kotkankadun alaiseen kanavaan	9,600		
		S:n Runeberginkadun alle korttelin N:o 217 tontilta N:o 3 E. Rautatienkadulle	6,500		
		S:n E. Rautatienkadun alitse Freedrikinkadulta Leppäsuonkadulle sekä viimeksi mainitun kadun alitse Nordenskjöldinkadun alaiseen kanavaan . . .	19,700		
		S:n Nervanderinkadun alle korttelin N:o 407 tontin N:o 5 ja korttelin N:o 425 tontin N:o 12 välille mainitun kadun varrella	11,900		
		S:n Cygneuksenkadun alitse korttelin N:o 435 tontilta N:o 12 Museokadun alaiseen kanavaan	3,400		
		S:n Museokadun alitse Minervankadulta Töölönkadun alaiseen kanavaan sekä Ahlqvistinkadulta Runeberginkadulle	14,600		
		S:n Museokadun alitse Aurorankadulta L. Viertotielle	6,500		
		S:n Arabian huvila-alueen halki Topeliuksenkadun alaisen kanavan jatkaminen kaupungin nyky. vaivaistalon alueelle	9,700		
		Katkaiseva kanava Kaisaniemen puiston halki yhdistämään Kaisaniemen ravintolan kohd. Töölönlahteen laskevan lokaviem. Siltavuorenrann. alais. viemäriin	47,000		
		Viemärikanava Vesisäiliönkadun alitse korttelien 372 ja 373 välille Kristiinankadun alaiseen kanavaan	3,400		
		Erinäisiä lokaviemärejä Böhlen esikaupunkiin	22,400		
		Viemärikan. Katajanokalle kortt. N:o 139 pohjoispuolisen kad. alle	5,300	197,350	
		4. Tiet.			
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>			
c		Erinäisiä korjauksia		10,000	
		Siirros	—	13,225,509	64

			Siirros	—	—	13,225,509	64
			5. Viertotiet.				
			<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>				
	c		Erinäisiä korjauksia	15,000	—		
	c*		Jalkakäytävä Ruusulankadulta Nimrodinkadulle	9,000	—		
			S:n pitkin I. Viertotietä Herman- nista Toukolaan	12,100	—	36,100	
			6. Satamat.				
			<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>				
	c		Erinäisiä korjauksia	25,000	—		
			Alasmenosillat jälle ynnä laituri- rien ja jäärailojen aitaukset . .	5,000	—		
			Satamain ruoppaus	20,000	—		
	c*		Ruoppauspaikan järjestäminen sähkö- ja kaasutehtaantonttien rantaan Sörnäisissä	7,000	—		
	b*		Sörnäisten läntisen sillan laajen- nus ja pitennys	22,000	—		
			Sörnäisten keskimäisen sillan s:n s.n.	26,300	—		
			Pohjoissataman T-muotoisen lai- turin keskiosan korjaus	8,400	—		
			Taivallahden rannassa olevan Vai- vaistalon laiturin s:n	4,000	—		
	c*		Sinivuorenmaan lounaisrannan yleisen laiturin s:n	2,100	—		
			Eteläsataman eteläisen laiturin- haaran itäosan s:n	5,500	—		
			Makasiininrannan sillan puusta tehdyn osan uudestirakentami- nen	17,700	—		
			Hietaniemen kaatolaiturin korjaus	4,000	—	147,000	
			<i>Uutistytöt.</i>				
	b*		Hiilenpurkaussilta Sörnäisten sa- tamaan kaasutehtaan rantaan .	34,300	—		
	c*		Merisataman valiaikainen pur- kauslaituri	3,600	—		
			Merisataman venelaituri	775	—	38,675	
			Siirros	—	—	13,447,284	64

Valt:n päät. 28/5 1910

S:n 28/5 1910

		Siirros	—	—	13,447,284 64
		7. Istutukset.			
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>			
		Istutusten ja taimistojen kunnossapito	99,140	—	
		Eläintarhan urheilukentän järjestysmiehen palkkaus	600	—	
		Saman urheilukent. kunnossapito	1,000	—	
		Punanotkon urheilukentän samoin	500	—	
		Eläintarhan kahden makin puhtaanapito	500	—	
		Polttopuut kaupunginpuutarhan asuinrakennuksiin	1,152	—	
c		Sam. rak. erinäisten huoneiston lämmitys ja siivoaminen	360	—	
		Samoin valaistus	150	—	
		Talvipuutarhan kunnossapito	6,000	—	
		Tallipalvelijaston palkkaus, kaupunginpuutarhan tallirehut y. m. menot	6,029 70		
		Tehtaankadun ja kaupunginpuutarhan vanhempain kasvihuoneitten korjaus	2,000	—	
		Alpin kunnossapito.	1,500	—	
c*		Vanhempain nurmien ja käytävän uudistus	4,500	—	
		Aitausten kunnossapito	3,500	—	
		Mullanvalmistus kaup. istutuksia varten	3,500	—	
c		Lannan osto kasvilavoihin	650	—	
		Kaupungin vesilintujen hoito	1,000	—	
		Leposohvain korjaus	2,200	—	
		Työkalujen osto ja korjaus	2,500	—	
c*		Suojaristikkojen hankkiminen Henrikinpuiston puille.	4,550	—	
c		Istutusten kasteluun, rakennuksiin, kasvihuoneisiin ja suihkukaivoihin tarvittava vesi	12,000	—	
					153,331 70
		<i>Uutistytöt.</i>			
c*		Uudet kasvihuoneet Kaupunginpuutarhaan, lämmitys, vesi- ja			
		Siirros	—	—	13,600,616 34

		Siirros	—	13,600,616 34
		viemärijohdot sekä tasoitus- ja pengerrystyöt	50,000	
		Kolme uutta lämpöjohdolla varustamatonta kasvisuojaa kaupunginpuutarhaan	4,500	
		Makin teettäminen Eläintarhaan	2,500	
		Vesiputken s:n s:n	750	
	c*	Savilan taimiston kuntoonpano	2,500	
		Tenniskenttään laittaminen Kaisaniemeen	6,600	
		Tokantorin järjestelyn loppuunsaattaminen	4,000	
		Punanotkon tasoitus- ja istutustyön jatkaminen	10,000	
		Kaivopuiston tasoitustyön jatkaminen	5,000	
		Kelkkaratain laittaminen	1,600	
Valt:n päät. 5/10 1909	b*	Ajotie Eläintarhaan rautatien länsipuolitse Fredriksbergiin	15,000	102,450
		8. Puhtaanapitolaitos.		
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>		
		Kaatopaikkain ja laiturien kunnossapito	5,000	
		Vartijain palkaus	7,000	
		Makkien ja käymäläin puhtaanapito	15,000	
		Samain korjaus	2,000	
		Kaupungin yleisten paikkain ja katuosain puhtaanapito	115,000	
	c	Keskikaupungin katujen kastelu	15,000	
		Vedenkulutus	14,500	
		Viertoteiden puhtaanapito	40,000	
		Kaivopuiston viertoteiden s:n	1,000	
		Teiden s:n	18,000	
		Venesatamain s:n	700	
		Jäiden s:n	1,500	234,700
		Siirros	—	13,937,766 34

			Siirros	—	—	13,937,766	34
			9. Yleinen makkien puhtaanapito.				
			Palkkauksia, miehistö ja ajomiehet	125,000	—		
			10 hevosen rehut	7,600	—		
	c		Sekalaisia menoja desinfioimis-				
			aineista, työkaluista y. m.	7,800	—		
			Ajoneuvojen, rikkalaatikkojen, le-				
			vyastiain ja kansien korjaus	12,080	—		
			Rautatierahteja	25,000	—		
Valt:n päät. 9/11 1910	b*		Kannellisten makkiastiain, rikka-				
			astiain ja ajoneuvojen oston, il-	43,000	—	220,480	—
			moituslomakk. hankkimis. y. m.				
			10. Työkalut.				
	c		Erinäiset ostot ja korjaukset	7,000	—		
			Kuuden vanhan kasteluvaunun				
			uudistus à 600:—	3,600	—		
			Lakaisukoneen ostoon	1,800	—		
	c*		Kahden ruoppausproomun korjaus	6,000	—		
			Uusi porakone, täydellisenä				
			höyrykattiloineen, porineen				
			y. m.	5,000	—	23,400	—
			11. Sekalaista.				
	c		Hengenpelastuskalujen, halkomit-				
			tain y. m. kunnossapito	4,000	—		
			Pesuhuoneitten ja -laiturien eri-				
			näinen hoito ja korjaus	10,000	—		
			Kahden pesuhuoneen, nimittäin				
			Merisatam. ja Sörnäisten Ranta-				
	c*		tien varrella olevan, korjaus	3,600	—		
			Kahden avonaisen pesulaiturin				
			s:n	2,400	—	20,000	—
			— Smk 5,418,598: 11 —				
			Siirros	—	—	14,201,646	34

			Siirros	—	—	14,201,646	34		
XIV. Eläkkeitä ja apurahoja.									
Maistr. päät.	18/2	1863	b	Maistraatinsihteerintytär M. K. Wirzenius	266	67			
Valt:n päät.	9/2	1875	b	Neuv.mies H. L. Chronsin 3 lasta	600	—			
S:n	9/5	1893	b	Ent. ylimääräinen kaupunginvouti Moses Lindberg	400	—			
S:n	16/3	1893	b	Palokonstaapelinleski Gustava Hukkanen	120	—			
S:n	3/10	1893	b	Rahatoimikamarin sihteerin O. Ehrströmin alaikäinen poika	200	—			
S:n	16/5	1899	b	Vahtimestarintytär Erika Aleksandra Rosenström	120	—			
S:n	19/11	1895	b	Metsänvartijaleski Maria Eriksson	120	—			
S:n	3/12	1895	b	Kaup.palvelijanleski E. J. Tång	120	—			
S:n	20/10	1896	b	Ent. reaalikoulunvahtimestari E. M. Lindqvist	450	—			
S:n	6/6	1905							
S:n	22/4	1902	b	Satamavahtimestar.leski Eva Hagman	144	—			
S:n	26/5	1903	b	Kaupunginpalvelijanleski Adolfin Fagerholm	120	—			
S:n	29/2	1903	b	Ruiskumestar.leski Sofia Nyström ja hänen alaikäiset lapsensa	600	—			
S:n	30/12	1907							
S:n	29/5	1904	b	Ent. satamavahtimestari Johan Edvard Stenman	400	—			
S:n	8/3	1904	b	Kaup.palvelijanleski A. M. Olin	120	—			
S:n	13/9	1904	b	Vahtimestarinleski M. E. Roskvist	120	—			
S:n	15/3	1905	b	Opettajatar Maria Hertz	1,000	—			
S:n	6/6	1905	b	Siivoojatar K. C. Sundmark	300	—			
S:n	9/5	1905	b	Rakennusmestarinleski A. M. Nyholm lapsineen	300	—			
S:n	12/12	1905	b	Järjestysmiehenleski Karolina Wilhelmina Rönneberg	200	—			
S:n	29/12	1905	b	Siivoojatar Hedvig Kristina Lindgren	230	—			
S:n	13/2	1906	b	Entinen vesijohtoinsinööri C. Hausen	3,000	—			
S:n	21/5	1906	b	Ent. Työ- ja Vaivaistalon johtaja, kunnallisneuvos C. E. Degerholm	4,500	—			
					Siirros	13,430	67	14,201,646	34

			Siirros	13,430 67	14,201,646 34
Valt:n päät.	21/5	1906	b	Ent. vahtimestari Henrik Gustaf Forsblom	600 —
S:n	13/11	1906	b	Leskirouva Karin Calonius	2,400 —
S:n	13/11	1906	b	S:n Anna Lovisa Lindberg	2,400 —
S:n	13/11	1906	b	Alaik. Karl Axel Robert Lindberg	1,200 —
S:n	13/11	1906	b	Alaik. Karin Lindberg	1,200 —
S:n	13/11	1906	b	Leskirouva Frideborg Nordlin	1,200 —
S:n	13/11	1906	b	Alaik. Karl Torsten Nordlin	600 —
S:n	13/11	1906	b	Leskirouva Ida Natalia Kullberg	600 —
S:n	13/11	1906	b	Wilhelmina Kulmala	360 —
S:n	13/11	1906	b	Karl Gustaf Törnqvist	500 —
S:n	27/11	1906	b	Ent. Työ- ja Vaivaistalon taloudenhoitajatar Maria Sofia Ekholm	500 —
S:n	28/3	1907	b	Ent. vahtimest. G. A. Winqvist	1,000 —
S:n	4/8	1907	b	Entinen vahtimestari Axel Törnström	400 —
S:n	11/6	1907	b	Ent. vahtimestari Frans Hasselberg	600 —
S:n	17/9	1907	b	Leski Amalia Adolfinä Johansson	144 —
S:n	8/10	1907	b	Ent. kaup. palv. A. V. Nyberg	720 —
S:n	19/11	1907	b	Ent. Maistraatin kanslisti Amanda Cajander	1,200 —
S:n	14/1	1908	b	Tarkastusmiehenleski Augusta Meriläinen	300 —
S:n	28/1	1908	b	Varastonhoitajanleski Katharina Kristina Ählqvist	300 —
S:n	11/2	1908	b	Ent. amanuessi Viktorine Sundvall	400 —
S:n	25/2	1908	b	Ainestenhoitajanleski Matilda Heino ja hänen alaikäiset lapsensa	450 —
S:n	16/6	1908	b	Kaasutehtaantöyömies David Ellenberg	400 —
				S:n Jakob Wänthär	400 —
				Alaikäinen Aimo August Löfgren	120 —
S:n	1/12	1908	b	Sairaanhoitajatar Edla Ahtikoski	600 —
S:n	1/12	1908	b*	Sairaanhoitajatar Elin Hjorth	37 50
S:n	15/12	1908	b	Raatihuoneenarkiston ent. aktuaari J. Öhrnberg	2,000 —
S:n	15/12	1908	b	Vahtimest. leski Johanna Ström	120 —
S:n	14/3	1909	b	Työmies Karl Johansson	400 —
S:n	8/6	1909	b	Tohtorinrouva Olga Juslin	880 —
				Hallinvahtimest. J. A. Björkholm	600 —
			Siirros	36,062 17	14,201,646 34

			Siirros	36,062	17	14,201,646	34
Valt:n päät. 15/6 1909	b	{	Maistraatinvahtimestari C. G. Lindqvist	600	—		
			Maistraatinvahtimestari Alfred Karlsson	900	—		
S:n 21/9 1909	b		Työm. Adolf Konstantin Renfors	600	—		
S:n 5/10 1909	b		Työmies Herman Pallonen	240	—		
S:n 19/10 1909	b		Työpäällysmiehen leski Otteliana Gustava Pelat	400	—		
S:n 7/12 1909	b		Ent. työm. Karl Gustaf Kaalisääri	180	—		
S:n 16/3 1908	b		Sairaanhoidattajat Ida Dahlström	120	—		
S:n 26/5 1908	b	{	Ent. siivoojatar Albertina Boman	500	—		
			Työm. leski Lovisa Ävist	300	—		
			— Smk 40,202:17 —	300	—	40,202	17
XV. Sekalaiset menot.							
Valt:n päät. 9/10 1875	b & c	{	Kaupungin tilien tarkastus	6,200	—		
S:n 30/12 1908	b		Kaupungin irtaimen omaisuuden katselmus	800	—		
S:n 14/1 1902	b		Polttoaineet, arviolta	5,000	—		
	c	{	Valaistus, siihen luettuina juhla-				
			valaistukset, arviolta	7,000	—		
			Myrskynvarotussähkösanom., arv.	250	—		
S:n 30/12 1907	b		Palovakuutusmaksut, arviolta	14,000	—		
S:n 21/12 1897	b		Kustannukset kunnallisen asetus-				
S:n 17/12 1907	b		kokoelman julkaisemisesta	800	—		
	c		Määräraha henkikirjoittajalle, ar-				
			violta	5,000	—		
			S:n henkikirjoittajan huoneiston				
			siivoomiseen	180	—		
Helsingin kalastus-	b	{	Palkkio 2:lle kalastuksen kaitsi-				
sääntö 1/2 1890			jalle, arviolta	900	—		
Valt:n päät. 21/12 1897	b		Puutavarain lauttauksen valvomi-				
S:n 27/2 1906	b		sta kaupungin satama-alueella	150	—		
	c		Kustannuks. Kuntähdestä, Meilah-				
			desta, Rekolasta, Oulunkylästä,				
			Böhlestä ja Nybondaksesta, arv.	7,000	—		
			S:n Henrik Borgströmin kansan-				
			puist. Turholmassa, arviolta	2,900	—		
S:n 21/11 1885	c		Palkkio talonisännöitsijälle	1,500	—		
S:n 3/12 1907	b		Palkkiota lainoppineelle varatto-				
			mien avustajalle	4,000	—		
			Siirros	55,680	—	14,241,848	51

			Siirros	55,680	—	14,241,848	51
Valt:n päät. ¹⁵ / ₃	1910	b	Köyhäinasianajajan apulainen . .	3,000	—		
		c	S:n konttorihuoneiston vuokra .	700	—		
			Määräraha Vankeusyhdistyksen turvakodille	600	—		
S:n	²⁶ / ₅	1903	b	Määrär. Vankeusyh:n ylläpitäm. vap. pääst. naisvank. turvakod.	600		
1886 v:n menosääntö							
Valt:n päät. ²⁸ / ₁₂	1876	b	1 Rankkuri, paitsi vap. asuntoa ja polttop., palkkiota	1,680	—		
S:n	²² / ₁₂						
S:n	²⁶ / ₃	1907	c	Korvausta erinäisistä toimituksista taksan muk., arviolta	200		
S:n	³⁰ / ₁₂	1909	b	Vahingonkorvausta työntekijöille ruumiinvammasta, arviolta	3,500		
Rhkn erit. päätös							
Valt:n päät. ³⁰ / ₁₂	1907	b	Määräraha huoneiston vuokraamiseen Aleksanterinkadun talosta N:o 16	4,000	—		
S:n	⁷ / ₆	1909	b	S:n huoneiston vuokraamiseksi postipakettiosastolle Tulli- ja pakkahuoneesta	12,000	—	
			c	Normaalikellojen kunnossapito	1,630	—	
		b & c	Kalustoa kaupungin taloihin sekä sen korjaus ja täydennys, arviolta	12,000	—		
S:n	²¹ / ₁₂	1897	b	Määräraha koiraveroa koskevan aset. noudattamisen valvontaa varten	1,000		
S:n	³⁰ / ₁₂	1907					
			c	Koiraveron aiheuttamia kustannuksia	300	—	
				Kauppatorin suihkukaivon käyttö ja hoito	3,300	—	
S:n	¹⁹ / ₁₂	1899	b	Puolipäivätunnin merkinanto	300	—	
			c*	Kustannuksia väenlaskuntoimittamisesta v. 1910, arviolta	15,000	—	
			c	Taksoitettujen varain ja muiden tulojen vähennys ja palauttaminen, arviolta	140,000	—	
			d	Arvaamattomiin menoihin Valtuuston määrääyksen mukaan	250,000	—	513,990
				— Smk 513,990: — —			
			Yhteensä Smk	—	—	14,755,838	51

Tulot.			
	Säästää edelliseltä vuodelta . . .	—	350,000
	I. Korot.		
Lahjoituskirjain muk.	<i>c</i> Kaupungin lainaobligatiooneista, arviolta	14,500	
	<i>b</i> Tontinlunastuksista, arviolta . . .	550,000	
	<i>b</i> Lahjoitusrahastoista, joiden korot tulevat kaupungille, arviolta . . .	20,000	
	<i>c</i> { Erinäisiä korkoja ja osinkoja, arviolta	15,000	
	Teknill. laitosten etuaneista . . .	45,000	
	<i>c</i> { Kaasulaitoksen rakennuskustannuksista	10,000	654,500
	II. Tontinlunastukset.		
Valt:n päät. $\frac{9}{3}$ 1893 S:n $\frac{14}{12}$ 1909	<i>b</i> Tonttien myynti ja myytyjen tonttien kauppahinnan kuoletus, arviolta	—	1,100,000
	III. Kaupungin kiinteä omaisuus.		
	1. Veroja lahjoitetuista tiloista.		
K. S:n päät. $\frac{12}{1}$ 1879	<i>b</i> Arviolta	—	1,100
	2. Kaupunkiin yhdistetty alue.		
Kunink. vakuutus $\frac{23}{2}$ 1789, § 1 ja 4 K. Asetus $\frac{8}{12}$ 1873 §, 6	<i>b</i> Vuokria rakennuksista ja tiloista	177,000	
Lunastuseht. muk.	<i>b</i> Vuokria Kaivopuiston alueesta, arviolta	15,000	
Välikirjan muk.	<i>b</i> Kauppaneuvos H. Borgströmin lahjoittaman Alppipaviljongin vuokra	6,600	
	<i>b</i> Seurahuoneen vuokra	44,800	
S:n s:n K. S:n päät. $\frac{11}{11}$ 1884 Valt:n päät. $\frac{28}{10}$ 1888	<i>b</i> Vuokraa torien myyntipaikoista, arviolta	35,000	
	Siirros	278,400	2,105,600

 Kirjain osotta tilon
 laadun Kunn. aset.
 38 §:n muk.

			Siirros	278,400	—	2,105,600	—	
		b	Vuokr. poliisin virkahuon. ja tal- leista kaupungin omistamissa taloissa	97,400	—			
Välikirjan muk.		b	Vuokraa Penger- ja Ratakadun poliisihuoneistoista	5,600	—			
			Vuokraa Vuorimiehenk. N:on 9 huoneistoista	7,600	—			
			Vuokraa Fabianink. N:on 1 huo- neistoista	7,400	—			
S:n	s:n	b	Vuokraa kunnallisista työväen- asunnoista	47,000	—			
			Erinäisiä vuokria, arviolta	9,800	—			
			Vuokraa myymälöistä ja myymälä- pöydistä, arviolta	6,000	—			
			Vuokraa kauppahallien myyntipai- koista, arviolta	85,000	—			
S:n	s:n	b	Uimahuonemaksuja, arviolta	500	—			
			Kalavesimaksuja, arviolta	1,900	—			
			Heinäkorjuu- ja laidunmaksuja, arviolta	150	—			
		c	Satunnaisia sekä kenttien vuokria, arviolta	75,000	—	621,750	—	
			3. Kaupungin maatilat.					
S:n	s:n	b	Oulunkylä, Böhle, Nybondas ja Reimars, vuokraa, arviolta	—	—	25,000	—	
			— Smk 647,850: — —					
			IV. Tonttiverot.					
		b	Arviolta	—	—	4,000	—	
			V. Tuloa tuottavat oi- keudet.					
			K. Asetus ³¹ / ₁₂ 1877 K. julist. sam. p:ltä K. julist. ¹ / ₁₀ 1881 K. S:n kirjelmä ¹⁷ / ₄ 1883	}	c	Tuulaaki Helsinkiin tuleviksi mää- rättyiltä tavaroilta, arviolta . . .	357,000	—
					c	Tuulaaki Helsinkiin meritse tule- viltä, ylämaan kaupunkeihin määrättyiltä tavaroilta, arviolta	5,000	—
			Siirros	362,000	—	2,756,350	—	

			Siirros	362,000	2,756,350
Liikennetaksa ¹⁰ / ₄ 1888	c	Liikennemaksuja, arviolta . . .	750,000	—	
S:n s:n	c	Mittausmaksuja, arviolta . . .	1,500	—	
Valt:n päät. ¹ / ₆ 1876	c	Makasiininvuokraa, arviolta . . .	11,000	—	
		Satamamaksuja, arviolta . . .	270,000	—	
		Siltamaksuja, arviolta . . .	10,000	—	
Liikennetaksa ¹⁰ / ₄ 1888	c	Nostoranmaksuja, arviolta . . .	1,000	—	
		Painolastimaksuja, arviolta . . .	100	—	
		Punnitsemismaksuja, arviolta . . .	3,000	—	
K. Asetus ³⁰ / ₃ 1879	c	Ulkomaalaisten maksuja, ruokata- varain myynnistä aluksesta, ar- violta	6,000	—	
Useat K. S:n päät.	c	Biljaardimaksuja, arviolta	600	—	
K. Asetus ²⁴ / ₇ 1883	c	Perunkirjoitusprosentteja, kaupun- gin osuus, arviolta	80,000	—	
K. Sääntö ²¹ / ₁₀ 1698	c	Perunkirjoitusprosentteja, kaupun- gin vaivaisten osuus, arviolta . . .	16,000	—	
	c	Kolehtirahoja, arviolta	200	—	
	c	Erinäisiä sakkoja, arviolta	200	—	
Välikirjan muk.	b	Vanhankaupungin myllyn vuokra	1,900	—	1,513,500
VI. Sekalaiset tulot.					
K. Asetus ¹⁷ / ₃ 1879	c	Mieskohtainen vaivaismaksu, arv.	50,000	—	
H:gin kunnall. sairaan- hoidon ohjes. ¹² / ₁₁ 1879	c	Sairaanhoidosta Marian sairaal- lassa, arviolta	40,000	—	
		S:n s:n Humaliston sairaal., arv.	500	—	
	c	Tuloja desinfioimislaitoksesta, ar- violta	300	—	
		Desinfioimisesta kodeissa, ar- violta	3,000	—	
		Vaivashoitolaisten työt, arvi- olta	200	—	
		Tuloja työlaitoksesta, arviolta . . .	9,000	—	
K. Asetus ¹⁷ / ₃ 1879	c	Maantuotteita vaivaistalosta, ar- violta	2,000	—	
		Korvausta vaivaisten ylläpidosta, arviolta	10,000	—	
	c	Ammattikoulujen oppilaiden myy- dyistä teoksista, arviolta	3,400	—	
H:gin kansakoulujen ohjes. ²³ / ₆ 1878 ja ⁴ / ₁₀ 1892	c	Kansakoulunoppilaiden maksut ja käsityöt, arviolta	600	—	
		Siirros	119,000	—	4,269,850

			Siirros	119,000	—	4,269,850	—			
Kansankirj. säännöt 2/5 1886 K. Asetus 12/12 1894	}	c	Korvausta turvakodeissa hoide-							
			tuista lapsista, arviolta	1,500	—					
		b	Kirjalainoista, arviolta	11,500	—					
		b	Koiraverot, arviolta	20,000	—					
		}	c	}	Työnvälitystoimiston tuloja, ar-					
					violta	400	—			
					Terveydellisiä ja bakteriolog.					
					tutkimuksia varten peruste-					
					tun laboratorion tulot, arvi-	3,500	—			
		olta								
			Klosettimaksuja, arviolta	6,500	—					
			Postilaitoksen vuokra-apumaksu							
			postipakettiosastosta	2,000	—					
			Apumaksu Ritarihuoneen puusti-							
			kon kunnossapitoon	300	—					
			Apumaksu Säätytaloa ympäröivien							
			istutuksien kunnossapitoon . . .	1,170	—					
			Apumaksu Ateneumia ympäröivien							
			istutuksien kunnossapitoon . . .	200	—					
			Apumaksu Vanhan kirkon istutuk-							
			sien kunnossapitoon	2,200	—					
			Apumaksua Kirurgisen sairaalan							
			tontin istutusten kunnossapi-							
			toon	700	—					
Välikirjan muk.		b	Apumaksu katuvalais-							
			tukseen Suomen Pan-							
			kilta	275	—					
			Säätytalosta	525	—	800				
Pankkivalt. kirj. 6/7 1892		b	Apumaksu katuvalais-							
			tukseen Suomen Pan-							
			kilta	275	—					
			Säätytalosta	525	—	800				
K. Asetus 8/9 1899	}	b	Vastike kaup. menettämistä sakk-							
K. S:n kirj. 9/8 1900				osuuksista (ynnä kaup. rahaston-						
			hoitajalle tul. osuudet)	7,532	—					
K. Asetus 12/1 1882		b	Majoituksen korvaa tammikuun							
			18 p. 1882 annetun K. Asetuk-							
			sen mukaan Kruunu, tariffin							
			mukaan, arviolta	507,750	—					
						685,052	—			
VII. Valtioavut.										
K. S:n päät. 6/10 1910		b	Kansakouluille	392,700	—					
S:n 22/8 1907		b	Kasvatuslaitoksille	18,700	—					
S:n 10/2 1908		b	Katuvalaistukseen	15,200	—					
K. S:n kirj. 10/5 1898		b	Palolaitokseen	21,000	—					
Knk kirje 2/6 1779		b	Tulli- ja kellarivapaud. korvaus .	368	—					
			Siirros	447,968	—	4,954,902	—			

		Siirros	447,968 —	4,954,902 —
K. S:in päät. ²³ / ₅ 1901	b	Valmistavalle poikain ammatti-		
		koululle	20,550 —	
K. S:in päät. ¹⁸ / ₁ 1906	b	Valmist. tyttöjen ammattikoululle	11,000 —	
K. Asetus ⁹ / ₆ 1892	b	Kaupungin osuus paloviinaverosta, arviolta	14,000 —	493,518 —
K. julist. ¹⁴ / ₁₂ 1894				
VIII. Kaupungin teknilliset laitokset.				
	c	Tuloja vesijohtolaitoksesta	610,000 —	
		S:n kaasulaitoksesta	422,000 —	
		S:n sähkölaitoksesta	531,000 —	1,563,000 —
IX. Puhtaanapitolaitos.				
	c	Talonomistajain maksut	150,000 —	
		Kansakoulujen maksut	29,000 —	
		Tuloja lannan myymisestä, arvi- olta	30,000 —	209,000 —
X. Lainat.				
		a) 1902 vuoden obligatsioonilai- nasta osotetaan:		
	c*	Kunnallisten työväenasunt. raken- tamiseen Vallilaan	125,000 —	
		S:n s:n Hietaniemenkadun ja Kris- tiinankadun varrelle	42,000 —	167,000 —
		b) 1909 vuoden obligatsioonilai- nasta osotetaan vuonna 1910:		
	c*	Uutta Työ- ja vaivaistaloa varten	500,000 —	
		Vesijohdon laajentamiseen	393,050 —	893,050 —
		c) Kahta vuotta pitemmäksi taka- sinmaksuajaksi otet. lainasta:		
	c*	Pitkäsillan uudestirakentamiseen	787,500 —	
		Uutta kulkutautisairaala varten .	700,000 —	
		Kunnan hourinhoitolaitosta vart.	67,702 30	
Siirros			1,555,202 30	8,280,470 —

		Siiros	1,555,202 30	8,280,470 —
c*	{	Kallion uutta paloasemaa varten .	150,000 —	
		Hermannin s:n	25,000 —	
		Korkeavuorenkadun tontin N:o 39 ostoon	125,000 —	
		Hakaniemen tor. kauppahall. vart.	150,000 —	2,005,202 30
c*	{	d) Kahta vuotta lyhemmäksi ta- kaisinmaksuajaksi otet. lainasta:		
		Kallion uutta kaupunginkirjasto- taloa varten	— —	150,000 —
		— Smk 3,215,252: 30 —		
XII. Taksoitus.				
		Se määrä, joka lisäksi tarvi- taan ja on kunnan verovel- vollisilta jäseniltä taksoitetta- va, on	— —	4,320,166 21
		Yhteensä Smk	— —	14,755,838 51

Yhdistelmä Rahatoimikamarin laatimasta Helsingin kaupungin 1911 vuoden Meno- ja Tulosäännöstä.

Pää- luokka	Menot.	Vakinaiset menot		Satunnaiset menot		Yhteensä	
I	Kaupungin velat	1,846,741	22	466,000	—	2,312,741	22
II	Kaupungin virastot	320,876	64	52,600	—	373,476	64
III	Kunnallishallinto	608,676	66	1,500	—	610,176	66
IV	Katu- ja laituri- valaistus	280,700	—	300	—	281,000	—
V	Palolaitos	152,035	—	9,700	—	161,735	—
VI	Poliisilaitos	350,662	61	4,000	—	354,662	61
VII	Terveyden- ja sairaanhoito	694,683	—	133,805	—	828,488	—
VIII	Vai- vaishoito	604,530	—	11,200	—	615,730	—
IX	Opetus- ja sivistyslaitokset	1,752,667	14	48,180	—	1,800,847	14
X	Yleiset rasitukset	525,100	96	—	—	525,100	96
XI	Kaup- pahallit	36,650	—	—	—	36,650	—
XII	Kaupungin teknilliset laitokset	—	—	882,440	—	882,440	—
XIII	Yleiset työt	749,386	70	4,669,211	41	5,418,598	11
XIV	Eläkkeet ja apurahat	40,202	17	—	—	40,202	17
XV	Sekalaiset menot	498,990	—	15,000	—	513,990	—
Yhteensä Smk		8,461,902	10	6,293,936	41	14,755,838	51
Tulot.		Vakinaiset tulot		Tontinlunas- tukset ja satun- naiset tulot		Yhteensä	
	Säästö	—	—	350,000	—	350,000	—
I	Korot	654,500	—	—	—	654,500	—
II	Tontinlunastukset	—	—	1,100,000	—	1,100,000	—
III	Kaupungin kiinteä omaisuus	647,850	—	—	—	647,850	—
IV	Tonttiverot	4,000	—	—	—	4,000	—
V	Tuloatuottavat oikeudet	1,513,500	—	—	—	1,513,500	—
VI	Sekalaiset tulot	685,052	—	—	—	685,052	—
VII	Valtioavut	493,518	—	—	—	493,518	—
VIII	Kaupungin teknilliset laitokset	1,563,000	—	—	—	1,563,000	—
IX	Puhtaanapitolaitos	209,000	—	—	—	209,000	—
X	Lainat	—	—	3,215,252	30	3,215,252	30
XI	Taksoitus	4,320,166	21	—	—	4,320,166	21
Yhteensä Smk		10,090,586	21	4,665,252	30	14,755,838	51

Helsingin kaupungin Kaasulaitoksen Meno- ja Tulosaäntö- ehdotus vuodeksi 1911.

Menot.

Hallinto.

Palkat ja palkkiot.

Hallituksen palkkio	6,000:—	
1 Toimitusjohtaja, palkkaa	10,000:—	
10 % lisäys 5 p:n palveluksesta syysk. 1 p:stä 1911	333:—	
Vuokrarahoja	2,000:—	
Matkarahoja	500:—	12,833:—
1 Kamreeri, palkkaa	7,000:—	
1 Rahastonhoitajatar, palkkaa	3,000:—	
1 Kirjanpitäjä, palkkaa	4,500:—	
12 Konttoriapulaista, palkkaa	20,125:—	
Ylimäär. apul., virkamatkak y. m., arviolta	2,500:—	55,958:—

Konttori- ja myymälähuoneistojen vuokra.

Konttorihuoneiston vuokra	11,000:—	
Konttorin tarverahoja, arviolta	6,000:—	17,000:—

Kaasun valmistuskustannukset.

1 Asistentti, paitsi vap. asunt., polttop. ja kaasua, palkkaa	6,000:—	
1 Konemestari, paitsi vapaata asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	4,450:—	
1 Kaasumestari, paitsi vap. asuntoa, valoa ja lämpöä, palkk. 1 " " " " " " " " " "	3,000:— 2,400:—	
1 Tehtaankirjuri, palkkaa	1,800:—	
Tehtaankonttorin tarverahat, arviolta	2,000:—	
Tavallisia kaasuhiiliä, arv. 18,000 tonnia à 21:—	378,000:—	
Hiilien kuljetus ja sijoittelu, arviolta	7,000:—	
Erittelemättömiä tarveaineita, arviolta	3,800:—	
Muurarien ja apurien palkat, arviolta	3,200:—	
Retorttihuoneen työkustannukset, arviolta	22,500:—	
Siiros	434,150:—	72,958:—

	Siirros	434,150: —	72,958: —
<i>Höyrykattilakäyttö:</i>			
a) palkat, arviolta		5,000: —	
b) polttoaineet ja sekal. tarpeet, arviolta		9,000: —	14,000: —
<i>Konekäyttö:</i>			
a) palkat, arviolta		8,500: —	
b) öljy ja sekal. tarpeet, arviolta		2,000: —	10,500: —
<i>Kaasunpuhdistus:</i>			
a) palkat, arviolta		4,000: —	
b) puhdistusaine y. m., arviolta		4,000: —	8,000: —
Polttoaineet, hehkuttimet, lasit y. m. Suvilahdessa, arviolta			1,000: —
Sähkövoima ja -valo, arviolta			4,000: —
Vesimaksut, arviolta			8,000: —
Puhtaanapito, vartioiminen y. m., arviolta			10,000: —
Ulkotöiden johtaja			2,700: —
Jaotuskellon kustannukset, arviolta			4,500: —
Laboratoriokustannukset, arviolta			3,000: —
			499,850: —

Kustannukset sivutuotteista.

Työkustannus kaksin lajittelusta, sijoittelusta ja myynnistä			
Suvilahden kaasutehtaalla, arviolta		20,000: —	
Tervan työ- ja myyntikustannukset, arviolta		6,000: —	
Ammoniakin valmistuskustannukset, arviolta		30,000: —	
Kustannuksia muista sivutuotteista, arviolta		500: —	56,500: —

Kustannukset katuvalaistuksesta.

Lyhdynsytyttäjät ja lampunhoitajat, arviolta		52,000: —	
Hehkuttimet ja silinterit, arviolta		3,500: —	
Lyhtyjen, patsaiden ja lyhtyjohtojen kunnossapito, arviolta		8,000: —	
Lyhdynsytytysaseman vuokra, arviolta		2,000: —	
Päivystys, väkiviina, pienempäin vikojen korjaus y. m., arv.		4,000: —	69,500: —

Kustannukset yksityisestä kaasunkäytöstä.

Mittarien lukeminen ja maksujen periminen		25,200: —	
Päivystys, väkiviina, pienempäin vikojen korjaus y. m., arv.		15,000: —	40,200: —
	Siirros	— --	739,008: —

Siirros — — 739,008:—

Johto-osaston kustannukset.

1 Insinööri sisäpuol. töitä varten, palkkaa	3,600:—	
1 Putkimestari s:n s:n	3,300:—	
1 Putkimestari katujohdosta varten	3,300:—	
1 Varastokirjuri	2,400:—	
1 Varastokirjurin apulainen	1,800:—	
Näyttely- ja myymälähuoneiston sekä maakaasinsiivouksen vuokra	8,000:—	
Myyntikustannuksia, niihin luettuna myymäläpalvelijaston		
palkka, arviolta	5,000:—	27,400:—

Korjaus ja kunnossapito.

Rakennukset, arviolta	2,000:—	
Uunit ja varusteet	10,000:—	
Koneet ja laitteet	2,000:—	
Kaasukellot	500:—	
Pääjohtoverkko	5,000:—	
Yksityisjohdot	500:—	
Kaasumittarit	5,000:—	
Kalusto	4,000:—	29,000:—

Kustannukset Henrikinkadun vanhasta kaasutehtaasta.

Kunnossapito, lumenluonti y. m.	2,000:—
---	---------

Korot ja vakuutusmaksut.

Korkoa konttokuranttitililtä kaupunginrahaston kanssa	12,000:—	
Palovakuutusmaksut, arviolta	5,000:—	
Tapaturmavakuutus, arviolta	2,000:—	19,000:—

Uutistyöt.*Pääputkiverkon laajennus.*

Ranhankatu Nikolain- ja Konstantininkadun väliltä	960:—	
Maneesikatu Konstantinin- ja Mauritsinkadun väliltä	330:—	
Fabianinkatu Hallitus- ja Vilhonkadun väliltä	1,300:—	
Nikolainkatu Elisabetin- ja Oikokadun väliltä	1,050:—	
Vilhonkatu Unionin- ja Vuorikadun väliltä	4,500:—	
	Siirros	8,140:— 816,408:—

	Siirros	8,140: —	816,408: —
Viides linja I. Viertotien ja Porthaninkadun väliltä . . .		1,900: —	
Runeberginkatu Fredrikin- ja E. Rautat. kadun väliltä .		1,300: —	
Oikokatu ja Kristianinkatu		5,200: —	
P. Rautat. katu L. Viertotien ja Runeberginkadun väliltä		3,550: —	
Arkadiankatu Runebergin- ja P. Rautat. kadun väliltä .		6,310: —	
Töölönkatu Museo- ja Cygnaeuksenkadun väliltä		1,360: —	
L. Viertotie Kammionkadulta Humalistonkadulle		5,000: —	
Ruusulankatu Kammionkadulta Meilahdenkadulle		1,170: —	
Meilahdenkatu L. Viertotien ja Töölönkadun väliltä . .		3,720: —	
Kammionkatu Töölön- ja Topeliuksenkadun väliltä . . .		1,060: —	
Flemminginkatu 5 linjan ja Helsinginkadun väliltä . . .		7,600: —	
Flemminginkatu N:ön 28 ja Pääskylänkadun väliltä . . .		2,800: —	
Fredriksberginkatu Sturen- ja Harjukadun väliltä . . .		5,480: —	
Vilhonvuorikatu I. Viertotien ja Suvilahdenkadun väliltä .		2,200: —	
Katajanokan Pohjoisranta		2,500: —	
Hallituksen määräyksen mukaan		35,000: —	
		<u>94,290: —</u>	

Uusien lyhtyjen asettaminen.

Lyhdyt, lyhtypatsaat ja lyhtyjohdot keskikau-			
pungin osain valaistuksen parantamiseksi	22,600: —		
200 uutta lyhtyä patsaineen ja johtoineen uusille			
kaduille sekä petrolilyhtyjen sijaan . . .	26,000: —		
100 itsetoimivaa sytyttäjää	3,500: —	52,100: —	

Johdot ja kalusto.

Yksityisjohdot	7,000: —		
Kaasumittarit	40,000: —		
Kalusto	12,000: —	59,000: —	205,390: —
			<u>1,021,798: —</u>
Säästö			216,602: —
			<u>Yhteensä Smk 1,238,400: —</u>

Tulot.

Katuvalaistus.

740,000 kuutiometriä kaasua à 12 penniä	88,800: —	
Lyhdynsytyttäjien palkat y. m.	<u>69,500: —</u>	158,300: —

Yksityiskulutus.

Valaistuskaasu 500,000 m ³ à 25 penniä	125,000: —	
Keittokaasu 3,500,000 m ³ à 15 penniä	<u>525,000: —</u>	650,000: —

Sivutuotteet.

Koksia	330,000: —	
Kivihiihtervaa	25,000: —	
Amoniakkituotteita	<u>30,000: —</u>	385,000: —

Sekalaista.

Voitto töistä ja ainesten myynnistä.	40,000: —	
Vuokratuloja	<u>5,100: —</u>	45,100: —
	<u><u>Yhteensä Smk 1,238,400: —</u></u>	

Ehdotus Helsingin kaupungin Sähkölaitoksen Meno- ja Tulosaännöksi vuonna 1911.

Menot.

A. Hallinto.

Hallituksen palkkio	6,000: —	
Toimitusjohtaja, palkkaa	10,000: —	
S:n vuokrarahoja	2,000: —	
S:n matkarahoja	500: —	
Apulainen, samalla jakeluosaston johtaja, palkkaa	7,200: —	
S:n vuokrarahoja	1,200: —	
Kamreeri, palkkaa	6,000: —	
Kirjanpitäjä, palkkaa	4,200: —	
Rahastonhoitajatar, palkkaa	2,100: —	
Konttoristi, palkkaa	3,000: —	
10 Konttoriapulaista	15,200: —	
Konttorin tarverahoja, arviolta	9,600: —	67,000: —

B. Käyttökustannukset.

1 Insinööri käyttöä varten, paitsi vapaata asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	5,400: —	
1 Tilastonlaatija	1,800: —	
1 Konemestari, paitsi vapaata asuntoa, valoa ja lämpöä, palkkaa	3,300: —	
4 Koneenkäyttäjää, paitsi vap. asunt., val. ja lämp., palkk.	8,700: —	
3 S:n palkkaa	6,300: —	
2 Koneenkäyttäjän apulaista	3,600: —	
3 Lämmittäjää, palkkaa	5,280: —	
S:n palkintoja, arviolta	500: —	
Vuokrat, lämmitys, valo y. m., arviolta	6,500: —	
6,000 tonnia kivihiiliä à 19: —	114,000: —	
Hiilien kuljetus ja sijoittelu, arviolta	6,000: —	
Lisävesi vesijohdosta, arviolta	5,500: —	
Kumpaisenkin aseman voitelu- ja puhdistustarpeet, arv.	2,500: —	
Siirros	169,380: —	67,000: —

	Siirros	169,380: —	67,000: —
Erinäiset muut tarpeet, nk. tiivisteet, harjat, työkalut y. m., arviolta		2,500: —	
Akkumulaattorin happi ja tislattu vesi pattereihin, arv. .		1,500: —	
Korjaukset ja kunnossapito, arviolta		<u>10,620: —</u>	184,000: —

C. Jakelu, ynnä varastokustannukset ja työpaja.

1 Työmestari johtoja varten, palkkaa	4,200: —	
1 Apulaistyömestari, palkkaa	2,400: —	
1 Työmestari kaapelitöitä varten, palkkaa	3,600: —	
Piirustaja-apulaiset	3,600: —	
1 Mittarientarkastaja, palkkaa	3,000: —	
Talojohtojen katsastuskustannuksia, arviolta	3,600: —	
Kaapeliverkon ja talojohtojen kunnossapito, arviolta . .	7,500: —	
Mittarien kunnossapito ja paikallepano, s:n	7,500: —	
Päivystys pienempien vikain korjaamiseksi tilaajain luona sekä erinäiset pikkutarpeet, arviolta	6,000: —	
Mittarien lukeminen ynnä maksujen periminen, arviolta.	15,000: —	
Kustannuksia näyttelystä ynnä palkat sen hoidosta, ar- violta	7,000: —	
Sekalaisia kustannuksia tilausten hankkimisesta, ilmoituk- sista y. m., arviolta	6,000: —	
Tarkastus- ja kaapelinmittausvaunun kunnossapito, arv. .	2,000: —	
1 Varastonhoitaja, palkkaa	2,400: —	
1 Varastokirjuri, palkkaa	2,100: —	
Varastokustannuksia, arviolta	4,600: —	
Työpajakustannuksia, arviolta	<u>3,500: —</u>	84,000: —

D. Sekalaisia menoja.

Palovakuutusmaksut	2,000: —	
Tapaturmavakuutusmaksut	2,000: —	
Akkumulaattoripatterien kunnossapito	12,100: —	
Hallinto- ja keskusrakennusten lämmitys, kunnossa- ja puhtaanapito, arviolta	14,000: —	
Korkoja kouttokuranttitililtä kaupunginrahaston kanssa, arviolta	9,900: —	
	<u>Siirros</u>	<u>40,000: —</u> 335,000: —

	Siirros	40,000:—	335,000:—
Laporatoriokokeilut, uusien kulutusaparaattien tutkimukset, laajennustöiden valmistelu, opintomatkat y. m., arviolta		5,000:—	45,000:—
Katujen sähkövalaistus, arviolta:		50,000:—	
Sähköteknikko Otto A. Blomqvistille		110,000:—	
1,500 uutta mittaria		75,000:—	
Säästö		296,000:—	531,000:—
	Smk	— —	911,000:—

Tulot.

Katuvalaistus, arv. 110,000 kw. tuntia à 20 p. koko- ja à 25 p. puolen yön lampuista	31,000:—
750,000 kw. tuntia hyödyksi annettua energiaa valaistukseen à 60 p.	450,000:—
250,000 kw. tuntia s:n s:n porras- ja pihavalaistukseen à 50 p.	125,000:—
1,000,000 kw. tuntia s:n s:n moottorien käyttöön ja muihin teollisuustarkoituksiin à 25 p.	250,000:—
Vuokria	24,800:—
Voittoa johtotöistä sekä lamppujen, varusteiden y. m. myynnistä	30,200:—
	<u>Yhteensä tuloja Smk 911,000:—</u>

Ehdotus Helsingin kaupungin Vesilaitoksen Meno- ja Tulosäännöksi vuonna 1911.

Menot.

1. Hallinto.

1 Toimitusjohtaja, palkkaa	10,000:—	
korotus 5 vuoden palveluksesta	1,000:—	
matkaravoja	500:—	
	11,500:—	
1 Asistentti, palkkaa	7,000:—	
korotus 5 vuoden palveluksesta 1/7:stä	350:—	
	7,350:—	
1 Kemisti, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita	6,000:—	
1 Kemistin apulainen, palkkaa	3,600:—	
1 Kamreeri, palkkaa	4,800:—	
Ylimäär. konttori- ja piirustaja-apulaiset, arviolta	9,000:—	
1 Työemestari, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita	2,400:—	
1 Putkimestari katujen putkiverkkoa varten, palkkaa	3,600:—	
1 S:n yksityistöitä varten, palkkaa	3,000:—	
1 Varastonhoitaja, palkkaa	2,400:—	
Vesijohtokonttorin huoneiston vuokra	7,000:—	
Tarverahoja, arviolta	5,500:—	
	66,150:—	

2. Käyttökustannukset.

1 Ylikoneenkäyttäjä, paitsi vap. as. ja polttop.	2,700:—	
henkilökohtaista lisäystä	300:—	
	3,000:—	
2 Ensim. koneenkäytt. paitsi vap. as. ja polttop. à 2,000:—	4,000:—	
2 Toista koneenkäytt. paitsi vap. as. ja polttop. à 1,700:—	3,400:—	
4 Koneenkäytt. apul., paitsi vap. as. ja polttop. à 1,200:—	4,800:—	
1 Säiliönvartija, paitsi vap. as. ja polttop.	500:—	
Pumppulaitoksen käyttökustannukset, arviolta	60,000:—	
Suodattimien	14,000:—	
Seisotusaltaiden	80,000:—	
Vesimittarien lukeminen ja tarkastus, arviolta	10,000:—	
	179,700:—	
Siirros	— —	245,850:—

Siirros — — 245,850: —

3. Kunnossapito ja korjaus.

Vesijohdon rakennusten, aitausten, tokeiden, koneiden, ja putkiverkon y. m. korjaus ja kunnossapito, ar- violta	45,000: —	
Vesimittarien korjaus ja tarkistus, arviolta	<u>6,000: —</u>	51,000: —

4. Sekalaisia kustannuksia.

Veroja Helsingin pitäjälle, arviolta	1,100: —	
Palovakuutusmaksuja, arviolta	2,800: —	
Vantaanjoen viereisen suojelusalueen vuokra	350: —	
Vuokraa Vanhankaupungin Siltasaaresta ja vesialueen korvausta	650: —	
Mittaukset ja tutkimukset, arviolta	1,500: —	
Laboratoriokustannukset, arviolta	4,000: —	
Verolippujen ja laskujen jakelu ja periminen, arviolta .	900: —	
Kustannuksia juottoaltaiden hoidosta, arviolta	3,000: —	
Tapaturmankorvausta työntekijöille, arviolta	1,000: —	
Puhelinmaksuja, arviolta	<u>600: —</u>	15,900: —

5. Uutistyöt.

Itäisen Lehtokujan alainen vesijohto	23,000: —	
Erottajakadun itäpuolen s:n Ludviginkadun ja Erottaja- torin välillä	2,900: —	
Fabianinkadun s:n osotenumerosta 34 Puutarhakadulle sekä Vilhonkadun uuden osan s:n Puutarha- ja Unio- ninkadun välillä	4,900: —	
Porvoonkadun lounaispuolen s:n Kristiinan- ja Kajaanin- kadun välillä, Viipurinkadun s:n Kajaanin- ja Kot- kankadun välillä sekä viimeksi mainitun kadun s:n Viipurinkadun ja vesisäiliöntien välillä	84,400: —	
Karjalan- ja Viipurinkadun s:n Porvoon- ja Tallikadun välillä	<u>16,200: —</u>	
	Siirros 131,400: —	312,750: —

	Siirros	131,400: —	312,750: —
Nervanderinkadun s:n Aion- ja Fjälldalinkadun välillä		17,300: —	
Cygnaeuksenkadun s:n Nervanderin- ja Töölönkadun välillä sekä viimeksi mainitun kadun s:n osotenumeroon 9 asti		12,100: —	
Museokadun s:n Töölön- ja Runeberginkadun välillä		20,800: —	
Runeberginkadun s:n Fredrikin- ja E. Rautatienkadun välillä		11,600: —	
Leppäsuonkadun s:n P. Rautatien- ja Nordenskjöldinkadun välillä		9,000: —	
Ehrensvärdintien s:n Tehtaankadun ja Armfeltintien välillä		15,000: —	
Engeltorin etelä- ja itälaidan s:n		11,900: —	
Engeltorilta Ehrensvärdintielle mainittua paikkaa lännessä rajoittavan istutuksen alatse		2,900: —	
Engeltorilta mainittua paikkaa etelässä rajoittavan istutuksen alatse		4,000: —	
Vesijohto Böhlen esikaupunkiin ynnä osa sikäläistä putkiverkkoa		82,900: —	
S:n kortteliin N:o 139 Kataja Katajanokalla		8,500: —	
Putkiverkon, luistien ja palovesijohtojen täydentämiseen, arviolta		2,000: —	
1 vaja ristikkopuista ja laudoista		2,500: —	
1 varahuone tiilistä		4,000: —	
1 keskipakoispumppu ynnä sähkömoottori		6,000: —	
		<u>6,000: —</u>	341,900: —

6. Vesijohtojen uudistus.

Nikolainkadun alainen vesijohto Oiko- ja Vironkadun välillä		7,650: —	
Kaivokadun s:n tontin N:o 10 vierellä		2,000: —	
Erottajakadun s:n I. Roopertin- ja Ludviginkadun välillä		4,900: —	
Mariankadun s:n Elisabetin- ja Vironkadun välillä		4,500: —	
Konstantininkadun s:n Kulma- ja Vironkadun välillä sekä Kirkkokadulta osotenumeroon 1 asti		9,800: —	
Mauritsinkadun s:n Kruunuhaan- ja Maneesikadun välillä		3,600: —	
	Siirros	<u>32,450: —</u>	654,650: —

	Siirros	32,450: —	654,650: —
Maneesikadun alainen vesijohto Konstantinin- ja Mauritsinkadun välillä		2,400: —	
Rauhankadun s:n Nikolain- ja Konstantininkadun välillä		6,400: —	
Vuorikadun s:n Vilhon- ja Puutarhakadun välillä . . .		3,000: —	
Fabianinkadun s:n Hallituskadulta osotenumeroon 34 asti		6,900: —	51,150: —

7. Vesimittarien ja kaluston oston.

Vesimittarien oston, arviolta	20,000: —	
Työkälujen ja kaluston s:n, s:n	9,000: —	29,000: —

8. Muita menoja.

Pohjavesitutkimusten jatkamiseen, arviolta	20,000: —	
Korkoja konttokuranttitililtä kaupunginrahaston kanssa, arviolta	25,000: —	45,000: —

Säästö		561,875: —
	<u>Yhteensä Smk 1,341,675: —</u>	

Tulot.

Vedenmyynnistä, arviolta	825,000: —	
Kaupungin omasta vedenkulutuksesta, arviolta	64,050: —	
Vesimittarien vuokria, arviolta	36,300: —	
Juottoaltaitten vesimaksuja, arviolta	2,100: —	
Korotusta vedenkulutusmaksujen suorituksen myöhästymisestä, arviolta	1,000: —	
Vesijohdon maa-alueen vuokria, arviolta	175: —	
Voittoa johtotöiden teettämisestä, arviolta	20,000: —	
Lainavaroja uutistöistä ja uudistuksia varten, arviolta .	393,050: —	1,341,675: —
	<u>Yhteensä Smk 1,341,675: —</u>	

Säästöarviolaskelma lokakuun 1 päivältä 1910.

Säästö vuodelta 1909 oli 445,000:—

Ylijäämää tulotileillä:

I. Korkoja	120,000:—	
II. Tontinlunastuksia	385,000:—	
III. Kaupungin kiinteä omaisuus:		
Vuokria	20,000:—	
Tilapäisiä vuokria	<u>25,000:—</u>	45,000:—
V. Tuloa tuottavat oikeudet:		
Satamamaksuja	27,000:—	
IX. Valaistuslaitokset:		
Sähkölaitos	50,000:—	
X. Puhtaanapitolaitos	<u>25,000:—</u>	652,000:—
Säästöä vesijohdon työtileissä	15,000:—	
S:n Rakennuskonttorin s:n	<u>10,000:—</u>	<u>25,000:—</u>
		Smk 1,122,000:—

Vajausta arvioiduissa tuloissa:

V. Tuloa tuottavat oikeudet:	
Perunkirjoitusmaksuja	50,000:—

Menotilien määrärahoja ylitetty:

XVI. Kaupunginvaltuuston käyttövarat	<u>220,000:—</u>	270,000:—
		Arvioitu säästö vuoteen 1911 Smk 852,000:—

josta määrästä ei kuitenkaan mitään osaa ole käytettävänä.

Helsingin Rahatoimikonttorissa, lokakuussa 1910.

Iwar Timgren.

*Asiakirjoja, jotka koskevat Helsingin kaupungin
1911 vuoden meno- ja tulosäntöä.*

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI,

lokak. 17 p:nä 1910.

Helsingin Maistraatille.

N:o 451.

Maistraatille saa Rahatoimikamari täten kunnioittaen lähettää laatimansa ehdotuksen Helsingin kaupungin tulo- ja menoarvioksi ensintulevaksi vuodeksi 1911, myötäliittäen kaikki asiaan kuuluvat kaupungin Konttorien, Hallitusten ja Lautakuntain antamat erikoisehdotukset, piirustukset ja muut tarpeelliset asiakirjat. Tämän ohella saa Kamari seuraavassa antaa ne selitykset, joita käsillä olevassa ehdotuksessa tehdyt poikkeukset joko kuluvan vuoden vuosirahansäännöstä taikka mainituista erikoisehdotuksista voivat aiheuttaa.

Menot.

I. Kaupungin velat.

Kaupungin obligatsioonilainoille vahvistettujen kuoletussuunnitelmain ja lainakontrahteihin pantujen erikoismääräysten mukaisesti on tähän pääluokkaan merkitty vuotuismaksut ja lainain kustannukset. Nämä on ensintulevana vuonna arvioitu 1,845,536 markaksi 92 penniksi kuluvan vuoden 1,850,164 markan 20 pennin sijasta. Tähän nähden huomattanee, että 1902 vuoden lainasta Ranskan valtiolle menevä vero on merkitty ainoastaan 12,000 markaksi sekä että 1909 vuoden obligatioonilainan provisiooneja, kurssierotuksia y. m. varten on merkitty ainoastaan 6,000 markkaa.

Uutena eränä tässä pääluokassa on Helsingin pitäjässä sijaitsevan Nybondaksen n. s. maistraatintalon hallintaoikeuden lunastushinta 120,000 markkaa, josta Kaupunginvaltuuston viimeksi kuluneen huhtikuun 14 päivänä tekemän päätöksen sekä luovutuskirjan mukaisesti on marraskuun 1 päivänä tänä vuonna sekä samaan

aikaan ensintulevana vuonna maksettava yhteensä 24,000 markkaa ynnä sen lisäksi korkoja 5,400 markkaa. Samoin kuin Böhlen talon hallintaoikeuden lunastamiseksi otettu laina on tässäkin puheena oleva laina merkitty pääluokkaan „Kaupungin velat“, joten siis laina tulee kymmenen vuoden kuluessa kuoletettavaksi taksoitusvaroilla.

Kuluvan vuoden menosääntöä vahvistaessaan päätti Kaupunginvaltuusto, muun muassa, että Ratakadun kansakoulutalon kustannukset, 225,000 markkaa, oli merkittävä kaupungin vakinaiseen menosääntöön, jota vastoin Kallion kansakoulutalon määräraha, 310,000 markkaa, oli suoritettava kahta vuotta lyhemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista. Tämän mukaisesti on tähän pääluokkaan merkitty vastamainittua tarkoitusta varten 160,000 markkaa, minkä johdosta 1912 vuoden menosääntöön on merkittävä jälellä oleva määrä eli 150,000 markkaa.

Siihen nähden että kaupunginrahasto on kuluvana vuonna ennakolta maksanut ja on ensintulevana vuonna vieläkin suuremmassa määrässä maksava melkoisia summia yrityksiin, joiden kustannukset tehtyjen päätösten mukaan on suoritettava kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista, ja kun on mahdollista, että kaupunki ensintulevana vuonna voi ottaa uuden obligatsioonilainan. on Rahatoimikamarin mielestä tähän pääluokkaan ollut merkittävä erä: „Kassakreditiviivien ja lainain korkoa y. m.“, joka on arvioitu 125,000 markaksi.

Kaupungin velkain kokonaismäärä on siis ensintulevaksi vuodeksi arvioitu 2,312,741 markaksi 22 penniksi kuluvan vuoden 2,005,181 markan 37 pennin sijasta.

II. Kaupungin virastot.

Maistraatin menosääntö pysyy ennallaan, ja sama on laita *Raastuvanoikeuden* palkkasäännön, lukuun ottamatta että väliaikaisen viidennen osaston ylimääräisen kaupunginviskaalin palkkaedut on Kaupunginvaltuuston lokakuun 25 päivänä tekemän päätöksen mukaisesti korotettu 3,000 markasta 4,000 markkaan.

Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteisten apulaisten ja palvelijain menosääntöön on Rahatoimikamari merkinnyt venäjänkielen kääntäjän määrärahan korotuksi 4,800 markkaan. Tämän korotuksen on Kamari tehnyt sekä yhteisen Raastuvanoikeuden että Maistraatin esityksestä, joita viranomaisia asia lähinnä koskee, ja saa Kamari viitata mainittujen viranomaisten antamaan perusteltuun lausuntoon asiasta. — Yksi Maistraatin kaupunginpalvelija saa palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta koko vuodelta, jota vastoin, eroamisen johdosta, palkankorotus 5 vuoden palveluksesta jää pois yhdeltä kaupunginpalvelijalta. Raastuvanoikeudessa palvelevista kaupunginpalvelijoista saa yksi korotusta 10 vuoden palveluksesta toukokuun 1 päivästä lukien. Kolme taas saa korotusta 5 vuoden palveluksesta maaliskuun 1, heinäkuun 1 ja joulukuun 1 päivästä lukien kukin. — Raatihuoneenrengin palkkaus on kat-

sottu olevan korotettava 900 markkaan, koska on osottautunut vaikeaksi tähänastisella alhaisella 720 markan vuosipalkalla saada kelvollista henkilöä tähän toimeen.

Ulosottoimen vuosirahansääntöön on Kaupunginvaltuuston tekemän päätöksen mukaisesti merkitty avustavan toisen kaupunginvoudin palkkioksi 2,400 markkaa. — Ulosottoapulaisista saa yksi korotusta 10 vuoden palveluksesta koko vuodelta ja yksi kesäkuun 1 päivästä sekä yksi korotusta 5 vuoden palveluksesta helmikuun 1 ja yksi huhtikuun 1 päivästä. — Ulosottoviraston huoneiston vuokra on vuokravälikirjan mukaan merkitty korotetuksi 2,300 markasta 3,660 markkaan, sen johdosta että viraston huoneistoja on kuluvana vuonna laajennettu.

Erä „Alistettujen asiain pöytäkirjojen puhtaaksikirjoitus sekä syyttäjille“ on korotettu 2,200 markkaan, koska nykyinen 1,700 markan määräraha on osottautunut riittämättömäksi. — Eduskuntavaalin kustannusten määräraha on Maistraatin ilmoituksen johdosta korotettu 15,000 markasta 25,000 markkaan, koska uusi vaalipiirijako lisää kanslia- y. m. kustannuksia. Kaupunginvaltuusto onkin nyttemmin myöntänyt tähän tarkoitukseen varoja viimeksi mainitun määrän. — Kustannukset valaistuksesta, polttopuista, siivoamisesta y. m. on korotettu 1,000 markalla, johon arvioerään myös on luettu kaupungin menot Raatihuoneella kulutetusta vedestä.

Lopuksi on merkitty uusi menoerä, nimittäin kustannukset 20 vapaasta raitiotiepiletistä ulosottoapulaisille. Sekä Maistraatin että Raastuvanoikeuden tekemäin vaatimusten johdosta katsoi Rahatoimikamari kuluvana vuonna tarpeelliseksi pyytää Kaupunginvaltuustoa osottamaan varoja yhdeksän raitiotievapaalipun ostamiseen Raastuvanoikeudessa palveleville kaupunginpalvelijoille. Osottaessaan tähän tarpeelliset varat lausui Kaupunginvaltuusto samalla toivomuksen että Rahatoimikamari vastedes toimisi niin, ettei puheena olevaan tarkoitukseen tarvitsisi käyttää määrärahaa vuosirahansäännön ulkopuolelta. Kun Kamarilla voimassa olevan lupakirjan mukaan on käytettävänä ainoastaan 40 vapaalippua, mutta kaupungin erinäiset viranomaiset ovat niitä vaatineet yhteensä 50—60, on Rahatoimikamari vastaisten vaikeuksien välttämiseksi katsonut vakinaiseen menosääntöön olevan merkittävä määräraha 20 vapaan raitiotielipun ostamiseksi.

Kaupungin virastojen vuosirahansääntö päättyisi niinmuodoin 373,476 markkaan 64 penniin kuluvan vuoden 352,557 markan 90 pennin sijasta. Lisäännys olisi siis 20,918 markkaa 74 penniä.

III. Kunnallishallinto.

Kaupunginvaltuuston kanslian palkkauseriin Rahatoimikamari ei ole tehnyt mitään muutoksia.

Siihen nähden että *Rahatoimikamarin* on kuluvana vuonna täytynyt eräin ajoin kokoontua kahdesti viikossa voidakseen käsitellä esiintyneet asiat, on Kamarin jäsenen palkkio korotettu 6,000 markasta arviolta 7,000 markkaan. — Kun Kaupungin-

valtuusto on päättänyt ensintulevan vuoden alusta perustettavaksi kunnallistilastollisen konttorin, minkä johdosta Rahatoimikamarin aktuaarin toimi tulee mainitusta ajankohdasta lähtien lakkautettavaksi, on sanotun virkailijan palkkaus jätetty pois. — Sen johdosta että Kamarin vahtimestarinapulaisen palkka, joka tähän asti on ollut 65 markkaa kuukaudessa, on osottautunut liian pieneksi, minkätähden on ollut vaikea saada toimeen kelvollista henkilöä, on Rahatoimikamarin mielestä palkka ollut korotettava 1,000 markkaan vuodessa.

Rahatoimikonttorin palkkaussääntöön on merkitty kaupunginkamreerille korotus 5 vuoden palveluksesta marraskuun 1 päivästä lukien. — Jotta Konttoriin voitaisiin ottaa lisää ylimääräisiä apulaisia niinä aikoina vuodesta, jolloin työtä erityisesti kasaantuu, on ylimääräisten apulaisten arviomääräraha korotettu 8,800 markasta 12,000 markkaan. Niinkään on katsottu tarpeelliseksi 200 markalla korottaa erää „palkkiota verolippujen kotiinviemisestä“.

Jo kuluvana vuonna on *Liikennekonttorin* henkilökuntaa tuntuvasti lisätty sekä sen johdosta että pakkahuoneosaston tullivirkamiesten luku on melkoisesti lisääntynyt, että myös siihen katsoen että tulli- sekä merenkulku- ja tuulaakimaksujen kanto postitse saapuvista ynnä yleisessä varastossa tullatuista tavaroista tulee marraskuun 1 päivästä kuluvaa vuotta toimitettavaksi erityisessä haaraosastossa. Maksunpanoa ja rahankantoa varten taas tarvitaan uudessa haaraosastossa 2 kirjanpitäjää, 1 rahainhoitaja, 2 konttorikirjuria ja yksi ylimääräinen konttoriapulainen, minkä johdosta Konttorin vakinaiseen vuosirahansääntöön on ensi vuodeksi merkitty kaksi nuorempaa kirjanpitäjää, yksi nuorempi rahastonhoitaja ja kaksi nuorempaa konttorikirjuria, jota vastoin ylimääräisen konttoriapulaisen palkka on merkitty arvioeraan „ylimääräisiä apulaisia“, minkä ohella vanhemmalle konttorikirjurille on annettu 300 markan palkkio lisääntyneen työn johdosta sekä yhdenmukaisuuden aikaansaamiseksi Liikennekonttorin ja kaupungin muiden konttorien vastaavain toimien palkkausehtojen kesken. Tähän nähden on Rahatoimikamari ottanut harkittavaksi, voiko pitää oikeana että kulunkiarvion käsittelyssä tehdään ehdotuksia uusien virkain perustamisesta. Mutta kun otetaan huomioon, että puheena olevat virat johtuvat siitä Kaupunginvaltuuston päätöksestä, että on perustettava pakkahuoneen haaraosasto sekä jaettava maksunkanto eri paikkoihin, ja kun sen lisäksi ei saata pitää edullisena, että ylimääräisten apulaisten määräraha ylen paljon lisääntyy, on Kamari katsonut tässä tapauksessa voitavan poiketa yleisestä säännöstä. — Pakkahuoneen uusi tyøjako on vaatinut lisäämään vahtimestarien luvun neljästä yhdeksäksi. — Arvioerä „ylimääräisiä apulaisia“ on merkitty 21,680 markaksi ja jakautuu seuraavasti:

2 ylimäär. kirjanpitäjää 8 kuuk. à 200 mk	Smk	3,200: —
1 „ rahastonhoitaja 8 kuuk. à 200 mk	„	1,600: —
konttoriapulaiset	„	3,800: —
4 ylimäär. vaakamestaria à 1,800 mk	„	7,200: —

1 ylimäär. vaakamestari	8 kuuk. à 150 mk	Smk 1,200:—
1 „ vahtimest.	10 „ „ 90 „	„ 900:—
2 „ „	9 „ „ 90 „	„ 1,620:—
2 „ „	8 „ „ 90 „	„ 1,440:—
2 asiapoikaa à 360 mk		„ 720:—
		Yhteensä Smk 21,680:—

Kun sellaisten tavarain mittausta, joista kannetaan mittausmaksu erityisen taksan mukaan, esiintyy niin harvoin, että Konttorin on täytynyt käyttää apunaan joitakuita kaupungin parmaanmittaajia, jotka ovat ilmoittautuneet toimeen halukkaiksi, mutta on ollut vaikea aina tarvittaessa näitä saada, on parmaanmittaajain vanhimman kanssa sovittu niin, että hän 240 markan vuosipalkkiosta ottaa huolehtiakseen että mitaajia on pyydettyessä tarpeellinen määrä saatavissa. Tämän johdosta on menosääntöön merkitty määräraha mainittua tarkoitusta varten. — Kun kokemus on osottanut, että yksi koneenkäyttäjä kykenee hoitamaan sekä tullihuoneen että Makasiininrannassa olevan haaraosaston lämpöjohdon, ja tullihuoneessa palveleva koneenkäyttäjä on ottanut tämän toimen hoitaakseen 50 markan lisäpalkkiosta kuu-kaudessa, on lämpöjohdon hoitoa varten tarpeellista määrärahaa voitu vähentää 1,125 markalla. Kuluvana vuonna saadun kokemuksen nojalla on neljän sähköllä käyvän tavarahissin käyttökustannuksia voitu vähentää 600 markalla. Tarverahain määrärahan on Konttori liikennekamreerin esityksen johdosta katsonut olevan korotettava 8,200 markkaan. — Polttopuiden, valaistuksen ja kaluston määrärahaan on myös luettu kustannukset hydraulisten hissien kuluttamasta vedestä sekä tullihuoneen, tavaravajain y. m. Liikennekonttorin alaisten huoneistojen vedenkulutuksesta, yhteensä 1,700 markkaa. Samaa määrärahaa on edelleen korotettu 1,000 markalla Katajanokalla olevan uuden haaraosaston sähkövalaistuksen kustantamiseksi. Liikennekonttorin menosääntö olisi siis ensintulevana vuonna 116,800 markkaa kuluvan vuoden 96,695 markan sijasta.

Satamakonttorin vuosirahansääntöön on satamakapteenin ja Satamakonttorin kirjanpitäjän palkkaukset merkitty arvioitujen satamatulojen perustuksella. Viimeksi mainitulle virkailijalle tulee sitä paitsi korotusta 5 vuoden palveluksesta, luettuna toukokuun 1 päivästä 1911. — Järjestettyjen olojen aikaansaamiseksi kaupungin rannoilla oleviin varastopaikkoihin nähden ja näiden varastopaikkain käyttämiseksi kaupunginviran omaisten osottamalla tavalla on ensintulevan vuoden menosääntöön merkitty 1,800 markan erä palkkioksi tarkastuskonstaapelille, jonka toimenä puheenalainen tehtävä olisi. Kun Rahatoimikamari kuitenkin on toisessa yhteydessä käsittelevä kysymystä luovutettujen varastopaikkojen tarkastuksen ja maksunkannon järjestämisestä sekä tekevä tästä asiasta eri esityksen, ei Kamari ole katsonut toistaiseksi pitävän tulla kysymykseen määrärahaa mainittua tarkastuskonstaapelia varten sekä on sentähden menosäännöstä poistanut tähän tarpeelliset varat.

Rahatoimikamarilta ovat kaupungin satamakonstaapelit sekä pakkaajat ja runsi-

jat anoneet palkkainsa korottamista, satamakonstaapelit 1,200:sta 1,500 markkaan sekä pakkaajat ja runsijat 720:stä 960 markkaan. Mainitun anomuksen on Kamari lähettänyt Satamakonttoriin, kehottaen sitä antamaan lausunnon kulunkiarvioesityksen yhteydessä. Tämän johdosta huomauttaa satamakapteeni, että satamakonstaapelit hyvin ansaitsevat pyytämänsä korotuksen, sillä heidän aikansa kuluu virantoimitukseen niin tarkoin, että he ainoastaan mitättömän vähän voivat hankkia itselleen ylimääräisiä tuloja. Kun tämän lisäksi useimmat heistä ovat sangen kunnollisia ja tarkkoja palveluksessaan ja Satamakonttori sangen vastenmielisesti haluaisi ottaa uusia ja kokemattomia henkilöjä, puoltaa satamakapteeni anomukseen myönnyttäväksi. Lisäksi ehdottaa satamakapteeni, että Sörnäisiin sijoitetulle satamakonstaapelille, joka on esittänyt ainoastaan suullisen pyynnön, myönnettäisiin sama palkkaehtojen parannus, kuitenkin siten että palkka korotettaisiin 1,100:sta 1,400 markkaan. Mitä taas tulee kahden vaakahuoneessa palvelevan pakkaajan ja runsijan anomukseen, huomauttaa satamakapteeni että heidän palkkaetunsa nykyään ovat 60 markkaa kuukaudessa, minkä lisäksi jokaiselta kuukaudesta sataman aukioloaikana tulee 35 markkaa venesatamain trallien järjestelystä y. m. Heidän työaikansa on purjehduskaudella 13 tuntia eli k:lo 6:sta a. p. k:lo 7:än i. p., jona aikana he kuitenkin voivat virantoimitustaan laiminlyömättä käyttää muutaman tunnin päivässä pienten ylimääräisten tehtävien suorittamiseen. Tämän johdosta pitää satamakapteeni palkan korottamista 15 markalla kuukaudessa riittävänä. Rahatoimikamari puolestaan on yhtynyt Satamakonttorin esittämiin näkökohtiin sekä sentähden merkinnyt tästä aiheutuvat lisäykset menosääntöön. — Satamakonttorin käytettävänä oleva moottori-vene on ensi talvenakin talvikorjauksen tarpeessa, minkä johdosta on satunnaisesti menoksi merkitty 300 markan erä. Satamakonttorin menosääntö nousisi siis Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan 48,478 markkaan 33 penniin nykyisen vuosirahansäännön 43,895 markan sijasta.

Kaupungin yleisten töiden Hallituksen ja Rakennuskonttorin vuosirahansäännön on Rahatoimikamari merkinnyt sen menosääntöehdotuksen mukaisesti, jonka Helsingin kunnallishallinnon muutoskysymyksiä käsittelemään asetettu komitea on valmistanut ja joka on lähetetty Kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi. Kaupunginvaltuusto ei tosin vielä ole vahvistanut mainitun Hallituksen ja Konttorin vuosirahansääntöä, mutta Rahatoimikamarista on kuitenkin näyttänyt oikeimmalta merkitä menot komitean ehdotuksen mukaisesti. Tämän johdosta on kuluvan vuoden menosääntöön merkityt Puutarhalautakunnan ja Kaupunginasemakaavatoimikunnan määrärahat poistettu.

Kaupungin *Tilastollisen konttorin* vuosirahansääntö on laadittu Kaupunginvaltuuston tästä asiasta syyskuun 27 päivänä tänä vuonna tekemän päätöksen mukaisesti. Lisäksi on tämän nimikkeen kohdalle merkitty 1,200 markan menoerä kunnalliskalenterin julkaisemista varten. Siihen nähden että Kaupunginvaltuuston päätös tämän kalenterin julkaisemisesta sisältää että kysymys, kuinka usein kalenteri

on julkaistava, on toistaiseksi jätetty avonaiseksi, on puheena olevaa menoerä merkitty satunnaiseksi.

Nimikkeen „*Erityiset lautakunnat ja virkailijat*“ kohdalle on etusijassa merkitty *Taksoituksenvalmistelukunnan* ja *Taksoituslautakunnan* menot Kaupunginvaltuuston siitä tekemän päätöksen mukaisesti. Taksoituksenvalmistelukunnan tekemän ilmoituksen johdosta on kuitenkin tämän viraston valittujen jäsenten palkiomäärärah akorotettu arvioidusta 1,200 markan määrästä 2,400 markkaan, koska Taksoituksenvalmistelukunnan on täytyntä kokoontua useammin kuin oli arveltu. — *Holhouslautakunnan* vuosirahansääntö pysyy ennallaan. — *Työväenasiain lautakunta* anoo uudelleen sihteerinsä palkkion korottamista 3,000:sta 3,600 markkaan ja perustelee tätä siihen, että sihteerin työala on tuntuvasti laajentunut ja työtaakka muutoinkin lisääntynyt. Rahatoimikamarin täytyy kuitenkin tässä asiassa pysyä aikaisemmalla kannallaan. Puheena olevaa toin täytyy pitää sivutoimena, ja niin ollen näyttää palkkion nykyinen määrä, 3,000 markkaa, olevan täysi korvaus tarpeellisesta työstä. Vastaisuudessa uudestijärjestettäessä Työväenasiainlautakunnan työtehtäviä lienee sopiva ottaa kysymys tämän Lautakunnan virkailijain palkkausehtojen järjestämisestä tutkittavaksi. Lautakunnan huoneiston vuokraksi on välikirjan mukaisesti merkitty 700 markkaa. — *Kunnan työvälitystoimiston* vuosirahansääntö on pysytetty ennallaan. Siihen nähden lienee mainittava, että johtokunta on ehdottanut johtajalle ja toiselle naisapulaiselle myönnettäväksi 5 vuoden palveluksesta palkankorotusta, ensinmainitulle 500 ja jälkimäiselle 300 markkaa. Kun Kaupunginvaltuusto kuitenkin on lausunut, että mainitun toimiston vuosirahansääntöä toistaiseksi on pidettävä väliaikaisena, ei palkankorotus virkavuosista voine tulla kysymykseen, minkä johdosta Rahatoimikamari ei myöskään ole mainittuja eria ottanut menosääntöehdotukseensa. — *Kasvatustalokunnan* ja *Muinaisuuslautakunnan* vuosirahansäännöt on pysytetty ennallaan. Samaten on *Rakennustarkastuksen* kustannukset merkitty samoiksi määriksi, mitkä ovat kuluvan vuoden menosäännössä. — *Kunnallis tentyöväenasuntojen hallintolautakunnan* tekemän menosääntöehdotuksen, joka oleellisesti on sama kuin kuluvan vuoden menosääntö, on Rahatoimikamari pysyttänyt sinällään.

Kunnallishallinnon vuosirahansääntö nousisi sija 610,176 markkaan 66 penniin kuluvan vuoden 490,535 markan sijasta, joten lisäännys olisi 119,641 markkaa 56 penniä.

IV. Katu- ja laiturivalaistus.

Mitä kaupungin katu- ja laiturivalaistukseen sekä tähän tarvittaviin kustannuksiin tulee, on Rahatoimikamari katsonut pitävänsä tällä kertaa tarkemmin selostaa tähän kuuluvia oloja. Rahatoimikamarissa on monasti huomautettu, että kaupungin katuvalaistukseen nähden on paljon toivomisen varaa. Osin on lyhtyjä

liian harvukseen, osin taas on niiden valovoima liian heikko, jota paitsi melkoiset alat kaupungin eri osia ovat varustetut aivan riittämättömällä valaistuksella. Rahatoimikamari on kuitenkin tähän asti ollut tätä seikkaa huomauttamatta, arvelleen pahimpain epäkohtain poistuvan kaupungin uuden kaasutehtaan valmistuttua. Kun mainitussa kohden ei kuitenkaan ole tänä syksynä ollut parannuksia huomattavana, toimitti Rahatoimikamari poliisimestarin, kaupungininsinöörin ja kaasutehtaan toimitusjohtajan kera katselmuksen erinäisissä osissa kaupunkia, jolloin todettiin että kaupungin katuvalaistus ei vastannut niitä vaatimuksia, joita Helsingin kokoiselle kaupungille tähän nähden voi kohtuudella asettaa. Erittäinkin huomautettiin, että Töölön, Kallion ja Viertoteitten valaistus oli puutteellinen sekä että toimiin parempain olojen aikaansaamiseksi näissä kaupungin osissa ehdottomasti täytyy ryhtyä. Kaupungin keskiosissakin, niinkuin Vladimirin-, Uudenmaan-, Kasarmin- ja Annankadun, Kolmikulmatorin, Sauna- Tehtaan- y. m. katujen varsilla seitsemännessä kaupunginosassa, Unionin-, Elisabetin- ja Siltasaarenkadulla sekä Pitkälläsillalla ja Rautatientorilla oli katuvalaistus niinkään epätydyttävä. Kun Rahatoimikamarille voimassa olevan ohjesäännön 16 §:n mukaisesti Kamarin tulee järjestää ja pitää silmällä kaupungin katujen ja yleisten paikkain valaistusta, käski Rahatoimikamari kaupungin kaasu- ja sähkötehtaan Hallituksen paikalla ryhtyä toimiin tehokkaamman valaistuksen aikaansaamiseksi väliaikaisella Pitkälläsillalla sekä antaa Rahatoimikamarille seikkaperäiset tiedot siitä, mihin osiin kaupunkia ensintulevana vuonna ajetaan asettaa uusia lyhtyjä. Sen ohella pyysi Kamari tietoa, mihin määrin Kappelin-, Runebergin-, Teatteri- ja Henrikinpuistojen, Kolmikulmatorin ja Erottajan sekä Itäisen ja Läntisen Viertotien valaistuksen rakennus- ja käyttökustannukset nousisivat. Niinkuin tähän pannusta liitteestä näkyy, onkin Hallitus antanut pyydytetyt tiedot ynnä pohjapiirroksen, joka näyttää miten sähkövalaistus olisi mainituille paikoille järjestettävä. Asiaa käsitellessään on Rahatoimikamari yksimielisesti tullut siihen vakaumukseen, että mainituille yleisille paikoille on laitettava sähkövalo. Siinä ei ole jäänyt huomaamatta, että kaupungin sähkötehtaan aivan todennäköisesti on liittyvä suuri joukko uusia tilaajia, jos Raastuvanoikeuden päätös Helsingin kaupungin ja Helsingin Sähkövalaistus-Osakeyhtiön välisessä jutussa kohdakkoin tulee ylioikeudessa vahvistetuksi, ja että tehdas niinmuodoin ehkä rasittuisi liiaksi, jos sähkövalo otettaisiin kaduillakin käytäntöön, kun taas kaupungin uusi kaasutehdas kenties ei saisi käytetyksi koko sitä kaasumäärää, minkä se kykenee valmistamaan, koska kaasunkulutus näyttää tänä vuonna olleen vähenemään päin. Kaasu- ja sähkötehtaan johtajat ovat kuitenkin ilmoittaneet, että teknilliseltä kannalta merkitsee mainituille tehtaille varsin vähän, kumpi näistä laitoksista huolehtii puheena olevain paikkain valaistuksesta, koska kaasun taikka sähkövirran kulutus mainittujen alojen valaisemisesta on mitättömän pieni laitosten koko tuotantomäärään verraten. Rahatoimikamari on sentähden ensintulevan vuoden menosääntöön merkinnyt sekä rakennus- että käyttökustannukset sähkövalaistuksen laittamisesta seuraaviin yleisiin paikkoihin:

Paikka	Rakennus- kustannus	Käyttö- ja kunnossa- pitokustannus
1. Kappelin-, Runebergin- ja Teatteripuisto	14,500	5,140
2. Henrikinpuistot ja Henrikinkadut	19,000	10,375
3. Erottaja ja Kolmikulmatori	4,800	3,640
4. Itäinen Viertotie (Sörnäisten rautatiestä vanhaan kaupunginporttiin)	3,200	4,000
5. Rautatienatori, Pohjoissataman T- muotoinen laiturij ja Rahapajanranta	8,500	4,450
Yhteensä	50,000	27,605

Sähkötehtaan ilmoituksen mukaan on virrankulutus arvioitu 110,000 kilowattitunniksi ja hinta 20 penniksi kilowattitunnilta kokoyön- ja 25 penniksi puolenyön- lampulta.

Niinkuin edellä olevasta luettelosta näkyy, on Rahatoimikamarin täytynyt luopua aikaisemmasta aikomuksestaan ehdottaa sähkövalaistus laitettavaksi molemmille viertoteillekin. Tämä on johtunut siitä, että kaupungin sähkötehtaan toiminnan ulottaminen Töölöön ja Kallioon edellyttää erinäisiä laajennuksia ja tästä aiheutuvia määrärahoja, joista kuitenkin Kaupunginvaltuuston on päätettävä lisätyin luvuin. Kun tuollaista päätöstä ei vielä ole, on Kamarin mielestä kysymys viertoteitten valaisemisesta sähkövalolla ollut jätettävä johonkin seuraavaan vuoteen. Ainoastaan Sörnäisten rautatiesillan ja vanhan kaupunginportin väliselle alalle on sähkövalo jo nyt ulotettavissa tarvitsematta sähkötehdasta erityisesti laajentaa, ja Kamari onkin ottanut tämän seikan huomionsa. Mikäli kokemus osoittaa katujen valaisemisen sähköllä sekä taloudelliselta että yleiseltä turvallisuuskannalta, erittäinkin liikenteelle, hyödylliseksi, on Rahatoimikamari ensintulevain vuosien menosääntöjä käsitellessään niihin ottava tarpeellisia määrärahoja tasaisen kehityksen aikaansaamiseksi tällä alalla.

Voisi tosin näyttää siltä kuin pitäisi kaupungin menojen katujen valaisemisesta kaasulla tämän johdosta vähentyä. Mutta vaikkakin vähäinen määrä kaasulyhtyjä voidaan siirtää keskikaupungilta muihin osiin, ei Kamari, silmällä pitäen kaupungin erinäisten osain, varsinkin Kallion ja Töölön nykyisiä epäedullisia valaistusoloja, ole tahtonut vähentää ehdotettujen uusien kaasulyhtyjien lukua.

Rahatoimikamari on ottanut huomioon sähkötehtaan meno- ja tulosääntöön tästä aiheutuvat muutokset. Kaupungilla olisi siis katuvalaistuksesta menoja:

- 1) kaasuväläistuksesta 158,300: —
- 2) sähköväläistuksesta 31,000: —
- 3) petroliväläistuksesta 85,300: —
- 4) laiturien ja tavaravajain ylimääräisestä valaistuksesta 6,400: —

eli yhteensä 281,000 markkaa kuluvan vuoden menosääntöön merkittyjen 256,440 markan sijasta.

Lopuksi saa Kamari huomauttaa, että tämän pääluokan menoeräin luettelo on tehty yksinkertaisemmaksi sikäli, että kaasu- ja petrolilyhtyjen erikoisluettelo sekä ilmoitus erilaatuisten lyhtyjen kaasunkulutusmäärästä on poistettu, koska mainittu erikoisluettelo on sangen vähän valaiseva eikä sitä todellisuudessa voida noudattaa. Minkäänlaista ohjetta kaasu- ja petrolivalaistuksen lopullisten kustannusten arvioimiselle ei tästä erikoisluettelosta ole ollut.

V. Palolaitos.

Kaupungin *Palolaitoksen* vuosirahansääntö on pääkohdissaan merkitty Palotoimikunnan laatiman erikoisen kulunkiarvioehdotuksen mukaisesti. Ainoastaan yhdessä kohden, nimittäin mitä tulee esitykseen 1,200 markan määrärahan myöntämisestä palomestarin kansliaa varten ynnä kanslia-apulaisen palkaksi, Rahatoimikamari ei ole voinut yhtyä Toimikunnan ehdotukseen. Kun Toimikunnan käytettävänä on sihteeri ja tarverahoja, näyttää perustelemattomalta asettaa palomestarin käytettäväksi kanslia-apulaista ja myöntää määräraha hänen kansliaansa varten. Palotoimikunnan ja palomestarin välinen kirjeenvaihto ei voi olla mainittava, koska palomestari ottaa osaa Toimikunnan kokouksiin. Tarvitsemiinsa kansliatarpeisiin y. m. s. saa palomestari käyttää palolaitoksen käytettäväksi myönnettyjä tarverahoja. — Palotoimikunnan ehdotuksessa olevain menoeräin lisäksi on merkitty määrärahat sekä kaupungin puhtaanapitolaitoksen huolehtiman palolaitoksen talojen, tallien ja makkien puhtaanapidon että myös vedenkulutuskustannusten suorittamiseen, yhteensä 4,000 markkaa.

Apumaksuna *Vapaaehtoiselle palokunnalle* on Rahatoimikamari palokunnan pyynnöstä merkinnyt 5,000 markan suuruisen satunnaisen määrärahan.

Palolaitoksesta on kaupungilla siis arvioitu olevan menoja kaikkiaan 161,735 markkaa kuluvan vuoden menosääntöön merkittyjen 156,110 markan sijasta.

VI. Poliisilaitos.

Kaupungin rahallinen apumaksu *poliisilaitokselle* on merkitty samaksi määräksi kuin tähänkin asti eli 198,034 markaksi 28 penniksi. — *Poliisilaitoksen virkahuoneistojen* vuokrat on merkitty välikirjain sekä muutoin kuluvan vuoden menosääntöön otettujen vuokramääräin mukaisesti, joihin nähden kuitenkin lienee huomautettava, että kolmannen poliisipiirin vuokramääräraha on korotettu 500 markalla sekä laitoksen kirjapainon ja varuskamarin vuokramääräraha 540 markalla. — Polttopuu- ja valaistusmäärärahaa on hiukan korotettu eli 32,200 markasta 34,000 markkaan

sekä uusina erinä merkitty puhtaanapito- ja vedenkulutuskustannuksia yhteensä 6,100 markkaa. — *Sekalaista* nimiseen erään on satunnaisesti menoksi merkitty kustannuksia poliisiarkiston laittamisesta keskuspoliisin kellarikerrokseen 4,000 markkaa. Tämä kysymys otettiin päiväjärjestykseen jo 1909 vuoden alussa, kun v. t. poliisimestari pyysi Rahatoimikamaria myöntämään tarpeellisen määrärahan mainittuun tarkoitukseen. Sittenkun Rakennuskonttori, jonka lausuntoa oli vaadittu, oli antanut täydellisen selvityksen ja kustannusarvion, esitti Rahatoimikamari että, kun arkiston sisustamisesta oli kustannuksia 4,000 markkaa, mutta tähän tarvittavaa määrärahaa ei ollut merkitty 1909 vuoden menosääntöön, poliisilaitoksen erikoiseen menosääntöön kuluvaaksi vuodeksi merkittäisiin 4,000 markan menoerä. Kuluvan vuoden menosääntöä vahvistaessaan Kaupunginvaltuusto kuitenkin säästäväisyyssyistä katsoi tarpeelliseksi evätä puheena olevan määrärahan, joten työtä tietenkään ei ole voitu teettää. Kun v. t. poliisimestari kuitenkin on katsonut arkiston järjestämisen ajankäytökannalle olevan aivan välttämätöntä, koska arkisto, jota edelleen säilytetään poliisilaitoksen ullakolla, nyttemmin on niin kurjassa kunnossa, että tarvittavain asiakirjain etsiminen tuottaa melkoisia vaikeuksia ja tuntuva ajanhukkaa, jota paitsi on tarjona se vaara, että korvaamattomia asiakirjoja järjestyksen puutteessa voi hukkaantua tai vahingoittua, varsinkin kun arkisto avonaiselle ullakolle sijoitettuna on suuren tulenvaaran alaisena, on v. t. poliisimestari läänin Kuvernööriltä anonut valtiovaroja osotettavaksi sekä tähän tarkoitukseen että arkiston kuntoonpanoon. Samalla kun Kuvernööri on lausunut, että pakottava tarve näytti vaativan ainakin väliaikaisesti laittamaan arkistohuoneita poliisilaitokseen, ja arkiston kuntoonpano niiden puutteessa oli mahdoton, on Kuvernööri kehottanut Maistraattia ryhtymään toimiin asiassa. Sen johdosta että kaupunginviranomaiset ovat tätä asiaa käsitelleet sillä tuloksella, ettei määrärahaa ole tarkoitukseen myönnetty, ja kun kaupungin Rakennuskonttori ei ole voinut keksiä muita eikä halvempia keinoja sopivan huoneiston järjestämiseksi poliisiarkistoa varten, ehdotti Rahatoimikamari että, kun menosäännössä ei ole määrärahaa tähän tarkoitukseen, enempi toimenpide asiassa saisi raueta. Tätä asiaa käsitellessään Kaupunginvaltuusto päätti palauttaa asian Rahatoimikamariin, jonka tuli ensi vuoden kulunkiarvioehdotusta laatiessaan ottaa asia uudelleen harkittavaksi. V. t. poliisimestarin esittämät näkökohdat huomioon ottaen on Rahatoimikamari tässä usein mainittua tarkoitusta varten merkinnyt tarvittavan 4,000 markan määrärahan.

Sitä vastoin Rahatoimikamari ei ole voinut nyt enempää kuin viime vuoden kulunkiarviokäsittelyssäkään puoltaa v. t. poliisimestarin ehdotusta 1,000 markan määrärahan myöntämisestä kevyen kuljetusvaunun ostoon poliisilaitokselle sellaisten naisten kuljettamiseksi, jotka tarkastettaessa on havaittu sairastavan sukupuolitauteja ja tarvitsevan sairaanhoitoa, terveystoimiston huoneistosta Gumtähdessä olevaan kaupungin veneeriseen sairaalaan. Sillä kun 10 §:n mukaisesti toukokuun 28 päivänä 1894 annetussa armollisessa Julistuksessa, joka sisältää tarkempia määräyksiä toimenpiteistä sukupuolitautilien vastustamiseksi, epäilemättä täytyy katsoa valtiova-

raston asiaksi ryhtyä mainitussa kohden tarpeellisiin toimiin ja kustantaa siitä johtuvat menot, ei Rahatoimikamari ole katsonut voivansa menosääntöön merkitä määrärahaa mainittua tarkoitusta varten.

Poliisilaitoksen menosääntö nousisi näin ollen 354,662 markkaan 61 penniin eli 11,940 markkaa suurempaan määrään kuin kuluvana vuonna.

VII. Terveiden- ja sairaanhoito.

Terveidenhoitolautekunnan laatiman ehdotuksen kaupungin *Terveiden- ja sairaanhoidon* menosäännöksi ensintulevana vuonna on Rahatoimikamari oleellisissa kohdin voinut hyväksyä semmoisenaan. Milloin muutoksia on tehty, ovat ne useimmissa tapauksissa aiheutuneet säästäväisyyssyistä, koska kaupungin menot terveyden- ja sairaanhoidosta herkeämättä tuntuvasti kasvavat. Luonnollista on, että kaupungin täytyy tällä alalla täyttää lainmukainen velvollisuutensa, mutta mitä suurempia vaatimuksia terveydenhoitoviranomaiset tässä kohden asettavat kaupungille, sitä oikeutetumpi on Rahatoimikamari myös vaatimaan että terveydenhoitoviranomaiset noudattavat todellista säästäväisyyttä kaikilla terveyden- ja sairaanhoidon aloilla. Viittaamalla Terveidenhoitolautekunnan ja Marian sairaalan Hallituksen esittämiin eri menoeräin perusteluihin kosketellaan seuraavassa ainoastaan niitä vähäisiä muutoksia, joita Rahatoimikamari on tehnyt menosääntöehdotukseen.

Nimikkeen *Terveidenhoitolautekunta* kohdalla on Kamari merkinnyt sihteerin palkkion 2,400 markaksi. Jo kahtena edellisenä vuonna on Terveidenhoitolautekunta ehdottanut sihteerinsä palkkaa korotettavaksi 2,000 markasta 3,000 markkaan, pääasiallisimmin Lautakunnan vuosi vuodelta lisääntyneen työtaakan johdosta ja koska olot olivat vaatineet, että sihteerä välttämättä on Lautakunnan toimistossa tavattavana muinakin aikoina kuin kokousten kestäessä. Tätä pyyntöä ei kuitenkaan ole otettu huomioon. Omasta puolestaan on Rahatoimikamari ehdottanut sihteerin palkkion korotettavaksi 2,400 markkaan, koska Kamarista on näyttänyt, että sivutoimina hoidettavain virkain palkkionkorotukseen nähden on noudatettava suurinta varovaisuutta. Sillä vaikkakin sihteerin työtaakka on lisääntynyt — minkä seikan Rahatoimikamari kyllä on ottanut huomioon — on kuitenkin asianlaita se, ettei työmäärä ole sen suurempi kuin että sen voi hoitaa sivutoimena, josta ei ole myönnettävä korvausta samalla mitalla kuin kunnan vakinaisista viroista. Näin ollen on Kamarin mielestä ainoastaan 400 markan korotus pitänyt tulla kysymykseen. — Mitä taas tulee Lautakunnan tarverahoihin, jotka Lautakunta on merkinnyt tähänastiseen määräänsä eli 9,000 markaksi, on Rahatoimikamari ne vähentänyt 6,000 markkaan. Tätä tuntuvaa vähennystä perustelee se, että Terveidenhoitolautekunnan vuosikertomuksen melkoiset painatuskustannukset, jotka tähän asti on maksettu tarverahoista, vastedes suoritetaan Tilastollisen konttorin menosäännöstä. Tätä

muutosta silmällä pitäen tietää 6,000 markan määräraha kuitenkin Lautakunnan tarverahain välillistä korotusta.

Kaupunginvaltuuston päätöksen johdosta toukokuun 11 päivästä 1909 on toisen kaupunginlääkärin palkka korotettu 4,500 markkaan sekä uusi 375 markan erä merkitty sijaisen palkkaamiseksi hänen virkalomansa aikana. — Kun määräraha lääkäripäivystyksen kustantamiseksi sunnuntai- ja pyhäpäivinä on välttämättä korotettava sekä sen johdosta että päivystyspäiväin luku olisi lisättävä 16:sta 18:ksi että myös koska päivystyksen ilmoittamisesta olevat kustannukset, joista suurin osa tähän asti on maksettu Lautakunnan tarverahoista, vastedes suoritettaisiin nyt puheena olevasta määrarahasta, on se merkitty 1,200 markkaan korotetuksi määräksi.

Ennenkuin Rahatoimikamari käy selostamaan erinäisiä Marian sairaalan menoja koskevia kysymyksiä, on Kamari tahtonut kajota erääseen periaatteelliseen kysymykseen, joka myös kohdistuu kansakoulujen ja kasvatuslaitosten aloihin ja sentähden otetaan IX pääluokan yhteydessä edelleen käsiteltäväksi. Niinkuin tunnettu, on Helsingin kaupunkiin yhdistettyjen ja kaupungin omistamain alueitten ulkopuolelle viime vuosikymmenen kuluessa syntynyt huvilayhteiskunta toisensa jälkeen, muodostaen melkoisia etukaupunkeja miltei kaupungin kaikkien maiden ympärillä. Näiden esikaupunkien ja huvilayhdyskuntain asukkaista on suurin osa kirjoitettuna hengille Helsingin pitäjään, ollen he siis yleisen käytännön mukaan velvolliset suorittamaan kunnallismaksuja mainitulle kunnalle. Tavallisesti nämä henkilöt kuitenkin ovat edelleen kaupungin kirkonkirjoissa ja käyttävät tätä seikkaa hyväkseen nauttiakseen täällä kaikkia niitä etuja, joita pääkaupungin asukkailla on kaupungin sairaaloista, kansakouluista, köyhäinhoidosta y. m. On nimittäin ollut tavallista, että ainoastaan papintodistus on vaadittu ja katsottu riittäväksi henkilön kotipaikka-oikeuden osottamiseen. Kaupunkia ei kuitenkaan käy velvoittaminen laittamaan uusia sairaaloita ja kansakouluja voidakseen vastaanottaa suurempaa määrää sairaita sairaaloihin taikka lapsia kansakouluihin, kun noiden määrään kasvaminen melkoiselta osalta johtuu siitä, että Helsingin pitäjistä kotoisin olevat henkilöt koettavat täällä saavuttaa etuja, jotka eivät oikeutta myöten heille kuulu. Helsingin pitäjä, joka saa kantaa kunnallisverot alueellaan asuvilta henkilöiltä, katsokoon myös että kunnassa on riittävästi sairaaloita, kansakouluja y. m. ja ettei sen jäsenten tarvitse olla toisen kunnan rasituksena. Vaikka tehokkaan tarkastuksen järjestäminen tähän kuuluvain seikkain silmälläpitämiseksi kohdannee jonkun verran vaikeuksia, voitane kuitenkin asettaa se vaatimus että, kun kaupungin sairaaloihin otetaan henkilöjä, jotka eivät voi näyttää täällä omistavansa kotipaikka-oikeutta (ei kirkonkirjapaikkaa), heiltä on vaadittava tuntuvasti suurempi maksu sekä myös vakuus tuon maksun suorittamisesta. Kaupungin kansakouluihin nähden on Rahatoimikamari tuonnempana palaava näihin kysymyksiin. Kun tällä kysymyksellä Rahatoimikamarin mielestä on suuri kantavuus, on Kamari katsonut pitävänsä tämän mietinnön loppuun panna erityisen ehdotuksen ja lausunnon asiasta.

Mitä kaupungin sairaaloihin tulee, ei Terveystenhoitolautakunnan viime vuosikertomuksesta valitettavasti käy selville, kuinka suurella prosenttiluvulla potilaista on kotipaikkaoikeus kaupungissa, vielä vähemmän, kuinka monta on kotoisin Helsingin pitäjästä. Niistäkin puutteellisista tiedoista, joita näistä seikoista on mainittu kertomuksessa, voi kuitenkin päätätä että varsin monta potilasta on kotoisin kaupungin ulkopuolelta. Ryhtymättä tässä yhteydessä tekemään ehdotusta asiassa viittaa Rahatoimikamari tämän mietinnön lopussa olevaan lausuntoonsa.

Marian sairaalan menot on pääasiallisesti merkitty mainitun sairaalan Hallituksen tekemän erikoisen menoarvioehdotuksen mukaan ja siinä esitetyillä perusteilla. Kuitenkin on Rahatoimikamari, etusijassa säästäväisyyttä silmälläpitäen, tehnyt erinäisiä pieniä vähennyksiä menoarvioehdotukseen. *Marian sairaalan sisätautien osastoon* nähden Kamari ei ole voinut olla kajoomatta siihen seikkaan, että asistentit ovat kuluvana vuonna kantaneet vahvistetun vuosirahansääntönsä mukaan amanuenssintoimista tulevan palkkauksen. Vaikkakin asistentit hoitavat amanuensseille kuuluvia tehtäviä, on tuskin kuitenkaan aivan soveliasta että, kun vahvistettuun vuosirahansääntöön merkityt toimet ovat avoimina ja palkkain sentähden tulisi säästyä, lupaa hankkimatta osotetaan nämä palkat maksettaviksi muille kuin toimenpitäjille. Kun ei ole mahdotonta, että tuollaista menettelyä noudatetaan muillakin aloilla, lienee Kaupunginvaltuuston taholta tarpeen sen suuntainen lausunto että

jos vahvistettuun vuosirahansääntöön pantua määrärahaa ei käytetä varsinaiseen tarkoitukseensa, on tuota määrärahaa pidettävä säätyneenä eikä sitä saa erityistä lupaa hankkimatta käyttää muuhun tarkoitukseen.

Marian sairaalan Hallituksen esityksestä on Terveystenhoitolautakunta ehdotukseensa merkinnyt sairaalan sisätautien ja kirurgisen osaston sairaanhoitajattarille 75 markan kuukausipalkan, siten korottaen nykyisiä palkkaetuja 50 %. Tämä palkankorotuskysymys on syntynyt siten, että *Marian sairaalan* muiden kuin kulkutautiosaston sairaanhoitajattaret ovat anoneet palkkainsa korottamista 75 markkaan kuukaudessa, niinkuin kulkutautiosastolla jo on laita Kaupunginvaltuuston päätöksen nojalla marraskuun 23 päivästä 1909, ja että tämä pohjapalkka, sen mukaisesti mitä on voimassa kaupungin kansakoulujen opettajistosta, korotettaisiin 20 prosentilla 5 ja 10 vuoden sekä 10 prosentilla 15 vuoden palveluksesta. Sittenkun *Marian sairaalan* Hallitus oli lausunnossaan mitä hartaimmin puoltanut osastonhoitajattarten vastamainittua anomusta, teki Terveystenhoitolautakunta kirjelmässä äsken kuluneen syyskuun 22 päivästä Kaupunginvaltuustolle sitä tarkoittavan esityksen

että *Marian sairaalan* sisätautien ja kirurgisen osaston ylihoitajattaren, osastonhoitajattarten, päivystyshoitajattaren, poliklinikan hoitajattaren, alihoitajattarten ja yöhoitajattarten palkkauksina 1911

vuoden alusta maksetaan: ylihoitajattarelle 1,200 markkaa, osastonhoitajattarille, päivystyshoitajattarelle ja poliklinikan hoitajattarelle 900 markkaa (75 markkaa kuukaudessa) ja alihoitajattarille sekä yöhoitajattarille 600 markkaa vuodessa; sekä

että virkaloman hankkimiseksi ylihoitajattarelle ja hoitajattarille tähän tarkoitukseen aikaisemmin myönnetty määräraha korotetaan 3,400 markkaan vuodessa.

Lähetteessä kuluva lokakuun 11 päivältä on Kaupunginvaltuusto antanut Rahatoimikamarin tehtäväksi ensintulevan vuoden kulunkiarvion laadinnan yhteydessä käsitellä puheena olevaa asiaa. Niinkuin asiakirjoista näkyy, on tästä asiasta Terveystieteiden lautakunnassa ilmennyt eri mieltä, kun jotkut jäsenet ovat olleet sitä mieltä, ettei korotuksen pitäisi olla aivan yhtä suuri kuin mikä myönnettiin kulkutautien osaston hoitajattarille. Lautakunnan enemmistö on kuitenkin, siihen nähden että valtion yleisten sairaalain sairaanhoitajattarten palkkaus tästälähiin nousee samaan määrään kuin käsiteltävänä olevassa anomuksessa on ehdotettu ja että yksityishoitajattarten päiväpalkka on neljä markkaa, katsonut pitävänsä puoltaa anomusta tinkimättä anottua korotuksesta. Sitä vastoin ei Lautakunta ole tällä kertaa ottanut harkittavaksi sitä asian puolta, joka koskee anottua palkankorotusta 5, 10 ja 15 vuoden palveluksesta. Rahatoimikamarissa on päinvastainen mielipide päässyt valtaan. Kaksi Kamarin jäsentä tosin on yhtynyt Terveystieteiden lautakunnan enemmistön lausumiin näkökohtiin, mutta Kamarin jäsenten enemmistö on kannattanut Terveystieteiden lautakunnan vähemmistön käsitystä. On nimittäin näyttänyt epäoikeutetulta myöntää kaikkien osastojen hoitajattarille palkkaa samoilla perusteilla, koska on myönnettävä, että kulkutautien osaston sairaanhoitajattarten työtaakka kieltämättä on suurempi kuin muiden osastojen sairaanhoitajattarten. Jos Rahatoimikamarin saamat tiedot ovat oikeat, ei myöskään yleisen sairaalan sairaanhoitajattarille toistaiseksi ole myönnetty korotettua palkkaa. Näihin seikkoihin nähden on Rahatoimikamari merkinnyt Marian sairaalan muiden kuin kulkutautiosaston osastonsairaanhoitajattarten sekä leikkaus- ja päivystyshoitajattarten palkat 70 markaksi kuukaudessa, ali- ja yöhoitajattarten 45 markaksi, jota vastoin ylihoitajattaren palkka on Terveystieteiden lautakunnan ehdotuksen mukaisesti merkitty 1,200 markaksi vuodessa. — Kulkutautien osastolle lisätään Marian sairaalan Hallituksen esityksestä yksi yöhoitajattari. Talousosastolle tulee lisää kaksi palkansaajaa, nimittäin palvelijattari ja pesijätär.

Rahatoimikamari on siis voinut merkitä Marian sairaalan palveluskunnan, palkkausedut sekä ruuanpidon menot Terveystieteiden lautakunnan erityisen kulunkiarvioehdotuksen mukaisesti, jota vastoin Kamari on polttopuiden, lääkkeitten, kaluston kunnossapidon y. m. arviomäärärahoihin tehnyt erinäisiä, vaikkakaan ei sanottavia vähennyksiä. Nämä ovat osittain johtuneet säästäväisyyssyistä, osin myös sitä seikkaa silmälläpitäen, että noissa menoerissä pitää voida tehdä säästöjä tar-

kalla valvonnalla ja edellyttäen tehokasta tarkastusta näissä kohdin olevan olemassa.

Seuraavasta yhdistelmästä näkyy, mihin määrisiin vastamainitut määrärahaerät on merkitty kuluvan vuoden menosääntöön, mitä määriä Terveystoimituslautakunta on katsonut pitävänsä ehdottaa sekä mitä Rahatoimikamari on ehdottanut:

	Kuluvan vuod. menosääntö	Terveystoimitus- lautak. ehdotus	Rahatoimika- marin ehdotus
1. Sisätautien osasto:			
Lääkkeet	14,000	18,000	15,000
Kaluston kunnossapito	5,000	9,000	6,000
Konekalujen y. m. kunnossapito ja osto	3,000	5,000	4,000
Yhteensä	22,000	32,000	25,000
2. Kulkutautien osasto:			
Lääkkeet	3,000	5,500	4,000
Kaluston kunnossapito	3,000	4,000	3,500
Sairashuoneiden desinfioiminen	1,000	2,500	2,000
Yhteensä	7,000	32,000	9,500
3. Kirurginen osasto:			
Lääkkeet	4,000	4,500	4,500
Kaluston kunnossapito	3,000	4,500	4,000
Sidetarpeet ja konekalut	6,000	12,000	9,000
Yhteensä	13,000	21,000	17,500
4. Talousosasto:			
Polttopuut	35,000	40,000	35,000
Kaluston kunnossapito	2,400	4,000	3,000
Valaistus	14,000	17,000	15,000
Sekalaiset menot	10,000	16,400	12,000
Yhteensä	61,400	77,400	65,000

Niinkuin tästä näkyy, on kuluvan vuoden menosäännössä tässä puheena ole-
viin tarkoituksiin osotettu yhteensä 103,400 markkaa, jota vastoin Rahatoimikamari
on ensi vuodeksi ehdottanut 117,000 markkaa ja Terveystoimituslautakunta vaatinut
myönnettäväksi 142,400 markkaa. Lisäksi vaadittu määrä on siis varsin huomattava.
Luonnollista tosin on, että mainitut erät vuosi vuodelta kohoavat, mutta Rahatoimi-
kamari kuitenkin rohkenee epäillä, täytyykö kohoamisen välttämättä tapahtua Lauta-
kunnan tarkoittamassa suhteessa. Kun Rahatoimikamari on erittäin kiinnittänyt

huomiota niihin huomattaviin rahamääriin, joita vuosittain tarvitaan lääkkeiden ostoon ja jotka yksin Marian sairaalan kaikilla osastoilla nousevat 25,000 markan vaiheille, on Kamarissa lausuttu se ajatus, että kaupungin tulisi hankkia sairaaloilleen apteekkioikeudet, joten voitaisiin tuntuvasti vähentää lääkkeisiin käytettäviä kustannuksia ei ainoastaan kaupungin sairaaloissa, vaan myös köyhäinhoidossa ja sen laitoksissa, joiden on arvioitu tarvitsevan lääkkeitä yli 22,000 markan arvosta. Kun tämä ehdotus, jos se olisi toteutettavissa, epäilemättä tuottaisi kaupungille melkoisia säästöjä, varsinkin vastaisuudessa, saa Rahatoimikamari ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto päättäisi

kehottaa Terveystoimikuntaa ottamaan harkittavaksi ja Valtuustolle antamaan lausunnon apteekkioikeuksien hankkimisesta kaupungille sen sairaaloita, köyhäinhoitoa ja muita laitoksia varten.

Uusina menoerinä talousosaston kohdalla on Rahatoimikamari merkinnyt vedenkulutusmaksuja 6,000 markkaa ja puhtaanapitomaksuja 1,200 markkaa.

On vielä kosketettava erästä arviomäärärahaa, jonka Terveystoimikunta on merkinnyt Marian sairaalan kulkutautiosaston kohdalle, mutta jota ei ole Rahatoimikamarin menosääntöehdotuksessa, nimittäin 12,000 markkaa kulkutautiosaston potilasluvun mahdollisen liikalisääntymisen varalta. Rahatoimikamari ei kuitenkaan ole tätä määrärahaa ehdotuksesta poistanut, vaan toisen nimikkeen kohdalle merkinnyt „satunnaisen määrärahan“ 30,000 markkaa sairaanhoitoa varten satunnaisten kulkutautien kohdatessa käytettäväksi Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan. Samaan summaan on myös luettu Terveystoimikunnan ehdottama 17,000 markan määrä Hesperian varasairaalaan varten. Siinäkin tapauksessa että satunnaisten kulkutautien ehkäisemiseksi ensi vuonnakin todennäköisesti on tarpeen määrärahaa, on Rahatoimikamarista näyttänyt oikeammalta asettaa tähän tarpeelliset varat Kaupunginvaltuuston käytettäväksi kuin merkitä ne määrättyihin tarkoituksiin, joiden menot eivät ole ennakolta varmasti laskettavissa. Edelleen on Rahatoimikamarista näyttänyt olevan otettava huomioon se seikka, että hyväksymällä Kamarin ehdottama menettelytapa Valtuustolle varataan tilaisuus jokaisessa yksityistapauksessa tutkia toimenpiteen tarpeellisuutta sekä siihen käytettävien kustannusten määrää. — Sen johdosta että Rahatoimikamari ei ole Terveystoimikunnan ehdottamassa määrässä korottanut Marian sairaalan muiden kuin kulkutautiosaston sairaanhoitajatarvien palkkoja, on menoihin lyhyen loman hankkimiseksi sairaanhoitajatarville katsottu voitavan varata ainoastaan 3,000 markkaa.

Terveystoimikunnan ehdottamat määrärahat *Humaliston varasairaalaan* ja *Böhlen tilan sairaanhoitoa* varten on Rahatoimikamari pysyttänyt sinällään, paitsi että Humaliston varasairaalan puhtaanapito- ja vedenkulutuskustannukset on merkitty yhteensä 950 markaksi.

Poliklinikain määrärahoihin nähden saa Rahatoimikamari huomauttaa, että tohtori Lövegren oli Terveidenhoitolautakunnalta anonut Kallion lastenpoliklinikan määrärahan korottamista 3,300 markasta 4,500 markkaan. Kun tosin on myönnettävä, että mainitun 11 vuotta yhtä mittaa toimineen poliklinikan potilasluku on alinomaa ollut lisääntymään, on Rahatoimikamari katsonut apurahan korotuksen voivan tulla kysymykseen, mutta kun toiselta puolen ei ole esitetty minkäänlaisia perusteluja määrärahan korottamiseksi noin tuntuvasti, on Kamari merkinnyt puheena olevan määrärahaerän 4,000 markaksi. — Sittenkun Kaupunginvaltuusto oli Terveidenhoitolautakunnan ehdotuksesta hyväksynyt yksinkertaisemman menettelyn synnytysavun myöntämiseksi varattomille synnyttäjille, joita ei ole otettu lapsenpäästölaitokseen, on kuluvan vuoden menosäännössä tätä tarkoitusta varten myönnetty 3,600 markan määräraha osottautunut riittämättömäksi, ja Kaupunginvaltuusto onkin tähän tarpeeseen vuoden kuluessa myöntänyt 3,000 markan lisämäärärahan. Siten saadun kokemuksen nojalla on Lautakunta nyt ehdottanut määrärahan 7,000 markaksi vuodessa. Rahatoimikamari, jolla ei ole tätä ennen ollut tilaisuutta lausua käsitystensä tuosta „yksinkertaisemmasta“ menettelystä, jota nyt noudatetaan synnytysavun myöntämisessä varattomille synnyttäjille, on katsonut tässä yhteydessä pitävänsä huomauttaa, että seuraukset siitä, ettei kaupungissa enää ole minkäänlaista tarkastusta varattomuuteen taikka kotipaikkaoikeuteen nähden, ovat lyhyen ajan kuluessa käyneet asiaa valaisevalla tavalla tuntuviksi. Rahatoimikamari ei tosin ole katsonut sopivaksi Valtuustolle esittää mainitun päätöksen kumoomista ja aikaisempiin oloihin palautumista, mutta on kuitenkin arvellut voivansa asettaa sen kohtuullisen vaatimuksen, että terveydenhoitoviranomaiset järjestävät niin tehokkaan tarkastuksen todelliseen varattomuuteen ja kotipaikkaoikeuteen nähden, ettei puheena olevaan tarkoitukseen myönnettyä määrärahaa tarvitsisi edelleen korottaa siinä määrin kuin kuluvana vuonna on ollut laita. Tähän nähden on puheena olevaa tarkoitusta varten merkitty ainoastaan 6,000 markkaa. — Kaupunginvaltuuston viimeksi kuluneen syyskuun 27 päivänä tekemän päätöksen mukaan tulevat Vaivaihoitohallituksen tähän asti suorittamat elatuskustannukset tuberkuloosiparantoloihin otettujen, tästä kaupungista kotoisin olevain tuberkelitautisten puolesta suoritettaviksi Marian sairaalan tuberkuloosipoliklinikan määrarahasta. Tähän katsoen ja kun apua etsivien suuresti lisääntyneen luvun johdosta poliklinikkaan on täytynyt asettaa toinen diakonissa 1,200 markan palkalla ja poliklinikan johtajan palkkio näyttää vastamainitusta syystä olevan korotettava nykyisestä 1,800 markan määrästä ainakin 2,400 markkaan, on Lautakunta ehdottanut poliklinikan määrärahan korotettavaksi 22,000 markkaan. Näistä syistä on Rahatoimikamarikin merkinnyt mainitun menomäärän.

Terveysspoliisin menosääntö on, yhtä poikkeusta lukuunottamatta, merkitty Terveidenhoitolautakunnan ehdotuksen mukaisesti, ja kysymykseen tulleet vähäpätöiset muutokset johtuvat erinäisistä palkankorotuksista, joita on annettava 5 vuoden palveluksesta. Ainoastaan mitä tulee tarkastusmiesten matkakustannusmäärärahan lisäämiseen, johon nähden Lautakunta on ehdottanut 100 markan lisä-

ystä, ei Rahatoimikamari ole yhtynyt Lautakunnan ehdotukseen, vaan katsonut mainitun korotuksen haitatta voivan jäädä sillensä. —

Terveystoimiston vuosirahansääntö on merkitty Terveydenhoitolakunnan ehdotuksen mukaisesti. — *Terveydellisten tutkimusten laboratorion* johtaja on Terveydenhoitolautakunnalta anonut oman palkkansa korottamista 8,000 markasta 12,000 markkaan sekä apulaisen palkan korottamista 3,000 markasta 3,500 markkaan, jota paitsi laboratorioon olisi asettava laboraattori 2,100 markan vuosipalkalla. Samoin kuin Terveydenhoitolautakunta on Kamarikin ollut johtajan kanssa yhtä mieltä siitä, että laboratorion lisääntynyt työ vaatii asettamaan laboraattorin, sekä tämän johdosta menosääntöehdotukseen merkinnyt 2,100 markan määrän. Sitä vastoin Rahatoimikamari ei ole voinut yhtyä Terveydenhoitolautakunnan ehdotukseen johtajan ja apulaisen palkkaetujen korottamisesta toisen 1,000 ja toisen 600 markalla ja sentähden vieläkin vähemmän tahtonut puoltaa johtajan anomusta palkkain korottamisesta 4,000 ja 500 markalla. Sillä terveydellisten tutkimusten laboratorion johtajan työtaakkaan ja työtehtävään katsoen näyttää 8,000 markan palkka riittävältä, varsinkin kun johtaja saanee korvauksen yksityisille henkilöille tomittamistaan tutkimuksista, vaikkei hän eikä Terveydenhoitolautakuntakaan ole ilmoittanut tuon korvauksen määrää. Huomioon ottaen että esim. vesijohtolaitoksen kemisti saa palkkaa ainoastaan 6,000 markkaa, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita, mutta ollen velvollinen asumaan Vanhassakaupungissa, näyttäisi kohtuuttomalta korottaa nyt puheena olevan virkailijan palkkaa. Rahatoimikamari ei myöskään ole voinut vakuuttua siitä, että laboratorion työtaakka olisi kasvanut siinä määrin, että apulaisen pitäisi saada palkankorotusta. Kaupungin elantokustannusten kohoaminen vuosi vuodelta on tunnettu seikka, mutta tämä tosiasia ei voine perustella puheena olevain virkailijain palkkaetujen parantamista. Samoilla syillä pitäisi 50 %:n palkankorotus tulla kysymykseen kaupungin kaikille virka- ja palvelusmiehille. Kysymys johtajan oikeudesta saada viiden ja kymmenen vuoden palveluksesta palkankorotusta lienee soveliaimmin käsiteltävä Terveydenhoitolautakunnan tehtävässä erityisessä esityksessä. Muutoin ei terveydellisten tutkimusten laboratorion vuosirahansääntöön ole tehty mitään muutoksia. — Määrärahat *teurastuslaitoksen lihantarkastusta* sekä *rokotusainevarastoa* varten on pysytetty ennallaan. — Sen johdosta että on näyttänyt olevan tarpeen entistä tehokkaampia toimenpiteitä rottain tappamiseksi, on tätä tarkoitusta varten *satunnaisesti määräraha*ksi merkitty 5,000 markkaan korotettu arviomääräraha eli sama määrä, mikä alkuaan oli myönnetty tähän tarkoitukseen. Saman nimikkeen kohdalle on myös pantu Kaupunginvaltuuston syyskuun 27 ja kuluvan lokakuun 25 päivänä myöntämät 10,200 ja 15,050 markan määrärahat väliaikaisten kulkutautisairaalain laittamiseksi entisen kaasutehtaan konttorirakennukseen sekä Koleraparakkiiin. Näiden lisäksi on jo edellä mainituista syistä merkitty 30,000 markan rahamäärä sairaanhoitoa varten satunnaisten kulkutautien kohdatessa, käytettäväksi Kaupunginvaltuuston määräyksen mukaan, vastaten tämä rahamäärä Terveydenhoitolautakunnan pyytämiä määrärahoja Hesperian sairaalaa sekä Marian

sairaalan kulkutautiosaston mahdollisia liikapotilaita varten. — Kaupungin terveyden- ja sairaanhoidosta on Rahatoimikamari niinmuodoin arvioinut olevan menoja 828,488 ja taas Terveydenhoitolautakunta 828,778 markkaa. Rahatoimikamarin tekemistä erinäisistä vähennyksistä huolimatta ei lopullinen menomäärä ole ollut vähennettävissä, kun on täytyntä varata entistä suurempia ylimääräisiä määrärahoja satunnaisten kulkutautien varalle. Kuluvan vuoden menosäännön vastaava summa on 729,315 markkaa 50 penniä, joten lisäennus ensintulevana vuonna on lähes 100,000 markkaa eli 13,5 %.

VIII. Vaivaishoito.

Jos Terveydenhoitolautakunnan ja Rahatoimikamarin ensi vuodeksi ehdottamain terveyden- ja sairaanhoidon menosääntöjen kesken on saatu aikaan suurempaa yhtäpitävääisyyttä kuin tätä ennen moneen vuoteen, on näin vieläkin suuremmassa määrässä ollut laita *Vaivaishoidon* menojen, sillä Rahatoimikamari ei ole katsonut pitävänsä ehdottaa mitään mainittavampia muutoksia Vaivaishoitohallituksen erikoiseen kulunkiarvioehdotukseen. Missä muutoksia on tehty, ovat ne olleet ainoastaan muodollista laatua. Rahatoimikamari on sentähden tyytyväisyydekseen voinut todeta, että sen kehotus kaupungin Hallituksille ja Lautakunnille itse huolellisesti tarkastamaan tarpeellisten menojen määrän ja epäämään vaatimukset, jotka sanotavitta haitoitta ovat evättävissä, ei ole ollut turha.

Rahatoimikamari saa sentähden viitata Vaivaishoitohallituksen antamiin ensintulevan vuoden menosäännön perusteluihin, ollen Kamari Vaivaishoitohallituksen esittämistä syistä pysyttänyt menosäännön kaikin puolin sinällään. Ainoastaan erään vähäpätöisen määrän, 60 markkaa, joka oli merkitty lisäpalkkioksi kahdelle sairaanhoitajattarelle *vaivaistalon* turvattien polikliinillisesta hoidosta, on Kamari poistanut, huomauttaen että puheena oleva lisäpalkkio sopinee suorittaa Sekalaisten menojen määrärahasta, koska on mikäli mahdollista vältettävä vähäpätöisten tilapäisluontoisten määrärahan ottamista vakinaiseen vuosirahansääntöön. — Nimikkeen *Houruinhoitolaitos ynnä Rekolan lisähoitola* kohdalla on Rahatoimikamari huomannut, että arvioituihin ruuanpitokustannuksiin myös on luettu Rekolan keittäjättären ja astiainpesijättären palkat. Kun nämä toimet on merkitty kuluvan vuoden menosääntöön, eikä saata pitää oikeana, että vakinaisen palvelijaston palkkauksia luetaan tuollaiseen arviomäärärahaan kuin on tässä puheena, on Kamari erottanut keittäjättären ja astiainpesijättären palkkaerät ruuanpidon arviomäärärahasta sekä merkinyt nämä erät vuosirahansääntöön saman suuruisina kuin tähänkin asti.

Viime vuonna kulunkiarviota käsitellessään päätti Kaupunginvaltuusto tässä puheena olevaan pääluokkaan myös merkittäväksi määrärahan *Kaupunkilähetykselle sen työlaitosten voimassapitoon*. Kaupunginvaltuustolle osotetussa kirjelmässä elokuun

30 päivältä kuluva vuotta on Kaupunkilähetys toimintansa jatkamiseksi kuluva vuonna pyytänyt 2,500 markan ylimääräistä määrärahaa sekä sitä paitsi anonut ensintulevan vuoden menosäännöstä osotettavaksi: 3,000 markkaa miesten työlaitosta, 6,000 markkaa naisten työlaitosta ja 4,000 markkaa Sörnäisissä olevaa naisten työlaitosta varten eli siis yhteensä 13,000 markkaa, jonka suuruinen määräraha oli kuluvan vuoden menosääntöön merkitty mainittuja tarkoituksia varten. Lähetteessä viimeksi kuluneen syyskuun 30 päivältä on Kaupunginvaltuusto pyytänyt Rahatoimikamarin lausuntoa vastamainitusta asiasta. Samalla kun Rahatoimikamari esitti, että Kaupunginvaltuusto myöntäisi pyydetyn ylimääräisen apurahan kuluvaan vuonna suoritettavaksi Valtuuston käyttövaroista, ilmoitti Kamari ottavansa ensintulevana vuonna kysymykseen tulevan määrärahan harkittavakseen paraikaa käsiteltävän kulunkiarvion yhteydessä. Samaa asiaa viime vuonna käsitellessään Rahatoimikamari huomautti että, kun kaupungin täytyy vakinaisten menojensa suorittamiseksi tuntuvasti korottaa taksoituksella otettavaa määrää, ei näyttänyt hyvin harkitulta, että tuntuvilla rahamäärillä kannatetaan yksityisiä yrityksiä, joiden toiminta tosin käy toivottuun suuntaan ja tuottaa kaupungille enemmän taikka vähemmän välillistä hyötyä, mutta joiden työtapaa ja työtuloksia kaupunginhallinto ei kuitenkaan voi yksityiskohtaisesti tarkastaa eikä perinpohjaisesti tutkia. Näin on sitä enemmän laita, kun Rahatoimikamari ei ole katsonut voivansa osottaa tarpeellisia varoja niihin tarkoituksiin, jotka aikaisemmin on otettu vahvistettuun vuosirahansääntöön. Kun Kaupunginvaltuusto kuitenkin kuluvan vuoden menosääntöä vahvistaessaan katsoi mahdolliseksi osottaa Kaupunkilähetyksen pyytämät rahamäärät ja kun menoarvion laatiminen ensi vuodeksi on kohdannut vaikeuksia vähemmän kuin viime vuonna, on Rahatoimikamari menosääntöön merkinnyt Kaupunkilähetyksen työlaitoksia varten anotut rahamäärät. Tosin ei Rahatoimikamari ole ensi vuodeksikaan merkinnyt korkeampaa työväenopetusta eikä teattereja ja soittokuntia varten tarpeellisia määrärahoja vakinaiseen menosääntöön. Mutta kun Kaupunginvaltuusto viime vuonna ottaessaan menosääntöön määrärahat edellä mainittuja työlaitoksia varten, poistaen työväenopetuksen sekä teatterien ja soittokuntain määrärahat, lausui käsityksensä että ensinmainitut tarkoitukset on etusijassa otettava huomioon, on Rahatoimikamari nyt noudattanut tätä ohjetta.

Kaupungin vaivahoidosta on niinmuodoin arvioitu ensi vuonna olevan menoja kaikkiaan 615,730 markkaa, joten lisäännys kuluvan vuoden menosääntöön verraten on ainoastaan 38,035 markkaa eli 7 %.

IX. Opetus- ja sivistyslaitokset.

Merikoulun menot on merkitty samaksi määräksi kuin tähänkin asti.

Käsityöläiskoulujen määräraha on merkitty näitä kouluja varten annettujen erikoisten menoarvioehdotusten mukaisesti. Taideteollisuusyhdistyksen täällä voimassa pitämän Taideteollisuuskeskuskoulun kaikki menot on yhdistyksen toimikunta arvioinut 63,716 markaksi, josta määrästä kaupungin osalle tulee 37,828 markkaa, nimittäin puolet eli 25,888 markkaa johtajan ja opettajain palkkamääristä sekä lisäksi sekalaisia menoja 11,940 markkaa. — Alempain käsityöläiskoulujen kokonaismenojen, 45,886 markan, suorittamiseen antaa valtiovarasto puolet opettajain ja johtajain palkkamääristä eli tässä tapauksessa 14,818 markkaa, joten kaupungin on näistä kustannuksista suoritettava 30,568 markkaa.

Valmistavan poikain ammattikoulun menosääntö päättyy 44,830 markkaan, osottaen kuluvaan vuoteen verraten lisäennystä 3,246 markkaa 67 penniä. Eri erät on merkitty Johtokunnan ehdotuksen mukaisesti, kuitenkin siten muutettuina, että nykyiselle metallitöiden alityömasterille, joka Johtokunnan lausunnon mukaan on erittäin taitava ja tarmokas, on myönnetty 600 markkaa henkilökohtaista palkanlisäystä, vaan ei vastaavaa palkankorotusta, niinkuin Johtokunta oli ehdottanut. — Satunnaisen korotuksen koulun menosääntöön aiheuttaa ehdotus että koulun työpajoihin hankittaisiin uusi höyläkone ja kaksi pientä moottoria, joista paikallepanuina olisi kustannuksia yhteensä 2,880 markkaa. Puheena olevaa määrärahaa pyydettiin jo viime vuonna, mutta säästäväisyyssyistä Kamari silloin katsoi pitävänsä evätä anomuksen. Sittemmin uudisti Johtokunta saman anomuksen Kaupunginvaltuustolle osotetussa kirjelmässä, mutta maaliskuun 16 päivänä tänä vuonna Valtuusto epäsi anomuksen kehottaen Johtokuntaa uudistamaan sen ensintulevaksi vuodeksi tehtävän menoarvioehdotuksen yhteydessä. Tämä kehotus ei tosin sisällä Valtuuston puolelta mitään päätöstä, niinkuin Johtokunta on tahtonut väittää, mutta toiselta puolen on anomus havaittu niin huomiota ansaitsevaksi, että Valtuusto on tahtonut sen ottaa uudelleen harkittavaksi kulunkiarvion käsittelyn yhteydessä. Rahatoimikamari puolestaan on tällä kertaa katsonut voivansa menosääntöarvioon ottaa puheena olevaan tarkoitukseen tarvittavat varat. — *Tyttöjen ammattikoulun* vuosirahansääntö on laadittu Johtokunnan antaman ehdotuksen mukaisesti ja päättyy likimain samaan määrään kuin kuluvan vuoden menosäännössä.

Rahatoimikamarille osotetussa kirjelmässä ovat Helsingin Kauppavaltuutetut, jotka Kamarin pyynnöstä ovat antaneet lausunnon niistä rahamääristä, joilla kaupungissa olevia *kauppaoppilaitoksia* olisi Valtuuston harkinnan mukaan kannatettava kunnan varoilla, ehdottaneet kauppaoppilaitosten kannatusavun perustukseksi pantavaksi 2,000 markan määrän luokkaa tahi vuosikurssia kohti, paitsi mitä tulee Högrenska handelsläroverket nimiseen oppilaitokseen, jolle koulun johtokunnan esittämistä, erittäin huomiota ansaitsevista syistä olisi myönnettävä 3,000 markan määräraha vuosikurssia kohti. Niinikään puoltavat Kauppavaltuutetut Liikemiesyhdistyk-

sen toimeenpanemain kauppapulaisiltakurssien kannattamista anotulla 2,000 markan määrällä, koska nämä kurssit täyttävät todellisen tarpeen. Valtuutettujen puoltamat määrärahat nousevat seuraaviin summiin:

Suomen Liikemiesten Kauppaopisto	Smk	16,000:—
Helsingin Kauppiaitten Kauppakoulu	„	10,000:—
Högre svenska handelsläroverket	„	6,000:—
Aktiebolaget Helsingfors Handelsskola	„	8,000:—
Liikemiesyhdistyksen kauppapulaisiltakurssit	„	2,000:—
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>42,000:—</u>

Tästä määrärahasta, joka on 6,000 markkaa suurempi kuluvaksi vuodeksi myönnettyjen määrärahojen summaa, tulisi eri kieliryhmäin osalle seuraavat määrät:

suomenkieliselle kauppaopetukselle	Smk	32,000:—
ruotsinkieliselle „	„	10,000:—

Määrärahojen saamisen ehdoksi olisi Kauppavaltuutettujen mielestä pantava seuraavat määrät vapaasijoja Helsingistä kotoisin oleville oppilaille, nimittäin:

Suomen Liikemiesten Kauppaopistossa	25
Helsingin Kauppiaitten Kauppakoulussa	18
Högre svenska handelsläroverket opistossa	8
Aktiebolaget Helsingfors Handelsskola koulussa	15
Liikemiesyhdistyksen iltakurseissa	5
	<u>Yhteensä 71</u>

Vaikka Rahatoimikamarissa on lausuttu se mielipide, että Liikemiesyhdistyksen toimeenpanemia kauppapulaisiltakursseja soveliaimmin olisi kannatettava Anniskeluyhtiön voittovaroista myönnettyllä määrärahalla eikä kaupungin vakinaiseen menosääntöön otettavalla määrällä, koska näitä kurseja lienee pidettävä luonnostaan satunnaisina ja koska ei myöskään korkeampaa työväenopetusta varten ole merkitty määrärahoja vakinaiseen menosääntöön, ei Rahatoimikamari kuitenkaan ole pitänyt näitä syitä niin painavina, että ne vaatisivat muuttamaan Kauppavaltuutettujen ehdotusta. Saanee syystä edellyttää, että pääkaupunki kauppaopetuksen kannattamiseksi ottaa menosääntöönsä niin vähän rasittavan summan kuin 42,000 markkaa. Vaikkakin kaupungilla on kansakouluopetuksen, ammattikoulujen ja kansankirjastojen kustantamisesta melkoisia menoja, ja näitä lainmukaisia velvollisuuksia tietystikin täytyy etusijassa täyttää, voitaneen kuitenkin ensintulevan vuoden verraten suotuisaa kulunkiarvionjärjestelyä silmällä pitäen tässä puheena oleva rahamäärä sanottavitta vaikeuksista myöntää.

Kaupungin *Kansakoulujen* vuosirahansääntö päättyy Kansakoulujohtokunnan erikoisen kulunkiarvioehdotuksen mukaan kaikkiaan 1,431,601 markkaan 14 penniin, johon määrään tulee lisäksi kaksi Johtokunnan puoltamaa määrärahaa, nimittäin 2,370 markkaa alempaan käsityöläiskouluun yhdistetyn kansakoululuokan kustannuksia sekä 6,000 markkaa kahden luokan voimassapitoon suomenkielisen opettajayhdistyksen välikoulussa. Kansakouluopetusta varten ehdottaa Johtokunta niinmuodoin ensintulevana vuonna myönnettäväksi kaikkiaan 1,439,971 markkaa 14 penniä kuluvan vuoden menosäännössä olevain 1,357,432 markan 85 pennin sijasta. Vaikkakin oikeutta myöten täytyy tunnustaa, että tämä ero on tuntuvasti pienempi kuin mitä edellisinä vuosina tavallisesti on ollut laita ja pääasialliselta osaltaan johtuu kansakoulujen opettajistolle kuluvana vuonna myönnetyistä palkanparannuksista, jää kuitenkin jällelle se tosiasia, että kaupungin kustannukset puheena olevassa kohden ensi vuonna lisääntyvät 82,500 markalla. Näitä numerolukuja silmällä pitäen on Rahatoimikamari ottanut käsiteltäväksi kysymyksen, mihin toimenpiteisiin olisi soveliasta ryhtyä kasvamistaan kasvavan kansakoulumenosäännön vähentämiseksi. Tähän nähden on käynyt selville, niinkuin tässä edellä jo on Marian sairaalan osalta huomautettu, että Helsingin kaupungin kansakouluihin otetaan melkoinen joukko oppilaita, jotka eivät ole kaupungin kirkonkirjoissakaan, sekä että kotipaikkaoikeuden toteamiseksi vaaditaan ainoastaan papintodistus. Niinkuin edellä on huomautettu, ei kaupungin seurakuntain jäsenyys kuitenkaan tuota kotipaikkaoikeutta täällä, ja aivan epäilemätöntä on, että melkoinen osa kaupungin kansakoulujen oppilaita oikeastaan olisi osotettava käymään koulua Helsingin pitäjässä. Tälläkin alalla käyttää Helsingin pitäjä hyväkseen sitä Helsingin kaupungin leväperäisyyttä, että takäläisiin kansakouluihin otetaan oppilaita, joilla ei ole kotipaikkaoikeutta kaupungissa. Vaikka Helsingin kaupungin sairaalat eivät voi kieltäytyä vastaanottamasta sairaita siihen katsomatta, missä heillä on kotipaikkaoikeus, voivat ne sen sijaan ulkopitäjäläisiltä vaatia suurempia maksuja, mutta tehokkaampiin toimenpiteisiin voitaisiin ja pitäisi ryhtyä kaupungin kansakoulujen oppilaitten kotipaikkaoikeuteen nähden. Todistukseksi siitä, kuinka pitkälle kaupungin kansakouluviranomaiset ovat menneet avuliaisuudessaan huvilayhteiskuntain väestöä kohtaan, on mainittavissa, että kaupunki pitää voimassa kahta kansakoulua Böhlessä ja kahta Huopalahdessa, sijaiten nämä kaikki koulut kaupungin rajan ulkopuolella Helsingin pitäjässä. Siitä että kaupunki, joka on hankkinut takaisin hallintaoikeutensa Böhlen taloon ja anonut sen yhdistämistä kaupunkiin, on siellä myös ottanut kansakoululaitoksen hoitoonsa, ei ole mitään sanomista, vaikkakin tuo velvollisuus toistaiseksi olisi lain mukaan kuuluva Helsingin pitäjälle. Mutta kun kaupunki tässä kohden ulottaa hyväntekonsa Huopalahden kylään saakka, näyttää tuo kuitenkin menevän liian pitkälle. Taksoituksella hankittava määrä lisääntyy huomattavasti vuosi vuodelta ja kaupungin asukasten täytyy suorittaa menoja tarkoituksiin, jotka olisi Helsingin pitäjän kustannettava. Ne jotka pitävät edullisena muuttaa Helsingin kaupungin maiden ulkopuolelle ja asettua viereisiin maalaiskuntiin asumaan,

kärsikööt myös semmoisen toimenpiteen seuraukset. Tämän mietinnön lopussa on Rahatoimikamari palaava tähän kysymykseen sekä tekevä ehdotuksen asiassa.

Rahatoimikamarin laatiman ehdotuksen mukaan päättyy kaupungin kansakoulujen menosääntö ensintulevana vuonna 1,370,871 markkaan 14 penniin. Rahatoimikamari ei niinmuodoin ole kansakoulujen menoarvioehdotukseen tehnyt mainittavia eikä perinpohjaisempia muutoksia. Kaikissa oleellisissa kohdissaan on Kansakoulunjohtokunnan laatima menoarvioehdotus voitu pysyttää sinällään, ja saa Rahatoimikamari sentähden eri menoeriin nähden viitata Johtokunnan perusteluun.

Säästäväisyysyistä on on Rahatoimikamari kuitenkin katsonut voivansa vähentää taikka ehdotuksesta poistaa joitakuita eriä. Niinpä on Rahatoimikamari vähentänyt viransijaisten arviomäärärahan 18,500 markasta 15,000 markkaan. Tätä ei ole tehty ainoastaan siihen katsoen, että opettajiston palkkaetuja on kuluvana vuonna tuntuvasti parannettu, minkä johdosta viransijaisten palkkioita ei tarvitse tulla kysymykseen samassa määrässä kuin tähän asti. Mutta etusijassa on Rahatoimikamari pannut huomiota niihin lausuntoihin, joita annettiin Kaupunginvaltuuston käsitellessä ehdotusta uusiksi määräyksiksi viransijaisuusmäärärahaihin myöntämisen perusteista, sekä Kaupunginvaltuuston tässä kohden vahvistamiin muutettuihin määräyksiin. Lausuttuja toivomuksia ja muutettuja määräyksiä Johtokunta epäilemättä noudattaa, joten puheena oleva määrärahaakin vähenee. — Nimikkeen „erityisiä palkkioita“ kohdalla on Kansakoulunjohtokunta merkinnyt 12,900 markkaa palkkioiksi johtajille ja johtajattarille. Tämä rahamäärä tietää palkkioiden korottamista kaikkiaan noin 3,000 markalla täksi vuodeksi myönnettyihin palkkiomääriin verraten ja on laskettu toisen periaatteen mukaan ku:n tähän asti. Vaikkakin Rahatoimikamarin täytyy olla sitä mieltä, että vastamainittuihin parannettuihin palkkaehtoihin nähden enempiä palkankorotuksia tässä taikka muussa muodossa ei olisi pitänyt ainakaan ensi vuonna tulla kysymykseen, on Rahatoimikamari kuitenkin myöntänyt nyt ehdotetun laskuperusteen oikeutuksen, koska siten saadaan oikeudenmukaisempi perustus johtajain ja johtajatarten erisuuruisten työtaakkain arvioimiselle. Tämä oikeudenmukaisempi jako on kuitenkin saavutettavissa tarvitsematta palkkion sen johdosta tuntuvasti kohota, jos noudatetaan sitä ohjetta, että jokainen johtaja ja johtajatar saa vuotuista palkkiota 300 markkaa (Kansakoulunjohtokunta on ehdottanut 400) sekä lisäksi 10 markkaa jokaiselta silmälläpitonsa alaiselta luokalta ynnä edelleen 50 markkaa, jos asianomaisen valvottavana on joku taikka joitakuita luokkia, jotka sijaitsevat toisessa huoneistossa kuin siinä, missä johtaja taikka johtajatar opettaa. Jos siis pohjapalkka määrätään 300 markaksi, tarvitsee ensintulevan vuoden menosääntöön merkitä ainoastaan 10,320 markan määräraha, joten johtajain ja johtajatarten palkkiot kuitenkin kohoaisivat, vaikkakin vain vähäisen. — Satunnaisesti määrärahasi suomen- ja ruotsinkielisten opettajain raittiusopetuskurssien kustantamiseksi on Johtokunta merkinnyt 1,000 markkaa, jota erää ei ole Rahatoimikamarin menosääntöehdotuksessa. Rahatoimikamarista on nimittäin näyttänyt siltä, kuin ei Johtokunnan ehdotus tässä kohden olisi täysin perusteltu. Lienee kaiketi

etusijassa seminaarien asia ottaa opetusaineittensa joukkoon raittiusopetus, eikä kaupunkia voitane pitää velvollisena kustantamaan palveluksessaan olevien henkilöjen edelleen opettamista. Takeita ei myöskään ole siitä, että kaikki opettajat olisivat sopivia raittiutta opettamaan, jota vastoin ne, jotka siihen tuntevat halua, helpostikin voivat omin päinsä ja erityisiä kursseja kuulematta oppia sen verran kuin tämän aineen järkipäiseen opettamiseen tarvitaan.

Nimikkeen „*Muut kustannukset*“ kohdalla on kanslia- ja kouluhuoneistojen vuokrat arvioitu 41,690 markaksi kuluvan vuoden menosäännön 57,926 markan sijasta. Vaikkakin siis vuokramenoja on voitu vähentää, täytyy kuitenkin herättää huomiota että, vaikka Kallion ja Ratakadun uusissa tilavissa koulutaloissa tänä syksynä tuli käytettäväksi kaikkiaan 40 luokkahuonetta, huoneistojen vuokrat kuitenkin nousevat noin melkoisiin määriin. Rahatoimikamarin mielestä ei pitäisi olla mahdotonta paremmin kuin tähän asti käyttää hyväksi kaupungin omissa kouluhuoneistoissa olevaa tilaa, jos vain hiukan vähennettäisiin vaatimuksia mitä tulee kouluhuoneistojen sijoittamiseen kaupungin eri osiin. Lausuen toivomuksen että Kansakoulunjohtokunta kiinnittää tähän asiaan tarpeellista huomiota ja tarkoin pitää silmällä, että kaupungin kansakouluihin pääsee ainoastaan sellaisia lapsia, joilla on kotipaikkaoikeus kaupungissa jotta useimmat vuokratut kansakouluhuoneistot voidaan ensintulevan lukuvuoden alusta lakkauttaa, on Rahatoimikamari pysyttänyt puheena olevan vuokramenomäärän. — Kun on osottautunut, että useana vuonna on voitu melkoisessa määrin säästää opetusvälineistöä varten myönnettyä määrärahaa, ei Rahatoimikamari ole mainittua tarkoitusta varten merkinnyt suurempaa erää kuin täksikään vuodeksi eli 20,000 markkaa. — Siihen katsoen että uusi koulukalusto on kuluvana vuonna hankittu Ratakadun ja Kallion kansakouluihin ja kun suurinta säästäväisyyttä täytyy noudattaa uusien huonekalujen hankkimisessa ja ylellisyyttä tässä kohden välttää, on Rahatoimikamari vähentänyt tämän määrärahan ehdotetuista 9,000 markasta 5,000 markkaan. Polttopuiden ja valaistuksen arviomäärärahaa ei tarvinne merkitä 50,000 markkaa suuremmaksi, mikäli edellisten vuosien kokemus on osottanut. Kaksi Kansakoulunjohtokunnan ehdottamaa määrärahaa, nimittäin 4,400 markkaa stipendeiksi yliopistollisiin jatkokursseihin osanottoa sekä 300 markkaa kaupunkien kansakouluntarkastajain kokouskustannuksia varten, on Rahatoimikari poistanut ehdotuksesta. Mitä ensinmainittuun määrärahaan tulee, saa Rahatoimikamari huomauttaa että, vaikkakin muut kunnat stipendejä antamalla kustantavat yhden taikka useampia kansakoulunopettajiaan Helsinkiin kuulemaan kansakoulunopettajia varten toimeenpantuja yliopistollisia lomakursseja, ei Helsingin kaupungin suinkaan sentähden tarvitse ryhtyä kustantamaan tuollaisia menoja. Tietenkin käy maalaisopettajalle oleskelu Helsingissä kalliimmaksi, samaten kuin on luonnollista, ettei tuollainen opettaja kurssien aikana voi hoitaa opetusta kotipaikallaan. Aivan toinen on sitä vastoin helsinkiläisen kansakoulunopettajan laita. Hän saa oleskella kotipaikallaan ja voi, siinäkin tapauksessa että ottaa osaa noihin jatkokursseihin, hoitaa ainakin suurimman osan opetusvelvollisuuttaan. Jos Rahatoimikamari olisi saanut tilaisuutta

lausua ajatuksensa tästä asiasta, kun Kaupunginvaltuusto kuluvana vuonna myönsi mainittuun tarkoitukseen pyydetyn määrärahan, olisi Kamari ehdottanut pyyntöä evättäväksi. Samalla kannalla on Rahatoimikamari edelleenkin eikä voi Kansakoulunjohtokunnan tavoin katsoa että, jos Valtuusto jonakin vuonna käyttövaroitetaan myöntää määrärahan johonkin tarkoitukseen, tämä paikalla oikeuttaisi panemaan saman määrärahan entisestään korotettuna kaupungin vakinaiseen menosääntöön. — Mitä taas tulee Helsinkiin suunnitellun kansakouluntarkastajain kokouksen kustannusten suorittamiseen, on ne Rahatoimikamarin mielestä soveliaain ottaa Johtokunnan käytettäväksi annetusta 8,000 markan määrärahasta ilmoitusten, lomakkeitten, muiden painatustöiden ja sekalaisten menojen kustantamiseen.

Kaupunginvaltuustolle annetussa kirjelmässä on opettaja Kaarlo Verkko kunnalta anonut vuotuista kannatusapua tässä kaupungissa olevalle *valmistavalle pientenlasten koululle* ja sen yhteydessä toimivalle *kiertokouluseminaarille* 105 markkaa 83 penniä jokaista oppilasta kohti eli saman määrän, mikä Helsingin kaupungilla vuonna 1908 oli kustannuksia jokaisesta kansakoulunoppilaasta. Lähetteessä kesäkuun 13 päivästä kuluva vuotta sai Rahatoimikamari tehtäväkseen Kansakoulunjohtokunnan mieltä tiedusteltuaan antaa lausunnon asiasta. Sittenkun Kansakoulunjohtokunta, silmällä pitäen sekä sitä hyötyä, jota tuon koulun täytyy katsoa tuotavan, että myös sen erikoisasemaa harjoituskouluna oli puoltanut vuotuisena kannatusapuna myönnettäväksi hakijan pyytämää määrää, sillä ehdolla kuitenkin että Kaupunginvaltuustolle varataan tilaisuus sopivalla tavalla tarkastuttaa koulun toimintaa, ehdotti Rahatoimikamari, tahtomatta mitenkään kieltää Kansakoulunjohtokunnan esittämäin näkökohtain oikeutusta, että asia saisi levätä ja otettaisiin uudelleen harkittavaksi kulunkiarviota käsiteltäessä, koska ei voi pitää asianmukaisena, että edeltäpäin päätetään vastaisesta vuotuisesta menosta, joka olisi merkittävä kaupungin vakinaiseen menosääntöön. Rahatoimikamarin ehdotuksen hyväksyen Kaupunginvaltuusto, lausumatta mitään anomuksesta, antoi Kansakoulunjohtokunnan toimeksi erikoista menoarvioehdotustaan tehdessään ottaa asian uudelleen käsiteltäväksi. Tämän johdosta on Kansakoulunjohtokunta merkinnyt 2,500 markan määrärahan mainittua tarkoitusta varten. Niinkuin tässä käsiteltävänä olevasta Rahatoimikamarin laatimasta meno- ja tulosäännön ehdotuksesta kylläkin käy selville, ei kaupungin raha-asiaain tila vielä ole sellainen, että määrärahaain myöntäminen yksityisten yritysten kannattamiseksi saattaisi mainittavassa määrässä tulla kysymykseen. Lukuun ottamatta yksityisiä kauppaoppilaitoksia, joiden merkitys kuitenkin on aivan toista laatua kuin tässä puheena olevan oppilaitoksen, ei yksityiskouluille myönnetä kannatusapua. Mainittuja rahallisia seikkoja silmällä pitäen Rahatoimikamari, jonka on täytynyt menosääntöehdotuksesta poistaa määrärahoja, joita on pyydetty tärkeämpiin tarkoituksiin kuin mitä tässä on puheena, ei ole voinut puoltaa mainitun erän ottamista kaupungin vakinaiseen menosääntöön. Sen sijaan voitaneen anotta apuraha myöntää Anniskeluyhtiön ensi vuoden voittovaroista, joka asia ei kuitenkaan kuulu Kamarin tutkittaviin. — Samoilla perusteilla ja säästäväisyyttä silmällä

pitäen ei Rahatoimikamari myöskään ole katsonut kaupungin vakinaiseen menosääntöön olevan otettava 6,000 markan määrärahaa suomenkielisen opettajayhdistyksen voimassa pitämän välikoulun kahden luokan kannattamiseksi, jonka asian Kaupunginvaltuusto lähetteessä viimeksi kuluneen syyskuun 5 päivältä oli lähettänyt Rahatoimikamariin lausunnon antamista varten. — Kirjelmässä syyskuun 29 päivältä on Aleksanterinkadun varrella olevan alemman käsiyöläiskoulun johtaja anonut että, kun mainittuun kouluun perustettu kansakoululuokka Kaupunginvaltuuston huhtikuun 26 päivänä tänä vuonna tekemän päätöksen mukaan nytemmin on Kansakoulunjohtokunnan valvonnan alaisena, kansakoulujen menoarvioon merkittäisiin 2,370 markkaa mainitun luokan voimassapitooon vuonna 1911, ja Kansakoulunjohtokunta on erityisessä kirjelmässä Rahatoimikamarille puoltanut tuota anomusta. Kun ei Rahatoimikamari kuitenkaan ole saanut tiedokseen Kaupunginvaltuuston vastamainittua päätöstä eikä Kamarilla myöskään ole ollut tilaisuutta aikaisemmin lausua mieltänsä mainitun luokan kustantamisesta, eikä Kansakoulunjohtokuntakaan ole tarkemmin perustellut asiassa tekemäänsä ehdotusta, täytyy Rahatoimikamarin puolestaan, koska sillä ei ole tilaisuutta tarkemmin tutkia asiaa, kulunkiarvioehdotuksesta poistaa mainittu erä ja jättää asia kokonaisuudessaan Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi.

On vielä kosketettava erästä huomattavaa menoerää, jonka Kansakoulunjohtokunta on ehdotukseensa ottanut, mutta jonka Rahatoimikamari on poistanut, nimittäin kustannuksia Kasarminkadun kansakoulun perinpohjaisesta korjauksesta, joka menoerä on arvioitu 32,450 markaksi. Tämän määrän sijasta on Rahatoimikamari nimittäin korottanut kaupungin omistamain kansakouluhuoneistojen ja talojen kunnossapitooon ja korjaukseen varatun määrärahan arvioiduista 36,595 markasta 38,595 markkaan eli siis 2,000 markalla, jolla rahamäärällä mainittu koulutalo on tarpeenmukaisesti korjattavissa. Rahatoimikamarin mielestä on nimittäin näyttänyt olevan painavia syitä siihen, että tuon koulutalon korjaukset nykyään rajoitetaan mahdollisimman vähään. Jo nyt näyttää olevan välttämätöntä ryhtyä valmistelemaan kahden uuden kansakoulutalon rakennuttamista, toista suomenkielisiä oppilaita varten Kasarminkadun kansakoulun sijaan ja toista Töölön ruotsinkielisiä oppilaita varten. Rahatoimikamari onkin yksissä neuvoin Kansakoulunjohtokunnan kanssa ryhtyvä valmistaviin toimiin voidakseen jo ensintulevana vuonna tehdä ehdotuksen asiasta. Näin ollen ja kun voi olla epätietoista, kuinka kauan Kasarminkadun kansakoulutaloa vastedes käytetään, näyttää tarpeellinen huolekkuus vaativan olemaan mainittuun koulutaloon nykyään uhraamatta suurempia summia kuin mitä välttämätön tarve vaatii. Rahatoimikamari oli tosin aikonut menoarvioehdotukseensa ottaa 100,000 markan määrän uuden kansakoulutalon rakennuttamista varten. Mutta kun tähän kuuluvat seikat eivät vielä ole riittävästi valmisteltuja eikä Kaupunginvaltuusto aikaisemmin ole hyväksynyt menettelyä, joka saattaisi tietää rahaston perustamista vastaisia tarkoituksia varten, on asia tällä kertaa saanut raueta.

Säästäväisyysyystistä ja muutoin viitaten Kaupunginvaltuuston viime kulunkiarvion käsittelyssä hyväksymiin syihin on Rahatoimikamari kulunkiarvioehdotuk-

sesta poistanut sekä ruotsin- että suomenkielistä *työväenopetusta* varten ehdotetun määrärahan, yhteensä 25,000 markkaa. Vaikka Rahatoimikamari hyvin kyllä tietää tämän toimenpiteen nyt samoin kuin ennenkin herättävän suurta paheksumista ja aiheuttavan ankaroita lausuntoja, täytyy Kamarin kuitenkin pysyä aikaisemmalla kannallaan tässä asiassa. Turvatakseen kuitenkin mainittujen opetuskurssien taloudellisen puolen saa Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa, että Maistraatti kulunkiarvion käsittelyn yhteydessä esittäisi Valtuuston päätettäväksi

että Anniskeluyhtiön ensintulevan vuoden voittovaroista osotetaan 15,000 markkaa vuodeksi 1911 suomenkielisten ja 10,000 markkaa ruotsinkielisten työväenopetuskurssien voimassapitoon, maksettavaksi kaupunginrahastosta edeltäpäin tarpeen mukaan.

Tylsämielisten lasten kasvatustalosten kustannukset on pysytetty entisissä määrissään.

Kasvatustalokunnan erikoisehdotuksen mukaan nousisivat *Pahatapaisten lasten turvakotien* kustannukset ensi vuonna 145,571¹ markkaan. Rahatoimikamari on voinut kaikin puolin yhtyä Talokunnan ehdotukseen. Vaikkakin Kamari on Bengtsårin kasvatustaloksen määrärahaa vähentänyt 12,000 markalla, ei tämä toimenpide kuitenkaan tiedä tuon kasvatustaloksen välttämättömien menojen vähentämistä, vaan ainoastaan sitä, että kaupungin menoarvioon ei ole merkitty Bengtsårin kouluhuoneistoista arvioitua vuokraa. Tuollainen vuokraerä on tietenkin merkittävä Talokunnan erikoisehdotukseen, josta pitää käydä selville kaikki erät, joita varten kaupunki on oikeutettu saamaan valtioapua. Mutta sitä vastoin tuota erää ei ole merkittävä kaupungin menosääntöön enempää kuin kaupungin omistamain kansakouluhuoneistojen vuokria siihen merkitään. Bengtsårin huoneistoista arvioitu vuokra sopisi tosin merkitä menopuolelle ja sama määrä tulopuolelle, mutta Rakatoimikamarin mielestä on johdonmukaisuus vaatinut menettelemään tässä tapauksessa samoin kuin kansakoulumenosäännön laatimisessa. Niinkuin edellä mainittiin, on Rahatoimikamari muutoin kaikin puolin voinut yhtyä Kasvatustalokunnan ehdottamaan menosääntöön, tietäen näiden talosten taloudenhoidon nykyään olevan hyvissä käsissä ja että kaikkea tarpeellista ja mahdollista säästäväisyyttä noudatetaan sekä kaikkia paitsi välttämättömmimpiä menoja vältetään.

Kaupunginvaltuuston asiasta tekemän päätöksen mukaisesti on Helsingin kansankirjaston ja lukusalien nimi vaihdettu *Helsingin kaupungin kirjastoon*. Kaupungin kirjaston vuosirahansääntö on laadittu kirjaston Hallituksen ehdotuksen mukaisesti, johon Rahatoimikamari sentähden pyytää viitata. Hallituksen ehdottamain menoneräin lisäksi on merkitty puhtaanapito- ja vedenkulutuskustannuksia yhteensä 650 markkaa. Menosääntö päättyy 83,410 markkaan kuluvan vuoden menosäännön 76,930 markan sijasta.

Lausuen toivomuksen että Rahatoimikamari jo ensintulevan vuoden menosään-

töä käsitellessään voisi jälleen ottaa *teatterien ja soittokuntain* määrärahat vakinaiseen menosääntöön esitti Rahatoimikamari viime vuonna että Anniskeluyhtiön ensi vuoden voittovaroista osotettaisiin 58,000 markkaa edeltäpäin tarpeen mukaan maksettavaksi seuraaville laitoksille:

Ruotsalaiselle teatterille	Smk	5,000: —
Kansallisteatterille	”	5,000: —
Aktiebolaget Folkteatern osakeyhtiölle	”	3,000: —
Helsingin Filharmonisen seuran osakeyhtiölle	”	25,000: —
Helsingin Torvisoittokunnalle	”	20,000: —

Tämän esityksen Kaupunginvaltuusto hyväksyikin, kuitenkin siten muodosteltuna, että Helsingin Filharmonisen seuran osakeyhtiölle myönnettiin ainoastaan 12,000 markkaa, jota vastoin jälellä olevan määrän eli 13,000 markan antaminen saisi jäädä siksi, kunnes Valtuusto oli saanut tarpeellisen tiedon seuran vuositilien tarkastuksesta. Valitettavasti ei Rahatoimikamari ole tälläkään kertaa havainnut mahdolliseksi merkitä puheena olevia tarkoituksia varten tarpeellisia määrärahoja vakinaiseen menosääntöön, vaan on Kamarin täytynyt ehdottaa vakinaisen menosäännön vahvistamisen yhteydessä tässä mainittuihin sivistystarkoituksiin tarpeelliset määrärahat myönnettäväksi Anniskeluyhtiön voittovaroista. Siten olisi mainituille yrityksille tarpeellinen taloudellinen kannatus ensi vuodeksi taattu, mikä tietenkin on pääasia, koska yrityksille lienee samantekevä, mistä lähteistä varat tulevat. Kun Rahatoimikamari siis on tahtonut puoltaa Helsingin Torvisoittokunnalle ja teattereille annettaviksi samat määrät kuin tähänkin asti, on asia tuntuvasti toinen mitä Filharmoniseen seuraan tulee. Mainittu seura ei nimittäin ole noudattanut Valtuuston antamia määräyksiä seuran vuositilien tarkastukseen nähden. Tämän johdosta Kaupunginvaltuusto viime keväänä epäsi seuran anomuksen noiden luvattujen 13,000 markan saamisesta. Onko vuositilien tarkastusta säädetyssä järjestyksessä sittemmin toimitettu, siitä Rahatoimikamarilla ei ole tietoa. Varmaa on, ettei tästä ole kaupunginviranomaisille saapunut mitään tietoa. Näin ollen Rahatoimikamari ei ole katsonut olevan syytä ehdottaa mainitulle seuralle myönnettäväksi määrärahaa, varsinkaan kun Rahatoimikamarille ei ole jätetty sitä tarkoittavaa anomustakaan.

Edellä lausutun nojalla saa Rahatoimikamari kunnioittaen esittää, että Maistraatti ehdottaisi kulunkiarvion käsittelyn yhteydessä Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että Anniskeluyhtiön ensintulevan vuoden voittovaroista osotetaan 33,000 markkaa kaupunginrahastosta edeltäpäin tarpeen mukaan maksettavaksi seuraaville laitoksille:

<i>Ruotsalaiselle teatterille</i>	<i>Smk</i>	5,000: —
<i>Kansallisteatterille</i>	„	5,000: —
<i>Aktiebolaget Folkteatern osakeyhtiölle</i>	„	3,000: —
<i>Helsingin Torvisoittokunnalle</i>	„	20,000: —

Opetus- ja sivistyslaitosten vakinainen menosääntö nousisi niinmuodoin Raha-toimikamarin ehdotuksen mukaan 1,800,847 markkaan 14 penniin kuluvan vuoden menosäännön 1,735,018 markan 84 pennin sijasta, osottaen siis lisäännystä 65,828 markkaa 30 penniä.

X. Kaupungille kuuluvat yleiset rasitukset.

Tehdyn urakkakontrahdin mukaan on kaupungin *majataloliikkeen ja kyydinpidon* hoidosta 4 hevosella kustannuksia 1,840 markkaa. — *Majoituskustannukset* on merkitty Majoituslautakunnan ehdotuksen mukaisesti. Majoituksesta koituu kaupungille ensintulevana vuonna kustannuksia 15,026 markkaa kuluvan vuoden 13,408 markan 50 pennin sijasta. Tähän nähden lienee huomautettava, että menojen joukkoon on luettu 7,296 markkaa Sörnäisiin majoitetun sotaväen ruuanlaittoon ja leipomiseen tarvittavain halkojen kustannuksia, 2,295 markkaa vuodeolkien kustannuksia sekä 80,409 markkaa kaupungille tulevaa vuokraa. Tulopuolella taas on mainitun sotaväen majoituksesta kruunulta tuleva korvaus 90,000 markkaa. Se tulojen lisäämys, minkä kaupunki ensintulevana vuonna saa tuon korvauksen johdosta, menee niiden tuntuvain menojen korvaamiseen, joita kaupunginrahaston on kuluvana vuonna täytyntä suorittaa sotaväen majoituksen järjestämisestä Sörnäisissä. Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan on kaupungilla tästä toiminnasta olleet kustannukset ja tulot tililaskuissa siirrettävä siksi kunnes mainittu majoitus on lakannut, minkä jälkeen lopullinen selvä tehdään kaupungilla useinmainittuun tarkoitukseen olleista todellisista menoista. — Siihen nähden että Majoituslautakunnan puheenjohtajan työtaakka on tuntuvasti lisääntynyt useinmainitun, kuluvana vuonna lisäksi tulleen majoituksen johdosta, on Rahatoimikamari katsonut kohtuulliseksi ehdottaa mainitun virkailijan palkkion korotettavaksi 2,400 markasta 3,000 markkaan.

XI. Kauppahallit.

Kauppahallien menot on merkitty samoiksi määriksi kuin tähänkin asti, niihin kuitenkin lisättyinä kustannukset hallien vedenkulutuksesta sekä karikkeiden pois-

tosta y. m. Kirjaan pantujen menojen määrä on tämän johdosta jonkun verran kohonnut, jota vastoin todelliset menot pysyvät entisellään. Huomiota ansaitsee Rantatorin kauppahallin suuri vedenkulutus. Tämä johtuu sikäläisestä kalakaupasta, jota varten on alinomaa tarpeen raitista ja juoksevaa vettä. Huomattava on, että suurin osa näistä kustannuksista johtuu Saaristolaiskalastajain osuuskunnan harjoittamasta kalakaupasta, jota varten kaupunki on maksutta luovuttanut huoneiston. Kyseeseen voi panna, eikä kaupunki näin ollen olisi oikeutettu vaatimaan mainitun osuuskunnan velvoittamista suorittamaan maksut liikkeen kuluttamasta vedestä. Vesijohtokonttorin tiedonannon mukaan olisi erityisen mittarin sijoittamisesta tähän huoneistoon kustannuksia 300 markkaa. Tällä kertaa ei Rahatoimikamari kuitenkaan ole katsonut pitävänsä tehdä ehdotusta asiassa, mutta osuuskunnan kanssa uutta välipuhetta tehtäessä olisi tämäkin seikka otettava asianmukaiseen huomioon.

XII. Kaupungin teknilliset laitokset.

Tämä pääluokka esiintyy ensi kerran kaupungin menosääntöehdotuksessa. Se on pantu kuluvan vuoden menosäännössä olevan pääluokan XI. Vesijohto sijaan. Sittenkun Kaupunginvaltuusto viime vuoden marraskuussa oli antanut periaatteellisen lausunnon kaupungin teknillisten laitosten, niiden joukossa vesijohtolaitoksenkin, kirjanpidosta, käski Rahatoimikamari sekä kaasuja- ja sähkölaitoksen Hallituksen että Vesijohtokonttorin antaa mainitusta päätöksestä johtuvat yksityiskohtaiset ehdotuksensa asiasta, erittäinkin mitä asianomaisten laitosten kuoletussuunnitelmaan ja koronlaskuun tuli. Tätä määräystä täyttääkseen Vesijohtokonttori antoiinkin täydellisen suunnitelman vesilaitoksen kirjanpitoa, kuoletusta ja koronlaskua varten, jota vastoin kaasuja- ja sähkölaitosten Hallitus ei ole antanut pyydettyä selvitystä. Näin ollen ja kun nykyinen hallitus on anonut asian lykkäämistä ensintulevaan vuoteen ja sen jättämistä kaupungin teknillisten laitosten uudestijärjestetyn Hallituksen harkittavaksi, ei Rahatoimikamari ole antanut Vesijohtokonttorin ehdotusta Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi ja ratkaistavaksi, vaan lähettänyt sen vastamainitulle kaupungin teknillisten laitosten Hallitukselle. Näin ollen on luonnollista, että kaupungin teknillisten laitosten meno- ja tuloarvioehdotukset eivät ole laaditut yhdenmukaisesti eivätkä sentähden anna yhtenäistä käsitystä asianomaisten laitosten arvioidusta tarpeista ja tuloksista ensintulevana vuonna. Niinpä on kaasuja- ja vesijohtolaitosten menoarvioissa eriteltyjä tietoja ensi vuonna toimeenpantaviksi ehdotetuista uutistiedoista ja laajennuksista, jota vastoin sähkölaitoksen menosääntöehdotuksessa ei ole ensinkään tuollaisia tietoja. Kaasulaitoksen vuotuisiin uutistietoihin ja laajennuksiin nähden päätti Kaupunginvaltuusto viime vuonna kulunkiarviota käsitellessään, että ne on suoritettava laitoksen omista tuloista, jota vastoin vesilaitoksen laajennus- ja uudistustietoihin on osotettu lainavaroja. Mainituille laitoksille

ehdotetut vuosirahansäännöt eivät niinmuodoin ole keskenään täysin yhtäpitäviä eivätkä sentähden kaikin puolin toisiinsa vertailtavia. Toivottavasti tulee tuollinen yhdenmukaisuuden puute vastaisista kulunkiarvioehdotuksista poistetuksi. Samalla kun Rahatoimikamari on tahtonut lausua tämän toivomuksen, on Kamari myös katsonut pitävänsä huomauttaa, että nuo eriäväisyydet eivät vaikuta kaupungin ensivuotisen yleisen kulunkiarvion järjestelyyn.

Teknilliset laitokset, jotka ensintulevan vuoden alusta asetetaan yhteisen hallituksen alaisiksi, on yleisessä kulunkiarviossa tällä kertaa käsitelty yhdenmukaisesti, mikä ei ole tätä ennen ollut laita. Kun siis vesilaitoksen erikoinen kulunkiarvio tähän asti on kokonaan otettu kaupungin yleiseen kulunkiarvioon, mutta sitä vastoin kaasu- ja sähkölaitokseen nähden ainoastaan voitto on merkitty, on siihen tällä kertaa asianomaisten laitosten erikoisista kulunkiarvioehdotuksista otettu ensi vuonna teetettäväksi ehdotettuja uutistöitä ja laajennuksia koskevat sellaiset menoerät, joiden suorittamiseen varoja on annettava kaupunginrahastosta. Laitosten hallinto- ja käyttökustannukset käyvät selville niiden erikoisista kulunkiarvioehdotuksista, jota vastoin niitä ei ole merkitty tähän.

Vesilaitoksen menoerät on merkitty pääasiallisesti Vesijohtokonttorin ehdottaman menosäännön mukaisesti. Tähän nähden on huomattava, että vesijohtoinsinöörin ja kirjanpitäjän palkkausedut on merkitty nykyään voimassa olevain palkkausehtojen mukaisesti sekä ettei yhteisen hallituksen kustannuksia ole pantu tämän laitoksen maksettaviksi, koska kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen ja sen virkamiesten palkkasääntöä ei vielä ole lopullisesti vahvistettu.

Viitaten ensintulevana vuonna toimitettavia uusia kaduntasoitustöitä koskeviin, perusteluihinsa on Rahatoimikamari Vesijohtokonttorin kulunkiarvioehdotuksesta poistanut ehdotuksen vesijohdon teettämisestä seuraavien kutujen alle:

1) Itä Papinkadun alle 5 linjan ja Castréninkadun välille	Smk	10,600:—
2) Museokadun alle L. Viertotien ja Aurorankadun välille	„	4,100:—
3) Nimrodinkadun alle Seurasaaren tien ja Lastenhoitoyhdistyksen tontin välille	„	22,700:—
	<u>Yhteensä</u>	<u>Smk 37,400:—</u>

mutta sen sijaan merkinnyt lisäksi seuraavat erät:

1) Vesijohto Böhlen esikaupunkiin sekä osa sikäläistä putkijohtoa	Smk	82,900:—
2) Vesijohto kortteliin Kataja Katajanokalla	„	8,500:—
	<u>Yhteensä</u>	<u>Smk 91,400:—</u>

Muutoin on kaikki Vesijohtokonttorin ehdottamat menoerät pysytetty sinällään.

Sähkölaitoksen menosääntöön on Hallituksen suppeamman suunnitelman mukaisesti ehdotettujen 25,000 markan sijasta merkitty arviolta 50,000 markkaa kustan-

nuksia katujen sähkövalaistuksen laittamisesta Rahatoimikamarin edellä esittämän, jonkun verran laajemman ohjelman mukaisesti.

Kaasulaitoksenkin menosääntö pysyy pääasiassa sinällään. Ainoastaan kustannus kaasulaitoksen putkiverkon ulottamisesta Museokadun alle Läntisen Viertotien ja Aurorankadun välille, kaikkiaan 2,420 markkaa, on poistettu sen johdosta että Kamari ei ole merkinnyt määrärahaa mainitun katuosan tasoitusta varten. Niinkuin edellä mainittiin, ei Rahatoimikamari ole tahtonut vähentää ensintulevana vuonna hankittavien uusien lyhtyjien ja lyhtypatsaitten lukua; tähän katsomatta voi vähäinen määrä lyhtyjä ja lyhtipatsaita tulla käytettäväksi, sen johdosta että eräissä osissa kaupunkia otetaan katujen sähkövalaistus käytäntöön.

Kaupungin yleiseen menosääntöehdotukseen otetut teknillisten laitosten menoerät nousisivat niinmuodoin: vesilaitoksen 442,050 markkaan, kaasulaitoksen 205,390 markkaan sekä sähkölaitoksen 235,000 markkaan eli kaikkiaan 882,440 markkaan.

XIII. Yleiset työt.

Tämän pääluokan menoihin nähden saa Rahatoimikamari pääasiassa viitata Rakennuskonttorin ja Puutarhalautakunnan antamiin erikoisehdotuksiin sekä yksityiskohtaisiin kustannusarvioihin ja piirustuksiin perusteluineen, jotka kaikki seuraavat liitteinä.

Kaupungin rakennusten ja talojen *korjausta ja kunnossapitoa* varten on merkitty kaikkiaan 170,759 markkaa 11 penniä eli 32,289 markkaa 11 penniä enemmän kuin mitä kuluva vuodeksi vahvistetussa menosäännössä on tähän tarkoitukseen arvioitu. Tämän lisäyksen on pääasiassa aiheuttanut eräs 25,000 markan erä, joka on välttämättä täytyntä ottaa ensintulevan vuoden menosääntöön ja johtuu kaupungin omien talojen sähköjohtojen uudistamisesta. Kun useiden kaupungin talojen sähköjohtoja ei ole sijoitettu voimassa olevain määräysten mukaisesti eikä näistä taloista sentähden, jos sähköjohtojen vikanaisuuksien johdosta syntyisi tulipalo, saataisi palovahingon korvausta, täytyy mahdollisten onnettomuksien varalta tarpeellinen määräraha myöntää ja työt paikalla teettää. Rakennuskonttori ei ole tätä erää merkinnyt erikoisehdotukseensa, koska likinnä on kaupungin sähkölaitoksen asia pitää silmällä tähän kuuluvia seikkoja. Tuo rahamäärä on kuitenkin merkittävä tähän pääluokkaan.

Niinkuin tässä liitteenä seuraavasta Rakennuskonttorin erikoisesta menoarvioehdotuksesta näkyy, on Rahatoimikamari yksityiskohtaisessa tarkastelussaan havainnut useimmat Konttorin tämän nimikkeen kohdalla ehdottamat erät voitavan pysyttää sinällään. Muutoksia on tehty ainoastaan seuraaviin kolmeen määrärahaerään, nimittäin 1) vesiklosettien laittaminen erinäisiin Marian sairaalan vanhempiin rakennuksiin, 8,500 markkaa, 2) Makasiininrannan tavaravajain korjaukset, 10,500 markkaa, sekä

3) Seurahuoneen erinäiset korjaukset, 5,000 markkaa. Ensinmainittua näistä määrärahoista tarkastellessaan on Rahatoimikamari kiinnittänyt huomiota siihen, että Marian sairaalaa varten, jonka lisärakennuksista oli kustannuksia 800,000 markan vaiheilla, on nyt käsiteltävänä olevaan menoarvioehdotukseen merkitty 17,200 markkaa erinäisten korjaustöiden sekä 15,700 markkaa sairaalan talli-, vaja- ja jääkellarirakennuksissa tarpeellisten erinäisten töiden teettämiseksi. Puheena olevan 8,500 markan määrärahan myöntäminen näiden lisäksi tietäisi yhden ainoan tarkoituksen suhteetonta suosimista sivuuttamalla toisia yhtä ellei paremminkin oikeutettuja tarpeita. Sairaala voi tulla toimeen, vaikkakaan mainittua työtä ei teetetä muutamaan vuoteen. Tämän johdosta on mainittua sisustustyötä varten ehdotettu määräraha kokonaan poistettu. — Kaupunginarkkitehdin antamain tietojen nojalla on Makasiininrannan tavaravajain korjaustöitä varten pyydetty 10,500 markan määräraha vähennetty 3,080 markkaan. Mainittujen tavaravajain osastojen 3 ja 4 lankkulattaiin uudistamiskustannukset on nimittäin ehdotuksesta poistettu, koska uudistustyö voi haitatta jäädä johonkin seuraavaan vuoteen. — Seurahuoneen korjauksiin tarvittava määräraha vihdoin on korotettu arvioidusta 5,000 markan määrästä 7,000 markkaan. Tämä korotus on johtunut siitä, että Seurahuoneosakeyhtiön Johtokunta on Rahatoimikamarilta anonut, että ison salin katto korjattaisiin ja maalattaisiin kaupungin kustannuksella. Tämän johdosta määräsi Rahatoimikamari paikalla toimitettavaksi katselmuksen, jolloin huomattiin että mainittu katto on mustunut ja likainen sekä että kattolautain alle pingoitettu pahvi on paikotellen halkeillut ja imuristikkojen kohdalla olevassa n. s. isossa reikäkäyryssä osittain irrallaan alustastaan. Tätä katon epätyytyttävää tilaa täytyy Johtokunnan mielestä pitää konstruktioonivirheestä johtuvana, joten korjaus on kaupungin kustannettava. Kaupungin ja Seurahuoneosakeyhtiön välillä joulukuun 18 päivänä 1902 tehdyn välikirjan mukaan on kaikkalainen ulkopuolinen korjaus kaupungin toimitettava, jota vastoin kaupunki nimenomaan on julistautunut vapaaksi kaikista muista sisäisistä korjaustöistä kuin mitä välikirjaa tehtäessä jo oli suoritettu, lukuun ottamatta kuitenkin konstruktioonivirheestä johtuvien vahinkojen korjaamista. Käsitellessään kysymystä, olisiko ison salin katon valituksenalainen tila mahdollisesti johtunut katon rakentamisessa tehdystä virheestä, on Rahatoimikamari tullut siihen käsitykseen että, kun kaupungin toimesta ja sen kustannuksella on välikirjan mukaan korjattava ainoastaan sellaiset viat, jotka voivat saattaa vaaraan rakennuksen olemassaolon taikka kestävyuden, kaupunki tosin nyt puheena olevassa tapauksessa ei olisi velvollinen kustantamaan mainittua korjausta, mutta että, koska huomautetut katon puutteellisuudet ovat pääasiallisesti autettavissa, jos katto päällystetään riittävän vahvalla täyterroksella, joka taas katto ei kykene rakenteensa johdosta kantamaan, kaupungin kuitenkin tulisi hyväksyä Seurahuoneosakeyhtiön asiassa esittämät näkökohdat ja sentähden ilmoittaa suostuvansa kustantamaan mainitun katon korjauksen ja uudestimaalauksen, josta työstä on kustannuksia arviolta 2,000 markkaa.

Tuollaista päätöstä perustelisi edelleen se, että mainittu yhtiö on ilmoittanut aikovansa ensi vuonna korjauttaa ja maalauttaa isoon saliin rajoittuvat sivuhuoneistot, jotka erittäin ovat tuollaisen korjauksen tarpeessa, sekä myös että yhtiö, katsoen jällellä olevan vuokrakauden lyhyteen, tuskin lienee halukas korjauttamaan myöskin ison salin kattoa, minkä johdosta kaupungin paras kokoussali olisi epätydyttävässä, kaupungin arvoon soveltumattomassa kunnossa. Mainittuja seikkoja silmällä pitäen Rahatoimikamari on korottanut Seurahuoneen ulkopuolisiin korjauksiin tarvittavan määrärahan Rakennuskonttorin ehdottamasta 5,000 markan määrästä 7,000 markkaan.

Nimikkeen *uutisrakennukset* kohdalla mainitaan menoja 2,309,902 markkaa 30 penniä kuluva vuodeksi vahvistettuun menosääntöön merkityn 5,136,000 markan suuruisen määrän sijasta. Ensinmainitusta määrästä on Kaupunginvaltuuston erinäisten päätösten mukaan seuraavien töiden kustannukset suoritettava kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista, nimittäin:

uusi työ- ja vaivaistalo	Smk	500,000:—
uusi kulkutautisairaala	”	700,000:—
Vallilan uudet kunnalliset työväenasunnot	”	125,000:—
Kallion uusi paloasema	”	150,000:—
Hermannin uusi paloasema	”	25,000:—
Korkeavuorenkadun talon N:o 39 ostoon	”	125,000:—
Sipooseen rakennettava kunnan houruinhoitolaitos	”	67,702:30
eli siis kaikkiaan		Smk 1,692,702:30

Uutta työ- ja vaivaistaloa varten on jo vuosien 1909 ja 1910 menosääntöihin merkitty 500,000 ja 700,000 markkaa, joten nyt koko määräraha 1,700,000 tulee käytetyksi. Mainittua rakennusyritystä varten asetettu Rakennushallitus on kuitenkin ilmoittanut, että paitsi niitä taloja ja rakennuksia, joita varten edellä mainitut määrärahat on myönnetty, työ- ja vaivaistalossa tarvitaan paja, talli vaunuvajoihin, navetta, sikoläätti ja makki, joista itsekustakin on arvioitu olevan kustannuksia 15,000:—, 10,000:—, 6,000:—, 25,000:— ja 2,500:— eli yhteensä 58,500 markkaa. Kun tämäkin rahamäärä tarvitaan ensintulevana vuonna, pyytää Rakennushallitus nämä kustannukset merkittäväksi ensi vuoden menosääntöön. Muutoin ja koska työ- ja vaivaistalo ensintulevana vuonna valmistuu, joten siis myös Kaupunginvaltuuston toukokuun 26 päivänä kuluva vuotta päättämäin työlaitoksen kylkirakennusten kustannukset 80,000 markkaa niinikään on merkittävä 1911 vuoden menosääntöön, pyytää Rakennushallitus tämänkin menoeran huomioon ottamista kulunkiarvion järjestelyssä. Rahatoimikamari puolestaan ei ole katsonut tässä yhteydessä olevan syytä likemmältä tutkia, mistä syistä määräraha täytyy noin tuntuvasti ylittää, mutta ainoastaan tahtonut lausua valittavansa, että vahvistettua ohjelmaa on noin huomattavilta osilta laajennettu, mikä selvästi osoittaa, että puheena oleva työ on ollut epätäydellisesti ja riittämättömästi suunniteltu. Tämän tuntuva lisä-

määrärahan 138,500 markkaa on Rahatoimikamari katsonut olevan suoritettava taksoitusvarjoista, koska lainavaroja ei ole osotettu enempää kuin 1,700,000 markkaa, sekä Kaupunginvaltuusto Marian sairaalan lisärakennukseen nähden sattuneessa samallaisessa tapauksessa lausui että lainavaroilla suoritettuja rakennusyhtyrityksiä varten tarvittavat lisämäärärahat on otettava taksoitusvarjoista. Tämä rahamäärä on tosin erittäin rasittava menoerä, mutta kun työn suoritusta ei voitane lykätä toistaiseksi, vielä vähemmän olla ensinkään teettämättä, ei Rahatoimikamarilla ole ollut muuta neuvoa kuin merkitä tähän tarpeelliset menot menosääntöehdotukseen. — Uuden *kulkutautisairaalan* Rakennushallituksen ilmoituksen mukaan nousevat sairaalan rakennuskustannukset ensi vuonna 700,000 markkaan, joka rahamäärä sentähden on merkitty mainitun nimikkeen kohdalle. Sama rahamäärä on tulopuolella lainain pääluokassa, koska kulkutautisairaala rakennetaan lainavaroilla. — *Kunnallisten työväenasuntojen* teettämiseksi Vallilaan on Kaupunginvaltuuston määräyksen mukaisesti merkitty 125,000 markkaa, joka rahamäärä niinikään tavataan tulopuolella lainain pääluokassa. — *Korkeavuorenkadun talon N:o 39* ostoon palolaitoksen tarpeiksi sekä *paloaseman teettämiseksi Hermannin* on Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin osottanut 125,000 ja 25,000 markkaa suoritettavaksi kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista. Mainitut erät on sentähden merkitty sekä meno- että tulopuolelle. *Kallion uuden paloaseman* teettämiseksi on Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin niinikään myöntänyt 250,000 markan määrärahan, josta tämän työn teettämistä varten asetetun Rakennushallituksen ehdotuksesta on menosääntöön merkitty 125,000 markkaa, joka määrä niinikään tavataan tulopuolella lainavarain joukossa. Samalla kun Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin päätti kaupungin *kunnallisen houruinhoitolaitoksen* teetettäväksi Sipooseen ja siihen tarkoitukseen osotti 2,471,500 markkaa, määräsi Kaupunginvaltuusto työn teettämisen pitävän jäädä siksi, kunnes saataisiin uusi obligatsioonilaina, mutta antoi Rahatoimikamarin tehtäväksi tästä huolimatta sopia tarkoitukseen tarpeellisen maan ostamisesta Sipoon pitäjän Nickbyn kylästä. Tämän tehtävän Rahatoimikamari onkin suorittanut, ja on siitä ollut kustannuksia 67,702 markkaa 30 penniä, joka määrä myös tavataan tulopuolella lainain joukossa.

Hietaniemen- ja Kristiinankadun kunnallisia työväenasuntoja varten on merkitty 42,000 markan lisämääräraha. Nytemmin annetuista mainittujen rakennustöiden lopputileistä käy selville, että näistä rakennusyhtyrityksistä on ollut kustannuksia kaikkiaan 735,879 markkaa 10 penniä (lukuunottamatta tontin hintaa). Kun menosääntöön on näitä tarkoituksia varten tähän asti merkitty 693,750 markkaa, on siis 42,000 markan suuruinen vajuus täytettävänä. Kun kunnallisista työväenasunnoista on tuloja 47,000 markkaa, josta määrästä kuitenkin on vähennettävä hoitokustannuksia 20,100 markkaa, käy tästä selville, että kaupunki voi mainituista rakennusyhtyrityksistä, tontinhinnat poisluettuina, lukea hyväkseen 2,8 %:n koron, joten siis yritys liikekannalta katsottuna on kaikkea muuta kuin loistava. Nyt puheena oleva lisämääräraha on Rahatoimikamarin mielestä ollut suoritettava 1902 vuoden obli-

gatsioonilainasta kunnallisten työväenasuntojen rakentamiseen osotetuista varoista. Mainittu rahamäärä on tämän johdosta myös merkitty tulopuolelle nimikkeen „lainaa 1902 vuoden obligatsioonilainasta“ kohdalle.

Ratakadun kansakoulutalon Rakennushallituksen esityksestä päätti Kaupunginvaltuusto *Kallion kansakoulutalon* rakennuttamiseen myönnetystä määrärahasta, josta oli odotettu jäävän tuntuva säästöä, siirtää 35,000 markkaa Ratakadun kansakoulutalon kustannusten suorittamiseen. Lopullisia tilejä laadittaessa on kuitenkin huomattu toivotun säästön olevan ainoastaan 10,000 markkaa, joten siis, kun rakennusmääräraha on 35,000 markkaa siirretty toiseen tiliin, Kallion kansakoulurakennusta varten tarvitaan 25,000 markan lisämääräraha.

Mitä *Hakaniemen torille teetettävän kauppahallin* rakennusmäärärahaan tulee, saa Rahatoimikamari viitata siihen erityiseen esitykseen, jonka Kamari kirjelmässään tältä päivältä on asiasta tehnyt Kaupunginvaltuustolle (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 49 vuodelta 1910) ja jossa ehdotetaan että Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin päättäisi osottaa 300,000 markkaa vahvistetun asemakaavan mukaisen kauppahallin rakennuttamiseksi Hakaniemen torille, sekä että kustannukset suoritettaisiin kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista. Edellyttäen Kaupunginvaltuuston myöntävän mainittuun esitykseen on Kamari puheenalaista tarkoitusta varten merkinnyt 150,000 markkaa, joka rahamäärä kaupunginarkkitehdin ilmoituksen mukaan riittäisi niiden töiden kustannuksiin, joita ensi vuonna tulee kysymykseen kauppahallin teettämisessä.

Ensintulevana vuonna alulle pantavista uutisrakennustöistä on *Kallion kaupunginkirjastotalo* Rahatoimikamarin mielestä ollut tärkeimpiä. Mainittu rakennus teetettäisiin Porthaninkadun tontille N:o 12 kaupunginarkkitehdin laatimain ja Kaupunginvaltuuston jo hyväksymäin täydellisten luonnospiirustusten ja yksityiskohtaisen kustannusarvion mukaan 200,000 markan kustannuksilla. Kysymys tämän kirjastotalon rakennuttamisesta on jo kauan ollut vireillä, ja kerta toisensa jälkeen on Helsingin kaupunginkirjaston Hallitus Kaupunginvaltuustolle tehnyt esityksiä rakennusyrityksen toteuttamisesta. Rahatoimikamarikin on erinäisissä tilaisuuksissa katsonut pitävänsä kiinnittää Kaupunginvaltuuston huomiota tässä kohden vallitseviin epäkohtiin ja kirjainlainauksissa siitä johtuvaan seisahdukseen että Hallituksella on Kalliassa käytettävänä kovin puutteelliset huoneistot kirjastoliikettä varten. Niinkuin edellä mainittiin, onkin Valtuusto periaatteellisesti päättänyt mainitun kirjastotalon teetettäväksi, mutta aina hylännyt ne eri ehdotukset, joita Rahatoimikamari on mainitun yrityksen toteuttamiseksi esittänyt. Tämä asia ei niinmuodoin ole uusi, minkä johdosta Rahatoimikamari on katsonut tässä yhteydessä tarvitsevansa ainoastaan selvittää eräitä asian onnelliseen ratkaisuun vaikuttavia seikkoja. Niinpä on ensinnä huomautettava, että kymmenennessä, yhdennessätoista ja kahdennessatoista kaupunginosassa sekä Hermannin ja Toukolan etukaupungeissa on yhteensä noin 40,000 asukasta, jotka maksavat kunnallisveroja kaupungille samoin kuin kaupungin muutkin asukkaat. Mutta mitä etuja on näillä asukkailla? Katuvalaistus on sangen

puutteellinen, kadut huonossa kunnossa, 7 miehellä varustetun palovarikon on katsottu riittävän alueen tarpeisiin, muutaman huoneen käsittävä ränsistynyt huoneisto on vuokrattu kansankirjaston tarpeiksi, ja kauppahalleja puuttuu. Kaupungin sairaalat sijaitsevat etäällä eivätkä kaupunginviranomaiset ole rakennuttaneet niitä ainoatakaan näihin osiin kaupunkia. On tosin huomattava, että oloihin on viime vuosina tehty tuntuvia parannuksia. Uudestirakentamalla Pitkäsilta, laajentamalla ja tasoittamalla Siltasaarenkatu sekä oikomalla Vilhonkatu saadaan mainituille alueille tuntuvasti parempi päälikenneväylä. Rakennuttamalla kauppahalli saadaan olot tuolla kaikin puolin huonosti hoidetulla Hakaniemen torilla, jonka kuitenkin tulisi olla puheenalaisten kaupunginosain kauppakeskus, melkoisesti järjestetyiksi ja tori kuntoon pannuksi. Iso kansakoulutalo on rakennettu ja paloasemia on rakenteilla sekä Kallioon että Hermanniin. Mutta kaikkiin näihin toimenpiteisiin olisi oikeastaan ollut ryhdyttävä paljon aikaisemmin, eikä kaupunginviranomaisilla ole suinkaan syytä tämän johdosta syrjäyttää muita tarpeellisiksi havaittuja töitä. Kansankirjastojen suurta sivistyksellistä merkitystä ei kukaan kieltäne. Ulkomailla, varsinkin Amerikassa, ovat viranomaiset kiinnittäneet tuntuvasti suurempaa huomiota tähän kuuluvain olojen herkeämättömään kehittämiseen kuin mitä tämän maan pääkaupungissa on ollut laita. Erittäinkin näissä osissa kaupunkia, joissa enimmäkseen asuu työväestöä, on ajanmukaisten kansankirjastohuoneistojen vaatimus Rahatoimikamarin mielestä täysin oikeutettu, eikä kaupunginviranomaisten tule sitä vuosi vuodelta evätä. Yleiseltä ja yhteiskuntakasvatukselliselta kannalta ovat hyvin järjestetyn kansankirjaston ja tilavain, ilmavain kirjastohuoneistojen vaikutukset ja hyöty yhtä, elleipä enemmän huomiota ansaitsevia kuin työväenopetuskurssit ja erilaatuiset sosiaalipoliittiset yritykset. Ja kun kaupungin raha-asiaiden tila nykyään on sellainen, että määrärahoja myös käy, vaikkakin rajoitetussa määrässä, osottaminen sivistyksellisten ja ainoastaan välillisesti tuottavain yritysten toteuttamiseen, on Rahatoimikamari menosääntöön merkinnyt suunnitellun kansankirjastotalon koko kustannusmäärän 200,000 markkaa. On kuitenkin luonnollista, ettei koko tuota määrää käy osottaminen yhtenä vuonna suoritettavaksi taksoitusvaroista, vaan on Kamari ajatellut koko summan jaettavaksi kolmelle vuodelle, niin että ensintulevana vuonna otettaisiin taksoitusvaroista 50,000 markkaa sekä jälellä oleva osa 150,000 markkaa pantaisiin maksettavaksi kahden seuraavan vuoden menosäännöstä. Kuluvan vuoden menosääntöön merkitään sentähden 50,000 markkaa tulopuolelle kahta vuotta lyhemmäksi takaisinmaksuajaksi otettujen lainain joukkoon. Tuollainen järjestys on sen menettelyn mukainen, jota Kaupunginvaltuusto on eri tiloissa ja viimeksi Kallion kansakoulutaloon nähden noudattanut. Niin huomattavain menojen kuin tässä puheena olevain jakaminen kolmelle eri vuodelle näyttää olevan kaikin puolin oikeutettua.

Kysymystä yhden taikka useamman uuden *kansakoulutalon* rakennuttamisesta on Rahatoimikamari jo edellä IX pääluokassa kosketellut ja pyytää sentähden tässä yhteydessä viitata tuohon lausuntoon.

Kysymys *pukeutumispaviljongin* teettämisestä Eläintarhan uuden urheilukentän vierelle on kuluvana vuonna ollut päiväjärjestyksessä. Sittenkun Kaupunginvaltuusto viime vuonna kulunkiarviota käsitellessään epäsi Rahatoimikamarin ehdotuksen tuollaisen paviljongin teettämisestä 10,000 markan kustannuksilla, ovat urheilua harjoittavat yhdistykset tuon tuostakin tehneet hakemuksia saadakseen kaupunginviranomaiset ryhtymään toimenpiteisiin mainitussa kohden taikka myös oikeuttamaan hakijat omalla kustannuksellaan järjestämään tämän seikan. Kun kuitenkin kaikki nämä hakemukset on evätty, antoi Rahatoimikamari Rakennuskonttorin toimeksi yksissä neuvoin paikkakunnan erinäisten urheiluyhdistysten kanssa valmistaa tuollaisen paviljongin piirustukset ja kustannusarvion. Mainitut yhdistykset ovat lausuneet rakennuksen asemaan, kokoon y. m. nähden erinäisiä toivomuksia, jotka Konttori onkin ottanut huomioon. Tämän johdosta ovat kuitenkin paviljongin kustannukset kohonneet niin, että ne nyttemmin on arvioitu 17,000 markaksi. Rahatoimikamari puolestaan pysyy tässä asiassa aikaisemmin ilmoittamallaan kannalla että kaupungin on tuollainen pukeutumispaviljonki välttämättä teetettävä, mutta että sen suunnitelma on supistettava Rakennuskonttorin viime vuonna laatimain piirustusten mukaiseksi, joten kustannukset vähenisivät 10,000 markkaan. Yrityksen jättäminen yksityisten toteutettavaksi ei taas Kamarin mielestä olisi hyvin harkittua, sillä, kun sen johdosta epäilemättä syntyisi selkkauksia asiaan osallisten yhdistysten kesken, täytyisi kaupungin ennemmin taikka myöhemmin ryhtyä välittämään. Kaupungin, joka on pannut kuntoon urheilukentän, tulee myös menetellä niin, että ryhdytään tarpeellisiin toimenpiteisiin jotta urheilukenttää voi joka suhteessa käyttää hyväksi.

Muut uutisrakennustyöt on merkitty Rakennuskonttorin ehdotuksen mukaisesti ja Konttorin esittämällä perusteilla. Vaikkei Rahatoimikamarilla ole mitään mainittavaa niihin lisättävänä, on Kamari kuitenkin, mitä *Bengtsårin kasvatuslaitokseen* kuuluvan *Södergårdin* kivirakennuksen viime vuonna aloitettujen muutosrakennustöiden jatkamiseen tulee, tahtonut huomauttaa, että vaikkakin mainitun kasvatuslaitoksen kuntoonpanokustannukset nousevat alkuaan arvioitua määräänsä suuremmiksi, ei kaupungin kuitenkaan tule jättää tuota erittäin huolellisesti valmisteltua ohjelmaa toteuttamatta. Lienee tosin tarpeellista lähivuosina edelleen käyttää joitakuuta vähäisiä rahamääriä, mutta sittenkun puheena olevat työt on suoritettu, onkin laitos ja tila oleva ajanmukaisessa ja olojen vaatimuksia vastaavassa kunnossa. Niinkuin toisessa yhteydessä huomautettiin, on *Bengtsårin kasvatuslaitoksen* taloudellinen johto nykyään hyvissä käsissä ja kaupungin viranomaiset saanevat olla varmoja siitä, että siellä ryhdytään ainoastaan välttämättömien tarpeitten vaatimiin toimenpiteisiin. Tiedoksi mainittakoon, että kaupungin kustannukset *Bengtsårin kasvatuslaitoksesta* ja maatilasta nousevat kaikkiaan 170,000 markkaan, josta määräästä kuitenkin puolet on suoritettu kaupungille tähän tarkoitukseen lahjoitetuista varoista.

Luokkaan *Kadut ja yleiset paikat: korjaus ja kunnossapito* merkittyjä määrää-

rahaeriä on Rahatoimikamari tuntuvasti vähentänyt. Näin on tehty etusijassa säästäväisyyssyistä ja ylen suuren taksoituksen välttämiseksi sekä sitä silmälläpitäen että erinäisten korjaus- ja kunnossapitotöiden on katsottu mainittavaa haittaa aikaansaamatta voivan jäädä johonkin seuraavaan vuoteen. Niinpä on seuraavat Rakennuskonttorin pyytämät määrärahat poistettu:

1) Bulevardikadun kiveäminen I:ma tellikkakivillä asfalttiin Albertinkadun ja Hietalahdenrannan väliltä	Smk	20,200
2) Kauppatorin länsiosassa olevain kahden ketokivillä päällystetyn kolmion s:n.	„	15,800
3) Kaivokadun kiveyksen laajentaminen tontin N:o 10 viereltä.	„	7,700
4) Rautatien kaakkoisosan ketokiveyksen uudistus	„	30,500
	<u>Yhteensä</u>	<u>Smk 74,200</u>

Edelleen on Rahatoimikamari katsonut, että seuraavain kahden työn määrärahaa käy vähentäminen siten, että työt teetetään ainoastaan osittain, nimittäin:

1) Kanavatorin ja Pohjoisrannan saaristoveneiden kytkypaikan kohdalla kiveämiseen I:ma tellikkakivillä pyydetystä 31,100 markan määrärahasta merkitään	Smk	15,000
2) Tarkastuspaviljongin ja Makasiininrannan välisen Etelärannan s:n pyydetystä 32,500 markan määrärahasta merkitään	„	15,000
	<u>Vähennys yhteensä</u>	<u>Smk 33,600</u>

Lopuksi on Rahatoimikamari merkinnyt määrärahan kahden työn teettämiseen, joita ei ollut otettu Rakennuskonttorin ehdotukseen, nimittäin:

1) Kaupungille kuuluvan Hernesaarenkadun osan kiveämiseen Tokankadun ja Kalastajatorin väliltä	Fmk	5,900
2) Erinäisten Ylioppilastalontorin jalkakäytävään järjestämiseen	„	2,950
	<u>Yhteensä</u>	<u>Smk 8,850</u>

Rahatoimikamarin ja Rakennuskonttorin tässä luokassa ehdottamain kustannusten välinen erotus olisi siis Smk 98,950.

Niissä kohdin, joissa Rahatoimikamarin ja Rakennuskonttorin ehdotukset käyvät yhteen, viitataan tähän liitettyssä Rakennuskonttorin mietinnössä esitettyihin perustelmiin. Niistä kohdista taas, joissa nämä ehdotukset eriävät toisistaan, saa Kamari lausua seuraavaa:

Bulevardikadun läntisimmän osan kiveäminen paraslaatuksilla tellikkakivillä voinee kaupungin osalta vielä jäädä muutaman vuoden päähän, sillä osin ei tuon katuosan ketokiveys ole korjauksen tarpeessa, osin on sikäläinen liikenne suurimman

osan vuotta niin vähäpätöinen, ettei kadun päällystämistä telikkakivillä tarvinne tulla kysymykseen niin kauan kuin muita, tuntuvasti enemmän liikehittyjä katuja ei ole voitu varustaa tuollaisella päällystyksellä. — Tärkeämpää liikenteelle olisi kaiketi, että nuo Kauppatorin länsiosassa edelleen ketokiveyksellä päällystetyt kolmiot päällystettäisiin telikkakivillä ja että sen työn yhteydessä laitettaisiin raitiotiematkustajia varten laiturit. Mutta näidenkään töiden lykkääminen vielä jonkun aikaa tuonemmaksi ei tuottane mainittavia hankaluuksia. — Kysymys Kaivokadun laajentamisesta ja kiveämisestä tontin N:o 10 viereltä voi haitatta jäädä lepäämään johonkin seuraavaan vuoteen, kunnes Vakuutusosakeyhtiö Kalevan aikoma rakennus on valmistunut. — Rautatien torin kaakkoisosan ketokiveyksen uudistamista ei voi pitää välttämättömän tarpeen vaatimana, vaikkakin myöntää täytyy, että tuo työ on piakkoin teetettävä. — Kun otetaan huomioon, että liikenne Kanavatorin luoteisosassa, s. o. siinä osassa, joka on saaristoveneitten kytkypaikan pohjois- ja länsipuolella, on vähäpätöinen, voi Rahatoimikamarin mielestä torin tuon osan päällystäminen paraslaatusilla telikkakivillä haitatta jäädä toistaiseksi, minkä johdosta Kamari on vähentänyt Rakennuskonttorin mainittuun tarkoitukseen pyytämän määrärahan 31,100 markasta 15,000 markkaan. — Niinikään on kustannukset tarkastuspaviljongin ja Makasiinirannan välisen Etelärannan osan päällystämistä paraslaatusilla telikkakivillä katsottu olevan jaettava kahdelle vuodelle, niin että ensi vuonna kivetään 15 metrin levyinen ala tätä rantaa sekä seuraavana vuonna jällellä oleva osa. On nimittäin huomattava, että näistä ehdotetuista töiden rajoituksista huolimatta katujen korjauksesta ja kustannuksesta olisi ensintulevana vuonna menoja 271,050 markkaa kuluvan vuoden menosääntöön otettujen 78,800 markan sijasta. — Tokankadun ja Kalastajatorin välisen Hernesaarenkadun kaupungille kuuluvan osan kiveämistä varten on Rahatoimikamari merkinnyt määrärahan, koska mainitulla katuosalla erittäin paljon kuljetetaan kuormia ja tuo katu nykyään on siinä kunnossa, että sadesäällä liikenne käy miltei mahdottomaksi ajotien kuoppaisuuden ja pehmyden johdosta. — Rahatoimikamarille on v. t. poliisimestari esittänyt, että n. s. Ylioppilastalontorin jalkakäytävä Yliopiston apteekin viereltä levitettäisiin, niin että sen pohjoislaita ulottuisi lähimpään raitiotiekiskoon asti, joten sille yleisölle, joka tuolla paikalla odottaa raitiovaunuja, valmistettaisiin avarampi ja turvallisempi tila. Tätä ehdotusta on Rakennuskonttorikin puoltanut siten, että torilla nykyään oleva laiturit poistettaisiin sekä sen sijaan rakennettaisiin kaksi 15 metriä pitkää ja 12 metriä leveää laituria, sekä että lisäksi Yliopiston apteekin viereistä jalkakäytävää levitettäisiin 2,5 metriä pitkin koko pituuttaan. Tämän työn teettämisestä johtuvat kustannukset, 2,950 markkaa, on Rahatoimikamari liikenteen turvaamiseksi katsonut pitävänsä merkitä ensintulevan vuoden menoarvioon.

On vielä kosketeltava erästä määrärahaerää, jota Rahatoimikamari erinäisistä syistä ei ole merkinnyt ensintulevan vuoden menosääntöön, nimittäin määrärahaa *Senaatintorin kiveyksen uudistamiseksi*. Tämän työn teettämisestä on Maistraatti jo ennenkin vaatinut, ja tunnettu ja tunnustettu asianlaitahan onkin, että Senaatin-

torin kiveykseen nähden on paljon toivomisen varaa. Kun Rahatoimikamari siis yhtäkaikki on katsonut voivansa jättää menoarvioehdotuksesta pois tähän tarkoitukseen tarpeellisen määrärahan, on se tapahtunut siitä syystä, että Rahatoimikamari kohdakkoin aikoo Kaupunginvaltuustossa uudelleen herättää kysymyksen toimenpiteisiin ryhtymisestä raatihuonekysymyksen ratkaisemiseksi ja sen yhteydessä kysymyksen Senaatintorin täydellisestä uudestijärjestämisestä. Ja Rahatoimikamari toivoo voivansa verraten piakkoin saada kysymyksen periaatteellisesti ratkaistuksi, niin että torin uudestijärjestelyyn voitaisiin ryhtyä jo jonakin lähivuonna. Näin ollen Rahatoimikamarin mielestä ei ole ollut painavia syitä nyt merkitä mitään rahamäärää mainittua tarkoitusta varten. Tähän kysymykseen on Rahatoimikamari palaava käsitellessään professori Aschanin tekemää ehdotusta Senaatintorin uudestijärjestämisestä.

Mitä Rakennuskonttorin *Uutistöiden* luokassa ehdottamiin töihin tulee, on etusijassa merkitty määrärahasi Pitkäsillan uudestirakentamista varten koko tähän tarkoitukseen myönnetty rahamäärä eli 787,500 markkaa, koska on todennäköistä, että työ ainakin pääasiassa saadaan loppuun suoritetuksi 1911 vuoden kuluessa. — Kun Rahatoimikamari on varmasti vakautunut niin siitä, että kaupungin tonttipolitiikan kannalta olisi erittäin suotavaa, että uusia katuja ja kadunosa tasoittamalla kaupungin eri osissa saataisiin tuntuvasti runsaammin myytäväksi ja vuokralle annettavaksi tontteja, kuin siitäkin että yleisiä töitä laajemmassa määrässä teettämällä voitaisiin tuntuvasti lieventää ja vähentää sitä työnpuutetta ja sen synnyttämää hätää, joka ensi talvenakin aivan todennäköisesti uhkaa kaupungin työväestöä, on Kamari mikäli mahdollista merkinnyt menoarvioon suurimman osan Rakennuskonttorin pyytämistä määrärahoista. Säästäväisyyttä silmällä pitäen on ehdotuksesta kuitenkin poistettu seuraavat ehdotetut kaduntasoitustyöt, joitten teettämisen Kamari on katsonut voivan jäädä johonkin seuraavaan vuoteen, nimittäin:

1) Vilhonyvuorikadun tasoitus ja viertäminen	Smk	18,200: —
2) Kaupungin osain Castréninkatua päällystäminen ketokivillä 3 linjan tontin N:o 27 viereltä	”	2,000: —
3) Unioninkadulta Siltavuorenpengerhälle vievän ajotien tasoitus	”	12,200: —
4) Lintulahdenkadun tasoitus	”	32,200: —
5) I. Viertotien ja Pengerkadun välisen Fredriksberginkadun tasoitus	”	62,000: —
6) 5 Linjan ja Castréninkadun välisen Itä Papinkadun tasoitus	”	21,000: —
7) Nimrodinkadun tasoitus Seurasaarentien ja Topeliuksenkadun väliltä	”	38,000: —
8) Museokadun tasoitus L. Viertotien ja Aurorankadun väliltä .	”	17,300: —
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>202,900: —</u>

Tämän lisäksi on Rahatoimikamari katsonut että Rakennuskonttorin ehdottama 114,800 markan määräraha Vuori- ja Unioninkadun välisen Vilhonkadun osan tasoittamiseksi korttelin N:o 41 ja Kaisaniemen puiston väliltä olisi soveliaain jakaa kahdelle vuodelle, niin että 1911 vuoden menosääntöön on merkitty kustannukset itse kaduntasoituksesta sekä viemärikanavan ja kaasuputkien laittamisesta uuden kadun alle eli kaikkiaan 53,800 markkaa, jota vastoin seuraavaksi vuodeksi on jätetty kustannukset kadun päällystämistä tellikkakivillä ja varustamisesta asfalttipäällysteillä jalkakäytävillä, jotka kustannukset nousevat kaikkiaan 61,500 markkaan.

Menoarvioon on Rahatoimikamari merkinnyt kaksi uutistystä, joita Rakennuskonttori ei ollut ottanut erikoisehdotukseensa, nimittäin *korttelin N:o 139 Katajan pohjois- ja länsipuolella Katajanokalla olevan nimettömän kadun tasoituksen*, 17,400 markkaa, sekä osan *Böhlen tilaa*, eli n. s. Fredriksbergin esikaupungin tasoitustyöt, 50,000 markkaa. Jos Pitkäsillan uudestirakennustyön kustannukset, ne kun suoritetaan lainavaroista, vähennetään summasta, nousee Rahatoimikamarin ehdottama uutistöitten kustannusmäärä 661,900 markkaan kuluvan vuoden menosäännön 536,250 markan sijasta.

Edellä mainittujen muutosten perustelemiseksi saa Rahatoimikamari lyhyesti lausua seuraavaa:

Vaikkakin Vilhonvuorikadun tasoitus täytyy tunnustaa tarpeen vaatimaksi, niin lienee toiselta puolen otettava huomioon, ettei tämän kadun liikenne ole sanottavan vilkas ja että tuon työn teettäminen sentähden voi jäädä johonkin seuraavaan vuoteen. Näissä osissa kaupunkia tulee ensi vuonna teetetäväksi melkoisia kaduntasoitustöitä, ja kun kaikkia ehdotettuja töitä ei voida teettää, täytyy joukosta poistaa ne, jotka näyttää voitavan mainittavitta hankaluuksitta lykätä toistaiseksi, ja näin menetellä etusijassa niissä osissa kaupunkia, joissa kuitenkin melkoisia töitä tulee suoritettavaksi. Näistä syistä on myös Itä Papinkadun ja Lintulahdenkadun tasoituksen pyydyt määrärahat poistettu. Tässä on huomattava sekin seikka, että mainittujen kaduntasoitustöiden johdosta ei valmistuisi ainoatakaan tonttia myytäväksi. Varsin epäröivällä kannalla on Rahatoimikamari ollut mitä tulee määrärahan osottamiseen Itäisen Viertotien ja Pengerkadun välisen Fredriksberginkadun tasoittamiseen. Tosin ei tämänkään katuosan tasoittamisen johdosta tulisi käytettäväksi uusia myytäviä tontteja. Mutta Fredriksberginkadun tasoitetun osan ja Itäisen Viertotien välisenä yhdistysväylänä se epäilemättä olisi sängen tärkeä. Katsoen puheena olevan tasoitustyön vaatimiin melkoisiin kustannuksiin on Rahatoimikamari kuitenkin yksinomaan säästäväisyysistä pitänyt välttämättömänä menoarviosta poistaa tämän kaduntasoitustyön kustannukset. — Sittenkun nyttemmin 3 linjan tontti N:o 27 on myyty, tulee uuden omistajan kuntoonpanna mainittuun tonttiin kuuluva katuosa, minkä johdosta tämän työn kustannukset on voitu menoarviosta poistaa. — Mitä tulee Rakennuskonttorin ehdottamaan Unioninkadulta Siltavuorenpengerhälle vievän ajotien kuntoonpanoon, on Rahatoimikamari katsonut tuon työn teettämisen voivan jäädä johonkin seuraavaan vuoteen, koska Nikolainkatua täytyy

pitää pääliikenneväylänä mainituille pengermälle rakennettuihin yliopistorakennuksiin ja tuo katu myös täyttää ne vaatimukset, joita mainituille pengermälle vieville liikenneväylille toistaiseksi käy asettaminen sekä Rakennuskonttori kenties voi jonakin toisena vuonna saada tehtäväkseen halvemmalla tavalla kuin mitä nyt on ehdotettu tyydyttää vastaisen, varmaan varsin vähäisen liikenteen tarvetta Unioninkadun ja Yliopiston alueen välisellä Siltavuorenpengermän osalla. — Kun valtion uusia sairaalarakennuksia ei ryhdyttäne Töölössä rakennuttamaan ensintulevana vuonna, on kustannukset Nimrodinkadun tasoittamisesta Seurasaarentien ja Topeliuksenkadun väliltä voitu ehdotuksesta poistaa, vaikka täten tosin kokonaista 14 myytävää tonttia jää saamatta. — Vihdoin on kaupunginisinööri huomauttanut, että Museokadun tasoittaminen L. Viertotien ja Aurorankadun väliseltä osalta voi jäädä johonkin myöhempään vuoteen, koska tuota Museokadun osaa ainoastaan täytyy pitää yhdistysväylänä, joka toistaiseksi ei ole tarpeen vaatima.

Sittenkun Kaupunginvaltuuston tekemä ehdotus Katajanokan kortteliin N:o 139 rajoittuvan alueen järjestelemiseksi on saanut asianomaisen vahvistuksen ja samalla on määrätty, että mainitun alueen ja makasiinikorttelin N:o 138 välille on teetettävä 8 metriä leveä katu, on Fastighetsaktiebolaget Skatan niminen kiinteistö-yhtiö korttelin Kataja tontin ja talon N:o 1 omistajana anonut, että Kamari ryhtyisi sen suuntaiseen toimenpiteeseen, että tuota katua ruvettaisiin mahdollisimman pian teettämään. Mainitun kaduntasoitustyön johdosta saisi kaupunki viisi myytävää tonttia, jotka arvatenkin hetimiten saataisiin myydyiksi ja niinmuodoin voisivat tuottaa kaupungille paljon enemmän kuin mitä kaduntasoituksesta, kanavoimisesta ja vesijohdon laajentamisesta on kustannuksia. Kaupungilla on näistä töistä arvioitu olevan kustannuksia kaikkiaan 31,200 markkaa, joka määrä tontteja myydessä saataisiin noin verroin korvatuksi kaupunginrahastolle. Näin ollen ja kun kysymys korttelin Kataja lopullisesta järjestämisestä on vuosikymmenen ollut päiväjärjestyksessä, näyttävät painavat syyt vaativan ensi vuonna ryhtymään lopullisesti ratkaisemaan tätä sitkeää kysymystä.

Mitä taas tulee Böhlen esikaupungissa teetettäviin tasoitus- ja kanavoimistöihin, joka alue kohdakkoin yhdistettäne kaupunkiin, on tällä kysymyksellä suuri kantavuus. Helsingin kaupunki on lunastamalla tuon n. s. maistraatintalon hallintaoikeuden tahtonut varata itselleen mahdollisuuden vastedes järjestellä oloja tuossa esikaupungissa, joka yhtäkkiä ja kaupunginviranomaisten edistämättä on kasvanut alun kolmattatuhatta henkilöä käsittäväksi yhdyskunnaksi, pääasiallisesti sen johdosta että sillä on edullinen asema Fredriksbergin rautatienaseman läheisyydessä. Sittenkun Kaupunginasemakaavatoimikunnan laatima ehdotus mainitun alueen kaupungin-jaoitukseksi on saavuttanut Kaupunginvaltuuston hyväksymisen, on Rahatoimikamari ryhtynyt asianomaisten vuokramiesten kanssa keskusteluihin uusien välikirjain tekemisestä kaupungin kanssa. Näyttää siis tulleen aika, jolloin kaupungin täytyy järjestää täkäläisiä oloja tasoittamalla katuja, teettämällä kanavia ja ulottamalla vesijohto näihin seutuihin. Siten kaupunki myös voisi sallia laajempaa rakennus-

toimintaa tässä esikaupungissa, mikä tietenkään ei ole ollut mahdollista, ennenkuin olot on järjestetty. Siten saataisiin myös uusia alueita huokeilla ehdoilla annettaviksi vuokratonteiksi ja kaupunki voisi johonkin määrin ryhtyä kilpailemaan kaupunginalueen ulkopuolella sijaitsevien yksityisten huvilayhdyskuntain kanssa. Terveyshoidolliselta kannaltakin olisi puheena olevain töitten teettäminen mitä tärkeintä. Vaikka täytyykin myöntää, Böhlen terveyshoidollisten olojen tuntuvasti parantuneen, sittenkun siellä saatiin aikaan järjestetty sairaanhoito, on kuitenkin aina olemassa se vaara, että pahoja kulkutauteja voi puhjeta noin suuressa viemäri- ja vesijohtoa vailla olevassa yhdyskunnassa. Rahatoimikamarin mielestä on näiden tasoitus- ja kanavoimistoiden teettäminen mitä tärkein, ja Kamari luottaa siihen, että Valtuusto myöntää määrärahat niitä varten. Vaikkakin kustannusten on arvioitu nousevan huomattaviin määriin (tasoituksista 50,000 markkaa, kanavoimisesta 22,400 markkaa ja vesijohdon laajentamisesta 82,900 markkaa), ei Rahatoimikamari kuitenkaan voi huomata muuta, kuin että kaupungin velvollisuus puheena olevaa yhdyskuntaa kohtaan vaatii ryhtymään näitä töitä teettämään. Jos ne lykätään vuodesta toiseen, käy tuon yhdyskunnan lopullinen järjestely kaupungille kalliimmaksi, voittoa ei saada ensinkään, mutta varjopuolia on tuollaisella menettelyllä montakin. Lopuksi on huomattava, että kustannukset vesijohdon ulottamisesta rakenteilla olevaan uuteen kulkutautisairaalaan joka tapauksessa täytyy merkitä ensintulevan vuoden menosääntöön sekä että mainitut kustannukset on luettu edellä olevaan menomäärään, mikä johtuu vesijohdon ulottamisesta Böhlen esikaupunkiin.

Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan olisi uutistöistä (Pitkääsiltaa lukuunottamatta) kustannuksia, kaupungin eri alueitten kesken jaettuina, seuraavat määrät:

1) Kaupungin keskiosat	Smk	114,600: —
2) Kallio ja Sörnäinen	„	270,100: —
3) Helsinginniemen huvilakaupunki	„	34,400: —
4) Töölön alue	„	192,800: —
5) Böhle	„	50,000: —

Helsinginniemellä toimitettaviin tasoitustöihin nähden lienee mainittava että, sittenkun nyt kysymyksessä olevat työt on teetetty, on tuo alue kokonaisuudessaan tasoitettu. Seuraavasta taulukosta näkyy lokakuun viimeisenä päivänä myytäväksi taikka vuokrattavaksi käytettävänä olevain tonttien luku ynnä ehdotettujen kadun- tasoitustöiden johdosta vuonna 1911 myytäväksi taikka vuokrattavaksi tulevien tonttien luku:

	V. 1910 myytyjä tai vuokrattuja tontteja	Käytettävänä olevia tontteja	V. 1911 tasoitetta- viksi ehdotettuja
Kuudes kaupunginosa	25	24	12
Kahdeksas „	1	—	5
Kymmenes „	5	1	1
Yhdestoista „	—	27	5
Kahdestoista „	11	67	17
Kolmastoista „	6	24	28
Neljästoista „	4	34	—
Vallilan „	28	20	—
Böhlen „	—	—	7
	<u>Yhteensä 80</u>	<u>197</u>	<u>75</u>

Niinkuin tästä näkyy, on Vallilassa käytettävänä varsin huomattava määrä vuokralle annettavia tontteja. Tämä asianlaita ynnä uusien työväenasuntojen teettäminen sinne perustele sen, ettei ensintulevan vuoden menosääntöön ole merkitty määrärahaa kaduntasoitustöiden jatkamiseksi tällä alueella.

Vielä on Rahatoimikamarin kajottava eräaseen seikkaan, jota ei ole mainittu menoarvioehdotuksessa. Niinkuin ehdotuksesta näkyy, ei siihen ole otettu määrärahoja *Sörnäisten rautatien pohjoispuolisten alueitten* tasoittamista varten. Tämä on selitettävissä siten, että Rahatoimikamarissa parhaillaan on käsiteltävänä kysymys uäiden laajain alueitten hyödyksi käyttämisestä sekä niiden yhteydessä olevista seikoista ja että tällöin on osottautunut, että tehokkaan tuloksen saavuttamiseksi lienee tarpeen erityinen järjestelylaina tätä tarkoitusta varten. Jotta nimittäin tästä työstä arvioidut kustannukset mahtuisivat vuotuisten kulunkiarvionjärjestelyjen puitteisiin, kuluisi vuosikymmeniä ennenkuin työ saadaan suoritetuksi. Rahatoimikamari sentähden aikoo antaa tästä asiasta vastedes eri lausunnon.

Ne perusteet, joita Kamari on pitänyt ohjeenaan käsitellessään uutistöitä koskevaa kysymystä, vaikuttavat myös *kanavain ja viemärien* rakennusmäärärahoihin. Rakennuskonttorin erikoisesta kulunkiarvioista on poistettu ainoastaan yksi tuollainen määräraha, nimittäin kustannukset viemärikanavan teettämisestä Nimrodin-kadun alle Topeliuksenkadun ja Seurasaaarentien välille, 19,600 markkaa. Sen sijaan tulee kustannuksia Böhlen esikaupunkiin teetettävistä erinäisistä lokaviemärijohdoista 22,400 markkaa sekä Katajanokan korttelin N:o 139 pohjoispuolella olevan kadun alle teetettävästä viemärikanavasta 5,300 markkaa.

Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan jakautuvat uusien lokaviemärien kustannukset kaupungin eri alueitten kesken seuraavasti:

- 1) Kaupungin keskiosat Smk 52,300: —
- 2) Kallio ja Sörnäinen „ 30,900: —
- 3) Helsinginniemen huvilakaupunki „ 19,450: —
- 4) Töölön alue „ 72,300: —
- 5) Böhle „ 22,400: —

Rahatoimikamarille osotetussa kirjelmässä on kaupungin kaasu- ja sähkölaitosten Hallitus huomauttanut, että kaupungin sähkötehtaan lauhdutuslaitoksen hoidossa on ollut alinomaisia hankaluuksia ja haittoja siitä, että muuan kaupungin lokaviemäri päättyy aivan sen kohdan läheisyyteen, mistä lauhdutuslaitoksen jäähdytysvesi otetaan. Kun lokaviemäriin tulee likavettä värjäämöistä, s. o. syövyttäviä happoja, on vaara noille kalliille lauhduttajille liian suuri jotta olot edelleen saisivat pysyä nykyisellään, varsinkin kun vahingon vaara laitoksen koneistoa laajennettaessa lisääntyy. Kun sähkötehtaan on ollut mahdotonta nykyoloissa ottaa lauhdutusvettä muualta kuin tässä puheena olevasta paikasta, pyytää Hallitus Kamaria ryhtymään sen suuntaiseen toimenpiteeseen, että mainitun lokaviemäriin suu muutetaan sopivan matkan päähän lauhdutusvesikanavasta sekä että tästä työstä johtuvat kustannukset, 19,200 markkaa, merkittään Rakennuskonttorin ensivuotiseen menosääntöön. Se seikkaettei tuota pyydettyä määrärahaa kuitenkaan ole Rahatoimikamarin menosääntöehdotuksessa, on johtunut siitä, että Kamari tosin on katsonut tämän työn olevan teetettävä, mutta sen kustannukset olevan merkittävä sähkölaitoksen menosääntöön, koska puheena olevan viemärikanavan muuton tarpeellisuus johtuu niistä toimenpiteistä, joihin sähkölaitosta rakennettaessa on ryhdytty. Jättäen tämän periaatteellisen kysymyksen Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi ja ratkaistavaksi saa Rahatoimikamari esittää, että Maistraatti puoltaisi Kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi

että puheena olevan lokaviemäriin muuttamisesta aiheutuvat kustannukset suoritetaan sähkölaitoksen varoista.

Alaosasto *Tiet* on pysytetty sinällään Rakennuskonttorin ehdotuksen mukaisena.

Mitä *Viertoteitten* määrärahoihin tulee, on Rahatoimikamari havainnut että sekä Läntisen että Itäisen Viertotien vierelle olisi välttämättä laitettava jalkakäytäviä henkilöliikenteen helpottamiseksi. Kustannuksia on arvioitu olevan 9,000 markkaa jalkakäytävän teettämisestä Läntiselle Viertotielle Ruusulankadulta Nimrodinkadulle ja 12,000 markkaa jalkakäytävän teettämisestä Itäiselle Viertotielle Hermannista Toukolaan. Määrärahaerät ovat tosin huomattavan suuria, mutta toiselta puolen ei tässä tapauksessa käyne kieltäminen näiden vaatimusten oikeutusta.

Menoluokassa *Satamat: kunnossapito ja korjaus* on Rakennuskonttorin merkittävät määrärahat pysytetty sinällään joka kohdassa, paitsi mitä tulee Siltasaarenrannan väliaikaisten siltain uudistamisesta arvioituihin kustannuksiin, 13,000 markkaan, jotka on katsottu voitavan poistaa menosäännöstä. On nimittäin huomattava, että nyttemmin Hakaniemen rantasillan valmistuttua melkoinen osa liikenteestä on suuntautunut sinne, ja kun tähän tulee lisäksi, että Siltavuorenrantaa nyttemmin vahvistetun kaupunginasemakaavan mukaan täytyy muuttaa ja laajentaa, puoltanevat painavat syyt noiden siltain uudistamisen jättämistä toistaiseksi. — Niinkuin menolistä näkyy, tulevat Sörnäisten sataman purkaus- ja lastausoloissa vallineet, paljon moitetta herättäneet epäkohdat ensintulevana vuonna oleellisilta kohdilta korjatuiksi.

Ennestään olevain siltain laajentamista ja pidentämistä sekä uuden hiilenpurkaussillan teettämistä varten kaasu- ja sähkölaitosten tarpeiksi on nimittäin menosääntöön merkitty kaikkiaan 82,600 markkaa, joten hiilenpurkausta vastaisuudessa ei tarvitse toimittaa samassa sillassa, missä puutavaroita lastataan.

Menoluokkaan *Satamat: Uutistytöt* on Rahatoimikamari satamakapteenin pyynnöstä merkinnyt määrärahan väliaikaisen purkausalaiturin teettämiseksi Merisatamaan sekä niinkään venelaiturin rakennuttamiseksi samaan satamaan, koska näiden laiturien tarve on kuluvana vuonna osottautunut ilmeiseksi.

Niinkuin tähän liitetystä Puutarhalautakunnan erikoisesta menoarvioehdotuksesta näkyy, on Puutarhalautakunta ehdottanut kaupungin istutuksia varten myönnettäväksi seuraavat määrärahat:

Kunnossapitoa ja korjausta varten	Smk 141,331: 70
Uutistöitä varten	„ 192,350: —
Kaupungin istutusten yleisiä kulkuväyliä varten	„ 29,600: —
	<hr/>
	Yhteensä Smk 363,281: 70

Säästäväisyysyistä ei Rahatoimikamari kuitenkaan ole voinut joka kohdassa puoltaa noita rahamääriä.

Mitä *kunnossapitoa ja korjausta* varten pyydettyihin määrärahoihin tulee, on Rahatoimikamari Puutarhalautakunnan esittämillä perusteilla pysyttänyt ne sinällään sekä lisännyt 12,000 markan menoeran istutusten kasteluun, rakennuksissa ja kasvihuoneissa, suihkukaivoissa y. m. kulutetun veden kustannuksia.

Sitä vastoin on Rahatoimikamari *Uutistöihin* nähden katsonut menosääntöehdotuksesta olevan poistettava seuraavia erinäisiä tarkoituksia varten anotut määrärahat, koska puheena olevien töitten teettäminen voi sanottavatta haitatta jäädä johonkin seuraavaan vuoteen, nimittäin:

1) Rakennus, johon sijoitettaisiin työpaja- ja tarveainehuone sekä kaupungin vesilintujen talvehtimishuoneisto	Smk 12,000: —
2) Kaupunginpuutarhan raivaus- ja istutustyöt	„ 3,000: —
3) Eläintarhan ja Hakasalmenpuiston raivaus- ja siistimistyöt	„ 15,000: —
4) Eläintarhan ratsastuskentän järjest. alottaminen	„ 2,500: —
5) Ratsastustien laittaminen Eläintarhaan	„ 8,000: —
6) Valmistamat työt urheilukentän laittamiseksi Eläintarhaan Toivon huvilapalstalle	„ 5,000: —
7) Kävelytien teettäminen Hakasalmenpuistoon.	„ 5,500: —
8) Simonkadun viereisen istutuksen kuntoonpano	„ 17,600: —
	<hr/>
	Yhteensä Smk 68,600: —

Mitä erittäin 4—7 kohdassa mainittuihin uutistöihin tulee, on Rahatoimikamari kiinnittänyt huomionsa siihen, että Puutarhalautakunta ei ole antanut tietoja mainittujen töiden lopullisista kustannuksista. Se kokemus, minkä kaupunki on saanut urheilukenttään rakennuskustannuksista, kuitenkin vaatinee vastaisuudessa pitämään silmällä että on olemassa tarkka arvio noiden töiden kokonaiskustannuksista, ennenkuin määrärahoja niiden osittaista teettämistä varten käy myöntäminen. Kaupunginviranomaisten täytyy olla täysin selvillä päätöstensä taloudellisista seurauksista. Tähän nähden saanee lausua toivomuksen, että kaupungin yleisten töiden Hallitus, jonka hoidettavaksi Puutarhalautakunnan tehtävät joutuvat, on ryhtyvä sellaisiin toimenpiteisiin, ettei tässä huomautettuja puutteellisuuksia vastedes enään esiintyy. — Mitä Simonkadun viereisen istutuksen kuntoonpanoon tulee, on tämä asia saanut alkunsa siitä, että venäläinen sotilaspäällystö on Maistraatilta anonut tuon erittäin huonossa tilassa olevan istutuksen kuntoonpanemista. Vaikka Rahatoimikamari myöntääkin tuon vaatimuksen oikeutuksen, ei Kamari kuitenkaan ole katsonut voidansa kulunkiarvioehdotukseen merkitä tähän tarvittavia varoja, mutta lausuu toivomuksen että puheena oleva istutus jonakin seuraavana vuonna voidaan panna ajanmukaiseen kuntoon.

Mitä vihdoin tulee *kaupunginpuutarhan uusien kasvihuoneitten* sekä niiden yhteydessä olevain lämpö-, vesi- ja viemärijohtojen ynnä istutus- ja pengerrystöiden teettämiseen kaikkiaan 114,000 markan kustannuksilla, joista Puutarhalautakunta on ensintulevan vuoden menosääntöön ehdottanut merkittäväksi 86,300 markkaa, saa Rahatoimikamari lausua seuraavaa:

Sittenkun Puutarhalautakunta vuosiksi 1908, 1909 ja 1910 laatimiinsa erikoisiin kulunkiarvioehdotuksiin oli merkinnyt määrärahan puheena olevaa tarkoitusta varten, mutta Kaupunginvaltuusto ei ollut hyväksynyt Lautakunnan esityksiä, on Lautakunta Kaupunginvaltuustolle osotetussa kirjelmässä viimeksi kuluneen syyskuun 26 päivältä, joka kirjelmä seuraa tässä liitteenä, uudistanut tuon anomuksensa sekä seikkaperäisesti esittänyt ne perustelmat, joiden pohjalla Lautakunta ehdottaa kaupungin kaikkien puutarhalaitosten sijoittamista Eläintarhassa olevaan kaupunginpuutarhaan. Mainitun esityksen lähetti Kaupunginvaltuusto Rahatoimikamarin käsiteltäväksi laadittavan kulunkiarvioehdotuksen yhteydessä. Kamari saa tuohon esitykseen nähden huomauttaa, että Kamari on asian käsittelyssä aina pitänyt taloudellisia näkökohtia ratkaisevina sekä että, kun kaupungin raha-asia in tila ei ole tähän asti näyttänyt sallivan myöntää pyydettyjä määrärahoja, on Rahatoimikamarin täytynyt evätä ehdotuksen toteuttaminen. Kun, niinkuin edellä olevasta käynee selville, kaupungin raha-asiat nykyään ovat edullisemmalla kannalla eikä menoarvion laatimisessa ole tarvinnut ylen määrin tinkiä, on Kamari myös katsonut mahdolliseksi merkitä tarpeellisen määrärahan tässä puheena olevain töiden aloittamiseksi. Rahatoimikamari ei kuitenkaan ole tätä tarkoitusta varten merkinnyt enempää kuin arviolta 50,000 markkaa, lausuen toivomuksen että kysymys mainitun kasvihuoneryhmän rakennuttamisesta otetaan uudelleen käsiteltäväksi kaupungin

yleisten töiden Hallituksessa sekä että tarpeellista huomiota silloin kiinnitetään kysymykseen, eikä tuota melkoisen suuremμοiseksi suunniteltua laitosta kävisi tuntuvasti supistaminen.

Vihdoin on Rahatoimikamari ollut sitä mieltä, että myöskin määrärahat tien teettämiseksi Kaupunginpuutarhan ja Savilan välille 4,600 markan kustannuksilla sekä Kaupunginpuutarhan länsipuolitse kulkevan tien korjaamiseksi ja viertämiseksi 10,000 markan kustannuksilla olisi menoarvioehdotuksesta poistettava.

Rakennuskonttorin ehdottamat määrärahat *Puhtaanapitolaitosta* ja *Työkaluja* varten on Rahatoimikamari sinänsä merkinnyt menosääntöehdotukseensa, lisäksi kuitenkin 14,500 markan suuruisen menoerän vedenkulutuskustannuksia.

Yleiseen makkien puhtaanapitoon nähden on huomattava että, sittenkun Rautatiehallitus on ilmoittanut, että makkiastiajn kuljetuskustannuksia valtionrautateillä tulee jonkun verran korotettaviksi, on Rahatoimikamari katsonut tarpeelliseksi korottaa rautatierahdien määrärahan 20,000 markasta 25,000 markkaan. Kaupunginvaltuuston asiasta tekemän päätöksen mukaisesti on 43,000 markan määräraha merkitty kaksijakojärjestelmän käytäntöön ottamisen johdosta tarpeellisiksi käyvien kannellisten makkiastiajn, rikkalaatikkojen ja ajoneuvojen ostoon sekä ilmoituslo-makkeitten hankkimiseen.

Rakennuskonttorin menosääntöehdotuksen *Sekalaista* nimisestä menoluokasta on Rahatoimikamari poistanut uuden normaalikellon ostoa ja kunnossapitoa varten pyydetty 470 markkaa, koska Kamari ei ole pitänyt tuota menoa tarpeen vaatimana.

Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan nousisi yleisten töiden menosääntö ensi vuonna 5,418,598 markkaan 11 penniin kuluvan vuoden menosäännössä olevain 6,898,474 markan sijasta.

XIV. Eläkkeet ja apurahat.

Eläkkeen- ja apurahansaajista ovat kuluneena vuonna kuolleet: kaupunginviskaalinleski I. C. Winter, kirvesmies Johan Åvist ja kansakoulunopettajatar Anna Nystedt, jotka ovat saaneet apurahoja yhteensä 1,450 markkaa vuodessa. Edelleen vähenee sairaanhoitajatar Elin Hjorthille myönnetty satunnainen apuraha 37 markkaan 50 penniin, koska mainittu apuraha lakkaa ensintulevan helmikuun 15 päivänä. Sitä vastoin on Kaupunginvaltuusto kuluneena vuonna myöntänyt eläkkeitä ja apurahoja seuraaville henkilöille, nimittäin:

1) maalisk. 15 p:nä ent. sairaanhoitajattarelle Ida Dahlströmille	Smk 500:—
2) toukok. 26 p:nä ent. siivoojattarelle Albertina Bomanille „	300:—
3) toukok. 26 p:nä työmiehenleskelle Lovisa Åvistille	„ 300:—
<hr/>	
Yhteensä Smk 1,100:—	

Eläkkeiksi ja apurahoiksi menevä rahamäärä on niinmuodoin kulunkiarvioon merkitty kaikkiaan 40,202 markaksi 17 penniksi kuluvan vuoden menosäännössä olevan määrän 40,814 markkan 57 pennin sijasta.

XV. Sekalaista.

Tähän pääluokkaan on tehty erinäisiä, vaikkakin vain pieniä muutoksia. Niinpä on kaupungin tilintarkastusmääräraha korotettu 100 markalla jotta voitaisiin lisäksi asettaa toinen vahtimestari tilintarkastajain käytettäväksi. Määräraha valaistukseen, juhla-valaistukset lukuunotettuina, on korotettu 5,000 markasta 7,000 markkaan. Sittenkun kaupunki nyttemmin on ottanut huolekseen Runebergin- ja Lönnrotin-patsaan koristelun ja valaisemisen erinäisissä tilaisuuksissa, on Rahatoimikamari arvaamattomiin, tarpeisiin varatusta määrärahastaan suorittanut nämä lähes 1,000 markkaan nousevat kustannukset. On kuitenkin näyttänyt asianmukaisemmalta panna nämä kustannukset maksettavaksi juhla-valaistusmäärärahasta, minkä johdosta tuo määräraha on korotettu edellä mainittuun määrään. Kaupungin talojen palovakuutusmaksut on arvioitu 1,000 markkaa nykyistään suuremmiksi eli niinmuodoin 14,000 markaksi. Menot Turholmassa olevasta Henrik Borgströmin kansanpuistosta on Rakennuskonttori arvioinut 4,100 markaksi, josta summasta kuitenkin jääkellarin laittamiseen tarvittavat kustannukset 1,200 markkaa on luettu pois.

Siihen nähden että kaupunki on kuluvana vuonna myynyt Kaivokadun talon N:o 10 ja talojen isännöitsijän tehtävät siten ovat vähentyneet, on Rahatoimikamari alentanut tuon virkailijan palkkion 1,500 markkaan. — Kaupunginvaltuuston asiasta tekemän päätöksen mukaisesti on köyhäinasianajajan apulaisen palkkioksi merkitty 3,000 markkaa sekä köyhäinasianajajan konttorin vuokraksi 700 markkaa. Arviomääräraha työntekijöille ruumiinvammasta suoritettavia vahingonkorvauksia varten on niinkään korotettu 500 markalla. — Uudeksi eräksi on Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti merkitty määräraha Tulli- ja pakkahuoneen postipakettiosaston huoneiston vuokraamiseen, jonka huoneiston vuosivuokra on 12,000 markkaa. Kaupungin erinäisten talojen kalustoa, korjausta ja täydennystä varten on merkitty 12,000 markkaan korotettu määräraha. Korotus johtuu siitä, että Rahatoimikonttorille olisi ostettava uusi sähköllä käypä laskukone 3,000 markan hinnalla. Näin menetellen voitaisiin Rahatoimikonttorissa nykyään käytetty laskukone luovuttaa Tilastolliselle konttorille, joten sen ei tarvitsisi ostaa uutta tuollaista konetta. Siihen nähden että kaupungin konttorien ja virkamiesten tarvitsemain puhelimien luku vuosi vuodelta lisääntyy, on telefoanimaksujen arviomäärärahaa korotettu 2,000 markalla. Uusia menoeriä ovat kustannukset Kauppatorilla olevan suihkukaivon käytöstä ja hoidosta 3,300 markkaa sekä koiraveroa koskevan asetuksen noudattamisen valvonnasta aiheutuvat menot 300 markkaa. Viimeksi mainittu menoera on

tähän asti pantu maksettavaksi arvaamattomiin tarpeisiin varatusta Rahatoimikamarin määrärahasta, mutta näyttää vuosittain uusiintuvana menona olevan merkittävä erityiseksi eräksi vakinaiseen menosääntöön. — Kuluvana vuonna toimitettavasta yleisestä väen-, asunnon- ja rakennuslaskusta tänä vuonna aiheutuvien menojen suorittamiseksi on kuluvan vuoden menosääntöön jo merkitty 10,000 markkaa. Kun niiden menojen, mitkä kaupunki on sitoutunut suorittamaan, kuitenkin on arvioitu nousevan suuremmiksi tämän summan kahdenkertaista määrää, on ensintulevan vuoden menosääntöön samaa tarkoitusta varten lisäksi merkitty 15,000 markkaa. — Taksoitettujen varojen ja muiden tulojen vähentämistä ja palauttamista tarkoittava menoera on korotettu 130,000 markasta 140,000 markkaan. Tosin on Rahatoimikamari pyrkinyt ulkona olevain saamisten tehokkaammalla perimisellä vähentämään tuota menoeraa. Mutta mikäli kaupungin saamiset yksityisiltä henkilöiltä kasvavat, sikäli tietenkäin myös vähennettävät määrät lisääntyvät. Sen lisäksi täytyy kaupungin vuosittain palauttaa melkoiset määrät taksoittamalla otettuja taikka väärin maksettavaksi pantuja, jo kannettuja varoja. — Kaupunginvaltuuston käyttövaroihin nähden tuskin tarvinnee erittäin huomauttaa, että ne vuosittain tuntuvasti ylitetään. Rahatoimikamari ei kuitenkaan olisi katsonut asiakseen korottaa puheena olevaa erää, vaan olisi jättänyt tämän asian Kaupunginvaltuuston ratkaistavaksi. Kun Rahatoimikamari kuitenkin tällä kertaa on menetellyt toisin ja lisännyt Valtuuston käyttövaroja 50,000 markalla, on näin tehty sen johdosta että Kamari on katsonut voivansa edellyttää ensi vuonna tarvittavan määrärahoja niiden muutosten toimeenpanemiseen kunnallishallinnossa, joita valitettavasti ei ole tänä vuonna ehditty saada aikaan, mutta joiden toimeenpanoa ei myöskään käyne lykkääminen kokonaisen vuoden päähän. Tällä tarkoitetaan etusijassa Rahatoimikamarin, Rahatoimikonttorin ja kaupungin tilintarkastuksen uudestijärjestämistä. Näitä seikkoja silmällä pitäen Rahatoimikamari on tahtonut varata 50,000 markan määrärahan jotta edellä mainittujen hallintoalain uudestijärjestäminen voitaisiin, jos tarpeelliseksi havaitaan, joutuisemmin toimeenpanna.

Tämän pääluokan menot nousisivat niinmuodoin kaikkiaan 513,990 markkaan kuluvan vuoden menosäännön 422,490 markan sijasta.

Tulot.

Niinkuin tähän liitetty Rahatoimikonttorin laatima arviolaskelma näyttää, oli säästö vuodelta 1909 445,000 markkaa ja arvioidaan 1910 vuoden päättyessä todennäköisesti nousevan ainakin 850,000 markkaan, josta rahamäärästä kuitenkin, säästöarviolaskelman laatimisessa noudatettavain perustelmain mukaan, ei voi katsoa mitään osaa olevan käytettävänä, koska sekä kaupungin hallussa olevain obligatsioonien että kaupungin liikkuvan tarveainevaraston arvo ja teknillisille laitoksille kaupunginrahastosta myönnettyt etuannit tuntuvasti ylittävät mainitun määrän. Huomattava on kuitenkin, että sittenkun kaupunki hankkimalla teknilliset laitoksensa on alkanut harjoittaa liiketoimintaa, tulee niihin sidottavaksi vuosi vuodelta yhä suurempia pääomia, joten säästö, vaikkakin se vähitellen nousisi huomattaviin määriin, ei kuitenkaan näiden laskuperusteitten mukaan olisi oleva käytettävänä. Taksoitusvaroja säästämällä syntyneen rahaston aikaansaaminen ei kuitenkaan näytä olevan sopuisuudessa voimassa olevan kunnallisasetuksen kanssa. Luonnollista on, että varovaisuus käskee olemaan käyttämättä säästöä tuiki tarkoin hyväksi, mutta jos kulunkiarvioehdotusta tehdessä arvioidaan olevaksi 500,000 markan säästö, lienee kuitenkin kaikkea toivottavaa varovaisuutta tähän nähden noudatettu. Tähän katsoen on Rahatoimikamari tuloeräksi merkinnyt 350,000 markkaa kuluvan vuoden säästöstä.

I. Korot.

Tässä pääluokassa on *kaupungin lainaobligatsioonien* korko laskettu 14,500 markaksi eli 2,500 markkaa vähemmäksi tulomääräksi kuin mitä on täksi vuodeksi vahvistetussa tulosäännössä.

Korot tontinlunastuksista taas on arvioitu 550,000 markaksi kuluvan vuoden 500,000 markan sijasta ollen tässä pidetty silmällä sekä muutettuja tontinmyyntiehtoja, jotka astuivat voimaan kuluvan vuoden alusta ja muun muassa määräävät koron 6 %:ksi aikaisemman 5 1/2 prosentin sijasta, mutta myös sitä seikkaa että mainittuja korkoja arvioidaan kuluvana vuonna kertyvän yli 600,000 markan.

Korkotulo lahjoitusrahastoista, joiden korot tulevat kaupungille, on katsottu olevan korotettava 18,000 markasta 20,000 markkaan. *Erinäiset korot ja osingot* on tuloarviossa voitu laskea ainoastaan 15,000 markaksi, joka määrä kaupungin on arvioitu voivan saada talletus- ja juokseville tilille sijoitetuista varoista sekä kaupungin omistamista Makasiiniosakeyhtiön osakkeista. Saattaisi näyttää siltä kuin olisi tämä tuloerä, joka on kuluvan vuoden tulosäännössä arvioitu 40,000 markaksi, nyt laskettu liian alhaiseksi. Mutta kun kaupungin saamiset on kuluvana vuonna

otettu pankeista eikä sanottavia saamisia voi edellyttää ensi vuonna syntyvän, ei sentähden näy olevan syytä arvioida tätä tuloerää vastamainittua suuremmaksi. — *Teknillisten laitosten etuannit* on arvioitu asianomaisten laitosten erikoisiin kulunki-arvioihin merkittyjen etuantimääräin mukaisesti: kaasutehtaan 12,000 markaksi, sähkötehtaan 8,900 markaksi ja vesilaitoksen 25,000 markaksi. Viimeiseksi eräksi tähän pääluokkaan on merkitty 10,000 markkaa korkoja kaasulaitoksen rakennuskustannuksille. Tätä erää ei ole kaasutehtaan meno- ja tuloarvion ehdotuksessa, syystä että kaasutehtaasta saapui ilmoitus tästä tuloerästä niin myöhään, ettei oikaisua enää ehditty tehdä. Kun mainittu erä kuitenkin on suoritettava lainavaroista ja sentähden merkittävä kaasutehtaan vuosirahansääntöön sekä meno- että tulopuolelle, ei se vaikuta sanotusta tehtaasta saatavaksi arvioituun tulomäärään. Mitä tulee koronlaskuun kaupunginrahaston kanssa olevalle konttokuranttitilille, ehdottaa kaasu- ja sähkölaitosten Hallitus, että edellisen vuoden voitto maksettaisiin rahastoon huhtikuun 1 päivänä, joten varoille tulisi korkoa kysymykseen vasta tuosta ajankohdasta lukien. Kun tämä kysymys kuitenkin on periaatteellista laatua, on Rahatoimikamari ollut sitä mieltä, että Kaupunginvaltuustolle olisi varattava tilaisuutta päättää asiasta, ennenkuin ryhdytään tämän seikan ratkaisun varassa oleviin toimenpiteisiin.

Tässä pääluokassa on niinmuodoin tuloja kaikkiaan 654,500 markkaa kuluvan vuoden tulosääntöön merkityn 874,000 markan määrän sijasta.

II. Tontinlunastukset.

Tontinlunastuksista on Rahatoimikamari arvioinut ensintulevana vuonna olevan tuloja tuntuvasti enemmän kuin mitä nykyään voimassa olevaan tulosääntöön on merkitty eli 1,100,000 markkaa nykyisten 800,000 markan sijasta. Mikäli on arvioitavissa, nousevat tontinlunastukset tänä vuonna 1,300,000 markan vaiheille. Tonttien myynnistä sekä myytyjen tonttien erääntymättömän kauppahinnan kuoletuksesta on ollut tuloja:

Vuonna 1902	Smk	481,739: 59
” 1903	”	713,706: 83
” 1904	”	605,954: 02
” 1905	”	454,460: 02
” 1906	”	736,577: 60
” 1907	”	766,832: 96
” 1908	”	331,820: 27
” 1909	”	846,069: 34
” 1910 (¹⁵ / ₁₁ 10)	”	1,240,000: —

Niinkuin edellä olevista numeroluvuista käy selville, on sangen vaikea arvioida tämän tuloerän määrää kulloinkin vuodekseen. Minkälainen yleistila rahamarkkinoilla on ensi vuonna vallitseva, on toistaiseksi mahdoton sanoa, mutta siitä kuitenkin tontinlunastuksista silloin kertyväin tulojen määrä melkoisesti riippuu. Myytyjen tonttien kauppahinnan suoritukseen nähden muutettuja ehtoja silmällä pitäen kuitenkin voinee varmasti edellyttää tässä arvioidun määrän näitä tuloja kertyvän.

III. Kaupungin kiinteä omaisuus.

Veroja kaupungille lahjoitetuista tiloista on arvioitu kertyvän entistään hiukan vähemmän Nybondaksen talon hallintaoikeuden nyttemmin siirrettyä kaupungille. — *Vuokratulot kaupunkiin yhdistetystä alueesta* on pääasiassa merkitty samoiksi määräksi kuin tähänkin asti, kuitenkin siten että rakennusten ja tilojen vuokratulot on korotettu 165,000 markasta 177,000 markkaan. Korotus johtuu muun muassa tänä vuonna vuokralle annetuista Gumtähden, Backaksen ja Forsbyn viljelyspalstain vuokratuloista. — Torien myyntipaikkain vuokratulot on arvioitu 2,000 markkaa suuremmiksi nykyistään eli 35,000 markaksi. Kun VI pääluokassa menot kaupungin omistamissa taloissa olevista poliisilaitoksen virkahuoneistoista ja talleista on korotettu kaikkiaan 97,400 markkaan, on saman suuruinen erä merkitty tulopuolellekin. Vuokratulot kaupungin omistamista taloista on merkitty välikirjan mukaisesti, samaten kuin tulot Penger- ja Ratakadun poliisitalojen vuokrahuoneistoista, kuitenkin siten että noiden talojen tarpeelliseen korjaukseen käytettävät kustannukset on luettu pois tulomääristä. Tästä myös saa selityksensä se seikka, että mainittujen poliisihuoneistojen sekä Vuorimiehenkadun talon N:o 9 vuokratulot ovat jonkun verran vähentyneet kuluvan vuoden tulomääriin verraten. — Myymäläin ja myymäpöytäin vuokratulot on niinikään katsottu voitavan korottaa 5,000 markasta 6,000 markkaan. — Satamakonttorin ehdotuksesta on kalavesimaksut korotettu 1,700 markasta 1,900 markkaan. Kuluvan vuoden tulot muutoin vihdoin osottavat tilapäisistä sekä kentänvuokrista voitavan arvioida ensi vuonna olevan tuloja 75,000 markkaa täksi vuodeksi arvioitujen 65,000 markan sijasta. Tämä lisäannus johtuu etusijassa siitä, että Raha-toimikamari on kuluvana vuonna ryhtynyt järjestämään varastopaikkoja ja makasiinitontteja sekä samalla myös korottanut vuokramaksuja.

Kaupungin maatiloihin nähden on huomautettava että, sittenkun kaupunki on hankkinut takaisin hallintaoikeutensa Nybondaksen tilaan sekä Sipoon pitäjältä ostanut melkoisia aloja vastaisen houreinhoitolaitoksen tarpeiksi ja näiden tilojen viljelyskelpoiset osat annetaan vuokralle, on tämä tuloerä voitu korottaa 20,600 markasta 25,000 markkaan.

Kaupungin kiinteästä omaisuudesta on niinmuodoin arvioitu olevan tuloja kaikkiaan 647,850 markkaa kuluvaksi vuodeksi arvioitujen 604,250 markan sijasta.

IV. Tonttiverot.

Tämän pääluokan tulomäärän on Rahatoimikamari merkinnyt korotetuksi 4,000 markkaan. Kuluvana vuonna on Rahatoimikamarissa ollut käsiteltävänä kysymys puheena olevan kiinteistöveron laskuperusteiden selvittämisestä, mutta tuloksena on ollut, ettei muutosta noihin perusteihin saatane aikaan ilman erityistä lainsäädäntöä. Näin ollen Rahatoimikamari ei ole katsonut olevan syytä nykyään tehdä aloitetta tässä asiassa.

V. Tuloa tuottavat oikeudet.

Arvioidessaan mihin määrään *tuulaaki* Helsinkiin osotetuista tavaroista sekä liikennemaksut voivat ensintulevana vuonna nousta lausuu Liikennekontori:

„Kuluvan vuoden tammi—elokuulla oli maksettavaksi pantu määrä Smk 227,899: 78 samaan aikaan vuonna 1909 olleen määrän Smarkan 202,304: 04 sijasta. Jos tuloutuksen oletetaan kuluvan vuoden syys—joulukuulla nuosevan samaan määrään kuin keskituloutus kolmivuotiskautena 1907—09, jolloin se oli 129,000 markan vaiheilla, niin saataisiin tuulaakituloja kuluvana vuonna noin 357,000 markkaa. Kolmivuotiskaudella 1907—09 oli vuotuinen keskimääräinen tuloutus noin 328,000 markkaa.

Siihen nähden että vuodentulo on ollut tyydyttävä ja kun, arvaamattomiin valtiollisiin oloihin katsomatta, toistaiseksi ei ole mitään erityistä aihetta edellyttää liiketilan huononemista, on tuulaakitulot laskettu samaksi märkeksi, mikä edellä on arvioitu kertyvän kuluvana vuonna, nimittäin 357,000 markaksi, edellyttäen kuitenkin tuulaakia edelleen kannettavan 2 % tullimaksuista. Kysymys kaupunkien oikeudesta tuulaakimaksun kantamiseen on toistaiseksi ratkaisun varassa. Asiasta nykyään voimassa olevat määräykset lakkaavat olemasta voimassa tammikuun 1 päivänä 1911.

Liikennemaksuja tuloutettiin tammi—elokuulla Smk 362,181: 80 Smarkan 384,244: 77 sijasta vastaavaan aikaan vuonna 1909. Kolmivuotiskaudella 1907—09 oli keskimääräinen tuloutus syys- joulukuussa 322,000 markan vaiheilla. Edellyttäen ettei syys- — joulukuun aikainen tuloutus ole vastamainittua määrää vähempi, saataisiin kuluvana vuonna tuloja noin 684,000 markkaa. Kolmivuotiskaudella 1907—09 oli vuotuinen tuloutus keskimäärin noin 695,000 markkaa. Se seikka että kuluvana vuonna arvioitu määrä on edellisen kolmivuotiskauden keskimäärää vähempi, saa selityksensä siitä, että talvipurjehduskaudeksi myönnetty 50 %:n alennus liikennemaksuista viime talvisen keskeytymättömän laivaliikenteen johdosta vähensi näitä tuloja noin 66,000 markkaa, jota vastoin tuo menetys edellisellä kolmivuotiskaudella nousi ainoastaan 27,000 markan vaiheille keskimäärin vuodessa. Näiden määräin erotus

on sentähden lisättävä kuluvan vuoden arvioituun tulomäärään jotta saataisiin täysin vertailtava summa. Siten oikaistun arvion mukaan olisi kuluvan vuoden tulot laskettava noin 72,300 markaksi, joka määrä saataneekin, ellei talvilaivaliike jatku säännön-mukaista aikaansa pitemmälle. Konttori tekee yksin ajoin tämän kanssa esityksen vuodesta 1894 voimassa olevan talvipurjehduksen aikaisten liikennemaksujen 50 %:n alennuksen lakkauttamisesta, koska tuon huojennuksen edellytyksiä ei enää ole olemassa. Siltä varalta että tähän esitykseen myönnyttään, on liikennemaksut arvioitu 750,000 markaksi, huomioon ottamalla kuluvan vuoden oikaistu tulomäärä sekä siihen lisäten tuon 50 %:n alennuksen viimeksi kuluneena kolmivuotiskautena aiheuttama 27,000 markan menetykset.“

Liikennekonttorin laskelman mukaisesti, joka näyttää tehdyn tarpeellista varovaisuutta noudattaen, on tuulaakitulot Helsingin kaupunkiin osotetuista tavaroista sekä liikennemaksuista arvioitu 357,000 ja 750,000 markaksi. Niinikään on Raha-toimikamari Liikennekonttorin ehdotuksen pohjalla arvioinut mittaussmaksut ja kertyvän makasiininvuokran 1,500 ja 11,000 markaksi. Liikennekonttorin maksunkanto on niinmuodoin ensintulevana vuonna arvioitu kaikkiaan 1,119,500 markaksi kuluvan vuoden tulosääntöön merkittyjen 1,071,500 markan sijasta. — Tuulaakimaksut Helsingin meritse tulevista sisämaan kaupunkeihin osotetuista tavaroista on pysytetty ennallaan ja arvioitu 5,000 markaksi.

Satamamaksuihin nähden Satamakonttori huomauttaa että, koska liikenne ja merenkulku on ensintulevana vuonna aivan todennäköisesti vilkastuva, käy satamamaksut arvioiminen 270,000 markaksi kuluvan vuoden tulosääntöön merkittyjen 260,000 markan sijasta. Nostokrana- ja painolastimaksut on pysytetty saman määräisinä kuin täksi vuodeksi vahvistetussa tulosäännössä, jota vastoin silta- ja punnitsemismaksut on korotettu yhteensä 1,300 markalla sekä merkitty toinen 10,000 ja toinen 3,000 markaksi. Aluksesta ruokatavaroita myyvän ulkomaalaisten suorittavain maksujen niinikään on arvioitu liäntyvän 5,500 markasta 6,000 markkaan.

Mihin määriin kaupungin ja kaupungin köyhäin osuus *perunkirjoitusprosentteista* nousee, on sängen vaikea edeltäpäin laskea. On osottautunut, että laskelmat tässä kohden ovat useasti olleet erehdyttäviä. Niinpä mainittakoon, että vuosina 1905—10 on toiselta puolen arvioitu ja toiselta puolen todella kertynyt kaupunginrahastoon alempana mainitut tulomäärät:

Vuonna	Arvioitu määrä	Todell. määrä
1905	38,000: —	91,694: 42
1906	38,000: —	119,048: 34
1907	48,000: —	199,823: 18
1908	120,000: —	92,737: 28
1909	120,000: —	100,008: 75
1910	120,000: —	¹ / ₁₁ 62,436: 58

Jos otetaan edellä mainittujen kuuden vuoden keskitulot, saadaan 111,000 markkaa, jonka määrän saanee edellyttää todennäköisesti kertyvän tänä vuonna. Kun vaihtelut kuitenkin ovat olleet varsin tuntuvat, on Rahatoimikamarin mielestä varovaisuus vaatinut merkitsemään ainoastaan 96,000 markan tulomäärän. — *Vuokratulo Vanhankaupungin myllystä* on vähennetty 2,700 markasta 1,900 markkaan, koska vuokratulosta on vähennettävä välikirjan mukaan kaupungin suoritettavat kustannukset uusien myllynkivien hankkimisesta.

VI. Sekalaiset tulot.

Niihin määriin katsoen, joita *henkilökohtaisesta vaivaismaksusta* on useana vuonna kertynyt kaupunginrahastoon, on tämä tuloerä Rahatoimikamarin mielestä ollut arvioitava 50,000 markaksi kuluvan vuoden tulosääntöön merkittyjen 45,000 markan sijasta. Terveystenhoitolautakunnan ehdotuksen mukaisesti on tulot *Marian sairaalasta* korotettu 26,000 markasta 50,000 markkaan. Jos sitä paitsi otettaisiin varteen ehdotus, että Marian sairaalassa olisi kannettava ulkopitäjäläisiltä tuntuvasti korotettuja maksuja, voisi mainittuja tuloja arvioida kertyvän jonkun verran enemmän. Rahatoimikamari on kuitenkin ollut sitä mieltä, ettei tämän seikan nykyään pidä saada vaikuttaa puheena olevan tulomäärän arvioimiseen. — *Vaivaishoitohallituksen arviolaskelmain* mukaisesti on tulot *työlaitoksesta* vähennetty 10,000 markasta 9,000 markkaan, jota vastoin *korvaus köyhäin ylläpidosta* on katsottu voitavan korottaa 8,000 markasta 10,000 markkaan. — Tulot *kirjalainoista* on Helsingin kaupungin kirjaston Hallituksen ehdotuksen mukaisesti arvioitu 900 markkaa nykyistään suuremmiksi. — Kun tulot *koiraverosta* ovat vuosi vuodelta pyrkinet kohoamaan, on mainittu tuloerä katsottu voitavan merkitä 20,000 markaksi nykyisten 18,000 markan sijasta. Niinikään on tulot *kaupungin laboratorion terveydellisiä ja bakteriologisia tutkimuksia varten* korotettu 3,000 markasta 3,500 markkaan. — Välikirjain mukaisesti on apumaksut Säätytaloa sekä Vanhaakirkkoa ympäröiväin *istutusten kunnossapitoon* korotettu toinen 570 ja toinen 1,200 markalla, jota vastoin apumaksut Ritarihuoneen, Ateneumin ja Kirurgisen sairaalan istutusten kunnossapitoon on pysytetty enallaan, koska asianomaiset ovat evänneet Rahatoimikamarin ehdotuksen uusien välikirjain tekemisestä.

Edelleen on apumaksu kaupungin kustannuksiin *venäläisen sotaväen majoituksesta* merkitty Majoituslautakunnan ehdotuksen mukaisesti, ollen korvaus, joka vahvistetun tariffin mukaan on valtiovaroista maksettava kaupunginrahastoon, arvioitu 507,750 markaksi.

Tämän pääluokan tulot nousisivat näin ollen 685,052 markkaan täksi vuodeksi vahvistetun tulosäännön 567,492 markan suuruisen määrän sijasta.

VII. Valtioavut.

Edellyttäen Kaupunginvaltuuston hyväksyvän Rahatoimikamarin ehdotuksen kaupungin kansakoulujen ja kasvatuslaitosten vuosirahansäännöksi sekä viitaten Keisarillisen Senaatin 6 päivänä kuluva lokakuuta antamaan päätökseen, jossa kaupungille on myönnetty oikeus valtion apumaksuun nähden lukea hyväkseen 7 % kaupungin omistamain kansakoulujen (talojen ja tonttien) arvosta, olisi kaupungille laskettava tulevan näihin tarkoituksiin valtioapua seuraavat määrät:

I. Kansakoulujen valtionapumaksut.

Palkat	Smk	1,031,233: 14
Kouluhuoneistojen vuokria	„	41,690: —
Varattomain lasten opetusvälineistö ja kirjat	„	20,000: —
Käsitöiden tarveaineet ja koulukeittiöt	„	20,000: —
Uudet kouluhuonekalut ja vanhain korjaus	„	5,000: —
Halot ja halkojen hakkaus	„	50,000: —
Valaistus	„	40,000: —
Opettajattarien ja opettajain opintoapurahat	„	2,000: —

7 % seuraavain kansakoulutalojen arvosta:

Annankadun kansakoulutalo	Smk	424,200: —
Lapinlahdenkadun „	„	434,054: 65
Kasarminkadun „	„	343,139: 80
Nikolainkadun „	„	594,588: 18
Punavuorenkadun „	„	136,960: 20
Ratakadun „	„	716,000: —
Tehtaankadun „	„	532,120: —
Kallion „	„	1,190,000: —
Vallilan „	„	324,907: 97
Fjälldalin „	„	13,280: —
Töölön „	„	394,208: 65
Toukolan „	„	55,300: —
	Smk	5,158,759: 45
	„	361,113: 16
	Yhteensä Smk	1,571,036: 30

josta määrästä kaupungille tulee kansakoulujen valtioapua 25 % eli 392,700 markkaa.

II. Kasvatuslaitosten valtionapumaksu.

Palkat	Smk 45,506: 67
Vuokrattujen kouluhuoneistojen vuokrat	„ 6,775: —
Polttopuut ja valo	„ 6,725: —
Opetusvälineistö ja kirjat	„ 3,200: —
Kalusto	„ 750: —
7 % Bengtsårin kasvatuslaitokseen käytetylle kaupungin pääomalle 170,000 markalle	„ 12,000: —
	Yhteensä Smk 74,956: 67

josta määrästä kaupungille on kasvatuslaitosten valtioapuna tuleva 25 % eli 18,700 markkaa.

Edelläolevain laskelmain mukaisesti lienee Kaupunginvaltuuston, sittenkun ensintulevan vuoden menoarvio on vahvistettu, tehtävä Keisarilliselle Senaatille anomus edellä mainitun suuruisten valtioapujen myöntämisestä kaupungin kansakouluille ja kasvatuslaitoksille.

Rahatoimikamarin esityksestä on Kaupunginvaltuusto Keisarilliselta Senaatilta anonut lisättyä valtioapua katuvalaistukseen. Kun tämä kysymys ei kuitenkaan saane lopullista ratkaisuaan ennenkuin ensi vuonna, on Rahatoimikamari merkinnyt katuvalaistukseen annettavan valtioavun samaksi määräksi kuin tähänkin asti.

Poikain Valmistavalle Ammattikoululle tuleva valtioapu on mainitun koulun Johtokunnan laskelmain mukaisesti merkitty 20,550 markaksi.

Tyttöjen Valmistavan Ammattikoulun valtioapu pysyy ennallaan. — Sitä vastoin on kaupungin osuuden paloviinaverosta arvioitu jonkun verran vähenevän, ollen se sen johdosta merkitty ainoastaan 14,000 markaksi eli 3,000 markkaa vähemmäksi kuin kuluvan vuoden tulosääntöön.

Tämän pääluokan tulot nousisivat niinmuodoin 493,518 markkaan kuluvan vuoden tuloarvion 443,584 markan 67 pennin sijasta.

VIII. Kaupungin teknilliset laitokset.

Tähän pääluokkaan on merkitty tulot kaupungin teknillisistä laitoksista. Nämä tulot on arvioitu siten, että asianomaisten laitosten lasketuista kokonaistuloista on luettu pois laitosten hallinto- ja käyttökustannukset, joten sähkölaitoksen arvioiduista tuloista 911,000 markasta on luettu pois 380,000 markkaa hallinto- ja käyttökustannuksia, kaasutehtaan arvioidusta tulomäärästä 1,238,400 markasta 816,400 markkaa hallinto- ja käyttökustannuksia sekä vesilaitoksen arvioiduista tuloista 1,341,675 markasta hallinto- ja käyttökustannuksia 337,750 markkaa ynnä uutistöihin ja uudis-

tuksiin käytettäviä lainavaroja 193,050 markkaa, joka erä on erikseen merkitty tulo- puolelle lainavarain luokkaan, joten vesilaitoksen arvioidusta tulomäärästä vähennetään 730,800 markkaa ja siis vesilaitoksen tuloiksi on merkitty 610,000 markkaa. Nämä tuloerät eivät ole samat kuin asianomaisten laitosten „voitoksi“ taikka „säätöksi“ merkityt määrät. Rahatoimikamarilla ei myöskään ole ollut aikomusta näitä tiedonantoja yhdistelemällä valaista eri laitosten toiminnan tuloksia taikka esittää laitosten kannattavuuslaskelmia. Tämä on ollut sitä luonnollisempaa, kun laitosten erikoisten meno- ja tuloarvioiden toisistaan eriävä järjestys ei suo tilaisuutta tämän luvun seikkaperäisempään selvittämiseen. Rahatoimikamarin tehtävä on tässä tapauksessa ainoastaan ollut arvioida mitä tuloja kaupunginrahastolla on odotettavana teknillisistä laitoksista. Siinä tarkoituksessa on tulomäärät merkitty tähän päälukuun.

Kaupungin tulot sen omistamista teknillisistä laitoksista on niinmuodoin arvioitu ensi vuonna niin melkoiseen määrään kuin 1,563,000 markkaan.

IX. Puhtaanapitolaitos.

Erikoisessa ehdotuksessaan ensi vuoden tuloarvioksi huomauttaa Rakennuskonttori että, kun kaupungin puhtaanapitolaitokseen on tänäkin vuonna edelleen liittynyt taloja, voitane *talonomistajain maksut* arvioida 120,000 markaksi kuluvan vuoden 110,000 markan sijasta. Rahatoimikamari puolestaan on, siihen nähden että talonomistajain maksuja ainakin osalta ensintulevaa vuotta tuntuvasti korotetaan, arvioinut puheena olevan tuloerän 150,000 markaksi. — Kaupungin maksut *sen omain talojen puhtaanapidosta* on Rakennuskonttorin ilmoituksen nojalla arvioitu 29,000 markaksi, joka määrä myös tavataan erinäisinä erinä menopuolella. — Vaikka tulot *myydyistä lannasta* ovat tänä vuonna nousseet hiukan yli 30,000 markan arviotujen 20,000 markan sijasta, ei Rakennuskonttori kuitenkaan ole katsonut voivansa niitä merkitä 25,000 markkaa suuremmiksi, syystä että puhtaanapitolaitoksen ostajapiiri tässä kohden paljon vaihtelee samoin kuin tilatut määrätkin. Sitä paitsi on ollut puhetta että ryhdyttäisiin käyttelemään karikkeita toisella tavalla kuin tähän asti, joten ja kun on mahdollista että maanviljelykseen kelpaamattomien karikemääräin hävittäminen tuottaisi tuntuvia kustannuksia, Rakennuskonttorin mielestä on varovaisinta, ettei puheena olevia tuloja merkitä vastamainittua määrää suuremmaksi, ennenkuin on saatu pitempiä aikaista kokemusta. Rahatoimikamari puolestaan on katsonut tuon tuloerän olevan korotettava 30,000 markkaan niin siihen nähden, että tulot lannan myymisestä ovat jo useana vuonna tasaisesti pyrkineet kohoamaan, kuin siihenkin nähden että saattaa edellyttää tämän tavarankysynnän tuntuvasti lisääntyvän, sittenkun kaksijakojärjestelmä on otettu käytäntöön ja siis n. s. roskakävyäistyksen erotetaan varsinaisesta lannasta.

Tässä päälukussa olisi siis tuloja 209,000 markkaa. Kuluvan vuoden tuloarviossa on vastaavain eräin arvioitu tuottavan 138,000 markkaa.

X. Lainat.

Vuoden 1902 obligatsioonilainasta on käyttämättä seuraavat määrät, jotka on varattu:

Kunnallisten työväenasuntojen rakennuttamiseen Smk 306,250.

Ensintulevan vuoden menosäännössä osotetaan 1902 vuoden obligatsioonilainasta:

Kunnallisten työväenasuntojen rakennuttamiseen Smk 167,000.

Mainitusta obligatsioonilainasta on siis 1911 vuoden päättyessä oleva käyttämättä, vaikka osotettuna

Kunnallisten työväenasuntojen rakennuttamiseen Smk 139,250.

Vuoden 1909 obligatsioonilainan, nimellisesti 16,096,000 markan käyttäminen selviää alla olevasta taulukosta:

	Osotettu	Vuosirahansääntöön merk.		
		vuoteen 1911	vuonna 1911	Jälellä
Marian sairaalan laajennus	600,000	600,000	—	—
Uusi kaasukello	260,000	260,000	—	—
Uusi vaivais- ja työtalo	1,700,000	1,200,000	500,000	—
Vilhonkadun tonttien osto	1,077,000	1,077,000	—	—
Fabianinkadun talon N:o 1 samoin	360,000	360,000	—	—
Vesilaitoksen uudet suodattimet	610,000	610,000	—	—
Vesijohdon laajennus	1,500,000	1,042,710	393,050	64,240
Uusi kaasutehdas	3,975,000	3,300,000	—	675,000
Kaasutehtaan kehäjohto	1,215,390	1,144,000	—	71,390
Oulunkylän kartanon osto	500,000	500,000	—	—
Kunnan sähkölaitos	950,000	950,000	—	—
Yhteensä	12,747,390	11,043,710	893,050	810,630

Kun 1909 vuoden obligatsioonilainasta on saatu 14,325,440 markkaa, josta määrästä edelleen on vähennettävä lainakustannuksia y. m. 8,150 markkaa, on mainitusta lainasta niinmuodoin jälellä käytettävänä 1,569,900 markkaa. Tässä lienee kuitenkin huomautettava, että kaupungin sähkölaitos on saanut etuanteja 1,655,000 markkaa, mikä määrä Kaupunginvaltuuston lisätyin luvuin lienee osotettava kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista ja silloin etusijassa 1909 vuoden lainavaroista vastamainittuun käytettävänä olevaan määrään.

Niinkuin edellä olevasta käy selville, on ensintulevan vuoden menosääntöön merkitty 1909 vuoden lainavaroista 500,000 markkaa uutta työ- ja vaivaistaloa sekä 393,050 markkaa vesilaitoksen laajennusta varten. Kaupunginvaltuuston erinäisissä

kokouksissa asiasta tekemän päätösten mukaisesti on *kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista* merkitty käytettäväksi 787,500 markkaa Pitkäsillan uudestirakentamiseen, 700,000 markkaa uuden kulkutautisairaalan rakentamiseen, 67,702 markkaa 30 penniä kunnallista houreinhoitolaitosta varten, 150,000 markkaa Kallion uutta paloasemaa varten, 25,000 markkaa Hermannin uutta paloasemaa varten ja 125,000 markkaa Korkeavuorenkadun talon N:o 39 oston palolaitoksen tarpeiksi. Edelleen on Rahatoimikamari erityisessä esityksessä, johon sentähden tässä viitataan, ehdottanut osotettavaksi 300,000 markkaa uuden kauppahallin rakennuttamiseen Hakaniementorille, josta määrästä ensintulevan vuoden menoarvioon on merkitty puolet eli 150,000 markan. Vihdoin on tässä edellä esitetyistä syistä merkitty 150,000 markan määrä *kahta vuotta lyhemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista* Kallion uuden kansakirjastotalon teettämiseen.

Kaikkiaan on Rahatoimikamari siis ehdottanut ensintulevana vuonna teetettäviin töihin käytettäväksi 3,215,252 markkaa 30 penniä pitemmäksi tai lyhemmäksi takaisinmaksuajaksi otettuja lainavaroja. Kuluvan vuoden menosäännössä oli vastaava määrä 5,350,150 markkaa.

XI. Taksoitus.

Se määrä, mikä lisäksi tarvitaan ensintulevan vuoden kulunkiarvion järjestämiseksi ja siis on taksoittamalla otettava kunnan verovelvollisilta jäseniltä, on Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan 4,307,166 markkaa 21 penniä eli 401,549 markkaa 53 penniä suurempi kuluvan vuoden vastaavaa määrää. Arvioidessaan veroäyryn suuruutta ensintulevana vuonna on Rahatoimikamari edellyttänyt että veroäyriä, joka tänä vuonna oli 238,000, ensintulevana vuonna nousee 250,000:en. Tämä lisäannus on tosin varovasti laskettu, mutta Rahatoimikamari on, katsoen niihin uusiin periaatteisiin, joita taksoituksenvalmistelussa nyttemmin on otettu käytäntöön, arvellut painavien syiden puoltavan sitä, ettei aluksi arvata tuon valmistelun tuloksia liian suuriksi edellyttämällä veroäyriä ylen tuntuva lisäantymistä. Jos siis laskelman pohjaksi pannaan 250,000 veroäyriä, nousisi veroäyryn määrä kuluvan vuoden 16 markasta 40 pennistä ensi vuonna 17 markkaan 23 penniin. Tätä verotusta, joka tosin on suurempi kuin milloinkaan ennen, täytyy Rahatoimikamarin kuitenkin pitää kohtuullisena verraten sekä oman maan muiden kaupunkien että Skandinavian suurempien kaupunkien oloihin.

Niinkuin Rahatoimikamarin ensi vuodeksi laatimasta meno- ja tuloarvion ehdotuksesta käy selville, on taksoituksella otettava määrä jonkun verran kohonnut

edellisten vuosien vastaavaan määrään verraten. Onko veroäyrin määrä todella kohoava, on epätietoista, kun tänä vuonna asetetun taksoituksenvalmistelukunnan työn tulokset tulevat näkyviin vasta ensi vuoden alussa. Niinkuin Rahatoimikamarilla on vuoden kuluessa erinäisissä lausunnoissa ollut tilaisuutta huomauttaa ja Kamari on varsinkin kunnallishallinnon uudestijärjestämistä sekä taksoituksenvalmistelukunnan perustamista koskevilla kysymyksissä voinut todeta, on kunnallistaksoitus Helsingin kaupungille niin tärkeä, että kaikista kaupungin suurista ja paljon lisääntyneistä menoista huolimatta veroäyrimäärä voisi pysyä asianmukaisissa rajoissa, jos tuo taksoitus toimisi moitteettomasti. Taksoitukseen nähden varsin huomattava seikka on, että kaupungin varakkaamman väestön keskuudessa on viime vuosina ilmaantunut pyrkimystä asetettua asemaan kaupungin alueitten ulkopuolella sijaitseviin huvilayhdyskuntiin jotta asianomaiset siten välttäisivät kunnallisverotuksen Helsingissä, mutta kuitenkin nauttisivat hyväkseen kaikkia kaupungin tarjoomia etuja. Kaupunginvaltuusto onkin asettanut erityisen valiokunnan harkitsemaan kysymystä noiden henkilöiden velvoittamisesta suorittamaan kunnallisveroja Helsingin kaupungille. On sentähden toivottava, että kohdakkoin saadaan täydellinen selvitys tämän tärkeän kysymyksen lainopillisesta puolesta.

Sitä vastoin on eräs samanluontoinen seikka, joka niinkään vaatii osakseen kaupunginviranomaisten huomiota ja jota tässä edellä jo on erinäisissä tilaisuuksissa kosketeltu, nimittäin Helsingin pitäjän sekä vakinaisesti asuvan että muuttelevan väestön pyrkimys päästä nauttimaan hyväkseen kaikkia Helsingin kaupungin tarjoomia etuja, tarvitsematta siitä suorittaa kunnallisveroja taikka muita ylimääräisiä maksuja. Rahatoimikamari on näitä asioita seikkaperäisesti kosketellut sairaanhoitoa, kansakoulu- ja kasvatustointia käsitellessään. Noihin lausuntoihin viitaten saa Rahatoimikamari, kysymyksen mutkallista laatua ja periaatteellista kannattavuutta silmällä pitäen, ehdottaa että Maistraatti puoltaisi Kaupunginvaltuuston päätettäväksi.

että asetetaan valiokunta tarkemmin selvittämään kysymystä erityisten määräysten käytäntönsaattamisesta mikäli koskee sellaisten henkilöiden vastaanottamista kaupungin sairaaloihin, kansakouluihin ja kasvatuslaitoksiin, joilla ei ole kotipaikkaoikeutta Helsingin kaupungissa.

Paitsi edellämainittuja asiakirjoja liitetään tähän Rahatoimikonttorin tekemä säästöarviolaskelma lokakuun 1 päivältä 1910.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

HELSINGIN KAUPUNGIN
RAKENNUSKONTTORI.

Helsingissä,

syyskuun 23 p:nä 1910.

N:o 191.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Rakennuskonttori saa täten kunnioittaen Rahatoimikamarille lähettää ehdotuksen „Rakennuskonttorin“ ja „Yleisten töiden“ menosäännöksi vuonna 1911.

Ehdotukseen merkittyihin eriin nähden on huomautettava seuraavaa:

Kaikki vieressä mainitun nimikkeen alla luetellut yksityiset erät on pysytetty kuluvaksi vuodeksi vahvistetun menosäännön mukaisina. Rakennuskonttorin kokonaiskustannukset nousisivat siis, ellei Kaupunginvaltuusto kuluvana vuonna hyväksy ehdotettua Konttorin uudestijärjestämistä, kaikkiaan 84,400 markkaan.

Rakennus-
konttori.

Kaupunginarkkitehdin tähän myötäliitetyn yksityiskohtaisen ehdotuksen mukaisesti ja ehdotukseen liittyvän perustelun nojalla on Konttori kaupungin rakennusten „korjausta ja kunnossapitoa varten“ merkinnyt Smk 156,259: 11 sekä „uutisrakennuksia“ varten Smk 318,900: —.

Yleiset työt.
Rakennukset
ja talot.

Kaupunginvaltuuston helmikuun 15 päivänä 1910 tekemän päätöksen mukaisesti on „Pitkänsillan“ uudestirakentaminen aloitettu jo kuluvana vuonna. Tämän johdosta ja kun työ, ainakin pääasiassa, todennäköisesti saadaan loppuun suoritetuksi 1911 vuoden kuluessa, on tähän tarkoitukseen myönnetty rahamäärä Smk 787,500: — kokonaan otettu menoarvioehdotukseen.

Kadut ja yleiset paikat.

Noudattaen Maistraatin ja Rahatoimikamarin yhteisesti laatimaa suunnitelmaa kaupungin katujen tellikkakiveyksen asteettaiseksi laajentamiseksi on Konttori menoarvioehdotukseen ottanut arvioidut kustannukset asfalttiin tehdyn tellikkakiveyksen suorittamisesta „Saunakadun pohjoisella kolmasosalla“ Smk 45,000: —; kaupungin osalla „Bulevardikatua“, Albertinkadun ja Hietalahdenrannan välillä, Smk 20,200: —; „Kanavatorilla“ saaristoveneitten kytkypaikan vierellä Smk 31,100: — sekä „Kasarminkadulla“ kansakoulutontin, osotenumero 21, vierellä Smk 6,000: —.

Nämä uudestikiveämiset ovat tarpeelliset sen johdosta että nykyinen erittäin kuoppainen ketokiveys ei ole kylliksi kestävä näillä vilkasliikenteisillä kaduilla. Mitä tulee Kasarminkadun kiveämiseen kansakoulutontin viereltä, on lisäksi huomattava, että Maistraatti elokuun 24 päivänä kuluvaa vuotta pitämässään kokouksessa jo on velvoittanut Etelä Esplanaadikadun ja P. Makasiinikadun välisellä Kasarminkadun osan varrella sijaitsevien talojen omistajat laittamaan katuosansa uudelleen kivityksi tellikkakivillä ennen syyskuun loppua 1911, joten kaupunki ei voine olla mainitulla aineella kiveämättä sille kuuluvaa puheenalaisen kadun osaa.

Paikkoja, jotka Konttorin mielestä puheena olevassa kohden kaipaavat toimenpidettä kaupungin puolelta, ovat „Erottajakatu“ ja n. s. „Kolmikulmatori“. Mainittua katua ja toria täytyy nyttemmin, kun kaikille niiden viereisille tonteille, yhtä lukuun ottamatta, on rakennettu kivitaloja, pitää valmiina kokonaisuuten aikaikessa muussa kohden, paitsi mitä kadun kiveykseen tulee. Ja kun edelleen liikenne sekä Erottajakadulla että mainittua toria länsipuolelta rajoittavalla Yrjönkadulla on huomattavasti lisääntynyt sekä vaatii senmukaista parempaa kiveystä kuin mitä ketokivillä on aikaansaataavissa, on Konttori katsonut pitävänsä ehdottaa paraslaatusella tellikkakivellä ja asfaltilla päällystettäväksi sekä kaupungin osat Erottaja- ja Yrjönkatua, joista töistä, jalkakäytävät lukuunotettuina, on kustannuksia toisesta 26,800 ja toisesta 18,400 markkaa, että myös Yrjön- ja Erottajakadun välisen osan Uudenmaankatua, josta on arvioitu olevan kustannuksia Smk 5,000: —.

Erottajakadun kustannusarvioon nähden on kuitenkin huomattava muuan seikka, nimittäin että Konttori ei ole siihen lukenut kustannuksia Uudenmaan- ja Bulevardikadun välisen kadun pohjoisosan uudestikiveämisestä, koska tuo ala, vaikka onkin 36 metriä leveä, pitäisi Konttorin mielestä tässä tapauksessa jäädä viereisten talojen omistajain kivettäväksi.

„Kauppatorillakin“ on vielä eräitä pieniä aloja pantava ajanmukaiseen kuntoon, nimittäin torin länsiosassa sijaitsevat kaksi ketokivillä päällystettyä kolmiota. Toistaen aikaisemmin kuluvan vuoden menoarvion käsittelyn yhteydessä tekemänsä ehdotuksen, että itäpuolinen näistä kolmioista päällystettäisiin tellikkakivillä ja pohjoinen varustettaisiin asfaltilla päällystetyllä, jalkakäytävän tapaisella korokkeella, pyytää Konttori tähän tarkoitukseen osotettavaksi Smk 15,800: —.

„Eteläranta“, tarkastuspaviljongin ja Makasiininrannan väliltä, olisi ehdottomasti uudestaan kivettävä jotta saataisiin järjestetyksi veden johtaminen pois maitulta alalta. Tähän nähden ja kun puheena olevalla paikalla toimitetaan vilkasta tavarainkuljetusta käsirattailla, on Konttori ehdottanut nykyisen kiveyksen sijaan pantavaksi tellikkakiviä, josta työstä on arvioitu olevan kustannuksia Smk 32,500: —.

Sen johdosta että „Kaivokadun“ länsiosaa koskeva asemakaavan muutos nyttemmin on vahvistettu, on Konttori, toimeenpannukseen kaupunginasemakaavan osottaman tämän katuosan laajennuksen, merkinnyt Smk 7,700: —, johon määrään myös sisältyvät kustannukset uuden katuosan päällystämisestä tellikkakivillä asfalttiin.

Kun „Rautatientorin“ luoteisosa kuluvana vuonna on uudelleen kivetty, on liikennenäkökannalta pahimmat puuttellisuudet torin päällystyksestä poistettu. Voidakseen kuitenkin edes johonkin määrin täyttää niitä vaatimuksia, joita on pantava niin keskeiselle ja liikehditylle paikalle kuin puheena oleva tori todellisuudessa on, täytyy myös sen jälellä oleva, edellä mainitussa työssä koskemattomaksi jäänyt kaakkoisosa, jonka kiveys on sangen epätasainen ja kuoppainen, perinpohjaisesti korjata, jota tarkoitusta varten Konttori on merkinnyt Smk 30,500: —.

„L. Viertotie“ on Kansallismuseota varten luovutetun korttelin ja Hakasalmen puiston väliseltä kohdalta aivan liian kapea sikäläiselle liikenteelle. Tähän nähden

ja kun museon rakennustyöt, Konttorin kuuleman mukaan, ovat edistyneet niin pitkälle, että rakennusajaksi teetetty tilapäinen aitaus kohdakkoin voidaan poistaa, on Rakennuskonttori katsonut pitävänsä esittää, eikö olisi syytä ensintulevana vuonna järjestää mainitun korttelin vieritse kulkeva viertotien osa voimassa olevan kaupungin- asemakaavan mukaiseksi. Jos kaupunginviranomaiset havaitsevat ehdotuksen ansaitsevan huomiota, olisi tarkoitukseen osotettava Smk 19,000: —.

Sen johdosta että Rahatoimikamari oli Kaupunginvaltuustolle ehdottanut, että Siltasaarenkadun eteläosa Pitkäsillan uudestirakennuksen yhteydessä sekä laajennettaisiin länteen päin että tehtäisiin vähemmän viettäväksi, on Konttori mainittujen töiden teettämistä varten merkinnyt Smk 70,300: —.

I. Viertotien vähitellen laajentamiseksi niin leveäksi kuin sen pitää voimassa olevan kaupungin asemakaavan mukaan olla lienee ensintulevaksi vuodeksi samoin- kuin kuluvanakin vuonna on ollut laita myönnettävä arviolta Smk 15,000: — käytettäväksi Rahatoimikamarin määräyksen mukaan etusijassa viertotien laajentamiseen niiden tonttien viereltä, joihin uutisrakennuksia on syntynyt taikka ensi vuonna syntyä.

„Kaupungille kuuluvain katuosain viereisten kaiteitten uudestirakentamista ja korjausta varten“ pyytää Konttori osotettavaksi Smk 11,700: —. Tästä rahamäärästä käytettäisiin Smk 7,260: — rautaisen kaiteen hankkimiseksi Vilhonvuoren- ja Suvilahdenkadun yläpengermän viereisten 240 metrin pituisten sekä Länsi Tokan- kadulla satamaradan vierellä Hernesaaren- ja Munkkisaarenkadun varrella olevain 90 metriä pitkän puukaiteitten sijaan, jotka kaikki ovat rappeutuneita. Edelleen on vastamainittuun summaan otettu Smk 1,035: — Saunatien, Puisto-, Tokan- ja Laivurinkadun viereisten ruostuneiden rautakaiteitten maalausta varten, kun taas jällellä oleva osa on arvioitu menevän erinäisten puukaiteitten, etusijassa Sepänkadun ja Seurasaaarentien varrella olevien korjaamiseen ja osittaiseen uudestirakentamiseen.

Kaupungin yleisillä paikoilla ja katuosilla toimitettavia „erinäisiä korjaustöitä“ varten on Konttori merkinnyt saman määrän, Smk 15,000: —, mikä kuluvan vuoden menosäännössä oli tähän tarkoitukseen myönnetty.

Uutistytöt. Kun Tehtaan- ja Kapteeninkadun kulmauksessa oleva kolmiomainen istutus nyttemmin on lopullisesti järjestetty, olisi aika sopivaa päällystysainetta, esimerkiksi ketokiviä ja toislaatuksia tellikkakiviä, käyttämällä panna tuon istutuksen pohjoisrajalla oleva jalkakäytävä kuljettavaan kuntoon, ja on Konttori sitä tarkoi- tusta varten merkinnyt Smk 1,000: —.

I. Viertotietä ja Sörnäisten Rantatietä toisiinsa yhdistävistä kaduista, joilla on melkoinen lastaus- ja purkausliike, on „Vilhonvuorenkatu“ vilkasliikkeisimpiä, vaikka sen ajotie on ylen huonossa kunnossa. Tämä seikka johtuu osin siitä, että kadulla liikehtii raskaasti kuormitettuja ajoneuvoja, osin ja etupäässä siitä, että sadevesi, joka kadun suuren kaltevuuden johdosta juoksee kovin nopeasti, tuon tuostakin huuhtelee rikki ainoastaan soralla päällystetyn katupinnan. Jotta saataisiin veden johtaminen järjestetyksi ja samalla katu kuljettavaan kuntoon olisi sekä katuojat

lujitettava ketokivillä että myös ajotiet päällystettävä kestäväällä aineella, esimerkiksi sepelikivellä. Kustannukset näistä töistä, mikäli ne koskevat kaupungin osia mainitusta kadusta, on Konttori arvioinut 18,200 markaksi.

„Sörnäisten Rantatiestä“, joka ei ainoastaan ole tärkeä tavaraliikenteelle, vaan jonka myös on välitettävä kaupungin ja Sörnäisten lastauspaikan sekä sen varrella sijaitsevain teknillisten laitosten välistä keveämpää ajoneuvoliikettä, on nyttemmin kiveämättä ainoastaan Vilhonvuoren- ja Pääskylänkadun välinen osa, jota työtä varten tarvittaisiin Smk 10,700: —.

Sen suunnitelman mukaan, jota Maistraatti on noudattanut Kallion katujen järjestämisessä ja kuntoonpanossa, olisi Castréninkatu vuonna 1911 päällystettävä ketokivillä. Tästä kadusta kuuluu kaupungin osalle ainoastaan 3 linjan korttelista N:o 315 vuokralle annetun tontin N:o 27 viereinen osa, jonka lujittaminen ja jalkakäytävällä varustaminen tuottaisi kustannuksia Smk 2,000: —.

„Rahapajanrannan“ itäosa on kuluvana vuonna varustettu kaksilla rautatieraitteilla sekä 10 metriä leveällä, pitkin laiturin reunaa kulkevalla, tellikkakivillä päällystetyllä ajotiellä. Täten ovat sikäläiset liikenneolot tosin parantuneet, mutta voidakseen täysin vastata liikenteen tarpeita olisi ranta 30 metriä leveältä osalta vastamainitun, tellikkakivillä päällystetyn osan viereltä päällystettävä ketokivillä sekä lisäksi kahdella kivetyllä ajotiellä yhdistettävä Warranttimakasiinien vieritse kulkevaan kivettyyn alaan. Toimeenpanemalla nämä työt, jotka tuottaisivat kustannuksia Smk 27,500: —, saataisiin nykyiset tarpeet pääasiallisesti täytetyiksi ja kaupunki pääsisi suorittamasta niitä tuntuvia menoja, joita siellä nykyään alinomaa tarpeelliset korjaustyöt tuottavat varsinkin niinä aikoina, jolloin hiiliä runsaammin kuljetetaan ajoneuvoilla.

Kuluvana vuonna on Rahapajanrannan itäosaan laskettu erinäisiä uusia rautatieraitteita, johon tarkoitukseen oli myönnetty 18,800 markan määräraha. Tähän rahamäärään ei kuitenkaan ollut luettu tarpellisten vaihteiden ja ristoksien kustannuksia, koska nämä tarpeet tähän asti aina oli maksutta saatu valtionrautateiden varastosta. Valtionrautateitten taholta on tällainen avustus kuitenkin nyttemmin evätty, ja kun raiteita ei voinut käyttää, ellei vaihteita pantu paikalleen, hankittiinkin ne Rahatoimikamarin suostumuksella, ollen vaihteista ja ristoksista kustannuksia yhteensä Smk 5,700: —, joka määrä lienee merkittävä ensintulevan vuoden menosääntöön.

„Vuorimiehenkadun korttelissa N:o 127“ oleva avonainen paikka, jota tämän tienoon nuoriso erittäin ahkerasti käyttää, olisi, kun mainitun korttelin kaikille tonteille nyttemmin on rakennettu kivitalot, pantava ympäristönsä mukaiseen kuntoon. Vaikkei tosin vielä ole tehty lopullista päätöstä siitä, miten tämä paikka on järjestettävä, on Konttori arvellut sinne kuitenkin voitavan tasaiselle alalle, joka on noin 4,200 neliömetrin laajuinen, laittaa sorastettu leikkikenttä, johon tarkoitukseen Konttori on merkinnyt Smk 9,200: —.

Kaduntasoitukset. Pitkäsillan eteläpuolella sijaitsevassa osassa kaupunkia

ehdotetaan tasoitettaviksi „Vilhonkatu“ Vuori- ja Unioninkadun väliltä; „ajotie“ Unioninkadulta Siltavuoren pengermälle; „Ehrensverdintie“ Rehbinderin- ja Armfeltintien väliltä sekä „Engeltori“, lukuunottamatta sinne suunniteltuja istutuksia.

„Vilhonkadun“ teettämistä uuteen, voimassa olevan kaupunginasemakaavan mukaiseen suuntaansa ei puolla ainoastaan se seikka, että kaupunki jo on käyttänyt melkoisia rahamääriä niiden korttelin N:o 41 tonttien lunastamiseen, joiden halki katu on kulkeva, vaan myös välttämättömyys saada noista uhrauksista hetimiten se hyöty, jota niillä alkuaan on tarkoitettu, nimittäin välitön mukava kulkuväylä Unioninkadun ja Rautatien välille. Tämän työn kustannuksiin, arviolta 114,800 markkaan, ei ole luettu ainoastaan itse kadun tasoituksesta olevia menoja Smk 47,600: —, vaan myös kadun päällystäminen tellikkakivillä ja varustaminen asfalttipäällysteisillä jalkakäytävillä, joista töistä on kustannuksia kaikkiaan Smk 61,500: —. Edelleen sisältyy mainittuun kokonaissummaan Smk 5,700: — kustannuksia viemärikanavan ja kaasuputkien laittamisesta uuden kadun alle, joita töitä ei ole lueteltu nimikkeen „viemärijohdot“ kohdalla, kun nämä kanavoimistukset ovat niin likeisessä yhteydessä varsinaisten tasoitustöiden kanssa, että kävisi vaikeaksi kutakuinkin luotettavasti erottaa eri töiden kustannuksia toisistaan.

„Unioninkadulta Siltavuoren pengermälle vievän ajotien“ tasoittamista pitää Konttori tarpeellisenä sen johdosta että yliopistoviranomaisten toimeenpanemat uutisrakennustyöt Siltavuorella kohdakkoin valmistuvat ja että, kun nämä rakennukset luovutetaan tarkoitukseensa, tarpeellisia lisäkulkuväyliä on laitettava tuolle laajalle alueelle.

Helsinginniemen huvilakaupunginosassa on rakennustoiminta tänä vuonna ollut sangen vilkas. Ja kun sieltä on myyty verraten lukuisia tontteja, näyttää Konttorista siltä, kuin olisi edelleen valmistettava tontteja myytäväksi jatkamalla teiden tasoitustöitä. Rakennuskonttori on sentähden ehdottanut että tuolla alueella vielä tasoittamatta olevat tiet ja paikat, nimittäin „Ehrensverdintie Rehbinderin- ja Armfeltintien väliltä“ sekä „Engeltori“ tasoitettaisiin ensintulevana vuonna, joten mainittu kaupunginosa näiden töiden päätyttyä olisi valmiiksi järjestetty. Puheena olevien töiden johdosta tulisi käytettäväksi 12 tonttia.

Edellä mainitun yhteydessä on Konttori Kaupunginvaltuuston huhtikuun 26 päivänä 1910 tekemän päätöksen mukaisesti myös merkinnyt sen 700 markan suuruisen määrän, joka oli myönnetty Ehrensverdintien tontin N:o 17 länsipuolella sijaitsevalla istutetulla alueella kuluvana vuonna suoritettua vuorenlouhintaa varten.

Pitkäsillan pohjoispuolisissa sekä emäradan itäpuolisissa osissa kaupunkia suoritettavat tasoitustyöt on ehdotettu vähemmän silmälläpitäen myytävien rakennustonttien aikaansaamista kuin pikemmin muiden huomiota ansaitsevien vaatimusten tyydyttämistä.

Ehdotus „Näkinkujan“ tasoittamisesta korttelissa N:o 296 olevan tehdastontin N:o 7 viereltä on aiheutunut siitä, että mainitun tontin omistajat, Osakeyhtiö J. D. Stenberg & Pojat, ovat Rahatoimikamarilta anoneet lupaa pistoraitteen johtamiseen

Sörnäisten Rantatiellä olevista rautatieraiteista edellä mainitulle tontille, jonka pohjoispuolista, Näkinkujaan rajoittuvaa osaa yhtiö aikoo käyttää voimaperäisemmin kuin tähän asti on ollut laita. Tämän johdosta ja asian oltua Rahatoimikamarin harkittavana sai Rakennuskonttori otteessa Kamarin pöytäkirjasta helmikuun 17 päivältä 1910, 14 §, toimeksi edellä mainitun raidelaitteen aikaansaamiseksi merkitä 1911 vuoden menoarvioehdotukseen Näkinkujan tasoitukseen tarvittavan määrän Smk 13,000: --.

„Viidennellä linjalla“, I. Viertotien ja Porthaninkadun välisellä osalla tehtävän tasoitustyön loppuun suorittamista varten merkitty erä Smk 50,000: — on ehdotukseen otettu sekä sen johdosta että Vesijohtokonttorin jo kauanvaa tima vesijohtoputki voitaisiin panna mainitun katuosan alle, että myös koska siellä toimitettavasta vuorenlouhinnasta saatavat kivet voitaisiin edullisesti käyttää osin Pitkäsillan uudestirakennukseen, osin sen ruoppausvarastopaikan järjestämiseen sähkötehtaan tontin edustalle, josta on ehdotus nimikkeen „Satamat“ kohdalla.

Kaupunginvaltuuston kesäkuun 7 päivänä 1910 tekemän päätöksen mukaisesti tulee Rakennuskonttorin menoarvioehdotukseensa vuodeksi 1911 ottaa tarpeellinen rahamäärä Työpaja- ja Panimokadun tasoittamiseksi puoleen leveyttään korttelin N:o 281 viereltä 10:nnessä kaupunginosassa, joista töistä on aikaisemmin arvoitu olevan kustannuksia yhteensä Smk 6,000: —.

Kun Konttori kuitenkin otteessa Rahatoimikamarin pöytäkirjasta helmikuun 24 päivältä 1910, 42 §, myös on saanut toimeksi tehdä ehdotuksen rautatieraitteen johtamisesta Sörnäisten niemekkeen pohjoisosassa olevien tiluksien N:o 17—20 halki, jotka raiteet olisi sopivin johtaa pitkin Työpajakatua, on Rakennuskonttori katsonut pitävänsä pyytää 22,000 markan määrärahaa viimeksi mainitun kadun pitkin pituuttaan tasoittamiseksi koko leveydeltään, jota vastoin Panimokadun tasoitusta varten anottu määrä Smk 3,800: — on pysytetty ennallaan aikaisempain arvioiden pohjalla.

Edellä mainittuun rautatieraitteeseen nähden on huomattava, että se lähtien haararaitteesta Sörnäisten asemalla olisi sillan päällitse kulkeva sen raitiotien poikki, jota Osakeyhtiö Brändön huvilakaupunki rakennuttaa kaupunginviranomaisten myönnytyksellä, sekä sitten edelleen Sörnäisten torin poikki ja pitkin Työpajakatua, joten viimeksi mainitun kadun pohjoispuoliset alueet saisivat hyvän rautatieyhteyden. Kun ei tuo suunniteltu uusi raide Sörnäisten asemapihan korkeusolojen johdosta kuitenkaan ole sijoitettavissa kyllin korkealle jotta Osakeyhtiö Brändön huvilakaupungin raitiovaunut saisivat vapaan läpipääsyn radan alitse, lienee yhtiö voimassa olevan myönnytyskirjan määräysten mukaisesti velvoitettava tekemään sellaiset muutokset raitiotien asemaan, että yhtiön vaunut voivat esteettömästi päästä kulkemaan sillan alitse.

Edellä mainitusta rautatieraitteesta on arvioitu olevan kustannuksia Smk 69,900: —, edellyttäen että 840 p. m. raiteita tarpeineen, kaikkiaan noin 11,760 markan arvosta, saadaan maksutta Valtionrautateiden varastosta.

Kun Sörnäisten Rantatien raidelaitteet nyttemmin ovat käyneet yhä tärkeäm-

miksi liikenteelle, on tarpeen lisätä yhdysväyliä mainitun tien ja I. Viertotien välille, minkätähden Konttori on ehdottanut „Lintulahdenkadun“ tasoitettavaksi ensintulevana vuonna. Tästä työstä on arvioitu olevan kustannuksia Smk 32,200:—.

„Fredriksberginkatu“, josta suurin osa, eli noin 1,300 metrin pituudelta, on valmiiksi tasoitettu, on sekä idässä että lännessä vailla yhteyttä suurten liikenneväylien kanssa. Jos kuitenkin Pengerkadun ja I. Viertotien välinen vielä tasoittamaton osa mainittua katua pantaisiin kuntoon, saataisiin tuo puute tuntuvasti vähennetyksi ja liikenteen tarpeet kutakuinkin tyydytetyiksi. Tähän nähden on sitä paitsi huomattava, että Fredriksberginkadun varrella vielä käytettävissä olevat tontit tulisivat arvokkaammiksi ja halutummiksi kuin mitä tähän asti on ollut laita, jos tuo ehdotettu yhteys I. Viertotien kanssa saadaan aikaan. Tästä työstä on arvioitu olevan kustannuksia Smk 62,000:—.

Työ, jonka suorittaminen liikenteen vaatimusten vuoksi niinkään on erittäin tarpeellinen, on Karjalankadun tasoittaminen Porvoonkadun ja Eläintarhantien väliltä. Kahdennentoista kaupunginosan pohjoisimman, pääasiallisimmin työväenasuntoja varten tarkoitetun osan asukkailla on toimintansa miltei yksinomaan Fredriksbergin asemalla ja sen lähiseuduilla, mutta heillä ei ole ainoatakaan järjestettyä kulkuväylää mainitusta kaupunginosasta länteen. Tämän johdosta ovatkin useat sikäläiset talonmestajat Rahatoimikamarilta anoneet edellä mainitun Karjalankadun osan teettämistä mitä pikemmin. Ja kun Rakennuskonttori asiaa valmistellessaan katsoi voivansa puoltaa tätä esitystä, päätti Kamari maaliskuun 31 päivänä 1910 pitämässään kokouksessa käskää Konttorin 1911 vuoden menoarvioehdotukseen merkitsemään tarpeellisen rahamäärän mainitun työn suorittamista varten, minkä tehtävän Konttori täten täyttää, ilmoittaen että kustannukset nousevat 36,000 markkaan, vaikka osa katua, nimittäin Porvoon- ja Loviisankadun välinen osa, on ehdotettu tasoitettavaksi ainoastaan puoleen leveyteensä, sekä että tämän työn valmistuttua 8 tonttia on oleva myytävänä.

„Itä Papinkatu“ 5 linjan ja Castréninkadun väliltä on merkitty tasoitettavaksi jotta kortteli N:o 327, johon uusi paloasema rakennetaan vuonna 1911, tulisi länsipuoleltakin katuverkon yhteyteen. Tämän työn kustannukset on arvioitu 21,000 markaksi.

Muut Kalliassa tasoitettaviksi ehdotetut kadut, nimittäin „Viipurinkatu“ Porvoon- ja Kotkankadun väliltä sekä „Porvoonkadun“ länsiosa Kristiinan- ja Kajaaninkadun väliltä, on menoarvioehdotukseen otettu sen johdosta että Vesijohtokonttori on ilmoittanut aikovansa ensi vuonna ehdottaa vesijohtoverkon ulottamista näihin osiin. Tasoituskustannuksia on toisesta työstä Smk 36,700:— ja toisesta Smk 28,000:—, kun taas tontteja saataisiin niiden johdosta myytäväksi kaikkiaan 9.

Töölön kaupunginosassa olisi erinäisiä kaduntasoitustöitä tehtävä jotta sekä jo myytyjen tonttien rakentaminen kävisi mahdolliseksi että myös sikäläinen katuverkko tulisi täydennetyksi ja samalla saataisiin lisää tontteja myytäväksi.

Ensiksi mainitusta syystä on Konttori ehdottanut tasoitettavaksi „Runebergin-

kadun“ Fredrikin- ja E. Rautatienkadun väliltä sekä „Etelä Rautatienkadun“ Fredrikin- ja Runeberginkadun väliltä, koska asianomainen sotilaspäällystö on Maistraatille ilmoittanut että venäläiselle sotaväelle luovutettu kortteli N:o 217 tulee hetimiten rakennettavaksi.

Niinikään on „Nimrodinkatu“ ehdotettu tasoitettavaksi sen johdosta että Valtiovarastolle yleisen sairaalan rakennuspaikaksi myydyt, mainitun kadun viereiset korttelit ensi vuonna pantanee rakenteille. Viimeksi mainitusta työstä olisi kuitenkin sitä paitsi se etu, että myytäväksi ja rakennettavaksi saataisiin 14 edullista tonttia.

Ainon- ja Fjälldalinkadun välinen osa „Nervanderinkatua“ on niinikään ehdotettu tasoitettavaksi ajottujen rakennusyritysten vuoksi, kun kadun eteläosa Aurorankatuun asti rajoittaa korttelia N:o 404, johon venäläinen lukio on tekeillä. Kadun muu osa samoinkuin „Cygneuksen-“ ja „Museokatukin“ on kuitenkin ehdotettu tasoitettavaksi jotta saataisiin lisää tilaa Töölössä nykyään harjoitetulle sangen vilkkaalle rakennustoiminnalle. Vastamainittujen tasoitustöiden johdosta, joista koituisi kustannuksia itsekustakin Smk 56,000:—, Smk 21,700:—, Smk 61,000:— ynnä Smk 17,300:—, saataisiin käytettäväksi seuraavat määrät tontteja, nimittäin Nervanderinkadun varrelta 3, Cygneuksenkadun varrelta 7 ja Museokadun varrelta 15.

Kanavat ja
viemärit.

Korjaus ja kunnossapito. „Erinäistä kunnossapitoa“ sekä „täydennystöitä“ varten pyydetään samoja määriä, mitkä kuluvaiksi vuodeksi oli myönnetty näihin tarkoituksiin.

Uutistytöt. Paitsi niitä viemärikanavia, jotka ovat edellä ehdotettujen kadun tasoitustöiden yhteydessä taikka niistä välittömästi riippuvia ja joihin nähden on mainittava, että Nimrodinkadun alle suunniteltu kanava ei voine toimia moitteettomasti, ellei sen alapäähän rakenneta puhdistusasemaa, jommoista ei Konttori kuitenkaan vielä, ennenkuin tuollaisten asemain toiminnasta on saatu kokemusta, ole katsonut pitävänsä ehdottaa, on Rakennuskonttori uutistöiksi ehdottanut „viemärikanavaa“ Arabian huvila-alueen halki“, „katkaisevaa kanavaa Kaisaniemenpuiston halki yhdistämään Kaisaniemen ravintolan kohdalla Töölönlahteen laskevan lokaviemärin Siltavuorenrannan alaiseen kanavaan“ sekä „Topeliuksenkadun alaisen kanavan pitentämistä kaupungin nykyisen vaivaistalon alueelle“.

Ensiksimmäinen näistä kanavatoista aiheutuu siitä, että Arabian huvila-alueen halki kulkeva avonainen oja, joka on Toukolan rakennetusta osasta tulevien likavesiojain pääviemärinä, aikaansaa eräitä terveydellisiä haittoja tehdasliikettä varten luovutetulla Arabian huvila-alueella, jotka haitat eivät ole poistettavissa, ellei ojan sijaan tehdä noin 270 metrin pituista katettua kanavaa, josta on arvioitu olevan kustannuksia Smk 8,600:—.

S:markan 47,000:— määrärahan Kaisaniemen puiston halki Siltavuorenrantaan käyvän katkaisevan kanavan rakentamiseksi, joka työ on osa niistä toimenpiteistä, joita Rakennuskonttori marraskuun 1 päivänä 1909 antamassaan mietinnössä (Kaup. valt. asiakirj. N:o 47) oli ehdottanut Töölönlahden terveydellisten olojen parantamiseksi, on Konttori katsonut olevan ottaminen tähän kulunkiarvioehdotukseen siihen

nähdessä että tämä työ, joka koskee rautatien aseman aluettakin, olisi, ellei muusta syystä, suoritettava ensi tilassa jottei se olisi estämässä ja vaikeuttamassa aseman alueella suunniteltuja raiteenkorotus- ja järjestelytyöitä.

Kirjelmässä elokuun 11 päivältä 1910 on Topeliuksenkadun tontin N:o 7 omistaja, senaattori Otto Stenroth Rahatoimikamarille valittanut, että Vaivaistalon alueelta tuleva, Topeliuksenkadun suuntaisesti kulkeva „avonainen oja“ levittää pahaa hajua. Tähän oikeutettuun valitukseen nähden ja kun mainitun kadun varrelta jo on myyty kolme tonttia ja näistä yksi on rakennettu, on Konttori katsonut olevan syytä anoa 9,700 markan määrärahaa laittaakseen ojan sijaan 18 tuuman sementtiputkista viemärikanavan, jommoinkin on oleva vieläkin tarpeellisempi, sittenkun kaikki Vaivaistalon alueella olevat rakennukset on sisustettu sairaaloiksi, mikä tapahtunee kohta kun vaivaistalo on muutettu Koskelassa oleviin uusiin rakennuksiinsa.

Kaupungin työväenasuntojen Hallitus on niinkään valittanut, että Kristiinankadun varrella olevain rakennusten alaisiin kellareihin alinomaa ja varsinkin runsaampien sateiden jälkeen tulee vettä. Tämä epäkohta ei kuitenkaan ole poistettavissa muutoin kuin rakentamalla kanava Vesisäiliönkadulta korttelien 372 ja 373 välitse Kristiinankadun alaiseen lokaviemäriin, jota työtä varten tarvittaisiin 3,400 markan määräraha.

Teiden ja viertoteiden korjaukseen ja kunnossapitoon tarvittavat määrärahat on pysytetty saman suuruisina kuin näihin tarkoituksiin on täksi vuodeksi myönnetty.

Niinkään on määrärahat laiturien, rantasiltain y. m. „erinäisiä korjauksia“, „alasmaenosiltoja jälle ynnä laiturien ja jäärailojen kaiteita“ sekä „satamain ruoppausta“ varten pysytetty samoissa määrissä, mitkä täksi vuodeksi oli myönnetty näihin tarkoituksiin. Ruoppaustyöhön nähden on mainittava, että sitä toimitetaan etusijassa Pohjoissataman pohjoisosassa ja Sörnäisten satama-alueella sikäläisten enimmäin käytettyjen väyläin syventämiseksi.

Kokouksessaan toukokuun 26 päivänä 1910 on Kaupunginvaltuusto m. m. päättänyt „että Sörnäisten Rantatie sekä sähkö- ja kaasutehtaanalueet on vastedes täytettävä Rakennuskonttorin laadittavan ehdotuksen mukaisesti.“ Tämän johdosta ja kun Konttori ehdottomasti tarvitsee uutta mutavarastopaikkaa jotta ruoppausta ensi vuonna ollenkaan voisi tulla kysymykseen, pyytää Konttori saada kivisärkällä katkaista sen vesialueen, joka Kaupunginvaltuuston edellä mainitun päätöksen mukaisesti on täytettävä, joten saataisiin sovelias mutavarastopaikka. Kun näiden seutujen yksityisistä rakennusyrityksistä ei kuitenkaan ole odotettavissa mainittavia täyteainemääriä, täytyy kiviä hankkia kaupungin omilta työmailta, johon tarkoitukseen Konttori on arvioinut tarvittavan Smk 7,000: —. Lisättävä on, että kivet on aijottu pääasiallisesti saada 5 linjalla ja Näkinkujassa olevain mäkien louhimisesta, jotka kumpaisetkin työt on merkitty nimikkeen „Kaduntasoituksia“ kohdalle.

Rahatoimikamarin päätöksen mukaisesti helmikuun 3 päivältä 1910, 15 §, ja Rakennuskonttorin aikaisemmin antaman kustannusarvion mukaan on 13,000 markan määrä merkitty „Siltasaarenrannan väli aikaisten siltain uudestirakentamista varten.“

Tiet ja
viertotiet.
Satamat.

Määrät, Smk 22,000: — „Sörnäisten läntisen sillan laajentamista ja pitentämistä varten“ sekä Smk 26,300: — „Sörnäisten keskimäisen sillan laajentamista ja pitentämistä varten“ on menoarvioehdotukseen otettu Kaupunginvaltuuston edellä mainitun päätöksen mukaisesti toukokuun 26 päivältä 1910. Viimeksi mainitusta määrästä on Smk 6,113: 63 tänä vuonna käytetty Sörnäisten keskimäisen sillan laajentamiseen.

„Pohjoissataman T-muotoisen laiturin“ ulkopuolinen, pahasti lahonnut osa kaipaa ehdottomasti korjausta, minkä tähden tähän tarkoitukseen on merkitty Smk 8,400: —.

Yksinomaan Vaivaistalon käyttämä „Taivallahden laiturin“ on koko vedenpäällisestä osastaan niin laho, että sen käyttäminen on vaarallista. Kun laituria Vaivaistalon poismuuton jälkeenkin luultavasti tarvitaan kaikellaisiin tarkoituksiin, varsinkin jos Vaivaistalon rakennuksia vastedes käytetään sairaaloina, on Konttori katsonut pitävänsä anoa osotettavaksi sillan uudestirakentamiseen tarpeellisen määrän Smk 4,000: —.

Sittenkun kaupunki nyttemmin on vuokralle luovuttanut erinäisiä Sinivuoremaan osia, lienee kaupungin asia pitää kunnossa saaren lounaisrannalla olevaa yleistä, miltei rappeutunutta laituria. Laiturin kuntoonpanoon on arvioitu tarvittavan Smk 2,100: —.

„Eteläsataman eteläisen laiturinsiiven itäosa“, jonka ulkopuoli on tehty hirsistä, täytyy, sen johdosta että puuaine on kovin lahonnut, ensintulevana talvena rakentaa uudestaan. Tämän työn kustannukset on arvioitu 5,500 markaksi.

Niinikään kaipaa „Makasiinilaiturin eteläinen, puusta tehty osa“ perinpohjaista uudistusta vedenpinnasta ylöspäin. Erittäin on huomattava, että arkun maanpuolinen osa jo on osittain antanut perään kestettävään olevan maanpaineen johdosta sekä että työn toistaiseksi lykkääminen tuottaa raukeamisen vaaraa. Puheena olevasta uudestirakentamisesta on arvioitu olevan kustannuksia Smk 17,700: —.

Kaupungin ainoa, „Hietaniemeen sijoitettu kaatolaituri“, jota yksinomaan yksityiset puhtaanapitourakoitsijat käyttävät, on samaten niin laho, että se on välttämättä uudestirakennettava. Ja kun tällä laiturilla etupäässä liikkuu raskaita kuormia kuljettavia hevosia, on uudestirakentaminen tehtävä niin perinpohjainen, että laiturin kantavuus on täysin taattu. Tästä työstä on sentähden oleva kustannuksia Smk 4,000: —.

Uutistytöt. Kaasu- ja sähkötehtaiden tarpeiksi viime kesänä Sörnäisten sataman laitureilla toimitettu hiilenpurkaminen on tuottanut erinäisiä vaikeuksia mainitusta satamasta toimitettavalle puutavarain viennille, kun puutavarainviejät eivät ole voineet suojella tavaroitaan niitä pilaavalta hiilentomulta.

Kun kuitenkin näyttää olevan syytä kaupungin koettaa korjata tuollaista epäkohtaa ja se on korjattavissa rakentamalla uusi, nimenomaan hiilenpurkausta varten aijottu laiturin syrjään siitä Sörnäisten sataman osasta, jota etusijassa käytetään puutavarainvientä varten, on Konttori katsonut pitävänsä ehdottaa rakennettavaksi

100 metriä pitkän, paaluihin nojaavan sillan kohta kaasutehtaan alueen vierelle ja sen laiturin suuntaiseksi, jota Rakennuskonttori on suunnitellut tehtäväksi, samalla kun toteutetaan Kaupunginvaltuuston hyväksymä ehdotus kaasu- ja sähkötehtaan alueen laajentamisesta täyttämällä. Tuollaisesta siltalaitteesta olisi sitä paitsi se huomattava etu, että teknillisten laitosten kivihiilien kuljetusmatka tuntuvasti lyhenisi, jota paitsi ehdotetulle sillalle voitaisiin laittaa erikoislaitteita hiilenpurkausta varten. Puheena olevasta siltarakennuksesta on arvioitu olevan kustannuksia Smk 34,300: —.

Vieressä olevan nimikkeen kohdalla on Konttori katsonut täytyvänsä pyytää „kaupungin yleisten paikkain ja katuosuuksien y. m. puhtaanapitoa varten“ myönnettyä määrärahaa korotettavaksi 105,000 markasta 115,000 markkaan, „Viertoteiden puhtaanapitomäärärahaa“ korotettavaksi 35,000:sta 40,000 markkaan, „Teiden puhtaanapitomäärärahaa“ 16,000:sta 18,000 markkaan sekä „keskikaupungin katujen kastelumäärärahaa“ korotettavaksi 10,000:sta 15,000 markkaan. Puhtaanapito-
laitos.

Nämä korotukset johtuvat osin siitä, että yleisten paikkain ja liikenneväyläin puhtaanapitoa on kaupungin kasvamisen sekä siitä aiheutuneen liikenteen lisääntymisen johdosta täytynyt toimittaa voimaperäisemmin sikäli, että päivittäisten puhdistusten lukua on täytynyt lisätä, osin siitä että puhtaanapidettävien osien pinta-ala on vuosi vuodelta laajentunut. Kun nämä molemmat seikat otetaan varteen, huomaa tarkemmin katsellessa että Pitkäsillan eteläpuolisessa osassa kaupunkia puhtaanapidettävä ala, s. o. katupinta, kerrottuna päivittäisten puhdistusten luvulla on 1909 vuoden alusta laajentunut noin 86,000 neliometriä, lisäten kustannuksia 16,200 markalla, vaikkakin nämä lasketaan niin alhaisen ykköshinnan kuin 20 pennin mukaan neliometriltä vuodessa.

Sama on laita viertoteihin ja liikehditympiin teihin nähden, kun varsinkin teiden pitäminen kelirikon aikana verraten puhtaina lumesta tuottaa melkoisia kustannuksia.

Mitä taas tulee katujen kasteluun, jonka työn kustannuksia muutoin on vaikea likimainkaan arvioida, on määräraha useana vuonna osottautunut riittämättömäksi, minkätähden Konttori pyytää kaupunginviranomaisia hyväksymään sekä puheena olevan että edellä mainittujen eräin korottamisen.

Odottaen uuden ehdotuksen Helsingin puhtaanapidon järjestämisestä tulevan tänä vuonna lopullisesti hyväksytyksi Konttori ei ole tehnyt vieressä olevan nimikkeen kohdalla lueteltuihin yksityisiin eriin muita muutoksia kuin että „palkkoja, miehistö ja ajomiehet“ niminen erä on korotettu 117,500 markasta 125,000 markkaan, joka korotus aiheutuu siitä, että kaupungin puhtaanapitolaitokseen on entisten lisäksi liittynyt 50 taloa. Yleinen mak-
kien puhtaan-
apito.

Siltä varalta että edellä mainittua ehdotusta ei käsiteltäisi loppuun tämän vuoden kuluessa, on Konttori sitä paitsi merkinnyt tarpeelliset määrärahat makkiastiatin ja käväistysastiatin varaston täydentämiseksi sekä käväistysten kuljetusrattaiden

luvun lisäämiseksi. Jos viimeksi mainittuja hankittaisiin lisäksi ehdotetut 10 kappaletta, voitaisiin karikkeet sittemmin kuljettaa yksinomaan umpinaisissa ajoneuvoissa.

Työkalut.

Erä „erinäisiä ostoja ja korjauksia“ on pysytetty ennallaan 7,000 markan määräisenä.

Kun Konttori kuluvana vuonna on Saksasta ostanut kasteluvaunun, joka on varustettu sellaisilla vedenlevityslaitteilla, että katuja niillä voidaan kastella kahta vertaa leveämmältä kuin kaupungin vanhoilla kasteluvaunuilla, ja kun tuollaiset laitteet ovat sovitettavissa vanhoihin vaunuihinkin, on Konttori täten saavutettavaa etua silmälläpitäen ehdottanut 6 vanhaa vaunua varustettavaksi uusilla vedenlevittäjillä, josta olisi kustannuksia Smk 3,600: —.

Kadunlakaisu lakaisukoneella ei tule mainittavasti halvemmaksi kuin tämän työn suorittaminen käsin, mutta käy sen sijaan tuntuvasti nopeammin ja vähemmän tomua synnyttäen, minkätähden kaupungin nykyään omistamaa ainoata lakaisukonetta onkin etusijassa käytetty kaupungin keskiosan kaduilla. Näiden katujen ala on kuitenkin niin suuri, että vieläkin yhdelle koneelle riittäisi täysi työ. Konttori on tämän johdosta katsonut pitävänsä anoa tuollaisen koneen ostoa varten osotettavaksi Smk 1,800: —.

Kaupungin viidestä „ruoppausproomusta“ on kahteen tarpeen uusi sisäpuolinen reunustus sekä osittain laidoituksen korjaus. Tästä työstä on kustannukset proomua kohti arvioitu 3,000 markaksi, joten tarkoitukseen tarvittaisiin kaikkiaan Smk 6,000: —

Niin kuin tunnettu, täytyy kaupungin vuosittain teettää melkoisia kallionlouhimistöitä, ollen sitä varten tarpeellinen poraus tähän asti toimitettu käsin. Vaikka porakoneita erinäisistä syistä ei voi käyttää kaikissa näissä töissä, on kuitenkin aina soveliaita työpäikkoja, joissa tuollaisia koneita voi käyttää edullisesti. Ja kun kaikki syyt puoltavat kaupungin varustamista tässäkin kohden koneilla, joita käytämällä eritoten voitettaisiin aikaa, on Konttori ehdotukseensa merkinnyt Smk 5,000: — porauskoneen ynnä höyrykattilan, vaihtoehtoisesti kompressorin, sekä täydellisen porakokoelman hankkimista varten.

Sekalaista.

„Hengenpelastuskalujen, halkomittain y. m. kunnossapitoa“ sekä „pesulaiturien ja pesuhuoneitten korjausta ja kunnossapitoa varten“ on ehdotettu tähänastiset määrärahat, Smk 4,000: — ja Smk 10,000: —.

„Pesuhuoneista“ kaippaa kaksi, nimittäin yksi Merisatamassa ja yksi Sörnäisten Rantatien varrella oleva, perinpohjaista korjausta, johon työhön on arvioitu tarvittavan kaikkiaan Smk 3,600: —.

Niinikään on kaksi Katajanokalla ja Merisatamassa sijaitsevaa avonaista pesulaituria, jotka nykyään tuskin pysyvät pinnalla, uudesti rakennettava ja varustettava kannattavalla ponttoonilustalla. Näistä töistä on kustannuksia Smk 2,400: —.

Kun Erottajatori on useitten huomattavain liikenneväylän yhtymäkohta, olisi siihen taikka oikeammin sen vierelle sopivaan paikkaan, esimerkiksi Ruotsalaisen teatterin eteläseinälle taikka „Girsenin kulmaukseen“ asetettava normaalikello. Kont-

tori sentähden rohkenee ehdottaa tuollaisen kellon hankkimiseen osotettavaksi Smk 350: — sekä sen kunnossapitoon vuosittain Smk 120: —.

„Henrik Borgströmin puiston“ puutarhurin ja hänen satunnaisten apulaistensa palkoiksi on edelleenkin ehdotettu Smk 1,400: —.

Mainitussa puistossa olevan „päärakennuksen“ ulkopuolista maalausta varten“ pyysi Konttori jo viimeksi kuluneena vuonna myönnettäväksi 1,200 markan määrärahaa, mutta tämä pyyntö evättiin. Kun tuo rakennus kuitenkin voi tuntuvasti vahingoittua, jos sitä edelleen pidetään nykyisessä kunnossaan, on Konttori uudelleen ottanut vastamainitun erän menoarvioehdotukseensa.

Mainitulla tilalla oleva „jääkellari“ oli niin kauttaaltaan mätä, että se täytyi kuluvana vuonna poistaa, koska sen käyttäminen oli vaarallista. Kun lepokoti kuitenkin tuskin voi tulla toimeen ilman niin tarpeellista laitosta kuin jääkellari on, on sitä tarkoitusta varten ehdotukseen merkitty 1,200 markan määräraha.

Kansanpuistoksi luovutettuun Turvikin osaan on tänä vuonna rakennettu kaksi pienenlaista makkia, jotka eivät kuitenkaan läheskään riitä tarpeeseen. Konttori sentähden rohkenee ehdottaa, että lisäksi kaksi pienenlaista mukavuuslaitosta, yhteensä 300 markan kustannuksilla, rakennettaisiin sinne ensintulevana vuonna.

Puhtaanapitolaitos. Siihen nähden että taloja tänä vuonna edelleen on liittynyt puhtaanapitolaitokseen, on talonomistajain maksuja arvioitu ensi vuonna kertyvän 120,000 markkaa kuluvan vuoden 110,000 markan sijasta. Kansakoulujen maksut sen sijaan on pysytetty ennallaan 8,000 markan määrässä. Tuloja myydystä lannasta ei Konttori, vaikka niitä onkin tänä vuonna ollut hiukan yli 30,000 markan arviotujen 20,000 markan sijasta, kuitenkaan ole katsonut voivansa arvioida 25,000 markkaa suuremmiksi, sen johdosta että puhtaanapitolaitoksen todennäköinen ostajapiiri paljon vaihtelee, samaten kuin tilausmäärätkin. Sitäpaitsi on ollut puhetta että ryhdyttäisiin karikkeita käyttämään toisella tavalla kuin tähän asti, joten ja kun on mahdollista että maanviljelykseen kelpaavain karikemääräin hävittämisestä olisi oleva tuntuvia kustannuksia, varovaisuus kehottaa olemaan arvioimatta puheena olevia tuloja vastamainittua määrää suuremmiksi, ennenkuin pitempiä aikaista kokemusta on saatu.

Käsiteltävänä olevaan kulunkiarvioehdotukseen merkittyjen töiden ja laitosten piirustukset ja kustannusarviot myötäliitetään.

G. Idström.

**Sekalaisia
menoja.**

Tulot.

Yleiset työt. Rakennukset ja talot.

Korjaus ja kunnossapito.

Määrärahaerä *lumenkuljetus y. m. kaupungin taloista* on Rakennuskonttorin menoarvioon vuodeksi 1911 merkitty saman suuruiseksi kuin viime vuoden ehdotukseen eli 6,000 markaksi, eikä tämä määräraha liene liian suureksi arvioitu, vaikkakin viimeksi kuluneen lumettoman ja leudon talven johdosta syntyi hiukan ylijäämää.

Arvioidut kustannukset, Smk 12,600: —, varahöyrykattilain hankkimisesta *Katajanokan Tulli- ja Pakkahuoneeseen* sekä tavallisen vuosikorjauksen toimittamisesta siellä on ehdotukseen merkitty tähän hiukan entisestään korotettuun määrään sekä käsittävät pääasiallisesti seuraavia töitä: Rahatoimikamarin huhtikuun 16 päivänä 1908 tekemän päätöksen johdosta merkitsi Rakennuskonttori viime ja täksi vuodeksi laatimaansa kulunkiarvioehdotukseen 6,000 markan määrärahan varahöyrykattilain hankkimiseksi edellä mainittuun rakennukseen, mutta asianomaisia kulunkiarvioita käsiteltäessä ei varoja myönnetty mainittuihin töihin. Kun kuitenkin varahöyrykattilain hankkiminen kohdakkoin on aivan välttämätön, on Konttori uudelleen tätä varten ehdotukseen merkinnyt 6,200 markan määrärahan. Muut kustannukset käsittävät pääasiallisesti lasikaton, vesikaton, kattorännien, lastauslaiturin y. m. korjauksen ja vuotuisen kunnossapidon Smk 1,338: 50, sähköhissien vuotuisen kunnossapitoon tarvittavat Smk 500: —, neljän sähkötuulettajan hankkimiseksi tullitoimistohuoneisiin Smk 1,000: — sekä tavallisten sisäisten korjaustöiden toimittamiseen, vaakain tarkistamiseen y. m. Smk 3,561: 50. Nämä viimeksi mainitut työt johtuvat osin siitä ylen suuresta luonnollisesta kulmisesta, jonka alaisina rakennuksen kaikki huoneistot ovat, osin myös siitä seikasta että nykyinen postiosasto siirtyy toiseen huoneistoon, joten sen huoneistot välttämättä kaipaavat perinpohjaista siistämistä.

Ensintulevana vuonna toimitettavista korjauksista on *Raatihuoneen* korjaustöiden arvioitu maksavan ainoastaan Smk 3,300: —, jakautuen nämä kustannukset eri huoneistojen kesken seuraavasti: erinäiset ulkopuoliset korjaustyöt Smk 300: —, Rahatoimikonttori Smk 160: —, Maistraatti Smk 568: —, Kaupunginvaltuusto 50: —, Rahatoimikamari Smk 100: —, Raastuvanoikeus Smk 533: —. Rakennuskonttori Smk 781: — sekä erinäiset korjaukset ja arvaamattomat työt Smk 716: —. Edellä mainitut työt käsittävät pääasiallisesti uunien korjauksia sekä maalaus- ja verhoilutöitä, jotka johtuvat siitä ylen suuresta luonnollisesta kulumisesta, jonka alaisina Raatihuoneen huoneistot alinomaan ovat.

Kansankirjastossakin on kuluminen sangen suuri, minkätähden siellä on etusijassa toimitettava maalaustöitä sekä tulisijain ja lämpöjohtojen korjauksia, jota paitsi suomalaiseseen kirjasaliin on laitettava isonlainen kiintonainen kirjahylly. Näistä kaikista töistä on arvioitu olevan kustannuksia Smk 2,750:—.

Edellä mainitun rakennuksen ilmanvaihtoa on jo kauan valitettu kovin huonoksi, ja toimitetuissa tutkimuksissa onkin näin huomattu olevan laita, minkätähden sen korjaamiseksi on Yleisten rakennusten ylihallituksen koneinsinöörin R. von Nandelstadin laatiman, tähän liitetyn ehdotuksen mukaan merkitty ilmanvaihtoteknillistä osaa varten Smk 2,920:—, rakennuksen varustamiseksi kahdella uudella isolla imurummulla Smk 830:— sekä erinäisiä tästä aiheutuvia rakennus- ja maalaustöitä varten Smk 1,050:— eli yhteensä Smk 4,800:—.

Poliisilaitoksen käytettävänä olevissa *Aleksanterinkadun talojen 22 ja 24* huoneistoissa, joissa kaikissa käy sangen vilkas liike, minkätähden ne kaipaavat alinomaista korjausta, on välttämättömimmät korjauskustannukset arvioitu 3,750 markaksi.

Poliisilaitoksen käytettävänä olevat *Pengerkadun talon N:o 5* huoneistot ovat mikäli mahdollista vieläkin suuremman kulumisen alaiset kuin tässä edellä mainitut, minkätähden niiden korjausten on arvioitu vaativan Smk 7,000:—. Edellä mainittuun rahamäärään on myös luettu tavalliset tulisijain korjauskustannukset Smk 384:— sekä koko huoneiston tähän asti maalaamattomain sisäseinäin maalauksesta öljyvärillä Smk 4,888:— ynnä talon varustamisesta yksinkertaisella lankkuaitauksella, katon ja kourujen korjauksesta, arvaamattomista töistä y. m. Smk 1,728:—.

Ratakadun poliisitalon asuinhuoneistojen seinät ovat osin verhoilematta, osin maalatut liimavärillä. Vuokralaiset, joiden huoneet lienee luvattu maalata, vaativat jyrkästi tätä, minkätähden huoneitten verhoilemista ja keittiöiden öljymaalauksista sekä asuinkerroksiin laitettavia vesiklosetteja varten on merkitty Smk 1,455:—. Jotta kävisi helposti ja huolellisesti pitäminen puhtaina koppeja, säilytys huoneita ja niiden viereistä käytävää sekä poliisivahtikonttoria ja majailuosastoa, on poliisin taholta lausuttu toivomus että nämäkin huoneistot maalattaisiin yksinkertaisella öljymaalilla nykyisen liimavärimaalauksen sijasta, minkätähden mainittuja töitä varten on merkitty Smk 595:—. Koko arviomääräraha on Smk 4,400:—, käsittäen myös kustannuksia erinäisistä pienemmistä korjaustöistä, tulisijain korjauksista, pihan osittaisesta asfaltoimisesta, arvaamattomista töistä y. m. kaikkiaan Smk 2,350:—.

Eteläisessä ja Pohjoisessa palotornissa sekä paloasemilla on luonnollisesta kulumisesta johtuneiden, pääasiallisesti tulisijain korjausten ja muiden tuollaisten sisäisten korjaustöiden arvioitu aiheuttavan kustannuksia Smk 3,400:— ja Smk 630:— sekä Kampin paloasemalla Smk 700:—, Kallion paloasemalla Smk 129:— ja Töölön palovajassa Smk 71:—.

Marian sairaalan vuosikorjauksesta on laskettu olevan kustannuksia Smk 17,200:—, josta määrästä Smk 2,418:— tulee kulkutautiosaston, Smk 2,058:80 sisätautiosaston, Smk 1,748:— kirurgisen osaston sekä Smk 4,909:— kaikkien talous- ja hallintorakennusten, Smk 1,173:— tuberkuloosiosaston, Smk 625:— „Döckerin

parakin“ sekä Smk 4,268:20 ruumiinavaushuoneen, lääkäriinasunnon, korkeapainehöyrykattilain, putkien, johtojen, koneitten, arvaamattomien töiden y. m. osalle.

Marian sairaalan johtajan, tohtori J. Hagelstamin ja ylihoitajattaren neiti J. Koreneffin uudistetuista vaatimuksista merkittiin 1910 vuoden kulunkiarvioehdotukseen 8,500 markan määräraha vesiklosettien laittamiseksi sekä tuberkuloosipaviljonkiin että punaiseen kivipaviljonkiin, mutta kulunkiarvion käsittelyssä tätä määrärahaa ei myönnetty, minkätähden Konttori on uudelleen ensintulevan vuoden kulunkiarvioehdotukseen merkinnyt saman määrärahan.

Marian sairaalan uutta sairaspaviljonkia ja hallintorakennusta rakennettaessa oli alkuaan aikomus laittaa pienempiä istutuksia siihen osaan sairaala-aluetta, jota mainitut rakennukset ja kirurginen paviljonki rajoittavat. Rakennusmääräraha ei kuitenkaan riittänyt noiden istutusten teettämiseen. Terveystenhoitolautakunnan puheenjohtajan, professori O. Heikelin pyynnöstä on Konttori mainittujen istutusten laittamista varten kapunginpuutarhuri S. Olssonin laatiman kustannusarvion mukaisesti merkinnyt Smk 7,524:11.

Makasiininrannan tavaravajoissa on vanhojen ylen kuluneitten lankkulattiaien sijaan viime vuosina vähä vähältä laitettu sementtilattiat, ollen osastojen 1, 2, 5 ja 6 lattiat jo valmiit. Töiden jatkamiseksi osastossa N:o 3 oli Rakennuskottori kuluvan vuoden menoarvioehdotukseen merkinnyt Smk 3,240:—, mutta tätä määrää ei myönnetty tarkoitukseen. Nytemmin ovat kuitenkin osastojen 3 ja 4 lankkulattiat niin kuluneet, että ne kohdakkoin on välttämättä laitettava uudestaan, minkätähden Konttori on ehdottanut ensi vuonna tähän tarpeeseen käytettäväksi Smk 7,500:—. Muut kustannukset tuossa 10,500 markkaan nousevassa ehdotuksessa aiheutuvat etusijassa vuosittain uusiutuvista töistä, niinkuin tulisijain korjauksista, erinäisten vaakain ja työntöovien tarkistamisesta y. m., jota paitsi kahden sähköhissin vuosikustannuksia on Smk 500:—.

Katajanokan tavaravajat kaipaavat vuosittain erinäisiä korjauksia, niinkuin vaakain ja työntöovien tarkistusta, lämmitetyn osaston tulisijain korjausta y. m. Erinäiset seinät ja pilarit ovat painuneet sekä seinät hiukan halkeilleet, minkätähden on tarpeen vähäisiä muuraus- ja ankkuroimistöitä. Katot ja kattorännit kaipaavat korjausta samaten kuin lastauslaituritkin. Kaikista näistä töistä on arvioitu olevan kustannuksia Smk 3,080:—, jakautuen ne noiden kolmen tavaravajan kesken seuraavasti: tavaravaja N:o 7 Smk 811:—, N:o 8 Smk 1,187:— ja N:o 9 Smk 802:—, jota paitsi arvaamattomia töitä, työnjohtoa y. m. varten on arvioitu Smk 280:—.

Bromarvin Bengtsårin kasvatuslaitos. Rakennukset ovat osin alituisen kovan kulumisen alaisina, osin erinäisten pienempien täydennystöiden tarpeessa jotta niitä voitaisiin käyttää laitoksen tarpeita parhaiten tyydyttävällä tavalla. Tarpeellisista töistä on arvioitu olevan suurenlaisia kustannuksia, eli kaikkiaan Smk 8,000:—, joka rahamäärä kuitenkin jakautuu 11 eri rakennuksen kesken sekä lisäksi käsittää eräitä pienempiä luohimis- ja istutöitä.

Saunarakennuksessa tarpeellisen vuotuisen tulisijain korjauksen sekä leipomon välttämättömpäin maalaustöiden toimittamisesta on arvioitu olevan kustannuksia

Smk 224: 20. Saunan pohjoispuolella oleva kenttä olisi ehdottomasti laskettava, jottei vesi juoksisi rakennuksen alle turmellen sitä. Tätä varten tarpeellisista louhintatöistä on arvioitu olevan kustannuksia Smk 800: —. Kivistä (sementtitiilistä) tehtyyn pesutupaan olisi tarpeen 300 litran vetoinen meijeripata, varsinkin kun laitoksessa jo on lähes 60 hoidokasta ja niiden luku yhä lisääntynee. Erinäisiä mahdollisimman yksinkertaisia ikkunain ja ovien maalaustöitä niinkään olisi toimitettava. Edellä mainittujen kahden työn kustannukset on arvioitu 310 markaksi. N. s. Uppgårdin asuinrakennus on vieläkin samassa kunnossa kuin silloin, kun Helsingin kaupunki osti Bengtsårin tilat, mutta olisi samoin kuin muutkin vanhat rakennukset perinpohjin korjattava. Tähän tarpellisista töistä, niinkuin tavallisista tulisijain korjauksista, vesikattojen korjauksesta ja sivelemisestä, ulkopuolisesta maalauksesta punamaalilla, erinäisten osin mädänneitten ja osin erittäin heikkojen niskuksien korjaamisesta ja lujittamisesta, maalaustöistä y. m. on arvioitu olevan kustannuksia Smk 699: 75. Södergårdin navetta olisi sisältä sivelevä valkealla lietevärillä ja välttämättä varustettava kaksinkertaisilla ikkunankehyksillä. Niinkään olisi uusi iso ikkuna avattava länsipuoliseen seinään. Näitä töitä varten on ehdotukseen merkitty Smk 245: —. Östergård niminen työpaja- ja majailurakennus, jota alkuaan ei ollut aijottu käyttää tähän tarkoitukseen, kaipaa välttämättä sekä ulko- että sisäpuolista maalausta, jos mieli estää sitä turmeltumasta ja tykkönään kulumasta. Tulenvaaran välttämiseksi ei puusepänpajassa saisi ensinkään pitää tulta liiman y. m. s. keittämiseksi, minkätähden kattilahuoneesta tulevalle höyryjohdolla varustettua liimakeitintä on pidetty tarpeellisena. Mainituista töistä on arvioitu olevan kustannuksia Smk 3,165: 20. Östergårdin makkari olisi niinkään maalattava yksinkertaisella lietevärillä, josta työstä on arvioitu olevan kustannuksia Smk 33: 60. Södergårdissa, jossa rakennuksessa ovat keittiö, koulu- ja ruokasalit y. m. erittäin paljon käytetyt huoneet, on tulisijain tavallisesta sisäpuolisesta korjauksesta sekä lattaiain, kynnyksien, seinäin, ikkunain, ovien, lukkojen y. m. korjaamisesta arvioitu olevan kustannuksia Smk 895: —. Södergårdin kivirakennus, johon on sijoitettu erinäisiä kellareja, kaipaa vähäisiä maalaustöitä, joista on kustannuksia ainoastaan Smk 10: —. Norrgård nimisen asuin- ja majarakennuksen tavallisesta tulisijain korjauksesta, lattaiain maalauksesta y. m. on arvioitu olevan kustannuksia Smk 327: —. Norrgårdin navetassa toimitettavia vähäisiä korjaustöitä varten on merkitty Smk 25: —. Lillgård nimisessä rakennuksessa tarpeellisten tavallisten sisäpuolisten korjaustöiden on arvioitu tuottavan kustannuksia Smk 171: —. Arvaamattomista töistä, työnjohdosta, matkoista y. m. on kustannukset arvioitu noin 1,094: 25 markaksi.

Seurahuoneen pihain asfalttipeite on osin lopen kulunut, osin halkeillut ja kaipaa tarkkaa korjausta sekä osittain uudistamista, joista töistä on kustannukset arvioitu 2,120 markaksi. Pääkäytävän kohdalla oleva katos vuotaa, minkätähden sen pohja olisi erittäin huolellisesti laitettava, niin ettei vuotoja enää voisi syntyä. Tämän työn suorittamista varten on merkitty Smk 444: —. Eräs Sofiansalin seinä on pahasti halkeillut ja mutkistunut, minkätähden se olisi osittain purettava, ankkuroi-

tava ja muurattava uudestaan, joista töistä on arvioitu olevan kustannuksia Smk 650:—. Muita pienempiä kattojen, kattorännien y. m. korjaustöitä sekä arvaamatomia töitä varten on merkitty Smk 1,086:— eli käiken kaikkiaan Smk 5,000:—.

Muissa kaupungin omistamissa rakennuksissa ja taloissa toimitettavia *erinäisiä korjauksia* varten on ehdotukseen samoinkuin viime vuonnakin merkitty Smk 46,925:— johon summaan muun muassa on luettu kustannuksia erinäisistä Kaivopuiston *Kylpyhuoneen* korjauksista Smk 2,100:—, Koleraparakkien korjauksesta Smk 3,000:—, Kaupustelukojujen korjauksista Smk 4,700:— j. n. e. Kaivopuiston Kylpylaitoksessa on etusijassa korjattava kattoja, tulisijoja, välilattioita, vesisäiliö y. m., Koleraparakeissa verhoittava kiviparakin verhoilemattomat seinät kokoliitilla, korjattava tulisijat y. m. ja Kaupustelukoituissa korjattava ja siveltävä vesikatto ja ulkoportaat sekä toimitettava ulkopuolinen maalaus.

Uutisrakennukset.

Tehtaankadun kansakoulua ei, vaikka sitä jo on muutama vuosi käytetty tarkoitukseensa, ole lopullisesti maalattu, minkätähden kuluvan vuoden menoarvioehdotukseen oli alkuperäisen ehdotuksen mukaisesti merkitty sen maalausta varten Smk 18,850:—. Tästä määrästä myönnettiin täksi vuodeksi kuitenkin ainoastaan Smk 8,000:—. Edellä mainittujen töiden jatkamiseen vuonna 1911 on nyt merkitty Smk 7,000:—.

Kaupunginvaltuuston toukokuun 26 päivänä 1910 tekemän päätöksen mukaisesti on merkitty Smk 15,750:— erinäisten töiden teettämiseksi *Marian sairaalan talli-, vaja- ja jääkellarirakennuksissa*.

Rahatoimikamarin käskystä merkitään *Kallioon* rakennettavaa *uutta kansankirjastotaloa* varten Smk 100,000:—.

Kun se rakennus, johon *Vanhankaupungin poliisiasema* nykyään on sijoitettuna, on aivan rappiutilassa sekä sitä paitsi vesijohtolaitoksen vastaisten työväenasuntojen tiellä, merkittiin 1909 vuoden kulunkiarvioehdotukseen tätä tarkoitusta varten arviolta Smk 6,000:—. Poliisivaliokunta kuitenkin sittemmin ehdotti lujan, osittain kivistä (vangittujen säilytyshuone) tehtävän rakennuksen teettämistä, minkätähden edellä mainittua rakennusta varten 1910 vuoden kulunkiarvioehdotukseen otettiin lisäksi Smk 6,000:—. Tätä rahamäärää ei kuitenkaan myönnetty. Kun nyttemmin on valmistettu mainitun rakennuksen piirustukset ja yksityiskohtainen kustannusarvio, on ensintulevan vuoden kulunkiarvioehdotukseen tätä tarkoitusta varten jälleen merkitty 6,300:—.

Rahatoimikamarin syyskuun 9 päivänä 1909 tekemän päätöksen mukaisesti merkittiin kuluvan vuoden menoarvioehdotukseen *kauppahallin teettämiseksi Hakaniementorille* Smk 150,000:—, jota rahamäärää ei sittemmin kuitenkaan myönnetty. Rahatoimikamarin määräyksestä on 1911 vuoden menoarvioehdotukseen edellä mainittua rakennusta varten jälleen merkitty Smk 150,000:—.

Sittenkun Eläintarhan uusi urheilukenttä nyttemmin on luovutettu yleisön käytettäväksi on *pukeutumispaviljongin* tarve siellä käynyt ilmeiseksi. Tämän johdosta on Konttori valmistanut tuollaisen paviljongin piirustukset ja kustannusarvion neuvoteltuaan piirustuksista eräitten paikkakunnalla toimivain urheiluseurain edustajain kanssa, jotka ovat lausuneet erinäisiä toivomuksia rakennusten asemaan, tilavuuteen y. m. nähden. Alistaen asian Rahatoimikamarin tutkittavaksi ja ratkaistavaksi on Konttori ensintulevan vuoden menoarvioehdotukseen mainittua paviljonkia varten merkinnyt Smk 17,200: —.

Ratakadun uutta kansakoulutaloa käyttämään ryhdyttäessä vaativat taloudenhoitaja ja ruotsinkielisten kansakoulujen tarkastaja, muun muassa, että vahtimestarin ja talonmiehen asunnot oli verhoiltava ja maalattava aivan valmiiksi. Koulun sisäpuolista maalausta koskevaan ehdotukseen oli kuitenkin otettu ainoastaan ikkunain ja ovien pohjamaalaus. Mainittujen verhoilu- ja maalaustöitten suorittamista varten on ensintulevan vuoden menoarvioehdotukseen sentähden merkitty Smk 513: 85. Muita alkuperäiseen ehdotukseen ottamattomia maalaustöitä varten on niinkään merkitty Smk 664: 60. Samaten osottautui tarpeelliseksi rakennustöiden valmistuttua uudelleen päällystää osa jalkakäytäviä sekä kaikki noita kolmea rakennusta rajoitavien katujen osat. Vastamainittujen erittäin tarpeellisten töiden teettämiseksi on merkitty Smk 3,058: 80. Erinäisiä arvaamattomia töitä, työnjohtoa y. m. varten on ehdotukseen merkitty Smk 412: 75.

Siltasaarenrannassa ja *Katajanokan pohjoisrannassa* sijaitsevat yleiset pienet käymälät ovat niin huonossa kunnossa, ettei niitä enää maksa vaivaa korjata. Alkuaan oli nämä makit rakennettu tilapäisesti ainoastaan työntekijäin käytettäväksi, niin kauan kun täällä teetettiin laituri- ja kaduntasoitustöitä. Nuo vajat ovat kuitenkin saaneet olla paikallaan vuoden toisensa jälkeen ja niiden tarve on kieltämätön. Noiden väli aikaisten makkien purkamiseksi sekä uusien mitä vaatimattomimpain teettämiseksi edellä mainituille paikoille merkittiin jo kuluvan vuoden menoarvioehdotukseen määräraha, jota ei kuitenkaan silloin myönnetty. Kun mainittujen makkien tarpeellisuus edelleen on erittäin suuri, on ensintulevan vuoden menoarvioehdotukseen tätä tarkoitusta varten merkitty Smk 3,000: —.

Bromarvin Bengtsårin kasvatuslaitos oli alkuaan ajottu noin 30 hoidokille. Nyttemmin, Östergård nimisen uuden työpaja- ja asumarakennuksen viime kesänä valmistuttua, on hoidokkaiden luku lisääntynyt ainakin kaksinkertaiseksi. Södergårdin päärakennuksessa sijaitseva, alkuperäistä hoidokkimäärää varten ajottu keittiö on nyttemmin niin pieni ja ahdas, että siellä ainoastaan töin tuskin voidaan laittaa tarvittava ruoka sekä sen viereiseen ruokasaliin sovittaa paikat nykyiselle hoidokkimäärälle, vaikkakin ruoka tarjoillaan eri aikoina eri ryhmille. Keittiöosastolla valitsevan aivan sietämättömän tungoksen johdosta tietysti puhtauskaan ei ole niin hyvä kuin sen tulisi olla, eikä palvelijasto parhaimmallakaan tahdolla voi tarpeellista puhtautta noudattaa. Tungoksen johdosta kuluvat sitä paitsi huoneistot aivan uskomattomasti. Tätä kulutusta täytyy pitää aivan luonnollisena sekä yksinomaan liika-

asutuksesta johtuvana. Tilava keittiö astiainpesu- ja tarjoiluhuoneineen y. m. olisi välttämättä tarpeellinen. Kuluvan vuoden helmikuussa laaditussa ja kirjelmän kera 12/2 1910 Rahatoimikamariin lähetetyssä kustannusarviossa on Södergårdin kivirakennukseen ehdotettu laitettavaksi varastokellari kaikkiaan 28,000 markan kustannuksilla. Sittenmin on tähän tarkoitukseen kuitenkin myönnetty ainoastaan Smk 15,000: — jolla rahamäärällä 2/3 rakennuksen kellarikerrosta kuluneena kesänä sisustettiin tilaviksi, kuiviksi, lämpimiksi varastokellareiksi. Näiden päälle ehdotetaan nyt tehtäväksi isonlainen keittiö tarjoilu- ja astiainpesuhuoneineen, ja on tätä tarkoitusta varten ensintulevan vuoden kulunkiarvioehdotukseen merkitty Smk 15,000: —.

Karl Hård af Segerstad.

XIII. Yleiset työt.**1. Rakennukset ja talot.***Korjaus ja kunnossapito.*

Lumenkuljetus y. m. kaupungin taloista	6,000: —
Katajanokan Tulli- ja Pakkahuoneen varahöyrykattilat ynnä muu korjaus	12,600: —
Raatihuoneen erinäiset sisäiset korjaustyöt	3,300: —
Kansankirjastotalon erinäiset korjaustyöt	2,750: —
S:n ilmanvaihtolaitteiden parantaminen	4,800: —
Erinäiset sisäiset korjaustyöt Poliisilaitoksen huoneistoissa:	
Aleksanterinkadun 22:ssa ja 24:ssä	3,750: —
Pengerkadun 5:ssä	7,000: —
Ratakadun 10:ssä	4,400: —
Eteläisen ja Pohjoisen palotornin sekä paloasemain erinäiset korjaustyöt	4,930: —
Marian sairaalan erinäiset korjaustyöt	17,200: —
Vesiklosettien laittaminen Marian sairaalan erinäisiin vanhempiin rakennuksiin	8,500: —
Istutusten laittaminen mainitun sairaalan vierelle	7,524: 11
Makasiininrannan tavaravajain korjaustyöt	10,500: —
Katajanokan " "	3,080: —
Bromarvin Bengtsårin kasvatuslaitoksen erinäiset korjaukset	8,000: —
Seurahuoneen erinäiset korjaukset	5,000: —
Sekalaiset korjaustyöt.	46,925: —
	Yhteensä Smk 156,259: 11

Uutisrakennukset.

Erinäiset maalaustyöt Tehtaankadun kansakoulussa	7,000: —
Erinäiset työt Marian sairaalan talli-, vaja- ja jääkellarirakennuksessa	15,750: —
Kallion uusi kansankirjastotalo	100,000: —
Vanhakaupungin uusi poliisivartiotupa	6,300: —
Hakaniementorin uusi kauppahalli	150,000: —
	Siirto 279,050: —

Siirros 279,050: —

Eläintarhan urheilukentän viereinen pukeutumispaviljonki	17,200: —
Ratakadun kansakoulun viereisten katujen ja jalkakäytävään kiveys sekä koulutalon erinäiset maalaustyöt	4,650: —
Siltasaarenrannan ja Katajanokan pohjoisrannan uudet makit	3,000: —
Bengtsårin kasvatuslaitokseen kuuluvan Södergårdin kivirakennuksen viime vuonna aloitettujen muutosrakennustöitten jatkaminen.	15,000: —
	Yhteensä Smk 318,900: —

2. Kadut ja yleiset paikat.

Korjaus ja kunnossapito.

Pitkäsillan uudestirakentaminen.	787,500: —
Saunakadun pohjoisen kolmanneksen kiveäminen I:ma tel- likk kivillä asfalttiin	45,000: —
Albertinkadun ja Hietalahdenrannan välisen Bulevardi- kadun s:n kaupungin osalta	20,200: —
Kanavatorin ja Pohjoisrannan s:n saaristoveneiden kytky- paikan viereltä	31,100: —
Kasarminkadun s:n kansakoulutontin, osotenumero 21, kohdalta	6,000: —
Erottajakadun s:n kaupungin osalta	26,800: —
Ison Roobertin- ja Uudenmaankadun välisen Yrjönkadun s:n kaupungin osalta	18,400: —
Erottaja- ja Yrjönkadun välisen Uudenmaankadun s:n kaupungin osalta	5,000: —
Kauppatorin länsiosassa olevan kahden ketokivillä pääl- lystetyn kolmion s:n	15,800: —
Tarkastuspaviljongin ja Makasiininrannan välisen Etelä- rannan osan s:n	32,500: —
Kaivokadun laajentaminen ja kiveäminen tontin N:o 10 viereltä	7,700: —
Rautatien torin kaakkoisosan ketokiveyksen uudistaminen	30,500: —
Viertotien tasoitus korttelin N:o 422 kohdalta (Museon- tontti).	19,000: —
	Siirros 1,045,500: —

Siirros 1,045,500: —

Siltasaarenkadun länsiosan tasoitus Pitkäsillan ja Sirkuskadun väliltä	70,300: —	
I. Viertotien laajentaminen niiltä kohdin, mihin jo on teetetty taikka tänä vuonna teetetään uutisrakennuksia.	15,000: —	
Erinäisten kaupungille kuuluvain kadunosain kaiteitten uudistus ja korjaus	11,700: —	
Sekalaisia korjauksia	15,000: —	1,157,500: —

Uutistytöt.

Jalkakäytävän laittaminen Tehtaankadulle Kapteeninkadun puistikon vierelle	1,000: —	
Vilhonvuorikadun tasoitus ja viertäminen	18,200: —	
Sörnäisten Rantatien päällystäminen ketokivillä Vilhonvuori- ja Pääskylänkadun väliltä	10,700: —	
Kaupungille kuuluvain Castréninkadun osain s:n 3 linjan tontin N:o 27 viereltä korttelissa N:o 315	2,000: —	
Rahapajanrannan ketokiveyksen uudistus 30 metrin leveydeltä nyk. itäisimmän tavaravajan itäpuolelta sekä kahden 10 m. leveän, I. Satamakadun suuntaisen ajotien ja korttelin N:o 189 itäpuolisen kadun kiveäminen	27,500: —	
Lisämääräraha Rahapajanrannan itäosaan laskettuihin uusiin rautatieraitteisiin tarpeellisten vaihteiden ja ristoksien kustantamiseksi	5,700: —	
Leikkikentän laittaminen kortteliin N:o 127 Vuorimiehenkadun varrella	9,200: —	
Vilhonkadun tasoitus Vuori- ja Unioninkadun väliltä korttelin N:o 41 ja Kaisaniemen puiston halki	114,800: —	
Unioninkadulta Siltavuorenpengermälle vievän ajotien s:n	12,200: —	
Ehrensvärdintien s:n Rehbindein- ja Armfeltintien väliltä	16,400: —	
Engeltorin s:n, ei istutuksia, mutta kyllä korttelissa N:o 230 oleva kuja	17,300: —	
Ehrensvärdintien tontin N:o 17 länsipuolelle kortteliin N:o 227 laitettavan istutuksen louhimistyöt	700: —	
		Siirros 235,700: — 1,157,500: —

	Siirros	235,700: —	1,157,500: —
Näkinkujan tasoitus tehdastontin N:o 7 viereltä korttelissa N:o 296		13,000: —	
I. Viertotien ja Porthaninkadun välisen 5 linjan jälellä olevan osan s:n		50,000: —	
Työpajakadun s:n Panimokadun ja Kuritushuoneen alueen väliltä		22,000: —	
Panimokadun s:n Lautatarhan- ja Työpajakadun väliltä .		3,800: —	
Rautatieraide Sörnäisten satama-alueelta pitkin Työpaja- katua Kuritushuoneen alueelle		69,900: —	
Lintulahdenkadun tasoitus		32,200: —	
Fredriksberginkadun s:n I. Viertotien- ja Pengerkadun väliltä		62,000: —	
Karjalankadun s:n Porvoonkadun ja Eläintarhantien vä- liltä		36,000: —	
Itä Papinkadun s:n 5 linjan ja Castréninkadun väliltä . .		21,000: —	
Viipurinkadun s:n Porvoon- ja Kotkankadun väliltä . . .		36,700: —	
Porvoonkadun länsiosan s:n Kristiinan- ja Kajaaninkadun väliltä		28,000: —	
Runeberginkadun s:n Freedrikin- ja E. Rautatienkadun väliltä		40,100: —	
E. Rautatienkadun s:n Freedrikin- ja Runeberginkadun väliltä		14,000: —	
Nimrodinkadun s:n Seurasarentien ja Topeliuksenkadun väliltä		38,000: —	
Nervanderinkadun s:n Aionkadulta Fjälldalinkadulle . .		56,000: —	
Cygnæuksenkadun s:n Töölön- ja Nervanderinkadun vä- liltä		21,700: —	
Museokadun s:n Töölön- ja Runeberginkadun väliltä . .		61,000: —	
Museokadun s:n L. Viertotien ja Aurorankadun väliltä .		17,300: —	858,400: —

3. Kanavat ja viemärit.

Korjaus ja kunnossapito.

Erinäinen kunnossapito	29,000: —	
Täydennystyöt	5,000: —	34,000: —
	Siirros	— — 2,049,900: —

Siirros — — 2,049,900: —

Uutistytöt.

Viemärikanava Ehrensvärdintien alitse korttelin N:o 232 tontilta N:o 25 Armfeltintien alaiseen kanavaan sekä saman korttelin tontilta N:o 27 Rehbindertien alaiseen kanavaan	10,600: —	
S:n Engeltorin alitse korttelin N:o 226 tontilta N:o 5 Rehbindertien alaiseen kanavaan	2,050: —	
S:n Engeltorilta Armfeltintielle mainittua paikkaa eteläpuolelta rajoittavan istutuksen halki	3,800: —	
S:n Engeltorin alitse Ehrensvärdintielle mainittua paikkaa lännessä rajoittavan istutuksen halki	3,000: —	
S:n Karjalankadun alle Loviisankadun ja Alppilantien välille	9,300: —	
S:n Viipurinkadun alitse korttelin N:o 373 tontilta N:o 14 Kotkankadun alaiseen kanavaan	9,600: —	
S:n Runeberginkadun alle korttelin N:o 217 tontilta N:o 3 E. Rautatienkadulle	6,500: —	
S:n E. Rautatienkadun alitse Freedrikinkadulta Leppäsuonkadulle sekä viimeksi mainitun kadun alitse Nordenskjöldinkadun alaiseen kanavaan	19,700: —	
S:n Nimrodinkadun alitse Topeliuksenkadulta Seurasaarentielle	19,600: —	
S:n Nervanderinkadun alle korttelin N:o 407 tontin N:o 5 ja korttelin N:o 425 tontin N:o 12 välille mainitun kadun varrella	11,900: —	
S:n Cygnæuksenkadun alitse korttelin N:o 435 tontilta N:o 12 Museokadun alaiseen kanavaan	3,400: —	
S:n Museokadun alitse Minervankadulta Töölönkadun alaiseen kanavaan sekä Ahlqvistinkadulta Runeberginkadulle	14,600: —	
S:n Museokadun alitse Aurorankadulta L. Viertotielle . .	6,500: —	
S:n Arabian huvila-alueen halki	8,600: —	
Topeliuksenkadun alaisen kanavan jatkaminen kaupungin nyk. vaivaistalon alueelle	9,700: —	
Katkaiseva kanava Kaisaniemen puiston halki yhdistämään Kaisaniemen ravintolan kohdalla Töölönlahteen laskevaa lokaviemäriä Siltavuorenrannan alaiseen viemäriin	47,000: —	
Viemärikanava Vesisäiliönkadun alitse korttelien 372 ja 373 välille Kristiinankadun alaiseen kanavaan . . .	3,400: —	189,250: —
Siirros	— —	2,239,150: —

Siirros — — 2,239,150: —

4. Tiet.

Korjaus ja kunnossapito.

Erinäisiä korjauksia — — 10,000: —

5. Viertotiet.

Korjaus ja kunnossapito.

Erinäisiä korjauksia — — 15,000: —

6. Satamat.

Korjaus ja kunnossapito.

Erinäisiä korjauksia	25,000: —	
Alasmenosillat jälle ynnä laiturien ja jäärailojen aitaukset	5,000: —	
Satamain ruoppaus	20,000: —	
Ruoppauspaikan järjestäminen Sähkö- ja Kaasutehtaantonttien rantaan Sörnäisissä	7,000: —	
Siltasaarenrannan väli aikaisten siltain udestirakentaminen	13,000: —	
Sörnäisten läntisen sillan laajennus ja pitennys	22,000: —	
Sörnäisten keskimäisen sillan s:n s:n	26,300: —	
Pohjoissataman T-muotoisen laiturin keskiosan korjaus	8,400: —	
Taivallahden rannassa olevan Vaivaistalon laiturin s:n	4,000: —	
Sinivuorenmaan lounaisrannan yleisen laiturin s:n	2,100: —	
Eteläsataman eteläisen laiturihaaran itäosan s:n	5,500: —	
Makasiininrannan sillan puusta tehdyn osan udestirakentaminen	17,700: —	
Hietaniemen kaatolaiturin korjaus	4,000: —	160,000: —

Uutistytöt.

Hiilenpurkaussilta Sörnäisten satamaan Kaasutehtaan rantaan	— — 34,300: —	
		Siirros — — 2,458,450: —

Siirros — — 2,458,450: —

8. Puhtaanapitolaitos.*Korjaus ja kunnossapito.*

Kaatopaikkain ja laiturien kunnossapito	5,000: —	
Vartijain palkkaus	7,000: —	
Yleisten makkien ja käymäläin puhtaanapito	15,000: —	
Samain korjaus	2,000: —	
Kaupungin yleisten paikkain ja katuosuuksien puhtaanapito	115,000: —	
Keskikaupungin katujen kastelu	15,000: —	
Viertoteiden puhtaanapito	40,000: —	
Kaivopuiston viertoteiden s:n	1,000: —	
Teiden s:n	18,000: —	
Venesatamain s:n	700: —	
Jäiden s:n	1,500: —	220,200: —

9. Yleinen makkien puhtaanapito.

Palkkauksia, miehistö ja ajomiehet	125,000: —
10 hevosen rehu	7,600: —
Sekalaisia menoja desinfioimisaineista, työkaluista y. m.	7,800: —
Ajoneuvojen, rikkalaatikkojen, levyastiatin ja kansien korjaus	12,080: —
Rautatierahteja	20,000: —

Ostetaan:

10 kpl käväistysten kuljetusrattaita à 375: —	3,750: —	
250 panosta makkiastioita kansineen „ 27: 50	6,825: —	
300 rikkalaatikkoa galvanoidusta levyistä „ 50: —	15,000: —	198,055: —

10. Työkalut.

Erinäiset ostot ja korjaukset	7,000: —	
Kuuden vanhan kasteluvaunun uudistus à 600: —	3,600: —	
Lakaisukoneen ostoon	1,800: —	
Kahden ruoppausroomun korjaus	6,000: —	
Uusi porakone, täydellisenä höyrikattiloineen, porineen y. m.	5,000: —	23,400: —
		<u>2,900,105: —</u>

Siirros — — 2,900,105: —

Siirros — — 2,900,105:—

11. Sekalaista.

Hengenpelastuskalujen, halkomittain y. m. kunnossapito	4,000:—	
Pesuhuoneitten ja laiturien erinäinen hoito ja korjaus	10,000:—	
Kahden pesuhuoneen, nimittäin Merisatamassa ja Sörnäisten Rantatien varrella olevan korjaus	3,600:—	
Kahden avonaisen pesulaiturin s:n	2,400:—	
Normaalikellon hankkiminen ja paikalleenpano, esimerkiksi Ruotsalaisen teatterin eteläseinälle	350:—	
Sen vuosikustannukset	120:—	20,470:—
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>— — 2,920,575:—</u>
	<u>Kaiken kaikkiaan „</u>	<u>— — 3,395,734: 11</u>

XV. Sekalaisia menoja.**Henrik Borgströmin puisto Turvikissa.**

Erinäisiä palkkauksia	1,400:—	
Päärakennuksen ulkopuolinen korjaus ja maalaus	1,200:—	
Uuden jääkellarin teettäminen	1,200:—	
2 pientä makkia sopiviin paikkoihin kansanpuiston alueella	300:—	4,100:—
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>— — 4,100:—</u>

Tuloja.**Yleinen makkien puhtaanapito.**

Talonomistajain maksuja	120,000:—	
Kansakoulunjen s:n	8,000:—	
Tuloja myydystä lannasta	25,000:—	153,000:—
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>— — 153,000:—</u>

HELSINGIN KAUPUNGIN
PUUTARHALAUTAKUNTA.

Syyskuun 26 p:nä 1905.

Rahatoimikamarille.

N:o 41.

Sittenkun kaupunginpuutarhuri oli, Puutarhalautakunnan alustavasti käsiteltäviä kulunkiarviota, antanut menoarvioehdotuksen Helsingin kaupungin istutuksia varten ensintulevaksi vuodeksi 1911, saa Puutarhalautakunta sille voimassa olevan johtosäännön 11 §:n määräyksen mukaisesti lähettää kaupunginpuutarhurin mainitun ehdotuksen pohjalla tekemänsä ehdotuksen sanotun vuoden menosäännöksi; ja pyytää Lautakunta samalla ehdotukseen merkittyjen määrärahaeräin perustelemiseksi lausua seuraavaa:

Siinä tapauksessa että paraikaa käsiteltävänä oleva kunnallishallinnon uudistus- Puutarhalautakunnan vuosirahansääntö. ehdotus, joka m. m. edellyttää Puutarhalautakunnan lakkauttamista, toimeenpannaan ensintulevan vuoden alusta, jäävät Puutarhalautakunnan sihteerin palkkaukseen käytettävä sekä tarverahain määräraha pois. Kun ei Kaupunginvaltuusto kuitenkaan vielä ole ehdotusta hyväksynyt, on nimikkeen Puutarhalautakunta kohdalle merkitty sekä mainitut määrärahaerät että myös kaupunginpuutarhurin palkkaus entiseen määräänsä.

Yhteensä Puutarhalautakunnalle Smk 7,600:—.

Yleiset kunnossapitokustannukset istutuksista ja taimistoista, käsittäen nurmien Kaupunginistutusten kunnossapito. käytävään, puu- ja pensasistutusten hoidon, kukkasryhmien järjestämisen ja hoitamisen sekä kasvihuoneitten kunnossapidon, ovat eri vuosina vaihdelleet sängen paljon, etusijassa sääolojen johdosta. Epäsuotuisan sään vallitessa ovat nämä menot viime vuosina pyrkineet kohoamaan 100,000 markan vaiheille, minkätähden Lautakunta, pysyttääkseen menot Kaupunginvaltuuston myöntämäin määrärahain rajoissa, on koettanut aikaansaada säästöjä järjestämällä erittäin istutusten hoidon yksinkertaisemmaksi. Niinpä oli vuonna 1909 kukkaslaitteita ainoastaan Runebergin ja Kappelin esplanadeissa, Alexanterinpatsaan ympärillä sekä pienennetyssä mittakaavassa Ulriikkaporin vuorilla ja Kaivopuistossa. Mainittuna vuonna onnistui Lautakunnan supistaa kunnossapitokustannukset 91,684 markkaan, mikä seikka kuitenkin vähemmän johtui kukkaslaitteisiin nähden noudatetusta säästäväisyydestä kuin suotuisista säästä ja runsaasta sademäärästä, mikä vähensi kastelukustannuksia. Sateisen sään johdosta voitiin myös nurmikkojen kylväminen toimittaa yksinkertaisemmin. Sääs-

töjä saatiin vihdoin aikaan siten, ettei kävelyteitä tasoiteltu eikä päällystetty uudella sorakerroksella. Rikkaruohojen poistamista nurmikoilta toimitettiin niinkään sangen säästeliäästi.

Tuollaiset kunnossapitoon nähden toimeenpannut rajoitukset vaativat kuitenkin toisena vuonna käyttämään runsaammin varoja kaupungin istutusten hoitoon. Puistojen ja istutusten pysyttäminen kohtalaisessa kunnossa on kuluvana vuonna vaatinut korjaamaan enimmin silmään pistävät käytävien ja hiekotettujen kenttäin epätasaisuudet sekä toimittamaan uuden päällystävän hiekkakerroksen eräisiin istutuksiin. Kukkasryhmän lukua taas on, tuottamatta puutarhanhoidolle mainittavampaa lisäkustannusta, lisätty laittamalla niitä Katajanokalle, Säätytalon vierelle sekä Koulutorille, ja ylipäätään on istutukset pidetty huolellisemmassa kunnossa kuin menneenä vuonna. Tämä seikka ynnä varhainen kevät, joka pitensi kunnossapittoaikaa noin kuukaudella, sekä lisäksi epäsuotuisa sää on luultavasti saava aikaan, että Kaupunginvaltuuston vuodeksi 1910 myöntämä 90,000 markan kunnossapitomääräraha täytyy jonkun verran ylittää, minkätähden Puutarhalautakunta aikoo kohdakkoin tehdä Vaaltuustolle esityksen tarpeellisen lisän myöntämisestä tähän määrärahaan.

Ensintulevan vuoden kunnossapitomäärärahaa arviotaessa on huomattava, että kuluvana vuonna on tullut lisää uusia istutuksia ja että kaupungin istutusten pinta-ala on Lautakunnan kulunkiarvioehdotuksen mukaan ensi vuonnakin laajeneva 25,306 neliömetrillä. Sen ohella on Puutarhalautakunta katsonut toivottavaksi, että kukkia voitaisiin ensintulevana vuonna istuttaa yhtä laajasti kuin aikaisemminkin sekä että siis ensiluokkaisesti hoidettuihin istutuksiin saataisiin lukea: Aleksanterinpatsas, Kaivopuisto, Esplanaadit, Ritarihuoneen puistikko, Katajanokan puistikko, Säätytalon puistikko, Koulutori sekä Ulriikkapori.

Tämän mukaisesti on Puutarhalautakunta valmistuttanut taulukon, josta käy selville kaupunginistutusten pinta-ala, puutarhahallinnon kunnossa pitämäin eri paikkain aiheuttamain menojen yksityiskohtainen laskelma, kasvihuoneitten hoitokustannukset sekä vertaileva arviolaskelma viimeksi kuluneena viisivuotiskautena keskimäärin neliömetriltä istutettua ja tasoitettua alaa olleista kunnossapitokustannuksista ynnä lopuksi uusien istutusten kunnossapidosta arvioidut menot.

Tämän arviolaskelman perustuksella on Puutarhalautakunta kulunkiarvioehdotukseensa merkinnyt istutuksia ja taimistoja varten 99,140 markkaa.

Yleisen kunnossapitomäärärahan lisäksi tulee erinäisiä kunnossapitokustannuksia, jotka vaativat seuraavia rahamääriä:

Eläintarhan
urheilukentän
järjestysmies.

Niinkuin kokemus on osottanut, on järjestyksen ylläpitämiseksi Eläintarhan suurella urheilukentällä sekä kentän käyttämistä varten vahvistettujen määräysten noudattamisen silmälläpitämiseksi tarpeen erityinen järjestysmies. Tuollaisen virkailijan palkkaamiseksi kuuden kuukauden aikana 100 markalla kuukaudessa on Puutarhalautakunta merkinnyt 600 markan määrärahan.

Mainitun urheilukentän (20,000 m² à 5 p.) sekä Punanotkon leikkikentän (14,000 m² à 10 p.) kunnossapitoa varten on Puutarhalautakunta merkinnyt 1,000 ja 500 markan määrärahat. Eläintarhassa jo olevan sekä toisessa yhteydessä tähän puistoon teetetäväksi ehdotetun makin puhtaanapidosta koituisi kustannuksia 500 markkaa.

Eläintarhan urheilukentän ja Punanotkon leikkikentän kunnossapito.

Makkien puhtaanapito. Kaupunginpuutarhan polttopuut ja valaistus.

Kahden kaupunginpuutarhassa olevan, yhteensä 18 tulisijaa käsittävän asuinrakennuksen lämmittämiseen tarvittaisiin ensi vuonna noin 9 syltä havu- ja noin 30 syltä koivuhalkoja. Noin 28 ja 30 markan mukaan syleltä arvioituna tarvittaisiin tähän kaikkiaan 1,152 markkaa, minkä erän Puutarhalautakunta on merkinnyt kulunkiarvioehdotukseensa. Tämän ohella Puutarhalautakunta pyytää, että Rahoituskamari vastedes tehdessään välipuhetta halkojen hankinnasta kaupungin laskuun ottaisi huomioon puheena olevain huoneistojen polttopuutarpeen.

Kaupunginpuutarhan ulkopuolista valaistusta ynnä tallin ja kasvihuoneitten valaistusta varten on merkitty 150 markan erä sekä oppilasasunnon ynnä kaupunginpuutarhurin asunnossa olevan konttorin ja piirustussalin siivoamista ja lämmitystä varten 360 markkaa.

Kaupunginpuutarhan valaistus, siivoaminen ja lämmitys.

Eläintarhan n. s. talvipuutarhan kunnossapitokustannukset, jotka nyttemmin ovat menoarviossa vakinaisena eränä, on ensintulevana vuonna arvioitu 6,000 markaksi eli samaksi määräksi kuin kuluvan vuoden menoarviossa.

Talvipuutarha.

Kaupunginpuutarhan tallista on seuraavia menoja:

Kaupunginpuutarhan talli.

Kolmen ajomiehen ja yhden tallirengin palkkaus, yhteensä 4,200 markkaa, kengitys 155 markkaa, kaurat (7,210 kg à 17 p.) 1,225 markkaa 70 p., heinät 3 kuukauden aikana (2,700 kg à 12 p.) 324 markkaa sekä eläinlääkärin palkkio ja lääkkeet 125 markkaa eli yhteensä 6,029 markkaa 70 penniä.

Erityisessä, tähän liitetyssä, Kaupunginvaltuustolle osotetussa esityksessä tältä päivältä on Puutarhalautakunta ehdottanut, että kauan puheena ollut varapuutarhan muuttaminen Tehtaankadulta Eläintarhaan toimitettaisiin vuosina 1911 ja 1912. Kun puutarhahallinto tänä siirtymiskautena käyttäisi eräitä vanhan varapuutarhan kasvihuoneitten osia sekä kaupunginpuutarhan vanhempia kasvihuoneita, olisi nämä rakennukset väliaikaisesti korjattava, josta työstä on arvioitu olevan kustannuksia 2,000 markkaa.

Tehtaanpuiston ja kaupunginpuutarhan kasvihuoneitten väliaikainen korjaus.

Kun kaupungin puutarhahallinnon velvollisuuksiin nyttemmin kuuluu huolehtiminen Alpin tilalla olevain istutusten kunnossapidosta on tätä tarkoitusta varten merkitty 1,500 markan määräraha.

Alpin kunnossapito.

Vanhempain nurmien ja käytävain uudistusta, aitauksien kunnossapitoa, kaupunginistutusten tarpeisiin käytettävän mullan valmistusta sekä taimilavoihin tarvittavaa lantaa varten, joita kahta viimeksi mainittua ainetta ei enää saada maksutta kaupungin puhtaanapitolaitokselta, on kaupunginpuutarhurin ehdotuksen mukaisesti merkitty erinäiset 4,500, 3,500, 3,500 ja 650 markan erät.

Nurmien uudistus, mullanvalmistus y. m.

Edelleen on kaupungin vesilintujen ruokintaa ja hoitoa varten arvioitu tarvittavan 1,000 markan määräraha (1,918 kg kauroja, 3 syltä halkoja, vedenajo, hoitajan

Kaupungin vesilinnut, sohvat, työkalut.

palkkaus y. m.) sekä leposohvain korjaukseen ja maalaukseen 2,200 markkaa. Työkalujen ostoon ja korjaukseen on merkitty tarvittavan 2,500 markkaa.

Henrikin puiston suojusristikot

Kun Antin- ja Vladimirinkadun välisessä Henrikinpuistossa olevat puut ovat vahingoittuneet, sen johdosta että niiden juuria ympäröivää maata on tallattu, ehdotti Puutarhalautakunta viime vuonna hankittavaksi puiden suojaksi samallaiset suojusristikot, joita käytetään Runeberginesplanaadissa, ja kuluvaksi vuodeksi myönnettiin määräraha 15 suojuksen ostoon, jotka nyttemmin on pantu paikoilleen. Tässä osassa Henrikinpuistoa olevain puiden suojelemiseksi on vielä tarpeen 35 tuollaista 130 markan hintaista suojusristikkoa, minkätähden Lautakunta on tähän tarkoitukseen merkinnyt 4,550 markan määrärahan.

Yhteensä korjaukseen ja kunnossapitoon Smk 141,331:70.

Kaupunginpuutarhan uudet kasvihuoneet.

Ne alkeelliset kasvihuonerakennukset, mitkä puutarhahallinolla on käytettävänä Tehtaankadun vanhassa varapuu-
tarhassa, eivät nyttemmin enää riitä täyttämään kaupungin istutusten tarpeita. Vaikeuksien ja seisahduksen välttämiseksi puutarhanhoidossa lienee tuo vuodesta vuoteen lykkääntynyt uusien ja ajanmukaisten kasvihuonerakennusten teettäminen toimitettava ensintulevina kahtena vuonna. Puutarhalautakunta, joka on tätä asiaa perinpohjin valmistellut, on, niinkuin edellä mainittiin, tänä päivänä tehnyt Kaupunginvaltuustolle erityisen esityksen tästä asiasta. Viitaten tuohon kirjelmään, joka jäljennöksenä litetään tähän, on Puutarhalautakunta Eläintarhan uusien kasvihuonerakennusten alulle panemiseksi sekä niiden lämpö-, vesi- ja viemärijohtoja ynnä laitokseen kuuluvia tasoitus- ja pengerrystöitä varten menoarvioehdotukseensa merkinnyt kaikkiaan 86,300 markkaa.

Lämpöjohdolla varustamattomia kasvivajojen ja kaupunginpuutarhaan.

Edellä mainitun laitoksen yhteydessä olisi teetettävä kolme uutta lämpöjohdolla varustamatonta kasvivajaa kaupunginpuutarhaan, syystä että tähän asti käytetyt, Tehtaanpuistossa sijaitsevat kasvivajat ovat niin ylen rappeutuneessa tilassa, ettei niitä enää voi käyttää. Ja kun olisi epätarkoituksenmukaista nyttemmin enää panna kustannuksia Tehtaanpuistoon teetettäviin uusiin laitteisiin, on Lautakunta viimeksi mainittua tarkoitusta varten merkinnyt 4,500 markan määrärahan.

Kaupunginpuutarhan työpaja- ja tarveainehuone.

Kun kaupungin puutarhanhoito kokonaisuudessaan sijoitetaan Eläintarhaan, käy välttämättömän tarpeelliseksi sinne laittaa työpajahuone työkalujen, ikkunain, varjostus- ja kattausaineitten y. m. korjausta varten, jotka työt tähän asti on vartavasten palkatulla henkilöllä teetetty kaupungin ainespihassa. Tämä työpajahuone on soveliaasti yhdistettävissä kaupungin vesilintujen talvimajaan, joten säästyy työkalujen ja tarveaineitten korjauskustannuksia sekä vesilintujen hoidosta koituvia menoja, kun kumpainkin tehtävä voitaisiin antaa saman henkilön toimeksi. Käsiniemessä ja vanhassa puutarhassa olevat lintujen talvehtimishuoneet ovat, niinkuin tunnettu, sangen puutteelliset, mistä on aiheutunut suuria vaikeuksia eläinten hoidossa. Huoneistojen sopimattomuuden johdosta on lintujen terveydentilaankin nähden ollut paljon toivomisen varaa, ja moni niistä on kuollut.

Puutarhalautakunta on sentähden kaupunginarkkitehdillä valmistuttanut tähän liitetyn piirustuksen puheena olevaan tarkoitukseen käytettävää rakennusta varten, joka sijoitettaisiin tähän liitetyssä asemapiirroksessa tarkemmin osotetulle paikalle. Rakennuksessa on kattilahuone, työpaja- ja tarveainehuone sekä tilavalla vesialtaalla varustettu lintujen säilytys huone. Koko rakennuksesta olisi kaupunginarkkitehdin arvion mukaan kustannuksia 12,000 markkaa.

Kaupunginpuutarhassa jatkettavia viertämistöitä, käytävien tasoitusta sekä kivikkoisen maan raivaamista varten on merkitty 3,000 markan määräraha. Tämä määrärahaa tekisi mahdolliseksi kaupungin vastaisiin tarpeisiin välttämättömien kasvien määrän lisäämisen. Kaupunginpuutarhassa käytettävänä olevia maa-alueita täyttävät suurimmalta osalta yksivuotiset kasvit, minkätähden olisi erittäin toivottava, että maaperää myös muokattaisiin monivuotisten kasvien järkiperaistä viljelystä varten, koska nämä kasvit ovat osottautuneet sängen sopiviksi ja sieviksi nurmikkojen koristeluun.

**Kaupunginpuutarhan raivaus-
y. m. työt.**

Puutarhalautakunnan mielestä olisi Eläintarhan ja Hakasalmen puistossa mahdollisimman pian toimitettava perinpohjainen raivaus ja siistiäminen sekä nämä puistot vähitellen korjattava siitä rappioutilasta, johon ne puutteellisen kunnossapidon johdosta ovat joutuneet.

**Eläintarha ja
Hakasalmen-
puisto.**

Eläintarhan puistossa käy, ellei ota lukuun Töölönlahden läheisyydessä olevia osia, verraten vähän yleisöä, ja johtunee tämä etusijassa siitä, että puisto on vailla sopivia kävelyteitä sekä suurimmalta osalta taajan nuoren metsän taikka miltei läpipääsemättömän pensaikkojen täyttämää. Tätä aluetta on tähän asti hoidettu metsämaana, eikä pensaita ja puita ole sanottavasti harvennettu. Puita on tiheässä, minkä johdosta niiden rungot ovat alastomat ja lehvästö vähän kehittynyt. Lehväisiä puita on sängen vähän, mutta nuorta metsää harventamalla olisi niiden luku helposti lisättävissä.

Puiston raivaamista olisi Puutarhalautakunnan mielestä toimitettava siten, että vanhemmat kunnianarvoiset puuryhmät saisivat olla sinällään, mutta puistoalueen suurinta osaa täyttävät pensaikot poistettaisiin. Toisin paikoin olisi kylvettävä heinänsiementä, ei kuitenkaan laajemmalla kuin että Eläintarha säilyttäisi leimansa luonnollisena puistona.

Hakasalmen ja Hesperian alueet ovat, siitä lähtien kun ne luovutettiin käytettäväksi kansanjuhliä ja huvitilaisuuksia varten, erittäin paljon pilantuneet, mikä seikka osaltaan on aiheutunut näiden puistojen ahtaasta alasta. Mikäli kaupunki laajenee, sikäli näiden keskeisten puistojen merkitys kaupunginväestölle lisääntyy. Jos ne luovutetaan yhdistysten ja seurain huvittelupaikoiksi velvoittamatta näitä vastaan mahdollisesta vahingonteosta, ei varmaan ole kestävä kauan, ennenkuin nuo puistot on kokonaan turmeltu. Olisi sentähden erittäin suotava, että kaupunginviranomaiset voisivat osottaa muun paikan kansanjuhliä varten, ja tuollaiseksi pai-

kaksi soveltuisi varsinkin Eläintarhan järjestelysuunnitelmaan Toivon huvila-alueelle merkitty leikki- ja urheilukenttä, jonka tasoitustöiden alottamista varten Puutarhalautakunta onkin tässä alempana merkitsevä tarpeellisen määrärahan.

Eläintarhan sekä Hakaniemenpuiston raivauksen ynnä teiden ja käytävien korjaamisen pitää tietenkin tapahtua vähitellen, ja on tätä tarkoitusta varten ensintulevan vuoden menoarvioehdotukseen merkitty 15,000 markkaa.

Mäntymäen makit.

Kuluvana vuonna on Puutarhalautakunnan ehdotuksesta teetetty makki Eläintarhan urheilukentän vierelle, jota vastoin Lautakunnan ehdotus samallaisen rakennuksen teettämisestä n. s. Mäntymäelle evättiin. Puutarhalautakunnan mielestä tuollainen rakennus kuitenkin on aivan välttämätön, minkätähden Lautakunta on menoarvioehdotukseensa sitä tarkoitusta varten merkinnyt 2,500 markkaa. Makki rakennettaisiin siihen kohtaan, minkä tähän liitetty Eläintarhan lounaisosan asemapiirros näyttää, sekä samain piirustusten mukaan kuin urheilukentän vierelle teetetty samallinen rakennus.

Vesiputki Eläintarhaan.

Eläintarhassa on nykyään ainoastaan yksi juomavesiputki, nimittäin Mäntymäen eteläpuolella oleva. Kun tämä putki ei voi tyydyttää juomaveden tarvetta koko Eläintarhan alueella, lienee toinen tuollainen putki sijoitettava tuonnemmaksi puistoon, myötäliitetyssä asemapiirroksessa osotettuun paikkaan Alppilan tien vierelle. Tästä olisi kustannuksia 750 markkaa.

Eläintarhan ratsastuskenttä a ratsastustie.

Ensintulevan vuoden kulunkiarvioehdotusta tehdessään on Puutarhalautakunta myös tahtonut ottaa huomioon ratsastusurheilun vaatimukset, joiden tyydyttämiseksi ei tähän asti ole tehty juuri mitään. Kun kaupunki nyttemmin on Eläintarhasta luovuttanut rakennuspaikan maneesille, jossa on ajo- ja ratsastuskoulu ja joka laitos jo on alottanut toimintansa, näyttää olevan paikallaan että ryhdytään Eläintarhan alueelle laittamaan ratsastuskenttää, johon tarkoitukseen sovelias paikka on urheilukentän läheisyydessä. Erittäin suotavaa olisi niinkään, että maneesista ratsukentälle tehtäisiin ratsastustie näiden paikkain välisen ajotien yhteyteen (vrt. asemapiirrosta). Ratsastuskentän tasoitustöiden alottamista sekä ratsastustien teettämistä varten on kulunkiarvioehdotukseen merkitty 2,500 ja 800 markan määrärahat.

Toivon alueen urheilukenttä.

Kun varsinaista urheilua varten ajottu Eläintarhan suuri kenttä nyttemmin on valmis ja käytettäväksi annettu, näyttää olevan aika ryhtyä tasoittamaan sitä hiukan pienempää kenttää, joka Eläintarhan järjestämisuunnitelman mukaan tulisi sijoitettavaksi Eläintarhan laitaa Toivon huvilapalstalle. Tämä kenttä olisi Puutarhalautakunnan mielestä etusijassa varattava leikkejä varten, mutta voitaisiin tarpeen mukaan myös luovuttaa kansanhuvien paikaksi ja täyttäisi siten todellisen tarpeen. Mainittuja alustavia töitä varten on merkitty 5,000 markan määräraha.

Savilan taimistot.

Savilan taimistojen kuntoonpanotöiden loppuun saattamista varten on Lautakunta kaupunginpuutarhurin ehdotuksesta merkinnyt 2,500 markan määrärahan.

Kävelytie Hakaniemenpuiston halki.

Hyvin tarpeellisen kävelytien teettämiseksi Hakaniemenpuiston halki on Puutarhalautakunta merkinnyt 5,000 markan määrärahan. Tämän työn pohjapiirros ja kustannusarvio liitetään tähän.

Kaisaniemen pienempi urheilukenttä on Puutarhalautakunnan mielestä kokonaan varattava tenniskentäksi, joten tämä tähän asti varsin lapsipuolen asemassa ollut ja Kaisaniemen isommalta urheilukentältä miltei kokonaan karkoitettu urheiluhaara jonkun verran pääsisi oikeuksiinsa.

Puutarhalautakunta on sentähden kaupunginpuutarhurilla valmistuttanut tähän liitetyn ehdotuksen tenniskenttään laittamiseksi mainittuun paikkaan. Niinkuin piirustuksesta näkyy, käsittäisi urheilukenttä kaikkiaan kuusi eri osaa, joiden itsekunkin pinta-ala olisi 16×33 metriä ja joita ympäröisi verkkoaitaus. Koko laitoksesta olisi Lautakunnan arvion mukaan kustannuksia yhteensä 6,600 markkaa.

Järjestämällä kenttä näin ja aitaamalla se verkolla voitaisiin koko tämä paikka, jota tähän asti on haitallisessa määrässä häirinyt kauttakulkeva liikenne, häiritsemättä käyttää urheilun harjoittamiseen. Puutarhalautakunta on ajatellut että kenttä annettaisiin jonkun täkäläisen urheiluyhdistyksen silmälläpidettäväksi sekä luovutettaisiin yleisön käytettäväksi pienestä maksusta.

Tokantorin jo aivan liian kauan viivytetyn tasoituksen toimittamiseksi ehdotetaan 4,000 markan määrärahaa ja Punanotkon lounaisosassa jatkettavia tasoitustöitä sekä sen itäosan istutuksia varten on merkitty 10,000 markan erä.

Kaivopuiston tasoittamista on eräin keskeytyksin jatkettu vuodesta 1889 lähtien, mutta vieläkin on erinäisiä töitä tehtävä, ennenkuin koko puisto on kunnossa. Nämä työt käsittävät kävelytien laittamisen Itäisestä Lehtokujasta pitkin huvilapalstan N:o 7 viertä Kaivopuistoon sekä kävelyteitten ja nurmikkojen laittamisen puiston lounaisosaan ynnä „Jussupoffin patteriin“ vievän käytävän länsipuolella sijaitsevan paikan täyttämisen ja tasoittamisen.

Ensinmainitun kävelytien teettämisestä olisi tähän liitetyn kustannusarvion mukaan kustannuksia 3,024 markkaa. Puutarhalautakunta on tähän tarkoitukseen sekä muitten Kaivopuistossa teetetävien tasoitustöiden jatkamista varten merkinnyt yhteensä 5,000 markan määrärahan.

Kelkkaratain laittamiseen tarvittaisiin edelleenkin 1,600 markan määräraha.

Lähetteessä viimeksi kuluneen elokuun 12 päivältä pyysi Rahatoimikamari Puutarhalautakunnan lausuntoa sen johdosta, että tänne sijoitetun 3:n Suomenmaalaisen tarkk'ampujarykmentin päällikkö oli ehdottanut, että Simonkadun ja Turun kasarmin väliseen istutukseen teetetäisiin nurmikkoja ja käytäviä sekä mikäli mahdollista kukkapengermiä, ja että se vahingonteon estämiseksi varustettaisiin metallilanka-aitauksella. Tämän johdosta Puutarhalautakunta huomautti, että Simonkadun viereinen istutus on ainoastaan väliaikaisesti järjestetty ja ettei Lautakunta, kun kaupungin istutuksissa on vielä niin monta muuta tärkeämpää työtä tekemättä, ole katsonut voivansa ehdottaa määrärahan myöntämistä tämän istutuksen lopullista kuntoonpanoa varten. Lautakunta kuitenkin myönsi, että tämän verraten keskikaupungilla sijaitsevan paikan kaunistaminen on täysin perusteltu, mutta oli sitä mieltä että, jos tuollainen kaunistaminen on toimitettava, ei ole tyydyttävä puolinaiisiin toimiin, vaan paikka järjestettävä pysyväisesti. Samalla antoi Lautakunta Raha-

**Kaisaniemen
pienempi ur-
heilukenttä.**

**Tokantori.
Punanotko.**

Kaivopuisto.

**Kelkkaradat.
Simonkadun ja
Turun kasar-
min välisen
paikan istu-
tukset.**

toimikamariin kaupunginpuutarhurin laatiman suunnitelman puheena olevaan paikkaan laitettavaa puutarhaa varten. Suunnitelman toteuttamisesta olisi tähän liitetyn kustannusarvion mukaan kustannuksia 17,559 markkaa 96 penniä, ja huomautti Lautakunta lisäksi, ettei noista kustannuksista käyne mainittavasti tinkiminen, jos mieli järjestää paikka ajanmukaisesti.

Asiaa käsitellessään kuluvaan syyskuun 8 päivänä päätti Rahatoimikamari, muun muassa, kehottaa Puutarhalautakuntaa, tehdessään ehdotusta 1911 vuoden menoarvoksi, ottamaan tämän asian uudelleen harkittavaksi.

Puutarhalautakunnan uudelleen käsitellessä tätä asiaa on kaupunginpuutarhuri ilmoittanut, että mainitun paikan kuntoonpano olisi joka tapauksessa aivan piakkoin tarpeellinen, koska puita ympäröivä ruokamultakerros kohdakkoin täytyy uusiksi ja syventää. Tähän nähden on Puutarhalautakunta, toistaen aikaisemman perustelunsa, katsonut tarpeelliseksi kulunkiarvioehdotukseen merkitä istutusten lopullista kuntoonpanoa varten umpiluvuin 17,600 markan määrärahan.

Yhteensä uutistöitä varten Smk 192,350: —.

Yleisiä kulkuväyliä kaupunginistutuksiin.

Kun kaupungin puistoissa ja istutuksissa olevain, yleiseen keskusliikenteeseen käytettyjen liikenneväylien tekemisestä ja korjaamisesta aiheutuvat menot tarkoin katsoen eivät kuulune varsinaiseen puutarhakulunkiarvioon, on Lautakunta tällä kertaa yhdistänyt tähän kuuluvat menot erityiseksi ryhmäksi nimikkeellä „kaupunginistutusten yleiset kulkuväylät“.

Kaupunginpuutarhan ja Savilan välinen tie.

Eläintarhan järjestelysuunnitelmaan on merkitty tie, joka kulkee Alppilan rautatienylimenopaikalta pitkin kaupunginpuutarhan pohjoisrajaa Savilan taimistolle ja päättyy Läntiseen Viertotiehen. Tämä tie olisi tarpeellinen Kallion ja eräitten Töölön tienoon osain keskusliikenteen välittäjänä, mutta samalla kaupunginpuutarhan ja taimistojen välisenä mukavana yhdysväylänä sekä helpottaisi tuntuvasti viimeksi mainitun laitoksen hoitoa ynnä sen ja kaupunginpuutarhan välillä toimitettavaa tavarainkuljetusta. Niinpä kaupunginpuutarhan ja Savilan välinen tie, joka nyt kulkee Eläintarhan portin kautta, lyhenisi toista kilometriä ja olisi vähemmän mäkinen.

Puutarhalautakunta on tähän nähden ollut sitä mieltä, että kaupunginpuutarhan ja Savilan välinen vastamainitun tien osa olisi ensintulevana vuonna teetettävä sekä työ muutoin, koska se ei ole sanottavan kiireellistä laatua, jätettävä johonkin seuraavaan vuoteen. Kustannukset nyt tehtävästä tienosasta nousisivat Rakennuskonttorin valmistamain arviolaskelmain mukaan 4,600 markkaan.

Töölönlahdelta Kaupunginpuutarhan länsipuolitse kulkevan tien korjaus.

Töölönlahdelta kaupunginpuutarhan länsipuolitse urheilukenttää päin vievä tie on ainoa kulkuväylä, mikä liikenteellä on käytettävänä Eläintarhan sisäosissa. Tämä paljon käytetty tie on tehty yksinomaan hiekasta ja käy sadesäällä veteläksi ja kuoppaiseksi sekä paikatellen vaikeakulkuisiksi. Olisi sentähden tarpeellista viertämällä ja osittain uudesti tekemällä panna tie parempaan kuntoon, josta työstä

on arvioitu olevan kustannuksia 10,000 markkaa (vrt. tähän liitettyä Eläintarhan lounaisosan asemapiirrosta).

Puutarhalautakunnan ja Rahatoimikamarin esityksestä päätti Kaupunginvaltuusto lokakuun 5 päivänä viime vuonna ajotien teetettäväksi Eläintarhaan rautatien länsipuolitse Fredriksbergiin asti sekä osotti kuluvan vuoden menosäännöstä tähän tarkoitukseen 32,800 markan määrärahan. Kulunkivaliokunnan ehdotuksesta Kaupunginvaltuusto kuitenkin sittemmin muutti päätöksensä. Kulunkivaliokunta oli nimittäin sitä mieltä että, vaikka mainittu tie täyttäisikin melkoista liikennetarvetta, voisi sen teettäminen kuitenkin jäädä jonkun ajan päähän, minkätähden valiokunta ehdotti että 1910 vuoden menosääntöön otettaisiin ainoastaan 17,800 markan määräraha kivenlouhintaa ja muita valmistustöitä varten, jota vastoin jällellä olevat 15,000 markkaa poistettaisiin. Valtuusto hyväksyi tämän ehdotuksen.

Puutarhalautakunta, jonka mielestä tämän tien teettäminen vuonna 1911, erittäinkin kun urheilukenttä nyttemmin on luovutettu käytettäväksi, on ehdottomasti liikenneolojen vaatima, on tämän johdosta menoarvioehdotukseen merkinnyt mainitun 15,000 markan määrärahan sen lisäksi mitä aikaisemmasta määrärahasta on käyttämättä.

Kaupunginvaltuustolle lähettämässään kirjelmässä huhtikuun 15 päivältä 1910, joka kirjelmä koskee erinäisten muutosten tekemistä Eläintarhan järjestämissuunnitelmaan (ks. Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 26), on Puutarhalautakunta huomauttanut tarpeelliseksi Kaisaniemen halki kulkevaa liikenneväylää, joka Suomalaisesta teatterista lähtien kulkisi rautatienpenkereen itäpuolitse ja yhtyisi Eläintarhantiehen huvilapalstalla N:o 14. Rakennuskonttorin toimittavan arvion mukaan olisi tämän liikenneväylän teettämisestä kustannuksia 221,000 markkaa. Kun kuitenkin, mikäli Puutarhalautakunta on saanut tietää, tämä asia myös on ollut valmisteltavana Kaupunginasemakaavatoimikunnassa, joka kohdakkoin antanee Puutarhalautakunnan ehdotuksesta osittain eriävän ehdotuksensa puheena olevan kulkuväylän teettämiseksi, on Lautakunta katsonut alotteen sen puolelta pitävän tällä kertaa jäädä tekemättä.

Yhteensä kaupunginistutusten yleisiä kulkuväyliä varten Smk 29,600: —.

Puutarhalautakunnan kulunkiarvioehdotus vuodeksi 1911 sekä edellä mainitut piirustukset ja kustannusarviot ynnä Puutarhalautakunnan kulunkiarvion vaihteluja vuosina 1900—1910 osottava taulukko myötäliitetään.

Puutarhalautakunnan puolesta:

A. R. Frenckell.

John Uggla.

Ajotie Eläintarhaan rautatienlinjan länsipuolelle.

HELSINGIN KAUPUNGIN
PUUTARHALAUTAKUNTA

Syyskuun 26 p:nä 1910.

N:o 40.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Sittenkun Suomen Puutarhayhdistys oli kaupungille luovuttanut hallintaoikeuden Yhdistyksen hallussa oleviin, Eläintarhanpuistossa, rautatielinjan länsipuolella sijaitseviin alueisiin sekä omistusoikeuden Yhdistyksen siellä olevaan omaisuuteen, on Puutarhalautakunta vuodeksi 1908 tekemänsä kulunkiarvioehdotuksen yhteydessä Rahatoimikamarille antanut täydellisen ehdotuksen niistä korjaustöistä ja muista toimenpiteistä, jotka tämän johdosta olivat tarpeen vaatimia. Tämä ehdotus sisälsi, muun muassa, että kaupungin varapuutarha oli muutettava Eläintarhaan ja sinne rakennettava uusi kasvihuoneryhmä, siellä toimitettava tarpeelliset tasoitustyöt, laitettava vesijohto y. m. Tämän ehdotuksen Rahatoimikamari pääasiassa hyväksyi, mutta kulunkiarviota käsitellessään Maistraatti piti puheena olevain menojen vähentämistä säästäväisyysyistä välttämättömänä sekä katsoi varapuutarhan laittamista tarkoittavat työt *sopivan jakaa kahdelle vuodelle*. Tämän mukaisesti Maistraatti poisti kasvihuoneuksen ja vesijohdon rakennuskustannukset sekä varapuutarhan aitaamista ja muuttamista varten tarkoitetut määrärahat. Nämä ehdotukset Kaupunginvaltuusto sittemmin hyväksyi, ja *täytyy tämä Kaupunginvaltuuston päätös käsittää siten, että kaupungin puutarhanhoito on lähimmässä tulevaisuudessa kokonaan sijoitettava Eläintarhanpuistossa olevaan kaupungipuutarhaan*.

Vuoden 1909 menoarvioehdotukseen Puutarhalautakunta jälleen merkitsi määrärahat kasvihuoneryhmää, tasoittamis- ja pengerrystöitä, kasvihuoneiden vesijohtoa ja kaupungipuutarhan aitausta varten. Kaikki nämä määrärahat Rahatoimikamari kuitenkin tarkemmin perustelematta poisti sanotun vuoden menoarvioehdotuksesta, pitäen tätä menettelyä välttämättömänä raha-asiaan silloisen painostuneen tilan johdosta. Puutarhalautakunnan vuoden 1909 lopulla tekemän samansuuntaisen esityksen Rahatoimikamari niinkään taloudellisista syistä epäsi.

Tehtaankadun vanhassa varapuutarhassa ja Eläintarhaan sijoitetussa kaupungipuutarhassa puutarhahallinnon käytettävänä olevat kasvihuonerakennukset eivät nyttemmin enää riitä, vaan uusien ja ajanmukaisten kasvihuonerakennusten tarpeellisuus käy vuosi vuodelta pakottavammaksi. Puutarhalautakunta katsoo sentähden

tarpeelliseksi toistaa tästä asiasta aikaisemmin tekemänsä ehdotuksen ja rohkenee, tällä kertaa suorastaan herroille Kaupunginvaltuusmiehille, mainittuun seikkaan nähden huomauttaa seuraavaa:

Tehtaanpuiston kasvihuonerakennukset, jotka laitettiin 1890-luvulla, tehtiin alunpitäen väliaikaisiksi ja niihin käytettiin mahdollisimman vähän kustannuksia, koska ei silloinkaan ollut aikomus sijoittaa kaupungin kasvinviljelystä kaikiksi ajoiksi Tehtaanpuistoon, vaan ainoastaan toistaiseksi ja kunnes kaupungin varapuu-tarhalle saataisiin soveliaampi paikka. Sittenkun varsinainen puutarhaliike nyttem-min on sijoitettu Eläintarhaan, on vanhan varapuu-tarhan rakennuksia ainoastaan välttävästi korjattu, minkä johdosta ne nyt ovat erittäin rappeutuneessa kunnossa. Niinpä ovat esimerkiksi seinät aivan lahot, mikä seikka vaikeuttaa kasvihuoneitten lämmittämistä tarpeelliseen määrään. Lämpöjohto on vanhettunutta järjestelmää eikä toimi tyydyttävästi. Tilan puutteessa on kasvinviljely näissä epäajanmukai-sissa vanhoissa kasvihuoneissa käynyt ylen vaikeaksi, eikä tämän seikan korjaami-nen ole ollut puutarhahallinnon vallassa.

Näiden puutteellisten kasvihuonerakennusten kuntoonpanemista ei myöskään käy missään tapauksessa puoltaminen, koska kustannukset siitä aivan todennäköisesti nousisivat likimain samaan määrään kuin uudestirakentamisesta. Väliaikaisesti kor-jattuina voitaisiin puheena olevia kasvihuonerakennuksia kuitenkin hädin tuskin käyttää tarkoitukseensa 1912 vuoden loppuun.

Se seikka että puutarhanhoito on ollut sijoitettuna kahteen niin kaukana toisis-taan olevaan paikkaan kuin Tehtaanpuistoon ja Eläintarhaan, on tietenkin kasvihuo-neiden puutteellisen tilan yhteydessä tuottanut suuria vaikeuksia ja seisahduksia kasvin-viljelyksessä sekä aiheuttaa tuntuvia lisäkustannuksia kaupungin istutusten kunnos-sapidosta. Olisi sentähden mitä tärkeintä, että kaupunginpuutarha pantaisiin kuntoon jo lähivuosina.

Tämän johdosta on Puutarhalautakunta kaupunginpuutarhurilla teettänyt tähän liitetyt kasvihuonerakennusten piirustukset, jotka rakennukset sijoitettaisiin myötä-liitetyssä asemakaavassa osotetulle paikalle kaupunginpuutarhan pohjoisrajalle. Ehdo-tuksen mukaan rakennettaisiin kasvihuoneet yhtäjaksoiseen ryhmään, joten niiden hoito ja silmälläpito olisi helppo ja mukava sekä polttopuiden kulutus mahdollisim-man vähäinen. Kasvihuoneryhmä käsittää piirustusten mukaan päärakennuksen (kasvihallin) ynnä 4 isompaa kylkirakennusta pohjois- sekä 6 pienempää kylkira-kennusta eteläpuolella. Tämä kasvihuoneryhmä tyydyttäisi rakennusaineisiin, sisus-tukseen ja tilavuuteen nähden kaikki nykyaikaiset vaatimukset ja puutarhanhoidon nykyään arvioitavissa olevat tarpeet.

Jottei menosääntöä liiksi rasitettaisi olisi tämän kalliin laitoksen teettäminen Puutarhalautakunnan mielestä jaettava usealle vuodelle. Likimpäin tarpeitten tyy-dyttämiseksi olisi etusijassa teetettävä kasvihalli ja nuo 6 pienempää kylkirakennusta; muut kylkirakennukset voitaisiin sitten teettää vähitellen, mikäli kasvivarasto lisään-tyy ja kaupungin varat sallivat.

Kaupunginpuutarhan alueella on nykyään neljä kasvihuonetta. Nämä kivistä tehdyt rakennukset ovat oikeastaan talvehtimishuoneita ja niinmuodoin aiotut toiseen tarkoitukseen kuin mitä nyt on puheena. Ne ovat kaikki eri tasossa, mikä vaikeuttaa niiden välistä yhteyttä ja estää toimeenpanemasta soveliaita laajennuksia, jota paitsi lavastoa ei käy sijoittaminen niiden läheisyyteen. Näitä vanhempia kasvihuoneita, joissa kasvinviljelystä on väliaikaisesti toimitettu, ei Puutarhalautakunnan mielestä käy enää sanottavaa aikaa pysyttämisen nykyisessä kunnossaan, ja taas perinpohjainen korjaus, joka ei tulisi sanottavasti halvemmaksi uudestirakentamista, ei kannattaisi.

Erittäin on huomattava, että mainittujen kasvihuoneitten lämpöjohto on sängen puutteellinen ja niihin kuuluva kattila, joka on ollut käytännössä 12 vuotta, likipitään tyyten kulunut. Puutarhalautakunta on kuitenkin paikalla toimitetussa katselmuksessa havainnut kolme noista puheena olevista kasvihuoneista (N:ot 5, 6 ja 7) senlaatuiseksi, että niitä väliaikaisesti korjaamalla vielä voi käyttää jonkun lyhyen aikaa, ollen puutarhahallinto tässä tapauksessa kuitenkin aina sen vaaran alaisena, että lämpöjohto lakkaa toimimasta, mikä kylmänä vuodenaikana voi aikaansaada tuntuvia vahinkoja.

Kun siis eräitä Tehtaanpuiston ja kaupunginpuutarhan kasvihuoneita vielä voi käyttää puutarhanhoitoon vuosina 1911 ja 1912, on Puutarhalautakunta katsonut varapuutarhan lopullisen muuton Eläintarhaan voivan, puutarhanhoitoa sanottavasti haittaamatta, jakaa mainituille kahdelle vuodelle, jommainen menettely on säästäväisyyden kannaltakin puolustettavissa. Lautakunnan mielestä olisi muutto toimitettava siten, että vastaisesta kasvihuonelaitoksesta vuonna 1911 rakennettaisiin kattilahuone, osa kasvihallia ja neljä kasvihuonetta sekä vuonna 1912 kasvihallin jälellä oleva osa ynnä kaksi kasvihuonetta. Vuonna 1911 lakkautettaisiin osa Tehtaankadun kasvihuoneita sekä muutettaisiin kaupunginpuutarhaan, jota varten on määräraha merkitty Puutarhalautakunnan ensi vuoden menoarvioon. Tehtaanpuiston kasvihuone ja kaupunginpuutarhan kasvihuoneet N:ot 5, 6 ja 7 pysytettäisiin vuoden 1912 loppuun, jolloin uusi kasvihalli sekä kuusi kylkirakennusta olisi valmiina puutarhahallinnon käytettävänä.

Puutarhalautakunnan toimittamain laskelmain mukaan vastaisi uusissa kasvihuonerakennuksissa oleva tila likimain sitä tilaa, mikä on käytettävänä vanhan varapuutarhan kasvihuoneissa ynnä neljässä nyt käytetyssä vanhassa kaupunginpuutarhan kasvihuoneessa.

Koko kasvihuoneryhmän kustannukset arvioi Puutarhalautakunta viime vuonna yksissä neuvoin kaupunginarkkitehdin kanssa 114,700 markaksi, joka kustannusmäärä nykyisiin hintaoloihin katsoen todennäköisesti on liian alhainen. Jos, niinkuin Puutarhalautakunta tässä edellä on ehdottanut, ainoastaan osa kasvihuoneista ynnä kattilahuone ja neljä kylkirakennusta teetetäisiin vuonna 1911, nousisivat näiden laitosten rakennuskustannukset kaupunginarkkitehdin laatiman, tähän liitetyn kustannusarvion mukaan 65,000 markkaan.

Vastaisen kasvihuoneryhmän rakentamisen johdosta käy myös välttämättömäksi suorittaa erinäisiä tasoitus- ja pengerrystöitä, joista Rakennuskonttorin tekemän kustannusarvion mukaan on kustannuksia 30,000 markkaa. Mahdollisimman paljon vähentääkseen ensintulevan vuoden määrärahatarvetta on Puutarhalautakunta kuitenkin katsonut, että vuonna 1911 olisi suoritettava ainoastaan ne louhimis- ja pengerrystyöt, jotka ovat aivan välttämättömät kasvihuonerakennuksen teettämiseen. Näistä on Lautakunta arvioinut olevan kustannuksia 17,700 markkaa. Näiden lisäksi tulevat suunniteltujen kasvihuoneitten vesi- ja viemärijohtojen kustannukset, jotka Vesi-johtokonttori on tähän liitettyssä laskelmassa arvioinut 3,600 markaksi. Mainituista uutistöistä olisi tämän mukaisesti siis ensintulevana vuonna kustannuksia yhteensä 86,300 markkaa.

Sittenkun vanhempi varapuutarha on hävitetty, on välttämätöntä ryhtyä toimiin niin sanotun Tehtaanpuiston järjestämiseksi. Lautakunnan mielestä on tästä paikasta tehtävä kansanpuisto, joka varsinkin läheisten kaupunginosain lukuisalle väestölle olisi suureksi hyödyksi ja huviksi. Tehtaanpuiston järjestämissuunnitelma on jo valmis ja käsittää laajanlaisen, soveliaiden kulkuväyläin sekä nurmikkojen ja kasviryhmäin ympäröimän leikkikentän ynnä ulkokehässä kaksinkertaisen rivin kasvavia puita. Siinä tapauksessa että kaupunginviranomaiset hyväksyvät nykyisen ehdotuksen, olisi töihin Tehtaanpuiston kuntoonpanemiseksi ryhdyttävä vuonna 1913.

Puutarhalautakunta, jonka mielestä uusien, nykyaikaisten kasvihuoneiden tarve kaupungin istutuksille on niin tärkeä, että Lautakunta ehdottomasti asettaa tämän tarpeen kaikkien muiden vuonna 1911 teetettäväksi ehdotettujen uutistöiden edelle, saa edellä lausutun nojalla kunnioittaen ehdottaa:

että herrat Kaupunginvaltuusmiehet vuodeksi 1911 myöntäisivät 86,300 markan määrärahan uusien, tähän liitettyjen piirustusten mukaisten kasvihuonerakennusten teettämiseen, lämpö-, vesi- ja viemärijohtoineen Eläintarhan puiston kaupunginpuutarhaan sekä siihen kuuluvien tasoitus- ja pengerrystöiden suorittamiseen, sen mukaisesti mitä Puutarhalautakunta on tässä edellä ehdottanut.

Puutarhalautakunnan puolesta:

A. R. Frenckell.

John Ugglä.

Puutarhalautakunnan menoarvioehdotus vuodeksi 1911.

III. Kunnallishallinto.

Puutarhalautakunta.

1 Sihteeri	Smk	— —	1,200: —
1 Kaupunginpuutarhuri, palkkaa paitsi vapaata asuntoa	„	3,000: —	
korotusta 10 vuoden palveluksesta	„	600: —	
mieskohtaista palkanlisäystä ynnä polttopuut, vapaat raitiotiematkat ja muut luontoisedut	„	2,400: —	6,000: —
Tarverahoja, arviolta	„	— —	400: —
	Yhteensä Smk	— —	7,600: —

XII. Yleiset työt.

7. Istutukset.

a) Korjaus ja kunnossapito.

Istutusten ja taimistojen kunnossapito	Smk	99,140: —	
Järjestysmiehen palkkaaminen Eläintarhan urheilukenttää varten	„	600: —	
Mainitun urheilukentän kunnossapito	„	1,000: —	
Punanotkon leikkikentän samoin	„	500: —	
Eläintarhan kahden makin puhtaanapito	„	500: —	
Kaupunginpuutarhan asuinrakennusten polttopuut	„	1,152: —	
Kaupunginpuutarhan erinäisten huoneistojen lämmitys ja siivoaminen	„	360: —	
Kaupunginpuutarhan valaistus	„	150: —	
Talvipuutarhan kunnossapito	„	6,000: —	
Tallipalvelijaston palkkaus, kaupunginpuutarhan tallin rehut y. m. tarpeet	„	6,029: 70	
Tehtaankadun ja kaupunginpuutarhan vanhempien kasvihuoneitten korjaus	„	2,000: —	
Alpin kunnossapito	„	1,500: —	
Vanhempien nurmien ja käytävain uudistaminen	„	4,500: —	
	Siirros Smk		123,431: 70

	Siirros	Smk 123,431: 70
Aitausten kunnossapito	”	3,500: —
Mullanvalmistus kaupungin istutuksia varten	”	3,500: —
Lannan osto kasvilavoja varten	”	650: —
Kaupungin vesilintujen hoito	”	1,000: —
Leposohvain korjaus	”	2,200: —
Työkalujen osto ja korjaus	”	2,500: —
Puiden suojusristikkojen hankkiminen Henrikinpuistoon	”	4,550: —
	Yhteensä	Smk 141,331: 70

b) *Uutistytöt.*

Kaupunginpuutarhan uudet kasvihuoneet ynnä lämpö-, vesi- ja viemärijohto sekä tasoitus- ja pengerrystytöt	Smk	86,300: —
Kolmen uuden lämpöjohdolla varustamattoman kasvihuoneen laittaminen kaupunginpuutarhaan	”	4,500: —
Työpaja- ja tarveainehuoneen sekä kaupungin vesilintujen talvehtimishuoneiston käsittävä rakennus	”	12,000: —
Kaupunginpuutarhan raivaus- ja istutustytöt	”	3,000: —
Eläintarhan ja Hakasalmenpuiston raivaus- ja siistimistytöt	”	15,000: —
Makin teettäminen Eläintarhaan	”	2,500: —
Vesiputkien laittaminen s:n	”	750: —
Ratsastuskentän alottaminen s:n	”	2,500: —
Ratsutien teettäminen s:n	”	8,000: —
Alustavat työt urheilukentän laittamiseksi Toivon huvilapalstalle Eläintarhaan	”	5,000: —
Savilan taimiston kuntoonpano	”	2,500: —
Kävelytien teettäminen Hakasalmenpuistoon	”	5,500: —
Tenniskenttään laittaminen Kaisaniemeen	”	6,600: —
Tokantorin järjestelyn loppuun saattaminen	”	4,000: —
Punanotkon tasoitus- ja istutustöiden jatkaminen	”	10,000: —
Kaivopuiston tasoitustöiden jatkaminen	”	5,000: —
Kelkkaratain laittaminen	”	1,600: —
Simonkadun viereisen istutuksen kuntoonpano	”	17,600: —
	Yhteensä	Smk 192,350: —

c) *Kaupunginistutusten yleiset kulkuväylät.*

Tien teettäminen kaupungipuutarhan ja Savilan välille	Smk	4,600:—
Kaupungipuutarhan länsipuolitse kulkevan tien korjaus ja viertä-		
minen	”	10,000:—
Ajotien teettäminen Eläintarhaan rautatien länsipuolitse Fredriks-		
bergiin	”	15,000:—
		<hr/>
	Yhteensä Smk	29,600:—

Puutarhalautakunnan puolesta:

A. R. Frenckell.

John Uggla.

HELSINGIN KAUPUNGIN
VESIJOHDEKONTTORI.

Helsingissä,

syysk. 29 p:nä 1910.

Helsingin Rahatoimikamarille.

N:o 3,312.

Myötäliittäen vesijohdon meno- ja tulosääntöehdotuksen vuodeksi 1911 siihen kuuluvine kustannusarvioneen ja piirustuksineen saa Konttori kunnioittaen esittää seuraavaa:

1. *Hallinto ja käyttö.* Kun asistentti ryhtyi toimeensa heinäkuun 1 päivänä 1906, tulee hänelle ensi vuodelta 10 %:n palkankorotus puolelta vuodelta eli 350 markkaa, joka määrä on merkitty menosääntöön. Vedenkulutuksen lisääntymisen johdosta on pumppulaitosten, suodattamien ja seisotuslaitteiden käyttökustannuksia korotettu hiukan yli 10 %:n. Mittarien lukeminen ja tarkastus nimistä erää on niinkään korotettu 500 markalla mittarien luvun lisääntymisen johdosta, sekä Helsingin kunnalle menevät verot 800:sta 1,100 markkaan, johon määrään verot ovat nouseet kuluvana vuonna. Muut erät ovat ennallaan.

2. *Kunnossapito ja korjaus.* Vesijohdon rakennusten, aitausten y. m. korjausta ja kunnossapitoa varten on merkitty 45,000 markkaa nykyisen 40,000 markan sijasta, sen johdosta että vesijohto on levinnyt yhä laajemmalle sekä kun Vanhassakaupungissa on tehty laajennuksia, jotka aiheuttavat lisääntyneitä korjaus- ja kunnossapitomenoja. Vesimittarien korjaukseen ja tarkistukseen tarvittava määräraha sitä vastoin voidaan pysyttää ennallaan.

3. *Uutisrakennukset.* Uutisrakennuksiksi ehdotetaan nyt ainoastaan seuraavat pienenlaiset työt, joiden teettäminen Vanhassakaupungissa käy tarpeelliseksi siellä aikaisemmin toimitettujen laajennusten johdosta, nimittäin:

- 1). Ristikkopuista ja laudoista tehty vaja koneenkäyttäjien asuntojen läheisyyteen polttopuiden ja palokalujen säilyttämiseksi, ollen kustannukset arvioitu 2,500 markaksi;
- 2). tiilistä tehty varahuone työkaluja ja kalustoa varten vanhemman turbiinipumppulaitoksen vierelle, maksava arviolta 4,000 markkaa; sekä
- 3). keskipakoispumppu ynnä sähkömoottori varaksi pumpuille seisotetun veden nostamiseksi suodattamiin, ollen kustannukset arvioitu 6,000 markaksi.

4. *Putkiverkon laajentaminen ja vesimittarien osto.* Kuluvana vuonna päällystetään Nikolain- ja Erottajakatu sekä osa Kaivokatua tellikkakivillä, minkätähden Konttori on menoarvioonsa merkinnyt kustannukset näiden katujen alaisten johtojen uudistamisesta sekä Ludvikinkadun ja Erottajatorin välisen Erottajakadun osan alaisen vesijohdon uudelleen laittamisesta. Edelleen on Konttori ehdotukseensa merkinnyt

kustannukset 100 mm läpimittaisten asfaltoimattomien vesijohtoputkien uudistamisesta ensimmäisessä kaupunginosassa sekä eräitten Vuori- ja Fabianinkadun osain alla, joten aikaisemmin hyväksytty vesijohtojen uudistussuunnitelma tulisi keskikaupungilla lopullisesti toteutetuksi. Rakennuskonttori on ehdotukseensa merkinnyt Vilhonkadun tasoituksen korttelin N:o 41 halki Unioninkadulle, minkätähden Vesijohtokonttorikin on ehdotukseensa merkinnyt vesijohtoputkien järjestelyn samalla alueella. Tästä työstä on arvioitu olevan kustannuksia 4,900 markkaa.

Niinkuin kuluvan vuoden kulunkiarvioehdotuksen perustelmissa on mainittu, on vesisäiliön ja Vanhankaupungin välisellä osalla Fredriksberginkadulta vesisäiliöön asti ainoastaan yksi johto, joka paikatellen on ainoastaan 300 mm läpimitaten ja sentähden liian pieni, varsinkin nyt kun toinen Töölön lahteen Pitkäsillan kohdalla laskettu 300 millimetrin johto täytyy pitää suljettuna sillan uudestirakentamisen vuoksi. Jos puheena olevaan johtoon syntyisi vuoto taikka joku muu vika, joka ei olisi korjattavissa 4—5 tunnin kuluessa, jäisi kaupunki vedettä. Tämän johdosta on Konttori uudelleen merkinnyt uuden 600 millimetrin johdon kustannuksen, kuitenkin muodosteltuna 80,400 markaksi, ja olisi tämä johto sentähden mahdollisimman pian laitettava, koska muutoin kaupungin vedensaanti joutuu uhanalaiseksi.

Muut ehdotukseen merkityt uutistyöt johtuvat välittömästi Rakennuskonttorin ehdottamista kaduntasoitte- ja viemäritöistä.

Vihdoin on uusien vesimittarien ostoa varten merkitty sama määrä kuin kulu-
vaksikin vuodeksi eli 20,000 markkaa.

5. *Sekalaista.* Työkalujen ostoon ja pohjavesitutkimusten toimittamista sekä putkiverkon täydentämistä y. m. varten on niinkään merkitty samat määrät kuin kuluvana vuonna.

Konttorin ehdottamain menojen kokonaissumma nousee vuonna 1911 niinmuodoin 805,200 markkaan.

Tulot. Tuloja on laskettu olevan vedenmyynnistä 825,000 sekä mittarien vuok-
rista 34,500 markkaa kuluvan vuoden 770,000 ja 33,000 markan sijasta. Muut tuloerät ovat ennallaan. Koko tulomäärä on siis 1,012,775 markkaa, vaikkei mitään maksua kaupungin omasta vedenkulutuksesta vielä ole otettu lukuun.

Albin Skog.

HELSINGIN KAUPUNGIN

**KAASU- JA SÄHKÖLAITOSTEN
HALLITUS.***Helsingissä,**syysk. 30 p:nä 1910.**Helsingin Rahatoimikamarille.*

N:o 120.

Hallitus saa täten Rahatoimikamarille lähettää ehdotuksen 1911 vuoden meno- ja tuloarvioksi, mikäli koskee

Helsingin kaupungin Kaasulaitosta,
Helsingin kaupungin Sähkölaitosta ja
Katu- ja laiturivalaistusta.

Kuluvan vuoden menoarviota käsitellessään on Valtuusto katsonut olevan aihetta kehottaa Hallitusta m. m. ottamaan harkittavaksi «eikö määrärahaa mittarien lukemista ja rahainperimistä varten kävisi jonkun verran vähentäminen siten, että mainittu työ suoritettaisiin yhtäaikaan kaasu- ja sähkölaitoksen puolesta, joten eri henkilöjen ei tarvitsisi sitä varten käydä molempien laitosten puolesta samoissa paikoissa».

Hallitus, joka jo ennenkin on tätä kysymystä harkinnut, on kuluvana vuonna koettanut saada mahdollisimman kaikinpuolisen selvityksen asiasta ja m. m. antanut kaasutehtaan kamreerin toimeksi opintomatalla Ruotsissa, Tanskassa ja Saksassa tarkemmin tutustua niihin kokemuksiin, joita tässä kohden on saatu näissä maissa.

Tavallisesti eivät kunnallisten kaasu- ja sähkötehtaitten rahainperiminen ja mittarienlukeminen ole järjestetty yhteiseksi kaikissa niissäkään kaupungeissa, missä nämä laitokset ovat yhteisen hallituksen alaisina. Yksityisissä tapauksissa kuitenkin on yhteinen mittarienlukeminen ja rahainperiminen järjestetty, esimerkiksi Gööteporissa, missä tämä järjestelmä otettiin käytäntöön alun toista vuotta takaperin. Miten yritys siellä on onnistunut, näkyy seuraavasta Gööteporin kaasutehtaan johtajan Samzeliuksen lausunnosta:

«Kaasu- ja sähkötehtaalle yhteinen mittarienlukeminen ja rahainperiminen on meillä ollut käytännössä vuoden. Laitoksilla itsellään ei kuitenkaan saata sanoa ollen varsinaista hyötyä tästä menettelystä, vaan on järjestelmä otettu käytäntöön pääasiallisesti jotta lakattaisiin väittämästä kunnan varoja tuhlattavan. Sivullisesta saattaakin näyttää tarpeettomalta että käytetään kahta lukijaa ja rahainperijää työhön, jonka yksi lukija ja rahainperijä hyvin ehtisi suorittaa. Tämä tuntuu sangen loogilliselta erittäinkin sen mielestä, joka ei ole oloihin perehtynyt, mutta todellisuudessa on asianlaita kuitenkin toinen. Yhteinen mittarien lukeminen ja rahainperiminen lisää tietenkin konttorityötä ja mitä toisella taholla säästetään, se toisella menetetään».

Eräissä Saksan ja Itävallan paikkakunnissa (Königsbergissä ja Pressburgissa), joista on saatu tietoja, on sama järjestelmä koetteeksi ollut käytännössä, mutta on siitä jo luovuttu, kun on katsottu edullisimmaksi palata erilliseen lukemis- ja rahainperimistapaan. — Huomattava on, että esim. Tukholmassa, missä hallinnon keskitetyn laadun johdosta (yhteinen ylijohtaja) kirjanpito ja kassakonttori ovat molemmille laitoksille yhteiset, kuitenkin on katsottu edullisemmaksi pitää molempain laitosten mittarienlukeminen ja rahainperiminen aivan erillään toisistaan.

Yhteisen mittarienlukemisen ja rahainperimisen tekevät laitoksille epäedulliseksi pääasiallisesti seuraavat seikat:

1) Mittarinlukukirjain ja lähetettävien laskujen järjestämisestä aiheutuva konttorityö vaikeutuu tuntuvasti ja vaatii suurempaa henkilökuntaa. Syynä tähän on se, että kumpaisenkin laitoksen tilaajain korttiluettelo tai kaasupäiväkirjaa ei käy yhdistäminen ja samassa paikassa säilyttäminen, vaan täytyy ne välttämättä pitää erillään sekä hoitaa kumpaisessakin laitoksessa. Siitä seuraa, että tuo aikaa vievä lajittelutyö lukulippujen ja lähetettävien laskujen järjestämiseksi täytyy suorittaa kahdesti, jos mittarienlukemisen ja rahainperimisen toimittaa sama henkilökunta. Vaikeuttavana seikkana on tähän nähden lisäksi mainittava, että tilaajia alinomaan tulee lisää ja eroaa ja että sekä mittarienlukeminen että rahainperiminen, joka työ molempain laitosten osalta yhteensä nyt jo käsittää lähes 15,000 mittaria, on suoritettava kuukausittain.

2) Molempain laitosten mittarienlukemisen ja rahainperimisen yhdistäminen vaikeuttaisi sitä paitsi sekä lukemisen että maksunpanontarkastusta, ja tavallista erehtymismahdollisuutta lisäisi vielä molempain laitosten tilaajain sekoittaminen toisiinsa.

3) Erittäinkin mittarien lukemisen, mutta myöskin rahainperimisen aika pitenee, tuottaen laitoksille korkotappioita sekä suurempia vaikeuksia rahain perimisessä.

4) Laitosten täytyy asettaa erityinen henkilökunta johtotoista, tarveaineitten ja sivutuotteitten myynnistä annettavain laskujen perimistä varten.

Eräillä tahoilla tosin mainitaan tilaajain kannalta suotavaksi, ettei niiden, jotka käyttävät sekä kaasua että sähkövirtaa, tarvitsisi eri kerroilla vastaanottaa mittarinlukijoita ja laskunperijöitä. On kuitenkin huomattava, että tuollaiset tilaajat ovat mitätömän pienenä vähemmistönä. Sitä vastoin täytyy rahainperijän käydä monilukuisten tilaajain luona montakin kertaa.

Niinkuin edellä olevasta käy selville, ei mittarienlukemisen ja rahainperimisen yhdistämisestä olisi asianomaisille laitoksille taloudellista eikä muutakaan etua, vaan pikemmin päinvastoin.

Mitä *koronlukemiseen kaupunginrahaston kanssa olevalle konttokurattitilille* tulee, on siihen nähden tähän asti menetelty niin, että korko on luettu vuoden alusta sille voitolle, jota laitokset tilinpäätöksen mukaan ovat näyttäneet. Siihen katsoen että kaasu- ja sähkölaitosten täytyy liikenneolojen johdosta syksyisin sitoa huomattava pääoma etusijassa hiilivarastoihin, jotka vasta kevätkuoleen ovat kulutetut, sekä myöntää tavanmukainen 3 kuukauden luotto laitosten laajoista johtotoista, saa Hallitus täten ehdottaa, että edellisen vuoden antama voitto maksettaisiin kaupunginrahastoon huhti-

kuun 1 päivänä, joten koronlasku sille voisi vasta mainitusta ajankohdasta lähtien tulla kysymykseen. Tätä menettelyä, joka paremmin vastaa yksityisissä liikeyrityksissä yleisesti noudatettuja liiketapoja, noudatetaan yleisesti ulkomaidenkin kunnallisissa teknillisissä laitoksissa.

Tulo- ja menoarvion laatimisessa on pyritty mahdollisimman suureen yhdenmukaisuuteen kaasu- ja sähkölaitoksen tulo- ja menoarvioissa, minkätähden Hallitus on katsonut olevan syytä poiketa kaasutehtaan tulo- ja menoarvioon nähden aikaisemmin noudatetusta järjestyksestä.

Niistä kaasulaitoksen menosääntöön tehdyistä muutoksista, jotka eivät johdu yksinomaan liikkeen laajentamisesta, saa Hallitus antaa seuraavia selityksiä.

Toimitusjohtajan palkka on Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti merkitty korotettavaksi 333 markalla 5 vuoden palveluksesta. Kirjanpitäjän palkka on katsottu olevan korotettava 4,200 markasta 4,500 markkaan.

Kaasulaitoksen konttorissa on nykyään 12 vakinaista konttoriapulaista, joka lukumäärä on liikkeen laajenemisen johdosta tarpeellinen ja sentähden merkitty 1911 vuoden vakinaiseen menosääntöön.

Sittenkun kaasulaitoksen käyttö on siirretty Sörnäsiin, on laitoksen asistentin työ ja vastuu uuden kaasutehtaan käytön johtajana lisääntynyt, minkätähden hänelle on katsottu olevan yksinomaan käytön valvomisesta maksettava palkkaa Smk 6,000: —.

Uuden kaasulaitoksen toimintaa varten on tarpeen tehtaankonttori, jonka tarverahoiksi on merkitty 2,000 markkaa, paitsi kirjanpitäjän palkkausta. Ulkopuolisia töitä, hiilenpurkausta, koksinkuljetusta sekä muita töitä johtamaan on katsottu tarpeelliseksi asettaa työnjohtaja 2,700 markan vuosipalkalla.

Laboratorion kustannukset on ehdotettu 3,000 markaksi aikaisemman 1,500 markan määrän sijasta. Käyttökustannuksissa on nimikkeiden Sekalaisia tarveaineita, Höyrykattilain käyttö, Konekäyttö ja Kaasunpuhdistus kohdalla tarveaineitten kustannukset erotettu työkustannuksista, joten on aikaansaatu menoeräin tarpeellinen tarkempi erittely.

Retorttihuoneen työkustannukset on voitu vähentää lähes puoleen aikaisemmin arvioidusta määrästä, joten ne on menosääntöön merkitty 22,500 markaksi.

Kaasutehtaan johto-osastolle on kuluvana vuonna asetettu insinööri, jonka vuosipalkaksi on menosääntöön merkitty 3,600 markkaa.

Sittenkun vanhan kaasutehtaan käyttö nyttemmin on lakkautettu, on tuon laitoksen palovakuutusmaksu tuntuvasti vähentynyt, ja kun uuden laitoksen palovakuutusmaksut ovat melkoista halvemmat kuin vanhan, on palovakuutuskustannukset, arvojen kohoamisesta huolimatta voitu arvioida 5,000 markaksi aikaisempain 10,000 markan sijasta.

Tulopuolelle on yksityiskuluttajille myydyin kaasun hinnaksi merkitty, valokaasun 25 ja lämmityskaasun 15 penniä sen ehdotuksen mukaisesti, minkä Hallitus on Kaupunginvaltuustolle antanut kaasunhinnan järjestämiseksi.

Meno- ja tulosäännön laatimisen helpottamiseksi on ehdotetut hinnanalennukset

jätetty pois, mutta sen sijaan valokaasun kulutusmäärä merkitty hiukan vähemmäksi todennäköistä määrää.

Ammoniakkituotteitten valmistuksesta on, siihen nähden ettei valmistuksen tuloksia vielä ole olemassa, menot merkitty tulojen suuruisiksi.

Sähkölaitoksen

vuosirahansääntö on laadittu pääasiallisesti saman järjestelmän mukaan, jota jo noudatettiin kuluvan vuoden vuosirahansäännön laatimisessa ja joka on osottautunut sangen edulliseksi sen johdosta että se on teknillisen kirjanpidon mukainen ja siten helpottaa tätä. Ainoastaan harvalukuisia siirtelyjä on toimitettu, niin että esimerkiksi kaikki varastonhoidon menot on koottu yhteen paikkaan päänimikkeen «Jakelu» kohdalle. Kuluvan vuoden menosääntöön nähden huomattavana oleva menoerän kasvaminen on pääasiallisesti johtunut virrankulutuksen runsaasta lisääntymisestä ja on tietenkin korvattu tulopuolella.

Tehtyihin muutoksiin nähden on huomautettava seuraavia yksityisseikkoja:

Erä 3 A. Jotta saataisiin edelleen pitää nykyinen asistentti, on ollut välttämätöntä jonkun verran korottaa hänen palkkaustaan, ja on tämä aikaansaatu myöntämällä hänelle 1,200 markkaa vuokratuloja.

Erä 7 A. Johto-osaston kuluttamaan suureen erilaisten tarveaineitten määrään sekä myynnin tarpeisiin nähden on välttämätöntä asettaa konttoristi toimittamaan arviolaskelmia y. m. s.

Erä 8 A. Korotus kuluvan vuoden arvioidusta menomäärästä johtuu tilaajamäärän runsaan kasvamisen aiheuttamasta konttorityön lisääntymisestä, johon tarpeeseen kuluvan vuoden määräraha on osottautunut aivan riittämättömäksi.

Erä 9 A. Kuluvan vuoden määräraha konttoritarpeita varten on osottautunut aivan riittämättömäksi pääasiallisesti niiden lukuisain painatustöiden johdosta, joita järjestämisaikana on tarpeen ja joita todennäköisesti vielä ensi vuonnakin täytyy teettää.

Erä 1 B. Samasta syystä kuin erää 3 A. on nykyisen käyttöinsinöörin palkkaa korotettu 600 markalla.

Erä 2 B. Käytön tarkastusta varten on yhden piirustajan sijaan asetettu tilastontekijä, jonka tulee yhdistellä laitoksista päivittäin saapuneet, käytön eri osain tuloksia valaisevat pöytäkirjat.

Erä 7 B. Mahdollisimman suuren polttoaineitten säästön aikaansaamiseksi höyrykattilain hoidossa otetaan käytäntöön savukaasuanalysaattorilla toimitettaviin yhtäjaksoisiin mittauksiin perustuva palkintojärjestelmä. Tähän tarkoitukseen on varattu Smk 500: —.

Erä 11 B. Vaikka jo on ryhdytty toimenpiteisiin vesijohdosta tarvittavan lisävesimäärän vähentämiseksi, ei tätä määrää toistaiseksi ole onnistuttu vähentämään niin paljon, kuin olisi suotava, joten tähän tarkoitukseen vielä ensi vuodeksi täytyy varata rahamäärä, joka kuitenkin myöhemmin on prosenttiluvuin tuntuvasti vähenevä kuormituksen lisääntymiseen verraten.

Erät 12—14 B. Tähänastisen käyttötuloksen antaman kokemuksen pohjalla on tarpeellisten voitelu- ja puhdistusaineitten, tiivisteiden y. m. sekä akkumalaattorihapon ja veden kustannukset, koneiston lisäämisestä huolimatta, voitu ensintulevana vuonna tuntuvasti vähentää.

Erä 2 C. Johto-osastolla lisääntynyt työ on vaatinut asettamaan apulaistyönjohtajan.

Erä 6 C. Katsastus, joka vaatii yhden henkilön alituista työtä, on ensintulevan vuoden alusta merkitty erikseen menoarvioon.

Erät 7—9 C. Siitä huolimatta että johtoverkkoa on vuoden kuluessa tuntuvasti laajennettu ja varsinkin mittarien lukua lisätty, on näiden osain kustannuksia saavutetun kokemuksen pohjalla katsottu voivan jonkun verran vähentää. Samoista syistä on päivystyskustannuksia vähennetty.

Erä 10 C. Mittarien lukemisesta sekä rahainperimisestä koituvia kustannuksia tarvitsee, tilaajain ja mittarien luvun suuresta liisääntymisestä huolimatta, kuitenkin vain vähän korottaa.

Erät 11—12 C. Näyttelyn voimassapitioon, tilaajain hankintaan sekä ilmoituksiin tarvittavia määrärahaeriä on jonkun verran korotettu, syystä että on hankkiuduttu julkaisemaan erinäisiä painotuotteita tietojen levittämiseksi sähköenergian erilaisista käyttömahdollisuuksista y. m. sekä aijotaan hankkia eräitä uusia näyttelyesineitä.

Erä 13 C. Tämä on uusi menoerä, koska laitoksella on tähän asti ollut kaapelinmittausvaunu kaapelinhankkijalta lainana ja nyt vasta en ryhdytty oman mittausvaunun hankkimiseen. Tämä vaunu on rakennettu siten, että sitä paremman hyödyn vuoksi myös voi käyttää tarkastuksissa.

Erä 15 C. Varastokirjanpitäjän asettaminen on osottautunut aivan välttämättömäksi pääasiallisesti tullausten toimittamista varten.

Erä 16 C. Varaston kustannuksia, jotka käsittävät osin rengin ja asiapoikain palkkauksia, osin erinäisiä muita menoja, on hiukan korotettu entisestään, koska tämänvuotinen määräraha on osottautunut riittämättömäksi.

Erä 4 D. Lämmitykseen, kunnossapitioon ja puhdistukseen tarvittavaa määrärahaa on jonkun verran korotettu, osin keskuslämmityksen kustannuksista saadun kokemuksen pohjalla, ja osin siitä syystä että aliaseman talon suuri liikenne on vaatinut asettamaan portinvartijan.

Tulot myydystä virrasta on laskettu vahvistettujen bruttohintain pohjalla. Kun keskimääräiset tulot osin hinnanalennusten, osin suurille tilaajille myönnettyjen erikoisesti edullisten hintaehtojen johdosta ovat hiukan pienemmät, on tarpeellista huomiota

kiinnitetty tähän arvioitaessa eri tarkoituksiin käytettävää kilowattituntien lukua, joka tämänvuotisen kuormitustilaston perustuksella on arvioitu tarpeellisella varmuudella.

Hallitus on sitä paitsi ryhtynyt toimiin valaistuksen parantamiseksi eräillä runsaasti liikehdityillä kaduilla ja toreilla. Kun katuvalaistuksen aika on laitokselle erittäin edullinen, on tähän tarvittava sähköenergia arvioitu ainoastaan 25 penniksi kilowattitunnilta.

Helsingin kaupungin Kaasu- ja Sähkölaitosten Hallitus:

Hj. Schildt.

J. Sohlman.
Fredr. Rosberg.

Edu. Cedercreutz.

Karl Appelberg.
Julius Tallberg.

Bernh. Wuolle.

HELSINGIN KAUPUNGIN
KAASU- JA SÄHKÖLAITOSTEN
HALLITUS.

Helsingissä

lokak. 19 p:nä 1910

Helsingin Rahatoimikamarille.

N:o 125.

Sen johdosta että Rahatoimikamari kirjelmässä n:o 436 kuluvan kuukauden 4 päiväältä on pyytänyt tietoja ensintulevana vuonna asetettavien kaasulyhtyjien luvusta, sekä siitä, mille kaupungin kaduille Hallitus on aikonut puheena olevat kaasulyhdyt sijoittaa, saa Hallitus tässä alempana antaa pyydetyt erikoisluettelon. Keskikaupungin osain valaistuksen parantamiseksi on Kaasulaitoksen menoarvioon merkitty:

- a) Unioninkadun lyhtyjien välimatkan uudestijärjestäminen, joten mainitulle kadulle tulisi lisää 9 kaasulyhtyä;
- b) Kaivokadun lyhtyjien välimatkan uudestijärjestäminen, joten tuolle kadulle tulisi lisää 2 kaasulyhtyä;
- c) Vladimirinkadun lyhtyjien välimatkan uudestijärjestäminen, joten tuolle kadulle tulisi lisää 12 kaasulyhtyä;

d) Yrjönkadun lyhtyjen välimatkan uudestijärjestäminen, joten tulisi lisää 6 uutta kaasulyhtyä;

e) Annankadun lyhtyjen välimatkan uudestijärjestäminen, joten tulisi lisää 11 uutta kaasulyhtyä;

f) Uudenmaankadun lyhtyjen välimatkan uudestijärjestäminen, joten tulisi lisää 7 uutta kaasulyhtyä;

g) Antinkadun lyhtyjen välimatkan uudestijärjestäminen Annan- ja Köydenpunojankadun välisellä osalla, joten tulisi lisää 5 uutta kaasulyhtyä;

h) Kasarminkadun lyhtyjen välimatkan uudestijärjestäminen, joten tulisi lisää 5 uutta kaasulyhtyä.

Samalla kun kaasulyhtyjen välimatka näillä kaduilla järjestettäisiin uudestaan, asetettaisiin myös patsaat nykyisten seinäjohtojen sijaan.

Kustannuksia edellä luetelluista uusista lyhdyistä ynnä uusista patsaista ja lyhtyjohdoista on arvioitu olevan kaikkiaan Smk 22,665: —.

Kaasuvalaistuksen laittamiseksi niihin kaupunginosiin, missä aikaisemmin on ollut petrolivalaistus taikka ei mitään valaistusta, nimittäin 6:nnen kaupunginosaan uusiin huvilakortteleihin sekä Töölöön ja Kallioon, s. o. 10, 11, 12, 13 ja 14 kaupunginosaan, on 1911 vuoden menoarvioon merkitty 200 lyhtyä sijoitettaviksi Hallituksen määräyksen ja kulloinkin tarpeen mukaan.

Sähkölaitoksen menoarvioon on Hallitus merkinnyt kaikkiaan Smk 25,000: — sähkövalaistuksen laittamiseksi erinäisille toreille ja paikoille Hallituksen vastaisen tarkemman määräyksen mukaan. Sähkölaitos on jo Hallituksen määräyksestä ryhtynyt valmistaviin toimiin osittaisen sähkövalaistuksen järjestämiseksi Rautatien-, Raitiotie-, Kasarmin- ja Koulutorille.

Mitä tulee Kamarin haluamiin tietoihin Kappelin-, Runebergin-, Teatteri- ja Henrikinpuistoihin, Kolmikulmatorille ja Erottajalle sekä Itäiselle ja Läntiselle Viertotielle järjestettävän sähkövalaistuksen kustannuksista, saa Hallitus mainita seuraavaa:

Mitä Kappelin-, Runebergin- ja Teatteripuistoihin tulee, pitäisi Hallitus puolestaan erittäin suotavana tuntuvasti tehokkaamman valaistuksen aikaansaamista asettamalla sähkölamppuja Runeberginpatsasta ympäröivälle paikalle. Kustannukset kahdeksan isolla sähköhehkulampulla varustetun maston sijoittamisesta tuohon paikkaan nousisivat myötäliitetyn piirustuksen mukaan 3,200 markkaan, ja tulisi paikka siten runsaasti valaistuksi. Sitä vastoin näyttää Hallituksesta kuin voisi Runeberginpuiston muiden osain sekä Teatteri- ja Kappelinpuiston valaistusta toistaiseksi pitää riittävänä nykyisillä kaasulampuilla, erittäinkin kun siihen aikaan, jolloin näillä paikoilla on vilkkaampaa liikennettä, sikäläiset ravintolat runsaalla ulkovalaistuksellaan tuntuvasti edistävät näiden puistojen valaisemista.

Sähkölaitoksen suunnittelema Henrikinpuiston valaiseminen käy selville tähän liitetystä piirustuksesta. Suunnitelmaa laadittaessa on huomattu, että itse puiston tehokas valaistus on aikaansaataavissa ainoastaan asettamalla sinne keskikäytävän kohdalta riippuvia lampuja. Tuollainen järjestys kuitenkin vaatii asettamaan mastoja

sisäpuolisten sivukäytävään kumpaisellekin puolelle. Käyttämällä näitä mastoja hyväksi piirustuksessa näytetyllä tavalla, voi siten vähäisellä lisäkustannuksella myös aikaansaada täysin ajanmukaisen ja runsaan valaistuksen molemmille Henrikinkaduille. Täten saataisiin näillä kaduilla nykyään olevat noin 46 kaasulyhtyä sijoitettaviksi kaupungin ulko-osiin, joihin on ajottu sijoittaa kaasulyhtyjä. Sähkövalaistuksen laittamisesta sekä Henrikinpuistoon että molemmille Henrikinkaduille olisi kustannuksia noin 19,000 markkaa sekä yksin Henrikinpuiston sähkövalaistuksesta noin 14,000 markkaa, ollen ensinmainitussa tapauksessa käytettävä 53—57 kpl. 200 normaalikynttilän lamppua ja jälkimmäisessä tapauksessa 12 yhtä vahvaa lamppua. Täällä on muutoin ajottu käyttää itsetoimivia sytytysaparaatteja, joten lamput kaipaivat tuskin mitään hoitoa.

Kustannukset sähkövalaistuksen laittamisesta Erottajalle nousisivat 54,000 markkaan, siinä tapauksessa että piirustuksen mukaisesti käytetään 16 lamppua, joista 6 olisi 400 ja 10 taas 300 normaalikynttilää, minkä lisäksi maston ynnä neljän 3—400 normaalikynttilän vahvuisen lampun asettamisesta olisi kustannuksia 800 markkaa.

Kaikki kustannukset on muutoin laskettu täydellisine paikallepanoineen, tarpeellisine kaapelitöineen ja itsetoimivine sytytysaparaatteineen.

Virran kustannukset, laskettuina niiden polttoaikain mukaan, mitkä Kaasulaitos on ilmoittanut nykyään olevan käytännössä, nimittäin 1,800 tuntia puolen- ja 3,400 tuntia kokoyön lampuille, nousisivat seuraaviin määriin:

Runeberginpuistossa 4 koko- ja 4 puolenyön lamppua noin 4,160 kilowattituntia = Smk 904: —.

Kappelin-, Runebergin- ja Teatteripuistossa 10 koko- ja 16 puolenyön lamppua noin 12,560 kilowattituntia = Smk 2,800: —.

Henrikinpuistossa 24 kokoyön lamppua, s. o. 1 lamppu jokaiseen kannatuspatsaan väliin, ja muut puolenyönlampuja, noin 40,620 kwt = Smk 8,935: —.

Erottajalla ja Kolmikulmatorilla 8 koko- ja 11 puolenyön lamppua noin 14,100 kwt = Smk 3,200: —.

Lamppujen hoidon, joka käsittäisi pääasiallisesti eheidien hehkulamppujen panemisen vikautuneiden sijaan, laskisi sähkölaitos joko todellisten kustannusten mukaan taikka summassa, joten jälkimmäisessä tapauksessa tulisi 20 mk jokaista puolenyön ja 30 mk jokaista kokoyön lamppua kohti vuodessa.

Mitä vihdoin tulee *sähkövalaistuksen järjestämiseen Viertoteille*, saa Hallitus huomauttaa, että se voi käydä päinsä ainoastaan sillä edellytyksellä, että kysymys sähkölaitoksen toiminnan ulottamisesta ensi kesänä Töölöön ja Kallioon, josta asiasta Kaupunginvaltuusto kohdakkoin saanee päättää, ratkaistaan myönteiseen suuntaan. Alempana olevat kustannusarviot on niinikään tehty tällä edellytyksellä.

Itäiselle Viertotielle olisi Hakaniementorin ja Rautatiesillan väliselle alalle asetettava kaikkiaan 47 kpl. 200 normaalikynttilän lamppua. Täydellisinä paikallaan olisi niistä kustannuksia 90 markkaa lamppua kohti eli kaikkiaan Smk 4,230: —. Rautatien ja tulliportin väliselle osalle voi sähkövalaistuksen jo nykyäänkin laittaa. Tänne tarpeellisista 35 normaalilampusta olisi kustannuksia Smk 3,150: —.

Läntiselle Viertotielle olisi Arkadiankadun ja Kammion väliselle noin 1,500 metrin alalle tarpeen 50 200 normaalikynttilän lamppua, joista olisi kustannuksia noin Smk 4,500: —. Kammion ja Kaupunginportin väliselle noin 1,000 metrin pituiselle alalle tarvittaisiin 35 lamppua, joista olisi kustannuksia Smk 3,150: —.

Kustannuksia 200 normaalikynttilän vahvuisen kokoyönlampun *virrankulutuksesta* on Smk 135: — ja puolenyönlampun Smk 90: — vuodessa. Kunnossapidosta ynnä lamppujen vaihdosta on kustannuksia 20 mk puolenyön ja 30 mk kokoyön lampuista.

Helsingin kaupungin Kaasu- ja Sähkölaitosten Hallitus:

Hj. Schildt.

Bernh. Wuolle.

E. Cedercreutz.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-osakeyhtiön kirjapaino, 1910.

Esitys kauppahallin rakennuttamisesta Hakaniementorille.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI,

lokakuun 17 p:nä 1910.

N:o 452.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Sittenkun Rahatoimikamarissa jo kolmatta vuotta takaperin oli herätetty kysymys uuden kauppahallin rakennuttamisesta Hakaniementorille, missä tuollaisen laitoksen tarve jo kauan on ollut ilmeisesti tuntuva ja mistä hallin toimeen tultua yksityisissä kojuissa harjoitettu kauppa voitaisiin kokonaan poistaa taikka ainakin tuntuvasti rajoittaa — toivomus, jonka kaupungin v. t. poliisimestari on useasti lausunut — esitti Kamari kirjelmässä syyskuun 3 päivältä 1908 Kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi ehdotuksen tästä aiheutuvaksi kaupunginasemakaavan muutokseksi, jonka ehdotuksen Kaupunginvaltuusto hyväksyi ja joka sittemmin myös sai asianomaisen vahvistuksen. Sitä vastoin Rahatoimikamari, asian ollessa silloisessa vaiheessaan, ei katsonut olevan syytä esittää lopullista päätöstä tehtäväksi suunnitellun kauppahallin rakentamisesta ja tähän tarvittavain varain osottamisesta, jommoimen päätös oli lisätyn Kaupunginvaltuuston asia, koska kaupungin kauppahallin rakennuskustannukset tähän asti on suoritettu lainavaroista.

Sittemmin on Rahatoimikamari Kaupunginvaltuustolle antamassaan lausunnossa torikaupan järjestämisestä huomauttanut erittäin tärkeäksi, että mainitulla torilla nykyään vallitsevat olot saataisiin tuntuvasti toisin järjestetyiksi. Etusijassa on Kamari tässä tarkoittanut kiellettäväksi harjoittamasta kahvin ja ruokatavarain myyntiä kiintonaisissa kojuissa. Ennenkuin tuollainen kieltö on aikaansaatu, on järjestysvallan sangen vaikea ryhtyä tehokkaisiin toimiin järjestyksen voimassa pitämiseksi. Terveiden ja puhtaanapidon kannaltakin näyttää samallaisia vaatimuksia voitavan tehdä. On nimittäin osottautunut, että annettiinpa mainitussa kohden kuinka seikkaperäisiä määräyksiä tahansa, sääntöjen noudattamisen valvonta on ollut varsin vähän tehokas, minkätähden erilaatuisia väärinkäytöksiä ja epäkohtia sekä tästä aiheutuneita valituksia aina on ilmaantunut. Ruokatavara- ja kahvikoituja käyttävälle yleisölle ei ole katsottu koituvan mitään haittoja puheena olevan torikaupan kieltämisestä, kun torin viereisiin taloihin jo on laitettu useita yksi-

tyisiä kansankeittiöitä ja todennäköisesti yhä useampia on edelleen syntyä näihin seutuihin. Muutoin on Rahatoimikamari ollut sitä mieltä, ettei mainitulla torilla harjoitettavaan kauppaan nähden nykyään voimassa oleviin määräyksiin olisi tehtävä muita muutoksia, ennenkuin kaupungin uusi kauppahalli on sinne rakennettu ja yleisön käytettäväksi luovutettu, jolloin torin liikenne- ja kauppaolojen perinpohjainen uudestijärjestäminen joka tapauksessa olisi tarpeen vaatima.

Sama kysymys on edelleen ollut keskusteltavana, kun kaupungin torikaupan järjestämiskysymystä käsittelemään asetettu Kaupunginvaltuuston valiokunta on mielipiteenään lausunut että lihankauppa näyttää olevan sijoitettava tarkoituksenmukaiseen malliin rakennettuihin kaupungin omistamiin halleihin, joissa tavaramäärä ei saisi olla tilaan verraten ylen suuri ja joiden sitäpaitsi tulisi käsittää tarpeelliset, suolausammeilla varustetut varastokellarit, sekä että mainittu kauppa voi tulla täysin tyydyttävästi järjestetyksi ainoastaan toimeenpanemalla järjestetty lihantarkastus sekä laittamalla teurastamo siihen kuuluine karjatorineen, mutta että viimeksi mainitun myynnin sijoittaminen halleihin jo olisi omansa tuntuvasti edistämään hyvää järjestystä ja siisteyttä.

Samoinkuin Rahatoimikamari on valiokuntakin ollut sitä mieltä, että Hakaniemen torikaupan uudestijärjestäminen, niin erittäin toivottava kuin se olisikin sekä terveydelliseltä että järjestyksenpidon kannalta, tuskin on toimeenpantavissa, ennenkuin edellä mainittu kauppahalli on sinne rakennettu. Tuon työn suorittamista ei kuitenkaan näy olevan lykättävä kauemmaksi kuin ensintulevaan vuoteen, jolloin puheena oleva hallisuunnitelma olisi toteutettava. Hallissa olisi valiokunnan mielestä etusijassa varattava paikkaa tuoreen kalan kaupalle, jota vastoin ei siellä eikä muuallakaan torilla saisi harjoittaa kangastavarain kauppa. Kaupunginvaltuusto onkin periaatteessa yhtynyt näihin valiokunnan lausuntoihin.

Niiden menojen joukossa, jotka 1909 vuoden obligatsioonilainaa hankittaessa otettiin huomioon lähimmässä tulevaisuudessa lainavaroista suoritettavina, olivat myös nyt puheena olevan kauppahallin rakennuskustannukset. Alustavan kauppahallisuunnitelman mukaisesti, jonka kaupunginarkkitehti on laatinut vahvistetun kaupunginasemakaavan muutoksesta riippuvaa Hakaniemen torin vastaista järjestelyä silmällä pitäen, nousivat kauppahallin kustannukset 300,000 markkaan, jossa tapauksessa kuitenkin lopulliset kustannukset luonnollisesti riippuvat lopullisesti vahvistetuista piirustuksista ja siitä järjestelmästä, jonka mukaan perustamistyöt suoritetaan. Rakennuskonttorin jo suorittamat laajaperäiset pohjatutkimukset nimittäin osoittavat, että hallirakennuksen perustus on vaikea ja käy sentähden kalliiksi.

Ensintulevaksi vuodeksi valmistamaansa menoarvioehdotukseen on Rahatoimikamari edellä esitetyistä syistä merkinnyt 150,000 markan erän puheena olevan kauppahallin rakentamista varten. Tähän voisi toisin huomautta, ettei kaupungin nykyään tulisi ryhtyä kustantamaan uutisrakennuksia, joiden teettäminen voisi jäädä vuoden, ehkä useammankin päähän. Tämä huomautus onkin paikallaan, mikäli on kysymys talojen rakennuttamisesta tuottamattomia tarkoituksia varten. Mutta kun, niinkuin tässä

tapauksessa on laita, kysymys koskee määrärahan myöntämistä kauppahallia varten, jonka rakentaminen ei ainoastaan terveydelliseltä vaan järjestyksenpidonkin kannalta on erittäin tarpeellinen, mutta myöskin kaupungin raha-asioita silmällä pitäen tarkoituksenmukainen, koska kaupungin kauppahallit tuottavat 10 % ja enemmänkin niihin käytetylle pääomalle, tonttiarvoa lukuun ottamatta, esiintyy kysymys tuntuvasti toisenlaatuisena. Kun toiselta puolen torikauppa Pitkäsillan pohjoispuolisten kaupunginosain väestölle tulisi järjestetyksi tuntuvasti paremmalle kannalle kuin nykyään eikä näiden kaupunginosain asukasten tarvitsisi enää siinä määrin kuin tähän asti tulla Kauppatorille ja kaupungin keskiosiin ostamaan elintarpeita, olisi kaupunki, ryhtymällä tässä kohden oloja järjestämään, sekä saava korkoa käyttämälleen pääomalle että sen lisäksi myös vuotuisia lisätuloja. Jotta vastamainittu määräraha kuitenkin voitaisiin merkitä menosääntöön, täytyy lopullinen päätös kauppahallirakennuksen teettämisestä olla olemassa, ja kun kustannukset tästä lienee, samoin kuin ennenkin on ollut laita, suoritettava kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista, lienee Kaupunginvaltuuston tehtävä päätös lisätyin luvuin.

Tähän nähden ja myötäliittäen kaupunginarkkitehdin valmistaman pohjapiirroksen suunniteltua kauppahallia varten saa Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin päättäisi:

osottaa 300,000 markkaa vahvistetun kaupunginasemakaavan mukaisen kauppahallin rakennuttamiseksi Hakaniementorille, jotka rahat suoritettaisiin kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista;

antaa varsinaisen Valtuuston toimeksi hankkia edellimainitulle päätökselle asianomaisen vahvistuksen; sekä

valtuuttaa Rahatoimikamarin, siksi kunnes uusi obligatsioonilaina voidaan saada, suorittamaan tähän tarpeelliset kustannukset kahta vuotta lyhemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjan.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1910.

Lausunto kaupungin kansakoulunopettajiston eläke-etujen parantamista tarkoittavasta anomuksesta.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI,*lokakuun 20 p:nä 1910.*

N:o 455.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Lähetteessä tammikuun 14 päivältä kuluvaan vuotta on Kaupunginvaltuusto käskenyt Rahatoimikamarin antaa lausunnon Helsingin kaupungin kansakoulunopettajatarten eläkekomitean Maistraatille tekemän anomuksen johdosta että kaupungin kansakoulujen naispuolisille opettajille varattaisiin paremmat eläke-edut, ja on Valtuusto samalla lausunut toivomuksen että asiakirjat painatettaisiin.

Kirjelmässä kuluvaan lokakuun 18 päivältä (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 43 vuodelta 1910) on Rahatoimikamari antanut lausunnon kysymyksestä, joka koskee eläke-edun varaamista kaupungin virka- ja palvelusmiehille. Tässä mietinnössä on Rahatoimikamari tahallaan välttänyt kaikkia kaupungin kansakoulunopettajiston eläkeoikeutta koskevia lausuntoja. Rahatoimikamarista on nimittäin näyttänyt siltä, kuin olisi soveliainta ottaa nyt puheena oleva asia käsiteltäväksi, sittenkun Kaupunginvaltuusto on tehnyt päätöksen kaupungin virka- ja palvelusmiesten eläkeoikeutta ja eläkeperusteita koskevissa asioissa, joihin nähden on kaksi toisistaan eroavaa ehdotusta olemassa. Sittenkun nämä perustavaa merkitystä olevat kysymykset on lopullisesti ratkaistu, on Rahatoimikamari tekevä seikkaperäisen ehdotuksen nyt puheena olevassa asiassa.

Valmistaakseen Valtuustolle tilaisuutta katsauksen saamiseen eläkekysymyksestä koko laajuudessaan ja saamaansa tehtävää täyttääkseen on Rahatoimikamari kuitenkin katsonut jo nyt pitävänsä Valtuustolle lähettää kaupungin kansakoulunopettajiston eläke-etujen parantamista koskevat painatetut asiakirjat.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.*Georg Estlander.*

HELSINGINKAUPUNGIN

MAISTRAATTI*Helsingissä,**kesäk. 4 p:nä 1910.**Helsingin Kaupunginvaltuustolle.*

N:o 684.

Maistraattiin annetussa kirjelmässä on Helsingin kaupungin kansakoulunopettajatarten eläkekomitea anonut kaupungin kansakoulujen naispuolisen opettajiston eläke-etujen parantamista.

Maistraatin lähetettyä anomuksen herrain Valtuusmiesten asettamaan valiokuntaan, jonka käsiteltävänä oli kaupungin virka- ja palvelusmiesten eläkeasia, on valiokunta kirjelmässä Maistraatille ilmoittanut että valiokunta syistä, jotka on esitetty herroille Valtuusmiehille nytemmin annetun valiokunnan mietinnön sivulla 5, ei ole katsonut voivansa valiokunnalle annetun tehtävän yhteydessä ryhtyä määrittämään anomusta tarkemmin tutkimaan.

Maistraatti, jonka mielestä valiokunta on esittänyt täysin pätevät syyt epäyhteyksensä olla nyt ryhtymättä tarkemmin tutkimaan puheena olevaa anomusta, saa tämän ohella herroille Valtuusmiehille kunnioittaen lähettää anomuskirjelmän siltä varalta että herrat Valtuusmiehet haluavat sen ottaa käsiteltäväksi kaupungin virka- ja palvelusmiesten eläkekysymyksen yhteydessä.

Maistraatin puolesta:

Adolf Aminoff.*Edv. Öhrnberg.*

Helsingin Kaupungin Maistraatille.

Kun kysymys Helsingin kunnan palveluksessa olevain henkilöjen yleisestä eläkkeenjärjestelystä nyt on päiväjärjestyksessä, pyydämme me, Helsingin kaupungin kansakoulunopettajattaret, että näitä eläkeoloja järjestettäessä meidätkin, opettajattaret, jotka työskentelemme kunnan palveluksessa ja saamme siltä palkan, otettaisiin suosiolliseen huomioon.

Tämän anomuksemme perustelemiseksi pyydämme esittää seuraavaa:

Kaupunkikunnassa on kansankoulunopettajiston asema sangen epätydyttävä sikäli, että se palvelusaikanaan on kunnan palveluksessa, mutta myöhemmällä iällä, työkykynsä menetettyään, on pakotettu tyytymään valtion maksamaan niukkaan eläkkeeseen. Tämä vanhuusapu on opettajattarelle ainoastaan 25 % siitä palkasta korotuksineen, mikä hänellä on opettajattarena ollut. Seurauksena tästä vanhuusavun niukkuudesta on, että opettajattaren täytyy jäädä toimeensa myöhäiseen vanhuuteen asti eli kauemmin kuin voimansa sallivat ja koulun edun kannalta olisi suotava, koska kansan lasten opetus kysyy suurta henkistä joustavuutta ja reippaita työvoimia. Juuri edellä mainituista syistä aniharvat Helsingin kaupungin eläkeikäisistä opettajattarista ovat luopuneet virastaan, vaan pysyvät opettajatoimissaan viimeiseen asti.

Opettajatar ei myöskään voi omin avuin esim. säästöjä tekemällä turvata vanhuuttaan, kun hänen palkkaetunsa ovat sangen pienet, elantokustannukset suuret, opintovelat rasittavia ja useimmilla sitä paitsi on elatusvelvollisuuksia iäkkäitä vanhempiaan ja muita omaisiaan kohtaan.

Me opettajattaret tiedämme sangen hyvin, että me vanhoina ja voimattomina tarvitsemme hoitoa yhtä hyvin kuin miespuoliset toverimme, ja yksinäisinä, perheettä ja likeisittä omaisitta ollen täytyy meidän kaiken aikaa käyttää palkattua apua. Ja kun meillä koko työaikamme on ollut alempi palkka, vaatii nähdäksemme alkeellinen oikeudenmukaisuus että meidän vanhuusapujemme suuruutta määrättäessä meidän työemme katsotaan saman arvoiseksi kuin miespuolisten opettajain työ.

Tähän tulee vielä lisäksi että, kun Helsingin Kaupunginvaltuuston asettama komitea paraikaa on harkitsemassa opettajiston palkkaetuja, me varmasti toivomme että nämä kohdakkoin tapahtuvassa uudestijärjestelyssä määrätään työn ja kelpoisuuden mukaan eikä sukupuolen perustuksella, minkätähden me opettajattaret emme myöskään voi ehdottaa miehille ja naisille erisuuruista eläkettä.

Kysymys kaupunkien kansakoulunopettajiston vanhuusavusta on vuosien kuluessa käynyt meille yhä polttavammaksi ja kaipaa pikaista ratkaisua nykyistään suotuisampaan suuntaan. Useimmissa muissa maissa, missä kaupunkien kansakoulunopettajilla on likimain samat palkat kuin meillä, ovat eläke-edut paljon edullisemmat. Niinpä esim. säättää Tukholman valtuusmiesten vahvistama uusi kansakoulujen palkka- ja eläkeohjesääntö, joka on noudatettavana tammikuun 1 päivästä 1907,

että opettajain eläke on 70 % vakinaisesta palkasta korotuksineen. Paitsi tätä eläkettä, jonka opettajat saavat kansakoulunopettajain eläkelaitoksesta, on jokainen Tukholman kansakoulujen mies- ja naispuolinen opettaja sitä paitsi oikeutettu saamaan lisäeläkkeen kansakouluylivaltuutuksen vuosirahansäännöstä. Tätä lisäeläkettä saa täyden määrän jokainen vähintään 30 vuotta virassa ollut opettaja ja opettajatar sekä vähennetyin määrin se, jonka on täytynyt paranemattoman taudin taikka muun syyn tähden erota aikaisemmin.

Kun Helsingin kunnan virkamiehistöön eläkeolot nyt ovat harkittavina, anomme että myöskin kysymys tuollaisen kunnallisen lisäeläkkeen myöntämisestä tšekäläiselle kansakoulunopettajistolle otettaisiin harkittavaksi ja ratkaistaisiin samaan suuntaan kuin Tukholmassa.

Keis. määräyksen mukaan toukok. 24 päivältä 1898 maksaa Helsingin kunta vuosittain jokaisen miespuolisen opettajan puolesta Smk 50: — ja opettajattaren puolesta Smk 37:50 Valtiokonttoriin, nousten tämä määrä vuonna 1908 kaikkiaan 10,575 markkaan. Mutta tämä rahamäärä ei kuitenkaan tule opettajiston hyväksi, sen johdosta että opettajatar voimainsa uupumisesta huolimatta ennemmin pysyy virassa kuolinpäiväänsä asti kuin ottaa eron riittämättömällä eläkkeellä.

Kaikissa sivistysmaissa on alettu panna yhä suurempaa arvoa kansakoulussa annettavan ensimmäisen opetuksen kasvattavaan merkitykseen ja oivallettu että alemman kansakoulun opettajain työtä ei saa palkkaan eikä eläkkeeseen nähden asettaa toiseen sijaan. Ja kun tämä työ sen lisäksi on erittäin rasittavaa ja sekä henkisiä että ruumiillisia voimia kuluttavaa, anomme edellä esitettyjen syiden nojalla että nyt näitä kunnan vanhuusavustuksia järjestettäessä määrättäisiin

että ylemmän kansakoulun opettajille, sukupuoleen ja siviilisäätyyn (naimisissaoloon, lapsiin, leskensäätyyn) katsomatta, myönnettäisiin yhtäläinen vanhuusapu,

että alemman koulun opettajattaret saisivat saman vanhuusavun kuin ylemmän koulun opettajisto.

Helsingissä, maaliskuussa 1909.

Helsingin kaupungin kansakoulunopettajatarten eläkekomitea:

Olga Oinola.

Laura Hagan.

Komiteanlausunto kunnan teurastushuoneen rakentamisesta.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Sittenkun me Kaupunginvaltuuston meille maalisk. 24 p:nä 1908 antaman toimen mukaan olimme saman vuoden kesäk. 4 p:nä antaneet lausuntomme kunnan teurastushuoneen rakentamisen tarpeellisuudesta tänne, ohjelman ja paikan sitä varten sekä ylimalkaisen kustannusarvion, jonka tämä laitos tulisi vaatimaan, käsitteli lisätty Kaupunginvaltuusto tätä kysymystä lokak. 20 p:nä 1908. Tällöin päätettiin palauttaa asia meille lisäselvityksen antamista varten kysymyksen niihin kohtiin, joihin Kaupunginvaltuustossa tapahtunut keskustelu oli kohdistunut. Meiltä vaadittiin niinmuodoin selvitystä: kysymyksen nykyiseen tilaan lihantarkastus- ja teurastuspakosta lainsäädännön kautta; tilastollista selvitystä teurastuskarjan vuotuisesta tarpeesta Helsingissä; niin suuren kuin komitean suunnitteleman teurastuslaitoksen välttämättömyydestä; teurastuslaitoksen yksityiskohtaisista kustannuksista; poisjohdettavan kaasun käyttämisestä tulevasta kunnan sähkölaitoksesta teurastuslaitoksen huoneustojen lämmittämiseksi; jäähdytyshuoneiden rakentamisesta puusta, sekä sivuammattien välttämättömyydestä teurastuslaitoksen yhteydessä. Tämän täyttämiseksi saamme me viitaten yllämainittuun lausuntoomme (Kaupunginvaltuuston painetut asiakirjat N:o 28 v. 1908), jossa tämän kysymyksen aikaisemmat vaiheet olivat seikkaperäisesti selostetut, kunnioittaen esittää seuraavaa.

Ehdotus nyt voimassa olevan elinkeinolain muuttamiseksi tarkoittaen muun muassa tehdä mahdolliseksi lihantarkastus- ja teurastuspakon käytäntöön ottamista oli käsiteltävänä vuoden 1908 valtiopäivillä, mutta ei silloin ehditty käsitellä loppuun. Siinä mietinnössä, jonka silloin antoi kysymyksessä sosialivaliokunta, ehdotettiin seuraavan määräyksen aikaansaamista: „jokainen ravintoaineiden myyjä on velvollinen alistumaan niihin määräyksiin, joita järjestetyn tarkastamisen aikaansaamiseksi annetaan yleisessä asetuksessa taikka kunnallisissa järjestyssäännöissä“. Tätä mietintöä ei kuitenkaan eduskunta ehtinyt loppuunkäsitellä, ja kysymys on edelleen ratkaisematta.

Kysymystä olisiko kaupungin oikeudellisesti mahdollista toteuttaa määräystä pakollisesta lihantarkastuksesta on äskettäin käsitellyt Kaupunginvaltuuston valiokunta, joka oli asetettu valmistamaan kysymystä torikaupan järjestämisestä. Tämä

on mietinnössään (Kaupunginvaltuuston painetut asiakirjat N:o 29 v. 1910) lausunut tämän mahdolliseksi ja toivottavaksi. Valiokunta sanoo nimittäin:

„Vaikkakin voimassa olevan elinkeinolakimme 8 §:n säännöksen katsottaisiin sisältävän, että lihantarkastusta ei käy säätäminen, tarkoittaa mainittu säännös ainoastaan niin sanottua yhteisen kansan kauppaa, jolla, mikäli tuoreen lihan myyntiä koskee, ei ole sanottavaa merkitystä, koska viimeksi mainittua myyntiä, niinkuin edellä huomautettiin, pääasiallisimmin harjoittavat välikauppiat, joilla ei ole eikä ole ollut erityisiä etuoikeuksia. Päinvastoin sisältää 1734 vuoden Kauppakaaren 6 luku nyttemmin kumotun kiellon niin sanottua maakauppaa vastaan, jolla muun muassa tarkoitettiin sitä, että maaseudulta ostettiin tuotteita myytäväksi kauppakaupungeissa, jolloin mainitun kiellon rikkomisesta seurasi tavarain menettäminen sekä rikkomuksen uusiintuessa rikosoikeudellinen edesvastuu. Kauppakaaren 1 luvun 10 § taas säätää, että tavaroita, jotka ovat kaupungin runsimpien katsottavat ja tutkittavat, älköön ostaja luoksensa ottako, ennenkuin se on tehty, taikka vetäkööt ostaja ja myyjä sakkoa kumpikin kymmenen taalaria. Runsimiehillä tarkoitettiin Maistraatin asettamia asiantuntevia henkilöitä, joiden tehtävänä oli tarkastaa yleisten, kaupunkien toireilla kaupaksi tarjottujen ravintoaineitten laatu sekä siitä antaa asianomaiselle todistus taikka varustaa tavarat soveliailla tarkastusmerkeillä. Tässä sopii myöskin mainita joulukuun 22 päivänä 1879 annetun terveydenhoitosäännön 32 §:ssä oleva, edellä mainitun valiokunnan*) niinkään huomauttama säännös, jota sitä paremmin käynee puheena olevassa kohden soveltaminen, kun se, niinkuin on osotettu, julkilausuu jo aikaisemmin yleisessä laissa vahvistetun periaatteen. Edellä mainittu valiokunta on huomauttanut, että terveydenhoitoasetus on syntynyt hallinnollista tietä sekä ettei sen säännöksiä sentähden olisi otettava tekosyyksi, jonka nojalla rajoitettaisiin yleisen lain säätäämää elinkeinovapautta. On kuitenkin mainittava, että elinkeinolainsäädäntökin on vanhastaan katsottu olevan hallinnollista luontoa, vaikka elinkeinoista maaliskuun 31 päivänä 1879 annettu, nykyään voimassa oleva asetus on, vaikei se ollut tarpeellista, annettu valtiopäiväin myötävaikutuksella. Nyt puolustetun käsityksen tueksi voidaan edelleen esittää, että mainitut elinkeinoja ja terveydenhoitoa koskevat asetukset ovat syntyneet samaan aikaan sekä että tuskin käynee edellyttäminen, että maamme hallitus olisi viimeksi mainitun asetuksen ehdotukseen ottanut määräystä, joka olisi ristiriidassa hallituksen samaan aikaan valmistaman elinkeinolakia koskevan esitysehdotuksen määräysten kanssa. Lopuksi näyttää valiokunnasta itsestään selvältä, että niihin helpotuksiin, joita yleisen elinkeinovapauden voidaan katsoa sisältävän, ei tietenkään ole luettava oikeutta pilaantuneen taikka laadultaan ala-arviosen tavarain kaupaksi pitämiseen.

Edellä esitettyyn katsoen näyttää valiokunnasta sentähden mahdottomalta, että voimassa olevassa lainsäädännössä vahvistettu yleinen elinkeinovapauden periaate estäisi terveydenhoidon eduksi toimittamasta lihan tarkastusta. Mitä taas tulee mak-

*) Tarkoittaa ennen asetettua valiokuntaa, joka on myöskin käsitellyt kysymystä.

sujen kantamiseen tuollaisesta tarkastuksesta, niin voisi kenties näyttää siltä kuin ei niitä, siihen nähden että tarkastus todellisuudessa toimitetaan yleistä terveydenhoitoa silmälläpitäen, tulisi saada määrätä maksettavaksi. Valiokunta ei omasta puolestaan kuitenkaan voi yhtyä sellaiseen tulkintaan, vaan on sitä mieltä että, kun asianomaisia elinkeinonharjoittajia edellä olevan lausunnon mukaan täytyy pitää velvollisina alistaamaan kaupaksi tuomansa tavaran tuollaiseen tarkastukseen, heidän suoritettavakseen myös voidaan panna kohtuullinen maksu tämän tarkastuksen toimittamisesta kaupungille koituvain menojen korvaamiseksi. Maksuvelvollinen lihantarkastus on muutoin jo toimeenpantu erinäisillä paikkakunnilla tässä maassa“.

Tämän lausunnon, jonka myöskin Kaupunginvaltuusto yllämainittua valiokunnanmietintöä käsitellessään hyväksyi, katsomme myöskin voivamme hyväksyä, ja tahdomme samalla huomauttaa että siitä lihasta, jota täällä pidetään kaupan, ainakin kaksi kolmasosaa välikauppiaat tuovat torille kaupaksi, joihin ei voida sovelluttaa nyt voimassa olevan elinkeinolain 8 §:ää siitä että „yhteisellä kansalla ja tilanhaltijoilla maalla olkoon valta ilman erinäistä ilmoitusta itse tai muiden kautta niin hyvin kaupungissa kuin maalla kaupaksi pitää kaikkea, mitä heidän tiloistansa saadaan tahi he ja heidän perheväkensä kotiteollisuudella toimeen saavat“. Että olisi varsin toivottavaa ja täysin tarpeen vaatimaa että täälläkin, kuten maan useissa muissakin kaupungeissa, saataisiin aikaan järjestetty lihantarkastus, ei tarvinne tämän yhteydessä tarkemmin perustella. Me tahdomme sentähden rajoittaa huomauttamaan että äsken mainittu valiokunta on lausunut, että täällä myytävä liha on usein varsin aliarvoista laadultaan. Niinpä on eri kerroin tapahtunut, että täällä on tarjottu ja myyty nautaeläinten lihaa, jotka ovat teurastetut sen vuoksi että ne ovat sairastaneet pernaruttoa, verenheittoa tai muuta tautia. Sitäpaitsi on maan eri osista viime vuosina pidetty täällä kaupaksi paljottain teurastettujen nystyrätautisten eläinten lihaa, riipuen siitä ettei sellaista aliarvoista tavaraa käytäntöön otetun lihantarkastuksen vuoksi ole voitu viedä myytäväksi muuten tavallisiin myyntipaikkoihin. Kuta useampia on muita kaupunkia, jotka ottavat käytäntöön lihantarkastuksen, sitä suuremaksi käy täälläkin sen järjestämisen tarve, jotta ehkäistäisiin sellaisen lihan tänne tuominen, jota ei muissa kaupungeissa voida viedä torille myytäväksi.

Nyt voimassa olevain lakisäännösten nojalla ei liene mahdollista toteuttaa täällä teurastuspakkoa. Tuskin on kuitenkaan peljättävissä, etteikö tulevaa teurastuslaitosta tulnaisi riittävässä määrässä käyttämään, jos vain järjestetty lihantarkastus saadaan aikaan. Koska nimittäin siinä tapauksessa lihanmyyjät olisivat pakoitettuja tuomaan lihan ohella erinäisiä eläinten sisäelimiä sellaisessa yhteydessä lihan kanssa, että selvästi käy ilmi että elimet ja liha ovat samasta eläimestä, katsoisivat aivan varmaan piankin itselleen edullisimmaksi tuoda eläimet tänne elävinä ja teurastuttaa ne tšekäläisellä teurastuslaitoksella.

Täysin tarkkaa tilastoa tšekäläisestä lihankulutuksesta nykyään on vaikea toimittaa. Seuraavaa selostusta onkin sentähden verrattu Göteborgin ja Malmön lihan-

kulutuksen vastaaviin numeroihin, joilla paikkakunnilla se siellä käytännössä olevan tarkastuspakon vuoksi on tarkalleen määrättävissä. Selvitys osoittanee myöskin täydelleen, ettei komitea ole aikaisemmassa laskelmassaan arvioinut liian suureksi sitä teurastusta, joka on täällä odotettavissa.

Kun Helsingin kaupungin kirkonkirjoissa oleva väestö vastasi lähimmiten viime väenlaskussa todellista väkilukua, niin olemme sentähden katsoneet voivamme panna seuraavain laskelmien perusteeksi kirkonkirjoissa olevan väkiluvun.

Helsingin kaupungin kirkonkirjoissa oleva väkiluku teki vuosina:

1902	1903	1904	1905	1906	1907	1908	1909
100,182	106,067	111,654	117,317	124,637	131,280	137,604	142,936

Näinä vuosina on, kuten näkyy, kasvu tehnyt vähintään 5,332 henkeä, korkeintaan 7,320. Keskimäärä kaikkia näitä vuosia kohti nousee 6,107, jonka tähden laskelmassa on otettava vuotuiseksi kasvunumeroksi 6,000 henkeä.

Aikaisintaan vuonna 1915 voi teurastuslaitos aloittaa toimintansa, jolloin kaupungin väkiluku on luultavasti kasvanut noin 178,000 hengeksi. Tähän sijoitettu sotaväki ja ympäristöjen, kuten huvilakaupunkien ja Viaporin väestö on lisäksi arvioitava 15,000 hengeksi, Teurastuslaitoksen on sentähden valmistuessaan tydytettävä noin 193,000 henkeen nousevaa väestöä.

Yleisten teurastushuoneiden ehdotuksia valmistettaessa ovat ne otettavat niin suuriksi, ettei kymmenen ensimmäisen vuoden kuluessa niiden valmistumisesta tarvitse ryhtyä mihinkään huomattavampiin laajennuksiin.

Laitoksen tulee sentähden vuonna 1925 hankkia lihaa noin 253,000 hengelle, laskettuna ylläoletetun vuotuisen kasvumäärän mukaan.

Valaistaksemme vuotuisen teurastuksen laajuutta, jonka voidaan odottaa tapahtuvan pääkaupungin yleisissä teurastushuoneissa, olemme teurastettujen eläinten lukumäärästä sekä kaupunkiin tuodusta lihamäärästä hankkineet tietoja tšekäläisestä teurastuslaitoksesta, tšekäläisestä tavara-asemakonttorista ja rautateiden tilastollisesta konttorista sekä Terveystieteidenlaitoksen tavara-asemakonttorista ja rautateiden tilastollisesta konttorista sekä Terveystieteidenlaitoksen tavara-asemakonttorista ja rautateiden tilastollisesta konttorista.

Tšekäläisessä teurastuslaitoksessa vuosina 1906, 1907, 1908 ja 1909 teurastettujen eläinten lukumäärää esittää seuraava taulukko:

	Isoa karjaa	Vasikoita	Lampaita	Sikoja	Hevosia
Vuonna 1906	6,392	44	63	1,129	17
” 1907	6,761	54	40	1,118	26
” 1908	6,627	71	40	1,109	15
” 1909	5,553	52	42	1,059	67

Helsinkiin tuotiin rautatietä myöten vuonna 1906 5,441,000 kg, vuonna 1907 5,691,000 kg, vuonna 1908 5,925,000 kg ja vuonna 1909 5,968,000 kg teurastettua lihaa. Saatavinamme olevien tietojen mukaan olemme laskeneet tämän lihamäärän vastaavan allaolevaa eläinmäärää:

	Isoa karjaa	Vasikoita	Lampaita	Sikoja	Hevosia
Vuonna 1906	24,570	22,000	14,000	13,400	—
” 1907	25,700	23,010	14,640	14,020	—
” 1908	26,750	23,960	15,240	14,590	—
” 1909	26,950	24,130	15,360	14,700	—

Vuosittain maanteitse ja meritse kaupunkiin tuotujen ja teurastettujen eläinten lukumäärän on Terveystieteidenlaitoksen palveluksessa lihakaupan tarkastusmies likipitään arvioinut:

Isoa karjaa	Vasikoita	Lampaita	Sikoja	Hevosia
7,930	12,200	6,100	5,500	—

Jos näissä taulukoissa manitut kappalelukumäärät yhdistetään, saadaan teurastettujen eläinten lukumäärä, joka on kulutettu Helsingissä vuosina 1906, 1907, 1908 ja 1909:

	Väkiluku	Isoa karjaa	Vasikoita	Lampaita	Sikoja	Hevosia
Vuonna 1906	139,600	38,892	34,244	20,163	20,029	17
” 1907	146,200	40,391	35,264	20,780	20,638	26
” 1908	152,600	41,307	36,231	21,380	21,199	15
” 1909	157,900	40,433	36,382	21,502	21,259	67

Näistä luvuista on otettu keskiarvo. Kulutus vuosia 1915 ja 1925 kohti laskettuun väkilukuun on silloin suhteellinen tässä alempana mainittuun kappalemäärään:

	Väkiluku	Isoa karjaa	Vasikoita	Lampaita	Sikoja	Hevosia
Vuonna 1915	193,000	52,110	46,000	27,130	26,900	40
” 1925	253,000	68,320	60,300	35,560	35,270	50

Laskien ison karjan, vasikkain, lampaiden ja sikain keskimääräiseksi teurastuspainoksi vastaavasti 150, 27, 15 ja 71 kg tulisi lihankulutus tekemään vuotta ja

henkeä kohti 59 kg, mikä luku on pienempi kuin vastaava luku paikkakunnilla, missä lihankulutus on varmuudella tunnettu.

Näyttää turhalta ulkomaan kaupunkien teurastusmäärästä saadun kokemuksen nojalla tehdä laskelmia siitä teurastuksesta, joka saattaa tulla suoritettavaksi Helsingin yleisessä teurastamossa, koska olot tässä suhteessa ulkomailla ovat kokonaan toisenlaiset kuin täällä.

Vertauksen vuoksi olemme kuitenkin laskeneet lihan kulutuksen, joka perustuu tunnettuun kulutukseen kahdessa Ruotsin kaupungissa, sillä Ruotsissa vastaavat eri eläinlajien väliset suhteet parhaiten meikäläisiä oloja, vaikka ei kokonaan, koska täällä yleensä teurastetaan enemmän isoa karjaa, mutta vähemmän vasikoita, lampaita ja sikoja.

Malmön kaupungin yleisen teurastamon ja lihantarkastustoimistojen toimintakertomuksesta vuonna 1906 käy ilmi, että vuoden kuluessa oli käytetty 5,817,391 kg teurastettua lihaa, elimiä lukuunottamatta. Päivittäinen kulutus teki saman lähteen mukaan:

raavaanlihaa	5,628 kg
vasikanlihaa	3,641 „
lampaanlihaa	578 „
sianlihaa	5,481 „
hevosenlihaa	609 „

Kaupungin väkiluku laskettiin vuoden 1906 päättyessä 76,700 hengeksi. Jokaista henkeä kohti tulee niinmuodoin vuotuiseksi lihankulutukseksi:

raavaanlihaa	26,78 kg
vasikanlihaa	17,32 „
lampaanlihaa	2,75 „
sianlihaa	26,08 „
hevosenlihaa	2,92 „

eli yhteensä 75,85 kilogrammaa vuotta ja henkeä kohti.

Jos näiden numeroiden ja ennen mainittujen keskimääräisten teurastuspainojen mukaan lasketaan Helsingin ja sen ympäristöjen lihankulutus, kulutettaisiin täällä:

	Väkiluku	Isoa karjaa	Vasikoita	Lampaita	Sikoja	Hevosia
Vuonna 1915	193,000	34,456	123,805	35,383	70,893	2,561
„ 1925	253,000	45,168	162,294	46,383	92,904	3,357

Göteborgin yleisen teurastushuoneen Teurastushuoneenhallituksen 1906 vuosikertomuksen mukaan oli vuoden kuluessa kulutettu Göteborgin kaupungissa 10,460,216,3 kg lihaa, joka väkiluvun ollessa 156,700 henkeä tekee vuotta ja henkeä kohti 66,75 kg, nimittäin:

raavaanlihaa	37,48 kg
vasikanlihaa	6,95 ”
lampaanlihaa	2,25 ”
sianlihaa	18,25 ”
hevosenlihaa	1,82 ”

Jos näiden numeroiden ja ennen mainitun keskimääräisen teurastuspainon mukaan lasketaan Helsingin ja sen ympäristöjen lihankulutus, kulutettaisiin täällä:

	Väkiluku	Isoa karjaa	Vasikoita	Lampaita	Sikoja	Hevosia
Vuonna 1915	193,000	48,224	49,679	28,950	49,609	1,596
„ 1925	253,000	63,216	65,124	37,950	65,595	2,093

Allaolevaan taulukkoon on komitea ottanut eläinten määrän, jonka komitea on saatavissa olevan aineiston nojalla laskenut tulevan tällä kulutettavaksi vuosina 1915 ja 1925, ja sen eläinten lukumäärän, joka mainittuina vuosina vaastavasti täällä kulutettaisiin, jos äsken mainittua Göteborgin ja Malmön kulutusta täällä sovellettaisiin:

	Isoa karjaa	Vasikoita ja lampaita	Sikoja	Hevosia
<i>Vuonna 1915</i>				
Komitean saatavissa olevan tilastollisen aineiston nojalla laskettu kulutus	52,110	73,130	26,900	40
Göteborgin nykyisen kulutuksen nojalla laskettu kulutus	34,456	159,188	70,893	2,561
Malmön nykyisen kulutuksen nojalla laskettu kulutus	48,224	78,629	49,609	1,596
<i>Vuonna 1925</i>				
Komitean saatavissa olevan tilastollisen aineiston nojalla laskettu kulutus	68,320	95,860	35,270	50
Göteborgin nykyisen kulutuksen nojalla laskettu kulutus	45,168	208,677	92,904	3,357
Malmön nykyisen kulutuksen nojalla laskettu kulutus	63,216	103,074	65,595	2,093

Täysin tarkoitustaan vastaavasta teurastuslaitoksesta, vaikkapa teurastuspakkoa ei kohta voitaisikaan toteuttaa, ei komitean mielestä voi ainoatakaan sen suunnitelmaan otetuista rakennuksista poisjättää. Niiden välttämättömyys on myöskin aikaisemmissa mietinnöissä perusteltu. Mitä ehdotettujen teurastushallien suuruuteen

tulee, saa komitea tässä alempana verrata niitä siihen suuruuteen, mikä niillä pitäisi olla teurastusteknikko Georg Ostoffin antamain laskuperusteiden mukaan.

Ostoff sanoo, että sellaisissa kuin tänne suunnitelluissa teurastushalleissa, s. o. kiinteillä vinsseillä ja kuljetusradoilla vieressä olevaan jäähdytyslaitokseen, tarvitaan, muurit siihen laskettuna: ison karjan teurastushallia varten 4, pienen karjan teurastushallia varten 5 sekä sikain teurastushallia varten 6 m² 1,000 asukasta kohti. Allaoleva taulukko osoittaa kuinka suurten asianomaisten teurastushallien tämän laskuperusteen mukaan pitäisi olla vuosina 1915 ja 1925 sekä kuinka suuriksi me olemme ne suunnitelleet:

	Väkiluku	Ison karjan teurastus- halli	Pienen karjan teurastus- halli	Sikain teurastus- halli
Vuonna 1915.	193,000	772 m ²	965 m ²	1,158 m ²
” 1925.	253,000	1,012 ”	1,265 ”	1,518 ”
Suunnitelman suuruus	—	871 ”	382 ”	566 ”

Kuten vertauksesta käy ilmi, ovat teurastushallit suunnitellut mahdollisimman pieniksi kokoonsa nähden. Varsinkin on tällainen ison karjan teurastushallin laita, kun meillä teurastetaan suhteellisesti enemmän isoa karjaa ja vähemmän muita eläinlaatuja kuin Saksassa. Kun keskimääräinen teurastuspaino meidän isoa karjaa varten tekee ainoastaan 150 kg 240 kg vastaan Saksassa, tulee kuitenkin jonkun verran yli 40,000 kappaletta käsittävä vuositeurastus voida hyvin suorittaa suunnitellussa ison karjan teurastushallissa. Muiden rakennusten suuruus eri eläinlaatuja varten on suhteellinen näihin laskuperusteihin.

Ylläolevasta käy ilmi, että rakennusten suuruuden vähentäminen saattaa tuskin tulla kyseeseenalaiseksikaan ja katsomme me, että tämä ehdotus on pienin, joka kunnan on rakennutettava, vaikkapa teurastuspakkoa ei otettaisikaan käytäntöön lähimpinä vuosina. Ensi vuosina, eli siksi kunnes teurastuspakko olisi voitu toteuttaa, olisi kai mahdollista tulla toimeen jonkun verran pienemmällä laitoksella, mutta ne kustannukset, jotka sitä aikaisempi välttämätön laajentaminen aiheuttaa, nousevat varmaan yhteensä niitä kustannuksia suuremmiksi, jotka uhrataan laitokseen, jos se kohta suoritetaan suunnitelman mukaan. Tämän ohessa on myös huomattava, että päästään rakennustöiden tuottamista haitoista alueella ja varsinkin eri huoneustojen viereen tehtävistä laajennuksista työn ollessa niissä käynnissä.

Ehdotettua teurastuslaitosta varten on arkkitehti Lindahl valmistanut allaolevan kustannusarvion:

Etupihan ympärillä olevat rakennukset.

Hallintorakennus	Smkaa	114,500: —	
Pörssi- ja ravintolarakennus	”	140,500: —	
Asunto- eli palvelusväen rakennus	”	82,300: —	
Porttivahdintupa	”	4,000: —	341,300: —
	Siirto Smkaa	— —	341,300: —

Siirto Smk — — 341,300:—

Rakennuksia karjapihassa.

Tyhjentämisparras	Smkaa	30,000:—	
Isonkarjan markkinahalli	”	279,000:—	
Pienenkarjan ja sikain markkinahalli	”	106,400:—	
Ison karjan talli	”	102,000:—	
Pienen karjan ja sikain talli	”	95,700:—	
Rautatievaunujen desinfiioimislaitos	”	<u>5,000:—</u>	618,100:—

Rakennuksia teurastuspihassa.

Isonkarjan teurastushalli	Smkaa	252,400:—	
Pienenkarjan teurastushalli	”	126,800:—	
Sikain teurastushalli	”	224,900:—	
Sitomishalli	”	74,000:—	
Jäähdytys- ja konehuone	”	507,400:—	
Suoltenpesu- ja lantahuone	”	59,100:—	
Vuotavarastorakennus	”	5,600:—	
Ajohevostalli ja vaja	”	<u>13,600:—</u>	1,263,800:—

Terveysosaston rakennukset.

Teurastushuone	Smkaa	122,000:—	
Tallirakennus	”	<u>27,800:—</u>	149,800:—
Tutkimus- ja lihan virallinen tarkastusrakennus	”	— —	76,000:—
Lämpöjohto ynnä maanalaiset yhdistämiskanavat y. m.	”	— —	46,000:—
Vesi- ja viemärijohdot sekä puhdistamis- ja kokoomis- kaivot	”	— —	55,000:—
Tontin tasoittaminen ynnä kivitys, aitaus ja portit	”	— —	210,000:—
Rautatieraitteen rakentaminen	”	— —	<u>40,000:—</u>
	Summa Smkaa	— —	2,800,000:—

Tähän ei sisälly tonttien arvo. Sitäpaitsi ei ole mitään voima-asemaa otettu lukuun, vaan on oletettu, että kaikki voima koneiden käyttöä ja valaistusta varten otetaan kaupungin sähkölaitoksesta.

Nyt suunnitellun ja aikaisemmin toisilla paikkakunnilla rakennettujen laitosten välisten kustannusten vertaamiseksi esitettäkään seuraava taulukko:

Kustannukset teurastuslaitoksista laskettuna asukasta kohti viidessä Saksan ja kahdessa Ruotsin yleisessä teurastushuoneessa:

Yleinen teurastushuone:	Väkiluku	Perustamis- kustannus	Perustamis- kustannus asukasta kohti	Perustamis- kustannus a- asukasta kohti Smkoissa
Hannoverissa 1881	150,000	2,386,460 Rmk	15,91 Rmk	19,73 Smk
Chemnitzissa 1883	125,000	1,834,982 ”	14,67 ”	18,19 ”
Hallessa a. d. S. 1892	110,000	2,449,478 ”	22,27 ”	27,61 ”
Magdeburgissa 1893	200,000	3,500,000 ”	17,50 ”	21,70 ”
Breslaussa 1896	400,000	7,957,400 ”	19,89 ”	24,66 ”
Göteborgissa 1901	150,000	2,473,200 Kr.	16,49 Kr.	22,92 ”
Malmössa 1901	60,000	915,800 ”	15,26 ”	21,21 ”
Helsingissä 1915	193,000	2,800,000 Smk	14,51 Smk	14,51 ”

Malmön teurastushuoneen perustamiskustannukseen ei ole laskettu karjamarkkinaosastoa, jonka omistaa yksityinen yhtiö.

Tiedusteltaessa kunnan sähkölaitoksen päällystöltä sieltä poisjohdettavan höyryn käyttämisen mahdollisuutta teurastuslaitoksen lämmittämistarkoitukseen ilmoitettiin, että sellaisen järjestämisen toteuttaminen tuskin voisi koitua taloudelliseksi hyödyksi. Sähkötehtaan konelaitos on niin rakennettu, että poisjohdettava höyry tulee täysin taloudellisesti käytetyksi ja sähkölaitoksen ja tulevan teurastuslaitoksen väliseen etäisyyteen katsoen saattaa poisjohtohöyryn siirtäminen tulla tuskin kyseenkään. Käyttämättömän höyryn siirtäminen ei myöskään tuottane mitään etuja, koska osuus sähkölaitoksen pannulaitokseen ja kustannus putkijohdoista tarpeellisine eristämisineen yhdessä lämmönmenetysten kanssa vastaavat hyvinkin oman pannulaitoksen kustannusta.

Ehdotuksen jäähdytyshuoneiden rakentamisesta puusta täytyy katsoa olevan vähän toteutettavissa, sillä sellaiset jäähdytyslaitokset joutuvat kosteuden niin vahvan vaikutuksen alaisiksi, että niiden kestämisäika kävisi siinä tapauksessa varsin lyhyeksi. Ne vaatimukset, joita näiden laitosten on terveydellisessä suhteessa täytettävä, asettavat myöskin esteitä puun käyttämistä vastaan rakennusaineena.

Sivuelinkeinoja varten tarkoitettuja rakennuksia teurastuslaitoksen yhteyteen ei komitea ole katsonut olevan syytä ehdottaa kunnan rakennettaviksi, mutta sitävastoin on välttämätöntä, että niitä varten tarpeellinen paikka varataan teurastuslaitoksen viereen luovutettavaksi yksityisiä yrityksiä varten äsken mainitussa tarkoituksessa. Teurastuslaitosta varten tarkoitettu alue tarjoaakin komitean mielestä tähän tarvittavan tilan.

Kunnan teurastuslaitoksen varsin polttavasta tarpeesta täällä on kaikissa tästä asiasta annetuissa mietinnöissä painavasti huomautettu, jonka tähden me viittaamalla

niihin emme katso nyt taas olevan syytä uudistaa niitä syitä, jotka puhuvat sen puolesta.

Tosin on tämä kysymys, siitä antamamme viime lausunnon jälkeen, joutunut uuteen vaiheeseen, koska sopimusta sen yksityisen yhtiön kanssa, joka nyt käyttää täkäläistä teurastuslaitosta, on pitennetty kesäk. 1 p:ään 1915, ehdoilla että erinäisiä korjauksia ja parannuksia tehdään teurastuslaitoksessa. Vaaditussa lausunnossa tämän sopimuksen pitentämisestä esitti kuitenkin Terveystieteiden lautakunta ettei se, vaikka nykyinen teurastuslaitos onkin niin puuttellinen ja sopimaton, ettei sopimusta sen käyttämisestä pitäisi millään ehdolla saada pitentää, kuitenkaan ollut katsonut voivansa olla ehdottamatta kyseenalaisen sopimuksen uudistamista lyhyenpuoleiseksi ajaksi, 3 korkeintaan 5 vuodeksi, koska uutta teurastushuonetta ei saataisi valmiiksi ennen kesäkuun 1 päivää 1910, jolloin entisen sopimuksen aika meni umpeen.

Huolimatta nyt tehdyistä parannuksista täkäläisellä teurastuslaitoksella, on se edelleen sellaisessa kunnossa, että kunnan teurastuslaitoksen tarve on täysin yhtä polttava kuin ennenkin, minkätähden ehdotettu kunnan teurastuslaitos olisi viimeistään kesäk 1 p:ksi 1915 saatava käyntiin. Tämän vuoksi ja sen nojalla mitä aikaisemmissa lausunnoissa on tästä kysymyksestä esitetty, saamme me kunnioittaen ehdottaa että *lisätty* Kaupunginvaltuusto päättäisi:

että kunnan teurastuslaitos ynnä karjamarkkinapaikka on tätä tarkoitusta varten varatulle paikalle rakennettava pääasiallisesti herrain K. Lindahlin ja O. von Hellensin laatiman ohjelman mukaan arvioidulla 2,800,000 markan kustannuksella pitemmäksi kuin 2 vuoden takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista; sekä

että rakennustyö on aloitettava viimeistään vuonna 1913; kuin myöskin

että varsinainen Valtuusto saa ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin tämän yrityksen toteuttamista varten.

Helsingissä marrask. 7 p:nä 1910.

O. v. Hellens.

Hjalmar Göös.
Oscar Lindström.

Karl Lindahl.
Frans Stockmann.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-osakeyhtiön kirjapaino, 1911.

Esitys sairashoidon uudestaanjärjestämisestä Helsingin kaupungin kansakouluissa.

HELSINGIN KAUPUNGIN
KANSAKOULUJEN
JOHTOKUNTA

Helsingissä,

lokak. 19 p:nä 1910.

N: 72.

Herroille Kaupunginvaltuusmiehille.

Kansakoulujenjohtokunnalle jättämässään kirjoituksessa on kansakoulujenlääkäri M. Oker-Blom esittänyt, että koululääkärin työtaakka on viimeisinä vuosina suuresti lisääntynyt koulujen oppilasmäärän lisääntyessä. Kun oppilasmäärä lukuvuonna 1904—5, jolloin lääkäri ensi kerran otettiin kansakouluihin, teki 7,908, oli se, kasvaen noin 400 oppilaalla vuotta kohti, lukuvuonna 1909—10 noussut 9,876 ja tulee epäilemättä ensi vuodenvaiheessa nousemaan yli kymmenentuhannen. Huolimatta siitä että tohtori Oker-Blom syksystä 1908 alkaen oli kokonaan lakkauttanut yksityisen lääkäritoimintansa, ei hän työn paljouden takia ollut katsonut voivansa hoitaa kansakoulujen terveydenhoitoa tavalla, jonka hän katsoisi vastaavan yleisen ja yksilöllisen terveydenhoidon oikeutettuja vaatimuksia. Kun niinmuodoin koululääkärin tehtävät ovat osoittautuneet olevansa liian raskaita yhdelle lääkärielle, on tohtori Oker-Blom tehnyt ehdotuksen kahden lääkärin ottamisesta vastaiseksi kansakouluihin.

Kansakoulujenjohtokunta on kysymystä käsitellessään katsonut tohtori Oker-Blomin esittämät syyt perustelluiksi ja pitää sentähden asianaan esittää Herroille Kaupunginvaltuusmiehille, että ensitulevan kalenterivuoden alusta, jolloin tohtori Oker-Blomin toimi-kausi koululääkärinä päättyy, kansakouluihin otettaisiin kaksi lääkäriä. Näiden koululääkärien tehtävät katsoo Kansakoulujenjohtokunta kuten tohtori Oker-Blomkin, olevan luonnollisimmin ja tarkoituksenmukaisimmin jaettavat siten, että he kumpikin saavat alueellisesti muodostetun piirin, jonka terveydenhoito on heidän huostassaan. Kun olisi toivottavaa, että ainakin toisen lääkärin toiminta kohdistuisi pääasiallisesti kansakouluihin, olisi hänen piirinsä ja työtaakkansa otettava muuten sitä mukaa. Asiain niin ollen tulisi toinen piiri olemaan suurempi kuin toinen. Nykyään vallitsevissa asutusoloissa olisi kaupungin jakaminen eteläiseen ja pohjoiseen piiriin, joiden rajana olisi Töölönlahti ja satamaradan suunta rautateiden alueelta Maria sairaalaan, katsottava sopivaksi. Eteläinen piiri tulisi silloin suuremmaksi ja käsittäisi se 94 luokkahuonetta, pohjoiseen piiriin tulisi kuulumaan 74

luokkahuonetta. Koska olisi soveliainta että se lääkäri, jolla oli työ kansakouluissa päätehtävänä, pitäisi myöskin huolen niin kutsutusta heikkojen lasten apukoulusta, tulisi hänen työmääränsä itse kouluissa vastaamaan noin 100 luokkahuonetta.

Samalla kun kumpikin lääkäri tulisi näin piirissään hoitamaan kansakoulujen terveydenhoitoa, olisivat he sitäpaitsi velvolliset, eteläisen piirin lääkäri, ensimmäinen koululääkäri, olemaan läsnä Kansakoulujenjohtokunnan kokouksissa ja vuosittain antamaan kertomuksen kansakoulujen terveydenhoidosta sekä pohjoisen piirin lääkäri, toinen koululääkäri, saapumaan kutsuttaessa Johtokunnan kokouksiin milloin hänen työalaansa koskevia kysymyksiä tulisi käsiteltäväksi sekä antamaan ensimmäiselle kaupunginlääkärille tämän vuosikertomusta varten tarpeelliset tiedot pohjoisesta piiristä. Vihdoin tulisi ensimmäinen kaupunginlääkäri olemaan itseoikeutettu jäsen kaikissa valiokunnissa, joiden on käsiteltävä kysymyksiä koulutalojen perustamisesta. sekä rakennuslautakunnista, jotka valvovat koulurakennusten rakentamista.

Yllä ehdotettua työnjakoa noudattaen koululääkärejä varten tulisi heidän työmääränsä suhteutumaan toisiinsa osapuilleen kuin 3 suhteutuu 2. Lääkärien palkka-edut katsoi Johtokunta olevan vahvistettavat 6,000 markaksi ensimmäiselle ja 4,000 markaksi toiselle koululääkärille, johon tulisivat tavanmukaiset palkankorotukset.

Koska, sikäli kuin kaupunki kasvaa ja uusia kansakouluja syntyy, työnjako molempien lääkärien kesken voi joutua vaihtelujen alaiseksi, olisi jätettävä Kansakoulujenjohtokunnan huoleksi, asiain sitä vaatiessa, järjestää uudestaan ehdotettujen kahden koululääkäripiirin rajat.

Johtokunnan vähemmistö, jonka ovat muodostaneet herrat Wallensköld, Aspelin ja Granit, on ollut Johtokunnan yllä esitetystä ehdotuksesta sikäli poikkeavaa mieltä, että mainitut herrat ovat katsoneet tehtävään olevan jaettavan ehdotetun kahden koululääkärin kesken siten, että toinen tulisi ruotsinkielisten ja toinen suomenkielisten koulujen lääkäriksi. Tähän mielipiteeseen ovat kansakoulujentarkastajat Lilius ja Pesonen yhtyneet.

Myötäliittäen ehdotettujen kansakoululääkärien Ohjesääntöehdotuksen, saa Kansakoulujenjohtokunta niinmuodoin kunnian anoa, että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet päättäisivät:

että vuoden 1911 alusta asetetaan kaupungin kansakouluihin ensimmäinen ja toinen koululääkäri, joille myönnetään vuotuista palkkaa, ensimmäiselle koululääkärille kuusituhatta markkaa ja toiselle koululääkärille neljätuhatta markkaa, minkä ohessa kumpikin lääkäri oikeutetaan viiden ja kymmenen vuoden palveluksesta saamaan palkankorotusta, kummallakin kerralla kymmenen prosenttia sen alkuperäisestä erästä;

että koululääkärien tehtäviin kuuluvat ne velvollisuudet, jotka lähemmin mainitaan tarkoitusta varten vahvistetussa mainittujen lääkärin ohjesäännössä;

että sanotussa ohjesäännössä mainitut piirit määrätään toistaiseksi sisältämään, eteläinen piiri Töölönlahden ja rautateiden alueelta Marian sairaalaa kohti vievän satamaradan suunnan eteläpuolella olevat kaupunginosat sekä pohjoinen piiri sanotun rajalinjan pohjoispuolella sijaitsevan kaupungin alueen; ja

että Kansakoulujenjohtokunnalle jätetään toimeksi vastedes, jos muuttuneet asutus- ja kouluolot sitä vaativat, järjestää uudestaan piirien raja.

Kansakoulujenjohtokunnan puolesta:

A. Wallensköld.

T. Järnefelt.

Ehdotus Helsingin kaupungin kansakouluissa palvelevien lääkärien johtosäännöksi.

Eteläisen piirin lääkärin, ensimmäisen koululääkärin, ja pohjoisen piirin lääkärin, toisen koululääkärin, tulee, kumpaisenkin piirissään:

1) tarkastaa koulutalojen terveydellisiä oloja, varsinkin puhtaanapitoon ja tuuletamiseen nähden, sekä kulkutautien aikana erikoisesti kiinnittää huomionsa sanottuihin oloihin ja koulujen terveydentilaan;

2) avustaa tarkastajia, johtajia ja opettajia neuvoilla ja ohjauksilla, joihin olot kouluissa voivat antaa aihetta;

3) tutkia kunkin lukuvuoden alussa sitä varten vahvistetun kaavan mukaan kaikki uudet oppilaat ja näistä tutkimuksista tehdä muistiinpanoja, jotka kunkin oppilaan kohdalta merkitään erityiselle „terveyslipulle“, sekä tehtyjen havaintojen perusteella antaa opettajille tarpeenmukaisia ohjeita sairaloisiin lapsiin nähden;

4) pitää erikoisen valvontansa alaisina oppilaita, jotka ovat henkisesti kehitymättömiä tahi tylsämielisiä;

5) käydä jos suinkin neljästi vuodessa kullakin luokalla ja tutkia ne lapset, joiden tutkiminen katsotaan tarpeelliseksi;

6) tarkastaa olosuhteita oppilaan kodissa, milloin koulun tai oppilaan terveydenhoito sitä vaatii;

7) valvoa terveydelliseltä kannalta voimistelunopetusta; ja

8) olla lukukausien aikana kolmasti viikossa määrätyllä ajalla tavattavana kansakoulujen kansliassa.

Sen ohessa tulee

ensimäisen koululääkärin

a) hoitaa niinkutsuttuun heikkojen lapsien apukouluun nähden edellä olevissa kohdissa mainittua toimintaa;

b) olla läsnä kansakoulujenjohtokunnan kokouksissa sekä avustaa johtokuntaa ja tarkastajia kaikissa kansakoulujen yleistä terveydenhoitoa koskevissa kysymyksissä;

c) olla itseoikeutettuna jäsenenä kaikissa valiokunnissa, jotka kaupunginvaltuusmiehet tai kansakoulujenjohtokunta asettavat käsittelemään kansakoulutalojen rakentamista koskevia kysymyksiä tai valvomaan uutistalojen rakentamista; ja

d) antaa vuosittain kertomus terveydenhoidosta kansakouluissa;

sekä toisen koululääkärin

e) antaa vuosittain ensimmäiselle koululääkärille ne tiedot, joita tämä haluaa äsken kosketeltua kertomustansa varten; ja

f) saapua kutsuttaessa kansakoulujenjohtokunnan kokouksiin ollakseen niissä läsnä käsiteltäessä pohjoisen piirin kouluja koskevia kysymyksiä

Lausuntoja kysymyksestä, joka koskee Helsingfors Varfs- och Fabriks-Aktiebolag osakeyhtiön omistamien, yhdeksännen kaupunginosan korttelissa N:o 199 olevien tonttien 1, 5 ja 7 lunastamista kaupungille.

HELSINGIN

SATAMAKONTTORI,

lokak. 12 p:nä 1910.

N:o 50.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Vaadituksi lausunnoksi kysymyksestä, joka koskee veistämöalueen ynnä siihen kuuluvien tonttien lunastamista kaupungille sekä tuon alueen vastaista käyttämistä, saan kunnioittavimmin esittää seuraavaa:

Se seikka että kaupungin tulee, kun siihen nyt on ilmaantunut tilaisuutta, kankkia itselleen takaisin täysi omistus- ja käyttöoikeus puheena oleviin alueisiin, on mielestäni niin luonnollinen, ettei siitä pitäisi voida olla eri mieliä, sillä tämän alueen asemaan nähden saa pitää varmana että, jos se on yksityisen hallussa, on vastedes syntyvä moninaisia selkkauksia kaupungin kanssa.

Tätä tilaisuutta ei sentähden ole jätettävä käyttämättä, vaikkakin kaupungin tässä täytyy tehdä uhraus, joka kerrakseen näyttää hyvinkin suurelta. — Mitä sitä vastoin tulee alueen vastaista käyttöä koskevaan kysymykseen, ei vastauksen mielestäni tule käydä Rahatoimikamarin ehdottamaan suuntaan. Kamarin lausunnosta N:o 400 viimeksi kuluneen syyskuun 8 päivältä näyttää nimittäin käyvän selville, ettei alueella enää saisi olla veistämöliikettä. Jos tuollainen mielipide saavuttaa yleistä kannatusta ja veistämöliike karkoitetaan tältä paikalta, täytyy asianlaitaa suuresti valittaa.

Helsingin laivaveistämö, joka alkuaan perustettiin uusien purjealusten rakentamista varten, on purjelaivaston vähentyessä kokonaan kadottanut tämän alkuperäisen merkityksensä, mutta on sen sijaan viimeksi kuluneina 30—35 vuonna tyydyttänyt sangan suuria tarpeita höyrylaivoihin nähden, osin rakentamalla pienempiä uusia aluksia, osin ja varsinkin olemalla sekä suurten että pienten höyrylaivain korjauslaitoksena. Joka talvi on nähty, kuinka laivaveistämön telakat ovat olleet täpösen täynnä aluksia, tavallisesti on niitä ollut neljäntäkymmentä, ja tunnettua on myöskin, että useiden alusten on täytynyt lähteä majailemaan muuanne, kun laivaveistämössä on ollut tilanpuutetta. Kaupungin oma suuri ruoppauskone on useasti talvehtinut täällä, ja niin on laita tänäkin talvena. Sitä paitsi ovat veistämön sillat

ja telakkajohdot olleet luotsi- ja tulli- sekä muille valtion aluksille soveliaita kytkypaikkoja näiden tilapäisesti käydessä satamassa. Ellei näitä paikkoja olisi ollut, olisi kaupungille monasti ollut suurta haittaa siitä, että tuollaisten alusten olisi täytynyt sijoittua johonkin kaupungin rantasiltaan. Niiden neuvominen Laivatokkaan taikka Kone- ja Siltarakennusyhtiön telakkaan ei olisi käynyt päinsä, sillä molemmat nuo paikat sijaitsevat etäällä ja ovat tavallisesti aivan täynnä. Tähän tulee vielä lisäksi, että Laivatokalla valitettavasti on niin ylen pieni ja ahdas ala, ettei siellä ole tarjona oikein hyvää maihinlaskupaikka ja ettei siinä kohden tarjona olevia pieniä mahdollisuuksia mitenkään voi käyttää hyväksi mainittuihin tarkoituksiin. Kone- ja Siltarakennusyhtiölle taas tosin kaupunginviranomaiset ovat myötämielisesti varanneet verraten avaran alueen, mutta siinä on niin matala vesi ja laiturit ovat toistaiseksi vielä niin riittämättömät, ettei tässäkin laitoksessa ole riittävästi tilaa. Mutta vaikkakin viimeksi mainittu alue, sittenkun kaupunki ruoppauttaa Pohjoissataman ja yhtiö laajentaa laiturilaitteitaan, saadaan tilavammaksi, olisivat kuitenkin, jos laivanveistäjä lakkautetaan, tämä ynnä Laivatokka kaupungin satamissa ainoat paikat, missä alukset voisivat teettää korjauksiaan taikka talvehtia. On sentähden aivan välttämätöntä, että laivanveistäjä pysytetään nykyisellä paikallaan ja tähänastista tarkoitustaan varten.

Siinä tapauksessa että kaupunki vastedes tahtoo jatkaa länsirantaa veistäjän sivuitse, osin pitentääkseen rantasiltaa, osin varatakseen mahdollisuutta sen miellyttävän ajatuksen toteuttamiseen että pitkin Kaivopuiston viertä laitettaisiin rantatie, käy tämä sängen hyvin päinsä siten, että rakennetaan laskusilta laituriin siihen kohtaan, missä veistäjä sen katkaisee, jotta sitten nostamalla laskusilta ylös voidaan veistäjään ottaa ja sieltä päästää aluksia. En puolestani kuitenkaan ole ajatellut, tätä veistäjäalueen edustalla olevaa rantasiltaa käytettäväksi varsinaisen satamaliikenteen tarpeisiin, sillä tämän laituriin ja Blekholman saarten välinen vesialue on purjehduskaudella, jolloin täällä usein on ankkuroituina kokonaiset laivastot pieniä aluksia, aivan liian ahdas jotta sitä hyvin voisivat käyttää purkavat taikka lastaavat alukset, vaan käyttäisivät tätä laituria edellä mainitut alukset, jotka nykyään laskevat maihin veistäjän kohdalla, jota paitsi laiturissa olisi tilaa talvehtiville höyrylaivoille.

Eteläsataman olojen nykyisellään ollessa on kerrassaan mahdotonta esimerkiksi loka- ja marraskuun aikana osottaa höyrylaivoille talvehtimispaikkaa, vaan täytyy pari sijoittaa Pohjoissataman halko- ja hiekkasillan ääreen sekä pari Katajanokan pohjoispuolelle, mutta useimmat höyrylaivat menevät mieluummin muihin satamiin, likinnä Tukholmaan, kun eivät saa talvehtimispaikkaa jossakin likempänä asianomaisia korjauspajoja olevassa laiturissa. Viimeksi mainittuun tarkoitukseen olisi sitä vastoin veistäjän edustalla sijaitseva rantasilta kerrassaan ihanteellinen paikka.

Jos Kaupunginvaltuusto ottaa varteen nämä huomautukset, käy nyt tarjotun alueen kuitenkin edullisesti jaoittaminen siten, että se ala, joka on itäpuolella Saunakadun talojen 12 ja 14 välistä rajaviivaa, pysytetään tehdastonttina ja tehdastontin

N:o 7 jälellä oleva osa yhdistetään asuntotonttiin N:o 5, josta yhdistetystä alueesta voisi muodostaa neljä tai viisi pientä asuntotonttia, joihin ylimenopaikat sijoitettaisiin satamaradan päälle kadun tasalle ja likimain samalla tavalla kuin veistämön ylimenokohta. Alueen jaoitus tulkoon kuitenkin minkäläinen tahansa, pääasia on ettei veistämölaitosta hävitetä.

Oscar Wilh. Andstén.
Satamakapteeni.

Helsingin

SATAMARAKENNUSVALTUUSKUNTA

Lokak. 19 p:nä 1910.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Lähetteessä viimeksi kuluneen syyskuun 27 päivältä on Kaupunginvaltuusto kehottanut Satamarakennusvaltuuskuntaa, vaadittuaan Satamakonttorilta lausunnon asiasta, antamaan Valtuustolle lausunnon Helsingfors Varfs- och Fabriks-Aktiebolag yhtiön tarjouksesta, että kaupunki ostaisi yhtiön omistamat kiinteistöt, asuntotontit N:o 1 ja 5 sekä tehdastontin N:o 7 korttelissa N:o 199 yhdeksännessä kaupunginosassa Helsingin kaupunkia. Samalla kun Valtuuskunta täten kunnioittaen lähettää Satamakonttorin lausunnon asiasta, saa Valtuuskunta omasta puolestaan lausua seuraavaa:

Kun Rahatoimikamari Kaupunginvaltuustolle antamassaan esityksessä viimeksi kuluneen syyskuun 8 päivältä jo on perinpohjaisesti valaissut asiaa, mikäli koskee sen taloudellista kantavuutta kaupungille, näyttää Valtuuskunta olevan oikeutettu edellyttämään, että Kaupunginvaltuusto on puheena olevalla lähetteellään tarkoittanut tiedustella Valtuuskunnan mieltä, erittäinkin mitä tulee kaupungille koituvaan hyötyyn veistämöalueen hankkimisesta merenkulun ja kaupan tarpeitten kannalta katsottuna. Siihen nähden pyytää Valtuuskunta ensinnäkin huomauttaa, että kaupungilla nyt jo on oikeus käyttää veistämöalueen rantaa laiturirakennuksia varten ainoastaan sillä rajoituksella, ettei veistämöliike sen johdosta esty. Niinkuin Rahatoimikamari vastamainitussa esityksessään huomauttaa, pani nimittäin Kaupunginvaltuusto tästä nimenomaisen ehdon helmikuun 14 päivänä 1893 myöntäessään yhtiölle täyden omistusoikeuden veistämötonttiin sen pysyvaisen hallintaoikeuden sijasta, mikä yhtiölle sitä ennen oli. Mutta vaikkei voikaan pitää mahdollomana laivaveistämön rantaan rakennetun laiturin varustamista sellaisilla laitteilla, että nostoalustat saavat vapaasti ulottua veteen, on kuitenkin asian luonnossa, että yhteen-

törmäyksiä vastakkaisten etujen kesken aina on syntyvä, jota paitsi tuollaista laiturilaitetta voisi varsin vähän käyttää yleisen merenkulun hyväksi, koska veistämöyhtiölle myönnetyn oikeuden käyttää tontin viereistä vettä yhtä laajasti kuin aikaisemminkin niin kauan kuin tontilla harjoitetaan veistämöliikettä voitaisiin katsoa sisältävän aluksille, jotka aikovat teettää korjauksiaan veistämössä, etuoikeuden asettua puheenalaisen laiturin ääreen olemaan. Näin ollen näyttää olevan oikeutettu otaksumaan, ettei kaupunki katsoisi tuollaisen laiturirakennuksen tuottaman hyödyn vastaavan siitä olevia kustannuksia. Valtuuskunta on sentähden katsonut voivansa jättää edellä mainitun mahdollisuuden kokonaan pois luvusta sekä todeta, että laivaveistämöalueen rantaan voidaan teettää rantasilta ainoastaan sillä edellytyksellä, että kaupungilla on täysi ja rajoittamaton käyttöoikeus sekä rantaan että sitä rajoittavaan vesialueeseen. Mitä sitten tulee kysymykseen mitä uhrauksia kaupunki kohtuudella voi ja sen tulee tehdä saadakseen tuollaisen vapaan käyttöoikeuden laivaveistämön viereiseen ranta-alueeseen kuin ylempänä on edellytetty, riippuu vastaus tietenkin siitä, mitä mahdollisuuksia kaupungilla muutoin voi vastaisuudessa olla merenkulun tarvitseman suuremman laituritilan tyydyttämiseen, varsinkin Eteläsatamassa. Tähän nähden on likinnä tarjona se keino, että Katajanokan laituria jatketaan Kruunuvuorenselälle päin. Tuollaista jatkamista vastaan voi tosin huomauttaa, etteivät alukset sen vierellä olisi täysin suojatut aallokolta kovien kaakkoistuulien käydessä, mutta tämä haitta lienee helposti autettavissa rakentamalla soveliaita suojalaitteita, niinkuin aallonmurtajia y. m. s.

Vaikkei siis kaupungilta puutu tilaisuutta laajentaa Eteläsatamassakin olevia laiturirakennuksiaan, ei käy kieltäminen, että länsiranta, missä tila nykyään on jotenkin niukka, tulisi paljon käyttökelpoisemmaksi ja mukavammaksi, jos sitä jatkettaisiin suoraan suuntaan Kaivopuiston alueelle asti, joten saataisiin lisää 280 juoksevaa metriä yhtäjaksoista rantasiltaa. Jos nykyinen puusilta erotetaan luvusta, olisi lisäys 160 juoksevaa metriä. Valtuuskunnalla on ollut tarkastettavana Rakennuskonttorin yksissä neuvoin kaupunginasemakaava-arkkitehti Bertel Jungin kanssa mainittua tarkoitusta varten laatima suunnitelma, ja on Valtuuskunta sen havainnut kaikin puolin tarkoituksenmukaiseksi. Kustannukset tästä laiturirakennuksesta, joka pohjan laadun vuoksi on kokonaan tehtävä paalutuksen varaan, on arvioitu 420,000 markan vaiheille, johon tulevat lisäksi kahden suunnitellun tavaravajan kustannukset, noin 160,000 markkaa. Nämä kustannukset nousevat 1,500 markkaan juoksevaa laiturimetriä kohti. Vastaavat kustannukset olivat 700 metrin pituisesta Katajanokan laiturista, sittenkun 140 metrin pituinen osa oli rakennettu uudestaan, noin 2,000 markkaa juoksevaa metriä kohti.

Satamarakennusvaltuuskunnan puolesta:

Alfred Norrmén.

*Asiakirjoja Makasiini- ja Katajanokanrantakatu-
jen purkamispaikkain aitauksella varustamisesta.*

HELSINGIN KAUPUNGIN

MAISTRAATTI*Helsingissä,**lokak. 22 p:nä 1910.**Helsingin Kaupunginvaltuusmiehille.*

N:o 307.

Sittenkun erinäiset tämän kaupungin liikkeenharjoittajat olivat Maistraattiin tehneet esityksen Makasiini- ja Katajanokanrantakatu- jen aitauksella varustamisesta, sekä Maistraatti vaatinut asiasta Liikennekonttorin, Satamakonttorin, Rahatoimi- kamarin, Rautatiehallituksen ja Kauppavaltuutettujen lausunnot, saa Maistraatti lähettää Herroille Kaupunginvaltuusmiehille kaikki asiassa syntyneet kirjat siihen toimenpiteeseen ryhtymistä varten, johon Herrat Kaupunginvaltuusmiehet katsovat syytä olevan.

Maistraatin puolesta:

Adolf Aminoff.*Alfr. Tuominen.**Helsingin kaupungin Maistraatille.*

Sittenkun täkäläisen Kauppaseuran kokouksessa suurenpuoleinen joukko liik- keenharjoittajia oli päättänyt hankkia kaupunginviranomaisilta, että purkamispaikat eroitettaisiin suljettavaksi alueeksi, annettiin Komitean toimeksi laatia asiasta kir- jelmä tarkastettavaksi tämän jälkeen uudessa liikkeenharjoittajain kokouksessa. Kun sanottu Komitea oli lopettanut työnsä, pidettiin taas tänä päivänä Kauppaseurassa uusi kokous, jolloin sovittiin siitä, että allekirjoittaneet tekisivät kokouksen puolesta seuraavan esityksen Helsingin kaupungin Maistraatille.

Uuden pakkahuoneen valmistumisesta alkaen on sekä tulliviranomaisten että höyrylaivayhtiöiden puolelta usein uudistunut toivomus että purkamispaikat varus- tettaisiin aitauksella, jonka tulisi sulkea tullihuone ja makasiini sekä ulettua ranta- laituriin asti, niin että kaikkea purettua tavaraa, jota ei ole ehditty ottaa pakka-

huoneesen, voitaisiin vähimmällä vartioimiskustannuksella säilyttää. Kaupungin-viraanomaiset eivät ole kuitenkaan katsoneet olevan syytä sellaiseen järjestelyyn. Päinvastoin on tätä vaatimusta katsottu „kohtuuttomuudeksikin“. On nimittäin katsottu että katuliike rantakadulla sekä liike sillä olevilla rautatieraiteilla tehtäisiin täten mahdolltomaksi.

Tällä käsityksellä ei näytä olevan pätevää perustetta. Mitä katuliikkeesen tulee on juuri tarkoitus lopettaa asiaan kuulumattomain „katuliike“ rantakadulla. Tämän sulkemisen ei tule kohdata ainoastaan niitä tuhansia uteliaita, jotka nyt kävelevät rantalaitureilla „katselemassa merenkulkua“, jotka ovat kaikkialla tiellä sekä estävät työntekijöitä ja tullivahtimestareita heidän työssään. Tämä aitaus tarvitaan ennenkaikkea sulkemaan epärehelliset ja estämään lakkaamatta valitetut varkaudet. Lisäksi voidaan portteille järjestää ankara valvonta, etteivät myöskään liikkeenharjoittajat tahtomattaan kuleta kotiinsa muiden kuin omia tavaroitaan. Sitä paitsi suljettaisiin alueet lakkoaikoina kiihoittajilta ja muilta, jotka tahtoisivat estää työn rauhallista kulkua. Ja viimeksi eikä vähimmin, täten vapauduttaisiin siitä suuresta *kiertävään salakapakoitsijain* lukumäärästä, joka aina kiertelee laitureilla, ja joiden toimenpiteestä työmiehet saavat aina tilaisuuden juoda itsensä humalaan.

Tätä valaiseva esimerkki mainittakoon. Viime syksynä purki eräs laiva Katajanokalla kivihiihiä, jolloin vastaanottaja huomasi että työmiehet kävivät aivan hillitömiksi saatuaan salakapakoitsijan paloviinaa. Tämän johdosta pyysi hän poliisivalvontaa ja kuusi poliisia sijoitettiin maallekäytäväportaille ja laivaan. Silloin lopettivat työmiehet työnsä siksi kunnes valvojat poistettaisiin, jotta salakapakoiminen voisi esteettä jatkua. Lastinvastaanottajan oli vihdoin pakko pyytää poliisia poistettavaksi, koska laivan satamassa oloaika meni umpeen, ja purkamisen täytyi jatkua joka tunti keskeytymättä.

Mitä vihdoin tulee väitteeseen, että tällainen sulkeminen estäisi rautatieliikettä, niin näyttää tämä syy paikkansa pitämättömältä, sillä ei ainoastaan paljon suurempiliikkeisissä kaupungeissa, kuin tässä, nähdä rautatieraiteiden olevan vedetyn suljettavien alueiden kautta ja että sellaiset alueet laitetaan tulli- ja vapaavarastorakennusten ympärille kaupunkien keskusosissa, vaan täälläkin ovat valtionrautatiet johtaneet rautatieraiteen Kaivokadun poikki tulematta katuliikkeen tästä sanottavasti estyneeksi.

Näillä perusteilla saa kokous anoa Maistraatilta

että purkamispaikat olisivat varustettavat aitauksella, jonka pitäisi ympäröidä tullihuoneen ja makasiinin sekä ulettua rantalaiturille saakka.

Helsingissä marrask. 18 p:nä 1908.

Axel Holmström.

Victor Rydman.

Axel Manelius.

HELSINGIN KAUPUNGIN

LIIKENNEKONTTORI.

Helsingissä,
tammik. 7 p:nä 1909.

Helsingin kaupungin Maistraatille.

N:o 9.

Vaadittuna lausuntona kauppias Axel Holmströmin y. m. siitä tekemän hakemuksen johdosta, että purkamispaikat olisivat varustettavat aitauksella, joka ympäröisi tullihuoneen ja makasiinin, sekä ulettuisi rantalaituriin saakka, saa Konttori, palauttaen lähetekirjat, esittää seuraavaa:

Konttori, joka puolestaan on yhtä mieltä hakijain kanssa suljettujen alueiden tarpeellisuudesta tullaamattoman tavaran rannalle kasaamista varten, ei kuitenkaan voi yhtyä hakemukseen koko laajuudessaan.

Eteläsataman keskeiseen asemaan nähden voi Konttorin mielestä ranta-alueen erilleen aitaaminen tulla kyseeseen ainoastaan sen siihen osaan nähden, missä tavaravarikot sijaitsevat. Katajanokalla ei myöskään olisi aitausta ulotettava tullihuoneeseen saakka, koska sen ja läheisten tavaravarikkojen välistä aluetta kokonaan rautatietä varten tarpeellisenä ei voida käyttää varastopaikkana eikä sentähden voi tarjota mitään etua liikkeenharjoittajille.

Konttori saa sentähden puoltaa hakemuksen hyväksymistä sikäli, että tavaravarikkojen edustalla oleva ranta-alue aidattaisiin — Katajanokalla siten, että myöskin tavaravarikkojen välillä oleva vapaa alue ja ehkä myös varikon N:o 3:n ja Katajanokankanavan yli johtavan rautatiesillan välinen alue tulisi olemaan aitauksessa, kun Länsi Rannassa taas ainoastaan tavaravarikkojen edustalla oleva alue olisi erilleen eroitettava.

B. Winter.

HELSINGIN
SATAMAKONTTORI,

tammik. 16 p:nä 1909.

Helsingin kaupungin Magistraatille.

N:o 8.

Vaadittuna lausuntona erinäisten liikkeenharjoittajain anomuksen johdosta kaupungin Eteläsataman työpaikkain erilleen aitaamisesta saan minä nöyrimmästi, lähete- kirjat palauttaen, ilmoittaa:

että minä jo aikaisemmin eri kerroin olen puoltanut sellaista erilleenaitaamista; että minä katson eroittamisen tulevan tuottamaan paljon hyötyä, varsinkin hakijain esittämissä suhteissa; etten minä lähimainkaan ole vakuutettu että aitaukset tulisivat tuottamaan niitä haittoja, joita niiden vastustajat nyt kuvittelevat sekä että minä pääasiassa hyväksyn liikennekamreerin antaman lausunnon, kuitenkin sillä oikaisulla, että siinä mainittu tavaravarikko ei ole varikko N:o 3 vaan N:o 1.

Jos tämä aidallasulkeminen saadaan jonkun kerran aikaan, saanevat Rakennus- ja Satamakonttorit toimekseen määrätä yksissäneuvoin asianomaisten tulli- ja rautatieviranomaisten kanssa aitauksen sijoittamisen.

Oscar Wilh. Andstén.
Satamakapteeni.

HELSINGIN KAUPUNGIN
RAHATOIMIKAMARI,

toukok. 26 p:nä 1910.

Helsingin kaupungin Maistraatille.

N:o 267.

Lähetteellään viime kesäk. 11 p:ltä on Maistraatti kehoittanut Rahatoimikamaria kaupungin Rakennuskonttorilta vaaditun lausunnon jälkeen antamaan lausuntonsa useiden liikkeenharjoittajain anomuksen johdosta Makasiini- ja Katajanokan rantakatujen purkamispaikkain varustamisesta aitauksella asiakirjoihin liitetyn asemakartan mukaan.

Tämän täyttämiseksi saa Rahatoimikamari, joka asiasta on hankkinut Rakenuskonttorin lausunnon, kunnian esittää ettei Rautatiehallituksella puolestaan, joka myöskin on antanut lausuntonsa kysymyksessä, ole periaatteessa ollut mitään muistuttamista tehtyä ehdotusta vastaan, mutta kuitenkin asettanut sen vaatimuksen että, jos aitaukset tulisivat rakennutettaviksi, ne varustettaisiin porteilla, ei ainoastaan rautatieraiteiden ja aitauksen risteyskohdissa, mutta myöskin kaikilla niillä matkoilla, missä aitaus käy ja olevain rautatieraiteiden kanssa yhtäsuuntaa ja niiden läheisyydessä. Silmällä pitäen näitä vaatimuksia on Rakennuskonttori asiakirjoja myötäseuraavain asemapiirrosten nojalla laatinut aitausten rakentamista koskevan kustannusarvion, joka Makasiinirantakatuun nähden päättyy S:mkan 8,800: — summaan. Tällä kustannuksella voitaisiin aitausta rakentaa pituudelleen kaikkiaan 140 metriä, joka olisi varustettu kolmella kääntöportilla rautatieraiteiden risteyksissä ja kuudella työntöportilla tavarain lastausta varten aitauksen kanssa yhtäsuuntaa kulkevilla raiteilla. Aitaus, joka muuten tulisi rakennettavaksi raudasta ja pystysuorista pyöreistä rautasäleistä on ehdotettu 3,5 metriä korkeaksi. Aitausta kannattaisi betonkiperustukseen kiinnitettyt rautatiekiskot.

Katajanokalla, missä aitaus on tarkoitettu eroittamaan sen laiturialueen, jonka ottavat siellä olevat kolme tavaravarikkoa sekä varikkojen välillä ja lähinnä niiden ulkopuolella olevat avonaiset paikat, tulisi aitauksen kokonaispituus nousemaan 300 metriin ja porttien lukumäärä 19:ään. Tämän aitauksen kustannukset, joka aitaus rakennettaisiin ylläolevan esityksen mukaan, ovat arvioidut 18,900 markkaan nousviksi.

Jos kuitenkin mieli saavuttaa todellista hyötyä rantalaitureille kasattujen tavarain valvonnan helpottamiseen nähden, tulee niillä olevain porttien olla hyvin vartioituja. Näillä edellytyksillä saadaan tulokseksi että vahtia tulee Makasiinirantakadulla olla vähintään kaksi sekä Katajanokanrantakadulla vähintään neljä, mikä ja kun kunkin vahdin palkkaa ei voitane laskea alemmaksi kuin 1,000 markaksi vuodelta tekisi niinmuodoin yhteensä 6,000 markkaa vuodelta.

Saadakseen tietoja millä tavoin kulkuporttien ajateltu valvonta voitaisiin järjestää sekä tulisivatko tästä aiheutuvat kustannukset tulliviranomaisten kustannettaviksi tai olisivatko ne soveliaimmin velvoitettavat asianomaisten liikkeenharjoittajain suoritettaviksi on Rahatoimikamari lykännyt asian Tullikamariin, joka antamassaan lausunnossa on ilmoittanut että, sitenkun nyttemmin tavaroiden säilytysaikaa tullipakkahuoneessa on lyhennetty 15 päiväksi ja täten saatu pakkahuoneessa avarampaa tilaa, tavaroiden kasautuminen rantalaiturille on supistunut verrattain vähäiseksi, johon nähden Tullikamari ei tällä haavaa katso olevansa ehdotetun aitauksen tarpeessa, varsinkin kun Tullikamari katsoo että kulkuporttien vartioiminen kävisi kalliiksi ja olisi luonnollisesti tullilaitoksen kustannettava.

Ehdotuksentekijäin yllämainitusta järjestelystä odottamat edut eivät Tullikamarin mielestä olisi myöskään saavutettavissa. Vaikka aitaus olisikin olemassa ei yleisöltä voitaisi kieltää alueelle pääsyä. Aitauksen ei näet soveliaasti pitäisi

tarkoittaa muuta kuin estää asianomaisilta alueilta tulevain henkilöiden kulettamasta mukanaan tullaamattomia tavaroita. Vaikkapa kiertävät salakapakoitsijat kulkuporttien luona seisautettaisiinkin, pääsisivät he kuitenkin soutuvenheellä purkavain alusten luokse. Tähän katsoen ja kun Tullikamarista näyttää että ehdotettu aitaus tulisi liikkeelle tuottamaan kaikenlaisia vaikeuksia tuottamatta ainakaan tullilaitokselle tästä koituvista menoista vastaavaa hyötyä, esittää Rahatoimikamari eikö kysymyksen pitäisi antaa tällä kertaa raueta.

Asiain näin ollen ja kun tullilaitos ei sitoudu suorittamaan tarpeellisia vartiomiskustannuksia ei Rahatoimikamari, joka tosin on katsonut että huomattavia etuja voitaisiin saavuttaa ryhtymällä sanotussa suhteessa toimenpiteisiin, ole katsonut voivansa ehdottaa tällä kertaa minkäänlaisia toimenpiteitä asiassa.

Lähetekirjat palautuvat samalla.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

SUOMEN VALTIONRAUTATIE
RAUTATIEHALLITUS.

Helsingissä,

kesäk. 4 p:nä 1909.

Helsingin kaupungin Maistraatille.

N:o 6,937.

Sittenkun Helsingin kaupungin erinäiset liikkeenharjoittajat Maistraattiin jätämässään kirjelmässä olivat tehneet anomuksen täällä olevain erinäisten purkamispaikkain aitauksella varustamisesta, joka sulkisi piiriinsä tullihuoneen ja makasiinin ja ulottuisi sanotuilla paikoilla laitureille saakka, on Maistraatti kirjessään viime tammik. 19 p:ltä N:o 3,117 pyytänyt Rautatiehallituksen lausuntoa, olisiko rautateiden puolelta mitään estettä olemassa mainitun sulkemisen toteuttamista vastaan.

Tämän johdosta saa Rautatiehallitus, palauttaen asiakirjat, kunnian esittää, ettei rautateiden puolelta ole olemassa mitään estettä mainittua sulkemista vastaan, kuitenkin ehdoilla:

että kaupunki kustantaa aitauksen laittamisen ja sen vastaisen kunnossapidon;

että kaupunki kustantaa porttien vartioimisen;

ettei rautatieliike tämän kautta esty ja että kaupunki vastaa mahdollisista vahingoista, jotka kohtaisivat rautateitä porttien kiinnittämisen vuoksi tai huolimattomuudesta niitä vartioitaessa;

että aitaus tehdään läväistyksi ettei se aiheuttaisi lumenkasautumista ja että se sijoitetaan sellaiselle etäisyydelle raiteista että lumiaura voi esteettä kulkea; sekä

että, koska aitaus vaikeuttaa tavarain lastausta lähinnä viereisillä raiteilla oleviin vaunuihin, kunkin vaununpituuden jälkeen rakennetaan portteja, joita voidaan työntää sivulle aitauksen suunnassa, joten suljettua aluetta voidaan paremmin käyttää.

A. Ahonen.

Aug. Granfelt.

Ludvig Collan.

HELSINGIN KAUPUNGIN
KAUPPAVALTUUTETUT.

Helsingissä,

heinäk. 8 p:nä 1910.

Helsingin kaupungin Maistraatille.

Vaadituksi lausunnoksi erinäisten liikkeenharjoittajain täältä tekemän anomuksen johdosta Makasiini- ja Katajanokanrantakatujen purkamispaikkain aitauksella varustamisesta saavat Helsingin kaupungin Kauppavaltuutetut täten kunnian esittää, että, vaikka Valtuutetut eivät epäilekkään vissien järjestelyjen tarpeellisuutta tarpeettomien henkilöiden poissulkemisesta nyt puheenalaiselta alueelta, Valtuutetut eivät kuitenkaan puolestaan ole taipuvaisia puoltamaan nyt nostettua kysymystä. Sekä Katajanokanrantakadulla että varsinkin Makasiinirantakadulla käy matkusta-

jaliike, ja aitauksen laittaminen ei tulisi niinkään vähäisessä määrässä vaikuttamaan ehkäisevästi ja häiritsevästi tähän liikenteeseen. Ensimmäisellä rantakadulla voitaisiin kylläkin nyt puheenalaista laatua oleva järjestely ajatella mahdolliseksi ja suuremmatta esteettä koituvan joksikin hyödyksikin, mutta niinkauan kuin Katajanokan liikeolot eivät ole vielä täydellisesti ja lopullisesti järjestetyt, niin että rautatieraitteiden suurempi osa ynnä makasiinit joutuvat sille alueelle, joka on varattu liikettä varten ei Valtuutettujen mielestä olisi ryhdyttävä mihinkään väliaikaisiin järjestelyihin, jotka olisivat omiaan tätä liikettä ehkäisemään. Kirjeessään helmik. 18 p:ltä 1908 ovat Valtuutetut Kaupunginvaltuustolle esittäneet toimikunnan asettamista tehtävänä ottaa kysymys Katajanokan liikenneolojen järjestämisestä harkittavakseen ja jättääkseen tästä Kaupunginvaltuustolle ehdotuksen, ja allekirjoittaneen Schildtin ehdotuksesta ovat Kaupunginvaltuusmiehet asettaneet komitean osapuilleen samalla tehtävällä, johon nähden ja samalla kun Kauppavaltuutetut saavat muuten viitata niihin seikkoihin, jotka, sen mukaan mitä Rahatoimikamarin kirje osoittaa asiassa, Tullikamari on esittänyt, Valtuutetut esittävät, että ennenkuin asiassa enempään toimenpiteisiin ryhdytään, odotetaan näiden Komiteain ehdotuksia.

Kauppavaltuutettujen puolesta:

Hj. Schildt.

A. V. Lindberg.

Esitys „Helsingfors Aktiebostäder“ nimisen yhtiön käytettävänä Suruttoman huvila-alueen N:o 25 olevan maapalstan hallintaoikeuden lunastamisesta.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI,

lokakuun 27 p:nä 1910.

N:o 477.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Rahatoimikamariin annetussa, joulukuun 18:ntena 1901 päivätyssä kirjelmässä ilmoitti kaupungin Rakennuskonttori, huomauttaen «että hyvä kulkuväylä Itäisen Viertotien sekä yhdennentoista ja kahdennentoista kaupunginosan sisäosissa tekeillä olevien katujen välille kohdakkoin käy aivan välttämättömäksi, mutta jokaisen viertotiehen päättyvän kadun tekeminen on kaupungin ja länsipuolella viertotietä sijaitsevain huvila-alueitten vuokra-
miesten välisten keskustelujen varassa», että Konttori oli katsonut pitävänsä hankkia selvityksen siitä, millä ehdoilla näiden alueitten halki tehtäviä katuja varten tarpeellinen maa olisi saatavissa, sekä siihen nähden etusijassa kääntynyt »Helsingfors Aktiebostäder» nimisen yhtiön hallituksen puoleen, jolla yhtiöllä on 1923 vuoden loppuun vuokralla osa Suruttoman huvila-aluetta N:o 25. Tämän johdosta oli mainitun yhtiön hallitus kirjelmässä saman kuukauden 7 päivästä anonut että vahvistettuun kaupunginasemakaavaan numeroiksi 2, 4, 47, 45 ja 43 merkityt korttelin N:o 343 tontit sekä korttelin N:o 340 tontti N:o 41, joilla yhtiön omistamat arvokkaimmat rakennukset sijaitsevat, Konttorin välityksellä arvioitaisiin jotta yhtiö voisi arvioitujen arvojen pohjalla ryhtyä kaupungin kanssa keskusteluihin Rakennuskonttorin mainitsemissa tarkoituksessa.

Tämän johdosta Konttori ehdotti että Rahatoimikamari toimituttaisi katselmuksen ja arvioimisen mainituilla tonteilla sekä katselmuskirjan perustuksella lausuisi, onko alueen vuokramiehen kanssa ja millä tavoin edelleen jatkettava keskustelua.

Rahatoimikamarin mainitun joulukuun 20 päivänä antaman määräyksen johdosta toimittivat Kamarin varapuheenjohtaja herra Adolf Aminoff sekä jäsen herra K. R. Åström kaupungingeodeetti W. O. Lillen kera mainitun alueen katselmuksen ¹⁾ sekä edellä lueteltujen kortteleissa N:o 340 ja 343 olevien tonttien arvioimisen, jolloin tontit, joiden yhteenlaskettu pinta-ala silloin voimassa olevan kaupunginasemakaavan mukaan ²⁾ oli

¹⁾ Katselmuskirja seuraa tässä liitteenä.

²⁾ Tammikuun 16 päivänä 1905 on muutettu kaupunginasemakaava vahvistettu m. m. kortteleille N:o 340 ja 343.

8,919,227 neliometriä, arvioitiin 16: 50 — 20: — markaksi neliometriltä eli kaikkiaan 160,224 markan 38 pennin arvoiseksi.

Mitä tulee Helsinginkadun tonteilla N:ot 2 ja 4 oleviin asuinrakennuksiin, jotka osittain ulottuivat mainitulle kadulle ynnä Pengerkadulle, yhtyivät katselmusmiehet Rahatoimikamarille puoltamaan niiden pysyttämistä silloisilla paikoillaan vuokrakauden loppuun asti, saaden myös enimmältä osaltaan Helsinginkadun pohjoisosalla sijaitseva koulutalo toistaiseksi jäädä paikoilleen.

Tätä katselmuskirjaa esiteltäessä huhtikuun 18 päivänä 1901 päätti Rahatoimikamari, hyväksyen tonteille pannun arvion, käskeä Rakennuskonttoria jatkamaan yhtiön kanssa keskusteluja puheena olevia kaduntasoitustöitä varten tarpeellisen maan palauttamisesta kaupungin haltuun.

Asia jäi kuitenkin lepäämään viime vuoteen asti, jolloin mainitulla alueella olevain yhtiön rakennusten isännöitsijä, palomestari Gösta Wasenius Rakennuskonttoriin annetussa kirjelmässä lokakuun 7 päivältä 1909 ilmoitti yhtiön olevan halukas kaupungin vapaasti käytettäväksi luovuttamaan ei ainoastaan alueensa rakentamattomia osia, vaan sen ohella myös kuuden kuukauden kuluessa kaupunginviranomaisten taholta tapahtuneesta irtisanomisesta poistamaan korttelin N:o 343 tonteilla N:ot 23 ja 25 sijaitsevat ulkokuoneukset sekä, saman ajan kuluessa ja korvauksetta, jollekin yhtiön rakennetulle tontille muuttamaan Helsingin- ja Pengerkadun risteyksessä sijaitsevan talon ynnä ulkokuonerakennuksen sekä edelleen poistamaan Vaasankadun varrella tontilla N:o 2 sijaitsevan asuinrakennuksen, sillä ehdolla että yhtiö vuokrakauden päättyessä vuonna 1923 oikeutetaan lunastamaan korttelissa N:o 343 olevat Itäisen Viertotien tontit N:ot 45 ja 47 sekä Helsinginkadun tontit N:ot 2 ja 4 siitä arviosta mikä niille vuonna 1901 oli pantu, nimittäin tontin N:o 45 S:markasta 16: 50, N:o 47 S:markasta 17: —, N:o 2 S:markasta 20: — ja tontin N:o 4 S:markasta 18: — neliometriltä. Niinikään suostuisi yhtiö vähennyksestä alueesta maksamaan saman vuokran kuin siihen asti eli 400 markkaa vuodessa.

Myötäliittäen mainitun kirjelmän ja alistaen tarjouksen Rahatoimikamarin edelleen käsiteltäväksi puolsi Rakennuskonttori kirjelmässä viimeksi kuluneen marraskuun 6 päivältä omasta puolestaan tarjouksen hyväksymistä, koska kaupunki siten saisi tilaisuuden Itäiselle Viertotielle asti pitentää osittain jo tasoitetun Helsinginkadun ja kohta myydä sanotun viertotien varrella korttelissa N:o 343 olevat tontit N:ot 37 ja 39 ynnä Helsinginkadun viereisen tontin N:o 1 ja Vaasankadun tontin N:o 2 korttelista N:o 347, että myös koska yhtiön puheena olevalla alueella sijaitsevat rakennukset ovat sisustetut ja erittäin kohtuullisilla ehdoilla luovutetut työväenasunnoiksi, jotka eivät tuota niin paljon, että yhtiö jo nyt voisi ruveta kuolettamaan niiden tonttien kauppahintaa, jotka yhtiö tarjouksensa mukaan saisi lunastaa ja jotka muutoin on arvioitu kutakuinkin samaan hintaan, mistä viereisiä tontteja on viime vuosina myyty.

Eriävän mielipiteen oli lausunut kaupungingeodeetti Lille, joka, myöntäen tarpeelliseksi Helsinginkadun jatkamiseen tarvittavan maan lunastamisen, oli katsonut että tonttien kauppahinnan kuoletuksen pitäisi alkaa kohta sopimuksen tehtyä sekä että kaupungin päinvastaisessa tapauksessa tulisi ryhtyä toimiin saadakseen puheenalaisia kaduntasoitustöitä varten tarpeellisen alueen pakkolunastuksella haltuunsa.

Siihen nähden että hintasuhteiden saattoi katsoa muuttuneen sen jälkeen kun ne tontit, joita yhtiö vaati kaupungille luovutettavan alueen vastikkeeksi oli arvioitu, määräsi Kamari, joka ei ollut katsonut voivansa hyväksyä yhtiön edellä kerrottua sopimusehdotusta, alueen erinäisillä tonteilla toimitettavaksi uuden katselmuksen ja arvioimisen, ja tämän toimituksen suorittivat viimeksi kuluneen maaliskuun 30 päivänä Kamarin puheenjohtaja herra Gripenberg, jäsen herra Cajander sekä kaupungininsinööri Idström, jolloin yhtiön edustajina olivat saapuvilla palomestari Wasenius, konttoristi Frans Ekman sekä rakennusmestari M. Emil Udd.

Sittenkun katselmusmiehet paikalla toimitettuaan tutkimuksen olivat vakuuttuneet siitä että, jos eräs yhtiölle kuuluva, nykyään suurimmaksi osaksi Helsinginkadun vastaisella jatkoksella sijaitseva sekä vähäiseltä osalta sanotun kadun tontilla N:o 1 oleva rakennus poistetaan, voi mainittua katua helposti jatkaa viertotielle asti, jonka läheisyydessä niinikään yhtiölle kuuluva isonlainen kaksikerroksinen, puusta tehty asuinrakennus kuitenkin supistaa katua, sallien sentään kyllin leveän tien tehtäväksi viertotielle asti, ilmoittivat yhtiön edustajat yhtiön suostuvan tuollaisen kadun teettämiseen siinä tapauksessa että kaupunki tekee yhtiön kanssa sopimuksen, jolla yhtiö saa tilaisuutta vuokrakauden päättyessä vuonna 1923 huutokaupatta omakseen lunastaa Helsinginkadun tontit N:ot 2 ja 4 sekä Itäisen Viertotien varrella olevan tontin n:o 47 arviosta, joka nyt toimitetaan huomioon ottamalla nykyisiä hintasuhteita. Siinä tapauksessa olisi yhtiö halukas kohta kaupungin käytettäväksi luovuttamaan koko alueensa, paitsi sitä osaa mikä nykyään voimassa olevaan kaupunginasemakaavaan on merkitty tonteiksi N:ot 41, 43, 45 ja 47 Itäisen Viertotien sekä tonteiksi N:ot 2 ja 4 Helsinginkadun varrella, joilla tonteilla yhtiön asuinrakennukset sijaitsevat, sillä ehdolla että Helsinginkadun alueelle mainitun kadun tontilta N:o 2 ulkoneva rakennus saa olla sinänsä vuokrakauden loppuun, jota vastoin yhtiö suostuisi kolmen kuukauden kuluessa määräyksen saamisesta poistamaan sekä Helsinginkadun tontilla N:o 1 ja Vaasankadun tontilla N:o 2 sijaitsevat rakennukset että myös sen rakennuksen pohjoispuolisen porrashuoneen, joka Helsinginkadun tontilta N:o 2 pistää mainitulle kadulle. Jälellä olevan alueen vuokra pysyisi samana, mikä tähän asti on maksettu koko alueesta.

Pitäen yhtiön edustajain tarjoomia ehtoja kaupungin edun mukaisina päättivät katselmusmiehet niitä puoltaa, kuitenkin sillä ehdolla että, jos edellä mainittu Helsinginkadun tontilla N:o 2 sijaitseva rakennus ennen vuotta 1923 tavalla taikka toisella mainitavalta osalta turmeltu, yhtiö ei ole oikeutettu uudelleen rakentamaan tontin ulkopuolelle menevää osaa siitä.

Tämän jälkeen ryhdyttiin arvioimaan niitä kolmea tonttia, jotka yhtiö halusi vuokrakauden päätyessä lunastaa, ja arvioitiin ne tämän tienoon tavallisia tonttihintoja silmällä pitäen seuraavasti:

I. Viertotien . . . tontti N:o 47	1,359,200 m ²	à 30: —	Smk	40,776: —
Helsinginkadun » »	2 962,786 »	à 40: —	»	38,511: 44
» » »	4 1,077,795 »	à 30: —	»	32,333: 85
	<u>3,399,781 m²</u>		Smk	<u>111,621: 29</u>

Asiaa uudelleen esiteltäessä huhtikuun 11 päivänä päätti Rahatoimikamari «Helsingfors Aktiebostäder» yhtiön hallitukselle osotettavassa kirjelmässä ilmoittaa, että Kamari puolestaan suostui Kaupunginvaltuustolle puoltamaan seuraavan sopimuksen tekemistä yhtiön kanssa:

Yhtiö oikeutetaan sovittuun aikaan ensintulevana vuonna omakseen lunastamaan korttelissa N:o 343 olevan Itäisen Viertotien tontin N:o 47 ja Helsinginkadun tontit N:ot 2 ja 4 niille maaliskuun 30 päivänä 1910 pannuista arviohinnoista, ollen maksu suoritettava siten, että yhtiö tammikuun 1 päivänä 1924 kaupunginrahastoon suorittaa 15 prosenttia kauppahinnasta sekä järeillä olevasta määrästä kymmenennen osan vuosittain seuraavien 10 vuoden kuluessa, ollen kuitenkin oikeutettu aikaisemminkin maksamaan koko kauppahinnan. Vakuudeksi maksamatta olevasta määrästä pidättää Rahatoimikamari kaupungille oikeuden tavanmukaisen ensimmäisen kiinnityksen saamiseen tontteihin. Yhtiö oikeutetaan samasta vuokramaksusta kuin tähänkin asti 1923 vuoden loppuun pitämään hallussaan Itäisen Viertotien tontit N:ot 41, 43 ja 45. Muu osa Suruttoman huvila-aluetta tulisi paikalla kaupungin käytettäväksi ja yhtiö velvoitettaisiin kolmen kuukauden kuluessa irtisanomisesta poistamaan sekä korttelissa N:o 347 olevalla Helsinginkadun tontilla N:o 1 ja Vaasankadun tontilla N:o 2 sijaitsevat rakennukset että myös sen rakennuksen pohjoispuolisen porrashuoneen, joka Helsinginkadun tontilta N:o 2 pistää viimeksi mainitulle kadulle. Tämän rakennuksen muu osa saa pysyä sinällään 1923 vuoden loppuun, kuitenkin maaliskuun 30 päivänä 1910 tehtyyn katselmuskirjaan pannulla ehdolla rakennuksen mahdolliseen uudestiteettämiseen nähden.

Sittenkun yhtiön puolelta oli vaadittu, että Helsinginkadun tontti N:o 2 arviotaisiin 30 markan ykköshinnan mukaan neliömetriltä, jonka vaatimuksen Rahatoimikamari kuitenkin epäsi, ilmoitti yhtiön isännöitsijä herra Gösta Wasenius kirjelmässä Rahatoimikamarille kuluvan lokakuun 26 päivästä, että yhtiö oli kokouksessaan päättänyt hyväksyä Kamarin ehdottaman sopimuksen sekä että yhtiö piti tämän tarjouksen itseään sitovana heinäkuun 1 päivään 1911.

Huvila-alue N:o 25 Surutoin, jonka asema ja vastainen jaointu vahvistetun kaupunginasemakaavan mukaan käy tarkemmin selville tähän liitetystä karttaluonnoksesta, on Maistraatin päätöksellä huhtikuun 16 päivänä 1874 vuokrattu «Helsingfors Aktiebostäder» nimiselle yhtiölle tammikuun 1 päivästä 1874 viideksikymmeneksi vuodeksi eli siis 1923 vuoden loppuun 400 markan vuotuista vuokramaksua vastaan, ja on yhtiö alueelle rakennuttanut erinäisiä isonlaisia, työväen asunnoiksi sisustettuja rakennuksia.

Mitä erinäisten Suruttoman alueen osain hallintaoikeuden nyt puheena olevaan lunastamiseen tulee, saa Kamari, viitaten Rakennuskonttorin kirjelmässä joulukuun 18 päivästä 1900 esitettyihin perusteluihin, jotka edelleen ja tuntuvasti suuremmalla syyllä kuin ehdotuksen ensi kerralla esiintyessä pitävät paikkansa, lausua seuraavaa:

Niinkuin silmäys kaupunginasemakaavaan osottaa, on Helsinginkatu oleva yhden-

mentoista ja kahdennentoista kaupunginosan pääliikenneväyliä, se kun on aijottu vedettäväksi näiden halki ja, korttelin N:o 304 kohdalla katkaistuaan rautatiepenkereen, välittömästi yhdistää Itäisen Viertotien Eläintarhaan. Kun ne seudut, joiden halki mainittu katu kulkee, korkeusolojensa vuoksi tarjoavat erittäin soveliaita asuinpaikkoja, saadaan tasoittamalla tämä katu ynnä viereiset syrjäkadut useita tontteja rakennettaviksi. Tässä on kuitenkin esteenä se, että Helsinginkadun itäosa menee «Helsingfors Aktiebörsäder» nimisen yhtiön vuokraamalle Suruttoman huvila-alueelle, joten siis rakennustoiminta mainittujen kaupunginosain sisäosissa paljon estyisi sinä aikana, minkä mainittu alue on yhtiön käytettävänä, ellei kaupunki voi aikaisemmin sopimusta tekemällä hankkia kaduntasoiuksiin tarpeellista maata. Välitöntä kulkuyhteyttä viertotien ja puheena olevain kaupunginosain välillä ei nykyään ole tuon ainoastaan puoleen leveyteensä aukaistun Vaasankadun sekä neljännen linjan välistä alaa pitkin. Tällä alalla Suruttoman alueen ulkopuolella sijaitsevista kaduista, nimittäin viidennestä linjasta, Haapaniemen- ja Kaikukujasta sekä Sakarinkadusta, voi ainoastaan ensinmainittua johonkin määrin pitää puheena olevien alueitten sisäosiin vievänä kulkuväylänä.

Helsinginkadun jatkaminen on niinmuodoin epäämätön ehto Kallion pohjoispuolisten seutujen asuttamiselle, mutta hankkimalla Suruttoman alue takaisin kaupungin haltuun voitaisiin paitsi tätä työtä myös Penger- ja Torkkelinkadun tasoitus toimittaa sekä Vaasankadun itäosa levittää täyteen määräänsä.

Edelleen on huomautettava, että vuonna 1905 vahvistetussa kaupunginasemakavassa viertotie on siirtynyt lännemmäksi, minkä johdosta se on korttelien N:o 340 ja 343 kohdalta kapeampi. Viertotien levittäminen olisi niinkään tarpeen vaatima siihen nähden, että liikenne vuosi vuodelta lisääntyy ja vastaisuudessa raitiotie todennäköisesti ulotetaan Hermanniin ja Toukolaan, jolloin sen kulkuvuorot lisääntyvät. Tämänkin työn suorittaminen ennen vuotta 1923 riippuu johonkin määrin siitä että kaupunki hankkii Suruttoman alueelta maata.

Ehdotetun sopimuksen johdosta tulisi Suruttoman alueella, sittenkun tarpeelliset kaduntasoitustyöt on tehty, yhdeksän osittain hyvin sijaitsevaa tonttia myytäväksi käytettäväksi sekä kaupungin tarpeisiin varattu kortteli N:o 346 käyttökelpoiseksi, minkä ohella Harjutorin, aluksi väliaikainen, tasoitus voitaisiin toimittaa myyntipaikkain laittamiseksi näihin seutuihin, koska vähäistä torikauppaa jo on syntynyt Suruttoman alueella.

Ehdotettua lunastusta vastaan käy tosin huomauttaminen, että nyt puheena oleva alue joka tapauksessa verraten piakkoin palautuisi kaupungin haltuun ja ettei kaupungin sentähden tulisi uhrata varoja sen palauttamiseen ennen vuokrakauden päättymistä, vaan olisi asutus sillä välin suunnattava toisaalle. Tässä on kuitenkin huomattava, että Helsingin- ja Vaasankadun varrelta jo on myyty erinäisiä tontteja ja että asutuksen luonnollinen kehitys näyttää kohdistuvan näihin seutuihin. Kun kaupunki myöntämällä vuokramiehelle kaupunkia verraten tähän rasittavan edun nyt jo voi saada haltuunsa kaduntasoiuksiin näillä tienoin tarvittavan maan ja tuo etu, nimittäin vuokratonttien lunastaminen huutokaupatta, myös on, vaikkakin vähäisemmässä määrässä, myönnetty

muillekin vuokramiehille, on Rahatoimikamari katsonut empimättä voitansa Kaupunginvaltuuston harkittavaksi esittää ehdottamansa sopimuksen.

Sopimuksen yksityiskohtiin nähden huomautettanee kenties, että Helsinginkadun tontilta N:o 2 ulkoneva asuinrakennus, jonka suurimman osan pysyttämistä Raha-toimikamari on puoltanut, ehkäisee mainitun kadun liikennettä. Tässä on kuitenkin otettava huomioon, että puheena oleva rakennus on yhtiön suurimpia ja että, ellei tätä ehtoa hyväksytä, rakennus käy miltei kelvottomaksi, koska se täytyisi enimmältä osaltaan purkaa, sekä edelleen että Vaasankadulla, joka tässä yhtyy viertotiehen, näyttää olevan kylliksi tilaa liikenteelle.

Sopimuksen voimaan astuminen on näyttänyt olevan soveliain määrätä heinäkuun 1 päiväksi 1911, jolloin yhtiön huoneistojen vuokrasopimukset ovat kuukautta aikaisemmin päättyneet, joten vuokralaisille syntyisi vähimmin haittaa.

Edellä esitetyn johdosta saa Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa, että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet päättäisivät

„Helsingfors Aktieostäder“ nimisen yhtiön kanssa tehdä sellaisen sopimuksen, että yhtiö heinäkuun 1 päivänä ensintulevana vuonna 1911 kaupungin käytettäväksi luovuttaa vuokran nojalla hallitsemansa huvilaluheen N:o 25 Surutoin seuraavilla ehdoilla:

että yhtiö oikeutetaan heinäkuun 1 päivänä 1911 lunastamaan korttelissa N:o 343 olevat tontit N:o 47 Itäisen Viertotien sekä N:ot 2 ja 4 Helsinginkadun varrelta itsekunkin 40,776:—, 38,511:44 ja 32,333:85 markan hinnasta, josta yhtiön tulee tammikuun 1 päivänä 1924 suorittaa 15 prosenttia sekä kuolettaa jällellä oleva määrä kymmenen vuoden kuluessa kummenennellä osalla vuosittain, ollen koron lukeminen, 6 %:n mukaan, kauppahinnan maksamattomalle osalle alkava viimeksi mainitusta päivästä, mutta saaden yhtiö aikaisemminkin maksaa koko kauppahinnan;

*että kaupunki on oikeutettu maksamattoman kauppahinnan vakuu-
deksi hakemaan ja saamaan kiinnityksen yhtiön lunastettaviin tontteihin;*

että hallintaoikeus Itäisen Viertotien tontteihin N:o 41, 43 ja 45 luovutetaan yhtiölle heinäkuun 1 päivästä 1911 joulukuun 31 päivään 1923 400 markan vuosivuokraa vastaan sekä velvoittamalla yhtiö vuokrakauden päättyessä antamaan tontit, joilta rakennukset sitä ennen pitää olla poistettu, kaupungin vapaasti käytettäväksi; sekä

että yhtiö sitoutuu kolmen kuukauden kuluessa irtisanomisesta poistamaan kaikki rakennukset niiltä alueilta, mitkä heinäkuun 1 päivänä 1911 luovutetaan kaupungille, lukuunottamatta Helsinginkadun tontilta N:o 2 mainitulle kadulle ulkonevaa päärakennusta, joka saa järkyttämättä pysyä paikallaan 1923 vuoden loppuun, kuitenkin sillä ehdolla että, jos mainittava osa rakennusta sitä ennen tavalla taikka toisella turmeltu, yhtiö ei ole oikeutettu uudelleen rakennuttamaan tontin ulkopuolella sijaitsevaa osaa siitä.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

K. Rein.

Arviokirja.

Rahatoimikamarin määräyksen mukaisesti joulukuun 20 päivältä 1900 toimittivat allekirjoittaneet, Rahatoimikamarin varapuheenjohtaja ja jäsen sekä kaupungingeodeetti sitä seuraavan huhtikuun 2 päivänä maa-alueen «Surutoin Litt. d» kyseeseen pantua järjestelyä varten tarpeellisen arvioimisen alempana mainituilla kortteleissa N:o 340 ja 343 sijaitsevilla asuntotontteilla, joilla mainitun alueen asuinrakennukset sijaitsevat, ja arvioivat katselmusmiehet, asemaa ja maan laatua silmällä pitäen, tontit seuraavasti, nimittäin:

Kortteli N:o	Tontin		Tontin pinta- ala m ²	Arvioitu ykkös- hintä Smk.	Tontin kokonais- arvo Smk.
	N:o	asema kadun varrella			
340	41	Itäinen Viertotie . . .	1,294,763	18:—	23,305: 73
343	43	» »	1,876,475	18:—	33,776: 55
»	45	» »	1,412,967	16: 50	23,313: 96
»	47	» »	1,308,000	17:—	22,236: —
	2	Helsinginkatu	1,552,872	20:—	31,057: 44
	4	» »	1,474,150	18:—	26,534: 70

Kahdella viimeksi mainitulla tontilla sijaitseviin asuinrakennuksiin nähden, jotka osittain ulottuvat viereisille kaduille, yhtyivät katselmusmiehet Rahatoimikamarille puoltamaan niiden pysyttämistä paikoillaan 1923 vuoden loppuun, jolloin alueen litt. d vuokrakausi päättyy, saaden myös Helsinginkadun pohjoisosalla sijaitseva koulutalo vielä jonkun aikaa pysyä nykyisellä paikallaan. — — — — —

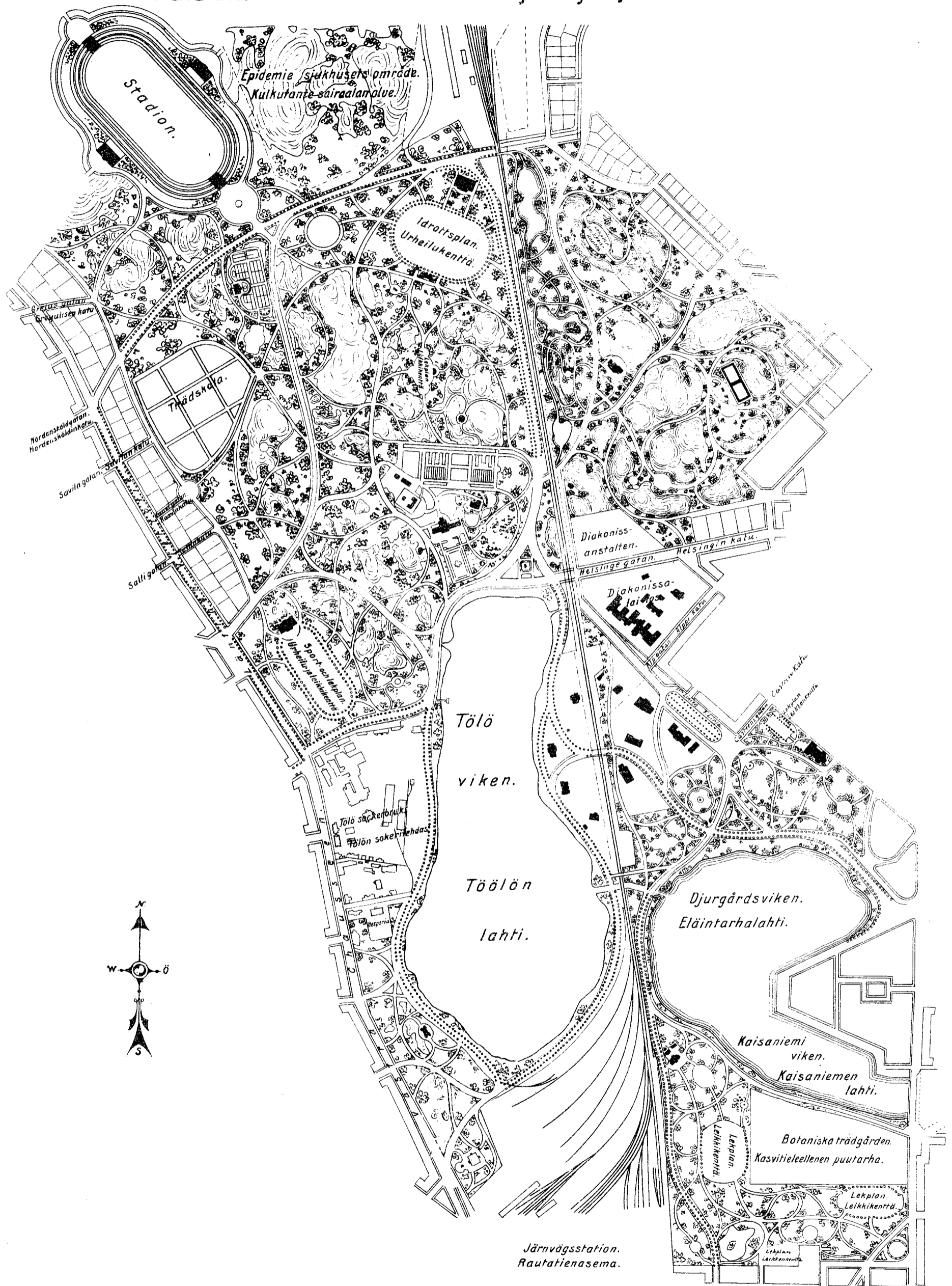
Adolf Aminoff.

K. R. Åström.

W. O. Lille.

Förslag till ordnande af Djurgården samt reglering af
Tölö-Djurgårds och Kaisaniemivikarnas stränder.

Ehdotus Eläintarhan sekä Töölön-Eläintarhan ja
Kaisaniemen lahtien rantojen järjestämiseksi.

***Valiokunnan mietintö N:o 2 eläke-edun varaamisesta
kaupungin virka- ja palvelusmiehille.***

Viimeksi kuluneen lokakuun 25 päivänä esiteltäessä Valiokunnan mietintöä eläke-edun varaamisesta kaupungin virka- ja palvelusmiehille (Pain. asiakirj. N:o 36 vuodelta 1910), josta asiasta Rahatoimikamari saamansa tehtävän mukaisesti oli antanut lausunnon ja ehdotuksen (Pain. asiakirj. N:o 43 samalta vuodelta), on Kaupunginvaltuusto päättänyt että Valiokunnalle oli, ennen asialliseen käsittelyyn ryhtymistä Valtuustossa, annettava tilaisuutta lausumaan mielensä Rahatoimikamarin ehdotuksesta; ja on asia siinä tarkoituksessa palautettu Valiokuntaan, joka myös on saanut tiedokseen asian käsittelyssä aiheutuneen keskustelun.

Rahatoimikamarin ja Valiokunnan ehdotusten vertaileva tarkastelu osottaa, että Kamari samoin kuin Valiokuntakin tunnustaa kaupungin velvollisuuden vakuuttaa virka- ja palvelusmiehilleen kohtuulliset eläke-edut määrättyjen, kerta kaikkiaan vahvistettujen ohjeitten mukaan. Niinkään on Rahatoimikamari Valiokunnan kanssa yhtä mieltä siitä, että eläketua pitää saada nauttia hyväksi asianomaisen olematta velvollinen palkastaan luovuttamaan vuotuista rahamaksua. Mutta eläkejärjestelyn perusteisiin nähden sisältää Rahatoimikamarin lausunto huomattavia periaatteellisia eriävyyksiä, jotka kohdistuvat kolmeen pääkohtaan Valiokunnan ehdotuksessa, nimittäin 1) eläkeoikeuden ulottamiseen kaikkiin virkaluokkiin, 2) eläkemääräin laskuperusteisiin sekä eläkkeensaajain luokitukseen ynnä 3) eläkeikään. Valiokunta on tässä alempana ottava nämä Rahatoimikamarin muutos-ehdotukset toisen toisensa jälkeen likemmältä tarkastettavaksi.

I. Valiokunnan ehdottama *eläkejärjestely* edellyttää, että eläkeoikeutettuja ovat ainoastaan ne, joilla on vakinainen toimi, josta asianomainen virkailija saa pääasiallisen toimeentulonsa ja elatuksensa, jota vastoin tilapäisten tointen ja tehtävien sekä sivutointen hoitajat on jätetty pois eläkerahasäännöstä.

Rahatoimikamari taas on sitä mieltä, että tuo rajoitus olisi poistettava ja eläkeoikeus ulotettava kaikkiin kaupungin virka- ja palvelusmiehiin, lukuunottamatta poliisikunnan jäseniä. Tämän ehdotuksensa tueksi Rahatoimikamari huomauttaa, että olisi kohtuutonta sulkea eräitä virkaryhmiä pois eläkeoikeudesta sekä ettei Kamarin ehdottama järjestys mainittavasti lisäisi eläkeoikeutettujen lukua eikä sanottavasti kohotaisi kaupungin menoja eläketarkoituksiin.

Valiokunnalla ei tosin ole tilaisuutta tarkoin arvostella Rahatoimikamarin vastamainitun ehdotuksen taloudellista kantavuutta, mutta Valiokunta on kuitenkin sitä mieltä, ettei tuon ehdotetun laajennetun eläkeoikeuden aikaansaama kaupungin kulunkiarvion

lisäkuormitus olisi niin vähäpätöinen kuin Rahatoimikamari on luulotellut. On kyllä totta, että muiden kuin vakinaisten tointen hoitajilla tavallisesti myös on muita toimia kaupungin tai valtion palveluksessa eivätkä he siinä tapauksessa saisi eläkettä ensinmainitusta toimesta, ja niinkään täytyy myöntää, että asianomaiset virkailijat vain poikkeustapauksissa pysyisivät tuollaisessa ala-arvoisessa toimessa niin kauan, että eläkeoikeus alkaisi. Mutta sitä vastoin Rahatoimikamari ei ole ottanut huomioon niitä tapauksia, jolloin henkilöt, jotka eroavat kunnan vakinaisesta palveluksesta olematta vielä eläkkeeseen oikeutettuja, hoitamalla tilapäisiä kunnallisia toimia ja tehtäviä täydentävät mitä heiltä puuttuu ikä- ja virkavuosia.

Taattua eläkeoikeutta täytyy Valiokunnan mielestä pitää vastikkeena, jota ainoastaan se on oikeutettu vaatimaan, jolla virasta erotessaan on ollut pääasiallinen työtehtävänsä kunnan toimialalla. Vastaava rajoitus on myös voimasa valtionvirassa oleviin henkilöihin nähden, joista ainoastaan sääntöpalkkaiset tavallisesti ovat eläkkeeseen oikeutettuja. Tähän nähden on Valiokunnan mielestä ollut periaatteellisesti oikeampaa pysyä aikaisemmin ehdottamassaan eläkeoikeuden rajoituksessa, jota myös puolletaan Rahatoimikamarin lausuntoon liittyvässä valiokunnan mietinnössä. Jos Kaupunginvaltuusto tästä huolimatta kuitenkin katsoisi tuollaisen laajennetun eläkeoikeuden olevan myönnettävä, pyytää Valiokunta ainoastaan huomauttaa, että Rahatoimikamarin tavoitteleva tarkoitus on helposti saavutettavissa Valiokunnan ehdotuksenkin puitteissa. Tähän vaaditaan ainoastaan, että asianomaiset toimet ja tehtävät merkitään siihen eläkerahasääntöehdotukseen, minkä Valiokunta on jättänyt Kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi ¹⁾.

Rahatoimikamari on lausunnossaan huomauttanut, että erityinen eläkerahasääntö eli eläkeoikeutettujen luettelo on tarpeeton, siinä tapauksessa että eläkeoikeus Rahatoimikamarin ehdottamalla tavalla ulotetaan kaikkiin kaupungin virka- ja palvelusmiehiin. Tässä ei Kamari kuitenkaan näy asianmukaisesti ottaneen huomioon, että toiselta puolen

¹⁾ Ne toimet, joilla eläkerahasääntö olisi mainitussa kohden täydennettävä, ovat vuosirahansääntön mukaan seuraavat: rikosasiain eksekuttori, Kaupunginvaltuuston, Maistraatin, Rahatoimikamarin ja Raastuvanoikeuden notarit, ylimääräinen kaupunginviskaali, kaupungin lautakuntain useimmat sihteerit, Maistraatin kielenkääntäjä, Liikennekonttorin tarkastusmies, Rakennuskonttorin arkkitehti- ja insinööri-apulaiset, rakennustarkastajan apulainen, kunnallisten työväenasuntojen isännöitsijä, kunnan työnvälitys-toimiston naispuolinen apulainen (virassa 6 kuuk. vuosittain), Marian sairaalan asistentit, amanuenssit ja toimitsijan apulaiset, terveystoimiston ja terveydellisen tutkimuslaboratorion asistentit, Kansankirjaston pienempään haaraosastojen hoitajat, Sörnäisten satamamestari, vaivaistalon työlaitoksen tarkastusmiehen konttoriapulainen, ammatti- ja käsityöläiskoulujen tuntiopettajat, kansakoulujen taloudenhoitajan apulainen, Majoituslautakunnan majoitusmestari, kielenkääntäjä ja vahtimestari, vesijohtolaitoksen kemistin apulainen, Rakennuskonttorin ylimääräiset rakennusmestarit ja piirustajat, Vesijohtokonttorin ylimääräiset konttori- ja piirustaja-apulaiset, kalastusten kaitsija, köyhäinasianajaja, kaas- ja sähkölaitoksen konttoriapulaiset, tehtaankirjurit, varastokirjurin apulainen, ylimäär. kirjainpitoapulaiset ja piirustajat, kunnan sairaanhoitajattaret, Marian sairaalan päivystys- ja varahoitajattaret sekä osa Humaliston ja Böhlen varasairaalain ynnä Rekolan haurinhuoltoilaitoksen palvelijastoa. Näiden lisäksi tulevat vielä Rahatoimikamarin menosääntöehdotuksen mukaan vuodeksi 1911: avustava toinen kaupunginvouti, kaupungin yleisten töiden hallituksen sihteeri, kaupungin teknillisten laitosten sihteeri sekä köyhäinasian-ajajan apulainen.

«virka- ja palvelusmiesten» ja toiselta puolen kunnan palveluksessa olevan muun henkilökunnan välinen raja usein on sangen häilyvä. Niinpä on Valiokunta eläkerahasääntöehdotuksestaan jättänyt pois melkoisen joukon kunnan palveluksessa olevaa alempaa palvelijastoa²⁾, osin syystä että puheenalaiset toimet ovat väli aikaista laatua, osin ja ennen kaikkea siitä syystä että Valiokunta katsoi niiden tointen pitäjän olevan ruumiillista työtä tekevän luokan rajalla, jonka luokan eläkekysymys on kokonaan Valiokunnan ohjelman ulkopuolella. Eri mieliä voi kuitenkin olla siitä, käykö puheena olevia toimihenkilöitä käsitteellisesti lukeminen «palvelusmiesten» luokkaan vai eikö, ja tämän kysymyksen ratkaiseminen jäisi Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan harkinnan varaan jokaisessa eri tapauksessa. Valiokunta on sitä mieltä, että eläkeoikeuden nauttimisen peruste pitää tässäkin kohden olla edeltäpäin selvästi määrätty ja että Kaupunginvaltuuston harkinnan, mikäli asianomaisten eläkeoikeutta koskee, pitää rajoittua ainoastaan *muodolliseen* tutkimiseen. Ainoastaan tällä keinoin on yhtenäinen ja yhdenmukainen käytäntö eläkejärjestelyn voimaansaattavissa sekä mielivalta ja puolueellisuus ehkäistävissä. Jos Kaupunginvaltuusto on sitä mieltä, että Valiokunnan ehdottamia rajoja eläkeoikeuden nauttimiseen nähden on kohdassa taikka toisessa siirrettävä alaspäin, voi sen helposti tehdä ottamalla asianomaiset «palvelusmiesryhmät» eläkesääntöön.

Rahatoimikamarin perustelusta käy selville, että Kamari on eläkerahasäännöstä erottanut poliisikunnan jäsenet, ja sama lienee myös laita kaupungin kansakoulujen opettajiston, koska kysymys viimeksimainitun ryhmän eläkkeistä on erikseen kaupunginviranomaisten käsiteltävänä. Rahatoimikamari ei kuitenkaan ole eläkerahasääntöehdotuksensa muodostelussa nimenomaan ottanut huomioon näiden kahden virkailijaryhmän poikkeusasemaa, esimerkiksi viittaamalla siihen mitä asiasta on säädetty taikka vastedes säädetään. Nykyisessä sanamuodossaan Rahatoimikamarin ehdottamat määräykset päin vastoin kuin mitä Kamari on tarkoittanut soveltuisivat myös poliisi- ja kansakoululaitoksen henkilökuntaan, joten heille vakuutettaisiin «perusteiden» 3 kohdassa mainittu oikeus mahdolliseen lisäeläkkeeseen.

II. *Eläkemääräin* laskuperusteisiin nähden on Rahatoimikamari luopunut eläkeluokajaosta ja Ruotsin malliin katsonut eläkkeen pitävän olla määräprosentti palkkaeduista. Rahatoimikamarin mielestä saavutettaisiin täten tasaisempi, oikeudenmukaisempi

²⁾ Valiokunnan ehdotuksen mukaan jäisivät eläkeoikeutta vaille seuraavat 1910 vuoden menosääntöön otettut alemman palveluskunnan ryhmät : kaasu- ja sähkölaitoksen lyhdynsyttyttäjät, lampunhoitajat, apulaiskoneenkäyttäjät ja lämmittäjät, raatihuoneenrenki ja vahtimestarin apulainen, Liikennekonttorin koneapulainen, Rakennuskonttorin metsänvartijan apulainen ja apurit, kunnallisten työväenasuntojen talonmies ja yövartija, Marian sairaalan kylvettäjä ja siivojatar, saman laitoksen taloudenhoitajattaren apulainen, keittäjättäret, palvelijattaret, leipojattaret, ompelijattaret, pesijättäret, lämmittäjät, ruumiinavausapulaiset, rengit, portinvartija, klosettien tyhjentäjä, yövartija, desinfioimislaitoksen apulainen, terveystalouden ylimääräiset tarkastusmiehet, Kansankirjaston talonmiehet ja siivojattaret, vesijohdon koneenkäyttäjän apulainen ja säiliönvartija, erinäiset vaivaishoitohallituksen tarkastus- ja asiamiehet, vaivaistalon renki ja yövartija, kansakoulujen lämmittäjät ja rengit, kauppahallien rengit sekä osa Humaliston varasairaalan ja Rekolan houruinhoitolaitoksen palvelijakuntaa.

ja yhdenmukaisempi eläkejärjestelmä. Valiokunnan mielestä voi kuitenkin syystä panna kyseeseen, onko Rahatoimikamari tässä osannut oikeaan. Eläkkeen suuruuden määrittämisessä eivät eläkkeensaajan palkkaedut ole ainoa arvonmittari, vaan täytyy tässä jonkun verran ottaa huomioon muitakin tekijöitä, niinkuin virka-asemaa, vastuunalaisuutta, pohjatietoja y. m. Nämä seikat ovat aiheuttaneet Valiokuntaa eläkejärjestelmän valinnassa pitämään parempana luokitusta, joka päin vastoin kuin mitä Rahatoimikamari väittää paremmin kuin prosenttijärjestelmä tarjoaa tilaisuutta kaikkien oikeuden ja kohtuuden vaatimusten vaarintamiseksi.

Tosin ei valtionvirkamiesten eläkejärjestelyssä, joka monessa kohden on ollut Valiokunnan ehdotuksen esikuvana, ole luokitusta käytännössä, vaan eläkemäärän perustuksena on se osa palkkaeduista, jota sanotaan „*sääntöpalkaksi*“; mutta huomattava on, että juuri «palkan» määrittämisessä aina on pidetty silmällä viranpitäjän vastaista eläkettä, johon nähden otetaan huomioon Valiokunnan tässä edellä mainitsemista seikkoja verraten niitä samanlaatuilla omaisuuksilla varustettujen virkamiesten virka-asemaan, vastuunalaisuuteen, pohjatietoihin y. m. Kaupungin virkamiesten palkkauksen määrittämisessä ei sitä vastoin ole pidetty silmällä vastaista eläkettä, minkätähden palkat ovat epätasaiset ja, mikäli niitä on järjestelty pitemmän aikaa sitten, alhaiset uusia virkoja seuraaviin palkkaetuihin verraten. Jotta siis Rahatoimikamarin ehdotus tulisi oikeudenmukaiseksi ja tasaiseksi, olisi toimitettava yleinen palkkain järjestely, mikä kuitenkin tuskin lienee toimeenpantavissa.

Valiokunnalta ei ole jäänyt huomaamatta, että ehdottomasti oikeudenmukainen ja oikea luokitus on vaikea toimeenpanna ja että pieniä epätasaisuuksia ei ole vältettävissä verraten harvalukuisissa luokissa. Vaikka Valiokunnan ehdottama luokitus on tehty kaikella mahdollisella huolellisuudella sekä kunnan asianomaisten lautakuntain ja hallitusten kanssa neuvoteltua, ei Valiokunta tahdo kieltää ettei ehdotus vieläkin kohdassa taikka toisessa kaipaasi muutoksia, ja Valiokunta on ollut valmis asianomaiselta taholta vastaanottamaan muutosehdotuksia sekä tekemään niiden aiheuttamia sovitteluja ja oikaisuja eläkerahasääntöehdotukseen. Tähän nähden ei Rahatoimikamari kuitenkaan ole tehnyt muita asiallisia huomautuksia kuin mitä sen mietinnön sivulla 3 mainitaan. Näistä Valiokunta puolestaan ei ole tahtonut kannattaa kolmen ensimmäisen eläkeluokan yhdistämistä, jota vastoin Rahatoimikamarin muut muutosehdotukset näyttäivät olevan hyvin perusteltuja, minkätähden ne olisi otettava huomioon eläkerahasääntöä vahvistettaessa.

Valiokunnassa on tässä kohden ilmennyt erimielisyyttä sikäli, että yksi jäsen on kannattanut Rahatoimikamarin ehdottamaa eläkeenlaskutapaa syistä, jotka tarkemmin esitetään mietintöön liittyvässä vastalauseessa. Valiokunnan enemmistö on ottanut vastalauseessa esitetyt näkökohdat harkittavakseen, mutta ei ole katsonut niiden aiheuttavan muuttamaan Valiokunnan aikaisempaa päätöstä asiassa.

Rahatoimikamarin ehdottamia eläkkeen laskemista koskevia määräyksiä vastaan täytyy vielä huomauttaa, että ne muodolliselta kannalta ovat puutteelliset. Eläke olisi Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan määräprosentti asianomaisten palkkaeduista, joihin

ei saisi lukea «korotuksia määrävuosien palveluksesta, henkilökohtaisia palkankorotuksia, vuokra- ja matkarahoja eikä muita tuollaisia korvauksia». Virkamiesten sivutuloja ei «perusteissa» erikseen mainita, mutta Rahatoimikamarin perustelusta käy ilmi, että Kamari on katsonut eräitten sivutuloja nauttivain virkamiesten, nimittäin rakennustarkastajan, maistraatinsihteerin, satamakapteenin, nuoremman oikeusneuvosmiehen, ensimmäisen kaupunginvoudin, geodeetin ja satamakonttorin kirjanpitäjän tulot olevan arvion nojalla laskettava tiettyyn määrään eläkelaskun lähtökohdaksi. Tämä seikka olisi välttämättä ollut huomattava «perusteiden» muodostelussa, koska niiden pitää sisältää eläkkeen laskemisen täydelliset ohjeet. Mutta vaikka ehdotusta tässä kohden täydennetäänkin, jää siihen edelleen se puute, ettei «perusteissa» enempää kuin Rahatoimikamarin perustelussakaan mitään mainita siitä, miten taattu sivutulomäärää hyväkseen nauttivain virkamiesten palkka on laskettava. Arvatenkin on Rahatoimikamari tarkoittanut, että taattu sivutulomäärä otettaisiin lukuun eläkkeen suuruutta määrättäessä, mutta tästä ei ole «perusteissa» mitään sanottu. Jos taas sivutuloja ei oteta lukuun eläkettä laskettaessa, saadaan se muodoton tulos, että esimerkiksi Maistraatin oikeusneuvosmies saisi täydeksi eläkkeeksi 3,600 markkaa, jota vastoin hänen alaisensa virkamiehet, maistraatinsihteerit ja ensimmäinen kaupunginvouti, saisivat 4,800 markkaa!

Paitsi niitä virkamiehiä, joiden palkka melkoiselta osalta on sivutuloja taikka taattuja sivutuloja, on toisia, joilla tosin ei ole niin mainittavaa määrää sivutuloja, mutta joiden palkkaus joka tapauksessa on määrätty toimesta olevain sivutulosten suuruutta silmällä pitäen. Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan saisivat tämän johdosta henkilöt, joilla on aivan yhtäläiset toimet, erisuuruisen eläkkeen. Näin olisi esimerkiksi laita kaupunginpalvelijain, joiden palkka vaihtelee sivutulosten suuruuden mukaan.

Voidakseen tarkemmin arvostella Rahatoimikamarin muutosehdotuksen sisällystä mitä eläkkeiden laskemiseen tulee, on Valiokunta valmistuttanut tähän liitetyn taulukon, jossa Valiokunnan ehdotuksen mukaan luetellaan eläkeoikeutetut virka- ja palvelusmiehet sekä eri sarakkeissa heille tuleva täysi eläke niin Valiokunnan kuin Rahatoimikamarinkin ehdotuksen mukaan. Tämän taulukon tarkastelu osottaa, että Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan syntyisi useita suhteettomia eläkemääriä, jota vastoin Valiokunnan paljon taipuisampi ehdotus, päin vastoin kuin mitä Kamari on väittänyt, paremmin tyydyttää oikeuden ja kohtuuden vaatimuksia.

III. *Eläkeikään* nähden on Rahatoimikamari ehdottanut, että täyteen eläkkeeseen oikeuttava ikäraja määrättäisiin 60 ikä- ja 30 palvelusvuodeksi, jota vastoin Valiokunnan ehdotuksen mukaan ikävuosia pitäisi olla 63 ja palvelusvuosia 35. Valiokunta on tämän asian ratkaisussa ottanut huomioon asian taloudellisen puolen ja ne säännöt, jotka tässä kohden ovat voimassa valtion virkamiesten eläkkeeseen nähden, jota vastoin Rahatoimikamari etusijassa on pitänyt silmällä eläkkeensaajain etuja. Valiokunnalla puolestaan ei ole periaatteellisesti mitään huomauttamista Rahatoimikamarin vapaamielisempää ehdotusta vastaan, joka näyttää oikeutetulta katsoen kaupungin virkamiesten yleensä kuluttavaan toimintaan ja siihen seikkaan että kunta tavallisesti käyttää hyväkseen pal-

veljainsa työvoimaa runsaammin kuin valtio. Mutta eläkeikäkysymys on viimeiseltä rahallinen kysymys, jolta kannalta sitä on arvosteltava.

Ehdotukseensa ei Rahatoimikamari ole liittänyt minkäänlaista laskelmaa ehdottamansa eläkeoikeuden tuottamista kustannuksista ja sentähden vastoin sitä, mikä kaiketi kuuluisi juuri rahatoimikamarin tehtäviin, laiminlyönyt likimääräisestikään selvittää, minkä verran puheena oleva eläkerahasääntö on rasittava kaupungin kulunkiarviota. Rahatoimikamari sivuuttaa tämän seikan lausumalla ainoastaan, että «kun puuttuu luotettavaa tilastollista aineistoa, ja tämäntapaiset laskelmat antavat tavallisesti sängen likimääräisiä tuloksia — mikä arvostelu soveltuu Valiokunnankin toimittamiin laskelmiin — ei ole ollut mahdollista todeta», missä määrin Kamarin ehdotus olisi lisäävä Valiokunnan arvioimia kustannuksia, mutta Kamari edellyttää lisäännynksen todennäköisesti olevan vähäpätöinen. Tästä tärkeästä ja asian ratkaisuun kenties enimmin vaikuttavasta seikasta ei Rahatoimikamari siis ole esittänyt minkäänlaista selvitystä, mutta kyllä jyrkän vaikka aivan todistamattoman arvostelun Valiokunnan arviolaskelmista.

Valiokunnan on sentähden täytynyt tässä kohden täydentää Rahatoimikamarin hataraa esitystä toimittamalla käytettävissä olevan alullisaineiston ja Valiokunnan laskelmissa ennen käytetyn eläkkeensaajain luvun pohjalla tilastollisen selvityksen Kamarin muutosehdotuksen taloudellisista vaikutuksista. Tähän nähden on Valiokunta myös pyrkinyt saamaan selville kulunkiarvion kuormituksen varmat ylärajat. Käyttämällä samaa menettelyä, jota Valiokunta on noudattanut edellisessä mietinnössään ja jota ei järkytä se arvostelu, minkä Rahatoimikamari on nähnyt sopivaksi siitä antaa, saadaan seuraavat numeroluvut, jotka ovat omansa valaisemaan eläkekustannuksia a) Valiokunnan alkuperäisen ehdotuksen mukaan, b) Valiokunnan ehdotuksen mukaan siten muutettuna että täysi eläke maksetaan 60 ikävuoden ja 30 virkavuoden perustuksella, sekä c) Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan, kymmenen ensintulevan vuoden aikana ja lukuunottamatta eläkkeensaajain todennäköistä kuolleisuutta:

	a)	b)	c)
1911	9,100	12,700	16,080
1912	11,500	24,700	28,980
1913	17,000	24,700	28,980
1914	29,000	34,300	38,460
1915	39,200	34,300	38,460
1916	40,100	42,400	46,800
1917	42,800	47,600	53,040
1918	42,800	56,300	60,240
1919	51,800	63,400	67,750
1920	53,600	70,300	73,510

Jos todennäköinen kuolleisuus otetaan lukuun, vähenevät nämä määrät likimain suhteellisesti kaikissa kolmessa ehdotuksessa, koska ne käsittävät samoja henkilöryhmiä.

Tämä arviolaskelma siis osottaa, että Rahatoimikamarin ehdottamaa virka- ja ikävuosiperustetta noudattamalla eläkemenot tuntuvasti liisääntyisivät, ollen suurimmat Rahatoimikamarin puoltamain eläkemääräin johdosta.

Kun eläkeolot, niinkuin Valiokunta on edellisessä mietinnössään huomauttanut, eivät vielä kymmenen vuoden kuluttua ole päässeet vakautuneeseen tilaansa, on tässä käsitellyn ajanjakson kuluttua eläkerahasääntö vielä useana vuonna kohoava, päässen vasta 20—30 vuoden kuluttua verraten vakautuneelle kannalle. Varmaksi ylärajaksi ilmoitti Valiokunta aikaisemmassa mietinnössään, että kustannukset edellä mainitun ehdotuksen a) mukaan vuonna 1940 nousisivat 132,000 markkaan. Jos ehdotukset b) taikka c) hyväksytään, täytyy tämä raja korottaa ainakin 180,000 markkaan.

Valiokunta on näillä arviolaskelmilla likinnä tahtonut selvittää noiden vaihtopuolisten ehdotusten suhteellista taloudellista kantavuutta. Selvityksestä näkyy, että eläkkeeseen oikeuttavan virka- ja ikävuosien luvun alentaminen tosin aiheuttaisi menojen lisäännystä, vaikkakaan ei niin tuntuva, että se sinänsä olisi omansa estämään eläkejärjestelyn voimaanpanoa, jos eläkekysymys pääasiassa nyt katsotaan voitavan ratkaista myönteisen suuntaan. Valiokunta on tähän nähden katsonut pitävänsä alempana esittää vaihtopuolisen ehdotuksen siltä varalta, että Kaupunginvaltuusto katsoisi voivansa periaatteessa hyväksyä eläkkeen myöntämisen jo 60 ikävuoden ja 30 virkavuoden perusteella.

Vähennetyt eläkkeen saantiehtoihin nähden eroavat Valiokunnan ja Rahatoimikamarin ehdotukset oleellisesti toisistaan. Valiokunta on puoltanut vähennettyä eläkettä ainoastaan virkamiehille, jotka eläkeikään tultuaan eivät ole olleet kaupungin palveluksessa aivan niin monta vuotta kuin eläkkeen saamiseen vaaditaan, sekä sille, joka kymmenen vuotta palveltuaan eroaa toimestaan palveluksessa kohdanneen tapaturman aiheuttaman työkyvyttömyyden taikka virantoimituksessa saadun taudin johdosta, jota vastoin Rahatoimikamari on ulottanut kaupungin virka- ja palvelusmiesten yleiset eläkeoikeudet niin pitkälle, että he saisivat määrättyjen perusteitten mukaan eläkettä ikärajaan katsomatta 15 palvelusvuoden perusteella, siinä tapauksessa että he a) eroavat kivuloisuuden tähden taikka b) omatta syyttänsä ovat pakotetut toimestaan luopumaan.

Kunnallisen eläkekysymyksen aikaisemmassa valmistelussa on etusijassa pidetty silmällä kaupungin virkamiesten *vanhuuseläkkeen* turvaamista, ja tästä näkökannasta Valiokuntakin on pitänyt kiinni. Tämän mukaisesti sekä myös raha-asiallisista syistä ja ollakseen vähentämättä uudistuksen onnellisen toimeenpanon mahdollisuuksia Valiokunta ei ole katsonut voivansa puoltaa vähennettyä eläkettä virkamiehelle, joka ennen eläkeijän saavuttamista kivuloisuuden tähden tulee kykenemättömäksi edelleen hoitamaan virkaansa. Kiellettävissä ei kuitenkaan ole, että kohtuullisuussyyt puoltavat tuollaista eläkeoikeuden laajentamista, varsinkin kun vastaava etu on myönnetty valtion virkamiehille. Rahatoimikamarin ehdotuksen tämän osan merkitys ei näy olevan tilastotie-

doilla luotettavasti valaistavissa, mutta luultava on, että ehdotus tuottaisi tuntuvia lisämenoja kaupungille. Jos Kaupunginvaltuusto hyväksymällä Valiokunnan ehdottaman eläkejärjestelmän muutoin periaatteessa kannattaa ehdotusta vähennetyn eläkkeen suomisesta virkamiehelle, joka kivuloisuuden tähden eroaa ennen säädetyn ikärajan saavuttamista, palautettanee mietintö tältä kohden Valiokuntaan «perusteiden» uudestimuodostamiseksi puheenalaisessa suhteessa.

Valiokunnan on nyt tarkistettava kantansa sen johdosta että Rahatoimikamari on ehdottanut eräillä perusteilla myönnettäväksi vähennetyn eläkkeen sellaisellekin virkamiehelle, jonka täytyy omatta syyttänsä luopua toimestaan. Valiokunnassa on toiselta puolen huomautettu, että tuollainen määräys olisi omansa sitomaan Kaupunginvaltuuston toimintavapautta ja ehkäisemään monastikin hyvin tarpeellista kunnan virkamiehistön uudistamista, mutta toiselta puolen Valiokunta ei ole voinut olla panematta huomiota Rahatoimikamarin esittämiin näkökohtiin mitä tulee irtisanomisen ehdolla otettujen kunnan virkamiesten epävarmaan ja riippuvaiseen asemaan sekä siihen toivottavaan seikkaan, että heille vastaisen varalle hankittaisiin turvaa kunnan eduskunnan mahdolliselta miellivallalta tahi puolueellisuudelta. Tämän johdosta ja kun kysymys, onko riittävää irtisanomisen taikka erottamisen syytä olemassa, on Kaupunginvaltuuston taikka, siinä tapauksessa ettei asianomainen tyydy Valtuuston päätökseen, laillisen oikeuden tutkittava, on Valiokunta, vaikkakin jonkun verran epäröiden, katsonut voivansa yhtyä Rahatoimikamarin ehdotukseen tässä kohden sekä tämän mukaisesti ehdottamiinsa eläkeperusteisiin pannut sitä tarkoittavan tarpeellisen lisämääräyksen.

IV. Virkavuosien laskemistapaan nähden on Rahatoimikamari kaikin puolin yhtynyt Valiokunnan ehdottamaan sanamuotoon, mutta unohtanut siitä poistaa sanat «tuottakoon se sitten eläkettä tai ei», jotka eivät muutoin sovellu Rahatoimikamarin ehdotukseen.

Kaupunginvaltuustossa asiasta aiheutuneessa keskustelussa on herätetty ehdotus että raastuvanoikeuden jäsenten eläke-ehdot sovitettaisiin niin, että tuomarinvirat asetettaisiin mainitussa kohden yhdenvertaisiksi valtionvirkain kanssa ja että niiden pitäjät siis viidenneljättä virkavuoden kuluttua, siitä lukien kun ensin tulivat siviilivirkaan taikka kirjoitettiin hovioikeuteen, saisivat nauttia hyväkseen täyden eläkkeen. Tämän tueksi on ehdotuksentekijä maininnut, että valtio antaessaan virkamiehilleen eläkettä lukee näille myös hyväksi sen ajan, minkä he mahdollisesti ovat olleet kaupungin palveluksessa sekä että niin ollen näyttää olevan oikeuden ja kohtuuden mukaista, että kaupunkikin puolestaan ottaa huomioon yhteenlasketun virka-ajan, siihen katsomatta ettei se ole kokonaan kulunut jossakin kaupungin virastossa.

Tätä kysymystä harkitessaan on Valiokunta havainnut, että sitä käy katsominen eri näkökannoilta. Toiselta puolen voi, niinkuin ehdotuksentekijäkin, kohtuutta ja vastavuoroisuutta silmälläpitäen vaatia raastuvanoikeuden jäsenten asettamista yhdenvertaisiksi muiden oikeustojen tuomarien kanssa. Toiselta puolen on painavia periaatteellisia syitä esitettävissä ehdotusta vastaan. Näyttää nimittäin olevan asian luonnossa, että kunnan virkamiesten eläke-ehtoja määrättäessä otetaan huomioon ainoastaan se työ-

määrä, minkä asianomainen on suorittanut *kunnan* palveluksessa. Ja samoilla syillä kuin raastuvanoikeuden jäsenet voisivat muutkin kunnan virkamiesryhmät (esimerkiksi lääkärit, jotka voimassa olevien määräysten mukaan ovat oikeutetut valtion eläkettä saadakseen ottamaan lukuun kunnalliset virkavuotensa) vaatia saada hyväkseen lukea valtionvirassa saavuttamansa virkavuodet. Sitä paitsi on huomattava, että raastuvanoikeuden jäsenet ja jotkut muut kunnan virkamiehet Valiokunnankin ehdotuksen mukaan saisivat virkavuosien lukemiseen nähden edullisemman aseman sen pitkän ajan johdosta, mikä asianomaisten täytyy käyttää opinnäytteitten suorittamiseen ja valmistuksensa hankkimiseen. Jos Valiokunnan ehdotus sinänsä hyväksytään, tulee ehdotuksentekijänkin toivomus johonkin määrin huomioon otetuksi.

Siihen nähden mitä edellä on lausuttu, saa Valiokunta jättää Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi, tuleeko puheena olevan ehdotuksen aiheuttaa toimenpidettä Valtuuston puolelta. Jos ehdotus hyväksytään, lienee puheenalainen kaupungin tuomareille myönnetty etuoikeus myös ulotettava kaupungin kunnallisormestariin ja Maistraatin oikeusneuvosmieheen.

Laatimaansa eläkerahasääntöehdotukseen oli Valiokunta m. m. ottanut täkäläisen ylempään käsityöläiskoulun johtajan ja vakinaisen opettajan, jota koulua, vaikkei se olekaan välittömästi kunnan hallinnon alainen, kuitenkin maamme käsityöläiskouluista yleensä voimassa oleviin määräyksiin nähden täytyy pitää kunnallisena laitoksena. Kun kuitenkin valtio avustaa taideteollisuuskeskuskouluun yhdistettyä ylempää käsityöläiskoulua m. m. maksamalla puolet koulun mahdollisesti eläkeoikeutetun johtajan ja vakinaisen opettajan palkasta, tulisi Valiokunnan mielestä valtiovaraston myös samassa suhteessa ottaa osaa näiden virkailijain eläkekustannuksiin. Tähän nähden Valiokunta ehdotti, että Kaupunginvaltuusto tekisi Keisarilliselle Senaatille esityksen mainitussa tarkoituksessa.

Rahatoimikamarin eläkekysymystä valmistelemaan asettama valiokunta ei katsonut voivansa kannattaa vastamainittua ehdotusta. Rahatoimikamarin valiokunnan mielestä ei nimittäin ollut esitetty niin painavia syitä mainittujen virkailijain ottamiseksi eläkeoikeutettujen joukkoon, että asian ratkaisu tulisi panna uhanalaiseksi anomalla Senaatilta apurahaa. Tämän käsityksen näyttää Rahatoimikamarikin puolestaan hyväksyneen.

Valiokunnan mielestä on asian luonnossa että, jos kerran ylempi käsityöläiskoulu, sillä tavoin kuin Valiokunta katsoo näyttäneensä, on kunnallinen laitos, pitää sen johtajan ja vakinaisten opettajain voida vaatia päästäkseen eläkeoikeuteen nähden muiden kunnan virkamiesten veroisiksi sekä tulla otetuksi eläkerahasääntöön. Toinen asia sitten on, että kaupungillakin näyttää olevan oikeus vaatia valtiolta apumaksua näiden virkailijain eläkkeeksi. Siihen katsomatta minkä päätöksen tuollaisen valtioavun anomus saisi, ei kaupungin sentähden näytä pitävän vetäytyä velvollisuudestaan ensi kädessä vakuuttaa eläkeoikeus puheena oleville virkamiehille.

Niinkuin edellä mainittiin, on Valiokunta puolestaan hyväksynyt erinäiset Raha-toimikamarin ehdottamat muutokset Valiokunnan laatimaan eläkerahasääntöön. Tämän mukaisesti on IV luokasta V luokkaan siirretty teknillisten laitosten asistentit ja kamreerit sekä taas V luokasta IV luokkaan vaivashoitohallituksen johtaja ynnä taksoituksenvalmistelukunnan puheenjohtaja. V luokkaan on luettu kaupungin tilastollisen konttorin johtaja. VI luokasta V luokkaan on siirretty puhtaanapito-osaston johtaja ja kaupunginpuutarhuri, vesijohtolaitoksen kemisti, kansankirjaston hoitaja sekä kansakoulujentarkastajan apulainen. Rakennuskonttorin esityksestä on kaupungingeodeetti siirretty V luokasta IV luokkaan. Edelleen on Valiokunta eläkerahasäännön V luokkaan ottanut kaksi uutta tointa, nimittäin Rakennuskonttorin työpäällikön apulaisen sekä kaupunginarkkitehdin apulaisen ynnä Rakennuskonttorin kamreerin ja vesijohtolaitoksen kamreerin, jota vastoin Rakennuskonttorin ja Vesijohtokonttorin kirjanpitäjänvirat, jotka muodostetaan vastamainituiksi kamreeritoimiksi, on poistettu VI luokasta. VII luokkaan on ehdollisesti luettu Rahatoimikamarin menoarvioon vuodeksi 1911 merkityt Liikennekonttorin nuoremman kirjanpitäjän ja nuoremman rahastonhoitajan virat sekä tilastollisen konttorin laskuapulaiset. VIII luokan eläkkeensaajain joukkoon on merkitty terveydellisten tutkimusten laboratorion laboraattori.

Huomioon ottaen nämä korjaukset ja lisäykset on Valiokunta valmistanut tähän liitetyn tarkastetun eläkerahasääntöehdotuksen.

Edellä lausutun nojalla saa Valiokunta kunnioittaen ehdottaa:

I vaihtopuolinen ehdotus.

että Kaupunginvaltuusto, hyläten Rahatoimikamarin muutosehdotuksen, paitsi mikäli koskee periaatetta vähennetyn eläkkeen vakuuttamisesta virka- ja palvelusmiehelle, jonka ennen eläkeikään tuloaan täytyy omatta syyttänsä luopua toimestaan, hyväksyisi Valiokunnan alempana esittämän, viimeksi mainitussa kohden muutetun ehdotuksen Helsingin kaupungin palveluksessa olevain virka- ja palvelusmiesten eläkeperusteiksi olemaan voimassa tammikuun 1 päivästä 1911.

Ehdotus Helsingin kaupungin palveluksessa olevain virka- ja palvelusmiesten eläkeperusteiksi.

1. Jokainen kaupungin palveluksessa oleva virka- ja palvelusmies, joka on merkitty erityisesti vahvistettuun eläkerahasääntöön, on virkaeroa ottaessaan, jos hän on tullut 63 vuoden ikään ja kaupungin palveluksessa nuhteettomasti ollut 35 vuotta, tai, milloin alempi ikä- ja virkavuosimäärä on säädetty, täyttää nämä ehdot, oikeutettu jäljellä olevaksi elinajakseen saamaan kaupungilta eläkettä eläkerahasäännössä vahvistetun määrän.

Maistraatin ja Raastuvanoikeuden jäsenet, ensimmäinen kaupunginlääkäri ja kaupungin sairaalain ylilääkärit saavat eläkettä vahvistetun määrän oltuaan 30 vuotta kaupungin palveluksessa.

Saman edun nauttii hyväkseen palolaitoksen päällystö, alipäällystö ja miehistö täytettyään 50 vuotta ja oltuaan 25 vuotta kaupungin palveluksessa sekä sairaanhoitossa palvelevat hoitajattaret ynnä houreinhoitajat saavutettuaan 50 ikä- ja 20 virka-vuotta.

2. Virka- tai palvelusmies, joka on ehtinyt eläkkeen saantia varten määrättyyn ikään mutta virkaeroa ottaessaan ei ole ollut kaupungin palveluksessa niin monta vuotta, kuin vaaditaan eläkkeen saamiseksi, on, jollei hänen virka-aikansa enempää kuin kymmenen vuotta ole eläkkeen saamiseen tarvittavaa aikaa vähempi, oikeutettu saamaan vähennettyä eläkettä, joka on niin suuri osa eläkerahasäännössä vahvistetusta eläkkeestä, mikä vastaa hänen virkavuosiensa koko määrän ja täyden eläkkeen saamiseen vaadittavan virkavuosimäärän välistä suhdetta.

Vähennettyä eläkettä tulee myöskin sille virka- tai palvelusmiehelle, joka eläke-ikää saavuttamatta mutta oltuaan kaupungin palveluksessa vähintään kymmenen vuotta eroaa toimestaan tapaturman tai sairauden tähden, joka todistettavasti on kohdannut virantoi- mituksessa. Jos vastamainitussa tapauksessa virkavuosia on kymmentä vähemmän, tulee Kaupunginvaltuuston harkita, onko eläkettä annettava ja minkä verran.

Jos virka- tai palvelusmiehen viisitoista vuotta nuhteettomasti palveltuaan täytyy omatta syyttänsä erota toimestaan, olkoon oikeutettu vähennettyyn eläkkeeseen, katsomatta saavutettuun ikärajaan taikka määrättyä irtisanomisaikaa koskevaan sopimukseen.

3. Virka- tai palvelusmies, jolla on useampia toimia, on eläkkeeseen oikeutettu ainoastaan yhden toimen puolesta ja, jos tointen pitäjä on oikeutettu erisuuruiseen eläkkeeseen, sen toimen puolesta, jota seuraa suurin eläke.

4. Virka- ja palvelusmies, jolla on palkkaa valtionvaroista joko vakinaisella taikka lakkautuspalkkasäännöllä taikka eläkettä tai apurahaa, saa eläkettä kaupunginrahastosta ainoastaan sen määrän, minkä viimeksi mainittu eläke on valtionvaroista tulevaa palkkaa, eläkettä taikka apurahaa suurempi.

5. Virkavuosia laskettaessa on palvelusajaksi katsottava se aika, minkä hakija vakinaisessa taikka ylimääräisessä toimessa, tuottipa se eläkeoikeuden taikka ei, taikka erityisen määräyksen nojalla on ollut kaupungin palveluksessa, ei kuitenkaan kuukautta lyhempää aikaa; eikä vähennystä saa tehdä virantoimituksen keskeytymisen tähden, kun sen on aiheuttanut virkaloma, ei myöskään taudin tähden, jos virkavapaus ei ole yhteen jaksoon kestänyt vuotta kauemmin, eikä erityisen julkisen tehtävän taikka omaa kehitystä tarkoittavan matkan tähden, ellei tehtävä taikka matka ole yhteen jaksoon kestänyt kuutta kuukautta kauemmin, eikä muutoin myönnetyn virkavapauden tähden, ellei se kalenterivuoden kuluessa ole ollut kolmea kuukautta pitempi.

5. Eläke luetaan sen kuukauden alusta, joka lähinnä seuraa sitä, jolloin eläkkeensaaja on eronnut virasta, sen kuukauden loppuun, jona hän kuolee, sekä maksetaan kuukausittain.

6. Hakijan eläkeoikeuden tutkii ja ratkaisee edellä säädettyjen perusteiden mukaisesti Kaupunginvaltuusto kuultuaan asiassa sitä virastoa, jonka alainen hakija on ollut, ja eläkekirjan antaa Maistraatti.

Jos Kaupunginvaltuusto katsoo voivansa hyväksyä ehdotuksen eläkkeen myöntämisestä 60 ikä- ja 30 virkavuoden perustuksella, saa Valiokunta ehdottaa:

II Vaihtopuolinen ehdotus.

että Kaupunginvaltuusto, hyläten Rahatoimikamarin ehdottaman eläkejärjestelmän muutoin, vahvistaisi Valiokunnan ehdotuksen olemaan voimassa tammikuun 1 päivästä 1911 muutettuna näin kuuluvaksi:

Ehdotus Helsingin kaupungin palveluksessa olevain virkaja palvelusmiesten eläkeperusteiksi.

1. Jokainen kaupungin palveluksessa oleva virka- ja palvelusmies, joka on merkitty erityisesti vahvistettuun eläkerahasääntöön, on virkaeroa ottaessaan, jos hän on tullut 60 vuoden ikään ja kaupungin palveluksessa nuhteettomasti ollut 30 vuotta, tai, milloin alempi ikä- ja virkavuosimäärä on säädetty, täyttää nämä ehdot, oikeutettu jäljellä olevaksi elinajakseen saamaan kaupungilta eläkettä eläkerahasäännössä vahvistetun määrän.

(2 mom. poistetaan).

Saman edun näyttii hyväkseen palolaitoksen päällystö, alipäällystö ja miehistö täytettyään 50 vuotta ja oltuaan 25 vuotta kaupungin palveluksessa sekä sairaanhoidossa palvelevat hoitajattaret ynnä houruinhoitajat saavutettuaan 50 ikä- ja 20 virkavuotta.
(Kohdat 2—7 samoin kuin tässä edellä)

Edelleen saa Valiokunta ehdottaa:

*että Kaupunginvaltuusto, huomioon ottaen ne kunnan palkkaus-
säännön muutokset, joita kenties vielä kuluvana vuonna tehdään,
vahvistaisi tähän liitetyn, Valiokunnan erinäisiltä kohdilta tarkas-
taman ehdotuksen kaupungin virka- ja palvelusmiesten eläkeraha-
säännöksi olemaan voimassa tammikuun 1 päivästä 1911; sekä*

*että eläkejärjestelyn toimeenpanoa varten merkittäisiin tarpeellinen
arviomääräraha 1911 vuoden menoarvioon.*

Helsingissä, marraskuun 22 päivänä 1910.

August Ramsay.

**Edvard Loo.
Rudolf Erenius.**

**A. V. Lindberg.
Iwar Timgren.**

John Uggla.

Ehdotus Helsingin kaupungin palveluksessa olevain virka- ja palvelusmiesten eläkerahasäännöksi.

I luokka.

Eläke on 7,000 markkaa vuodessa.

Kunnallispormestari.

Oikeuspormestari.

II luokka.

Eläke on 6,000 markkaa vuodessa.

Maistraatin oikeusneuvosmies.

Ensimmäinen kaupunginlääkäri.

Vanhempi oikeusneuvosmies.

III luokka.

Eläke on 5,000 markkaa vuodessa.

Kaupunginvaltuuston sihteeri.

Vesijohtoinsinööri.

Rahatoimikamarin sihteeri.

Kaasulaitoksen toimitusjohtaja.

Kaupunginkamreeri.

Sähkölaitoksen toimitusjohtaja.

Kaupungininsinööri.

IV luokka.

Eläke on 4,000 markkaa vuodessa.

Kunnallisneuvosmies.

Rakennuskonttorin työpäällikkö.

Nuorempi oikeusneuvosmies.

Kaupunginarkkitehti.

Maistraatinsihteeri.

Rakennustarkastaja.

Liikennekamreeri.

Kaupunginasemakaava-arkkitehti.

Satamakapteeni.

Rakennuskonttorin geodeetti.

Palomestari.

Vaivaishoitohallituksen toimitusjohtaja.

Kaupunginrahastonhoitaja.

Taksoituksenvalmistelukunnan puheenjohtaja.

Kansakoulujentarkastaja.

Marian sairaalan ylilääkäri.

V luokka.

Eläke on 3,000 markkaa vuodessa.

Kaupunginviskaali.	Terveystoimiston ylilääkäri.
Kaupunginvouti.	Terveydellisten tutkimusten laboratorion johtaja.
Rahatoimikamarin apulaissihteeri.	Lääkäri bakteriologisia tutkimuksia varten.
Kaupungin Tilastollisen konttorin johtaja.	Vaivaishoidon sairaalan lääkäri.
Vanhempi kaupunginkirjanpitäjä.	Vesijohtolaitoksen asistentti.
Rakennuskonttorin työpäällikön apulainen.	Kaasulaitoksen asistentti.
Kaupunginarkkitehdin apulainen.	Sähkölaitoksen asistentti.
Rakennuskonttorin kamreeri.	Vesijohtolaitoksen kamreeri.
Rakennuskonttorin puhtaanapito-osaston johtaja.	Vesijohtolaitoksen kemisti.
Kaupunginpuutarhuri.	Kaasulaitoksen kamreeri.
Alipalomestari.	Sähkölaitoksen kamreeri.
Toinen kaupunginlääkäri.	Ylemmän käsityöläiskoulun johtaja.
Aluelääkäri.	Ylemmän käsityöläiskoulun yliopettaja.
Kaupungin kansakoulujen lääkäri.	Sähkölaitoksen insinööri.
Kansakouluntarkastajan apulainen.	Kansankirjaston hoitaja.
Marian sairaalan alilääkäri.	

VI luokka.

Eläke on 2,000 markkaa vuodessa.

Kansakoulujen taloudenhoitaja.	Terveystoimiston tarkastaja.
Raatihuoneenarkiston aktuaari.	Vaivaistalon tarkastaja.
Maistraatinreistraattori.	Marian sairaalan toimitsija.
Tilastollisen konttorin aktuaari.	Ylemmän käsityöläiskoulun vakainainen opettaja.
Nuorempi kaupunginkirjanpitäjä.	Poikain valmistavan ammattikoulun vakainainen opettaja.
Liikennekonttorin vanhempi kirjanpitäjä.	Kaasulaitoksen kirjanpitäjä.
Liikennekonttorin vanhempi rahastonhoitaja.	Sähkölaitoksen kirjanpitäjä.
Satamakonttorin kirjanpitäjä.	Taksoituksenvalmistelukunnan sihteeri.
Kunnallisen työnvälitystoimiston johtaja.	

VII luokka.

Eläke on 1,200 markkaa vuodessa.

Maistraatin kanslisti.	Vesijohtolaitoksen ylikoneenkäyttjä.
Raatihuoneenarkiston apulainen.	Kunnallisen työnvälitystoimiston apulainen.
Kaupunginvaltuuston kanslian kanslisti.	Kaupungineläinlääkäri.
Rahatoimikamarin kanslisti.	Marian sairaalan ylihoitajatar.
Tilastollisen konttorin laskuapulainen.	Vaivaistalon houreinhoitolaitoksen ylihoitajatar.
Rahatoimikonttorin konttorikirjuri.	Poikain valmistavan ammattikoulun vakinaisen työmestari.
Liikennekonttorin kirjanpitäjä.	Tyttöjen ammattikoulun vakinaisen opettajatar.
Liikennekonttorin nuorempi kirjanpitäjä.	Bengtsårin kasvatuslaitoksen johtaja.
Liikennekonttorin nuorempi rahastonhoitaja.	Kaasulaitoksen rahastonhoitajatar.
Liikennekonttorin konttorikirjuri.	Kaasulaitoksen konemestari.
Vaakamestari.	Kaasulaitoksen kaasumestari.
Rakennuskonttorin rakennusmestari.	Sähkölaitoksen kirjanpitäjä, samalla rahastonhoitaja.
Palolaitoksen ruiskumestari.	Sähkölaitoksen konemestari.
Palolaitoksen koneenkäyttjä.	
Käsityöpajain tarkastaja.	
Terveystoimiston johtaja.	
Vaivaistalon konttoriapulainen.	
Vaivaishoitohallituksen kirjanpitäjä ja rahainhoitaja.	

VIII luokka.

Eläke on 900 markkaa vuodessa.

Kaupunginpalvelija.	Palolaitoksen kersantti.
Raatihuoneen vahtimestari.	Satamakonttorin vanhempi vahtimestari.
Ulosottoapulainen.	Rakennuskonttorin varastonhoitaja.
Kaupunginvaltuuston kanslian vahtimestari.	Kaupunginistutusten esimies.
Rahatoimikamarin vahtimestari.	Vanhempi metsänvartija.
Rahatoimikonttorin vahtimestari.	Rakennustarkastajan konttorin vahtimestari.
Liikennekonttorin vahtimestari.	Kunnallisen työnvälitystoimiston vahtimestari.
Liikennekonttorin vaakamestarin apulainen.	Terveystoimiston tarkastusmiehen vahtimestari.
Vaivaishoitohallituksen kaitsija, samalla kanslian hoitaja.	Terveystoimiston tarkastusmiehen vahtimestari.
Vaivaistalon tarkastusmiehen vahtimestari.	Terveystoimiston tarkastusmiehen vahtimestari.
Vaivaishoitohallituksen vahtimestari.	
Vaivaistalon työlaitoksen vahtimestari.	
Vaivaistalon sairaanhoitajatar.	

Terveydellisten tutkimusten laboratorion vahtimestari.	Ammatti- ja käsityöläiskoulun vahtimestari.
Terveydellisten tutkimusten laboratorion näytteidenottaja.	Poikain valm. ammattikoulun alityöemestari.
Terveydellisten tutkimusten laboratorion laboraattori.	Kansankirjaston amanuenssi.
Marian sairaalan vahtimestari.	Kansankirjaston Töölön ja Sörnäisten haaraosastojen johtajat.
Marian sairaalan desinfisioimislaitoksen esimies.	Kauppahallien tarkastusmies.
Marian sairaalan osastonhoitajatar.	Vesijohtolaitoksen työemestari.
Marian sairaalan leikkauksien hoitajatar.	Vesijohtolaitoksen putkimestari.
Marian sairaalan kirurgisen osaston poliklinikan hoitajatar.	Vesijohtolaitoksen varastonhoitaja.
Marian sairaalan ensimmäinen koneenkäyttäjä.	Vesijohtolaitoksen ensimmäinen ja toinen koneenkäyttäjä.
Palolaitoksen korpraali.	Kaasu- ja sähkölaitoksen rahainperijä.
Kaupungineläinlääkärin apulainen.	Kaasulaitoksen varastokirjanpitäjä.
Kansakoulun vahtimestari.	Kaasulaitoksen putkimestari.
Kansankirjaston vahtimestari.	Sähkölaitoksen varastonhoitaja.
	Sähkölaitoksen koneenkäyttäjä.
	Sähkölaitoksen työemestari.
	Sähkölaitoksen mittarientarkastaja.

IX luokka.

Eläke on 600 markkaa vuodessa.

Nuorempi metsänvartija.	Marian sairaalan alihoitajatar.
Satamakonttorin nuorempi vahtimestari.	Marian sairaalan yöhoitajatar.
Satamakonstaapeli.	Marian sairaalan hieroja.
Parmaanmittarivanhin.	Marian sairaalan eristysosaston hoitajatar.
Liikennekonttorin koneenkäyttäjä.	Marian sairaalan toinen koneenkäyttäjä.
Palokonstaapeli.	Vaivaistalon emäntä.
Kaupunginkätilö.	Vaivaistalon taloudenhoitajatar.
Marian sairaalan taloudenhoitajatar.	Hourinhoitaja.
Marian sairaalan liinavaatevaraston hoitajatar.	Vaivaistalon apulaishoitajatar.
Marian sairaalan ovenvartija.	Rankkuri.

Liite.

Taulukko,
joka osottaa Valiokunnan ja Rahatoimikamarin ehdotusten mukaiset
eläkemäärät.

Eläkkeensaaja	Palkka	Eläke	
		Valiok:n ehd. muk.	Rahatoimi- kamarin ehd. muk.
Kunnallispuhemies	12,000 —	7,000 —	6,000 —
Oikeuspuhemies	12,000 —	7,000 —	6,000 —
Maistraatin oikeusneuvosmies	11,000 —	6,000 —	6,000 —
Vanhempi oikeusneuvosmies	8,000 —	6,000 —	4,800 —
Ensimäinen kaupunginlääkäri	10,000 —	6,000 —	6,000 —
Kaupunginvaltuuston sihteeri	10,000 —	5,000 —	6,000 —
Rahatoimikamarin sihteeri	10,000 —	5,000 —	6,000 —
Kaupunginkamreeri	10,000 —	5,000 —	6,000 —
Kaupungininsinööri	10,000 —	5,000 —	6,000 —
Vesijohtoinsinööri	10,000 —	5,000 —	6,000 —
Kaasulaitoksen toimitusjohtaja	10,000 —	5,000 —	6,000 —
Sähkölaitoksen toimitusjohtaja	10,000 —	5,000 —	6,000 —
Kunnallisneuvosmies	6,000 —	4,000 —	3,600 —
Nuorempi oikeusneuvosmies	8,000 —	4,000 —	4,800 —
Maistraatin sihteeri	8,000 —	4,000 —	4,800 —
Liikennekamreeri	6,000 —	4,000 —	3,600 —
Satamakapteeni	8,000 —	4,000 —	4,800 —
Palomestari	5,000 —	4,000 —	3,000 —
Kaupunginrahastonhoitaja	8,300 —	4,000 —	4,980 —
Kansakouluntarkastajat	8,000 —	4,000 —	4,800 —
Marian sairaalan ylilääkäri	8,000 —	4,000 —	4,800 —
Rakennuskonttorin työpäällikkö	8,000 —	4,000 —	4,800 —
Kaupunginarkkitehti	10,000 —	4,000 —	6,000 —
Rakennustarkastaja	10,000 —	4,000 —	6,000 —
Kaupunginasemakaava-arkkitehti	10,000 —	4,000 —	6,000 —
Kaasulaitoksen asistentti	6,000 —	3,000 —	3,600 —
Kaasulaitoksen kamreeri	7,000 —	3,000 —	4,200 —
Sähkölaitoksen asistentti	7,200 —	3,000 —	4,320 —
Sähkölaitoksen kamreeri	6,000 —	3,000 —	3,600 —
Taksoituksenvalmistelukunnan puheenjohtaja	9,000 —	4,000 —	5,400 —
Vaivahoitohallituksen toimitusjohtaja	7,000 —	4,000 —	4,200 —
Rakennuskonttorin geodeetti	8,000 —	4,000 —	4,800 —
Kaupunginviskaali	6,800 —	3,000 —	4,080 —
Rakennuskonttorin työpäällikön apulainen	6,000 —	3,000 —	3,600 —
Kaupunginarkkitehdin apulainen	6,000 —	3,000 —	3,600 —

Kaupunginvouti	{ 8,000 —	} 3,000 —	{ 4,800 —
	{ 6,000 —		
Rahatoimikamarin apulaissihteeri	6,000 —	3,000 —	3,600 —
Vanhempi kaupunginkirjanpitäjä	6,000 —	3,000 —	3,600 —
Alipalomestari	3,000 —	3,000 —	1,800 —
Toinen kaupunginlääkäri	3,000 —	3,000 —	1,800 —
Aluelääkäri	{ 3,000 —	} 3,000 —	{ 1,800 —
	{ 4,000 —		
Kaupungin kansakoulujen lääkäri	6,000 —	3,000 —	3,600 —
Marian sairaalan alilääkäri	3,600 —	3,000 —	2,160 —
Terveystoimiston yllilääkäri	6,000 —	3,000 —	3,600 —
Terveydellisten tutkimusten laboratorion joh- taja	8,000 —	3,000 —	4,800 —
Lääkäri bakteriologisia tutkimuksia varten	5,000 —	3,000 —	3,000 —
Vaivashoidon sairaalan lääkäri	4,500 —	3,000 —	2,700 —
Vesijohtolaitoksen asistentti	7,000 —	3,000 —	4,200 —
Käsityöläiskoulun johtaja			
Käsityöläiskoulun yliopettaja			
Sähkölaitoksen insinööri	4,800 —	3,000 —	2,880 —
Kaupungin tilastollisen konttorin johtaja	7,000 —	3,000 —	4,200 —
Kansankirjastonhoitaja	4,000 —	3,000 —	2,400 —
Vesijohtokonttorin kemisti	6,000 —	3,000 —	3,600 —
Kaupunginpuutarhuri	3,000 —	3,000 —	1,800 —
Rakennuskonttorin puhtaanapito-osaston joh- taja	6,000 —	3,000 —	3,600 —
Rakennuskonttorin kamreeri	5,000 —	3,000 —	3,000 —
Kansakouluntarkastajan apulainen	6,000 —	3,000 —	3,600 —
Kansakoulujen taloudenhoitaja	5,000 —	2,000 —	3,000 —
Raatihuoneenarkiston aktuaari	2,500 —	2,000 —	1,500 —
Maistraatinreistraattori	2,400 —	2,000 —	1,440 —
Tilastollisen konttorin aktuaari	4,500 —	2,000 —	2,700 —
Nuorempi kaupunginkirjanpitäjä	{ 5,000 —	} 2,000 —	{ 3,000 —
	{ 4,200 —		
Liikennekonttorin vanhempi kirjanpitäjä	3,600 —	2,000 —	2,160 —
Liikennekonttorin vanhempi rahastonhoitaja	3,000 —	2,000 —	1,800 —
Satamakonttorin kirjanpitäjä	4,000 —	2,000 —	2,400 —
Kunnallisen työnvälitystoimiston johtaja	4,800 —	2,000 —	2,880 —
Terveydenhoidon tarkastaja	3,000 —	2,000 —	1,800 —
Vaivaistalon tarkastaja	4,500 —	2,000 —	2,700 —
Marian sairaalan toimitsija	4,000 —	2,000 —	2,400 —
Vesijohtokonttorin kamreeri	— —	3,000 —	— —
Ylemmän käsityöläiskoulun vakinainen opet- taja			
Poikain valmistavan ammattikoulun vakinainen opettaja	4,200 —	2,000 —	
Kaasulaitoksen kirjanpitäjä	4,200 —	2,000 —	2,520 —
Sähkölaitoksen kirjanpitäjä	2,400 —	2,000 —	1,440 —
Taksoituksenvalmistelukunnan sihteeri	5,000 —	2,000 —	3,000 —

Maistraatin kanslisti	1,500 —	1,200 —	900 —
Raatihuoneenarkiston apulainen	1,800 —	1,200 —	1,080 —
Kaupunginvaltuuston kanslian kanslisti	1,500 —	1,200 —	900 —
Rahatoimikamarin kanslisti	2,400 —	1,200 —	1,440 —
Tilastollisen konttorin laskuapulainen	1,500 —	1,200 —	900 —
Liikennekonttorin nuorempi kirjanpitäjä	2,700 —	1,200 —	1,620 —
Liikennekonttorin nuorempi rahastonhoitaja	2,400 —	1,200 —	1,440 —
Rahatoimikonttorin konttorikirjuri	{ 2,600 — }	1,200 —	{ 1,560 — }
Liikennekonttorin kirjanpitäjä	{ 2,400 — }	1,200 —	{ 1,440 — }
Liikennekonttorin konttorikirjuri	{ 2,700 — }	1,200 —	{ 1,820 — }
Vaakamestari	{ 1,800 — }	1,200 —	{ 1,080 — }
Rakennuskonttorin rakennusmestari	{ 1,500 — }	1,200 —	{ 900 — }
Palolaitoksen ruiskumestari	2,500 —	1,200 —	1,500 —
Palolaitoksen koneenkäyttävä	4,000 —	1,200 —	2,400 —
Käsityöpajain tarkastaja	3,000 —	1,200 —	1,800 —
Terveystoimiston johtaja	4,500 —	1,200 —	2,700 —
Vaivaistalon konttoriapulainen	2,000 —	1,200 —	1,200 —
Vaivaishoitohallituksen kirjanpitäjä, samalla rahainhoitaja	3,000 —	1,200 —	1,800 —
Vesijohtolaitoksen ylikoneenkäyttävä	2,700 —	1,200 —	1,620 —
Kunnallisen työnvälitystoimiston apulainen	2,400 —	1,200 —	1,440 —
Kaupungineläinlääkäri	4,000 —	1,200 —	2,400 —
Marian sairaalan ylihoitajat			
Vaivaistalon hourinhoitolaitoksen ylihoitajat			
Poikain valmistavan ammattikoulun vakinainen työmestari	3,300 —	1,200 —	1,980 —
Tyttöjen ammattikoulun vakinainen opettajat			
Bengtsårin kasvatustaloksen johtaja			
Kaasulaitoksen rahastonhoitajat	3,000 —	1,200 —	1,800 —
Kaasulaitoksen konemestari	4,450 —	1,200 —	2,670 —
Kaasulaitoksen kaasumestari	{ 3,000 — }	1,200 —	{ 1,800 — }
Sähkölaitoksen kirjanpitäjä, samalla rahastonhoitaja	{ 2,400 — }	1,200 —	{ 1,440 — }
Sähkölaitoksen konemestari	2,100 —	1,200 —	1,260 —
Kaupunginpalvelija	3,000 —	1,200 —	1,800 —
Raatihuoneenvahtimestari	{ 1,600 — }	900 —	{ 960 — }
Ulosottoapulainen	{ 1,500 — }	900 —	{ 900 — }
Kaupunginvaltuuston kanslian vahtimestari	850 —	900 —	600 —
Rahatoimikamarin	1,600 —	900 —	960 —
Rahatoimikonttorin	1,200 —	900 —	720 —
Liikennekonttorin	1,200 —	900 —	720 —
Liikennekonttorin vaakamestarin apulainen	1,200 —	900 —	720 —
Vaivaishoitohallituksen tarkastusmies, samalla kanslian hoitaja	1,200 —	900 —	720 —
Vaivaistalon tarkastusmies	2,100 —	900 —	1,260 —

Vaivahoitohallituksen vahtimestari	1,200 —	900 —	720 —
Vaivaistalon työlaitoksen s:n	960 —	900 —	600 —
Satamakonttorin vanhempi s:n	1,600 —	900 —	960 —
Rakennuskonttorin varastonhoitaja	3,000 —	900 —	1,800 —
Vanhempi metsänvartija	1,200 —	900 —	720 —
Rakennustarkastajan konttorin vahtimestari	1,200 —	900 —	720 —
Kunnallisen työväilytoimiston s:n	1,200 —	900 —	720 —
Terveystoimiston s:n	1,200 —	900 —	720 —
Terveystoimiston s:n vahtimestari	2,500 —	900 —	1,500 —
Terveystoimiston s:n	2,000 —	900 —	1,200 —
S:n vahtimestari	1,500 —	900 —	900 —
Terveydellisten tutkimusten laboratorion vahtimestari	1,700 —	900 —	1,020 —
Terveydellisten tutkimusten laboratorion laboraattori	2,100 —	900 —	1,260 —
Terveydellisten tutkimusten laboratorion näytteenottaja	1,500 —	900 —	900 —
Marian sairaalan vahtimestari	730 —	900 —	600 —
Marian sairaalan ensimmäinen koneenkäyttäjä	2,400 —	900 —	1,440 —
Palolaitoksen korpraali			
Kaupungineläinlääkärin apulainen	1,500 —	900 —	900 —
Kansakoulujen vahtimestari	{ 1,400 — }	900 —	{ 840 — }
	{ 1,000 — }		{ 600 — }
Kansankirjaston s:n	{ 1,200 — }	900 —	{ 720 — }
	{ 900 — }		{ 600 — }
Ammatti- ja käsityöläiskoulun vahtimestari	1,200 —	900 —	720 —
Poikain valmistavan ammattikoulun alityömasteri	1,800 —	900 —	1,080 —
Kansankirjaston amanuenssi	{ 1,900 — }	900 —	{ 1,140 — }
Kansankirjaston Töölön ja Sörnäisten haaraosastojen johtajat	{ 1,200 — }		{ 720 — }
	{ 2,100 — }	900 —	{ 1,260 — }
	{ 1,200 — }		{ 720 — }
Kauppahallien tarkastusmies	1,350 —	900 —	810 —
Vesijohtolaitoksen työmestari	2,400 —	900 —	1,440 —
Vesijohtolaitoksen putkimestari	{ 3,600 — }	900 —	{ 2,160 — }
	{ 3,000 — }		{ 1,800 — }
Vesijohtolaitoksen varastonhoitaja	2,400 —	900 —	1,440 —
Vesijohtolaitoksen ensim. ja toinen koneenkäyttäjä	{ 2,000 — }	900 —	{ 1,200 — }
	{ 1,700 — }		{ 1,020 — }
Kaasu- ja sähkölaitoksen rahainperijä	—	900 —	—
Kaasulaitoksen varastokirjanpitäjä	2,400 —	900 —	1,440 —
Kaasulaitoksen putkimestari	{ 3,300 — }	900 —	{ 1,980 — }
	{ 3,000 — }		{ 1,800 — }
Sähkölaitoksen varastonhoitaja	2,400 —	900 —	1,440 —
Sähkölaitoksen koneenkäyttäjä	{ 2,400 — }	900 —	{ 1,440 — }
	{ 2,100 — }		{ 1,260 — }
Sähkölaitoksen työmestari	{ 4,200 — }	900 —	{ 2,520 — }
	{ 3,000 — }		{ 1,800 — }

Sähkölaitoksen mittarientarkastaja	3,000—	900—	1,800—
Nuorempi metsänvartija	1,000—	600—	600—
Satamakonttorin nuorempi vahtimestari	1,200—	600—	720—
Satamakontstaapeli	1,200—	600—	720—
Parmaanmittarivanhin	1,000—	600—	600—
Liikennekonttorin koneenkäyttäjä	1,200—	600—	720—
Palokonstaapeli			
Kaupunginkätilö	800—	600—	600—
Marian sairaalan taloudenhoitajatar	1,000—	600—	600—
Marian sairaalan liinavaatevaraston hoitajatar	480—	600—	600—
Marian sairaalan ovenvartija	600—	600—	600—
Marian sairaalan toinen koneenkäyttäjä	1,800—	600—	1,080—
Vaivaistalon emäntä	1,200—	600—	720—
Vaivaistalon taloudenhoitajatar			
Houruinhoitaja			
Vaivaistalon apulaishoitajatar			
Rankkuri	1,680—	600—	1,008—

Vastalause.

Kun valiokunnassa olen mietinnön II kohdassa ehdotettuun eläkkeensaajain luokitukseen nähden kannattanut toista käsitystä, katson tarpeelliseksi mietinnön tuota kohtaa vastaan tässä esittää seuraavaa:

Rahatoimikamarin ehdotusta arvostellessaan lausuu valiokunta että «eläkkeen suuruuden määrittämisessä eivät eläkkeensaajan palkkaeduct ole ainoa arvonmittari, vaan täytyy tässä jonkun verran myös ottaa huomioon muitakin tekijöitä, niinkuin virka-asemaa, vastuunalaisuutta, pohjatietoja y. m.» Valiokunnalta on tässä kuitenkin jäänyt huomaamatta, että kaikki nämä «muut tekijät» jo on otettu huomioon palkkaa määrättäessä. Jos nämä tekijät ovat aikain kuluessa muuttuneet, on palkka tietenkin järjesteltävä. Samoin kuin Rahatoimikamari olen minäkin sentähden sitä mieltä, että palkkaetujen tulee olla se ainoa tekijä, minkä pitää tulla kysymykseen eläkkeen suuruutta määrättäessä. Työn laadun ei pidä vaikuttaa eläkkeen suuruuteen, vaan koskea ainoastaan virkavuosien lukua. — Edelleen lausutaan että «valiokunnan paljon taipuisampi ehdotus, päin vastoin kuin mitä Kamari on väittänyt, paremmin tyydyttää oikeuden ja kohtuuden vaatimuksia.» Pikainen silmäys mietintöä seuraavaan eläkerahasäännön ehdotukseen minusta kuitenkin näyttää epäamättömästi vastustavan tätä. Niinpä seuraa mainitussa ehdotuksessa esimerkiksi:

10,000	markan	palkkaa	sekä	6,000,	5,000	että	4,000	markan	eläke
8,000	»	»	»	6,000,	4,000	»	3,000	»	»
5,000	»	»	»	4,000,	3,000	»	2,000	»	»
4,000	»	»	»	3,000,	2,000	1,200	»	900	»
2,400	»	»	»	2,000,	1,200	»	900	»	»

Valiokunta tosin lausuu, että ehdotus kaikesta sen laadinnassa noudatetusta huolekkuudesta huolimatta vielä saattaa kaivata muutoksia kohdassa taikka toisessa. Allekirjoittanut on kuitenkin sitä mieltä, että tehtiinpä siihen kuinka laajoja muutoksia tahansa, muistutuksiin on kuitenkin aina oleva syytä, niin pian kun itse luokituksen perustus nojaa niiden lukuisain erilaisten ja tuskin keskenään vertailtavain virkatointen arvioimiseen, joita Helsingin kunnassa on. Jonkunlaista mielivaltaisuutta on siihen aina jäävä.

Eläkerahasääntöehdotuksen johdolla toimitetusta laskelmasta käy selville, että Maistraatin ja Raastuvanoikeuden jäsenten eläkemäärät olisivat keskimäärin 69,5 % ja muiden virkamiesten 48,3 % pohjapalkasta. Tämä lainopillisen sivistyksen suosiminen esimerkiksi sen teknillisen sivistyksen edellä, jota vaaditaan kaupungininsinööritä, lääkäreitä sekä kaupungin teknillisten laitosten johtajilta, näyttää olevan vailla kaikkea oikeutusta nykyisessä yhteiskuntaluokkia yhä enemmän tasoittavassa ajassa. Niin nämä

kuin monet muutkin virkamiehet suorittavat aikaa kysyviä opinnäytteitä kukin alallaan, ennenkuin saavuttavat tässä kunnassa vaaditun taidon ja kokemuksen. Pitäisihän sentähden kaupungin oman edun vaatia että sen teknillisesti sivistyneet virkailijat, joiden tiedoista ja kunnokkuudesta kaupungin talous niin suuressa määrässä riippuu, eläkkeeseenkin nähden asetetaan niin edulliseen asemaan, että näihin hyödyllisiin toimiin saadaan etevä henkilöitä.

Mitä sitten tulee Rahatoimikamarin ehdotukseen että täysi eläke olisi 60 % palkasta, kuitenkin rajotettuna 6,000 markkaan ylös- ja 600 markkaan alaspäin, ei tämä prosenttiluku mielestäni ole kohtuuttoman suuri, siihen katsoen että vastaava luku Tukholmassa on 70 %, saaden siinä myös ottaa huomioon palkankorotukset. Tähän pyydän lisätä, että mielestäni vuokrat rahat taikka luontoisasunto sekä virkaa seuraavat sivutulot, jotka tietenkin on otettu huomioon palkkaa määrättäessä, on, milloin niitä palkkaan kuuluu, arvioitava ja otettava lukuun eläkkeen suuruutta laskettaessa.

Valiokunnan toimittaman laskelman mukaan olisivat kustannukset Rahatoimikamarin ehdotuksen toteuttamisesta, jos samat seikat otetaan lukuun, niinkuin vaihtopuoliset ehdotukset b) ja c) osottavat (a ei ole vertailtava), miltei samat kuin Valiokunnan ehdotuksen toteuttamisesta. Näin ollen Rahatoimikamarin ehdotus, joka sitä paitsi paremmin kuin valiokunnan ehdotus suojelee enemmistön ja vähäpalkkaisten sekä alemmassa yhteiskunnallisessa asemassa olevien etuja, on ehdottomasti asetettava etusijaan.

Näiden näkökohtain nojalla saan puoltaa Rahatoimikamarin ehdotusta:

että täysi eläke on oleva 60 % palkkaeduista, kuitenkin siten että ylin ja alin raja määrätään toinen 6,000 ja toinen 600 markaksi; sekä

että eläkkeen laskemisessa saa palkkaetuina ottaa lukuun vuokrat rahat tahi luontoisasunnon sekä virkaa seuraavat sivutulot Kaupunginvaltuuston arvion ja tarkemman määräyksen mukaan.

Iwar Timgren.

Valiokunnan mietintö, sisältävä ehdotuksen köyhäinasianajolaitoksen uudestijärjestämiseksi.

Kirjelmässä Kaupunginvaltuustolle helmikuun 15 päivästä kuluvaan vuoteen mainitsi Sovintolautakunta tšekäläisen köyhäinasianajajan, nimitusmari Georg Poppiuksen, Lautakunnalle ilmoittaneen, että hänen toimensa oli käynyt niin rasittavaksi, ettei hän enää kyennyt sitä yksin hoitamaan, minkä johdosta nimitusmari Poppius oli pyytänyt Lautakuntaa Valtuustolle tekemään ehdotuksen toisen köyhäinasianajajanviran perustamisesta kaupunkiin taikka määrärahan myöntämisestä köyhäinasianajan apulaisen palkkaamiseksi, minkä ohella nimitusmari Poppius lisäksi oli huomauttanut, että köyhäinasianajolaitos olisi järjestettävä kokonaan uudestaan. Sovintolautakunta, joka niinkään oli havainnut, että johonkin toimenpiteeseen olisi kohta ryhdyttävä köyhäinasianajajan työtaakan helpottamiseksi, kun se oli katsottu liian rasittavaksi yhdelle miehelle eikä nykyinen palkkakaan ollut siitä riittävä korvaus, esitti tämän johdosta että Kaupunginvaltuusto myöntäisi kaksisataa viisikymmentä markkaa kuukaudessa köyhäinasianajajan apulaisen palkkaamiseksi.

Samaan aikaan kuitenkin Työväenasiain lautakuntakin teki Kaupunginvaltuustolle esityksen, muun muassa huomauttaen, että Helsingin kunta oli hankkinut vähävaraisille jäsenilleen tilaisuutta oikeusavun saamiseen kahdelta eri virkailijalta, nimittäin köyhäinasianajajalta ja lautakunnan sihteeriltä, jonka viimeksi mainitun tehtävä oli asiallisesti rajoitettu siten, että hänen tuli työväenluokkaan kuuluville henkilöille maksutta antaa tietoja ja neuvoja asioista, jotka koskivat toiselta puolen työntekijäin ja toiselta puolen työnantajain sekä julkisten viranomaisten ja laitosten väliä. Kaupungin asukasluvun ja erittäinkin sen työväestön runsas lisääntyminen oli vaikuttanut köyhäinasianajajan ja lautakunnan sihteerin puheilla kävijäin lukuun siten, että neuvonetsijäin luku viime vuosina oli lisääntynyt noin tuhannella vuodessa, ollen näistä yhä huomattavampi määrä tullut sihteerin osalle. Viimeksi mainittu asianlaita johtui lautakunnan käsityksen mukaan, paitsi neuvonetsijäin luvun luonnollisesta lisääntymisestä, myös kahdesta eri seikasta. Ensimmäkin oli nimittäin osottautunut mahdottomaksi käytännössä noudattaa edellämainittua sihteerin neuvontatoiminnan rajoitusta; lukuisain neuvonetsijäin käännyttäminen takaisin muodollisten syiden nojalla olisi ollut omansa vähentämään sitä luottamusta tähän toimintaan, jota juuri oli haluttu herättää ja josta myös varsinkin sista työväenasioista neuvoa tarvitsevain luvun lisääntyminen oli todistuksena. Li-

säksi oli sen seikan että köyhäinasianajajan puheille hänen vastaanottoaikoinaan pyrki ylen monta neuvon tarvitsijaa, parikymmentä kerrallaan, katsottu saattaneen monenkin, joka muussa tapauksessa olisi turvautunut köyhäinasianajajaan, kääntymään lautakunnan sihteerin puoleen. Niin ollen ja kun asianomaisille useinkaan eivät riittäneet ainoastaan suulliset neuvot, he kun eivät olisi niitä kyenneet seuraamaan, vaan heidän vaatimuksensa myös oli laadittu kirjallisesti, oli näiden kahden virkailijan toiminta käynyt johonkin määrin saman laatuiseksi, ja varsinkin oli sihteerin antama oikeusapu työväenluokkaan kuuluville vähävaraisille asiahaarain pakosta saavuttanut laajuuden, jommoista ei suinkaan ollut tarkoitettu hänelle vahvistetussa johtosäännössä. Kaikki nämä seikat olivat jo jonkun aikaa kiinnittäneet lautakunnan huomiota, ja lautakunta oli katsonut kaupungin lukuisan vähävaraisen työväestön edun vaativan järjestämään kunnallisen oikeusavun yhdenmukaiselle pohjalle ja tarpeita täysin tyydyttävään muotoon. Lautakunnasta näytti siltä kuin tulisi asia oikeimmalla tavalla ratkaistuksi siten, että puheena oleva toiminta keskitetään sellaiseen sopivasti järjestettyyn kunnalliseen oikeusaputoimistoon, jommoisia on monin paikoin ulkomaalla. Tämän esityksensä nojalla lautakunta sentähden ehdotti, että Kaupunginvaltuusto päättäisi kohta ottaa valmisteltavaksi kysymyksen varattomille ja työväenluokkaan kuuluville henkilöille annettavan kunnallisen oikeusavun yhdenmukaisesta uudestijärjestämisestä.

Edellä mainittujen kahden ehdotuksen johdosta päätti Kaupunginvaltuusto sittemmin kokouksessaan viimeksi kuluneen maaliskuun 15 päivänä sekä myöntää Sovintolautakunnan pyytämän määrärahan kaksisataa viisikymmentä markkaa kuukaudessa köyhäinasianajajan apulaisen palkkaamiseksi, kuitenkin ainoastaan kuluvan vuoden loppuun, että myös erityisen valiokunnan tarkemmin valmisteltavaksi lykätä Työväenasiain lautakunnan herättämän kysymyksen kunnallisen oikeusavun uudestijärjestämisestä; ja samalla Valtuusto valitsi allekirjoittaneet mainitun valiokunnan jäseniksi.

Nykyisen oikeusavun synty ja laajuus.

Tämän kaupungin köyhäinasianajolaitos on olemassa marraskuun 24 päivästä 1885, jolloin Kaupunginvaltuusto päätti asettaa kolme jäsentä ja kaksi varajäsentä käsittävän lautakunnan, jonka tuli ottaa lainopillisesti sivistynyt asianajaja halvasta palkkiosta ja erittäin hellittävässä tapauksissa maksutta antamaan Helsingin kunnasta oleville vähävaraisille henkilöille lainopillista apua sekä oikeustoissa että niiden ulkopuolella, ollen, mikäli mahdollista, tarpeettomia oikeudenkäyntejä ehkäistävä taikka riitapuolet saatava sopimaan, minkä ohella lautakunnan niinkään tuli ei ainoastaan vahvistaa asianajajalle tarpeelliseksi katsotut tarkemmat ohjeet, vaan myös valvoa hänen toimintaansa sekä antaa hänelle neuvoja ja apua niin riitain sovittamisessa kuin muissakin hänen toimintaansa koskevissa asioissa. Erityistä perustelua ei tämän päätöksen tueksi ollut Valtuustossa mainittu, joten saanee olettaa Kaupunginvaltuuston ryhtyneen kankkimaan kunnan vähävaraisille jäsenille tilaisuutta

neuvojen ja avun saamiseen oikeusasioissa siten täyttääkseen eetilistä velvollisuuttaan poistaa heistä ainakin johonkin määrin sen tunteen, että he eivät voi saada samaa oikeusturvaa kuin parempiosaiset. Vaikka onkin myönnettävä, ettei tämä tehtävä oikeastaan ole kuntain asia, vaan luontonsa johdosta pikemmin voidaan katsoa kuuluvan valtion tehtäviin, ansaitsee kuitenkin mainitsemista, että kunnat ulkomailla sekä eräillä kotimaankin paikkakunnilla varsin yleisesti ovat sen ottaneet huolekseen.

Kun tämäkin kaupunki järjestämällä köyhäinasianajolaitoksen niinmuodoin oli tunnustanut olevansa ainakin johonkin määrin velvollinen hankkimaan oikeusapua niille, joilla itsellään ei ole siihen varoja, tulee kaupungin tietysti myös katsoa että tämä apu voidaan tyydyttävällä tavalla antaa. Voidakseen arvostella, onko näin laita nykyisen järjestyksen vallitessa, on valiokunta laatinut seuraavan yhdistelmän, josta näkyy köyhäinasianajajalta ja Työväenasiaain lautakunnan sihteeriltä viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana neuvoa etsineiden luku:

Vuonna	Köyhäinasianajajalta	Sihteeriltä	Yhteensä
1905	3,894	noin 100	3,994
1906	3,797	176	3,973
1907	3,912	398	4,310
1908	4,563	713	5,276
1909	4,986	1,285	6,271

Niinkuin tästä näkyy, on molempain mainittujen virkailijain puheilla käyneiden luku näinä viitenä vuonna lisääntynyt enemmän kuin kahdellatuhannella henkilöllä, joka lisääntyminen sen ohella on aiheuttanut köyhäinasianajajaa tuntuvasti useammin esiintymään oikeuksissa ja siihen useinkin käyttämään monta tuntia sekä sitä paitsi taajemmin käymään virastoissa.

Tarpeellisen vertailun aikaansaamiseksi lienee mielenkiintoista tässä myös mainita eräitä vastaavia numerotietoja muutamista muista kaupungeista; ja on valiokunnan onnistunut saada näitä tietoja Tukholmasta, Kööpenhaminasta, Frankfurtista am Main ja Kölnistä.

Tukholmassa käytti vuonna 1907 sikäläisten kahden köyhäinasianajajan apua 1,287 henkilöä, mikä väkiluvun ollessa 332,000 henkilöä on 3,9 neuvonetsijää 1,000 asukasta kohti.

Kööpenhaminassa hoitaa puheena olevaa toimintaa «Studentersamfundets Retshjælp for ubemilede», jonka apua työvuonna 1907—1908 käytettiin 27,074 tapauksessa. Kun Kööpenhaminan väkiluku vuonna 1907 oli 514,000 henkilöä, tuli puheena olevana työvuonna siis 52,7 oikeusavun anomusta 1,000 asukasta kohti.

Frankfurtin am Main oikeusaputoimistolta pyydettiin vuonna 1907 yleisistä oikeusasioista 9,735 neuvoa, joten, asukasluvun ollessa 345,000 henkeä, jokaista 1,000 asukasta kohti tuli 28,2 neuvonpyyntöä.

Kölnin oikeusaputoimistolta pyydettiin vuonna 1907 kaikkiaan 14,117 neuvoa. Kun kaupungin asukasluku oli 411,000 henkilöä, tuli siis jokaista 1,000 asukasta kohti 34,3 neuvonpyyntöä.

Jos Helsingissä vuonna 1907 tehdyt 4,310 neuvonpyyntöä jaetaan 117,000 asukkaan kesken, tulee siis jokaista 1,000 asukasta kohti 36,8 neuvonpyyntöä.

Jos edellä mainitut tiedonannot yhdistellään, saadaan seuraava taulukko, joka osottaa montako neuvonpyyntöä eri kaupungeissa tulee 1,000 asukasta kohti:

Tukholma	3,9
Kööpenhamina	52,7
Frankfurt am Main	28,2
Köln	34,3
Helsinki	36,8

Tässä pistää lähinnä silmään toiselta puolen Tukholman sekä toiselta puolen kaikkien muiden kaupunkien numerolukujen välinen suuri erotus. Tukholman vähäisen neuvonpyytäjain luvun on mainittu mahdollisesti johtuvan erityisistä oloista, joiden vuoksi köyhäinasianajolaitoksen tarve mainitussa kaupungissa saattaisi olla vähempi kuin muissa, mutta kun nuo olot eivät kuitenkaan voi olla niin tuntuvasti erilaiset kuin tässä esitetyt numerot osottavat, täytyy tehdä se johtopäätös, että maksuttoman oikeusavun tarve Tukholmassa on paljon suurempi kuin mitä mainittuun aikaan on köyhäinasianajolaitoksella täytetty. Ansaitseekin huomauttamista, että mainittua laitosta nyttemmin on ryhdytty perinpohjin järjestämään uudestaan.

Muutoin huomaa, etteivät tšekäläiset olot tarjoo mitään erikoisempaa merkillä pantavaa. Neuvonpyyntöjen luku tässä kaupungissa on tosin suhteellisesti hiukan suurempi kuin mainituissa Saksan kaupungeissa, mutta sen sijaan paljon pienempi kuin Kööpenhaminassa.

Köyhäinasianajajalta ja Työväenasiain lautakunnan sihteeriltä neuvoa hakeneiden jakautumisesta näiden molempain virkailijain kesken on edellä jo mainittu, että mitä viimeksi mainittuun tulee on käytännössä osottautunut mahdottomaksi ylläpitää neuvonpyytäjiin nähden sellaista erotusta, minkä sihteerin johtosääntö sinänsä olisi sallinut eli että hän olisi ryhtynyt ainoastaan niin sanottuihin työväenasioihin. Mikäli valiokunta on saanut tietää, ei köyhäinasianajajakaan puolestaan ole voinut rajoittaa toimintaansa avun antamiseen pelkästään lakiasioissa, vaan on hänkin aina kun sitä on tarvittu antanut neuvoja sellaisista asioista, jotka muodollisesti katsoen olisivat kuuluneet mainitulle sihteerille. Noiden molempain oikeusavustajain neuvontatoiminta on toisin sanoen pääasiassa käsittänyt samoja aloja. Jos kuitenkin työalat olisi rajoitettu niin, kuin Työväenasiain lautakuntaa asetettaessa teoreettisesti oli edellytetty, olisi tästä, mikäli mainitaan, ollut seurauksena että mainitun lautakunnan sihteerin työtaakka olisi tuntuvasti lisääntynyt sekä köyhäinasianajajan vastaavassa määrässä vähentynyt. On nimittäin ilmoitettu, että

noin 30 % neuvonpyytäjistä on kumpaiseltakin neuvojalta halunnut selvitystä työväenasioista, joten, jos työalat olisivat olleet rajoitetut, olisi köyhäinasianajajan vuonna 1909 ollut 4,986 neuvontarvitsijan sijasta vastaanotettava 4,391, jota vastoin Työväenasiain lautakunnan sihteerin olisi 1,285:n sijasta täytynyt vastaanottaa 1,880 neuvontarvitsijaa.

Kun ei ole odotettavissa, että köyhäinasianajajalta neuvoa pyytävään luku vähenisi, vaan tämä luku on kaupungin väkiluvun lisääntyessä päin vastoin edelleenkin vähä vähältä kasvava, on asian luonnossa, ettei köyhäinasianajaja vastedeskään voi tulla toimeen apulaisetta, ellei ryhdytä sellaiseen toimenpiteeseen, että joku osa asianajajan työtaakkaa voidaan häneltä poistaa. Viimeksi mainitussa kohden tarjoutuvana keinona on valiokunta ottanut huomioon 1734 vuoden lain Oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 9 §:ssä säädetyn menettelyn, jonka mukaan se, joka on oikeudelta saanut luvan ajaa oikeudenkäymisasiota, on velvollinen, milloin tuomari määrää, maksutta auttamaan köyhiä oikeudessa. Kun tämä säännös kuitenkin on syntynyt aikana, jolloin yhteiskuntaolot olivat aivan toiset kuin nykyään, minkätähden sitä ei ole nytemmin ollut tapana käyttää eikä sitä missään tapauksessa kävisi ulottaminen pitemmälle kuin että tuomioistuin jokaisessa eri tapauksessa voisi määrätä kaupungissa ammattiaan harjoittavan asianajajan oikeudessa avustamaan köyhiä oikeudenetsijöitä, jota vastoin mitään muuta oikeusapua ei tulisi kysymykseen, ei valiokunta ole katsonut voivansa puoltaa sen keinon käyttämistä, johon mainittu säännös teoreettisesti katsoen tarjoisi mahdollisuutta. Valiokunnassa onkin huomautettu, ettei millään muulla alalla tule kysymykseen, että elinkeinonharjoittajaa kävisi velvoittaminen maksutta antamaan apuaan, sekä että mainitun säännöksen käyttäminen siitäkin syystä olisi varsin kohtuutonta. Takäläinen asianajajayhdistys, jonka mieltä asiassa Sovintolautakunta on tiedustellut, onkin puolestaan esittänyt painavia epäilyksiä mainitun säännöksen käyttämiseen nähden, muun muassa siinä kohden, että yhdistyksen mielestä sen, joka on jutun valmistellut, ehdottomasti myös tulee oikeudessa ajaa se perille, jottei päämiehen oikeus joutuisi kärsimään.

Kun valiokunta niinmuodoin ei ole katsonut voivansa ehdottaa vastamainittuun suuntaan käyvää asian ratkaisua, on valiokunta ottanut harkittavaksi, olisiko kenties sellainen järjestys sovelias, että kaupunki jaettaisiin kahteen alueeseen, joihin kumpaiseenkin asetettaisiin eri asianajaja työskentelemään toistensa rinnalla. Tuollaista järjestystä on aikaisemmin noudatettu esimerkiksi Tukholmassa, mutta nytemmin on siitä kuitenkin luovuttu. Valiokuntakin katsoo pitävänsä sitä ehdottomasti vastustaa, koska se ei ole missään kohden käytännöllinen eikä hyvin harkittu.

Kun valiokunta, niinkuin edellä olevasta näkyy, ei ole havainnut muuta keinoa asian järjestämiseksi, on valiokunta päättänyt puoltaa köyhäinasianajajalle vastaisuudessa annettavaksi sellaisen apulaisen, josta Kaupunginvaltuusto jo on väliaikaisesti päättänyt. Valiokunta on tätä ehdotusta tehdessään myös katsonut olevan

Valiokunnan harkitsemaa toimenpiteitä köyhäinasianajajan työtaakan keventämiseksi.

lausuminen mielensä siitä, eikä Työväenasiain lautakunnan sihteerin edellä mainittu neuvontatoimi näin ollen sekä siihenkin katsoen, mitä siitä on tässä edellä huomautettu, vastedes voisi lakata. Valiokunta on tätä kysymystä harkinnut, mutta kun kuitenkin on arveltu olevan sihteerille lautakunnan käsiteltävään työväenasiain valmistelussa tuntuvaksi hyödyksi, että hän olemalla henkilökohtaisesti tekemisissä työväestön kanssa oppii käytännöllisesti tuntemaan sen pyrintöjä, on valiokunta katsonut pitävänsä jättää mainitun kysymyksen sillensä sekä sen sijaan, niinkuin alempana esitetään, koettanut tarkoituksenmukaisesti yhdistellä näiden eri oikeusneuvojain toimintaa.

Köyhäin-
asianajajan
tehtävät hän-
nen nykyisen
johtosään-
tönsä mu-
kaan.

Ennenkuin valiokunta käy selostamaan sitä ehdotusta, minkä valiokunta on saamansa tehtävän mukaisesti asiassa valmistanut, katsoo valiokunta pitävänsä lyhyesti kosketella niitä velvollisuuksia, jotka köyhäinasianajajalle nykyään voimassa olevan, Sovintolautakunnan kesäkuun 1 päivänä 1891 antaman johtosäännön mukaan kuuluvat mainitulle virkailijalle. Mainitun johtosäännön mukaan tulee köyhäinasianajajan pienestä palkkiosta ja erittäin hellittävässä tapauksissa maksutta antaa Helsingin kunnasta oleville vähävaraisille henkilöille lainopillisia neuvoja ja tietoja sekä avustaa heitä niin oikeustoissa ja muissa viranomaisissa kuin niiden ulkopuolellakin, ollen, mikäli mahdollista, tarpeettomia oikeudenkäyntejä ehkäistävä taikka riitapuolet saatettava sovintoon. Ellei kohtuullista sovintoa ole aikaansaatavissa, pitää asianajajan koettaa auttaa avunetsijää oikeuteensa, mikäli on kysymys siviilivaatimuksista ja kärsityn vahingon korvauksesta, jota vastoin asianajajan, kun kysymyksessä on rangaistusvaatimus, tulee asianhaarain mukaan joko antaa tarpeellista avustusta taikka myös neuvoa avunetsijä ilmiantamaan rikosasianomaiselle syyttäjälle. Jos köyhäinasianajajan apua on tarpeen jollekin kunnan jäsenelle, joka on syytteessä rikoksesta ja voi esittää todennäköisiä syytä syyttömyytensä puolesta, pitää asianajajan hänelle antaa asianhaarain vaatimaa avustusta. Köyhäinasianajajan asunnon tai konttorin pitää sijaita niin, että avunetsijät helposti voivat käydä hänen luonaan, ja pitää hänen olla siellä heidän tavattavanaan joka arkipäivä määrättyinä vastaanottoaikana vähintään tunti, joka aika pitää olla Sovintolautakunnan hyväksymä sekä kaupungin enimmäin levinneissä ruotsin- ja suomenkielisissä lehdissä soveliaalla tavalla saatettu yleisön tiedoksi vähintään kerran kuukaudessa, mutta useamminkin, jos vastaanottoaikaa taikka asuntoa muutetaan. Edelleen säädetään, paitsi erinäisiä yksityiskohtaisia määräyksiä, että köyhäinasianajaja on Sovintolautakunnan alainen, joka ei ainoastaan anna hänelle niitä tarkempia määräyksiä, joita johtosäännön lisäksi saattaa olla tarpeen, vaan myös valvoo hänen toimintaansa sekä antaa hänelle neuvoja ja apua niin riitain sovittamisessa kuin hänen muussakin toiminnassaan. Jos joku on sitä mieltä, ettei köyhäinasianajaja täytä velvollisuuttaan, taikka jos muutoin on syytä moittia hänen toimenpiteitään, saa valituksen tehdä Sovintolautakunnalle, josta seikasta asianajajan on jokaisessa eri tapauksessa ilmoitettava hänen toimenpiteeseensä tyytymättömälle.

Harkitessaan kysymystä, missä määrin edellä mainitut määräykset kenties kaipaisivat muutosta, on valiokunta etusijassa ottanut huomioon, että sitä avustusta oikeusasioissa, jota kunta katsoo pitävänsä hankkia varattomille jäsenilleen, tulisi antaa yhden yhdenmukaisen laitoksen eikä, niinkuin nykyään on laita, kahden eri laitoksen. Valiokunta on tähän nähden päättänyt ehdottaa perustettavaksi kunnallisen oikeusaputoimiston, jonka johtajalla olisi likimmittain samat tehtävät kuin nykyisellä köyhäinasianajajalla ja jossa lisäksi olisi apulainen sekä kolmantena oikeusneuvojana Työväenasian lautakunnan sihteeri. Viimeksi mainitun tulisi tällöin, mikäli mahdollista, etusijassa käsitellä ne työväenasiat, jotka hänelle annetun johtosäännön mukaan kuuluvat hänen tehtäviinsä ja jota määräystä tietenkin kävisi helpommin noudattaminen, sittenkun eri neuvojain avustustoimintaa on ruvettu käyttämään yhtäkaaa ja samassa paikassa. Asian luonnosta kuitenkin johtuu että, kun Työväenasian lautakunnan sihteerin puheenalainen neuvontatyö on hänellä ainoastaan sivutoimena, häntä ei voi velvoittaa samassa määrässä kuin muita toimiston virkailijoita olemaan toimistossa tavattavana, vaan on valiokunta tähän nähden ajatellut että sihteerin tulisi niinä päivinä, jolloin siellä valiokunnan laatiman johtosääntöehdotuksen mukaisesti olisi vastaanottoja iltasin, olla toimistossa tavattavana, josta seikasta olisi ilmoitettava toimiston aukioloa koskevista julkisissa tiedonannoissa.

Valiokunnan
kannan yleis-
perustelu.

Tätä likinnä on valiokunnan huomio kiintynyt vastaisen oikeusaputoimiston johtajan nimitykseen. Valiokunnasta on näyttänyt ilmeiseltä, että meidän aikamme tuollainen nimitys kuin «köyhäinasianajaja» on sopimaton, se kun sinänsä on epämiellyttävä ja sitä paitsi omansa herättämään nöyryytyksen tunnetta niissä henkilöissä, jotka tuon virkailijan apua käyttävät. Valiokunta on sentähden ollut sitä mieltä, että mainittu nimitys olisi vaihdettava toiseen sekä siinä kohden päättänyt ehdottaa, että kunnallisen oikeusaputoimiston johtajaa sanottaisiin «oikeusavustajaksi», joka nimitys selvästi ilmaisee toimen tarkoituksen, samalla kun siinä ei ole mitään loukkaavalta taikka vastenmieliseltä tuntuva. Tämän mukaisesti toimiston apulaista sanottaisiin «oikeusavustajan apulaiseksi.»

Oikeusaputoimiston toimintaan nähden on tärkeä periaatteellinen kysymys siinä, onko, niinkuin nykyään voi eräissä tapauksissa olla laita, avunetsijöiltä kannettava jotakin maksua vai tulisiko toimiston avustaa heitä maksutta. Valiokunnassa on lausuttu ajatus, että toimiston ehken olisi kannettava vähäpätöinen maksu — esimerkiksi viisikolmatta penniä kerralta — ei niin paljon niiden kustannusten korvaamiseksi, joita kaupungille koituu toimistosta, vaan pikemmin niiden avunetsijäin hillitsemiseksi, jotka ehkä asiattomasti vaivaisivat toimiston virkailijoita. Valiokunta ei kuitenkaan ole voinut kannattaa tuollaista menettelyä. Kaupunkihan pitää oikeusaputoimistoa voimassa varattomia asukkaitaan varten eikä valiokunnan mielestä sentähden olisi johdonmukaista, siinäkään tarkoituksessa mikä vastikään mainittiin, panna avunannon ehdoksi pienenkään maksun suorittamista. Vaikkakin tähän huomautettanee, että toimisto ainoastaan ylyttäisi väestön käräjäoimishalua ja tai-

pumusta itsepäisyyteen, jommoista huomautusta kuitenkin, niinkuin sekä koti-että ulkomainen kokemus on osottanut, ei yleensä voi pitää oikeutettuna, on valiokunta sitä mieltä, että yleisöä ei ole millään keinoin pidätettävä käyttämästä toimistoa, koska se on perustettu väestön etuja silmällä pitäen sekä niin ollen syystä kävisi väittäminen, että kaupunki koettaa valmistaa asianomaisille etua, jonka vaikutukset se kuitenkin itse tekee johonkin määrin tyhjiksi. Oikeuden tuntemisen levittämistä mahdollisimman laajoihin kansankerroksiin täytyy pitää hyvänä tarkoituksena, joka pikemmin on omansa käräjäoimishalua ja tarpeettomia oikeudenkäyntejä ehkäisemään kuin niihin yllyttämään. Tähän katsoen ja koska ilmeisestikin on arvokkaampaa olla panematta oikeusavustusta maksun varaan, puoltaa valiokunta aivan maksutonta oikeusapua.

Mitä tulee siihen köyhäinasianajajalle nykyään kuuluvaan nimenomaiseen velvollisuuteen että hänen pitää etusijassa koettaa saada riitapuolet sopimaan, pyytää valiokunta lausua, että tuollainen sovinto tietenkin usein kyllä osottautuu sangen toivottavaksi, mutta ettei kuitenkaan liene aivan oikein antaa siitä tuollaista yleistä määräystä, mikä tässä on mainittu. Ei käy kohtuudella vaatiminen, että asianosaisen tulisi sopimalla luopua kiistämättömästä oikeudestaan taikka panna kenties hyvinkin kallisarvoisia etujaan riitapuolen mahdollisten myönnytysten varaan. Siihen luottaen että oikeusaputoimisto ilman nimenomaista säännöstäkin on aina, kun sovinto näyttää olevan riidan oikein ratkaisutapa, koettava sitä aikaansaada, on valiokunta sentähden katsonut voivansa olla panematta nimenomaista säännöstä siitä.

Köyhäinasianajajalle nykyään voimassa olevassa johtosäännössä on, niinkuin edellä mainittiin, säädettyä sellainen oikeusastejärjestys, että avunetsijä, joka on tyytymätön asianajajan toimenpiteeseen, saa siitä valittaa Sovintolautakunnalle, joka muutoinkin valvoo asianajajan toimintaa. Valiokunnassa on ollut harkittavana, olisiko samallaista järjestystä vastedeskin noudatettava vaiko ehkä joku muullainen otettava käytäntöön. Tähän nähden on eräs valiokunnan jäsen maininnut kokemuksen osottaneen, että Sovintolautakunta sangen harvoin on ollut toimessa sekä ettei sillä missään tapauksessa ole eikä se voi saadakaan niin tärkeitä tehtävää, ettei lautakuntaa haitatta voisi lakkauttaa ja sen tehtäviä hoitaa muulla tavoin. Tämä valiokunnan jäsen oli sitä mieltä, että Työväenasiain lautakunta olisi hyvin omansa hoitamaan Sovintolautakunnan tehtäviä, joten paitsi toivottavaa kunnallishallinnon keskitystä saavutettaisiin sekin etu, että kunnan oikeusapu ja sen valvonta tulisi järjestetyksi yhdenmukaisesti. Tähän ovat kuitenkin valiokunnan muut jäsenet huomauttaneet, että Työväenasiain lautakunnan kokoonpanossa ei ole pidetty silmällä sitä, että sen käsiteltäväksi mahdollisesti tulisi puhtaasti lainopillisia kysymyksiä, sekä ettei tuollainen kokoonpano lautakunnan pääasiallisiin tehtäviin katsoen olisi puollettavakaan. Se seikka että Sovintolautakunnan oli tarvinnut kokoontua verraten harvoin, ainoastaan osottaa, että köyhäinasianajajan tointa yleensä on hoidettu avunetsijain tyytyväisyydeksi, eikä sinänsä suinkaan todista

lautakunnan tarpeettomuutta. Kunnan hallinto-organien keskittäminen saattaa tosin monessa kohdin olla edullinen, mutta sen vuoksi ei saa panna alttiiksi käytännöllisyyden ja tarkoituksenmukaisuuden vaatimuksia, joita puheena olevassa tapauksessa on katsottu sen järjestyksen täyttävän että avunetsijä, joka on tyytymätön oikeusaputoimistoon esimerkiksi siitä syystä, että oikeusapu on häneltä evätty, saa kääntyä asiantuntijoista kokoonpannun lautakunnan puoleen oikaisua saadakseen. Tähän katsoen ja kun yhdenmukaisuutta kunnalliseen oikeusapuun on tarpeellisissa kohdin aikaansaataavissa tähänkin katsomatta, eikä lautakunnan pysyttäminen tuota kaupunginrahastolle minkäänlaisia menoja, koska sen jäsenet hoitavat tehtäväänsä korvauksetta, ovat nämä valiokunnan jäsenet olleet sitä mieltä, että Sovintolautakunnan tulisi vastaisuudessakin olla olemassa likimain samantapaisia tehtäviä varten kuin tähänkin asti; mutta kun valiokunnan ehdottama köyhäinasianajolaitoksen uudestijärjestäminen kuitenkin on näyttänyt vaativan antamaan lautakunnalle toisen nimen, on arveltu sitä vastedes olevan sanottava «oikeusapulautakunnaksi». Oikeusaputoimisto olisi niinmuodoin tämän lautakunnan alainen, kuitenkin siten että Työväenasiain lautakunnan sihteeri edelleen olisi viimeksi mainitun lautakunnan alainen.

Tässä edellä yleispiirtein selostettuaan asiassa laatimaansa ehdotusta käy valiokunta nyt perustelemaan sen yksityiskohtia, mikäli sitä on edelleen pidetty tarpeellisena. Siihen nähden on valiokunta lähinnä koskettava oikeustoimistolle laatimaansa johtosääntöehdotusta, joka liitteenä seuraa tätä mietintöä.

Valiokunnan
ehdotuksen
yksityis-
perustelu.

Johtosäännön 1 §:ssä viitotetaan oikeusaputoimiston toiminnan yleiset rajat ja määrätään siten muun muassa, että oikeusapua on annettava ainoastaan tämän kaupungin henki- tai kirkonkirjoissa oleville henkilöille. Tämän säännöksen tarkoituksenmukaisuudesta on valiokunnassa lausuttu epäilyjä, huomauttamalla että lukuisat henkilöt, jotka asuvat kaupungin läheisyydessä, esimerkiksi Helsingin pitäjään kuuluvassa Huopalahdessa, mutta ovat täällä työssä ja voivat täällä joutua erityisiin oikeussuhteisiin, siten jäisivät vaille toimiston apua. Valiokunta, joka ei ole tahtonut kieltää tuollaisten tapausten mahdollisuutta, ei kuitenkaan ole katsonut voitavansa panna niihin huomiota, koska toimiston tehtävän rajoittaminen siinä tapauksessa kävisi ylen vaikeaksi. Asian luonnosta kuitenkin saanee katsoa johtuvan, että toimisto hellittävässä tapauksissa antaa apua tuollaisillekin anojille.

Vastamainitussa pykälässä käytetyllä lausetavalla «yhteiskunnallisia asioita» on valiokunta tarkoittanut sellaisia asioita, joissa ei oikeastaan saata sanoa oikeudellisen edun olevan kysymyksessä, mutta joista kuitenkin on katsottu olevan annettava tietoja, esimerkiksi kun tiedustellaan miten kaupungin hätäaputoita tavallisesti järjestetään työkyvyttömyyden kohdatessa, ja muuta semmoista.

Määräys, että oikeusapua annetaan ainoastaan niille, jotka itse sitä suullisesti pyytävät, johtuu siitä, että toimisto tietysti ainoastaan tuollaisessa tapauksessa voi täysin arvostella kysymyksessä olevaa asiaa, jota paitsi toimistoa tietenkään ei ole rasitettava semmoisella kirjeenvaihdolla, joka on helposti vältettävissä.

2 §:n 1 mom. on jo edellä perusteltu. 2 mom. on sanamuodoltaan samansuuntainen kuin Työväenasiain lautakunnan sihteerin johtosäännön vastaava määräys. Muutoin on tämänkin momentin säännöstä jo edellä valaistu.

3 §:n lopussa oleva määräys että toimiston aukioloaika on paitsi sanomalehti-ilmoituksilla «muutoinkin soveliaalla tavalla saatettava tiedoksi», on ehdotukseen otettu sen johdosta että edellä esitetystä syystä on katsottu tietoa toimiston olemassaolosta pitävän levittää niin laajoihin piireihin kuin mahdollista. Tätä säännöstä näyttää voitavan noudattaa esimerkiksi siten, että toimistoa koskevia julkipanoja naulataan erinäisiin työväestön yleisemmin käyttämiin paikkoihin, niinkuin raatihuoneen eri odotushuoneisiin, kaupunginkirjastoon ja sen lukusaleihin, työnvälitystoimistoon y. m.

4 §:n 2 momentissa on Työväenasiain lautakunnan sihteerille varattu oikeusavustajain apua, siinä tapauksessa ettei hän ehtisi antamaan neuvoja kaikille, jotka ovat niitä häneltä anoneet. Tuollainen järjestys on näyttänyt luonnolliselta jotte mainitun henkilön tarvitsisi pyytää itselleen erityistä apulaista, mikä nähtävästikin muutoin varsin pian, ehkäpä kohtakin, kävisi tarpeelliseksi.

5 §:n sisällys lienee enemmittä perusteluitta selvä.

Vaikka oikeusaputoimisto on ajottu yksinomaan varattomia varten, ei kuitenkaan ole katsottu sopivaksi panna yksinkertaisen neuvon antamisen ehdoksi varattomuustodistuksen näyttämistä taikka muun selvityksen, esimerkiksi oman ilmoituksen antamista siitä. Nykyiset oikeusneuvojat ovat nimittäin maininneet, että tuollainen järjestys olisi erittäin hankala niin siihen nähden että tietenkin olisi sekä neuvojalle että avunetsijälle sangen vastenmielistä keskustelussa ensiksi kajota neuvonpyytäjän taloudellisiin oloihin, kuin siihenkin nähden että asianomaiselle köyhäinhoitoviranomaiselle koituisi rasittava taakka siitä, että sen täytyisi antaa varattomuustodistuksia kaikissa niissä tapauksissa, jolloin oikeusaputoimiston neuvoa haluttaisiin. Oma ilmoitus taas olisi herkkätuntoiselle avunetsijälle oleva raskas velvollisuus, jota vastoin vähemmän tunnollinen empimättä antaisi sen vastoin todellisia olojakin. Niissä tapauksissa, jolloin toimiston täytyy ryhtyä enempiin toimiin tavalisen neuvonannon lisäksi taikka kirjeenvaihtoon riitapuolen taikka muun yksityishenkilön kanssa, on kuitenkin 6 §:ssä vaadittu varattomuustodistus näytettäväksi jo siitäkin syystä, että tuollainen todistus joka tapauksessa tarvittaisiin pöytäkirjain ja muiden asiakirjain saamiseksi lunastuksetta. Edelleen säädetään vastamainitussa pykälässä, että oikeusaputoimiston tulee tarpeen mukaan olla avustamassa täkäläisessä Raastuvanoikeudessa, jota vastoin tuollainen avustaminen kaupungin ulkopuolella olevissa oikeustoissa ei tietenkään tule kysymykseen.

7 §:ssä on määrätty että toimisto ei ole velvollinen ottamaan ajaakseen kannetta pienemmissä rikosjutuissa, johtuen tämä määräys siitä että nykyistä köyhäinasianajajaa on ilmoitettu kovasti rasitetun pienillä kunnianloukkaus- ja pahoinpitelyjutuilla. Tämän yhteydessä on toimisto myös oikeutettu kieltäytymään avustamasta vastaajaa virallisen syytteen alaisissa jutuissa, koska tuol-

laisia juttuja ajetaan, sittenkun asianomainen syyttäjä on valmistavalla tutkimuksella selvittänyt että syytteen tekemiseen on aihetta.

8 §:ssä olevat kansliasäännökset on otettu köyhäinasianajajan ehdotuksesta, joten niitä saanee pitää tarkoituksenmukaisina.

Lähinnä edellisessä pykälässä säädetyn diarionpidon lisäksi on 9 §:ssä määräyksiä, joiden tarkoituksena on tilaston saaminen toimiston toiminnasta, jommoista tilastoa valiokunta on arvellut sekä hyödylliseksi että valaisevaksi.

10, 11 ja 12 § järjestävät oikeusapulautakunnan kokoonpanoa ja toimintaa sekä lienevät sisällykseltään sinänsä selvät.

13 § sisältää määräyksiä oikeusavustajain asettamisesta sekä varaa Kaupunginvaltuustolle oikeuden näiden virkailijain valitsemiseen. Nykyinen köyhäinasianajaja on tosin Sovintolautakunnan asettama, mutta valiokunta on kuitenkin tähän katsomatta tehnyt vastamainitun ehdotuksensa, koska valiokunnan puoltama menettely on sen mukainen mitä tavallisesti noudatetaan tärkeänlaisten kunnallisten virkain täyttämässä, jommoisiin puheenalaisetkin toimet epäilemättä on luettava.

Kun nyttemmin yleisesti pyritään hankkimaan kaupungin kaikille virkamiehille tarpeellinen kesäloma, on 14 §:än pantu määräys tuollaisesta oikeusavustajain virkalamasta katsottu luonnolliseksi.

15 §:ssä julkilausuttu periaate, että oikeusavustajat eivät saa yksityisinä asianajajina ottaa käsiteltäviksi juttuja tai asioita, jotka on esitetty oikeusaputoimistolle, perustuu siihen että on näyttänyt oikeimmalta, ettei maksutonta oikeusapua millään ehdolla saa näennäisestäikään yhdistää maksunalaiseen oikeusapuun, joten toimiston avun erikoisasema voisi joutua varjoon ja luottamus sen oikeusapuun johonkin määrin järkäytyä. Säännös saattaa näyttää tarpeettomalta sikäli, että tietenkin täytyy katsoa olevan asian luonnossa, etteivät varattomat avunetsijät myöhemmin ole valmiita tarjoamaan korvausta, mutta kun tuollaista kuitenkin tähän asti joskus on sattunut ja vastedeskin mahdollisesti jonkun kerran voi sattua, on tuollainen mahdollisuus täten edeltäpäin tehty tyhjäksi. Sääntö ettei oikeusaputoimisto myöskään neuvoessaan avunetsijää toisen asianajajan luo saa erikoisesti nimeltä mainita ketään sellaista, on ehdotukseen otettu jottei millään taholla voitaisi ruveta epäilemään toimistoa puolueellisuudesta. Tässä mainittua sisällystä olevia säännöksiä on yleisesti vastaavan laatuissa saksalaisissa johtosäännöissä.

16, 17 ja 18 §:ssä olevat loppusäännökset eivät kaivanne tarkempaa selittelyä.

Ennenkuin valiokunta lopettaa mietintönsä, on vielä kosketettava eräitä seikkoja ja niiden joukossa erittäin kysymystä oikeusavustajan ja hänen apulaisensa palkkaeduista. Nykyisen köyhäinasianajajan palkkaus nousee kaikkiaan 4,000 markkaan, ollen siitä 3,500 markkaa palkkaa ja 500 markkaa tarverahoja. Tätä palkkausta täytyy pitää aivan riittämättömänä korvauksena köyhäinasianajajan erittäin rasittavasta työstä, varsinkin kun ottaa huomioon, että miltei mikä nuori lakimies

Valiokunnan ehdottaman oikeusaputoimiston vuosirahansääntö perustelu.

tahansa nyttemmin saa täkäläisissä asianajokonttoreissa 500 markan kuukausipalkan. Kaupunki onkin ainoastaan erityisten asianhaaran johdosta voinut saada köyhäin-asianajajan tähänastisella palkalla. Edelleen on huomattava, että oikeusavustaja samoin kuin hänen apulaisensakin valiokunnan ehdottaman oikeusaputoimiston johtosäännön 15 §:ssä olevan säännöksen johdosta jäisi vaille niitä tuloja, joita ainakin nykyinen köyhäinasianajaja on toisinaan voinut saada. Asiaa harkittuaan on valio-kunta mainituista syistä katsonut pitävänsä ehdottaa vastaiselle oikeusavustajalle palkaksi 6,000 markkaa vuodessa.

Oikeusavustajan apulaisen palkkaukseen nähden katsoo valiokunta pitävänsä mainita, että viime keväänä oli sangen vaikea Kaupunginvaltuuston myöntämällä 250 markan kuukausimäärärahalla saada köyhäinasianajajalle pätevää apulaista. Tähän nähden lienee nyt puheena olevan virkailijan palkka määrättävä 300 markaksi kuukaudessa eli 3,600 markaksi vuodessa.

Korvaukseksi oikeusaputoimistoon asetettavalle apulaiselle niiden kahden kuukauden aikana, joina oikeusavustaja ja oikeusavustajan apulainen vuoroonsa saisivat virkalomaa, tarvittanee 300 markkaa kuukaudessa eli yhteensä 600 markkaa.

Köyhäinasianajajan konttori on nykyään sijoitettuna kaupungin tarpeisiin yksityiseltä henkilöltä vuokrattuun, kolme huonetta, eteisen ja keittiön käsittävään huoneistoon Katarinankadun 3:ssa, jonka huoneiston vuosivuokra on 1,400 markkaa. Tätä huoneistoa on vastaisen oikeusaputoimistonkin katsottu voivan käyttää, edellyttäen siihen tehtävän vähäisiä muutoksia. Näistä muutoksista, joihin asianomainen talonisäntä on myöntynyt, on kaupunginarkkitehti arvioinut olevan kustannuksia 700 markkaa. Eräitten yksinkertaisten huonekalujen hankkimiseksi tähän huoneiston tarvitaan niinkään vähäinen rahamäärä, joka kuitenkin on ilmoitettu olevan saatavissa kaupungin talojen kalustoa varten osotetusta yleisestä määrärahasta.

Palvelijastoa, siivoamista, ilmoituksia, kirjoitustarpeita, puhtaaksikirjoitusta y. m. varten on arvioitu ensintulevana vuonna tarvittavan 1,100 markkaa.

Jos edellä luetellut menot, lukuunottamatta 700 markan satunnaista erää, lasketaan yhteen, saadaan kaikkiaan 12,700 markkaa, johon määrään oikeusaputoimiston vuosirahansääntö siis nousisi ensintulevana vuonna. Vertailun vuoksi mainittakoon, että menot köyhäinasianajolaitoksesta nykyään nousevat 8,550 markkaan.

Kun oikeusavustajan ja oikeusavustajan apulaisen virkoja ei, siinäkin tapauksessa että Kaupunginvaltuusto kuluvana vuonna hyväksyy valiokunnan tässä esitetyn ehdotuksen, ehdittäisi ennen vuoden loppua täyttää, lienee Valtuuston, edellyttäen valiokunnan mietinnön hyväksymistä, määrättävä että nykyisen köyhäinasianajajan ja hänen apulaisensa, nimituomarien Georg Poppiuksen ja Werner Beckerin, tulee ensi vuoden alusta hoitaa mainittuja toimia siksi kunnes ne on täytetty, saaden sinä aikana nauttia hyväkseen virkoja seuraavat palkkaedut. On ollut harkittavana, kävisikö nimituomari Poppiuksen kenties ilman muuta siirtäminen köyhäinasianajajan toimesta oikeusavustajan toimeen, mutta valiokunta ei kuiten-

Ehdotetut
välittävät
määräykset.

kaan ole katsonut sen voivan tulla kysymykseen, koska viimeksi mainittu toimi muun muassa palkkaetuihin nähden on aivan toisella kannalla kuin ensiksi mainittu, sekä kun Valtuusto sitä paitsi aivan hiljattain on vahvistanut päinvastaisen ennakkopäätöksen. Tässä tapauksessa sopii myös huomauttaa, että Sovintolautakunta on ottanut nimituomari Poppiuksen köyhäinasianajajan toimeen «toistaiseksi», joten siihen nähden ei ole sovittu irtisanomisajasta.

Lopuksi katsoo valiokunta pitävänsä huomauttaa, että Työväenasiain lautakunnan sihteerin johtosääntö on, siinä tapauksessa että valiokunnan ehdotus hyväksytään, näyttänyt olevan uudestilaadittava ja täydennettävä, niin että se käy yhteen oikeusaputoimiston johtosäännön kanssa, mutta ettei valiokunta kuitenkaan ole ryhtynyt laatimaan siinä kohden ehdotusta, koska tämä tehtävä on katsottu kuuluvan mainitulle lautakunnalle.

Edellä esitetyn nojalla valiokunta siis ehdottaa Kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

1) että tänne tammikuun 1 päivästä 1911 perustetaan kunnallinen oikeusaputoimisto varattomia varten sekä että köyhäinasianajajan toimi samasta ajankohdasta lähtien lakkautetaan;

2) että oikeusaputoimisto on Oikeusapulautakunnan alainen sekä että Sovintolautakunnan toiminta on lakkaava;

3) että oikeusaputoimistolle vahvistetaan tähän liitetty johtosääntö;

4) että toimistolle vahvistetaan niinikään tähän liitetty vuosirahansääntö;

5) että nykyisen köyhäinasianajokonttorin huoneiston muutostöitä varten myönnetään 700 markan määräraha;

6) että Oikeusapulautakunta saa toimekseen julistaa oikeusavustajan ja oikeusavustajan apulaisen virat avoimina haettaviksi oikeusaputoimiston johtosäännön edellyttämässä järjestyksessä;

7) että nimituomarit G. Poppius ja W. Becker saavat tehtäväkseen hoitaa, ensiksi mainittu oikeusavustajan ja jälkimäinen oikeusavustajan apulaisen virkaa, siksi kunnes ne on täytetty, saaden hyväksyen näitä virkoja seuraavat palkkaedut; sekä

8) että Työväenasiain lautakunnalle annetaan toimeksi laatia sekä Valtuustolle antaa ehdotus niiksi lautakunnan sihteerin johtosäännön muutoksiksi ja täydennyksiksi, joita Valtuuston edellä mainittu päätös saattaa vaatia.

Helsingissä, marraskuun 26 päivänä 1910.

Carl Almqvist.

Wilhelm Chydenius.

V. v. Wright.

Hjalmar Ekholm.

Ehdotus Helsingin kaupungin varattomain oikeusaputoimiston johtosäännöksi.

1 §.

Helsingin kaupungin varattomain oikeusaputoimiston tehtävänä on maksutta antaa apua oikeudellisissa taikka yhteiskunnallisissa asioissa niille mainitun kaupungin henki- tai kirkonkirjoissa oleville varattomille henkilöille, jotka itse sitä suullisesti pyytävät.

2 §.

Oikeusaputoimiston toimintaa hoitaa oikeusavustaja niminen johtaja sekä oikeusavustajan apulainen.

Antaakseen tietoja ja neuvoja asioista, jotka koskevat toiselta puolen työntekijäin ja toiselta työnantajain tahi julkisten viranomaisten ja laitosten väliä, tulee kaupungin Työväenasiain lautakunnan sihteerin sen mukaisesti, mitä siitä on erittäin säädetty, olla toimistossa saapuvilla mainitun lautakunnan määrättävinä aikoina.

3 §.

Oikeusaputoimisto on pidettävä avoinna jokaisena arkipäivänä tarpeellisen osan aamupäivää sekä sen lisäksi vähintään kahdesti viikossa iltapäivällä sellaisina aikoina, jolloin työntekijät voivat siellä käydä työnsä estämättä.

Toimiston toiminnasta ja sen aukioloajoista pitää olla ilmoitus niiden kaupungissa ilmestyväin päivälehtien päivälissä, joita avunetsijät enimmin lukevat, minkä ohella se muutoinkin on soveliaalla tavalla saatettava tiedoksi.

4 §.

Oikeusavustaja ja oikeusavustajan apulainen ovat velvolliset oleskelemaan oikeusaputoimistossa sen aukioloaikoina sekä silloin vastaanottamaan avunetsijöitä, oikeusavustaja ensi sijassa ja oikeusavustajan apulainen mikäli sitä on tarpeen.

Jos Työväenasiain lautakunnan sihteeri ei ehdi avustamaan niitä neuvontarvitsijoita, jotka haluavat kääntyä hänen puoleensa, tulee oikeusavustajain hänelle antaa tarpeellista apua.

5 §.

Oikeusaputoimiston tulee sillä kielellä, ruotsin taikka suomen, jota avunetsijä käyttää, ei ainoastaan vastata tehtyihin kysymyksiin, vaan myös puheenalaisesta asiasta ja siihen kuuluvista oikeusoloista antaa kaikki tiedot, mitkä avunetsijän taikka yhteiskunnan etu saattaa vaatia.

6 §.

Tarpeen vaatiessa tulee oikeusaputoimiston avunetsijän puolesta alottaa ja hoitaa kirjeenvaihto yksityisten henkilöjen kanssa sekä, edellyttäen että varattomuustodistus näytetään, avunetsijän puolesta ajaa kannetta kaupungin Raastuvan-oikeudessa sekä laatia muille viranomaisille annettavat kirjoitukset, ollen niissä käytettävä avunetsijän kieltä, ruotsia taikka suomea.

Tärkeämissä jutuissa pitää oikeusavustajan saapua oikeuteen; pienemmät jutut voi oikeusavustajan apulainen ajaa.

7 §.

Jollei avunetsijä voi esittää minkäänlaista todistetta vaatimuksensa tueksi taikka jos muusta syystä vaatimuksen hyväksymistä ei ole odotettavissa, voi oikeusaputoimisto kieltäytyä ryhtymästä pyydettyyn oikeudenkäyntiin asiassa.

Siihen katsomatta mitä r momentissa säädetään on toimisto niinkään oikeutettu epäämään pyynnön, joka tarkoittaa kanteen ajamista pienissä rikosjutuissa sekä vastaajan puhevallan käyttämistä virallisen syyttäjän vireille panemissa jutussa.

Rikosjutut, jotka virallinen syyttäjä on velvollinen ajamaan, on avunetsijä neuvottava ilmoittamaan syyttäjälle.

8 §.

Kaikki oikeusaputoimiston käsittelemät asiat merkitään diariioon siten, että asia kirjoitetaan lomakkeelle, jossa mainitaan minä päivänä asia on ilmoitettu sekä avunetsijän täydellinen nimi ynnä ammatti tai arvonimi ja asunto-osote, ollen lomakkeeseen sitten tarkoin merkittävä ne toimenpiteet, joihin toimisto on ryhtynyt, päivä, milloin niihin on ryhdytty, tulos, johon toimenpiteet ovat vieneet sekä

päivä, jolloin tulos on saavutettu taikka jolloin toimisto on siitä saanut tiedon, kuin myös asian lopullinen päätös.

Nämä lomakkeet numeroidaan järjestysjaksossa sekä pannaan kansiin.

Kaikista diarioon merkityistä asioista on pidettävä luetteloa.

Lähetettävät kirjeet kopioidaan.

9 §.

Avunetsijain käyntien ja asiain luvusta, viimeksimainittujen laadusta sekä avunetsijain ammasteista tulee oikeusaputoimiston laatia yhdenmukainen tilasto toimistolle sitä tarkoitusta varten laadittavan kaavakkeen mukaan.

10 §.

Oikeusaputoimiston toimintaa valvoo oikeusapulautakunta, johon kuuluu kolme Kaupunginvaltuuston valitsemaa jäsentä sekä kaksi varajäsentä, jotka valitaan, jäsenet kolmeksi ja varajäsenet vuodeksi kerrallaan.

11 §.

Oikeusapulautakunnan asiana on erittäin määrätä oikeusaputoimiston aukioloajat sekä miten ne saatetaan tiedoksi, yksissä neuvoin Työväenasiain lautakunnan kanssa laatia tarpeelliset kaavakkeet 9 §:ssä mainittua tilastoa varten, antaa oikeusaputoimistolle ne tarkemmat määräykset, joita tämän johtosäännön määräysten lisäksi saattaa olla tarpeen, sekä asianhaaran vaatiessa antaa toimistolle tarpeellisia neuvoja ja tarpeenmukaista apua.

12 §.

Jos avunetsijä arvelee, ettei oikeusaputoimisto täytä velvollisuuttaan, taikka jos avunetsijä on saamaansa apuun tyytymätön, valittakoon siitä oikeusapulautakunnalle, jonka tulee viipymättä, toimistoa kuultuaan ja asian selvitettyään, antaa siitä päätöksensä.

I momentissa mainituissa tapauksissa pitää oikeusaputoimiston antaa avunetsijälle selvä ilmoitus siitä, mitä hänen tulee vaarinottaa tuossa momentissa mainitun valituksen perille ajamiseen nähden.

13 §.

Oikeusavustajan ja oikeusavustajan apulaisen ottaa Kaupunginvaltuusto kuuden kuukauden molemminpuolisen irtisanomisajan varaten oikeusapulautakunnan ehdotuksesta, jonka pitää sitä ennen olla julistanut virat avoimina haettaviksi lautakunnalta kolmenkymmenen päivän kuluessa julistamisesta.

Kumpaisenkin oikeusavustajan pitää olla suorittanut sellainen lainopillinen

tutkinto, joka vaaditaan tuomarinviran toimittamiseen, sekä sen jälkeen hankkinut riittävää käytännöllistä kokemusta lainopillisella alalla.

14 §.

Oikeusavustaja ja oikeusavustajan apulainen ovat oikeutetut vuosittain nauttimaan hyväkseen kuukauden virkalomaa oikeusapulautakunnan määrättävänä aikana, ei kuitenkaan molemmat yhtäaavaa, ollen velvolliset puolestaan panemaan lautakunnan hyväksymät viransijaiset, joiden palkkaamiseksi kaupunki maksaa kohtuullisen määrän.

Jos oikeusavustaja on virkalomalla taikka jos hän on muusta syystä estetty virkaansa hoitamasta, tulee oikeusavustajan apulaisen johtaa oikeusaputoimistoa.

15 §.

Oikeusavustaja ja oikeusavustajan apulainen eivät saa yksityisinä asianajajina käsiteltäväksi ottaa juttuja tai asioita, jotka on esitetty oikeusaputoimistolle, eivätkä myöskään neuvoessaan avunetsijää toisen asianajajan luo nimeltä mainita taikka muutoin osottaa ketään erityistä asianajajaa.

16 §.

Oikeusaputoimiston tulee vuosittain helmikuun kuluessa oikeusapulautakunnalle antaa lyhyt kertomus toiminnastaan lähinnä edellisenä vuotena, joka kertomus sitten lähetetään Kaupunginvaltuustolle niiden huomautusten kera, joihin lautakunta saattaa katsoa olevan syytä.

17 §.

Mitä avunetsijä oikeusaputoimistossa esittää älköön tarpeettomasti kellekään ilmaistako.

18 §.

Tätä johtosääntöä pitää tarpeellinen määrä ruotsin- ja suomenkielisiä kappaleita olla saatavana oikeusaputoimiston odotushuoneessa.

**Ehdotus Helsingin kaupungin varattomain oikeusaputoimiston
vuosirahansäännöksi.**

Oikeusavustaja, palkkaa	Smk	6,000:—
Oikeusavustajan apulainen, palkkaa	" "	3,600:—
Sijaisen palkkaamiseen oikeusavustajain virkaloman aikana	" "	600:—
Vuokrarahoja	" "	1,400:—
Tarverahoja, arviolta	" "	1,100:—
	Yhteensä Smk	12,700:—

Ehdotus

Helsingin kaupungin meno- ja tulosäännöksi vuod. 1911.

Maistraatin valmistama.

Menon laatu 58 §:n mukaan Keis. asetuksista 8 p:itä joulukuuta 1873.	Menot.		Rahatomikamarin ehdotus.		Maistraatin ehdotus.	
I. Kaupungin velat . . .	2,312,741	22				
II. Kaupungin virastot.						
1. Maistraatti.						
Toinen erä muutetaan seuraavaksi:						
1 Oikeusneuv.mies,			palkk. 6,000: —		korotusta 10 v:n	
			palveluksesta . 1,000: —		7,000: —	
3. Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteiset apulaiset ja palvelijat.						
Kolmas erä muutetaan seuraavaksi:						
1 Reistraattori 3,000: —	373,476	64				372,576 64
III. Kunnallishallinto . . .	610,176	66				
IV. Katu- ja laituri- valaistus	281,000					281,000 —
	Siirros		3,577,394	52		3,576,494 52

	Siirros	3,577,394 52	3,576,494 52
	V. Palolaitos	161,735 —	161,735 —
	VI. Poliisilaitos	354,662 61	354,662 61
	VII. Terveysten- ja sairaa- hoito	828,488 —	828,488 —
	VIII. Vaivaishoito.	615,730 —	615,730 —
	IX. Opetus- ja sivistys- laitokset	1,800,847 14	1,800,847 14
	X. Kaupungille kuuluvat yleiset rasitukset	525,100 96	525,100 96
	XI. Kauppahallit	36,650 —	36,650 —
	XII. Kaupungin teknilliset laitokset	882,440 —	882,440 —
	XIII. Yleiset työt.		
	2. Kadut ja yleiset paikat.		
	<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>		
	Ensimmäiseksi eräksi merkitään:		
c*	Senaatintorin poikki Niko-		
	lainkadulta viistoon Aleksan-		
	terinkadulle kulkevan		
	9 metriä leveän ajotien		
	kiveäminen I:ma tellikka-		
	kivillä	21,000: —	
		292,050: —	5,418,598 11
			5,439,598 11
	XIV. Eläkkeitä ja apu- rahoja	40,202 17	40,202 17
	XV. Sekalaiset menot.	513,990 —	513,990 —
	Yhteensä Smk	14,755,838 51	14,775,938 51

Kirjain ilmoittaa tulon laadun kunnallisetuksen 58 §:n mukaan.	Tulot.	
	Rahatoimikamarin ehdotus	Maistraatin ehdotus
Säästöä edelliseltä vuodelta	350,000	350,000
I. Korot	654,500	654,500
II. Tontinlunastukset	1,100,000	1,100,000
III. Kaupungin kiinteä omaisuus	647,850	647,850
IV. Tonttiverot	4,000	4,000
V. Tuloa tuottavat oikeudet	1,513,500	1,513,500
VI. Sekalaiset tulot	685,052	685,052
VII. Valtioavut	493,518	493,518
VIII. Kaupungin teknilliset laitokset	1,563,000	1,563,000
IX. Puhthanapitolaitos	209,000	209,000
X. Lainat	3,215,252,30	3,215,252,30
XI. Taksoitus.		
<i>d</i> Se määrä, joka lisäksi tarvitaan ja on kunnan verovelvollisilta jäseniltä taksoitettava, on	4,320,166,21	4,340,266,21
	Yhteensä Smk 14,755,838,51	14,775,938,51

Yhdistelmä Maistraatin laatimasta Helsingin kaupungin 1911 vuoden Meno- ja Tulosaännöstä.

Pää- luokka.	Menot.	Vakinaiset menot.		Satunnaiset menot.		Yhteensä.	
I	Kaupungin velat	1,846,741	22	466,000	—	2,312,741	22
II	Kaupungin virastot	319,976	64	52,600	—	372,576	64
III	Kunnallishallinto	608,676	66	1,500	—	610,176	66
IV	Katu- ja laiturivalaistus	280,700	—	300	—	281,000	—
V	Palolaitos	152,035	—	9,700	—	161,735	—
VI	Poliisilaitos	350,662	61	4,000	—	354,662	61
VII	Terveyden- ja sairaanhoito	694,683	—	133,805	—	828,488	—
VIII	Vaivahoito	604,530	—	11,200	—	615,730	—
IX	Opetus- ja sivistyslaitokset	1,752,667	14	48,180	—	1,800,847	14
X	Yleiset rasitukset	525,100	96	—	—	525,100	96
XI	Kaupungin teknilliset laitokset	36,650	—	—	—	36,650	—
XII	Kauppahallit	—	—	882,440	—	880,440	—
XIII	Yleiset työt	749,386	70	4,690,211	41	5,439,598	11
XIV	Eläkkeet ja apurahat	40,202	17	—	—	40,202	17
XV	Sekalaiset menot	498,990	—	15,000	—	513,990	—
Yhteensä Smk		8,461,902	10	6,314,936	41	14,775,938	51
	Tulot.	Vakinaiset tulot.		Tontinlunastuk- set ja satunn. tulot.		Yhteensä.	
	Säästö	—	—	350,000	—	350,000	—
I	Korot	654,500	—	—	—	654,500	—
II	Tontinlunastukset	—	—	1,100,000	—	1,100,000	—
III	Kaupungin kiinteä omaisuus	647,850	—	—	—	647,850	—
IV	Tonttiverot	4,000	—	—	—	4,000	—
V	Tuloa tuottavat oikeudet	1,513,500	—	—	—	1,513,500	—
VI	Sekalaiset tulot	685,052	—	—	—	685,052	—
VII	Valtioavut	493,518	—	—	—	493,518	—
VIII	Kaupungin teknilliset laitokset	1,563,000	—	—	—	1,563,000	—
IX	Puhtaanapitolaitos	209,000	—	—	—	209,000	—
X	Lainat	—	—	3,215,252	30	3,215,252	30
XI	Taksoitus	4,340,266	21	—	—	4,340,266	21
Yhteensä Smk		10,110,686	21	4,665,252	30	14,775,938	51

HELSINGIN
MAISTRAATTI.

—◆—
Helsingissä,
marrask. 19 p:nä 1910.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 347.

Kirjelmässä kuluvan marraskuun 16 päivältä on Rahatoimikamari Maistraattiin lähettänyt valmistamansa ehdotuksen kaupungin meno- ja tulosäännöksi vuonna 1911; ja saa Maistraatti, joka alempana esitetyistä syistä on pitänyt eräitä vähäisiä muutoksia ehdotukseen tarpeellisina, kunnioittaen jättää sen Kaupunginvaltuuston ratkaistavaksi.

Menot.

II. Kaupungin virastot.

1. Maistraatti.

Kun oikeusneuvosmiehen sivutulot ovat viime vuonna tuntuvasti lisääntyneet eikä ole mitään syytä edellyttää niiden ensi vuonna vähenevän, on Maistraatin mielestä menoarviosta voitu poistaa se 1,500 markan määräraha, minkä Rahatoimikamari on merkinnyt mainittujen sivutulosten mahdollisen vajauksen varalta.

3. Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteiset apulaiset ja palvelijat.

Vuonna 1897, kun reistraattorin virka maistraatinkansliaan perustettiin, määrättiin siitä palkaksi 2,400 markkaa. Tuohon toimeen yhdistetyn työn ehti alkuaikoina suorittaa kansliatunteina. Nytemmin on työmäärä kuitenkin lisääntynyt niin paljon, että reistraattorin täytyy miltei päivittäin käyttää työhönsä monta tuntia kanslia-ajan lisäksi, vieläpä ajoittain sitä paitsi käyttää apulaista. Reistraattorin työmäärän osottamiseksi mainittakoon, että diarioon merkityjä asioita vuonna 1897 oli 4,292, jota vastoin niitä vuonna 1909 oli 10,725. Näin ollen on Maistraatin mielestä reistraattorin palkkausta välttämättä ollut korotettava, minkätähden tämän osaston toinen erä on merkitty 3,000 markaksi.

XIII. Yleiset työt.

2. Kadut ja yleiset paikat.

Vuodeksi 1910 laatimaansa menosääntöehdotukseen otti Maistraatti esittämistään syistä 21,000 markan määrärahan tellikkakivistä tehtävän ajotien laittamiseksi viistoon Seuaatintorin poikki Nikolainkadulta Aleksanterinkadulle. Ehdotusta käsitellessään Kaupunginvaltuusto poisti tämän määrärahan. Kun Maistraatin mielestä kuitenkin on välttämätöntä, että Senaatintorin kiveystä ainakin torin vilkkaimmin liikehdityllä väylällä viipymättä oleellisesti parannetaan eikä tätä toimenpidettä käy lykkääminen siksi kunnes laajaperäinen ehdotus koko torin tasoittamisesta saadaan ratkaistuksi, on Maistraatti jälleen 1911 vuoden menosääntöön merkinnyt edellä mainitun 21,000 markan määrärahan.

Nämä muutokset tehtyään menopuolelle on Maistraatti katsonut Rahatoimikamarin ehdotuksen 1911 vuoden meno- ja tulosäännöksi voitavan hyväksyä, minkä ohella Rahatoimikamarin mietinnössä esitetyt erinäiset lausunnot Maistraatin mielestä ansaitsevat huomiota.

Kaupungin verovelvollisilta jäseniltä vuonna 1911 taksoittamalla otettava määrä on Maistraatin ehdotuksen mukaan 4,340,266 markkaa 21 penniä.

Erikoisehdotukset, piirustukset ja muut kulunkiarvioehdotukseen kuuluvat asiakirjat saa Maistraatti täten kunnioittaen liittää tähän.

Maistraatin puolesta:

Adolf Aminoff.

Alfr. Tuominen.

Helsingissä, Sanomal. ja Kirjapaino-Osakeyhtiön kirjapaino 1910.

*Lausunto talvilaivaliikenteen aikaisen liikenne-
ja satamamaksujen alennuksen poistamista koskevasta
kysymyksestä.*

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI,*marrask. 17 p:nä 1910.*

N:o 533.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Rahatoimikamariin annetussa, viimeksi kuluneen syyskuun 30:ntenä päivätyssä kirjelmässä, joka tässä seuraa liitteenä I, on Liikennekonttori ehdottanut, että se satama- ja liikennemaksujen alennus, jota Kaupunginvaltuuston joulukuun 15 päivänä 1896 tekemän päätöksen mukaisesti on myönnetty 50 % kaikille joulukuun 15 ja toukokuun 1 päivän välisenä aikana tänne saapuville aluksille ja niiden lasteille, poistettaisiin, ja on Satamakonttori yhtynyt mainittuun ehdotukseen mikäli satamamaksuja koskee. Sittenkun Helsingin Kauppavaltuutetuille oli annettu tilaisuutta tutustua mainittuun ehdotukseen, ja Kauppavaltuutetut ovat kirjelmässä viimeksi kuluneen lokakuun 24 päivästä Rahatoimikamarille antaneet siitä lausuntonsa (ks. liitettä II), on Liikennekonttori edelleen antanut vastineen Kauppavaltuutettujen lausunnon johdosta (liite III).

Liikennekonttorin kirjelmässä kosketellusta kysymyksestä saa Rahatoimikamari lausua seuraavaa:

Niinkuin Konttori mainitsee, teki ehdotuksen tässä puheena olevan satama- ja liikennemaksujen alennuksen myöntämisestä alkuaan pankinjohtaja Alfred Norrmén, joka helmikuun 13:ntenä 1894 päivätyssä kirjelmässä Kaupunginvaltuustolle esitti, että Valtuusto ryhtyisi erinäisiin toimiin saattaakseen mahdolliseksi ja edistääkseen Helsingin satamain talvisaikaista laivaliikettä, ehdottaen siihen nähden muun muassa, että Helsingin kaupunki samana aikana, jona valtionrautateillä myönnetty rahdin- alennus Hangon kautta tuotetuille tavaroille on voimassa, myöntäisi liikennemaksujen alennusta sekä kohtuullista satamamaksujen huojennusta Helsinkiin meritse tuotetuille tavaroille. Sittenkun Kaupunginvaltuusto oli esityksen lähettänyt Rahatoimikamariin, jonka, lisättynä kaupungin liikennöitsijäin edustajilla, tuli antaa siitä lausunto, huomautti ¹⁾ Kamari muun muassa, että liikennemaksujen alennus, vaikkakaan näitä maksuja ei ensinkään suoriteta kauttakuluttavaroista, vaan ainoastaan tänne

¹⁾ Ks. Kaupunginvaltuuston painettuja asiakirjoja N:o 7 vuodelta 1894.

jäävistä tavaroista, olisi liikennöitsijöille huojennukseksi, joka kehottaisi heitä ennemmin tuottamaan tavaransa Helsingin kuin Hangon kautta, missä tavarat ovat kokonaan vapaat tästä maksusta, vaikkakin niistä sen sijaan tänne kuljetettaessa täytyy maksaa rautatierahti, sekä että satamamaksujen huojennus, jommoisia maksuja ei myöskään tule Hangossa kysymykseen, kenties saattaisi laivanisännistöt tai laivanomistajat vähemmän vastahakoisiksi ottamaan talvikuukausina rahteja Helsinkiin. Tuollaisilla maksunalennuksilla voitaisiin kenties johonkin määrin tasoittaa niitä etuja, joita Hangon sataman käyttämisestä on Helsingin satamain edellä, erittäinkin sinä aikana vuodesta eli joulukuun 15 päivästä toukokuun 1 päivään, jolloin rautateillä on myönnetty 20 %:n rahdinalennus useimmille Hangon kautta tuleville ja kaikille sitä tietä meneville tavaroille. Näillä perusteilla Rahatoimikamari muun muassa ehdotti, että liikenne- ja satamamaksuja vastamainittuna aikana talvena 1894—1895 alennettaisiin 50 % silloisista määristään. — Asiaa esiteltäessä maaliskuun 8 päivänä 1894 hyväksyi Kaupunginvaltuusto Rahatoimikamarin ehdotuksen.

Rahatoimikamarin esityksestä vahvisti Kaupunginvaltuusto sittemmin päätöksellään joulukuun 3 päivänä 1895 tämän alennuksen olemaan seuraavanakin talvena voimassa kaikille Itämeren kulkeville aluksille.

Lokakuun 20 päivänä 1896 pitämässään kokouksessa Kaupunginvaltuusto konsuli Gustav Pauligin tekemän, liikennemaksujen palautusta koskevan anomuksen johdosta käski Rahatoimikamarin ennen sen ajan umpeen menemistä, joksi Valtuusto oli myöntänyt edellä mainitun liikennemaksujen alennuksen aluksille, jotka talvis-aikaan tulevat Helsinkiin ulkomaan paikasta taikka Itämeren poikki, Valtuustolle antaa ehdotuksen tarkemmiksi määräyksiksi asiasta kuin mitä siihen aikaan oli voimassa.

Tämän johdosta Rahatoimikamari esittämillään perusteilla ehdotti¹⁾, että satama- ja liikennemaksuja joulukuun 15 päivän 1896 ja toukokuun 1 päivän 1897 välisenä aikana pantaisiin maksettavaksi ja kannettaisiin 50 % silloisista määristään:

1) aluksista, jotka mainitun ajan kuluessa suorastaan taikka muihin satamiin poiketen saapuvat tänne Itämeren satamista taikka muista etäisemmistä satamista, kuitenkin lukuun ottamatta Tukholman satamaa;

2) tavaroista, jotka saman ajan kuluessa Itämeren taikka muista etäisemmistä satamista tuodaan tänne samoilla aluksilla, joihin ne on niissä lastattu; sekä

3) vientitavaroista, jotka useinmainitun ajan kuluessa täällä lastataan aluksiin varustettuina suoranaisilla konnossementeilla viimeksi mainittuihin satamiin, lukuun ottamatta kuitenkin Tukholman satamaa.

Joulukuun 15 päivänä 1896 pitämässään kokouksessa Kaupunginvaltuusto kuitenkin, asiaa valmistelemaan asetetun erityisen valiokunnan ehdotuksen mukaisesti, päätti talven ajaksi joulukuun 15 päivästä toukokuun 1 päivään toistaiseksi ja kunnes toisin määrätään

¹⁾ Ks. Kaupunginvaltuuston painettuja asiakirjoja N:o 41 vuodelta 1896.

alentaa meritse tulevien ja menevien tavarain liikennemaksut sekä alusten satamamaksut 50 %:iin muuna vuodenaikana suoritettavista määristään.

Mainiten minkä verran tuloja kaupunki on noiden Kaupunginvaltuuston päätösten johdosta kymmenvuotiskautena 1901—1909 ynnä kuluvana vuonna menettänyt sekä mitenkä maksettavaksi pannut määrät ovat jakautuneet erisuuruisiin eriin ehdottaa Liikennekonttori nyt tuon alennuksen poistamista sekä tuleviin että meneviin tavaroihin ja aluksiin nähden, perustellen ehdotustaan siihen että, sittenkun maamme muut satamakaupungit on Rautatiehallituksen kiertokirjeellä helmikuun 6 päivältä 1897 tuonti-tavarain rahdinalennuksiin nähden rautateillä asetettu yhdenvertaisiksi Hangon kanssa, ei enää ole olemassa mitään syitä puheena olevan liikenne- ja satamamaksujen huojuksen pysyttämiseen.

Vastoin Liikennekonttoria huomauttavat Kauppavaltuutetut, että Kaupunginvaltuuston edellä mainitun päätöksen pääasiallisena perusteluna ei ollut se minkä Konttori on maininnut, vaan pyrkimys kehittää Helsinki talvisatamaksi, joka pyrkimys onkin vuosien kuluessa menestynyt, minkätähden Kauppavaltuutetut mitä jyrkimmin vastustavat tehtyä ehdotusta.

Rahatoimikamarissa on asian käsittelyssä ilmennyt eri mielipiteitä. Niinpä on toiselta puolen Liikennekonttorin käsitykseen liittyen huomautettu että, sittenkun Hangon kautta tulevat tavarat on rautatierahteihin nähden asetettu muiden satamakaupunkien kautta tulevien tavarain vertaisiksi, ei enää ole tarpeen erityisiä etuja tarjoomalla koettaa suosia Helsingin kautta käyvää liikennettä, koska täkäläisten suurempien liikenne- ja satamamaksujen vastapainona ovat rautatierahdin lisäämät kuljetuskustannukset, siinä tapauksessa että tavarat tuotetaan Hangon tietä, ja on tällä perusteella katsottu olevan puollettava Liikennekonttorin ehdotusta, kuitenkin siten muodosteltuna, että siirtymisen helpottamiseksi vuoden umpeen samansuuruisina pysytettäviin liikennemaksuihin, huojuksen voimassaoloaika toistaiseksi lyhennettäisiin varsinaiseen talvikauteen eli tammikuun 1 ja huhtikuun 15 päivän väliseen aikaan. Vastoin tätä on toiselta puolen Kauppavaltuutettujen lausunnon mukaisesti huomautettu, että alennuksen pääperuste, nimittäin talviliikenteen edistäminen, yhä edelleen pitää paikkansa sekä että se vastuunvaara, johon laivanisännistöt ja liikennöitsijät antautuvat osottaessaan aluksia ja lasteja talvisaikaan Helsinkiin, hyvin ansaitsee sen palkinnon, jota satama- ja liikennemaksujen alennus tietää.

Toimitetussa äänestyksessä kannatti Kamarin enemmistö Kauppavaltuutettujen mielipidettä että puheena olevan ehdotuksen ei tulisi aiheuttaa toimenpidettä kaupunginviranomaisten puolelta.

Asian tärkeyteen nähden ja kun Kamarin vähemmistö on Liikennekonttorin ehdotusta puoltanut, on Kamari kuitenkin tahtonut alistaa asian Kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi, samalla kun Kamari puolestaan kunnioittaen ehdottaa Kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että Liikennekonttorin esitys sen liikenne- ja satamamaksujen alennuksen poistamisesta, mikä Kaupunginvaltuuston joulukuun 15

*päivänä 1896 tekemän päätöksen nojalla on myönnetty talvipurjehdus-
kaudella joulukuun 15 ja toukokuun 1 päivän välisenä aikana meritse
tuleville ja meneville tavaroille ja aluksille, evättäisin.*

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

K. Rein.

HELSINGIN KAUPUNGIN

LIIKENNEKONTTORI.

Syysk. 30 p:nä 1910.

Helsingin Rahatoimikamarille.

N:o 129.

Kaupunginvaltuuston joulukuun 15 päivänä 1896 tekemän päätöksen mukaan suoritetaan satama- ja liikennemaksuja kaikista tänne saapuvista aluksista ja niiden lasteista talvisaikaan joulukuun 15 päivästä toukokuun 1 päivään toistaiseksi ja kunnes toisin määrätään 50 % siitä määrästä, mikä niistä on muuhun aikaan vuodesta maksettava. Samallinen alennus oli aikaisemmin myönnetty vuodeksi 1894 pankinjohtaja A. Norrménin Kaupunginvaltuustolle jättämän, helmikuun 13:ntena 1894 päivätyn kirjelmän johdosta, jossa tuollaisen alennuksen perustelemiseksi mainitaan että, niin kauan kun valtionrautatiet myöntävät rahdinalennusta Hangon kautta tuotetuille tavaroille, tulisi Helsingin kaupungin myöntää liikennemaksujen alennusta sekä kohtuullinen satamamaksujen huojennus Helsinkiin meritse tuleville tavaroille. Sama huojennus myönnettiin sittemmin myös vuodeksi 1895.

Tämän huojennuksen johdosta menetettiin kaupungille tulevia liikennemaksuja vuosina 1901—1909, jolta ajanjaksolta tietoja on saatavissa, seuraavat määrät:

Vuodelta 1901	Smk	16,532: 30
1902	noin »	18,000: —
1903	»	36,339: 18
1904	»	27,157: 48
1905	»	31,230: 30
1906	»	49,928: 19
1907	»	32,224: 63
1908	»	24,169: 34
1909	»	24,257: 59

sekä kuluvan vuoden tammi—elokuulta Smk 65,796: 90.

Tähän tulee lisäksi alennus kaikista niistä tavaroista, mitkä ovat saapuneet talvipurjehduskauden aikana ennen toukokuun 1 päivää tänä vuonna ja on pantu yleiseen varastoon, mutta ovat vielä tullaamatta. Viimeksi mainittujen tavarain tullaus on kuitenkin toimitettava 2 vuoden kuluessa niiden saapumisesta tänne.

Satamakonttorin tiedonantojen mukaan oli alennuksen aiheuttama satamamaksujen menetys eri vuosina seuraava:

Talvipurjehduskaudella 1900/1	Smk	3,168: 68
1901/2	»	1,896: 02
1902/3	»	9,574: 58
1903/4	»	6,281: 36
1904/5	»	4,706: 50
1905/6	»	8,095: 08
1906/7	»	4,029: 12
1907/8	»	5,839: —
1908/9	»	5,107: 58
1909/10	»	16,312: 50

Alennuksen vaikutusta liikennetuloihin valaisevana ansaitsee mainitsemista että alennus on jakautunut 1 markkaa pienempiin määriin lähes puolelle maksunpanoluetteloiden luvulle. Niinpä tuli talvipurjehduskauden 1901/2 aikana:

3 maksunpanoluettelon osalle Smk 6,359: 35
11 » » » 3,669: 13
495 » » 1—100 markkaa, sekä
455 » » 1 markkaa vähemmän.

Kuluvan vuoden tammi—maaliskuulla tuli

10 maksunpanoluettelon osalle keskimäärin yli 100 markan
3,213 » » » 1—100 markkaa
3,185 » » » 1 markkaa vähemmän.

On osottautunut, että liikennemaksujen huojistaminen on synnyttänyt keinottelua siten, että eräitten tukkutavarain, erittäinkin raakasokerin, maahantuonti on lykätty siihen aikaan, jolloin huojennus on voimassa, minkä onkin voinut tehdä mainittavatta vaaratta, koska purjehdus tavallisesti on jatkunut esteettömästi tammikuun keskivaiheille ja ainakin joulukuun viime päiviin. Niinpä on sattunut, että kaupunki erästä raakasokerimäärästä, joka saapui talvipurjehduskauden aikana kohta joulukuun 15 päivän jälkeen, menetti tuloja noin 6,500 markkaa. Se seikka että tuollainen keinottelu toisella kerralla epäonnistui, kun laiva jostakin syystä saapui jo joulukuun 14 päivänä, ainoastaan todistaa väitteen oikeaksi.

Edellä esitetyt numerotiedot osottavat, ettei liikennemaksujen alennus ole voinut mainittavasti edistää varsinaista tarkoitustaan, ja sittenkun maamme muut satamakaupungit on valtionrautateiden rahdinalennukseen nähden asetettu yhdenvertaisiksi

Hangon kanssa, ei tuon helputuksen voimassa pysyttäminen ole näennäisestäikään oikeutettu, mikäli sillä tarkoitetaan Helsingin talvilaivaliikkeen edistämistä.

Edellä esitetyn nojalla saa Konttori sentähden pyytää Rahatoimikamaria Kaupunginvaltuustolle ehdottamaan, että edellä mainittu joulukuun 15 päivänä 1896 tehty päätös kohta kumotaan, kuitenkin sillä edellytyksellä että niiden tavaramääräin, jotka ovat saapuneet edellisinä etuoikeutettuina talvipurjehduskausina toukokuun 1 päivään asti 1910, mutta joita ei vielä ole tullattu, pitää saada nauttia hyväkseen 50 % liikennemaksujen alennusta.

B. Winter.

Satamakonttori, joka on saanut edellä olevan ehdotuksen tiedokseen, yhtyy siihen mikäli satamamaksuja koskee.

Helsingin kaupungin Satamakonttori edellä mainittuna päivänä.

Oscar Wilh. Andstén.

Liite II.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Lähteessä kuluva lokakuun 6 päivältä on Rahatoimikamari, lausuntoa pyytäen, Kauppavaltuutetuille lähettänyt Rahatoimikamariin annetun Liikennekonttorin kirjelmän edellisen syyskuun 30 päivältä, jossa kirjelmässä Liikennekonttori esittämistään syistä on ehdottanut kumottavaksi Kaupunginvaltuuston joulukuun 15 päivänä 1896 tekemän päätöksen, jonka mukaan satama- ja liikennemaksuja kaikista joulukuun 15 ja toukokuun 1 päivänä välisenä aikana tänne saapuvista aluksista ja lasteista kannetaan 50 % muuhun vuoden aikaan suoritettavasta määrästä.

Tämän johdosta saavat Valtuutetut kunnioittaen lausua seuraavaa:

Esityksensä perustelemiseksi Liikennekonttori huomauttaa muun muassa, että se syy, joka vuonna 1894 oli aiheuttanut alentamaan Helsingin satamamaksuja ja sittemmin uudistamaan tätä koskevan päätöksen, nimittäin se seikka että Hangon kautta maahan tuotetuille tavaroille oli myönnetty rahdinalennusta valtionrautateilla, ei enää ole näennäisestäikään oikeutettu, sittenkun muut satamakaupungit on rahdinalennukseen nähden asetettu mainitun kaupungin veroisiksi. Tämä lausunto, joka osottaa etteivät

Liikenne- ja Satamakonttorit ole panneet asiaan tarpeellista huomiota, täytyy Valtuutettujen jyrkästi torjua. Edellä mainittu syy esitettiin tosin sen ehdotuksen perusteluissa, joka aiheutti päätöksen tekemisen, mutta pääasiallisena perusteena oli kuitenkin pyrkimys Helsingin kehittämiseen talvisatamaksi ja siten kaikkien niiden etujen hankkiminen pääkaupungin kaupalle, joita välitön talvilaivaliike tarjoo. Tätä pyrkimystä, joka vuosien kuluessa on menestynyt, ei Valtuutettujen mielestä ainoastaan ole vastaisuudessa pidettävä vireillä, vaan on sen lisäksi muitakin keinoja keksittävä kaupungin talviliikenteen edistämiseksi ja kehittämiseksi, koska tämä liikenne on sen liike-elämälle erittäin tärkeä. Ja kaikkein vähimmin tulee ryhtyä toimiin, jotka ovat taikka joiden saattaa varoa olevan omansa järkyttämään olevia oloja tällä alalla. Tuollaisiin toimenpiteisiin täytyy Valtuutettujen ehdottomasti lukea puheenalainen ehdotus, jos se toteutetaan. Sillä ellei alusten osottamisesta tänne ole minkäänlaisia etuja, voi pitää tietynä että talviliikenne täältä vähitellen vetäytyy johonkin likeiseen satamaan, missä liikenneolot ovat edullisemmat, esim. Hankoon, joka satama- ja liikennemaksuihin nähden tarjoo liikennöitsijöille erittäin suuria etuja. Siten palattaisiin niihin oloihin, joiden parantamista maksujen huojentaminen juuri oli tarkoittanut, toisin sanoin, saavutettaisiin päinvastainen tulos kuin mitä Liikennekonttori on arvellut ehdotuksellaan saavutettavan, nimittäin näiden maksujen väheneminen taikka tykkänään lakkaaminen talvisaikaan. Jos asiaa katsoo tältä Valtuutettujen mielestä täysin oikealta kannalta, ei ehdotuksen tueksi esitetyillä numerotiedoilla myöskään ole mitään merkitystä. Ei ole mitenkään saatettu toteen, että Liikennekonttorin mainitsemia keinotteluja olisi harjoitettu taikka vastedes harjoitettaisiin, mutta vaikka niinkin olisi laita, ei tämä seikka ole sen laatuinen, että se voisi vaikuttaa pääkysymyksen arvostelemiseen, jona on talviliikenteen voimassa pitäminen ja kannattaminen kaikilla käytettävänä olevilla keinoilla.

Edellä esitetyn nojalla Valtuutetut mitä jyrkimmin vastustavat tehtyä ehdotusta ja toivovat ettei se aiheuta mitään toimenpidettä.

Helsingissä, lokakuun 24 päivänä 1910.

Kauppavaltuutettujen puolesta:

Hj. Schildt.

A. V. Lindberg.

HELSINGIN KAUPUNGIN .

LIIKENNEKONTTORI.*Marrask. 2 p:nä 1910.**Helsingin Rahatoimikamarille.*

N:o 142.

Sen johdosta mitä Kauppavaltuutetut ovat lausuneet Satama- ja Liikennekonttorien esityksestä että kumottaisiin Kaupunginvaltuuston joulukuun 15 päivänä 1896 tekemän päätöksen nojalla myönnetty 50 %:n alennus satama- ja liikennemaksuista talvipurjehduskauden aikana, saa Konttori lausua seuraavaa:

Kaiken väärinkäsityksen välttämiseksi, mikäli koskee Konttorin väitettä että puheena oleva huojennus on synnyttänyt sentapaista keinottelua, että eräitten paljottaistavarain maahantuonti lykätään erioikeutetun purjehduskauden alkuun ja loppuun, saa Konttori huomauttaa, ettei sillä suinkaan ole tarkoitettu moittia asianomaisia liikenneoitsijöitä, jotka ainoastaan ovat käyttäneet hyväkseen heille myönnettyä oikeutta. Konttori tarkoitti sillä ainoastaan huomauttaa mitä seurauksia on siitä, että tämä huojennus yhä edelleen on voimassa niinä aikoina, jolloin säännöllistä talvilaivaliikettä jatkuu, ja että todellisuudessa ehdottomasti suurin osa alennuksesta tulee juuri vastamainittuina aikoina tänne tuotettujen tavarain osalle. Niin kauan kun valtionrautateiden myöntämä rahdinalennus joulukuun 15 ja toukokuun 1 päivän välisenä aikana tuli ainoastaan Hangon hyväksi, saattoi satama- ja liikennemaksujen alentamiseenkin olla jonkunlaista syytä, mutta sittenkun muut satamakaupungit on siinä kohden asetettu Hangon veroisiksi, on sekin huojennuksen syy lakannut olemasta.

Kaupunginvaltuuston edelläkerrotun päätöksen perusteluun nähden mainitsevat Kauppavaltuutetut, että Liikenne- ja Satamakonttorit eivät ole panneet asiaan tarpeellista huomiota, lausuen että Konttorien esittämä syy tosin mainittiin siinä ehdotuksessa, joka aiheutti päätöksen tekemisen, mutta että pääaiheena oli pyrkimys Helsingin kehittämiseen talvisatamaksi. Tämän Konttorit kyllä ovat huomanneet, mutta niinkuin päätöksen sanamuodosta näkyy (ks. kunnalliskertomusta vuodelta 1894, siv. 104), oli puheenalaisten maksujen alentaminen ainoastaan väliaikainen toimenpide, joka, jos sillä ylipäätään on ollut mitään merkitystä, on sen kadottanut, sittenkun Helsinki on valtionrautateitten rahtimaksuihin nähden kaikkina vuodenaikoina asetettu yhdenvertaiseksi Hangon kanssa. Helsingin tähänastinen kehittyminen talvisatamaksi on Konttorin mielestä katsottava johtuneen aivan toisista syistä, esimerkiksi jäänsärkijäin toiminnasta, väyläin parantamisesta, varsinkin valaistukseen ynnä Åransgrundin loistolaiivan myöhempään paikallaan pysyttämiseen nähden, sekä vihdoin viime vuosina olleesta taloudellisesta elpymisestä,

jota vastoin satama- ja liikennemaksujen alentamisella ei ole siinä kohden ollut mitään merkitystä, koska Hangon edullisempain liikenneolojen vastapainona ovat uudestilastaus- ja toimituskustannukset sekä kalliimpi rahti, siinä tapauksessa että Hangossa tullautetut tavarat on lähetettävä rautateitse, minkätähden Helsingin kauppa-alueella oleviin paikkoihin osotetut tavarat vastedeskin pyrkivät meritse tänne, niin kauan kun ei ole voitattomia esteitä. Konttori ei sentähden voi luopua siitä käsityksestään, että edellä kerrotun päätöksen voimassa pitäminen, hyödyttämättä oikeata tarkoitustaan, ainoastaan tuottaa kaupungille sangen tuntuja tappioita.

B. Winter.

*Valiokunnan mietintö mallasjuomain vähittäis-
kaupan järjestämistä koskevasta asiasta.*

Huhtikuun 2 päivänä 1883 mallasjuomain myymisestä ja anniskelusta annetun asetuksen 2 §:n mukaan, semmoisena kuin tämä pykälä kuuluu tammikuun 24 päivänä 1902 annetussa asetuksessa, pitää kaupungissa Maistraatin lokakuun kuluessa joka toinen vuosi pyytää Kaupunginvaltuuston lausuntoa montako oikeutta olutpanimon ulkopuolella noudettavaksi myydä mallasjuomia on myönnettävä ensitulevaksi kahdeksi myyntivuodeksi, jotka luetaan kesäkuun 1 päivästä, sekä missä osissa kaupunkia sellaisia myyntipaikkoja ei saa olla. Jos Maistraatti on Kaupunginvaltuuston kanssa yhtä mieltä, jää asia sen varaan. Muussa tapauksessa jättää Maistraatti asian kuvernöörin harkittavaksi, joka sen ratkaisee; myyntipaikkain lukua ei kuitenkaan saa määrätä suuremmaksi kuin Kaupunginvaltuusto on katsonut soveliaaksi. Näiden myyntioikeuksien määräämisessä on kaupungissa olevan panimon omistajalle myönnettävä erityinen oikeus muussa paikassa kaupunkia kuin panimossa noudettavaksi myydä valmistamiaan mallasjuomia.

Mainitun määräyksen johdosta ja kun se kahden vuoden aika, joksi Maistraatti on tätä ennen myöntänyt oikeudet panimon ulkopuolella myydä mallasjuomia noudettavaksi, päättyy ensitulevan kesäkuun 1 päivänä, on Maistraatti kirjelmässä viimeksi kuluneen lokakuun 22 päivältä pyytänyt että Kaupunginvaltuusto antaisi Maistraatille lausunnon kuinka monta sellaista oikeutta olisi ensituleviksi kahdeksi vuodeksi myönnettävä sekä missä osissa kaupunkia sellaisia myyntipaikkoja ei saa olla. Samalla on Maistraatti lähettänyt v. t. poliisimestarin asiasta antaman lausunnon. — Tässä lausunnossa ehdottaa v. t. poliisimestari, että jollei myyntipaikkojen lukumäärää voida vähentää, mikä järjestyksen kannalta katsoen olisi erittäin toivottavaa, tätä, samoin kuin myyntialuettakin, pysytettäisiin ennallaan.

Käsiteltyään asian saavat allekirjoittaneet Kaupunginvaltuuston sitä varten asettaman erityisen valiokunnan jäsenet siitä antaa seuraavan lausunnon.

Kaupunginvaltuuston päätöksellä, johon maistraatti on yhtynyt, on mallasjuomain vähittäismyyntiin nähden ajanjaksona $\frac{1}{6}$ 1907— $\frac{1}{6}$ 1909 määrätty:

että tällaisia vähittäismyyntioikeuksia on lukuaan oleva enintään 100, niihin luettuina panimille lain mukaan kuuluvat myyntioikeudet; sekä

että mallasjuomain myyntiä ei saa harjoittaa:

a) kuudennessa, kahdeksannessa, yhdeksännessä, kymmenennessä, yhdennessätoista, kahdennessatoista, kolmannessatoista, neljännessätoista ja viidennessätoista kaupunginosassa;

b) ensimmäisessä kaupunginosassa sillä alueella, jota lännessä ja etelässä rajoittavat Unionin- ja Elisabetinkadut, mutta kyllä näiden katujen varsilla;

c) sillä neljännen ja viidennen kaupunginosan alueella, joka sijaitsee länsi- ja pohjoispuolella sitä murtoviivaa, jonka muodostavat Albertinkatu, Eerikinkatu ja Freedrikinkatu Kampinkadulle asti, mutta kyllä sanottujen katujen puheena olevien osain varsilla;

d) seitsemännessä kaupunginosassa, lukuunottamatta Kasarminkadun sekä Kasarminkadun ja Saunatien välillä olevan Vuorimiehenkadun viereisiä taloja; sekä

e) sillä kaupungin alueella, jota nykyään ei ole otettu kaupunginasemakaavaan.

Mikäli valiokunta on saanut tietää, on oikeuksia saada panimon ulkopuolella noudettavaksi myydä mallasjuomia nykyään annettuina yhdeksänkymmentäyksi.

Koska valiokunta ei ole katsonut olevan aihetta ehdottaa muutoksia edellämainittuihin määräyksiin, saa valiokunta kunnian esittää, että Kaupunginvaltuusto puolestaan mallasjuomain vähittäismyyntiin nähden ajanjaksona $\frac{1}{6}$ 1911— $\frac{1}{6}$ 1913 päättäisi:

että sellaisten vähittäismyyntioikeuksien luku on oleva kuten nykyäänkin enintään yksisata, niihin luettuina panimoille lainmukaan kuuluvat myyntioikeudet; sekä

että myyntialue myöskin saisi olla sama kuin nykyinen alue.

Helsingissä, 22 päivänä marraskuuta 1910.

August Lundqvist.

A. M. Lassenius.

U. Lindelöf.

Gösta Salingre.

Hjalmar Ekholm.

Vastalause.

Allekirjoittanut kannattaa edellä olevassa asiassa valiokunnan enemmistöstä jossain määrin poikkeavaa mielipidettä, sikäli että katson olevan syytä jonkun verran alentaa myyntioikeuksien lukumäärän maksimirajaa. Nojaudun tässä muun muassa v. t. poliisimestarin ylläkerrottuun lausuntoon siitä, että myyntipaikkain lukumäärän vähentäminen olisi järjestyksen kannalta katsoen toivottavaa. En kuitenkaan tahdo vaatia mitään jyrkkää muutosta, mikä ehkä voisi saattaa monet myyjät, jotka moitteettomasti ovat hoitaneet liikettään, ahdinkoon, vaan ehdotan, *että myyntioikeuksien korkein lukumäärä vahvistettaisiin ensitulevaksi kaudeksi 90:ksi*, mikä luku pääasiassa vastaa viime vuosina tosiasiallisesti annettujen oikeuksien lukumäärää.

U. Lindelöf.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-osakeyhtiön kirjapaino, 1910.

*Valiokunnanmietintö tonttiarvon kohoamisesta
koituvan hyödyn varaamiseksi kunnalle sekä kaupungin-
tontin vuokralle antamisesta.*

Kaupunginvaltuustossa nostetun esityksen johdosta asetti Valtuusto lokakuun 22 p:nä 1907 komitean tehtävänä selvittää niitä syitä, jotka aiheuttivat pääkaupungissa vallitsevia epätydyttäviä asunto-oloja sekä koettaa keksiä sellaisia keinoja, jotka olisivat omiaan niitä auttamaan, jota komiteaa, Työväenasiain lautakunnan ehdotuksesta, kehoitettiin lisäksi antamaan Kaupunginvaltuustolle selvitys siitä, miten kaupungin tonttien luovuttaminen yksityisille olisi järjestettävä, jotta se tonttiarvon kohoaminen, joka aiheutui kunnan yleisestä kehityksestä, tulisi kunnan hyväksi. Toukokuussa 1908 päivätyssä mietinnössään (*Pain. asiak. N:o 14 mainitulta vuodelta*) antoi sanottu komitea lausuntonsa ja teki siinä erinäisiä ehdotuksia asiassa, joihin viimeainittuihin sisältyi esitys, että Kaupunginvaltuusto lykkäisi tarkempaa kuin komitean ehtimää valmistamista varten kysymykset tonttiarvon kohoamisesta koituvan hyödyn varaamiseksi kunnalle sekä voimassaolevain kaupunginmaan vuokrausta koskevain oikeussäännösten täydentämisestä silmällä pitäen luotonantajan oikeuden turvaamista. Suostuen tähän antoi Valtuusto tämän jälkeen joulukuun 1 p:nä 1908 viimeainitut kysymykset allekirjoittaneiden muodostaman valiokunnan käsiteltäväksi. Ilmoittaen ettei valiokunnan kaikenlaisten esteiden vuoksi ole ollut mahdollista täyttää aikaisemmin saamaansa tehtävää, pyytää valiokunta saada nyt antaa Valtuustolle asiasta seuraavan mietinnön.

Koska niillä kahdella tehtävällä, jotka yllämainitussa tarkoituksessa on annettu valiokunnalle, ei ole keskenään sellaista yhteyttä, että niitä voitaisiin soveliaasti käsitellä rinnan toistensa kanssa, katsoo valiokunta, että ne ovat otettavat tarkastettaviksi kumpikin erikseen ja että ensiksi on kiinnitettävä huomiota ensimmäinnettuihin kysymykseen, eli tonttiarvon kohoamisesta johtuvan hyödyn varaamiseksi kunnalle. Tämän kysymyksen arvostelemiseksi on valiokunta katsonut tarpeelliseksi ottaa tähän allaolevan selostuksen, joka koskee ansaitsemattoman maanarvon kohoamisen veroittamista erinäisissä vieraisissa maissa, jonka selostuksen asiasta valiokunta oli antanut sihteerinsä tehtäväksi laatia lähinnä professori Gustav Casselin v. 1908 Tukholmassa julkaiseman yleiskatsauksen nojalla.

**Ansaitse-
mattoman
maanarvon
kohoamisen
veroittami-
nen.**

Yleisiä käsitteitä.

Ansiottoman maanarvon-kohoamisen verottamiskysymyksessä on ennen kaikkea tehtävä eroitus sellaisten kunnan menojen välillä, jotka koituvat kiinteistöjen erityiseksi hyödyksi, sekä kuntien muiden menojen välillä. On toisin sanoen tehtävä eroitus «benefisialisten» ja «oneristen» menojen välillä. Benefisialisiksi kutsutaan menoja sellaisista yleisistä töistä, joista paikkakunnan kiinteistöille on erityistä hyötyä, hyötyä, jonka vaikutus ilmenee maanarvon kohoamisessa. Sellaisiin töihin olisi ylipäänsä luettava kaikki paikalliset parannukset, kuten katu- ja tierakennukset y. m. Tällaisia tarkoituksia koskevilla menoilla on uudenaikaisessa kaupunkikunnassa varsin huomattava osa. Siinä onkin benefisialisten menojen oikeata peittämistä koskeva tehtävä tärkein.

Oneriset eli rasitteelliset menot ovat sellaisia, joiden tosin, koska ne päätetään, täytyy katsoa edistävän tärkeätä yhteiskunnallista etua, mutta jotka eivät kuitenkaan koidu millekään yksityiselle veronmaksajalle erityiseksi taloudelliseksi eduksi. Tähän alaan kuuluvat esimerkiksi menot opetus- ja vaivashoitolaitoksesta sekä yleisen järjestyksen ylläpitämisestä.

Silminnähtävästi on näiden molempain luokkain yleisten menojen täyttäminen järjestettävä erilaisten periaatteiden mukaan. Rasitteelliset menot ovat peitettävät veroilla, jotka kannetaan jokaiselta kansalaiselta kansallisena velvollisuutena, joka on täytettävä voimain mukaan. Tässä vallitsee niinmuodoin periaate «veroa kyvyn mukaan». Benefisialiset menot ovat taas luonnollisesti peitettävät etuperiaatteen mukaan, mikä periaate sisältää, että jokaisen on ensin maksettava niistä erinäisistä eduista, joita yleiset uhraukset hänelle suovat, ennenkuin hän voi vaatia, että hänet on avustusvelvollisuuteen nähden tehtävä muiden kansalaisten kanssa samanarvoiseksi ja noudatettava häneen nähden niinmuodoin periaatetta «veroa kyvyn mukaan».

Etuperiaatteen pätevyys ei luonnollisesti ole rajoitettu kiinteistönomistajiin, mutta sillä on huomattavin merkityksensä niihin menoihin nähden, jotka erityisesti tulevat kiinteistönomistajien hyväksi, ja joita nykyaikaisessa yhteiskunnassa tekevät pääasiallisesti kunnat. Se erikoisasema, mikä kiinteistöillä on melkein kaikkialla kunnalliseen veroitukseen, on etuperiaatteen ilmaus, s. o. ensi siassa sille ajatukselle, että yhteiskunnalla on oikeudenmukainen valta vaatia sen maan «ansaitsematonta arvonkohoamista», joka on yhteiskunnan rajain sisällä ja jonka eduksi yhteiskunta on tehnyt uhrauksia.

Itse termi «ansaitsematon» arvonkohoaminen tietää, että arvonkohoaminen on ollut ansaitsematonta kiinteistönomistajan käsissä, ja että hänen oikeutensa tähän arvonkohoamiseen on luovutettava takaisin sen yhteiskunnan korkeamman oikeuden hyväksi joka uhraustensa kautta on luonut arvonkohoamisen. Ansaitsemattoman maanarvon kohoamisen erityistä veroittamista koskeva vaatimus on niinmuodoin syvemmmältä katsottuna ainoastaan etuperiaatteen ilmaus. Sentähden onkin tämä vaatimus enemmän tai vähemmän täydellisesti toteutettu kaikkialla, missä etuperiaate on pantu kiinteistöveroituksen perusteeksi, ja sentähden täytyykin etuperiaatteen korkeimmassa kehityksessään välittömään kiinteistöverojen alalla johtaa ansaitsemattoman maanarvon-kohoamisen veroittamismuotoon.

Kunnan oikeus osuuden saamiseen siitä arvonkohoamisesta, joka on syntynyt sen uhrausten kautta, saatetaan itsenäisten välittömäin kiinteistöverojen kautta voimaan kiinteistöjä vastaan yleensä. Tätä oikeutta voidaan myöskin erityisemmin sovittaa siihen tai niihin kiinteistöihin nähden, joilla tietystä kunnan työstä on ollut erityistä etua.

Tätä etuperiaatteen käytännössä erikoistuttamista voidaan kehittää eri pitkälle.

Uudenaikaisessa lainsäädännössä ilmenee tuon tuostakin, että kunnallisia yrityksiä, joiden katsotaan yksinomaan tai pääasiallisesti koituvan määrätyn kiinteistöryhmän hyväksi, myöskin kustantavat yksinomaan tai pääasiallisesti nämä kiinteistöt. Tällöin jaetaan kuitenkin kustannukset ryhmän kesken välittömän kiinteistöveron yleisten perusteiden mukaan.

Erikoistuttamista voidaan kuitenkin johtaa askel etemmäksi, jos se maksu, joka pannaan yksityiselle kiinteistölle, arvioidaan mitalla, joka lähemmin osoittaa sille koituvan hyödyn. Sellaisia maksuja kutsutaan nykyaikaisessa verotekniikassa «avustuksiksi». Ne ovat varsinkin Preussissa kehitettyjä sen kunnallismaksulain kautta vuodelta 1893. Esimerkkinä voidaan mainita kaupunkikiinteistöjen apurahat likaviemärlaitosta varten, jotka tavallisesti lasketaan etusivun metriluvun tai jonkun muun sellaisen mitan mukaan kiinteistön osalle laitoksesta. Myöskin kaikissa uudenaikaisissa kaupunkiasetuksissa esiintyvät pakolliset apurahat katulaitoksia varten ovat tämän luontoisia.

Apurahoilla on kunnallinen verotekniikka lähentynyt edelleen askeleen ansaitsemattoman maanarvonkohoamisen veroittamista kohti. Täyttämättä on vielä se, että tämä arvonkohoaminen todellakin tehdään mitaksi apurahavelvollisuutta varten. Sellaiset avustukset ovat seuraavassa, käyttämällä englanninkielistä termiä, joka on tällä alalla päässyt vakiintumaan, luokitetut «bettermentavustuksina». Bettermentavustukset ovat niinmuodoin maksuja, joita erityisiä kunnallisia yrityksiä varten vaaditaan niiltä kiinteistöiltä, jotka näiden yritysten johdosta kohoavat arvoltaan, ja suhteellisesti tähän erityisesti taksoitettuun arvonkohoamiseen.

Voidaan kuitenkin ajatella toinen lähtökohta arvonkohoamisveroitusta varten, nimittäin itse arvonkohoaminen. Tämä voidaan sinänsä tehdä kunnallisen veroituksen esineeksi, huolimatta siitä yhteydestä, joka sillä saattaa olla kunnan uhraamiin kustannuksiin. Jos tällainen lähtökohta valitaan, täytyy siitä ilmeisesti johtua yleiseen arvonkohoamisveroon, joka periaatteellisesti kohtaa kaikkea huomattavissa olevaa ansaitsematonta maanarvonkohoamista. Tämä yleinen arvonkohoamisvero on kokonaan erillään jonkun erityisesti arvoakohottavan yrityksen yhteydestä, eikä sitä sentähden otakaan avustuksena mihinkään erityiseen yritykseen, vaan muodostaa se osan kunnan yleisistä tuloista.

Avustuksia vastaan voidaan tehdä se huomautus, että niiden kautta arvonkohoaminen ainoastaan yksityisissä tapauksissa tulee huomioonotetuksi, kun taas toinen arvonkohoaminen, joka saattaa olla täysin yhtä suuri ja ansaitsematon, pääsee vapaaksi. Tältä näkökannalta katsoen käy selväksi, että yleinen arvonkohoamisvero on yhdenmukaisempi ja järkipäisempi.

Yleinen arvonkohoamisvero nojautuu siihen katsantokantaan, että kaikki ansaitse-

maton maanarvonkohoaminen on yhteiskunnan toiminnan tai sen kehityksen tulos. Molemmissa tapauksissa on yhteiskunnalla osuus oikeus tähän arvonkohoamiseen.

Yleinen arvonkohoamisvero saattaa olla välitön tai välillinen.

Välitön arvonkohoamisvero on sellainen, joka suoritetaan ajoittain, edeltäkäs in määrättyinä aikoina toimitetun taksoituksen mukaan arvonkohoamisesta. Välillinen arvonkohoamisvero kannetaan sitävastoin niissä tilaisuuksissa, jolloin arvonkohoaminen käy ilmi kiinteistöä myydessä. Tämä vero on niinmuodoin siirtovero.

Arvonkohoamisvero voidaan ajatella suoritettavaksi: a) maaveron kohoamisesta tai b) maan pääoma-arvon kohoamisesta.

Arvonkohoamisveroa suoritetaan tavallisesti sekä asutusta että asumattomasta kiinteistöstä. Veron periaatteellinen peruste on kuitenkin sama. Molemmissa tapauksissa on kysymys ansaitsemattoman maanarvonkohoamisen verosta. Asuttuun kiinteistöön nähden lähdetään tässä verossa siitä edellytyksestä, että arvonkohoaminen kuuluu maalle, mutta ei rakennukselle. Jos rakennus on pysynyt entisellään, on niinmuodoin kiinteistön nykyisen arvon ja sen ajankohdan välinen eroitus, josta arvonkohoaminen lasketaan, maan arvonkohoaminen.

Asutun kiinteistön arvonkohoamisvero kuuluu niinmuodoin myöskin niihin veromuotoihin, jotka sisältävät ansaitsemattoman maanarvonkohoamisen veroittamisen.

Englanti.

Useimmissa vieraisissa maissa nojautuu kunnan kulunkiarvio suuremmissa tai vähemmässä määrässä itsenäisiin kiinteistöveroihin. Ei missään ole tätä järjestelmää kehitetty niin pitkälle kuin Englannissa, missä kunnalliset kiinteistöverot n. k. rates muodostavat verrattomasti suurimman osan kuntien verotuloista. Sellaisen verojärjestelmän vallitessa voidaan kiinteän omaisuuden selvästi katsoa kantavan kustannuksen kaikista niistä parannuksista, jotka mahdollisesti tulevat kiinteistöjen hyödyksi ansaitsemattoman arvonkohoamisen muodossa. Pidettäessä kiinteistön omistajan etua ykseytenä, ei niinmuodoin voida sanoa, että tämä arvonkohoaminen on ansaitsematonta. Jos tällainen vaatimus ilmenee, niin on sillä välttämättä verotaakkojen uuden jakovaatimuksen luonne kiinteistöjen kesken eli siinä etujen ryhmässä, jotka ovat yhdistetyt kiinteään omaisuuteen.

Niin on myöskin asianlaista Englannissa. Ansaitsemattoman arvonkohoamisen veroittamisvaatimus on siellä mitä lähemmin yhdistetty kunnallisen kiinteistöveroituksen sisäiseen uudistusvaatimukseen, siihen suuntaan että verotaakka suuremmaksi tai vähemmäksi osaksi siirrettäisiin haltijalta maanomistajalle, rakennuksesta pohjalle. Kuten tunnettua ei nimittäin rakennuksen ja maan omistusoikeus Englannin kaupungeissa ole usein yhdistetty samaan käteen. Ansaitsemattoman maanarvonkohoamisen veroittamista koskeva ohjelma on sentähden Englannissa melkoiselta osaltaan sisältynyt ohjelmaan maanarvonverosta.

Taistelu tämän ohjelman puolesta ei ole vielä johtanut mihinkään tulokseen lainsäädännössä, vaikka kunnallisen verosysteemin uudistuskokeita on tosin tehty moneen suuntaan. Tärkein ja yleisin valitusten syy nykyistä kunnallisveroitusta vastaan on ollut verotaakan suuruus,

Niin kauan kuin kunnalliset kiinteistöverot pysyivät niin kohtuullisina erinä kuin 2 à 3 shillinkiä punnalta, niinmuodoin 10 à 15 prosenttia rakennusten nettotuotosta, saattoi sietää tämän verojärjestelmän puutteita. Mutta sittenkun uusimman ajan kunnallinen kehitys on kohottanut veroerat kolmanneksi osaksi, jopa joskus lähipitäen puoleksi nettotuotosta, on kysymys kunnallisen kiinteistöveroituksen uudistuksesta käynyt oleelliseksi. Tällöin on se ajatus, että veroittamisen kautta olisi kunnille palautettava jokin osa ansaitsemattomasta maanarvon kohoamisesta, voittanut vähitellen maaperää.

Tähän suuntaan käyvän uudistuksen ystävät ovat pääasiallisesti huomauttaneet, että vallitseva järjestelmä suosii liian paljon maanomistajia. Kaikkien uudistusten kustannukset, joihin kunnassa ryhdytään, ovat kiinteistöjen haltijain hartioilla. Mutta kun vuokrasitoumukset menevät umpeen, joutuvat kiinteistöt ja niiden mukana koko ansaitsematon arvonkohoaminen omistajille. Tämän näkökohdan mukaan on veroituskysymys pääasiallisesti kysymys verotaakan oikeasta jakamisesta kiinteistön eri osakaiden kesken.

Edelleen on huomautettu, että nykyinen systeemi panee liian paljon verotaakkaa rakennuksille ja parannuksille, liian vähän itse maalle. Tämä vaikuttaa ehkäisevästi kaikkeen tuotantoon, sillä jokaisesta punnasta, joka uhrataan maan parantamiseksi tai tehdarakennuksiin tai asuntoihin, koituu varsin tuntuva veron lisäys. Yleisesti tunnustetaan, että tämä seikka vaikeuttaa köyhempäin kansanluokkain asutuskysymyksen ratkaisemista. Ne raskaat rakennuksia rasittavat verot tekevät myöskin asunnot sekä kalliimmiksi että huonommiksi. Kunnallinen verojärjestelmä on tältä näkökannalta katsoen väärä taakka, joka on sälytetty ensiarvoiselle välttämättömyysesineelle — asunolle.

Veisi liian pitkälle koettaa tässä tehdä selkoa kaikista niistä uudistusehdotuksista, joita viime aikoina on puheenalaisessa suhteessa esitetty. Sellainen selostus näyttää siitäkin syystä vähemmin tarpeelliselta, että kaikki nämä ehdotukset ovat tulleet hyljättyiksi. Kaikkien ehdotusten tarkoituksena on ollut sellaisen muutoksen aikaansaaminen välittömään kiinteistöveroitukseen, että maanomistajakin kantamalla erityisen maanarvonveron toisessa tai toisessa muodossa saisi kantaa oikeudenmukaisen osuutensa kyseenalaisesta taakasta. Mainittujen ehdotusten sisältöön lienee siitäkin syystä vähemmän mielenkiintoa, että olot puheenalaisella alalla poikkeavat Englannissa melkoisesti meillä vallitsevista oloista.

Vaikkapa maanarvonveroa ei niinmuodoin olekkaan vielä saatu aikaan Englannissa, on sitävastoin yllämainittuja niin kutsuttuja bettermentavustuksia kannettu siellä jo vuosisatoja. Sellaisista bettermentavustuksista on annettu koko joukko lakeja, joiden määräykset käyvät pää-asiaassa yhteen sekä sisältävät yleensä seuraavaa.

Kun kadun ympäristö, jota on laajennettava, tulee laajentamisen kautta nousemaan arvossa, määrää laki erinäisen alueen, jonka piirissä kreivikunnanpuolella on oikeus panna parannusta varten suoritettavaksi apurahoja («improvement charge»). Sellaisia avustuksia voidaan vaatia kaikelta parannusalueen-piirissä olevalta maalta, jonka

selvästi voidaan osoittaa parannuksen kautta saavuttaneen todellisen ja pysyvän arvonkohoamisen.

Vähintään kaksi kuukautta ennen työn alkua on tehtävä «alkuarvioiminen», jolloin maan arvo kutakin tilusta kohti on erittäin määrättävä kiinnittämättä huomiota suunniteltuun kadunjärjestelyyn.

Vähintään vuoden ja korkeintaan kolmen vuoden kuluttua työn valmistumisesta on kreivikunnanneuvoston suoritettava «loppuarvioiminen», joka käsittää ne kiinteistöt, joiden kreivikunnanneuvosto katsoo nousseen arvossa, ynnä arvonkohoamiserän. Tämän arvioimisen nojalla pannaan kullekin siihen otetulle kiinteistölle vuotuinen vero, joka vastaa kolmea prosenttia puolesta arvonkohoamisesta.

Taksoituksesta voidaan valittaa, mutta tyytymättömät voivat myöskin siihen siaan pyytää että kreivikunnanneuvoston on ostettava heidän kiinteistönsä tai heidän osuutensa siihen, alkuarvioimisessa mainitusta arvosta. Kreivikunnanneuvoston on silloin joko tehtävä tämä tai luovuttava apurahasta.

Jos sillä, jolta on taksoitettu avustusta, on parannusalueella toinen kiinteistö tai osuutta siihen ja jos tämä kiinteistö parannuksen vuoksi on kärsinyt pysyväisen arvonvähennyksen, saa tämän vähentää arvonkohoamisesta, josta apurahaa olisi suoritettava.

Valituksen ratkaisemista varten on asetettava erityinen sovinnonvälittäjä. Kustannukset maksaa kreivikunnanneuvosto, jollei valituksia ratkaista kreivikunnanneuvoston eduksi, jolloin eri puolet jakavat kustannukset. Ainoastaan niissä tapauksissa, jolloin valitusten on katsottava johtuvan ilkeydestä ja niskoittelusta, voidaan valittaja velvoittaa maksamaan koko kustannuksen.

Kuten tästä käy ilmi, on hyvin varmoja takeita olemassa kiinteistön arvonkohoamisen taksoittamista vastaan liian korkeaksi. Englannissa hyvin korkeiden valituksesta aiheutuvain kustannusten jakaminen pidättää jo kreivikunnanneuvoston ryhtymästä liian korkeaan taksoitukseen. Tähän tulee lisäksi se ehdoton kiinteistönomistajan oikeus, että hän saa vaatia kreivikunnanneuvostoa ostamaan kiinteistön alkuarvioimisen arvosta tai luopumaan avustusvaatimuksesta. Taksoitetusta arvonkohoamisesta on lisäksi kiinteistönomistajan annettu pitää puolet tasoituksena taksoituksessa tehtyjen mahdollisten erehdysten varalta.

Että näitä rajoittavia määräyksiä on säädetty riippuu siitä, että bettermentperiaatteen toteuttaminen Englannin lainsäädännössä kohtasi hyvin voimakasta vastarintaa, joka voitiin voittaa ainoastaan antamalla täysin tyydyttäviä takeita yksityisestä omistusoikeudesta.

Eräs kohta, josta on aiheutunut varsin paljon riitaa, on kysymys n. k. «worsement»:in tasoittamisesta, s. o. arvonvähennyksestä, joka on syntynyt kunnallisten töiden vuoksi. Kiinteistönedun taholta on joskus esitetty mitä laajimmalle ulottuvia sellaista tasoittamista koskevia vaatimuksia. Niinpä on pyydetty, että, kun on rakennettu uusi suora läpikäyntitie ja se on johtanut pois liikkeen ennen käytetyltä kiertotieltä, kunta korvaisi sen tappion, joka on syntynyt sen kautta kiertotien varrella oleville kiinteistöille; tai että kunta korvaisi kapakalle sen tappion, joka on koitunut sille ylenmäärin

kansoitettun slummikortterin poiskarkoittamisesta, y. m. sellaisesta. Mitään tasoittamis-oikeutta ei kuitenkaan ole tahdottu myöntää muulle kuin sille, jonka tuli kunnalle suorittaa arvonkohoamisavustuksia ja tätäkin ainoastaan siinä tapauksessa, että sellainen henkilö oli kärsinyt tappiota siten, että välittömässä läheisyydessä oleva kiinteistö oli vähentynyt arvoltaan saman yleisen työn kautta.

Bettermentperiaatteen ei katsota kuitenkaan hyvin menestyneen käytännössä — riippuneeko se sitten itse periaatteen puutteellisuuksista tai sen lainsäädännössä muodostumisesta tai sen sovelluttamisesta omituisissa Englannin oloissa. Siinä tosiasia on todistus tähän, ettei periaatetta käytetä enää lainsäädännössä. Vuodesta 1901 pitäen ei näet mikään laki ole ottanut lisämääräyksiä bettermentavustuksesta. Uudistustyvät ovat suunnanneet ponnistuksensa toiselle taholle eli alkaneet työskennellä puhtaan maanarvon sellaisen taksoituksen aikaansaamiseksi, josta ylempänä on mainittu.

Eteläaustraaliassa on puhtaan maanarvon taksoitus ja veroittaminen tapahtunut Eteläaustraalia. vuodesta 1885 alkaen. Vero on kuitenkin ollut valtiovero, eikä kunnallisvero. Tosin on myöskin kunnilla vuodesta 1893 alkaen ollut oikeus panna puhdas maanarvo perusteeksi kunnallisveroa jaettaessa, mutta mikään kunta ei ole vielä käyttänyt tätä oikeutta hyväkseen. Maanarvon taksoitus, «parannuksia» lukuunottamatta, on toteutettu antamatta muuta ohjetta taksoitusmiehille kuin että taksoitus tarkoittaisi maan todellista arvoa vähentämällä arvosta pois kaikki parannukset eli toisin sanoen sitä erää, josta maa voitaisiin myydä ilman näkyviä parannuksia. Näyttää siltä kuin ne vaikeudet, jotka alussa haittasivat maaveroa, olisivat vähitellen kadonneet, sekä tämä veromuoto nyttemmin kasvanut yhteen valtion finanssijärjestelmän kanssa.

Vuoteen 1895 suoritettiin veroa vakinaisena puolen pennyn eränä jokaiselta puntalta maan pääoma-arvosta, mutta vuodesta 1895 alkaen on se ollut tietyssä määrässä ylenevä, niin että jokaista puntaa kohti on veloittu ylimääräisesti puoli pennyä, jolla miestä kohti yhdistetty maanarvo on noussut päälle 5,000 punnan, jotapaitsi kahta vuotta kauemmin poissa olleet maanomistajat («absentees») ovat suorittaneet veroa 20 prosenttia korotuksella. Myöhemmin on vero ollut erinäisten pienempien muutosten alaisena. Vuodesta 1895 alkaen ilmenivät veron vaikutukset siinä, että suuret maanomistajat myivät tilansa. Varsinkin oli näin poissa olevain maanomistajain («absentees») laita. Tällä tavoin ovat melkoiset alueet esikaupunkimaata, jotka olivat kuuluneet suurille maanomistajille, tulleet jaetuiksi pieniin palstoihin, jotka ovat tulleet käyttöön omia kotia varten. Mutta näin olisi käynyt varsin laajalti ilman veroituksenkin vaikutusta valtion yleisen kehityksen vuoksi.

Maanarvoveron ensimmäinen taksoitus osotti 71,5 miljoonan punnan kokonaisarvoa kiinteistöistä, josta puhdas maanarvo teki 50,2 miljoonaa puntaa.

Samanlaisten perusteiden mukaan on maanarvonveroittaminen järjestetty myöskin Uudessa Eteläwalesissa ja Uudessa Seelannissa.

Preussin kuntien veroitusoikeus on yleispiirteiltään järjestetty kunnallismaksulailla heinäkuun 14 p:ltä 1893. Tämän lain 9 § määrää seuraavaa bettermentavustuksista. Preussi.

Kunnat voivat kustannusten peittämiseksi rakennuksesta ja laitosten ylläpitosta,

joita tarvitaan yhteistä hyvää varten, ottaa apurahaa kustannuksiin niiltä kiinteistönomistajilta ja elinkeinonharjoittajilta, jotka laitoksista saavat erityisiä taloudellisia etuja. Avustukset ovat sovellettavat etujen mukaan.

Apurahoja on tavallisesti otettava, jos muussa tapauksessa kustannukset, niihin luettuna menot käytetyn pääoman koroista ja kuoletuksesta, tarvitseisi peittää veroilla.

Edelleen säädetään, että laitoksen suunnitelma ynnä kustannusten yleiskatsaus on julkisesti pidettävä saatavissa. Kunnan päätös avustuksen ottamisesta on julkaistava viittaamalla siihen, että muistutuksia päätöstä vastaan voidaan määrätyn, vähintään neljän viikon kuluessa esittää kunnallishallitukselle, jonka päätöksestä sitten voidaan valittaa. Kunnan avustuspäätöksen pätevyyttä varten tarvitaan asianomaisen viranomaisen vahvistus.

Preussissa on niinmuodoin kunnille myönnetty hyvin yleisessä muodossa bettermentavustusten ottamisoikeus, määrättyillä edellytyksillä ovat nämä jopa velvollisiakin ottamaan sellaisia avustuksia.

Mainitusta avustuksesta on muuten ohjeitten mukaan lain sovellettamiseksi voimassa seuraavaa: Laitoksen *koko* kustannusta ei saa peittää avustuksella. Se kustannusten osa, joka vastaa yleistä etua, on peitettävä niistä kunnallistuloista, jotka ovat tarkoitettut yleisten menojen suorittamiseksi. Kustannusten jäännös peitetään avustuksilla.

Niitä avustuksia määrättäessä, joita jokaisen erityisen kiinteistön on annettava, on lähdeittäviä niistä yleisistä ja keskimääräisistä eduista, joita laitos kiinteistöille tuottaa.

Avustuksilla, jotka voidaan suorittaa kerrakseen tai saavat ne kiinteistölle pantujen korkojen luonteen, on sama etuoikeus kuin yleisillä maksuilla.

Käsite «laitoksia» on ymmärrettävä hyvin yleiseksi, sisältyen siihen «rakennuksia», «varustuksia» ja «laitoksia».

Mitään varsinaista lakia bettermentavustusten ottamisesta ei Preussilla niinmuodoin ole. Kunnallismaksulaki viittaa ainoastaan yleiset puitteet kuntien oikeudelle ottaa avustuksia erityisen päätöksen mukaan. Tätä oikeutta näkee Preussin kuntien tuon tuostakin käyttävän, kun on peitettävä joidenkin suurempain yritysten kustannuksia.

Kuvaavaa Preussin bettermentavustuksille on siis ensiksi kuntien suuri vapaus muodostaa tämä veronmuoto olojen mukaan. Avustuksia ei lasketa lain edeltäkään yksityiskohtaisesti säätämäin määräysten mukaan, vaan kunnallishallituksille jätetään avustusten vaatiminen näihin yrityksiin sikäli kun kohtuulliseksi katsotaan. Bettermentperiaatteen sovellettaminen jätetään niinmuodoin kuntien käsiin ja tämä tehdään täydellä luottamuksella jotta lain periaatteita noudatetaan tervettä järkeä käyttäen. Sellainen politiikka menestyy ainoastaan, missä kunnallishallinto on korkealle kehittynyt ja jota tukee voimakas kansalaishenki. Nytemmin järjestetään avustukset usein kokonaan vapaaehtoisuuden tietä.

Edelleen on huomautettava, että, vaikka Preussin kuntien avustukset tosin vaaditaan arvonkohoamisen perusteella, jonka on aiheuttanut julkinen laitos, ja apurahoilla on niinmuodoin epäilemättä bettermentavustusten luonne, mitään todellista, nu-

meroihin perustuvaa arvonkohoamisen taksoitusta ei kuitenkaan koskaan tapahdu. Vältetään kaikki riidat siitä, miten suuri todellinen arvonkohoaminen on ollut, joka kullekin eri kiinteistölle on aiheutunut laitoksesta. Riittää jo jos avustukset ovat suhteelliset yleisiin ja keskimääräisiin etuihin, jotka syntyvät kiinteistöille. Avustukset eivät myöskään tarkoita olla arvonkohoamisen määrättyä osana. On jo kylliksi että ne ylipäänsä muodostavat *osan*, niin että niin paljon arvonkohoamisesta jää kiinteistönomistajalle, ettei kohtuudella voi valittaa avustusvelvollisuuttaan.

Näyttää epäilemättömältä että Preussi tällaisen avustusten muodostamisen kautta on luonut käytöllisemmän muodon bettermentperiaatteen toteuttamista varten kuin mihin englantilainen yksityiskohtainen lainsäädäntö asiasta on kyennyt.

Niiden kiinteätä omaisuutta koskevain siirtoverojen pohjalla, jotka Preussin kunnat ovat ottaneet käytäntöön kunnallismaksulain voimaan astuttua, on viime vuosina kehitetty myöskin ansaitsemattoman maanarvonkohoamisesta välillinen veroitus. Kunnalliset arvonkohoamisverot, jotka jo ovat hyvin levinneitä ja joka päivä voittavat yhä alaa, suoritetaan lisäysten muodossa tavallisiin siirtoveroihin ja on niillä itsellään siirtoverojen luonne. Ne erovat tavallisista siirtoveroista siinä, että verovelvollisuuden mitana on arvonkohoaminen kiinteistön kokonaisarvon asemasta. Nämä uudet veromuodot ovat kokonaan kuntien itsetoiminnan tulos. Kunnallismaksulaki ei sisällä niistä mitään suoranaista.

Ne kunnallismaksulain määräykset, joihin Preussissa ansaitsemattoman maanarvonkohoamisen koko kunnallinen veroitus perustuu, kuuluvat seuraavasti:

13 §. Kunnat ovat oikeutettuja ottamaan välillisiä veroja valtakunnanlakien määrittämissä rajoissa.

18 §. Uusien ottaminen ja olevain välillisten kunnallisverojen muuttaminen voi tapahtua ainoastaan verojärjestysten kautta. Verojärjestykset tarvitsevat asianomaisen vahvistuksen.

Ministeriohjeissa lain tunnetuksi tekemistä varten määrätään sitäpaitsi, että verojärjestykset ovat julaistavat kuten kullakin paikkakunnalla on tavallista. Sitäpaitsi sisältää kunnallismaksulaki erinäisiä yleisiä määräyksiä valituksista, rangaistusseurauksista ja sen sellaisista kunnallisiin verojärjestyksiin.

Kuten nähdään on laki täällä tyytynyt avaamaan avaran alan kunnalliselle veroitukselle, mutta jättänyt kunnille tämän alan viljelemisen. Kunnat ovat saaneet yleisen oikeuden ottaa välillisiä veroja, oikeuden, joka muuten missä se koskee kulutusveroihin on hyvin rajoitettu. Niiden arvonkohoamisverojen oikeudellinen perusta, joita Preussin kunnat ottavat, on niinmuodoin aivan yksinkertaisesti se, että nämä arvonkohoamisverot ovat välillisiä. Sillä kuntien veroitusoikeuden rajoituksella valtakunnanlainsäädännön kautta, josta kunnallismaksulain 13 § huomauttaa, on arvonkohoamisveroihin nähdén tärkeä osa. Kun näet Saksan Valtakunnassa on perintövero voimassa (Reichs Erbschaftssteuergesetz kesäk. 3 p:ltä 1906), niin ovat kunnat täten katsotut poissuljetuiksi siirtoverosta kuolintapauksen kautta saavutetun hallinnon perusteella tai elossa olevien kesken tapahtuneen lahjoituksen kautta valtakunnanperintöverolain hengessä.

Ansaitsemattoman maanarvonkohoamisen välillisen veroituksen on tästä arvonkohoamisesta taksoituksen nojalla toteuttanut ensin Frankfurt a. M:n kaupunki Preussissa v. 1904, jonka esimerkkiä on sitten seurannut koko joukko Preussin kuntia. Lienee huvittavaa perehtyä tämän verojärjestyksen päämääräyksiin, ja tulevat ne sentähden tässä esitettäväksi.

Ansaitsemattoman arvonkohoamisen veroituksella Frankfurt a. M:ssä on lisäyksen luonne tavalliseen siirtoveroon. Tätä jälkimäistä veroa maksetaan suhteellisesti korkeana 2 prosentin eränä ja tekee se, kuten alempana osoitetaan, tuottavimman osan Frankfurtiin siirtoveroista. Ansaitsematon arvonkohoaminen veroitetaan erilailla, aina sen mukaan onko viime tulosta kulunut lyhempi tai pitempi aika kuin 20 vuotta. Jos hallitseminen on kestänyt 20 vuotta lyhemmän ajan, tapahtuu ansaitsemattoman arvonkohoamisen todellinen taksoitus. Tämä arvonkohoaminen lasketaan nykyisen hinnan ja «lähtöhinnan» välisenä eroituksena, jos lähtöhinta-sanamuodolla ymmärretään lähinnä edellisen haltuunsaannin hintaa lisättynä kaikilla menoilla, joiden jossain määrin voidaan katsoa tehneen arvonkohoamisen ansaituksi. Käytännössä suuremman varmuuden saavuttamiseksi ovat nämä menot tarkoin eritellyt. Näin taksoitettu ansaitsematon arvonkohoaminen on veroituksen alainen, joka alkaa kun arvonkohoaminen nousee 15 prosenttiin lähtöhinnasta, ja tämän jälkeen nousee progressiivisesti sillä prosenttierällä, jonka arvonkohoaminen tekee lähtöhinnasta.

Jos sitävastoin hallitsemisaika nousee 20 vuoteen tai yli sen, katsotaan ansaitsemattoman arvonkohoamisen todellisen taksoituksen kohtaavan liian suuria vaikeuksia. Varsinkaan ei voida odottaa että niin pitkän ajan perästä voidaan riittävän tarkasti määrätä niiden kustannusten erää, jotka tulee saada laskea lähtöhintaan. Sentähden onkin tällaisiin pitempiin hallintakausiin nähden luovuttu kokonaan ansaitsemattoman arvonkohoamisen todellista taksoitusta koskevasta ajatuksesta. Kun kuitenkin sellaisen arvonkohoamisen voidaan tavallisesti edellyttää hyvin laajasti tapahtuneen Frankfurtissa, on kuitenkin tahdottu sitä veroittaa. Tätä veroa maksetaan määrättyinä prosenttina *koko* nykyisestä myyntihinnasta. Kun arvonkohoamisen voidaan edellyttää olleen suuremman, kuta kauemmaksi ajassa taaksepäin kiinteistön saaminen joutuu, kohoo tämä prosenttierä progressiivisesti hallinnon jatkuvaisuuden kera. Kun koko tämä veroitusmuoto asian luonnon mukaisesti on jotenkin raaka, on katsottu tarpeelliseksi asettaa veroerät niin alhaisiksi, että tämä vero luultavasti useimmissa tapauksissa on melkoisesti sitä pienempi, joka olisi ollut suoritettava puhtaan arvonkohoamisveron perusteiden mukaan. Kun vero puheenalaisessa tapauksessa lasketaan kiinteistön kokonaisarvosta ja niinmuodoin kohdistuu myöskin rakennusten arvoon, täytyy selvästi tehdä jyrkkä eroitus asutun ja asumattoman kiinteistön välillä, niin että veroerät edellistä luokkaa kohti asetetaan melkoista lievemmiiksi.

Tulolähteenä täytyy kuitenkin varsinaisella siirtoverolla olla pääosa, koska se on korotettu niin huomattavaksi kuin 2 prosentin eräksi. Frankfurt on tällä verolla molempine arvonkohoamislisäyksineen hankkinut itselleen vuotuisen tulon, joka on noin 4 miljoonan markan paikkeilla.

Saksan valtakunnassa on siis Preussi kulkenut ansaitsemattoman maanarvonkohoamisen veroittamista koskevan kehityksen etunenässä. Tämä verotus on siellä, kuten edellisestä käy ilmi, kokonaan kuntien itsetoiminnan tulos. Kysymykseen ansaitsemattoman arvonkohoamisen veroittamisesta ovat sitten kiinnittäneet huomiota useat muut Saksan suuremmat valtiot.

Bettermentperiaate tuotiin Amerikkaan Englannista jo 1600-luvulla. Kuitenkin Yhdysvallat. vasta 1800-luvulla periaate saavuttaa suurempaa levenemistä. Nytemmin on se niin yleisesti sovellettu, että sitä voidaan pitää säännöllisenä laitoksena Yhdysvaltain kaupunkienhallinnossa.

Systeemin, että kunnan töiden kustantamiseksi otetaan avustuksia niiltä kiinteistöiltä, joille töistä on erityistä hyötyä, jota Amerikassa kutsutaan nimellä «special assessments», ovat päätöksellään asianomaiset valtionlainsäätäjät toteuttaneet ja suu-remmassa tai pienemmässä laajuudessa on sitä sovellettu useissa unionin valtioissa.

Eri valtioiden lait osoittavat useita yhteisiä piirteitä, mutta samalla kertaa myös koko joukon erilaisuuksia. Tyypillisimmän ja samalla vanhimman avustusjärjestelmän tapaamme New Yorkin kaupungissa. Muutamat sen määräyksistä menevät taaksepäin siihen «charter»:iin (kaupungin asetukseen), joka annettiin kaupungille 1813, mutta ne ovat sittemmin varustetut lukuisilla lisäyksillä ja muutoksilla.

Yleensä taksoitetaan avustuksia seuraavia tarkoituksia varten: uusien katujen johtamista, vanhojen katujen laajentamista tai niiden suunnan muuttamista sekä katujen sulkemista (sellaisten järjestelyjen, jotka tarkoittavat yksityisen omaisuuden tarpeisiin ottamista, täytyy New Yorkin kaupungissa joutua tuomioistuimen käsiteltäväksi), kaivojen ja vesisäiliöiden rakentamista, pumppujen rakentamista, katujen päällystämistä, katukäytävään ja likaviemärien rakentamista sekä pienten asumattomien alueiden korottamista, alentamista tai sulkemista varten.

Mitä tulee avustusten suuruuteen, niin on se eri tavoin määrätty. 1) Siellä täällä on avustuserä ehdottomasti määrätty. 2) Toisilla tahoilla on maksimierä ainaiseksi (niin kauan kuin lain pätevyys on voimassa) määrätty. 3) Avustukset voidaan myöskin määrätä suhteellisesti asianomaisen kiinteistön arvoon. 4) Kustannuksen se osa rajoitetaan, joka on otettava bettermentavustuksen kautta. 5) Määrättyjä menoeriä vähennetään siitä summasta, joka avustusten kautta otetaan yksityisiltä kiinteistöiltä.

Apurahain määräämisestä yleisiä töitä varten ja avustusten perimisestä on olemassa erinäisiä tarkempia määräyksiä.

Special assessments järjestelmän kautta pyritään saamaan erinäisiltä kiinteistöiltä avustuksia vissien määrättyjen yritysten kustannuksiin, jotka yritykset ovat näille kiinteistöille erityiseksi hyödyksi. Sitävastoin ei näihin assessments'eihin sisälly minkäänlaista yritystä ansaitsemattoman arvonkohoamisen yleisen veroituksen toteuttamisesta. Se seikka, että arvonkohoaminen on ansaitsematonta kiinteistönomistajan puolelta, ei ole perusteena assessmentsavustusten vaatimukselle, vaan tämä vaatimus perustuu siihen, että erityinen arvonkohoaminen on ansaittu kunnan puolelta. Sen yrityksen kustannus, joka on aiheuttanut tämän erityisen arvonkohoamisen, on pikemmin niiden

täytettävä, jotka ovat päässeet nauttimaan arvonkohoamista kuin muiden kansalaisten, joita ei tällä tavoin ole suosittu.

Tanska.

Tanskassa on ollut yleisenä sääntönä se, että valtio on rautatierakennuksiaan varten vaatinut avustuksia niiltä kunnilta, joilla on ollut etua rakennuksista. Näitä avustuksia on suoritettu määrättyinä erinä ratapeninkulmalta, minkä erän valtio on määrännyt. Lähemmät tätä koskevat järjestelyt voidaan tässä yhteydessä sivuuttaa, mutta sen siaan ansaitsee huomauttamista, että tällaisten kiinteiden avustusten vaatimus kunnilta valtion rakennuksia varten on ainakin yhdessä tapauksessa täydennetty yleisellä kunnallisella arvonkohoamisverolla. Tämä on tapahtunut Esbjergin sataman laajentamista koskevassa laissa kesäkuun 19 p:ltä 1908.

Tämän lain mukaan tulee valtio suorittamaan laajoja töitä Esbjergin sataman laajentamiseksi. Kustannukset ovat lasketut 3,812,000 kruunuksi. Ehdoksi asetetaan että Esbjergin kunta avustaa 350,000 kruunulla. Tämän erän täyttämiseksi on kunta oikeutettu ottamaan maksun kiinteistöjen maanarvonkohoamisesta. Tämä arvonkohoamisvero on suoritettava ajoittaisten maanarvon arvioimisten perusteella. Näistä arvioimisista tarkoittaa ensimmäinen arvoa lokakuun 1 p:nä 1906. Tämän jälkeen tehdään kaksi arvioimista lokakuun 1 p:nä 1911 ja lokakuun 1 p:nä 1921. Tarkemmat määräykset annetaan erityisessä kunnallisessa verosäännössä.

Se arvonkohoamisvero, joka Esbjergissä kannetaan, on niinmuodoin välitön arvonkohoamisvero, joka perustuu ajoittaisiin taksoituksiin. Kun se koskee ainoastaan määrättyä aikaa ja on aijottu tiettyä tarkoitusta varten, ei sitä voida pitää kunnallisen arvonkohoamisveron lopullisena muotona, mutta sillä on puolensa siinä, että se osoittaa tien kysymyksen ratkaisemiseen ansaitsematonta arvonkohoamista koskevan valtion ja kunnan veroituksen tarkoituksenmukaiseksi jakamiseksi.

Ruotsi.

Ruotsissa on kysymys kunnallisen maanarvonkohoamisveron aikaansaamisesta ollut päiväjärjestyksessä vuodesta 1859 lähtien, saamatta kuitenkaan mitään lainsäädäntöä aikaan. Asiasta on esitetty eri ehdotuksia, joista viimeisimmän on valmistanut tammikuun 29 p:nä 1909 asetettu komitea, joka sitä seuraavan elokuun 7 p:nä on antanut mietintönsä asiassa. Tämän mietinnön sisällöstä tehdään tässä lyhyesti selkoa.

Helpottaakseen vertausta ja voidakseen paremmin arvostella kummanko menettelytavan pitäisi soveliaimmin päästä käytäntöön maanarvonkohoamisveroa toteutettaessa on komitea laatinut ja mietinnössään esittänyt kaksi erilaista ehdotusta, toinen perustuen pääasiallisesti välilliseen, toinen välittömään menettelytapaan. Ei kumpakaan näiden ehdotusten muotoa ole kuitenkaan havaittu soveliaaksi yksinomaan ja johdonmukaisesti toteutettavaksi, vaan on molemmissa ehdotuksissa täydentäminen erinäisissä tapauksissa katsottu tarpeelliseksi. Komitean molemmista vaihtopuolisista ehdotuksista on niinmuodoin toinen, A-ehdotus, pääasiallisesti perustettu välilliseen verotustapaan, erinäisissä tapauksissa täydennettynä välittömällä verolla, jotavastoin toinen, B-ehdotus, pääasiallisesti on rakennettu välittömälle verolle, täydennettynä välillisellä verolla. Näistä on komitea puoltanut A-ehdotusta, jota niinmuodoin on pidettävä

komitean ehdotuksena varsinaisessa tarkoituksessa, ja lienee tämä sentähden otettava tässä pääasiallisesti huomion esineeksi.

Komitea katsoo että arvonkohoamisvero on niin laajassa määrässä kuin mahdollista rakennettava rahaksi muutetulle arvonkohoamiselle, jonka suuruudesta on määrättyjä numeroja olemassa, ja puoltaa niinmuodoin että se tavallisesti pannaan välillisenä siirtoverona sekä että välitön veromuoto tulee käytäntöön sellaisiin kiinteistöihin nähden, jotka muuten välttyisivät verosta, sen vuoksi ettei niitä myydä. Miten komitea on ajatellut että välitön vero olisi viimemainitussa tapauksessa järjestettävä käy selväksi myös allaolevasta A-ehdotusta koskevasta selostuksesta.

Komitea ehdottaa että kaupungissa kauppalassa ja taajaväkisessä yhteiskunnassa on maanarvonkohoamisveroa suoritettava yhteiskunnalle $\frac{1}{4}$:na mainitulla tavalla laske- tusta arvonkohoamisesta, jollei yhteiskunta $\frac{2}{3}$ äänten enemmistöllä määrää alempaa veroerää tai, missä erinäiset seikat antavat siihen aihetta, määrää ettei veroa oteta käytäntöön. Kaupungissa, kauppalassa ja taajaväkisessä yhteiskunnassa tulisi niinmuodoin olemaan korkeintaan $\frac{1}{4}$ normaalina maanarvonkohoamisverona. Maalaiskuntaan nähden ehdotetaan sitävästoin, että $\frac{2}{3}$ enemmistö tarvittaisiin päätöstä varten veron käytäntöön ottamisesta. Vihdoin ehdotetaan sellaiseen alueeseen nähden, jota tarkoittaa lain 37 § kaupunginasemakaavasta ja tontinjaosta (tiheämmin asuttu alue maaseudulla) että Kuninkaallisella Majesteetilla tehdystä esityksestä olisi oikeus määrätä, että tällä alueella on erityinen arvonkohoamisvero suoritettava.

Veroitettavana arvonkohoamisena on komitean ehdotuksen mukaan pidettävä yleensä sitä erää, jolla «loppuarvo tietyt vähennykset poisotettua kohoaa yli «lähtöarvon». Lähtöarvolla tarkoitetaan tavallisesti haltuun saantihintaa; loppuarvoksi on katsottava myyntihintaa. Milloin sellaista puuttuu tai ei voida saada selville on loppuarvona pidettävä taksoituksen tai erityisen arvioimisen johdolla määrättyä yleistä loppuarvoa omistusoikeuden siirtymistilaisuudessa. Loppuarvoa omistusoikeuden siirtyessä pidetään lähtöarvona kun kiinteistö ensi kerran siirtyy uudelle omistajalle. Kun haltuun saaminen on monasti voinut tapahtua kauvan aikaa taapäin, tulisi, jollei mitään rajoitusta tehdä, veroa useinkin otettavaksi arvonkohoamisesta, joka on syntynyt kauvemman aikaa sitten. Komitea on katsonut, että olisi väärin panna kallista veroa arvonkohoamiselle, joka on syntynyt pitemmän aikaa ennen veron käytäntöön ottamista ja niinmuodoin antaa sille taaksepäintuntuva vaikutus. Komitea ehdottaa sentähden, että ensimmäisenä lähtöarvona kiinteistöön nähden kaupungissa, kauppalassa tai taajaväkisessä yhteiskunnassa on pidettävä kiinteistön koko taksoitusarvoa vuonna 1908. Jos verovelvollinen näyttää, että hän on maksanut hankintahinnan, joka on korkeampi kuin mainittu taksoitusarvo, on tämä hankintahinta laskettava lähtöarvoksi. Yhteiskunnalle, joka vasta myöhemmin ottaa käytäntöön arvonkohoamisveron ja maalaiskunnalle annetaan erinäisiä määräyksiä ensimmäisestä lähtöarvosta.

Verovelvollisen kustannukset hankkimisesta, lainhuudatuskustannuksina ja sen sellaisina ovat veroa laskiessa lisättävät hankintahintaan.

Se, joka pakkohuutokaupassa on ostanut kiinteistön suojellakseen kiinnitettyä

vaatimusta, on oikeutettu laskemaan hankintahinnaksi sen erän, joka olisi maksettu jotta vaatimus täydelleen peitettäisiin, ei kuitenkaan korkeampaa erää kuin sen, joka vastaa taksoitusarvoa huudon tapahtuessa tai ulosottomiehen panemaa arvoa, jos se nousee yli taksoitusarvon.

Jos arvonkohoamisvero on kerran pantu kiinteistölle määrätyn loppuarvon nojalla ja täysin maksettu, älköön lähtöarvoa vastaisessa taksoituksessa arvonkohoamisveroksi pantako koskaan tätä loppuarvoa alemmaksi.

Jotta arvonkohoamisvero ei tulisi vaikuttamaan epäsuotuisasti yritteliäisyyteen, on komitea ehdottanut että arvonkohoamista laskettaessa on vähennettävä pois:

a) kustannukset, jotka ovat koituneet myyjälle myymisestä leimakustannuksina, palkkiona ja sen sellaisena;

b) kustannukset, jotka arvonkohoamisaikana kiinteistön omistaja on uhrannut pysyväiseksi, vielä kestäväksi kiinteistön arvon kohottamiseksi lähtöarvon lisäksi; näihin kustannuksiin on omistajan oman työnarvo laskettu;

e) 15 à 20 prosentin mahdollinen varaerä b):ssä tarkoitetuista kustannuksista jolleivät ne ole erityisiä avustuksia kunnallisia töitä varten;

d) 6 prosentin vuotuinen yksinkertainen korko b):ssä tarkoitetuista kustannuksista siihen ajankohtaan, jolloin parannuksesta on voitu saada tuloa, ei kuitenkaan pitemmäksi aikaa kuin arviolta 5 vuodeksi;

e) rakentamattomaan kiinteistöön nähden, joka ei ole maanviljelyskiinteistö korkeintaan 5 vuoden ajalla 6 prosentin, arvonkohoamiskauden yli menevältä osalta 3 prosentin yksinkertainen korko lähtöarvolle; sitäpaitsi kunnallisverot, jotka arvonkohoamiskautena ovat suoritettut kiinteistöstä. Jos kiinteistö on ollut rakentamaton ainoastaan osan arvonkohoamiskaudesta, lasketaan nyt mainittu vähennys ainoastaan tältä ajalta; vähennyksestä otetaan pois asumattomasta kiinteistöstä mahdollisesti saadut tulot;

f) rakennettuun kiinteistöön nähden, joka ei ole maanviljelyskiinteistö: yksi prosentti lähtöarvosta ja samoin yksi prosentti b):n kohdalla mainituista kustannuksista arvonkohoamiskauden kultakin vuodelta, ei kuitenkaan pitemmältä kuin 20 vuoden ajalta;

g) maanviljelyskiinteistöön nähden: sama poisvähentäminen kuin f):ssä, mutta laskettuna 2 prosentin mukaan vuodelta.

Arvonkohoamisveroa suoritetaan komitean ehdotuksen mukaan kiinteistön siirtyessä oston, pakkohuutokaupassa tapahtuneen huudon, pakkoluovutuksen ja vaihdon kautta sekä on luovuttajan maksettava; ja ovat niinmuodoin kiinteistöjä vaihdettaessa molemmat sopimuksentekijät verovelvollisia. Välilliseen menettelytapaan perustuvan arvonkohoamisveron periaatteiden kanssa on sitävastoin katsottu parhaiten soveltuvan, ettei veroa kanneta perinnön, lahjoituksen tai testamentin kautta siirtyessä. On itsessään selvää, että näissä tapauksissa entisen omistajan hankintahintaa pidetään lähtöarvona vastaista arvonkohoamista laskettaessa.

Veron maksamisaikaa ja tapaa koskevista määräyksistä sekä osaksi muista vähem-

min tärkeistä määräyksistä ei tässä tarvinne tehdä selkoa. Samoin huomautettakoon, ettei komitea ole ottanut käsiteltäväkseen erinäisiä, veron kanssa yhteydessä olevia kysymyksiä, joita ei suorastaan voida lukea yleisiin perusteisiin.

Välillinen vero, joka olisi järjestetty nyt yllä esitetyllä tavalla, ei kohtaisi kuitenkaan sellaisia kiinteistöjä, joita ei myydä. Varsinkin kävisi tällaiseksi asianlaita sellaisiin kiinteistöihin nähden, joita omistavat yhtiöt tai jotka kauan aikaa menevät perintönä samassa perheessä, huolimatta että omistaja ehkä kohonneen tuoton kautta on käyttänyt hyväkseen sinä aikana tapahtuneen arvonkohoamisen. Tätä epäkohtaa on koetettu auttaa täydentävän taksoitusarvoihin perustuvan välittömän veronlisäyksen kautta kiinteistöille, joita ei määrätyn ajan kuluessa — komitea ehdottaa 20 vuotta — ole myyty. Määräys siitä, että sellainen täydentävä välitön vero on aina pantava toimeen, ei ole kuitenkaan näyttänyt sovelialta, kun olosuhteet, ja sentähden myöskin sellaisen tarve, ovat niin erilaisia eri kunnissa. Komitea on katsonut soveliaimmaksi, että kaupunkien ja kaupunginkaltaisten yhteiskuntien annettaisiin itsensä tavallisessa järjestyksessä päättää, onko täydentävä välitön vero otettava käytäntöön tai ei. Yhteiskunta saa silloin tilaisuuden itse harkita, tarvitaanko sellaista, ja voidaanko kiinteistötaksoituksia yhteiskunnossa katsoa niin luotettaviksi, että arvonkohoamisvero voidaan kohtuudella niihin perustaa. Kun taksoitusarvo *täydentävässä* välittömässä verossa tekee oikeastaan vain korvauksen puuttuvasta myyntihinnasta, täytyy tässä tapauksessa taksoitusarvon käsittää sekä tontin että rakennuksen. Veron määrä tulisi kuten välillisessäkin verossa tekemään $\frac{1}{4}$ arvonkohoamisesta, mutta jaettavaksi 20 vuodelle $\frac{1}{20}$:lla vuosittain.

Kun ei ilman muuta voida pitää selvänä, että taksoitusarvon korottaminen todistaa lisääntyntä verokykyä, on komitea ehdottanut, että välitöntä veroa on pantava ainoastaan silloin, kun kiinteistön voidaan katsoa antavan määrättyt prosentit vakinaista tuloa uudelle taksoitusarvolle. Edelleen on komitea ollut sitä mieltä, että kiinteistöt, joita käytetään teollisuustarkoituksiin ja «omia kotia» varten ovat vapautettavat välittömästä verosta. Syyt tähän ovat ilmeiset. Ei teollisuuslaitoksen eikä «oman kodin» haltijalla voida tavallisesti katsoa olevan taloudellista etua tapahtuneesta arvonkohoamisesta ennenkuin kiinteistö myydään. Välittömän veron paneminen uhkaisi karkoittaa teollisuuden pois kaupungeista sekä lamauttaa omakotiliikkeen.

Arvonkohoamisveron tulojen, mikä vero suoritetaan kiinteistöä myydessä, täytyy otaksua tulevan varsin epätasaisesti eri vuosina, riippuen enemmän tai vähemmän vilkkaasta kiinteistökeinottelusta. Auttaakseen niin paljon kuin mahdollista tästä johdettavia haittoja kulunkiarvioon nähden ja muistakin syistä on komitea ehdottanut määräystä siitä, että yhteiskunnan tulot maanarvonkohoamisverosta ovat käytettävät ainoastaan pysyviä laitoksia, kuten teitä, rautateitä, katuja, rakennuksia ja sen sellaisia varten sekä että tämän määräyksen noudattamiseksi varat ovat varattavat vastaisia tarpeita varten.

Varovaisuustoimenpiteenä uutta ja koettelematonta veromuotoa käytäntöön otta-

essa on komitea ehdottanut, että erinäisissä poikkeustapauksissa, kun veron vaatiminen saattaisi tuntua varsin raskaalta, kunta saakoon kokonaan tai osaksi antaa siitä vapautuksen.

Valiokunnan ehdotus. Ylläolevalla yleiskatsauksella ei valiokunta luonnollisesti ole tarkoittanut antaa täydellistä selvitystä asiasta, yhtä vähän kuin valiokunta katsoo tässä voivansa ryhtyä arvostelemaan niitä eri tapoja maanarvonkohoamisen varaamisesta kunnille, joita ylläesitellyllä tavalla on ehdotettu tai ovat jo tulleet käytäntöön, vielä vähemmän antaa lausuntoaan siitä, mitkä menettelytavat puheenalaisessa suhteessa saattaisivat meillä soveliaasti päästä käytäntöön. Kysymys on, kuten edellä mainittu Kaupunginvaltuuston asettama komiteakin on mietinnössään esittänyt, siksi monimutkainen ja vaikeasti ratkaistavissakin, että määrättyä käsitystä siitä voidaan tuskin saada ilman laajoja yksityiskohtaisia tutkimuksia. Tuntuu siltä kuin Preussissa käytetty keino asian ratkaisemiseksi, johon myöskin ruotsalainen komiteanehdotus asiasta nojautuu, maassamme vallitseviin oloihin nähden olisi tarkoituksenmukaisin, mutta sitävastoin niinkutsuttuihin bettermentavuksiin perustuva systeemi ei valiokunnasta näytä yhtä seurattavalta. Kuitenkin edellyttää ensimmäinen järjestelmä täysin tyydyttävää hallinnollista oikeudenkäytön järjestelyä, jota toistaiseksi ei Suomessa ole. Edelleen ansaitsee huomauttamista, ettei sellaista, kuin meillä vallitsevaa vuositulon kunnallisveroitusta ole Preussissa olemassa, sekä että mainittu veroitus tarkoittaa myöskin voittoa, joka on syntynyt kiinteätä omaisuutta luovutettaessa, sekä niinmuodoin ainakin erinäisissä tapauksissa sisältää myöskin maanarvonkohoamisen taksoituksen. Mitään tavattomampaa rakennustonttien keinotekoa ei myöskään voitane väittää tähän saakka tapahtuneen maassa, vaikka sellaista on joskus esiintynytkin.

Jos maanarvonkohoamisen veroittaminen toisessa tai toisessa muodossa on saatava aikaan, on selvää, ettei sitä voida toteuttaa muuten kuin lainsäädäntötietä. Sellainen lainsäädäntö ei luonnollisesti tarkoittaisi ainoastaan tätä, vaan kaikkia muitakin kaupunkikeja, kuin myöskin maan maalaiskuntia. Jo tämän vuoksi ei Kaupunginvaltuustolla liene mitään syytä hankkia kysymyksessä lisäselvitystä, mutta Valtuusto ei näytä olevan estetty tekemästä hallitukselle esitystä valtionkomitean asettamisesta asian kaikinpuolista tutkimusta varten. Sellaisen aloitteen tarkoituksenmukaisuutta on Valtuuston luonnollisesti harkittava ja valiokunta on ensi siassa sellaisen harkinnan helpoittamiseksi tahtonut antaa sen selostuksen, joka yllä on esitetty. Omasta puolestaan katsoo valiokunta sellaisen menettelyn voivan hyvin käydä päinsä sekä katsoo sentähden asiakseen puoltaa sitä.

Tahtomatta tässä yhteydessä valmistaa kysymystä seikkaperäisemmin, saa valiokunta niinmuodoin esittää että Kaupunginvaltuusto päättäisi:

tehdä Keisarilliselle Senaatille esityksen komitean asettamisesta, joka saisi toimeksi, hankittuaan selvityksen ansaitsemattoman maanar-

vonkokoamisen veroittamista koskevasta kysymyksestä, tarkoittaen osuuden varaamista siitä kunnille, valmistaa asiasta sellaisen ehdotuksen, joka mainitun selvityksen nojalla havaittaisiin tarkoituksenmukaiseksi.

Kaupunginvaltuustolle antamassaan, ennen mainitussa mietinnössä esittää yllämainittu komitea, miten eräissä maissa on ryhdytty lainsäädäntötoimiin, jotka tarkoittavat vuokraoikeuskäsitteen laajentamista, tarkoittaen toiselta puolen mahdollisimman alhaisesta kustannuksesta varata vähävaraisille henkilöille tilaisuuden hankkia itselleen omia kotia sekä toiselta puolen pidättää kaupunkikunnille kaupunkien kehityksen kautta aiheutuneen maanarvon kohoamisen. Saksassa oli mainitulle oikeusinstituutille annettu nimitys «Erbbaurecht» ja Ruotsissa oli nimityksellä «tomträtt» toteutettu oikeuslaitos, jolla oli osapuilleen sama sisältö. Edellä mainitussa komiteassa oli myöskin joutunut harkinnan alaiseksi, vaatikko mainitulla oikeusinstituutilla aiotun tarkoituksiperän saavuttaminen lainsäädännön täydentämistä asiassa meillä, ja oli komitea sentähden antanut allekirjoittaneen Heimbürgerin toimeksi, joka komitean toiminnan alussa oli toiminut sen sihteerinä, antaa lausunnon voimassa olevan lain kannasta kaupunginmaan vuokralle antamiseen nähden sekä uuden lainsäädännön tarpeellisuudesta mainitussa suhteessa. Yhtyen tähän lausuntoon katsoi komitea että, vaikka siihen laajaan sopimusvapauteen katsoen, jonka voimassa olevan oikeuden nojalla voitiin katsoa olevan luvallisen sellaiseen vuokraukseen nähden, lainsäädäntötoimi oikeussäännösten voimaan saattamiseksi saksalaisen perintörakennusoikeuden sisältämässä tarkoituksessa ei ollut välttämätöntä, voimassaolevain oikeussäännösten kaupunginmaan vuokralle antamisesta katsottiin kuitenkin olevan täydentämisen tarpeessa luotonantajan oikeuden kannalta katsoen, jotta pääoman sijoittaminen kävisi tällä alalla halukkaammaksi. Kun tätä koskevalla kysymyksellä katsottiin kuitenkin olevan se laajuus, ettei komitea ollut voinut ryhtyä sen lähempään selvittämiseen, ehdotti komitea, että tämä kysymys annettaisiin erittäin valmistettavaksi.

**Kaupungin
tonttien
vuokraami-
nen.**

Ennenkuin valiokunta ryhtyy antamaan lausuntoansa tästä aineesta katsoo valiokunta asiakseen antaa selostuksen yllämainitusta Ruotsin tonttioikeuslaitoksesta sekä sen vaikutuksista, samalla kun valiokunta tahtoo esittää, että myöskin yllämainittua Saksan perintörakennusoikeutta koskeva tulkitseminen on liitteenä seurannut sanottua komiteanmietintöä.

**Ruotsin
tonttioikeus-
laitos.**

Kesäkuun 14 päivänä 1907 annettiin Ruotsissa laki kiinteän omaisuuden käyttöoikeudesta, jossa erityinen luku sisältää säännöksiä «tonttioikeudesta». Tonttioikeus syntyy siten että maa-alueella olevan tontin, joka erityisesti määrätyssä järjestyksessä on suunniteltu rakennettavaksi, kruunu, kaupunki tai muu kunta tai myös taajaväkinen yhteiskunta noudattamalla tiettyjä lähemmin mainittuja määräyksiä luovuttaa määrätyksi, ei 26 vuotta lyhemmäksi eikä 100 vuotta pitemmäksi ajaksi. Tonttioikeutta koskeva sopimus, joka on tehtävä kirjallisesti ja varustettava todistajilla, voidaan vah-

vistetussa järjestyksessä kirjoittaa kirjoihin ja on sillä sama vaikutus kuin käyttöoikeuden kiinnityksellä sekä kohdistuu se tonttioikeuteen, sittenkun sellainen kirjoihin paneminen sen pysyväisyyden vakuudeksi on annettu, kuin myöskin rakennus tai muu vakinaista käyttöä varten tarkoitettu laitos, samalla kun kirjoihin pantu tonttioikeus voidaan kiinnittää saatavasta. Jos tonttioikeudella luovutetun tontin omistaja, ottaessaan takaisin tontin tonttioikeussopimuksen mukaan, on velvollinen rakennuksesta tai muusta tontilla löytyvästä maksamaan lunastusta, ei sellaista lunastusta saa, jos kiinnitys on annettu tonttioikeuteen, antaa tonttioikeudenhaltijalle, vaan on erä talletettava ulosotonhaltijan luona, jonka tulee siitä ilmoittaa kiinnityksenhaltijoille ja laillisesti jakaa se. Jos kiinnityksenhaltija, joka ei ole täydelleen saanut saatavaansa peiteteksi, katsoo ettei lunastushinta ole määrätty sopimuksen mukaan, saa hän aloittaa oikeudenkäynnin tontinomistajan kanssa lunastushintaa koskevasta erästä. Vihdoin säädetään, että tonttioikeutta ulosmittaessa sekä sellaista oikeutta ulosottotoimin myydessä tai sen vararikossa ollessa on meneteltävä kuten kiinteätä omaisuutta ulosotettaessa ja pakollisesti myydessä.

Ominaista tonttioikeudelle, verratessa sitä toiseen käyttöoikeuden luovutukseen, on niinmuodin, että tonttioikeusluovutuksen esineenä on ainoastaan tontti tämän sanan varsinaisessa merkityksessä, joka tontti kuuluu sellaiseen vahvistetussa kaupungin- tai muussa rakennusasemakaavassa sijaitsevaan alueeseen, joka tonttijaossa on eroitettu itsenäiseksi; ettei tonttioikeutta saa luovuttaa mikä tontinomistaja hyvänsä; että tonttioikeusluovutuksen pisimmäksi ajaksi on määrätty sata vuotta, kun taas toinen kaupunginkiinteistön käyttöoikeus voidaan luovuttaa korkeintaan kahdeksikymmeneksi viideksi vuodeksi; että tonttioikeuden luovuttamisen pääasiallinen tarkoitus on, että tontille on haltijan rakennuttava asuntohuoneusto; sekä että tonttioikeutta tulee voida samassa järjestyksessä kuin kiinteätä omaisuutta käyttää saamisen panttivakuutena.

Valiokunta on asiantuntevalta taholta Ruotsista hankkinut tietoja siitä, mitä koke-
musta on siellä jo mahdollisesti saavutettu tonttioikeuslaitoksesta, sekä saanut tällöin tietää, ettei se lyhyt aika, joka on kulunut lain soveltamisesta tammikuun 1 p:stä 1908 alkaen, ole tosin sallinut, että täysin määrättyjä lausuntoja jo nyt voitaisiin antaa erinäisten säännösten sopivaisuudesta, mutta että laitoksen tarpeellisuus sinänsä voitiin sitävastoin jo nyt täydellä syyllä todentaa sen laajuuden nojalla, missä se oli päässyt käytäntöön. Monet suurista ja keskikokoisista kaupungeista, kuten Tukholma, Göteborg, Örebro, Linköping, Karlstad, Jönköping, Halmstad, Falun, Malmö, Växjö y. m., olivat siten tehneet päätöksiä tonttioikeuden soveltamisesta sekä maanluovutuksista asunotiluksia että teollisuustarkoituksia varten. Laitoksen soveltamistapaan nähden on huomautettu, että kokemus on näyttänyt osoittavan, että Ruotsin valtion käyttämä menettelytapa maa-alueihinsa nähden Trollhättan yhteiskunnassa, eli että tonttioikeusvuokraan tulee myös sisältyä tarvittavan erän sen lunastussumman kokoamista varten, joka tontinomistajan on suoritettava taloista tonttioikeusajan päättyessä, on näyttänyt olevan liian raskas ja omiaan estämään tonttioikeuden käyttämistä, kun taas sitävastoin Tukholman vieressä olevan niin kutsutun Enskedestadenin tavattoman nopea keh-

tys, johon nähden sellaista näkökohtaa ei ole sovellettu, puhui sen seikan puolesta, ettei sellaisia ehtoja olisi asetettava. Vihdoin on yleisenä lausuntona huomautettu, ettei laitoksen erilaisia yksityiskohtia olisi liian yksityiskohtaisesti lakimääräyksillä rajoitettava, vaan, kuten Ruotsissa on myös tapahtunut, annettava määrätty vapaus kehitykselle itselleen luoda ne muodot, joissa laitoksen voisi toteuttaa.

Meikäläisiin oloihin nähden tahtoo valiokunta ensi siassa viitata siihen mitä allekirjoittanut Heimbürger on asiasta yllämainitussa lausunnossa esittänyt, mikä lausunto siitä syystä tähän otetaan:

Oikeudellinen selvitys kaupunginmaanvuokhasta Suomessa.

«Voimassa oleva laki käsittelee seikkaperäisesti maalla olevan maan vuokrausta, jota vastoin yleensä puuttuu lainmääräyksiä kaupunginmaan vuokrauksesta. Viimeksi mainittua oikeudenalaa koskevien kysymysten ratkaisemisessa täytyy sentähden etsiä ohjetta yleisistä oikeusperiaatteista, likinnä välipuheen vapautta koskevasta oikeussäännöstä, jonka ohella on kiinnitettävä huomiota siihen, mitä vanhastaan on katsottu tässä kohden olevan voimassa.

Kun ei ole olemassa määräystä, joka kieltäisi kaupunkikunnalta oikeuden luovuttaa siihen yhdistettyä aluetta vuokralle, täytyy kunnan katsoa olevan esteetön siten käyttämään aluetta, olipa se merkitty vahvistettuun asemakaavaan taikka ei. Tietysti ei siten kuitenkaan saa loukata toisen oikeutta. Tämän ehdon tarkoituksena on kuitenkin ainoastaan huomauttaa, ettei kaupunki voi mainitulla tavalla käyttää maata, joka jo on luovutettu muille tonttipaikaksi tai muuhun tarkoitukseen, eikä myöskään alueita, jotka jollakin vuokralle antamista estävällä ehdolla on kaupungille luovutettu taikka muutoin ovat sen hallussa.

Vuoden 1734 laki ei pane ajanmäärää vuokran voimassa pysymiselle. Sellainen ajanmäärä säädettiin vasta kunink. asetuksessa kesäkuun 13 päivältä 1800, mutta niinhyyvin mainittu asetus kuin sen sijaan tulleet myöhemmät asetukset koskevat nimenomaan ainoastaan maalla olevaa maata. Kaupunginmaan vuokra-aika täytyy sentähden katsoa olevan kunnan vapaasti määrättävissä.

Niinikään puuttuu lainsäännöstä, joka rajoittaisi kaupungin oikeutta vapaasti määrätä maanvuokran suuruus. Kaupunki voi niin ollen minun mielestäni määrätä veroa suoritettavaksi saman verran koko vuokrakautena taikka määrin, joita määräaikain kulluttua nostetaan tai lasketaan, joko harkinnan pohjalla taikka vuokravälikirjassa määrättyjen ohjeitten mukaan. Eipä käy ehdottomasti väittäminen laittomaksi sellaistaakaan menettelyä, että määrätään ainoastaan nimellinen vero. Sillä vanhastaan on maamme kaupungeilla oikeus luovuttaa vuokralle n. s. «epävapaita» tontteja tonttiäyri nimistä veroa vastaan, samoin kuin teollisuustarpeisiin *) maata aivan verottomasti n. s. «pysy-

*) Toukok. 20 p:nä 1739 annettujen käsitehdasprivilegioitten 2 §:n mukaan.

väisellä hallintaoikeudella», jossa tapauksessa haltijan hallintaoikeus, joka on ollut luovutettava ja perinnöllinen, on tavallisesti pantu riippumaan ainoastaan, ensinmainitussa tapauksessa siitä että tonttiäyrit asianmukaisesti suoritetaan, ja pysyväiseen hallintaoikeuteen nähden siitä että laitos, jota varten maa on luovutettu, pidetään voimassa. Nykyään on esimerkiksi Osakeyhtiöllä Hietalahden Laivatokka ja Konepaja Hietalahden sataman viereltä hallussaan ala pysyvällä hallintaoikeudella.

Mikään ei näy estävän kaupunkia luovuttaessaan maataan vuokralle määräämästä vuokratilain rajoja huomioon ottamatta mahdollisesti vahvistettua asemakaavaa, ainakin sikäli että tontin osankin käy siten luovuttaminen. Tässä on kuitenkin olemassa se tärkeä rajoitus, joka tuonnempana mainitaan rakentamisesta puhuttaessa. Niinikään on kaupunki esteeton, mitä vuokratilain rakentamiseen tulee, pidättämään itselleen tarpeellisen valvontavallan määräämällä vuokrasopimuksessa ettei muita huoneuksia saa rakentaa eikä huoneuksia toisin rakentaa kuin kaupunki sallii. Huoneuksien kunnossapitoon ja poismuuttamiseen nähden saa kaupunki niinikään panna vuokrasopimukseen ne ehdot, mitkä siitä näyttävät tarpeellisilta.

Jos alue on otettu kaupungin asemakaavaan, on kuitenkin sellaisen alan rakentamiseen nähden etusijassa vaarinoitava mitä alueelle voimassa oleva rakennusjärjestys määrää, niin ettei kaupunki asianmukaista lupaa hankkimatta saa myöntää helpotuksia niistä velvollisuuksista, jotka on säädetty yleistä terveydenhoitoa, turvallisuutta sekä tulenvaaraa ja yleistä järjestystä silmällä pitäen. Tämä käy selville osaksi kaupunkien järjestämisestä ja rakentamisesta 18 päivänä maaliskuuta 1856 annetun armollisen asetuksen 32 §:stä, osaksi eri aikoina annetuista rakennusjärjestyksistä. Itsestään selvä on niinikään että, mitä muunkin kaupungille kuuluvan alueen rakentamiseen tulee, kaupunki maanomistajana ei voi laillisella voimalla myöntää poikkeuksia siitä järjestyksestä, joka edellä mainituilta näkökannoilta katsottuna on tarpeellinen.

Kaupunki voi vuokravälikirjoissa pidättää itselleen oikeuden että vuokratulle alueelle teetetyt rakennukset vuokratilain päätyttyä korvauksetta joutuvat kaupungin haltuun, samoin kuin että muut laitokset, jotka vuokramies on kustantanut alueen kunnistamiseksi taikka muussa tarkoituksessa, joutuvat sanotun ajan kuluttua korvauksetta kaupungin omiksi. Kaupunki voi myös myöntää vuokramiehelle oikeuden taikka velvoittaa hänet vuokratilain päätyttyä muuttamaan rakennukset pois alueelta taikka voi se sitoutua ne silloin lunastamaan. Erittäin tärkeätä kaupungille näyttää voivan olla että vuokravälikirjoissa myös käy määrääminen että, jos kaupunki vuokra-aikana syystä taikka toisesta, kuten kadunjärjestelyä taikka muuta kaupungin tarvetta varten haluaa jälleen saada vapaasti käyttää aluetta, vuokramies on velvollinen luovuttamaan alueen kaupungille takaisin, jossa yhteydessä kaupunki voi joko sitoutua suorittamaan korvauksen taikka kokonaan vapauttaa itsensä siitä, olipa se mitä laatua tahansa. Kaupunki voi tosin muodollisesti julistaa itsensä vapaaksi korvausvelvollisuudesta, mutta tuskinpa kukaan vuokraisi tonttia rakennettavakseen niin epäedullisin ehdoin.

Siinä tapauksessa että kaupunki myöntää vuokramiehelle oikeuden kaupungin mieltä kuulustamatta luovuttaa vuokraoikeuden toiselle, voi vuokramiehen saama oikeus

alueeseen tulla hänen velkansa kiinnityksen esineeksi. Marraskuun 9 päivänä 1868 kiinnityksestä kiinteään omaisuuteen annettu armollinen asetus säätää nimittäin 2 pykälässään, semmoisena kuin se kuuluu helmikuun 19 päivänä 1883 annetussa asetuksessa, seuraavasti:

«Kiinnitys olkoon luvallinen — semmoiseen toisen maalla olevaan laitokseen, johon kuuluu yksi tahi useampia huoneita ja rakennuksia ja joka on maanomistajan suostumuksella perustettu sekä jonka voipi ynnä hallinto-oikeuden kanssa itse maahan, häntä kulustamatta, kolmannelle miehelle luovuttaa».

Jos kaupunki sitoutuu olemaan vuokrakauden kestäessä kiinnityksenhaltijan luvatta myymättä aluetta ja jos kaupunki tämän lisäksi sitoutuu velvollisuuksiin, jotka ovat omansa rakennusten ja muiden laitosten arvoon asti vuokra-aikana turvaamaan kiinnityksenhaltijan panttioikeuden, voi siitä mitä vuokramies alueeseensa kustantaa tulla panttiesine, jonka arvo on miltei yhtä suuri kuin omalla maalla sijaitsevan vastaavan laitoksen; lainan myöntämisessä vuokramaalle ei tietysti kuitenkaan, niinkuin on laita oman maan, voida ottaa lukuun maan arvoa enempää kuin sitä hinnannousuakaan, jommoinen tavallisesti on seurauksena maa-arvon kohoamisesta, vaan täytyy päin vastoin sen, joka on antanut lainan vuokramaalla olevan laitoksen kiinnitystä vastaan, tavallisesti katsoa että laina on vuokrakauden päättyessä kuoletettu.

Määrättyä muotoa kaupunginmaan vuokravälipuheelle ei ole säädettyä, mutta oikeusturvallisuuden vuoksi on kuitenkin tarpeellista että sellaiset välipuheet tehdään kirjallisesti ja niihin otetaan kaikki ehdot, joista sopimuskumppanit ovat sopineet. Vuokramiehen hallintaoikeutta ei myöskään käy kiinnittäminen, ellei kirjallisesti tehtyä vuokravälipuhetta ole olemassa.

Aikaisemmin luovuttaessaan asuntotontteja vuokralle on kaupunki tavallisesti kiinnityttänyt vuokravälipuheet kaupungin vakuudeksi veron asianmukaisesta suorittamisesta. Kun kuitenkin kaupungilla samoin kuin muilla maanomistajilla, niinkuin näkyy Maakaaren 17 luvun 3 §:stä ja velkojain oikeudesta ja etuudesta toistensa edellä maksamiseen konkurssiin luovutetusta omaisuudesta marraskuun 9 päivänä 1868 annetun armollisen asetuksen 6 §:stä, semmoisena kuin se kuuluu kesäkuun 19 päivänä 1902 annetusta armollisessa asetuksessa, on kiinnityksettäkin etuoikeus kolmen viime vuoden maksamattoman veron puolesta vuokramiehen irtaimistoon, mikäli se on itse paikalla, samoin kuin myös paikalla oleviin vuokramiehen rakennuksiin, on sellainen kiinnitys tarpeeton ja ainoastaan omansa vastaavaa hyötyä tuottamatta vaikeuttamaan maan luovuttamista vuokralle.

Tässä yhteydessä näyttää vihdoin olevan tarpeen lausunto siitä oikeussäännöstä, joka esiintyy Saksan laissa «Erbbaurechtin» ja Ruotsin laissa «tomträttin» nimisenä ja jommoinen niinkään on erinäisten muiden maiden lainsäädännössä.

Saksan siviililain 1012 § säätää että kiinteistöä voi rasittaa siten että se, jonka hyväksi rasitus kiinteistöön pannaan, saa luotettavan ja perinnöllisen oikeuden hallita kiinteistön pinnalla tahi pinnan alla olevaa rakennusta. Tätä oikeutta käsitellään muutoin kiinteistön omistusoikeutena. Kesäkuun 14 päivänä 1907 tonttioikeudesta annettu

Ruotsin laki taas säättää, että valtio, kaupunki tai muu kunta taikka kunnallinen yhdyskunta saa määrätyn, ei kuuttakolmatta vuotta lyhemmäksi eikä sataa vuotta pitemmäksi ajaksi luovuttaa sellaisella alueella olevan tontin, joka on erittäin säädettyssä järjestyksessä suunniteltu rakennettavaksi. Sellaisen tonttioikeuden saa, kun se on kirjaan merkitty, toiselle luovuttaa sekä velasta kiinnittää, niinkuin siitä on erittäin säädetty.

Puheena olevalla oikeussäännöllä saattaa lyhyesti sanoa olevan tarkoituksena toiselta puolen helpottaa henkilöille, jotka eivät voi taikka tahdo lunastaa maata omakseen, omien talojen rakentamista ja toiselta puolen pidättää erittäinkin kaupunkikunnille maa-arvon kohoamisesta koituva voitto sekä siten ehkäistä epäterveellistä ja kaupunkien kehitykselle vahingollista tonttikeinottelua. Mitä Ruotsiin tulee aiheutuu tonttioikeussäännösten käytäntöön ottaminen eritoten siitä, että nautintaoikeusvälipuheen voimassapysymisaikaa koskevan aikaisemman lain mukaisesti välipuhe, joka tarkoitti nautinta-oikeutta kaupungissa olevaan huoneukseen tahi tonttiin tahi sen osaan samoin kuin huoneukseen tahi tonttiin kuuluvaan maahan, ei saanut olla voimassa kymmentä vuotta enempiä sekä ettei sellaista nautintaoikeutta käynyt velasta kiinnittäminen.

Siitä mitä edellä on lausuttu asiasta voimassa olevasta Suomen laista käynee selville, ettei meillä ehdottomasti ole tarpeen uutta lainsäädäntöä ainakaan edellä mainittuja tarkoituksia varten, joiden on katsottu vaatineen «perintörakennusoikeuden» ja «tonttioikeuden» käytäntöön ottamista».

Valiokunnan
kanta kysymyksessä.

Ylläolevaan lausuntoon yhtyy valiokunta. Ehkä saattaisi kuitenkin tulkittessa voimassa olevia säännöksiä vuokralle antajan etuoikeudesta maksamattomalta vuokralta viljelijän vuokratulla alueella olevaan irtaimistoon ja rakennuksiin syntyä epäilystä, voidaanko sellaisen etuoikeuden katsoa myös soveltuvan tontin vuokraan kaupungissa, kun puheenalainen määräys on syntynyt ajatellessa maaseudun vuokrasuhteita. Tähän nähden näyttää varovainen huolenpitäväisyys kaupungin puolelta kehoittavan että kaupungille otetaan kiinnitys takeeksi vuokramaksun asianmukaisesta suorittamisesta.

Annetun lausunnon mukaan on sellainen kaupunginmaan käyttäminen, josta tässä on ollut kysymys, saatavissa meillä aikaan tarvitsematta mitään lainsäädäntötoimenpidettä tarkoitukseen. Valiokunta tahtoo saamansa toimen nojalla, joka erityisesti koskee lausunnon antamista kysymyksestä luotonantajan oikeuden turvaamiseksi, tuoda esiin edellämainitussa lausunnossa tässä kohden osoitetun keinon, että kaupunki vuokrasopimusta tehdessä sitoutuisi olemaan myymättä vuokrattua aluetta vuokra-aikana ilman kiinnityksenhaltijan myönnytystä. Tällaisen myymisen kautta aiheutuu nimittäin vahinkoa luotonantajalle, kun näet sen mukaan aikaisemmin sovittu alueen käyttöoikeus, mikä alue on ollut hänelle vakuudeksi annetun kiinnityksen esineenä, siirtyy velallisen hankkimaksi saman alueen omistusoikeudeksi, myöskin panttioikeus ilmeisesti lakkaa olemasta. Jos luotonantajalle voidaan kuitenkin osoitetulla tavalla tarjota tarpeellista takuuta, ettei käyttöoikeutta ilman hänen myönnytystään vaihdeta omistusoikeudeksi, lienee tähän nähden tarpeellista vakuutta koskeva vaatimus täytetty, tarvitsematta asiasta niinmuodoin lainsäädäntöä.

Kyseenalaisen vuokrasopimuksen muihin ehtoihin nähden epäilee valiokunta antaa lausuntoaan, koska valiokunnan kokoomus näyttää osoittavan, ettei Kaupunginvaltuusto ole sellaista edellyttänyt. Alempana esitettävät näkökohdat tarkoittavat ainoastaan koetta pohjan aikaansaamiseksi kysymyksen vastaista lisävalmistamista varten.

Niistä määräehdoista, joiden tulisi sisältyä sopimukseen hallintaoikeuden luovuttamisesta kaupungille kuuluviin alueihin, ansaitsee seuraava erittäin huomioon ottamista. Sopimusaikaan nähden lienee huomautettava, ettei sitä olisi otettava liian lyhyeksi, koska siinä tapauksessa vuokraajalle kävisi luonnollisesti vaikeaksi hankkia itselleen tarpeellista luottoa. Sen ehkäisemiseksi, että tontteja keinotteluhalusta pidettäisiin saatavissa, olisi otettava määräys siitä, että niiden tulisi olla määrätystä järjestyksessä rakennettuja tietyn lyhyen ajan kuluessa (Töölön kaupunginosan rakennusaika on kaksi vuotta) vuokranantamisesta ja että rakennusvelvollisuuden jäädessä täyttämättä kaupunki saisi menetellä samalla tavalla kuin vastaavissa tapauksissa omistusoikeutta luovutettaessa kaupungin rakennusjärjestyksissä on säädetty, eli että tontti voitaisiin tarjota toiselle, jolloin se hinta, joka vuokraoikeuden siirtämisestä mahdollisesti suoritetaisiin sellaista tarjousta tehdessä, lankeaisi kaupungille. Tonttien rakentamiseen ja aitaamiseen sekä puhtaanapitoon ja kadunkunnossapitoon nähden olisi vuokraajalle muuten asetettava samanlaisia velvollisuuksia kuin kaupungin talonomistajille.

Vuotuiset vuokramaksut voitaisiin määrätä maksettaviksi etukäteen, esimerkiksi lokakuun 1 p:nä joka vuosi. Viidenkolmatta vuoden kuluttua ja sitten jokaisen viisi-kolmattavuotuisen vuokrakauden jälkeen tulisi kaupungin saada tilaisuus vuokran korottamiseen, ei kuitenkaan viittäkymmentä prosenttia suuremmaksi viimeksi määrätystä erästä tai, vaihtoehtoisesti, alkuperäisestä vuokrasummasta.

Vuokraaja olisi oikeutettava kaupunkia kuulematta luovuttamaan toiselle vuokraoikeutensa; kuitenkin olisi tapahtuneesta luovutuksesta tehtävä kuukauden kuluessa Rahatoimikamariin kirjallinen ilmoitus ja samalla näytettävä luovutuskirja sillä uhalla, jollei sitä täytettäisi, että kaupunki olisi oikeutettu mahdollisesti maksamattomiksi jääväin vuokramaksujen saamiseksi ja muiden vuokraajalle asettamain velvollisuuksien täyttämiseksi kaupungille pitämään kiinni siitäkin vuokraajasta, joka on viimeksi ilmoitettu Rahatoimikamarille.

Vuokra-ajan päätyttyä tulisi tontti ynnä sille rakennetut rakennukset ja kiinteät laitokset joutumaan kaupungille. Olisiko kaupungin tällöin suoritettava lunastus tai ei, lienee jossain määrin tehtävä riippuvaksi siitä tarkoituksesta, jota varten rakennukset ajetaan. Jos alueelle rakennetaan laajoja rakennuksia, näyttää lunastamisvelvollisuus käyvän kaupungille rasittavaksi, joten tämä seikka vuokrasopimusta tehdessä on otettava huomioon. Jos kuitenkin vuokra-ajan viimeisten viidentoista vuoden kuluessa uusi asuntorakennus olisi tontille rakennutettu toisen siaan, jonka tulipalo tai muu syy on hävittänyt, tai tontilla ennestään oleva asuntorakennus siitä syystä tullut melkoisilta osiltaan uudestarakennetuksi, lienee vuokraaja oikeutettava saamaan kaupungilta korvauksen, joka suhteellisena siihen aikaan, jolloin uuden rakennuksen rakentaminen tai entisen korjaaminen tapahtui, vastaa viidestä viiteenkymmeneen prosenttiin

rakennuksen rakennusarvosta arvioimisen mukaan, jonka toimittaa välityslautakunta, johon haupunki ja vuokraaja valitsevat kumpikin jäsenensä ja nämä yhteisesti kolmannen. Kaupungin tulee kuitenkin siinä tapauksessa saada vapaasti korvauksen asemesta tarjota vuokraajalle vuokran pitennystä samanlaisilla ehdoilla, kuin ovat viimeksi määrättyt, ja niin pitkäksi aikaa, että vuokraajalle taataan tontin hallinta arviolta viideksi kolmatta vuodeksi talon rakentamisesta tai korjaamisesta lukien. Kysymyksen ratkaiseminen, tuleeko vuokra-aika pitennettäväksi yllämainitun korvauksen asemesta, tulee vuokraajan herättää niinpian kuin uutisrakennus tai entisen korjaaminen on päättynyt tai vaihtoehtoisesti niinpian kuin piirustukset uutisrakennusta tai korjattavaa rakennusta varten ovat vahvistetut. Jos vuokraoikeus on kiinnitetty saatavasta, pitäisi sellaisen lunastuksen kuulua kiinnityksenhaltijalle määrältään niin suurena, joka tarvittaisiin tämän saatavan peittämiseksi.

Niiden määräysten kautta, jotka valiokunta on ylempänä ottanut puheeksi, on valiokunta toiselta puolen koettanut ottaa huomioon kaupungin etua sen pääsemisestä nauttimaan maan arvonkohoamista sekä toiselta puolen tahtonut katsoa asianomaisten vuokraajain parasta niihin ehtoihin nähden, joiden mukaan he voisivat kohtuudella ottaa tontteja vuokralle.

Ehdotusta niistä kaupungin maan alueista, joita edullisesti voitaisiin antaa vuokralle sillä tavalla kuin valiokunta on nyt tarkoittanut, ei valiokunta luonnollisesti kykene antamaan, vaan näyttää tämä velvollisuus, jos Kaupunginvaltuusto katsoo lisätoimenpiteen asiassa toivottavaksi, olevan annettava Rahatoimikamarille, joka muutenkin voisi saada toimekseen ottaa valiokunnan yllä esittämäin näkökohtain käytännöllisen soveliaisuuden lähemmin harkittavakseen. Valiokunta ehdottaa sentähden, sikäli kuin nyt on kysymys:

että Kaupunginvaltuusto, hyväksyen periaatteessa valiokunnan yllä esittämät näkökohdat, lykkäisi Rahatoimikamarin edelleen valmistettavaksi kysymyksen, voitaisiko sopivasti jokin osa kaupungin maata, valiokunnan tarkoittamassa järjestyksessä, luovuttaa rakennettavaksi, ollen Kamari velvollinen tästä aikanansa Valtuustolle ilmoittamaan.

Helsingissä joulukuun 3 päivänä 1910.

Karl Söderholm.

Leo Ehrnrooth.

W. F. Heimbürger.

Hjalmar Ekholm.

*Esitys uuden vuosirahansäännön vahvistamisesta
kaupungin teknillisten laitosten Hallitukselle.*

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI.

Helsingissä,
marrask. 24 p:nä 1910.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 539.

Kokouksessaan viimeksi kuluneen lokakuun 11 päivänä on Kaupunginvaltuusto päättänyt ensintulevan vuoden alusta asettaa kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen, johon kuuluu kaksi Kaupunginvaltuuston kolmeksi vuodeksi valitsemaa jäsentä varajäsenineen sekä Rahatoimikamarin vuodeksi valitsema jäsen varamiehineen, kuin myös teknillisten laitosten johtajat itseoikeutettuina jäseninä ja asianomaiset asistentit heidän varamiehinään, ollen mainittu hallitus muutoin kokoonpantava ja järjestettävä Rahatoimikamarin asiassa tekemän ehdotuksen mukaisesti. Samalla kun Valtuusto lisäksi on päättänyt, että mainitun hallituksen tulee laatia sekä Valtuuston tutkittavaksi ja hyväksyttäväksi lähettää tarpeellinen ehdotus Hallituksen ohjesäännöksi ja sen virkamiesten johtosäännöksi, on Valtuusto nähnyt hyväksi antaa Rahatoimikamarin tehtäväksi kaupungin kaasu- ja sähkölaitosten nykyisen Hallituksen kanssa neuvoteltuaan valmistaa sekä Valtuustolle jättää ehdotuksen ensinmainitun Hallituksen vuosirahansäännöksi niin aikaisin, että viimeksi mainittu ehdotus voidaan ottaa huomioon kaupungin ensintulevan vuoden meno- ja tuloarvion vahvistamisessa.

Tätä tehtävää täyttääkseen on Rahatoimikamari alustavasti käsitellyt asian sekä puolestaan kaasu- ja sähkölaitosten Hallitukselle esittänyt seuraavan ehdotuksen uuden hallituksen vuosirahansäännöksi:

Valittujen hallituksenjäsenten palkkio, jaettavaksi Hallituksen määräyksen mukaan	Smk	7,200: —
Hallituksen sihteeri, palkkiota	”	3,000: —
Kaasu-, sähkö- ja vesilaitosten toimitusjohtajat, kukin, palkkaa		10,000: —
vuokratrahoja		2,000: —
matkaraajoja		500: —
		12,500: —
Teknillisten laitosten yhteinen rahastonhoitaja	”	6,000: —
		37,500: —

Muist.: Toimitusjohtajille sekä rahastonhoitajalle tulee 10 %:n palkankorotus 5 ja 10 vuoden palveluksesta.

Hallituksen valittujen jäsenten palkkion on Rahatoimikamari arvioinut suhteellisesti nykyiseen palkkiomäärään ja jäsenlukuun. Sihteerin palkkio taas on merkitty samaksi, minkä Kaupunginvaltuusto on myöntänyt kaupungin yleisten töiden Hallituksen sihteerille. Kun tämä virka täytyy katsoa sivutoimeksi, ei se tähän asti voimassa olevain määräysten mukaan oikeuta palkankorotukseen 5 ja 10 vuoden palveluksesta. Toimitusjohtajain palkkaedut on merkitty nykyään voimassa olevain määräysten mukaisesti. Vesilaitoksen johtajan palkkaedut tämän johdosta kuitenkin jonkun verran kohoavat hänen nykyiseen palkkaukseensa verraten. Mitä vihdoin rahastonhoitajan toimeen tulee, on Kamari omaksunut sen käsityksen, että 6,000 markan palkka tuolle virkailijalle riittää, siihen nähden että asianomaiset teknilliset laitokset edelleen hoitavat erikoisrahastojaan, mikä järjestys tuntuvasti helpottaa päärahastonhoitajan työtä.

Rahatoimikamarin tässä kerrotun alustavan ehdotuksen johdosta, joka on kirjelmässä saatettu kaasu- ja sähkölaitosten Hallituksen tiedoksi, on mainittu Hallitus antanut lausunnon, joka tässä seuraa liitteenä. Niinkuin siitä näkyy, ovat Rahatoimikamari ja Hallitus päässeet yksimielisyyteen ainoastaan sihteerin palkkausetuihin nähden. Saadakseen kuitenkin molempain ehdotusten väliset eroavaisuudet mikäli mahdollista poistetuiksi, ovat Rahatoimikamari ja Hallitus käsitelleet asiaa yhteisessä kokouksessa. Tällöin olleesta keskustelusta on käynnyt selville, että Hallitus on lausunnossaan tarkemmin esitetyillä perusteilla joka kohdassa pysynyt kannallaan, jota vastoin Rahatoimikamari on ilmoittanut suostuvansa yksimielisyyden saavuttamiseksi erältä kohdin kannattamaan Hallituksen lausumia toivomuksia. Yksimielisyyttä ei siten kuitenkaan ole saavutettu.

Samalla kun Rahatoimikamari edelleen viittaa kaasu- ja sähkölaitosten Hallituksen tähän liitettyyn perusteluun ja ehdotukseen sekä mainitsee ettei neuvottelua vesilaitoksen johtajan kanssa ole tullut kysymykseen Rahatoimikamarin enempää kuin Hallituksenkaan puolelta, käy Kamari seuraavassa esittämään lopullisen kantansa tässä asiassa.

Mitä ensin Hallituksen jäsenten palkkiokysymyksen periaatteelliseen puoleen tulee, täytyy Rahatoimikamarin edelleen pysyä sillä kannalla että palkkio pitää tulla kysymykseen ainoastaan Hallituksen valituille jäsenille. Rahatoimikamari ei nimittäin voi katsoa Hallituksen esittäneen päteviä perustelmia muullaisen menettelyn tueksi. Kun Kaupunginvaltuusto päätti laajentaa kaupungin teknillisten laitosten toimitusjohtajain toimivaltaa ja niin ollen myös vastuunalaisuutta kutsumalla heidät yhteisen Hallituksen jäseniksi, ei tämä ainoastaan tietänyt luottamuksen osotusta mainitulle virkailijoille, vaan myös johonkin määrin heidän työtaakkansa lisäämistä. Minkä verran työtaakka tämän johdosta todellisuudessa on lisääntyvä, lienee vaikea edeltäpäin ratkaista. Hallituksen esityksestä päättäen eivät itseoikeutetut jäsenet, eivät ainakaan kaasu- ja sähkölaitosten johtajat, mikäli heistä riippuu, sen työn lisäksi,

minkä he suorittavat hallituksen kokouksissa, erityisesti käyttäisi aikaansa ja huomiotansa Hallitukselle kuuluviin asioihin eikä heidän vastuunalaisuutensaakaan lisääntyisi enempää kuin mitä Hallituksen kokouksissa tehdyt päätökset voivat sisältää. Tähän katsoen on Rahatoimikamarista näyttänyt aiheettomalta, että mainitut johtajat, jotka kuitenkin ovat kunnan paraiten palkattuja virkamiehiä, saisivat eri palkkion hallituksenjäsenyydestä. Tuollainen menettely ei olekaan tätä ennen tullut kysymykseen. Niinpä on esim. kaupungininsinööri eri korvauksetta toiminut Terveystoimituslautakunnan, Puutarhalautakunnan ja Kaupunginasemakaavatoimikunnan jäsenenä, minkä johdosta hänen usein on täytynyt kokousten lisäksi uhrata aikaa ja työtä erinäisiin mainittujen lautakuntain antamiin tehtäviin. Kaupungininsinöörin johtosäännössä ei kuitenkaan ole mitään mainittu hänen velvollisuudestaan ottaa osaa sanottujen lautakuntain kokouksiin. Niinkään ottavat vaivahoidon ja terveydenhoidon toimitusjohtajat (ensimmäinen kaupunginlääkäri) itseoikeutettuina päätäntövaltaisina jäseninä osaa Vaivahoidon ja Terveystoimituslautakunnan kokouksiin saamatta siitä eri palkkiota. Käsiteltäessä kysymystä Rahatoimikamarin uudelleenjärjestämisestä on ollut puhetta että asianomaiset laitosten päälliköt veloitettaisiin tarpeen vaatiessa ja kutsuttaessa saapumaan Rahatoimikamarin kokouksiin. Tuollaisen määräyksen voimaannapano tosin lisäisi asianomaisten päällikköjen työtaakkaa, mutta ei siitä kuitenkaan ole ajateltu myönnettäväksi erityistä korvausta. Huomattava on niinkään, että Rahatoimikamari voi jäseneksi sekä kaupungin teknillisten laitosten että yleisten töiden Hallitukseen valita jonkun jäsenistään taikka kansliavirkamiehistä. Jos silloin vaali osuisi johonkin mainituista virkamiehistä, on luonnollista, ettei tuosta tehtävästä tulisi mitään palkkiota kysymykseen, vaikkakin virkamiehen työtaakka ja vastuunalaisuus tuntuvasti lisääntyisi, ollen tässä myös huomattava, ettei johtosäännössä ole tuollaista tehtävää edellytetty. Millä ehdolla nyt puheena olevat toimitusjohtajat on virkoihinsa otettu, ei ole Rahatoimikamarille tunnettua, mutta Kamari edellyttää heillekin olevan voimassa saman yleisen säännön kuin muille kaupungin virkamiehille, nimittäin että heidän tulee suorittaa Kaupunginvaltuuston taikka Hallituksen antamat tehtävät saamatta siitä eri palkkaa, varsinkin kun nämä tehtävät kuuluvat heidän omaan toimialaansa.

Etusijassa on Rahatoimikamarin huomio kuitenkin kiintynyt siihen seikkaan että itseoikeutetuille jäsenille Hallituksen ehdotuksen mukaan laskettaisiin palkkiota eri perusteen mukaan kuin valituille jäsenille, niin että ensinmainitut saisivat 20 markkaa kokoukselta, jota vastoin jälkimäisillä olisi määrätty vuosipalkkio. Tämä erottelu ei kuitenkaan ole satunnainen, vaan edellyttää sitä, että itseoikeutetut jäsenet olisivat eri asemassa kuin valitut jäsenet sikäli, että palkkiojärjestelmästä kävisi selville, että itseoikeutetut jäsenet ainoastaan ovat osallisia vastuuseen Hallituksen istunnossa tehdyistä päätöksistä, mutta eivät sen lisäksi puuttuisi kaikkien laitosten hoitoon. Tällaista itseoikeutettujen jäsenten vastuuvollisuuden rajoitusta ei Kaupunginvaltuusto edellä mainittua päätöstä tehdessään liene tarkoittanut; joka tapauk-

nessa olisi asia otettava harkittavaksi mainitun Hallituksen johtosääntöehdotusta käsiteltäessä.

Edellä esitettyjen seikkojen nojalla täytyy Rahatoimikamarin vastustaa hallituksen ehdotusta mitä tulee erityisen palkkion myöntämiseen Hallituksen itseoikeutetuille jäsenille. Sitä vastoin on Rahatoimikamari katsonut voivansa myöntyä Hallituksen ehdotukseen sikäli, että Kamari on puoltanut Hallituksen valituille jäsenille myönnettäväksi 10,000 markan palkkion, jaettavaksi Hallituksen puheenjohtajan ja valittujen jäsenten kesken Hallituksen tarkemman määräyksen mukaan. Tosin kustannukset tämän johdosta nousisivat jonkun verran suuremmiksi kuin mitä Rahatoimikamari on tarkoittanut, ja puheenjohtaja ja jäsenet saisivat suuremman palkkion kuin mitä kaupungin minkään muun Hallituksen, esimerkiksi Rahatoimikamarin ja Terveystalautakunnan vastaavista toimista maksetaan, mutta eihän tämän seikan tarvitse vaikuttaa ratkaisevasti asian lopulliseen käsittelyyn.

Mitä toimitusjohtajain palkkaetuihin tulee, on Rahatoimikamari, niinkuin edellä mainittiin, katsonut kaikki kolme johtajaa olevan tähän nähden asetettava yhdenvertaisiksi sekä niin ollen ehdottanut vesijohtoinsinöörin palkkaetuja korotettavaksi. Tässäkin kohden on Hallitus ollut eri mieltä sekä huomauttanut että, kun vesijohtolaitosta ei voi mitenkään katsoa liikeyritykseksi samalla tavalla kuin kaasuja ja sähkölaitoksia eikä sen johtaja myöskään voi toiminnallaan mainittavasti edistää laitoksen hankkiman tavaran kulutuksen lisääntymistä, sekä myös siihen nähden että vesijohtokonttori on avoinna k:lo 10:stä a. p. k:lo 3:een i. p., jota vastoin kaasuja ja sähkölaitosten konttorit pidetään avoinna k:lo 9:stä a. p. k:lo 5:een i. p., olisi ilmeisesti väärin asettaa kaikkien teknillisten laitosten johtajia ja virkamiehiä palkkaetuihin nähden yhdenvertaisiksi. Hallitus ei tosin tee tähän nähden mitään myönteistä ehdotusta, mutta Rahatoimikamari on käsittänyt tämän lausunnon niin, että palkkaetujen pitäisi pysyä ennallaan. Rahatoimikamari puolestaan ei voi katsoa Hallituksen perustelua tässä kohden paikkansa pitäväksi. Katsomatta niihin eteviin ominaisuuksiin, joita Hallitus näyttää vaativan kaasuja ja sähkölaitosten johtajilta, mutta joita se ei pidä tarpeellisina vesijohtolaitoksen johtajalle, pyytää Rahatoimikamari huomauttaa että vesilaitos on puheena olevista laitoksista suurin ja että hyvän veden moitteeton hankinta kaupungille ja sen kaikille asukkaille on melkoista tärkeämpi kuin kaasun ja sähkönkulutuksen lisääntyminen. Laitoksen työmäärää ei myöskään tule mitata sen ajan mukaan, minkä laitos pidetään yleisölle avoinna. Vaikkakin esimerkiksi Rahatoimikamari taikka Rakennuskonttori pidetään yleisölle avoinna vain k:lo 10:stä a. p. k:lo 2:een i. p., vaati näiden laitosten työ virkamiehiltä kuitenkin paljon enemmän aikaa kuin mitä tuohon avoinnaoloaikaan mahtuu. On myös ajateltavissa, että toinen johtaja on koko sen lyhemmän työajan, minkä konttori on avoinna, siellä tavattavana sekä käyttää muita aikoja laitosten tarkastamiseen, kun taas toista ei tavata koko konttoriaikana konttorissa, syystä että melkoinen osa tätä aikaa menee laitoksen tarkastukseen y. m. s. Tuollainen arvonmittari merkitsee sentähden sangen vähän. Mutta jos sitä kerran käytetään, olisi Hallituksen myös tullut antaa tyhjen-

täviä tietoja ja mainita, että sekä kaasu- että sähkölaitoksen johtajat ja konttorihenkilökunta eivät ole konttoreissaan tavattavina k:lo 12 ja 1 välillä päivällä, joten siis työaika lyhenee tunnilla. Vielä lienee huomautettava, että vesilaitoksella on kohdakkoin suoritettavana suuria uudistus- ja laajennustöitä, jotka vesilaitoksen johtajan tulee eri korvauksetta valmistella ja toimeenpanna. Tähän katsoen on mitä tärkeintä, että kaupunki saa palveluksessaan pitää taitavan ja kokeneen vesilaitosinsinöriä, eikä Kaupunginvaltuuston liene sivuutettava tätä seikkaa. Näyttää siltä kuin panisi Hallitus ratkaisevaa painoa kulutuksen lisäämiseen ja laitosten liikeyrityksen luontoisuuteen. Ovathan teknilliset laitokset tosin liikeyrityksiä, mutta etusijassa kunnallisia yrityksiä, jotka kunta on perustanut omia tarpeitaan ja etujaan varten. Rahatoimikamarin täytyy sentähden yhäkin pysyä siinä edellä lausumassaan käsityksessä että kaikkien teknillisten laitosten johtajat olisi palkkaetuihin nähden asetettava yhdenvertaisiksi, johon käsitykseen myös yksi Hallituksen jäsen on yhtynyt.

Mitä vihdoin rahastonhoitajan toimeen tulee, ei nykyinen Hallitus näy aikovan noudattaa Kaupunginvaltuuston periaatteessa lausumaa toivomusta. Kun tämä asia tulee vastedes valittavan Hallituksen harkittavaksi ja sitä niinmuodoin edelleen käsitellään Hallituksen uuden ohjesääntöehdotuksen yhteydessä, lienee soveliainta jättää kysymys yhteisen rahastonhoitajan asettamisesta nykyään avonaiseksi ja vuosirahansääntöön ainoastaan merkitä Hallituksen ehdottama 2,100 markan palkkauserä vesilaitoksen erikoiselle rahastonhoitajalle.

Sen nojalla mitä edellä on lausuttu, saa Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto päättäisi

vahvistaa tässä seuraavan ehdotuksen kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen, asianomaisten laitosten johtajain sekä vesilaitoksen rahastonhoitajan vuosirahansäännöksi.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Ehdotus kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen vuosi- rahansäännöksi.

Palkkiota valituille hallituksenjäsenille, jaettavaksi Hallituksen määräyksen mukaan sekä pantavaksi samansuuruisina erinä maksettavaksi kaikkien kolmen teknillisen laitoksen menosäännöistä	Smk 10,000: —
Hallituksen sihteeri, palkkiota	„ 3,000: —
Kaasu-, sähkö- ja vesilaitosten toimitusjohtajat, kukin	
palkkaa	10,000: —
vuokrarahoja	2,000: —
matkarahoja	500: —
	<hr/>
	12,500: —
	„ 37,500: —
Vesilaitoksen rahastonhoitaja, palkkiota	„ 2,100: —

Muist.: Toimitusjohtajille tulee 10 %:n palkankorotus 5 ja 10 vuoden palveluksesta.

Liite.

HELSINGIN KAUPUNGIN

KAASU- JA SÄHKÖLAITOSTEN HALLITUS.

Helsingissä,

marrask. 21 p:nä 1910.

Rahatoimikamarille.

N:o 130.

Sen johdosta että Rahatoimikamari kirjelmässä kuluvan marraskuun 9 päivältä on pyytänyt Hallituksen lausuntoa Kamarin laatimasta ehdotuksesta kaupungin teknillisten laitosten vastaperustetun Hallituksen vuosi-rahansäännöksi, saa Hallitus kunnioittaen lausua seuraavaa.

Rahatoimikamarin ehdotuksessa on ensimmäisenä palkkiota valituille hallituksenjäsenille, Hallituksen määräyksen mukaan jaettavaksi, kaikkiaan Smk 7,200: —, joka määrä on laskettu suhteellisesti nykyiseen palkkiomäärään ja jäsenlukuun. Kun uudelle hallitukselle ei vielä ole laadittu ohjesääntöä, joten tarkempia määräyksiä hallituksen eri jäsenten velvollisuuksista niinmuodoin puuttuu, näyttää Hallituksesta mahdottomalta arvioida, minkäsuuruinen palkkio uudelle Hallitukselle olisi merkittävä. Hallituksesta kuitenkin näyttää ilman muuta selvältä, että Rahatoimikamarin ehdotama Smk 7,200: — on aivan liian pieni. On nimittäin ensinnäkin huomattava, että Hallituksen vastaisen puheenjohtajan täytyy tarkastaa kolmen laitoksen hoitoa nykyisten kahden sijasta, sekä että, kun useitten vähäpätöisempäin asiain ratkaisu lienee

ajanhukan välttämiseksi ja jottei Hallituksen kokouksia rasitettaisi tuollaisilla asioilla jätettävä puheenjohtajan ja toimitusjohtajain toimeksi, täytyy puheenjohtajan paljon enemmän kuin nykyään kuluttaa aikaansa taajoihin neuvotteluihin johtajain kanssa.

Tämän johdosta ja puheenjohtajalle siten lisääntyvään vastuunalaisuuteen nähden olisi hänelle, Hallituksen mielestä, annettava tähän astista suurempi palkkio.

Mitä sitten noihin kahteen muuhun valittuun hallituksenjäseneseen tulee, ei heidän toimintaansa käyne rajoittaminen ainoastaan Hallituksen kokouksissa olemiseen, vaan täytynee heille myös antaa muita toimia laitosten hoidon silmälläpitoon nähden. Vertailun vuoksi mainittakoon, että esim. Tukholman kaasu- ja sähkölaitosten hallituksesta valitaan, paitsi puheenjohtajaa, rahastonhoitaja ja tarkastava johtaja, joilla niinmuodoin on Hallituksen kokousten väliaikoinakin erinäisiä tehtäviä suoritettavana. Puheena oleville uuden hallituksen jäsenille lienee siis annettava määrätty vuosi-palkkiot eikä ainoastaan määrättyä palkkiota joka kokouksesta.

Muutoin on Rahatoimikamari sitä mieltä, että ainoastaan valittujen hallituksenjäsenten pitäisi saada erityinen korvaus. Tähän käsitykseen Hallitus ei ole voinut yhtyä. Kaasu- ja sähkölaitosten toimitusjohtajain kanssa tehtyjen välikirjain mukaan ei heillä ole muuta velvollisuutta kuin hoitaa omia laitoksiaan. Tämän johdosta heitä ei myöskään käy velvoittaminen ottamaan osaa toistensa laitosten eikä myöskään vesilaitoksen hoitoon. Mutta Hallituksen mielestä ei myöskään olisi oikeuden ja kohtuuden mukaista eri korvauksetta vaatia heiltä mitään tuollaista, sillä kun Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan toimitusjohtajain tulee jäsenenä kuulua vastaiseen hallitukseen, seuraa siitä ett'ei heidän ainoastaan ole muiden hallituksenjäsenten kera kannettava vastuu Hallituksen päätöksistä ja toimeenpiteistä yleensä, vaan myös erittäin vastattava niistä teknillisessä suhteessa. Paitsi sitä vastuunalaisuutta, mikä heillä tietenkin on omain laitostensa puolesta, tulisi heidän niinmuodoin myös vastata Hallituksen päätöksistä, mikäli muita laitoksia koskee. Tähän nähden Hallitus kuitenkin edellyttää, ettei heidän vastuunalaisuuttaan vastamainitussa kohden uloteta pitemmälle kuin niihin päätöksiin, joihin he ovat Hallituksen kokouksissa ottaneet osaa, koska he päinvastaisessa tapauksessa joutuisivat osaltaan myös vastaamaan muiden laitosten koko käytöstä ja hoidosta, jommoista ei heiltä kuitenkaan käyne kohtuudella vaatiminen. Näistä syistä on Hallitus sitä mieltä, että noiden kolmen laitoksen johtajain tulisi saada erityinen palkkio osanotostaan vastaisen hallituksen kokouksiin, joka palkkio olisi sopivin määrätä kultakin kokoukselta, sekä että Hallituksen palkkio olisi pysyttävä nykyisessä 12,000 markan määrässä ¹⁾, josta 4,000 markkaa pantaisiin kunkin noiden kolmen laitoksen maksettavaksi.

Uuden Hallituksen sihteerille ehdotettuun palkkioon nähden Hallituksella ei ole mitään muistuttamista.

Jotta kaikki toimitusjohtajat olisivat palkkaetuihin nähden samassa asemassa,

¹⁾ Tähän määrään on, mikäli on ilmoitettu, myös luettu Hallituksen itseoikeutetuille jäsenille arvioitu palkkio.

on Rahatoimikamari merkinnyt vesilaitoksen toimitusjohtajan palkkauksen samaksi määräksi, mikä aikaisemmin on myönnetty kaasu- ja sähkölaitosten toimitusjohtajille, joten vesilaitoksen johtajan palkka tuntuvasti kohoaisi. Helsingin kunnallishallinnon muutuskysymyksiä käsittelemään asetettu komitea niinkään on aikaisemmin lausunut, että vesilaitoksen johtaja ja kirjanpitäjä olisi taloudellisessa suhteessa asetettava kaasu- ja sähkölaitosten johtajain ja kamreerien vertaisiksi. Tämän johdosta täytyy Hallituksen huomauttaa sitä oleellista eroa, mikä on toiselta puolen vesilaitoksen ja toiselta puolen muiden laitosten välillä. Vesilaitosta ei nimittäin, niinkuin Hallituksella jo ennen on ollut tilaisuutta todeta, käy pitäminen liikeyrityksenä samalla tavalla kuin kaasu- ja sähkölaitoksia, eikä sen johtaja myöskään voi toiminnallaan mainittavasti edistää laitoksen hankkiman tavaran kulutuksen lisääntymistä, mikä sitä vastoin kieltämättä on laita kaasu- ja sähkölaitosten johtajain, joilla paitsi teknillisiä tietoja tulee olla etevää johtajan- ja liikemiesominaisuuksia. Että työtarmokkuuskin on vesijohtokonttorissa aivan toinen kuin kaasu- ja sähkölaitosten konttoreissa, käy jo selville siitä, että viimeksi mainittujen konttorien aukioloaika on k:lo 9:stä a. p. k:lo 5:een i. p., jota vastoin vesilaitoksen konttorissa työskennellään ainoastaan k:lo 10:stä a. p. k:lo 3:een i. p. Näin ollen vesilaitoksen virkamiesten asettaminen palkkaetuihin nähden yhdenvertaisiksi kaasu- ja sähkölaitosten virkamiesten kanssa olisi ilmeinen vääryys viimeksi mainittuja kohtaan.

Mitä vihdoin tulee teknillisten laitosten rahastonhoitajalle ehdotettuun palkkioon, saa Hallitus viitata Rahatoimikamariin lähettämäänsä kirjelmään N:o 118 viimeksi kuluneen syyskuun 30 päiväältä, jossa Hallitus katsoo täysin osottaneensa tuollaisen virkailijain tarpeettomuuden; ja rohkenee Hallitus ehdottaa, että sen sijaan teknillisten laitosten vuosirahansääntöön merkittäisiin vesilaitoksen rahastonhoitajaa varten 2,100 markan määräraha.

Helsingin kaupungin Kaasu- ja Sähkölaitosten Hallitus:

Hj. Schildt.

**Edvin Willgren.
Julius Tallberg.**

**Karl Appelberg.
J. Sohlman.**

Toimitusjohtajan palkkaukseen nähden olen eri mieltä, ja katson että heidät olisi tähän nähden asetettava yhdenvertaisiksi.

J. Sohlman.

Ehdotus kaupunginsähkölaitoksen toiminnan laajentamisesta Kallion ja Töölön kaupunginosiin ja alaseksain sekä johtoverkkojen rakentamisesta tätä tarkoitusta varten.

HELSINGIN KAUPUNGIN

**KAASU- JA SÄHKÖLAITOKSEN
HALLITUS.**

Helsingissä,

1 p:nä jouluk. 1910.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kirjeessä viime maaliskuun 1 päivästä N:o 118 ovat herrat Valtuusmiehet, Kaupungin Sähkölaitoksen Hallituksen laajennusehdotuksen johdosta, katsoneet, että tuollainen laajennus jos siihen ryhdytään, on tehtävä lainavaroilla kahta vuotta pitimmällä takaisinmaksuajalla, josta syystä ja kun asia siten olisi sellainen, jonka tulisi jättää lisättyjen Valtuusmiesten käsiteltäväksi ja päätettäväksi, Valtuusto päätti jättää sen niitten lisättyjen Valtuusmiesten pohdittavaksi, jotka aikoinaan valittaisiin käsittelemään kysymystä niitten sähkölaitoksen lisäkulojen suorittamisesta, jotka ovat osoittautuneet välttämättömiksi sen määrän yli, minkä lisätyt Valtuusmiehet aikaisemmin mainittuun tarkoitukseen ovat myöntäneet. Samalla ovat herrat Valtuusmiehet kuitenkin palauttaneet asian Hallitukselle kehoituksella jättämään, ennenkuin lisätyt Valtuusmiehet ottaisivat asian käsitelläkseen, ohjelman sekä Kallion että Töölön kaupunginosien varustamisesta sähkövirralla ja tulisi ohjelman vaihtoehtoisesti käsitellä tasa- ja kiertovirtaa.

Tämän johdosta ja kun Hallitus vielä on saanut muutamilta Töölön kaupunginosassa asuvilta henkilöiltä kirjallisen pyynnön mainitun kaupunginosan varustamisesta säkövirralla, joka pyyntö tähän myötäliitetään, on Hallitus tehnyt vaaditun ohjelman. Samalla kuin Hallitus jättää mainitun ohjelman herrojen Valtuusmiesten tarkastettavaksi ja päätettäväksi saa Hallitus asiasta kunnioittaen lausua seuraavaa.

Kun herrat Valtuusmiehet, katsoen Osakeyhtiö Gottfr. Strömbergin asettamiin ehtoihin, eivät aikaisemmin katsoneet pitävänsä pitentää sopimusta mainitun toiminnan kanssa virranhankinnasta Kallion kaupunginosassa enempää kuin vuodeksi eteenpäin ja kun yksityiseltä virranhankkijalta niin ollen ei voitane vaatia, että

hän saattaisi laitoksensa sellaiseen kuntoon, että ne kaikinpuolin tyydyttäisivät virrankäyttäjien oikeutettuja vaatimuksia, *ei kysymystä Kallion varustamisesta sähkövirralla voitane tarkoitusta vastaavalla tavalla ratkaista muutoin, kuin että kaupunki itse ottaa virranjaon käsiinsä.*

Vieläkin huonommassa asemassa kuin väestö Kalliossa ovat asukkaat nopeasti kasvavassa Töölön kaupunginosassa, jossa toistaiseksi ei ole ollenkaan sähkövirtaa, lukuunottamatta pientä aluetta sen eteläosassa, jossa väliaikaisesti jaetaan sähkövirtaa pienessä määrässä nykyiseltä Kasarminkadun ala-asemalta. Pitkän matkan takia voitaisiin virranjakoa Kasarminkadun ala-asemalta tännepäin enään vaan hyvin vähän laajentaa ja silloinkin ainoastaan luonnottomilla kaapelikustannuksilla, jotka eivät olisi missään suhteessa jaettuun virtamäärään.

Uusia taloja rakennetaan Töölössä nykyisin hyvin paljon ja kaikesta päättäen tulee rakennustoiminta siellä jatkumaan erittäin nopeasti. Rakennetut talot ovat kaikki sellaisia, että niihin yleisesti otetaan sähkövalo ja voidaan siis katsoa sähkövirranjaon ensi vuodesta alkaen kaikella todennäköisyydellä kannattavan. Näinollen voidaan pitää varsin oikeutettuna vaatimuksena, että tämän kaupunginosan asukkaat valaistus- ja voimatarpeittensa tyydyttämiseen nähden tulevat yhtä edulliseen asemaan kuin vanhemmissakin kaupunginosissa. Jos sitäpaitsi otetaan huomioon että kaupunki, hankkimalla m. m. sähkövirtaa valaistusta ja voimaa varten, voi edistää rakennustoimintaa kysymyksessä olevassa kaupunginosassa ja siten jossakin määrin säättää sekä tonttien hintoja että vuokraoloja yleensä, *pitäisi yllämainitun perusteella olla aivan riittäviä syitä sähkölaitoksen toiminnan laajentamiseksi Töölön kaupunginosaankin.*

Sähkökysymyksen pikaisen ratkaisemisen puolesta Kallion ja Töölön kaupunginosissa puhuvat sitäpaitsi epäsuorasti seuraavat seikat:

Jollei kysymystä virranhankinnasta koko Töölön kaupunginosaa varten nyt ratkaistaisi, pitäisi nykyisellä Kasarminkadun ala-asemalta vetää uusi Smk 50,000: — maksava syöttöjohto Fredrikin- ja Rautatienkatujen kulmaukseen kasvavan sähkövirtakysynnän tyydyttämiseksi Töölön eteläosassa, jossa sähkölaitoksella nyt jo on olemassa ilmajohtoina tehty jakojohdoverkko. Tämä syöttöjohto, joka pitkän matkan takia tulisi suhteettoman kalliiksi, olisi myöhemmin niin pian kuin Töölö saisi oman verkon, tarpeeton eikä sitä voitaisi käyttää vanhaa verkkoakaan varten. Kysymyksessä oleva summa voitaisiin siis suoraan säästää, jos Töölön kysymys nyt kokonaisuudessaan ratkaistaisiin.

Rakennettavana olevan uuden kulkutautisairaalan valaistus- ja voimatarpeitten tyydyttäminen vaatisi jo ensi vuonna kalliita väliaikaisia laitteita, jotka voidaan välttää, ja voitaisiin tarkoitusta varten tarvittavat laitteet järjestelmällisesti tehdä kysymyksen yhteydessä sähkövirranjaosta Kallion ja Töölön kaupunginosissa. Myöskin estettäisiin kysymyksen ratkaisun kautta yksityisten suunnittelemien pienempien sähkölaitosten syntyminen Töölössä ja lisättäisiin täten tulevan virranjaon kannattavuutta.

Aikaisemman ehdotuksen yhteydessä ala-aseman rakentamisesta Kallioon huomautettiin jo siitä, että jos kaupunki ottaisi virranjaon käsiinsä mainitussa kaupunginosassa, niin olisi silloin myöskin tilaisuus korvata epätydyttävä petroolivalaistus useimmilla kaduilla paljon paremmalla sähkövalaistuksella ja että hankintakustannukset tulisivat mitättömän pieniksi, johtoverkko kun tehtäisiin maanpäällinen. Katuvalaistuksen parannus näissä kaukaisimmissa kaupunginosissa tulisi epäilemättäkin tyydyttämään sekä sikäläisiä asukkaita että järjestyksen valvojia, joitten työ rauhottomissa seuduissa tämän kautta tulisi tuntuvasti helpommaksi.

Vielä katsoo Hallitus pitävänsä huomauttaa sitä seikkaa, että kun sähkölaitoksen nykyisen osan rakennus aloitettiin syksyllä 1908, syntyi ulkomailla ja meilläkin taloudellinen ahdinkotila, joka toistaiseksi on ainoastaan osittain voitettu. Seuraukset tästä ahdinkotilasta ovat, mitä sähkölaitokseen tulee, suurien hinnanalennusten takia kaikille aloille, olleet tuntuvasti edulliset ja luultavaa on, että edullisten kauppasuhteitten hyöty kestää jonkun aikaa eteenkinpäin. Kaikki merkit viittavat kuitenkin siihen, että ulkomailla piankin onnistutaan selviytymään näistä taloudellisista vaikeuksista. On siis odotettavissa, että sähkölaitoksen laajennuksen Kallion ja Töölön kaupunginisiin toistaiseksi lykkääminen ei ainoastaan aiheuttaisi tulojen pois jäämistä vaan myöskin vaadittavien hankintakustannusten huomattavaa lisäystä.

Eri järjestelmien hankintakustannusten selvillesaamiseksi on toimeenpaneva johtaja Bernh. Wuolle tehnyt myätälitetyt vaihtoehtoiset kustannusarviot, jotka päättyvät:

a) tasavirralla:

Kalliossa	Smk:aan 475,000: —
Töölössä	„ 385,000: —
	<u>Smk:aan 860,000: —</u>

b) kiertovirralla:

Kalliossa	Smk:aan 420,000: —
Töölössä	„ 343,000: —
	<u>Smk:aan 763,000: —</u>

Tasavirtaehdoituksessa ei ole otettu huomioon ala-asemien tonttien arvoa. Valmistavissa keskusteluissa Rakennuskonttorin kanssa, on Kallion ala-aseman paikaksi ehdotettu noin 300 neliometrin suuruista kulmausta kaupungin asemakarttaan merkitystä puistikosta 5:nen linjan varrella, ja on Rakennuskonttori pitänyt, ettei tälle tontille tarvitsisi laskea eri hintaa.

Töölön ala-aseman tonttipaikkana voisi kysymykseen tulla yhtä suuri alue

Isontorin varrelta tai muualla aivan sen läheisyydessä. Tälle tontille voitaisiin tavallisen hinnan mukaan laskea 7,000—8,000 markan arvo. Hallitus ei ole pitänyt tarpeellisena ottaa näitä tonttien arvoja kustannusarvioon, ennenkuin herrat Valtuusmiehet ovat asian käsitelleet, jonka jälkeen, siinä tapauksessa että tasavirtajärjestelmää tullaan käyttämään, kaupunginviranomaiset voivat järjestää kysymyksen sopivista tonttipaikoista.

Mitä käytettävään virtajärjestelmään tulee, saa Hallitus kysymyksessä viitata toimeenpanevan johtajan Wuolteen ja hallituksenjäsenen professori J. Sohlmanin myötäliitettyihin kirjallisiin lausuntoihin, joista edellinen puoltaa tasavirtaa ja jälkimäinen kiertovirtaa.

Siihen nähden, että nämä molemmat ammattimiehet täten ovat eri mieltä ja kysymyksen ratkaisu Hallituksen muille jäsenille on näin ollen ollut vaikea, on Hallitus käyttänyt asiantuntijoina kahta etevää ulkomaalaista auktoriteettia tällä alalla, Tukholman sähkölaitoksen johtajaa Aug. Decker'ia ja insinööri filosofiantohtori Axel F. Enström'ia, joka on osakas „Elektriska Pröfningsanstalten'issa Tukholmassa, jotka nykyisin ovat paikkakunnalla tarkastamassa toiminimen Siemens-Schuckert-Werke'n kaupungin sähkölaitokselle tänä syksynä hankkimia uusia koneita. Näitten asiantuntijain kustannus- ja kannattavuuslaskelmien seuraamista kirjallisista lausunnoista, jotka myötäliitetään, käy selville, että asiantuntijat ehdottomasti suosittelivat laajennukset tehtäväksi tasavirtajärjestelmän mukaan.

Käsitellessään järjestelmäkysymystä on Hallitus erityisesti ottanut huomioon sen, että Kallion ja Töölön kaupunginosat lähimmässä tulevaisuudessa rakennetaan samalla tavalla, kuin kaupungin keskiosatkin, jonkatähden kysymyksellä näiden kaupunginosien varustamisesta valaistuksella ja voimalla ei pitäisi olla mitään eroa muihin kaupunginosaan nähden. Lisäksi tulee se, että aikaisemmin kaupungille valitusta järjestelmästä poikkeaminen näihin kaupunginosaan nähden tuottaisi suuria hankaluuksia sekä virrankäyttäjille että sähkölaitokselle, koska mainituissa kaupunginosissa nykyisin käytetyt moottorit siinä tapauksessa olisivat vaihdettavat, joka tietystikin olisi tehtävä kaupungin kustannuksella. Sitäpaitsi täytyisi moottorien omistajan joka kerta muuttaessaan näistä tai näihin kaupunginosaan vaihtaa moottorinsa ja siten syntyisi hankaluuksia ja kustannuksia, jotka vältettäisiin, jos tasavirtajärjestelmä valittaisiin. Samoin olisi asian laita niihin lukuisiin tasavirtamoottoreihin nähden, joita jo käytetään rakennustöissä. Järjestelmän erilaisuudesta tulisi ehdottomasti seuraamaan, että asianomaiset välttämättömissä tapauksissa olisivat pakkoitetut hankkimaan uudet moottorit, mutta useimmin varmaankin koettaisivat tulla toimeen ilman sähkövirtaa käyttövoimana. Yksi seikka, joka myös puhuu tasavirtajärjestelmän puolesta ja josta asiantuntijatkin ovat erityisesti huomauttaneet on kysymys vesivoiman mahdollisesta hankkimisesta tulevaisuudessa, jolloin saavutettaisiin erittäin huomioonotettavia teknillisiä ja taloudellisia etuja käyttämällä alaseimia akkumulaattoripattereineen.

Tämän ja sen kaikinpuolisen selostuksen perusteella, minkä asia on saanut, on

Hallitus tullut siihen varmaan vakuutukseen että tasavirtajärjestelmä, vaikkakin sen hankintakustannukset ovat jonkunverran suuremmat kysymyksessä olevassa tapauksessa, tarjoaa niin huomattavia etuja kiertovirtajärjestelmän rinnalla, ettei niiden välisessä valinnansa pitäisi olla epäilystä.

Hallitus saa siis kunnioittaen ehdottaa että lisätyt Valtuusmiehet päättäisivät:

että sähkölaitoksen toiminta laajennetaan Kallion ja Töölön kaupunginosiin sekä että siinä tarkoituksessa kaupungin teknillisten laitojen Hallituksen toimesta rakennetaan ala-asetat ja johtoverkot tehtyjen suunnitelmien mukaan ja lasketuista Smk 860,000:— hinnasta, joka summa korvataan lainavaroista kahta vuotta pitemmällä takaisinmaksuajalla; sekä

että varsinaiset valtuusmiehet saavat ryhtyä kaikkiin yrityksen toimeenpanemisen aiheuttamiin toimenpiteisiin.

Hallituksen jäsenen professori Sohlmanin vastalause seuraa mukana.
Helsingissä, 1 p. Joulukuuta 1910.

Helsingin Kaasu- ja Sähkölaitoksen Hallitus:

Hj. Schildt.

Edvin Willgren.
Julius Tallberg.

Karl Appelberg.
J. Sohlman.

Vastalause.

Kun en voi yhtyä hallinnon ehdotukseen, että virranjako Kallion ja Töölön kaupunginosiin suoritetaan tasavirtajärjestelmän mukaan ala-asemineen vaan pidän kiertovirtajärjestelmää parempana, saan, viitaten mukaan liitettyyn lausuntooni ja siihen mitä ennemmin asiassa olen esiintuonut, ehdottaa että virranjako Kallion ja Töölön kaupunginosiin suoritettaisi kiertovirralla ja virranhinta lasketaan hiukan alhaisemmaksi kuin tasavirralla, esim. 10 à 15 %.

J. Sohlman.

Kustannusarvio

laitoksia varten, sähköenergian jakamiseksi 10, 11 ja 12 kaupunginosissa (Kallion alueella).

I Vaihtoehto.

Ala-asema johtoverkkoineen tasavirtajakoa varten.

A. Rakennus.

Ala-asemarakennus betonista ja sementtitiilistä, käsittäen noin 260 m², osittain yksi- osittain kaksikerroksinen, valmiina.

Juoksurana 10 tonnin kuormalle ja 9 m. jännevälillä . . Smk 55,000: —

B. Muuttajakoneet.

2	250 kw:n 240—300 voltin kaskadimuuttajakonetta valmiiksi montteerattuina lisäkalustoineen.	
1	noin 120 hv.—80 kw, 90 voltin lisämuuttajakone valmiiksi montteerattuna kaikkine tarpeellisine lisäkalustoineen .	» 55,000: —

C. Akkumulaattoripatteri.

Akkumulaattoripatteri 144 elementtiä mallia J. 100, 900 amperille (2,700 amperitunnille), valmiiksi montteerattuna elementtisulkijajohtoineen » 90,000: —

D. Mittakoneisto ja yhdistysjohdot.

Mittakoneisto pääasemalla;

Korkeajännitysmittakoneisto kytkinvaunu- tai kaappijärjestelmää, 2:lle tulevalle ja 2:lle menevälle kaapelille, 2:lle muuttajakoneelle ja 1:lle lisämuuttajakoneelle, ylijännitysvaralaitteineen, valmiina;

Matalajännitysmittakoneisto 7 osastolla, joista 1 varalta;

- 2 Kaksoiselementtisulkijaa 900 amperille;
 Yhdistysjohdot muuttajakoneitten ja mittakoneiston välillä
 sekä jakotaulusta johtotorniin.
 Jakotelineet syöttöjohdoille tarpeellisine varolukkoineen ja
 mittarineen Smk 34,500:—

E. Joktoverkot.

I. Korkeajännityskaapelit.

- 3,000 m. raudoitettua korkeajännityskaapelia 3×35 mm², 6,000
 voltia:
 Pääty- ja yhdistysmuhvit sekä muut tarpeet.
 1,500 » kaapeliottaa, osittain kallioon ammuttuna täytettynä ja katu
 korjattuna.
 Kaapelinveto ja montteerauskustannukset.
 1,500 » Telefonikaapeli (2×5) » 37,000:—

II. Syöttöjohtoverkko.

- 11,600 m. kirkasta koparikaapelia 95 mm².
 6,800 » » » 70 »
 9 kpl. valmiita syöttöpiestepylväitä raudasta, tarpeellisine laittei-
 neen.
 100 » puupylväitä kannatinrautoineen paikoillenpantuna ja maa-
 lattuna.
 9 » ristikkorautapylvästä perustuksineen, valmiiksi paikoilleen
 pantuna.
 Eristäjät kannattimineen.
 11,000 m. Jännitysjohtoa piipronssista.
 Työkustannukset, pylväiden tukeminen, telefonisuojuukset
 y. m. » 62,000:—

III. Jako- ja nolajohtoverkko.

- 2,200 m. kirkasta kuparikaapelia 95 mm².
 12,300 » » » 70 »
 9,800 » » » 50 »
 4,800 » » kuparilankaa 35 »
 4,100 » » » 25 »
 550 » » » 16 »

170 kpl.	puupylvästä kannatinrautoineen paikoilleenpantuna ja maalattuna.	
	Eristäjät kannattimineen.	
	Työkustannukset, pylväiden tukeminen, telefonisuojuukset	
	y. m.	Smk 58,000:—

F. Talojohdot ja mittarit.

250 kpl.	talojohtoja.	
1,000 »	sähkämittareita	» 55,000:—

G. Sekalaista.

	Työnvalvonta ja piirustukset.	
	Lisätyt konttorikustannukset.	
	Tarkastuskustannukset.	
	Odottamattomia menoja	» 28,500:—
		<u>Smk 475,000:—</u>

II Vaihtoehto. (Kallio.)

Suora kiertovirtajako.

A. Korkeaajännitysverkko.

6,900 m.	raudoitettua korkeaajännityskaapelia 3×35 mm ² , 6,000 voltia.	
20 kpl.	Yhdistysmuhvia edellisille työkustannuksineen.	
16 »	Päätymuhvia s:n.	
10 »	Jakomuhvia s:n.	
1 »	Pääsyöttöpiste tarpeellisine laitteineen.	
5,000 m.	kaapeliotjaa, osittain kallioon ammuttuna, kivien poisveto, oijen täyttö, hiekanajo ja katupinnan korjaus.	
	Kaapelinveto ja kuletuksset.	
5,650 »	mittajohtokaapelia pääty- ja jatkosmuhvineen.	
	Sekalaista	Smk 162,000:—

B. Transformaattoriasemat.

- 10 kpl. Transformaattoripylvästä johtopylväineen jakajohtoja varten, jokainen kaudelle 50 kw:n transformaattorille, joista toinen valmiiksi montteerattuna lisäkalustoineen, perustus- ja työ kustannuksineen.
- 5 » Varatransformaattoria Smk 70,000: —

C. Jakoverkko.

- Kuparikustannukset nelijohtoiselle verkolle samat kuin tasavirtajakoverkolle.
- 270 kpl. Puupylvästä kannatinrautoineen, eristäjineen ja työ kustannuksineen.
- Johtojen asettaminen, pylväiden tukeminen, telefonisuojukset y. m. » 60,000: —

D. Talojohdot ja mittarit.

- 250 kpl. Talajohtoja.
- 1,000 » Mittareita, joista noin kolmasosa nelijohtoisia kiertovirtamittareita » 68,000: —

E. Sekalaista.

- Työvalvonta, konttorikustannukset, piirustukset ja odottamattomat menot » 25,000: —

F. Moottorien vaihto.

- Noin 350 hv. nyt käytännössä olevia tasavirtamoottoreita vaihdettava kiertovirtamoottoreiksi » 35,000: —
- Smk 420,000: —

Töölön kaupunginosa.

Jakoverkon pituus ensi rakennuskautena laskettu 9,6 km:ksi. Laskettu suurin yhtä-aikainen kuormitus 25 wattia j. m:lle jakoverkkoa = 240 kw. Aluksi on ainoastaan noin 5,6 km. rakennettuja katuja à 25 wattia metrille = 140 kw. Verkko on laskettu 250 kw:n yhtä-aikaiselle kuormitukselle.

I Vaihtoehto.**Tasavirta ala-asemineen.****A. Rakennus.**

Samoin kuin Kallion ehdoituksessa Smk 55,000: —

B. Muuttajakoneet.

- 1 Kaskadimuuttajakone 250 kw.
 1 Lisämuuttajakone patterin latausta varten, samansuuruinen
 kuin Kalliiosakin » 32,500: —

C. Akkumulaattoripatteri.

- 1 Akkumulaattoripatteri mallia J 52. 1,386 amperitunnin
 teholla valmiiksi montteerattuna elementtisulkija joh-
 toineen » 50,000: —

D. Mittakoneisto ja yhdistysjohdot.

Mittakoneisto pääasemalla.

Korkeajännitysmittakoneisto 2:lle tulevalle kaapelille, 1:lle
 muuttajakoneelle, 1:lle lisämuuttajakoneelle, ylijännitys-
 varalaitteineen, valmiina.

Matalajännitysmittakoneisto.

- 2 Kaksoiselementtisulkijaa.
 Yhdistysjohdot.
 Jakotelineet syöttöjohdoille, myöhemmin kaapeleille . . . » 28,500: —

E. Johtoverkko.**I. Korkeajännityskaapelit.**

- 5,000 m. raudoitettua korkeajännityskaapelia 3×35 mm².
 20 kpl. yhdistys- ja päätymuhvia.
 2,400 m. kaapeliojaa, osittain kallioon ammuttuna, osittain makadami-
 seerattuun tiehen kaivettuna, peitettynä ja katu korjattuna.
 Kaapelinveto ja montteeraus.
 2,400 m. Telefoonikaapelia (2×5) » 70,000: —

II. Syöttöjohtoverkko.

13,300 m.	kirkasta kuparikaapelia 95 mm ² .	
3,300 »	» » » 70 »	
6 kpl.	valmista syöttöpistepylvästä raudasta.	
100 »	Puupylvästä kannatinrautoineen paikoilleenpantuna.	
	Eristäjät kannattimineen.	
10,000 m.	Jännitysjohtoa.	
	Työkustannukset, pylväiden tukeminen, telefonisuojuk-	
	set y. m.	Smk 54,000:—

III. Jako- ja nolajohtoverkko.

650 m.	kirkasta kuparikaapelia 95 mm ² .	
17,900 »	» » » 70 »	
3,700 »	» » » 50 »	
6,400 »	» kuparilankaa 35 »	
1,200 »	» » » 25 »	
180 kpl.	puupylvästä kannatinrautoineen paikoilleenpantuina ja maa-	
	lattuina.	
	Eristäjät kannattimineen.	
	Työkustannukset, telefonisuojuukset y. m. »	54,000:—

F. Talojohdot ja mittarit.

100 kpl.	talojohtoja.	
300 »	mittaria »	19,000:—

G. Sekalaista.

	Työnvalvonta ja piirustukset.	
	Konttorityöt.	
	Tarkastuskustannukset.	
	Odottamattomia menoja »	22,000:—
		<u>Smk 385,000:—</u>

II Vaihtoehto. (Tölä.)**Suora kiertovirtajako.****A. Korkeajännitysverkko.**

Mittakoneisto pääasemalla.

10,400 m.	raudoitettua korkeajännityskaapelia 3×35 mm ² .	
40 kpl.	jatkosmuhvia monteerattuna.	
13 »	päätymuhvia »	
7 »	yhdistysmuhvia »	
1 »	pääsyöttöpiste, tehty transformaattorihuoneiden tapaan, tarpeellisine laitteineen, valmiiksi monteerattuna.	
7,600 m.	kaapeliojaa suurimmaksi osaksi kallioon ammuttuna, täytettynä, kivetpoisajettuna, katu korjattuna j. n. e.	
	Kaapelinveto ja kuletuksset.	
3,600 »	mittajohtokaapelia jatkos- ja päätymuhvineen, monteerattuna.	
	Sekalaista	: Smk 204,100: —

B. Transformaattoriasemat.

6 kpl.	transformaattoripylvästä samoin kuin Kallion ehdoituksessa.	
2 »	varatransformaattoria	» 40,000: —

C. Jakoverkko.

Kuparikustannukset samat kuin tasavirtajakoverkolle.

260 kpl.	puupylvästä kannatinrautoineen ja muine lisätarpeineen pystytettyinä ja maalattuna.	
	Johtojen asettaminen, telefontisuojuksset, ukkosenjohdot	» 55,000: —

F. Talojohdot ja mittarit.

100 kpl.	Talojohtoa.	
300 »	Mittaria, $\frac{1}{3}$ nelijohtoisia	» 24,000: —

G. Sekalaista.

	Työnvalvonta, piirustukset, konttorikustannukset, tarkastukset ja odottamattomat menot	» 20,100: —
		<u>Smk 343,000: —</u>

Kannattavaisuuslaskelma

Kallion ja Töölön kaupunginosia varten, vaihtoehtoisesti tasavirta- ja kiertovirtajärjestelmälle.

Kannattavaisuuslaskelmat perustuvat 500,000 kwt:n otaksuttuun virrankulutukseen Kalliassa ja 300,000 kwt:n virrankulutukseen Töölössä, laskettuna syöttöpisteissä, vaiht. transformaattorien sekundäripuolella. Yllämainittu oletus pitää paikkansa toisena käyttövuonna 1913 ja edellyttää silloin noin 350 kw:n suurimman kuormituksen Kalliassa ja noin 200 kw:n Töölössä.

Tasavirta-vaihtoehto.

Kallio:

500,000 kwt syöttöpisteissä vastaa ottaen huomioon häviöt johdoissa, muuttajakoneissa ja akkumulaattoripatterissa 630,000 kwt kiertovirtaa pääasemalla ja aiheuttaa siellä suurimman kuormituksen 210 kw. (Kuormitustekijä = 2,500 tunt.)

Töölö:

300,000 kwt vastaa samojen laskuperusteiden mukaan noin 375,000 kw ja 150 kw:n suurinta kuormitusta pääasemalla. (Kuormitustekijä = 2,500 tunt.)

Menot tasavirralla olisivat silloin:

1,005,000 kwt kiertovirtaa pääasemalta à 7,1 p.	Smk	71,355: —
8 konehoitajaa	»	12,000: —
Happoa, vettä, öljyä y. m.	»	5,000: —
Akkumulaattoripatterien kunnossapito	»	9,800: —
Mittarien kunnossapito ja lukeminen, kirjanpito ja rahojenkanto	»	25,000: —
Korot ja kuoletus hankintakustannuksille (7,5 %).	»	64,500: —
Sekalaista	»	3,345: —
<u>Yhteensä menoja</u>		<u>Smk 191,000: —</u>

Tulot:

385,000 kwt valaistusvirtaa à 50 p.	Smk	192,500: —
300,000 » voimavirtaa à 25 p.	»	75,000: —
<u>Yhteensä tuloja</u>		<u>Smk 267,500: —</u>

7,5 %:n korkojen ja kuoletuksen yli jäisi siis nettovoittoa Smk 76,500: —, joka tekisi 8,9 % Smk:n 860,000: — hankintakustannuksista.

Kiertovirta-vaihtoehto.

Kallio: 500,000 kwt transformaattorien sekundäripuolella vastaa noin 610,000 kw pääasemalla, joka noin 370 kw:n suurimmalla kuormituksella antaa kuormitustekijän 1,650 tunt.

Töölö: 300,000 kwt vastaa 366,000 kwt Sörnäisissä ja antaa 213 kw:n suurimmalla kuormituksella noin 1,715 tunt. kuormitustekijän.

Menot vaihtovirralla olisivat siis:

976,000 kwt kiertovirtaa pääasemalta à 9,8 p.	Smk	95,890: —
Yökäytön aiheuttamat lisämenot: hiiliä, palkkoja y. m.	»	19,000: —
Transformaattoriasemien kunnosapito	»	3,200: —
Mittarien kunnossapito ja lukeminen, kirjanpito ja rahojenkanto	»	25,000: —
Korot ja kuoletus hankintakustannuksille (7,5 %).	»	57,200: —
Sekalaista	»	2,310: —
		Yhteensä menoja Smk 203,000: —

Tulot: samat kuin tssavirtasuunnitelmassa tai Smk 267,500: —

Korkojen ja kuoletuksen yli jäisi siis 763,000: — Smk:n hankintakustannuksista Smk 64,000: — nettovoittoa, joka tekisi 8,45 %.

Selostus

suunnitelmiin sähkölaitoksen toiminnan laajentamista varten Kallion ja Töölön kaupunginosiin.

A. Kustannusarviot tasavirtajakoa varten.

Ala-asema rakennukset ovat suunnitellut yhtä suuriksi sekä Kallion että Töölön kaupunginosaa varten ja mahtuu niihin ilman laajennusta 2 kpl. 250 kw:n muuttajakonetta ja 1 500 kw:n sekä 250 kw akkumulaattoripatteri. Hiukan laajentamalla voi kumpaankin ala-asemarakennukseen sijoittaa vielä toisen 500 kw muuttajakoneen. *Tontin arvoja* ei ole kustannusarvioissa otettu lukuun osaksi sentähden, että nämä arvot joka tapauksessa ovat niin alhaiset ettei ne merkitse mitään muihin kustannuksiin nähden, osaksi siksi, että tontin arvot sopivimmin määrätään vasta sitten kun päätös niiden rakentamisesta on tehty ja asianomaiset kaupungin virastot voivat lopullisesti valita tarkoitusta varten sopivimmat paikat.

Muuttajakoneitten ja akkumulaattorien suuruus on kumpaakin asemaa varten valittu silmällä pitäen todennäköistä lisääntymistä lähimmässä tulevaisuudessa. Kallion kaupunginosaan nähden on tässä suhteessa laskettu niitten arvojen pohjalla joihin Osake-

yhtiö Gottfr. Strömberg'in kuormitus on noussut ja ovat nämät arvot tuntuvasti suurennettu. Töölössä tulee kuormitus luonnollisesti aluksi olemaan paljon pienempi. Tästä syystä ei Töölön ala-asemaa varten olekaan aluksi laskettu muuta kuin 1 muuttajakone, koska akkumulaattoripatteri varmasti ensimmäisenä vuonna voi yksinään ottaa koko kuormituksen, siinä tapauksessa, että kone mahdollisesti vikaantuisi. Todennäköistä on, että jo seuraavana vuonna kumminkin on hankittava toinen muuttajakone.

Mittakoneisto on suunniteltu jonkun verran yksinkertaisemmaksi kun nykyisessä aluasemassa, siitä syystä, että uusien ala-asemain konevoima tulee olemaan tuntuvasti pienempi. Kumminkin on laajennuksia varten kaikki mahdollisuudet otettu huomioon.

Johtoverkossa ovat korkeajännitysjohtot suunnitellut vedettäväksi maanalaisina kaapeleina edellyttäen varakaapelit, sekä tasavirtaverkot ilmajohtoina. Sähkölaitoksen mielestä sopivat ilmajohtot matalaa jännitystä varten näissä kaupunginosissa varsin hyvin käytettäväksi ainakin 10 vuotta eteenpäin. Tämän sovituksen etuna on, paitsi tuntuvasti alempaa rakennuskustannusta aluksi, myöskin se, että myöhemmin siirtyminen maanalaisiin kaapelijohtoihin voidaan tehdä vähitellen ja järjestelmällisesti valmistaa vuosien kuluessa rakennuskonttorin katutöitten yhteydessä, jonka kautta suurin kustannus kallion louhiminen suuressa määrin voidaan pienentää. Olisi perin epäedullista laskea syöttöjohtot jo heti aluksi maakaapeleilla, niinkuin professori Sohlman on ehdottanut, osaksi siitä syystä, että myöhemmin jakoverkon yhteydessä tämä työ voidaan suorittaa paljon halvemmalla, osaksi sentähden, että yllämainittua tuntuva taloudellista etua, jonka yhteistyö rakennuskonttorin katutöitten kanssa aikaansaisi, tällöin ei voitaisi hyväksi käyttää. Professori Sohlman'in ehdotus aiheuttaisi vähintään kaksinkertaiset maatyökustannukset syöttöjohtoihin nähden ja pakottaisi sitäpaitsi nyt jo ottamaan johtot niin vahvoiksi kuin vasta monen vuoden päästä on tarpeellinen tehdä.

Kustannusarviossa lasketut syöttöjohtot riittävät Kallion kaupunginosaa varten 400 kw ja Töölön kaupunginosaa varten 250 kw kuormitukselle painopisteessä, jännityshäviön ollessa noin 10 %.

B. Kustannusarviot kiertovirtajakoa varten.

Korkeajännitysjohtot ovat sekä Kallion että Töölön kaupunginosaa varten suunnitellut syöttöjohtoilla ja suljetulla rengasjohdolla. Edellisissä sallitaan jännityksen häviön nousta 5 % jälkimäisessä 1 %. Suunnitellut rengasjohtot voidaan kuormittaa korkeintaan 600 kw:lla. Pää-aseman korkeajännityshuoneen rajoitettuun tilaan nähden täytyy tässä tapauksessa tyytyä yhteiseen varakaapeliin molempia kaupunginosia varten.

Korkeajännitysjohtot ovat kaapeli- ja maatöitten yhteenlaskettuihin kustannuksiin nähden suunnitellut mahdollisimman edullisiksi. Väite, että joku toinen katujen valinta niitä varten tekisi ne halvemmaksi, riippuu nähtävästi väärinkäsityksestä.

Transformaattori patsaat ovat suunnitellut samallaisiksi, jommoisia laitos jo on asettanut Hermanninkaupunkiin ja Toukolaan. Varatransformaattorien lukumäärä Kallion kaupunginosaa varten on valittu jonkunverran suuremmaksi kuin normaalioloissa, koska

voi edellyttää, että pariin transformaattori patsaaseen jo alun pitäen on asetettava 2 transformaattoria.

Jakoverkot ovat kumpaakin kaupunginosaa varten suunnitellut yhdenarvoiseksi tasavirtasuunnitelman kanssa.

Mittarikustannukset tulevat vaihtovirtajärjestelmän mukaan tuntuvasti kalliimmiksi kuin tasavirtaa käytettäessä, siitä syystä että 4-johto kiertovirtamittarit ovat kovin kalliita.

Kustannuksia moottorien vaihtamisesta ei, vastoin professori Sohlman'in väitettä, ole laskettu lähimainkaan uusien moottorien arvon mukaan, vaan on otettu huomioon, että vanhoilla vaihdetuilla moottoreilla on vielä joku arvo, ne kun voidaan käyttää vanhan johtoverkon yhteydessä.

Mitä tulee professori Sohlman'in ylimalkaiseen väitteeseen, että tasavirran jako aina ja siis myös Kallion ja Töölön kaupunginosaan nähden aiheuttaisi 50 % korkeammat rakennuskustannukset, pyydän saada huomauttaa, että hän ei perusta väitettään mihinkään täydelliseen kustannusarvioon, jonka käytännöllisen luotettavuuden hän täydellisesti voisi taata, eikä hänen väitteellään siksi voi olla mitään käytännöllistä arvoa kysymyksessä olevaan nähden. Herrojen Decker'in ja Enström'in tähän liitetyt verrannolliset laskelmat todistavat, että asianlaita on aivan päinvastoin. Mitä allekirjoittaneen laatiini kustannusarvioihin tulee, on kentiesi tämän yhteydessä syytä huomauttaa, että niiden tarkoituksena hallinnon antaman määräyksen mukaan on selvittää todelliset rakennuskustannukset nyt aluksi, jotta ne voitaisi asettaa määrärahan-anomuksen pohjaksi.

C. Kannattavaisuuslaskelma.

Kiertovirran hinta pääasemalla on tuntuvasti erilainen kummassakin vaihtoehdotuksessa, siitä syystä, että tasavirtajärjestelmällä voidaan pääaseman koneisto paljon edullisemmin käyttää. Kummankin vaihtoehdotuksen yksikköhinta on suoraan otettu niistä yksityiskohtaisista laskelmista sähkölaitoksen omia-kustannuksia varten, jotka allekirjoittanut aikoinaan laati sähkölaitoksen tariffimuodostusta varten.

Korko ja kuoletus on laskettu mielivaltaisesti $7\frac{1}{2}$ % mukaan, kun sähkölaitoksen kuoletuskaava ei vielä ole lopullisesti valmis ja voidaan yllämainittua prosenttilukua pitää jonkun verran liian alhaisena.

Ylimääräiset kulut yökäytöstä ovat lasketut suoraan vastaavien käyttökokeitten perusteella ja ovat niin muodoin täysin varmat. Laitokselle on aina etua siitä, että se voi välttää yökäyttöä pääasemalla ja tämä onkin mahdollista ilman että kiertovirran ottajien mukavuuksia tarvitsee vähentää. Sähkölaitoksen tarkoitus on nimittäin koettaa saada järjestetyksi asiat niin, että virta kiertovirtajohtoihin annettaisi yönaikaan vesijohtolaitokselta, jossa par'aikaa asetetaan paikoilleen uutta vesiturpiinilla käypää 300 hev. voim. kiertovirta konetta. Jos nyt kiertovirtaa ei tulevaisuudessa tulla antamaan suuremmissa määrin kuin mitä sähkölaitoksen mielestä on tarpeellista ja sopivaa, voidaan tällainen yhteistyö vesijohtolaitoksen kanssa saada aikaan, mutta sitä vastoin ei, jos koko Kallion ja Töölön kaupunginosienkin pitää saada kiertovirtaa.

Helsingissä marraskuulla 1910.

Bernh. Wuolle.

Lausunto järjestelmäkysymyksessä.

Vedoten pääasiassa siihen lausuntoon järjestelmäkysymyksestä Kallion kaupungin osaa varten, jonka allekirjoittanut jo aikaisemmin on antanut (katso Valtuuston pain. asiakirj. N:o 6, 1910 siv. 8—10) pyydän minä tämän yhteydessä, kun on kysymys sekä Kalliosta että Töölöstä, sen johdosta mitä vastaehdoituksissa tuotiin esille suoran kiertovirtajaon puolesta, vielä mainita seuraavaa:

Mitä epämääräisiin lausuntoihin harvasti asutuista etukaupunkialueista tulee, tahdoisin heti aluksi todeta, että tuo käsite ei ollenkaan pidä paikkaansa Kallioon tai Töölöön nähden, joista edellinen on jo suurimmaksi osaksi asuttua ja jälkimmäinen nyt jo olevasta alusta päättäen tulee kasvamaan samaan asuntaan ja samalla, jollei suuremmallakin nopeudella kuin varemmin esim. Katajanokka. *Täytyy siis*, siinä määrin kuin se vaikuttaa järjestelmäkysymykseen, pitää kysymyksessä olevia kaupungin osia tiheään asuttuina asuntoalueina. Ei kukaan tahtone kieltää, että Töölön kaupungiosa tulevaisuudessa tulee saamaan aivan saman laadultaan tasaisen ja hyvin rakennetun asuntoalueen luonteen, kuin nyt Katajanokka, ja mitä Kallioon tulee, niin on se osa siitä, johon kysymyksessä olevat laskelmat kohdistuvat, ainakin yhtä puhdas asuntoalue, kuin mikä muu kaupunginosa tahansa. Tämän kaupunginosan varsinaiset tehdasalueet muodostavat kaupan kaistaleen pitkin Pasilasta tulevaa rautatien vartta sekä pitkin Söörnäisten rautatietä ja tulee noiden osien voimatarpeisiin tulevaisuudessa kaikissa tapauksissa pääasiassa annettavaksi korkeaajännityksistä kiertovirtaa ja on se yhtä helppo valittakoompa mikä virtalaji tahansa asuntoalueita varten. — Molemmat kykyyksessä olevat alueet ovat sitäpaitsi rajoitetut ja suuruutensa puolesta hyvin edulliset tasavirtajaolle saman järjestelmän mukaan, kuin mikä on jo käytännössä keskikaupungissa.

Järjestelmäkysymyksestä on kaikkia aikaisempia ehdoituksia käsiteltäessä ollut jo niin paljo puhe, että nyt voin käsitellä sitä mahdollisen lyhyesti.

Suoran kiertovirtajaon puolustajat tuovat aina esille sen, että tämä järjestelmä tarjoaisi virrankäyttäjille samat edut kuin tasavirtakin, jopa joissakin suhteissa, moottori-käytössä, voittaisikin tasavirran. Tämä teoreettinen väite ei kuitenkaan pidä paikkaansa käytännössä. Asuntoalueilla, joihin sitäpaitsi kuuluu myöskin sairashuoneita ja muita yleisiä laitoksia on sillä suuri merkitys, että valo on laadultaan mahdollisen hyvää ja tasaista ja tätä on mahdoton aikaansaada vaihtovirran huonomalla jännityksen säätämismahdollisuudella. Minä tahdon tässä huomauttaa vaan siitä, että esim. Charlottenburgin sähkölaitos oli pakoitettu suurilla kustannuksilla laskemaa uuden aivan erityisen johtoverkon hissimoottoreita varten siitä syystä, että muutoin oli aivan mahdotonta antaa tyydyttävää valaistusta. Samasta syystä ovat kaikki vaihtovirtalaitokset pakoitettut turvautumaan erittäin ankariin ohjesääntöihin moottorien käyntiänsäntötapaan ja virtaan nähden ja tulee kaikki yhdistettävät moottorit tässä suhteessa erityisesti tutkia.

Hyvän jännityksen säätämismominaisuutensa rinnalla tarjoavat akkumulaattoripatterit virran

käyttäjille toisenkin suuren edun, joka vaihtovirtajärjestelmällä puuttuu, nim. suuremman käyttövarmuuden.

Mitä sitten erityisesti moottoreihin tulee, emme saa pitää vähäarvoisina niitä etuja, jotka helposti säädettävät tasavirtamoottorit virrankäyttäjille suovat. Nykyaikaan, kun mahdollisuuden mukaan pyritään varustamaan jokainen työkonetta omalla moottorillaan, merkitsee pienten moottorien iskuluvun säätämismahdollisuus vielä enemmän kuin ennen, sillä siten voidaan yksinkertaisimmalla ja huokeimmalla tavalla käyttää työkonetta hyväksien. Sen lisäksi tulee, että tasavirtamoottorien viimeinen kehitysmuoto n. s. kääntönapamoottorit iskuluvun säädettäväisyyteen nähden täyttävät suurimmatkin vaatimukset ja käyttövarmuutensa ja hoidon vähyytensä puolesta eivät ole edes tähän asti parhaimpina pidettyjä kiertovirtamoottoreita huonompia. 20—25 hv. pienemmät säädettävät kiertovirtamoottorit eivät sitä vastoin käytännössä tule vielä nytkään kysymykseen ja näin suuret moottorit tulevat pianteollisuudessa ja muissa kaupunkiyhteiskunnassa esiintyvissä tarpeissa varsin harvoin kysymykseen. Mitä taas suuriin kiertovirtamoottoreihin tulee, täytyy iskuluvun säätämismahdollisuuden niissäkin maksaa kallisti ja tarvitaan siihen sitäpaitsi tasavirtamoottorien heikkous, kommutattori, ja vielä vaikeammassa muodossa, jonka tähden tuollaista moottoria ei milloinkaan voida pitää yhtä helppohoitoina ja käyttövarmana, kuin tasavirta-kääntönapamoottoria.

Yllämainitut tasavirtajärjestelmän edut virrankäyttäjille käyvät lyhyesti selville seuraavasta Tukholman sähkölaitoksen johtajan Aug. Deckerin lausunnosta, kun oli kysymys nykyisen sähkölaitoksemme järjestelmästä: *Jaettaessa sähköenergiaa valaistukseen, pienten moottorien j. n. e. käyttöön suuremmassa kaupungissa osoittautuu tasavirta ehdottomasti vaihtovirtaa edullisemmaksi. Tasavirta suopi paremman jännityksen säätämisen ja siitä johtuvan tasaisemman valon. Se voidaan paremmin kuin vaihtovirta sovitaa kaupungin monellaisiin tarpeisiin ja tarjoaa akkumulaattorien suoranaisen käyttämisen kautta mahdollisimman suuren käyttövarmuuden.*

Edellisestä pitäisi kyllin selvästi käydä ilmi, ettei virrankäyttäjille suinkaan ole yhdentekevää hyväksyykö kaupunki tasa- vai vaihtovirtajaon Töölön ja Kallion kaupunginsiin.

Seuraavassa koetan näyttää, ettei myöskään sähkölaitokselle, s. o. kaupungille, virranantajana, ole yhdentekevää kumpiko järjestelmä valitaan ja että tasavirtajärjestelmällä tässäkin suhteessa ovat painavat ja selvät etunsa.

Ensiksikin tulevat pääaseman koneitten voimakkuus ja käyttöekonomia ja siten sieltä lähetetyn kiertovirran omatkustannukset paljo riippumaan järjestelmänvalinnasta ja sitä enemmän, kuta enemmän kuormitus kysymyksessä olevissa kaupunginosissa kasvaa. Akkumulaattorien avulla voidaan nimittäin sekä pienentää pääaseman suurinta kuormitusta että tasoittaa päiväkuormitusta, jonka kautta taaskin voidaan saada aikaan huomattava suoranainen säästö pääaseman sekä hankinta- että käyttökustannuksissa ja siten pienentää kehitetyn kiertovirran omia kustannuksia sen kautta, että aseman kuormitustekijä suuressa määrin paranee. Säästö hankintakustannuksissa kiertovirralla on pääasiassa vaan näennäinen, sillä täysin puolueettomat laskelmat osoittavat, että kiertovir-

ralla täytyy pääasemille laskea jokseenkin yhtä suuri lisäkustannus, kuin mitä tasavirtajärjestelmän ala- asemat vastaavat. Tasavirta ala-asemineen sallii pääaseman koneiston mahdollisimman perinpohjaisen käytön ja aikaansaa siten mahdollisimman huokean raaka-aineen, primärisen kiertovirran. Tähän seikkaan täytyy kiinnittää sitä suurempi huomio, kun sähkölaitos valitettavasti pitkiin aikoihin ei voine saada raitiotiekuormitusta tasoitajaksi. Puolueettomat laskelmat, joissa kaikki yhteisesti vaikuttavat asianhaarat otetaan huomioon, eivät siis puolusta sitä yleistä usein esitettyä väitettä, että omat kustannukset kiertovirtajakoa käytettäessä tulisivat pienemmiksi. Pikemmin päinvastoin. — Jos myöhemmin, kuten on luultavaa, vesivoimaa tullaan käyttämään, tulevat ala-asemien hyvät ominaisuudet vieläkin suuremmassa määrässä esille.

Mitä pääasemaan Söörnäisissä tulee, tulee tässä tapauksessa lisäksi erittäin painava seikka nim. se, että pääaseman nykyinen koneisto riittää syksyn 1911 yli ainoastaan sillä edellytyksellä, että Kallio ja Töölö saavat ala-asemansa ehdotettuine akkumulaattoripattereineen. Jos kiertovirtajärjestelmä valittaisiin, seuraasi siitä, että pääasemalla täydtyttäisiin käydä ilman riittävää varakoneistoa, jossa tapauksessa sähkölaitoksen hallinto ei voi taata käyttää suuremmitta käyttöhäiriöittä, tai täytyy pääasemankin koneiston samalla lisätä. Jälkimmäinen vaihtoehto, jota myötäliitetyssä kustannusarviossakaan ei ole huomioon otettu, olisi monessa suhteessa epämieluisin, sillä ensinnäkin täytyisi sen kautta ensi vuoden laajennuksia varten vaadittavaa rahamäärää huomattavasti lisätä, toiseksi taaskin tulisi seuraavan koneyksikön suuruus valituksi niin, että se luultavasti olisi erittäin epäedullinen laitoksen tulevalle kehitykselle. Tämän yhteydessä en voi olla omana mielipiteenäni huomauttamatta, että jos kiertovirta valittaisiin kysymyksessä oleviin kaupunginosiin, sen kautta huomattavasti vaikeutettaisiin pääaseman tulevaa laajennusta suurilla ja taloudellisesti edullisilla koneyksiköillä ja siten pienennettäisiin mahdollisuutta lisätä pääaseman tehoa niin, kuin tulevaisuus nähtävästi tulee vaatimaan, ja joka on mahdollista, jos pääasiassa viedään läpi tasavirtajärjestelmä ala-asemineen. Allekirjoittanut pitää yllämainittujen seikkojen ja yksistään olevan niin painavia, että niiden mielestäni pitäisi tehdä mahdottomaksi suoran kiertovirran jako kysymyksessä olevissa kaupunginosissa.

Edellisen Kallion-ehdoituksen yhteydessä huomautettiin jo siitä, että koska A. B. Gottfr. Strömberg O. Y. jakaa 2×120 volttiista tasavirtaa Kalliossa, niin mahdollinen järjestelmän muutos, kaupungin ottaessa virranjaon huostaansa, aiheuttaisi välttämättä sen, että kaikki moottorit olisivat vaihdettavat, josta taaskin seuraisi ikävyyyksiä sekä moottorien omistajille että sähkölaitokselle. Onhan itsestään selvää, että kaupungin, joka olisi suoranaisena syynä tähän, tulisi korvata täten aiheutuvat suoranaiset kulut sekä pitää huoli moottorien vaihdosta. Koska vanhoilla moottoreilla olisi vielä jonkinlainen arvonsa, niitä kun voitaisiin käyttää nykyisellä alueella, ovat vaihtokustannukset lasketut verrattain alhaisiksi tai Smk. 100: — hevosvoimalta, joka kaikilta moottoreilta yhteensä tekee noin Smk. 35,000: —. Töölön kaupunginosasta tulee sitäpaitsi pieni osa moottoreita, jotka nyt ovat yhdistetyt kaupungin sähkölaitokseen. Vaihdon aiheuttamia ikävyyyksiä ja rettelöitä ei sitävastoin voida arvioida rahassa.

Paitsi yllämainittujen paikoillaan olevien moottorien vaihtoa aiheuttaisi kiertovirtajaon valinta sen, että kaikkia niitä kuletettavia moottoreita, jotka nyt jo ovat käytännössä ja joita tulevaisuudessa hankitaan eri rakennustarkoituksiin vanhalla osalla, ei voida käyttää Kalliossa ja Töölössä. Ottaen huomioon tulevan vilkkaan rakennustoimen näissä kaupunginosissa ja tietäen, että moottorivoiman käyttö rakennusalalla on hyvin nopeasti lisääntymässä, nykyisin on esim. vanhaan verkkoon yhdistetty noin 200 hv. moottoreita tätä tarkoitusta varten, käsittää helposti niitten selkkausten merkityksen, jotka tämän kautta syntyisi koko rakennustoiminnassa sekä etupäässä, itse sähkölaitokselle, joka sitäpaitsi tuskin pääsisi korvaamasta näitäkin kaksoismoottoreita. On varmasti odotettavissa, että jos järjestelmät tulevat erilaisiksi, asianomaiset ainoastaan välttämättömmimmissä tapauksissa hankkivat kiertovirtamoottoreita ja muuten koettavat mikäli mahdollista välttää sähkövoiman käyttöä.

Kuten jo aikaisemmin on huomautettu, olisi asianlaita samoin moottorinomistajan muuttaessa keskikaupungista Kallioon ja Töölöön sekä päinvastoin. Kaikella todennäköisyydellä tulee muuttojen luku näiden kaupunginosien välillä olemaan suhteettoman paljo suurempi, kuin muuttojen luku Hermanninkaupunkiin ja muihin kaukaisempiin etukaupunkeihin, joissa vaihtovirtajako on toistaiseksi ainoa mahdollinen.

Kun edellämainittu otetaan huomioon, pitää sekä kustannus että kannattavuuslaskelminen tulla paljo edullisemmiksi kierto- kuin tasavirtaehdoitukselle, jotta siitä huolimatta annettaisiin edelliselle ensi sija. Kuten liitteistä käy selville, ei niin ole kuitenkaan asian laita. Kustannuslaskelmat ensi rakennuskaudelle osoittavat ainoastaan noin 10 %:n eron kiertovirtasuunnitelman eduksi ja kannattavuuslaskelmat, jotka on tehty otaksutulle kuormitukselle v. 1913 eivät osoita mitään etua kiertovirtasuunnitelmalle. Päinvastoin käy niistä selville, että tasavirtajärjestelmän vähä myöhemmin täytyy tulla jo jonkun verran huokeammaksi käyttöön nähden.

Kun johtoverkko on aluksi ehdoitettu tehtäväksi ilmajohtoilla ja tätä vastaan on huomautettu, että kiertovirtajärjestelmä myöhemmissä laajennuksissa osoittautuisi ehdottomasti edullisemmaksi, koska suurin osa myöhemmin vaadittavasta korkeajännitysverkosta nyt jo laskettaisiin maan alle, jotavastoin tasavirtaehdoituksessa syöttöjohdotkin aluksi tehtäisiin ilmajohtoina, on tehty laskelma Kallion kaupunginosaa varten noin 3-kertaisella laajennukselle sen nykyisestä suunnitelmasta, edellytyksellä, että koko johtoverkko molemmissa vaihtoehtoissa laskettaisiin maan alle. Laskelmat osoittavat, että kiertovirtavaihtoehto tulisi hiukan vaan aivan vähä huokeammaksi kuin tasavirtavaihtoehto.

Ylläoleva selotus osoittaa siis, että kiertovirtajärjestelmällä ei ole edes likimainkaan riittäviä taloudellisia etuja vastapainoksi niille painaville syille, jotka puhuvat tasavirtajärjestelmän puolesta ja saan minä siis varmana mielipiteenäni esittää, että sähkölaitoksen laajennus Kallioon ja Töölöön välttämättä on tehtävä tasavirtajärjestelmän mukaan ala-asemineen kummassakin kaupunginosassa.

Bernh. Wuolle.

Läite III.

Vertaamalla Kallion rakennuskustannuksia tasa- ja kiertovirta järjestelmässä, saan viittaamalla siihen mitä edellä olen tuonut esiin (kts. Kaupungin valtuuston kirjelm. N:o 6 v. 1910) tässä lyhykäisesti mainita muutamia pääkohtia.

Tasavirtaehdotuskustannukset arvioitiin 30 % suuremmiksi kuin kiertovirta ehdotuksen. Tähän luettuna nykyisten tasavirtamoottorien vaihtokustannukset, siinä tapauksessa että kiertovirtaehdotus tulee valituksi.

Jos tämä määrä vähennetään tulisi tasavirtajärjestelmä 46 % kalliimmaksi kuin kiertovirtajärjestelmä. Kun luonnollisesti tällainen vertailu on tehtävä niin että se antaa oikean kuvauksen perustamispääoman vastaisten laajennusten tilasta, ei moottorin vaihto kustannuksia saa merkitä täyteen arvoonsa.

Sitäpaitsi on vielä otettava huomioon, että molemmat ehdotukset eivät siihen määrin ole verrannollisia, että syöttöjohdot tasavirta ehdotuksessa ovat asetetut ilmajohtoina, jotavastoin vastaavat korkeajännitysjakojohdot kiertovirtaehdotuksessa on johdetut maan alla. Ala-aseman tonttikustannuksia ei vielä ole otettu lukuun kiertovirtaehdotuksessa.

Kun nämä asianhaarat otetaan huomioon, voidaan varmuudella sanoa, että tasavirtaehdotus tulee noin 50 % kalliimmaksi kuin kiertovirtaehdotus.

Se ajateltu suhteellinen erotus perustamispääomassa, on jokseenkin yhtäpitävä muitten samanlaatuisten laskelmien kanssa. Niinpä esim. käy selville Kaup. valtuust. pain. asiakirj. N:o 40 v. 1906, jos verrataan ehdotuksia N:o 4 ja 5, että tasavirta ala-aseman perustamispääoma ja johtoverkot ovat noin 47 % kalliimmat kuin kiertovirtajärjestelmä transformaattoreineen, huolimatta siitä että ala-aseman tonttikustannusta ei ole otettu lukuun.

Ammattikirjallisuudesta voitaisiin vielä tuoda esiin esim. suunnitelma Erfurt kaupungin loitompia kaupunkiosia varten (ktso Elektrotechnische Zeitschrift Heft N:o 11 v. 1910). Kiertovirtajärjestelmän kustannukset arvioidaan siinä ainoastaan $\frac{2}{3}$:si tasavirtajärjestelmän kustannuksista, vaikka tässäkin tapauksessa ala-asemien tonttien hintaa ei ole lukuun otettu. Tämän laskelman mukaan tulisi niin muodoin tasavirtajärjestelmä 50 % kalliimmaksi kuin kiertovirtajärjestelmä.

Ero prosentteissa tulee luonnollisesti pienemmäksi siinä tapauksessa että tasavirtasyöttöjohdot tehdään ilmajohtoina. Tällaista järjestelmää voidaan kuitenkin pitää ainoastaan väliaikaisena lyhyemmäksi ajaksi ja voi asettaa kysymyksen alaiseksi onko syytä jos tasavirtajärjestelmä valitaan, aluksi johtaa johdot ilmajohtoina, sillä vastaiset muutokset aiheuttavat runsaita ylimääräisiä kustannuksia ja edellyttävät myöskin poikkeavan järjestelyn muuttajakoneasemalla.

Sitävastoin lienee syytä toistaiseksi johtaa jakoverkko maan päällitse.

Kallion uusia vaihtoehtoisia ehdotuksia vastaan on myöskin tehtävä se muistutus, että ne eivät ole verrattavissa.

Myöskin näissä ovat korkeajännitysjakojohdot ehdotetut maanalaisiksi kaapeleiksi, sitävastoin kuin niitä vastaavat tasavirtaehdotuksen syöttöjohdot ovat ilmajohtoja. Sitäpaitsi on kiertovirta ehdotuksen kustannus transformaattoreja varten liian korkea ja varatransformaattorien luku turhan suuri. Pystytettyjä transformaattoreja (siihen luettuna vara) voidaan pitää riittävinä 400 kw varten painopisteissä kun sitä vastoin tasavirtaehdotuksessa on ainoastaan 310 kw painopisteissä, jos ne ehdotukset, joita kannattavaisuuslaskelmissa tehdään, pitävät paikkansa. Viimeksi mainittua asiantilaa tulen lähemmin valaisemaan kannattavaisuuslaskelmakysymyksen yhteydessä.

Korkeajännitys syöttöjohdoille sekä Kallion että Töölöeseen voitaisiin valita huomattavasti lyhyempi matka, joka muuten myöskin huomioon ottaen vastaisen laajennuksen pohjoiseen olisi pidettävä parempana.

Mitä Töölön kaupungin osaan tulee, niin riippuu verrattain vähäinen eroitus molempien vastapuolien arvioidussa perustamiskustannuksissa pääasiallisesti siitä, että ei ole edellytetty mitään varakonetta tasavirtaehdotuksessa. Sen verrattain vähäpätöisen kuormituksen tähden, jota varten tasavirtasyöttöjohdot ovat lasketut, tulee kustannuseroitus näistä sekä niitä vastaavat maan alla johdetut korkeajännitysjakojohdot heti ensimmäisessä lisärakennuksessa huomattavaksi.

Samanarvoisia laitoksia varten varsinkin kiinnitetään huomiota vastaisiin laajennuksiin, ei ole syytä edellyttää suhdetta molempien ehdotusten perustamiskustannusten välillä, joka huomattavasti poikkeaa Kalliota varten laaditusta laskelmasta.

Kun siten minun käsitykseni mukaan, etenkin siinä tapauksessa että tarpeellista huomiota kiinnitetään vastaisiin laajennuksiin täytyy laskea noin 50 % suuremmilla kustannuksilla jos kyseessä olevat laitokset laitetaan tasavirtajärjestelmän mukaan ja tämä järjestelmä muuten ei tarjoa sellaisia etuja kiertovirtajärjestelmään nähden, että rakennusten eroitus tämän kautta tulisi korvatuksi (kts. esim. Kaupung. valtuuston kirjelm. N:o 6 v. 1910 siv. 13—14) katsen minä että kiertovirtajärjestelmän tulee ottaa käyttöön Kallion ja Töölön kaupungin osissa.

Minä tahdon etenkin painostaa että nykyään ei ole välttämätöntä lopullisesti päättää missä määrin ensimmäinen laajennus on toimeenpantava. Yksi kiertovirtajärjestelmän etu on se, että sitä vaikeuksitta voidaan laajentaa tarpeen mukaan, sekä että huomattavan pienempi huomio on kiinnitettävä aluksi vastaisiin laajennuksiin kuin tasavirtajärjestelmässä.

Sen johdosta että ins. Wuolle on oheenliittänyt lausunnon järjestelmäkysymyksessä, saan tässä ainoastaan esiintuoda otteen lausunnosta jonka G. Dettmar, Verband Deutscher Elektrotechniker liiton sihteeri on antanut. Loppulausunnassa

sanotaan muun muassa: — — — Edellisestä käy selville että varustettaessa suurempia alueita sähkövoimalla, kiertovirralla on kieltämättä etusija tasavirran rinnalla, sentakia että se voi aikaansaada saman kuin tasavirta sekä sitäpaitsi voi rakentaa koko sähkölaitoksen huokeammalla ja niin muodon voidaan virran hinta asettaa alemmaksi. Todistuksena tämän todenperäisyydestä on Saksan sähkölaitosten tilaston mukaan (E. T. Z., 1906 vihko 7) että useimmat suuret laitokset työkentelevät kiertovirralla tai myöskin käyttävät ne kierto- ja tasavirtaa, sekä silloin tavallisesti enimmäkseen niin että kaupungin keskustassa annetaan tasavirtaa ja ulommat piirikunnat (osat) varustetaan kiertovirralla. Tämä johtuu siitä että useimmat saksan kaupungit ovat rakentaneet keskusasemansa siihen aikaan, jolloin kiertovirta ei vielä ollut niin kehittynyt, että se oli samanarvoinen ehkäpä tasavirtajärjestelmää parempikin. Sentähden on säilytetty olemassa olevia tasavirtalaitoksia sekä enemmän tehty laajennuksia suoraan joko kiertovirralla tahi tasavirralla ala-aseilla. —

Useimmat saksan suurimmat ja keskikokoiset kaupungit suurentavat tasavirta laitoksia kiertovirralla ja yksinomaan tämä asianlaita todistaa parhaiten että kiertovirralla on etuja ei ainoastaan suurilla vaan myös pienillä alueilla. Etenkin siellä missä osa kuluttajista saavat tasavirtaa toinen osa kiertovirtaa, ilmenisi paraiten eroavaisuus ja olisi ne kuluttajat, jotka saavat kiertovirtaa tyytymättömiä, jos tämä olisi epäedullisempaa. Näin ei kumminkaan ole asianlaita. Tunnen tarkemmin joukon kaupunkeja, joissa laajennukset ovat suoritettut kiertovirralla kun sitä vastoin vanhassa osassa tasavirta on säilytetty ja tiedän että tyytymättömyyttä ei ilmaannu vaan että kuluttajat ylipäänsä eivät kiinnitä huomiota siihen mitä virtalajia saavat. Berlin'issä 7 p:nä Helmik. 1907.

G. Dettmar.

Tämän ohessa voitaisiin vielä mainita eräs E. Wikander'in lausunto (katso Kaup. valt. kirjelmä N:o 22 1905, sivu 80). Siinä sanotaan:

„Tasavirtajärjestelmä keskustaa varten ja kiertovaihtovirta ulompia kaupungin osia varten asetetaan nykyään yleisesti perustaksi uusille laitoksille, esim. Wien, Duisburg, Halle tahi vanhempien laitosten laajentamista varten esim. Berlin, Hannover, Düsseldorf, Bremen, Crefeld, Achen, Metz.“

Oheenliitetyn kannattavuuslaskelman johdosta saan minä mitä tulee ensimmäiseen summaan joka nojautuu siihen, että pääaseman suurin kuormitus eri ehdotuksissa on edellytetty eri suureksi, esittää seuraavaa:

Tasavirta ehdotuksessa Kalliota varten oletetaan pääaseman kuormitus 210 kw tämä vastaa 185 kw ala-aseman muuttajakoneille. Syöttöpisteissä oletetaan 350 kw joka jälleen vastaa 385 kw ala-aseamalla. Kun muuttajakoneet antavat 185 kw

tulee patterin ottaa osaa suurimpaan kuormitukseen $385 - 185 = 200$ kw tahi 50 % maksimista. Meidän oloissa täytyy pimeimpänä aikana vuodesta tämä vaikutus vähintään $5\frac{1}{2}$ tunnin sähköpurkausajan. Kustannusarvioissa on merkitty patteri 250 kw varten 3:ksi tunniksi (900×3 ampeerituntia). Jos sähköpurkausaikaa pidennetään 5:ksi tunniksi voidaan laskea korkeintaan 15 % suuremmalla kapasiteetilla (uusimmissa käsikirjoissa ilmoitetaan ainoastaan 10 %). Patteri voi silloin ottaa osaa $250 : 5,5 \times 3 \times 1,15 = 157$ kw maksimikuormituksen kun tarvittaisiin sitävastoin 200 kw. Kapasiteetin lisäys voidaan kuitenkin ottaa lukuun ainoastaan siinä tapauksessa että myöskin purkamisaika pidennetään. Kun tätä ylipäänsä ei oteta huomioon, ei tavallisesti käytännössä lasketa kapasiteetin lisäystä pidennetyllä purkamisajalla. Asian näin ollen tulisi ehdotettu patteri suurennettavaksi 46 % jotta voitaisiin ottaa huomioon 350 kw syöttöpisteessä. Vielä tulee huomata että silloin kun patterin tulee ottaa osaa 52 %:lla maksimirasitukseen, saman lataaminen on mahdollista ainoastaan panemalla käytäntöön koneiden käynnin yölläkin pimeimpänä vuodenaikana ja silloin ainoastaan siinä tapauksessa että suurempi kuormitus kuin se johon kannattavaisuus laskelma perustuu, johdetaan pääasemalta. Muuttajaseman vaikutus on edellisen mukaan $185 + 157 = 342$ kw tahi 310 kw syöttöpisteessä. Jotta tasavirtaehdotus ja kiertovirtaehdotus olisi verrattavissa täytyisi kuitenkin tämän vaikutuksen olla vähintään 400 kw 310 kw sijaan.

Ei eteläisemmilläkään leveysasteilla (esim. Saksa) jossa päivät ovat pitemmät pimeimpänä vuodenaikana, ole katsottu sopivaksi patterien osanottoa maksimirasitukseen suuremmalla kuin 40 %:lla ja meidän oloissa täytyy patterit valita vieläkin pienemmiksi katsoen vähempään käyttömahdollisuuteen. Tässä tapauksessa on luonnollisesti vallittava suurempi muuttajakone. Pääaseman tulee kuitenkin silloin huomattavasti suuremmalla vaikutuksella ottaa osaa maksimikuormitukseen.

Nyt nojautuu kannattavaisuuslaskelma maksimivaikutukseen Kallion asemalla 210 kw kun sitä vastoin kiertojohtoehdotukselle edellytetään 370 kw tai 76 % enemmän.

Jos valitaan meidän oloihin sopivaksi katsottu suhde kone- ja patterikyvyn välillä tulisi ero olemaan noin 12 %. Jos sitäpaitsi otetaan huomioon patterin kyvyn väheneminen sekä ett'ei patteria täydellisesti voida purkaa, jotta todella voitaisiin voimassa pitää väitettä, että patteri joka suhteessa on luotettava vara johtuu tästä että tuskin voi ottaa pääaseman laajuutta pienemmäksi jos tasavirta järjestelmää käytetään.

Vastaisuudessa tulevat olosuhteet vieläkin epäsuotuisemmiksi, katsoen suurempien patterien käyttökelpoisuuteen. Yhä enenevä moottorien *) ja muiden koneiden käyttö, jotka antavat tasaisen kuormituskäyrän ja samaan suuntaan vaikuttavat uudenaikaiset tariffit, jotka nojautuvat maksimikuormituksen ja käyttöajan suhteeseen.

*) Ylempänä oleva laskelma nojautuu Helsingin valaistusosakeyhtiön kuormitusviivaan v:lta 1905 jolloin moottoreja vielä verrattain vähäisen yhdistetty verkkoon.

seen sekä nykyään suurenevan sähkövalon käyttö yksityisasunnoissa uusien metallilankalamppujen takia.

Edellisen nojalla täytyy kannattavaisuuslaskelman ensimmäinen kustannus, joka on miltei puolet muista kustannuksista, laskea saman hinnan mukaan kw tunnilta, eikä kokonaista 38 % suuremmaksi kuin kiertovirtaehdotuksessa.

Mitä tulee korkolaskelman toiseen kiertovirtavastapuoleiseen kustannukseen (yövuoron ylimääräisiä menoja) täytyy ottaa huomioon että Sörnäisten rautatien pohjoispuolella olevissa kaupunginosissa nyt jo annetaan kiertovirtaa ja jo tämän vuoksi tulee kohta välttämättömäksi pitää pääasema läpi vuorokauden käynnissä. Vielä tulee tämä mainittu ylimääräinen meno vastaisissa laajennuksissa pysyväiseksi.

Jos siis kannattavaisuuslaskelma on järjestettävä sellaiseksi, että se antaa kuvauksen asiantilasta vastaisuudessa, voidaan ainoastaan osa toisesta puolesta ottaa huomioon sanotussa laskelmassa.

Perustamispääoman korko- ja kuoletuskustannukset ovat lasketut sillä edellytyksellä että eroitus perustamispääomassa on ainoastaan 13 %. Tämä vähäpätöinen eroitus johtuu siitä, että ehdotukset kuten ylempänä mainitsin monessa suhteessa eivät ole verrannollisia, sekä että täytyy ottaa lukuun noin 50 % suurempi perustamispääoma tasavirtalaitosta varten kuin kiertovirtalaitosta vaten samanarvoisesta työstä.

Edellä mainittujen näkökohtien huomioon ottaminen johtaisi huomattavasti suurempiin käyttökustannuksiin tasavirtalaitosta varten, joka myöskin on yhtäpitävä muiden laitosten kokemusten kanssa. Tässä suhteessa saan myös viitata G. Dettmar'in siteerattuun lausuntoon. Kuten edellä on tuotu esiin on meillä melkoista vähemmät mahdollisuudet akkumulaattoripatterin käyttämiseen kuin eteläisemmillä mailla kuten Saksa, jossa päivät ovat pidemmät pimeimpänäkin vuodenaikana, ja tulee sentähden siellä tehdyt kokemukset kiertovirtajärjestelmän etuihin nähden sovelluttaa vieläkin paremmin meidän oloihimme.

J. Sohlman.

„Helsingin Kaupungin Kaasu- ja Sähkölaitosten Hallitukselle.

Pyydettyinä lausumaan mielipiteemme kysymyksestä Kallion ja Töölön kaupungin osien varustamisesta sähkövirralla, joko tasa- tai kiertovirtajärjestelmän mukaan, saamme me tutustuttuamme sekä insinööri B. Wuolteen asiassa tekemiin kustannusarvioihin ja selostuksiin että professori J. Sohlman'in lausuntoon, täten kunnioittaen mielipitemämme lausua seuraavaa:

Aluksi tahdomme huomauttaa olevamme sitä mieltä, että se virranjakojärjestelmä kaupungissa, joka aikaisemmin on valittu s. t. s. virrankehityksen keskitys yhteen ainoaan suureen keskusasemaan ja tasavirtajako ala-asemilta, on tarkoitukseensa erittäin sopiva ja ettei mitään uusia kokemuksia ole olemassa, jotka olisivat omiaan kumoamaan sen suunnitelman, jonka mukaan laitos on tähän asti kehittynyt. Käsitksemme mukaan on tämä järjestelmä yleensä ja syistä, joita meidän ei tarvitse tässä selittää, parhaiten sopiva energiajakoon tiheästi asutuissa suuremmissa kaupungeissa.

Kun on kysymys jo vakiintuneen järjestelmän laajenuksesta, täytyy päänäkökohtana pitää kiinni niistä eduista, joita järjestelmän johdonmukainen laajentaminen tuopi mukanaan, eduista jotka ovat niin tärkeät, että ainoastaan erittäin painavien syiden pitäisi voida aiheuttaa yhtenäisyyden periaatteen rikkomisen. Meidän tarvitsee tämän yhteydessä viitata vaan siihen, miten suuri merkitys sillä on virrankäyttäjille, että he voivat muuttaessaan kaupungissa paikasta toiseen käyttää kerta hankkimiaan aparaatteja, moottoreita j. n. e., sekä siihen epäedulliseen vaikutukseen, joka uudella virranjakojärjestelmällä on koneyksiköiden valintaan pääasemalla ja siten virranhinnan perustekijoihin.

Mitä nyt kysymyksessä oleviin Kallion ja Töölön kaupungin osiin tulee, olemme me, sekä itse käymällä paikoilla, että saatujen selostusten perusteella tulleet vakuuteiksi siitä, että niillä on nyt jo osittain ja että ne tulevaisuudessa varmaan tulevat saamaan saman tavallisten asuntoalueiden luonteen, kuin sillä osalla kaupunkia on, jossa jo nyt on järjestetty energiajako laitokselta. Tästä seuraa siis jo ilman muuta välttämättömästi se, että näissä uusissa kaupunginosissa tulee pitää silmällä samoja näkökohtia energijaossa, kuin pääosassakin.

Niissä tapauksissa, joissa nyt kysymyksessä olevan laitoksen suuruiset laitokset ovat turvautuneet suoraan kiertovirtajakoon, on ylimalkaan ollut kysymys suurempien yhteiskuntien syrjäkylistä, jotka ovat suunnitellut harvaan rakennettaviksi, joissa siis etäisyydet ovat olleet suuria tai joissa energiajako teollisuuden voimatarpeisiin on ollut etusijassa ja siis tavalliset valaistus- ja ylimalkaan asunto- eli taloustarkoitukset ovat saaneet jäädä syrjään. Niissä tapauksissa, joissa on ryhdytty kiertovirtajakoon ja luovuttu niistä epäämättömän suurista eduista, joita tasavirta tarjoaa asuntotarpeisiin, on syy ollut taloudellista laatua, s. t. s. kiertovirtajakoa käyttämällä on saatu tai ainakin

luultu saatavan huokeammat laitokset. Voidaksemme nähdä miten kustannukset suhtautuvat tässä erityisessä tapauksessa, olemme mukanaolevassa liitteessä tehneet laskelman perustus- ja käyttökustannuksista virranjaoille Kallion kaupunginosassa sekä tasavirralle että kiertovirrälle. Pidämme, että on riittävää järjestelmäkysymyksen arvostelemiseksi tehdä vertaus ainoastaan tätä tapausta varten.

Laskelmien erikoisosista teemme tässä muutamia selittäviä huomautuksia. Lopputuloksena käy selville, että käyttökustannukset ovat käytännössä yhtä suuret molemmille vaihtoehdoille — itseasiassa vähän pienemmät tasavirrälle — ja että perustamiskustannukset, jos otetaan huomioon kiertovirtajärjestelmän aiheuttama suurempi konevoimakkuus pääasemalla, myöskin ovat käytännössä yhtä suuret. Kysymyksessä olevassa tapauksessa ei siis järjestelmän muutoksesta kiertovirtajärjestelmäksi ole mitään varmaa taloudellista etua.

Tätä lopputulosta vastaan voidaan väittää, että muutamissa osissa kysymyksessä olevia uusia alueita ei ensi vuosina voi tulla kysymykseen niin suuri virrankulutus, kuin tässä on oletettu ja että taloudelliset tulokset näinä vuosina eivät tule olemaan niin edullisia, kuin laskelmat osoittavat. Tätä väitettä vastaan pitää kuitenkin asettaa se tosiasia, että kun virrankulutus tulevaisuudessa kasvaa suuremmaksi, kuin tässä on oletettu, niin suhde siirtyy vielä enempi tasavirran eduksi, ja tahdomme me tämän yhteydessä muistuttaa siitä tunnetusta tosiasiasta, joka sähkölaitoksissa ylimalkaan on huomattu, että nim. virrankäyttäjien lisääntyminen kasvaa paljon nopeammin, kuin mitä milloinkaan on odotettu, jonka yhteydessä mainittakoon, että, sen mukaan kuin me olemme huomanneet, suuri osa nyt harvimmin asutuista seuduista nähtävästi tulee olemaan siinä suunnassa, johon kaupungin kehitys tulee tapautumaan.

Tämän yhteydessä emme voi olla mainitsematta hiukan niistä numeroista ja seloituksista, joita toisinnan on nähty esitettävän näistä kysymyksistä, etenkin Saksassa, ja jotka osittain ovat käyneet päinvastaiseen suuntaan taloudellisessa vertailussa. Ei liene epäilystä siitä, että nämä edellämaitusta poikkeavat tulokset rippuvat siitä käytännössä esiintyneestä tavasta Saksassa, jonka mukaan akkumulaattoripatteria ei käytetä kylliksi kuormituksen tasoitukseen ja sen yhteydessä olevaan pääaseman pääoman suurempaan hyväksikäyttöön, vaan pikemminkin pidetään patteria etupäässä varana. Tämän akkumulaattoripatterien täydellisemmän käytön kautta, jota esim. Skandinaviassa on käytetty ja, sen mukaan kuin olemme huomanneet, käytetään myöskin Amerikassa, saavutetaan huomattava taloudellinen hyöty pienentämällä pääaseman kustannuksia.

Lopuksi tahdomme huomauttaa, että tasavirranjako asunto- ja liiketarkoituksiin ei suinkaan tee mahdottomaksi, vaan on hyvin helposti yhdistettävissä suoran kiertovirtajaan kanssa todellisia teollisuustarkoituksia varten, tarkoituksia, jotka aikaansaavat laitokselle hyvin tasaisen kuormituksen ja kuormituksen, joka ainoastaan poikkeustapauksissa esiintyy yöllä.

Mitä tekemiimme vertaileviin kustannuslaskelmiin tulee, tahdomme selvitykseksi lausua seuraavaa: Olemme ottaneet laskelmissamme huomioon ainoastaan sellaiset seikat, joilla on huomattava vaikutus vertailuun. Tulemme sentähden toisiin loppunumeroihin,

kuin insinööri Wuolle kustannuslaskelmissaan, mutta tahdomme huomauttaa, että jälkimmäiset ovat tehdyt varojenhankintatarkoituksessa ja siis enemmän vastaavat todellisia oloja kuin meidän — voimmme sanoa — teoreettiset laskelmamme. Muutoin on meidän tietystikin, kun emme henkilökohtaisesti tunne paikallisia hintoja, täytynyt useasti turvautua samoihin laskuperusteisiin, kuin insinööri Wuolle, mutta tahdomme mainita, että nämä perusteet ovat osoittautuneet lyövän hyvin yhteen tuntemiemme suhteellisten hintojen ja kokemusnumeroiden kanssa ruotsalaisissa laitoksissa.

Tekemämme vertailu on yhdessä suhteessa puutteellinen, nim. mitä tulee tasavirtasyöttöjohtoihin, jotka maan laadun takia täytyy toistaiseksi olettaa tehdyiksi ilmajohdoina, ja sittemmin katujen tultua järjestetyiksi, vähitellen lasketuksi maan alle. Tällainen menettelytapa ei voi tulla kysymykseen kiertovirtajärjestelmälle, joka välttämättä vaatii korkeajännityksisten kaapelien laskemisen maan alle. Oikeastaan pitäisi siis tasavirtavaihtoehtoon vielä tulla summa, joka vastaisi syöttöjohtojen tulevaisuudessa maan alle laskemisesta koituvia lisäkustannuksia. Me emme kuitenkaan ole katsoneet pienelläkään todennäköisyydellä voivamme laskea näitä kustannuksia, mutta olemme likimääräisten arvioiden perusteella, joissa on otettu huomioon, että nyt otaksutut ilmajohdot sittemmin voitaisiin käyttää nollajohtoina, tulleet sellaisiin numeroihin tälle erälle, että ne eivät vaikuta mielipiteeseemme.

Lopuksi tahdomme painostaa sitä, että jos oletetaan mahdollisuus saada vesivoimaa alkukäyttövoimaksi — normaalihintaista vesivoimaa — niin kahden tällaisen vaihtoehdon vertailusta, kuin mistä nyt on kysymys, kävisivät tasavirtajärjestelmän taloudelliset edut vieläkin silmiinpistävimmin esille, samalla kun tasavirtajärjestelmä, siihen nähden että sillä on varma vara, suopi tällaisessa tapauksessa arvaamattomia etuja, joita tuskin voitaisiin saavuttaa suoralla kiertovirtajalla.

Sen perusteella mitä olemme täten lausuneet, saamme yhteenvetona mielipiteistämme esittää:

että tasavirtajärjestelmä ylimalkaan tarjoaa suuria etuja energiatarpeen tyydyttämiseksi kaupungeissa,

että sekä virrankäyttäjille, että laitokselle tulee huomattavia vaikeuksia eri järjestelmien sovelluttamisesta eri osiin kaupunkia,

että rakennus- ja käyttökustannuksiin nähden suora kiertovirtajako ei nyt kysymyksessä olevassa tapauksessa tarjoa mitään etuja,

että tulevaisuudessa vesivoimaa saataessa tasavirtajärjestelmä osoittaa varsin huomattavia taloudellisia ja teknillisiä etuja, sekä

että, kun Kallion ja Töölön kaupunginosat ovat sunnitellut kaupunginosiksi, joissa käytetään tavallista rakennustapaa, niin tulee, meidän

varman käsityksemme mukaan, energiajaon tapahtua ala-asemien kautta ja tasavirtana — siten kuitenkin tekemättä mahdottomaksi suoraa kiertovirtajakoa suurempiin tehdaslaitoksiin.

Lopuksi tahdomme lausua pitävämme insinööri Wuolteen tekemät kustannuslaskelmat Kallion ja Töölön kaupunginisiin tulevien laitosten ensimmäisiä rakennuskustannuksia varten, oikeina ja asiallisina.

Helsingissä 27 p:nä marraskuuta 1910.

Aug. Decker.

Axel F. Enström.

Liite.

Teknillisiä ja taloudellisia laskelmia.

I. Tasavirtajako.

Jakojännitys = 2×120 voltia.

Häviöt jakoverkossa = $2 \times 2,5$ voltia.

Häviöt syöttöjohdoissa = 2×12 voltia.

Suurin asemajännitys = $240 + \frac{5}{2} + 24 = 266,5$ voltia = ≈ 266 .

Akkumulaattorielementtien luku = $266,5/1,85 = 144$.

Patterin kapasiteetti = $900 \times 3 = 2,700$ At.

Aseman teho virrankäyttäjien luonna:

Koneitten teho $240/266 \cdot 250 = 266$ kw.

Patterin teho = $0,240 \cdot 900 \cdot 0,8 = 173$ »

Yhteensä 399 kw. ≈ 400 kw.

Virrankäyttäjien yhteinen kuormitus aika = 1,500 tunt.

Vuosikulutus = $400 \cdot 1,500 = 600,000$ kw.

Kiertovirtateho Sörnäisissä = $250 \cdot 1/0,83 = 281$ kw.

Kehitetty tasavirta = $600,000 \cdot 1/0,84 = 715,000$ kw.

Lähetetty kiertovirtaa Sörnäisistä = $715,000 \cdot 1/0,885 = 808,000$ kw.

Kuormitus aika kiertovirta-asemalla = $808,000/281 = 2,880$ tunt.

Kiertovirran hinta = 7,1 penniä.

Kiertovirran vuosikustannukset = $808,000 \cdot 0,071 = 57,368 \approx 57,400$ Smk.

Verrannolliset hankintakustannukset:

	Kustannus	Kuol. aika	Korko ja kuol.
1) Rakennukset	50,000	30 v.	3,070
2) Juoksurana	5,000	15 »	465
3) 2 kpl. 250 kw. muuttajakonetta	45,000	15 »	4,190
4) Patteri 2,700 At	90,000	12 »	9,870
5) Korkeajännitysmittakoneisto	10,000	10 »	1,265
6) Tasavirtamittakoneisto	5,000	10 »	630
7) Jakovirtamittakoneisto	2,000	10 »	250
8) Elementtisulkija	7,000	12 »	770
9) Yhdistysjohdot	2,500	10 »	320
10) Korkeajännitysjohtot:			
11) 3,000 m. kaapelia 3 × 16 à 3,50	10,500	20 »	2,075
12) Laskemiskustannukset	16,500		
13) Jakoverkko (ilmajohtot).	58,000	20 »	4,460
14) Syöttöjohtot s:n	78,000	20 »	6,000
15) 1,500 mittaria à Smk. 45: —	67,500	10 »	8,550
	<u>Yhteensä Smk. 447,000</u>		<u>Smk. 41,915</u>

Huomautuksia:

- 3) Kun koneet tehdään 240—320 voltin jännitykselle ei lisäkonetta tarvita.
- 5) Korkeajännitysmittakoneiston kustannukset lasketut ainoastaan tälle asemalle.
- 14) Ilmajohtot lasketut paikallisten olosuhteiden mukaan. Kustannuksia syöttöjohtojen vähittäin maan alle laskemisesta ei voida nykyisin minkäänlaisella varmuudella laskea.

Verrannolliset vuotuiset kustannukset:

1) 808,000 kw. à 7,1 penniä	57,400
2) Palkat	6,500
3) Patterin kunnossapito	7,000
4) Kunnossapito, muu	3,000
5) Lämpö, valo, puhtaus ja sekal. aineet	3,000
6) Korot ja kuoletukset	41,915
	<u>Yhteensä Smk. 118,815</u>

Huomautuksia:

- 4) Kunnossapitokustannukset, jotka eivät sisälly käyttöhenkilökunnan palkkoihin, ovat siinä 500 Smk. syöttöilmajohtojen hoitoon.

II. Kiertovirtajako.

Jakojännitys = 3×120 voltia.

Häviöt jakoverkossa = $3 \times 2,5$ voltia.

Virrankäyttäjienkulutus = 600,000 kw.

Kehitetty kiertovirtaa = $600,000 \cdot 1,23 = 738,000$ kw.

Kiertovirtatehoa Sörnäsissä = $400 \cdot 1/0,94 = 425$ kw.

Kuormitus aika = $738,000/425 = 1,730$ tunt.

Kiertovirranhinta = 9,6 penniä/kw.

Kiertovirran kustannukset = $738,000 \cdot 0,096 = 70,800$ Smk.

Verrannolliset hankintakustannukset:

	Kustannus	Kuol. aika	Korko ja kuol.
1) Jakoverkko	60,000	20 v.	4,600
2) 11 kpl. transformaattoripylyvästä 550 kw. A. sekä 2 varatransformaattoria	70,000	15 »	6,500

Korkeajännistysjohdot:

3) 2,500 m. kaapelia 3×25 à 6,00	15,000	20 »	12,200
4) 4,400 » s:n 3×35 à 7,00	31,000		
5) 5,650 » mittalankakaapelia	9,000		
6) Kaapelinveto ja muhvit	6,000		
7) 4,450 m. kaapelihautaa à 17,50	78,000		
8) 1,000 » s:n à 10,00	10,000		
9) Pääsyöttöpiste	10,000	10 »	12,300
10) 1,000 kpl. mittaria à 40,00	40,000		
11) 500 » s:n à 100,00	50,000		
Yhteensä Smk.		379,000	Smk. 35,600

Huomautuksia:

- 2) Transformaattorien teho on laskettu samoin kuin syöttöjohdotkin tasavirtajärjestelmässä 25 % virrankäyttäjien tehoa suuremmaksi.

Verrannolliset vuotuiset kustannukset:

1) 738,000 kw. à 9,6 penniä	70,800	
2) Lisäkuluja yökäytöstä	10,000	
3) Palkkoja korkeajänn. jakojohtojen hoidosta	1,000	
Siirto		81,800

		Siirto	81,800
4)	Kunnossapito 1,25 % 289,000		3,600
5)	Korot ja kuoletukset		35,600
		<u>Yhteensä Smk.</u>	<u>121,000</u>

Huomautuksia:

2) Tähän on otettu vaan noin puolet yökäytön aiheuttamista kustannuksista.

Helsingissä marrask. 27 p:nä 1910.

Aug. Decker.

Axel F. Enström.

*Esitys määrärahan myöntämisestä erityisiä töitä
ja laajennuksia varten Kaupungin Sähkölaitoksen tar-
peeksi.*

HELSINGIN KAUPUNGIN

**KAASU- JA SÄHKÖLAITOSTEN
HALLITUS.**

Helsingissä

5 p:nä jouluk. 1910.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Katsoen siihen, että — sähkölaitoksen tähänastisesta kehityksestä päättäen — sähkövirran käyttö valaistukseen ja voimatarpeisiin yhä on nousemassa ja nähtävästi tulee samaan suuntaan kehittymään edelleenkin lähempien vuosien kuluessa, on todennäköistä, että sähkölaitosta on välttämättömästi laajennettava jossakin määrin joka vuosi. Tämän seikan ei kuitenkaan pitäisi ketään pelottaa, vaan on se päinvastoin ilahuttava ilmiö, koska sähkölaitos alunpitäen on suunniteltu suuria laajennuksia silmällä pitäen ja kustannukset näistä tulevat olemaan alhaiset verrattuna laitoksen lisääntyvään virranantokykyyn ja kasvaviin tuloihin. On nim. huomattava, että sähkölaitoksen sekä rakennukset että johtoverkot ovat niin suunnitellut, että ne vasta kuormituksen tuntuvasti kasvettua tulevat täysin edullisesti käytettyä. Virrankäytön suuri lisääntyminen tänä vuonna käy puolestaan selväksi paraiten siitä, että laitoksen tulot nyt jo varmuudella voidaan laskea nousevan tältä vuodelta noin 200,000 markkaa korkeammiksi kuin mitä vuoden tuloja menoarviossa on laskettu.

Ensi vuonna tarvittavia laajennuksia varten on sähkölaitoksen toimeenpaneva johtaja laatinut tähän mukaan liitetyn kustannusarvion ja siihen kuuluvan selostuksen, ja nousee kustannusten määrä Smk:n 355,000:—. Tähän summaan sisältyy kumminkin muun muassa 20,000 markan määräraha Sörnäisissä olevan likaviemärin siirtämisestä, joka työ on suoritettava suojatakseen sähkölaitoksen koneistoa viemäriveden vaikutukselta. Sitäpaitsi aiheutuu osa kustannuksista kaupungin uuden köyhäntalon ja kulkutautisairaalan rakentamisesta.

Ylläolevan nojalla ja viitaten siihen mitä selostuksessa on lähemmin kustannusarvion eri kohdista mainittu, saa Hallinto kunnioittaen ehdottaa, että lisätyt Valtuusmiehet päättäisivät:

myöntää kaupungin Sähkölaitoksen laajennustöitä varten tarkoitusta varten laaditun kustannusarvion mukaan Smk 355,000: —, joka summa on suoritettava lainavaroilla 2:ta vuotta pitemmällä maksuajalla; sekä

antaa varsinaisten Valtuusmiesten toimeksi ryhtyä kaikkiin tarkoituksen vaatimiin toimenpiteisiin.

Helsingissä joulukuun 5 päivänä 1910.

Helsingin kaupungin Kaasu- ja Sähkölaitoksen Hallinto:

Edvin Willgren.
Julius Tallberg.

Hj. Schildt.

Karl Appelberg.
J. Sohlman.

Liite.

Kustannuslaskelma

erilaisista tarpeellisista töistä ja laajennuksista pääasemalla, Kasarminkadun ala-asemalla sekä johtoverkossa.

A. Pääasema.

Sähkölaitoksen alueen läpi kulkevan viemärijohdon siirtäminen Söörnäisten Rantatielle, kaupungin Rakennuskonttorin suunnitelman mukaan — — 20,000: —

B. Ala-asema.

1,000 kw:n Kaskadi-muuttajakone, samallinen kuin viimeksi hankittu, siihen kuuluvine aparaatteineen ja mittakoneistoineen 75,000: —
Kontrollilaitte syöttökaapeleita varten 10,000: — 85,000: —

C. Korkeajännityskaapeleita.

3,600 m pansaroitua korkeajännityskaapelia, 3 × 95 mm², tarkoitettu vedettäväksi Söörnäisissä sijaitsevan aseman ja Kasarminkadulla olevan ala-aseman välille, tarpeellisine muhveineen, päatekappaleineen ja eroituslaatikkoineen 55,000: —
3,500 „ kaapeliojaa sekä peittäminen, täyttäminen, kadun entiseen kuntoon laittaminen y. m. 35,000: — 90,000: —

D. Matalajännitysverkko.

Syöttöjohtoja: Kaksi uutta syöttöjohtoa, toinen Fabianinkadun ja Pohj. Esplanadikadun kulmaan, toinen Hernesaaren- ja Telakkakadun kulmaan

3,700 m pansaroitua maakaapelia 400 mm², varustettu koe-langalla 18,000: —
700 „ kirkasta kuparikaapelia, 95 mm² 1,400: —
1,700 „ kaapeliojaa tavallisessa maaperässä 7,840: —
Siirto 27,240: — 195,000: —

		Siirto	27,240: —	195,000: —
100 m	kaapeliuojaa kallioon		1,900: —	
2 kpl.	kaapelilaatikoita 6 × 2 sisäänottoa varten . . .		1,600: —	
	kaapelimuhveja, montteeraus ja työvalvonta . .		<u>1,250: —</u>	62,000: —
<i>Jakojohtoja:</i> It. Heikinkadulla ja Rehbinderin-, Ehrenswardin-, Galitzinin- ja Armfeltintiellä olevan jakojohdon pidentäminen.				
600 m	pansaroitua maakaapelia, 150 mm ² }			
2,000 "	" " " 95 " }			12,000: —
300 "	kirkasta koparikaapelia, 95 mm ² }			
1,000 "	" " " 50 " }			1,500: —
1,300 "	kaapeliuojaa tavall. maaperässä			6,200: —
2 kpl.	kaapelilaatikoita 6 × 2 sisäänottoa varten }			
1 "	" " 4 × 2 " " }			2,300: —
	kaapelimuhveja, montteeraus ja työvalvonta . .		<u>1,000: —</u>	23,000: —

E. Korkeajännityskaapeli ala-asemalta Laivatelakalle.

1,600 m	pansaroitua korkeajännitys-maakaapelia 3 × 25 mm.			
1,500 "	kaapeliuojaa sekä kaapelinveto ja montteeraus.			
	Muhveja ja päättekappaleita y. m.			
	tarpeellinen mittakoneisto ala-asemalla		— —	22,000: —

F. Korkeajännitysjohto Kulkutautisairaalaan ja Fredriksbergin asema-alueelle.

aiottu haarantuvaksi Alppilan tien kohdalta Töölön johtuvista kaapeleista.				
1,500 m	korkeajännitys kaapelia 3 × 16 mm ² .			
	Yhdistyslaatikko 2 kaapelia varten.			
3 kpl.	haaramuhveja.			
5 "	yhdistysmuhveja.			
6 "	päättekappaleita.			
1,400 m	kaapeliuojaa yhtä kaapelia varten tavallisessa maaperässä			
	Montteeraus ja työvalvonta		— —	20,000: —
			<u>Siirto</u>	<u>— — 322,000: —</u>

Siirto — — 322,000:—

**G. Korkeajännitysjohto sekä transformaattori-asema
Söörnäisten niemellä.**

400 m	korkeajännityskaapelia 3 × 10 mm ² . Maanpäällinen yhdistyslaatikko 2 sisääntulevaa ja 5 ulosmenevää johtoa varten, tarpeellisia kaapelin- muhveja, päatekappaleita y. m. Maatöitä, kaapelin peittäminen & montteeraus. Transformaattoripilari transformaattoreineen . . .	14,800:—	
6,000 m	kirkasta kuparilankaa 16 mm ² .		
40 st.	puupylväitä rautakannattajineen & eristäjineen. Ylöspanokustannus & sekalaista	4,200	19,000:—

**H. Korkeajännitysjohto kaupungin köyhäntalolle Vanhankau-
pungintiellä olevasta kaapelista.**

3,000 m	kuparilankaa 16 mm ² . Johdoneroittajia ja kaapelisuoja.		
30 kpl.	Puupylvästä rautakannattajineen ja eristäjineen tappeineen. Ukkosenjohto.		
1 „	Transformaattoripilari transformaattoreineen sekä 1 varatransformaattori. Ylöspanokustannus ja sekalaista	— —	14,000:—
			<u>Summa Smk 355,000:—</u>

Helsingissä syyskuun 1 p:nä 1910.

Bernh. Wuolle.

Selostus

ehdotetuista laajennuksista sähkölaitoksen ala-asemalla ja johtoverkossa vuonna 1911.

A. Pääasema.

Sähkölaitoksen alueen läpi Söörnäisissä johtaa eräs viemärivereden päälaskutorvi merenlahteen ja päättyy aivan sen paikan läheisyyteen, missä sijaitsee sähkölaitoksen vedenotto lauhdutuslaitosta varten. Viemäriveresi sisältää, paitsi muuta likaa, joukon läheisistä tehtaista tulevia happeja, ja erittäinkin tänä syksynä, sittenkun on saatu käyntiin sähkölaitoksen uusi kone suuremmalla lauhdutusvedentarpeellaan, on osoittautunut mahdottomaksi saada likimainkaan puhdasta lauhdutusvettä. Koska tämän kautta sähkölaitoksen kalliit lauhdutuslaitokset ovat vaaranalaisina, pyysi se joku aika sitten Rahatoimikamarilta, että kysymyksessä oleva viemärijohto Rakennuskonttorin toimesta siirrettäisiin pitkin Söörnäisten Rantatietä par'aikaisen lahden täyttämisen yhteydessä. Koska Rakennuskonttori kuitenkin mielipiteenään on esittänyt, että viemärijohtoon siirtämisen pitäisi tapahtua sähkölaitoksen kustannuksella, täytyy laitoksen täten pyytää saada tähän tarkoitukseen tarvittava määräraha, ensi vuodeksi, koska mainittu työ on suoritettava mahdollisimman pian keväällä.

B. Ala-asema.

Kasarminkadulla olevan ala-asema koneitten nykyinen teho lukuunottamalla varakoneen on 2,420 kilowattia = 3,630 hv. Tästä tekevät muuttajakoneet 2,000 kw = 3,000 hv ja patterit 420 kw = 630 hv. Korkein kuormitus tänä syksynä ala-asemalla on tähän saakka ollut 1,200 kw = 1,800 hv, mutta joulukuun aikana se tulee nousemaan nähtävästi 150—200 kw. Suurin kuormitus on viime syksystä kohonnut noin 750 kw. Tähän suureen kohoomiseen vaikutti suuressa määrin sähkötekniikko Otto A. Blomqvistin virrankäyttäjien yhdistäminen kaupungin sähkölaitokseen. Joskin ensi vuoden lisäys on arvioitava tämän vuoden lisäystä paljoo pienemmäksi, on kuitenkin sekä valaistus- että moottorikuormituksessa huomattavissa sellaista jatkuvaa kasvua, että täytyy laskea ensi vuoden korkeimman kuormituksen lisäys noin 450 à 500 kilowatiksi. Sillä edellytyksellä ala-asemalla nykyisellä konetehollaan olisi ensi syksynä ainoastaan noin 500 kw varassa, jonka ei enään voida katsoa antavan riittävästi käyttövarmuutta. On sentähden välttämätöntä, ensi kesänä pystyttää uusi 1,000 kw:n muuttajakone.

Asetettu syöttöjohtoverkko on niin suunniteltu, että sitä voi täydellisesti käyttää kuormituksen kohotessa käyttämällä kahta jännitystä, jolloin sitäpaitsi muutamilla lyhyemmällä syöttöjohdoilla on säädettäviä etuvastuksia. Saadakseeseen toimeen

jatkuvan systemaattisen kontrollin ja siten tyydyttävän jännityksen säätämisen johtoverkossa, on aiottu valmistaa ensi vuonna uudenaikaista järjestelmää oleva kontrollilaitte, ja siihen tarkoitukseen on kustannuslaskelmaan merkitty Smk:n 10,000:— määrä. Käytäntöön otettavaksi suunniteltu kontrollilaitte helpoittaa samalla kontrollia mahdollisista eristysvioista syöttöverkossa, jonka kautta suurempien kaapelivikojen syntyminen jossain määrin on edeltäpäin ehkäistävässä.

C. Korkeajännityskaapeleita.

Ne korkeajännityskaapelit, jotka nyt johtavat pääasemalta Söörnäisissä al asemalle Kasarmintorilla, riittävät varmaankin vielä sillä suurimmalle kiertovirtakuormitukselle, joka ensi vuonna tulee siirrettäväksi. Jos kuitenkin, kuten todelta näyttää, al-asetat Berghäll'issä ja Töölössä ensi vuonna tulevat rakennettaviksi, voitaisiin säästää joukko kaivamiskustannuksia, jos myöskin kolmas kaapeli Kasarminkadulle, joka kaapeli kaikissa tapauksissa tulee tarpeelliseksi vuonna 1912, nyt yht'aikaa asetetaan, tai ainakin se osa siitä, joka Berghäll'in ja Töölön kaapelien kanssa johdetaan yhteisessä ojassa. Kustannuslaskelmaan merkitty määrä käytettäisiin siten ainoastaan osaksi ensi vuonna, ja jäännös vuonna 1912.

D. Matalajännitysverkko.

Koska sähkölaitoksen kuormitus kaupungin keskustassa on melkoisesti lisääntynyt ja uusia suuria virrankuluttajia, kuten esim. pörssitalo ja Suomi-yhtiön uusi liiketalo y. m. ensi vuonna yhtyy, tarvitaan uusi syöttöjohto Fabianin- ja Pohj. Esplanadikatujen kulmaan. Samaten tulee uusi syöttöjohto tarpeelliseksi Herneasaarenkadun ja Telakkakadun kulmaan, johtuen kaupungin lounas-osassa esiintyvistä melkoisesta lisäyksestä pääasiallisesti moottorikuormituksessa. Jakajohtoja täytyy asettaa pitkin osaa It. Heikinkatua ja Rehbinderin-, Ehrensvärdin-, Galitzinin- ja Armfeltinteitä.

E. Korkeajännityskaapeli Kasarminkadulla olevalta al-asetmalta Laivatelakkaan.

Koska todennäköisesti neuvottelut Hietalahden laivatelakan yhdistämisestä sähkölaitoksen korkeajännitysverkkoon ennen tämän talven loppua johtavat tulokseen, on laitos tahtonut varata itselleen sanotun korkeajännitysjohtoon asettamiseen tarvittavan rahamäärän muita laajennuksia varten annettavien lainavarojen yhteydessä. Johto on niin suunniteltu, että muitakin samassa suunnassa olevia suurempia teollisuuslaitoksia helposti voidaan yhdistää verkkoon.

F. Johto Kulkutautisairaalaan ja Fredrikbergin asema-alueelle.

Uuden Kulkutautisairaalan yhdistämiseksi suunniteltuun korkeajännitysjohtoon Töölöön on kaapelikustannukset laskettu niin, että sähkölaitoksen on mahdollista samasta johdosta antaa virtaa Fredriksbergin asema-alueen valaistukseen.

G. Transformaattoriasema Söörnäisten nientä varten.

Sekä Valtionrautateitten tarpeelle Söörnäisten asema-alueen valaistusta varten, että useampia Söörnäisten niemellä olevia yksityisiä voima- ja valoottajia varten tulee tarpeelliseksi rakentaa Vanhaankaupunkiin johtavaan korkeajännityskaapeliin yhdistetty transformaattoriasema sekä asettaa jonkun verran matalajännitysilmajohtoja.

H. Korkeajännitysjohto kaupungin uudelle köyhäntalolle.

Kuten Rahatoimikamarin kirjelmästä Kaasu- ja Sähkölaitoksen Johtokunnalle käy selville, on Rakennuslautakunta uutta köyhäntaloa varten pyytänyt ryhtymään sellaisiin toimenpiteisiin, että köyhäntalo tulisi yhdistetyksi sähkölaitoksen korkeajännityskaapeliin. Koska ei ole vielä lopullisesti järjestetty It. Viertotien ja köyhäntalon välisiä teitä, on kysymyksessä oleva johto suunniteltu toistaiseksi tehtäväksi ilmajohdoilla.

Bernh. Wuolle.

*Esitys määrärahan myöntämisestä Oulunkylän
huvilakaupungin yhdistämistä varten kaupungin sähkö-
laitoksen johtoverkkoon.*

HELSINGIN KAUPUNGIN

**KAASU- JA SÄHKÖLAITOSTEN
HALLITUS.**

Helsingissä,

5 p:nä jouluk. 1910.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Lähetepäätöksellä lokakuun 10 p:ltä on Valmistusvaliokunta pyytänyt kaupungin Kaasu- ja Sähkölaitoksen hallinnon lausuntoa Oulunkylän sähkövalaistus osakeyhtiön Valtuustolle tekemästä anomuksesta saada virtaa kaupungin sähkölaitoksesta Sörnäisistä Oulunkylän huvilakaupunkiin katuvalaistusta ja yksityistä tarvetta varten.

Hallinto, joka on käsitellyt asiaa laadittujen selostusten perusteella on puolestaan sitä mieltä, että kysymyksessä olevaan anomukseen saada virtaa kaupungin sähkölaitoksesta olisi suostuttava ja asettuu Hallinto tässä suhteessa samalle periaatteelliselle kannalle kun aikaisemmin saman tapaista Brändön huvilakaupungin anomusta koskevassa asiassa. Hallinnon mielestä ei ole olemassa syitä, jotka olisivat tällaista virranantoa vastaan kaupungin ulkopuolellakin oleville yhteiskunnille, sellaisissa tapauksissa kuin kysymyksessä oleva, jolloin sähkölaitoksen jo lasketut korkeajännityskaapelit ovat niin lähellä, että kysymyksessä olevain yhteiskuntain yhdistäminen aiheuttaa suhteellisesti pienet kustannukset ja virran annosta koituu sähkölaitokselle taloudellista etua. Jos tällaisissa tapauksissa kieltäydyttäisiin antamasta virtaa, olisi siitä vaan seurauksena, että kysymyksenalaiset yhteiskunnat itse rakentaisivat omat pienet sähkölaitoksensa.

Hallinnon periaatteellinen kanta tässä asiassa perustuu pääasiallisesti nykyään kaikkialla huomattavaan pyrkimykseen saada mikäli mahdollista voiman-hankinta keskitettyä harvoihin ja suuriin sähkölaitoksiin, jotta siten saataisi käyttö suuria uudenaikaisia koneita käyttämällä taloudellisesti mahdollisimman edulliseksi. Kehitys käy nim. yhä suuremmalla varmuudella siihen suuntaan, että kaupunkikuntien sähkölaitokset vähitellen laajentavat vaikutuspiiriänsä suuremmalle tai pienemmälle alalle kaupungin ympäristöön ja on Hallinnon mielestä varmaa, ettei tällaista tek-

nillistä kehitystä kumminkaan pitemmäksi aikaa voida estää. On näinollen perin tärkeä periaatteellinen kysymys, tahtooko kaupunki jo nyt alun pitäen seurata tätä kehitystä. Hallinto on kyllä ottanut huomioon, että tällaista menettelytapaa voitaisi pitää ulkopuolisten huvilakaupunkien kehityksen jonkunmoisena suosimisena, mutta kun epäävä vastaus tässä tapauksessa ei kuitenkaan voi estää kehitystä, on Hallinnon mielestä kaukonäköisempää käyttää tässä tapauksessa hyväkseen muualla saatuja kokemuksia ja näinollen kehittää sähkölaitosta sellaiseen suuntaan, joka tulevaisuudessa näyttää tarjoavan suurimmat taloudelliset edut kaupungille.

Mitä Oulunkylään tulee on kysymys vielä edullisempi siitä syystä, että sähkölaitoksen tulevana kesänä joka tapauksessa täytyy rakentaa yhdistysjohto korkeajännityskaapelistaan Vanhankaupungin tiellä kaupungin uudelle köyhäintalolle ja tämän johdon pidentäminen Oulunkylään, joka lisäjohto olisi vaan jonkun verran yli 1 kilometrin pitkä, maksaisi korkeintaan Smk 10,000: —. Kun Itäisen Viertotien ja köyhäintalon ynnä Oulunkylän väliset tiet eivät vielä ole lopullisesti järjestetyt on korkeajännitysjohto köyhäintalon ja Oulunkylän välillä samoin kuin It. Viertotien ja köyhäintalon välillä suunniteltu rakennettavaksi ilmajohtoina siinä tarkoituksessa, että nämä sopivassa tilaisuudessa vaihdettaisi maakaapeleihin.

Virranantoa varten ehdottaisi Hallinto seuraavat ehdot:

Kaupungin Sähkölaitos antaa Oulunkylän sähkövalaistus osakeyhtiölle korkeajännityksistä kiertovirtaa sekä hankkii ja asettaa paikkoilleen tarkoitukseen tarvittavat korkeajännitysjohtot sopivaan paikkaan käyttöalueella. Transformaattori- tai alaseaman sekä matalajännitysverkon hankkii ja kustantaa Oulunkylän sähkövalaistus osakeyhtiö sähkölaitoksen määräysten mukaisesti.

Kun virrankäytön suuruutta ei edeltäpäin voida varmasti arvioida on Oulunkylän sähkövalaistus osakeyhtiön virran hinnan lisäksi maksettava määrätty perusmaksu, korvauksena sähkölaitoksen kaapeli- ja johtokustannusten korosta ja kuoleduksesta. Tämän vuotuisen perusmaksun suuruus, esim. 10 % kysymyksessä olevista kustannuksista, määrätään paraiten vasta sitten kun sähkölaitoksen vuotuiset kustannukset ovat tunnetut ja tulee se tarpeellisessa määrin muuttumaan silloin, kun yhdistysjohto päätetään rakennettavaksi maakaapelilla.

Virrasta maksetaan 25 penniä kilowattitunnilta aina 50,000 kwt. vuotuisen kulutukseen asti, jonka jälkeen hinta olisi laskettava 22 penniin kwt:lta. Jo vuotuisen kulutuksen noustessa 25,000 kwt. alenisi perusmaksu puoleen määräänsä ja kulutuksen noustessa 35,000 kwt. ei enään mitään perusmaksua tulisi kysymykseen.

Mitä muihin sopimusmääräyksiin tulee, ovat ne pääasiallisesti teknillistä laatua ja ehdottaisi Hallinto puolestaan että niiden laatiminen jätettäisi sähkölaitoksen huoleksi.

Kun Valtuusto aikasemmin kysymyksen ollessa virranannosta Brändön huvilakaupunkiin, päätti, että tätä varten mahdollisesti tarvittava määräraha on lisättyjen Valtuusmiesten myönnettävä, olettaa Hallinto, että samaa menettelytapaa tullaan käyttämään myöskin nyt kysymyksessä olevaan asiaan nähden, vaikka rahasumma

onkin pieni. Tästä syystä saa Hallinto ehdottaa, että lisätyt Valtuusmiehet päättäisivät:

myöntää yhdistysjohdon rakentamista varten köyhäintalolta Oulunkylään korkeintaan Smk 10,000: —, joka rahamäärä on korvattava lainavaroilla kahta vuotta pitemällä maksuajalla, sekä

jättää vakinaisten Valtuusmiesten toimeksi ryhtyä kaikkiin päätöksen aiheuttamiin toimenpiteisiin.

Helsingissä joulukuun 5 p:nä 1910.

Helsingin kaupungin Kaasu- ja Sähkölaitoksen Hallinto:

Hj. Schildt.

Edvin Willgren.

Julius Tallberg.

Karl Appelberg.

J. Sohlman.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-osakeyhtiön kirjapaino, 1910.

Esitys erinäisten kaupungille kuuluvain, Helsingin pitäjässä sijaitsevain maapalstain vaihtamisesta eräisiin Aktiebolaget M. G. Stenius osakeyhtiön omistamiin, Helsingin pitäjän Pikku-Huopalahden kylässä sijaitseviin alueisiin.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI,

marrask. 9 p:nä 1910.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 496.

Rahatoimikamarille osotetussa kirjelmässä marraskuun 2 päivältä 1909 on Aktiebolaget M. G. Stenius huomauttanut että, niinkuin tunnettu, vuonna 1775 Helsingin pitäjän Pikku-Huopalahden kylässä toimitettu isojako samoin kuin sittemmin suoritettut tilusjärjestelytkin, joista viimeiset toimitettiin vuosina 1870 ja 1874, on toimeenpantu yksinomaan silmällä pitäen tuossa kylässä sijaitsevain tilain kelpaavaisuutta maanviljelystarkoituksiin. Siitä lähtien ovat kuitenkin olot tykkänään muuttuneet; puheenalaisen tilain maanviljelystä täytyy pitää toisarvoisena seikkana ja aika, jolloin ne tulevat täyteen rakennetuiksi, lähenee lähenemistään. Nykyisiä lohkorajoja ei kuitenkaan saata pitää ensinkään sopivina, kun tulee kysymys tilain käyttämisestä rakennustarkoituksiin. Uusi tilusjärjestely, jossa vastamainittua seikkaa yksinomaan pidettäisiin silmällä, näyttää erittäin tarpeen vaatimalta. Tämän johdosta Aktiebolaget M. G. Stenius Haga nimisen 0,4949 manttaalisen Korpaksen verotalon N:o 1¹⁰ sekä Backaksen verotalon N:o 2 omistajana, jotka molemmat tilat sijaitsevat Helsingin pitäjän Pikku-Huopalahden kylässä, esitti että Rahatoimikamari antaisi jollekin kaupunginviranomaiselle toimeksi yksissä neuvoin osakeyhtiön johdokunnan kanssa tehdä ehdotuksen kaupungin ja yhtiön mainitussa kylässä omistamain tilain väliseksi tilusvaihdoksi, jossa yksinomaan pidettäisiin silmällä niiden tilain vastaista rakentamista.

Edellä mainitusta esityksestä pyysi Rahatoimikamari kaupungingeodeetin lausuntoa, joka onkin joulukuun 22:nä 1909 päivätyssä kirjelmässä Kamarille annettu. Mainitussa lausunnossa huomautetaan että, jos hakija ehdotuksellaan tarkoittaa saada kaupungille kuuluvan, Huopalahden aseman vierellä sijaitsevan suon vaihdetuksi sotaväen ampumaradan viereiseen, yhtiölle kuuluvan suoalaan, niin kaupunki epäile-

mättä häviäisi siinä vaihdossa. Mutta jos yhtiö esityksellään tarkoittaa sellaista mainitun kylän tiluspalstain uudestijärjestelyä, että kumpikin asianosainen siten saisi kaikki tiluspalstansa asianomaisten kantatilaan yhteyteen, katsoi kaupungingeodeetti tuon ehdotuksen ansaitsevan kannatusta kaupunginviranomaisten puolelta sekä huomautti suotavaksi, että kaupungin tulisi vaatia saada osansa kylän maasta niin sijoitetuksi, että siten voitaisiin aikaansaada mahdollisimman mukavat yhdysväylät toiselta puolen Grejuksen ja Böhlen talojen maiden ja toiselta puolen sekä Huopalahden aseman että Oulunkylän kartanon länsipuolisten tilusten kesken. Asian valaisemiseksi mainitsi kaupungingeodeetti edelleen, että se ala kaupungille kuuluvia Pikku-Huopalahden kylän tiluksilla sijaitsevia maa-alueita, joka tuollaisessa vaihtojärjestelyssä saattaa tulla kysymykseen, on kaikkiaan noin 53 hehtaaria sekä että nämä, erästä vähäistä alaa lukuun ottamatta, sijaitsevat yhtä kilometriä likempänä asemaa, jota vastoin yli 80 %:n yhtiölle kuuluvain tiluspalstain alasta sijaitsee kauppana kuin kilometrin päässä vastamainitulta asemalta.

Ryhdyttäessä puheenalaista asiaa Rahatoimikamarissa käsittelemään katsoi Kamari tarpeelliseksi asettaa valiokunnan, johon valittiin herrat Cajander, Ärt, Idström, Lille, Jung ja allekirjoittanut Estlander ja jonka tuli yksissä neuvoin Aktiebolaget M. G. Stenius osakeyhtiön edustajain kanssa jatkaa neuvotteluja edellä mainitussa tarkoituksessa sekä, siinä tapauksessa että asiassa päästäisiin yksimielisyyteen, antaa lopullinen ehdotus asiasta. Useissa kokouksissa harkittuaan erinäisiä ehdotuksia ja sittenkun valiokunnan jäsenet olivat toimittaneet katselmuksen vaihdettaviksi edellytetyillä tiluksilla sekä Aktiebolaget M. G. Stenius oli luopunut ensiksi panemistaan ehdoista ja hyväksynyt kaupungin edustajain esittämät vaatimukset, on lopullisesti voitu sopia seuraavasta ehdotuksesta Helsingin kaupungin ja Aktiebolaget M. G. Stenius osakeyhtiön väliseksi tilusvaihdoksi, kuitenkin edellyttäen että vaihdettaviksi ehdotetuille aloille toimitettavassa arvioimisessa voidaan panna likimain yhtäläinen arvo.

Tämän ehdotuksen mukaan luovuttaisi kaupunki osakeyhtiölle seuraavat tiluspalstat:

- 1) koko Pikku-Meilähti nimisen osan Meilahden eli Hindernäsin yksinäistaloa, joka käsittää 22,46 hehtaarin laajuisen Suuren suon sekä 4,74 hehtaarin laajuisen Kotisuon;
- 2) Böhle Österåker nimisen 2,88 hehtaarin laajuisen pellon ja saman talon Broåker nimisen 2,31 hehtaarin laajuisen pellon; sekä
- 3) yhtäjaksoisen lohkon, joka käsittää Böhle Backåker, Ut-Grejus ja Skogsbacka Storäng nimiset tilukset sekä pääasiallisen osan Brinkåker nimistä peltoa eli yhteensä 20,44 hehtaaria.

Aktiebolaget M. G. Stenius taas luovuttaisi kaupungille:

- 1) Backaksen Fredriksberginsuo nimisen 4,76 hehtaarin laajuisen tiluksen; sekä
- 2) kaikkiaan 53,38 hehtaarin laajuisen yhdistävän alueen Oulunkylän kartanon

tilusten ja sen Böhlen taloon kuuluvan metsälohkon väliltä, missä n. s. Böhlen esikaupunki sijaitsee. Tämän yhdistävän alueen länsiraja kulkisi yhdensuuntaisesti itärajan kanssa, jona on Pikku-Huopalahden kylän Korpaksen verotalon N:o 1 Haga ja Fredriksberg nimisten osain välinen vanha raja, ollen näiden yhdensuuntaisten rajalinjain välimatka noin 246 metriä. Tuosta alasta olisi 13,36 hehtaaria Karjan radan eteläpuolella sekä 40,02 hehtaaria sen pohjoispuolella.

Mitä tulee niiden alueiden käyttöoikeuteen, jotka Aktiebolaget M. G. Stenius siten luovuttaisi kaupungille, on mainittava, että osakeyhtiöllä on täysi käyttöoikeus Backaksen osaan Fredriksberginsuo nimistä aluetta samoin kuin yhdistävään alaan, lukuun ottamatta seuraavia tiluksia:

- 1) Haga Finnäng nimistä, kauimpana pohjoisessa Böhlen Finnängin ja ampu-maradan suojelusalueen välillä sijaitsevaa tilusta, joka on 1914 vuoden loppuun (välikirjatta) annettu vuokralle vuokraaja Kustaa Aarnet Virtaselle 81 markan vuosivuokraa vastaan;
- 2) erästä Hagan taloon kuuluvaa niittyaluetta, joka (välikirjatta) on 1914 vuoden loppuun annettu vuokralle huvilanomistaja Anders Valentin Andille 150 markan vuosivuokraa vastaan;
- 3) erästä samaan taloon kuuluvaa niittyaluetta, joka (välikirjatta) on 1914 vuoden loppuun annettu vuokralle kuorma-ajuri Viktor Wilhelm Karlbergille 90 markan vuosivuokraa vastaan;
- 4) erästä Hagan talon alueella n. s. Långhagenissa sijaitsevaa mäkeä, joka on maaliskuun 7 päivään 1923 annettu vuokralle rakennusmestari Joh. Johanssonille vuotuista 5 markan maksua vastaan;
- 5) sitä Hagan talon alueella Karjanradan eteläpuolella sijaitsevaa n. s. Björnängenin osaa, joka puheenalaisessa tilusvaihdossa tulisi kaupungille. Tuo niitty, josta suurin osa jäisi Aktiebolaget M. G. Stenius osakeyhtiön haltuun, on kokonaisuudessaan (välikirjatta) annettu vuokralle huvilanomistaja Anders Valentin Andille 250 markan vuosivuokraa vastaan 1914 vuoden loppuun. Kaupungin osa vuokramaksusta lienee alaa silmällä pitäen arvioitava 50 markaksi vuodessa. Vuokrasopimusta tehdessä on kuitenkin pantu ehdoksi, että maanomistaja saa vuokramaksua suhteellisesti vähentämällä ottaa takaisin käyttöoikeuden koko alueeseen taikka johonkin sen osaan.

Siitä maasta, minkä kaupunki tämän ehdotuksen mukaan luovuttaisi, ovat viljelykset A, B, C, D, E ja F ynnä Böhlen kotipellot ja asunto maanviljelijä Gustaf Blomqvistin käytettävänä toukokuun 1 päivään 1914 yhteensä 1,034 markan vuosivuokraa vastaan, josta määrästä 434 markkaa vuosittain tulisi Aktiebolaget M. G.

Stenius osakeyhtiölle. Huvila litt. b taas on leski F. Forsström-Lindgrenin käytettävänä huhtikuun 18 päivään 1930 vuotuista 70 markan vuokramaksua vastaan.

Myötäliitetyllä kartalla on kaupungin luovutettavat alueet merkitty vihreällä, jota vastoin ne alueet, mitkä Aktiebolaget M. G. Stenius luovuttaisi kaupungin omiksi, on merkitty punaisella. Vuokralle annettujen alueiden rajat on pilkuttettu.

Ennenkuin Rahatoimikamari on ryhtynyt käsittelemään edellä mainitun komitean ja Aktiebolaget M. G. Stenius osakeyhtiön yhteisesti antamaa ehdotusta, on Kamari antanut kaupungingeodeetti Lillen toimeksi arvioida vaihdettaviksi ehdotetut sekä kaupungille että osakeyhtiölle kuuluvat tiluspalstat, ja on kaupungingeodeetti nämä arvioinut seuraavasti:

	Kaupunki luovuttaa			Kaupunki saa		
	ha	a	Smk	ha	a	Smk
Viljeltyä maata enintään 0,5 km:n päässä rakennuksesta A (ks. karttaa)	8,25	6,000	49,500			
Sekaluontoista maata 0,5—1 km:n päässä A:sta	17,38	4,000	69,520	28,46	4,000	113,840
Suomaata 0,5—1 km:n päässä A:sta	19,71	2,000	39,420			
Huonompaa suomaata 0,5—1 km:n päässä A:sta	4,74	1,000	4,740			
Metsämaata 1 km. kauempana kohdasta A	2,75	2,000	5,500	24,92	2,000	49,840
Rämettä 1 km kauemp. kohd. A	—	—	—	4,76	1,000	4,760
Yhteensä	52,83	—	168,680	58,14	—	168,440

Niinkuin tästä näkyy, olisi kaupungin luovutettava alue arvioitava noin 240 markkaa kalliimmaksi kaupungin saatavaa aluetta, jota paitsi kaupungin vuokratulot lisääntyisivät 376 markkaa, mutta vähenesivät 504 markkaa, joten vuotuinen vähenys olisi 128 markkaa.

Nyt käsiteltävänä olevan asian arvostelamisessa lienee kuitenkin noiden maa-alueiden arvioituun myyntiarvoon pantava vähemmän merkitystä, koska ainakaan kaupungin taholta ei voine tulla kysymykseen maan myyminen näiltä seuduin. Kaupungin kannalta katsoen sentähden muut seikat astuvat tässä etualalle, nimittäin se hyöty ja ne edut, joita kaupungin voi katsoa ehdotetusta tilusvaihdosta saavan. Siihen nähden lienee huomautettava, että Rahatoimikamarin edustajat ovat neuvotteluissa lausuneet etusijassa julki sen käsityksen, että kaupungin nykyään hajanaiset

ja toisistaan etäällä sijaitsevat tiluspalstat näillä seuduoin olisi yhdistettävä yhtäjaksoiseksi alueeksi sekä että kaupungin maiden piirissä sijaitsevat, osakeyhtiölle kuuluvat tiluspalstat olisi luovutettava kaupungille. Toiseksi ehdoksi on tämän jälkeen pantu, että sen yhtäjaksoisen maa-alueen, minkä kaupunki siten vaihdon johdosta saisi, pitäisi sijaita niin, että kaupunki siitä vastedes saisi mahdollisimman suurta hyötyä. Siihen nähden ovat Rahatoimikamarin edustajat katsoneet kaupungille tarkoituksenmukaisimmaksi, että kaupunki saisi noin 246 metriä leveän maa-alueen, joka yhdistäisi Grejuksen ja Böhlen talojen maat Oulunkylän kartanon tiluksiin. Siten ei ainoastaan kävisi mahdolliseksi teettää suora ja mukava yhdysväylä näiden kaupungin omistamain alueitten välille ja lisäksi varata asutustilaa tuon liikenneväylän kumpaisellekin puolelle, vaan myös kävisi vastaisuudessa mukavammin liittäminen Oulunkylän kartano kaupunkiin yhdistettyyn alueeseen, minkä seikan merkitystä ei suinkaan ole vähäksi arvattava. Mutta hallinnonkin kannalta olisi tuollainen tilusvaihto kaupungille edullinen. On luonnollista, että esimerkiksi kaupungin järjestysvallan toiminta tuntuvasti helpottuisi, jos kaupungin omistamat maat muodostavat yhtäjaksoisen alueen, kuin jos ne ovat hajanaisina ryhminä vailla helposti huomattavia rajoja.

On päivän selvä että Aktiebolaget M. G. Stenius osakeyhtiökin pitää ehdotettua tilusvaihtoa etujensa mukaisena. Mitä etuja yhtiöllä siitä on, merkitsee vähän kaupunginviranomaisille, joten ne voidaan tässä sivuuttaa.

Rahatoimikamari on kaikin puolin voinut yhtyä esitettyyn ehdotukseen. Tosin on huomautettu että, kun osakeyhtiön kaupungille tarjoomaa maata täytyy pitää vähemmän arvoisena kuin niitä alueita, mitkä kaupunki luovuttaisi, olisi vaihdettaviksi ehdotettujen alueitten pinta-ala laskettava niin, että yhtiö luovuttaisi niin paljon suuremman alan että arvioidut arvot tulisivat aivan yhtäsuuriksi. Tässä on kuitenkin huomattava, että arvioiminen tämän laatuissa tapauksessa helposti voi käydä yksipuoliseksi ja on joka tapauksessa tuollaisen arvion pohjaksi pantujen sangen epätarkkain laskuperusteiden varassa. Tähän nähden ja kun kaupungille tuon ehdotuksen hyväksymisestä joka tapauksessa koituisi melkoisia etuja sekä arvioitujen arvojen välinen erotus on tuskin mikään, on Rahatoimikamari puolestaan havainnut oikeuden ja kohtuuden vaativan, että vastaisessa tilusvaihdossa tehdään sellainen sopimus että molemmat sopimuskumppanit luovuttavat toisilleen Rahatoimikamarin ja Aktiebolaget M. G. Stenius osakeyhtiön edustajain yhteisesti ehdottamat maapalstat.

Puheenalaisilla maa-alueilla nykyään voimassa olevat vuokravälipuheet merkitsevät asianomaisille sopimuskumppaneille sangen vähän, mutta lienee mahdollisessa tilusvaihdossa kuitenkin määrättävä, että kumpikin asianosainen pitää ne voimassa.

Edellä olevaan viitaten saa Rahatoimikamari kunnioittaen esittää, että Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin, jonka asiana voimassa olevan kunnallisasetuksen mukaisesti on käsitellä sen luontoinen asia, josta tässä on puhe, päättäisi

hyväksyä Rahatoimikamarin tekemän ehdotuksen Helsingin kaupungille ja mainitulle osakeyhtiölle Helsingin pitäjän Pikku-Huopalahden kylässä kuuluvain maa-alueiden vaihtamiseksi; sekä

antaa varsinaiselle Kaupunginvaltuustolle toimeksi läänin Kuvernööriltä hakea vahvistusta tuolle tilusvaihdolle sekä määräystä maanmittarille sen toimittamaan.

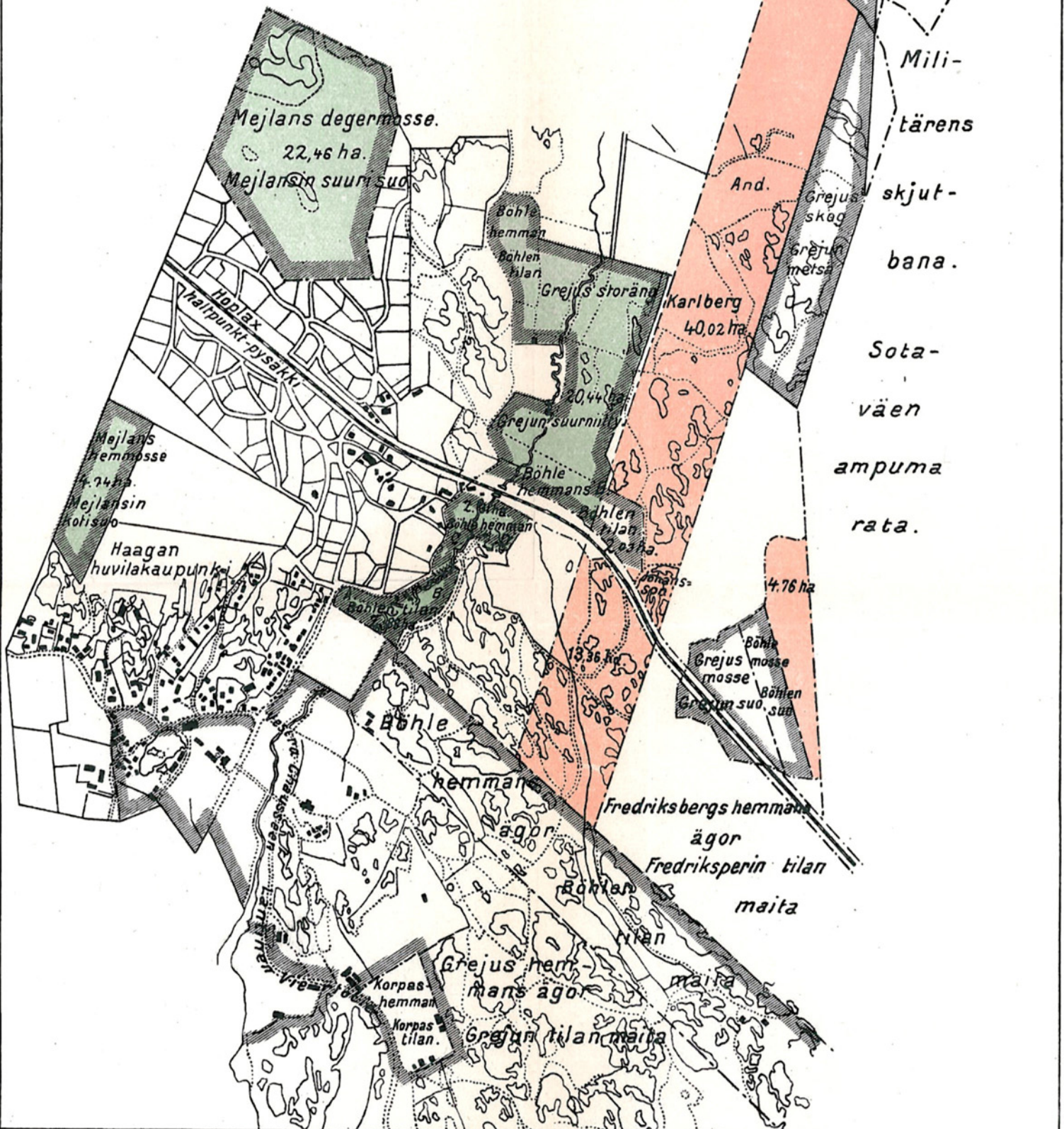
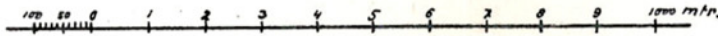
Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Karta:
 öfver de inom Hoplax by belägna Helsingfors stad och Akt. bol. M.G. Stenius tillhöriga egolotter, som äro afsedda att utbytas emot hvarandra.

Kartta:
 niistä Helsingin kaupungille ja Akt. bol. M.G. Steniuselle kuuluvista Huopalahden kylän maista, jotka ovat aijotut vaihdettaviksi vastakkain

Valiokunnan mietintö kaupungin meno- ja tulosäännöstä vuodeksi 1911.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto oli tarkoitusta varten asettamalleen kulunkiarviovaliokunnalle antanut toimeksi tarkastaa ehdotukset kaupungin ensivuotiseksi meno- ja tulosäännöksi, on valiokunta saanut vastaanottaa seuraavat asiakirjat, nimittäin:

1) Maistraatin valmistaman, kirjelmässä viimeksi kuluneen marraskuun 19 päivästä Kaupunginvaltuustolle lähetetyn meno- ja tulosääntöehdotuksen vuodeksi 1911, jota seurasi Rahatoimikamarin samanlaatuinen ehdotus sekä erinäisiä muita liitteitä (Pain. asiakirj. N:ot 48 ja 58 vuodelta 1910);

2) Kaupunginvaltuuston päätökset, jotka koskevat a) vuotuisen 700 markan vuokraapurahan myöntämistä vaakamestarille tavaran punnitsemisesta muulloinkin kuin tullauksen yhteydessä; b) erinäisiä määrärahoja paraikaa liikkuvain kulkutautien johdosta; c) määrärahaa kansakoululääkärien palkkaamiseen; d) niin sanottujen veistämötonttien ostoa; e) määrärahaa kaupungin sähkötehtaan laajentamiseksi sekä f) 55,000 markan arviomäärärahan merkitsemistä teknillisten laitosten hallituksen palkkioksi;

3) Kaupunginvaltuuston läheteet, jotka koskevat a) tullinkannosta annettavia päivittäisiä tietoja varten myönnetyn määrärahan korotusta; b) palkkiota Vaivaishoitohallituksen jäsenille kokouksista; c) määrärahaa varattomain vanhempain raajarikkoisten lasten ammattiopetusta varten sekä d) hammaslääkärien Th. Weberin ja Axel Aspelundin täällä voimassa pitämän kansakouluhammasklinikan ottamista kaupungin haltuun;

4) Valmistusvaliokunnan läheteet, jotka koskevat a) määrättyjen palvelusvuosien perusteella myönnettävää palkankorotusta kunnan työnvälitystoimiston johtajalle ja yhdelle naispuoliselle apulaiselle; b) vuokra-apurahaa kolmelle Humaliston sairaalan pesijättärelle; c) vakinaisesta vuosirahansäännöstä maksettavaa määrärahaa suomenkielisten työväenopetuskurssien voimassa pitämiseksi täällä; d) määrärahan myöntämistä Filharmonisen Seuran soittokunnalle; e) Ruotsalaisen teatterin määrärahan korotusta; f) Kaikukujan erään osan tasoitusta sekä g) ehdotusta että se määräraha, jonka Rahatoimikamari on ehdottanut myönnettäväksi Eläintarhan urheilukentän vierelle tehtävää pukeutumispaviljonkia varten, annettaisiin apurahana yksityiselle yhtiölle, joka ottaa mainitun paviljongin rakennuttaakseen;

5) Rahatoimikamarin valiokunnalle osottamat kirjelmät, jotka koskevat a) määrärahan myöntämistä alempiin käsityöläiskouluihin järjestetyille kansakoululuokalle sekä b) määrärahaa erinäisten sähköjohtojen uudistusta ja korjausta varten, kuin myös

6) Rakennustarkastajan valiokunnalle tekemän esityksen rakennustarkastuksen tarve-rahamäärän korottamisesta.

Ennen työhönsä ryhtymistä pyytää valiokunta huomauttaa, että se viimevuotisen kulunkiarviovaliokunnan ehdotuksesta Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti tänä vuonna asetettiin jo vuoden alusta jotta valiokunta siten voisi ajoissa perehtyä tehtäväänsä. Tämän toimenpiteen tuottamana oleellisena etuna on varsinkin se seikka merkittävä, että valiokunnan jäsenet ovat saaneet tilaisuuden olla saapuvilla Rahatoimikamarissa Kamarin meno- ja tuloarvioehdotuksen toista käsittelyä toimitettaessa, jolloin valiokunnan jäsenet voivat tutustua Kamarin kantaan kulunkiarvion eri kysymyksissä tarkemmin kuin mitä kirjallisten perustelmien nojalla olisi ollut mahdollista.

Valiokunta katsoo tässä yhteydessä myös pitävänsä muutamalla sanalla koskettaa viimevuotisen kulunkiarviovaliokunnan suorittamaan työhön. Tuota valiokuntaa on jonkun verran moitittu siitä, että se tehtäväänsä suorittaessaan olisi mennyt säästäväisyydessä liian pitkälle, niin että erinäisiä lainmukaisia tarpeita ei olisi otettu asianmukaisesti huomioon, mistä sitten on ollut seurauksena että Kaupunginvaltuuston on vuoden varrella täytyntä myöntää erinäisiä lisämäärärahoja, toisinaan melkoisen suuriakin. Vaikka täytyykin toiselta puolen tunnustaa, ettei sellaista säästäväisyyttä, josta tässä ollut puhe, ole ajettava niin pitkälle, että siten syntyy epävarmuutta menosääntöön, tahtoo valiokunta kuitenkin toiselta puolen huomauttaa, että niiden määrärahan jonkunvertainen niukentaminen, joiden käyttämisessä asianomaiset voivat osottaa suurempaa tai vähempää huolekkua, varmaankin on vakava kehoitus tarkoin harkitsemaan esiintyvien menojen tarpeellisuutta. Lisämäärärahan pyytäminen on varmaan useimmissa tapauksissa tuntuva vastenmieliseltä ja lykätään mahdollisimman kauaksi. Valiokunta onkin saanut tietää, että sen tarkoin säästeliään taloudenhoidon vaikutukset, jota varsinkin viimevuotinen kulunkiarviokunta koetti saada käytäntöön kaupungin eri hallinnonhaaroissa, ovat muun muassa osottautuneet siinä, että kaupungin hallintoviranomaiset ja lautakunnat, laatiesaan erikoisia kulunkiarvioehdotuksiaan ensintulevaksi vuodeksi, yleensä ovat koettaneet tarkasti noudattaa siten annettuja ohjeita. Tähän nähden ja sen ohella silmällä pitäen erinäisiä muita asianhaaroja, muun muassa sitä, että kaasu- ja sähkötehtaat nyttemmin ovat alkaneet antaa tuntuvasti runsaampia tuloja, on kulunkiarvion järjestely valiokunnasta tuntunut jonkun verran helpommalta kuin viime vuonna, minkä johdosta ei ensintulevaksi vuodeksi myöskään tarvinne edellyttää mainittavampaa veroäyrimäärän kohoamista.

Kulunkiarvioehdotusta sekä muita valiokuntaan lähetettyjä ja saapuneita asiakirjoja tarkastaessaan on valiokunta katsonut olevan aihetta seuraaviin lausuntoihin ja ehdotuksiin:

Menot.

I. Kaupungin velat.

Sittenkun lisätty Kaupunginvaltuusto on päättänyt kaupungille ostaa niin sanotut veistämötontit miljoonan markan hinnasta, josta 100,000 markkaa on maksettava tontteja vastaanotettaessa heinäkuun 1 päivänä 1911 sekä kauppahinnan jälellä oleva osa suoritettava vuotuisilla 100,000 markan vähennysmaksuilla juoksevan 5 %:n koron kera vastaanottopäivästä lukien, lienee tähän pääluokkaan merkittävä ei ainoastaan edellä mainittu 100,000 markan erä, vaan myös puolen vuoden korko maksamatta olevalle kauppahinnalle eli 22,500 markkaa. Valiokunta saa tämän johdosta ehdottaa

että laivaveistämötonttien kauppahinnan kuoletukseksi merkitään 100,000 markan määräraha sekä kauppasumman maksamattoman osan koroksi 22,500 markkaa.

II. Kaupungin virastot.

Yhtyen Maistraatin tämän pääluokan kohdalla esittämiin muutosehdotuksiin saa valiokunta mainita, ettei sillä puolestaan ole tähän pääluokkaan nähden ollut mitään muistuttamista.

III. Kunnallishallinto.

Tarkastaessaan nimikkeen 1. *Kaupunginvaltuuston kanslia* kohdalle merkittyjä palkkariä on valiokunta ottanut harkittavaksi, eikä kanslistin palkkaa, joka nykyään on 1,500 markkaa vuodessa, ehken olisi jonkun verran korotettava. Valiokunta on tässä ottanut huomioon, että kanslisti, mikäli on ilmoitettu, on velvollinen oleskelemaan aamupäivin kolme tai neljä tuntia kansliassa sekä sen lisäksi niinä päivinä, jolloin Kaupunginvaltuuston kokouksista annettavat toimituskirjat on puhtaaksikirjoitettava, eli siis säännöllisinä aikoina, tekemään ylityötä jotta nämä toimituskirjat saataisiin mahdollisimman joutuisasti annetuiksi, mikä ylityö yleensä käsittänee kaksi kokonaista päivää ja sentähden riistää kanslistilta mahdollisuuden pysyväisen sivuansion saamiseen. Vertaillen Rahatoimikamarin kanslistin palkkaan, jolla virkailijalla lienee likimain sama virantoimitusvelvollisuus kuin

Valtuuston kanslistilla, näkyikin että ensinmainitulla kanslistilla on palkkaa 2,400 markkaa vuodessa. Edelleen ottaen huomioon että Valtuuston notarille, jolta tosin vaaditaan enemmän työtä kuin kanslistilta, mutta jolla sen sijaan on se etu että saa suorittaa työnsä niinä aikoina päivästä, mitkä hän itse katsoo soveliaiksi, hän kun ei ole velvollinen päivystämään kansliassa, viime vuonna korotettiin palkka 2,400 markasta 4,800 markkaan, on valiokunta katsonut pitävänsä ehdottaa pienen palkankorotuksen kanslistillekin, sekä esittää niin ollen

että Kaupunginvaltuuston kanslian kanslistin palkka korotettaisiin 1,800 markkaan vuodessa.

Nimikkeen 4. *Liikennekonttori* kohdalla on, Kaupunginvaltuuston asiasta tekemän päätöksen mukaisesti,

menosääntöön merkittävä 700 markan erä vuokra-apurahana vaakamestarille tavarain punnitsemisesta muulloinkin kuin tullauksen yhteydessä.

Lausunnon antamista varten on valiokuntaan lähetetty Rahatoimikamarin tekemä esitys että vuosirahansääntöön merkitty 800 markan määräraha palkkioksi tullinkantoa koskevain päivittäisten tietojen antamisesta tšekäläisestä tullikamarista korotettaisiin 1,600 markkaan. Esitystä perustellaan siihen, että mainittu palkkio on toistakymmentä vuotta ollut nykyisessä määrässään, vaikka vastaava työ on sinä aikana lisääntynyt enemmän kuin kahdenkertaiseksi. Vuonna 1899 oli nimittäin tullauskirjain luku tullikammarissa 44,688, mutta vuonna 1909 oli vastaava luku 101,339, ja on työ päivittäisten raporttien antamisesta tietenkin samassa määrässä lisääntynyt. Sekä Liikennekonttori että Rahatoimikamari ovat esitystä puoltaneet, ja kun se valiokunnastakin näyttää oikeutetulta, saa valiokunta siis ehdottaa

että erä «palkkiota päivittäisten tietojen antamisesta tullikamarista» korotetaan 800 markasta 1,600 markkaan.

Rahatoimikamariin antamassaan kulunkiarvioehdotuksessa on *Työväenasiain lautakunta* muun muassa ehdottanut, että lautakunnan sihteerin palkkio, joka nykyään on 3,000 markkaa vuodessa, korotettaisiin 3,600 markkaan. Tämän ehdotuksen perusteleksi on mainittu, että sihteerin työ neuvoa etsiväin työntekijäin neujana on viime vuosina tuntuvasti lisääntynyt, kun tuollaisten neuvonetsijäin luku on 176:sta vuonna 1906 kasvanut 1,285:en vuonna 1909. Tämän lisäksi on lautakunta huomauttanut, että välitöntä vertailua Työväenasiain lautakunnan sihteerin ja muiden lautakuntain sihteerien työmääräin kesken ei käy toimittaminen, koska viimeksi mainittujen sihteerien tehtävänä pääasiallisesti on pöytäkirjanpito ja annettavain kirjelmäin laatiminen, jota vastoin Työväenasiain lautakunnan sihteeriltä tämän ja tuon edellä mainitun neuvontatoiminnan lisäksi, voimassa ole-

van johtosäännön mukaisesti, vaaditaan erityistä perehtymistä työväestöä koskeviin kysymyksiin, mikä niihin laajoihin yhteiskunnallisiin kysymyksiin nähden, jotka suurkaupungissa kaipaavat osakseen huomiota ja kunnallispoliittista toimintaa, vaativat yhtämittaa tutkimaan näitä kysymyksiä ja niitä koskevaa kirjallisuutta. Todistukseksi siitä että lautakunnan sihteeri onkin koettanut mainituissa kohdin täyttää niitä vaatimuksia, joita kunta tähän nähden asettaa sosialipoliittisiin kysymyksiin perehtyneelle virkamiehelle, on lautakunta maininnut, paitsi muita tutkimuksia, sen julkaisusarjan, jonka sihteeri lautakunnan toimenannosta on viime vuosina julkaissut painosta ja joka lautakunnan mielestä on sisältänyt huomiota ansaitsevia kunnallispoliittisia herätteitä sekä saanut osakseen yleisönkin harrastusta. Mainittuihin seikkoihin nähden on lautakunta ollut sitä mieltä että nykyisillä palkkaehdoilla käy vaikeaksi pysyttää asianmukaisilla ominaisuuksilla varustettua ja asiaa harrastavaa henkilöä kaupungin palveluksessa yhteiskuntapoliittisen alan erikoistuntijana. Lisäksi on huomautettu, että mainittu sihteeri aikaisemmin on nauttinut hyväkseen 600 markan vuokra-apurahaa, joka kuitenkin nyttemmin kaupungin hankittua tarpeellisen huoneiston sihteerille neuvoa etsiväin työntekijäin vastaanottoa varten, on lakkautettu, sekä että sihteerin palkkaetujen korottaminen viimeksi mainitulla errällä siis oikeastaan vain tarkoittaa niiden saattamista aikaisempaan määräänsä.

Rahatoimikamari, joka on puheena olevaa asiaa harkinnut, ei ole havainnut olevan syytä puoltaa esitykseen myönnettäväksi. Kamari lausuu käsityksensä, että puheenalaisista tointa täytyy pitää sivutoimena, joten palkkion nykyinen määrä, 3,000 markkaa, näyttää olevan täysi korvaus tarpeellisesta työstä, minkä ohella Kamari huomauttaa, että tässä herätetty kysymys lienee sopiva ottaa harkittavaksi, kun vastedes Työväenasiain lautakunnan työala järjestetään uudestaan.

Valiokunta puolestaan ei ole voinut olla panematta huomiota niihin syihin, joita Työväenasiain lautakunta on edellä kerrotussa esittänyt ehdottamansa palkankorotuksen tueksi, ja valiokunta haluaa erityisesti huomauttaa sitä seikkaa, että mainitun lautakunnan sihteerii ei valiokunnan mielestä käy tehtäviinsä nähden asettaminen yhdenvertaiseksi kaupungin muiden lautakuntain sihteerien kanssa, koska itsenäistä toimintaa ja omaa aloitetta, jommoista yleensä ei vaadita muilta sihteereiltä, epäilemättä täytyy pitää Työväenasiain lautakunnan sihteerin tehtäviin kuuluvina. Valiokunta sentähden periaatteessa puoltaa ehdotusta, mutta koska ei kuitenkaan ole kiellettävissä, että puheenalaisen sihteerin suoritettavan työn laatu oleellisesti riippuu hänen henkilökohtaisista ominaisuuksistaan sekä palkankorotus, joka lautakunnan nykyiselle sihteerille on oikeudenmukainen, kenties voi osottautua perusteettomaksi, kun toinen henkilö tulee tähän virkaan, näyttää valiokunnasta siltä kuin olisi palkanparannus sovelias antaa nykyiselle sihteerille henkilökohtaisena palkanlisäyksenä.

Valiokunta sentähden ehdottaa Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että Työväenasiain lautakunnan sihteerille myönnetään vuotuinen 600 markan henkilökohtainen palkanlisäys.

Kaupunginvaltuustolle annetussa, valiokuntaan lähetetyssä esityksessä on kunnan työvälistötoimiston Johtokunta toistanut jo kulunkiarvion käsittelyn aikana Rahatoimikamarille tekemänsä anomuksen että mainitun toimiston johtajalle ja yhdelle naispuoliselle apulaiselle myönnettäisiin palkankorotus viiden vuoden palveluksesta, edelliselle 500 ja jälkimäiselle 300 markkaa vuodessa. Johtokunta huomauttaa, että toimiston henkilökunnan ei pitäisi, vaikkakaan toimistoa ei vielä ole asetettu vakinaiselle kannalle, katsoa olevan toisenlaatuisessa asemassa kuin kaupungin muut virkamiehet ja palvelijat, koska toimisto jo on ollut olemassa kahdeksan vuotta ja sen lakkauttaminen tuskin näyttää voivan tulla kysymykseen. Lisäksi on huomautettu, että toimiston päivittäinen työaika on verraten pitkä ja virantoimitus siellä erittäin rasittavaa.

Syyksi edellä mainitun anomuksen epäämiseen on Rahatoimikamari maininnut Kaupunginvaltuuston päätöksen, ettätoimiston vuosirahansääntöä on toistaiseksi pidettävä väliaikaisena, joten siis palkankorotus virkavuosien perusteella ei näytä voivan tulla kysymykseen. Valiokunta on tässä kohden samaa mieltä ja ehdottaa sentähden

että anomus määrättyihin virkavuosiin perustuvan palkankorotuksen myöntämisestä kunnan työvälistötoimiston johtajalle ja yhdelle naispuoliselle apulaiselle evättäisiin.

Kaupungin *rakennustarkastaja* on valiokunnalle esittänyt, että rakennustarkastuksen tarverahat korotettaisiin Rahatoimikamarin ehdottamasta 1,800 markan määrästä 2,700 markkaan. On ilmoitettu, että mainitusta määrärahasta olisi suoritettava yhden apulaisen palkkio 1,500 markkaa, kirjoitustarpeiden kustannuksia 600 markkaa sekä uuden kirjoituskoneen oston niinkään 600 markkaa.

Valiokunnan mielestä ei ole oikein, että apulaisen palkka maksetaan puheena olevasta määrärahasta, vaan että, jos tuollaista apulaista todella on tarpeen, rakennustarkastajan tulee siihen tarkoitukseen hankkia erityinen määräraha, ja kun valiokunnan mielestä ei myöskään ole asianmukaista, että niin suuri tilapäinen menoerä kuin kirjoituskoneen oston tarvittava suoritetaan puheenalaisesta määrärahasta, ehdottaa valiokunta tämän johdosta

että Valtuusto ei ryhtyisi kulunkiarvion käsittelyn yhteydessä tutkimaan rakennustarkastajan vastamainittua esitystä.

IV. Katu- ja laiturivalaistus.

Kaupungin katu- ja laiturivalaistuksesta sekä tähän tarpeellisista menoista on Rahatoimikamari kulunkiarviomietinnössään lausunut seuraavaa:

«Rahatoimikamarissa on monasti huomautettu, että kaupungin katuvalaistukseen

nähdessä on paljon toivomisen varaa. Osin on lyhtyjä liian harvaksen, osin taas on niiden valovoima liian heikko, jota paitsi melkoiset alat kaupungin eri osia ovat varustetut aivan riittämättömällä valaistuksella. Rahatoimikamari on kuitenkin tähän asti ollut tätä seikkaa huomauttamatta, arvelleen pahimpain epäkohtain poistuvan kaupungin uuden kaasutehtaan valmistuttua. Kun mainituissa kohden ei kuitenkaan ole tänä syksynä ollut parannuksia huomattavana, toimitti Rahatoimikamari poliisimestarin, kaupungin-insinöörin ja kaasutehtaan toimitusjohtajan kera katselmuksen erinäisissä osissa kaupunkia, jolloin todettiin että kaupungin katuvalaistus ei vastannut niitä vaatimuksia, joita Helsingin kokoiselle kaupungille tähän nähden voi kohtuudella asettaa. Erittäinkin huomautettiin, että Töölön, Kallion ja viertoteitten valaistus oli puutteellinen sekä että toimiin parempain olojen aikaansaamiseksi näissä kaupungin osissa ehdottomasti täytyy ryhtyä. Kaupungin keskiosissakin, niinkuin Vladimirin-, Uudenmaan-, Kasarmin- ja Annankadun, Kolmikulmatorin, Sauna-, Tehtaan- y. m. katujen varsilla seitsemännessä kaupunginosassa, Unionin-, Elisabetin- ja Siltasaarenkadulla sekä Pitkälläsillalla ja Rautatien torilla oli katuvalaistus niinkään epätydyttävä. Kun Rahatoimikamarille voimassa olevan ohjesäännön 16 §:n mukaisesti Kamarin tulee järjestää ja pitää silmällä kaupungin katujen ja yleisten paikkain valaistusta, käski Rahatoimikamari kaupungin kaasuja sähkötehtaan Hallituksen paikalla ryhtyä toimiin tehokkaamman valaistuksen aikaansaamiseksi väliaikaisella Pitkälläsillalla sekä antaa Rahatoimikamarille seikkaperäiset tiedot siitä, mihin osiin kaupunkia ensintulevana vuonna ajetaan asettaa uusia lyhtyjä. Sen ohella pyysi Kamari tietoa, mihin määriin Kappelin-, Runebergin-, Teatteri- ja Henrikipuistojen, Kolmikulmatorin ja Erottajan sekä Itäisen ja Läntisen Viertotien valaistuksen rakennus- ja käyttökustannukset nousisivat. Niinkuin tähän pannusta liitteestä näkyy, onkin Hallitus antanut pyydettyt tiedot ynnä pohjapiirroksen, joka näyttää miten sähkövalaistus olisi mainituille paikoille järjestettävä. Asiaa käsitellessään on Rahatoimikamari yksimielisesti tullut siihen vakaumukseen, että mainituille yleisille paikoille on laitettava sähkövalo. Siinä ei ole jäänyt huomaamatta, että kaupungin sähkötehtaan aivan todennäköisesti on liittyvä suuri joukko uusia tilaajia, jos Raastuvanoikeuden päätös Helsingin kaupungin ja Helsingin Sähkövalaistus-Osakeyhtiön välisessä jutussa kohdakkoin tulee ylioikeudessa vahvistetuksi, ja että tehdas niinmuodoin ehkä rasittuisi liiaksi, jos sähkövalo otettaisiin kaduillakin käytäntöön, kun taas kaupungin uusi kaasutehdas kenties ei saisi käytetyksi koko sitä kaasumäärää, minkä se kykenee valmistamaan, koska kaasunkulutus näyttää tänä vuonna olleen vähenemään päin. Kaasu- ja sähkötehtaan johtajat ovat kuitenkin ilmoittaneet, että teknilliseltä kannalta merkitsee mainituille tehtaille varsin vähän, kumpi näistä laitoksista huolehtii puheena olevain paikkain valaistuksesta, koska kaasun taikka sähkövirran kulutus mainittujen alojen valaisemisesta on mitättömän pieni laitosten koko tuotantomäärään verraten. Rahatoimikamari on sentähden ensintulevan vuoden menosääntöön merkinnyt sekä rakennus- että käyttökustannukset sähkövalaistuksen laittamisesta seuraaviin yleisiin paikkoihin:

Paikka	Rakennus- kustannus	Käyttö- ja kunnossa- pitokustannus
1. Kappelin-, Runebergin- ja Teatteripuisto	14,500	5,140
2. Henrikinpuistot ja Henrikinkadut	19,000	10,375
3. Erottaja ja Kolmikulmatori	4,800	3,640
4. Itäinen Viertotie (Sörnäisten rautatiestä vanhaan kau- punginporttiin)	3,200	4,000
5. Rautatientori, Pohjoissataman T-muotoinen laiturijä Rahapajanranta	8,500	4,450
Yhteensä	50,000	27,605

Sähkötehtaan ilmoituksen mukaan on virrankulutus arvioitu 110,000 kilowattitunniksi ja hinta 20 penniksi kilowattitunnilta kokoyön- ja 25 penniksi puolenyön-lampulta.»

Valiokunnassa ei tosin ole ollut erimielisyyttä siitä, että tuollainen sähkövalaistus, jonka Rahatoimikamari on tässä edellä ottanut puheeksi, voitaisiin *koetteeksi* laittaa eräisiin kaupungin paikkoihin, jota vastoin eri mieliä on ollut siitä, kuinka suuri määräraha tähän tarkoitukseen olisi soveliaista käyttää, toisin sanoin kuinka laajaksi tuollainen koevalaistus olisi laitettava. Valiokunnassa on esitetty se mielipide, että tähän tarkoitukseen tarvitsisi käyttää ainoastaan joku vähäpätöinen rahamäärä, muutama tuhat markkaa, samaten kuin sekin käsitys on saavuttanut kannatusta että ainoastaan puolet Rahatoimikamarin ehdotuksessa mainitusta rahamäärästä olisi tarkoitukseen osotettava, mutta valiokunnan enemmistö on kuitenkin yhtynyt puoltamaan Rahatoimikamarin ehdotusta itse kustannusmäärään nähden, jota vastoin niiksi paikoiksi, joihin puheenalainen valaistus laittettaisiin, on katsottu olevan ehdotettava jonkun verran toiset. Valiokunta on nimittäin arvellut, että seuraavat paikat etusijassa olisi koetteeksi varustettava sähkövalaistuksella, nimittäin:

Paikka	Rakennus- kustannus	Käyttö- ja kunnossa- pitokustannus
Henrikinpuisto ja Henrikinkadut	19,000	8,140*)
Rautatientori	4,200	3,200
Kasarmintori	450	650
Koulutori	900	650
Runeberginpuisto (patsaan ympärillä)	3,200	904
Erottaja ja Kolmikulmatori	4,800	3,200*)
Yhteensä	32,550	16,744

Jällellä olevaa osaa Rahatoimikamarin tähän tarkoitukseen merkitsemästä ja valiokunnankin niinmuodoin puoltamasta määrärahasta ei olisi valiokunnan mielestä varattava ennen määrättyjen paikkain valaisemiseen, vaan asetettava teknillisten laitosten Halli-

*) Vuosikustannus on tähän merkitty jonkun verran vähemmäksi Rahatoimikamarin arvioimaa vastaavaa määrää, koska tässä on tarkoitettu käytettävän vähempää valovoimaa.

tuksen käytettäväksi jotta mainittu hallitus saisi tarkemman harkinnan nojalla edelleen laittaa valaistuksen soveliaalle paikoille. Sittenkun tarpeellista kokemusta asiasta on saatu, kehoitettaisiin hallitusta vertailemaan sekä siten järjestetyn sähkövalaistuksen että kaasuväläistuksen välisiä omia kustannuksia, edellyttäen yhtäläistä valovoimaa käytettävän kumpaisessakin tapauksessa.

Edellä lausuttuun viitaten valiokunta siis ehdottaa:

että Kaupunginvaltuusto myöntäisi Rahatoimikamarin ehdottamat määrärahat 50,000 markkaa rakennuskustannuksia ja 31,000 markkaa käyttö- ja kunnossapitokustannuksia katujen sähkövalaistuksen laittamista varten, nimenomaan huomauttaen että tämän valaistuksen saa laittaa ainoastaan koetteeksi, minkä ohella Valtuusto siihen nähden määräisi noudatettavaksi ne muut ehdot, mitkä valiokunta on tässä edellä pannut kyseeseen.

V. Palolaitos.

Vapaaehtoiselle Palokunnalle, joka tavallisesti on saanut Kaupunginvaltuustolta 5,000 markan vuotuisen määrärahan, on tämän johdosta tälläkin kertaa ehdotettu annettavaksi saman suuruinen apuraha. Valiokunnan mielestä nyt on sitä vähemmän syytä ehdottaa tuota määrärahaa poistettavaksi, kun Valtuusto on viime vuosina sen ottanut menosääntöön kulunkiarviovaliokunnan ehdotuksesta, mutta valiokunta ei kuitenkaan katso voivansa olla kajoomatta eräisiin asianhaaroihin, jotka tässä kohden ansainnevat huomiota.

Vapaaehtoisen Palokunnan taloudenhoitajan ensi vuodeksi laatima kulunkiarvio tosin osottaa, että menot ja tulot kävisivät tasan ainoastaan siinä tapauksessa että kaupungilta anottu puheenalainen apuraha saadaan, mutta näyttää kuitenkin siltä kuin kaipaishi tämä kulunkiarvio tarkistusta ainakin mitä kunnan täällä omistaman kiinteistön vuokratuloihin tulee. Palokunnantalon vuokratuloiksi on merkitty ainoastaan 28,000 markkaa, vaikka on tunnettua että kunta on evännyt valtiovaraston tarjouksen saada vuokrata talo suuremmasta vuokramaksusta sekä erään yksityisten henkilön tekemän tarjouksen saada ostaa talo noin 600,000 markan hinnalla.

Eräs toinenkin asianhaara ansainnee mainitsemista todistuksena siitä että kunnan taloudellista tilaa saanee pitää verraten hyvänä. Lainain koroksi ja kuoletukseksi on kulunkiarvioon merkitty ainoastaan 7,180 markkaa, joten siis kunnan velkataakka tuskin nousee sanottavasti 100,000 markkaa enemmäksi. Kun lisäksi ottaa huomioon kunnan kiinteistön edellä mainitun arvon, näyttää siltä kuin olisi kunnan varat arvioitava vähintään puoleksi miljoonaksi markaksi.

Vaikkakaan valiokunta, niinkuin edellä huomautettiin, ei ole tällä kertaa ehdottanut kunnalle pyydetyn määrärahan poistamista kaupungin menosäännöstä, on valiokunta kuitenkin katsonut olevan syytä saattaa edellä oleva Kaupunginvaltuuston tietoon jotta puheenalainen määräraha-asia, kun se todennäköisesti jälleen esiintyy ratkaistavaksi 1912 vuoden kulunkiarvion järjestelyssä, olisi jo edeltäpäin johonkin määrin valaistu.

VI Poliisilaitos.

Tähän pääluokkaan nähden ei valiokunnalla ole ollut mitään muistuttamista.

VII. Terveysten- ja sairaanhoito.

Marian sairaalan eri osastoja varten merkittyihin lääkkeiden, kaluston ja konekalujen kunnossapidon y. m. arviomäärärahoihin nähden on Rahatoimikamari erinäisissä kohdin tinkinyt Terveystoimituslautakunnan ehdottamista määristä, ollen Rahatoimikamari siinä osin pitänyt silmällä säästäväisyyttä, osin sitä seikkaa, että noissa erissä on katsottu pitävän voida tehdä säästöjä järjestämällä tarkka valvonta ja edellyttäen tehokasta tarkastusta näissä kohdin olevan olemassa. Valiokunta katsoo, erittäinkin siihen nähden mitä valiokunta on tämän mietinnön johdatuksessa lausunut, Rahatoimikamarin esittämään näkökohtain ansaitsevan kaikkea tunnustusta sekä tahtoi niinkään mielellään ottaa ne tässä huomioon. Mutta kun valiokunta kuitenkin likemmältä tutkiessaan asiaa on havainnut, etteivät eräät noista vähennyksistä määrärahoista missään tapauksessa riittäisi tarkoituksiinsa, on valiokunta näin ollen sekä kun siis jo nyt on edellytettävissä lisäämäärärahan tarvetta ensi vuonna, ei valiokunta ole voinut sinänsä puoltaa hyväksyttäväksi niitä määrärahaeriä, joita Kamari on puheenalaisissa kohdin pitänyt riittävinä, vaan on katsonut tarpeelliseksi ehdottaa eräitä niistä korotettavaksi.

Seuraavasta yhdistelmästä näkyy, minkä suuruisiksi puheenalaiset määrärahaerät on merkitty kuluvan vuoden menosääntöön, mitä määriä Terveystoimituslautakunta on katsonut pitävänsä ehdottaa sekä mitä Rahatoimikamari ja valiokunta ovat ehdottaneet:

	Kuluvan vuod. menosääntö	Terveystoimitus- lautak. ehdotus	Rahatoimika- marin ehdotus	Valiokunnan ehdotus
1. Sisätautien osasto:				
Lääkkeet	14,000	18,000	15,000	17,000
Kaluston kunnossapito . .	5,000	9,000	6,000	8,000
Konekalujen y. m. kunnossa- pito ja osto	3,000	5,000	4,000	5,000
Yhteensä	22,000	32,000	25,000	30,000
2. Kulikutautiosasto:				
Lääkkeet	3,000	5,500	4,000	5,000
Kaluston kunnossapito . .	3,000	4,000	3,500	4,000
Sairashuoneiden desinfisioi- minen	1,000	2,500	2,000	2,500
Yhteensä	7,000	32,000	9,500	11,500

3. Kirurginen osasto:

Lääkkeet	4,000	4,500	4,500	4,500
Kaluston kunnossapito . .	3,000	4,500	4,000	4,000
Sidetarpeet ja konekalut . .	6,000	12,000	9,000	12,000
Yhteensä	13,000	21,000	17,500	20,500

4. Talousosasto:

Polttopuut	35,000	40,000	35,000	35,000
Kaluston kunnossapito . .	2,400	4,000	3,000	4,000
Valaistus	14,000	17,000	15,000	15,000
Sekalaiset menot	10,000	16,400	12,000	16,000
Yhteensä	61,400	77,400	65,000	70,000

Tässä yhteydessä ansaitsee myös huomauttamista, että useimmat edellämainituista menoeristä eivät ole kuluvana vuonna osottautuneet sovitetuiksi tarpeitten mukaan, minkätähden Kaupunginvaltuuston on vuoden kuluessa täytynyt möyntää milloin minkin suuruisia tarpeellisia lisämäärärahoja.

Valiokunta ehdottaa tämän johdosta:

että edellä mainitut menoerät merkittäisiin menosääntöön valiokunnan tarpeellisiksi katsomin määrin.

Katsoen niihin huomattaviin rahamääriin, joita vuosittain tarvitaan lääkkeitten ostoon, on Rahatoimikamarissa lausuttu se ajatus, että kaupunki kenties voisi hankkia apteekkioikeudet ja siten tuntuvasti vähentää lääkkeiden ostoon käytettäviä kustannuksia ei ainoastaan kaupungin sairaaloissa, vaan myös vaivaishoidossa ja sen laitoksissa, joiden viimeksimainittujen lääkkeisiin on arvioitu tarvittavan yli 22,000 markan. Kun tämä ehdotus, mikäli se olisi toteutettavissa, epäilemättä tuottaisi kaupungille melkoisia säästöjä, erittäinkin vastaisuudessa, on Kamari ehdottanut että Kaupunginvaltuusto kehottaisi Terveystaloutakuntaa ottamaan harkittavaksi ja Kaupunginvaltuustolle antamaan lausunnon apteekkioikeuksien hankkimisesta kaupungille sen sairaaloita, vaivaishoitoa ja muita laitoksia varten.

Voidakseen arvostella onko kaupungilla mahdollisuutta tuon Rahatoimikamarin esittämän ajatuksen toteuttamiseen on valiokunta hankkinut tarpeellisia tietoja sekä niistä huomannut, että mainitussa kohden ei voi tulla kysymykseen muuta menettelyä, kuin että kaupunki joko ostaa jonkun semmoisen vanhemman apteekin oikeudet, jotka voimassa olevain asetusten mukaan ovat myytävissä, taikka myös ryhtyy hankkimaan uusia apteekkioikeuksia sekä sitten, jos hakemukseen myönnyttään, toimii asettamansa apteekkarin kustantajana. Kumpaisetkin nämä keinot näyttävät kuitenkin kohtaavan erinäisiä vaikeuksia. Mitä ensinnä tulee ensiksi mainittuun keinoon eli siihen että kaupunki ostaisi apteekkioikeu-

det sekä sitten asettamallaan johtajalla hoidattaisi apteekkia, niin on huomattava että nuo oikeudet, jos niitä ylipäätään on ostettavissa, maksaisivat monta sataa tuhatta markkaa. Näiden oikeuksien käyttämisestä ei kaupunki voisi odottaa saavansa muuta etua kuin tavallisen liikevoiton, koska kaupungin tietysti itselleenkin myydessään täytyisi noudattaa voimassa olevan lääketaksan määräyksiä. Uusien apteekki-oikeuksien hakeminen taas vaatisi moninaisia toimenpiteitä, tuollaisten oikeuksien tarpeellisuuden toteamista y. m., mikä kaikki veisi vuosikausia, jota paitsi ei tietenkään olisi olemassa mitään takeita siitä, että se henkilö, jonka kanssa kaupunki on asiasta sopinut, sittemmin saisi nuo hakemuksen johdosta mahdollisesti myönnettyt apteekki-oikeudet. Muutoinkin on tähän nähden myös huomattava, että kaupunki tuskin voisi käyttää ainoastaan yhtä apteekkia. Se tosin käy päinsä, kun on kysymys lääkkeitten ostamisesta sairaalain tarpeiksi, mutta on vaikeampaa, mikäli koskee niitä varattomia henkilöjä, joita ei ole otettu sairaaloihin. Viimeksi mainittuun ryhmään kuuluviin potilaihin nähden on nimittäin tähän asti noudatettu sitä menettelyä, että heidät on vaivashoitoviranomaisten antamalla todistuksella oikeutettu saamaan lääkkeensä mistä kaupungin apteekista tahansa, koska on katsottu käyvän heille liian rasittavaksi että he asuinpaikastaan huolimatta käyttäisivät yhtä ainoata apteekkia.

Mikäli valiokunta edelleen on saanut tietää, on kaupungille myönnetty tuntuva hinnanalennus lääketaksassa mainittuja lääkeaineita ostaessaan. Kun erinäisiä lääkeaineita ei kuitenkaan ole merkitty tuohon taksaan ja kun kenties saataisiin vieläkin suurempi hinnanalennus, jos eri apteekeilta pyydetäisiin hintatarjouksia, on valiokunta arvellut tuollaiseen toimenpiteeseen voitavan ryhtyä. Rahatoimikamarin puoltamaa menettelyä että koetettaisiin kaupungille hankkia apteekki-oikeudet täytyy valiokunnan sitä vastoin edellä esitetyistä syistä ehdottomasti vastustaa, joten valiokunnan mielestä asian lähettäminen Terveystoimikamariin Kamarin mainitsemassa tarkoituksessa on tarpeeton.

Valiokunta siis ehdottaa

että Kaupunginvaltuusto, eväten Rahatoimikamarin asiassa tekemän ehdotuksen, päättäisi antaa Marian sairaalan Hallituksen toimeksi harkita, olisiko eri apteekeilta pyydettävä tarjouksia lääkeaineitten hankkimiseksi kaupungille.

Marian sairaalan *sisätautien osastoon* nähden Rahatoimikamari ei ole katsonut voivansa olla kajoomatta siihen seikkaan, että asistentit ovat kuluvana vuonna kantaneet vahvistetun vuosirahansäännön mukaan amanuenssin toimista tulevan palkkauksen. Vaikkakin asistentit hoitavat amanuensseille kuuluvia tehtäviä, on tuskin kuitenkaan aivan soveliasta että, kun vahvistettuun vuosirahansääntöön merkityt toimet ovat avoimina ja palkkain sentähden tulisi säästyä, lupaa hankkimatta osotetaan nämä palkat maksettaviksi muille kuin toimen pitäjille. Kun ei ole mahdotonta, että tuollaista menettelyä noudatetaan muillakin aloilla, on Kamari arvellut asiassa olevan tarpeen Kaupunginvaltuuston lausuntoa.

Rahatoimikamarin lausuntoon yhtyen valiokuntakin osaltaan puoltaa hyväksyttäväksi Kamarin asiassa tekemää ehdotusta sekä esittää niin ollen että Kaupunginvaltuusto lausuisi

että jos vahvistettuun vuosirahansääntöön pantua määrärahaa ei käytetä varsinaiseen tarkoitukseensa, on tuota määrärahaa pidettävä säästyneenä, eikä sitä saa erityistä lupaa hankkimatta käyttää muuhun tarkoitukseen.

Kaupunginvaltuustolle annetussa, Rahatoimikamariin kulunarvioehdotuksen yhteydessä käsiteltäväksi lähetetyssä kirjelmässä on Terveystieteiden lautakunta Marian sairaalan hallituksen esityksestä ehdottanut mainitun sairaalan sisätautien ja kirurgisen osaston ylihoitajattaren, osastonhoitajattaren, päivystyshoitajattaren, poliklinikan hoitajattaren, alihoitajattaren ja yöhoitajattaren palkkauksina 1911 vuoden alusta maksettavaksi: ylihoitajattarelle 1,200 markkaa, osastonhoitajattarelle, päivystyshoitajattarelle ja poliklinikan hoitajattarelle 900 markkaa ja alihoitajattarelle sekä yöhoitajattarelle 600 markkaa vuodessa sekä että, virkalamon hankkimiseksi ylihoitajattarelle ja hoitajattarelle, tähän tarkoitukseen aikaisemmin myönnetty määräraha korotetaan 3,400 markkaan vuodessa. Tämä palkankorotuskysymys oli syntynyt siten, että Marian sairaalan muiden kuin kulkutautiosaston sairaanhoitajattaret olivat anoneet palkkainsa korottamisesta 75 markkaan kuukaudessa, niinkuin kulkutautiosastolla jo on laita Kaupunginvaltuuston päätöksen nojalla marraskuun 23 päivältä 1909, ja että tämä pohjapalkka, sen mukaisesti mitä on voimassa kaupungin kansakoulujen opettajistosta, korotettaisiin 20 prosentilla 5 ja 10 vuoden sekä 10 prosentilla 15 vuoden palveluksesta; ja oli Marian sairaalan Hallitus lausunnossaan mitä hartaimmin puoltanut vastamainittua anomusta.

Terveystieteiden lautakunnassa oli tästä asiasta ilmennyt eri mieliä, kun jotkut jäsenet olivat katsoneet, ettei korotuksen pitäisi olla aivan yhtä suuri kuin mikä myönnettiin kulkutautiosaston hoitajattarelle. Lautakunnan enemmistö oli kuitenkin, siihen nähden että valtion yleisten sairaalain sairaanhoitajattaren palkkaus tästälähin nousee samaan määrään kuin käsiteltävänä olevassa anomuksessa on ehdotettu ja että yksityishoitajattaren päiväpalkka tavallisesti on neljä markkaa, katsonut pitävänsä puoltaa anomusta tinkimättä anotusta korotuksesta. Sitä vastoin ei Lautakunta tällä kertaa ottanut harkittavaksi sitä asian puolta, joka koskee anottua palkankorotusta 5, 10 ja 15 vuoden palveluksesta.

Asian ollessa Rahatoimikamarin käsiteltävänä oli niinkään erimielisyyttä ilmaantunut. Kaksi Kamarin jäsentä yhtyi Terveystieteiden lautakunnan enemmistön lausumiin näkökohtiin, mutta Kamarin jäsenten enemmistö kannatti Terveystieteiden lautakunnan vähemmistön käsitystä. Näytti nimittäin epäoikeutetulta myöntää kaikkien osastojen hoitajattarille palkkaa samoilla perusteilla, koska on myönnettävä, että kulkutautiosaston sairaanhoitajattaren työtaakka kieltämättä on suurempi kuin muiden osastojen sairaanhoitajattaren. Rahatoimikamari huomauttaa lisäksi että, jos sen saamat tiedot ovat oikeat, ei yleisen sairaalan sairaanhoitajattarillekaan toistaiseksi ole

myönnetty korotettua palkkaa. Näihin seikkoihin nähden on Rahatoimikamari merkinnyt Marian sairaalan muiden kuin kulkutautiosaston osastonsairaanhoitajarten sekä leikkaus- ja päivystyshoitajarten palkat 70 markaksi kuukaudessa nykyisten 50 markan sijasta, ali- ja yöhoitajarten palkat 45 markaksi nykyisten 40 markan sijasta, jota vastoin ylihoitajattaren palkka on Terveystieteiden lautakunnan ehdotuksen mukaisesti merkitty 1,200 markaksi vuodessa nykyisen 1,000 markan palkan sijasta. Edelleen on Rahatoimikamari tehdyn ehdotuksen johdosta korottanut arviomäärärahan lyhyen kesäloman hankkimiseksi sairaanhoitajattarille ja siivoojattarille 2,500 markasta 3,000 markaan.

Tätä asiaa käsiteltäessä on eräs valiokunnan jäsen huomauttanut, että Marian sairaalalle hiljattain vahvistettiin uusi vuosirahansääntö, johon nähden ja kun tämän sairaalan hallintokustannukset ovat viime aikoina tuntuvasti kohonneet, tämä jäsen ainoastaan suuresti empien on tahtonut myöntyä tehtyyn ehdotukseen. — Kun kuitenkin valiokunnan tietoon on tullut, että nykyään yleensä pyritään parantamaan sekä valtion ja kuntain että yksityisten sairaalain hoitohenkilökunnan palkkaetuja, tuon henkilökunnan erittäin rasittavaa ja vastuunalaista työtä silmällä pitäen, ei valiokunta ole tahtonut vastustaa kyseessä olevien Marian sairaalan henkilökunnan palkkain korottamista Rahatoimikamarin ehdottamiin määriin.

Humaliston sairaalan johtajatar, lääketieteellisensiaatti Ellen Ahlqvist on Rahatoimikamariin lähetetyssä kirjelmässä ilmoittanut mainitussa sairaalassa olevan niin niukasti tilaa, että sairaalan koko henkilökunnalle ei ole voitu sinne järjestää asuntoja, minkä johdosta on turvauduttu siihen keinoon että kolmelle laitoksessa palvelevalle pesijättärelle on kuukausittain annettu vuokratuloja kymmenen markkaa kullekin, joka meno on pantu maksettavaksi sairaalan määrärahaista sekalaisia menoja varten, mutta että Rahatoimikonttori on tehnyt tästä muistutuksen, pitäen menettelyä periaatteellisesti vääränä; ja on hakija tämän johdosta anonut että mainitut vuokratulot saisi edelleen antaa sekä panna maksettavaksi samasta tilistä kuin tähänkin asti, ainakin siksi kunnes sairaalan tulevanvuotinen menosääntö on vahvistettu.

Terveystieteiden lautakunta, jonka mieltä asiassa on tiedusteltu, on maininnut että sairaalan johtajan on pakosta täytynyt ryhtyä edellä kerrottuun menettelyyn, koska pesijättäriä ei ole voitu saada sairaalan vuosirahansääntöön merkityllä kahdenkymmenen markan kuukausipalkalla, ellei heille ole voitu antaa vapaata asuntoa sairaalassa, sekä kun 1909 vuoden kulunkiarvioehdotuksessa tehty ja Terveystieteiden lautakunnankin kannattama ehdotus mainittujen palkkain korottamisesta kolmeen kymmeneen markkaan kuukaudessa ei ole saavuttanut hyväksymistä. Tämän johdosta ja kun suurin osa tätä vuotta jo on kulunut, tiedustelee lautakunta, onko täksi vuodeksi määrättävä joku muu menettely näiden varain maksamiseen nähden. Terveystieteiden lautakunta puolestaan ehdottaa ensi vuoden menosääntöön merkittäväksi erityisen vuokramäärärahan kolmelle pesijättärelle, kullekin 120 markkaa, eli yhteensä 360 markkaa.

Rahatoimikamari, joka ei ole pitänyt tähänastista menettelyä hyvän kirjanpidon mukaisena, on, Terveystieteiden lautakunnan käsitykseen yhtyen, puoltanut lautakunnan ehdotusta Kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi.

Kun tämä asia on valiokuntaan lähetetty, saa valiokuntakin puoltaa myönnyttäväksi Terveystenhoitolautakunnan tekemään ehdotukseen, huomauttaen että samalla edellä mainitun sairaalan sekalaisen menojen määrärahaa, josta puheenalainen vuokra-apumaksu tähän asti on suoritettu, näyttää niin ollen voitavan vähentää vastaavalla määrällä.

Tämän johdosta ehdotetaan

että nimikkeen «Humaliston varasairaala» kohdalle merkitään uusi meno-erä: vuokratrahaa 3 pesijättärelle, kullekin 120 markkaa, eli yhteensä 360 markkaa, mutta että

sekalaisen menojen määrärahaista samalla vähennetään vastaava summa.

Nimikkeen 12. *Satunnaisia määrärahoja* kohdalle on, Kaupunginvaltuuston aikaisemmin tekemäin päätösten mukaisesti, merkittävät seuraavat uudet menoerät nimittäin:

Diakonissalaitoksen sairaanhoitoa varten 18,000 markkaa; kulkutautipotilaitten hoitamiseksi Marian sairaalan puupaviljongissa y. m., arviolta 15,555 markkaa; sekä ylimääräisen sairaanhoitajattaren palkkaamiseksi Hermannin ja Toukolaan, arviolta 340 markkaa.

VIII. Vaivaishoito.

Kaupunginvaltuustolle osotetussa, valiokuntaan lähetetyssä kirjelmässä on Vaivaishoitohallitus esittänyt, että hallituksen jäsenille vastaisuudessa myönnettäisiin palkkio saman laskuperusteen mukaan kuin annetaan Terveystenhoitolautakunnan jäsenille sekä että arviolta 4,500 markan määräraha tätä tarkoitusta varten merkittäisiin ensintulevan vuoden menosääntön. Tämän anomuksen perustelemiseksi on mainittu, että kaupungin vaivaishoidon aiheuttama työ on vuosi vuodelta tuntuvasti lisääntynyt, joten hallituksen kokouksissa käsiteltävään asiain luku on kasvanut niin, että niitä nyttemmin on sata, jopa toisinaan sataviisikymmentä ja enemmänkin kerrallaan, minkä ohella vaivaishoito-ohjesääntö velvoittaa hallituksen jäsenet toimittamaan vaivaishoidon lähintä silmälläpitoa, kunkin tarkastusalueellaan.

Rahatoimikamari, jonka mieltä asiassa on tiedusteltu, on siihen suureen työtaakkaan katsoen, mikä Kamarinkin mielestä on Vaivaishoitohallituksen kannettavana, puoltanut anomusta hyväksyttäväksi.

Ennenkuin valiokunta käy omasta puolestaan antamaan lausuntoa asiasta, pyytää valiokunta johdattaa mieleen sen asiallisen lausunnon, jonka eräs Kaupunginvaltuuston

jäsen antoi asiata valiokuntaan lähetettäessä ja joka päättyi siihen, ettei Vaivaishoitohallituksen työtä todellisuudessa ole katsottava niin rasittavaksi, että sitä kävisi vertaaminen Terveydenhoitolautakunnan taikka muiden sellaisten hallitusten työhön, joiden jäsenet saavat työstään korvauksen. Valiokunnan lisäksi hankkima selvitys on osoittanut, että sitä valaistusta, minkä mainittu Valtuustossa esitetty lausunto asiaan antoi, täytyy pääasiassa pitää oikeassa.

Puheenalaista asiaa valiokunnassa käsiteltäessä on huomautettu, että näyttää olevan periaatteellisesti oikein että, kun joltakin taikka joiltakin kunnan jäseniltä vaaditaan kunnan hyväksi työtä enemmän kuin mitä kohtuudella saattaa katsoa näiden olevan velvolliset tekemään, tuollaisessa tapauksessa tulee sovelias palkkio kysymykseen. On edelleen huomautettu, että työ, josta maksetaan tarpeellinen korvaus, varmastikin tehdään tunnollisemmin sekä että kaupungille siitä koituvaa verraten vähäpätöistä menoa hyvinkin vastaavat tuollaisesta menettelystä olevat välilliset edut. Nyt tehtyyn ehdotukseen nähden ei valiokunnan mielestä kuitenkaan ole selvitetty, että Vaivaishoitohallituksen työtaakka, semmoisena kuin se todellisuudessa on esiintynyt, ainakaan sanottavasti olisi suurempi sitä työmäärää, jota vaaditaan kaupungin muilta palkattomilta hallituksilta ja lautakunnilta. Kun sitäpaitsi valiokunnan tietoon on tullut, että on hankkeissa kaupungin vaivaihoidon ja sen yhteydessä myös Vaivaishoitohallituksen tehtävien uudestijärjestäminen sekä että hallitus jo on asettanut komiteankin asiaa valmistelemaan, ei valiokunta ole havainnut olevan mitään aihetta ainakaan nykyään eli ennenkuin hankkeissa olevain uudistusten tulokset on tunnettu, puoltaa myöntymistä tehtyyn esitykseen.

Edellä lausutun nojalla valiokunta sentähden ehdottaa

että Vaivaishoitohallituksen esitys palkkion myöntämisestä hallituksen jäsenille jokaiselta kokoukselta nykyään evättäisiin.

Kun täkäläiselle Kaupunkilähetykselle on nyt samoin kuin ennenkin puollettu annettavaksi erinäisiä määrärahoja yhdistyksen työlaitoksia varten, on valiokunta katsonut olevan aihetta yhtyä ehdotukseen

että Kaupunkilähetykselle myönnettyjen määrärahojen ehdoksi pantaisiin, että yhdistyksen pitää työskennellä yhdessä Vaivaishoitohallituksen kanssa sekä määrärahojen käyttöön nähden alistua siihen tarkastukseen, minkä mainittu hallitus saattaa määrätä.

IX. Opetus- ja sivistyslaitokset.

Kaupunginvaltuuston asiassa tekemän päätöksen mukaisesti on nimikkeen 4. *Kansakoulut* kohdalle merkityn 6,000 markan suuruisen lääkäripalkkausmäärärahan sijaan merkittävä

määräraha «lääkärejä varten» 10,000 markkaa.

Kulunkiarviomietinnössään on Rahatoimikamari tässä puheena olevan pääluokan kohdalla lausunut muun muassa seuraavaa:

«Kirjelmässä syyskuun 29 päivältä on Aleksanderinkadun varrella olevan alemman käsityöläiskoulun johtaja anonut että, kun mainittuun kouluun perustettu kansakoulu-luokka Kaupunginvaltuuston huhtikuun 26 päivänä tänä vuonna tekemän päätöksen mukaan nyttemmin on Kansakoulunjohtokunnan valvonnan alaisena, kansakoulujen menoarvioon merkittäisiin 2,370 markkaa mainitun luokan voimassapitoon vuonna 1911, ja Kansakoulunjohtokunta on erityisessä kirjelmässä Rahatoimikamarille puoltanut tuota anomusta. Kun ei Rahatoimikamari kuitenkaan ole saanut tiedokseen Kaupunginvaltuuston vastamainittua päätöstä eikä Kamarilla myöskään ole ollut tilaisuutta aikaisemmin lausua mieltänsä mainitun luokan kustantamisesta, eikä Kansakoulunjohtokuntakaan ole tarkemmin perustellut asiassa tekemäänsä ehdotusta, täytyy Rahatoimikamarin puolestaan, koska sillä ei ole tilaisuutta tarkemmin tutkia asiaa, kulunkiarvioehdotuksesta poistaa mainittu erä ja jättää asia kokonaisuudessaan Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi».

Valiokunnan hankkima selvitys asiasta on osottanut, että kaupunki on tähän asti yksin suorittanut kustannukset puheena olevan kansakoululuokan voimassapidosta sekä että tämä rahamäärä aikaisemmin on luettu kaupungin yleiseen apumaksuun alempain käsityöläiskoulujen voimassapitämiseksi. Sittenkun Kaupunginvaltuusto kuitenkin, niinkuin edellä on huomautettu, sattuneesta syystä on päättänyt mainitun luokan vastedes asetettavaksi Kansakoulunjohtokunnan valvonnan alaiseksi, ei enää ole katsottu asianmukaiseksi että sen voimassapitokustannukset tilitetään samassa järjestyksessä kuin ennen, vaan on tämä määräraha katsottu nyttemmin olevan siirrettävä kansakoulujen menosääntöön, jommoista menettelyä Rahatoimikamarinkin puheenalainen esitys tietää. Se seikka ettei Rahatoimikamari ole saanut erityistä ilmoitusta Kaupunginvaltuuston päätöksestä tässä asiassa, on johtunut siitä, että vasta nyt on tullut tiedoksi, että tällä päätöksellä voi olla taloudellistakin merkitystä.

Se seikka että alempain käsityöläiskoulujen määräraha, vaikka siitä on vähennetty puheenalainen menoerä, on menoarvioehdotukseen merkitty kuluvan vuoden menosääntöön otettua määräänsä suuremmaksi, johtuu siitä että näiden koulujen kustannukset ovat muista syistä, niinkuin luokkain luvun lisäämisestä y. m., kasvaneet.

Edellä lausutun nojalla valiokunta rohkenee ehdottaa

että nimikkeen 4. Kansakoulut, b) Muut kustannukset kohdalle merkitään uusi menoerä: määräraha Aleksanterinkadun alempaan käsityöläiskouluun sijoitetun kansakoululuokan voimassapitoon 2,370 markkaa.

Koska viimeksi mainitun nimekkeen kohdalle merkitty 5,000 markan määräraha uusia kouluhuonekaluja ja vanhojen korjausta varten ei, mikäli asianomainen kansakoulujen taloudenhoitaja on ilmoittanut, missään tapauksessa riitä, vaan olisi merkittävä vähintään 7,000 markaksi, katsoo valiokunta pitävänsä ehdottaa

puheenalaista määrärahaa korotettavaksi 2,000 markalla.

Kaupunginvaltuustolle lähetetyssä esityksessä on Vaivahoitohallitus lausunut että, kun voimassa olevan vaivahoitoasetuksen 14 §:n 2 momentissa säädetään, että lasta, jolle vaivahoitoa myönnetään, ei ainoastaan ole varustettava elatuksella ja vakinaisella asunnolla, vaan myös kristillisesti kasvatettava ja opetettava, ollen sentähden lapselle mikäli mahdollista kunnan sisällä varattava tilaisuutta koulunkäyntiin, on hallituksesta näyttänyt lain hengen ja tarkoituksen mukaiselta, että tuollaista erikoisopetusta, joka tarkoittaa mahdollisuuden varaamista lapselle vastaiseen elatuksensa hankkimiseen, olisi, mikäli tilaisuutta on, annettava vaivaisapua nauttiville raajarikkaisille lapsille. Vaatimukset vaivahoidon saamisesta tässä kohden eivät kuitenkaan rajoitu yksistään näihin varsinaisiin vaivahoitotapauksiin. Vuosi vuodelta on Vaivahoitohallitukselle tullut yhä lukuisampia anomuksia että hallitus ryhtyisi hankkimaan köyhäin vanhempain raajarikkaisille lapsille tilaisuutta päästä kuuromykkäinkouluun ynnä muihin rannoille ja raajarikoille tarkoitettuihin opetuslaitoksiin, ja ovatkin tuollaiset anomukset niissä tapauksissa, jolloin lapsen vanhemmat ovat olleet aivan varattomia taikka myös niin vähävaraisia, etteivät ensinkään taikka ainoastaan osittain ovat voineet suorittaa puheena olevan opetuksen kustannukset, tähän asti tavallisesti aiheuttaneet Vaivahoitohallituksen osittain tai kokonaan suorittamaan tuollaisen vastaista toimeentulon mahdollisuutta tarkoittavan erikoisopetuksen kustannukset. Kun tuollaisen erikoisopetuksen kustantaminen lapsille, joiden elatus ei ole vaivahoidon huolehdittavana, ei kuulu lainmukaisen vaivahoidon tehtäviin, mutta kuitenkin täytyy katsoa kunnan oman edun vaativan huolehtimaan siitä, että sen rannat ja raajarikkaiset jäsenetkin tulevat kykeneviksi mahdollisimman suuressa määrässä itse hankkimaan elatuksensa, on Vaivahoitohallitus, jolla ei ole käytettävänä tähän tarpeellisia määrärahoja ja joka sitäpaitsi on katsonut puheenalaista laatua olevat asiat voitavan käsitellä Kasvatuslautakunnassa suuremmalla asian-tuntemuksella kuin mitä hallituksella on käytettävänä, mainittuun lautakuntaan lykännyt erinäisiä viime aikoina Vaivahoitohallitukselle ilmoitettuja tuonlaatuista tapauksia. Kun ei Kasvatuslautakunta kuitenkaan ole katsonut huolehtimisen puheenalaisten lasten koulunkäynnistä kuuluvan sille, esitti Vaivahoitohallitus että, jos Kaupunginvaltuusto samoin kuin hallituskin katsoo, ettei kunta voi asettaa kokonaan hylkäävälle kannalle puheenalaista laatua oleviin vaatimuksiin nähden, Kasvatuslautakunta velvoitettaisiin vastedes käsittelemään tuollaiset asiat taikka, jos näiden asiain käsittely katsottaisiin pitävän vastedeskin kuulua Vaivahoitohallitukselle, tämä hallitus valtuutettaisiin menosääntöehdotukseensa merkitsemään erityisen määrärahan ammattiopetuksen kustantamiseksi kunnan rannoille ja raajarikkaisille varattomille jäsenille.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto edellä kosketellun esityksen johdosta oli jättänyt Vaivahoitohallituksen toimeksi yksissä neuvoin Kasvatuslautakunnan kanssa laatia sekä Valtuustolle antaa ehdotuksen asian järjestämiseksi, jossa ehdotuksessa erittäinkin tulisi olla laskelma puheenalaisen ammattiopetuksen kustannuksista, on Vaivahoitohallitus uudessa kirjelmässä Valtuustolle ilmoittanut, ei ainoastaan että Kasvatuslautakunta nyt-

temmin on ilmoittanut suostuvansa vastedes ottamaan käsitelläkseen puheenalaista laatua olevat asiat, vaan myös että 4,900 markan määräraha, tarkemmin eritellyn laskelman mukaan, olisi tarkoitusta varten merkittävä Kasvatuslautakunnan vuosirahansääntöön. Asiaa uudelleen esiteltäessä Kaupunginvaltuusto sittemmin päätti sen lähettää tämän valiokunnan käsiteltäväksi.

Kun valiokunta asiaa harkitessaan on havainnut sen tarkoituksen, johon näin ollen määrärahaa pyydetään, kaikin puolin kannatusta ansaitsevaksi eikä valiokunnalla myöskään ole ollut mitään muistuttamista kustannuslaskelmaan nähden, katsoo valiokunta voivansa ehdottaa

että nimikkeen 5. Tylsämielisten lasten kasvatuslaitos kohdalle merkitään uusi 4,900 markan määräraha raajarikkoisten varattomain lasten opetusta varten, ollen mainittu nimike samalla muutettava kuuluvaksi «Tylsämielisten ja raajarikkoisten lasten opetus.»

Hammaslääkärit Th. Weber ja Axel Aspelund, jotka täällä pitävät voimassa yksityistä kansakoululasten hammasklinikkaa, jota kaupunki on viime vuosina kannattanut kaupungin osalle tulevista Helsingin Anniskeluyhtiön voittovaroista ja jolle tänä syksynä sitä paitsi on myönnetty lisämääräraha Kaupunginvaltuuston käyttövaroista, on Valtuustolle esittänyt, että kaupunki ottaisi tämän kansakouluhammasklinikan kokonaan haltuunsa, esimerkiksi ensintulevan vuoden alusta. Tämän esityksen on Kaupunginvaltuusto sittemmin lähettänyt Rahatoimikamarin ja tämän valiokunnan käsiteltäväksi.

Anomuksesta antamassaan lausunnossa on Terveydenhoitolautakunta huomauttanut, että lautakunnan mielestä on tunnustettava kansakouluhammasklinikan voimassapito kaikin puolin kannatusta ansaitsevaksi terveysthoidolliseksi toimenpiteeksi. Kaikista taudista on nimittäin hammasmäätä yleisin (kansakouluijässä olevien lasten keskuudessa 95,96 %). Tämän taudin vahingollinen vaikutus ilmenee siitä, että mainittavammassa määrässä vioittuneet ja vajanaiset hampaat ovat erityisesti omansa tekemään haittaa ruumiin ravitsemiselle ja voimistumiselle, jota paitsi epätydyttävä suun terveydenhoito on näyttänyt voivan edistää tuberkelitaution syntymistä sekä taipuvaisuutta eräisiin kulkutauteihin. Näiden asianhaaran johdosta on ulkomailla jo monin paikoin laitettu samanlaatuisia kansakoululasten hammasklinikkoja kuin tässä on puheena, ovatpa meidänkin maassa Turun ja Tampereen kunnat viime vuosina perustaneet tuollaisia klinikoita. Vaikka siis Helsingin kaupungissa, jonka kansakoululasten luku nousee 10,000 vaiheille, olisi kasvavalle polvelle profylaktis-terveyshoidolliselta kannalta erittäin tärkeätä että kaupungissa olisi tuollainen kuin hakijain voimassa pitämä hammasklinikka, on lautakunta kuitenkin ollut sitä mieltä, että tämä klinikka samoin kuin useimmat kaupungin avustamat poliklinikat olisi toistaiseksi ja kunnes suurempaa kokemusta on saatu pidettävä voimassa yksityisten toimesta, mutta saaden kunnalta riittävää kannatusapua, ja on lautakunta sen johdosta ehdottanut, ettei kunta toistaiseksi ottaisi klinikkaa haltuunsa, vaan, saadakseen jonkun verran pitempiä aikaista kokemusta, myöntäisi sille esimerkiksi kolmeksi vuodeksi 10,000 markan vuotuisen apurahan.

Rahatoimikamari huomauttaa asiasta antamassaan lausunnossa seuraavaa:

«Siihen seikkaan katsomatta että edellä mainittu yritys terveyshoidollisessa suhteessa tarpeellisenä ansaitsee kannatusta ja että meidänkin maassa erinäiset kunnat ovat tuollaisia klinikkoja perustaneet, ei niiden toiminnan tulos kuitenkaan tähän asti vielä ole ollut senlaatuinen, että olisi voitu osottaa välttämättömäksi kunnan ryhtyä niitä voimassa pitämään. Tässä tapauksessa, samoinkuin muissakin samanlaatuisissa yrityksissä, täytyy yksityisen tehdä alote ja, jos tuollainen laitos on osottautunut hyödylliseksi ja tarkoituksenmukaiseksi, kunnan antaa tarpeenmukaista kannatusapua, mikäli sen varat sallivat. Vastamainittuja näkökohtia on Rahatoimikamarin mielestä myös pidetty silmällä puheenalaista yritystä aikaisemmin avustettaessa, minkätähden määrärahaa tätä tarkoitusta varten ei ole merkitty kaupungin vakinaiseen menosääntöön. Tähän nähden ja kun ei Terveydenhoitolautakuntaan ole katsonut kylliksi painavain syiden puoltavan myöntymistä hakijain puheenalaiseen anomukseen, ei Rahatoimikamarikaan osaltaan voi sitä puoltaa».

Kun valiokunnalla ei ole ollut tässä esitettyihin lausuntoihin mitään muistuttamista, yhtyy valiokuntakin ehdottamaan

että hammaslääkärien Weberin ja Aspelundin puheenalainen anomus evättäisiin.

Nyt käsiteltävänä olevan pääluokan kohdalla on Rahatoimikamari kulunkiarvionmietinnössään täällä viime aikoina kaupungin avustuksella toimeenpantujen *työväenopetuskurssien* määrärahoista lausunut seuraavaa:

«Säästäväisyyssyistä ja muutoin viitaten Kaupunginvaltuuston viime kulunkiarvion käsittelyssä hyväksymiin syihin on Rahatoimikamari kulunkiarvioehdotuksesta poistanut sekä ruotsin- että suomenkielistä työväenopetusta varten ehdotetun määrärahan, yhteensä 25,000 markkaa. Vaikka Rahatoimikamari hyvin kyllä tietää tämän toimenpiteen nyt samoinkuin ennenkin herättävän suurta paheksumista ja aiheuttavan ankarointa lausuntoja, täytyy Kamarin kuitenkin pysyä aikaisemmalla kannallaan tässä asiassa. Turvatakseen kuitenkin mainittujen opetuskurssien taloudellisen puolen saa Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa, että Maistraatti kulunkiarvion käsittelyn yhteydessä esittäisi Valtuuston päätettäväksi, että Anniskeluyhtiön ensintulevan vuoden voittovaroista osotetaan 15,000 markkaa vuodeksi 1911 suomenkielisten ja 10,000 markkaa ruotsinkielisten työväenopetuskurssien voimassapitoon, maksettavaksi kaupunginrahastosta edeltäpäin tarpeen mukaan».

Valiokunnan on puheenalaiseen kysymykseen nähden ensinnäkin mainittava että, sittenkun suomenkielisten työväenopetuskurssien toimikunta oli Kaupunginvaltuustolle osotetussa sekä Työväenasiain lautakunnalle jätetyssä hakemuksessa anonut ensintulevaksi vuodeksikin samaa eli 15,000 markan apurahaa näiden kurssien voimassapitoon, minkä Valtuusto ennen oli myöntänyt, sekä anonut että mainittu apumaksu samoinkuin aikaisemminkin on ollut laita merkittäisiin vakinaiseen menosääntöön, on Työväenasiain

lautakunta lähettänyt mainitun anomuksen Kaupunginvaltuustolle sekä lausunnoksi siitä etusijassa viitannut 1906 vuoden kulunkiarviovaliokunnan antamaan lausuntoon, jossa mainitaan että periaatteelliselta kannalta olisi oikeinta merkitä puheenalainen määräraha vakinaiseen menosääntöön, koska tuo opetus on huomattava yleisen kansanvalistustyön haara, jonka edistäminen on kunnan tärkeimpiä tehtäviä. Lautakunta huomauttaa edelleen, että mainituilla kursseilla on käynyt lisääntymistään lisääntyvä kuulijakunta, joka suomenkielisillä kursseilla nykyään on kuudettatuhatta henkilöä vuodessa. Paitsi välittömiä syitä näiden kurssien turvaamiseen vakinaisella määrärahalla mainitsee lautakunta lisäksi, että niiden kustantaminen anniskeluyhtiön voittovaroilla on saanut ja saa edelleen aikaan, että noita varoja ei ole voitu myöntää erinäisiin muihin tärkeihin sivistystarpeisiin, joita ehken muutoin olisi voitu tyydyttää apurahoilla viimeksi mainituista varoista.

Tätä asiaa käsitellessään valiokunta ei ole katsonut olevan aihetta ottaa tarkemmin harkittavaksi sitä seikkaa, miten puheenalaisen työväenopetuskurssien kustannukset periaatteelliselta kannalta olisi oikeimmin suoritettava. Siihen nähden on tietenkin esitettävissä painavia syitä niin toisen kuin toisenkin menettelytavan puolesta. Valiokunnasta on tässä tapauksessa ollut ratkaisevana se puhtaasti käytännöllinen seikka, että, mikäli on ilmoitettu, kaupungin osuus anniskeluosakeyhtiön voittovaroista on kuluvana vuonna oleva tuntuvasti vähempi vuodelta 1909 saatua määrää. Kun valiokunnalle sitä paitsi on tunnettua, että viimeksi mainittukin voittovaroain osuus näitä varoja jaettaessa osotautui riittämättömäksi sekä että erinäisiä kannatusta ansaitsevia yrityksiä tämän johdosta jäi vaille apurahaa, on valiokunta, tahtomatta sillä ratkaista että samaa menettelyä aina olisi noudatettava, tällä kertaa päättänyt ehdottaa

että määrärahoiksi täkäläisten työväenopetuskurssien kannattamiseksi vuonna 1911 vakinaiseen menosääntöön merkittäisiin 15,000 markkaa suomenkielisiä ja 10,000 markkaa ruotsinkielisiä kursseja varten.

Viime kerralla kulunkiarviota käsitellessään päätti Kaupunginvaltuusto, Rahatoimikamarin ja kulunkiarviovaliokunnan ehdotuksesta, että edellisinä vuosina vakinaiseen menosääntöön merkityt määrärahat erinäisiä teattereja ja soittokuntia varten tänä vuonna suoritettaisiin anniskeluyhtiön voittovaroista. Näistä määrärahoista lausuu Rahatoimikamari nyt käsiteltävänä olevassa kulunkiarviomietinnössään seuraavaa:

»Lausuen toivomuksen että Rahatoimikamari jo ensintulevan vuoden menosääntöä käsitellessään voisi jälleen ottaa teatterien ja soittokuntain määrärahat vakinaiseen menosääntöön esitti Rahatoimikamari viime vuonna että Anniskeluyhtiön ensi vuoden voittovaroista osotettaisiin 58,000 markkaa edeltäpäin tarpeen mukaan maksettavaksi seuraaville laitoksille:

Ruotsalaiselle teatterille	Smk	5,000: —
Kansallisteatterille	»	5,000: —
Aktiebolaget Folkteatern osakeyhtiölle	»	3,000: —
Helsingin Filharmonisen seuran osakeyhtiölle	»	25,000: —
Helsingin Torvisoittokunnalle	»	20,000: —

Tämän esityksen Kaupunginvaltuusto hyväksyikin, kuitenkin siten muodosteltuna, että Helsingin Filharmonisen seuran osakeyhtiölle myönnettiin ainoastaan 12,000 markkaa, jota vastoin järeällä olevan määrän eli 13,000 markan antaminen saisi jäädä siksi, kunnes Valtuusto oli saanut tarpeellisen tiedon seuran vuositilien tarkastuksesta. Valitettavasti ei Rahatoimikamari ole tälläkään kertaa havainnut mahdolliseksi merkitä puheena olevia tarkoituksia varten tarpeellisia määrärahoja vakinaiseen menosääntöön, vaan on Kamarin täytynyt ehdottaa vakinaisen menosäännön vahvistamisen yhteydessä tässä mainittuihin sivistystarkoituksiin tarpeelliset määrärahat myönnettäväksi Anniskeluyhtiön voittovaroista. Siten olisi mainituille yrityksille tarpeellinen taloudellinen kannatus ensi vuodeksi taattu, mikä tietenkin on pääasia, koska yrityksille lienee samantekevä, mistä lähteistä varat tulevat. Kun Rahatoimikamari siis on tahtonut puoltaa Helsingin Torvisoittokunnalle ja teattereille annettaviksi samat määrät kuin tähänkin asti, on asia tuntuvasti toinen mitä Filharmoniseen seuraan tulee. Mainittu seura ei nimittäin ole noudattanut Valtuuston antamia määräyksiä seuran vuositilien tarkastukseen nähden. Tämän johdosta Kaupunginvaltuusto viime keväänä epäsi seuran anomuksen noiden luvuttujen 13,000 markan saamisesta. Onko vuositilien tarkastusta säädetyssä järjestyksessä sittemmin toimitettu, siitä Rahatoimikamarilla ei ole tietoa. Varmaa on, ettei tästä ole kaupunginviranomaisille saapunut mitään tietoa. Näin ollen Rahatoimikamari ei ole katsonut olevan syytä ehdottaa mainitulle seuralle myönnettäväksi määrärahaa, varsinkaan kun Rahatoimikamarille ei ole jätetty sitä tarkoittavaa anomustakaan.»

Ennenkuin valiokunta käy selostamaan kantaansa tässä asiassa, pyytää valiokunta kuitenkin edeltäpäin ilmoittaa, että valiokunta yksimielisesti on ollut sitä käsitystä, että teatterien ja soittokuntain apurahat olisi samoin kuin viime vuonna tälläkin kertaa annettava Anniskeluyhtiön voittovaroista.

Ensiksi mainittuun eli Ruotsalaisen teatterin määrärahaan nähden on teatterin kannatusyhdistys, sen jälkeen kun Rahatoimikamarin kulunkiarvioehdotus jo oli laadittu, Kamariin jättänyt anomuksen, että se 5,000 markan määräraha, minkä teatteri aikaisemmin on saanut kaupungilta sillä ehdolla että näytäntövuoden kuluessa antaa viisi kansannäytäntöä alennetuin hinnoin, korotettaisiin 8,000 markkaan vuodessa, jossa tapauksessa teatteri sitoutuisi antamaan kahdeksan näytäntöä alennetuin hinnoin. Anomuksen perustelemiseksi on mainittu, että Keisarillinen Senaatti on, valtiovaraston varoja silmällä pitäen, poistanut sen 8,500 markan lisämäärärahan, jota viimeksi eronnut senaatti oli vuonna 1909 alistanut myönnettäväksi kolmeksi ensintulevaksi vuodeksi ja jommoisen määrärahan teatteri oli aikaisempina vuosinakin saanut. On huomautettu, että teatteri tämän toimenpiteen johdosta joutuu tukalaan taloudelliseen tilaan.

Kun valiokunta on saanut tietää, että edellä lausuttu arvelu, että Ruotsalaisen teatterin valtioapu lakkautettaisiin, ainakin toistaiseksi on aiheeton, koska Senaatti päinvastoin nyttemmin on alistanut teatterille edelleen myönnettäväksi tuon määrärahan, on valiokunta katsonut että teatterin kannatusyhdistyksen tässä puheena oleva anomus, jota Rahatoimikamari osaltaan on puoltanut, on ainakin toistaiseksi jätettävä sillensä.

Mitä sitten tulee filharmonisen soittokunnan määrärahaan, on valiokunnan ensinnäkin mainittava, että tuollaisen apurahan anomus, jonka tekemättä jättämisestä Rahatoimikamari on huomauttanut, nyttemmin on saapunut Kaupunginvaltuustolle sekä lähetetty valiokunnan käsiteltäväksi. Filharmonisen Seuran Johtokunta on mainitussa annomuksessa pyytänyt, että se 25,000 markan määräraha, minkä Seura on viime vuosina saanut kaupungilta, myönnettäisiin sille myöskin vuodeksi 1911, minkä ohella Johtokunta myös on tehnyt erinäisiä huomautuksia sen lausunnon johdosta, jonka Rahatoimikamari on mietinnössään antanut asiasta.

Koska Rahatoimikamarissa näkyy vallinneen se käsitys, että Filharmoninen Seura olisi ollut noudattamatta Kaupunginvaltuuston antamia määräyksiä Seuran vuositilien tarkastukseen nähden, katsoo valiokunta pitävänsä huomauttaa, että Kamari siinä erehtyy, sillä Valtuuston määräämä tilintarkastaja on todella kahtena eri kertana saanut tilaisuuden tarkastaa mainitut tilit. Sittenkun nimittäin Filharmoninen Seura viime kulunkiarvion järjestelyssä oli, niinkuin Rahatoimikamarikin on maininnut, saanut ainoastaan 12,000 markan määrärahan, jota vastoin anotun apurahan jälellä olevan määrän 13,000 markan maksaminen jätettiin siksi, kunnes Valtuusto oli saanut tarpeellisen tiedon Seuran vuositilien tarkastuksen tuloksesta, anoi Seura viime keväänä että viimeksi mainittu lisärahamäärä annettaisiin seuralle kaupungin osalle tulevia Anniskeluyhtiön voittovaroja jaettaessa. Tällöin liitettiin anomukseen myös Kaupunginvaltuuston määräämän tilintarkastajan, herra Ernst Krogiuksen, antama kertomus Seuran tilien tarkastamisesta erinäisiltä vuosilta, joka tarkastus viime soittovuoteen nähden oli alustavaa laatua, kun tuon vuoden tilejä ei vielä ollut ehditty päättää. Voittovarain riittämättömyyden johdosta ei Kaupunginvaltuusto kuitenkaan katsonut voivansa noiden varain jaossa myöntää Seuralle apurahaa, joten siis Seuran anomusta ei evätty siitä syystä, että Valtuusto olisi katsonut Seuran laiminlyöneen noudattaa Valtuuston päätöstä vuositilien tarkastukseen nähden. Nyt tekemäänsä hakemukseen on Seura, mainitun vuositilien tarkastuksen nyttemmin tapahduttua, liittänyt Valtuuston määräämän tilintarkastajan antaman uuden selostuksen, jossa aikaisemmin annetun tilintarkastuskertomuksen sisällys kerrotaan sekä lisäksi lausutaan seuraavaa:

«Sittenkun Seuran kirjat ja tilit nyttemmin on täydellisesti päätetty, on ne ajoissa jätetty minulle Kaupunginvaltuuston päättämän tarkastuksen toimittamista varten, ja voin tehtävän täytettyäni vahvistaa aikaisemmin antamani lausunnon Seuran tileistä, jotka eivät ole aiheuttaneet vähintäkään syytä muistutukseen.

Vuoden tappio, johon on luettu Seuran kirjaston arvon poiskirjoitus Smk 3,579: 55, on Smk 4,393: 78. Seuran velat, osakepääomaa lukuunottamatta, nousevat umpiluvuin 45,000 markkaan. Viime soittovuodelta oli tuloja 123,827: 01, ja kun tähän määrään

on luettu valtion ja kunnan myöntämät määrärahat Smk 73,500:—, näkyy selvästi, kuinka suuresti Seura kaipaa yleisiä apumaksuja voidakseen jatkaa toimintaansa.»

Kun Filharmoniselta Seuralta, niinkuin edellä olevasta näkyy, ei kohtuudella käyne muodollisista syistä epääminen kaupungin kannatusapua, on valiokunnan ollut harkittava, onko Seura muutoin ansainnut määrärahaa sekä, jos tähän kysymykseen vastataan myöntävästi, minkä suuruinen tuon määrärahan siinä tapauksessa tulisi olla.

Filharmonisen soittokunnan apurahaan nähden on vähemmistö valiokunnassa huomauttanut, että tuollainen apuraha tosin olisi edelleenkin annettava, mutta kun, niinkuin edellä mainittiin, kuluvana vuonna on odotettavissa tuntuva voittovarain vähenemistä, on apuraha tämän johdosta katsottu olevan nyt alennettava 20,000 markkaan, ollen Helsingin Torvisoittokunnan apuraha sennukaisesti niinkään vähennettävä 15,000 markkaan.

Tähän on valiokunnan enemmistö huomauttanut, että kaupungin molempain soittokuntain voimassapito täyttää tärkeätä sivistystarvetta ja että näillä laitoksilla on sangen huomattava sivistäväkin merkitys, koska soittokunnat toimeenpanevat halpahintaisia konsertteja työväestölle ja näissä konserteissa aina käy sangen lukuisia yleisö. Soittokuntain toiminnan jalostavaa vaikutusta kaupungin väestöön ei varsinkaan viimeksi mainitun seikan johdosta ole vähäiseksi arvattava. Kun tähän tulee lisäksi, ettei ainakaan filharmonisen soittokunnan jäsenillä, joilla yleensä on jonkun verran sivistystä, voi, silläkään edellytyksellä että kaupungin apurahaa annetaan nyt pyydetty määrä, katsoa olevan mahdollisuutta muuhun kuin sangen niukkaan toimeentuloon, ei valiokunnan enemmistö, vaikka myöntääkin että tarpeellinen säästäväisyys tosin voittovarain rajoitettua määrää silmällä pitäen olisi paikallaan, kuitenkin ole katsonut voivansa pyrkiä säästäväisyyden noudattamiseen tuolla tavoin. Valiokunta katsoo tässä myös pitävänsä mainita että, sittenkun orkesterille luvattua lisämäärärahaa kuluvalta vuodelta ei myönnetty voittovaroista sekä sitä tämän johdosta nyttemmin on anottu myönnettäväksi Kaupunginvaltuuston käyttövaroista, valmistusvaliokunta on puoltanut tätä anomusta, jota ei vielä ole esitelty Valtuustolle.

Kun kuitenkin niin huomattava määrärahan saamiseen kuin tässä on ehdotettu soittokunnille annettavaksi on näyttänyt pitävän liittää sellaiset ehdot, että kaikki mahdollinen vakuus varain asianmukaisesta käyttämisestä on olemassa, on valiokunta arvellut olevan ehdottaminen että niiden määräysten lisäksi, joita Kaupunginvaltuusto jo aikaisemmin on antanut Filharmonisen Seuran apurahaan nähden, edelleen olisi kumpaiselkin soittokunnalle pantava se ehto, että näiden tulee Valtuustolle vuosittain antaa jäljennös vuosikertomuksistaan tavanmukaisen voitto- ja tappiutilin seuraamana.

Edellä olevaan lausuntoonsa viitaten valiokunta sentähden saa esittää Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että kaupungin osuudesta Anniskeluyhtiön tämänvuotisia voittovaroja osoitetaan 58,000 markkaa etuantina tarpeen mukaan maksettavaksi seuraavaa jakoa noudattaen:

<i>Ruotsalaiselle teatterille</i>	<i>Smk</i> 5,000: —
<i>Suomalaiselle teatterille</i>	» 5,000: —
<i>Aktiebolaget Folkteatern osakeyhtiölle</i>	» 3,000: —
<i>Osakeyhtiölle Helsingin Filharmoninen</i>	
<i>Seura</i>	» 25,000: —
<i>Helsingin Torvisoittokunnalle</i>	» 20,000: — sekä

että apurahain hyväksi nauttimiseen nähden, mikäli Filharmosta Seuraa ja Helsingin Torvisoittokuntaa koskee, määrätään että näiden tulee Kaupunginvaltuustolle antaa oikeiksi vahvistetut jäljennökset vuosikertomuksistaan voitto- ja tappiotilineen, jota paitsi ensinmainittuun seuraan nähden edelleen pidetään voimassa aikaisemmin päätetty tarkastus.

X. Kaupungille kuuluvat yleiset rasitukset.

Tähän pääluokkaan merkityt määrärahat eivät ole aiheuttaneet muuta huomautusta kuin että nimikkeen 3. *Majoitus* kohdalle merkitty 513,606 markan arviomääräraha majoituskustannuksia varten, valiokunnalle annetun ilmoituksen mukaan, oikeastaan on oleva 513,176 markkaa, joten siis

tuo oikaisu on merkittävä kulunkiarvioon.

XI. Kauppahallit.

Tähän pääluokkaan merkityistä menoeristä on Rahatoimikamari lausunut seuraavaa: «Kauppahallien menot on merkitty samoiksi määriksi kuin tähänkin asti, niihin kuitenkin lisättyinä kustannukset hallien vedenkulutuksesta sekä karikkeiden poistosta y. m. Kirjaan pantujen menojen määrä on tämän johdosta jonkun verran kohonnut, jota vastoin todelliset menot pysyvät entisellään. Huomiota ansaitsee Rantatorin kauppahallin suuri vedenkulutus. Tämä johtuu sikäläisestä kalakaupasta, jota varten on alinomaan tarpeen raitista ja juoksevaa vettä. Huomattava on, että suurin osa näistä kustannuksista johtuu Saaristolaiskalastajain osuuskunnan harjoittamasta kalakaupasta, jota varten kaupunki on maksutta luovuttanut huoneiston. Kyseeseen voi panna, eikö kaupunki näin ollen olisi oikeutettu vaatimaan mainitun osuuskunnan velvoittamista suorittamaan maksut liikkeen kuluttamasta vedestä. Vesijohtokonttorin tiedonannon mukaan olisi erityisen mittarin sijoittamisesta tähän huoneistoon kustannuksia 300 markkaa. Tällä kertaa ei Rahatoimikamari kuitenkaan ole katsonut pitävänsä tehdä ehdotusta asiassa, mutta osuuskunnan kanssa uutta välipuhetta tehtäessä olisi tämäkin seikka otettava asianmukaiseen huomioon.»

Valiokuntakin puolestaan on katsonut pitävänsä kiinnittää huomiota Rantatorin kauppahallin vedenkulutuksen aiheuttamaan huomattavaan menoerään, joka arviolta on laskettu 8,800 markaksi. Valiokunta ei kuitenkaan toistaiseksi tahdo ehdottaa muuta toimenpidettä asiassa, kuin että Rahatoimikamarin mainitsema erityinen vesimittari sijoitetaan halliin. Sittenkun kulutetun veden määrä täten on jääväämättömästi osotettu, voinee Rahatoimikamari tämän nojalla ryhtyä enempiin soveliaisiin toimenpiteisiin.

Valiokunta ehdottaa Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että Rantatorin kauppahalliin asetetaan vesimittari sikäläisen kalanmyyntiosaston kuluttaman vesimäärän tarkastamiseksi; sekä

että Rahatoimikamarin tulee, sittenkun mainitulla tavalla on saatu varma tieto tuosta vedenkulutuksesta, ottaa käsiteltäväksi kysymys, mitkä toimenpiteet tämän johdosta näyttävät tarpeellisilta.

XII. Kaupungin teknilliset laitokset.

Tämän pääluokan menopuoleen nähden ei valiokunnalla ole ollut mitään muistuttamista.

XIII. Yleiset työt.

Nimikkeen 1. *Rakennukset ja talot, Korjaus- ja kunnossapito* kohdalle on muun muassa merkitty määrärahasi Marian sairaalan erinäisiä korjaustöitä varten 17,200 markkaa. Tämän määrärahan lisäksi oli pyydetty tarpeellisia varoja vesiklosettien laittamiseksi erinäisiin mainittuun sairaalaan kuuluviin vanhempiin rakennuksiin, kaikkiaan 8,500 markkaa. Viimeksi mainittua määrärahaa tarkastellessaan sanoo Rahatoimikamari kiinnittäneensä huomiota siihen, että Marian sairaalaa varten, jonka lisärakennuksista oli kustannuksia 800,000 markan vaiheilla, on nyt käsiteltävänä olevaan menoarvioehdotukseen merkitty 17,200 markkaa erinäisten korjaustöiden sekä 15,700 markkaa sairaalan talli-, vaja- ja jääkellarirakennuksissa tarpeellisten erinäisten töiden teettämiseksi. Puheena olevan 8,500 markan määrärahan myöntäminen näiden lisäksi tietäisi yhden ainoan tarkoituksen suhteetonta suosimista sivuuttamalla toisia yhtä, ellei paremminkin oikeutettuja tarpeita. Sairaalan pitäisi voida tulla toimeen, vaikkakaan mainittua työtä ei teetetä muutamaan vuoteen. Tämän johdosta on mainittua sisustustyötä varten ehdotettu määräraha kokonaan poistettu.

Valiokunta on saanut tietää, että edellä mainitulla 8,500 markan määrärahalta oli ollut aikomus kustantaa kuusi vesiklosettia eteläiseen paviljonkiin, josta työstä olisi

menoja 3,500 markkaa, sekä kaksi klosettia tuberkuloosipaviljonkiin, johon tarkoitukseen oli arvioitu tarvittavan määrärahan jälellä oleva osa eli 5,000 markkaa. Kun mainitussa eteläisessä paviljongissa jo on valmiit putkijohdot ja seisotuskaivot, on valiokunta tähän nähden arvellut Kaupunginvaltuuston voivan myöntää nuo 3,500 markkaa puheenalaisten laitteiden valmistamiseksi mainitussa paviljongissa, jota vastoin klosettien laittaminen tuberkuloosipaviljonkiin, joka on vanhanlainen puurakennus, jonka sijaan ennemmin tai myöhemmin täytyy teettää toinen, olisi sekä tähän katsoen että tuohon paviljonkiin teetettävään klosettien tuntuvasti suurempia rakennuskustannuksia silmälläpitäen Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaisesti jätettävä sillensä.

Tämän johdosta ehdotetaan

että määräraha Marian sairaalan erinäisiä korjaustöitä varten 17,200 markkaa korotetaan 3,500 markalla, jolla rahamäärällä teetettäisiin kuusi vesiklosettia mainitun sairaalan niin sanottuun eteläiseen paviljonkiin.

Rahatoimikamarin kulunkiarvioehdotukseen on tässä puheena olevan nimikkeen kohdalle myös merkitty 25,000 markan määräraha kaupungin omistamain talojen sähköjohtojen uudistamiseksi. Puheenalaisten töiden kustannukset oli kaupungin sähkötehdas arvioinut, ja oli Kamari ne mainitun tehtaan antamain tietojen nojalla merkinnyt ehdotukseensa. Sittemmin on kuitenkin kaupunginarkkitehti kirjelmässä Rahatoimikamarille ilmoittanut, että näiden töiden kustannusarviossa myös olisi otettava huomioon erinäisten uudistusten johdosta tarpeellisiin jälkipuhdistus- ja maalaustöihin tarvittavat määrärahat, johon tarkoitukseen kaupunginarkkitehti oli pyytänyt myönnettäväksi 5,000 markkaa. Kun kuitenkin Rahatoimikamari oli lopettanut kulunkiarvion käsittelyn, ennenkuin puheena oleva tiedonanto oli Kamariin lähetetty, ei Rahatoimikamari ollut voinut ehdotukseensa merkitä vastamainittuun tarkoitukseen pyydettyä määrärahaa.

Ilmoittaessaan tästä on Rahatoimikamari samalla kiinnittänyt valiokunnan huomiota siihen asianhaaraan, että sähkötehtaan antamista erikoistiedoista näkyy, että kulunkiarvioon myös on merkitty määrärahat Seurahuoneen ja Kaivuhuoneen sähköjohtojen uudistamista varten. Kaupungin sekä Seurahuoneen ja Kaivuhuoneen vuokramiesten välisistä vuokrakontrahdeista kuitenkin on katsottu käyvän selville, että puheenalaisessa kohden ei ole velvollisuuksia kaupungilla, vaan asianomaisella vuokramiehillä, ja näin siihenkin katsomatta että kaupunki mainittuja huoneistoja vuokralle antaessaan näkyy ainakin pääasiassa panettaneen kuntoon molempain huoneistojen sähköjohdot. Näin ollen Rahatoimikamari on pannut kyseeseen, onko puheenalaisten töiden kustantaminen kaupungin asia, vai eikö pikemmin asianomaisten vuokramiesten olisi suoritettava tähän tarpeelliset, arviolta yhteensä 18,000 markkaan nousevat menot, ja sentähden ehdottanut että vastamainittu määrä poistettaisiin menosäännöstä sekä että myös kaupunginarkkitehdin mainittuun tarkoitukseen pyytämä 5,000 markkan määräraha vähennettäisiin 3,500 markkaan.

Rahatoimikamarin esittämistä syistä, joihin valiokunta on voinut kaikin puolin yhtyä, on valiokunnasta näyttänyt luonnolliselta

että määräraha kaupungin taloissa olevain sähköjohtojen uudistamista varten vähennetään 25,000 markasta 10,500 markkaan.

Sittenkun Rahatoimikamari oli katsonut kulunkiarvioehdotukseen nimikkeen *Uutisrakennukset* kohdalle pitävänsä ottaa sekä 500,000 markan määrärahan uutta työ- ja vaivastaloa varten että myös 138,500 markan lisämäärärahan samaa tarkoitusta varten, on Kamari kulunkiarvionsa perustelmissa lausunut asiasta seuraavaa:

«Uutta työ- ja vaivastaloa varten on jo vuosien 1909 ja 1910 menosääntöihin merkitty 500,000 ja 700,000 markkaa, joten nyt koko määräraha 1,700,000 markkaa tulee käytetyksi. Mainittua rakennusyritystä varten asetettu Rakennushallitus on kuitenkin ilmoittanut, että paitsi niitä huoneuksia ja rakennuksia, joita varten edellä mainitut määrärahat on myönnetty, työ- ja vaivastalossa tarvitaan paja, talli vaunuvaioineen, navetta, sikoläätti ja makki, joista itsekustakin on arvioitu olevan kustannuksia 15,000: —, 10,000: —, 6,000: —, 25,000: — ja 2,500: — eli yhteensä 58,500 markkaa. Kun tämäkin rahamäärä tarvitaan ensintulevana vuonna, pyytää Rakennushallitus nämä kustannukset merkittäväksi ensi vuoden menosääntöön. Muutoin ja koska työ- ja vaivastalo ensintulevana vuonna valmistuu, joten siis myös Kaupunginvaltuuston toukokuun 26 päivänä kuluva vuotta päättämäin työlaitoksen kylkirakennusten kustannukset 80,000 markkaa niinkään on merkittävä 1911 vuoden menosääntöön, pyytää Rakennushallitus tämänkin menoeran huomioon ottamista kulunkiarvion järjestelyssä. Rahatoimikamari puolestaan ei ole katsonut tässä yhteydessä olevan syytä likemmältä tutkia, mistä syistä määräraha täytyy noin tuntuvasti ylittää, mutta ainoastaan tahtonut lausua valittavansa, että vahvistettua ohjelmaa on noin huomattavilta osilta laajennettu, mikä selvästi osottaa, että puheena oleva työ on ollut epätäydellisesti ja riittämättömästi suunniteltu».

Mikäli Rahatoimikamari on viimeksi esitetyllä lausunnollaan tarkoittanut antaa uuden työ- ja vaivastalon rakennushallitukselle moitelauseen, on valiokunta, joka on tarkemmin tutkinut asiaa, katsonut pitävänsä tähän merkittä, että tämän työ- ja vaivastalon alkuperäisen suunnitelman on Kamari itse laatinut yksissä neuvoin Vaivashoitohallituksen kanssa sekä ettei sittemmin asetetulla rakennushallitukselle niinmuodoin ole ollut sen kanssa mitään tekemistä.

Kulunkiarvioehdotuksessa on edelleen vastamainitun nimikkeen kohdalla 150,000 markan määräraha Hakaniementorin uutta kauppahallia varten. Rahatoimikamari on ehdotukseensa merkinnyt tämän menoeran edellyttäen lisätyn Kaupunginvaltuuston, joka hiljattain oli kutsuttu käsittelemään tätä kauppahalliasiaa, päättävän hallin rakennettavaksi sekä myöntävän siihen tarpeelliset varat. Kun lisätty Valtuusto ei kuitenkaan tähän asti ole asiaa loppuun käsiteltyt, lienee tämä määräraha nykyään poistettava menosäännöstä, mikä toimenpide tietenkin sitä vähemmän estää hallia siitä huolimatta

ensintulevana vuonna rakentamasta, kun sen rakennuskustannukset suoritetaan lainavaroista eivätkä sentähden vaikuta taksoituksella otettavaan määrään.

Valiokunta sentähden ehdottaa

että Hakaniementorille rakennettavaa kauppahallia varten merkitty 150,000 markan määräraha poistettaisiin menosäännöstä.

Mitä Kallion uutta kaupunginkirjastotaloa varten merkittyyn 200,000 markan määrärahaan tulee, on valiokunnan ilmoitettava, että yksi valiokunnan jäsen on ollut sitä mieltä, että tuo määräraha olisi menosäännöstä poistettava, koska mainitun rakennuksen teettäminen ei näy olevan erittäin kiireellinen sekä Kaupunginvaltuusto on erinäisillä kerroilla lausunut, että tuo rakennusyritys olisi jätettävä toistaiseksi. Valiokunnan muut jäsenet eivät kuitenkaan ole voineet yhtyä tähän mielipiteeseen, vaan ovat Rahatoimikamarin esittämistä syistä puoltaneet puheenalaisen tarkoitukseen osotettavaksi varoja Kamarin edellyttämällä tavalla.

Siihen 10,000 markan määrärahaan nähden, minkä Rahatoimikamari on merkinnyt pukeutumispaviljongin teettämiseksi Eläintarhan urheilukentän vierelle, pyytää valiokunta huomauttaa, että tuollaisen paviljongin tarpeellisuuden saanee pitää todettuna jo sen keskustelun johdosta, mikä asiasta virisi Kaupunginvaltuustossa viime keväänä, jolloin puheena olevan paviljongin teettämiseen pyydettiin myönnettäväksi määrärahaa vahvistetun vuosirahansäännön ulkopuolelta. Sen jälkeen kun Rahatoimikamarin kulunkiarvioehdotus oli valmistunut, on tämä asia kuitenkin joutunut jonkun verran toiseen vaiheeseen. Kamariin jätetyssä kirjelmässä on nimittäin neljä asiaaharrastavaa henkilöä maininnut, että asian pohtimista varten kutsutussa urheilijain kokouksessa oli lausuttu se käsitys, että tuo ehdotettu määräraha todennäköisesti ei riittäisi tarkoitukseensa. Kunta saa tosin 10,000 markalla teetetyksi pienenlaisen rakennuksen, mutta ainoastaan sellaisen, joka ei läheskään täyttäisi tarkoitustaan, minkä johdosta oli lausuttu arvelu, että tuolla määrärahalla ainoastaan oli aijottu teettää osa vastaista paviljonkia ja että niin ollen saman suuruinen määräraha ainakin vuonna 1912, ehkä myös 1913 myönnettäisiin. Tätä on tahdottu huomauttaa, jotta nyt ehdotettu määräraha, ellei sitä samalla voida korottaa kaksinkertaiseen määräänsä, osotetaan ainoastaan töiden aloittamista varten, joten paviljonki alun pitäen voitaisiin suunnitella tarkoitustaan vastaavaksi ja pitemmän aikaa tarpeisiin riittäväksi.

Jollei kuitenkaan kaupunki katsoisi voivansa puheenalaista paviljonkia varten osottaa enempää kuin ehdotetut 10,000 markkaa, ovat hakijat ehdottaneet, että tämä rahamäärä annettaisiin kannatusapuna konsortsiolle, jonka tehtävänä on tarkoituksenmukaisen pukeutumispaviljongin aikaansaaminen Eläintarhaan kiintonaisten katsomo-paikkain laittamisen yhteydessä. Tosin ei vielä ole takeita siitä, että tuollainen konsortsio, osakeyhtiö, jonka osakepääoman tulisi, paitsi kaupungilta odotettua kannatusapua, olla vähintään 10,000 markkaa, saadaan aikaan, mutta toiveita yhtiön toimeensaamisesta

on katsottu olevan. Jos kuitenkin osottautuisi mahdottomaksi esimerkiksi ennen helmikuun 1 päivää 1911 saada tähän tarkoitukseen tarpeellista yhtiötä perustetuksi, saisi ehdotus tietenkin raueta ja asiaaharrastavain täytyisi siinä tapauksessa tyytyä semmoiseen paviljonkiin, mikä saataisiin toimeen ehdotetulla määrärahalta. Jos taas yhtiö saataisiin aikaan, oli ajateltu ettei tilatulle osakemäärälle missään tapauksessa saisi maksaa osinkoa yli 8 %:n.

Valiokunta, joka asiaa käsitellessään on katsonut hakijain ehdottaman menettelyn pitävän ensi sijassa tulla kysymykseen, on sentähden arvellut voivansa sitä puoltaa, edellyttäen tuon hankkeissa olevan yhtiön tulevan toimeen. Tässä tapauksessa olisi kuitenkin kaupungin myönnettävään kannatusapuun liitettävä se ehto, että kaikille kaupungissa toimiville urheiluyhdistyksille ja yksityisille urheilijoille varataan mahdollisuus saada kohtuullisilla ehdoilla käyttää vastaista paviljonkia, minkä ohella välikirjaan olisi pantava ne muut ehdot, joita Rahatoimikamari saattaa pitää tarpeellisina. Valiokunnan puoltamaa menettelyä noudattaen kaupunki vapautuisi kaikista enemmistä velvoituksista puheenalaisen urheilupaviljongin teettämiseen ja kunnossapitoon nähden. Kun kuitenkin täytyy edellyttää, että suunniteltua yhtiötä kenties ei saada aikaan, pitäisi määräraha siinä tapauksessa tietenkin saada käyttää kaupungin teetettävän paviljongin kustannusten suorittamiseen.

Edellä lausuttuun viitaten valiokunta sentähden ehdottaa

että Eläintarhan urheilukentän vierelle teetettävän pukeutumispaviljongin määräraha etusijassa käytettäisiin apurahaksi yksityiselle yhtiölle, joka ottaa mainitun paviljongin rakennuttaakseen, ollen kuitenkin mainittuun apurahaan liitettävä valiokunnan tässä edellä mainitsemat ja muut Rahatoimikamarin kenties tarpeellisiksi katsomat ehdot sekä rahamäärä vasta sitten, kun tuollaisen yhtiön aikaansaaminen on osottautunut mahdottomaksi, käytettävä mainitun paviljongin teettämiseen kaupungin toimesta.

Lisätyn Kaupunginvaltuuston nyttemmin myönnettyä tarpeellisen määrärahan 860,000 markkaa kaupungin sähkötehtaan laajentamiseksi virran antamista varten Kallioon ja Töölöön lienee tämä määräraha, jonka vastapainona tulopuolella on vastaava erä kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otettuja lainavaroja, merkittävä tässä puheena olevan nimikkeen kohdalle menopuolelle. Sitä vastoin valiokunta ei ole katsonut olevan aihetta kulunkiarvioon merkitä niinkään myönnettyä 355,000 markan määrärahaa tuon laitoksen yleistä laajentamista varten, koska niihin ehtoihin nähden, joiden varaan mainittu määräraha on pantu, näyttää epätietoiselta tuleeko se ensi vuonna käytettäväksi.

Siinä tapauksessa että tässä lausuttu käsitys saavuttaa Kaupunginvaltuuston hyväksymisen, seuraa tästä

että puheena olevan nimikkeen kohdalle merkitään määrärahasi sähkötehtaan laajentamista varten Kallioon ja Töölöön 860,000 markkaa.

Säästäväisyyssyistä ja koska valiokunnan on joko Kaupunginvaltuuston päätöksen johdosta taikka asianhaaran harkitsemiseen perustuvan oman käsityksensä nojalla täytyneet erinäisissä tapauksissa Rahatoimikamarin ehdottamain määrain lisäksi merkitä menosääntöön moniaita uusia eriä, on Valiokunta katsonut nimikkeen 2. *Kadut ja yleiset paikat* kohdalta pitävänsä poistaa eräät Kamarin puoltamat sekä korjaus- ja kunnossapito- että uutistymäärärahat. Valiokunta on ensinnä esittävä ehdotuksensa, mikäli koskee eräitten ensiksi mainittuun ryhmään kuuluvain määrärahaerain poistamista sekä huomauttaa tämän poistamisen perustelemiseksi erittäin, että nämä menot todellisuudessa ovat tuottamattomia, koska kaupunki ei saisi vastaavia tuloja, siinä tapauksessa että nämä työt teetettäisiin.

Vastamainitussa kohden ehdotetaan

että kulunkiarviosta poistetaan seuraaviin tarkoituksiin ehdotetut määrärahat, nimittäin:

<i>Kanavatorin ja Pohjoisrannan kiveämiseksi paraslaatusilla tellikkakivillä asfalttiin saaristoveneiden kytkypaikan viereltä . . .</i>	<i>15,000: —</i>
<i>Ison Roobertin- ja Uudenmaankadun välisen Yrjönkadun s:n kaupungin osalta</i>	<i>18,400: —</i>
<i>Erottaja- ja Yrjönkadun välisen Uudenmaankadun s:n kaupungin osalta</i>	<i>5,000: —</i>

Valiokunnan tässä esitetty ehdotus ei kuitenkaan ilmaise sen yksimielistä käsitystä, sillä eräs vähemmistö on tahtonut pysyttäväksi kaikki nämä määrärahaerät, jota vastoin taas eräs toinen vähemmistö on lisäksi tahtonut poistettavaksi sen 19,000 markan määrärahan, joka on merkitty Läntisen Viertotien tasoittamiseksi museotontin viereltä. Viimeksi mainitun ehdotuksen tueksi on erittäin huomautettu, että tuota tasoitustyötä käy sitä vähemmän pitäminen kiireellisenä, kun saattaa olettaa kestävän ainakin yhden, mutta todennäköisesti useampiakin vuosia, ennenkuin uusi kansallismuseo on täydellisesti valmistunut. Tähän taas on valiokunnan enemmistön taholta pääasiallisesti huomautettu, että Töölön viertotien vilkas liikenne näyttää vaativan, ettei vastamainittua tasoitustyötä enää lykätä toistaiseksi sekä että se, mikäli on selvitetty, voidaan teettää museon rakennustyöstä riippumatta sekä tarvitsematta tehdä uudestaan museon valmistuttua.

Erityiseen kulunkiarviehdotukseensa on Maistraatti, sen lisäksi mitä Rahatoimikamari on ehdottanut, merkinnyt 21,000 markan suuruisen uuden menoerän Senaatintorin poikki Nikolainkadulta Aleksanterinkadulle viistoon kulkevan ajotien päällystämiseksi paraslaatusilla tellikkakivillä. Maistraatti on tämän toimenpiteen perustelemiseksi lausunut, että sen mielestä Senaatintorin, ainakin torin vilkkaimmin liikehdityn väylän, kiveyksen tuntuvaan parantamiseen on välttämättä ja enempää viivyttlemättä ryhdyttävä sekä että

työn teettämistä ei käy lykkääminen siksi, kunnes torin tasoitusta koskeva laajasuuntainen ehdotus kokonaisuudessaan tulee ratkaistuksi.

Rahatoimikamarikin on kulunkiarviomietinnössään kosketellut tässä puheena olevaa asiaa, lausuen siitä seuraavaa:

«On vielä kosketeltava erästä määrärahaerää, jota Rahatoimikamari erinäisistä syistä ei ole merkinnyt ensintulevan vuoden menosääntöön, nimittäin määrärahaa Senaatintorin kiveyksen uudistamiseksi. Tämän työn teettämistä on Maistraatti jo ennenkin vaatinut, ja tunnettu ja tunnustettu asianlaitahan onkin, että Senaatintorin kiveykseen nähden on paljon toivomisen varaa. Kun Rahatoimikamari siis yhtäkaikki on katsonut voivansa jättää menoarvioehdotuksesta pois tähän tarkoitukseen tarpeellisen määrärahan, on se tapahtunut siitä syystä, että Rahatoimikamari kohdakkoin aikoo Kaupunginvaltuustossa uudelleen herättää kysymyksen toimenpiteisiin ryhtymisestä raatihuonekysymyksen ratkaisemiseksi ja sen yhteydessä kysymyksen Senaatintorin täydellisestä uudestijärjestämisestä. Ja Rahatoimikamari toivoo voivansa verraten piakkoin saada kysymyksen periaatteellisesti ratkaistuksi, niin että torin uudestijärjestelyyn voitaisiin ryhtyä jo jonakin lähivuonna. Näin ollen Rahatoimikamarin mielestä ei ollut painavia syitä nyt merkitä mitään rahamäärää mainittua tarkoitusta varten. Tähän kysymykseen on Rahatoimikamari palaava käsitellessään professori Aschanin tekemää ehdotusta Senaatintorin uudestijärjestämisestä.»

Kun valiokunta ei ole voinut olla panematta huomiota Rahatoimikamarin esittämiin syihin sen päätöksen puolesta, että herätetty kysymys tälläkin kertaa jätettäisiin toistaiseksi ratkaisematta, tekisi valiokunta mieluummin samaan suuntaan käyvän ehdotuksen. Mutta kun valiokunnan kuitenkin täytyy olla Maistraatin kanssa yhtä mieltä siitä, että Senaatintorin kiveys todella on sängen epätasainen, ja Maistraatti jo aikaisemmin on vaatinut sen uudistamista, sekä kun lisäksi on kuulunut että, jollei Kaupunginvaltuusto tälläkään kertaa myönnä tarkoitukseen tarpeellista määrärahaa, Maistraatti aikoo Valtuuston velvoittaa siihen, ei valiokunta tähän katsoen ole arvellut voivansa ehdottaa tämän määrärahaerän poistamista. Siinä tapauksessa että Kaupunginvaltuusto määrärahan myöntää, tulisi Valtuuston kuitenkin valiokunnan mielestä samalla lausua että, jos kysymys torin yleisestä tasoittamisesta näyttää ensintulevana vuonna voitavan ratkaista myönteiseen suuntaan, olisi nyt myönnetty rahamäärä varattava käytettäväksi viimeksi mainittuun tasoitukseen.

Tämän johdosta ehdotetaan:

että Maistraatin vaatima määräraha Senaatintorin ajotien kiveämistä varten myönnettäisiin, kuitenkin panemalla siihen valiokunnan tässä edellä puoltama ehto.

Toisen alanimikkeen *Uutistytöt* kohdalla oleviin määrärahoihin nähden on valiokunta katsonut pitävänsä puoltaa poistettavaksi Näkinkujan osan tasoitusta varten ehdotettua 12,000 markan määrärahaa, koska tuo tasoitustyö ei tyydyttäisi mitään yleistä tarvetta, vaan pääasiallisesti hyödyttäisi erästä yksityistä tontinomistajaa, jonka eduista kaupun-

gilla ei kuitenkaan vielä ole näyttänyt olevan aihetta huolehtia. Samasta syystä puolletaan niinkään poistettaviksi määrärahat ehdotettujen Työpaja- ja Panimokatujen osain tasoitusta varten, yhteensä 25,800 markkaa; mutta kun Kaupunginvaltuusto on aikaisemmin päättänyt, että eräät vähäiset osat näitä katuja on pantava kuntoon, lienee sen sijaan merkittävä näitä töitä varten määrärahat, yhteensä 6,000 markkaa.

Mitä tulee ehdotettuun 69,900 markan määrärahaan rautatieraiteen johtamiseksi Sörnäisten asemalta Kuritushuoneen alueelle, katsoo valiokunta pitävänsä lausua, etteivät tuon työn tuottamat edut näytä riittävän vastapainoksi puheenalaiselle verraten suuralle menolle. Kun on ollut aikomus tuolla tavoin helpottaa tarpeellisten varastopaikkain ja tehdastonttien järjestämistä, pyytää valiokunta tähän huomauttaa, että ensinmainittuja näyttää käyvän luovuttaminen rautatietä rakentamattakin, sekä että valiokunnasta on tuntunut siltä, kuin olisi tehdastontteja edullisemmin saatavissa Gumtähden ja Oulunkylän välille suunnitellun uuden rautatien varrelta. Samalla kun valiokunta sentähden katsoo pitävänsä ehdottaa vastamainitun määrärahaerän poistamista, tahtoo valiokunta kuitenkin, koska nykyistä varastopaikkain tarvetta epäilemättä näyttää pitävän muulla, tarkoituksenmukaisemmalla tavalla tyydyttää, sen sijaan puoltaa että jo ensintulevana vuonna ryhdyttäisiin valmistaviin toimiin tuollaisten paikkain laittamiseksi Jätkäsaarelle Hietalahden sataman ääreen sekä että tähän tarkoitukseen toistaiseksi osoitettaisiin 50,000 markan määräraha. Kun ei tätä työtä varten kuitenkaan vielä ole laadittu ohjelmaa, on semmoinen tietenkä ennen määrärahan käyttämistä tehtävä, ja havainnee Valtuusto sentähden, jos määräraha myönnetään, olevan aihetta määrätä, että laitoksen suunnitelma tarpeellisine kustannusarvioineen on kohta laadittava sekä ettei määrärahaa saa käyttää, ennenkuin Valtuusto on ehdotukset tarkastanut ja hyväksynyt.

Sittenkun korttelissa N:o 332 yhdeettätoista kaupunginosaa olevan Pengerkadun talon ja tontin n:o 4 omistajat ovat Rahatoimikamarilta anoneet, että kaupunki tasoituttaisi vastamainitun tontin vierellä olevan osan Kaikukujaa, jolle tontille hakijat ovat rakanuttaneet nelikerroksisen kivitalon, taikka myös että, ellei tuohon anomukseen suostuta, Kamari oikeuttaisi hakijat teettämään mainitun tasoituksen sitä vastaan että kaupunki vastedes maksaa heille korvauksen työn suorittamisesta, on Rakennuskonttori, jonka lausuntoa tämän johdosta on vaadittu, puolestaan esittänyt että 1911 vuoden menosääntöön merkittäisiin puheenalaisen tontin viereisen kadun tasoitukseen tarvittava rahamäärä, arviolta 5,800 markkaa, taikka että, jos tämä osottautuu mahdottomaksi, hakijat oikeutettaisiin Rakennuskonttorin ohjeen mukaan ja sen silmälläpidon alaisina teettämään puheena olevan tasoitustyön, saaden vastaisuudessa kaupunginrahastosta korvauksen työhön käyttämistään kustannuksista. Sen lisäksi, ja edellyttäen ensiksi mainitun vaihtopuolisen ehdotuksen tulevan hyväksytyksi, Rakennuskonttori ehdottaa, että Kaikukuja ei ainoastaan mainitun tontin viereltä, vaan pitkin koko pituuttaan Porthanin- ja Pengerkadun väliltä tasoitettaisiin yhteen jaksoon, joten ei saavutettaisi ainoastaan sitä etua, että Porthaninkadun tontti N:o 15, jonka viereinen katu on kuluvana vuonna tasoitettu, voitaisiin myydä minkäänlaisia ehtoja panematta, vaan myös että viimeksi mainittu katu ja muut sen yhteydessä olevat katuosat tulisivat Itäisen Viertotien välittömään yhteyteen.

Tarkoitusta varten laadittu kustannusarvio osoittaa vastamainitusta kaduntasoituksesta olevan menoja 11,500 markkaa.

Asiaa Rahatoimikamarissa käsiteltäessä oli se mielipide saavuttanut kannatusta, että kaupungin itsensä tulisi teettää ja kustantaa puheenalaiset työt Rakennuskonttorin puoltamassa määrässä. Mutta koska tuo toinenkin menettelytapa poistaisi hakijain mainitsemat hankaluudet, ja kun Rahatoimikamarista näytti siltä, kuin pitäisi kysymyksen ratkaisun suuntaan taikka toiseen etusijassa jäädä sen varaan, minkä verran menoja Kaupunginvaltuusto kulunkiarviota järjestäessään ottaa ensintulevan vuoden menosääntöön, on Rahatoimikamari ehdottanut asian jättämistä tämän valiokunnan käsiteltäväksi.

Samalla kun valiokunta on ollut sitä mieltä, että ainoastaan se osa Kaikukujaa, jonka tasoittamista suorastaan on pyydetty, nyt olisi puheenalaisessa kohden pantava työn alaiseksi, on valiokunta samoin kuin Rahatoimikamarikin katsonut, että kaupungin itsensä tulisi suorittaa tästä työstä johtuvat kustannukset 5,800 markkaa.

Edellä lausutun nojalla rohkenee valiokunta tässä ehdottaa

että kulunkiarvioehdotuksesta poistettaisiin määrärahat, joita on ehdotettu:

<i>Näkinrujan tasoittamiseksi tehdastontin N:o 7 viereltä korttelissa N:o 296</i>	<i>13,000: —</i>
<i>Työpajakadun s:n Panimokadun ja Kuritushuoneen alueen väliltä</i>	<i>22,000: —</i>
<i>Panimokadun s:n Lautatarha- ja Työpajakadun väliltä . .</i>	<i>3,800: —</i>
<i>Rautatiealueen teettämiseksi Sörnäisten satama-alueelta pitkin Työpajakatua Kuritushuoneen alueelle</i>	<i>69,900: —</i>

mutta että sitä vastoin

kulunkiarvioon merkittäisiin senraavat määrärahat, nimittäin:

Kaupunginvaltuuston aikaisemmin päättämien Työpaja- ja Panimokadun osain tasoitusta varten, yhteensä 6,000 markkaa;

varastopaikkain laittamista Jätkäsaarelle tarkoitettavia toimenpiteitä varten 50,000 markkaa; sekä

Pengerkadun tontin N:o 4 viereisen Kaikukujan osan tasoitusta varten 5,800 markkaa.

Kulunkiarvioehdotuksessaan lausuu Rahatoimikamari, mikäli nimikettä 3. *Kanavat ja viemärit* koskee, muun muassa seuraavaa:

«Rahatoimikamarille osotetussa kirjelmässä on kaupungin kaasu- ja sähkölaitosten Hallitus huomauttanut, että kaupungin sähkötehtaan lauhdutuslaitoksen hoidossa on

ollut alinomaisia hankaluuksia ja haittoja siitä, että muuan kaupungin lokaviemäri päättyy aivan sen kohdan läheisyyteen, mistä lauhdutuslaitoksen jäähdytysvesi otetaan. Kun lokaviemäriin tulee likavettä värjäämöistä, s. o. syövyttäviä happoja, on vaara noille kalliille lauhduttajille liian suuri jotta olot edelleen saisivat pysyä nykyisellään, varsinkin kun vahingon vaara laitoksen koneistoa laajennettaessa lisääntyy. Kun sähkötehtaan on ollut mahdotonta nykyoloissa ottaa lauhdutusvettä muualta kuin tässä puheena olevasta paikasta, pyytää Hallitus Kamaria ryhtymään sen suuntaiseen toimenpiteeseen, että mainitun lokaviemäriin suu muutetaan sopivan matkan päähän lauhdutusvesikanavista sekä että tästä työstä johtuvat kustannukset, 19,200 markkaa, merkitään Rakennuskonttorin ensivuotiseen menosääntöön. Se seikka ettei tuota pyydettyä määrärahaa kuitenkaan ole Rahatoimikamarin menosääntöehdotuksessa, on johtunut siitä, että Kamari tosin on katsonut tämän työn olevan teetettävä, mutta sen kustannukset olevan merkittävä sähkölaitoksen menosääntöön, koska puheena olevan viemärikanavan muuton tarpeellisuus johtuu niistä toimenpiteistä, joihin sähkölaitosta rakennettaessa on ryhdytty.»

Kun valiokunta on tässä asiassa Rahatoimikamarin kanssa yhtä mieltä, saa valiokunta sentähden samoinkuin Kamarikin ehdottaa

että puheena olevan lokaviemäriin uudistuskustannukset suoritetaan sähkötehtaan varoista.

Säästäväisyssyistä ja koska ehdotetut työt kuitenkin, vaikka pienemmässä mitassa, voitaisiin teettää, ehdottaa valiokunta

että nimikkeen 5. Viertotiet kohdalle merkityistä määrärahoista kahta jalkakäytävää varten, joista toinen meni Ruusulankadulta Nimrodinkadulle sekä toinen Hermannista Toukolaan, kumpaisestakin vähennettäisiin 5,000 markkaa, joten ne jäisivät toinen 4,000 ja toinen 7,100 markan suuruisiksi.

Nimikkeen 7. *Istutukset, Uutistytöt* kohdalle on Rahatoimikamari merkinnyt 50,000 markan määrärahan uusien kasvihuoneitten teettämiseksi Kaupunginpuutarhaan lämpö-, vesi- ja viemärijohtoineen sekä tasoitus- ja pengerrystöineen. Tämän työn kokonaiskustannukset on Puutarhalautakunta arvioinut 114,000 markaksi, ehdottaen puolestaan 86,300 markkaa tästä määrästä merkittäväksi ensintulevan vuoden menosääntöön. Tästä menoerästä lausuu Kamari:

«Sittenkun Puutarhalautakunta vuosiksi 1908, 1909 ja 1910 laatimiinsa erikoisiin kulunkiarvioehdotuksiin oli merkinnyt määrärahan puheena olevaa tarkoitusta varten, mutta Kaupunginvaltuusto ei ollut hyväksynyt Lautakunnan esityksiä, on Lautakunta Kaupunginvaltuustolle osotetussa kirjelmässä viimeksi kuluneen syyskuun 26 päivältä, joka kirjelmä seuraa tässä liitteenä, uudistanut tuon anomuksensa sekä seikkaperäisesti esittänyt ne perustelmat, joiden pohjalla Lautakunta ehdottaa kaupungin kaikkien puutarhalaitosten sijoittamista Eläintarhassa olevaan Kaupunginpuutarhaan. Mainitun esi-

tyksen lähetti Kaupunginvaltuusto Rahatoimikamarin käsiteltäväksi laadittavan kulunki-arvioehdotuksen yhteydessä. Kamari saa tuohon esitykseen nähden huomauttaa, että Kamari on tämän asian käsittelyssä aina pitänyt taloudellisia näkökohtia ratkaisevina sekä että, kun kaupungin raha-asiaiden tila ei ole tähän asti näyttänyt sallivan myöntää pyydettyjä määrärahoja, on Rahatoimikamarin täytynyt evätä ehdotuksen toteuttaminen. Kun, niinkuin edellä olevasta käynee selville, kaupungin raha-asiat nykyään ovat edullisemmalla kannalla eikä menoarvion laatimisessa ole tarvinnut ylen määrin tinkiä, on Kamari myös katsonut mahdolliseksi merkitä tarpeellisen määrärahan tässä puheena olevain töiden aloittamiseksi. Rahatoimikamari ei kuitenkaan ole tätä tarkoitusta varten merkinnyt enempää kuin arviolta 50,000 markkaa, lausuen toivomuksen että kysymys mainitun kasvihuoneryhmän rakennuttamisesta otetaan uudelleen käsiteltäväksi kaupungin yleisten töiden Hallituksessa sekä että tarpeellista huomiota silloin kiinnitetään kysymykseen, eikö tuota melkoisen suuremmoisiksi suunniteltua laitosta kävisi tuntuvasti supistaminen.»

Tätä asiaa käsitellessään Valiokunta samoinkuin Rahatoimikamarikin on katsonut, että laadittu suunnitelma on sängen laaja sekä että asia sentähden näyttäisi kaipaavan lisävalmistelua kaupungin yleisten töiden Hallituksessa. Valiokunta on sitäpaitsi katsonut edelleen olevan pohdittava kysymystä, onko ylipäättään syytä jatkaa näitä laajennustöitä Eläintarhan kasvihuonelaitosten nykyisellä paikalla, koska maanlaatu siellä on tähän tarkoitukseen epäedullista. Viimeksi mainittu asianlaita on muun muassa aiheuttanut Puutarhalautakunnan nyt tekemässään suunnitelmassa yksin tasoitus- ja pengerrystöitä varten ehdottamaan kokonaista 30,000 markkaa. Valiokunta on niinkään arvellut, ettei Eläintarhan verraten niukkaa alaa olisi edelleen vastamainitulla tavalla supistettava.

Valiokunta sentähden ehdottaa

että, samalla kun ehdotettu 50,000 markan määräraha Eläintarhan uusia kasvihuoneita y. m. varten tällä kertaa poistettaisiin, suunniteltua kasvihuonelaitosta koskeva kysymys jätettäisiin kaupungin yleisten töiden Hallituksen edelleen valmisteltavaksi.

Koska niinkään ehdotettu 4,500 markan määräraha kolmen lämpöjohdolla varustamattoman uuden kasvisuojan teettämiseksi Eläintarhaan, siinä tapauksessa että valiokunnan tässä edellä tekemään ehdotukseen myönnyttään, ehken olisi käytettävä jonkun verran toisin, on valiokunta, jättääkseen puutarhahallinnolle tähän nähden vapaammat kädet, katsonut

että viimeksi mainittu menomäärä olisi merkittävä «määrärahasi lämpöjohdolla varustamattomia kasvisuojia varten».

Päälukkaan

XIV. Eläkkeet ja apurahat

merkittyihin määrärahoihin nähden ei ole ilmaantunut aihetta muuhun huomautukseen kuin että, koska entinen vahtimestari G. A. Winqvist valiokunnalle annetun ilmoituksen mukaan nyttemmin on kuollut,

mainitulle henkilölle myönnetty 1,000 markan vuosiapuraha poistettanee.

XV. Sekalaiset menot.

Kun valiokunta on saanut tietää, ettei polttoaineita varten merkitty 5,000 markan arviomääräraha missään tapauksessa riittäisi, vaan sentähden olisi korotettava ainakin 1,000 markalla, esitetään

että puheena oleva arviomääräraha korotetaan 6,000 markkaan.

Tulot.

«Säästää edelliseltä vuodelta» nimiseen erään, samoin kuin pääluokkiin

I. Korot

sekä

II. Tontinlunastukset

nähdän ei ole ilmaantunut syytä huomautukseen.

III. Kaupungin kiinteä omaisuus.

Nimikkeen 2. *Kaupunkiin yhdistetty alue* kohdalla on 7,600 markan erä vuokria Vuorimiehenkadun talon N:o 9 huoneistoista. Mikäli valiokunta on saanut tietää, ei tämä summa kuitenkaan vastaa bruttovuokratulojen määrää, joka on 8,028 markkaa, vaan on syntynyt siten, että tarpeelliset korjaus- y. m. kustannukset on luettu pois viimeksi mainitusta määrästä. Puheenalaisen talon osti kaupunki kymmenkunta vuotta takaperin 207,000 markan hinnasta, likinnä varjellakseen näköalaa Observatoriovuorelta. Sittenmin on Rahatoimikamari Kaupunginvaltuustolta hankkinut oikeutuksen myydä tuon talon 150,000 markan hinnasta, panemalla erinäisiä ehtoja rakentamiseen nähden, mutta halukasta ostajaa ei kuitenkaan ole ilmaantunut.

Kun, niinkuin edellä olevasta käy selville, puheena oleva talo tuottaa kaupungille vuotuista tappiota, on valiokunnassa otettu harkittavaksi, eikö sitä, kun sen nyttemmin myös on ilmoitettu olevan varsin rappiotilassa sekä sentähden kaipaavan perinpohjaista korjausta, voitaisi käyttää jollakin tuottavammalla tavalla kuin nykyään, ja saa valiokunta sentähden ehdottaa

että Rahatoimikamari saisi toimekseen ottaa tässä esitetyt näkökohdat harkittavakseen sekä antaa Kaupunginvaltuustolle lausunnon asiasta.

Sittenkun kaupunki nyttemmin on ostanut ennen mainitut laivaveistämön tontit, niin ja kun tonteilla sijaitsevasta veistämölaitoksesta nykyään maksettaneen vuotuista vuokraa 22,000 markkaa, on valiokunta katsonut

että arviolta 11,000 markkaa olisi nimikkeen 2. Kaupunkiin yhdistetty alue kohdalle merkittävä vuokratuloksi laivaveistämöstä ensi vuonna.

IV. Tonttiverot.

Tähän pääluokkaan nähden ei valiokunnalla ole ollut mitään huomauttamista.

V. Tuloa tuottavat oikeudet.

Liikennemaksuista arvioituun tulomäärään nähden ansaitsee huomauttamista, että tämä määrä tosin on arvioitu edellyttäen suostuttavan Liikennekonttorin tekemään esitykseen nykyään talvilaivakulun aikana myönnetyn maksujen alennuksen lakkauttamisesta, joka esitys kuitenkin nyttemmin on hylätty, mutta että arvioitu määrä kuitenkin sitä suuremmalla syyllä voitane pysyttää sinällään, kun tulo satamamaksuista lienee arvioitu jonkun verran liian alhaiseksi, joten, jos ensinmainitut tulot on arvattu liian suuriksi, jälkimäisen asianlaidan saattaa katsoa tätä suhdetta tasoittavan.

VI. Sekalaiset tulot.

Valiokunnalla ei ole tähän pääluokkaan nähden ollut mitään huomauttamista.

VII. Valtioavut.

Tämän pääluokan kohdalla päättäne Kaupunginvaltuusto

Keisarilliselta Senaatilta anoa korotettua valtioapua ensintulevaksi vuodeksi kaupungin kansakouluille 392,700 markkaa ja kaupungin kasvatuslaitoksille 18,700 markkaa.

VIII. Kaupungin teknilliset laitokset.

A. Kaasulaitos.

Kaupunginvaltuuston päätettyä teknillisten laitosten hallituksen palkkauskustanuksiin osottaa tasaisen summan, arviolta 55,000 markkaa, ollen laitosten johtajain

palkat toistaiseksi ja siksi, kunnes tuon hallituksen uusi vuosirahansääntö on vahvistettu, maksettava saman suuruisina kuin ennenkin, on valiokunta tämän päätöksen johdosta mainitusta määrärahasta etusijassa lukenut pois johtajain palkat, umpiluvuin yhteensä 37,000 markkaa. Jälellä oleva osa, 18,000 markkaa, on jaettu kaikkien kolmen laitoksen kesken siten, että kaasu- ja sähkölaitosten osalle on hallintokustannuksia pantu kumpaisellekin 5,500 eli yhteensä 11,000 markkaa, jota vastoin vesijohtolaitosta on tähän nähden rasiutettu hiukan suuremmalla määrällä eli 7,000 markalla, koska valiokunnasta on ollut todennököistä että tuon laitoksen johtajan palkka, joka nykyään on muiden laitosten johtajain palkkaa vähempi, uutta vuosirahansääntöä vahvistettaessa asetetaan yhdenvertaiseksi muiden johtajain palkkain kanssa.

Tämän johdosta ehdotetaan, mikäli nyt on kysymyksessä,

että kaasulaitoksen erikoiseen kulunkiarvioon merkitty määräraha «Hallituksen palkkio» merkittäisiin 5,500 markan määräiseksi.

Nimikkeen *Kaasun valmistuskustannukset* kohdalla on 18,000 tonnia tavallisia kaasuhiiliä laskettu 21 markan mukaan tonnilta maksavan 378,000 markkaa. Kun valiokunnan mielestä tämä hinta on laskettu korkeanlaiseksi, joten sitä vaaratta voinee alentaa 50 penniä tonnilta, ehdotetaan

että edellä mainittu kaasuhiilien hinta merkitään vähennetyksi 369,000 markkaan.

Jos edellä mainitut ehdotukset saavuttavat Kaupunginvaltuuston hyväksymisen, seurannee siitä

että kaasulaitoksen tuloiksi yleiseen tulosääntöön merkitään 431,000 markkaan korotettu määrä.

B. Sähkölaitos.

Edellä esitetyn perustelun mukaisesti lienee

Hallituksen palkkio niminen erä merkittävä 5,500 markaksi.

Tuloksi valaistukseen annetusta hyödyllisestä sähkövoimasta on 750,000 kilowattitunnilta 60 pennin tuntihinnan mukaan arvioitu 450,000 markkaa. Kun tämän laskelman perustuksena ollut arvio on tehty jo syyskuussa sekä valiokunta sittemmin on saanut tietää, että virrankulutus siitä lähtien on odottamattomassa määrässä lisääntynyt, on valiokunta toimitetun uuden laskelman perustuksella arvellut voivansa ehdottaa

että mainitussa kohden merkittäisiin edellytetyistä 800,000 kilowattitunnista tuloiksi 480,000 markkaa.

Siinä tapauksessa että tämä hyväksytään

lienee sähkölaitoksen kokonaistulot korotettava 531,000 markasta 561,000 markkaan.

C. Vesijohtolaitos.

Tämän laitoksen erikoiseen vuosirahansääntöön valiokunta ei ehdota muuta muutosta kuin, edellä esitetyn perustelun nojalla,

• *että uusi 7,000 markan suuruinen erä merkittänee hallituksen palkkion osuudeksi.*

Jos tämä hyväksytään,

on vesijohtolaitoksen tulot vähennettävä 610,000 markasta 603,000 markkaan.

Valiokunta on edelleen katsonut olevan aihetta tässä yhteydessä kajota kaasuja ja sähkölaitosten Hallituksen Rahatoimikamarille lähettämässä kirjelmässä tekemään, 1911 vuoden kulunkiarviota koskevaan ehdotukseen, joka tarkemmin käy selville tähän panusta tuon kirjoituksen otteesta:

«Mitä koronlukemiseen kaupunginrahaston kanssa olevalle konttokuranttilille tulee, on siihen nähden tähän asti menetelty niin, että korko on luettu vuoden alusta sille voitolle, jota laitokset tilinpäätöksen mukaan ovat näyttäneet. Siihen katsoen että kaasuja ja sähkölaitosten täytyy liikenneolojen johdosta syksyisin sitoa huomattava pääoma etusijassa hiilivarastoihin, jotka vasta kevätkuoleen ovat kulutetut, sekä myöntää tavanmukainen 3 kuukauden luotto laitosten laajoista johtotöistä, saa Hallitus täten ehdottaa, että edellisen vuoden antama voitto maksettaisiin kaupunginrahastoon huhtikuun 1 päivänä, joten koronlasku sille voisi vasta mainitusta ajankohdasta lähtien tulla kysymykseen. Tätä menettelyä, joka paremmin vastaa yksityisissä liikeyrityksissä yleisesti noudatettuja liiketapoja, noudatetaan yleisesti ulkomaidenkin kunnallisissa teknillisissä laitoksissa.»

Kun valiokunta on havainnut hallituksen ehdottaman menettelyn tarkoituksenmukaiseksi, saa valiokunta sitä puoltaen ehdottaa Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että Valtuusto myöntyy kaasuja ja sähkölaitosten Hallituksen ehdottamaan menettelytapaan asiassa.

IX. Puhtaanapitolaitos.

Tähän pääluokkaan merkityt tulot eivät ole antaneet aihetta huomautuksiin.

X. Lainat.

Siihen viitaten mitä valiokunta on tässä mietinnössä edellä lausunut, ehdottaa valiokunta, mikäli koskee nimikettä c) *Kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetusta lainasta,*

että 150,000 markan erä Hakaniementorin kauppahallia varten poistettaisiin,

mutta että sen sijaan

merkittäisiin allamainitut uudet erät, nimittäin

veistämötonnttien kauppahinnan kuoletusta 100,000 markkaa; sekä

sähkölaitoksen toiminnan ulottamiseksi Kallioon ja Töölöön 860,000 markkaa.

XII. Taksoitus.

Siinä tapauksessa että Kaupunginvaltuusto hyväksyy valiokunnan edellä olevat ehdotukset, mikäli ne koskevat meno- ja tulomääriä, on vuonna 1911 taksoituksella hankittava määrä 4,245,601 markkaa. Kuluvana vuonna oli taksoituksella otettu määrä 3,905,616 markkaa 68 penniä.

Valiokunta sentähden ehdottaa

että Kaupunginvaltuusto vahvistaisi käsiteltävänä olevan meno- ja tuloarvioehdotuksen valiokunnan puoltamin muutoksin ja sen ohella määräisi, että vuonna 1911 on 4,245,601 markkaa taksoittamalla otettava vuonna 1910 veroäyrien perustuksella verovelvollisilta kunnan jäseniltä.

Kulunkiarviomietinnössään on Rahatoimikamari erinäisissä kohdissa kosketellut kysymystä, jonka on katsottu vaativan kaupunginviranomaisten huomiota, ja mainitun mietintönsä lopussa Kamari sitten tekee nimenomaisen ehdotuksen puheenalaisessa asiassa. Valiokunta tarkoittaa tällä sitä Kamarin koskettamaa kysymystä, että Helsingin pitäjän sekä vakinaisesti asuva että irrallinen väestö pyrkii pääsemään osalliseksi kaikista niistä eduista, joita kaupunki voi tarjota, tahtomatta sen vastikkeeksi alistua kunnallisverotukseen taikka muihin kaupungille suoritettaviin maksuihin, johon kysymykseen Kamarilla on ollut erityistä aihetta viitata käsitellessään sairaanhoidon, kansakoulu- ja kasvatustaitosten menoeriä. Tämän kysymyksen mutkalliseen luontoon ja periaatteelliseen kantavuuteen nähden on se Rahatoimikamarin mielestä ollut lähetettävä erityisen valiokunnan käsiteltäväksi.

Yhtyen Rahatoimikamarin vastamainittuun lausuntoon asiassa on Valiokunta tahtonut ottaa Kamarin tekemän ehdotuksen puheeksi sekä saa sentähden esittää Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että asetetaan valiokunta tarkemmin selvittämään kysymystä erityisten määräysten käytäntönsaattamisesta mikäli koskee sellaisten henkilöjen vastaanottamista kaupungin sairaaloihin, kansakouluihin ja kasvatustaitoksiin, joilla ei ole kotipaikkaoikeutta Helsingin kaupungissa.

Täten päätettyään työnsä on valiokunnan vielä Kaupunginvaltuustolle ilmoitettava, että herra K. Brofeldt, joka samoin kuin allekirjoittanut Zilliacuskin oli valittu valiokunnan varajäseneksi, ei ole ottanut osaa sen edellä mainittuun työhön.

Helsingissä, joulukuun 27 päivänä 1910.

A. E. Alfthan.

**Carl Almqvist.
A. af Forselles.
Julius Tallberg.
W. Zilliacus.**

**Ossian Aschan.
Henr. Kihlman.
Ferd. von Wright.**

Hjalmar Ekholm.

Liite.

Yhdistelmä

kulunkiarviovaliokunnan tekemistä muutoksista Maistraatin laatimaan
1911 vuoden meno- ja tulosääntöehdotukseen.

Menot.		Erä valiokunnan ehdotuksen mukaan.	Poistetut me-		Poistetut tu-	
			not ja lisätyt tulot.	lot ja lisätyt menot.		
I	Kaupungin velat.					
	Laiivaveistämötonttien lunasta-					
	miseksi otetusta lainasta suo-					
	ritetaan 1911 kuoletusta	100,000:—				
	sekä korkoa $\frac{1}{7}$ — $\frac{31}{12}$ à 5 %	22,500:—				
		122,500	—	—	122,500	—
III	Kunnallishallinto.					
	1. Kaupunginvaltuuston kanslia.					
	1 Kanslisti	1,800	—	—	300	—
	4. Liikennekonttori.					
	Vuokrarahaa vaakamestarille tavarain pun-					
	nitsemisestä, tullaukseen katsomatta	700	—	—	700	—
	Palkkiota päivittäisten tietojen antamisesta					
	Tullikamarista	1,600	—	—	800	—
	8. Erityiset lautakunnat ja virkailijat.					
	c) <i>Työväenasiain lautakunta.</i>					
	1 Sihteeri, palkkaa	3,000	—	—		—
	Henkilökohtaista lisäystä	600	—	—	600	—
	Siirros	—	—	—	124,900	—

		Siirros	—	—	—	124,900	—
VII	Terveyden- ja sairaanhoito.						
	3. Marian sairaala.						
	a) <i>Sisätautien osasto.</i>						
	Lääkkeet, arviolta	17,000	—	—	—	2,000	—
	Kaluston kunnossapito, arviolta	8,000	—	—	—	2,000	—
	Konekalujen, sideaineiden, väkiviinan ja desinfisioimisaineid. osto ja kunnossapito	5,000	—	—	—	1,000	—
	b) <i>Kulkutautiosasto.</i>						
	Lääkkeet, arviolta	5,000	—	—	—	1,000	—
	Kaluston kunnossapito, arviolta	4,000	—	—	—	500	—
	Sairashuoneitten desinfisioiminen, kone- kalut ja sidetarpeet, arviolta	2,500	—	—	—	500	—
	c) <i>Kirurginen osasto.</i>						
	Sidetarpeet ja konekalut, arviolta	12,000	—	—	—	3,000	—
	d) <i>Talousoosasto.</i>						
	Kaluston kunnossapito, arviolta	4,000	—	—	—	1,000	—
	Sekalaisia menoja, arviolta	16,000	—	—	—	4,000	—
	4. Humaliston varasairaala.						
	Sekalaiset menot, kuten ajotyöt, oljet, saippua, vesi y. m.	6,840	—	360	—	—	—
	Vuokratilaa kolmelle pesijättärelle à 120 mk	360	—	—	—	360	—
	12. Satunnaisia määrärahoja.						
	Diakonissalaitoksen sairaanhoitoon	18,000	—	—	—	18,000	—
	Kulkutautisairaiden hoito Marian sairaalan puupaviljongissa y. m., arviolta	15,555	—	—	—	15,555	—
	Ylimääräisen sairaanhoitajattaren palkkaa- miseksi Hermanniin ja Toukolaan, arv.	340	—	—	—	340	—
		Siirros	—	—	360	—	174,155

		Siirros	—	360	174,155
IX	Opetus- ja sivistyslaitokset.				
	4. Kansakoulut.				
	a) <i>Palkat.</i>				
	Kaupungin kansakoulujen lääkärit	10,000	—	—	4,000
	b) <i>Muut kustannukset.</i>				
	Uudet kouluhuonekalut ja vanhojen korjaus Määräraha Aleksanterinkadun Alempaan Käsityöläiskouluun sijoitetun kansakou- luluokan voimassapitoon	7,000	—	—	2,000
		2,370	—	—	2,370
	5. Tylsämielisten ja raajarikkoisten lasten opetus.				
	Raajarikkoisten varattomain lasten ammat- tiopetus	4,900	—	—	4,900
	8. Muut kansansivistystarkoitukset.				
	Suomenkielisten työväenopetuskurssien voimassapitoon	15,000	—	—	15,000
	Ruotsinkielisten samallaisten kurssien s:n	10,000	—	—	10,000
X	Kaupungille kuuluvat yleiset rasitukset.				
	3. Majoitus.				
	Majoituskustannukset, arviolta	513,176	—	430	—
	Siirros	—	—	790	212,425

		Siirros	—	790	212,425
XII	Yleiset työt.				
	1. Rakennukset ja talot.				
	<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>				
	Marian sairaalan erinäiset korjaustyöt	20,700	—	—	3,500
	Kaupungin talojen sähköjohtojen uudistus	10,500	14,500	—	—
	<i>Uutisrakennukset.</i>				
	Hakaniementorin kauppahalli	—	150,000	—	—
	Apuraha Eläintarhan viereisen urheilukentän pukeutumispaviljongin rakennuttamiseksi	10,000	—	—	—
	Sähkölaitoksen laajentaminen Kallioon ja Töölöön	860,000	—	—	860,000
	2. Kadut ja yleiset paikat.				
	<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>				
	Kanavatorin ja Pohjoisrannan kiveäminen paraslaatuilla telikkakivilla saaristovienien kytkypaikan viereltä	—	15,000	—	—
	Ison Roobertin- ja Uudenmaankadun välisen Yrjönkadun s:n kaupungin osalta	—	18,400	—	—
	Erottaja- ja Yrjönkadun välisen Uudenmaankadun s:n kaupungin osalta	—	5,000	—	—
	<i>Uutistytöt.</i>				
	Näkinkujan tasoitus tehdastontin n:o 7 viereltä korttelissa n:o 296	—	13,000	—	—
	Työpajakadun s:n Panimokadun ja Kuritushuoneenalueen väliltä	—	22,000	—	—
	Panimokadun s:n Lautatarha- ja Työpajakadun väliltä	—	3,800	—	—
	Rautatieraide Sörnäisten satama-alueelta pitkin Työpajakatua Kuritushuoneen-alueelle	—	69,900	—	—
	Siirros	—	312,390	—	1,075,925

	Siirros	—	312,390	—	1,075,925	—
	Eräiden Työpaja- ja Panimokadun osain tasoitus	6,000	—	—	6,000	—
	Alustavat toimenpiteet varastopaikkojen laittamiseksi Jätkäsaarelle	50,000	—	—	50,000	—
	Pengerkadun tontin n:o 4 viereisen Kaikukujan osan tasoitus	5,800	—	—	5,800	—
	Jalkakäytävä Ruusulankadulta Nimrodin-kadulle	4,000	5,000	—	—	—
	S:n pitkin Itäistä viertotietä Hermannista Toukolaan	7,100	5,000	—	—	—
	7. Istutukset.					
	<i>Utistyt.</i>					
	Uudet kasvihuoneet Kaupunginpuutarhaan, lämmitys-, vesi- ja viemärijohdot sekä tasoitus- ja pengerrystyöt	—	50,000	—	—	—
	Määräraha lämpöjohtolla varustamattomia kasvisuojia varten	4,500	—	—	—	—
XIV	Eläkkeitä ja apurahoja.					
	Entinen vahtimestari G. A. Winqvist	—	1,000	—	—	—
XV	Sekalaiset menot.					
	Polttoaineet, arviolta	6,000	—	—	1,000	—
	Yhteensä	—	—	373,390	—	1,138,725

Tulot.			
III	Kaupungin kiinteä omaisuus.		
	2. Kaupunkiin yhdistetty alue.		
	Vuokraa Laivaveistämön alueesta.	11,000	11,000
VIII	Kaupungin teknilliset laitokset.		
	Tuloja kaasulaitoksesta	431,000	9,000
	S:n sähkölaitoksesta	561,000	30,000
	S:n vesijohtolaitoksesta	603,000	—
			7,000
X	Lainat.		
	<i>c) Kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksu- ajaksi otetusta lainasta:</i>		
	Hakaniementorin kauppahalli	—	150,000
	Veistämötonttien kauppahinnan kuoletus	100,000	100,000
	Sähkölaitoksen toiminnan laajentaminen Kallioon ja Töölöön	860,000	860,000
XI	Taksoitus.		
	Se määrä, joka lisäksi tarvitaan ja on kunnan verovelvollisilta jäseniltä tak- soitettava, on	4,245,601	87,665
	Yhteensä Smk	—	244,665
		1,010,000	—

Summa meno- ja tulopuolella on siis Smk 15,541,273: 51.

Ehdotus Helsingin kaupungin ja Aktiebolaget Brändö Villastad nimisen osakeyhtiön väliseksi toimilupakirjaksi.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI.

*Helsingissä,
jouluk. 15 p:nä 1910.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 579.

Kokouksessaan maaliskuun 16 päivänä 1909 Kaupunginvaltuusto päätti Raha-toimikamarin esityksestä myöntää Aktiebolaget Brändö Villastad nimiselle osakeyhtiölle oikeuden teettää sähköraitiotien nykyisen raitiotien päätekohtasta Itäisellä Viertotiellä Sörnäisten niemekkeen koillisrantaan rakennettavaan laituriin sekä pani silloin ehdoksi, että toimilupa-aika samoinkuin raitiotierakennuksen muutkin ehdot oli määrättävä yhdenmukaisiksi Helsingin kaupungin ja Raitiotie- ja Omnibusosakeyhtiön välillä nykyään voimassa olevan toimilupakirjan kanssa jotta kaupungin kävisi mahdolliseksi yhtäaikaan lunastaa kaikki olemassa olevat raitiotiet. Niinikään myönsi Kaupunginvaltuusto yhtiölle viiden vuoden ajan, 1909 vuoden alusta lukien, minkä kuluessa raitiotie on avattava liikenteelle, ollen toimilupasopimus katsottava rikotuksi, ellei liikennettä sittemmin pidetä voimassa yhteen vuoteen.

Sittenkun Aktiebolaget Brändö Villastad osakeyhtiö oli ryhtynyt valmistaviin toimenpiteisiin puheenalaisen raitiotien teettämiseksi sekä myös Maistraatilta hankkimallaan luvalla alkanut sitä väliaikaisesti käyttää liikenteeseen, on Osakeyhtiö kirjelmässä viimeksi kuluneen lokakuun 6 päivästä tästä ilmoittanut Rahatoimikamarille sekä pyytänyt toimilupakirjaa laadittavaksi Helsingin kaupungin ja yhtiön kesken. Tämän johdosta Rahatoimikamari antoi jäsentensä herrain Lennart Cajanderin ja Aksel Ärtin, varamiehinä protokollasihteeri Wasastjerna sekä kaupungininsinööri Idström, toimeksi yksissä neuvoin mainitun osakeyhtiön edustajain kanssa laatia ehdotuksen Aktiebolaget Brändö Villastad osakeyhtiön teettämää, Itäisen Viertotien ja Vanhankaupunginlahden varrella olevan Sörnäisten niemekkeen välistä raitiotietä koskevaksi toimilupakirjaksi.

Rahatoimikamarille osotetussa kirjelmässä kuluvan joulukuun 10 päivästä on vastamainittu valiokunta lähettänyt pyydetyn ehdotuksen, johon yhtiön edustajatkin ovat voineet yhtyä, paitsi mikäli koskee 5 §:n 1 momenttia, joka on laadittu seuraavaan muotoon:

„Kaupunki on oikeutettu yhdistämään mahdollisesti rakennuttamansa raitiotiet puheenalaiseen raitiotiehen sekä liikennöitsemään sitä, suorittamatta korvausta muusta kuin sähkövoimasta, kaupungissa siihen aikaan käyvän hinnan mukaan.“

Yhtiön edustajat taas ehdottavat mainitun momentin näin kuuluvaksi:

„Kaupunki on oikeutettu yhdistämään mahdollisesti rakennuttamansa raitiotiet puheenalaiseen raitiotiehen sekä *kohtuullista korvausta vastaan liikennöitsemään sitä, ellei liikennöitseminen käsitä lyhyenlaista, enintään 200 metrin pituista matkaa, jossa tapauksessa ainoastaan korvaus kulutetusta sähkövoimasta tulee kysymykseen.*“

Tätä sanamuotoa pitävät yhtiön edustajat täysin oikeutettuna, kun Kaupunginvaltuusto myöntäessään luvan raitiotien teettämiseen ei ole pannut sellaista ehtoa, jonka Rahatoimikamarin edustajat ovat ottaneet puheenalaiseen momenttiin, vaan ainoastaan määrännyt „että toimilupa-aika samoin kuin raitiotielaitoksen muutkin ehdot on määrättävä yhdenmukaisiksi nykyään voimassa olevan toimilupakirjan kanssa jotta kaupungin kävisi mahdolliseksi yhtäaikaa lunastaa kaikki olemassa olevat raitiotiet.“ Ja kun Helsingin kaupungin ja Raitiotie- ja Omnibusosakeyhtiön kesken tehdyn toimilupakirjan 10 §:ssä edellytetään yhdysliikennettä lyhyillä matkoilla kohtuullista korvausta vastaan, ovat yhtiön edustajat sitä mieltä että tässäkin tapauksessa olisi samanlainen määräys pantava nyt puheena olevaan sopimuskirjaan.

Rahatoimikamari puolestaan on yksimielisesti voinut yhtyä tässä seuraavaan sopimuskirjan ehdotukseen. Niitä näkökohtia, joita yhtiön edustajat ovat esittäneet 5 §:n 1 momentin muuttamista perustellakseen, ei Rahatoimikamari ole voinut hyväksyä. Luonnollista nimittäin on, että Kaupunginvaltuuston periaatteelliseen päätökseen puheenalaisen raitiotielaitoksen rakennusluvan myöntämisestä ei ole otettu kaikenlaisia yksityiskohtaisia määräyksiä, joihin nähden Kaupunginvaltuusto nähtävästi on varannut itselleen oikeuden tarkastaa ja tutkia niitä liemmin sopimuskirjaa vahvistaessaan. Sitä seikkaa että päätöksessä on yleiseksi ohjeeksi mainittu kaupungin ja Raitiotie- ja Omnibusosakeyhtiön kesken tehty sopimuskirja, ei voi eikä pidä tulkita niin ahtaasti, että uusia enemmän taikka vähemmän laajakantoisia määräyksiä ei kävisi paneminen nyt puheenalaiseen kirjaan. Rahatoimikamarin käsityksen mukaan on luonnollista, että kaupunki varaa itselleen suuremmat edut, kun on kysymyksessä toimilupaehtojen määrääminen raitiotielinjalla, josta kaupungilla nykyään on vähän taikka ei mitään hyötyä, kuin jos on kysymyksessä linjat, jotka tarkoittavat kaupungin keskustan liikenneolojen parantamista.

Edellä esitetyn nojalla saa Rahatoimikamari kunnioittaen esittää, että Kaupunginvaltuusto, hylkäämällä Aktiebolaget Brändö Villastad osakeyhtiön edustajain tekemät vaatimukset, päättäisi

hyväksyä seuraavan ehdotuksen Helsingin kaupungin ja Aktiebolaget Brändö Villastad osakeyhtiön välillä tehtäväksi toimilupakirjaksi.

Rahatoimikamarin puolesta:

Lennart Cajander.

Georg Estlander.

Toimilupakirja.

Helsingin Kaupunginvaltuusto myöntää Aktiebolaget Brändö Villastad osakeyhtiölle luvan, raitiotieyhteyden aikaansaamiseksi Helsingin kaupungin ja Helsingin pitäjässä olevan Brändön huvilakaupungin välillä, rakentaa ja liikennöidä raitiotielinjaa, joka alkaa Helsingin Raitiotie- ja Omnibussosakeyhtiön raitiotielinjan päätekohtasta Itäisellä Viertotiellä ja kulkee pitkin Pääskylänkatua itään Sörnäisten haaradan alimenokohtaan sekä sieltä kohta mainitun radan pohjoispuolelle ja sen suuntaisesti A. B. Brändö Villastad osakeyhtiön, Kaupunginvaltuuston maaliskuun 16 päivänä 1909 myöntämällä luvalla teettämää tietä pitkin Vanhankaupunginlahden rantaan. Raitiotiehen ja sen liikennöitämiseen nähden ovat muutoin voimassa seuraavat ehdot:

1 §.

Osakeyhtiölle myönnetään lupa edellä mainittuun raitiotielinjaan sillä harjoitettavaa liikennöitämistä varten 1945 vuoden loppuun.

Toimilupa-ajan päättyessä pitää, ellei Osakeyhtiölle myönnetä luvan pitennystä, raiteet ja niihin kuuluvat patsaat, johdot y. m. poistettaman sekä niitä varten käytetyt katu- ja tiealat pantaman kuntoon, sen uhalla että tuo muutoin teetetään kaupungin toimesta Osakeyhtiön kustannuksella.

2 §.

Kaupungilla on oikeus, 1932 vuoden umpeen mentyä, lunastaa Osakeyhtiölle kuuluva, edellä mainittu raitiotielaitos siitä arvosta, minkä uskotut miehet silloin, laitoksen liikearvoon katsomatta, sille ynnä siihen kuuluville tonteille, rakennuksille, liikkuvalla kalustolle, työpajoille ja koneille panevat. Näistä uskotuista miehistä valitsevat Kaupunginvaltuusto ja Osakeyhtiö kumpainenkin kaksi sekä nämä yhteisesti viidennen. Jos osakeyhtiö laiminlyö uskottujen miesten valitsemisen taikka jolleivät siten valitut voi viidennen vaalista sopia, määrää ne Helsingin Raastuvanoikeuden ensimmäinen osasto.

3 §.

Raitiotielaitoksen tarkoituksena on etusijassa henkilöjen kuljetus, ollen Osakeyhtiöllä kuitenkin valta raitiotiellä kuljettaa tavaraakin, ellei siitä ole haittaa henkilöliikenteelle.

4 §.

Raitiotien rakentamiseen nähden on vaarinotettava:

- 1) että raitiotiekiskojen yläpinnan pitää olla kadun taikka tien tasossa;
- 2) että raideleveys on 1,000 mm;
- 1) että Osakeyhtiö saa sijoittaa tarpeelliset sivuutus- ja pistoraiteet Rahatoimikamarin sitä varten hyväksymille paikoille;
- 4) että raitiotievaunujen käyttövoimana käytetään sähkövoimaa;
- 5) että sähköjohtojen kannatuspatsaita saa asettaa ainoastaan sitä varten hyväksytyille paikoille;
- 6) että kontaktijohdot saa tehdä paljaasta langasta, mutta syöttöjohdot pitää olla tehokkaasti eristetyt;
- 7) että Osakeyhtiö sekä patsaiden tekoaineeseen, rakenteeseen ja sijoitukseen että johtojen laatuun, laittamiseen ja käyttöön nähden on niiden määräysten alainen, mitkä Rahatoimikamari harkitsee tarpeellisiksi antaa, jota paitsi Osakeyhtiö on velvollinen noudattamaan niitä ohjeita, joita julkinen viranomainen saattaa turvallisuuden kannalta katsoa kohtuulliseksi määrätä.

5 §.

Kaupunki on oikeutettu yhdistämään mahdollisesti rakennuttamansa raitiotielinjat puheenalaiseen raitiotiehen sekä liikennöitsemään sitä suorittamatta korvausta muusta kuin sähkövoimasta, kaupungissa siihen aikaan käyvän hinnan mukaan.

Jos Kaupunginvaltuusto harkitsee tarpeelliseksi, on Osakeyhtiö velvollinen kohtuullista korvausta vastaan luovuttamaan Osakeyhtiön rakentamat raiteet toisen raitiotieyrityksen käytettäväksi, ollen tuo yritys velvollinen kustantamaan tulo- ja lähtövaihteiden sijoituksen sekä niiden hoidon.

Raideristeyksissä, joita Osakeyhtiö ei saa estää tekemästä, kustantaa uutislaitteen teon ja kunnossapidon se, joka tuollaista laitetta tarvitsee.

Jos kaupungin liikenneolot vaativat puheenalaisen raitiotien rakennuttamista kaksiraiteiseksi, on kaupunki oikeutettu, siinä tapauksessa että Osakeyhtiö ei tahdo tuollaiseen muutosrakennukseen ryhtyä, sen teettämään taikka vaihtoehtoisesti lunastamaan raitiotien myöskin ennen vuotta 1932 sillä tavoin kuin 2 §:ssä tarkemmin määrätään.

Jos kaupunki lunastaa puheena olevat raiteet ennen 1932 vuoden umpeen kulumista, on Osakeyhtiö kuitenkin oikeutettu mainittuun ajankohtaan asti liikennöitsemään linjaa uskottujen miesten määräämää korvausta vastaan.

6 §.

Osakeyhtiö on velvollinen kuukauden kuluessa siitä kun tämä sopimuskirja on kaupungin puolesta allekirjoitettu, Rahatoimikamarin tarkastettavaksi esittämään ei ainoastaan täydellisen asemapiirroksen, josta näkyy raiteen asema kadulla ja tiellä

sekä mahdollisten sivuutusraiteiden luku ja pituus, vaan myös täydelliset piirustukset ja tarkan selitelmän kaikista raitiotielaitokseen ja johtoverkkoon kuuluvista rakenteellisista osista ja laitoksista, ollen muun muassa ilmoitettava, miten virta laitokseen johdetaan ja johdon katketessa vaarattomaksi tehdään, raitiotiellä käytettävien moottori- ja muiden vaunujen luku ja laatu, jarrutuslaitteet ja ukkosjohdot sekä miten raitiotien läheisyydessä olevat lennätin-, puhelin-, voima- ja valaistusjohdot sekä kaasu- ja vesijohtoputket suojellaan n. s. harhailevain virtain vaikutukselta. Edellä mainitun tarkastuksen toimittamiseen saa Rahatoimikamari käyttää korkeintaan kahden kuukauden ajan.

Raitiotietyöt on, Rahatoimikamarin siihen määräämän henkilön tahi viranomaisen tarkastuksen alaisina, suoritettava mahdollisimman joutuisasti ja yleistä liikennettä vähimmin häiritsevällä tavalla.

Muutoin pidättää Kaupunginvaltuusto itselleen oikeuden vahvistaa ne tarkemmat määräykset, mitkä Osakeyhtiö saattaa katsoa tarpeen vaatimiksi raitiotielaitoksen taikka raitiotien käytön laajaan muutokseen nähden.

7 §.

Raitiotien liikennöitsemiseen nähden ovat voimassa seuraavat ehdot:

a) Raitiotietä alköön avattako yleiselle liikenteelle, ennenkuin Rahatoimikamarin siihen määräämä henkilö tahi viranomainen on tien asianmukaisesti katsastanut ja hyväksynyt.

b) Liikennettä pitää Osakeyhtiö sitten herkeämättä voimassa yhtiön ehdottamain ja kaupungin Maistraatin puolivuositain vahvistamain kulkuvuoroluetteloiden mukaisesti, käsittäen edellinen vuosipuolisko ajan huhtikuun alusta syyskuun loppuun ja toinen vuosipuolisko vuoden muut kuukaudet, alköönkä noihin luetteloihin muutosta tehtävä Maistraatin lupaa siihen hankkimatta. Osakeyhtiötä ei saa velvoittaa alottamaan liikennettä aamuisin ennen klo 7 eikä jatkamaan sitä iltaisin klo 10 jälkeen eikä myöskään ylläpitämään taajempia kulkuvuoroja kumpaiseenkin suuntaan kuin kahdesti tunnissa kesällä ja kerran tunnissa talvella; ollen kuitenkin kaupunki oikeutettu, jos tarpeelliseksi katsoo, järjestämään taajempia kulkuvuoroja raitiotiellä.

c) Osakeyhtiö on velvollinen pitämään raitiotien kaikkine siihen kuuluvine kalustoineen hyvässä, siistissä ja ajanmukaisessa kunnossa. Vaunujen pitää kulkea tasaisesti ja töyttämättä sekä kylmänä vuodenaikana olla lämmitetyt. Muutoin on Osakeyhtiö kaikkien niiden sen liikenteeseen soveltuvain määräysten alainen, joita on nykyään voimassa olevassa taikka vastedes annettavassa poliisijärjestyksessä.

d) Maksu raitiovaunun käyttämisestä Vanhankaupunginlahden rannalla olevaan päätekohtaan asti taikka sieltä takaisin suoritetaan Osakeyhtiön laatiman taksan mukaan, kuitenkin vaarinottaen että keskeytymättömästä matkasta kannetaan enintään 15 penniä siinäkin tapauksessa että matkan lähtö- tai tulopaikkana on jokin kohta jollakin toisella Helsingin kaupunkiin yhdistetylle alueelle sijoitetulla raitiotielinjalla.

e) Osakeyhtiön ilmoituksen johdosta tulee Maistraatin, Kaupunginvaltuustoa

kuultuaan, laatia ehdotus raitiotieehjesäännöksi, jossa on määräyksiä sekä liikennehenkilökunnasta, vaunuista ja kalustosta että myös siitä, mitä yleisön puolestaan tulee raitiotieliikenteessä vaarinottaa; ollen läänin Kuvernöörin asia vahvistaa tuollainen ehdotus noudatettavaksi.

f) Siinä tapauksessa että Maistraatti katsoo tarpeelliseksi että tapaturmain estämiseksi raitiotieliikenteessä on vartijoita asetettava, on Osakeyhtiö velvollinen tuollaiset vartijat asettamaan ja kustantamaan.

8 §.

Osakeyhtiö suorittaa kustannukset kaikista ajoteiden ja jalkakäytävien, viemärikanavain, vesi-, kaas-, ja sähköjohtojen y. m. muutos- tai uudistustöistä, jotka aiheutuvat raitiotien rakentamisen taikka raitiotieliikenteen voimassapidon johdosta suoritetuista töistä. Niinikään suorittaa Osakeyhtiö kustannukset sellaisista raitiotien muutostöistä, joita kaupungin vastaiset katu-, raitio- y. m. laitokset voivat aiheuttaa.

Raitiotie ei saa olla esteenä yleisen paikan, kadun, viertotien, tien, sähkö- kaasu-, lokaviemäri- tai vesijohdon muutos-, uudistus- tahi korjaustyön teettämiselle eivätkä sen johdosta yhtiölle koituvat kustannukset sekä niistä johtuva raitiotieliikenteen keskeytyminen taikka estyminen oikeuttaa vaatimaan korvausta. Jos tuollaisen työn johdosta käy tarpeelliseksi joksikin ajaksi poistaa raitiotie taikka liikenteen keskeyttämättömän jatkumisen vuoksi tehdä muutos raitiotiehen taikka muuttaa se toiselle kadulle taikka paikalle, on Osakeyhtiö velvollinen, Rahatoimikamarilta käskyn saatuaan, omalla kustannuksellaan viipymättä suorittamaan siten tarpeelliseksi käyneen työn. Osakeyhtiö on niinikään velvollinen, jos Kaupunginvaltuusto sitä vaatii, korvauksetta lopullisesti muuttamaan raitiotien toiselle kadulle taikka paikalle, kun se muutetun kadunjärjestelyn taikka muun kunnallisen toimenpiteen johdosta havaitaan tarpeelliseksi.

Osakeyhtiö on velvollinen kunnossapitämään kadun tahi tien päällystyksen kiskojen välissä ja 30 senttimetriä leveältä niiden kumpaisellakin puolella, ollen Osakeyhtiö sen ohessa velvollinen omalla kustannuksellaan korjaamaan vian, joka raitiotien johdosta saattaa syntyä kadun taikka tien muuhun osaan. Jos katu taikka tie on päällystettävä uudella, kalliimmalla aineella, kustantaa raiteitten väliin ja vierelle tarvittavan aineen se, jonka velvollisuutena kadun kunnossapito on.

Osakeyhtiö on velvollinen pitämään raiteeseen sijoitetut kiskot puhtaina, eikä koottua likaa saa panna varastoon kadulle taikka tielle, vaan on se Osakeyhtiön toimesta paikalla poistettava.

Poistettaessa lunta kadulta, viertotieltä taikka tieltä raitiotieliikenteen voimassa pitämiseksi on poistaminen toimitettava niin leveältä ja suoritettava siten, ettei muulle keskuusliikenteelle synny vaaraa eikä estettä. Jos kuitenkin raitiotiet kasaantuneen lumen johdosta ovat esteenä muulle keskuusliikenteelle, on raitiotieliikenne poliisin käskystä keskeytettävä siksi, kunnes este on lakannut.

Osakeyhtiön Sörnäisten haararadan pohjoispuolelle teettämän tien kunnossa ja

puhtaana pitoon nähden ovat voimassa Kaupunginvaltuuston maaliskuun 16 päivänä 1909 vahvistamat määräykset.

9 §.

Jokaiselta vuorokaudelta, minkä liikenne raitiotiellä taikka jollakin sen osalla on keskeytyneenä eikä yhtiö voi näyttää sen johtuneen luonnonesteestä, lakosta taikka tapaturmasta, jota kohtuudella ei käy lukeminen yhtiön viaksi, maksaa Osakeyhtiö kaupunginrahastoon sakkoa korkeintaan 100 markkaa, Rahatoimikamarin harkinnan mukaan jokaisessa eri tapauksessa.

Jollei liikennettä pidetä voimassa yhteen vuoteen, on toimilupa menetetty.

Vakuudeksi kaupunginrahastoon mahdollisesti erääntyneistä sakoista ja niistä kustannuksista, jotka, siinä tapauksessa että Osakeyhtiö ei noudata tässä välikirjassa olevia määräyksiä taikka että raitiotien rakennuslupa menetetään taikka yritys lakautetaan eikä toinen ota sitä haltuunsa kaupungin myönnytyksellä, voivat olla tarpeellisia katujen ja muiden paikkain kuntoonpanemiseksi, pitää Osakeyhtiön viimeistään kolmenkymmenen päivän kuluessa sopimuskirjan allekirjoittamisesta, sen uhalla että toimilupa muussa tapauksessa menetetään, Rahatoimikamarin hyväksymänä, korkoa kasvavina arvopapereina Kamariin pantiksi tallettaa tuhatta Suomen markkaa vastaava rahamäärä. Tämä pantti, jonka kaupunki saa laissa säädettyä arvioimista ja myytäväksi tarjoomista toimittamatta muuttaa rahaksi, pitää pysytettämän arvotaan muuttumattomana, ja tulee, siinä tapauksessa että kaupungin on täytynyt siitä käyttää joku määrä sakkojen suoritukseen taikka töitten teettämiseen taikka että sen arvo on vähentynyt, Osakeyhtiön kohta Rahatoimikamarin käskystä täyttää vajuus; ja saa kaupunki, siinä tapauksessa että Osakeyhtiö ei sitä täytä, pitäytyä Osakeyhtiön muuhun omaisuuteen summan saattamiseksi täyteen määräänsä. Sittenkun kaikki korvausvaatimukset Osakeyhtiötä vastaan ovat lakanneet, on pantti Osakeyhtiölle palautettava, mutta Osakeyhtiö saa sillä välin nauttia hyväkseen pantille kertyvän koron.

10 §.

Jos Osakeyhtiö laiminlyö raitiotielaitokseen tahi sen kalustoon nähden toimeenpanna muutoksia tahi parannuksia taikka raiteiden sijoituksessa taikka katujen puhtaana-pidossa taikka muutoin suorittaa töitä, jotka tämän sopimuskirjan mukaan ovat Osakeyhtiön velvollisuutena, saa kaupunki teettää ne Osakeyhtiön kustannuksella sekä ottaa kustannuksista maksun kaupungin haltuun jätetystä pantista.

11 §.

Yhdysliikenteessä johtuvat riitaisuudet on lopullista ratkaisua varten lykättävä kolmijäsenisen sovintolautakuntaan, johon kumpikin asianosainen valitsee yhden jäsenen ja nämä yhteisesti kolmannen. Jos asianomainen kieltäytyy sovintomiestä valitsemasta taikka jollei kolmannen sovintomiehen vaalissa päästä yksimielisyyteen, menetellään 2 §:ssä säädettyllä tavalla.

12 §.

Kaupungin palveluksessa oleva poliisimies on virkatoimessa ollessaan oikeutettu maksutta käyttämään joutilasta siltapaikkaa linjalla kulkevissa raitiovaunuissa, etusijassa etumaisella vaununsillalla, ja on Osakeyhtiö velvollinen Rahatoimikamarille antamaan enintään 40 maksuttomaan matkaan Osakeyhtiön raitiotielinjalla oikeuttavaa pilettejä kaupungin taikka poliisin palveluksessa olevien henkilöiden käytettäväksi.

13 §.

Osakeyhtiölle edellä mainitussa laajuudessa myönnetyn oikeuden raitioteitten rakentamiseen ja liikennöitsemiseen saa luovuttaa toiselle, Kaupunginvaltuuston hyväksymälle omistajalle.

14 §.

Tämän toimiluvan tulkitsemista taikka käyttämisestä koskevaa riitaa ei saa vetää oikeuteen, vaan ratkaisevat sen sovintomiehet, jotka valitaan 2 §:ssä mainitulla tavalla.

Helsingin Rahatoimikamarissa kuun päivänä 1911.

Helsingin kaupungin meno- ja tulosääntö vuod. 1911.

Kaupunginvaltuuston vahvistama 30 p. Joulukuuta 1910.

Muist. Satunnaiset menot ja tulot ovat merkityt tähdellä (*).

		Menot.				
		Smk.	rk.	Smk.	rk.	
		I. Kaupungin velat.				
K. S:in päät. 17/8 1876 K. S:in päät. 4/8 1882 K. S:in päät. 29/8 1892 Lainakontrahdin muk.	a a a a	1:ksi. Vuoden 1876 vesijohtolainasta, joka $31/12$ 1910 on Smk 947,400:—, suoritetaan $1/5$ 1911 kuoletusta sekä $1/5$ ja $1/11$ samana vuonna korkoa à 5 $0/0$, yhteensä Mahdollinen kurssitappio arvoista, kaupunginrahastossa olevista obligatsioneista, arviolta		40,000 46,370 900	87,270	
	2:ksi. Vuoden 1882 uutisrakennus- ja järjestelylainasta, joka $31/12$ 1910 on Smk 418,000:—, suoritetaan $1/5$ 1911 kuoletusta sekä $1/5$ ja $1/11$ korkoa 4 $1/2$ $0/0$ mukaan		76,500 17,088 75	93,588 75		
	3:ksi. Vuoden 1892 obligatsiolainasta, joka $31/12$ 1910 on Smk 4,082,500:—, suoritetaan $1/5$ 1911 kuoletusta sekä $1/5$ ja $1/11$ korkoa 4 $1/2$ $0/0$ mukaan		34,500 182,936 25	218,336 25		
	Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta		900	218,336 25		
Siirros		—	—	399,195	—	

Menon laatu 58 S:in mukaan Keis. asetuksista 8 piltä joulukuuta 1873.

			Siirros	—	—	399,195	—
K. Sin päät. $\frac{4}{8}$ 1897 S:n $\frac{25}{1}$ 1898	a	4:ksi. Vuoden 1898 obligatsioni-lainasta Smk 7,000,000: —, josta $\frac{31}{12}$ 1910 asti on laskettu liikk. Smk 4,000,000: — ja josta on lunastamatta Smk 2,728,500: —, suoritetaan $\frac{1}{8}$ 1911 kuoletusta sekä $\frac{1}{2}$ ja $\frac{1}{8}$ korkoa 3 $\frac{1}{2}$ % . Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta		28,500	—	95,497	50
Lainakontrahdin muk.	a			1,000	—	124,997	50
K. Sin päät. $\frac{25}{1}$ 1900 S:n $\frac{30}{1}$ 1900	a	5:ksi. Vuoden 1900 obligatsioni-lainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1910 on Smk 2,820,000: —, suoritetaan $\frac{1}{8}$ 1911 kuoletusta sekä $\frac{1}{2}$ ja $\frac{1}{8}$ korkoa à 4 % . Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta		22,500	—	112,800	—
Lainakontrahdin muk.	a			1,000	—	136,300	—
K. Sin päät. $\frac{10}{6}$ 1902	a	6:ksi. Vuoden 1902 obligatsioni-lainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1910 on Smk 7,631,500: —, suoritetaan $\frac{1}{12}$ 1911 kuoletusta sekä $\frac{1}{6}$ ja $\frac{1}{12}$ korkoa à 4 % .		54,500	—	305,260	—
Valtn päät. $\frac{22}{6}$ 1908	b	Lainasta Ranskan valtiolle menevä vero y. m.		12,000	—		—
Lainakontrahdin muk.	a	Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta		3,000	—	374,760	—
K. Sin päät. $\frac{9}{2}$ 1909 S:n $\frac{7}{6}$ 1909	a	7:ksi. Vuoden 1909 obligatsioni-lainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1910 on Smk 16,015,520: —, suoritetaan $\frac{1}{5}$ 1911 kuoletusta sekä $\frac{1}{5}$ ja $\frac{1}{11}$ korkoa 4 $\frac{1}{2}$ % mukaan		85,510	—	718,774	42
Lainakontrahdin muk.	a	Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta		6,000	—	810,284	42
K. Sin päät. $\frac{3}{4}$ 1907	a*	8:ksi. Suomen Puntarhayhdistyksen rakennusten lunastamiseksi otetusta lainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1910 on Smk 23,200: —, suoritetaan		—	—	11,600	—
Valtn päät. $\frac{16}{6}$ 1908 Kauppakirjan muk.	a*	9:ksi. Böhlen talon hallintaoikeuden lunastamista varten otetusta lainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1910 on Smk 40,000: —, suoritetaan $\frac{1}{1}$ 1911 pääomaa		—	—	40,000	—
			Siirros	—	—	1,897,136	92

Kauppakirjan mukaan	a	10:ksi. Fabianinkadun tontin ja talon N:o 1 ostoa varten otetusta, alkuaan Smkan 30,000:— lainasta, suoritetaan $\frac{1}{4}$ ja $\frac{1}{10}$ 1911 korkoa $4\frac{1}{2}$ %:n muk.	—	—	1,897,136	92
Valt:n päät. $\frac{28}{4}$ 1908	a*	11:ksi. Makasiininrannan tavara- vajan korotusta varten otetusta lainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1910 on Smk 100,000:—, maksetaan kuolet.	—	—	100,000	—
K. S:n päät. $\frac{10}{6}$ 1910 Valt:n päät. $\frac{14}{4}$ 1910 Kauppakirj. muk.	a*	12:ksi. Nybondaksen talon hallin- taoikeuden lunast. varten ote- tusta Smkan 120,000:— lai- nasta maksetaan 1911 kuoletusta sekä $\frac{1}{11}$ 1911 korkoa 5 %:n muk.	24,000	—	29,400	—
Valt:n päät. $\frac{27}{1}$ 1906 S:n $\frac{30}{12}$ 1909	a*	13:ksi. Kallion uutta kansakoulu- taloa vart. otet. lain. maks. kuol.	—	—	160,000	—
S:n $\frac{8}{11}$ 1910	a*	Laiவைத்தமொத்தத்தின் காப்பா- hinnalle maksetaan korkoa $\frac{1}{7}$ — $\frac{31}{12}$ 1911 ä 5 %	—	—	22,500	—
	c*	Kassakreditivien ja lainain kor- koja y. m., arviolta — Smk 2,335,241:22 —	—	—	125,000	—
II. Kaupungin virastot.						
1. Maistraatti.						
1907 v:n menosääntö	b	1 Kunnal.pormest., palkk. 7,000:— palkkiota 5,000:—	12,000	—		
	b	1 Oikeusneuv.mies, palkk. 6,000:— korotusta 10 v:n pal- veluksesta 1,000:—	7,000	—		
1907 v:n menosääntö Valt:n päät. $\frac{15}{6}$ 1909	b	1 Kunnall.neuv.m., palkk. 4,000:— palkkiota 2,000:— korotusta 5 v:n pal- veluksesta 500:—	6,500	—		
1907 v:n menosääntö	b	1 Kunnall.neuv.m., palkk. 4,000:— palkkiota 2,000:—	6,000	—		
	c	2 Notaria, palkkaa ä . 1,600:— Tarverahoja, arviolta	3,200	8,000	42,700	—
2. Raastuvanoikeus.						
1907 v:n menosääntö	b	1 Oikeuspormestari, palkkaa 7,000:— palkkiota 5,000:—	12,000	—		
			Siirros	12,000	2,377,941	22

			Siirros	12,000	2,377,941	22
		2 Vanhempaa Oikeus- neuvosmiestä, palkk. à palkkiota à korotusta 10 v:n pal- veluksesta à	6,000: — 2,000: — 1,500: —	19,000		
		3 Vanhempaa Oikeus- neuvosmiestä, palkkaa palkkiota korotusta 5 v:n palve- lukselta	6,000: — 2,000: — 750: —	26,250		
1907 v:n menosääntö	b	2 Vanhempaa Oikeus- neuvosmiestä, palkk. à palkkiota	6,000: — 2,000: —	16,000		
		4 Nuorempaa Oikeus- neuvosmiestä, palkkaa à Palkkio 3:lle osaston- puheenjohtajalle à	4,000: — 1,000: —	16,000 3,000		
		1 Siviilipöytäkirjan notari		1,600		
		6 Kriminaalipöytäkirjan notaria à	4,000: —	24,000		
		Lisämääräraha väliaikaista viidettä Raastuvanoikeuden osastoa vart.: Puheenjoht., palkkiota Puheenjohtajan sijai- sen palkkiota	1,000: — 3,000: —			
Valt:n päät. 25/10 1910	b*	Varapuheenjoht. sijai- sen palkkio	3,000: —			
		1 Ylim.oikeusneuvosmies	3,000: —			
		2 Rikosasiainnotaria	8,000: —			
		2 Ylim. kaupunginpalv.	3,200: —	21,200		
	c	Tarverahoja, arviolta		11,000	150,050	
		<i>Syyttäjät.</i>				
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 28/12 1906	b	2 Kaup. viskaalia, palkk. à palkkiota à korotusta 10 v:n pal- veluksesta à vakuutetusta koko- naistulosta, 800 mar- kasta, paloviinan, mal- las- ja muiden väki- juomain kauppaa kos- kevien asetusten rik- komisesta tuomituista	4,000: — 2,000: — 800: —			
Valt:n päät. 29/12 1896	b					
		Siirros	6,800: —	—	2,527,991	22

			Siirros 6,800: —	—	2,527,991 22
			sakkoja, merkitään arviolta 600: —	14,800	
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 28/12 1906	b	1	Kaup.viskaali, palkkaa palkkiota 4,000: — 2,000: —		
Valt:n päät. 29/12 1896	b		vakuutetusta kokonaistulosta, 800 markasta, paloviinan, mallas- ja muiden väkijuomain kauppaa koskevien asetusten rikkomisesta tuomituita sakkoja, merkitään arviolta 600: —	6,600	
Valt:n päät. 25/10 1910	b*	1	Ylimääräinen kaupunginviskaali	4,000	25,400
3. Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteiset apulaiset ja palvelijat.					
1886 v:n menosääntö	b	1	Maistraatinsihteeri ja Julkinen notari, palkkaa	2,500	
Valt:n päät. 24/11 1896	b	1	Aktuari	2,500	
1886 v:n menosääntö	b	1	Reistraattori	3,000	
Valt:n päät. 19/11 1907	b	1	Kanslisti	1,500	
Valt:n päät. 16/3 1909	b	1	Arkistoapulainen	1,800	
1886 v:n menosääntö	b & c	1	Venäjän kielen kääntäjä	4,800	
Valt:n päät. 29/12 1892	b & c	1	Saksan kielen kääntäjä	300	
1886 v:n menosääntö	b	1	Kaupunginpalv. Maistraatissa, palkkaa 1,500: —		
Valt:n päät. 29/12 1891	b		korotusta 10 vuoden palveluksesta 400: —	1,900	
S:n 11/8 1895	b				
S:n 19/12 1901	b				
S:n 28/12 1906	b				
1886 v:n menosääntö	b	1	Kaupunginpalv. Maistraatissa, palkkaa 1,500: —		
Valt:n päät. 2/6 1888	b		korotusta 5 v:n palveluksesta 200: —	1,700	
S:n 11/6 1895	b				
S:n 19/12 1901	b				
S:n 28/12 1906	b				
1886 v:n menosääntö	b	1	Kaupunginpalv. Maistraatin kansliassa, palkkaa 1,600: —		
Valt:n päät. 30/12 1908	b		korotusta 10 v:n palveluksesta 400: —	2,000	
1886 v:n menosääntö	b	2	Kaupunginpalvelijaa Maistraatin kansliassa, palkkaa à 1,600: —	3,200	
Valt:n päät. 30/12 1908	b		Kesäloman hankkimiseksi 5 kaup. palvelijalle Maistr. à 50: —	250	
1886 v:n menosääntö	b	2	Kaupunginpalv. Raast. oikeudessa, palkkaa 1,400: —		
			Siirros 1,400: —	25,450	2,553,391 22

			Siirros	1,400:—	25,450—	2,553,391	22	
			korotusta 10 vuoden palveluksesta	400:—	3,600—			
		b	1 Kaupunginpalv. Raastuvanoikeud., palkkaa korotusta 5 vuod. palveluksesta 1/5:stä 1911	333: 33	1,933 33			
			2 Kaupunginpalv. Raastuvanoikeud., palkk. à korotusta 5 vuoden palveluksesta	200:—	3,600—			
1886 v:n menosääntö			1 Kaupunginpalv. Raastuvanoik., palkkaa	1,600:—				
Valt:n päät. 2/5 1888			korotus 5 vuod. palv. 1/3:sta 1911	166: 66	1,766 66			
S:n 11/8 1895			1 Kaupunginpalv. Raastuvanoik., palkkaa	1,600:—				
S:n 28/12 1906			korotus 5 vuod. palv. 1/7:stä 1911	100:—	1,700—			
			1 Kaupunginpalv. Raastuvanoik., palkkaa	1,600:—				
			korotus 5 vuod. palv. 1/12:stä 1911	16: 66	1,616 66			
Valt:n päät. 17/11 1908		b	Kesäloman hankkimiseksi 8 kaup. palvelijalle Raast. à	50:—	400—			
1886 v:n menosääntö			1 Raatihuoneenvahtimestari, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita		850—			
Valt:n päät. 20/12 1888			1 Raatihuoneenrenki, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita .		900—			
S:n 30/12 1909						41,816	65	
1886 v:n menosääntö								
Valt:n päät. 21/12 1889								
S:n 0/10 1903								
			4. Ulosottotoimi.					
			1 Ens. Kaup.vouti, palkk. 3,000:—					
			palkkiota	1,000:—				
			korotusta 10 v:n palveluksesta	1,000:—	5,000—			
			1 Toin. Kaup.vouti, palkk. 3,000:—					
			palkkiota	2,000:—	5,000—			
			Avustava Toin. Kaupunginvouti .		2,400—			
			1 Kriminaalieksek. palkk. 3,000:—					
			määräraha kanslia-apul. ja puht. kirj. varten	1,000:—	4,000—			
			1 Ulosottoapulain., palkk. 2,400:—					
			korotusta 10 vuoden palveluksesta	400:—	2,800—			
			Siirros		19,200—	2,595,207	87	

			Siirros	19,200	—	2,595,207	87	
			3 Ulosottoapulaista, palkkaa à 2,700: — korotusta 10 vuoden palveluksesta à 400: —	9,300	—			
Valt:n päät. 24/11 1896	}	b	1 Ulosottoapulainen, palkkaa 2,700: — korotus 5 vuod. palv. 1/2:sta 1911 183: 33	2,883	33			
S:n 29/12 1896								
S:n 21/12 1899								
S:n 21/12 1900								
S:n 8/3 1906								
S:n 28/12 1906								
S:n 30/12 1907								
S:n 30/12 1908								
			3 Ulosottoapulaista, palkkaa à 2,700: —	8,100	—			
			2 Ulosottoapulaista, palkkaa à 2,400: —	4,800	—			
			4 Ulosottoapulaista, palkkaa à 1,600: — korotusta 10 vuoden palveluksesta à 400: —	8,000	—			
Valt:n päät. 24/11 1896	}	b	1 Ulosottoapul. palkk. 1,600: — korot. 5 v:n palve- luksesta 1/6:sta 1911 316: 66	1,916	66			
S:n 29/12 1896								
S:n 21/12 1897								
S:n 29/12 1905								
S:n 28/12 1906								
			1 Ulosottoapul. palkkaa 1,600: — korot. 5 v:n palve- luksesta 1/4:stä 1911 150: —	1,750	—			
			4 Ulosottoapulaista, palkkaa à 1,600: —	6,400	—			
Vuokravälikirj. muk.	b		Huoneiston vuokra	3,660	—			
Valt:n päät. 30/12 1909	b*		Apumaksu lainopillisen apulaisen palkkaamiseksi kaupunginvou- dinkonttoriin Maistraatin määr. muk., arviolta	2,400	—	68,409	99	
5. Sekalaista.								
Valt:n päät. 18/11 1886	}	b & c	Alistettujen asiain pöytäkirjojen puhtaaksikirjoitus sekä syyt- täjille, arviolta	2,200	—			
S:n 3/9 1882								
		c	Arkiston tarverahoja, arviolta	4,000	—			
Valt:n päät. 25/10 1910		b*	Eduskuntavaalin kustannuks. arv.	25,000	—			
		c	Raatihuoneen kaikkien huoneisto- jen valaistus, polttopuut, siivoo- minen y. m., arviolta	11,000	—			
		c	20 vapaata raitiotiepilettiä ulos- ottoapulaisille	2,000	—	44,200	—	
			— Smk 372,576: 64 —					
				Siirros	—	2,707,817	86	

		Siirros	—	—	2,707,817 ⁸⁶						
III. Kunnallishallinto.											
1. Kaupunginvaltuuston kanslia.											
1886 v:n menosääntö	}	b	1 Sihteeri	10,000	—						
Valt:n päät. 25/11 1902			}	b	1 Notari	4,800	—				
S:n 12/12 1905					}	b	1 Kanslisti	1,800	—		
S:n 6/12 1907							}	b	1 Vahtimestari	1,200	—
S:n 25/11 1891									}	c	Tarverahoja, arviolta
S:n 1/11 1909											
S:n 26/3 1907											
S:n 30/12 1907											
1886 v:n menosääntö											
Valt:n päät. 28/12 1906											
2. Rahatoimikamari.											
1886 v:n menosääntö	}	b & c	1 Puheenjohtaja	4,000	—						
Valt:n päät. 4/2 1890			}	b	5 Jäsentä à 20 markkaa istun-						
S:n 16/12 1902					}	b	nolta kullekin jäsenelle, arvi-	7,000	—		
S:n 26/2 1907							}	b	1 Sihteeri	10,000	—
S:n 22/12 1903									}	b	1 Apulaissihteeri
1886 v:n menosääntö											
Valt:n päät. 4/2 1890											
S:n 9/12 1902											
S:n 29/12 1905											
S:n 30/12 1908											
Valt:n päät. 22/12 1898											
S:n 9/12 1902											
S:n 28/12 1906											
3. Rahatoimikonttori.											
1908 v:n menosääntö	}	b	1 Kaup.kamreeri, palkk. 5,000: —								
K. Asetus 8/9 1899			}	b	palkkiota 5,000: —						
K. Sin kirje 9/8 1900					korotus 5 v:n palve-						
			luksesta 1/11:stä 1911	83: 33	10,083 33						
			1 Kaup.rahast.hoit.,palkk. 4,000: —								
			palkkiota 3,500: —								
			korotus 10 vuoden								
			palveluksesta 800: —								
			Korvausta menetetyistä								
			osuudesta poissaolo-								
			sakkoihin 800: —	9,100	—						
			Siirros	19,183 33	2,812,217 ⁸⁶						

		Siirros	19,183 33	2,812,217 86		
1908 v:n menosääntö	b	1 Vanhempi Kaupungin- kirjanpitäjä, palkkaa 4,000:— palkkiota 2,000:—	6,000			
		1 Nuorempi Kaupungin- kirjanpitäjä, palkkaa 3,000:— palkkiota 2,000:— korotus 5 v:n palve- luksesta 300:—	5,300			
		1 Nuorempi Kaupungin- kirjanpitäjä, palkkaa 3,000:— palkkiota 1,200:—	4,200			
		1 Vanhempi konttori- kirjuri, palkkaa . . . 2,000:— palkkiota 600:— korotus 10 v:n pal- veluksesta 400:—	3,000			
		3 Nuorempaa konttori- kirjuria, palkkaa à . . 2,000:— palkkiota à 400:— korotus 10 v:n pal- veluksesta à 400:—	8,400			
		2 Vahtimestaria à . . . 1,800:—	3,600			
		Ylimääräisiä apulaisia, arviolta 12,000	12,000			
		Palkkiota verolippujen kotiinvie- misestä, arviolta 2,200	2,200			
		Tarverahoja, arviolta 6,000	6,000	69,883 33		
		4. Liikennekonttori.				
		Valtn päät. 11/12 1906 b & c	b & c	1 Kamreeri, palkkaa . . 5,000:— palkkiota 1,000:— korotus 5 v:n palve- luksesta 500:—	6,500	
				1 Vanh. kirjanpit., palkk. 3,000:— palkkiota 600:— korotus 10 v:n pal- veluksesta 600:—	4,200	
				1 Vanh. kirjanpit., palkk. 3,000:— palkkiota 600:—	3,600	
2 Nuor. kirjanpitäjää, palkkaa á 2,400:— palkkiota á 300:—	5,400					
Siirros	19,700			2,882,101 19		

			Siirros	19,700	2,882,101	19
			1 Vanh. rahast. hoit., p:aa	2,400:—		
			palkkiota	600:—		
			korotus 10 v:n palveluksesta	480:—	3,480	
			1 Nuor. rahast. hoit., p:aa	2,100:—		
			palkkiota	300:—	2,400	
Valt:n päät. 11/12 1906	b & c		1 Kirjanpitäjä, palkkaa	2,400:—		
			palkkiota	300:—	2,700	
			2 Vanh. konttorikirjuria, palkkaa à	1,800:—		
			palkkiota à	300:—	4,200	
			2 Nuor. konttorikirjuria, palkkaa à	1,800:—	3,600	
			1 Vaakamestari, palkk.	2,200:—		
			palkkiota	300:—	2,500	
Valt:n päät. 22/1 1907	b & c		2 Vaakamestarin apul., palkkaa à	1,800:—		
			palkkiota à	300:—	4,200	
			9 Vahtimestaria, palkk. à	1,200:—	10,800	
	c		Ylimäär. apulaisia, arviolta		21,680	
Valt:n päät. 9/12 1910	b		Vuokratilaa vaakamestarille tavarain punnitsemista varten tullaukseen katsomatta		700	
Valt:n päät. 31/3 1875 S:n 29/12 1899	b		Palkkiota päivittäisten tietojen antamisesta tullikamarista		1,600	
	c		Mittarinpalkkioita, arviolta		1,440	
Valt:n päät. 30/12 1909	b & c		1 Koneenkäyttäjää lämmit. johtoa varten 9 kuuk. aikana à 225:—		2,025	
Valt:n päät. 17/5 1904 S:n 28/12 1906	b		1 Koneenkäyttäjä hissilait. vart.		1,200	
S:n 30/12 1909	b & c		1 Koneenkäytt. 10 kuuk. aikana à 100:—		1,000	
S:n 30/12 1907	b		2 Koneenkäytt. apul. à 900:—		1,800	
S:n 30/12 1909	b		1 Koneenkäytt. apul. 9 kuuk. aikana à 75:—		675	
Valt:n päät. 28/10 1895	b		1 Tarkastusmies		1,200	
	c		4 Sähkö-tavarahissin käyttökust., arviolta		600	
			Tarverahoja, arviolta		8,200	
			Tullihuoneen, tullikamarin haarasaston, tavaravajain ja muiden			
			Siirros	95,700	2,882,101	19

			Siirros	95,700 —	2,882,101 19
			Liikennekonttorin alaisten huoneistojen polttopuut, valaistus, vesi ja kalusto	22,650 —	118,350 —
			5. Satamakonttori.		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 21/11 1893	} b	{	1 Satamakapteeni	3,000: —	
			4 tahi 2 % ylöskannosta, arviolta	9,840: —	12,840 —
Valt:n päät. 1/10 1895	} b	{	1 Sörnäisten satamamestari	2,400 —	
			1 Satamakonttorin kirjuri	3,500: —	
			korotus 5 v:n palveluksesta 1/5:stä 1911	233: 33	
			1/2 % ylöskannosta, arviolta	1,375: —	5,108 33
Valt:n päät. 30/4 1901	} b	{	1 Rahastonhoitaja 10 kuukautena	1,250 —	
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 28/12 1906			1 Vanhempi vahtimestari	1,600 —	
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 27/12 1895 S:n 13/11 1898	} b	{	1 Nuorempi vahtimestari	1,200 —	
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 28/12 1906 S:n 30/12 1908			11 Satamakonttorin palkkiota	1,500: —	16,500 —
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 28/12 1906 S:n 30/12 1908	} b & c	{	1 Sörnäisten satamakonttorin palkkiota	1,400 —	
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 28/12 1906 S:n 20/12 1899 S:n 30/12 1903 S:n 30/12 1908 S:n 11/4 1893			2 Pakkaajaa ja runsimiestä	900: —	1,800 —
	} b	{	1 Parmaanmittaajain vanhin	1,000 —	
			Satamaviskaalin palkkio	400 —	
	} c	{	Vuokraa höyrypurusta ja moottoriveneen käyttökustann., arviolta	800 —	
			1 Moottoriveneenhoitaja, arviolta	7 kuukautta à 90: —	630 —
	} c*	{	Moottorikoneen talvikorjaus	300 —	
			Määräraha tavara- ja postikuljetukseen rantasilloilta	500 —	
	} c	{	Tarverahjoja, arviolta	750 —	
					48,478 33
			6. Kaupungin yleisten töiden Hallitus ja Rakennuskonttori.		
Valt:n päät. 11/10 1910 S:n 8/11 1910	} b	{	Hallituksen jäsenten palkkio, arviolta	4,200 —	
			Hallituksen sihteeri, palkkiota	3,000 —	
			Siirros	7,200 —	3,048,929 52

			Siirros	7,200 —	3,048,929 52
		Kaup. insinööri, palkk. 12,000: —			
		korotusta 10 vuoden palveluksesta 2,400: —			
		matkarafoja 600: —		15,000 —	
		Työpäällikkö, palkkaa . 10,000: —			
		korotusta 10 v:n palveluksesta 2,000: —			
		matkarafoja 500: —		12,500 —	
		Katu-, laiturij- ja satamarakennusosaston apulaispäällikkö, palkkaa 6,000: —			
		matkarafoja 500: —		6,500 —	
		Kaup. arkkitehti, palkk. 10,000: —			
		matkarafoja 500: —		10,500 —	
		Apulais-kaupunginarkkitehti, palkkaa . . . 6,000: —			
		matkarafoja 500: —		6,500 —	
		Kaupungin asemakaava-arkkitehti, palkkaa 10,000: —			
		Geodeetti, palkkaa, paitsi sivutuloja 3,000: —			
		korot. 10 v:n palveluksesta 600: —			
		matkarafoja 500: —		4,100 —	
		Kaupungin puutarhuri, paitsi vap. asuntoa ja polttopuita 3,000: —			
		korotusta 10 vuoden palveluksesta 600: —			
		mieskoht. palk. lis. 2,400: —		6,000 —	
		Puhtaanapitolait., joht., palkkaa 6,000: —			
		Kamreeri, palkkaa 5,000: —			
		korotusta 10 vuoden palveluksesta 1,000: —		6,000 —	
		Rakennusmestari 4,000: —			
		korotusta 10 vuoden palveluksesta 800: —		4,800 —	
		Varastonhoitaja, palkkaa 3,000: —			
		1 Vanh. metsänvart., paitsi vap. asunt. ja polttop. 1,200: —			
		korotusta 10 vuoden palveluksesta 240: —			
		mieskoht. lis. 260: —		1,700 —	
			Siirros	99,800 —	3,048,929 52

Valt:n päät. $\frac{11}{10}$ 1910 }
 S:n $\frac{8}{11}$ 1910 } b

			Siirros	99,800	—	3,048,929	52
Valt:n päät. 11/10 1910 S:n 8/11 1910	b	1 Nuor. metsänvartija, paitsi vap. asunt. ja polttopuita 1,000:— korotusta 10 v:n pal- veluksesta 200:—		1,200	—		
	c	Ylimäär. insinööri- ja piirustaja- apulaiset, arviolta		15,000	—		
		Metsänvartija-apulaiset ja metsän- kasvatus, arviolta		2,000	—		
		Tarveaineet ja apuripäivätyöt mit- tauksissa, arviolta		10,000	—		
		Tarverahoja, arviolta		6,000	—	134,000	—
		7. Tilastollinen konttori.					
Valt:n päät. 27/9 1910	b	1 Konttorinjohtaja, palkkaa		7,000	—		
		1 Aktuaari, palkkaa		4,500	—		
		2 Laskuapul., palkkaa à 1,500:—		3,000	—		
S:n 11/1 1910	b*	Kustannukset kunnalliskalenterin julkaisemisesta		1,200	—		
	c	Painatuskustannuksia, arviolta		20,000	—		
		Tarverahoja, arviolta		3,500	—		
		Konttorihuoneiston vuokra, sii- vous, lämpö ja valo.		3,000	—	42,200	—
		8. Erityiset lautakunnat ja virkailijat.					
		<i>a) Taksoituksenvalmistelukunta ja Taksoituslautakunta.</i>					
Valt:n päät. 26/4 1910	b & c	Puheenjohtaja, palkkaa		9,000	—		
		2 jäsentä à 20 mk kokoukselta, arviolta		2,400	—		
		1 Sihteeri, palkkaa		5,000	—		
		Tarverahat, apulaiset, siivous, vah- timestari, arviolta		15,000	—	31,400	—
		<i>b) Holhouslautakunta.</i>					
	c	Sihteerin palkkio		1,200	—		
		Vahtimestarin palkkio, tarverahoja y. m., arviolta		600	—	1,800	—
			Siirros	—	—	3,258,329	52

			Siirros	—	3,258,329 52
			<i>c) Työväenasiain lautakunta.</i>		
Valt:n päät. 28/5 1903 S:n 30/12 1910	} b	1 Sihteeri, palkkaa	3,000:—		
		henkilökohtaista lis.	600:—	3,600	—
	} c	Korvausta vahtimestarinapul.		100	—
		Tarverahoja sekä kirjallisuuden ostoon, arviolta		1,375	—
Välikirjan muk.	c	Huoneiston vuokra		700	—
					5,775
			<i>d) Kunnan työvälytystoimisto.</i>		
Valt:n päät. 1/12 1903 S:n 29/12 1905 S:n 28/12 1906 S:n 17/9 1907 S:n 30/12 1909	} b	1 Johtaja, palkkaa	4,800	—	
		1 miesapulainen	2,400	—	
	} c	1 naisapulainen	2,400	—	
		1 naisapulainen	1,800	—	
		Vahtimestari	1,200	—	
		Tarverahoja, valaistukseen y. m., arviolta	2,000	—	14,600
			<i>e) Kasvatuslautakunta.</i>		
Valt:n päät. 10/5, 19/12 1897, 21/12 1900 19/5, 19/12 1899 ja 28/12 1906	} b	1 Sihteeri, palkkiota	2,400	—	
		Vahtimestarinpalkkio	450	—	
	c	Tarverahoja y. m., arviolta	1,500	—	4,350
			<i>f) Muinaismuistolautakunta.</i>		
Valt:n päät. 21/10 1908	b	Määräraha	—	—	1,000
			<i>g) Kunnallisten työväenasuntojen hallintolautakunta.</i>		
		a) Asunnot Hietaniemenkadun N:oissa 5-23:			
	} b & c	Hallintolautakunta, palkkiota, ar- violta	700	—	
		Isännöitsijä, pait. vap. asunt. palkk. Talonmies, samalla lämmittäjä, s:n s:n, palkkiota	600	—	1,320
Valt:n päät. 28/4 1908 S:n 30/12 1908		Tarverahat, valo, polttopuut, ve- denkulutus- ja palovakuutus- maksut y. m.	13,480	—	
		b) Asunnot Kristiinankadun N:oissa 16:			
	} b & c	Isännöitsijän palkkio	600	—	
		Talonmies, paitsi vapaata asunt., palkkiota	900	—	
			Siirros	17,600	3,284,054 52

			Siirros	17,600 —	3,284,054 52
	c	Tarverahat, valo, polttopuut, vedenkulutus- ja palovak. maksut, korjaukset y. m., arviolta . . .		2,500 —	20,100 —
		<i>h) Rakennustarkastus.</i>			
Valt:n päät. $\frac{30}{12}$ 1907 S:n $\frac{30}{12}$ 1908 S:n $\frac{30}{12}$ 1909	b	1 Rakennustarkastaja, palkkaa . . .		8,000 —	
		Rakennustarkast. apulainen . . .		4,800 —	
		Vahtimestarin palkkio		1,200 —	
		Huoneiston siivous ja lämmitys, arviolta		440 —	
		Tarverahoja, arviolta		1,800 —	16,240 —
		— Smk 612,576:66 —			
IV. Katu- ja laituri- valaistus.					
1. Kaasuvalaistus.					
Valt:n päät. $\frac{23}{4}$ 1907	o	740,000 m ³ kulutettua kaasua à 12 penniä m ³ :ltä		88,800 —	
		Lyhdynsytyttäjäin palkat, lyhtyjien hoito ja muut katuvalaistuksen kustannukset.		69,500 —	158,300 —
2. Sähkövalaistus.					
c		110,000 kilowattitunnilta		27,600 —	
		Hehkuttimien uudistus ja hoito		3,400 —	31,000 —
3. Petrolivalaistus.					
c		Kulutetaan petrolia arviolta 153,000 kg, mikä 15 p:n mukaan kg:lta on		22,950 —	
		Kunnossapito ja hoito		35,909 —	
		Korjaukset, ainekset, vuokrat		23,050 —	
		Uusien lyhtyjien ostoon		300 —	
c*	c	Vakuutusmaksut ja sekalaista		3,091 —	85,300 —
4. Laiturien ja tavaravajain ylimääräinen valaistus.					
<i>a) Hietalahden laituri.</i>					
<i>Sähkövalaistus.</i>					
Valt:n päät. $\frac{1}{10}$ 1895	b	3 kpl. 600 kynttilän kaarilamppua }		800 —	
		6 kpl. 50 kyntt. hehkulamppua }			
		Siirros	800 —	3,594,994 52	

		Siirros	800	3,594,994	52	
		<i>b) Makasiininranta.</i>				
		<i>Kaasuvalaistus.</i>				
	c	{ 11 kpl. 3 liekin inverttilamppua 30 kpl. 1 liekin auerlamppua . ynnä hoito, arviolta . . . }	3,100			
		<i>c) Katajanokan ranta.</i>				
		<i>Kaasuvalaistus.</i>				
	c	{ 9 kpl. 5 liekin kaarilamppua . . 18 kpl. 1 liekin kaarilamppua . ynnä hoito, arviolta . . . }	2,500	6,400		
		— Smk 281,000: — —				
		V. Palolaitos.				
		1. Palkat ja muut edut.				
1886 v:n menosääntö	}	b	{	1 Palomestari, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa, palkk. 5,000: — mieskohtaista lisäystä 2,000: —	7,000	—
Valt:n päät. 7/2 1899						
S:n 13/6 1899 S:n 30/12 1907						
Valt:n päät. 29/12 1899	}	b	{	1 Alipalomestari, palkkaa 3,000: — vuokrarahoja 2,800: — mieskoht. lis. 500: —	6,300	—
S:n 30/12 1907						
Valt:n päät. 24/2 1891	}	b	{	1 Palotoimitoimikunnan sihteeri . 1 Pääaseman ruiskumestari, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa 2,400	600	—
Valt:n päät. 24/2 1891						
S:n 21/12 1897	}	b	{	1 Pohjoisaseman ruiskumestari, paitsi s:n s:n 2,100	2,100	—
S:n 20/12 1902						
S:n 30/12 1907						
Valt:n päät. 13/6 1899	}	b	{	1 Koneenkäyttäjä, paitsi s:n s:n 2,100	10,800	—
S:n 30/12 1907						
Valt:n päät. 25/2 1891	}	b & c	{	6 Kersanttia, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa, à 1,800: — 25 Korpraalia, à 900: — 22,500 Vuokrat, polttop. ja valaist. 1,200 2 naineelle korpr. à 600: — 1,000 Lisämäärärahaa tarvittaessa annettav. distinktionkonstaap. 1,000 22 ensiluokan konstaapelia, kasarmissa, à 600: — 13,200	13,200	—
S:n 13/6 1899						
S:n 27/6 1904						
S:n 17/1 1905						
S:n 30/12 1907						
S:n 30/12 1907						
S:n 30/12 1908						
		Siirros	69,200	3,601,394	52	

			Siirros	69,200 —	3,601,394 52	
Valt:n päät. 25/2 1891	b & c	10 tois. luok. konstaapelia, kasarm. maj. à 420: —		4,200 —		
S:n 13/6 1899						
S:n 27/9 1904			c	10 kolm. luok. konstaapelia, kasarm. maj. à 300: —	3,000 —	
S:n 17/1 1905				Ruoka 67 mieh. à 401: 50	26,900 50	
S:n 30/12 1907				Vaatetus 67 mieh. à 150: —	10,050 —	
S:n 30/12 1908				Hermannin paloaseman miehistön palkkaus 6 kuukauden aikana	4,054 50	117,405 —
		2. Palotalli, 20 hevosta.				
	c	38,000 kg heiniä à 10 penniä	3,800 —			
		33,000 s:n kaurjoja à 15 penniä	4,950 —			
		Olkia, arviolta	750 —			
		Kengitys ja lääkkeet, arviolta	950 —			
		Silojen y. m. kunnossapito, arv. Yhden hevosen elatus y. m. Hermannin paloas. 6 kuuk. aikana	350 —	11,300 —		
		3. Lämmitys, valaistus, puhtaanaapito ja vedenkulutus.				
	c	200 m ³ koivuhalkoja à 7: 50	1,500 —			
		900 m ³ havuhalkoja à 6: 50	5,850 —			
		Valaistus, arviolta	4,000 —			
		Tallin ja makkien puhtaanap., arv. Vedenkulutus, s:n	3,000 — 1,000 —	15,350 —		
		4. Työkalut ja kalusto.				
	c	Työkalujen kunnossapito, arviolta	3,000 —			
		Palolennättimen kunnossapito, arviolta	1,200 —			
	c*	Kahden hevosen oston, arviolta	1,600 —			
		Palolennättimen täydentäminen 8 uudella palokaapilla à 250: —	2,000 —			
		Johtolangat niihin	1,000 —	8,800 —		
		5. Sekalaista.				
	c	Palkkioita palokatselmuksista, arv. Tarverahoja, lahjapalkkioita y. m., arviolta	1,000 — 2,500 —			
Valt:n päät. 27/9 1904		b	Sairasvaunun ja sidetarpeiden kunnossapito, arviolta	280 —		
	c*	Kirjojen ja sanomalehtien oston	100 —	3,880 —		
		6. Satunnainen meno.				
	c*	Apurah. Vapaaehtoiselle Palokunn. — Smk 161,735: — —	— —	5,000 —		
		Siirros	— —	3,763,129 52		

			Siirros	—	3,763,129 52
		VI. Poliisilaitos.			
		1. Käteinen apumaksu.			
K. Asetus 20/4 1903	b	Koko vuosimäärärahasta poliisilaitoksen ylläpitämiseen, Smkasta 693,120: —, suoritetaan kaupungin varoista	—	—	198,034 28
		2. Virkahuoneistot.			
		Poliisikamarin, keskuspoliisin, etsivän osaston ja ensimmäisen poliisiaseman huoneistot	56,000	—	
		Talli	2,400	—	
		2:nen poliisiasema	16,000	—	
		3:s s:n	4,975	—	
		4:s s:n	22,000	—	
		Töölön s:n	1,260	—	
		Forsbyn s:n	600	—	
		Hermannin poliisiasema	1,560	—	
		Pasilan poliisiasema, arviolta	1,200	—	
		Voimistelusalja ja maneesi	1,000	—	
		Kirjapaino ja varuskamari	1,800	—	108,795
		3. Lämmitys, valaistus, puhtaanapito ja vedenkulutus.			
		Polttopuita, arviolta	16,500	—	
		Valaistus, s:n	17,500	—	
		Tallin ja makkien puhtaanap., arv.	5,000	—	
		Vedenkulutus, s:n	1,100	—	40,100
		4. Sekalaista.			
K. Asetus 20/4 1903	b	Kaupungin osalle tulevia korjauskustannuksia aseista, hevosista huonekaluista y. m., arviolta	3,000	—	
Valt:n päät. 20/3 1907	b	Telefooniverkon kunnossapito	733	33	
	c*	Poliisikamarin arkiston sisustam.	4,000	—	7,733 33
		— Smk 354,662: 61 —			
			Siirros	—	4,117,792 13

			Siirros	—	—	4,117,792	13	
VII. Terveyden- ja sairaanhoito.								
1. Terveydenhoitolautakunta.								
Valt:n päät. 29/11 1904	}	b	Puheenjohtaja, palkkiota	3,000	—			
S:n 30/12 1908			4 Jäsentä à 20 mk joka kokouk-					
S:n 22/9 1908			selta, arviolta	3,500	—			
S:n 3/12 1889	}	b & c	1 Sihteeri	2,400	—			
S:n 19/12 1892			1 Vahtimestari	1,200	—			
S:n 21/12 1897			Tarverahoja, arviolta	6,000	—			
S:n 30/12 1908						16,100	—	
2. Lääkärit ja sairaanhoitajat.								
Valt:n päät. 24/10 1893	}	b	Ensim. kaup.lääk.palkk. 6,000: —					
			palkkiota 4,000: —					
			korotusta 10 vuoden palveluksesta	2,000: —	12,000	—		
K. Sin päät. 6/2 1910	}	b	Toinen kaupunginlääkäri	4,500	—			
Valt:n päät. 11/5 1910			Sijaisen palkkaamis. toisen kaup- lääkärin virkaloman aikana	375	—			
1886 v:n menosääntö	}	b	2 Aluelääkäreä kaupun- gissa à 3,000: —	6,000	—			
			1 Aluelääkäri Töölön alueella	3,600	—			
Valt:n päät. 19/4 1898	}	b	1 S:n Sörnäisten alueella 3,000: —					
S:n 30/9 1890			lisäpalkkio 1,000: —	4,000	—			
S:n 30/10 1903	}	b	1 Aluelääkäri Hermannin ja Tou- kolan alueella	4,000	—			
S:n 29/12 1891			1 Aluelääkäri Kallion alueella 3,000: —					
			lisäpalkkio 1,000: —	4,000	—			
S:n 9/4 1889	}	b	1 Naispuolinen lääkäri	3,000	—			
S:n 19/12 1895			1 Lääkäri vaihaistalon sairaaloissa ja hourinhoitolaitoksessa (kts. VIII. Vaivaishoito).					
S:n 15/11 1904	}	b	1 Lääkäri kaupungin kansakou- luissa (kts. IX. Opetus- ja sivistys- laitokset).					
			1 Kätilö	800	—			
1886 v:n menosääntö	}	b	7 Kunnan sairaanhoi- tajatarta à 1,200: —	8,400	—			
Valt:n päät. 19/12 1901								
S:n 30/12 1908								
S:n 27/12 1895								
S:n 12/12 1904								
S:n 30/12 1907								
S:n 30/12 1908								
				Siirros	50,675	—	4,133,892	13

			Siirros	50,675 —	4,133,892 13
Valt:n päät. 17/5	1898	b	Matkakuluja ja sairaanhoitoparseleita	600 —	
S:n	19/4 1898	b	Palkkioita viransijaisille aluelääkärien virkaloman aikana . . .	2,100 —	
S:n	17/6 1898	b & c	Lääkäripäivystys sunnuntaisin ja pyhäpäivin	1,200 —	
S:n	29/12 1905				
S:n	30/12 1907	b	Palkkiota lääkäreille yökäyneistä, arviolta	2,000 —	56,575 —
S:n	5/10 1909				
3. Marian sairaala.					
<i>a) Sisätautien osasto.</i>					
1908 v:n menosääntö		b	1 Ylilääkäri, laitoksen johtaja, palkkaa	8,000 —	
		b	1 Alilääkäri, paitsi asunt., lämp., val., siivousta ja ruokaa, palkkaa 3,600: —		
			korotus 10 vuoden palveluksesta 720: —	4,320 —	
1908 v:n menosääntö		b	Sijaisen palkkaamiseen alilääkärin loma-aikana	300 —	
Valt:n päät. 17/10 1905					
1908 v:n menosääntö		b	2 Asistenttia, paitsi asunt., lämp., valaist., siiv. ja ruokaa, palkkaa à 2,400: —	4,800 —	
Valt:n päät. 30/12 1909		b	1 Asistentti, paitsi ruokaa, (ei asunt.), palkkaa	2,400 —	
1908 v:n menosääntö		b & c	3 Amanuenssia, paitsi asunt., lämp., valaist. ja ruok., palkkaa à 1,200 vuod.	3,600 —	
		c	1 Ylihoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa	1,200 —	
1908 v:n menosääntö		b & c	Palkkiota oppilaiden opetuksesta	300 —	
1908 v:n menosääntö		b & c	7 Osastonhoitajatarta, paitsi asunt., lämp., valaist. ja ruokaa, palkkaa à 70 mk kuuk.	5,880 —	
1908 v:n menosääntö		b	Palkankorot. yhdelle hoitajattarelle 10 v:n palveluksesta	120 —	
		b	Palkankorot. 3 hoitajattarelle 5 v:n palv:sta à 60 mk	180 —	
Valt:n päät. 30/12 1909		b & c	1 Yöhoitajatar, paitsi asunt., valoa, lämpöä ja ruokaa, palkkaa	840 —	
			Siirros	31,940 —	4,190,467 13

			Siirros	31,940	4,190,467	13
1908 v:n menosääntö	b & c	12 Alihoitajatarta, paitsi asunt., lämp., valaist. ja ruok., palkkaa à 45 mk kuuk.	6,480			
		8 Yöhoitajatarta, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 45 mk kuuk.	4,320			
Valt:n päät. 30/12 1909	c	Ylimäär. sairaanhoito, arviolta	1,200			
S:n 30/12 1909	b	Hierojan palkkio	1,200			
1908 v:n menosääntö	b	1 Kylvettäjätar, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, palkkaa	300			
1908 v:n menosääntö	b	11 Siivoojatarta, paitsi asunt., lämp. valaist. ja ruok., palkkaa à 20 mk	2,640			
1908 v:n menosääntö	b	1 Siivoojatar tuberkuloosipaviljonkia varten	336			
		Lääkkeet, arviolta	17,000			
	c	Kaluston kunnossapito, arviolta	8,000			
		Konekalujen, sideaineiden, väkiviinan ja desinfisioimisaineiden osto ja ylläpito	5,000		78,416	
		<i>b) Kulkutautien osasto.</i>				
1908 v:n menosääntö	b	1 Ylilääkäri, paitsi vap. asunt. sekä lämpöä ja valaist., palkkaa	5,000			
1908 v:n menosääntö	b	Sijaisen palkkaamiseen ylilääkärin loma-aikana	400			
1908 v:n menosääntö	b	1 Asistentti, paitsi asunt., lämpöä, valaist. ja ruok., palkkaa	2,400			
		5 Osastonhoitajatarta, paitsi asunt., valaist., lämp. ja ruok., palkkaa à 75 mk kuuk.	4,500			
1908 v:n menosääntö	b	1 Varahoitajatar, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 50 mk kuukaudessa	600			
Valt:n päät. 23/11 1909		2 Alihoitajatarta, samoinkuin edell., sekä palkkaa à 50 mk kuukaudessa	1,200			
1908 v:n menosääntö	b & c	4 Yöhoitajatarta, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 50 mk kuuk.	2,400			
Valt:n päät. 23/11 1909	c	Ylimäär. sairaanhoito, arviolta	800			
		Siirros	17,300		4,268,883	13

			Siirros	17,300	4,268,883	13
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 23/11 1909.	b	6 Siivoojatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 25 mk kuukaudessa . . .		1,800		
		Lääkkeet, arviolta		5,000		
		Kaluston kunnossapito, arviolta		4,000		
	c	Sairashuoneiden desinfioiminen, konekalut ja sidetarpeet, arviolta		2,500	30,600	
		<i>c) Kirurginen osasto.</i>				
		1 Ylilääkäri, kirurgi, palkkaa 6,000: — korotusta 5 v:n palveluksesta 600: —		6,600		
		Sijaisen palkkaamiseen ylilääkäriin loma-ajaksi		350		
		1 Vanhempi asistenttilääkäri, paitsi asunt., lämpöä, valaist., ruokaa, palkkaa		3,000		
		1 Asistentti, paitsi asunt., lämpöä, valaist., siiv. ja ruokaa, palkkaa		2,400		
		1 Amanuenssi, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa		1,200		
1908 v:n menosääntö	b & c	1 Operatsiohoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruok., palkkaa à 70 mk kuukaudessa		840		
		2 Osastonhoitajatar, paitsi asuntoa, valaist., lämpöä ja ruokaa, palkkaa à 70 mk kuukaudessa		1,680		
		1 Hoitajatar poliklinikassa, samalla velvollinen hoitamaan Röntgenaparaattia, paitsi asunt. lämp., valaist. ja ruokaa, palkkaa 70 mk kuukaudessa		840		
		Palkankorotusta 5 vuoden palv.		60		
		5 Alihoitajatar, paitsi asuntoa, valoa, lämpöä ja ruokaa, palkkaa à 45 mk kuukaudessa . . .		2,700		
			Siirros	19,670	4,299,483	13

			Siirros	19,670	4,299,483	13
1908 v:n menosääntö	b & c	1	Hoitajatar eristysosastolla, paits. asunt., valoa, lämpöä ja ruokaa, palkkaa à 30 mk kuukaudessa	360		
		2	Yöhoitajatarta, paitsi asunt., valoa, lämpöä ja ruokaa, palkkaa à 45 mk kuukaudessa	1,080		
		3	Siivoojatarta, paitsi asunt., lämpöä, valaist. ja ruokaa, palkkaa à 20 mk kuukaudessa	720		
1908 v:n menosääntö	d		Ylimäär. sairaanhoito, arviolta	800		
	b		Hierojan palkkio	800		
			Lääkkeet, arviolta	4,500		
	c		Sidetarpeet ja konekalut, arviolta	12,000		
			Kaluston kunnossapito ja osto, arviolta	4,000	43,930	
<i>d) Talousoasto.</i>						
1908 v:n menosääntö	b	1	Toimitsija, paitsi asuntoa, valoa ja lämpöä, palkkaa	4,000		
Valt:n päät. 29/12 1893	b		palkankorotus 5 v:n palveluksesta	500		
				4,500		
1908 v:n menosääntö	b	1	Apulainen palkkaa	1,800		
		1	Taloudenhoitajatar, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa	1,000		
		1	Apulainen taloudenhoitajattarelle, paitsi asuntoa, lämpöä, valaist. ja ruokaa, palkkaa	600		
1908 v:n menosääntö	b	2	Keittäjätertä, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 30 mk kuukaudessa	720		
		1	Keittäjätar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 25 mk kuuk.	300		
	c		Ylimäär. keittiöapu, arviolta	240		
1908 v:n menosääntö	b & c	10	Palvelijatarta, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 20 mk kuukaudessa	2,400		
			Siirros	11,560	4,343,413	13

			Siirros	11,560	—	4,343,413	13
1908 v:n menosääntö	b	2	Leipojatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 30 mk kuuk.	720	—		
		1	Johtajatar liinavaatevarast. vrt., paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 480:— henkilökoht. lisäystä 600:—	1,080	—		
		1	Ompelijatar, samalla liinavaatevaraston hoitajattaren apuna, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 35 mk kuuk.	420	—		
		2	Ompelijatarta, paitsi lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 30 mk kuukaudessa	720	—		
1908 v:n menosääntö	b & c	14	Pesijätarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 25 mk kuukaudessa	4,200	—		
		1	Koneenkäyttjä, paitsi asunt., lämpöä ja valaist., palkkaa	2,400	—		
		1	Koneenkäyttjä, paitsi asunt., lämpöä ja valoa, palkkaa	1,800	—		
		3	Lämmittäjää, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, palkkaa 45 mk kuukaudessa	1,620	—		
		1	Vahtimestari, paitsi asunt., lämp. ja valoa, palkkaa 730:— ruokarahoja 360:— mieskoht. palk. lis. 180:—	1,270	—		
1908 v:n menosääntö	b	1	Ovenvartija, samalla portinvartija, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, palkkaa	600	—		
		1	Ruumiinavausapul. paitsi asunt., lämp., valaistusta ja ruokaa, palkkaa	600	—		
		9	Renkiä, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 40 mk kuukaudessa	4,320	—		
		1	Portinvartija, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 35 mk kuukaudessa	420	—		
		1	Klosetintyhjentätär à 33 mk kuukaudessa	396	—		
			Siirros	32,126	—	4,343,413	13

			Siiros	32,126	—	4,343,413	13
1908 v:n menosääntö	b	1 Yövärtija, paitsi ruokaa (ei asuntoa), palkkaa à 50 mk kuuk.		600	—		
		Ruoka 290 potilaalle, à 1 mk 10 p. päivässä		116,435	—		
		Ruoka 34 potilaalle, à 1 mk 50 p. päivässä		18,615	—		
		Ruoka 64 hengelle, lääkäreille ja sairaanhoitajattarille, à 1 mk 50 p. päivässä		35,040	—		
		Ruoka 6 oppilaalle à 1 mk 50 p. päivässä		3,285	—		
	c	Ruoka 74 palvelushenkilölle à 1 mk 10 p. päivässä		29,711	—		
		Polttopuut, arviolta		35,000	—		
		Kaasu laboratorioon sekä höyryteltan lämmittämiseen		600	—		
		Kaluston kunnossapito, arviolta		4,000	—		
		Hevosien ylläpito, arviolta		600	—		
		Valaistus ja lamput, arviolta		15,000	—		
		Arvaamattomia menoja, arviolta		16,000	—		
		Vedenkulutus, arviolta		6,000	—		
		Seisotuskaivojen ja makkien puhtaanapito, arviolta		1,200	—	314,212	
		<i>e) Desinfisioimislaitos.</i>					
1908 v:n menosääntö	b	1 Esimies (koneenkäyttäjä), paitsi asunt., lämpöä ja valaist., palkkaa		1,200	—		
		mieskoht. lisäystä		180	—		
				1,380	—		
1908 v:n menosääntö	b	1 Apulainen, paitsi asuntoa ja ruokaa, palkkaa		480	—		
	c	Polttoaineet, arviolta		800	—		
		Hevosien ylläpito, arviolta		600	—		
		Desinfisioimistarpeet, arviolta		500	—	3,760	
1908 v:n menosääntö	b	Lyhyen virkaloman hankkimiseksi sairaanhoitajattarille ja siivoojattarille, arviolta		—	—	3,000	—
			Siiros	—	—	4,664,385	13

			Siirros	—	4,664,385 13		
4. Humaliston varasairaala.							
Valt:n päät. 9/4 1909 S:n 30/12 1910	} b*	1 Lääkäri	3,000	—			
		1 Amanuessi	1,200	—			
		1 Ylihoitajatar, taloud. hoitaja	900	—			
		6 Hoitajatarta à 600 mk	3,600	—			
		1 Ruuanpitäjä	480	—			
		3 Palvelijatarta à 240 mk	720	—			
		3 Siivoojatarta à 240 mk	720	—			
		2 Renkiä à 480 mk	960	—			
		3 Pesijätärtä à 240 mk	720	—			
		Vuokrarahaa näille à 120 mk	360	—			
		Ruoka 70 hengelle à 1:10 päivässä	28,105	—			
		Lääkkeet, arviolta	4,000	—			
		Polttopuut ja valaistus, s:n	4,800	—			
		Sekalaisia arvaam. menoja, kuten ajoja, olkia, saippuaa, vettä y. m.	6,840	—			
Vuokria	12,000	—					
Vedenkulutus	550	—					
Makkien puhtaanapito	400	—					
				69,355			
5. Sairaanhoido Böhlen tilalla.							
Valt:n päät. 30/12 1909	} b*	1 Lääkäri, palkkiota	1,500	—			
		1 Diakonissa	1,200	—			
		Vuokra, siivoaminen, lämmitys, puhelin, y. m.	900	—			
				3,600			
6. Poliklinikat.							
Valt:n päät. 11/4 1900 S:n 25/12 1905	} b & c	Määräraha Kallion lastenpoliklinikkaa varten	4,000	—			
		Määräraha polikliinista silmäosastoa varten	2,500	—			
S:n 29/12 1896 S:n 29/12 1905	} b	Päivärahat varatt. sair. puolesta tilintek. vastataan.	200	—			
				2,700			
S:n 23/2 1904 S:n 20/12 1906 S:n 30/12 1908	} b & c	Kättilönavun kustantamiseksi varattomille kotonaan, arviolta	6,000	—			
				6,000			
Valt:n päät. 15/12 1903 S:n 28/12 1906 S:n 30/12 1907 S:n 30/12 1908	} b	Määräraha 10 sairaspaiosta tohtorien O. A. Boijen ja W. Parviaisen lapsenpäästölaitoksessa	18,540	—			
						18,540	
						31,240	
						4,737,340 13	
			Siirros	31,240	4,737,340 13		

Valt:n päät. $\frac{29}{12}$ 1905	} b & c	Siirros	31,240 —	4,737,340 13
S:n $\frac{21}{9}$ 1910		Määräraha Marian sairaalan tuber-		
S:n $\frac{30}{12}$ 1907		kuloosipoliklinikkaa varten . . .	22,000 —	
S:n $\frac{28}{5}$ 1907		b Määräraha korva-, nenä- ja kurk-	4,500 —	
		7. Terveyspoliisi.		
Valt:n päät. $\frac{24}{10}$ 1893	} b	1 Terveystarkast. tarkast. 3,000: —		
S:n $\frac{30}{4}$ 1904		Palkankorotusta 5 vuo-		
		den palveluksesta 500: —		
S:n $\frac{15}{12}$ 1904	b	mieskohtaista lisäystä 500: —	4,000 —	
		1 Käsiamm. työpajain ja työpaik-		
		kain tarkastaja, palkk. 3,000: —		
		Korotus 5 v:n palveluk-		
		sesta $\frac{1}{10}$:stä 1911 75: —	3,075 —	
1886 v:n menosääntö	} b	4 Tarkastusmiestä à 2,500 mk	10,000 —	
Valt:n päät. $\frac{30}{12}$ 1907		1 Tarkastusmies, palkkaa 2,500: —		
S:n $\frac{30}{12}$ 1908		korotusta 10 v:n palve-		
		lukselta 500: —	3,000 —	
S:n $\frac{18}{3}$ 1909	b	1 Tarkastusmies, palkkaa 2,500: —		
		korotusta 5 v:n palve-		
		lukselta 250: —	2,750 —	
1886 v:n menosääntö	} b	1 Tarkastusmies, palkk. 2,500: —		
		korotus 5 v:n palve-		
		lukselta $\frac{1}{4}$:stä 1911 208: 35	2,708 35	
		1 Tarkastusmies, palkk. 2,500: —		
		korotus 5 v:n palve-		
		lukselta $\frac{1}{7}$:stä 1911 166: 65	2,666 65	
Valt:n päät. $\frac{29}{12}$ 1905	} b	Tarkastusmiesten matkakustan-		
S:n $\frac{30}{12}$ 1907		nukset 800 —		
	} c	Ylimäär. tarkastusmiehet, arviolta	4,000 —	
		Kodeissa toimitett. desinfioimi-		
		sesta, arviolta 7,000 —		
S:n $\frac{28}{11}$ 1905	b	Määräraha työväenasuntojen tar-		
		kastamista varten 3,000 —		43,000 —
		8. Terveystoimisto.		
Valt:n päät. $\frac{8}{10}$ 1907	} b	1 Yhliääkäri	6,000 —	
S:n $\frac{30}{12}$ 1908		1 Johtaja	4,500 —	
S:n $\frac{30}{12}$ 1909		1 Asistentti	3,000 —	
		6 Tarkastusmiestä à 2,000 mk	12,000 —	
		1 Vahtimestari, palkkiota	1,500 —	
		Siivoaminen ja peso, arviolta	600 —	
		Kaluston kunnossapito, lääkkeet		
		y. m., arviolta 1,900 —		29,500 —
		Siirros	— —	4,867,580 13

			Siirros	—	—	4,867,580	13	
		9. Laboratorio terveydellisiä tutkimuksia varten.						
Valt:n päät. 28/5 1903 S:n 28/12 1905 S:n 30/12 1907 S:n 30/12 1909	} b & c	1 Johtaja	8,000	—				
		1 Apulainen	3,000	—				
		1 Laborantti	2,100	—				
		1 Näytteidenottaja	1,500	—				
		1 Vahtimestari, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa	1,700	—				
		Koneiden ja kirjakokoelman kunnossapitoon ynnä näytteiden, koe-eläinten y. m. ostoon . . .		3,000	—			
		S:n 11/12 1906 S:n 30/12 1907 S:n 17/11 1908	} b	1 Lääkäri bakteriologisia tutkimuksia varten	5,000	—		
		S:n 17/11 1908		b	Sijaisen palkkio kesäloman aikana	400	—	
		S:n 30/12 1907		b	Koneiden y. m. osto bakteriologisia tutkimuksia varten	600	—	
		S:n 30/12 1907	b	1 Laboratorionrenki	600	—		
	c	Vedenkulutus	150	—		26,050		
		10. Lihantarkast. teurastuslaitoksella.						
Valt:n päät. 17/12 1908	} b	1 Eläinlääkäri	4,000	—				
		Apulainen	1,500	—				
		c	Kustannuksia, arviolta	300	—		5,800	
		11. Rokotusainevarasto.						
c	}	Määräraha rokotusvelvollisuuden täyttämisen valvomiseen	400	—				
		Määräraha huoneistojen hankkimiseksi rokotusta varten ja niiden siivoamiseen	600	—		1,000		
		12. Satunnaisia määrärahoja.						
Valt:n päät. 25/10 1910 S:n 27/9 1910 S:n 8/11 1910	} c*	Rottien tappamiseen	5,000	—				
		Määräraha Leppäsuon koleraparakin ja ruumiinavaushuoneen lämmitykseen	600	—		5,600		
		b*	Määräraha Koleraparakin väliaik. sairaalaa varten	15,050	—			
	b*	S:n ent. Kaasutehtaan sa varten	10,200	—				
	b*	S:n Diakonissalaitoksen sairaanhoitoon	18,000	—				
		Siirros	43,250	—		4,906,030	13	

			Siirros	43,250 —	4,906,030	13
Valt:n päät. 6/12 1910	b*	S:n kulkutautisairaiden hoitoa Marian sairaalan puupalviljongissa y. m., arviolta		15,555 —		
S:n 13/12 1910	b*	S:n ylimääräisen sairaanhoitajattaren palkkaamiseksi Hermannin ja Toukolaan, arviolta . .		340 —		
S:n 20/12 1910	b*	S:n sairashoitoa varten Hesperiasa		12,000 —		
	c*	S:n sairaanhoitoon satunnaisten kulkutautien aikana Kaupunginvalt. vastaisen määräyks. muk. — Smk 877,383: — —		18,000 —	89,145	
VIII. Vaivaishoito.						
1. Vaivaishoitohallitus.						
Valt:n päät. 5/12 1895	b	{	1 Puheenjohtaja	1,200 —		
S:n 20/12 1902			1 Toimitusjohtaja	7,000 —		
			1 Sihteeri	2,400 —		
Valt:n päät. 20/12 1909	b	{	1 Kirjanpitäjä ja rahast. hoitaja	3,000 —		
S:n 21/12 1909			2 Tarkastusmiestä, samassa köyhäinkatsojia, à 2,400: —	4,800 —		
			korotusta 5 v:n palveluksesta . .	500 —		
			Kirjurinapulainen	900 —		
S:n 22/12 1898	b	{	1 Vahtimestari	1,200 —		
S:n 30/12 1908			c	Palkkiota kaupungissa oleville tarkastusmiehille ja vakinaisille maaseutuasiamiehille, arviolta .	7,000 —	
	c		Korvausta tarkastusmatkoista, arviolta	800 —	28,800	
2. Vaivaistalo ja sen yhteydessä olevat laitokset.						
1886 v:n menosääntö	b		1 Tarkastaja, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita	4,500: —		
Valt:n päät. 30/12 1909	b*		Palkkionlisäystä Oulunkylän lastenkodin ja Rekolan mielisairaalan valvonnasta	1,200: —		
Valt:n päät. 10/12 1901	b	{	1 Konttoriapulainen	2,000 —		
S:n 30/12 1904						
S:n 28/12 1906	b	{	1 Saarnaaja	1,400 —		
1886 v:n menosääntö						
Valt:n päät. 21/12 1889						
			Siirros	9,100 —	5,023,975	13

				Siirros	9,100	5,023,975	13
Valt:n päät.	17/11 1894	} b & c	1	Lääkäri vaivaishoidon sairaaloissa ja houreinhoitolaitoksessa sekä Rekolan lisähoitolassa . .	5,500	14,600	
S:n	2/10 1906						
<i>a) Vaivaistalo.</i>							
Valt:n päät.	5/12 1895	} b	1	Emännöitsijä, paitsi vap. asuntoa, polttopuita ja valoa . . .	1,200		
S:n	30/12 1908						
S:n	30/12 1907	b	2	Sair. hoit:rtä, paitsi vap. asunt., polttop. ja val. à 840:— 1,680:— korotusta 10 v:n palveluksesta 240:— korotusta 5 vuoden palveluksesta 120:—	2,040		
Valt:n päät.	23/12 1906	b		Sijaisten palkkaamiseen edellisten virkaloman ajaksi 1 kuukauden aikana à 70:—	140		
S:n	21/12 1889	} b	1	Sairaanhoidattajatar, paitsi vap. asunt., polttop. ja valoa 600:— korotusta 10 vuoden palveluksesta 120:—	720		
S:n	22/12 1898						
S:n	30/12 1908						
S:n	23/12 1906	b	2	Sair. hoit:rtä, paitsi vap. asunt., polttop. ja valoa	720		
S:n	23/12 1906	b		Sijaisten palkkaamiseen näiden virkaloman ajaksi puolen kuukauden aikana à 25:—	100		
S:n	30/12 1907	} b	11	Apulaishoit:rtä, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa, à 35 mk kuukaudessa	4,620		
S:n	30/12 1908						
S:n	30/12 1909						
S:n	30/12 1907	b	1	Renki, paitsi vap. asuntoa, ruokaa, polttop. ja valaistusta . .	360		
		} c		Vaatetus, arviolta Ruoka, arviolta Lääkkeet, arviolta Kalusto, arviolta Tarveaineet, arviolta Polttopuut ja valo, arviolta Kaurat ja heinät 4 hevoselle, arviolta Korjaustyöt, arviolta Sekalaisia menoja, arviolta	6,500		
					52,000		
					4,000		
					2,800		
					1,200		
					14,000		
					1,800		
					5,000		
					7,000		
					105,400		
			Siirros	—	5,143,975	13	

			Siirros	—	—	5,143,975	13	
			<i>b) Työlaitos.</i>					
Valt:n päät. 21/12 1889	} b	1 Tarkastusmies, paitsi vapaata asunt., polttop. ja valoa 1,500: —						
S:n 28/12 1906								
S:n 29/12 1896	b	mieskohtaista lisäystä 300: —	1,800	—				
S:n 30/12 1909	b	1 Konttoriapulainen tarkastusmiehelle, paitsi ruokaa, asunt., lämpöä ja valoa		360	—			
Valt:n päät. 21/12 1889	} b	2 Vahtim., paitsi vap. asuntoa, polttop. ja valoa 960: —						
S:n 22/12 1903								
S:n 19/10 1909	b	Sijaisen palkkaamiseen tarkastusmiehen ja vahtimestarien virkalamon aikana		150	—			
	} c	Polttopuut ja valo, arviolta		1,500	—			
		Ruoka, arviolta		15,000	—			
		Vaatetuskustannukset, arviolta		2,800	—			
		Tarveaineet, arviolta		8,500	—			
		Kalusto ja työkalut, arviolta		500	—			
		Uutteruusrahat, arviolta		2,500	—			
		Korjaustyöt, arviolta		300	—			
		Sekalaisia menoja, arviolta		600	—			
	d					35,990		
		<i>c) Hovurihoitolaitos ynnä Rekolan lisähoitola.</i>						
	} b & c	1 Ylihoitajatar, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa		1,500	—			
			Sijaisen palkkaamiseen ylihoitajattaren virkalamon aikana 1 kuukaudeksi		100	—		
	} b & c	1 Ylihoitajatar Rekolassa, paitsi vap. as., polttop. ja valoa		900	—			
			Sijaisen palkkaamiseen hänen virkalamansa ajaksi		75	—		
	} b & c	1 Naispuol. hoitaja, paitsi vap. asunt., polttop. ja valaist. 600: —						
			korot. 10 vuoden palveluksesta 120: —		720	—		
	} b & c	1 Naispuol. hoitaja, paitsi vap. asunt., polttop. ja valaist. 600: —						
			korotusta 5 v:n palveluksesta 60: —		660	—		
1886 v:n menosääntö								
Valt:n päät. 29/12 1891	} b & c							
S:n 29/12 1893								
S:n 20/12 1896								
S:n 21/12 1897								
S:n 20/12 1902								
S:n 6/6 1905								
S:n 28/12 1906								
S:n 30/12 1907								
S:n 30/12 1909								
					Siirros	19,055	—	5,179,965

			Siirros	19,055	—	5,179,965	13	
1886 v:n menosääntö								
Valt:n päät.	²⁹ / ₁₂ 1891	} b & c	1 Naispuol. hoitaja, paitsi vap. as., polttop. ja valoa 600:— korotus 5 v:n palveluksesta ¹ / ₃ :sta 1911 50:—	650	—			
S:n	²⁹ / ₁₂ 1893		1 Naispuol. hoitaja, paitsi vap. as., polttop. ja valoa 600:— korotus 5 v:n palveluksesta ¹ / ₆ :sta 1911 35:—	635	—			
S:n	²⁰ / ₁₂ 1896		1 Naisapul. hoitaja, paitsi vap. as., polttop. ja valoa 600:— korotus 5 v:n palveluksesta ¹ / ₁₁ :stä 1911 10:—	610	—			
S:n	²¹ / ₁₂ 1897		1 Naispuol. hoitaja, paitsi vap. as., polttop. ja valoa 600:— korotus 5 v:n palveluksesta ¹ / ₁₂ :sta 1911 5:—	605	—			
S:n	²⁰ / ₁₂ 1902		21 Naispuol. hoitajaa, paitsi s:n s:n, à 600:—	12,600	—			
S:n	⁶ / ₆ 1905		} b	Sijaisten palkkaamiseen edellisten virkaloman aikana puolen kuukauden ajaksi à 25:—	675	—		
S:n	²⁸ / ₆ 1906			7 Mieshoitajaa, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa, à 840:— Sijaisten palkkaamiseen heidän virkalomansa aikana puolen kuukauden ajaksi à 35:—	5,880	—		
S:n	³⁰ / ₁₂ 1907		} b	2 Yövärtijää Vanhaan houruinhoitolaitokseen 365 yönä, yht. 5 mk yöltä	245	—		
S:n	³⁰ / ₁₂ 1908			1 Keittäjä, paitsi vap. asuntoa, ruok., polttop. ja valoa	300	—		
1886 v:n menosääntö				1 Astiainpesijätär, s:n s:n	240	—		
Valt:n päät.	³⁰ / ₁₂ 1907	} c	Vaatetus, arviolta	8,000	—			
				Ruoka, arviolta	44,500	—		
				Lääkkeet, arviolta	3,300	—		
				Kalusto, arviolta	1,700	—		
				Polttopuut ja valo, arviolta	15,000	—		
				Korjaustyöt, arviolta	10,000	—		
				Utteruusrahoja houruinhoitolaitoksen hoidokkaille, arviolta	420	—		
		d	Sekalaisia menoja, arviolta	3,800	—	114,940	—	
			Siirros	—	—	5,294,905	13	

			Siirros	—	5,294,905 13
			3. Apurahoja ja kustannuksia laitoksen ulkopuolella olevia köyhiä varten.		
			Kaupunkiin ja maaseudulle hoidettaviksi annetut, arviolta	75,000	
			Sairaanhoido, arviolta	14,000	
			Kustannukset mielenvikaisten henkilöiden hoidosta, arviolta	40,000	
			Lääkkeet, arviolta	15,000	
	c		Suoranaisia apurahoja:		
			a) vaivashoittoon ehdottomasti oikeutetuille henkilöille, arviolta 100,000:—		
			b) puutteenalaisille, joilla ei ole ehdotonta oikeutta vaivashoittoon, arviolta 40,000:—	140,000	284,000
			4. Sekalaista.		
	c		Hautauskustannuksia, arviolta	2,000	
	d		Tarverahoja, arviolta	2,000	
	c*		Arvaamattomia menoja, arviolta	5,000	
			Kustannuksia uuden työ- ja vaivastalon muuttamis. Koskelaan	10,000	
	b		Määräraha Kaup.lähetykselle miesten työlaitoksen voimassapitoo 3,000:—		
			S:n naisten työlaitoksen 6,000:—		
			S:n Sörnäisten s:n 4,000:—	13,000	32,000
			— Smk 615,730: — —		
			IX. Opetus- ja sivistyslaitokset.		
			1. Merikoulu.		
	b		Vuokra	3,000	
	c		Polttopuut, arviolta	600	3,600
			2. Käsityöläiskoulut.		
	b		Määräraha ylemmille käsityöläiskouluille	37,828	
	b		Määräraha alemmille käsityöläiskouluille	30,568	
			Siirros 27,500:—	68,396	5,614,505 13

Valt:n päät. 30/12 1909

Valt:n päät. 9/5 1900
Välikirjan muk.

K. Julist. 25/11 1885

Valt:n päät. 17/10 1899
S:n 27/11 1906

			Siirros	68,396	5,614,505	13
		<i>Valmistava poikain ammattikoulu:</i>				
S:n 26/9 ja 20/11 1900	b	1 Vakainainen opettaja ruotsal. osastolla . . .	4,200:—			
S:n 26/9 ja 20/11 1900 sekä 19/12 1901	b	1 Vakainainen opettaja suomal. osastolla . . .	4,200:—			
	b	1 Vak. opettaja käsi- varaispiirustuksessa . korot. 10 vuoden pal- veluksesta	3,000:— 800:—			
S:n 25/9 ja 20/11 1900	b	1 Vak. työmestari puutöissä korot. 10 v:n palve- lukselta	3,300:— 600:—			
	b	1 Vak. työmestari me- tallitöissä korotusta 10 vuoden palveluksesta	2,700:— 600:—			
Valt:n päät. 30/12 1907	b	Johtaja, palkkiota . . .	1,500:—			
Valt:n päät. 30/12 1907	b	Palkkioita tuntiopettajil- le, 44 viikkot. à 150mk	6,600:—			
	b	1 Alityömestari puu- töissä korotusta 5 v:n palve- lukselta	1,800:— 200:—			
S:n 30/12 1907	b	1 Alityömestari metalli- töissä	1,800:—			
	c	henkilökoht. lis.	600:—			
S:n 3/11 1908	b	Palkkiota työpajan sil- mälläpidosta ruotsa- laisella ja suomalai- sella osastolla	1,200:—			
S:n 30/10 1906	b	Vahtimestarin palkkio .	1,200:—			
	c	Työaineet työpaja- jaan	1,500:—			
	c	Työpajan korjaus ja täydennys	500:—			
	c	Kirjasto, aikakauskirjat ja tarverahat	750:—			
S:n 15/3 1910	b*	Höyläkoneen ja 2 moot- torin osto ja paikalle- pano	2,880:—			
S:n 25/11 1905 Välikirjan muk.	b	Työpajahuoneiston vuokra	4,000:—			
	c	Lämpö ja valo	900:—	44,830		
			Siirros	113,226	5,614,505	13

			Siirros	113,226 —	5,614,505 13	
			<i>Tyttöjen ammattikoulu.</i>			
			3 Opettajatarta, palkkaa à 2,500 mk	7,500: —		
			2 Opettajatarta palkkaa à 2,200 mk	4,400: —		
			1 s:n	2,400: —		
			1 s:n	1,500: —		
			Palkankorot, 5 v:n palve- luks. 6 opettajattarel.	1,200: —		
			Johtajattaren palkkio .	800: —		
		} b	Palkkionlisäystä äidin- kielen opettajattarille	240: —		
			Tuntiopett. palkkiot .	4,900: —		
			Palvelijattaret	650: —		
			Ruuanpito	4,000: —		
			Työaineet	2,000: —		
			Vuokra	6,000: —		
			Polttopuut ja valo . . .	2,400: —		
			Kalusto ja korjaus . . .	1,500: —		
			Sekalaisia	2,300: —		
				41,790 —	155,016 —	
				3. Kauppaoppilaitokset.		
			} c*	Määräraha A. b. Helsingfors Han- delsskola yhtiölle 15 vapaaoppi- laspaikasta	8,000 —	
				Määräraha Suomen Liikemiesten Kauppaopistolle 25 vapaaoppi- lassijasta	16,000 —	
				Määräraha Helsingin Kauppiaitten Kauppakoululle 18 vapaaoppi- lassijasta	10,000 —	
				Määräraha Högre svenska handels- läroverket opist. 8 vap:oppil:sij. Liikemiesyhdistyksen liikeapulais- iltakursseille 5 vapaaoppilas sijasta	6,000 —	
				2,000 —	42,000 —	
			4. Kansakoulut.			
			<i>a) Palkat.</i>			
		} b	1 Tarkastaja, ruotsinkiel. kouluja varten, palkkaa	8,000 —		
			} b	1 Tarkastaja suomenkiel. kouluja varten, palkkaa	8,000 —	
				Siirros	16,000 —	5,811,521 13

Valt:n päät. 1/12 1903
S:n 30/12 1906
S:n 20/10 1908
S:n 1/4 1909

1886 v:n menosääntö }
Valt:n päät. 20/12 1888 }
S:n 28/4 1908 }
S:n 28/4 1908 }

			Siirros	16,000 —	5,811,521 13
S:n	1/12	1908	b	Apulaistarkastaja viim. main. vart.	6,000 —
S:n	29/12	1899	}	Apulaiset tarkastajankansliassa .	1,800 —
S:n	29/4	1908			
S:n	20/10	1908	}	Taloudenhoitaja, palkk. 5,000: — mieskoht. palkanlis. . 1,000: —	6,000 —
S:n	30/12	1908			
S:n	20/12	1908	b	Taloudenhoitajan apulainen . .	1,500 —
S:n	1/6	1904	b	Johtokunnan sihteeri	800 —
S:n	15/11	1904	b	Lääkärit kaup. kansakouluissa .	10,000 —
			<i>Suomenkielisten koulujen opettajat ja opettajattaret.</i>		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 12/12 1899	}	b	}	12 Opettajaa, palkkaa à 2,400: — korotusta 15 vuoden palveluksesta à . . . 1,200: — kalliinajanlisäystä à . 600: —	50,400 —
				2 Opettajaa, palkkaa 2,400: — korotusta 10 vuoden palveluksesta 960: — kalliinajanlisäystä à . 400: —	7,520 —
				1 Opettaja, palkkaa à 2,400: — korotus 5 vuoden pal- veluksesta 480: — s:n 10 v:n palveluk- sesta 1/8:sta 1911 . . 200: — kalliinajanlisäystä 5 v:n palveluksesta . . 200: — s:n 10 v:n palveluk- sesta 1/8:sta 1911 . . 83: 33	3,363 33
				16 Opettajaa, palkkaa à 2,400: — korotusta 5 vuoden palveluksesta 480: — kalliinajanlisäystä à . 200: —	49,280 —
				2 Opettajaa, palkkaa à 2,400: — korotusta 5 v:n pal- veluksesta 1/8:sta 1911 200: — kalliinajanlis. 5 v:n palveluksesta à . . 83: 33	5,366 66
Valt:n päät. 21/9 1909 S:n 10/2 1910	}	b	}	8 Opettajaa, palkkaa à 2,400: —	19,200 —
				15 Opettajaa, vielä virkaan nimit- tämätöntä, palkkiota à 2,400: —	36,000 —
Valt:n päät. 29/12 1905	}	b	}	3 Veiston apulaisopettajaa, palkk.	4,800 —
				1 Kreikkalais-venäläisen uskon- opin opettaja, palkkiota . . .	800 —
			Siirros	218,829 99	5,811,521 13

			Siirros	218,829 99	5,811,521 13
		24 Opettajatarta, palkk. à 2,000: —			
		korotusta 15 vuoden palveluksesta 1,000: —			
		kalliinajanlisäystä à 600: —	86,400	—	
		1 Opet:tar, palkkaa à 2,000: —			
		korotusta 10 vuoden palveluksesta à 800: —			
		s:n 15 v:n palveluks. 1/8:sta 1911 83: 33			
		kalliinajanlis. 10 v:n palveluksesta 400: —			
		s:n 15 v:n palveluksesta 1/8:sta 1911 83: 33	3,366	66	
		7 Opettajatarta, palkkaa korotusta 10 v:n palveluksesta à 800: —			
		kalliinajanlis. à 400: —	22,400	—	
		1 Opettajatar, palkkaa korotusta 5 v:n palveluksesta 400: —			
		korot. 10 v:n palveluksesta 1/8:sta 1911 166: 66			
		kalliinajanlis. 5 v:n palveluksesta 200: —			
		s:n 10 v:n palveluksesta 1/8:sta 1911 83: 33	2,849	99	
		16 Opet:tarta, palkkaa à korotusta 5 vuoden palveluksesta à 400: —			
		kalliinajanlis. à 200: —	41,600	—	
		9 Opet:tarta palkkaa à 2,000: —	18,000	—	
		4 Opet:tarta, vielä virkaan nimittämät., palkkiota à 2,000: —	8,000	—	
		18 Opet:tarta, palkkaa à korotusta 15 vuoden palveluksesta à 850: —			
		kalliinajanlis. à 600: —	56,700	—	
		4 Opet:tarta, palkkaa à korotusta 10 vuoden palveluksesta à 680: —			
		s:n 15 v:n palveluksesta 1/8:sta 1911 à 70: 83			
		kalliinajanlis. 10 v:n palveluksesta à 400: —			
		Siirros	2,850: 83	458,146 64	5,811,521 13
1886 v:n menosääntö	} b				
Valt:n päät. 27/11 1906					
S:n 17/9 1907					
S:n 28/4 1908					
S:n 21/9 1909					
Valt:n päät. 27/11 1906	} b				
S:n 17/9 1907					
S:n 28/4 1908					
S:n 21/9 1909					
S:n 13/2 1910					

			Siirros	2,850: 83	458,146 64	5,811,521 13	
			s:n 15 v:n palveluksesta 1/8:sta 1911 à .	83: 33	11,736 64		
		b	9 Opettarta, palkkaa à korotusta 10 vuoden palveluksesta à . . .	1,700: —			
			kalliinajanlis. à . . .	680: —			
			3 Opettarta, palkkaa à korotusta 5 v:n palveluksesta à . . .	1,700: —		25,020 —	
			s:n 10 v:n palveluks. 1/8:sta 1911 à . . .	340: —			
			kalliinajanlis. 5 v:n palveluksesta à . . .	141: 66			
Valt:n päät. 27/11 1906	S:n 17/9 1907			s:n 10 v:n palveluksesta 1/8:sta 1911 à .	200: —		
	S:n 28/4 1908			14 Opettarta, palkkaa à korotusta 5 v:n palveluksesta à . . .	83: 33	7,394 97	
	S:n 21/9 1909			kalliinajanlis. 5 v:n palveluksesta à . . .	1,700: —		
	S:n 16/2 1910			korotusta 5 v:n palveluksesta à . . .	340: —		31,360 —
				6 Opettarta, palkkaa à korotusta 5 v:n palveluks. 1/8:sta 1911 à	200: —		
				kalliinajanlisäystä s:n 1/8:sta 1911 à . . .	1,700: —		11,549 94
				14 Opettarta, palkkaa à	83: 33	23,800 —	
				6 Opettarta, vielä virk. nimitt. palkkiota à 1,700: —	1,700: —	10,200 —	
			c	Palkanlisäys laiminlyötyjen lasten opettajattarelle		360 —	
			<i>Ruotsinkielisten koulujen opettajat ja opettajattaret.</i>				
		b	17 Opettajaa, palkkaa à korotusta 15 v:n palveluksesta à . . .	2,400: —			
			kalliinajanlis. à . . .	1,200: —			
			1 Opettaja, palkkaa à korotusta 10 vuoden palveluksesta à . . .	600: —	71,400 —		
			kalliinajanlisäystä s:n korotusta 15 v:n palveluks. 1/8:sta 1911 .	2,400: —			
			100: —				
			Siirros	3,860: —	650,968 19	5,811,521 13	

			Siirros 3,860: —	650,968 19	5,811,521 13
			kalliinajanlisäystä samalta ajalta 83: 33	3,943 33	
		6	Opettajaa, palkkaa à korotusta 10 v:n palveluksesta à 960: — kalliinajanlis. s:n à 400: —	2,400: — 22,560 —	
		4	Opettajaa, palkkaa à korotusta 5 v:n palveluksesta à 480: — kalliinajanlisäystä s:n korotusta 10 v:n palveluks. 1/8:sta 1911 200: — kalliinajanlisäystä samalta ajalta 83: 33	2,400: — 480: — 200: — 200: — 13,453 32	
Valt:n päät. 17/9 1907 S:n 28/4 1908 S:n 21/9 1909 S:n 16/2 1910	b	2	Opettajaa, palkkaa à korotusta 5 v:n palveluksesta à 480: — kalliinajanlisäystä s:n 200: —	2,400: — 480: — 200: —	6,160 —
		1	Opettaja, palkkaa 2,400: — korotusta 5 v:n palveluks. 1/8:sta 1911 200: — kalliinajanlisäystä samalta ajalta 83: 33	2,400: — 200: — 83: 33	2,683 33
		1	Opettaja, vielä nimittämätön, palkkiota	2,400 —	
		2	Veiston apul. opettajaa, palkk.	3,100 —	
Valt:n päät. 22/12 1905 Arm. Jul. 21/7 1898, 6 mom.	b	1	Kreikk.-venäl. uskonnon opettaja, palkkiota Opettaja F. O. Holmberg-vainajan kuolinpesälle	800 — 1,050 —	
		22	Opettarta, palkkaa à korotusta 15 v:n palveluksesta à 1,000: — kalliinajanlisäystä à 600: —	2,000: — 1,000: — 600: —	79,200 —
		2	Opettarta, palkkaa à korotusta 10 v:n palveluksesta 800: — kalliinajanlisäystä à 400: —	2,000: — 800: — 400: —	6,400 —
Valt:n päät. 17/9 1907 S:n 28/4 1908 S:n 21/9 1909 S:n 16/2 1910	b	1	Opettajatar, palkkaa korotusta 5 v:n palveluksesta 400: — kalliinajanlisäystä 200: —	2,000: — 400: — 200: —	
			Siirros 2,600: —	792,718 17	5,811,521 13

			Siirros 2,600:—	792,718 17	5,811,521 13	
			korotusta 10 v:n palveluks. 1/8:sta 1911 166: 66			
			kalliinajanlisäystä samalta ajalta 83: 33	2,849 99		
			7 Opettajatarta palkk. à korotusta 5 v:n palveluksesta à 400:—			
			kalliinajanlisäystä à 200:—	18,200 —		
Valt:n päät. 17/9 1907	}	b	6 Opet:tarta, palkkaa à 2,000:—	12,000 —		
S:n 28/4 1908			4 Opet:tarta, vielä virkaan nimit., palkkiota à 2,000:—	8,000 —		
S:n 21/9 1909			15 Opet:tarta, palkkaa à korotusta 15 v:n palveluksesta 850:—			
S:n 16/2 1910			kalliinajanlisäystä à 600:—	47,250 —		
			8 Opet:tarta, palkkaa à korotusta 10 v:n palveluksesta à 680:—			
			kalliinajanlisäystä à 400:—	22,240 —		
			5 Opet:tarta palkkaa à korotusta 5 v:n palveluks. à 340:—			
			kalliinajanlisäystä à 200:—	11,200 —		
			3 Opet:tarta, palkkaa à korotusta 5 v:n palv. 1/8:sta 1911 à 141: 66			
			kalliinajanlisäystä samalta ajalta à 83: 33	3,849 98		
			4 Opet:tarta, palkkaa à 1,700:—	6,800 —		
			5 Opet:tarta, vielä virkaan nimitt., palkkiota à 1,700:—	8,500 —		
			1 Valmistavan koulun opettajat, palkkiota	2,400 —		
			<i>Tuntiopettajat.</i>			
			Veiston tuntiopettajat suomen- ja ruotsinkielisissä kouluissa	6,000 —		
			Laulun tuntiopettajat ja opettaret suomen- ja ruotsinkielisissä koul.	4,500 —		
			Voimistelun tuntiopettaret suomen- ja ruotsinkielisissä kouluissa	6,000 —		
			Suomenkielisen iltakoulun tuntiopettajat ja opettajattaret	1,300 —		
1908 v:n menosääntö	}	b				
Valt:n päät. 27/11 1906						
S:n 17/9 1907						
S:n 28/4 1908						
S:n 21/9 1909						
S:n 16/2 1910						
			Siirros	953,808 14	5,811,521 13	

			Siirros	953,808 14	5,811,521 13
		c	Todennäköisesti tarvittavat lisäoppett. syyslukukaudella suomen- ja ruotsinkielisissä kouluissa, arv.	10,000 —	
			Sijaiset, arviolta	15,000 —	
			Apukoulun ylitunnit	900 —	
			<i>Palvelijat.</i>		
			1 Vahtimestari, paitsi vap. asuntoa, lämpöä ja valoa . . . 1,000:— mieskohtaista lisäystä 400:—	1,400 —	
			2 Vahtimestaria, s:n s:n ä 1,200:—	2,400 —	
Valt:n päät. 29/12 1905	} b & c		2 S:n s:n s:n s:n ä 1,150:—	2,300 —	
S:n 30/12 1907			6 S:n s:n s:n s:n ä 1,000:—	6,000 —	
S:a 30/12 1908			1 S:n s:n s:n s:n ä	900 —	
			2 S:n ilman asuntoa, lämpöä ja valoa ä 1,400:—	2,800 —	
			1 S:n s:n s:n	800 —	
			1 Lämmitt., paitsi as., lämp. ja val.	1,100 —	
Valt:n päät. 29/12 1905	} b		2 S:n s:n s:n	2,000 —	
S:n 30/12 1907			1 Lämmittäjä, ilman asunt., lämpöä ja valoa, 9 kuuk, ä 75:— .	675 —	
S:n 30/12 1908		4 Talonrenkiä, paitsi vap. asunt., polttop. ja valoa ä 900:—	3,600 —		
Valt:n päät. 20/12 1902	} b & c		2 S:n paitsi s:n s:n ä 840:—	1,680 —	
S:n 22/12 1903			1 Talonrenki, paitsi s:n s:n	780 —	
S:n 30/12 1907			3 S:n ilman asunt., polttop. ja valoa, 6 kuuk. ä 75 mk	1,350 —	
S:n 30/12 1908					
			<i>Erityisiä palkkioita.</i>		
		c	Palkkiot 24:lle suomen- ja ruotsinkielisten koulujen johtajille ja johtajattarille	12,900 —	
			Palkkiot opetuksesta suomen- ja ruotsinkielisten kansakoulujen jatkoluokilla	12,000 —	
			Palkkiot erityisestä raittiusopetuksesta suomen- ja ruotsinkielisissä kouluissa	1,920 —	
Valt:n päät. 17/10 1905	} b		Palkkiot erityisestä sukupuoliterveysopin opetuksesta suomen- ja ruotsinkielisissä kouluissa .	300 —	
S:n 30/12 1907					
S:n 28/12 1906					
			Siirros	1,034,613 14	5,811,521 13

		Siirros	1,034,613	14	5,811,521	13
		Palkkiot suomen- ja ruotsinkielisten koulujen kirjastojen ja kokoelmien hoidosta	1,500	—		
Valt:n päät. 30/12 1909	b	Palkkio suomalaisten ja ruotsalaisten kansakoulupoikien yhteisen torvisoittokunnan johtamisesta	900	—		
Valt:n päät. 30/12 1910	b	Palkkio 2 veistonopetuksen johtajalle à 400: —	800	—		
		Määräraha Aleksanterinkad. Alempan Käsityöläiskouluun sijoitetun kansakoululuokan voimaspitoa varten	2,370	—		
		<i>b) Muut kustannukset.</i>				
	c	Kanslian ja kouluhuoneist. vuokrat	41,690	—		
		Opetustarpeet	20,000	—		
	c*	Biologisten kokoelmain kuntoonpano	800	—		
		Tarveaineet käsitöihin ja koulukeittiöihin	20,000	—		
		Uudet kouluhuonekalut ja vanhojen korjaus	7,000	—		
		Polttopuut ja niiden hakkaus	50,000	—		
		Valo	40,000	—		
	c	Vaatetusapua kaupungista oleville köyhille oppilaille	34,000	—		
		Puhtaanapito	56,500	—		
		Vedenkulutusmaksut	3,000	—		
		Kaupungin koulutalojen ja huoneistoj. kunnossapito 38,595: —				
		Vuokrattujen koulutalojen ja huoneistoj. kunnossapito 3,998: —	42,593	—		
Valt:n päät. 17/10 1905 S:n 30/12 1907	b	Kansakoulusta päässeiden oppilaiden paikanvälitys	1,700	—		
S:n 15/3 1905 S:n 30/12 1909	b & c	Määräraha Viaporissa ja sen läheisillä saarilla asuv. lasten käyttämiseksi kaupung. kansakouluissa	1,730	—		
K. Asetus 5/8 1886	b	Apumaksut eläkkeen suorittam. Suomen kansak. opettajakunn.: 89 opettajalta à 50 mk 4,450: — 218 opettajattarelta à 37: 50 8,175: —	12,625	—		
		Siirros	1,371,821	14	5,811,521	13

Valt:n päät. 30/12 1910	b*	Määräraha stipendeiksi yliopistolisiin jatkokursseihin osanottoa varten	1,371,821	14	5,811,521	13
	c & d	Ilmoitukset, lomakkeet, muu painatustyö ja sekal. menot	4,400	—		
	c	Määräraha matkastipendeiksi	8,000	—		
			2,000	—	1,386,221	14
5. Tylsämielisten ja raajarikkoisten lasten opetus.						
Valt:n päät. 11/10 1898	b	Määräraha suoritettavaksi 300 mk kultakin Perttulan tylsämielisten lasten laitokseen Helsingistä otetulta vapaaoppilaalta, yhteensä kuitenkin korkeintaan	4,500	—		
Valt:n päät. 30/12 1910	b	Määräraha raajarikkoisten lasten opetusta varten	4,900	—	9,400	
6. Pahatapaisten lasten turvakodit.						
Valt:n päät. 30/12 1907 S:n 1/3 1910	b	Bromarvin Bengtsärin kasvatuslaitos, arviolta	44,400	—		
	b & c	Sipoon kasvatuslaitos, arviolta	11,300	—		
Valt:n päät. 15/10 1901 S:n 30/12 1907 S:n 30/12 1908 S:n 30/12 1909		Nummen kasvatuslaitos, arviolta	10,100	—		
	b & c	Lohjan kasvatuslaitos, arviolta	10,000	—		
		Wanajan kasvatuslaitos, arviolta	17,000	—		
Valt:n päät. 22/12 1903 S:n 30/12 1907 S:n 30/12 1908 S:n 30/12 1909	b & c	Porvoon pitäjän kasvatuslaitos, arviolta	10,500	—		
S:n 29/12 1905 S:n 30/12 1907 S:n 30/12 1908	b & c	Kemiön kasvatuslaitos tyttöjä varten, arviolta	14,800	—		
S:n 30/12 1909		Vihdin pikkukoulu	10,900	—		
S:n 22/12 1903 S:n 30/12 1907 S:n 30/12 1908 S:n 30/12 1909	b & c	Sipoon s:n	4,300	—		
S:n 29/12 1899 S:n 15/10 1901 S:n 30/12 1908 S:n 30/12 1909	b & c	Yksityisten hoidettaviksi annettui- ta, arviolta	8,000	—		
		Lääkäripalkkio tarkastuks., s:n	150	—	141,450	
Siirros			—	—	7,348,592	27

		Siirros	—	7,348,592	27
7. Helsingin kaupungin kirjasto.					
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $\frac{3}{4}$ 1889 S:n $\frac{28}{12}$ 1906	} b	1 Kirjastonhoitaja	4,000	—	
		2 Amanuenssia Kansankirjastossa, palkkiota à 1,900:— 3,800:— korotusta 10 vuoden palveluksesta à 380 760:—	4,560	—	
		4 Amanuenssia (Kansankirjast.), palkkio à 1,900:—	7,600	—	
		1 Amanuenssi (Luku- sal.), palkkio 1,200:— korotusta 10 vuoden palveluksesta 240:— mieskoht. palkanli- säys 400:—	1,840	—	
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $\frac{30}{12}$ 1908	} b & c	2 Amanuenssia (Luku- sal.), palkkio 1,200:— korotusta 5 v:n palv- veluksesta 120:—	2,640	—	
		1 Amanuenssi (Lukusal.), palk- kio 1,200	1,200	—	
		3 Ylimäär. s:n à 765:—	2,295	—	
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $\frac{20}{12}$ 1888	} b	1 Vahtimestari, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita	900	—	
S:n $\frac{30}{12}$ 1907	} b	1 Toinen vahtimestari	1,200	—	
S:n $\frac{27}{12}$ 1895 S:n $\frac{18}{12}$ 1906	} b & c	1 Talonmies, paitsi vapaata asun- toa ja polttopuita	420	—	
S:n $\frac{20}{12}$ 1902 S:n $\frac{30}{12}$ 1907	} b	1 Siivoojatar, paitsi vap. asuntoa ja polttopuita	900	—	
Valt:n päät. $\frac{28}{12}$ 1896 S:n $\frac{30}{12}$ 1907 S:n $\frac{30}{12}$ 1909	} b	1 Töölön haaraosaston johtaja, palkkiota 1,200:— korotusta 5 v:n palve- lukselta 120:—	1,320	—	
S:n $\frac{22}{12}$ 1898 S:n $\frac{26}{9}$ 1899	} b	1 Tehtaankadun N:o 36 haaraosas- ton johtaja, paitsi vapaata asun- toa, polttopuita ja valoa	200	—	
S:n $\frac{8}{10}$ 1907 S:n $\frac{30}{12}$ 1909	} b	1 Hermannin haaraosaston joh- taja, paitsi vap. asuntoa, poltto- puita ja valoa	900	—	
		Siirros	29,975	—	7,348,592 27

			Siirros	29,975	7,348,592	27	
			1 Sörnäisten haaraosaston johtaja, palkkiota 2,100: —				
			korotusta 10 v:n pal- peluksesta 420: —	2,520			
Valt:n päät. 26/3 1899	}	b	1 Sörnäisten haaraos. amanuenssi	1,200			
S:n 14/6 1906			1 Ylimääräinen amanuenssi Sörnäisten haaraosastossa	765			
S:n 30/12 1907			1 Sörnäisten haaraosast. vahtimestari, paitsi asunt., polttop. ja valoa	720			
S:n 30/12 1908			3 haaraosastojen siivoojat., paitsi asunt., polttop. ja valoa à 160 mk	480			
S:n 30/12 1909			Haaraosastohuoneuksien vuokra .	7,100			
		c	Kirjat, aikakauskirjat ja sanomalehdet ynnä sitominen, arviolta	22,000			
		c*	Satunnainen määräraha luetteloiden painatusta ja sitomista varten .	2,500			
		c	Polttopuut ja valo, arviolta . . .	9,000			
			Palovakuutusmaksut, arviolta . . .	300			
			Lumenajo, arviolta	500			
			Vedenkulutusmaksut	50			
			Puhtaanapito	600			
		c & d	Sekalaisia sekä arvaamattomia menoja, arviolta	5,700	83,410		
			8. Työväenopetus.				
Valt:n päät. 28/12 1906	}	b & c	Määräraha ruotsinkielisiä työväenluentokursseja varten	10,000			
S:n 30/12 1907			Määräraha suomenkielisiä s:n . . .	15,000	25,000		
S:n 30/12 1908							
S:n 30/12 1910							
			9. Muut kansanvalitustarkoitukset.				
		b	Määräraha Ruotsalaiselle teatterille	8,000			
			S:n Suomalaiselle s:n	5,000			
Valt:n päät. 30/12 1910	S:n Folkteatterille s:n		3,000				
	S:n Osakeyhtiö Helsingin Filharmoniselle Seuralle		25,000				
	S:n Helsingin Torvisoittokunnalle		20,000	61,000			
			— Smk 1,907,097: 14 —				
			X. Kaupungille kuuluvat yleiset rasitukset.				
			1. Kyydinpito.				
Kuv. päät. 14/4 1908	}	b	Urakka, 4 hevosta	—	1,840		
Välikirja 18/3 1909							
			Siirros	—	7,519,842	27	

			Siirros	—	—	7,519,842 27
		2. Kruununverot.				
Päät. Kaup. valit. 19/12 1757, 58 § K. S:n päät. 15/5 1899	b	Karjaverot ja kylvömaksu		—	—	54 96
		3. Majoitus.				
Majoit. ohjes. 19/1 1876 Valt:n päät. 11/3 1879	b	Majoituskustannukset, arviolta . .		—	—	513,176 —
		4. Majoituslautakunta.				
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 30/12 1907 S:n 30/12 1909	b & c	1 Puheenjohtaja		3,000	—	
		1 Sihteeri		2,000	—	
		1 Majoitusmestari		2,000	—	
		1 Kielenkääntäjä		1,200	—	
		1 Vahtimestari		800	—	
	c & d	Tarverahat ja arvaamattomat menot, arviolta		600	—	9,600 —
		— Smk 524,670: 96 —				
		XI. Kauppahallit.				
		1. Rantatorin kauppahalli.				
Valt:n päät. 29/10 1899 S:n 30/12 1907	b	1 Tarkastusmies, palkk. 1,350: — vaatetusapua 150: —			1,500 —	
	c	1 Renki, palkkaa		1,200	—	
		Valaistus, arviolta		3,300	—	
		Vedenkulutusmaksuja, s:n		8,800	—	
		Karikkeiden poisto, s:n		1,600	—	
		Sekalaisia kuluja, s:n		700	—	17,100 —
		2. Hietalahdentorin kauppahalli.				
Valt:n päät. 22/12 1903 S:n 30/12 1907	b	1 Tarkastusmies, palkk. 1,350: — vaatetusapua 150: —			1,500 —	
	c	1 Renki		1,200	—	
		Valaistus, arviolta		3,100	—	
		Vedenkulutusmaksuja, s:n		200	—	
		Karikkeiden poisto, s:n		1,000	—	
		Sekalaisia kuluja, s:n		500	—	7,500 —
		Siirros		—	—	8,067,273 23

			Siirros	—	—	8,067,273	23	
		3. Länsi Rannan N:o 10 kauppahalli.						
Valt:n päät. $\frac{30}{12}$ 1904 S:n $\frac{30}{12}$ 1907	} b	1 Tarkastusmies, palkk.	1,350: —					
		vaatetusapua	150: —	1,500	—			
		} c	Valaistus, arviolta		1,500	—		
			Vedenkulutusmaksuja, s:n		150	—		
			Karikkeiden poisto, s:n		800	—		
		Sekalaisia kuluja, s:n		600	—	4,550	—	
		4. Kasarmintorin kauppahalli.						
Valt:n päät. $\frac{28}{12}$ 1906 S:n $\frac{30}{12}$ 1907	} b	1 Tarkastusmies, palkk.	1,350: —					
		vaatetusapua	150: —	1,500	—			
		} c	1 Renki		1,200	—		
			Valaistus, arviolta		3,500	—		
			Vedenkulutusmaksuja, s:n		200	—		
		Karikkeiden poisto, s:n		500	—			
		Sekalaisia kuluja, s:n		600	—	7,500	—	
		— Smk 36,650: — —						
		XII. Kaupungin teknilliset laitokset.						
		Vesijohtolaitos.						
} c*		Uutistytöt	341,900: —					
		Uudistukset	51,150: —					
		Vesimittarien ja kaluston oston	29,000: —					
		Pohjavesitutkimukset	20,000: —	442,050	—			
		Kaasutehdas.						
} c*		Uutistytöt	94,290: —					
		Uusien lyhtyjen sijoitus	52,100: —					
		Talojohdot ja kalusto	59,000: —	205,390	—			
		Sähkötehdas.						
} c*		Katuvalaistus	50,000: —					
		Velanvähenn. Otto A. Blomqvistille	110,000: —					
		Mittarien oston	75,000: —	235,000	—	882,440	—	
		— Smk 882,440: — —						
		Siirros						
		— — — 8,961,763 23						

		Siirros	—	8,961,763 23
XIII. Yleiset työt.				
1. Rakennukset ja talot.				
<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>				
	c	Lumenkuljetus kaup. taloista . . .	6,000	—
		Katajanokan Tulli- ja Pakkahuoneen varahöyrykattilat ja muu korjaus	12,600	—
		Raatihuoneen erinäiset sisäiset korjaustyöt	3,300	—
		Kansankirjaston erinäiset korjaustyöt	2,750	—
		Kansankirjaston ilmanvaihdon parannus	4,800	—
		Polisilaitoksen käytettävänä olevain huoneistojen erinäiset sisäiset korjaustyöt:		
		Aleks.kadun 22:ssa ja 24:ssä	3,750	—
		Pengerkadun 5:ssä	7,000	—
	c*	Ratakadun 10:ssä	4,400	—
		Eteläisen ja pohjoisen palotornin sekä paloasemain erinäiset korjaustyöt	4,930	—
		Marian sairaalan erinäiset korjaustyöt	20,700	—
		Sen viereiset istutukset	7,524	11
		Makasiinirannan Tavaravajain korjaus	6,500	—
		Katajanokan Tavaravajain korjaus	3,080	—
		Bromarvin Bengtsårin kasvatuslaitoksen erin. korjaustyöt	8,000	—
		Seurahuoneen s:n	7,000	—
		Kaupungin talojen uudet sähköjohdot	10,500	—
	c	Sekalaiset korjaustyöt	46,925	—
				159,759 11
<i>Uutisrakennukset.</i>				
Valt:n päät. 11/2 1908	b*	Uusi työ- ja vaivaistalo	500,000	—
	c*	Lisämääräraha työ- ja vaivaistaloa varten	80,000	—
S:n 8/2 1910	b*	Uusi kulkutautisairaala	700,000	—
		Siirros	1,280,000	—
				9,121,522 34

Valt:n päät. 6/10 1908	b*	Siirros	1,280,000	—	9,121,522	34
		Vallilan kunnalliset työväenasunnot	125,000	—		
	c*	Lisämääräraha Hietaniemen- ja Kristiinankadun työväenasuntoja varten	42,000	—		
S:n 13/4 1910	b*	{ Kallion uusi paloasema	150,000	—		
		{ Hermannin s:n s:n	25,000	—		
		{ Korkeavuorenkadun talon N:o 39 kauppahinta	125,000	—		
S:n 15/2 1910	b*	Sipoossa oleva kunnan houruinhoitolaitos	67,702	30		
		{ Kallion uusi kaupunginkirjastotalo	200,000	—		
	c*	{ Lisämääräraha Kallion kansakoulutaltoa varten	25,000	—		
		{ Erinäiset maalaustyöt Tehtaan-				
		{ kadun kansakoulussa	7,000	—		
S:n 26/5 1910	b*	Erinäiset talli-, vaja- ja jääkellaritöet Marian sairaalassa	15,750	—		
		{ Vanhankaupungin uusi poliisivartiotupa	6,300	—		
		{ Apuraha Eläintarhan urheilukentän viereisen pukeutumispaviljongin rakentamista varten . .	10,000	—		
	c*	{ Ratakadun kansakoulun viereisten katujen ja jalkakäytävään kiveäminen sekä erinäiset maalaustyöt	4,650	—		
		{ Siltasaarenrannan ja Katajanokan pohjoisrannan uudet makit . .	3,000	—		
		{ Bengtsårin kasvatustalokseen kuuluvassa Stengårdin talossa olevan kivirakennuksen viime vuonna alotetun muutostyön jatkaminen	15,000	—		
Valt:n päät. 8/11 1910	b*	Laivaveistämötonttien kauppahinnasta maksetaan v. 1911 lyhennystä	100,000	—		
S:n 13/12 1910	b*	Sähkölaitoksen laajentamista varten Kallioon ja Töölöön . . .	860,000	—	3,061,402	30
		2. Kadut ja yleiset paikat.				
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>				
	c*	Saunakadun pohjoisen kolmasosan kiveäminen paraslaat, telikkakivillä asfalttiin	45,000	—		
		Siirros	45,000	—	12,182,924	64

			Siirros	45,000	—	12,182,924	64
			Kanavatorin ja Pohjoisrannan s:n saaristoveneiden kytkypaikan viereltä	15,000	—		
	c*		Kasarminkadun s:n kansakoulutontin, osotenumero 21, kohdalta	6,000	—		
			Erottajakadun s:n s:n kaupungin osalta	26,800	—		
	b*		Tarkastuspaviljongin ja Maksiininrannan välisen Etelärannan osan s:n	15,000	—		
Valt:n päät. 30/12 1910			Senaatintorin poikki Nikolainkadulta viistoon Aleksanterinkulle kulkevan 9 m. leveän ajotien s:n	21,000	—		
	c*		Kaupungin osan Hernesaarenkatua kiveäminen Tokankadun ja Kalastajatorin väliltä	5,900	—		
	b*		L. Viertotien tasoitus korttelin N:o 422 kohdalla (Museotontti)	19,000	—		
Valt:n päät. 27/10 1910			Siltasarenkadun länsiosan tasoitus Pitkäsillan ja Sirkuskad. väl.	70,300	—		
			Ylioppilastalon torin jalkakäytävän korjaus	2,950	—		
	c*		I. Viertotien laajentaminen niiltä kohdin, mihin jo on teetetty taikka tänä vuonna teetetään uutisrakennuksia	15,000	—		
			Erinäisten kaupungille kuuluvain katuosain kaiteitten uudistus ja korjaus	11,700	—		
	c		Sekalaisia korjauksia	15,000	—	268,650	
			<i>Uutistytöt.</i>				
K. S. päät. 21/4 1910	b*		Pitkäsillan uudestirakentaminen	787,500	—		
Valt:n päät. 16/2 1910			Jalkakäytävän laittaminen Tehtaankadulle Kapteeninkadun puistikon vierelle	1,000	—		
	c*		Sörnäisten Rantatien päällystäminen ketokivillä Vilhonvuori ja Pääskylänkadun välillä	10,700	—		
			Rahapajanrannan ketokiveyksen uudistus 30 metrin leveydeltä nyk. itäisimmän tavaravajan		—		
			Siirros	799,200	—	12,451,574	64

		Siiros	799,200	12,451,574	64
		itäpuolelta sekä kahden 10 m. leveän, I. Satamakadun suuntaisen ajotien s:n korttelin N:o 189 itäpuolella	27,500		
		Lisämääräraha Rahapajanrannan itäosaan laskettuihin uusiin rautatieraitteisiin tarpeellisten vaihteiden ja ristoksien kustantamiseksi	5,700		
		Leikkikentän laittaminen kortteliin N:o 127 Vuorimiehenkadun varrelle	9,200		
	c*	Vilhonkadun tasoitus Vuori- ja Unioninkadun väliltä korttelin N:o 41 ja Kaisaniemen puiston halki	53,800		
		Ehrensivärdintien s:n Rehbinderin- ja Armfeltintien väliltä	16,400		
		Engeltorin s:n, lukuunottamatta istutuksia, mutta lukuunotettuna kortt. N:o 230 oleva kuja	17,300		
Valt:n päät. 26/4 1910	b*	Ehrensivärdintien tontin N:o 17 länsipuolelle kortteliin N:o 227 laitettavan istutuksen louhimistyöt	700		
	c*	I. Viertotien ja Porthaninkadun välisen 5 linjan jälellä olevan osan tasoitus	50,000		
Valt:n päät. 7/6 1910	b*	Eräiden Työpaja- ja Panimokatu- tujen osien s:n	6,000		
		Karjalankadun s:n Porvoonkadun ja Eläintarhantien väliltä	36,000		
		Viipurinkadun s:n Porvoon- ja Kotkankadun väliltä	36,700		
	c*	Porvoonkadun länsiosan s:n Kristiinan- ja Kajaaninkadun väliltä	28,000		
		Runeberginkadun s:n Freedrikin- ja Rautatienkadun väliltä . . .	40,100		
		E. Rautatienkadun s:n Freedrikin- ja Runeberginkadun väliltä	14,000		
		Nervanderinkadun s:n Ainonkadulta Fjälldalinkadulle	56,000		
		Siiros	1,196,600	12,451,574	64

			Siirros	1,196,600	—	12,451,574	64
	c*	Cygnaeuksenkadun s:n Töölön- ja Nervanderinkadun väliltä . . .		21,700	—		
	c*	Museokadun s:n Töölön- ja Runeberginkadun väliltä		61,000	—		
	c*	Korttelin N:o 139 Kataja pohjois- ja länsipuolella Katajankalla olevan kadun s:n		17,400	—		
	b*	Pengerkadun tontin N:o 4 vieraisen Kaikukujan osan s:n		5,800	—		
	b*	Alustavat toimenpiteet varastopaikkojen laittamiseksi Jätkäsaarelle		50,000	—		
	c*	Osan Böhlen tilaa s:n		50,000	—	1,402,500	
		3. Kanavat ja viemärit.					
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>					
	c	Erinäinen kunnossapito		29,000	—		
	c*	Täydennystyöt		5,000	—	34,000	
		<i>Uutistytöt.</i>					
	c*	Viemärikanava Ehrensvärdintien alatse korttelin N:o 232 tontilta N:o 25 Armfeltintien alaiseen kanavaan sekä saman korttelin tontilta N:o 27 Rehbinderintien alaiseen kanavaan . .		10,600	—		
	c*	S:n Engeltorin alatse korttelin N:o 226 tontilta N:o 5 Rehbinderintien alaiseen kanavaan S:n Engeltorilta Armfeltintielle mainittua paikkaa eteläpuolelta rajoittavan istutuksen halki		2,050	—		
	c*	S:n Engeltorin alatse Ehrensvärdintielle mainittua paikkaa lännessä rajoittavan istutuksen halki		3,800	—		
	c*	S:n Karjalankadun alle Loviisankadun ja Alppilantien välille .		3,000	—		
	c*	Viemärikanava Viipurinkadun alle korttelin N:o 373 tontilta N:o 14 Kotkankadun alaiseen kanavaan		9,300	—		
				9,600	—		
			Siirros	38,350	—	13,888,074	64

Valten päät. 30/12 1910

		Siirros	38,350	13,888,074	64
		S:n Runeberginkadun alle korttelin N:o 217 tontilta N:o 3 E. Rautatienkadulle	6,500		
		S:n E. Rautatienkadun alitse Freedrikinkadulta Leppäsuonkadulle sekä viimeksi mainitun kadun alitse Nordenskjöldinkadun alaiseen kanavaan . . .	19,700		
		S:n Nervanderinkadun alle korttelin N:o 407 tontin N:o 5 ja korttelin N:o 425 tontin N:o 12 välille mainitun kadun varrella	11,900		
		S:n Cygneuksenkadun alitse korttelin N:o 435 tontilta N:o 12 Museokadun alaiseen kanavaan	3,400		
		S:n Museokadun alitse Minervankadulta Töölönkadun alaiseen kanavaan sekä Ahlqvistinkadulta Runeberginkadulle . . .	14,600		
	c*	S:n Museokadun alitse Aurorankadulta L. Viertotielle	6,500		
		S:n Arabian huvila-alueen halki Topeliuksenkadun alaisen kanavan jatkaminen kaupungin nyk. vaivaistalon alueelle	9,700		
		Katkaiseva kanava Kaisaniemen puiston halki yhdistämään Kaisaniemen ravintolan kohd. Töölönlahteen laskevan lokaviem. Siltavuorenrann. alais. viemäriin	47,000		
		Viemärikanava Vesisäiliönkadun alitse korttelien 372 ja 373 välille Kristiinankadun alaiseen kanavaan	3,400		
		Erinäisiä lokaviemärejä Böhlen esikaupunkiin	22,400		
		Viemärikan. Katajanokalle kortt. N:o 139 pohjoispuolisen kad. alle	5,300		
Valt:n päät. 13/12 1910	b*	Lokaviemäriin muuttaminen Sähkölaitoksen alueella	20,000	217,350	
		4. Tiet.			
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>			
	c	Erinäisiä korjauksia	—	10,000	—
		Siirros	—	14,115,424	64

			Siirros	—	14,115,424 64
		5. Viertotiet.			
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>			
	c	Erinäisiä korjauksia	15,000	—	
	c*	Jalkakäytävä Ruusulankadulta Nimrodinkadulle	4,000	—	
		S:n pitkin I. Viertotietä Herman- nista Toukolaan	7,100	—	26,100
		6. Satamat.			
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>			
	c	Erinäisiä korjauksia	25,000	—	
		Alasmenosillat jälle ynnä laitu- rien ja jäärailojen aitaukset . .	5,000	—	
		Satamain ruoppaus	20,000	—	
	c*	Ruoppauspaikan järjestäminen sähkö- ja kaasutehtaantonttien rantaan Sörnäisissä	7,000	—	
		Sörnäisten läntisen sillan laajen- nus ja pitennys	22,000	—	
	b*	Sörnäisten keskimäisen sillan s:n s.n.	26,300	—	
		Pohjoissataman T-muotoisen lai- turin keskiosan korjaus	8,400	—	
	c*	Taivallahden rannassa olevan Vai- vaistalon laiturin s:n	4,000	—	
		Sinivuorenmaan lounaisrannan yleisen laiturin s:n	2,100	—	
		Eteläsataman eteläisen laiturin- haaran itäosan s:n	5,500	—	
		Makasiinirannan sillan puusta tehdyn osan uudestirakentami- nen	17,700	—	
		Hietaniemen kaatolaiturin korjaus	4,000	—	147,000
		<i>Uutistytöt.</i>			
	b*	Hiilenpurkaussilta Sörnäisten sa- tamaan kaasutehtaan rantaan . .	34,300	—	
	c*	Merisataman valiaikainen pur- kauslaituri	3,600	—	
		Merisataman venelaituri	775	—	38,675
		Siirros	—	—	14,327,199 64

Valt:n päät. 26/5 1910

S:n 28/5 1910

		Siirros	—	—	14,327,199 64
		7. Istutukset.			
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>			
		Istutusten ja taimistojen kunnossapito	99,140	—	
		Eläintarhan urheilukentän järjestysmiehen palkkaus	600	—	
		Saman urheilukent. kunnossapito	1,000	—	
		Punanotkon urheilukentän samoin	500	—	
		Eläintarhan kahden makin puhtaanaapito	500	—	
		Polttopuut kaupunginpuutarhan asuinrakennuksiin	1,152	—	
	c	Sam. rak. erinäisten huoneiston lämmitys ja siivoaminen	360	—	
		Samoin valaistus	150	—	
		Talvipuutarhan kunnossapito	6,000	—	
		Tallipalvelijaston palkkaus, kaupunginpuutarhan tallirehut y. m. menot	6,029 70		
		Tehtaankadun ja kaupunginpuutarhan vanhempain kasvihuoneitten korjaus	2,000	—	
		Alpin kunnossapito	1,500	—	
	c*	Vanhempain nurmien ja käytävain uudistus	4,500	—	
		Aitausten kunnossapito	3,500	—	
		Mullanvalmistus kaup. istutuksia varten	3,500	—	
	c	Lannan osto kasvilavoihin	650	—	
		Kaupungin vesilintujen hoito	1,000	—	
		Leposohvain korjaus	2,200	—	
		Työkalujen osto ja korjaus	2,500	—	
	c*	Suojaristikkojen hankkiminen Henrikinpuiston puille	4,550	—	
	c	Istutusten kasteluun, rakennuksiin, kasvihuoneisiin ja suihkukaivoihin tarvittava vesi	12,000	—	153,331 70
		<i>Ututistyt.</i>			
Valtn päät. 30/12 1910	b*	Eläintarhan ja Hakasalmenpuiston perkamiseksi sekä vanhojen tei-			
		Siirros	—	—	14,480,531 34

		Siirros	—	14,480,531	34
		den korjaamiseksi ynnä uusien teiden ja käytävään laittamiseksi näissä	25,000		
Valt:n päät. ³⁰ / ₁₂ 1910	b*	Uusia kasvisuojia tahi sellaisia rakennuksia varten, joita välttämättömästi tarvitaan kaupungin kasvikoelmien ja puutarhaintutusten kunnossapitämiseksi	25,000		
		Makin teettäminen Eläintarhaan	2,500		
		Vesiputken s:n s:n	750		
		Savilan taimiston kuntoonpano	2,500		
	c*	Tenniskenttään laittaminen Kaisaniemeen	6,600		
		Tokantorin järjestelyn loppuunsaattaminen	4,000		
		Punanotkon tasoitus- ja istutustyön jatkaminen	10,000		
		Kaivopuiston tasoitustyön jatkaminen	5,000		
		Kelkkaratain laittaminen	1,600		
Valt:n päät. ⁵ / ₁₀ 1909	b*	Ajotie Eläintarhaan rautatien länsipuolitse Fredriksbergiin	15,000	97,950	
		8. Puhtaanapitolaitos.			
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>			
		Kaatopaikkain ja laiturien kunnossapito	5,000		
		Vartijain palkaus	7,000		
		Makkien ja käymäläin puhtaanapito	15,000		
		Samain korjaus	2,000		
	c	Kaupungin yleisten paikkain ja katuosain puhtaanapito	115,000		
		Keskikaupungin katujen kaste- lu	15,000		
		Vedenkulutus	14,500		
		Viertoteiden puhtaanapito	40,000		
		Kaivopuiston viertoteiden s:n	1,000		
		Teiden s:n	18,000		
		Venesatamain s:n	700		
		Jäiden s:n	1,500	234,700	
		Siirros	—	14,813,181	34

		Siirros	—	—	14,813,181	34
		9. Yleinen makkien puhtaanapito.				
	c	Palkkauksia, miehistö ja ajomiehet	125,000	—		
		10 hevosen rehut	7,600	—		
		Sekalaisia menoja desinfisioimis- aineista, työkaluista y. m. . . .	7,800	—		
		Ajoneuvojen, rikkalaatikkojen, le- vyastiatin ja kansien korjaus . .	12,080	—		
	b*	Rautatierahteja	25,000	—		
Valt:n päät. 8/11 1910		Kannellisten makkiastiatin, rikka- astiatin ja ajoneuvojen oston, il- moituslomakk. hankkimis. y. m.	43,000	—	220,480	—
		10. Työkalut.				
	c	Erinäiset ostot ja korjaukset . .	7,000	—		
		Kuuden vanhan kasteluvaunun uudistus à 600: —	3,600	—		
	c*	Lakaisukoneen ostoon.	1,800	—		
		Kahden ruoppausroomun korjaus	6,000	—		
		Uusi porakone, täydellisenä höyrykattiloineen, porineen y. m.	5,000	—	23,400	—
		11. Sekalaista.				
	c	Hengenpelastuskalujen, halkomit- tain y. m. kunnossapito	4,000	—		
		Pesuhuoneitten ja -laiturien eri- näinen hoito ja korjaus	10,000	—		
	c*	Kahden pesuhuoneen, nimittäin Merisatam. ja Sörnäisten Ranta- tien varrella olevan, korjaus . .	3,600	—		
		Kahden avonaisen pesulaiturin s:n	2,400	—	20,000	—
		— Smk 6,115,298: 11 —				
		Siirros	—	—	15,077,061	34

			Siirros	—	15,077,061	34
XIV. Eläkkeitä ja apurahoja.						
Maistr. päät.	$18/2$	1863	b	Maistraatinsihteerintytär M. K. Wirzenius	√ 266	67
Valt:n päät.	$9/2$	1875	b	Neuv.mies H. L. Chronsin 3 lasta	√ 600	—
S:n	$9/5$	1893	b	Ent. ylimääräinen kaupunginvouti Moses Lindberg	√ 400	—
S:n	$16/3$	1893	b	Palokonstaapelinleski Gustava Hukkanen	√ 120	—
S:n	$3/10$	1893	b	Rahatoimikamarin sihteerin O. Ehrströmin alaikäinen poika	√ 200	—
S:n	$16/5$	1899	b	Vahtimestarintytär Erika Aleksandra Rosenström	√ 120	—
S:n	$19/11$	1895	b	Metsänvartij:leski Maria Eriksson	√ 120	—
S:n	$3/12$	1895	b	Kaup.palvelijanleski E. J. Tång	√ 120	—
S:n	$20/16$	1896	b	Ent. reaalikoulunvahtimestari F. M. Lindqvist	√ 450	—
S:n	$6/6$	1905				
S:n	$22/4$	1902	b	Satamavahtimestar.leski Eva Hagman	√ 144	—
S:n	$26/5$	1903	b	Kaupunginpalvelijanleski Adolfin Fagerholm	√ 120	—
S:n	$20/2$	1903	b	Ruiskumestar.leski Sofia Nyström ja hänen alaikäiset lapsensa	√ 600	—
S:n	$30/12$	1907				
S:n	$20/6$	1904	b	Ent. satamavahtimestari Johan Edvard Stenman	√ 400	—
S:n	$8/3$	1904	b	Kaup.palvelijanleski A. M. Olin	√ 120	—
S:n	$13/9$	1904	b	Vahtimestarinleski M. E. Roskvist	√ 120	—
S:n	$13/3$	1905	b	Opettajatar Maria Hertz	√ 1,000	—
S:n	$6/6$	1905	b	Siivoojatar K. C. Sundmark	√ 300	—
S:n	$9/5$	1905	b	Rakennusmestarinleski A. M. Nyholm lapsineen	√ 300	—
S:n	$13/12$	1905	b	Järjestysmiehenleski Karolina Wilhelmina Rönneberg	√ 200	—
S:n	$20/12$	1905	b	Siivoojatar Hedvig Kristina Lindgren	√ 230	—
S:n	$12/2$	1906	b	Entinen vesijohtoinsinööri C. Hausen	√ 3,000	—
S:n	$21/5$	1906	b	Ent. Työ- ja Vaivaistalon johtaja, kunnallisneuvos C. E. Degerholm	√ 4,500	—
				Siirros	13,430	67
					15,077,061	34

			Siirros	13,430	67	15,077,061	34	
Valtn päät.	21/8	1906	b	Ent. vahtimestari Henrik Gustaf Forsblom	600	—		
S:n	13/11	1906	b	Leskirouva Karin Calonius	2,400	—		
S:n	13/11	1906	b	S:n Anna Lovisa Lindberg	2,400	—		
S:n	13/11	1906	b	Alaik. Karl Axel Robert Lindberg	1,200	—		
S:n	13/11	1906	b	Alaik. Karin Lindberg	1,200	—		
S:n	13/11	1906	b	Leskirouva Frideborg Nordlin	1,200	—		
S:n	13/11	1906	b	Alaik. Karl Torsten Nordlin	600	—		
S:n	13/11	1906	b	Leskirouva Ida Natalia Kullberg	600	—		
S:n	13/11	1906	b	Wilhelmina Kulmala	360	—		
S:n	13/11	1906	b	Karl Gustaf Törnqvist	500	—		
S:n	27/11	1906	b	Ent. Työ- ja Vaivaistalon taloudenhoitajatar Maria Sofia Ekholm	500	—		
S:n	4/6	1907	b	Entinen vahtimestari Axel Törnström	400	—		
S:n	11/6	1907	b	Ent. vahtimestari Frans Hasselberg	600	—		
S:n	17/9	1907	b	Leski Amalia Adolfina Johansson	144	—		
S:n	8/10	1907	b	Ent. kaup. palv. A. V. Nyberg	720	—		
S:n	18/11	1907	b	Ent. Maistraatin kanslisti Amanda Cajander	1,200	—		
S:n	14/1	1908	b	Tarkastusmiehenleski Augusta Meriläinen	300	—		
S:n	28/1	1908	b	Varastonhoitajanleski Katharina Kristina Åhlqvist	300	—		
S:n	11/2	1908	b	Ent. amanuenssi Viktorine Sundvall	400	—		
S:n	20/2	1908	b	Ainestenhoitajanleski Matilda Heinola ja hänen alaikäiset lapsensa	450	—		
S:n	10/6	1908	b	Kaasutehtaantyömies David Ellenberg	400	—		
				S:n Jakob Wänthar	400	—		
				Alaikäinen Aimo August Löfgren	120	—		
S:n	1/12	1908	b	Sairaanhoitajatar Edla Ahtikoski	600	—		
S:n	1/12	1908	b*	Sairaanhoitajatar Elin Hjorth	37	50		
S:n	15/12	1908	b	Raatihuoneenarkiston ent. aktuaari J. Öhrnberg	2,000	—		
S:n	15/12	1908	b	Vahtimest. leski Johanna Ström	120	—		
S:n	10/3	1909	b	Työmies Karl Johansson	400	—		
S:n	8/6	1909	b	Tohtorinrouva Olga Juslin	880	—		
				Hallinvahtimest. J. A. Björkholm	600	—		
				Siirros	35,062	17	15,077,061	34

			Siirros	35,062	17	15,077,061	34
Valt:n päät. 1 ^o / ₆	1909	b	{ Maistraatinvahtimestari C. G. Lindqvist	600	—	—	—
			{ Maistraatinvahtimestari Alfred Karlsson	900	—	—	—
S:n 21 ^o / ₆	1909	b	{ Työm. Adolf Konstantin Renfors	600	—	—	—
S:n 5 ^o / ₁₀	1909	b	{ Työmies Herman Pallonen	240	—	—	—
S:n 1 ^o / ₁₀	1909	b	{ Työpäällysmiehen leski Otteliana Gustava Pelat	180	—	—	—
S:n 7 ^o / ₁₂	1909	b	{ Ent. työm. Karl Gustaf Kaalisaaari	120	—	—	—
S:n 1 ^o / ₃	1908	b	{ Sairaanhoidattajat Ida Dahlström	500	—	—	—
S:n 2 ^o / ₅	1908	b	{ Ent. siivoojatar Albertina Boman	300	—	—	—
			{ Työm. leski Lovisa Ävist	300	—	—	—
			— Smk 39,202: 17 —			39,202	17
XV. Sekalaiset menot.							
Valt:n päät. 2 ^o / ₁₀	1875	b & c	{ Kaupungin tilien tarkastus	6,200	—	—	—
S:n 3 ^o / ₁₂	1908	b	{ Kaupungin irtaimen omaisuuden katselmus	800	—	—	—
S:n 1 ^o / ₁	1902	b	{ Polttoaineet, arviolta	6,000	—	—	—
		c	{ Valaistus, siihen luettuina juhla-valaistukset, arviolta	7,000	—	—	—
			{ Myrskynvarotussähkösanom., arv.	250	—	—	—
S:n 3 ^o / ₁₂	1907	b	{ Palovakuutusmaksut, arviolta	14,000	—	—	—
S:n 21 ^o / ₁₂	1897	b	{ Kustannukset kunnallisen asetuskokoelman julkaisemisesta	800	—	—	—
S:n 17 ^o / ₁₂	1907	b	{ Määräraha henkikirjoittajalle, arviolta	5,000	—	—	—
		c	{ S:n henkikirjoittajan huoneiston siivoomiseen	180	—	—	—
Helsingin kalastussääntö 1 ^o / ₂	1890	b	{ Palkkio 2:lle kalastuksen kaitisjälle, arviolta	900	—	—	—
Valt:n päät. 21 ^o / ₁₂	1897	b	{ Puutavarain lauttauksen valvomisesta kaupungin satama-alueella	150	—	—	—
S:n 27 ^o / ₂	1906	b	{ Kustannuks. Kumtähdestä, Meilahdesta, Rekolasta, Oulunkylästä, Böhlestä ja Nybondaksesta, arv.	7,000	—	—	—
		c	{ S:n Henrik Borgströmin kansanpuist. Turholmassa, arviolta	2,900	—	—	—
S:n 23 ^o / ₁₁	1885	c	{ Palkkio talonisännöitsijälle	1,500	—	—	—
S:n 3 ^o / ₁₂	1907	b	{ Palkkiota lainoppineelle varattomien avustajalle	4,000	—	—	—
			Siirros	56,680	—	15,116,263	51

			Siirros	56,680 —	15,116,263 51
Valt:n päät. 1 ^o / ₃ 1910	b	Köyhäinasianajajan apulainen . .	3,000 —		
	c	S:n konttorihuoneiston vuokra .	700 —		
		Määräraha Vankeusyhdistyksen turvakodille	600 —		
S:n 1 ^o / ₅ 1903	b	Määrär. Vankeusyhdn ylläpitäm. vap. pääst. naisvank. turvakod.	600 —		
1886 v:n menosääntö	b	1 Rankkuri, paitsi vap. asuntoa ja polttop., palkkiota	1,680 —		
Valt:n päät. 2 ^o / ₁₂ 1876		Korvausta erinäisistä toimituksista taksan muk., arviolta	200 —		
S:n 2 ^o / ₁₂ 1903	b	Vahingonkorvausta työntekijöille ruumiinvammasta, arviolta	3,500 —		
S:n 2 ^o / ₃ 1907	b	Määräraha huoneiston vuokraamiseen Aleksanterinkadun talosta N:o 16	4,000 —		
S:n 3 ^o / ₁₂ 1909	b	S:n huoneiston vuokraamiseksi postipakettiosastolle Tulli- ja pakkahuoneesta	12,000 —		
Rhkn erit. päätös	c	Normaalikellojen kunnossapito . .	1,630 —		
Valt:n päät. 3 ^o / ₁₂ 1907	b & c	Kalustoa kaupungin taloihin sekä sen korjaus ja täydennys, arviolta	12,000 —		
		Telefoonimaksut, arviolta	8,500 —		
S:n 2 ^o / ₁₂ 1897	b	Määräraha koiraveroa koskevan aset. noudattamisen valvontaa varten	1,000 —		
S:n 3 ^o / ₁₂ 1907	c	Koiraveron aiheuttamia kustannuksia	300 —		
		Kauppatorin suihkukaivon käyttö ja hoito	3,300 —		
S:n 1 ^o / ₁₂ 1899	b	Puolipäivätunnin merkinanto . .	300 —		
	c*	Kustannuksia väenlaskuntoimittamisesta v. 1910, arviolta	15,000 —		
	c	Taksoitettujen varain ja muiden tulojen vähennys ja palautaminen, arviolta	140,000 —		
	d	Arvaamattomiin menoihin Valtuuston määräyksen mukaan	250,000 —		514,990 —
			— Smk 514,990: — —		
			Yhteensä Smk	— —	15,631,253 51

		Kirjain osoittaa tilon laadun Kunn. aset. 58 §:n muk.			
Tulot.					
			Säästöä edelliseltä vuodelta	—	350,000
I. Korot.					
Lahjoituskirjain muk.	<i>c</i>		Kaupungin lainaobligatiooneista, arviolta	14,500	
	<i>b</i>		Tontinlunastuksista, arviolta	550,000	
	<i>b</i>		Lahjoitusrahastoista, joiden korot tulevat kaupungille, arviolta	20,000	
	<i>c</i>	{	Erinäisiä korkoja ja osinkoja, arviolta	15,000	
	<i>c</i>		Teknill. laitosten etuanteista	45,000	
			Kaasulaitoksen rakennuskustannuksista	10,000	654,500
II. Tontinlunastukset.					
Valtn päät. ^{2/3} 1893 S:n ^{14/12} 1909	<i>b</i>		Tonttien myynti ja myytyjen tonttien kauppahinnan kuoletus, arviolta	—	1,100,000
III. Kaupungin kiinteä omaisuus.					
1. Veroja lahjoitetuista tiloista.					
K. Sin päät. ^{12/1} 1879	<i>b</i>		Arviolta	—	1,100
2. Kaupunkiin yhdistetty alue.					
Kunink. vakuutus ^{23/2} 1789, § 1 ja 4 K. Asetus ^{8/12} 1873 §, 6	<i>b</i>		Vuokria rakennuksista ja tiloista	177,000	
Lunastuseht. muk.	<i>b</i>		Vuokria Kaivopuiston alueesta, arviolta	15,000	
Välikirjan muk.	<i>b</i>		Kauppaneuvos H. Borgströmin lahjoittaman Alppipaviljongin vuokra	6,600	
S:n s:n	<i>b</i>		Seurahuoneen vuokra	44,800	
K. Sin päät. ^{11/11} 1884 Valtn päät. ^{29/10} 1888	<i>b</i>		Vuokraa torien myyntipaikoista, arviolta	35,000	
			Siirros	278,400	2,105,600

			Siirros	278,400	2,105,600
	b	Vuokr. poliisin virkahuon. ja tal- leista kaupungin omistamissa taloissa		97,400	
Välikirjan muk.	b	Vuokraa Penger- ja Ratakadun poliisihuoneistoista		5,600	
		Vuokraa Vuorimiehenk. N:on 9 huoneistoista		7,600	
		Vuokraa Fabianink. N:on 1 huo- neistoista		7,400	
S:n s:n	b	Vuokraa kunnallisista työväen- asunnoista		47,000	
		Erinäisiä vuokria, arviolta		9,800	
		Vuokraa myymälöistä ja myymälä- pöydistä, arviolta		6,000	
S:n s:n	b	Vuokraa kauppahallien myyntipai- koista, arviolta		85,000	
		Uimahuonemaksuja, arviolta		500	
		Kalavesimaksuja, arviolta		1,900	
		Heinäankorjuu- ja laidunmaksuja, arviolta		150	
	c	Satunnaisia sekä kenttien vuokria, arviolta		75,000	
		Vuokra laivaveistämöstä		11,000	632,750
		3. Kaupungin maatilat.			
S:n s:n	b	Oulunkylä, Böhle, Nybondas ja Reimars, vuokraa, arviolta		—	25,000
		— Smk 658,850: — —			
		IV. Tonttiverot.			
	b	Arviolta		—	4,000
		V. Tuloa tuottavat oi- keudet.			
K. Asetus ³¹ / ₁₂ 1877 K. julist. sam. p:ltä	c	Tuulaaki Helsinkiin tuleviksi mää- rätyiltä tavaroilta, arviolta		357,000	
K. julist. ¹ / ₁₀ 1881 K. S:n kirjelmä ¹⁷ / ₄ 1883	c	Tuulaaki Helsinkiin meritse tule- viltä, ylämaan kaupunkeihin määrätyiltä tavaroilta, arviolta		5,000	
		Siirros	362,000	2,767,350	

			Siirros	362,000	2,767,350
Liikennetaksa ¹⁰ / ₄ 1888	c	Liikennemaksuja, arviolta . . .	750,000		
S:n s:n	c	Mittausmaksuja, arviolta . . .	1,500		
Valt:n päät. ¹ / ₆ 1876	c	Makasiinivuokraa, arviolta . . .	11,000		
		Satamamaksuja, arviolta . . .	270,000		
		Siltamaksuja, arviolta . . .	10,000		
Liikennetaksa ¹⁰ / ₄ 1888	c	Nostoranmaksuja, arviolta . . .	1,000		
		Painolastimaksuja, arviolta . . .	100		
		Punnitsemismaksuja, arviolta . . .	3,000		
K. Asetus ³⁰ / ₃ 1879	c	Ulkomaalaisten maksuja, ruokata- varain myynnistä aluksesta, ar- violta	6,000		
Useat K. Sin päät.	c	Biljaardimaksuja, arviolta . . .	600		
K. Asetus ²⁴ / ₇ 1883	c	Perunkirjoitusprosentteja, kaupun- gin osuus, arviolta	80,000		
K. Sääntö ²¹ / ₁₀ 1698	c	Perunkirjoitusprosentteja, kaupun- gin vaivaisten osuus, arviolta . .	16,000		
	c	Kolehtirahoja, arviolta	200		
	c	Erinäisiä sakkoja, arviolta . . .	200		
Välikirjan muk.	b	Vanhankaupungin myllyn vuokra	1,900		1,513,500
VI. Sekalaiset tulot.					
K. Asetus ¹⁷ / ₃ 1879	c	Mieskohtainen vaivaismaksu, arv.	50,000		
H:gin kunnall. sairaan- hoidon ohjes. ¹² / ₁₁ 1879	c	Sairaanhoidosta Marian sairaal- lassa, arviolta	40,000		
		S:n s:n Humaliston sairaal., arv.	500		
	c	Tuloja desinfioimislaitoksesta, ar- violta	300		
		Desinfioimisesta kodeissa, ar- violta	3,000		
		Vaivashoitolaisten työt, arvi- olta	200		
K. Asetus ¹⁷ / ₃ 1879	c	Tuloja työlaitoksesta, arviolta . .	9,000		
		Maantuotteita vaivaistalosta, ar- violta	2,000		
		Korvausta vaivaisten ylläpidosta, arviolta	10,000		
	c	Ammattikoulujen oppilaiden myy- dyistä teoksista, arviolta . . .	3,400		
H:gin kansakoulujen ohjes. ²⁵ / ₆ 1878 ja ⁴ / ₁₀ 1892	c	Kansakoulunoppilaiden maksut ja käsityöt, arviolta	600		
		Siirros	119,000		4,280,850

		Siirros	119,000	4,280,850
Kansankirj. säännöt ^{2/5} 1886 K. Asetus ^{11/12} 1894	} b	Korvausta turvakodeissa hoide-		
		tuista lapsista, arviolta	1,500	
	} b	Kirjalainoista, arviolta	11,500	
		Koiravero, arviolta	20,000	
	} c	Työnvälitystoimiston tuloja, ar-		
		violta	400	
		Terveydellisiä ja bakteriolog.		
		tutkimuksia varten perustet-		
		tun laboratorion tulot, arvi-	3,500	
		olta		
		Klosettimaksuja, arviolta	6,500	
		Postilaitoksen vuokra-apumaksu		
		postipakettiosastosta	2,000	
		Apumaksu Ritarihuoneen puisti-		
		kon kunnossapitoon	300	
		Apumaksu Säätytaloa ympäröivien		
		istutuksien kunnossapitoon . . .	1,170	
		Apumaksu Ateneumia ympäröivien		
		istutuksien kunnossapitoon . . .	200	
Välikirjan muk.	} b	Apumaksu Vanhan kirkon istutuk-		
		sien kunnossapitoon	2,200	
		Apumaksua Kirurgisen sairaalan		
		tontin istutusten kunnossapi-		
		toon	700	
Pankkivalt. kirj. ^{6/7} 1892	} b	Apumaksu katuvalais-		
		tukseen Suomen Pan-		
		kilta	275:—	
		Säätytalosta	525:—	
			800	
K. Asetus ^{8/9} 1899 K. S:in kirj. ^{9/8} 1900	} b	Vastike kaup. menettämistä sakko-		
		osuuksista (ynnä kaup. rahaston-		
		hoitajalle tul. osuudet)	7,532	
K. Asetus ^{18/1} 1882	} b	Majoituksen korvaa tammikuun		
		18 p. 1882 annetun K. Asetuk-		
		sen mukaan Kruunu, tariffin		
		mukaan, arviolta	507,750	
				685,052
VII. Valtioavut.				
K. S:in päät. ^{6/10} 1910	} b	Kansakouluille	396,500	
S:n ^{22/8} 1907		} b	Kasvatustaloksille	18,700
S:n ^{10/2} 1908	} b		Katuvalaistukseen	15,200
K. S:in kirj. ^{10/6} 1898		} b	Palolaitokseen	21,000
Knk kirje ^{27/8} 1779	} b		Tulli- ja kellarivapaud. korvaus .	368
		Siirros	451,768	4,965,902

		Siirros	451,768	4,965,902
K. S:in päät. 23/5 1901	b	Valmistavalle poikain ammattikoululle	20,550	
K. S:in päät. 18/1 1906	b	Valmist. tyttöjen ammattikoululle	11,000	
K. Asetus 9/6 1892	b	Kaupungin osuus paloviinaverosta, arviolta	14,000	497,318
K. julist. 14/12 1894				
VIII. Kaupungin teknilliset laitokset.				
	c	Tuloja kaasulaitoksesta	431,000	1,595,000
		S:n sähkölaitoksesta	561,000	
		S:n vesijohtolaitoksesta	603,000	
IX. Puhtaanapitolaitos.				
	c	Talonomistajain maksut	150,000	209,000
		Kansakoulujen maksut	29,000	
		Tuloja lannan myymisestä, arviolta	30,000	
X. Lainat.				
		a) 1902 vuoden obligatsioonilainasta osotetaan:		
	c*	Kunnallisten työväenasunt. rakentamiseen Vallilaan	125,000	167,000
		S:n s:n Hietaniemenkadun ja Kristiinankadun varrelle	42,000	
		b) 1909 vuoden obligatsioonilainasta osotetaan vuonna 1910:		
	c*	Uutta Työ- ja vaivaistaloa varten	500,000	893,050
		Vesijohdon laajentamiseen	393,050	
		c) Kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otet. lainasta:		
	c*	Pitkäsillan uudestirakentamiseen	787,500	
		Uutta kulkutautisairaala varten .	700,000	
		Kunnan houruinhoitolaitosta vart.	67,702 30	
Siirros			1,555,202 30	8,327,270

			Siirros	1,555,202 30	8,327,270 —
Valt:n päät. 2/11 1910	c*	{	Kallion uutta paloasemaa varten .	150,000 —	
			Hermannin sm	25,000 —	
Sm 12/12 1910	b*	{	Korkeavuorenkadun tontin N:o 39 ostoon	125,000 —	
			Laivaveistämötonttien kauppahinnan lyhennys	100,000 —	
			Sähkölaitoksen laajentaminen Kallioon ja Töölöön	860,000 —	
			Lokaviemäriin muuttaminen Sähkölaitoksen alueella	20,000 —	2,835,202 30
	c*	{	d) Kahta vuotta lyhemmäksi takaisinmaksuajaksi otet. lainasta: Kallion uutta kaupunginkirjasto-taltoa varten	— —	150,000 —
			— Smk 4,045,252: 30 —		
XII. Taksoitus.					
			Se määrä, joka lisäksi tarvitaan ja on kunnan verovelvollisilta jäseniltä taksoitettava, on	— —	4,318,781 21
			Yhteensä Smk	— —	15,631,253 51

Helsingin kaupungin 1911 vuoden Meno- ja Tulosaännön yhdistelmä.

Pää- luokka	Menot.	Vakinaiset menot		Satunnaiset menot		Yhteensä	
I	Kaupungin velat	1,869,241	22	466,000	—	2,335,241	22
II	Kaupungin virastot	319,976	64	52,600	—	372,576	64
III	Kunnallishallinto	611,076	66	1,500	—	612,576	66
IV	Katu- ja laituri-alaistus	280,700	—	300	—	281,000	—
V	Palolaitos	152,035	—	9,700	—	161,735	—
VI	Poliisilaitos	350,662	61	4,000	—	354,662	61
VII	Terveysten- ja sairaanhoito	709,683	—	167,700	—	877,383	—
VIII	Vaivaishoito	604,530	—	11,200	—	615,730	—
IX	Opetus- ja sivistyslaitokset	1,858,917	14	48,180	—	1,907,097	14
X	Yleiset rasitukset	524,670	96	—	—	524,670	96
XI	Kauppalhallit	36,650	—	—	—	36,650	—
XII	Kaupungin teknilliset laitokset	—	—	882,440	—	882,440	—
XIII	Yleiset työt	849,386	70	5,265,911	41	6,115,298	11
XIV	Eläkkeet ja apurahat	39,202	17	—	—	39,202	17
XV	Sekalaiset menot	499,990	—	15,000	—	514,990	—
Yhteensä Smk		8,706,722	10	6,924,531	41	15,631,253	51
Tulot.		Vakinaiset tulot		Tontinlunas- tukset ja satun- naiset tulot		Yhteensä	
	Säästö	—	—	350,000	—	350,000	—
I	Korot	654,500	—	—	—	654,500	—
II	Tontinlunastukset	—	—	1,100,000	—	1,100,000	—
III	Kaupungin kiinteä omaisuus	658,850	—	—	—	658,850	—
IV	Tonttiverot	4,000	—	—	—	4,000	—
V	Tuloatuottavat oikeudet	1,513,500	—	—	—	1,513,500	—
VI	Sekalaiset tulot	685,052	—	—	—	685,052	—
VII	Valtioavut	497,318	—	—	—	497,318	—
VIII	Kaupungin teknilliset laitokset	1,595,000	—	—	—	1,595,000	—
IX	Puhtaanapitolaitos	209,000	—	—	—	209,000	—
X	Lainat	—	—	4,045,252	30	4,045,252	30
XI	Taksoitus	4,318,781	21	—	—	4,318,781	21
Yhteensä Smk		10,136,001	21	5,495,252	30	15,631,253	51

Helsingin kaupungin Kaasulaitoksen Meno- ja Tulosaäntö vuodeksi 1911.

Kaupunginvaltuuston vahvistama 30 p. joulukuuta 1910.

Menot.

Hallinto.

Palkat ja palkkiot.

Hallituksen palkkio, arviolta	5,500: —	
1 Toimitusjohtaja, palkkaa	10,000: —	
10 % lisäys 5 p:n palveluksesta syysk. 1 p:stä 1911	333: —	
Vuokrarahoja	2,000: —	
Matkarahoja	500: —	12,833: —
1 Kamreeri, palkkaa	7,000: —	
1 Rahastonhoitajatar, palkkaa	3,000: —	
1 Kirjanpitäjä, palkkaa	4,500: —	
12 Konttoriapulaisia, palkkaa	20,125: —	
Ylimäär. apul., virkamatkak y. m., arviolta	2,500: —	55,458: —

Konttori- ja myymälähuoneistojen vuokra.

Konttorihuoneiston vuokra	11,000: —	
Konttorin tarverahoja, arviolta	6,000: —	17,000: —

Kaasun valmistuskustannukset.

1 Asistentti, paitsi vap. asunt., polttop. ja kaasua, palkkaa	6,000: —	
1 Konemestari, paitsi vapaata asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	4,450: —	
1 Kaasumestari, paitsi vap. asuntoa, valoa ja lämpöä, palkk. 1 " " " " " " " " " "	3,000: — 2,400: —	
1 Tehtaankirjuri, palkkaa	1,800: —	
Tehtaankonttorin tarverahat, arviolta	2,000: —	
Tavallisia kaasuhiiliä, arv. 18,000 tonnia à 20: 50	369,000: —	
Hiilien kuljetus ja sijoittelu, arviolta	7,000: —	
Erittelemättömiä tarveaineita, arviolta	3,800: —	
Muurarien ja apurien palkat, arviolta	3,200: —	
Retortihuoneen työkustannukset, arviolta	22,500: —	
	<u>Siirros</u> 425,150: —	72,458: —

	Siirros	425,150: —	72,458: —
<i>Höyrykattilakäyttö:</i>			
a) palkat, arviolta		5,000: —	
b) polttoaineet ja sekal. tarpeet, arviolta		9,000: —	14,000: —
<i>Konekäyttö:</i>			
a) palkat, arviolta		8,500: —	
b) öljy ja sekal. tarpeet, arviolta		2,000: —	10,500: —
<i>Kaasunpuhdistus:</i>			
a) palkat, arviolta		4,000: —	
b) puhdistusaine y. m., arviolta		4,000: —	8,000: —
Polttoaineet, hehkuttimet, lasit y. m. Suvilahdessa, arviolta			1,000: —
Sähkövoima ja -valo, arviolta			4,000: —
Vesimaksut, arviolta			8,000: —
Puhtaanapito, vartioiminen y. m., arviolta			10,000: —
Ulkotöiden johtaja			2,700: —
Jaoituskellon kustannukset, arviolta			4,500: —
Laboratoriokustannukset, arviolta			3,000: —
			490,850: —

Kustannukset sivutuotteista.

Työkustannus kaksin lajittelusta, sijoittelusta ja myynnistä			
Suvilahden kaasutehtaalla, arviolta		20,000: —	
Tervan työ- ja myyntikustannukset, arviolta		6,000: —	
Ammoniakin valmistuskustannukset, arviolta		30,000: —	
Kustannuksia muista sivutuotteista, arviolta		500: —	56,500: —

Kustannukset katuvalaistuksesta.

Lyhdynsytyttäjät ja lampunhoitajat, arviolta		52,000: —	
Hehkuttimet ja silinterit, arviolta		3,500: —	
Lyhtyjen, patsaiden ja lyhtyjohtojen kunnossapito, arviolta		8,000: —	
Lyhdynsytytysaseman vuokra, arviolta		2,000: —	
Päivystys, väkiviina, pienempäin vikojen korjaus y. m., arv.		4,000: —	69,500: —

Kustannukset yksityisestä kaasunkäytöstä.

Mittarien lukeminen ja maksujen periminen		25,200: —	
Päivystys, väkiviina, pienempäin vikojen korjaus y. m., arv.		15,000: —	40,200: —
	Siirros	— —	729,508: —

Siirros — — 729,508:—

Johto-osaston kustannukset.

1 Insinööri sisäpuol. töitä varten, palkkaa	3,600:—	
1 Putkimestari s:n s:n	3,300:—	
1 Putkimestari katujohtoja varten	3,300:—	
1 Varastokirjuri	2,400:—	
1 Varastokirjurin apulainen	1,800:—	
Näyttely- ja myymälähuoneiston sekä maakasiinienvuokra	8,000:—	
Myyntikustannuksia, niihin luettuna myymäläpalvelijaston		
palkka, arviolta	5,000:—	27,400:—

Korjaus ja kunnossapito.

Rakennukset, arviolta	2,000:—	
Uunit ja varusteet	10,000:—	
Koneet ja laitteet	2,000:—	
Kaasukellot	500:—	
Pääjohtoverkko	5,000:—	
Yksityisjohdot	500:—	
Kaasumittarit	5,000:—	
Kalusto	4,000:—	29,000:—

Kustannukset Henrikinkadun vanhasta kaasutehtaasta.

Kunnossapito, lumenluonti y. m.	2,000:—
---	---------

Korot ja vakuutusmaksut.

Korkoa konttokuranttitililtä kaupunginrahaston kanssa	12,000:—	
Palovakuutusmaksut, arviolta	5,000:—	
Tapaturmavakuutus, arviolta	2,000:—	19,000:—

Uutistytöt.*Pääputkiverkon laajennus.*

Ranhankatu Nikolain- ja Konstantininkadun väliltä	960:—	
Maneesikatu Konstantinin- ja Mauritsinkadun väliltä	330:—	
Fabianinkatu Hallitus- ja Vilhonkadun väliltä	1,300:—	
Nikolainkatu Elisabetin- ja Oikokadun väliltä	1,050:—	
Vilhonkatu Unionin- ja Vuorikadun väliltä	4,500:—	
	<hr/>	
Siirros	8,140:—	806,908:—

	Siirros	8,140: —	806,908: —
Viides linja I. Viertotien ja Porthaninkadun väliltä . . .		1,900: —	
Runeberginkatu Fredrikin- ja E. Rautat. kadun väliltä . .		1,300: —	
Oikokatu ja Kristianinkatu		5,200: —	
P. Rautat. katu L. Viertotien ja Runeberginkadun väliltä		3,550: —	
Arkadiankatu Runebergin- ja P. Rautat. kadun väliltä . .		6,310: —	
Töölönkatu Museo- ja Cygnaeuksenkadun väliltä		1,360: —	
L. Viertotie Kammionkadulta Humalistonkadulle		5,000: —	
Ruusulankatu Kammionkadulta Meilahdenkadulle		1,170: —	
Meilahdenkatu L. Viertotien ja Töölönkadun väliltä . . .		3,720: —	
Kammionkatu Töölön- ja Topeliuksenkadun väliltä		1,060: —	
Flemminginkatu 5 linjan ja Helsinginkadun väliltä		7,600: —	
Flemminginkatu N:ön 28 ja Pääskylänkadun väliltä		2,800: —	
Fredriksberginkatu Sturen- ja Harjukadun väliltä		5,480: —	
Vilhonvuorikatu I. Viertotien ja Suvilahdenkadun väliltä .		2,200: —	
Katajanokan Pohjoisranta		2,500: —	
Hallituksen määräyksen mukaan		35,000: —	
		<u>94,290: —</u>	

Uusien lyhtyjen asettaminen.

Lyhdyt, lyhtypatsaat ja lyhtyjohdot keskikau-			
pungin osain valaistuksen parantamiseksi	22,600: —		
200 uutta lyhtyä patsaineen ja johtoineen uusille			
kaduille sekä petrolilyhtyjen sijaan	26,000: —		
100 itsetoimivaa sytyttäjää	3,500: —	52,100: —	

Johdot ja kalusto.

Yksityisjohdot	7,000: —		
Kaasumittarit	40,000: —		
Kalusto	12,000: —	59,000: —	205,390: —
			<u>1,012,298: —</u>
Säästö			226,102: —
			<u>Yhteensä Smk 1,238,400: —</u>

Tulot.**Katuvalaistus.**

740,000 kuutiometriä kaasua à 12 penniä	88,800: —	
Lyhdynsytyttäjäin palkat y. m.	<u>69,500: —</u>	158,300: —

Yksityiskulutus.

Valaistuskaasu 500,000 m ³ à 25 penniä	125,000: —	
Keittokaasu 3,500,000 m ³ à 15 penniä	<u>525,000: —</u>	650,000: —

Sivutuotteet.

Koksia	330,000: —	
Kivihiilitervaa	25,000: —	
Amoniakkituotteita	<u>30,000: —</u>	385,000: —

Sekalaista.

Voitto töistä ja aineiden myynnistä.	40,000: —	
Vuokratuloja	<u>5,100: —</u>	45,100: —
	<u><u>Yhteensä Smk 1,238,400: —</u></u>	

Helsingin kaupungin Sähkölaitoksen Meno- ja Tulosääntö vuodeksi 1911.

Kaupunginvaltuuston vahvistama 30 p. joulukuuta 1910.

Menot.

A. Hallinto.

Hallituksen palkkio, arviolta	5,500:—	
Toimitusjohtaja, palkkaa	10,000:—	
S:n vuokratrahoja	2,000:—	
S:n matkarahoja	500:—	
Apulainen, samalla jakeluosaston johtaja, palkkaa	7,200:—	
S:n vuokratrahoja	1,200:—	
Kamreeri, palkkaa	6,000:—	
Kirjanpitäjä, palkkaa	4,200:—	
Rahastonhoitajatär, palkkaa	2,100:—	
Konttoristi, palkkaa	3,000:—	
10 Konttoriapulaista	15,200:—	
Konttorin tarverahoja, arviolta	9,600:—	66,500:—

B. Käyttökustannukset.

1 Insinööri käyttöä varten, paitsi vapaata asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	5,400:—	
1 Tilastonlaatija	1,800:—	
1 Konemestari, paitsi vapaata asuntoa, valoa ja lämpöä, palkkaa	3,300:—	
4 Koneenkäyttäjää, paitsi vap. asunt., val. ja lämp., palkk. 3 S:n palkkaa	8,700:—	
2 Koneenkäyttäjän apulaista	6,300:—	
3 Lämmittäjää, palkkaa	3,600:—	
S:n palkintoja, arviolta	5,280:—	
500:—		
Vuokrat, lämmitys, valo y. m., arviolta	6,500:—	
6,000 tonnia kivihiiliä à 19:—	114,000:—	
Hiilien kuljetus ja sijoittelu, arviolta	6,000:—	
Lisävesi vesijohdosta, arviolta	5,500:—	
Kumpaisenkin aseman voitelu- ja puhdistustarpeet, arv.	2,500:—	
		Siirros 169,380:— 66,500:—

	Siirros	169,380: —	66,500: —
Erinäiset muut tarpeet, nk. tiivisteet, harjat, työkalut y. m., arviolta		2,500: —	
Akkumulaattorin happi ja tislattu vesi pattereihin, arv. .		1,500: —	
Korjaukset ja kunnossapito, arviolta		<u>10,620: —</u>	184,000: —

C. Jakelu, ynnä varastokustannukset ja työpaja.

1 Työmestari johtoja varten, palkkaa	4,200: —	
1 Apulaistyömestari, palkkaa	2,400: —	
1 Työmestari kaapelitöitä varten, palkkaa	3,600: —	
Piirustaja-apulaiset	3,600: —	
1 Mittarientarkastaja, palkkaa	3,000: —	
Talojohtojen katsastuskustannuksia, arviolta	3,600: —	
Kaapeliverkon ja talojohtojen kunnossapito, arviolta . .	7,500: —	
Mittarien kunnossapito ja paikallepano, s:n	7,500: —	
Päivystys pienempien vikain korjaamiseksi tilaajain luona sekä erinäiset pikkutarpeet, arviolta	6,000: —	
Mittarien lukeminen ynnä maksujen periminen, arviolta.	15,000: —	
Kustannuksia näyttelystä ynnä palkat sen hoidosta, ar- violta	7,000: —	
Sekalaisia kustannuksia tilausten hankkimisesta, ilmoituk- sista y. m., arviolta	6,000: —	
Tarkastus- ja kaapelinmittausvaunun kunnossapito, arv. .	2,000: —	
1 Varastonhoitaja, palkkaa	2,400: —	
1 Varastokirjuri, palkkaa	2,100: —	
Varastokustannuksia, arviolta	4,600: —	
Työpajakustannuksia, arviolta	<u>3,500: —</u>	84,000: —

D. Sekalaisia menoja.

Palovakuutusmaksut	2,000: —	
Tapaturmavakuutusmaksut	2,000: —	
Akkumulaattoripatterien kunnossapito	12,100: —	
Hallinto- ja keskusrakennusten lämmitys, kunnossa- ja puhtaanapito, arviolta	14,000: —	
Korkoja kouttokuranttililta kaupunginrahaston kanssa, arviolta	9,900: —	
	<u>Siirros</u>	<u>40,000: —</u>
		334,500: —

	Siirros	40,000:—	334,500:—
Laporatoriokokeilut, uusien kulutusaparaattien tutkimukset, laajennustöiden valmistelu, opintomatkat y. m., arviolta		5,000:—	45,000:—
Katujen sähkövalaistus, arviolta:		50,000:—	
Sähkötekniikko Otto A. Blomqvistille		110,000:—	
1,500 uutta mittaria		75,000:—	
Säästö		296,000:—	561,500:—
	Smk	— —	941,000:—

Tulot.

Katuvalaistus, arv. 110,000 kw. tuntia à 20 p. koko- ja à 25 p. puolenyön lamputta	31,000:—
800,000 kw. tuntia hyödyksi annettua energiaa valaistukseen à 60 p.	480,000:—
250,000 kw. tuntia s:n s:n porras- ja pihavalaistukseen à 50 p.	125,000:—
1,000,000 kw. tuntia s:n s:n moottorien käyttöön ja muihin teollisuustarkoituksiin à 25 p.	250,000:—
Vuokria	24,800:—
Voittoa johtotöistä sekä lamppujen, varusteiden y. m. myynnistä	30,200:—
	<u>Yhteensä tuloja Smk 941,000:—</u>

Helsingin kaupungin Vesilaitoksen Meno- ja Tulosääntö vuodeksi 1911.

Kaupunginvaltuuston vahvistama 30 p. joulukuuta 1910.

Menot.

1. Hallinto.

Hallituksen palkkio, arviolta	7,000:—	
1 Toimitusjohtaja, palkkaa	10,000:—	
korotus 5 vuoden palveluksesta	1,000:—	
matkaraajoja	500:—	11,500:—
1 Asistentti, palkkaa	7,000:—	
korotus 5 vuoden palveluksesta $\frac{1}{7}$:stä	350:—	7,350:—
1 Kemisti, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita	6,000:—	
1 Kemistin apulainen, palkkaa	3,600:—	
1 Kamreeri, palkkaa	4,800:—	
Ylimäär. konttori- ja piirustaja-apulaiset, arviolta	9,000:—	
1 Työestari, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita	2,400:—	
1 Putkimestari katujen putkiverkkoa varten, palkkaa	3,600:—	
1 S:n yksityistöitä varten, palkkaa	3,000:—	
1 Varastonhoitaja, palkkaa	2,400:—	
Vesijohtokonttorin huoneiston vuokra	7,000:—	
Tarverahoja, arviolta	5,500:—	73,150:—

2. Käyttökustannukset.

1 Ylikoneenkäyttäjä, paitsi vap. as. ja polttop.	2,700:—	
henkilökohtaista lisäystä	300:—	3,000:—
2 Ensim. koneenkäytt. paitsi vap. as. ja polttop. à 2,000:—	4,000:—	
2 Toista koneenkäytt. paitsi vap. as. ja polttop. à 1,700:—	3,400:—	
4 Koneenkäytt. apul., paitsi vap. as. ja polttop. à 1,200:—	4,800:—	
1 Säiliönvartija, paitsi vap. as. ja polttop.	500:—	
Pumppulaitoksen käyttökustannukset, arviolta	60,000:—	
Suodattimien	14,000:—	
Seisotusaltaiden	80,000:—	
Vesimittarien lukeminen ja tarkastus, arviolta	10,000:—	179,700:—
	<u>Siirros</u>	<u>— — 252,850:—</u>

Siirros — — 252,850: —

3. Kunnossapito ja korjaus.

Vesijohdon rakennusten, aitausten, tokeiden, koneiden, ja putkiverkon y. m. korjaus ja kunnossapito, ar- violta	45,000: —	
Vesimittarien korjaus ja tarkistus, arviolta	6,000: —	51,000: —

4. Sekalaisia kustannuksia.

Veroja Helsingin pitäjälle, arviolta	1,100: —	
Palovakuutusmaksuja, arviolta	2,800: —	
Vantaanjoen viereisen suojelusalueen vuokra	350: —	
Vuokraa Vanhankaupungin Siltasaaresta ja vesialueen korvausta	650: —	
Mittaukset ja tutkimukset, arviolta	1,500: —	
Laboratoriokustannukset, arviolta	4,000: —	
Verolippujen ja laskujen jakelu ja periminen, arviolta	900: —	
Kustannuksia juottoaltaiden hoidosta, arviolta	3,000: —	
Tapaturmankorvausta työntekijöille, arviolta	1,000: —	
Puhelinmaksuja, arviolta	600: —	15,900: —

5. Uufistyöt.

Itäisen Lehtokujan alainen vesijohto	23,000: —	
Erottajakadun itäpuolen s:n Ludviginkadun ja Erottaja- torin välillä	2,900: —	
Fabianinkadun s:n osotenumera 34 Puutarhakadulle sekä Vilhonkadun uuden osan s:n Puutarha- ja Unio- ninkadun välillä	4,900: —	
Porvoonkadun lounaispuolen s:n Kristiinan- ja Kajaanin- kadun välillä, Viipurinkadun s:n Kajaanin- ja Kot- kankadun välillä sekä viimeksi mainitun kadun s:n Viipurinkadun ja vesisäiliöntien välillä	84,400: —	
Karjalan- ja Viipurinkadun s:n Porvoon- ja Tallikadun välillä	16,200: —	
	Siirros 131,400: —	319,750: —

	Siirros	131,400: —	319,750: —
Nervanderinkadun s:n Aion- ja Fjälldalinkadun välillä		17,300: —	
Cygnaeuksenkadun s:n Nervanderin- ja Töölönkadun välillä sekä viimeksi mainitun kadun s:n osotenumeroon 9 asti		12,100: —	
Museokadun s:n Töölön- ja Runeberginkadun välillä		20,800: —	
Runeberginkadun s:n Fredrikin- ja E. Rautatienkadun välillä		11,600: —	
Leppäsuonkadun s:n P. Rautatien- ja Nordenskjöldinkadun välillä		9,000: —	
Ehrensvärdintien s:n Tehtaankadun ja Armfeltintien välillä		15,000: —	
Engeltorin etelä- ja itälaidan s:n		11,900: —	
Engeltorilta Ehrensvärdintielle mainittua paikkaa lännessä rajoittavan istutuksen alitse		2,900: —	
Engeltorilta mainittua paikkaa etelässä rajoittavan istutuksen alitse		4,000: —	
Vesijohto Böhlen esikaupunkiin ynnä osa sikäläistä putkiverkkoa		82,900: —	
S:n kortteliin N:o 139 Kataja Katajanokalla		8,500: —	
Putkiverkon, luistien ja palovesijohtojen täydentämiseen, arviolta		2,000: —	
1 vaja ristikkopuista ja laudoista		2,500: —	
1 varahuone tiilistä		4,000: —	
1 keskipakoispumppu ynnä sähkömoottori		6,000: —	341,900: —

6. Vesijohtojen uudistus.

Nikolainkadun alainen vesijohto Oiko- ja Vironkadun välillä		7,650: —	
Kaivokadun s:n tontin N:o 10 vierellä		2,000: —	
Erottajakadun s:n I Roopertin- ja Ludviginkadun välillä		4,900: —	
Mariankadun s:n Elisabetin- ja Vironkadun välillä		4,500: —	
Konstantininkadun s:n Kulma- ja Vironkadun välillä sekä Kirkkokadulta osotenumeroon 1 asti		9,800: —	
Mauritsinkadun s:n Kruunuhaan- ja Maneesikadun välillä		3,600: —	
	Siirros	32,450: —	661,650: —

	Siirros	32,450: —	661,650: —
Maneesikadun alainen vesijohto Konstantinin- ja Mau- ritsinkadun välillä		2,400: —	
Rauhankadun s:n Nikolain- ja Konstantininkadun välillä		6,400: —	
Vuorikadun s:n Vilhon- ja Puutarhakadun välillä . . .		3,000: —	
Fabianinkadun s:n Hallituskadulta osotenumeroon 34 asti		<u>6,900: —</u>	51,150: —

7. Vesimittarien ja kaluston oston.

Vesimittarien oston, arviolta	20,000: —	
Työkalujen ja kaluston s:n, s:n	<u>9,000: —</u>	29,000: —

8. Muita menoja.

Pohjavesitutkimusten jatkamiseen, arviolta	20,000: —	
Korkoja konttokuranttitililtä kaupunginrahaston kanssa, arviolta	<u>25,000: —</u>	45,000: —
Säästö		<u>554,875: —</u>
	<u>Yhteensä Smk 1,341,675: —</u>	

Tulot.

Vedenmyynnistä, arviolta	825,000: —	
Kaupungin omasta vedenkulutuksesta, arviolta	64,050: —	
Vesimittarien vuokria, arviolta	36,300: —	
Juottoaltaitten vesimaksuja, arviolta	2,100: —	
Korotusta vedenkulutusmaksujen suorituksen myöhästy- misestä, arviolta	1,000: —	
Vesijohdon maa-alueen vuokria, arviolta	175: —	
Voittoa johtotöiden teettämisestä, arviolta	20,000: —	
Lainavaroja uutistöistä ja uudistuksia varten, arviolta .	<u>393,050: —</u>	1,341,675: —
	<u>Yhteensä Smk 1,341,675: —</u>	